DOCUMENTE

privitoare la

ISTORIA ROMÂNILOR

culese de

Eudoxiu de Hurmuzaki

Publicate sub auspiciile Ministerului Cultelor şi al Instrucţiunii şi ale Academiei Române

---

Volumul XV

ACTE ŞI SCRISORI

DIN ARHIVELE ORAŞELOR ARDELENE

(BISTRIŢA, BRAŞOV, SIBIIU)

PUBLICATE

DUPĂ COPIILE ACADEMIEI ROMÂNE

DE

N. IORGA

PARTEA II

1601–1825

BUCUREŞTI
1913

DOCUMENTE

privitoare la

ISTORIA ROMÂNILOR

VOLUMUL XV AL COLECȚIEI „HURMUZAKI"

ACTE ȘI SCRISORI

DIN ARHIVELE ORAȘELOR ARDELENE

(BISTRIȚA, BRAȘOV, SIBIIU)

PUBLICATE

DUPĂ COPIILE ACADEMIEI ROMÂNE

DE

N. IORGA

Sub auspiciile Ministerului Cultelor și al Instrucțiunii și ale Academiei Române

---

PARTEA II

1601–1825

BUCUREȘTI
1913

TABLA MATERIILOR

MUNICIPIUL BUCUREŞTI BIBLIOTECA

1601. Păharnicul Barnovschi către Bistriţeni, despre Sârbii prădalnici ai lui Mihai-Vodă. No. 1604, pag. 779.

1601 (c.), 11 Februar. Popa Vasian Beuz şi fiul său Nicolae către Bistriţeni, despre un omor. No. 1605, pag. 780.

1601, 2 April. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri din Moldova ce are. No. 1606, pag. 780.

1601, 4 April. Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre veştile trimise de ei. No. 1607, pag. 781.

1601, 17 Maiu. Moise Székély către Bistriţeni, despre ovăsul ce-i este de nevoie şi care nu trebuie să cadă în mânile Moldovenilor. No. 1608, pag. 781.

1601, 6 Iunie. Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre solia şi darul lor la „bucuria" lui. No. 1609, pag. 782.

1601 (c.), 8 Iunie. Dima Portar de Suceava către Bistriţeni, pentru nişte cuie de şindilă. No. 1610, pag. 783.

1601 (c.), 17 Iunie. Simion dregătorul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre strânsoarea ce trebuie dată unui tâlhar. No. 1611, pag. 784.

1601 (c.), 27 Iunie. Vornicul de Suceava către Bistriţeni, despre o vânzare de boi. No. 1612, pag. 784.

1601 (c.), 4 August (?). Simon, judele Bistriţei, către „dregătorii vecini", pentru un hoţ ce eră să fie spânzurat şi a fost „descumpărat" şi „scos de la streang". No. 1613, pag. 784.

1601, toamna. Crăstea Vornic de Câmpulung şi Marco Mare-Vameş către Bistriţeni, despre plecarea Nemţilor şi voia de negoţ. No. 1614, pag. 785.

1601 (c.), 28 Octombre. Costea de Lucavăţ şi Grigore Cazacul dau mărturie pentru un cal. No. 1615, pag. 785.

1601 (c.), 21 Novembre. Egumenul Galerie de Slatina către Bistriţeni, pentru o afacere de negoţ. No. 1616, pag. 786.

1601 (c.), 22 Decembre. Vornicul de Câmpulung către Bistriţeni, despre ridicarea vămii. No. 1617, pag. 786.

1601 (c.). Miron Stârce, Vornic de Suceava, către Bistriţeni, pentru o afacere privată. No. 1618, pag. 786.

1601 (c.). Gheorghe, dregătorul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre nişte „Români" închişi. No. 1619, pag. 787.

1601 (c.). Simion, dregătorul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre nişte hoţi prinşi. No. 1620, pag. 787.

1601 (c.). Simionel, Vornicul de Câmpulung, Vasile Romăşcel şi Vasile Tălmaciu, goştinari ai Sucevei, către Bistriţeni, despre o hoţie. No. 1621, pag. 787.

1601 (c.). Vasile Tălmaciu, dregător de Câmpulung, şi Grigore din acelaşi loc către Bistriţeni, despre veşti. No. 1622, pag. 788.

1601-2. Agathon, egumenul de Moldoviţa, către Bistriţeni, despre o afacere privată. No. 1623, pag. 788.

1602. Raport către Basta, despre cele întâmplate în părţile Bistriţei după plecarea lui. No. 1624, pag. 788.

1602, „Duminecă". Petru Zok către Bistriţeni, despre sosirea Tatarilor la Nipru şi hrana dată din Moldova. No. 1625, pag. 790.

1602, 8 Mart. Andreas Umendt (Amend) către Bistriţeni, despre ciuma şi războiul din Maramureş, despre retragerea sa în mănăstirea Moldoviţa şi convorbirea cu Domnul. No. 1626, pag. 791.

1602, 12 April. Andreas Umendt (Amend) către Bistriţeni, despre pricinile zăbăvii întorsului său. No. 1627, pag. 791.

1602, 12 Maiu. Andreas Umendt (Amend) către Bistriţeni, despre acelaşi lucru şi porcii ce doresc ei să cumpere în Moldova. No. 1628, pag. 793.

1602, 9 Iulie. Meinhard Patho către Bistriţeni, despre o afacere tainică, poate privitoare la noi, despre Tatari, despre Moldovenii din oaste şi anume gânduri rele ale lui Basta. No. 1629, pag. 794.

1602, 13 August. Basta către Bistriţeni, despre întoarcerea lui Simion Movilă şi aşezarea în Scaun a lui Radu-Vodă. No. 1630, pag. 795.

1602, 18 August. Gheorghe Basta către Bistriţeni, scutindu-i pentru pagubele aduse lor de războaie şi de ciumă, dar cu îndatorirea de a păzi trecătorile către Moldova. No. 1631, pag. 796.

1602, 30 Septembre. Sultanul către Moise Székely, care s'a ridicat ca să scape ţara de Nemţi, acordând iertare de bir săracilor din Ardeal şi arătând că-i va dă, la nevoie, ajutor de Turci şi Tatari. No. 1632, pag. 797.

1602, 10 Octombre. Basta către Bistriţeni, despre înfrângerea Turcilor în Ţara-Românească, No. 1633, pag. 798.

1602, 6 Decembre. Basta către Bistriţeni, despre zăberirea hotărâtă împotriva unor Moldoveni No. 1634, pag. 798.

1602, 30 Decembre. Basta către Bistriţeni, despre zăberirea împotriva Moldovenilor. No. 1635. pag. 799.

1602-3. Toma Bilţ, jurat al vidicului-de-sus din Maramureş, pentru o afacere privată. No. 1636 pag. 800.

1603, 4 Maiu. Pangratie Sennyey către Bistriţeni, despre frica de Tatari şi despre nişte vinovaţi. No. 1637, pag. 800.

1603, 21 Maiu. Bistriţenii recomandă şi Hatmanilor căzăceşti şi căpeteniilor de Români şi Sârbi pe Trimişii lor ce merg în Moldova. No. 1638, pag. 801.

1603, 27 Maiu. Moise Szekély către Bistriţeni, despre întrarea sa în ţară cu Turci şi Tatari, faptele şi rosturile sale. No. 1639, pag. 801.

1603, 20 Iunie. Luca Trauzner către Bistriţeni, despre alcătuirea oştirii lui Moise Székely. No. 1640, pag. 803.

1603, 5 Iulie. Bistriţenii arată că trimit pe Gaşpar Varga, din porunca lui Moise Székely, la boierii Moldovei. No. 1641, pag. 803.

1603, 25 Iulie. Ştefan Jaray de Teke, pârcălab de Jeciu, către Bistriţeni, despre luptele dintre Moldoveni şi Munteni şi alte veşti. No. 1642, pag. 804.

1603, 9 Octombre. Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre un om al său care merge la Cluj ca să cumpere vite de rasă germană. No. 1643, pag. 805.

1603, 28 Novembre. Basta către Bistriţeni, arătând că a îngăduit negustorilor moldoveni negoţul în Ardeal. No. 1644, pag. 805.

1603, 29 Decembre. Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre o slugă a sa. trimeasă la Basta. No. 1645, pag. 806.

1604-19. Vornicul de Câmpulung Bilăi către Bistriţeni, despre nişte porci. No. 1646, pag. 806.

1604-19. Vornicul de Câmpulung Bilăi către Bistriţeni, despre împiedecarea negoţului, de oameni din Vărarea şi Feldrău. No. 1647, pag. 807.

1604-19, Vornicul de Câmpulung Bilăi către Bistriţeni, despre vânzarea unei iepe la Târgu-Neamţului. No. 1648, pag. 807.

1604-19. Vornicul de Câmpulung Crăstian Rotompan către Bistriţeni, despre deschiderea căii de negoţ, nemai fiind boală. No. 1649, pag. 807,

1604-19. Vornicul de Câmpulung Crăstian Rotompan către Bistriţeni, despre nevoia de a se deschide drumul. No. 1650, pag. 808.

1604. Ioan Diacul din Rodna către Bistriţeni, despre Moldovenii veniţi cu vite şi porci. No. 1651, pag. 808.

1604 (?), 8 Februar. Iacob Rattinger, „Ingrijitor", către Bistriţeni, despre un Moldovean prădat la ei. No. 1652, pag. 809.

1604, 23 Mart. Mane şi Alexachi, Mari-Vameşi, Pană Limidari, jupân „Zimarel", Dumitru Mihail, Manoil Vaida, Dumitru „Zubdny", Dumitru „Kotyna" către Bistriţeni, despre averea rămasă de la Grecul Giva, mort la ei. No. 1653, pag. 809.

1604, 19 April. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre ştiri din Moldova şi solul Domnului la Basta. No. 1654, pag. 811.

1604, 19 April. Pangratie Sennyey către Bistriţeni, despre răspunsul lui Basta, espre ştiri din Moldova şi despre grâul ce i-ar vinde. No. 1655, pag. 811.

1604, 11 Maiu. Mihail Török către Bistriţeni, despre o scrisoare a Domnului Moldovei, despre vinuri de vânzare, despre hoţi prădalnici şi ajutorul aşteptat de la Marcu-Vodă (Cercel). No. 1656. pag. 812.

1604, 18 Maiu. Toma Pathó, jude, şi alţi orăşeni din Teceu, către Bistriţeni, despre prădăciuni din Moldova. No. 1657, pag. 814.

1604, 4 Iulie. Gheorghe Şpanul, dregător de Chioara, către Bistriţeni, despre zvonul de năvălire a Tatarilor. No. 1658, pag. 815.

1604, August. Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre Petru Armeanul. No. 1659, pag. 816.

1604, 7 Septembre. Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre solii ce trimite. No. 1660, pag. 816.

1604, 23 Novembre. Gallus Lutsch, jude de Sibiiu, către Bistriţeni, despre prada Tatarilor în Ţara-Românească şi pacea pe care Radu-Vodă o face cu Turcii. No. 1661, pag. 816.

1604, 12 Decembre. Ştefan Bocskay către Bistriţeni, despre hotărârea lui de a luà şi Ardealul în stăpânire, întrebuinţând chiar ajutorul Domnului Moldovei. No. 1662, pag. 817.

1605, 19 Ianuar. Emeric Bogner, jude de Cluj, către Bistriţeni, despre ispravile Haiducilor la Gherla şi Dej. No. 1663, pag. 819.

1605, 22 Ianuar. Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre nevoia păstrării bunei vecinătăţi. No. 1664, pag. 820.

1605, 4 April. Meinhard Bogáthy către Bistriţeni, despre sosirea de Turci şi Tatari, despre prada Haiducilor, Nemţilor, Secuilor, Sârbilor, Românilor ş. a. No. 1665, pag. 821.

1605, 27 April. Francisc Beldy către Bistriţeni, despre ştirile ce a strâns pentru Ieremia-Vodă cu privire la înfrângerea lui Basta. No. 1666, pag. 823.

1605, 15 Maiu. Ştefan Kendy către Bistriţeni, despre starea lui Radu-Vodă şi a lui Gheorghe Rácz şi hoţiile unui om din Dipşa. No. 1667, pag. 825.

1605, 21 Iunie. Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre omul ce trimite pentru a cumpără aramă şi alte lucruri. No. 1668, pag. 826.

1605, 27 Octombre. Gabriel Perneszy către Bistriţeni, despre Trimişii moldoveni şi caii luaţi cu dânşii. No. 1669, pag. 826.

1605, 2 Novembre. Ienachi Chehaia, boier moldovean, către Bistriţeni, despre caii de poştă ce a primit de la ei. No. 1670, pag. 827.

1605, Novembre. Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre boierul ce trimite în grabă la Ştefan Bocskai, Craiul unguresc. No. 1671, pag. 828.

1605, 11 Novembre. Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre intervenţia lor pentru ca oamenii din Şieu să nu oprească pe nişte Moldoveni. No. 1672, pag. 828.

1606, 23 Februar. Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre un cal oprit la ei. No. 1673, pag. 829.

1606, 29 Maiu. Baltazar Bornemisza către Bistriţeni, despre urmărirea lotrilor către Bârgău şi Rodna. No. 1674, pag. 830.

1606 (c.), 21 Iulie. Dimitrie Barnovschi către Bistriţeni, despre mişcările Tatarilor, cu pomenirea Vlădicăi Gheorghie. No. 1994, pag. 1064.

1606, 24 Iulie. Simion Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre învoirea şi din parte-i a scutirii de vamă pentru vite pe care o dăduse răposatul său frate Vodă-Ieremia. No. 1675, pag. 830.

1606 (c.), 14 Septembre. Dimitrie Barnovschi către Petru Zak din Rodna, despre aceleaşi mişcări ale Tatarilor şi despre frica de Poloni. No. 1995, pag. 1065.

1608, 6 Ianuar. Constantin Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre suirea sa în Scaun şi Ieremia Postelnicul ce trimite la „Craiu". No. 1676, pag. 831.

1608, 12 Maiu. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre solia ce trimite la Poartă şi la cei doi Domni. No. 1677, pag. 832.

1608, 29 Maiu. Constantin Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre oprirea unui negustor moldovean. No. 1678, pag. 832.

1608, 30 Maiu. Sătenii din Suciul-de-sus către Bistriţeni, arătând că unul din ei nu e dator faţă de negustorul Fodoroschi. No. 1679, pag. 833.

1608, 2 Iunie. Ştefan Kendy către Bistriţeni, despre oprirea unor bani şi unor blăni de la un Moldovean, ceia ce poate strică, acum când se discută cu Moldova tratatul de alianţă. No. 1680, pag. 834.

1608, 2 Iunie. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oprirea de la un negustor moldovean, în Iad, a unor blăni de vulpe şi bani de aur. No. 1681, pag. 835.

1608, 12 Iunie. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre întoarcerea lui Ioan Imreffy cu ştiri bune din Ţara-Românească şi solii de la cei doi Domni. No. 1682, pag. 836.

1608, 5 Iulie. Constantin Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre marfa şi vitele lăsate de negustorul Pană, mort la ei. No. 1683, pag. 837.

1608, 1-iu August. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre sosirea lui Ioan Imreffy din Moldova şi apropiata legătură solemnă cu cele două ţeri române. No. 1684, pag. 838.

1608, 22 August. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre apropiata sosire a solilor moldoveni pentru întărirea legăturii, cu adausul ca oraşul să trimeată peşte pentru acei Trimişi, cari ţin postul. No. 1685, pag. 839.

1608, 22 August. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre zăbava solilor moldoveni, veniţi pentru legătura cu Ardealul. No. 1686, pag. 840.

1608, 25 Octombre. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Sibiieni, despre legătura ce a încheiat şi cu Moldova, făcând şi jurământ, şi despre datoria ce au de a jură la rândul lor. No. 1687, pag. 840.

1608, 22 Novembre. Saşii jură tratatul cu Constantin Movilă, Domnul Moldovei. No. 1688, pag. 841.

1609-1615. Episcopul de Rădăuţi Efrem către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a trimite porcii la jir şi ghindă pe pământul lor. No. 1689, pag. 842.

1610, 24 Ianuar. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oamenii ce trimit în Moldova Cămăraşul şi secretarul său. No. 1690, pag. 842.

1610, 18 Octombre. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, poruncind a se tăiă orice drum în Moldova şi Polonia. No. 1691, pag. 843.

1610, 29 Octombre. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se tăiă potecile spre Polonia şi Moldova. No. 1692, pag. 843.

1610, 3 Novembre. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre atacul polon ce se aşteaptă, pentru prada Haiducilor, şi ajutorul ce vrea de la ei. No. 1693, pag. 844.

1610, 7 Novembre. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre planul de năvălire a Polonilor în Ardeal şi nevoia ce are de ajutorul lor. No. 1694, pag. 845.

1610, 9 Novembre. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri cu privire la mişcările Polonilor. No. 1695, pag. 846.

1610, 27 Novembre. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile ce pot căpătă ei foarte uşor din Moldova. No. 1696, pag. 847.

1610, 28 Novembre. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază bună de către Poloni. No. 1697, pag. 847.

1610, 29 Novembre. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se spionă cu privire la Moldoveni şi Poloni. No. 1698, pag. 848.

1610, 4 Decembre. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia pazei de către Moldoveni şi Poloni. No. 1699, pag. 848.

1611, 19 August. Sigismund Forgách de Ghimeş şi Radu-Vodă către Bistriţeni, despre dieta ce este să se ţie. No. 1700, pag. 849.

1611, 1-iu Octombre. Gabriel Báthory către Ardeleni, despre sprijinul dat de Saşi lui Radu-Vodă Şerban şi pedeapsa acestora. No. 1701, pag. 850.

1612, 24 Mart. Ştefan-Vodă (Tomşa) al Moldovei către Bistriţeni, despre omul ce trimite la ei pentru cumpărături ale Curţii. No. 1702, pag. 851.

1612, 3 Maiu. Hatmanul Stavrinos al Moldovei către Bistriţeni, despre paguba ce i s'a făcut în avere la Bistriţa. No. 1703, pag. 852.

1612, 19 Maiu. Ştefan-Vodă (Tomşa) al Moldovei către Bistriţeni, despre buna vecinătate cu ei şi păstrarea vămii celei vechi. No. 1704, pag. 852.

1612, 29 Maiu. Ştefan-Vodă (Tomşa) al Moldovei către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a se păstrà bunele legături de vecinătate şi negoţ şi porunca dată de a se curăţà drumurile No. 1705, pag. 853.

1612, 1-iu Iunie. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paguba de vite suferită de boierul moldovean Ieronim Stavrinos. No. 1706, pag. 854.

1612, 30 August. Ştefan-Vodă al Moldovei (Tomşa) către Bistriţeni, despre paguba suferită de Hatmanul său Stavrinos. No. 1707, pag. 855.

1612, 12 Septembre. Radu-Vodă Mihnea, Domn muntean, încheie un tratat de alianţă cu Braşovenii, pentru a se apărà de Germani, de Poloni şi de Radu-Vodă Şerban, asigurându-i-se un adăpost în cetate pentru el şi 300 de oameni. No. 1708, pag. 856.

1612, 25 Octombre. Ştefan-Vodă al Moldovei (Tomşa) către Bistriţeni, despre nevoia deschiderii drumului de negoţ. No. 1709, pag. 856.

[1612], 6 Novembre. Petre Diacul [din Câmpulung] arată ce prădăciuni fac Polonii şi Cazacii la Cernăuţi. No. 1710, pag. 856.

1613, 2 Maiu. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre vacile ce voieşte să cumpere în Moldova, No. 1711, pag. 857.

1613, 12 Iulie. Ali-Paşa Maghiaroglu către Braşoveni, cerându-li să-i sloboadă solul, Husein-Ceauş, şi să trimeată doi pârgari pentru sfat, arătând că, din parte-i, a oprit dintre solii lor, Marco şi Gheorghe Horváth, pe cel d'intâiu. No. 1712, pag. 858.

1613, 4 August. Ali-Paşa Maghiaroglu către Braşoveni, despre sosirea oamenilor lui dela dânşii, despre hotărârea Sultanului de a scoate pe Gabriel Báthory şi intenţia sa de a nu face pagubă nici „de un puiu de găină", îndemnând pe Sighişoreni a fi credincioşi şi „să-ş leage brâul pe doao locure". No. 1713, pag. 858.

1613, 22 Septembre. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se face cercetarea de orice avere în Scaunul lor. No. 1714, pag. 858.

1613, 26 Octombre. st. v. Ali-Paşa Maghiaroglu către Braşoveni, despre moartea lui Gabriel Báthory şi sosirea Sultanului tătăresc, care trebuie oprit la Bran cu tunurile. No. 1715, pag. 859.

1613, 26 Octombre. st. v. Ali-Paşa Maghiaroglu către „căpitanul de Bran" ca să nu lase a trece, dând şi cu tunurile, pe Sultanul tătăresc, care ar „strică ţara Împăratului". No. 1716, pag. 859.

1613, prin Octombre (?). Ali-Paşa Maghiaroglu către Braşoveni, pentru solul lor Andreiaş, cerând a i se trimite Ioan Báthory, „cuvinte să legămu". No. 1717, pag. 859.

1613, 11 Novembre. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre prădăciunile făcute de curtenii moldoveni şi munteni. No. 1718, pag. 859.

1614, 12 Iulie. Ştefan Tomşa, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre meşterii de acoperit cu ţigle şi de săpat puţuri, precum şi despre plumbul şi fierul ce-i trebuie. No. 1719, pag. 860.

1614, 24 Novembre. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre fierul rămas la Suceava. No. 1720, pag. 861.

1614, 29 Decembre. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre argintul ce a primit şi vânzarea de fier. No. 1721, pag. 861.

1615, 17 Iunie. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre un om al lui Francisc Koch, dăunătorul lui Stavrinos Hatmanul. No. 1722, pag. 862.

1615, 4 Novembre. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre luptele din Moldova şi nevoia de a se tăià drumurile. No. 1723, pag. 862.

1615, 20 Novembre. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre veştile trimise de ei cu privire la lucrurile din Moldova. No. 1724, pag. 863.

1615, 26 Novembre. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre ştirile din Moldova. No. 1725, pag. 864.

1615, 3 Decembre. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre lupta dintre cei doi Domni în Moldova, Alexandru Movilă şi Ştefan Tomşa. No. 1726, pag. 864.

1616. Grigore şi Petrea Diacul către Bistriţeni, cu asigurări că nu e primejdie de oaste. No. 1727, pag. 865.

1616, 26 Ianuar. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre Ioan Kornis, pe care-l trimite la Radu-Vodă Mihnea. No. 1728, pag. 865.

1616, Februar-Mart (April?). Petrea Diacul şi Grigore de Câmpulung către Bistriţeni, despre aşezarea în Scaun a lui Ştefan-Vodă Tomşa şi luarea de Turci a lui Alexandru-Vodă Movilă. No. 1729, pag. 866.

1616, 11 Iunie. Ştefan Kakony către Bistriţeni, despre nevoia de oştire şi stăruinţile lui Alexandru-Vodă Movilă de a fi sprijinit la Poartă. No. 1730, pag. 866.

1616, 20 Iulie. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre înaintarea sa către Moldova pentru luptele de acolo. No. 1731, pag. 868.

1616, 8 August. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre înfrângerea Movileştilor, prinderea lui Alexandru-Vodă, a fratelui său Bogdan, a Doamnei Elisaveta, de Schender-Paşa şi despre oprirea lui acolo, la hotar, de aceste ştiri. No. 1732, pag. 869.

1616-31. Starețul Teodosie şi soborul de la Voroneţ către Bistriţeni, despre „chelciugul" păgubit de Atanasie episcopul de Roman. No. 1733, pag. 870.

1617. Lupu Mălaiu către Bistriţeni, despre venirea Polonilor, Litvanilor şi Cazacilor. No. 1734, pag. 870.

1617. Lupu Mălaiu către Bistriţeni, despre sosirea la hotare a lui Korecki şi a Cazacilor. No. 1735, pag. 871.

1617. Pacea turco-polonă (versiunea lui Gabriel Bethlen). No. 1736, pag. 871.

1617, 1-iu Iulie. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre un om al lor, Mihai Olász, oprit în Moldova şi pe care-l vor cere de la Domn. No. 1737, pag. 872.

1617, 24 Septembre. Stanislas Zolkiewski, Hatmanul polon, către Gabriel Bethlen, despre mijlocirea lui pentru pace. No. 1738, pag. 873.

1617, 5 Octombre. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre oastea ce trimite pe la Rodna, No. 1739, pag. 873.

1618, 29 Mart. Nobilii din Maramureş către Bistriţeni, despre nişte vite cumpărate de un Român de-ai lor în Moldova, care a înşelat vama din Câmpulung în dauna unui Ungur. No. 1740, pag. 874.

1618, 30 April. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre oprirea din nou a exportului de aur, argint şi blănuri prin negustori greci. No. 1741, pag. 875.

1618, 9 Iulie. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre averea rămasă pe urma unei catane moarte în Moldova. No. 1742, pag. 876.

1618, 15 Iulie. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre oprirea oricărui ostaş sau slujitor de a trece în Moldova. No. 1743, pag. 877.

1619, 7 Maiu. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre Spiridon, Vlădica Românilor din Maramureş. No. 1744, pag. 878.

1619, 15 Maiu. Gabriel Bethlen, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre hoţii ce năvălesc din Moldova. No. 1745, pag. 878.

1619, 11 Iunie. Paul Redey către Bistriţeni, despre dorinţa de pace a Domnului Moldovei (Gaspar Gratiani), pe lângă care a venit în solie. No. 1746, pag. 880.

1619, 27 Iulie. Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre nişte oameni fugiţi la ei de la Domnul din Ţara-Românească (Gavril Movilă). No. 1747, pag. 880.

1619, 29 Novembre. Vice-şpanul ajutor al Maramurăşului către Bistriţeni, despre nevoia ştirilor de peste munţi. No. 1748, pag. 881.

1620, 8 Ianuar. Ioan Petrovay, vice-şpan al Maramurăşului, către Bistriţeni, despre un copil de Român pe care ar vol să-l dea la învăţătură în cetatea lor. No. 1749, pag. 882.

1620, 24 Ianuar. Braşovenii către Bistriţeni, despre legăturile prinţului cu Poarta. No. 1750, pag. 883.

1620, 27 Ianuar. Gaşpar-Vodă Gratiani către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a-şi ajută vecinii. No. 1751, pag. 884.

1620, 29 Ianuar. Ioan Mykola către Bistriţeni, despre nevoia spionilor în Moldova, No. 1752, pag. 885.

1620, 31 Ianuar. Mihail Lutsch, judele Sibiiului, către Bistriţeni, despre veştile cu privire la Turci primite din Moldova şi Ţara-Românească. No. 1753, pag. 886.

1620, 20 Februar. Sibiienii către Bistriţeni, despre veşti din Moldova. No. 1754, pag. 886.

1620, 4 Mart. Crăstian Vistierul către Bistriţeni, despre nevoia de a „face lege" unor vecini ai lui „zăberiţi". No. 1755, pag. 887.

1620, 11 Iunie. Ştefan Erdely către Bistriţeni, despre grija drumurilor spre Moldova. No. 1756, pag. 887.

1620, 23 Maiu. Vornicii de Câmpulung către Bistriţeni, despre un om de-al lor care a „încunjurat straja". No. 1757, pag. 889.

1620, 12 Iuiie. Gaşpar-Vodă al Moldovei (Gratiani) către Bistriţeni, despre hoţii de la ei, cari au prădat o mănăstire. No. 1758, pag. 889.

1620, 18 August. Un dregător câmpulungean către Bistriţeni, despre nişte oameni din Bârgău cari au făcut turburări la vamă. No. 1759, pag. 890.

1620, 13 Septembre. Ştefan Bethlen către Bistriţeni (?), despre răscoala lui Gaşpar Gratiani. No. 1760, pag. 891.

1620, 13 Septembre. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre aceleaşi veşti de răscoală a Moldovei şi nevoia de ştiri. No. 1761, pag. 892.

1620, 17 Septembre. Fraţii Iliaş şi Gheorghe Şeptilici către Bistriţeni, despre scutirea de vamă a unor porci şi boi. No. 1762, pag. 893.

1620, 18 Septembre. Mateiu Veres către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri cu privire la Moldoveni şi Poloni. No. 1763, pag. 893.

1620, 26 Septembre. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre un trimis al lui Gaşpar Gratiani şi alte afaceri. No. 1764, pag. 894.

1620, întâia jumătate a lui Octombre. Veşti din Moldova, despre urmările înfrângerii Polonilor de către Turci. No. 1765, pag. 895.

1620, Septembre până la 1621, Septembre. Petrea Diacul către Bistriţeni, despre suferinţile ţerii la începutul Domniei lui Alexandru-Vodă Iliaş. No. 1766, pag. 895.

1620, 18 Novembre. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre confiscarea averii lui Francisc Koch, care a lucrat împotriva intereselor ţerii şi cu solii lui Gaşpar-Vodă Gratiani. No. 1767, pag. 895.

1620, 17 Decembre. Gavril Vornicul de Câmpulung către Bistriţeni, despre întoarcerea păcii, plecarea Tatarilor şi mărfurile ce-i trebuie de la ei. No. 1768, pag. 896.

1620 (după), 17 Decembre. Gavril Vornicul de Câmpulung către Bistriţeni, despre o datorie. No. 1769, pag. 897.

1620-22, Fostul Mitropolit Teofan al Moldovei, egumenul Partenie şi călugării de la Slatina către Bistriţeni, despre călugării ce trimit în Ardeal pentru a strânge pomană. No. 1770, pag. 897.

1621. Ionaşcu Rotompan, Vornic de Câmpulung, către Bistriţeni despre începerea campaniei Sultanului împotriva Polonilor. No. 1771, pag. 897.

1621. Ionaşcu Rotompan către Bistriţeni, despre ieşirea la războiu a lui Alexandru-Vodă Iliaş şi alte împrejurări de războiu. No. 1772, pag. 898.

1621, 19 Ianuar. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre nevoia de pază bună. No. 1773, pag. 898.

1621, 29 Ianuar. Alexandru-Vodă Iliaş către Bistriţeni, despre o iapă dată oamenilor din Câmpulung. No. 1774, pag. 899.

1621, 29 Ianuar. Alexandru-Vodă Iliaş către Bistriţeni, despre o iapă oprită. No. 1775, pag. 900.

1621. 3 Mart. Bistriţenii către Alexandru-Vodă Iliaş, despre reclamaţiile lui de mai sus. No. 1776, pag. 901.

1621, 4 Mart. Bistriţenii către Alexandru-Vodă Iliaş, despre un copil de la ei, pe care-l cer înapoi din Moldova. No. 1777, pag. 903.

1621, 31 Maiu. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre nevoia ştirilor din Moldova şi voia ca fugarii de acolo să se aşeze în Ardeal. No. 1778, pag. 903.

1621, 23 Iunie. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre veştile cu privire la Tatari şi la Turci. No. 1779, pag. 904.

1621, 6 Iulie. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre nişte sau şi cuie de şindilă. No. 1780, pag. 905.

1621, 7 Iulie. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre ştirile cu privire la Tatari. No. 1781, pag. 907.

1621, 20 Iulie. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre nevoia de pază, cu privire la Tatari şi la împrejurările din Moldova. No. 1782, pag. 908.

1621, 23 Iulie. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre Tatari şi împrejurările din Ungaria. No. 1783, pag. 909.

1621, 1iu August. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre porunca de la Craiu de a nu se lăsă Tatarii prin Ardeal. No. 1784, pag. 910.

1621, 7 August. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre paza drumurilor de către Tatari. No. 1785, pag. 911.

1621, 13 August. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre felul de a căpătă proviziile cerute de Sultan şi de la negustori români şi greci. No. 1786, pag. 912.

1621, 23 August. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre paza hotarului şi aducerea de provizii din Moldova. No. 1787, pag. 913.

1621, 28 August. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre starea lucrurilor în Moldova. No. 1788, pag. 914.

1621. Septembre. Ionaşcu Rotompan Sulgerul, urednic de Câmpulung, către Bistriţeni, despre războiul dintre Turci şi Poloni. No, 1789, pag. 915.

1621, 2 Septembre. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre veştile din Moldova şi tălharii din Ţara Rusească. No. 1790, pag. 915.

1621, 23 Octombre. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre condiţiile în care să se facă spionagiul de către Moldova. No. 1791, pag. 916.

1621, 24 Octombre. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre planul de năvălire al Tatarilor. No. 1792, pag. 917.

1621, 26 Octombre. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre măsurile luate împotriva Tatarilor cari vreau să năvălească din Breţc. No. 1793, pag. 918.

1621, 27 Octombre. Locuitorii din Sighişoara către Bistriţeni, despre ştirile din Moldova cu privire la desfacerea oştilor. No. 1794, pag. 919.

1621, 27--8 Octombre. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre drumul Tatarilor prin Oituz. No. 1795, pag. 919.

1621, 28 Octombre. Clement Beldy către căpitanul de Făgăraş, despre Toldalagy, mers la Tatari şi veşti din Moldova. No. 1796, pag. 921.

1621, după Octombre. Ionaşco Rotompan către Bistriţeni, despre grâul de sămânţă ce-i trebuie. No. 1797, pag. 921.

1621, 5 Novembre. Călugării din Moldoviţa către Bistriţeni, despre restatornicirea păcii prin aşezarea din nou în Domnie a lui Ştefan-Vodă (Tomşa). No. 1798, pag. 922.

1621, 7 Novembre. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre nevoia trimiterii de spioni până la Hotin şi Iaşi. No 1799, pag. 922.

1621, 11 Novembre. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre paza la hotar. No. 1800, pag. 923.

1621, 20 Novembre. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre nevoia cercetărilor de către Moldova şi despre prădăciunea tătărească lângă Sibiiu. No. 1801, pag. 923.

1621, 5 Decembre. Ştefan-Vodă (Tomşa) al Moldovei către Bistriţeni, despre un om al său bolnav pe care-l trimite la ei să-l caute bărbierul. No. 1802, pag. 924.

1622, 27 Ianuar. Farkas Kamuthy către Bistriţeni, despre străbaterea Tatarilor în Ungaria. No. 1803, pag. 926.

1622, 24 Iunie. Ştefan-Vodă (Tomşa) al Moldovei către Bistriţeni, despre prădarea de hoţi a mănăstirii Putna. No. 1804, pag. 927.

1622, 6 Iulie. Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre drumul Rodnei şi grija din spre Moldova. No. 1805, pag. 928.

1622, 9 Iulie. Gavril Movilă, fost Domn muntean, pofteşte pe Bistriţeni la nunta sa cu Elizabeta Zolyomy de Albes, văduva lui Mihail Imreffy. No. 1806, pag. 928.

1622. 9 Iulie. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre felul cum trebuie să se închidă drumurile spre Moldova şi despre ivirea hoţilor la hotar. No. 1807, pag. 929.

1622, 15 Octombre. Ştefan-Vodă (Tomşa) al Moldovei către Bistriţeni, despre zvonul că Gabriel Bethlen va veni la Bistriţa şi despre „hoţii" ce au prădat la el cu un „Gaşpar-Vodă". No. 1808, pag. 930.

1623, 21 Februar. Ştefan-Vodă Tomşa către Bistriţeni, despre nişte boi opriţi de un preot de la ei unor oameni din Rotopăneşti. No. 1809, pag. 931.

1623, 24 Februar (5 Mart). Isac şoltuzul şi Sfatul Sucevei către Bistriţeni, despre oamenii ce trimit la Bistriţa pentru a cumpără său. No. 1810, pag. 931.

1623, 4 Septembre. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre ştiri din Moldova şi primejdia vremii. No. 1811, pag. 932.

1623, 30 Octombre. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre tăiarea drumului şi veştile cu privire la Poloni, acum nesiguri. No. 1812, pag. 933.

1623, 8 Decembre. Contele Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre paza drumurilor spre Moldova şi negoţul de vite şi ceară cu această ţară. No. 1813, pag. 933.

1624, 15 April. Gabriel Bethlen, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre trecerea pe la Rodna a Tatarilor cari au iernat în Moldova. No. 1814, pag. 935.

1624, 2 Maiu. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre aceiaşi trecere a Tatarilor. No. 1815, pag. 935.

1624, 11 Maiu. Toma Debreczény către Bistriţeni, despre grija hrănirii Tatarilor. No. 1816, pag. 937.

1624, 13 Maiu. Radu-Vodă Mihnea, Domn al Moldovei, către Bistriţeni, despre apropierea Tatarilor. No. 1817, pag. 938.

1624, 20 Maiu. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre felul cum trebuie să se păzească impotriva Tatarilor. No. 1818. pag. 939.

1624, 23 Maiu. Contele Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre frica venirii Tatarilor. No. 1819, pag. 941.

1624, 29 Maiu. Mihail Angialossy către Bistriţeni, despre sosirea sa în Iaşi şi veşti cu privire la Tatari. No. 1820, pag. 942.

1624, 9 Iunie. Clement Beldy către Bistriţeni, despre solia lor la Radu-Vodă şi veştile lui cu privire la Tatari. No. 1821, pag. 943.

1624, 1-iu Octombre. Gabriel Bethlen, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre caii ce trebuie să dea poştei lui Radu-Vodă. No. 1822, pag. 944.

1624, 12 Octombre. Radu-Vodă Mihnea, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre Poloni şi Tatari. No. 1823, pag. 945.

1625, 1-iu Ianuar. Vlădica românesc Dosofteiu către Bistriţeni, despre un preot ce trimite în Moldova. No. 1824, pag. 946.

1625, 8 Februar. Toma Debreczeny către Bistriţeni, despre exportul de vite în Moldova. No. 1825, pag. 947.

1625, 4 April. Radu-Vodă Mihnea, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre nişte oi pierdute la Câmpulung. No. 1826, pag. 947.

1625, 22 Iulie. Gabriel Bethlen către Braşoveni, despre trimiterea în Moldova a lui Sigismund Mikes. No. 1827, pag. 948.

1625, 10 Septembre. Radu-Vodă Mihnea, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre omul lor venit la el. No. 1828, pag. 949.

1625, 23 Novembre. Radu-Vodă Mihnea, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre o afacere privată şi veştile de la hotar. No. 1829, pag. 949.

1626, 31 Ianuar. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre veştile rele din Moldova şi despre paza de Tatari. No. 1830, pag. 950.

1626, 7 Mart. Pavel Ugron către Bistriţeni, despre veştile cu privire la Tatarii din Moldova. No. 1831, pag. 951.

1626, 11 Mart. Toma Debreczeny către Bistriţeni, despre Tatarii din Moldova şi comenzi de-ale principelui. No. 1832, pag. 952.

1626, 12 Mart. Toma Debreczeny către Bistriţeni, despre Tatarii din Moldova. No. 1833, pag. 953.

1626, 7 Septembre. Miron-Vodă Barnovschi către Bistriţeni, despre un Trimis al său, Lupu Cuparul. No. 1834, pag. 954.

1626, 22 Septembre. Ioan Füzessy către Bistriţeni, despre nişte curteni ce trec munţii. No. 1835, pag. 955.

1626, 23 Septembre. Magistratul Clujului către Bistriţeni, despre Trimisul lui Miron-Vodă şi ajutorul de oaste ce trimite acesta principelui. No. 1836, pag. 956.

1626, 27 Septembre. Contele Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre un om al Domnului Moldovei. No. 1837, pag. 957.

1626, 27 Septembre. Miron-Vodă Barnovschi, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre veştile cu privire la Tatari. No. 1838, pag. 957.

1626, 28 Septembre. Ioan Donatt către Bistriţeni, despre apropiata plecare a oştilor de ajutor din Moldova. No. 1839, pag. 958.

1626, 17 Novembre. Gavril-Vodă Movilă către Bistriţeni, despre un om ce trimite în Moldova. No. 1840, pag. 959.

1626, 29 Novembre. Miron-Vodă Barnovschi, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre veştile cu privire la Tatari. No. 1841, pag. 959.

1627, 31 Ianuar. Miron-Vodă Barnovschi, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre zidurile ce drege şi ţigla de care are nevoie, cu adaus de ştiri despre Tatari. No. 1842, pag. 960.

1627, 6 Iulie. Hotărârea Sfatului din Sibiiu pentru Românii din Ticuş. No. 1843, pag. 961.

1627, 26 August. Gabriel Bethlen, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre găzduirea pretendentului Ioan Movilă. No. 1844, pag. 962.

1627, 17 Octombre. Ghenadie, Mitropolitul Ardealului, către birăul Odor de Urmeniş, pentru poprirea rudelor unui preot. No. 1845, pag. 963.

1628, 22 Maiu. Gabriel Mindszenty către Bistriţeni, despre lâna ce trimite să i se vândă, din lipsă de bani, în Moldova. No. 1846, pag. 963.

1628, 14 Iunie. Călugării din Moldoviţa către Bistriţeni, despre bunele începuturi ale Domniei lui Barnovschi-Vodă şi despre cuiele de şindilă ce li trebuie. No. 1847, pag. 964.

1628, 15 Iulie. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre nişte hoţi prin părţile Câmpulungului. No. 1848, pag. 965.

1628, 20 Septembre. Dosofteiu, episcopul de Ardeal, către Bistriţa, pentru un preot din Ilova, reţinut de el pentru afaceri şi învinuit în lipsă. No. 1849, pag. 965.

1628, 16 Octombre. Gavril-Vodă Movilă către Bistriţeni, despre plata unui car. No. 1850, pag. 966.

1628, până pe la Decembre. Dosofteiu, episcopul de Ardeal, către Bistriţeni, despre dajdea ce i se cuvine. No. 1851, pag. 967.

1628-40, 4 Decembre. Teofan, Mitropolitul Moldovei, către Bistriţeni, despre scrisoarea făcută oamenilor lui trimişi la Mitropolitul ardelean Ghenadie. No. 1852, pag. 967.

1629, 17 Februar. Popa Petrea din Câmpulung către Bistriţeni, despre mişcările Hanului şi ale lui Cantemir-Mârza. No. 1853, pag. 967.

1629, 20 Februar. Miron-Vodă Barnovschi, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre ţiglarul ce-i trebuie la mănăstirea ce a făcut. No. 1854, pag. 968.

1629, 1-iu Iunie. Miron-Vodă Barnovschi către Bistriţeni, despre prădăciunile făcute de tâlhari la Voroneţ. No. 1855, pag. 968.

1629, 2 Iulie. Ioan, locţiitorul Mitropolitului ardelean Ghenadie, către Bistriţeni, despre veniturile sale. No. 1856, pag. 969.

1629, prin Octombre. Egumenul Anastasie şi călugării din Putna către Bistriţeni, despre prădăciuni de tâlhari la Suceviţa şi aiurea şi începerea noii Domnii a lui Alexandru-Vodă Iliaş. No. 1857, pag. 969.

1629, 22 Octombre. Gabriel Bethlen, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre prada Tatarilor în Polonia şi nevoia de a se păzi de întorsul lor. No. 1858, pag. 970.

1629, 22 Octombre. Ştiri de la Bistriţeni, despre lămuririle primite din Moldova cu privire la Tatari. No. 1859, pag. 971.

1629, 27 Octombre. Egumenul şi soborul de la Putna către Bistriţeni, despre Tatari şi lotri. No. 1860, pag. 972.

1629, 27 Octombre. Mihail Tholdalagy către Bistriţeni, despre frica Tatarilor. No. 1861, pag. 972.

1629, 28 Octombre. Iacob juratul din Vidicul-de-sus al Maramureşului către birăul Bistriţei, despre o oprire din porunca şpanului. No. 1980, pag. 1057.

1629, 30 Octombre. Mihail Tholdalagy către Bistriţeni, despre fapta şi gândul Tatarilor. No. 1862, pag. 973.

1629, 1-iu Novembre. Contele Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre Tatarii de la hotare. No. 1863, pag. 974.

1629, 9 Novembre. Alexandru-Vodă Coconul, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre Petru Başotă, ce trimite la prinţ. No. 1864, pag. 975.

1629, 10 Novembre. Nicolae Thorday din Sighet către Bistriţeni, despre înfrângerea Tatarilor. No. 1865, pag. 976.

1629, 15 Novembre. Alexandru-Vodă Coconul, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre vitele oprite ale unui supus al său. No. 1866, pag. 977.

1629, 28 Decembre. Iacob Deák către Bistriţeni, cu veşti despre Poloni şi Tatari şi o răscoală în Moldova. No. 1867, pag. 978.

1630, 18 Februar. Francisc Liszty către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a i se aduce jderi, fie şi din Moldova. No. 1868, pag. 980.

1630, 17 Decembre. Franciscanul Ignaţiu Szetinski, paroh de Suceava, către Bistriţeni, despre încetarea ciumei, cu certificat de sănătate pentru un călător. No. 1869, pag. 981.

1631 (înainte de). Arsenie, egumenul de Moldoviţa, către Bistriţeni, despre nişte vite furate. No. 1870, pag. 982.

1631, 4 Maiu. Benedict episcopul către Bistriţeni, despre diacul său Teodor pe care-l trimite la mănăstirea Suceviţei. No. 1871, pag. 982.

1631, 12 (22) August. Petru Suciu, locuitor în Suceava, către Bistriţeni, pentru calul lui Radu Cupariul şi boala de vite din Moldova. No. 1872, pag. 982.

1631, 21 Octombre. Moise-Vodă Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre călcarea hotarelor în părţile Câmpulungului. No. 1873, pag. 983.

1632, 1-iu Maiu. Tobia Preissinger către Bistriţeni, despre mişcările Polonilor. No. 1874, pag. 984.

1632, 4 Maiu. Dumitru Pitarul, pârcălab de Câmpulung, către Bistriţeni, despre aşezarea în Domnie a lui Alexandru-Vodă Iliaş. No. 1875, pag. 985.

1632, 23 Maiu. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veşti. No. 1876, pag. 985.

1632, 21 Iunie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre Cantemir-Paşa şi Poloni. No. 1877, pag. 986.

1632, 1-iu Iulie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paza de către Tatari. No. 1878, pag. 987.

1632, 2 Iulie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre mişcările Tatarilor. No. 1879, pag. 988.

1632, 3 Iulie. Ştefan Szekeres, jude al Rodnei, către Bistriţeni, despre marile dări ce s'au pus în Moldova. No. 1880, pag. 988.

1633, Iunie-Iulie. Petrea Diacul către Bistriţeni, despre ştirile de la Cazaci şi Tatari. No. 1881, pag. 989.

1633, 13 Iulie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a fi gata de luptă. No. 1882, pag. 990.

1633, 16 Iulie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile de războiu de peste munţi. No. 1883, pag. 991.

1633, 30 Iulie. Toderaşco Cămăraşul lui Miron-Vodă Barnovschi către Bistriţeni, despre uciderea acestuia de Turci în Constantinopol şi numirea lui Moise-Vodă Movilă, precum şi despre gătirea lui Mateiu, Domnul muntean, asupra Poloniei şi despre sosirea Hanului. No. 1884, pag. 991.

1633, 17 (27) Septembre. Un negustor din Suceava către Bistriţeni, despre preţul unor moruni şi scrumbii. No. 1885, pag. 993.

1633, 1-iu August. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază la hotarul către ţerile noastre. No. 1886, pag. 993.

[1633], de la 7 Septembre. Popa Petrea Gliga şi Noţul către Bistriţeni, despre venirea oştilor polone. No. 1887, pag. 994.

1633, 22 Septembre. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre veştile de războiu de peste munte şi nevoia de pază. No. 1888, pag. 994.

1633, 25 Septembre. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre nevoia de a se trimite iarăşi în Moldova spionul ungur. No. 1889, pag. 995.

1633, 4 Novembre. Biraul din Rodna către Bistriţeni, despre oastea ce trebuie să trimeată, dintre Unguri şi Români. No. 1890, pag. 996.

1633, 4 Novembre. Mihail Igyartó către Bistriţeni, despre ştirile ce va adună în Moldova şi împotrivirea oamenilor, între cari şi Românii, de a merge la oaste. No. 1891, pag. 997.

1633, 11 Novembre. Vornicul moldovean Teodor Ianovici către Bistriţeni, despre lupta lui Abaza-Paşa împotriva Polonilor. No. 1892, pag. 998.

1633, 18 Novembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază la Tatari. No. 1893, pag. 999.

1633, 7 Decembre. Logofătul Teodor Ianovici către Bistriţeni, despre darul ce a primit şi veşti cu privire la Abaza-Paşa, aflător la Brăila, No. 1894, pag. 999.

1634, 25 Ianuar. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre trimitirea lui Ioan Belény în Moldova. No. 1895, pag. 1000.

1634, 11 Mart. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre îngrijirea cailor şi slugilor solului Ioan Belény. No. 1896, pag. 1000.

1634, 12 April. Logofătul Teodor Ivanovici către Bistriţeni, despre ceasornicul ce a dat la dres, despre plata în porci ce oferă unui meşter, despre fuga în Polonia a lui Moise-Vodă Movilă şi noul Domn ce va veni, Lupu. No. 1897, pag. 1001.

1634, 9 Maiu. Veşti din Moldova, de la Mihail Igyartó, despre sosirea apropiată a Domnului celui nou. No. 1898, pag. 1002.

1634, 19 Maiu. Veşti din Moldova de la acelaşi Mihail Igyartó, despre începuturile Domniei lui Vasile-Vodă şi ştirile cu privire la Tatari. No. 1899, pag. 1003.

1634, sfârşitul lui Maiu. Veşti din Moldova de la Mihail Igyartó, despre suirea în Scaun a lui Vasile-Vodă şi alte întâmplări. No. 1900, pag. 1005.

1634, 23 Septembre. Logofătul Teodor Ianovici către Bistriţeni, despre fierăsăul, roata, cuiele şi alte unelte ce-i trebuie Domnului pentru lucrul la o biserică, precum şi despre pacea apropiată. No. 1901, pag. 1006.

De la 1635. Simon Engesser, biraul Bistriţei, către Vornicul de Câmpulung, despre un om al oraşului care a făcut mai multe furturi. No. 1902, pag. 1007.

1635, 21 April. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre fuga în Moldova a chenezului Nistor Balaş. No. 1903, pag. 1007.

1635 (de la), 17 Maiu. Simon, egumenul de Putna, către Bistriţeni, despre oprirea unor lucruri de la oamenii lui. No. 1904, pag. 1008.

1635, 23 Maiu. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre paguba făcută la Bistriţa, în vite, unor călugări cerşitori de la Coşula. No. 1905, pag. 1008.

1635 (de la), Iunie. Pătraşco Ciogolea Logofătul către Bistriţeni, cerând pe diacul Todor ca să-i înveţe copiii. No. 1906, pag. 1009.

1635, 22 Iunie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte călugări cerşitori. No. 1907, pag. 1009.

1635, 22 Iunie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre călugării aceştia moldoveni ce scot vite din ţară. No. 1908, pag. 1010.

1635, 1-iu Iulie. Ştefan Apor către Bistriţeni, despre locuitorii birnici cari vreau să treacă în Moldova. No. 1909, pag. 1011.

1635, 24 Iulie. Adam Rácz către Bistriţeni, despre nişte veşminte preoteşti date Vlădicăi românesc. No. 1910, pag. 1011.

1635, 8 August. Vasile-Vodă, Domnul Moldovei, către judele Bistriţei, despre nişte cuie de şindilă. No. 1911, pag. 1012.

1635 (înainte de), 13 Octombre. Dumitraşco, pârcălab de Neamţ, către Bistriţeni, despre cumpărarea unei iepe. No. 1912, pag. 1013.

1635, 17 Decembre. Vasile-Vodă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre locurile de păşune peste hotar ale Câmpulungenilor No. 1913, pag. 1013.

1635, 30 Decembre. Bistriţenii către Vasile-Vodă, Domnul Moldovei, despre fânaţele ce se zic încălcate de ai lor. No. 1914, pag. 1013.

1635-7, sau 1644-5. Dumitraşco, Vornic de Suceava, către Bistriţeni, despre cuiele de şindilă ce a trimis să cumpere. No. 1915, pag. 1014.

1635-7, sau 1644-5, 4 Iunie. Dumitraşco, pârcălab de Suceava, către Bistriţeni, despre cuie de şindilă şi alte unelte şi materiale ce-i trebuie. No. 1916, pag. 1014.

1635-41 (c.). Gavril Cocrì pârcălabul, Vornic de Câmpulung, către Bistriţeni, despre certele pentru hotar. No. 1917, pag. 1015.

1635-45. Partenie, egumen de Voroneţ, de loc din Năsăud, către Bistriţeni, despre omul ce trimite să schimbe grâu cu pânză, cu lămuriri despre felul cum se călugăresc în Moldova tineri de peste munţi, etc. No. 1918, pag. 1015.

1635-45. „Ermonah Simon egumen şi tot săborul de la svânta mănăstirea de la Putna" către „solgabirău den Ţigău", cerând continuarea bunei-voinţi. No. 1919, pag. 1016.

1635-45. „De la ermonah Nicolae igumen şi de la tot săborul de sv[ă]ntaa mănăstir[e] de la Voroneţ", pentru o „pomană" de „ceva cue de şindile". No. 1920, pag. 1016.

1635-45. Simon, egumenul de Putna, către Bistriţeni, despre un „fecior" al său, oprit pe nedrept pentru un omor. No. 1921, pag. 1016.

1636. Drăgan, vameşul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre arderea satelor lui Potocki, ginerele lui Ieremia Movilă, din porunca lui Vasile-Vodă. No. 1922, pag. 1016.

1636. Drăgan, vameşul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre arderea satelor lui Potocki, strângerea Polonilor şi intrarea Tatarilor în ţara acestora. No. 1923, pag. 1017.

1636 (c.). Vasile-Vodă al Moldovei către Câmpulungeni, despre cearta de hotar cu Bistriţenii. No. 1924, pag. 1017.

1636 (c.). Bistriţenii către Acaţiu Barcsai, despre cearta de hotar cu Moldova. No. 1925, pag. 1018.

1636, 12 Februar. Matiaş Huszár către Bistriţeni, despre oamenii ce trimite după cumpărături în Moldova. No. 1926, pag. 1019.

1636, 17 Mart. Ghenadie, episcop al Ardealului, către Bistriţeni, despre un preot ce a sfinţit şi protopopul din Jalova. No. 1927, pag. 1020.

1636, 27 Mart. Baltazar Vesselényi către Bistriţeni, despre un om ce trimite la un boier din Moldova, prieten al său. No. 1928, pag. 1021.

1636, 16 Iunie. Baltazar Vesselényi către Bistriţeni, despre caii ce i s'au trimis de datornicul său din Moldova. No. 1929, pag. 1022.

1636, 18 Iunie. Egumenul Epifanie şi călugării de la Voroneţ către Bistriţeni, despre călugării ce-i trimit în cerşit. No. 1930, pag. 1023.

1636, 30 Iunie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre zvonurile de duşmănie în legătură cu venirea la Suceava a lui Vasile-Vodă. No. 1931, pag. 1023.

1636, 10 Iulie. Baltazar Vesselényi către Bistriţeni, despre nişte călugări cerşitori din Moldova. No. 1932, pag. 1024.

1636, 20 August. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre cercetarea de fugari din Moldova pe care o face în munţi după cererea lui Vasile-Vodă. No. 1933, pag. 1024.

1636, 25 Septembre. Baltazar Vesselény şi Gheorghe Vás către Bistriţeni, despre un schimb al lor de capre cu boi şi un dar către boierul Constantin, prietenul lor. No. 1934, pag. 1025.

1636, 10 Octombre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oamenii ce trimite în Moldova. No. 1935, pag. 1026.

1636, 24 Octombre. Veşti de la Ştefan Petki, despre lucrurile de la noi. No. 1936, pag. 1027.

1636, 28 Octombre. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un diac al său trimis la Rákóczy. No. 1937, pag. 1028.

1636, 29 Octombre. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cuiele de scânduri ce-i trebuie. No. 1938, pag. 1028.

1636, 30 Octombre. Ioan Toldalágy către Bistriţeni, despre ştiri de la Mateiu-Vodă. No. 1939, pag. 1029.

1636, pe la 31 Octombre. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un ucenic de rotar de la ei, care-i trebuie. No. 1940, pag. 1030.

1636, 14 Novembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paza de către Moldova. No. 1941, pag. 1030.

1636, 18 Novembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre sosirea unui om din Moldova care arată lipsa lor de pază. No. 1942, pag. 1031.

1637, 21 Februar. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paza hotarului moldovenesc. No. 1943, pag. 1032.

1637, 1iu Iunie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte Trimişi ai şpanului de Solnoc ce merg în Moldova. No. 1944, pag 1033.

1637, 25 Iunie. Orăşenii din Baia-Mare către Bistriţeni, despre Tatarii veniţi din Moldova. No. 1945, pag. 1033.

1637, 13 Iulie. Laurenţiu Roliot (?) către Bistriţeni, despre nişte cai furaţi, ce se află la un Român din Rodna. No. 1946, pag. 1034.

1637, 7 August. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază bună către Moldova. No. 1947, pag. 1035.

1637, 8 August. Mitropolitul Varlaam al Moldovei către Bistriţeni, despre sosirea unui Paşă, călătoria lui Vodă în urmărirea unei rămăşiţe de Tatari şi despre fierul ce-i trebuie. No. 1948, pag. 1035.

1637, 10 August. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia gătirii de războiu a Ardealului faţă de mişcările Turcilor şi ale celor doi Domni. No. 1949, pag. 1036.

1637, 8 (18) Septembre. Şoltuzul şi pârgarii din Suceva către Bistriţeni, despre unul din ai lor păsuit cu datoria de Suceveni. No. 1950, pag. 1037.

1637, 6 Novembre. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre nevoia veştilor, şi pentru că Tatarii poate şi vin în ajutorul lui Vasile-Vodă. No. 1951, pag. 1037.

1637, 7 Novembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază bună spre Moldova, cu privire la mişcările Turcilor. No. 1952, pag. 1038.

1637, 9 Novembre. Sibiienii către Bistriţeni, despre chemarea la Sighişoara a trupelor lor (în vederea războiului dintre Vasile-Vodă şi Mateiu Basarab). No. 1953, pag. 1039.

1637, 12 Novembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia veştilor din Moldova şi ştirea falşă cu privire la Mateiu Basarab. No. 1954, pag. 1040.

1637, 13 Novembre. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre războiul dintre Vasile-Vodă şi Mateiu-Vodă şi pornirea Turcilor impotriva celui din urmă. No. 1955, pag. 1040.

1637 (c.). Portarul-Mare de Suceava, cu şoltujii, pârgarii şi bătrânii, către Bistriţeni, despre lipsa de primejdie în ţară şi despre cuiele de şindilă şi laţurile ce-i trebuie lui Vasile-Vodă. No. 1956, pag. 1041.

1637 sau 1639. Vornicul de Câmpulung către Bistriţeni, cu veşti despre plecarea „în jos" a Domnului. No. 1957, pag. 1042.

1637-9, 6 Ianuar. Gavril Cocri, Vornic de Câmpulung, către Bistriţeni, despre veşti cu privire la Domnul Moldovei şi despre o afacere particulară. No. 1958, pap. 1042.

1638-9. „Iorga şi Pahulcea, Vornicii de Câmpulung", către birăul Andriiaş, pentru doi oameni trimişi după cuie de şindilă şi pâne. No. 1959, No. 1042.

1638, 4 Ianuar. Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre afacerea lor cu Domnul Moldovei şi solul acestuia la prinţ. No. 1960, pag. 1043.

1638, 31 Maiu. Gavril, Hatmanul Moldovei, fratele lui Vasile-Vodă, către Bistriţeni, despre nişte vărniceri ce-i trebuie la o biserică de piatră. No. 1961, pag. 1044.

1638, 11 Iunie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paza către Moldova. No. 1962, pag. 1044.

1638, 30 Iunie. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre încălcarea silnică de ei a hotarelor Moldovei. No. 1963, pag. 1045.

1638, 14 Iulie. Bistriţenii către Vasile-Vodă al Moldovei, despre dorinţa lor de a păstrà pacea, cu toată neinţelegerea pentru hotare. No. 1964, pag. 1045.

1638, 24 Iulie. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre neinţelegerea pentru hotare şi dovezile ce are el. No. 1965, pag. 1046.

1638, 27 Iulie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a-şi dà partea de ajutor în apărarea ţerii cu prilejul noii lupte între cei doi Domni. No. 1966, pag. 1047.

1638, 15 August. Gavril Cocrl, vameşul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre veşti de vamă, cu ameninţări de poprire. No. 1967, pag. 1047.

1638-43, 23 Septembre. Martin Scholtz şi Leonard Hönrich către Bistriţeni, despre gândul pretendentului Iliaş-Vodă. No. 1968, pag. 1048.

1638, 16 Novembre. Mihail Igyartó, omul Bistriţenilor, către aceştia, despre silinţile sale pentru a culege mărturii în afacerea hotarului. No. 1969, pag. 1048.

1638, 18 Novembre. Vlădica Agafton şi călugării de la Moldoviţa către Bistriţeni, despre acelaşi lucru. No. 1970, pag. 1049.

1638, 21 Novembre. Egumenul Tofan şi călugării de la Putna cu satele vecine către Bistriţeni, despre acelaşi hotar. No. 1971, pag. 1050.

1638, 23 Novembre. Câmpulungenii, cu Vornicii Ion Talpă şi Grigore Iorga, către Bistriţeni, despre hotarul Bistriţei cu Maramurăşul. No. 1972, pag. 1052.

1638-43. Hancea, Vornicul Sucevei, către Bistriţeni, despre lucrul la uşile şi fereştile Curţii al unor pietrari şi olari de la ei. No. 1973, pag. 1053.

1638-43, 27 Ianuar. Sucevenii către Bistriţeni, despre nişte Români de-ai oraşului cari au turburat liniştea în Suceava şi au fost închişi. No. 1974, pag. 1053.

1639, 29 Mart. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte cai furaţi. No. 1975, pag. 1054.

1639, 29 Mart. Vasile-Vodă către Bistriţeni, despre nişte oi luate de Câmpulungeni. No. 1976, pag. 1055.

1639, 4 April. Grama Jitnicerul către Bistriţeni, despre un om al lui învinuit de furt. No. 1977, pag. 1055.

1639, 23 Iunie. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cuiele de şindilă ce-i trebuie. No. 1978, pag. 1056.

1639, 20 Octombre. Bistriţenii către Vasile-Vodă al Moldovei, despre nişte cai opriţi unui om al lor pentru purtarea sa necuviincioasă faţă de o femeie. No. 1979, pag. 1056.

1639, 14 Novembre. Gavril Coeri, părcălab de Câmpulung, către Bistriţeni, despre luptele dintre Vasile-Vodă şi Mateiu Basarab. No. 1981, pag. 1057.

1639, 18 Novembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre felul cum îşi vor trimite ei ajutorul cu prilejul războiului dintre Vasile-Vodă şi Mateiu Basarab. No. 1982, pag. 1058.

1639, 30 Novembre. Gheorghe Rákoczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a fi şi ei întrebaţi cu privire la răspunsul de dat solilor moldoveni şi munteni. No. 1983, pag. 1059.

1639, 1-iu Decembre. Hans Rener către Bistriţeni, despre o înfrângere a străjii moldoveneşti şi lipsa de hrană şi între Românii lor. No. 1984, pag. 1059.

1640. Popa Maxin şi Vameşul Drăgan către Bistriţeni, despre zvonul că vine Vodă la hotar. No. 1985, pag. 1060.

1640. Drăgan, fost Vornic de Câmpulung, acum vameş, către Bistriţeni, despre apropiata venire a lui Vodă, care cercetează şi stabileşte hotarele. No. 1986, pag. 1060.

1640. Vornicul de Câmpulung, poate Stroiescul, către Bistriţeni, despre mergerea lui Vasile-Vodă la Galaţi pentru a primi moaştele Sf. Paraschive. No. 1987, pag. 1061.

1640. Câmpulungenii către Bistriţeni, despre întorsul lui Vasile-Vodă din Galaţi. No. 1988, pag. 1061.

1640 (c.). Egumenul Achidin şi călugării din Humor către Bistriţeni, pentru o iapă oprită. No. 1989, pag. 1061.

1640, 27 Ianuar. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre vestea de necrezut ce a sosit prin ei din Moldova. No. 1990, pag. 1062.

1640, 1-iu Februar. Ioan Movilă, pretendent moldovenesc, către Bistriţeni, despre găzduirea oamenilor săi şi nişte vite poprite. No. 1991, pag. 1062.

1640, 25 Iunie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre apropierea Domnului Moldovei de hotar. No. 1992, pag. 1063.

1640, 14 Iulie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre Moldovenii din Dorna trecuţi la ei. No. 1993, pag. 1064.

(1640-1643), 14 Septembre. Iorest, Mitropolitul Ardealului, către Bistriţeni, despre sosirea la ei a proegumenului Ghervasie de Putna. No. 1996, pag. 1066.

1640, 28 Septembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Sibiieni, despre o datorie a Vlădicăi românesc. No. 1997, pag. 1067.

1640 (c.), Octombre. Câţiva Câmpulungeni se prind chizeşi la Bistriţa pentru adunarea de datorii. No. 1998, pag. 1067.

1640, 5 Octombre. Mihail Diacul (Igyartó) către Bistriţeni, despre ce a lucrat în Moldova cu privire la hotarul cu această ţară. No. 1999, pag. 1068.

1640, 21 Octombre. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre dorinţa lor de a se ridică Românii aşezaţi la ei supt Aron-Vodă. No. 2000, pag. 1070.

1640 (c.), 2.. Decembre. „Ionaşco Chiruţă" certifică primirea de plată pentru un cal de la Bistriţeni. No. 2001, pag. 1070.

1640-3 (c.). Solomon, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre pacea ce domneşte în ţară. No. 2002, pag. 1071.

1641. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, pentru statornicirea hotarului din nou cu dânşii. No. 2003, pag. 1071.

1641, 16 Iunie. Bistriţenii către Vasile-Vodă al Moldovei, despre nevoia de un meşter pentru făcutul ţiglelor. No. 2004, pag. 1072.

1641, 23 Iunie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre meşterii de cărămizi şi ţigle ce-i trebuie şi despre afacerile de hotar. No. 2005, pag. 1074.

1641, 26 Iunie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, despre desele drumuri ce face Gheorghe Zitay în Moldova. No. 2006, pag. 1075.

1641, 11 Iulie. Vasile-Vodă către Bistriţeni, despre prietenia sa, şoimii trimişi lui şi darul ce face în schimb. No. 2007, pag. 1075.

1641, 1-iu August. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre datoria lor de a luà vamă Armenilor şi altor oameni din Moldova. No. 2008, pag. 1076.

1641, 18 Septembre. Bistriţenii către Vasile-Vodă al Moldovei, despre dulgherii ce-i trimit pentru un coperiş şi dorinţa ce au de a se mutà, în interesul păcii, Câmpulungenii aşezaţi pe locul lor. No. 2009, pag. 1076.

1641, 21 Septembre. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre moartea a doi dintre dulgherii veniţi la el şi trimiterea îndărăt a celui de-al treilea. No. 2010, pag. 1077.

1641, 7 Octombre. Leonard Henrici şi Francisc Sobell, delegaţi ai oraşului, către Bistriţeni, despre solul moldovenesc ce va sosì în Câmpulung şi mărfurile ce trebuie luate. No. 2011, pag. 1078.

1641, 7 Octombre. Mihail Diacul către Bistriţeni, despre apropiata sosire a Vornicului-celui-Mare la Câmpulung, pentru judecata cu privire la hotar. No. 2012, pag. 1078.

1641, 9 Octombre. Leonard Henrici şi Francisc Sobel, delegaţii oraşului, către Bistriţeni, despre ostenelile lor pentru aflarea hotarului cu Moldova. No. 2013, pag. 1079.

1641, 10 Octombre. Întâmpinarea Bistriţenilor împotriva Dornenilor şi Câmpulungenilor în chestia hotarului. No. 2014, pag. 1080.

1641, 12 Octombre. Mihail Diacul către delegaţii bistriţeni, Filip Meyland şi Leonard Henrici, despre cercetarea făcută de el în Moldova, după Vornicul Toderaşco Ianovici şi după Domn, în pricina pentru hotar. No. 2015, pag. 1082.

1641, 19 Octombre. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii trimişi la dânsul. No. 2016, pag. 1085.

1641, 14 Novembre. Bistriţenii către Vasile-Vodă al Moldovei, despre bucuria lor că şi el e gata să împace cearta de hotar pornită de la răuvoitori. No. 2017, pag. 1085.

1641, 14 Novembre. Bistriţenii către Marele-Vornic al Moldovei (Teodor Ianovici), despre ajutorul ce aşteaptă de la el în afacerea hotarului. No. 2018, pag. 1086.

1641, 8 Decembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre datoria lor de a luà vamă Armenilor şi altor oameni din Moldova. No. 2019, pag. 1087.

1641, 24 Decembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre scrisorile lui Vasile-Vodă, trimise lui de dânşii. No. 2020, pag. 1087.

1641-9. Stroiescul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre cumpărături ale lui şi veşti. No. 2021, pag. 1087.

1641-9. Stroiescul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre pacea din ţară şi oprirea unor iepe. No. 2022, pag. 1088.

1641-9, 31 Mart. Stroiescul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre hoţii de hotar, hârtie şi un ceasornic ce se cer de la dânşii. No. 2023, pag. 1088.

1641-9, 3 August. „Stroescul Vornicol ot Câmpulungŭ" se plânge de intenţii de *zăbereală* şi cere a se lăsă deschise drumurile. No. 2024, pag. 1088.

1642. „Carivatu Costin" către Bistriţeni, despre trecerea Paşei către Azov şi mişcările militare ale Moldovenilor. No. 2025, pag. 1089.

1642. Egumenul Teofan al Putnei către Bistriţeni, despre călugărul Simon, trimis pentru a strânge milă. No. 2026, pag. 1089.

1642, 2 Ianuar. Popa Gheorghe din Runc arată că s'a pus chezăş pentru un diac din Moldova la o cumpărare de cal. No. 2027, pag. 1089.

1642, 4 Mart. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre doi ţiglari cari-i trebue din nou. No. 2028, pag. 1090.

1642, 6 April. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre clopotele pe care Mateiu-Vodă vrea să le ridice prin secretarul său Sava. No. 2029, pag. 1091.

1642, 18 April. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii ce au fost la el şi meşterul de ţiglă ce-i trebuie. No. 2030, pag. 1092.

1642, 25 April. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, cerând lămuriri în afacerea hotarului, ca să ştie cum să se poarte. No. 2031, pag. 1092.

1642, 12 Iunie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre mărfurile ce trimite Mateiu-Vodă să-i cumpere la Braşov şi despre oile din Ţinutul Făgăraşului ce se trimit la păscut pe plaiurile muntene. No. 2032, pag. 1093.

1642, 14 Iunie. Petru Szenas de Baliok către Bistriţeni, despre tricezima ce se va luà după porunca principelui de la negustorii din Polonia, Maramureş şi Moldova. No. 2033, pag. 1094.

1642, 10 Iulie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paza lor la trecători. No. 2034, pag. 1095.

1642, 22 Iulie. Petru Gavay către Bistriţeni, despre pricina munţilor de hotar. No. 2035, pag. 1095.

1642, 6 August. Egumenul Putnei, Teofan, către Bistriţeni, despre călugărul ce i-a trimis pentru a vinde nişte cai. No. 2036, pag. 1097.

1642, 5 Octombre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile trimise de dânşii şi vitele ce se aduc din Moldova. No. 2037, pag. 1098.

1642, 16 Octombre. Vasile-Vodă către Bistriţeni, despre pagubele suferite de Chiruţă, supusul său. No. 2038, pag. 1099.

1642, 19 Novembre. Simon Engesser şi juraţii bistriţeni către judele Bistriţei, Andriaş Amendt, despre plângerea Moldoveanului Chiruţă. No. 2039, pag. 1099.

1642, 23 Novembre. Andriaş Amendt (Végh), judele Bistriţei, către Bistriţenii de acasă, despre calul lui Ionaşco Chiruţă şi despre afacerea hotarului. No. 2040, pag. 1100.

1642 (sfârşit). Vornicul de Câmpulung către Bistriţeni, despre împrejurările cu Chiruţă. No. 2041, pag. 1101.

1643 (?). Solomon, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre veştile privitoare la Domn, precum şi despre şoimii ce-i trebuie, recomandând un trimis al său. No. 2042, pag. 1102.

1643, 13 Mart. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre cererea de zidari şi cărămidari făcută pentru Domnul Moldovei de „Vornicul-cel-Mare de la Suceava". No. 2043, pag. 1102.

1643, 20 April. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre vitele lui furate de un Român. No. 2044, pag. 1103.

1643, 11 Maiu. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni şi Andriaş, judele lor, despre meşterii pietrari şi olari ce-i trebuie pentru casele de piatră ce face în Suceava. No. 2045, pag. 1103.

1643, 28 Maiu. Andriaş Amendt (Végh), judele Bistriţei, şi orăşenii către Vasile-Vodă al Moldovei, despre afacerea lui Ionaşcu Chiruţă şi despre cererea unor maeştri de zidărie şi cărămidă din partea Domnului. No. 2046, pag. 1104.

1643, 10 Iunie. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte cărămidari şi zidari ai lor veniţi în Moldova şi despre vama lui Chiruţă, precum şi despre lipsa negustorilor din Suceava, plecaţi la iarmarocul din Sniatyn. No. 2047, pag. 1105.

1643, 9 Iulie. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimiterea lui Chiruţă spre a-şi căpătă calul înapoi. No. 2048, pag. 1106.

1643, 20 Iulie. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii ce i-a avut la el şi gândul lui de a isprăvi casa cu lemn. No. 2049, pag. 1106.

1643, 14 August. Nicolae Sebessy către Bistriţeni, despre praful de puşcă şi gloanţele trimise din Moldova. No. 2050, pag. 1107.

1643, 16 August. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre o scrisoare ce trimite în Moldova. No. 2051, pag. 1108.

1643, 19 August. Superintendentul maghiar Ştefan Geley către protopopii români, despre gândul său de a tălmăci Scriptura din greceşte în româneşte, despre omul ce a găsit şi despre nevoia de a se adună o rămăşiţă din vremea Vlădicăi Ilie Iorest pentru cheltuieli. No. 2052, pag. 1108.

1643, 21 August. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre caii ce se aduc la iarmarocul lor din cele două ţeri româneşti vecine. No. 2053, pag. 1110.

1643, 24 August. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre un Grec negustor al Domnului muntean, care a fost prădat la ei. No. 2054, pag. 1110.

1643, 30 August. Francisc Zanthai către Bistriţeni, despre oprirea de a se scoate cai peste hotar. No. 2055, pag. 1111.

1643, 2 Septembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oamenii lui Francisc Bethlen cari merg să cumpere cai în Moldova. No. 2056, pag. 1111.

1643, 3 Septembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte Moldoveni zăberiţi cu vitele. No. 2057, pag. 1112.

1643, 8 Septembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre vitele oprite Muntenilor. No. 2058, pag. 1112.

1643, 10 Septembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte bani ai unui Grec din Ţara-Românească. No, 2059, pag. 1113.

1643, 15 Septembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre pretendentul moldovenesc Iliaş, pus în fiare şi prinderea hoţului Măgură. No. 2060, pag. 1114.

1643, 24 Septembre. Bistriţenii către vecini (şi către Gheorghe Szigéthy, jude al comitatului Doboca), pentru Iliaş Voevod. No. 2061, pag. 1115.

1643, 25 Septembre. Grigore Zomay către Bistriţeni, despre pretendentul Iliaş care se gătise a năvăli în Moldova. No. 2062, pag. 1116.

1643, 28 Septembre. Baltazar Vesselényi către Bistriţeni, despre acelaşi pretendent Iliaş. No. 2063, pag, 1117.

1643, 20 Novembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre argintăriile ce vreau să-şi facă la ei boierii din Moldova. No. 2064, pag. 1117.

1643, 21 Decembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre păharele ce vor să cumpere boierii din Moldova de la ei. No. 2065, pag. 1118.

1643, sau 1638 chiar, c. Decembre. Ianachi Cămăraşul către Bistriţeni, despre omul său Apostol, trimis pentru „boboae şi cămeş şi cumănace de mişei şi suliţe" de împărţit la Paşti, pentru a fi scutite de vamă. No. 2066, pag. 1118.

1644 (c.). Hrizea Vornicul-Mare către Braşoveni, despre pâra lui Bonciul Vătahul împotriva oamenilor lor, Ion Butoiu, Frăţilă şi Reanţa, cari i-ar fi furat nişte iepe încă din vremea „judeţului celui bătrân", „Hrăjilă Crişţov" (cu plângerea lui Bonciul şi zapisul lui de mărturie). No. 2067, pag. 1119.

1644, 10 Ianuar. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre Vintilă Vătahul, care vine la ei pentru o datorie ce au faţă de dânsul Constantin şi Nicula Pitarul. No. 2068, pag. 1119.

[1644], 15 Ianuar. Marele-Vornic Dragomir către Braşoveni, despre „pâra" lui Vasile cu fratele, Ivan. No. 2069, pag. 1119.

1644, 20 Ianuar. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre un om din Pietroşiţa (Dâmboviţa) care şi-a aflat oi în ale ciobanilor lor şi măsurile luate împotriva aceştora de „Andronie Vornicul, judecătoriu lăsat aiă la Scaun". No. 2070, pag. 1119.

1644, 24 Ianuar. Mihai Diacul către Bistriţeni, despre nişte hăţuri pentru Vodă, afacerea munţilor ş. a. No. 2071, pag. 1119.

1644, 1-iu Februar. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre „meşterul de clopote" ce-i trebuie „ca să ne facă clopote pre aceale măn[ă]stiri ce am făcut în ţara noastră", trimiţând pe „sluga" sa Iacov şi pentru „meşteri care facu pile". No. 2072, pag. 1122.

1644, 6 Februar. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre oprirea unui nemeş ce mergeà în Moldova. No. 2073, pag. 1122.

1644 (c.), 10 Februar. Nacu, pârcălab de Câmpulung, către Bistriţeni, despre uneltele ce trimite să-i cumpere. No. 2074, pag. 1122.

1644, 12 Februar. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre oile oamenilor ce se află la Pană Căpitanul, fost „oiar". No. 2075, pag. 1122.

[1644], 5 Mart. Dragomir, Marele-Vornic muntean, către Braşoveni, despre aceiaşi „pâră" a lui Vasile cu Ivan, făcută şi la negustori şi înaintea lui, când a fost la Braşov şi Alba-Iulia, ca sol. No. 2076, pag. 1123.

1644, 6 Mart. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre „pâra lui Vasile Sărbul ot Necopoe" cu fratele lui, Ivan, care s'a judecat şi la negustori şi la Vornicul Dragomir, când a fost trimis sol în Ardeal. No. 2077, pag. 1123.

1644, 17 Mart. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre omul său Statie, trimis să iea postavul, „să îmbrăcăm Curtea". No. 2078, pag. 1123.

1644, 28 Mart. Socol Marele-Clucer către Braşoveni, despre trimiterea lui Bojár István în oraşul lor, pentru „târguială", rugându-se a i se dă „un car cu cai" până la Rucăr. No. 2079, pag. 1123.

1644, 4 April. Dragomir, Marele-Vornic muntean, către Braşoveni, pentru „Lupul vătahul", trimis după cumpărături în oraşul lor. No. 2080, pag. 1123.

1644, 11 April. Dragomir, Marele-Vornic muntean, către Bistriţeni, despre „sticlăria" lui Vodă şi pământul ce trebuie să se aducă de la ei. No. 2081, pag. 1123.

1644, 14 April. Mateiu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre un dărăbanţ al său care a venit „la zi" în cetatea lor fără să se înfăţişeze şi partea cealaltă. No. 2082, pag. 1123.

1644, 17 April. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni (judele Mihail Eötvös), despre „veseliia cocoanei [=fiicei] domniei tale", la care a fost poftit, cu urări „intru veseliia coconelor, ginerilor ce se impreunează, ca cu tot bunul noroc să petreaceţ dumneavoastră", trimiţând şi un om „ca să poarte faţa, cinstea noastră intru cinstita veseliia dumnilor voastre, cum se cade vecinilor de aproape şi priiatenilor". No. 2083, pag. 1123.

1644, 26 April. Socol, Marele-Clucer, către Braşoveni (acelaşi jude), despre „această veselie ce se-au inceput intru cinstit[ă] casa dumnital[e] cu sora noastră, fiia dumnitale", — cu care prilej trimite solul său şi pe „feciorul" Bojár István. No. 2084, pag. 1124.

1644 (c.), 29 April. „Nacul, părcălabu de Ţănutul Suceavei", către birăul Şimon (Engesser) şi părcălabul Tămaş, pentru preţul unui cal ce voiă să cumpere de la dânsul cel de-al doilea. No. 2085, pag. 1124.

1644, 1iu Iunie. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre oamenii Tudorei, văduva lui Ioan-Vodă Movilă. No. 2086, pag. 1124.

1644, 5 Iunie. Preda Mare-Spătar şi Diicul Mare-Agă către Braşoveni, despre un copil de Ţigan aflat la Berindeşti şi care trebuie cerut prin judecată. No. 2087, pag. 1124.

1644, 8 Iunie. Judele Braşovului, Mihail Goldschmied, către Bistriţeni, despre ştirile de la Munteni şi un boier ce merge din Moldova la Alba-Iulia. No. 2088, pag. 1124.

1644 (c.), 11 Iunie. Dicheiul Nicolae dela mănăstirea Căldăruşani către Braşoveni, despre Românii mănăstirii fugiţi de la Treisteni la dânşii şi despre zăberirea hotărâtă de el. No. 2089, pag. 1125.

1644, 11 Iunie. Câmpulungenii către Bistriţeni, pentru liberarea unor „omănaşi" ai lor. No. 2090, pag. 1125.

1644, 29 Iunie. Daniil Pavay către Bistriţeni, despre plecarea stăpânului său la „Domnul muntean". No. 2091, pag. 1125.

1644, 20 August. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre o cumpărare de cuie. No. 2092, pag. 1126.

1644, 21 Septembre. Nicolae (Catargiu) părcălabul către Braşoveni, despre lucrurile comandate la ei de Hatman, Păharnic şi Vistiernic: pahare de argint, unele cu capace, cântărite în grivne (se pare că pentru nunta Domniţei Maria cu Ianus Radziwiłł. No. 2093, pag. 1126.

1644, 25 Septembre. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cuiele ce-i trebuie şii vestea de Tatari la Nistru. No. 2094, pag. 1126.

1644, 7 Octombre. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre postavul ce se cere de Domnie. No. 2095, pag. 1127.

1644, 14 Novembre. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre Ţigani, lor opriţi ca răsplată de Luca Logofătul dela Câmpina. No. 2096, pag. 1128.

[1644], 21 Novembre. Gavril Hatmanul, Gheorghe Păharnicul şi Iorga Vistierul către Braşoveni, despre zăbava plăţii păharelor de argint comandate. No. 2097, pag. 1128.

[1644], 21 Decembre. Gheorghe şi Iani Cămăraşul către Braşoveni, despre cererea de pahare a Marelui-Logofăt, care vrea ca judele să-i fie „tată şi înmă", ca înaintaşul, „Herdzel Criştov"; banii se vor dă „până la Născut". No. 2098, pag. 1128.

1645. „Partenie igumenul şi tot săborul de sv[ă]ntaa mănăstire de Voroneţŭ" către Bistriţeni, pentru a recomandă pe un călugăr şi un „posluşnic", trimişi pentru afaceri. No. 2099 pag. 1128.

1645. Radu Marele-Logofăt (Creţulescu) şi Stroe Marele-Vistier (Leurdeanu), ispravnici de Scaun munteni, şi pentru strângerea haraciului, către Braşoveni, despre plecarea lui Mateiu-Vodă „în jos în priumblare" şi despre hamurile pentru care a trimis un aprod să le aducă (o păreche „tipărită", alta „cu cosoae"). No. 2100, pag. 1128.

1645, 19 Ianuar. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre postavul ce are la ei egumenul de Câmpulung, precum şi despre un Ţigan al mănăstirii, fugar în Ţinutul lor. No. 2101, pag. 1128.

1645, 31 Ianuar. Clucerul Socol către Braşoveni, despre cei doi fii ai săi, Clucerul Crâstea şi Ianachi Spătarul, ce merg la nunta fiului predicatorului lor. No. 2102, pag. 1129.

1645, 8 Februar. Vasile-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre nunta fiicei sale Maria cu Ianus Radziwill. No. 2103, pag. 1130.

1645, 10 Februar. Radu, Marele-Agă muntean, către Braşoveni, despre oprirea de dânsul a 2.500 de oi în schimb pentru Ţiganii ce i s'au oprit de orăşeni, arătând că trimite după zişii Ţigani, lăsând oile de hatârul lui Vodă, pe iuzbaşii Crâstea şi Mihnea. No. 2104, pag. 1130.

1645, 18 Februar. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre postavul ce a comandat la ei (pentru îmbrăcămintea oştirii). No. 2105, pag. 1130.

1645, 20 Februar. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Bistriţeni, despre nişte Ţigani ai lui cărora li-a dat drumul. No. 2106, pag. 1131.

1645, 14 Mart. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Braşoveni, despre aceiaşi Ţigani. No. 2107, pag. 1132.

1645, 19 Mart. Radu, Marele-Agă muntean, către Braşoveni, despre Ţiganii lui, opriţi în Ţinutul lor. No. 2108, pag. 1132.

1645, 20 Mart. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre Ţiganii Agăi Radu (Rudca). No. 2109, pag. 1132.

1645, 23 Mart. Sava Logofătul către Braşoveni, despre banii ce trimite pentru postav (cu echivalenţa banilor curenţi). No. 2110, pag. 1132.

1645, 2 Maiu. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Braşoveni, despre Ţiganii Radului Aga. No. 2111, pag. 1133.

1645, 10 Maiu. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către dregătorii ardeleni, despre boii Moldoveanului Ştefan Grigoriţă. No. 2112, pag. 1134.

1645, 10 Maiu. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Braşoveni, despre oile oprite lui Mateiu-Vodă. No. 2113, pag. 1135.

1645, 15 Maiu. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre Ţiganii lui Radu Aga. No. 2114, pag. 1135.

1645, 20 Maiu. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Braşoveni, despre aceiaşi cerere de Ţigani. No. 2115, pag. 1137.

1645, 21 Maiu. Sava Logofătul, secretariu al lui Mateiu-Vodă Basarab, către Braşoveni, despre nişte Ţigani ce trebuie daţi înapoi. No. 2116, pag. 1137.

1645, 21 Maiu. Radu, Marele-Agă muntean, către Braşoveni, despre învoirea lor la înapoiarea Ţiganilor şi hotărârea lui de a li da oile îndărăt. No. 2117, pag. 1138.

1645, 28 Maiu. Mateiu-Vodă Basarab către Bistriţeni, despre judecata unor „săraci". No. 2118, pag. 1138.

1645, (c.) 30 Maiu. „Stan de la Ocnă" către Braşoveni, pentru „şfoara Visternicului", tocmită cu 3 florinţi, 2 costande suta, pentru o suliţă de 4 florinţi şi banii pecetluiţi, ughi, ce i-a adus la ei. No. 2119, pag. 1139.

1645, 26 Iunie. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre furtul unor porci. No. 2120, pag. 1139.

1645, 29 Iunie. Mateiu-Vodă Basarab către Bistriţeni, despre atacul împotriva omului său Ioan Raţ. No. 2121, pag. 1139.

1645, 2 Iulie. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre un Moldovean ce vine să cumpere vite la bâlciu. No. 2122, pag. 1141.

1645, 7 Iulie. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre procesul unui Moldovean. No. 2123, pag. 1142.

1645, 8 Iulie. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre postavul luat de la ei. No. 2124, pag. 1142.

1645, 23 August. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre nişte vite ale Domnului Moldovei ce se duc de Luca Armeanul. No. 2125, pag. 1143.

1645, 22 Octombre. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre caii ce trimite să i se cumpere în Moldova No. 2126, pag. 1143.

1645, 6 Decembre. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre Mihaiu Diacul, omul lor, adesea trimis în Moldova. No. 2127, pag. 1144.

1645, 20 Decembre. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre meritele aceluiaşi Mihaiu Diacul. No. 2128, pag. 1144.

1645, 26 Decembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre Românii ce-i trebuie pentru a mână vite. No. 2129, pag. 1145.

1646 (c.). Dumitraşcu Stolnicul Filipescu către Braşoveni, despre un Român al lui, oprit de dânşii după pâra unei femei. No. 2130, pag. 1145.

1646, 4 Ianuar. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, despre Românii ce-i trebuie pentru vânătoare la Şinca. No. 2131, pag. 1146.

1646, 16 Ianuar. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cearta lor cu supuşii lui. No. 2132, pag. 1146.

1646, 11 Februar. Dumitraşcu Stolnicul Filipescu către Braşoveni, despre nişte furi pe cari voiă să-i „sălduşească" pentru caii „nameriţi" acum la munte. No. 2133, pag. 1147.

1646, 23 Februar. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre cererea de cărămidari pe care o face Vasile-Vodă. No. 2134, pag. 1147.

1646, 15 Mart. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte miere şi piei oprite la vamă lui Ursu din Câmpulung. No. 2135, pag. 1147.

1646, 21 Maiu. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre Mihaiu Diacul, vameş, care trece în Moldova. No. 2136, pag. 1148.

1646, 1-iu Iunie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către toţi Saşii, despre Rumânii şi Ţiganii ceruţi de Mateiu Basarab şi despre trecerea în Moldova a unor călăreţi din Moldova cu Ioan Szilágyi. No. 2137, pag. 1148.

1646, 12 Iunie. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte vite oprite. No. 2138, pag. 1149.

1646, 24 Iunie. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre nişte hoţi de cai fugiţi la dânşii. No. 2139, pag. 1150.

1646, 25 Iunie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre plângerile lui Mateiu-Vodă. No. 2140, pag. 1151.

1646, 10 Iulie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre gândul unora de a merge să se scrie în oastea celor două ţeri româneşti. No. 2141, pag. 1151.

1646, 13 Iulie. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre nişte cuie de şindilă „şi alte mărunţişuri" ce-i trebuie. No. 2142, pag. 1152.

1646, 13 Iulie. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte porci moldoveneşti opriţi la vamă. No. 2143, pag. 1153.

1646, 15 Iulie, Melhisedec, egumen de Câmpulung, către Braşoveni, despre un Ţigan al mănăstirii, care a luat o Ţigancă a lor şi a trecut la dânşii. No. 2144, pag. 1154.

1646, 16 Iulie. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre vitele lui Gheorghiţă Şeptilici. No. 2145, pag. 1154.

1646, 12 August. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre Câmpulungenii cari au vrut să-şi treacă porcii fără vamă. No. 2146, pag. 1154.

1646, 25 August. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, arătând că li-a trimis o scrisoare pentru Voevodul muntean, pe care să o trimeată în grabă şi răspunsul să i-l aducă tot aşa de răpede. No. 2147, pag. 1155.

1646, 28 August. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre o scrisoare venită de la reprezintantul ardelean la Poartă, Szalanczy. No. 2148, pag. 1155.

1646, 7 Septembre. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre scrisor primite de la ei şi de la Rákóczy. No. 2149, pag. 1156.

1646, 20 Septembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către toţi supuşii săi, dând cale slobodă boierului moldovean Gheorghiţă Şeptelici, venit să cumpere boi. No. 2150, pag. 1156.

1646, 21 Septembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre nevoia de a se trimite o scrisoare lui Szalanczy, trimesul ardelean în Ţara-Românească, şi alta lui Mateiu Basarab. No. 2151, pag. 1157.

1646, 6 Octombre. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre scrisori ale lui Szalanczy venite din Moldova. No. 2152, pag. 1157.

1646, 13 Octombre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, mulţumindu-li că i-au trimis scrisoarea Voevodului muntean, şi arătând că încredinţează alta ca să i-o trimeată. No. 2153, pag. 1158.

1646, 27 Octombre. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre scrisoarea principelui Ardealului către dânsul. No. 2154, pag. 1158.

1646 (de la), 8 Novembre. Toader (Nacul), Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre numirea sa şi ajutorul ce e gata să li deie, precum şi despre călătoria lui Vasile-Vodă la Orheiu. No. 2155, pag. 1158.

1646, 9 Novembre. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre nişte lucruri venite la el din Constantinopol pentru Francisc Bethlen. No. 2156, pag. 1159.

1646, 16 Novembre. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre Poloni ce au pătruns la Ilva (?). No. 2157, pag. 1160.

1646, 17 Novembre. Melhisedec, egumen de Câmpulung, către Braşoveni, despre nişte Ţigani luaţi de ei şi pentru cari sufăr nişte Români ce au fost opriţi. No. 2158, pag. 1160.

1646, 18 Novembre. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre oprirea unor porci ai oamenilor din Câmpulung. No. 2159, pag. 1160.

1647 (c.). „Andreiu şi Ipatie Murguleţ" către birăul „Şemon", pentru nişte pagube făcute de ai lui „Betlean Freanţă": Vodă a îngăduit „zeberire"; cere intervenţie la el. No. 2160, pag. 1161.

1647, 6 Februar. Ioan Kemény către Bistriţeni, despre scrisorile venite din Moldova, de la căpitanul Ioan Szilágyi. No. 2161, pag. 1161.

1647, 12 Februar. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte oameni din Moldova, cărora li s'au oprit nişte porci la Cluj. No. 2162, pag. 1162.

1647, 20 Mart. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către toţi dregătorii, despre paguba ce se aduce cu poşta oamenilor din Orăştie. No. 2163, pag. 1163.

1647, 9 April. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre olarul ce a fost la ei şi aceia de cari mai are nevoie, pentru ţigle. No. 2164, pag. 1164.

1647, 2 August. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre ciobanii români ce suie la munte izgonind pe alţii. No. 2165, pag. 1165.

1647, 12 Decembre. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte „slugi" din Ardeal care au trecut în Moldova, cu Românii din Budac. No. 2166, pag. 1165.

1648 (c). Ioan Ţuvic către Bistriţeni, despre trecerea lui în Moldova de greul dregătorilor Bârgăului şi ce s'a făcut de aceştia cu averea lui. No. 2167, pag. 1166.

1648 (c.). „Ghiorghi Vornicul" către „Giurgiu" bîrăul, pentru un furt al lui Ion Giuvic (ca păgubaş). No. 2168, pag. 1166.

1648, 12 Ianuar. Teodor Ianovici, Logofătul-cel-Mare al Moldovei, către Bistriţeni, despre păharele de argint ce i s'au trimis. No. 2169, pag. 1166.

1648, 9 Februar. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre sosirea apropiată la ei a lui Ioan Szilágy, care duce ostaşi unguri în Moldova. No. 2170, pag. 1167.

1648, 18 Februar. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre Coloman Mikes, care merge pe la ei în Moldova. No. 2171, pag. 1167.

1648, 26 Februar. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre David Pavay, care merge să cumpere cai din Moldova la bâlciul lor. No. 2172, pag. 1168.

1648, 8 Iunie. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile false din Moldova şi nevoia de a opri în oraşul lor pe negustorii armeni din Polonia. No. 2173, pag. 1168.

1648, 13 August. Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre nevoia veştilor din Polonia, despre Tatari şi Cazaci. No. 2174, pag. 1169.

1648, 24 Novembre. Martin Schultz, bîrăul Bistriţei, şi Sfatul oraşului către Vasile-Vodă al Moldovei, despre nevoia ce are de un zidar bun, nefiind dintre Italieni. No. 2175, pag. 1170.

1648, 12 Decembre. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nevoia ce are de acei zidari. No 2176, pag. 1170.

1648, 29 Decembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se trimite, pentru Cazacii ce luptă în Polonia, spioni la Hotin şi dorinţa lui de a i se aduce înainte cei doi prinşi ce se află la ei. No. 2177, pag. 1171.

1649, 9 Ianuar. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile venite din Moldova. No. 2178, pag. 1172.

1649, 11 Februar. Diicul Vel Spătar către Bistriţeni, despre jupânul Miclăuş ce vine la ei „cu trebile dumneaei Domnii", oferind lână, în schimb pentru „postav, tipsii, clondire, sfeaşnice, fluturi". Pag. 1817.

1649, 12 Mart. Diicul Vel Spătar către Bistriţeni, despre „rândul lăniei", ce nu se poate găsi nici cu 10 costande oca, nefiind fân, paie şi iarbă şi despre dispoziţia sa de a luá, vara, în schimb pentru lână, „mardá, postav, tipsii, clondire, sfeaşnice". Pag. 1817.

1649, 28 April. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti, pentru Stanciul şi Stoica Ţeaţiul din Rucăr, cari au cumpărat o iapă, „să ierţi dumneta, de la un Sasŭ dinŭ Răjnovŭ, anume Hanăşŭ", şi au vândut-o la Câmpulung, fără să ştie că eră furată, de la Ţigani domneşti. Pag. 1817.

1649, 29 April. Diicul Vel Spătar către Bistriţeni, despre lâna ce ar fi adus, „dar văzut-aţ dumneavoastră ce potop de iarnă fŭ", slăbind „vita nostră şi a Rumânilor" şi despre aceia „ţigare, şi de an şi de estimpŭ", ce oferă, ori la Târgovişte ori la Rucăr, ca să nu o „poartă zalud". Pag. 1817.

1649, 18 Iunie. Constandă Vornicul către Braşoveni, despre nişte „bucate" oprite pentru Ţigani, pomenind pe judeţul precedent, „Neamţul", pe un Ţigan „scos de la spânzurătoare", „carele razimă astăzi de domniata", pe altul trecut „la sat la Ţânţariul", pe un al treilea ce se află „la judeceasa cea bătrână", pe „globnicul" trimis după ei. Pag. 1817.

1649, 22 August. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a i se cumpără cai de la bâlciu. No. 2179, pag. 1172.

1649, 27 August. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre un negustor armean din Lublin venit prin Moldova şi despre trecerea mai obişnuită a negustorilor prin Turnu-Roşu şi Bran. No. 2180, pag. 1173.

1649, 5 Septembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia ce are de ştiri din Moldova. No. 2181, pag. 1173.

1649, 28 Septembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile venite din Moldova. No. 2182, pag. 1174.

1650 (c.). Izvod de pagubele Câmpulungenilor şi Dornenilor. No. 2183, pag. 1174.

1650 (c.). Egumenul Rafail şi călugării de la Humor către Bistriţeni, despre călugări cerşitori ce trec în Ardeal. No. 2184, pag. 1174.

1650 (c.). „Simion di Crasna" către Bistriţeni, pentru a certifica provenienţa unei vite a sale. No. 2185, pag. 1175.

1650 (c.). Judele din Maerul şi bătrânii recomandă birăului Bistriţei pe un „meşter bun, anume zugrav", care li-a lucrat la biserică şi stă în sat. No. 2186, pag. 1175.

1650 (c.). Un Vornic de Câmpulung către Bistriţeni, cerând un „abrac" pentru libera trecere a omului său trimis pentru afaceri. No. 2187, pag. 1175.

1650 (c.). Egumenul Achindie şi călugării de la Humor către Bistriţeni, despre un dascăl din Năsăud şi nişte gâlcevi călugăreşti. No. 2188, pag. 1175.

1650 (c.). Un Câmpulungean (?) către Bistriţeni, despre un om al său care vrea să iasă din Ţinutul Bistriţei. No. 2189, pag. 1175.

1650 (c.). Câmpulungenii către toţi Ardelenii, despre o luptă a acestora cu nişte Ruşi de la Sniatyn. No. 2190, pag. 1176.

1650 (c.). „Smeritul popa Mitrofan igumanul şi tot săborul de la mănăstire de la Moldoviţă" către Bistriţeni, pentru „bucate" şi altele oprite (şi un „arcu"). No. 2191, pag. 1176.

1650 (c.). Egumenul Galerie şi călugării de la Slatina către Bistriţeni, pentru nişte blide, talgere şi o „olovancă". No. 2192, pag. 1176.

1650 (c.). Câmpulungenii către Bistriţeni, despre unul din ai lor de la Dorna, care ar fi călcat hotarul. No. 2193, pag. 1176.

1650 (c.). „Goian dă Jadova şi Creciun, giudeţii şi tot satul dă Jadova" dau o adeverinţă cu jurământ pentru proprietatea unor vite. No. 2194, pag. 1177.

1650 (c.). Însemnare de lucruri călugăreşti şi de bani (de la vre-o mănăstire din Moldova). No. 2195, pag. 1177.

1650 (c.). Egumenul şi călugării de la Voroneţ către Bistriţeni, arătând că au trimis doi „fraţi" în Maramureş la cerşit. No. 2196, pag. 1177.

1650 (c.). Cerere, neiscălită, de scutire de vamă pentru cai şi „pâne de sămânţă". No. 2197, pag. 1177.

1650 (c.). „Andreiaşi Vornicu" către Bistriţeni, pentru un om din Câmpulung, căruia i se făcuse o pagubă. No. 2198, pag. 1177.

1650 (c.). Câmpulungenii către birăul şi giuraţii de Rodna, pentru nişte iepe furate. No. 2199, pag. 1178.

1650 (c.). Câmpulungenii către Bistriţeni, despre marea „nevoie“ ce au şi dorinţa de a face un aşezământ cu ei. No. 2200, pag. 1178.

1650 (c.). Dornenii către Bistriţeni, despre o călcare de hotar şi o urmărire de vite. No. 2201, pag. 1178.

1650 (c.). Pătru popa din Urmeniş către Mihaiu din Bungard, chemându-l la el. No. 2202, pag. 1178.

1650 (c.). Birăul de Rodna, cu namestnicul şi juraţii, către Bistriţeni, despre o oprire de urdă. No. 2203, pag. 1179.

1650 (c.). „Smeritul popa Mitrofan igumenul şi cu tot săborul din mănăstiria Moldoviţei“ către Bistriţeni, pentru un om care schimbase bucate cu nişte „unialte: o roche şi o cămiaşe şi un sovon“. No. 2204, pag. 1179.

1650 (c.). Gavril Ciocan din Nişfălău, ostaş moldovean, dă lămuriri într'o pricină de năpaste. No. 2205, pag. 1179.

1650 (c.). Serafim egumenul şi călugării de la Moldoviţa către Bistriţeni, despre un călugăr căruia i s'au furat nişte cărţi (v. izvodul lor în nl 2172). No. 2206, pag. 1180.

1650 (c.), 8 Ianuar. Gheorghe Ştefan Vel Spătar către Braşoveni, despre prietenia sa cu „giudeţul cel bătrân“ şi dorinţa sa de a fi prieten şi cu urmaşul lor, oferind a-i îndatori şi el după „o scrisoare cât de puţineă“ şi rugându-l să „nu se apere de priiteşugul“ său. No. 2207, pag. 1180.

1650 (c.), 1-iu Februar. Tănase Voiţi, Vornic de Suceava, către Bistriţeni, despre datoria unui Armean din oraşul său. No. 2208, pag. 1180.

1650 (înainte de), 21 Februar (de fapt c. 1623). Vameşul Condea către Bistriţeni, despre nişte boi opriţi de popa din Ilova. No. 2209, pag. 1180.

1650, April. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, pentru piei lucrate şi nelucrate aduse de dincoace de munţi. No. 2210, pag. 1181.

1650 (c.), 4 April. „Protopop Ştiru, giuratul Vlădicăi în Nimtiu“, către un Bistriţean, cu plângere împotriva cuiva care-l făcuse să intervie la Vlădica. No. 2211, pag. 1182.

1650 (c.), 4 Maiu. „Noi, Borşenii“, către Bistriţeni: certificat de proprietate. No. 2212, pag. 1182.

1650 (c.), 6 Maiu. Câmpulungenii şi Dornenii către Bistriţeni, pentru un om al lor căruia nu i se plătise întreagă întreţinerea unei iepe şi căruia au vrut să-i îngăduie a opri „bucate“ în schimb. No. 2213, pag. 1182.

1650 (c.), 6 Maiu. Cozma Mandin, judele lui Martin Sárpataky, către Mihaiu din Bungard, despre urmărirea lui şi a acestuia. No. 2214, pag. 1182.

1650 (c.), 10 Maiu. Nacul, pârcălab al „Ţinutului Sucevei“, către Bistriţeni, pentru nişte cuie de şindilă şi de draniţă, precum şi pentru nişte mănuşi. No. 2215, pag. 1182.

1650, 29 Maiu. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, despre preotul Nicolae, pe care Vlădica românesc Sava din Maramureş îl trimite în Moldova. No. 2216, pag. 1183.

1650 (probabil de pe la 1640). Vişan şi Cozma, Vornici, şi Drăgan, Vameş de Câmpulung, pe lângă Gavril (Cocri), către Bistriţeni, cu veşti despre Tatari, cu cari Vodă a făcut pace. No. 2217, pag. 1183.

1650 (c.), 10 Iunie. Mărica Mătiasa din Stejăreni (Moldova) dă voie soţului ei Mătei Bărar (Berarul), aşezat în părţile Bistriţei, să se însoare din nou. No. 2218, pag. 1184.

1650, 12 Iunie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paza drumurilor de către Domnul Moldovei şi ai săi. No. 2219, pag. 1184.

1650 (c.), 21 Iunie. Un Câmpulungean, fiul unui logofăt din Braşov, către Bistriţeni, despre numirea sa ca Vornic. No. 2220, pag. 1185.

1650, 23 Iunie. Mateiu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Bistriţeni, despre omul său, Manta, ce e trimis pentru postav, şi despre hoţii de la hotar. No. 2221, pag. 1185.

1650, 27 Iunie. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre un hoţ de vite. No. 2222, pag. 1186.

1650, 11 August. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principe Ardealului, către Bistriţeni, pentru caii moldoveneşti ce vrea să i se cumpere la bâlciul lor. No. 2223, pag. 1186.

1690, 15 August. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veşti şi vite duse în Moldova. No. 2224, pag. 1187.

1650 (c.), 23 August. Egumenul Calistru şi călugării de la Humor către Bistriţeni, despre prada ţerii şi furarea clopotelor mănăstirii. No. 2225, pag. 1188.

1650, 8 Septembre. Gheorghe Rákóczy al II-a, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veşti de la hotare şi paza ce trebuie să facă. No. 2226, pag. 1188.

1650, 10 Septembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paza la hotarul Moldovei. No. 2227, pag. 1189.

1650, 12 Septembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre pedeştrii secui rânduiţi la hotarul lor. No. 2228, pag. 1189.

1650, 16 Septembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea către Bistriţeni, despre veştile mai bune de la hotare şi datoria lor de pază, precum şi despre voia de a primi boieri fugari. No. 2229, pag. 1190.

1650 (după), 24 Septembre. „Popa Lupul şi protopop Mihai den Moisei" către „pârcălabul de vidicul Bistriţii", explicând că n'au putut scoate oile la muntele ce li se dase, pentru „acea zăpadă, acel omăt mare". No. 2230, pag. 1190.

1650, 20 Octombre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a închide cărările către Moldova şi de a pedepsi pe cine ar mai săpă drumul. No. 2231, pag. 1190.

1650, 6 Novembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre calul ce a făgăduit să cumpere pentru el un negustor din Moldova şi nevoia de a spionă în Moldova. No. 2232, pag. 1191.

1650, 24 Novembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre calul ce i s'a cumpărat de negustorul din Moldova, despre pază şi veşti şi despre nunta fetei lui Vasile-Vodă. No. 2233, pag. 1192.

1650 (c.), 1-iu Decembre. Isac şi Gheorghe Goian către Bistriţeni, despre un iobag al lor din Jadova şi un hoţ din Rodna. No. 2234, pag. 1193.

1650, 30 Decembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se trimite spioni în Moldova. No. 2235, pag. 1193.

[1649-1650], 31 Maiu. Solomon Vornicul de Câmpulung către Bistriţeni, despre cearta pentru hotare. No. 2236, pag. 1193.

1650 (după). „Macsin Plăeşu" către „domnul de vidic", pentru a cere dreptate împotriva altui Român. No. 2237, pag. 1194.

1650 (după). Dregătorul şi oamenii din Câmpulung către Bistriţeni, despre nişte oameni fugiţi de goştină în Ţinutul lor. No. 2238, pag. 1194.

1651, 3 Ianuar. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre popa Vlaicul, căruia i se luaseră 40 de florinţi de „un jitar din Râjnov, carel[e] păzeaşte câmpul", pentru o iapă, — dându-se judecata „Giurcăi, spanu din Şinca"; cu ameninţări de a se opri bucate din Râşnov „la scală". No. 2239, pag. 1195.

1651, 9 Ianuar. Socol Clucerul către Braşoveni, despre rumânul său fugit la Râşnov şi răscumpărat cu Ţigani („şi au fapt zapisul lui"), pe care vine să-l ia fiul său Ianachi. No. 2240, pag 1195.

1651, 15 Ianuar. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre carele cu „pâne“ de la Zărneşti oprite la „scala“ Dragoslavele pentru caii de acolo furaţi de „hoţul făţişat“ Buzălaş, care fură cai şi la Văleni, unde plătise şi pentru „umbletele“ cailor, arătând că el a judecat drept după orice „răvăşel“ al lor. No. 2241, pag. 1195.

1651, 16 April. Mihai Herlay şi Ioan Farkás către Mihail, pârcălabul Bistriţei, despre ştirile cu privire la Tatari, Cazaci, Poloni şi Domnul Moldovei, precum şi despre scumpirea cailor. No. 2242, pag. 1195.

1651, 25 April. Socol Clucerul către Braşoveni, despre „banii dumnitalea de postav“, 375 de ughi. No. 2243, pag. 1197.

1651, 9 Maiu. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti, despre zăbava meşterilor cu postavul „până la lăna noao“, hotărând ca ultim soroc Înălţarea Domnului, „că iaste şi vreamea să-l dăm dăr[ă]banţilor“; altfel va trimite lâna aiurea. No. 2244, pag. 1197.

1651, 23 Maiu. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cuiele şi laţurile de şindilă ce-i trebuie la zidurile Sucevei. No. 2245, pag. 1197.

1651, 29 Maiu. Acaţiu Baresai către Bistriţeni, despre Domnul Moldovei şi despre Tatari. No. 2246, pag. 1198.

1651, 9 Iunie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre un Rus ce merge cu un călugăr de neamul său la Hatmanul Cazacilor. No. 2247, pag. 1198.

1651, 17 Iunie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre acelaşi Rus, Constantin, şi despre popa Sava trecut în Moldova, despre vitele ce vrea să-şi cumpere boierul Nacu şi despre ştirile ce trebuie culese la Cameniţa. No. 2248, pag. 1199.

1651, 22 Iunie. Mateiu Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre „acei oameni făr de nică omenie, postăvarii“, cari zăbovesc postavul slujitorilor ce „şăd aică de aştept[ă] şi nu s[ă] pot duce pre la lucru“, la „lucrul casi“. No. 2249, pag. 1199.

1651, 2 Iulie. Socol Clucerul către Braşoveni, despre „înputăciunea“ lor pentru oprirea cailor Râşnovenilor, cari sunt datori „a slujl solilor“, dar se poartă „ca nişte oameni tari în cap“, oprind „marha“ rumânului său. No. 2250, pag. 1200.

1651, 7 Iulie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile din Moldova şi de la Cazaci. No. 2251. pag. 1200.

1651, 13 Iulie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia ştirilor despre Poloni şi Cazaci culese de-a dreptul peste Nistru. No. 2252, pag. 1200.

1651, 20 Iulie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile din Moldova ce-i trebuie. No. 2253, pag. 1201.

1651, 27 Iulie. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre „spiciiarul“ Avram, căzut bolnav la el în calea spre Constantinopol, scuzându-i astfel zăbava. No. 2254, pag. 1202.

1651, 5 August. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre sosirea Rusului pomenit mai sus şi nevoia de ştiri din Moldova. No. 2255, pag. 1202.

1651, 19 August. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre o clădire ce drege, pentru care-i trebuie cuie de leaţuri şi cuie de şindilă. No. 2256, pag. 1202.

1651, 19 August. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre hoţi de-ai lor cari au prădat nişte ciobani moldoveni. No. 2257, pag. 1203.

1651, 3 Septembre. Gheorghe Rakóczy al II-lea, principele Ardealului, despre Ioan Elek, ce trimite în Moldova. No. 2258, pag. 1204.

1651, 9 Septembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veşti din Moldova. No. 2259, pag. 1204.

1651, 3 Decembre. Dionisie, egumenul de Câmpulung, către Braşoveni, pentru nişte vin ce trimite, socotit în costande, însemnând şi „năema" căratului şi cerând a i se cumpără „găleate de ovăs". No. 2260, pag. 1204.

1652, 11 Ianuar. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oamenii din Moldova cari, fără să aibă voie, cumpără vite în Ardeal. No. 2261, pag. 1205.

1652 *(sic)*, 19 Februar. Ştefan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre luarea Domniei de către dânsul şi înoirea bunelor legături de vecinătate. No. 2262, pag. 1205.

1652, 8 Mart. Miron Cămăraşul către Braşoveni, despre „banii argintului", în sumă de 17½ „grivne", din cari trimete „ughi, lei bătuţi", precum şi despre sosirea vremii când Vodă împarte „boboao" la „toţi ai mişeilor", şi în sfârşit despre grădinarii pe cari el îl rechiamă. No. 2263, pag. 1206.

1652, 24 Maiu. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri din Moldova. No. 2264, pag. 1206.

1652, 30 Maiu. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază către Moldova. No. 2265, pag. 1206.

1652, 14 Iunie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre fuga Moldovenilor către munte. No. 2226, pag. 1207.

1652, 19 Iunie. „Once ot Rucăr", cu preotul din Piscuri şi un „Duca ot Băteani" către Braşoveni, despre un hoţ de cai, care fură şi de la preotul Radu din Piscuri, cerând dreptate. No. 2267, pag. 1207.

1652, 19 Iunie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia ştirilor de peste hotar. No. 2268, pag. 1208.

1652, 23 Iunie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre ştirile sigure ce-i trebuie din Moldova şi datoria ce au de a primi în fuga lor pe boierii cari s'au purtat bine cu dânşii. No. 2269, pag. 1208.

1652, 9 Iulie. Ioan Kemény către Bistriţeni, despre ştiri din Moldova cu privire la Cazaci, apropiata nuntă a Domniţei Ruxandra cu Timuş Hmilniţchi, năvala Tatarilor în Polonia, nevoia de pază şi dorinţa prinţului de a i se tălmăci nişte scrisori româneşti. No. 2270, pag. 1209.

1652, 11 Iulie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază la hotarul Moldovei din pricina războaielor. No. 2271, pag. 1209.

1652, 31 Iulie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază bună la hotarele Moldovei. No. 2272, pag. 1210.

1652, 23 August. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri din Moldova şi despre caii ce-i trebuie, fără a se vădi boierilor gândul lui. No. 2273, pag. 1211.

1652-3 (c.), 9 Decembre. Radu, Marele-Comis muntean, către judele Mihail Goldschmied al Braşovului, despre scrisoarea şi darul ce i s'au trimis prin Luca Herschel şi buna aplecare a lui Vodă de a îngădui oile lui, „bucate alese", după ce vor fi trimişi „oiarii în ţară". No. 2274, pag. 1211.

1652, 20 Decembre. Radu Vel Comis către Braşoveni, despre sănătatea lui Vodă şi lipsa de ştiri tulburătoare, precum şi despre buna lui aplecare către ei. No. 2275, pag. 1211.

1652 (după). „Constantin Ciogolea, prăcălabul de Hotin", către „domnie de Bistriţă", cerând „cărţi" şi scutire de vamă pentru trimişi ai săi. No. 2276, pag. 1212.

1653, 1-iu Ianuar. Gheorghe Rakóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a se clădi un turn de strajă la hotarele Moldovei. No. 2277, pag. 1212.

1653, 2 April. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază la hotare. No. 2278, pag. 1213.

1653, 15 April. Gheorghe Rakóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre răscoala din Moldova împotriva Domnului şi trupele ce ţine gata, precum şi despre locul luat lor de Moldoveni. No. 2279, pag. 1213.

1653, 24 April. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se cercetă drumul Hotinului şi atitudinea boerilor Şeptilici, Ducilă (?) şi Neagul, precum şi despre înaintarea spre Hotin a lui Ioan Kemény. No. 2280, pag. 1214.

1653, 26 April. Judele Braşovului, Mihail Goldschmied, către Radu Marele-Comis muntean, despre osteneala acestuia pentru „marha" lui „slobozită" de Negoiţă Comisul „pân' către cea Câmpină", arătând că despre cele oprite la Ţigani pentru Bran n'a ştiut „ne mult, ne puţin", totul fiind făcut de vameşul Craiului, Toma Pavay, şi asigurând că şi el va dă Ţiganul dacă i se va eliberă marfă, chiar de ar fi să răspundă „pentru un ban 1000 de bani", şi va „posluşi" după putinţă, ca să nu se mai rădă ca azi de „ce vază are judeţul de Braşov". No. 2281, pag. 1215.

1653, 8 Maiu. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază a potecilor spre Moldova. No. 2282, pag. 1215.

1653, 22 Maiu. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre zvonul cu privire la intoarcerea în Iaşi a lui Vasile-Vodă şi nevoia de ştiri ce s'ar căpătă sub forma unor informaţiuni pentru ducerea în Moldova a grânelor, precum şi despre apropiata sa plecare spre Ţara Bârsei. No. 2283, pag. 1215.

1653, 31 Maiu. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, despre biruinţa lui Mateiu Basarab asupra lui Vasile-Vodă şi a Cazacilor şi graba cu care el însuşi vine în ajutorul lui Mateiu, — cu cererea de a trimite ştiri sigure din Moldova cu privire la proviziile ce i se vor trimite de acolo. No. 2284, pag. 1216.

1653, 1-iu Iunie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre voia de a se trimite grâu şi orz în Moldova şi despre ştirile cu privire la Vasile-Vodă ce-i trebuie. No. 2285, pag. 1217.

1653, 2 Iunie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre veştile din Moldova şi afacerea exportului de grâne, precum şi despre scrisoarea sa către Ilie şi Gheorghiţă Şeptilici, cu un Potscript despre lupta dintre Mateiu Basarab şi Vasile Lupu. No. 2286, pag. 1218.

1653, 5 Iunie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre lupta de la Finta şi rana lui Mateiu-Vodă, rugându-se şi de trimiterea unei scrisori lui Şeptelici. No. 2287, pag. 1219.

1653, 8 Iunie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre nevoia trimiterii unor oameni în Moldova pentru veşti. No. 2288, pag. 1220.

1653, 20 Iunie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre scrisoarea lor către principe, nevoia de pază la hotar şi mazilirea lui Vasile-Vodă în folosul noului Domn Gheorghe Ştefan. No. 2289, pag. 1221.

1653, 23 Iunie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre veşti din Moldova, prezenţa lui Vasile Lupu în Iaşi şi a lui Gheorghe Ştefan la hotarul muntean, despre Ungurii ce sunt la Trotuş şi nevoia de a se îndemnă la credinţă către Domnul cel nou Moldovenii de la hotar. No. 2290, pag. 1222.

1653, 25 Iunie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre veştile din Moldova, fuga Doamnei, prezenţa lui Vasile Lupu în Iaşi, starea Cazacilor, dispoziţia Porţii şi a Tatarilor, precum şi despre paza drumului spre Moldova. No. 2291, pag. 1223.

1653, 27 Iunie. Gheorghe Rákóczy al II-lea către Bistriţeni, despre veştile de la boierul Nacul şi lipsa lui de crezare, fiind de-ai lui Vasile Lupu, precum şi despre prezenţa la Siretiu a lui Gheorghe Ştefan. No. 2292, pag. 1224.

1653, 27 Iunie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre fuga Doamnei Moldovei spre hotar, o

luptă lângă Nistru a Cazacilor cu Curtenii Orheiului şi Lăpuşneni, precum şi despre o ciocnire de străji la Bacău. No. 2293, pag. 1225.

1653, 3 Iulie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre nevoia de veşti din Moldova, voia ce se poate dă Câmplungenilor să vie pentru cumpărături în anume locuri, dar cu pază, oprindu-se „diecii şi popii valahi". No. 2294, pag. 1226.

1653, 4 Iulie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre veştile sosite de la Poartă lui Gheorghe Ştefan şi ajutorul ce i s'a trimis de Han şi de Mateiu Basarab. No. 2295, pag. 1227.

1653, 9 Iulie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre înfrângerea lui Vasile Lupu de Gheorghe Ştefan. No. 2296, pag. 1228.

1653, 15 Iulie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre o ciocnire între oştile lui Vasile Lupu şi ale lui Gheorghe Ştefan, despre biruinţa noului Domn şi despre cetăţile Suceava şi Hotin. No. 2297, pag. 1229.

1653, 15 Iulie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre paza drumurilor şi nevoia de a ţineà cu Gheorghe Ştefan, despre ajutorul ce i-a dat acestuia Rákóczy şi despre sălbătăcia lui Vasile Lupu. No. 2298, pag. 1230.

1653, 20 Iulie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre siguranţa ce poate aveà margenea cu privire la oştile ungureşti trimise în Moldova, despre datoria tuturora de a ajutà pe Gheorghe Ştefan, despre oastea ce o au Vasile Lupu şi Mateiu Basarab şi apropiata trecere a Secuilor şi altor ajutoare. No. 2299, pag. 1231.

1653, 27 Iulie. Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre oameni ce trimite pentru grâu la Câmpulung pe calea lor, cea dela Suceava fiind închisă. No. 2300, pag. 1232.

1653, 28 Iulie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre solul lui Gheorghe Ştefan la Rákóczy, care se întoarce înapoi. No. 2301, pag. 1233.

1653, 30 Iulie. Ioan Boros către Bistriţeni, despre pedestraşii lor în Moldova, despre nevoia de pâni ce are, despre paza Nistrului, despre asediul în Suceava al Doamnei Ecaterina a lui Vasile Lupu, despre ogari şi altele ce doreşte. No. 2302, pag. 1233.

1653, 31 Iulie. Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre nişte cópii (securi) şi praf, poate în legătură cu luptele pentru Domnia din Moldova. No. 2303, pag. 1234.

1653, 3 August. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre cai pentru poştele spre Moldova. No. 2304, pag. 1235.

1653, 5 August. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre poştele cu Moldova. No. 2305, pag. 1236.

1653, 17 August. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se trimite un spion la Suceava şi de a trăi în pace cu Câmpulungenii. No. 2306, pag. 1236.

1653, 26 August. Ioan Boros către Bistriţeni, despre „iunaşul" ce se întoarce, despre ogari şi praf de puşcă. No. 2307, pag. 1237.

1653, 31 August. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre pânea ce-i trebuie pentru oaste. No. 2308, pag. 1237.

1653, 3 Septembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre pânea ce-i trebuie pentru oastea lui Ioan Boros în Moldova. No. 2309, pag. 1238.

1653, 7 Septembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre cizmele ce-i trebuie pentru oaste. No. 2310, pag. 1239.

1653, 10 Septembre. Ştefan Petki către Bistriţeni, despre pânea luată din oraşul lor pentru oaste. No. 2311, pag. 1239.

1653, 12 Septembre. Ştefan Petki către Bistriţeni, despre pânea ce au dat oştii. No. 2312, pag. 1239.

1653, 15 Septembre. Ştefan Petki către Bistriţeni, despre Cazacii prinşi la Suceava pe cari-i trimite prinţului, cu un Postscript cu privire la puştile expediate de Ioan Boros, precum şi la pânea ce au dat. No. 2314, pag. 1240.

1653, 16 Septembre. Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre boierul ce trimite la ei şi praful de puşcă ce-i lipseşte. No. 2314, pag. 1241.

1653, 16 Septembre. Ştefan Petky, comandant unguresc în Moldova, către Bistriţeni, despre praful de puşcă ce-i trebuie. No. 2315, pag. 1242.

1653, 21 Septembre. Ştefan Petky, comandant unguresc în Moldova, către Bistriţeni, despre ghiulele, vinuri, săpun, hârtie şi făină pentru oaste. No. 2316, pag. 1242.

1653, 4 Octombre. Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre Ilie Şeptelici, trimis de el cu o scrisoare pentru praf de puşcă, adăugind că azi trimite, cu acelaşi scop, pe Ionaşco Spătarul. No. 2317, pag. 1243.

1653, 10 Octombre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre uneltele ce-i trebuie, precum şi plumbi şi umpluturi. No. 2318, pag. 1244.

1653, 11 Octombre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre muniţia ce-i trebuie pentru tunuri. No. 2319, pag. 1244.

1653, 13 Octombre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre praful de puşcă şi ştreangurile trimise în Moldova. No. 2320, pag. 1245.

1653, 15 Octombre. Ghiorma, Marele-Clucer muntean, către judele braşovean Mihail Goldschmied, despre dorinţa lui de a şti cu privire la starea acestuia, „ca un mai mare frate şi bun priiatel". No. 2321, pag. 1245.

1653, 23 Octombre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oamenii ce trimite la Hotin pentru ştiri şi despre închiderea drumurilor lor pentru ostaşi. No. 2322, pag. 1245.

1653, 10 Novembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a culege ştiri. No. 2323, pag. 1246.

1653, 16 Decembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre dieta ce strânge după potolirea împrejurărilor din Moldova. No. 2324, pag. 1246.

1654, 6 Ianuar. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre un pas dat de Gheorghe Ştefan şi nevoia ştirilor despre Poloni şi Cazaci. No. 2325, pag. 1247.

1654, 3 Iulie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre praful ce s'a trimis în Moldova. No. 2326, pag. 1248.

1654, 21 Octombre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, despre ostaşii trimişi în Moldova şi cei rămaşi în urmă. No. 2327, pag. 1248.

1654, 3 Novembre. Gheorghe Ştefan-Vodă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre buna vecinătate ce e gata să ţie şi el cu dânşii şi despre Postelnicul Dumitraşcu, plecat la drum. No. 2328, pag. 1249.

1654, 8 Decembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre solul tătăresc ce a fost la el şi se întoarce acum pe la dânşii, mergând spre Iaşi. No. 2329, pag. 1250.

1655, 5 Mart. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre Românii din Maramureş cari au prădat oile Bistriţenilor. No. 2330, pag. 1250.

1655, 2 August. Gheorghe Rákókzy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri grabnice din Moldova şi Polonia. No. 2331, pag. 1251.

1655, 1iu Septembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre

spionul rusesc pe care-l trimite în Moldova şi Polonia şi care va merge acum la Hotin şi Cameniţa, adunând ştiri despre Ruşi şi Cazaci. No. 2332, pag. 1251.

1655, 2 Septembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre solul polon cu soli turci şi tatari, care se întoarce prin Maramureş. No. 2333, pag. 1252.

1655, 3 Octombre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre solul tătăresc care vine din Polonia. No. 2334, pag. 1252.

1655, 30 Novembre. Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre cuiele de laţuri şi şindilă ce-i trebuie la „casele sale". No. 2335, pag. 1253.

1655, 18 Decembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre solul său la Hatmanul Hmilniţchi. No. 2336, pag. 1253.

1656, 26 Iulie. Simion Stoica, vice-şpan de Maramureş, către Bistriţeni, despre nişte hoţi din Moldova cari au prădat turme şi plângerea ce se va face Domnului Moldovei. No. 2337, pag. 1254.

1656, 27 August. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre omul pe care-l trimite în Moldova văduva lui Francisc Bethlen şi despre boierii Doţul şi Neagul, cari vând cai. No. 2338, pag. 1255.

1656, 19 Octombre. Dumitraşco Boul şi Miron, „cămăraşii de Ocnă", către Braşoveni, despre vinul de Cotnari ce au cerut, cu lămurirea că bruma a stricat viile, despre banii datoriei lor, despre „hierul albu care este de triaba mănăstirei a Mării Sale lui Vodă" (Caşinul) şi despre „şocodolomul" (nunta) pentru care trebuie. No. 2339, pag. 1255.

1656, 8 Novembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre Ioan Dési, care merge în Moldova. No. 2340, pag. 1255.

1656, 17 Novembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre ostaşii şi uneltele ce trebuie să fie gata a trimite în Moldova. No. 2341, pag. 1256.

1656, 1iu Decembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre mersul lui Ioan Dési în Moldova. No. 2342, pag. 1256.

1657, 21 Ianuar. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre o scrisoare a sa către Domnul Moldovei, la care e omul său, Acaţiu Barcsai. No. 2343, pag. 1257.

1657, 7 Februar. Constantin Şerban, Domn al Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre cele două scaune comandate la ei de jupâneasa lui Hrizea. No. 2344, pag. 1257.

1657, 25 Februar. Francisc Rákóczy, principe-ales al Ardealului, către Bistriţeni, despre omul său Zabolay Toma Mikes, trimis în Moldova, la Domn. No. 2345, pag. 1258.

1657, 29 Maiu. Constantin Şerban, Domn al Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre omul ce trimite medicul său pentru leacuri. No. 2346, pag. 1258.

1657, 21 Iunie. Acaţiu Barcsai către Bistriţeni, despre primirea, de frica Tatarilor, cerută de Domnul Moldovei. No. 2347, pag. 1259.

1657, 26 Iunie. Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a-şi puteà adăpostl oamenii acolo dacă ar năvăli Tatarii. No, 2348, pag. 1260.

1657, 27 Iunie. Sofia Báthory, principesă a Ardealului, către Bistriţeni, despre scrisoarea lui Gheorghe-Vodă Ştefan. No. 2349, pag. 1261.

1657, 1iu Iulie. Acaţiu Barcsai către Bistriţeni, despre lupta sa cu „duşmanul" şi fuga lui în Maramureş. No. 2350, pag. 1261.

1657, 5 Iulie. Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre nişte Cazaci veniţi cu fier, pe cari ei i-au închis. No. 2351, pag. 1262.

1657, 6 Iulie. Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre Polonii ce au năvălit în ţară. No. 2352, pag. 1262.

1657, 6 Iulie. Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre retragerea Polo-

nilor către Maramureș și hotnogul ce a trimis cu scrisoarea la Acațiu Barcsai. No. 2353, pag. 1263.

1657, 17 Iulie. Gheorghe al lui Bunea Grădișteanu (Bunevsinovici) către Brașoveni, despre un ogar căruia i s'a frânt un picior, ceilalți find „proști", — cu salutări „surori meal[e] Catrini". No. 2354, pag. 1264.

1657 (c.), 17 Iulie. Gheorghe al lui Bunea Grădișteanu (Buneavici) către Brașoveni, despre petrecerea „în oaste" toată vara și despre „umblarea cu Domnia toată țara". No. 2355, pag. 1264.

1657, 22 Iulie. Acațiu Barcsai către Bistrițeni, despre știrile privitoare la Cazaci și Tatari. No. 2356, pag. 1264.

1657, 2 August. Simion Szaploncsay către Bistrițeni, despre veștile cu privire la Cazaci, Muscali, Poloni, Tatari și Turci. No. 2357, pag. 1265.

1657, 6 August. Descrierea, de Ion Kemény, a înfrângerii oștii lui Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, în Polonia. No. 2358, pag. 1266.

1657, 8 August. Acațiu Barcsai către Bistrițeni, despre datoria sa de a păzi cele două „țeri românești". No. 2359, pag. 1275.

1657, 15 August. Acațiu Barcsai către Bistrițeni, despre înfrângerea oștilor ardelene de către Tatari. No. 2360, pag. 1275.

1657, 9 Septembre. Gheorghe Ștefan, Domnul Moldovei, către Bistrițeni, despre Ioan Diacul pe care-l trimite la prinț. No. 2361, pag. 1276.

1657, 5 Octombre. Juzii Clujului către Bistrițeni, despre un Ungur ce trece cu piei de miel în Moldova. No. 2362, pag. 1277.

1658, 3 Ianuar. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre niște bani pe cari doi Unguri îi datoresc Domnului Moldovei. No. 2363, pag. 1277.

1658, 26 Ianuar. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre niște Unguri din Smil (Isnail) și Galați, cari vin cu prinși de la Tatari. No. 2364, pag. 1278.

1658, 28 Februar. Gheorghe Ștefan, Domnul Moldovei, către Bistrițeni, despre solul Sultanului Nuredin venit pentru răscumpărarea unui Ungur prins la el. No. 2365, pag. 1279.

1658, 14 April. Vasile, Căpitan de Rucăr, către Brașoveni, despre „părintel[e] Macarie Patriiarhul [de Antiohia], carel[e] iaste aici" și „nepotul Părintelui, pre nume Petru", care e la ei și a închis „într'o ocnă" „nește marhă de negoat[e]", care poate ajunge „peitoare", de nu se dă drumul de întors la Bran. No. 2366, pag. 1279.

1658, 24 April. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre veștile din Moldova. No. 2367, pag. 1279.

1658, 28 April. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre negoțul slobod cu Moldova. No. 2368, pag. 1280.

1658, 17 Maiu. Doamna Safta a lui Gheorghe Ștefan către „gupăneasa Catirina Frăosa, mareguđečas[ă] cinstitei cetăț a Brașèlui", despre veștile bune ce are de la soțul ei și nădejdea că va puteà „eșì și noi în țară". No. 2369, pag. 1280.

1658, 26 Maiu. Vasilie, [Căpitan de Rucăr], către Brașoveni, despre „cest om anome Fătulŭ", care și-a găsit la Brașov un cal furat, cum dovedesc „mărturiile" cu care vine. No. 2370, pag. 1280.

1658, 3 Iunie. Simion Szaploncsay către Bistrițeni, despre veștile din Moldova, unde Vodă se gătește de năvălire, și din părțile vecine. No. 2371, pag. 1280.

1658, 2 Iulie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre nevoia de vești din Moldova și despre datoria lor de a răsplăti Moldovenilor răul prin zăberiri de vite. No. 2372, pag. 1282.

1658, 2 Iulie. Ioan Farkas către Bistriţeni, deepre sosirea la hotar a Tatarilor şi luarea de robi, precum şi despre apropiata întâlnire a Hanului cu Ghica-Vodă bătrânul. No. 2373, pag. 1283.

1658, 8 August. Braşovenii către Sibiieni, despre luarea de Turci a cetăţii din munţii Buzăului şi despre primejdia de care e ameninţată ţara. No. 2374, pag. 1283.

1658 (c.), 10 August. Teofan, episcop de Rădăuţi, către Bistriţeni, despre un cal ce vinde. No. 2375, pag. 1284.

1658, 18 August. Constantin Logofătul către Braşoveni, despre nişte împrejurări la Cricov şi la Comarnic. No. 2376, pag. 1284.

1658, 25 August. Mihnea-cel-Rău, Domnul Ţerii-Româneşti, către Sibiieni, despre tainul ce-i trebuie pentru câtă lume, şi străini, hrăneşte. No. 2377, pag. 1285.

1658, 27 August. Mihail Goldschmidt, jude al Braşovului, către Bistriţeni, despre prada grozavă a Turcilor, ajutaţi şi de Domnii noştri. No. 2378, pag. 1285.

1658 (7160; *sic*), 10 Septembre. Radul Comisul către Braşoveni, despre sosirea sa cu oştile la Oradea-Mare, de unde va merge cu Hanul şi Paşa „la Timişoar[ă], la Veziriu-Azem", despre fratele său Moise, întors acasă, despre gândul Hanului de a luà, cu „toate oştile" „ţăara noastră în lungu" de la Orşova („Răşava") înainte, şi despre omul său Voicu ce duce un răvaş „la jup[ă]neasa nostră". No. 2379, pag. 1286.

1658, 1-iu Octombre. „Costandin Sălegeanul" şi Stamatie Marele-Cupar către Braşoveni, despre sosirea unui sol de la Hanul, cu veşti că vin Tatarii şi Cazacii prin ţară şi „marha dobitoc" luată de oameni din Braşov, arătând că se află „pre mâna păstorilor". No. 2380, pag. 1286.

1658, 22 Octombre. Acaţiu Barcsai, principe al Ardealului, către Bistriţeni, despre pacea ce are cu Domnii vecini şi voia de negoţ cu Moldova ce dă. No. 2381, pag. 1287.

1659, 26 Octombre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile din Moldova şi nevoia de a fi ajutat Constantin-Vodă, „omul său". No. 2382, pag. 1287.

1658, 30 Novembre. Acaţiu Barcsai, principele Ardealului, către Braşoveni, despre gătirile Domnilor români şi solii ce au mers la ei. No. 2383, pag. 1288.

1658, 4 Decembre. Acaţiu Barcsai, principele Ardealului, către Braşoveni, despre scrisorile către Mihnea-Vodă. No. 2384, pag. 1289.

1659, Iulie. Ghenadie, Mitropolitul Ardealului, confirmă o sentinţă a predecesorului său „Vlădica Sava". No. 2385, pag. 1289.

1659, Decembre. Sava Brancovici condamnă pe un preut „curvar". No. 2386, pag. 1289.

1659, 4 Decembre. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri din Moldova. No. 2387, pag. 1290.

1659, 11 Decembre. Gheorghe Băleanul, fost Mare-Ban, către Braşoveni, despre făgăduiala sa faţă de „Andreiaş Şăpun" şi „Lurinţi meşterul argintarul", cerând a i se trimite acolo oameni după rămători. No, 2388, pag 1290.

1660 (c.). „Jupânul Prăvan" (Pârvan) către „Catrina Vel Judečasea ѡт града Брашок", despre scumpetea bumbacului, care ţineà până la Braşov 50 de florini, ceia ce l-a făcut să ieà abà, fiind „ca[m] eftină", despre drumul său în Polonia, de unde a trimis „10 bogasie roşiă", despre gândul de a plecà după Crăciun să cumpere bumbac, cerând bani, „pe Necopoian[i], pe ai noştri", pomenind pe Dobre şi „jupânul Iovan" în legătură cu afacerile lui. No. 2389, pag. 1290.

1660, 4 Februar. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre sosirea unor oameni ai săi de la Bucureşti. No 2390, pag. 1291.

1660, 5 Februar. Acaţiu Barcsai numeşte Mitropolit românesc pe Gheorghe de Putivla, „Muscal", fost şi mai înainte Vlădică de Bălgrad. No. 2391, pag. 1291.

1660, 7 Mart. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se trimite după ştiri la Iaşi. No, 2392, pag. 1293.

1660, 9 Mart. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri din Moldova şi „desfacerea de Munteni". No. 2393, pag. 1294.

1660, 30 Maiu. Ştefan-Vodă (Lupu), Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre omul ce trimite să caute pe Serdarul său şi despre dorinţa de bună vecinătate ce are. No. 2394, pag. 1294.

1660, 3 Iunie. Ştefan-Vodă (Lupu) al Moldovei către Bistriţeni, despre atacarea de curând, în munţii lor, a unei cete de Moldoveni ce se întoarce din Ungaria cu hotnogul Vlasie. No. 2395, pag. 1296.

1660, 20 Iulie. Ştefan-Vodă (Lupu) al Moldovei către Bistriţeni, despre răscumpărarea, ce doresc ei, a nobilului Apaffy de la Tatari. No. 2396, pag. 1297.

1660, 23 August. Ştefan-Vodă (Lupu) al Moldovei către Bistriţeni, despre întoarcerea oştilor sale pe la ei, dorind să ştie dacă merg cu Tatarii ori singure. No. 2397, pag. 1298.

1660, 16 Septembre. Ştefan-Vodă (Lupu) al Moldovei către Bistriţeni, despre supărarea adusă la întors oştilor sale şi despre roibul dăruit lui de Ali-Paşa, pe care ei l-au oprit. No. 2398, pag. 1298.

1660, 5 Octombre. Ştefan-Vodă (Lupu), Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre scrisorile „Craiului" către el. No. 2399, pag. 1299.

1660, 9 Octombre. Acaţiu Barcsai, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre măsurile ce a luat împotriva răsculaţilor secui şi omul ce trimite în Moldova, la Domn. No. 2400, pag. 1300.

1660, 24 Novembre. Acaţiu Barcsai, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre ajutorul ce a cerut Domnilor noştri împotriva lui Ioan Kemény. No. 2401, pag. 1301.

1660, 26 Novembre. Acaţiu Barcsai, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre ajutorul de oşti de peste munţi ce i-ar trebui ca să lupte cu Ioan Kemény. No. 2402, pag. 1302.

1660, 30 Novembre. Ştefan-Vodă (Lupu) al Moldovei către Bistriţeni, despre nevoia de veşti cu privire la „Craiu". No. 2403, pag. 1303.

1660, 19 Decembre. Mateiu, diacul unguresc din Moldova, către Bistriţeni, despre un cal luat de la curteni, nişte grâu, iernatec de cai şi daruri. No. 2404, pag. 1303.

1661, 27 Ianuar. Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre trimiterea robilor de la ei şi fuga lui „Ştefăniţă-Vodă" din Moldova pe care-l înlocuieşte Constantin-Vodă Şerban. No. 2405, pag. 1305.

1661, 30 Ianuar. Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre zvonul că Vodă-Constantin a izgonit din Moldova pe Ştefan (Lupu). No. 2406, pag. 1305.

1661, 2 Februar. Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre schimbarea de Domn din Moldova. No. 2407, pag. 1306.

1661, 23 Mart. Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte oameni cari au fost răniţi în Moldova. No. 2408, pag. 1307.

1661, 18 April. „Vlădica Sava" (Sava Brancovici, Mitropolitul Ardealului) către „Mije Mihaiu den Bungardea" (Bungard), chemându-l la judeţ, „cu fata ta, ce i-au fostŭ măritat[ă] dup[ă] popa Pătru". No. 2409, pag. 1308.

1661, 17 Maiu. Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre sosirea unui om de la Ştefan-Vodă (Lupu). No. 2410, pag. 1308.

1661, 20 Maiu. Ştefan-Vodă (Lupu), Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre dorinţa lui de a-i îndatori. No. 2411, pag. 1308.

1661, 25 Maiu. Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre un Braşovean ce vrea să treacă în Moldova. No. 2412, pag. 1309.

1661, 5 Iulie. Ştefan-Vodă (Lupu) al Moldovei către Bistriţeni, despre sosirea la iernat pe margenea Prutului a Sultanului Calga, pe când Bugecenii şi Nogaii au plecat la Timişoara. No. 2413, pag. 1310.

1661, 16 Iulie. Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre „viteji" ce-i vin din Moldova şi leafa lor. No. 2414, pag. 1310.

1661, 17 Iulie. Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre iernarea Sultanului Calga la Prut, despre zvonul că e vorba de întoarcerea în Scaun a unui fost Domn moldovean şi prada Turcilor pe la Haţeg. No. 2415, pag. 1311.

1662 (c.). „Pătraşco Zosin", Vornic de Câmpulung, şi „Mihalachi Bantăş" (?) către birăul Ianăş Diac, al Bistriţei, pentru un Ţigan, căruia i se făcuse pagubă şi care fusese răsbunat. No. 2416, pag. 1313.

1662, 21 Ianuar. Istratie-Vodă Dabija, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre veştile ce doreşte şi Românul din Rodna căruia i s'ar fi oprit un cal de omul „Vlădicăi". No. 2417, pag. 1313.

1662, 15 Februar. Ali-Paşa, Serascherul turcesc, către Ardeleni şi locuitorii părţilor vecine cu Ardealul, despre pornirea sa şi a Domnilor români împotriva lui Gheorghe Rákóczy. No. 2418, pag. 1314.

1662, 8 Maiu. Radu-Vodă Leon, Domnul Ţerii-Româneşti, către Bistriţeni, despre paguba puşcaşului Andreiu de la oamenii din Zărneşti şi despre nesiguranţa relaţiilor de vecinătate ca pe vremea lui Grigore-Vodă Ghica. No. 2419, pag. 1315.

1662, 30 Iulie. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paguba făcută oamenilor lor de cei din Câmpulungul-Rusesc şi despre cererea ce a făcut-o Domnului Moldovei ca să dea înapoi oile furate. No. 2420, pag. 1316.

1662, 4 Septembre. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre venitul pasului către Moldova. No. 2421, pag. 1317.

1662, 10 Septembre. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre datoria lui faţă de Poartă şi fuga ţeranilor flămânzi în Moldova. No. 2422, pag. 1317.

1662, 29 Septembre. Istratie-Vodă Dabija, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre dorinţa sa de veşti şi Vornicul de Câmpulung, Constantin. No. 2423, pag. 1318.

1662, 7 Decembre. Istratie-Vodă Dabija, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre dorinţa lui de bună vecinătate. No. 2424, pag. 1319.

1662-70. „Pătraşco Pitariul, Vornicul de Câmpulun[g]", către „Ianăş Diiac", birăul de Bistriţa, pentru un om păgubit la Bărgău, cu „un lătunoiu de peaşte armenescu". No. 2425, pag. 1320.

1662-70. Pătraşcu Pitariul, Vornicul de Câmpulung, către Ianoş Diac, birăul de Bistriţa, pentru nişte oameni din Câmpulung, răniţi peste munţi. No. 2426, pag. 1320.

1662-70. Pătraşco Pitarul, Vornicul de Câmpulung, „şi cu toţi bătrânii satului", către birăul bistriţean „Ianăş Diiac", pentru nişte cai furaţi. No. 2427, pag. 1320.

1663, 5 Novembre. Toma Cantacuzino, Mare-Vornic al Moldovei, către Bistriţeni, despre Vornicul Verdzelescu, care a fugit de urgie domnească la Cazacii Ucrainei. No. 2428, pag. 1320.

1663, 28 Novembre. Ioan Wallendorf şi Martin Emerici către Bistriţeni, despre întoarcerea lui Istratie-Vodă Dabija şi despre un atac tătăresc la Cluj şi Gherla. No. 2429, pag. 1321.

1663, 3 Decembre. Toma Cantacuzino, Vornic al Moldovei, către Bistriţeni, despre o fată pe care ei vor s'o răscumpere de la Tatari. No. 2430, pag. 1322.

1664. Nacu Stolnicul, Vornic de Câmpulung, către Bistriţeni, despre veştile din Ardeal şi Ungaria şi despre soarta Doamnei lui Grigoraşco-Vodă Ghica. No. 2431, pag. 1322.

1664, 26 Mart. Istratie Dabija, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre pagubele supuşilor din amândouă părţile, mai ales în vite. No. 2432, pag. 1323.

1664, 30 Maiu. Popa Griga de Cuhe (Maramureş) şi bătrânii satului Cuhea mărturisesc pentru locuitorul Simion Habotă. No. 2433, pag. 1324.

1664, 25 Septembre. Mihail Apaffy, principe al Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de veşti din Moldova. No. 2434, pag. 1324.

1664, 13 Novembre. Stroe Vornicul (Leurdeanu) către Braşoveni, despre gândul ce avuse de a veni la ei, sosirea de „cărţi din ţară" şi venirea la Bucureşti a lui Schimni-Ceauş, apoi despre datoria lui de a se întoarce „de aici în ţară", luându-şi „zioa bună". No. 2435, pag. 1325.

1664, 22 Novembre. Şerban Logofătul (Cantacuzino) către Braşoveni, despre „bogatele valuri" ce are, plecarea boierilor „la cinstita Poartă, înpreunându-se cu alaltă boerime: acolo voru rădică Domnu, care să ne fie Domnu şi stăpân", cu un adaus pentru „jupâneasa" judelui „Hărjăl Lucaciu (Luca Hirschel), ca să nu-şi mai lase soţul a jucă, spre a nu se „betejă la pičoare". No. 2436, pag. 1325.

1664-5, 1668-9. Nacul Stolnicul, Vornicul de Câmpulung, către „Ghiurgu birăul şi alţi boiari din cetatea Bistriţei", despre furii de la hotare, în legătură cu cineva din Ardeal, şi o intervenţie a Domnului. No. 2437, pag. 1325.

1664-5, 1668-9. Nacul biv Stolnic, Vornic de Câmpulung, către birăul „Giurgiu", pentru o iapă cumpărată „de la Mihil Văteşti, vamăş den Cănpulungŭ". No. 2438, pag. 1325.

1665, 13 Mart. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oprirea de Moldoveni a oamenilor lui Farkas Bethlen, pentru care oamenii Moldovenilor trebuie opriţi la vamă. No. 2439, pag. 1326.

1665, 7 Maiu. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre pagubele aduse de Moldoveni iobagilor lui Gheorghe Korlatovics şi satisfacţia ce trebuie a se luà. No. 2440, pag. 1326.

1665, 15 Maiu. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre ajutorul ce trebuie să se dea Doamnei lui Grigoraşcu-Vodă, care umblă pe acolo căutându-şi soţul fugar. No. 2441, pag. 1327.

1665, 8 Iunie. Istratie-Vodă Dabija către Bistriţeni, despre plângerile de hoţii şi opriri ale oamenilor săi din Dorna. No. 2442, pag. 1327.

1665, 10 Iulie. Istratie-Vodă Dabija către Bistriţeni, despre „afacerea lui Drăguţescul" şi hotărârea lui de a face rânduială la hotar. No. 2443, pag. 1328.

1666, 13 Februar. Duca-Vodă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre nişte falşificatori de bani din Ţinutul lor, prinşi în Moldova. No. 2444, pag. 1329.

1666, înainte de 16 Mart. „Nemesnici de Câmpul Lungu" către Bistriţeni, despre o reclamaţie de „tălăhuşag". No. 2445, pag. 1330.

1666, 25 Mart. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre o trăsură stricată a Domnului Moldovei. No. 2446, pag. 1330.

1667, 8 Iunie. Iliaş Alexandru-Vodă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre un iobag al lor aşezat în Câmpulung şi despre Câmpulungeni trecuţi la ei. No. 2447, pag. 1331.

1668, 17 Februar, Mateiu Diacul către Bistriţeni, despre starea de lucruri la hotarele Moldovei. No. 2448, pag. 1332.

1668, 24 Mart. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre scutirea tradiţională de dijmă a preoţilor româneşti. No. 2449, pag. 1337.

1668, 16 Maiu. Gheorghe Ştefan, fost Domn al Moldovei, către Braşoveni, despre calul lăsat de „Daniil č-au fost slug[ă] la Costantin-Vod[ă]" şi e acum la el şi cere pe această cale calul lui. No. 2450, pag. 1338.

1668, 18 Iunie. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte negustori moldoveni jăfuiţi de hoţi în munte. No. 2451, pag. 1338.

1669, 17 Februar. Duca-Vodă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre banii daţi unui căldărar de către un Câmpulungean pentru cumpărare de berbeci. No. 2452, pag. 1338.

[1670.] Nacu Stolnicul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, pentru aducerea unor cuie de şindilă cerute de Doamna Ducăi-Vodă. No. 2453, pag. 1339.

[1670.] Nacu Stolnicul, Vornic de Câmpulung, către Bistriţeni, despre „tălhuşaguri" şi „zăbore" la hotar şi voia de pace a lui Vodă, care i-a lăsat grija negocierilor, pentru care şi el trimite pe negustorul sucevean Andreiu. No. 2454, pag. 1340.

[1670], 1iu Ianuar. Nacu Stolnicul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre certele de hotar, despre caii pentru luarea cărora ei se plâng, despre nedreptatea făcută oamenilor săi, după ce furii au fost spânzuraţi. No. 2455, pag. 1340.

[1670], 15 April. „Nacul Stolnic, Vornicul de Câmpulungu, Gheorghiţă, Vornicul de Suceava", către Bistriţeni, pentru nişte boi. No. 2456, pag. 1341.

1670, înainte de 12 Maiu. Nacu Stolnicul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre sapele mari ce-i trebuie pentru viile de la Cotnari. No. 2457, pag. 1341.

1670, 29 Iunie. Nacu, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre sorocul de adunare la graniţă pentru aşezarea pietrelor, precum şi pentru cuiele de draniţă, şindilă şi leaţuri ce-i trebuie pentru Doamna, pomenind şi negustorii armeni ce fac astfel de cumpărături. No. 2453, pag. 1342.

1671. Nacu Stolnicul, Vornicul de Câmpulung, către birăul Tămaş de Bistriţă, pentru un negustor. No. 2459, pag. 1342.

1671, 8 Iulie. Împăratul Leopold dă un pas lui Ioan Bielawski, Moldovean, fost căpitan la Munteni. No. 2460, pag. 1343.

1671, 29 Decembre. Nacu Stolnicul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre răscoala Ţerii-de-jos impotriva lui Duca-Vodă şi despre „giurarea" unor oameni invinovăţiţi de ei, adăugând o cerere de hârtie şi cuţite. No. 2461, pag. 1343.

1671 (după). [Nacu Stolnicul, Vornicul de Câmpulung], către Tămaş, birăul de Bistriţă, cu explicaţii pentru o plângere făcută contra autorilor petiţiei la Vodă, No. 2462, pag. 1344.

1672, 12 Mart. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre îngăduirea fără dare a negustorilor din Moldova şi celor de pe lângă dânşii, cu adausul cererii în acest sens a lui Lucaciu Armeanul din Suceava. No. 2463, pag. 1344.

1672, 29 Mart. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre prinderea unuia din hoţii ce au prădat pe nobilul polon Czartoricki şi partea Câmpulungenilor la prindere. No. 2464, pag. 1346.

[1672], 2 April. Birăul de Bistriţa către Mironaşco Cocoranul, Vornicul de Câmpulung, despre nişte iobagi ai săi ce au fost prădaţi şi despre ce li s'a luat. No. 2465, pag. 1347.

1672, 28 April. „Pătraşcan Tăutul şi Miron Cucoranul" către „Tămaş", birăul de Bistriţa, despre prădarea unor oameni de la ei de hoţi poloni şi moldoveni. No. 2466, pag. 1347.

1672, 17 Iunie. „Săteanii din Maerul" către Bistriţeni, cerând a se iertă un om al lor, care poate se va îndreptă. No. 2467, pag. 1347.

1672, 22 August. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte prinşi din Ţinutul Aradului, scăpaţi în Moldova. No. 2468, pag. 1347.

1672, 26 Novembre. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către dregătorii săi, despre datoria unui Armean din Suceava faţă de o femeie din Sibiiu şi îndatorirea lor de a oprì această sumă de la Moldoveni. No. 2469, pag. 1348.

1672, 14 Decembre. Învoială a preotului Lucaciu din Salva să nu umble după carte de „nemesig". No. 2470, pag. 1349.

1672-3. Tăutul și Cucuranul, Vornicii de Câmpulung, către birăul de Bistrița, Tămaș, pentru niște furi răscumpărați. No. 2471, pag. 1350.

1672 (de la). „Miron Cucuranul și Pătrașcan Tăutul" către Bistrițeni, despre o năpastă, provocată și de un preot ce a furat de la altul, din Polonia, niște cărți și despre niște oi luate cu sila. No. 2472, pag. 1350.

1672 (de la). „Miron Cucurianul" către Bistrițeni, despre represaliile exercitate de un Ardelean pentru paguba unui Câmpulungean, „din partea leșască", împotriva unui om „den Răstăci, den țara Moldove[i]". No. 2473, pag. 1350.

1672 (de la), 7 Novembre. „Pătrașco Tăutul" către Bistrițeni, cu o cerere împotriva Măerenilor, cari au furat vite și au tuns „c[a]ri-au fost frunte oilor". No. 2474, pag. 1350.

1672 (de la). „Pătrașco Tăutul" către Bistrițeni, pentru un zăbor făcut de „postarosul" de la „Leși". No. 2475, pag. 1351.

1673, înainte de 16 Maiu. „Ghiorghii Vornicul ce au fost Armaș" către „Tămaș birăul" de Bistrița, despre niște tâlhari prinși și un Ardelean care e pârât de Jidovi. No. 2476, pag. 1351.

1673, 3 August. Ștefan Petriceicu, Domnul Moldovei, către Bistrițeni, despre sulițile ce-i trebuie Pașei Husein. No. 2477, pag. 1351..

[1673] (de la), 7 Novembre. „Miha[i]l Tăutul biv Logof[ă]t" către birăul Gheorghe al Bistriței, pentru certe de la vite, la hotar. No. 2478, pag. 1352.

1673, 9 Novembre. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre trimiterea de ei a scrisorii Domnului Moldovei. No. 2479, pag. 1352.

1673, 11 Novembre. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre nevoia de știri din Moldova. No. 2480, pag. 1353.

1673, 11 Novembre. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre trimiterea lui Gheorghe Turzó în Moldova. No. 2481, pag. 1353.

1673, 31 Decembre. Paul Haller către Bistrițeni, despre nevoia de știri din Moldova cu privire la lucrurile polone și turcești. No. 2482, pag. 1354.

1674 (sau 1684?). Câmpulungenii către Bistrițeni, despre așezarea lui Dumitrașco-Vodă Cantacuzino și luptele Polonilor cu Turcii și Tatarii. No. 2483, pag. 1355.

1674, 29 Ianuar. Dionisie Bánffy către Bistrițeni, despre înfrângerea zvonită a Polonilor de Tatari în Moldova. No. 2484, pag. 1355.

1674, 7 Februar. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre caii ce ar vrea să cumpere de la boierii pribegi din Moldova. No. 2485, pag. 1356.

1674, 11 Maiu. „Vornicii de Câmpulung, anume Stârce și Ghiorghiță", către Bistrițeni, cu un certificat despre proprietatea unor Români asupra cailor ce li s'au furat. No. 2486, pag. 1356.

1674, 29 Iunie. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre chemarea înapoi a boierilor moldoveni de către Domn și voia ce au de a se duce, și din partea lui. No. 2487, pag. 1356.

1674, 20 Septembre. Dumitrașco Cantacuzino, Domnul Moldovei, către Bistrițeni, despre paguba adusă oamenilor săi cari cărau grâu într'acolo. No. 2488, pag. 1357.

1674(=1673), 7 Novembre. Pârcălabii și vameșii de Rucăr și Dragoslave către Brașoveni, despre niște oi oprite și acum date înapoi. No. 2489, pag. 1358.

1674(=1673), c. 7 Novembre. Un boier judecător al Țerii-Românești către Brașoveni, despre plângerea lui Rácz István și Mihail Hermann din Brașov, cu scrisorile judelui, pentru neînțelegerea cu „robii noștrii Rucărenii" cu privire la „bucatele" celui d'intâiu, luate „dupre muntele Berivoescului, având prigonire cu Tohăneanii pentru călcarea hota-

rului nostru", arătând că s'a făcut restituția și că paguba lui Rácz vor fi făcut-o poate Tohănenii, ale căror mărturii de nevinovăție, arătate ca din partea Rucărenilor, s'au dovedit false. No. 2490, pag. 1359.

1675, 26 Novembre. Duca-Vodă, Domnul Terii-Românești, către Mihail Hermann din Brașov, „de la Schiai", pentru a-și ține în țară oile cu șepte ciobani bârsani, „fără bir și fără nicio gălcavă", recomandând scutirea și la „semacii" județului. No. 2491, pag. 1359.

1676, 12 April. Nicolae Apaffy către Bistrițeni, despre berbecii ce cumpără la ei Domnul Moldovei pentru Poartă. No. 2492, pag. 1360.

1676, 20 April. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre normele ce vor trebui urmate la cumpărarea de berbeci de către negustorii moldoveni și alți străini. No. 2493, pag. 1361.

1676, 10-4 Maiu. Sibiienii către Bistrițeni, înaintându-li o poruncă a principelui, din Porumbac, pentru niște focuri puse de Ruși „haimanale". No. 2494, pag. 1361.

1676, 22 Maiu. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre scăderea Ungurilor în folosul Românilor, cari li ieau și pământul, la Săcădate. No. 2495, pag. 1363.

1626 *(sic)*, 5 August. Alexandru-Vodă Coconul către Sibiieni, despre trimiterea la ei a Logofătului Hrizea. No. 2496, pag. 1364.

1676, 5 Decembre. Preda Drăguișescul, „Vistierul Terii", și Stolnicul-Mare Pavel Contăș către Bistrițeni, despre o cercetare ce face la hotar. No. 2497, pag. 1365.

1677 (de la). Nacu Stolnicul, Vornicul de Câmpulung, către Nicolae Apaffy, despre niște râși ce-i trebuie, despre „fiul" său Alexandru Păharnicul și nevoia de știri despre Nemți. No. 2498, pag. 1366.

1677, 5 Ianuar. Gheorghe Băleanul către Bistrițeni, despre gâlceava „satului Tohanie" cu Rácz István pentru oi, după judecata, din vara trecută, a lui Vodă, arătând că o a doua judecată nu se poate face decât fiind toate părțile de față. No. 2499, pag. 1366.

1677, 23 Ianuar. Ștefan Rácz de Făgăraș („Rat Ištvan ot Făg[ă]raș") către pârcălabul de Rucăr, „cu jurații și cu bătrânii carii sânt purtătorii de grijă satului", despre „paguba sa care s'au făcut în țara Mării Sal[e] lui Vod[ă]" și jurământul lor că vina e a Tohănenilor; arătând însă Mihai Hermann o carte a lor din potrivă, e silit a-și căută dreptatea la ei, cari să bage de seamă că Hermann „ar sili mai tare ca să scoată ghimpul din picorul lui și să-l puia în picorul vostru". No. 2500, pag. 1366.

1677, 29 Ianuar. Duca-Vodă al Terii-Românești către Rucăreni și „ficorii lui Nan ot Berivoiești", chemându-i cu carte „de soroc" la Divan, „pentru bucatele Tohanilor, ce li s'au luat", cu Ștefan Rácz, amenințându-i că, în caz de lipsă, li se va luă „boul de soroc". No. 2501, pag. 1367.

1677, 9 Februar. Antonie Ruset, Domnul Moldovei, către Bistrițeni, despre certele de hotar înoite de ai lor, după hotărnicia de supt Vasile-Vodă, și despre trimiterea acolo a lui Nacu Stolnicul pentru aceasta. No. 2502, pag. 1367.

1677, 14 Februar. Ștefan Rácz către Bistrițeni, despre trimiterea unui Țigan care a vândut fără voie un cal și despre un sol la Domnul muntean. No. 2503, pag. 1368.

1677, 19 Mart. Iordachi Mare-Postelnic (Ruset), Ilie Vel Medelnicer și Radul Vel Logofăt către Brașoveni, despre „întristarea" judelui Mihai Hermann, despre judecata lui Rácz, care nu se poate „învârteji", cum scrie și Vodă „Craiului", arătând că acela și-a primit toate înapoi și că lui Hermann nu-i poate dă „carte slobodă de judecat[ă]". No. 2504, pag. 1369.

1677, 11 Iulie. Gheorghie Banul (Băleanu), Vâlcul Vel Vornic, Hrizea Vel Vistier și Iordachi Vel Vistier, „ispravnicii Scaunului Buc[u]reștilor", către datornicii lui Mihai Hermann, judele Brașovului, ca să *stea de față* înaintea „Pitarilor ot Câmpulungu, carii sânt ispravnici aco[lo]". No. 2505, pag. 1369.

1677, 12 Iulie. Gheorghe Banul, Vâlcul Vornic, Hriza Vel Vistier, Iordachi Vel Postelnic, „ispravnicii Scaunului Bucureştilor", către „Pitarii carii sânteţ ispravnici la Câmpulungu", pentru prietenul lor şi al lui Vodă, judele Braşovului, Mihail Hermann, venit spre a-şi împlini datornicii, dându-i şi „carte de soroc". No. 2506, pag. 1369.

1677, 15 Iulie. „Popa Vlad ot Rucăr" şi Vlad Can. *(sic)* ѡт тамъ (de acolo)" arate că, venind Mihail Hermann cu „cartea de soroc" pentru afacerea cu Ştefan Rácz, „pe[n]tru mu[n]tele Berevoeştilor", n'au fost de faţă, dar că nu e „hicliană" cartea de adeverinţă a Rucărenilor; cu însemnare şi din partea Pitarilor: Costandin şi Grecul Anastase. No. 2507, pag. 1369.

1677 (de la), 15 Iulie. „Drăguşin biv treti Vistier[iu], Vornicul ot Câmpulungu", către Bistriţeni, despre izvodul de vite cerut de tricezimatorul lor. No. 2508, pag. 1369.

1677-8. Velicico Costin Comisul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre nişte bani de împrumut, pentru cari s'a oprit un Câmpulungean. No. 2509, pag. 1370.

1678, 20 Mart. Mihaiu Diacul din Moldova către Bistriţeni, despre nişte hârtii şi veşti de la Turci, Poloni şi Muscali. No. 2510, pag. 1370.

1678, 30 Ianuar. Antonie Roset-Vodă către Bistriţeni, despre prădăciunile făcute de Ruşii din Polonia, pentru cari sufăr acuma Câmpulungenii lui. No 2511, pag. 1371.

1679, 30 *(sic!)* Februar. Duca-Vodă către Bistriţeni, despre un Câmpulungean care nu-ş poate scoate zălogul din Bistriţa. No. 2512, pag. 1373.

1680, 4 April. Duca-Vodă către Bistriţeni, despre o pără a unor oameni din Câmpulung No. 2513, pag. 1374.

1680, 29 April. Armaşul Toader şi Gheorghe Postelnicul, Vornicii de Câmpulung, către „domni de Bistriţ[ă]", despre o pradă a oamenilor lor. No. 2514, pag. 1375.

1680, 4 Maiu. Drăguşin Vistierul către Bistriţeni, despre un tâlhar pe care l-a părât lui Vodă. No. 2515, pag. 1375.

1680 (c.), 21 Iulie. Μεχαὴλ Σφάντου (?) către Braşoveanul Markus Wagner, despre trimisul său care va deschide bolta să ia „nişte marfă a Mihalcii" şi „o lad[ă] cu nişt[e] borfea a copiilor". No. 2516, pag. 1376.

1680 sau (1679: 7188), 25 Decembre. „Drăguşin, biv treti Vist[ieriu], Vornicul ѡт Дѣлгопол", către Bistriţeni, pentru amestecul nedrept al unor oameni din ţară în omorul făcut de un supus al oraşului, în Moldova, spre a fură berbeci. No. 2517, pag. 1376.

1680 (7189), 27 Decembre. „Drăguşin biv treti Vist[ieriu], Vornicul ѡт Дѣлгопол, către Mihai Gonoş, pentru că trimite „10 cai ca să-m cumpere cevaş pâine". No. 2518, pag. 1376.

1681. „Protopopul Constantin de Budic" către Bistriţeni, dezaprobând un divorţ şi rugându-se a i se pune scrisoarea „în boldŭ". No. 2519, pag. 1376.

1681, 2 Februar. „Vlădica Iosif" (al Ardealului) către birăul Bistriţei, pentru buna sa primire. No. 2520, pag. 1376,

1681, 4 Februar. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre un cal oprit în Moldova. No. 2521, pag. 1377.

1681, 31 Maiu. Drăguşin, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre vitele iernate la Runcul Dornei şi despre un meşter de cruci de biserici. No. 2522, pag. 1377.

1681, 14 Iunie. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre o datorie pentru orez a unui Ardelean către Câmpulungeni. No. 2523, pag. 1378.

1681, înainte de 25 Septembre. Petre Hurghiş din Câmpulung către Bistriţeni, despre venirea lui Vodă la Iaşi şi veştile cu privire la războiu. No. 2524, pag. 1378.

1681-5. Câmpulungenii către Bistriţeni, despre negoţul cu vin şi berbeci şi o învinuire de omor. No. 2525, pag. 1379.

1682, 22 Februar. Postelnicul Radu Năsturel către Braşoveni, despre un dar ce i s'a făcut şi pentru care trimite altul. No. 2526, pag. 1379.

1682, 19 Maiu. Protopopul Vasilie din Mocod către Bistriţeni, despre veniturile preuţilor săi. No. 2527, pag. 1380.

1682, 20 Maiu. „Andry Dymidecky", rohmistru, pronunţă hotărârea, după ordinul „Măriia Sa[le] Hatmanul Coruni", într'un proces dintre nişte Ungureni şi Câmpulungeni (menţionându-se Câmpulungul Rusesc). No. 2528, pag. 1380.

1682, 30 Maiu. Drăguşin Vistierul, Vornic de Câmpulung, despre globirea unui om care a făcut un păcat cu o femeie. No. 2529, pag. 1381.

1682, înainte de 15 Iunie. „Drăguşin Vist[ierul]" către „dumnii" de Bistriţa, pentru un om năpăstuit de un „Ros". No. 2530, pag. 1381.

1682, 7 Octombre. Mihail Teleky către Bistriţeni, despre ovăsul ce trebuie să-i cumpere. No. 2531, pag. 1381.

1682, înainte de 2 Novembre. Plângerea unui Român împotriva unor prădători ai săi cari „i-au ucis baba, ce s'a dus cruntă la şpani", iar el „a fost băgat în bold" de dregători. No. 2532, pag. 1382.

1682, 4 Novembre. Sava, egumenul de Putna, şi soborul său către Bistriţeni, despre nişte călugări ce au fost la Moiseiu, pentru sfinţirea unei biserici. No. 2533, pag. 1382.

1683 (c.). „Câmpulungenii", între cari „Vasilie Hurghiş", către Bistriţeni, pentru berbecii făgăduiţi de ei. No. 2534, pag. 1383.

1683 (c.). Hotărâre a lui Andreiu Dimidecki într'un proces de Câmpulungeni. No. 2535, pag. 1383.

1683 (c.). Câmpulungenii către Bistriţeni, cu veşti despre mersul oştirii la Munteni. No. 2536, pag. 1383.

1683 (c.). Petrea Hurghiş din Câmpulung către Bistriţeni, despre mersul oştilor. No. 2537, pag. 1383.

1683, 6 April. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre închiderea trecătorilor muntelui. No. 2538, pag. 1384.

1683, 17 April. Sibiienii către Bistriţeni, despre putinţa trecerii Tatarilor prin ţară. No. 2539, pag. 1384.

1683, 7 Maiu. Sibiienii către Bistriţeni, despre plecarea Tatarilor prin pasul Buzăului spre Braşov. No. 2540, pag. 1385.

1683, 2 Iunie. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre niste oameni ce vor să treacă în Moldova. No. 2541, pag. 1386.

1683, 3 Septembre. „Răcuviţă Logofăt" si „Toader Vist[ernicul]" către „dumnialui Tomaş birâul de la cetatia Bistreţii ungureşti", pentru o judecată. No. 2542, pag. 1386.

1683, 4 Septembre. „Drăguşin Vistierul, Vornicul ot Câmpu Lungu", către „Tomaş mare-birău" şi „Gonoş Mihai vameşul" de Bistriţa, arătând că a satisfăcut cererea lor, cum va spune „cu gura" trimisul. No. 2543, pag. 1386.

1683, 5 Octombre. Drăguşin Vistiernicul, Vornicul de Câmpulung, către Petre Hurghiş din Câmpulung, despre banii de „protopopie" şi starea lui Vodă, precum şi despre un zălog. No. 2544, pag. 1386.

1683, 12 Octombre. Grigore Bethlen către Bistriţeni, despre nevoia de veşti şi bani pentru oaste. No. 2545, pag. 1387.

1683, 27 Octombre. Grigore Bethlen către Bistriţeni, despre apropiata întoarcere a prinţului cu tabăra. No. 2546, pag. 1388.

1683, 4 Novembre. „Popa Lazar din Maerul“ către birăul Tămaş din Bistriţa, pentru un sechestrător, care nu restituie lucrul sechestrat după restituţia banilor. No. 2547, pag. 1388.

1683, 18 Novembre. Câmpulungenii către Bistriţeni, despre luptele Voevodului de Cracovia şi Cazacilor cu Turcii şi Tatarii. No. 2548, pag. 1389.

1683, 18 Novembre. Câmpulungenii către Bistriţeni, cu ştiri din Moldova. No. 2549, pag. 1389.

1683-4. Câmpulungenii către Bistriţeni, despre sosirea „cărţilor de pace“ de la Dumitraşco-Vodă Cantacuzino şi frica de Tatari şi Leşi. No. 2550, pag. 1389.

1684 şi urm. „Roguschi chorol a dumisale lui Dumbravschi romistrul ot Câmpulungu“ către „domnia de Bistriţ[ă]“, pentru o judecată. No. 2551, pag. 1390.

1684 de la, „Stanislau Krystou Woycackowschi, I. K. M.“, către Bistriţeni, despre afaceri de hotare. No. 2552, pag. 1390.

1684, 6 Ianuar. Protopopul Constantin din „Budac“ prezintă cererea unei *fete*, care iartă *capul* bărbatului ei, ce se însurase cu alta, şi-l cere de la Sfat. No. 2553, pag. 1390.

1684, 3 Februar. Toderaşco Nacul şi Dumitraşco, Vornicii de Câmpulung, către Bistriţeni, despre veştile cu privire la Turci şi Tatari. No. 2554, pag. 1390.

1684, 15 Februar. Câmpulungenii către Bistriţeni, cu plângeri pentru *zeberiri*. No. 2555, pag. 1391.

1684-1686, 25 Februar. Toader Nacul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre judecata lui Isac din Ilova cu Oncioaia din Câmpulung. No. 2556, pag. 1391.

1684 (c.), 4 Mart. „Gavrilaş rohmistrul ot Câmpul Lungu“ către birăul „Echim“, „Gonoş Mihai“ şi „Pavăl Şimon“ pentru un Armean care „să acoliseşte“ de un cal că e al lui. No. 2557, pag. 1392.

1684 (c.), 17 Mart. „Gavrilaş rohmistrul“ către Bistriţeni, pentru o tălhărie. No. 2558, pag. 1392.

1684, 23 Mart. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre trecerea Trimisului muntean în Polonia No. 2559, pag. 1392.

1684, 31 Mart. Gheorghe, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre pornirea haznalei turceşti spre Cameniţa, coborârea Polonilor pe Prut şi sosirea lui Dumitraşco-Vodă Cantacuzino la Galaţi. No. 2560, pag. 1393.

1684, 5 April. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre omul Domnului muntean venit cu scrisori din Moldova. No. 2561, pag. 1393.

1684, 24 April. Gheorghe Stolnicul către Bistriţeni, despre lipsa lui de pâne în bejenie. No. 2562, pag. 1394.

1684 de la, 30 April. „Mykolay Rogzosky chorol“, către „domni de Bistriţ[ă]“, pentru zeberirea tovarăşilor plecaţi spre a luà pâne şi cari „îmblă cu trebile Craiului şi a Hatmanului“. No. 2563, pag. 1394.

1684, 20 Maiu. Gavrilaş rohmistrul către Bistriţeni, despre nişte cai furaţi. No. 2564, pag. 1394.

[1684], 5 Iunie. Toader Nacul către Bistriţeni, despre fuga sa de Tatari, cerând a fi adăpostit la ei. No. 2565, pag. 1395.

1684, pe la 11 Iunie. Toader Nacul, biv Vel Stolnic, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre fuga sa la Rodna şi dorinţa ce are de a se aşezà în mijlocul lor. No. 2566, pag. 1395.

1684 (de la), 19 Iulie. Mihail Tăutul, fost Logofăt, către Bistriţeni, despre legăturile sale cu Ruşii şi Polonii. No. 2567, pag. 1396.

1684, 21 Iulie. „Istratie, nepotul lui Patri Ianăş de Belgrad“, către Mihaiu Gonoş, pentru nişte piei trimise spre vânzare de Vornicul de Câmpulung, cerând să fie iertate de vamă. No. 2568, pag. 1396.

1684, înainte de 7 August. Petre Hurghiş către Bistriţeni, cu veşti despre Dumitraşco-Vodă şi Poloni. No. 2569, pag. 1396.

1684, înainte de 12 August. Gheorghe (?), Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre tovărăşia unui negustor cu preotul armenesc din Cameniţă. No. 2570, pag. 1397.

1684 şi urm., 14 Septembre. „Mihail Tăutul Log[o]f[ă]t" către birăul Bistriţei, pentru nişte reclamaţii pe care le-a dus şi la Sniatyn. No. 2571, pag. 1397.

1685 (c.). Câmpulungenii către Bistriţeni, pentru nişte zăboare. No. 2572, pag. 1398.

1685, 29 Septembre. Toader biv Vel Armaş, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre prada grozavă a ţerii şi apropiarea luptei hotărâtoare, cerând pentru el, ca poclon la Curte, rachiu şi turtă-dulce, precum şi ştiri de la încunjurarea Budei. No. 2573, pag. 1398.

[1685], înainte de 12 Octombre. Popa Lupul şi protopopul din Moiseiu către Bistriţeni, despre un călugăr-dascăl de la Humor. No. 2574, pag. 1398.

1685, 30 Octombre. Toader Nacul către „Gonos Mihaiu vamăşul" din Bistriţa, despre bejenia lui şi un poclon de pepeni. No. 2575, pag. 1399.

[1685], 26 Novembre. Toader Armaşul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre prădarea Ţerii şi iernarea Polonilor, cerând veşti. No. 2576, pag. 1399.

1686. „Dumitru Tempuletsch", Rumân supus judeţului Braşovului, cere a i se plăti pentru un cal ce a fost luat „im vergangenen Frühling zur Postreise". No. 2577, pag. 1399.

1686, 7 Februar. Declaraţie grecească a unui negustor grec prin care îşi crează procurator la Bistriţa pentru nişte unt oprit. No. 2578, pag. 1400.

[1686], 4 Mart. „Ghiorghiţă Postelnic, Vornic de Câmpulungu şi părcălab suceavschi", către birăul „Imbrea Martin", despre obiceiul schimbării Vornicilor şi despre „vremile grele" de amândouă părţile. No. 2579, pag. 1400.

1686, 29 Mart. Mihail Teleky către Bistriţeni, despre nevoia de cai de poştă ce simte în Maramureş, unde e pus ca să pândească de spre Poloni. No. 2580, pag. 1400.

[1686], 7 Maiu. Toader fost Mare-Armaş, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre Paşa ce merge la Cameniţă ca Serascher şi mişcările Polonilor, adăugind rugămintea de a i se dă pâne pentru „hainele din spate" şi uneltele ce e silit a vinde. No. 2581, pag. 1401.

[1686], 17 Maiu. Toader Armaşul şi Gheorghiţă Postelnicul, Vornicii de Câmpulung, către Bistriţeni, despre aducerea de provizii în Cameniţa de către Tatari, cari vor trece în Ardeal, despre coborîrea Polonilor, precum şi despre hârtia ce-i trebuie. No. 2582, pag. 1401.

1686, 22 Maiu. Gheorghiţă Armaşul, fost Postelnic, Vornic de Câmpulung, către Bistriţeni, despre un pribeag în Ardeal strâns pentru bir. No. 2583, pag. 1402.

1686, 18 Iunie. Toader Nacul, Vornicul de Câmpulung, către „Gonos Mihai vamăşul" de Bistriţa, cerând scutire de vamă pentru „pânea" ce a trimis să se cumpere. No. 2584, pag. 1402.

1686, 21 Iunie. „Toader Nacul", Vornicul de Câmpulung, către birăul bistriţean „Imbre Marton" (Martin Emrich), despre un furt. No. 2585, pag. 1402.

1686, 26 Iunie. Toader Armaşul şi Gherghiţă Postelnicul, Vornicii de Câmpulung, către Bistriţeni, despre veştile din Moldova şi mişcările Tatarilor. No. 2586, pag. 1403.

1686, 30 Iunie. Toader Nacul, Vornicul de Câmpulung, către birăul de Bistriţa, arătând că, după cererea lui, iartă pe nişte hoţi, dacă vor spune „gazdele" şi „soţiile", vor restitui cele furate şi vor dă „colacul". No. 2587, pag. 1403.

1686, 7 Iulie. Toader Nacul, Vornicul de Câmpulung, către birăul şi Sfatul de Bistriţa, pentru un om închis. No. 2588, pag. 1403.

1686, 13 August. „Toadear Armaş, Vornicul de Câmpul Lungu", către Bistriţeni, despre tălharii din Ardeal, cari au prădat mănăstirile Bisericani şi Pângăraţi. No. 2589, pag. 1404

1686, înainte de 14 August. „Toader Armaş, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre starea lucrurilor în Bugeac şi Crâm şi despre mersul războiului. No. 2590, pag. 1404.

1686, Septembre. Câmpulungenii către Bistriţeni, despre cercetarea Ţerii de Tatari ca negustori, sosirea unui om al lui Şerban-Vodă Cantacuzino la Iaşi, trecerea Tatarilor, bejenirea Focşănenilor şi lipsa Vornicilor, duşi la Vodă. No. 2591, pag. 1404.

1686, 23 Decembre. Sandul Comornicul (?) către Bistriţeni, despre trecerea Hanului către Ţara-Românească. No. 2592, pag. 1405.

1687 (pe la). „Constantin Turcul rohmistrul, staroste cernăuschim", către Bistriţeni, pentru reclamaţii. No. 2593, pag. 1406.

1687 (pe la). Ştefan Diac şi Nistor Gânga către Rodneni, despre oi furate în Moldova şi nişte arme ale lor. No. 2594, pag. 1406.

1687 (de la), 14 Mart. Gheorghiţă Postelnicul, Vornic de Câmpulung, pârcălab de Suceava, către „Frenţi Diiac notareş" de Bistriţa, despre legătura dintre tatăl său şi unchiul notarului şi despre începutul cârmuirii sale. No. 2595, pag. 1406.

1687, înainte de 8 April. „Alăcsandro David, rohmistru luminatului Crai", către „Echim", birăul de Bistriţa, pentru o reclamaţie, puind termin pentru judecată la 22 Mart, cu adaus de ştiri privitoare la război. No. 2596, pag. 1406.

1687, 28 April. [Alexandru David] către Franz Deák, notarul de Bistriţa, despre gătirile de oaste ale Polonilor şi Ţarului, despre alaiurile Tatarilor şi despre judecata lui Isac din Iiva cu Oncioaia din Câmpulung. No. 2597, pag. 1407.

1687, 6 Maiu. Alexandru Davidencu (David, Davidel), rohmistru polon, către Bistriţeni, pentru nişte cai de furat. No. 2598, pag. 1407.

1687, 13 Maiu. Alexandru Davidenco, rohmistru polon, către Bistriţeni, despre judecata unui om din Crasna cu un căpitan. No. 2599, pag. 1408.

1687, 23 Maiu. Rohmistrul Alexandru Davidenco către birăul Bistriţei, pentru o reclamaţie privată, cu privire la vitele lor care trec la Coşna în Moldova. No. 2600, pag. 1408.

1687, 11-2 Iunie. Toader Nacul către „Frenţi Diiac, natarăş", despre veştile de la război. No. 2601, pag. 1409.

1687, 17 Iunie. Învoială la graniţa „leşască" pentru zăberirile făcute de Câmpulungeni, Putileni şi „Unguri". No. 2602, pag. 1409.

1687 (înainte de 23 Iunie). „Alisandru David, rohmistrul Mării Sale luminatului Crai", către „Echem, birăul Bistriţei, pentru un hoţ din Ardeal, care, între altele, a „tălhuit" şi muncit nişte călugări de la mănăstirea Slatina. No. 2603, pag. 1409.

1687 (înainte de 6 Iulie). Nistor Gânga către judele din Maier, despre o pagubă de oi făcută la „Rusii" din Putila şi Câmpulung Rusesc. No. 2s04, pag. 1409.

1687, 13 Iulie. Alexandru David, rohmistrul polon, către Bistriţeni, despre luptele de la Dohanghecet şi din Crâm, precum şi despre mişcările Cazacilor, Muscalilor şi Polonilor. No. 2605, pag. 1410.

[1687, 13 Iulie]. Alexandru David, rohmistru polon, către Bistriţeni, despre aceleaşi lucruri. No. 2606, pag. 1410.

1687, 18 August. Alexandru David, rohmistru polon, către Bistriţeni, despre o călcare de hotare către Câmpulung şi despre hoţul Nicolae Pasăre şi ai lui. No. 2607, pag. 1411.

1687, 6 Septembre. „Alecsandru David rohmistrul" către „Ianăş", birăul Bistriţei, pentru nişte furi, ameninţând şi el cu zăbor. No. 2608, pag. 1411.

1687 (d.). Toader Nacul către Bistriţeni, despre împrejurările războiului. No. 2609, pag. 1412.

1688. Alexandru David rohmistrul către birăul de Bistriţa, „Echim", pentru furtul de „un păhar şi un talger de a[r]gint" şi pentru veşti. No. 2610, pag. 1412.

1688, 16 Iulie. Alexandru David rohmistrul către Bistriţeni, despre certe la hotar. No. 2611, pag. 1412.

1688, 16 August. Alexandru David rohmistrul către Bistriţeni, despre tovarăşul său de steag Calmăşul, care merge la oastea Împăratului. No. 2612, pag. 1413.

1688-9. Socoteala proviziilor date din Rucăr şi din Câmpulung oştirii împărăteşti. No. 2613, pag. 1414.

1689, 12 Februar. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre lucrurile oprite la Braşov ale „doctorului" muntean. No. 2614, pag. 1414.

1689, 14 Mart. Andreiu Veress către Bistriţeni, despre un prigonit pentru năpaste de omor în Moldova. No. 2615, pag. 1415.

1689, 2 April. Mihail Teleky către Bistriţeni, despre închiderea drumului spre Moldova. No. 2616, pag. 1416.

1689, 10 April. Constantin Brâncoveanu, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre pecetea la un „zamfir" de făcut prin „jupânul Irimiia pecetariul", care „lucrează foarte bine şi curat", arătând că o doreşte ca la inelul ce a trimis cu Postelnicul Radul Golescu: „tot acea peceate, acel corbu, soarele acela, luna aceaia, slovele tar acealea; numai atâta, la piţoarele corbului, la inelul acest de aur s'au fost pus leatul cu slove rumâneşti, iar in inelul acesta să să facă cu slove letineşti, cu ambac: „1689", şi că vrea „să-l sape adâncu, să nu-i fie săpătura în faţă". No. 2617, pag. 1416.

1689, 18 April. Mihail Teleky către Bistriţeni, despre nevoia de a se tăia drumul spre Moldova. No. 2618, pag. 1417.

1689, 13 Maiu. Constantin Turculeţ, rohmistru polon, către Bistriţeni, despre un om al castelanului Cracoviei. No. 2619, pag. 1417.

1689, 20 Maiu. Gavrilaş rohmistrul către Bistriţeni, despre tovarăşul său ce merge cu misionarul apostolic, dorinţa lui de a fi linişte la hotare şi veştile de pace cu Domnul Moldovei. No. 2620, pag. 1418.

1689, 21 Maiu. Oxendie Virzirescul, misionar catolic între Armeni, către paznicii drumului de la Dorna la Bârgău, despre pasul ce-i trebuie, având scrisori ale nunciului apostolic. No. 2621, pag. 1418.

1689, 24 Maiu. Mihail Teleky către Bistriţeni, despre solii ce merg în Maramureş şi nevoia de ţineà trecătorile închise. No. 2622, pag. 1419.

1689, 27 Maiu. Mihail Teleky către Bistriţeni, despre puţina lor grijă pentru tăiarea drumurilor. No. 2623, pag. 1419.

1689, 4 Iulie. Constantin Turculeţ rohmistrul către Bistriţeni, despre furtul unor iepe. No. 2624, pag. 1420.

1689, 31 Iulie. „Vladica Varlaam" către birăul de Bistriţa, Ioachim, pentru un preot. No. 2625, pag. 1421.

1689, 20 August. Alexandru David, rohmistrul polon, către Bistriţeni, despre oameni din Câmpulung păgubiţi de cei din Bârgău. No. 2626, pag. 1421.

1689, 20 Septembre. Oxendie Virzirescul, vicariu catolic pentru Armeni, către Bistriţeni, despre un preot armenesc al său. No. 2627, pag. 1421.

1689, 10 Novembre. Ioan Balogh şi Ioan Vajda către Bistriţeni, despre oprirea trecerii spre Moldova pe la Dorna. No. 2628, pag. 1422.

1690 (înainte de; de la 1685). Câmpulungenii către Bistriţeni, despre un cal de furat. No. 2629, pag. 1423.

1690. Egumenul Grigorie şi soborul din Slatina către Bistriţeni, despre hoţii cari li-au prădat mănăstirea. No. 2630, pag. 1423.

1690. Chitanță pentru primirea lucrurilor oprite ale mănăstirii Moldoviței: sunt și cele menționate și altele: „o căpățână de frău". No. 2631, pag. 1424.

1690. Listă de lucrurile prădate de niște Bârgăuani la mănăstirea moldovenească a Bistriței (sau din Slatina ori Putna). No. 2632, pag. 1424.

1690 și urm. Simon [Rodelt], birăul de Bistrița, către Câmpulungeni, pentru paguba unui Bistrițean. No. 2633, pag. 1425.

1690 și urm. Dornenii către birăul Șimon de Bistrița, pentru niște opriri și tâlhării din partea polonă. No. 2634, pag. 1425.

1690 și urm. Câmpulungenii către Bistrițeni, pentru un om al lor oprit. No. 2635, pag. 1425.

1690. „Andrei Dobrowski" către Bistrițeni, despre închiderea neîndreptățită a drumurilor între Câmpulung, de o parte, și Dorna și Bistrița, de alta. No. 2636, pag. 1426.

1690, 19 Februar. Gașpar Szabó către Bistrițeni, despre un Român din Râpa-de-sus, prins la ei. No. 2637, pag. 1426.

1690, 2 Iunie. Izvod de lucrurile pe care hoții le-au luat de la mănăstirea Slatina. No. 2638, pag. 1427.

1690, 10 Iulie. Mihail Teleky către Bistrițeni, cu porunci nouă pentru tăiarea drumurilor spre Moldova. No. 2639, pag. 1427.

1690, înainte de 13 Iulie. Câmpulungenii, „cu bătrini, cu tineri", către Bistrițeni, despre prădurea de hoți a mănăstirii Slatina. No. 2640, pag. 1428.

1690, 14 Iulie. Mihail Teleky către Bistrițeni, despre nevoia de a se lăsă neapărat drumurile spre Moldova și Polonia. No. 2641, pag. 1429.

1690, înainte de 18 Iulie. Alexandru David, rohmistru polon, către Bistrițeni, recomandându-se la sosirea în aceste părți și arătând că are să scrie ceva în taină cu privire la pribeagul Constantin Bălăceanu. No. 2642, pag. 1430.

1690, 22 Iulie. Mihail Teleky către Bistrițeni, despre nevoia de a se păzi bine trecătorile de spre Moldova și Polonia. No. 2643, pag. 1430.

1690 (c.), 28 Iulie. „Andreas Dobrowski, R. S. R. M.", către Bistrițeni, pentru o *zăbereală*, amenințând a se plânge la regele Poloniei, dacă nu se restituie cele prădate la Slatina, și adăugind știri despre războiu. No. 2644, pag. 1431.

1690, 30 Iulie. Mihail Teleky către Bistrițeni, despre paza trecătorilor de către Moldova și Polonia. No. 2645, pag. 1431.

1690, 2 August. Melchior Pogány, vice-șpan de Maramureș către Bistrițeni, despre hoții din acele părți. No. 2646, pag. 1432.

1690, 4 Septembre. Emeric Tököly, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre grija drumurilor spre „Polonia și alte părți". No. 2647, pag. 1432.

1690, 24 Octombre. Andrei Dobrowski, rohmistru polon, către Bistrițeni, despre dorința sa de pace. No. 2648, pag. 1433.

1690, 26 Octombre. Ludovic, marchizul de Baden, către Bistrițeni, pentru neapărata închidere a pasurilor spre Moldova. No. 2649, pag. 1433.

1690 (c.), 2 Decembre. „Preda Pălad[i] i Iordachi Catacuzino, Vornicii dă Câmpul Lungu", către birăul de Bistrița, pentru un furt de vite în dauna Câmpulungenilor. No. 2650, pag. 1434.

1690 (c.), 3 Decembre. „Vasile Is[ă]cescol, хоронжи и намѣсник Câmpolongoloi", către Bistrițeni, despre un preot din San-Martin, care pierduse niște vite, luate de Dorneni. No. 2651, pag. 1435.

1690, 10 Decembre. Dobrowski către Bistrițeni, despre deschiderea drumurilor între cele două țeri. No. 2652, pag. 1435.

1690, spre sfârşit. „Jan Bednarzowski, R. J. K. M. mpp.", „fiind aici în locul dumisale rohmistrului Dobravschii", către Bistriţeni, pentru o restituţie de vite. No. 2653, pag. 1435.

1690-1, (înainte de 20 Ianuar 1691). „Câmpulungiani, anume vătămani şi cu doispraci giuraţ carei săntŭ bătrâni", cer Bistriţii deschiderea drumului. No. 2654, pag. 1435.

1691. „Hordoani": popa, birăul satului şi satul, cu jurământ de credinţă, „scriu Împăratului". No. 2655, pag. 1436.

1691. „Zăgriani": popa, birăul satului şi satul, scriu „pace şi sănătate" Împăratului, cu jurământ de credinţă. No. 2656, pag. 1436.

1691. „Năsăudenii": popa, birăul satului şi satul, jură credinţă Împăratului. No. 2657, pag. 1436.

1691. Popa, „giudele" şi „giuraţii", pârgarii şi sătenii din Mititei jură „cum să ţinem cu dereptul Măriei Sale Înpăratului nemţescu Leopolidus şi Măriei Sale fiiui Înpăratului, Iojev, Craiului Ţăărei Ungureşt[i] şi a ţăraei Arădealiului şi tălnaciului". No. 2658, pag. 1436.

1691. „Săloanii" (din Salva) scriu „pace şi sănătate Înpăratului nemţesc şi Craiului din Ţara Ungurească, feciorul Mării Sale, Iojev a Păratului nemţesc". No. 2659, pag. 1436.

1691. „Simtăonaşii" (locuitorii din Simtion): popa, „cuţu de la Ocnă", pârgarii şi satul, jură. No. 2660, pag. 1436.

1691. Sătenii din Bechigiu scriu Împăratului, cu jurământ de credinţă. No. 2661, pag. 1437.

1691. Jurământul Runcanilor către Împărat. No. 2662, pag. 1437.

1691. „Nogfăluanii", cu popa, „giudele", pârgarii şi satul, jură „cinstitului Înpăratlu nemţescŭ şi a ficiolui *(sic)* său Iojev". No. 2663, pag. 1437.

1691, 3 Ianuar. Dregătorii din Făgăraş către Bistriţeni, despre năvala şi înfrângerea Curuţilor, cari s'au întors, fugind, în Ţara-Românească. No. 2664, pag. 1437.

1691, 7 Ianuar. „Neculai Rogozski, horonje („Mikolay Rogowsky chorontgj") către Bistriţeni, despre ordinul, ce a primit, de a face *aşedzământ* cu ei. No. 2665, pag. 1438.

1691, 3 (10?) Mart. Popa, giudele, pârgarii şi sătenii din „Răbra-Mar[e]" jură „cinstitului Înpărat nemţiscu şi fiiul Mării Sal[e] Iojev, Craiul Ţărăi Ungureşti şi Arde[lu]lui şi tălnaciului". No. 2666, pag. 1438.

1691, 7 Mart. Cercetarea martorilor într'un proces de despărţire între ţerani români. No. 2667. pag. 1438.

1691, 10 Mart. Popa, „giudele" şi sătenii din Mogod jură „Înpărătu[ui] nemţăscu şi Mării Sale fiiului, Iojiv Craiul, Craiului Ţărăi Ungureşte şi a ţării Ardelolui şi a tălnaciului", No. 2668, pag. 1439.

1691, 10 Mart. Popa, giudele, pârgarii şi sătenii de la — jură credinţă Împăratului şi fiului său regele. No. 2669, pag. 1439.

1691, 10 Mart. „Feldrahanii" (din Feldra): popa, birăul satului şi satul, scriu „pace şi sănătate". No. 2670, pag. 1439.

1691, 10 Mart. Sătenii din Răbrişoara fac jurământ Împăratului. No. 2671, pag. 1439.

1691, 14 Mart. Avram popa din Bălgrad, comisariul preoţilor clujeni, către Bistriţeni, despre cercetarea, în numele Vlădicăi, a preoţilor din Ţinutul lor. No. 2672, pag. 1440,

1691, 3 April. „Popa Toder din Bărgău" către notariul bistriţean „Frenţe", spre a-i recomandă un „mişel". No. 2673, pag. 1440.

1691, 8 April. Andreiu Dobrowski, rohmistru polon, către Bistriţeni, despre un om din Bărgău, venit de la von Harstall, comandant polon în Suceava. No. 2674, pag. 1440.

1691, 24 Maiu. „Nikolay Rogowsky horonziy" către Bistriţeni, arătând că la venirea rohmistrului li se va satisface reclamaţia. No. 2675, pag. 1441.

1691, 25 Maiu. Dieta ardelcană către Bistriţeni, despre nevoia, arătată şi de generalul Veterani, a închiderii drumurilor spre Moldova. No. 2676, pag. 1441.

1691 (c.), 18 Iunie. „Vas[i]lie Isecescul, stegarul dumisale rocmistrului Dubravschie", către Bistriţeni, pentru o reclamaţie privată. No. 2677, pag. 1442.

1691, 26 Iunie. Dieta Ardealului către Bistriţeni, despre pedeapsa ce trebuie să atingă pe cei ce nu vor păzi bine trecătorile de către Moldova. No. 2678, pag. 1442.

1691, 3 Iulie. Sibiienii către Bistriţeni, despre paza trecătorilor şi nevoia de ştiri. No. 2679, pag. 1443.

1691, 9 Iulie. Listă a lucrurilor prădate de hoţi (şi „cordovane"). No. 2680, pag. 1443.

1691, 15 August. Dobrowski, rohmistru polon, către Bistriţeni, pentru cai de furat. No. 2681, pag. 1444.

[1691], 25 August. Constantin Turculeţ, rohmistru şi staroste de Cernăuţi, către Bistriţeni, despre plecarea regelui împotriva Turcilor şi prada făcută de nişte tâlhari. No. 2682, pag. 1444.

1691, 5 Octombre. Dobrowski către Bistriţeni, pentru cai şi o scrisoare de la „Neamţul cine este în ţara Măriei Domniilor Voastre mai mare, la comendatul de la Suceava". No. 2683, pag. 1444.

1691, 11 Octombre. Dobrowski către Bistriţeni, pentru nişte Dorneni închişi. No. 2684, pag. 1445.

1691, 19 Octombre. Protopopul Miron către birăul Bistriţei, într'o afacere de divorţ. No. 2685, pag. 1445.

1691, 21 Octombre. Franz-David Gebhardt către Sibiieni, despre împrejurările de războiu, şi la hotarele Moldovei. No. 2686, pag. 1445.

1691, 25 Octombre. Dobrowski, rohmistru polon, către Bistriţeni, pentru cai şi sosirea regelui Sobieski la Suceava, cu „calabalâc mare". No. 2687, pag. 1446.

1691, 26 Novembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru jalba sătenilor din Rucăr şi Dragoslave, cari li erau datori lor cu 480 de taleri „dupre nişte grâu ce au fost lăsat Neamţii la dinşii", dar cărora „Şchiiai de la Braşov" li luaseră 130 de cai, 180 de vaci şi 250 de oi. No. 2688, pag. 1446.

1692, 2 Februar. Andreiu Dobrowski, rohmistru polon, către Bistriţeni, despre Tatarii veniţi la Câmpulung să prade. No. 2689, pag. 1446.

1692, 20 Februar. Chitanţa Grecului „ὁ Δανιήλης Φώτη", care vânduse mărgăritare lui Gheorghe Bánffy, şi fusese îndreptat pentru plată de acesta la Bistriţeni, primind 200 de ughi. No. 2690, pag. 1447.

1692, 5 Mart. „Nemesnicii de Câmpulung, Gheorghie şi Ilieş, carii sintem tovarăşi", către Bistriţeni, arătând că rohmistrul e chemat de Craiu şi Hatman cu alţi rohmiştri şi nu se poate avea răspuns. No. 2691, pag. 1447.

1692, 11 April. Generalul-conte Veterani către Bistriţeni, despre un Câmpulungean oprit şi legăturile cu rohmistrul din Câmpulung şi colonelul din Suceava. No. 2692, pag. 1447.

1692, 12 April. Gheorghe Bánffy către Bistriţeni, despre nevoia de a se tăia trecătorile la Bârgău. No. 2693, pag. 1448.

1692, 1-iu Maiu. Ioan-Frederic de Harstallen, colonel polon, comandant al Sucevei, către Bistriţeni, despre nevinovăţia oamenilor săi, dacă nu şi ai lui Dobrowski, în furtul de cai. No. 2694, pag. 1448.

1692, 5 Maiu. Andreas Dobrowski, rohmistru polon, către Bistriţeni, pentru o pagubă de cai şi altă „învăluială" de hotar. No. 2695, pag. 1449.

1692, 12 Maiu. Andreas Dobrowski, rohmistru polon, către Bistriţeni, despre greutatea de a se hotărâ acum, între grijile de Turci, neînţelegerile de hotar. No. 2696, pag. 1449.

1692, 28 Maiu. Constantin Turculeţ, rohmistru polon, căpitan de Cernăuţi, către Bistriţeni,

despre neplata unor coase aduse de ai lui la Maierul Bistriţei, după ce le cumpăraseră „de la Evreii de aici". No. 2697, pag. 1450.

1692, înainte de 15 Iunie. Nicolae Roguszki, stegar polon, către Bistriţeni, despre mişcările oştirilor polone, muscăleşti şi căzăceşti şi despre pacea sa cu Domnul Moldovei. No. 2698, pag. 1450.

1692, 5 Iulie. „Mykolay Rocinsky, chora", „ce ne'u lăsat giudeţul în locul dumisale", către Bistriţeni, pentru o plângere de păgubaşi ardeleni. No. 2699, pag. 1451.

1692 (înainte de 20 Iulie). Câmpulungenii către Bistriţeni, despre nişte hoţii. No. 2700, pag. 1451.

1692, 18 Septembre. Ioan-Frederic de Harstall, colonel polon şi comandant de Suceava, către Bistriţeni, despre un furt de oi şi un omor. No. 2701, pag. 1451.

1692, 8 Octombre. Gheorghe Bánffy, guvernator al Ardealului, către Bistriţeni, despre neînţelegeri cu vecinii lor poloni. No. 2702, pag. 1452.

[1692], 23 Decembre. Nicolae Rohozowski (Roguschi), stegar polon, către Bistriţeni, despre certele de hotar. No. 2703, pag. 1453.

1693. „Iliiaş Vornicul din Câmpulungu" către Bistriţeni, despre o judecată. No. 2704, pag. 1453.

1693, 8 Ianuar. „Vlădica Theofil" către birăul Bistriţei", „Iachim", anunţând un ordin „de la Măria Sa gubernatul", pentru felul de plată a dăjdii popilor româneşti. No. 2705, pag. 1453.

1693, 8 Februar. Grigore Bethlen către Bistriţeni, despre omul său trimis în Moldova după mânzi. No. 2706, pag. 1453.

[1693], 10 Februar. Gheorghiţă şi Ilie Abăza, Vornici de Câmpulung, către Bistriţeni, despre veştile de războiu. No. 2707, pag. 1454.

[1693], 25 Februar. „Postolache Chigheč, h[o]ronje [= stegar] ot Câmpulung", către „domni de Bestriţă, carii sentŭ giudecător[i] şi dregător[i]", pentru că s'a arestat un om în zădar. No. 2708, pag. 1455.

[1693], 29 Iunie. „Vornicul de Câmpulungŭ, anume Iliiaş", către Bistriţeni, cu multe complimente: „şi plecare cu faţă plecată până la veardele pământ", cerând „şiase plase de her, că voiu să-mi cercuesc un car de doi cai" şi „doo sape". No. 2709, pag. 1455.

1693, 10 Iulie. Mitropolitul Teofil al Ardealului către protopopul Miron de la Telciu, pentru sătenii de la Tatrău, cari n'au vrut să participe la un sinod de preuţi şi săteni, afurisindu-i. No. 2710, pag. 1455.

1693, 14 August. Gheorghe Bánffy, guvernatorul Ardealului, către Bistriţeni, despre puşcaşii chioreni veniţi la ei pentru paza spre Moldova. No. 2711, pag. 1456.

1693, 30 Octombre. Grigore Bethlen către Bistriţeni, despre nişte cai furaţi şi duşi la Dorna. No. 2712, pag. 1456.

1693, 22 Novembre. Postolachi Chigheciu, rohmistru polon, către Bistriţeni, despre liberarea unor oameni opriţi. No. 2713, pag. 1457.

1694 (până la). „Câmpulungenii, Vas[i]lie Hurghiş vătămanul şi cu tot satul", către Bistriţeni, pentru arestaţii ce se dau, fals, a fi „dă aici, dia la stegul dumisale lui giupân Dubrovschi" şi, „di i-am prindia, pria toţi i-am spândzură", cerând ştiri despre „talpăşii" ce ar fi acolo. No. 2714, pag. 1457.

1694, 15 Februar. „Vlădica Theofil" către Bistriţeni, pentru complimente. No. 2715, pag. 1457.

1694, 27 Iunie. „Andreas Dobrowski", rohmistru de Câmpulung, către „giudele din Maer", pentru un furt. No. 2716, pag. 1457.

1695, 3 Ianuar. „Şărban, dinpreun[ă] cu cumnatu-mieu Radul", către „Tiză Hanoş" din Braşov.

căruia-i pune zălog, până la Crăciun, cu dobânda de 10%, pentru 100 de florini, „casa din Şchei“, lângă a lui „Mateiu Sasul“ (scrie „Rad[u]l Oroşanul“). No. 2717, pag. 1458.

1695, 27 Februar. „Mărtin snă Mărtiniţă“ arată lui „Gherghi vătaful“, cumnatul său, că-i e dator cu 150 de florini. No. 2718, pag. 1458.

1695, 8 Mart. Constantin-Vodă Brâncoveanu, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, pentru Tohănenii şi Zârneştenii fugari la dânsul, pe cari ei îi reclamă, precum i-au dat şi ei pe fugarii din Rucăr şi Dragoslavele, care sate şi ele „păzescu la schiiale“: se vor restitui, „măcar că mai nainte obiceaiu n'au fost ca să să dea oamenii dentr'o ţară într'alta“. No. 2719, pag. 1458.

1695, 15 April. „Şărban Pârvul, biv Vel Comis, Vlădescul“, către Braşoveni, pentru fugarii din „Tuhanul“ şi Zârneşti, pe cari-i caută acuma la el, la Rucăr. No. 2720, pag. 1458.

1695, 25 April. Mihai Cantacuzino către Braşoveni, despre scrisoarea lor la „mai marel[e] mieu frate, dumnealui neanea Costandin Stolnicul“, pentru oamenii din Satul-Lung, pârâţi de 20 de ani ca Rumâni ai mănăstirii Teşila şi acuma învinuiţi din nou, de şi „mărturisiseră pre dânşii 7 sate că nu sântu Rumâni“: s'a dovedit cu „carte dă afurisanie a părintelui Patriiarhului“ că sunt fugari. No. 2721, pag. 1458.

1695, 5 Iunie. Ioan Lutsch, pastor de Lechinţa, recomandă un om al său care trece în Moldova. No. 2722, pag. 1458.

1695, 4 Iulie. Gheorghe Bánffy, guvernator al Ardealului, către Bistriţeni, despre oamenii din Moldova şi Ţara-Românească al căror gând e să treacă în Moldova, cu vitele. No. 2723, pag. 1459.

1695, 10 Decembre. Şerban Cantacuzino Vel Comis către Braşoveni, pentru Românul care-i păzeşte casele din oraşul lor, „Văsiiu Beaştea“, „bântuit la rânduialel[e] cetăţii“. No. 2724, pag. 1459.

1695, 11 Decembre. „Iarca pârcălab, dinpreun[ă] cu toţi Rucăreanii“, către Bistriţeni, despre cererea lor „ca s[ă] scriem şi noi banii pre sume, iar ce am dat şi într'a cui mână“, cerând a fi adăstaţi, pentru lipsa lui Ţintea, „pân la Crăciunul nostru“, când vor aduce 200 de florini. No. 2725, pag. 1459.

1696, 12 Ianuar. Stan Braşoveanul către judeţul braşovean „Hanăş Mancăş“, despre banii „care mi i-au dat Măriia Sa Vod[ă] pentru oile câte au ertat, însă: oi 600, care fac t[a]l. 45“. No. 2726, pag. 1459.

1696, 17 April. Constantin-Vodă Brâncoveanu, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre oile luate oamenilor lor veniţi în ţară, arătând că s'a făcut „de mare nevoe şi de mult păs ce au fost asupra Ţărăi“, prin cererea de 20.000 de oi a Turcilor; adăugând că s'au luat numai 1000 de oi de la toţi Ardelenii, că nu s'au cerut 5 bani de oaie, ci numai 3, „pentru plata banilor când au dus oile până le-au dat în seama Casap-Başii“ şi că vinovatul, Ivan Căpitanul, a fost „scos den căpitâniia ce eră“ şi „încă va păţi şi mare nevoe“, precum s'a scos şi Drăghici Spătariul de la Câmpina desfiinţându-se şi locul de ispravnic. No. 2727, pag. 1460.

1696, 19 April. Ilie Enache Vel Stolnic către Braşoveni, despre caii ce caută, din porunca judeţului „Ioan Mancheş“, „Marco Sasol de Braşov“, „de treba dumisal[e] omului a Craiului de Sacsonia“, pentru „20 ughi venetici“, fie şi „cai de călărie“, arătând că pentru cei d'intâiu nu poate asigură că se vor afla „păr în 4 septămâni după Paşti“. No. 2728, pag. 1460.

1696, 19 April. Mihai Cantacuzino către Braşoveni, despre pagubele oamenilor lor în Ţară, „unii trăgându-l[e] bucatel[e], alţii luându-le banii, afară den socoteală şi den obiceiu“ amintind şi de cei 2 bani mai mult luaţi de la fiecare oaie. No. 2729, pag. 1460.

1696, 20 April. Drăghici Spătarul către Bistriţeni, despre mersul său la Bucureşti, unde „l-au

făcut Măriia Sa Vod[ă] ca pe dracul, pentru sfoar[ă]", rugându-se ca „ţehmeşterul" să i-o strângă toată şi dorind de o gazdă acolo. No. 2730, pag. 1460.

1696, 25 April. Constantin-Vodă Brâncoveanu, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre Rucărenii şi Dragoslăvenii fugiţi „pe hotaru Branului", pe cari-i cere înapoi, fiind „oameni den scală..., ca să nu stea scala pustie". No. 2731, pag. 1460.

1696, 2 Maiu. Constantin Stolnicul Cantacuzino către Braşoveni, pentru „supărările şi nedreptăţile oamenilor dumneavoastră ce au avut aici", cu „tragere" de „bucate" şi luare de bani, cu privire la care a vorbit lui Vodă, care n'a poruncit asemenea lucruri, ci şi pedepseşte: „ce n'avem ce face deaca vreme ce aşa sânt slugile", fiind oriunde „jafuri şi mâncături, de oameni răi ca aceia" şi „iuţindu-se foarte" „vremile şi oamenii" „cu necuviinţe şi pagube" ca acestea. No. 2732, pag. 1460.

1696, 24 Maiu. Bunea Grădişteanul către Braşoveni, pentru banii ce are „jupăneasa Marta" la „Gherghe meşterul, Sărbul", „om prea slabu şi lipsit". No. 2733, pag. 1461.

1696, 7 Iunie. Constantin-Vodă Brâncoveanu, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, pentru sfoara comandată prin Drăghici Spătarul şi despre cererea Rucărenilor, arătând că nu reclamă decât pe cei fugiţi de 5, 6, cel mult 10 ani. No. 2734, pag. 1461.

1696, 18 Iulie. „Braşoveanii din Bucureşti" către Braşoveni, despre „duvalmii" veniţi după Necula Hagiul pentru un cal schimbat. No. 2735, pag. 1461.

1696, 1-iu Octombre. Rada Filipeasca către Bistriţeni, despre calul negru al răposatului ei soţ, pe care li-l vinde: „să trăeşti dumneata şi să trăiască şi calul", arătând că li-ar vinde şi vin. No. 2736, pag. 1461.

1696, 18 Iunie. Vlădica Teofil către Bistriţeni, despre popii ce nu vreau să-şi dea rămăşiţa de dajde. No. 2737, pag. 1461.

1696-9. Vasile Hurgheş din Câmpulung către Rodneni, despre veştile cu privire la soarta Cameniţei şi mişcarea oştilor. No. 2738, pag. 1462.

1697, Iunie. Antioh Cantemir, Domnul Moldovei către Bistriţeni, despre un Pană care vine după nişte afaceri la Braşov. No. 2739, pag. 1462.

1697, 1-iu August. Gheorghe Cantacuzino, fiul lui Şerban-Vodă, către Braşoveni, despre hotărârea sa de a face să se vândă casele unui Braşovean, Şerban, pe care le reclamă un croitor pentru datoria lui Gheorghe. No. 2740, pag. 1463.

1697, 11 August. Leca Vătaful către Braşoveni, pentru cele 10.000 de sfori aduse lui Vodă de jupânul Iacov şi jupânul Gherghie Abra. No. 2741, pag. 1463.

1697, 9 Septembre. Antioh Cantemir, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre talerele de argint ce comandă la Braşov. No. 2742, pag. 1463.

1697, 13 Septembre. „Şărban Com[i]s Vlădescul" către Braşoveni, despre „2 buţ de vin ci au fosto compărat domnealoi jupân Ghiorghe judeţlo cel bătrân şi domnealoi jupânul Andreiaş fălnogi cel bătrân de la Radul judeţ şi de la Dumitra băcăneasa de aice, de în Cânpulo[n]g", ieşind lipsă la măsurătoarea buţilor. No. 2743, pag. 1464.

1697, 6 Octombre. „Stoica pârcălab[ul] din Rucăr" către Braşoveni, despre înşelăciunea unor măcelari din Şchei, Ion Bochici, Stoica Boghina şi Toader Ţap, cari au luat de la el berbeci de 98 de lei, fără a-i plăti, ameninţând că va opri „oi de ale Şchiianilor" şi adăugind că doi Rucăreni au dat tot aşa berbeci de 60 de taleri, 50 de bani: a şi trimis „leagea, precum iaste obiceaiul, 2 potori", ca să poată „luă bucate drepte". No. 2744, pag. 1464.

1697, 14 Octombre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, mulţămind pentru „cercetare" şi poclon. No. 2745, pag. 1465.

1697, 16 Octombre. Mihai Cantacuzino către Braşoveni (judele şi „familiia dum[i]sale"), arătând „neînmutată dragoste" şi asigurând că „a făcut treaba dum[i]sale" şi va lucră ce va mai fi „pren pârlejul său", No. 2746, pag. 1465.

1697, 23 Novembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre trimiterea lui „Iorga starostea pentru postavele ce facem în toţ timpii, de treaba slujitorilor noştri", care să fie ieftene, „căci aiave s'au văzut că estimpu au fost lâna foarte eftină": trebuie 240 de bucăţi de postav albastru, „iar roş să nu fie nimic". No. 2747, pag. 1465.

1697, 5 Decembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre postavele tocmite le ei cu 13 taleri şi jumătate bucata, arătând că trimite „meşterilor postăvari innainte" 1.500 de taleri: să fie bun, cum îl fac „uniorea" numai, şi să fie gata până la sfârşitul lui Februar. No. 2748, pag. 1465.

1697, 25 Decembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre primirea condiţiilor pentru postav, care va fi gata numai în „a treia săptămână den Fevruarie", ceia ce ar face pentru sosire sfârşitul lui Mart, cum n'a mai fost: măcar jumătate să fie gata „la lăsatul secului de postul cel mare, că atunce lăsăm noi sec"; adauge că Drăghici Spătarul vine să comande la „meşterii sforari 1.500 de păpuşi de sfoar[ă]", care poate fi ieftenă, din bielşugul cânepei pe acolo, şi să dea în lucru tipsiile din „cositor ales, neamestecat", cu grabnică gătire, fără vre-un amestec în metal —, în care caz nu se poate „spoi la aramă". No. 2749, pag. 1465.

1698 (de la). Un dregător al Bistriţei către locuitorii Câmpulungului Rusesc, despre o năvălire prădalnică a unor oameni de la ei. No. 2750, pag. 1465.

1698, 22 Ianuar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre „postave", din care 100 de bucăţi vor fi gata la sfârşitul lui Ianuar şi alte 100 la sfârşitul lui Februar, arătând că trimite încă odată 500 de taleri şi că va expedia carăle la al doilea termin; despre sfoara ce vrea, „miia de păpuşi câte 21 t[a]l[eri]", cerând ordine către „sforari" ca să fie punctuali, şi despre „cositorul" (tipsiile) care ar fi „câte un zlot ocaoa", când materialul e numai un taler, deci cam în jumătate, — amintind că se vând cu un galben ocaua tipsiile de „Danţca" (Danzig), mult mai bine lucrate. No. 2751, pag. 1466.

1698, 15 Februar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, arătând că a zăbovit plata postăvarilor, fiind oprit cu „o nuntă în casa noastră, a unii fiice a noastră", şi că acuma trimite, amintind şi de sfoară şi tipsii. No. 2752, pag. 1466.

1698, 12 Mart. Mărturie a sătenilor din Zagra, pentru purtările unei fete. No. 2753, pag. 1466.

1698, 3 April. Mărturie către guvernul Bistriţei pentru un „foglo", ce iernase la un om din Bârgău, de la „Bârgâoanii de la besereca din sos, giudele Cârca Grozav şi vamăşii, slogile Măriilor Vostre, Orban Ion, Morăşan Ion şi mai mici a Măriilor Vostre popa Toader şi Cotor, vecinii, carii sintem înpregiurol loi Ion a Ionii". No. 2754, pag. 1467.

1698, 18 April. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre cearta Rucărenilor (Stoica pârcălabul, Stoica Dulamă şi Radul al lui Radomir) cu cei trei măcelari din Braşov, arătând că berbecii opriţi n'au fost deocamdată scoşi la iveală. No. 2755, pag. 1467.

1698, 19 April. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre Rucărenii cari opriseră bucate din „Ţara Ungurească" şi cari sunt îndreptaţi la judecata lor. No. 2756, pag. 1467.

1698, 24 April şi urm. Hotărârea Împăratului cu privire la preoţii români uniţi. No. 2757, pag. 1467.

1698, 17 Maiu. Vameşii de Câmpina, Teodor Logofătul şi Mihăilă Logofătul, către Braşoveni, „pentru Marcea, care iaste dator lui Iovan Sârbul de aici, de la noi". No. 2758, pag. 1469.

1698, 4 Iunie. „Stoica Oaleş" către Braşoveni, despre „Ghiorghie meşterul, car[e]le au fost tocmit" — cu 30 de taleri — „să lucrează la mân[ă]stirea dumnelui Stolnecului Mihalcie, la Bercă" şi a fugit, neşindrilind „streşănile mân[ă]stirei şe foişorul de naintea mân[ă]stirie", ameninţând acum cu „alte trăsure", dar dându-i înapoi, de hatârul lor, caii opriţi. No. 2759, pag. 1469.

1698, 10 Iunie. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru cele „2.000 de găleate de grâu“ ce vor să aducă din ţară, de şi „s'au făcut ăcastă poruncă pe la toate schilele, să fie pâinea oprită, să nu fie slobod nimeni a treace pâine den ţară într'altă parte“, nefiind bune sămănăturile şi putându-se întâmplă, în lipsă de „pâine veache, de an“, să fie „flămânzie mare“, cu atât mai mult, cu cât sunt cereri de peste Dunăre şi din Moldova; meiul şi orzul se pot trece, cum va fi şi cu grâul după „vremea pâinii“, de nu va fi „scădeare“. No. 2760, pag. 1469.

1698, 20 Iulie. Şerban Comisul Vlădescul către Braşoveni, „pentru grâul de la Rucăreani“, cari până la Sântă-Mărie vor merge la ei cu bani, să se mântuie. No. 2761, pag. 1469.

1698, 21 Octombre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre cei 17 „păstrăv mari“ cu cari l-au „cercetat“. No. 2762, pag. 1469.

1698, 6 Novembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru afacerea berbecilor de la Rucăr luaţi de „Şchei“, şi nu de acel Racoş despre care vorbesc ei. No. 2763, pag. 1469.

1698, 18 Decembre. Şerban Vel Comis [Vlădescul] către pârcălabul de Rucăr, Stanciul, către Turia, Răceală şi alţi săteni „şi voao carii aţ fost comisari în vreamea Neamţilor“, pentru „banii grâului“ datoriţi Braşovenilor, ameninţându-i că „vor petreace rău“. No. 2764, pag. 1469.

1698, 19 Decembre. Stanciul, pârcălabul de Rucăr, „înpreună cu toţii“, către Braşoveni, pentru „banii grâului“, cerând a fi aşteptaţi „pân după Bobotează“, lipsind acum „omenii care au fost ispravnici la grâu“ şi având ei de la Vodă „nevoi greale pentru oerit şi pentru Samă“, arătând că trebuie să fie de faţă şi Cur-Roşiu, care dusese 300 de florini la „judeţul Filiştac“ (Filstich). No. 2765, pag. 1470.

1698, 30 Decembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru „oile dumitale, cum că au apucat oiarii pe oamenii dumital[e] de le-au plătit de oerit“, arătând că, „estimpu fiind al treilea an“ şi „mare pâs“, a hotărât, cu Sfatul, „ca să dea cu toţii oerit“, rămâind ca în doi ani următori numai „priiateni carii au cărţi“ să fie scutiţi. No. 2766, pag. 1470.

1698-9, 25 April. „Stoica biv pârcălab“ (de Rucăr) către Braşoveni, pentru „cei înşelători care le dedeam berbecii, şi ne lăsară la sărăcie“, oprind ei oile lui Voicu şi Oprea, fraţii acelora, pre care acum Domnul hotăreşte a le dă înapoi la Bran şi a se judecă la Braşov, ceia ce vor face în trei săptămâni. No. 2767, pag. 1470.

1699 (c.). „Sătenii din Năsăud“ către „Samos Şulerü, iaşpecătorul rumânescu de la vidicu“, pentru o afacere de funcţii. No. 2768, pag. 1470.

1699, 21 Februar. „Jupân Tanasiia neguţătoriul, carele sânt de la oraş de la Filebe“ (Filipopol), tovarăşul („soţiia“) lui Vâlcul, mort în Braşov, care, acesta, fusese şi cu „Iliia fecorul lui Hatori Armanul“, mort, şi el, în Polonia, către Braşoveni, arătând că a luat la el „negoţul“ aflător în oraşul lor, rămâind să mulţămească rudele. No. 2769, pag. 1470.

1699, 8 Maiu st. v. „Michał Szopczoski, namiesnik з Kampo Longu вмл. luni 1699“, către birăul Bistriţei, despre nişte oameni prinşi la Bistriţa şi cari nu pot fi ai lui. No. 2770, pag. 2470.

1699 (c.), 28 Maiu. Vasile Habăşescul Vel Clucer, Vornic de Câmpulung, către Bistriţeni, despre planul de năvălire al oamenilor lor (şi la Dorna), cu veşti despre Tatarii ce i-a oprit. No. 2771, pag. 1471.

1699, 9 Iunie. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre spusa lui „Vlad pârcălabul de la Dragoslavel[e]“ că Jânga şi Şârban de acolo, birnici, au trecut la Satu-Lung lăsându-şi birul asupra consătenilor, cari au oprit 87 de oi şi o iapă pentru aceasta, ceia ce aduce opriri din partea dregătorilor braşoveni: „nu iast[e] cu cale să şaze ei într'alt[ă] ţară şi bucatel[e] lor să le ţie în căstă ţară dencoăc[e]“. No. 2772, pag. 1471.

[1699], 2 Iulie. „Mihalia namiasnicul ot Cămpulungu [Mihalea Stopceanschie, namiesnik kampoloncski] şi cu bătrânii satului" către Bistriţeni, despre nişte hoţi ardeleni opriţi de ei. No. 2473, pag. 1471.

1699, 21 Iulie. „Ieromonah Vasile, igumen ot Dolgopol", către Braşoveni, pespre procesul jupânului Florea Şcheaul cu „jupânul Pătru care iaste cu goĉmanul Gherghe Şcheaul... pentru prăvăliile care sânt aicea, pe moşiia sv[i]ntei mănăstiri": „s'au mutat târgul", luându-şi „Gherghe cu Pătru prăvălie lângă jupânul Dumitru" şi nefiind deci pricină de judecată. No. 2474, pag. 1471.

1699, 19 August. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Rucăreni şi Dragoslăveni, pentru datoria pânii către Braşov. No. 2475, pag. 1472.

1699, 20 August. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre porunca dată de el în privinţa banilor pânii către Rucăreni şi Dragoslăveni. No. 2476, pag. 1472.

1699, 23 August. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre fugarii de la Rucăr şi Dragoslave, nesloboziţi de vameş, cari trebuie aduşi înapoi la schilă, „fiind de paza ţării", precum şi despre vitele lui Jinga şi Şerban. No. 2477, pag. 1472.

1699, 30 August. Teodosie Mitropolitul Ungrovlahiei către Braşoveni, pentru „popa Stan den Satul-Lung", căruia, după ştire de la „călăcaş", i s'au furat lucruri de un Neagul şi cumnatul Stan, şi care a căpătat dreptate la el „după leagia noastră" şi după mărturisirea vinovaţilor, dând şi „cartea de judecată" cerută. No. 2478, pag. 1472.

1699, 17 Septembre. Saşii din Şona către Sibiieni, despre uzurparea locului lor de Români. No. 2479, pag. 1472.

1699, 28 Septembre. Mihai Cantacuzino către Braşoveni, despre afacerea cu popa din Satul-Lung, cerând pedeapsa hoţilor. No. 2780, pag. 1473.

1700 (c.). „Mihai Ţitromaşul, care am şăzut la Petecărie [=Apotecărie] de la Lanţu [„zur Kette]", către Braşoveanul „Marcăş", despre întâlnirea lor, în calea de la „Braşău" la Bistriţa, în „Coluş" (Cluj) şi despre cei 6 florini împrumutaţi, pe cari să-i dea acum „giupânului" Gheorghe Hărţu. No. 2781, pag. 1473.

1700 (c.). „Jalba" lui „Stancul Corfeşt" înaintea „judeţului" Braşovului, cu „Tohănianii şi Cuzneştii", pe „potum"-uri (punctum), pentru dusul cu „arvuna", de mălaiu, „tămai roşul", cu „gălete" (21 de car) şi ferdele, şi plata „în ducătoare şi în viitore", dându-se, în zloţi, pitaci şi „mariiaşi", şi „vama mălaiului şi la poduri", arătând cum mălaiul s'a scos din gropi, destupându-le, şi s'a „tinsu pe provocov la cort, ca s[ă] usuce". No. 2782, pag. 1473.

1700 (c.). „Costea Va[meşul], Gheorghea Vam[eşul]" către Braşoveni, despre „pricina lui Necolae văt[avul] de Ţigani", care a făcut cu Ştefan un zapis pentru împăcare, cu făgăduială scrisă de „judii de Ţigani" de „globă" cui se va mai „sculă", arătând că s'a făcut şi judecată în Bucureşti, la Armaşul-cel-Mare, şi că Ştefan a fost „prădat" fiindcă fugise cu vară-sa împotriva pravilei. No. 2783, pag. 1473.

1700 (c.). „Barbul Marca" către Braşoveanul „Morcăsŭ Votŭnărŭ, despre paguba sa şi „băgarea în gros" de „jupânese", până-l scot negustorii cu 15 lei, temându-se a nu fi închis şi la ei. No. 2784, pag. 1473.

1700 (c.). „Tămaş Diiac" către „A[n]dreică", „Andreico", îndemnându-l să ajute pe un personagiu închis la Făgăraş. No. 2785, pag. 1474.

1700 (c.). Câmpulungenii către Bistriţeni, despre nişte boi furaţi. No. 2786, pag. 1474.

1700 (c.). „Vasile cupeţ ot Cămpulungŭ" către Braşoveni, despre buţile de vin ce a dat lui Mihai Graf, „vadra unguriască, iar nu rum[ă]niască, câte dutce 8 i potronici 2", şi din care s'au vândut lui „Fronis" 2 cu câte 9 dutce, arătând că nu i s'a făcut socoteală bună după zapisul său, oprit de Mihai Căldărarul. No. 2787, pag. 1474.

1700 (c.). Câmpulungenii şi cu vameşii lor şi ai Sucevei către Bistriţeni, pentru un hoţ din Rodna. No. 2788, pag. 1474.

1700 (c.). Preotul Gheorghiţă din Borşa către egumenul Dosofteiu de Dragomirna, despre un fugar în Moldova. No. 2789, pag. 1474.

1700 (c.). Dornenii către Bistriţeni, pentru ai lor ce fuseseră închişi. No. 2790, pag. 1475.

1700 (c.). Stabilirea hotarului între Ţinutul Sibiiului şi părţile oltene vecine. No. 2791, pag. 1475.

1700, 27 Ianuar. „Stanciul, judeţul de Dlăgopol, împreună cu orăşenii", către Braşoveni, pentru Stoica din Câmpulung venit la ei cu carul şi părât cu privire la o bute de vin a unui Grec din Focşani, cu zălogirea unui „bătlag de rachiu", pomenindu-se o „mătuşă Marie" care vindea şi până la 300 de vedre de vin în Braşov cu „zapise", şi ispravnicul Radul Cupariul. No. 2792, pag. 1477.

1700, 13 Februar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru un „sărac" om de la Bertea, care află un „cap de bucate", o iapă a lui, la „fălnogiul den Satul Lungu", rugându-se „vecineaşte" a i se „face dereptate". No. 2793, pag. 1477.

1700, 23 Februar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru David Ceauş (Corbea), al cărui tată, popa Ion, a fost gociman la biserica din Şchei, iar el însuşi unul din juraţi, pentru care merge la ei să facă o „socoteală de ale besearicii", având nevoie de „protexiia" lor. No. 2794, pag. 1477.

1700 (c.), 10 April. „Popa Vasile" către „domnul de vidic", Samoil Şulerŭ", pentru un arestat. No. 2795, pag. 1477.

1700, 26 April. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre carăta ce a tocmit cu Gheorghe carătaşul, dându-i jumătate de plată, fără ca el să fi lucrat serios la dânsa, rugându-se a-i „pune şi om să-i steă în spinare", pentru a fi gata la „S[fân]ta Troiţă". No. 2796, pag. 1477.

1700, 30 April. Mărturie despre vânzarea unei case din Şcheiu către Constantin-Vodă Brâncoveanu. No. 2797, pag. 1478.

1700 (c.), 27 Maiu. Pătraşco Nacul Stolnic către „Frenţi Diiac, natarăş", pentru nişte oameni cu proces, cărora li se cere de birău bani: peste „5 florinţi colac, 100 bani de giurat". No. 2798, pag. 1479.

1700 (înainte de, probabil chiar epoca lui Matei Basarab), 30 Maiu. Radul Vel Agă către Braşoveni pentru postavul lui Vodă şi rămătorii ce va trimite el, adăugând cererea de a i se face de „meşterii dumnitale de aciia carie lucrează dă fac tipsii" „un toc de tipsii bunu, dă credinţă". No. 2799, pag. 1479.

1700, 4 Iunie. „Petru săn Văsii Cur-Negru, dărstarul ot Schiai", către Braşoveni, arătând că vinde dârsta lui, lângă Radu ginerele lui Văsii Văltură, cu 110 florini, în locul cărora iea „3 oholde" (holde), rămâindu-i însă în viaţă, pentru o arendă de 6 orţi, tot „venitul de la dărstă dup[ă] stare". No. 2800, pag. 1479.

1700, 13 Iunie. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre întrebarea lor cu privire la casa ce a cumpărat „acolo la Braşov, în Şcheai", arătând că în adevăr a luat de la fiul „Franţescului căpitan", de la „stăpânul casei", „ca să să afle când trimitem oameni de ai noştri cu trebi acolo, să aibă unde şădeà, să nu umble în gazde pe la alţii, şi ca să rămăe în urma noastră rămăşiţelor noastre". No. 2801, pag. 1480.

1700 (c.), 18 Iulie. „Eu, Vornicul Dubău, şi co omene bătrâne den Că[m]polu[n]g", către Bistriţeni, pentru o reclamaţie contra unuia din ai lor: „ce ne rogăm dumnelorvostră să motaţ dzua până la cela târgo, să vii [pârâtul] cu ispravă şi co sudăşul". No. 2802, pag. 1480.

1700, 16 August. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru un „sărac de om", Coman din Dragoslave, care, cu un văr, slujise la „un neamiş ce-i zic Farcaş Matei", de unde i s'au oprit „bucatele, pe bună dreptate", — ceia ce nu face cu ai lor în ţară, ameninţând cu represalii. No. 2803, pag. 1480.

1700, 21 August. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru Braşoveanul Dumitru Albeţ, silit de alţii din oraşul lor a contribul la „rumtoarea" pusă asupra breslei, arătând că „sânt foarte încărcaţ şi înpresuraţ oamenii cu păsurile" şi ajută astfel „şi Braşoveanii, şi Chiproviceanii, şi Armeanii, şi Jidovii", după „răfetul" ce au cu Vistieria, şi făgăduind că, „la vreamea aceaia a bulcului", va orândui să nu se atingă nimeni „de oamenii dumneavostră, căţi sânt Saşi". No. 2804, pag. 1480.

1700, 3 Septembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre aşezarea ca ispravnic de Câmpulung a lui „Radul Comisul Golescul, în locul lui Şărban Comisul [Vlădescul]", cu poruncă „să trăiască în dragoste şi prieteşugul vecinătăţii", „îndreptând şi căutând" judecăţile. No. 2805, pag. 1480.

1700 (c.), 10 Septembre. Trei săteni din Ilva pun câte şese chizăşi pentru înfăţişarea la judecată. No. 2806, pag. 1480.

1700, 31 Septembre. „Costantin Vel Capitan" către Braşoveni, pentru „Radul Braşoveanul, carele, înneguţându-s[ă] cu Radul Cioară pentru nişte piei de boi", a dat arvună 8 taleri, dar pieile s'au vândut la un Armean, arătând că-l chiamă pe Cioară la judecată. No. 2807, pag. 1481.

1700, 11 Octombre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru Coman din Dragoslave, căruia un nemeş i-a oprit la plecare oile, supt cuvânt că i-ar fi „Rumân", „iobagiu", ceia ce, după mărturia preoţilor, vameşilor şi sătenilor din Dragoslave, nu e adevărat, „că Rucăreanii şi Dragoslaveanii nu sânt iobagi nemă:ui aici, în ţara noastră, necumă să fie neameşilor den Ardeal". No. 2808, pag. 1481.

1700, 14 Octombre. R[adu] Golescul către Braşoveni, despre Dragoslăveanul căruia i s'au oprit, la plecare, oile de un nemeş, arătând că sătenii de acolo îl recunosc „Dragoslovean de baştină, iar nu vinetic, dentr' altă parte venit", având „temeiul casii lui şi moşiile" lui: „ajunge de când treapădă"; ameninţă cu „trăsuri", opriri, zăberiri, zăboare. No. 2809, pag. 1481.

1700, 28 Octombre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre casele cumpărate de el în Braşov, „de la fecorii Franţescului căpitan" şi despre „pricinile" ridicate de dânşii, arătând că trimite pe Pană Postelnicul şi pe „Toader [Corbea], sicritariul nostru, ca să vorbească cu dumneavoastră de acăsta". No. 2810, pag. 1481.

1700, 5 Novembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre „o seamă de oameni den Rucăr şi den Dragoslavele" fugiţi „în satele den ţara Bârsei", arătând folosul mare al acestor două sate „la scală" şi cerând a fi restituiţi, cum e datina. No. 2811, pag. 1481.

1700, 17 Decembre. Constantin Ştirbei biv Vel Clucer către Braşoveni, despre 7 buţi de vin luate de „jupânul Hanăş lăcătuşul, Sasul, de acii de la Braşov", de la „o slugă a noastră" şi din care se zice că lipsesc 127 de vedre după „vadra de aicea, de la oraş, de la Piteşti, care au făcut Măriia Sa Vodă", cerând a veni Sasul la judecată, „la viel[e] noastre", unde a şi sosit de aceia. No. 2812, pag. 1481.

1701, 11 Mart. „Bătrânii den Zrăneştŭ, împreună cu deregătorii", către Braşoveni, arătând că „rudele acestui omŭ Vladu Căpriţoiului, aicea", nu pot veni la judecată. No. 2813, pag. 1481.

1701, 27 Mart. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre o pagubă de vinuri şi despre casele sale „cumpărate acolea de la fecorul jupânului Franţescul", arătând că ei nu hotăresc dreptul lui de stăpânire, ci scriu „încurcat şi întunecat" şi că li trimete pe David (Corbea) Ceauşul spătăresc. No. 2814, pag. 1482.

1701, 12 April. Carte a Braşovenilor pentru casa din cetatea lor a lui Constantin-Vodă Brâncoveanu. No. 2815, pag. 1482.

1701, 30 April. Împăratul Leopold îngăduie lui Constantin-Vodă Brâncoveanu a-şi avea o casă de adăpost în Braşov. No. 2816, pag. 1482.

1701, 10 Iunie. Braşovenii către Universitatea Săscască, în privinţa casei din Şcheiu a lui Constantin-Vodă Brâncoveanu, cu autentificarea protestării de către Împăratul Leopold. No. 2817, pag. 1483.

1701, 10 Iunie. Hotărârea Universităţii Săseşti în privinţa casei din Şcheiu a lui Constantin-Vodă Brâncoveanu, cu autentificarea de către Împăratul Leopold. No. 2818, pag. 1484.

1701, 12 Septembre. Diploma Împăratului Leopold către Guvernul ardelean, pentru Românii ardeleni, cari nu vor fi aduşi cu sila la schimbarea de lege, ci vor aveà situaţia legală a religiei lor. No. 2819, pag. 1486.

1701, 12 Septembre. Împăratul Leopold iea supt ocrotirea sa pe negustorii „greci". No. 2820, pag. 1486.

1701, 12 Decembre. Împăratul Leopold arată din nou că nu se gândeşte a face catolici cu sila pe Români. No. 2821, pag. 1489.

1702, 1-iu Februar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, „pentru acest omu anum[e] Andreiaş, carel[e] şade în casele noastre de acolo, den Şcheai", cerând a fi scutit de dajde, casele „fiindu nemeşăşti", şi el, Domnul, scutind tot ce e al „judeţilor" Braşovului. No. 2822, pag. 1491.

1702, 28 Decembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre dorinţa sa de a face şi carte „letinească" pentru stăpânirea caselor „jupânului Franţisco". No. 2823, pag. 1491.

1703. Cancelaria ardeleană către Împărat, despre dorinţa lui Constantin-Vodă Brâncoveanu de a cumpărà bunuri în Ardeal şi despre hotărârea lui Mano Apostolu de a se aşezà în această ţară. No. 2824, pag. 1491.

1703 (c.). Cercetarea pentru banii luaţi din răscumpărarea, trimeasă în Polonia, de Doamna Anastasia, a soţului ei, Duca-Vodă. No. 2825, pag. 1492.

1703 (c.). Statele ardelene către comitele de Harrach, despre banii pentru „răscumpărarea moldovenească" a lui Duca-Vodă. No. 2826, pag. 1493.

1703, 25 Ianuar. Împăratul Leopold întăreşte privilegiul lui Mihail Apaffy, principele Ardealului, pentru preoţii români. No. 2827, pag. 1494.

1703, 8 Februar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre pocloanele lor şi despre Andreiaş, păzitorul caselor sale din Şcheiu, care e „tras la judecată" de mulţi, amestecându-se „şi în meşteşugul ţehiurilor", cu asigurarea că e fără voia sa şi că va primì porunca „să nu să ferească de judecată" şi să n'aibă a face cu ţehiurile. No. 2828, pag. 1495.

1703, 10 Mart. Universitatea Săsească către Guvern, despre greutăţile ei, pomenind şi pe preoţii români şi datoria pentru preţul de răscumpărare al lui Duca-Vodă. No. 2829, pag. 1495.

1703, 2 April. Plan pentru cercetarea de trimişii împărăteşti a lucrurilor din Ardeal. No. 2830, pag. 1497.

1703, 5 April. Statele Ardealului asigură pe Constantin-Vodă Duca, Domnul Moldovei, că vor plăti şi restul preţului de răscumpărare, răpit în Ardeal, al tatălui său. No. 2831, pag. 1500.

1704. Universitatea Saşilor către Constantin-Vodă Brâncoveanu, despre lipsa de fân care a făcut pe oamenii lor din Scaunele Sibiiului, Tălmaciului şi Săliştii a-l căutà în Ţara-Românească. No. 2832, pag. 1500.

1704, 26 Februar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre poclonul ce i-au trimis şi despre dorinţa sa de a cruţà cât mai mult pe „Şcheaii braşoveni ce să hrănescu aici, în ţară": „ce numai Dumnezeu, ca un putearnic, să facă milă, ca să mai răsuflăm din păsurile ce avemŭ", şi asigurând că orice „oameni den Ţara Bărsei" se pot întoarce înapoi. No. 2833, pag. 1501.

1704, 28 Mart. Guvernul ardelean către Împăratul, despre starea cea rea a ţerii faţă de răscoala ungurească şi despre primejdiile ce pot veni de peste Dunăre, arătându-se ajutorul ce s'a avut din Ţara-Românească. No. 2834, pag. 1501.

1704, 9 April. Sibiienii către generalul-conte de Stainville despre lipsa de păşune în părţile Săliştii şi Tălmaciului şi nevoia de a trimite vitele peste munţi, pentru care trebuie îngăduinţa Domnului muntean. No. 2835, pag. 1504.

1704, 9 Iunie. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre jafurile făcute de „acei vecini ai dumneavoastră", cari au trecut acum şi hotarul lui, cerând „ca să întoarcă săracilor toată paguba ce li s'au făcut", arătând că a trimis şi câţiva slujitori la munţi, să păzească pentru oprirea lor. No. 2836, pag. 1505.

1704, 13 Iunie. Sibiienii şi delegaţii Universităţii Săseşti către generalul-comite de Rabutin, despre cererea Muntenilor de a se hotărâ graniţa înainte de a se primi vitele lor la păşune în munţi. No. 2837, pag. 1505.

1704, 28 Iunie. Măsuri privitoare la monedă luate în Ardeal. No. 2838, pag. 1506.

1704, 16 Septembre. David Corbea către Braşoveni, despre trecerea pe alături de vamă a celor ce vin în Ardeal, despre abuzurile vameşului Dumitru Brăilă, arătând că Vodă nu e în Scaun, că el e un prieten ce ţine pacea şi că toţi cei cari-l combat „latră cum au fost învăţaţi". No. 2839, pag. 1507.

1705. Notă despre caii din Ţara-Românească întrebuinţaţi la cărat în Ardeal. No. 2840, pag. 1508.

1705, 23 Ianuar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre cele comunicate prin „jupânul Ţaco Ghiorghe": vinurile luate în calea de la Câmpulung la ei de Curuţi, arătând că s'a plâns lui Petru Kalnoky; dajdea pe vite „scama a doao pe vite", ieşită acum, pe care ar vrea ei să n'o plătească, lămurind-o prin marile cereri turceşti, ca de la o ţară ce se crede plină de fugari din Turcia, Ungaria, Moldova, şi asigurând că această dajde, numai pe un an, se va luà de la ai lor, nu câte un ort de vită, ca de la pământeni, ci numai „dentr'un ort [=33 de bani], 11", „al treilea banu" —, fiind iertaţi, cum s'a poruncit „celor ce umblă cu acăstă dajde pen judeaţe." No. 2841, pag. 1508.

1705, 5 Februar. Sibiienii către Domnul Ţerii-Româneşti, cu plângeri pentru văcărit. No. 2842, pag. 1508.

1705, 26 Iunie. „Protopop şi notareşul soborului mare, Vasilie Dăianlu" *(sic)*, către „popa Gligoraş de la Mititei", îndemnându-l din nou a nu mai lucrà împotriva protopopului Mateiu, pentru a-i luà locul, „pre la tisturile de-afară", adecă „pre la domni", ci să aştepte. No. 2843, pag. 1509.

1705, 4 Decembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre cererea lui de a i se iertà de oierit „vitele ce are aici în ţar[ă], oi", arătând că „oeriturile s'au vândut de iaste acum o lună", dar că a făcut carte ca oile lui să aibă „bună pace de oerit". No. 2844, pag. 1509.

1706. Tariful vămii de la Turnu-Roşu. No. 2845, pag. 1510.

1706. Universitatea Saşilor către Împărat, despre datoriile băneşti şi dijmele preoţimii româneşti către dânşii. No. 2846, pag. 1511.

1706, 25 Ianuar. Vornicii de Botoşani către Bistriţeni, despre concetăţeanul lor Avan Baronce, care vine pentru o împlinire de datorii. No. 2847, pag. 1512.

1706, 31 Mart. Instrucţii pentru co-tricezimatorul de la Turnu-Roş. No. 2848, pag. 1513.

1706, 9 Iulie. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre „bucatele Şcheailor, ce au aici în ţar[ă], cum că au bântuială de erbari şi de vameşi", arătând că acei ce „ş'au ţinut dobitoacele în munte, la stâni, de le-au îngrăşat şi iar le-au dus înapoi, aceia ş'au plătit numai adetul muntelui, precum s'au putut tocmi la stăpânii moşii, iar

erbărit şi vamă n'au dat", ci numai „cei ce le-au coborât la vale, la câmpu", precum s'a hotărât şi acum, cu adausul că numai „Şcheaul", şi nu orice om din „Ţara Ungurească", va avea acest drept: cui nu-i place, să nu vie. No. 2849, pag. 1514.

1707, 13 Ianuar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre plângerile lor cu privire la noua „dajde pe dobitoace, ca să dea tot omul", deci şi ai lor, arătând că nu poate să-i cruţe, „pentru multele păsuri şi mari cereri şi greale porunci ce avem de la cei ce ne stăpânescu, — care unul Dumnezeu ştie în ce greu ne aflăm şi cu câtă dătorie s'au încărcat câstă biiată ţară", şi că s'a început cu vitele lui domneşti, cu ale boierilor, mănăstirilor şi arhiereilor, osebindu-se doar „ale dumnealor judeţilor şi ale dumnealor fălnogilor, ale gubernatului şi ale altor boiari, neamişi mari", şi adăugind că Turcii îi scot înainte strângerea la el de oameni din toate părţile şi „numele mare ce s'au făcut că e ţara acâsta plină de om". No. 2850, pag. 1514.

1707, 30 Ianuar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre moşiile judeţului Andreiaş Reiter, despre învoiala cu postăvarii cu privire la postavul de Paşti al slujitorilor, rugând să se grăbească, de oare ce li s'au şi dat 1.500 de taleri, adăugind aceleaşi lămăriri ca mai înainte cu privire la „dajdea pe dobitoace", asigurând că nu se va cere în Rucăr vama vitelor de la cei ce vin cu carăle să ridice vin şi poftind să-i vie „jupânul Ghiorghe Mai argintariul" ca să se tocmească pentru „nişte arginturi". No. 2851, pag. 1515.

1707, 1-iu Februar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre „popa Savul de la Câmpul Lungu" prădat de nişte Şchei, Iosif şi Palco, cari i-au luat 53 de taleri şi „târguialele ce au avut" şi, cu tot amestecul „comendantului de acolo", nu i s'a făcut dreptate, arătând că altfel va face să se oprească bucatele (se adauge cererea de a se scoate nişte bani de către „fonogiu"; iscălesc Ion Răduţul şi soţia lui, Alba, din Ghimbav). No. 2852, pag. 1515.

1707, 14 Februar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre sosirea lui Gheorghe Mai argintarul cu o „drăgăstoasă carte", despre făgăduiala postăvarilor de a găti lucrul la timp, sfârşitul lui Februar, când va trimite să ridice şi clopotul făcut de „jupânul Hendrec Lambru", rugându-se a i se face „şi lemnul, adecă butucul clopotului, înpreună şi cu legăturile de fiere ce trebuescu, şi limba". No. 2853, pag. 1515.

1707, 11 Mart. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Bistriţeni, despre sosirea postavelor, şi cu unul din meşteri, precum şi a clopotarului care va mai face un clopot, adăugând cererea de a i se mai „căpui", cu 10 lei, 33, alte „44 de bucăţ de postav de cel făr' de pecete", ce trebuie adus, bine învelit şi legat, pe cai la Câmpina, „pentru mai grabul". No. 2854, pag. 1515.

1707, 18 Iunie. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre cumpărarea de el a satului Poiana-Mărului „de la Nalaţi Andreiaş cu fraţii lui şi de la Sechil Adam cu fraţii lui,... cu iobagi cu tot", arătând că birăul a dat pe unii iobagi ca fugari în ţară, iar pe Radul Igoiul şi fratele Voico la Vâlcanul Bârsei. No. 2855, pag. 1515.

1707, 22 Iunie. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre jalba lui „Gherghe vătaful de Braşoveni", de la care cere nişte bani mama răposatului Dumitru calfa, căruia-i lăsase în seamă prăvălia din Bucureşti în vremea ciumei: aceia erau „bani domneşti după la răfeturi, până la 700, 800 de talere", cari s'au şi luat la „Cămara noastră". No. 2856, pag. 1515.

1707, 9 Iulie. Câmpulungenii către Bistriţeni, pentru calul unui om de la ei. No. 2857, pag. 1516.

1707, 21 Iulie. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre sosirea sa la Târgovişte, „arginturile" de la Gheorghe Mai, care cere „aur să le poleiască", despre isprav-nicul caselor sale din Şcheiu, Andreiaş, supărat de „ţeihiul croitorilor şi al cojocarilor", cari i-au descuiat „încuetorile şi lăzile lui" — „numai un omu avem acolo, şi nu să poate odihni", şi fapta lor „să atinge şi de cinstea noastră, şi ni să pare că nu iaste

cu cale" —, precum şi despre „treaba noastră", tainică, pe care a încredinţat-o lui Gheorghe Ţaco. No. 2858, pag. 1516.

1707, 20 August. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre aducerea argintarilor de Gheorghe Mai, căruia i-a dat şi alte lucruri, şi despre Andreiaş, omul ce-i păzeşte casele din Şcheiu, cu privire la care judeţul făgăduise lămuriri prin om anume. No. 2859, pag. 1517.

1707, 14 Septembre. Şerban Cantacuzino Vel Vornic către Braşoveni, pentru „ploconul" trimis şi „păsurile" Şcheilor, arătând că a scris „şi la dumnealui taica Constandin" (Stolnicul) şi la alţii, şi vameşilor, cari „mult vor mai scoboră de obiceaiul ce au făcut dumnealor". No. 2860, pag. 1517.

1707, 16 Septembre. Mihai Cantacuzino către Braşoveni, pentru „bieţii de Şchiai carele s'ar hi hrănind aici, pre locul ţărăi noastre", pe cari „îi adaogă şi-i supără" vameşii din Câmpina şi alţii, arătând că a scris la Curte, „dumneaalui neanii lui Costandin Stolnicul", să vorbească lui Vodă. No. 2861, pag. 1517.

1707, 21 Septembre. Asani Vel Căminar către Braşoveni, despre ai lor „car[i] săntu de să hrănescu aici în ţară", cari „au sărăcit şi s'au şi înpuţinat, că numai 6 prăvălii săntu, şi birul tot acelaş de 'ntăi dau", arătând că „trag bir greu" şi negustorii de ţară „şi mai neme n'au rămas dentru ei", că se va scădeà cât va fi cu putinţă, că vamă li s'a luat „de lăna şi de pieile de la oile lor ce le-au fostu murit", puindu-se anume un boier la Câmpina spre a oprì „jafurile" şi trimiţându-se un „om domnesc" şi omul Braşovenilor ca să împiedece vânzarea prin târguri, de către alţii, de „marfă braşovenească". No. 2862, pag. 1517.

1707, 22 Septembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre Şcheii din ţară, cari „au slăbit foarte", arătând că şi cu negustorii de ţară s'a petrecut acelaşi lucru, „cât s'au îndoit şi s'au întreit dările..., şi nu ne gândim să hie mai fost vre odată greu pământului acestuia ca acum", dar că Şcheii au fost cruţaţi faţă de alte „bresle" şi că au rămas aproape tot în „legătura" lor cea veche, şi adăugind că trimite un ispravnic la Câmpina pentru a primì acolo plângerile, dar că se pare că Şcheii nu mai „umblă pe drumul cel mare al vămii", ci pe „poteci", ceia ce aduce pedeapsă. No. 2863, pag. 1518.

1707, 15 Novembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre vinuri, zăbava clopotelor, pe care le va luà un car la Rucăr, despre „oeritul de an", luat, nesosind cartea lui, şi de la ai lor, cu lămurirea că e al treilea an de când dă toată lumea; despre „jupânul Manul [Apostolo]", trimis pentru a tocmì postav, „280 de bucăţi albastre făr' de nicio peceate, şi 70 de bucăţi de cel cu 2 peceţi; şi acest cu 2 peceţi să fie cătăva sută albastru şi celalalt vearde", gătindu-se până la sfârşitul lui Februar, „căci de la zi întâi a lu Mart să dau postavele la slujitori", fiind „tot bun, să nu fie pentr'ânsul rău, precum pururea facu, şi să vie şi tocma la coţi, adecă deplin", adăugind arvuna de 1000 de taleri, şi despre aşteptarea lui Gheorghe Ţaco, dus la Sibiiu. No. 2864, pag. 1518.

1708, 4 Ianuar. Sibiienii către Constantin-Vodă Brâncoveanu, despre nevoia, căzută şi asupra lor, a văcăritului. No. 2865, pag. 1518.

1708, 10 Ianuar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre scutirea de „văcărit" a carelor ce vin pentru „vinuri şi alte bucate", dându-se şi porunci „la judeţul Muşcelului şi la judeţul Prahovei, celor ce umblă cu dajdea acăsta a văcăritului", despre casa cu privire la care se va isprăvì după întorsul judeţului Gheorghe de la Sibiiu, cerând a i se arătà suma de plată, despre scăderea sumei cu care erau „legaţi" Braşovenii, de la o mie de taleri la 200, şi despre scutirea celor 12 buţi cu vin ale judeţului la vama din Văleni. No. 2866, pag. 1519.

1708, 10 Ianuar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Sibiieni, despre văcăritul ce a fost silit a scoate. No. 2867, pag. 1519.

1708, 26 Ianuar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Gheorghe Ţaco, despre trimiterea la Braşov a „jupânului Manul" (Apostolu), rugându-se să fie sprijinit. No. 2868, pag. 1520.

1708, 26 Ianuar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru trimiterea la ei a „jupânului Manul" (Apostolu) cu un răspuns despre casa din Şcheiu şi cu 1.500 de taleri ca să plătească postavul, pe lângă alţi 1.500, arătând cum că se poate aduce, „că iarna iaste ca vara, vreame bună, călduroasă", pentru „vasele de argint" ce trebuie să i se facă până la Paşti din cele 135 de grivne de argint trimise, cu arvuna de 200 de taleri, luând „tot ţehul meşterilor argintari acest argint asupra tuturor". No. 2869, pag. 1520.

1708, 13 Februar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre răspunsul adus de Manul, despre cele 200 de bucăţi de postav luate de el în primire, rămâind 177, pe care le vor aduce, împreună cu un meşter, pe cară, învelite bine, sătenii de la Rucăr şi Dragoslave, arătând că s'au plătit toţi cei 4.000 de taleri, despre „rândul arginturilor", „cel ce va să fie cu flori şi cel neated", rămâind să fie gata la Sfântu-Gheorghe, iar parte, doreşte el, încă la Paşti; despre casa din Şcheiu, pe care n'o vrea legată, „ca Şcheaii, ca Grecii", ci „slobodă", „cum vorbise cu Ţaco: „că noi, cârcumari nu sântem, să vindem vin, alt meşteşug nu ştim, — că nu sântem în rândul mojăcilor, nici nu iaste cu cinstea noastră ca să cumpărăm case cu acest feliu de tocmeli şi de legături, ce, ale cui sânt, să şi le ţie sănătos, să fie de bine a cui iaste casa aceaia, că nu ne trebue". No. 2870, pag. 1520.

1708, 6 Februar. Sibiienii către Guvernul Ardealului, despre intervenţia acestuia în chestia văcăritului şi răspunsul Domnului Ţerii-Româneşti. No. 2871, pag. 1521.

1708, 17 Februar. Sibiienii către Constantin-Vodă Brâncoveanu, despre neobservarea scăderii de văcărit ce li acordase. No. 2872, pag. 1522.

1708, 3 Mart. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre sosirea altor 167 de bucăţi de postavuri prin „omul nostru Bunea, copilul den casă", pe care le află „mai buniceale", despre neputinţa argintarilor de a dă lucrul gata până în Paşti, adăugind o nouă stăruinţă. No. 2873, pag. 1522.

1708, 22 Mart. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre moartea vărului său „Istratie, fecorul lui Stoian Comisul", care luase, pentru o datorie a lui State Şofrangiul, casele lui din Braşov, pe care el, ca socotitor al averii, vrea să le dea în seama omului său Milea, „neguţătoraşul". No. 2874, pag. 1523.

1708, 30 Maiu. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre cei 3.000 de taleri ce li-a împrumutat „mai an-ţărţu, de sânt acum 3 ani", cerându-i acum cu dobândă de 900 de taleri, ori măcar să se facă „alt felŭ de aşăzământ". No. 2875, pag. 1523.

1708, 25 Iunie. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre „arginturile" pe care Gheorghe Mai trebue să le „lucreaze de iznoavă", cerând să fie gata până în toamnă, despre casele din Braşovul-Vechiu şi iobagii cei doi din Sâmbăta ce erau să le păzească, despre mirarea lor că are aceste case, arătând el că le-a cumpărat de la Nica Hogea, ce e dus la Beciu, acum 6-7 ani, lăsându-şi însă oameni şi caii acolo, despre cele două buţi de vin din acea casă pe care vrea să le dea, pe cară cu cai, la Sibiiu, „ghenerariului cestui nou ce au venit acum, jupânului Crihpaum", după ce le va cercă Ţaco, care i-a trimis „cereasă", arătând că e gata să dea 10 taleri pentru „chirie" „căraşilor". No. 2876, pag. 1523.

1708, 26 Iulie. Gheorghe Vameşul de Câmpina (Grec) către Braşoveni, plângându-se că, în procesul dintre Petrea Moldoveanul şi Petru Buburuzea, după ce i-au cerut să-i judece „la vătaful Drăghici", întâmplându-se şi bătaie, acum scriu lui Vodă că s'a făcut judecată la Braşov, „jurând un neamiş cu 12 oameni", şi Petrea Moldoveanul a fost „rămas". No. 2877, pag. 1523.

1708, 18 August. Câmpulungenii către Bistriţeni, despre calul, luat de un boier din Suceava, al unui om din Leaşul. No. 2878, pag. 1523.

1708, 22 Septembre. Teodosie Mitropolitul Ungrovlahiei către Braşoveni, despre cererea lor de a interveni în folosul Şcheilor din ţară, „ca să facă Măriia Sa milă cu dănşii pentru rumtoarea dăjdilor lor, să-i lase mai pe uşor", dând răspunsul prin Gheorghe Ţaco. No. 2879, pag. 1524.

1708, 24 Novembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre vânzarea, de doi oameni din Chioajde, Dragomir şi Drăgulin, a unor boi către „un Ungur Săcui, anume Venedict den Bitfălău, şi cu soţiia lui", căruia i-au fost luaţi apoi de un Sas den Braşov, care se făcuse „conoscător" al lor, „fiind vite strânse de ceradă"; despre vitele luate de Unguri vânzătorilor, cari „au jurat în 2 rânduri, cu 12 oameni, cum că au vândut ale lor bucate dreapte", fiind gata a face şi a treia oară jurământ după cele „2 jurământuri", ameninţând şi cu „trăsuri". No. 2880, pag. 1524.

1708, 28 Novembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre zăbava mare a unei „căruţe nemţeşti" ce a comandat la ei. No. 2881, pag. 1524.

1708, 3 Decembre. „Hriza Logofăt, ispravnicul ot Cânpul Lungu", către Braşoveni, despre „o săracă de fămeae" din Câmpulung, Stanca, măritată cu Tudoran Beanghiia din Şcheiu, care, după moartea soţului, rămâne fără ajutor, „brodindu-se" rudele mortului „oameni năprasnici", „să o scoaţă numai cu trupul din casă", adăugind că Tudoran se spovedise preotului Florea din Şcheiu că lasă averea soţiei şi că mai sunt de luat 800 de taleri de la Stoica Postăvariul. No. 2882, pag. 1524.

1708, 6 Decembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre casele, „căşcoarele" de la Nica Vameşul, pentru care „tânjesc şi bănuesc" ei, în loc să aibă „părcare bună", de şi el ceruse vânzătorului să li dea de ştire, adăugind că încă din vremea lui Mateiu-Vodă se cumpăraseră case la ei de „bogaţi de ceşti de ţară boiari", ba chiar şi de „neguţători, feliu de feliu, Greci, Sărbi", că el n'are de gând să vândă vin ori să facă „alte meşterşuguri", „că den mila lui Dumnezeu cu acea hrană nu ne hrănim", şi că la el au voie să cumpere ce vor, „au vii, au case, au niscai bucate". No. 2883, pag. 1524.

1709 (c.). Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre „arginturile" de la Mai, cu care a isprăvit socoteala. No. 2884, pag. 1525.

1709, 3 Ianuar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre casele din Braşovul-Vechiu, scrisoarea lui Gheorghe Dietrich, „pricinile" ce „pun" ei, datoria lor de a-i fi spus de la început că nu-l vreau, „că ne-am fi lehătit", părerea lui că în adevăr poate judecà—„judecători săntem, nu numai ca un judeţŭ al unii cetăţi, ce şi judecători şi stăpânitori unii ţări săntem, den mila lui Dumnezeu"—, şi ştie că, atunci „când cumpără cineva, au moşie, au casă, şi până la un an simte cel ce iaste neamul (adecă sângele), iaste volnic a-şi luoà moştenirea lui înnapoi, iar, deacă să mai povărneaşte şi să învecheaşte lucrul, nu dă judecata să să strămute",—cerând banii, 550 de florini, şi dobânda, „zecea a doisprăzeace pe an". No. 2885, pag. 1525.

1709, 7 Ianuar. Împăratul Iosif către Guvernul ardelean, pentru adunarea unui consiliu, la care să fie chemaţi şi cei aflători prin ţerile noastre. No. 2886, pag. 1525.

1709, 27 Ianuar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre „arginturile" de la Mai, care „au gătit Evanghelia şi cădealniţa", dar nu şi „nişte candele şi o tipsie de nafură", zicând că „lucrul bun tot cu zăbavă să face". No. 2887, pag. 1527.

1709, 15 Februar. Polihronie, vameşul de Câmpina (Grec), către Braşoveni, despre procesul dintre Pătru Moldoveanul şi Pătru Buburuzea, pomenind o moşie la Câmpina, „zălojită" de cel din urmă şi „Ploeştiani car[e] au zis că i-au dat bani, să le târguiască", şi „Stroe, soţiia lui". No. 2888, pag. 1527.

1709, 3 Mart. Împăratul către Cancelaria Ardealului, despre casa din Braşov a lui Constantin-Vodă Brâncoveanu. No. 2889, pag. 1527.

1709, 5 Mart. Notă din protocoalele orașului Brașov, despre căsătoria lui Gheorghe, fiul lui Șerban-Vodă Cantacuzino. No. 2890, pag. 1528.

1709, 13 Mart. Notă din protocoalele orașului Brașov, despre discuția cu Constantin-Vodă Brâncoveanu, cu privire la casa lui cumpărată în Șcheiu. No. 2891, pag. 1528.

1709, 14 Mart. Toma Cantacuzino Vel Spătar către Brașoveni, despre învoirea cu Dietrich, martori fiind Gheorghe Drauth și „funogul", „adecă să dea Mării Sa Vodă maerul și să iă locul Cuțetarului", cerând Vodă și „scrisoare" de la acesta, care trebuie dată acum, prin omul ce anume se trimite. No. 2892, pag. 1532.

1709, 15 Mart. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Brașoveni, despre arginturile și scrisoarea aduse de Toma Spătarul (Cantacuzino), despre zăbava carătei —, „că s'au învățat toți, și acolo și aici, a să purtă tot în mincuni și a nu stă la cuvânt", — și despre buna primire a boierilor trimiși „pentru nunta dumisale vărului nostru Iordache beizadeă". No. 2893, pag. 1532.

1709, 19 Mart. Ofertă a Brașovenilor către Constantin-Vodă Brâncoveanu prin Spătarul Toma Cantacuzino pentru schimbarea casei Dieterich, în Brașov, cumpărată de el, cu alta. No. 2894, pag. 1532.

1709, 19 Mart. Contract între Brașoveni și Constantin-Vodă Brâncoveanu, pentru schimbarea casei lui din Șcheiu. No. 2895, pag. 1532.

1709, 5 April. Polihronie și Gheorghe, vameșii de Câmpina, către Brașoveni, despre procesul lui Buburuzea cu Moldovanul, bătut de vătaful Drăghici, care nu vrea să jure înaintea lor oamenii lui. No. 2896. pag. 1533.

1709, 5 April. „Gheorghiță Obrăștin" către Brașoveni, despre „cest voinic al nostru, anume Florea, care i-am dat o fată din casa mea", rugându-se a face, prin „portari", ca altă femeie, cu un copil de la dânsul, să nu-l supere. No. 2897, pag. 1533.

1709 (c.), 5 April. Poruncă pentru a se întrebă ce datorește Pătru Buburuzeai lui Zota Cojocarul de la Filipești, pe unt sau brânză. No. 2898, pag. 1533.

1709, 15 April. Răspuns de la Curtea Împărătească lui Constantin-Vodă Brâncoveanu, în privința casei din Brașov. No. 2899, pag. 1533.

1709, 23-5 April. Protocoale brașovene pentru imunitatea cerută de Constantin-Vodă Brâncoveanu în moșiile sale Poiana-Mărului și Sâmbătă-de-sus și de-jos. No. 2900, pag. 1534.

1709, 24 April. „Popa Stoica dăn Țânțar, înpreună cu Lupu Boiaru Cămlitu *(sic)* și cu Bucur Vlădău, și cu Ion Munteanu, și cu Bucur Călător, și cu Mihailă Glegoț, și cu Șerbu Vadră, și cu Sămion Răducan, și cu Oprea Mihai" (scrie Oancea Logofăt), ieau „pe chezășie" de la Brașoveni pe Stan Bărco și Marin Bălcășoe, aflători în prinsoare, hotărând „birșag" 210 florini. No. 2901, pag. 1534.

1709, 26 April. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Brașoveni, despre „arginturile" de la Mai, care trebuie puse „într'o cutie mare", venind și meșterul sau dând „foița de socoteală" a argintului. No. 2902, pag. 1534.

1709, 29 April. „Dan birău, dinpreună cu bătrâni din Zrănești", către Brașoveni, despre un om al lor, fugar din Țara-Românească și silit, din lipsă de fân pentru vite, a ierná „pă otarul Șinci" și pe care „Poenari" din Poiana-Mărului îl prind la ei, îl leagă, îl bat de moarte cu toiege, „ca să-l obăgiască", pentru că nu dă „dă oae câte 5 bani", zicând că nu li pasă de județul Brașovului. No. 2903, pag. 1534.

1709, 1-iu Iulie. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Bistrițeni, despre „Hendrih Lambru clopotariul, care s'au tocmit cu noi să facă niște sulinare pentru un puțu" și le zăboveste, despre clopotarul Mihai, căruia i-a dat „niște čuoae ca să prefacă niște sfeașnice la o biserică" și nu s'a apucat măcar de lucru, „scăpătând de cuvânt" — „întrec acei de acolo cu nestarea la cuvânt" —, precum și despre neieșirea Cuțitariului din casă. No. 2904, pag. 1535.

1709, 9 Iulie. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Bistriţeni, despre muntele Radila, din ţară, „cumpărat" de Oprea Florea de la cumnatul său Comşa Răuţ, cu 102 taleri, care, Comşa, l-a vândut, cu 130, egumenului de la Mărgineni, — cerând judecată. No. 2905, pag. 1535.

1709, 18 Iulie. Mano Apostolu către Braşoveni, despre cei 300 de taleri împrumutaţi oamenilor lor, pomenind pe „jupăneasa Anna măsăriţa" şi pe „jupânul Ghiorghii Orgănaşul". No. 2906, pag. 1535.

1709, începutul lui August. Măsuri luate de Ţara Bârsei împotriva hoţilor Prahovei. No. 2907, pag. 1535.

1709, 3 August. „Iane vam[e]şul ot Dragoslavele" către Braşoveni, despre „gălcava ci s'au făcut aici, la Rucăr, cu jupânul Gabăr", cu un jitar beat şi 10 căraşi, adăugind că jitarul a fost un sărac, „pus în butuci" şi bătut „cu 300 de toiage", fiind aruncat şi la închisoare. No. 2908, pag. 1535.

1709, 6 August. Hoffmann von Rothenfels către Braşoveni, despre chestia casei lui Constantin-Vodă Brâncoveanu în Braşov. No. 2909, pag. 1535.

1709, 6 August. Întrebare din Viena către Braşoveni, cu privire la cererea de întărire a dreptului lui Constantin-Vodă Brâncoveanu în Ardeal. No. 2910, pag. 1536.

1709, 7 August. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre zăbava lui Mihai Clopotariul, „având alte lucruri, împărăteşti" la Sibiiu, — „ce nu va fi vrut să lucreaze; de aceaie n'au lucrat" —, despre „sulinarile" de la celalt meşter, pentru care trimite, cu ceva zăbavă — „căci ştim că meşterii aceştea pururea sânt obicinuiţi de nu să ţin de cuvânt şi nicodată lucrul nu-l gătescu la zioa ce-şi pun" —, carăle de la Rucăr. No. 2911, pag. 1537.

1709, 19 August. Toma Cantacuzino către Braşoveni, despre zidarii ce-i trebuie „să-m spoiască neşte case ce mi-am făcut în Bucureşti", „până nu dă răceaala", şi despre „un ştiucatur" ce a lucrat la ele. No. 2912, pag. 1537.

1709, 26 Octombre. Măsuri împărăteşti privitoare la banii curenţi, pentru stârpirea monedei polone şi muntene. No. 2913, pag. 1538.

1709, 1-iu Novembre. Însemnarea monedelor primite în Austria, cu valoarea lor. No. 2914, pag. 1539.

1709, 27 Novembre. Gheorghe Draud, co-jude al Braşovului, întors din Sibiiu, comunică scrisorile lui Hoffmann de Rothenfels, agent în Viena, despre silinţile lui Constantin-Vodă Brâncoveanu pentru căpătarea unui privilegiu de la Împăratul Iosif privitor la casa din Braşov, pe care acesta i-o întăreşte cu înoirea diplomei din 1701, şi despre schimbările aduse de Sfatul miniştrilor pentru a nu se atinge privilegiile Saşilor. No. 2915, pag. 1540.

1710, 5 Februar. Guvernul ardelean către Sibiieni, despre partea lor de palisade la Turnu-Roş. No. 2916, pag. 1541.

1710, 16 Februar. Lămuriri ardelene în chestia călcării de hotar de spre partea Munteniior. No. 2917, pag. 1541.

1710, 16 Mart. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Sibiieni, despre încălcările de hotar şi alte greşeli împotriva bunei vecinătăţi atribuite pe nedrept dregătorului său Balotă. No. 2918, pag. 1542.

1710, 9 April. Sibiienii către Constantin-Vodă Brâncoveanu, despre călcarea de hotar făcute de căpitanul Balotă. No. 2919, pag. 1542.

1710, 17 April. Notă din protocolul braşovean, despre urmărirea tâlharilor de la graniţă şi măsurile luate împotriva lor. No. 2920, pag. 1543.

1710, 24 April. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Deputaţia ardeleană, în chestia călcării de hotar a lui Balotă. No. 2921, pag. 1544.

1710, 24 April. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Sibiieni, despre călcarea de hotar. No. 2922, pag. 1544.

1710, 25 April. Sibiienii către Constantin-Vodă Brâncoveanu, despre alegerea, ca arbitru în chestia călcării de hotare, a generalului-comandant în Ardeal și încredințarea în mâinile acestuia a prinșilor făcuți de ei. No. 2923, pag. 1545.

1710, 14 Novembre. Părerea Deputației ardelene despre exportul de vin, sare și porci peste munți. No. 2924, pag. 1545.

1710, 14 Novembre. Nota în protocolul brașovean, despre creșterea vămii exportului peste munți al vinului, sării și porcilor. No. 2925, pag. 1546.

1720, 29 Novembre. Notă în protocolul brașovean, pentru trecerea prin vamă a vinului dăruit de Constantin-Vodă Brâncoveanu generalului Stainville și altora. No. 2926, pag. 1547.

1710, 23 Decembre. Comanda Ardealului către tricezimatorii brașoveni, despre libera trecere ce s'a acordat mărfurilor pe care Mano Apostolu, omul lui Vodă-Brâncoveanu, le trimite pentru siguranță la Brașov. No. 2927, pag. 1547.

1711. Comanda Ardealului către Inspecția vămilor, despre banii ce iese în Moldova și Țara-Românească pentru vinuri, paguba ce rezultă pentru Ardeal și măsurile de luat. No. 2928, pag. 1547.

1711. Cursul banilor românești în Ardeal și Ungaria. No. 2929, pag. 1549.

1711. Propuneri de îndreptare ale Sașilor către Guvernul ardelean, și în ce privește pe Români: preoți, oieri ce trec peste munți ș. a. No. 2930, pag. 1550.

1711, 19 Ianuar. Plângeri ale Brașovului împotriva lui Nicolae Peter, care favorizează împotriva obiceiului pe cărăușii români. No. 2931, pag. 1556.

1711, 20 Ianuar. Ignațiu Haan, comisar imperial pentru provizii, către Sibiieni, despre vama Ardealului și plăieșii ce păzesc hotarul. No. 2932, pag. 1556.

1714, 21 Iulie. Mateiu Filipescul către Brașoveni, despre „Rumânii noștri car[i] sânt pen Săceal[e]", un „Rumân boar, cu boi, fiind plugari"; pentru Ianc zidarul, arătând că ei au oprit pe unii până a-și „plini vremea slujbei", ca „baci, păstori pe la vite", iar alții „au scăpat"; despre Rumânii fugari ai unchilor săi, Mihaiu și Constantin Cantacuzino, despre zidarul și „meșterul pietrar" ce-i trebuie—„carii sânt cei buni, lucrează la tre-[bile] Mării Sale lu Vodă",—despre rozmarinul" trimis, amintind „urmarea cea veche bătrânească, car[e] aveà ce[i] mai denainte cinstiți și răposați județi cu strămoșii, moșii, părinții noștrii, și cu noi". No. 2933, pag. 1557.

1715, 10 Mart. Pantazi biv Vel Căpitan către Brașoveni, despre plângerea Șcheilor din țară cu privire la lista lui Cărste Top de „toți Brașovenii câți au prăvălii aici în țară", pentru a fi scutiți de „vama vinurilor și dă altele", „acei ce sânt lăcuitori acolo" având a-și dă „vama dăplin"; despre obiceiul Șcheilor de a trece, împotriva așezământului cu Gheorghe Drauth, și vinuri din alte vii, „înșălând vama"; despre asigurarea falșă a lui Sava Marcea, cu privire la vama datorită de toți, precum și „pentru burie". No. 2934, pag. 1558.

1715, 2 August. Generalul comandant în Ardeal hotărește că preoții români vor plăti pentru pământul lor personal. No. 2935, pag. 1558.

1715, 17 Decembre. Generalul Stainville către Magistratul din Sibiiu, despre pădurea luată de răposatul Constantin Brâncoveanu la Sân-Mărtin. No. 2936, pag. 1558.

1715, 30 Decembre. Magistratul din Cincu-Mare către judele Sibiiului, despre pădurea lui Constantin Brâncoveanu. No. 2937, pag. 1559.

1716 (c.). Un Rodnean prins al Tatarilor către Orieni, pentru răscumpărarea lui. No. 2938, pag. 1560.

1716 (c.), 3 Maiu. Şerban Cantacuzino către „Samoilă Uşer, birău de cetate Bistriţii", pentru nişte „feciori" trimişi în cumpărături. No. 2939, pag. 1560.

1716 (c.), 3 Maiu. Toader Vornicul către „Gonos Mihai, vameşul de cetaate Bistriţii", cerând iertarea vămii pentru o cumpărătură, măcar pe jumătate. No. 2940, pag. 1560.

1716 (c.), 25 Novembre. Şerban Cantacuzino, boier moldovean, către Bistriţeni, despre deschiderea drumului de negoţ şi o afacere de vamă. No. 2941, pag. 1560.

1716, 29 Decembre. Şerban Cantacuzino către Bistriţeni, despre paza drumurilor. No. 2942, pag. 1561.

1716. Listă de datoria „banilor vlădiceşti" a protopopului braşovean Florea (Băran) şi de cheltuiala popei Eustatie sau Statie (Grid), iscălită de „Nicanor Miletcevici, episcop cruşedolschi" şi cuprinzând preoţii din Zerneşti (9), din Tohani (3), din Terlungeni (1). No. 2943, pag. 1561.

1716, 13 Iulie. Toader Vornicul către „Samoilă Uşer", birău de Bistriţa, pentru nişte bani şi un „fur", care, de nu-i va plăti (lui Toader), „să şaz[ă] acolo să moar[ă]. No. 2944, pag. 1562.

1717. Căpitanul Dumitru, „comândaş" de Rodna, către Bistriţeni, despre fuga oamenilor săi în Moldova. No. 2945, pag. 1562.

1717. „Popa Matei Tămpia din Turchişi, înpreună cu Ion Vălţoare dăn Starile", către „jupânul Gligorie Lazul", pentru suma de bani ce aveà să iea de la dânsul Voica Corciuleţ şi cheltuiala lui cu grijitul ei (10 „zloţi rumăneşti"), „pomană la 6 săptămâni" şi „serindariul" (10 lei şi 1 złot). No. 2946, pag. 1562.

1717, 11 Ianuar. „Mustaţe Căpitanul" dă zapis „jupânului Mihălache" pentru nişte „vite neguţate cu catanile" şi cu „comandaşul", rămâind cel d'intâiu dator cu 660 de taleri pe 163 de vite, puindu-se soroc 15 zile. No. 2947, pag. 1562.

1717, 19 Iunie. „Marica Doamna a răposatului Costandin-Vodă" (Brâncoveanu) către Braşoveni, despre trimiterea omului ei, „jupânul Neacşul", pentru o datorie, neavând nici ea păs de datornici, „cât, şi în patriia noastră fiindu, dar amară viiaţă treacem, mai mult pentru datoriile aceaştea". No. 2948, pag. 1563.

1717, (c.), 19 Iunie. Marica Brâncoveanu către Braşoveni, pentru banii ei ce „stau jos" la dânşii după plata celor 1.500 de taleri, fiind supărată cu datornici — „că nicio zi nu am răsuflu şi odihnă de dânşii", „supărătorii". No. 2949, pag. 1563.

1717, 6 Iulie. Măsuri împotriva ciumei din Ţinutul Făgăraşului, şi cu privire la boierii munteni adăpostiţi în Sibiiu. No. 2950, pag. 1563.

1717, 12 Iulie. Sibiienii (judele Andreas Teutsch) către magistratul Orăştiei, despre un pas tăinuit ce ar fi în părţile Jiiului. No. 2951, pag. 1563.

1717, 13 Iulie. Magistratul din Orăştie către Sibiieni, despre paza bună a pasului descoperit. No. 2952, pag. 1564.

1717, 17 Iulie. Ioan Bernard Isenflamm către Consilierul gubernial ardelean Teutsch, despre o datorie a lui Gheorghe Cantacuzino. No. 2953, pag. 1564.

1717, 7 August. Ioan-Bernard Isenflamm către Consilierul gubernial Teutsch, despre petrecerea lui Gheorghe Cantacuzino la Sibiiu, fără a-şi îngriji datoriile. No. 2954, pag. 1565.

1717, 30 August. Generalul Stainville către Consilierul gubernial Teutsch, despre nevoia curăţirii drumului pe la Câineni spre Ţara-Românească. No. 2955, pag. 1566.

1718. Propuneri ale Universităţii Săseşti cu privire la reîmpoporarea satelor pustii. No. 2956, pag. 1566.

1718. Plângeri ale Braşovenilor către Guvernul ardelean, despre oastea sârbească a Împăratului aşezată la ei şi despre oile ce trec munţii. No. 2957, pag. 1567.

1718. Propuneri ale Universităţii Săseşti în folosul Bistriţei, pomenindu-se prada Moldovenilor şi Tatarilor. No. 2958, pag. 1568.

1718, 20 Septembre. „Nicula Veaveriţă den Şcheai" către „judeţul" braşovean Gheorghe Draut, pentru că a „luat în chizăşie" pe Roman Peapine, „pe om, iar nu pe bani", fiind gata a-l înfăţişă oricând, fiind „chizaş pe om". No. 2959, pag. 1569.

1719. Plângerile Scaunului Tălmaciului impotriva Postmeisterului din Boiţa. No. 2960, pag. 1569.

1719. Plângeri ale Sibienilor pentru lucrul la calea Câinenilor. No. 2961, pag. 1570.

1719. Datoriile Scaunului Tălmaciului faţă de vama Turnului-Roşu. No. 2962, pag. 1570.

1719, 21 April. Generalul-conte de Stainville către judele Sibiiului, pentru refacerea drumului spre Ţara-Românească. No. 2963, pag. 1571.

1719, 11 Maiu. Buesch către Guvernul ardelean, despre cvartirele oştirii şi călătoria sa planuită în Ţara-Românească. No. 2964, pag. 1572.

1719, 7 Iunie. Notariul Mediaşului, Petru Auner, către Sibiieni, despre hotărârea locuitorilor din Ghiertan de a izgoni pe Români, cari fac în păduri mai mare pagubă decât aduce folos ţerii birul lor. No. 2965, pag. 1572.

1719, 17 Iulie. Samuil Bid, birăul Bistriţei, către Garabet, tălmaciul Hanului, pentru un Român rob la Tatari. No. 2966, pag. 1573.

1719, 15 Octombre. Privilegiul lui Nicolae-Vodă Mavrocordat al Ţerii-Româneşti către „Şcheaii de la Braşov". No. 2967, pag. 1574.

1720-50 (c.). „Ion Avram din Soodol" către „jupânul Moarcăs" din Braşov, despre nevoia ce are de un chezaş care să-l scoată de la temniţă, arătând că e gata „să meargă în sfânta bisearică, să jure în sfânta Evanghelie precum nu s'au făcut nicio pagubă de dânsul, nici de acum înnainte de dânsul nu să va face" şi adăugind că „i s'au supărat cu atâta prinsoare şi, din toate, acum au căzut şi la beteşală . . ., şi de foame piere". No. 2968, pag. 1574.

1720 (c.). „Ion Rante, judeţul Craiovei", către Braşoveni, despre închiderea lui timp de zece luni, rămâind „la lipsă în loc streinu" şi neavând „cele trebuinţoase: lemnele, grâulu, verdeţurile de grădină". No. 2969, pag. 1574.

1720. Instrucţii pentru comandanţii de pasuri ardeleni şi pentru trecătorii de prin pasuri, precum şi pentru aducerea lucrurilor trebuitoare Domnilor noştri. No. 2970, pag. 1574.

1720. Sibiienii către nemeşii din Inidoara, despre o înapoiare de iobagi şi Ţigani. No. 2971, pag. 1576.

1720, 1-iu Ianuar. Daniil Duma, vameş de Bistriţa, către Guvernul ardelean, despre plăieşi şi starea de lucruri la hotarul cu Moldova. No. 2972, pag. 1576.

1720, 26 Februar. „Stoian Zgranţă" cu soţia, Maria, schimbă nişte case în Braşov cu Radu Burghez, dând el casa răposatului Ion Tampa şi adăugind 522 bani gata. No. 2973, pag. 1578.

1720, 28 Mart. Însemnarea preoţilor din Săliştea Sibiiului. No. 2794, pag. 1578.

1720, 24 Iunie-24 Iulie. „Popa Radul Teamp[ea]" arată că „Paraschiva lui Leondari" a luat „din boltă de la Pătru Bibosul o ladă şi un sipet şi o şcatulcă cu sticle şi o plapomă şi un covor vechi şi o faţă de perine cu puţintică pânză şi nişte dăsagi cu alte unealte şi un strai şi o perină veache" şi că „chir Dumitru" (Zeusta) a ridicat „2 ştuci de tulpan, 11 litre mătase cărmizie" şi două „risuri" de hârtie. No. 2975, pag. 1578.

1721. Universitatea Saşilor către Guvernul Ardealului, despre cursul zloţilor româneşti. No. 2976, pag. 1579.

1721. Lămuriri statistice despre satele româneşti Tilişca, Galeş, Vale, Săliişte, Sibiiel şi Cacova. No. 2977, pag. 1580.

1721, 22 April. Ignaţiu Haan către judele Sibiiului, despre neorânduiala de până acum la vama oilor ce se întorc din Ţara-Românească. No. 2978, pag. 1583.

1721, 29 April. Ioan Macskási, vameşul Ardealului, către Sibiieni, cu noua orânduire a oilor şi vitelor ce pasc peste munţi. No. 2979, pag. 1585.

1721, 6 Maiu. Răspunsul Sibiienilor la propunerile lui Ioan Macskási. No. 2980, pag. 1587.

1721, 9 Maiu. Ignaţiu Haan, consilier cameral, către Sibiieni, despre propunerile lui Macskási. No. 2981, pag. 1588.

1721, 9 Maiu. Lămuririle lui Ignaţiu Haan, în chestia pagubelor aduse Vămii de trecerea oilor la păşune peste munţi. No. 2982, pag. 1589.

1721, 10 Octombre. Contribuţia de trăsuri şi slujbe a Scaunului Tălmaciului. No. 2983, pag. 1590.

1722, 4 Mart. Plângerile Saşilor către Teologul unit şi preoţimea sa, în ce priveşte abuzurile acestora. No. 2984, pag. 1591.

1722, 3 Iulie. Protopopul de Năsăud, Atanasie, către Bistriţeni, cu plângerea că preoţii i-au fost puşi la „porţie". No. 2985, pag. 1592.

1722, 6 August. Gheorghe Regay, teologul Bisericii unite, către Sibiieni, despre plângerile preoţiior români. No. 2986, pag. 1593.

1722, 12 August. Sibiienii către Gheorghe Regay, „Wallachorum unitorum theologus", despre zădărnicia plângerii preoţilor români că li se calcă drepturile. No. 2987, pag. 1593.

1722, 1-iu Septembre. A. Teutsch către teologul unit Gheorghe Regay, despre preoţii români din Avrig, cari fac rachiu. No. 2988, pag. 1594.

1722, 4 Octombre. Plângerile Sibiienilor către Guvernul Ardealului, şi pentru ducerea de lucruri până la Râmnic şi Craiova, ş. a. No. 2989, pag. 1595.

1722, 23 Octombre. Antoniu Kiffer, superior iezuit la Sibiiu, către preoţii români din Mohul, arătând că Vlădica şi „teologul" li poruncesc a nu-şi refuzà nimănui serviciile. No. 2990, pag. 1596.

1722, 3 Novembre. Antoniu Kiffer, superior iezuit la Sibiiu, despre preotul român din Mohul. No. 2991, pag. 1596.

1722, 6 Decembre. Contele Sigismund Kornis, guvernator al Ardealului, către Sibiieni, mustrându-i pentru călcarea privilegiilor preoţilor uniţi. No. 2992, pag. 1597.

1722, 6 Decembre. Contele Sigismund Kornis, guvernator. al Ardealului, către Sibiieni, despre călcarea privilegiilor preoţilor uniţi şi apropiata venire la ei a episcopului Ioan Pataky. No. 2993, pag. 1597.

1722, 18 Decembre. Contele Sigismund Kornis către Andreas Teutsch, consilier guvernial, despre nevoia de a se observà privilegiile preoţilor uniţi. No. 2994, pag. 1598.

1722, 22 Decembre. Sibiienii către alte Scaune, despre ce se spune cu privire la tratarea preoţilor români uniţi. No. 2996, pag. 1599.

1722, 24 Decembre. Sfatul Mediaşului către Stainville, despre certele cu preoţii români, cari nu voiesc a plăti pentru pământurile lor. No. 2996, pag. 1599.

1722, 25 Decembre. Sfatul din Cohalm către Andreas Teutsch, despre lipsa de preoţi români între ei, afară de Şona şi Ticuşul-Românesc. No. 2997, pag. 1600.

1722, 26 Decembre. Braşovenii către Sibiieni, despre plângerile preoţilor români uniţi, arătând că la ei sunt mai mulţi de cei cari au rămas în legea veche. No. 2998, pag. 1601.

1722, 27 Decembre. Sfatul din Cincul-Mare către Andreas Teutsch, în chestia plângerii făcute de preoţii uniţi. No. 2999, pag. 1602.

1722, 28 Decembre. Sfatul din Sas-Sebeş către Sibiieni, cu privire la reclamaţiile preoţilor uniţi. No. 3000, pag. 1602.

1722, 31 Decembre. Bistriţenii către Sibiieni, despre situaţia preoţilor uniţi din Scaunul lor. No. 3001, pag. 1603.

1723, 17 Ianuar. Guvernul oltean către contele de Königsegg, cu privire la boierul Merişanul. No. 3002, pag. 1604.

1723, 3 April. „Radul Căčulă, înpreună cu Radul Pančova", dau zapis lui Gheorghe Draut, judeţul Braşovului, că se fac chezaşi „pentru Enache croitoru şi pentru fameaia lui Sora, de o am scos din prinsoare", puindu-şi degetele (scrie „Oancea Logofătul"). No. 3003, pag. 1605.

1723, 28 Decembre. „Săboraşul rumănesc de la oraşul Bistriţei" (preuţii din satele olatului), către Sfatul oraşului, plângându-se că satele-i despart de „feciorii" lor nedespărţiţi „carii-s într'o pită cu noi", cerând scutire pentru „feciori", cum sunt scutiţi „feciorii" „giuzilor", crainicilor, slobodnicilor. No. 3004, pag. 1605.

1724, 23 Iulie. Episcopul român Ioan Pataky către Ioan Teutsch, despre situaţia fiscală a preoţilor români. No. 3005, pag. 1605.

1724, 24 Iulie. Însemnare a preoţilor români din Sad. No. 3006, pag. 1606.

1724, 7 August. Sibiienii către episcopul român Ioan Pataky, cu privire la reclamaţiile sale în folosul preoţilor uniţi din satele Sad, Cârţa şi Săcădate. No. 3007, pag. 1607.

1724, 24 Septembre. Rescript imperial către feldmareşalul conte de Königsegg, în chestia zloţilor munteni. No. 3008, pag. 1608.

1725. Lămuriri către Sibiieni, de la preoţii uniţi din Săcădate şi Mohul. No. 3009, pag. 1609.

1725, 16 Iulie. Episcopul român Ioan Pataky către Ioan Teutsch, despre dijmuirea grâului preotului unit din Sad pentru pastorul vecin. No. 3010, pag. 1610.

1725, 25 Iulie. Ioan Teutsch către episcopul român Ioan Pataky, în chestia dijmuirii preotului unit din Sad. No. 3011, pag. 1611.

1725, 1-iu August. Episcopul român Ioan Pataky către Andreas Teutsch, pentru drepturile preoţilor uniţi. No. 3012, pag. 1611.

1726, 29 Ianuar. Guvernul ardelean, despre vânzarea la licitaţie a averii principelui Mihail Apaffy, poate şi pentru datoria moldovenească. No. 3013, pag. 1612.

1726, 16 August. Braşovenii către Guvernul Împărătesc, arătând legăturile de negoţ, între altele aducerea de mărfuri lipscăneşti în Ţara-Românească. No. 3014, pag. 1613.

1726, 6 Decembre. A. Teutsch către Sibiieni, între altele, despre negocierile privitoare la preoţii uniţi pe care le poartă cu plenipotenţiarul episcopului Pataky. No. 3015, pag. 1614.

1727. Protopopii din Luncă, Beinş, Cefa, Popmezău, Peşteş către Guvernul ungar, despre prigonirea legii ortodoxe. No. 3016, pag. 1615.

1727, 1-iu Iulie. Hotărârea adunării din Olosig de a nu se supune protopopii români episcopului român. No. 3017, pag. 1617.

1727, 1-iu Iulie. Dregătorii comitatului Bihorului către Guvernul ungar, despre abuzurile episcopului de Arad. No. 3018, pag. 1618.

1727, 1-iu Iulie. Dregătorii comitatului Bihorului către agentul lor la Curte, despre amestecul episcopului de Arad în comitat. No. 3019, pag. 1618.

1727, 7 Iulie. Poruncă de la comitat către protopopul român, pentru oprirea amestecului Vlădicilor sârbi în afacerile Bisericii româneşti. No. 3020, pag. 1619.

1727, 1-iu August. „Radul Sănătescul, Cămăraş", către „jupânul Marcoş" (Wagner) din Braşov, pentru afacerile lui cu „jupânul Andrei", care ziceà „judeţului" „că nu iaste soţie cu Costandin pă miiare şi čara care oprisămŭ, şi apoi s'au dovedit că au fost soţie",

precum şi în ce priveşte nişte buţi de vin, cerând a i se scrie prin „jupânul Mogoş". No. 3021, pag. 1620.

1727, 11 Octombre. Guvernul ardelean către Împărat, despre zloţii munteni şi exportul de vinuri şi porci peste munţi. No. 3022, pag. 1620.

1727, 4 August. Comitele Nicolae Pálffy către dregătorii comitatului Bihorului, despre nevoia de a se opri în exercitarea funcţiunilor sale între Români episcopul de Arad Vichentie Ioanovici. No. 3023, pag. 1621.

1728, 10 Ianuar. „Radul Drogoi Găleşăscul, neguţătorul den Craiova", către „jupânul Marcoş [Wagner], procatorul al cinstitului Sfatu al Braşovului", despre „pârlejul" de scris ce-i dă plecarea lui Pană Condoiane „la partea turcească cu jupân Nedelco, pă la Cămpina", lăsând răspuns prin Gheorghe Cătana, fost slugă la Mihalache Condoiane; e de nevoie să se „protăştăluiască" pentru ca Pană să fie silit a lăsa chezaşii, cu privire la o datorie către sora „Chiraţa, iar arbănăşaşte îi zicu Ţana", după zapise luate de Pană, Mihalachi şi Mihalce „cu silă turcească" şi „ca nişte fraţi fără doru"; averea e „la bolta jupânului Hristii, fecorul Ceşmegiului, care cântă acii la biserică"; Mihalcea a trimis pe Costandin „care a fost vameş la Ocna Moldovei" în Bucureşti să ia şi banii ei de la „jupânul Dumitru Ghizdaveţu", dar acesta erà la Constantinopol, iar el, Mihalcea, e numai „procator" şi Pană „daugiu"; cere a se isprăvi iute, fiind „un lucru bagdatelu, care o cumpanie neguţătorească o ar fi putut isprăvi în trei zile", evitându-se amestecul lui Mihalachi, care ar fi având „un dres" de la Beciu şi ar puteà „răzvrăti judecata, şi să o rădice şi dă acii, la altă parte"; vrea „arestu" pentru Pană, dacă nu chezaş. No. 3024, pag. 1622.

1728, 14 Ianuar. Sfatul din Braşov către „jupânul Nedelco", despre mărturisirea lui Pană, „după ce au vrut să-l pue la jurământă", arătând că Goleşescu, cumnat al lui Pană, aveà scrisori de la „Măriia Sa ghenărariul"; cerându-i să vie cu „zapisul": „şi te fereaşte de gălcevi, nu le cumpără singur cu bani". No. 3025, pag. 1622.

1728, Februar. „Radul Braşovianul", „Lobonţul", arată că s'a tocmit cu Ştefanŭ, fratele Nedelcul", să meargă la Bucureşti, la acest „jupân Nedelcul Agi-Hristea", căutându-l întâmplător şi la Zimnicea, ori trimiţând „cărţile" şi la „Alvantahor" (Arvanitochori), cu preţ de 3 zloţi şi jumătate; de nu-l va găsi, vor trimite „vameşii om cu plată". No. 3026, pag. 1622.

1728, 1-iu Februar. „Radul Drăgoi Găleşăscul" cere de la Braşoveni „carte de afurisanie, să fie slobod ca să să citească după obiceaiul nostru", scrisoare la Nedelco Bunbacarul, dându-se zapisul lui „Mogoş Vasilie", „adistanţion" („adestaţionuri") în această privinţă, „cărţile" de la Cernavoda în care e vorba şi de „Istratie Lipţcanul", un „memoriiamele", pentru văduva „Popii Alexe". No. 3027, pag. 1623.

1728, 24 Maiu. „Radul Dumei, Dumitru Ionaşu, Ion Grid, Stanţul Şetrarul", despre „socoteala lui Ion Stoenel din preună cu Văsii Romcea şi Vlad Ţiganul". No. 3028, pag. 1623.

1728, 19 August. „Zamfira a răposatul[ui] Manului Apostol" către Braşoveni, despre „un Stoica ce iaste închis de nepotul nostru Costandin pentru o mare pagubă ce ne-a au făcut aicea", în nişte scule, în „2 săculeaţe ale noru-mea", depuse la el „până voi veni de la ţară", amintind cererea lui nedreaptă de a i se plăti munca făcută, „că s'au ruptu, rădicăndŭ avuţiia de la 7 case, peste bolovani": „hoţul până îl duce să-l şi spânzure, adevărul nu mărturiseaşte". No. 3029, pag. 1623.

1729, 17 Februar. Cancelaria ardeleană din Viena către cea austriacă, în privinţa dreptului de adăpost al dezertorilor în biserici şi mănăstiri, arătând e de nevoie să se aştepte numirea celor doi episcopi români. No. 3030, pag. 1623.

1729, 22 Februar. Guvernul ardelean către Sibiieni, despre ciuma din principate (şi la Galaţi). No. 3031, pag. 1624.

1729, 12 April. Cancelaria ardeleană din Viena către Consiliul de războiu, despre numirea

unui căpitan al Făgărașului după Simion Boér și despre starea preoților români de acolo. No. 3032, pag. 1625.

1729, 6 Maiu. Cancelaria ardeleană din Viena, despre numirea episcopului Ioan Klein. No. 3033, pag. 1625.

1729, 6 Maiu. Împăratul Carol al VI-lea numește pe Ioan Klein episcop al Românilor uniți. No. 3034, pag. 1626.

1729, 4 Iulie. Cancelaria ardeleană din Viena către Camera Imperială, despre cearta cu Moldova pentru hotarul în părțile Ciucului, Gurghiului și Bistriței. No. 3035, pag. 1626.

1729, 17 Decembre. Guvernul ardelean către Sibiieni, despre stările bisericești ale Românilor după moartea episcopului Ioan Pataky. No. 3036, pag. 1627.

1730, 17-27 Iulie. „Todoran Zelinca" către „jupânulŭ Morcăș Vognărŭ", îndatorindu-se, pentru o datorie, „să nu beau vin, nici rachiu, nici miedŭ, ci, viindu-m betejală de la Dumnezău, la betejală să beau cu socoteală, câte pățânelŭ", primind altfel a fi pus „în obeade și în temnița cea rea și 100 de lopățŭ la cur, și dumnealui să aibă a mă țâneà în temniță numai cu pită și cu apă, un anŭ". No. 3037, pag. 1629.

1730, 30 Iulie. Contract între Ioan Barth, tipograf în Sibiiu, de o parte, și un alt Sibiian, pentru facerea matricei de literă cerută de episcopul Râmnicului. No. 3038, pag. 1629.

1730, 14 Octombre. Cancelaria ardeleană către Consiliul de Războiu, despre cererea lui Ioan Inochentie Klein, episcop român unit, de a fi apărat de încălcările episcopilor ortodocși de Hust și Arad. No. 3039, pag. 1630.

1730, 29 Novembre. Guvernul ardelean către Sibiieni, despre ciuma din Moldova și Polonia. No. 3040, pag. 1630.

1731, 30 Ianuar. Mihai-Vodă Racoviță, Domnul Țerii-Românești, către Brașoveni, cu mulțămiri pentru felicitările lor la suirea în Scaun. No. 3041, pag. 1632.

1731, 26 Iunie. Guvernul ardelean către Sibiieni, despre starea țerănimii în părțile Făgărașului. No. 3042, pag. 1632.

1731, 7 Septembre. Anușca către „jupun Moarcăș" (Wagner) din Brașov, pentru „banii de la Ion Grid", arătând ce-i scrie „nepotul Stae"; altfel va face „mare strânsoare". No. 3043, pag. 1635.

1732. Reformații din Ardeal către Împărat, despre nedreptatea ce li se face în folosul clerului românesc. No. 3044, pag. 1635.

1732, 22 Mart. Guvernul ungar către dregătorii comitatului Arad, despre întărirea de Împărat a episcopilor Vichentie de Carlovăț și Isaia Antonievici de Arad. No. 3045, pag. 1637.

1732, 9 April. Însemnare despre memoriul prezintat la Viena de episcopul Klein cu privire la drepturile Bisericii sale. No. 3046, pag. 1638.

1732, 26 April. Guvernul ungar orânduiește cercetare pentru a constată dacă ortodocșii țin serbătorile odată cu catolicii. No. 3047, pag. 1638.

1732, 30 April. Hotărâre în procesul dintre Ioan Barth și Binder, de o parte, și Cristian Witsch, de alta, pentru materialele comandate de episcopul de Râmnic. No. 3048, pag. 1639.

1732, 1-iu Maiu. Episcopul de Râmnic (?) către meșterii de literă din Sibiiu, despre comanda ce a făcut. No. 3049, pag. 1640.

1732, 9 Maiu. Declarație a lui Dumitru Râmniceanul, șeful tipografiei și săpător de slove, cu privire la comanda episcopului de Râmnic. No. 3050, pag. 1640.

1732, 11 Decembre. Împăratul către dieta ardeleană, cu privire la plângerile lui Ioan Inochentie Klein că nu i se observă privilegiile. No. 3051, pag. 1641.

1733, 10 Mart. Guvernul ungar opreşte amestecul episcopului Isaia de Arad în afacerile uniţilor. No. 3052, pag. 1643.

1733, 28 Maiu. Magistratul braşovean către Grigore-Vodă Ghica al Ţerii-Româneşti, cu felicitări de Domnie nouă. No. 3053, pag. 1643.

1733, 24 Maiu st. v. Grigore Ghica-Vodă către Braşoveni, răspunzând la felicitările lor de Domnie nouă. No. 3054, pag. 1644.

1733, 5 Octombre. Generalul de Wallis dă voie Şcheilor din Braşov a face negoţ la Câmpina şi fără carantină. No. 3055, pag. 1644.

1734, 10 Februar. Împăratul Carol al VI-lea către Guvernul ardelean, arătând că a îngăduit unui ofiţer care-şi găteşte „legiunea" călăreaţă să caute ostaşi şi în Ţara-Românească. No. 3056, pag. 1645.

1734, 23 Mart. Generalul de Wallis către Sibiieni, despre zvonul că Tatarii ar fi la hotarele Moldovei. No. 3057, pag. 1645.

1734, 8 Iunie. Constantin-Vodă Mavrocordat către Braşoveni, pentru un hoţ prins. No. 3058, pag. 1646.

1734, 23 August. Împăratul Carol al VI-lea către Guvernul ungar, despre plângerile cu privire la preoţii ortodocşi bigami. No. 3059, pag. 1646.

1735, 10 Ianuar. Grigore Ghica-Vodă către Braşoveni, despre negustorul Coandă din Braşov, care-şi dase la păscut oile. No. 3060, pag. 1647.

1735, 1-iu Mart. Guvernul ungar orânduieşte cercetarea neînţelegerilor dintre vicariul diecezei catolice din Oradea-Mare şi episcopul sârbo-român ortodox din Arad şi a dorinţei Împăratului de a se face o statistică a uniţilor şi neuniţilor. No. 3061, pag. 1648.

1735, 17 Mart. Guvernul ardelean către Împărat, despre starea înapoiată a Românilor uniţi. No. 3062, pag. 1649.

1735, 24 Octombre. Împăratul către Guvernul ardelean, despre plângerile clerului unit. No. 3063, pag. 1652.

1736. Statele Ardealului către Guvernator, despre cererile episcopului Klein. No. 3064, pag. 1653.

1736. Motive înfăţişate de Iezuiţii Antoniu Gallob şi Gheorghe Regay Statelor ardelene pentru scutirea preoţilor uniţi. No. 3065, pag. 1654.

1736. Observaţiile dietei ardelene cu privire la cererile clerului unit românesc. No. 3066, pag. 1655.

1736. Observaţii cu privire la deosebirea dintre preoţii uniţi şi cei catolici, învinuindu-se aspru episcopul Klein. No. 3067, pag. 1656.

1736. Cererile clerului român unit către Guvernul ardelean. No. 3068, pag. 1659.

1736, 18 Ianuar. Protopopul Popovici şi preoţii din Sânmartin, Berzencze, Ermellyék către dregătorii comitatului Bihorului, despre ce au să sufere pentru că sunt uniţi. No. 3069, pag. 1660.

1736, 19 Ianuar. Guvernul ardelean către Sibiieni, despre datoria de a se păstrà, în ce priveşte afacerile religioase ale Românilor, situaţia din trecut. No. 3070, pag. 1663.

1736, 1-iu Mart. Ladislau Fekete, ofiţer, raportează despre împotrivirea ce a întâlnit la Pauleşti, unde oamenii se ridicaseră contra vice-protopopului. No. 3071, pag. 1664.

1736, 8 Maiu. Guvernul regal ungar către dregătorii Comitatului Aradului, despre o adunare a Românilor la Hălmagiu. No. 3072, pag. 1665.

1736, 23 Maiu. Guvernul regal ungar către dregătorii comitatului Aradului, despre alegerea uniţilor de neuniţi. No. 3073, pag. 1665.

1736, 11 Iunie. Statele ardelene hotăresc asupra cererilor episcopului Klein. No. 3074, pag. 1666.

1736, 25 Iunie. Marchisul Guadagni (Vadány) către dregătorii comitatului Aradului, despre adunările tainice ţinute de Românii din părţile lor. No. 3075, pag. 1667.

1736, 27 Iulie. Împăratul Carol al VI-lea către dregătorii comitatului Bihorului, despre ameninţările turburătoare ale episcopului de Arad faţă de cei ce vreau să treacă la Unire. No. 3076, pag. 1668.

1736, 31 Iulie. Guvernul ungar către dregătorii comitatului Bihorului, despre statistica uniţilor şi neuniţilor în acel comitat. No. 3077, pag. 1668.

1736, 10 Decembre. Isaia Antonovici, episcop de Arad şi Oradea-Mare, către Curtea împărătească, despre piedecile ce i se pun în exercitarea puterii sale duhovniceşti. No. 3078, pag. 1669.

1737 (c.). Braşovenii către Domnul Ţerii-Româneşti, rugându-l ca, pentru exportul vinurilor la ei, să „mai lărgească opreala cea foarte strâmtă", şi să îndemne pe Şchei, ca un „titor", să-şi primească înapoi pe preotul Teodor, cunoscut şi lui Dudescu Marele-logofăt. No. 3079, pag. 1670.

1737. Preoţii uniţi din protopopiile Bertiului, Bistriţei şi Lăcşagului, către Guvernul ungar, despre vicariul episcopal din Arad, care lucrează impotriva Unirii. No. 3080, pag. 1670.

1737, 10 Mart. „Popa Theodor de la Şcheai" către Braşoveni, despre cearta lui pentru protopopie cu „popa Radu", arătând că protivnicii săi îi zic: „protopop săsescu" şi-l înegresc şi la Curtea munteană şi la „Climent Ribniceanul" (episcopul de Râmnic), care, înţeles cu Mitropolitul sârbesc, se va sili a fi Vlădică şi peste Românii de supt puterea Braşovului, „după pofta Şcheailor", făcând „obiceaiuri preoţilor, cum sânt la Munteani", pe când ar trebui să aibă numai „poclonul vlădicescu, de popă", hirotoniile şi dreptul de a fi pomenit în biserici. No. 3081, pag. 1671.

1737, 26 April. Guvernul ungar către episcopul de Oradea-Mare, despre situaţia uniţilor din comitatul Bihorului. No. 3082, pag. 1671.

1739, 26 Septembre. Guvernul porunceşte a se băgă de seamă bine ca ţeranii să nu fugă de sărăcie peste munte, ci paza de hotare să se facă bine, mărindu-se chiar numărul grănicerilor. No. 3083, pag. 1671.

1741, 7 Ianuar. „Manda comitissa Balacsánka" (Smaranda Bălăceanu) către Braşoveni, pentru o judecată cu unul dintre ai lor. No. 3084, pag. 1672.

1741, 24 Novembre. Guvernul ungar către dregătorii comitatului Bihorului, despre plângerile neuniţilor din acele părţi că sufăr prigoniri. No. 3085, pag. 1672.

1741-2 (7250). Înştiinţare de plăieşi către sate, pentru primejdiile din munţi, unde „să scură apele". No. 3086, pag. 1672.

1742. Ladislau Seresli şi Gheorghe Gusi către Curte, despre călcarea privilegiului religiei ortodoxe la Oradea-Mare. No. 3087, pag. 1672.

1742. Ladislau Seresli şi Gheorghe Gusi din Oradea-Mare către Împărat, despre amestecul catolicilor în rosturile Bisericii ortodoxe, cu silirea celorlalţi la serbătorile lor. No. 3088, pag. 1673.

1743, 5 Iulie. „Protoprezviterul Efstatie Vasilievici" către „cumnatul Opra" ca să dea de ştire despre moartea „Volfoaii", la „Pătruburg, în casa prinţipului Costandin Antohie [Cantemir]", cu „popă săsescu" şi „notareş înpărătescu", fiilor ei din Braşov, „în Târgul Grăului". No. 3089, pag. 1674.

1744, 10 Iunie. „Georgius comes Cantacuzenus" (Iordachi Cantacuzino) către Braşoveni, despre creditorii săi. No. 3090, pag. 1674.

1744, 19 Novembre st. v. Constantin-Vodă Mavrocordat, Domn al Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre dorinţa lui de a li fi folositor. No. 3091, pag. 1675.

1745, 3 Augut st. v. Constantin-Vodă Mavrocordat, Domn al Ţerii-Româneşti, către Braşoveni,

arătând că a răspuns verbal trimisului, în privinţa „oieritului oilor lăcuitorilor acei părţi cari vor erná aici în ţară". No. 3092, pag. 1675.

1746, 11 Ianuar. Comisiunea sanitară arată că lângă Câmpulung şi Focşani s'a ivit boala de vite, îndemnând a nu se trimite vitele spre păşune acolo. No. 3093, pag. 1675.

1746, 15 April. Măsuri luate de Guvernul împărătesc contra clericilor veniţi de peste munţi. No. 3094, pag. 1675.

1747, 12 Maiu. Delegaţii la Sibiiu ai Braşovenilor arată că porunca dela Comisiunea Sanitară e să se păstreze contumacia pentru ciobanii ce vin de peste munţi şi să se bage de seamă să nu treacă graniţa colibaşii de la Braşov. No. 3095, pag. 1676.

1747, 30 Maiu. „Toma Gulianó, biv Vel Stolnic, ispravnic Praovei", către Braşoveni, despre oprirea, poruncită de Domn a „oilor lui Stoian Huia şi oilor lui Pătru Blegul", închizându-se, la Braşov, un al treilea, Radul şi văduva lui Stoian, Sora, cu arătare că s'a hotărât acum ca „împărţirea bucatelor" să se facă „la hotariu", „la mănăstirea Sinaia". No. 3096, pag. 1676.

1747, 2 Novembre. Gheorghe Cantacuzino către Braşoveni, despre împlinirea unei datorii. No. 3097, pag. 1677.

1747, 5 Novembre st. v. Constantin-Vodă Mavrocordat, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre procesul lui Constantin Lupoianu, Logofăt de Vistierie. No. 3098, pag. 1677.

1747, 5 Novembre st. v. Constantin Lupoianu către Domnul muntean, despre averea surorii sale Despa, măritată cu Şerban Cantacuzino şi apoi cu Mincul Herţ, arătând că a reclamat-o în zădar şi tatăl său vitreg, Gheorghe din Trapezunt. No. 3099, pag. 1678.

1748, 19 Februar. Braşovenii către Guvernul ardelean, despre ceata de tâlhari munteni care a săvârşit un furt la Zărneşti şi e acum în temniţă la ei, arătând că s'au început negocieri cu Domnul muntean şi cerând instrucţii. No. 3100, pag. 1679.

1748, 12 Mart. Guvernul ardelean către Braşoveni, cu ordinul ca Românii să nu fie lăsaţi a trece în Ţara-Românească şi Moldova, aducând acasă molima ciumei. No. 3101, pag. 1679.

1748, 9 Maiu. Grigore-Vodă Ghica, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre felicitările lor pentru suirea lui în Scaun, cu făgăduieli. No. 3102, pag. 1679.

1748, 29 Iulie. Baronul de Platz către Braşoveni, despre una din fetele Bălăceanu, care merge la Bucureşti, pe când alta va rămânea la Braşov ca să-şi încaseze o datorie. No. 3103, pag. 1679.

1748, 24 August st. v. Grigore Ghica-Vodă, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre cererea parohului din Şcheiu, venit la el, pentru a se îngădui unirea bisericii cu un paraclis. No. 3104, pag. 1680.

1749, 5 Mart st. v. Grigore-Vodă Ghica, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre un negustor de tutun. No. 3105, pag. 1681.

1749, 5 Mart st. v. Grigore Ghica-Vodă, Domn al Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre 2.000 de ocă de făină ce cumpără pentru el Hagi-Apostol, cămăraş de Ocna. No. 3106, pag. 1681.

1749, 11 Mart st. v. Grigore-Vodă Ghica al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre „Bărseanii carii vin dă ernează cu oile aicea în ţară" şi cărora li se ieau oile „în sală" de „saigii împărăteşti", arătând că a poruncit să nu se îngăduie decât vânzarea „cu bună tocmeală" şi a pus în vedere aceasta şi „vechilului dumnealui Casab-Başi, Agăi", cu adausul că şi Bârsanii trebuie să ţie seamă de dreptul saigiilor de a cumpără cei d'intâiu, şi „să nu tăinuiască oile". No. 3107, pag. 1682.

1749, 13 Mart st. v. Barbul Văcărescul Vel Vistier către Braşoveni, despre poruncile ce s'au dat în sensul arătat prin nl precedent „ispravnicilor judeaţelor", adăugindu-se că

saigiii n'au drept să iea „oile de prăseală, ci numai ceale stearpe“: cine ar fi supărat de ei, se poate plânge la Divan. No. 3108, pag. 1682.

1750 (c). Însemnare a unui sătean din părţile Bistriţei, cu privire la iertarea unui vinovat. No. 3109, pag. 1682.

1750 (c.). Socoteală de stâni ardelene ce pasc în Moldova, către vameşul Bistriţei. No. 3110, pag. 1682.

1750 (c.). Însemnarea averii unui sătean din părţile Bistriţei. No. 3111, pag. 1682.

1750 (c.). Gacia Călţunoaia către un Ioan, despre locurile ce i-au luat cumnaţii. No. 3112, pag. 1684.

1750, 8 Maiu. „Sătenii din Năsăud, anume judele . . . şi cu pârgarii săi . . . şi alţi săteni“, se plâng la Bistriţa de purtarea unui „slobodnic“. No. 3113, pag. 1684.

1750, 6 August. Măsuri luate de Braşoveni, cu voia comandantului Ardealului, baron de Teutsch, pentru a se feri de ciuma care a izbucnit la Ploieşti. No. 3114, pag. 1684.

1751, 30 April st. v. Grigore-Vodă Ghica al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre nişte păstori de dincolo opriţi pentru că luaseră nişte cai ai boierului Alexe. No. 3115, pag. 1685.

1751, 18 Maiu st. v. Manolachi Lambrinò către Braşoveni, despre un om al său urmărit de dânşii. No. 3116, pag. 1686.

1751, 15 Decembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, oprind, din cauza ciumei, orice comunicaţie cu Ţara-Românească. No. 3117, pag. 1686.

1752 (? de fapt 1732), 8 Ianuar st. v. Constantin-Vodă Mavrocordat al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre felicitările ce i-au adus la venirea în Domnie. No. 3118, pag. 1687.

1752, 26 April. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre un călugăr care umblă prin ţară, ţinând adunări de popor şi uneltind ceva. No. 3119, pag. 1688.

1752, 15 Iunie st. v. Grigore-Vodă Ghica al Ţerii-Româneşti către generalul-conte de Wallis, despre fugarii din judeţul Secuienilor. No. 3120, pag. 1688.

1752, 6 Iulie. Generalul-conte de Wallis către Braşoveni, întrebând ce e de răspuns la scrisoarea de supt No. precedent a Domnului muntean. No. 3121, pag. 1688.

1752, 14 August. Grigore-Vodă Ghica al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre plângerea lor, prin scrisoarea adusă de „Bratul dela Săceale“, cu privire la oierit, pe care-l vrea ca mai înainte, ori măcar ca anul trecut, arătând că n'a luat mai mult decât 15 bani de oaie în trecuta Domnie, dar că în a doua a înlăturat, ca „obiceaiu fără de cale“, datina de a se plăti numai 10 parale; pentru văcărit, care se plătiă înainte de el odată cu ţeranii şi de două ori pe an, l-a redus la un singur termin, şi, la cererea lor de a fi înlocuit pentru Bârsani cu un „nart“ de jumătate de taler, cere „un zlot vechiu, scăzând jumătate“ faţă de ultima plată, hotărând acelaş termin ca pentru oierit şi iertând ierbăritul; bine înţeles cu condiţia de a nu trece vitele ţeranilor ca ale lor. No. 3122, pag. 1689.

1752, 14 August. Braşovenii către Domnul muntean, cu rugămintea de a păstrà condiţiile de până acum de oierit şi văcărit pentru păstorii munteni ce vin la ei. No. 3123, pag. 1689.

1753 (c.). „Noi, toţi oeri din Ţara Bârsii“, către „Maistratul“ Braşovului, despre învoiala ce au făcut ei, „streini“, de a dà la văcărit 22 parale „de vită mare“, cu „carte“ de la Domn, de la „Brâncoveanu“, Banul Barbu Văcărescu şi Vistierul Ştefan Văcărescu către „domnul Zivolt judeţul“, despre oprirea cărţilor şi cererea de a plăti 66 parale, încă de anul trecut; sunt gata a răspunde cheltuiala de atunci, dar să capete cărţile cu care se pot îndreptăţi. No. 3124, pag. 1689.

1753, 26 Mart. Grigore-Vodă Ghica al Ţerii-Româneşti, despre plângerile Braşovenilor cu privire la văcărit şi măsurile luate de el. No. 3125, pag. 1689.

1753, 17 April. Contele de Wallis către Braşoveni, trimiţându-li pentru conformare răspunsul său către Domnul muntean. No. 3126, pag. 1690.

1753, 21 April. Carte de judecată a lui „A. biv Vel Sărdar", pentru „Petco Eneşoiu ot Braşov", care cereà de la tată „zestrile mume-sii" înaintea Domnului, care l-a adus cu „Tudor Slăvescu, copilul din casă", la Divan; averea cuprinde vie la Cernăteşti, „pistoale cu tocuri"; se dă „zecuiala şi trepădul copilului din casă". No. 3127, pag. 1690.

1753, 14 Maiu. Braşovenii către comandantul Ardealului, despre zăbava despăgubirii din partea Domnului muntean a supuşilor lor dăunaţi de văcăritul crescut. No. 3128, pag. 1690.

1753, 29 Iulie. Braşovenii către comandantul Ardealului, cu privire la vitele ce păşunează peste munţi. No. 3129, pag. 1690.

1753, 7 August st. v. Mateiu-Vodă Ghica, Domnul Moldovei, către Braşoveni, despre venirea sa în Domnie, poftind pe păstorii lor în ţară, cu oierit de 8 bani. No. 3130, pag. 1691.

1753, 23 Septembre. Constantin Văcărescu Vel Spătar către Braşoveni, despre stăruinţile sale în afacerea taxelor şi rezultatul lor: dacă s'ar fi scăzut oieritul la 10 bani, „vecini noştri turci de pă la margine şi alţi" ar fi cerut să dea poate numai 8, „şi s'ar fi pricinuit mare pagubă la Cămara Mării Sale lui Vodă" — adăugind că s'a desfiinţat ierbăritul; în schimb ei ar trebui să îndemne a veni şi pe „cei de spre partea Sibiului", cărora Domnul e gata a li face şi lor „aşăzământu"; beglicgiii nu vor mai „face sălnicii" în primăvară. No. 3131, pag. 1692.

1753, 26 Septembre. Constantin-Vodă Racoviţă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre sosirea trimişilor „Maistratului" pentru orânduirea oieritului şi văcăritului: a hotărât, „pentru toţi cei den Ţara Ungurească, de spre partea Braşovului şi a Ţări Bârsi" taxa de „16 bani pol, adică 15 bani vechi", şi „poclonul de nume, după obiceiu", ca oierit, desfiinţându-se vama oilor „care scoboră vara pin munţi, de le pun la stâni şi fac caşcaval, şi apoi iarăşi le trec în Ţara Ungurească" (2 bani oaia) şi vama corespunzătoare a vitelor şi cailor, ţinuţi vara pe munţi şi duşi apoi îndărăt, „de vreme ce de spre oile şi vitele acestea să face bişug şi adaos la malimiri"; văcăritul, de se va scrie, va fi 66 de bani de cap, scutiţi fiind cei doi cai cari duc „odăile" după oi, dar „judeţul" va „dà paşuşe la toate turmele", cu „numele şi polecrele" stăpânilor şi ciobanilor, spre a nu se strecură şi alte vite, ce au a plăti „dupe regula ce va ieşi la pemintiani". No. 3132, pag. 1692.

1753, 27 Septembre. Constantin-Vodă Racoviţă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, arătând că nu poate scădeà oieritul mai jos de „bani 16 pol, adică 15 bani vechi de oae" şi îndatorindu-se ca, în caz de văcărit, că nu ceară dela ai lor mai mult decât 66 de bani „de cal, de bou, de vacă", „şi le-am dat Domniia Mea şi câte doi cai de fieştecare odae, cu care îşi poartă odăile lor dupe oi", iertându-i „de alte angarii ce dà pentru păşunea dobitoacelor lor, câte bani 40, şi vama de oae câte 2 bani, care dela alţi Domni să obicinuise", precum scrie în „aşăzământul" său, şi încheind cu îndemnul ca Bârsanii şi ceilalţi să nu meargă aiurea. No. 3133, pag. 1692.

1753, Novembre. Hotărâre a adunării comitatului Bihorului, cu privire la întrarea tulburătoare a vicariului episcopului neunit de Arad, cu plângerea împotriva prigonirilor religioase din partea oamenilor de la Sârbi. No. 3134, pag. 1693.

1753, 21 Novembre. Notă în Protocolul braşovean că generalul-comandant nu dă voie a se trimite peste munţi scrisori necetite de dânsul. No. 3135, pag. 1695.

1753, 2 Decembre. Ioan Gászy, asesor al tabulei judecătoreşti bihorene, arată că, în Cintelec, oamenii caută să alunge pe preotul unit. No. 3136, pag. 1695.

1754, 10 Mart. Protocol braşovean pentru arătarea locuitorilor din Ghimbav că au arendat

un munte în Ţara-Românească, pentru 27 de lei, lui Cârstea Creţul, care trebui să plătească şi Vistieriei 26 de lei, şi, declarând că a luat asupră-şi numai ierbăritul, el refuză plata dublă: Sfatul îi cere adeverinţa Vistieriei. No. 3137, pag. 1695.

1754, 26 April. Hotărâre a adunării comitatului Bihorului cu privire la preoţii români izgoniţi de sate. No. 3138, pag. 1696.

1754, 25 Maiu. Guvernul ardelean orânduеşte ca, din pricina ciumei ce se întinde dincolo de munţi, să nu treacă nimeni acolo, mărindu-se paza. No. 3139, pag. 1698.

1754, 6 Iulie. Guvernul ardelean comunică un ordin împărătesc pentru paza de ciumă şi oprirea strictă a trecerii celor de peste munţi. No. 3140, pag. 1699.

1754, 20 Iulie. Frăţilă, vătaf de plaiu din Prahova, către Braşoveni, despre dobitoacele ce se ţin abuziv la stânile lor din Ţară. No. 3141, pag. 1699.

1754, 5 August. Braşovenii către generalul-comandant al Ardealului, despre neplăcerile ce întâmpină cu turmele ce trimit în Ţara-Românească. No. 3142, pag. 1699.

1754, 12 August. Braşovenii către comandantul Ardealului, despre izgonirea, cu ameninţări, a oamenilor lor din Ţara-Românească. No. 3143, pag. 1700.

1754, 12 August. Braşovenii către comandantul Ardealului (răspuns la o scrisoare din 5 ale lunii), trimiţându-i privilegiul pentru păşunat al Domnului muntean şi asigurând că el s'a răsgândit spre bine. No. 3144, pag. 1701.

1754, 15 August. Protocol braşovean, despre asigurarea venită de la Domnul muntean şi de la Vistierul Văcărescu că nu se va plăti pentru turme mai mult decât anul trecut. No. 3145, pag. 1701.

1754, 2/13 Septembre. Constantin-Vodă Racoviţă al Ţerii-Româneşti către generalul de Wallis, despre prigonirea colibaşilor lor de oamenii săi. No. 3146, pag. 1702.

1754, 12 Decembre. Braşovenii către comandantul Ardealului, arătându-i că în Moldova, cu toată făgăduiala, oieritul s'a ridicat de la 8 la 10 parale şi că se ieau 2 zloţi şi jumătate dela fiecare turmă, — ei având şepte în douăzeci de locuri: aşteaptă ca intervenţia lui să li aducă şi restituirea taxelor. No. 3147, pag. 1702.

1754, 24 Decembre. Sfatul braşovean hotărăşte să arăte generalului-comandant al Ardealului că ispravnicul de Câmpulung cere taxe nedrepte de la păstorii de porci. No. 3148, pag. 1702.

1755, 11 Ianuar. Generalul-comandant al Ardealului făgăduieşte Braşovenilor să intervie în chestia porcilor şi trimite copia plângerii lor însuşi către Domn. No. 3149, pag. 1703.

1755, 19 Februar. Protocol braşovean, despre declaraţia Domnului Moldovei că n'a putut luà nicio măsură cu privire la plângerile din Ardeal, de oare ce nu i s'a făcut nicio plângere. No. 3150, pag. 1703.

1755, 23 Septembre. Protocol braşovean, cu privire la chemarea de către Domnul Moldovei a ciobanilor, oferind scutiri pentru oi şi cai. No. 3151, pag. 1703.

1755, 18 Decembre. Braşovenii către comandantul Ardealului, cerând a se îngăduì aducerea mai departe a vinurilor muntene ce sunt pe drum, nefiind nicio primejdie de venire a oamenilor de dincolo. No. 3152, pag. 1703.

1756, 9 Mart. Comisiunea Sanitară hotărăşte a se lăsà Românii la oile lor şi negustorii la câştigul lor peste munte, cu condiţie a nu trece plaiul înapoi până la deschiderea graniţei, a se îngăduì transportul de vin muntean, fără proprietari însă şi cu îndatorire pentru cărăuşi a face contumacie de trei săptămâni, a se păstrà păzitori la pasul Timişului, a se oprì dusul trabanţilor la colibaşii de afară, dacă nu vreau să facă zilele de contumacie. No. 3153, pag. 1703.

1756, 26 Mart. Braşovenii către Comisiunea Sanitară, mulţămind pentru măsurile de îngăduinţă şi declarând că ieau asupră-şi garanţia cerută. No. 3154, pag. 1704.

1756, 26 Maiu. Guvernul ardelean iea măsuri cu privire la ciobanii ce se întorc de peste munte dela turmele lor. No. 3155, pag. 1704.

1756, 18 Septembre. Guvernul cere dela Braşoveni însemnarea exactă a ciobanilor de peste munte şi de pe plaiuri. No. 3156, pag. 1704.

1756, 22 Septembre. Guvernul ardelean porunceşte Braşovenilor a se confiscà lucrurile şi mărfurile de peste munţi care sosesc fără stampila vămii („Regin-Zettel"). No. 3157, pag. 1704.

1756, 25 Septembre. Guvernul ardelean comunică Braşovenilor că oricine va trece pe furiş muntele în Ţara-Românească, peste cordon, chiar cu voie dela plăieş, sau păzitor, va fi spânzurat fără zăbavă. No. 3158, pag. 1704.

1756, 12 Novembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, îndemnându-i a opri pe ai lor de la acte de răzbunare pentru că din cauza ciumei a fost cu neputinţă a se judecà mult timp procesele lor cu Moldoveni şi Munteni. No. 3159, pag. 1704.

1757, 17 Mart. Comisiunea Sanitară arată Braşovenilor că oile şi vitele pot fi aduse în Ţara-Românească numai după o cercetare temeinică. No. 3160, pag. 1704.

1757, 28 Iunie. Guvernul ardelean arată supt ce condiţii îngăduie a se aduce vitele de peste munţi. No. 3161, pag. 1705.

1757, 20 Iunie st. v. Constantin-Vodă Racoviţă, Domnul Moldovei, către generalul-comandant în Ardeal, despre dorinţa lui călduroasă de a se reluà legăturile după încetarea ciumei. No. 3162, pag. 1705.

1757, 3 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că din nou s'a oprit orice trecere, pe plaiu sau pe poteci, în Ţara-Românească, din cauza ciumei. No. 3163, pag. 1705.

1758, Februar. Comisiunea Sanitară fixează o carantină de 28 de zile pentru ciobani şi pentru lână, care trebuie spălată şi aierisită, oile cu lâna pe ele putând trece. No. 3164, pag. 1705.

1758, 28 Februar. Guvernul ardelean arată Braşovenilor cum trebuie să facă verificarea turmelor ce trec în Ţara-Românească ori pasc în pădurile vecine graniţei dincolo. No. 3165, pag. 1706.

1758, 30 April. Braşovenii către Comisiunea Sanitară, despre cererea ciobanilor de a se puteà întoarce din Ţara-Românească, făcând carantină de şapte zile, căci altfel ar fi siliţi să se mute cu totul acolo, adăugind din partea lor că astfel ar pierde şi fiscul şi ţara, unde n'ar mai fi carne de oaie, brânză, lapte acru şi lână. No. 3166, pag. 1706.

1758, 3 Iulie. Guvernul ardelean porunceşte a se opri fuga de Români în principatul muntean şi a se închide îndemnătorii. No. 3167, pag. 1706.

1758, August. Comisiunea Sanitară către Braşoveni, despre cum trebuie să se procedeze faţă de ciuma din Ţara-Românească, în ce priveşte exportul de vite. No. 3168, pag. 1706.

1758, 29 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, oprind aducerea din Principate a pieilor şi vitelor, din cauza ciumei ce domneşte în împrejurimea Bucureştilor. No. 3169, pag. 1706.

1758, 9 Septembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că, pentru ciuma din Constantinopol, trebuie închise şi păzite bine toate pasurile, afară de Turnu-Roşu, Bran, Timiş şi Ghimeş. No. 3170, pag. 1706.

1758, 20 Septembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre felul cum, în vederea ciumei, trebuie să-şi aducă înapoi vitele din Ţara-Românească. No. 3171, pag. 1706.

1758, 16 Decembre. Comisiunea Sanitară către Braşoveni, cerând o strictă supraveghere a plaiurilor din cauza ciumei ce a izbucnit, cum recunosc şi negustorii munteni, şi la Ploieşti. No. 3172, pag. 1706.

1758, 3 Octombre. Sfatul braşovean iea măsuri cu privire la ceata de Tatari ce ar stă, gata de năvălire, în Moldova. No. 3173, pag. 1707.

1758, 7 Novembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre întoarcerea Tatarilor din Moldova şi dispariţia temerilor de năvălire în Ardeal. No. 3174, pag. 1707.

1758, 16 Decembre. Comisiunea Aulică Ungară către episcopul răsăritean de Oradea-Mare, relativ la preoţii peste număr din părţile lui. No. 3175, pag. 1707.

1758, 22 Septembre. Comisiunea regală aulică hotărăşte în privinţa certei Românilor uniţi şi neuniţi din comitatul Orăzii-Mari. No. 3176, pag. 1707.

1758, 29 Decembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre izbucnirea ciumei în Moldova şi nevoia de pază la plaiuri. No. 3177, pag. 1710.

1759 (c.). Scrisoare de negustor, în legătură cu Slivin, Ţarigrad, şi „capuchiaaelele", care vinde „zăblae", „coade de samur bun", vorbind şi de „ipopsia" la care a căzut. No. 3178, pag. 1710.

1759, 26 Ianuar. Episcopul Sinesie către clerul său din părţile Oradiei-Mare, despre libertatea religioasă ce li s'a dat şi recunoaşterea de Guvern a autorităţii lui asupra lor. No. 3179, pag. 1710.

1759, 19 April. Guvernul ardelean către Bistriţeni, poruncind ca ai lor să ţie pacea cu Muntenii. No. 3180, pag. 1711.

1759, 14 Iunie. Pârcălabul Coman Ienescul şi alţi Rucăreni către Braşoveni, despre fugarii cu birul. No. 3181, pag. 1711.

1759, 15 Iunie. Ispravnicul Grigore de Muscel către Braşoveni, despre fugarii cari au plecat cu plata lor de bir. No. 3182, pag. 1712.

1759, 18 Iunie. Guvernul ardelean, ţinând seamă că în Ţara-Românească este ciumă şi boală de vite, opreşte trecerea vitelor acolo, primirea locuitorilor din ţară şi impune contumacia. No. 3183, pag. 1712.

1759, după 18 Iunie. Magistratul Braşovului către Guvernul ardelean, despre familiile fugite din Rucăr la Braşov, cerând instrucţii. No. 3184, pag. 1713.

1759, 9 Iulie. Guvernul ardelean către Braşoveni, hotărând că fugarii rucăreni trebuie trimeşi înapoi. No. 3185, pag. 1713.

1759, 4 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciuma din Principate, oprind trecerea peste plaiu. No. 3186, pag. 1713.

1759, după 4 August. Comisiunea Sanitară porunceşte a se luà măsuri aspre contra ciumei din Principate. No. 3187, pag. 1713.

1759, 23 Octombre. „Vasile Căpitanul, ispravnic plaiului Prahovei", către Braşoveni, despre „blăstămatul de posădari" care „a călcat hotariul" „trăgând caii oamenilorŭ străini", supt cuvânt că are o datorie de împlinit; l-a bătut, l-a închis, a dat caii „vameşului de la Timiş", dar, în schimb, să caute şi ei a se plăti datoria. No. 3188, pag. 1713.

1759, 14 Decembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, comunicând poruncile de la Curte (17 Novembre) cu privire la întoarcerea de peste munţi a turmelor şi păstorilor. No. 3189, pag. 1713.

1759-62. Socoteli de negustor, cu legături la Slivin şi Ţarigrad, pentru vin, „ploşce de 3 cofe, čubuc", hârtie, zăblău, bumbac, pomenindu-se „Ţiţa Pănoe", „Baciu Coifănar", „Ion Giuvelcă". No. 3190, pag. 1713.

1760 (c.). Zărneştenii către „Maestratul" Braşovului, cerând ca birău pe Aldimir, iscălind neamurile: Străvoiul, Tărătul, Noghiia, Mărtoiul, Pârşoiul, Popocea, Gărniţă, Clinci, Mănăilă, Morariu, Pătea, Jinga, Buză, Munteanul, Căpriţoiul, Nămăescul, Voiculeţ, Budia, Pepelea, Coşotoiul, Şuşu, Şerban, Buzărlan, Paraschivu, Pičču, Olteanul, Vâlsan, Ţenţul, Zmedu, Bădilă, Voicul. No. 3191, pag. 1713.

1760 (c.). Ştefan Văcărescu Vel Logofăt către Braşoveni, despre scrisoarea lor adusă de Tudor Zalomit cu privire la „aşezământul" oamenilor lor ce iernează în ţară, pe care l-a şi căpătat de la Domn şi se va păstrà cu credinţă. No. 3192, pag. 1714.

1760 (c.). „Frăţilă, vătavul de plaiu din Prahova", către Braşoveni, arătând că va veni în munte, cu plăieşii, după porunca Domnului, spre a vedeà ca la stâne să nu fie decât cei doi cai scutiţi, prevăzuţi în „aşezământ". No. 3193, pag. 1714.

1760, 20 Mart. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciuma izbucnită în Bucureşti, oprirea trecerii în Muntenia, chiar şi a mărfurilor, şi publicarea orânduielii că oricine nu se va supune somaţiei plăieşilor va fi împuşcat; că acei ce vor fi prinşi se vor dà Magistratului după trecerea carantinei, pentru a fi spânzuraţi, închizându-se casa unde au fost, adăugind că trebuie să se mărească la nevoie paza plaiurilor. No. 3194, pag. 1714.

1760, 25 April. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că Împăratul nu admite a se opri revenirea peste munţi a celor ce se întorc din Ţara-Românească. No. 3195, pag. 1714.

1760, între 6 Maiu şi 12 Iulie. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre porunca imperială dela 6 Maiu cu privire la trimiterea unui deputat la întâlnirea din 12 Iulie dela Ghimeş pentru gâlceava de hotar cu Moldova. No. 3196, pag. 1714.

1760, 20 Iunie st. v. Panaioti Vameşul către directorul vămii şi vameşul Tokaj, despre nevoia de a se închide, pentru hoţii, Ioan Albuşoiul. No. 3197, pag. 1715.

1760, 21 Iunie st. v. Panaioti Vameşul către aceiaşi, despre paza graniţei. No. 3198, pag. 1715.

1760, 8 Iulie. „Barbu Sărdari" către „Vel Postelnic", despre hoţii de pe plaiu. No. 3199, pag. 1715.

1760, 20 Iulie. Panaioti Vameşul către „dereptul (directorul) contromaţ (contumaciei)" şi vameşul „Tocaia", despre hoţul Ioan Albuşoiu, care trebuie prins. No. 3200, pag. 1715.

1760, 23 Iulie. Unchiaşul Balea şi Ioan din Brazi către judele Braşovului, despre nişte tâlhari ce i-au prădat. No. 3201, pag. 1716.

1760, înainte de 12 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre amânarea până la 12 August a discuţiei pentru hotarele Ciucului către Moldova. No. 3202, pag. 1716.

1760, 12 August. „Theodorachi biv Vel Comis" către „Mihai pârcălab din cetaatea Braşovului", „pentru pricinile şi pagubile ce au făcut acei tâlhari". No. 3203, pag. 1716.

1760, 12 August. „Theodorachi biv Vel Comis, ispravnic", către „Ştefan [Tocae] Comisarul", („pentru paguba ce au făcut hoţi la vama domnească"), despre scrisoarea „gheneralului" către Domn şi „colacul" ce s'a făgăduit cui va prinde hoţii. No. 3204, pag. 1717.

1760, 19 Octombre. Oprea Floroiu către „Maghiistratul" Braşovului, „pentru pricina căşăriilor", cu „Ovreaiul", cu care s'a înfăţişat şi la „ispravnicul de la Târgovişte", arătând că el „a plătit şi arenda şi căşiul", iar Evreul a întrebuinţat bani, „că a zis că are în hotar 5 pungi de bani: aşa s'au lăudat". No. 3205, pag. 1717.

1760, 5 Novembre. Constantin Dudescu Vel Vornic, Ştefan Văcărescu biv Vel Ban, Barbu Ştirbeiu biv Vel Stolnic, Vornic de Târgovişte, judecă între Avram Ovreiul şi Oprea Floroiu, „cu tovaroşi lui", pentru două căşării la Bran, având şi o parte şi alta „cărţi de volnicie"; Evreul rămâne de judecată. No. 3206, pag. 1717.

1760, 14 Novembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ridicarea contumaciei la 42 de zile, orânduind a se face paza de vechii plăieşi şi de străjerii sanitari. No. 3207, pag. 1717.

1760, 17 Novembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre devoia de a opri trecătorii fără pasuri şi a se arestà suspecţii de ciumă. No. 3208, pag. 1717.

1760, 9 Decembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, cu porunca de a se mai luà 40 de străjeri sanitari, cari vor fi îngrijiţi de localităţi. No. 3209, pag. 1717.

1760, 29 Decembre. Cristian Ziegler, trimis în Ţara-Românească pentru a cumpără vin, către Braşoveni, arătând că la Bucureşti e mai puţină ciumă, dar la Filipeşti şi Târgovişte e aceiaş stare. No. 3210, pag. 1718.

1761, 23 Ianuar. Comisiunea Sanitară către Braşoveni, despre boala de vite din Muntenia, despre vitele de acolo care au apărut pe calea Câmpulungului şi la Valea-Muierii, un ceas dela oraş, aducând contagiunea. No. 3211, pag. 1718.

1761, 8 Februar. „Badea Terčŭ" către „Maghistratul" Braşovului, despre banii de la Avram Ovreiul pe cari i-a dat lui Aldimir birăul de Zărneşti, „arânda căşării care este pe hotarul satului"; cerându-i Evreul, i-a restituit, dar nu l-a putut chemà „la răzloj" ca să se despăgubească. No. 3212, pag. 1718.

1761, 3 Mart. „Stan Varză i Sandul Creţul" către Braşoveni, despre „bani care li s'au venit de la furtişeagul vămii ai ţărăi", îngropaţi „în pădurea Marcăşului", cerând a fi iertaţi ca să-i dea. No. 3213, pag. 1718.

1761, 20 Iunie. „Birău din Vlădeani" către Braşoveni, pentru un sătean care duce vitele lor „în cărčma Cotli", luând „trăsura"; îl cer „căşaş" ca să se stâmpere. No. 3214, pag. 1718.

1761, 20 Iunie. Acelaş către aceiaşi, despre vitele ce s'au „beategit" şi greutatea de a scoate „porţionul". No. 3215, pag. 1718.

1761, 14 August. „Dumitru Herţŭ (Hărsŭ), dinpreună cu fečorul, Dumitru", către „Maestratul" Braşovului, despre închisoarea lor de la datornici, prăpădindu-li-se „marfa din boltă" şi „venitul moşiilor": cer „un cinstitŭ comision" de lichidare. No. 3216, pag. 1718.

1761, 20 Novembre. Constantin Brâncoveanu către Braşoveni, despre casa sa din Braşov. No. 3217, pag. 1719.

1762, 18 Ianuar. Guvernul ardelean către Braşoveni, poruncindu-li să mute în interior pe locuitorii de pe linia hotarului, a căror prezenţă acolo aduce „prevaricaţii". No. 3218, pag. 1719.

1762, 18 Ianuar. Guvernul ardelean către Braşoveni, oprind supt pedeapsă mergerea în Principate şi până la Constantinopol fără pas a cetăţenilor şi supuşilor lor. No. 3219, pag. 1719.

1762, 20 Februar. Guvernul ardelean, despre nevoia ce are oştirea împărătească de 400 cai de remontă din Ţara-Românească. No. 3220, pag. 1719.

1762, 24 Februar. Montoia, comandantul Transilvaniei, „Celsissimo principi domino, domino Constantino Maurocordato de Scarlatti, Vallachiae principi, domino mihi colendissimo", pentru menţinerea vechii taxe de *văcărit*, în sumă de 22 parale, „mithin den heurigen Anschlag a 10 Ort, 1 Para noch zulassen belieben mögte". No. 3221, pag. 1719.

1762, 1-iu Mart. Braşovenii către Constantin Brâncoveanu, despre cvartirul dat unui ofiţer în casa lui de la Braşov şi despre hrisovul lui Constantin-Vodă Racoviţă pentru oieritul şi văcăritul oamenilor lor. No. 3222, pag. 1720.

1762, 1-iu Mart. Braşovenii către Domnul muntean, rugându-l a scădeà pentru vitele lor văcăritul. No. 3223, pag. 1720.

1762, după 1-iu Mart. Guvernul ardelean către Braşoveni, orânduind că patru familii de peste munţi, după împlinirea carantinei, să fie îndreptate spre Alba-Iulia, acelaş lucru făcânddu-se şi pentru familiile aflătoare la vama Buzăului. No. 3224, pag. 1720.

1762, 6 Mart st. v. Constantin-Vodă Mavrocordat, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre plângerile lor pentru văcărit. No. 3225, pag. 1721.

1762, 9 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciuma de peste munţi, mai ales din Bucureşti şi Craiova, şi nevoia închiderii pasurilor, mai ales Vâlcanul, Branul, Timişul, Buzăul, stabilind la Turnu-Roşu o garantină de 12 zile şi pedepsind cu moartea pe înşelători. No. 3226, pag. 1721.

1763, după Februar. Guvernul ardelean către Braşoveni, comunicându-li firmanul din Februar pentru ca negustorii din ţerile Împăratului să dea, ca şi Francezii, numai 3% vamă fără alte sarcini. No. 3227, pag. 1721.

1763, 11 Iulie. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciobanii şi călugării ce se strecoară din Principate pe plaiuri şi cari trebuie supraveghiaţi supt raportul sanitar. No. 3228, pag. 1721.

1763, 2 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, orânduind o mai bună pază militară a pasurilor şi plaiurilor. No. 3229, pag. 1721.

1763, 29 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre izbucnirea ciumei în Moldova. No. 3230, pag. 1721.

1763, 9 Octombre. Delegaţia sanitară braşoveană către Sfatul Braşovului, despre sigura izbucnire a ciumei la Câmpulung şi nevoia de pază bună. No. 3231, pag. 1722.

1764, 27 Decembre. Braşovenii către generalul Haddik, guvernator al Ardealului, cerându-i să intervie la Domnul muntean pentru executarea firmanelor de negoţ căpătate. No. 3232, pag. 1722.

1765, 16 Ianuar. Generalul-conte Haddik către Braşoveni, despre intervenţia sa la Domnul muntean, care a restituit pivniţa lui Radul Catană, negustor, şi e gata a judecà pe văduva Maria Dan (şi la 23). No. 3233, pag. 1723.

1765, 16 Mart. Generalul-conte Haddik către Braşoveni, despre dorinţa sa de a ştì cât au păgubit ai lor prin taxele urcate în Ţara-Românească, ca să poată fi lămurit, după cerere, Domnul muntean. No. 3234, pag. 1723.

1765, 18 Mart. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre orânduirea împărătească pentru cercetarea printr'o comisiune a afacerilor de hotar cu Principatele. No. 3235, pag. 1723.

1765, 21 Mart. Raport al Braşovului către generalul-conte Haddik, despre pagubele din Ţara-Românească ale Braşovenilor. No. 3236, pag. 1723.

1765, 28 Mart. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre oprirea corespondenţei fără ştirea sa cu Ţara-Românească. No 3237, pag. 1727.

1765, 10 April. Generalul-conte de Haddik către Braşoveni, cu scrisoarea din 10 April a Domnului muntean relativă la cercetarea unor hoţi de cai fugiţi la Codlea. No. 3238, pag. 1728.

1765, după 12 Maiu. Ştefan-Vodă Racoviţă, Domnul Ţerii-Româneşti, întăreşte drepturile Râşnovenilor asupra muntelui Baiul. No. 3239, pag. 1728.

1765, 12 Maiu. Vătaful Diicu („Djenku") din Câmpina îndeamnă, după 172 de ani de stăpânire, pe Ştefan-Vodă Racoviţă a cere Râşnovenilor 510 taleri, în schimbul privilegiului din 12 Maiu 1765. No. 3240, pag. 1728.

1765, 16 Iunie. Hrisov al lui Ştefan-Vodă Racoviţă, Domnul Ţerii-Româneşti, cu privire la taxele ce au de plătit păstorii din Ardeal. No. 3241, pag. 1728.

1765, 19 Iunie. Braşovenii către generalul-conte de Haddik, arătând că nu se procedează după cartea domnească din 13 Maiu şi cerând, conform cu arătarea lor din 21 Mart, ajutor pentru ai lor. No. 3242, pag. 1729.

1765, 8 Septembre. Braşovenii către Guvernul ardelean, despre cei ce duc cai, vite, oi la păscut în Ţara-Românească, dând, după cererea din 21 August, numele lor şi pagubele suferite la oierit şi văcărit. No. 3243, pag. 1729.

1765, 8 Septembre. Braşovenii către generalul-conte Haddik, despre intervenţia sa dela 27 Iulie, adăugind declaraţia, în traducere, a Domnului muntean. No. 3244, pag. 1730.

1765, 11 Octombre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre hotărârea lui Scarlat-Vodă Ghica de a nu călcà, în materie de taxe, datina, aşà încât ciobanii îşi pot hrăni turmele în ţara lui. No. 3245, pag. 1730.

1766, 20 Mart. Braşovenii către generalul-conte Haddik, despre călcarea firmanului şi făgăduielii Domnului muntean, luându-se de oaie 16½ aspri şi de capul de vită 66 (cer a se opri abuzul). No. 3246, pag. 1730.

1766, 20 Mart. Braşovenii către generalul-conte Haddik, mulţămind pentru ştirea despre bunele dispoziţii ale lui Scarlat-Vodă Ghica. No. 3247, pag. 1730.

1766, 15 April st. v. Scarlat-Ghica Vodă către generalul-conte Haddik, despre hotărârea sa de a nu se cere dela Ardeleni decât vechiul oierit şi văcărit. No. 3248, pag. 1731.

1766, 18 Septembre. Braşovenii către generalul-conte Haddik, despre creşterea în Ţara-Românească a văcăritului şi oieritului în proporţia arătată, pe când în Moldova se execută punctual tratatul,—cerându-se şi observarea firmanului pentru negoţ. No. 3249, pag. 1731.

1766, 28 Octombre. „Stoian vătav al plaiului Praovi" către Braşoveni, despre păgubaşii ce a trimis „la vama Timişului" ca să li se dea caii, de vor fi ai lor, ori alţii, „după potriva cailor lor": „că iaste păcatŭ, Măriia Ta, de ce nu-i spânzuraţi pă unii ca aceştiia". No. 3250, pag. 1731.

1766, 24 Decembre. Guvernul ardelean către Internunţiul Brognard, despre călcarea de cuvânt a Domnului muntean—răposat acum, la 14—în chestia taxelor pe turme şi vite, arătând dorinţa de a se hotărâ lucrul cu Poarta, până nu se numeşte un nou Domn. No. 3251, pag. 1731.

1767, 1-iu Ianuar. Poruncă de la Poartă către Cadi-Efendi (cadiul) din Giurgiu şi „Voivodul de la Bucureşti", pentru „Costandin Ioan s[ă]nŭ Flore Pop, care este dator la „un negustor din Ţinutul Nemţescŭ, anume Conrat Apel de la Acna", poruncind a „face banii taxil" şi recunoscând ca vechil pe Gheorghie Fagurel. No. 3252, pag. 1732.

1767, 25 Mart. Guvernul ardelean către Alexandru Ghica-Vodă, Domn muntean, despre dorinţa sa de a se hotărâ cu privire la taxele de păşunat şi de a se dă veste despre aceasta beglicgiilor ce le ridică. No. 3253, pag. 1732.

1767, 2 April. Braşovenii către Guvernul ardelean, despre comunicarea, de ispravnicul din Muscel, a orânduielii domneşti pentru a se opri de la păşunat colibaşii cari n'ar voi să se strămute în ţară. No. 3254, pag. 1732.

1767, 3 April. Guvernul ardelean iea cunoştinţă de stăruinţa Braşovenilor şi hotăreşte ce e de făcut pentru a o aduce la îndeplinire. No. 3255, pag. 1732.

1767, 23 Maiu. Măcelarii din Braşov către Magistrat, despre taxa extraordinară de 10 galbeni ce li-a luat „Niculle Pogyán", vătaful din Văleni, pentru păşunatul unor vite cumpărate în Ardeal, de şi au plătit proprietarului ierbăritul, cerându-li-se şi ierbăritul Domniei şi vamă, de şi vitele n'au fost cumpărate în Ţară. No. 3256, pag. 1732.

1767, 27 Maiu. Braşovenii către Guvernul ardelean, despre hotărârea Domnului muntean cu privire la colibaşi, dintre cari 45 de familii s'au şi aşezat în Ţară. No. 3257, pag. 1732.

1767, 24 Iunie. Braşovenii către generalul-comandant al Ardealului, în chestia colibaşilor. No. 3258, pag. 1732.

1767, 26 Iunie. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că a comunicat plângerile cu privire la colibaşi generalului-comandant, ca să oprească emigrările. No. 3259, pag. 1733.

1767, 28 August. Guvernul ardelean orânduieşte să nu se taie pădurile de la hotarul Moldovei, Ţerii-Româneşti şi Banatului. No. 3260, pag. 1733.

1767, 10 Novembre. Guvernul ardelean orânduieşte o comisiune mixtă pentru a cercetă abuzurile la oierit, văcărit, ierbărit şi vinărit *(vinerit)*, apoi la vamă în Ţara-Românească, precum şi atragerea de Ardeleni acolo. No. 3261, pag. 1733.

1767, 16 Novembre. Generalul Baron de Haddik arată ce a negociat cu Internunţiul Brognard, cu privire la creşterea vămii şi taxelor de Domnul muntean. No. 3262, pag. 1733.

1768, 5 Mart. Generalul comandant al Ardealului către Braşoveni, cerând de la cei ce se plâng împotriva creşterii pogonăritului la Munteni privilegiile lor pentru a se putea face reprezentaţii la Poartă şi intervenţie la Viena. No. 3263, pag. 1733.

1768, 7 Maiu. Braşovenii către generalul comandant al Ardealului, despre colibaşii mutaţi la Munteni, cari ispitesc pe alţii, ba chiar îi prind, şi-i duc la Bucureşti, liberându-se apoi aceştia numai pe bani mulţi. No. 3264, pag. 1733.

1768, 11 Maiu. Braşovenii către generalul comandant în Ardeal, despre Rucărenii cari au furat cai pe pământul Zârneştilor, cerând cercetare supt scut militar. No. 3265, pag. 1733.

1768, Maiu-Iulie. Braşovenii către Guvernul ardelean, răspunzând că o găleată *(Eimer)* de vin muntean de Cernăteşti, care cuprinde 10 „măsuri" *(Maass)*, iar „măsuri de Viena" 8, costă în pivniţă, cu toate cheltuielile, 1 fl. renan, 12, pe 6 luni, deci un vas de 130 „Eimer", 156 fl. renani. No. 3266, pag. 1733.

1768, 30 Iulie. Generalul comandant al Ardealului către Braşoveni, despre hotărârea Domnului muntean de a-i satisface în chestia colibaşilor. No. 3267, pag. 1734.

1769, 24 Maiu. Anexe la procesul colibaşilor fugari Stan Cioprag şi Radu Poponeţ cu nişte Brăneni, adăugându-se că nicio satisfacţie făgăduită de Domnul muntean nu s'a dat. No. 3268, pag. 1734.

1769, 4 Novembre. Generalul comandant în Ardeal către Braşoveni, despre plângerile negustorilor greci din Braşov că mandatarii lor s'au învoit cu Domnul şi că acesta a dat un hrisov supuşilor împărăteşti, cerând lămuriri cu privire la cererile acestora. No. 3269, pag. 1735.

1769, 24 Novembre. Magistratul Braşovului către generalul comandant al Ardealului, despre negustorul Gavrilă Pista, trimis la Domnul muntean pentru restituirea taxelor abuzive şi alte plângeri, cerând intervenţie. No. 3270, pag. 1735.

1770 (c.). Hasan-Aga către „slujătorii cari sânteţi în ţară" pentru nişte saci cu orez, linte şi piatră acră, pomenind şi nişte „fuştaşi". No. 3271, pag. 1735.

1770, 26 Februar. „Carte de judecată pentru bunbacuri", în afacerea lui „Nec[u]lae Braş[o-veanul], Cumpaniotul", cu „Mihaiu i Necula, mărgelari de aici din Buc[ureşti]", cu privire la bumbacul adus de la Giurgiu şi „luat de nişte ostaşi, la vremea stupaiului". No. 3272, pag. 1735.

1770, 20 Maiu. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre nişte călugări greci în legătură cu familiile Brâncoveanu şi Dudescu, care au voie să petreacă în cetatea lor. No. 3273, pag. 1735.

1770, 15 Iunie. Guvernul ardelean orânduieşte cum pot fi întrebuinţate regiunile de la graniţa Principatelor. No. 3274, pag. 1736.

1770, 21 Iunie. Guvernul ardelean către Braşoveni, orânduind pază bună asupra familiilor din Principate care sunt adăpostite la hotar şi au poate gânduri rele. No. 3275, pag. 1736.

1770, 30 Iunie. Magistratul Braşovului către Guvernul ardelean, despre nevoia unei intervenţii pentru ca acei ce şi-au trecut caii la iernatec în Ţara-Românească să fie despăgubiţi de Turci şi Ruşi. No. 3276, pag. 1736.

1771, 31 Maiu. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre indivizii trecuţi din Principate cu gânduri rele, pe căi ascunse, cerând a fi supraveghiaţi şi arestaţi, şi oferind un galben de cap; şi oastea trebuie crescută. No. 3277, pag. 1736.

1771, 9 Iulie. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre negocierile pentru pagubele în Ţara-Românească ale economilor de vite, rugându-i însă a face ca aceştia să-şi pască turmele în Ardeal chiar, pagubele fiind uşoare şi satisfacţia foarte grea de căpătat. No. 3278, pag. 1737.

1771, 23 Iulie. Manolachi Brâncoveanu către guvernatorul Ardealului, despre un proces al său cu Gavril negustorul din Şcheiu. No. 3279, pag. 1737.

1771, 8 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre agenţii vagabonzi cari provoacă emigrări în Moldova, cerând arestarea lor. No. 3280, pag. 1737.

1771, 17 August. Guvernul ardelean aminteşte primejdiile ce ameninţă vitele trimise la păşune peste munţi. No. 3281, pag. 1737.

1771, 8 Novembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, oprind păşunarea de vite în Ţara-Românească din cauza primejdiei de spre oştile ruseşti, arătând că numai generalul comandant poate dă pasuri într'acolo. No. 3282, pag. 1737.

1771, Decembre. Guvernatorul Ardealului către Braşoveni, despre plângerile lui Văcărescu şi altor boieri cu privire la grosolăniile orăşenilor faţă de ei. No. 3283, pag. 1737.

1771, 3 Decembre. Guvernul ardelean opreşte, din cauza lipsei, exportul de fructe în provinciile turceşti vecine. No. 3284, pag. 1738.

1772. Comisiunea Sanitară orânduieşte ca oile ce vin din Ţara-Românească să facă o contumacie de trei săptămâni, sau să se tundă la carantină, spălându-se lâna acolo, păstorii având a asteptă 42 zile. No. 3285, pag. 1738.

1772, 13 August. Guvernul ardelean face o aspră rânduială în şepte puncte cu privire la ciuma izbucnită din nou în Ţara-Românească. No. 3286, pag. 1738.

1772, 14 Novembre. Comisiunea Sanitară către Braşoveni, despre ciuma izbucnită de curând în Târgovişte şi în Argeş. No. 3287, pag. 1738.

1772, după 20 Decembre. Magistratul Braşovului, despre veştile din 20 Decembre ale comisarului de vizitaţie Mehburger din Bran, cu privire la ciuma din Ţara-Românească. No. 3288, pag. 1738.

1773, 6 August. Raport al comisarului Mehlberger, că este ciumă la Rucăr, Dragoslave şi Nămăieşti, precum şi în Câmpulung şi satele vecine, „Schebella" (Jiblea) şi Stâlpeni, făcând multe jertfe. No. 3289, pag. 1738.

1773, 28 August. Comisarul Mehberger, despre continuarea ciumei în Câmpulung şi împrejurimi şi boii morţi de ciumă la Între Colibaşi. No. 3290, pag. 1738.

1773, 22 Octombre. Comisarul Mehberger, despre ciuma din Piteşti şi Câmpulung, unde, la întors, în zilele de 11-21 Octombre, a văzut bolnavi, precum şi din Bucureşti, unde pier zilnic până la 30 de oameni. No. 3291, pag. 1739.

1773, 27 Novembre. Popa Vlad „Csurei" din Bran, despre paguba sa din 1771 de la hoţi veniţi din Ţara-Românească, cerând a fi sprijinită plângerea sa către Guvernul acelei ţeri, scriindu-se „guvernatorului din Bucureşti" şi comandantului Ardealului. No. 3292, pag. 1739.

1774, 10 Octombre. Comisarul Ioan Mayburger *(sic)* raportează că a mers în Ţara-Românească din ordinul comandantului Ardealului, cu plângeri împotriva taxelor de vamă a vitelor şi oilor adause, de Ruşi, la oierit, ierbărit şi văcărit, solicitându-se şi Divanul. No. 3293, pag. 1739.

1774-81. Socoteli ale unui negustor braşovean ce aduce marfă de la Sliven. No. 3294, pag. 1739.

1775, 30 August. Magistratul Braşovului către comandantul Ardealului, cerând a fi sprijiniţi negustorii din Şcheiu trimişi cu plângeri la Bucureşti. No. 3295, pag. 1739.

1775, 8 Septembre. Generalul comandant al Ardealului către Braşoveni, arătând că e gata a dă recomandaţia, dar să i se arăte numele delegaţilor, să se facă plângerea în stilul cuvenit, să nu se amestece puncte dubioase, să se aleagă oameni cuminţi şi pricepuţi, — Domnul, care se arată foarte bine dispus, netrebuind să fie supărat de cârciogari; să se controleze punctele de Magistrat, care va fi răspunzător de urmările pentru toată provincia. No. 3296, pag. 1739.

1776, 8 Octombre. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că a scris comandantului

Ardealului pentru intervenţia pe lângă Domnul muntean în vederea dregerii drumurilor de legătură. No. 3297, pag. 1739.

1776, 28 Decembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că, în locul vechilor semne de hotar, s'au pus „vulturi" la Bran, trei ceasuri de locul Palanca („La Palanka") şi la postul de cordon Fântâna-de-pomană („Fontina Pomana"). No. 3298, pag. 1740.

1778, 6 Mart. Alexandru-Vodă Ipsilanti al Ţerii-Româneşti către „Petco Braşoveanu, negutătoriul, ce să află în Braşov", despre datoria acestuia la Dumitru Caşcambă, acordându-i un soroc până la 20 April, fără a mai puteà apoi „profasisă cevaşi" împotriva vânzării averii lui din Ţara-Românească, „vii şi altele". No. 3299, pag. 1740.

1779. Ispravnicul de Câmpina către Râşnoveni, cerându-li a-şi arătà la Bucureşti drepturile de păşune. No. 3300.

1779, 18 Maiu. Guvernul ardelean, după un decret de Curte din 28 April 1779, intreabă dacă restabilirea drumului de la „Alte Schanz" spre Ţara-Românească e folositoare şi dacă ar fi dispusă Compania grecească, în chiar interesul ei, să ajute pentru a se intervenì la Domnul muntean. No. 3301, pag. 1740.

1779, 12 Iulie. Râşnovenii către Braşoveni, pentru ca Domnul muntean să li îngăduie a-şi duce vitele pe muntele Baiul. No. 3302, pag. 1740.

1779, 7 Octombre. Braşovenii către generalul comandant baron de Preiss, despre cererea Râşnovenilor, care urmează, cu privire la muntele Baiul. No. 3303, pag. 1740.

1779, 29 Octombre. Generalul von Preiss către Braşoveni, trimiţându-li scrisoarea de intervenire pe lângă Domnul muntean. No. 3304, pag. 1741.

1780, 5 Mart. Râşnovenii către Magistratul Braşovului, arătând că privilegiul Domnului muntean Alexandru-Vodă Ipsilanti, a cărui copie au căpătat-o cu greu, nu-i mulţămeşte, de oare ce ca proprietară a muntelui Baiul se arată biserica românească din Râşnov, împotriva scrisorii din 1592, pe care o anexează acum în traducere germană. No. 3305, pag. 1742.

1781, 14 Maiu. Epitropii bisericii din Şcheiu către Magistratul Braşovului, cerând să li se îngăduie a-şi aduce tipărituri bisericeşti în limba înţeleasă de popor, din acelea de la Rămnic, pentru a inlocui pe cele vechi, sârbeşti şi greceşti, neînţelese. No. 3306, pag. 1742.

1781, 5 Septembre. Arătare că Şcheii Braşovului se plâng de măsura, dăunătoare negoţului, a Domnului muntean, ca orice scrisori şi mărfuri să fie adresate la Bucureşti, de unde cei ce au să le primească, pot veni să le ieie; ceia ce zăboveşte foarte mult. No. 3307, pag. 1742.

1782, 7 Iulie. Anton Quarin, directorul contumaciei din Timiş, către Magistratul Braşovului, despre orânduiala Domnului muntean de a se face o carantină de 11 zile în mănăstirea Sinaia, deschizându-se şi puindu-se la fum mărfurile, şi trimiţându-se scrisorile numai prin vătaf: să se iea cunoştinţă. No. 3308, pag. 1742.

1782, 19 Iulie. Anton Quarin, directorul contumaciei din Timiş, către Magistratul Braşovului, despre ridicarea carantinei muntene. No. 3309, pag. 1742.

1782, vara. Braşoveni arată, după spusele unor oameni din Moldova opriţi la postul de cordon, că în principate au fost lăcuste, că domneşte mare sărăcie şi lipsă de lucru, aşa încât muncitorii de acolo ar veni în Ardeal. No. 3310, pag. 1742.

1782, August. Nicolae-Vodă Carageà, Domnul Ţerii-Româneşti, fixează condiţiile în care Şcheii Braşovului îşi pot exercità meseria liber în ţara lui. No. 3311, pag. 1742.

1783, 3 April. Şcheii negustori din Ţara-Românească către Magistratul Braşovului, cerând intervenţia Guvernului ardelean şi a generalului-comandant spre a nu li se mai pretinde, pentru provizii, circa 200 de lei peste cei 400 pe cari i-a fixat privilegiul Domnului muntean, Nicolae-Vodă Carageà, ca să-şi exercite liber meseria în ţara lui, — adăogând privilegiul. No. 3312, pag. 1745.

1783, 24 April. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că a cerut generalului comandant să intervie, prin agentul Raicevich, pentru ca taxele să nu fie urcate în Ţara-Românească. No. 3313, pag. 1745.

1783, 26 Maiu. Exner, secretariul lui Ştefan Raicevich, agent imperial în Principate, către generalul-comandant în Ardeal, despre intervenţia sa în privinţa taxelor crescute. No. 3314, pag. 1745.

1783, 15 Iulie. Poruncă a Porţii către Domnul Moldovei, pentru a nu se luá taxe mai mari decât cele cuvenite, de la negustorii ardeleni. No. 3315, pag. 1745.

1783, 30 Iulie. Negustori ardeleni din Ardeal către Magistratul Braşovului, despre o datorie de 3.000 de lei pentru pânza luată de la ei de Domn în numele Porţii, cerând intervenţie. No. 3316, pag. 1746.

1783, 21 Octombre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre oprirea cu poruncă de la Curte a exportului de fructe în Ţara-Românească. No. 3317, pag. 1746.

1784. Paul Stanislavics către dregătorii Bihorului, despre „hoţii" de la ei, cari s'ar fi căind. No. 3318, pag. 1746.

1784. Plan pentru păstrarea liniştii în comitatul Bihorului. No. 3319, pag. 1748.

1784, 2 April. Tabula Zarandului către comitat, despre oamenii „răi" din părţile Hălmagiului. No. 3320, pag. 1751.

1784, 8 Iulie. Comitatul Aradului către al Bihorului, despre păstrarea siguranţei publice şi mutarea satului Kiszindia. No. 3321, pag. 1751.

1784, 13 Iulie. Comitatul Zarandului către al Bihorului, despre prada Românilor răsculaţi. No. 3322, pag. 1752.

1784, 13 Iulie. Comitatul Zarandului către al Bihorului, despre cele mai noi isprăvi ale răsculaţilor şi mijloacele potrivite pentru a-i împiedecă. No. 3323, pag. 1752.

1784, 16 Iulie. Paul Stanislavics către dregătorii comitatului Bihorului, despre urmărirea „jăfuitorilor". No. 3324, pag. 1753.

1784, 20 Iulie. Antonio Csomor către dregătorii comitatului Bihorului. No. 3325, pag. 1754.

1784, 20 Iulie. Emeric Thuolt către Mihail Pop din Băseşti, despre condiţiile urmăririi hoţilor No. 3326, pag. 1755.

1784, 22 Iulie. Judele din Beiuş către vice-comitele Bihorului, despre „urmărirea jăfuitorilor". No. 3327, pag. 1756.

1784, 30 Iulie. Comitatul Zarandului către al Bihorului, despre năvălirile „jăfuitorilor". No. 3328, pag. 1756.

1784, 21 August. Comitatul Aradului către al Bihorului, despre hoţii cari au dus în pădure pe vice-comitele lor. No. 3329, pag. 1757.

1784, 6 Septembre. Guvernul ungar către dregătorii comitatului Bihorului, despre paza orânduită în districtul Buteanului. No. 3331, pag. 1758.

1784, 16 Septembre. Guvernul ungar către dregătorii comitatului Bihorului, despre prădăciuni şi măsurile contra lor. No. 3330, pag. 1757.

1784, 9 Octombre. Contele Antoniu Jánkovics către dregătorii comitatului Bihorului, despre paza de hoţi. No. 3332, pag. 1758.

1784, 3 Novembre. Clement Cozma către judele de Vaşcău, despre marea primejdie din partea hoţilor. No. 3333, pag. 1759.

1784, 9 Novembre. Adunarea comitatului Bihorului către locotenent-colonelul Bellegarde, despre nevoia ajutorului militar împotriva ţeranilor ardeleni răsculaţi. No. 3334, pag. 1759.

1784, 10 Novembre. Locotenent-colonelul Bellegarde către dregătorii comitatului Bihorului,

despre împrejurările în care e dispus a li dà ajutor împotriva ţeranilor ardeleni răsculaţi. No. 3335, pag. 1760.

1784, 11 Novembre. Adunarea comitatului Bihorului, despre cele făcute de ţeranii ardeleni şi măsurile luate împotriva lor. No. 3336, pag. 1760.

1784, 11 Novembre. Adunarea Comitatului Solnocului-de-mijloc şi Crasnei către comitatul Bihorului, despre măsurile împotriva turburărilor ţerăneşti. No. 3337, pag. 1761.

1784, 11 Novembre. Guvernul ardelean către dregătorii comitatului Bihorului, despre cruzimile ţeranilor răsculaţi. No. 3338, pag. 1761.

1784, 12 Novembre. Dregătorii comitatului Clujului către aceia ai comitatului Bihorului, despre cele săvârşite de sătenii români răsculaţi. No. 3339, pag. 1762.

1784, 16 Novembre. Dregătorii comitatului Bihorului către Guvernul ardelean, cerându-i a nu se îngădul vânzarea prăzii luate de ţeranii români. No. 3340, pag. 1763.

1784, 17 Novembre. Un comitat vecin către al Bihorului, despre tulburările Românilor şi măsurile luate împotriva lor. No. 3341, pag. 1764.

1784, 18 Novembre. Tabula comitatului Clujului către dregătorii comitatului Bihorului, despre atacul ţeranilor răsculaţi. No. 3342, pag. 1766.

1784, 22 Novembre. Comitatul Sătmarului către dregătorii comitatului Bihorului, despre prădăciunile Românilor şi planul lor de năvălire. No. 3343, pag. 1766.

1784, 24 Novembre. Mihail von Bruckenthal către dregătorii comitatului Bihorului, despre soţia lui Horea. No. 3344, pag. 1767.

1784, 25 Novembre. Guvernul ardelean către dregătorii comitatului Bihorului, despre nevoia de a se prinde soţia lui Horea. No. 3345, pag. 1767.

1784, 25 Novembre. Dregătorii comitatului Solnocului-de-Mijloc, Crasnei şi Chioarei către dregătorii comitatului Aradului, despre nevoia de apărare comună împotriva Românilor răsculaţi. No. 3346, pag. 1768.

1784, 25 Novembre. Dregătorii comitatului Iniedoarei către aceia ai comitatului Bihorului, despre vânzarea prăzii făcute de răsculaţii români şi măsurile ce ar trebul luate. No. 3347, pag. 1768.

1784, 30 Novembre. Contele Antoniu Jankovics către dregătorii comitatului Bihorului, despre felul cum se poate organiză apărarea împotriva răsculaţilor români. No. 3348, pag. 1769.

1784, 16 Decembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre firmanul de asigurare a negustorilor ardeleni, căpătat prin intervenţia lui Raicevich, arătând că „economii de vite" au să se ţie numai de firmanele lor în ce priveşte taxele şi să nu dea nimic peste ele. No. 3349, pag. 1776.

1784, 24 Decembre. Descrierea, de generalul-maior von Sturm, a lui Horea şi Cloşca, pentru a servì la prinderea lor. No. 3350, pag. 1770.

1784-5. Însemnare de acte biborene privitoare la răscoala lui Horea. No. 3351, pag. 1771.

1785. Porunci ale dregătorilor comitatului Satmarului, pentru a oprì întinderea răscoalei. No. 3352, pag. 1773.

1785 (Ianuar). Vice-comitele Bihorului către comitat, despre nevoia de lămuriri cu privire la „haramiile" ce se prind şi se judecă. No. 3353, pag. 1774.

1785, 4 Ianuar. Guvernul regal ungar către comitatul Bihorului, despre fuga lui Horea şi Cloşca şi nevoia ce este de a-i prinde. No. 3354, pag. 1775.

1785, 5 Ianuar. Comitatul Bihorului către Mihail de Bruckenthal, cerând lămuriri despre măsurile ce sunt de luat împotriva hoţilor. No. 3355, pag. 1775.

1785, 11 Ianuar. Comitatul Zipsului către al Bihorului, despre jafurile Românilor răsculaţi. No. 3356, pag. 1775.

1785 (Mart). Adunarea bihoreană către comitat, despre răscoala lui Horea. No. 3357, pag. 1775.

1785 (Mart). Dregătorii comitatului Aradului către ai Bihorului, despre prinderea haiducilor. No. 3358, pag. 1777.

1785, 9 Mart. Andreas Gaudi, castelanul de Bran, către Braşoveni, despre izbucnirea ciumei în Urziceni, de la începutul lui Februar, pentru care s'a închis târgul, s'a oprit venirea negustorilor şi s'au dărâmat două case înfectate, precum şi despre cei 100 de Turci, veniţi din mijlocul ciumei de la Nistru şi dintre cari unii au şi perit. No. 3359, pag. 1778.

1785, după 16 Mart. Acelaş către aceiaşi, despre întoarcerea spionului Gheorghe cu vestea că nicăiri în Ţara-Românească nu e ciumă şi că numai bănuieli au adus închiderea, acum încetată, de la Urziceni. No. 3360, pag. 1778.

1785, 8 April. Contele Antoniu Jankovics către dregătorii comitatului, despre nevoia de a se tocmi apărători impotriva tulburătorilor de pace. No. 3361, pag. 1779.

1785, 28 Iulie. Andreas Gaudy, castelan de Bran, către Braşoveni, despre vestea ce are cu privire la boala de vite din Piteşti şi Ciumeşti. No. 3362, pag. 1779.

1785, 17 August. Negustorii greci companişti cu vii din Ţara-Românească arată Braşovenilor porunca domnească de a li se măsura viile şi de a plăti 2 lei, 24 parale de pogon pe an, pe când ei mai plătesc mănăstirii sau boierului lor, iar Domniei alte 5 parale de vasul („Eimer") de vin, precum şi vama de 3%, pe lângă alte cheltuieli cu lucrul viei. No. 3363, pag. 1779.

1785, 19/30 August. Hrisovul lui Alexandru Ioan-Vodă Mavrocordat, Domn al Moldovei, pentru Braşoveni şi păstorii lor. No. 3364, pag. 1779.

1785, 1-iu Septembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre măsurile ce sunt de luat faţă de boala de vite din Ţara-Românească. No. 3365, pag. 1780.

1785, după 16 Septembre. Măsuri ale Guvernului regal ungar privitoare la potolirea tulburărilor, supraveghindu-se în mod special Românii. No. 3366, pag. 1780.

1785, 6 Octombre. Comandantul Braşovului Reriszky către Magistrat, despre porunca de la comandantul general al Ardealului de a se cercetà cât s'a luat de la cei ce trec cu negoţ în Moldova, la vamă. No. 3367, pag. 1796.

1785, 24 Novembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre părăsirea de către Domnul muntean a pogonăritului crescut. No. 3368, pag. 1796.

1785, 24 Decembre. Agentul imperial în Principate către Braşoveni, arătând că, după cererea lor din 19 Octombre, a cerut Domnului dregerea drumului la Bran şi că s'au dat porunci ispravnicului de Câmpulung a lucrà ce se poate în timp de iarnă, făcându-se din nou şi podul de la Orăţii. No. 3369, pag. 1796.

1786, 11 April. Guvernul ardelean opreşte aspru trecerea femeilor în Moldova şi Ţara-Românească. No. 3370, pag. 1796.

1786, 7 Novembre. Guvernul ardelean iea măsuri din cauza bolii de vite din Moldova şi Bucovina. No. 3371, pag. 1796.

1786, 21 Novembre. Guvernul ardelean opreşte, după ordin al Curţii, importul de grâne din Principate. No. 3372, pag. 1796.

1786, spre sfârşit. Călugăriţele Ifraila (*sic:* Israila?) şi Pelaghia cer a puteà merge de două luni la Bucureşti pentru a strânge pomană. No. 3373, pag. 1796.

1787. Veste că s'a răspândit zvonul despre otrăvirea, de Domnul muntean, a 23 de vase cu vin trimise în Ardeal. No. 3374, pag. 1796.

1787. Comitatul Haromsecului porunceşte, după ordin de la Curte, a se păzì faptele celor zece călugări fugiţi la Braşov ori Sibiiu. No. 3375, pag. 1797.

1787, 15 Decembre. Agenţia din Principate către Braşoveni arată, că după plângerile negusto-

rilor, Domnul muntean a dat aspre porunci vameșilor din Câmpina, cu amenințări, cerând a i se mai comunică asemenea reclamații. No. 3376, pag. 1797.

1788, 21 Octombre. „Ioan Vladu" către „domnul sicritar Marcus Tartlăr", despre trimiterea fiului său Gheorghe la Iași, arătând că el răspunde pentru dânsul la „dajde or altele". No. 3377, pag. 1797.

1789, 16 Novembre. Magistratul Brașovului către Comitat, întrebând ce trebuie să răspundă la cererile de pasuri de când e ocupată de Imperiali Țara-Românească: cei ce doresc pasuri sunt, sau fugari înainte de războiu ori după începerea lui, sau supuși imperiali ce lucrează acolo și sunt în strânse legături cu ai lor, producând, vânzând, cumpărând vinuri, sau, în sfârșit, oameni merși după oaste cu provizii. No. 3378, pag. 1797.

1790. Todor Petru, Costa Gheorghiu, Todor Ioan, Acachie Poenaru și alți fugari din „Turcia" întreabă dacă au de plătit bir în cei d'intâiu trei ani de așezare supt oblăduirea împărătească. No. 3379, pag. 1797.

1790, 4 Ianuar. Guvernul ardelean către Brașoveni, despre vestea că generalul comandant în Țara-Românească a oprit exportul de cornute, porci, grâu, vin și alte lucruri de hrană, îngăduindu-se totuș oricine a le aduce acolo; se pot exporta însă piei, miere, ceară și alte mărfuri ce nu slujesc hranei. No. 3380, pag. 1797.

1790, 10 Iunie. Guvernul ardelean către Brașoveni, arătând că Divanul Craiovei îngăduie exportul — dincolo de nevoile țerii și ale oștirii împărătești — de orice obiect afară de vin și vite, dar cu înștiințarea prealabilă, precisă. No. 3381, pag. 1797.

1790, 3 Iulie. Cinsprezece Șchei din București către Brașoveni, despre dajdea țerii la care sunt supuși, deși sudiți, ca negustori, arătând că s'a luat de la calfele lor, cu ajutorința obștească a Bucureștenilor, 40 de taleri, pe când patenta lor li asigură plata a 300 de lei pe an: cer intervenția generalului comandant și a Guvernului ardelean. No. 3382, pag. 1798.

1790, 17 Iulie. Feld-mareșalul-locotenent von Enzenberg către Brașoveni, despre plângerea egumenului de Sinaia, cu privire la hanul deschis în mănăstire de un sudit, care face necuviințe nepotrivite cu sfântul lăcaș. No. 3383, pag. 1798.

1790, 29 Decembre. Niște Zărnești se plâng că au fost prădați de hoți în Țara-Românească, luindu-li-se 1.335 fl. 45 cr., hoții fiind prinși de ispravnicul de Focșani, dar liberați după ce au primit 20 la falangă; cer ca aceia să fie aduși la București, spre pedeapsă. No. 3384, pag. 1798.

1791, 10 Ianuar. Comisariatul suprem al Ardealului către Brașoveni, despre boala de vite izbucnită, așà încât proviziile pentru oaste se pot duce numai cu caii acolo, în Ținutul Argeșului. No. 3385, pag. 1798.

1791, 14 Ianuar. Guvernul ardelean către Brașoveni, arătând că Divanul muntean nu vrea să-și schimbe hotărîrea cu privire la muntele Baiul și orânduind a se trimite actele Râșnovenilor la Cancelaria de Curte pentru suprema deciziune. No. 3386, pag. 1798.

1791, 14 Ianuar. Guvernul ardelean către Brașoveni, despre popii ce umblă vagabonzi prin țară, poruncind a fi arestați și cercetați, dacă va fi nevoie. No. 3387, pag. 1798.

1791, 18 Ianuar. Enzenberg către Brașoveni, despre intervenția sa, după cererea Guvernului ardelean, pe lângă Divanul muntean pentru ca să poată colibașii a-și scoate, dând vamă grâul din Țara-Românească: cere a i se dà lista oamenilor și cantitatea grâului. No. 3388 pag. 1798.

1791, 2 Mart. „Colibași-de-sus" de la Bran către Brașoveni, pentru ca să se stăruie la Divanul din București ca boierul Cârstică („Kerztica") din Târgoviște să renunțe la cererea de 1.077 lei pentru pășune, în 1788, căci războiul nu li-a îngăduit a-și ținea vitele mai mult de câteva săptămâni. No. 3389, pag. 1799.

1791, 4 Mart. Comisariatul superior ardelean către Brașoveni, arătând că după spusa gene-

ralului Enzenberg nu e boală de vite în Ţara-Românească şi deci măsurile luate se desfiinţează. No. 3390, pag. 1799.

1791, 26 April. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că Râşnovenii au să aştepte în chestia muntelui Baiul hotărîrea împărătească. No. 3391, pag. 1799.

1791, 10 Maiu. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că dorinţa Şcheilor din Ţara-Românească de a puteà vinde cu cotul cel mic, în locul celui mare, introdus de câţiva ani, nu se poate indeplini, dacă n'au vre-un privilegiu în acest sens. No. 3392, pag. 1799.

1791, 8 Iunie. Râşnovenii către Braşoveni, cerând intervenţia pe lângă generalul comandant Mitrowski pentru ca până la incheiarea procesului să li se lase lor muntele Baiul, pe care unii boieri munteni l-au şi dat în arendă. No. 3393, pag. 1799.

1791, după 9 Iunie. Braşovenii către Comisariatul superior ai Ardealului în chestia stradelor (ordin din 9 Iunie), arătând că-i priveşte numai drumul Timişului până la Predeal, care se repară pe unde e stricat; drumurile muntene se dreg după porunca lui Enzenberg de localnici supraveghiaţi de un „Weg-Commissär"; acesta lipsind de câtva timp, trebuie îndeplinit locul, pentru a se lucrà traiectul Predeal-Câmpina şi Bran-Rucăr. No. 3394, pag. 1799.

1791, 25 Iunie. Cerere de 625 de căruţe cu patru cai pentru a aduce 2.000 de „Centner" de făină şi 6.000 „Metzen" de ovăs trupelor din Muntenia. No. 3395, pag. 1799.

1791, 23 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că generalul comandant a orânduit carantină de 10 zile la graniţa munteană, pentru boala de vite. No. 3396, pag. 1800.

1791, 18 Septembre. Însemnare oficială că în August au trecut pentru afaceri în Principate 66 de „Partheien" de călători. No. 3397, pag. 1800.

1791, 22 Novembre. Guvernul ardelean, din însărcinarea generalului-comandant, către Braşoveni, despre arătarea Domnului muntean că, în vremea războiului, supuşi de ai săi s'au aşezat la hotar, de unde pradă pe supuşii domneşti. No. 3398, pag. 1800.

1791, 25 Novembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre vestea de la Agenţie că s'au acordat în Ţara-Românească privilegii de oierit pentru ai lor, dacă se anunţă cu paşapoartele în două, trei săptămâni de la sosire la Agenţie. No. 3399, pag. 1800.

1791, 28 Novembre. Colibaşii de la Bran către Braşoveni, despre recolta ce au făcut la hotar cât erà oastea împărătească în Ţara-Românească, arătând că acum dregătorii de acolo vreau să-i impiedece de a o culege şi cerând intervenţie. No. 3400, pag. 1800.

1792. Braşovenii către dregătorii din Haromsec, despre lipsa ştirilor şi despre ciumă la Munteni, orânduind totuş păstrarea măsurilor preventive. No. 3401, pag. 1801.

1792, 24 Ianuar. Arătare că Serdarul Toma, fost ispravnic muntean, care a servit oastea impărătească în vremea ocupaţiei, vrea să plece din Bucureşti spre a se aşezà în Ardeal. No. 3402, pag. 1801.

1792, 17 Februar. Guvernul ardelean către Braşoveni, din însărcinarea Agenţiei din Bucureşti, poruncind a nu se trece în Ţara-Românească pe poteci ascunse şi a se ascultà ordinul Domnului ca orice călător să aibă un pas de la dânsul. No. 3403, pag. 1801.

1792, 10 Mart. Plângere a colibaşilor din Bran că în timpul războiului, la 1788, Turcii, aduşi de oamenii de peste munţi, au năvălit, luând cu ei câteva mii de capete de vite mici, pentru care faptă se ieau de trupele imperiale aţâţătorilor un număr de oi; Muntenii se răzbună prin represalii asupra negustorilor; tot aşà se plâng şi vânzătorii de legume şi alte mărfuri îngăduite că sunt opriţi, cerându-li-se chezăşie, luându-li-se 12 parale pentru pas şi plata scriitorului până la un leu în total, cât nu face marfa săracului: se cere intervenţie la Divan pentru respectarea înţelegerii austro-turceşti din 1789. No. 3404, pag. 1801.

1792, 30 April. Agenţia din Bucureşti către Braşoveni, arătând că a sprijinit plângerile coli-

başilor şi că Domnul a făgăduit oprirea imediată a abuzurilor, cerând lista celor păgubiţi şi informaţii, precum şi neîntârziata anunţare pentru viitor. No. 3405, pag. 1801.

1792, 7 Iulie. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre înştiinţarea Agenţiei din Bucureşti că s'au oprit după firman toate abuzurile, că, pentru ca să nu aibă a face, ca înainte de războiu, cu ispravnicii şi vătafii de plaiu, supuşii imperiali pot să capete pasuri domneşti fără plată de la Agenţie, spre asigurarea lor, şi faţă de caimacamul din Craiova. No. 3406, pag. 1801.

1792, 30 August. Guvernul ardelean orânduieşte foarte aspre măsuri de pază faţă de ciuma din Bucureşti. No. 3407 pag. 1802.

1792, 21 Septembre. Agenţia din Bucureşti către Braşoveni, despre dispoziţia Domnului muntean de a dă satisfacţie supuşilor imperiali păgubiţi de vătaful plaiului Ialomiţa, dacă vor trimite doi delegaţi la Bucureşti. No. 3408, pag. 1802.

1792, 22 Septembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, cerând ca „economii de vite" cari le duc la păşune peste munţi, să iea cărţi de protecţie dela Agenţie, putând un singur delegat, cu pas din Ardeal, să reprezinte pe cât de mulţi. No. 3409, pag. 1802.

1792, 6 Octombre. Castelanul de Bran către Braşoveni, despre supărarea la vamă a ciobanilor ce trec în Ţara-Românească, trimiţându-i înapoi la Câmpulung pentru a-şi luà pasul, care zăboveşte şi până la două zile; se pare că prin aceasta se caută a-i atrage în ţară, cum s'a şi anunţat la bâlciuri, cu făgăduiala de doi ani iertare de bir, scăzându-se darea şi pentru urmaşi. No. 3410, pag. 1802.

1792, 22 Octombre. Guvernul ardelean cere lămurire cu privire la dreptul de stăpânire al Râşnovenilor asupra muntelui Baiul. No. 3411, pag. 1802.

1792, 16 Novembre. Guvernul ardelean arată că s'a luat hotărârea că supuşii împărăteşti cu negoţ ori cu vite cari merg în Ţara-Românească sau în Moldova nu au să stea decât până li se mântuie afacerile, au să se poarte fără gâlceavă cu locuitorii, în sfârşit cum se potriveşte cu situaţia lor de sudiţi; altfel vor fi readuşi cu sila acasă. No. 3412 pag. 1802.

1792, 2 Decembre. Colibaşii dela Bran către Magistratul braşovean, arătând că împotriva hotărîrii domneşti, comunicată prin doi delegaţi, ispravnicul vecin iea de la toţi, şi de la delegaţi, câte 6 parale, supt cuvânt că n'a văzut însăşi porunca domnească. No. 3413, pag. 1802.

1792, 8 Decembre. Castelanul din Bran către magistratul Braşovului, despre excesele săvârşite de soldaţi din întâiul regiment de graniceri în dauna colibaşilor de sus. No. 3414, pag. 1803.

1792, 24 Novembre. Magistratul Braşovului către colibaşii din Bran, cari se plângeau de apăsările vătafilor şi ispravnicilor munteni, că Domnul li-a acordat o patentă de apărare. No. 3415, pag. 1803.

1793, 7 Februar. Direcţia Contumaciei Branului către Magistratul Braşovului, despre cei 30 de boi ai colibaşilor cari s'au îmbolnăvit la intrarea din Ţara-Românească, arătând că acolo, până la Cernăteşti e boală de vite, la gură şi unghii, deşi nu mortală; se ordonă măsuri de apărare. No. 3416, pag. 1803.

1793, 4 April. Guvernul ardelean orânduieşte a se luà măsuri pentru îngrijirea celor 2.000 de cai de remontă ce se aduc din Principate, prin Braşov şi Bistriţa. No. 3418, pag. 1803.

1793, 5 Iunie. Înştiinţare că Vodă-Moruzi din Ţara-Românească are de gând a face o fabrică de postav şi că a şi adus la Bucureşti meşteri germani, cu arătarea temerii că s'ar face rău breslelor săseşti. No. 3418, pag. 1803.

1793, 22 Iunie. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre întemeiarea în Iaşi a unei Agenţii. No. 3419, pag. 1803.

1793, 27 Iunie. Braşovenii către Agenţia din Bucureşti, pentru nevoile reparării stradelor muntene, cum au făcut ei pentru cele dela Timiş şi Bran. No. 3420, pag. 1803.

1793, 30 Iulie. Agenţia din Bucureşti către Braşoveni, despre cufărul cu lucruri bisericeşti pe care răposatul Mitropolit Cozma I-a depus prin negustorul grec Pantazi Dimanciu Mala Şcheiu la negustorul Ioca, mort se zice, acuma; Mitropolitul Filaret cere a se dà cufărul, aşà pecetluit, negustorului grec Pană Ioan, care i-l ve trimite. No. 3421, pag. 1804.

1793, 26 August. Râşnovenii către Braşoveni, cerând o recomandaţie către Agenţia din Bucureşti, ca să li se restitue cele 600 de ocă de brânză ce li s'au luat de pe Clăbucet. No. 3422, pag. 1804.

1793, 9 Octombre. Râşnovenii către Braşoveni, despre nedreapta arestare, la Câmpina, cu cai şi oi, a arendaşilor muntelui Clăbucetul Baiului. No. 3423, pag. 1804.

1793, 21 Octombre. Agenţia din Bucureşti către Braşoveni, arătând că s'a făcut restituţie arendaşului muntelui Baiul şi cerându-li a veni la judecata pentru munte, în termin de 40 de zile în Bucureşti. No. 3424, pag. 1804.

1793, 30 Novembre. Guvernul ardelean orânduieşte o carantină de 10 zile pentru cei ce se întorc din Ţara-Românească, unde e ciumă. No. 3425, pag. 1804.

1794. Magistratul Braşovului orânduieşte după cererea Vlădicăi neunit Gherasim Adamovici să se cerceteze doi călugări de la Muntele Tabor, Dionisie şi Ignatie, despre cari Vlădica bănuieşte că n'ar fi venit pentru milă, ci ar fi spioni turci. No. 3426, pag. 1804.

1794. Agenţia din Iaşi către Braşoveni, cu privire la taxa abuzivă de 11 parale şi jumătate de la porcii ce ieşiau din Moldova, arătând că se va restitui jumătate de pară şi se vor luà de acum, ca până la războiu numai 6 parale. No. 3427, pag. 1805.

1795, 20 Ianuar. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că, de oare ce poşta împărătească nu e sigură pe calea Belgradului, ea va merge de acum prin Bucureşti şi Turnu-Roşu. No. 3428, pag. 1805.

1794, 25 April. Invoiala între „economii de vite" ardeleni şi saigii turci pentru oile cuvenite acestora. No. 3429, pag. 1805.

1794, 9 Maiu. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre comunicarea Agenţiei din Bucureşti că economii de vite nu vreau să dea Turcilor, după datină, cu un preţ fix un număr de oi: sunt datori, mai ales ca privilegiaţi, să o facă. No. 3430, pag. 1806.

1794, 11 Iulie. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre preotul muntean care în satul Veza pe Tărnave a îndemnat pe locuitori să ţie cu luare aminte serbătorile, — hotărând pază bună faţă de aceşti răspânditor de superstiţie. No. 3431, pag. 1806.

1794, 8 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că în cearta pentru muntele Baiul s'a orânduit de la Curte că Râşnovenii să se ţie cu totul liniştiţi până la hotărârea afacerii, mai ales că muntele e în Ţara-Românească şi Domnul are în puterea sa pe cei ce se plâng. No. 3432, pag. 1806.

1794, 1-iu Septembre. Agenţia imperială din Bucureşti către Braşoveni, cu privire la o plângere a dregătorilor din Hâlchiiu că şi înainte de războiu se plătià de fiecare vită dusă la păşune dela 1-iu Iunie la 30 Septembre 2 parale pentru fiecare: intervenţia din August 1792 a măcelarilor militari prin generalul comandant n'a folosit; se întreabă dacă s'a dat acum ceva peste cele 2 parale, în care caz s'ar cere vătafilor restituţie. No. 3433, pag, 1806.

1794, 29 Novembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că, după ştiri de la generalul comandant şi de la Agenţia din Bucureşti, u ciumă în Ţara-Românească şi la Giurgiu 18 morţi în puţine zile. No. 3434, pag. 1806.

1795. Magistratul Braşovului iea măsuri faţă de ştirile dela castelanul din Bran despre persistenţa ciumei, pentru a se păzì bine graniţa. No. 3435, pag. 1806.

1795, Ianuar. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciuma izbucnită în Ţara-Românească, contumacia de 21 de zile şi măsurile stricte ce trebuie luate.

1795, 15 Ianuar. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciuma la Dobreşti, Negreşti şi „Belletz" (Muscel) şi oprirea târgurilor, orânduind măsuri de apărare. No. 3437, pag. 1807.

1795, 21 Ianuar. Comandantul graniţei ardelene către Braşoveni, despre ciuma din Dobreşti, Negreşti şi morţii din Nămăieşti (un diacon şi fiul), ordonând carantină de 21 de zile. No. 3438, pag. 1807.

1795, 29 Ianuar. Doi colibaşi din Bran, trimişi pentru ştiri, arată că se întinde ciuma în părţile Câmpulungului. No. 3439, pag. 1807.

1795, 2 Mart. Negustorul Nicolae Pop Gheorghe către Magistratul Braşovului, cerând să fie recomandat Agenţiei din Moldova împotriva „apăsărilor boerilor". No. 3440, pag. 1807.

1795, 14 Mart. „Ober-Spatar und Boier und Ispravnik" către comandantul graniţei, despre ciuma în părţile Vlăşcei. No. 3441, pag. 1807.

1795, 21 April. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciuma ce a izbucnit la Bucureşti, cerând a se orândul măsuri stricte. No. 3442, pag. 1807.

1795, 6 August. Breasla măcelarilor către Braşoveni, despre cererea ce doreşte a se face Domnului Moldovei de a lăsă să se treacă 500 de capete de vite. No. 3443, pag. 1808.

1795, 12 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ştiri dela Agenţia din Bucureşti, că, din motive fiscale, oamenii din Pripoare şi „Boia" (Argeş) au de gând să plece; dacă vin în Ardeal, trebuie duşi, de frica bolii, la cea mai de aproape contumacie. No. 3444, pag. 1808.

1890, 19 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, comunicând propunerile Agenţiei din Bucureşti pentru favorizarea negoţului cu Principatele. No. 3445, pag. 1808.

1795, 10 Decembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, pentru întreţinerea stradei pe la Bran, Domnul muntean oferindu-se a ajută. No. 3446, pag. 1808.

1796, 4 August. Agenţia din Bucureşti către Braşoveni, despre silinţile ei şi ale Internunciului de a scuti pe negustorii braşoveni de pogonărit, dar Domnul a obiectat articolul 8 al tratatului din Şiştov.

1695, 12 Decembre. Ioan Gaudy, castelan de Bran, către Magistratul Braşovului, despre închiderea potecilor spre Ţara-Românească şi nevoia de a se cercetă pentru ciumă în spre Slobozia. No. 3448, pag. 1808.

1797, 10 Ianuar. Testamentul lui Panaiot Hagi Nica. No. 3449, pag. 1809.

1797, 18 Ianuar. Acelaşi către acelaşi, despre ştirea de la colibaşi că o stradă din Ploieşti e ciumată, că oamenii rămaşi în viaţă au fost scoşi pe câmp lângă aşa-zisul „Koiszoi Argints", la lazaret; cercetaşul trimes la Slobozie nu s'a întors încă. No 3450, pag. 1809.

1797, 24 Ianuar. Castelanul de Bran, Ioan Gaudy, către Braşoveni, despre ciumă. No. 3451, pag. 1809.

1797, 2 Mart. Damaschin, egumenul de Sinaia, către Braşoveni, cerând a fi ajutat să ia 195 de lei de la un Român din Codlea pentru nişte porci. No. 3452, pag. 1809.

1797, 10 August. Comanda graniţei către Braşoveni, despre izbucnirea bolii de vite în părţile Câmpulungului şi nu departe de Bucureşti; ar fi în legătură cu căldura mare şi lipsa de apă. No. 3453, pag. 1809.

1797, 11 Septembre. Agenţia din Bucureşti către Braşoveni, trimiţând o cerere a egumenului Rafail („Riville") de la mănăstirea Sf. Gheorghe, care cere a se încasă chiria de la un negustor grec de acolo. No. 3454, pag. 1809.

1797, 13 Octombre. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că s'a prelungit contumacia, din cauza ciumei ce continuă în Moldova, la 21 de zile. No. 3455, pag. 1809.

1797, 26 Octombre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre vestea că, în Moldova, e ciumă la Botoşani şi Herţa: e ordin de a se întări contumacia, păzindu-se bine potecile. No. 3456, pag. 1810.

1798, 12 Mart. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciuma izbucnită la Stâlpu (Buzău), îndemnând la pază bună. No. 3457, pag. 1810.

1798, 27 April. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că nu s'a prezintat Brâncoveneasa la licitaţie, scriind că nu recunoşte jurisdicţia locală, ci pe a Ţerii-Româneşti, pentru care i s'a pus în vedere că, având moşii în Ardeal, e supusă competenţei judiciare a tribunalelor ardelene. No. 3458, pag. 1810.

1798, 8 Maiu. Administraţia averii scoasă la licitaţie a lui Dimitrie, Gheorghe şi Ioan Marco, despre moşiile brâncoveneşti Sâmbăta-de-sus şi Poiana Mărului, cu mori, fierăstraie, munţi, păduri, cârciume, peşti, parc de vânătoare, livezi, ogoare, dijme pe oi, porci, etc., 51¾ „sesiuni coloniale" de arendat pe 4 ani de la 15 Iunie. No. 3459, pag. 1810.

1798, 18 Maiu. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre lăcustele ce au apărut în număr mare. No. 3460, pag. 1810.

1798, 7 Iunie. Locuitorii din Noua către Magistratul Braşovului, despre văcăritul ce li s'a cerut de Domnul muntean pe munţii „Orátye" şi „Dudje", cerând intervenţie. No. 3461, pag. 1810.

1798, 8 Iunie. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre lăcustele din Moldova, cerând a se face şanţuri pentru a le distruge. No. 3462, pag. 1810.

1798, 16 Iunie. Comanda brigadei de graniţă secuieşti către Braşoveni, despre creşterea lăcustelor în părţile Fălciiului. No. 3463, pag. 1810.

1798, 18 August. Agenţia din Bucureşti către Braşoveni, despre licitaţia averii brâncoveneşti, citaţia şi răspunsul lui Manole Brâncoveanu, care declară că nu datoreşte nimic lui Panaioti Gheorghe Lipscanul, şi încă mai puţin lui Gheorghe Varta, cum dovedeşte o carte dela Mihai-Vodă Suţu (4 Septembre 1784); Nicolae Brâncoveanu se declară dator lui Panaioti, nu lui Varta, dar nu vrea să vie la judecată, nici să fie reprezintat, şi pentru că niciun boier nu poate ieşi din Ţară. No. 3464, pag. 1811.

1798, 17 Novembre. Raport către Guvernul ardelean pentru procesul lui Gheorghe Varta cu Brâncovenii. No. 3465, pag. 1811.

1799. Gheorghe Varta cere Braşovenilor a i se dă actele în procesul cu Brâncoveanu. No. 3466, pag. 1811.

1799, 11 Februar. Castelanul de Bran Ioan Gaudy către Braşoveni, despre extorsiunile taxildarilor domneşti asupra cărăuşilor ce merg cu vite, luându-li-se de cap de vită 2 lei. No. 3467, pag. 1811.

1799, 5 April. Guvernul ardelean trimite Braşovenilor o declaraţie a lui Manolachi Brâncoveanu în chestia Varta. No. 3468, pag. 1811.

1799, 22 April. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre nevoia, faţă de primejdia Pazvangiilor, care durează încă, de a călători în număr şi cu pază. No. 3469, pag. 1811.

1799, 27 Maiu. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre orânduiala, după cererea Domnului muntean, ca nimeni să nu treacă în Ţara-Românească decât pentru negoţ sau alte afaceri, — dând instrucţie pentru pasuri. No. 3470, pag. 1811.

1799, 25 Iunie. Comandamentul militar către Braşoveni, arătând că, pentru un negustor şi doi morţi de ciumă în Iaşi, contumacia de spre Moldova s'a fixat la 21 de zile, de spre Muntenia la 10. No. 3471, pag. 1812.

1799, 6 Iulie. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre zădărnicia obiecţiunilor prinţilor Brâncoveni, hotărând a se vinde şi cele trei case ale lor pentru satisfacerea lui Varta. No. 3472, pag. 1812.

1799, 1-iu August. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre apariţia lăcustelor la Bucureşti şi mai în jos de oraş, înoind instrucţiile pentru distrugerea lor. No. 3473, pag. 1812.

1799, 21 August. Comanda graniţei către Braşoveni, despre vestea că un nor de lăcuste s'a lăsat lângă Sinaia, trecând apoi spre Câmpina. No. 3474, pag. 1812.

1799, 28 Septembre. Ioan Gaudy, castelan de Bran, către Braşoveni, despre stricarea drumului la „Orăţii", lângă Rucăr, de nu mai trec buţile. No. 3475, pag. 1812.

1800 (înainte de). „Costea Vameşul, Gheorghea Vameşul" către Braşoveni, „pentru pricina lui Necolae văt[aful] de Ţigani" şi cu „judii aceia de Ţigani", cu privire şi la o „necovalnă", arătând că s'a făcut şi judecată în Bucureşti, la Armaşul-cel-Mare. No. 3476, pag. 1812.

1800, 17 Iulie. Magistratul Braşovului către Guvernul ardelean, arătând că, dacă se face drumul de la vama Timişului la hotar, trebuie să se repare şi partea din Ţara-Românească, cerând sprijin de la agent. No. 3477, pag. 1812.

1800, 6 Novembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre intenţia Domnului muntean, arătată către Agent, de a repară şi drumul său. No. 3478, pag. 1812.

1801-2, „Catastivu de datori ce mi să află la Ardalŭ" (Cluj ş. a.) al unui negustor. No. 3479, pag. 1813.

1809-14. Însemnare de marfă pe care un negustor braşovean o trimite detailiştilor din Câmpulung, Stoica Gogu şi Popa Savu. No. 3480, pag. 1813.

1811, 25 April. Notiţă, de negustorul braşovean Antonie Costandin, despre înmormântarea lui Emanoil Brâncoveanu în biserica din Cetate. No. 3481, pag. 1813.

1819, 13 Octombre. Nicolae Badiu către „chir Şendruţ", pentru o datorie la un negustor. No. 3482, pag. 1813.

1821, 20 August. Notiţă, de negustorul braşovean Antonie Costandin, despre înmormântarea Brâncovenesei în biserica din cetate. No. 3483, pag. 1813.

1822, 10/22 April. Notiţă, de negustorul braşovean Antonie Costandin, despre prohodirea la biserica din Şcheiu a generalului Costachi Ghica, care e dus apoi la Bucov. No. 3484, pag. 1813.

1825, 12 Septembre. Testamentul Mitropolitului muntean Nectarie. No. 3485, pag. 1813.

1825, după 12 Septembre. Nicolae Pitarul, om de casă al Mitropolitului muntean Nectarie, către Oficiul Divizoratului din Braşov, despre ce aveà de luat de la stăpânul său. No. 3486, pag. 1813.

1825, după Septembre. Nicolae, logofătul Mitropoliei, către Magistratul Braşovului, despre misiunea ce are de a vedeà hârtiile din moştenirea Mitropolitului Nectarie care privesc Mitropolia şi episcopatul de Râmnic, precum şi de a luà antimisele şi butca Mitropoliei No. 3487, pag. 1814.

1825, după Septembre. Mitropolitul Ungrovlahiei Dionisie către Magistratul Braşovului, despre moartea înaintaşului său Nectarie şi moştenirea lui, în care se cuprind şi zapise ce-i trebuie. No. 3488, pag. 1814.

1825, 15 Octombre. Iosif, arhimandrit de Sadova, către Magistratul Braşovului, cerând a se vedeà de nu lipsesc ceva acte din moştenirea Mitropolitului Nectarie. No. 3489, pag. 1814.

1825, 3 Novembre. Fleischhackel von Hakenau, Agent imperial în principatul muntean, către Magistratul Braşovului, despre trimisul Guvernului muntean pentru cercetarea moştenirii Mitropolitului Nectarie. No. 3490, pag. 1814.

1825, 8/20 Novembre. Profira Sărdăreasa, „nepoată de spre bărbat a răposatului Mitropolit Nectarie", către Revizoratul Braşovului, despre „şalul şi blana de samur" ce i-au rămas de la acesta. No. 3491, pag. 1814.

1825, 8/20 Novembre. Ilie Serdarul către Revizoratul Braşovului, despre banii ce a da pentru răposatul Mitropolit Nectarie. No. 3492, pag. 1814.

1825, 13/25 Novembre. Ilie Serdarul către Revizoratul Braşovului, despre cheltuielile ce a făcut pentru Mitropolitul Nectarie. No. 3493, pag. 1814.

1825, 14/26 Novembre. Ilie Serdarul către Revizoratul Braşovului, despre banii de arendă ce a pierdut la Mitropolitul Nectarie. No. 3494, pag. 1815.

1825, 17 Decembre. Iosif, egumen de Sadova, către Magistratul Braşovului, despre zapisele aflătoare în moştenirea Mitropolitului Nectarie. No. 3495, pag. 1815.

Apendice.

1394, 25 Maiu. Sigismund, regele Ungariei, către Grigore Bethlen, curtean al său, despre trimiterea lui, după porunca lui Franko, Voevodul Ardealului, la Mircea-Vodă al Ţerii-Româneşti. No. 1, pag. 1821.

1395, 6 April. Sigismund, regele Ungariei, către Grigore de Bethlen, poruncindu-i să meargă în Ţara-Românească, împreună cu oştile sale, comandate de Ştefan de Losoncz şi Francisc Bebek. No. 2, pag. 1821.

1397, 8 Decembre. Sigismund, regele Ungariei, răsplăteşte pe Voevodul Ardealului Stibor, şi pentru partea avută de el la înlăturarea lui Vlad-Vodă, Domnul muntean pus de Turci. No. 3, pag. 1830.

1753 (după). Note ale unor capelani către Comisiunea Împărătească, despre starea religioasă a Românilor din părţile orădane. No. 4, pag. 1822.

ERATA

Făcându-se cu o corectură mai puţin la rubrici, s'au strecurat în ele un număr destul de mare de greşeli, pe cari, de şi se pot îndreptà şi de cetitor, mă simt dator a le insemnà aci:

Pagina 19, nº XXVI, ceteşte: Ozd, pentru: Sighişoara.
Pp. 39, 44, 47, 131, nle LXVII, LXXVII, LXXXII, CCXXXVII, ceteşte: „Sibiieni", pentru: Braşoveni.
P. 52, nº XCI, ceteşte: comiţii Secuilor, pentru: Braşoveni.
P. 76, nº CXXXII, ceteşte: Cincul pentru: Şinca.
P. 83, nº CXLIII, data e: 4 August sau 15 Septembre.
P. 87, nº CL, ceteşte: dulgheri pentru: carătaşi.
P. 97, nº CLXXI ceteşte: prepozit pentru: episcop.
P. 123, nº CCXXV, ceteşte: Braşoveni pentru: Sibiieni.
P. 127, nº CCXXXI, ceteşte: să îngăduie pentru: să nu îngăduie.
P. 170, nº CCCXIV, pe margene: Făgăraş, 1509 (?).
P. 309, nº DLXVIII, ceteşte: aurar pentru: argintar.
Pp. 322-3, nle DXCVIII-IX, ceteşte: Grigore Erdély pentru: Bistriţeni.
P. 363, nº DCLXXVIII, ceteşte: Petru-Vodă, pentru: Simion, pârcălabul lui Petru-Vodă.
P. 367, nº DCLXXXVI, manşeta să se schimbe: Bahluiu (Hârlău), 1533, 18 April.
P. 480, nº DCCCXCI, ceteşte: Bistriţeni pentru: concetăţenii săi.
P. 496, nº DCCCXX, ceteşte: 4000 pentru: 4500; în manşetă: Suceava pentru: Hârlău.
P. 586, nº MLXXXXIX, ceteşte: Bistriţeni pentru: Braşoveni.
P. 615, nº MCLI, în manşetă: ceteşte: Suceava pentru: Bistriţa.
P. 616, manşeta: ceteşte: Bistriţa pentru: Iaşi.
P. 632, nº MCLXXIX, în titlu: ceteşte: Bogdan pentru: Alexandru.
P. 665, nº MCCXXXXII, ceteşte: Dimitrie pentru: Ioan.
P. 686, nº MCCCLXVII, ceteşte: Bistriţeni pentru: Braşoveni.
P. 736, nº MCCCLXX, ceteşte: pasurile pentru: pădurile.
P. 754, nº MCCCCLX, ceteşte: Sireteni pentru: Sibiieni.
P. 921, nº MDCCXCVI, manşeta: ceteşte: Zenthlelek pentru: Bistriţa.
P. 967, nº MDCCCLIII, în rubrică: suprimă Armenii; în manşetă: Câmpulung pentru Bistriţa.
Pp. 988-9, nº MDCCCLXXX, în rubrică ceteşte: Noak Farkas, pentru: Bistriţeni.
P. 1005, a se pune în manşetă: Bistriţa (?).

Pagina 1016, nota se pune după rubrică.

P. 1017, nº MCMXXIV, în manşetă, a se suprimà: Bistriţa.

P. 1030, nº MCMXL, în rubrică, ceteşte: pitar, pentru: rotar.

Pp. 1060-1, nº MCMLXXXV-VI, a se suprimà în rubrică: fost Vornic.

P. 1087, nº MMXIX, în locul rubricei reproduse de la p. 1076, nº MMVIII: Teodor Ianovici către Bistriţeni, despre afacerea hotarelor.

P. 1125, nº MMXCI, în rubrică, ceteşte: plecarea *din ordinul*.

Pp. 1131, 1139, 1185, 1305, 1366, 1515, nle MMCVI, MMCXXI, MMCCXXI, MMCCCCXIX, MMCCCCXCIX, MMDCCCLIV, în rubrică, ceteşte: către Braşoveni, şi în manşetă, la pp. 1283, 1386, 1613, nle MMCCCLXXIV, MMDIII, MMMXIV: Braşov.

P. 1148, nº MMCXXXVII, se suprimă: din Moldova.

P. 1157, nº MMCLII, ceteşte: de la Poartă, pentru: din Moldova.

P. 1217, nº MMCCLXXXV, ceteşte: meiu pentru: orz.

P. 1242, nº MMCCCXVI, ceteşte: vinars pentru: vinuri.

P. 1310, nº MMCCCCXIV, în manşetă se suprimă: Bistriţa.

P. 1404, nº MMDXC, în manşetă: Dorna pentru Câmpulung.

P. 1626, nº MMMXXXV, ceteşte: Cic pentru: Cinc.

P. 1639, nº MMMXLVIII, ceteşte: Ioan Bart, şi legător pentru: şi Binder.

P. 1667, nº MMMLXXV, ceteşte: dregătorii comitatului Bihorului.

P. 1673, nº MMMLXXXVIII, ceteşte: către Împărăteasă.

P. 1679, nº MMMCIII, ceteşte: în manşetă: Sibiiu.

P. 1686, nº MMMCXIV, rubrica trebuie să fie: Braşovenii către Guvernul ardelean, despre văcăritul muntean.

P. 1689, nº MMMCXXV, ceteşte: *Mateiu*-Vodă Ghica.

P. 1714, nº MMMCXCV, ceteşte: Împărăteasă, pentru: Împărat.

P. 1757, nº MMMCCCXXX, în manşetă: Buda, pentru: Pressburg.

P. 1758, nº MMMCCCXXXI, în manşetă: 6 Septembre.

P. 1759, nº MMMCCCXXXIII, în rubrică „Vaşcău", în manşetă: 3 Novembre.

P. 1763, nº MMMCCCXL, în rubrică: Guvernul ardelean către dregătorii comitatului Bihorului.

P. 1809, nº MMMCCCCL: Ioan Gaudy către Braşoveni.

P. 1815, nº MMMCCCCXCV: Mitropolitul Nectarie.

PARTEA A II^A

PARTEA A II-A

MDCIV.

Păharnicul Barnovschi către Bistriţeni, despre Sârbii prădalnici din oastea lui Mihai-Vodă. [Pe la 1601.]

† Пан Брьнωвскіи великіи чашник пишем поклон мн[о]гω живот и здравїе прїятелем нашем дωбрим възлȣбленим и срдном пан прькалаб ωт Бистрицъ и пан бирьул тиж ωт там. [Vă scriu închinăciune de multă viaţă şi sănătate prietenilor noştri buni prea-iubiţi şi preţuiţi, dumneata pârcălabe de Bistriţa şi dumneata, birăule tot de acolo.]

După aceasta dau ştire dumilor vostre de rindul a neşte furi şi tălhari şi făcători reai *(sic)*, neşte Sirbi ce'u fost la Mihaiu-Vodă mainte şi s'au închinat apoi la Leşi. Eră, cându iaste acmu, ei s'au sculat de'u fugit di Ţara Leşescă. Decă au trecut în ţara nostră, ei au luat tot prin munte până la Cănpul Lungu. Dece noi, decă am prinsu de veste, noi am sărit după'nşii; dece, cându am sosit la Cănpu Lungu, ei intra în munte; dece nu le'm putut strica nemică. Şi au grăit omeni de'i noştri cu dănşii; dece e'u întrebat ce omeni sintu, şi unde mărgu, şi cum le iaste voe. Ei a dzis că mărgu să slujescă la Jicmon[1]. Dece eu vă dau ştire dumilorvostre, fărte să vă păziţ de neşte căni ca eşte, să nu-i credeţ până nu veţ vedè adevăr încătruo mărgu şi cum le iaste tocmala. За сїе даим знанїе гспдствави и да бȣдет здравство ω ги амин. [De aceia dăm ştire dumneavoastră, şi să fie sănătate dela Domnul, amin.]

(Adresa: Пишем прїятелем нашем пан прькалаб ωт Бистрицъ, до бирьу тиж ωт там. [Scriem prietenului nostru, dumnealui pârcălabului din Bistriţă şi dumneavoastră, birăul tot de acolo.]

(Contemporan, pe dos: Anno 1601. Pecete octangulară.)

Mir, Her Barnoskj, Gross-Poharnik fon der Suttschwa, empit meinen Gruss wnd Freindtschafft unseren gutten Herrn wnd Frenden, dem Herr Richtter und dem Herr Purkelaben, und tu ich Eir Herschafft czu wissen fon wegen etlihier Sztrossen-Reber und Dieben, wie das etlih reyzesch Gezindt bey dem Mihalj Wajda gewesen und dornoh sich den Poln eingegrisst. Jeczt aber sein sie auss Polandt entwihien. Wie sie aber in unser Land sein khomen, so sein sie sztets im Gebirg gecogen biss bej die Cumpolung. Do mir aber solihies ferschtanden, mir sein inen nohgeyllet; wie mir aber bej die Cumpolung sein khomen, so czogen sie schon ins Gebirg, und mir khunden in gor khein Schaden tun. Und unser Leyd hoben mit inen geret und gefroget was sie fir Leyd wern, wor sie hin sollen und was sie fir ein Willen fyr hetten. Sie aber geantwort hon, sie wandertten czum Firschten Sigismundo. Mir aber geben es Eir Herschafft czu wissen, solihien Hunden sollet Ir nitt glauben bis das Ir nitt sehen werdet wohin sie eillen und was sie fir hoben. Das hob ich Eirer Herschafft czu wissen tun willen. Gott erschpor Eir Herschafft mitt Gesundt.

Disser ist der Einhalt des wolohischen Prieff den mir der Her Seimen, der

[1] Sigismund Báthory.

Weys Her, no brocht. Was hierin czu tun sein wirdt, will ih fon Eir Weisheit Bescheidt wartten durch Czeyger dieses Prieff. Hiemit sei Eir Namhaffte Weisheit dem liben Gott befolen. Aus der Klein-Rebre. Ih will langst der Times hinauff wandern biss khegen der Birkenau; wirdt mich der Bott ffhinden den Eir Namhaffte Weisheit schiken wirdt, begent[1] mir aber das Folk; wo sie mir aber folgen willen, will ih sie langst der Times hinab fyren. Ih will schauen, wo ih si fhinden werde, khan ih was fon inen najes erforschen.

Endres Amend, Eir Namhaffen Weisheit dienstwilliger.

[Vo:] Dem ersamen, fürsichtigen, weysen Herrn Hannes Budiker, Rihter der Schtatt Nysen, sampt einem ersamen Rott, meinen günstigen Hern und Patronen, soll der Prieff czu Henden khomen.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; forma românească şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 5-6, nº x.)

MDCV.

Suceava, c. 1601, 11 Februar.

Popa Vasian Beuz şi fiul său Nicolae către Bistriţeni, despre un omor.

† Inchinăciune şi bună sănătate scriu eu, popa Văsilian Beuz, şi cu feciorul mieu, Nicolai diiaconul, carii săntem veri premar[i] celui dus de lume, ce l-au ucis. Scriem dumitale, birău de Bistriţă, şi la toţ giuraţii den oraş, cum am înţeles că iaste în prinsoare la dumilevoastre acel om carele au ucis pre fratele nostru. Dečſi] noi am mărsu la Vlădica al nostru, la Mitropolitul la Suceavă, şi la toţ preuţii de acolea den Suceavă, şi am întrebat; dece au aflat la pravila nostră cum morte dereptŭ morte nu să cade a face; că, de arŭ muri câţiva vinovaţi pentru unul cel ucis, pre dinsul nu l-arŭ mai inviè. Deč am lăsat noi să nu piiară acel om ce iaste la dumneavostră în chisoare *(sic)*, ce să-l lăsaţi să dea el samă cu sufletul său înnaintea lu Dumn[e]dzău de mortea fratelui nostru şi de păcatele lui, iar de noi, de toată ruda noastră, iaste ertat. Deč şi dumneavostră să faceţi pre cuvântul nostru, să-l lăsaţ la focul, să dea el samă de fratele nostru; că noi nu poftim morte dereptŭ morte. De aceasta scriem. Să fii dumneta sănătos.

(Trei peceţi cu fum, fără importanţă.)

Пис ѹ Сѹч. [= scris în Suceava], Fev. 11.

† Eu pop[a] Gonţul cel domnescu.

† Pre mai mare credinţă, pre popa Manole am învăţat să scrie cu dzisa tutoror.

(Fără adresă. Foarte frumoasă scrisoare din intâia jumătatea veacului al XVII-lea.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 21-2, nº XXVI.)

MDCVI.

Cluj, 1601, 2 April.

Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri din Moldova ce are.

Sigismundus, Dei gracia Transsilvaniae et Sacri Romani Imperii princeps, partium regni Hungariae dominus, aurei velleris eques et Siculorum comes, et cetera.

Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Io newen es kedwesen weottewk hogi kegyelmed az keowari capitan levelet nekeẅnk keẅlte es bizonyos dolgokrol certificalt benewnket. Kegyelmed ezutan is attol megh ne zewnnyek, hanem io gondwiselessel minden fele

Am luat în nume de bine şi cu bucurie că mi-ai trimes scrisoarea căpitanului din Chioara şi ne-ai asigurat de anume lucruri. Dumneata nici după aceasta nu încetă în aceasta privinţă, ci, trimeţând cu bună îngrijire în toate

[1] *Begegnet.*

bizonyos kemeket bochatwan ha mit erthet kegyelmed sietseggel adgia erteseẅnkre.

părţile spioni, dacă afli ceva, dumneata dă-mi de ştire în grabă.

Datum Claudiopoli, die 2 aprilis, anno 1601.

Sigismundus princeps, m. p.

[Vo:] Prudenti et circumspecto Ioanni Bwdaky, iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archivă Oraşului.)

MDCVII.

Sigismund Báthory către Bistriţeni, despre veştile trimise de ei. Cluj, 1601, 4 April.

Sigismundus, Dei gracia Transsilvaniae et Sacri Romani Imperii princeps, partium regni Hungariae dominus, aurei velleris eques et Siculorum comes. Prudens et circumspecte, fidelis nobis sincere dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Zeretettel vötteok kegyelmednek nekeonk köldöt levelet mind penig az iugiazasban valo zorgalmatos gongia viseleset. Ennek utanna is keriuk kegyelmedet s intiuk baratsagosonn is ez io gondviselesben megne zonniek hanem esmet mindenfele bizonios emberit es kemeit bocziatvan mindeneket haladek nelkul aggion erteseonkre.

Am primit cu iubire scrisoarea dumitale pe care ni-ai trimes-o, şi am aflat sârguincioasa purtare de grijă în ce priveşte paza. Şi după aceasta te rugăm şi te îndemnăm prieteneşte să nu încetezi în această bună purtare de grijă, ci, iarăşi, trimeţând în toate părţile oamenii şi spionii dumitale, să ni dai toate de ştire fără zăbavă.

Datae ex civitate nostra Colosvar, 4 aprilis 1601.

Sigismundus princeps, m. p.

[Vo:] Prudenti et circumspecto Ioanni Budaki, iudici primario civitatis nostre bistriciensis, fideli nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCVIII.

Moise Székély către Bistriţeni, despre ovăsul ce-i este de nevoie şi care nu trebuie să cadă în mânile Moldovenilor. Gherla, 1601, 17 Maiu.

Prudens ac circumspecte domine, vicine observande. Servitiorum et amicitia nostrae commendationem.

Egesseges bodogh eletet sok io szerenczeket kivanok kegyelmednek megh adatni. Erreol kelletek kegyelmednek irnom, hogy az menyt az elesben kegyelmed eddigh be szolgaltatot annak szamiat kegyelmed is tudgya, Bornemiszsza Gaspar uram is cedulat es iegyzest adot rolła kegyelmednek. A mi pedigh megh hatra vagion benne kegyelmed bator se buzat se liztet teöbbet ide most ne kẅlgyeon, elegh vagion itt affele az szẅkseghez kepest. Hanem

Doresc să ţi se dea dumitale viaţă fericită, mult şi bun noroc. De aceia a trebuit să-ţi scriu d-tale, căci cât ai slujit până acum la . . . ştii şi dumneata, şi domnul Gaşpar Bornemisza a dat despre aceia ţidulă şi însemnare. Ce a mai rămas, dumneata să nu mai trimeţi acum aici: nici grâu, nici făină; e destul din acelea aici, cât trebuie. Dar, cât ovăs a mai rămas, pe acela îndreptându-l în sus fără nicio lipsă şi scăzământ, şi strângând 100 de

a meny zab megh hatra vagion azt eppen hian nelkẅl es fogyatkozas nelkẅl feöl igazitvan es szedetven szaz eöregh keöbleöt az varasban vitessen be kegyelmed es az legyen ott ez utanra mikor az szẅksegh kivannia, ha valahogy nekẅnk is oda fele vagy szinte az varasra vagy pedigh közel valo falukra kelletik szallanunk legyen akkorra. Falukon kegyelmed azt ne tarcza, mert az Moldvay had ha ki erkezik el veszi ereövel is, hanem vitesse az varasban, kegyelmed tarcza ott. Az teöbbit penigh azon az szaz eöregh keöbleön kiuẅl mindenestẅl ide szolgaltassa es hozassa kegyelmed mindgyarast Uyvar Nemethiben, mert az hadakat itt keörẅl kell tartanunk, egeb nem lehet benne ne is keslellye pedigh kegyelmed, hanem mindgyarast kẅlteön kẅlgye ide az zabott. Kegyelmedet pedigh arra is kerem, hogy valamely oraban Urunknak eö feölsegenek vagy Tholdy uramnak levele iutt Moldvabol a posta melle kegyelmed mind gyarast egy emberet advan melleie postan kẅlgye ide Uyvarban hozzam. Ha pedigh oly ember hozna ki posta nem volna eö maga hanem czak iaro keleo leven ugy kẅldenenek levelet teölle; azt is kegyelmed ne kezleltesse, hanem mindgyarast attul el veven maga szolgaiatul postan kẅlgye megh kegyelmed nekem; kit io neven vehessek kegyelmedteol.

ferdele vechi în oraş, să le duci dumneata, şi acelea să fie acolo pentru când se vor sfârşi acestea, când va cere trebuinţa, aşă în cât, dacă poate şi noi ar trebul să ne oprim pe acolo, sau chiar în oraş ori prin satele apropiate, să avem pe atuncea. În sate să nu le ţii dumneata, căci, dacă vine oastea Moldovenilor, le iea şi cu puterea, ci du-le în oraş, ţine-le dumneata acolo. Pe celelalte însă, afară de cele 100 de ferdele, cu totul adu-le, te rog, aici îndată, în Gherla, fiindcă oştile trebuie să le încunjurăm: altfel nu se poate, nici să nu întârzii dumneata, ci îndată să trimeţi ovăsul aici. Pe dumneata te mai rog şi pentru aceia ca, în orice ceas îi va ajunge Înălţimii Sale Domnului nostru sau domnului Tholdy scrisoarea din Moldova, pe lângă stafetă să-i dai dumneata îndată un om de-al dumitale, să-l trimeţi aici la mine, la Gherla. Dacă însă o va aduce un om ca acela care nu ar fi ştafetă, ci numai un trecător, trimeteţi scrisoare prin el; şi aceia să n'o întârzii dumneata, ci îndată, luând-o de la acela, trimete-mi-o prin poştă cu sluga dumitale. Ceia ce voiu lua în nume de bine de la dumneata.

Valere feliciter Dominationem Vestram exopto. Datum ex arce zamos-uyvariensi, die 17 martii, anno 1601.

Dominacionis Vestrae servitor, vicinus
Moysez Zekely, capitaneus.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto viro domino Ioanni Budaki, iudici primario civitatis ac districtus biztriciensis, et cetera, domino vicino honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCIX.

Suceava, 1601, 6 Iunie.

Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre solia şi darul lor la „bucuria" lui.

Ieremia Mogilla, Dei gratia princeps et heres perpetuus terrae Moldaviae. Prudentes et circumspecti viri vicinique nobis honorandi. Salutem et omne bonum.

Mivel hogy kegyelmetek az my eöreomẅnknek es vigassagunknak napiara emberit kẅldeotte, kegyelmetekteol azt

Fiindcă ni-aţi trimes oamenii dumneavoastră la ziua bucuriei şi veseliei noastre, am luat-o în nume de bine

igen io neven veöttẅk. Az ajandokot is az kit kegyelmetek kẅldeot my nekẅnk, kegyelmeteknek igen keozeonjẅk mint io zomzedynknak, hogy kegyelmetek megh mutatta hoszank valo io akarattjat; nem is akarunk el feletkezny az kegyelmetek my hozzank valo io zomzedsagarul, holot kegyelmetek azon is ker mwnket, hogj kegyelmetekhez io zomzedsagal legjẅnk; my ez utann is mint zinten eddig ugjan azon io akaratunkat es io zomzedsagunkot akarjuk megh mutatnj. Kegyelmetek mj hozzank semmit ne ketelkegyek. Isten tarczja megh kegyelmeteket.

de la dumneavoastră. Şi pentru darul pe care ni l-aţi trimes vă mulţămim foarte mult ca vecinilor noştri buni, că dumneavoastră aţi arătat bunavoinţă către noi. Nici nu voim să ni uităm despre buna vecinătate a dumneavoastră cu noi cât timp dumneavoastră ne rugaţi, şi pentru aceia, ca să vă fim buni vecini; noi şi după aceasta, ca şi până acum, vrem să vă arătăm tot aceiaşi bunăvoinţă şi bună vecinătate. Dumneavoastră să nu vă îndoiţi de loc de noi. Dumnezeu să vă ţină.

Datum ex civitate nostra zuczjaviensi, 6 die iunii 1603.

Eremia Voevod.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCX.

Dima Portar de Suceava către Bistriţeni, pentru nişte cuie de şindilă. Suceava, c. 1601, 8 Iunie.

† Єто аз [= adecă eu] Dima, Portar de ceatatea Suceavei, scriem multă pace şi sănătaate de la D[u]mn[e]dzău la bun priiatenul Mării Sale Domnu nostru şi al nostru, la dumialui marele birăul de Bistriţă şi la toţ domnii de acolo, să fiţ dumile voastre sănătoş şi veasel[i], cu toţ oamenii dumilor voastre. Altă, dăm ştir[e] dumi[t]al[e] fratele nostru, mai mare birău de Bistriţă, c'am trimis cest neguţător den ţara noastră cu ban[i] gata, a Mării Sale Domnu nostru, tot lei, să cumpere cue de şindile de traba cetăţii. Ce vă pohtim pre dumiata să fač dumnata prentru voia Mării Sale Domnu nostru, să fie cumpărătura cum au fost de'ntăi, căte trei mii la un leu bătut, să cumpere noaâdzeč de mii de cue, iar, căndu au venit al doile răndu, el le-au cumpărat mai scumpe, prentru căč Măriia Sa Domnu nostru au dat tot lei bătuţ, iar cene [au] venit la cue, el au adus de alţi bani: prentr'acéa s'au luat mai scumpe. Iar acmu dă[m] ştir[e] d[u]mn[i]tal[e] c'am trimis tot lei bătuţ; ce ne rugăm d[u]mn[i]tal[e] să fač d[u]mn[ea]ta pentru voia Mării Sale Domnu nostru, să să cumpere căte trei mii de cue la un leu bătut, noaâdzeč de mii. Şi să fač d[u]mn[ea]ta scrisoarea d[u]m[i]tale la noi cestui neguţător, cum s'au cumpărat, să aibă credinţa dumitale la noi. Iar, prentru ce vei fac[e] d[u]mn[ea]ta prentru voia Mării Sale Domnu nostru, mai multu vom avea a sluj[i] treabel[e] d[u]m[i]tal[e], ce vei pohti d[u]mn[ea]ta de la noi. Dăruia[s]că m[i]lost[i]vul D[u]mn[e]dzău să fii d[u]mn[ea]ta sănătos şi veasel cu toată casa d[u]m[i]ta[le], şi să fii d[u]mn[ea]ta bun frate şi priiaten cu toată i[ni]ma d[u]m[i]tal[e]. Să fii d[u]mn[ea]ta sănătos.

† Iacob diiac писал ѡт град сѹчавскѡи, мсца юн. и [= am scris din cetatea Sucevei, luna lui Iunie 8].

(Peceta neagră, mică, ovală, cu însemnarea: Дима . . . Iwan.)

[Vo:] † Întru măna dumisale birăului de Bistriţă cu cinste să să dea.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 11-2, nº XIV.)

MDCXI.

Câmpulung, c. 1601, 17 Iunie.

Simion dregătorul de Câmpulung către Bistriţeni, despre strânsoarea ce trebuie dată unui tâlhar.

„Eu, Simion, deregătoriul de Cămpul Lung, şi preuţii de acolia, şi bătrânii satului de acolo", către birăul Bistriţei, pentru a dà unui tâlhar „strânsore să spue cine i-au fost gazdiale, căce că mulţi omen[i] ş'au pus bucatele, şi doară au fost derepţi".—Iunie 17.

(V° : adresa românească. — Pecete ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei,* I, pp. 15-6, n° XIX.)

MDCXII.

Suceava, c. 1601, 27 Iunie.

Vornicul de Suceava către Bistriţeni, despre o vânzare de boi.

† Adecâ eu, Vornicul de Suceav[ă], şi şoltujul cel armenescu facem închinăciune şi multă sănătate dumitale, giupăne birău de în Bistriţă, şi-ţi dâm ştire dumitale, ca lui al nostru priiatin şi vecin bunu, că ne-ai trimis neşte cărţi dela domneavoastră pre cestu om, anume Costin de Rodna. Dece le-am înţeles tot pre rându, de rândul a neşte boi ce au vândut neşte neguţători, şi a dzis c'au vândut acei boi Crăstia şi Gavril dela noi. Noi am ce[r]cat cu oameni buni, şi n'am putut găsi oameni ca aceia. Ce pohtim pre domneavoastră să trimeteţi un om să-i cunoască pre acei neguţători; noi avem să vă facem leage cu nuşii, să nu vâ pearâ bucatele do[m]n[i]lorvoastre. De aceasta dăm ştire domnilorvoastre. Si să fiţi sănătoşi cu multă pace, adevâr.

† Пис. ѕ Сѵчав, Iun. 27.

[V° :] În mâna birăului de la [Bi]striţă, să margă aceastâ carte.

(Două peceţi de ceară neagră, neinteligibile.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 21, n° XXV.)

MDCXIII.

Bistriţa, c. 1601, 4 August(?).

Simon, judele Bistriţei, către „dregătorii vecini", pentru un hoţ ce erà să fie spânzurat şi a fost „descumpărat" şi „scos de la ştreang".

† Eu, Şimon bireu de ceatate Bistriţei, şi cu tot Svatul dumisale scriem pacea şi sănetate la preatini şi la vicini noştri, la dreghetorii cari sent prea locore cele prea unde avem traba cu dumilevostrea. Către acesta pohtim şi dem ştire dumilevostrea de rândul onnii om al nostru annume Stefan, că este omul nostru şi om bun şi drept. Chend au fost întru vreme, au avut o slughe che l-au ghemat Pătre, şi furase multe onelte în sat, pâne l-au prâns şi au fost să-l spânsure; care stepune-seu s'au milostivit prea ficiorul şi l-au desscumpărat de la Domnii cu plata mare. N'au fost numai se-l spensure omul, săracul; č-au milostivit prea ficiurul, şi l-au scos de la sştrangul lui: au părut că i-a fi om bun. Când au fost mai apoi, s'au scolat şi au furat casa, onelte tuate şi neşte cherţ de ocine, că făcea preţul de 60 florinţi paguba cea au furat. Când este acmu, treamiş ficiurul ommului,—tatul este betrin, nu puate merşe, au trămis prea ficiurul în locul său; că ne rughem dumilevostre se faces dumilevostre prea voia nostre: noi încă avem mult a sluji dumilevostre întrun tot cea va fi traba dumilevostrea de către noi. Că ne rughem prea dumilevostrea se aibe lege omul nostre, se nu luem în paguba seracul, că au făcut bine şi l-au scos de la strangul. Când au fost mai apoi, câte paguba au făcut chi-

nile cel rue (*sic:* rău). Foarte ne rughem prea dumilevostre se faces bine prăntru voia noastre; de aste scriem şi dem ştire dumilevoastre. Se luaţi dumile[voastre] sănetos întru ai multe şi bun[e], amin.

Пис. ѹ Бистрицѣи, мѣца а. ѿ дн҃ь. [= Scris în Bistriţa, A. 4 zile.]

(Pecetea oraşului.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXIV.

Crâstea Vornic de Câmpulung şi Marco Mare-Vameş către Bistriţeni, despre plecarea Nemţilor şi voia de negoţ. 1601, toamna.

† Eu, Crăstea dvornic ot Dălgoiupoliu i Marco Vel Mătnic scriem multă sănătate şi viiaţă priiatenului nostru bun şi iubit, giupănul birăul den Bistriţ[ă] i pan Simion prăcălab. Dăm dumilor vostre ştirea c'am înţeles c'au dat Dumnădzău de s'au dus cei vrâjmaş Neamţii den ţara dumilorvostră şi e acmu pace şi la dumiavoastrâ. Deč dăm ştire dumilorvostre, d[acă] [v]a hi pace la dumiavostrâ, şi de ştiţi că [s'au dus] acei vrâjmaş [neamţi], cum am audzit noi, [că]trea dumiavos[tră] scriem carte, la M[ăr]ie Sa, la Vod[ă], la Domnu nostru, să slobodzască drumul, să înble neguţătorii, că sărăcescu foarte neguţători mulţi; să vie cu negoaţe şi cu marhă la Bistriţă. Deač şi dumilor voastre încă v'are hi mai bine şi mai îndemână. Сии нинѣем мансеуитѣ (?) здрави ѡ гн, амин [=aceasta scriem. Sănătate de la Domnul, amin].

Пис. ѹ Долгоюпол [=scris la Câmpulung].

[Vo:] † Priiatelenii noştri, giupănul birăul de Bistriţ[ă] şi giupănul Simion prăcălab.

(Pecete galbenă de ceară, fără inscripţie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 7-8, nº XII.)

MDCXV.

Costea de Lucavăţ şi Grigore Cazacul dau mărturie pentru un cal. C. 1601, 28 Octombre.

Eu Coste dă Lucaveţ şi Gligorie Căzacul, boiarii Lucaveţului, scriem şi mărtorosim cu ceastă scrisore a nostre cum av vinit popa Ionaşco den Budinţi înnaiünte nostre şi av dăt samă dă cel cal ce este la acest om al nostru, anume Matei, ce av eşit în ţara vostre, şi no ştiav decă este calul de furat, cel cal sur rotat. [I]ară cine av făcut acele cuvinte, el nu va dovădi că acel cal est[e] de [la] popa Dumitru den Moisei, şi [de la] popa Dumitru l-av cumpărat feciorul [lui] Macsim dăn Iăgeş, şi de la feciorul lui Macsim l-av cumpărat popa Ionaşco, [i]ară dă la Ionaşco l-av cumpărat aest om al nostru, anume Matei. Dăci noi nă rugăm dumilorvostre boiarilor sav vatamanilor, sa fie unde va hi în ţara undeva,—ca să credeţ dumneavoastre că est[e] om bun şi direptu, că este nescut dă la noi dă Lucavăţ, dă ţara Moldovei. Şi să credeţ dumnea[voastră a]ceastă scrăisore a nostre unde să vă arăta.

Пис. ѹ [Лѹ]каве́ц, мца ѡх. кн д.

† *Coste şi Gligorie* кланеетъ се (=se închină.)

(Două peceţi cu negru, indistincte; pe una, pare-se, litere greceşti.)

[Pe Vo, de altă mână:] Adecă eu, popa Domitru, mărturisăscŭ cu suvletul meu că acestu cal îi este de la mene; şi, pre deretate, iată şi herul: [—]

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 19-20, nº XXIII.)

MDCXVI.

C. 1601, 21 Novembre.

Egumenul Galerie de Slatina către Bistriţeni, pentru o afacere de negoţ.

„Smeritul egumenul Galerie şi dela tot *(sic)* fraţii sv[i]ntei mănăstiri", pentru un „frate" trimes la ei cu nişte „feciori" şi „1 cal, să-l dea pre cue, la cine să va afla".

„Пис ѕ Галатин", Novembre 21.

(Un P. S., într'o rea scrisoare, probabil a egumenului, cere *iertarea* de vamă.)
(Pecete neagră. — Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 14, nº XVII.)

MDCXVII.

C. 1601, 22 Decembre.

Vornicul de Câmpulung către Bistriţeni, despre ridicarea vămii.

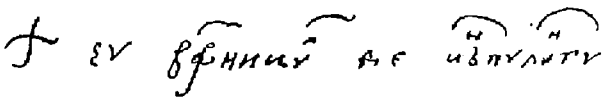

Eu, Vornicul de Cânpulungu, scriem închinăciune şi multă sănătate la bîrăul de Bistriţă şi la tot Svatul domiitale; şi dăm ştire domiitale d[e] rândul aceştii vămi, c'au venit alţi vameş de o au mai scunpit. Deč ne rugăm domiilorvostre, ca priiatenilor celor iubiţ, ca să faceţ bine, printru voia nouastră, să faceţ o carte la domiiasa la Vodă, să u lase cum au fost şi mainte vreame, şi can cu laudă; că, de nu ou vor lăsa să fie ca mainte, multu val să va face. Ci ne rugăm forte de aceasta, să faceţ, că ştim că domiasa Vodă va [fa]ce printru voia domiilorvostre, va lăsa pre loc iarăş. De aceasta ne rugăm domniilorvostre; şi să fiţ sănătos.

ѡт Дльгополѣ, дек. кв.

† Neč într'un chip nu vor să mai scadză, ce ne rugăm domiilorvostre să faceţ bine să faceţ carte la Vodă.

[Vo:] La bîrăul de Bistriţă şi la tot Svatul domisale.

(Pecete mică de ceară neagră, fără semne.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 16, nº XX.)

MDCXVIII.

C. 1601.

Miron Stârce, Vornic de Suceava, către Bistriţeni, pentru o afacere privată.

„Miron Stărce, Vornic de târgu de Suceav[a]", către Bistriţeni. Pentru un om din Volovăţ, care cumpărase dela unul din Ilova o iapă; se dovedeşte a fi de furat. Cere „să-ş caute sodăşul, că aice pate nevoe; iară, de nu va vrè să vie sodăşul, să-i i-l dai pre mână". Altfel, va „zeberi nişte bucate".

(Pecete neagră, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 22, nº XXVII.)

MDCXIX.

Gheorghe, dregătorul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre nişte „Români“ închişi. C. 1601.

† Azŭ pan Gheolgăie, deregătorulŭ de Câmpulo[n]g, scriu închinăciune şi mulŭtă sănătate dumitale, birâu diîn Bistriţă şi dumnitală pârŭcâlabe, şi vă dăm şt[ir]e şi noi domnilorvoastre că în ţara noastră, că în ţara noastră *(sic)* încă iaste aceasta veaste. Eu, Vorŭnicul Gheorghie, îţi molŭţămăscu de cinste dumnitale, şi dumitale ce-ţi va hi pohŭta la noi, încă vomu face, şi ne rugămŭ dumitale de ceia Rămâni, să-i sloboudzi, şi ne rugăm să grăeşti neamişului celuea ce i-au oprit priîntru căce că noi încă lăsămŭ omenii vostri şi îmblă în ţara noastră marhă şi ce le trebueaşte de totŭ. Şi să hiţi sănă[to]şi, amin.

[Adresa:] La birâulŭ diîn Bîstriţă.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 20, nº XXIV.)

MDCXX.

Simion, dregătorul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre nişte hoţi prinşi. C. 1601.

Scriu închinăciune şi sănătate şi bună pace la Măriia Sa, la birăul de Bistriţă. Pohtim şi rugăm pre Măriia Ta că am înţeles că-e prinsu Ştefan Candrea şi Ştefan Rusul. Deci, de vor hi în prinsore acei tălhari, să făc bine prentru voia nostră, să aibă străsore să spune gazdele în Cănpullung la cine au găzduit, că mult rău aŭ făcut şi au tălhuit. De ăcasta forte mă rog Mării Tale. Să fii întru mulţi ai cu sănătate şi cu bună pace; amin.

† Eu, Simion deregătoriul de Cănpulung, bun priiaten Mării Sale.

Cu cinste să să dia această carte în mâna birăului de Bistriţă.

(Pecete neînţeleasă, pe hârtie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXXI.

Simionel Vornicul de Câmpulung, Vasile Romăşcel şi Vasile Tălmaciu, goştinari ai Sucevei, către Bistriţeni, despre o hoţie. C. 1601.

Adecă eu, Simionel Vornicul de Cămpulu[n]g, şi Vasilie Romăşcel şi Vasilie Tălŭmač, gorştinarii de Ţănutul Suceaveei, scriem bună pace şi sănătate dumiatale, birâu de cetatea Bistriţiei şi a tot cinstit Svatoulŭ dumiitale. Alta, dămŭ ştire dumiilorvostre de rănŭdulŭ cestui feciorŭ anume Ghiorghie, că l-am trimis cu celŭ solŭ de l-au petrecut până în Rodna. [I s'a oprit întâiu un cal. Gheorghe cumpărase vite când erá îngăduit. Dar Bistriţa închide hotarele. Temându-se, nu merge la vamă], ce-au intrat în munte să treacă, ca neşte omeni ce nu s'au preceputŭ. Iară omenii dumiilorvostre au cursŭ după'nşi şi i-au giu[n]s durŭminŭdŭ în sălaş noptea. Deacii i-au tăiatŭ şi-u jecuitŭ, ş'au lăsat unulŭ în nume de mortŭ, ş'au luatŭ de la Ghiorghie 7 florinţi, şi unŭ inel de argi[n]t, şi unŭ nastur de argintŭ, şi cuţătulŭ, şi punga, şi un ţiu *(sic)*, şi unŭ cumânac, şi o gugŭlă, şi desagii cu bucate, şi o călŭdare, şi burdujii, şi 2 părechi de opinci, ş'au mai luatŭ soţii celui ucis 1 socmanŭ, şi o gugŭlă, 1 topor, 1 cumânac. [Cere restituţie.]

(Două peceţi de ceară: una brună, alta verde; neînteligibile.—Vº: Adresă românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 15, nº XVIII.)

MDCXXII.

C. 1601. Vasile Tălmaciu, dregător de Câmpulung şi Grigore din acelaşi loc către Bistriţeni, despre veşti.

† Vasilie Tălmač, diregătorul den Cămpul Lungu, şi Grigori de-acolo scriem paci şi sănătate la ai noştri buni priiatini şi fraţi, domnii de Bistriţ[ă]. Dăm ştiri dumilorvoastre de rândul veştilor: cu mila lui Dumnedzău avem veşti bune şi pace de toate părţile; puţinie Tătari au fostu veniţi ciaste dzile, neşte Gealalăi; deci s'au turnatu înnapoi, şi au mănatu Măriia Sa Vod[ă] soli la Hanul pentru aeştea Gealalăi, căci au venitu. Deci au adus veaste bun[ă]. Deci dumneavoastră să nu aveţ nicio grij[ă] dentr'aceasta parte, să nu purtaţi; că, de-am şti de rău, noi am trimeate la dumneavoastră. Alta, de aveţi ceva treab[ă] la Vod[ă], Măriia Sa iaste la Suceav[a] acmu. Сии пишим и здравствии ѡ хѣ, амин [= Aceasta scriem, şi să fii sănătos de la Hristos, amin]. Şi să fi să[nă]to[s] cu bun[ă] paci întru mulţi ai.

Ѹ Длгкепол пис. [= S'a scris în Câmpulung.]

[V°:] La ai noştri bun[i] prietini şi fraţi, domnie de Bistriţă, să să dea aciastă carte.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 14, n° XVI.)

MDCXXIII.

1601-2. Agathon, egumenul de Moldoviţa, către Bistriţeni, despre o afacere privată.

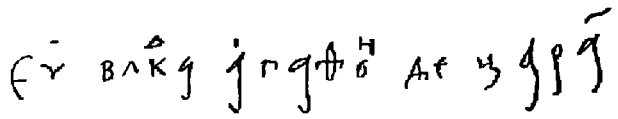

Eu Vl[ă]d[i]ca Agathon de ţara Moldoveei, anome de Moldoviţă, scriu pace şi sănătate marelui birău de Bistriţă. Şi să te custe Doumnedzău întru Domnie cu tot oraşul înprăună. Şi de aceasta mă rog Mă[ri]ilorŭ Voastră şi mă rog să fiţ şi să mă ciareţi, să şi aveţi a fi cu cuvântŭ bunŭ dereptŭ mene, că, în ce voiu putia, multŭ voiu sluji domniilor vostre. Cătră goborŭnatulŭ[1] să fiţi cu cuvântŭ dereptŭ mere. Şi să fiţi sănătoşi.

(Pecete de ceară verde, neinteligibilă. Scut şi trei litere de-asupra.)

[V°:] † Aceasta carte să se dĕ la măna biereul de ceatate Bistriţei.

(Începutul de o mână, sfârşitul de alta; adresa de o a treia.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 3, n° V.)

MDCXXIV.

1602. Raport către Basta, despre cele întâmplate în părţile Bistriţei după plecarea lui.

Illustris, Spectabilis et Magnifice domine, domine et fautor observandissime. Salutem et obsequiorum nostrorum humilem commendationem. Cum fato fortuna faverit Illustri Magnificentiae Vestrae super penes territorium seu districtum Somlio, ita ut stratagemate victoria potiretur, et, nostris Transylvanis in exteram fugam

---

[1] *Gubernatul*, Basta (de la 1600).

conversis, tandem regnum hoc invadendo et occupando, hucusque ad nos, gentem videlicet Saxonum urbesque nostras, facili manu penetravit et in rationem Sacratissimae Romanae Caesareae Regiaeque Maiestatis redegit, obstringendo nos consueta firmaque iusiurandi formula, quam nos hucusque bona fide et constantia sequentes constanter observavimus;

Interea autem temporis, postquam Illustris Magnificentia Vestra hinc solvit et paulatim retrocessit, nuncque longe a nobis distet, Serenissimus princeps Sigismundus, et cetera, ex Moldavia reversus urbemque Coronam ingressus, militem auxiliaresque copias nactus, provinciam transivit seque cum Berkes-Passa[1] et aliis duobus Passis et Tartaris coniungens, Illustrem Magnificentiam Vestram haud dubitanter sequitur, idque praeter opinionem Illustris et Magnificae Dominationis Vestrae, quae opinabatur nobisque perscripserat Berkes-Passam a Vezirio in Hungariam esse revocatum, et nihilominus nunc dicitur Albam-Regalem per vim turcicam iterum recuperatam esse et Vezirium animum ad Transylvaniam applicare. Huc accedit Magnifici domini Stephani Chyaki ex Moldavia secundarum copiarum adductio, quae conflatae sunt ex Tartaris, Turcis, Moldavis, Polonis, Kosacis et indigenis hominibus ad praedam natis et instructis. Deinde emersit etiam hoc praeter spem ut[2] regnum transalpinense de novo subigeretur Simeoni Vaivodae, fratri Hieremiae, Turcarum asseclis et Sigismundo principi multum et pro posse faventibus. Iam itaque et illinc exspectantur copiae hostiles. Fogarasienses Turrim Rubeam vi sua libero transitui patentem demandant et occupatione comminantur. Sic iam hostibus cincti sumus extrinsecus, intrinsecus autem severius cingimur, utpote domini Chyaki copiae circa mediessinam et segesvarinam urbes circumquaque in oppidis et pagis castrametantur, postulat seorsim ab unaquaque Sede, urbe seorsim, pecuniae summas, sic militem quoque, sub poena incendii, interventionis et omnis generis invasionis. Cui resistere tam est difficile quam fuit in praesentia Illustris et Magnificae Dominationis Vestrae. Quinimmo iam exactio instituta et in opere existit: o durum telum necessitas, quae et ferrum frangit. Rebus iam sic stantibus, Illustris et Magnifice domine, ad duo nos agenda cogit extrema necessitas; quod et humiliter nobis ignosci petimus, idque confidenter, a Dominatione Vestra Illustri et Magnifica. Primo, ut eandem, ea qua par est verecundia, humilitate interpellemus et in memoriam revocemus, proponendo ius militiae et debellationis et iuramentorum praestitorum eorumque correlativa et sequelas, nimirum ut subiectionem et occupationem sequatur defensio et protectio, quibus stantibus, in pace sunt ea quae fortis armatus possidet, et cetera. Itaque humilime petimus, si uspiam aliquid remedii, auxilii, succursus et opis superest, Illustrissima Dominatio Vestra mox et de facto in effectum deducat; sin minus, ea qua pollet auctoritate, sensim fidei datae vinculo nos liberet et gratia se manumittat, neve opponat nobis miseris Illustris et Magnifica Dominatio Vestra hanc obiectionem. Hoc opus ipsam Caesaream concernere Maiestatem, ad quam humiliter respondemus pollere Illustrem et Magnificam Dominationem Vestram auctoritate dispensacionis, sicuti et occupationis, exactionis, discessus a nobis, item occisionis Michaelis tyranni. Item, quia periculum in mora, quid, queso, iuvaret alterutrum imperatorem si gens hec saxona ad internecionem deletionemque perveniret, cui rei vel aether et creatura ingemiscerent? Parcat itaque, parcat pro amore Dei genti huic fidelissimae, cum Imperio Romano participante, Illustris et Magnifica Dominacio Vestra, ac, nobis iam pereuntibus, aquam ad os sentientibus, securi ad arborem existente, et optato nos frui patiatur responso, sic se resolvat pro aris et focis proque lege et grege agat sapienter, laudabiliter, sancte et in perpetuam bonae rei memoriam et animae Illustris et Mag-

---

[1] Becteş-Paşa.
[2] În ms.: *et*.

nificae Dominationis Vestrae salutem. Amen. Quod faxit et inspiret Deus Optimus Maximus.

Minuta ad dominum Georgium Bastam.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MDCXXV.

1602, „Duminecă".

Petru Zok către Bistriţeni, despre sosirea Tatarilor la Nipru şi hrana dată din Moldova.

Zolgalatómat ayanlom kegyelmednek mint uramnak, az uristentül minden kivanta jokat kivanok kegyelmednek meg adatni mind az kegyelmed haza nepevel egetemben.

Kegyelmednek ezt irhatom bizoniosson hogy imar tized napia, hogj az Tatarok felete nagj hadal az Neper vize melle erkeztek es onnan nem kesnek el indulnak, chak az Vaidatul vartak vallami elest. Mert sokan ere akartak kj jönj, de nagj ayandekal niomta le az Vaida es az utat is azert vagata volt be, hogj ere ne jühesen. Az en emberem ott volt mikor az Tataroktul az kovetseget hoztak, hogj nem kesnek el menek. Revid nap ismeg meg jẅ emberem es bizonios hirt hoz, kit meg beselek kegyelmednek ha isten alla vissen. Tarcha meg isten egesegbe kegyelmedett. Irtam vasarnap 1602.

Kegyelmednek zolgal

Zok Peter.

[V°:] A tekentetes es nemes uramnak bezterchey fw bironak nekem mindenkor uramnak.

Az tekentetes es beocheletes uramnak Züch Georgnek bezterchey fẅ bironak, et cetera, nekem uramnak adassek.

Az sietseg es feledekenseg ez ket irast hozta meg. Boczason kegyelmed erreol.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

Îţi ofer slujba mea dumitale ca domnului mieu, îţi doresc de la Dumnezeu tot binele ce se poate dori dumitale. impreună cu toţi ai casei dumitale.

Pot să-ţi scriu dumitale cu siguranţă că iată e a zecea zi de când Tatarii au sosit cu foarte mare oaste lângă apa Niprului şi de acolo nu întârzie, pleacă; numai de la Voevod au aşteptat ceva mâncare. Fiindcă mulţi au voit să iasă pe aici, dar i-a îndopat Voevodul cu daruri mari, şi încă drumul de-aceia l-a tăiat ca pe aici să nu vină Omul mieu a fost acolo când au adus pe trimeşii tatari; dacă nu întârziez, m'aş duce. Peste câteva zile iarăşi vine omul mieu şi aduce vre-o ştire,— pe care ţi-o voiu spune dumitale dacă voiu puteà veni în jos. Să te ţină dumnezeu cu sănătate. Am scris Duminecă, 1602.

Sluga dumitale:

Petru Zok.

[V°:] Respectatului şi nobilului domn, judelui-întâiu de Bistriţa, mie totdeauna domn.

Să se dea respectatului şi cinstitului domn Gheorghe Züch, judelui-întâiu de Bistriţa, ş. a., domnului mieu.

Graba şi uitarea au adus aceste două scrisori. Iartă-mă dumneata de aceasta.

MDCXXVI.

Andreas Umendt (Amend) către Bistriţeni, despre ciuma şi războiul din Maramureş, de-pre retragerea sa în mănăstirea Moldoviţa şi convorbirea cu Domnul. Moldoviţa, 1602, 8 Mart.

Meinen Gruss wnd gancz willigen Dienst. Wisset Euer Namhafte Weishet fon mir czu jeder Czeytt, wens Euer Namhaften Weisheit woll und Euer Namhafte Weisheit frisch, wnd werett mit zampt allen den Wnserigen, das wer mir ein Frayd czu hören, aber, erbarm es Gott, wie es czu gehtt, der liebe Gott woll Alles czum Bezten wenden! Mein Schreiben gelanget an Eir Namhafte Weishet fon wegen meines Aussbleiben iber meinen Willen; wie ih auss der Schtatt mit Wissen des weisen Herrn des Her Richter aus reizet, nam ih czwe meiner Khinder mit mir fon wegen des Schterbes, wnd nam mir auff dem Weg zum Telsch fyr sie in Alden Meresch in Ziget czu fyren, auch fir mein Gebrechen auch Rott czu suchen. Wie ih aber in Sigett kham, schturb es auch zehr. Wie ih aber umkheret enhem[1] czu khomen wor die Schtadt belegertt. So bin ih in zolichier Angst allhie in ein Klozter khomen. So is meiner der Firscht gewar worden wnd mich ruffen lossen, fon mir inne czu werden, wie es bei wns czugeht; welichies ih, wo mir Gott enhem hilfft, weitleffiger anczeigen will, wndt wie ffil Mol mih in Gefar geben hob, das ih gern wer enhem khomen, aber der grosser Gefor wegen nicht hob trauen durch czur khomen. Bis iczt khempt mir Bocsafft das der Faindt fon der Schtatt wer abgeczogen, do Gott umgebeten sew. Dieweil ih aber alhie in frembder Genet byn wnd fon Nimanden gewisses khan gewar werden, is mein fleisige Bytt an Eir Namhafte Weishet wnd an ein ersamen Rott mir solchies gewiss czu machen, khinen mir fon wegen des Faindes enhem khomen. Der liebe Got loss Eir Namhafte Weishet leben das mir solch Woltat widerum wm Eir Namhafte Weisheit ferschulden migen. Hiemit sei Eir Namhafte Weisheit dem lieben Gott befolen. Geben aus Molda, am 8. Martj noh dem alden Calender dises 1602 Jor.

Endres Umendt, Eir Namhaften Weisheit dienstwilliger alleczeitt.

[Vo:] Dem ehrsamen, fürsichtigen, weyzen Herrn Her Gerih Eyffner, Rihter der khinikhlihier Schtat Nyzen, zampt einem ersamen Rott, soll der Prieff czu Henden khomen.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXXVII.

Andreas Umendt (Amend) către Bistriţeni, despre pricinile zăbăvii întorsului său. Suceava, 1602, 12 April.

Meinen Gruss wnd gancz willigen Dienst wisset Eir Namhafte Weishet fon mir czu jeder Czeitt; wens Eir Namhafte Weishet woll ging, das wer mir ein Frajd czu hören. Ih hob Eir Namhaften Weishet Schreyben emfhangen, wie Eir Namhafte Weishet mein Bidt wnd Prieff hette emfhangen wnd auch ettlichermossen mein Entschuldigung hett mygen annemen, wnd Eir Namhafte Weishet solchie maine Bid den Ehrsamen, Weysen Herrn den Hunderttman hett firgetragen, weil ih fon inen, den Ersamen, Weisen Herrn wer erwelet worden. In welihier Erwelung ih um Gottes Willen gebetten mih czu erlossen, dieweil ih ein ferderbt Man sein, fil mer in gemein Reyzen mein Gezundt ferlorn, als den in meinen Geschefften wie der Mihal Vajda im Landt wor, auch dornoch. Erbarm es Gott das einen erbarn Man wm seine getraje Dinst, so ih Schtad wnd dem Czugeher[2] geton,

---

[1] *Anhime.*

[2] *Zugehör,* Ţinut.

sol solihien Dank emfhen, dennoch mit Wnschuld. Wie ih den czuffor in meinem Prieff geschriben solihies mitt genugsamer Geczaignis czu beschtellen, das ih gern wer enhem khomen, aber fir Gefor der Hajduken nicht gekhunt hob, diweil sie die Schtadt schon auff alle Zeytten umgehn hatten. Czu merer Ziherhajtt meiner Entschuldigung Eir Namhafte Weishet loss den Khnezen auss Telsch, den Popa Peter auss Salwa, item Popa Lazar auss Salwa, Popa Grigor auss Klein-Rebre, Pupecza (popeasa?) Kyra auss Nazod, den Khnezen auss Birkenau, item den Khnezen aus Zentgiorgenau wnd den Rihter auss der Rodna zampt dem Farer [1] ruffen, sie sollen sagen, wnd der Greb Endres fon Meterschdorff, der mitt mir enttworden is, ob es migluchk is gewest fon wegen der Hajduken enhem czu khomen, aber nicht; wnd auch der Hannes Arrelt, der Khirschner, so mit mir gewesen, auch woll zagen khan; wnd mir ettlich erbar Menner wnd Weiber fon Metterschdorff underhalb dem Telsch begegnet, so den Hajduken entlauffen worn, mih um Gottes Willen gebeten, ih sol mih nicht ner bei die Schtadt machen, den die Hajduken hetten die Schtadt schon umgehn wndt in irer Gemein wer es schon foll der Hajduken. Do will ih dise Zach Gott, meinem Herrn, heim lossen wnd Eir Namhafte Weishet soll in eirer Gewissenheitt sehen noh ferhortter Czeigniss ob mir ein reht Wrttejl in meiner Obwesen gefelet ist worden. Was mir Eyr Namhafte Weishet firwendet, das ih mih als bald fon Telsch in Alden Meresch firen het lossen, do abczunemen wer das ih auss eignem Forzats [2] mir solche hett firgenomen, als wan ih der Schtadt Geferlikeit gemerket hette wnd der czu emflien mich weitter auss dem Telsch firen hett lossen, dieweil doh die Schtadt noh in des Deuschen Khesersch Namen, worczu der selben Czeidt wnd Eir Namhaffte Weishet noh meinem Obwezen dem Sigizmundo die Schtadt ibergeben hatt, — dorum soll Eir Namhafte Weishet auff mih die schwere Gedanken nitt hoben; den ich hob in den Derffern, der Schtadt Czugeher, Schmalcz fon Wrendern Hirczen wnd dergleihien nitt khin bekhomen. Ih hob mih mitt schwerer Khranchaitt weitter missen bemjen, wnd, als bald ih ferschtanden das die Schtad dem Sigizmundo [3] ibergeben is worden, hob ich enhem khomen willen, aber der Geffar wegen bei die Schtad nicht hob khinen khomen, wie der Zak Peter [4] bei seinen Ehrn auch bekhenen wirdt. An welihiem Tag Eir Namhafte Weishet Majerheff wnd Forschtedt ferbrennet hott, in der Nacht bin ich langst den Timesch khen der Rodna mitt grosser Gefar gereizett wnd der Zak Peter mih do fhunden hott wnd angezeigett das es nicht myglich wer das ih in die Schtadt khomen khinde; so hob ih mih so kranker ibers Gebirg in diss Klozter [5] machen missen, alein das ih mih Narunk wegen bizweilen auff die Zuttschwa bemye, wnd weiss nicht wie ich mitt diesem schweren Schmerczen wider czuruk khomen soll. Drum ist mein fleisige Bidt an ein Ersamen Rotth wnd an die Ehrsame, Weyze Herren die Hunderttman, Eir Namhafte Weisheit wolle doh crestlich mitt mir handlen wnd solih Blidikeitt nicht antun, sondern Gott wnd sein Gerechtikeitt ansehen wnd solihie grosse Schtroff mitt Barmherczikeit lindern. Um welchier Barmherczikaitt Willen der ewih Gott Eir Namhaften Weisheit den Lun [6] geben wirdt, wnd ih embid mih auch um solchie Woltott, was ih Eir Namhaften Weishet der Schtad wndt Czugeher werden dienen khinen, will ih alle Czeitt gern tun. Hiemit say Eir Namhafte Weishet dem lieben Gott befolen. Geben auss der Suttschwa, am Andern nach Donerschtag Ostern dises 1602 Jor.

Endres Umendt, Eir Namhaften Weishet dienstwilliger alleczeitt.

---

[1] *Pfarrer.*
[2] *Vorsatz.*
[3] Báthory.
[4] V. pp. 782-3, nº XXII.
[5] Moldoviţa.
[6] *Lohn.*

[Vo :] Dem ehrsamen, firsichtigen, weyzen Herrn, Herr Gerich Bajerderffer, Richter der Schtad Nyzen, zampt einem ehrsamen Rott wnd den ersamen, weyzen Herrn den Hundertt-Mann, meynen geliptesen [1] Hern wnd Patron, sol der Prieff czu Henden khomen.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXXVIII.

Andreas Umendt (Amend) către Bistriţeni, despre acelaşi lucru şi porci ce doresc ei să cumpere în Moldova. Moldoviţa, 1602, 12 Maiu.

Meinen Gruss wnd gancz willigen Dienst wisset Eir Namhafte Weisheit fon mir czu jeder Ceitt. Wens Eir Namhaften Weishet woll ging allen mitt einander, wer mir ein Frajd czu hören. Wisset mich Eir Namhafte Weishet mitt genugzamen Kummer, Herr Richtter, Ersamer, Firsichtiger, Wejzer Herr, zamp [2] den Ersamen, Weysen Hern des ganczen Rott wnd den Ehrsamen, Wejzen Hern den Hundertman, ih hob in Eir Namhaften Weishet Schreiben ferschtanden die Anttwortt auff mein Bid, wm welihie Woltatt ih Eir Namhafte Weishet fleissig Dank wnd ferheis es auch von Eir Namhafte Weishet czu fferschulden mitt Gottes Hilff. In welihiem Anttwortt Eir Namhafte Weisheit schreibet das czu bedenken wer meine Diensten, wen die Wichtikeitt des Frebel solihie nicht iberwaltiget, wnd bey den Römern mit dem Tott geschtroffet wer worden. Wnd ih auch in zolichier Schtroff were, wenn ich solichies auss forgezattstem Mutt getton hette wnd mih aus guttem Willen gecyzertt hette, so woll ih wünschen nimmer Eir Namhaften Weishet wntter Augen czu khomen. Dieweil ih nun aber czuffor in meinem Schreiben Eir Namhaften Weishet geschrieben hob, ih wils, auch hoffe ih mit erbarn Mennern geczaigen das ih gern bei Eir Namhaften Weishet hinein khomen were, ih khunde der Gefar halben nichtt. Ich bid Eir Namhafte Weishet um Gottes Willen an mir armen, bekhymerden Man solihie schwere Zentens [3] czu lindern mit Barmherczikeitt, den sie iss schwer czu tragen. Ih ferhoffe Eir Namhafte Weisheit wird meyner Dienst auch ernohmals geniessen; Eir Namhafte Weisheit gedenket im Schreiben fir ein Ersame, Namhafte Weisheit 200 Schwein czu khauffen. Ih will Eir Namhaften Weishet gern zoffil dinen, aber Eir Namhafte Weisheit schik Geld mitt dem Lazar wnd en 4 Wolohen die sie treiben wnd Zorih drauff dron [4] neben mir. Wnd die gruss [5] Schwein willen sie wm 3 oder um dritthalben Toller gehen; was aber die klein, gemein Schwein anbelanget, die nur ettwas sein, weln sie um flor. 2 gehn, aber die Grussen sein ferr [6] czu holen. Was Eir Namhafte Weishet machen wel, ih will Eir Namhaften Weishet gern dienen. Was aber den Brieff anbelanget, will ih dem Wajda czuschicken. Biss der Lazar mit dem Geld khempt, will ih mich bemien wo ih ettwas fyll beinander fhinden khan Hiemit sei Eir Namhafte Weisheit dem lieben Gott befolen. Geben aus dem Closter Moldvicza, am 12. Maj dises 1602 Jor.

Endres Umendt, Eir Namhaften Weisheit dienstwilliger alleczeit.

[Vo :] Dem ehrsamen, firsichtigen wnd weysen Herrn, Herr Gerich Bajer-

---

[1] *Geliebtesten.*
[2] *Sambt,* cu.
[3] *Sentenz.*
[4] *Sorge darauf tragen.*
[5] *Gross.*
[6] *Fern.*

derffer, Rihter der Schtadt Nyzen, meinem lieben Herr Geffatter, zampt einem ersamen Ratth, zoll der Prieff czu Henden khomen.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXXIX.

Jeciu, 1602, 9 Iulie.

Meinhard Patho către Bistriţeni, despre o afacere tainică, poate privitoare la noi, despre Tatari, despre Moldovenii din oaste şi anume gânduri rele ale lui Basta.

Zolgalathomat ayanlom kegyelmednek minth ismeretlen bizodalmos uramnak zomzed barathomnak, Isten kegyelmednek adgion minden dolgayban kedve kevansaga zerinth valo iletet egisigben, et cetera.

Tovaba az kegyelmed leveleyth zeretettel vöttem es lattam az dolgokat, meg is ertettem az melliekerth kegyelmed az kegyelmetek jambor zolgaiat hozzam boczatotta az menieben lehet az en vikon ertelmem zerinth. Azonn is lizek hogy igazitast czelekegiem közöttök. Melliet im ez egieb födolgokra nizve irassal nem zaporitok hanem zoval, hizem megh tudgia ez kegyelmed zolgaia mondani minth löth. Hanem terek azra az my az dolognak feie es iletiben embernek az myteöl inkab kel magath oltalmazny, kiröl röviden akarok kegyelmednek megh felelnem, et cetera.

Elseö oka ez irasomnak, hogy magiar vagiok es kereztien livin az kereztieneknek vizek hullasat karat zidalmat romlasat immar egy nihany eztendeöteöl fogva el untam nyzny es hallani kiteöl ismet hamis vadolas az vagy czak ugian ketsigteölis filtem vala kegyelmeteket ez mostany mordaly czelekedetnek titkon valo kezeletj alat, kit en megh sayditottam vala melj nagiub bizonsagnak okaerth ezen kedden ugian megis eset Basta uramon netalan ez ideig meg is halhatta kegyelmed Bathorj Sigmond feiedelemnek az meni valaztoth vitezi katonak hayduk voltanak ozok puska zablia es az Maros visze miat mind oda vadnak. Ezeknek penigh nagy reminsigel valo varakozasok vagion az Tatartul; ha azon el talal jöni megh boczasson ke-

Îţi ofer slujba mea dumitale ca domnului mieu credincios necunoscut, prietenului mieu vecin, Dumnezeu să-ţi dea dumitale în toate lucrurile viaţă după dorinţă, în sănătate, ş. a.

Apoi ţi-am primit scrisorile dumitale cu dragoste şi am văzut lucrurile, le-am şi înţeles pe acele pentru care ai trimes pe omul d-voastră cu bunătate, întru cât se poate după înţelegerea mea. Voiu şi căută să fac îndreptare între ei. Deci iată cu privire la alte lucruri de seamă nu mai adaug cu scrisul, ci cu cuvântul cred că le poate spune sluga dumitale cum au fost. Ci mă întorc la ceia ce este temeiul lucrului, adecă la omul de care trebuie mai cu seamă să te păzeşti, despre care vreau să-ţi răspund dumitale pe scurt, ş. a.

Pricina d'intâiu a acestei scrisori a mele este că eu sunt Ungur şi, fiind creştin, mi s'a urât să văd şi să aud de câţivà ani scăderea norocului creştinilor, paguba, ocara, căderea. Pentru care iară i pâră strâmbă sau în adevăr bănuielnică mi-a fost frică de dumneavoastră, de pregătirea în taină a acestei fapte cu omor, pe care eu am bănuit-o, care din pricina unei siguranţe mai mari i s'a şi întâmplat, chiar în această Marţi, domnului Basta: nu cumvà până acum ai putut să şi auzi dumneata câţi ostaşi aleşi, viteji haiduci de-ai prinţului Sigismund Báthory au fost, puştile, săbiile, şi din pricina apei Murăşului toate s'au prăpădit. Aceştia însă aşteaptă cu multă nădejde de la Tatari, dacă ar veni pe-acolo. Iartă dumneata că trebuie să scriu ungureşte; dacă ai înghiţl dumneata turnul din Bistriţa împreună cu biserica cea mare, şi tot nu ar crede tot nea-

gyelmed hogy magiarul kel irnom, az Bezterczey tornioth zenth egy hazastul elnielne kegyelmed sem hinne el az egiz nimet nemzetsigh hogy kegyelmeteknek rize nem volt benne, myhozzank oly ketseg is az nímet nemzet az mely Tatar hir es Moldovay hadnak fel alasa mostan is Basta uramnal fen all. Ez az oka hogy kegyelmedet consulalyon merth ertem az dolgoth es noha nem ismerem kegyelmedet de zannam veszedelmet kegyelmednek az varossal egietemben. Azerth mostan sem irhatok egiebet hanem kit az uristen ne adgion ha igy talalna lenni bizon nem io iöne belöle hanem az istenerth kerem kegyelmedeth, vigiazon es iöiön mennien Moldovabol embere minth ennekem, en ma is boczatottam emberemet, merth czuda feie vagion Basta Giörgynek. Zoval is bö zoval zolottam az kegyelmed emberinek merth nem giözöm irassal az my hirem vagion az Basta uram dolgayrul. Mindeneket megh izentem kegyelmednek. Isten kegyedelmet meg tarcza io egisigben. Irtam Veczben, 9 iulii 1602.

Kegyelmednek zolgal

Patho Meniharth.

[Vo:] Adassek ez level az en ismeretlen bizoth uramnak baratomnak az Bysterczey fẅ bironak.

(Bistriţa, Archiva Oraşului)

mul nemţesc că dumneavoastră nu v'aţi avut partea într'aceia. Şi la noi este aşà bănuială, la neamul nemţesc. Care veste tătărească *(sic)* şi oastea Moldovenilor stă şi acum la Basta. Asta e pricina că te sfătuiesc pe dumneata, fiindcă înţeleg lucrul şi, cu toate că nu te cunosc, mi-ar păreà rău de primejdia dumitale împreună cu a oraşului. De-aceia nici acum nu pot să-ţi scriu altceva, ci să nu-ţi dea domnul Dumnezeu. Daca aşà ar fi să fie, zău nu ar ieşi bine. Ci te rog pe dumneata pentru Dumnezeu, păzeşte, şi să-ţi vină şi să se ducă omul dumitale din Moldova. Eu şi azi am trimes pe omul mieu, fiindcă are gând ciudat Gheorghe Basta. Am vorbit şi i-am spus pe larg omului dumitale, fiindcă nu răzbesc cu scrisul ştirile care le am despre lucrurile lui Basta. Toate ţi le-am dat de ştire dumitale. Dumnezeu să te ţină în bună sănătate. Am scris în Jeciu, 9 Iulie 1602.

Îţi slujeşte dumitale

Meinhard Patho.

[Vo:] Să se dea această scrisoare domnului mieu credincios necunoscut, prietenului mieu, judelui-întâiu din Bistriţa.

MDCXXX.

Basta către Bistriţeni, despre întoarcerea lui Simion Movilă în Moldova şi aşezarea în Scaun a lui Radu-Vodă. Arpaş. 1602. 13 August.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Salutem et nostri commendationem.

Veöttewk az kegyelmetek lewelet, melibeöl ertyewk mit irion kegyelmetek az Moldway hirek feleöl, kit io newen weöttewnk kegyelmetekteöl hogi wigiazasban wolt es ertesewnkre atta az dolgot. De talan kegyelmetek az dolgot nem wgi ertette az mint wagion mert minekewnk bizonyos ertelmewnk wagion feleölle hogi immar Simeon Vaida hatra zallot Moldowaban Hawasalfeol-

Am primit scrisoarea dumneavoastră, din care înţelegem ce aţi scrie dumneavoastră despre veştile din Moldova; ceia ce am luat în nume de bine de la dumneavoastră, că aţi fost de pază şi ni-aţi dat de ştire faptul. Dar poate dumneavoastră nu aţi înţeles aşà lucrul cum este, fiindcă noi am înţeles ceva despre aceia că, iată, Simion-Vodă a trecut înapoi din Ţara-Românească în

debeol s az orzagh immar Radul Vaida kezenel wagion. Mindazaltal kegyelmetek bizonyos kemeket tartwan mindenfele wigiazzon ertekezzek es ha my bizonyos hirey leznek kegyelmetek hiwsege zerint minekeẅnk sietseggel ertesewnkre adgia. Az my az kegyelmetek panazolkodasat illeti az nemessegh feleöl, hogi az mely zallasokat kegyelmetek neky rendelt azockal nem elegednenek hanem azon kiwẅl magok kedwe zerint ahol akarnak zallasokat foglalnanak, mely dologra my eonekiek zabadsagot nem attunk, hanem kegyelmetek moderallia wgi az dolgot, hogi kegyelmetek maga rendellien zallast nekyek, de ebben wgi chelekedgiek kegyelmetek, hogi oly elegedendeo zallasok lehessen, hogi allapattiok zerint eẅk is contentusok lehessenek welle.

Moldova şi ţara e în mâna lui Radu-Vodă. Cu toate acestea, ţinând dumneavoastră nişte spioni, păziţi în toate părţile, luaţi veşti şi, dacă veţi aveà ceva ştiri, dumneavoastră după credinţa dumneavoastră daţi-ni-le în grabă spre ştiinţă. Cât priveşte plângerea dumneavoastră despre nobilime, că nu ar fi mulţămiţi cu locurile de coborâre pe care li le-aţi rânduit dumneavoastră, ci că afară de acelea ar prinde locuri după pofta lor unde vreau, pentru care lucru noi nu le-am dat voie, ci dumneavoastră stâmpăraţi astfel lucrul, ca dumneavoastră singuri să le rânduiţi. Dar într'aceasta aşà să faceţi dumneavoastră ca să poată aveà destule locuri, ca după starea lor să fie mulţămiţi şi ei cu ele.

Bene valeant. Datum ex castri ad Arpas positis, die 13 Augusti 1602.

G. Basta, m. p.

P. S. Haggiuk es poroncsioliuk ezt is, hogy mingiarast harom zaz keobeol buzat kwlgiön kegyelmetek Feyervarra es ott az generalis eles oztonak Krakker Stenchelnek kezebe aggia, ennek penigh Feyervarra valo zolgaltatasanak napia Augustusnak 26. napia legien es ezel ne mulassa semmiképpen.

P. S. Vă lăsăm şi poruncim şi aceasta ca îndată să trimeteţi dumneavoastră la Bălgrad 300 de ferdele de grâu, şi acolo să le daţi în mâna împărţitorului de mâncare Stenzel Krakker; ziua însă a aducerii la Bălgrad să fie 26 August. Şi cu aceasta să nu întârziaţi de loc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis, iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, amicis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXXXI.

Nagy-Gezas, 1602, 18 August.

Gheorghe Basta către Bistriţeni, scutindu-i pentru pagubele aduse lor de războaie şi de ciumă, dar cu îndatorirea de a păzì trecătorile către Moldova.

Nos, Georgius Basta, dominus in Sult, eques auratus, Sacrae Cesareae Regiaeque Maiestatis ac catholici regis Hispaniarum consiliarius bellicus eiusdemque Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis exercitus et regni Transsilvaniae generalis capitaneus, et cetera, memoriae commendamus, tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod nos, cum ad nonnullorum fidelium Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis singularem nobis propterea factam intercessionem, tum vero ratione habita infelicis status praesentisque miserabilis conditionis primarii iudicis et iuratorum civium ac universorum inhabitatorum civitatis bistriciensis ceterorumque iobbagionum eorundem in Sede saxonicali bistriciensi commorantium, in quam ipsi ob continuos bellorum tumultus et inauditae annonae caritatem pestemque foedissimam incidisse et devenisse perhibentur, eosdem ab omnibus, tam generalibus,

quam partialibus belli expeditionibus et lustrationibus in hoc anno praesenti clementer eximendos et supportandos duximus, ita tamen ut iidem iudex et iurati cives antelatae civitatis bistriciensis, pro sua in nos declaranda obsequia et fidelitate medio peditum pixidariorum antea ad expeditiones bellicas ordinatorum, summa industria et diligentia, vias, passus et semitas viarum Moldaviam tendentium custodire et invigilare debeant et teneantur, prout eximimus et supportamus praesentium per vigorem. Quocirca Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregiis, Nobilibus capitaneis, praefectis, belliductoribus militum Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis et gentium quorumlibet levatoribus, item comitibus, vicecomitibus et iudicibus nobilium quorumcunque comitatuum, cunctis etiam aliis quorum interest vel intererit presencium notitiam habituris, modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis ac eorum vices gerentibus autoritate plenipotentiae nostrae a Sacra Caesarae Regiaque Maiestate nobis attributae harum serie committimus et mandamus vobis firmiter ut antelatos iudicem ceterosque iuratos cives et universos inhabitatores praefatae civitatis bistriciensis in hoc anno praesenti, uti praemissum est, ratione suorum iobbagionum in dicta Sede saxonicali bistriciensi ad expediciones bellicas et lustrationes minime praesumatis, nec sitis ausi modo aliquali. Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum ex castris ad possessionem Nagy-Gezas positis, die decima octava mensis augusti, anno Domini millesimo sexcentesimo secundo.

G. Basta.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXXXII.

Sultanul către Moise Székely, care s'a ridicat ca să scape ţara de Nemţi, acordând iertare de bir săracilor din Ardeal şi arătând că-i va dà, la nevoie, ajutor de Turci şi Tatari. 1602, 30 Septembre.

Az Iesus Christus hwein valo uraknak es Erdely orzaganak parancholo feyedelme Zekely Moysesnek istenteol elseo es utolso iokat kewanunk. Towabba myerthogi az Nemet ellenseg immar ket izben Erdeliben menven es az nepeben sokat le wagwan es minden fele marhayokat el haytwan ugi annyra hogi semmiek nem maradot kibeol adayokat megh adhatnak; azt meg gondolwan az orzaghoz akaram chaszari kegielmesseghemet meg mutatnom es megh ielentenem; annak okaert istennek enghedelmebeol mikor oda megy, ha az eghez orzagbelick neked enghedelmesek lewen megh holdolnak ahoz kepest az Erdely iobbagioknak te ys az feyedelemsegnek rendiben io gondviselessel lewen oltalmokra legy es hat eztendeig az jobbagiokon adot ne vegy my szamunkra, had epwlliencek megh szegheniek. Ha isten enghedi hat eztendeo elmulwan az eleobbeni szokas zerent adot szedet-

Domnilor credincioşi lui Isus Hristos şi Domnului poruncitor al ţerii Ardealului, lui Moise Székely, li dorim de la Dumnezeu bunurile cele d'intăiu şi cele de pe urmă. Apoi, fiindcă duşmanul neamţ în două rânduri a mers în Ardeal şi a tăiat mulţi din popor şi a mânat vitele în toate părţile, într'atâta încât nu li-a rămas nimic din ce să-şi poată plăti darea,— gândindu-mă la aceasta am voit să-mi arăt şi să dau ştire milostivirea către ţară; din pricina aceia, când, din îngăduirea lui Dumnezeu, vei merge acolo, dacă toţi, din întreaga ţară, fiindu-ţi îngăduitori, ţi se supun, tot aşă şi tu să li fii săracilor din Ardeal în rânduiala Domniei cu bună purtare de grijă, să li fii spre pază, şi şase ani să nu li ieai iobagilor pe sama noastră dare: lasă să se odihnească săracii! Dacă va îngăduì Dumnezeu, după trecere de şease ani, strângând dare după obicciul de înainte, să o trimeţi la strălucita-mi Poartă. Dar, cu toate acestea, dacă,

wen fenies portamra kwlgied. De mindazaltal ha oda menwen mingiarast hozzad nem menninek es enghedelmesek nem lenninek az Erdely seghitsegre rendeltetet Teoreok haddal az felseghes Tatar-Hamot bekwldeom Edeliben, kik ot telelwen az nepet le vagatom es minden fele ioszagokat marhaiokat el vetetem. Ahozkepest minden renden leweoknek ezt io moggiawal eleykbe aggiad, hogi az keowetkezendeo dolgoknak utolliat iol megh gondolliak. Isten tarchon megh. Irattatott 30 septembris, anno 1602.

ducându-te acolo, îndată nu ar veni la tine şi nu ar fi ascultători ţie, trimet pe Hanul Tatarilor în Ardeal cu oaste turcească orânduită spre ajutor Ardealului, cari, iernând acolo, vor să taie lumea, şi tot felul de moşii şi vite le vor strica. Ţinându-te de aceasta, la toţi, de tot rândul dă-li de înnainte cu bunătate să se gândească bine la lucrurile care ar urmă. Dumnezeu să te ţină. S'a scris în 30 Septembre 1602.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXXXIII.

Făgăraş, 1602, 10 Octombre.

Basta către Bistriţeni, despre înfrângerea Turcilor în Ţara-Românească.

Prudentes ac circumspecti viri, amici nobis honorandi. Salutem ac benevolam nostri commendacionem, et cetera.

Megh ertettwk az kegyelmetek leveebeol menemw hirek legienek Moldovaban, tudny illik hogy az Tatar es Lengiel ide wgiekeznek reank. Azert legien istennek hala attol immar semmi felelmwnk ninczien, mert Havaselfeoldere rea jeoven igen megh veretenek, es nagy zegien vallassal es karral, ky kelleték az hamvak Havselfeoldbeol az Dunan által pironkodny. Azert immar kegyelmetek minden io remenesegben legien es vigiazvan ennek utannais ha my bizonios dolgot erthet my nekẅnk erteswünkre aggia.

Am înţeles din scrisoarea dumneavoastră ce şfiri sunt în Moldova: adecă Tatarii şi Polonii se silesc a veni într'acoace spre noi. Deci fie. Slavă Domnului, despre aceia nicio frică nu avem, fiindcă, venind asupra Ţerii-Româneşti, au fost bătuţi tare, şi cu multă ruşine şi pagubă au trebuit aă roşească *(sic)* cenuşa lor peste Dunăre din Ţara-Românească. De aceia dumneavoastră să fiţi în toată buna nădejde şi să vedeţi şi după aceasta, dacă puteţi înţelege vre-un lucru sigur, să ni-l daţi de ştire.

Et bene valeant. Datum ex castris ad Fogarasium positis, 10 die octobris, anno Domini 1602.

G. Basta, m. p.

[V° :] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, amicis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXXXIV.

Alba-Iulia, 1602, 6 Decembre.

Basta către Bistriţeni, despre zăberirea hotărâtă impotriva unor Moldoveni.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Salutem et nostri commendationem,

Miwelhogy Nagy Gieöry Mathias dealknak keönieörgesere meg engettewk, hogy egy Janos deak neweö kereskedeö attiaffianak, halalaert vereiert es el fosztott marhaiaert kit walami boerok igaz utaban megh eöltek es marhaiat penzet el praedaltak wolt ez eleött walo esztendeoben holott igassagat az Moldoway Waida eleött is teörweny szerintt meg nyerte, azon teörwennek sententiaia szerintt itt Erdelyben minden helieken ahol Moldoway boerok marhaiat penzet awagy adossagat talalhattia, mindeneött tarthassa es arestalhassa. Hadjuk azert autoritate plenipotentiae nostrae, hogy ott az thy warostokbann is ha affele Moldoway boerok a wagy egieb kereskedeö emberek marhaiat penzet wagi egieb adossagat talalhattia vigorealiarum literarum nostrarum arestatoriarum superinde emanatarum a mikor kegyelmeteket ez exponens a my lewelwnkel megh talallia feleöle mindgiarast arestallia es az attiafianak el praedallt marhaiaigh az Waida teörwenienek executioia szerint adgia kezebe fogiatkozas nelkwl.

Fiindcă la rugămintea diacului Gieöry Nagy Matiaş i-am îngăduit unui negustor, cu numele de diacul Ioan, ca, pentru moartea, sângele şi pentru jăfuitul vitelor unei rudenii, pe care nişte boieri l-au omorât în drumul lui drept şi i-au prădat vitele, banii, acum un an, de vreme ce dreptatea şi-a câştigat-o înaintea Domnului şi după lege, după hotărîrea acelei legi aici în Ardeal în toate locurile unde poate găsi vitele, banii sau datoriile boierilor moldoveni, în tot locul să le poprească şi să le ţie. Lăsăm cu puterea noastră pe deplin ca, şi acolo în oraşul nostru dacă găsiţi vitele, banii sau alte datorii ale unor asemenea boieri moldoveni sau altor negustori, după alte scrisori ale noastre de zeberire ieşite pentru aceasta, când le va găsi acest jăluitor cu scrisoarea noastră, îndată să-i popriţi, şi, până la darea vitelor rudeniei lui, după legea Domnului daţi-i-le în mână fără lipsă.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 6 decembris, anno Domini 1602.

G. Basta, m. p. *G. Kerezturi, secretarius, m. p.*

[Vo:] Prudentibus et circumspectis primario iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXXXV.

Basta către Bistriţeni, despre zăberirea împotriva Moldovenilor.

Alba-Iulia, 1602, 30 Decembre.

Prudentes ac circumspecti domini, amici nobis honorandi. Salutem et nostri benevolam commendationem.

Hadgiuk es chiazartol eo felsegheteol nekunk adatot plenipotentialis autoritasunkbol parancholliuk is, hogj az meli Moldovai marhat Nagy Geori Matthias deak instantiaiara ott varastokban arestaltatok maradgion azon arestatio alat, de addigh az satisfactio haladgion mig ez megh tarttoth kalmarok Moldovaban hire tezik es megh fizetetnek ez supplicansnak azokkal kiket teorvinniel el ertt.

Vă lăsăm şi vă poruncim cu puterea deplină dată de Înălţimea sa Împăratul ca vitele moldoveneşti pe care leaţi închis acolo în oraşul vostru la cererea diacului Nagy Gieöry Matiaş, să rămână închise, dar până atunci să meargă zăberirea până ce aceşti negustori opriţi dau de ştire în Moldova şi se plătesc faţă de jăluitor împreună cu aceia pe cari i-a ajuns legea.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 30 decembris 1602.

G. Basta, m. p. *G. Kerezturi, m. p.*

[Vo:] Prudentibus et circumspectis primario iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXXXVI.

1602-3. Toma Bilţ, jurat al vidicului-de-sus din Maramurăş, pentru o afacere privată.

„Bilţŭ Toma, juratul din Maramureş, din Vidicul-de-sus“, către birăul de Bistriţa „Şiuč Jurjŭ“. Pentru o afacere privată. — Elemente de limbă: „au verit“, „oameri“, „gice“, „Îndreico“. Menţionaţi mai mulţi, „giuji“ de sate.

[V°:] Сїѧ лист да даст єѧ ва рѫкы великыи бырѫѵ ѡт Быстрыцѫ. [=Această scrisoare să se dea în mânile marelui birău din Bistriţa.]

(Fără pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Doc. Bistriţei*, p. 24, n° XXI.)

MDCXXXVII.

Gherla, 1603, 4 Maiu. Pangratie Sennyey către Bistriţeni, despre frica de Tatari, şi despre nişte vinovaţi.

Prudentes et circumspecti domini, iudices, amici mihi semper observandissimi. Salutem et servitii mei commendationem.

Aggyon isten kegyelmeteknek minden iokath. Basta uramnak eö nagysaganak iria kegyelmetek az Tataroknak Regen fele valo rablasokat, mellyet ẅ nagysaganak harmad napia hogy meg hosztak. Kegyelmetek iol chelekedi hogi az mit erth ü nagysaganak ertesere aggia. Mindazon altal io az vigiazas, de kegyelmetek ne gondolkogyek az ellensegnek olly sokasaga felöl ki ez orszagnak arthatna merth nem sok, kiket isten revid meg szegienith. Immar Magiar orszagbol minden felöl erkeznek az hadak es mindiarast indulunk valahol az ellenseg feltalaltatik isten segitsegevel meg keressük. Kegyelmetek batorsagos legien dolgaiban merth ez az Tatar immar meg terth mely csak harom szaz volth. Irt volth ünagysaga kegyelmeteknek valami io üzü bor felöl hogi kulgiön kegyelmetek altalagokban hogi zavaros ne legien az söpreuvül es szinet el ne vesztene, kegyelmetek azert ne praetermitallya, külgiön kegyelmetek. Kegyelmetek en velem is iol chelekedhetik az minemü boraim ennekem az kegyelmetek varasaban vagion eggy huszvedres altalagban eggyik borbul vetessen kegyelmetek, külgie ide kegyelmetek, nagiob dologban igyekezem kegyelmeteknek meg szolgalnom. Vagion buzam is ugian otth, kerem kegyelmeteket egy köböl buzamerth külgiön valami zabot az mennit egy köböl buzaerth adnak chak annyt; irtam vala

Să vă dea Dumnezeu tot binele. Dumneavoastră scrieţi Măriei Sale domnului Basta despre jafurile Tatarilor către Reghin: sunt 3 zile de când au adus o scrisoare la Măria Sa. Bine faceţi dumneavoastră că tot ce înţelegeţi îi daţi de ştire Măriei Sale. Cu toate acestea e bună paza, dar dumneavoastră să nu vă gândiţi la mulţimea duşmanului care ar strică acestei ţeri, fiindcă nu-s mulţi; pe cari Dumnezeu în scurt îi va ruşină. Iacă din Ungaria sosesc oştile din toate părţile, şi îndată plecăm undevă ca să se găsească duşmanul; cu ajutorul lui Dumnezeu vom căută. Dumneavoastră să fiţi viteji în afacerile dumneavoastră fiindcă iată aceşti Tatari s'au întors, cari erau numai 300. V'a fost scris Măria Sa despre un vin gustos, că să-l trimeteţi în butoiu ca să nu se tulbure cu drojdia şi să nu-şi piardă preţul; dumneavoastră deci altfel să nu-l trimeteţi. Şi cu mine aţi face bine dumneavoastră dacă, din vinurile care le am în oraşul dumneavoastră, luaţi dintr'unul într'un butoiu 20 de vedre, şi trimeteţi aici; mă voiu sili să vă îndatoresc la vre-un lucru mai mare. Am şi grâu tot acolo: vă rog să-mi trimeteţi ovăs pentru o ferdelă de grâu, numai atât cât se dă pentru o ferdelă de grâu. Am scris dumneavoastră şi despre nişte frânghie, de oare ce caii trebuie lăsaţi la iarbă; dacă puteţi trimete dumneavoastră de vre-o 3 florini. Pentru toate vă vom mulţămi pe dum-

kegyelmeteknek valami kötel felöl is, mivel hogi az lovakat füre kell boczatani, ha külthet kegyelmetek vagi harom forint arat, mindenekrül meg elegetem kegyelmeteket. Annak felette szolgalattal baratsagval is leszek kegyelmeteknek. Tarcha meg isten kegyelmeteket sokaig io egessegben.

Datum ex Uyvar, 4 maii 1603.

Kegyelmeteknek szolgal.

Sennyey Pongracz, m. p.

neavoastre. Pe de-asupra vă voiu fi dumneavoastră şi cu slujbă, cu prietenie. Să vă ţină Dumnezeu mult timp în bună sănătate.

Sluga dumneavoastră

Senney Pongracz, m. p.

[V°:] Prudentibus et circumspectis dominis iudicibus, iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bisztriciensis, dominis amicis mihi semper observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXXXVIII.

Bistriţenii recomandă şi Hatmanilor căzăceşti şi căpeteniilor de Români şi Sârbi pe Trimeşii lor ce merg în Moldova. Bistriţa, 1603, 21 Maiu.

Georgius Zeoczy de Kirali-Nemethy, iudex primarius ceterique iurati cives civitatis bistriciensis Transsilvaniae, universis et singulis Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus, iudicibus nobilium quorumcunque comitatuum, capitaneis, praefectis, provisoribus, castellanis arcium ac aliorum quorumvis locorum officialibus, belliductoribus, Hattmannis Kozakorum, centurionibus, decurionibus quarumcunque gentium, Ungarorum, Italorum, Germanorum, Kozakorum, Walachorum et Rascianorum, tam equestris, quam pedestris ordinis, cuiuscunque status, conditionis et praefectura fungentibus hominibus, praesentes nostras visuris, salutem et nostri benevolam commendationem, et cetera. Praesentium ostensores, Agiles et Providi Iacobus Keomives, Georgius Heen, Michael Zeoczy, Iohannes Kis et Paulus Hozzu, cives civitatis nostrae bistriciensis Transsilvaniae, proficiscuntur Moldaviam in certis et propriis ipsorum negotiis coram latius declarandis. Proinde rogamus Dominationes Vestras universas et singulas benevole ut, dum et quando exhibitores praesentium medio vestri comparuerint, eisdem ubique locorum, tam in eundo, quam redeundo, tanquam probae existimationis et iustos homines, una cum comitiva ipsorum, libere ac pacifice dimittere et per vestros dimitti facere velint, amicitiae nostrae ob respectum. Ac praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate bistriciensi, die 21 mensis maii, anno Domini 1603.

Iidem qui supra.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXXXIX.

Moise Szekély către Bistriţeni, despre întrarea sa în ţară cu Turci şi Tatari, faptele şi rosturile sale. Szent-Benedek, 1603, 27 Maiu.

Moyses Zekely de Semienfalwa, Wayvoda Transsilvaniae et Siculorum comes, et cetera, Prudentibus et Circumspectis dominis primario iudici ceterisque iuratis civibus civitatis et districtus bistriciensis, salutem et favorem.

Nylvan vagion kegyelmeteknel mi nekeonk az hatalmas cziazzar es az felseghes Tatar Han hadaival valo be ieovetelewnk meli iegiekezetewnkben

Ştiţi bine dumneavoastră despre întrarea noastră cu oştile puternicului Împărat şi ale Măriei Sale Hanului tătăresc. În această silinţă a noastră nu

nem veseltettewnk az maghunk zemelliewnknek tekintetetcol sem pennigh egieb tiztessegh kivanastol, hanem zeghini hazanak es nemzetewnknek megh zabaditassara valo indulatunkbeol meliben az zent istennek segitsegebeol meegh eddigh eleomenetelewnket lattuk hogi bizonios remenseghewnk legien ennek uthanna valo dolgainknak is kevanatos veghez veteleben, de miert hogi az kegyelmetek allapattia es az ideonek alkolmatlansagha igi kevanta, kinzeretettwnk ideghen segitseggel be jeoni, kik eleot hogi az keozenseghes jora valo iegiekezetewnknek is nagiob tekinteti lehessen es az zeghini hazabol ki is bocziathassuk eoket. Kegyelmeteket zeretettel inttiuk es keriuk, hogi kegyelmetek matol foghva tized napra ket attiatokfiat bocziassa hozzank es az eleobbi szokas zerint lovagiat gialogiat illendeo kezzelettel kwlgie thaborunkba mellenk a hol zemelliewnket ertitek lenni. Mi oktartoztassa megh kegyelmeteket nem erttiuk, hollot immar istennek segitseghebeol Basta Gieorginek minden Erdeoliben leveo mezeobol hadait megh vertünk mind az ki Deesnel giwlekeztek volt s mint pennigh az kik Havaselfeoldebeol melleoie jeottek volt ugi annyra hogi eo magha is ez orzaghbol futva ki menven, akar ki itelety zerint kegyelmeteket hiteteol es keotelessegeteol megh zabaditotta es immar mint Georginiben, Veocziben es Bettlenben leveo attiankfiai melleonk jeottek. Meghis kegyelmeteket zeretettel inttiuk, hogi ezeket erttwen ne muttasson engedetlenseghet hogi maghunk akarattunk ellen ne kinzeretessewnk kegyelmeteknek vagi zemeliehez jozagahoz marhaiahoz nyulnunk, hogi varastoknak privilegiuma rendtartassa es reghi zabadsagha miattunk ne rontassek, hollot arrol immar itt valo attiankfiaval vegeztewnk, hogi ha, kit nem remellwnk, kegyelmetek kwlemben visselly maghat mas kwlemb utat keovesseünk az kegyelmetek hozzank valo haitasara.

lucrăm pentru noi ca om, nici din dorinţa de cinste mai mare, ci din pornirea noastră pentru eliberarea săracilor ţerii şi neamului nostru, în care, cu ajutorul lui Dumnezeu, până acum am văzut înaintarea noastră ca să avem cevă nădejde în ducerea la capăt dorită şi a lucrurilor de după aceasta. Dar, fiidcă starea dumneavoastră şi nepotrivirea timpului aşa a cerut-o, am fost siliţi să venim cu ajutor străin, înaintea căruia silinţa noastră spre binele obştesc să aibă mai mare vază şi din casa săracă să li dăm drumul. Pe dumneavoastră vă îndemnăm şi rugăm cu iubire ca dumneavoastră de azi înainte în zece zile să ni trimeteţi doi dintre dumneavoastră şi după obiceiul d'inainte călăreţii şi pedeştrii cu cuvenita pregătire să-i trimeteţi lăugă noi în tabăra noastră, unde ştiţi că suntem noi. Nu înţelegem ce vă opreşte, că iată, cu ajutorul lui Dumnezeu, am bătut toate oştile lui Gheorghe Basta de pe câmpiile Ardealului, atât pe acelea care se strânseseră la Dej, cât şi pe acelea care au fost venit din Ţara-Românească lângă el, într'atâta că şi el însuşi, fugind din această ţară, după judecata orişicui, v'a lăsat volnici pe dumneavoastră din credinţă şi datorie. Şi iată toţi ai dumneavoastră din Gurghiu, Jeciu şi Beclean au venit lângă noi. Totuşi vă îndemnăm pe dumneavoastră cu iubire, ca, înţelegând acestea, să nu arătaţi nesupunere, pentru ca împotriva voinţei noastre să nu fim siliţi a ne atinge de dumneavoastră sau de moşia sau de vitele dumneavoastră, pentru ca dreptăţile, rânduiala şi vechea volnicie a oraşului nostru să nu se strice din pricina noastră. Căci, despre aceia, iată am isprăvit cu naţia care este aici, şi, dacă, ceia ce nu credem, dumneavoastră vă purtaţi altfel, alt drum o să urmăm spre îndreptarea dumneavoastră către noi.

Secus non facturi. Datum ex castris nostris ad possessionem Zent-Benedek positis, die vicesima maii, anno millesimo sexcentesimo tercio.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contemporană.)

MDCXL.

Luca Trauzner către Bistriţeni, despre alcătuirea oştirii lui Moise Székely. „În lagăr". 1603, 20 Iunie.

Ehrenfeste, wolweise Herrn Richter, Geschworenen des Rats, sampt der Alts hafft undt der ausserwelter Gemein, Euer Weisheit seie mein troiherczige billige Dienst zuvor. Wie ich von den Abgesantten, als Her Andreas Amendt, sampt seinen Mitferwantten, abgeschiden undt ins Leger kommen, ist Ihr Fürstlicher Gnaden new Volck, als nemlich fünff Fendl Fuesknecht undt sechs Fahnen guette husarische Reutter ankommen, von den Zeckel aus Marusszek, undt erwartten täglich 2.000 guette Schizen aus der Moldaw, samptt 2.000 zu Ross, die morgen oder übermorgen gewis allhier erscheinen werden. Darzu komptt dieses das Gott ist mein Zeug undt mein rein Gewisseit das ich kein Mitwissen drumb nicht gehabt, Ihr Gnaden nit weis ich aus was Ursach oder Ungedult ehr die Tartteren undt die Türken von Tornburg zurük beruffen, welche ohne Zweiffel in zwen Tagen alhier raichen werden, so man nitt verhüttet. Nun aber, weil ich mich Eurer auss sunderlichen Vertrawen zue Euch angenommen, verhoffen Ihr werdet traiem Rhatt stattgeben, bitt ich Euch undt ehrmane, Eures Heils undt der Stat Frommen halben, wöllet auffs Ehest Euch entschlissen auff ja oder nein, den ich die Sach bis auff Abendt mitt grosser Intercession undt Vorbitt erlangtt, dieweil, so man heutt den Tarteren nicht entkegen schikt, filleicht morgen zu spatt sein möcht. Was Euch weiter darauss entschissen khan, will ich für Gott und der Weltt unferantwortt haben, nachdem ich das Meinige leistet undt Euch Alles herzlich entdecktt undt was darinnen zu thun sey treulich geraten undt vermantt. Eben diese Stund kamen Schreiben von Clausenburgh die gar bis auff die Teisse ihre Kuntschafft gehabtt, nirgendt einige Versamlungh etwan eines Kriegsfolcks gefunden oder gesehen; bei Tokay ist was wenigs wider die Tartern zusamen gelauffen; bey Wardein etliche Haiducken. Darum schawet undt enttschlist Euch das man heütt was gewisses dem Herren fürbringen mögh, den für die Nachtt undt den Morgen will ichs nicht versprochen haben. Hiemit thue ich mich Euch dienstlich undt troilich befehlen, mit Bitten wollet meiner heutt an Euch gethanener Reden gar wol eingedenk sein. Der allmechtige Gott wol uns allesampt in seinen Schutz nemen. Datum ex castris, die 20 iunii 1603.

Euer ehrnvest-, dienstwilliger unnd throjer Freindt

Lucas Trauzner, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus ac universitati civium civitatis bistriciensis, et cetera, dominis et amicis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXLI.

Bistriţenii arată că trimet pe Gaşpar Varga, din porunca lui Moise Székely, la boierii Moldovei. Bistriţa, 1603, 5 Iulie.

Georgius Zeoczy de Kirali-Nemethy, iudex ceterique iurati cives civitatis bistriciensis Transsylvaniae, universis et singulis cuiuscunque status et conditionis ac praefectura fungentibus hominibus ubivis in ditione transsylvanica, pariter et moldavica, constitutis et commorantibus, praesentes nostras visuris, salutem ac servitiorum nostrorum humillimam paratissimamque commendationem.

Urunk fiedelmẅnk Zekeli Moises eo nagsagha parancziollattiabol Ieremia Waida eo nagsagha boerinak rendeltẅk kesereonek Moldowaigh jelen veveo jambor attiankfiat Varga Caspart varassunkbeli embert. Kegyelmeteket azert

Din porunca Măriei Sale Domnului nostru Moise Székely am rânduit la boierii Măriei Sale lui Vodă-Ieremia în Moldova pe cel de faţă, pe omul nostru cel bun Gaşpar Varga, din oraşul nostru. Deci vă rugăm pe dumneavoastră, pe fiecare

mint feienkent keriuk mint bizot urainkat kegyelmetek eotet ugi mint jambor es igaz embert bocziassa minden marhaival el es vizza menni seot ahol az kegyelmeteket segitseghe kevantatnek kegyelmetek zeghiniek ope et auxilio qualicumque vestro miltotassek sccwralni nekie.

în deosebi, ca pe domnii noştri credincioşi, dumneavoastră să-l lăsaţi ca pe un om blând şi drept, cu toate vitele, să meargă şi înapoi, ba încă, unde se cere ajutorul dumneavoastră, să binevoiţi să i-l daţi în tot chipul.

Quas et quam diutissime valere percupimus, ac, praesentibus perlectis, exhibenti restitui volumus. Datum in civitate bistriciensi, die quinta mensis iulii, anno Domini millesimo sexcentesimo tertio. Lecta.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXLII.

Jeciu, 1603, 25 Iulie.

Ştefan Jaray de Teke, pârcălab de Jeciu, către Bistriţeni, despre luptele dintre Moldoveni şi Munteni şi alte veşti.

Prudens et circumspecte domine, mihi honorande. Servitii mei paratam semper commendationem.

Isten kegyelmedet latogassa minden iokkall. Jo akaro uram ez levell viveö uram biraya altall kelletek kegyelmedet megh talalnom mivel hogy ez wdeö talaltatek, az vigyazas mindenfele kevantatik, kegyelmedet szeretettell kerem, ha mi oly bizonios hyrey leznek kegyelmednek, reszeltessen velle. Ide Georgenibeol erkezek hireink hogy az Havasely hadd az p [ ][1] dam nem alkathatot volna azonban az Moldovay hadd rea erkezet es megvertek volna az Havasely hadat. Teob hireink keozeott az vezer attiafiai is Berkes-Passaval Feiervarnall volnanak, mostan ide felenk illyen hirek vadnak. Ennek utanna is ha mi lezen kegyelmedet reszeltettem, kegyelmed is minket reszeltessen hireivell. Ez mellet kegyelmedet kerem szeretettell mint io akaro uramat hogy ha lehetseges külgyeon valami keves puska portt es egy keves onnat, ha isten egessegemet adgya bizony kegyelmedet az arrarol contentalom. Tudom aztt hogy ha az en uramnak is Reddy Ferench uramnak kevantatik baratsagos szolgalattia jeövendeöben igyekezi kegyelmeteknek megh zolgalni. En is penigh az en uram utan kegyelmeteknek az mire elegseges lezek megh zolgalom mintt io akaro uraimnak. Tarchia megh isten kegyelmedet io egessegben.

Dumnezeu să te cerceteze cu tot binele, domnul mieu binevoitor. Prin acest om, birău, aducător al scrisorii, am trebuit să te cercetez pe dumneata, fiindcă e aşă un timp, şi pază se cere în toate părţile. Pe dumneata te rog cu iubire, dacă vei aveà astfel de ştiri, împărtăşeşte-mi-le. Aici ni-au sosit ştiri din Gurghiu că oastea munteană nu s'ar fi putut alcătui, dar oastea moldovenească a venit asupra ei şi ar fi bătut oastea munteană. Între alte ştiri, ai Vizirului ar fi în Alba-Iulia cu Becteş-Paşa. Acum sunt astfel de ştiri pe-aici pe la noi. Ce va fi şi după aceasta, îţi împărtăşesc eu dumitale, şi dumneata să ni împărtăşeşti ştirile dumitale. Pe lângă asta, te rog cu iubire pe dumneata, ca pe domnul mieu binevoitor, dacă se poate, să trimeţi puţin praf de puşcă, şi, dacă-mi dă Dumnezeu sănătate, zău te voiu mulţămi cu preţul. Ştiu că, dacă se va cere slujbă prietenească domnului mieu Francisc Rhedey, pe viitor se va sili să vă îndatorească pe dumneavoastră. Şi eu, după domnul mieu, la ce voiu fi în stare, vă voiu ajută dumneavoastră, ca domnilor miei binevoitori. Să te ţină Dumnezeu în bună sănătate.

---

[1] Rupt.

Datum ex Vechy, 25 iulii, anni 1603.

Prudentum Dominationum Vestrarum servitor paratissimus.

Stephanus Iaray de Teke, provisor arcis Vechy.

[V°:] Prudenti et circumspecto domino iudici regio biztriciensi ceterisque iuratis civibus, et cetera, domino mihi honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXLIII.

Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre un om al său care merge la Cluj ca să cumpere vite de rasă germană. Hârlău, 1603, 9 Octombre.

Ieremia Mogilla, Dei gratia princeps et heres perpetuus terrae Moldaviae. Prudentes et circumspecti viri vicinique nobis honorandi. Salutem et omne bonum.

Mierthogy Colosvarra Darabos Ianoshoz boczjatotuk bizonyos emberunket, hogy my nekünk valamy Nimetorzagy marhat vegyen es azon az kegyelmetek varosan megien altal, kegyelmeteket kerywk annak okaerth hogy kegyelmetek legiel minden segičzjegel nekiek, az myben az züksegh kevania, kegyelmetek adasson posta lovakot is alaiok es kesereokeot Colosvarigh. Kegyelmeteknek hasonlo baratsagal es zomzedsagal lezwnk erette, mind vizza jeovet is ha valamyben kegyelmeteket megh talaliak kegyelmetek az my io zomzedsagunkert mutassa io akaratiat hozzaiok. Isten tarczja megh kegyelmeteket.

Fiindcă am trimes pe omul nostru la Cluj, la Ioan Darabos, ca să ni cumpere nişte vite din Ţara Nemţească, şi trece prin oraşul dumneavoastră, deci vă rugăm pe dumneavoastră să li fiţi cu tot ajutorul, în ce va cere nevoia. Daţi-li şi cai de poştă şi căruţe până la Cluj. Dumneavoastră vă vom fi pentru aceasta cu prietenie şi vecinătate asămănătoare. Aşă şi la intoarcere, dacă vă cerceteazā, dumneavoastră arătaţi-li bunăvoinţă, pentru buna vecinătate a noastră. Dumnezeu să vă ţină.

Datum ex castris nostris ad civitatem Herlo, 9 die octobris 1603.

Eremia Voevod.

[V°:] Prudentibus ac circumspectis viris ac dominis iudici et ceteris iuratis civibus civitatis bystriciensis, et cetera, amicis vicinisque nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXLIV.

Basta către Bistriţeni, arătând că a îngăduit negustorilor moldoveni negoţul în Ardeal. Cluj, 1603, 28 Novembre.

Georgius Basta, comes in Huzt, liber baro dominus in Sult, eques auratus, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis et catholici regis Hispaniarum consiliarius, bellicus eiusdemque Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis exercitus et regni Transsilvaniae generalis capitaneus, et cetera.

Quoniam mercatoribus moldavis facultatem exercendi in Transsilvania mercaturam dedimus, autoritate nostra plenipotentiali vobis harum serie committimus et mandamus firmiter ut ipsos libere ingredi patiamini et impeditores, siqui sint, vel eorum turbatores, comprehendere nosque de illis certiores deinde reddere. Imo, quando legati Illustrissimi domini Ieremiae eo pervenerint, ipsos

comitari et de securo itinere prospicere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Datum Claudiopoli, die 28 novembris, anno Domini 1603.

G. Basta, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario et ceteris iuratis civibus bistriciensi[bu]s, et cetera, amicis nobis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCXLV.

Șipote, 1603, 29 Decembre.

Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistrițeni, despre o slugă a sa trimeasă la Basta.

Ieremia Mogila, Dei gratia princeps heresque perpetuus Moldaviae. Prudentes ac circumspecti viri, vicinique nobis honorandi. Salutem et omne bonum.

Ez mi zolgankat bocatottuk levelekkel ẅ nagsaghoz Basta urunkhoz, mint hogy a dolog zorgos is kegyelmeteket keryiwk agion bizonios embereket az my zolgank melleie, kyk elkisirhessek mind ẅ nagsagaig bekesen azont vizza feó veteteketbanis chielekedven kegyelmetek melliet kegyelmetektúl, mys io neven vehessewnk. Isten kegyelmetekel.

Am trimes pe această slugă a noastră cu scrisori la Măria Sa domnul Basta; fiindcă lucrul e grabnic, vă rugăm pe dumneavoastră să dați niște oameni pe lângă sluga noastră, cari să-l petreacă cu pace până la Măria Sa. Tot așà făcând și la întoarcere dumneavoastră. Ceia ce să putem luà în nume de bine și noi de la dumneavoastră. Dumnezeu cu dumneavoastră.

Datum ex villa Lipotom (*sic:* Sipotom), XX 9 die decembris, M 603.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris ac dominis iudici primario et ceteris iuratis civibus civitatis byztriciensis, et cetera, vicinis nobis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCXLVI.

1604-19.

Vornicul de Câmpulung Bilăi către Bistrițeni, despre niște porci.

† Scriu viață și sănătate domilor voastre, anume la Sabatu Giurgiu, la birăul den Bistriță, și la 12 pârgar[i]. Înțeles-am cărțăi domilo[r] voastre, de rândul a niște dobitoc ce ați avut și au cumpărat oamenii domilor voastre, anume 130 de porci; eu, prentru prietenșugul și prentru voia domilor voastre, am lăsatu și nemică n'am luat, și, ce va fi triaba domilor voastre, eu am a sluji domilor voastre, și ne pare bine de sănătatea domilor voastre, că ne sintem vecini de aproape, și forte săntu bucuros de prietenșugul bunu. Milostivul Isus Hristos să vă trimață multă sănătate; amin.

† Eu, Bilăi Vornicul de Câmpul-Lungu, închinu-m[ă] domilor voastre foarte cu frăție bună.

[Închis:] † Și iarăși dau știre domilor voastre de rândul unui om de la noi den țară, că i-au perit 1 bou den târgu den Bistriță, și au mărturisit și domilor voastre. Dece mă rog domilor voastre să nu-i piiară boul. Să dea Dumneazău să fiți sănătoși. Oamin[i],— și au și alți oameni mulți strânbătate, — dece, cându vor veni, să aibă leage.

[Vo:] † La buni priiateni și multă nedejde, la birăul den Bistriță și la 12 pârgari.

(Fără pecete.)

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, p. 26, no XXXIV.)

MDCXLVII.

Vornicul Bilăi de Câmpulung către Bistriţeni, despre împiedecarea negoţului de oameni din Vărarea şi Feldrău. 1604-19.

† Bilăi, Vornicul de Câmpul Lungu, scriu multă viaţă şi multă sănătate la priiatenii noştri, ce ne sintem vecini de aproape, la birăul den Bistriţă, la Sabău Giurgiu, şi la părcălabul, Sus Mihaiu, 12 părgari. Dup' aceasta dau ştire domilorvoastre că trecu neguţători den ţara noastră cu dobitoace şi cu alte negoaţe în ţara voastră şi să hrănescu unii cu alţi. Acmu mi să jeluescu neguţătorii că nu pot înbla de furi şi de tălhari, dintr'aceale sate, den Vărarea şi den Fendreu. Rogu-mă să aibă acei oameni răi certare mare, prentru să avem prietenşug bunu şi frăţie bună cu dumiiavoastră, că mişei voştri încă vin de să hrănescu în ţara lui Vodă, şi nevoim să n'aibă nice o nevoe de oamenii noştri. Şi prentru voia domilor voastre eu am nevoit de am găsitu şi iapă cestui creştin de om, anume Alecxei Hadău, şi de acmu voiu nevoi de voiu sluji prentru prietenşug cel bunu. Milostivul Dumnădzău să vă dia pace şi sănătate, amin.

Мсца юнїи і днь. Сам Бїлки писал. [=Luna lui Iunie 10 zile. Eu Bilăi am scris însumi.]

(Pecete mică, ruptă.)

[V°:] La priiatenii noştrii cei iubiţi, la birăul şi la pă[r]călabul den cetate den Bistriţă, să să [dea] această carte.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 24-5, n° XXXII.)

MDCXLVIII.

Vornicul de Câmpulung Bilăi către Bistriţeni, despre vânzarea unei iepe la Târgu-Neamţului. 1604-19.

„Bilăi[1], Vornicu de Câmpul-Lungu", către „domni de Bistriţă" pentru o pretenţie. „Sodeaşul [Câmpulungeanului] i-a murit, şi au cumpărat iapă den târgu den Niamţu, şi e scrisă şi la catastivul târgului". — Iunie 28.

[V°:] Adresa: „La priiateni miei, la domnii den Bistriţă, сии лист на лежє [= această scrisoare să se dea]."

În alt sens: „Dass der Voskan seinen Sodoss nichtt kan bekomen. Er wer auff Ungeren[2]".

Pecete de ceară galbenă, ruptă.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, pp. 25-6, n° XXXIII.)

MDCXLIX.

Vornicul de Câmpulung Crăstian Rotompan către Bistriţeni, despre deschiderea căii de negoţ, nemai fiind boală. 1604-19.

† Crăstiian Rotompan, ce au fost Spătar, şi Vornicul de Câmpolongu, scriem închinăciune şi sănătate la iubiţi şi dulci priiateni, giupănul Frăncu Giurgiu, birăul de cetate Bistriţii. Pohtimŭ dela m[i]l[o]stivul D[u]mn[e]dzău bună sănătate şi pace dumitale a totă cetatea Bistriţii. Alta, de scrisore ce ne'u scris, bine, pre rându, am înţiles, com Măriia Sa Crai au slobozitu calea să înble negoţitori de la dumilevostre la noi şi de la noi la dumiiavostră; bine ne pare de aceasta lucru, iară, de rândul de omoru, să ştiţi dumilevostre cu adevăr că cu mila lui D[u]mnedzău săntu omenii sănătoşi şi neme de Romă[ni] nu boleşte. Alta, de veţi vrea să ştiţi dumile vostre de pacea ţărăi nostre, săntem în pace. Alta, iarăş, de veţ vrea să ştiţi de sănătatea Voivodul nostru, iaste sănătos, şi acmo vine în

---

[1] Pentru alt Bilăi, din anii 1570, v. vol. XI, prefaţă, pp. XXVI, XXIX, XXX.

[2] Cf. mai sus, scrisoarea Nemţenilor.

Scaunu; peste trei patru dzile veni-va la Scaunul dumisale. Alta, iarăş pohtim pre dumilevostre să daţi ştire negoţitorilor să vie să adocă negoţu de care treboeşte la noi, şi noi iarăş vom da ştire negoţitorilor noştri să vie să docă de ce treboiaşte. De aceasta scriem. Şi m[i]lostivul D[u[mn[e]dzău să dăroiască să afle această scrisore a nostră cu bunătate şi pace pre dumilevostre ѡт гѣ [=de la Domnul], amin.

Şi, eu, Gligor[e], mă închinu dumilorvostre. *Crăstiian Vornicul.*

[Vo:] La priiatenul nostru giupânul Frăncu Giurgiu, birăul de Bistriţă, multă sănătate.

(Pecete pe hârtie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. xxxv, p. 27.)

MDCL.

1604-19. Vornicul de Câmpulung Crâstian Rotompan către Bistriţeni, despre nevoia de a se deschide drumul.

„[Crăstiian Rotămpan, ce iaste giudeţ la margine. Cere a se *deschide calea].* Că acest cap de ţară a Mulduvei nu poate hi fără dumniavoastră, şi dumnilor voastrea încă are hi îndemână cu noi. Că, de am putea priceape că să opreşte calea pren mânile lui D[u]mn[e]dzău, n'am scrie la d[u]mniavoastră. Ce veţ afla cu adevărat că oamenii sămt sănătoş. De nu va hi aşea, să nu mai am v'o credinţă la dumniavoastră. Doar de socotiţ d[o]mniavoastră altele... [Iscălitura.]

(Fără pecete, dată şi adresă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 28, no xxxvi.)

MDCLI.

1604. Ioan Diacul din Rodna către Bistriţeni, despre Moldovenii veniţi cu vite şi porci.

Zolgalatomat aianlom kigelmednek mint tizteletes uramnak. Az uristenteol kivanok minden kivanta jokat megh adatny kigelmednek. Tovaba akaram ertesere adny kigelmednek, hogh valamy Moldovayak jeöttek sok baromal diznokal es Szok Peter biztata eoket, hogh szolot biro uramal hogh imar megh szabadulna Besterczere menesel. Azert kigelmeteket kerem kigelmetek irion valast feleölle, ha ugh vagione az mint Szok Peter mondotta hog szabad ala menyek az marhaiokal.

Anno Domini 1604.

Az isten tarcza megh kigelmedet sok jo szerenczevel.

Radnay Ianos Deak,
kigelmetek szegeny szolgaja.

[Vo:] Adassek az tizteletes uramnak Bestercze Szabó Gergeljnek kezeben.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

Îţi ofer slujba mea dumitale, cinstitul mieu domn. Doresc să ţi se dea de la Dumnezeu tot binele dorit. Apoi am voit să-ţi dau de ştire dumitale că nişte Moldoveni au venit cu multe vite, cu porci, şi Petru Szok i-a asigurat că a vorbit cu domnul jude că ar fi să se îngăduie cu dusul la Bistriţa. Deci vă rog pe dumneavoastră să daţi răspuns despre aceia, dacă este aşă precum a spus Petru Szok, că au voie să meargă în jos cu vitele lor.

Anul Domnului 1604.

Dumnezeu să vă ţină pe dumneavoastră cu mult noroc.

Diacul Ioan din Rodna,
săraca slugă a dumneavoastră.

[Vo:] Să se dea în mână cinstitului domn Grigore Szabó din Bistriţa în mână.

MDCLII.

Iacob Rattinger, „îngrijitor", către Bistriţeni, despre un Moldovean prădat la ei. Gherla, 1604 (?)[1], 8 Februar.

Zolgalatomat irom kegyelmednek mint io akaro uramnak. Istentul kevanok kegyelmednek minden iokat megadatni. Tovaba ebbul kelletek kegyelmednek irnom egj uyfalvi cziazar eö felsege iobagia talala meg az el mult napokban hogy az havason valami moldvai emberek egi lovat egj köböl buzaiat veottek el, Ieremia Vaydat is meg talalta az Io es buza felöl, hogi meg adassa. Az Vayda levelet adot neki hogi mingiarast meg aggiak. Az levelet meg atta az embernek az ki az lovat el vötte volt; nem atta meg neki nem gondolt az Vayda levelevel semmit. Hanem kegielmedet kerem mint io akaro uramat, hogi ha kegielmednek mogia lezen benne tarczion kegyelmed egi Moldvai embert az eö karaert; eligiczek meg ezt az uyfalvi Man Marton kegyelmednek. Tarczia meg isten kegielmedet io egessegben minden hozza nevw embert az eo kararul, az kiert ieovendeöben hasonlo baratsagal lezek tartozokal egetemben.

Datum ex Zamos-Uywar, 8 die februarii.

Kegyelmednek jo akaroia,
Iacobus Rattinger, provisor, m. p.

[V°:] Az nemzetes es böczwletes uramnak Zabo Georgj uramnak Bezterczei cziazar eo felsege varosanak feo bironak ennekem io akaro uramnak adassek hiven.

Îţi scriu slujba mea ca domnului mieu binevoitor. Doresc să-ţi deă Dumnezeu toate bunurile. Apoi a trebuit din pricina asta să-ţi scriu că un iobag din Uifaláu, de-ai Înălţimii Sale Împăratului, ne-a cercetat în zilele trecute arătând că în munte nişte Moldoveni i-au luat un cal, o ferdelă de grâu; l-a cercetat şi pe Vodă Ieremia pentru cal şi grâu, ca să facă să i le dea. Domnul i-a încredinţat scrisoarea, ca îndată să i se dea. Scrisoarea a dat-o omului care a fost luat calul; nu i le-a dat, nici nu s'a gândit la nimic, cu toată scrisoarea Domnului. Ci pe dumneata te rog, ca pe domnul mieu binevoitor, ca, dacă dumneata ai chip, să opreşti dumneata un om moldovean pentru paguba lui; mulţămiţi-l pe acest om anume Martin Man, din Uifalău, pentru paguba lui; pentru care pe viitor îţi voiu fi şi eu cu asemenea prietenie. Să te ţină Dumnezeu în bună sănătate împreună cu toţi ai dumitale.

Dat în Gherla, 8 Februar.

Binevoitorul dumitale pârcălab,
Iacobus Rattinger, provisor.

[V°:] Să se deă cu credinţă celui de bun neam şi cinstitului domnului mieu Szabó György, judelui-întâiu din oraşul Înălţimii Sale Împăratului, din Bistriţa, domnului mieu binevoitor.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLIII.

Mane şi Alexachi, Mari-Vameşi, Pană Limidari, jupân „Zimarel", Dumitru Mihail, Manoil Vaida, Dumitru „Zubdny", Dumitru „Kotyna" către Bistriţeni, despre averea rămasă de la Grecul Giva, mort la ei. Iaşi, 1604, 23 Mart.

Prudentes ac circumspecti viri, nobis honorandi. Salutem ac servitii nostri commendationem.

Kegyelmeteknek ezt akarok ertesekre adny egy arus ember felöl Giva new klopocziaz, melj volt Georeogh orzagbul, Epirbul, melj Epir Maczjedo-

Vrem să vă dăm de ştire dumneavoastră despre un negustor. . ., anume Giva, care erà din Grecia, din Epir, ce este aproape de Macedonia. Umblând

[1] În copia Academiei.

niaval hataros. Iarvan ide s tova ezekben az kereztien orzagokban kereskedven, teortent oda az kegyelmetek varosaban menny, oth pediglen teortent az eo halala kegyelmetek keozeot Bezterczjen maradot pediglen minden marhaia oth ki eove volt ky pediglen mas embere ys volt eo nala. Keryẅk annak okaert kegyelmeteket mind bizodalmas urainkot hogj kegyelmetek az kegyelmetek io igassaga es teorvenje zerent ne legjen tekozlas abban az megh holt ember marhaiaban mert az is kereztjen ember volt, mind annja felesege gjermekj mind pediglen attjafiay vadnak. Annak utanna halakot adunk az ur istennek hogj egjebẅt nem talalt halala lennj annak az kereztjen embernek, hanem oth kegyelmetek közt az kegyelmetek varosaban, mert tugjuk azt, hogj kegyelmetek az jo igassagoth megh tartia es semmj fogjatkozas marhaiaban nem lezen. Vagjon it egj arus ember Zuczjvaj Nicola neẅ kj vele ment oda, mas ismet Mihalj melj annak elötte ment volt oda, mas ismet az ki az levelet oda vizj Ztaur Kabanes. Ezekre az emberekre hattuk minjaian kik rokonsagj vagjunk mind pedig az teob arus emberek, hogj ezek hozzak el marhaiat ennek az megh holt embernek, kegyelmetek iria mindeneket egj levelbe az mit kezekben ad ezeknek az arus embereknek. Kegyelmeteknek mj minjajan igjekezẅk megh zolgalnj minth bizodalmas urainknak. Algia megh az ur isten kegyelmeteket minden jokkal.

pe ici pe colo în ţerile acestea creştine, negustorind, s'a întâmplat să meargă acolo, în oraşul dumneavoastră; acolo însă i s'a întâmplat moarte între dumneavoastră. I-au rămas însă în Bistriţa toate vitele, care erau ale lui şi care erau la el, ale altui om. Deci vă rugăm pe dumneavoastră, ca pe domnii noştri credincioşi, ca după dreptatea şi legea dumneavoastră să nu fie jaf în vitele acelui om mort, fiindcă şi acela a fost creştin, cum sunt mama lui, soţia, copiii, cât şi rudeniile lui. După aceia, slavă Domnului că în alt loc nu i s'a întâmplat moarte acelui creştin, ci acolo între dumneavoastră în oraşul dumneavoastră, fiindcă ştim că dumneavoastră ţineţi buna dreptate, şi nu va fi nicio scădere în vitele lui. Este aici un negustor anume Nicolae Suceveanul, care a mers acolo cu el, şi iarăşi altul, Mihai, care a fost mers înainte de aceia acolo, şi iarăşi altul care duce scrisoarea acolo, „Staur Kabanes". Acestor oameni li-am poruncit, noi cu toţii cari li suntem rude, cât şi ceilalţi negustori, ca aceştia să aducă vitele acestui om mort; dumneavoastră scrieţi tot într'o scrisoare ce-o veţi da-o în mâna acestor negustori. Noi toţi ne silim să vă slujim dumneavoastră ca domnilor noştri credincioşi. Dumnezeu să vă binecuvinteze cu tot binele.

Datum ex civitate iasiensi, 23 die martii, 1604.

Kegyelmetek zolgalunk minjaian kik idegen orzagbul valo Georeogeok vagjunk. Mane Vamos ki nagj vamos volt. Alexa ki most nagj vamos, Pana Limjdar, ki eo nagysaganak az Vajdanak arus embere, Supan Zimarel, Dumjtru Mihel, Manuel Vaida, Dumitru Zubdny, Dumitre Kotyna mind az teob arus emberekvel egjẅt.

Vă slujim dumneavoastră toţi câţi sântem Greci din ţară străină. Manea Vameş, care a fost Mare-Vameş; Alexe, care e acum Vameş-Mare; Pană Limidar, care e negustorul Măriei Sale Voevodului, jupan Zimarel, Mihail Dumitru, Manole Vaida, Dumitru Zubdny, Dumitru Kotyna, împreună cu toţi ceilalţi negustori.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztriczjensis, dominis nobis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLIV.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre ştiri din Moldova şi solul Domnului la Basta. Cluj, 1604, 19 April.

Szolgalatomat aianlom kegyelmednek mint nekem io akaro bizott szomzed uramnak. Isten sok iokal algia es szerenczialtassa kegyelmedet hoza tartozokal egieött. Az kegyelmed en hozam valo io akarattial megh szolgalom kegyelmednek, hogi ez ideigh kegyelmed oltalmazta az en hitvan toczikamat es nekem is hirre adta kegyelmed. En uram Basta uramat nem akartam erette busitani hanem mint hogi az Kornis uram hada, eö kegyelmenek szoltam feleölle im irt is kis Janos uramnak. Kegyelmedet kerem ez utann is, ha miben kivantatik ne vonnia megh kegyelmed magatt tudgia azt kegyelmed en mindenkor io akaro szomzedgia es barattia voltam kegyelmeteknek, ennek utanna is azon io akaro szomzed barattianak tarczion kegyelmetek. Iria kegyelmed, hogi valami io hirt iriak kegyelmeteknek, bizoni uram szinten most semi uuj hireink ninczienek. Az moldovai Vaida keovete vagion itt Basta uramnal eo nagysaganal, de mivel icött bizoni mi azt nem ertieök; azt hizem hogi eök sem idegenek az cziazar eö felsege oltalmatul, kit talam kegyelmetek ioban tud mi vallunknal. Egieb hireink uram most ninczienek. Isten kegyelmedet eltesse es tarczia megh io egessegben sokaigh.

Îţi ofer slujba mea dumitale ca domnului, vecinului mieu binevoitor, credincios. Dumnezeu să te binecuvinteze şi să te norocească cu mult bine împreună cu toţi ai dumitale. Bunăvoinţa dumitale către mine ţi-o răsplătesc, că până acum mi-ai apărat . . . şi mi-ai dat şi mie de ştire. Eu, domnule, nu am voit să supăr pe domnul Basta pentru aceasta, ci, fiindcă e oastea lui Kornis, am vorbit despre ea; iată a şi scris domnului micu Ioan. Pe dumneata te rog şi după aceasta, ca, în ce se cere, să nu te dai în lături, ştii dumneata că eu totdeauna v'am fost vecin binevoitor şi prieten, şi după aceasta să ne ţineţi ca un prieten vecin binevoitor. Dumneata scrii să vă dau ceva veste bună; zău, domnule, acum nu avem nicio ştire nouă. Trimisul Domnului Moldovei este aici la Măria Sa domnul Basta, dar cu ce a venit, zău nu ştim noi; cred că nici ei nu-s străini de apărarea Înălţimii Sale Împăratului; ceia ce dumneavoastră poate ştiţi mai bine decât noi. Alte ştiri, domnule, acum nu avem. Dumnezeu să te alduiască şi să te ţină sănătos mulţi ani.

Prietenul dumitale binevoitor şi vecin.

Datum Claudiopoli, 19 aprilis, anno Domini 1604.

Kegyelmed io akaro szomzed barattia. *Erdeli Istvan, m. p.*

[Vo :] Prudenti ac circumspecto viro domino Georgio Frank, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino et amico vicinoque mihi observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLV.

Pangratie Sennyey către Bistriţeni, despre răspunsul lui Basta, despre ştiri din Moldova şi despre grâul ce i-ar vinde. Cluj, 1604, 19 April.

Prudentes et circumspecti domini, amici mihi semper observandi. Salutem et omnem prosperum successum precatur.

Algia megh az uristen kegyelmeteket kevansaga szerint valo sok iokkal. Az kegyelmetek Basta uramnak eo nagysaganak kwldeö levelet en magam exhibealtam minemö hirek felöl penigh

Să vă binecuvinteze Dumnezeu cu mult bine, după dorinţă. Scrisoarea dumneavoastră trimeasă domnului Basta i-am dat-o eu; despre ştirile însă care scrii că i-ai dat de ştire din timp, a

ir kegyelmetek, hogy eo nagysaganak tempestive ertesere atta azt kegyelmetektöl io neven vette; inti kegyelmeteket s keri is, hogy ez utann is oly vigiazasban legen, hogy kegyelmetek miat fogiatkozas ne legien. Kegyelmeteknek egieb valazt ennel nem adot, mert az Moldvaj körut is most ith vagion eo nagysaganal es mindenek felöl vegez vele. En az miben lehet kegyelmeteknek barattia vagiok. Az mi keves buszam kegyelmetek varasaban vagion azt ha kegyelmeteknek kedve vagion hozza es megh vezi kegyelmeteknek adom, keoblit tizenket forinton, nem is draga mert it teobben vezik 14 forinton cziak hogy en kegyelmeteknek annak ide hozatásaval nem akarok terhere lenni. Az mint penigh kegyelmeteknek ide kẅldöt zolgaiatol is izentem matol fogva egy holnapra elvarom kegyelmeteket az arranak megh adasara. Tarczia megh isten kegyelmeteket io egessegben.

luat-o în nume de bine de la dumneavoastră. Vă face băgători de seamă și pe dumneavoastră și vă roagă ca și după această să fiți în așă pază că din pricina dumneavoastră să nu fie scădere. Alt răspuns afară de acesta nu v'a dat, fiindcă și drumul Moldovei e pe-aici pe la Măria Sa, și despre toate isprăvește cu el. Eu, în ce se poate, sunt prietenul dumneavoastră. Puținul grâu care-l am în orașul dumneavoastră, pe-acela, dacă aveți plăcere și îl luați, vi-l dau dumneavoastră, ferdela cu 12 florini; nici nu e scump, fiindcă aici mai mulți îl ieau cu 14 florini; numai că eu nu vreau să fiu însărcinat cu adusul lui aici. Însă, precum v'am trimes vorbă prin sluga dumneavoastră venită aici, de azi într'o lună vă aștept pe dumneavoastră pentru datul prețului. Să vă țină Dumnezeu în bună sănătate.

Datum Claudiopoli, die 19 aprilis, anno Domini 1604.

Amicus Dominationum Vestrarum

Senniej Pongracz, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis primario iudici ceterisque iuratis civibus civitatis Beztercze, et cetera, dominis et amicis mihi semper honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCLVI.

Jeciu, 1604, 11 Maiu.

Mihail Török către Bistrițeni, despre o scrisoare a Domnului Moldovei despre vinuri de vânzare, despre hoți prădalnici și ajutorul așteptat de la Marcu-Vodă (Cercel).

Prudens ac circumspecte domine, mihi observande. Salutem ac servitiorum meorum debitam commendationem.

Adgion isten kegyelmednek kevansaga zerent minden iokat.

Ez feleol kelletek megtalalnam kegyelmedet, Konkoly uram kẅldeotte Basta uram ẅ nagusaganak zolo moldovai Vaida levelet meli level mellet irt ẅ kegyelme Conca uramnak es Senneiej uramnak ẅ nagysagoknak engem levele altal keretet ẅ kegyelme hogi kegyelmednek kẅlgiem az ẅ nagysagoknak zolo leveleket kiket mi oda kẅltem, kegyelmedet kerem hogi kegyelmed tizti zerent az ẅ nagysagoknak zolo leveleket kẅlgie per postam Colosvarra; tudom azt Konkoly

Să-ți deă Dumnezeu dumitale tot binele, după dorință.

Pentru aceasta a trebuit să te caut pe dumneata, că domnul Konkoly a trimes scrisoarea Domnului Moldovei Măriei Sale domnului Basta, pe lângă care scrisoare a scris dumnealui și Măriilor lor Conca și Sennyey; pe mine m'a rugat prin scrisoare să-ți trimet dumitale scrisorile către Măriile Lor, pe care le-am trimes acolo. Pe dumneata te rog, ca, după dregătoria dumitale, să trimeți scrisorile Măriilor Lor, prin poștă la Cluj; știu că și domnul Konkoly o iea în nume de bine de la

uram is kegyelmedtẅl io neven vezi meg is zolgallia kegyelmednek. Iria Konkoly uran leveleben azt is hogi az minemeo borai ott az kegyelmetek varasaban kegyelmednel vadnak azokot penzen kegyelmed el adgia ugi az mint most az bor jar s az boroknak az arra legien kegyelmed kezeben mind addig valameddig kegyelmedet levele avagi bizonios embere altal informallia. Ugian azon borokban veottem megh en is ketteöl negiveneseket az mellik job lezen keozteok kegyelmednek meg zolgalom adassa fel az arrat, en azon Konkoly uram zolgalia kezeben attam az ki ide Veczben az Konkoly uram haza nepeert es marhaiaert jeot. Akaram ez feleol is kegyelmedet megh talalnom hogi itt minket az tolvaiok ugi annyra meg keornickeztek hogi fenies nappal is eggik falubol az masikban bizonios emberim az ẅ felsege zẅkseges dolgaira nem mehetnek, eolik foztiak ẅket valahol magiart es zazt talalnak. Az elmult ejel is nagi Orozfalut mivel hogi Orozok nem Olahok Oroz Ideczet Zaz Also Idecziet fel vertek, az benne valo embereket egettek czipgettek kenoztak vagdaltak minden marhaiokat el vittek egi nehanj embert meg eoltek; en magamnak is minden lovajmat el vittek, meli tolvaiok kergetese feleol irtam mind Conca uram es Senniej uramnak. Kegyelmedet is zeretettel kerem mint bizodalmas zomzed uramat hogi az kegyelmetek varasabol is bocziasson kegyelmetek vagi zaz lovas puskas embereket. Innet en is bocziatok eotven vagi hatvan puskast lovagot es gialogot. Marko Vaidanak irtam, ẅ nagysaga is kẅld vagi ket zaz puskas Zekelieket Maros Zekbeol, kikkel egietemben kergethettiẅk ẅket, talalunk is oli embereket kik tuggiak itt az Georgeny erdeokben bizonios zallasokot. Mert ha innet vezzẅk eleit es meg nem kergethettiẅk ẅket meg itelheti kegyelmed mind magunk es az zegeniseg mint maradhatunk, bizonioson mongiak hogi oda Beztercze fele is zakattak az tolvajokban, tegnap eleot ott Saio felet az erdeokben lattak negivent avag eotvent. Kegyelmed is ennekem mindenekben dumneata şi te va slujì. Domnul Konkoly scrie în scrisoarea lui şi aceia că vinurile pe care le are acolo în oraşul dumneavoastră, sunt la dumneata; pe acelea să le vinzi dumneata cu bani, aşà precum merge vinul acum, şi preţul vinurilor să fie în mâna dumitale până când te va lămuri prin scrisoarea lui sau prin vre-un om de-al lui. Tot din acele vinuri am luat şi eu de la doi, de 40; care va fi mai bun din el, ţi-l ţin dumitale; dă preţul: eu i l-am dat în mâna acelei slugi a domnului Konkoly care a venit aici la Jeciu pentru oamenii casei domnului Konkoly şi pentru vite. Am voit să te cercetez pe dumneata şi pentru aceia că pe-aici ne-au împresurat hoţii într'atâta, că nici ziua mare nu pot merge oamenii miei dintr'un sat în altul pentru lucrurile ce-i trebuie Înălţimii Sale: îi omoară, îi pradă unde găsesc Unguri şi Saşi. Şi în noaptea trecută au sculat satul cel mare rusesc, fiindcă sunt Ruşi, nu Români: judeţul rusesc, judeţul de jos săsesc; pe oamenii din el i-au ars, i-au înţepat, i-au chinuit, i-au tăiat, toate vitele li le-au dus, pe câţivà oameni i-au omorât şi mie însumi mi-au luat toţi caii. Pentru alungarea acelor hoţi am scris, atât domnului Conca, cât şi domnului Sennyey; te rog şi pe dumneata cu iubire, ca pe domnul mieu vecin credincios, ca şi din oraşul dumneavoastră să trimeteţi vre-o sută de puşcaşi călări. Şi eu trimet de-aici 50 sau 60 de călăreţi, puşcaşi şi pedeştri. Am scris lui Marco-Vodă, şi Măria Sa trimete la vre-o 200 de Secui puşcaşi din Scaunul Murăşului, cu cari împreună îi vom alungà; găsim şi astfel de oameni cari li ştiu aici, în pădurile Gurghiului, niste adăposturi. Căci, dacă luăm de-aici inceputul, şi nu-i alungăm, poţi să judeci dumneata cum putem rămâneà, atât noi, cât şi sărăcimea. Se spune cu siguranţă că şi acolo spre Bistriţa au dat de hoţi; alaltăieri, acolo, de-asupra râului Şieu, au văzut în pădure 40 sau 50. Şi dumneata să-mi poruncești: în toate ce sunt în stare, îţi slujesc cu bucurie. Să te ţină Dumnezeu în bună sănătate.

bizvast parancziollion az mire eleg vagion eoreomest zolgalok kegyelmednek. Tarczia meg isten io egessegben kegyelmedet.

Datum ex arce Vecz, 11 maii 1604.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae servitor et vicinus.

Michael Teoreok de Varadgia, capitaneus arcis Vecz.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Georgio Zabo, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino et vicino mihi plurimum observando.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCLVII.

Teceu, 1604, 18 Maiu.

Toma Pathó, jude, și alți orășeni din Teceu, către Bistrițeni, despre prădăciuni din Moldova.

Generosi ac egregii domini ac vicini honorandissimi. Post servitiorum nostrorum paratam ac promptam offerimus commendationem, et cetera.

Aldgya megh es tarczya megh isten kegyelmeteket minden lelki es testi yavaival mind feyenkent egez tanaczul warrossaval egyetemben sok esztendeiglen. Tizteletes es beczeöllettes yo akaro szomzed uraink tanaczul egez varossul ezen felette igen keriẅk kegyelmedteket towabba valo emberseges szolgalatunkert es az yo szomzedsagnak megh maradasaertt vegiglen keonieorgẅnk kegyelmedteknek mint yo akaro urainknak, tudgyuk azt hogi kegyelmeteknel nyiwan vagyon ez my varossonkbeli jambor tistessegbeli es tanaczbeli szemelyek minemẅ nagi kart vallottak legyen az Moldowayak miatt, hogi minden marhayoktol megh foztottak, tudasara vagyon kegyelmeteknek, hogi vizontagh im mostan Bastha urunk ẅ nagysagha irtth egi lewelet mellettẅnk hogi az moldoway Vayda minden karunkat megh adassa, valaholot lezen byrodalmaban mindenẅth megh kerestesse. Azert adgyon kegyelmetek ez emberẅnk melle az kik az lewelett a moldoway Vaydanak vizik egi tudos okos es jartas embertt ki tudgyon nyelveken es annak adgyon kegyelmetek uti lewelet migh oda iutnak az hol az vaydatt megh talalhatyak az lewellel, mi is ha kegyelmetek parancziol nagi eöreömest yẅvendeöben minth yo akaro szomzed urainknak bizoniara megh szolgallyuk, baar fizetesswünkert czielekedgye kegyelmedtek megh is yo ne-

Să vă binecuvinteze și să vă țină Dumnezeu cu tot binele sufletesc și trupesc pe fiecare din dumneavoastră, cu tot Sfatul, împreună cu orașul, mulți ani. Cinstiți și prețuiți, binevoitori domni vecini, cu întreg orașul, Sfatul d-voastră. Peste aceasta foarte vă rugăm pe dumneavoastră pentru slujba noastră de omenie, ca și mai departe să rămâie buna vecinătate. Ne rugăm în sfârșit dumneavoastră ca domnilor noștri binevoitori, că știm că la dumneavoastră e cunoscut că acei din orașul nostru, din dregătorii, oameni cuminți și de sfat, au suferit mare pagubă din pricina Moldovenilor, că de toate vitele lor au fost jăfuiți. Dumneavoastră știți că, din potrivă, iată acum a scris Măria Sa domnul Basta o scrisoare pentru noi ca Domnul Moldovei să ni dea înapoi toată paguba; oriunde va fi în Ținutul său, în tot locul să-l caute. De aceia să dați dumneavoastră pe lângă acest om al nostru care duce scrisoarea către Domnul Moldovei un om învățat, deștept și umblat, care să știe limbi, și aceluia să-i dați dumneavoastră pas până va ajunge acolo unde îl va putea găsi pe Domn cu scrisoarea, și noi, dacă dumneavoastră porunciți, cu siguranță vă vom sluji cu bucurie mare pe viitor, ca binevoitori domni vecini. Măcar cu plată dacă ați face-o dumneavoastră, tot o luăm în nume de bine; numai să nu o lăsați dumnea-

ven vezẅk cziak hogi ne haggya kegyelmedtek, hanem minden segittsegel es oltalommal nekiek mi eretteönk kit szolgalhassunk meg kegyelmedteknek, seöt penigh hogi ha anny munkat kegyelmetek fel venne eretteönk hogi irna megh kegyelmetek mellettẅnk az moldoway Vaidanak hogi Maramaros (io lelki ismeret szerent mongyuk) soha Moldovanak egi penz kart sem teöth tudassunk szerent, ne hagyon ẅ nagysaga illyen karban esnünk.

voastră, ci să fiţi cu tot ajutorul şi apărarea pentru noi, ca să vă slujim dumneavoastră. Ba încă dacă v'aţi lua atâta sarcină pentru noi ca să scrieţi dumneavoastră, în interesul nostru, Domnului Moldovei, că Maramurăşul (o spunem din bună ştiinţă) după ştirea noastră nu a făcut niciodată pagubă Moldovei nici de un ban; să nu ne lase Măria Sa să cădem în aşă pagubă.

Insuper valere easdem Dominationes Vestras feliciter ad annos quam plurime optamus.

Datae ex oppido Tecziẅ, 18 die may iuxta novum, anno ultimi temporis 1604.

Servitores ac parati promptique in omnibus fere rebus arduis,

Thomas Patho, iudex primarius oppidi Tecziẅ ceterique iurati concives eiusdem loci ac cohabitatores oppidi.

[Vo:] Generosis ac egregiis domino N. N., iudici primario oppidi Beztherce, necnon Prudentibus atque Circumspectis viris ac senatoribus eiusdem loci existentibus, et cetera, dominis ac vicinis nobis semper confidentissimis exhibeantur, Besztherce.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLVIII.

Gheorghe Şpanul, dregător de Chioara, către Bistriţeni, despre zvonul de năvălire a Tatarilor. Chioara, 1604, 4 Iulie.

Erbarer, fürsichtiger, wolweisser, in sonderssgrossgünstiger lieber Herr und guter Freundt. Gleich ietztt inn der Mittagsstunt sein Schreiben vom Herrn General-Obristen von Caschau hieher auf Cheövar gelanget, inn dem wolerventer Herr General-Obrister Meltung thut, ess were albereit wissent das sich eine grosse Anzahl Tartern, entweder durch Poln inn die Maramarosch, oder aber gegen Nössn werts herauss zue begeben Willens weren. Dieweiln mir aber dess Herrn Fürsichttigkheit und grosser Fleiss zimblicher Massen wol bewust, alss hab ich denn Herrn hiemit inn Nahmen Ir Kheyserlicher Mayestät freundlich ersuchen, meiner Persohn halben aber fleissig bitten wöllen, da der Herr etwas durch seine Kundscheffter, die er doch teglich inn der Moltau hat, etwas desgleichen erfahren hett, der Herr wolle mirs unbeschwert inn Eyl durch diesen meinen Botten schriftlich berichten oder aber, da er noch hinfier etwas erfahren wirt, mir alsbalt zue wissen thun, damit ich nit allein mich darnach wisse zue richten, sondern zueförderst Ir Gnaden den Herrn Veltobristen derowegen wisse zue berichten. Deren beschigt Ir Mayestät Will, und ich bin dem Herrn zue sondern Freundtschafft all Zeit geneigt. Hiemit Gott bevohlen. Cheovar, den 4. July 1604.

Ewr Ernvester Fürsichtigkheit und Wolweissheit allzeit dienstwilliger

Georg Ispan, praefectus arcis et bonorum Ceövar.

[Vo:] Dem Erbarn, Ernvesten, Wolweissen Herrn Geörgen Frankhen, der khayserlichen Statt Nössen Richtter, so wol denn wolbenambtten Herrn Räthen, meinen grossgünstigen lieben Herrn, guetten Freundten und Nachbarn, Nosen. Cito, citissime.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLIX.

Tabăra de la Cotnari, 1604, August.

Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre Petru Armeanul.

Ieremias Mogila, Dei gratia princeps ac heres perpetuus Moldaviae, et cetera. Prudentes ac circumspecti viri et vicini nobis honorandi. Salutem et omne bonum.

Ez ielen valo pap megien oda Coloswarra az ẅ batthiahoz Eormen Peterhez nemẅnemẅ dolgokban. Mierth hogy azon a kegyelmetek varossara megen kegyelmeteket keryeuk adgion kissireoket melleie kykvel bekesen mehessen Coloswarig. Mi is vizontag hassonlo dologban io kedvel meg mutatyuk io akaratunkat kegyelmetekhez. Isten eltese kegyelmeteket.

Preotul acesta se duce acolo la Cluj, la fratele lui mai mare, Petru Armeanul, în nişte afaceri. Fiindcă merge prin oraşul dumneavoastră, vă rugăm pe dumneavoastră să-i daţi însoţitori cu cari să meargă la pace până la Cluj. Şi noi de asemenea în lucruri ca acestea cu bucurie vă vom arătă bunăvoinţa noastră către dumneavoastră. Dumnezeu să vă ţie.

Datum ex castris nostris ad Kotnar positis, die [1] — augusti 1604.

Eremia Voevod.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis viris ac dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis byztriciensis, et cetera, amicis vicinisque nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLX.

Bărliceni, 1604, 7 Septembre.

Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre solii ce trimete.

Ieremias Mogilla, Dei gratia princeps ac perpetuus heres Moldaviae. Prudentes ac circumspecti viri vicinique nobis honorandi. Salutem et omne bonum.

Boczyattottuk az my emberwnket ẅ nagysagokhoz commissarius urakhoz es oth kegyelmetek varosan kellet altal menyek kegyelmeteket keryẅk annak okaert, hogy kegyelmetek aggyon bizonyos kesereokeot melleyek migh eö nagysagokhoz ernek es visza jwven is az havason altal. Kegyelmetekteol mint io zomzedinkteol io neven vezzwk. Isten eltesse kegyelmeteket.

Am trimes oamenii noştri la Măriile lor domnii comisari, şi a trebuit să treacă pe acolo prin oraşul dumneavoastră. De aceia vă rugăm pe dumneavoastră ca dumneavoastră să li daţi nişte însoţitori pe lângă ei până ajung la Măriile Lor, şi întorcându-se prin munţi. De la dumneavoastră ca de la bunii noştri vecini o luăm în nume de bine. Dumnezeu să vă ţie.

Datum ad villam Berliczyeny, 7 die septembris, anno 1604.

Eremie Voevod.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis viris iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistricziensis, vicinis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXI.

Sibiiu, 1604, 23 Novembre.

Gallus Lutsch, jude de Sibiiu, către Bistriţeni, despre prada Tatarilor în Ţara-Românească şi pacea pe care Radu-Vodă o face cu Turcii.

Meinen Grus und dientswillige Freundschaftt zuvoran. Mir haben Eur Weisheit Schreiben entfangen und darauss vernomen die nai Czeitung; was aber darauss

---

[1] Lipseşte ziua.

folgen wirtt, müssen mir fon Gott dem Allmechtigen warten. Bitten auch förder an Eur Weisheit, solches nit zu unterlassen, sonder uns z wissen zu thuen; welches mir mitt grossem Danck umb Euer Weisheit wollen verschulden. Was mir Naies haben fon der Wollochay, do verstehen mir das sich der Radull Waida mit dem Türken verreiniget soll haben und wartett nun auf den Taffent[1]. Das Landt ist nun das meiste Theill ferwüstet und das Folk fon den Tattern verderbt, und nun wollen sie Friden machen. Hiemit thue ich Eur Weisheit in Gottess Schuttz und Schirm befhelen. Geben auss der Hermenstatt, denn 23. Novembris 1604.

Eur Namhaften Weisheit dienstwilliger Freundt:
Gallus Luttsch, Bürgermeister der Hermenstatt.

[Vo:] Denn Ehrsamen, Fürsichtigen, Weisen Herrn Richter und Rhatt der keiserliger Stadt Nösen, unsern günstigen Hern und Freunden.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXII.

Ştefan Bocskay către Bistriţeni, despre hotărârea lui de a luà şi Ardealul în stăpânire, întrebuinţând chiar ajutorul Domnului Moldovei. Mysle, 1604, 12 Decembre.

Stephanus Bochkay de Kis-Maria, divina miseratione Transsilvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et favorem.

Hogy mind enny ideigh kegyelmeteket megh nem talaltattuk sem levelönk sem emberẅnk altall annak sok okay voltanak de feökeppen ket ok viselt bennẅnket: Eggyik minthogy romlot allapattiat tuttuk Erdelynek mint édes hazankhoz mely münket nevelt et tartott es kinek sok iavajt is vettẅk, megh akartuk evvel is halaado voltunkat mutatny, hogy a migh itt kẅn dolgainkat ioll el vegezhettiẅk addigh ott ben sem partokat sem egyeb hady rendeketnem akartunk tamaztany, hogy avval is az orzagh annal is inkab ne puztullion, minthogy az ott ben valo segitsegre szẅksegẅnk sem volt; mas az, hogy az mely hada nemeth chyaszarnak Basta Giorgyell reank ieöt vala noha egy hertelen migh derekason megh giẅlekezhetenk az zerenchye az mint az vitezleö dologban szokot forgany sokkeppen valtozodek; de az szent istennek neve dichyertessek dolgunknak ugy mutatta allapatyat, hogy Cassa aloll sok karrall es szegyen val-

Că până acum nu v'am cercetat pe dumneavoastră nici cu scrisori, nici prin omul nostru, au fost multe pricinile, dar mai cu seamă două ne-au îndemnat pe noi: una că am ştiut starea cea rea a Ardealului, şi cu aceasta am voit să arătăm mulţămirea noastră către ţara noastră dulce care ne-a crescut şi ţinut şi de la care am avut multe bucurii, — că, atâta timp cât aici în afară putem să ni isprăvim bine lucrurile, până atunci nu am voit să trezim acolo nici împărecheri, nici alte rosturi ostăşeşti, ca şi cu acelea să nu se pustiască ţara. Şi mai mult fiindcă nici nu am avut nevoie de ajutorul de-acolo de 'nnăuntru. Alta e aceia că oastea Împăratului nemţesc, care a venit asupra noastră cu Gheorghe Basta, cu toate că răpede, până să ne strângem vitejeşte, norocul, precum în lucruri vitejeşti de obiceiu se învârte, s'a schimbat în multe feluri, dar, fie lăudat numele Domnului, aşà ni s'a arătat starea lucrului nostru, că, de supt Caşovia alungându-i cu multă

[1] *Taffet*, caftan.

lassal el kergetven eöket most is ẅzeöben utanna leven minden nap sok karral kesertettiẅk eöket, kezẅnkben maradvan minden erössegek varak es varasok es velẅnk lewen mind az urak varmegyek es minden rendek. Most immar isten kegyelmessegebeöll dolgunknak io vegbe menetelit latvan es mindeneket it kẅn io moddall es allapattall hadgyvan oda kegyelmetek keosziben mint hazankban akarunk indulny hogy azt is kezẅnköz vegiẅk, minthogy az hatalmas es gieözhetetlen chyazarnak bottyat zazloyat mind Erdelyröll s mind Magyar orzagroll el vettẅk immar. Tudvan azert kegyelmeteknek eleytöll fogvan minden magyar feiedelmekhez mutatoth hẅsegeth es io akaattyat remenliẅnk hogy my tẅlẅnk is kegyelmetek nem leznek idegenek, kireöll az nagyságos vezer passanak feleölẅnk valo inteö levelet is oda kẅltẅk kegyelmeteknek. Intiẅk azert kegyelmeteket zeretettel, hogy valaholl minket ert lenny bizonyos feö emberialtall mindgiarast haladek nelkẅl talaltasson megh kik altall az kegyelmetek akarattyaroll es hozzank valo hẅsegeröll tegyen hiheteökeppen bizoniossa tudhassuk mihez magunkat tartany es ha lehet az sok hadaknak inneth valo be vitelere okoth ne adhasson kivell az orzagh annal is inkab puztullyon mert istennek legyen hala hadunk anny vagyon hogy ha az Nemeth chyazarnak also es felsö Magyar orzaghy hadaynak ellene alhattunk vele nem itelliẅk hogy ott benn is oly ellensegẅnk tamadhasson kinek ellene isten segitsegebeöll elegsegesek nem lennenk. Kesedelmet penigh ez dologh nem kevan mert ha hadainkat inneth megh indittiẅk az utban nehez eöket el hadny. Melyben my ahoz kepest viselliuk magunkat az mint az kegyelmetek hẅseget hozzank megh tapaztalliuk es semny romlasnak okay nem lezzẅnk, hogy ha oly haddall kenzeritettẅnk kegyelmetek keöziben menny mely nagiob puztitasokra is lezzen es teöb karotokkal zenvedhetitek. Ha peniglen valamy uton, kit nem remenlẅnk ugyan, engedetleneknek ismerẅnk hozzank lenny kegyelmeteket, egy feleöll az Moldvay vayda

pagubă şi ruşine, şi acuma fiind în urmărirea lor, în fiecare zi îi petrecem cu multă pagubă, rămânând în mâinile noastre toate întăriturile, cetăţile şi oraşele şi fiind cu noi toţi domnii, comitatele şi toate Ordinele. Acum, iată, văzând, din mila lui Dumnezeu, sfârşitul bun al lucrului nostru, lăsăm toate aici afară cu bun chip, şi în stare bună vrem să plecăm acolo, între dumneavoastră, ca în ţara noastră, ca să o luăm şi pe aceia în stăpânire, fiindcă buzduganul, steagul puternicului şi neînvinsului Împărat, l-am luat, atât pentru Ardeal, cât şi pentru Ungaria. De aceia, ştiind credinţa şi buna-voinţă a dumneavoastră de la început, faţă de toţi stăpânitorii Ungariei, nădăjduim că nici faţă de noi nu veţi fi dumneavoastră străini; pentru care v'am trimes şi scrisoarea de îndemn a Măriei Sale Vizirului. Vă îndemnăm deci pe dumneavoastră cu iubire ca, unde veţi auzi că suntem, îndată fără zăbavă să ne căutaţi prin oamenii de seamă ai dumneavoastră, prin cari să ne asiguraţi, cum e de crezut, despre voinţa şi credinţa dumneavoastră faţă de noi, să ştim de ce să ne ţinem. Şi, dacă se poate, să nu daţi pricină pentru întrarea multelor oştiri cu care să se pustiască ţara, fiindcă, slavă Domnului, avem atâta oaste, că, dacă am putut sta în faţă cu oştirile Împăratului nemţesc din Ungaria de jos şi de sus, nu credem că şi acolo să se ridice astfel de duşman împotriva căruia cu ajutorul lui Dumnezeu nu am fi destoinici. Întârziere însă acest lucru nu cere, căci, dacă ni pornim oştile de aici, în drum e greu să le opreşti. În care noi astfel ne vom purtă cum va fi şi credinţa dumneavoastră faţă de noi. Şi nu vom fi noi pricina stricăciunii, dacă vom fi siliţi să mergem între dumneavoastră cu aşa oaste care va fi şi spre mai mare pustiire şi aţi suferi şi mai mari pagube. Dacă însă pe vre-o cale, ceia ce nu credem, v'am cunoaşte neîngăduitori faţă de noi, pe de o parte Domnul Moldovei, cu toată puterea ce o are, cu aspră poruncă de la Împărat pentru aceasta, pe de altă parte Paşa din Timişoara, cu Turcii de lângă Dunăre,

minden ereievel kinek erös paranchyolattya vagyon chyazartoll arra, mas feleöll az Themesvary passa az Duna mellycky Theöreökökkell kit ugyan az zamara hattunk el magunk melleöll mostan, harmad feleöll my magunk minden ideö valogatas nelkẅll sem telnek sem tavaznak ideiet nem nezven mindgiarast menten megiẅnk kegyelmetekre es protestalunk mostan mind az nagy istennek s mind az egez vilagnak eleötte es kegyelmetek eleött is hogy my okay nem lezzẅnk az kegyelmetekromlasanak, el hiven ezt magaban kegyelmetek bizoniosson hogy semmikeppen ebben immar egyeb nem lehet hanem az mit el inditottunk azt isten segitsegebeöll veghez is kell vinnẅnk. Ha penigh kegyelmeteknek engedelmes hẅseget hozzank megh tapaztalliuk kegyelmetek keözeöt nem mustoha hanem mint illik edes hazankhoz inkab edes attya akarunk lenny es minden reghy zabadsaganak nem chyak megh tartoya hanem oltalma is es eoreghbiteöie ẅgiekezẅnk mindenben lenny, mely dologroll valo akaratotok feleöll magatok keözzẅlt valo feö emberekáltall minden haladek nekẅll mindgiarast valazt varunk.

ce i-am lăsat pe samă noi acuma, din a treia parte noi înşine, fără alegere de timp, neprivind nici la timp de iarnă, nici la timp de primăvară, îndată pornì-vom asupra dumneavoastră, şi protestăm acum, înaintea marelui Dumnezeu şi a întregii lumi, şi şi înaintea dumneavoastră, că nu noi suntem vina stricăciunii dumneavoastră. Şi să credeţi aceasta, cu siguranţă că nici într'un chip într'aceasta nu poate fi altfel, ci aceia ce am început, aceia cu ajutorul lui Dumnezeu trebuie s'o ducem şi la capăt. Dar, dacă aflăm credinţa dumneavoastră îngăduitoare faţă de noi, voim să fim între dumneavoastră, nu ca vitregi, ci cum se cade mai bine către dulcea noastră ţară, ca un tată dulce, şi nu numai ca sprijinitorul a toată dreptatea veche, ci şi ca apărător şi întăritor ne vom sili să fim în toate. Despre voinţa dumneavoastră în acest lucru asteptăm răspuns îndată, fără zăbavă, printr'un om de seamă dintre dumneavoastră.

Bene valeant. Datum ex castris nostris ad possessionem Mysle positis, die 12 mensis decembris, anno Domini 1604.

Stephanus Bochkay, m. p. *M. Kathay, cancellarius, m. p.*

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostre bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXIII.

Emeric Bogner, jude de Cluj, către Bistriţeni, despre isprăvile Haiducilor la Gherla şi Dej. Cluj, 1605, 19 Ianuar.

Prudens, circumspecte domine, amice vicineque observande. Salutem et servitiorum commendationem.

Isten minden iokat adgion kegyelmednek ez uy eztendeoben.

Bizodalmas uram! Myerthogy itt oda kegyelmetek fele valo uy hireket nem erthetẅnk akaram kegyelmedet lewelem altal megh talalnom hogy ke-

Dumnezeu să-ţi dea tot binele în acest an nou.

Domnul mieu credincios. Fiindcă aici nu avem ştiri nouă de acolo dela dumneavoastră, vreau să te caut pe dumneata cu scrisoarea mea ca dumnea-

gyelmetek ha my hyrey vadnak azokat adgia erteswönkre mind Basta uram eö nagysaga feleol s mind penigh Moldova feleol. Kit kegyelmeteknek halaadassal megh wögyekezem zolgalny. Mi nekwönk istennek legyen hala semmy oly gonoz hyreink ninchenek. Uyvar alat az mely Haydusagh volt annak capitanniat Makray Istwant az Uyvary kapuban vasarnap altal leottek, az Uyvary capitannal volt az var megh adas feleol tractatussa az volt napia es ugj menth volt oda mint ha immar kezeben adnak az varat es igj attak megh az varat nekj; az velle valok mind el zelettenek volt es annak uthanna ugy vertek eozze coket. Most a minth erthywök Deesen vadnak. Iryak eo magok hogy teobbenn ys erkeztenek mellejek. Ennek uthanna mith akaryanak chelekedny nem tudgiuk.

voastră să ni faceţi cunoscut ce ştiri aveţi, atât despre domnul mieu Basta, cât şi despre Moldova. În care mă silesc să vă slujesc dumneavoastră cu multă milă. Noi, slavă Domnului, nu avem nicio ştire rea. Haiducii cari au fost supt Gherla au împuşcat Duminecă în poarta Gherlei pe căpitanul cetăţii, Ştefan Makray; a avut învoială cu căpitanul Gherlei pentru predarea cetăţii; aceia eră ziua, şi aşà s'a fost dus acolo ca şi cum i-ar şi da în mână cetatea, şi aşà i-au dat cetatea. Cei ce erau cu el toţi s'au răspândit, şi după aceia i-au bătut. Acuma, precum înţelegem, sunt în Dej. Scriu ei însişi că şi mai mulţi au sosit pe lângă ei. După aceasta ce vreau să facă, nu ştim.

Et feliciter valeat. Ex Colosvar, die 19 ianuarii 1605.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae servitor et amicus benevolus.

Emericus Boghner, alio cognomine Gellyen,
iudex primarius colosvariensis.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Georgio Frank, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino amico et vicino observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXIV.

Suceava, 1605, 22 Ianuar.

Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre nevoia păstrării bunei vecinătăţi.

Ieremias Mogila, Dei gratia princeps heresque perpetuus Moldaviae. Prudentes ac circumspecti domini, amici vicinique nobis honorandi. Salutem et benevolentiae nostrae commendationem.

Erteseonkre ada minekenek az mi secretariusunk mit irt kegelmetek nekie mikepen kegelmetek mind egy dologban s mind penigh masban is menti magat melliet mi czikelienkint megh ertetteonk, az kegelmetek mentseget is dicherieok intvin kegelmeteket es az mi kegelmetekhez valo io akaratunkrol emlekezven tarchia alhatatos szomszedsaghoz magat mi hozzank, kegelmetek is vizontagh egiebet az io szomszedsagnal innet ne remellien chiak kegelmetek is az io szomszedsagnak czikkelliben ne bontrakozzik megh. Utolra azzonnis kerieok kegyelmete-

Diacul nostru ni-a dat de ştire ce i-aţi scris dumneavoastră, cum vă îndreptăţiţi, atât într'un lucru, cât şi în celălalt, ceia ce noi am înţeles bucată cu bucată. Lăudăm şi apărarea dumneavoastră, îndemnându-vă şi aducându-vă aminte despre bunăvoinţa noastră faţă de dumneavoastră. Să vă ţineţi cu stăruitoare vecinătate faţă de noi; dumneavoastră de-asemenea să nu nădăjduiţi de-aici altceva decât bună vecinătate. Numai nici dumneavoastră să nu vă speriaţi de cerinţele bunei vecinătăţi. Pe urmă vă rugăm şi pentru aceia pe dumneavoastră, să ni scrieţi

ket az oda valo mostani allapattokat bizoniosson iria megh minekeonk holot mind ket félnek illik egymast erteni, mert ugy lezen es ugy lehet is chiendesb es bekesegesb megh maradasa mind az ket orzagnak. Tarchia meg isten kegelmeteket.

cu siguranță starea de azi acolo, căci trebuie ca amândouă părțile să se înțeleagă, — că așa va fi, și așa se și poate, traiu mai liniștit și mai în pace al amânduror țerilor. Dumnezeu să vă țină.

Datum ex civitate nostra szuchiaviensi, 22 die ianuarii, anno Domini 1605.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris ac dominis iudici primario ac ceteris iuratis civibus civitatis byztriciensis, et cetera, amicis vicinisque nobis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCLXV.

Meinhard Bogáthy către Bistrițeni, despre sosirea de Turci și Tatari, despre prada Haiducilor, Nemților, Secuilor, Sârbilor, Românilor ș. a. Gurghiu, 1605, 4 April.

Prudens et circumspecte domine, amice et vicine mihi observandissime. Servitiorum meorum commendationem.

Az Beztercey uraim irtak volt en nekem egy levelet az lowak feleol melliet az lattrok az kegyelmetek zeginiteol elhoztak volt, kit isten lat en nem tuttam sem hallottam, hanem az udvar biram az thaborba irta volt megh uthan nam. Eöteöt talaltak fel benne. Im azt megh attam az jo zomzedsagot megh tekintvensemmi vamot sem dezmat nem hattam hogy vegienek belolle. Az teobbit is ha feltalalhattiak megh adatom dezma nelkül. Kegyelmednek irhatom, en tegnap erkezem megh az thaborbol; az Segeswary uraim megh eggyeztek velünk az thanachok penigh urunknak minniaian meg esküttek. Semi kart az Segesvarhoz tartozo zegenysegnek nem teottek, hanem mindenekbeol bekevel marattak. De az Meggyessy uraim magokkal igen mod nelkül es gorombaiul chelekettek, mert hogy az harom zaz Haydu be ment volt Meggyessen eok azt tuttak hogy minekünk annal teöb hadunk ugian ninchen kire valo kepest Racz Gergyeot hadastol be hyttak Meggyesben s az Hayduk onnat kijeottek, latvan hadunkat titkon niavaliassok kültek volt hozzank hogy eoket az varassal eggyüt ne vezteneok mert eoremeost megh fordittanak az dolgott es az Rach Gergj hadat ki rekeztenek de vagion het zaz idegen nemzet benne Racz Nemet s Olah s az ki rekeztessere im-

Domnii miei din Bistrița mi-au fost scris o scrisoare despre caii pe cari i-ar fi adus lotrii de la săracii dumneavoastră. Ci, Dumnezeu mă vede, nu am știut, nici n'am văzut, ci birăul Curții mi-a fost scris în tabără. Pe el l-au găsit acolo. Iată aceia am dat-o având în vedere buna vecinătate: nu am lăsat să iea nici vamă, nici dijmă. Dacă vor puteă să-i găsească și pe ceilalți, îi dau fără dijmă. Dumitale îți pot scrie că eu am sosit ieri din tabără; domnii din Sighișoara s'au înțeles cu noi, pârgarii însă au jurat cu toții domnului nostru. Nu au făcut nicio pagubă sărăcimii din Sighișoara, ci au rămas cu pace din toate. Dar domnii din Mediaș au lucrat cu ei foarte fără măsură și grosolan, căci, cum au intrat cei 300 de Haiduci în Mediaș, ei au știut că noi mai multă oaste nu avem; la care au chemat pe Gheorghe Rácz cu oastea în Mediaș, și Haiducii au ieșit de acolo. Văzând oastea noastră, au trimes în taină la noi ca pe ei să nu-i pierdem împreună cu orașul, fiindcă bucuros ar întoarce lucrul și ar scoate oastea lui Gheorghe Rácz, dar sunt 700 de neamuri străine, Sârbi, Nemți și Români, și pentru scoaterea lor nu sunt în stare. Pentru care e lucru sigur că sărăcimii care se ține de Mediaș i-au făcut și-i fac și acum în fiecare zi nespusă pagubă. Câte coșteie le-au bătut! Fiindcă

mar elegtelenek. Ki miat az bizony dologh hogy az Meggyeshez tartozo zegenysegnek mondhatatlan kart teonek s teznek most is naponkent. Egy nehany kastelliokat fel vertek, mert ugian is tudhattia s gondolhattia kegyelmed mith az hol ollian sok gazsag vagion ugj minth Haydu s Zekely, ki otalmazhattia megh kartetelteol. Kegyelmedet azert kerem s intem is hogy kegyelmedtek minden uthon azon legien az kegyelmetek zegenyt affele romlastol otalmazza azok is ugy ne romollianak minth az Meggyeshez tartozok zegeniek. Kegyelmednek azt is irhatom, zolgaim ennekem tegnap onnat fellirẅl az fejedelemtẅl meghjutanak; az miben oth az allapat vagion akaram kegyelmeteknek ertesere adni. Valamit irok penigh el hidgie kegyelmed hogj ebben semmi tarka ninchen. Elseöt kegyelmednek azt irhatom, zolgaim megh oth voltak a mikor Eperiestöl Napradi Demeternek es Forgach Sigmondnak jutot ki zolgaia urunkhoz assecuratoriaiert hogy bekevel johessenek urunkhoz ki urunk nekik meg is adot.

Andras uram azzokkal untigh bezelgetven hytekre mondottak eskeẅvessel hogy onnan fellirül Pragabol jeönek az Chiazartol urunkhoz az bekessegh tractalny es hogy soha Bastat megh nem segitti mert oda fel Chiazarnak sohult semmy ki hada ninchen nem is lezen. Masodikat azt irhatom kegyelmeteknek: Nemet chiazar kẅldöt volt az Chehekhez penzert summajert de nem attak hanem illien valazt teottek levelere hogy eök nem adnak mert a kit ennek eleotte attak is eök azt tuttak hogy az Theoreokre hadakozzek velle de mostan ertik hogy Bastaval immar egy kereztin orzagot rontatot el az eö penzekkel, kiert az kereztineknek feltamadassokat halliak s azert eok altalan veggel hogy teobbet nem adnak. Harmadikat irhatom hogy zynten onnan fellirül is az Sarvar tartomaniabeliek is es Horwatok kẅltek urunkhoz 25 valogatot. . . *[rupt]* Horvat embereket, hogy bizoniosson megh lassak ha az Magiarok ugian fel tamattak-e awagj nem. Kik elseoben Budara jöven oth Behkes-Passa kedvessen fogatta ayan-

poţi şti si poţi gândi dumneata că unde e aşă de multă răutate, — Haiducii şi Secuii, — cine să le apere de păgubire! De-aceia te rog pe dumneata şi te îndemn că dumneavoastră pe toate drumurile să căutaţi ca pe săracii dumneavoastră să-i apăraţi de astfel de stricăciune, ca şi aceia să nu se strice cum s'au stricat cei ce se ţin de Mediaş, săracii. Dumitale pot să-ţi scriu şi aceia că ieri mi-au sosit oamenii miei de-acolo de la Domn; cum este starea acolo, vreau să vă dau de ştire dumneavoastră. În ce scriu însă, să crezi dumneata că nu e nimic îndoielnic. Întâiu poţi să-ţi scriu aceia, că slugile mele erau încă acolo când a ajuns sluga lui Dimitrie Naprágy şi a lui Sigismund Forgách din Eperjes la Domnul nostru, pentru scrisori de asigurare, ca să vină în pace la Domnul nostru; ceia ce Domnul nostru li-a şi dat. Domnul Andreiu, vorbind cu ei peste măsură, au spus, pe credinţa lor, cu jurământ, că vin de-acolo din Praga, de la Împărat, la domnul nostru să trateze pacea şi că niciodată pe Basta nu-l vor ajută, fiindcă acolo nu are Împăratul nicio oaste, nici nu va avea. Al doilea, pot să vă scriu dumneavoastră că Împăratul nemţesc a fost trimes la Cehi pentru o sumă de bani, dar nu i-au dat, ci au făcut un astfel de răspuns la scrisoarea lui, că ei nu dau, fiindcă şi ei au dat înainte de-aceasta: ei ştiau că au să se lupte cu Turcii, dar acum află că împreună cu Basta au stricat o ţară creştină cu banii lor; pentru care află răsculare creştinilor, şi de-aceia ei au isprăvit, că mai mult nu dau. Al treilea, vă pot scrie că tot de-acolo cei din Ţinutul Sárvárului şi Croaţii au trimes la Domnul nostru 25 de Croaţi aleşi, ca să vadă cu siguranţă dacă Ungurii s'au răsculat sau nu. Cari, venind întâiu în Buda, acolo Becteş-Paşa i-a primit bine, i-a dăruit şi aşă i-a petrecut la Domnul nostru,—văzând că lucrul e astfel, şi ei sunt gata să se înţeleagă cu creştinii şi să fie cu ei într'o credinţă. Al patrulea, că a sosit ajutorul turcesc şi tătăresc: au fost acolo când Domnul nostru i-a trimes în Ţinutul de la hotarele Eperjesului. Sunt 2.000; când a venit o parte de la Îm

dekozta es ugy kisertette urunkhoz. Immar latvan az dolgot eök is kezek az kereztienekkel meghegyezni es eggyet ertenj. Negyediket hogy az Theoreok Tatar segitsegh el erkezet, oth voltak mikor urunk Eperies tartomaniara chatara bochiatotta eöket. Vadnak ket ezeren, a mikor egy reze az chiazarol vizza jeottek akkor is oth voltak egy seregh Nemetet hoztak. Az teob dolgok is mindenek iol vadnak. Az Zekely keövetek is ezen ket nap megh erkeznek. Valami tuttak eö nagysagatol kevanny mindent megh adot nekik. En kegyelmed barattia vagiok az mith meghmondottam kegyelmednek. Tarchia meg isten kegyelmedet.

păratul, şi erau atunci acolo, au adus o mulţime de Nemţi. Şi celelalte lucruri sunt toate bine. Şi trimeşii secui sosesc în aste două zile. Tot ce au cerut de la Măria Sa, li-a dat. Eu sunt prietenul dumitale, precum ţi-am spus. Dumnezeu să te ţină.

Datum in arce Georgeny, die 4 aprilis 1605.

Kegyelmed barattia
Bogathy Menyhartt, m. p.
Valamit uram irtam el hidgie kegyelmed bizonyal, hogy ez nem tarka hir.

Prietenul dumitale
Meinhard Bogathy, m. p.
Ce am scris, domnul mieu, să crezi dumneata cu siguranţă că aceasta nu este veste îndoielnică.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino Georgio Zabo, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino amico et vicino mihi observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXVI.

Francisc Beldy către Bistriţeni, despre ştirile ce a strâns pentru Ieremia-Vodă cu privire la înfrângerea lui Basta. Herina, 1605, 27 April.

Servitiorum commendatio Dominationi Vestrae.

Az uristen lelky es testi iovaival algia megh kegyelmedet kevansaga szerent mind az kegyelmedhez tartozokal egyetemben.

Kegyelmednek ismeretlen io akaro biro uram csak ez feleol kelletek irnom mint hogj Ieremia Vayda eo nagysaga azon fellette kert leveleben is hogjha hol my bizonios hirek leznek tuttara adgiuk. Mint hogj pedigh urunk eö nagysaga bizonios dolgokert ide be Erdelyben kuldeött, minden dolgokat igazan megh irtam eo nagysaganak s mind pedigh kegyelmednek is. Kegyelmedet felette kerem, tudom azt hogj az Vayda eo nagysaga ys io nevet vezy kegyelmedteöl kegyelmed egy Moldvay ember kezeben advan kulgie megh ezt az levelet. Uram az hirek ezek, bizonial is irhatom kegyelmednek, nagy pentek eleött ugj mint hat napal tizem

Dumnezeu să te binecuvinteze cu bunurile sufleteşti şi trupeşti, după dorinţa dumitale, împreună cu toţi ai dumitale.

Dumitale, necunoscut mie, de bine voitor domnul mieu jude, numai de-aceia a trebuit să-ţi scriu fiindcă Măria Sa Ieremia-Vodă m'a rugat foarte, şi în scris, ca, dacă undevă vor fi ceva ştiri, să-i dăm veste. Fiindcă însă Măria Sa Domnul nostru m'a trimes aici în Ardeal, toate lucrurile i le-am scris Măriei Sale, cât şi dumitale. Pe dumneata te rog foarte — ştiu că şi Măria Sa Vodă o iea în nume de bine de la dumneata — ca dumneata, dând-o în mâna unui Moldovean, să trimeţi această scrisoare. Domnul mieu, ştirile sunt acestea — îţi pot spune cu siguranţă — cum că, cu şese zile înainte de Vinerea Mare, pe 1.700 de Nemţi

het zaz nemetet maganak le az Hayduk ket faluban eyel *(sic)* az teöb nemetsegh ezen igen megh remülven nagj pentekre viradolagh fel keöltek. Bastat Eperyesben el hattak, Basta ys eziben veven az dolgot Eperyesbeöl niolcz orakor sirva ment ky Eperyesbeöl; az nemet hadat az Baraniczkan feliül Barthfan is feliul ket hellyen valoban megh vertek, Reday Ferencz tizen eött ezer emberel eleyben ment Pozon tayan. Ezt bizonial irhatom kegyelmednek hogj immar az mely fegyvereseket Leöczen feliul fogtak hoztak urunknak, azt mongiak, hogy harom ezeren immar nem marattak volt. Ezt is bizonial irhatom kegyelmednek, hogj az Tatar Ham fia 25 ezer Tataral urunk eö nagysaga melle erkezek, urunk is mingiarast feö embereket kalvozokat ada eleyekben az Tataroknak, nemet orzagra boczatta rablani egetni mint hogj eök is ell egetek Erdelt. Az kik Eperyest megh attak volt az nemeteknek mind felesegesteöl ell mentek Bastaval, mind Eperyesbeöl mind Bartfarol es Leöczereöl ket ket feö polgarok jeövenek urunkhoz hogj eök hivek leznek czak eö nagysaga kegelmezzen megh nekik. Ezt is irhatom kegyelmednek az Besterczey feö biro Keörmeözbania es Selmesbanay biro ala jeöttek vala urunkhoz meg is esküttek, azok az baniak zaz ezer forintot igereknek urunknak eö nagysaganak; urunknak eö nagysaganak generalis giulese most vagion; az egez magiar orzagi urak nemes emberek jelen vadnak urunk eö nagysaga mellet. Ezeket bizonial irhatom kegyelmednek. Az uristen algia es tarcza megh kegyelmedet.

i-au lovit Haiducii noaptea în două sate; Nemţimea cealaltă s'a înspăimântat; în zorii zilei din Vinerea Mare s'au sculat deci, pe Basta l-au lăsat în Eperjes; şi Basta, luându-şi în cap lucrurile din Eperjes, la 8 ceasuri a plecat, plângând, din Eperjes. Oastea nemţească au bătut-o bine în sus de Baraniczka şi în sus de Bártfa, în două locuri; Francisc Rhedey cu 15.000 de oameni i-a ieşit înainte pe lângă Pressburg. Pot să-ţi scriu cu siguranţă dumitale că pe cei înarmaţi, prinşi din sus de Leutschau, i-au adus Domnului nostru; spun că nici 3.000 n'au fost rămas. Şi aceasta pot să o scriu cu siguranţă dumitale că fiul Hanului tătăresc a sosit cu 25.000 de Tatari lângă Măria Sa Domnul nostru, şi Domnul nostru li-a dat îndată oameni de frunte călăuzi Tatarilor, şi i-a trimes în Ţara Nemţească să fure, să ardă, pentru că şi ei au ars Ardealul. Cei cari au predat Eperjesul Nemţilor s'au dus, cu neveste cu tot, împreună cu Basta; atât din Eperjes, cât şi din Bártfa şi Leutschau, au venit câte doi cetăţeni de frunte la Domnul nostru, spunând că ei vor fi credincioşi, numai Măria Sa să-i ierte. Şi asta pot să-ţi scriu dumitale că judele-întâiu al Bistriţei, judele din Körmosbánya şi Selmeczbánya au venit la Domnul nostru, s'au şi jurat: minele acelea au făgăduit 100.000 florini Măriei Sale Domnului nostru. Măria Sa Domnul nostru are acum adunare obştească; toţi nobilii din Ungaria sunt de faţă lângă Măria Sa Domnul nostru. Acestea ţi le pot scrie cu siguranţă dumitale. Dumnezeu să te binecuvinteze şi să te ţină.

Datum ex Harinna, post festum Sancti Georgii, die mercurii, anno 1605.

Servitor et amicus Dominationis Vestrae:
Franciscus Beldy, m. p.

Prudenti ac circumspecto viro, domino iudici primario civitatis bistriciensis, domino mihi semper observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXVII.

Ştefan Kendy către Bistriţeni, despre starea lui Radu-Vodă şi a lui Gheorghe Rácz şi hoţiile unui om din Dipşa. Beclean, 1605, 15 Maiu.

Prudens ac circumspecte domine, amice observande. Salutem et benevolam nostri commendationem.

Isten sok iokkal kegyelmedet algia megh.

Ell vettem az kegyelmed levelet melybe ir kegyelmed az Dipsey Olah feleol meliet fogva ell hozatam hogy megh zabadittanam, iollehet az mint vegere mentem nagy lator az teob tollvaiok keozt, mindazaltal az kegyelmed barattsagaert ha kegyelmed akarattia ellereztese. Az uy hirek penigh miben legienek istennek hala minden feleol iok vadnak seregek zepek s eresek, melyek keoze en is lovast es gialogot Feiervar feleol iokat hoztam. Az feleol is bizoniosa tehetem kegyelmedet, hogy Imrephy uramat valoztotak ide be hogy az proventusokat es egieb dolgokat mindenkepen igazgason; tudom, hogy eo kegyelme be ieoven generalia celebrantur comitia. Racz Georgy feleol az mint hirdettek nem annira kell felnunk, mert igen kevesed magaval zorult be Megiesbe, rövid nap tudom hogy Giulaphy uram megh proballia veghez vizi dolgat. Az my penigh az Raduly Vayda dolgat nezi mostan igen megh vertek es az keves nepe maradot azokal egiut vizontagh megh bekelt az Theoreokekel. Ezekben bizonios legien kegyelmed. Vegere kegyelmedet kerem kegyelmed en baratsagomert ezt a kys faratsagot czelekedgie megh, mostan kultem zolgaimat oda az kegyelmetek varosaba nemu nemu bizonios vasarosnak okaert; kegyelmed legyen minden io teorekedeo mellette, tudom olczoban kegyelmed megh vehety. Kegyelmed is mas zolgalatot es baratsagomat varia. Valami pozto feleol irtam kegyelmednek. Kegyelmed kulgion, az arrat en kegyelmednek megh kuldeom.

Dumnezeu să te binecuvinteze cu multe bunuri.

Am luat scrisoarea dumitale, în care scrii despre Românul din Dipşa, pe care l-am adus prins, că să-i dau drumul, de se poate. Pe cât i-am dat de capăt, e mare lotru între ceilalţi hoţi; cu toate acestea, pentru prietenia dumitale, dacă e voia dumitale, treacă. Ştirile noi ce să fie —, slavă Domnului din toate părţile sunt bune; oştile-s frumoase şi tari, între care am adus şi eu buni călăreţi şi pedeştri din spre Bălgrad. Şi de spre aceia pot să te asigur că pe domnul Imreffy l-au ales aici ca să rânduiască în tot felul venitul şi alte lucruri. Ştiu că, dumnealui venind, se va ţinea dieta generală. Despre Gheorghe Rácz, precum au vestit, nu trebuie atâta să ni fie frică, căci cu prea puţini stă strâmtorat, în Mediaş, puţine zile; ştiu că, dacă domnul Giulaffy încearcă, isprăveşte lucrul. În cât priveşte afacerea lui Radu-Vodă, acum l-au bătut foarte tare, şi puţina oaste ce i-a rămas, cu aceia împreună iarăşi s'a împăcat cu Turcii *(sic)*. De acestea să fii sigur dumneata. În sfârşit te rog pe dumneata, pentru prietenia mea, iea-ţi această mică osteneală. Acum mi-am trimes slujitorii acolo, în oraşul dumneavoastră, pentru nişte cumpărături; dumneata să fii pe lângă ei bine silitor; ştiu că dumneata le poţi luà mai ieften. Să aştepţi şi dumneata alte slujbe şi prietenia mea. Ţi-am scris despre nişte postav. Dumneata trimete, şi preţul ţi-l voiu trimete şi eu dumitale.

In reliquis bene valere Suam Dominationem cupiens. Datum ex Betthlen, die 15 maii, anno 1605.

Dominationis Vestrae amicus et vicinus paratus

Stephanus Kendi, m. p.

[Vo :] Prudenti ac circumspecto domino Georgio Frank, iudici primario civitatis Bezterce, et cetera, amico observando.

(Bistriţa, Archiva Orasului.)

MDCLXVIII.

Suceava, 1605, 21 Iunie.

Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre omul ce trimete pentru a cumpără aramă şi alte lucruri.

Ieremias Mogila, Dei gracia princeps ac heres perpetuus Moldaviae. Prudentes ac circumspecti domini, nobis observandi, salutem et omne bonum.

Bochiattuk ez ielen valo leveleonk mutato embereonket Zok Peter urammal egyot valami reznek megh viteleirt es egieb szwkseges dolgainkertis, mely dologban ha kevantatik az kegelmetek segitsegge es io akarattia, kegelmetek kerieok mint io akaro urainkat es zomzedinkat, legien minden segetseggel az mi embereonknek valamibe megh talaliak kegelmeteket, meliet mi is vizont io akarattunkal megh teriteonk kegelmeteknek. Tarcha megh isten kegelmeteket io egessegben.

Am trimes pe omul nostru care vă aduce această scrisoare, împreună cu domnul mieu Petru Zok, pentru cumpărarea de aramă şi pentru alte lucruri, ş. a., ale noastre trebuincioase; pentru care dacă se cere ajutorul şi bunăvoinţa dumneavoastră, vă rugăm pe dumneavoastră, ca pe domnii şi vecinii noştri binevoitori, să fiţi cu tot ajutorul omului nostru în ceia ce vă caută pe dumneavoastră, ceia ce şi noi de asemenea vă vom întoarce dumneavoastră cu bunăvoinţa noastră. Să vă ţină Dumnezeu pe dumneavoastră în bună sănătate.

Datum ex civitate nostra szuchiaviensi, 21 iuni, anno Domini 1605.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis Georgio Frank ceterisque bistricziensis, et cetera, vicinis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXIX.

Chioara, 1605, 27 Octombre.

Gabriel Perneszy către Bistriţeni, despre Trimeşii moldoveni şi caii luaţi cu dânşii.

Prudens ac circumspecte domine, amice et vicine observandissime. Servitii mei commendationem.

Algja megh az uristen kegyelmedet kivansaga zerintt valo sok jokkal.

Ez elmultt napokban Zent-Jobon letemben az moldovay Vaydanak keowete vala ott ugian Zent-Jobon urunknal eo felsegenel, meli keovet vizza terteben Coloswar feleol ment be. Minthogy penigh az zegenisegnek sok kwleomb fele zwksegei vadnak ez Keovari Somkuthj eo felsege jobbagj vittenek volt Colosvarra buzatt eladni. Azon keozben talalkozott oda menni Colosvarra az Moldovay keovett es az felsege jobbagjtul vontanak el ket lovat az keovetek ala az egik veres es herelt lo az masik

Dumnezeu să te binecuvinteze pe dumneata cu multe bunuri, după dorinţa dumitale.

Fiind zilele trecute în Szent-Job, tot acolo, în Szent-Job, la Înălţimea Sa domnul nostru, eră şi trimesul Voevodului Moldovei; acel trimes la întoarcere a venit din spre Cluj. Dar, fiindcă sărăcimea are multe nevoi, iobagii Măriei Sale din Chioara şi Şuncuta au dus grâu să-l vândă la Cluj. Într'aceia s'a întâmplat să meargă acolo, la Cluj, trimesul moldovean, şi a luat de la iobagii Măriei Sale doi cai pentru trimişi: unul roşu şi jugănit, celălalt o iapă bru-

deres kantzaia. Az Colosvari biro megh hatta volt, hogy Desigh vigiek az lovakat es az Desy biro ott mas lovakatt adgion alayok, de uram az Desy biro sem adott, ha nem megh eleb vittek az eo felsege jobbagjnak lovokatt. Az mint penigh ertesemre adgjak addigh az kegyelmetek varosaigh vittek az keovetek az ket lovat, et cetera. Kegyelmedet azertt kerem mint zomzed uramat barathomat, im az zegeni emberek keozzwl oda mennek az lo keresni, kegyelmed az en baratsagomert kerestesse fel az lovakath, ha ott vadnak es adgja kezebe kegyelmed zegenieknek, ne maradgjanak illien nagj karba. Kegyelmednek en is megh zolgalom. Ha hol penigh az lovak ott nem volnanak is kegyelmed ertekezzek feleolle, ha be vittek-e Moldovaba vagj penigh ott az keorwl valo falukban hattak; kegyelmed certificallion feleolle. Isten tharczja megh kegyelmedet sokaigh io egessegben.

măric. Judele din Cluj a lăsat să ducă acei cai până în Dej şi judele din Dej să dea acolo alţi cai, dar nici judele din Dej nu a dat, ci au dus încă înainte caii iobagilor Măriei Sale. Precum însă îmi dau să înţeleg, până în oraşul dumneavoastră au dus trimeşii cei doi cai, ş. a. De-aceia te rog pe dumneata, ca pe domnul mieu vecin, prietenul mieu, uite dintre oamenii săraci se duc acolo să caute caii; dumneata, pentru prietenia mea, caută caii, dacă sunt acolo, şi dă-i lor în mână, săracii, să nu rămână în aşă pagubă mare. Şi eu te voiu sluji pe dumneata. Dacă însă caii nu ar fi acolo, dumneata cercetează despre ei, dacă i-au dus în Moldova sau i-au lăsat acolo, în satele din prejur; dumneata asigură-te despre aceia. Dumnezeu să te ţină mult în bună sănătate.

Datum ex arce Keowar, 27 mensis octobris anni 1605. Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae servitor et amicus vicinusque

Gabriel Perneszy, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino iudici regio civitatis Bezterczje, et cetera, domino et amico vicinoque observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXX.

Ienachi Chehaia, boier moldovean, către Bistriţeni, despre caii de poştă ce a primit de la ei. Bistriţa. 1605. 2 Novembre.

En Ioan Acky Kisaia az nagysagos Ieremia Vaydanak boeria attam az en levelemet es pechietem ereossege alatt az Bezterczey birak uraymnak, miwel hogy attak eo kegyelmek en nekem posta lowakat harmat ebben az mostani utamban, melj harom lowat tartozzam eo kegyelmeknek vizza kwldeni ugian itt ez orzagban, ha pedigh ki vinnem es vizza nem kwldenem zabad legien eö kegyelmeknek Moldoway embertt ereotte megh tartanj es az arrat rayta megh vennj.

Eu, Ienachi Chihaia, boierul lui Ieremia-Vodă, am dat scrisoarea mea, şi supt întărirea peceţii mele, domnilor birăi de Bistriţa cum că mi-au dat dumnealor trei cai de poştă în acest drum al mieu, pe cari sunt dator să-i trimet dumnealor înapoi, tot aici în această ţară. Dacă însă i-aş' scoate şi nu i-aş trimete înapoi, să fie dumnealor îngăduiţi a opri oameni din Moldova şi să-şi iea preţul de la ei.

Datum in civitate bistriciensi, die 2 novembris, anno Domini 1605.

Ionaki Tüttaia, m p.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXXI.

Suceava, 1605, . . . Novembre.

Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre boierul ce trimete în grabă la Ştefan Bocskai, Craiul unguresc.

Ieremias Mogilla, Dei gratia princeps ac heres perpetuus Moldaviae. Prudentes ac circumspecti domini vicinique nobis honorandi. Salutem et omne bonum.

Kegelmeteket ebbeol akarok mostan megh talalni, bochiattuk mostan ez ielen valo boerunkat oda fel eo felsege utan bizonios dolgainkbol [kinekod]a hamarsaggal kel menni. Kerieok azert kegelmeteket [mind] io szomszedinkat hogy kegelmetek agion neki mind kesereoket s mind penigh lovakat hogi megh ne fogiatkozzik utiaban mi es kegelmetekhez io akaratunkat es szomzedsagunkat mindenkor kezek lezeonk megh mutatni. Affelet hogy ha mi uy hirei vadnak kegelmeteknek az oda fel valo dolgokrol kegelmetek aggia minekeonk erteseonkre kegelmetekkel mi es azonkepen az ide valo dolgokat es hireket, ha mikor lezen keozeolieok es tuttara aggiuk. Tarchia megh isten kegelmeteket io egessegben.

Vreau să vă cercetez pe dumneavoastră pentru că am trimes pe acest boier al nostru de faţă acolo sus după Înălţimea Sa pentru unele lucruri ale noastre; căruia îi trebuie să meargă cu grabă acolo. Vă rugăm pe dumneavoastră ca pe bunii noştri vecini ca dumneavoastră să-i daţi atât însoţitori, cât şi cai, ca să scurteze drumul, şi noi vom fi gata oricând să vă arătăm bunăvoinţa şi vecinătatea noastră. Dacă aveţi ceva ştiri nouă despre lucrurile de-acolo de sus, dumneavoastră daţi-ni-le la cunoştinţă, şi noi, tot aşă, lucrurile şi ştirile de-aici, când vor fi, vi le vom face cunoscute. Dumnezeu să vă ţină în bună sănătate.

Datum ex Szuchavia, nostra civitate, [| novembris 1605.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistricziensis, et cetera, vicinis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXXII.

Suceava, 1605, 11 Novembre.

Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre intervenţia lor pentru ca oamenii lui Şieu să nu oprească pe nişte Moldoveni.

Ieremias Mogila, Dei gratia princeps ac heres perpetuus Moldavie. Prudentes ac circumspecti domini vicinique nobis honorandi, salutem et omne bonum.

Meghhozzak minekeonk az kegelmetek levelet, melyben kegelmetek iria, hogy az oda valo embereknek feokipen az Saioiaknak sok kara volna az ide valo emberekteol, az tiztarto megis akarta volna eoket ot tartoztani az Moldovaiokat, de kegelmetek nem hatta volna, mi azt kegelmetekteol io neven weotteok, hogy az io szomzedsagot megh tartvan az ide valokat nem hatta kegelmetek [ ] tartoztatni az vagi valamikepen karositani, azert az kik oda ki karvallottak kegelmetek mongia megh azoknak azonkepen az Saio tartomanbelieknek, hogi ieoienek

Ni-au adus scrisoarea dumneavoastră, în care scrieţi că oamenii de acolo, mai cu seamă cei din Şieu, ar avea multe pagube din partea oamenilor de aici; dregătorul ar fi şi voit să-i oprească acolo pe Moldoveni, dar dumneavoastră nu i-aţi fi lăsat. Noi am luat de la dumneavoastră aceasta în nume de bine că, ţinând buna vecinătate, nu aţi lăsat pe cei de aici să-i oprească sau în vreun fel să-i păgubească. Deci dumneavoastră să spuneţi acelora de acolo cari au fost păgubiţi, asemenea şi celor din Ţinutul Şieului, să vină aici la noi; cine ce pagubă are, chemându-l

ide be hozzank az kinek mi kara vagion, az embert eleohivan eleonkbe igaz teorvint latunk nekie, es mint iobban es igazban talaliuk az zerint chelekezwnk, erreol szovalis wzenteonk kegelmeteknek Zok Peterteol. Tarchia meg isten kegelmeteket io egessegben.

pe om înaintea noastră, îi vom face judecata dreaptă, și, cum vom găsi mai bine și mai drept, așă vom face. Pentru aceasta v'am trimes și vorbă prin Petru Zok. Dumnezeu să vă țină în bună sănătate.

Datum ex civitate nostra Szuchiavia, 11 die novembris 1605.

Eremie Voevod.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iurato iudici ceterisque iuratis civibus biztriciensibus, et cetera, vicinis nobis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCLXXIII.

Ieremia Movilă, Domnul Moldovei, către Bistrițeni, despre un cal oprit la ei. Iași, 1606, 23 Februar.

Ieremias Mogilla, Dei gratia princeps ac heres perpetuus Moldaviae. Prudentes ac circumspecti domini vicinique nobis honorandi. Salutem et omne bonum.

Ez Gurgza neveo ember orszagunkbeli ieove mi eleonkbe panazolkodvan hogy egi lovat teole elveot volna egi Dipsei Szaz ereovel, mikor egi sokadalamba oda ment volna, megh eskwen raita az Szaz hog eove volna. Kegelmed az utan egi levelet irt az Pobratay jegumennek hogy megh fizessek az embernek az loarat, mert az kie volt reatalalt es elveotte, de az jegumen mind az egez kalugerekel megh eskwt, hog ez az ember igaz penzen veotte eg eozvegh azzontol, mind penigh az egez falu nepe, hogy nem az Szazc hanem ez embere az marha. Azert kegelmed lassa tegien igaz teorvint az embernek holot a mi egihazi emberek megh eskwttek es egiegiz falu, adassa megh kegelmed az Szazal az lo arat ez embernek mint saiat marhaiat, kit ha kegelmed megh e[ ]ek, mi es az oda valoknak, hasonlo io akaratunkat[ ]megh. Tarchia megh isten kegelmedet io egessegben.

Un om din țara noastră anume Giurgea a venit înaintea noastră plângându-se că un Sas din Dipșa i a luat cu puterea un cal, când s'a dus la o nuntă, jurându-se Sasul că ar fi a lui. Dumneata ai scris o scrisoare după aceia egumenului din Pobrata să plătească omului prețul calului, căci cel al cui a fost l-a găsit și l-a luat; dar egumenul cu toți călugării s'a jurat că omul acesta l-a luat pe bani drepți de la o văduvă, și toți oamenii satului, că nu e a Sasului, ci e a omului vita. De-aceia dumneata vezi de fă judecată dreaptă omului; unde s'au jurat oamenii bisericii și un sat întreg, spune dumneata să dea Sasul prețul calului acestui om, căci e vita lui adevărată. Dacă dumneata [vei face așă], și noi vom arătă celor de-acolo asemenea bunăvoința noastră. Să te țină Dumnezeu în bună sănătate.

Datum ex civitate nostra iassiensi, 23 die februarii, anno Domini 1606.

Eremie Voevod.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztricziensis, et cetera, vicinis nobis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCLXXIV.

Jeciu, 1606, 29 Maiu.

Baltazar Bornemisza către Bistriţeni, despre urmărirea lotrilor către Bârgău şi Rodna.

Keozeonetem szolgalathom ayanlasanak utanna. Isten kegyelmednek adgion kewansaga zerint bodogwl sok jokat. E felleol akaram kegyelmedet megh talalnom, hogy my ide az egez jozagwkat felwetẅk, az ispanok is az mezösegen az latrok utan vadnak. Kegyelmetek is azert legien kezzen es vigiazon kegyelmetek kywalkepen Borgo es Radna felle mert az bizonios hog mostan is ot az Radnan juttek be. Hogy ha jeonek megh inditom az latrokat, kegyelmetek allia megh utiokat, oly embert is bochasion azokal az kiket kegyelmetek az latrok kergettesere küld hogy el twgiam az dologhba fogiatkozas nelkül jarni, mas is az az hawasokan mindenut az uttakat allatnunk, kegyelmeteknek is azzerint legien minden vigiazzastok reayok hogy alhassunk ellenek, az arullw latroknak. Isten kegyelmedet eltese.

După oferirea slujbei mele, mulţămita mea. Dumnezeu să-ţi dea după dorinţă cu fericire multe bunuri. Pentru aceia am voit să te caut pe dumneata, că noi aici am luat [în cercetare] toate moşiile, şi şpanii sunt pe câmpi după lotri. Şi dumneavoastră deci să fiţi gata şi să păziţi dumneavoastră, mai cu seamă spre Bârgău şi Rodna, — fiindcă e sigur că şi acum au venit pe-acolo prin Rodna. Dacă vin şi stârnesc pe lotri, dumneavoastră să li tăiaţi drumul, şi să trimeteţi un om cu aceia pe cari-i însărcinaţi cu alungarea lotrilor, ca să poată umblà în această afacere fără scădere. Şi, altcevà, in munţi trebuie să închidem drumurile, şi dumneavoastră să aveţi toată paza asupra lor, ca să li putem sta împotrivă lotrilor vânzători. Dumnezeu să te ţină.

Datum in arce Vecz, 29 die maii 1606.

Amicus Vestrae Egregiae Dominationis, servitor

B. Bornemizza de Kappolna, m. p.

[Vo :] Prudenti ac circumspecto domino iudici primario in curia (?) civitatis Bezterche, et cetera, domino amico nobis observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXXV.

Iaşi, 1606, 24 Iulie.

Simion Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre învoirea şi din parte-i a scutirii de vamă pentru vite pe care o dăduse răposatul său frate Vodă-Ieremia.

Simeon Mogila, Dei gratia princeps ac heres perpetuus Moldaviae. Prudentes ac circumspecti domini et vicini nobis honorandi. Salutem et omne bonum.

Ketzer irt kegelmetek az mi szerelmes istenben el unigot atiank fianak nemely labos marhaknak vamia feleol, hogy kegelmeteknek megh engedne, az mint erteteok eo nagsaga kegelmeteknek eoreomest megh engette volt, miert hogy ismet az eo nagsaga mine-

De două ori aţi scris dumneavoastră adormitului întru Domnul[1] rudei noastre despre vama unor vite, ca să vă îngăduie dumneavoastră. Precum am înţeles, Măria Sa v'a îngăduit bucuros. Pentru că, după moartea amară a Măriei Sale, a venit în afacerea aceia omul dum-

[1] Fratele, Vodă-Ieremia.

keonk keserves halala utan, azon dologban ieve az kegelmetek embere es eleonkben advan ez mi secretariusunk eoreomest az dolgot, mys az mi szerelmes attiankfianak kegelmetekhez valo szeretit, hellien hattuk az az beke vele s vam nelkwl elbochatattuk, az megh veot marhakat. Mi feleleonk penigh ugi gondolkoggik kegelmetek valamint, az mi szerelmes el unigot attiankfia, ahoz az orszaghoz es kegelmetekhez minden wdeoben megh tartotta az io akaratot es szomzedsagot, chak egi chikeliben mys kwlemben nem lezeonk kegyelmetekhez, chak hogy kegelmetek is, megh ne fogiatkozzik az io szomzedsagban. Tarchia megh isten kegelmeteket io egessegben.

neavoastră, bucuros, făcându-mi cunoscut lucrul secretariul nostru, şi noi am primit iubirea rudei noastre, Dumnezeu să-l ierte, faţă de dumneavoastră, şi fără vamă le-am lăsat vitele cumpărate. Despre noi însă aşă să gândiţi dumneavoastră cum că iubita noastră rudenie a ţinut în toate timpurile bunăvoinţă şi bună vecinătate către acea ţară şi către dumneavoastră. Nici într'o privinţă nu vom fi şi noi altfel faţă de dumneavostră; numai şi dumneavoastră să nu scădeţi ca bună vecinătate. Să vă ţină Dumnezeu în bună sănătate.

Datum in civitate nostra iassiensi, 24 die iuly, anno Domini 1606.

Simion Voevod.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistricziensis, et cetera, vicinis honorandis,

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXXVI.

Constantin Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre suirea sa în Scaun şi Ieremia Postelnicul ce trimete la „Craiu". Iaşi, 1608, 6 Ianuar.

Constantinus Mohila, aus Gottes Gnaden erbliger undt ehrwelter Fürst der Moldawen. Dem Namhafftigen, Fürsichtigen und Wollweysen Hern Richter zu Nösen, unserem guetten Verwanten undt Nachbaren, unsern Gruess undt Freindschafft befhẃr, u. s. w.

Nachdem wir, aus Gottes Fürsechung unndt Ihrer Türkischen Kayserliger Mayestat Gnaden, sampt des gnedigsten Herrn König in Polen Mitverwilligung, unsers Vatters Stuel ehrerbet unndt uberkemmen haben, so belanget ihn diesem Schreiben unsere Freinschafft, die wir Euer Namhafft Weisheit unndt allen unsern Nachtbaren beweysen, welches den von uns erfordert. Euer Namhafft Weisheit erzeichte unndt beweiste forhichte[1] Freintschafft kegens uns unndt kegen unser Landt. Derhalben, mit dieser erster Gelegenheytt zu beweysen gutte Nachtbarschafft, ihn Fortschüren unndt Zurückbringen dieses unsers Bottens, des Edlen Hieremie Postelnicy, welcher mit unsern Brieffen, ettliger unser Geschefften halben ausszurichten, zu Ihrer Fürstliger Gnaden von uns hingeschicket ist zu reysen; welches wir den auch gentzlich verhoffen, Euer Namhafft Weisheit were uns so viel gern zu gefhallen thuen, mit Verschuldung wiederumb solcher Freintschafft. Hiemit thuen wir Euer Namhafft Weisheit Gott dem Allmechtigen ihn seinen göttlichen Schutz unndt Schirm befhelen. Geben ihn der Moldawe, zu Jassys, den 6. Tag des Jenners, ihm Jhar 1608.

Constantinus Mohila.

---

[1] *Vorige.*

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto viro, domino iudici primario civitatis bistriciensis, amico et vicino nostro honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; traducere contemporană.)

MDCLXXVII.

Cluj, 1608, 12 Maiu.

Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre solia ce trimete la Poartă şi la cei doi Domni.

Gabriel Bathori, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis sincere dilecte. Salutem et favorem nostrum.

Bizonios es hazanknak keözeönseghes jawara vezendeö dolgokertt kewantatik hogy minden haladek nelkeöl mind az Portara s mind az keth olah orszagra el walaztoth keöwetinket el bochiassuk. Mely dologba az kegyelmetek keozeonseges io teczesebeöl akarwnk chielekedny. Kevannunk azert hogy kegyelmetek matul fogva niolczad napra az az ad vigesimum praesentis mensis diem maii Fejervarra jeotest jẅjeön ahol mi is istennek segetsegebeöl szemeljwnk szerint jelen leszwnk. Annak felette pedigh az fel vetet ado penznek szedeseben oly szorgalmatos gondviselese legien hogi maghaval most be hozza.

Pentru anume lucruri care privesc binele obştesc al ţerii noastre trebuie ca fără zăbavă să expediem trimeşii noştri aleşi, atât la Poartă, cât şi în cele două ţeri româneşti. În această afacere voim să facem după buna plăcere a dumneavoastră. Deci dorim ca dumneavoastră de azi înainte în opt zile, adecă până la 20 ale lunii curente Maiu, să veniţi grabnic la Bălgrad, unde şi noi cu ajutorul lui Dumnezeu vom fi de faţă, înşine. Pe lângă aceasta însă să fiţi cu aşa grijă sârguincioasă în strângerea birului ce s'a pus, încât să-l aduceţi acum cu dumneavoastră.

Secus non facturus. Datum in civitate nostra Coloswar, die 12 mensis maii, anno 1608.

Gabriel Bathori, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis nostrae biztriciensis, fideli nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXXVIII.

Iaşi, 1608, 29 Maiu.

Constantin Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre oprirea unui negustor moldovean.

Prudens ac circumspecte domine, vicine nobis honorande. Salutem et vicinitatis nostrae commendationem.

Adak erteseonkre nimely emberink, hogy ot az kegelmetek orszagaba voltanak volna, nimely kereskedeo emberek ez mi orszagunkbeliek, kik keozzeol, egget kegelmetek megh fogat volna es ereos fogsagba tartana, mivel hogi ot Bezterczehez keozzeolegi faluba hatta volna marhaiat es penzet, eo azonkeozbe

Mi-au dat să înţelegem nişte oameni de-ai noştri că ar fi fost acolo, în ţara dumneavoastră, nişte negustori din ţara noastră, dintre cari aţi fi prins dumneavoastră pe unul şi l-aţi ţinea în închisoare grea, fiindcă şi-ar fi lăsat vitele şi banii într'un sat aproape de Bistriţa. El s'ar fi dus într'aceia în altă parte

mas fele ment volna az orszagba, kegelmetek penigh megh ertven azt, mingiarast el hozzatta az vagy vitete az falubul mind marhaiat s mind penigh araniat, mely dologh ha ugi vagion, megh itilhete kegelmetek, hogi ha iol chelekedette az vagi nem, hogi az eo marhaiert fogsagot zenveggen mert miok nelkeol eot, ha oly okot adis kiszenved heteo, nem haggiuk haborgatni sem penigh megh fogatni, az kegelmetek orszagi kereskedeo embereket it az mi orszagunkba, feokeppen az egessegeket es az io szomzedsagh tekinteteirt. Kegelmeteket azert keriük mint io szomzedinkat, hog bochassa el azt az megh fogatatot ez mi orszagunkbeli kereskedeo embert, mind marhaival s mind penigh araniaval, az mi tekinteteonkert es io szomzedsagunkert, had jarhassanak minden haborusag nelkeol az kereskedeo emberek mind az ket orszagba, kyrt mys kegelmetekhez hasonlo io akaratunkat mutatiuk megh, ha peniglen nem akaria kegelmetek elerezteni, gondolkodhottik arrol kegelmetek, hog ez mi orszagi kereskedeo embereonknek sem marhaia sem penigh arania el nem vez mi eleotteonk. Tarchia megh az isten kegelmeteket io egessegbe es bekessegbe.

prin ţară, dumneavoastră însă, aflând aceasta, i-aţi adus, ori i-aţi dus din sat, atât vitele, cât şi aurul; lucru care, dacă este aşâ, puteţi judecà dumneavoastră dacă aţi făcut bine ori nu, ca pentru vita lui să sufere închisoare. Fiindcă noi fără pricină, — dacă şi supt orice cuvânt se poate suferì, — nu lăsăm să-i supere, nici să-i prindă aici în ţară la noi pe negustorii din ţara dumneavoastră, mai cu seamă pe cei cinstiţi, şi cu privire la buna vecinătate. De-aceia vă rugăm pe dumneavoastră ca pe bunii noştri vecini să-i daţi drumul acelui negustor din ţara noastră prins, împreună cu vitele şi aurul lui, pentru hatârul nostru şi buna noastră vecinătate; lăsaţi să meargă negustorii în amândouă ţerile fără supărare. Pentru care şi noi vă vom arătà dumneavoastră asemenea bunăvoinţa noastră. Dacă însă nu voiţi dumneavoastră să-i lăsaţi, vă puteţi gândì dumneavoastră că acestui negustor din ţara noastră nu i se pierd nici vitele, nici aurul înaintea noastră. Să vă ţină Dumnezeu pe dumneavoastră în bună sănătate şi pace.

Datum in civitate nostra iassiensi, 29 die mensis mai, anno Domini 1608.

Bonus vicinus: *Constantinus princeps, m. p.*

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztricziensis, et cetera, vicinis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXXIX.

Sătenii din Suciul-de-sus[1] către Bistriţeni, arătând că unul din ei nu e dator faţă de negustorul Fodoroschi. Suciul-de-sus. 1608, 30 Maiu.

† Scris-am la Măria Ta, birău de în Bistriţă, să te ţie Dumnezeu intro voe bun[ă] pre Măria Ta şi cu Sfatul Mării Tale. Scris-am de în Suciul-de-Sus, între giudeţul Potlogar Toader şi cu Burzeu şi cu tot satul, pre sufletele noastre inraintea Măriilor Voastre. Să creadeţ Măria Voastră că, atunci cându au dat giupânul Macrai Iştioan, cu muma Mării Sale, Macrai Birtălănească, cătră noi, no au dzis că au fost marha lui Fodotschi, ce a dzis că 'u fost marha domnunostru, şi ne-au dzis domnu nostru, acea marhă ce au dat în măra noastră, noi să nu dăm în măra nimăruea, ce numai în măra domnii sale. Într'aceaia vreame ţara peri, şi pierdum tot, şi

[1] Comitatul Solnoc-Dobâca, lângă Lăpuşul-Unguresc.

aceaia marhă încă peri. Domnu nostru n'au cerşut nemică de la noi, nice nu ştim să aibă Fodotschi la noi nemică. Eu, Potlogar Toaderer *(sic)*, şi cu eu, Bunzeu, cu popa şi tot satul, cu tare cu nătare, cu mic cu mare, noi dăm înraitea domniilor voastre aceasta credinţă şi acesta giurămăntu: că Paşco Simion nu iaste vinovat cu nemică lui Fodotschi, nice nu are nič-u[n] lucru cu Paşco Simion; Paşco Simion iaste om bun şi om dereptu. Şi să vă ţie Dumnezeu întro voe bun[ă] pre Măria Voastră. Блѣт ѧзрѕї, мсца маи л дий.

Această carte iaste scrisă la birăul de Bistriţă şi cu la Sfatul Mării Sale. (Pecete cu o stea şi semne.)

Dises is der Prieff auf dem Eberschten-Suttsch fon des Paschka Simeon seines Tedisch, des Ross halben, mit denn Fodorotsky: bekhentt die gancze Gemein das der Paschka Simeon khein Schuld het.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 29-36, nº XXXVIII.)

MDCLXXX.

Alba-Iulia, 1608. 2 Iunie.

Ştefan Kendy către Bistriţeni, despre oprirea unor bani şi unor blăni de la un Moldovean, ceia ce poate strică acum când se discută cu Moldova tratatul de alianţă.

Prudentes et circumspecti domini et amici, vicini observandi. Servitiorum meorum paratam commendationem.

Istenteöl kegyelmeteknek sok jokat io egesseget kewanok. Akaram kegyelmeket illien dologh feleol meghtalalny. Ez lewel viweö Moldoway ember urwnkat eo nagysagatt aranianak es vad beöreynek ell vetele feleoll talalta wolt megh, ugy wagion a minth urwnknak eo nagysaganak attak ertessere az beöreök ellveteleben moggiok wolt, ky hogy es mintt leött tudom kegyelmetek iol erty senkireöll urwnk eö nagysaga irtt kegyelmeteknek. Nekem ys paranchiola urwnk hogy kegyelmeteknek iryak feleölle. Miwelhogy pedegh urwnkhoz eo nagysagahoz mostan jeöttek az Moldoway Vaydatoll bizonios feö boyerok, ne hogy kiwalkeppen mostan mikor arroll wagion tractalassa artana wallamelliknek seöt meg idegen orzagbeliekteöll is otalmazny igiekeznök; kyhez kepest kerem kegyelmeteket hogy kegyelmetek az urunk eö nagysaga lewelet bechiẅllettel latwan mindenben az chielekedeö legien valamit urwnk eö nagysaga kegyelmeteknek paranchioll, ne legien az Moldoway embernek semmibeöll bantassa. Az arany dolgatt kegyelmetek lagian ne haggia

Vă doresc de la Dumnezeu mult bine, bună sănătate. Voiam să vă caut pe dumneavoastră pentru un lucru ca acesta. Acest Moldovean care duce scrisoarea, l-a fost căutat pe Domnul nostru Măria Sa pentru luarea aurului lui şi a pieilor de sălbătăciuni. Aşa este precum i-a dat de ştire domnului nostru Măriei Sale; cu luarea pieilor au avut obiceiu. Cine şi cum a fost, ştiu că dumneavoastră înţelegeţi bine. Măria Sa domnul nostru nu v'a scris despre nimeni. Şi mie mi-a poruncit prinţul să vă scriu dumneavoastră pentru aceia. Fiindcă la Măria Sa Domnul nostru au venit acum de la Voevodul Moldovei nişte boieri mari, nu cumva tocmai acum, când este vorbă despre aceia, să strice în vre-un chip. Ba încă trebuie să ne silim să-i apărăm şi de cei din ţeri străine. Pentru aceasta vă rog pe dumneavoastră ca dumneavoastră, văzând cu cinste scrisoarea Măriei Sale prinţului, în toate să faceţi aşa precum vă porunceşte Măria Sa prinţul, să nu fie Moldoveanul supărat cu nimic. Afacerea cu aurul, dumneavoastră să n'o lăsaţi moale, ci căutaţi între cei trei oameni cumva, să nu supăraţi

hanem az harom ember keözeött valamint s walahogy fell keresse ne molestallia teöbzeör urwnkatt ez dologertt. Az vad beör dolgaboll is az urwnk eö nagysaga tekintetyertt chielekedgiek mindent kegyelmetek, hizem awall privilegiumok ugian eregeben marad, tekinczie kegyelmetek az mostany allapatott. En kegyelmeteknek erreöll ugy irok minth io akaro szomzed baratimnak, karatt nem ys kiwanom kegyelmeteknek seöth inkab a miben tudok s az mihez ferek kegyelmeteknek szolgalny akarok. Tarcha megh isten kegyelmeteket io egessegben.

mai mult pe prinț pentru acest lucru. Și în afacerea cu pieile sălbatece faceți tot ce puteți pentru hatârul Măriei Sale domnului nostru, căci cu aceia privilegiile așa rămân. Luați în seamă starea de acum. Eu vă scriu despre aceasta dumneavoastră ca binevoitorilor mici prieteni vecini, nici nu vă doresc pagubă, ba încă, în ce pot și la ce ajung, vreau să vă vestesc pe dumneavoastră. Să vă țină Dumnezeu în bună sănătate.

Datum Albae-Iuliae, die 2 iunii, anno 1608.

Dominationum Vestrarum servitor, amicus et vicinus

Stephanus Kendi, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis et amicis, vicinis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCLXXXI.

Gabriel Báthory către Bistrițeni, despre oprirea de la un negustor moldovean, în Iad, a unor blăni de vulpe și bani de aur. Alba-Iulia, 1608, 2 Iunie.

Gabriel Bathory, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et favorem.

Pazkaly Mihaly Moldoway talala megh minket keönieörgesse altal jelentwen hogy ez ellmult napokban eött hean *(sic)* kett zaz roka beörtth reponalt wolna az Iady gerebnel, a mely roka beöreök keözeött ket zaz arany forintia ys leött wolna, a melliet megh ertwen az kegyelmetek varossaba lako zeöchyeök cheheöll kett attiokfiat bochiatwan Iadra az roka beöreöket ell veöttek wolna, es nem tudatik, hogy ha az gerebnel maratte az kett zaz arany vagy az zeöchyeök wittek ell, vezett newett keölteöttek wolna, keönieöreögwen azon mynekewnk, hogy kegyelmetek altal az kett zaz aranyatt az harom emberrel wizza adattatnok miwelhogy az Iady gereb es az kett zeöchy leöttek wolna dolgossok abban. Azert noha a

Moldoveanul Mihai Pascale ne-a căutat cu plângerea lui, arătând că în zilele trecute a lăsat la birăul din Iad 5.200 de piei de vulpe, între care piei ar fi avut și 200 de florini de aur, ceia ce aflând cojocarii din orașul dumneavoastră, trimițând doi de-ai lor la Iad, ar fi cumpărat pieile de vulpe, și nu se știe dacă au rămas la birău cei 200 de florini de aur, sau i-au dus cojocarii. Ar fi scornit nume rău: s'a rugat de noi ca prin noi să căpătăm înapoi cu cei trei oameni acei 200 de florini de aur, fiindcă birăul din Iad și cei doi cojocari ar fi fost în acea afacere. Deci, în ceia ce privește cumpărarea pieilor de vulpe, au avut voie, după privilegii. Acestea le-am aflat și de la Francisc Kok, credinciosul nostru. Dar, fiindcă voim să

my azt nezy az roka beoreök ell veteleben privilegyomok tartassa zerintt moggiok wolt, a ekyt Kok Ferencztoll my hiweönkteöll is ertettewnk, de miwelhogy az eleöttwnk walo feyedelmek io rend tartassat eleöttewnk akariwk wisselny teöb zomzed orzagbelieckel az keözeönsseges orzagwnk haznaertt az Moldowaiackal is baratsagott akarwnnk tartany es nem hogy nekik veteny igiekeznenk, de seött inkab mindenbeöll a myhez fizewnk baratsaggall s jowall akarwnk lenny es kedweskedny, a mely dolognak weghez walo witelehez mostansagh fogtwnk kezdeny. Hogy pedegh effele io zomzedsagnak wegeg walo megh tartassanak vinculumia haznosban s iobban weghez mennien keöztewnk, es ne ys legien effele valamy akadal keöztewnk, intiwk kegyelmeteket szeretettel haggiwk is, kegyelmetek az kett zaz aranyott a kett zeöchiell es az Iady gerebbell vizza adattassa, seöth kegyelmetek ne ys haggia kyekre azon legien minden uton, hogy az harom ember az ket aranyatt vizza aggia fogiatkozas nelkewll, ackinek ell veteleben semmy moggiok nem is lehetett wolna. Ky feleöll kewalkeppen mi bizonios emberewnket is bochiatottwk instructiot adwan neky mit kellessek chielekedny, ha az araniatt wizza nem aggyak es keözteök fell nem keressik. Az my az beöreök dolgat nezy meljnek ell weteleben modgyok wolt az egy uttall a my tekintetewnkerth kegyelmetek adassa wizza, ackit kegyelmetekteöll vehesseönk kedwessen affeleöll privilegiumok in vigore stalhatt *(sic)*.

urmăm înainte buna rânduială a stăpânitorilor de înaintea noastră cu mai multe ţeri vecine, pentru folosul obştesc al ţerii noastre, vrem să ţinem prietenie şi cu Moldovenii, şi, nu că ne-am sili să greşim, dar încă în toate faţă de ei ne legăm cu prietenie şi voim să fim cu bine şi să li plăcem. De îndeplinirea cărui lucru acum ne-am apucat. Pentru ca legătura ţinerii până la sfârşit a acestui fel de bună vecinătate să se facă între noi mai cu folos şi mai bine, şi nici să nu fie ceva piedecă între noi, vă îndemnăm pe dumneavoastră cu iubire şi vă lăsăm să faceţi dumneavoastră pe cei doi cojocari şi pe birăul din Iad a dà înapoi cei 200 de florini de aur, ba încă dumneavoastră să nu lăsaţi, să căutaţi pe toate căile ca acei trei oameni să dea înapoi fără lipsă cei 200 florini de aur, pentru luarea cărora nu ar fi avut niciun drept. Pentru care mai cu seamă am trimes şi un om al nostru, dându-i învăţătură ce să facă, dacă nu dau aurul înapoi şi dacă între ei nu-l caută. Cât priveşte afacerea pieilor, pentru a căror luare au avut drept, şi pe aceiea faceţi să le dea înapoi de hatărul nostru, ceia ce să putem primi de la dumneavoastră cu plăcere. De spre aceia, privilegiile pot rămânea în putere.

Secus non facturi. Datum Albe-Iuliae, die 2 iunii, anno 1608.

Gabriel Bathori, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXXXII.

Alba-Iulia, 1608, 12 Iunie.

Gabriel Báthory către Bistriţeni, despre întoarcerea lui Ioan Imreffy cu ştiri bune din Ţara-Românească şi solii de la cei doi Domni.

Gabriel Bathori, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hun-

gariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et favorem.

Mivel hogy isten kegelmes gondviseleseböl Imreffi Janos uramot feotanacziunkat mostan hozzank minden io es kedvunk szerint valo valazzal Havasalfeoldiböl meg hozta. Ezen keozben erkeztek hozzank mind az ket zomzed Olahorzagbol is bizonios feokeovetek, kik istennek hala minden kedves valazzal, mint jeottenek legien, megh erti kegelmetek, annak felette iol emlekezhetik kegelmetek arra is, az el mult partialis giwlesskor, jetentettwk volt Illies hazi uramnak Cassara valo menetelit, ki miat hogy immar utba is vagion, es rövid nap oda is erkezik s keretis bennwnket, hogy bizonios feo keovetinket bocziassuk oda, a hol az Magiarorzagy attiankfyainakis generalis giwlesek lezen, kevantatik oda is kivalkeppen ez haza szwkseges allapattia felol bizonios feo keovetinket bocziatanunk; hogy velek egietemben egy akaratbol isten segitsege velwnk leven vegezhessunk oly haznossan, ki legien eczier, immar hazanknak coreokös es allando iovara s megh maradasara. Kerjwk azert kegelmeteket szeretettel, hogy kegelmetek ez mi levelwnk latvan bizonios attiafiayval eggiwt, szemely szerint minden okvetetlen ad 18 diem praesentis mensis Iunii mingiarast jeotest iöiön ide Fejervarra, az hol kegelmetekkel vegez hesswnk minden dolgokrol, ugy hogy, azokban isten io veget advan, niukhassek megh az szegeni haza.

Din grija milostivă a lui Dumnezeu ni l-a adus acum din Ţara-Românească pe Ioan Imreffy, sfetnicul nostru de căpetenie, cu toate răspunsurile bune şi după pofta noastră. Într'aceasta au sosit la noi şi din amândouă ţeriile româneşti vecine nişte trimeşi de căpetenie, cari, slavă Domnului, cum au venit cu toate răspunsurile plăcute, înţelegeţi dumneavoastră. Afară de aceasta vă puteţi aduce aminte bine şi despre aceia că, în adunarea parţială trecută, am fost arătat ducerea d-lui Illyésházy în Caşovia; care şi este în drum, şi în câteva zile şi ajunge acolo, şi ne roagă pe noi să trimetem acolo nişte soli de frunte, căci în acel oraş va fi şi adunarea generală a neamurilor din Ungaria; se cere să trimetem nişte trimeşi de căpetenie şi acolo, mai cu seamă pentru trebuinţile acestei ţeri, pentru ca, împreună cu ei într'o voinţă, fiind ajutorul lui Dumnezeu cu noi, să isprăvim ceva folositor, care să fie odată spre binele veşnic şi statornic al ţerii noastre şi spre păstrarea ei. De aceia vă rugăm pe dumneavoastră cu iubire ca, văzând această scrisoare a noastră, cu celelalte naţii împreună, în persoană, neapărat la 18 ale curentei luni Iunie îndată să veniţi aici la Bălgrad, unde să isprăvim cu dumneavoastră toate afacerile, aşa că, dând Dumnezeu în asemenea lucruri sfârşit bun, să se odihnească săraca ţară.

Bene valeant. Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 12 iuny, anno Domini 1608.

Gabriel Bathori, m. p.

[V°:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXXXIII.

Constantin Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre marfa şi vitele lăsate de negustorul Pană, mort la ei. Iaşi, 1608, 5 Iulie.

Prudentes ac circumspecti domini, vicini nobis honorandi. Salutem et nostri benevolam commendationem.

Ez dolgot akarok kegelmeteknek ertesere adni, hogi Pana neveo Aros georeognek volt volna az kegelmetek varosaba niolczvannig eokeor beore, ki meg eoleotetven gonoz emberekteol ugian ot az kegelmetek orszagaban, megh iltiben arult volt megh, egi ot az kegelmetek varasahoz valo tartozando falubeli emberrel, mely emberirt leot kezes az gazdaia, az kegelmetek varosaba lakozo ember affelet, mas hellien ugian az gazdianal ot az kegelmetek varosaba hagiot volt egyetmas aruit eotven arani forint ireot ki mind ez ideiglen ot Bezterczen vagion. Mostan az eo attiafia Tanaczi megien oda kegelmetekhez az eo batianak egiet mas aruiat es marhaiat hogi kivegie igaz teorvint zolgaltatvan kemelmetek nekie. Mi es azert kegelmeteket kerieok mint io szomszedinkat, hogi ha kevantatik eoleovinni igaz teorvin szerint az eo igassagat, adatassa megh neki azokkal az emberwel, minden marhaiat az eo megh holt attiafianak Pananak, mert illendeo dolog is. Mi es kegelmeteknek s az kegelmetek kereskedeo emberinek hasonlo io akaratunkat es szomzedsagunkat mutatiuk megh szwksegekbe, mikor valamibe minket megh talalnak az vagi kegelmetek megh talal. Tarcha megh isten kegelmeteket nagi io egissigben es bekessegben.

Vreau să vă dau de ştire acest lucru dumneavoastră, că un negustor anume Pană ar fi avut în oraşul dumneavoastră până la optzeci de piei de bou, şi, fiind omorât de oameni răi tot acolo în ţara dumneavoastră, încă în viaţă le-a fost vândut unui om dintr'un sat care se ţine de oraşul dumneavoastră; pentru care om a fost chezăş gazda lui, care locuieşte în oraşul dumneavoastră. Într' alt loc, tot la aceiaşi gazdă, acolo, în oraşul dumneavoastră, a fost lăsat nişte marfă în preţ de 50 de florini de aur, care este până astăzi acolo, în Bistriţa. Acum se duce acolo cu dumneavoastră ruda lui Tanaczi ca să scoată una-alta, marfă dela unchiu-său, şi vitele, — slujindu-i dumneavoastră cu dreaptă judecată. Şi noi de-aceia vă rugăm pe dumneavoastră, ca pe bunii noştri vecini, ca, dacă se cere să aduceţi înainte dreptatea lui, după judecată dreaptă să faceţi să i se dea de acel om toate vitele rudeniei lui moarte, ale lui Pană, căci se şi cuvine acest lucru. Şi noi vă vom arătă dumneavoastră şi negustorilor dumneavoastră asemenea bunăvoinţă şi vecinătate la nevoie, când ne va căută pe noi în ceva, sau dumneavoastră când ne veţi află. Să vă ţină Dumnezeu în bună sănătate şi pace.

Datum in civitate nostra iassiensi, 5 die mensis iuly, anno Domini 1608.

Constantinus princeps, m. p.; bonus vicinus.

[V°:] Prudentibus ac circumspectis dominis Georgio Frank, iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztricziensis, et cetera, vicinis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXXXIV.

Alba-Iulia, 1608, 1-iu August.

Gabriel Báthory către Bistriţeni, despre sosirea lui Ioan Imreffy din Moldova şi apropiata legătură solemnă cu cele două ţeri române.

Gabriel Bathory, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti fideles, sincere nobis dilecti. Salutem et favorem.

Myvelhogy Imreffy Ianos uramat my tanachunkatt isten meghhozta az mynemeo jo valazzal pedigh az Moldway

Voim să vă dăm de ştire şi dumneavoastră că Dumnezeu l-a adus pe sfetnicul nostru domnul mieu Ioan Im-

Vayda orzaghaval eggyeöth vizza bochatotta hozzank, akariuk kegyelmetekel is az communicalny. Azon Moldway Vayda uyobban feokeowetet is expediallya hozzank, az kik immar uthban is vadnak, kiert kivantatik kegyelmeteknek ackor itt valo praesentiaia. Intywk azert kegyelmeteket zeretettel s hadgiuk is hogy kegyelmetek bizonyos attyafiaval ez jelen valo Augustusnak kilenczedik napian minden okvetetlen legyen jelen itt Feyerwarat, hogy kegyelmetek teob dolghok keozeot az ket Olah orzagghal valo eoreokeos confederationkat erthesse.

reffy; însă cu un răspuns bun l-a trimes înapoi la noi Voevodul Moldovei, împreună cu ţara lui. Acel Voevod moldovean curând îşi trimete şi solii lui de căpetenie la noi, cari iată sânt şi pe drum; pentru care se cere atunci prezenţa dumneavoastră acolo. Vă îndemnăm deci pe dumneavoastră cu iubire şi vă lăsăm ca dumneavoastră, cu tovarăşii, în această zi de 9 August neapărat să fiţi aici, în Bălgrad, pentru ca dumneavoastră între mai multe lucruri să înţelegeţi legătura noastră veşnică cu cele două ţeri române.

Bene valeant, nec secus faciant. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 1 augusti, anno 1608.

Gabriel Bathori, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae biztriciensis, et cetera, fidelibus sincere nobis dilectis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXXXV.

Gabriel Báthory către Bistriţeni, despre apropiata sosire a solilor moldoveni pentru întărirea legăturii, cu adausul ca oraşul să trimeată peşte pentru acei trimeşi cari ţin postul. Alba-Iulia, 1608, 22 August.

Gabriel Bathori, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et favorem.

Mivelhogy immar ez orszagban az Moldvay követek be erkesztek es rövid nap ide jutnak, akarok kegyelmednek ertesere adni kegyelmed ez honak huzon hatodik napjara legien itt Fejervarath, hogy az mikeppen kegyelmetek ez ellmult giwlesben köszönsegesven ell vegesze szemely szerent kegyelmed is jelen leven az ellkeszdet frigieth es kötest hitivel is erösicze es vihesse veghez az keth orszag köszt.

Fiindcă au sosit trimeşii Moldovei în această ţară şi în câteva zile ajung aici, vreau să-ţi dau de ştire dumitale ca dumneata să fii la 26 ale lunii acesteia aici, în Bălgrad, pentru ca, precum dumneavoastră aţi isprăvit în de obşte în adunarea trecută, personal, fiind şi dumneata de faţă, să întăreşti şi să duci la capăt cu credinţa dumitale pacea şi legătura între cele două ţeri.

Secus non facturus. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 22 mensis augusti, anno Domini 1608.

Gabriel Bathory, m. p.

P. S. Minth hogi bötessek az követek kegyelmeteket szeretettel inttjuk mentül töb halat lehet mind testebelyt mind pedighlen faszut hozzon magaval; kedes dolgot chielekeszik kegyelmetek.

P. S. Fiindcă sunt în post trimeşii vă îndemnăm cu dragoste pe dumneavoastră să aduceţi cu dumneavoastră cât se poate mai mult peşte, atât proaspăt, cât şi sărat; veţi face lucru plăcut dumneavoastră.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis magistro civium ac iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae biztriciensis, et cetera, fidelibus sincere nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXXXVI.

Alba-Iulia, 1608, 22 August.

Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre zăbava solilor moldoveni, veniţi pentru legătura cu Ardealul.

Gabriel Bathori, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et favorem nostrum.

Mivel oli hirwnk erkezett vala, hogy az Moldovay keövetek iönenek es orzagunkban immar ben is volnanak arra kepest irtunk vala kegyelmednek es teöb.feö rendeknek is, hogi ad 26. praesentis mensis kegyelmetek ide iwne. De az uthan adak erteswnkre, hogi arra az napra el nem erkeznenek az keovetek. Azert minthogi szinten mostan vagion az derek takarodasnak ideie nem akarvan kegyelmeteket heaban faraztani akaruk kegyelmeteknek ertesere adni, hogi kegyelmed maradgion hazanal es varion teöllünk ertesere advan kegyelmeteknek bizonios ieöveteleket. Seütt egiebeknek is az hova irtunk kegyelmed adgia ertesere ez dolghot, hogi tudgiak magokat mihez tartani.

Fiindcă ni-a sosit o ştire că solii moldoveni ar veni şi că ar şi fi în ţară, pentru aceia ţi-am fost scris dumitale şi la mulţi oameni de căpetenie ca la 26 ale lunii curente să poftiţi dumneavoastră aici. Dar după aceia ni-au dat de ştire că pe ziua aceia nu pot sosi solii. Fiindcă tot acum este timpul curăţirii de istov(?), nevoind să vă obosim pe dumneavoastră degeaba, vrem să vă dăm de ştire ca dumneata să rămâi acasă şi să aştepţi de la noi să vă dăm de ştire sosirea lor. Ba încă şi altora, unde am scris, dă-li dumneata de ştire lucrul, ca să ştie de ce să se ţină.

Secus non facturus. Datum Albae-Iuliae, die 22 mensis augusti, anno Domini 1608.

Gabriel Bathori, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis nostrae Bezterce, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCLXXXVII.

Alba-Iulia, 1608, 25 Octombre.

Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Sibiieni, despre legătura ce a încheiat şi cu Moldova, făcând şi jurământ, şi despre datoria ce au de a jură la rândul lor.

Gabriel Bathori, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et favorem.

Az mint kegyelmeteknel nylvan vagion az confoederatiot az szomszed or-

Precum ştiţi dumneavoastră, iată am isprăvit legătura cu ţerile vecine; a

szagokkal immar vegben vittuk maradot volt chak hatra az Moldvay Vaidaval valo confoederatio, melliet is immar az ur isten segitsegeböl vegben viven deponaltuk magonkis az juramentumot mellettönk levö tanachinkkal s urakkal restal chak az kegyelmek meghitelezese. Hadgiuk azert es paranchiolliuk kegyelmeteknek annak modgia es rendtartasa szerent az Moldvay Vaidanak es nagsaganak arra bochatott embere elött kegyelmetekis azonkeppen mingiarast deponallia az juramentumott.

fost rămas neisprăvită numai legătura cu Domnul Moldovei, pe care isprăvind-o, cu ajutorul Domnului, am făcut şi noi jurământul cu sfetnicii şi domnii de lângă noi. A rămas numai întărirea dumneavoastră ca după chipul şi rânduiala cuvenită şi dumneavoastră să faceţi îndată jurământul înaintea Domnului Moldovei şi înaintea omului trimes de Măria Sa.

Secus nullo modo facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 25 octobris, anno 1608.

Gabriel Bathori, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis magistro civium regio ac Sedis iudicibus caeterisque iurâtis civibus civitatis nostrae cibiniensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MDCLXXXVIII.

Saşii jură tratatul cu Constantin Movilă, Domnul Moldovei.

Nos, magistri civium et regii iudices civitatum cibiniensis, segesvariensis, brassoviensis, mediensis et bystriciensis, necnon reliquarum Sedium saxonicalium totius Universitatis Saxonum regiorum in Transsylvania, et cetera, iuramus per Deum, Patrem, Filium et Spiritum Sanctum, et Sanctam Trinitatem, quod nos Illustrissimo ac Magnifico domino Constantino Mogilla Vaivodae et perpetuo haeredi regni muldaviensis eiusdemque subditis universis, donec Illustrissimo principi nostro sincerum et benevolum se praestabit, in omnibus fideles ac eorum amicis amici, inimicis inimici erimus et secundum possibilitatem nostram ipsius ac regni sui aemolumento studebimus palam vel occulte, nullas factiones excitabimus aut a nostris subditis (nostris) excitari permittemus, et, si quispiam aliquid talium moliretur, non consentiemus. Imo, hoc comperto, si resistere nequiverimus, Illustrissimo principi nostro aut eius officialibus in tempore significabimus. Cum vero Illustris Sua Dominatio adversus hostem in campum exierit et Illustrissimus princeps noster exercitum aliquem pro subsidio mittet, nos quoque secundum privilegium et consuetudinem nostram in eiusmodi casibus antiquitus receptam quod nos concernet in auxilio mittendo praestabimus. Hoc quoque non praetermisso, quod Deus avertat, si regno suo cedere et pedem in Transsylvaniam ferre cogeretur, tam Illustrissimo principi, quam etiam boeronibus suis, quietum et pacificum locum una cum caeteris regnicolis ordinabimus. Ita nos Deus adiuvet. Datum in civitate cibiniensi, in generali nostra congregatione ad festum Catharinae habita, 22 mensis novembris anni 1608.

Sibiiu, 1608, 22 Novembre.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contemporană.)

MDCLXXXIX.

C. 1609-1615[1]. Episcopul de Rădăuţi Efrem către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a trimete porcii la jir şi ghindă pe pământul lor.

† Cu milă de la Dumnedzău eu, Vladic[a] Efrem, ep[i]sc[o]pul de Radovţi, de ţara Molduveei, scriem multă pace şi sărătaate la ai noştri aleşi de la Domnul Dumnedzău şi buni preiatin[i], Domnii Sale censtitului birău şi pârcalabilor şi tuturor prăgarilor de oraşul Bistriţeei. Cătră aceasta poftim de la Domnul Dumnedzău bună pace şi sărătaate domnilor vostre. Alta, poftim pre domnile vostre ca pre ai noştri iubiţi şi bătrini priiatini, doră au dăruit Domnul Dumnedzău jirŭ, fag sau ghende, ca să faceţi domneavostră bine peintru voia nostră ca să tremitem orece porci ce avem, doră s'aarŭ îngrăşea. Şi, ce să va veni domnilor vostre, domneavostră veţi lua. Noi mai multŭ avem a sluji domnilor vostre intru ce va fi pofta domnilor vostre cătră noi. De aceasta poftim pre domnile vostre. Şi să nă crute Dumnedzău cu bună pace şi cu toţi omenii domnilor vostre.

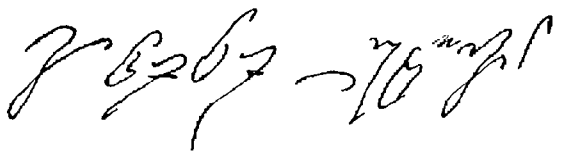

[Vo:] † Cîastă carte să să dea în mâna censtitului birău de oraşol Bistriţeei. (Pecete ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 28-9, nº XXXVII.)

MDCXC.

Braşov, 1610, 24 Ianuar. Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oamenii ce trimet în Moldova cămăraşul şi secretarul său.

Gabriel, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles sincere nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Bogdany Ferencz fw comornikunk es Hidy Giorgy fw secretariusunk kuldik be Moldowaban zolgaiakatt valami kaczolaknak vasarlasaert. Hadgyuk kegyelmeteknek es paranchiolljuk is serio rendelljen es adgion mellejek olly bizonios es meg hit embereket kik vellek zinte oda be Moldovaban ell mennjenek, mindenwt mellettek leven zolgalattal es minden segitsegel legienek körulettek mind adig mig visza jwnek; meghagywan az kegyelmetek emberinek ugy czielekegienek hogi valami fogiattkozas miattak ne legien.

Francisc Bogdan, Mare-Cămăraş, şi Gheorghe Hidy, intâiu-secretar, îşi trimet în Moldova oamenii ca să cumpere nişte coteţe de porci. Vă lăsăm dumneavoastră şi vă şi poruncim hotărât să orânduieşti şi să li dai pe lângă ei astfel de oameni de credinţă şi chemaţi cari să meargă acolo, în Moldova, cu ei, în tot locul, fiind lângă ei cu slujbă, şi cu tot ajutorul să fie în jurul lor, până atunci până când vor veni înapoi; lăsându-li oamenilor dumneavoastră să facă aşa ca din pricina lor să nu fie nicio lipsă.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Brasso, die 24 ianuarii, anno 1610.

Gabriel princeps, m. p.

---

[1] Anii de păstorie ai lui Efrem.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario et ceteris iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus sincere nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXCI.

Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, poruncind a se tăià orice drum în Moldova şi Polonia. Alba-Iulia, 1610, 18 Octombre.

Gabriel, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Az vigiazatlansagh miat mind hazankban ennekeleotte valo wdeökben mind pediglen zomzed orzagokban minemw veletlen dolgok teörtentenek legien giakorlatossaggal kegyelmetek hallotta es tudhattia is; hogi azert az elmult dolgokrol peldat veven vigiazotlanoknak ne latassunk, hadgiuk kegyelmeteknek es paranczolliuk is serio hogi ez levelwnk latva mindgiarast minden okvetetlen ott Bezterce taian az hatarokban hol mi uth es eosveni lezen nem egi helien hanem eppensegel altal az havasokot hoszan mind vegigh vagassa be hogi se gialogh ember se pedigh lovas avagi egieb uthon iaro innen Erdelibeol Lengiel orzagban es Moldvaban avagi azokbol az orzagokbol ide mi hirwnk nelkwl es salvus conductusunk nelkwl ne jeohessen mehessen.

Din pricina lipsei de pază, atât în ţara noastră în timpurile de'nainte de aceasta, cât şi în ţerile vecine s'au fost întâmplat de mai multe ori lucruri neprevăzute. Dumneavoastră aţi auzit, şi puteţi şti. Ci de-aceia, luând pildă de la lucrurile trecute, ca să nu fim priviţi ca neprevăzători, vă lăsăm dumneavoastră şi vă şi poruncim hotărât ca, văzând scrisoarea aceasta a noastră, îndată, fără niciun alt cuvânt, să tăiaţi acolo, în Ţinutul Bistriţei, la hotare, unde vor fi drumuri şi poteci, nu într'un loc, ci chiar toţi munţii în lung până la sfârşit, aşa ca nici pedestru, nici călăreţ, sau pe alt drum umblător, să nu poată trece şi merge de aici din Ardeal în Polonia şi în Moldova, sau din acele ţeri aici, fără ştirea noastră şi fără pasul nostru.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 18 mensis octobris, anno Domini 1610.

Gabriel princeps, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Bezterce, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXCII.

Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se tăià potecile spre Polonia şi Moldova. Ocna-Sibiiului, 1610, 29 Octombre.

Gabriel, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis sincere dilecti, salutem et gratiam nostram.

Ennek eleottheis megh paranchyoltuk voltt kegelmeteknek hogy Lengiel orszagra es Moldovara, hol my utak es gyalogh eösvenyek volnanak kegelmetek mindgiarast bevagattna. Hadgiuk aszerth denuo kegelmeteknek es serio

Şi înaintea de-aceasta v'am fost poruncit dumneavoastră ca, unde ar fi drumuri şi poteci spre Polonia şi Moldova, îndată să le tăiaţi. Vă lăsăm deci din nou dumneavoastră şi vă poruncim hotărât ca toate drumurile şi po-

paranchyolliuk, valameny utak es eosueniek Lengiel orzagra es Moldovara vadnak mindgiarast vagasza ugy be hogi se lovas se gialogh asz kett orszagrul se egyeb helyreol orzagunkban ne jeohessen.

tecile spre Polonia şi Moldova, care sunt, îndată să le închideţi, aşa ca nici călăreţ, nici pedestru din cele două ţeri, nici din alte locuri, să nu poată veni în ţara noastră.

Secus non facturi. Datum in oppido nostro Viszakna, die 29 octobris, annno 1610.

Gabriel princeps, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Besztercze, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

Cito, cito *(de zece ori)*, citissime.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXCIII.

Alba-Iulia, 1610, 3 Novembre.

Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre atacul polon ce se aşteaptă, pentru prada Haiducilor, şi ajutorul ce vrea de la ei.

Gabriel, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Itelïwk hogi vagion ertesere kegyelmeteknek, mikeppen ez el mult niarban az Haydu vitezek mind az Magiar orszaghi birodalombol mind penig az mi reszwnkröl az Magiar orszagi kirali eöfelsege es az mi hirwnk nelkwl az eö szokasok szerent Sztadnicki hivataliara Lengiel orszagba be menven oda be kart teöttenek volna, kiert az Lengielek az egesz Magiar nemzetre neheztelven hadat giwtenek es az mint vegere mentwnk Moldova feleöl akarnak ellenwnk probalni; hogi azert mi is keszwletlen ne talaltatnank minden rendeknek orszagunkban meghhirdettwk hogi viritim keszen lennenek. Haggiuk azert es paranchioliuk is hogi ez levelwnk latvan kegyelmetek varosabol es zekibeöl tartozo gialogot sokal iob keszwlettel mint az Colosvari taborunkba kwlte vala oli keszen tarchia hogi masodik levelwnket veven fogiatkozas nelkwl megindulvan oda az hova kivantatik mentest mehessen. Hol mi nemes ember penig varostokban vagion azokis feyenkint keszen leven zemeli valogatas nelkwl varmegjeievel egiwt meg indulhassanak. Az minemw lovakat es zekereket kegyelmetek az leoveo szerzamok ala szokot adni, azokat mingiarast kwlteön kwlgie ide Feyer-

Credem că aveţi cunoştinţă dumneavoastră cum că în vara trecută Haiducii, cei din Ţara Ungurească, cât şi din partea noastră, fără ştirea Înălţimii Sale Craiului Ungariei şi fără ştirea noastră, ducându-se după obiceiul lor în dregătoria lui Stadnicki în Polonia, ar fi făcut acolo pagubă. Pentru care Polonii s'au plâns de tot neamul unguresc, au strâns oaste, şi, pe cât am dat de urmă, din spre Moldova vreau să se încerce în potriva noastră. Pentru ca nici pe noi să nu ne găsească nepregătiţi, am dat de ştire tuturor Ordinelor din ţara noastră ca fiecare să fie gata. De acum vă lăsăm şi vă poruncim ca, văzând această scrisoare a noastră, să ţineţi pedestrimea din oraşul şi Ţinutul Scaunului dumneavoastră, cu mult mai bună pregătire de cum aţi trimes-o în tabăra noastră din Cluj; să o ţineţi aşa gata pentru ca, primind a doua scrisoare a noastră, plecând fără lipsă acolo unde se cere, să meargă îndată. De s'ar afla însă vre un nobil în oraşul dumneavoastră, şi aceia să fie, fiecare deosebit, gata, fără alegere de persoane, ca să poată plecà impreună cu comitatele lor. Caii şi căruţele pe care dumneavoastră obişnuiţi a le da pentru uneltele de împuşcat, pe

varra. Azeles szekereket es Colosvari instructione zerent rendelt eleseket es ahoz valo lovakat tarchia oli keszen hogi mihelt kivantatik azokat is indithassa. Azokat penig a lovakat iol tartassa addig, birhassak az utat.

acelea fără zăbavă să le trimeteţi aici, la Bălgrad. Carele de provizii şi proviziile rânduite după instrucţia din Cluj şi caii trebuincioşi la acelea ţineţi-le aşa gata, pentru ca, îndată ce s'ar cere, să le puteţi porni. Pe acei cai însă să-i ţineţi bine până atunci, ca să poată suferi drumul.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 3 novembris, anno Domini 1610.

Gabriel princeps, m. p.

[V° :] Prudentibus et circumspectis magistris civium, villicis regiis et Sedis iudicibus ceterisque iuratis civibus civitatis et Sedis saxonicalis bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis. Cito, citissime.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXCIV.

Gabriel, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti fideles, nobis sincere dilecti. Salutem et gratiam nostram. Alba-Iulia, 1610, 7 Novembre.

Az mikeppen ennek eleotte meg paranchialtuk kegyelmeteknek hogi oli kezwlettel legien valameli oraban masodik paranczioiatunk erkezik mingiarast az howa az zwksegh kiwannia kesedelem es fogiatkozas nelkwl az kegyelmetek varossara rendeltetett gialogit indithassa; hizzwk penigh hogi kegyelmetek paranchiolatunk zerent immar el is kezitette. Ezen oraban uyab hireink erkezven bizoniosson ertiwk hogi az Lengielek nem tudhattiuk Aytocz feleolle avagi Maramaros feleol reank igiekeznek es orzagunkra akarvan wtni rablani akarnak. Hadgiuk azert es paranchiolliuk is serio ez lewelwnk latvan sem orat sem napot nem varvan arra az kegyelmetek varossara rendelt gialogot az mikeppen az zamozffalwi taborunkban arra az kegyelmetek varossara rendeltwnk es limitaltunk volt anny zamutt iob kezwlettel hogi sem mint akkor jo puskassal es ne (!) dardakkal s egi zinw ruhaban mingiarast minden fogiatkozas nelkwl sub amissione capitis et bonorum zallitassa zekes heliere, az honnan az howa az zwksegh kivannia mingiarast indulhassanak.

Precum v'am poruncit înainte de-aceasta dumneavoastră, să fiţi cu aşă pregătire ca, în care ceas va sosi a doua poruncă a noastră, dumneavoastră să vă porniţi pedestrimea rânduită în oraşul dumneavoastră unde va cere nevoia, fără întârziere şi scădere; credem însă că dumneavoastră după porunca noastră i-aţi şi pregătit. Sosindu-ni în acest ceas ştiri mai nouă, înţelegem cu siguranţă că Polonii, nu putem şti din spre Oituz sau din spre Maramureş, vin asupra noastră şi vreau să lovească ţara noastră, să prade. Vă lăsăm de-aceia şi vă poruncim hotărât ca, văzând scrisoarea noastră, să nu aşteptaţi niciun ceas, nicio zi, pedestrimea rânduită în oraşul dumneavoastră, cum am hotărât şi statornicit în tabăra din Someşfalău pe oraşul dumneavoastră: tot atâţia, dar cu mai bună pregătire decât atunci, cu puşcaşi buni, şi nu cu bărzi, şi în haine de o singură coloare, îndată, fără orice scădere, supt pedeapsa pierderii capului şi a averii; şi să-i trimeteţi în cetatea de Scaun, de unde să plece îndată în ce loc cere nevoia.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 7 novembris 1610.

P. S. Az menny tafotanak, akar duffla keoz s egieb zinw tafota legien, es bogozianak is kegyelmetek zeret teheti kwlgie ide Feieryarra zamunkra zazlonak. Az arrat kegyelmeteknek megh adgiuk.

P. S. De câtă taftă, îndoită sau obişnuită, fie şi de altă coloare, şi de ciucuri, puteţi face rost dumneavoastră, trimeteţi-o aici, la Bălgrad, pe seama noastră, pentru steag. Preţul vi-l vom dà dumneavoastră.

Gabriel princeps m. p.

[V°:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae biztriciensis, et cetera, fidelibus sincere nobis dilectis. Cito, citissime.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXCV.

Alba-Iulia, 1610, 9 Novembre.

Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri cu privire la mişcările Polonilor.

Gabriel, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti, salutem et gratiam nostram.

Chiodalkozunk kegelmeteken hogi ez ideig minket semmi hirekel nem ertete az Lengielek ieovetele feleol holot evel tartoznatok. Haggiuk azert es serio paranchioliuk kegelmeteknek ez lewelwnk latvan bochiasson mingiarast bizonios meghit kimeket Moldovaba es Lengielorszagba is, kik valosagoskeppen megh lassak es megh tuggiak hol legienek az Lengielek menyszamu es minemü keszwlettel, meny kopias lehet keoszteok es ha leveö zerzammal vadnake, merre igekezetek az Oytoz feleolle vagi Maramaros feleol szandekoznak reank, avagi hogi meg tartoztanak mind ezeket es egieb bizonios hireket menteolhamareb aggion erteswnkre ieöyeon menien eyel nappal az kim, tudhassunk minden hireket, nagi vigiazasa es gondviselese legien erre kegelmeteknek, teob inteswnket es paranchiolatunkat ne varia.

Ne mirăm de dumneavoastră ca până acum nu ni-aţi dat nicio ştire despre venirea Polonilor, pe când aţi fi fost datori s'o faceţi. Vă lăsăm şi vă poruncim hotărât dumneavoastră ca, văzând această scrisoare a noastră, să trimeteţi îndată nişte spioni vrednici de crezut în Moldova şi în Polonia, cari în adevăr să vadă şi să afle unde pot fi Polonii, câţi sunt şi cu ce pregătire, câţi cu cópii (securi), pot fi între ei, şi, dacă sunt cu puşti, apoi în ce parte se silesc; din spre Oituz sau din spre Maramureş au gândul asupra noastră, sau încă se opresc. Acestea şi alte ştiri să ni le faceţi cunoscute cât mai curând, să tot umble încoace şi încolo, zi şi noapte, spionul, să aflăm toate ştirile. Să aveţi pază mare şi îngrijire dumneavoastră de spre aceasta; să nu aşteptaţi mai mult îndemn şi poruncă de la noi.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 9 novembris, anno Domini 1610.

Gabriel princeps, m. p.

P. S. Kegelmeteket gialogokat iartasson az kimsegre kik hiven eliarianak az dologba.

P. S. Dumneavoastră trimeteţi pedeştrii pentru spionaj, cari să umble cu credinţă în această afacere.

[V°:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

[V°, contemporan:] 1610, 12 November.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXCVI.

Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile ce pot căpătă ei foarte uşor din Moldova. Alba-Iulia, 1610, 27 Novembre.

Gabriel, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti, salutem et gratiam nostram.

Czudalkozunk raita hogy kegelmetek kemekett nem jartatt oda be Moldovaban holott oda keozel leven Lengiel orzagh mihelt beerne az kem mingiarast halatna bizonios hireket, kegielmeteknek volna abban io modgia. Hadgiuk azertt es serio paranczoljuk hogy kegielmetek jöyen es mennyen embere Moldovaban es vagy lez hir vagy nem lez de ide mi nekunk minden heten jrion kegelmetek.

Ne mirăm că dumneavoastră nu trimeteţi spioni în Moldova, că, fiind aproape Polonia, îndată ce ar ajunge spionul, ar şi auzi ştiri, şi dumneavoastră aţi aveă chip să aflaţi. Deci vă lăsăm şi vă poruncim hotărât ca omul dumneavoastră să vină şi să meargă în Moldova, şi, ori veţi avea ştire, ori nu, dar aici să ni scrieţi nouă în fiecare săptămână.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 27 novembris, anno Domini 1610.

Gabriel princeps, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCXCVII.

Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază bună de spre Poloni. Alba-Iulia, 1610, 28 Novembre.

Gabriel, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Cziudalkozunk raita s nem is tudgiuk mire velni hogi kegelmetek ekkedigh az Lengel orzagi hadak s allapata feleol semmifele bizonios hirekkel nem ertete, holot ez hazanak mostani igiej s naponkent valo zwksegi az vigiazast zorgalmatosban kjvannak hogi sem mint kegyelmetek ekkedigh megh mutatta. Azert hadgiuk es paranchiolliuk kegyelmeteknek serio kegyelmetek olj zorgalmatos vigiazasban legien hogi kegyelmeteknek se keowete se kymie Lengel orzagbol megh ne zwnniek hanem naponkent vagi yo vagi gonoz de giakorlatossaggal Lengel orzagbol bizonios hirekkel ertessen, hogi semmiben az mit kegyelmetekre az vigiazas dolgaban kivalkeppen biztunk megh ne fogiatkozzunk.

Ne mirăm, şi nici nu ştim ce să credem, că dumneavoastră nu ne-aţi înştiinţat cu niciun fel de ştire până acum despre oştile polone şi despre starea lor, pe când interesele de acum ale acestei ţeri şi trebuinţile-i zilnice cer paza încă mai sârguincios de cum aţi arătat-o dumneavoastră până acum. Deci lăsăm şi vă poruncim dumneavoastră hotărât ca dumneavoastră să fiţi cu aşa pază sârguincioasă ca nici trimesul dumneavoastră, nici spionul să nu conteneasca din spre Polonia, ci în fiecare zi să ni dea ştiri, sau bune, sau rele, dar sigure, din Polonia, şi în nimic din ce am lăsat pe dumneavoastră, mai cu seamă în privinţa pazei, să nu păgubim.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 28 novembris 1610.

P. S. Immar minden hadaink fen leven trombitasok is szwksegesek kegyelmetek mingiarast harom trombitast is kẅlgien seregink keoziben.

P. S. Iată, fiindu-ni toate oștile în sus, avem nevoie și de trâmbițași; dumneavoastră îndată să ni trimeteți și trei trâmbițași în rândurile noastre.

Gabriel princeps, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae biztriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis. Cito, citissime.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCXCVIII.

Alba-Iulia, 1610, 29 Novembre.

Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre nevoia de a se spioná cu privire la Moldoveni și Poloni.

Gabriel, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

Mi az oka hogj kegelmetek hirrel nem tart bennẅnket es (az mint az elött is irtuk vala) hogj nem jartat kegelmetek vigiazasnak okaiert kemeket be Moldovaban, hogj mind Moldova allapotia felol es az Lengielek felollis bizonios hirekkel tartana kegelmetek bennnẅket, az maga koniebsegerert is. Azert hagiuk megis es parancziolliuk serio hogj kegelmeteknek ieoieon s menien embere hogj ide is vagj lezen hir vagj nem gjakran jrhasson es irion kegelmetek, tugiuk az oda valo hirekhez magunkat accomodalni. Secus non facturi.

De ce nu ne țineți pe noi cu știri (precum v'am scris și înainte), că nu trimeteți pentru pază spioni în Moldova, ca să ne țineți cu știri despre starea Moldovei și despre Poloni, — și pentru ușurința dumneavoastră? Deci vă lăsăm totuși și vă poruncim hotărât să vină și să meargă omul dumneavoastră, ca și aici să ni puteți scrie des, ori veți avea știri ori nu, și să ni scrieți dumneavoastră, ca să ne știm potrivi după știrile de acolo.

Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 29 mensis novembris, anno 1610.

Gabriel princeps, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița. Archiva Orașului.)

MDCXCIX.

Alba-Iulia, 1610, 4 Decembre.

Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre nevoia pazei de către Moldoveni și Poloni.

Gabriel, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Megh ertettẅk, kegyelmetek mit irion az Moldovay allapot felöl de minthogj az megh züretkor volt (az mint kegyelmetek is iria) mostani ot ben valo allapotrul; vagion-e hadok nincz-e mind az Moldovaiaknak mind penigh Kendjnek saz Lengeleknek, arrul tudosiczon

Am înțeles ce scrieți despre starea din Moldova, dar, fiindcă aceia a fost încă pe timpul culesului viilor (precum scrieți și dumneavoastră), despre starea de acum: au oaste, n'au, atât Moldovenii, cât și Kendy și Polonii, despre aceia să ne înștiințați dumneavoastră;

kegyelmetek gjakorlatossaggal bennwnket, ieöiön s menien kegyelmeteknek embere. Az mi penigh az hadak ot letet illeti megh parancziolituk hogj onnet el ieoienek talam eddig is el ieottek, hanem kegyelmetek zorgalmatos vigiazasban leven minden heten irion nekwnk vagy lez hir vagy nem. Az oda valo vigiazast kegyelmetekre es az kegyelmetek hwsegere biztuk; ha kegyelmetek annak az Moldovai utnak megh eorzesere elegseges nem volna cziak certificallion elegseges hadat boczatunk oda, melinek be vagasara s eorzesere oly gondot visellien kegyelmetek orzagul fogjatkozast ne valliunk miatta.

adese ori să vină și să meargă omul dumneavoastră. Cât privește însă ființa oștilor acolo, am poruncit să vină deacolo, poate au și venit până acum; dar, fiind dumneavoastră sârguincios cu paza, în toată săptămâna să ni scrieți, ori va fi vre-o veste, ori nu. Paza deacolo v'am încredințat-o dumneavoastră și credinței dumneavoastră; dacă dumneavoastră nu ați fi îndestulători pentru paza drumului Moldovei, înștiințează-ne numai, și trimetem noi oaste îndestulătoare. Pentru a cărui drum tăiere și pază să purtați de grijă așa ca țerii să nu-i facem pagubă.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 4 decembris, anno 1610.

Ad mandatum Suae Serenitatis:
Io. Imreffi, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCC.

Sigismund Forgách de Ghimeș și Radu-Vodă către Bistrițeni, despre dieta ce este să se ție. Sibiiu, 1611, 19 August.

Prudentes ac circumspecti domini, nobis honorandi. Salutem et officii nostri comendationem.

A mint az generalis gyeolest Keresztien-Zighetin vighezteönk volt hogy legyen, most veszeök eszeönkben hogy puszta leven az a heli gywlesnek ighen alkolmatlan; mivel penigh az mint erttieök az Zekelisegh sem ide sem tova igazan feiet nem haitotth vezteghseghben es chendesseghben leven, im mi innen Meggyes fele megyünk az egez Szekeliseghett akarvan kirali urunk eö felsege heüseghe ala voltakeppen holdoltatni, azon vagyunk hogy az hevseghez kirali urunknak eö felsegenek tarchak es ezeket vighez veven vighezteök es rendelteök Megyessen lenny az orzagh gywlesseth ugyan ezen Augustusnak 25. napian. Kegyelmetek is azerth reghi zokassa zerinth bochiassa bizonios követit oda hogy ott egy zivel lelekkel veghezhesseök az orzagh-

Precum am fost isprăvit că adunarea obștească să fie în Crăstian, acum ne gândim că, fiind acel loc pustiu, e foarte neîndamănatec pentru adunare. De oare ce însă, precum înțelegem, Secuimea nu a plecat cu adevărat capul, nici aici, nici încolo, fiind în nemișcare și liniște, iată noi plecăm de aici spre Mediaș, voind să facem ca întreaga Secuime să se supuie credinții Înălțimii Sale Craiului nostru. Suntem cu grijă să țină la credința Înălțimii Sale Craiului nostru, și, acestea isprăvindu-le, am sfârșit și am rânduit să fie adunarea țerii în Mediaș, tot în această zi de August 25. De aceia și dumneavoastră, după vechiul obiceiu, trimeteți niște soli acolo, pentru ca în acel loc, într'un suflet și cu o inimă, să isprăvim ce trebuie pentru păstrarea țerii. Să nu-ți deslușești

nak meghmaradassara valoth. Semi ghonozra penigh innen valo el meneteleönkett nem magyaraza, legyen vigyazasban interim hogy innen Szebenbeöl kartt ne tegyenek valamikeppen. Eltesse isten kegyelmeteket.

însă prin nimic rău dusul nostru de aici; fii într'aceasta cu pază, ca de aici din Sibiiu să nu facă vre-o pagubă. Dumnezeu să vă ție.

Datum ex castris ad civitatem cibiniensem positis, die 19 augusti, anno 1611.

Radulius, Valachiae Transalpinae princeps.

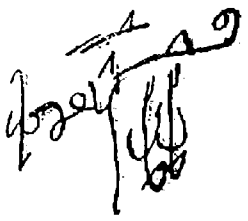

Sacrae Regiae Maiestatis iudex Curiae, consiliarius et generalis,

comes

Sigis. Forgach de Gimes, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis N. N., iudici primario ceterisque iuratis civibus regiae ac liberae civitatis Beztrecze, et cetera, dominis amicis nobis honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCI.

Sibiiu, 1611, 1-iu Octombre.

Gabriel Báthory către Ardeleni, despre sprijinul dat de Sași lui Radu-Vodă Șerban și pedeapsa acestora.

Nos, Gabriel, Dei gratia Transsilvaniae, Valachiae Transalpinaeque princeps, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera, memoriae commendamus, tenore praesentium significantes quibus expedit universis quod nos, dominorum quondam regni huius nostri Transsilvaniae principum, praedecessorum videlicet nostrorum felicis recordationis, vestigiis inhaerentes, fideles nostros et virtutis cultores iusto principalis munificentiae nostrae testimonio prosequi, infideles autem e contrario, ab infidelibus discernentes, meritorum qualitate pensitata, digna eorundem poena consuevimus afficere. Cum itaque magistri civium regii et Sedis iudices caeterique Status et Ordines civitatum nostrarum et Sedium brassoviensis, segesvariensis, megyessiensis et sabesiensis, item oppidorum pariter et Sedium saxonicalium zeredaheliensis, zazvarosiensis, uyegyhaziensis et nagy-schenkiensis ac tota Universitas Saxonum transilvanensium, excepta civitate nostra et districtu bistriciensi ac oppido et Sede Keohalom, nescitur unde mota quove consilio freta, fidei et fidelitatis suae, qua nobis tanquam legitimo suo principi firmissimo iuramenti vinculo obstricta tenebatur, immemor, partibus et factioni Sorbani Vaivodae, manifestissimi regni nostri hostis et aemuli, adhaesisset ob hocque in notam perpetuae infidelitatis incurrendo, omnia totius saxonicae Universitatis bona et iura ad nos consequenterque collationem et dispositionem nostram rite et legitime devoluta esse perhibentur et redacta, totales et integras illas tres quartas universarum decimarum quarumlibet rerum antea a pastoribus saxonicae nationis perceptas ubivis et in quibuscunque Sedibus saxonicalibus (excepto districtu bistriciensi et Sede Keohalom) confiscandum ac illam quartam partem decimarum quam antea in rationem fisci nostri accumulabant, singulis in Sedibus, civitatibus, oppidis et possessionibus in usum ecclesiastici ordinis percipiendam, dandam et conferendam duximus, prout dictas tres quartas (exceptis praedictis tribus quartis decimarum annotatarum civitatis et districtus bistriciensis ac oppidi et Sedis saxonicalis Keohalom, quorum privilegia in vigore relinquimus) in rationem fisci nostri confiscamus praesentium per vigorem. Quodcirca vobis, universis et singulis ve-

nerabilibus, reverendis superintendentibus, senioribus, decanis, pastoribus, ministris, capellanis quarumlibet Ecclesiarum praescriptarum civitatum nostrarum brassoviensis, segesvariensis, megyiesensis et sabesiensis, item oppidorum pariter et Sedium saxonicalium zeredaheliensis, zazvarosiensis, ujegyhaziensis, nagi-schenkensis ac totius Universitatis Saxonum transilvaniensium harum serie committimus et mandamus firmiter, quamvis nosque *(sic)* a modo in posterum praescriptas tres quartas dictarum universarum decimarum antea a nobis perceptas in rationem fisci nostri accumulari et libere percipi facere permittere modis omnibus debeatis et teneamini. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra cibiniensi, die prima mensis octobris, anno 1611.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MDCCII.

Ștefan-Vodă (Tomșa) al Moldovei către Bistrițeni, despre omul ce trimete la ei pentru cumpărături ale Curții. Iași, 1612, 24 Mart.

Prudens ac circumspecte domine, amice vicineque nobis semper honorande.

Bochattuk az Mihaly neweo hiweonket es Aros embereonket az kegelmedtek warosaba es kegelmedhez is ez leweleonkel nem egeb okaert, hanem az mi szwkseges ide az mi udvarunkba mindent legen szabad wasarlani az kegelmetek varasoba. Kirieok annak okaert kegelmedet mint keozel walo szomszed baratunkat hog mind oda mentiben s mind penigh wizza ieottiben legen kegelmed eretteonk minden zoval es io akarattal hozzaia az mibe kewannia kegelmedteol, azon kepen mys az kegelmed es kegelmetek szwkseges dolgaiba hogi ha meghtalal minket minden io akaratunkat es baratsagos szomzedsagunkat iggekezzeok kegelmetekhez megh mutatni azon kepen kegelmedhez is. Tarchia megh isten kegelmedet sok ideiglen io egessegben es bekesegben.

Am trimes pe credinciosul nostru și negustorul nostru anume Mihai în orașul dumneavoastră și și la dumneata cu scrisoarea aceasta a noastră, nu din altă pricină, ci pentru ceia ce este de lipsă aici în Curtea noastră, să-i fie voie să cumpere de toate în orașul dumneavoastră. Te rugăm deci pe dumneata, ca pe prietenul nostru vecin de aproape, ca, atât la ducerea într'acolo, cât și la întoarcere, să fii dumneata pentru noi cu tot cuvântul și cu toată bunăvoința în ce se cere de la dumneata. Tot așa și noi, în afacerile trebuincioase ale dumitale și ale dumneavoastră, dacă ne veți căutà pe noi, ne vom sili să vă arătăm dumneavoastră toată bunăvoința.

Datum in civitate nostra iassiensi, 24 die mensis martii, anno Domini 1612.

Amicus benevolus:

Stephanus, Dei gratia princeps ac perpetuus heres terrarum Moldaviae, m. p.

[V° :] Prudenti ac circumspecto domino N., iudici primario civitatis biztricziensis, et cetera, amico nobis honorando.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCIII.

Iaşi, 1612, 3 Maiu.

Hatmanul Stavrinos al Moldovei către Bistriţeni, despre paguba ce i s'a făcut în avere la Bistriţa.

Prudentes ac circumspecti viri, mihi semper observandissimi. Salutem ac servitiorum paratissimam commendationem.

Isten kegelmeteket kevansaga zerint valo sok jokal io zerenczjekel algia megh kegelmetek akaram ertesere adnom, ez elmult eztendeokben hattam volt Kok Ferenczj uram hazanal valamj zepetekben, aranjat ezwseot es vont aranj ruhakot ugy mint eot ezer forint ereot egy summaban, nem tudom eo kegelem mire valo gondolattyaban az lakatokat el rontvan az zepetekreol penzemet marhamot beleolle ki veotte es el tekozlotta nekem nagy karomra es fogyatkozasomra mostan jrt az en kegelmes uram eo nagsaga is az Erdelj fyedelemek eo felsegenek mellettem, hogy eo felsege igassagomat megh ertven, tegyen teorvent ne maragyuk karban, az fiamot is oda kwldeottem eo felsegehez ugyan az en kegelmes uram akarattyabol mint hogy ugyan eo nagsaga boeria az fiam is. Kegelmeteket kerem annak okaert mint io akaro uraimat kegelmetek is megh latvan az eo felsege levelet tegyen jgaz teorvent fizesse megh Kok Ferenczi azt az en karomat, ne haborgattassanak oda valo zegenj aruszemberek miatta mert az fele dologh nem io hanem kegelmetek igaziczia el, en is az en kegelmes uram igyekezem zolgalni kegelmetek. Eltesse isten kegelmeteket.

Dumnezeu să te binecuvinteze după dorinţă cu mult bine şi bun noroc. Am voit să-ţi dau de ştire că, în anii trecuţi am fost lăsat în casa domnului Francisc Kok, în nişte sipete, aur, argint şi haine cu aur în preţ de 5.000 de florini la olaltă. Nu ştiu dumnealui cu ce gând a stricat lacătele de pe sipete, mi-a luat banii, vitele *(sic)* din ele şi mi le-a prăpădit mie, spre marea mea pagubă şi scădere. Acum a scris şi Măria Sa Domnul mieu Înălţimii Sale prinţului Ardealului pentru mine, ca Înălţimea Sa, înţelegând dreptatea mea, să facă judecată, să nu rămân în pagubă. Şi pe fiul mieu l-am trimes acolo la Înălţimea Sa, tot din voinţa Domnului mieu milostiv, fiindcă şi fiul mieu e boierul Măriei Sale. De-aceia vă rog pe dumneavoastră, ca pe domnii miei binevoitori, ca şi dumneavoastră, văzând scrisoarea Înălţimii Sale, să faceţi judecată dreaptă, să plătească Francisc Kok acea pagubă a mea, să nu fie neliniştiţi din pricina lui negustori săraci de-acolo. Fiindcă astfel de lucru nu-i bun; ci dumneavoastră îndreptaţi-l, şi eu mă voiu sili să slujesc pe milostivul mieu Domn. Dumnezeu să vă ţie.

Datum ex civitate iasiensi, die 3 may, anno 1612.

Prudentibus ac Circumspectis Dominationibus Vestris servitor et amicus:

Ztaverno, Hatman generalis regni Moldaviae, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztriciensis, et cetera, dominis et amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCIV.

Iaşi, 1612, 19 Maiu.

Ştefan-Vodă (Tomşa) al Moldovei către Bistriţeni, despre buna vecinătate cu ei şi păstrarea vămii celei vechi.

Stephanus Tomsa, Dei gratia princeps ac perpetuus heres regni Moldaviae. Prudentes ac circumspecti viri, nobis honorandi. Salutem et omne bonum.

Megh hozak my nekwnk az kegelmetek levelet, melybeol megh ertenwk mit jryon kegelmetek az utat hogy kegelmetek kjtiztittatta, azt iol czjelekette kegelmetek, holot pedigh azt jrya kegelmetek, hogy nem volt kegelmetek teorvenye az, Havastfelire eorizny ha nem nekis de az kegelmetek jovaert kellene kegelmetek gondot rea viselny mivel hogy az gonoz emberek inkab zwnnenek megh es dulas foztas se az kegelmetek alat valo zegeny kereskedeo embereke ne esnek, lenne bekeseges utak, azert kegelmeteknek illik vigyazni holot az vam feleol panazol kodik kegelmetek, hogy igen nagy vamot veznek it az my orzagunkban, megh hattuk az vamosnak, hogy teobbet ne vegyen, a my az regj zokas nemis czjelekedik egyebet benne azert kegelmetek az igaz jarasbelj kereskedeo emberemet engegje jeonj be onnet az kegelmetek orzagabol hozzanak egyetmast el adny az kinelkwl it az mj orzagunban zwkeolkediunk. Eltesse isten kegelmeteket.

Ni-au adus scrisoarea dumneavoastră, din care am înţeles ce scrieţi dumneavoastră, că aţi curăţit drumul; aceia bine aţi făcut dumneavoastră. Pe când însă dumneavoastră scrieţi că nu e gândul dumneavoastră a păzi Ţara-Românească, dacă nu pentru ea, dar pentru binele dumneavoastră ar trebui să purtaţi de grijă, fiindcă oamenii răi mai curând s'ar stârpi şi răscoală, stricăciune nu ar cădea pe săracii negustori de supt stăpânirea dumneavoastră, ci ar fi drumuri paşnice. De aceia se cuvine să păziţi dumneavoastră. Pentru ce vă plângeţi de vamă, că se iea prea mare vamă aici, în ţara noastră, am lăsat vameşului ca mai mult să nu iea decât ce e vechiul obiceiu; nici nu va face altfel. De aceia dumneavoastră să lăsaţi pe adevăratul negustor al mieu să vină de acolo, din ţara dumneavoastră, să aducă unaalta ca să vândă; fără de care am fi strâmtoraţi aici, în ţara noastră. Dumnezeu să vă ţie.

Datum ex civitate nostra iasiensi, die 19 mensis maj, anno 1612.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis viris iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztriciensis, et cetera, vicinis nobis honorandis.

(Pe o foaie adausă:) Postscripta. Kegelmeteket kerywk mint io zomzedinkat, kegelmetek my nekwnk kwlgyeon puska port az arrat megh aggjuk az felet igen io neven vezzwk kegelmetekteol az Erdelj feyedelem eo felsege is nekwnk meghengette.

Postcript. Pe dumneavoastră vă rugăm, ca pe bunii noştri vecini, ca dumneavoastră să ni trimeteţi praf de puşcă: preţul vi-l vom dă. Apoi vă luăm foarte în nume de bine de la dumneavoastră; şi Înălţimea Sa prinţul Ardealului ni-a îngăduit.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCV.

Ştefan-Vodă (Tomşa) al Moldovei către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a se păstră bunele legături de vecinătate şi negoţ şi porunca dată de a se curăţă drumurile. Iaşi, 1612, 29 Maiu.

Stephanus, Dei gratia princeps ac perpetuus [haeres] regni Moldaviae. Prudentes ac circumspecti viri, nobis honorandi. Salutem et omne bonum.

Megh hozak my nekwnk az kegelmetek levelet melyet beoczjwletel veottek irtettwk az kegelmetek hozzank valo io akarattyat es io zomzedságat, kivel my nekwnk ayanlya magat, coreomest halottuk jrya kegelmetek aztis,

Ni-au adus scrisoarea dumneavoastră, pe care am luat-o cu cinste, am înţeles bunăvoinţa şi buna vecinătate a dumneavoastră faţă de noi, cu care vă recomandaţi nouă; am auzit cu bucurie că scrieţi dumneavoastră şi aceia că,

hogj az io zomzedsagnak es baratsagnak meghtartasara, kegelmetek nagj gongja es io zive vagjon kegelmetek is azt remellie my hozzank, hogj annak az io zomzedsagnak megh tartasara felette nagj gondunk vagjon es azt a remenseget feleollwnk elis higgja kegelmetek megis paranczioliuk az zel feoldre hogj vala kik onnet az kegelmetek orzagabol jeonek, igaz jarasbelj emberek, zabad jeovesek es menesek legyen nem is fogjatkoznak megh az my orzagunkban, hogj igaz embereket megh haborgatnanak kegelmet mwis kerywk es jntywk zeretettel hogy azon io akaroink legjenek mind my hozzank mind orzagunkbeli zegenseghez, az utakot is meghhattuk, hogj ki tizticzyak az zelfeoldiek lehessen zabad es io utok az kegyelmetek orzagebeli es orzagunkbeli embereknek. Eltesse isten kegelmeteket io egessegben.

pentru întreţinerea bunei vecinătăţi şi prietenii, dumneavoastră aveţi gând mare şi inimă bună. Şi dumneavoastră tot aceia să nădăjduiţi de la noi; că pentru întreţinerea acelei bunei vecinătăţi avem mare grijă. Şi acea nădejde din partea noastră să o şi credeţi dumneavoastră, şi poruncim la plaiuri ca oricine ar veni de-acolo din ţara dumneavoastră, oameni cu cale dreaptă, să aibă trecere slobodă; nici nu vor suferi cei din ţara noastră să fie supăraţi oameni drepţi. Pe dumneata şi noi te rugăm şi te îndemnăm cu iubire să ni fii de bine voitori, atât faţă de noi, cât şi faţă de sărăcimea ţerii noastre. Şi drumurile le-am lăsat să le curăţe plăieşii, ca să aibă oamenii din ţara dumneavoastră şi cei din ţara noastră drum slobod şi bun. Dumnezeu să vă ţie în bună sănătate.

Datum ex civitate nostra iassiensi, die 29 may 1612.

Stephanus princeps, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztricziensis, et cetera, vicinis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCVI.

Sibiiu, 1612, 1-iu Iunie.

Gabriel Báthory, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paguba de vite suferită de boierul moldovean Ieronim Stavrinos.

Gabriel, Dei gratia Transsilvaniae, Valachiae Transalpinaeque princeps, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis sincere dilecti, salutem et gratiam nostram.

Sztaverno Hyeronemus nevw̃ Moldovay olah boer talala megh minket jelentven, hogi ennek eleotte valo wdeokben hagiott volt Kok Ferencznek kezeben tartasnak okaert eöt ezer forintara ereo draga marhat, melliet Kok Ferencz ez ideigh megh nem advan, hanem mind elte kozlotta volna. Hadgiuk azert kegelmeteknek paranczolliuk is serio ez levelw̃nk latvan kegelmetek mindgiarast elseo teorvenj napian ez exponensnek dolgat eleö veven teorvein zerint igazicza el es az eltekozlott marhaiaert, Kok Ferencz marhaiabol s jozagabol megis contentaltassa ez exponenst.

Boierul moldovean anume Ieronim Stavrinos ne-a căutat pe noi, arătând că în timpurile de înainte de aceasta a fost lăsat în mâna lui Francisc Kok să-i ţină nişte lucruri scumpe, preţuind 5.000 de florini; pe cari Francisc Kok nu i-a dat până acum, ci i-ar fi prăpădit pe toţi. De aceia vă lăsăm dumneavoastră şi vă poruncim hotărât ca, văzând această scrisoare a noastră, dumneavoastră îndată, în ziua de 'ntâiu de judecată, luând înainte lucrul acestui pâraş, să-l îndreptaţi după judecată; şi pentru vitele prăpădite totuşi să-l mulţămiţi pe acest pâraş din vitele şi moşia lui Francisc Kok.

Secus nulla ratione facturi. Datum in civitate nostra cibiniensi, die 1 mensis iunii, anno Domini millesimo sexcentesimo duodecimo.

Gabriel princeps, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae biztriciensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCVII.

Ştefan-Vodă al Moldovei (Tomşa) către Bistriţeni, despre paguba suferită de Hatmanul său Stavrinos. Iaşi, 1612, 30 August.

Stephanus Tompsa, Dei gratia princeps ac perpetuus heres terrarum Moldaviae. Prudentes ac circumspecti viri, nobis honorandi, salutem et omne bonum.

Mivel hogj az mi Hatmanunk Sztaverno az Erdely feiedelmet eo felseget megh talaltatta mind mi magunkaltal, mind penigh maga szemeliebe fia altal, hogy Kok Ferenczteol, ki mostan kegelmetek keozert lakik az mint ertetteok, Brassoba hagiot volt bizonios szamu aranit es ruhait walami szepeteket felrontatott wolna es keoltette wolna mind, az mint az eoveon fiatal beoben megherti kegelmetek. Azert kegelmeteket kerieok mint io szomzedinkat hogy az mi megh newezet Hatmanunk eget masirol kiket megh irtunk kegelmeteknek es az mi boerunk az eo maga fia kegelmeteknek mind megh newez ti kegelmetek azokrol mind megh elegetesse az mi Hatmanunkat Sztavernot, kit kegelmetekteol mys felette nagy io akarattal wezeonk. Tarcha megh az ur isten kegelmeteket io egessegben.

Fiindcă Hatmanul nostru Stavrinos a căutat pe Înnălţimea Sa prinţul Ardealului, atât prin noi, cât şi în fiinţa lui, prin fiul său, pentru că la Francisc Kok, care, precum am înţeles, locuieşte aproape de dumneavoastră, a lăsat, în Braşov, nişte aur şi hainele lui, şi i-ar fi stricat nişte sipete şi i-ar fi cheltuit pe toţi, precum prin scrisoare (?) înţelegeţi mai pe larg dumneavoastră, de-aceia vă rugăm pe dumneavoastră ca pe bunii noştri vecini ca tot ce a spus Hatmanul, despre una-alta ce v'am scris dumneavoastră, şi tot ce vă va arătă boierul nostru, fiul său, dumneavoastră despre acelea toate să-l mulţămiţi pe Hatmanul nostru Stavrinos; ceia ce şi noi vom luà drept mare bunăvoinţă din partea dumneavoastră. Să vă ţină Dumnezeu pe dumneavoastră în bună sănătate.

Datum in civitate nostra iassiensi, 30 die augusti, anno Domini 1612.

Bonus vicinus

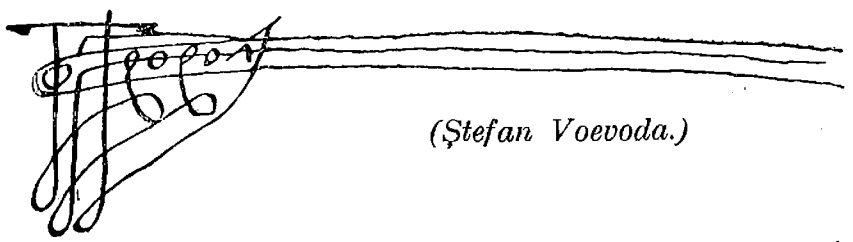

(Ştefan Voevoda.)

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris Georgio Szeoch, iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztricziensis, et cetera, vicinis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCVIII.

1612, 12 Septembre.

Radu-Vodă Mihnea, Domn muntean, încheie un tratat de alianţă cu Braşovenii, pentru a se apără de Germani, de Poloni şi de Radu-Vodă Şerban, asigurându-i-se un adăpost în cetate, pentru el şi 300 de oameni.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Iorga, *Braşovul şi Romînii;* ca vol. X din „Studii şi documente", X, p. 284 şi urm., nº 2.)

MDCCIX.

Iaşi, 1612, 25 Octombre.

Ştefan-Vodă al Moldovei (Tomşa) către Bistriţeni, despre nevoia deschiderii drumului de negoţ.

Stephanus Tomsa, Dei gratia princeps ac perpetuus heres regni Moldaviae. Prudentes ac circumspecti viri, nobis honorandi, salutem et omne bonum.

Az my wamosink adak erteswnkre, hogy kegelmetek megh eddigh az urat kj nem tiztittatta wolna, nem tuggyuk my annak az oka holot mj az Erdelj feyedelemvel eo felsegevel igaz io akaro zomzedok vagyunk, mivel pedigh immar az ur isten az Lengyelekel valo bekeseget is veghez vive, jllenek hogy az igaz kereskedeo emberek jeohetnenek s mehetnenek igy volna az kegelmetes orzaganak is job kerywk annak okaert kegelmeteket mint io zomzedunkat kegelmetek az urat tiztittassa kj had jeohessenek mehessenek az igaz jarasbelj kereskedeo emberek, igy lenne beosegh az orzágokban.

Vameşii noştri ni-au dat de ştire că dumneavoastră nu aţi fi curăţat drumul până acum. Nu ştim care e pricina, căci noi sântem adevăraţi, de bine voitori vecini cu Înălţimea Sa prinţul Ardealului. Fiindcă însă Domnul Dumnezeu a isprăvit şi pacea cu Polonii, s'ar cuveni ca adevăraţii negustori să poată trece şi merge îndărăt: aşa ar fi şi pentru ţara dumneavoastră mai bine. De aceia vă rugăm pe dumneavoastră ca pe bunul nostru vecin, să curăţaţi dumneavoastră drumul[1]. Lasă să vină şi să meargă adevăraţii negustori: aşa ar fi bielşug în amândouă ţerile.

In reliquo Prudentes ac Circumspectas Dominationes Vestras feliciter valere desideramus. Datum ex civitate nostra iasiensi, die 25 mensis octobris, anno 1612.

Ştefan Voevod.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztriciensis, et cetera, dominis et vicinis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCX.

[Câmpulung], [1612], 6 Novembre.

Petre Diacul [din Câmpulung] arată ce prădăciuni fac Polonii şi Cazacii la Cernăuţi.

† La ce[n]s[ti]tol şi mărit de D[u]mnedzău birăul de Bistrăţ[ă] şi la tot [S]fatol D[o]mneii Sale. Cătră aceasta dau ştf[ir]e d[o]mnietale, de rândul veştelor de la noi, că am îmblat până mai sus de târgol Săreatioloi de am vădzut com au ados Armeane tăiaţi de la Cernăoţi şi negoţitori de la Suceavă şi de la Sereati: au grăbito nomtea în Cernăuţi o mie de Leaşi, de i-au tăiato pre toţi omenii, şi au ars tot târgol Cernăuţii, şi au morsu înapoi la Sleatin[2]; alţii au grăbit, dzua, eră la Cernăoţi, şi

---

[1] În original e: Domn. Pisarul unguresc nu va fi auzit bine cuvântul.

[2] Sniatyn.

au loato dobitoce, şi s'au toros[1] la Cameniţ[ă], că sănto co tabăra la Cameniţ[ă]. Aceia sănto Cădzace şi şi dupre acele margini în Ţara Leşască, ce grăbescŭ de apocă dobitoce de ţara nostră. Forte este ţara în grej[ă]. Să ştiţi d[o]mneile vostre că pănă acom no să[n]to Leaşii în ţara Moldovei, că *(ştearsă o literă)* oste mare şi la noi, la Ştefăneşt[i], şis *(sic)* trimis Mărie Sa Vodă la Tătarŭ, să vie forte tare, şi vor doi (кwр дѡ̃). De aceasta dăm ştire d[o]mniitale, şi să fiţ sănătoş cu H[risto]s, adăvărŭ.

Eu, Petrea Diiaclo, scriu pace şi sănătate d[u]mnelorvostre să vă tremeaţă D[u]mnedzeu. Altă, să aveţi a creade com am scris, că-i devărato aşea. Нис Нwв. ѕ днь.

† La ce[n]s[ti]tol bîrăul de Bistreţe şi la tot [S]fatol d[u]mniisale să să deae ceastă carte co ceste. Сїѧ пишем. [=Aceasta scriem][2].

(Pecete mică, de ceară galbenă, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei,* I, pp. 30-1, nº XXXIX.)

MDCCXI.

Gabriel Báthory către Bistriţeni, despre vacile ce voieşte să cumpere în Moldova. Sibiiu, 1613, 2 Maiu.

Gabriel, Dei gratia Transsilvaniae, Valachiae Transalpinaeque princeps, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis sincere dilecti, salutem et gratiam nostram.

Magunk zamara akarvan valami feieos teheneket vasaroltatunk Moldovaban, hogy ezekbe ne is vegiek az oda walok, jm egy zolgankat is bocziattuk oda. Azert hagiuk es parancziolliuk kegelmeteknek mingjarast ez mi emberẅnk melle bizonios emberjt rendelven, kẅlgieon be es mintha magok zamara vetelve vetessen ket zaz igen zep es giermekdid valogatot borius teheneket, kiknek mingiarast haznat vehesswk es azok keozze negy igen zep zeoke bikat, az tehenek is mind zeokek legienek io gondviseles alat haitassa ki is kegelmetek jm az vaidanak is irtunk, hogj megh engegie es harminczadot s vamot se vegien rajtok, mingiarast be kẅlgon penigh kegelmetek el ne mulassa.

Voind să cumpărăm pe seama noastră nişte vaci cu lapte din Moldova, pentru ca dintr'acestea să nu iea cei de-acolo, iată am trimes şi un om de-al nostru acolo. Deci lăsăm şi vă poruncim dumneavoastră ca îndată să rânduiţi pe lângă acest om al nostru nişte oameni de-ai dumitale; trimete-i ca şi când aţi cumpără pe sama dumneavoastră; să cumpăraţi 200 de vaci cu viţei, foarte frumoase şi alese, al căror folos să li-l luăm îndată, şi pe lângă ele patru tauri bălani, foarte frumoşi, şi vacile să fie toate bălane. Cu bună îngrijire mânaţi-le în afară. Iată am scris şi lui Vodă ca să îngăduie şi să nu iea nici tricesimă, nici vamă la ele. Însă să trimeteţi îndată dumneavoastră, să nu uitaţi.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra cibiniensi, die 2 may 1613.

Az arrat adaiabul defalcalliuk kegelmetek.

Preţul îl veţi scoate din dajde.

Gabriel princeps, m. p.

[Vº:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Întors.

[2] *I* e scris mai des ε. — Pentru legăturile din acest an între Poloni şi Ştefan-Vodă Tomşa, v. *Documentele Bistriţei,* II, p. XI şi Iorga, *Studii şi documente,* IV, p. CX.— Petru Diacul scrie şi alte răvaşe (v. mai departe, la anul 1617).

MDCCXII.

1613, 12 Iulie.

Ali-Paşa Maghiaroglu către Braşoveni, cerându-li să-i sloboadă solul, pe Husein. Ceauş, şi să trimeată doi pârgari pentru sfat, arătând că, din parte-i, a oprit dintre solii lor, Marco şi Gheorghe Horváth, pe cel d'intâiu.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în Iorga, *Braşovul şi Românii*, pp. 286-7, nº 3.)

MDCCXIII.

„Teleajin", 1613, 4 August.

Ali-Paşa Maghiaroglu către Braşoveni, despre sosirea oamenilor lui de la dânşii, despre hotărârea Sultanului de a scoate pe Gabriel Báthory şi intenţia sa de a nu face pagubă nici „de un puiu de găină", îndemnând pe Sighişoreni a fi credincioşi şi „să-ş leage brăul pe doao locure".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 287-8, nº 4.)

MDCCXIV.

Lagărul de lângă Alba-Iulia, 1613, 22 Septembre.

Gabriel Báthory către Bistriţeni, despre nevoia de a se face cercetarea de orice avere în Scaunul lor.

Gabriel, Dei gratia Transsilvaniae, Valachiae Transalpinaeque princeps, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis sincere dilecti, salutem et gratiam nostram.

Hadgiuk s paranchiolliuk is kegelmeteknek serio ez levelẅnk latvan valahol vagy az kegelmetek varosaban vagy ahoz valo jozaghban ugymint az egez szekben Moldavai embereknek labas barmok vagy penzek, adossagok, ruhaiok, ezẅst, arany, marhaiok vagy penigh egieb akar mi fele jovak lezen es talaltatik, mindenẅt hẅt zerint fel kerestetven es circalvan registrumat az meny lezen ugian ezen levelwnk viveo emberteol mingiarast minekẅnk kẅlteon kẅlgie kesedelem nelkẅl.

Vă lăsăm şi vă poruncim dumneavoastră hotărât ca, văzând această scrisoare a noastră undeva, sau în oraşul dumneavoastră, sau în Ţinutul dumneavoastră, sau în întreg Scaunul, unde ar fi vite sau bani, datorii, haine, argint, aur sau orice fel de bunuri ale Moldovenilor se găsesc, în tot locul căutându-le cu credinţă şi adevărat, după catastif, câte ar fi, să ni le trimeteţi îndată, fără întârziere, tot prin acest om care vă duce această scrisoare.

Secus non facturi. Datum ex castris nostris ad civitatem nostram albensem positis, die 22 mensis 7bris, anno Domini 1613.

Gabriel princeps, m. p.

[Vº:] Prudentibus ac circumspectis primario et Sedis iudicibus, villico ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae et Sedis saxonicalis Bestercie, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXV.

Ali-Paşa Maghiaroglu către Braşoveni, despre moartea lui Gabriel Báthory şi sosirea Sultanului tătăresc, care trebuie oprit la Bran cu tunurile. 1613, 26 Octombre. st. v.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 288-9, nº 5.)

MDCCXVI.

Ali-Paşa Maghiaroglu către „căpitanul de Bran" ca să nu lase a trece, dând şi cu tunurile, pe Sultanul tătăresc, care ar „strică ţara Împăratului". 1613, 26 Octombre. st. v.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, p. 289, nº 6.)

MDCCXVII.

Ali-Paşa Maghiaroglu către Braşoveni, pentru solul lor Andreiaş, cerând a i se trimete Ioan Báthory, „cuvinte să legămu". 1613, prin Octombre (?)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 289, nº 7.)

MDCCXVIII.

Gabriel Bethlen, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre prădăciunile făcute de curtenii moldoveni şi munteni. Cluj, 1613, 11 Novembre.

Gabriel Bettlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti, salutem et benevolentiam nostram.

Ez sok rablas keozben az szegeniseghszellel budosvan az ellenseg eleot, megh ertettẅk hogi az Moldovai es Havaseli kurtansagh es egieb fele hadnepe az keossegh es szegenisegh keozzwl, a kit ereovel kenszeritesbeol el nem vehetet es nem kaphatot, sok fele allicialassal, alnaksagokkal el hitegeti es marhastolis vagi egyik, vagi masik szomszed Olah orszagba beviszi, es egieb sok insolentiakat is chielekdnek. Intwk azert kegelmeteket seot haggiuk es paranchioliuk is serio az utakra mingiarast embereket rendelven, oliakkal allasa es oli szorgalmatoson vigiaztasson effele iobagiok es egieb emberek vagi azoknak marhaiok orszagunkbol ki ne vitessenek de ebben oly gondviseles es vigiazas legien, senkit az onnan ieove embert sem penigh innet az oda meneo kereskedeo rendet es egiebeket is kik ig az iarattbeliek megh ne banchianak es az jarastol megh se tilchianak hanem szabad jeoves menes engettessek mind ket feleol valo uton iaroknak, az szegeniseg es hitegeteo es predalt marhaval meneo gonosz embereken kivẅl.

Între aceste multe hoţii adăpostindu-se cu vântul sărăciei *(sic)* înaintea duşmanului, am înţeles că curtenii Moldovei şi Ţerii-Româneşti, şi astfel de oaste, dela obşte şi sărăcime, ceia ce cu puterea, prin silă, nu li-au putut lua şi nu s'a putut căpătă, cu multe feluri de ispitire, cu vicleşuguri prind, şi, cu vite cu tot, duc sau într'însa (Moldova) sau în cealaltă ţară românească vecină, şi fac şi alte multe necuviinţe. Deci vă îndemnăm pe dumneavoastră, ba chiar vă lăsăm şi vă poruncim hotărât, ca, rânduind îndată oameni la drumuri, aşa să păzeşti şi atât de sârguincios să ai grijă, ca astfel de iobagi şi alţi oameni sau vitele acelora să nu se ducă din ţara noastră. Dar într'aceasta să fie atâta purtare de grijă şi pază, ca pe niciun om venind de acolo, nici de rândul negustorilor, care ar merge de aici acolo, şi nici pe alţi drumeţi să nu-i supere, şi de la umblet să nu fie opriţi, ci să se îngăduie trecerea slobodă a pasurilor din amândouă părţile, afară de sărăcime şi de oamenii răi cari umblă cu minciuni şi cu vite prădate.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Colosvar, die 11 mensis novembris, anno Domini 1613.

Gabriel Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie.)

MDCCXIX.

Iaşi, 1614, 12 Iulie.

Ştefan Tomşa către Bistriţeni, despre meşterii de acoperit cu ţigle şi de săpat puţuri, precum şi despre plumbul şi fierul ce-i trebuie.

Stephanus Tomsa, Dei gratia princeps ac perpetuus heres regni Moldaviae. Prudentes ac circumspecti viri et vicini nobis observandissimi, salutem ac vicinitatis nostrae benevolam commendationem.

Mostan czynaltattunk udvarunkban egy templomat, mellyet teglaval akarnank be fedny, az fele tanyto mester kellene, kj az teobbit oktatna hozza kerywk annak okaert kegelmeteket mint io zomzedinkat kegelmetek kwlgyeon egy io mestert my nekwnk kj iol tugyon az fele mesterseghez. Ollyant is egyet kwlgyeon kegelmetek az kj az czyacorvas kutaknak be hozasahoz ert mert arra is zwksegẅnk vagyon. Kegelmetekteol felette kedvesen vezzwk mint io zomzedunktol. Tuggyuk hogy az fele mesterek nelkwl kegelmetek nem zwkeolkeodik, mert elegh vagyon kegelmeteknel seot megh az zaz falukban is eleget talalny, azoknak zolgalattyokat iol megh fizettywk kegelmetekteol pedigh kedvesen es baratsagoson vezzwk. Seot ha valamybeol megh talal kegelmetek is kegelmeteknek kedve zerent czyelekdwnk, azonis kerywk kegelmeteket valamy egy nehan masa onnat es vasat is kwlgyeon my nekwnk valamit vezen kegelmetek az arraban vagy penzt vagy barmot akar mit kegelmeteknek igen iol megh fizettywk ez level viveo emberwnkel kegelmetek azokat az mestereket ha lehesseges kwlgye be.

Acum am făcut la Curte o biserică, pe care am voi să o acoperim cu ţiglă. Pentru aceasta ni-ar trebui un maistru-învăţător, care i-ar învăţà mai mult pe ceilalţi. De aceia vă rugăm pe dumneavoastră, ca pe un vecin bun, să ni trimeteţi dumneavoastră un maistru care s'ar pricepe bine la meseria sa. Să ni trimeteţi şi unul de aceia cari se pricep la aşezarea fântânilor, având nevoie şi de unul ca acesta. De la dumneavoastră, ca de la un vecin bun, primim foarte bucuros. Ştim că dumneavoastră nu duceţi lipsă de astfel de meşteri, pentru că aveţi dumneavoastră destui, ba chiar şi în satele săseşti se pot găsì destui. Slujba lor o plătim bine, iar îndatorirea d-voastre o primim cu plăcere şi prietenie. Ba, dacă d-voastră ne veţi rugà pentru ceva, facem după voia d-voastră. Afară de aceia, vă mai rugăm pe d-voastră a ni trimete câteva măji de plumb şi fier, iar drept preţ să luaţi d-voastră sau bani, sau vite: orice, vă plătim d-voastră foarte bine. Prin omul care duce scrisoarea aceasta să ni trimeteţi pe aceşti meşteri, dacă e cu putinţă.

Interim Dominationes Vestras quam diutissime, feliciter valere desideramus. Datum ex civitate nostra iasiensi, die 12 iuly, anno millesimo sexcentesimo decimo quarto.

Stefan Voevod.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztriciensis, et cetera, dominis et vicinis nobis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXX.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre fierul rămas la Suceava. Oradea-Mare, 1614, 24 Novembre.

Gabriel Bethlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et favorem nostrum.

Minthogi az mely vasat Moldvaban be küldeöttunk volt aztt mind el nem adhattak hanem szaz eöt arany arat Zuczivan kelletet abban hadni, kiröl valo ravas az ott leveö polgarotoknal vagion. Kegyelmeteknek hadgiuk es parancziolliuk is ez levelünk latvan mindgiarast küldgie Moldvaban bizonios megh hitt emberet, ki ott az vasat eladvan hozza ki mi kezünkben az arrat.

De oare ce fierul care-l trimesesem în Moldova nu l-au putut vinde tot, ci a trebuit să-l lase în Suceava cu preţ de 105 florini de aur, despre care este răvaş la cetăţeanul vostru de acolo, vă încredinţăm şi poruncim dumneavoastră ca, văzând scrisoarea noastră, să trimeţi îndată un om credincios în Moldova, care, vânzând fierul acolo, să-i aducă preţul în mânile noastre.

Secus non facturi. Datum ex arce nostra Warad, die 24 novembris, anno Domini 1614.

Gabriel Bethlen, m. p. *Caspar Beöleöny, m. p.*

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXXI.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre argintul ce a primit şi vânzarea de fier. Alba-Iulia, 1614, 29 Decembre.

Gabriel Betthlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et favorem nostrum.

Veottẅk az kegelmetek levelet, kiben valo irasat mind rezeiben beösegesen megh erttven, hog poroncziolatunk szerent az huzon eött ghyra ezüsteött, kireöl quietantiankot is ki attuk ide bocziatott attiaffiainak es hogi Moldovai hirekkel is tizti szerent ertet bennẅnket kegelmetekteöl kedvesen ueottẅk. Ennek utanna is abban az helyben vigiazasban leven, ha mi oly birei leznek adgia tudasunkra. Az mi az vas dolgat illete mi nekẅnk annak eladasara gondunk lezen.

Am primit scrisoarea dumneavoastră, pe care înţelegând-o cu prisosinţă, în toate părţile ei, că, după porunca noastră *(sic)*, cele 25 „ghire“ de argint, despre care am dat chitanţă, le-am dat oamenilor voştri trimeşi aici, şi am luat cu plăcere cunoştinţă că ne-ai cinstit şi cu ştiri din Moldova. Drept aceia, luând seamă în locul acela, să ni aduci la cunoştinţă dacă vor fi oarecare ştiri. Ce priveşte treaba fierului, ne vom îngriji de vinderea lui.

Bene valeant. Datum in civitate nostra albensi, die 29 decembris, anno Domini 1614.

Gabriel Bethlen, m. p. *Caspar Beoleony, m. p.*

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXXII.

Cluj, 1615, 17 Iunie.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre un om al lui Francisc Koch, dăunătorul lui Stavrinos Hatmanul.

Gabriel Bettlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte, salutem et favorem nostrum.

Ez elmult napokban fogattuk vala megh Koch Ferencznek egi Olasz Mihali nevẅ szolgaiat kit ismet mellettẅnk leveo nemely hiveinknek teorekedesere el is bochiattattunk vala, ugi ertewk most ot Makkodon az kegelmetek joszagaban vagion. Haggiuk es paranchioliuk kegelmednek serio es levelẅnk latvan mingiarast fel kerestetven vagi ot Makkodon vagj egieb helïen az kegelmetek birtoka alat vagi joszagaban leszen embert rendelven melleie io gondviseles alat kwltest kwlgie hozzank ide Colosvarra.

În zilele trecute am primit o slugă a lui Francisc Koch, anume Francisc Olasz, pe care iarăşi l-am trimes după stăruinţa unor credincioşi cari sunt pe lângă noi. Aşa înţelegem acum că este în Mocod, pe moşia dumneavoastră. Te încredinţăm şi poruncim Milostivirii Tale ca, văzând scrisoarea noastră, să-l căutaţi îndată, sau acolo în Mocod, sau în alt loc de pe moşia d-voastră; dându-i un bun îngrijitor, îndată să-l trimeteţi la noi, la Cluj.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Colosvar, die 17 iuny, anno Domini 1615.

Gabriel Bethlen, m. p. *Caspar Beoleony, m. p.*

[Vo:] Prudenti et circumspecto Georgio Frank, iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

Cito, cito, cito, cito, citissime.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXXIII.

Făgăraş, 1615, 4 Novembre.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre luptele din Moldova şi nevoia de a se tăià drumurile.

Gabriel Betthlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis sincere dilecti, salutem et favorem nostrum.

Cziak zinten ez nap adak ertesünkre, hogi az Lengiel had Moldvaban menven, az Vaida elötteok hatra alvan Havasalfelde sziliben szallot volna. Holott azertt effele szomzed orzagokbeli indulatokat embernek segetsegre nem illik venni es ki tudgia ebbol mi kovetkezhetik, kegelmetek hadgiuk es paracziolliuk is serio ha fejeteket szeretitek mindgiarast Rudnabania fele feolküldven az utakot szoroszakot mindenüt be vagassatok, annak felette bizonios postatokat szinten odu be Moldvabanis be kuldven, szorgalmatosan tudakozzatok megh az Lengiel meny szamu mj aka-

Tot în aceiaşi zi ni-au adus la cunoştinţă că, oştirea polonă mergând în Moldova, Voevodul, retrăgându-se dinaintea lor, s'ar fi coborât la hotarul Ţerii-Româneşti. Pentru că nu se cuvine ca omul să iea în ajutor astfel de porniri în ţeri vecine, căci cine ştie ce poate să urmeze din aceia, vă dispunem şi vă poruncim hotărât dumneavoastră, dacă vă e dragă viaţa, să trimeteţi îndată spre Baia Rodnei, tăind pretutindeni drumurile şi pasurile. Afară de aceia să trimeteţi anume un cercetaş al dumneavoastră în Moldova, cu sârguinţă, ca să ştiţi cât de mulţi sunt Polonii, care e

rattia es igiek zethi miczioda vajdafi vagion velik es kiczioda eleottuk jaro es azt is ha vagione magiar velek avagi ninczen melinek menteol hamareb bizonioson vegere menven felole minket ejel nappal tudoscziatok. Egieb keppen is pedigh kimentek es minden fele valo postaitok altal szorgalmatoson vigiazzatok.

planul şi năzuinţa lor, care Voevod e cu ei, cine-i în frunte, şi aceia: este Ungur cu ei, sau nu-i; despre care aflând cât mai în grabă, cu sârguinţă, să ne încunoştiinţaţi pe noi, zi şi noapte. De altfel aveţi să ieşiţi şi să păziţi cu sârguinţă în toate părţile prin poştele voastre.

Secus non facturi. Datum ex arce nostra Fogaras, die 4 novembris, anno 1615.

Gabriel Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

Cito, cito, cito, cito, cito, cito, [cit]issime.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXXIV.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre veştile trimese de ei cu privire la lucrurile din Moldova. Alba-Iulia, 1615, 20 Novembre.

Gabriel Betthlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens et circumspecte, fidelis nobis sincere dilecte, salutem et favorem nostram.

Hogy az Moldovai allapot feleol kegelmed minket levele es bizonios postaia altal paranczolatunk szerent bizoniossa teot, azt ighen iol chelekedte, kedvesen vezzẅk. Immar hizzuk hogy ollian ket ellenseges fenallo hadak egymas melleol ẅtetlen el nem menneke. Intiẅk azert seot hadgiuk is kegelmednek ennek utanna is szẅntelen kemeket boczatvan minden oda be valo allapotokra es hirekre felette szorgalmatos gondgia es vigiazasa legien, ha mit olliatt erthet pedigh arol minket mindgiarast kesedelem nelkẅl tudosiczon.

Foarte bine aţi făcut, şi am primit cu plăcere, că ne-aţi asigurat după porunca noastră despre starea Moldovei, prin scrisoarea dumneavoastră şi prin poştă. De acum credem că cele două oştiri duşmane care stau faţă în faţă nu pot să se depărteze fără a se bate. Deci vă facem luători de seamă, ba vă lăsăm chiar, în urma acesteia, să trimeteţi neîncetat spioni şi să aveţi grijă şi pază cu sârguinţă pentru toate stările si ştirile de acolo, şi, dacă auziţi ceva, să ni aduceţi îndată la cunoştinţă, fără întârziere.

Secus non facturi. Datum in civitate Alba-Iulia, die 20 novembris, anno Domini 1615.

Gabriel Bethlen, m. p. *Simon Pechi, m. p.*

[Vo:] Prudenti ac circumspecto Georgio Frank, iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fideli nobis sincere dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXXV.

Alba-Iulia, 1615, 26 Novembre.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre ştirile din Moldova.

Gabriel Bethlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et favorem nostram.

Veottẅk az kegelmetek levelet, melibeol mit irion minekünk Moldovanak es az Waidanak mostani allapattiarol erttiük, es noha nekünk is az oda be valo hirekre es orszagunk szelire hatarira nem keves vigiazasunk gondviselesünk vagin. Mind azaltal mivel hogi kegelmetek is keozel leven oda Moldovaszelihez vigiazasban vagion es tizti hivatallia szerent nekünk e fele dolgokat hireket ertesünkre aggia kegelmetekteol io neven vezzük. Es inttiük kegelmeteket seott haggiuk is ennekutanais e fele io gondviseleoseteol es vigiazasatol megh ne szünniek s ha mi oli dolgokat erthet az oda be valo allapatokrol, mellieket nekünk is tudnunk ertenünk kelletik sietseggel aggia ertesünkre. Az minemü salvus conductust teöllünk kivant kegelmetek azt megh keszen megh küldeöttük.

Am primit scrisoarea dumneavoastră, din care am înţeles ce ni-aţi scris nouă despre stările de acum ale Moldovei şi Voevodului, cu toate că nici noi nu avem puţină pază pentru ştirile de acolo şi pentru hotarele şi margenile ţerii noastre. Cu toate acestea şi dumneavoastră, fiind pază aproape de hotarul Moldovei, şi în urma slujbei, ni daţi ştire despre astfel de lucruri şi veşti, pe care dela dumneavoastră le luăm în nume de bine. Vă atragem luarea aminte, ba poruncim chiar, în urma acesteia, să nu încetaţi cu o astfel de bună grijă şi pază, şi, dacă veţi înţelege ceva despre stările din lăuntru de acolo, pe care şi noi trebuie să le ştim şi înţelegem, să ni le aduceţi răpede la cunoştinţă. Care pas dumneavoastră l-aţi dorit de la noi, pe acela l-am şi trimes gata.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 26 novembris 1615.

Gabriel Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXXVI.

Cluj, 1615, 3 Decembre.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre lupta dintre cei doi Domni în Moldova. Alexandru Movilă şi Ştefan Tomşa.

Gabriel Betthlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis sincere dilecti, salutem et favorem nostram.

Thordarol megh indulvan Coloswar fele valo utunkban 2. die decembris adak megh az kegelmetek levelet kibol elobbi paranczioiatunk szerint Moldovara valo vigiazasat es hireknek is bizonioson valo megh tudasatt hogj lattiuk es ertiẅk kedvesen vöttẅk kegelmetektol, az mi nezi a Moldovaj valtozast mar affelöl egiebektolis informaltattunk voltt, az ket Vaida közt valo veszekedesben

Plecând din Turda spre Cluj pe drumul nostru, la 2 Decembre, am primit scrisoarea dumneavoastră, din care văzând şi înţelegând paza Moldovei cea după porunca noastră de mai înainte, şi cercetarea sigură a veştilor, le-am primit cu plăcere de la dumneavoastră. Cât priveşte schimbarea din Moldova, despre aceia am fost înştiinţaţi şi de aiurea: cum va dispune Împăratul cel puternic în

az hatalmas cziaszar mikeppen disponallion minekẅnk arra igen keves gondunk, eo hatalgam melliket haggia heliben s mellyket nem, nem mi akaratunkon all, de az ur isten minekẅnk bekessegẅnket megh tartvan, az eo veszekedö dolgokat mi nem igazgatthattiuk, ennek utanna is kegelmetek sotenj vigiazasban es halgatasban legien, ha valamelj felöl valami hirt hall eyel nappal mi nekẅnk adgia tudasunkra.

cearta dintre cei doi Voevozi, avem foarte puţină grijă: pe care îl va lăsa la locul său, la putere, şi pe care nu; nu atârnă de voinţa noastră. Dar, ţiind Domnul Dumnezeu pacea pentru noi, nu putem îndreptă lucrurile lor de ceartă. Şi după aceasta să fiţi dumneavoastră în pace şi în tăcere. Dacă veţi auzi oarecare ştire de undeva, să ni-o aduceţi la cunoştinţă, zi şi noapte.

Bene valeant. Datum in civitate nostra Coloswar, die 3 decembris, anno Domini 1615.

Gabriel Bethlen, m. p. *Caspar Beoleony, m. p.*

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bisztriciensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXXVII.

Grigore şi Petrea Diacul către Bistriţeni, cu asigurări că nu e primejdie de oaste. 1616 [1].

† Eu Gligor[e] şe Petrea Deacol scriem pace şe sănătatee la priiatinol nostru, la birăulu de Bistreţ[ă] şi la tot Sfatol dumnietale. Cătră ceasta mulţemim de ce[n]st[e] dumnelo[r]vostre. Dămo-vă şt[ir]e dumnelu[r]vostre să n'aveţ nece o grije pre de cătră noi, că no sănt oşte necăiure pre aprope; că, de am şte noi, am da ştere dumnelorvostre: com am grăit cătă dumnievostră, să aveţ nedeajde pre noi; păr u[n]de vom costa, întru tot vom nevoi să vă dăm ştere de ce vom şte detr'acocea. Voi încă să no ne u[i]taţe pre noi. Să şteţ că adevărat covânt vă sponemŭ, să n'aveţe nece o greje de[nt]r'acoce, că oşte no sănto pre de cătă Suceavă, că le-amŭ şte noi. Noi încă ne rogăm dumnelorvostre să ne tremeateţe de ce-ţe şte de aceale oşte. Forte să crea[de]ţ cu adevărat com v'a[m] scres. Şi să fiţe sănătoş, adevăr.

[Vo:] † La mâna birăului de Bistreţ[ă] să să deae.

(Pecete mică, de ceară verde, goală.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 32-3, no XLII.)

MDCCXXVIII.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre Ioan Kornis pe care-l trimete la Radu-Vodă Mihnea. Alba-Iulia, 1616, 26 Ianuar.

Gabriel Bethlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et favorem nostrum.

Magunk es orszagunk dolgaiban bochiatottuk az mi vitezleö hiwünket es udwari zolgankat Kornis Janost Moldovaba Mihnye Raduly hawaselfeoldi es Tompsa Istvan vaydahoz es az vellek

Am trimes în afacerile noastre şi aleţerii pe credinciosul nostru viteaz şi aprodul nostru Ioan Kornis în Moldova, la Radu Mihnea al Ţerii-Româneşti şi la Ştefan-Vodă Tomşa şi la Serdarul

[1] După indiciile de datare ale scrisorii următoare.

valo Zerdarhoz Ibrahim-Passahoz. Haggiuk azert kegelmeteknek es paranchiolliuk is ez lewelwnk latván mingiarast minden kesedelem nelkül adgion harom oly lowast melleje, kik az hawason altal az uthakat iol tudvan, bekeseges uthon keserhessek altal az Vaydakoz.

Ibrahim-Paşa, care este cu ei. Deci vă lăsăm şi vă poruncim chiar ca, la vederea acestei scrisori, să-i daţi fără întârziere trei călăreţi, cari, ştiind bine drumurile prin munţi, să-i poată însoţi cu pace până la Voevozi.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 26 mensis ianuarii, anno Domini 1616.

Gabriel Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario, villico ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXXIX.

Petrea Diacul şi Grigore de Câmpulung către Bistriţeni, despre aşezarea în Scaun a lui Ştefan-Vodă Tomşa şi luarea de Turci a lui Alexandru-Vodă Movilă [1]. 1616, Februar-Mart (April).

† Eu Petrea Deiacol şi Gligor[e] de Căm[pu]lungo scriem pace şi să[nă]tate la domnesa, la birăul de Bistriţe şi la tot [S]fatol d[u]mneesa[le]. Dăm ştire d[u]mnelorvostre că au fogit Leaşii de[n] ţară, şi au [în]trat Ştefan-Vodă, şi au fost în Iaşi la Scauno, şi[-i] să esă spre Ţăra Leşescă co Montea[ni] şi co Tătară[i]. Eră Al[e]xa[n]dru-Vodă au trecot Nestrul de ceae parte; eră, de rod[u] lui [2], i l-au fost oprinto în Co[t]nariu, şi i-au dus la Ştefan-Vodă; ce no pontem şte nice noi ce au făcunto cu dăşei, că no ne-au venit noo Vorneců, să ştim bine; ce, când va venè, noi vom da ştere domnel[or]vostre, că va venè Gligor[e] la Sem-To[de]r [3]. Până ato[n]ce vom ştè şi mai bine. Şi să fiţ sănătoş adevă[rat].

† Пис Петрѧ Ди[а]кѹлѹ, и Дѣлгонполѣ [a scris Petrea Diacul şi la Câmpulung].

(Pecete neinteligibilă, peste hârtie.)

[Vo:] La birăul de Bistriţe dee-[să] ceastă carte и здравствити ѡ гⷭ҃, амин [=şi să fiţi sănătoşi de la Domnul, amin].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 32, no XLI.)

MDCCXXX.

Ştefan Kakony către Bistriţeni, despre nevoia de oştire şi stăruinţele lui Alexandru-Vodă Movilă de a fi sprijinit la Poartă. Gurghiu, 1616, 11 Iunie.

Generose, prudens et circumspecte domine, amice, vicine mihi observandissime, et cetera. Servitiorum meorum semper paratissima commendatione praemissa.

---

[1] Datare după aceste fapte. V. *Studii şi documente*, IV, p. CXXII; *Doamna lui Ieremia-Vodă*, în „Analele Academiei Române", XXXII, p. 1043.

[2] [illegible]

[3] [illegible]

Kyvanok az uristenteol minden jokatt kegyelmednek boldogul megh adathny. Chyak erreöl kelletek kegyelmedet megh talalnom, mintthogy urunk eo nagysaga kegielmes akarattiabol azzonyonk eo nagysaga mellett kelletek maradnom es ez elmult napokban Dewarol Feyerwarra jeowen eo nagysagaval, onnan Lippatul sok jo hireket ira eo nagysaga mind maga allapattia s mind az Magiar orzaghi állapatt feleol, annak felette Gyereofi Janos es Mikola Janos uramek is io hirekkel taplalvan azzonyonkatt eo nagysagath es engemet is az Magiar orszagy allapatt feleöl. Igy az jo hirekhez bizwan jeowek ide Georgenbe hazam nepe megh latogatasara ugy hogi it semmit nem kessem hanem ismet viszza syessek menny Feyerwarra. Tegnap dellyest hogy Vasarhelyet el erem latam hogy ismet igen megh rezzentenek ide az emberek es wy hir erte eoket, hogy az Homonnaj uram es Raduly Vaida haday megh indoltak volna. Nem tudom onnat hallya es erthy az feold nepe az sok gonoz wy hireket, hogi illyen gyakorta megh futamodnak nyavaliasok. Azertt uram tudom hogy kegyelmeteknek is vagyon gongia magara es szorgalmatos az hyrek tudokozasaban (az mint illik is lenny az allapathoz kepest), kegyelmedet kerem szeretettel ha my hirey wadnak kegyelmeteknek iria megh kegyelmed en nekem is ugy az mint erthi kegyelmed, hogy ha leszzen valamy igaz ez mostany wyonnan tamadott hirben. En is menteol hamarab mehessek Feyerwarra, mert szandokom ugyan ninchen tovab az itt valo mulatasomra harom napnal. De ha valamy oly hirt erthetek egi napot sem mulatok hanem menten megyek eyel nappal eo nagysaga melle. Azertt kegyelmed irion megh mindeneket az miket kegyelmed ertett hogi tuggiam ahoz kepest accomodalnom magamatt. Ez utann is pedigh uram ha kegyelmed valamitt ollyatt erthett siettseggel ertesere aggia kegyelmed azzonionknak eo nagysaganak es ennekem is. Kegyelmed Feyervaratt talaltathattia eo nagysagat, en is chak az kegyelmed lewelet varom megh, mingiart indulok is-

Îţi doresc tot binele dumitale cu norocire de la Dumnezeu. Numai despre aceasta am trebuit să te înştiinţez pe dumneata fiindcă am trebuit să rămân, după voinţa milostivă a Măriei Sale Domnului nostru, lângă Măria Sa Doamna noastră, şi, venind în zilele trecute din Deva la Bălgrad cu Măria Sa, de acolo, din Lipova, a scris multe veşti bune, atât despre starea sa, cât şi despre starea Ţerii Ungureşti; afară de aceia mai nutrind cu veşti bune şi domniile lor Gyeröfi János şi Mikola János pe Măria Sa Doamna noastră şi pe mine despre starea Ţerii Ungureşti, aşa, încrezându-mă în veştile bune, vin aici în Gurghiu pentru a cercetă pe ai miei, aşa ca să nu întârzii aici de loc şi să mă grăbesc a mă întoarce iarăşi în Bălgrad. Ieri la amiazi, cum am ajuns în Oşorheiu, am văzut că oamenii iarăşi s'au speriat aici foarte şi a ajuns la ei vestea că dumnealui Homonnay şi Radu-Vodă s'au pornit. Nu ştiu de unde aude poporul acela multele ştiri rele, că aşa de des se împrăştie săracii. De aceia cred, domnule, că şi dumneata ai grijă de dumneata şi eşti sârguincios în căutarea veştilor (precum se şi cuvine a fi, după starea dumitale). Te rog pe dumneata cu iubire, dacă ai avea oarecare ştiri, să mi le scrii dumneata mie şi cum socoţi, de va fi ceva adevărat în ştirile acestea venite din nou. Şi eu aş merge cât mai în grabă la Bălgrad, pentru că nu am de gând să petrec aici mai mult de trei zile. Dar, dacă aş află o ştire ca aceia, nu mai stau nici o zi, ci îndată merg, zi şi noapte, la Măria Sa. Deci să scrii dumneata tot ce vei află, ca să ştiu şi eu să mă potrivesc după aceia. Şi, după aceasta, dacă vei mai află dumneata aşă cevă, să le aduci la cunoştinţă grabnic principesei noastre, Măriei Sale şi mie. Dumneata o vei găsi pe Măria Sa în Bălgrad, şi eu aştept numai scrisoarea Măriei Tale, şi îndată plec la Măria Sa. Altă veste nu-ţi mai pot scrie dumitale decât că aşa cred cum că până acum s'au predat cei din Lipova Măriei Sale, pentru că în Lunea trecută [= 6 Iunie] au dat cuvânt că supt anume conditii predau cetatea Măriei Sale. Solii lui

mett eo nagysagahoz. En kegyelmednek egyeb hirtt nem irhatok hanem azt itelem hogy eddigh megh attak magokatt az Lippayak eo nagysaganak, mert meegh ez el mult hettfeön szott attak volt ki, hogi bizonios conditiok alatt megh aggiak az varatt eo nagysaganak. Az Moldoway Sandor Waydanak feo Keowethy meninek az Portara, urunkhoz eo nagysagahoz es az orzaghoz is felette nagi szeretetet mutattia eo nagysaga es felette instal eo nagysaganal feo keowethi altal hogy eo nagysaga intercedallion az Portanal mellette. Tarcha megh isten kegyelmedet sokkaigh io egessegben.

Alexandru-Vodă Moldoveanul au mers la Poartă, şi către Măria Sa principele nostru şi către ţara arată foarte mare dragoste Măria Sa, şi roagă cu stăruinţă prin solii săi pe Măria Sa ca Măria Sa să mijlocească pentru el la Poartă. Să te ţie Dumnezeu pe dumneata mult timp în bună sănătate.

Datum ex arce Georgeny, die 11 iunii, anno 1616.

Generosae, Prudentis et Circumspectae Dominationis Vestrae servitor et amicus vicinusque paratissimus *Stephanus Kakony de Vittka.*

[Vo :] Generoso, Prudenti et Circumspecto domino Georgio Frank, iudici primario civitatis Besztercze, et cetera, domino a nico vicinoque mihi semper observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXXXI.

Cluj, 1616, 20 Iulie.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre înaintarea sa către Moldova pentru luptele de acolo.

Gabriel Betthlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et favorem nostrum.

Mivel hogy az hatalmas Teöreök chiazarnak ereös paranchiolattia erkezven hozzank Moldova fele kelletik mennẅnk es hadainkat forditanunk. Igy istennek kegyelmebeöl holnap innen taborunkal megh is indulunk. Kegyelmeteknek hadgiuk es serio paranchioliuk hogy minden kesedelem nekül bizonios megh hitt kimyt bochiatvan Moldovaban, minden oda valo hireknek igiekezzek zorgalmatosan vegere menny es minden kesedelem nekül eyel nappal utannunk kwldven erteswnkre adni. Holot penigh ertiẅk Serban Vaidanak is Moldovaban valo meneset mellette leven az my innen ky futot aruloink is azoknak is ott leteknek zorgalmatoson vegere menni es ott ben Sorban az Lengiel hadak is my allapattal legienek es hol. Az utakra penigh mindenẅt ugy vigiaztasson, hogy ha valami keppen azokat az hadakat megh kezdenek futamtatni es erre ta-

De oare ce a sosit la noi puternica poruncă a marelui Împărat turcesc, va trebui să poruncim şi să ni îndreptăm oastea către Moldova. Şi aşă, din mila lui Dumnezeu, şi plecăm mâne de aici cu tabăra. Vă lăsăm şi poruncim cu hotărâre ca, trimeţând în Moldova fără nicio întârziere o iscoadă, să năzuiască cu sârguinţă a află toate ştirile de acolo şi, trimiţându-le zi şi noapte fără întârziere, să ni le aducă la cunoştinţă. Într'aceia am înţeles şi întrarea lui Şerban-Vodă în Moldova, fiind cu el trădătorii noştri, cari au fugit de aici: să ştiriciţi cu sârguinţă, unde se află acolo şi în ce stare se află oştile polone. Iar drumurile pretutindeni aşă să le păziţi, ca, punând noi în oarecare chip pe fugă acele oşti, şi ar ajunge să fugă pe aici, să trimiteţi la noi îndată pe oricine ar prinde dintre ei. Nu numai pe acolo să grijească, ci şi în alte părţi,

lalnanak bennek futni valakiket bennek megh kaphat mingiarast hozzank külgie. Nem chiak egy uton penigh hanem egiebẅtt is valahol oda fele my utat tudhat zorgalmatoson vigiaztasson, hogy ha futamast vennenek erre ellensegink ell ne szaladhassanak, mert ha kegyelmetek ez ellen chielekezik bẅntetesẅnnket el nem kerẅli.

pe unde ştie că duce drumul spre noi. Că, dacă s'ar adăposti încoace duşmanii noştri, să nu ni scape. Pentru că, dacă lucraţi dumneavoastră împotriva noastră, nu veţi încunjură pedeapsa noastră.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Colosvar, die 20 iulii, anno 1616.

Gabriel Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae biztriciensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXXXII.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre înfrângerea Movileştilor, prinderea lui Alexandru-Vodă, a fratelui său Bogdan, a Doamnei Elisaveta, de Schender-Paşa şi despre oprirea lui acolo, la hotar, de aceste ştiri.

Lagărul de dincolo de Breţc, 1616, 8 August.

Gabriel Betthlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis sincere dilecti, salutem et favorem nostrum.

Hogy kegelmetek bennẅnket az Moldovai allapotok feleol paranczolatunk szerent tudositot kegelmetekteol io neven veottwk. De nekẅnkis ez mai napon Moldovabol minden bizonios hireink erkeztenek tudnillik az Zkender-Passa eo nagsaga hadai az lengiel hadakkal ez elmult zeredan egyben erkezven mind eo magat Alexander Vaidat eoczet, anniat es Korecz kinek is feleseget hadaynak minden szinevel eggiẅt elfoghvan, az teobbit kit le vagták, kik el futtatták, mely dolgon mys nem keveset busultunk, hogy anni kerezteny lelkek egyszersmind pogan kezeben esven, ollian nagy veletlen vezedelem talaltaeoket. Kegelmetek ennek utannais minden bizonios hirekkel eltessen bennẅnket mind onnan kivwl Magyarorszagh feleol s mind pedigh egiebẅnnet az honnan mit olliat erthet. Mys istennek kegelmessegebeol ide Moldova szelieben erkeztẅnk holnap Tatroshoz akartunk hadainkal szallani ha ez hirek ne erkezzenek.

Am luat în nume de bine de la dumneavoastră că ni-aţi făcut ştire despre stările moldoveneşti, după porunca noastră. Dar şi nouă astăzi ni-au sosit ştiri sigure din Moldova, că, adecă, sosind oastea Măriei Sale lui Schender-Paşa, Miercurea trecută [=3 August], faţă cu oastea polonă, au prins atât pe Alexandru-Vodă, pe fratele lui mai mic, pe mama lui, cât şi pe soţia lui Korecki, cu toată fruntea oştirii lui; pe ceialalţi, pe unii i-au tăiat, pe alţii i-au pus pe fugă: ceia ce şi nouă ni-a făcut nu puţină supărare, că pe atâtea suflete creştine, căzând în mânile păgâne, le-a ajuns o primejdie neaşteptată. Dumneavoastră şi după aceasta să ni împărtăşiţi toate ştirile sigure, atât de acolo, de afară, de spre Ţara Ungurească, cât şi de aiurea, de oriunde ar înţelege. Şi noi din mila lui Dumnezeu am ajuns aici, la hotarul Moldovei, iar mâne aveam voie să pornim spre Trotuş cu oastea noastră, dacă nu ar fi sosit aceste veşti.

Bene valeant, nec secus faciant. Datum ex castris nostris ultra Bereczk positis, die 8 augusti, anno Domini 1616.

Gabriel Bethlen, m. p. *C. Beoleony, m. p.*

[V°:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXXXIII.

1616-31 [1]. Stareţul Teodosie şi soborul de la Voroneţ către Bistriţeni, despre „chelciugul" păgubit de Atanasie episcopul de Roman.

† Smeritul preutul Theod[o]sie egumenul şi tot smeritul săbor de sf[ă]nta mănăstire de Voroneţ scriem de la m[i]l[o]stivul Domnul Dumnedzeu multă pace şi viaţă şi sănătate priiatinilor noştri cei dulci şi iubiţi, anume birăul (бирѣл) de Bistriţă de oraş şi a toţi domni. Şi dup' acia dăm ştire domnilor vostre cum am înţeles şi ştim c'au avut pagubâ c[in]stitŭ mai marele părintele nostru Athanasie ep[i]sc[o]pul de Roman de cătăva samă de chelşug, cum şti ţara totâ: întâe Domnul şi alţi Vlădič şi toţ boiari. Deač amŭ înţeles că s'au aflat acel nepreitor ci-au făcut acia pagubă şi[-i] în mâna domnilor vostre. [Cer restituţie. Vor fi răsplătiţi] printru ce, că Sf[i]nţiia Sa iaste părinte, om bun, de-l ştiu domni şi boiari şi totă ţara, şi are c[in]sti mare... Cădem cu fia[ţe]le la viardele pământŭ înaintea domnilor vostre şi ne rugăm să faceţ bine (бѣне) şi prentru voia nostră să nu să oprească bucatele acelui c[in]stitŭ părinte. [De observat: „de va hi şi va spure"].

[V°: Adresa românească.]

(Pecete pe ceară neagră, mică, neinteligibilă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 31, n° XL.)

MDCCXXXIV.

1617 [2]. Lupu Mălaiu către Bistriţeni, despre venirea Polonilor, Litvanilor şi Cazacilor.

† Eu Lupul Mălaiu scriu multă pace şi sănătate domnilor de Bistriţă. Alt, de veţ aveâ a şti Măriia Vostră de rândul veştilor de Moldova, cum iaste, c'au străgat la Hotin cărţi, de acmu 20 дни, să treacă Nestrul 80 de mii de Leş, 25 de mii de Litfan[i] şi deacii căteva mii de Cazacii Neprului; iar Turcii fac podur[i] mereae pre Dunăre, pre trei locur[i]; dece nu ştim cum va fi. Dumneavostră veţ da ştire iar la noi, dece om da ştire iar la dumneavostră, cum vom şti. Iar, de rândul celor oşti de mai inte, i-au bătut Moldoveanii; de-aiasta dăm dumnilevostre ştire. Dăm ştire de ce ştim. Şi să fiţ dumnilevostre sănătoş mulţi ai şi bun[i] de la Dum[ne]dzău, amin.

† Închinăciune şi sănăta[te] dumilor vostre, eu, mai mic, Lupul Mălaiu, feciorul dumilorvostre, eu am a sluji dumilo[rvo]stre pururea; dăraiască-vă Dumnădzău pač[e] şi săna[ta]te.

† Închi[nă]ciune şi [să]nătate la domnii de Bistriţă, la birăul de Bistriţă; să să dea în mâna dumisale.

(Pecete neagră, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 33, n° XLIII.)

---

[1] După anii de păstorie ai episcopului de Roman Atanasie, pomeniţi în scrisoare.

[2] După împrejurările de războiu din acest an. V. *Studii şi documente*, IV, p. CXXX.

MDCCXXXV.

Lupu Mălaiu către Bistriţeni, despre sosirea la hotare a lui Korecki şi a Cazacilor. 1617[2].

† Eu, Liupulŭ Mălaiu, scriu închinăciune[1] şi bunătete *(sic)* la dobmŭni *(sic)* de Best[r]itţă şi vo dau ştire ce veaste estea în Moldova, că să'u rădecatŭ u[n] frate a liui Coreschii cu'ptŭ mii de om[e]nii şi iaste la la *(sic)* cetate Hotinoliui, şi easte ma giusŭ, la Derla, 7 mii dea Căzacŭ, de no ştimŭ, dacă să vorŭ înpreaună, cumu va hi-le voia, şi'u eşitŭ şi Hat[m]ănol cu căteava samă de omeni naitea lor. Dece de aci no ştimŭ ci va face. Deciu să trimeţŭ curo[n]d pâna la noi. Şi să hiţŭ[3] sănătoş ѡт х҃с аминь.

(Fără adresă sau pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 34, nº XLIV.)

MDCCXXXVI.

Pacea turco-polonă (versiunea lui Gabriel Bethlen). 1617.

Conditiones inter Turcarum Imperatorem et regem Poloniae.

Elseoben hogy egy Berzed nevw castelt mely az Nezter mellet vagion kit az eleot latrok es tolwayok tartottak onnan chiatazvan ki es predalvan az Lengielek Raskova modgiara el ronczіak es fel egessek es az utan meghis ne chinalliak, melliet az Lengiel ugian azon napok alat el is rontatot.

Masodczor hogy az Kozakokat az Boristhenes Vizereöl a fekete tengeren valo praedalastol tellyessegesen el fogiak es arra zorgalmatos gondot viselyenek, hogy az fekete tengeren valo varaknak es helyenknek Teöreök chiazar birodalmanak semmi bantasok ne legien.

Harmadzor, hogy az Tatarnak eztendeönkent (mely az eleöt Cziuczioranal valo vegezebeöl tizeneött ezer aranyat teöt) ennek az vegezesnek confirmatioia utan megh talalvan az Teöreök Cziazar es Tatarham ezen dologh feleöl Lengiel kiralt eö felseget megh adassek az Tataroknak az a tizen eött ezer arany. Mind az altal illyen ok alat hogy az Tatarok is a Lengiel koronanak (Teöreök Cziazart ki veven) valamikor kevantatik minden ellensegek ellen segitseggel legyenek.

Negyedzer hogy Erdelt Moldowat es Havasalfeöldet soha az Lengiel se generalis se particularis expeditiok altal

Întâiu un castel cu numele Bersade care se află lângă Nistru şi care înainte îl ţineau lotrii şi hoţii de acolo, atăcând şi prădând, să-l ardă şi să-l strice Polonii ca şi Raşcovul, şi după aceia să nu-l facă, — pe care Polonii chiar în zilele acelea l-ar fi stricat.

Al doilea să oprească, cu desăvârşire, pe Cazacii de pe apa Niprului de la prădarea în apele Mării-Negre i să poarte cu sârguinţă grijă ca şi cetăţile, şi locurile de pe Marea-Neagră ale Împărăţiei turceşti să nu fie vătămate.

Al treilea, în fiecare an după întărirea acestui tratat, când va cere Împăratul turcesc şi Hanul tătăresc de la Măria Sa Craiul Poloniei, în privinţa aceasta (care înainte, după tratatul din Ţuţora, făceà 15.000 de galbeni) să se dea Tatarilor acele 15.000 de galbeni. Cu toate acestea supt acea condiţie numai, ca şi Tatarii (lăsând afară pe Împăratul Turcilor), să fie de ajutor Coloanei polone împotriva tuturor duşmanilor, de câte ori va cere.

Al patrulea, Polonii să nu îngăduie, nici prin expediţii generale, nici particulare, a se tulbură Ardealul, Moldova şi

---

[1] *Chi* e scris кы.

[2] Data după acelaşi criteriu ca pentru bucata precedentă.

[3] Întâiul *i*, cu ы.

haborgatni megh ne engeggiek. Es ezeknek az orzagoknak s feyedelminek ellensegit se titkon se nylvan ne fovealliak sem penigh Lengiel orzagaban az orzagok ellen hadat fogadni nem engedne [ ]. Es ha illien had fogadok talaltatnank mint nylvan valo el lensegeket szinten ugy megh bwntetik.

Eöteödzeör hogy az kereskedesek mind az ket reszreöl megh engettessenek.

Hatodzor, hogy ezeknek az vegezeknek megh ereösitesere menteöl hamareb kiraly ayandekkal az Teöreök Chiazarhoz keövetet kwlgye.

Țara-Românească. Și pe dușmanii acestor țeri și Domni, să nu-i ocrotească, nici în taină, nici pe față, și nici să nu îngăduie a se adună oaste în Polonia împotriva acelor țeri. Și, dacă s'ar află astfel de adunături de oaste, să fie pedepsiți ca niște dușmani adevărați.

Al cincilea ca negoțul să fie permis din amândouă părțile.

Al șaselea, spre întărirea acestor puncte să trimeată regele cât mai în grabă un sol la Împăratul turcesc, cu daruri.

(Bistrița, Archiva Orașului; copie contimporană.)

MDCCXXXVII.

Alba-Iulia, 1617, 1-iu Iulie.

Gabriel Bethlen către Bistrițeni, despre un om al lor, Mihai Olász, oprit în Moldova și pe care-l vor cere de la Domn.

Gabriel Betthlen, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis sincere dilecti, salutem et favorem nostrum.

Olasz Mihalinak allapotia feleol mit irion nekunk kuldeot levelebeol megh ertettuk de nem tudhattiuk mi okon miczoda varosban es hul kiteollegien tartoztatasa Vaidatele vagi egiebfele renden leveo Bojeröktol bizoniosok abban nem lehetunk, mind az altal egy szerenchiere serio irtunk az Vaidanak hogi salvus conductusunk mellet igaz iarasbeli szolgaiankat nem kellene tartoztatni mert az zomzedsaghoz attiafiusaghoz az nemis illenek es effele dologbol semmi io nem következnek küleombennis kezdenenk az dologra gondot viselni, kegelmetek azert mingiarast egi bizonios emberseges attiaffiat el keszitven kulgie be levelunkel Moldvaban, ki az Vaidaval tuggia batorsagosan az dolgot agalni es megh jelentven hol legien fogsagban s mi okon fogtag megh Olaz Mihalt zabadicziaki tuggiuk, hogi el is bocziattattia az Vaida marhaiokat megh adatvan ha hol penigh el nem bocziatana postan ertesunkre advan annak utanna kuleomb gonviselesunknek kelletik rolla lenni.

Ce ni scriu nouă despre starea lui Mihai Olász, am înțeles din scrisoarea trimeasă, dar nu putem ști cu siguranță din ce pricină, în ce oraș și unde, de către cine să fi fost oprit, de către Vodă ori de către alți boieri; totuși într'un noroc am scris hotărât Voevodului că n'ar trebui ca oameni cari umblă drept, cu pasul nostru, să fie opriți, pentru că nici nu se potrivește față cu un vecin și prieten, și dintr'un astfel de lucru n'ar urmă niciun bine și, altfel, am începe să luăm măsuri. De aceia dumneavoastră pregătiți și trimeteți numai decât pe un om de omenie cu scrisoarea noastră în Moldova, care să știe vorbi cu Voevodul, îndrăzneț, despre lucrul acesta, și, cercetând în ce prinsoare, să afle și din ce pricină au prins pe Mihail Olász, ca să-l putem scoate. Știu că-l va și lăsă Vodă; dacă nu-l va slobozi, aducându-ni aceasta la cunoștință, ne vom îngriji în deosebi de el.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 1 iulii, anno Domini 1617.

G. Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXXXVIII.

Stanislas Żolkiewski, Hatmanul polon, către Gabriel Bethlen, despre mijlocirea lui pentru pace. „Lagărul de lângă Nistru", 1617, 24 Septembre.

Illustrissime princeps, domine observandissime. Praemissa officiorum et servitiorum meorum paratissimorum commendatione. Cum iam hoc tempore nihil aliud supersit, toties quoties gratias ago quantum possum maximas Celsitudini Vestrae quod, autoritate sua interposita, huic nostrae transactioni pacis affuerit ac iustis et honestis Reipublicae nostrae conditionibus finem fecerit. Non dubitet Celsitudo Vestra quod Regia Maiestas hoc Celsitudinis Vestrae studium grato animo sit acceptura, quin imo omnes primates ac etiam incolas regni Poloniae propenso semper animo erga Celsitudinem Vestram fore certo sibi persuadeat. Pluribus iam nunc nolo Celsitudinem Vestram distineri; opto quam felicissimos Celsitudinis Vestrae successus eamque Celsitudinem Vestram quam diutissime bene valere cupio. Cui me paratissima obsequia iterum atque iterum quam diligentissime commendo. Datum ex castris ad fluvium Nester, die 24 septembris, anno Domini 1617.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae paratissimus amicus et obsequentissimus servitor

Stanislaus Zolkiewski de Zolkiew,
Palatinus kyoviensis, exercituum regni Poloniae, necnon barensis, kamienecensis, kalussiensis, et cetera, praefectus, manu sua.

[Vo:] Illustrissimo principi et domino, domino Gabrieli Betthlen, principi Transsilvaniae, comiti Siculorum, et cetera, domino amico et vicino observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXXXIX.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre oastea ce trimete pe la Rodna. „Lagărul de lângă apa Bistriţei", 1617, 5 Octombre.

Gabriel Betthlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et favorem nostrum.

Eleottŵnk allo dolgaynkat it Moldovaban isten segitsegebeol veghez viven hadaynkat egy nehany fele kelletet bocziatanunk, egy resz hadunknak penigh menetelit Radnafele itilven jobnak lenni arra parancziolituk, hogy mennyenek kikkel Teoreok Istvant is bizonios szamu fizetet udvari hadunkal bocziatottuk az utnak hozzu volta miat mint hogy megh kelletik niugodniok ot Besztercze videken ismertŵk niugwasoknak illendeob helyet. Azert haggiuk es parancziolliuk kegelmeteknek serio ez my levelwnk latwan vagy ket faluczkat ot Besztercze videken az hol

Cu ajutorul lui Dumnezeu isprăvind lucrurile care ni erau încredinţate aici în Moldova, a trebuit să dăm drumul oştilor noastre încotrova, iar, socotind a fi mai bine să pornim o parte a oştirii către Rodna, am poruncit să meargă, împreună cu ei şi pe Ştefan Török, pe care l-am lăsat din slujbă cu un anumit număr al oştirii de Curte cu plată: şi din pricina drumului lung am văzut că e mai potrivit loc de odihnă acolo, în Ţinutul Bistriţei. De aceia dispunem şi vă poruncim cu hotărâre dumneavoastră ca, văzând scrisoarea aceasta a noastră, îndată să li rânduiţi pe o săptămână vre-o două

bor nem teren egy hetre mingiarast rendelven nekik. az egy het alat minden napra minden legiunek illendeokepen etelt es egy egy kupa mustot, annak felette minden ket lora napiaban egy egy veka abrakot es szenat elegen dedeot administraltasson. Magokunk is megh parancziolluk serio, hogy egy hetnel tovab ot ne mulassanok es az gazdalkodtatás dolgabol is az szerint adtunc instructiot nekik, hogy az szeginseget azon keövẅl semmire ne ereoltessek. Meny szamu hadunknak kellessek enigh gazdalkoltatnotok felregestralván ez levelwnkben includalvan el kẅltẅk azon keovẅl gazdalkodni ne tartozzatok.

sate acolo, în Ţinutul Bistriţei, unde nu se face vin. În cursul acelei săptămâni pe fiecare zi fiecărui fecior să-i daţi de mâncare cum se cade şi câte-o cupă de must, şi pe de-asupra tot pentru doi cai pe zi câte o măsură de ovăs, şi fân de ajuns. Şi dumneavoastră vă poruncim hotărât să nu petreceţi acolo mai mult de o săptămână. Şi în privinţa purtării de grijă li-am dat învăţătură să nu silească peste aceasta sărăcimea aceia. Pentru ce număr al oştirii noastre trebuie să purtaţi grijă, însemnându-l l-am trimes în această scrisoare: afară de aceia să nu daţi.

Secus non facturi. Datum ex castris nostris ad fluvium Beztercze positis, die 5 mensis octobris, anno 1617.

G. Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Beztercze, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXL.

Sighet, 1618, 29 Mart.

Nobilii din Maramureş către Bistriţeni, despre nişte vite cumpărate de un Român de-ai lor în Moldova, care a înşelat vama din Câmpulung în dauna unui Ungur.

Generosi ac circumspecti domini et vicini nobis semper observandissimi. Salutem et servitiorum nostrorum paratam commendationem.

Isten kegyelmeteket sok iokal bodogh es io szerenczyes egissegel algia megh kegyelmetekhez tartozokal egyetemben. Kegyelmeteket kelletek illyen dolog felol meg talalnunk: Talala megh minket Felseo-Banian lakozo Dombhati Istvan hogi igassaga mellet irnank kegyelmeteknek. Ennek elotte valo esztendeökben ment volt egi Sandor nevu Olahal ki akaron it Maramarosban lakot Moldovaban valami barom marha venni, visza terven az marhakal Hoszumezeö nevü faluban marat adossa az vamban hatvan forintal. Az vamos meg hivin Dombhati Istvant el boczyatota marhayval. Haza jeoven Felseö-Baniara ugian ezen felyul meg nevezet Sandor nevü Olahal kulte meg az vamban valo adossagot ugy mint hatvan forintot. Az hoszumezeoy vamosnak

Dumnezeu să vă binecuvinteze pe dumneavoastră împreună cu ai voştri, cu mult bine, cu fericită şi norocoasă sănătate. Am trebuit să întrebăm la dumneavoastră despre acest lucru: ni-a cerut Dombháty István din Baia-de-Sus (Baia-Sprie) să vă scriem dumneavoastră pentru dreptatea lui. Cu câţiva ani înainte de aceasta s'a fost dus în Moldova cu un Român anume Alexandru, care pe atunci locuia aici în Maramureş, să cumpere nişte vite, şi, întorcându-se cu vitele, a rămas dator într'un sat cu numele Câmpulungul, cu 60 florini pentru vamă. Vameşul, crezându-i lui Dombháty István, l-a slobozit cu vitele. Venind acasă în Baia-Sprie, ce-i drept v'a trimes prin numitul Român anume Alexandru datoria de vamă, adecă 60 de florini. Ci Românul, anume Alexandru, n'a dat

Sandor nevü Olah meg nem adtak, hanem ugian innet Maramarosbul kohniarul el szeokeot az pinzel az kegyelmetek birodalmaban Naszodra. Mely Sandor nevü Olah mia ujolag Dombhati Istvanon Hoszumezeön az ft. 60 meg vöttek. Egykor Sandor jeot be egi nihani terehmizel Cohniara, Dombhati Istvannak hirinel leven Felseo-Baniarul altal jeoven Sandort meg tartoztatta es akoron elegitete meg Dombhati Istvant negivenket forintrul, marat adossa cum flor. 18, mely adossagnak bizonsagi mind az Cohnian lakozo nemes emberek, melyet akoron ispan es szolgabiro eleot igazitottanak el, melyet mostan my eleönkben hit szerint referaltanak. Ezenkeozben ez az Sandor megholt, az fl. 18 meg nem fizettek Dombhati Istvannak, felesege fia most is Naszodon vagion, hogi penig nylvan valo adossagaban kivantatot, hogi irnank kegyelmeteknek mellett. Kegyelmeteket keryuk mintt io szomszid urainkat az fl. 18 Sandornak marhaiabul elegittesse megh Dombhati Istvant. Iltesse isten kegyelmeteket sok esztendeig io egissegben.

banii vameşului, ci a fugit din Cuhea, de aici, din Maramureş, în Ţinutul dumneavoastră, la Năsăud. Din pricina acestui Român, anume Alexandru, au luat în Câmpulung de la Dombháty István din nou cei 60 de florini. Odată Alexandru a venit la Cuhea cu câteva bucate şi, luând de veste Dombháty István, a venit din Baia-Sprie, a oprit pe Alexandru, şi atunci l-a despăgubit pe Dombháty István cu 42 de florini, rămânând dator cu 18 florini. Mărturia despre datoria aceasta au întărit-o nemeşii din Cuhea înaintea ispanului şi a solgabirăului, care acum ni-au arătat-o cu credinţă. Între acestea acel Alexandru a murit neplătind acei 18 florini lui Dombháty István: are şi acum soţie şi feciori în Năsăud. Şi pentru datorie vădită vă scriem dumneavoastră. Vă rugăm pe dumneavoastră ca pe bunii noştri vecini să despăgubiţi pe Dombháty István pentru acei 18 florini din vitele lui Alexandru. Dumnezeu să vă ţină pe dumneavoastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in oppido Ziget, ex congregatione nostra generali, 29 die martii anno 1618.

Generosarum Dominationum Vestrarum servitores parati et vicini

Universitas nobilium comitatus maramorosiensis.

[Vo:] Generosis ac circumspectis dominis iudici primario ac universitati civium civitatis bisztriciensis, dominis amicis et vicinis nobis semper observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXLI.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre oprirea din nou a exportului de aur, argint şi blănuri prin negustori greci. Alba-Iulia, 1618, 30 April.

Gabriel Bethlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Salutem et favorem nostrum.

Jollehet az orzaghnak constitutioia szerint ennek eleotte is mindenféle paranchiolatunkat emanaltattuk, hogi az kereskedeo emberekre Geöreögeökre szorgalmatos vigiazastok es gondviselestek lenne ez orzagbol araniat ezwsteott plikben vagy egieb keppen, annak felette vad beöreöket ki ne vinnenek mindazaltal az orzagh latvan ebbeli nagy

Cu toate că, după aşezământul ţării, şi înainte de aceasta am făcut să pornească tot felul de porunci ca să aveţi grijă sârguincioasă şi băgare de seamă faţă de negustorii greci, să nu ducă din ţara aceasta aur, argint în „plic“ sau în alt chip, sau piei selbatice, cu toate acestea, văzând ţara scăderea şi paguba, din nou am sfătuit asupra lucrului; dis-

fogiatkozasat karat mivel ismet vyobban deliberalt feleölle; serio haggiuk es paranchiolliuk is ez levelünk latvan az Rudnai es egieb utakra es egiebre is mindenfele abban az districtusban szorgalmatos vigiazastok es vigiaztatastok legien, araniat ezwsteott plikben annak felette Brassai garast vad beöreoket seött migk mübenn is kivaltkeppen az Geöreögeök se jo se rosz duttkat es egiebfele jo penzt is az orzagbol ki ne vigienek marhaiok veztese alat, hanem a minemü penzert eź orzagban marhaiokat el adgiak azon penzen itt mas marhat vasarolvan ki Teöreök es mas orzagban el kel azzal kereskedgienek. Ha penigh valakit az constitutio ellen raita kaphattok minden marhaiat mingiartt confiscalliatok kinek ket resze fiscusunk szamara administralvan harmad reszet az niargalasert magatoknak tartthattiatok.

punem şi poruncim cu hotărâre ca, văzând această scrisoare a noastră, să luaţi cu sârguinţă seama şi să vă îngrijiţi să se iea seama pe drumul Rodnei şi pe aiurea, şi de altfel în toate părţile în acel Ţinut, să nu scoată din ţară aur, argint în „plic" şi groşiţe de Braşov, piei sălbatece, dar mai ales monedă să nu scoată din ţară nicio duteă, fie bună, fie rea, sau altfel de bani buni, supt pedeapsa pierderii vitelor lor, ci, pe cât preţ îşi vând în ţara aceasta vitele, pe atâta să-şi cumpere de aici alte vite, trebuind să neguţeze cu acelea în Turcia şi in alte ţeri. Iar, dacă veţi prinde pe cineva împotriva acestui aşezământ, să-i confiscaţi îndată toate vitele, din care luând două părţi pe seama fiscului, a treia parte să v'o ţineţi vouă pentru alergătură.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 30 aprilis, anno 1618.

G. Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXLII.

Alba-Iulia, 1618, 9 Iulie.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre averea rămasă pe urma unei catane moarte în Moldova.

Gabriel Betthlen, Dei gratia Transsilvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et favorem nostrum.

Egi Borbeli Benedek new kathona fizetesre Moldowaba bemenwen es ott holta teortenwen, ertettwk hogi az minemw iowai penze ezwst marhai voltak, ott Bezterczen Mezaros Balintnal s egiebeknel is leottek volna deponalwa, miwel azert az a Borbeli Benedek deficialwan minden nemw iowai my reank zallottak. Hadgiuk es paranczioliliuk mindaval az Mezaros Balintnal s mind penigh egiebeknel szorgalmatoson hitt zerent felkerestettwen minden nemw iowait, marhait, penzet, araniat ezwstitt, bizonios megh hitt embere altal pecziett alatt kwlgic mi hozzank ide Feierwarra.

O catană, anume Borbély Benedek, mergând pe plată în Moldova şi murind acolo, am înţeles că averea ce a avut-o în bani, argint şi vite, a fost depusă acolo în Bistriţa, la Meszáros Bálint şi la alţii, şi, de oare ce a murit acest Borbély Benedek, ni-a rămas nouă. Dispunem şi poruncim ca, după ce va fi căutat cu sârguinţă şi credinţă, atât la Meszáros Bálint, cât şi la alţii, toată averea lui, vitele, banii, aurul, argintul lui, s'o trimeată cu un om credincios supt pecete la noi, în Bălgrad.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Albae-Iuliae, die 9 iulii, anno Domini 1618.

G. Bethlen, m. p.

P. S. Ezen dolognak inquiralasara bocziattotuk ez levelunk mutato cancellaristankot Zent-Mihalyfalvi Andras Deakot kegelmetek is emberit advan melleye az kiket illik eskutesse megh. Ha mie talatatyk ezen deakunk el hozhattia a kegelmetek emberevel varastok peczeti alat.

P. S. Spre cercetarea acestui lucru trimet şi pe diacul Szentmihályfalvy András, cancelariul nostru, care va arătà această scrisoare a noastră, şi, dând dumneavoastră un om pe lângă el, să faceţi a jurà cei cari se cuvine. Ce se va aflà, va aduce diacul nostru cu omul dumneavoastră supt pecetea oraşului vostru.

C. Beoleony, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Besztercze, et cetera, fidelibus sincere nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXLIII.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre oprirea orcărui ostaş sau slujitor de a trece în Moldova. Alba-Iulia, 1618, 15 Iulie.

Gabriel Betthlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et favorem nostrum.

Nem akarvan engedni, hogi senky se lovas se gialogh szolgalo rendbeli ember mi hirwnk nelkwll Moldovaban be mennien. Hadgiuk es parancziolliuk is igen serio kegelmetek ez levelwnk lattvan az utakra eosveniekre mindenfele az Besztercze havassan vigiazokat bocziattvan ugy oriztesse olli szorgalmatossan vigiaztasson hogi senkit cziak eggy szolgalo embertis be Moldovara ne bocziassanak my engdelmwnk kirunk nehol.

De oare ce nu pot îngădui să intre cineva, nici călare, nici pe jos, fără ştirea noastră în Moldova, orânduim şi poruncim foarte hotărât ca, văzând dumneavoastră scrisoarea noastră, să trimeteţi pe drumurile şi cărările din toate părţile munţilor Bistriţei: aşa să păzească şi cu sârguinţă să iea seama ca să nu lase pe nimenea, pe nicium slujitor în Moldova fără voia noastră.

Secus itaque nulla ratione facturi. Datum Albae-Iuliae, die 15 iulii 1618.

G. Bethlen, m. p.

P. S. Seot ha kiknel arrol valo parancziolatunk volna is a kinek ereievel be akarnanak menni akar katona feo ember es darabanti allapatbeli rendek legienek az egi igaz kerezkedeo embereken kŵvŵl senkit is be ne bocziasson hanem minden fele szolgalo rendet megh tartoztasson kik feleol minket annak utanna tudosiczion is.

Ba, dacă ar avea cineva porunca noastră pentru aceasta, în puterea careia ar voi să meargă, fie căpitan de cătane sau trabanţi, afară de negustori, pe nimenea să nu-l lăsaţi înăuntru, ci pe orice slujitor să-l prinzi, şi despre aceasta să ne înştiinţezi pe noi.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistricziensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXLIV.

Alba-Iulia, 1619, 7 Maiu.

Gabriel Bethlen către Bistriţeni, despre Spiridon, Vlădica Românilor din Maramureş.

Gabriel Bethlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera, fidelibus nostris universis et singulis Prudentibus ac Circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, nobis dilectis, salutem et favorem nostrum.

Spiridon nevü maramarossj lah püspek, ada ertesünkre könyeörgesse általl hogy ennek walo udeöghben menth volna Moldvaban nemwnemw szükseges dolgaierth tartasnak okkaerth hagiott volth negyven nyolcz forintht Beszterzcze szeghben Felseö-Borgon lako egy Dragan newü embernel egy pallost is es egy forinth erw ködmenth is; az negyven nyolcz forintbul adoth volna megh nekye tiszen negy forintht az teöbbith mind ez ideigh is nem akarvan megh adny; ugyan Besztercze szekben Naszo nevw faluban lako egy Thamas nevü olah papnal haggyoth volth tartasnak okkaerth egy keönyveth mely koennyu megh erth wolna harmincz keth forinthoth, azon küüll huszoneöth erw forinth erw egyetmasath, mely marhayath teörvenyel is meg nyerven mind ez ideigh is megh nem atta volna ez exponensnek nylvan valo kaarara es fogyatkozasara. Igy leven aszerth az dologh hadgyuk es paranczyollyuk is serio ez levelünk latvan az fellyul megh irth penszt keönyvet egyet mas marhayatt az fellyul megh neweszet Thamas Pappal es Dragannall ez exponensnek megh adassatok, hogy teöbbe mwnketh ezen dologh feleöl megh ne kellessek talalnya.

Episcopul român din Maramureş, anume Spiridon, ni-a făcut ştire prin cererea sa că ar fi mers în aceste vremuri în Moldova, lăsând pentru păstrarea lucrurilor sale trebuincioase 48 de florini la un om din Scaunul Bistriţei, din Bârgăul-de-sus, anume Drăgan, şi un paloş, şi o ţundră care face un florin. Din cei 48 de florini i-ar fi dat 14 florini, ceilalţi nici până azi n'a voit să-i dea. Tot în Scaunul Bistriţei, în satul cu numele Năsăud, la un popă anume Tămaş, a lăsat, spre păstrare, o carte care uşor ar fi plătit 32 de florini, afară de aceia şi unelte în preţ de 25 de florini şi vite care, fiind câştigate prin lege, nu le-ar fi dat, spre paguba şi scăderea vădită a pârâtului. Aşa stând acest lucru, lăsăm şi poruncim hotărât, ca, văzând această scrisoare a noastră, să faceţi a i se dă pârâşului banii scrişi mai sus, cartea, uneltele şi vitele de către numitul popă Tămaş şi de către Drăgan, ca să nu trebuiască să ne caute pe noi mai mult pentru acest lucru.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 7 maii, anno 1619. Nobis exhibitum anno 1620, februarii 18.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contemporană.)

MDCCXLV.

Alba-Iulia, 1619, 15 Maiu.

Gabriel Bethlen, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre hoţii ce năvălesc din Moldova.

Gabriel Bethlen, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et favorem nostrum.

Ennek eleötte egy nehany napok eleött is eggiẅnnen es masunnan valo panazolkodasokbol is hallottuk, hogy a latrok holeggiütt es hol masutt nylvan valo violentiakot es tholwaysagokatt patraltatnak; mind az altal mostan vyobban es bizonyoson ertwen, hogy onnatt Moldova feleöl valo eosvenyekreöll egy nehany latrok be szarmaszwan orszagunkban; maar annyra giülekeztek es szaporodtanak hogy zazlot emelwen udwar hazakat, egyhazy rendeknek is hasonlokeppen hazokat fel veven tiztartokat megh is eöltenek volna. Holott azertt feiedelmi tiztẅnk es hiwatalunk zerint hazanknak keözeönseges ellensegire is isten segitsegebeöl ekedigh illendeö gondott viseltẅnk annyval inkab effele latroknak grassalasat nem akárjuk el szenvedni, kiknek kergetésekre udvarunkbeli beöchyẅlletes hiwünkell egyetemben brachiumunkat is bochyatottuk ky. Ahoz kepest tudwan hogy azt megh halwan nem masva hanem Moldowa fele foghnak ismet visza chyavarodni, hadgiuk azert es paranchyolliuk sub amissione honoris et officii hogy mingyarast ez lewelẅnk latvan hol mi eoswenyek es uthak Besztercze tartomanyara es videkire Moldova felöl ki nyulnanak azokra oly elegendeö vigiazasa es gondviselese legyen, hogy chyak egyis az latrokban el ne szaladgion, hanem mindenüt kergesse es megh fogvan eöket nekẅnk erteswnkre adwan annak uthanna is erdemek zerint valo bẅntetetesek lehett; mert ha el szalad bennek es ez uthann is meg tudhattyuk hogy vigazatlansaga miatt mentenek ell kegyelmetek bizonyos legyen abban, hogy bẅntetetlen benneteket nem hagiunk.

Înainte de aceasta cu vre-o câteva zile, din plângerile de aici şi de colo, am înţeles că tâlharii, când ici, când colo, au săvârşit silnicii şi hoţii; acum însă, înţelegând mai bine că pe potecile de către Moldova vre-o câţiva tâlhari au pătruns în ţara noastră şi într'atâta s'au sporit şi înmulţit, că. ridicând steagul, au cuprins gospodării şi casele tagmelor bisericeşti, pustiindu-le, şi ar fi ucis pe vechili; deci, pentru aceia, după cinstea şi datoria noastră de principe, asupra duşmanilor obşteşti ai ţerii noastre, cu ajutorul lui Dumnezeu, am purtat cuvenita grijă; cu atât mai mult, cu cât nu voim să suferim pustiire de către astfel de tâlhari. Spre a căror alungare, am trimis, împreună cu credincioşii cinstiţi de la Curtea noastră, şi puterea noastră armată. În urma acestora, ştim că, auzind ei aceasta, nu vor mai rătăci în alt loc, ci tot spre Moldova, înapoi. Pentru aceia lăsăm şi poruncim, supt pierderea demnităţii si a dregătoriei, ca, îndată ce veţi vedeà această carte a noastră, toate potecile şi drumurile care se întind din spre Moldova în Ţinuturile şi câmpiile Bistriţei să fie atât de bine păzite şi îngrijite ca niciunul din tâlhari să nu scape, ci de pe tot locul să-i alunge şi, prinzându-i, să ni dea nouă de ştire ca să poată fi, după aceia, pedepsiţi după vinovăţie, căci, de va scăpà unul, şi de vom aflà că din neîngrijirea dumneavoastră a fugit, dumneavoastră să fiţi siguri despre aceia că nu vă lăsăm nepedepsiţi.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 15 mensis maii, anno Domini 1619.

G. Bethlen, m. p. *Caspar Beöleöny, m. p.*

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bystriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXLVI.

Iași, 1619, 11 Iunie.

Paul Redy către Bistrițeni, despre dorința de pace a Domnului Moldovei (Gașpar Gratiani), pe lângă care a venit în solie.

Zolgalatomat kegyelmednek. Isten sok iokal io egesseges hosu eletel algja megh kegielmedet minden hoza tartozokal egiut.

Kegyelmednek akaram ertesere adni urunk ö felsege akaratiabol iotem ide az Moldvaj Vajdahoz követsegen. Ez alat iovenek valami panazok az Vaida eleiben. Kere azon engemet ö najcsaga hogi kegyelmednek iriok felole hogi az io somsedcsagot kegielmetek tarcsa megh. Ha miben igazajok vagion az ide valoknak is kegielmed szolgaltason igasagot nekiek. Talam nem art kegyelmednek irni az Vaidanak is, hogi kegielmetek az io somsedcsaghos tarczia magat, mivel hogy ö nagicsaga is io akaro somsegia akar leni öfelsegenek. Tarsa megh isten io egesegben kegyelmedet. Költ Iasvasarot, 11 die iunii, anno 1619.

Kegyelmednek szeretetel zolgal

[Vo:] Adassek ez level Frangh Görgi uramnak nekem io akaro uramnak Besterczere.

Slujba mea Domniei Tale. Dumnezeu să te binecuvinteze cu mult bine, cu îndelungă viață încă sănătoasă pe d-ta împreună cu toți ai d-tale.

Voiam să aduc la cunoștiința d-tale că am venit în solie aici, la Voevodul Moldovei, după voia Măriei Sale Domnului nostru. Între aceia au venit oarecare ponosuri către Voevod. Pentru aceia m'a rugat Măria Sa să-ți scriu d-tale despre asta, ca să țineți d-voastră buna vecinătate. Dacă în ceva au dreptate și cei de aici, d-ta să li faci dreptate. Poate nu ar strică să scrii, d-ta și Voevodului, ci și d-ta să te ții de buna vecinătate, fiindcă și Măria Sa [Vodă] vrea să-i fie vecin bun Măriei Sale. Dumnezeu să te ție în bună sănătate pe d-ta. Dat în Iași, 11 Iunie 1619.

A dumneavoastră slugă

Redy Pál, m. p.

[Vo:] Să se dea această scrisoare domnului mieu Gheorghe Frank, domnului mieu binevoitor, în Bistrița.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCXLVII.

Alba-Iulia, 1619, 27 Iulie.

Gabriel Bethlen către Bistrițeni, despre niște oameni fugiți la ei de la Domnul din Țara-Românească (Gavril Movilă).

Gabriel, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Noha az orzaghnak arrol valo articulussa szerint el hittük, kegyelmeteknek mindenfele az utakra es ösveniekre szorgalmatos vigiazasa vagion es hire nelkül kivalkeppen ideghen ember inspectioia alat valo utakon nem is jár. Mind az altal eziak ez uraban ada az Havasali Vaida ertesünkre hogy nemely gonoz practicus emberek az Coczieit[1] melleöle el ijeztven egizer s mind el szeoktenek volna melleole mind ketten, amint penigh bizonios con-

Deși am crezut, potrivit cu articolele din această țară, că Domniile Voastre aveți grijă cu sârguință, în toate locurile, de drumuri și cărări și fără de știrea d-voastră nu umblă nimenea, mai ales om străin, pe drumurile care sunt supt inspecția d-voastră, cu toate acestea numai în ceasul acesta ni-a dat de știre Voevodul din Țara-Românească cum că niște oameni, răi, practici, au speriat odată pe Coczieit (?) de lângă el, și, fugind tot odată de la el, amândoi, cum

[1] *Sic.*

jekturakbol ezekben vettek erre foghtanak altal jeöni orzagunkra. Hogy azertt vigiazatlanoknak ne talaltassunk es affele emberek hirunk nelkül orzagunkon altal ne mennienek, hadgiunk s parancziolliuk is serio mindgiarast bizonios szamu lovasokat kiküldven vigiaztasson mindenfele es ha magokat vagy magok ki mutatnak vagy egiebkeppen reaiok akadnanak inczie hija es hozza ide mi eleönkben mint hogi az Vaidaval mi nekünk megh ereossiteth confoederationk vagion, ne mondhassa aztt hogy vigiazattan altal bocziatottuk eökett orzagunkon.

se poate crede în anumite conjecturi, vor veni în ţara noastră. De aceia, ca să nu fim aflaţi ca unii cari nu grijim, şi ca să nu între în ţara noastră astfel de oameni, dispunem şi poruncim hotărât, ca, trimeţând îndată un anume număr de călăreţi, să aibă de grijă în toate părţile, şi, dacă s'ar arătà sau dacă ar dà în alt chip peste ei, să-i aducă înaintea noastră, de oare ce noi avem cu Voevodul legătură întărită: să nu spună că fără de pază i-am slobozit prin ţara noastră.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 27 iulii, anno 1619.

G. princeps, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario civibusque iuratis civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus sincere nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXLVIII.

Vice-şpanul ajutor al Maramurăşului către Bistriţeni, despre nevoia ştirilor de peste munţi. Sighet, 1619, 29 Novembre.

Zolgalatomot ayanlam kegielmednek mint io akaro szomzed uramnak. Jelen kegielmedet lelki testi iavaival algia megh bodogul. Io akaro uram, kegielmed megh bocziasson mivel hogi kegielmedet kel bantanom irassomal, de mivel hogi az io zomzedsaghoz kepest bizvan talaltam megh kegielmedet, mivel uram alapatunk es hazainknak illien bolgisra (?) jutvan dolga, az sẅksegh is mostan azt kivanja mivel egi eomembromok is vagiunk isten utan hogy egi mastul erczẅnk. Kegielmedet kerem hogi ha mi oly hirej vadnak kegielmednek mind Moldova Havasalfeoldi s mind az Erdeli allapat most meli karban forgananak, kegielmed bennẅnket irasa altal ezen levelem megh ado emberem altat tudositana. Ha minekunk is valami hireink erkeznenek eoreomest tudositani akarom kegielmedet feleolek. Hirt mostan egiebet nem irhatok kegielmednek, hanem az mi vrmegienkben leveo nemesseget s mind parastsagot taborban Huzthoz zallittiuk, mivel bizonioson hozak hogi Homonnai Georgi

Slujba mea ţi-o înfăţişez dumitale ca unui bun vecin. Dumnezeu să te binecuvinteze cu daruri trupeşti şi sufleteşti. Bunul mieu Domn, iartă-mă pentru că mă văd silit a te supărà cu scrisul mieu, dar, fiindcă în vecinătate te-am aflat cu adevăr, fiindcă starea noastră şi a ţerilor noastre a ajuns un lucru atât de însemnat, e de nevoie şi se cere, fiind, după Dumnezeu, şi părtaşi ai aceleiaşi ţeri, să ne înţelegem unul cu altul. Te rog, dacă ai oarecare ştiri din Ţara-Românească şi Moldova, precum şi despre starea din Ardeal, în ce împrejurări se află, dumneata ne încunoştiinţează prin aducătorul scrisorii acesteia. Dacă şi noi vom primì oarecare ştiri, ţinem să vă încunoştiinţăm cu bucurie. Alte ştiri acum nu pot să-ţi scriu decât că pe toată nobilimea din comitatul nostru şi ţerănimea o ducem în tabără la Hust, de oare ce se spune că Gheorghe Homonnay, cu Polonii de supt conducerea lui Iezeneö, i-ar fi bătut şi ar fi lovit în poporul comitatelor, şi că în unele locuri ar fi dat foc; dar cu siguranţă nu putem ştì unde este

Lengielekel Iezeneö ala ki ẅtet volna es az varmegiek nepiben ugianot le vagatot volna es hogi nemeli heliekben egettetet volna, de megh derekason nem erthettiẅk, sinte most hon volnanak azok az Homonnai Lengeli. Az mint irjak nem sokan mint egi hat ezeren voltak. Ez utan is ha mi hireink lesnek kegielmednek ertesere adom. Azon keppen kegielmed is az oda valo hirek tudosiczan bennẅnket. Isten kegielmedet tarczia megh io egessegben.

acei Poloni ai lui Homonnay. După cum se scrie, n'au fost mai mulţi de şase mii. După aceasta, şi dacă vor mai fi ceva ştiri, ţi le voiu arătă. Tot asemenea şi dumneata înştiinţează-ne despre ştirile de acolo. Dumnezeu să te ţină în deplină sănătate.

Datum in oppido Ziget, penultima die novembris, anno 1619.

Prudentis, Circumspectae Dominationis Vestrae servitor paratus

Ioannes Gyati (?) de Ziget, vicecomes substitutus maramarosiensis.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto viro domino Georgio Frank, iudici primario civitatis regiae bistriciensis, domino vicinoque mihi observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXLIX.

Petrova, 1620, 8 Ianuar.

Ioan Petrovay, vice-şpan al Maramurăşului, către Bistriţeni, despre un copil de Român pe care ar vol să-l dea la învăţătură în cetatea lor.

Prudens ac circumspecte domine vicineque observandissime. Servitiorum meorum paratamque commendationem.

Az zent uristen kegyelmedtekett kivansaga zerint walo javaival algia megh ez vy eztendöben. Istennek kegyelmes aldasabul mostan iutotam megh urunk eo felsegeteöl Posonbol. Istennek hala eö felsegett egessegben es io zerenczes allapatban hattam minden badaival (ugj wagyon) tudom ertete kegyelmed is Rakoczi Giorgi uram eö nagysaga gondviseletlensege miat miczoda esett, de az is türhetö. Mivel hogi mostan az hoonak nagi wolta az Moldovaj utat mi felenk berekeztete, ha mi hire onnat vagjon kegyelmednek adgia ertemre kegyelmed. Kegyelmedet mint jo akaro zomzed uramat illien dologbol is kelletek megh talalnom: My nekeonk az egesz felseö jaras Olahatiafiaknak nemeli reszenek vagjon egi gyermek atiankfia kinek az atia jambor beöczeöletes ember volt scholaban tanult, akarnam mostan oda az kegyelmetek beöczeöletes varosaban egi jambor beöczeöletes uramnak comendalnj hogi fizetesemert zallast es aztalt tartana neki es

Dumnezeu Sfântul, în anul acesta nou, să vă binecuvinteze cu bunurile sale, după cum doriţi. Din îndurarea lui Dumnezeu, acum am ajuns de la Măria Sa, din Pojon. Mulţămită lui Dumnezeu, pe Măria Sa l-am lăsat sănătos şi într'o stare fericită, cu toată oastea sa (aşa este). Ştiu că ai înţeles ce este din pricina neîngrijirii dumisale Gheorghe Rákóczy, dar şi asta e de răbdat. Fiindcă zăpada multă a închis, din spre noi, drumurile Moldovei, dacă ai ceva ştiri de acolo, adumi la cunoştiinţă. Pe dumneata, ca pe un vecin binevoitor, şi în astfel de lucru a trebuit să te întreb: La noi, în Ţinutul de sus al Românilor, într'o parte, este un copil al cărui tată a fost om cinstit; care a învăţat la şcoală şi, pe care acum aş vol să-l recomand în oraşul dumneavoastră, la un om cinstit, care pentru plată să-i dea locuinţă şi vipt, iară în casa binevoitorilor domni de acolo să poată fi pus la învăţarea limbii latineşti. Pentru a-

onnet az jo akaro uramnak hazabol az deakj tudomannak tanulasara foglalatos lehettne. Kerem annak okaert kegyelmedett mint jo akaro zomzed uramat, kegyelmed zereszen egi jo akaro urunkat es atiankfiat az mi atiankfianak bizonios ideig valo aztal tartasara penzeönkert, meljett en is kegyelmednek mint jo akaro uramnak meg igjekeszem zolgalny. Nekem is paranczoljon kegyelmed az miben tudok elegsegem leszen jo zivel zolgalok kegyelmednek. Kegyelmedteol mint jo akaro zomzed uramtul jo walazt warok. Tarcza megh isten kegyelmedet io egessegben.

ceia te rog, ca pe un bun vecin, să cauţi un domn şi cetăţean bun care să-i dea fiului cetăţeanului nostru, pe un timp hotărât, pentru bani, întreţinerea. Pentru care şi eu, ca unui bun vecin, mă voiu sili a-ţi sluji. Porunceşte-mi şi mie, în ce sunt eu în stare, şi-ţi voiu sluji cu toată inima. De la dumneata, ca de la un bun vecin, aştept răspuns prielnic. Dumnezeu să te ţină cu sănătate.

Datum in Petrova, 8 ianuarii 1620.

Eiusdem Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae servitor et vicinus.

Ioannes Petrovaj de eadem, vicecomes comitatus maramorosiensis.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto viro domino N. N., iudici primario civitatis bistricziensis, domino et vicino mihi semper observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCL.

Braşovenii către Bistriţeni, despre legăturile prinţului cu Poarta. Braşov, 1620, 24 Ianuar.

Prudentes ac circumspecti domini et amici nobis semper observandissimi. Salutem, servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Nayes, et cetera, das der Bonyhay eben heutiges Tages von der Port heim khommen ist, bringendt mit sich einen gantzen Hauffen Briff an wnsern Fürsten, sonderlich auch sonst an die fürnembste Herrn lautendt; welche ich eben heut mit ihm selbs, dem Bonyhay, expedyrt hab. Schreibet eben H. Balasy auch an mich wie das der von Altham heftig des Ferdinandi Sachen agirt und solicitiert hett, mit Verheysung Schlösser und villes Dings, auch der Hofnung gewesen als wen nun kheine Botschaft von wnserm Fürsten hinein khommen würde, et cetera. Alsbald aber der Kheyser gevar worden der siebenbürgerischen Legation das sie nahe bey Constantinopel khommen, habe ehr, der türkische Keyser, aus geneigtem Willen, in eim Tüchlein fein eingebunden, etliche Dukaten verehret dem Balasy, nemlich daraus zu erachten sey wiewoll geneigt der türkische Kheyser kegen uns sey und wie eine volkommene Legation gewesen; den auch die Weszeren sich in Allem sehr günstig und ehrbietig erzeigeten. Und das schreibet Her Balasy weiter, das der Fried mit den Perser oder Kaszul[1] beschlossen und der türkische Keyser dahin nirgender zu krigen hette. Dieses aber sey bey dem Keyser ein Deliberatum das er in eygner Person sich aufmachen wollt auff die Polen; welchem die Weszeren, wie woll widerredett, jedoch nichts ausrichten können, sondern der Kayser geschworen hab auff Polen zu zihen, darumb das ehr der Polen falsch und wntray Confederation gespieret habe und das der von Altham mit dem Homonay Volk gesamlet wnterm Schein als wen er auff Siebenburgen wolt, da es doch auf die Türken gestelt sey gewesen; unnd das es dem Kheyser so vill

[1] Cazil-Başa („Cap-Roşu"), Şahul.

zw wider sey wen sie auff Siebenbürgen, als wen sie auff ihn, den Keyser, nemblich selbsten krigeten. Hisce Generosas, Prudentes ac Circumspectas Dominationes Vestras quam felicissime agere et longum valere exopto. Datae Coronae, 24 ianuarii 1620.

Generosarum, Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum servitor, amicus

Ioannes Draudt, iudex coronensis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contemporană.)

MDCCLI.

Iaşi, 1620, 27 Ianuar.

Gaşpar-Vodă Gratiani către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a-şi ajută vecinii.

Generose domine, amice et vicine nobis benevole, et cetera. Fraterna benevolentia et animi propensio qua Serenissimus Transsilvaniae princeps, frater noster, diversimode nos tempore prosecutus est, deinde Dei Optimi Maximi praeceptum quibus *(sic)* iniungitur nobis ut proximum nostrum tanquam nosmet ipsos diligamus et tandem bonae vicinitatis mutua officia, quae omni tempore inter praedecessores nostros cum Transsilvaniae principibus ac Statibus omnibus regni intercesserunt, nos suadent ut assidue cogitemus quomodo Serenitati Suae ac cunctis Statibus, tam saxonis, quam siculicalibus ac ungaris, vicinis nostris benevolis, inservire possimus. Propterea, cum semper ab initio de publica tranquillitate solliciti fuerimus, nunc non parum angimur ob ingentes turbationes et turbulentias, quarum causa verendum est ne, cum maxima populorum pernicie ac incommodo harum provinciarum, quies deturbetur, et eo maxime quod varii hinc inde sparguntur rumores nonnullos malevolos ac inimicos Serenitatis Suae aliquid hostile machinari. Propterea, cúm simus unius eiusdemque Imperatoris subditi et vicinos nostros tueri ac defendere teneamur, Dominationi Vestrae Generosae significamus nos paratos esse, si fortasse in absentia Serenitatis Suae contra Serenitatem Suam ac regnum aliquis insurgeret, in auxilium cum totis nostris viribus, si necessitas urgebit, et personaliter occurrere, donec Serenissimus princeps per se ipsum adesse poterit. Generosae Dominationi autem alacriori etiam animo praestabimus, quandoquidem a Fulgida Porta Ottomanica iniunctum est, eius mandatis obtemperare cogimur. Ideo Dominationem Vestram Generosam, si opus fuerit, nos statim certiores faciat. Nihil enim praetermissuri sumus quod ad benevolentiam nostram cum Serenissimo principe ac Transsilvaniae regno confirmandam spectare possit, praesertim cum audiamus boyerones nostros cum regni boyeronibus ac Statibus mutuum defensionis iuramentum habere consuevisse; quod si etiam renovare regni Transsilvaniae Status voluerint, in eorum arbitrio esto. Interim cupimus ut Generosa Dominatio Vestra quonam reperiatur Serenissimus princeps nobis aperire velit, ut eidem literas nostras dirigere possimus. Iam forsan audivit Generosa Dominatio Vestra Supremi domini Veszerii mutationem, cuius successor cum sit bonus amicus domini Zkender-Passae, audivimus quod illum ad Portam vocavit. Propterea suademus ut Serenitas Sua amicitiam et benevolentiam Zkender-Passae coleret et eidem literas benevolas scriberet ad effectum ut Zkender-Passa pro ei[s]dem apud Supremum Veszerum amica officia peragere possit. His Dominationem Vestram Generosam bene valere cupimus. Iassiis, die 27 ianuarii 1620.

Amicus et vicinus benevolus

Gaspar Gratianus, princeps Moldaviae.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contemporană.)

MDCCLII.

Ioan Mykola către Bistriţeni, despre nevoia spionilor în Moldova. Alba-Iulia, 1620, 29 Ianuar.

Prudentes ac circumspecti domini, amici honorandi. Salutem et mei benevolam commendationem.

Sok iokkal algya isten kegyelmeteket. Veöttem kegyelmeteknek kett rendbeli lewelett ez may napon. Az my az doctor prognosticumiatt illeti mivel ugy hozta ide irasat hogy chyak wszeogeben vagyon es mind deakul nemeteül ighen illegibilis ugy megh nem olwashattni, hanem irassa le szepen pure kivaltkeppen deakul es kegyelmetek pechyet alatt ide küldven en eö felsegenek menteöl hamareb fel küldeöm postan hogy maga lassa eö felsege es ertsem az eö felsege kegyelmesseget feleölle. Az hirek dolgat felette io newen es kedvesenn is veöttem kegyelmetekteöl hogy kegyelmetek hazank jawara es megh maradasara eö felsege hon leteben zorgalmatos vigyazasban vagyon es kemeit szwntelen jartattya. Mingyarast megh is irom eö felsegenek az kegyelmetek irt hireit. Intem kegyelmeteket szeretettell, hogy ennek uthanna is kemeit szorgalamatoson oe jartatvan Moldowara es egyeb helyekre is, valami hireket erthet kegyelmetek ennekem kesedelem nelkül az mint eddigh ez uthann is ertesemre adgya; kit eö felsege is el hittem kedvesen veszen kegyelmetekteol. Eö felsege istennek hala mind hadaiwal eggiütt is egessegben vagyon. Megh Posonbol nem ertettem megh indulasat eö felsegenek mivel immar vagyon harom hete hogy levelem nem jeött eö felsegeteöl. Akkor az bekesegh tractalasban volt foglalatos eö felsege: Mivel Ferdinand kiraly ighen solicitallya az bekeséget. Ha my hireim erkeznek kegyelmeteknek ertesere adom. Tarchya megh isten egessegben kegyelmeteket.

Dumnezeu să vă miluiască cu mult bine. Am primit azi, în două rânduri, scrisoare de la dumneavoastră. În ce privește prognosticul doctorului, fiindcă așa a adus-o aicea, că este numai în scurt, și în întregime latinește, și nemțește foarte rău, încât de cetit nu se poate ceti, deci dispuneți să se scrie frumos, curat, mai ales latinește, și o trimeteți aici pecetluită, iar eu o trimet cât mai curând Măriei Sale, prin poștă, ca să o vadă însăși Măria Sa, și să aud părerea Sa asupra ei. Știrile despre lucrul acela le-am primit cu bucurie, că dumneavoastră, spre binele și păstrarea țerii noastre, fiind Măria Sa în țară, sunteți de pază și purtați necontenit spioni. Îndată voiu trimete Măriei Sale știrile scrise de dumneavoastră. Cu dragoste vă spun că, purtând și după aceasta spioni cu sârguință în Moldova și în alte locuri, dacă veți auzi oarecare știri, să mi le aduceți la cunoștință fără întârziere, și de aici înainte ca și până acum; ceia ce Măria Sa va primi, după cum cred eu, cu plăcere de la dumneavoastră. Laudă Domnului, Măria Sa e sănătos cu întreaga oaste. Din Pojon nu știu nimic despre plecarea Măriei Sale, de oare ce sunt trei săptămâni de când nu am primit scrisoare de la Măria Sa. Atunci Măria Sa erà ocupat cu tratările de pace; de oare ce Regele Ferdinand cereà pacea. Dacă-mi sosesc oarecare știri, le voiu aduce la cunoștința dumneavoastră. Dumnezeu să vă țină cu sănătate.

Datum Albae-Iuliae, die 29 ianuarii, anno Domini 1620.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus

Ioannes Mykola, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus ac universis senatoribus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis mihi honorandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCLIII.

Sibiiu, 1620, 31 Ianuar.

Mihail Lutsch, judele Sibiiului, către Bistriţeni, despre veştile cu privire la Turci primite din Moldova şi Ţara-Românească.

Prudentes ac circumspecti domini, amici nobis observandi. Salutem, servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Ehrsame, Fürsichtige, Weise Herren. Haben Eur Weisheit Schreiben entpfangen, den Einhalt und der nayer Zeitung in der Moldau, so woll auch in Polond, günstigklich vernohmen; nehmen solches von Euer Weisheit zu sonderm Dank ahn. Wird Euer Weisheit verder etwas naye Zeytung vürkhommen, sey Euer Weisheit gebetten und mach uns abermal eine Wisentschafd (Gott sey Lob und Dank). Haben itz bey uns gar nichts nayes, auch in den benachbarten Lendern: kennen aus der Walachey nichts Böses vernehmen das sich alda her zu besorgen wehre. Der Herr Richter von Cronen hat geschriben das im der Herr Balasy zugeschriben, von der Porta, vom türkischen Keyser: mit grosser Reverentz und Ehrerbietung, auch in Verehrungen, sey entphangen worden, wie den Eur Weisheit in beygelegter Paria ersehen wird. Mir haben auch unsere Diener bey Ihr Fürstliche Durchlaucht und wartend derselbigen Ankunfd alle Stunde; werden sie was Guets bringen, soll Euer Weisheit zugefüget werden. Wnser Diener Einer, mit Nahmen Dobos Janos, hatt Euer Weisheit Dienern etwas ein wenig Geld zu Presburg gelawen, wie alhier in dem klein Zettel befinden wird. Euer Weisheit schaw das Euer Weisheit solches, neben dem so Euer Weisheit noch zu thuen ist, möge einbringen unnd alhier administriren. Zw dem bitte ich Euer Weisheit freundtlich, Euer Weisheit wolle Beystandt thuen damit mir von einem Ehrsamen, Weisen Radt an wnsern Schulden von meiner Hausfrau F. Mueter, so bey Euer Weisheit auff dem Rathaus ist, mögen einmal contentirt werden. In was ich abermall Euer Weisheit gefellig sein kann, will ich mich allzeit gantz willig dienstlichen befinden lassen. Thue hiemit Euer Weisheit göttlicher Gnaden Bewahrung befolen haben. Datum Cibinii, die ultima ianuarii, anno 1620.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus paratissimus.

Michael Lutsch, consul cibiniensis.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis senatoribus bistriciensibus, et cetera, dominis amicis nobis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLIV.

Sibiiu, 1620, 20 Februar.

Sibiienii către Bistriţeni, despre veşti din Moldova.

Generosi, Prudentes ac Circumspecti domini, amici nobis honorandi. Salutem, nostrorum servitiorum paratissimam commendationem.

Namhaftige Freund unnd weise Herren. Demnach mir aus der Moldaw von dem Fürsten Schreiben bekhommen, zwgleich auch was von Fürstlicher Durchlaucht vernommen, das ehr bis auff Cassoviam herunter khommen ist, als haben mir Euer Namhaften Weisheit articulos conclusos a Statibus regni Hungariae, und Fürstlicher Durchlaucht wbergebene, in specie mittheilen wollen und uberschiken, in pariis zugleich die Abschrift Herrn Gratiani Briefs, da den Euer Namhafte Weisheit wird iudicieren können de praesenti rerum statu. Haben auch die Responsion mit genugsamer Resolution auff Herrn Gratiani Schreiben expediert, cum declaratione mutuae benevolentiae et vicinitatis. Werden mir künftig was ehrfahren, solches mir Euer Namhaften Weisheit zu verstendigen nicht wnterlassen wollenn, bittent, Euer Namhafte Weisheit wolle gleichermassen uns certificieren. Datum Cibinii, die 20 februarii, anno 1620.

Generosae, Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae amici paratissimi

Consul, iudex et senatus cibiniensis.

[Vo:] Generosis, Prudentibus ac Circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis, amicis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLV.

Crăstian Vistierul către Bistriţeni, despre nevoia de a „face lege" unor vecini ai lui „zăberiţi". C. 1620, 4 Mart.

† Întru tot al nostru bun, cinstit şi de D[u]mn[e]dzău dăruit întru pace bună, dumnialui birăul de cetatea Bistriţăi şi la tot Svatul cetăţii: multă sănătate să trimiţ[ă] D[u]mn[e]dzău dumilorvoastre. După ăcasta poftim pre dumniavoastră să socotiţ leage acestor vecini ai noştri, anume Mihăilă şi cu Ionaşco, ce i-aŭ zeaberit popa Toader din Ilova, de li-aŭ luat 2 boi, şi multă chealtuial[ă] li-aŭ făcut acistor oameni direpţi. Ne rugăm dumitale, cinstite birău, şi cu tot Svatul dumitale, să aibă leage cu acel popă, cum vor spune jialoba lor, şi au şi carţi de la Măriia Sa de la Vodă şi de la Conde Vameşiul, cum aceşti oameni sămt derepţi; noi rugăm pre dumniavoastră să le socotiţ leage întru dereptatea dumilorvoastre. Noi vrem aveà a mulţimi din dereptate; dumniavoastră viţ socoti nevoe lor cu dereptate. Ăcasta ne rugăm dumilor voastre. Domnul m[i]l[o]stiv să veseliască pre dumniata cu pace şi cu sănătate şi tot cu bini, amin. Mart 4.

Bun priiaten a dumilor voastre, Crăstiian ce aŭ fost Vistiiarnic, cu mult priiatenşiug mă 'nchin dumitale, şi mă rog.

(Iscălitura. Pecete pe hârtie, neinteligibilă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLVI.

Ştefan Erdely către Bistriţeni, despre grija drumurilor spre Moldova. Ghernesig, 1620, 11 Iunie.

Prudentes ac circumspecti domini amici et vicini mihi observandissimi. Post salutem ac servitii mei comendationem.

Minemeö dologrul parantsolt legien mind kegyelmeteknek s mind ennekem locumtenes uram kegyelmeteknel nilvan vagion meli parantsolattia az urnak mivel hazanknak es miniaiunknak keözeönseges jovara nezendeo lattia isten szivemet mentest mennek kegyelmetekhez es kegyelmetekel egi ertelembeol valamire az uristen segitene kez volnek az szolgalatra de nemeö nemeö nehez niavaliaimnak giogitasara most advan magamat az doctor kezeben mod nelkeöl felben nem hagihatom az cura-

Despre lucrul ce a fost poruncit, atât dumneavoastră, cât şi mie, domnul locţiitor, vi se ţine în seamă dumneavoastră, — care poruncă priveşte binele obştesc al ţerii şi al nostru al tuturora: vede Dumnezeu gândul mieu că îndată aş merge la Domniile Voastre, şi, înţelegându-mă cu Domniile Voastre, li-aş fi gata de slujbă dar acum, dându-mă pe mâna doctorului pentru vindecarea nevoilor mele, nu-i chip să întrerup cumva: mi-a lăsat sânge numai ieri, şi trebuie să aştept câteva zile.

tiot, holott megh tegnap ingatot erett raitam hanem egi nehani napigh immar varakoznom kell. De ha isten nagiab niavaliat ream nem bocziat nem kesem semmit is. Ez keozben kegyelmetek tudom az ideött hiaban nem mulattia hanem mind az hazanknak jovaertt maga becsieolletiertt megh maradasaertt s mind eddigh valo dicsiretes hieösegenek fogtigh megh mutatasaertt ugi munkalodik az mint legh jobban tud. Az mi az Radnai utat nezi immar ertem hogy kegyelmetek hozza kezdet; cziak hogi kegyelmetek arra ugi visellien gondott hogi ha cziak az fenn allo utak mellet valo fakat vagattia le azzal teöb kartt tezen hogi sem haznot mertt valameni fat le vagnak annival tagasodik az utt, hanem az hul legh szorossabak volnanak az utak ott kellene az utaknak el asasaval partoknak oreossitesevel czinalnj es emberj vigiazokal eörzeökel ereössiteni. Az mi uram az Borgoi utnak allapattiat nezi ha kegyelmetek addigh varakozik migh en is oda mehetek addigh kegyelmetek legien oly kezeölettel hogi asok kapak mind szelesek s mind keskeniek keö vago cziakaniok beöveön acelosok ekek pockok peöreölieök lapatok tekeneök acriok keömivesek mez cziganok az vagi kovacziok azokhoz szenn es minden egieb kezeölet legien oly kezen uram hogi mentest foghassunk derekason hozzaia es vegezhesseök menteöl hamareb. Ez alat uram noha tudom az en tanaczi adasom nem volna szeökseges kegyelmeteknek mindazon altal uram cziak kitsin dolgot is kegyelmetek ne contemnallion hanem vigiazzon, sok es igen ereös varakat varosokatt szoktanak neha kitsin ezkeözeök altal megh trefalni. Az ki valamit akar masnak vezedelmere annak sok dolgokban forogh az elmeiek; az ki magat eörizi isten is azt eörzi. Ha valaha kivantatott az vigiazas most egiszer bator regi peldakat ele ne hozzunk is: nilvan vagion mint jaranak az szegini Segesvari attiankfiai, az Zebeni ereös varos meli mod nelkeöl romlek. Ha nem azon uton es modonn is mast hasonlott gondohatt az lator. Vigiazzon kegyelmetek valoban varosat is ne cziak

Dar, dacă Dumnezeu nu va trimete asupra mea vre-o nevoie mai mare, nu voiu întârzià. Între acestea ştiu că dumneavoastră nu vă petreceţi în zădar timpul, ci veţi lucrà dumneavoastră cum veţi şti mai bine, atât spre binele ţerii noastre, cât şi spre cinstea şi păstrarea ei, şi pentru vădirea veşnică a credinţei. Cât priveşte drumul Rodnei, am înţeles că l-aţi început dumneavoastră; numai dumneavoastră să aveţi de grijă că, dacă se dispune să se taie numai pomii de pe lângă drumuri, se face mai multă pagubă decât folos, pentru că, cu cât se taie mai mulţi pomi, cu atât se lăţeşte drumul, ci acolo unde ar fi cele mai strâmte drumurile, acolo ar trebui, săpându-le şi întărind malurile, să le întăriţi cu strajă. Cât priveşte starea drumului aceluia de la Bârgău, dacă dumneavoastră aşteptaţi până pot să mă duc şi eu acolo, să fie gata hârleţe, sape, atât late, cât şi înguste, ciocane pentru tăiatul pietrelor multe, din oţel, pluguri, baroase, lopeţi, troace, dulgheri, zidari, ţigani pentru var sau covaci; pe lângă astea cărbuni, şi apoi toate celelalte să fie pregătite aşa, ca îndată să ne putem apucà a le lucrà cum se cade şi să putem isprăvì cât mai curând. Într'aceia, domnul mieu, cu toate că ştiu cum că sfatul mieu n'ar fi de nevoie Domniilor Voastre, cu toate acestea dumneavoastră să nu despreţuiţi nici un lucru mic, să grijiţi, ci căci multe şi foarte puternice cetăţi şi oraşe au izbutit să le înşele câte odată prin mijloace mici. Cine voieşte ceva spre dauna altuia, acela multe făureşte în mintea sa; cine singur se păzeşte, pe acela şi Dumnezeu îl păzeşte. Dacă vreodată a fost de dorit paza, fără a vol să aducem acuma vechi pilde de vitejie, [e astăzi]: se ştie cum au umblat ai noştri din Sighişoara şi cum s'a pustiit fără de samăn oraşul tare al Sibiiului. Dacă nu pe acea cale şi în acelaşi chip, poate altceva să iscodească lotrul. Să aibă grijă şi Domniile Voastre să întărească oraşul nu numai cu drumuri, şi oraşul dumneavoastră nu e mare, în oraşul Domniei Voastre la vremuri ca acestea ar ajunge ca Domnia Voastră să îngrijiţi bine la poartă, cine vine şi cine iese. Câte-odată şi prin cerşitori au căzut oraşe

az utakatt ereossiczie es lam nem nagi varos az kegyelmetek varosa illien eödeöben egik kapunal megh eri kegyelmetek ki mennien pedig mind be s mind ki, igen iol rea vigiazzon; neha cziak kuldusok altal is nagi heliek le veztek. Mindent megh kell gondolnj, nam non est sapientis dicere putaram. Mind ezekreöl tudom kegyelmetek en vallamnal jobban tud gondolkodni. De en is hazannak tartvan az kegyelmetek varosatt bizoni jovat es megh maradasatt kivanom. Tartsa megh isten kegyelmeteket jo egessegben sokaigh.

mari. Totul trebuie chibzuit, că nu este lucrul înţeleptului a spune: voiu socoti. Ştiu că dumneavoastră despre toate acestea chibzuiţi mai bine decât mine. Dar şi eu, socotind ca patrie oraşul dumneavoastră, cu adevărat îi doresc binele şi trăinicia. Să vă ţină Dumnezeu pe Măria Voastră în bună sănătate.

Datum ex Gerniczegh, 11 iunii 1620.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum servitor, amicus et vicinus benevolus

Stephanus Erdelj, m. p.

[V°:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis et vicinis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLVII.

Vornicii de Câmpulung către Bistriţeni, despre un om de-al lor care a „încunjurat straja". C. 1620, 23 Maiu.

† Noi, vornicii de Cămpulu[ng], scrie[m] închinăciune şi mulŭtă sănătate Mării Tale, birău Andreeaşŭ de cetatea Bistriţeei. Alta, dăm ştire dumiitale de răn[dulŭ] Ursului de la noi, c'au fost şedzănŭdŭ în straj[ă], eară Ştefan Tăriţ[ă] au încugiuratŭ straj[ă]; eară vornicii au prădat pre Ursulŭ, de-au dat Ursulŭ 4 zloţi globă vornicilor, ceine au fostŭ atunŭci. Deacii Ursul aŭ strinsŭ pre Ştefan să-i plătească acei patru zloţi ce-au dat printru dinsu. Eară Ştefan au fostŭ cumŭpărat o eapă direptŭ 3 florinţ la Gol Mateş din Ead. Deacii Ursul o au dat vornicilor eapa, eară vornicii n'au vrutŭ să o eă, c'au fostŭ rea şi scopă de unŭ picior. Deaci acmu am trimis pre Ursul la dumieavostră să-i legiuiţi, şi eapa încă o am trimis la dumnieavoastră. Deaci pohtim pre dumneavostră să aibă leage la dumnieavostră cu direpŭtulŭ. De aceasta rugămŭ pre dum[n]ieavostră; noi încă vom face printru voea dumiilorvostre. Şi să hiţi sănătoş w Христо[с], амин; пис. Мая кг҃ днь.

(Pecete neagră ovală. Petec lung de hârtie.)

[V°:] † Să să dea această carte în măna birâului de cetatea Bistriţii cu mare cinste.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 16-7, n° XXI.)

MDCCLVIII.

Gaşpar-Vodă al Moldovei (Gratiani) către Bistriţeni, despre hoţii de la ei, cari au prădat o mănăstire. Iaşi, 1620, 12 Iulie.

Egregii et Generosi domini, amici ac vicini nobis benevoli. Ex confiniis illis sub iurisdictione Dominationum Vestrarum Generosarum significatur nobis turmam latronum ad octoginta vel circiter in ditiones nostras irrumpisse ibique, in bonis ac villis praecipue monachorum, aliquot ex nostris occisis, plurima damna ac mala perpetratos esse. Quod quidem nobis ingrate accidit, scientes principatus nostri tempore nullam esse datam occasionem a subditis nostris nihilque mali aut damni cuiquam in Transsilvaniae regno illatum esse. Propterea Generositates Vestras peramanter rogamus et hortamur quod nebulones istos praedones inquiri, deprehendi ac, rebus ablatis restitutis damnisque refectis, debito supplicio affici diligenter curent. In hoc nobis apprime rem gratam facient et bonae vicinitatis iuribus satisfiet, nostrisque subditis causa non dabitur illatae iniuriae vindictam sibi quaerendi. His Dominationes Vestras Generosas bene valere cupimus. Iassis, die 12(0) iulii 1620.

Dominationum Vestrarum Egregiarum ac Generosarum amicus et vicinus benevolus

Gaspar Vaivoda, m. p.

[V°:] Egregiis ac Generosis dominis iudici ac consulibus civitatis bistriciensis, amicis ac vicinis nobis benevolis, Bistricii.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLIX.

C. 1620, 18 August. Un dregător câmpulungean către Bistriţeni, despre nişte oameni din Bărgău cari au făcut tulburări la vamă.

† Măriile Voastre, domni de cetate Bistriţii, şi la tot Svatul Măriilor Vostre, de l[a] milostivul Dum[n]edzău poftim Măriilor Vostre bună s[ă]n[ă]tate şi pace. Cătră aceasta facem şt[i]re Măriilor Vostre pentru rândul iobagilor Măriilor Vostre, cari, scoţindu-ş bucatele lor în pământul Moldovii, de nevoe, şi nicio nevoe neavând, ei aci-a fost cât au fost obiciaiul din bătrâni vama sâ-ş dea. Iar ei vama n'au vrut să-ş dea pe obiciai. Apoi, vădzând că nu ş'au dat vama, s'au luat doâ iape, căci că ei toate străjil[e] Mării Sal[e] lui Vodă le rupseră şi călcară poroncil[e] împărăteşti şi Domnului nostru. Ş'am vrut să-i prindem, să-i punem la nevoi: apoi nu ni-am îndurat a strică prieteşugul cel din bătrân[i], ce'm veghia[t] voe Măriilor Vostre. Şi cu această vamă s[ă]ntu datori Bărgăoani, iar alţii n'au amestec; caria fač[e] 32 de lei. Şi iacă noi trimisi-am sluga noastră acolo, la liagea Măriilor Voastre, ca s[ă] plătiască cine-i vinovat, să nu hii alte amestecături între oamenii noştri şi voştri. Iar ei vrură sâ-l omoară acolo, şi plătiiâ pele carele s'au luat aicia pentru vama lor, d'innainte birailor de Bărgău şi d'inaintia lui sălgăbirău, caria-i plata 40 de lei. Iar ei să proptiră şi nu vrură a-ş da vama, şi luară hotarol păn[ă] în Puntia-Bistriţii, unde-i straj[a] Mării Sale lui Vodă, şi dziseră că n'ar dâ vama, că li-au fost bucatele pre hotarul ungurescu. Iar noi ştim din bătrânii noştri că ne s[ă]ntu hotarăl[e] înpărţite de unde s[ă] scurg apel[e]. Iar, de vă pare Măriilor Voastre că-i mai multu hotar a Măriilor Vostre, să eşiţ la hotar, şi om eşi şi noi.

Şi, alta, poftim pre Măriile Voastre să ne faceţ răspunsu cum mai degrabă, să ştim: d'aveţ Măriile Voastre acele bucate ce s'au luat, au nu, să s[ă] da. De le'ţ da, să ştim; de nu, iar să ştim. Că noi vom dâ şt[i]re Mării Sale lui Vodă pentru aestu lucru, şi, nedându-le bucate, Măriia Sa Vod[ă] nu-ş va lăsâ oamenii Mării Sal[e] la pagubă, nic noi; ce bine să ştiţ că vom luâ cu doâ părţi mai multu decât s'au luat. Iacă vite de vamă s[ă]ntŭ neplătit[e] 170 de vite: vaci, cai, boi

şi dziace cai, bărbaţi cu femiai. D'aceasta vă scriem. Să hiţ Măriile Voastre s[ă]nătoş del[a] Hristos, amin. Мсц[а] їк. нї.

D[omnii]lor Voastre prieten şi de bin[e] voitor:

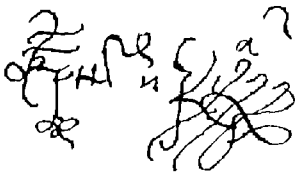

Vornicul de Cămpul Lungu.

(Pecete cu fum.)

[Vo:] La d[o]mnii de Bistriţ[ă], în Ţara Ungur[e]ască, să s[ă] dè; здрав. [= sănătate].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 17-9, nº XXII.)

MDCCLX.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni (?) despre răscoala lui Gaşpar Gratiani.

Prudentes ac circumspecti domini, amici observandi. Salutem et servitii paratam commendationem.

Az mikeppen ennekem Balasy Ferencz uram es az Mihnie Raduly Havasalvey Vayda locumtenens boerra Targovistyarol harmad feoleol pedigh Miko Georgy uram Haromzekröl az estve mind egy nyomon meg irak, Gratianus Caspar, a Moldvay Vayda, hatalmos Chyazar Chyausyt mind a velek leveö Teoreokekkel es az Alexander Vayda zeek foglalo boerraval egiüt, mellyel utabol eleol jaroban el bochatot volt levagatta Iazvasartt, magat pedigh a Lengielekheoz keottette es a Lengyeleknek az eleye mar a Neszter vyzen altal is keoltezet. Ha illien nagy dolgot hatalmas Chyazar ellen megh mert probalni gondolhatni dolog hogy zegeny haszank ellen is mindent meg brobaltat, ha isten utan magunkra nem vygyazunk. Kegyelmeteket azerth intem seot autoritate functionis sub amissione capitis et omnium bonorum ez levelem latvan mingyarast se orat se napot se pedigh teob levelemet erreol nem varvan az egesz Zaszsagrol tartozo gyalokat minden zekbely kyralibyrakkal es minden hadi apparatusaval ellessevel io puskaval zabliaval egy ho penzel a Marros-Vasarhely mezeöreö megh inditvan a huva magunk is zemeliünk zerint mingyarast taborban fel menven es az orzagh nepet megh latogatvan keözenseges ereövel vygyazhassunk zegeny hazankra.

Mureş-Uioara, 1620, 13 Septembre.

[Vă vestesc] că mi-a scris domnul Balassy Ferencz şi boierul din Târgovişte care ţinea locul lui Radu Mihnea, Voevodul Ţerii-Româneşti, iar, într'al treilea loc, domnul Gheorghe Mikó din Haromsec, că Gaşpar Gratiani, Domnul Moldovei, a pus să taie în Iaşi pe ceauşul puternicului Împărat împreună cu Turcii cari au fost cu el, cu boierii lui Alexandru Voevod, legându-se cu Polonii, şi partea d'innainte a oştilor polone a şi trecut peste Nistru. Dacă a cutezat să cerce un lucru atât de mare împotriva Împăratului celui puternic, se poate crede că va încercà orice şi impotriva sărmanei noastre ţeri, dacă după Dumnezeu nu vom îngriji şi noi de noi. De aceia vă îndemn şi cu autoritatea dregătoriei mele, supt pierderea capului şi a tuturor averilor, ca, primind scrisoarea mea, nemai aşteptând niciun ceas, nicio zi, nici o a doua scrisoare despre lucrul acesta, toată pedestrimea din Scaun, cu toţi juzii crăieşti din Scaune, cu toată gătirea de războiu, cu proviant, puşti bune şi cu bani de leafă, să plecaţi spre câmpul de la Oşorheiu, unde şi noi mergând în şine în tabără, cercetând poporul ţerii, cu puteri comune să putem păzì sărmana noastră ţară.

Secus non facturi. Datum ex arce maros-uyvariensi, 13 die septembris, anno 1620.

Prudentum et Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus servire paratus

Stephanus Bethlen.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contemporană.)

MDCCLXI.

Muräş-Uioara, 1620, 13 Septembre.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre aceleaşi veşti de răscoală a Moldovei şi nevoia de ştiri.

Prudentes ac circumspecti domini, amici honorandi. Salutem et servitii paratam commendationem.

Balassi Ferencz uramnak a Portara meneo uttiabol es az Raduly Vajda Havasalfeoldi locumtenens boerinak Tergavistiarol harmadfeleöl penigh Miko Georgj uramnak Haromszekreöl ez estve mind egj oraban erkezenek levelei melliekben mind egj niomon iriak, hogj Caspar Vajda az hatalmas Teöreök cziaszar Cziauzzit minden teöb velle leveo Teöreökeokkel es az Alexander Vajda szek foglalo boeraval eggiwt Moldvaban Iaswasart le vagatta es az hatalmas cziaszar melleöl az Lengielekhez allot es haylot seöt az Lengielnek is mar az elei az Neszteren altal is keölteözeöt volna. Melyben mint hogy mar semmi ketsegh nemlehet kegyelmeteknek autoritate qua in praesenti fungimur hagiom es parancziolom is serio az eo felsege igaz hẅsege es keötelessege szerint mingiarast egj okos tudos embert ighen sietseggel Moldvaba bocziatvan es az Lengiel taborban menny szamvak lehessenek meny leveö szerzamok es miczioda szandekjok legyen annak felette minden egieb allapattiakat is megh tudakozvan ighen igazan es eszeben veven en nekem kegyelmetek ighen sietseggel eyel nappal aggion minden dolgokat ertesemre. Hogi azert isten segitsegebeöl keözeönseges ertelembeöl es ereövel szeginy hazankra iob alkolmatossaggal vigiazhassunk az orzagh nepenek megh parancziolitam hogi minden feleöl mingiarast az Maroswasarhelj mezeöre szallianak taborba az holot magam is szemeliem szerint jelen leszek. Kegyelmetek is penigh in kegyelmetek tartomaniarol es jozagarol a gialogot mingiarast menteöl iob apparatussal mind fel kezitven a Moldvaj utakra al-

Aseară în acelaşi ceas au sosit scrisorile dumnealui Balassy Ferencz, care se duceà la Poartă, şi din Târgovişte ale boierului care ţine locul Voevodului Radu al Munteniei, în locul al treilea ale dumnealui Mikó Gheorghe din Haromsec, în care în acelaşi chip scriu, că Gaşpar-Vodă a dispus să taie în Moldova, în Iaşi, pe ceauşul puternicului Împărat turcesc, cu toţi Turcii cari erau cu el, şi împreună cu boierul ispravnic de Scaun al lui Alexandru-Vodă, şi a trecut dela puternicul Împărat la Poloni, şi li s'a plecat, ba Polonii au şi început a trece Nistrul. Despre care acum ne mai fiind nicio îndoială, dispunem şi poruncim hotărât Domniei Voastre în puterea autorităţii pe care o avem acum, ca, trimiţând acum îndată, după credinţa şi datoria voastră, cu grabă un om mare, cuminte şi învăţat în Moldova să ştiricească foarte bine cât de mare-i tabăra Polonilor, câte unelte sunt şi ce gând au, şi afară de aceia tot scopul, şi, ţinându-le minte, să mi le aduceţi la cunoştinţă Domnia Voastră, cu grabă mare, zi şi noapte, toate lucrurile. Ca astfel, cu ajutorul lui Dumnezeu, în înţelegere şi cu putere unită să putem griji de sărmana noastră ţară cu mai bună socoteală. Poporului ţerii i-am poruncit să apuce tabără la Muräş-Oşorheiu, unde voiu fi şi eu de faţă. Domnia Voastră, pregătind cu cât mai bun chip îndată pedeştrii din Ţinuturile şi stăpânirile dumneavoastră şă-i aşezaţi pe drumurile moldoveneşti. Faţă de stările de acum e prea de nevoie să fiţi dumneavoastră cu sârguincioasă grijă acolo la hotar.

lassa. Es a mostani allapathoz kepest felette szwksegh hogi szorgalmatos vigiaztatasbann is legyen ot az szelben kegyelmetek.

Ex Maros-Uyvar, die 13 septembris, anno 1620.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus, servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p. *Caspar Beöleöny, m. p.*

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis Beszterce, dominis amicis honorandis. Cito, citissime.

Vasarhelj biro uram kwlgie megh sietseggel Beszterczere.

Dumisale birăului din Oşorheiu . . ., la Bistriţa.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXII.

Fraţii Iliaş şi Gheorghe Şeptelici către Bistriţeni, despre scutirea de vamă a unor porci şi boi. [După 1620 [1]], 17 Septembre.

„Ilieaş i Ghiorghi Şeptelič, ceşşti feciorii lui Şeptelič Hatmanului", către birăul de Bistriţa, pentru a li se scuti de vamă nişte „mascuri . . . vândzători" şi, la întâmplare, boii, cu cari ar voi să-i schimbe. — 17 Septembre. — Iscălituri.

(Adresa românească.)

(Peceţi rupte.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 37-8, no L.)

MDCCLXIII.

Mateiu Veres către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri cu privire la Moldoveni şi Poloni. Kövár, 1620, 18 Septembre.

Prudens ac circumspecte domine, mihi observandissime. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Istenteol kegyelnek sok iokatt io egességet kivanok megh adatni. Mivelhogy mar mi semmit ide a Moldovaiak sem az Lengeleknek hul letekreol nem ertheteönk, kegyelmedet kerem szeretettel ezen embereonk altal legien bizoniossa minden oda valo hirei feleöl; kegyelmednek mind capitan uramnak edgiutt megh zolgalliuk. Isten tarczia megh kegyelmedet sok esztendeigh io egessigben.

Doresc ca Dumnezeu să-ţi dea mult bine şi sănătate. De oare ce noi aici n'am înţeles nimic unde sunt Moldovenii şi Polonii, te rog pe dumneata, prin omul acesta al nostru, a ne încunoştiinţă despre ştirile de acolo. Noi îţi vom sluji dumitale toţi ca unui căpitan. Dumnezeu să te ţină mulţi ani cu sănătate.

Datum in arce Keövar, die 18 septembris, anno Domini 1620.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae servitor semper paratus

Mattheus Veres, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino iudici primario civitatis biztriciensis et cetera, domino mihi observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] V. nota din *Documentele Bistriţei*, II, pp. XII-III. Rostul Hatmanului Şeptelici se ispăveşte în 1620. Cei doi fii încep a fi pomeniţi la 1634.

MDCCLXIV.

Alba-Iulia, 1620, 26 Septembre.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre un trimes al lui Gaşpar Gratiani şi alte afaceri.

Prudentes et circumspecti domini, amici observandi. Servitiorum meorum paratam commendationem.

Az kegyelmetek oth valo vigiazasat es az Gratianus Caspar keovetinek zorgalmatoson ide valo keserteteset es jo gondvi seleset kit kegyelmetek az eo felsegenek tartozo igaz hẅssege zerint megh mutatot kegyelmetekteöl felette kedvessen veöttem. Kevantatik hogy kegyelmetek ez uthann is azon jo vigiazasban leven ha my oly orzagunk jovara es karaban jaro dolgot erthet ideyen adgia ertesemre. Myt iryon kegyelmetek az eo felsege Zamos-Uyvarban leveö sertes marhaynak oda az kegyelmetek tartomaniaba valo haytatas feleöl megh erteöttem, irya kegyelmetek hogy innovationak is teczenek kegyelmetek, im affeleöll is irtam Zoliomy Janosnak Zamos-Uywary eö felsege udvarbirayanak hogy kegyelmetek keözeöt, ha az eleöt zokas nem volt semmy innovatiot ne indiczion es az sertes marhakot is oda az kegyelmetek hatarara ne hajczia, hanem az Keöwary erdeön legeltetesse az eö felsege marhayt. Az levelet kegyelmetek kẅlgie megh mindgiarast Zoliomy Janosnak az Zamos-Uyvary udvarbironak.

Îngrijirea dumneavoastră de acolo şi însoţirea aicea cu sârguinţă a trimesului lui Gaşpar Gratiani şi purtarea de grijă pe care dumneavoastră o aţi arătat după adevărata credinţă faţă de Măria Sa, am primit-o cu bucurie. Se cere ca dumneavoastră, şi după aceasta, fiind în acea bună îngrijire, putând înţelege lucrurile străine ce sunt spre binele şi stricăciunea ţerii, să ni aduceţi la cunoştiinţă. Ceia ce scrieţi dumneavoastră despre porcii Măriei Sale din Gherla, pentru a nu-i mână în Ţinutul dumneavoastră, am înţeles; scrieţi dumneavoastră că înoirile nu vă plac, şi de spre aceasta am scris lui Ioan Zolyomy, judecătorul Curţii Crăieşti din Gherla, ca pentru dumneavoastră, dacă înainte de aceasta n'a fost obiceiu, să nu înceapă niciun fel de înoire, iar porcii să nu-i mâne acolo, spre hotarul dumneavoastră, ci în pădurea Cetăţii-de-Baltă să pască vitele Măriei Sale. Scrisoarea să o trimeteţi dumneavoastră îndată lui Ioan Zolyomy, judecătorul Curţii Crăieşti din Gherla.

Bene valeant, nec secus faciant. Datum Albae-Iuliae, die 26 septembris, anno Domini 1620.

Prudentum et Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus.

Az kopiakat kegyelmedtek keszitesse ejel nappal menteöl teöb lehet. Embere penigh kegyelmeteknek jeoieon s mennien oda be. Nagy dologh ez hogi kegyelmetek ezt ez eleöt megh nem irta ennekem hogi az Lengiel tabor ala jeöt volt Iaszvasarhoz. Azert kegyelmetek serenieb vigiazasban legien az utan.

Faceţi-mi securile dumneavoastră zi, şi noapte: pot fi cât mai multe. Oamenii dumneavoastră însă să vie şi să meargă acolo. Acesta e mare lucru: că dumneavoastră înainte de asta nu mi-aţi scris că a venit tabăra Polonilor la Iaşi. Pentru aceia, dumneavoastră după aceasta să fiţi cu mai sârguincioasă băgare de seamă.

Stephanus Bethlen, m. p.

[V° :] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, amicis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXV.

Veşti din Moldova, despre urmările înfrângerii Polonilor de către Turci. 1620, întâia jumătate a lui Octombre.

Herr zeget, die Poln wern gewis heraus aus dem Schancz, wn sein ginzet dem Nizter; Boschok[1] is gewis an einen Spyss geczogen, wnd der Wayda[2] weiss niemandt gewiss. Nikojrits[3], Bocschok, Sheptelits[4] haben dem Gaspar Woida geroden, her sol die Tirken niderhauen, wnd Gaspar Woida sein Pruder[5] is auff der Zucschawa im Schloss fom Landtfolk eingedon wnd das Landfolk gibt im auff ein Tag 15 Nejner[6] czu Czerung. Wie sie die Schlacht angefangen mit dem Kowatsz Peter wnd dem Gaspar Wajda, si sein fon Tirken, Tataren in die Flucht geschlagen, das dem Kowats Peter fon 600 Man Khiner is loss worden wnd mit dem Gaspar Wajda s der Kowats Peter in die Flucht khomen, das bis dato niemand kha[nn] wissen wo sie sein.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXVI.

Petrea Diacul[7] către Bistriţeni, despre suferinţile Ţerii la începutul Domniei lui Alexandru-Vodă Iliaş. [Câmpulung], Septembre 1620 până la Septembre 1621[8].

† Scr[i]em la birăul de Bistriţ[ă] şe la tot Sfatol d[o]mnii tale, şe dau ştere de rând[u]lu veştelor, că stră[n]ge Vodă oste şe cheamă toţe boiare la Iaşe, şe co Vlădice, şe ceare de pre dă[n]şie bane, cătă doo mie de galbene, şe face Vodă obedze fără samă molte, şe no pote ştè neme ci-i voia cu aceale obedze. Aşe să face cuvânto că va prende boiarie cee ce au fost boereţe la Gaşpar-Vodă, şe vor băgà în obedze, şe vor tremeate la părat[u]lu. Ere Tătară sânto la Suroca, doo mie, de ţen straju de căt[r]ă Leaş, eră Torce sânto pre lă[n]gă Vodă nomai, că ţene Vodă pre lă[ngă] dă[n]sul Corte nomae Torce şe Grece, să fie de credenţe. Altă, sânto răotăţ în ţeară, de dabilă forte rea şe fomente. Iară de Leaş încă se aode că sunt oşteţe pre la Cameneţe în Ţara Leşască. Dea aceasta dau ştere d[o]mnelor vostre, şe să vă croţ[e] D[u]mnedzeu co bonă pace şe sănătate pe d[u]mnievostre într'ai bone şe molţe.

† Eu, Petrea Diiacol, am scres la domniele vostre. Altă, mă rogo d[o]mnelor vostre că me-amo tremis să-m co[m]pere pâne pre o[n] fecior: să-m eretaţ vama: eu [in]că vo[iu] a vă sloji d[o]mnielor vostre în totă vreamea.

[Vo:] † La cest[it]olu birăol de Bi[s]treţe şe la to[t] [S]fatolo d[o]mniesale să se dè cestă crarte *(sic)* cu ce[n]ste.

(Pecete brună, de ceară, indistinctă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 36-7, nº XLIX.)

MDCCLXVII.

Prudentes ac circumspecti domini, amici observandi. Salutem ac servitii paratam commendationem, et cetera. Alba-Iulia, 1620, 18 Novembre.

---

[1] Bucioc.
[2] Gaşpar Gratiani, care fu ucis în fugă la Trotuş.
[3] Nicoriţă Hatmanul.
[4] Şeptelici, unul din ucigaşii lui Gaşpar-Vodă.
[5] Altfel necunoscut.
[6] „Bani de 9."
[7] V. şi mai sus.
[8] Timpul Domniei a doua a lui Alexandru-Vodă Iliaş.

Nilvan lehet kegyelmednel mind most s mind ennek eleotte valo wdeokben kegyelmetek varosaban lako Koch Ferencz fia mind atiaval eggyütt mind az mi kegyelmes urunk s mind pedigh szegeni hazank ellen melly sok dolgokban practicalkottanak legyen. Scott mostann is Gratianus Caspar az Moldowai Vaida szolgaia leven hazanknak aruloja volt, holott nemellyek kik isten kegyelmeböl a poganyok kezekbeol megh zabadulwan edes hazajokban jeonek volt, rea iffiu Koch Ferenczre akadvan azoknak is lovokat es minden egyeb jowokat el rontatwan magokat teolle mint menthellek hogy pogan kezben eoket nem atta chiak az isten tugia.

Melly chielekedetiert az minemw jowai iffiu Koch Ferencznek ott kegyelmetek keozeoth vadnak azokat attam urunk eö felsege es szegeni hazanknak alhatatos es jambor hiweinek ugymint Kis Pal Balintnak, Barani Sigmondnak, Lowaz Andrasnak es Zalkai Andrasnak, kegyelmeteket azert intem seot autoritate functionis hagyom es paranchiolom is serio erröl teobb levelemet nem varvan iffiu Koch Ferencznek mint joszaga reszet arulonak minden nevel nevezendö jovait hütt szerent fel kerestetven adgia az megh nevezett zemelieknek kezeben.

E cunoscut dumneavoastră, atât acum, cât şi mai de nainte, că Francisc Koch şi fiul său, cari locuiesc în oraşul dumneavoastră, au lucrat mult, atât contra domnului nostru, cât şi contra ţerii noastre sărace. Încă şi acum, fiind omul Voevodului din Moldova, Gaşpar Gratiani, a fost trădătorul ţerii noastre, şi unii, liberându-se din mânile păgânilor, au fost venit în patria lor, şi, găsind pe tânărul Francisc Koch, li-a luat şi acelora caii şi toate celelalte bunuri: cum au scăpat de el, că nu i-a dat în mâna păgânului, numai Dumnezeu ştie.

Pentru care fapte, averea lui Francisc Koch fiul, care se află la dumneavoastră, am dat-o Înălţimii Sale Domnului nostru şi statornicilor şi blânzilor credincioşi ai săracii ţerei noastre, adecă lui Kis Pal Balint, Sigismund Barani, Andreiaş Lowaz şi lui Andreiaş Zalkai, şi pe dumneavoastră vă fac luători de seamă, ba, mai mult, cu puterea dregătoriei mele vă las şi vă poruncesc ca, nemai aşteptând mai multe scrisori de la mine, toată averea trădătorului Francisc Koch celui tânăr să o căutaţi şi să o daţi persoanelor mai sus amintite.

Bene valeant. Secus nulla ratione facturi. Datum Albae-Iuliae, die 18 novembris, anno Domini 1620.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus.

Stephanus Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXVIII.

Câmpulung, [1620[1]], 17 Decembre.

Gavril Vornicul de Câmpulung către Bistriţeni, despre întoarcerea păcii, plecarea Tatarilor şi mărfurile ce-i trebuie de la ei.

† A mieu cinstit şi ales părinte, Măriia Ta birău de cetatea Bistriţei, închinu-mă Mării Tal[e] cu săn[ă]tate şi dau ştir[e] Marie[i] dumital[e]: de rândul veştilor, cu mila lui Dumnedzău iaste pace şi aşedzare bun[ă], şi Domnu nostru iaste la Scaun, la Iaşi, iar Tătarii s'au dus la Moscu. Şi aş hi venitu şi eu, ce m'am dus la

[1] E în legătură cu scrisoarea aceluiaşi de la aceiaşi dată.

Câmpul Lungu pentru niște cai ai voștri. [A trimes „7 zloți: fac șease florinți". Să deie „răsul", de și lipsesc 9 „florinți" pentru moment. Cere a se trimete la birăul de Rodna poruncă de a se urmări un fugar de vamă pentru niște piei de capră și „doasprădzeace bolgarii". Altfel, va „trage" ceva de dincolo. — 17 Decembre, Câmpulung. „Gavril Vornicul".]

[V° :] Adresa românească.

(Aruncături de condeiu nemțești și ungurești.)

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, p. 36, n° XLVIII.)

MDCCLXIX.

Gavril Vornicul de Câmpulung către Bistrițeni, despre o datorie. Câmpulung, [după 1620 [1]], 17 Decembre.

„Gavril, Vornicul de Câmpul Lungu", către „Măriia Ta Andreiaș de cetatia Bistriței". A rămas dator 9 florini birăului, pentru „un răs". Să-i maĭ caute unul frumos: il va plăti la Bobotează. — Câmpulung, 17 Decembre.

(Isčălitura obișnuită a lui Gavril.)

[V° :] Adresa românească.

(Pecete verde, goală, de ceară.)

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, p. 35, n° XLVI.)

MDCCLXX.

Fostul Mitropolit Teofan al Moldovei, egumenul Partenie și călugării de la Slatina către Bistrițeni, despre călugării ce trimet în Ardeal pentru a strânge pomană. C. 1620-22 [2].

Către „domnii de Bistriță, din Țara Ungurească", de la „ariep[i]sc[o]pŭ Theofan ce-au fost Mitropolit, și de la egumenul Partenie și de la tot săborul de la sv[ă]nta mănăstir[e] del[a] Slatin[a]", pentru doi călugări trimeși „în Țara Ungurească, să inble printru m[i]l[o]steniia, cine va îndura Dumn[e]dzău să ne miluiască sv[ă]nta mănăstir[e] și sv[ă]nta besearecă, cu bouleani, cu căluișei, cu văcșere, cu oișoar[e], cu chelșugel, cine cu den ce-l va îndură Dumn[e]zeu". Cer „carte" de voie.

(Adresa românească. Pecete pe ceară neagră: † печатє . . .)

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, pp. 35-6, n° XLVII.)

MDCCLXXI.

Ionașco Rotompan, Vornic de Câmpulung, către Bistrițeni, despre începerea campaniei Sultanului împotriva Polonilor. 1621.

M[i]l[o]st[i]vul Dumn[e]dzău să dăruiască bună pace și sănătate dumitale, Andreiaș Șelar, birău de cetatea Bistriții, și la tot Svatul dumitale. Alta, de veți vrea să știți de sănătatea dumisale Mării Sale lui Alexandru-Vodă, cu mila lui D[u]mn[e]dzău iaste sănătos și cu pace la Scaunul Mării Sale, și cu toată țara oștită depreună. Alta, altia oști până acmù de altă parte nu au intrat în țara nostră de [ni]căiri: audzim de 'npăratul că vine, și de Leași încă audzim [3] că săntu osștiți în țara sa. Alta niște Tătăra de la Bugeac aŭ mărsu de câteva ori la hraniță leșască

[1] Data după anii de cârmuire ai birăului Andreiaș Sattler.

[2] La 1619 Teofan erà încă Mitropolit, la 1622-3 se adăpostiă în Bistrița olteană.

[3] În copia mea: „au dzis"; versiunea primită, în copia d-lui Marțian.

de au stricat. Alta, veţi înţeleage dumilevostre şi de omenii dumilevostre carii au venit aicea. Alta, ne rugăm dumilevostre să ne hiţi dumiiavostră priiatin[i]. Noi aş[ij]derea foarte bucuroş a hì priiatin[i] dumilevostre. Alta, au fostu un omu anume Gavreleţ[ă] de Rotompăneşt[i], şi şadea în Brăgăul-de-ğos; ce au furat acel om nişte iape s'aau fuğutu acolo: au fostu avăndu boi 2, ce i-am loat 2 boi globă. Acmù să laudă că va venì cu tălhari de va zeberì vită de aicea; ne rogăm să aibă certare. Alta, ne rogăm că aŭ tălhuitu ceaste mănăstiri de au loat argintu multu, buerescu şi mănăstirescu. Ce ne rogăm în taină, dorŭ să va evì la cei căni de tălhari, să a[i]bă ce[r]tare. Şi să hiţi sănătoş ѿ гь, [а]мин.

† Пріятел dumilevostre:

Ionaşco Rotompan, Vornicul de Cămpulungu.

Dumisale lui Andreiaş birăul de Bistriţă şi la tot Statul dumisale.

(Pecete galbenă, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXII.

[Câmpulung, 1621.]

Ionaşco Rotompan către Bistriţeni, despre ieşirea la războiu a lui Alexandru-Vodă Iliaş şi alte împrejurări de războiu.

† Єто аз Ionaşco Rotompan scr[i]em închinăciune şi sănătate la iubito, dulce priiatin, birâului de Bistriţ[a] şi la tot Svatulŭ domnii tale. Pohtescu de la D[u]mn[e]dzău bună sănătat[e] şi pace. Alta, de veaste, să ştiţi dumiiavostră câ dumiialui Alexandru-Vod[ă] iaste eşit la oste, depreun[ă] cu Tătarii de la Bungeag *(sic)*, şi iaste pre dea mai sus de Ţuţora, şi Leaşii încă sântŭ la marginea Nistrului. Să ştii dumieata, nice o menciună nu creade dumnieata, câ în ţar[ă] n'a întrat. Adevăr, la jac ei au întrat, de-au făcut destulŭ râu. Iarâ Turcii ei trec Dunârea, însă o samă; iarâ ostea cia mare n'au trecut. Deaci să ştiţi dumiiavostră câ, de ce vom ştì, tot vom dà ştire dumniilor vostre, cu aceşti omeni buni, co Grigor şi cu popa Petrea şi cu Gliga şi cu Petrea: de tot de ce vom ştì, vom dà ştire dumniilor vostre întru tot ciasul. Şi să 'veţi a creade ce va grăì popa Petrea şi Gliga. Şi mulŭţâmăscŭ dumnilorvostre de priinteşug ce arătaţi câtrâ noi. Dumnâdzâu să vă c[r]uţe sănătoşi ѿ хстѣ амин. *Ionaşco Rotompan.*

[V°:] † La al nostru părinte dulce, la birăulŭ de cetatea Bistriţeei, să să dea, multă sănătate.

(Pecete pe hârtie cu arabescuri.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Doc. Bistriţei,* I, pp. 39-40, n° LIII.)

MDCCLXXIII.

Cluj, 1621, 19 Ianuar.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre nevoia de pază bună.

Prudentes ac circumspecti domini, amici observandi. Servitiorum meorum paratam commendationem.

Megh adak az kegyelmetek leveleth meliben tudoşit kegyelmetek engemeth az Moldovay allapotok feleöll, mellyet kegyelmetekteöl igen kedvesen veötem. Ennek utanna is kegyelmetek az vigiazas dolgabol megh ne szẅnniek, hanem zẅntelen kemeyth oda be iartassa es ha my bizoniost erthet kegyelmetek giakorlatossaggal ertesemre adgia. A my felöl pedigh kegyelmetek ir hogi az ki kegyelmeteknek az dolgot erte-

Scrisoarea d-voastră, în care mă încunoştiinţaţi despre stările din Moldova, am primit-o cu bucurie. Şi după aceasta d-voastră nu vă opriţi de la lucrul de îngrijire, ci necontenit să trimeteţi acolo spioni, şi, dacă puteţi ajunge la ceva sigur, sârguincios, aduceţi-mi la cunoştinţă. Despre ceia ce scrieţi d-voastră că numele aceluia care v'a adus acel lucru la cunoştinţă, în aceasta nu se întâmpină şi mai departe, nu poate să meargă,

sere atta volna annak neve ebben ne forogna es tovabb is ne menne arrol kegyelmetek ne is gondolkodgiek a feleöl bizvast assecuralhattia kegyelmetek; valamikor kegyelmetek ide ky irni akar, kegyelmetek mindenkor bizvast irhat.

d-voastră la aceia nici să nu vă gândiţi, ci d-voastră îi puteţi dă sigură încredere; dacă d-voastră voiţi a scrie ceva aici, totdeauna puteţi scrie cu încredere.

Bene valeant. Datum Claudiopoli, die 19 ianuarii, anno Domini 1621.

Stephanus Bethlen.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXIV.

Alexandru-Vodă Iliaş către Bistriţeni, despre o iapă dată oamenilor din Câmpulung. Iaşi, 1621, 29 Ianuar.

Alexander, Dei gratia princeps hereditarius regni Moldaviae, Egregiis ac Circumspectis dominis, salutem ac servitiorum nostrorum paratissimam commendationem.

Hogy ha kegelmetek tudakozni akar egesseges io allapatunk feleol kiert istennek neve diczirtessek az hatalmas czazar io zerenczevel, mostan io egessegben vagiunk mely egesseget kevanunk kegelmetek felölis hallanunk. Kelletek kegelmeteket levelwnk altal megh talalnunk, ieovenek my eleonkbe az Hozzumezey hẅveink es iobagink es panazolkodanak, hogj valami vadaz emberek mentek volt az Havasra ki es afele vadazo zerzamoknak iarvan talalkozik eo rayok az Havason egj utaveztet ember harom loval mint hogy rut ẅdeo volt kerven az vadazokot az az lovas ember hogj igaziczak eottet az utba es mint hogy mezze volt az ut teolek nem tud az utra talalni, hanem keonyeorgeni kezd az vadazoknak, hogy hadgiuk el vadaszasokot es vigiek az faluba es megh fizeti faratsagokat, az vadazok el hadvan vadazasokot, be hozzak az faluba, azt az lovas embert es az falu eleot, egyk kanacza lovat es egj poltrakat ad az vadazoknak faratsagokba mostan penigh egy kegelmetek iobagia bejeoven teorvenyhez fogta azt azt vadazoknal valo kancza lovat azert kegelmeteket intyẅk mint io akaro zomzed urainkat, hogy kegelmetek tudgia az orzagh teorvenyt, mivel hogy az Hozzumezey emberek bizonysagok az vadazoknak, hogy eo

Dacă dumneavoastră vreţi să ştiţi ceva despre sănătatea noastră, pentru care fie numele Domnului lăudat, suntem bine, tot aşa vrând să auzim şi despre d-voastră. A trebuit ca prin scrisoarea noastră să vă încunoştiinţăm despre faptul că, ieşindu-ni în cale credincioşii supuşii noştri din Câmpulung, ni s'au plâns cum că nişte vânători au urcat munţii, şi aici i-a întâlnit un om rătăcit în drum, cu trei cai, care, fiind timpul păcătos, rugându-i şi neputând află drumul, se întoarse la ei, la vânători, rugându-i să-şi părăsească rostul lor, ca să-l petreacă împreună până la satul din apropiere, unde omul pentru osteneală îi cinsteşte cu un polturac şi o iapă. Acuma însă un supus al d-voastră, venind la lege, vrea să smulgă iapa de la vânători.

Pentru aceia vă încunoştiinţăm pe dumneavoastră, ca pe binevoitorii noştri vecini, cunoscători buni ai legii din ţară, că oamenii din Câmpulung sunt martorii vânătorilor pentru iapa dată lor în schimbul ostenelii. Şi, de oare ce aici a început să se facă lege, ar fi bine ca supusul d-voastră să vină la târgul (?) Câmpulungului, unde i se va face lege dreaptă. Iar pe d-voastră vă rugăm ca fără cercarea legii pe nimeni să nu-l judecaţi. Aşa şi mai departe ni va păreà

nekik faratsagokert attak az marhat, es mint hogy itben fogtak teorvenyhez az marhat, az kegelmetek iobagy, jeoyenbe az karos]város] Hozumezeore, es igaz teorvenie, zolgallatik kegelmetek nigh teorveny nelkẅl senkit megh ne pehaboriczik, ezbeli zomzedsagat kegelmeteknek latvan io neven nezẅk kegelmetekteol.. Tarcza megh isten kegelmeteket io egessegben.

bine de vecinătatea d-voastră, Dumnezeu să vă ţină cu bine!

Datum ex Iazvasar, die 29 ianuarii, anno Domini 1621.

Alexandru Voevod.

[Vo :] Egregio, prudenti ac circumspecto domino, domino iudici supremo civitatis bezterciensis et cunctis civibus eiusdem civitatis bezterciensis, dominis vicinis nobis semper observandis, et caetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXV.

Iaşi, 1621, 29 Ianuar.

Alexandru-Vodă Iliaş către Bistriţeni, despre o iapă oprită.

Alexander, Dei gratia princeps hereditarius regni Moldaviae, salutem ac plurimam benevolentiae commendationem.

Adgion isten minden iokat kegelmeteknek.

Hogj ha kegelmetek tudakozni akar egesseges allapatunk feleol istennek neve diczirtessek az hatalmas czazar io zerenczevel mostan io egessegben vagiunk mely jo egesseget kevanunk kegelmetek feleol is hallanunk. Kelletek kegelmeteket levelwnk altal megh talalnunk jeovenek my eleonkbe az Hozzumezey iobagink es panazolkodanak, hogy oda az kegelmetek varosaba Beszterczere mentenek hazok zẅksegere valo gabona vetelenek okaert es ot az vasarlas keözbe Erdely Istvan uram iobagy egy kancza lovakhoz hoza fogtak illyen okon, hogy azt az kancza lovat, azoktol az Erdely Istvan uram iobagytol el loptak volna. Mint hogy penigh azoknak az Hozzumezey hwnepüknek igaz marhayok es eo hazoknal neot nevekedet marhayok teorvenjel igazitotak volna el es igaz teorveny zerent teorveny napiara fogtak magokot, hogy ha kevantatik, valamenyen kevanyak annyval mennenek innen ki es az teorveny napiara fogadasok zerent elseoben 28-czad magaval ment ki az ember akor kegelmetek el nem igazitota es el halaztotta napiokat, masok utalis kimenven ugj mint 26-tod magokal akoris el halaztottak dolgokot,

Dumnezeu să vă dea dumneavoastră tot binele.

Dacă dumneavoastră vă interesaţi despre starea noastră de sănătate, lăudat fie numele lui Dumnezeu acum suntem sănătoşi, ceia ce poftim să auzim şi despre dumneavoastră. Trebuie să vă trimetem scrisoare că ni-au venit înainte iobagii noştri din Câmpulung şi s'au plâns că, mergând în oraşul dumneavoastră, Bistriţa, ca să cumpere bucate pentru casele lor, acolo în cursul târgului iobagul Erdély István a luat o iapă de la ei, zicând că ei au furat iapa de la dânsul. Fiindcă iapa e cu adevărat a celor din Câmpulung şi a crescut la casa lor, ar fi făcut rânduială prin lege, şi au hotărât ziua legii când vor veni câţi voiţi dumneavoastră, şi pe ziua judecăţii, după făgăduială, întâiu a mers omul cu 28 de inşi, atunci dumneavoastră nu aţi făcut dreptate şi aţi amânat ziua; cu al doilea drum a mers cu 26 de inşi, şi atunci au prelungit afacerea, şi numai a treia oară au ostenit acolo cu multă greutate şi cheltuială nevolnicii, dar, văzând dreptatea oamenilor noştri, nu li-au îngăduit să facă jurământ, ci s'au jurat pe dobitoc păraşii, ceia ce nu li s'a căzut s'o facă. Pentru aceia vă rugăm pe Măriile Voastre, ca pe nişte bine-

harmad utalis sok faradsagakal es keoltesekel faratak ki nyavaliasok, hogj penigh igassagokat latvan ezeknek az my iobagyaknak nem hattak hogj megh eskẅgienek, hanem az peresek eskẅttek az marhara, hollot nem illet volna az pereseknek megh eskẅneyek, mind azon altal kegelmeteket intyẅk mint io akaro zomzed urainkkat hogj kegelmeteket latvan szegenj iobagiaknak igazsagokot kegelmetek zolgaltasson igaz törvent nekük mint hogj kegelmetek eleot volt teorveniek, kegelmetek irjon Erdely Istvan uramnak, hogj eo nagsaga hagiatna beket, az zegenj embereknek, mys irtunk eo nagsaganak egj levelet ezbeli zomzedsagat kegelmeteknek latvan io neven wizẅk kegelmetekteol. Tarcza megh isten kegelmeteket io egessegben.

Datum Iasinum, die 29 ianuarii 1621.

voitori vecini, ca d-voastră, văzând dreptatea oamenilor noştri, să li faceţi lege dreaptă, de oare ce aceasta s'a petrecut înaintea d-voastră. Scrieţi-i dumisale Ştefan Erdely să li deie pace bieţilor oameni: asemenea scrisoare i-am trimes şi noi d-sale. Aşa vedem bine vecinătatea d-voastră. Fie-vă Dumnezeu dumneavoastră cu bine.

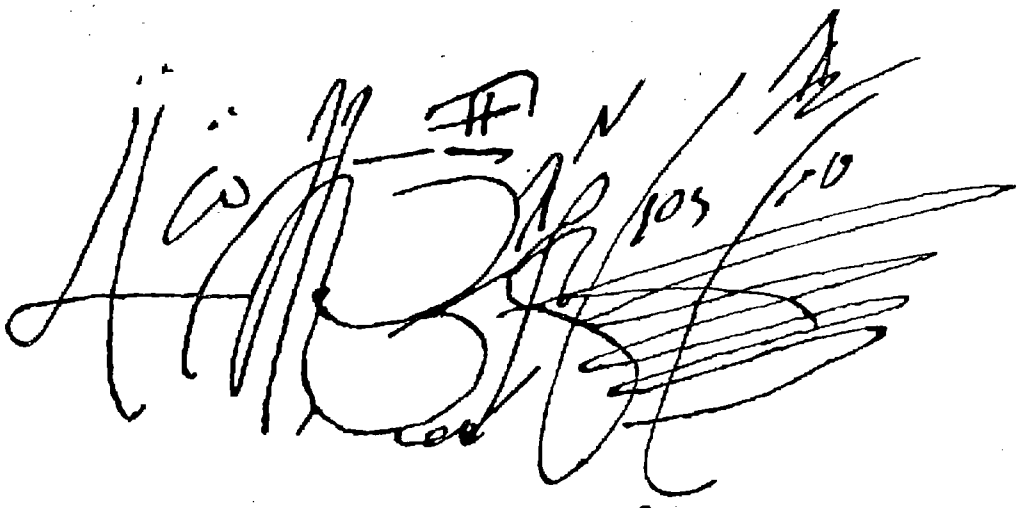

[Vo:] Egregio, prudenti ac circumspecto domino domino iudici supremo civitatis beztertiensis et cunctis civibus eiusdem civitatis beztertiensis, dominis, vicinis nobis semper observandissimis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXVI.

Bistriţenii către Alexandru-Vodă Iliaş, despre reclamaţiile lui de mai sus. Bistriţa, 1621, 3 Mart.

Magnifice domine, domine ac vicine nobis honorande. Salutem servitiorumque nostrorum paratissimam commendationem.

Az nagysagod bodogh egeszsegebeli alapattyath hogy megh ertettuk aszon eörvendetes szyvell eörültünk, aszban tarzya megh nágysagodat isten minth orszagunknak hü es iho akaro szomszedgyath. Toaba az nagysagod kethszerbely bezyületes leveleyth mẅnekünk megh adak, holoth egygheben az

Cum am înţeles starea de sănătate fericită a Măriei Tale, ne-am bucurat. Într'aceia să te ţină Dumnezeu ca pe vecinul credincios şi binevoitor al ţerii noastre. Apoi, ni-au dat cinstitele scrisori ale Măriei Tale din două rânduri, unde am înţeles: dintr'una plângerile iobagilor Măriei Tale din Cămpulung,

nagysagod Hoszumeszei jobaginak panaszolkodassit megh ertettük ugy hogy egy kántzy loakhos az Erdely Istvan uhram jobagy hoszaia foghtak volna mint teöleök ell lopoth marhajokkath teorvenyunkel eöveiek teöltek volna. Fellyesben aszerth nagysagod hogy informaljuk az teörveny naprol napra haladoth semmi hirtelenkedessell nem czyelekedhettunk minden keth fell teörvenyth igassagott akarth keötnye. Minden haladek mulando okkoghbul ugy az minth az igassagh es teörveny mutatta biszonsagokra az lovak ieleire ky foghvan magunk jobagink egy nehany külseö valok sokkan igasz leulky esmeretik orszagunk teörvenye szerynt az Ehrdely Istvan uhram jobagy reaia az kantzyara sok hely circumstantiakat megh neveszven minth esz hogy essmernek az kantzyat megh eskuenek ugy hogy tellyesb hüteölth nekiek advan teorvenyell az kantzyath eövejek teövek. Nagysagodnak aszerth es az nagysagod jobagynak nem hogy vetenek sseöth inkab sokath ügiekesznenk szolgalnya, de eszben az dologhban ugy minth keöteles igassagh melleöl ell nem adhattunk. Az mi az wadas embereketh illeti faratsagokban nekiek adoth kantzyalho megh tartasya feleöl ha ekedigh az Nagysagod orszagaban az my emberynk be nem erkesztenek rüid nap teorvenyre be mennek; ar Nagysagod igasz teorvenyetul varunk; az minth ertyük ugyan lopoth marha volth asz az a marha, az minth megh biszonyodik az biszonsagok altal. Nagysagodtul minth iho akaro szomszed uhrunktul minden hü es iho akaro szomszedsagod varunk. Nagysagod mi feöleölünk is aszon iho akaratunkath remellye.

aşa că un locuitor din..., dintre iobagii domnului mieu Erdely István, s'ar fi apucat ca vitele furate de la ei să le fi făcut cu legile noastre ca fiind ale lor. Ca să te lămurim pe deplin, legea a înaintat zi de zi: nu am putut face cu nicio grabă; amândouă legile au voit să lege dreptate. Orice zăbavă e din pricini trecătoare, aşa precum a arătat-o dreptatea şi legea cu siguranţă la semnele cailor; mulţi dintre iobagii lui Erdély István, după conştiinţă dreaptă, după legea ţerii, au arătat multe împrejurări în privinţa iepei: ca aceasta că ei cunosc iapa; s'au jurat aşa că, dându-li deplină încredere, au făcut prin lege ca iapa să fie a lor. De-aceia dumitale şi iobagilor dumitale nu că li-am fi luat ceva, ba încă ne-am silit mult să li slujim, dar în acest lucru împotriva dreptăţii ce ne îndatoreşte nu putem dă. Cât priveşte oboseala vânătorilor, pentru ţinerea iepei dată lor, dacă oamenii noştri nu au sosit în ţara Măriei Tale până acum, în scurt timp se vor duce la judecată. Aşteptăm dreapta judecată a Măriei Tale, precum se asigură prin marturi. De la Măria Ta ca de la vecin binevoitor aşteptăm toată vecinătatea credincioasă şi binevoitoare. Măria Ta poţi să nădăjduieşti şi din partea noastră aceiaşi bunăvoinţă.

De cetero Magnificentiam quam diutissime, feliciter valere cupimus. Actum Bistricii, 3 martii, anno 1621.

Magnificentiae Tuae paratissimi amici et vicini

Iudex et senatus bistriciensis.

[Vo:] Magnifico domino, domino Alexandro, Dei gratia principi ac heredi regni Moldaviae, et cetera, amico nobis ac vicino fidelissimo, praesententur.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXVII.

Bistriţenii către Alexandru-Vodă Iliaş, despre un copil de la ei pe care-l cer înapoi din Moldova. Bistriţa, 1621, 4 Mart.

Magnifice domine, domine nobis ac vicine observande. Salutem servitiorumque nostrorum paratissimam commendationem.

Az szent uhristentul kyvanunk Nagysagodnak mynden bodogh iho szerenczyeketh meg adattnya. Talaltattyuk megh Nagysagodat minth biszodalmas szomszed uhrunkath; ez veszedelem udeök forgataban elegyedeth oda be innen keöszülünk az Nagysagod orszagaban ugy minth Czyatzya Nagysagot warossara egy Beszterzey fiunk iffiatzka illy alkalmatossagaval ha astas tarsoth maganak veöven nem biszik magahoz hogy az Nagysagod feölden ell elhetne; neverul aszerth eszen Szabo Gergelyth Beszterzeyth viszontogh Nagysagod lako feoldere hoszank hogy bozyatana haszajaban, Nagysagodnak megh szolgalunk. Ily Nagysagod hoszank valo kedves iho akarattyath bezyulettell szeretettell veszuk egyeb illy foghlalatos hü szomszedsagẅnkal megh is haladgyuk.

Dorim ca Dumnezeu să-ţi dea tot binele şi norocul cel bun. Pe dumneata te-am cercetat ca pe un vecin binevoitor. În cursul timpului acestuia primejdios s'a amestecat acolo în ţara Măriei Tale, în oraşul „Czyatzya", de aici dintre noi un copil bistriţean, tinerel: cu aşa prilej, dacă nu şi-a luat soţ, nu are încredere că pe pământul dumitale poate să trăiască. Pentru aceia te rugăm să laşi pe acest Grigore Szabó din Bistriţa în pământul său, în patria sa, şi noi te vom slujl pe Măria Ta. În felul acesta bună voinţa ce ni-ai arătat-o cu credincioasă dragoste o primim şi, aşa făcând, cu credincioasă vecinătate a noastră vă vom şi întrece.

De cetero Magnificentiam Tuam quam diutissime, feliciter valere cupimus. Actum Bistricii, 4 martii, anno 1621.

Magnificentiae paratissimi vicini:

Iudex et senatus bistriciensis.

[Vo:] Magnifico domino, domino Alexandro, Dei gratia principi ac heredi regni Moldaviae dignissimo, et cetera, amico nobis ac vicino fidelissimo, ad manus.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXVIII.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre nevoia ştirilor din Moldova şi voia ca fugarii de acolo să se aşeze în Ardeal. Alba-Iulia, 1621, 31 Maiu.

Prudentes et circumspecti domini, amici observandi. Servitiorum meorum paratissima commendatione praemissa.

Hogy kegyelmeteknek az Moldovay allapotokra zorgalmatos vigiazasa volt es oda valo hirek feleöl rezesitett kegyelmetekteöl kedvesen veöttem; kegyelmetek ez uthann is ezen industriayaban megh nem zẅnwen mind jot s mind gonozt valamyt erthett eyel nappal ertesemre adgion. Az mykeppen penigh kegyelmetek ertesemre adgia, hogy sokan az zegenisegh keözẅl onnan Moldowabol takarodnanak es telepednenek ide Erdelybe, kegyelmetek zabadoson be

Am aflat cu bucurie că d-voastră aţi veghiat cu sârguinţă la stările din Moldova şi ni-aţi împărtăşit veştile de acolo. D-ta să nu părăseşti nici de aici înainte sârguinţa aceasta, ci să-mi împărtăşeşti ziua şi noaptea tot binele ori răul despre care aveţi cunoştinţă. Cum îmi daţi de ştire dumneavoastră că mulţi dintre săracii din Moldova pleacă şi se aşează aici, în Ardeal, d-ta să-i laşi să intre în voie, cu soţiile, copiii, vitele, şi să li dai un loc. Dar d-voastră să aveţi

bocziassa eökeöt mind felsegesteöl giermekesteöl marhastol es heliett engedgien nekyek. De kegyelmeteknek arra zorgalmatos gondgia legien, hogy az megh tiltot utak megh ne zabadullianak es azon senkinek ne legien zabad be jarasok, hanem cziak az megh zabaditot uthakon jarhassanak. Zolgalo rendet penigh cziak eggiet is kegyelmetek oda be Moldowaba en hirem nelkül ne bocziasson se Lengielorzagban. Hogy kegyelmeteknek az sendelizeghnek elkezitesere gondgia volt, abbeli kegyelmetek kedveskedeo io akarattiat kegyelmetekteöl igen kedvesen veöttem. Kegyelmetek az zaz ezerre teölczie ky es zalliczia Huztra Thamasffalwy Imreh ot valo udwarbiram kezeben. Kegyelmeteket az arrarol contentaltattia. Az mely eöt zaz kopia vasakat kegyelmetek ide kwldeöt be vetettem.

grijă deosebită ca drumurile oprite să nu se facă slobode şi nime să nu între prin ele, ci numai pe drumurile slobode să umble. Fără ştirea mea, să nu îngăduiţi niciunuia dintre slujitori să meargă în Moldova şi Polonia. Că d-ta ai îngrijit de isprăvirea şindilii, am primit cu bucurie această bunăvoinţă. Dumneavoastră împliniţi-o până la 100.000 şi trimeteţi-o la Hust, în mâna judelui mieu de curte, Tamáslalvi Imre. De preţ, vă mulţămim noi pe dumneavoastră. Cele cinci sute de cópii (securi) de fier ce le-aţi trimes aici, le-am primit.

His Prudentes et Circumspectas Dominationes Vestras bene valere desiderans. Datum Albae-Iuliae, die ultima mensis maji, anno Domini 1621.

Prudentum et Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p.

[Vo :] Prudentibus ac Circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXIX.

Cluj, 1621, 23 Iunie.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre veştile cu privire la Tatari şi la Turci.

Generose domine, tanquam frater mihi observandissime. Servitiorum meorum parata commendatione praemissa.

Az kegyelmed levelet nekem megh adak, meljben kegyelmed mjreöl irjon megh ertettem hwsegesen; kjreöl kegyelmednek reöviden ezt irhatom, ha en az Tatarok ieovetelj feleöl bizonjost tudnek es ketekteöl el titkolnam gonoszab conscientiaju ember en nallomnal nem tudom kj lehetne ugian; de az kegyelmed teöllem valo el menetelj utan ennel egiebet semmit nem ertettem hanem 25 Maj Barillarol az Braszai bironak irt Balas Deak levelet külte vala kezemben Brassai biro uram, meljben irja, hogi eö az nap ment altal az Dunan, de akkor ugi ertette, hogi az egesz Tatarsagh mjnd heljben volt megh akkor, czak hogi mind Teöreöknek Tatarnak rettenetes keszwletit irja elegge. Ez mellet megh illjen idejen ir illjent

Am primit scrisoarea, şi rostul ei bine l-am priceput, Măria Ta; de răspuns însă puţin am a răspunde, şi cine-ar fi oare mai puţin conştiincios ca mine: dac'aş şti ceva sigur despre venirea Tatarilor, să tăinuesc d'inaintea Măriei Tale? De la depărtarea dumitale de-aici n'am înţeles altceva nimic decât la 25 Maiu, când birăul Braşovului îmi trimese mie srisoarea lui Balas Deák din Brăila şi-mi aduse la cunoştinţă că el în acea zi a trecut Dunărea, aflând pe toţi Tatarii în tabără la locul lor; vorbeşte însă îngrijorat despre pregătirile Turcilor şi ale Tatarilor. Afară de aceia mai scrie că el ar fi izbutit să împiedece pe Tatari în trecerea peste Dunăre. Dar se poate vedea din scrisoare că n'ar vrea prea bucuros să aibă de furcă nici el

is, hogi eö unnak bizonjoson vegere ment volna hogi az Tatart semmj keppen az Duna mellet el nem hozhatna; melj irasabol ugi veszem eszembe, hogi hogi hamareb voltaert talam eö maga sem igen akarna kerẅlnj vellek, melj intentoma (!) ellen az postaknak mind Moldowa es Havasalfeölde feleöl bizonjos instructioval es az 25 haz iobbaginak igeretivel valo elejben kẅldese iol fogotoram esnj. Ha mj bizonjos hjrt feleolle ertek, megh njugodgiek kegyelmetek benne hogi kegyelmeteknek idejen eoreomest ertesere adom. De hogi asz szonjomat es marhajt kegyelmed periculitaltassa azt en nem javalhatom oram, hanem szẅksegh idejen kegyelmednek arrol providealnj valakj mit itel feleölle. Eltesse isten io egessegben kegyelmedet sok eztendeig.

cu ei. Şi despre acest gând asupra Moldovei, părţile de munte, dacă mi-ai trimete oamenii din 25 de case *(sic)* după făgăduinţă, precum şi anumite îndrumări, mi-ar prinde bine. Dacă însă eu voiu înţelege ceva sigur despre planurile lor, fii sigur că la vreme am să-ţi dau de ştire cu cea mai mare bunăvoinţă. Şi nu vă îndemn să primejduiţi femeia şi vitele, ci la nevoie să faceţi sfat amănunţit despre toate acestea. Dumnezeu să te ţină mulţi ani cu sănătate bună.

Datum in oppido Colos, 23 iunii, anno 1621.

Generosae Dominationis Vestrae tanquam frater servire paratissimus

Stephanus Bethlen, m. p.

[Vo :] Generoso domino Stephano Erdely de Somkerek, Sacrae Regiae Maiestatis consiliario, comiti comitatus tordensis, et cetera, domino tanquam fratri mihi semper observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXX.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre nişte său şi cuie de şindilă. Cluj, 1621, 6 Iulie.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandi. Salutem et servitii paratissimam commendationem.

Elveöttem az kegyelmetek nekem küldeott levelet, melyben kegyelmetek mit irjon megh ertettem, az mi azert faggiara valo kegyelmetek gondviseleset nezi azt kegyelmetekteol felette kedvesen veszem, az arrat is az kegyelmetek adaiaban acceptaltatom. Ertom azt is mit irjon kegyelmetek az sindel szegh allapottia feleol, kegyelmetek azert abban is szorgalmatos gondviselleset mutassa megh hogi mivel immar Huszton az sindeliezest el is kesztek, kegyelmetek gondviseleseben megh ne fogiatkozzam. Kegyelmeteknek az arrat walami leszen magam kesz penzül megh adatom chiak kegyelmetek is menteol hamarab keszitesse el es igen jol czinaltassa. Hogy kegyelmetek az oda be

Am primit scrisoarea domneavoastră trimeasă mie, în care ce scrieţi am priceput cu sârguinţă, despre grija ce o purtaţi de său, şi preţul îl pun în darea d-voastră, în legătură cu mişcările Tatarilor. Am înţeles ce scrieţi dumneavoastră despre facerea cuielor de şindilă: pentru aceia dumneavoastră şi în aceasta cu sârguincioasă îngrijire să vă arătaţi, de oare ce în Hust acum au şi început cu şindilitul: să nu scad în îngrijirea dumneavoastră. Dacă va fi ceva de plată, eu în bani gata voiu dà dumneavoastră, numai dumneavoastră cât de în grabă să gătiţi, şi foarte bine să faceţi. Că dumneavoastră veştile de pe acolo ni le împărtăşiţi, aceia o faceţi foarte bine, din credinţă faţă de patria noastră şi

valo hirekreol is tudosit azt eo felsegeheoz es hazankhoz tartozo igaz hüscge zerent igen jol chielekette. Ennek utanna is intem kegyelmeteket seott autoritate functionis hagyom es serio paranchiolom is, hogy kegyelmetek valamit halhat vagi jott vagi gonozt s hazank hasznara nezendeott azt is kegyelmetek mingiarast minden occasioval el mulhatatlan adgia ertesemre. Az mostani wdeo allapottiahoz kepest penigh kegyelmetek igen szorgalmatos vigiazasban legien, kit eo felsege is vehessen jo neven kegyelmetekteol mint kedves hiveitol.

Măria Sa. Şi după aceasta vă fac luător aminte pe dumneavoastră, ba chiar vă las cu puterea dregătoriei mele şi vă şi poruncesc hotărât ca dumneavoastră, dacă puteţi auzi ceva bine sau ceva rău, sau ceia ce priveşte folosul patriei noastre, şi aceia dumneavoastră îndată, cu tot prilejul, fără întârziere să-mi aduceţi la cunoştinţă. Însă, după stările timpului de acuma, dumneavoastră să veghiaţi sârguincios. Ceia ce de la dumneavoastră ca de la un credincios plăcut să poată luă în nume de bine Măria Sa.

Bene valeant, nec secus faciant. Datum in civitate Coloswar, die 4 iulii, anno 1621.

[Vo:] Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p.

P. S. Legh feökeppen az Tatarok allapottyarol jeoveteliröl es uttjarol meljre leszen ighen zorgalmatoson ertekezzenek. Postait penigh kegyelmetek olj keszen tarchja hogy mihelt erkeznek bizonyos hirekkel valo kemej kesedelem nelkül jeohessenek. Kegyelmetek uram megh emlekezzek hivataljarol eo felsegenek s zegeny hazanknak kegyelmeteknek oda arrol az reszreöl mind szeme fwle. Ennekem az kegyelmetek tudositasatol kell mostani hirekhez kepest varnom, melljert ezertt kett kegyelmeteket zorgalmaztatnom, mivel noha az Tatar jeovetelinek publicatioiarul irt leveleim keszen vadnak de mind ez ideig is publice ki nem bochyatottak azert hogj wdeö eleött s illyen takarodasnak idejen n[ ]remetienyuk s ne futamotattnuk megh az egesz orzagot. De mas feleöl az conscientia pungal erret ha el titkollja ember az zegeny keosseghteol. Azertt ez ket nagy difficultas keözeött az medium chyak ez volna, hogy bizonios igaz kemej kegyelmeteknek jeonenek s mennenek, kik mihelt bizonyost hoznanak ottan mingiart az orzagh nepenek sietseggel publicalhatnok. De mivel eö gjakorta magaval szokta vinni az hirtt ebben az serensegh kevantatek kegyelmetekteol.

Az mint kegyelmednek fellieb is

Mai ales despre starea, venirea şi despre direcţia drumului lor să mă încunoştiinţaţi foarte exact. Iară poştele dumneavoastră să le ţineţi gata, aşa că, sosind cu ceva ştiri, spionii fără întârziere să poată veni. Să vă aduceţi aminte de datoria dumneavoastră şi de Măria Sa, şi să-ţi fie ochii şi urechile pe partea aceia a sărmanei noastre patrii. Eu trebuie să aştept înştiinţările dumneavoastră după ştirile de acuma; pentru care deci trebuie să vă îndemn pe dumneavoastră, de oare ce scrisorile mele despre vestirea venirii Tatarilor sunt gata: ci nici până acuma nu le-am dat în întreg pentru ca nu cumva înainte de vreme şi în timp de cărat să se sperie şi să fugă toată ţara. Dar, de spre altă parte, ne mustră cugetul să ţinem în taină săraca obşte. De aceia la aceste două greutăţi numai mijlocul acesta de scăpare ar fi, ca anumiţi spioni credincioşi ai dumneavoastră să vină şi să meargă, cari, îndată ce ar aduce ceva sigur acolo, îndată am putea vestì poporului ţerii cu grabă. Dar, fiindcă el (spionul) adesea e obişnuit a aduce cu sine vestea, într' aceasta se doreşte taină de la dumneavoastră. Precum şi mai sus pe larg scriu despre veghiarea sârguincioasă cu privire la ve-

ugian beö zowal irok az Tatarok jeovetelire valo zorgalmatos vigiazasa feleöl myvel uram az kesedelmesnek laczik, hogy ha megh annak uthanna menne ky en teölem annak promulgatioya, hogy kegyelmed ennekem azt megh irna ennek el tavoztatasaert kegyelmednek ezen irasomban authoritast adok, hogy valamihelt kegyelmed affeleöl valamj bizoniost erthet ennekem is ugian ide sietsegel irya megh postan, de annak felette mind az zekekre es varmegyekre is irya es publicallia kegyelmed igen sietsegel az Tatar ki ieovetelit autoritate mea hac in parte Dominationi Vestrae attributa, hogy az zegenisegh ideyen koran viselhessen gondot magara.

nirea Tatarilor. Fiindcă, domnule, ar fi acum târziu, dacă după aceasta se face vestirea de către mine, că dumneata mi-ai scrie, pentru depărtare, — prin scrisoarea aceasta v'aş împuternici ca, îndată ce dumneata vei şti despre aceia ceva sigur, mie îndată să-mi scrii prin poştă şi pe lângă aceasta să scrii la Scaune şi la comitate, şi să vesteşti dumneata în grabă despre venirea Tatarilor aici, cu autoritatea mea, în partea aceia a stăpânirii încredinţată d-voastră, pentru ca săracii de timpuriu să se ştie îngriji de ei.

Bene valeat, nec secus faciat. Datum Claudiopoli, die 6 iulii, anno 1621.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistricziensis, et cetera, dominis amicis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXXI.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre ştirile cu privire la Tatari. Şintereag, 1621, 7 Iulie.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini observandissimi. Post salutem ac servitii mei paratissimam semper commendationem.

Az meli levelet kegyelmetek az urnak eö nagysaganak megh keölte ugi hiszem hogi kegyelmeteknek is szinten hasonlo tenorral irtt. Iria eö nagysaga aztt mivel illien takarodasnak ideien az szeginseget bizontalanul el nem futtathattia az Tatar hir eleött, ezt az modot talalta fel eö nagysaga hogi mind Brassai biro urameknak Haromszeki kapitan uramnak kegyelmeteknek iratna eö nagysaga, hogy szeöntelen bizonios kimeket tartvan kegyelmetek Moldovaban valamihelt hirtt hoznanak az Tatar ieöveteli feleöl kegyelmetek mentest mind eö nagysaganak mind az varmegieknek es szekeknek sietsegel tuttara adna, hogj az szeginsegh tudna mint gondot viselni ideien magara. Bizoni uram igen szeökseges is volna hogi ugian szamoson lenne kegyelmeteknek oda be kimej de hogi cziak giałogh emberek legienek nekem uram az igen hazontalannak lacik, mertt megh

Care scrisoare aţi trimes-o d-voastră Măriei Sale Domnului, aşa cred că şi d-voastră într'un asemenea cuprins v'a scris. Scrie Măria Sa că, de oare ce în timpul căratului sărăcimea n'o poate ascunde fără siguranţă înaintea veştii Tatarilor, mijlocul acesta l-a aflat Măria Sa, că vă va scrie, atât d-voastră, cât şi d-lui birău de Braşov şi d-lui căpitan de Haromsec, pentru ca, neîntrerupt ţinând anumiţi spioni în Moldova, de ar aduce ceva veşti despre venirea Tatarilor, d-voastră îndată, cu grăbire, să aduceţi la cunoştinţa Măriei Sale, a comitatelor şi Scaunelor, ca sărăcimea de timpuriu să poată purtă grija de sine. Într'adevăr, domnule, e foarte de nevoie ca d-voastră să ţineţi mulţi spioni acolo; dar, dacă e să fie aceia numai pedeştri, mie îmi pare foarte slab, domnule, căci şi călăreţul soseşte greu înaintea Tatarilor: pentru că acela e popor foarte sprinten. Însă, domnule, mie mi-ar

az lovas is nehezen erkeznek el az Tatar eleött; mertt eö igen giors nepp. Hanem uram nekem tecenek hogi jo lovasokat tartana kegyelmetek Compolungon egi nehaniat es az kimek bellieb jarnanak, hogi mihelt az Tatar jeovetelit hallanak ejel nappal ugi jeonenek az lovasok valamint el jeohetnenek. Ha cziak gialogh emberekre bizza kegyelmetek, feleö hogi igen megh czialatkozik az szeginsegh es eleb el jeö az Tatar az gialogh embernel. Mivel uram ez sok szegininek eleteben jaro dologh most ne szannia kegyelmetek etteöl emberinek faratsagat es ha mitt kegyelmetek erthet megh szolgalom ideien tudositson engemet is, mertt hazam nepet eöreömest kinn nem hadnam ollian allapatban. Tartsa megh isten kegyelmeteket jo egessegben sokaigh.

plăceà dacă ați ținea în Câmpulung vre-o câțiva călăreți buni, și spionii ar umblà mai înlăuntru, pentru ca, îndată ce aud de venirea Tatarilor, zi și noapte așa să vină călăreții cum vor puteà veni de iute. Dacă pui numai oameni pedeștri, e de crezut că sărăcimea se va înșelà, și mai curând sosește Tatarul decât acel om pedestru. De oare ce lucrul acesta costă viața multor săraci, acuma nu cruță osteneala oamenilor d-tale, și, dacă înțelegeți ceva, d-ta să mă încunoștințezi de timpuriu și pe mine, pentru că pe poporul țerii mele nu l-aș lăsà bucuros afară într'o astfel de stare. Să vă țină Dumnezeu pe d-voastră multă vreme în bună sănătate.

Datum ex Somkerek, 7 iulii 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum servitor, amicus et vicinus benevolus

Stephanus Erdelj, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis et vicinis observandissimis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCLXXXII.

Cluj, 1621, 20 Iulie.

Ștefan Bethlen către Bistrițeni, despre nevoia de pază, cu privire la Tatari și la împrejurările din Moldova.

Prudentes ac circumspecti domini et amici mihi honorandi. Servitiorum meorum parata commendatione praemissa.

Az kegyelmetek levelet megh ada az kegyelmetek szolgaia meljbul az kegyelmetek szorgalmatos vigiazasat es gondviseleseth megh ertettem; kit kegyelmetek hivatallra ighen iol czielekedeth; en is kegyelmetektul kedvessen vezem, kiralj urunknak is eö felsegenek ebbeli kegyelmetek io gondviseleset ertesere adom. Kegyelmeteket azert meghis intem szeretettel seötth autoritate functionis hagiom es parancziolom is serio, hogy az mi nemü modott immarom Erdelj Istvan urammal eö ke-

Scrisoarea d-voastră mi-a dat-o sluga d-voastră, din care am înțeles sârguincioasa pază și îngrijire a d-voastră; ceia ce d-voastră din datoria dregătoriei foarte bine ați făcut; și eu o primesc dela dumneavoastră bucuros, și-i dau de știre buna îngrijire aceasta a d-voastră și Măriei Sale Craiului. Pentru aceia pe d-voastră cu iubire vă fac luător aminte și vă las cu puterea dregătoriei mele, ba încă vă poruncesc, ca, în ce chip până acuma v'ați potrivit în veghere cu dumnealui Ștefan Erdély, în felul

gyelmevel egiwtth fel talált az vigiazasban ezen modotth kövessen kegyelmetek ennek uthana is. Abban penigh kegyelmetek immaron mint illien nagy szẅkseghben megh meg se cziköinek addigh migh az ur isten az Moldvaban leveö nagy tumultusnak, Cziaszar eö hatalmassaga es Lengiel kiralj eö felseghe keözt vegit egy fele el valaztia legkivaljképen penigh migh megh ertiẅk ha az Tatar jeöje avagy nem, hogy szegheni hazankon veletlen irruptioiok miat valami romlas ne essek.

acela să urmaţi şi de aici încolo. Într'aceia d-voastră, ca atare, multe nevoi veţi aveà, şi dela ciocoi [1], până mai ţine Domnul [Dumnezeu] în Moldova răzmeriţa aceia, între puternicul Împărat şi Măria Sa Craiul Ieşesc: o parte să o despărţiţi, mai ales până înţelegem: vin Tatarii sau ba, pentru ca, în urma unei năvăliri întâmplătoare, sărmanei noastre patrii să nu i se întâmple ceva stricare.

De cetero easdem Dominationes Vestras feliciter valere desidero. Datum Claudiopoli, die 20 mensis iulii, anno Domini 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus.

Stephanus Bethlen, m. p.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztriciensis, et cetera, dominis amicis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXXIII.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre Tatari şi împrejurările din Ungaria. Şintereag, 1621, 23 Iulie.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini observandissimi. Post salutem ac servitii mei paratissimam commendationem.

Hogi kegyelmetek mostann is uvy hirekkel rezeltet kegyelmeteknek szolgalom. Ezek feleöl uram mi megh bekevel maradhatnank cziak az Tatarok erre jeoveseteöl oltalmazzon az ur isten. Nekem is ismet Kolosvarra vagion szolgam, megh jeövenn ha mi oly uvy hirtt hoz kegyelmeteknek ertesere adom. Tudom kegyelmetek is erti, az Nimet Cziazar generalissau meli veletleneöl nezet et immar eginehanian iriak palatinus uram is bizonios hogi megh hollt; Palfi Istvan rabsaga is igaz. Ezek mindigen nagi dolgok; valamire adgia isten az veget az eö beölczi itiletiben vagion. Mind keöreöl eleg nagi dolgok vadnak, ez is cziuda, hogi minket az uristen eddigh enni cziendessegben tarta, nem keves haladassal tartozunk eö szent felsegenek. Tartsa megk isten kegyelmedet jo egessegben sokaigh.

Că dumneavoastră şi acum mi-aţi împărtăşit ştiri, vă mulţămesc. Despre aceasta, domnule, noi am puteà rămâneà în pace: numai de venirea Tatarilor să ne păzească Dumnezeu. Sluga mea e iarăşi la Cluj: dacă vine şi dacă are ceva ştiri, voiu aduce la cunoştinţa dumneavoastră. Ştiu că şi dumneavoastră înţelegeţi că generalul Împăratului nemţesc, care întâmplător a privit cum vre-o câţiva scriu Palatinului, cu siguranţă a murit; şi robia lui Ştefan Pálfi e adevărată. Acestea sunt lucruri foarte mari: să dea Dumnezeu ceva, căci în hotărârea lui este înţelepciunea. Din toate părţile ne ameninţă mari lucruri, şi aceasta e de mirare, că Dumnezeu ne-a ţinut până acum în această linişte; pentru care nu putem mulţămi cât suntem datori Înălţimii Sale Sfinte. Dumnezeu să vă ţie mulţi ani cu sănătate bună.

[1] Este cuvântul românesc

Datum ex Somkerek, 23 iulii 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum servitor, amicus et vicinus benevolus

Stephanus Erdelj, m. p.

[Vo :] Prudentibus ac Circumspectis-dominis iudici primario ceterisque iuratis civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis et vicinis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXXIV.

Gherla, 1621, 1-iu August.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre porunca de la Craiu de a nu se lăsà Tatarii prin Ardeal.

Prudentes ac circumspecti domini, amici observandi. Salutem et servitiorum meorum paratam commendationem.

Kiralj urunk eö felseghe egy nehani rendbelj hozzam kuldeott leveleben ighen stricte parancziollia, hogy minden tellies lehetsegwnkkel azon legjunk, hogy ha az Duna melleth az Tatarok fel nem akarnanak menni Erdelien cziak egjet is altal ne bocziassunk. Ugian ezent atta Demien Ferencz es Haczi-Iuzuff-Agha eleiben, kikett eö felseghe mostansagh bocziatatt Cziazar eö hatalmassaghahoz, kiknek egj altalliaban ezt parancziolta eö felseghe, hogy az Vezereknek meghmongiak vagy jeö, vagj nem, de ha az Duna melleth nem bocziatliak fel, eö felseghe agjett sem enged, hogj Erdelien által jeöjeön. En az Szekeljseghnek mostann is ighen serio parancziolta m hogy az utakot minden helieken mentul iobban lehett ugy megh erösiziek ugj be vagiak es szorgalmatossan öriztessek, hogy sehult sem mi nemw mod az Tataroknak be jeövetelekre ne talaltassek. Kegyelmetekett azert szeretettel inteni seötth autoritate functionis hagiom es parancziolom is serio hogy az maga megh megh maradasatth es az keözeönseghes jotth szeme elött viselven az utakott ugy be vagassa erösitesse es öriztesse kegyelmetek hogy az kegyelmetek vigiazatlansagha es gondviseletlenseghe miatt az Tatarnak veletlen iruptioja altal szegheni hazankban valami kar es romlas ne teortenniek. Erre kegyelmeteknek ughian kivaljkepen valo gongia legjen.

Măria Sa Craiul nostru, în vre-o câteva scrisori trimise mie, porunceşte foarte aspru să fim gata cu tot ce se poate pentru ca, dacă Tatarii nu vor voi să meargă pe lângă Dunăre, prin Ardeal să nu-i lăsăm. Tot aceasta a spus-o lui Francisc Demien şi lui Hagi-Iusuf-Aga, pe cari Măria Sa i-a trimes la Puternicia Sa Împăratul; cărora li-a poruncit să spuie Vizirilor dacă vin sau nu; dar, dacă pe lângă Dunăre nu-i lasă, Măria Sa nu lasă nici pe unul să vie prin Ardeal. Tot asemenea şi Secuimii i-am orânduit foarte hotărât ca drumurile în toate locurile păzitorii cum se poate mai bine să le întărească şi să le taie, şi cu grijă să le păzească pentru ca să nu se găsească în niciun chip ca să intre Tatarii. Pentru aceia pe dumneavoastră cu dragoste vă fac luători aminte, ba, cu autoritatea dregătoriei, vă las şi vă poruncesc hotărât ca, păstrarea dumitale şi binele obştesc avându-le înaintea ochilor, drumurile aşa să le săpaţi, întăriţi şi păziţi ca nu cumva din pricina neprevederii şi neîngrijirii, prin năvălirea neaşteptată a Tatarilor în ţara noastră, să se întâmple ceva stricăciune şi ruină. Cu deosebire asupra acestora să fie gândul dumneavoastră.

De cetero bene valeant, nec secus faciant. Datum ex arce szamos-uyvariensi, die 1 mensis augusti, anno 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztricziensis, et cetera, dominis, amicis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXXV.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre paza drumurilor de spre Tatari. Alba-Iulia, 1621, 7 August.

Prudentes ac circumspecti domini, amici observandi. Servitiorum meorum paratissima commendatione praemissa.

Ertem mit irion kegyelmetek ennekem kwldeöt leweleben az utok allapottyarol, melyeknek megh erössitese feleöl ez elmult napokban kiraly urunk eö felsege kett vagi harom rendbeli arrol valo paranczolattia zerint is intettem volt kegyelmetekett. Mostann is az szerint intem hogi kegyelmetek menteöl iobban tudgia ugy ereösitse es eöriztesse. Mivel kiraly urunk eö felsege a mint felyebb is megh iram kett vagi harom rendbeli paranczolattiabann is iria kegyelmesen hogi ha az Tatar segitsegh ugian kedvwnk ellen is Erdelyen akarna altal ieoni az utakat megh ereössitven be ne boczatanok, noha penigh tudom en azt hogi ha az Tatarnak ugian arra valo szandeka lenne kegyelmetek azoknak az utaknak vigiaztatasara es eöriztetesere magatul elegsegesek nem lehetene, de ha en valamit affeleöl kegyelmeteknel elebb halhatok egesz orszagul kelletik azoknak az utaknak vigiaztatasara gondot viselwnk. Hogi ha pedigh kegyelmetek en nallamnal azoknak arra ieovetelek feleöl eleb valami bizoniosbat erthett kegyelmetek eyel nappal adgia ertesemre nekem is, hogi tudhassak zeginy hazankra idein korna gondot viselni. Interim kegyelmeteket, hogi az utakat menteöl iobban ereösitesse es szorgalmatos vigiaztatas al legyen rea kegyelmeteket intem.

Înţeleg ce-mi scrieţi dumneavoastră, în scrisoarea ce mi-aţi trimes, despre starea drumurilor, pentru întărirea cărora v'am atras luarea aminte, după cum poruncise Măria Sa Craiul, în două sau trei rânduri. Şi acum chiar pentru aceia vă atrag luarea aminte, ca dumneavoastră cum pricepeţi mai bine să le întăriţi şi să le păziţi. Fiindcă Măria Sa Craiul nostru, după cum am scris mai sus, în două sau trei rânduri, prin rânduiala sa, scrie că, dacă ajutorul Tatarilor, chiar şi contra voinţei noastre, ar voi să vie prin Ardeal, drumurile întărindu-le să nu-i lăsăm. Eu însă ştiu şi asta că, dacă scopul Tatarilor ar fi să vie pe aici, dumneavoastră pentru îngrijirea drumurilor nu puteţi fi destui, dar, dacă eu pot auzi ceva de la dumneavoastră despre aceia mai înainte, întreaga ţară trebuie să se gândească la păzirea drumurilor acelora. Dacă însă dumneavoastră, înainte de venirea acelora, aţi puteà aflà ceva mai sigur, ziua şi noaptea să-mi aduceţi şi mie la cunoştinţă, ca să mă pot gândi din vreme asupra sărmanei noastre ţeri. Vă atrag luarea aminte ca gândirea dumneavoastră să fie asupra întăririi cât mai bune şi păzirii cât mai cu sârguinţă a drumurilor.

Bene valeant, nec secus faciant. Datum Albae-Iuliae, die 7 augusti, anno Domini 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXXVI.

Alba-Iulia, 1621, 13 August.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre felul de a căpătà proviziile cerute de Sultan şi de la negustori români şi greci.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandi. Salutem et servitiorum paratam commendationem.

Hatalmas Csaszarunknak es az feövezernek eö nagysaganak erkezek ereös parancsolattia melyben ennekem es Erdelyben leveö harom nemzetnek ighen serio parancsol eö hatalmassaga, hogi minden fele elesnek menteöl teöbnekszeret teven menteöl hamareb az eö hatalmassaga taboraba penzre bekülgiük, keotelezven, bennünket eö hatalmassaga fenyes portajahoz es meltosaghos szekihez tartozo es illendeö hüseghünk szerent ennek veghben vitelere. Ugian azon leveleben az eo hatalmassaga eletire igheri magat es assecural egez orzagul, hogi senkinek semmi bantasa nem leszen, egi penz ereö marhaia senkinek ereövel el nem vetetik es mikor az elest penzen el adgiak es hazaiokban az mi emberink vizza akarnak jeöni akkor ismet azok melle illendeö es elegedendeö kesereöket igher adatni eö hatalmassaga kiket mind penzekkel eggjüt Erdelyben be kesertet minden kar es bantas nelkül. Mely eö hatalmassaga parancsolattia felett nem keves beszelgetesünk es discursusunk es feö teöresunk leven az eo felsege keörüllettem leveö tanacsival eggyüt veghtere nagi okokra nezve tetzek ez hogi az mibeöl eö hatalmassaganak kedvet talalhattjuk igye kezzünk raita. Mely eö hatalmassaga kedve keresese mivel hogi mostan az elesnek megh szerzeseben all arra a szükseghre noha az harom nemzetre bizonyos szamu szekerekett liztet es arpat vetettünk fel; de azon küvül valo elesnek megh szerzeseretetzet az eöfelsege tanacsinak ertelmebeöl, hogi az meny Geöreöghsegh es egyeb Teöreök feöldere es az ket Olahorzaghra jaro kereskedeö nep vagion ez egez orzaghban azok altal viseltessünk gondot. Kegyelmeteket a-

În aspra rânduială ce a sosit, a puternicului nostru Împărat şi a Măriei Sale comandantului-suprem, în care îmi porunceşte mie şi celor trei naţiuni aflătoare în Ardeal ca tot felul de bucate, cât mai multe putem strânge şi cât mai în grabă, să le trimetem Puterniciei Sale în tabără, pe bani, îndatorindu-ne strălucitei sale Porţi şi Scaunului Măriei Sale, în urma credinţei ce datorăm şi ce se cuvine, a duce aceasta la îndeplinire, — tot în aceiaşi scrisoare făgăduieşte şi asigură ţara întreagă că nimănui nu i se va întâmplà nicio vătămare, că nimănui nici măcar o vită în preţ de o pară nu i se va luà cu puterea şi, când bucatele le vor vinde pe bani şi oamenii noştri vor voi să se întoarcă în ţară, atunci, iarăşi, făgăduieşte a dà, pe lângă aceia, şi însoţitori cuveniţi şi destui, pe cari, împreună cu banii, îi va însoţi în Ardeal, fără nicio stricăciune şi vătămare. Pentru că asupra orânduielii sale nefiind puţine vorbiri, sfaturi şi discuţii, împreună cu sfetnicii Mării Sale cari au fost în jurul mieu, privind pricinile destul de mari, îmi place aceasta ca în orice să ne năzuim a aflà plăcerea lui. Fiindcă facerea voii lui acum stà în căpătarea bucatelor, pentru nevoia acelora am luat în seama celor trei naţiuni un număr hotărât de cară de făină şi de orz; dar, afară de căpătarea celor pentru traiu, i-ar fi plăcut, în înţelesul Sfatului Mării Sale, ca în toată Ţara Grecească şi departe pe pământul Ţerii Turceşti şi în cele două ţeri româneşti, poporul fiind negustor asupra acestora, să ni fie gândul la ei în întreaga ţară. Pentru aceia vă atrag luarea aminte, ba cu puterea dregătoriei las şi poruncesc ca în oraşul dumneavoastră de la toţi Grecii şi de la orice naţie de pe pă-

zert intem seöt autoritate functionis hagiom es parancsolom is serio kegyelmetek minden haladek nelkül megh parancsollya imponallja seöt ereös büntetes alat cogallya is hogi az kegyelmetek varosaban valameny Geöreöghsegh es akarmi nemzetbeöl allo Teöreökfeöldere es az Olah orszagokra jaro kereskedeö rend vagion azok mingiarast menteöl teöb berbetsnek meddeö juhoknak vago barmoknak sajtnak minden fele turoknak es akar mi fele elesnek szeret teven eök is az magok haznaert penzre szeret tegjök eöszve gyüicsek es az teöb elesel egyiüt Csaszar hütire be vigyek. Az teösereket is ez felljül megh irt mod szerent cogallja hogi valakiknek valameny fel szedet eökreök lesznek azokat is az teöb elessel eggyüt penzre Csaszar hitire be vigyek. Valaki peniglen ez megh nevezet kereskedeö rend keözzül az hazanak illjen szükseghben ezbeli parancsolatomnak engedelmes nem leszen minden marhaja confiscaltatik penz nelkül.

mântul Ţerii Turceşti şi al celor două ţeri româneşti, îndată cât mai mulţi berbeci, oi sterpe, mioare, tot felul de brânză şi orice fel de ale mâncării ce li place lor să facă, spre folosul lor, pentru bani să le adunaţi şi împreună cu alte provizii să le duceţi pe socoteala Împăratului. Afară de aceasta să adunaţi în felul cum e scris mai sus şi căruţe pentru ca, dacă cineva va avea toţi boii adunaţi, şi pe aceia împreună cu alte provizii să-i duceţi, pentru bani, pe seama Împăratului Dacă însă vre unul din rândul negustorilor numiţi, în lipsa de acum a patriei noastre, nu va asculta porunca mea, toate vitele i se vor confisca, fără bani.

Bene valeant, nec secus ullo modo faciant. Datum Albae-Iuliae, die 13 augusti 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis mihi observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXXVII.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre paza hotarului şi aducerea de provizii din Moldova. Alba-Iulia, 1621, 23 August.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandi. Servitiorum meorum parata commendatione praemissa.

Az kegyelmetek nekem kwldeöt levelebeöl ertven mind az utakra valo szorgalmatos gondviseleset s mind Moldova fele kwleomb kwleomb kemej altal valo vigiazasat, azt kegyelmetekteöl mint eö felsegenek igaz hazaia szereteö hiveyteöl kedvesen veven hivatallia szerent igen jol is czelekette es hogy ennek utanna is hasonlo szorgalmatos vigiazassal legien kegyelmetek kegyelme-

Din scrisoarea d-voastră, trimisă mie, am înţeles purtarea de grijă asupra drumurilor şi îngrijirea prin spioni deosebiţi în spre toată parteaMoldovei; aceasta de la d-voastră, ca de la supuşi ai Măriei Sale cu adevărată iubire de patrie, am primit-o cu bucurie, şi, după dregătoria d-voastră, aţi lucrat foarte bine. Vă atrag luarea aminte ca şi după aceasta tot cu aceiaşi îngrijire să fiţi. În ceia ce pri-

teket intem.' Az mi az utaknak megiis tovab valo vagatasat illetne mivel az mint az Erdely Istvan uram eö kegyelme levelebeöll is ertem, hogy az vagassal mayd inkab tagasodnanak, azzal kegyelmeteket tovab nem faraztom; cziak hogj kegyelmetek az mint eddigh ennek utanna is hasonlo vigiazasban leven valamit erthet ennekem eyel nappal postan ertesemre adgia, hogy en is hivatalom szerent tudgjak szegeni hazankra illendeö gondviselessel lenni. Ha kiknek Moldovara penzre valo elesnek be vitelire kedvek lezen szabadon be vihessek. Tarcza megh isten kegyelmeteket sokaigh jo egessegben.

veşte mai departe săparea drumurilor, fiindcă, precum înţeleg şi din scrisoarea lui Ştefan Erdély, s'ar lărgi cu săparea lor, — cu aceia pe d-voastră mai departe nu vă ostenesc, numai că d-voastră în totdeauna, şi după aceasta, fiind în aceiaşi îngrijire, dacă puteţi înţelege ceva, zi şi noapte aduceţi-mi la cunoştinţă, prin poştă, ca şi eu, după dregătoria mea, să pot fi cu grijă asupra sărmanei noastre patrii. Dacă voieşte cineva a duce de-ale mâncării, pe bani, în Moldova, să le poate duce în voie. Dumnezeu să vă ţie la mulţi ani cu sănătate.

Datum Albae-Iuliae, die 23 augusti, anno 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, amicis mihi observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXXVIII.

Aiud, 1621, 28 August.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre starea lucrurilor în Moldova.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandi. Salutem et servitiorum paratam commendacionem.

Ez napokban ket rendbelj levelett veöttem kegyelmeteknek, melljekben kegyelmetek hogy szorgalmatoson engemet az Moldovaj hirek es allapatok feleöl az szerint az mint ertheti tudosit azt kegyelmetekteöl kedvesen veöttem s ugian dichiretre melto dolog is es, hogy kegyelmetek szegeny hazanknak mostani szükseges allapattjaban illjen szorgalmatos vigiazassal vagion, meljben hogy kegyelmetek ennek utanna is megh (megh) ne szünnyek kegyelmeteket szeretettel intem. Az kopiak szamatt es ki küldeset is az kegyelmetek leweleböel megh ertettem; melljet kiralj urunknak eö felsegenek is megh irtam, kit tudom eö felsege is kedvesen veszen kegyelmetekteöl mint kedves hivejteöl, hogy kegyelmeteknek az eö felsege kegyelmes paranchiolattja es tartozo hüsege szerint szorgalmatos

Zilele acestea în două rânduri am primit scrisoare de la d-voastră, în care cu grăbire mă încunoştiinţaţi despre ştirile şi stările din Moldova. După cum puteţi înţelege, toate le-am primit cu bucurie, şi într'adevăr lucru demn de laudă este acesta că d-voastră, în această vreme de restrişte pentru ţara noastră, sunteţi cu atâta grijă, pe care vă rog cu dragoste să nu o opriţi nici după aceasta.

Şi trimeterea numărului cópiilor (securilor) am înţeles din scrisoarea d-voastră, — despre care am scris şi Măriei Sale Craiului nostru, ştiind că şi Măria Sa va primi cu bucurie, ca de la supuşi iubiţi, că d-voastră în urma poruncii Măriei Sale şi a credinţei ce datoraţi aţi avut grijă necontenit la facerea şi trimeterea cópiilor. Dumnezeu să vă ţie cu sănătate.

gondviselese volt az kopiak el keszitesere es ki küldesere. Tarchja megh Isten kegyelmeteket io egesegben.

Datum Engedini, die 28 augusti, anno Domini 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus.

Stephanus Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis mihi observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLXXXIX.

Ionaşcu Rotompan Sulgerul, urednic de Câmpulung, către Bistriţeni, despre războiul dintre Turci şi Poloni. [Câmpulung, 1621,] Septembre.

† Єго ав Ionaşco Rotoban, biv Sulgear i orednic wт Дльгополе, scriem inchinăciune şi sănătate la dumiiata Şalar Andreiaş, birău de cetatea Bistriţii şi la tot Svatul du cetatea Bistriţii. Alta, de veţi să ştiţi de Măria Sa, de Alexandru-Vodă, iaste Scaunul dumisale la Iaş. Alta, de 'npăratul, iaste sosit la Dunăre cu oşti mari, şi feciorul lui Crai cu Leaşii iaste la Hotin, de ciaia parte de Nistru. Şi am înţeles că trec Nistrul; însă tabără mare n'au trecut. Ce nu ştim bine: pre de ciia parte vor mearge de Nistru, au treace-vor pre de ceasta parte de Nistru. Iar dumiia voiastră *(sic)*, ce va hi, tot vom da ştire cu dereptul. Ce mă rog să ne daţi ştire de tot dentr'acolo cu dereptul: doră D[u]mnedzău va apără şi pre dumiavostră şi pre noi.

† Alta, mă rog dumile vostre că am trimis pre Gligore să-m cumpere nişte pâne, ce mă rog de vamă şi mă rog să-mi ertaţi, să-m faceţ cale pre la Rodna. Foarte mă rog; şi m[i]l[o]stivul D[u]mn[e]dzeu să dăroiască bună sănătate şi pace w вѣ [a]мин.

(Iscălitură.)

(Pecete ruptă.)

† La dumiiasa birăul de cetatea Bistriţii.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Doc. Bistriţei*, I, p. 38, nº LI.)

MDCCXC.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre veştile din Moldova şi tălharii din Ţara Rusească. Alba-Iulia, 1621, 2 Septembre.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandi. Salutem ac servitiorum meorum paratam commendationem, et cetera.

Ertem az kegyelmetek lewelebeöl s mind penig az Erdely Istvan uram eo kegyelme irasabol mit irion kegyelmetek az Moldovai hirek es allapatok feleol, melyet kegyelmetekteöl igen kedvesen veszek; hivatalya szerint iol is chelekezi kegyelmetek, hogy kegyel-

Înţeleg din scrisoarea dumneavoastră şi din scrisul lui Ştefan Erdély tot ce-mi scrieţi despre ştirile şi stările din Moldova, pe care le primesc cu bucurie; urmând dregătoriei dumneavoastră, bine faceţi că sărmanei noastre ţeri, în această lipsă, nu-i opriţi îngrijirea,

metek szeginy hazanknak illyen szwk-segeben meg nem szwnik az szorgalmatos vigyazastol; melyet hogy ennek utanna is hasonlatos szorgalmatossaggal continuallyon kegyelmeteket szeretettel intem. Az mi az Orosz feoldereöl ki wteöt tolvaiok allapottiat illeti, hogy az kegyelmetek io vigyazasa es gondviselese altal el nem mehettek, hanem el vettek teölleök az marhat azt igen akarom, mert ha mostan az tolvailott marhakat el vihettek volna annal inkab nekj edesedven az tolvailasnak ennek utannak is affele insolentiaiokat annal inkab wgyekeznek uyttani es exercealni. Ennek utanna is ha hol kegyelmetek gywlekezeteket erthetne azoknak az tolvaioknak es annyra megh felesednenek hogy kegyelmetek azoknak refrenalasokra el nem erkezhetnek ideien koran adgya ertesemre, hogy arra valo segittsegh dolgabul lehessek illendeo gondviselessel es teobbitthessem neppel az kegyelmetek arra valo vigiazoit. Egyebkeppen is kegyelmetek az mint eddig ennek utanna is vigjazasban leven, ha valamit erthet eyel nappal ertesemre adgja.

pe care vă rog cu dragoste şi după aceasta să o urmaţi tot cu aceiaşi sârguinţă. În ceia ce priveşte pe tălharii veniţi de pe pământul Ţerii Ruseşti, că aceia, din pricina îngrijirii şi pazei dumneavoastră, nu au putut să meargă, ci aţi luat de la ei vitele,— aceia îmi place şi mie, pentru că, dacă vitele furate acum le-ar fi putut duce, cu atât mai mult îndulcindu-se la jaf şi după astfel de necuviinţe le-ar înoi şi săvârşi. Şi după aceasta dacă puteţi înţelege adunările tălharilor acelora, şi într'atâta s'ar ascunde, încât înfrânarea dumneavoastră n'ar puteà să li ajungă, aduce-ţi-mi de vreme la cunoştinţă ca să pot fi cu îngrijirea ce se cade şi să pot înmulţi cu oastea păzitorii de acolo. De altcum şi dumneavoastră, ca şi până acum şi după aceasta fiind de pază, dacă puteţi înţelege ceva, zi şi noapte să-mi aduceţi la cunoştinţă.

Bene valeant, nec secus faciant. Datum Albae-Iuliae, die 2 septembris, anno Domini 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bisztriciensis, et cetera, amicis mihi observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXCI.

Alba-Iulia, 1621, 23 Octombre.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre condiţiile în care să se facă spionagiul de spre Moldova.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandisimi, Servitiorum meorum paratissimam commendationem, et cetera.

Az kegyelmetek szorgalmatos vigiazasat az kegyelmetek levelebeol ertem, mellyet kegyelmetek ugy chyelekeszik mint hazajanak igaz fia. Kegyelmeteket azert meghis intem seöt autoritate functionis hagyom es paranchiolom is serio hogy az kegyelmetek emberi jeoienek s mennienek de kegyelmetek zallagos hiteles igaz emberit bocziassa

Veghiarea sârguincioasă a dumneavoastră am înţeles-o din scrisoarea dumneavoastră, ceia ce faceţi ca un adevărat fiu al patriei. Pentru aceia pe dumneavoastră vă îndemn, ba încă vă las cu puterea dregătoriei mele şi vă poruncesc hotărât ca oamenii dumneavoastră să vină şi să meargă, dar dumneavoastră să trimiteţi oameni credincioşi ca spioni, cari de sigur

kemseghre be az ki bizonioson hozhassa azt megh, ha ellensegül jeoe avagy segitsegül akar menni eö felsege melle. Mely mostani be meneo kemjeire kegyelmetek valamit keolt, mellyeket ha megy adomannial bocziathattia be is, de kegyelmeteknek adojában acceptaltatom, chiak hozhasson bizonios hirt. Ha pedigh kegyelmetek annak ugian valoban bizonioson vegere mehet hogy ellenségül akarnanak be jeoni in tali casu kegyelmetek totis viribus azon igiekezzek, hogy az utat valoban megh ereositesse es valameny puskasnak kegyelmetek az Beszterczey videken szeret teheti dobjaval zaszlojaval eggiütt fel küldven valojaban vigiaztasson. A fakat pedighlen félben vagatvan oly keszen tarczia hogy ha kivantatik mingiart deoiteogethesse. Chiak hogy kegyelmetek igen jol eszeben vegie hogy eszt ugy chielekedgie kegyelmetek ha a mint fellieb is iram annak vegere mehet bizonioson hogy ellensegül jeonek.

vor aduce lămurire: dacă vine ca duşman sau vrea să-i vină Măriei Sale într'ajutor. Ce cheltuiţi cu spionii pe cari, dacă merg, să-i trimeţi cu daruri, aceia o primesc în seama dăjdii dumneavoastră, numai să aducă veste. Însă, dacă d-voastră într'adevăr puteţi ajunge la sfârşitul că ei vreau să vină ca duşmani, în astfel de prilej să năzuiţi din toate puterile ca să întăriţi drumurile: să tocmiţi câţi puşcaşi veţi găsi, cu toba şi cu steagul, trimiţându-i în părţile Bistriţei să păzească. Copacii însă, tăindu-i pe jumătate, să-i ţii d-ta aşa gata, pentru ca, dacă s'ar cere, să-i poţi dobori îndată. Să ieai însă aminte d-ta ca aceasta aşa s'o faci, dacă, precum am scris mai sus, ajungi d-ta cu siguranţă la încheiarea că vin ca duşmani.

Bene valeant, nec secus faciant. Datum Albae-Iuliae, die 23 octobris, anno Domini 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p.

P. S. Noha pedighlen mostan az Szaz universitasnak az soldos gialogok feleol is paranchioltam (de az mi az kegyelmetek szekireol illet volna azt arrol az zekröl othon hattam) chiak hogi kegyelmetek az hazanak mostan ebben valojaban serenseggel igiekezzek szolgalni fogiotkozas nelkül.

P. S. Acuma însă am poruncit şi Universităţii săseşti prin pedeştri plătiţi (dar, ce ar fi privit Scaunul dumneavoastră, aceia, de spre acel Scaun, o am lăsat acasă); numai Măria Ta într'adevăr să te sârgueşti a sluji ţara cu discreţie într'aceasta, fără întârziere.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis, civibus civitatis bistricziensis, et cetera, dominis amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXCII.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre planul de năvălire al Tatarilor. Alba-Iulia, 1621, 24 Octombre.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandissimi. Salutem et servitii paratissimam commendationem, et cetera.

Chiak most erkezek Beldi Kelemen uramnak postaja hozzam kiteöl kuldeöt leveleben adgia ertesemre eö kegyelme hogy az Tatar az mint kegyelmetek is irta volt onnet Besztercze feleol akarna

Numai acum a sosit la mine poşta lui Coloman Beldy, şi-mi daţi de ştire prin scrisoarea trimisă cu el că Tatarii, precum mi-aţi mai scris, voiesc prin partea Bistriţei să între, cu Cantemir-Mârza, şi

Cantameri Merzaval ki jeoni es eö felsege melle segitsegül felmenni. Mely dologhrol tudom cziak ma estvere is vagy holnapra bizoniosbat is ertek. Akaram azert eszt is kegyelmeteknek ertesere adnom azert hogy az mint az eleött valo levelembenn is kegyelmeteknek megh irtam, kegyelmetek szorgalmatos gondot visellien onnet affelöl es az szegeny keosseget is mind felre allassa, hogy maradhassanak megh kar nelkul. Intem azert kegyelmeteket seott hagiom is, hogy kegyelmetek az szegenj keosseghre illendeo gondot visellien alhassanak idejen felre eleotteok.

să dea ajutor Măriei Sale Craiului. Despre lucrul acesta știu numai pe seară, sau mâne pot să-mi capăt lămuriri mai sigure. Voiesc ca și aceasta s'o aduc la cunoștința dumneavoastră, pentru ca, precum v'am scris și'n scrisoarea de mai înainte, să purtați grijă deosebită din partea acela, ca obștea săracă să rămâie la o parte, fără să sufere pagubă. Atrag luarea aminte a dumneavoastră și las mai ales ca dumneavoastră să purtați grija cuvenită pentru obștea săracilor, ca la timp să poată stà la o parte d'inaintea lor.

Bene valeant, nec secus faciant. Datum Albae-Iuliae, die 24 octobris, anno Domini 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistricziensis, et cetera, dominis amicis mihi observandissimis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCXCIII.

Turda, 1621, 26 Octombre.

Ștefan Bethlen către Bistrițeni, despre măsurile luate impotriva Tatarilor cari vreau să năvălească din Breț.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandi. Servitiorum meorum paratam commendationem.

Az kegyelmetek mostani hirek allapattia feleöl valo irasat minden reszeiben megh ertettem. Hogy azert kegyelmetek zorgalmatos vigiazasban vagion szegeny hazanknak mostani keozeonseges szüksegeben azt kegyelmetek hivatallya szerintt ighen iol chyelekeszi s ennek uthanna is hasonlo vigiazasban legien. Az mi azert az Tatar hir feleöl valo annak elleötte valo kegyelmetek iarasat illeti ahoz kepest indultam vala megh Colosvarra, hogy annyval keözelljeb esnem az Tatarok uttjahoz es zegeny hazankra viselhetnek illendeö gondot. De ez estve erkezek hozzam Tholdalagy Mihaly uram levele meljben iria bizonyoson, hogy az Tatar Radna fele valo ki jeöweö utat megh valtoztatta hanem az Oytozon jeö ki es tegnapi nap kellett Bereczkhez ki erkezni vellek ugy mint tiz ezer Tatarral es ket vagy harom ezer Teöreök-

Scrisoarea dumneavoastră despre starea veștilor de acuma am înțeles-o în toate părțile ei. Că dumneavoastră sunteți într'o sârguincioasă veghere asupra năcazurilor obișnuite de acuma ale sărmanei noastre patrii, aceia după dregătoria dumneavoastră o faceți foarte bine, și după aceasta să fiți într'o asemenea veghere. Ce privește scrisoarea dumneavoastră de mai înainte despre vestea Tatarilor, în acel scop am plecat la Cluj ca să fiu cu atât mai aproape de drumul Tatarilor și să pot purtà cuviincios grijă de sărmana noastră țară. Dar astă sară a sosit la mine scrisoarea dumisale Mihai Toldalagy, în care scrie cu siguranță că Tatarii nu și-au schimbat calea către Rodna, și vin prin Oituz, și în ziua de ieri au trebuit să ajungă la Breț ca la 10.000 Tatari și cam cu vre-o 2-3.000 Turci. Ca să-i scoată cu cât mai iute

kel. Hogy penigh menteöl hamareb kivihesse az eö birodalmabol Zeben mellett hozza el Szasz Sebes fele el eöket Devara es Lippa fele ki, hogy hamarab az Teöreök feöldere vihesse ki szegeny hazankbol. Mind az altal ighen szükseges az utakra valo vigiazas es kegyelmetek affeleöl az utakat ereösitse menteöl jobban lehet, hogy ha mi lezzegeö Tatar arra az teöbbi uthan ki akarna is jeöni ki ne bochiassa kegyelmetek, hanem azon uthon mennjenek az meljre az teöbbi mennek.

din Ţinutul dumnealui, îi aduce pe lângă Sibiiu către Sebeş, Deva şi Lipova, — ca astfel cu atât mai iute să-i scoată pe pământ turcesc din sărmana noastră ţară. Cu toate acestea e foarte de nevoie veghiarea asupra drumurilor, şi dumneavoastră să întăriţi drumurile cât se poate de bine din partea aceia; că, dacă vre-un Tatar rătăcit va voi să iasă din drumul după ceialalţi, să nu-l îngăduiţi dumneavoastră, ci să meargă pe acelaşi drum pe care merg ceialalţi.

Bene valeant, nec secus faciant. Datum Thordae, die 26 octobris, anno 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXCIV.

Locuitorii din Sighişoara către Bistriţeni, despre ştirile din Moldova cu privire la desfacerea oştilor. Sighişoara, 1621, 27 Octombre.

Generosi, Prudentes atque Circumspecti domini, amici nobis honorandi. Salutem et officiorum nostrorum paratam commendationem.

Ehrsame, Fürsichtige, Weise Herren. Iziger Zeit Gelegenheit nach, thun wir Euer Namhaften Weisheit durch unser Schreiben frendligen ersuchendt, bitten das durch Euer Namhafte Weisheit den Zustanden auss der Moldaw, so weitt deroselben Euer Namhaften Weisheit bewust, so woll wegen der Tatter, wie auch des Keysers und Polaken, wo sie sein, ob sie beyderseids heim gezogen, die Polaken den Schantz verlossen und auch die Tattern und Türken irem Land zu zhichen, dieweill, dieser Tattren und Türken wegen, die Zeitungen gar mancherlyweiss ankommen, also das wir deroselben Zukunfft ongewiss sein, ob sie als Frendt oder Feindt kommen, so durch den Oytoz herein wollen. Werden wir was gewisses haben, wollen wir uns auch nicht sporen Euer Namhaften Weisheit solches zuzuschiken. Im Übrigen dem trewen Gott Euer Namhafte Weisheit allesamptlich befholen. Raptim, auss Schespurg, den 27 Octobris, anno 1621.

Generosarum Dominationum Vestrarum amici benevoli

Consul et senatus segesvariensis.

[Vo:] Generosis, prudentibus atque circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis nobis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXCV.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre drumul Tatarilor prin Oituz.

Prudentes ac circumspecti domini, amici observandi. Salutem et servitii mei paratissimam commendationem. Cluj, 1621, 27-8 Octombre.

Az kegyelmetek szolgaia nekem kuldeötth leveletth meghada meljben kegyelmetek hogi az oda be valo hirek s allapatok feleöl tudosit azt kegyelmetektul io neven veszem s jol is czielekezi, hogi szegheni hazanknak illien allapattiaban illien sereni vigiazasban vagion, megh is nyugottam az kegyelmeteknek gondviseleseben es vigiazasaban telljessegesen, melljet hogy ennek utanna is continuallion kegyelmeteket zeretettel intem. Ugi vagion penigh hogi kegyelmeteknek most immaron az Tatarnak arra valo jẅveteletul nincz oly felelne mivel az minth Toldalagi Mihalj uram irja uttiokot az Ojtozon be jẅven rendelte Szeben, Szazsebes, Szazvaros es Deva fele ala Lippara ki. Mind azaltal hogy kegyelmetek szorgalmatos vigiazasban legjen ez uthann is szukseghes keppen kivantatik. Es az uthakotth mindenwtth mentẅl jobban lehetth megh erosiczie hogi se ala se fell ott semmi jaras ne lehessen. Most immaron ez miatth semmi suspicio is nem lehetth feleolẅnk, mivel az Tatar mas uthat valaztott maganak. Ez uthan is penigh kegyelmetek valami hireketth ertheth, intem szeretettel, hogi postan sietseggel tudosiczion kegyelmetek feleöle. Tarczia megh isten kegyelmetekett jo egheseghben.

Scrisoarea trimisă mie mi-a dat-o omul d-voastră, în care mă încunoştiinţaţi despre veştile şi stările de acolo: o ieau în nume de bine, şi bine faceţi că sărmana noastră ţară în astfel de stări de astfel de sârguincioase vegheri se invredniceşte: m'am şi liniştit cu totul în buna îngrijire şi veghiare a d-voastră, la care şi de aicea încolo vă îndemn cu iubire. Aşa este însă că d-voastră n'aveţi de ce să vă temeţi pentru venirea Tatarilor pe acolo, de oare ce, precum scrie Mihail Toldalagy, şi-au luat drumul, venind prin Oituz, spre Sibiiu, Sebeş, Orăştie, Deva şi către Lipova în jos. Pe lângă toate acestea se cere neapărat ca d-voastră şi de aicea încolo să fiţi în continuă veghiare. Şi drumurile să le întăriţi cât se poate de bine, ca să nu fie pe acolo nicio umblare, nici în jos, nici în sus. Acuma din partea noastră nu mai poate fi nimic bănuielnic, de oare ce Tatarii şi-au ales alt drum. Însă, şi de aicea încolo dacă înţelegeţi ceva veşti, vă îndemn cu iubire să mi le aduceţi la cunoştinţă cu poşta, cât se poate de în grabă.

Să vă ţină Dumnezeu pe d-voastră în bună sănătate.

Datum Claudiopoli, die 27, hora 5 vesperis, anno 1621.

Prudentum ac Circumspectorum Dominationum Vestrarum amicus bene volus servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p.

P. S. Immar ez levelemet megh irattam vala, hogy Haromzekreöl posta erkezek, ki altal iria Beldj uram, azon volna es eleibe is küldeött ajandekokkal hogy az Tatarokatt onnath el forditana. Ki ha lenne melljet nem remellek egjeben nem forditana ar Radnanal. Kegyelmetek azert ighen szorgalmatos vigiazasban legjen. Az szegenysegh ereössegekben legyen mind addigh valamigh ki menetelit az orzagbol bizonyoson valamelj fele bizonioson erthettjük. 28 octobris.

P. S. Iată scrisesem scrisoarea mea, când sosi poşta din Haromsec, prin care scrie domnul Beldi: aşa e, a trimis şi daruri, doar pe Tatari i-ar întoarce de acolo. Ceia ce dacă ar fi,— cum nu cred deocamdată,—nu-i va întoarce la Rodna. D-voastră să fiţi în veghere sârguincioasă. Săracii să fie în cetăţi până atuncea până când vom înţelege sigura lor îndepărtare din ţară în vre-o parte. 28 Octombre.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztricziensis, et cetera, dominis amicis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXCVI.

Clement Beldy către căpitanul de Făgăraş, despre Toldalaghy mers la Tatari şi veşti din Moldova. Bistriţa, 1621, 28 Octombre.

Paria literarum Clementis Beldi ad capitaneum fogarasiensem, et cetera.

Zolgalatomat aianlom kegyelmednek et cetera.

Kegyelmednek uram semmi bizoniost nem irhatok. Tegnap erkezek egy emberem ki krainik Lazlot talalta eleöl, azt bezelli, hogy penteken Tholdalaghy urammal egiut indult ky Iazvassarul. Tholdalaghy uram az Tatarok keözze ment es az eles zekerek utan, seot ugy vegeztek volt, hogy zombaton vassarnap ot mulasson, hogy az zekereket megh haladgiak az Tatarok. Az zekerek elerkeztek az Tatarok megh nem; hol legienek nem tudgiak. Eo is nem hallot semmi feleollek. Azt mondgiak hogy Havassalyfeolde feleol mentek volna ala, de nem bizoniosson. Abban al uram mostan it az dologh, kegyelmed uram ne zannia egy szabadossat ne zannia megh ide faraztanni, talam valami bizonios hyrünk ieo.

Vă ofer serviciile mele şi altele.

Nimic nu vă pot scrie cu siguranţă. Ieri a sosit un om de-al mieu, care se întâlnise cu crainicul Laszló: spune că plecase d'impreună cu Toldalaghy, Vineri [= 22 Octombre], din Iaşi. Toldalaghy se duse între Tatari în urma carelor cu provizii, şi aşa se înţeleseră ca Sâmbătă şi Duminecă [=23, 24 Octombre] să zăbovească acolo ca să întreacă Tatarii carele. Carăle au ajuns, Tatarii însă nu; nu se ştie unde sunt. Nici el n'auzise nimic despre ei. Se zvoneşte că ar fi luat-o spre Ţara-Românească, dar nu e sigur. Lucrul stă întru atâta, să trimeteţi dumneavoastră un crainic, că poate o să căpătăm vre-o ştire.

Ex Zent-Lelek, 28 octobris 1621.

Generosae Dominationis Vestrae amicus servire paratus

Clemens Beldy.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCXCVII.

Ionaşco Rotompan către Bistriţeni, despre grâul de sămânţă ce-i trebuie. [1621[1], după Octombre.]

„Ionaşco Rătumpan 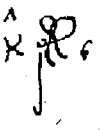 biv Sulgear“ către birăul „Şălar Antreiaş“, „către jupân Gherghel“ şi către „pârcălab“. Recomandă pe trimesul său, care trebuie să cumpere în oraş saŭ Ţinut „pâne de sămânţă, grău frumos... Altă, de veşti iaste pač[e], cu mila lui Dumnedzău“.

Adresa: Ѹ рѹ ѩирѣоу ѡт трѣгѵ Кистрѩцѣ [=În mânile birăului din târgul Bistriţei].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Doc. Bistriţei*, I. p. 39, nº LII.)

---

[1] Datată după cealaltă scrisoare a lui Rotompan.

MDCCXCVIII.

[1621[1]], 5 Novembre.

Călugării din Moldoviţa către Bistriţeni, despre restatornicirea păcii prin aşezarea din nou în Domnie a lui Ştefan-Vodă (Tomşa).

† Cu mare cinste şi cum să cade cu cuviinţă să să dea această scrisoare a noastră în mâna cea cinstită a domniei sale birăului de Bistriţă şi a tot Sfatului Măriei Sale. Priimiţ închinăciune şi plecare di la buni priiatenii domnilor voastre, di la toţ părinţii călugării di la sf[ă]nta mânăstire Moldoviţa. Altă, pohtim di la m[i]l[o]stivul Dumnedzău bună pač[e] şi sănătate domnilor voastre. Cătr'aceastea dăm ştire de rândul Domnu nostru lui Ştefan-Vodă: cu mila lui Dumnedzău s'au aşedzat în Scaunul Măriei Sale şi au alinat toate răutăţile; printr'ač[eia] domnile voastre să n'aveţ nič-o grije dintr'acoace, că s'au potolit toate căte au fost, şi iaste acmu pace, cu mila lui D[u]mn[e]dzău, din toate părţile. Aşea dăm ştire domnilor voastre, şi fiţ sănătoş cu toţ priiatenii domnilor voastre. E Moldoviţ[a], Noe[m]vr[ie 5].

[Vo:] Această carte să să dea cu cinste în mâna domnisale birăului de Bistriţă şi tot Svatul Măriei Sale.

(Pecete galbenă, pe ceară, neinteligibilă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 34-5, nº XLV.)

MDCCXCIX.

Cluj, 1621, 7 Novembre.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre nevoia trimeterii de spioni până la Hotin şi Iaşi.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandi. Salutem ac servitiorum meorum paratam commendationem, et cetera.

Az kegyelmetek levelet ennekem megh adak, melybeol az oda be valo hirek s allapatok feleöl mit irion kegyelmetek megh ertettem, melyet kegyelmetek hivatallya es hazaiahoz valo igaz szeretetihez kepest iol czelekezik s en is igen io neven es kedvessenn is veszem kegyelmetekteöl. Intem kegyelmeteket meghis szeretettel seöt autoritate functionis hagiom s paranczoiom is, hogy szeginy hazanknak mostani keozeonseges szwkseget szeme eleot viselven mindgiarast ez levelem latvan kivaltkeppen az Lengielek allapattyanak bizonioson valo exploralasara szinten Hutinigh ha lehet boczassa bizonios emberet, ki az Lengielek allapattyat szemmellato bizonsagul hozhassa es tudhassa megh mondani. Hasonlo keppen Iazvasarra is kwlgyeön kegyelmetek es mindenik helreol valami hiréi erkeznek ennekem egyel nappal postan ertesemre adgia. Az mi penig az kegyelmetek ket Iovassa allapattyat illeti, azt kegyel-

Am primit scrisoarea dumneavoastră, din care am înţeles ce aţi avut de gând cu privire la stările şi zvonurile de pe acolo; ceia ce, după dregătoria d-voastră, după datorie şi dragoste de ţară bine faceţi, iar mie numai bine-mi face când aud astfel de lucruri de la dumneavoastră. Vă încunoştiinţez şi vă poruncesc cu dragoste în puterea dregătoriei mele, ca, ţinând seamă de lipsele netăgăduite ale sărmanei noastre patrii, îndată după primirea scrisorii mele să răpeziţi un om de încredere până la Hotin, dacă se poate, pentru cercetarea poziţiei Polonilor; care isprăvind conştiincios această misiune, să ni împărtăşească sigur starea Polonilor. Asemenea să trimeteţi un om şi la Iaşi, şi, de oriunde veţi prinde zvonurile, să mi le împărtăşiţi zi şi noapte cu poşta. În cât priveşte pe cei doi călăreţi ai dumneavoastră, îi puteţi ţineà acasă: cred că aşa vor putea să isprăvească mai multe, aducând veşti şi alte lucruri de

[1] După data aşezării din nou în Domnie a lui Ştefan Tomşa.

meteknek meg engettem hogy otthon tarthattia holott ott effele hireknek bizoniosan valo megh hozasaban es egyeb ott valo szwkseges dolgokban hasznosban szolgalhattnak hogy sem mint itt melletem valo letekben. Kegyelmeteket meghis intem valami hirei lesznek ennekem ejel nappal ertesemre adgia.

arzătoare lipsă, decât să petreacă la mine. Vă rog ca orice veşti să ni le daţi de ştire zi şi noaptea.

Bene valeant, nec secus faciant. Datum Claudiopoli, die 7 novembris, anno Domini 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztriciensis, et cetera, dominis amicis mihi observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului)

MDCCC.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre paza la hotar. Cluj, 1621, 11 Novembre.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandi. Salutem et servitiorum meorum paratam commendationem, et cetera.

Hogy kegyelmeteknek az vigiazasra illyen szorgalmatos gondviselese vagion az kegyelmetekteöl felette io neven vettem igen iol is chelekeszik kegyelmetek hivatalya szerint hogy az vigiazasban meg nem szwnik. Intem is kegyelmeteket szeretettel, hogy ennek utanna is valameddigh ezeknek a hadaknak allapattiok el valik hasonlo vigiazasba legien es valami hirei erkeznek ennekem eyel nappal postan ertesemre adgia kegyelmetek.

Că dumneata cheltuieşti aşa de sârguincioasă grijă, aceia am luat-o foarte în nume de bine de la dumneata, şi foarte bine faci potrivit cu dregătoria dumitale că nu încetezi de la veghiare. Vă fac luător-aminte pe dumneavoastră cu dragoste, ca şi după aceasta, până când se va alege starea oştii, în asemenea veghiare să fiţi, şi, dacă vor sosi ceva ştiri, zi şi noapte prin poştă să-mi aduci dumneata la cunoştinţă.

His Prudentes ac Circumspectas Dominationes Vestras bene valere desidero, nec secus faciant. Datum Claudiopoli, die 11 mensis novembris, anno Domini 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztriciensis, et cetera, dominis amicis mihi honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCI.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre nevoia cercetărilor de către Moldova şi despre prădăciunea tătărească lângă Sibiiu. Cluj, 1621, 20 Novembre.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini observandissimi. Post salutem ac servitii mei commendationem.

Az kegyelmetek levelet elolvastam, kesedelem nelkeöl farattam az urnal az kegyelmetek dolgaban es mostan az szekerek es az eles dolgaval kegyelmeteket nem faraztia eö nagysaga; valaszt is iratott kegyelmeteknek eö nagysaga intven arra kegyelmeteket, hogi szeontelen legien vigiazasa oda be Moldovaba es ha mit olliat hoznak tudositsa eö nagysagat. Ez utannis valamiben kivantatik az kegyelmeteknek valo szolgalatom kegyelmetek ne kimillien, hanem mint egik attiafiaval ollian bizvast szolgaltasson tehetsegem szerint kegyelmeteknek Az Tatarok immar ma Zeben taian valo falukra szalfottak, semmi oly karrt istennek hala nem teznek se marharra se emberre nem kapdosnak, hanem az hul halasok talalkozik ott bizoni kartul nemohai ... *(rupt)* joll atta isten hogi mi felenk nem jeovenek Ezek feleöl hinn *(sic)* lehetnek uram mind az szeginsegh s mind egieb rendek. Tartsa megh isten kegyelmeteket jo egessegben.

Scrisoarea dumneavoastră am cetit-o, şi m'am ostenit fără întârziere la Domnul nostru în afacerea dumneavoastră. Şi acuma cu carăle şi hrană nu vă obosește Măria Sa: v'a şi scris dumnevoastră. Am răspuns îndemnându-vă pe dumneavoastră ca neîntreruptă să fie veghera dumneavoastră în Moldova, şi, dacă aşa ceva aduc, să dai de ştire Măriei Sale. Şi, dacă după aceasta se cere în ceva slujba mea la dumneavoastră, nu mă crutaţi, ci ca de un cumătru aşa să vă folosiţi: după putinţă mea, eu nu mă dau îndărăt. Tatarii astăzi au ocupat acum satele din jurul Sibiiului. Domnului îi mulţămim, nu fac aşa mare pagubă, nu răpesc nici oameni nici vite, ci, unde se întâlnesc cu săracii, acolo bine a dat Dumnezeu că în părţile noastre n'au venit. Să vă ţină Dumnezeu pe dumneavoastră în bună sănătate.

Datum Claudiopoli, 20 novembris 1621.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum servitor, amicus et vicinus benevolus

Stephanus Erdelj, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis et vicinis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCII.

Iaşi, 1621, 5 Decembre.

Ştefan-Vodă Tomşa către Bistriţeni, despre un om al său bolnav pe care-l trimete la ei să-l caute bărbierul.

Stephanus Tomsa, Dei gratia princeps hereditarius regni Moldaviae, Prudenti ac Circumspecto *(sic)* domini et vicini, salutem ac plurimam benevolentiam, commendationem, et cetera.

Hogy ha kegelmetek tudakozni akar mostani io egesseges allapotunk feleol kiert istennek neve diczirtessek az hatalmas Czazar io zerenczeyenel mostan io egessegben es czendessegben vagiunk mind orzagostol mely io egesseget es czendesseget kevanunk kegelmetek felcol is hallanunk, kedves kegelmetek io akaro zomzed uraym es baratim nagj biztomba kelletek, kegel-

Dacă dumneavoastră voiţi să vă lămuriţi despre starea de bună sănătate de-acuma a noastră, pentru care fie lăudat numele lui Dumnezeu, cu bunul noroc al puternicului Împărat acum suntem în bună sănătate şi linişte, cu toată ţara, sănătate şi pace bună pe care dorim s'o auzim şi despre dumneavoastră. Dragii miei de bine voitori domni vecini şi prieteni ai miei, în

meteket levelem altal megh talalnom egy igen reghi io akaro emberem marada it, az hatalmas Czazar it Moldovaban iarasakor, my akaratunkbol, melj io akaro emberẅnket, nem tudhattyuk miczoda zerenczetlen nyavalya talala, hogy az feyet mondgia hogy zertelen zugh az fuley megh rekettek kegelmeteket kerem mint io akaro zomzed uraymot hogy ot az kegelmetek varosaba talam volna oly doctor avagj borbely ki afele megh reket sẅket fẅl ellen tudna orvossagot, hogy ha talaltatnek zaz arannyat adnek az iutalmaba czak megh giogythatna, seot a felet, teob io akarattal es zomzedsagal io gyekeznem kegelmeteknek megh zolgalnom, az kegelmetek my hozank valo io zomzedsagat, kegelmetek is poronczollyon mindenkor bizuast enekem tizta zẅbeol zolgalok kegelmeteknek tarcza megh isten kegelmeteket io egessegben.

mare încredinţare a trebuit să vă găsesc pe dumneavoastră cu scrisoarea mea. Mi-a rămas aici un foarte vechiu de bine voitor om al mieu, de pe când a umblat puternicul Împărat aici în Moldova, din voinţa noastră. Pe omul nostru de bine voitor nu putem şti ce nevoie nenorocită l-a găsit, că spune că-i urlă capul straşnic, şi urechile i s'au închis. Vă rog pe dumneavoastră ca pe domnii miei vecini de bine voitori, poate ar fi acolo, în oraşul dumneavoastră, un astfel de doftor sau bărbier care ar şti vre-o doftorie contra unei astfel de urechi surde, astupate. Dacă s'ar găsi, aş da 100 galbeni de aur ca răsplată, numai să-l vindece, ba încă pe de-asupra m'aş sili să vă ajut buna vecinătate a d-voastră cu mai multă bunăvoinţă; şi să-mi porunciţi totdeauna cu încredere: vă voiu sluji cu inimă curată. Să vă ţină Dumnezeu în bună sănătate.

Datum Iasinum, die 5 decembris 1621.

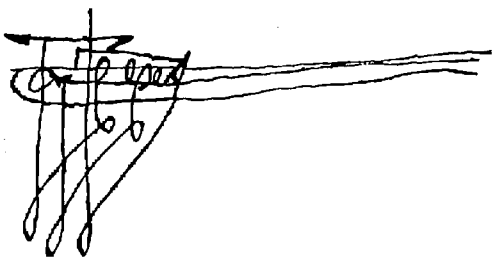

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae vicinus paratissimus: Idem qui supra.

[Vo:] Prudenti ac Circumspecto domino, domino iudici primario civitatis beztercensis, et cetera, domino, domino vicino nobis observandissimo.

(Pe o foaie adausă, de aceiaşi mână:)

P. S. Kegelmedet ezenis kerem mint kedves io akaro zomzed uraymot, hogy az mely orzagunkbeli emberek oda az kegelmetek orzagaba vagj buzayert vagj egj kereskedesnek akaert ki talalnuk menni kegelmeteket kerem hogj kegelmetek megh ne tartoztassa onnatis az mely aros emerek ieonek itben senkiteol bantasa nem lezen, hogj ha valaki talalkoznek vasat es buzat hozna my zamunkra a fele labas marhat adnank errethe. Kegelmedet azonis kerem hogj kegelmed czynaltasson en zamomra harom kẅsdegh harangos, ha kezen nem talalni, hogi ha penigh kezen talalni kegelmed alkogiek megh az aran es kegelmed, irya megh enekem ki kẅldeom az arrat es ha az arrata akar mi labas marhat el ven-

P. S. Te rog şi prin aceasta pe d-ta ca pe un vecin plăcut şi binevoitor, ca, dacă s'ar întâmplă să meargă acolo în ţara d-voastră oameni din ţara noastră, pentru grâu sau într'o afacere de negoţ, să nu-i opriţi d-voastră, şi pentru aceia că acei cari vor veni aici, nu vor avea dela nimeni nicio supărare. Dacă s'ar întâmplă să aducă pe seama noastră fier şi grâu, am dă în schimb vite. Şi pentru aceia vă rog pe d-voastră să dispuneţi a face pentru mine trei clopote, dacă nu s'ar află gata, iar, dacă se află gata, să li tocmească preţul, şi, dacă ar voi să iea în preţ vite maiestrul, bucuros i-aş dă; iar, dacă vite nu-i trebuie, îi dau bani. Şi, cum am scris despre doftorul d-tale, să vină fără de zăbovire cu acest om de credinţă,

ne az mester eoremest adnik, ha penigh labas marha nem kel penzt adok, ha penigh az doctor feleol az mint irtam kegelmenek, ez levelem megh ado emberel minden vetekedes nelkül bizvast ieoyen az mint igertem megh adom isten tareza meg kegelmedet az ur isten io egessegben.

şi-l voiu răsplăti aşă cum am făgăduit. Dumnezeu să te ţină pe d-ta în bună sănătate.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCIII.

Cluj. 1622, 27 Ianuar.

Kámuthy Farkas către Bistriţeni, despre străbaterea Tatarilor în Ungaria.

Generosi, Prudentes et Circumspecti domini amici, fratres mihi observandi. Servitiorum meorum paratam semper commendationem.

Az uristen sok iokkal aldgia es latogassa kegyelmeteket kedvesyvel eggiüt.

Gubernator uramnak eo nagysagnak hozak paranchiolattiat, kiben eo nagysaga kiraly urunk eo felsege paranchiolattiat is includalta, irio eo nagysaga, hogy mostani keserves allapattiaban eo nagysaga most az gondviseleshez nem erkezhetik, hanem mindenekre, hogy en viselliek gondot paranchiollia eo nagysaga es az kiraly urunk eo felsege paranchiolattia szerent procedalliak. Azert az meli Tatar eo felsege segitsegere fel ment volt kesen erkezven szolgalattiok ot fen nem kivantatott eo felsege el bochiatotta, kik ha ez orszag altal hazaiokban akarvan menni, semmikeppen ez orszagon altal ne bochiassuk, hanem ellenek alliunk. Azert minthogy bizonioson iriak Varadrol, hogy az Tisza taian vadnak, gubernator uram eo nagysaga paranchiolattiabol szeretettel intem es kerem kegyelmeteket seöt autoritate modernae functionis hagiom kegyelmeteknek, hogy kegyelmetek az kegyelmetek gialogiat oly keszen tarchia, hogy mihelt az hadak erkeznek ha kivantatik kegyelmetek is mindgiarast el bochiathassa az hova az szükseg kivannia es az teöb hadak az hol leznek, kik keözeöt en magam is szemeli szerent ielen akarok leni. Gubernator uram eo nagyasaga akarattiabol es az mint az szükseghoz es kivan ahoz tarchiuk magunkat, es az kiraly urunk eo felsege paranchiolattia szerent visel-

Dumnezeu să vă binecuvinteze şi să vă cerceteze cu mult bine pe dumneavoastră, împreună cu iubiţii dumneavoastră.

Măriei Sale, domnului nostru guvernator, i-au adus poruncă, la care a adaus Măria Sa şi porunca Măriei Sale, a Craiului nostru, în care scrie Măria Sa că, în starea aceasta jalnică, Măria Sa nu ajunge să poarte de grijă; porunceşte însă Măria Sa să mă îngrijesc eu de toate şi să lucrez după porunca Măriei Sale Craiului nostru. Şi, fiindcă Tatarul iarăşi ar fi mers în ajutorul Măriei Sale, şi ajungând târziu, Măria Sa, nefiind nevoie de slujba lui acolo, i-a dat drumul, şi, dacă aceştia ar voi să se întoarcă acasă prin ţara asta, în niciun chip să nu-i lăsăm prin ţara asta, împotrivindu-ne lor. Şi, fiindcă ni se scrie cu siguranţă din Orade că ei sunt în partea Tisei, vă fac luători-aminte şi vă rog în deplină dragoste pe d-voastră, după porunca Măriei Sale domnului guvernator, ba vă las „auctoritate modernae functionis“ d-voastră ca d-voastră să ţineţi în aşa chip pedestrimea gata, ca, îndată ce sosesc acele oştiri, şi dacă e nevoie, neîntârziat s'o trimeteţi unde e de nevoie şi unde vor fi mai multe oştiri, între care vreau să fiu şi eu de faţă. Să facem după porunca Măriei Sale, a domnului nostru guvernator şi după cum cer şi împrejurările, şi să purtăm grija sărmanei noastre patrii, după porunca Măriei Sale a Domnului nostru Craiul. În privinţa aceasta altceva să nu facă Măria Voastră: „sub

liünk gondot szegeni hazankra. Ebben penig kegyelmetek egiebet ne chielekedgiek sub poena in tali expeditione alias observata et promulgata. En kegyelmetek io akaro szolgaia attiafia vasok minden udeoben. Isten tarchia meg kegyelmeteket bodogul sok eztendeig io egessegben.

poena in tali expeditione alias observata et promulgata". Sunt în tot timpul al d-voastră de bine voitor şerb şi compatriot, în toată vremea. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în fericire şi deplină sănătate. Al d-voastră de bine voitor şerb şi compatriot.

Datum in civitate Colosvar, die 27 ianuarii, anno Domini 1622.

Kegielmetek io akaro zolgaia attiafia

Kamuthy Farkas, m. p.

[Vo:] Generoso, prudenti et circumspecto domino iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis Beztercze, dominis amicis observandissimis. Cito, citissime.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCIV.

Ştefan-Vodă (Tomşa) al Moldovei către Bistriţeni, despre prădarea de hoţi a mănăstirii Putna. Suceava, 1622, 24 Iunie.

Io Stefan Tomşea Voevoda, бѡжію милостію господарь земли мѡлдавскоі. Scriem Domniia Mea priiatinilor noştri şi vecini de aproape, birăului şi la tot Svatul Bistriţ[ei]. Dăm ştire dumilor voastre, când au fost mai ceaste dzile, sculatu-s'au nişte oameni răi, nişte tălhari: unii au fost şi de aič, de ţară, şi de oameni răi au fugit în ţeara dumilorvoastre, alţii au fost şi de acii, de ţara dumilevoastre: venit-au într'această ţară, cercat-au pre la toate mănăstirile, până au lovit la mănăstire la Putna. Colea au spartu uşile şi au stricat vistearele mănăstirei, luat-au avearea, argintul şi sculele mănăstirei toate, carile au fost făcute de cei Domni bătrâni, şi au muncit călugării de i-au arsu şi i-au tăiat, şi le-au luat treidzeč de cai, şi trei, şi bani şi covoare, şi alt tot ce au găsi[t]. Sărit-au după dânşii nişt[e] străjeari, venitu-le-a pre urmă păn' au trecut de spre Bărgău; de-acii au sărit şi de acolo oameni, de ţara dumilor voastre, şi au prinsu o samă de acei tălhari, de sânt în legătură acii la dumilevoastre. De care lucru foarte mulţemim dumilorvoastre, de prietineşugul bun ce aţ arătat către noi, şi printru acesta lucru trimis-am Domniia Mea pre Ionaşcu Rotămpan Sulgeariul ca să cunoască pre acei oameni. Printru aceaia pohtim pre dumneavoastră, printru unealtele şi arginturile mănăstirei şi caii, să s[ă] întoarcă toate, câte s'au găsit la cei tălhari, în mâna acestui boiarin al nostru, şi în mâna călugărilor, şi furii, cari-i vor cunoaşte că sint de ţară, să faceţ bine printru voia noastră să ni-i trimeteţ, cu acest boiarin al nostru. Şi alde *(sic)* treabe ce vor hi a destui sărač, dintr'această margine şi dintr'aceaia, veţ socoti dumneavoastră înpreună cu acest boiarin al nostru cum va hi mai bine şi mai cu direptul. Şi, de toate de câte veţ socoti să faceţ răspunsu, daţ la acest boiar să aducă la Domniia Mea. Alt[a] pohtim pre dumneavoastră să ne fiţ dumneavoastră priiatini bun[i], cum ne-aţi fost şi mai denainte vreame. Aceasta pohtim pre dumneavoastră; и здравствоите. [= şi fii sănătos].

Пис ѵ Сѵчав, ѕзрл, юн. кд [= Scris în Suceava, Iunie 24].

(Iscălitura Domnului.)

(Pecetea cu: Іѡ Стефанъ [Томша] Воеводъ, гдрь земли молдовскоі. Altfel, analogă cu a Domnilor precedenţi. Adresa slavonă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 40-1, nº LIV.)

MDCCCV.

Alba-Iulia, 1622, 6 Iulie.

Ştefan Bethlen către Bistriţeni, despre drumul Rodnei şi grija din spre Moldova.

Prudentes ac Circumspecti domini, amici observandi. Servitiorum meorum paratissima commendatione praemissa.

Az mint kegyelmetek engemet Erdely Istvan uram eo kegyelme altal requiralt volt az Radnay uthnak kinitasa alapattia feleöl hogy azon Moldovaba szabados jaras lehetne be, kegyelmeteknek illien conditio alat az eo kegyelme teorekedesere megh engettem annak kitiztitasat, hogy az masik utat be vagassa es czinaltassa, azon senki se be se ki nem jarion. Mas az azon Radnay utra is oly szorgalmatos vigiazasa es gondviselese legien kegyelmeteknek, hogy arrol se tolvaiok se egieb gonoszteveö emberek miat ez orzagbelieknek valami karok es fogiatkozasok ne keövetkezzek, kiert eo felsegenek is kegyelmetekre nehessege lehetne.

Cum mi-aţi cerut d-voastră prin domnul Erdély István, pentru starea drumului Rodnei, ca să fie pe acolo slobod drumul spre Moldova, v'am îngăduit d-voastră curăţirea lui supt condiţie ca şi celălalt drum să-l taie si să-l facă aşa ca să nu umble nimeni pe el. De altfel să aibă grijă cu atâta sârguinţă de drumul din Rodna şi să fie în grija d-voastră, ca de acolo să nu cadă asupra celor din ţara noastră vre-o pagubă şi scădere din pricina hoţilor sau a altor oameni răufăcători. Pentru că se poate supără şi Măria Sa pe d-voastră.

His Prudentes et Circumspectas Dominationes Vestras bene valere desidero. Nec secus faciant. Datum Albae Iuliae, die 6 iulii 1622.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Bethlen, m. p.

P. S. Kegyelmetek penigh az Radnai uthon mint szinten az masikon valahol legh ereösseb heljet itil, szüntele vigiazogat es eörizeoket tarchion raita.

P. S. D-voastră, ca şi pe celălalt drum, unde se află locul cel mai întărit, să ţineţi pe drumul din Rodna necontenit paznici şi străji.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCVI.

Alba-Iulia, 1622, 9 Iulie.

Gavril Movilă, fost Domn muntean, pofteşte pe Bistriţeni la nunta sa cu Elizabeta Zolyomy de Albes, văduva lui Mihail Imreffy.

Generosi, Prudentes ac Circumspecti domini, amici nobis honorandi, salutem et servitiorum nostrorum commendationem.

Quandoquidem, et dispositione divina ad hoc inducente, sacrosancti matrimonii vinculo me omnino constrictum esse cupiam, quo, tantis iacentis fortunae fluctibus solatium vitae meae in quibusvis ocasionibus habens, tam prospera, quam etiam adversa quaeque fortiori possim animo perferre, accedente itaque ad hoc meum propositum multorum etiam dominorum amicorum, sed et consanguineorum meorum pia voluntate, iuxta sacrosanctae Ecclesiae catholicae ritum et consuetudinem Magnificam dominam Elisabetham Zolyomi de Albes, relictam viduam Magnifici quondam domini Michaelis Imbreffi de Zeredahely, honestis ac claris ortam parentibus, feminam mihi in vita legitimam elegi ducendam[1] eamque mihi des-

[1] În copie: *socram!*

ponsavi sponsaliorumque sollenitatum diem communi, et meorum et ipsius quoque consanguineorum et amicorum, consensu, septimo augusti, videlicet die dominico iuxta novum, anni praesentis, proxime subsequentis, in castello Diozegh fieri destinavimus, itaque Dominationes Vestras Prudentes et Circumspectas rogatas esse duxi dictae sponsaliorum nostrorum sollenitati, die et loco superius specificatis, velint[1] haud gravatim, una cum carissimis vitae sociis, mature adesse suaque optatissima et periucunda praesentia sollennitates et festivitates sponsaliorum nostrorum inter ceteros amicos apprime condecorare; id quod nos quoque Dominationibus Vestris Prudentibus et Circumspectis in omnibus occasionibus omni officiorum genere promereri non intermittam. Quibus de cetero longaevam vitam et felicia quaeque animitus una cum suis carissimis comprecor. Datum Albae-Iuliae, die 9 mensis iulii, anno 1622.

Generosarum, Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

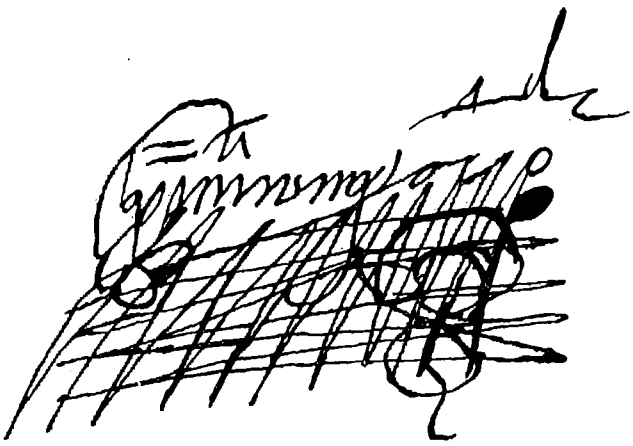

(Gavriil Moghila, Voevoda.)

[Vo:] Generosis, Prudentibus ac Circumspectis dominis iudici supremo ceterisque universis senatoribus liberae civitatis bistriciensis commorantibus, et cetera, dominis amicis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCVII.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre felul cum trebuie să se închidă drumurile spre Moldova şi despre ivirea hoţilor la hotar. Alba-Iulia, 1622, 9 Iulie.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini observandissimi. Post salutem ac servitii mei commendationem.

Az mikepen kegyelmetek ream bizta vala az Radnai utt feleöl valo szollast en aztt el vegeztem; kireöl im irt is gubernator uram eö nagysaga kegelmeteknek. Cziak hogi kivantatik ez ket dologh: egik, hogi kegyelmetek az Borgoi utat jol be czinaltassa, masik, hogi kegyelmeteknek szorgalmatos vigiazoi legienek az kinitott Radnai uton, kik az jeöveö meneö emberekre vigiazzanak, kivalikepen az meni sok tolvai mostan mind itt s mind Moldovaban tamadott. Ennek utanna is, ha

Am luat măsurile de nevoie pentru calea Rodnei, aşa după cum mi-aţi spus d-voastră, despre care v'a şi scris Măria Sa domnul guvernator d-voastre. Mai sunt însă următoarele două lucruri de lipsă: Unul, ca d-voastră să astupaţi bine calea către Bârgău, altul ca d-voastră să aveţi păzitori sârguincioşi pe drumul deschis către Rodna, cari să cerceteze pe trecători, şi aceasta fiindcă s'au ivit o mulţime de hoţi, atât aici, cât şi în Moldova. Şi de aici înainte, dacă d-voastră aveţi nevoie de slujba

[1] În copie *velud*.

mi dologbul kegyelmetek kitsin szolgalatomat kivannia en bennem kegyelmetek fogiatkozast nem talal. Tartsa megh isten kegyelmedet jo egessegben sokaigh.

mea, stau întotdeauna la îndemâna d-voastră. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în deplină sănătate.

Datum Albae, 9 iulii 1622.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum servitor, amicus et vicinus benevolus

Stephanus Erdelj, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis et vicinis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCVIII.

Cotnari, 1622, 15 Octombre.

Ştefan-Vodă (Tomşa) al Moldovei către Bistriţeni, despre zvonul că Gabriel Bethlen va veni la Bistriţa şi despre „hoţii" ce au prădat la el cu un „Gaşpar-Vodă".

Stephanus Tomsa, Dei gratia princeps, heres, etc. Egregiis ac generosis dominis, salutem, etc.

Akaram kegielmeteket mint io akaro zomzed uraymott levelem altal megh talalnom. Adak ertesemre, hogy az mẃ regi akaro urunk es attiankfia kyraly eo felsege oda Bezterczere az kegyelmetek varossaba akar ieöni, kitt szivuwnk zerint akarunk, miert hogy eo felsegenek kezel leteoben io egessege fele is bizoniosok lehettwnk. Akarok kegyelmeteket ez feleol is levelunk altal megh talalnunk: Ez el mult napokban onnon Georgeon es Regen tayarol egy amitto Vaida Gaspar Vaidanok nevezven magatt Maros zeokbeol teob lator tarsayval ezve ieolekezven es orzagomban be ieoven hirem nelkül az havassokon az hol elieottenek istenakon iuhokatt heomleokett lovakott es egieb az mẃ eggiet mast talaltak is mind elvettek es az megh hirem leon it ben sok karokatt tetteök. Uthakon bocziatvany penig egy nehaniat fogtak megh bennek es az teobbi az kegielmetek orzagara foktak ki. Kegielmetekett fellete kerem mint ennekem regi io akaro szomzed uraimott mivel hogy kyraly eo felsege ott az kegielmetek varossaba lezen kegielmeteket mẃ kepenkben kyraly eö felsegett kezennicze es eö felsegett kegielmetek altal kerem,

Doresc ca scrisoarea mea să ajungă la dumneavoastră, bunii mei vecini. Mi s'a dat de ştire că Măria Sa vechiul binevoitor Craiul nostru vrea să vină în mijlocul dumneavoastră la Bistriţa, ceia ce o dorim şi noi din toată inima, pentru că aşa putem fi şi noi în cunoştinţă de ce priveşte sănătatea Măriei Sale. Vă aduc de astă dată la cunoştinţa dumneavoastră următorul fapt: În zilele trecute de pe la Gurghiu şi Reghin un anume înşelător dându-se drept Gaşpar-Vodă, cu mai mulţi hoţi de pe Mureş împreună, a năvălit în ţara mea şi, fără să ştiu ceva despre ei, au intrat în munţi, făcând multe şi mari pagube şi, până să dau peste ei, au mânat oi şi cai, ridicând tot ce au găsit în cale şi multe vase trebuitoare la stână. Pe drum numai puţini au putut fi prinşi; cei mai mulţi însă au trecut hotarul la dumneavoastră. Vă rog deci, ca pe bunii miei vecini, pe d-voastră, ca, acum când Măria Sa se va sălăşlui la Bistriţa, să-l rugaţi prin mine să dea porunci aspre în părţile muntelui, şi, făcându-se cercare, cine ştie dacă nu s'ar prinde făcătorii de rele!? Şi, dacă nu l-ar dă, atunci să se facă aşa încât cu ştirea Măriei Sale

hogy eo felsege paranczioln az felfeoldekre hogy ugaznanak, talam az czialard lator kezbe akadna es valaki megh foghatna. Ha szinte be nem adna is kyraly eo felsege, lenne eö felsegenek tanaczival hire szerint az latrott megh binttetni es mind az ki megh fogna is mint kyral eo felsegenek zep beczioletes aiandekal igiekeznem az io zomzedsagod megh kezenni. Kegielmetek mw nekünk is parancziolion erremest szolgalok kegyelmeteknek. Tarczia megh isten kegielmetekett.

hoţii să fie pedepsiţi, iar eu, atât celor ce li-ar da de urmă, cât şi Măriei Sale Craiului, li-aş mulţămi pentru buna grijă ce o poartă faţă de noi —, făcându-li daruri scumpe. Dumneavoastră să ni daţi porunci şi nouă: făgăduim că vom face tot ce vom puteà. Dumnezeu să vă ţină pe dumneavoastră!

Datum ex opido Kotnar, die 15 octobris, anno Domini 1622.

Vicinus paratissimus, etc. *Idem qui supra.*

[V° :] Abschrift des Briefes Stephani Tomsa auss der Molda, 25 octobris allatarum 1622, der Rauber wegen so in die Molda eingefallen wahren.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contimporană.)

MDCCCIX.

Ştefan-Vodă Tomşa către Bistriţeni, despre nişte boi opriţi de un preot de la ei unor oameni din Rotopăneşti. Iaşi, 1623, 21 Februar.

Io Stefan Tomşea Voevod, божію милостію господарь земли молдавской. Scriem Dumniia Mea la al nostru bun priiaten birăul den cetatea de Bistriţ[a]. Cătră acèa dăm ştire dumitale de rândul cestor oameni din ţara Domnii Meale, den sat den Rotompăneşti, anume Ionaşco şi Mihăil[ă], dzicându innaintea Domnii Meale că le-au luoat doi boi un popă de la Domniia Voastră, anume Toader den Ilova, căce gice *(sic)* popa că au plătit o năpaste pentru dănşii în mănăle boiarinului Domnii Meale Conde Vamăşul cel Mare, şi boiarinul Domnii Meale aşea au mărturisit innaintea noastră că n'au plătit nimic întru mănăle lui, nice şti nimic. Dereptu acèa poftim pre d[u]mneavoastră să aibă leage cu popa ceşti oameni ai noştri, să le dea boei innapoi. De aceasta scriem, şi să fiţ sănătos.

† Сам гдарь вѣка. V ѥс, лт. ѕврла, фк. ка. Ѳеаніц колѣри чина. [Aşa a voit Domnia Mea. Iaşi, anul 7 131 (1623), Fevruarie 21.]

(Pecete mare roşă; fără adresă; pe o foaie singură.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 41-2, n° LV.)

MDCCCX.

Isac şoltuzul şi Sfatul Sucevei către Bistriţeni, despre oamenii ce trimet la Bistriţa pentru a cumpără său. Suceava, 1623, 24 Februar (5 Mart).

Unseren frendligen Gruss und Dienst, sampt Wünschung aller glückseliger Wolfart, wünschen mir Euer Namhaften Weisheit von Gott dem allemechtügen bevorahn, etc.

Ersamer, Forsichtiger, Weiser Her Richter. Ich, mit Namen Isaac, Marckgroff fon der Suctzawa, in Moldner Landt, schick ettige meiner getrayen Marckleidt tzu Euer Namhaften Weisheit etliger Not halben, welche unser Gnediger Fürst unss hatt auffgelegt; das ist: mir sollen keyserlig Enselt geben, und kennen das

selbig bey unss nicht finden tzu kauffen. Darumb so bithen mir Euer Namhafte Weisheit, auss Grundt unseres Hertzenss undt umb Gotts Willen, das Euer Namhafte Weisheit diesen unseren Marckleyten welle Urlob geben, wo sie Enselt werden finden tzu kauffen, das sie es mechten kauffen mit Euer Namhaften Weisheit Urlob; auff das mir diese Not undt Beschwernuss mechten betzalen kegen unseren gnedigen Fürsten. Umb dieses bithet der gantze Marck Euer Namhafte Weisheit fleysig. Und hiemit bevelen mir Euer Namhafte Weisheit mit sampt dem erbaren gantzen Raht Gott dem allemechtigen in seynen gnedigen Schutz und Schirm.

Isaac, Marckgroff von der Suctzaw, mit seinem Raht,
Eur Namhaften Weisheit underthenige und gutwillige Diener alletzeyt.

Datum ex civitate nostra, 24 die februarii, secundum vetus calendarium, anno reparatae Salutis humanae 1623.

[Vo:] Dieser Brieff tzu kom dem Ersamen, Forsichtigen, Weisen, Herren, Herr Kinigsrichter, wonnet in der kinigckliger Stadt Nesen, Seiner Namhaften Weisheit tzu egnen Henden

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXI.

Suk, 1623, 4 Septembre.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre ştiri din Moldova şi primejdia vremii.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini observandissimi. Post salutem ac servitii mei paratissimam commendationem.

Az kegyelmetek hozzam keöldeött varosabeli attiafiatul ertem uram mint legien az allapat Moldovaban. Hogi kegyelmetek az ur eö nagysaga parantsolattiaban ily szorgalmatoson iartt el, hizem hogi eo nagysaga kegyelmetekteöl kedvesen vezy. Im en is mentest megh irom eö nagysaganak az dolgott, valamint az kegyelmetek embere bezelli. Es nem cziuda uram holot azok az szegini orzagok illien nagi valtozasok ala vettettek. Ez is jo akaro regi szomzedgia urunknak eö felsegenek. Az kegyelmetek emberet gondolam hogi ne farazzam oda ki gubernator uramhoz eö nagysagahoz, hanem im magam szolgamat keöldeöm ki eö nagysagahoz. Tartsa megh isten kegyelmeteket jo egessegben sokaigh.

Prin omul trimes de dumneavoastră am înţeles starea din Moldova. Că aşa de sârguincios aţi împlinit dumneavoastră porunca Domnului nostru, cred că şi Măria Sa s'a bucurat foarte de aceasta. Iată numai decât am să-i scriu ştirea Măriei Sale precum am primit-o dela omul dumneavoastră. Nu e de mirat, domnule, când aceste ţerişoare sunt supuse unor schimbări atât de mari! Acesta încă e un vechiu şi binevoitor vecin al Măriei Sale Domnului nostru. M'am gândit să nu mai ostenesc omul dumneavoastră până la Măria Sa guvernatorul nostru, ci iată trimet pe sluga mea la Măria Sa. Să vă ţină Dumnezeu pe dumneavoastră în deplină sănătate mult timp.

Datum ex Suk, 4 septembris 1623.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum servitor paratissimus, amicus et vicinus benevolus

Stephanus Erdelj, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis et vicinis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXII.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre tăiarea drumului şi veştile cu privire la Poloni, acum nesiguri. Suk, 1623, 30 Octombre.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini observandissimi. Post salutem ac servitii mei paratissimam commendationem.

Az kegyelmetek beczieolletes levelet megh adak, meliben tudosit kegyelmetek mind az gubernator uram eö nagysaga parantsolattianak be telliesitese feleöl az ut be vagatasarul s mind az Moldovai allapatrul. Ugi iria uram nekem gubernator uram eo nagysaga, hogj holnap jeö be eo nagysaga Kolosvarra. En is holnap be megiek eo nagysagahoz es az kegyelmetek engedelmes hieöseget s mind pediglen Moldovabul jeött emberinek relatioiat eö nagysaganak eleiben adom, el hiven hogi eö nagysaga felette kedvesen vezi kegyelmetekteöl. En is az en kitsin allapatom szerent, kegyelmeteknek megh igiekezem szolgalnom. Ha megh erkezik az masik rendbeli embere is kegyelmeteknek, az kitt az Lengiel hadaknak tudakozasara bocziatott arrul is tudositsa kegyelmetek eö nagysagat, ha mi bizoniost hoz; es ennek utanna is be jartatni kegyelmetek ne szeönniek, holott az Lengielek mostan nem szinten baratink fognak lenni, szeöksegh az vigiazas. Ugian is igaz amar parazti mondas az ki magat eörzi isten is aztt eörzi. Cziak az okon jeö be gubernator uram is hogi ha miben kivantatik szegini hazankra lehessen illendeöb gondviselessel. Az uristen kegyelmeteket tartsa megh jo egessegben feienkent.

Scrisoarea prin care mă încunoştinţaţi despre împlinirea poruncilor Măriei Sale guvernatorului cu privire la tăiarea drumului, şi starea Moldovei, o am primit De altcum îmi scrie Măria Sa guvernatorul că mâne are să vină la Cluj; şi, pentru ca să-i înfăţişez alipirea neţermurită a dumneavoastră, precum şi starea oamenilor sosiţi din Moldova — ceia ce ştiu că-i va pricinui bucurie —, am să dau faţă şi eu cu Măria Sa. Şi eu vă făgăduesc dumneavoastră ajutorul mieu la ceas de nevoie din neînsemnata mea putere. Iar, dacă va sosi cellalt rând de oameni rânduiţi pentru cercetarea taberelor polone, să i le daţi de ştire toate Măriei Sale, dacă vor fi prins lucruri sigure, dar, de spre aceia, să nu încetaţi a cercetà cât de des şi mai departe, — cu atât mai tare, cu cât Polonii de aici înainte nu cred să ni fie prieteni în adevăr, ci se cade să fim cu ochii în patru. E chiar adevărată vorba aceia: cine se păzeşte, şi Dumnezeu îl păzeşte pe acela. Cred că şi Măria Sa numai din grija ce o are faţă de biata noastră ţară, vine aici. Bunul Dumnezeu să vă ţină cu bine pe dumneavoastră!

Datum ex Suk, 30 octobris 1623.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum servitor paratissimus, amicus et vicinus benevolus

Stephanus Erdelj, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis et vicinis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXIII.

Contele S. Bethlen către Bistriţeni, despre paza drumurilor spre Moldova şi negoţul de vite şi ceară cu această ţară. Cluj, 1623, 8 Decembre.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandi. Salutem et servitii paratam commendationem.

Az kegyelmetek hozzam köldöt attyafia negy rendbeli dologrol valo kegyelmetek keövetseget ennekem megh monda. Azert az mi az utnak fel szabaditasat illeti azt en kegyelmeteknek im megh engedem, hogy az Radna uttja am bator fel szabadulljon illj conditio alat hogy valamint ekkedigh ez utann is az szerint vagy annal is inkab az kegyelmetek embere jöjjen s mennyen oda be, kik altal valami bizonyost kegyelmetek erthet ennekem ejel nappal postan ertesemre adgia. Az utak eörizesetöl is am bator mostan legyen immunis kegyelmetek; cziak hogy ha mi oly ellenkezeö hirei erkeznenek kegyelmeteknek, ennekem is ugyan mingyarast ertesemre adgia; de mindazaltal kegyelmetek abbol en töllem semmit se varjon, hanem az hirekhez es az szukseghez kepest kesedelem nelkül elegsege eörizeökel allassan az utakra. Mindenfele barmoknak az lovon kivöl valo el adasa es kivitele Moldovaba megh lehet, de lovat senki az eö felsege edictuma ellen ki ne mereszellyen adni az orszaghbol. Az mi pedigh az viasznak Moldovabol valo be hozasat es szabados megh vetelet nezi az megh engedtetik, hogy kiki maga szuksegere kivaltkeppen penigh az Olahsagh az eö szokasok szerint, holott sok halottyok esik megh vehetik s egyebek is minden rendek azon kivölis. Cziak hogy kegyelmetek megh lassa hogy karat ne vallya ha eo fine venne hogy annak utanna ez orszaghbol kivine nyeresegre; holott eo felsegenek arrol edictuma vagion, hogy ez orszaghbol senki az viaszszat ki ne vigye es igy kegyelmetek ha viaszszat nyeresegre venne, karban fogna maradni.

Crainicul dumneavoastră mi-a înfățișat cele patru lucruri încredințate lui. În ce privește deschiderea drumului, vă dau îngăduință dumneavoastră să deschideți drumul Rodnei, dar numai supt acea condiție ca. precum până aici, așa și mai departe să rânduiți un om acolo, iar cele ce le va simți, pe toate, zi și noapte să mi le aduceți la cunoștință prin poștă. De paza drumului, și dacă nu veți purtà grijă dumneavoastră, nu va fi năcaz; dacă însă veți prinde vești protivnice, să nu treacă vreme până mi-or ajunge la cunoștință. Dar de la mine totuși să nu așteptați nimic, ci după puterile dumneavoastră să țineți paza drumului cu destui păzitori. În ce privește exportul de orice fel de vite afară de cai, se poate urmà și de aici înainte cu Moldova: cai însă afară de îngăduiala mai de înainte a Măriei Sale, nimeni să nu încerce a scoate din țară. În cât pentru ceara adusă din Moldova și vinderea ei, se iartă ca oricine să-și poată luà pentru trebuințile casnice; mai cu seamă Românii, printre cari seceră moartea des, să o poată cumpărà, — dar afară de ei și ceilalți tot așa. Numai cât aici de una să aveți mare grijă, ca nu cumva, trecând-o peste graniță, să facă negustorie cu ea, pentru că prin aceasta dumneavoastră ați suferi o daună mare. De altcum este și poruncă de la Măria Sa prin care nu se dă voie nimănui să o treacă peste hotare din pricini negustorești, și așa, dacă ați aveà de gând un astfel de câștig, ați pierde mult dumneavoastră.

His Prudentes ac Circumspectas Dominationes Vestras bene valere desidero. Datum in civitate Colosvar, die 8 decembris, anno 1623.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Comes S. Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bisztriciensis, et cetera, dominis amicis observandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCXIV.

Gabriel Bethlen, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre trecerea pe la Rodna a Tatarilor cari au iernat în Moldova. Caşovia, 1624, 15 April.

Gabriel, Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes Oppuliaeque et Ratiboriae dux, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

Az mely resz Tatarhadak ez iden. Moldovaban teleltek azokatt ez mostani hadakozasunk szẅksegere ki akarvan hozattni, parancsoltunk nemzetes hivẅnk haromszeki capitanunk Beldi Kelemennek, hogy erettek be menven az Radnara inditsa es hozza ki eokett, kiknek akarni insolentiaiok ellen akarvan orszagunknak uttiokban valo reszere kegelmes gondot viselni. Hwsseghtekett intiẅk, seot hadgiuk es serio parancsolliuk, informaltatvan hẅseghtek Beldi Kelemen hivẅnkteol az eo Moldovaba be menetele feleol mingiarast az Radnara szorgalmatos vigiaztatasban legyen hẅseghtek szinten az Moldova feleol valo szelyigh, es oda kalauzokott kẅlgiön eleikbe, kik menteol iobban igazgassak uttiokat idekifele. Az melire pedigh uttiok leszen azon el, hẅseghtek az szegensegett templumokba hova, idem allasra be eleotheok, es elesekreol illendeokeppen provideallion, hogy insolentiatol annal inkab tartoztathassak megh eoket.

Părţile acelea din oştirea tătărească, ce au iernat în Moldova, acelea pentru mobilizarea noastră de acum vrem să vină acasă. Am poruncit credinciosului nostru Coloman Beldy, căpitanului din Trei-Scaune, să treacă după ei, îndreptându-i spre Rodna, ca să-i aducă dincoace. Pentru cari în drumul lor trebuie să avem o deosebită luare aminte, împotriva obrăzniciei lor. Vă încunoştiinţăm pe dumneavoastră şi vă poruncim cu toată hotărârea că dumneavoastră, cerând lămuriri dela credinciosul Coloman Beldy despre trecerea lui în Moldova, dumneavoastră îndată să fiţi paznici sârguincioşi la Rodna şi până la margenea Moldovei, şi acolo să li trimeteţi călăuzi înainte, cari cât mai bine şi drept să-i îndrepte în drumul lor afară. Şi, pe unde vor trece, dumneavoastră să vă îngrijiţi de hrana lor în chip cinstit, ca aşa să nu li se deie pricină de a-şi arătă obrăznicia.

Secus non facturi. Datum in nostra civitate libera et regia cassoviensi, die 15 aprilis 1624.

Gabriel, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

[Vo, de altă mână contemporană:] 27 aprilis allatae.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXV.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre acelaşi trecere a Tatarilor. Teaca, 1624. 2 Maiu.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini observandissimi. Post salutem ac servitii mei paratissimam commendationem.

Urunknak eo felsegenek erkezek hozzam parantsolattia es iria eo felsege, hogi kegyelmeteknek is parantsoltt, az Moldovaban teleltt Tatarok allapattia feleöl; iria eo felsege hogi kegyelmeteknek megh parantsolta, hogi bizo-

A ajuns la mine porunca Măriei Sale Domnului şi-mi scrie că dumneavoastră vă dă aceleaşi porunci în ce priveşte starea Tatarilor iernaţi în Moldova. Scrie Măria Sa că v'a lăsat dumneavoastră ca anumiţi oameni

nios emberi kegyelmeteknek ieovenek es mennienek es bizonios kalauzokat is kegyelmetek keölgieön eleikben es oly bizonios emberit jartassa oda be, hogi veletlen az keosseget ne talalliak, hanem kegyelmetek bizonios hirekel taplalvan. En is az eö felsege parantsolattia szerent gondot viselliek arra, kik mennienek az feö emberekben eleikben Radnaigh es ugian azonok kiserick is mind addigh migh eö felsegehez juthak. En is az eö felsege kegielmes parantsolattiara im megh indultam es hozzam hivatom menteöl hamareb azokat kiket eö felsege parantsoltt; cziak hogi kivantatik az eö felsege parantsolattia szerent hogi kegyelmeteknek bizonios emberi egi nehani rendbeliek jeöienek s mennienek, kik hozhassanak bizoniost; seött im en is irtam Beldi uramnak kegyelmetek is irion es keölgie el kegyelmetek, erthesseök bizonioson szamokat az hadaknak; kihez kepest kegyelmetekel egieött viselhesseönk ugi gondot az mint jobban lehet. Ha mit eddigh kegyelmetek ertett feleölleök tudositson magam is ha kivantatik be tekintek kegyelmetekhez. Tartsa megh isten kegyelmeteket jo egessegben sokaigh.

de-ai dumneavoastră să vină şi să meargă; afară de aceia să li trimeteţi înainte şi călăuzi, ca aşa, având oameni de încredere, să nu dea cumva pe neaşteptate peste sate, ci să aveţi d-voastră la îndemână ştiri neîndoielnice. Eu asemenea, urmând porunca Măriei Sale, voiu aveà de grijă cine să li iasă înainte la Rodna dintre oamenii de căpetenie şi să-i îndrepteze până or să ajungă la Măria Sa. Urmând şi mai departe sfatul Măriei Sale, îi voiu chemà cât de în grabă la mine pe toţi aceia pe cari mi-a poruncit. Se cere însă după porunca Măriei Sale ca anumiţi oameni de-ai d-voastră să umble încoace şi încolo, să ni poată aduce ştiri sigure; mai mult, şi eu însumi am scris domnului Beldy; asemenea să scrieţi şi d-voastră, şi să o trimeteţi d-voastră ca să aflăm cu siguranţă numărul oştirilor, astfel să putem aveà grijă, cu d-voastră împreună, cât se poate de bine, după împrejurări. Şi, dacă până acum aţi dat peste ceva sigur, înştiinţaţi-mă şi pe mine despre aceia, iar, dacă se va cere, voiu dà şi eu pe la d-voastră. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani cu bună sănătate.

Datum ex Teke, 2 maii 1624.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum servitor paratissimus, amicus et vicinus

Stephanus Erdelj, m. p.

P. S. Nekem igen tecenek uram hogi kegyelmetek irna az Vaidanak is, tudom az is bizonios hirrel tarthatna kegyelmeteket; mertt ha vagi Beldi uramhoz vagi az Vaidahoz nem megien az kegyelmetek embere, mastul soha bizoniost nem ertheteönk es feleö, hogi kartt ne tegieönk az szeginseghek.

P. S. Mi-ar păreà bine, domnule, dacă dumneata ai scrie şi Voevodului, pentru că ştiu că el v'ar împărtăşi lucruri sigure; căci, dacă nu se va înfăţişà omul d-voastră la domnul Beldy şi nu va merge pe la Voevod, fiţi siguri că lucruri sigure de altundevà nu veţi primì, şi mi-e teamă să nu facem să sufere sărăcimea de către ei.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis et vicinis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXVI.

Toma Debreczény către Bistriţeni, despre grija hrănirii Tatarilor. Zlatna, 1624, 11 Maiu.

Prudens ac circumspecte domine, amice mihi observande. Salutem et servitorum meorum paratissimam commendationem.

Illien dologh feleöl kelletek kegyelmedett megh talalnom: Urunk eö felsege Radnothi udvarbiraia Bagioni Pal Deak külde postan egj szabodost hozzam levelevel, meliben a Batosi bironak Fazekas Giörgjnek includalva kuldeötte egj czedulaiat, melj szorul szora ez s ezt iria az udvarbironak: Azt irhatom megh kegyelmednek ighen roz hirunk erkezet nekẅnk; az beszterczej biro izeön nekẅnk vigiunk az marhainkot egjet mast a mi vagion fel fele vitessuk. Immar gondolkodgjek kegyelmed a baniban a mi vagion zab egjet mast hova kel lenni, mert az Bezterczej biro izent nekẅnk az Tatar feleöl Radnan ki jẅnek nilvan vagion hatvan ezer. Azt immar izennie kegyelmed nekem fel fele viteseme, kegyelmed adgion tanusagot ennekem mit kel mivelnem. En penigh uram ugj hittem s ugy is tuttam hogj eö felsegenek kegyelmed olj ighaz s olj teökelletes hive (a kiben en uram most sem ketelkedem semmit is) hogj effele hirt elsöbenn is nem az Batosi bironak hanem nekem eö felsege meltatlan mostani allapaton szerent valo szolgaianak adna hire[1]. Kegyelmedet azert eö felsege nevevel intem seot paranczioiom is serio, ha az Tatarnak a Radnan valo ki jẅvetele feleöl s ebbenn is valami igaz vagion eö felsegenek tartozo hẅseghe s keötelesseghe szerent mindeneket kesedelem nelkul adgion ertesemre. Ez az hir is penigh ha kegyelmeden tul ment ki a Batosi birohoz, mert ennek hire uram ez eghez feöldeön ki terjedet s nem is jo se nem tiztesseghes dologh effelet mod nelkul embernek kihirdetnj vagj magatul keölteni es gondolni; mert ha az Batosi bironak maga dolga lezen bizoni felek

A trebuit să te înştiinţez pe Măria Ta despre următorul fapt: Judele de Curte al Măriei Sale din Iernut, Pavel Bagyoni Deak, a trimis la mine un craînic cu o scrisoare cu poşta, la care a alăturat o hârtie a lui Gheorghe Fazekas, a birăului din Batoş, care din vorbă în vorbă aşa sună către judele de curte: Atât vă pot scrie Măriei Voastre că ni-a sosit o veste de tot îngrijitoare; ni scrie acuma birăul Bistriţei să ni scoatem vitele şi tot ce amar avem către munte. Acuma să socoteşti Măria Ta ce avem să facem cu ovăsul, pentru că mi-a scris birăul Bistriţei că Tatarii cari vor trece pe la Rodna vor fi la număr 60 de mii. Să mă înştiinţezi Măria Ta şi să mă sfătuieşti ce să ştiu face, bine o fi să le ducem pe toate la deal. Eu am crezut şi am ştiut că Măria Ta eşti un adevărat credincios neţermurit al Măriei Sale (ceia ce nici acum nu o trag la îndoială), şi ar fi mai bine ca veşti de-astea în întâiul rând să mi le dai de ştire mie, nevrednicului slujitor al Măriei Sale, şi nu birăului din Batoş. Chiar pentru aceia vă rog pe Măria Voastră, vă poruncesc şi las în numele Măriei Sale să mă încunoştiinţezi, fără întârziere, despre trecerea Tatarilor pe la Rodna, dacă are aceasta ceva temeiu adevărat, în urma credinţei şi dorinţei Măriei Tale către Măria Sa. Iar, dacă vestea a ajuns la birăul din Batoş fără ştirea Măriei Tale, nu-i nici decât lucru cuviincios să se răspândească veşti de felul acesteia sau să le născocească poate cineva din capul lui, fiindcă s'a răspândit peste toată ţara. Şi, dacă e fapta birăului din Batoş, îi vor coase cojocul dumnealui, al blândului, pentru veşti necoapte de la Tatari. Pe Măria Ta ex

[1] Cele din urmă două cuvinte sunt adăugite pe margine.

vajta hogj iziben vesik az Tatar hir keoltes a jambornak. Kegyelmedet ex superabundanti megh is szeretetel intem errul engemet voltakepen kesedelem nelkul tudosiczion.

superabundanti Vă rog cu bunătate să mi le dați de știre fără zăbavă.

His Prudentes ac Circumspectas Dominationes Vestras feliciter valere opto. Datum in Zalakna, 11 maii, anno 1624.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus servire paratus

Thomas Debreczenj, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino iudici primario civitatis biztricziensis, etc., domino amico mihi observando. Cito, citius, citissime.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCXVII.

Iași, 1624, 13 Maiu.

Radu-Vodă Mihnea, Domn al Moldovei, către Bistrițeni, despre apropierea Tatarilor.

Prudentes ac circumspecti domini, amici vicinique nobis observandi. Salutem amicitiaeque nostrae paratissimam commendationem.

Veöttuk az kegyelmetek nekünk küldeöt levelet, meljbül ertyük, hogy kegyelmetek Haromzekj capitannak Beöldi Kelemennek be ieövesse es nemu nemü Tataroknak kegyelmetek fele valo ky vitele feleöl emlekezik; de my affeleöl igy tudgyuk kegyelmeteket informalni. Az ellmult napoghban erkezek Beöldi uhramnak egy iambor sogorra Angyalossi Mihaly kytt eö felsege Kantamir-Bassahoz ablegalt, de my hogy tudnak azt eö kegyelme mizyoda instructioval ment nem irhattyuk. Irhattyuk kegyelmeteknek bizonyosson, hogy az Tatarok igen sokkan vadnak it kün; kegyelmeteknek mizyoda szandekok es mely fele megh nem ertettük szandekokat; indulassok feleöl ha my biszonjost erthetünk kegyelmeteknek mint iho akaro szomszed atyankfiainknak ertesere adni ugyekeszük. Kegyelmetek is ohnnan fellyül, ha my bisjonjost erthet ertesunkre adni ne nehestellye, kegyelmetektul igen kedvessen vesuk. Isten kegyelmeteket iho egeszseghben tartzya megh.

Am primit scrisoarea d-voastră, din care pricepem că d-voastră vă aduceți aminte că ar intră acolo căpitanul Coloman Beldi din Trei-Scaune și că Tatarii ar fi să treacă iarăși pe la dumneavoastră. Dar noi despre toate astea vă putem lămuri cu următoarele: Numai dăunăzi a sosit la dumnealui Beldi un cumnat al lui Mihaiu Angyalosy, care a fost trimes de către Măria Sa la Cantemir-Pașa: nu știu însă ce a fost încredințat să isprăvească dumnealui. Atâta vă putem scrie că Tatarii sunt aici din cale afară de mulți; ce gânduri puteți avea d-voastră, nu înțelegem; în ce privește plecarea lor, înțelegând ceva sigur, vă vom încunoștință îndată, ca pe niște binevoitori vecini. Asemenea și d-voastră, de veți prinde ceva de acolo, de sus, să nu întârziați a ni le împărtăși: ni va veni bine de la d-voastră. Dumnezeu să vă țină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in oppido nostro Iaass, die 13 mensis maji, anno 1624.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus

Subscriptio volachalis.

[Vo:] Paria literarum, Tartarorum causa, ex Moldavia ad nos missa, maii 13, anno 1624; ad nos 18 maii advenerunt.

(Bistrița, Archiva Orașului; copie contimporană.)

MDCCCXVIII.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre felul cum trebuie să se păzească împotriva Tatarilor. Şintereag, 1624, 20 Maiu.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini observandissimi. Post salutem ac servitii mei paratissimam commendationem.

Hogi kegyelmetek szolgaiat ki Moldovabul megh jeött ide keöldeötte mind az Vaidatul hozot levelet kegyelmetekteöl kedvesen vezem. Ertem uram mind irasabul az Vaidanak mind az kegyelmetek szolgaianak besedebeöl, hogi felette sok Tatar vagion kinn es azt is hogi mar eleikben ment Angialosi Ianos, es eö is ugian megh izente hogi Radnara hozza ki eökett. Mind ezekre nezve feletebb szeokseges kegyelmeteknek inkab vigiazni hogi sem eddigh, holott en ugi ertettem voltt, hogi kegyelmeteknek egi nehani rendbeli emberi legienek oda be, de im most ertem hogi teöb nintsen oda be. Az eleö istenert kerem kegyelmeteket eztt kegyelmetek nem illien giengen visellie: Ha kegyelmetek cziak Compolungra keöld es cziak valami paraztt gialogh Olahokra bizza; gondollia megh kegyelmetek miczioda az Tatar hadnak allapattia; az mikor Compolungon aztt megh hallia az kegyelmetek embere es ide megh hozza az hiret addigh bizoni Desig is el lepi az feoldet. Az mi kegielmes urunk eö felsege pedigh nekem aztt iria, hogi kegyelmeteknek serio megh parantsolta eö felsege, hogi szeöntelen ieöieön es mennien kegyelmeteknek bizonios emberi es kalauzi is bizoniosok legienek kegyelmeteknek kik hozzak eökett. Ha immar eö felsege enni rezz bizodalmanak megh maradasat az kegyelmetek gondgia viselesere bizta es mind feö rendek falubeliek arra bizakodvan, honn tapaztaltatnak gondolllia kegyelmetek mint adhasson szamot mind isten eleött s mind urunk eö felsege eleött. Nekem uram azertt az tecik, hogi kegyelmetek igen okos ezes es ismereös emberit kett rendbelit is sietsegel keölgie jo paripakon Iazvasarra az Vaidahoz, kik ott vigiazvan, ba mit bizoniost halhatnak egik rendbeli sietsegel jeöieön eiel nappal az masik maradgion ott es miheltt egik erkezik haza, megint mast keöltön keölgieön kegyel-

Că dumneavoastră aţi trimis la mine pe omul dumneavoastră sosit din Moldova, precum şi scrisoarea adusă dela Voevod, mi-a venit bine. Înţeleg, domnule, atât din scrisoarea Voevodului, cât şi din vorbele omului dumneavoastră, că peste măsură sunt Tatarii de mulţi şi că li-a ieşit în drum Ioan Angyalosy; de altcum şi el mi-a arătat că-i va scoate la Rodna. Pe lângă toate acestea, e nevoie pentru dumneavoastră să purtaţi grijă aprigă, nu ca până acum, precum am înţeles, că aveţi acolo câţiva oameni, dar acum nu sunt mulţi. Vă rog pentru bunul Dumnezeu să nu vă purtaţi aşa de slab: Dacă d-voastră nu trimeteţi oameni decât la Câmpulung şi încredinţaţi numai pe nişte Români proşti, pedestraşi, socotiţi dumneavoastră ce poate fi starea taberei Tatarilor; când va auzi omul d-voastră la Câmpulung şi va sosi cu vestea aici, până atunci vor fi aşternut pământul până pe la Dej. Prea-bunul nostru Domn Măria Sa de altcum îmi scrie că v'a poruncit aspru d-voastră ca neîntrerupt să umble oameni de-ai dumneavoastră şi să ştiţi cari sunt călăuzii ce au să-i îndrepteze. Dacă deci Măria Sa v'a încredinţat o bună parte din Crăia sa grijei dumneavoastră, având toată încrederea în d-voastră ştiindu-vă oameni păţiţi din bielşug, cum o să puteţi da seama înaintea lui Dumnezeu şi înaintea Măriei Sale? Mi-ar plăcea tare să rânduiţi dumneavoastră degrabă două rânduri de oameni cuminţi şi isteţi, călări, la Voevodul din Iaşi, ca să facă pază, şi, orice lucru sigur vor auzi, curând să aducă veştile, fără zăbavă, ziua şi noaptea, iar cellalt rând să rămâie acolo, şi, îndată ce va sosi înapoi un rând, să-l răpeziţi dumneavoastră pe cellalt, — aşa încât Curtea să nu fie părăsită de ambele de-odată. Îmi plac veştile ce le primesc dela dumneavoastră, le şi trimet cu omul domnului

metek, ugi hogi soha egi nekeöl az udvar ne maradgion. Ez mostan iutot hiret pedigh kegyelmetek, nekem tecenek, mentest keöldene gubernator uramhoz eö nagysagahoz mind ezen szolgaval egieött, hadd vehetne ezeben az or is hogi vagion kegyelmeteknek vigiazasa. Im en is irtam eö nagysaganak, ha tecik kegyelmeteknek ezen levelemet is heghelmetek keölgie megh. Az istenertt kerem megis kegyelmeteket hogi gialogh Olahra kegyelmetek ez mostani dolgot ne bizza se Compolungi emberre, mert bizoni oly szegient es romlast vallunk kinn minden rendek el cziudalkoznak. En tovab nem procedalhatok; az mit eö felsege parantsoltt az elesre is kegyelmetek providealt e nem e semmit nem tudok, holott tudni valo, hogi egik szallast Radnanal lezen bizoni masik is soha alab nem lehet vagi Szalvanal vagi Nazodnal. Az pedigh oly nevezetes feiedelmi ember, az kit az Vaida irr, az Kantamiri-Passa, hogj az soha bizoni eött hatt ezer szemelliel megh nem indul; hanem ha jeö legh alab bizoni lezen 16 vagi 20 ezer emberel. Ez uram nem lezen trefa, ha vigiazatlanul talaltatunk nagi casus keövethet mind eztt az darab feöldet. De kegyelmetek igen prudenter gondolkodgiek, az kegyelmetek helie varos es igen az havas alat vagion, az lakos nep keves benne; az ki pogan sok fele dologra indittia az eördeögh, valami valaha megh teörtent az vagi embernek elmeie megh gondolhattia ismet megh teörtenhetik az maszor is. Most kegyelmeteknek oly szorgalmatos vigiazassal kellene es varosabeli kezeölettel lenni, mint ha ez nilvan valo ellensegh volna. De ertt variobul irom, nem ugi hogi mi ugi excipialliuk, mertt az mi kegielmes urunk hia es miniaiunknak oltalmara; de eök poganok leven, tudni valo hogi cziak az magok haznat keresik. Az kinek varr vagi varos vagion gondgia viselese alat mindenkor felni kell annak nem hogi az idegen nemzetteöl de megh az hon valoktul is; sok peldak historiak es mindennapi dolgok erre tanitnak. Erreöl beczieölletes uraim talam nekem nem is illenek irnom; de hogi az mi neguvernator; las' să ştie şi el despre îngrijirea d-voastră. Iată dară şi eu i-am scris dumisale, şi, de aveţi voie, să trimeteţi şi scrisoarea aceasta. Vă rog însă pentru Dumnezeu pe d-voastră să nu încredinţaţi pricina aceasta unor Români pedestraşi, nici cutăruia din Câmpulung, pentru că o să mâncăm o ruşine şi pagubă de o să se mire lumea şi ţara de noi. Eu mai mult nu pot isprăvi; ce a poruncit Măria Ta, vă privesc pe d-voastră cele mai grele; mai mult nu ştiu nimic; e de ştiut însă că un popas va fi la Rodna, va mai fi şi altul, mai jos însă de Salva sau Năsăud. Şi, precum scrie Voevodul, Cantemir aşa e de vestit om de domnie, că nu pleacă la drum cu 5 sau 6 mii de oameni, ci, dacă vine, are cel puţin 16 sau 20 mii de oameni. Aceasta apoi nu va fi glumă, dacă ne va găsi nepregătiţi: se poate întâmplă ceva cu bucata acesta de pământ. Ci d-voastră să vă gândiţi înţelepţeşte ca oraşul d-voastră zace supt munte, cu locuitori puţini; pe un păgân dracul la multe-l poate îndemnă,— că aceia ce s'a întâmplat vre-odată, sau poate iscodi mintea omenească, se poate întâmplà din nou. D-voastră în clipa de acum ar fi să aveţi aşa de mare grijă în ce priveşte trebile oraşului ca şi cum aţi aveà a face cu un duşman făţiş şi ar fi duşman de obşte. Dar pentru aceia vă scriu din nou, nu că oarecum aş înfăţişà lucrul aşa fiindcă ne chiamă Măria Sa spre mântuirea noastră a tuturora; ei însă ca păgâni e de ştiut că nu cearcă decât folosul lor însuşi. Cine are în îngrijire ceva, cetate sau oraş, pururea trebuie să poarte frică, nu numai de neamuri străine, ci şi de ai noştri; multe pilde şi întâmplări zilnice ni-o adeveresc. Despre aceasta, cinstiţii miei domni, nici nu mi se pare să vă scriu: dar, fiindcă stau în vecinătatea d-voastră şi în bună înţelegere am trăit cu Măriile Voastre încă din copilăria mea, ba chiar şi preabunul nostru Domn şi ţara întreagă s'au împăcat cu aceasta, ca atâta bine să vă doresc şi aşa să-mi îndrept năzuinţa spre a vă slujì ca un cetăţean de la oraş,— aşa, ca să nu lucrez împotriva conştiinţei mele şi nici să scap din vedere

meö heliben lakom kegyelmetek szomzedsagaban es az minemeö eggiessegel giermeksegemteöl fogva kegyelmetekel eltem seött mind az mi kegielmes urunk feiedelmeönk mind az egez orzagh mar megh niuguttak ebben, hogi en kegyelmeteknek anni jovat kivanom es ugi igiekezem szolgalnom mint egik varosi attiafia; erre nezve, hogi se conscientiamnak se az fellieöl megh irtt nagi emberek conceptussanak megh ne fogiatkozzam, az okon akaram nagi szeretettel kegyelmetek iovara ez nehani szott irnom; az ki tudgia mindenkor eleötte kell viselni az embereknek, sok es igen nagi helieken varosokon ury embereken megh esett az az miteöl en felek, es feltem az kegyelmetek beczieölletes szep varosat. Az szent isten kegyelmeteket oltalmazza minden vezedelmes allapattul es jo egissegben tartsa megh sokaigh.

datoriile impuse de oameni mari, din această pricină, spre binele dumneavoastră, am vrut să vă scriu drept acestea. Acela care ştie, are să poarte în totdeauna înaintea ochilor ceia ce s'a întâmplat cu alţi oameni şi oraşe. Că mă tem să nu să întâmple la fel şi cu oraşul cel frumos al d-voastră. Sfântul Dumnezeu să vă păzească de orice primejdie şi să vă ţină la mulţi ani cu sănătate.

Datum ex Somkerek, 20 maii 1624.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum servitor paratissimus, amicus et vicinus

Stephanus Erdelj, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis et vicinis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXIX.

Contele S. Bethlen către Bistriţeni, despre frica venirii Tatarilor. Cetatea-de-Baltă, 1624, 23 Maiu.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandi. Servitiorum paratissima commendatione praemissa.

Az kegyelmetek levelet ez estve ada megh ennekem az kegyelmetek szolgaja, meljben hogi kegyelmetek az oda be valo hirek s allapatokrol tudosit, azt kegyelmetek hivatallja szerent iol czelekette. Erdely Istvan urannak is ugian az kegyelmetek levelevel eggiwt hozak levelet, meljben eö kegyelme is szinte azonkeppen ir az oda be valo allapatrol az mint kegyelmetek. Kivantatik azert, hogi ennek utanna is vigiazasban legien kegyelmetek, az kegyelmetek emberi jwjenek s mennjenek onnat beleöl es az mit kegyelmetek

În astă seară am primit scrisoarea d-voastră de la omul d-voastră, prin care îmi arăţi stările şi veştile pătrunse acolo: după dregătoria d-voastră bine ai făcut aşa. Totdeodată am primit scrisoare, cu a d-voastră, şi de la dumnealui Ştefan Erdély, în care şi el vorbeşte la fel despre ştirile de acolo, ca ale d-voastră. Chiar pentru aceia se cere deci ca şi de aici înainte să între şi să iasă oamenii d-voastră de pe acolo, şi tot ce veţi înţelege mai nou cât mai iute să ni le aduceţi la cunoştinţă; încolo să dea bunul Dumnezeu

erthet enentwl hamareb adgia ertesemre; noha talam adgia az ur isten hogi az Tataroknak ki jeovetelekteöl nem kel felni.

să n'avem teamă de sosirea Tatarilor.

His Prudentes ac Circumspectas Dominationes Vestras diu feliciterque valere desiderans. Datum in Kwkeölleövar, die 23 maii, anno 1624.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus.

[Autograf:] Ez estve erkezek eö felsege kegyelmes paranczolattia hoszam, meliben eöfelsege az bekessegh feleöl felette io remenseget ir; akaram hogi kegyelmetek is erche.

Tot în astă seară am primit poruncă din partea Măriei Sale, care are mare nădejde de împăciuire: vream s'o ştiţi aceasta şi d-voastră.

Comes S. Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bisztriciensis, et cetera, dominis amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXX.

Iaşi, 1624, 29 Maiu.

Mihail Angialossy către Bistriţeni, despre sosirea sa în Iaşi şi veşti cu privire la Tatari.

Zolgalatomat aianlom kegyelmeteknek mint jo akaro bizodalmas uraimnak; az Uristen kegyelmeteket kivansaga szerint valo kedves aldasival algia megh bodogul.

Az kegyelmetek böczuletes attiafiatt Andras Diiak uramott költe voltt kegyelmetek ide Iasvasarra, hogy kegyelmeteknek innet bizonios hirtt vigien engemett vizva varvan az Tatarok keözul. En uram 27 Mai erkezem ide vizva Iasvasarra az lator emberek keözül, az bizonj dologh en edis uraim hogi jarasom nem szinten kedvem szerent voltt, mind az altal az Uristen io egessegben vizva hozza az gonoz emberek keözöl. Az mint az kegyelmetek hire vagion hogi kegyelmetek fele mennienek az hadak njlvan bizonioson azt el higie kegyelmetek, hogi instructiomban nem is voltt ennekem hogi kegyelmetek fele menjenek az hadak, seött ugian magam is nem azt az otatt mondottam nekik el higie kegyelmetek bizonioson. Mind az altal jö akaro uraim kegyelmetek mostan atul valo felelmeben bizvast dolgoztathat az szegienjsegel; attol semmit se felienek mind en ram hogi most arra hadak mennenek

Vă ofer slujba mea, ca domnilor miei binevoitori; Dumnezeu să vă binecuvinteze cu plăcutele-i daruri, după dorinţa dumneavoastră.

Pentru aceia aţi trimis pe scriitorul d-voastră Andreiaş Diacul, om de omenie, aici, la Iaşi, ca să vă aducă veşti în ce priveşte scăparea mea dintre Tatari. Domnul mieu, eu la 27 Maiu am sosit aici la Iaşi, dintre hoţii aceia: deşi, domnul mieu, n'am avut folosul dorit, har bunului Dumnezeu că m'a adus în pace şi sănătate dintre netrebnicii aceia. După cum e zvonul că, Doamne fereşte, oştirile vreau să meargă spre dumneavoastră, să credeţi că nici nu mi-a trecut prin minte aşa ceva, şi nici nu li-am arătat drumul acela: să mă credeţi dumneavoastră. Pe lângă toate astea acum dumneavoastră puteţi din pricina aceia să vă războiţi cu sărăcia; de aceia însă frică să nu vă prindă că oştirile vor să meargă pe acolo. Ca totuşi să vă pot dă de ştire lucruri drepte şi sigure, dumneavoastră să fiţi cu băgare de seamă, ca, atunci când de la Măria Sa mă voiu întoarce, de la prea-bunul

kj. De hogi megis kegyelmetezett bizonyos es igaz hirel tarthassam kegyelmeteknek erre legien szorgalmatos vigiazasa hogi mikor en eö felsegitol az mj kegyelmes urunktol vizva terik valahol talalhatom megh eö felsegitt kölgie hozzam egi szolgaiat s attol minden bizoniost irhatok kegyelmeteknek. De most bizonj aban semi ninczien hogi kegyelmetek attol felne, hogi arra hadak mennjenek; el higie azt kegyelmetek hogi en kegyelmeteknek igaz jo akaro attiafia szolgaia vagiok. En edes jo akaro Bezterczej urajm az szegenj istenben el njugot Franc Giorgi uram izent vala ennekem varos kepiben negi lora valo hamott es fekett; aban kegyelmetek megh nem szegienednek ha megh adna kegyelmetek; jeovendoben teöbet szolgalnek kegyelmeteknek annal az mit az tenne; mind az altal az kegyelmetek jo akaratja. Isten is egessegben sok eztendeigh tarczia megh kegyelmetekett.

nostru Domn, dacă-l voiu întâlni undeva, să trimeţi la mine un om de-al dumneavoastră, şi voiu scrie tot ce voiu şti atunci. Acum însă să n'aveţi teamă că doar ar merge pe acolo oştirile. Să mă credeţi, căci eu sunt un cetăţean credincios şi sluga d-voastră. Bunii miei domni Bistriţeni, adormitul în Domnul săracul Francisc Giorgi, m'a înştiinţat că ar aveà nevoie de hamuri şi hăţuri pentru patru cai: cu aceia cred că nu veţi săraci dumneavoastră, dacă veţi face atâta îndemânare: în viitor vă făgăduiesc că am să vă fac mai mare şi mult bine decât va fi acesta; de altcum, fie voia dumneavoastră. Şi Dumnezeu să vă ţină la mulţi ani cu sănătate pe d-voastră.

Datum ex Iasvasar, die 29 maii, anno 1624.

Generosarum Dominationum Vestrarum ad serviendum paratus

Michael Angialosj, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus amplissimae civitatis biztriciensis, etc., dominis amicis et vicinis mihi observandissimis.

[Dedesupt:] An Herrn Adamum Steinkelner, itziger Zeitt unter der Bruderschaft zu Alwintz zu erfragen.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXXI.

Clement Beldy către Bistriţeni, despre solia lor la Radu-Vodă şi veştile lui cu privire la Tatari. Ozun, 1624, 9 Iunie.

Prudentes et circumspecti domini, vicini mihi observandissimi. Servitiorum meorum paratam semper amicitiae commendationem.

Minden jokkal kedvesen algia meg az ur isten kegyelmetekett mind egez varostul es tartomaniostul.

Ez elmultt napokban irttam vala tö kegyelmedteknek, hogi bizoniossa tezem minden dolgokrul; azertt uram erttem hogi tö kegyelmedtek Raduli Vaidahoz is kuldeotte voltt keovetett. Attul az farattsagtul bator kegyelmedtek magat meg tartozttatta volna; mertt ennekem az mintt irtam oli gondom voltt arra hogi bizoniossa teottem volna tö ke-

Domnul Dumnezeu să vă dăruiască cu bine pe dumneavoastră, oraşul şi întreg Ţinutul dumneavoastră.

V'am fost scris în zilele trecute d-voastră că vă voiu pune în curent cu toate lucrurile; am mai înţeles că dumneavoastră aţi răpezit un sol şi la Radu Voevod. Fără această osteneală aţi fi putut să fiţi dumneavoastră, pentru că, precum v'am scris, am avut de gând să vă pun în curent cu acestea; acum mi-au sosit oamenii de la Tatari şi

gyelmedtekett; azertt immaron embereim meg erkezven az Tatarok keözül, meli emberimett mosttan is oda eö felsegehez kultem. Immarom varok eo felsegetul mindenekben es ha mitt oliatt parancziol eo felsege kit tw kegyelmeteknek zuksegesnek ittilem tuttara adnom el nem mulatom hanem ertessere adom ideonek idein. De talam isten eö felsege meg engedi hogi nem kelletik; azoknak ide ki valo ieövetelek bizoniossan nem irhatom cziak az mintt az dolgoknak menetelitt latom. Egieb odavalo hirek feleol nem tudok mitt irni; az kegyelmedtek embere tudom mindenekett meg tud mondani tw kegyelmedteknek. Enekem kegyelmedtek mintt baratianak bizvast parancziolion az miben kivantatik az en solgalatom, jozivel zolgalok tw kegyelmeteknek mig isten eltett. Tarczion meg az ur isten tẅ kegyelmedtekett jo egesegben.

i-am trimes la Măria Sa. Aştept porunca Măriei Sale şi, de va porunci ceva de interes şi pentru dumneavoastră, nu voiu pregeta a vi le împărtăşi d-voastră de cu bună vreme. Dar cred că va dà bunul Dumnezeu şi nu va fi nevoie; despre ieşirea acelora nu vă pot spune nimic sigur: voiu vedea cum se vor desfăşură lucrurile. Despre alte zvonuri de pe acolo n'am ce să vă scriu: ştiu că toate are să vi le împărtăşească omul d-voastră. Mie îmi puteţi d-voastră porunci ce 'ţi vrea; dacă s'ar cere ajutorul mieu, vă voiu slujì din toată inima până când mă va mai ţineà bunul Dumnezeu. Domnul Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datae ex Uzon, die 9 iunii 1624.

Servitor, amicus Prudentum Vestrarum Dominationum

Clemens Beldj, capitaneus Trium Sedium, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis viris dominis iudici primario civitatis biztricziensis ac totius senatui eiusdem civitatis, etc., dominis amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXXII.

Alba-Iulia, 1624, 1-iu Octombre.

Gabriel Bethlen, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre caii ce trebuie să dea poştei lui Radu-Vodă.

Gabriel, Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, Oppoliae Ratiboriaeque dux, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

Mivel giakorlatossagal kelletik az Moldowai Vaydanak postainak ieoni hẅsegteknek hadgiuk es serio paranczioll yukis ez levelẅnk veven, hogy valamikor az Moldovai Vaydanak postaia es embere erkezik oda az hẅsegtek varossaban mingiarast szekeret avagi posta lovakat advan alaiok gazdalkodgiek is nekik es kesereoket is adgion melleiek, hogy uttiokban kesedelem ne essek.

De oare ce poştele Voevodului din Moldova trebuie să umble des de tot, vă impunem dumneavoastră credincioşi domni, ca, îndată după primirea acestei scrisori, când va sosì acolo poşta şi omul Voevodului Moldovei, în oraşul d-voastră, fără zăbavă să-i puneţi la îndemână cară sau cai de poştă, apoi să-i mai daţi şi tovarăşi de drum, ca să nu sufere întârziere.

Secus nequaquam facturi. Datum Albae-Iuliae, die 1 octobris 1624.

Gabriel, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspecti[s] iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXXIII.

Radu-Vodă Mihnea, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre Poloni şi Tatari. Suceava, 1624, 12 Octombre.

Prudentes ac circumspecti domini, amici vicinique nobis observandi. Salutem ac amicitiae nostrae benevolam commendationem.

Az kegelmetek nekẅnk irt levelet megh adak melljet kedvessen latud continentiajat megis ertettẅk. Ielenti kiraly urunk hogj eo felsege bocziatot emberẅnk kegelmedtik haszaja mutatot jo akarattiat gazdalkodasatt kit kegelmetektol jo neven veven az miben kegelmetek is minket requirall mys kereskedö jo akaratunkatt akarjuk kegelmeteket mutatni az hirek allapattiat az mi nezi mostan szinten istenek hala felettel valo felel mis hirejuk ninczenek az tatarsagh imar visza fogot trni az Lengjelek harom helenn is vadnak taborban szandekokat mi legjen, megh azkedig nem erthettẅk, ennek utanna ha nyttatik dolgok az tatarok felollis ha mi bizoniossat erthetẅnk kegelmeteknek fogiakozas nelkẅl ertesere adni igjelekezzẅk, kegelmeteket is kerjẅk giakorlatossaggal uyonnan jeot hirejvel rezeltessen kegelmetektol mint zomzed jo akaro urajnktol baratinktol kedvessen vezzẅk. Isten kegelmeteket jo egessegben tarczia megh.

Scrisoarea scrisă de d-voastră nouă ni-au dat-o, al cării cuprins bine văzându-l, l-am şi înţeles. Vesteşte Măria Sa Craiul că omul nostru a fost slobozit de Măria Sa din bunăvoinţa şi gospodăria bună a d-voastră faţă de dânsul; ceia ce de la d-voastră o luăm în nume de bine. În ceia ce ne întrebaţi d-voastră, şi noi vă arătăm bunăvoinţa noastră în negoţ. Despre starea veştilor, în ce priveşte acuma, de o potrivă mulţămim lui Dumnezeu: sunt peste aşteptare; încă noi n'avem veşti pentru d-voastră. Tătărimea a început a se retrage, Polonii sunt în tabără, şi în trei locuri; care va fi planul lor, aceia însă nu înţelegem. După aceasta dacă se ivesc lucruri din partea Tatarilor, de înţelegem ceva cu siguranţă, ne bizuim să vi le aducem la cunoştinţă fără întârziere, şi pe d-voastră vă rugăm ca de obiceiu să ni trimeteţi veştile venite dincotrova: dela d-voastră ca vecin şi de bine voitor domn şi prieten, o primim bucuros. Dumnezeu să vă ţină cu sănătate.

Datum in oppido nostro Szuczva, die 12 octobris, anno Domini 1624.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus

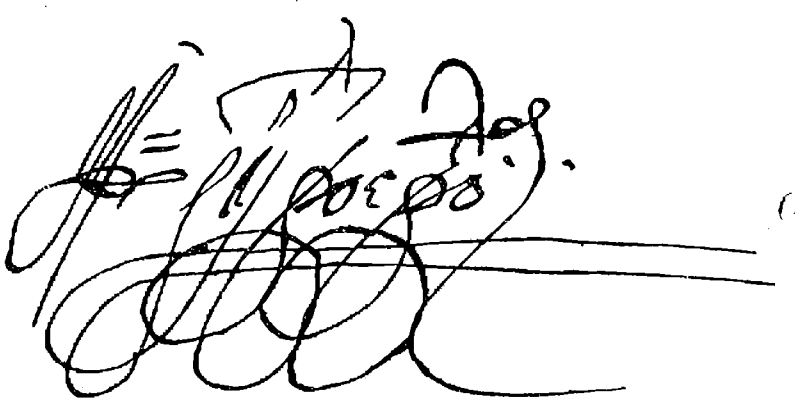

(Io Radul Voevoda.)

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis amplissimae civitatis bistercziensis, et cetera, amicis et vicinis nobis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXXIV.

Bistriţa, 1625, 1-iu Ianuar.

Vlădica românesc Dosofteiu către Bistriţeni, despre un preot ce trimete în Moldova.

Szolgalathomat ajanlo kegelmeteknek isten iavaival algia meg kegelmedet.

Ezen levelem mutato Olah Papot urunk eo felsege levelevel küldeottem Moldovaban ot valo Raduly Vaidahoz az mint megh lathattya kegelmed. Kerem azokaert mint uramat felette ighen kegelmedet erre hogy az Bezterczei ot valo videken leveo Olah Papoktul kegelme szerezzen lovat alaia kegelmed nekik paranchiollia megh ha adni nem akarnak az mi authorizasunkra, mely lovakon mehessen az Vajdahoz es az ot valo Metropolithoz, hogi dolgaban kesedelem nelkwl jarhasson el. En is kegelmedek minden alkolmatossaggal kegelmed jo voltat meghigyekezem szolgalni, mind penigh harom lo terebeli vasatis viszen, az alais kegelmed adasson elegedendeo lovakat. Tarchia isten io egessegben kegelmedet.

Slujba mea dumneavoastră. Dumnezeu să-ţi dăruiască d-tale bogăţiile sale.

Pe popa românesc ce arată această scrisoare a mea l-am trimes cu scrisoarea Măriei Sale Domnului nostru la Radu-Vodă din Moldova, după cum poţi vedea şi d-ta. Te rog deci, ca pe domnul mieu, pe d-ta să cauţi caii ce trebuie pentru aceasta de la popii româneşti ce locuiesc în Ţinutul acela al Bistriţei. D-ta să li porunceşti, dacă nu vreau să dea cai după învoirea noastră, pentru ca să poată merge cu caii aceia la Vodă şi la Mitropolitul de acolo. Să umble în rostul lui fără zăbavă, şi eu voiu întrebuinţă orice prilej ca să te îndatoresc pe d-ta. Tot odată el duce şi fier, povară de trei cai; şi pentru aceasta te rog pe d-ta să dai câţi cai trebuie. Dumnezeu să te ţie în sănătate deplină.

Datum in claustro albensi metropolitano, die 1 ianuarii, anno Domini 1625.

Kegelmed mindenkor jo akaro baratya

Dazopthey Olah, m. p.
puspeok erdely orszaghban.

Sunt al d-tale prieten totdeauna de bine voitor

Dosofteiu Românul, m. p.
episcop al ţerii Ardealului.

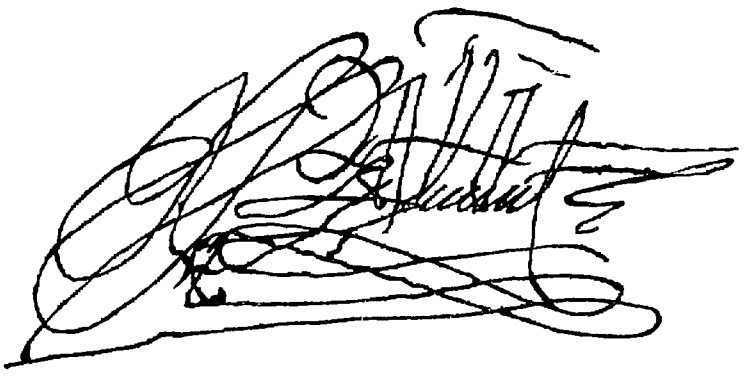

(Dosofteiu, episcop.)

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Martino Budajki, iudici primario civitatis biztriciensis, et cetera, domino, amico mihi semper observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Analele Academiei Române*, XXVII, pp. 34-5.)

MDCCCXXV.

Toma Debreczeny către Bistriţeni, despre exportul de vite în Moldova. Alba-Iulia, 1625, 8 Februar.

Prudentes ac circumspecti domini, amici honorandi. Salutem et servitiorum paratam comendationem.

Bizonioson esek ertesemre hogi ott az beztercei havason es felsegenek nylvan valo karara eosvenieken es al otakon Molduvara nem keves szamu marhat haytananak be, meli mia az marhanak arrat naponkent nevekedni az orzagban lattiuk. Kegyelmeteket azert intem seöt eö felsege nevevel hagiom es serio parancziolom, hogi affel idegen orsagbeli emberekre teoserekre (!) varosabann is zorgalmatoson vigiazvan az Moldavara iaro otakat es eoswenieket is eoriztetwen ha valahunt tudhat es erthet affele marhakot mingiarast magokat megh foztatvan marhaiokat es nalok leveö irasokat arestallia es foglallia eo felsege zamara, mert circaltatok eö felsege kegyelmes paronciolattiabul es ha comperialtatik hogi eddegh szabad otak volt arra, holot regen tudgia kegyelmetek hogi megh tiltatta eö felsege az otakat is, annal inkab a marhaknak ki vitelit; ha eo felsegenek nehesseget veszi es kart is vall kegyelmetek magara vessen. Azonkeppen egieb otakra is a kiken mas orzagon ki vihetnek az marhat, kegyelmetek serensegi hogi vigiaztasson.

Mi-a ajuns cu siguranţă la cunoştinţă că acolo peste munţii Bistriţei au scos un număr însemnat de vite în Moldova, pe cărări şi drumuri ascunse, spre mai mare paguba Măriei Sale; în urma cărora vedem cum se ridică preţul vitelor în ţară. Pentru aceia vă încunoştiinţez şi vă poruncesc d-voastră în numele Măriei Sale să aveţi grijă de astfel de oameni în oraşul mieu, iar la cărările şi drumurile spre Moldova să aşezaţi păzitori, şi, de veţi dă peste ei, să-i lipsiţi de vite; asemenea să li luaţi scrisorile aflătoare la ei, în numele Măriei Sale, în urma poruncii Lui de mai înainte. Şi, dacă ar stărui pentru sloboda lor trecere ce ar zice că o au, dumneavoastră ştiţi prea bine că Măria Sa a oprit trecerea, cu atât mai vârtos ieşirea vitelor. Iar, dacă Măria Sa ar suferi pierdere sau l-ar ajunge ceva greutate, toate vor cădea asupra d-voastră. Afară de aceia să mai purtaţi grija şi a altor drumuri de trecere spre alte ţeri, ca să nu iasă vite afară; şi aceasta cade în sarcina d-voastră.

His Prudentes et Circumspectas Dominationes Vestras feliciter valere desiderans. Albae-Iuliae, 8 februarii, anno 1625.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus et servire paratus

Thomas Debreczeni, m. p.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ac iuratis civibus civitatis biztriciensis, et cetera, dominis amicis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXXVI.

Radu-Vodă Mihnea, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre nişte oi pierdute la Câmpulung. Suceava, 1625, 4 April.

Generosi, prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini nobis observandi, salutem servitiorumque nostrorum paratam commendationem.

Kyrali urunk ö felsege nekünk küldt böchületes levelet kedgelmetek levelevel eggyütt vöttük, melyben mithirt legien ö felsege Kohk Ferenczö ke-

Scrisoarea Craiului Măriei Sale am primit-o de-odată cu aceia a d-voastră, în care tot aceia scrie despre pierderea oilor lui Francisc Koch ce

gyelme juhainak elveszete felol ugyan azont erttük az kedgelmetek levelebölis mint hogy mostan az a porkolab az ki akkor Kimpullungut birta tiztul, it udvarnal nem talalkozot lenni, mindgyarast postan utanna költünk, hogy szamot adgyon azoknak az el veszet juhaknak allapottyokrol. Kedgelmetek azert ez levelünk latvan, mingyarast egy megh hit bizonyos emberet bochassa az ki azoknak az az elveszet juhoknak allapattyokot tudgya mintt s hogy volt s lot legyen mi az baratsagos szomzedsagot szemeink elöt viselven igyekezünk azon hogy senkinek kedgelmetek közzül si az kedgelmetek subditussi kozzül kara ne következhessek, kedgelmetek mar ertven az dolgot emberet be bochatani ne halazza, hogy ez utan ezen dologert ne molestaltassunk. Tarcha megh isten kedgelmeteket sok eztendökig egheseghben.

am înţeles şi din a d-voastră, şi, de oare ce acum pârcălabul care cârmuia atunci Câmpulungul, nu se găseşte aici, la Curte, îndată am trimes cu poşta după el, ca să ni deie samă despre oile pierdute. Deci d-voastră, după primirea scrisorii noastre, fără întârziere să trimeteţi un om de încredere ca să cerceteze cum şi ce a fost cu oile acelea, iar noi, păzind buna vecinătate cu d-voastră, ne vom sili ca nime dintre d-voastră şi supuşii d-voastră să nu sufere nicio pierdere. D-voastră, înţelegând bine împrejurările, să nu pregetaţi a trimete acolo un om, ca mai mult să nu ni pricinuiască nelinişte treaba aceasta. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră la mulţi ani cu bună sănătate.

Datum in oppido nostro Szuczva, die 4 aprillis, anno Domini 1625.

Generosarum, Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus.

Radu Voevod.

[Vo:] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus amplissimae civitatis bistriciensis, et cetera, amicis et vicinis nobis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXXVII.

Făgăraş, 1625, 22 Iulie.

Gabriel Bethlen către Braşoveni, despre trimeterea în Moldova a lui Sigismund Mikes.

Gabriel, Dei gratia Sacri Romani Imperij et Transylvaniae Princeps, partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes ac Opoliae Ratiboriaeque dux, etc.

Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Nemzétes es vitezleo hiveonkett Mikes Sigmondott boczatottuk követseg-[gel] Moldvaban, es azon tul valo heliekbennis: Azértt hadgiuk es [parancſzolliuk hüsegednek hogj az megh newezett hiveonknek koczija el... hirelt io hatt lovakatt adasson, es ha mi czinaltatas nelkeül szwkeölkedik az koczija aztt is Hüseged kiszittesse es czinaltassa megh.

Am trimes pe viteazul şi cinstitul nostru credincios Sigismund Mikes cu solie în Moldova şi în locurile de dincolo de ea: de aceia vă lăsăm şi vă poruncim că numitului nostru credincios, [de oare ce] trăsura i s'a . . . (stricat?), să-i daţi şase cai buni, şi, dacă-i e stricată trăsura, şi pe aceia să i-o prefaceţi d-voastră.

Secus non facturi... Datum ex arce nostra Fogaras, die 22 iulii 1625.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 365.)

MDCCCXXVIII.

Radu-Vodă Mihnea, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre omul lor venit la el. Hârlău, 1625, 10 Septembre.

Generosi, prudentes ac circumspecti domini, amici vicinique nobis observandi, salutem servitiorumque nostrorum paratissimam commendationem.

Hogj kegelmetek hivatalunkat megh nem vetette hanem beocziulletis feo embere altal tiztesseges ayandekaval is latogatasott kegelmetektol mint jo akaro szomzed urajnktol kedvesen es jo neven vö tük melj kegelmetek hoszank meg mutatotja akarattiaiert nagiob dolgokban szolgalni es kedveskedni akarunk. Akartuk volna sziwünk szerent hogi ha ide küldöt kegelmetek embert velwnk egjetemben az megh hagiot heljre alattis jeohetet volna, hogi attis az kegelmetek praesentiajaval diczekedhettunk volna, de eo kegelme sok szükseges dolgajnak veghez vitelevel mentven magat, kevana tollwnk hogj kesedelem nelkwll visza bocziatanok kit eo kegelme kevansaga szerentis czelekettwnk kegelmetek minden ideoben jo akarojank tartvan parancziollon az miben tudunk tizta szivel a kegelmeteknek szolgalni akarunk az jo szomzedsaghnak mi voltat minden jdöben szemejnk elöt viselven, melliet kegelmetektolis kevanni akarunk. Tarcza megh isten kegelmeteket jo egesseghben sok eztendejgh.

Că d-voastră nu aţi nesocotit dregătoria noastră, făcându-ni cinste prin om de căpetenie şi cinstit al d-voastră, ni-a venit bine, chiar dela bunii noştri vecini; pentru care alipire a d-voastră către noi vrem să vă slujim în lucruri mai mari şi să ne răsplătim către d-voastră. Am fi vrut din toată inima ca omul trimes dela d-voastră să fi putut veni cu noi împreună la locul hotărât, ca acolo să ne fi putut mândri cu vederea d-voastră. Numai cât, dumnealui îndreptăţindu-se că are să isprăvească multe de toate, ne-a rugat ca fără zăbavă să-l lăsăm; ceia ce am şi făcut după voia d-sale. Pe d-voastră avându-vă drept binevoitori, să ni mai porunciţi una-alta; cu ceia ce vă vom putea ajutorà, vrem să vă slujim d-voastră, purtând totdeauna înaintea ochilor buna vecinătate; ceia ce voim să o avem şi de la d-voastră. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră la mulţi ani cu bine.

Datum in oppido nostro Herlo, die 10 mensis septembris, anno Domini 1625.
Generosarum, Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum
Amicus benevolus

Radu Voevod.

[Vo :] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus amplissimae civitatis biztriciensis, et cetera, amicis ac vicinis nobis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXXIX.

Radu-Vodă Mihnea, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre o afacere privată şi veştile de la hotar. Hârlău, 1625, 23 Novembre.

Generosi, prudentes ac circumspecti domini, amici vicinique nobis observandi, salutem servitiorum nostrorum paratissimam commendationem.

Az kegelmetek nekwnk irta levelet megh adak meljben akar kegelmetek ertekezni ott az kegelmetek varosaban leveo egj aszony allatnak allapatia felol. Kegelmeteknek aszert annak allapattiarol azt irtattiuk, hogi ezutan minekwnk velle semmi dolgunk ninczen,

Scrisoarea d-voastră îndreptată către noi o am primit, vrând prin ea să lămuriţi cu noi în pricina unei femei de rând din oraşul d-voastră. Ca răspuns, atâta vă putem spune d-voastră că noi de aici înainte n'avem cu ea nimic: o puteţi lăsà să plece încotro va vrea.

kegelmetek el bocziachattia es az meljtele menni akar szabados lehett uta. Az ide valo hirek es allapatokrol kegelmeteknek azt irhattiuk mi isten hala mostan czendesseghben vagiunk mind Tatar, Lengiel es Kozagsakh mostan veszteghseghben vadnak ezutan ha valamely fele mozdulasokat ertiẅk (az jo szomzedsaghnak kötelesseget szemejnk elöt viselven) kegelmeteknek fogiatkozas nelkẅl ertesere adni akarjuk kegelmetek is ha mi hirei leznek bizonios embere altal adja ertesẅnkre kegelmeteket igen io neven veszẅk. Tarcza megh isten kegelmeteket.

De aici de pe la noi despre împrejurările acestea vă scriem că, mulţămită lui Dumnezeu, acum suntem în linişte, Tatarii, Polonii şi Cazacii toţi sunt în nelucrare; dacă însă vom simţi ceva mişcare (punându-ni înaintea ochilor datorinţa încercată a vecinătăţii), o să vă aducem la cunoştinţă d-voastră. Şi, dacă veţi aveà ceva veşti nouă, fără întârziere să ni le daţi de ştire, prin om de încredere ce va veni bine de la dumneavoastră. Ţie-vă Dumnezeu pe d-voastră.

Datum in oppido nostro Herlo, die 23 novembris, anno 1625.

Generosarum, Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus

Radu Voevod.

[Vo:] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus amplissimae civitatis biztriciensis, et cetera, amicis ac vicinis nobis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXXX.

Şintereac, 1626, 31 Ianuar.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre veştile rele din Moldova şi despre paza de Tatari.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini observandissimi. Post salutem ac servitii mei paratissimam commendationem.

Az kegyelmed beczieolletes levelebeöl ertem miczioda hirek legienek Moldovaban, ki bizoni elegh szomoru mertt mikor az szomzed haza egh keözel akkor az mienknek is vezeldeme. Isten adgia jora. Nekeönk ugian feletteb keserves gondolkodas kiknek ki kell menneönk hazankbul, holott az pogan ellensegnek hitetlenseget tudgiuk es mit akarion az cziak titok. Immar nekeönk hetfeön megh kell indulnunk. Ha ez alat mit uiabbat erthet kegyelmetek tudositson ismet. Tovab ugiam nem igiekezem hetfeön Monostorszegnel, hanem ott akarok halni Kunn Istvan uramnal. Akarnam azt is ha erthetnem hul lehessen most az Tatar, be ertte immar Lengiel orzagban vagi Moldovaban legien, es ha tul vagione az Nezteren vagi innet. Ha ezeket erthetnem inkab gondolkodhatnam allapattiokrul. Hogi kegyelmetek nem szanta ide hozzam emberet faraztani kegyelmeteknek megh szol-

Am înţeles din scrisoarea cinstită a d-tale prea bine ce veşti au mai pătruns în Moldova, şi e destul de jalnic, căci, când arde casa vecinului, e în primejdie şi a noastră. Dumnezeu să le întoarcă spre bine! Pentru noi zău e nespus de dureros că avem să părăsim ţara, cunoscând în de ajuns necredinţa duşmanului păgân; apoi ce are de gând, numai el ştie. Iată noi Luni [2 Februar] trebuie să o pornim la drum. Dacă între acestea vei auzi ceva nou d-ta, fă-ni cunoscut. Luni nu voiu pătrunde mai departe de Mănăştiur, vrând să dorm noaptea la domnul Ştefan Kuun. Aş vrea să ştiu pe unde ar fi acum Tatarul, ajuns-a la Polonia sau e în Moldova, ori e dincolo de Nistru sau dincoace. Dacă le-aş şti astea, mi-aş putea dà seama mai bine de ei. Fiindcă n'aţi pregetat a vă trimete omul la mine, v'oiu fi recunoscător d-voastră. Mi-ar plăceà tare, domnule, dacă d-ta i-ai împărtăşi şi

galom. Nekem tecenek uram hogi talam kegyelmetek irna megh urunknak eö felsegének is, hogi mit hallott kegyelmetek keözhirrel; mertt noha el hittem hogi masunnat is megh iriak, de tudom hogi az kegyelmetek hataribann is vadnak utak be; tudom ugi lenne illendeöb ha kegyelmetek is tartana hirrel eö felseget. Ez alat hogi kegyelmetek vigiazzon mind oda be mind az utakon igen szeökseges, mertt az ellenseget soha trefara nem kell venni, kivalikepen illien igen keönieö ellenseget. Mertt ha mi szandeka elleneönk vagion, isten kiteöl oltalmazzon, bizoni eö az hatan szokta az hirtt vinni. Tartsa megh isten kegyelmeteket jo egessegben sokaigh.

Măriei Sale cele mai nouă veşti; deşi am crezut că i le vor scrie şi din alte părţi, dar ştiu că şi în hotarul d-voastră este drum înlăuntru; cred că ar fi tare cinstit lucru dacă şi Măria Voastră i-aţi împărtăşi veşti Măriei Sale. Dar bine să vă păziţi acasă, şi drumurile, căci e nevoie mare de pază, şi nu e de luat duşmanul niciodată în glumă, mai cu seamă un duşman aşa de puternic. Şi, dacă are gând împotriva noastră, de care să ne ferească Dumnezeu, el are obiceiu să-şi aducă vestea în spinare. Dumnezeu să vă ţină la mulţi ani cu bună sănătate pe d-voastră.

Datum ex Somkerek, 31 ianuarii 1626.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum servitor paratissimus, amicus et vicinus benevolus

Stephanus Erdelj, m. p.

[V° :] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis et vicinis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXXXI

Pavel Ugron către Bistriţeni, despre veştile cu privire la Tatarii din Moldova. Chezdi-Oşorheiu, 1626, 7 Mart.

Zolgalathomat ayanlom kegyelmednek mint io akaro uramnak. Az zent istenteöl kegyelmednek hozzu eletet sok io egessegel kevanok megh adatni. Uram akaram kegyelmedet ez dologh feleöl certificalni. Tudvan azt hogy kegyelmetek az myẅ kegyelmes urunknak zeretettel valo igaz hivej es az eö felsege es az orzagh megh maradasara valo dolgokban is ot az zelj feoldre nem keves vigiazassal vagion es hogy hirei is kegyelmeteknek az Tatarok allapatia feleöl imar lehessen; de megis uram nem akaram surdis auribus praetermittalni myẅ keöztwnk my nemẅ hirek viseltessenek az Tatarok feleöl. It pediglen az oda valo es mind keözẅlẅnk oda jaro emberek azt mondgiok es ugi certificalnak bennẅnkeöt, hogj az Tatarsagnak sokasaga az Nezterteöl fogva

Îţi ţin gata slujba mea d-tale, binevoitorului mieu domn. Vă doresc dela bunul Dumnezeu viaţă îndelungată d-voastră cu bună sănătate. Domnul mieu, vreau să-ţi fac cunoscut Măriei Tale următorul fapt: Ştiind că d-voastră sunteţi credincioşi cu toată dragostea bunului nostru domnitor, paznici neadormiţi ai margenii, îndreptându-vă toată luareaaminte spre cele ce privesc lucrurile Măriei Sale şi trăinicia ţerii, poate că d-voastră aţi şi auzit unele şi altele despre locul unde se află Tatarii până acum, şi n'aş vrea să trec peste astfel de veşti „surdis auribus", cu privire la Tatari. Pe aici oamenii de pe acolo şi cei cari de la noi trec prin părţile acelea zic şi ni mărturisesc că mulţimea tătărească a năpădit dela Nistru până la munţi întreaga Moldova. Şi, de oare ce prea-

az havas alliaigh el lepte az Moldva orzagat. Mivel hogi pedigh az en kegyelmes uram meltatlan allapatam zerent az itben valo vigiazast s vigiaztatast ennekem demandalta volt, ahoz kepest akaram kegyelmedet bizioniosittani hogi kegyelmetek is legien zorgalmatos vigiazasban s ha miben az dologh kevannia kegyelmed is certificalion engemet minden kegyelmeteknel valo hirek feleöl. Kegyelmednek megh zolgalom. Isten kegyelmedet eltesse io egessegben.

bunul mieu stăpân pe lângă neînsemnata mea dregătorie mi-a încredinţat paza de aici, în urma acesteia vreau să vă rog ca şi d-voastră să purtaţi asemenea grijă de pază; iar, dacă vor cere împrejurările, vă rog să-mi faceţi cunoscut şi mie veştile ajunse la d-voastră. V'oiu fi recunoscător d-voastră. Dumnezeu să vă ţină în bună sănătate pe d-voastră.

Datum ex oppido Kyzdi-Vasarhely, die 7 martii, anno 1626.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae servitor paratus ac vicinus benevolus

Paulus Ugron, m. p.

[V°:] Prudenti ac circumspecto domino, tit., iudici primario civitatis biztriciensis, domino ac vicino observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXXXII.

Alba-Iulia, 1626, 11 Mart.

Toma Debreczeny către Bistriţeni, despre Tatarii din Moldova şi comenzi de-ale principelui.

Prudentes ac circumspecti domini, amici honorandi. Salutem et servitii commendationem.

Algia megh isten minden iokkal kegyelmeteket.

Beztercsen 8 martii nekem irtt kegyelmetek lewelet veottem es minemeo dolgokrul tudosicion megh ertettem. Hogi az Tatarok allapattiat Moldwaban ertesemre atta kegyelmetek hŵsege zerent felette iol cielekette. Eo felsege el hittem kegyelmesen vezi kegyelmetek vigiazasatt es hir tetelett; ertesere attam mingiarast eo felsegenek, noha imaron masunnet is volt hirewel; el mennek az ebek mert zegient vallottak Lengiel orzagban most az uristennek hala. Ez utann is ha mi hirey kegyelmeteknek leznek igen kerem kegyelmeteket ejel nappal adgia ertesemre, tudosithassam eö felseget; iollehet eo felsege is ez jeoweo kedden Colosvarat lezen. Az lecz es sindelzegeket kegyelmedtek ne keslellie, kŵlgie fel ide. In reliquo eltesse isten kegyelmeteket.

Dumnezeu să vă dăruiască cu mult bine pe d-voastră. Am primit scrisoarea d-voastră dată la 8 Mart, din Bistriţa, din care am înţeles ceia ce aţi voit să-mi aduceţi la cunoştinţă. Că mi-aţi împărtăşit despre starea Tatarilor din Moldova, bine aţi făcut, în puterea credinţii d-voastră. Cred că Măria Sa vede bine ştirile şi purtarea de grijă a d-voastră; îndată l-am încunoştiinţat pe Măria Sa, deşi avuse asemenea ştiri şi din alte părţi: ne vor părăsi câinii, că s'au dat de ruşine în Polonia, slavă Domnului. Orice veste veţi şti de aici înainte, vă rog tare pe d-voastră să mi le aduceţi la cunoştinţă zi şi noapte, ca să-l pot ţineà în curent pe Măria Sa. De bună seamă Marţea viitoare [17] va fi la Cluj Măria Sa. Să nu întârziaţi cu trimeterea laţurilor şi şindilei: trimiteţi-le. „In reliquo", Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră.

Datum Albae-Iuliae, die 11 martii, anno 1612.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus ad serviendum paratus

Thomas Debreczeni, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis N. N., iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztriciensis, etc., dominis amicis honorandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXXXIII

Toma Debreczeny către Bistriţeni, despre Tatarii din Moldova. Alba-Iulia, 1626, 12 Mart.

Prudentes ac circumspecti domini, amici observandi, salutem et servitiorum commendationem.

Ez ielen valo honak tizedik napian Bezterczeröl hozzam expedialtatot kegelmetek leveleth az posta ennekem ma veggel tyz ora tajban ada megh emberöl eoth nem ugy az minth nemeli kövotek jarnak, az Tataroknak Moldvabol valo ky menethröl es egieb ot valo hirek felölis hogi kegelmetek bizonioszetani nem neheztek nemis keszlelte kegelmetektöl böczölletessen es kedvessen vettem s hiszem azt hogi urunk k fölsege is kegelmessen erti az kegelmetek ebbeli szorgalmatossagat es az vigiazasban s hireknek meg erteseben valo szereinseget iollehet ezek az Tatarok felöl valo hirek mihelt tudasomra esztenek vala ö fölsegenek ugian magam követetöl megh irtam vala, de hogi eo fölsege mostis bizoniossat erthessen az Tataroknak allapotiarol es az kegelmetek szorgalmatos vigiazasais ö fölsegenel tudva legien is meg mindgjari magam zolgajat expedialom es ö fölsegenek az kegelmetektöl ide kwldöt Molvay levelet is levelemmel edgiwt megh kwldöm, el hiven azt hogi ez utannis az hirekröl valo ertekezesben kegelmetek megh nem lassudik s ha mi bizoniost ertharrol engemis kegelmetek informalni el nem mulat, de ha kegelmetęk nekem mit yr czak Thordara es ne ide kwldgie az levelet holot holnap en mincz ö fölsege elejben megh indolok s Eniedde megiek, onnet Thordara, es ugy oztan Coloswarra, holot oda meeg ez iövö kedre erkezik ö fölsege, adzig azert az megh oda keszem hanem akarja kegelmetek maga emberet Colos-

Scrisoarea îndreptată către mine la 10 ale lunii din Bistriţa am primit-o dela poştă azi pe la 10 ceasuri dimineaţa, nu aşa precum fac alte poşte, şi mi-au prins bine veştile despre ieşirea Tatarilor din Moldova şi despre alte lucruri de pe acolo. Fără întârziere aducem dumitale la cunoştinţă că le-am luat cu bucurie. Cred totodată că şi Măria Sa va înţelege această hărnicie în cât priveşte paza şi năzuinţa d-voastră în prinderea veştilor, deşi toate astea cu privire la Tatari, ajungându-mi la cunoştinţă, i le împărtăşisem Măriei Sale prin crainicul mieu. Dar ca Măriei Sale să-i fie cât mai lămurit despre starea Tatarilor, împreună cu sârguincioasa veghere a dumneavoastră, îndată am să trimet omul mieu cu scrisoarea primită de la d-voastră din Moldova, alăturată şi cu a mea, având credinţa că d-voastră nici de aici înainte nu veţi conteni cu trimeterea veştilor şi nu veţi întârzia a mă înştiinţă şi pe mine despre orice lucru sigur. Scrisorile însă să nu mi le trimeteţi aici, ci la Turda: eu mâne am să plec întru întâmpinarea Măriei Sale la Aiud, de acolo la Turda, şi apoi la Cluj, unde însă nu va sosi Măria Sa decât Marţea viitoare şi, până voiu fi şi eu acolo, dacă Măria Sa n'ar vrea să-şi trimeată omul la Cluj, precum arăt şi mai sus, atunci să trimeată scrisoarea numai la Turda. Să aveţi grija cea mai mare la cumpăratul peştilor şi nu cumva să slăbiţi în această afacere; vă rog mai presus de toate pe dumneavoastră ca peştii, ca păstrăvul şi mihalţul să fie proaspeţi, frumoşi: prin

warra farasztani, a mint fölljebbis ielentem, czak Thordara szolgaltassa az levelet. Az halaknak megh szörsesere legien kegelmednek legheob es elseo gondgia s ne is hadgion abbol megh fogjatkozni, fölötte igen kerem kegelmeket, de az hall ugi mint piztrangh es galacza frises zep testibeli legien s ugian felesis legien pedig, ezzel kegelmetek az ö fölsege gratiajaet ugi magahoz szeledeti hogi ez utan akarmi ezer anny dologgal is nem annyra s nemis feletkezik el ö fölsege felöle engemet is pedig az mostani gazdalkodasomban ha abbol szegel es konniebet megh tapasztallja kegelmetek, hogi az en yo akaratomis es zolgalo kedvem kegelmetekhez minden idöben kesz lesz. Az arra felöl kegelmetek bizonios lehet, hogj valamint es valamiremo penzen veszi az halakot szinten hasomlo yo moneraval enis kegelmetek azon embertöl az melj az halakot megh hozza contentalom, ha az lesz az kegelmetek kivansaga.

aceasta dintr'odată l-ați îmblânzi pe Măria Sa, încât de-o mie de ori mai mult ar face pentru d-voastră, și nu va uità niciodată. Asemenea vă veți încredința și despre bunăvoința mea și totdeauna v'oiu fi gata de ajutor dumneavoastră. Fiți asigurați că orice și oricât veți dà pentru pești, asemenea o să răscumpăr și eu dela omul care-i va aduce, dacă aceasta este dorința dumneavoastră.

His Dominationes Vestras Prudentes ac Circumspectas Dominationes Vestras feliciter valere desidero. Datum Albae-Iuliae, 12 martii, anno 1626.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus ad serviendum

Thomas Debreczeni, m. p.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus et senatoribus civitatis biztriczienſis, et cetera, dominis amicis observandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCXXXIV.

Iași, 1626, 7 Septembre.

Miron-Vodă Barnovschi către Bistrițeni, despre un trimes al său, Lupu Cuparul.

Generosi, prudentes ac circumspecti domini amici vicinique nobis observandi, servitiorum nostrorum paratissimam commendationem praemissam.

Ez levelünk kegelmeteknek megh ado jambor megh hic szolgankat Kupar Lupolt bizonios okokbol kelletek kyralyurunk eo felsege utan valami paripakkal kẅldenẅnk. Mivel az kegelmetek attiafisagos es baratsagos jo akarattia nelkẅl egi idöbenis nem akarvan el lenni kerjẅk kegelmeteket szerettel ez jambor szolganknak az miben kevantatik ob nostri respectum legien minden segitseggel kegelmetek is az miben minket requiralni fogh, mys mindenekben jo

În această scrisoare vă aducem la cunoștința d-voastră că am fost nevoiți din anumite pricini să ni trimitem credinciosul Lupu Cuparul, cu niște cai iuți, în urma Măriei Sale. Și, de oare ce nu trebuie să fim lipsiți de bunăvoința prietenească și iubitoare de țară a d-voastră, vă rugăm cu toată dragostea să-i puneți omului nostru credincios orice va avea nevoie la îndemână, „ob nostri respectum"; în care nouă ni veți face o însemnată îndatorire; așijderea vrem să

akarattal kedveskedni akarunk kegelmeteknek. Az ide valo allapatokrol szoval jambor szolgank kegelmeteknek beosegessen tud beszelleni. Tarcha megh isten kegelmeteket jo egesseghben.

să ne înlesnim şi noi în toate cele cu bunăvoinţă către d-voastră. Despre stările de aici vă poate vorbi omul nostru credincios mai pe larg. Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in oppido nostro Iass, die 7 septembris, anno Domini 1626.

Generosarum, Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus ac vicinus benevolus, servire paratus *Io Miron Voevod.*

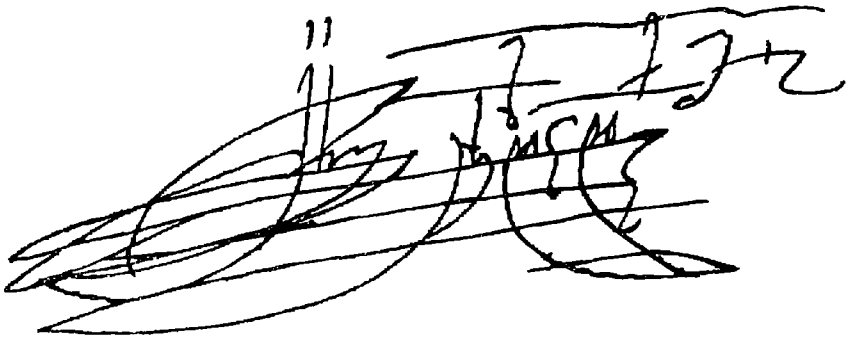

[Vo:] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus amplissimae civitatis bisztriciensis, et cetera, amicis ac vicinis nobis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie.)

MDCCCXXXV.

Ioan Füzessy către Bistriţeni, despre nişte curteni ce trec munţii. Gherla, 1626, 22 Septembre

Prudens ac circumspecte domine, mihi observandissime. Servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Istentwl kivanok kegyelmednek kivansaga szerent valo sok iokat jo szerenczes egesseges hozzu eletet megh adatni.

Adak uram ertesemre hogi valami kurtanok akarnanak az havason altal jeöni eo felsege utan akarvan menni; kik hogi veletleneol az eö felsege jozagara ne talaltassanak jeonie akarvan el tavoztatnom magam akarok elejben ki menni. Ki ha biszonios lezen kerem kegyelmedet mint ennekem kedves jo akaro uramatt kegyelmed bizonios embere altal menteöl hamareb adgia ertesemre; kegyelmed nekem is parantzolljon az mire elegseges lezek szeretettel szolgalok kegyelmednek hasonlo dologban erette. Tarczia megh isten kegyelmedet sok eztendeigh kedves io egessegben.

Doresc Măriei Tale dela Dumnezeu să-ţi trimeată mult bine şi sănătate după dorinţă întru mulţi ani.

Mi-a ajuns la cunoştinţă că nişte curteni ar vrea să treacă munţii, ca să urmeze pe Măria Sa; şi, ca nu cumva să deie peste moşia Măriei Sale, am să merg eu înaintea lor ca să-i abat din drum. Ceia ce dacă se va adeveri, te rog pe d-ta ca pe un vecin bun să-mi dai ştire printr'un om al d-tale cât mai curând; asemenea să-mi dai porunci şi mie, d-ta: cât îmi va fi cu putinţă, voiu sluji d-ale la asemenea nevoie. Dumnezeu să te ţie pe d-ta la mulţi ani cu bine.

Datum in arce Zamos-Ujvar, die 22 septembris, anno 1626.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae servitor paratissimus

Iohannes Füzessi, m. p.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Martino Budaki, iudici primario civitatis biztricziensis, domino mihi plurimum observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXXXVI.

Cluj, 1626, 23 Septembre.

Magistratul Clujului către Bistriţeni, despre trimesul lui Miron-Vodă şi ajutorul de oaste ce trimete acesta principelui.

Generosi, prudentes et circumspecti domini, amici nobis observandissimi. Salutem et officiorum nostrorum promptam paratamque commendationem.

Az szent isten ty kegyelmeteket mind feyenkent kevansaga szerent valo sok bodogh jovaival algya megh kedvesivel edgyüt.

Az Moldoway Vaydanak eö nagysaganak menven postaia tegnapi napon urunk eo felsege uthan, jelente hogy onnat Besztercze feleol jeone ki az Vaida hada, mellyet urunk utan küld segitseghre. Mivel penigh vigyazatlanul nem akarunk talaltatni kegyelmeteket kerjük (mert el hittük lehet kegyelmeteknek ertesere azoknak jeoveteleknek allapattya) hogy kegyelmetek minket is in ea parte mindenekteol tudositani ez szolgank altal meltoztassek. Hogy ha penighlen ez emberünk altal nem informalhatna kegyelmetek illyen okbol hogy kegyelmeteknek is megh ertesere s tudasara nem volna annak az hadnok ki meneo uttyanak allapattya, azonn is szeretettel keriük kegyelmeteket mint jo akaro zomszed urainkat, kegyelmetek ne szannya egy emberet hozzank bochyatani akkoron, mikor kegyelmetekhez erkeznek ki altal tudosichyon feleolle, ha kelletike ide varnunk avagy hogy masfele mennek; mely kegyelmetek jo akarattya ha accedal mas nagyob dologhbann is igyekezünk zolgalni kegyelmeteknek erette.

Sfântul Dumnezeu să vă dăruiască după dorinţa d-voastră cu bunurile sale pe toţi, împreună cu cei dragi ai d-voastră.

Ieri plecase poşta Măriei Sale Voevodului din Moldova la Măria Sa, încunoştiinţându-l că oastea Voevodului pentru ajutorarea Măriei Sale[1] va veni pe la Bistriţa. Şi, de oare ce nu vrem să ne găsească nepregătiţi, vă rugăm pe d-voastră (deşi credem că aveţi cunoştinţă d-voastră de asta) să ne încunoştiinţaţi cu de-amănuntul despre toate prin sluga noastră. Iar, dacă nu veţi puteà încunoştiinţă prin omul acesta, şi poate nu veţi fi ştiind nici d-voastră despre drumul oştirii, îndrăznim a vă rugà cu dragoste, ca pe binevoitori şi buni vecini, să nu pregetaţi a trimete atunci la noi un om, când vor fi ajuns la d-voastră, prin care să ne încunoştiinţaţi dacă e nevoie să-i aşteptăm aici, sau vor dà în alte lături; şi, de ne veţi face atâta bine, ne vom năzui ca asemenea să vă facem şi noi d-voastră, şi mai mult.

His easdem Generosas Prudentes et Circumspectas Dominationes Vestras bene valere desideramus. In Colosvar, die 23 septembris, anno 1626.

Generosarum, Prudentum et Circumspectarum Dominationum Vestrarum amici ad serviendum paratissimi

Primarius et regius iudices, necnon senatus colosvariensis.

[Vo:] Generosis, prudentibus et circumspectis dominis iudici primario, necnon ceteris iuratis civibus et senatoribus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis et vicinis nobis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] În luptă cu Împăratul.

MDCCCXXXVII.

Contele S. Bethlen către Bistriţeni, despre un om al Domnului Moldovei. Sâniob, 1626, 27 Septembre.

Prudens ac circumspecte domine, amice observande. Servitiorum parata commendatione praemissa.

Ez levelem viveö Moldovai Vayda eö nagysaga feö ember szolgaja ez el multt napokban bochyattattvan az Vaydatol eö nagysagatol az mi kegyelmes urunkhoz eö felsegehez es onnatt immar bizonyos valaszszal megh terven, intem kegyelmedet szeretettel seött autoritate functionis paranchyolom is es levelem latvan rendellyen es adasson elegedendeö kisereökett melleye, kik az havason altal az hatarigh keseryek el.

Acest om al Măriei Sale Voevodului Moldovei care duce scrisoarea mea e trimes în zilele trecute de Măria Sa Vodă la Măria Sa Domnul nostru, şi de acolo iată, întorcându-se cu un anume răspuns, te îndemn cu iubire, ba cu autoritatea dregătoriei mele îţi poruncesc, ca, văzând această scrisoare a mea, să-i dai destui tovarăşi cari să-l petreacă peste munţi până la hotar.

Bene valeat, nec secus faciat. Datum in castro Zent-Iob, die 27 septembris, anno 1626.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae amicus benevolus, servire paratus *Comes S. Bethlen, m. p.*

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Martino Budaki, iudici primario civitatis bistriciensis, etc., domino amico mihi observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXXXVIII.

Miron-Vodă Barnovschi, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre veştile cu privire la Tatari. Iaşi, 1626, 27 Septembre.

Generosi, prudentes ac circumspecti domini, amici vicinique nobis observandi, salutem servitiorumque nostrorum paratissimam commendationem praemissam.

Az kegelmetek nekünk küldött levelet ma 27 huius mensis, hora 9 deellot adak megh meliben mit irjon kegelmetek postanknak oda erkezesse posta lovak adatassa el kesertetese felol megh ertettwk, hogi pedigh kegelmetek az jo szomszedsagos baratsagos allapatot szemej elött viseli, postajukat nem keslelteti kegelmetoll mint jo akaro szomzed urajnktol igen kedvesen veszwk meljert mys nagiob dologhban tizta szivel kedveskedni akarunk, hogi pedigh kegelmed kiralj urunk eo felsege hollete, uttia meneteli felöl tudosit az is kegelmeteknek minden illendö dologhban recompensalni akarjuk. Az idivalo allapatokrol jrhattiuk kegelmeteknek bizoniosson, hogi Muradin Szultan niolczvan ezered magaval ment be Lengielorszaghban az bucsiaki, dobracziai Tatarok vészont tiz ezeren. Isten tudgia minden dolgok cziak mint következeken, kegelmeknek es ha onnan felliwl uy hirej leszek, erteswnkre adni ne

Scrisoarea trimeasă de d-voastră ni-au dat-o azi, în 27 Septemvre, la 9 de dimineaţă din care am înţeles ce scrieţi despre sosirea poştei noastre acolo, despre datul cailor de poştă şi despre întovărăşire: o luăm în nume de bine că aveţi în vedere starea prietenească de bună vecinătate şi nu întârziaţi poşta. Pentru aceia şi noi voim să vă slujim în lucruri mai mari cu inimă curată, şi aceia voim să vă răsplătim că ne înştiinţaţi unde se află Măria Sa Craiul nostru, şi de pre drumul care-l iea. Despre stările de-aici vă putem scrie cu siguranţă că Sultan-Murad a intrat în Polonia cu 80.000 de Bugeceni, iar Tatarii Dobrogeni iarăşi 10.000. Dumnezeu ştie cum vor urmă lucrurile. Dacă dumneavoastră veţi aveà ştiri noi din sus, să nu pregetaţi a ni le dà. Dumnezeu să vă ţină sănătoşi.

neheztellit. Tarchia megh isten kegelmeteket jo egesseghbe.

Datum in oppido nostro Ias, die 27 septembris, anno Domini 1626.

Generosarum, Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus ac vicinus benevolus

Myron Mogyla Vaivoda. *Miron Voevod.*

[Vo:] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus amplissimae civitatis biztricziensis, et cetera, amicis ac vicinis nobis semper observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXXXIX.

Iaşi, 1626, 28 Septembre.

Ioan Donatt către Bistriţeni, despre apropiata plecare a oştilor de ajutor din Moldova.

Szolgalathomott aianlom kegyelmednek mint jo akaro uramnak. Kevanok istentoll kegyelmednek sok io egessegett zerenczesen megh adatni kedvesivell egyetemben.

Az kegyelmed levelet uram 28 septembris az kegyelmed iambor zolgaia megh ada, melliet büczülettell vöttem. Az mint tudakozik kegyelmed az hadaknak allapattia es indulasa felöll noha giakorlatos kepen zorgalmaztattam de mintthogi az orzag igen romlott allapattall vagion es ahoz kepest nem lehettet hogj ennek elötte az Vaida eö nagysaga az hadakot megh inditthassa; de mar kezen vadnak isten kegyelmessegeböll reggel az hadak megh indulnak. Isten segicsege velem leven wgiekezem mentöll hamareb kegyelmetek fele erkeznem. Kegyelmednek uram legien oly gond viselese hogj az hadaknak valo gazdalkodasra lenne gongia ugj hogj az zegenjsegett otalmazhatnok. En uram kegyelmetek io akaro attiafia vagiok, azon lezek hogj mennell inkab otalmazhatnok az zeginisegett. De tudhattia aztt kegyelmed uram hogj az hadak ittben nem lehetnek. En uram kegyelmetekhez elöll vagy magam mehetek az vagy zolgaiomban eloll ellküldek es kegyelmeteknek erthesire adom. Isten io egessegben algia es tarcza megh kegyelmedett kedvesivell egietemben. Költ Moldvaban, Iazvasartt, 28 septembris 1626. Kegyelmetek io akaro attiafia barattia zeretettell zolgall

Îţi ţin gata slujba mea d-tale, ca domnului mieu de bine voitor. Doresc să-ţi dea Dumnezeu multă sănătate, împreună cu iubiţii d-tale.

Scrisoarea d-tale mi-a dat-o sluga-ţi credincioasă la 28 Septemvre, pe care am luat-o cu cinste. Precum afli d-ta, m'am silit să văd de starea şi plecarea oştirilor, dar, fiindcă ţara este într'o stare foarte rea, nu s'a putut ca Măria Sa Voevodul să le pornească înainte de aceasta; din mila lui Dumnezeu sunt gata, şi mâne dimineaţă pleacă oştirile. Ajutorul lui Dumnezeu fiind cu mine, mă silesc cât mai de grabă să ajung la d-voastră. D-ta, domnul mieu, fii cu grijă ca să se poată găzdui oştirile, ca să apărăm sărăcimea. Eu sunt prietenul d-voastră, şi voiu face tot ca să apărăm sărăcimea cât mai bine. Dar să ştii d-ta că oştirile nu pot fi aici înăuntru. Sau vin eu înaintea d-voastră, sau trimet să vă dea de ştire. Dumnezeu să te binecuvinteze cu sănătate şi să te ţină, împreună cu toţi ai d-tale iubiţi. Dată în Moldova, la Iaşi, 28 Septemvre 1626.

Prietenul binevoitor al d-voastră vă slujeşte cu dragoste.

Ioannes Donatt, m. p.

[Vo:] Generoso ac egregio, prudenti ac circumspecto domino Martino Budak, iudici primario bezterczíensi, domino mihi observando.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCXL.

Gavril-Vodă Movilă către Bistrițeni, despre un om ce trimete în Moldova. Șinteu, 1626, 17 Novembre.

Circumspecte domine amiceque observande, servitiorum meorum paratam commendationem.

Az ur isten kegelmedet kedves io egessegel algia meg.

Mostan Moldovaban zolgam leven adott egi io akarom valami marhat meljnek ki haitassara bocziatotam emberimeth imet Soliomkoj hazamtol. Azert kerem kegelmedet zeretetel hogi kegyelmed aggion emberim melle vagi kett at valo embereket kikel bekesegessen mehessenek es jeohessenek is vizza az kegelmetek varasaigh kegelmed melliet ha czelekzik jövendeobeli jo akaratunkat es zolgalatunkat varia erette. Isten kegelmedet tarczia meg io egessegben.

Domnul Dumnezeu să te dăruiască pe d-ta cu bună sănătate.

Fiind de astă dată slujitorul mieu în Moldova, un om bun anume m'a cinstit cu ceva vite, și am trimes oameni de acasă dela Șinteu să le iea. Te rog deci pe d-ta cu toată dragostea să binevoiești a pune la îndemâna oamenilor miei câțiva dela d-voastră, ca să poată trece și veni în pace, până în orașul d-voastră, și, de ni faceți atâta bine, puteți aștepta cu siguranță slujba și ajutorul nostru în viitor. Dumnezeu să te țină pe d-ta cu bine.

Datae ex arce nostra Soliomkö, 17 novembris 1626.

Az emberek kellenek Hozzumezöigh.

Oamenii trebuie până la Câmpulung.

Servitor paratissimus Circumspectae Dominationis Vestrae

(Iscălitura cirilică nereprodusă în copie.)

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino N. N., iudici primario civitatis biztriciensis, et cetera, domino ac amico observandissimo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCXLI.

Miron-Vodă Barnovschi, Domnul Moldovei, către Bistrițeni, despre veștile cu privire la Tatari. Iași, 1626, 29 Novembre.

Generosi, prudentes ac circumspecti domini, amici vicinique nobis observandi. Salutem servitiorumque nostrorum commendationem.

Hogi kegelmetek bennwnket el nem felejtven az oda fele valo allapatok es eo felsegenek hal lete felöl tudosit kegelmetektöl nekwnk kedves jo akaro szomzediktöl nagi kedvessen veottwk s nagiob dologhan recompensalni s akarjuk. Az ide valo allapatokrol kegelmeteknek irhattiuk, hogi az mely Tatarsagh Lengielorszagban be ment vala s szerencziejek nem szolgalvan megis verette tanek azoknak egi reszik Muradin Szulltanal altal mentenek Krimbe, egi reszt it Nessterfejervar mellet hever Muradin Szulltanak harom köczesvel mellieknek harom követek most itt nalunk

Că n'ați uitat d-voastră să ne încunoștințați despre stările de acolo și drumurile Măriei Sale, am primit cu plăcere dela d-voastră, binevoitorii noștri vecini: vrem să vă și răsplătim aceasta la grea nevoie. Despre împrejurările de aici vă putem scrie d-voastră că din oștirea aceia tătărească ce a trecut în Polonia și nu o a bătut norocul, ci a mâncat bătaie, din aceia o parte a trecut cu Sultanul Nuredin către Crâm, altă parte poposește aici lângă Cetatea-Albă, împreună cu trei cete de-ale Sultanului Nuredin, dintre care trei soli sunt

vadnak nem azert hogi hosztanak volna, hanem hogi vigienk es az adasra mys ketelenek vagiunk. Az Lengiel, Kozak, hadak itt az szelben, falukon, varosokon vadnak, vigiassunk oraszagakra az Kossakokunk Dorasinko Hatmanniok, az egieb hadnak Hemelarki elöttök jarajok most istennek hala egi fellöl is kegelmeteknek felelme ne legien ezutan (kit isten tanasstasson) hami modulasokat ertjük kegelmeteknek ertesere adgiuk fogiatkozas nelkul kegelmetknek is onnan felliwl, ha milly hirej joynek, adgia ertesẅnkre kegelmetol jo neven veszük. Tarchia megh isten kegelmeteket jo egessegben.

veniţi la noi, nu ca să aducă, ci să ducă, şi suntem nevoiţi să li dăm. Oştile leşeşti şi căzăceşti sunt împrăştiate pe hotar, în sate şi oraşe, supt Hatmanul Doroşenco, altă parte a oştii la „Hemelarki": deocamdată, slavă Domnului, d-voastră să nu purtaţi frică; dacă însă (ceia ce să ferească Dumnezeu) de aici înainte vom găsi cumva ceva veşti, fără zăbavă o să vi le dăm de ştire d-voastră, iar de acolo de sus orice veţi înţelege, să ni le daţi asemenea de ştire: le vom primi cu plăcere dela d-voastră. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in oppido nostro Ias, die 29 mensis novembris, anno Domini 1626.

Generosarum, Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus ac vicinus benevolus, servire paratus. *Miron Voevod.*

[Vo:] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus amplissimae civitatis bisztriciensis, et cetera, amicis ac vicinis nobis observandissimis.

[Pe foaie adausă:]

P. S. Az kegelmetek mi nekẅnk irt es kẅldött masodik levelet ma 29 adak megh meliben kegelmetek gubernator urunkhoz expedialt szolgajak felöl tudosit hogi azert kegelmetek giakorlatossaggal hossank jo akarattal vallo baratsagos jo szomzedsagat mutattit kegelmeteknek nagi dolgokban recompensalni akarjuk meli jo akaratva ezutannis kerjuk kegelmetekett kegelmedtek nekünk ennek utanna nagibizast paranczollion az miben tudunk mys kegelmeteknek kedveskedni jo akarattal akarunk.

Azi, la 29, am primit a doua scrisoare a d-voastră, în care ne încunoştiinţaţi despre sluga d-voastră trimeasă la domnul guvernator: prin aceasta d-voastră ni dovediţi buna vecinătate ce o păstraţi faţă de noi; pentru care noi avem să vă fim recunoscători. Asta o aşteptăm şi pe mai departe dela d-voastră, şi puteţi să ni încredinţaţi şi lucruri mai mari; cât vom putea face, vrem să vă facem, îmbunându-ne cu bunăvoinţă către d-voastră.

Idem qui supra.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXLII.

Hârlău, 1627, 31 Ianuar.

Miron-Vodă Barnovschi, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre zidurile ce drege şi ţigla de care are nevoie, cu adaus de ştiri despre Tatari.

Generosi, prudentes ac circumspecti domini, amici nobis observandi, salutem servitiorumque paratissimam commendationem.

Az mi sok szẅksegeink keszẅl nem tudhattiuk mellikert kegyelmeteket faraztani melihez kepest de necesse kegyelmeteket ujonnan kenzerittetek molestalnunk. Mivel az megh romladozot regi epületek renovalasra nezendök az migh Isteneock felsege bennünket eltetni arra igiekezeok volnank hogi min-

Dintre atâtea nevoi care ne apasă, nici nu ştim pentru care să vă cerem ajutorul d-voastră. Venim deci din nou să vă supărăm, având o lipsă vajnică. De oare ce ni-am pus în gând ca, până ce se va îndura bunul Dumnezeu să ne mai ţie în rândul muritorilor, să dregem zidurile părăgenite,

den romladozot allapatoknak uyitasaban vezesek lennenk. Azert mint minekük kedves jo akaro attiankfiajt kerjẅ egi jo tegla mivest az ki czerepezeshez is erczen hoszank kuldgion az mi igassagos jussa lezen haladek nekül neki megh adgiuk. Az mellet kegyelmeteknek nagiob dologhban baratsagos jo akaratunkat ayanliuk. Ezek utan Isten kegyelmeteket jo egesseghben tarczia megh.

am vrea să înfăptuim această dorinţă. Pentru aceia vă rugăm ca pe binevoitorii noştri concetăţeni să ni tocmiţi un maistru cărămidar care să se priceapă şi la rândul caselor, şi ce i se va cuveni după dreptate, i se va dà. În schimb vă ţinem gata la nevoie binevoitorul nostru sprijin. După acestea Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in oppido nostro Herlow, ultima ianuarij, anno Domini 1627.

Generosarum, Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus ac vicinus benevolus, servire paratus

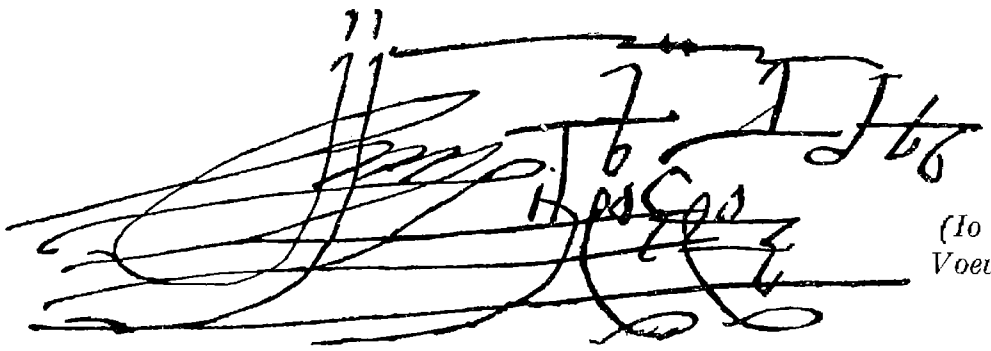

(Io Miron Voevod.)

[Vo:] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus amplissimae civitatis bisztricziensis, amicis ac vicinis nobis observandissimis.

P. S. Istennek hala mostan iutanak postaink kik bizoniosson megh hozak hogi az igez Tatarsagh az kik innen voltanak is mostan mind altal takarottanak Krimbe ha ez utan uyul dolgok kegyelmeteknek ertesere adni akarjuk kegyelmeteket is jo akaro szomzed urajnkat szerettettel kerjẅk az mi hirej kegyelmeteknek onnan fellüid kegyelmetek ertesẅnk adni ne neheztellie kegyelmetektul felette jo neven veszuk es nagiob dologhban baratsagos jo akaratunkat ayanliuk.

Har Domnului acum ni-au ajuns poştele noastre, care sigur ni aduc ştirea că toată Tătărimea care a fost aici, acum toată s'a dus la Crâm; noi şi de aici înainte voim să vă aducem d-voastră la cunoştinţă, dacă ni va sosi ceva mai nou; vă rugăm cu dragoste deci pe d-voastră, binevoitorii noştri vecini, să ni împărtăşiţi orice veste primită de acolo de sus, să nu pregetaţi a ni face atâta bine: le vom primi cu nespusă plăcere dela d-voastră. Vă ţinem gata în schimb prieteneasca noastră bunăvoinţă.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXLIII.

Hotărârea Sfatului din Sibiiu pentru Românii din Ticuş.

Sibiiu, 1627 6 Iulie.

Wir, Burgermeister, Königs und Stuhls-Richter, samt einem gantzen Ehrsamen Rath dieser unserer Stadt Hermanstadt, thun kund kraft gegenwartigen unsers Schreiben jedermanniglichen wie dass wir zu unterschiedlichen Mahlen ersucht worden, von denen armen Leuthen Wallachen zu Neüem-Tekess, wohnenden im Repser Stuhl, wir mögten doch günstlichen ihnen beyden Nationen, nehmlichen: Sachsen und Wallachen, Einwohnern zum Alten und Neüen-Tekess, den vormahls von ihnen aufgerichteten Contract, wie selbiger in unserm Rath-Haus schriftlichen zu finden seyn werde, vergönnen, zum Wenigsten dessen eine Abschrifft ertheilen, weilen sie aus Mangel derer in Contract begrifener Conditionen

sich nicht geringe Difficultaeten befürchten, so entstehen mögen zwischen ihnen, und die teutschen Texern. Welch billiges Begehren wir vor billig erkant, und die Conditiones von Worth zu Worth wie sie stehen durch unsern iuratum notarium abschreiben lassen und zur Erhaltung guthen Friedens aussgeben; welche also lauthen:

Conditiones

unter welchen die Wallachen von Neüen-Tekess auf der teütscher Tekesser ihrem Hattert ist vergönnet worden eine Gemein zu fundiren, das Feld zu bauen und das zu gebrauchen, aus Verwilligung und Beschluss der gantzen Gemein, sowohl auch des Nahmhaften V. W. H. Davidi Veyrauchs, Königs-Richters zu Rupes, besten Rath, eben nach der Weise und Form verzeichnet wie es die Wallachen selbst aufgenommen, und auch den Aldamás darüber getrunken haben.

Im Jahr 1627, d. 20. Junii. *Erstlich* wird ihnen der Hattert übergeben, auf eine gewisse Zeit, so lange nehmlich die Gemein bey uns desselbigen wird entraten können. Im Fall aber die Gemein wachsen und zunehmen würde, und also des Hatterts selbsten bedürfftig wäre, solten die Wallachen ihrer Aufnehmung nach gezwungen seyn von dem Hattert zu weichen.

2do. Nehmen sie es auf, allen Maden und Zinse auszutreiben, und denselben zur bestimten Zeit, als nehmlich Martini, ohne unsere Mühe und Plag, bey unsere Kirchen zu praesentiren, da denn der Zins-Maden thut Hfl. 4,32. Im Fall sie aber bey dieser Aufnehmung nicht bleiben, noch ihren Worten stehen wollen, sollen sie des Hatterts gewehret seyn.

3tio. Soll sich Keiner unterstehen, ohne unsern Wissen und Willen Land aufzureissen, sondern wer eines Noth seyn wird, soll mit unserm Willen geschehen; wer anders thut, soll das Land verlieren.

4to. Sollen sie keine Macht haben, schadhafftige Gütter vom Maden-Land zu ihrem Hannen einzutreiben, sondern was im Schaden gefunden wird, soll bey unserm Hannen gerichtet werden.

5to. Sollen sie keine Zehenden-Theilen angreifen, sondern solches soll geschehen nach unserm Guthdencken und Willen.

6to. Nehmen sie es auch auf, von ihrer Saat H. G. Zehenden zu versorgen, mit Einführen, Dreschen und Wegführen, nicht anders als wir allhier bei unserer Gemein.

7mo. Endlich nehmen sie es auch auf, gewisse Bürgen einzustellen, die solche Proventus von Zins und Maden zur bestimten Zeit sollen einwehren.

Zu mehrerer Krafft dieses Contracts haben wir gegenwärtiges Transumtum aus dem Protocoll, ohne Zusatz, Abnehmen und Varirung fide mediante abschreiben lassen. Actum Cibinii, die 6 iulii, anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto.

Ex annuentia Amplissimi Senatus transumsit

Ioannes Simonis, dominorum provincialium Saxonum iuratus notarius, m. p.

(Sibiiu, Muzeul Bruckenthal, colecţia Iosif Andr. Zimmermann; copie din 1770.)

MDCCCXLIV.

Alba-Iulia, 1627, 26 August.

Gabriel Bethlen, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre găzduirea pretendentului Ioan Movilă.

Gabriel, Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transsilvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes Oppoliaeque et Ratiboriae dux, et cetera.

Prudentes et circumspecti, fideles dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Iffiu Ivan Vajdahoz akarvan etteöl kegjelmessegẅnket idegen allapattiahoz kepest mutatni egj nehany lovait szolgait hẅseghtekhez rendeltẅk bizonyos napokigh: kegjelmessen paranchiolliuk azert hẅseghteknek ez levelẅnket veven az megh irtt Ivan Vajda szolgajnak lovainak bizonios illendeö szallasokatt egj alkolmatos helien valameli falun elrendelven, hat lora napiaban egj keöbeöl abrakott szenat illendeökeppen elegett es szolgainak egj legenre napiaban egj kupa bortt adasson s etel dolgabol is a mi lehet gazdalkodgjek. Megh vagyon nekik paranchiolva hogj iamborul tisztesseggel viselliék magokat s a kiuẅl nemis foghnak cselekedni. Azert arra kepest kẅseghteknek is legjen illendeö gondviselese reaiok.

Vrând să ni arătăm bunătatea faţă de tânărul Voevod Ioan, fiind străin, am rânduit pentru câteva zile la d-voastră ceva cai şi slugi de-ai lui. Vă poruncim deci d-voastră ca, primind această scrisoare, să-i aşezaţi undeva în vre-un sat, loc potrivit, găzduindu-i cinstit pe oameni şi caii numitului Voevod Ioan: pentru şase cai să li daţi o câblă de ovăs şi fân de ajuns, oamenilor pe zi o cupă de vin unuia singur. Asemenea să vă îngrijiţi şi pentru mâncări. Li s'a poruncit să se poarte cuviincios şi blând: nici nu vor face altcum. Chiar pentru aceia şi d-voastră să aveţi grija cuvenită faţă de ei.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 26 augusti, anno 1627.

Gabriel, m. p.

Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXLV.

Ghenadie, Mitropolitul Ardealului, către birăul Odor de Urmeniş, pentru poprirea rudelor unui preot. Sighişoara, 1627, 17 Octombre.

(Pecetea Mitropoliei cu fum.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 142, nº LVII.)

MDCCCXLVI.

Gabriel Mindszenty către Bistriţeni, despre lâna ce trimete să i se vândă, din lipsă de bani, în Moldova. Jeciu, 1628, 22 Maiu.

Generose domine, mihi semper observandissime. Salutem ac servitiorum meorum semper paratissimam commendationem.

Isten minden iokkal io szerenczekkel kedves hoszu elettel algia es latogassa kegyelmedet mind azokkal az kikkel istentül kevannya kegyelmed.

Kegyelmednek mind nekem kedves io akaro szomszed uramnak kelletek illyen dologbol az mostani levelemben irnom mivel nylvan vagion iol tudom

Dumnezeu să vă cerceteze pe dumneavoastră cu noroc şi toate bunurile sale, cu viaţă lungă, împreună cu toţi cei doriţi de d-voastră.

Am fost nevoit să vă scriu de astă dată d-voastră ca binevoitorului mieu domn din pricina următoare: pentru că, precum ştiţi şi d-voastră, este lipsă de

kegyelmednel is ez mostani idöben az mi orszagunkban az io penznek szük volta az mellyel idegeny orszagban elhetnenk ez okon mondom kelletik ketelensegh alatt Moldovaban az ennen magam majorsagombol valami egy nehany szamu giapiakatt küldenem az el adasra az io penznek szük volta miatt mondom mivel felette sok szüksegim vadnak az mellyeknek az mi orszagunban szerit nem tehetem kölczegem penigh ninczen az mellyen idegeny orszagbol szerit tehessem. Kerem annak okaertt kegyelmedet nagy szerettel mind egesz tanaczival edgiött hogi ez dologban modott talalvan kegyelmed legien szabados megh hit emberimnek az eö be menetelek Moldovaban marhaimmal edgiött. Az mi az harminczadgia leszen kegyelmed uram adgia ertesemre es kegyelmedet en embersegesen rola contentaltatom ugy hogy ha kegyelmetek az en tekintetemertt engedelmeseggel nem leszen. Kegyelmed uram nekem is paranczollyon hasonlo avagj nagiob dologbol is mind urunk eö felsege elött s mind penigh az magam szemeljemre nezendeö dologban io szivel szeretettel zolgalnia igiekezem kegyelmednek mint nekem io akaro szomszed uramnak. Kegyelmedtül ez levelemre valaszt is varok, hogi igi bizoniossab lehessek megh hit emberimnek el inditasokban. Isten tarcza es eltesse kegyelmedet sok eztendeigh kedves io egessegben minden kegyelmedhez tartozokkal.

bani buni astăzi în ţara noastră, cu cari să se fericească omul şi în străini, pentru asta, zic, având mare nevoie, sunt silit să trimet în Moldova dela moşia mea ceva lână de vânzare; zic iarăşi: în lipsă de bani buni, fiindcă am multe lipsuri, pe care nu le pot acoperi din ţara noastră; de cheltuit, n'am cu ce să le aduc din ţară străină. Pentru aceia vă rog deci pe d-voastră cu dragoste, împreună cu toţi sfetnicii, ca, aflând ceva chip, să daţi voie oamenilor miei a trece în Moldova cu vite cu tot. Iar vama (tricezima) ce mi se va veni, să mi-o aduceţi la cunoştinţă d-voastră, şi o voiu înapoià omeneşte, dacă nu veţi fi cu iertare ca un hatâr faţă de mine. Asemenea să-mi porunciţi şi d-voastră, şi mă voiu bizui ca, atât în ce priveşte afacerile Măriei Sale domnului nostru, cât şi ce în mă priveşte şi pe mine, să vă slujesc cu toată dragostea în lucruri ca acestea sau chiar şi în lucruri mai mari, d-voastră, binevoitorului mieu domn vecin. Aştept şi răspuns de la d-voastră la această scrisoare, ca să fiu sigur în trimeterea oamenilor miei încredinţaţi. Dumnezeu să vă ţie pe dumneavoastră mulţi ani cu bine şi plăcută sănătate, împreună cu toţi ai d-neavoastră.

Datum ex Vice, die 22 maii, anno 1628.

Generosae Dominationis Vestrae servitor et benevolus paratissimus

Gabriel Minczenthy, m. p.

[Vo:] Generoso domino Martino Budachy, iudici primario civitatis bisztricziensis, etc., domino et vicino mihi observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXLVII.

Moldoviţa, 1628, 14 Iunie.

Călugării din Moldoviţa către Bistriţeni, despre bunele începuturi ale Domniei lui Barnovschi-Vodă şi despre cuiele de şindilă ce-i trebuie.

† Buni priiateli şi mult nedejduitori de toate treabele sv[i]ntei m[ă]n[ă]stiri, Măriia Sa Budachi Marton, birăul de oraş de Bistriţă, şi cu toţi d[o]mnii Măriei Sale. Primiţi domniile voastre închinăciune şi smerenie dila priiatelii cei adevăraţi

a d[o]mniilor voastre, di la igumenul şi tot săborul di la sv[ă]ntaa m[ă]n[ă]stire Moldoviţ[a]. Altâ, de veţ pohti Mâriia Voastrâ să ştiţ de rându veştilor, cu mila lui D[u]mn[e]dzău şi cu nârocul Mâriei Sale D[o]mnu nostru Barnovschi Voevodâ iaste pač[e] bunâ, şi s'au bucurat toţi oamenii de Mâriia Sa,—că timpul încâ mearge bine, şi să aratâ biuşug a hi. Cătr' aceastia rugăm pre Mâriile Voastre să ne faceţ bine, că sâ descoapere besearica şi toate casele, să ne însămaţi de cue de şindile, să ştim adevârat să fie gata: noi vom plâti, au cu bani, au cu dobitoc, cât le va hi preţul, si vom mulţemi d[o]mniilor voastre, de ne veţ puteâ fač[e] aceastâ îndemâ[nă], pentru că ştim prietenşugul d[o]mnilor voastre de de mult. Co acêa şi nâzuim; şi iatâ am trimis pre aceşti fraţi ai noştri, popa Panfilie şi Avacum şi Dumitru: cum vor grăi cătrâ d[o]mniile voastre, să-i credeţi, că simt cuvintele noastre adeveare. Atâta scriem, şi ne rugăm. Şi fiţi Mâriia Voastrâ sănâtoş di la Dumn[e]dzău adevăr.

v мистир [=din mănăstire], юн. їд'.[Iunie 14 zile].

[Vo:] † Să hie dusă aceastâ carte la priiatelii sv[i]ntei m[ă]n[ă]stiri, la M[ăriile Lor], la toţi d[o]mnii aceluia oraş ce-s înpreunâ sveatnič.

(Pecete neagră, de ceară; indistinctă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 43-4, no LIX.)

MDCCCXLVIII.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre nişte hoţi prin părţile Câmpulugului. Ghernesig, 1628, 15 Iulie.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini observandissimi. Post salutem ac servitii mei paratissimam commendationem.

Az kegyelmetek levelet egieött az Kompulongi Vornik levelevel megh ada az kegyelmetek szolgaia. Itilem az az jambor szomzedunk valami uuy tizt viseleö ember fogh lenni abban az heliben. Nekem egiebreöl nem irr hanem jut arra hogy az latrokat erdemek szerent beöntesseök akar Moldovaiak s akar ide be valok legienek. Eddigh megh az mikor modom lehetet benne nem halgattam el; ez utann is ha mire erkeznem nem haginam keönnien. Im valazt irtam uram en is az jambornak. Igiri arra magat hogi eö is kevezes nelkeöl fogia beöntetni eöket. Tartsa megh isten kegyelmeteket jo egessegben sokaigh.

Am primit scrisoarea de la omul d-voastră, împreună cu cea a Vornicului de Câmpulung. Eu cred că vecinul acela blând o fi ceva om nou în dregătoria de acolo. Mie nu-mi scrie altceva, decât acolo ajunge şi el că hoţii sunt a se pedepsi, fie de aici, fie moldoveni. Până acum, când am avut chip, nu l-am trecut cu vederea; şi nici de aici înainte nu o să-l scap cu una cu două, de-mi va fi cu putinţă. I-am dat şi eu răspuns blândului. Şi el făgăduieşte că-i va pedepsi fără nicio iertare. Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră la mulţi ani cu bună sănătate.

Datum ex Gerniezegh, 15 iulii 1628.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae servitor paratissimus, amicus et vicinus benevolus. *Stephanus Erdelj, m. p.*

[Vo :] Prudentibus, circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis et vicinis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXLIX.

Dosofteiu, episcopul de Ardeal, către Bistriţa, pentru un preot din Ilova, reţinut de el pentru afaceri şi învinuit în lipsă. Până pe la 1628, 20 Septembre.

De notat: „Θeleluescu[1] de dinsul".

---

[1] Ungureşte *felelni*, a răspunde.

(Iscălitura.)
(Pecetea Mitropolitului, cu fum, pe V°.)
(Adresa românească.)

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, p. 4, n° CLXIV.)

MDCCCL.

Sânpal, 1628, 16 Octombre.

Gavriil-Vodă Movilă către Bistrițeni, despre plata unui car.

Generose domine, amice nobis observandissime. Salutem, servitiorum meorum paratissimam debitamque commendationem.

Hisque Dominationem Vestram Generosam uti amicum nostrum benevolum coactus fui cercare, tam per nostras literas, quam per etiam nostrum fidelissimum servitorem, a quo Dominatio Vestra Generosa distinctius percipere poterit, nec liceret me hac de causa Dominationem Vestram Generosam impedire, sed siquidem nec timorem Dei, neque pudorem habuit ille, propter quem nunc debui Dominationem Vestram impedire; significando, tempore discessus Serenissimi principis nostri Clementissimi versus Ungariam, transmiseram per quendam nostrum famulum quendam currum in civitatem Dominationis Vestrae Generosae, ad quendam magistrum, ut copertorium ex pelle faceret, uti iustum atque dignum esset. Propter laborem quoque illius ego etiam integram solutionem illi promiseram, uti ipsemet solus optaverat, summa flor. 50. Nunc vero Deo iuvante reversus ex Ungaria una cum Serenissimo domino, domino nostro Clementissimo, solutionem illius superius nominatam transmisi, sed nimis admiratus fui quonam animo ausus fuit tantam pecuniam accipere propter talem laborem, quod nullius valoris est, uti ipsimet magnati atque senatores Serenissimi domini coadmirati fuerunt magistrosque illiusque artificis ex Vinc attulerunt, ut pretium illius laboris constituerent; uti etiam Generosus dominus Thomas Debreceni scripsit ad Dominationem Vestram Generosam. Ex quibus Dominatio Vestra Generosa intelliget quia pretium illius laboris plus quam 25 flor. non constituerunt illi magistri. Ideo amicitiae causa hoc feci respectumque illius habui ne alium magius (!) damnum reciperet, sed Dominationem Vestram Generosam offendi per hunc meum servitorem, admoneat illum atque urget illum Dominatio Vestra Generosa ut reliquam pecuniam, id est flor. 25, mihi transmittere velit per hunc meum fidelem. Sin vero noluerit Dominatio Vestra Generosa, credat quia illum paenitebit atque magius (!) solvet, quia absque ulla conscientia ausus fuit tantam summam pecuniae accipere propter talem laborem, quod nullius valoris est. Hisque Dominationem Vestram Generosam feliciter valere cupio. Datum in Szenpal, die 16 octobris 1628.

Generosae Dominationis Vestrae amicus servitorque paratus

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino, domino Martino Budaky, primario iudici civitatis bistriciensis, domino amico nobis semper gratissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCLI.

Dosofteiu, episcopul de Ardeal, către Bistriţeni, despre dajdea ce i se cuvine. Până pe la Decembre 1628.

„Dosothei, cu mila lui Dumnezău Vlădica de Belgrad şi a toată ţara", către Bistriţeni. Se plânge că nu i s'a plătit *dajda, poclonul* (cu voia Craiului: un florin), „osfeşteniile", „gloabele dela Vlădica Eftimie încoace". Cere a se plăti din sumă ceva unui popă, „de va fi vreame dea meargerea, de nu va fi vr'o schimbare în Domni la Moldova".

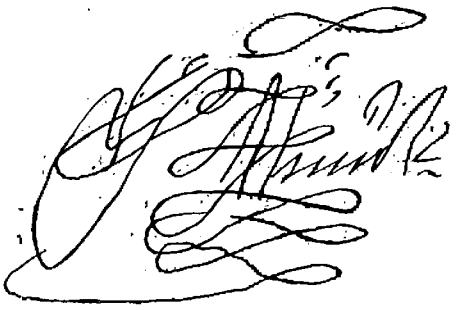

(† *Dosotheiu episcop.*)

(Pecetea Mitropoliei, cu fum.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 4, nº CLXIII.)

MDCCCLII.

Teofan, Mitropolitul Moldovei, către Bistriţeni, despre scrisoarea făcută oamenilor lui trimişi la Mitropolitul ardelean Ghenadie. Slatina, 1628-40[1], 4 Decembre.

„Smeritul arhiep[i]sc[o]pŭ Tofan şi de la egumenul Partenie şi de la tot săborul de la sv[ă]nta mănăstir[e] de Slatina" către „domnii de Bistriţ[ă]", cu mulţămiri „de carte ce aţ făcutu oamenilor noştri la Vlădica Mitropolitul, la Ghenadie", şi cerând o scutire de vamă pentru „dobânda" peste hotar a trimeşilor mănăstirii.

(Pecete cu ceară neagră. Vo: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 42, nº LVII.)

MDCCCLIII.

Popa Petrea din Armenin către Bistriţeni, despre mişcările Hanului şi ale lui Cantemir-Mârza. Bistriţa, 1629[2], 17 Februar.

† Scriem închinăciune şi multă sănătate dumitale, cinstite birău de cetatea Bistriţei, şi a tot svatul Mării Tale. Alta, de veţi să ştiţi de rândul veştilor despre ţara nostră, că cu mila lui Dumn[e]dzău s'au mai aşedzatŭ. Hanulŭ la Vadul Ocnei şi Cantamir iarăş s'au mai aşedzatŭ la locu, şi Hanulŭ va să să bată cu Împăratul. Cu adevărat îi aşea, ş'au trimis Hanul la Câzaci o mie de cai şi o mie de cojoce şi o mie de sahaidace şi leafă mare, ş'au pohtit Hanul o mie de Câzaci. Eară Câzacii au trimis soli la Hanulŭ ş'au dzăs că simtŭ şeasedzeci de mii de Câzaci. Deaci au tocmit să margă toţi într'agiutorul Hanului. Ş'au trimis Măriea Sa Vod[ă] soli la Împăratul, să ştie cumu-i va dă învăţătură, s'au trimis soli şi la Hanul. Deaci până acmu n'au venit nice de o parte, să să ştie. Ae aisŭta dăm ştire; amin.

[1] Anii păstoririi lui Ghenadie. Teofan, pe care şi înainte-l găsim la Slatina, părăsi Mitropolia pe la 1620. La 1623 încă eră la Bistriţa olteană.

[2] Pentru datare v. *Documentele Bistriţei*, II, p. XV.

Noi Câmpulungeanii n'au datŭ Toma la noi nemicâ ce-s şâceâ e[i] Armeani. Ferar *(sic)*, 17 днь.

† Eu Popa Petrea mâ închin Mâria Tale, cinstite b[irău] şi a tot Svatul Mârii Tale.

(Pecete mică, neagră, ruptă.)

† Să să dea această carte în mâna birâului de cetate Bistriţeei cu mare cinste.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 58-9, nº LXXVIII.)

MDCCCLIV.

Iaşi, 1629, 20 Februar.

Miron-Vodă Barnovschi, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre ţiglarul ce-i trebuie la mănăstirea ce a făcut.

Generosi, Prudentes ac Circumspecti domini, amici nobis benevoli. Salutem servitiorumque nostrorum paratam commendationem.

Ez levelunk meg ado hivünk ada ertesunkre hogy az kigielmetek videkien Eorminicsen laknok egi Janos nevü attiafia, az ki az klastrom fedesben mestereb volna nallanal. Mar az klastrom tsiak nem kez az czierepek egetve vadnak. Embert nem talalunk az ki el kezdgie elöttök az tsierepezest, kigielmetek azert az mi baratsagunkert ez emberunkel bottsiassa altal azt az embert hogi igi az szep tavaz idö ne mulliek hiaba töllünk. Melliert mis nagiob dologban akariuk kigielmeteknek baratsagos io akaratunkat mutatni. Isten tartsia meg kigielmeteket io Egessegben az io Isten.

Credinciosul care ni aduse scrisoarea ni-a spus că în Ţinutul dumneavoastră este un meşter de coperişuri, locuitor în Urmeniş, Ioan cu numele, care, după cum spune, se pricepe şi mai bine decât el la lucrul acela. Mănăstirea ni-i aproape gata, ţiglele sunt arse. Nu aflăm om care să înceapă aşezarea ţiglelor înainte: deci în urma prieteniei noastre să lăsaţi d-voastră pe omul acela să vie cu al nostru, ca să nu ni fugă d'inainte vremea asta frumoasă de primăvară în zădar. Pentru care în schimb şi noi vrem să vă arătăm prieteneasca noastră bunăvoinţă în lucruri mai mari. Bunul Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră cu bună sănătate.

Datum in oppido nostro Iass, die 20 februarii, anno 1629.

Generosarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus

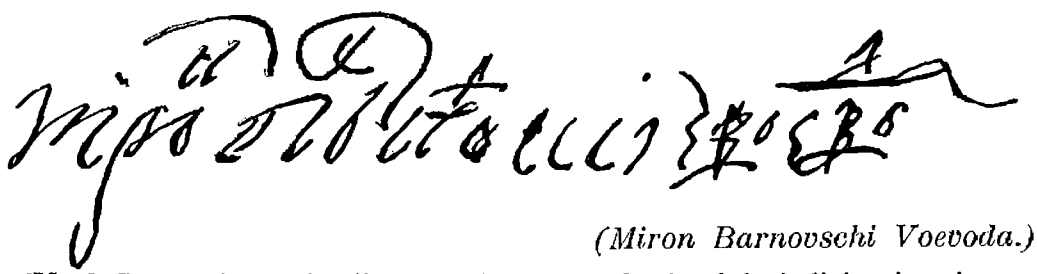

(Miron Barnovschi Voevoda.)

[Vº:] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus amplissimae civitatis bisztriciensis et amicis, vicinis nobis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLV.

Suceava, 1629, 1-iu Iunie.

Miron-Vodă Barnovschi către Bistriţeni, despre prădăciunile făcute de tălhari la Voroneţ.

† Io Miron Barnovschii Moghila Voevoda, бжию мастию гспдрь земли мωлдавскои. Scrie Domniia Mea la buni priiateni şi vecini de aproape, giupănul birăul de Bistriţă şi tot Svatul domnii tale: multă sănătate cu libov trimăt dumilor voastre. Către aceasta dăm ştire dumilor voastre că au fost nişte oameni răi, tălhari, de

aicea, din ţara Domnii Meale, şi au tălhuit an aicea în ţară, de-au făcut multu rău oamenilor. Deč unii dintr'ănşii i-am prinsu Domniia Mea. Iară alţii au scăpat în ţara domniilor voastre acolo, în olatul Bistriţii, iară, când au fost acmu în ceastă primăvară, ei au venit iarăş de au tălhuit o mănăstire, anume Voroneţul, şi au luat cădelniţe de argintu şi chivote şi cupe şi alte arginturi, şi au mărsu şi la un codru ce să cheamă Ghera, de iarăş au tălhuit, şi au făcut rău mişeilor Domnii Meale. Anume săntu acei tălhari: Ion din Urmeneş şi Toader de acolo şi Ionaşco din Sănpietru şi un Gheorghie din Pătrăuţ de aicea, şi un Gligorie făr[tatul] lui Gheorghie, iară de Pătrăuţ, şi iarăş Istratie de Rotompăneşt[i], şi Pătraşco giugănitoriul de pre Moldova, şi Hilip feciorul Catrei ce au fost den Lişeşt[i]. Pentr' aceaia Domniia mea am trimăs pre cest boiarin a Domnii Meale Rotompan Vornicul. Deč poftim pre domniia voastră să s[ă] cea[r]ce acei oameni, să faceţ leage să aibă strănsoare: ce să va găsì de aceale arginturi, să s[ă] întoarcă, şi oamenii, tălharii, să-[i] piiardeţ domniia voastră cum iaste leagea tălharilor. Însă poftim pre domniia voastră să aibă perire între[1] boiarinul Domnii Meale carele mai sus scriem, şi la munca lor să-ş spue gazdele şi soţiile ce vor mai aveà. Altă, ce va grăì şi de rostu Rotompan Vornicul la domniia voastră, să aveţ a greade *(sic)*, şi de alte treabe ce l-am învăţat să grăiască cu dumneavoastră, ce vor hì treabele Domnii Meale şi a ţărăei. De aceasta scriem domnilor voastre; şi să hiţ domniia voastră sănătoş ѡт гн., амин [= De la Domnul, amin]. Пис ѵ Сѵчав, вл. ѧзрлз, Iun. 1.

(Iscălitura).

(Pe V°: pecete mare, pusă peste hârtie: † Іѡ Миронь Барновски Воевода, гсндр земле молдвскои.)

Buni priiateni şi vecini de aproape, jupănul birăul şi tot judeţul domnii tale din oraşiul Bistriţii, multă sănătate.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 44-5, n° LX.)

MDCCCLVI.

Ioan, locţiitorul Mitropolitnlui ardelean Ghenadie, către Bistriţeni, despre veniturile sale. De la 1629, 2 Iulie[2].

„Smeritul Ioan, arhiepis[co]pul şi chipul Vlădicăei lui Ghenadie de Belgrad", pentru o schimbare de protopop în Ţinutul Bistriţei. Cel ce erà, „foarte şe-au dat o samă proastă de rindul venitului vlădicescŭ: fără dăjdile preuteşti nemică n'au arătat, nece veritul de osfeştenii, nece de înpărţituri, nece de frăţii, nece de cuscrìi, nece de cumetrii, nece de ceia ce fac alte fără-de-legi ce simt legăturile Besearecici, nece de unele". — Iulie 2.

(Pecete peste hârtie; legendă neînţeleasă.)

(Vo: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 43, n° LVIII.)

MDCCCLVII.

Egumenul Anastasie şi călugării din Putna către Bistriieni, despre prădăciuni de tălhari la Suceviţa şi aiurea şi începerea noii Domnii a lui Alexandru-Vodă Iliaş. [Suceava, 1629[3]], prin Octombre.

Смѣренїи ermonah Anastasie, egumen и вес ѡ[бш]ти смѣренїе събор ѡт пѹтнои мнстир [= şi toată obştea smeritului sobor din mănăstirea Putnei]. Scriem multă pace şi sănătaate alui nostru iubit şi bun priiatel şi megeiaş de aproape, domnealui Gaşpar Diiac, birăul di Bistriţă. Cătră această, dăm ştire dumitale de răndul veştilor ce avem în ţara noastră: pentr' acèa să

---

[1] = De faţă cu.

[2] După anii păstoririi lui Ghenadie.

[3] După data cârmuirii birăului Gaşpar Wüst şi celei de a doua numiri a lui Alexandru-Vodă Iliaş.

ştii bine cu adevăr c'am petricut foarte cu grije mare, căce c'au fost până acmu ţara fără Domnu; deč au prădat ţara Tătarii până la Ţicove[1], cum vor spune dumitale şi aeşti oamen[i] ai dumitale. Alta, se-au făcut oameni răi mulţi, anume tălhar[i] şi furi, şi au venit acmu cindzeč de tălhari în doadzeč de dzile în luna lui Octovrie, şi au tălhuit m[ă]n[ă]stirea Suceviţei, de-au rămas numai cu peatra. Deč noi încă sintem foarte în grije, şi ne teamem să nu pătim şi noi acea nevoi. Alta, să ştii d[o]m[n]iia ta de rândul aestor slugi ai dumitale carii i-ai trimis aicea la noi cu treabele dumitale, iară ei, venindu, i-au timpinat nişte tălhar[i] la Crălibav[2] şi i-au tălhuit şi i-au ucis, cum vor spune sânguri dumitale. Iară Mihaiu Diiac l-am oprit noi aicea până doară se va mai întări, şi avem noi a-l grijì de tot de ce-i va trebui, pentru voia dumilor voastre. Şi, deca se va mai întări, noi-l vom trimite cu oamenii noştri, — cum însuş va spune dumitale de petriacerea noastru *(sic)*; şi *(bis)* de veşti ce vrem aveà, încăş va spune. Iară de D[o]mnu, să ştii d[u]mneata că avem D[o]mnu A[le]csa[n]dru-Vodă, feciorul Radului-Vodă; deč avem nedeajde de spre mil[o]stivul H[risto]s şi pre prea-curata Maică, doare se va m[i]l[o]stivì de va trimite de acmu ceva pace ţării; că aşea să făgăduiaşte. De iastea scriem şi dăm ştire, şi să dăruiască D[u]mn[e]dzău dumitale pač[e] şi sănătate cu adevăr, amin.

† [Vo:] Alui nostru iubit şi bun priiatel d[u]mnealui Gaşpar Diiac, birăul di Bistriţă, să se dea cu cinste aiastă carte a noastră întru mâna Mării Sale.

(Pecetea mănăstirii, cu ceară neagră.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 46-7, no LXI.)

MDCCCLVIII.

Oradea-Mare, 1629, 22 Octombre.

Gabriel Bethlen, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre prada Tatarilor în Polonia şi nevoia de a se păzì de întorsul lor.

Gabriel, Dei gratia Sacri Romanii Imperii et Transsilvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes ac Opoliae Ratiboriaeque dux, etc.

Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam.

Az Tatarnak Lengielorzaghban derekas ereövel valo rablasa ugi hizzẅk ertesere vagion hẅseghteknek; a kiken a Lengielek ighen raitok leven uttiokott el igiekezik fogni. Melire kepest hogy haza meneö uttkerestekbe birodalmunk fele ne gondolkodgianak a vigiazast szẅksegesnek itelliök. Annak okaert hẅseghteknek ighen serio parancziolliuk hogi nem cziak a minemẅ gialogia a videknek szokott lenni hanem az egesz videk nepet is fel veven maga tudgia hẅseghtek ott az allapatokott hellyekett utakatt azert ki vigie oda a nepet minden kesedelem nelkẅl mingiarast es vagy a reghi sancz hellyekett megh vytassa a hol ollianak voltak vagy a hol kevantatik uiakot is menteöl meliebben czynaltasson es nagiobban; a hol pedigh be vagassal kel az utatt be vagatni mingiarast be vagassa

Aşa credem că ştiţi d-voastră de prădăciunile straşnice ce le fac Tatarii în Polonia. Polonii se silesc asupra lor să li taie drumul; de aceia găsim de trebuinţă paza, pentru ca, în căutarea drumului lor către casă, să nu se gândească la ţara noastră. De-aceia vă poruncim d-voastră foarte hotărât ca, nu numai pedestrimea Ţinutului cea de obiceiu să o luaţi, ci tot poporul Ţinutului dumneavoastră; ştiţi stările de acolo, locurile, drumurile; să-i duci acolo fără întârziere, îndată, şi, sau să înoieşti locurile de şanţ cele vechi, unde au fost, sau, unde se cere, să faci şanţuri noi, cât mai adânci şi mai mari; unde însă trebuie tăiat drumul, acolo taie-l îndată. Şi fii cu sârguincioasă pază, ca să nu vină asupra Ţinutului vre-o neaşteptată nenorocire.

---

[1] Ţircovii, Circovii, serbătoare tradiţională.

[2] Cârlibaba.

ereössen es legien szorgalmatos vigiazasban hogy a tartomant valami veletlen szerenczietlensegh ne talallia.

Secus non facturi. Datum in arce nostra varadiensi, die 22 mensis octobris, anno Domini 1629.

Ad mandatum Serenissimi domini principis, domini nostri Clementissimi.

Comes S. Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario et iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, etc., fidelibus nobis dilectis. Cito, cito, citius, quam citissime.

[Adaus:] 26 octobris latae, circa horam 4 vesp[eri].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLIX.

Ştiri de la Bistriţeni, despre lămuririle primite din Moldova cu privire la Tatari. Bistriţa, 1629, 22 Octombre.

Generose domine, amice nobis observandissime. Salutis voto praemisso, servitiorum nostrorum commendationem omni tempore paratissimam, etc.

Bochattattuk volt ki Moldvaba kümeinket, im mostan erkeszenek megh uram szoval az mit mondottak egy ertelembeöl levelet hoszvan Moldvabul igy mondgiak s iriak az allapattat az mint kevetkeszik: Puttna neveö collostromban egy iagoman neveö item kett uri rend ez mostanni Alexander Vaidanak Poharnokia Tamas neveo es Talpa Andrass szorul szora igy irnak: Az istenert keriük kegyelmeteket az mi irassunknak kegyelmetek helyt adgyon, mert my tünektek igasz hw szomszedok leven akariuk kegyelmeteknek ertessere adnunk, hogy Gyikovatul fogva Tirgul Sziretul fele az Nysztor viszeigh mind a my orszagunk s mind Lengiel orszaghigh szamtalan sok Tatar vagyon es ott fekszik es az mi szegeny orszagunkat igen pusztitiak az feöld nepet megh eckediglen le nem vagyak de edgyebet mind elrablanok; nem is tudhattiuk mi vegre vadnak itt es mit akarnak elleikben venni. Azert meghis a szent istenert keriük kegyelmeteket igen keöszeöl vadnak kegyelmetekhoz igen seriu vigyaszassal legyetek. Ezt is tuttara adgiuk kegyelmeteknek hogy az Alexander Vaida az szekben vagion, az Barnoczky Vaida az elleöbbeli Huttinban vagyon. Itt az mi orszagunkban sok hir vagyon de michoda kevetkeszek ki beleöle nem tudgyuk. Eszt mi kegyelmeteknek sietsegel irtuk.

Am fost trimes spionii în Moldova: tocmai acum au sosit. Ce au spus cu graiul, e în potrivire cu ce au adus scris din Moldova; aşa spun şi scriu starea de acolo, precum urmează: Un egumen dela mănăstirea Putna, Păharnicul Voevodului Alexandru de-acuma, anume Toma, şi Andrieş Talpă scriu aşa, cuvânt de cuvânt: Vă rugăm, pentru Dumnezeu, să daţi loc scrisului nostru, fiindcă, fiindu-vă noi adevăraţi credincioşi vecini, vrem să vă dăm de ştire că de la „Ghicova", către Târgul Siretiului, până la Nistru, atât în ţara noastră, cât şi până în Polonia, sunt foarte mulţi Tatari, şi stau acolo şi pustiesc săraca ţara noastră: până acum numai nu taie biata naţie pământeană; altceva jăfuiesc tot; nici nu putem şti pentru ce sunt aici şi ce au de gând. De-aceia vă rugăm, pentru Dumnezeu, ca, fiind foarte aproape, să fiţi cu foarte de aproape grijă. Vă dau şi aceasta de ştire că Vodă-Alexandru e în Scaun. Vodă Barnovschi, de mai naainte, e în Hotin. Aici, în ţara noastră, sunt multe ştiri, dar ce iese de-aici, nu ştim. Aceasta v'am scris-o în grabă.

Az mi kegyelmes urunk feiedelmünknek kin letet tudvan hüssegel vigiaszassal tartozvan, kegyelmednek mint

Ştiind că Domnul nostru milostiv e în afară, datorindu-vă credinţă şi pază dumneavoastră, ca unui de bine voitor al

minekünk io akaro urunknak eszen hireket akartuk hire adni. Ha mi kevetkeszendeöt megh erthettünk, mindhogi gyakarlattassagal bochattiuk kimeinket vigiasztattunk is, kegyelmednek ertessere akariuk adnia.

domnului nostru, acestea am voit să vi le aducem la cunoştinţă. Ce vom mai înţelege de-aici înnainte, fiindcă trimetem sârguincios spionii şi păzim, vom să vă dăm de ştire dumneavoastră.

De cetero Generosam Tuam Dominationem felicissime valere cupientes. Bistricii, 22 octobris, anno 1629.

Generosae Tuae Dominationis servitores paratissimi

Iudex et senatus Bistricii.

[Vo, de mâna judelui Gaşpar:] S. Moldvabul illy hirejnk biszoniosson iuttatanak kiket hü keötelessegünk alat gubernator ohrunknak ejel nappal ertesere kel adnunk. Hogy igy eo felsege is tudos lehessen esz hirekkel kigelmeteket kergyük, iktassa eleöb az levelünket kigelmetek magunk is felelhessünk megh tistünknek, Waradra iktassak az levelet.

[Vo:] Astfel de ştiri am primit din Moldova pe care e datoria noastră să le facem cunoscute zi şi noapte domnului guvernator. Ca să fie înştiinţat şi Măria Sa cu aceste ştiri, vă rugăm adăugiţi scrisoarea noastră la Oradea ca să corespundem şi noi dregătoriei noastre.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLX.

Mănăstirea Putnei, [1629], 27 Octombre.

Egumenul şi soborul de la Putna către Bistriţeni, despre Tatari şi lotri.

† Slujŭbă şi multă sinătate de la egumenul de Putna şi de la tot săborul, dumitale, giupăne Gaşpar, birăul de Bistriţă, şi dumitale, giupăne Budachi Martin, şi tuturor priiatinilor noştri. Alta, dăm ştire dumilor vostre ca alor noştri buni priiatin[i] de răndul veştilor din ţara nostră, că cu mila lui Dumnădzău şi cu nărocul Mării Sale Domnu nostru lui Alexandru-Vodă sintem sinătoş şi Tătarii s'au dus din ţară: adevăr destulă pagubă au făcut; spre ţara dumilor vostre nu înţeleagem nice de o răotate. Alta, dăm ştire dumilor vostre şi de răndu lui Mihaiu, c'au păţit rău de cei tălhariu, de l-au 'nchis şi l-au dezŭbrăcat, şi acei lotri simtu de la hraniţă; nevoi-vrem să să ştie, şi vrem dà ştire dumilor vostre. Alta, noi pre Mihaiu l-am adus cu cai noştri din munte la mănăstire, cu de ce-am avut l-am socotit, şi am dat şi şiase florinţi. D[r]ept acèa nice banii nu pohtim de la dumilevostre, numai ce pohtim prietinşig şi vr'o doo faşce de cue de şindilă, că ni s'au descoperit casele forte rău. De aceasta pohtim pre dumniiavostră, şi să fiţi dumnia vostră sinătoş ai mulţi şi buni. Пис ѹ пѹтнои монастир. мц. ѡхтоври кз днѣ. [Scris în mănăstirea Putnei, luna Octomvre 27 de zile.]

(Pecete neagră de ceară, ruptă.)

[Vo:] Сьи листь да сѣ подасть вь ръки пан Гашпар биръѵ ѡт Бистрицъ. [Această scrisoare să se dea în mânile dumi ale Gaşpar, birăul din Bistriţă.]

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei,* I, pp. 47-8, no LXII.)

MDCCCLXI.

Sânbenedec, 1629, 27 Octombre.

Mihail Toldalagy către Bistriţeni, despre frica Tatarilor.

Generose, prudens et circumspecte domine, mihi observandissime. Servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Isten sok iokal algia megh uram kegyelmedett.

Urunknak eö felsegenek erkezek kegyelmes paranchiolattia hozam hogj

Dumnezeu să vă binecuvinteze cu mult bine.

Mi-a sosit porunca Măriei Sale Domnului că, de oare ce Măria Sa are ştiri

mivel eö felsegenek vadnak ollian hirej hogj az Tatarsagh fen leven ollian zandekal, hogj Lengiel orzagott rabollia, de mivel onan is uthokatt megh alottak, ne talan masfele igiekeznek hazot keresni czapnj, azhoz kepest az itt valo Maroszekj hadal mingiart fel meniek oda Radnara es ott az reghi sanczokat megh uytatvan legiek az hadal es vigiazak. Kerem azert kegyelmedett, hogj kegyelmed adigh vigiaztasson migh en is fel erkezem es zereztesen valamj asokatt kapakatt lapatokat az sancz megh uytasara es kwlgie bizonios emberet is be Moldovaba az Tatarsaghnak bizonioson megh ertesere hogj hol legienek, jeon-e megh adigh migh en is oda erkeznem, tudhatnank azhoz kepest vigiazni hazank javara az eö felsege kegyelmes parancholattia zerent. Isten segittsege velem leven en is ez jeoveo zeredan ki akarok zallani inen Maroszekreol az hadakal es-az uthan uthamat continualvan arra az kegyelmetek varosa fele. Ha mj hirej vadnak most is kegyelmednek certificallion ez embereim altal. Isten tarcha megh kegyelmedet.

că Tatarii sunt în sus, cu gândul să jăfuiască Polonia, dar, fiindcă drumurile le păzesc bine, nu cumva să caute cale în altă parte, să lovească, în vederea aceasta să merg îndată cu oastea de aici, din Scaunul Murăşului, la Rodna, şi acolo, înoind şanţurile cele vechi, să stau cu oastea şi să păzesc. De-aceia te rog pe dumneata să păzeşti până vin şi eu, şi să-ţi capeţi nişte hârleţe, sape şi lopeţi spre înoirea şanţului, şi să trimeţi pe omul dumitale în Moldova ca să afle cu siguranţă unde sunt Tătarii. Dacă vin până atunci până sosesc şi eu acolo, am şti în vederea aceasta să păzim bunul ţerii, după porunca Măriei Sale. Fiind ajutorul lui Dumnezeu cu mine, şi eu vreau să ies Miercurea viitoare [=31] de aici din Scaunul Murăşului şi apoi să-mi urmez drumul către oraşul d-voastră. Dacă ai ceva ştiri, şi acum mă poţi asigura, prin aceşti oameni ai miei. Dumnezeu să te ţină.

Ex Zentbenedek, 27 die octobris 1629.

Generosae et Circumspectae Dominationis Vestrae servitor benevolus

Michael Tholdalaghi, m. p.

[Vo:] Generoso, prudenti et circumspecto viro domino N., iudici primario civitatis bistriciensis, etc., domino mihi observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXII.

Mihail Tholdalagy către Bistriţeni, despre fapta şi gândul Tatarilor. Sânbenedec, 1629, 30 Octombre.

Generose, prudens et circumspecte domine, mihi plurimum observandissime. Servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Isten sok iokal kevansaga zerent algia megh uram kegyelmedet.

Az kegyelmetek levelett ma 30 octobris kegyelmetekteol kedvesen veottem. Az Tatarsagh feleol mitt irion kegyelmetek azt is ertem. Hogj kegyelmetek dolgok allapattiok feleol tudosit, kegyelmeteknek megh zolgalom. Nekem is uram magam embereim jeovenek Haromzekreol ott valo hazamnal valo gondviseleomteol ollian hirt irtanak onnan is, hogj Galgha Zultan eo maga az Tatar-Han eöcze ment volt nagj hadal Lengielorzaghra. Elseoben egj

Dumnezeu să te binecuvinteze după dorinţă cu mult bine.

Am primit cu bucurie scrisoarea dumneavoastră azi, 30 Octomvre. Înţeleg şi ceia ce scrieţi despre Tatari. Pentru că mă înştiinţaţi despre starea lucrurilor, vă voiu sluji dumneavoastră. Şi oamenii miei au venit din Trei-Scaune, şi de-acolo, de la îngrijitorul casei mele, mi-au scris ştirea că Sultan-Calga, fratele mai mic al Hanului tătăresc, s'ar fi dus cu oaste mare în Ţara Leşească. Întâiu a voit să jăfuiască oraşul Sniatyn, dar şi Polonii au îngrijit de ei înşii, şi Tatarii au

Szletin new varast akart fel rablanj, de az Lengielek is vigiaztak magokra es kedvek ellen kellett viza jeonyek az Tataroknak mert megh vertek eöket. Maga is viza jeott egj reze hadanak, Hutinnal keolteozeott altal Moldova fele az Nezteren, az mas reze azon alol; Iazvasarra igen sok feles Tatarokat hoztak az el mult heten, azok magok mondottak hogj eökett megh vertek. Moldovaban sok kart is teottek, mert az el mult zeredan Bakoigh ala mentek volt megh akkor alab nem voltak, de Tatros is mind el futott volt az hirek eleott. Az kegyelmetek vigiazasa igen kevantatik mert az fele megh zakadozott Tatar had zokott kabdosni s rablani. Azon keozben bizoniossab hirt erthett kegyelmetek es ugj oztan le zalithattia kegyelmetek hadaitt. En is uram az urunk eö felsege kegyelmes parancholattia zerent az Maroszekj gialoghal megh indulok. Kegyelmetekett arra kerem, hogj mennel hamareb engem arrol tudosichon, hogj ha kelletike fel menem vagj ne azert hogj ha nem kivantatik ezek is ne faradnanak s az hol el mennek ott is kart ne tegienek. Nekem is ha my vyab hirem erkezik kegyelmeteknek ertesere adom. Isten eltese es tarcha megh kegyelmedett.

trebuit să se întoarcă împotriva voinţei lor, fiindcă i-au bătut. Şi o parte din oaste s'a întors, la Hotin a trecut Nistrul către Moldova; altă parte mai în jos de aceia; au adus în Iaşi foarte mulţi Tatari în săptămâna trecută, ci înşii au spus că i-au bătut. În Moldova au făcut multă pagubă, fiindcă Miercurea trecută [=24 Octombre] s'au fost dus în jos până la Bacău: mai în jos n'au fost, dar şi Trotuşul a fost fugit înaintea veştilor. E foarte dorită paza dumneavoastră, fiindcă de obiceiu apucă şi jăfuiesc. Într'acestea dacă o veste mai sigură puteţi înţelege dumneavoastră, apoi puteţi să lăsaţi în jos oştirile. Şi eu, domnul mieu, după porunca Măriei Sale, plec cu pedestrimea din Scaunul Murăşului. Pe d-voastră vă rog, cât mai de grabă să mă înştiinţaţi dacă trebuie să merg în sus ori nu, pentru ca, dacă nu e de trebuinţă, să nu se obosească şi aceştia, şi, unde trec, să nu facă pagubă. Dacă îmi sosesc şi mie ştiri mai nouă, vi le aduc la cunoştinţă. Dumnezeu să te ţină.

Datum ex Zentbenedek, 30 die octobris 1629.

Generosae, Prudentis, Circumspectae Dominationis Vestrae servitor semper benevolus *Michael Tholdalaghj, m. p.*

[Vo:] Generoso, prudenti et circumspecto viro domino N., iudici primario civitatis bistriciensis, ceterisque senatoribus et dominis mihi semper observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXIII.

Oradea-Mare, 1629, 1-iu Novembre.

Contele S. Bethlen către Bistriţeni, despre Tatarii de la hotare.

Prudentes ac circumspecti domini, amici observandissimi. Servitiorum meorum parata commendatione praemissa, etc.

Az kegyelmetek levelet ennekem megh adak melyben mit irjon az Moldovai allapat felöl ertem; hogy azert kegyelmeteknek arra tizti s hivatallya szerent gondviselese volt azt igen iol czyelekette. Kegyelmetek azert ezt czyelekedgye hogy jöjön s mennyen oda be embere es ha bizonyoson megh ertheti hogy az Tatarsagh viszsza takorodat

Scrisoarea d-voastră mi-au dat-o, din care înţeleg ceia ce scrieţi despre starea din Moldova; foarte bine aţi făcut că după slujba şi chemarea d-voastră aţi avut grijă de aceia. Deci să faceţi aşa ca să vină şi să meargă omul d-voastră acolo, şi, dacă poate înţelege cu siguranţă că Tatarii s'au retras, atunci nu e de nevoie ca pedestrimea din Scaunul

ugy nem szuksegh az Marosszek gialognak ot lenni hanem hazokhoz mehetnek cziak ez levelemet mutassa kegyelmetek nekik.

Murășului să fie acolo, ci se pot duce pe la casele lor; numai să li arătați această scrisoare a mea.

His easdem bene valere desidero. Datum Varadini, die 1 novembris, anno 1629.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Comes S. Bethlen, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis mihi observandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCLXIV.

Alexandru-Vodă Coconul, Domnul Moldovei, către Bistrițeni, despre Petru Bașotă, ce trimete la prinț.

Iași, 1629, 9 Novembre.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini nobis honorandi. Servitiorum nostrorum commendationem.

Io egissegel latogassa Isten kegjelmeteket. Igen syetsegel keletett beöczẅlettes bujerunkat eö Feölsegehez a mi kegjes gondviselö urunk attiankhoz ki kẅldenẅnk. Ba[s]ota Petert masodik cancelariussunkat, kinek utia leven kegjelmetek fele kegyelmedet yo akaro szomszed baratunkat akartuk levelünkel latatnunk kerven kegjelmedet a megh nevezet követünkhez mutassa minden yo akaratiat a mi tekentetünkert mẅ ys kegjelmeteknek hassonlo baratsagal ygjekezünk leni. Eltese Isten kegjelmedet.

Dumnezeu să vă cerceteze cu bună sănătate. În mare grabă a trebuit să trimetem la Măria Sa milostivul domn, tatăl nostru[1] purtător de grijă, pe cinstit boierul nostru Petru Ba[ș]otă, al doilea Logofăt. Al cărui drum fiind către d-voastră, am voit să te cercetăm cu scrisoarea noastră pe d-ta, prieten, vecin de bine voitor, rugându-te să-i arăți numitului sol al nostru toată bunăvoința, pentru cinstea noastră. Și noi ne silim tot cu asemenea prietenie să fim față de d-voastră. Dumnezeu să te țină.

Datum in oppido nostro Iasvassar, die 9 novembris, anno 1629.

Prudentium Dominationum Vestrarum amicus et vicinus benevolus

[Io Alexandru Voevod.]

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino, iudici regio amplissimae civitatis bistriciensis, amico et vicino nobis honorando.

[Lângă pecete:] Județ[ul] denŭ Bistriță.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

---

[1] Principele Ardealului.

MDCCCLXV.

Vişăul-de-mijloc, 1629, 10 Novembre.

Nicolae Thorday din Sighet către Bistriţeni, despre înfrângerea Tatarilor.

Prudentes ac circumspecti domini et vicini mihi semper observandissimi. Servitiorum meorum paratamque commendationem.

Isten ti kegyelmetekett algja megh minden javajval.

Akaram kegyelmetekett levelemmel, es az minemẅ hirünk az Kazoj ortul Ztaniczlaczkaj Mihaljtul jeöt meg irni kegyelmeteknek az Tataroknak allapatiokrul. Az kegyelmes ur istennek aldot legjen eöreöke az eö zent neve, az igiekeszetekben es zandekokban igen meg zegenitoe eökett; az mely rabok fogva wadnak azt beszellenek hogj Cracojg rablasal mennienek es onnat Magjarorzagra egetesseles onnat ismeg Erdeljre ki terjenek, az meljre isten soha ne segellje eökett. Irja azt feloleök, hogj eöt heljen harczoltanak meg es az ki el vesett az harczon harmincz ezernek irja es elevenen rabok sok heljeken wadnak, czak egj capitanal is zaz huz wagjon fogva es naponkent fogjak az erdeökeon is eökett. Imaran Lengjel orzagbol meg tertenek Moldova hataraban wadnak. Azt irja hogj az az hire, hogj az elebj Moldovaj Vajdat akarnak be vinnj az szekben. Irja azt is, hogj az vereseg utan erkeszet ismeg negjven ezer Tatar hozajok. Imaran mi legjen az zandekok az kegyelmes ur isten tugja. Tudom hogj ti kegyelmeteknek is wadnak bizonios hirej, kerem ti kegyelmetekett mint jo akaro zomzed urajmat kegyelmetek minket is tudosiczon. Az Tataroknak eloteök jarojnak is az nevekett meg irta az Kazoj ur, az meljnek az masat egj czedulaban en is meg irtam kegyelmeteknek. Irja azt is hogj az rabok azt beszellik hogj ismeg reajok akarnak jeonj, az raboknak zamat isten tudna megirni. Ismert ugjan embereimett kẅldötem, az mi hirt hoznak, ismett tudositom kegyelmetekett. Tarcza meg isten kegyelmetekett io egessegben.

Dumnezeu să vă binecuvinteze cu toate bunurile sale.

Am voit să vă scriu ce ştiri avem de la Mihai Stanislaczkay, domnul din Kazó, despre starea Tatarilor. Fie pururea binecuvântat numele lui Dumnezeu, în silinţa şi gândul lor i-am ruşinat foarte; aceia cari sunt robi, prinşi, arată că au să meargă jăfuind până'n Cracovia, şi de-acolo să se ducă arzând în Ungaria, şi de-acolo iarăşi să se abată în Ardeal; ceia ce să nu li-ajute Dumnezeu niciodată. Scrie despre el că în cinci locuri s'au bătut, şi scrie că 30.000 au căzut în războiu, şi sunt robi în viaţă în multe locuri; cu un căpitan sunt 120 de inşi prinşi; şi zi de zi îi prind prin păduri. Iată, întorcându-se din Polonia, sunt în hotarul Moldovei. Scrie că merge ştirea cum că ar voi să-l aducă pe Voevodul de'nainte al Moldovei[1] în Scaun. Scrie şi aceia că după bătaie iarăşi li-au venit 40.000 de Tatari. Ce gând mai au, bunul Dumnezeu ştie. Ştiu că şi d-voastră aveţi ştiri; vă rog ca pe domni vecini de bine voitori să ne înştiinţaţi şi pe noi. Domnul din Kazó a scris numele înaintaşilor Tatarilor, pe cari i-am scris şi eu pe o hârtiuţă pentru d-voastră. Scrie şi aceia că vorbesc robii, că iarăşi vreau să-i lovească; numărul robilor, Dumnezeu ar ştì să-l scrie. Am trimes oamenii miei cunoscuţi; ce ştiri mi-or vestì, iarăşi vi le aduc la cunoştinţă. Să vă ţină Dumnezeu sănătoşi.

Datum ex Keözepseö-Visso, 10 novembris 1629.

Kegyelmetek jo akaro zomzedgja zolgal

Vecinul d-voastră binevoitor vă slujeşte.

Nicolaus Thordaj de Zigett, m. p.

[1] Miron Barnovschi.

P. S. Kantamernek egik fiat irja, hogj sok Murzakal ot vesztenek es az fejett az kiralinak kewltek.

P. S. Scrie că feciorul lui Cantemir cu mulţi Mârzaci s'a pierdut acolo, şi capul i l-au trimes Craiului.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto viro domini *(sic)* iudici primario civitatis biztricziensis et ceteris iuratis civibus, etc., dominis et vicinis observandissimis. Cito, citissime.

Az Zultanoknak az nevek kik most it woltak ugj mint az Basak es Bekek:
1. Delunk Kerej Zultan.
2. Van Kerej Zultan.
3. Izlan Kerej Zultan.
4. Hozaj Kerej Zultan.
5. Mahomed Kerej Zultan.

Numele Sultanilor cari au fost şi acum, precum Paşii şi Begii:
1. „Delunc"-Ghirai Sultan.
2. „Van"-Ghirai Sultan.
3. Islam-Ghirai Sultan.
4. Hagi-Ghirai Sultan.
5. Mohammed-Ghirai Sultan.

Az Murzaknak nevek:
1. Kantamer Murza.
2. Alim Murza.
3. Hitrmer Murza.
4. Balinnsa Murza.
5. Mungjas Murza.
6. Koltuse Murza.
7. Narkej Murza.
8. Zultan Muza Mahomet, Kantamernek fia.
9. Negzaj Murza, Batrikonnak fia.
10. Otida Murza, Aliza Beknek fia.
11. Pom Murza, Kantamernek fia.
12. Muk Megza Murza.
13. Alim Murza, Kantamernek nagiubik fia.
14. Buljok Murza, Itrmernek fia.
15. Furmer Murza, Kantamernek kissebik fia.

Ezek voltak elöteök jarok.

Numele Mârzacilor:
1. Cantemir-Mârza.
2. Alim-Mârza.
3. „Hitrmer"-Mârza.
4. „Balinnsa"-Mârza.
5. „Mungjaş"-Mârza.
6. „Koltuse"-Mârza.
7. „Narkej"-Mârza.
8. Sultan Musa, feciorul lui Cantemir.
9. „Negzaj"-Mârza, feciorul lui „Batricon".
10. „Otida"-Mârza, feciorul lui Ali-beg.
11. „Pom"-Mârza, feciorul lui Cantemir.
12. „Muk-Megza"-Mârza.
13. Alim-Mârza, feciorul cel mare al lui Cantemir.
14. „Buljok"-Mârza, feciorul lui „Itrmer".
15. „Furmer"-Mârza, feciorul cel mic al lui Cantemir.

Aceştia li-au fost înaintaşii.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXVI.

Alexandru-Vodă Coconul, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre vitele oprite ale unui supus al său. Iaşi, 1629, 15 Novembre.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini nobis observandissimi. Servitiorum nostrorum parata commendatione praemissa.

Io egisegel hoszu elettel latogassa Isten kegjelmeteket. Egi Manyle nevü Szoczavan lako Pap iöve elleönk bejelentven allazatos keöniörgesse altal hogi egi Ionasko neveö onakaia szolgalvan a mi kegjes gondviseleö urunk attiank eö Feölsege orszagaban Erdeliben a ki yambor szolgalattia utan

Dumnezeu să vă cerceteze cu bună sănătate, viaţă lungă. Ni-a venit înainte un popă anume Manoilă, care locuieşte în Suceava, arătându-ni cu plecată rugăciune că un nepot al lui, anume Ionaşcu, a slujit în ţara Măriei Sale Domnului nostru purtător de grijă, în Ardeal, care, după blânda lui slujbă

giütöt volt tizeneöt szamo gjermegdelt labas szarvas marhakat a meli marhait a mikor be akarta volna niavaljas haytani ide a mi orszagunkban tehat az kegjelmetek emberi megh tartoztattak magat el bocsatvan az barmot mostan is kegjelmetek kezenel vagjon mivel mi kegjelmeteket igaz szomsed baratinknak tartjuk hissük hogi kegjelmetek nagiob dologbol is baratsagal ygjekezeö kedveskedesevel igjekezik hozank ollian keves dolognak noha tudgiuk hogi eö Feölsege meghtiltott minden marhat hogi ne legjen szabad ki hozni az eö Feölsege Orszagabol de mivel az az meghnevezet Ionasko szolgalattiaval talalta biztaban adot utat marhaival az kegjelmetek hatarara, kegjelmeteket azert keretjük szeretetel, elleöt viselven Istenben kimult attianknak is kegjelmetekhez való baratsagat a mi tekentetünkert boczassa bekevel segein emberünknek marhait hoz hasia be eoket, ne kellesiek eö Feölseget illien kis dolog veget molestalnunk, mẅ is kegjelmeteknek ebeli baratsagat megh igjekesük szolgalni. Tarcza megh Isten kegjelmeteket yo Egisegben boldogul.

a fost strâns cincisprezece vite tinere, pe care când a voit să le mâie aici, în ţara noastră, oamenii d-voastră l-au oprit, şi apoi pe el l-au lăsat, vitele însă şi acum sunt în mâna d-voastră. Fiindcă noi vă ţinem de adevăraţi prieteni şi vecini, credem că şi în lucruri mai mari vă veţi sili să ni fi plăcuţi şi cu prietenie, dar încă la aşa de puţin lucru! Cu toate că ştim că Măria Sa a oprit ca orice vită să nu fie îngăduit a se scoate din ţara Măriei Sale, dar, fiindcă pe acel Ionaşcu l-a găsit cu slujba, sigur că i-a dat drumul, cu vitele, pe hotarul d-voastră. Deci vă rugăm pe d-voastră cu iubire ca, având în vedere prietenia faţă de d-voastră a celui în Dumnezeu răposat tatălui nostru cu privire la voi, să lăsaţi pe săracul omul acela să-şi treacă vitele în pace, să nu trebuiască să supărăm pe Măria Sa pentru aşa un lucru mic. Şi noi ne vom sili să răsplătim prietenia aceasta a d-voastră. Să vă ţină Dumnezeu fericiţi şi sănătoşi.

Datum in oppido nostro Iasvasiar, die 15 novembris, anno 1629.

Prudentum, Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus et vicinus benevolus.

[Iscălitura ştiută.]

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis amplissimae civitatis bisztriciensis, amicis et vicinis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXVII.

Alba-Iulia, 1629, 28 Decembre.

Iacob Deák către Bistriţeni, cu veşti despre Poloni şi Tatari şi o răscoală în Moldova.

Zolgalathomat ayanlom kegyelmeteknek mint ennekem io akaro bizodalmas uraimnak, Istenteöl eö felsegeteöl kegyelmeteknek minden testi es lelki iokat egeseget bekesseget kevanok mind ez jelen valo eztendonek foitan s mind penigh az keovetkezendeö uy esztendoben teöb keovetkezendo esztendokkel eggiẅt.

Mivel uram az szegeny istenben el niugut Gereofi Janos uramnak temetesere Mikula Janos locumtenens uramnak el kellet innen Feyervarrol menni

Vă ţin gata slujba mea, ca domnilor miei binevoitori, credincioşi. Vă doresc dela Dumnezeu toate bunurile trupeşti şi sufleteşti, sănătate, pace, atât în cursul anului acestuia, cât şi în următorul an nou şi în toţi următorii ani.

Fiindcă Ioan Micula, „locotenent", a, trebuit să meargă de aici, din Bălgrad, la îngroparea sărmanului în Dumnezeu odihnitului Ioan Gerőfy, dumnealui m'a lăsat pe mine în dregătoria sa de aici, până îl va aduce Dumnezeu de acolo. Pentru aceia am primit eu scrisoarea

eö kegyelme engem statualt it valo tisztiben addigh meghlen Isten eö kegyelmet onnon megh hozna. Annak okaert en az kegyelmetek levelet veottem kiben valo io indulattyat urunkhoz eö felsegehez ertven io neven vezzẅk s eö felsege is urunk kegyelmetektol io neven veszi, noha az kerezteni io indulat czyak magahoz valo gondviselesbenn is erre inditona az embereket. Ertven penigh az kegyelmetek irasabol az Lengyeleknek mostani motusokat, kire mi is fül heggiel ertettẅnk de megh mostann is kettsegesegh voltunk ez ideigh benne megh gondolvan hogy eök is nem szinten bolondok hogi ez mostani zep bekessegekbel magokra haborusagot vonnanok; mindazon altal hogy ha Istenteöl az urunk eö felsege mostani indulattya vagi hogi ẅgje lezen engedne eleö megyen eö felsege elkezdet dolgaiban. Ertegettyẅk azt is hogi amaz maganal is tehetettlen Koreczki sok agiaskodasi miat nem niughatvan akarna valamit inditoni es az partossoknak segitseget adni, mind azon altal uram ha isten nem engette ha mind az megh holtt Lengyelek feltamodnanok is de ugian in vanum laborarent. Annak okaert uram megh engedi isten miis keönieöroghven istennek hogi az megh azok az zeghelödö Lengjelek oda segitsegre erkeznek addigh talan az teöbbinek megh fizetnek, kitt kegyelmetek az urunk eö felsege mostan irtt levelenek pariaiabol beoven megh erthet, kitt kegyelmeteknek kẅltöm. Eö felsege mind magara s mind penigh ez szegeni hazara vigyaz. Annak okaert kegyelmetek ez utann is hazank attyafiai leven ne szẅnnyek megh ez illyen kimelkedeö gondviselesben. Ez kegyelmetek levelet Mikula uramnak mingiart megh kẅldom es eö felsegenek mostan varo levelenek is pariajat mingiarast el kẅldöm kegyelmeteknek mihelljen az is erkezik. Az Moldovaj Vajda ellen tamodo Costandin[1] dolgat illeti ertettẅk voltt regen, ky mar le czyendesedet; mind azon altal az vigyazasban kegyelmetek megh ne szinnienek. Irhatom kegyelmeteknek hogy az

d-voastră, din care înţelegându-vă pornirea bună faţă de Măria Sa Domnul nostru, o luăm în nume de bine, cum şi Măria Sa Domnul nostru o iea în nume de bine de la d-voastră, cu toate că şi pornirea creştinească în sine numai la aceasta îndeamnă pe oameni. Înţelegând însă din scrisoarea d-voastră mişcarea de acuma a Polonilor, pe care şi noi o auzisem cu vârful *(sic)* urechilor, dar până acum ne-am îndoit de ea, gândind că nici ei nu sunt nebuni ca din pacea de acuma cea frumoasă să-şi atragă războiu, cu toate acestea, dacă pornirea de acum a Măriei Sale îngăduie, ori dacă are afaceri, Măria Sa merge înainte în lucrurile-i începute. Înţelegem şi aceia că acel în sine neputincios Korecki, din pricina multei lui încăpăţânări neputându-se linişti, ar vrea să pornească ceva şi să dea ajutor răsculaţilor. Cu toate acestea, dacă Dumnezeu n'a lăsat, chiar dacă ar învia toţi Polonii morţi, totuşi ar lucra în zădar. Pentru aceia, Domnul mieu, dacă ne îngăduie Dumnezeu, rugându-ne şi noi la el, până vor sosi Săcuii spre ajutor acolo, până atunci li se plăteşte celorlalţi, ceia ce d-voastră puteţi înţelege pe larg din cealaltă scrisoare a Măriei Sale, scrisă acum, pe care v'o trimet. Măria Sa îngrijeşte, atât de sine, cât şi de săraca ţară. De aceia d-voastră, fiind şi după aceasta fiii ţerii noastre, nu încetaţi în purtarea de grijă. Scrisoarea aceasta a d-voastră o trimet îndată lui Micula, şi scrisoarea aşteptată de la Măria Sa îndată v'o trimet, cum va sosi. Afacerea pornirii lui Constantin împotriva Voevodului Moldovei am înţeles-o de mult că s'a liniştit; cu toate acestea d-voastră să nu încetaţi cu paza. Vă pot scrie că vitejii din Inău au avut ceva năcaz din pricina Paşei din Timişoara; cu toate acestea şi aceia s'a isprăvit, văzând paza noastră, şi ni ţin gata prietenia. Şi Voevodului Ţerii-Româneşti îi vin necontenit scrisori frumoase, şi acela ni e credincios şi prieten. Şi de la Poarta Puternicului Împărat avem ştiri bune; se arată Puternicul Împă-

[1] Răscoală necunoscută.

Jeney vitezeknek az Teömeösvari Pasa miat voltt valamj busulasok, mind azon altal azis megh szẅnt latvan az mi vigyazasunkat is ayanlya atyafiusagat. Az Havaselfeoldi Vaidanak is leöten ieönek szep leveley, az is mi hiẅnk es atyankfia. Az hatalmas Czyaszar Portaiarol is io hireink vadnak minden ioval es otalommal ayanlya az hatalmas Czyaszar urunknak eö felsegenek magat, czyak eö felsege talallya megh ha miben kevantatik az segitsegh es otalom; tudom ha az Lengyelek mitt indittnak vizza merjk nekiek az futo es iargallo Tatarok kitt mar egy nehanizor megis kostoltak az io bendsiek(!). Kegyelmetek ennekem minden ẅdoben io akaro attyafianok paroncziollion mindenkor kez vagiok atyafiaj kepen kegyelmeteknek szolgalnia szeretettel. Isten eö felsege tarczya megh kegyelmeteket az kegyelmetek szerelmes haza nepevel egyetemben sokaigh bodogh bekesseges esztendeökben.

rat cu tot binele şi ocrotirea către Măria Sa Domnul nostru; numai Măria Sa să găsească întru cât se cere ajutor şi ocrotire. Ştiu că, dacă Polonii pornesc ceva, li se măsoară tot aşa de către Tatarii fugari, pe cari i-au şi gustat de câteva ori bunii. . . Zău poruncţi-mi orişicând, ca prietenului binevoitor; totdeauna sunt gata să vă slujesc cu iubire, prieteneşte. Dumnezeu să vă ţină împreună cu iubit poporul casei voastre mulţi ani fericiţi, liniştiţi.

Datum ex Alba-Iulia, die 28 decembris, anno 1629.

Kegyelmeteknek io szivel es szeretettel szolgalo attyafia barattya

Prietenul d-voastră, care vă slujeşte din inimă şi cu iubire

Iakab Deak Aychony, vicelocumtenens, m. p.

P. S. Az kegyelmetek levele uram 22 decembr. keöltt es ezen megh irt 28 decembr. hozta megh az szolga nekem.

P. S. Scrisoarea d-voastră din 22 Decembre mi-a adus-o omul la 28 Decembre.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis et amicis mihi honorandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXVIII.

Gherla, 1630, 18 Februar.

Francisc Liszty către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a i se aduce jderi, fie şi din Moldova.

Prudens ac circumspecte domine, amice observandissime. Servitiorum meorum paratissimam commendationem, etc.

Isten kegyelmedet kivansaghi szerent valo jovaival io egesseggel szerenczessen algia megh. Kegyelmedet mint jo akaro szomzed uramat akaram illyen dologbul megh talalnom, hogy ha mostansagh oda az kegyelmetek varossaban nem jötte ollyan Görögh Moldovabul az mely nestekkel kereskednek, akarmi

Dumnezeu să te binecuvinteze cu noroc, după dorinţă, cu bunurile lui în bună sănătate. Pe d-ta ca pe un domn vecin, binevoitor, voiam să te cercetez în afacerea aceasta, dacă nu cumva au venit în oraşul d-voastră Greci din Moldova, negustori de jderi, sau alţi astfel de oameni. D-ta mă poţi înştiinţă des-

oly fele ember. Kegyelmed ez levelem praesentalo emberemtöl tudositana felöle; en is kegyelmednek mas dologban igjekezem szolgalni.

pre aceasta prin omul care-ţi aduce această scrisoare; şi eu mă voiu sili să te slujesc în alte lucruri.

His Prudentem ac Circumspectam Dominationem Vestram feliciter valere desidero. Datum in arce Zamos-Uyvar, die 18 februarii, anno 1630.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae amicus et vicinus servire paratus

Franciscus Listius, m. p.

P. S. Hogy ha mostan oda nem jöttenek volna ollyan emberek kegyelmedet kerem kegyelmed küldene az en baratsagomert oda Moldovaba egy embert az mely szerzene ott vagy szaz zep nesteket, az embere is jöne ki velle mingiarast keszpenzt adnek erette. Annak az embernek is penigh az mely oda jarna az faratsagat megh fizetnem. Az müves embereket is lakatosokat es szigiartot az kik az ladat megh büricziek az istrangokal egiüt kerem kegyelmedett küldgie ki kegyelmed mentül hamareb lehet. Az nesteknek megh szerszesere is ha kevantatik jo szivel penzt küldök, cziak erthessem menni kevantatik es mit kevannak egiert.

P. S. Dacă acum nu ar fi venit oameni de-aceştia pe-acolo, te rog pe d-ta să trimeţi, pentru prietenia mea, un om în Moldova, care să-mi capete acolo vre-o sută de jderi frumoşi; şi omul poate veni cu ei: îndată îi plătesc în bani gata. Şi omului care s'ar duce acolo i-aş plăti osteneala. Şi pe meşteri, pe lăcătuşi şi pe curelar, care să lege lada, te rog să-i trimeţi cât mai curând, împreună cu frânghiile. Dacă se cere, trimet bucuros bani pentru căpătarea jderilor, numai să aflu cât se cere şi ce se cere pe unul.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Martino Budaki, iudici primario civitatis biztriciensis, domino amico, vicino mihi observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXIX.

Franciscanul Ignaţiu Szetinski, paroh de Suceava, către Bistriţeni, despre încetarea ciumei, cu certificat de sănătate pentru un călător. Suceava, 1630, 17 Decembre.

Ego, frater et pater Ignatius Szetinsky, Ordinis Minorum Sancti Francisci de Observantia, parochus socaviensis, poenitentarius publicus moldaviensis, salutem omnibus in Domino Deo, etc.

Notum facio omnibus quibus interest quod, Domino Deo auxiliante, cessavit pestis iam a duobus mensibus, et gratia ipsius tuti et liberi sumus de toto. Hisce vero meis litteris testimonium do honesto viro domino Iacobo Damicio de Prussia, ex Xonyc, quod de bona aura et salubri loco discessit, nihil quoque est timendum de peste. Rogo igitur Magnificentias et Dominationes Vestras ad quos pervenient literae istae, ut, tam illis, quam ipso domino Iacobo, dent fidem. Ego quoque hanc gratiam et benevolentiam Magnificentiarum Vestrarum omnibus modis recompensabo. Cum his bene valere cupio Magnificentias Vestras. Datum in Socava, die 17 decembris, anno Domini 1630.

Idem qui supra, m. p.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXX.

Înainte de 1631.

Arsenie, egumenul de Moldoviţa, către Bistriţeni, despre nişte vite furate.

„Popa Arsenie egumenul şi tot săborul dă (mă) mănăstire de Molduviţă", către birăul şi pârgarii de Bistriţa, pentru un călugăr căruia i se furase trei vite, de „acel căne ce-ş lăpădă leagea, de Năsăud".

(Pecete ruptă.)

(V°: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 49, n° LXIV.)

MDCCCLXXI

Budişor, 1631, 4 Maiu.

Benedict episcopul către Bistriţeni, despre diacul său Teodor, pe care-l trimete la mănăstirea Suceviţei.

Spectabilis ac generose domine, domine pater et fautor benignissime,

Servitiorum filialium promptam commendationem et diuturnae aetatis salutem. Iusta[=iuxta] significandum censui ratione Vestrae Generosae Dominationi de meo diak valachico Theodoro, quem in Moldaviam ad monasterium soczavicensem, quibusdam in negotiis spiritualibus, mitto. Quem ut Vestra Generosa Dominatio tuto patiatur transire unice rogo, ut Vestra Generosa Dominatio eidem literas assecurabiles concedere dandas dignetur, ne teloniatores aut alii officiales eum in itinere impediant. Quia et unam equam ad monasterium illud transmitto, ne alii opinentur esse vendibilem et iuxta teloniam velint pensitare. His diutine et feliciter Vestram Dominationem Generosam valere cupio, iteratis petens de assecuratione eiusdem precibus. Data de Budysor, die 4 maj, anno Domini 1631.

Vestrae Generosae Dominationis omnia bona cupiens servitor in Christo

Bededictus (sic) episcopus.

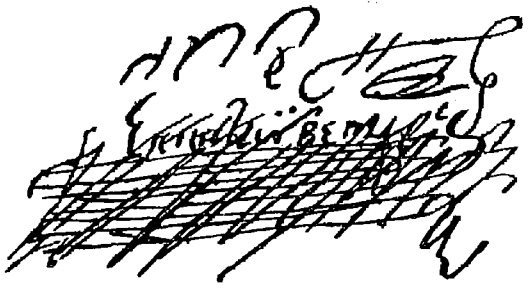

(episcopŭ chirŭ Venedictŭ).

[V°:] Spectabili ac magnifico domino, domino Martino Budaky, supremo iudici arcis bistriciensis, ac et cetera, domino fautori et patri adoptivo multum venerando, offerantur.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Analele Academiei Române*, XXVII, p. 35, n° XVIII.)

MDCCCLXXII.

Suceava, 1631, 12 (22) August.

Petru Suciu, locuitor în Suceava, către Bistriţeni, pentru calul lui Radu Cupariul şi boala de vite din Moldova.

Meinen freindlichen Ehrengruss jeder Zeit zuvor. Ehrsehmer, vorsichtiger, nahmaffter, weiser Herr Richter. Euer Nahmhaft Weissheit kan ich zu berichten nit unterlassen, wie dass der Bogner bey euch, mit Nahmen Michel, alhier einen Herrn, mit Nahmen Lupul Cuppari, vor ein Ross schuldig worden 53 Schlott; welches Euer Nahmhaft Weissheit ohne Zweiffel wohl bewusst sein wird. Uff solche Schuldt hat der Bogner den Herrn endtrichtet 33 Schlott, rest noch 20 Schlott.

Ess hat sich aber zugetragen dass der Michel Bogner mitt einen Wallachen 4 Ochssen geschickt, alhier zu verkauffen; ich aber gleich nit zu Hausse gewesen: hat der Wallache 2 Ochssen den Herrn uff die Schuldt gelieffert. Der Herr aber hatt solche nit annehmen wollen, dieweil es die geringsten gewesen, sondern hatt die andern, welche die besten wohren, zu sich genommen. Welches ohne meinen Wissen gescheen. Undt also hat der Wallache die andern 2 wiederumb zu den Herrn getrieben, dass sie alle 4 dort blieben sein. So hatt der Wallache Euer Vorsichtig Nahmhaft Weissheit nitt *(sie)* Unwohrheit berichtet dass ich die Ochsen solte mit Gewald genommen haben; welches nit gescheen, sondern der Wallache hat solches mit seiner Rohttsinniket gethan. Iczundt aber, weil der Lupul Cuppari gestorben, hab ich die 2 beste Ochsen vor 20 Schlott aussgelöset undt habe sie bey mir. Ich bitte derowegen dass der Bogner sich mit dem Gelde baldt einstellen soll, undt die Ochsen zurücknehmen, den dass Viehe stirbet sehr alhier, dass ich sowohl, als auch der Michel Bogner, nit Schaden leiden möchte. Die andern 2 Ochsen, welche die geringsten wahren, ist einer noch bey des Lupuls Wittwe, der Andere, wie mier berichtet ist, gestorben. Darumb bitte ich Euer Nahmhaft Weissheit dass sich der Bogner nit seumen wolle, undt kommen, dieweil die 3 noch lehben, dass nit weiter Schaden gelitten wirdt. Den ich habe solches nit wegen des Michel, sondern wegen der Nahmhafften Weisen Hern gethan: bitte derowegen, Euer Nahmhaft Weissheit wolle nit Alles glauben wass de[r] Wallache geredet, den ich der Ehren wohl bin dass ich solche Gewaldt nit uben wolte, sondern bin in Hoffnung, do mith Gott glüg [= glücke], auch noch vielmahl auff Nösen kommen werde. Derohalben ich in der Hoffnung bin dass mich die Vorsichtige Weise Herrn hinfort, wie auch zuvor gescheen, noch viel dienen werden. Welches ich mit Danck verschulden thue, undt thue hiermit Euer Nahmhaft Vorsichtigen Weissheit in Gottes gnedigen Schutz undt Schierm enfehlen. Signatum Suczawa, den 12. Augusti alten Calenders, anno 1631.

E. V. Nahmhafft Weisshet Diener allezeit

Peter Ewiczsch[1], *Einwohner alhier in der Suczawa.*

P. S. Euer Vorsichtigen Nahmhafft Weissheit berichte ich dass alhier in der Moldau, so wohl auch in Polandt, gutte Friedte ist, dass, Gott sey Lob, iczundt nit Boses zu hoffen ist bey unss. Die Leute sindt, Gott sei Lob, auch gesundt, undt regieret iczundt keine Kranckheit im ganczen Lande, nur das Vieh stirbet ezliches.

[Vo:] Dem Ehrsahmen undt Vorsichtigen Nahmafften Weisen Herrn Caspero, Konigs-Richter, in der koniglichen Stadt Nesen in Siebenbürgen, meinen insonders hochgeehrten undt geneigten Herrn undt Freund.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXXIII.

Moise-Vodă Movilă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre călcarea hotarelor în părţile Câmpulungului. Iaşi, 1631, 21 Octombre.

† Іѡ Моѵси Мѡгила Вѡеводѧ, бжїю мастію гспрь земли молдавскои. Нишем гспдствами нашему добром прїятелю Гашпар бирьуа ѡт Бистриц, многѡ здравкїе. [=Scriem Domnia Mea bunului nostru prieten Gaşpar birăul de Bistriţa, multă sănătate.] Către aceasta dau ştire dumitale că au venit înnaintea Domniei Meale robii cinstitului Înpăratu şi mişei noştri carii lăcuescu în Câmpul-Lungu, pre locul ţărăei Moldovei, de ni s'au jeluit cumu le-aţ luat hotară lor şi aţ trecut preste hotară pre unde au fost de vac, de le luaţ fănaţăle, şi le goniţ văile cu peaştele, şi le vănaţ munţii; de care lucru nu s'are cădeà să să strice hotarulu ţărălor. Di pre aceaia

[1] Czwiezsch, Sütsch, Söcs?

pohtescu pre dumneata ca *(sic?)* să dai învăţătur[ă] oamenilor dumit[a]le să nu treacă preste hotar, ce, cum au ţănut pân' acmu, aşia să fie, să nu aibă mişei Domniei Meale nevoe ditru oamenii dumitale. Iar mai apoi, de vom găsì oamenii dumit[a]le pre locul şi pre hotarul ţăraei făcând nevoe cuiva, prinde-l-vor şi la Domniia Mia-l vor aduce. Deč va hi de mare certare. De-aceasta pohtesc pre dumneata, şi să hie dumneata sănătos; amin. Сꙋн *(sic)* Іас, зрм, ѡк. ка.

[Vo:] † Нашемꙋ добромꙋ прїятелю нинꙋ Гашпар бир[ь]ꙋ ѡт Бистриць, многꙋ здравїе]. [=La ai noştri buni prieteni, dumisale Gaşpar, birăul de Bistriţă, multă sănătate.]

(Pecete de ceară roşie, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 48, nº LXIII.)

MDCCCLXXIV.

Suceava, 1632, 1-iu Maiu.

Tobia Preissinger către Bistriţeni, despre mişcările Polonilor.

Post salutem. Az nagysagod kegyelmes annuentiaiabol bizonios hirekert Moldvaban expedialtuk kimeinket ket rendbelit illien instructioval, hogy ott az orszagnak allapattiat minden kepen latnak s visgalnak bennunket viza jeöven hogi minden igassagal informalnanak. Az egyik rend hamar recurralvan minden io hirekel, az masik az ki ugian Sutzavaj varaigh volt ma a datis praesentibus hor. 3 nagy sietsegel jeöve egy io akaro Zutzvaj zomzedunktol illien hireket az Tatarssagnak fel kellessevel hozot nimethül, melliek igy zolnak megh magiarazvan:

Post salutem. Ertessere adom kegyelmeteknek edes baratom nagy hamarssagal, az Tatar hireit minekunk hogi nagy insegunk vagion, kik mostan fel haborodvan es Lengiel orzagra ugyekeznek ötni, az sokassagat zamlalhatatlan. Bizonios avisank vagion az egez Tatarsagh hogi fel keölt; es azt is ertiuk Lengiel orzagba be hogi nem mehetnek, minthogi uthiaiban az Lengielek elleit veöttek. Remülem azert rövid ẇdeöben mas hirünk hogi erkezik. Mind az altal minden nap remenliük bennünket is itt Zutzava varunkban hogi visitalnak. Az orzagbeli nepeink mind hozzank az varba be keölteznek. Nagy zükseg es fellete igen kivantatik az utaknak s ösvenieknek eörizesse. Isten tudgia olian pogansagnak zandekiat es hol keressik praedaiokat.

Actum in Zutzava, 1 mai, anno '32.

După înţelegerea cu Măria Ta am trimes în două rânduri spionii noştri pentru ştiri în Moldova, cu învăţătura aceasta, ca să vadă şi să cerceteze acolo în tot felul starea ţerii, şi, întorcându-se, să ne lămurească apoi cu toată dreptatea. Unul întorcându-se răpede cu toate ştirile bune, cellalt, care a fost până la cetatea Sucevei, a venit azi, la data de faţă, la 3 ceasuri, cu grabă mare, şi ni-a adus de la un binevoitor vecin din Suceava astfel de ştiri despre răsculare a Tatarilor, în nemţeşte, pe care le desluşim aşa:

„Post salutem." Vă aduc ştire d-voastră cu grabă mare, dragă prietene, ştirile tătăreşti, că, în mare nevoie, acum s'au răsculat şi vreau să lovească Polonia, mulţime nenumărată. Avem ştire că toată Tătărimea s'a răsculat; şi aceia înţelegem că nu pot intră în Polonia, fiindcă Polonii la drumuri li-au luat-o înainte. Nădăjduiesc că în scurt timp vom aveà alte ştiri. Cu toate acestea în fiecare zi ne temem că ne cercetează şi pe noi, aici, în cetatea Sucevei. Poporul de la ţară se mută tot la noi în cetate. E mare nevoie şi e de dorit foarte mult ca drumurile şi cărările să fie păzite. Dumnezeu mai ştie gândul păgânului şi unde-şi caută prada.

Tobias Preissinger.

Ezt akarok nagysagodnak hẅven kezehez küldeni, mint minekünk kegyelmes urunknak. Ennek utana is züntelen vigiazassal akarvan lenni nagysagodot istenni kegyelmeben commendaliuk.

Aceasta vreau să ţi-o trimet Măriei Tale în mână, ca domnului nostru milostiv. Voind să fim şi de-aici înnainte în grijă neîncetat, vă lăsăm pe dumneavoastră în mila lui Dumnezeu.

Bistricii, 20 maii, anno '32, vesperi, hora 9.

[Pe copia din *Copialbuch*, II:] Paria avisationis ex Moldavia. Sic informavimus Serenissimum principem.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXXV.

Dumitru Pitarul, pârcălab de Câmpulung, către Bistriţeni, despre aşezarea în Domnie a lui Alexandru-Vodă Iliaş. Iaşi, 1632, 4 Maiu.

† Scriem părcalabul din Cămpulungu la Măriia Ta birău şi la Sfatul Mării Tal[e]. Dămu ştir[e] de răndul cestor cuvinte ce s'au făcut în ţară, la domniia voastră. În de altă, cu mila Domnolui, aveam Domnu în ţară pre Alecŭxandru-Vodă, feciorul lui Iliiaş-Vodă, şi ar[e] Măriia Sa un fătŭ vo[i]nicŭ[1], şi şeade în casă (să) cu Măriia Sa, cu Domnu nostru. Iar alte cuvinte, cin[e] au făcut la domnia voastră, fost-a un om cu un cap deşertŭ. Pentr'acela lucru, cum au fostŭ dumilor voastre alţi dirigător[i] priiaten[i], aşea vomŭ nevoì şi noi să vă him mai priiatini de cum v'au fostŭ alţii. Altă, iaste pač[e] în ţară, şi să nu purtaţ ničo grij[ă] nice de o parte. Al[tă], poftesc pre dumneavoastră, acel om ce-au făcut aiaste cuvinte, să ne arătaţ, pentru prieteşugŭ; înţăleagemŭ că iaste din satŭ dela noi; pofŭtescŭ pre dumiavoastră să ne ar[ă]taţ acel om. De altă, să n'aveţ domneavoastră ničo grij[ă] din coač[e], din iastă ţar[ă], că, de va hì ceva, eu voiu trimite la Măriia Ta veaste: hie den cătruâ a hì vr'o veaste, voiu aveà a slujì Mării Tal[e]. Altă, de oamenii dumilorvoastre, de vor vinì cu negoţŭ, să triacă în iastă [parte], nu vor aveà de nime ničo nevoe, macar cu negoţŭ, macar hie cu ce va vinì, pentru voea domilorvoastre. Până unde voiu hì, cu voiu aveà a slujì dumilorvoastre, să n'aibă nime ničo nevoe, [i]ar, de va aveà (vea) cineva vr'o nevoe, eu voiu dà samă, pentru voea Mării Tal[e]. Aciasta scriem, şi să fiţi Măriile Voastre sănătoş ѡ Хрсте аамиnь. [De la Hristos amin.] V ꙗс, вьл. ѕзрм, мсца маи д.

Διμίτρης Πιτάρης.

(Pecete mică, roşie, ruptă.)

[V°:] † Aciastă carte să să dea la Mărie Sa, la birău.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 49-50, n° LXV.)

MDCCCLXXVI.

Gheorghe Rákóczy, principe al Ardealului, către Bistriţeni, despre veşti. Alba-Iulia, 1632, 23 Maiu.

Georgius Rakoczi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et favorem nostrum.

Hẅseghtek levelet veöttẅk, melyben valo irasat ertyẅk oda valo allapatrol es hirekreöl, hogy hẅseghtek tudosittot azt kegyelmesen veöttẅk. Kihez kepest serio paranchollyuk hogy ennek utanna

Am primit scrisoarea d-voastră, din care înţelegem mersul ştirilor şi stării de acolo: că ne-aţi înştiinţat, am luat-o cu bine. Drept aceia vă poruncim hotărât ca, şi după aceasta, fiind

[1] Iliaş, mai pe urmă Domn şi el.

is szorgalmatos vigyazasban leven bizonyos megh hit embere altal ertekezzek es ha mi bizonyost erthet minket eyel nappal tudosiczyon feleölle.

în pază bună, să vă înţelegeţi cu un om destoinic, şi, dacă aflaţi ceva sigur, să ne înştiinţaţi pe noi despre aceia, zi şi noapte.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 23 maii, anno Domini 1632.

[De mâna lui Rákóczy:] *G. Rakoci, m. p.*

S meg ujobban emberet bocassa be es az utakra is sorgalmatos vigiasastok legien.

Şi din nou să trimeţi omul, şi să aveţi bună grijă şi de drumuri.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario, villico ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, etc., fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXXVII

Alba-Iulia, 1632, 21 Iunie.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre Cantemir-Paşa şi Poloni.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Ez el mult napokban Kantameri-Passahoz kẅldeöttẅk volt vitezleö Angialosi Mihaly hiveönket bizonyos dolgok veget; az kinek levele ezen oraban erkezven hozzank bizoniossan ertyẅk abbul hogy Galga Szultan sok Tatarokkal Ozi vizen altal jeöven es az Lengyelekre akarvan mennj, mivel ertette azoknak vigiazasokat es talpon leteket abbeli szandekaban megh ẅtközeöt; kinek hova lehessen igyekezeti noha tellyesseggel nem tudhattiuk, mind az altal ighen melto es szẅkseges az vigiazas es keszen letel, hogi orszagunkra valami veletlen veszedelem miattok ne keövetkezzek. Tudvan peniglen azt hogy Moldovarol valo be jeövetel Erdelyben Beztercze videkjen lehet legh inkab, hadgiuk es paranchyolliuk hẅseghteknek hogi egesz Beztercze videken leveo szolgalatra valo emberekkel az utakat es eösvenyeket s mind penigh egyeb szorossakat vagassa be es ugyan azon emberek fegyveres szerszamokkal egyẅt azokon az utakon legyenek oly szorgalmatos ejeli nappali vigyazasban hogi miattok arrol az reszreöl valami kar keözeönsegeskeppen reank ne keövetkezzek. Magunk is penigh isten kegyelmessegebeöl holnap utan ugy mint szeredan innet Feiervarrol Fogaras fele indulvan oly vigya-

Am trimes în zilele trecute pe viteazul credincios al nostru Mihai Angialosi la Cantemir-Paşa pentru nişte afaceri; a cărui scrisoare sosindu-ni chiar acum, înţelegem cu siguranţă din ea că Sultanul Calga, trecând cu mai mulţi Tatari Niprul, şi voind să meargă asupra Polonilor, auzind paza acelora şi pregătirea lor, s'a lovit în hotărârea sa. Cu toate că pe deplin nu putem şti unde năzuiesc, totuşi e vrednică şi folositoare paza, şi să fim gata, ca din pricina lor să nu se întâmple vre-o nenorocire neaşteptată. Ştiind însă aceia că întrarea din Moldova în Ardeal se poate face mai bine prin Ţinutul Bistriţei, vă lăsăm şi poruncim să tăiaţi drumurile şi cărările şi alte strâmtori cu toţi oamenii de slujbă din întregul Ţinut al Bistriţei, şi tot acei oameni, înarmaţi cu unelte, să fie pe acele drumuri cu paza sârguincioasă, zi şi noapte, ca din pricina lor să nu ni vie nicio pagubă din partea aceia. Şi noi, din mila lui Dumnezeu, poimâne, adecă Miercuri, plecând de aici din Alba-Iulia spre Făgăraş, voim să fim cu aşa pază şi pregătire ca, unde şi când o va cere trebuinţa, să nu vă lipsim, ci împreună cu dumneavoastră „coniunctis viribus" să-i luăm înainte faptului ce ar fi să urmeze.

zasban es keszẅlettel akarunk lenni hogy valamikor es valahuva az szẅksegh kevannia hẅseghteknek megh ne fogiatkozzunk, hanem az keövetkeözendeö casusnak hẅseghtekkel egyẅt coniunctis viribus eleit vehesszẅk.

Secus nullo modo facturi. Datum Albae-Iuliae, die 21 iunii, anno 1632.

G. Rakoci, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis, civibus civitatis nostrae bistricziensis, etc., fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXXVIII

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paza de către Tatari. Cohalm, 1632, 1-iu Iulie.

Georgius Rakoczi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Az hyẅseghtek nekẅnk irot leveleböl ertyẅk hogy az minemẅ felelmes hirek az Tatarok feleöl ez eleött voltanak, azok immar kẅlömben volnanak mindazonaltal hogy kegyelmes parantsolatunk szeörent hiẅseghtek ollyan vigyazasban volt azt jol czelekette; hagyvan es parantsolvan hiẅseghteknek hogy ennek utanna is mindenfele de kivalkeppen Moldova feleöl az Tatarok allapattyarol valamit erthet es tudhatt ha az szuksegh ugy kevannya mindgyarast tudosicza feleöle az Marosszeki es Aranyasszeki kapitanokat, kiknek megh parantsoltuk hogy valamikor hiẅseghtektül tudosittattnak ezen dologh feleöl mindgyarast alattok levökkel eggyüt keszen mehessenek azokra az vigyazo helyekre a hova kevantatik. Mi is pedigh egy bizonyos ideigh Komanan es Fogarasban akarvan lenni mindenfele vigyazasban leszünk. Kevantatik hogy hiüseghtek minden hirekreöl es allapatokrol bennünket tudositani el ne mulassa. Megh irtuk Noak Farkas hivünknek, hogy ez mostani allapathoz kepest nem annira kevantatvan ott valo jelen letele kapitansagha alat valo Szekelyekkel eggiüt terjenek visza hazokhoz oly keszülettel leven mind azon altal hogy valamikor kevantatik mehessenek oda az hova kelletik.

Din scrisoarea d-voastră scrisă nouă înţelegem că ştirile înfricoşătoare care erau înainte de aceasta despre Tatari, acelea ar fi acum şi mai cu vârf. Cu toate acestea bine aţi făcut că după porunca noastră aţi fost în aşa pază; vă lăsăm şi poruncim d-voastră ca şi după aceasta, din toate părţile, dar cu deosebire ce veţi afla şi şti din spre Moldova, despre starea Tatarilor, dacă ar cere trebuinţă, îndată să înştiinţaţi despre aceia pe căpitanii din Scaunul Murăşului şi al Arieşului, cărora li-am poruncit ca, atunci când vor fi înştiinţaţi de d-voastră despre acest lucru, îndată să poată merge, gata, cu supuşii lor împreună, pe acele locuri de pază unde se cere. Şi noi, voind să fim la un anumit timp în Comana şi Făgăraş, vom fi în toate părţile cu pază. E de dorit ca d-voastră să nu uitaţi a ne vesti de toate ştirile şi stările. I-am scris credinciosului nostru Noak Farkas ca, pentru starea de acum necerându-i-se într'atâta fiinţa acolo, să se întoarcă la casele lor înapoi, împreună cu Secuii de supt căpitănia lui, fiind însă cu aşa o pregătire, ca, oricând s'ar cere, să meargă acolo unde trebuie.

Secus non facturi. Datum in oppido saxonicali Keöhalom, die 1 iulii, anno 1632.

G. Rakoci, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistricziensis, etc., fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXXIX.

Comana, 1632, 2 Iulie.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre mişcările Tatarilor.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Most uyobban veven az hẅsegtek levelett az Tatarok felöl valo elöbbi hirnek megh czendeszedese felöl, irtunk nemzetes Noak Farkas hivẅnknek hogy az mostani allapatthoz kepest tovab immar ott ne mulasson hanem menni-enek viszha hazokhoz; de azert oly kesz allapattal legienek hogy valamikor az hẅsegtek levelett foghia venni ezen dologhrol mingiarast mehessenek uyobban azokra az vigiazo helyekre a hova hẅsegtek legh iobnak es alkolmatosbnak itili lenni. Annak felette az mintt tegnapi levelẅnkbenn is megh irattuk vala legyen mindenfele hẅsegtek szorgalmatos vigiazasban es valamitt valahonnatt ertthet tudhatt nekẅnk mingiarast adgia erteseẅnkre. Mi is egy ideigh itt Komanan es Fogarasban akarnam lenni mindenfele vigiaztatunk szorgalmatos gondviselesben akarunk lenni.

Primind acuma scrisoarea dumneavoastră cu vestea îngrijitoare de mai înainte despre mişcarea Tatarilor, i-am scris crainicului Novak Farkas ca, privind împrejurările de azi mai mult, să nu zăbovească acolo, ci să se întoarcă toţi acasă. De spre aceia însă aşa să fiţi de pregătiţi, încât, atunci când veţi primi scrisoarea despre acest fapt, atunci fără zăbavă să vă puteţi aşeză la acele puncte de veghere unde judecata d-voastră va spune că e mai potrivit şi mai bine. Şi acum ca în scrisoare vă rog de mai înainte să fiţi băgători de seamă la toate celea, ca paznici viteji, şi, înţelegând despre unele şi altele, fără întârziere să mi le împărtăşiţi mie. Noi încă vom stà aici o vreme, în Comana şi Făgăraş, fiind cu ochii neadormiţi, şi păzindu-ne vitejeşte.

Secus non facturi. Datum in curia Komana, die 2 iulii, anno 1632.

G. Rakoci, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis nostrae bistriciensis, etc., fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXXX.

Rodna, 1632, 3 Iulie.

Ştefan Szekeres, jude al Rodnei, către Bistriţeni, despre marile dări ce s'au pus în Moldova.

Közönetem szolgalatom utan; latogassa meg kegyelmedet sok testi lelki bodog szerenczekkel az uristen ö felsege.

Mivel hogy kegyelmed az el mult napokban bizonyos embereket boczatod

Mulţămita mea după slujba mea; Dumnezeu să te cerceteze cu multe norociri fericite, trupeşti şi sufleteşti.

Fiindcă ai trimes d-ta în zilele trecute nişte oameni la noi ca să afle ştiri

vala mi hozzank bizonyos hireket erteni az Moldovai orszag allapattya felöl, mostan is ugyan czak azokat irhatom kegyelmednek hogy tegnap iöt ki bizonyos emberünk, mely ember oda be volt mind egy 4 hetig. Azt mondgya elöttem hogy ö neki ninczen drágáb marhaya az ö feienel bar aval fizesse megh hogy ha ennek az orszagnak Moldovabol valami bantassa lezen hadak felöl; czak hogy nagy adot szednek az szegensegen, ki miat haboritatnak szegenyek. Egyeb felelmek mostan nem volna. Azert mostan ugyan azon embert küldem ala kegyelmed eleibe hogy kegyelmed kerdeze es vi-galya meg az hirek es hadak felöl. Mostan is ket rendbeli emberünk vagyon oda be Moldvaban. Ha valami oly hirt halnak azt is meg iszennyünk kegyelmednek. Kegyelmed küldgye be ezt a levelet urameknak, hogy ök is erczenek az allapatot mint vagyon. Isten tarcza megh kegyelmedet io egessegben. Költ Radna-Bányárol, 3 Iulii az 1632 eztendöieben.

Kegyelmednek io szüvel szolgalnak *Szekeres Istvan mostani üdöben Radnai biro hadnagy urammal együt.*

[Vo:] Adassek ez level az tizteletes es böczületes uramnak Nohak Farkas uramnak nekünk io akaro uramnak tulaydon kezeben.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

despre starea Moldovei, şi acum pot să-ţi scriu numai aceia că ieri a venit un om de-al nostru care a fost acolo cam vre-o patru săptămâni. Îmi spune în faţă că n'are altceva mai scump decât capul lui, cu acela să plătească dacă ţara aceasta va aveà vre-o stricăciune din Moldova de spre oştiri; numai că ieau mare dare de la sărăcime, pentru care se tulbură săracii. Altă frică acum nu ar fi. De-aceia trimet acuma tot pe-acel om la d-ta ca să-l întrebi şi să-l cercetezi despre ştiri şi oşti. Şi acum avem oameni din două rânduri acolo în Moldova. Dacă auziţi aşa ceva ştiri, şi aceia v'o aducem la cunoştinţă. D-ta trimete această scrisoare domnilor miei, ca şi ei să înţeleagă starea cum este. Dumnezeu să te ţină în bună sănătate. Dată în Rodna, 3 Iulie, anul 1632.

D-tale îţi slujesc cu bună inimă:

Ştefan Szekeres, în timpul de faţă jude de Rodna, împreună cu locţiitorul.

[Vo:] Să se dea această scrisoare cinstitului şi de omenie domnului mieu Nohak Farkas, domnului mieu binevoitor, în mână.

MDCCCLXXXI.

Petrea Diacul către Bistriţeni, despre ştirile de la Cazaci şi Tatari. 1633, Iunie-Iulie[1].

† Eu, Petrea Diacol, scriu pace şe sănătate la Mărie Sa, la Gaşpar birăul şe la tot Sfatol domniei sale. Altă, dau ştere domnelor vostre: de r[ă]ndul veştelor, avem vieştie bonă, co mila loi Dumnezeu, ca au eşet Tătaria de[n] ţară, că i-au tăiatŭ Căzacei şe i-au loat robi dela dă[n]şii, şe [s']au torsu înapoi în Ţara Leşască, şe s'au aşezat totă ţara pre la locore, şe (şe) să trăgo toţi: voia lor li e să iasă înaintea loi Vodă, c'au porcesŭ dela Părăţei, şe au tremis boere înainte de au dat ştere ţerăi că vine vieste de la Părătol Barnoschi-Vodă. Altă, dă[m] ştere domnelor vostre că v'am mai trimis o carte, şe n'a venito la voi. Altă, molţemăsc domnelor vostre de sucoti[n]ţe, că m'aţ sucotit la grăulo[2] mieu, şe s[ă]nt detoro de pre fănŭ. Ce vom nevoe să pletim: să no vă bănoiţe pre mene, că voi fi tot preiatinol

[1] După anii de cârmuire ai lui Gaşpar birăul.—Ştirile despre Vodă-Barnovschi, înlocuit în 1629 şi chemat de boieri în 1633, când merge pentru întărire la Poartă, nu fac să se prevadă moartea lui, în Iulie.

[2] Greul.

domnelor vostre în totă vriemie. De aceasta dau ştere domnelor vostre. Să hiţe sănătoş dela H[risto]s, amin. Писал Дльгонполие [=am scris la Câmpulung].

[Vo:] La cestita Măreia Sa birăul de Bistreţă să să deae častă carte, co ce[n]ste, în măna domneesale.

(Pecete de ceară neagră.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copia d-lui Iulian Marţian; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 4-5, nº CLXV.)

MDCCCLXXXII.

Alba-Iulia, 1633, 13 Iulie.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a fi gata de luptă.

[Paria literarum Illustrissimi principis Transsilvaniae, domini, domini nostri Clementissimi, in unis literis ad Universitatem saxonicae nationis sonantium.]

Georgius Rakoczy, Dei gratia, etc. Prudentes ac circumspecti, etc. Salutem et favorem etc.

Ez leven eleitöl foghvan minden igiekezetẅnk hogy orszagunkra kegyelmetekre es magunkra is kivaltkepen cziendes bekesegẅnknek megh tartassaban de ha kevantatik magunkra mas kepen valo vigiazasban is jo ideien es ellene visselhessünk illendeö jo gondot; mivel erttiẅk hogy az keörnüllettẅnk valo szomszed orszagokban mindenẅt hadra valo keszẅletek es indulatok vadnak az mit cziak ez estve is Haromszeki tisztuisselöink bizonnioson informalanak bennẅnket, nem akarvan az leheteö szẅksegre vigiazatlanul es keszeöletlen talaltatni; kegyelmeteknek haggiwk es serio parancziolliẅk ez levelẅnket veven az menny jaloggal generalis expeditiora universitassarol tartozik azokat mindgiarast eözze szerezven keöntessevel io fegyverrel ho penzekkel elessel tarszekereivel tarczia oly keszen hogy valamihelt massik commissionk erkezik mindgiarast anni ideigh valo keszẅlettel az mint akkor megh iriwk indithassa oda ahova az szẅkseghez kepest parancziolni fogiuk. Annak felette az adni szokot tarszekereket lovakat is hassonlo keppen keszen tartvan abbol is az keözeönseges jora valo szollgalattianak megh ne fogiatkozek.

De la început fiindu-ni toată silinţa să putem purtă bine grijă cum trebuie, de ţară, de d-voastră, de noi, şi mai cu seamă de ţinerea păcii noastre liniştite, dar, dacă se cere, şi altă pază de la noi de cu vreme, fiindcă înţelegem că în ţerile vecine, din jurul nostru în tot locul sunt pregătiri şi porniri la războiu, despre care ni-au spus cu siguranţă dregătorii noştri din Trei-Scaune, nevoind să ne găsim la vreme de nevoie fără pază şi nepregătiţi,—vă lăsăm şi poruncim hotărât ca, primind scrisoarea aceasta a noastră, îndată să strângi toată pedestrimea cu care eşti dator în expediţie generală, să o ţii gata cu haine, arme bune, leafă pe lună, mâncare, căruţe, aşa că, îndată ce soseşte cealaltă poruncă, cu pregătirea de până atunci, precum vă vom scrie la timp, să porniţi acolo unde, potrivit cu nevoia, vă vom porunci. Afară de aceia şi căruţele, caii pe care le daţi de obiceiu, ţineţi-le gata de asemenea, ca să nu fie lipsă în slujba pentru binele obştesc.

Secus non facturi. Datum Alba-Iuliae, die 13 iulii, anno 1633.

G. Rakoczy.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contemporană a Cancelariei sibiiene.)

MDCCCLXXXIII.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile de războiu de peste munţi. Alba-Iulia, 1633, 16 Iulie.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Mivel az keörüllettẅnk valo szomszed orszagokban mindenüt had hireket es keszẅleteket hallunk, ezak az kett Olah orszagokban is az mint az Haromszeki tiztviselöink informalnak; nem akarvan mi is az lehetö szẅkseghre keszületlenẅl talaltatni; hadgiuk es parancsolliuk hüseghteknek ez levelünket veven kesziczen mingyarast szekibeöl hatt jo ereös kasos ernyeös vastagh tarszekereket, hat hat jo ereös lovakkal minden keszseghekkel es mellejek valo emberekkel egietembe, kit oly keszen arcson minden alkalmatossaghra hogy ha kivantatik oda küldhesse fogiatkozas nelkẅl minden oran az hova paranczolni foghjuk.

Fiindcă auzim din toate ţerile vecine numai ştiri şi pregătiri de războiu, iată-le şi în cele două ţeri româneşti precum ne înştiinţează dregătorii noştri din Trei-Scaune. Nevrând nici noi ca la întâmplare nevoia să ne găsească nepregătiţi, vă lăsăm şi poruncim ca, primind scrisoarea noastră, să pregătiţi îndată din Scaunul d-voastră şase căruţe groase cu covergi tari, cu câte şase cai tari, cu toate pregătirile, şi împreună cu oamenii de pe lângă ele să le ţineţi gata, aşa ca la tot prilejul, dacă se cere, să-i trimeţi acolo, fără lipsă, în orice ceas, unde vom porunci noi.

Secus nullo modo facturi. Datum Albae-Iuliae, die 16 iulii, anno 1633.

G. Rakoci, m. p.

P. S. Az mint pedigh ennekeleötte is ez illien expeditiora bizonios rendeles szerint valo elest is adot hẅseghtek, most is keszicsien szekibeöl huszoneöt keöbeöl lisztet hatvan keöbeöl zabot negy szalonnat niolcz veder eczetet negi veder vaiat niolcz veka borsot egy veka kasat huszoneöt berbecsiet, ugy hogy az szekerekkel egiẅt ezeket is fogiatkozas nelkẅll ell kẅldhesse hẅseghtek.

Precum însă şi înainte de aceasta aţi dat, la astfel de trimetere, şi mâncare, după o oarecare rânduială, şi acum să pregătiţi din Scaun 25 merţe de făină, 60 merţe de ovăs, 4 slănini, 8 vedre de oţet, 4 vedre de unt, 8 ferdele de mazăre, o ferdelă de orez, 25 berbeci, aşa că, împreună cu căruţele, să le puteţi trimete şi pe acestea fără întârziere.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario, villicis ceterisque iuratis civibus civitatis ac Sedis saxonicalis bistriciensis, etc., fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXXXIV.

Toderaşco Cămăraşul lui Miron-Vodă Barnovschi către Bistriţeni, despre uciderea acestuia de Turci în Constantinopol şi numirea lui Moise-Vodă Movilă, precum şi despre gătirea lui Mateiu, Domnul muntean, asupra Poloniei şi despre sosirea Hanului. Iaşi, 1633, 30 Iulie.

Szolgalok kegyelmednek mint nekem bizodalmas uramnak etc.

Ieovenek hozam az kegyelmed szolgai büczületes biro uram akarvan teolem tudakozni mi orszagunknak bizonios

Îţi slujesc d-tale ca domnului mieu credincios, ş. a.

Au venit la mine slugile d-tale, cinstite domn birău, voind să afle de la mine starea ţerii noastre şi ştiri. Despre

allapattia es hirei felöl; melibol en kegyelmedet mint beoczuletes szomszed uramot bizoniosa tezem, czak reoviden, mert mi mostansagal onnat Constantinapolbol jeötünk azon nap az meli nap az kegyelmed szolgai hozam jeotenek. Mi niomorult allapatal vagiunk, mert az mi jambor feiedelmunknek Barnoczkinak az Török Czaszar feivet vetete 2 Juli bizonioson az meliet kegyelmed el hidgien; ugi annak utanna adot az Czaszar egi Moises neü Vaidat az ki az eleb is volt Vaidank az fo szekiben. Az hadaknak dolgai felol azt irhatom kegyelmednek hogi megh portan nekunk megh vadgion hadva, hogi kezuletben legiunk, mert az Czaszar maga szemelie szerent akar Lengien orszagban menni mert az Muszkak inditotak fel altalam; vegel az meliet mi szemunkel latunk es haza jeovöben azt irhatom kegyelmednek hogi az Havaselfoldi Vaida minden erreievel taborban volt es az is Czaszar poronczolatia szerent veleunk egiut akar Lengel orszagban menni. Az uton az Duna mellet tallaltunk az kegielmetek orszagabul harom iffiu nemes ember elol; az miert az Czaszarhoz akartak menni mi azt nem tudgiuk, hanem mi nekunk illen responsiot attanak, hogi feiedelem boczatota eökett az Czaszarhoz. Itt az mi orszagunkban az Tatar ham maga szemelie szerent minden erreievel ki szalot az alfoldon. Nekunk igh vadgion tutunkra hogi eo is az Lengelekre menniek. Biszonios szandekiokot senki mint ebeknek nem tudhatia. Ugion ot portan letunkben az Kozakok az kik az vizen voltanak szerniu nagi kart teotenek Török orszagban, ugi annera hogi czak egi nap iaro fold volt hogi Costantinapolban nem jotenek. Azt is haliuk, hogi it' az Nezter mellet 12 ezer Kozak taborban vagion. Ha mit olliat erthetunk uiyoban az ki kegelmeteknek artalmara lezen kegelmeteknek bizonios emberi altal tutara adgiuk; mi azert it az orszagban mas szandekal vadgiuk, de ha az Vaida szekeben jo, tudom hogi kegielmeteknek hirevel lezen.

care eu te asigur ca pe un cinstit domn vecin, numai pe scurt, că noi acum am venit de-acolo, din Constantinopol, în ziua aceia în care au venit slugile d-tale la mine. Noi suntem în stare ticăloasă, fiindcă Împăratul turcesc i-a luat capul blândului nostru Domn Barnovschi la 2 Iulie; ceia ce să crezi d-ta cu siguranță. Așa după acela ni-a dat Împăratul pe un Voevod anume Moise, care ni-a fost Domn și înainte de aceasta, în Scaunul de frunte. Despre starea oștilor, pot să-ți spun că încă la Poartă ni s'a spus să fim gata, căci Sultanul vrea însuși să meargă în Țara Leșească, de oare ce Rușii l-au îndemnat prin mine. In sfârșit ceia ce am văzut cu ochii noștri și la întoarcerea acasă pot să-ți scriu: că Voevodul Țerii-Românești a fost cu toate puterile în tabără și acela[1], după porunca Împăratului, vrea să meargă împreună cu noi în Țara Leșească. În drum lângă Dunăre am găsit trei nobili tineri din țara d-voastră; pentru ce voiau să meargă la Împărat, nu știm, ci nouă ni-au dat răspuns că principele i-a trimes la Împăratul. Aici în țara noastră Hanul tătăresc însuși a descălecat, cu toate puterile lui, în pustie. Noi așa știm că și el ar merge asupra Polonilor. Gândul lor sigur nu-l poate ști nimeni, ca la niște câni. Tot cât am stat acolo la Poartă, Cazacii, cari au fost pe apă, au făcut grozav de mari pagube în Țara Turcească, așa că numai drum de o zi a fost de nu au venit în Constantinopol. Auzim și aceia că aici lângă Nistru sunt 12.000 de Cazaci în tabără. Dacă din nou auzim așa ceva care v'ar fi d-voastră spre pagubă, vă dăm de știre prin oamenii d-voastră. Noi, pentru aceia, suntem cu alt gând, aici în țară, dar, dacă vine Voevodul în Scaun, știu că va fi cu știrea d-voastră.

[1] Mateiu Basarab.

Bene valere in domino. Datum ex Iaszvasar, anno 1633, die 30 iulii.

Az nemzetes vitezleo *Toderasco Kamaras*, neü feö boier, szolgal szeretetel kegyelmedteknek.

Viteazul *Toderaşcu Cămăraşul*, boier mare, vă slujeşte cu iubire d-voastră.

[Vo:] Prudenti, circumspecto domino, domino N. N., iudici primario civitatis bistriciensis in Transilvania, domino, vicino nobis confidentissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXXXV.

Un negustor din Suceava către Bistriţeni, despre preţul unor moruni şi scrumbii. Suceava, 1633, 17 (27) Septembre.

Gesundheit der Seelen und dess Leibes wünschen wir Ewer Namhaft Weisheit von Gott dem Allemechtigen Vatter bevar ahn.

Ersamer, Forsichtiger, Weiser Herr Richter. Ewer Namhaft Weissheit Brieff ist uns czuhandt kommen, aus welchem mir Ewer Weissheit Bitt und Beger haben vernomen: der Herr Daniel aber war schon verreiset auff Szahtmar, ins Weinlesen; mir aber haben Peter Kauffman angelanget, welcher sich wol auff die Fisch verstehet. Haben nix ausserweltes funden, wie Ewer Namhaft Weissheit Anlangen ist, die weil nit mehr den 2 Fisch-Wegen bei uns ieczt gefunden werden. Haben dennoch einen gancz und gar aussgeledigt, aus welchem mir 20 Stük Hawsenfisch haben ausserwelet, welche kosten 4 Gülden, den. 40. Ittem haben mir 100 Höring gekaufft, welche kosten 100 Pulturaken. Vir hetten Ewer Namhaft Weissheit geren besser gedient, aber es ist nix czu finden. Und hiemit thun mir Ewer Namhaft Weissheit in den Schucz dess Allerhechsten bevelen. Datum ex Suczawia, 17 die septembris secundum vetus calendarium, anno reparatae Salutis humanae 1633.

[Vo:] In die Hende dess Ersamen, Forsichtigen, Weisen Herrn, Herr Martino Seffmacher, icziger Czeit Richter in der kinigkliger Stadt Nesen, czukom dieser Brieff.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXXXVI.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază la hotarul către ţerile noastre. Alba-Iulia, 1633, 1-iu August.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Magunkra orszagunkra hẅseghtekre is szorgalmatos vigiazasunkban semmit nem akarvan hatra adni; jollehet istennek hala semmi oli hirek es allapatok ninczjenek melliekhez kepest az szomszed Olah orszagokrol tartanunk kellene, mind azaltal mivel az vigiazas soha nem karos, sött inkab mindenkor hasznos, hogy semmi lehetö alkolmatossagokban semmy se hẅseghtek vigiazatlansaghban ne talaltassunk; kegyelmesen hadgiuk es serio paranczioliiuk is hẅseghteknek, hogy mind szüntelen megh hit jart költ okos embereit küldözze be Moldvara, kiktöl minden oda valo hireket allapatokat halhasson erthessen tudhasson; melliekröl minket giakorlatossaggal voltakeppen tudosit-

Nevoind să păgubim nimic cât ne priveşte pe noi, ţara şi pe d-voastră, şi pentru paza noastră sârguincioasă, cu toată că, slavă Domnului, nu sunt ştirile şi stările aşa încât să ni fie frică de ţerile româneşti vecine, dar, fiindcă paza nu e niciodată rea, ba încă totdeauna folositoare, pentru ca în orice prilej nici noi, nici d-voastră să nu ne găsim în lipsă de pază, vă lăsăm şi vă poruncim hotărât şi d-voastră ca necontenit să ni trimeteţi în Moldova oamenii d-voastră destoinici şi umblaţi, înţelepţi, ca să audă, să înţeleagă, să ştie toate ştirile şi stările de acolo; despre care de fapt să ne înştiinţaţi pe noi îndată. Şi, apoi, precum v'am fost poruncit şi înainte de aceasta, să aveţi

hasson. Es ez felet az passusokra is az mint az elött is megh parancziolтuk vala oli szorgalmatos vigiazassal legjen, hogy senki is az my kegyelmes annuentiank nelkül se hẅseghtek hire nelkül ki es be ne mehessen.

grijă de strâmtori, ca nimeni fără învoiala noastră şi fără ştirea d-voastră să nu între şi să nu iasă.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 1 augusti, anno Domini 1633.

G. Rakoci, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis nostrae bistriciensis, etc., fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXXXVII.

Câmpulung, [1633[1]], de la 7 Septembre.

Popa Petrea, Gliga şi Noţul către Bistriţeni, despre venirea oştilor polone.

† Scriem pace şi mulŭtă sânâtate alui nostru dulŭce pârinte, giupânu Luca Nădreiaş de Bistriţ[ă]. Pohtim pre dumneata întro tot priitişugul, şi dâm ştire dumiilor vostre, de rândulŭ veştilor de spre ţara nostrâ, câ-i veaste rea, şi vinŭ Leaşii fârâ greş. Nu ştimŭ ce va dà Dumnâdzău acmu; iarâ noi ne rugâmŭ dumiilor vostre să nu ne opriţi de spre dumiiavo[s]trâ credzea *(sic)*: noi vomŭ dà ştire domniilor vo[s]tre orč[e] va hì mirşagul, la Leaşi, ori la Turci, şi giurâmŭ noi cu totâ credinţa nostrâ să vâ dâm ştire domnilor vostre în totâ vreamia: de ce vomŭ ştì, de tot vom dà ştire. Alta, pohtimŭ pre dumieavostrâ să nu creadeţi menciunile orecui, de dzâceeà câ nu simŭtem cu credinţâ direaptâ spre dumiiavostrâ. Credzu ştii-ne dumiiata, Anŭdreiaş, câ n'am puteà hl noi de-aceia omeni nice odată. De aiasta dâm ştire dumiilor vostre, şi să vă gâsească aciastâ poţinea scrisore a nostrâ în bonâ pace de la Dumâdzâu adevărat. Пис ѡ Дльгоиполи. [=Scris în Câmpulung.]

† Eu, popa Petrea, şi Gliga şi Noţulŭ ne închinâm spre dumieavostrâ şi giorâmŭ să himŭ priiatini cu totă osâ[r]diia nostrâ, adevărat.

(Pecete sfărmată, mică.)

[Vo:] † Să să dea aceastâ carte în mâna lui Andreiaş de Bistriţâ.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 50-1, no LXVI.)

MDCCCLXXXVIII.

Şintereag, 1633, 22 Septembre.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre veştile de războiu de peste munte şi nevoia de pază.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini observandissimi. Salutem ac servitii mei commendationem.

Tegnap ieoven el urunktul eö nagysagatul akaram kegyelmeteknek ertesere adnom mivel mind Havasalföldeben Moldovaban Teöreök es Tatar hadakat mondnak lenni es az ket Olah Vaidak is hogi taborban volnanak, hova legien szandekiok nem tudhatni. Eö nagysaga cziudalkozik azon hogi kegyelmetek illien keözel leven Moldovahoz illien vigiazatlanul vagion, hogi kegyelmetek semit nem tudna az oda ben valo dologra. Akaram kegyelmeteket jo aka-

Venind ieri de la Măria Sa Domnul nostru, am voit să vă dau de ştire că se zice a fi oaste turcească şi tătărească, atât în Moldova, cât şi în Ţara-Românească, şi că şi cei doi Voevozi români ar fi în tabără: încotro au de gând, nu se ştie. Măria Sa se miră că d-voastră, fiind aşa de aproape de Moldova, sunteţi aşa de lipsiţi de pază, că d-voastră nu aţi ştì nimic de lucrurile de-acolo din năuntru. Vreau să vă îndemn din bunăvoinţa mea să arătaţi că nu au scăzut

[1] Timpul cârmuirii lui Andreiaş Lutsch (Wagner) (7 Septembre până la 31 Decembre).

ratombul intenem, mutassa megh azt kegyelmetek hogi nem fogiot annira el az kegyelmetek varosaban az vigiaszo es gondviseleö ember, hogi kegyelmetek is hivatallia szerent gondot nem visellie es menteol okosb tudosb oda be jaro emberi vadnak kegyelmeteknek sietsegel keölgieön be kegyelmetek, es nem cziak egi rendbelit hanem egi nehani rendbelit egik jeöieön masik menien es szinten Iaz vasarig is el menien bennek. Ha ki jo akaroia pedigh itt az hatar szeliben volna kegyelmeteknek hamareb voltaert ahoz is el keölgieön kegyelmetek es tudakoztasson, hogi megis kegyelmetek is kedveskedhessek eö nagysaganak urunknak az kegyelmetek vigiazasaval es gondviselesevel. Ezt az kegyelmetek jovara irom. Tartsa megh isten kegyelmeteket jo egessegben.

într'atâta în oraşul d-voastră oamenii păzitori şi cu grijă, că şi d-voastră, după dregătoria d-voastră, purtaţi grijă şi trimeteţi acolo cu grăbire oameni cât mai cuminţi şi înţelepţi, şi nu numai un rând, ci câteva rânduri, unul să vină, altul să meargă şi să înainteze până la Iaşi. Iarăşi, dacă aveţi vre-un binevoitor aici la hotar, pentru grabă trimeteţi şi la acela, şi vă luaţi ştiri, ca să faceţi pe plac şi d-voastră Măriei Sale Domnului, cu paza şi îngrijirea d-voastră. Aceasta o scriu pentru binele d-voastră. Să vă ţină Dumnezeu bine, sănătoşi.

Datum ex Somkerek, 22 septembris 1633.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus et vicinus servire paratus

Stephanus Erdelj, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis et vicinis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCLXXXIX.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre nevoia de a se trimete iarăşi în Moldova spionul ungur. Şintereag, 1633, 25 Septembre.

Prudentes ac circumspecti domini, amici observandissimi. Salutem ac servitii mei commendationem.

Urunk eö nagysaga kedvesen veotte, hogy kegyelmetek ezen embert ala keölte, ki Moldovaban volt es parantsollia eö nagysaga en altalam kegyelmeteknek, hogy mivel ez jo magiar ember es okos ember is mentest kegyelmetek ismet sietsegel keölgie be es megh parantsollia hogi sietve jarion erczien hallion es nezzen es hozzon bizonios hirtt mind az Tatarok s mind az Teöröökek allapatiarul. Urunk eö nagysaga iria nekem hogi holnap estvere Dipseben lezen, medvet iria eö nagysaga hogi talaltak ott; ugi hizem nem kesit ott eö nagysaga, kegyelmetek legien valami gazdalkodassal ez egi napra. Tartsa megh isten kegyelmeteket jo egessegben sokaigh.

Măria Sa Domnul nostru s'a bucurat că aţi trimes d-voastră pe acest om care a fost în Moldova, şi vă porunceşte Măria Sa prin mine ca, fiind acesta Ungur bun şi om deştept, să-l trimeteţi iarăşi cu grabă, şi-i porunciţi să umble răpede, să înţeleagă, să audă, să vadă şi să aducă ştiri sigure despre starea Tatarilor şi a Turcilor. Măria Sa Domnul îmi scrie că mâne seară va fi în Dipşa; scrie că au găsit urşi pe acolo; aşa cred că nu întârzie pe acolo Măria Sa. D-voastră să fiţi cu ceva pregătiţi pe ziua aceia. Să vă ţie Dumnezeu îndelung cu bună sănătate.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum servitor, amicus et vicinus benevolus

Stephanus Erdelj, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis et vicinis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXC.

Rodna, 1633, 4 Novembre.

Birăul din Rodna către Bistriţeni, despre oastea ce trebuie să trimeată, dintre Unguri şi Români.

Prudenti, circumspecto domino, domino iudici primario ceterisque iurati cives civibus civitatis bistriciensis, domino, domino, salutem et servitium commendamus.

Ezek az emberek is mostansagal erkeztenek megh Lengiel orszagh felol es mindgiarast alla kultem kegelmeteknek, hogi kegelmetek tudgion bizoniost tudni felolek. En it az mi heliunkben eszeknel biszoniosb embereket nem tudtam kuldeni. Kegielmeteket kerem az istenert hogi megh boczason mert eoreomest jo szivel mint feoldes uramnak eiel napal akarnek szolgalni; de hogi szoha semi szamot nemeli uraim sem az Magiarok kozt sem az Olahok kozt nem akariak fogadni, ha kegielmetek segitsegel onnan alol nem lezen, hatt talam magam is el kel innet menem; mert ki eolesel, ki altal leovesel feniegetnek es immar szolni is nem merek nekiek sem lovat venni teoleok sem penigh magokot kuldeni. Az darabantok felol az iztrasan azt irhatom kegielmeteknek, hogi bizoniara elesek it ninczen; ha kegielmetek elest nem kuld vasarnapon toab mind el mennek mert teobere varasunkban kuldulni jarnak es enn is erotlen vagiok hoza hogi magam keoltsegemmel tarczam eokeot es nem is tarthatom. Tarcza megh isten urasagtokot jo szerenczes alapotban sok eztendeigh.

Az *Radnay biro* tanaczal egiut szolgal urasagtoknak.

Şi aceşti oameni acum au sosit din Polonia, şi îndată vi i-am trimes în jos d-voastră, ca să aflaţi ceva sigur de la ei. Eu aici în partea noastră nu am putut trimete oameni mai siguri. Pe d-voastră vă rog, pentru Dumnezeu, să mă lăsaţi, căci bucuros vreau să-ţi slujesc ca domnului mieu; dar cu nici un preţ nişte domni nu vreau să-i primească, nici între Unguri, nici între Români. Dacă d-voastră nu ni veţi fi cu ajutor de acolo, din jos, apoi poate şi eu trebuie să mă duc de aici, fiindcă unii mă ameninţă cu moartea, alţii cu împuşcatul; şi iată nici nu mai îndrăznesc să li vorbesc, nici să ieau cai de la ei, nici să-i trimet. Despre trabanţi la strajă, pot să vă scriu că ei cu siguranţă n' au mâncare; dacă d-voastră nu trimeteţi mâncare, de Duminecă încolo toţi se duc, căci mai mult cerşind umblă prin oraşul nostru, şi mi-e peste putinţă să-i ţin cu cheltuiala mea, şi nici nu pot să-i ţin. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani norocoşi.

Birăul Rodnei, cu tot Sfatul, vă suntem gata spre slujbă d-voastră.

Datum ex Radna, anno 1633, die 4 novembris.

P. S. Urasagodnak azt irhatom az izenetre melliet izent urasagod Gal Istvantol, hogi ket lovat kuldjek buzaert az darabantoknak, soha lonak szeret nem tehetem hanem ezek negi loval mennek alla azoktol urasagod ozon az lovakra es kuldgic fel mert egiebet

La ştirea care mi-aţi trimes-o d-voastră prin Ştefan Gal, ca să trimet doi cai pentru grâu la trabanţi, nu am putut găsi de loc cai; ci aceştia merg în jos cu patru cai. Din aceia împărţeşte d-ta pe cai şi trimete-i în sus, căci altceva nu am ce trimete, şi apele vor fi după

nem kuldhetek es az vizek is ez utan nagiobak leznek; hanem mostan kuldjen ezektol urasagod az mi akar kuldeni.

[Vo:] Tiztelendeo beoczuletes biro uram, kerem urasagodot, hogi urasagod az istenert megh boczason, mert soha arra valo lovat nem tallalhatunk, hogi Igyarto Mihali alha adhasuk, hogi azt az szolgalatot megh jarhasa holot az hadaknak letet mi it halotuk; ment a kik vadnak is lovak soha arra az utra el nem mehetnek az mere eok mentek, hanem kerem urasagodot hogi urasagod megh boczason hogi azon az lovon boczatam el masodczor; urasagodnak mindenben husegesen szolgalni akarunk; az mi lovaink is mostansagal mind szeliel vadnak, harmad napigh az ember is soha megh nem talalhattia.

aceasta mai mari. Prin aceştia trimete acum d-ta ce vreai să trimeţi.

[Vo:] Cinstite domnule birău, te rog pe d-ta să mă ierţi, pentru Dumnezeu, că de loc nu putem găsi cai ca să-i dăm lui Mihail Igyarto, ca să-ţi facă slujba aceia, de oare ce noi am auzit aici de fiinţa oştirilor. Căci caii cari chiar ar fi, nu pot merge de loc pe drumul acela pe care au mers ei. Ci te rog pe d-ta să mă ierţi că pe acel cal l-am lăsat a doua oară. În toate voim să-ţi slujim d-tale cu credinţă; şi caii noştri acum sunt cu toţii răspândiţi; nici până a treia zi nu i-ar găsi omul.

Prudenti, circumspecto domino, domino iudici primario ceterisque iurati cives, civibus civitatis bistriciensis, domino, domino mihi naturaliter benevolentissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXCI.

Mihail Igyarto către Bistriţeni, despre ştirile ce va adună în Moldova şi împotrivirea oamenilor, între cari şi Români, de a merge la oaste. Rodna, 1633, 4 Novembre.

Prudenti, circumspecto domino, domino iudici primario in civitate bistriciensis ceterisque iurati cives (!) civibus, salutem et servitium commendo.

Kegielmeteknek ezt irhatom innet Radnarol hogi az mint otthon is megh montam kegielmeteknek, mert ök bizoni soha el nem akarnak az Magiarokban menni, az kiket kuld miniaion mentik magokot, Giörgi Kovacz az birot fenegete hogi eoteot ne kuldgie Moldvaban mert bizoni altal lövi es az birot itt Radnan eolesel feniegetik, hogi kegelmetek szovaval ököt akaria kuldeni. Az Olahok penigh azt mondgiak, hogi el lehetnek az kegelmetek penze nelkul es az Radnai biro nelkul is es nem akarnak el menni hannem mostansagal hogi egiebet nem kuldhetet hanem maga veiet kuldeote el nagi fellelemmel hogi masok nem akartak el menni. Az Olahok megh jeotek es mindgiarast ala kuldtek eoket; az mint mi teoleok ertetetuk mi mindgiarast alla medgiunk Iazhvassarra es ott megh tudunk bizoniosbat az mint ezek bezelenek, hogi kegelmeteknek minden bizoniost hireket

Vă pot scrie de-aici, de la Rodna, că, precum v'am spus şi acasă, ei zău niciodată nu vreau să meargă la Unguri; pe cari-i trimeţi, toţi se dau în lături. Gheorghe Kovács a ameninţat pe birău că pe el să nu-l trimeată în Moldova, că zău îl împuşcă, şi pe birău îl ameninţă, aici, în Rodna, cu uciderea, — că după cuvântul d-voastră vrea să-i trimeată şi pe ei. Românii însă spun că ei pot trăi şi fără banii d-voastră şi fără birăul din Rodna, şi nu vreau să meargă, ci acum, fiindcă nu a putut trimete altceva, a trimes pe ginere-său cu multă frică, fiindcă alţii nu au voit să meargă. Românii au venit, şi îndată i-au trimes în jos; cum am înţeles noi de la ei, noi îndată vom merge în jos, la Iaşi, şi acolo aflăm ceva mai sigur precum vorbesc aceştia, ca să vă aducem d-voastră ştiri sigure, atât dintr'o parte, cât şi dintr'alta. Să vă ţină Dumnezeu pe dumneavoastră, pe toţi, bine sănătoşi.

hozhasunk mind egi felol s mind mas felol. Tarcza megh isten kegielmeteket miniaion jo egesegben.

Datum ex Radna, anno 1633, die 4 novembris.

Michael Igyarto ex Bistir[cza].

Az darabantok it ehel halnak es koltseget nem talalnak penzek sinczen hogi vegienek, nem tudgiak mihez tarczak magokot, hogi urasagod semmit nem izen.

Trabanţii mor aici de foame, şi nu găsesc de cheltuială, nici n'au bani ca să-şi cumpere; nu ştiu de ce să se ţină, că d-ta nu trimeţi nicio vorbă.

[Vo:] Prudenti, circumspecto domino, domino N. N., iudici primario in civitate bistriciensi ceterisque civibus iuratis, dominis mihi semper confidentissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXCII.

Succava, 1633, 11 Novembre.

Vornicul moldovean Teodor Ianovici către Bistriţeni, despre lupta lui Abaza-Paşa împotriva Polonilor.

Magnifice domine Martine. Officia mea cum omni genere obsequiorum meorum in gratiam Vestrae Dominationis offero.

Miram laetitiam accepi ex literis Vestrae Dominationis, in quibus scribit ad me ut faciam certiorem Vestram Dominationem, qui sit eventus belli inter Turcas et Polonos et quid dignum memoriae fecisset Abazar-Basza veniens in Poloniam cum magna potestate sua. Qui id est: Abazar-Basza, fracto foedere et pace quam fecerant Poloni cum Turcis, venit supra illos cum exercitu suo. Quamvis Illustrissimus princeps Moldaviae miram diligentiam apposuerat ut possit illum a praeposito revertere, quia intellexerat Illustrissimus princeps quod nihil possit destruere Polonis, ille tamen temere, stans in praeposito suo, venit supra illos, nihili pendens Polonos, apud quos paulo ante erat nuntius a Caesare Turcarum, hoc est Czausz, confirmans pacem. Quare Poloni non putabant illum transire ad se Nistrum, quia sciebant foedus factum et confirmatum a Caesare. Quare praeparaverant et illi nuntium magnum ad Caesarem, si non venisset Abazar-Basza ad illos. Sed ille, fracta pace, intravit in Poloniam, et nihil potuit illis destruere, solum destruxit et devastavit terram nostram; incipiens a flumine Pruth usque ad Nistrum, nulla domus remansit: omnia combusserunt et multos ex nostris in servitutem duxerunt Et ita reversus est: fracta pace cum Polonis, nullisque rebus compositis, reversus est ad Danubium cum pudore et magna iactura suorum. Et Tartari qui erant cum Orak-Murdza et cum duobus filiis Cantamiri reversi sunt ad Budziakum, ad loca sua. Dux vero Polonorum Xonicopolski[1] cum aliis Polonis movit castra, absque iactura suorum, inferius, a Cameneco ad Bar. De Moscovitis vero, quando fui nuntius in castris Polonorum ab Illustrissimo principe nostro, ostendit mihi Magnificus dux Polonorum literas a rege missas, in quibus facit certiorem ducem quod inierat grave bellum cum Moscovitis, in quo victor evasit rex Polonorum, et facta est magna effusio sanguinis, et adhuc manet rex sub Smolensk cum hoste suo. De his omnibus quae vidimus et audivimus, facimus certiorem Vestram Dominationem, et quae adhuc audiemus, de omnibus certiores facere Vestram Dominationem parati sumus. Interim vale et me fraterno amore prosequare. Datum Soczaviae, anno 1633, novembris 11.

Vestrae Dominationi fidus amicus et servire paratus

Theodor Ianowicz, m. p.

Si vellem omnia scribere, charta mihi ad scribendum non sufficeret, non

---

[1] Chonikpolski, Konicpolski.

de laude illius, id est Abazar-Basze, sed de mera stultitia illius et inani furore. Quare cetera ex ore narrabit dominus Michael qui fuit apud me.

[Vo:] Magnifico domino, domino Martino Deitrano, iudici bistriciensi, domino ac amico meo maximo, ad manus dentur.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXCIII.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază la Tatari. Sântioana, 1633, 18 Novembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hẅseghtek Moldovabol megh iutott embere leveleket megh ada, kegyelmesen agnoscalliuk hẅseghtek feleöl az vigiazasban szorgalmatoskodasat es az dolgokrol tudositasat; kit hogi ez utan is megh ne szẅntessen kevanniuk. Az melj embereket minap be bochiatank azok is ha visza erkeznek mingiarast ejel nappal erteseẅnkre adgia hẅseghtek. Annak felette Feöldvari Ianos szolgankatt kelletven ighen sietsegel Munkacsra kẅldenẅnk harom lovat szolgaival oda rendeltẅk az alat districtusaba. Hẅseghtek rendellien helt nekiek s gazdalkottasson illendo modon.

Omul d-voastră sosit din Moldova ni-a dat scrisorile; milostiv recunoaştem sârguinţa în pază şi înştiinţarea despre felurite lucruri; ceia ce dorim să nu înceteze nici după aceasta. Dacă se întorc oamenii pe cari i-am trimes zilele acestea, îndată să ni daţi de ştire zi şi noapte. Afară de aceia, trebuind să trimetem, cu multă grabă, la Muncaciu pe sluga noastră Ioan Földvári, am orânduit trei cai cu slugile lor acolo în Ţinutul-de-jos. D-voastră potriviţi loc pentru ei şi găzduieşte-i cum se cade.

Secus non facturi. Datum Vaida-Szent-Ivan, 18 novembris, anno 1633.

G. Rakocy, m. p.

Kulgion huseged vag nieg embert utannunk mingiart ki medve fogo gepet tuggion cinaltatni halot ne hozzanak bar.

Trimete d-ta îndată după noi vre-o patru oameni cari să ştie face cursă de prins urşi; reţea să nu mai aducă.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario et iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis etc., fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXCIV.

Logofătul Teodor Ianovici către Bistriţeni, despre darul ce a primit şi veşti cu privire la Abaza-Paşa, aflător la Brăila. 1633, 7 Decembre.

Magnifice domine Martine.

Obsequia mea cum omni genere officiorum et cum submissa servita *(sic)* delatione in gratiam Vestrae Dominationis offero, et cetera.

De munere quod dignatus est Vestra Dominatio mihi mittere, gratias maximas ago; quod et grato animo suscepi. Quare et ego, si mihi modo, operam dabo ut possim munus pari modo recompensare: tantum Vestra Dominatio indigeat obsequio nostro, inveniet me semper paratum ad omnem nutum officii Vestrae Do-

minationis. Rumores nulli omnino audiuntur apud nos, tantum scimus quod rex Polonorum scripsit ex Moscovia ad ducem Polonorum, faciens illum certiorem ut nullum nuntium mittat ad Caesarem Turcarum donec revertetur ille. Abazar-Basza modo moratur in Braila. Quae adhuc audiemus, de omnibus faciemus certiores Vestram Dominationem; tantum modo[1] moratur in Braila. Quae adhuc audiemus, de omnibus faciemus certiores Vestram Dominationem; tantummodo rogo ut me teneat Vestra Dominatio in gratia sua, et valetudinem tuam magis quam alia omnia curat. Vale. Datum 7 decembris, anno 1633.

Vestrae Dominationis fidelis amicus et servire paratus

Theodor Ianowicz, manu propria.

[Vo:] Magnifico domino domino Martino Deidricio, iudici bestriciensi, viro spectatissimo, domino ac amico meo maximo, ad manus dentur.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXCV.

Alba-Iulia, 1634, 25 Ianuar.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre trimetere a lui Ioan Belény în Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Belleni Ianos udvari szolgankat kelletven bizonios dolgok veghet Moldovaban küldenünk ott a Radnan kelletik be menni. Hüseghteknek hadgiuk azert es paranczolliuk rendellien mingiarast egy emberseghes jo kalauzt Iaszvasarigh melleje es a mi lovait szolgait ott kelletik hadni hüseghteknel azoknak illendeö szallast rendelven szenat abrakot lovainak szolgainak etelt italt adasson illendeökeppen.

Trebuind să trimetem pe sluga noastră de Curte, pe Ioan Belény, pentru nişte lucruri în Moldova, a trebuit să între pe-acolo, prin Rodna. Deci vă lăsăm şi vă poruncim să orânduiţi îndată pe lângă el, până la Iaşi, un bun călăuz de omenie, şi cailor şi slugilor pe cari a trebuit să-i lase acolo la d-voastră, acelora orânduindu-li adăpost cum se cuvine, daţi-li cailor fân şi nutreţ, slugilor mâncare şi băutură cum se cuvine.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 25 ianuarii, anno Domini 1634.

G. Rakocy, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario et iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, etc., fidelibus nobis dilectis.

[Adaus:] Latae 29 ianuarii, vespere, hora 3.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXCVI.

Meşindorf, 1634, 11 Mart.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre îngrijirea cailor şi slugilor solului Ioan Belény.

Georgius Rakoci Dei gratia Transsilvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

---

[1] În sens de: modo, acuma; sau, mai bine: numai cât acuma.

Mivel nemzetes Belleni Ianos hiv nket udvari feö ember szolgankat bizonios szükseges dolgaink veget kellettven Moldvaban expedialnunk tizenharom lovait es azok mellet niolcz szamu szolgait rendeltük quartelban vizza tereseigh az hüsegtek szekben tartasnak okaertt lenni. Kegyelmesen hadgiuk azertt s paranczolliuk is hüsegednek ez levelünket veven mingiarast az megh nevezet lovaknak es azok mellet leveo szolgaknak illendeö quartelt rendelven az elebbi mod szerint mind az lovaknak es szolgaknak jarando abrakot szenat es praebendaiokat administraltassa hüseged.

Fiindcă a trebuit să trimetem în Moldova în niște afaceri de nevoie pe spectabilul nostru credincios Ioan Belény, slujbaș de frunte al Curții, i-am rânduit treisprezece cai și pe lângă aceia opt slugi în cvartir până se va întoarce, pentru ca să-i țineți în Scaunul d-voastră. Vă las deci și vă și poruncesc d-voastră ca, primind această scrisoare a noastră, îndată să li rânduiți cvartir cum trebuie cailor și slugilor de pe lângă cai și să li dați după chipul de înainte nutrețul, fânul care se cuvine cailor și slugilor.

Secus non facturus. Datum in possessione Mese, die 11 martii, anno Domini 1634.

G. Rakocy, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis nostrae biztriciensis, etc., fideli nobis dilecto.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCXCVII.

Logofătul Teodor Ianovici către Bistrițeni, despre ceasornicul ce a dat la dres, despre plata în porci ce oferă unui meșter, despre fuga în Polonia a lui Moise-Vodă Movilă și noul Domn ce va veni, Lupu. 1634, 12 April.

Magnifice domine Martine.

Obsequia mea cum omni genere servitiorum meorum in gratiam Vestrae Dominationis defero, et cetera.

Quod moram traxi in restituenda solutione propter horologium rectificatum usque ad hoc tempus, rogo ut non accipiat id Vestra Dominatio in malam partem, et non imputet hoc negligentiae meae, quia locutus sum cum domino Michael, et constitueram cum illo, in loco pecuniae ut dem porcos saginatos illo artifici qui postea profectus in inferiorem partem Moldaviae, rediens vero ex illis locis me non invenit in locis nostris, quia abieram ad Ias. Tandem, absente me invenerunt porcos, quos dominus Michael noluit accipere, nescio quam ob causam: forsan illi non placuerant. Iterum tamen scripsit ad me literas dominus Michael, quas mihi sero attulerunt, apertas et ruptas, hoc est quando erat mercatus magnus in Bistricia. Quare ego eo tempore misissem pecuniam, sed nullum potui invenire qui velit ire in Transsilvaniam. Modo vero, ut mihi denuntiavit Tua Dominatio per Petrum Saxonem ex Soczavia de ista pecunia, quam ego illi dabo, qui illam deferet ad Tuam Dominationem; solum rogo ut non vertat mihi vitio id quod moram traxi in restituenda solutione isti artifici usque ad hoc tempus. Novarum rerum, si quae sunt, facio certiorem Tuam Dominationem quod Poloni verissime fecerunt pacem cum Moscovitis, et fecerunt magnum triumphum his diebus. In Moldavia vero princeps qui erat, hoc est Moyses, iste his diebus transivit in Poloniam; alter vero qui vult venire est Lupul, qui antea erat Dwornik Magnus in Moldavia, ille qui abierat ad Caryorad[1]. De his modo facio Vestram Dominationem certiorem;

[1] Țarigrad.

quae adhuc erunt, de omnibus Tuam Dominationem libenti animo faciam certiorem. Interim me gratiae ac amicitiae Tuae Dominationis offero. Datum aprilis 12, anno 1634.

Vestrae Dominationis fidelis amicus ac servire paratus

Theodor Ianowicz, manu propria.

[Vo:] Magnifico domino Martino Deidricio, iudici bistriciensi, domino ac amico meo maximo, ad manus dentur.

[Vo:] 10 may latae.

[De altă mână:] Deprecatur tardam horologii solutionem, et aliquid avizat.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCXCVIII.

Câmpulung, 1634, 9 Maiu.

Veşti din Moldova, de la Mihail Igyartó, despre sosirea apropiată a Domnului celui nou.

Szolgalok urasagodnak mint mi nekunk beociületes uramnak adgion Isten urasagod sok kevanta jokot.

Akarek urasagodnak irni az ide be valo alapot felol mint s hogi vadnak de ne talam irt biszoniosbat az boier kegyelmednek hogi nem mint az mi hallank, mert az boierok az kiktol mi biszoniost erhthetnek mind az Vaida eleiben mentenek; es eszt bizonioson irhatom kegyelmednek hogi 10 napian May bizonioson szekiben leszen Iaszvasart; mondanak az emberek sok felle hireket, de mind azon altal az boier azt hatta hogi ha valakit kegyelmed hamarsagal kuld mindenekbol bizoniosban hire teszi bizonos levelei altal. En mostansagal itt egi keves ideigh maradvan Kompollungon bizonios dolgaim mia es mikent hallom hogi eo kegilme haza jot legien, mindgiarast alla medgiek es bizonioson megh tudom öh kegelmeteol mind Teoröknek Tatarnak alapattiat, az kik orszagoknak artalmara varasunknak viszontagh leznek es hamarsagal mindent bizonioson hirül megh viszek. Urasagodot kerem, hogi haszam nepere segitsen gondot viselni ha valamiben szuksegh leszen. Ennis urasagtoknak mindenbeol szolgalni ogekezem es ezeket az dolgokot bar reiam biza mert benne el jarok. Tarcza megh isten urasagodott sok eztendeigh kedves egesegben. Az penzt az boier megh atta az ohraert es nalam vadgion.

Iţi slujesc d-tale ca cinstit domnului mieu; să-ţi dea Dumnezeu multul bine ce-ai dorit.

Am voit să-ţi scriu d-tale despre împrejurările de-aici, cum stau lucrurile, dar poate ţi-a scris ceva mai sigur boierul d-tale[1], că nu e cum am auzit noi, fiindcă boierii de la cari am înţelege noi ceva sigur, toţi au mers înaintea Voevodului. Aceasta v'o pot scrie cu siguranţă, că în ziua de 10 Maiu va fi de sigur în Scaun la Iaşi. Spun oamenii tot felul de ştiri, dar cu toate acestea boierul ni-a spus că, dacă d-ta trimeţi în grabă pe cineva, despre toate te înştiinţează mai sigur prin scrisori. Eu acum rămân puţin timp în Câmpulung pentru nişte afaceri ale mele, şi, cum aud că dumnealui a venit acasă, îndată mă duc în jos şi aflu cu siguranţă de la dumnealui starea Turcilor, Tatarilor, cari vor veni spre paguba ţerilor, şi încă odată a oraşului nostru, şi cu grabă voiu aduce toate veştile. Pe d-ta te rog să-mi ajuţi a purtă grijă de poporul ţerii mele, dacă va fi nevoie în ceva. Şi eu mă silesc a vă sluji d-voastră în toate; numai să-mi încredinţezi mie aceste lucruri, fiindcă le isprăvesc. Să te ţină Dumnezeu mulţi ani în plăcută sănătate. Banii pentru ceasornic nu i-a dat boierul, şi sunt la mine.

---

[1] Toderaşcu Ianovici.

Datum Kompullungh, anno 1634, die 9 maii.

Besztercei Igyarto Mihali, szolgal kegyelmednek.

Mihail Igyartó din Bistrița îți slujește d-tale.

[Vo:] Prudenti, circumspecto domino, domino Martino Deitrano, N. N., iudici primario civitatis bistriciensis in Transsilvania, domino, domino mihi semper confidentisimo.

9 Maii, anno 34.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCXCIX.

Câmpulung, 1634, 19 Maiu.

Vești din Moldova dela același Mihail Igyartó, despre începuturile Domniei lui Vasile-Vodă și știrile cu privire la Tatari.

Szolgalatomot irom kegielmednek mint ennekem bizodalmas uramnak, isten eo felsege minden jovaival jo egesegel latogassa es aldgia megh kegielmeteket mind az kegielmedhez beoczuletes levö tanaczaval egiut.

Akarek kegielmeteknek az Moldvay alapot felol irni es minden dolgokbul bizoniosa teni. Miczoda alalapatal itt vagion az orszagh az minapiban is irtam volt az Vaydanak jövetele felol, de hogi bizoniost nem tudhattam hogi ki legien mostansagal azert megh ertetem bizonioson es bizoniost irok kegielmeteknek, mert 10 napian May erkezet be az szekeben Iaszvasarra es hiiak eo nagisagatt Vasziliie Vaydanak es igen szep hadal jeot az orszagban, de mire valo nezve talam azt is megh tudhatiuk az orszagban tutara vadgion az vitezleo rendeknek hogi az hadban kemenien kerullienek; mert Lengiel orszagbol igen nagi hadak szallanak le az Nezter melle. Azt hallotam hogi az Teoreokökis kemenien jeonek, mert azt mondgiak hogi harom hellien legien czinalt hidgiok az Dunnan alltal; de hogi mi vegre legienek ezek az hadak czak isten tudgia, mert az Vayda igen vigiaszasban vadgion mindenfele es az boyerokban egi nehanniat meg is fogatat; senki bizonios szandekjat nem tudgia. Az Tatarok felol azt hallotam hogi azoknak nagi szerniu taborok harom hellien is vadgion mind feleseges giermekest mert eo nekik el kel rontaniok, vallameli orszagra leszen; mert az ehsegh szernien niomorgattia eoket ugi anniera hogi ha el nem ronthatnak valameli felle hátt ehel kellien megh halniok. Mos-

Îți scriu slujba mea d-tale ca domnului mieu credincios; Dumnezeu să te cerceteze cu toate bunurile sale, cu bună sănătate și să vă binecuvinteze împreună cu tot cinstitul Sfat.

Am voit să vă scriu despre starea din Moldova și să vă asigur despre toate lucrurile. În ce stare este țara, v'am scris și în zilele trecute: despre venirea Voevodului, dar, cum nu am știut ceva sigur cine să fie acum, deci am aflat acum cu siguranță și vă scriu ceva sigur, fiindcă a sosit în Scaun la Iași în ziua de 10 Maiu, și-l chiamă pe Măria Sa Vodă: Vasile, și a venit cu oaste foarte frumoasă în țară. Dar poate vom ști și pentru ce, căci ostașii au primit chemare în țară și ei ocolesc oastea, de oare ce din Polonia se scoboară oștiri mari în jos pe lângă Nistru. Am auzit că și Turcii vin cu tărie, fiindcă se spune că li-ar fi făcut poduri peste Dunăre, în trei locuri; dar cu ce scop sunt aceste oștiri, numai Dumnezeu știe. Fiindcă Vodă e în mare pază despre toate părțile, și din boieri a și prins pe câțiva; nimeni nu-i știe gândul sigur. Despre Tatari am auzit că au grozav de mare tabără în vre-o trei locuri, cu neveste și copii; fiindcă ei trebuie să strice în orice țară ar fi, că foamea îi chinuiește grozav, într'atâta că, dacă nu pot strica undeva, atunci trebuie să moară de foame. Acum nu vă pot scrie altceva, ci de la omul care duce această scrisoare vă puteți lămuri și mai bine, fiindcă el a fost acum în țară și, făcând după porunca d-tale, eu l-am rugat să meargă pe la d-voastră: l-am putut hotărâ greu, fiindcă i-a fost frică

tansagal kegielmeteknek egiebet nem irhatok, hannem ezen level vivo emberteol joban is megh tudakozhatik kegielmetek, mert eo volt mostansagal az orszagban es az kegielmed poronczolattia szerent czellekedven en eoteot kertem, hogi mennien kegielmetekhez; nehezen vehetem raia is mert felt itt valo haragtol is. Mas az hogi ott varosukban is valami kis adosag elot kerenget mindt az beoczületes Szeocz Simon uram elot es masok elot; de en neki biztatam hogi ne tekencze azt, hanem az urasagtok elobi vala szomszedsageert illeneket halvan es ertven urasagtoknak mindenkoron szomszedsagbeli attiafiusagal legien nekie. Urasagtok is azt hizem hala adatlan nem lezen illen jambor szolgalattiaert. Itt egiebet is halotam de nem merem mostan kegielmeteknek bizonioson irni; hanem az kegelmetek jambor jo akarioja az boier mostansagal az Vayda cancellariusa valaztota, es en minden dogomot el hadgivan alla medgiek Iaszvasarra eo kegielmehez es azok felol megh tudakozom az melliekrol nem merek irni es eo kegelmenek az urasagtoknak minden husehget aianlom, hogi illen nagi urasagaban kegelmeteknek jambor szomszedsagbeli attiafiusagat mutasa, hogi az mi orszagunknak artalmara leendeo lezen bizonioson tutara adgia. Enn is urasagtokot ezen kerem hogi ha lehetseges ertesen egi embert elomben egi ures loval hogi mikent jeovek Iazsvasarol mindgiarast mehessunk haza hogi kesedelem nelkul urasagtokot mindenekbol bizoniosa tehessuk. Ezeknek fellete urasagtokot az hatalmas istennek kedves gondgia viselese alaia ayanliuk es eo felsege adgia hogi urasagtokot feienkent jo egesegben tallaliuk.

Beztercei Igyarto Mihali,
kegyelmeteknek szegeni szolgaya minden udeoben.

de năcazul de pe aici. Alta este că s'a învârtit în fața unei datorii mici de acolo din orașul d-voastră, înaintea cinstitului domn Simion Szöcs și a altora; dar eu l-am asigurat să nu se uite la aceia, că d-voastră, auzind acestea și înțelegându-le, pentru buna vecinătate, totdeauna îi veți fi cu prietenie, ca la un vecin. Cred că nici d-voastră nu-i veți fi nemulțămitori pentru această bună slujbă. Aici am auzit și altele, dar nu îndrăznesc acum să vă scriu cu siguranță; dar pe bunul binevoitorul d-voastră boier l-a ales Vodă Logofăt[1], și eu, lăsându-mi toate afacerile, mă duc în jos la Iași, la dumnealui, și mă voiu lămuri despre cele ce nu îndrăznesc să le scriu, și-i voiu închină d-sale toată credința d-voastră, ca în astfel de Domnie mare să-și arăte blânda prietenie de vecin față de d-voastră, și tot ce ar fi spre paguba țerii noastre să vă dea de știre cu siguranță. Și eu vă rog pe d-voastră, dacă se poate, să trimeteți un om înaintea mea cu un cal, și, cum vin din Iași, îndată să putem merge acasă, pentru ca fără întârziere să vă facem cunoscut despre toate. Afară de aceasta pe d-voastră vă lăsăm supt paza plăcută a puternicului Dumnezeu și să dea Înălțimea Sa ca pe d-voastră să vă găsim în bună sănătate.

Mihail Igyarto,
din Bistrița, săraca slugă a d-voastră în toate timpurile.

Datum ex Kompollungh, anno 1634, die 19 maii.

[Vo:] Prudenti, circumspecto domino, domino Martino Deitrano, N. N., iudici primario civitatis bistirciensis in Transsilvania, domino, domino vigilantissimo ac verum confidentissimo.

[Adaus:] Latae die 21 maii stili novi.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

---

[1] E vorba de Toderașcu Ianovici.

MDCCCC.

Veşti din Moldova de la Mihail Igyartó, despre suirea în Scaun a lui Vasile-Vodă şi alte întâmplări. Bistriţa, 1634, sfârşitul lui Maiu.

P. S. Az Moldvay allapot felol azt irhattom kegyelmednek hogi az Vayda szekeben vagion Iaszvassart, Vaszillie Vaydanak hijak az eleb boiersagaban Lupul Mehedinczulnak hittak es az Aron Vayda fianak mondgiak lenni. Hogi volna az Lengelek felöl azt tudom kegyelmednek mondani hogi az Lengiel keovet mostan jeot Moldvaban az ki megh az eoszel ment volt az czaszarhoz es egi feo Teoreok is jeot velle mint egi eot szazad magaval es az Vayda is harom feo boierokot kuldeot el velek az Lengiel kiralhoz. En azt hallotam hogi ha veghez vihettik hatt megh bekellienek egi massal. Az keovetnek az szolgai azt montak nekem, hogi igert legien az Lengiel az keovet tributot az czasarnak meg szabadulasanak okaert Konstancinapolban; de hogi imar nem tudgiak hogi az kiralnal mi vegre vihettik az bekeseget. Az Kozakok az Nezteren az vizen jeotenek ala Tegenehez es Tegenet es az keorul valo falukot mind el egetek legien, rabolotak, de az varanak nem tehetek semmit es az szel mia tovab nem mehetek hanem ugian onnan megh tertenek. Az Tatarok voltanak taborban de hogi Vaydatol keredczetenek vallameli felle, de az Vayda megh bekelt velek es adot harom szaz kaczolakot nekiek es vizza menttenek hazaiokban, nem hallani semmit felolek. Az Vayda az boierokban sokakot megh fogatot es sokan el is szoktenek Lengiel orszagban fellem mia hogi felnek az Vaidatol. Az Genge Logofottot is kiczin hogi le nem vagatta es az udvartol el üzette; azt montta legien neki, hogi az ven eb, sok feiedelmeknek volt aroloia es az szegensegnek rontoia, töbszor udvarnal ne lassak, mert teobet nem ezik, hanem menien egi kalastromban legien baratte lakiek ott valahon. Toderasko Ianovic az mostan Logofot az kinel en az kegyelmed szolgaival az telben voltam. Soldan vizont Nagi Vornik es az Hatt-

Despre starea Moldovei pot să-ţi scriu că Voevodul este în Scaun, la Iaşi; îl chiamă Vasile-Vodă, în boierie înainte îl chiemă Lupul Mehedinţul[1], şi se spune că ar fi fiul Voevodului Aron. Despre Poloni pot să-ţi spun că solul polon care s'a dus de astă toamnă la Împărat a venit acum în Moldova, şi un Turc de căpetenie a venit împreună cu el, cu încă vre-o 500 de inşi, şi Vodă a trimes şi el trei boieri de seamă cu dânsul la Craiul polon. Am auzit că, dacă s'ar puteà, se împacă. Slugile solului mi-au spus că solul polon a făgăduit bir Împăratului pentru eliberarea lui din Constantinopol; dar acum nu ştiu la Craiu cum o vor scoate cu pacea. Cazacii au venit în jos pe apa Nistrului până la Thighinea şi au ars-o împreună cu satele dinprejur, le-au jăfuit, dar cetăţii nu i-au putut face nimic, şi din pricina vântului nu au putut merge mai departe, ci chiar de acolo s'au întors. Tatarii au fost în tabără, dar s'au cerut de la Voevod în vre-o parte, Voevodul însă s'a împăcat cu ei şi li-a dat 300 de căciuli şi s'au întors în ţara lor; nu se aude nimic despre ei. Vodă a prins pe mulţi dintre boieri, şi mulţi au şi fugit în Polonia, fiindcă li e frică de Vodă. Mai că l-ar fi tăiat şi pe Ghenghe Logofătul, şi l-a alungat dela Curte; i-a spus că e câne bătrân, că a fost trădătorul multor Domni şi că e stricătorul sărăcimii, mai mult să nu-l vadă la Curte, şi mai mult să nu se hrănească acolo, ci să se ducă într'o mănăstire, să fie călugăr şi să locuiască acolo undeva. Toderaşcu Ianovici e acum Logofăt, la care am fost eu în iarnă cu slugile d-tale. Şoldan e Mare-Vornic şi Hatman e Gavrilaşcu, fratele mai mic al lui Vodă. Boierului Frangulea şi unuia Ieremia li-a tăiat nasul şi buzele, şi unui boier anume Tăutul şi altora mai mulţi, al căror nume acum nu-l pot spune, li-a tăiat capul, celor cari înainte erau spre stricăciunea săracei ţeri. Pe lotri, hoţi, haiduci şi pe femeile stricate îi pedep-

[1] Confuzie cu Lupul Mehedinţul, răsculatul muntean.

maniok Gahvirlasko az Vaydanak eocze. Az Frangula neö boiernak es az Ieremie neunek az orrokot mind ayakostol el mettzelte es egi Totul neö boiernak fejeket vettete es teobeknek is az kiknek en neveket nem tudom mostansagal meg nevezni, az kik az eleb az szegeni orszagnak rontasara voltanak. Az latrokot tolvayokott orokot es hamis parazna azoniokot kemenin êrosen megh bünteti, az kitt valamiben meg er. Az szegenseghez jo lelki ismeretel vagion mert megh edigh sem adoval sem egiebel nem haborgatta es fogatta is hogh az szegeni orszagnak jovara lezen es az szegensegh eorul rayta hogi jo Vaida lezen, tallam allando is lezen.

seşte tare rău, pe care îl află cu ceva. Faţă de sărăcime e cu bună voie, fiindcă până acum nu i-a turburat nici cu dajdea, nici cu alt ceva, şi a şi făgăduit că va fi spre binele săracei ţeri, şi sărăcimea se bucură că va fi Voevod bun, — poate va fi şi statornic.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; traducere şi în Iorga, *Studii asupra istoriei Românilor în secolul al XVIII-lea,* Bucureşti, 1909; din „Noua Revistă Română".)

MDCCCCI.

Iaşi, 1634, 23 Septembre.

Logofătul Teodor Ianovici către Bistriţeni, despre fierăsăul, roata, cuiele şi alte unelte ce-i trebuie Domnului pentru lucrul la o biserică, precum şi despre pacea apropiată.

Illustris ac generose domine iudex bistriciensis,

Pristinae memor amicitiae, quam semper officiosissime colui et colo, nolui ita deses ac segnis videri quin Vestram Dominationem per Michaelem, Vestrae Dominationis administratorem, hisce meis literis non inviscrem simulque tam prosperum incolumitatis eventum, quam felicem omnium rerum successum Vestrae Dominationi gratularer. Conscius igitur eiusdem occasionis, Illustrissimus princeps noster ut Vestram Dominationem iisdem compellarem literis me impulit obnixe, rogando ut artificem quendam ad conficiendas serras, hungarico vocabulo „fyresmalom" nuncupatas, quibus arbores praescinduntur, similiter rotam illam et alia instrumenta necessaria Illustrissimo principi suppeditare non dedignentur. Praeterea libentissime ex illis partibus ferrum, claviculos et alia huius generis ad usum templi quod nunc erigere decrevimus accommodata haberem; nam ex Polonia haec facili negotio habentur, nisi hoc tempore edicto regio propter impendentia pericula prohiberentur. Rumores in nostris partibus hi certiores sparguntur: exoptatam pacem, superis ita volentibus, adipiscemur. Luculentius propensae meae voluntatis in Vestram Dominationem studium per famulum meum brevi ad Vestram Dominationem expediendum contestabor. Hisce me liberalissimae Vestrae Dominationis gratiae ut possum diligentissime commendo. Iasi, 23 septembris 1634.

Vestrae Dominationis amicus benevolus et ad inserviendum paratus

Theodor Ianowicz, Logofet, manu propria.

[Vo:] Illustri ac generoso domino Martino, magno civitatis bistriciensis iudici, domino et amico colendissimo.

[Vo, contemporan:] Latae 4 septembris.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCII.

Simon Engesser, birăul Bistriţei, către Vornicul de Câmpulung, despre un om al oraşului care a făcut mai multe furturi. [De la 1635 [1].]

„Eu, Şimon bireu de cătate Bistriţei, cu tot Sfatul dumisale“ către „preatini şi vicini noştri dreghetorii cari sent prea locore cele prea unde avem traba cu dumile vostră“ pentru că omul său Ştefan a avut o slugă, Petre, care, furând „multe onelte în sat“, eră să fie spânzurat. Stăpânul său îl *descumpără*, îl *scoate de la streang*. Dar Petre fură unelte şi cărţi de ocină, în preţ de şepte florini, de la acesta, al cărui fiu urmăreşte apoi peste hotar pe „chinele cel rău“.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 5, n CLXVI.)

MDCCCCIII.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre fuga în Moldova a chenezului Nistor Balaş. Gherla, 1635, 21 April.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini mihi observandissimi. Salutem ac servitii mei commendationem.

Ennek elette is irtam volt kegyelmeteknek; nekem az Sarmasi kenezem kit Balas keneznek hittunk olahul Nistor Balasnak hittak igen sok karomal el szeokek Moldovaban es bizonios hogi az Borgoiak vittek be is az olaholi karaczion innepin mind Borgon volt, im az estve hozak Lazar Istvan uram levelet kiben bizonioson iria eö kegyelme hogi most ki jeött Moldovabul az Radnai uton es itt Erdeliben gieött emberekett, kik Moldovaban mennienek. Mivel mind az Radnai mind az Borgoi utat kegyelmetek biria, kerem szeretettel kegyelmeteket legien oly titkos vigiazasa es gondviselese kegyelmeteknek azokon az utakon hogi bizonial ismet azon megien be valamellieken. Ez nagi dologh hogi akar ki ilien szabadoson jar azokon az utakon. Ez nekem anni kart teott marhaimban es penz jeovedelmimben hogi bizoni teöbet ezer forintnal; de az ki nagiob ez is bizonios hogi taval is Fogaras fele valo tolvaiokat fogadot volt ream; most imar el hizem nagiobat probal hogi illien szabadoson jeohet es mehet mind eö s mind egieb latrok. Ha ogian serio akar, tudom hogi azokon az utakon megh kapathatia. Ha hul ugian el megien ismet nintsen mit tennem. Illien rettenetes karomat es miatta valo ret-

Şi înainte de aceasta v'am fost scris d-voastră cum chenezul din Şărmăsag, anume chenezul Balas, româneşte Nistor Balaş, mi-a fugit cu multă pagubă în Moldova, şi sigur că Bârgăuanii l-au dus acolo, şi la Crăciunul Românilor era în Bârgău. Aseară mi-au adus scrisoarea d-lui Ştefan Lazar, în care scrie cu siguranţă dumnealui cine a venit acum, pe drumul Rodnei, şi oamenii cari au venit aici în Ardeal, ca să meargă în Moldova. Fiindcă d-voastră aveţi şi drumul Rodnei şi al Bârgăului, vă rog cu dragoste să aveţi aşa pază tainică şi grijă pe drumurile acelea, că de sigur întră pe unul din ele. E lucru mare că oricine umblă aşa slobod pe acele drumuri. Aceasta mi-a făcut o pagubă mai mare de 1000 de florini în vite şi în venituri bănesti; dar ce e mai mult, e că acum un an cu siguranţă a tocmit hoţi asupra mea, către Făgăraş. Acuma cred că încearcă şi mai mult, de vreme ce a;a de slobod poate să treacă, atât el, cât şi alţi lotri, de ici colo. Dacă ai vreă hotărât, ştiu că pe drumurile acelea îl poţi găsi. Dacă se duce chiar, iarăşi n'am ce-i face. Nu pot să-mi tac aşa de grozava pagubă şi frica mea; neapărat trebuie să mă plâng ţerii şi Măriei Sale Domnului. Căci, dacă d-voastră, dragii miei domni vecini,

[1] Pentru dată, v. *ibid.*, p. XXI.

tegesemet el nem halgathatom, okvetetlen az orzagnak es urunknak eö nagysaganak kell panazt tennem; mert ha kegyelmetek edes szomzed uraim az haznat vamiat vezi az utaknak gondviselessel es vigiazassall is kellene lenni, hogi mi is orzagul kegyelmetek vigiazatlansaga miat ne vallanank enni sok karokat. Kegyelmeteknek latia isten inkąb szolgalnek hogi sem vetenek de letelensegh alat ezt el nem halgathatom mert eletemben es igen sok kar vallasombani jaro dologh. Varom az kegyelmetek jo akaratiat. Tartsa megh isten kegyelmeteket jo egessegben sokaigh.

luați folosul, vama drumurilor, ar trebui să fiți cu grijă și pază, ca și noi, cu toții, să nu mâncăm multe pagube din lipsa de pază a d-voastră. Dumnezeu mă vede că mai curând v'aș slujl decât să greșesc, dar aceasta nu o pot tăceà, că e lucru ce-mi face mare pagubă în viață. Aștept bunăvoința d-voastră. Să vă țină Dumnezeu mult timp sănătoși.

Datum ex Zamos-Wyvar, 21 aprilis 1635.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus et vicinus servire paratus

Stephanus Erdely, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis et vicinis mihi observandissimis.

(Bistrița, Archiva Orașului).

MDCCCCIV.

Mănăstirea Putna, de la 1635[1], 17 Maiu.

Simon, egumenul de Putna, către Bistrițeni, despre oprirea unor lucruri de la oamenii lui.

Egumenul Simon de la Putna și soborul către birăul „Șămon". Plângeri pentru lucruri oprite de la „feciorii" mănăstirii, trimeși pentru a „cheltui bucate" acolo. „Noi ne gândiem că ne sinteți priiatin[i] dumilevoastre, iar dumilevoastre ne faceț de nemică; noi vă omenim pe Măriile Voastre și pe oameni voștri, când vin la noi, iar Măriile Voastre vă bateț gioc de oameni noștri". Amenință cu „zăberire".

(Pecete peste hârtie, cu mai mulți sfinți. Legenda: † С[ім] [н]єч[ар монстир] нѣтна.)

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, p. 57, nº LXXV.)

MDCCCCV.

Botoșani, 1635, 23 Maiu.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre paguba făcută la Bistrița, în vite, unor călugări cerșitori dela Coșula.

Generose domine, salutem et servitionem *(sic)* nostram paratissimam semper commendo.

Ersamer und Wolgeachter, Fürsichtig, Wollweiser Herr Richter. Etliche Meinchen aus dem Closter Koszulla sein in der Fast in Siebenbürgen und ihm Gottzwillen geheissen: etliche Christenen haben sich auch erinnert und ihnen mittgedeült. Wie sie aber ihn Ewer Fürsichtig Wollweissheit königliche Stad Nessen komen, so ist ihnen die Gütter genomen worden, als in summa 11 Küe und 6 Ochsen, in summa 16 Gütter. Mir bitten Ewer Fürsichtig Wollweissheit, alter Freindschafft und

[1] Data după anii de cârmuire ai lui Simon Engesser (1635-45).

Nachbarschaft halben, woltte Ewer Fürsichtig Wollweissheit ihnen in summa die Gütter zuruck geben. Mir vorheissen uns auch kegen Ewer Fürsichtig Wollweissheit es zu verschulden. Hiemitt thue ich Ewer Fürsichtig Wollweissheit ihn seiner göttligen Schuttz und Schirm befelen. Datum ex nostra civitate Bottussen, die 23 maji, anno 1635.

Ewer Fürsichtig Wollweissheit traie Nachbar und Freind

Vassilae Vaivoda,
princeps hereditate moldaviensis
(sic).

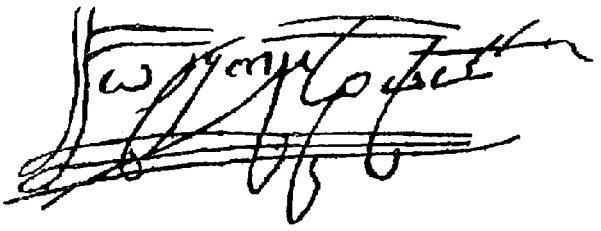

(Io Vasilie Voevoda.)

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino iudici primario bisterciensi, domino amico et vicino nobis benevolo.

[De altă mână:] Sex boves et 11 vaccas repetit.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCVI.

Pătraşco Ciogolea Logofătul către Bistriţeni, cerând pe diacul Todor ca să-i înveţe copiii. Suceava, de la 1635, Iunie [1].

† Єто аз [= adecă eu] Pătraşco Ciogolea Vel Logofet scriem pacea şi sănătate la iubiţ pri[e]tenii noştri şi fraţ, la cinstiţ domnii de Bistriţă, la Şimon birăul, şi cu toţ domnii Mărie Tale. Alta, pohtim de la domneavoastră să faceţ Mărie [Du]milorvoastrea pentru voe nostră, să ni tremeteţi pe č[e]stŭ diiac, an[ume] Todor diiac, den Felder, pentru căč ne'u fost şi de măintea vremea om [al] nostru; acmu-l pohtim de la Măriilor Vostrea, să ni-l daţi. Noi încă vom slujì Măriilor Vostrea, întru ce va hi pohta dumilorvostrea la noi. Că av[e]m [nişte] cuconi să ni-i înveţe. Alta, pohtim, de bine ce veţi facea şi-l veţi lăsă [să lăg]aţi şi vama de doo, trăi vite ce va avč. De ceasta fortea [ne rugăm dom]neavostră şi să dăruescă m[i]l[o]st[i]vul Dumnăzău să vă alle ceastă scrisoare a nostră prea Măriile Dumilorvostrea sănătoşi ѡ Хѣ, а[мнн]. Ѹ Єѕчаѧ, ѡн.

† Bun priiaten şi gata fiecăndu a slujirea, *Pătraşco Ciogoolea Vel Logofăt*, ѥскаѧ.

Mă închin dumilevoastre şi mă rog.

(Pecete indistinctă pe hârtie.)

[Vo:] La iubiţi fraţi şi priiateli a noştri, la domnii de Bistriţă, cu cinst[e] să să dea ceastă cartea, и мног здра[вїе] [= multă sănătate] [2].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 53-4, nº LXX.)

MDCCCCVII.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte călugări cerşitori. Geoagiul-de-jos, 1635, 22 Iunie.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc.

Prudentes, circumspecti, fideles dilecti. Salutem et gratiam nostram.

---

[1] V. nota precedentă. Cf. *Documentele Bistriţei*, II, pp. XIV-XV.

[2] Cf. V. Pârvan, în *Convorbirile literare*, XXXVIII, p. 10 şi urm. din extras („Un vechiu monument de limbă românească, 1639-1668").

Ez levelünk megh ado két moldaj calugjerek adak ertesünkre alazatos keönjörgesek altal jelentven hogy it kjvün orszagunkban (kit kuldulassal nehan kit pedigh kesz penzen) szettek volna magok szüksegere tizenhétt szamu barmokat kiket hazajokban be akarvan hajtani, megh tartoztatta volna hüseghtek. Megh engettük nekik kegyelmesen hogi ha nem tilalmas marhak solutis de iure solvendis vihessek el. Parancziolliuk azert hüseghteknek hogj azon calugjereket (modo praemisso), solutis de iure solvendis, az tizenhet szamu barmokkal (hogj ha nem tilalmas marhak) bocziassa el. Ha eökreök volnanak köztök azt is legh felljeb tizigh megh engedgie el vinni.

Doi călugări moldoveni, aducători ai acestei scrisori, ni-au dat de ştire arătându-ni cu rugămintile lor că aici în ţara noastră (care cu cerşitul, care cu bani gata) ar fi strâns spre folosul lor 17 vite, pe care voind să le mâne în ţara lor, le-aţi fi oprit d-voastră. Li-am îngăduit ca, dacă nu sunt vite oprite, să le poată duce, „solutis de iure solvendis". Vă poruncim d-voastră ca pe acei călugări („modo praemisso"), împreună cu cele 17 vite (dacă nu sunt vite oprite), să-i îngăduiţi, „solutis de iure solvendis". Dacă ar fi boi între acelea, poţi să li îngădui cel mult până la zece bucăţi.

Secus non facturi. Datum in thermis algjogiensibus, die 22 iunii, anno Domini 1635.

G. Rakocy, m. p.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, etc., fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCVIII.

Geoagiul-de-jos, 1635, 22 Iunie.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre călugării aceştia moldoveni ce scot vite din ţară.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc., fidelibus nostris, universis et singulis cuiuscunque status, conditionis, ordinis, honoris, gradus, officii, dignitatis et praeeminentiae hominibus, signanter autem teloniatoribus, tricesimatoribus, pontium, passuum, vadorum viarumque custodibus ac aliis etiam quorum interest seu intererit, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam nostram.

Ez levelünk praesentalo ket moldvay calugjerek kuldultanak es vettenek mind aprostol tizenhet szamu barmokat. Megh engettük azert kegyelmesen nekiek hogj solutis de iure solvendis hazajokban vihessek hogj ha nem tilalmas marhak; ha eökreök volnanak is azt is tizigh legh felljeb el vihetik. Haggiuk annak okaert söt parancziolliuk is hüseghteknek ez levelünk latvan az megh nevezet kett calugjerekett mindenüt uttjokban az megh irt tizenhet szamu barmokkal (uti praemissum est), solutis de iure solvendis, bekevel bocziassa es bocziattassa.

Cei doi călugări moldoveni, aducători ai acestei scrisori, au cerşit şi au cumpărat, una câte una, 17 vite. Li-am îngăduit ca, „solutis de iure solvendis", să le ducă în ţara lor, dacă nu-s vite oprite. Dacă ar fi şi boi, şi din aceia cel mult până la 10 bucăţi pot să ducă. De aceia vă lăsăm şi vă poruncim ca, văzând această scrisoare, să lăsaţi şi să porunciţi să fie îngăduiţi numiţii doi călugări în tot drumul lor în pace împreună cu cele 17 vite („uti praemissum est"), „solutis de iure solvendis".

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in thermis algjogiensibus, die vicesima secunda iunii, anno Domini millesimo sescentesimo tricesimo quinto.

G. Rakoci, m. p.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCIX.

Ştefan Apor către Bistriţeni, despre locuitorii birnici cari vreau să treacă în Moldova. Cluj, 1635, 1-iu Iulie.

Ajanlom kegyelmednek szolgalatomot és Istentöl minden jokat kivanok. Ugj ertem az föltnépe igen megh indult Moldovában valo viszsza menetelre. Kegyelmed azért ha generalis uram eö Nagysága nehézsegit elakarja kerülni, veresse viszsza öket, és senkit is el ne bocsátasson. Ha eddigh közöttünk laktanak ez után is velünk egiüt supportalljak az adót, mert noha azok sellérek mind azáltal mind adó fizetö emberek voltak azok. Isten kegyelmedet eltesse jo egessegben. Kolosvár, 1 iulii 1635.

Kegyelmed szolgálo jo akaroja

Îţi ţin gata slujba mea, şi îţi doresc de la Dumnezeu tot binele.

Aşa înţeleg că norodul de acolo e foarte pornit spre întoarcere în Moldova. De aceia d-ta, dacă vrei să ocoleşti greutăţile Măriei Sale generalului, răspinge-i înapoi şi să nu laşi pe nimeni. Dacă au locuit până acum între noi, şi după aceasta să poarte birul cu noi, căci, cu toate că sunt jeleri, totuşi au fost cu toţii birnici. Dumnezeu să te ţie bine sănătos. Cluj, 1-iu Iulie 1635.

Binevoitorul d-tale slujitor

Apor Istvan, m. p.

[V°:] Amplissimo, prudenti ac circumspecto domino civitatis bistriciensis iudici primario, domino mihi observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCX.

Adam Rácz către Bistriţeni, despre nişte veşminte preoţeşti date Vlădicăi românesc. Gălgău, 1635, 24 Iulie.

Zolgalatomat ajanlom kegielmeteknek mint jo akaro uraimnak. Isten kegielmeteket sok jo szerenczekel s boldogh hoszu elettel algia megh mind az kegielmetek hoza tartozoival egietemben.

Megh adak az kegielmetek levelet nekem kibeol ertem kegielmetek mit irjon az papi öltözet felöl; ugy vagion hogy azt mondgiak hogy töb is volt nalla de en nallam czak egi vagion, s illyn dologh vagion benne hogy mikor az giülesben voltam akor is küldöt volt kegielmetek nekem levelet felölle, kezemben hoztak az levelet. Gavrilas Vajda eö nagysaga ot vala az giülesben; hogy megh besellem eö nagysaganak az dolgot, eo azt monda hogy

Vă ţin slujba mea d-voastră, ca domnilor miei binevoitori. Dumnezeu să vă binecuvinteze cu mult noroc şi viaţă lungă, fericită, împreună cu toţi ai d-tale.

Mi-au dat scrisoarea d-voastră, din care înţeleg ce scrieţi despre veşmintele preoţeşti; spune că au fost mai multe la el, dar la mine este numai unul, şi lucrul e astfel în adevăr, că şi atunci când am fost în adunare mi-aţi trimes d-voastră scrisoare despre aceia: mi-au adus scrisoarea în mână. Gavrilaş-Vodă Măria Sa era acolo în adunare; cum am vorbit de afacere cu Măria Sa, a zis că veşmântul preoţesc a fost al lui şi l-a fost dat episcopului ca să se

eöve volt az a papi öltözet az püspöknek atta volt hogy az migh ell szolgalion benne, de ha holta törtenik visza szalion esmet az papi öltözet az eö nagyczaga keziben. Ezek az kegielmetek jobagj sem tagadgiak hogy eö nagyczagae nem löt volna, nincz modom benne hogy megh adhoszan mert eo nagjczaga tudgia nilvan hogy nallam vagion. En egy loat attam pinzt is erette eo nagjczaga megh tartotta nallam hogy az migh eö nagyczaga megh nem latia addigh had legien nallam; hiszem ha eö nagyczaga megh latia s nem eö nagjczagae leszen, kegielmeteknek megh adom jo mod alat az uton azt mondgiak hogy töb is volt annal az dealnal de en azt nem lattam. Kegielmetek nekem paranczolion kegielmeteknek jo szüvel szolgalok. Isten tarcza megh kegielmeteket jo egesegben.

slujească de ea până trăiește; dar, dacă i se întâmplă moartea, să se întoarcă veșmântul în mânile Măriei Sale. Nici iobagii d-voastră nu tăgăduiesc că nu ar fi fost al Măriei Sale; nu-l pot dă, fiindcă Măria Sa știe bine că e la mine. Eu am dat un cal și banii de pe el i-a ținut Măria Sa la mine, că, atâta timp cât nu-l vede Măria Sa, până atunci îl lasă să fie la mine. Cred că, dacă Măria Sa îl va vedeà și nu va fi al Măriei Sale, îl voiu dà d-voastră, cu chip bun. Se spune în drum că acel diac a avut mai multe, dar eu pe acelea nu le-am văzut. D-voastră porunciți-mi, și vă slujesc cu dragă inimă. Dumnezeu să vă țină sănătoși.

Datum in Galgo, die 24 iulii, anno 1635.

Kegielmeteknek jo szüvel szolgal.

Vă slujește cu bună inimă

Racz Adam, m. p.

[Vo:] Ez level adassek az nemzetes es böczülletes Bezterczej fü bironak Uczasi Simonnak tanaczival egietemben nekem mindenkoron jo akaro uraimnak.

[Vo:] Să se dea această scrisoare fruntașului și cinstitului birău al Bistriței, lui Simion Uczasi, împreună cu pârgarii, domnii miei mie totdeauna binevoitori.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCCXI.

Iași, 1635, 8 August.

Vasile-Vodă, Domnul Moldovei, către judele Bistriței, despre niște cuie de șindilă.

Generose domine iudex bistriciensis.

Ersamer und Volgeachter, Fürsichtig Weiser Herr Richter. Ewer Fürsichtig Weissheit wollen haben besuchen durch unsern Diener mitt diesem Schreiben. Schiken hundert und sechzech Gulden alt Geld, 20 Tausend Lattzniegell, das Übertheill eitel Schindellniegell, und wie theür sie zu bekomen sein, Ewer Fürsichtig Weissheit wolte uns es zu wessen, und sontszt sie uns zu überschiken. Mir worheissen uns auch mitt Dancksagung es kegen Ewer Fürsichtig Weissheit es zo verschulden. Hiemitt thue ich Ewer Fürsichtig Weissheit Gott befolen.

Datum ex Iacz, 8 augusto, anno 1635.

Servitor paratus

Basileus Vaivoda, princeps hereditarius Moldaviae.

Io Vasilie Voevod.

[Vo]: Generoso domino iudici bistriciensi, amico et vicino nobis colendissimo.

[Adaus:] Ex Moldavia, 15 augusti.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCCXII.

Dumitraşco, pârcălab de Neamţ, către Bistriţeni, despre cumpărarea unei iepe. [Înainte de 1635[1], 13 Octombre.

„Dumitraşco, pârcălabul de Neamţŭ", către Bistriţeni. I-au scris „cum au cumpârat [Treabeş] o iapâ la Eacob; deacii Iacob au cumpârat acea iapâ în târgŭ în Suceav[a], la dzi de târgŭ, dintre omeni buni, şi-i scris[ă] în catastih la popa cel domnescŭ, ş'au fost iapa neagrâ. Deaci noi amŭ pos pre Iacob în tari chiziaş ca să-ş afle sodâşulŭ. Deaci să vie acel pâgubaş (?) aicea la noi cu iapa . . . *(rupt)*; [a cui] va hi iapa aciaea, o va cunoaşte . . ., aceaia au nu-i aceaia, Iacob, şi popa cel domnescŭ, şi adâlmâşearii carii au fostŭ la aldâmaş. . .

[P. S.] Şi să vie omul, omul cu iapa, în patru săptămâni, cumu-i leagea ţârâei. . .

(Două peceţi negre, rupte.)

(În colţ, jos la dreapta.)

Pâtraşco писаа [= am scris].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 23, nº XXVIII.)

MDCCCCXIII.

Vasile-Vodă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre locurile de păşune peste hotar ale Câmpulungenilor. Iaşi, 1635, 17 Decembre.

Generosi ac spectabiles viri magistratus civitatis bistriciensis.

Conquesti sunt nobis subditi nostri incolae Campi-Longi de civibus bistriciensibus quod, extra usum confinii ordinarium et morem antiquum, in partibus provinciae nostrae transeundo limites, pecudes ac varia iumenta alunt ac depascunt iidemque locos faciendi foeni vi et violenter usurpantur ac in suum convertunt commodum; quod vel maximo esse sibi asserunt detrimento. Quapropter hisce meis praemonitas duxi esse Dominationes Vestras, velint salubre huic vicinitatis nostrae hucusque bonae remedium administrare; alias ista licentia haud impunis erit. Gratis vicinis me itidem gratum ac benevolum praesentare gestio; qui autem dedignaverint animi mei eximiam praestantiam, iis reciprocam ostendere sum paratus benevolentiam. Interim me amicitiae Dominationum Vestrarum diligenter commendo. Datum Iassis, 17 decembris, anno 1635.

Generosarum Dominationum Vestrarum vicinus benevolus

Basilius, Dei gratia terrarum Moldaviae princeps ac dominus.

Io Vasilie Voevod.

[Vº :] Generosis ac spectabilibus viris proconsuli ac consulibus civitatis bistriciensis, vicinis nobis dilectis, pateant.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXIV.

Bistriţenii către Vasile-Vodă, Domnul Moldovei, despre fânaţele ce se zic încălcate de ai lor. Bistriţa, 1635, 30 Decembre.

Illustrissime atque Celsissime domine vicine, domine nobis honorandissime. Servitiorum nostrorum paratissimam commendationem. Redditae sunt nobis venerandissimae Vestrae Celsitudinis literae, quas Illustrissima Vestra Celsitudo ad incolarum Campilongi querelam transmisit, nimirum quod, extra usum ordinarium moremque antiquum, cives nostri bistricienses, in partibus provinciae Vestrae Celsitudinis

---

[1] Data e pusă în presupunerea că acest Dumitraşco e acela ce apare pe la 1635 (v. mai departe) ca pârcălab de Suceava.

limites transeundo, pecudes et varia iumenta alant, depascant in magnumque illorum detrimentum aliquot loca foenifera violenter usurpent in propriumque suum usum convertant. Verumenimvero incolae praefati haud dextre Vestram Celsitudinem informarunt: absit longissime a nobis ut aliquis ne latum unguem quidem sibi auctoritatem praesumat in Vestrae Celsitudinis territorium! Nos vero minus aequa patimur mente hoc quod praenominati vicini boni perplurima iugera pratorum ad civitatis nostrae depertinentiam spectantia, absque ulla prorsus licentia, pro bonis hereditariis sibi attribuerint atque inter se invicem diviserint. Ubi tamen iumentorum inibi pascentium decimis, utpote de 50 numero unum, more antiquitus consueto ac cum proavis nostris sancito quotannis nobis dare teneant, quod plurimis Vestrae Celsitudinis subditis probe notum, brevi itaque temporis spatio usum istum a patribus nostris ipsis concessum mutarunt in abusum. Loca autem illa de quibus controversiae sunt, cis Aridae Bistriciae fluvium sita, qui termini nostri limitem figit, iuxta privilegiorum nostrorum a piis principibus ac regibus extradatorum magnoque pretio adeptorum contenta, libenti animo etiam deinceps, vicinitatis benevolentiam demonstraturi, erga eosdem concedendo, ad usum et nutrimentum pecudum suarum, prata commemorata depertinentiae nostrae, tantummodo solutis annuatim de iure solvendis. In reliquo Vestrae Celsitudini gratificari studebimus, simulque Deo commendamus. Datum Bistritiae, 30 decembris, anno 1635.

Vestrae Celsitudinis vicini et amici benevoli

Iudex et iurati cives civitatis bistriciensis.

[Vo:] Paria literarum responsoriarum ad has Moldaviae principi transmissarum.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXV.

Pe la 1635-7, sau 1644-5.

Dumitraşco, Vornic de Suceava[1], către Bistriţeni, despre cuiele de şindilă ce a trimes să cumpere.

† Multă sănătate şi închinăciune Măriei Tale, dumiata giupâne Şimone, birăul de cetatea Bistreţei, şi tuturor dumilor sale giuraţilor de cetate, de la mai mic priiaten şi vecin de aprope, Dumitraşco Vornicul de uraşul Suceavei, şi dela şoltuji cu prăgari. Altă, poftim pre dumile vostre că am trimes cestu neguţătoriu, anume Bogdan, să cumpere cu bani gata cui de şindilă, să fie de treaba să acoperim Curţile Măriei Dumisale Domnu nostru în uraş la Suceava. Deč poftim pre dumile vostre să n'aibă val ceva, au de vamă, au de altele: să fie cu pace. Iar, de vor veni aicea nescare oameni a dumilor vostre, neguţători, avcà-vor pace bună de tote; şi vom sluji dumilor vostre. Şi să fiţ sănătoş.

Печ[атъ градъ Сѹ]чавк[ъ].

(Pecete mare pe ceară verde.)

[Vo:] Multă închinăciune si sănătate dumialorsale domnilor de Bistriţă.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 23, no xxx.)

MDCCCCXVI.

Prilipcea, [1635-7, sau 1644-5], 4 Iunie.

Dumitraşco, pârcălab de Suceava, către Bistriţeni, despre cuie de şindilă şi alte unelte şi materiale ce-i trebuie.

„Dumitraşco Logofătul, pârcălab suceavschii", către birăul de Bistriţa. Tri-

[1] Pare a fi Dumitraşco Ştefan. Şi de aceia s'a pus scrisoarea la această dată.

mete pentru a cumpără „20 dramuri de cue de șindil[ă] și sopon și unŭ hărleţŭ și 4 sap[e] și oţăl“, «Ѿ Прилипча», 4 Iunie.

(Pecete roșie, ruptă.)

(Adresa slavo-românească.)

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, p. 23, nº XXIX.)

MDCCCCXVII.

Gavril Cocri pârcălabul, Vornic de Câmpulung, către Bistriţeni, despre certele pentru hotar. Pe la 1635-41[1].

† Cinstite birău. Dăm știr[e] Mărie Tal[e] de o carte ce ne-ai trimis, înţeles-am de rândul apelor și a fănaţilor. Știi Măriia Ta bin[e] [c'au scris?] Vod[ă], și v'au spus pârcălabul că, den unde să rup apele încoač[e], să nu aveţi treab[ă] cu hotarul ţărăi, și a 'mpăratului. Deč Măria Sa Vod[ă] ne-au învăţat și pe noi, de vom găsi vită, să o luom, cu om cu tot, și [să-i trime]tem la Vod[ă]. Că Vod[ă] are treab[ă] cu acela om ce calcă hotarul ţărăi. Așea să știţ: că nu-i cuvântul nostru, ce [i]aste a Domnu nostru. Aceasta vă dăm știr[e]. Să heţi săn[ă]toși. Длгкпол [=Câmpulung], No[iemvrie] 4.

Gabril Cocri, Vornicul de Cămpulungu.
Gavrilă pârcalab искалах [=am iscălit][2].

(Pecete neagră peste hârtie, indistinctivă.)

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, pp. 54-5, nº LXXI.)

MDCCCCXVIII.

Partenie, egumen de Voroneţ, de loc din Năsăud, către Bistriţeni, despre omul ce trimete să schimbe grâu cu pânză, cu lămuriri despre felul cum se călugăresc în Moldova tineri de peste munţi, etc. 1635-45.

Către „Șimon“, marele-birău de Bistriţa, dela „egumenul iermonah Partenie și de la tot săborul de sv[ă]ntaa mănăstire de la Voroneţŭ“. Trimete om: „cestu frate“ popa Mihail, să schimbe grâu cu „vr'o 2 sute de coţ de pândză de ssă va găsi ca[m] eșină, să fie de cămeș călugărilor. . . Sintu din satul Măriei Tal[e] de naștire, din Năsăud, și acea besearecă iaste făcută de moșii noștri; ce au venit popa Toma acolea de șeade. Deč s'au tămplat un fecior a[l] lui învăţindu carte [aici] în ţară la noi, nu la [mă]năstirea noastră, ce la altă mănăstire; ce [s']a făcut călugăr. Că aič în ţar[ă] la noi iste așea tocmala, de călugărescu cu de-a sila și feciori de Domni mar[i] și de neami[i] și de iobagi; și de la Domnie iaste lăsat să facă așea, pentru că apoi sim[t] oamen[i] de treabă: dintru aceia sim[t] Vl[ă]d[i]ci și egumen[i] și preuţi și diiacon[i] pre la sv[i]ntele mănăstiri. Cum ne-au făcut și

---

[1] După anii de cârmuire ai lui Simon Engesser.

[2] Adăugim aici această scrisoare a lui Conde Vameșul, trecută în *Documentele Bistriței*, I, pp. 78-9, nº CVIII, la o dată greșită (cf. și *ibid.*, p. 2, nº CLXI, după altă copie):

† Блгочистинωм и хстѹлюбивωм ван birăul, ωт град Bistriţ[a]. Către acea poftim să afle častă scrisoare a noastră pre d[u]mn[ea]ta sănătos. Alta, să priimești d[u]mn[ea]ta multă viiaţ[ă] și sănătate de la priiatenul dumitale Conde Vamășul-cel-Mari. Către acea dăm știre dumitale de rândul cestor oameni den Rotămpănești, anume Ionașco și Mihăil[ă], că s'au jeluit înnaintea noastră pre popa Toader den Ilova că le-au oprit doi boi, pi ce gice popa că au plătit în mănăle noastre o gloabă pentru dânși și noi nu știm nimic, nice au plătit la noi nimică; și, când gice popa, pre aceia vreame nu am fost noi vamăș, ce au fost alţi vamăși. Dece noi nu știm nimic; ce să le dea bucatele popa înnapoi. Iar, de-i va păreà popei cu străm[b], să vie, să stea de faţ[ă] înnaintea noastră că noi săntem de faţ[ă]. De ačasta scriem, și să fii d[u]m[ea]ta sănătos ω гн [=de la Domnul], amin. Ѿ ıас, F[e]v[ruarie] 21 din [7131]. — Iscălitura grecească. Pecete verde, ruptă. Adresa slavă către birăul Bistriţei.

pre noi cu de-a sila, aşea au făcut şi pre feciorul lui cu de-a sala *(sic)*". Toma-şi răsbună „pe oamenii săi" (ai egumenului). Dar nu l-a călugărit el pe fiu, căci nu e călugărit la mănăstirea lor. „Când au venit [acesta] la noi, l-am socotit cu bucate şi cu încălţii, pentru frăţiia. . . Au pus unchiu-mieu Gavriil nişte cărţi zălog la popa, până vor însamà oamenii noştri banii". Acum nu vrea să le dea, în schimbul banilor. Cere „puţinel dar: o păreachie de mănuş cu deagite".

(Fără dată, pecetea smulsă; adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 55-6, nº LXXII.)

MDCCCCXIX.

Putna, 1635-45[1]. „Ermonah Simon egumen şi tot săborul de la svânta mănăstirea de la Putna" către „solgabirău den Ţigău"[2], cerând continuarea bunei-voinţi.

(Semnătura.)

(Pecete cu ceară brună a mănăstirii, ruptă cu totul.)

(Scrisă pe o bandă de hârtie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 56, nº LXXIV.)

MDCCCCXX.

1635-45[3]. „De la ermonah Nicolae igumen şi de la tot săborul de sv[ă]ntaa mănăstir[e] de la Voroneţ", pentru o „pomană" de „ceva cue de şindile".

[De reţinut:] „Că ne-au adeverit şi dumnealui Hilip şi cu soţiile dumnisale."

(Nicio dată. Două peceţi cu fum.)

(Nicio adresă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 57, nº LXXVI.)

MDCCCCXXI.

1635--45[4]. Simon, egumenul de Putna, către Bistriţeni, despre un „fecior" al său, oprit pe nedrept pentru un omor.

Simon, egumenul, şi soborul de la Putna către birăul Şimon, pentru eliberarea unui „fecior", plecat în afacerile mănăstirii cu un frate. „Pentr' aceala lucru i s'au tămplat acia năpaste asupra lui, săracul, de'u avut acea iscuşenie cu acel om, de l-au ucis în ţara voastră, iară la noi au născut şi au creasăcut, şi n'au făcut nimănue nimică, — netocma, ce un pui de găină n'au omorât el până acmu, ce i s'au tămplat acmu acea năpaste cu acel om, de i-au eşit înnainte tălhăreşte". Oferă a li împlini „ce va fi hideatiul şi pofta".

(Fără dată. Pecetea aproape ca în cealaltă: [illegible] . . . Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 56, nº LXXIII.)

MDCCCCXXII.

1636[5]. Drăgan, vameşul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre arderea satelor lui Potocki, ginerele lui Ieremia Movilă, din porunca lui Vasile-Vodă.

† Eu, Drăgan vam[ă]şul de Câmpulungu, poftescu de la milostivul Dumnedzău pać[e] şi viiaţ[ă] Mării Tal[e], doamne birău. Altă, dăm ştire Mării Tale că au fost

---

[1] Tot după anii de administraţie ai lui Simon Engesser.

[2] În comitatul Solnoc-Doboca, cercul Becleanului.

[3] V. nota penultimă.

[4] V. nota ultimă.

[5] V. Papiu, *Tesaur*, II, p. 140.

dat Irimiia-Vod[ă] neşt[e] sate ginere-său, lui Potoschie, acol[o], la hraniţă, de spre Ţara Leşască, şi acmu nu ştim ce s'au scrăbit Vasilie-Vod[ă] pe Leaş, şi acmu nu va hi o săptămăn[ă] de cându au trimis Vod[ă] de au aprinsu aceale sate a lui Potoschie şi au pus călăraş de straje acolo pre margene, şi au dat ştir[e] la Tătar[i], să fie gata, de or veni Leaşii în ţară, să margă Vod[ă] cu Tătarii la Leaş. De iastă dau ştir[e] Mării Tale, doamne birău; şi, de vor mai hi nescare veşti la noi în ţară, încă om mai dă ştir[e] Mării Tale,—că eu sămtu gata în toată vreamea a sluji ce vor hi treabele Mariilor Voastre. Să dăruiască Dumnedzău [să] fii Mării[a] Ta sănătos, cu tot Sfatul Mării Tal[e], întru ai mulţi şi bun[i].

[Vo:] † Cu cinste să să dea acest răvaş în mâna lui Şimon birăul de cetatea Bistriţei [1].

(Fără pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 52-3, no LXVIII.)

MDCCCCXXIII.

Drăgan vameşul de Câmpulung, către Bistriţeni,, despre arderea satelor lui Potocki, strângerea Polonilor şi întrarea Tatarilor în ţara acestora. 1636.

† Eu, Drăgan de Câmpulungu, poftescu de la m[i]l[o]st[i]vul Dumnedzău pač[e] şi multă viiaţ[ă] Mării Tale, doamne birău, şi a tot Sfatul Mării Tal[e]. Alta, dau ştire Mării Tale că Vod[ă] s'au împăcat cu Leaşii. Că, dac'au aprins Vod[ă] aceale sate leşeşti, iar Potoschie au fostu strânsu la vr'o patru mii de jolnir[i], să între la noi în ţar[ă], să strič[e]. Iar, dacă s'au împăcat Vod[ă] cu Leaşii, au întrat Tătarii acmu în Ţara Leşască, pe Şleahul Negru, şi au întrat pân la Besearca-Albă. Deč acmu să teame şi Vod[ă] să nu între Tătarii şi la noi în ţar[ă]; ce au pus la vr'o patru mii de călăraş pe margine. Atâta ştiu. И здравствуйте от хс аминь. [=Şi să fii sănătos de la Hristos, amin.]

[Vo:] † Cu cinste să să dea această puţinea scrisoare în mâna lui Şimon birău de Bistriţă [1].

(Fără pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 53, no LXIX.)

MDCCCCXXIV.

Vasile-Vodă al Moldovei către Câmpulungeni, despre cearta de hotar cu Bistriţenii. Bistriţa, pe la 1636.

Vaszilie Vayda, Isten kegielmebeöl ura Moldva orszaganak, ezt irom ty nektek Compolungiaknak hogi az mint ertem leveletekbol hogi az Bezterczeiek egi darab feoldet el akarnak teoletek venni: Azt irya az en feiedelmi urasagom nektek hogi ha az elebi valo udeokben tietek volt nekik ne engedgietek; de az mint en az bezterczei feo biro levelebeol ertem hogi eovek volna az az darab fold es ti nagi kart teztek. Nekiek ott az irom ti nektek

Eu, din mila lui Dumnezeu Vasile-Vodă, Domnul Moldovei, vă scriu aceasta vouă, Câmpulungenilor, că, precum înţeleg din scrisoarea d-voastră, Bistriţenii vreau să vă iea o bucată de pământ. Vă scrie Domnia Mea vouă, că, dacă în timpurile de înainte a fost a voastră, să nu li-o lăsaţi lor. Dar, precum înţeleg din scrisoarea birăului, ar fi a lor bucata aceia de pământ, şi voi li faceţi mare pagubă acolo. Vă scriu vouă că, dacă e a lor şi treceţi

[1] Pentru dată, v. Iorga, *Cei d'intâiu ani din Domnia lui Vasile Lupu*, Bucureşti, 1900 (din „Noua Revistă Română").

hogi ha eovek es altal mentek az eo hatarokra en az ti köztetek valo fö emberekben es venekben az hatar helliere akaztatlak 3 fel. De hogi ha tietek volt es az ellebi udokben nekik attatok bizoniok el velem nem jadczotok mert ti nektek ninczen hatalmatok arra hogi masnak adgiatok az orsagh feoldet; de ha az bezterczei biro emberi arrajonek es ti nektek kart teznek aban az ti feoldetekben, vigiazasban ledgietek es igi az embereket hozam en eleomben mind marhastol hozzatok hogi az en feiedelmi szammal bezelhesek velek. Azert velek az bezterczei feo biroval ugi alkodgiatok hogi panaz reiam ne jeoion feloletek; mert az mint oda felieb megh irtam velem nem jadzotok, hanem bizoni roszul jartok. Ezt irom s adom tutatokra.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie.)

hotarul lor, atunci am să spânzur în hotar pe trei de-ai voştri, dintre fruntaşi şi bătrâni. Dar, dacă a fost a voastră şi înainte vreme li-aţi vândut-o, cu mine nu vă jucaţi. Că voi nu aveţi puterea să vindeţi altuia pământul ţerii. Dar, dacă vin oamenii birăului de Bistriţa pe acolo şi vă fac pagubă în pământul vostru, fiţi cu pază, şi pe oameni să-i aduceţi înaintea mea, cu vite cu tot, să li vorbesc cu gura mea de Domn. De aceia împreună cu birăul de Bistriţa să vă învoiţi aşa ca să nu mai am plângeri din partea voastră. Fiindcă, precum v'am scris mai sus, cu mine să nu vă jucaţi, ci, zău că rău o să umblaţi. Aceasta vă scriu şi vă dau de ştire [1].

MDCCCXXV.

Bistriţa, c. 1636 [2].

Bistriţenii către Acaţiu Barcsai, despre cearta de hotar cu Moldova.

Spectabilis ac generose domine, amice et vicine nobis honorande. Servitii nostri paratissimam semper oblationem.

Az szent isten kegyelmedet kivansagha szerint javaival kedvesivel egyetemben aldgja megh sok esztendeigh.

Egj nehanj napok eleöt tisztelendeö es bizodalmas jo akarattal szomszed urunk kegyelmed mi tüllünk akarvan bizonyossa tetetni hogy ha szabbadossan-e birnanake varossunkhoz tartozo embereink Besztercze vizzen innet leveö havassokat az Moldaioak miat. My azert hütteös embereinket cziak mostan fel küldtuk vala Radnara hogj onnat az beszterczei vizzeigh ertekes es jo hiteles embereket postan be küldgieön az Moldaviaknak szandekokat megh kémelni. Azok az embereink igy talaltak hogy az Moldaviak ugyan Besztercze vizzen innet leveö havassokon nyaralljak marhaiokat legeltettik es szenat takarnak. Azok megh ertven embereink bemeneteleket eöket megh foghtak es az Vaidahoz akartak vinni,

Dumnezeu Sfântul să te binecuvinteze după dorinţă cu bunurile lui, împreună cu ai d-tale, mulţi ani.

Cu câteva zile înainte cinstitul şi credinciosul domn vecin cu bunăvoinţă a voit să ştie sigur de la noi dacă oamenii noştri cari se ţin de oraş au slobozi munţii de-aici din pricina Moldovenilor. Deci noi am rânduit numai acum oamenii noştri de încredere la Rodna, ca de acolo până la apa Bistriţei să trimeată cu poşta oameni buni şi de bună credinţă ca să spioneze gândul Moldovenilor. Oamenii aceia au găsit că Moldovenii îşi dau vitele vara la iarbă pe munţii de dincoace de apa Bistriţei şi strâng fânul. Aceia, înţelegând întrarea oamenilor noştri, i-au prins, şi au voit să-i ducă la Vodă; cu multă greutate s'au îndreptat. Dornenii au arătat că au poruncă tare de la Voevod să prindă pe Ardeleni, vitele să

[1] Cf. observaţiile din *Documentele Bistriţei*, II, pp. VIII-IX.
[2] V. nota precedentă.

nagy nehezzen menthettek magokat. Az Dornaiak ezt referaltak hogy az Vaidaioktol ereössen parancziolva vagyon nekiek hogy az Erdelieket megh foghnank marhaiokat tülleök el haitattnank az kiket egesz Kosnaik talalnanak. Noha ennek eleötte is valamikeppen ertesünkre volt hogy az meszarosink poculaároknak valami jo akaroiok hirre adtak hogy viszsza haiczanak az berbeczeket mert az Kompolongi Vornickja azokat el vetelti, ki is jeöt volt marhat keresni, az berbeczek penigh ott jarvan a hol taval az Moldavi keövet kegyelmedtekteöl elvalvan es az utolso teörvenj lattattot. Az Moldaviak azt mondjak hogy az Vaida cziak egy altalljaban mind addigh akarjak azokat az havassokat es helljeket birni az honnat az vizzek erednek. My sem tudgyuk imaron mihez tarczjuk magunkat, bussitsuk eö nagysagat miatta avagy kegyelmed megh jelentie eö nagysaganak. Kegyelmedet bizodalmason kerjuk meltoztassek bennunket informalni szükseghe magunknak eö nagysagat ezekreöl certificalnunk avagy penigh kegyelmed ezekel eö nagysaganak adgya erteserc.

li le iea, pe cari i-ar găsi până la Coşna. Cu toate că şi înainte de aceasta am aflat că măcelarilor noştri vre-un binevoitor din ai Păharnicilor li-a dat de ştire să mâne berbecii înapoi, fiindcă Vornicul de Câmpulung li-i iea. Care şi venise să caute vite; berbecii însă umblau pe acolo unde s'a despărţit de d-voastră acum un an trimesul moldovean şi s'a făcut pe urmă legea. Moldovenii spun ca şi Voevodul în de obşte până acolo vrea să aibă acei munţi şi acele locuri, până unde izvorăsc apele. Nici noi iată nu ştim de ce să ne ţinem, să-l supărăm pe Măria Sa pentru aceasta, ori d-ta-i vesteşti Măriei Sale. Pe d-ta te rugăm cu încredere să binevoieşti a ne lămuri dacă trebuie să vestim Măriei Sale acestea, ori d-ta i le dai de ştire Măriei Sale.

[Vo:] Par literarum ratione montanorum Moldaviam versus sitorum Generoso domino Acatio Barcziai missarum.

(Bistriţa, Archiva Oraşului)

MDCCCCXXVI.

Matiaş Huszár către Bistriţeni, despre oamenii ce trimete după cumpărături în Moldova. Săn-Dumitru, 1636, 12 Februar.

Prudens ac circumspecte domine, mihi observande. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Algia megh Isten kegyelmedet jo szerenczies es egesseges hozzu eletel kevansagi szerent, etc.

Az en kegielmes uram eö nagysaga kegielmes engedelmeböl az levelem praesentalo szolgaimot kelletek bizonios szükseges dolgaimert be küldenem Moldvaban. Azert kerem kegyelmedet mint jo akaro uramot mivel az utat nem igen tudgiak adasson kegyelmed egi kiserö es ut mutato embert mellejek, ha tovab nem is bator cziak az vamigh. Mas dologban en is kegyelmeteknek megh igiekezem szolgalni.

Dumnezeu să te binecuvinteze după dorinţă, cu viaţă lungă, norocoasă şi sănătoasă, ş. a.

Din îngăduinţa Măriei Sale Domnului mieu a trebuit să trimet pentru nişte lucruri trebuincioase în Moldova pe oamenii miei, înfăţişătorii acestei scrisori. De aceia te rog pe d-ta, ca pe domnul mieu binevoitor, fiindcă nu prea ştiu drumul, să li dai d-ta un om care să-i însoţească şi să li arăte drumul; dacă mai departe nu, măcar până la vamă. În alte afaceri şi eu mă voiu sili să vă slujesc d-voastră.

His Prudentem ac Circumspectam Dominationem Vestram feliciter valere desidero. Datum ex Szentdemeter, die 12 februarii anni 1636.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae servitor paratissimus

Mathias Huszar, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Simon Szeoczy, iudici primario civitatis Bezterce, etc., domino mihi observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXXVII.

Bobâlna, 1636, 17 Mart.

Ghenadie, episcop al Ardealului, către Bistriţeni, despre un preot ce a sfinţit şi protopopul din Jalova.

Szolgalatommat ayanlom kegyelmeteknek mint ennekem io akaro uraimnak algia megh Isten kegyelmeteket minden sok iokkal io egesegel io akaroival egietemben, et cetera.

Ezeket az en emberimet az kiket en oda kegyelmetekhez boczatotam volt hogi kegyelmetek becziülletel tartota es embersegel gazdalkodvan bekevel boczatota azt feienkent meg zolgalom kegyelmeteknek. Az kegyelmetek tartomaniaban Szent-Giorgirol kiüldeöt volt alla kegyelmetek egi deiakot hogi papa tegiem megh latvan tudomaniat az kegyelmetek becziülletiere papa zenteltem. Mostan kegyelmetek tartomaniaban Zalovan lako Ionas popat teötem esperese, az meli esperesem az eleöt volt az kegyelmetek tartomaniaban az ennekem megh zamot nem adot. Megh adva az zamot megh latom oztan mit kell velle tenni legien az istennek hala; io akaro uraim mostan türhetö allapatal vagiok Isten ebben megh tartvan enis rövid napon megh latogatom kegyelmeteket. Az Szent-Giorgi papot az kit en mostan felzenteltem papa Mironnak hiak hogi ti kegyelmetek tudgia megh es ismerie megh. Eztis akarom megh irni kegyelmeteknek hogi oltalmaza kegyelmetek en utannam mindennek ellen. Ezek utan tarcza megh Isten kegyelmeteket io egessegben mind feienkent.

Vă ţin gata slujba mea ca domnilor miei binevoitori. Dumnezeu să te binecuvinteze cu toate bunurile, cu bună sănătate, împreună cu binevoitorii d-vostră, ş. a.

Fiindcă aţi ţinut cu cinste şi găzduindu-i omeneşte şi i-aţi trimes cu pace pe aceşti oameni ai miei pe cari i-am fost trimes la d-voastră, vă slujesc deosebit d-voastră. D-voastră aţi fost trimes în Ţinutul d-voastră din Sângiordz un diac ca să-l fac popă; văzându-i ştiinţa, l-am sfinţit preot în cinstea d-voastră. Acum am făcut protopop pe popa Ionaş, care stă în Ţinutul d-voastră, în Jalova; protopopul care a fost în Ţinutul d-voastră nu mi-a dat încă seamă. Dându-mi seama, voiu vedea apoi ce trebuie de făcut cu el; slavă Domnului, binevoitorii miei domni, acuma sunt în stare mai mulţămitoare. Ţinându-mă Dumnezeu într'aceasta, în scurt timp vă voiu cercetă şi eu. Pe popa din Sângiordz, pe care acum l-am sfinţit preot, îl chiamă Miron, — ca d-voastră să ştiţi şi să-l cunoaşteţi. Şi aceasta vreau să v'o scriu ca să-l apăraţi după mine împotriva tuturora. După acestea, să vă ţină Dumnezeu în bună sănătate, pe fiecare în parte.

Datum ex Babolna, die 17 marci, anni 1636.

Kegyelmeteknek zolgal

Popa Giorgi,

Az ola ecclesianak püspöke.

D-voastră vă slujeşte

Popa Gheorghe,

Vlădica Bisericii româneşti.

[Vo:] Az Beztercei kirali biro uramnak es tanacinak ennekem io akaro becsiü-

[Vo:] Să se dea domnului birău crăiesc de Bistriţa şi pârgarilor săi, domnilor

letes uraimnak adassek Bezterczen, et cetera.

miei cinstiţi, binevoitori, în Bistriţa, ş. a.

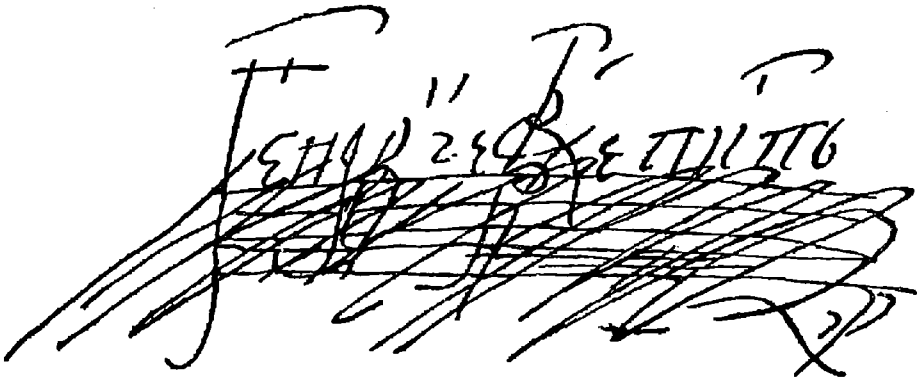

(Ghenadie Arhiepiscopŭ.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXXVIII.

Baltazar Vesselényi către Bistriţeni, despre un om ce trimete la un boier din Moldova, prieten al său. Geaca, 1636, 27 Mart.

Szolgálatomot ayánlom kegyelmednek mint io akaro uramnak es atyamfiának, az żent istenteöl kegyelmednek minden jokot megh adatni kevanok azzonyommal eö kegyelmevel es szerelmes gjermekivel eggiüt.

Io akaro uram es atyamfia akarám kegyelmednek ertesere adni hogj az mi kegyelmes urunk eö nagysaga kegjelmesen engette megh hogi Moldvaba be küldhessek egi Konztantin nevü bojer baratomhoz; gondolván penigh hogi mégh jo ultyok lehetne az havason altal ugi akarám most el küldeni emberimet. Kegyelmedet azert kerem mint jo akaro uramot es atyamfiát, kegyelmed is irjon egi czedolát hogi járhassanak batorsagosabban. Kegyelmed is uram nekem parancziollyon kiczin allapatom szerint az miben tudok, kegyelmednek nagi szeretettel szolgalok. Tarcza megh az ur Isten kegyelmedet sok esztendeigh boldogul jo egessegben.

Îţi ţin gata slujba mea d-tale, ca domnului mieu binevoitor şi prieten: îţi doresc de la Sfântul Dumnezeu toate bunurile, împreună cu nevasta mea şi copiii.

Binevoitorul mieu domn şi prieten, am voit să-ţi dau de ştire că Măria Sa Domnul nostru a îngăduit să trimet în Moldova la un prieten boier anume Constantin; gândind însă că vor avea încă un drum bun peste munţi, aşa am voit să-mi trimet acum oamenii. De aceia te rog pe d-ta, ca pe domnul mieu binevoitor şi prieten, să scrii şi d-ta o hârtiuţă ca să umble mai cu încredere. Şi d-ta, domnul mieu, porunceşte-mi în ce pot: după starea mea cea slabă, te slujesc cu multă iubire. Să te ţină Dumnezeu mulţi ani fericiţi, în bună sănătate.

Datum ex Gyeke, die 27 martii, anno Domini 1636.

Kegyelmednek minden id[eoben igen] nagy szeretetel [szolgal]

D-tale îţi slujeşte orişicând cu foarte mare dragoste.

Vesselieny Boldisar, m. p.

[Autograf:] Levelet uram en eö nagysagatol nem kivantam uty levelett, mivel eö nagysagatt aval nem akartam bantany gondolvan hogy az kegyelmed levelevel is batorsagoson el mehettnek.

Carte de trecere n'am cerut de la Măria Sa, fiindcă n'am voit să te mai supăr cu aceia, gândind că şi cu scrisoarea d-tale pot merge cu încredere.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto viro domino Simoni Zeoczj, iudici primario civitatis biztriciensis, etc., domino tanquam fratri mihi confidentissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXXIX.

Geaca, 1636, 16 Iunie.

Baltazar Vesselényi către Bistriţeni, despre caii ce i s'au trimes de datornicul său din Moldova.

Szolgalatomot ayánlom kegyelmednek mint io akaro uramnak es atyamfianak, az ur Istenteöl kegyelmednek io egesseget es hozzu eletet kevanok boldogul es io szerenczesen megh adatni azzonyommal es szerelmes gyermekivel egjetembe.

Hogi kegyelmedet uram enyzer kell bantanom levelem altal kegyelmedet kerem nekem megh boczasson. Mivel hogi az melly Bojer Konztantin nevw nekem ados volt oly paripakat küldött hogi az en penzemnél az kivel nekem ados volt teöbbet ér sokkal es marattam adossa neki eötven eöt zlottal, mellyet az eö pwnkeösteökre kellet volna be küldenem; de akkor semmikeppen nem érkezhetém, mivel az melly emberem oda járt eddigh igen el fáratt volt az lova es azt kellett nyugotni; hanem im most küldöttem megh az penzt neki hogi adossa ne maradgiak neki, mivel hogi allapatunkat azt sem tudgiuk miben leszen mint hogi azt hamar megh jarhattya. Kegyelmedet azert kérem mint jo akaro uramot es atyámfiat adgion segetseget nekje had járhasson bekevel Kegyelmed is ennekem paranczollyon az miben tudok igaz szivel szolgálok kegyelmednek. Tarcza megh az ur Isten kegyelmedet sok esztendeigh io egessegben.

Îţi ţin gata slujba mea ca binevoitorului mieu domn şi prieten. Îţi doresc de la Dumnezeu sănătate bună şi viaţă lungă fericită şi norocoasă, împreună cu nevasta şi copiii.

Te rog să mă ierţi că de atâtea ori trebuie să te supăr cu scrisoarea mea. Că boierul Constantin, care mi-a fost mie dator, mi-a trimes astfel de cai, cari fac mult mai mult decât banii cu cari mi-a fost dator, şi i-am rămas dator cu 50 de zloţi, pe cari ar fi trebuit să i-i trimet la Rusaliile lor. Dar atunci nu am putut cu niciun chip, fiindcă omului mieu care a fost acolo i s'a ostenit calul foarte tare şi a trebuit să-l odihnească. Dar iată acum i-am trimes banii, ca să nu-i rămân dator, fiindcă nu ni putem şti starea, că răpede trece. De aceia te rog pe d-ta, ca pe binevoitorul mieu domn şi prieten, să-i dai ajutor să umble cu pace. Şi d-ta să-mi porunceşti mie: în ce pot, te slujesc cu dragă inimă. Să te ţină Dumnezeu mulţi ani în bună sănătate.

Datum ex Gyeke, die 16 iuni, anno Domini 1636.

Kegyelmednek minden ideöben igen nagy szeretetel szolgal

D-tale în toate timpurile îţi slujeşte cu dragoste mare

Vesselieny Boldisar, m. p.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto viro, domino Simoni Szeöcz, iudici primario civitatis biztriciensis, etc., domino tanquam fratri mihi observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXXX.

Egumenul Epifanie și călugării de la Voroneț către Bistrițeni, despre călugării ce-i trimet în cerșit. Voroneț, 1636, 18 Iunie.

Către Bistrițeni, de la „popa Epifanie egumenul și cu tot săborul de la Voroneț. Alta, să știi Măriia Vostră că, cu norocul *(șters)*, mila lui Dumnedzău și cu nărocul Domnostru *(sic)*, iaste pač[e] bun[ă] de toate parțile, nică grij[ă] nu iaste, ce-i tot bine". Trimet doi călugări, pentru că „forte au slăbit mănăstirea de bobitoc *(sic)*, ce-i marhă, la acest[i] oamen[i] bun[i], doar vor întări sv[ă]nta mănăstire, cin[e] cu ce-l va îndură Dumnădzău". Cere scutire de vamă.

Voroneț, 7144 [1636], Iunie 18.

(Pecete foarte limpede.)

(Fără adresă.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, I, pp. 57-8, nº LXXVII.)

MDCCCCXXXI.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre zvonurile de dușmănie în legătură cu venirea la Suceava a lui Vasile-Vodă. Orăștie, 1636, 30 Iunie.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et favorem nostrum.

27 praesentis nekẅnk irott hẅseghtek levelett ell veöttẅk. Ertyẅk irasokatt, de my ugy remellyẅk az Vaida Szacsvára gonosz szándékkall nem jeött; mind azaltal az vigyazás mindenkor szeökséghes. Parancsiollyuk is kegyelmesen az utan is jo vigyázásban legyen hẅséghtek s ha mitt uyobbatt érthett eyel nappal adgya érteswnkre. Az mi az drabantok viszsza bocsiátásokatt illeti a nem lehett most mindgyárt; mind az altal oda ki sokatt nem késnek.

Am primit scrisoarea d-voastră scrisă la 27 ale lunii. Înțelegem ce scrieți, dar noi așa nădăjduim că Vodă nu a venit în Suceava cu gând rău; cu toate acestea paza totdeauna e bună. Vă și poruncim ca și după aceia să fiți cu bună pază, și ce veți înțelege mai nou, să ni dați de știre, zi și noapte. Cât privește trimeterea trabanților înapoi, aceia nu se poate acuma îndată; cu toate acestea acolo nu vor mai zăbovi mult.

Secus non facturi Eisdem in reliquo gratiosi manentes. Datum in oppido nostro Szaszvaros, 30 iunii, anno 1636.

G. Rakocy, m. p.

P. S. Ugy informaltatunk az hẅséghtek városában immár ugyan jo ideövel ez eleött mind nemes es jobbagy rend keözzẅl sokan keölteözeöskednek magok keresvén magoknak afféle hazoktol valo ki bontakozasra valo okott és alkalmatosságott. Akarván azert annak fundamentumat honnan legyen érteni parancsiollyuk azt is kegyelmesen mindgyárast tudosicsion hẅséghtek rola honnét kezdettek elseöben mind nemes es paraszt rend keözzẅl oda keölteözeöskeödni.

P. S. Așa ne-am înștiințat în orașul d-voastră că, acuma de mult încă, atâția din rândurile nobililor și iobagilor s'au mutat, căutându-și sieși pricină și prilej de desfacere a casei. Voind să știm temelia acestui lucru de unde vine, vă poruncim milostiv ca îndată să ne înștiințați despre aceia că unde au început întâiu, atât dintre nemeși, cât și dintre oamenii de rând, să se mute de acolo.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, etc., fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCCXXXII.

Geaca, 1636, 10 Iulie.

Baltazar Vesselényi către Bistriţeni, despre nişte călugări cerşitori din Moldova.

Szolgalatomot ayanlom kegyelmednek mint io akaro uramnak es atyamfiának. Az zent Istenteöl kegyelmednek io egesseget es hozszu eletet kevanok boldogul megh adatni azszonyommal es szerelmes gyermekivel eggjüt.

Kegyelmedet megh is kérem mint jo akaro uramot es atyámfiat, kegyelmed megh boczásson hogi ennyszer bantom kegyelmedet levelemmel. Két szegeny kalugyer jeött ki Moldvabol kuldulni Isten nevében az kik mit adtak nyavalyásoknak, ide is jeöttenek volt hozzam kérenek hogi irnek kegyelmednek mellettek; mivel az mint fellyebb is irám kegyelmednek Isten neveben az mely jambor mit adot szegenyeknek es gjüteöttek egi keves juhoczkát. Kegyelmednek en is megh szolgálom mint io akaro uramnak es atyámfiának hogi ha mi segetseggel leszen kegyelmed szegenyeknek az Isten is megh fizeti kegyelmednek, tudom kegyelmedet magok is megh talallyak, felölle Isten panasze ne vegje ream en is segittettem nyavalyásokot. Kegyelmed pedegh nekem bizvast paranczollyon igen nagi szeretettel szolgalok kegyelmednek. Tarcza megh az ur Isten kegyelmedet sok esztendeigh io egesseghben.

Îţi ţin gata slujba mea, ca binevoitorului mieu domn şi prieten. Îţi doresc de la Sfântul Dumnezeu sănătate şi viaţă lungă, fericită, împreună cu soţia mea şi copiii.

Te rog pe d-ta, ca pe domnul şi prietenul mieu binevoitor, să mă ierţi că te supăr de atâtea ori cu scrisoarea mea. Doi călugări săraci din Moldova au venit în numele Domnului Dumnezeu să cerşească, cine ce li-a dà lor, nevoiaşilor. Au venit şi aici la mine rugându-mă să-ţi scriu în interesul lor, fiindcă, precum ţi-am scris mai sus, din ce li-au dat credincioşii, şi-au strâns câteva oi. D-tale şi eu îţi voiu slujì ca domnului şi prietenului mieu binevoitor; pentru ajutorul cu care li vei fi lor, săracii, şi Dumnezeu îţi va plăti. Ştiu că pe d-ta te vor cercetà şi ei; despre aceia, ca mânia lui Dumnezeu să nu cadă asupra mea, şi eu i-am ajutat pe nevoiaşi. D-ta porunceşte-mi numai cu siguranţă, şi te slujesc cu foarte mare dragoste. Să te ţină Dumnezeu mulţi ani cu sănătate.

Datum ex Gyeke, die 10 iulii, anno Domini 1636.

Kegyelmednek minden ideöben nagy szeretetel szolgal

D-tale îţi slujeşte în toate timpurile cu dragoste mare

Vesseleny Boldisar, m. p.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto viro domino Simoni Szeöczj, iudici primario civitatis biztriciensis, etc., domino tanquam fratri mihi confidentissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXXXIII.

Alba-Julia, 1636, 20 August.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre cercetarea de fugari din Moldova pe care o face în munţi după cererea lui Vasile-Vodă.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Ez levelünk meghado szolghainkat Szekely Iánost es Varadi Mihalyt bo-

Pe aceşti oameni ai noştri cari vă dau scrisoarea noastră, pe Ioan Székely şi

czatottuk oda hẅseghtek havasira Moldovabol kiszeökeöt valami embereknek megh latasara. Mivel az Vajda eö kegyelme keretet hozza bennünket. Paranczollyuk azert hüseghteknek kegyelmesen a havasokon igazgattatvan zolgainkat uttyokban ha valami emberbeli seghitsegh vagy egyebis kevantatik a mi szolghalatunkra mellyek semmibeöl meg ne fogyatkoztassa hüseghtek.

Mihai Várady, i-am trimes acolo la d-voastră în munţi, să vadă nişte oameni cari au fugit din Moldova. Fiindcă Măria Sa Vodă ne-a rugat pentru aceasta, vă poruncim ca, îndrumându-i pe oamenii noştri în calea lor prin munţi, dacă li-ar trebui ajutor oamenilor, sau altfel, pentru slujba noastră să nu-i lipsiţi d-voastră de nimic.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 20 augusti, anno Domini 1636.

G. Rakoci, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario et iuratis civibus civitatis nostrae bistricensis, fidelibus nobis dilectis.

[Adaus:] Allatae 23 augusti.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXXXIV.

Baltazar Vesselény şi Gheorghe Vás către Bistriţeni, despre un schimb al lor de capre cu boi şi un dar către boierul Constantin, prietenul lor. Geaca, 1636, 25 Septembre.

Szolgalatunkat ayánlyuk kegyelmeteknek mint io akaro urainknak es atyánkfiainak; az szent Istenteöl kegyelmeteknek io egesseget es hozzu eletet kevannunk boldogul megh adatni szerelmessivel eggiüt.

Kelletek kegyelmeteket levelẅnk altal megh talalnunk mivel egy moldvaj bojer ki nekem reghi baratom küldött volt hat paripat ki el adni, melly hat paripanak eötet mi ketten veöttük megh es adtunk az eöt paripaert mas fél száz keczkét magunk majorsaghabelit egyet is penzen nem veven bennek. Kegyelmeteket azert kerjük mint io akaro vrainkat es atyankfiait mivel magunk majorsaghabeli marhat adtunk erettek az lovakert az orszagh articulussanak continentiaia szerint boczassa el kegyelmetek az marhakkal vám nelkul. Kegyelmetek is nekẅnk nagiob dologhban paranczollyon kiczin allapatunk szerint magi szeretettel el igjekezẅnk kegyelmeteknek szolgalni. Tarcza megh az ur Isten kegyelmeteket sok esztendeigh io egessegben.

Vă ţinem gata slujba noastră ca domnilor şi prietenilor noştri binevoitori; vă dorim dela Dumnezeu sănătate şi viaţă lungă să vă dea împreună cu ai d-tale iubiţi.

A trebuit să vă cercetăm cu scrisoarea noastră fiindcă un boier moldovean, care mi-e prieten vechiu, a fost trimes şese cai spre vânzare, dintre cari cinci i-am luat noi amândoi, şi am dat pe cei cinci cai 150 de capre din dobitoacele noastre de casă, neluând niciunul pe bani. De aceia vă rugăm pe d-voastră, ca pe domni şi prieteni binevoitori, ca, de oare ce am dat pe cai dobitoace de pe moşia noastră, după cuprinsul legei ţerii să-i lăsaţi cu dobitoacele fără vamă. Porunciţi-ni şi d-voastră în lucruri mai mari, şi, după starea noastră cea mică, ne vom sili a vă sluji cu dragoste mare. Să vă ţină Dumnezeu mulţi ani cu sănătate.

Datum ex Gyeke, die 25 septembris, anno Domini 1636.

Az mint kegyelmeteknek felieb is irattam nekem regy baratom az az Constantin neẅ boier es sok baratsagal

Precum v'am scris şi mai sus, mie mi-e prieten vechiu acel boier anume Constantin, şi a şi fost cu multă prie-

is volt, en is kẅltem ayandekon neky az magam mayorsagabol nigy eükeör tinot. Kegyelmetekett kerem ezt is boczyassa vam nelkẅl ell.

Kegyelmetek io akaro atyafiay szeretetel szolgalnak kegyelmeteknek.

tenie, şi eu i-am trimes dar din vitele mele patru juncani. Vă rog pe d-voastră să-i lăsaţi şi pe aceştia fără vamă.

Prietenii d-voastră binevoitori vă slujesc cu iubire.

Vesselieny Boldisar es Wass György, m. p.

[Vo:] Generosis, prudentibus ac circumspectis viris dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztriciensis, etc., dominis et fratribus nobis confidentissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXXXV.

Oradea-Mare, 1636, 10 Octombre.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oamenii ce trimete în Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Az hẅseghtek levelet veven irasat ertiẅk, hogi az hamok feleöl kevan informatiot teöllẅnk. Azert kegyelmesen hadgiuk es paranchiolliuk is ez levelẅnket veven az hamuk keözeönseges hamok legienek s el keszẅlven kẅldgie ighen sietseggel utannunk hẅseghtek.

Luând scrisoarea d-voastră, înţelegem scrisul, că doriţi veşti despre hamuri. Deci vă lăsăm şi vă poruncim milostiv ca, luând această scrisoare, hamurile să fie hamuri obişnuite şi, fiind gata, trimeteţi-le după noi cu grabă mare.

Secus non facturi. Datum in castris nostris ad civitatem Varad positis, die 10 octobris, anno Domini 1636.

G. Rakoci, manu propria.

Vain Ianos es Mihaly Deak szolgainkat be kelletven ismet Moldvaba kẅldenwnk orszagunk szẅkseges dolgaiban. Azert hẅseghteknek igen serio parancziolliuk oda erkezven Vain Ianosek mind egesz Iaszvasarigh igen ioereös posta lovakot adgion alaiok a kik hamosok ne legyenek az utat iol elbiriak kesereoköt is elegedeöt emberseges is szofogado embereket adgion hẅseghtek hogi azzalis uttjok batorsagosban es iob modgiaval lehesen.

Iarăşi a trebuit să trimetem pe oamenii noştri Ioan Vain şi Mihai Diacul în Moldova, în afacerile trebuincioase ţerii. De aceia vă poruncim foarte hotărât ca, sosind acolo ai lui Vain, să li daţi cai de poştă foarte tari până la Iaşi; cari să nu fie înhămaţi; drumul să-l ştie bine. Asemenea şi însoţitori să li daţi destui, de omenie şi ascultători, ca şi cu aceia să li fie drumul mai cu încredere şi în mai bun chip.

Secus nullo modo facturi.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

[Adaus:] Allatae 14 octobris.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXXXVI.

Veşti de la Ştefan Petki, despre lucrurile de la noi.

Tabăra de lângă apa Buzăului, 1636, 24 Octombre.

Generose domine, mihi observandissime. Servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Isten eö zent felsege kegyelmedet kevansagi zerent valo sok iokal hozu boldogh zerenczes eletel megh algia tizta zibeöl kevanom.

Az kegyelmed iambor zolgaja nekem beoczöletel irot levelet ez eleöt negied napal megh hozta vala ide az Bozai taborunkban, meljben az kivansagat megh ertetem; hogy penigh iambor zolgaiat kegyelmednek edigh kesleltem abol kegyelmedteöl boczianatot varok; oka uram egieb semi sem volt, ha nem kegyelmedhez bizonyos valazal akartam boczjatani. It uram az ket Olahorzaghban Istenek hala mostan bizonj semi felelmes hireink ninczjenek. Az mint annak eleöte valo levelemben irtam volt kegyelmednek hogj Barillanal Teöreökeök keölteöztek volt altal ugy ugian uram hogy Kenan-Pasa ieöt volt altal mint egj negj ezered magaval. Kantamirtol ker volt segetseget meleie, az nem adot haromzaz Tatarnal teöbet; azt mondota hogj neki az Kozakokra kel vigiazni. Azokot is az Pasa ismet viza boczjatota maga is viza keölteözeöt Filibobe. Most istennek hala az Dunan inet sehol semi elensegh ninczien. Mate Vajda hadaj vadnak Bukurestnel; minemẅ correspondentiaja legyen az mẅ kegyelmes urunkal azt kegyelmed tugia Basa Thamas es Barczjaj Akos uramek megh uram megh nem erkeztek Havaselfeoldbeöl. Azt is vartatom edighaz kegyelmed iambor zolgajaval; teghnap eleöt is erkeztek uram Bozavasar meleöl 2 emberynk Mikulczia Gergeliteöl cö vendeghlete harom hites Tatar attjafiat; azok azt montak neki hogj nekik bizony megh semi paranczjolatjok az indulas feleöl ninczen; az teöbi keövetsegen az Vajdak is mentek volt. Azt izente uram nekünk Mikulczja Gergelj hogy ha mit erthet mingjart ertesünkre agja. Most is uram minden fele vadnak emberink, ha mit erthetek s kegyelmed egy zabadosat

Doresc din inimă curată că Sfântul Dumnezeu să te binecuvinteze după dorinţa-ţi cu mult bine, cu viaţă lungă fericită şi norocoasă.

Scrisoarea care mi-ai scris-o cu cinste înainte de aceasta cu patru zile, mi-a adus-o blânda-ţi slugă aici în tabăra din Buzău. Din care ţi-am înţeles dorinţa; însă, fiindcă ţi-am întârziat omul până acum, aştept iertare de la d-ta. Altă pricină nu a fost, numai că am voit să-l trimet la d-ta cu răspuns. Aici, domnul mieu, în cele două ţeri româneşti, slavă Domnului, acum nu avem nicio ştire înfricoşătoare. Precum ţi-am fost scris în scrisoarea de 'nainte, în Brăila au trecut Turci într'atâta, că a trecut şi Paşa Chenaan cu vre-o patru odale. A fost cerut ajutor de la Cantemir, dar acela nu i-a dat mai mult ca 300 de Tatari; i-a spus că el însuşi trebuie să păzească asupra Cazacilor. Şi pe aceia i-a trimes Paşa înapoi, şi el s'a mutat la Filipopol. Acum, slavă Domnului, dincoace de Dunăre nu e niciun duşman. Oştirile Voevodului Mateiu sunt în Bucureşti: ce schimb de scrisori poate avea cu Domnul nostru, aceia o ştii d-ta; Toma Basa şi Acaţiu Barcsai încă nu au sosit din Ţara-Românească. Şi aceia am aşteptat-o până acum cu sluga d-tale; şi alaltăieri au sosit de lângă târgul Buzăului doi oameni de-ai noştri, de la Grigore Miculcea; el şi-a găzduit trei prieteni tatari: aceia i-au spus că ei zău nu au nicio poruncă de plecare, În celelalte solii au mers şi Voevozii *(sic)*. Ni-a trimes vorbă Grigore Miculcea că, ce va afla, îndată ni va da de ştire. Şi acum avem oameni în toate părţile; ce voiu afla, şi dacă d-tale nu ţi-e greu să-mi trimeţi un ostaş ieşit din slujbă, te înştiinţez despre toate, zi şi noapte. Poporul din amândouă ţerile româneşti e acasă, ară, samănă. Dumneata porunceşte-mi la ce-ţi voiu fi destoinic, să te slujesc cu

nem nehezteli be faraztani mindenekreöl kegyelmedet ejel napal tudositom. Az feöld nepe mind az ket Olah orzaghban othon vadnak zantnak vetnek. Kegyelmed nekem poroncziolion valamire eleghseges vagyok tizta zwvel zolgalok. Tarczya megh isten kegyelmedet sok eztendeigh boldogul.

inimă curată. Să te ţină Dumnezeu mulţi ani cu fericire!

Datum ex castris penes fluvium Boza positis, die 24 mensis octobris, anno 1636.

Generosae Dominationis Vestrae servitor semper paratissimus et addictissimus

Stephanus Petkj, m. p.

[Vo:] Generoso domino Stephano Erdelj de Somkerek, Illustrissimi domini, domini principis Transsilvaniae intimo consiliario, necnon comiti comitatus tordensis, etc., domino mihi semper observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXXXVII.

Iaşi, 1636, 28 Octombre.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un diac al său trimes la Rákóczy.

Spectabilis ac circumspecte domine iudex bistriciensis, amice et vicine nobis benevole.

Exhibitor praesentium a nobis hoc in commisis habet, quominus quam citissime literas Illustrissimo principi Transsilvaniae, amico nostro observandissimo, perferat, adprime necessarias. Quapropter Dominationem Vestram maxime oro ut istum tabellarium quam cellerime expediat; res enim cum qua missus est, haud patitur moram. Minime dubito quin Dominatio Vestra hoc in negotio se facilem praebeat. Interim Dominationem Vestram diu felicem valere exoptamus, servitiorum nostrorum commendatione praemissa. Datae Iassis, 28 octobris, anno 1636.

Spectabilis Dominationis Vestrae amicus et vicinus benevolus

Basylius, Dei gratia terrarum Moldaviae princeps ac dominus.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Spectabili ac circumspecto viro, domino Simoni Ociaszy, supremo civitatis bistriciensis iudici, amico et vicino nobis benevolo.

[Adaus:] Allatae 3 novembris Moldavia.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXXXVIII.

Iaşi, 1636, 29 Octombre.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cuiele de scânduri ce-i trebuie.

Excellens ac generose domine iudex. Licet quod scriberem nunc ad Generosam Dominationem tantopere non haberem, proficiscente tamen meo iussu Bistricium hoc administro, non existimavi occasionem praetermittendam, quin hominem studio direxi ad Generosam Dominationem, ut et affectum meum nuntiaret et cultum omnem a me deferret. Hic Bistricium pro domestica necessitate scandularum claviculos empturus accedit, id est praefatorum claviculorum centum et octoginta milia. Quare Generosam Dominationem serio rogo ut ei, quoad opus habebit, hac in parte

opera sua non desit. Et, si ad complementum huius numeri paratos non invenerit, Generosam Dominationem rogo ut artifices suo mandato urgeat quo (propter faciliorem expeditionem famuli) et sine mora et aptos conficiant. Illa vero, pro amico hoc in me animo, in mea provincia et fidum amicum, et obsequi paratum semper experietur. Interim me pristinae benevolentiae diligentissime commendo. Datum Iassi, die 29 octobris, anno 1636.

Generosae Dominationi deditissimus

Basilius, Dei gratia princeps Moldaviae.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Excellenti ac generoso domino, domino Simoni Uczasi, supremo bistriciensi iudici, domino, domino et amico multum colendo.

[Adaus:] Allatae die 16 februarii.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXXXIX.

Ioan Toldalagy către Bistriţeni, despre ştiri de la Mateiu-Vodă. Alba-Iulia, 1636, 30 Octombre.

Prudens et circumspecte domine, mihi observandissime. Servitiorum meorum paratam semper commendationem.

Nem akarvan edes jo akaro uram ez mostani occasiomat praetermittalnom, noha tudom hogi kegyelmetek nem szökölködik az mostani hirek nelkül de megis egi vagi ket szoval en is tudositani akaram az it valo hirek felöl. Tegnap reggel erkezek uram Mathe Vaidanek egi szolgaja Havasalföldeböl ki igen nagi sietve megien vala az mi kegielmes urunk ö nagysaga taboraban az Vaida levelejvel ki illien hireket beszelli nagi bizoniossan hogi az Vaidanak erkeztenek volna mostan valami szolgaj, kik bizoniossan hoztak volna az Vaidanak ö nagysaganak hogi az Csaszar az mi kegielmes urunk fejedelmünknek mostan ujobban botot zaszlot akarna küldeni; az követek is pediglen ha eddigh megh nem indultak is de semmit sem kesnek, hanem megh indulnak s kijönek: Melj hirek uram ha igazak lennenek, ebböl minden jot es bekesseget itelhetnenk. Ennek elötte mind követeknek s mind az kapithanak praebendajokat el fogtak volt, most immar azt is megh attak es ugian meg is iobbitottak; kiböl uram minden iot remenlhetünk. Moldovaj es Havasalifoldi hireket nem itelem illendonek lenni hogi irjak mivel tudom hogi kegyelmeteknek is embere onnet el jö s megien; de istennek legien hala ott is sem Török sem Tatar ninczen nagi

Nu am voit, iubite domn binevoitor, să las a trece prilejul de acum; cu toate că ştiu că d-voastră nu sunteţi lipsiţi de ştiri acuma, totuşi vreau şi eu cu un cuvânt, două să te înştiinţez despre ştirile de aici. Azi dimineaţă a sosit o slugă a Voevodului Mateiu din Ţara-Românească, care s'a dus cu grabă mare în tabăra Măriei Sale Domnului nostru cu scrisorile Voevodului, care aduce astfel de ştiri cu multă siguranţă: că au sosit acum nişte oameni ai Voevodului, cari i-au adus cu siguranţă Măriei Sale ştirea că Împăratul ar vrea să-i trimeată acum în curând Domnului nostru tuiu şi steag; şi, dacă solii până acuma nu au plecat, ei nu întârzie, ci pleacă şi vin. Ştiri care, dacă ar fi adevărate, domnul mieu, numai bine şi pace am putea aşteptă. Înainte de aceasta au luat prebenda, atât a trimişilor, cât şi a căpitanilor; acum iată li-au dat şi aceia, şi li-au şi adaus. De unde putem nădăjdui numai bine. Găsesc că nu trebuie să-ţi mai scriu ştiri din Moldova şi Ţara-Românească, fiindcă ştiu că omul d-voastră umblă acolo şi 'ndărăt; dar slavă Domnului că nici acolo nu sunt nici Turci, nici Tatari, ci se află în mare linişte. Tabăra Domnului nostru milostiv e şi acum la Inău, în locul de 'nainte; Vizirul însă, împreună cu Ştefan Bethlen,

czendessegben vadnak. Az mi kegielmes urunk tabora most is Ienenel vagion az elebbeni heljben; az vezer pedigh Bethlen Istvannal edgiüt Lippanal nagi czendessegben vadnak. Mit akarjanak iövendöben aszt en nem tudom.

sunt la Lipova, în mare pace. Ce vor fi vrând în viitor, aceia n'o ştiu.

De cetero quam diutissime feliciter Dominationem Vestram cupio. Datum Albae-Iuliae, 30 die mensis octobris, anno 1636.

Prudentis, Circumspectae Dominationis Vestrae servitor paratissimus amicusque addictissimus

Ioannes Tholdalagj, m. p.

[Vo:] Prudenti et circumspecto domino iudici primario civitatis bistriciensis, etc., domino mihi semper observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXL.

Iaşi, 1636, pe la 31 Octombre.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre un ucenic de rotar de la ei care-i trebuie.

Salutem et benevolentiam nostram paratissimam commendo.

Ersamer und Volgeachter, Fürsichtig, Wollweiser Herr Richter. Ewer Fürsichtig Wollweissheit mitt dieser Gelegenheit haben wollen besuchen durch unsere Schreiben: haben vorstanden das ein teutscher Weisbekerknecht solte vorhanden sein in Ewer Fürsichtig Weissheit königlige Stad. Thun Ewer Fürsichtig Weissheit bitten, volte uns so fill zu Gefallen thun und uns mitt seinem Willen überschiken wegen unsere Notturfft halben, die Szemell zu machen. Mir vorheissen unz ihm gutte Kleider zu geben und gutte Böseldnung, Ewer Fürsichtig Wollweissheit es aber mitt Dancksagung zu vorschulden. Nayes iczunder thun mir nichtz zu wissen Ewer Fürsichtig Weissheit, den, Gott lob, kein bös Mehr ist iczunder vorhanden. Hiemitt thun mir Ewer Fürsichtig Wollweissheit Gott befelen. Datum ex Iaczy, die—mensis [octobris], anno 1636.

Vicinus benevolus:

Wladislaus (sic!) Vaivoda, princeps hereditarius Moldaviae.
Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Generoso ac prudenti domino, domino Simoni Utschaszi, primario iudici besztriciensi, vicino nobis honorandissimo.

[Adaus:] Allatae 31 octobris.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXLI.

Chintău (?), 1636, 14 Novembre.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paza de către Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Ez mostani fel haborodott allapothoz kepest ugy gondolkodtunk felölle az mint lenni is kellet, ha hösegtek is jol akarta hogy videkeröl Moldovaba be

În măsură cu starea de acum turburată ne-am gândit cum a şi trebuit să fie, căci şi d-voastră aţi voit aşa, de vreme ce aţi întărit toate cărările şi drumurile care

meneö minden all ösvenyeket utakot vagy igen erös bevagassal vogy borna palankal avagi egyeb erös teöltesekkel ugy erösitette megh az mint hazajahoz valo kötelessege kevanta, melljet ha eddigh megh nem czyelekedettis hüsegtek mostan igen serio beoeczylletere es nekünk tartozo kötelessegekre paranczyollyuk hüsegteknek, ez levelünket veven mingyarast ejel nappal igen nagy szorgalmatossaggal minden all utakat ösvenyeket az egy szabad uton küvül vagy igen erös be vagassal avagi penigh borna palank teöltessel egyeb sancz hanyassal ereosiczye ugy megh hogy se lovas se gyologh se sok se keves eggys ott ki es be ne jarhasson es beoseges eörizeoe drabantokotis rendelljen mellejek hogy az be vagasokat teölteseket es palankokot el ne bonczyak, ugy vigyazzon penigh hüsegtek azokra hogy onnet valami veletlen bantodas orszagunkat ne talallja mert bizonyos legyen felölle hogy magok busulnak megh miatta.

trec din Ţinutul d-voastră în Moldova cu săpături foarte tari ori gard de spini, ori cu alte umpluturi tari: le-aţi întărit aşa precum ţi-a cerut datoria faţă de patrie. Pe care, dacă până acuma nu le-aţi fi făcut, acum vă poruncim foarte hotărât, pe cinstea d-voastră şi după datoria cu care ni sunteţi datori, ca, luând această scrisoare, zi şi noapte, cu multă sârguinţă să întăriţi toate drumurile ascunse, cărările, afară de singurul drum slobod, sau cu săpături adânci sau cu gard de spini, cu umpluturi, aruncând alte şanţuri, aşa ca să nu poată trece nici pedestru, nici călăreţ, nici mulţi, nici puţini, niciunul pe acolo. Şi să orânduieşti în de ajuns trabanţi păzitori pe lângă ei, ca să nu strice tăieturile, umpluturile şi gardurile: să băgaţi aşa de seamă, ca dintr'acolo să nu vină vre-o stricăciune asupra ţerii, — căci să fiţi siguri că tot d-voastră veţi fi supăraţi pentru aceia.

Secus nullo modo facturi. Datum in castris nostris ad Kayan positis, die 14 mensis novembris, anno Domini 1636.

G. Rakoci, manu propria.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus et senatoribus civitatis nostrae bistriciensis et cetera, fidelibus nobis dilectis.

[Contemporan :] Allatae 19 novembris.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXLII.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre sosirea unui om din Moldova care arată lipsa lor de pază. Chintău (?), 1636, 18 Novembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Az Moldvai Vaydanak iffiu legeny szolgaia erkezven mostan hozzank, ki ott az Bezterczei eösvenyen ieött el, nagi almelkodassal hallottuk teölle hogi az utak mind nyitva vadnak es sehul egi vigiazo embert az utakon nem latott, mely gondviseletlenseghin hẅseghteknek csodalkozunk, holott az mostani allopatban mas kẅleömben kellene vigiazni es az utakra gondot viselni az mint erreöl hẅseghteknek ez eleöttis

Ni-a sosit feciorașul Voevodului Moldovei acuma, care a venit prin poteca Bistriţei. Cu multă mirare am auzit de la el că toate drumurile sunt deschise şi nicăiri pe drum nu a văzut niciun om de pază. Ne mirăm de această lipsă de grijă a d-voastră, pe când în stările de acum altfel ar trebui să păziţi şi să purtaţi grijă de drumuri, — cum v'am poruncit d-voastră şi înainte de aceasta. Deci vă poruncim foarte ho-

parantsoltunk volt; azert kegyelmesen es ighen serio parantsolliuk megh is kẅseghteknek az utakat mindgiarast megh ereössitse es eleghedendeö eörzeöket rendellyen es kẅldgieön oda, az kik eyel nappal szorgalmatos vigiazasban legienek, eleikben pedigh bizonios hiteles emberseges embert rendellyen hẅseghtek hogi mind magokra es hazaiokra valo vigiazasban fogiatkozas ne tegienek.

tărât, să întăriţi drumurile îndată şi să orânduiţi şi să trimeteţi păzitori destui acolo, cari să fie zi şi noapte cu pază sârguincioasă; în fruntea lor să orânduieşti un om de credinţă şi omenie, ca în paza ţerii să nu fie lipsă.

Secus non facturi. Quibus de cetero gratiose propensi manemus. Datum ex castris nostris ad Kaiantorok positis, die 18 mensis novembris, anno 1636.

G. Rakoci, manu propria.

Az utakat mindiart igen igen erossen be is vagassa s oly vigiazassal legien hogy onnet valami irruptio ne tortenniek se egytol se mastol ugy emlekezhetiuk hüsegtek reversalisban is azt tartia hogy azokra ugi viselje gondot onnet semmi artalmas dolog nem törtennik, most is azert hüsegtek azt szeme elött viselje.

Drumurile să le şi tăiaţi îndată foarte tare, şi să fiţi cu pază mare ca dintr'acolo să nu se întâmple vre-o răscoală, nici de la unul, nici de la altul: vă puteţi aminti d-voastră. Şi în răspuns spuneţi că de acelea aşa purtaţi grijă că de acolo nu se întâmplă niciun lucru stricăcios; de aceia şi acum s'o aveţi aceasta înaintea ochilor.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis iudici primario et ceteris iuratis civibus civitatis nostrae Besztercze, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

[Adaus:] Allatae 23 novembris.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXLIII.

Sighişoara, 1637, 21 Februar.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paza hotarului moldovean.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hẅseghtek 19 praesentis nekẅnk irot levelet mind az Moldvai irassaval eggiẅt veven abbeli szorgalmatos vigyázásat kegyelmesen agnoscallyuk feleölleök, ez utannis azon hẅseges vigyazasban nekẅnk adot reversalisok continentiaia szerint mindenfele az utakra legjen igen szorgalmatos vigyazasban ki s bejaro emberekre vigyaztasson ugy hogy valakinel cimerẅnk avagy salus conductusunk nem leszen az ollyanokra legjen illendeö provisio es arestalas mind addigh, valamigh teökelletesen rectificallya jeöveset meneset; mindenekben az my kegyelmes paranchiolatunkhoz alkolmasztossa hẅseghtek magat serio injungallyuk nekiek, vehesswk kegyelmesseggel feleölleök.

Luând scrisoarea d-voastră din 19 ale lunii împreună cu scrisoarea din Moldova vă recunoaştem paza sârguincioasă, şi după aceasta, cu acea pază credincioasă, după cuprinsul răspunsurilor date nouă, să fiţi în toate părţile, cu strajă sârguincioasă, la drumuri şi la oamenii cari trec şi merg, aşa că pe aceia la cari nu va fi pecetea noastră sau scrisoarea de trecere de la noi, să-i ţineţi în loc ca măsură de prevedere, şi să fie închişi până atunci până când îşi vor îndreptăţi pe deplin trecerea. În toate să vă potriviţi după porunca noastră; poruncim hotărât să o luăm de la ei cu milostivire *(sic)*.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Segesvar, die 21 februarii, anno Domini 1637.

G. Rakoci, manu propria.

P.S. Oly szorgalmatoson vigyaztasson hẅseghtek hogy negligentiaiok miat orszagunkban valami tumultus budulas ne essek seöt ha kik cimer avagy salusconductus nelkül jaro emberek depraehendaltatni comperialtatnak, azokot ex tempore arestaltatvan mind addighis valamigh arrol teöllẅnk kegyelmesen informatiot nem veszen el ne bocziassa hanem arestumban tartatvan az ollyanokat varjon mindenekben az my kegyelmes parancziolatunktol feleölleök.

P. S. Așa de sârguincios să păziți că din pricina lăsării lor să nu se întâmple vre-o tulburare în țara noastră, ba încă pe oamenii cari umblă fără semn sau scrisoare de trecere, aflându-i, să-i prindeți, pe aceia „ex tempore", oprindu-i, până atunci până nu veți căpătà nicio înștiințare de la noi, să nu-i lăsați, ci, ținându-i în pază pe acești, să așteptați în toate porunca noastră.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus et senatoribus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

[Adaus:] Allatae 27 februarii.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCCXLIV.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre niște trimeși ai șpanului de Solnoc ce merg în Moldova. Dej, 1637, 1-iu Iunie.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculórum comes, etc., fidelibus nostris universis et singulis cuiuscunque status, conditionis, ordinis, gradus, honoris, officii, dignitatis, praeeminentiae et functionis hominibus ubivis in ditione nostra constitutis et commorantibus, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam nostram.

Beczẅletes hivünk tekintetes nagysagos Kekedi Sigmond uram feö hopmesterünk belseö tanacziunk es belseö Szolnok varmegjenek feö ispanja bocziatotta Bandi Istvan es Demien Laszlo neveö szolgait ket szabadossal edgjẅt Moldovaban valami paripak vetelere. Parancziolljuk azert kegyelmesen minden rendbelj hiveinknek minden heljeken bekevel bocziassak mint igaz jarasbeli embereket.

Cinstitul credinciosul nostru, dumnealui Sigismund Kekedi, mniestrul curții noastre, sfetnicul nostru de taină și fișpanul varmeghiei Solnocului, a trimes în Moldova pe oamenii săi Ștefan Bandi și Ladislau Demien, împreună cu doi ostași ieșiți din slujbă, ca să cumpere niște cai. Deci poruncim tuturor credincioșilor noștri de orice fel să-i lase în toate locurile a trece în pace, ca pe niște drumeți drepți.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibentibus restitutis. Datum in oppido nostro desiensi, die prima mensis iunii, anno Domini millesimo sescentesimo tricesimo septimo.

G. Rakocy.

(Bistrița, Archiva Orașului; *Copialbuch*, II.)

MDCCCCXLV.

Orășenii din Baia-Mare către Bistrițeni, despre Tatarii veniți în Moldova. Baia-Mare, 1637, 25 Iunie.

Generose, prudens ac circumspecte domine, nobis observande. Servitiorum nostrorum paratissima commendatione praemissa.

Sok iokat io egesseges hoszszu eletet kivanunk Istenteöl kegyelmednek.

löve illien hir fülünkben hogi az Tatarok Moldovaban mostan igen nagi hadi apparatussal volnanak, kiknek meli fele lehessen igiekezetek nem tudhattjuk. Annak okajert hogi bizoniossab hireket erthessünk felöllök ez vegre levelünket kegyelmednek praesentalo Keresszegj Szöcz Geörgi nevü concivis atiankfiat expedialtuk oda be bizonios hireknek tudokozasara. Kegyelmedet is azert kerjük böczüllettel, ha mi olj kivaltkeppen valo hirei vadnak kegyelmeteknek mind az Tatarok allapattia s mind penig egieb nekünk tudasunkra szükseges dolgok felöl az keresztjeni io indulatra atiafiai szeretetre es az jo szomszedsagra is tekintve azokkal minket is reszeltessen. Kegyelmedteöl felette jo neven veszszuk es mi is kegyelmeteknek mind illien s mind penig egieb tisztesseges dolgokban szeretettel igiekezünk szolgalni. Tartsa megh Isten kegyelmedet io egessegben sokaig.

Îţi dorim de la Dumnezeu mult bine, viaţă bună, sănătoasă, lungă.

Ni-a venit ştiri la urechi că Tatarii ar fi acum în Moldova în număr de oaste foarte mare; al căror gând încotro să fie, nu putem şti. Pentru aceia, ca să aflăm ştiri mai sigure despre ei, am trimes pe aducătorul acestei scrisori a noastre, pe Gheorghe Szöcs din Cheresig, prieten si concetăţean, ca să afle ştiri. De aceia te rugăm şi pe d-ta cu cinste ca, dacă aveţi astfel de ştiri, cu deosebire despre starea Tatarilor, cât şi despre alte lucruri ce trebuie să le ştim noi, având în vedere buna pornire creştinească, iubirea prietenească şi buna vecinătate, să ne împărtăşiţi şi pe noi cu acelea. De la d-ta mai cu seamă o luăm în nume de bine, şi noi ne vom sili să vă slujim cu dragoste pe d-voastră, atât în astfel de lucruri, cât şi în alte lucruri cinstite. Dumnezeu să te ţină îndelung în bună sănătate.

Datum in civitate libera et regia Nagi-Bania, die 25 mensis iunii, anno 1637.

Eiusdem Generosae Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae ad serviendum paratissimi vicini.

Stephanus Szegedi, iudex primarius, et ceteri cives iurati civitati[s] Nagi-Banya.

[V°:] Generoso, prudenti ac circumspecto viro domino N. N., iudici primario biztriciensi, etc., domino vicino nobis plurimum observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXLVI.

„Utowpi", 1637, 13 Iulie.

Laurenţiu Roliot (?) către Bistriţeni, despre nişte cai furaţi, ce se află la un Român din Rodna.

Generosi domini, amici et vicini carissimi.

Subdito Magnifici domini mei de villa Pistyma, Maximo Dubey dicto, traditori harum, annus iam elapsus ex quo sunt ipsi tres equi furto ablati, ex quibus unam equam tempore moderno vidit et cognovit in villa Rodna apud hominem dictum Zaharey Ztoyka, subditum iurisdictioni Generositatum Vestrarum. Rogatas velim Generositates Vestras ut isti praefato subdito domini mei iustitiam administrare velint sine longiori procrastinatione et ulteriore mora, secundum iura amicitiae et bonae vicinitatis. Vice versa sciant me paratum in tali atque alio modo ad quod ius requisitum, Generositatem Vestram manere. Interim Deo Optimo Maximo Generositates Vestras commendo et servitia mea Generositatibus Vestris offero. Dabam Vtowpi, die 13 iulii, anno Domini 1637.

Generositatum Vestrarum ad obsequia paratus amicus et vicinus

Laurentius Roliot (?).

[V°:] Generosis dominis iudicibus bystryciensibus, dominis amicis et vicinis carissimis, dentur.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXLVII.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază bună către Moldova. Alba-Iulia, 1637, 7 August.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Die 4 praesentis hwseghtek nekünk irot levelet veven az hwseghtek vigiazasat kegielmesen agnoscaltuk, paranczolvan serio hẅseghteknek, ennek utannais az utakra minden fele igen szorgalmatos vigiazassal legyen, kivaltkeppen az Moldovai utakra ugj vigiazzon hẅseghtek hogj azokon se ki se be senki az hẅseghtek hire nelkül nejarion s neis boczasson senkitis arra az utra valakinel salus conductusunk nem talaltatik; affeleketis penigh az kiknel salus conductus lenneis igen iol megh lassa s examinallia, all level vagj expiralt salus conductus ne legjen. Ha kik penigh olliak depraehendaltatnak, kik vagy az mi salus conductusunk nelkül vagj hẅseghtek hire nelkẅl azon jarnanak, az ollianokat meg fogatvan hẅseghtek külgie mingjarast hozzank is ha mi olj bizonios hireket hal hẅseghtek, tudosiczon minden oraban felölle.

Scrisoarea care ni-aţi scris-o la 4 ale lunii am primit-o: am cunoscut paza d-voastră, poruncindu-vă hotărât să fiţi şi după aceasta cu sârguincioasă pază la drumuri, cu deosebire pe drumurile Moldovei; aşa să păziţi ca pe acelea nimeni să nu umble, nici încoace, nici în colo, fără ştirea d-voastră, şi să nu lăsaţi pe nimeni pe drumul acela, la care nu se va găsi cartea de trecere a noastră. Şi la aceia la cari chiar ar fi scrisoare de trecere să te uiţi foarte bine şi să-i cercetezi, să nu fie scrisoare falşă sau carte mai veche. Dacă se opresc de aceia cari ar umbla pe acolo fără cartea noastră sau fără ştirea d-voastră, prinzându-i, trimeteţi-i îndată la noi. Dacă auziţi ştiri, înştiinţaţi-ne în orice ceas.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 7 mensis augusti, 1637.

[G.] Rakoci, manu propria.

[V°:] Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

[Contemporan:] Allatae die 11 augusti.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXLVIII.

Mitropolitul Varlaam al Moldovei către Bistriţeni, despre sosirea unui Paşă, călătoria lui Vodă în urmărirea unei rămăşiţe de Tatari şi despre fierul ce-i trebuie. „Mitropolia" (Sucevei), 1637 [1], 8 August.

† Întru tot cinstit şi de la D[u]mn[e]dzău iubit al nostru fiiu sufletesc, domniialui Şimon, domnul şi birăul de Bistriţă, poftim de la m[i]l[o]stivul D[u]mn[e]dzău bună pace şi sănătate Măriei Tale şi a toată cinstită casa Măriei Tale. Alta, de veri vrea să ştii Măriia Ta de rândul veştilor diîntr'acoce, venit-au un Paş[ă] cu neşte oşti turceşti, de este la Smil, şi Măriia Sa Domnu nostru încă-i mărsu cu oştile sale într'acolea, iară cară greale ce-au fost, le-a inturnat la Iaş; şi înţeleagem

[1] După anul expediţiei lui Vasile Lupu şi zdrobirea lui Cantemir-Paşa, cu privire la care v. *Geschichte des osmanisches Reiches*, III, p. 390.

că vor eşi la câmpi spre Daşov, după neşte Tătar[i] ce-au rămas de-a lui Cantimir-Paşea, de nu-s închinaţi acei Tătar[i] nice Înpăratului, nice altuia nimănuia, ce înblă ei de capul său. Ce nu ştim până unde le va fi mărsul. Iară, de aiuri, de necăiuri nu e nice o grijă. Alta, dau ştire Măriei Tale de rândul cestui fecior al nostru, că l-am tremis acolo să ne cumpere fier, şi cu alte treabe a casei noastre; ce mă rog Măriei Tale, de ce va năzui feciorul nostru la Măria Ta, să ne fač Măriia Ta bine. Şi de vamă încă mă rog Măriei Tale să n'aibă învăluşag. Iară noi vom aveà a mulţămì şi a rugà Dumnădzău pentru Măriia Ta; şi ce vor fi treabele Măriei Tale la noi, bucuroş vom aveà a slujì Măriei Tale. De-aceasta poftesc pre Măria Ta ca pre al nostru dulce prieten şi fiiu sufletesc. Să fii Măriia Ta sănătos de la D[u]mn[e]dzău adevăr. Ѹ Митрополїи, ав. и днь.

Varlaam arhiep[i]sc[o]pŭ i Mitropolit

сѹчавскїи и вьсем земли молдавскои cu dragoste ne închinăm Măriei Tal[e].

(De aceiaşi mână cu restul scrisorii.)
(Pecete indistinctă pe ceară neagră.)
(Alta cu Sf. Gheorghe şi legenda:)
(† Печат . . . митрополит сѹчавскои.)

† Întru tot cinstit şi de la D[u]mn[e]dzău iubit al nostru fiiu sufletesc, domnialui Şimon birăul de Bistriţă, cu cinste ceastă cartea să s[ă] dea.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 59—61, nº LXXXI.)

MDCCCCXLIX.

Alba-Iulia, 1637, 10 August.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia gătirii de războiu a Ardealului faţă de mişcările Turcilor şi ale celor doi Domni.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc.

Prudentes et circumspecti, fideles dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Noha Istennek legjen hala sehonnan semmi gonosz hireink ninczjenek seött keövetink megh érkezesek utan is az fenyes Portarol jott ertünk, mind az altal az Teöreöknek s az kétt Olah országhbelj Vaydaknak is orszagunk hatarj keörnyül taborozasokot készületeket latvan; hogy orszagul az kegyelmetekre valo vigyazasunknak gondviselesünknek az megh teörtenheteö szükseghre keszületlenül ne talaltassunk Isten engedelmébeöl arra igyekezünk. Az mint azert ez elmult esztendeöbelj expeditionkra is az szekerek allapattyat el rendeltük volt, parancziolliuk hüseghteknek serio az tyz szekeret jo vasasson hatt-hatt lovajval kassajval ernyeöivel ahoz valo emberekkel mindgyart el keszitven minden orara oly készen tarchia hogy mihentest arrol mas parancziolatunkot veszi minden kességével mindgjart oda küldhesse a hova parancziolni foghjuk minden haladek es fogyatkozás nélkül.

Cu toate că, slavă Domnului, nu avem ştiri rele de nicăiri, ba chiar şi după sosirea solilor noştri de la Poartă tot bine auzim, totuşi, văzând pregătirile şi tabăra Turcilor şi ale Voevozilor din cele două ţeri româneşti, ne silim să nu ne găsim la vre-o trebuinţă întâmplătoare nepregătiţi cu paza şi cu grija ţerii. Precum am orânduit şi pentru expediţia din anul trecut starea carălor, vă poruncim hotărât să pregătiţi îndată cele zece cară, bine, cu fier, cu câte şase cai, cu coşurile, cu coviltirele lor, cu oamenii trebuincioşi la ele, şi să le ţineţi pentru orice ceas gata, aşa că, îndată ce primiţi altă poruncă de la noi, să şi trimeteţi acolo unde vă vom porunci, fără nicio întârziere şi lipsă.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 10 augusti, anno 1637.

G. Rakocy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCL.

Şoltuzul şi pârgarii din Suceava către Bistriţeni, despre unul din ai lor păsuit cu datoria de Suceveni. Suceava, 1637, 8 (18) Septembre.

Unsern freintlichen Gruss, sambt Wünschung von Gott dem almechtigen alle erspriesslicher Wolfardt der Sehlen undt dess Leibss iederzeit zuvorn. Amen.

Ehrenveste, Wolgeachte, Grosgönstige, Vorsichtige Weise Herrn. Derer Vorsichtigen Weisheiten Schreiben an unss abgehendte haben mier durch den Bogdan, unseren Mitgesessenen undt Kauffman, zu richtigen Henden empfangen, darinnen vorstanden von wegen 2 Rösser so unsere Leuhte von Euer Vorsichtige Weissheitten Unterthanen gekaufft, dieselben aber bisshero nit bezahlet, alss anlangende Euer Vorsichtigen Weissheiten an unsern Gerichte, die selbigen Leutte so schuldig zu bezahlen. Alss thun wier unss ganz fleissigen kegen Ewer Vorsichtige Weissheitten bedancken dass sich die frommen Leuthe biss hero wegen der Schulden geduldet; alss schicken sie izundt durch den Bogdan etwass Geldt. Wass anlanget den nachstelligen Rest, bitten mier fleissig, sie wollen sich doch gedulden biss nach diesen Weinlehsen. Alss dan wollen wier dieselben Schuldner schicken, werden sie dieselbe Schuldt wie fromme Leutte mit Dancksagung richtig bezahlen. Derhalben bitten mier nochmahls fleissig, die wenige Zeidt sich zu gedulden. Wier aber, alss Ewer Vorsichtigen Weissheitten unterthenige undt getreuwe Nachtbahrn, sindt solches mit grosser Dancksagungk undt gehorsamen Diensten allezeit kegen Euer Vorsichtigen Weissheiten sembtlichen zu vorschulden. Datum Schutzawa, den 8. septembris veteris calendarii, anno 1637.

Ewer Vorsichtigen Weissheiten unterthenige undt gehorsame Freunde

Schulteis undt Bürger in Schuzawa.

[Vo:] Denen ehrenvesten, wohlgeachten, vorsichtigen, wohlweisen Herrn, Herrn Richter undt Rahtt der königlichen Stadt Nesen in Sibenbürgen, unsern geneigten Herrn undt getreuwen Nachtbahrn. Nösen.

[Adaus:] Allatae 25 septembris.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLI.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre nevoia veştilor, şi pentru că Tatarii poate şi vin în ajutorul lui Vasile-Vodă. Şintereac, 1637, 6 Novembre.

Prudens ac circumspecte domine, amice et vicine observandissime. Servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Az Uristen kegyelmedet sok jokal jo egesseges hozzu eletel bodogul algia megh.	Dumnezeu să te binecuvinteze cu mult bine, cu viaţă lungă, sănătoasă.
Az kegyelmed levelet beocioletel veöt-	Am luat cu cinste scrisoarea d-tale,

tem kiben hogi kegyelmed tudosit az urunk eö nagysaga Vasarheli fele valo jeövetelireöl es hogi meg is szolgaiokat varvan azon innet valo utairul, igiri kegyelmed magat hogi az mivel jeö ertesemre agia, kegyelmednek megh szolgalom. Az mi az Moldovai hireket illeti nem kell seminek tartani, hanem illik igen szorgalmatos vigiazasban lenni kegyelmednek, holot ha Tatar erkezet melleie az Vaidanak, azok giors nepek tugia kegyelmed, bizoni giakran az migh az hireket nekik el vizik magok is ott szoktak erkezni. Igi azert illendö derekas vigiazasanak lenni kegyelmeteknek, mindenik utakra es oda beliebis Moldovaban bizonios kimeket jartatni, holot keozeönseges mondas hogi az ki magat eörizi isten is azt eorzi. Ha mi oly hirej onet is jeonenek kegyelmeteknek kerem azon ne szania emberenek faratsagat, hanem tudositson kegyelmed mivel mi bizoni mindeneönkel honn vagiunk. Tartsa megh isten kegyelmedet jo egessegben sokaigh.

în care mă vestești despre venirea Măriei Sale domnului nostru spre Oșorheiu și că aștepți pe omul d-voastră de pe drumurile d'incoace; îmi făgăduești că îndată ce va veni, îmi dai de știre. Îți slujesc d-tale. Cât privește știrile din Moldova, nu trebuie să vă temeți, și trebuie să fiți gata cu pază sârguincioasă, de oare ce, dacă au sosit Tatarii pe lângă Voevod, aceia sunt oameni iuți, știi d-ta; zău că adese ori, până li vine vestea, și ei sosesc de obiceiu acolo. Iată de aceia se cuvine să fiți cu pază bună d-voastră pe toate drumurile și să purtați spioni și acolo mai înlăuntrul Moldovei, căci e zicala obișnuită: cine se păzește pe sine, și Dumnezeu îl păzește. Dacă vă vin știri d-voastră și de acolo, vă rog să nu vă fie milă de osteneala omului d-voastră, ci înștiințează-ne, fiindcă noi, zău, suntem cu toate ale noastre acasă. Să te țină Dumnezeu îndelung în bună sănătate.

Datum ex Somkerek, 6 novembris 16.7.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae servitor paratissimus, amicus et vicinus benevolus

Stephanus Erdelj, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Simoni Uczass, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino amico et vicino observandissimo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCCLII.

Mureș-Oșorheiu, 1637, 7 Novembre.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre nevoia de pază bună spre Moldova, cu privire la mișcările Turcilor.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

5 praesentis nekünk irt hüsegtek levelet veven irasokat ertyük, s kegyelmesen vettük vigyazasokat, az mint irjak Moldvaba ment vigyazo embereket, az vagi jut megh vagi nem de mingyart igen igen sietve küldgyön be hüsegtek s mind hadaknak s mind egyeb keszületeknek igen valosaggal vezere menven, minket azokrol ejel nappal tudositson. Az utakra is penigh ugi vi-

Am primit scrisoarea d-voastră din 5 ale lunii, vă înțelegem scrisul, și am aflat cu mulțămită de paza d-voastră, precum scrieți, de oameni de strajă duși în Moldova; ori au venit ori nu, dar îndată să trimeteți cu grabă mare, și, mergând Vizirul cu adevărat, atât despre oștiri, cât și despre alte pregătiri, să ne înștiințați zi și noapte. Și de drumuri să purtați grijă d-voastră,

[1]) *Sic;* sus 1637. Simon (Engesser) Utczássy a fost jude de la 1635 înainte. De la Ștefan Erdély avem scrisori numai din acest timp.

sellyen gondot hüsegtek s azok felöl olly vigy vigyazasban legyen, onnet valami irruptio ne teörtennyek.

și să fiți cu așa pază ca vre-o răscoală să nu se întâmple pe acolo.

Secus nullo modo facturi. Datum in civitate nostra Marosvasarhely, die 7 mensis novembris, anno Domini 1637.

G. Rakoci, manu propria.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus et senatoribus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

[Adaus:] Allatum die 9 mensis novembris.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCCLIII.

Sibiienii către Bistrițeni, despre chemarea la Sighișoara a trupelor lor (în vederea războiului dintre Vasile-Vodă și Mateiu Basarab). Sibiiu, 1637, 9 Novembre.

Amplissimi, prudentes ac circumspecti domini observandi. Salutem officiorumque commendationem.

Wievol Euer Namhafte Weisheit in Kurtzen certificiert auf Catharinae [=25 November] herein zu kommen, nichts destoweniger haben wir Euer Namhafte Weisheit abermal freundtligen ermannen wollen zur Anhörung der Ration sich unverzigklich zu sistieren. Beyneben schiken wir in paribus was Fürstliche Gnaden mandieren; wollen derowegen Euer Fürsichtige Weisheiten sich gehorsamst darnach accommodieren und dero Portion Fussknecht, mith Kleidern, Proviant und sonst aller Rüstung wol versehen, aufs Ehest straks auf Schespurg zu expedyeren. Hiemit Got befohlen. Cibinii, 9 novembris 1637.

Amplissimarum, Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amici servire parati

Consul, iudices senatusque civitatis cibiniensis.

Paria Illustrissimi principis:

Georgius Rakoci, etc. Prudentes, etc. Salutem et gratiam nostram.

Az szomzed Olahorszagokban levö alapatokra kepest az vigyazas valoba es szükseges keppen kivantattik; melyre nezve mind az varmegyek is s mind penigh az Szekelyseg is az insurrectio felöl imar paranczoltunk. Hüseghteknek is az mely eöt szaz gyalogot az universitas affele alapatokra alatni tartozik az levelünket veven azt az eot szaz gyalogot mindgyarast io köntessel kész elessel es jo fegyverrel elkezitven keölten küldgye Segesvar fele magunk eleiben ejel nappal minden kesedelem nelkül.

Cât privește stările din țerile românești vecine, apărarea se cere într'adevăr, și e de trebuință. Cu privire la care, atât varmeghiilor, cât și Secuimii li-am poruncit să se adune supt arme. Și d-voastră vă poruncim ca pe cei 500 de pedeștri pe cari Universitatea e datoare să le pună la îndămâna noastră la astfel de împrejurări, luându-ni scrisoarea, îndată să-i pregătești cu haine bune, mâncare și arme bune, și să-i trimeți înaintea noastră spre Sighișoara, zi și noapte, fără întârziere.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Marus-Vasarhely, die 7 novembris 1637.

G. Rakoci.

[Vo :] Amplissimis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, dominis amicis nobis observandissimis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCCLIV.

„Eölves", 1637, 12 Novembre.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia veştilor din Moldova şi ştirea falşă cu privire la Mateiu Basarab.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungarie dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hüseghtek levelet ma ebedteöl felkeleswnk utan utunkban adak megh, s ertiwk michoda hirrel jeött megh emberek Moldovabol; az vigiazast hwseghtek iol chelekezi, s ez utanis azt keövesse, de emberinek megh paranchiollia, ighen igaz hirt igjekezzenek hozni, mert a mostani hozot hir istennek hala nem igaz; Mathe Vajda megh eddigh igen iol biria magat, hwseghtek mindenfele igen igen szorgalmatos vigiazasban legjen.

Scrisoarea d-voastră ni-au dat-o azi după ce ne-am sculat de la prânz, în drum, şi înţelegem cu ce ştire a venit omul d-voastră din Moldova; bine faceţi d-voastră că păziţi, şi după asta aşa să urmaţi. Dar oamenilor d-voastră să li porunciţi să se silească a aduce ştiri foarte adevărate, căci ştirea acum adusă, slavă Domnului, nu e adevărată; Vodă Mateiu până acuma e foarte bine. D-voastră să fiţi în toate părţile cu pază foarte sârguincioasă.

Datum in possessione Eölves, die 12 novembris, anno Domini 1637.

G. Rakoci, manu propria.

[Vo :] Prudentibus et circumspectis Simoni Utzasi, iudici primario et iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLV.

Şintereac, 1637, 13 Novembre.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre războiul dintre Vasile-Vodă şi Mateiu-Vodă şi pornirea Turcilor împotriva celui din urmă.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini observandissimi. Salutem ac servitii mei paratissimam commendationem.

Az kegyelmetek levelet beczieölletesen veven minemeö hirei erkeztenek kegyelmeteknek Moldovabul im latom; kireöl hogi kegyelmetek engemet is jo akaro szomzegiat tudositot kegyelmeteknek megh igiekezem szolgalni. Nem is ketelkedheteönk ez hirek feleöl anni rezebeöl hogi az Moldovai Vaida ala nem ment volna Havasalfeölde fele, mivel az Dunan keölteoztek altal az Teöreökeök Mate Vaida ellen; de hogi megh vittak volna azt nem tudom ha igaze vagi nem. Az mint halliuk, nem akaria Cziazar semikepen szenvedni Mate Vaidat, hanem az Moldovai Vaida fianak vagi hogi az eöczienek akaria adni azt az Vaidasagot. Nem is hizem hogi Mathe Vaida ellene alhasson Cziazar hadainak es

Primind scrisoarea d-voastră cu cinste, văd ce ştiri v'au sosit din Moldova; pentru care, fiindcă m'ai înştiinţat pe mine, ca pe binevoitorul d-tale vecin, mă silesc a te sluji. Nici nu ne putem îndoi despre ştirile acestea, într'atâta că Voevodul Moldovei nu s'ar fi dus în jos spre Ţara-Românească, fiindcă peste Dunăre au trecut Turcii împotriva Voevodului Mateiu; dar că s'ar fi luptat, nu ştiu dacă e adevărat ori ba. Precum auzim, Împăratul[1] nu vrea să-l sufere cu nici un chip pe Vodă Mateiu, ci vrea să dea Domnia fiului Domnului Moldovei[2] sau fratelui lui mai mic[3]. Nici nu cred ca Vodă Mateiu să poată stă împotriva oştirilor Împăratului şi ale Moldovei. Ştiam că nu veţi părăsi paza; e şi de trebuinţă

---

[1] Sultanul.
[2] Ioan-Vodă.
[3] Gavrilaşcu.

az Moldovai hadnak. Az vigiazast el hittem kegyelmetek nem mulatia; szeökseges is hogi kegyelmetek giakran bizonios hircket erthessen; kireöl ha kegyelmetek engemet is tudosit kegyelmeteknek megh szolgalom, es ha bizoniost en is mit erthetek kegyelmeteket tudositom el nem mulatom. Tartsa megh Isten kegyelmeteket jo egessegben sokaigh.

ca d-voastră să aflaţi desc ori ştiri. Despre care dacă mă înştiinţaţi şi pe mine, vă mulţămesc, şi, dacă aflu ceva şi eu, vă înştiinţez pe d-voastră: nu voiu uità. Să vă ţină Dumnezeu îndelung cu bună sănătate.

Datum ex Somkerek, 13 novembris 1637.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum servitor paratissimus, amicus et vicinus benevolus

Stephanus Erdelj, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis et vicinis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLVI.

Portarul-Mare de Suceava, cu şoltujii, pârgarii şi bătrânii, către Bistriţeni, despre lipsa de primejdie în ţară şi despre cuiele de şindilă şi laţurile ce-i trebuie lui Vasile-Vodă. Pe la 1637 [1].

† Portariul-Mare de cetatea Suceavei şi şoltujii, cu tot Sfatul, pârgarii, bătrânii de uraşul Suceavei, scriemu multă pace şi viiaţ[ă] şi sănătate la ai noştri buni şi mari priiateni şi vecini de aproape, Măriia Sa Domnul şi toţi sfeatnicii de Bistriţă. Altă, cu mila lui Dumnedzău, toate veştile sintu bune. Să ştiţi dumile vostre dentr'acoce că am înţeles că veţi dumile vostre să închideţi drumul pre la Cânpul-Lungu. Ce-să ştiţ Măriile Vostre: dentr' acoace nemic să nu gândiţ, nic grije să purtaţi pre la Cânpul-Lungu. Că, de am ştì ceva noi, cu mare credinţă am dà ştire dumilor vostre. Ce nemic să nu gândiţ dentr' acoce, ce să lăsaţ, să nu închideţi aceasta scal[ă] la Cânpul-Lungu, ca să înble negutătorii, şi a Măriilor Vostre, şi ai noştri, ca să să hrănească şi la noi şi la Măriile Vostre, cum au fostu şi până acmu. Altă, dăm ştire Măriilor Vostre că am trimes acolo la Măriia Vostră cu treaba Măriei Dumisale a Domnu nostru Vasilie-Vod[ă] pre Bogdan negutătoriul, să cumpere noâdzeci de mii de cue de şindile şi de leaţure. Ce poftim să n'aibă val de vamă sau altă ceva, şi se-aibă socotinţă la Măriile Vostre. Şi noi încă vrem socoti oamenii Măriilor Vostre. Că Măriia Sa Domnul nostru au mă[r]su unde-i porunca cinstitului Împărat. Şi să fiţi Măriile Vostre sănătoşi.

[Vo:] Multă sănătate la Măriia Sa domnul de Bistriţă şi la toţi sfeatnicii... *(pătat)* viiaţă.

(Pecete mare, verde, de ceară; ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp, 51-2, nº LXVII.)

---

[1] Datată după expediţia lui Vasile-Vodă împotriva Tatarilor lui Cantemir-Mârza. Cf. şi *Documentele Bistriţei*, II, p. XIV.

MDCCCCLVII.

1637, sau 1639 [1]. Vornicul de Câmpulung către Bistriţeni, cu veşti despre plecarea „în jos“ a Domnului.

† Ci[n]stitea bireu, să hì Mărie Ta sănătos. Măţ[ăm]ăsscu *(sic?)* dumitalea că nu nea uiţi, ce ine umul dumitale pururea de ne vede. Eră de rândul dumişale lui Vodă ştim că eşte la Eş cu adeava[ra]t; până acmu încă [n']am avudzit că să hie eşit Dumnealui Vo[dă] în cios; ce cu adevărat nu ştiv. Şi mă rog dumitale, de vesşti den ţara dumnelor vostre, şi ştim şi noi, să ne lăvu[dă]m la Domnu nostru cu prietenşug de la dumnevosstră, adică să plătim. Şi forte mă rog dumitalea. Şi să hii dunevostră sănotos, amin.

[Vo:] † Cinstită măna dumişale birău, много зд[р]авии [=multă sănătate].

(Pecete de ceară brună, nedistinctă.)

(Şi o bandă de hârtie, probabil P. S. la unul din aceste nre, despre nişte iepe de găsit.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 59, no LXXIX.)

MDCCCCLVIII.

[1637-9,] [2] 6 Ianuar. Gavril Cocri, Vornic de Câmpulung, către Bistriţeni, despre veşti cu privire la Domnul Moldovei şi despre o afacere particulară.

† Cinstit[u] şi dulce părintele mieu, Andreiaş birăul de cetatea Bistriţei, şi al mieu dulce părinte Şimon birău, dăm ştire Măriilor Voastre: de spre noi, cu mila lui Dumnădzău iaste pač[e], şi Vod[ă] au venitu în Scaun. Alta, pentru prieteşugul Măriilor Voastre, au venit aicea un fecior a lui Ianson den Bărgău. Deč i-a datu iapa ce a fost luatu Cherboiu: am socotitu să nu hie cu pagub[ă] de spre noi. Altă, mă rog Măriilor Voastre să nu aveţi scrăbă pre min[e] pentru Tăncuţa, că i s'au luatu numai un giuncu, şi iaste la Păharnicul. Deci mă rog Măriilor Voastre să nu v[ă] protiviţi unui menciunos, păn voiu ven[ì] şi eu acol[o], de vom tocmì cu Măriile Voastre, cum va hì mai b[ine]. Să hiţ săn[ă]toş cu pač[e] şi cu săn[ă]tate în veci.

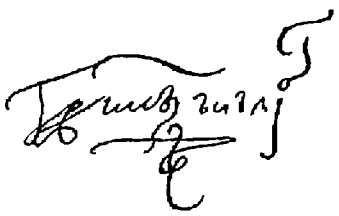

Gavril părcălab искал.
Ѫ Дол[го]пол [Câmpulung],
Ghen. 2 (?).

† M[ai] mic, plecat fecior M[ăriilor Voastre Ga]vril Cocris, Vornicul de Cămpul Lungu, [să să dea] cu săn[ă]tate.

(Pecete de ceară neagră, indistinctă.)

[Vo:] La bi[r]ăul de Bistriţ[ă] să s[ă] dea cu multă [plecăciune].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documente Bistriţei,* I, pp. 64-5, no LXXXVII.)

MDCCCCLIX.

1638-9. „Iorga şi Pahulcea, Vornicii de Cămpulungu“, către birăul Andriiaş, pentru doi oameni trimeşi după cuie de şindilă şi pâne.

Trebuie 30.000 de cuie grabnic. De notat: „acice“.

(Pecete neagră, goală, de ceară.)

(Vo: Adresa românească, către Andriiaş şi *alţi domni* din Bistriţă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 63, no LXXXV.)

---

[1] După dusul „în jos“ a lui Vodă. V. şi *Documentele Bistriţei,* II, p. XV.

[2] După cei d'intâiu ani de cârmuire ai lui Andriaş Amendt. Întoarcerea lui Vasile-Vodă e după lupta cu Mateiu.

MDCCCCLX.

Ştefan Erdély către Bistriţeni, despre afacerea lor cu Domnul Moldovei şi solul acestuia la prinţ. Şintereac, 1638, 4 Ianuar.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini observandissimi. Salutem ac servitii mei paratissimam commendationem.

Az kegyelmetek beczieölletes levelet veöttem melibeöl ertem kegyelmetek mi dologbul akarna az Moldovai Vaidat megh talalni es akaria kegyelmetek az en vekoni tezesemet venni hogi ha az mi kegielmes urunk eö nagysaga hire nelkeöl merien-e irni az Vaidanak vagi ne. Nilvan lehet kegyelmeteknel sullios nagi niavaliaim miat sok eödeokteöl fogva en eö nagysaganal az mi kegielmes urunknal nem voltam es fundamentumbul nem ertem, meniben legien eö nagysaganak bekesege az Moldovai Vaidaval; noha volt im nem regen feö Boir keövete urunknal eö nagysaganal az Vaidanak, de bizonial nem tudhatom miben jart. Az dologh ki feleöl kegyelmetek megh akarna talalni az Vaidat nem artalmas noha ugian, de hogi valami kedvetlenseget kegyelmetek magara ne hozzon valameli gonoz akaroinak inczielkedesebeol, job hirre tenni kegyelmeteknek az mi kegielmes urunknak; el hizem mentest megh engedi eö nagysaga hogi irasson kegyelmetek es maganak is hitelt szerez eö nagysaga eleött. Mert az menire jo akaroi vadnak embernek szoktak gonoz akaroi is lenni, kik megh az igassagos dolgot is neha hamissan referallianak. Ehez kepest inkab jovallom hogi kegyelmetek hirre tegie eö nagysaganak. Tartsa megh Isten kegyelmeteket jo egessegben sokaigh.

Am luat scrisoarea d-voastră cinstită, din care înţeleg cam în ce afacere aţi voi să-l cercetaţi pe Voevodul Moldovei, şi aţi vrea să aflaţi părerea mea, dacă să îndrăzniţi a scrie Voevodului sau nu fără ştirea Măriei Sale domnului nostru. Poate ştiţi d-voastră că din pricina grelelor şi marilor mele nevoi de mult timp nu am mai fost la Măria Sa domnul nostru, şi de loc nu înţeleg întru cât poate avea Măria Sa pace cu Voevodul Moldovei; cu toate că a fost nu de mult solul, un boier de căpetenie al Voevodului, la Măria Sa domnul nostru, dar nu ştim sigur pentru ce. Lucrul despre care vreţi să-i scrieţi Voevodului, nu strică întru nimic; dar, ca să nu vă atrageţi vre-o neplăcere prin uneltirile răuvoitorilor d-vostră, mai bine să-i daţi de ştire d-voastră domnului nostru. Cred că Măria Sa îţi îngăduie îndată să scrii, şi-ţi capeţi şi d-ta încredere din partea Măriei Sale. Căci, întru cât are omul binevoitorii lui, are de obiceiu şi răuvoitori, cari dau câte odată şi lucrul adevărat în chip strâmb. Având în vedere aceasta, mai curând vă îndemn să-i daţi de ştire Măriei Sale. Dumnezeu să vă ţină îndelung în bună sănătate.

Datum ex Somkerek, 4 ianuarii 1638.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus et vicinus servire paratissimus

Stephanus Erdelj, m. p.

[V°:] Prudentibus ac circumspectis dominis Andreae Vegh, iudici primario ceterisque civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis et amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLXI.

[De la 1638,] 31 Maiu.

Gavril, Hatmanul Moldovei, fratele lui Vasile-Vodă, către Bistriţeni, despre nişte vărniceri ce-i trebuie la o biserică de piatră.

† Al nostru întru tot cinstit bun frate şi mar[e] priiatin, dumnealui jupan Andreiaş, birâul şi judeţul a cinstitei cetăţi a Bistriţei, poftim dela Dumnădzeu pač[e] şi sănătate dumitale şi a toată cinstită casăi dumital[e]. Alta, poftim pre dumneata pentru neşt[e] vărniceari, doară s'ari aflà acolo. Că facem o besearecă de piiatrà, de va vrea Dumnădzeu să fie cu agiutoriul Sventiei Sale. Ce nu putem aflà aicea, în ţarà la noi, meşterii să poată lucrà var de piiatrà. Ce am înţeles de [la] oamenii dumital[e] cum acolo la dumneavoastră simt meşteri buni şi pot face var de piiatră. Pentr'aceaia mă rog dumitale, de să vor găsi acolo meşteri ca aceia, să inveţi dumneata să vie un meşter aicea la noi, să vadzà piiatra. De-i va pàrià cum să o poată lucrà, să fac[ă] var, eu mă voiu tocmi cu dănşu ca să-i plătim, şi atunci voiu poronci, şi mă voiu rugà dumitale să ne dai de acolo patru vărniceari, să vie să lucriadzà aicea. Ce vei face dumneata bine pentru voia noastrà, aveà-vom a mulţămi şi a sluj[i], de ce va hi poronca dumitale, aicea la noi. Şi Dumnădzeu să dăruiascà să afle ceastà scrisoare a nostrà pre dumneata sănătos şi veasel, depreunà cu toatà cinstità casa dumitale, ѡ хс, amin. Ниє ѡу ѥѕчак, ман аа.

† Întru tot a dumitale neîndoit frate şi bun priiatin

Gavril Hetman şi părcălab Suceavei den ţ[a]ra Moldovei,

mă inchin dumital[e] cu sănătate.

(Pecete neagră, ruptă.)

[Vo:] † Întru cinstite mănule dumisale jupânului Andreiaş birău, judeţul a cinstitei cetăţi a Bistriţăi, cu cinste să fie dată.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 62-3, no LXXXIII.)

MDCCCCLXII.

Geoagiul-de-jos, 1638, 11 Iunie.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paza către Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

8 praesentis hẅseghtek nekünk irott levelett vevén irasokat ertiẅk; azert az hẅseghtek vigiazasokat es hẅsegeket kegyelmesen veöttük, de my ugy remellük az nem fogh ugy lenni: mind az altal paranchiolliuk kegyelmesen hẅseghteknek jo vigiazasban leven hẅseghtek szinten az Vayda lako hellyreis be kẅlgieön es ennek vegere menven münket mingiarast tudosiczion rolla fogiatkozas nelkül.

Scrisoarea care ni-aţi scris-o la 8 ale lunii, luând-o, v'am înţeles scrisul. Deci am primit bucuros paza şi credinţa d-voastră, dar noi nădăjduim că aceia nu va fi aşa. Cu toate acestea vă poruncim ca d-voastră, fiind în bună pază, să trimeteţi şi la locul unde stă Voevodul, şi, aflând, îndată să ne înştiinţaţi pe noi fără întârziere.

Secus non facturi. Datum in termis csiogiensibus, die 11 iunii 1638.

G. Rakoci, manu propria.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

[Adaus:] Allatum 14 iunii.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLXIII.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre încălcarea silnică de ei a hotarelor Moldovei. Iaşi, 1638, 30 Iunie.

Generose domine iudex ceterique consules venerandi. Non praedia modo Vestrarum Dominationum moldavicis in arvis exstructa gregesque ovium iisdem in pascuis oberrantes, sed etiam ipsa pabula in earundem alimentum cumulata, ut debui, aegerrime tuli. Et merito sane. Quis enim querelarum non moveatur stimulis, quarum autores ipsi vicini incolae exstitere, qui, cum multis a colonis Vestrarum Dominationum iniuriis lacessiti essent, diu inclusum animo dolorem tandem eiaculari passi sunt. Non opprimendi sane erant, imo debitis officiorum studiis cumulandi qui tot annis greges illos pascuis moldavicis uti ad libitum permittebant. Cum igitur priscum illud arvum utriusque provinciae terminos distinctos omnino esse voluerit incolisque patrium solum de more ac iure ad usum collatum esse noverim, quid est quod coloni Vestrarum Dominationum alienos agros possidere violentamque consuetudinem armorum praesidio suffultam esse praesumant? Non firmabitur profecto initae amicitiae vinculum inter tot turbarum fluctus, immo dissolvetur. Restat igitur ut quamprimum, nullo interiecto tumultu, iussu mandatoque Vestrarum Dominationum omnes ovium greges a pascuis moldavicis amoveantur, ne fortasse mutuo dissidio lites hae deteriorem sorciantur exitum. Hoc Vestras Dominationes non dubia spe facturas existimo, quippe qui ad togam semper, nunquam ad sagum properare didicere. His ita praemissis, serium propensae meae voluntatis erga Generosas Dominationes studium augebit fervens ille ac aestuans arctissimae necessitudinis nostrae ardor, cuius nuntium ac interpretem pariter, ac totius negotii, Demetrium, administratorem socaviensem, ad Generosas Dominationes mitto; cui ut plene fidant, obnixe oro. Interim Generosis Dominationibus sedula meorum officiorum studia libens lubensque offero. Datum Iassi, die 30 iunii 1638.

Vestris Generosis Dominationibus amicus bene semper affectus

Basilius, princeps Moldaviae.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Generoso domino iudici ceterisque civitatis bistriciensis consulibus, dominis et amicis colendissimis.

[Adaus:] Allatum ex Moldavia die 10 iulii, per Moldaviae principis legatum, Demetrium Socaviensem.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLXIV.

Bistriţenii către Vasile-Vodă al Moldovei, despre dorinţa lor de a păstrà pacea, cu toată neinţelegerea pentru hotare. Bistriţa, 1638, 14 Iulie[1].

Illustrissime domine, domine, vicine et amice nobis honorande. Salutis voto praemisso, servitiorum nostrorum benevolam debitamque oblationem, etc.

Literas Illustrissimae Celsitudinis Vestrae per legatum socaviensem nobis administratas ea qua par est observanda accepimus, ex iisdemque qua tandem sinistre facta informatione lacessita sit, intelleximus. Absint fomenta iniuriarum! Nihil enim alieni appetendo, ea quae nostra suntque fuerunt, possidemus iure regali iam olim multis temporibus; quod, lata temporis occasione, literalibus quoque instrumentis probanda fatemur. De quibus ubertim Illustrissimae Vestrae Celsitudinis legatum verbotenus informavimus, immo cupientes vinculum amicae vicinitatis benevolentiaeque mutuae (Deo duce et auspice) continuare. Quod superest, legatum

[1] Răspuns la scrisoarea lui Vasile-Vodă din 30 Iunie.

nostrum Illustrissimae Vestrae Celsitudini admissum speramus, uberiorem propositurum informationem. Rogamus itaque ut praedictis fidem adhibeat nosque vicinitatis amicitiaeque vinculo, tanquam veritatis studiosos iniuriaeque osores, adornet Illustrissima Vestra Celsitudo. In reliquo his praemissis Illustrissimam Celsitudinem Vestram divinae protectioni commendantes, diutissimeque feliciter avere valereque desideramus. Datae Bistricii, die 14 mensis iulii, anno Domini 1638.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae vicini et amici ad serviendum paratissimi

Andreas Vegh, iudex et senatus bistriciensis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie în *Copialbuch*, II.)

MDCCCCLXV.

Iaşi, 1638, 24 Iulie.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre neînţelegerea pentru hotare şi dovezile ce are el.

Generose domine iudex ac Spectabilis bistriciensis magistratus, amici et vicini nostri benevoli. Literas Dominationum Vestrarum, per nuntium praesentem transmissas, uti grato suscepimus animo, ita prompti in nos affectus paratam dex[t]eritatem. In quibus amicitiae terminis, ergastula ponderando, nihil aliud invenio praeterquam colendae vicinitatis bonae intimum studium; quibus et nos necessitudinis ligamentis aequali lance correspondere parati sumus. Contenta legationis, cum ex literis, tum ex missae personae claris verbis fusius intelleximus. Ad omnia et singula puncta oretenus illi responsum fecimus, in hunc videlicet modum: Nos non aliena appetentes, siquidem nostris simus contenti, adeo vicinis non esse importunos, ut falcem nostram in alienam messem extendamus. Quod autem Dominationes Vestrae antiquitate privilegiorum a Serenissimis regibus sibi oblatorum ex parte certae limitationis confiniorum gaudent, neque nobis desunt monimenta ac argumenta vetustissima, in quibus videre est quomodo inter regum Ungariae proceres ac provinciae nostrae praedecessores in hac de qua re agitur materia facta sit conventio; quae omnia Dominationibus Vestris perlegenda transmittimus. Simulque ad discernendas provinciarum limites, prout ab utrinque facta pagina testatur, fidelem nostrum Mieniul[1] Dvornicum cum ceteris boiaronibus deputavimus, qui, prout se res habet, nec patriae suae quicquam addendo, nec Dominationum Vestrarum ditionibus imminuendo, fideliter et absque favore hoc negotium administrare atque tractare curabunt. Arvorum usum uti inter vicinos concedatur familiaris: ita etenim amicorum iura demandant. Verum ut certi limites metantur, respectus interveniendum aliquando rixarum praecipit. Haud dubito quin et Dominationes Vestrae, aequitati faventes ac bono utrinque necessario, amici, grato animo, communi negotio prospicere curabitis. Interim diu valentes Dominationes Vestras ac incolumes esse desideramus. Datae Iassis, 24 iulii, anno 1638.

Dominationum Vestrarum amicus et vicinus benevolus

Basilius, Dei gratia terrarum Moldaviae princeps et dominus.

Io Vasilie Voevoda.

[V°:] Generoso domino Andreae Vegh, supremo iudici bistriciensi, ac circumspecto magistratui, amicis et vicinis nostris benevolis.

[Adaus:] Allatum 30 iulii, per legatum nostrum, dominum Franciscum Schobelium, a Moldaviae Vaivoda.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Neniul?

MDCCCCLXVI.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a-şi dà partea de ajutor în apărarea ţerii cu prilejul noii lupte între cei doi Domni. Bogata, 1638, 27 Iulie.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Az mint informaltatunk a Moldovay es Havasalffeöldi Vajdak egymas keözeött veszekedven ismet hadi keszületben vadnak s talan taborbannis foghnak egymas ellen szallani. Halvan azert szomszedsaginkban az hadi keszületeket, fejedelmi hivatalunk kivannya orszaghunkra valo szorgalmatos vigyazasunkat kinek semmy alkalmatossaggal nem akarvan megh fogyatkozni: hüseghteknek is serio paranchyollyuk a melly bizonyos szamu gyaloggal s tarszekerekkel azokhoz valo vonno marhakkal es elessel generalis insurrectiora tartozni szokott, azon szamu szekereket elesevel vono marhaival s gyaloghit pedigh jo keszszerrel elegendendeö hopenzel mindgyarast keszitven eyel nappal küldgye Segesvarra hogy reszetekreölis a keözeönseges jora valo vigyazasban fogyatkozas ne essek.

Precum suntem înştiinţaţi, Voevozii Moldovei şi Ţerii-Româneşti, certându-se, sunt iarăşi în pregătire războinică, şi poate se vor aşeză şi în tabără unul împotriva celuilalt. De aceia, auzind în vecinătate pregătirile de războiu, ni cere datoria noastră de bun domn pază sârguincioasă asupra ţerii, în care nu voim să fie lipsă cu niciun prilej. Vă poruncim şi d-voastră hotărât ca şi d-voastră cu obişnuita pedestrime şi cu cară de povară, împreună cu vitele ce trebuie pentru tras la ele, şi cu mâncarea cu care sunteţi datori la obşteasca pornire de oşti, cu unelte bune, cu bani de lefi destui, îndată să pregătiţi zi şi noapte şi să trimeteţi la Sighişoara, ca din partea d-voastră în paza binelui obştesc să nu fie nicio lipsă.

Secus sub poena in articulis expressa non facturi. Datum in possessione Bogath, die 27 mensis iulii, anno Domini 1638.

G. Rakoci, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Besztercze, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

[Adaus:] Allatum die 1 augusti.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLXVII.

Gavril Cocrì, vameşul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre veşti de vamă, cu ameninţări de poprire. [De la 1638], 15 August.

„Gavril Cocri, vamăşul ѡт Д҃о[лго]пѡл“, către birăul Andreiaş şi fostul birău Simon. „Alta, de veştŭ, cu mila lui Dumnedzău avem veştŭ bun[e] şi pač[e] bun[ă.]“ Se plânge pentru un om din Ţinutul Bistriţei, care n'a plătit de două ori vama. „Ştii Măriia Ta că vama iaste domnească, ca şi la Vod[ă]; de-ar hi altă, am lăsà, iar vama nu putem, cum şi Vod[ă].“ Ameninţă cu represalii, dacă nu se va plăti prin aducător: „că ni s[ă] înple sam[a] acmù, să ne dăm [sam]a la Vod[ă], la Sântă-Mărie“ [1]. Va oprì altfel vite în „Suhardu“.

(Pecete ruptă.)

(Vo : Adresă românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 64, no LXXXVI.)

---

[1] 15 August, — anul politic începeà la 1-iu Septembre. — V. şi, în vol. XI, procesul cu Raguzanii al lui Petru Şchiopul.

MDCCCCLXVIII.

Maier, [1638-43[1]], 23 Septembre.

Martin Scholtz şi Leonard Hönrich către Bistriţeni, despre gândul pretendentului Iliaş-Vodă[2].

Nach dem Grus, unsere ahnbefolende, unthertenige Dinst ahn Euer Namhafte Weisheit zu ider Zeyt befhorahn.

Thun hymit diessem unserem kurtzsen Schreiben kürtzslich zu wisen wy das dieser Gauffril Andreka etlige Brieff ihn dy Moldau gefhüret hatt itzs nailig, und daher mir gester Nacht zu Haus komen, und, als mir in dy Gemein Mayor komen, seinder alererst gewar worden, und, als mir ihn fhür unds haben lassen fodern, hat er dy Flucht geben, und haben ihn in dem Feldt schwerlig bekomen, und, nach dem mir ihn exsameniert, haben mir ihn Euer Namhaften Weisheit perschonlig welen zuschiken. Er wirt Euer Namhaften Weisheit zümliger Massen berichten von diessen itzs schwebenden Merhen vegen des Eliess Wayda seinem Fhürnemen; den es uns unmüglig ist, sein Beküntnis ales zu beschreiben. Nur das ihn Euer Namhafte Weisheit fleisig ausfrage, mit guten Worten; den mir habens auch so fhon ihm eraus gewunen, als nemlig auff dyse Weis, das mir ihn wollen helffen bey Euer Namhaften Weisheit ausreden, das ers uns selbst von frayem Willen affenbart hett und des Willens gewest selbest sich fhür Euer Namhafte Weisheit ein zu stelen undt dysse Sachen zu auffenbaren. Hymit befelen mir Euer Namhafte Weisheit ihn Gottes gnedigen Schutzs und Schirm. Gegeben den 23. Tag septembris, ex Mayor.

Martinus Scholtzs, Leonahrdus Heönrich,
Euer Namhaften Weisheit Dienstbeflissene allezeit.

[Vo:] Dem Ehrsamen, Wolweisen Herren, Her Andreka Am Endt, Her Richter unserer Stadt, unserem ihn sonders günstigen Hern und Freindt, zu eignen Henden zukom dyser Brüff.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLXIX.

Mănăstirea Voroneţ, 1638, 16 Novembre.

Mihail Igyarto, omul Bistriţenilor, către aceştia, despre silinţile sale pentru a culege mărturii în afacerea hotarului.

Prudentibus, circumspectis dominis, dominis mihi semper observandissimis, salutem, servitium meum.

Az urasagtok poronciolatiaban eiel es napal szüböl lelekbol ej jarnek jarok is de hogi Moldviczaban senkit othon nem talaltam mind az orszagban mentenek es Horoniczban is voltam, de hogi ott is czak heiaban jartam es igh imar czak heiaban valo faratsagom volt. Hanem azert irok urasagtoknak hogi nehezen ne varian mert valahon az harom het alatt öket fel talalom. Utannok jarok es az mit urasagtok megh poronczolt aban el hiven lezek. De hogi ha semmit veghez nem vihetek nalok en arol is nem tehetek mert mikor hon talalnam hat talam czelekednenek az urasagtok kedveiert valamit. De hogi idegen helien talalom

După porunca domniilor voastre aş umblă din inimă, din suflet, zi şi noapte, şi umblu chiar, dar în Moldoviţa nu am găsit pe nimeni acasă; toţi s'au dus în ţară. Am fost şi în Voroneţ, dar şi acolo am umblat degeaba; şi acum iacă numai degeaba mi-a fost truda. Dar de aceia vă scriu domniilor voastre să nu aşteptaţi cu nerăbdare, căci undeva tot îi voiu găsi în cele trei săptămâni. Umblu după ei, şi am să fiu credincios în ceia ce mi-aţi poruncit domnia voastră. Dar, dacă nu voiu puteà îndeplini nimic la ei, n'am ce să fac, căci, de i-aş găsi acasă, poate că ar face ceva pentru plăcerea d-voastră. Dar, dacă-i găsesc în loc străin,

---

[1] După anii administraţiei lui Andriaş Amendt (Végh).
[2] Altfel cu totul necunoscut. V. însă şi mai departe.

igen ketelkedem raita hogi faratsagom heiaban ne lenne; az en vetkem nem lezen sem az en hatra halaztasom, hanem mind raita lezek ugi hogi urasagtoknak valami jo valazt vihesek. Ezel Istennek aianlom urasagtokot minian es adgia isten urasagtokot kedves egesegben latnom.

Beszterczen lako Igyarto Mihaly, urasagtoknak szegeny szolgaya.

mă îndoiesc foarte ca nu cumva osteneala mea să fie degeaba. Păcatul mieu nu va fi, nici trăgăneala mea, ci voiu căutà să vă duc domniilor voastre vre-un răspuns bun. Cu aceasta vă închin lui Dumnezeu pe d-voastră pe toţi, şi să dea Dumnezeu să vă găsesc pe toţi în plăcută sănătate.

Sluga d-voastră, locuitor în Bistriţa

Mihail Igyartó.

Datum ex Horonicz, anno 1638, die 16 novembris.

[Vo:] Prudenti, circumspecto domino, domino Andrae Vegh, iudici primario civitatis bistircine, ceterisque iuratis civibus, dominis mihi semper Clementissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLXX.

Vlădica Agafton şi călugării de la Moldoviţa către Bistriţeni, despre acelaşi lucru. Mănăstirea Moldoviţa, 1638, 18 Novembre.

En, Vladika Agafton, es jegumen az egesz giülekezet az szent kalostrombol Moldoviczarol irunk egesseget es bekesseget az beszterczej bironak beöcsiületes tanacsiaval egyetemben. Ieöve my eleönkben Iygiarto Mihaly nevü beszterczej ember kevansagott my teöllünk kevanvan nemünemü havasok felöl melyek felett perek vagion az Beszterczeieknek Maramarosiakkal. My ez okaert megh mongiuk az mi lelkünk esmereti szerent es az mint tudgiuk az szerent mondgiuk megh, sem egyk felnek nem fogunk partiat hanem igassag szerent megh mondgiuk:

1. Testis Vladika Agafton annorum 80.
2. „ Mitroffan „ 70.
3. „ Seraphim „ 50.
4. „ Sofroni „ 80.
5. „ Damaskin „ 75.
6. „ Gyrendie [Gherontie] Remetei [schivnic] „ 60.
7. „ Login Remetei [schivnic] „ 70.
8. „ Dionisi „ 40.
9. „ Hariton „ 50.
10. „ Misail „ 35.

Es teöb venek az kik vadnak az

Eu, Vlădica Agafton, şi egumenul, cu toată obştea din sfânta mănăstire Moldoviţa[1], scriem sănătate şi pace birăului din Bistriţa, împreună cu cinstiţii pârgarii săi. A venit înaintea noastră un om din Bistriţa, anume Mihail Iygiarto, cerând de la noi adeverire despre nişte munţi asupra cărora au gâlceavă Bistriţenii cu Muramurăşenii. Din pricina aceasta spunem noi după conştiinţa noastră, şi precum ştim aşa spunem, nu-i ţinem partea nici unuia, ci după dreptate spunem:

Şi mai mulţi bătrâni, oameni de o-

[1] Sunt cei de la nº MCCCLH, p. 733 şi nº MDCXXIII, p. 788. Actul fiind datat 1638, e vădit că şi acea scrisoare trebuie coborâtă către acest an, Agafton nefiind deci Vlădica de Roman de la începutul veacului, cum am crezut.

kalostrom környül emberseges emberek igy keövetkeznek nevek szerent.

1. Testis Gligoire Blasinesko [Vlăsinescu] annorum 60.
2. Testis Simion Ruszul, annorum 80.
3. „ Patruczul „ 60.
4. „ Iuon Busduczel „ 50.
5. „ Ionasko Turłuj „ 60.
6. „ Petrasko „ 50.
7. „ Iuuon Losiasul „ 80.
8. „ Simion Buse „ 80.
9. „ Gligoire Czigo „ 70.
10. „ Simion Zerkuletz „ 50.

My az calostrombeli kalugerek es teöb venek az kalostrom keörnyül az menyen itt ebben az levelben fel vagiunk irva iriuk es bizonytiuk az my lelkünk esmeretünk szerent ezek az havasok feleöl nevek szerent igy következnek Lala, Inouul, Tamnaticul, Putredul es Piczorulvanculuj az Besztercze vizenek ki foliasaigh az mint az my lelkünk esmereti szerent ezek az havasok eöreöktul fogvan az Besztercezeieke voltak es az Besztercze vizenek eredetitul fogvan az elen fen eleö az mely vizek' folynak Maramarosban addigh vagion az eö hatarok es az mely vizek Erdelyben folynak Erdeli hatar. Ezeket my iriuk es bizonytiuk az my nagy ereös hittünkel es pecsetünkkel.

menie, cari sunt pe lângă mănăstire, precum urmează anume:

Noi, călugării mănăstirii şi mai mulţi bătrâni din jurul mănăstirii, câţi suntem scrişi în această scrisoare, scriem şi adeverim după cunoştinţa noastră că aceşti munţi după nume aşa urmează: Lala, Inăul, Tomnatecul, Putredul şi Piciorul Vancului, până la ieşirea apei Bistriţei, precum după cunoştinţa noastră aceşti munţi au fost din vecie ai Bistriţenilor, şi de la izvorul apei Bistriţei pe culme sus, care ape curg în Maramureş, până acolo e hotarul lor, şi apele care curg în Ardeal fac hotarul Ardealului. Pe acestea le scriem şi le adeverim cu credinţa noastră mare şi tare şi cu pecetea noastră.

Anno Domini 1638, die 18 novembris.

Afftanaszi, m. p. Sigillum. *Seraphim, m. p.*
Soffrony, m. p. *Mittroffan, m. p.*

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie.)

MDCCCCLXXI.

Mănăstirea, Putna, 1638, 21 Novembre.

Egumenul Tofan şi călugării de la Putna cu satele vecine către Bistriţeni, despre acelaşi hotar.

En iegomen Tofan az menyen vagiunk egesz giülekezet Putna nevü kalestromban irunk egesseget es bekesseget az Beszterczei bironak eö kegyelmenek mind az egesz tanaczaval egyetemben. Ieöve my eleönkben Iygiarto Mihaly nevü Beszterczej ember kivanvan my teöllünk nemü nemü havasok feleöl bizonysagott melyek felet perek vagion az Maramarosiakkal. My azert az my lelkünk esmereti szerent es az mint tudgiuk igy mongiuk megh min-

Eu, egumenul Tofan, şi câţi suntem în soborul de la mănăstirea Putna, scriem sănătate şi pace birăului Bistriţei, împreună cu toţi pârgarii lui. A venit înaintea noastră un Bistriţean, anume Mihail Iygiarto, cerând de la noi adeverire pentru nişte munţi asupra cărora au gâlceavă cu Maramureşenii. De aceia noi, după cunoştinţa noastră şi precum ştim, aşa spunem, fără nici-o părtenire, ci după dreptate spunem:

den kedvezes nelkül hanem igassag szerent megh mongiuk.

1. Testis en iegomen annorum 78.
2. „ Ioil „ 69.
3. „ Froszin „ 80.
4. „ Tofil „ 59.
5. „ Sylvestro „ 59.
6. „ Ienodey [Ghenadie] „ 73.
7. „ Leonti „ 70.
8. „ Beniemin „ 79.
9. „ Kalisztrat „ 60.
10. „ Seraphim „ 70.
11. „ Dosophte „ 70.

Es az teöb ven keössegel eggiütt kik az calestrom keörnyül laknak nevek szerent:

1. Testis Roniaka annorum 79.
2. „ Trifan „ 70.
3. „ Gabrilcse „ 71.
4. „ Gyorgie „ 61.
5. „ Gyoze „ 50.
6. „ Ioan Bole „ 71.
7. „ Ivansatinka „ 51.
8. „ Iakob „ 81.
9. „ Giraszin gondviseleö (îngrijitor) „ 60.
10. „ Procob vadasz (vânător) „ 50.

My az kolostrombeli kalugerek es teöbben es teobbek az kalestrom keornyül az menyen itt vagiunk ebben ez levelben irva iriuk es bizonytiuk az my lelkünk esmereti szerent ezek az havasok feleöl nevek szerent keövetkeznek Lala, Inoul, Tomnaticul, Putredul es Picsorulvanculuj az Besztercze vizenek ki fokadassaigh az mint lelki esmeretunk szerent tulgiuk hogy ezek az havasok öröktül fogva az Besztercze ieke voltak es az Besztercze vizenek eredetitül fogvan fen az elen eleö az mely vizek folynak Maramarosban addigh vagion az eö hatarok es az mely vizek Erdelyben folynak Erdelj hatar. Ezeket my iriuk es bizonytiuk az mi nagy ereös hüttünkel.

Și cu celelalte sate bătrâne d'impreună care locuiesc în jurul mănăstirii, după nume:

Noi, călugării din mănăstire și mai mulți alții din jurul mănăstirii, câți suntem aici în această scrisoare iscăliți, scriem și adeverim, după cunoștința noastră, că acești munți ce urmează anume: Lala, Inoul, Tomnatecul, Putredul și Piciorul Vancului, până la izvorul apei Bistriței, precum știm după conștiința noastră, acești munți în veci au fost ai Bistrițenilor, și de la izvorul apei Bistriței până 'n sus pe culme înainte, care ape curg în Maramureș, până acolo e hotarul lor, și apele care curg în Ardeal fac hotarul Ardealului. Acestea le scriem, și le adeverim cu credința noastră mare și tare.

Anno 1638, die 21 novembris.

Toffan Iegumen, m. p. *Seraphin, m. p.* *Ivon Ilae, m. p.*

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCCLXXII.

Câmpulung, 1638, 23 Novembre.

Câmpulungenii, cu Vornicii Ion Talpă şi Grigore Iorga, către Bistriţeni, despre hotarul Bistriţei cu Maramurăşul.

My Iuon Talp es Pananksi *(sic)* Gligoire Gyorga Compolungi Vornikok Moldovabol es az egesz vensegh abol az Compolung nevü falubol irunk egesseget es bekesseget az Beszterczei bironak eö kegyelmenek mind az egesz becsülletes tanacsiaval egyetemben. Ieöve my eleönkben Iygiarto Mihaly nevü Beszterczei ember bizonysagot kevanvan teöllünk nemü nemü havasok feleöl melyek felett perek vagion az Beszterczeieknek az Maramarosiakkal. My azert megh valliuk az my lelkunk esmereti szerent az mint tudgiuk ugy megh mongiuk minden kedvezes nelkül igassagh szerent:

1. Testis Grigor Czabraj annorum 80.
2. „ Popa Petre „ 70.
3. „ Popa Maxin „ 50.
4. „ Nuczul a Groszaue [Grozavei] annorum 65.
5. Testis Dragan Vamosul annorum 60.
6. „ Flore Csiabra „ 60.
7. „ Mihele a Nutze „ 60.
8. „ Nistor Sanka „ 55.
9. „ Sandrul Nistor Vatamanul annorum 53.
10. Testis Tuader Lehacsj annorum 58.
11. „ Simeon a Glige „ 60.
12. „ Kirutze Gliga „ 50.
13. „ Buza Iuon „ 55.
14. „ Ieremie Lahacs „ 42.
15. „ Chilimon Akarcsie „ 70.
16. „ Iuon Tomucze „ 60.
17. „ Tuader alui Faron „ 55.
18. „ Csienuczul Stanczie „ 45.
19. „ Naiore Asuhane „ 80.
20. „ Simion Abrize „ 65.

My az kik vagiunk ez levelben megh irva iriuk az my lelkünk esmereti szerent ezek az havasok feleöl nevek szerent Lala, Inoul, Tamnaticul, Putredul es Piczorulvanculuj az Beszterczе vizenek ki foliasaigh az mint lelkünk esmereti szerent tudgiuk hogy ezek az havasok eöreöktül fogvan az Beszterczeieké voltak es az Beszterczе vizének eredetiteöl fogvan fen az élen eleö az heggiek tetei az mely vizek folynak Maramarosba addigh vagion az eö hatarok

Noi, Ion Talpă şi Păharnicul Grigore Iorga, Vornicii Câmpulungului din Moldova, şi toţi bătrânii din acel sat anume Câmpulungul scriem sănătate şi pace birăului de Bistriţa, împreună cu toţi pârgarii, cinstiţi. A venit la noi un Bistriţean anume Mihail Igyarto, cerându-ni adeverire pentru nişte munţi asupra cărora au gâlceavă Bistriţenii cu Maramurăşenii. De aceia noi mărturisim după cunoştinţa noastră, precum ştim aşa spunem, fără nicio părtenire, după dreptate:

Noi, cari suntem însemnaţi în această scrisoare, scriem după cunoştinţa noastră despre aceşti munţi cu numele de Lala, Inoul, Tomnatecul, Bistriţa, precum ştim după cunonştinţa noastră că aceşti munţi în veci au fost ai Bistriţenilor şi, începând de la izvorul apei Bistriţei până sus pe culme în vârful munţilor, până la apele care curg în Maramureş, până acolo este hotarul lor, şi apele care curg în Ardeal până sus în culme, fac hotarul ardelenesc. Pe

es az mely vizek Erdelybe folynak az éligh fen Erdely hatar. Ezeket my iriuk es bizonytiuk az my nagy ereös igaz hüttünkel.

acestea le scriem şi adeverim cu credinţa noastră tare, mare şi adevărată.

Anno 1638, die 23 novembris.

Iuon Talpe Vornik, m. p. *Panulese*[1], *m. p.*
Grigoire Gyorga, m. p. *Grigoire Csiabre, m. p.*

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLXXIII.

Hancea, Vornicul Sucevei, către Bistriţeni, despre lucrul la uşile şi fereştile Curţii al unor pietrari şi olari de la ei. 1638-43.

† Hance, Vornicul de târgu de Suceavă, scriem pace şi sănătatea dumitale *(bis)* giupâne Andrieş, dumnului de Bistriţă, şi altoru domni. Alta, dăm ştirea pentru rându cestor meşteri petrari şi doi olari ce ţi trimis dumevostră aice, la Suceavă, să lucredze la Curte Măriei Sale lui Vodă: au făcut patru uşi şi patru ferestri şi doá sclipurele, însă şi cu alţi meşteri. Ce Măriei Sale lui Vodă nu e'u forte plăcut lucrul, ce, prea cât au lucrat, le'u făcut Mărie Sa Vodă plată, de au dat petrarilor şesădzăci de lei şi olarilor doădzăci de lei, şi carte Măriei Sale lui Vodă încă au trimisu la dumevostră. De acesta scriem, şi să fiţi dumevostră sănătoşi.

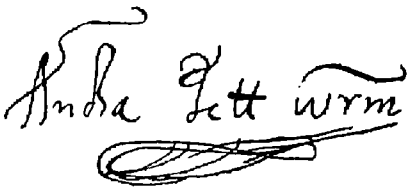

(Andza Vell Wornic.)

(Fără adresă.)
(Pecete pe hârtie, mică, cu un vultur cu două capete şi, între ele, o cruce.)
(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 67-8, nº LXXXIX.)

MDCCCCLXXIV.

Sucevenii către Bistriţeni, despre nişte Români de-ai oraşului cari au turburat liniştea în Suceava şi au fost închişi. 1638—43[2], 27 Ianuar.

† Întru tot cinstit şi de la m[i]l[o]stivul Dumnădzău cu mar[e] cinste dăruitŭ, domniisale giupânul Andreiaş, hirăul de cetate Bistriţăi, şi la tot Svatul dumile vostre pač[e] şi cu sănătate să vă dăruiască m[i]l[o]stivul Dumnădzău. Altă, să priimiţi domneavoastră de la noi, mai mici şi buni priiatini dumilevostre, cu plecar[e] închinăciun[e], de la min[e], şoltuzul den trăgul Sucevei, şi de la ai noştri b[ăt]răni oraşului, şi de la noi, toţi orăşenii. Dăm ştire dumilevostre c'am înţeles de tot bin[e] pre rându scrisore dumitale. Scrii domneata, ca un[ul] carele eşti domneta destul înţeleptu; pren[tru] aceaia dăm ştir[e] domniitale şi a tot Svatul domniital[e] forte cu mar[e] dereptate cum ştim noi, cu suflete[le] nostre, de rândul acestor oamini, anume Gligorie feciorul popei Petrei den Rebrişora şi Luca feciorul lui Mătei den Bărgău-cel-de-sus, cum ei au venit aicea în oraş. Deč n'au şedzut la o cas[ă] de om bun, unde-au băut, sau la gazdă, ce, daca s'au înbătat, ca nieşte omini făr de isprav[ă], ei au eşit nopte de au înblat ca neşte tălhari cu sabii şi cu cordur[i] şi cu toporă. Deč e'au dat de straj[ă], straj[a] i-au întrebat ce oamin[i] săntu de înblă aşa cu arme gole pren trăgu. Ei s'au semeţit: ce-au dat aşa, au şi tăiat pre un fecior a sstrăjerilor, de dzač[e] aşa demicat, cât el va muri,

---

[1] Pahulce.
[2] V. nota precedentă.

şi, aşa făcăndu ei, au sărit straj[a] de i-au prinsu, că de bun[ă] voe nu [să] dà. Deč apoi noi vrum să-i băgăm în cetat[e] ca pre neşte răi făcători, iar apoi, daca s'au spus că-s den idicul domnii tal[e], noi i-am lăsat, numai să se înpač[e] cu acei omini ce i-au vătămat şi dzac răniţi, şi încă, de va murì omul, ei-şŭ vor mai întrebà cu dănşii. Deč au datŭ unul bărbiiariului o fotă şi o năfram[ă], iar altul au dat iar bărbiiariului, să îmble să tămăduiască pre cel om ce dzač[e] tăiat d'ănşii, de au dat 3 zloţi şi giumătate, şi globa au plătit 6 zloţi. Atăta au dat, iar mai multŭ un ban n'au dat. Iar de'r hì omini buni, ei ar hì în pač[e]. Prentru aceaia să fii domneata sănătos. Prentru aceaia pohtim pre domneavostră să nu-i creadeţi ce vor grăi, că, de č[e] grăescu ei, grăescu cum le-i voe, iar, de n'am socotì prientişugul şi cinstit libov dumilevostre, car[e] domneavostră purure arătaţi către noi, ca neşte oamini buni şi înţelepţi, şi întru tot ai [no]şt[r]i priiatini buni, ei, ce răutat[e] au făcut şi grozăvie, ei nič cu o sut[ă] de taleri nu s'ar plătì. Şi, de ar hì făcut ei aşa la domneavoastră cum au făcut ei la noi, ei ar hì putredzit în neşte temniţe, de nu ş'ar pun[e] şi capete. Iar noi am socot[it] cinstit prietinşugul dumile [voastre], şi altă nu le'm făcut, ce s'au înpăcat cu ominii cei ce i-au tăiat, şi au plătit ce pre unde-au băutŭ; şi încă apoi ei au scris şi car[te] înşiş pre sin[e] cum ei săntu vinovaţi, şi ce au făcut rău ei, pren vina s'au plătitu, şi ei cum nu vor scornì nič-o păr[ă] pre sin[e], nič să părască nim[e] cum s'au înpăcat. Car[e] v'om trimis şi la domneavostră pre mai mar[e] credinţă, să vedeţ. De aceasta dăm ştir[e] dumitale, şi să dăruiască milostivul Dumnădzău să afle prea domneta această scrisoar[e] a nostră întru bun[ă] pač[e] şi cu sănătate, depreun[ă] şi cu tot Svatul dumital[e] şi cu tot oraşul dumilevostre, de la Hristos, amin. Пис. ѕ Сѵчав, ген. кз.

† Cu cinste să se dè aceasta carte a nostră întru cinstit[ă] măna dumisale giupănul Andriiaş birăul de la cetate Bistriţ[ei] şi la tot Svatul dumilorsale.

(Pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 65-7, nº LXXXVIII.)

MDCCCCLXXV.

Iaşi, 1639, 29 Mart.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte cai furaţi.

Basylius, Dei gratia terrarum Moldaviae princeps ac dominus, et cetera. Inter amicos et vicinos in contiguitate nihil est tam conveniens quam ut in variarum simultatum intervenientiis aequanimiter administratione iustitiae partes vicinae correspondeant sibi, quod genus officii nobis quolibet intervallo observari solitum est, atque idem ab Eximiis Dominationibus Vestris praestitum fieri maximopere exoptamus. Rei seriem ut breviter explanemus, cuidam nostro colono nuncupato Tophan ex villa Dragumierna ablati sunt duo equi, quos dictus Tophan uti proprios quaeritando, incidit in certos homines ex districtu bistriciensi, qui de illius damno relationem fecere, nimirum istos equos per quendam Mikleusz ex villa Petriuwey dicta surreptos esse atque, facta attestatione falsa nomine quorumdam presbyterorum, prout ex scripto patet, praefatus Tophan colonum Mikleusz una cum duobus filiis ad perkalabios socavienses detulit et ista attestatione haud probabili convixit. Ob quod facinus perkalabi nostri numerosam pecuniam ac iumenta certa in locum multae a praedicto Mikleusz et filiis eius recepere. Quapropter Dominationem Vestras Eximias expostulamus quominus ad iudicium suum, tam presbyteros attestantes, quam eiusmodi scriptum excogitantem citetis ac per decretum suum hanc causam decidatis nosque suis literis de statu huius negotii communefaciatis. Interim officia nostra Eximiis Vestris Dominationibus apprime commendamus. Datum Iassis, 29 martii, anno 1639.

Eximiarum Dominationum Vestrarum addictissimus vicinus

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Excellentibus ac circumspectis viris domino Andreae Vegh, iudici ceterisque consulibus civitatis bistriciensis, amicis et vicinis nostris benevolis.

[Adaus:] Allatum die 7 maji.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLXXVI.

Vasile-Vodă către Bistriţeni, despre nişte oi luate de Câmpulungenii. Iaşi, 1639, 29 Mart.

Basylius, Dei gratia terrarum Moldaviae princeps et dominus, et cetera. Porrectae sunt nobis literae Eximiarum Dominationum Vestrarum, in quibus conqueruntur de iniuria sibi illata per violentam 78 ovium a campołonczianis incolis demptionem. Nos, eiusmodi insolentiis haud annuentes, fidelem Curiae nostrae familiarem deputavimus, qui praedictas oves a subditis nostris nominatis exigat in manusque proprias Eximiarum Dominationum Vestrarum hominibus reddat. Si vero praedicti coloni nostri aliquomodo negaverint, videlicet se ignorantes damni illati asserendo, ab ipsomet administratore illorum Ioanne Talpa ex bonis ipsiusmet propriis persolvi mandavimus. Quod enim nostris fieri non optamus, hoc idem et vicinis nobis gratis evenire nolumus. Interim officia nostra parata Eximiis Dominationibus Vestris vel maxime commendamus. Datum Iassis, die 29 martii, anno 1639.

Eximiarum Dominationum Vestrarum addictissimus vicinus

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Excellentibus ac circumspectis viris, domino Andreae Vegh, iudici, ceterisque consulibus civitatis bistriciensis, amicis et vicinis nostris benevolis.

[Adaus:] Allatum die 7 maji.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLXXVII.

Grama Jitnicerul către Bistriţeni, despre un om al lui învinuit de furt. Iaşi, 1639, 4 April.

Excellens ac spectabilis domine iudex bistriciensis, domine et amice vicineque benevolentissime. Obsequiorum meorum praemissa commendatione ac semper parata submissione. Expertum habens Eximiae Dominationis Vestrae in nos affectum, haud dubito quin Dominatio Vestra Eximia in postulatis meis se facilem praesto offerat. Statum rei ut brevibus explanem, subditum hunc meum per falsam attestationem a quibusdam incolis districtus bistriciensis ad perkalabios soczavienses furti inculpatum damnis maximis praefati perkalabi aggragavere[1]. Quam ob causam idem cum suis filiis incarceratus existens, ad instantiam meam est liber factus, nihilominus autem poena sancita mulctatus est, utpote ex accusatione delatoris convictus. Rogo Eximiam Dominationem Vestram praestet mihi hunc favorem ut istam causam stricte examinet, nempe citatis fautoribus ante suum iudicium; tum quomodo res decisa fuerit, per literas significet. Agnitam hac in parte Dominationis Vestrae Eximiae gratiam in similibus debitum me ad reserviendum occasionibus promitto iterum atque iterum, officia nostra eidem commendantes. Datum Iassis, 4 aprilis, anno 1639.

Eximiae Dominationis Vestrae amicus benevolus et vicinus ad serviendum paratus

Grama, Zytniczar Supremus terrarum Moldaviae.

---

[1] *Aggravavere.*

[Vo:] Praestanti ac excellenti viro, domino Andreae Vegh, iudici supremo bistriciensi, domino amico et vicino benevolentissimo.

[Adaus:] Allatae 7 maji.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLXXVIII.

Iaşi, 1639, 23 Iunie.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cuiele de şindilă ce-i trebuie.

Excellens ac generose domine iudex, amice colendissime,

Singularis humanitas Generosae Dominationis Suae, non tam in literis quam in rebus meis multoties eluxit. Quare illius innixus experimentis, assumpsi animum petendi a Generosa Dominatione Sua ut, pro nostra non nuper instituta, sed iam inveterata necessedunine[1], in coëmendis scandularum claviculis officiosissimam illam sedulitatem mihi non denegaret. Pro quorum solutione centum nunc leones mitto, obnixe rogando ut idoneae firmaeque illorum confectioni operam et curam suam adiungere non dedignetur. Quod Generosam Dominationem Suam facile curaturam existimo, quippe cui omnia amici negotia non aliter curae esse solent quam propria. Ego vero reciprocis studii erga Generosam Dominationem Suam mei argumentis efficiam ut quidquid mihi vel per literas mandaverit, in hoc, quo potior, natali solo impigre exequar. Interim Generosam Dominationem Suam bene valere et perennare cupio. Datum Iassi, die 23 iunii 1639.

Generosae Dominationis Suae amicus benevolus

Basilius, Dei gratia princeps Moldaviae.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo :] Excellenti ac generoso domino, domino Andreae Vegh, supremo iudici regiae liberaeque civitatis bistriciensis, amico benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLXXIX.

Bistriţa, 1639, 20 Octombre.

Bistriţenii către Vasile-Vodă al Moldovei, despre nişte cai opriţi unui om al lor pentru purtarea sa necuviincioasă faţă de o femeie.

Illustrissime domine, domine vicine et amice nobis honorande. Salutis voto praemisso, Celsitudini Vestrae servitiorum nostrorum humilium paratissimam commendationem. Elapso iam integri anni spatio, contigit ut praesentium ostensor, modestus subditus noster Thomas Guczul, penuria foeni coactus, quaedam iumentorum suorum certis quibusdam, Illustrissimae Celsitudinis Vestrae sibi notis incolis pretio ipsius mediante nutriendum dederit. Quae penes iumenta ex terra Moldaviae famulum quoque conductitium habuit, qui extra oppidum Campum Longum procax blandiusculis verbis cum quadam femella ob iter satagens, ipsa vero petitum renuente, alapis seiunctos nobis (si fides adhibenda rebus) ita relatum est. Ob recensitum femellae in ferendum crimen praelibati exponentis, iumenta a Ioanne Talpa, huius temporis existente dvornico, hunc usque in diem detinentur. Hoc interim nobis facto enotescente, inhonestum petitorem carceribus ultra septem hebdomadarum spatium actoribus (si qui forent) reservavimus. Interea autem nullo homine, quamvis praemoniti, comparente, tanquam incondemnatum manumisimus. Utut res se habet, exponens manifestabit clarius. Enixis itaque instamus precibus, Illustris-

---

[1] *Necessitudinis.*

sima Celsitudo Vestra dignetur huic nostro subdito, aequitate suadente, gratia principali subvenire suaque iumenta reddere, ne quasi reus hac in parte suis frustretur iuribus. In reliquo Illustrissimae Celsitudinis Vestrae parati servitores et amici [pro]pensi manentes. Datum Bistricii, die 20 octobris, anno Domini 1639.

Illustrissimae Vestrae Celsitudinis amici et servitores paratissimi

Andreas Vegh, iudex, et senatus bistriciensis.

Illustrissimo domino, domino Basilio Ionae[1], terrarum Moldaviae principi Clementissimo, et cetera, domino, domino vicino et amico nobis honorando.

[Vo:] Par missilium petitoriarum ad principem terrarum Moldaviae, die 20 octobris anni 1639 transmissarum.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie.)

MDCCCCLXXX.

Iacob juratul din Vidicul-de-sus al Marámurăşului către birăul Bistriţei, despre o oprire din porunca şpanului. Petrova. 1629[2], 28 Octombre.

† Gipinŭ birovŭ dă Bistriţia, scriemŭ multă pace şi sanatată domitalea ca unui boiarin cia eştŭ domiaiata, să te ţiia Domnedzeu într'ai mulţŭ şi bunŭ. După aciaia am înţăliasŭ după scriptura domitală cia ai scrisŭ domiaata la mină dă rindu estui om, că iaestă om bunŭ şi iobagiul a domitală, anumă Vasilie. Ai scrisŭ domnata să-i întorcă marha: marha estă în mănilă şpanului. Scriia domiaata la şpan, că domiasa es ă mai mară; nu poč[iŭ] iavŭ porunci domisală, că domiasa porunceaştă miia, şi evŭ facŭ aciaia. Ničŭ atunţă *(sic)* nu am vrutŭ loà eu cai de la dinşi dă nu mi-avŭ vrut porunci domiasa, şi de a vrut aveà derăptată cartea dă la domiata, că la noi aşă vighiazui orŭmăghiia[3] cum cine va va fi dintr'alta ţara, să aiba cartea; de nu va aveà cartea, (să) să-lŭ prindză şi să-l dea în mina de deriagator. Aşé eu încă nu i-aam vrut prinde, dă a vrut aveà derăptată, savŭ cunoştinţa cu ţineava. Dupa acia mă rogŭ domitală să nu ei schirba pră mină, că iavŭ fac cia mă porunceştă domiasa, [nu] numai mie, cia a tota ţara. Dă asta scriem şi dam ştiră domeatală, здравствуи ѡ хѣ амин [= fii sănătos de la Hristos, amin]. Писъ в Пътрофѣ, року бжего ѧхкѳ, мсца ѡк. ки.

A domitală prietilŭ: *Iacobŭ giuratŭ dă Vidicŭ-dă-susŭ.*

(Pecete pusă pe hârtie; literele со ма.)

[Vo:] † Aceasta scrisoră să să dă la mina gipinului birovŭ di în Bistriţia, în tirg.

Iacob iuratus provisor contentum mittat litera iobagionis condicionis; dabuntur ipsius res contentae vel sistentae.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLXXXI.

Gavril Cocri, părcălab de Câmpulung, către Bistriţeni, despre luptele dintre Vasile-Vodă şi Mateiu Basarab. Câmpulung, [1639[4]], 14 Novembre.

† La al mieu întru totu mai mare şi ca un părinte Măriia Ta, cinstite birău, să fii Măriia Ta sănătos cu totu Sfatul Mărie Tale, depreună cu toţ domnie cetăţei Bistriţei; să vă dăruiască m[i]l[o]st[i]vul Dumn[e]dzău pač[e] şi multă săn[ă]tate. Mulţămăscu Mărie Tal[e] şi a tot Sfatul Mărie Tal[e] de ospăţu şi de cinste şi de

---

[1] Adecă: *Io Vasilie.*

[2] S'a pus din greşeală la rând în 1639.

[3] „Mărturiseşte varmeghia".

[4] Datată după lupta lui Vasile-Vodă cu Mateiu Basarab.

dar. Altă, grăisă[m] cu Măriia Ta pentru veştŭ: avut-am un fecior la Iaş, trimis, cum ţ'am şi spus Mărie Tal[e]. Deč a venit în 14 dzil[e] lui Noevrie de la Eaşŭ; spusu-mi-ia aşea şi mii-a adus carte de la Doamna că Măriia Sa Vod[ă] au bătutu pe Măteiu-Vod[ă], şi s'au închis la Telcajin sus, iar Vod[ă] al nostru iaste la Gherghiţă cu oştil[e]. Iar, altă veaste, cu mila lui Dumnedzău nu-i nică grij[ă], că Tătarii s[ă]ntu iar la Moscu. Acmu numai ce s[ă]ntu acol[o] la Muntean[i] 10 mii, iară altă nu-i nimic, ce-i foarte pač[e]. Şi iar am trimes la Iaşi un fecior; deč va hi păn Duminecă şi pe la aicea, la Măriia Ta, cu răspunsu. Aceasta dau ştir[e] Mării Tal[e]. Să vă cruţe Dumnedzău cu pač[e] şi cu săn[ă]tate în veaci. V A[o]ax[o]ноа, ноік. Al.

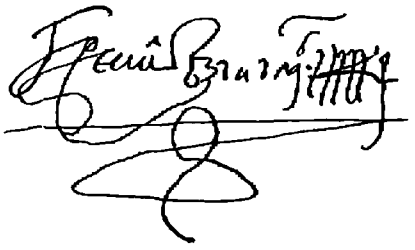

(Gavril părcălab.)

(Pecete ruptă.)

[Vo:] La al mieu dulce priiaten şi ca un părinte, birăul de Bistriţ[a].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 61-2, no LXXXII.)

MDCCCCLXXXII.

Cluj, 1639, 18 Novembre.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre felul cum îşi vor trimete ei ajutorul cu prilejul războiului dintre Vasile-Vodă şi Mateiu Basarab.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Az két Olah Vaydak keözeött valo veszekedésekhez kepest bizonyos rész hadainkat taborban kelletven az Barczaban szállitanunk, eleikben rendeltük becsẅlletes hivẅnket tanacsiunkat Kornis Sigmond urat feö gondviseleöẅl s az szász hiveink keözẅl is egieb varosokrol tartozo gialogokat taborunkban kẅldeni parancsolvan. Hwseghteknek kegyelmesen parancsolliuk varosokbol tartozo gialogokat mindgiarast el keszitven taborunkban mostan ne kẅldgie hanem az Moldovai utra ighen sietseggel mindgiarast az határ szelyben ki kẅldven eöket ighen szorgalmatossan vigiaztasson s ha mit erthet nekẅnk eyel nappal erteseẅnkre adgia hẅseghtek.

În vederea certei dintre cei doi Voevozi româneşti, trebuind să trimetem o parte din oştirile noastre în şesul Bârsei, li-am orânduit în frunte pe cinstit şi credincios sfetnicul nostru Sigismund Kornís ca purtător de grijă de căpetenie, poruncind să se trimeată în tabăra noastră şi dintre credincioşii noştri saşi pedeştri, cari se ţin de alte oraşe. Vă poruncim d-voastră ca, pe pedestrimea care se ţine de oraşe pregătind-o îndată, să nu o trimeteţi acum în tabăra noastră, ci îndată, cu grabă mare, pe drumul Moldovei să-i trimeteţi, pe margenea hotarului. Să păziţi foarte sârguincios, şi, dacă puteţi afla ceva, să ni daţi nouă de ştire, zi şi noapte.

Secus non facturi. Datum in salis curia nostra colosiensi, die 18 novembris, anno Domini 1639. *G. Rakoci, manu propria.*

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLXXXIII.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a fi şi ei întrebaţi cu privire la răspunsul de dat solilor moldoveni şi munteni. Cluj, 1639, 30 Novembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Az havaseli es moldovai Vaydak egy mas ellen veszekedesben taborozasban leven mindeniknek keövethei nallunk vadnak s a mi keövetseghgel ieöttenek. Akarvan az dolgokrol hüseghteknek is censuraiat vennünk, haggiuk kegyelmesen es paranczollyuk is serio ez levelünket veven hüseghtek biro hivünk egy feö polgharral avagy ha hüsegednek egesseghe nem szenvedne ket feö polgar minden dolgait hatra hagivan eiel nappal siessen ide es jütest jüieön hozzank Colosvarra, hogy az keöveteket hüseghtekkel is egy ertelembeöl hova hamareb illendeö valazzal bocziathassuk vizza.

Voevozii Ţerii-Româneşti şi Moldovei fiind în ceartă, în tabără, unul împotriva celuilalt, trimişii amândurora sunt la noi, fiecare cu ce solie a venit. Voind să luăm şi părerea d-voastră despre aceste lucruri, vă hotărâm şi vă poruncim ca, luând această scrisoare a noastră, d-voastră, credinciosul nostru jude, cu un cetăţean fruntaş,—sau, dacă sănătatea d-tale nu ar suferi, doi cetăţeni să-şi lase toate afacerile,—să se grăbească zi şi noapte aici, şi să vină în grabă la noi la Cluj, ca în înţelegere cu d-voastră să putem trimete pe soli cât mai curând înapoi cu cuvenitul răspuns.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Colosvar, die 30 novembris, anno 1639.

G. Rakocy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae biztriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCLXXXIV.

Hans Rener către Bistriţeni, despre o înfrângere a strajei moldoveneşti şi lipsa de hrană şi între Românii lor. Rodna, 1639, 1-iu Decembre.

Servitiorum meorum paratissimam et debitam semper commendationem, et cetera.

Habe Ewer Namhafft Weissheit hiemit kürzligen wölln verstendigen newer ankommer Post, so schon (ohne Zweiffell) Ewer Namhafft Weissheit woll bekandt unndt vehrkinndig zum Theill sein wirdt, denn, weilln ich nicht habe schreiben können weegen Leibes-Schwachheit, iedoch habe ich vort unndt fort durch ehrlige Leutte Ewer Namhafft Weissheit enbothen. Sindt demnach etzlige ankommen so ingemein dieses eins Weges bestätiget als dass die Wacht oder Straasa, etwa dreyhundert, des moldauers Vayda solten geschlagen sein undt nicht mehr vonn ihnen als fünff ingemein davon kommen. Des Pupa Andreka sein Sohn aber diss gebracht, der Moldawer solte gantz geschlagen sein unndt weg kommen, aber niemandts mügts wissen wohin (obs denn nun also sey oder nicht, wirdt die Zeit im Besten aussweisen). Vonn unnsrem Zuestandt aber ist schlecht zue entdeken Ewer Namhafft Weissheit, denn die Knechte ingemein haben grosen Hunger gehabt biss auff dritten oder 4-ten Tag, unndt haben also Proviant unndt Vorsorg vonn Ewer Namhafft Weissheit gewart; weiln aber nichts ankumbt, hab ich selbsten lassen baken unndt den Walachen umb mein Geldt Brodt gezahlt unndt aussgetheilt. Aber es ist

weenig angerürt, damit sie schreien vort nur Brodt unndt reissen mit Gewalt auss: Einer hier, der Andere dort; kann sie mit Gewalt nicht halten. Summarum bey Stadtleutten unndt Allen ist Noht umb Brodt; kann mich schier nicht weisen unter ihnen: sie begehren Alle vonn mir; weiss aber nicht wo auss. Ist demnach unnsre ingemeine Bitt an Ewer Namhafft Weisheit, sie wollen doch (wie auch biss hieher geschehen allbereit) ihre Vorsorg unndt Vorsehung auch nicht weitter nicht abzihen, unndt etwa ein modum der Auffrechthaltung mitheiln undt wiesen, das die armen Knecht sampt uns ingemein mögten sub patrocinio amplissimorum patronorum erhalten werden. Insonserheit die armen Wallachen, so weder Pfenig, noch Heller haben zue kauffen unndt zahlen, bitten samptligen an Ewer Namhafft Weissheit embsigen. Newes haben wir nichts denn dieses dass grosser Schnee allbereit gefallen undt haben zuerük mussen weichen vonn der Kukurassa, da wir biss hier in der Wacht gelegen sindt. Inmitelst felt mir auch ein Noth vor weegen eines Rosskauffs; bitte, Ewer Namhafft Weissheit wollen doch mit dieser Gelegenheit vonn dem Solario dass Austendige mit verschiken; verheisse allbereitte hiergegen stätte Diensten gegen Ewer Namhafft Weissheit unndt die Seinen, nach Vermögen. Dabam Rodna raptim, anno 1639, 1 decembris.

Ewer Namhafft Weissheit stätter dienstgeflissner allzeit

Hanns Rener, manu propria.

[V°:] Amplissimo, prudentissimo ac circumspecto domino, domino Andreae Am Endt, iudici primario civitatis Bistriciae, et cetera, patrono mihi omnibus modis venerando.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MDCCCCLXXXV.

Câmpulung, 1640.

Popa Maxin și Vameșul Drăgan către Bistrițeni, despre zvonul că vine Vodă la hotar.

† Eu popa Macxin și Drăgan Vamășul scriem închinăciune Mării Tal[e], doamne birău și Sfatului Mării Tal[e]. Alta, dăm știre domnelor voastre că aț mănat acești omen[i] de Rodna (pare scris: Rogna) să știe de Vod[ă], veni-va. Ce nu putem ști bine; ce am mănat noi cu satul și [cu] Vornicul[1] o slugă a Vornicului și altu om de sat [ca] să știe mai bin[e] de va veni (veni) Vod[ă], să știm să ne grijim și noi. Iar, de nu va veni, noi ne vom grij[i] de om mearge la bolč, cu colač, la Suceavă, că[nd] va veni Vod[ă]. Și, daca vor veni acei oameni ai noștri de la Iaș, cum ne vor spune, noi vom mai dă stir[e], cum va hi rândul. Iar, de rândul celor ia[pe] ce au luat de la Gura Dornei, noi cu satul nu ști[m] nemic. . . și el f. . . ui de. . . *(rupt).*

(V°: Adresa românească.)

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, p. 71, n° XCIV.)

MDCCCCLXXXVI.

Câmpulung, 1640[2].

Drăgan, fost Vornic de Câmpulung, acum vameș, către Bistrițeni, despre apropiata venire a lui Vodă, care cercetează și stabilește hotarele.

Eu, Drăgan, scriu sănătate și închinăciune Mării Tal[e], doamne birău, și a tot Sfatul dumneital[e]. Alta-ț dau stir[e] că au venit Vornicul acmu de la Iaș și gič[e] că Vod[ă] iaste pre loc, și au mănat toț Vlădicii și egumenii la Smil innaintea unui sf[ă]ntŭ, și, deaca or veni, îi cuvântu să ias[ă] Vod[ă] la hotar, că gič[e] că ș'au hotărit hotarul țării den toate laturile, numa de[n]tr'acoace n'au hotărăț; ce va

---

[1] Pare a fi Stroescul. Vezi mai departe.

[2] V. nl precedent.

venì pe hotar. Ce nu ştim bin[e]: pân[ă] la bulc, au de la bulcu va venì, ce va mai mearge Vornicul şi omen[i] de la noi la Iaş; deč vom şi mai şti mai bine. Deč, deaca or venì să ştim mai bin[e], eu tot ţi voiu mai dà ştir[e]. И з[д]равствуйте ѡ х҃е [=şi fii sănătos de la Hristos], amin.

[Vo:] † Cu cinste să să dè această carte în maăn[a] birăului de Bistriţ[a].

(Fără pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 71-2, nº XCV.)

MDCCCCLXXXVII.

Vornicul de Câmpulung, poate Stroescul, către Bistriţeni, despre mergerea lui Vasile-Vodă la Galaţi pentru a primì moaştele Sf. Paraschive. Câmpulung, 1640.

† Єто аз [=iată eu] Vornicul ot Cânpulungu scriu pace şi sănătatea, dumitalea, cinstitea birău Şimone ot Bistriţă, şi a atot Svatul dumnealor vostre, şi, de veţ să ştiţ dumnevostră de rândul păcei den ţara nostră, avem pace, şi dumnelui Vodă el a eş[i]tu la Galaţ înnaintea Svântului, şi ne rugăm dumitale de nesşte şoimi, că am avudzit că ai şoimi. Deci ne rugăm dumitale, cu plată, şi, unde vei ştì dumneta şoimi, ne rugăm dumitale să ne aducă, să plătim, că n'e forte de treabă: noi vom mălţemi dumitale şi vom face slujbă dumitale, de ce vei pohti dumneta. Alta, dăm ştire dumitale de rândul cesştor omin[i] mulţi ce înblă prentru veşti, să nu in [1] cu căr[ţi] de la dumneta, să ştii dumneta bine că nu vor înblà bine cine va vinì fără scrisore de la dumneta, — că noi avlăm p'aceşti ci fac cuvinte cum nu trebuescu la dumnevosstră. Şi să hiţ dumnevostră sănătos. Tremete-ne 1 tar de vin, şi-ţ vom dà şi au tună de Cotnar.

(Pecete de ceară neagră, cu : ш.)

[Vo:] La cinstità nana *(sic)* dumitale, birăului Şimon ot Bis[tri]ţă, много здравие [=multă sănătate].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 72-3, nº XCVI.)

MDCCCCLXXXVIII.

Câmpulugenii către Bistriţeni, despre întorsul lui Vasile-Vodă din Galaţi. 1640 [2].

† Cinstitea birăv Şimone ot Bistriţă, să hii dumneata sănătos, şi, de vei să ştii dumneta de rândul vestilor, să ştii să *(sic)* s'au întorşu Mărie [Sa] Vodă de la Gălaţ, şi-[i] viitor cu samă la Şucevă. Alta, dav ştirea dumitale de rându unui ginere a lui Popoiţe den Dorna . . .

(Fără pecete. Pe Vo, adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 73, nº XCVII.)

MDCCCCLXXXIX.

Egumenul Achidin şi călugării din Humor către Bistriţeni, pentru o iapă oprită. Homor, C. 1640?

† Smearenie şi metanie de la egumenul Achidin şi de la tot săborul de la sf[ă]nta mănăstire Homorul, şi de la Vornicul din Câmpulung, şi de la tot satul. Alta, ne rugăm dumitale, giupâne birău Şimone, şi dumitale, vamăş Andreiaş, ca unor cinstiţ priiatin[i] ai noştri, să faceţ bine, pe[n]tru voia noastră şi păintru prietesugul, de rândul celor oamen[i] cu cea iapă, să ne daţ iapa, nič să-i mai învăluiţ domneavoastră, căč că nu-s oamen[i] răi, nič fur[i], ce s'au sfădit peintru dajdea lui Vod[ă] almăndoi; iară nu-s oamen[i] vicleani,—că ştim noi toţ cu sufletele noastre,— ce peintru birul lui Vod[ă] ei s'au sfădit. Ce ne rugăm dumnilor voastre să daţ

[1] Vin.

[2] După data mergerii lui Vasile întru întâmpinarea moaştelor Sf Paraschive. V. *Documentele Bisiriţei*, II, p. XVII.

iapa peintru voia noastră şi peintru prieteşugul; iar noi vom aveà a sluji toate treabele (dum.) dumilor voastre în ţara noastră, ce va hi pofta dumilor voastre. De aceasta ne rugăm; şi să petreaceţ dumneaavoastră cu pač[e] şi cu sănătate întru ai mulţi şi bun[i] de la Dumnedzău, amin.

(Peceţi rupte.)

[Vo:] Cu cinste să să dea în mănile dumilor sale birăului şi a vamăşului di[n] Bistriţă.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 70-1, no XCIII.)

MDCCCCXC.

Cluj, 1640, 27 Ianuar.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre vestea de necrezut ce a sosit prin ei din Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti. Salutem et gratiam nostram.

Hẅseghtek levelét vévén irasokat ertyẅk az Moldvai hir feleöl, melynek noha my hitelt nem adhatunk mind az altal kegyelmesen paranczollyuk hẅseghteknek, külgyenek be ismet s lattassak megh s nekwnk ighen hamar bizonyost irjanak felöle.

Luând scrisoarea d-voastră, înţelegem ştirea din Moldova; căreia noi credinţă nu-i putem dà. Cu toate acestea vă poruncim să trimeteţi iarăşi acolo şi să vedeţi, şi scrieţi-ni foarte în grabă ceva sigur despre aceia.

Secus non facturi. Datum Colosvar, die 27 ianuarii, anno Domini 1640.

G. Rakoci, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXCI.

Braşov, 1640, 1-iu Februar.

Ioan Movilă, pretendent moldovenesc, către Bistriţeni, despre găzduirea oamenilor săi şi nişte vite poprite.

Prudentes ac circumspecti domini, amici honorandi.

Minden jakkal az szent Isten aldgja meg kegyelmeteket ez jelen valo uy eztendönekis minden rezzeiben minden kegyelmetekhez tartozokkal.

Igaz baratsagos jo akarattiat holot ez ideigh en hozzam semmi idöben hatra marattnak lenni nem ismertem kegyelmeteknek mivel ez ideigh teob szekekben levö jo akaro uraim kiralibirak polgarmesterek hol egi holnapigh nehul eott hatt hetigh egi nehani szamu lovaim szolgaimnak edgik falubol az masikban gazdalkottattanak nem kissel seött nagiob remensegh taplalvan az kegyelmetek jo akarattiaban hogi kegyelmetek is teob jo akaro uraim keözeöl magat ki nem vonza, kerem azert kegyelmetekett szeretettel ne difficul-

Sfântul Dumnezeu să vă binecuvinteze cu toate bunurile şi în toate părţile anului acestuia nou, împreună cu toţi ai d-voastră.

[Amintesc] bunăvoinţa d-tale cu adevărat prietenească pe care până acum nu am văzut-o rămânând în urmă niciodată. Fiindcă până acum domnii miei de bine voitori juzi din mai multe Scaune au găzduit dintr'un sat în altul, când o lună, când cinci, şase săptămâni, un anumit număr de cai cu oamenii miei, nutrim, nu mai mică, ci mai mare nădejde în bunăvoinţa d-voastră, că nici d-voastră nu vă veţi dà la o parte dintre mai mulţi domni binevoitori ai miei. Deci vă rog pe d-voastră cu dragoste să nu faceţi greutăţi la cincisprezece oameni de-ai miei

tallion tizeneott szolgamnak huszoneött paripaimmal az kegyelmetek szekiben edgik falubol az masikban bator cziak harmad napigh heliet rendelni, mas nagiob dologban varvan kegyelmetek jeövendöbeli szolgalathomat. Az felet az meli lator feleol ez elöttis talaltattam volt megh kegyelmetekett az meli marhait annak megtartoztatta volt kegyelmetek adgja ez levelem viveö emberem kezeben. Isten sok jakkal latogassa kegyelmetekett.

cu douăzeci şi cinci de cai, să li rânduiţi loc dintr'un sat în altul, numai până a treia zi,—aşteptând în alte lucruri mai mari slujba mea pe viitor pentru d-voastră. Despre lotrul de care v'am scris şi mai înainte, ale cărui vite le-aţi oprit, daţi-le acestui om al mieu, aducătorului scrisorii. Dumnezeu să te cerceteze cu mult bine.

Datum Coronae, die 1 februarii, anno domini 1640.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Ioannes Mohila, hereditarius princeps Moldaviae.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici ceterisque iuratis senatoribus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis mihi benevole honorandis.

[Adaos:] Ioannis Mohilae, Moldaviae princeps hereditarius.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXCII.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului către Bistriţeni, despre apropierea Domnului Moldovei de hotar. Dej, 1640, 25 Iunie.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hẅseghtek tegnap irott levelett veven ertyuk mitirjon az moldovaj Vaida keözelgetese feleöl, kire parancziollyuk kegielmesen hüseghteknek ighen szorgalmatosan vigyaztasson külgie emberet be hüseghtek s kemeltesse megh mit akar s ha mit erthett hüseghtek adgia nekünkis tudtunkra, mijs itt leszünk megh egy ideigh Desen.

Scrisoarea d-voastră scrisă ieri am primit-o; înţelegem ce scrieţi despre apropierea Voevodului Moldovei, pe care vă poruncim să-l urmăriţi foarte sârguincios. Trimeteţi-vă omul acolo şi spionaţi ce vrea, şi, ce veţi afla d-voastră, daţi-ni şi nouă de ştire, şi noi vom fi încă un timp aici în Dej.

Secus non facturi. Datum in oppido nostro Dees, die 25 iunii, anno 1640.

G. Rakoci, manu propria.

P. S. Egy konyhaszekerre valo réz konderokatt küldeottünk oda hüseghtek varosaban igen sietseggel onoztassa es foldoztassa megh hüseghtek. Ugy mint az jeöveö Pentekre készek leven mindgiarast esmet küldgie ide hozzank Desre. Ezen kivul bór hordo on konderokatis hatott küldeottünk ezeketis az teobbivel eggiütt el keszitven küldgie hozzank. Ebben semmi hatra maradas nem leven.

V'am trimes nişte clondire de aramă pentru bucătărie acolo în oraşul d-voastră, să le spoiţi cu cositor în grabă şi să le cârpiţi; aşa că, pe Vinerea viitoare fiind gata, îndată să ni le trimeteţi aici la Dej. Afară de aceasta am trimes şi şase clondire de cositor pentru vin, şi, pe acestea făcându-le împreună cu celelalte, trimeteţi-ni-le. În aceasta să nu fie nicio întârziere.

[Vo:] Prudenti et circumspecto Simoni Uczas, iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXCIII.

Gherla, 1640, 14 Iulie.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre Moldovenii din Dorna trecuţi la ei.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hüsegtek levelet veven az Moldvai hatarban valo falu epitese felöl irasat ertyük, az mint azert ennek elötte ugyan hűseghtek requisitiojara Sulyok Istvan es Daniel Ianos hiveinknek instructiot adtunk vala azon dologhrol ugy informalnak bennunket eo kegyelmek hogy az Vaida immar megh tiltotta volna hogy annak az falunak megh ülesetöl supersedeallyanak, de hogy a dologh bizoniossab lehessen rendellye hüsegtek bizonyos emberet az Vajdahoz ugy hogy mikor ez mostan itt valo Vaida eo kegyelme követi innet megh foghnak indulni azokkal eggyöt indulhasson az hűsegtek embereis, megh leszen az Vaidatol parancsolva hogy ha szinten megh ültekis az helyet el költözzenek, mert alioquin a Vaida elkergetteti eoket onnet s epületeket perzelteti oda kuldöt hüsegtek embere szeme lattara.

Am primit scrisoarea d-voastră despre alcătuirea satului în hotarul Moldovei. Vă înţelegem scrisul: precum am dat învăţătură înainte de aceasta, la cererea d-voastră, credincioşilor noştri Ştefan Sulyok şi Ioan Daniel, despre acel lucru ne înştiinţează că Voevodul i-ar fi oprit să zăbovească, dar, ca să fie lucrul mai sigur, orânduiţi-vă d-voastră un om la Vodă, aşa că, atunci când vor plecà trimeşii Voevodului care este aici, cu aceia împreună să poată plecà şi omul d-voastră. Va fi poruncă de la Vodă ca, dacă au împresurat locul, să se mute, fiindcă altfel îi va alungà Voevodul de acolo şi li va arde zidirile in faţa omului d-voastră trimes acolo.

Eisdem in reliquo gratiose propensi manemus. Datum in arce nostra Szamos-Uyvar, die 14 iulii, anno 1640.

G. Rakoci, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

[Contemporan:] Allatum die 15 iulii resolutio Illustrissimi domini, domini nostri Clementissimi, ad epistolam nostram petitoriam ratione incolarum Dorna Moldaviae populorum exaratam, territorii nostri metam occupantium.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXCIV.

Suceava, [c. 1606], 21 Iulie [1].

Dimitrie Barnovschi către Bistriţeni, despre mişcările Tatarilor, cu pomenirea Vlădicăi Gheorghie.

Zolgalathomath ayanlom kegyelmednek minth bizodalmas uramnak; az uristentul kyvanok kegyelmednek mind lelky es testi minden io egesseget es hoszo bodogh eletett meg adatni.

Îţi ţin gata slujba mea, ca domnului mieu credincios; îţi doresc de la Dumnezeu să-ţi dea toată buna sănătate, atât sufletească, cât şi trupească, şi viaţă fericită, lungă.

[1] Din greşeală copistul a pus-o la „circa 1640". De fapt scrisoarea e din vremea lui Ieremia Movilă, şi acest Barnovschi nu e altul de cât Marele-Păharnic, apoi (1606) Mare-Postelnic, care se îndreaptă către Bistriţeni la 31 Octombre 1600 (v. mai sus, la această dată). Cf. şi *Documentele Bistriţei*, II, p. III şi urm. Gheorghie Vlădica e astfel fratele lui Vodă Ieremia.

Tovabba jol megertettem az kegyelmed levelebul mith ir kegyelmed az Tatar dolga feleol s mind pedig egieb hirek feleol. En igen eremest akarok zolgalni kegyelmednek minth bizodalmas zomzed uramnak az Tatarok pedigh kyjvytek az ẅ orzagokbul ott Tiginanal es Feyrvarnal vadnak mindenestul; de hogy az ẅ gongiok senky nem tudgia mely feley akarnak menny. A mely oran joban megh tudothkozom feleolek azon oran bizonyosa teszem kegyelmednek az emberek feleol hogy egy falkayg meg tartoztattwnk vala az Wayda ẅ nagysaga paranczolatia zerint mostan pedeg nagy bikevel es szabadon ky bocziatwnk. Azon kyrem kegyelmedet minth bizodalmas szomzed uramath kegyelmed tegie bizonyosa my nekeonk minden hirek feleol; kyth io neven veszẅnk kegyelmedtul mind Gyorgie peospekel egietemben; a teobith Lazar paptul izentem kegyelmednek. Az uristen tarczia meg kegyelmedet mind io egessegben. Keolth Zwczvan, 21 die Iulius.

Demeter Barnowszky,
kegyelmednek mindenkor io akaro bratia.

[Vo:] Ez level adassek az tiztelendeo az Beszterczey ffẅ bironak en nekem mindenkor mindenben bizodalmas szomzed uramnak tulaydon kezeben.

Apoi am înţeles bine din scrisoarea d-tale ce scrii despre afacerea Tatarilor, cât şi despre alte ştiri. Eu vreau să-ţi slujesc foarte bucuros ca domnului mieu credincios vecin, dar Tatarii au ieşit din ţara lor: sunt cu totul la Tighinea şi Cetatea-Albă; dar nimeni nu li ştie gândul, în care parte vreau să meargă. În ce ceas mă voiu lămur mai bine despre ei, în acel ceas te înştiinţez. Despre oameni, că au fost opriţi cu grămada după porunca Măriei Sale Voevodului, acum i-am făcut slobozi cu bună pace. Te rog, ca pe domnul mieu vecin credincios, ca d-ta să ni împărtăşeşti toate ştirile; ceia ce o luăm în nume de bine de la d-ta, împreună cu Vlădica Gheorghie. Despre celelalte ţi-am trimes vorbă prin popa Lazăr. Dumnezeu să te ţină tot în bună sănătate. Dată în Suceava, 21 Iulie.

Dimitrie Barnovschi,
al d-tale totdeauna prieten binevoitor.

[Vo:] Această scrisoare să se dea în mâna chiar a cinstitului birăului celui mare din Bistriţa, a domnului mieu vecin credincios totdeauna şi în toate.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MDCCCCXCV.

Dimitrie Barnovschi către Petru Zak din Rodna, despre aceleaşi mişcări ale Tatarilor şi despre frica de Poloni. Suceava, c. 1606, 14 Septembre [1].

Zolgalathomath irom kegyelmednek minth bizodalmas uramnak; az uristentul kywanok kegyelmednek mind lelky es testi minden iokath meg adatni minth az en io akaro uramnak es barathomnak.

Thovabba meg ertettem az kegyelmed levelebul hog az Parta eönek feleol ir kegyelmed hog ha mizet nem athatnek thehath az penzt Ianos Deak közebe adnam; de mostan mirth hogy az my orzagunkban igen nagy filelem leon az Tatartul s mind az Lengeltul es az nep

Îţi scriu slujba mea d-tale ca domnului mieu credincios, şi-ţi doresc de la Dumnezeu să ţi se dea toate bunurile, atât sufleteşti, cât şi trupeşti, ca domnului mieu binevoitor şi prieten.

Apoi am înţeles din scrisoarea d-tale, că scrii despre Poartă, cum că, dacă miere nu pot dà, banii să-i dau în mâna lui Ioan Diacul. Dar, fiindcă acuma la noi în ţară e aşa de mare frica de Tatari şi Poloni şi poporul a fugit în toate părţile, de aceia acum nu avem niciun

[1] V. observaţia la n-l precedent.

minden feley el futottanak annak okaerth mostan semy modunk nem leon benne, hanem mikoron az uriṣten azt aggya ernünk hogy megh cziendezẅl az orzag kegyelmed azvagy penzt vezen avagy mezet; meg elegetem kegyelmedet nagy embersegesen, az my az both es Parta ünek nizy ha kegyelmed keold tehath valamith kegyelmed vezen es ir kegyelmed megh adom az arath. Erre is igen kyrem kegyelmedet minth barathomatt hogy az my hozzank valo io akaratyath kegyelmed igen meg ereozd magadat, mert altalam fogva az Tatarok mindenestul reatok mennek; annak okaerth nizven az kegyelmed my hozzank valo io akaratiat en akarathombul irom kegyelmednek. Ianos Deaktul joban meg erhed kegyelmed mert zoval meg bezeltem neky beosegesen, kyth byzonyal el higie kegyelmed. Ezen is kyrem kegyelmedet minth bizoth es io akaro uramath barathomath bocziassa el kegyelmed az Ianos Deakoth az Czyaky uramhoz egy levelevel, melben eo nagysaganak is tuttara attam az Tatharok feleol. Az uristen iltessen kegyelmedet mind io egessegben. Keolth Zwczvan 41 *(sic)*[1] die zeptembris.

Barnowzky Demeter,
kegyelmednek mindenkor io akaro baratia kegyelmednek zolgal.

[Vo:] Ez level adassek az vitezleo Zok Peternek Rodnan lakozandonak en nekem io akaro es bizodalmas uramnak es barathomnak tulaydon kezeben.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

chip; dar, când va dà Dumnezeu să ajungem a se linişti ţara, d-ta vei lua ori bani ori miere; te voiu mulţămì foarte omeneşte. Ce priveşte... şi Poarta, dacă d-ta trimeţi ceva, adecă d-ta ieai şi scrii, îţi întorc cheltuiala. Te mai rog foarte pe d-ta, ca pe prietenul mieu, ca bunăvoinţa faţă de noi să ţi-o păzeşti, căci pe la mine Tatarii merg asupra voastră cu totul. De aceia, văzând bunăvoinţa d-tale faţă de noi, îţi scriu eu din bunăvoinţa mea d-tale. De la Ioan Diacul vei înţelege mai bine d-ta, fiindcă i-am vorbit mai pe larg; ceia ce să crezi d-ta. Pe d-ta te mai rog, ca pe prietenul mieu binevoitor şi de credinţă, să trimeţi d-ta pe Ioan Diacul cu o scrisoare la dumnealui Csáky, în care i-am dat şi Măriei Sale de ştire despre Tatari. Dumnezeu să te ţie în bună sănătate. Dată în Suceava, 14 (?) Septembre.

Dimitrie Barnovschi,
prietenul de bine voitor al d-tale, îţi stă gata de slujbă d-tale.

[Vo:] Să se dea această scrisoare viteazului Petru Zok, locuitor în Rodna, domnului şi prietenului mieu binevoitor şi credincios, în mâna lui chiar[2].

MDCCCCXCVI.

Bălgrad, (1640-1643)[3], 14 Septembre.

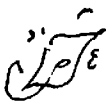

(Iorest), Mitropolitul Ardealului către Bistriţeni, despre sosirea la ei a proegumenului Ghervasie de Putna.

Pentru „proegumenul Ghervasie de Putna, că au venit până la noi cu treabele svintei mănăstiri". În cale, „feciorul" lui se bate cu nişte oameni beţi, şi ucide pre unul din ei. Cerere de a-l liberà. „Aş fi dat ştire Măriei Sale lui Craiu, iară

---

[1] E sistemul cirilic de a se pune la zecimi întâiu cifra de unitate.

[2] Aceiaşi observaţie ca pentru scrisoarea precedentă. Sunt date între 1600 şi 1610. Ivirea Tatarilor la Nistru erà prea deasă pentru a puteà scoate din pomenirea ei în n^le de faţă un element de datare mai precisă.

[3] Anii de păstorie ai lui Iorest.

nu au fostŭ la Belgrad; iară, de nu le-ţ slobodzì, pote că vom butslui *(sic)*[1] pre Măriia Sa Craiu."

(Pecete verde, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 76, nº CII.)

MDCCCCXCVII.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Sibiieni, despre o datorie a Vlădicăi românesc. Cluj, 1640, 28 Septembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis, dilecti, salutem et gratiam nostram.

23 praesentis nekeünk veött hüseghek levelét megh hoszták nekünk az oláh püspök ott maradott marhaival egiewtt s az mivel az gazdaiának ados volt meghis adattuk. Az mi az Kalmany dolgát illeti reghen citaltatni kellett volna hüseghteknek eötet az mas dolgaért is holott Szébénben mikor resitentiaia nem lenne vele nemis perelhene hüseghtek. Az arany mivezt megh intse hüseghtek parancsolatunkhoz tartsa magát.

Scrisoarea d-voastră pentru noi, din 23 ale lunii, mi-au adus-o; episcopul românesc a rămas acolo împreună cu vitele lui, şi, ce a fost el dator gazdei lui, i-am dat. Cât priveşte afacerea lui Coloman, de mult trebuia să-l chemaţi d-voastră şi la judecată pentru altă afacere a lui, căci, dacă nu ar aveà locuinţă în Sibiiu, nici n'aţi mai s'à la judecată cu el. Pe giuvaergiu îndemnaţi-l d-voastră să se ţină de porunca noastră.

Secus non facturi. Datum in castro nostro colosmonostriensi, die 28 septembris 1640.

G. Rakoci, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis Valentino Franck, magistro civium, et Michaeli Szentaghotai, iudici regio civitatis nostrae cibiniensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MDCCCCXCVIII.

Câţiva Câmpulungeni se prind chizeşi la Bistriţa pentru adunarea de datorii. C. 1640, Octombre.

Între ei: „Ionaşco a Chiruţei" şi „Macxin Drăgoman". Între datorii: „bucatele Tăncuţei, de la Cocris".

[Vo:] Der Compolonger der Birg-Brieff, in welchem sie verheissen haben dem Tankucza sein Ochsen wider zu schaffen.

(Pecete peste hârtie, cu arabescuri.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 69, nº XCI.)

---

[1] Buciului.

MDCCCCXCIX.

Iaşi, 1640, 5 Octombre.

Mihail Diacul (Igyartó) către Bistriţeni, despre ce a lucrat în Moldova cu privire la hotarul cu Moldova.

Prudens, circumspecte domine, domine patroneque iudex ceterisque iudicibus cives, salutem, servitium meum paratissimum commendo.

Nagi szukségunknek, ideien illen idegen orszagban lakunk az mi az oka legien sietsegel urasagtoknak megi irtam az oka egik hatalmas ez hogi az Vayda eo nagisaga az dornay es kompollagiakot ide lazvasarra hozni es itt szembe valo letel lezen hogi mi okon kegielmetek egez varosul nem engedheti megh hogi ott az heliben az kit Gura Dornanak hinnak hogi lakianak, az en feleletem es keoniorgesem czak ez ezis volt hogi az regi udeobenczak egi ember lakot ott de ezek mind uy emberek czak szinten az eo nagisaga ideieben lakiak es kezdetek hatalmason megi ulni az kegielmetek varosanak es egez tartomanianak illen retenes kara lenne ennek utanna hogi ott megi tiz eztendeo alat oly hatalmas varos lenne sok orszagos hadak es pogansagh megh szalana hogi szoha nem czak eo nagsaganak haznara lenne hatalmas nagi szerniü karara hogi szoha senki eoket eonnet ki nem vehetne mi nekunkis orszagos vezedelmunkre lenne, melre az Vayda eo nagisaga ennekem egez tanáczaval egiut illen valazt töt hogi az eszes emberek mindenkoron az ieovenderre viselnek nagi gondot nem az el mulandora, mostan azert kegielmeteket egez tanaczul varosul azon kerem hogi sietsegel eyel es napal hozam kuldgion leveleivel oktason tanitczon hogi azok szemben leven mint tudgiak beoveben megh iellelni mert illen kiczen kezdesel kegielmetek, nagiot, inditot ugi annera hogi itten hatalmos feiedelem elot veghez vinni nem czak ennekem hanem mas uri embernek gondot adna iollehet beoczuletes urak hogi az feo boierokban hatalmason hoza kertem es minden felol valoban igertek magokot az Toma Poztolnok valoban forgodot es forgodik es secundus Teodorus Ianovicz az mostan feo Vornik eben az orszagban Vaida utan annal feovel ember ugian nincz, szukseg volna mind azon altal hogi

În timp de mare lipsă locuim într'o astfel de ţară străină. Care e pricina, v'am scris d-voastră în grabă; este o pricină puternică pentru aceia ca Măria Sa Voevodul să aducă pe cei din Dorna şi Câmpulung aici, la Iaşi, şi aici va fi înfăţişarea, pentru ce cuvânt d-voastră cu întreg oraşul nu puteţi îngădui să locuiască acolo în locul care se chiamă Gura Dornei. Răspunsul mieu şi rugămintea mea au fost doar aceasta: că în timpurile vechi a locuit numai un om acolo, dar aceştia sunt tot oameni noi numai, iarăşi locuitori din timpul Măriei Sale, şi au început să locuiască puternic oraşul d-voastră şi întreg Ţinutul, şi ar avea straşnică pagubă după aceasta. Că acolo însă în zece ani ar fi un oraş aşa de puternic, multe oştiri de ţară şi păgânime l-ar călcă, şi niciodată nu i-ar fi de folos, ci spre grozava-i pagubă. Că nimeni niciodată nu i-ar putea scoate de acolo, şi nouă ni-ar fi spre pagubă mare. La care Măria Sa Vodă, împreună cu tot Sfatul, mi-a dat acest răspuns: că oamenii înţelepţi totdeauna poartă grijă de viitor, nu de ce-i trecător. Acum vă rog pe d-voastră, cu tot Sfatul, oraşul, ca în grabă să-mi trimeteţi, zi şi noapte, scrisorile d-voastră, să mă învăţaţi. Că, aceia fiind înaintea noastră, cum să ştiu să însemnez mai pe larg, căci cu aşa început mic d-voastră aţi pornit lucru mare, aşa că aici, înaintea unui puternic Domn, s'o îndeplineşti, nu numai mie, dar şi altui domn i-ar dă de gândit. Cu toate că, cinstiţi domni, din boierii mari, am cerut puternic, şi din toate părţile s'au şi făgăduit. Postelnicul Toma în adevăr s'a învârtit şi se învârte, şi al doilea Teodor Ianoviciu, Vornicul-cel-Mare de acum, în această ţară: după Vodă om mai de frunte ca acela nu-i. Ar trebui cu toate acestea ca şi d-voastră să li scrieţi, şi din nou, şi Voevodului, că orice va fi, apoi zău nimeni nu o va strică.

kegielmetekis irna nekik es uyoban az Vajdanak is hogi immar lezen az mi lezen az ozton soha bizoni senki el nem bonthatia. Az mint az beoczuletes tanacz az boiernak eleiben adta azt hogi hatalmas nagi lopasok es egib karok az karok az kegielmetek emberenek vadnak es avalis akarnak okot adni hogi el kergetni az Vayda eoket eonnet arra czak azt feleli hogi az magaebol minden karokot felepiti czak kegelmetek tutara eo nagisaganak adgia. Ennekem elso szembeletelem az Vaydaval volt Hutinon alol megi hat napijaro feld Tegene fele egi Partataban ugi mint 2 Octobris regel gierta vilagnal regel az satoraban meli szembe letelre eo nagisa(ga) Iaszvasara halaztot es immar ez az valaz az kit Iazvasart adot az meliet ertven immar kegielmetek sietseggel az ey nap mint mind ott legien hogi hozam ember jöiön mind azon altal azt itelem hogi ha mas gond nem tanallia az Vaydat hat mind azon altal valazunk igen jo lezen hogi talam teöbzor nem lez miert ide faradnuk. Czak az dologal kegielmetek siesen hogi elob itt legien az kegielmetek emberi hogi nem mint az Kompulungiak, az keolsegh dolgabolis uram megh fogiatkoztunk igen igen azert az ki jo keoltseget is vagi 20 forintot kuldgion kegielmetek mert ez szerniü draga varos es mindent penzen adnak. Istennek eo felsegenek mind feienket kegielmeteket ayanlom.

Cum a spus-o cinstitul Sfat în faţa boierului, că sunt straşnic de mari furturi şi alte pagube, pagubele sunt ale oamenilor d-voastră, şi cu aceia vreau să dea pricină ca să-i alunge Voevodul de acolo. La aceia răspunde numai atât: că va pune la loc toate pagubele dintr'al său; d-voastră să daţi numai de ştire Măriei Sale. Eu m'am întâlnit întâiu în jos de Hotin cu Voevodul, drum de şase zile de umblat spre Tighinea, aşa că în ziua de 2 Octombre dimineaţa la lumina lumânării, în cortul lui, la această întrevedere m'a amânat Măria Sa până la Iaşi. Şi iată acesta e răspunsul pe care mi l-a dat la Iaşi, pe care aflându-l d-voastră, cu grabă să fie cu toţii, zi şi noapte, acolo, ca la mine să vină omul. Cu toate acestea judec că, dacă altceva nu-i vine în minte Voevodului, apoi răspunsul nostru va fi foarte bun, că poate nu va fi de ce să ne mai ostenim într'acoace. Numai cu un lucru grăbiţi-vă d-voastră: ca mai înainte să fie oamenii d-voastră aici, să nu fie ca acei din Câmpulung. Şi în privinţa cheltuielilor suntem cam lipsiţi de-a binelea; de aceia pentru buna socoteală să ni trimeteţi vre-o 20 de florini, fiindcă oraşul acesta e grozav de scump şi toate se dau pe bani. Vă închin lui Dumnezeu pe fiecare în deosebi.

Actum ex Iaszvasar, anno 1640, die 5 octobris, hora undecima.

Cito, cito, cito.

Servus benevolus: Michael Literatus.

[Adaus:] Talam ugi Mihaly sietsegel vizont hozank mas emberel el iohet mint hogi imar az utat es az szalastis tudgia hogi hon vagion.

Az meli comisiot kuldot volt eo nagisaga az ki velem volt az eleb aztis ide kuldgie kegielmetek azt az kit mikor Suliok Istvan es Daniel Ianos it volt.

[Adaus:] Poate că Mihai va veni la noi în grabă cu alt om, pentru că acum ştie drumul şi ştie şi unde e sălaşul.

Comisiunea pe care a fost trimes-o Măria Sa, care a fost mai înainte cu mine, când au fost Ştefan Suliok şi Ioan Daniel, şi pe aceia să o trimeteţi aici d-voastră.

[Vo:] Amplissimo, prudenti, circumspecto domino, domino Simony Uczasy, iudici primario civitatis bistricine, ceterisque iuratis civibus, dominis mihi confidentissimis. Cito, cito, cito, cito.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MM.

Iaşi, 1640, 21 Octombre.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre dorinţa lor de a se ridică Românii aşezaţi la ei supt Aron-Vodă.

Basilius, Dei gratia princeps ac dominus terrarum Moldaviae. Amplissimis iudici bistriciensi aliisque ibidem in magistratu positis, salutem et observantiam.

Laetus accepi literas a vobis allatas Amplissimi domini ac vicini honorandi; ex iis etenim cognoscere mihi licuit de vestro in me sinceriore affectu deque vicinali amicitia illibata; quod ea animi propensione prosequor, ut parem Amplitudinibus Vestris benevolentiam ac humanitatem usquequaque exhibere studeam. Sed, cum tam meus legatus, quam a vobis missus[1], id mihi proposuissent quod eas colonias de medio sublatum cupiatis iri quas adhuc sub Aarone principe, antecessore meo, incolae huius dominii fixerint, mirari me subiit quod id negotium ac opus tanto usu firmatum nullam ob causam legitimam mutari exposcatis. Nam, si iniuriarum futurarum, ne eas incolae bistricienses accipiant, ratio habetur, cur non statim ea subit cogitatio, quod[2] ego quibusvis ausibus qui vicinalem tranquillitatem ac pacem turbarent obviam ire ac frenum inicere nunquam non paratus sim. Quocirca, viri amplissimi, in id incumbatis velim, unde non tantum de vestra in me et incolas dominii mei ac vestros accolas vicinali dexteritate pateat, sed etiam de vestro in id quod rectum ac honestum est, studio ac promptitudine constet. Si autem id cum aliquo dispendio vestro coniunctum esse existimatis, praesertim insigni ac notabili, ad proxime sequens ver id negotium differri haud inique feratis. Constitui namque eo temporis spatio eas oras videre atque lites et controversias, si quae circa illas exortae sunt, praemissa disquisitione sopire et tollere. Quamvis nunc quoque, praevia inquisitione ac examine accolarum vestrarum *(sic)* et meorum subditorum, nihil invenire potui cur domicilia eorum vos ac vestros offendere debeant. Latius isthaec, quae hoc legationis vestrae, amplissimi viri, munus concernunt, legatus vester vobis enarrabit, cui oretenus ea exposuimus. De cetero Amplitudines Vestras optime, necnon in annos longaevos valere cupio. Datum Iassis, XII kalendas novembris, anno post millesimum sescentesimum quadragesimo.

Generosarum Amplitudinum Vestrarum amicus ac vicinus benevolus, idem qui supra

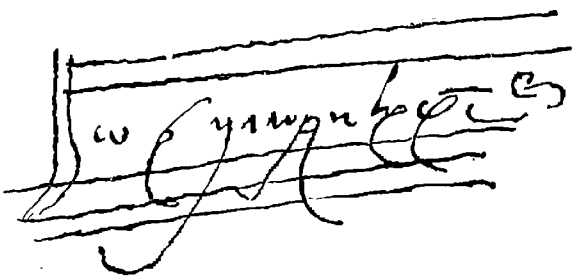

(Io Vasilie Voevod.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Copialbuch*, II.)

MMI.

Bistriţa, [c. 1640], 2... Decembre.

„Ionaşco Chiruţă" certifică primirea de plată pentru un cal de la Bistriţeni.

[Vo:] Quittantia des Kyrucza seines Schass über die 25 f., so er am Ross entpfangen.

(Pecete peste hârtie: semne şi litere neinteligibile.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în *Documentele Bistriţei*, I, p. 70, no XCII.)

---

[1] Ca şi trimesul d-voastră.

[2] Pentru că.

MMII.

Solomon, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre pacea ce domneşte în ţară. C. 1640-3[1].

„Vornenecul *(sic)* ot Cănpulungu" către Bistriţa. „Şi, de rândul veştilor, să ştiţ dumnevostrea că este pace în ţara nostre, şi n'avăm i picior de necăir[i] cu oşte, şi cine cice că nu eşte pace în ţara nostră, să nu credeţ dumnevostre pre acela om. Şi vă mălţămăscu dumnelorvostre de dar... Şi eu, purura, de voi înţealece ceva de răv, voi da ştirere *(sic)* dummnelor-vostre cum veţ cunoşte dumnevostră săngur[i]."

(V°: Adresa românească.)

(Pêcetea cunoscută a lui Solomon.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* II, p. 6, n° CLXVII.)

MMIII.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, pentru statornicirea hotarului din nou cu dânşii. 1641.

Par literarum Vaivodae moldaviensis senatui bistriciensi in anno 1641 missarum.

Megh adak az levelet az kegyelmetek keövette Phillep Deak uram az melljet kedvessen veöttunk kegyelmetekteöl ertem az kegyelmetek panaszat hogj birodalmunkban leveö nepeim el akarnanak egj darab hatart foglalni tul a Besztercze vizen. Phillep Deak urammal eleget beszeltunk az darab hatar veget miképpen vitek volna el kegyelmetekteöl es miczioda Vaida ideietöl foghva nem eli kegyelmetek. Isten tudgja nem akarnam ennyi faratsagat kegyelmeteknek lenni, hanem jo lelki ismeretem szerint az mi job volna ugj czelekednem nem igjekeznem senki hatarat el venni, meghis kerdetem Phillep uramot emlitene eö kegyelme hogj valaha az eleöt egj nehanj esztendeigh birtak volna azt az hatart Besztercze hez, azt monda hogj nem emliti eö, mi nekünk ezis nagj nagj bizonysagunk, erre is megh kerdettem hogj miczioda igassagal avagj miczoda donatiokkal, avagj miczioda bizonysagokkal akarnak eö kegyelmetek lenni, azt monda hogj Mattjas Kiralj adta az varosnak [... do]natioban semmi bizonjos nevezetes helljek, az ot valo [ ] dolgai nincznek, semmi képpen az oda nem férhet az [ ]. Mikoron az mi boierunk oda azokra az heljekre ment hogj valami bizonyost vegezenek ott muttatot az regi Vaidaktol adot

Am primit scrisoarea d-voastră de la dumnealui crainicul Filep Diacul, care ni-a venit bine de la d-voastră. Am priceput plângerea d-voastră că nişte oameni din stăpânirea mea ar vrea să cucereasca o parte de hotar dincolo de apa Bistriţei. M'am înţeles în de ajuns cu domnul Filip Diacul în ce priveşte partea aceasta de hotar, în ce chip v'ar fi lipsit de el pe d-voastră şi de pe vremea cărui Voevod nu-l mai stăpâniţi d-voastră. Dumnezeu ştie, dar n'aş vrea să aveţi atâta osteneală d-voastră, iar eu după conştiinţa mea n'aş râvni niciodată la hotarul altuia, şi l-am întrebat pe dumnealui Filip de nu-şi aminteşte oare, să fi stăpânit cumva hotarul acela până la Bistriţa. El zice că nu-şi aduce aminte de aşa ceva, — ceia ce pentru noi e o însemnată mărturie. L-am mai întrebat apoi de ce drepturi, danii sau mărturii vreţi să vă folosiţi d-voastră. Spune că Craiul Matiaş a dat oraşului [ ] ca danie, niciun loc sigur sau de însemnătate, acolo [ ] lucruri n'are, nici de cum nu poate răzbi până acolo [ ]. Când boierul nostru s'a dus la locurile acelea, ca să isprăvească ceva, atunci a arătat mănăstirile rămase de la vechii boieri, a însemnat daniile şi munţii. Apoi mănăstirile din hotarul Moldovei nu sunt făcute de noi, ci acelea sunt de o sută sau două de ani,

---

[1] După timpul cârmuirii Vornicului Solomon.

az kalastrommokhoz donatiot azakra az havasokra es heljekre az melj mind havast mind helljeket megh nevezet, meddigh az Moldai hatar az monostorokis az havasson az kik vadnak nem mi czinaltuk hanem szaz vagj két szaz esztendeie az reghi Vaidak czinaltak azoknak mind az havasokra az regi Vaidaktol vagjon donatiok es igassagok hozza, de ha valami olj igassagat latam volna hogj az kivel eöveknek tehettek volna, küleömben vegeztem volna enis feleöle. De ha azokot az hatarokot el venne kegyelmetek es az havasokot az Besztrecze vizeigh, azokkal egj nehánj kalastromotis el vennenek ugj tüllunk: tudgja Isten nem igjekezem elvenni az kegyelmetek hatarit nemis veöttem, de semmi igassagot nem latom kegyelmeteknek hozza hogj volna azokhoz az hatarokhoz, azokot az hatarokat nem hataraztak az mi ideönkben hanem az regi Vajdak ideieben, az melj Vaidak az monostorokot czinaltak azok adtak az donatiotis nekik az havasokrol es hatarokrol, azok az falluk penigh az kik az havasson vadnak, azokis nem az mi ideönkben szallotak oda, hanem az regi Vaidak ideieben, azok peniglen tudgjuk meg az jol attjok eztenay hol voltak. Azert kerem kegyelmeteket mint jo akaro szomszedimot élljen kegyelmetek en velemis ugj az mint az reghi Vaidakkal eljt es alkut kegyelmetek, mert nem akarunk olljat venni kegyelmeteken avagj eöszve veszni, hanem ugj akarok elni mint jambor es teökelletes szomszedok szoktanak elni. Az kegyelmetek keöveteiis beövebben tud mindeneket megh mondani ez mellet minden igaz jo szomszedsagosbeli jo akaratomot ayanliom kegyelmeteknek.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

ridicate de Voevozii cei bătrâni, şi au drept, atât la munţi, cât şi la daniile primite de la Voevozi. Dar, dacă aş fi văzut ceva nedreptate în stăpânirea acelora, aş fi isprăvit şi eu cu ei. Dar, de îi-aţi luà hotarul d-voastră, şi munţii până la apa Bistriţei, împreună cu câteva mănăstiri, ştie Dumnezeu; ci eu n'aş râvni niciodată la hotarul d-voastră, nici nu l-am luat, şi văd că nici d-voastră n'aveţi niciun drept în această privinţă, cum că aţi aveà ceva în ce priveşte hotarul acela, când acela nu l-au croit în zilele noastre, ci pe vremea Voevozilor bătrâni, şi acei Voevozi cari au făcut mănăstirile, aceia au făcut şi daniile de munţi şi hotare, asemenea nici pietrele din munţi nu s'au aşezat acolo în zilele noastre, ci pe vremea Voevozilor celor vechi; dar se ştie mai înainte unde erau stânele părinţilor lor. Pentru aceia dar vă rog pe d-voastră, ca pe binevoitorii mei vecini, să trăiţi şi să vă tocmiţi şi cu mine la fel ca şi cu Voevozii cei bătrâni; eu n'aş vrea să se întâmple ceva între noi sau să ne certăm, ci vreau să o ducem aşa ca nişte vecini buni şi de omenie. Crainicul d-voastră vă va puteà povesti toate mai pe larg. Pe lângă toate astea vă ţin gata adevărata mea bunăvoinţă pentru vecinătatea d-voastră.

MMIV.

Bistriţa, 1641, 16 Iunie.

Bistriţenii către Vasile-Vodă al Moldovei, despre nevoia de un meşter pentru făcutul ţiglelor.

Ad Illustrissimum dominum, dominum Basilium, terrarum Moldaviae principem, die 16 iunii, anno Domini 1641 responsoria epistola missa a senatu bistriciensi.

A datis praesentibus az Nagysagod minekunk irott levelet illendeö beö-

Scrisoarea d-voastră, cu data de acum, scrisă nouă, o am primit cu cu-

chüllettel veven es elolvasvan egessegunk feleöl valo tudakozasat megh keözennük Nagysagodnak mint kegyelmes szomszed urunknak, kivanyukis hassonlokeppen Istenteöl eö szent felsegeteöl Nagysagodnak hosszu ideigh valo kivanatos jo egesseget bodoghul megh adatni. Tovabba az Nagysagod kivánságat tegla veteö embereknek megh szerzeset s küldeset megh ertettuk hogy tudnia illik illjen mesterek egy ideigh Nagysagodnak megh engednenk. Mi bizonyara jo szivel ebbeli dologhbol Nagysagodnak mint bizodalmas szomszed urunknak kedveskednenk mikor arra valo tehetsegunk volna. Igy vagyon vagy két németh tegla veteöink a kik czerepetis czinalni tudgyak volna de azoknak is urunk eö nagysaga dolgaban mostan minden napon foglalatosaga leven mivel sok epületeket eö nagysaga kegyelmesegebeöl restauraltattja s czereppel megh heazatattja egyik czerep veteöt eö Nagysaga paranczolattjara Kolosvara küldtuk ott continuallja dolgat az masikkal varosunkbanis continue ugyan a mi kegyelmes urunk szamara bizonyos ezer szamu czerepet ezen az nyaron kel czinaltattnunk ugy hogy azoknak szamat keves czerep veteöinkel nehezzenis véghez vitethettyuk. Nagysagodat azert alazatosson kerjuk minekünk kegyelmesen megh boczasson hogy ebbeli requisitiomot Nagysagodnak nem praestalhattunk. Nagysagod mind az altal egjeb dologhban mi nekünk paranczollon mind elegsegessek leszunk szeretettel Nagysagodnak mint jo akaro bizodalmas szomszed urunknak minden üdeöben szolgalni es kedveskedni igyekeztunk.

venita plăcere şi, cetind-o, vă mulţămim pentru grija de sănătatea noastră, d-voastră, prea-bunului domn vecin. Asemenea vă dorim dela Dumnezeu să vă dăruiască întru mulţi ani bună sănătate. Mai departe am înţeles dorinţa d-voastră de a vă trimete câţiva oameni cărămidari, ca anume să vă punem la îndemâna d-voastră pe o bucată de vreme astfel de măiestrii. De cumva se va puteà, vom împlini din toată inima această dorinţă a d-voastră, credinciosului vecin. Aici avem vre-o doi cărămidari nemţi, cari se pricep şi la facerea ţiglelor; numai cât aceştia sunt în lucru la Măria Sa toată ziua, şi au să dreagă din voia Măriei Sale multe ziduri dărăpănate şi să le învăleasca cu ţigle. Pe un cărămidar l-am trimes la Cluj ca să lucreze acolo, cellalt e întrebuinţat în oraşul nostru cu facerea a câteva mii de ţigle pe seama Măriei Sale, având să le isprăvească în vara aceasta, aşa că nu ştiu cum vom isprăvì cu puţinii cărămidari ce-i avem. Vă rog deci cu supunere pe d-voastră să ne iertaţi dacă nu vă putem împlini această cerere a d-voastră. Pentru aceia d-voastră să-mi porunciţi şi în alte afaceri. Ceia ce ni va stà în putinţă, cu toată dragostea vom face-o d-voastră, ca binevoitorului şi credinciosului domn vecin: în toate vom slujì îmbunându-ne către d-voastră.

Sequenti die Amplissimus Senatus sententiam mutavit et duos laterum coctores addixit, et illud fuit missilis contentum.

Altera die duo addicti, et talis responsio data ad eundem principem:

Ielen valo Nagysagod tabellariussa megh hozvan mi nekünk az Nagysagod levelét melljet beöczüllettel véven es elolvasvan continentiaiat megh ertettik: hogy tudnia illik Nagysagod szamara vagy két czerép vetteöket szolgaltattnank be orszagaban egy ideigh kik valamenyire tehetsegek lészen,

Aducându-ni secretarul d-voastră scrisoarea d-voastră, pe care am luat-o cu cinste, am cetit-o şi am înţeles din cuprinsul ei că aţi aveà nevoie de doi cărămidari mai de ispravă în ţara d-voastră,— pe un oarecare timp.

Duos promisit Amplissimus Senatus laterum coctores post quindenam remis-

suros. Et hoc fuit contentum harum literarum. In fine fuit adiecta oblatio bonae vicinitatis. Actum anno 1641, die 16 iunii.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMV.

Dej, 1641, 23 Iunie.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre meşterii de cărămizi şi ţigle ce-i trebuie şi despre afacerile de hotar.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hẃseghtek levelet el veottük az Moldovai Vaida levelevet edgiütt iol czyelekette hüseghtek hogy az levelett ide küldeötte, nem nagy dologh az kivánságha, azert ha leszen affele czyerep czynálo mester nállatok, kedveskedgietek velle nekie, az menyt adhatt hüseghtek s küldgyetek egy io vigyazo embert ell vellek, ki praesentallya be az Vaidának de mind menteben s jeöteben ighen vigyázzon s halghatozzak s ott praesentalvan az mester emberekett jeöyeön viszsza s az mitt ott ben lathatt halhatt hüseghtek nekünkis adgia ertesünkre, ha határ járni akar jeöni az Vaida s ighazatt akarna megh irhatta volna hüseghteknek az alkalmatossagghal akarattyatt hüseghtekis tudott volna hozza tartozni, hüseghtek nem határ járást kiván teölle, hanem az vyonnan telepitett falunak el hanyasatt s mostannis teobbet ne kivannyon s neis czyelekedgiek, mert kett orszagh keözeött az határ járás feiedelmekett s országhott concernal, ha eö akarna határt jarnüs ne czyelekedgietek. Ha ugian eljeö az mint hüseghteknek értesére is vagion, ighn vigyazzon, az utakatt megh erösitczye s az hol meny embere lehett hüseghteknek megh paranczyollya ollyan szin alatt hogy az Moldovaiakkal valami hatar ighazghatás leszen s ha kivantatik eökis fegyverekkel legienek keszen, de ighen iol veghere mennyen hüseghtek eleöszszeör ha ugian el akar jeöni, mert ideö elött nem kellene az derekas keszelet. Ha ir az határ feleöl a Vaida, czyak ez szerent tehett választ hüseghtek hogy egieb határjarast mostan az my es az orszagh hire nelkül, határt nem iartathatt, hanem czyak szinten az egy falunak ell hányatasatt kivannya.

Am primit scrisoarea d-voastră deodată cu ale Voevodului; aţi făcut un lucru bun că aţi trimes scrisoarea aici, şi nu e lucru mare cererea lui. Chiar pentru aceia de cumva sunt pe la voi maieştri de cărămizi şi ţigle, să-i faceţi atâta bine, dacă vă stă în putinţă; să daţi însă lângă ei şi un om cuminte, care să-i ducă Voevodului. Dar, atât la dus, cât şi la întors să iea aminte de toate şi, înfăţişându-i, să se întoarcă acasă, şi, orice va auzi pe acolo, să aduceţi şi la cunoştinţa mea. Dacă Voevodul vrea să păzească hotarul, v'ar fi putut scrie d-voastră, cu acel prilej să vă fi întovărăşit şi d-voastră cu el. Însă d-voastră nu cereţi paza hotarului, ci strămutarea noului sat făcut acolo. Şi nici acum să nu cereţi, şi să nu faceţi mai mult, pentru că hotarul între două ţeri priveşte rostul amândurora; dacă el ar vreà, voi să nu faceţi. Dar, de se va apropià [Vodă], ceia ce vi s'a dat de ştire, atunci bine să aveţi grijă, întăriţi drumurile şi, oriunde vei aveà oameni, să-i încunoştiinţezi despre faptul acesta că are să se facă puţină rânduială la hotarul Moldovei, şi să fie gata cu armele şi ei, de va fi nevoie. Ci să cunoaşteţi bine toată treaba, dacă are de gând să vină; altcum, de ce să faceţi înainte de vreme o aşa de straşnică pregătire? De va scrie despre hotar ceva Voevodul, aşa să-i răspundeţi d-voastră că pază la hotar fără ştirea noastră şi a ţerii nu puteţi ţineà, dar nu cereţi alta decât strămutarea satului de care e vorba.

Secus non facturi. Datum in salis camera nostra desiensi, die 23 mensis iunii, anno 1641. *G. Rakoci, manu propria.*

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMVI.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, despre desele drumuri ce face Gheorghe Zitay în Moldova. Dej, 1641, 26 Iunie.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hüseghtek levelét el veöttük Zitay Gyeörgynek Moldovaba gyarkorta valo be menetele feleöl es iarasárol, érttyük irasit mellyett kegyelmesen veöttük hüseghtekreöl hogy tudositott feleöle. Azért kegyelmesen parancsiollyuk hüseghteknek, vigyáztasson réa s ha be meneö vagy kijeöveö uttyában talaltatthattya, ragattassa megh s mind magát s minden nala talalando javait külgye hozzánk.

Am primit scrisoarea d-voastră în care ne încunoştiinţaţi despre drumurile dese şi afacerile ce are Gheorghe Zitay în Moldova. Şi că ni le împărtăşiţi şi nouă cele auzite despre el, bine ni sosesc de la d-voastră. Chiar pentru aceia vă poruncim d-voastră să-i purtaţi grija, şi, de veţi putea dà cumva peste el, sau în drumul de trecere sau la ieşire, să mi-l prindeţi, şi, atât pe el, cât şi toate cele găsite la el să ni le trimeteţi nouă.

Secus non facturi. Datum in salis camera nostra deesiensi, die 26 iunij, anno 1641. *G. Rakoci, manu propria.*

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMVII.

Vasile-Vodă către Bistriţeni, despre prietenia sa, şoimii trimeşi lui şi darul ce face în schimb. Suceava, 1641, 11 Iulie.

Perillustris ac magnifice domine iudex bistriciensis, domine et amice colende,

Literas a Magnifica Dominatione Vestra nuper bene amicas, accepi, quae (ob elucens Magnificae Dominationis Vestrae in iis studium, quae desideria mea concernunt) et suavi voluntatis thyrso me recrearunt et affectum in me cum niveo quodam candore praetulerunt. Nonne animus Magnificae Dominationis Vestrae benevolentiae mei tunc aestuabat cum ad simplicem petitionis meae formulam artifices illos una cum administro suo Michaele, nulla interiecta mora, ad me expedire non esset dedignata? Servabo pignus hoc fidissimi inter nos amoris fundatamque firmiter nostram amicitiam, nec ex levi verborum aut blanditiarum arena erectam, et officiorum et literarum comerciis aedificare pergam. Pro oblatis mihi falconibus[1], quorum usus, hoc vel maxime tempore, in nostris partibus est frequens, gratias quas possum maximas Magnificae Dominationi Vestrae refero, simulque expeto ut hoc levidense congiarium quo Magnificam Dominationem Vestram cohonestandam duxi, non a sui pretio, sed offerentis affectu admittat meique memoriam vivam ac semper recentem conservet, nec mentem dividat quam multi dividunt montes[2]. Ad haec ut Magnifica Dominatio Vestra voti sui compos existat, serio meis subditis, vicinae civitati bistriciensi conterminis, mandavi ut sedulam suam operam ad ea

[1] Pentru el, nu pentru darul către Sultan.

[2] Deci „mulţii munţi" cari despart ţerile să nu despartă şi gândurile lor de prieteni.

conferrent quae et iura vicinitatis illaesa conservant et ad sacrosancte colendam pacem, remoto omni dissidiorum veneno, redundant. Restat ut me sibi felicia auspicantem benevolo ac favorabili prosequatur amore; cui ego interim promptissima officiorum meorum studia libens lubensque offero. Valeat, mei non immemor. Soczaviae, 11 iulii 1641.

Magnificae Dominationis Vestrae addictissimus

Basilius, Dei gratia princeps Moldavie. *Io Vasilie Voevoda.*

[V°:] Perillustri ac magnifico domino Simoni Uczassi, supremo civitatis bistriciensis iudici augustoque senatui, dominis et amicis colendissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Copialbuch*, II.)

MMVIII.

Dej, 1641, 1-iu August

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre datoria lor de a luà vamă Armenilor şi altor oameni din Moldova.

Georgius Rakoczi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Ugy informaltatunk hogy az mely Eörmenyek Lengyelorszaghbol kereskedesnek okaert birodalmunkban ki ieöni szoktak nem engedven azoknak fiscusunk harminczadgiara szabad menetelt, elsöben az havas alat Telcz new faluiokban masodzor varosok eleöt vamollya hwsegtek megh; hasonlokeppen czelekedven azokkal is a kikkel nekwnk mar contractusunk vagion, mikor Moldova felöl ieöenek be biradalmunkban. Meinek okaert hwseghteknek paranczollyuk kegyelmesen ezutan se eggiket se masikat ne czelekedgie se masokkal ne czelekettesse, mert azt megh nem engedhettywk fiscusunk karaval.

Armenilor cari trec — precum mi s'a adus la cunoştinţă — din Polonia în ţara noastră, făcând negustorie, eu sunt de părere să nu li se dea îngăduinţă fără tricezimă pe seama Visteriei. Întâiu să li luaţi vamă în satul lor la Telciu, şi apoi în preajma oraşelor. Tot asemenea aş face şi cu cei[1] cari vin din Moldova în ţară la noi, cu cari am şi făcut tocmeală. Pentru care vă poruncim d-voastră nici una, nici alta, nu numai că să n'o faceţi, dar nici prin alţii nu putem îngădui să sufere pierderi Vistieria.

Secus non facturi. Datum in salis curia nostra desiensi, die 1 augusti 1641.

G. Rakocy, m. p.

[V°:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civitatis nostrae bistriciensis, etc., fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMIX.

Bistriţa, 1641, 18 Septembre.

Bistriţenii către Vasile-Vodă al Moldovei, despre dulgherii ce-i trimet pentru un coperiş şi dorinţa ce au de a se mută, în interesul păcii, Câmpulungenii aşezaţi pe locul lor.

Illustrissime domine, domine amice et vicine nobis honorande, gratiosissime. Salutis voto praemisso, servitii nostri paratam commendationem.

Az szent Isten nagysagodat kedvesewel egyetemben minden üdvesseges jokkal algja megh sok esztendeigh szivünk szerint kivaniuk.

Bunul Dumnezeu să vă dăruiască cu toate bunurile sale, împreună cu toţi cei dragi ai Măriei Voastre şi ca la mulţi ani să vă ţină vă dorim din toată inima.

---

[1] Adecă tot Armenii.

Illendeo beöczüllettel vévén az nagysagod münekünk irattot levelet mint annak continentiaiabol s mint az nagysagod beöczülletes keövetinek beszedébeöl megh ertettuk hogj nagysagodnak vagj két czeréppel heazando acz mesterünk elküldésevel kedveskednenk. Mü az nagysagod jo akaro szomszedak lévén nagj szeretettel ebbeli postulatumot nagysagodnak mint kegyelmes szomszed urunknak praestalvan s két aczakat megh küldvén cziak az hidegh volta mia késseö ne lehessen czeréppel valo héázatása. Tovabba mégis azon nagysagodat mint kegyelmes szomszed urunkat bizodalmasson kerjuk hogy nagysagod az Dorna vizen letelepedet Kompolongiokat onnan mas hova divertalni es szallitani méltasztassa hogy az jo szomszedsághnak frigykötése azok mia ne tessék minualtatni. Nagysagod jeövendeöben is münekünk jo akaro szomszedinak parancziolvan jo szivel nagysagodnak tehetsegünk szerint kedveskedni igyekezzunk.

Primind cu plăcere scrisoarea Măriei Voastre trimeasă nouă, am înţeles, atât din cuprinsul ei, cât şi din vorbele prietenoase ale crainicului, că aţi dorì să ne înbunăm către Măria Voastră cu trimeterea celor doi dulgheri pentru învăliturì de case. Fiind noi vecinii binevoitori ai Măriei Voastre, vă împlinim cu toată dragostea cererea aceasta a Măriei Voastre şi, îndeplinind-o pentru Măria Ta ca un Domn vecin, vă trimetem doi dulgheri, numai cât să nu fie, din pricina frigului, prea târziu lucru învălitorii. Vă rugăm cu toată încrederea mai departe pe Măria Voastră, ca pe bunul nostru vecin, să vă înduraţi a strămută pe Câmpulungenii aceia aşezaţi pe malul Dornei, pentru ca vecinătatea noastră bună şi prietenia ce o am legat să nu se micşoreze din pricina lor. Măria Voastră să ni porunciţi ca unor binevoitori vecini, şi noi ne silim din toată inima să vă slujim pe Măria Voastră după putinţă.

In reliquo Celsitudinem Vestram quam diutissime feliciter valere discupimus. Datum Bistricii, die 18 septembris iuxta novum stilum, anno Domini 1641.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae amici vicinique ad serviendum paratissimi

Simon Uczias, iudex primarius, et senatus reipublicae bistriciensis.

[Vo:] Illustrissimo domino, domino Basilio, Dei gratia terrarum Moldaviae principi ac domino, etc., domino, domino amico et vicino nobis honorando, gratiosissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMX.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre moartea a doi dintre dulgherii veniţi la el şi trimeterea îndărăt a celui de-al treilea. Iaşi, 1641, 21 Septembre.

Excellens, generose domine iudex bistriciensis, amice colendissime.

Quod meae necessitati opera artificum nuperrime a Generosa Dominatione Vestra ad me missorum abunde prospectum sit, debitas et hactenus Generosae Dominationi Vestrae gratias retuli, et nunc cumulatissime refero. Quos quidem artificies in patriam, postquam suo operi ultimam iniecissent manum, expediturus eram, nisi invidae praeventu mortis surrepti fuissent: maligna enim febri, quae in nostris partibus exactis hisce diebus vel maxime grassabatur, duo illorum suffocati sunt. Idcirco votis prosequendi sunt quod feliciter ad sublimia beatarum mentium domicilia e terris migraverint, nec amplius querelis ad humum humanarumque miseriarum abyssum revocandi. Superstitem adhuc, plenaria suscepti laboris solutione obtenta, omnique itineris securitate communitum, in patriam remitto, hoc unicum a Generosa Dominatione Vestra expetens ut me suum in omne aevum censeat; quam ego candido inclusam animo candide semper foveo. Datum Iassy[1], die 21 septembris, anno 1641.

---

[1] Probabil: Iassii.

Generosae Dominationis Vestrae fidus amicus et obsequi paratus
Basilius, princeps Moldaviae. *Io Vasilie Voevoda.*

[Vo:] Excellenti ac generoso domino Simioni Uczasi, supremo civitatis iudici, domino et amico colendissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXI.

Coşna, 1641, 7 Octombre.

Leonard Henrici şi Francisc Sobell, delegaţi ai oraşului, către Bistriţeni, despre solul moldovenesc ce va sosi în Câmpulung şi mărfurile ce trebuie luate.

Salutem ac pacem in Domino.

Heut, 7. Oktobris, auff der Cosna hatt uns begegnet dieser Exponens, vom dem wir haben verstanden das der Legat des Vaiden nur auff zukünfftigen Mitwoch [=9] in die Compolong anlangen. Thuen derowegen Ewer Namhafft Weissheit eillent zu wissen das es bei ime, dem Legaten, gar herligen in comitatu zu wegen gehet, dass er die Sach nit mit schlechten, sondern mit ernsten Anschlägen, nit particulariter slecht, generaliter abbrechen will; neben den 2 Hundert armatis dieser öberste tractus, die hierinnen gehor, mit ihm kommen. Unser Zustand, wie er nun sein könne, lassen wir Ewer Namhafft Weissheit zu gedenken: es wird in einer Wochen kein Ende nemen. Damit aber Mangel nicht möge in unseren proposita einlaufen, Ewer Namhafft Weissheit ist weis und verständig; Ewer Namhafft Weissheit wölle auch noch entpieten und vor das Volk helffen Provision halten. Wir wöllen auch gehörsamligen Diensten nach geringen Vermogen, doch die Gott darreichen wird, gern dienen unnd der Sachen Endt auff diesmal erwarten. Izund nit mehr. Thuen hiemit Ewer Namhafft Weissheit semtligen in Gottes Tutel emfelen. Datum ut supra, in tractu transitus nostri.

Ewer Namhafft Weissheit Dienstwillige allzeit
Leonhard Henrici. *Franciscus Sobell.*

[Vo:] Amplissimis, prudentibus ac circumspectis viris, domino iudici primario ceterisque iuratis senatoribus civitatis Bezterce, consultissimis dominis, dominis amicis honorandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXII.

Câmpulung, 1641, 7 Octombre.

Mihail Diacul către Bistriţeni, despre apropiata sosire a Vornicului-celui-Mare la Câmpulung, pentru judecata cu privire la hotar.

Prudens, circumspecte domine, domine iudex. Salutem et servitium meum.

Az Isten kegielmedet sok iokal io egesegel latogassa es aldgia megh.

Ezt akaram kegielmednek mint bizodalmas uramnak tutara adni hamarsagal hogi ieotunk ide Kompolugra az kegielmed paranczolatia szerent hogi az feo Vornikal szemben lennek es tudositom kegielmedet fellole mind az peczuletes tanaczal egiut hogi itt az Kompolungiak nem tudgiak megi bizonioson hogi mikor erkezik ide, mert voltak keten Iaszvasart vele szemben az az Kompolungiaban, de azoknak az mondota hogi variak mert bizonioson eo is utanok ieo es vendegek lezen de napot nem mondot nekik hogi meli

Dumnezeu să te cerceteze cu mult bine şi să te dăruiască.

Vreau să vă aduc la cunoştinţa d-voastră, ca domnului mieu de încredere, următoarele: Cu grabă mare am sosit după porunca d-voastră la Câmpulung, ca să stăm faţă cu Vornicul-cel-Mare. Vă încunoştiinţez pe d-voastră, împreună cu tot Sfatul, că aceşti Câmpulungeni nu ştiu cu siguranţă când are să ajungă aici, — pentru că se duseseră Marţi doi oameni la Iaşi în faţa lui la câmpie, cărora li-a spus să-l aştepte, că are să sosească negreşit în urma lor şi o să li fie óaspe. Ziua însă n'a hotărât-o: eu socot că acum

nap lezen en azt gondolom hogi Catnart fogh mulatni az szedesnek mi volta mia en azert it maradok es mihelt valahon megi ertem hogi lezen szemben lezek vele es minden modon megh tudom hogi mikor lezen es miczoda nap az hovason es miczoda helit, vagion megi egi radnay ember velem es mindgiarast eyel napal haza kuldeom es kegielmeteknek minden modon bizonioson megh irom mint bizodalmas uramnak, igis halam egi emberteol hogi ide az falukra mindenüe leveleket kuldoztek volna hogi mindenüt kezen legienek az indulatra es az kalastromokbanis megh volna poronczolval hogi mindenunet hatart leveleket vinnek ki, azert ioban megi tudom mint s hogi lezen az santa parelenie neü olhapapot nem kel hatra hadni hanem el hozak az hovasra hogi Ollahi irasokbol Czalárdsagh ne esek engemis itt tudositczon kegielmetek emberi altal minden dolgok felol ha valami hatra maradas itt lenne mert en adigh megh nem terek az migh az boierokal szemben nem lezek, az Istennek ajanlom kegielmeteket mind feienkent.

îşi petrece la Cotnari, fiind vremea culesului. Pentru aceia rămân aici, şi, îndată ce voiu şti că stau faţă cu el, şi cu orice chip voiu şti când şi în care zi va fi la munte, şi în ce loc, este lângă mine un om din Rodna, şi fără întârziere îl voiu trimete acasă zi şi noapte; şi în orice chip am să vă scriu d-voastră, ca un om de încredere. Aşa am înţeles de la un om că pe aici au răspândit scrisori în toate părţile, să fie gata toţi de plecare, şi au dat învăţătură ca şi dela mănăstiri să aducă scrisori. Dar voiu şti mai bine lucrurile; popa românesc Partenie şchiopul nu e de lăsat acasă, ci trebuie adus la munte, ca prin scrisorile cele româneşti să nu se întâmple vre-o înşelătorie. Asemenea să mă încunoştiinţaţi d-voastră şi pe mine despre toate lucrurile; dar, dacă e aici ceva întârziere, pentru că eu nu mă voiu întoarce până nu dau faţă cu boierii, vă las în grija lui Dumnezeu pe d-voastră.

Michel Literatus bistirciensis.

Actum ex Kompolungk, anno 1641, die 7 octobris.

P. S. Hogh ha kegielmetek az szöllöt szedetni kezdene, az en szegeny hazam nepetis segitseg nelkul ne hadgia.

P. S. Dacă aţi început cumva culesul viilor, nu cumva să vă uitaţi de bieţii miei cei de acasă, lăsându-i fără ajutor.

[Vo:] Amplissimo, prudenti, circumspecto domino, domino Simoni Uczasi, iudici primario civitatis bistircinie, domino, domino mihi plurimum confidentissimo et honorandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXIII.

Leonard Henrici şi Francisc Sobel, delegaţii oraşului, către Bistriţeni, despre ostenelile lor pentru aflarea hotarului cu Moldova. „Malul Bistriţei Aurii", 1641, 9 Octombre.

Amplissimi, Prudentes ac Circumspecti domini, nobis observandissimi. Servitiorum nostrorum in gratiam Dominationum Vestrarum commendationem, cum salute praemissa, humiliter offerunt, et cetera.

Auff unsere daheim gescheene Allegation, zugleich auch ungewisse Information (wir müssen schreiben wie es an der Sach selbsten ist), in unmesslige dubietates eingefallen, also das wir schwärligen aus diesem Brunnen negligentiae et ignorantiae herausser kreichen werden, es sei denn das der liebe Gott auss sonderliger Gnaden unsere conatus in embsigen dimensionibus abmessen behelffe. Alhie an diesem Ort ist kein Mensch der da wisse wo der Stein begraben liege, die Scartek ist auch mit viellen Irtümber beladen. Wir lesen, examiniren, graben, messen mit allerlei kurtzen, langen, mittelmessigen in die Länge, in die Breitte, vom kleinen Wasserfluss dardurch man reitet,—in summa allermassen, ad continentiam scarticulae.

Sed frustra hactenus. Den Stein solten haben wir auch lustrirt, das halbe Theil ist vom Rhegen erweichet, zermalmet unndt in das Wasser versetzet. Was aber unsere adversae partes gelanget, wird Ewer Namhafft Weissheit aus beide, unseren und Bogners Brieffen, clare und ausdrüklig erfaren. Wir aber durch alle unsere Erforschung wissen gewis das die Dorner unnd Compolonger, dieser Sachen Anfangen, Lügner unndt Dieben, sich allermassen, wenn sie von dieser Expedition hören, auff ein Seit machen; fleicht gedencken sie: consilium malum, consultori pessimum, et: qui fumos vendent, fumo pereunt. De his satis. Was nun weiter sol zu thuen sein, werden wir von Ewer Namhafft Weissheit undt Michaele wissen müssen. Were aber auch noch ie ein lebendig Mensch der da mit dem Finger weisen könte und sagen: allhie liegt der Stein, das wer von Netten. Man sagt viel: Mitten in der Poiana liegt er. Wo ist aber die Mittte? Am Anfang der Pojana ist Alles bis hindenaus ausgerottet, schier bis an den Feltz. Am alten Offer hatt die Flutt des Wassers auch viel benommen. Haec mihi qui solvit, Oedipus alter erit. Damit wir aber nit mögen alhie faullentzen, haben wir die Gräfft ernst angefangen. Bitten derowegen, Ewer Namhafft Weissheit wölle uns wissen lassen: wo wir den Stein finden, was damit? Wo der Bojer nit kommet? Ewer Namhafft Weissheit entbieten was zu thuen oder zu lassen sey. Den Bogner wöllen wir erwarten, aber Proviant mangelt. Emfelen Ewer Namhafft Weissheit hiemit in Gottes Hände. Datum ad ripas alvei Aranyas-Beszterce vocatas, anno 1641, 9 octobris, quo die praecessus fecit Michael ex Compolong ad requirendum Vornicum, et cetera.

Ewer Namhafft Weissheit gehorsame, immer beflissene Freunde

Leonhard Henrici. *Franciscus Sobellius.*

[Vo:] Man sagt das Thomas Seuffmacher de Iaad unndt Michel Tellmann seien einsmals allhier gewesen undt haben ein Schnur aus der Stadt bracht, unndt den Stein gesucht, undt gewissermassen gewisen, mit dem Oratlan Janos: fleicht wissen sie zu sagen oder weisen. Wils Ewer Namhafft Weissheit allhier schiken oder nit?

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXIV.

Bistriţa, [1641, 10 Octombre].

Întâmpinarea Bistriţenilor împotriva Dornenilor şi Câmpulungenilor în chestia hotarului.

Care carte ne-au arătat a mănăstireei a Moldoviţeei lăcuitorii, acea carte nu poate hi de credinţă a birui munţii carii simtŭ scriş în cartea lor, pentru aceasta că Măria Sa Alexandru Voevodă, carele au fost Domnŭ atunci ţăraei Moldoveei, s'au ascultat de Craiul ungurescŭ, şi are hi fost trebuindu a-l înnoi uricul acela înnaintea (sus: *şi di)* Craiului ungurescŭ (sus: *şi)* Domnul Moldoveei, iară fără de'nnoitul nu poate hi să aibă puteare sau tărie acea carte (adaus:) a lui Alexandru-Vodă, că acea dare n'au dat din hotarul ţăraei lui, ce au dat din hotarul altii ţări.

Al doile, pentru aceasta că, acesta uric de're hi să hie bun, nu stă peceatea pre loc, iaste slab şi fără puteare, vedem că poartă peceatea lângă dinsŭ, dzicăndu aşea că-i peceatea aceştii carte. Puteare-are şi hi, şi acela nu-i stă[tă]toriu, pentru că, de-ară hi ruptŭ ei peceatea jos, dinnacèa să veade că nu poate hi stătător pre loc: pentru acèa s'au ruptu peceatea, să n'aibă nice într'ânşii credinţă, nici să aibă viaţă cu dânsul într'ânşi. Că, de ne-ară aruncă şi aceasta înrainte, să hie ruptu de vrâjmaşii lor, nu poate hi nice aceaia, pentru aceasta că vrâjmaşii, sau l'ară hi luat de tot, sau nice peceatea n'ară hi lăsat acolo (adaus apoi sus: *şi):* pentru cela încă nu poate hi bună acea carte.

Al treile, lăsăm şi nu-i îngăduim: de-ară hi şi stătător acestŭ uric a Măriei Sale Alexandru Voevodă, iară spre noi şi spre cărţile noastre acmu puteare n'are,— că atunci Domnul Moldoveei (adaus apoi sus:) *şi* în ţară la noi au avut a birui [1],

---

[1] A stăpâni.

iară după acêa de la dânşi aceasta s'au scâdzut: pierdut-au şi ocina din ţara noastră, şi hotarul tot odată dela noi s'au scâdzut domnia lor. Se-ar hie ţiindu de noi aceştŭ munţi (adaus apoi sus:) *carii* şi simtu scriş în cartea domniilor sale cu nume munţii, Jitmon Craiul corunatul, carele au fost şi Înpărat (adaus apoi sus: dzilele acealea de Domn[ii] lor (?) dentr' Ardealŭ (?)), din scrisoarea şi din uricele din Ţara Ungurească cum că până în apa Bistriţeei în Ţinutul nostru oamenii carii şed, şi la Iad, să le hie a-l apără de toată răutatea,—care lucru până într'aceasta vreame oamenii şi slugile Măriei Sale lui Vodă l-au ţinut, cândŭ şi din ţara lor oamenii şi mişeii, cândŭ au şi fugit din (ultimul cuvânt e adaus sus) într'înşi, şi, de au şi venit după dânşii, până la apa Bistriţ[eei] numai ce i-au lungat, iară apa n'au cutedzat a treace, să-i mai lunge,—aceasta vom mărturisi,—nice a învălui n'au cutedzat, nice apa după dânşi n'au (adaus sus:) *cutedzat* [să fi] trecut: dzis-au ei aşea, că au trecut la hotarul Bistriţeei. Măriia Sa Vodă (sus, apoi:) *le-a* au dat învăţătură, apa Bistriţeei să nu treacă, nice după dânşii să nu meargă,—că după apă iaste hotarul unguresc. Pre carele noi până acmu l-am ţinut, şi în dzilele acestui Domnu Măriei Sale [1] s'au prilejit acesta lucru: că Măria Sa Vodă au tremăsŭ un boiarin mare, anume Grama Jitnicearul [2], la luminatul Craiul nostru, poftindu cum că (sus, apoi:) *pre* mişeii Măriei Sale lui Vodă din Ţinutul nostru să-i gonească înnapoi. Milostivul Măria Sa Craiu aşe-au dat puteare că i-au gonit Moldoveanii înnapoi (sus, apoi:) *oamenii lui*. Numai, mainte cinci au şease ai, atunci încă au fost mănat Măria Sa Vodă armaşii după dânşii, să-i ajungă până la apa Bistriţeei, iară ei nu i-au agiunsu până la apa Bistriţeei. Iară, deaca au trecut apa Bistriţeei încoace, de ceasta parte, armaşii Măriei Sale lui Vodă/ încă au sosit de ceaia parte de apa Bistriţeei, şi n'au cutedzat a treace apa în ceasta parte după'nşii, căce că au fost învăţătura Mării Sale lui Vodă; iară prespre apă au grăit oamenii cu armaşii bogat.

Alta, că oamenii moldoveneştŭ, păscarii, cu oamenii noştri din Ţinutul nostru pururea şi în toată vreamea aŭ păscuit înpreună în apa Bistriţeei, ce nice odânăoră n'au avut scrăbă înpreună, nice cu un cuvântu rău, ce pururea şi în toată vreamea au păscuit, şi nime nemică n'au grăit, nice s'au cutedzat, că s'au vădzut şi s'au cunoscut că iaste hotarul nostru până la apa Bistriţeei. Şi, cându au fost în vreame (sus, apoi:) *de* oşti şi veaste de oşti, noi am tăiat dincoace de apa Bistriţeei, noi am tăiat plaiurile şi cărările, şi am ţinut straje, şi nime de-ai voştri nice odiniorâ n'aau venit, nice aŭ grăit sau să hie dzis un cuvântu să nu ţinem acolo straje, că nu iaste hotarul nostru (apoi şters: *pre care)*: nu puteţ tăgăduì nice domnia voastră. Care lucru sintem gata a-l mărturisi cu cârţile şi cu oamenii, de să va poftì; înnaintea Măriilor Voastre şi domniilor voastre mai multe avem a grăì. Dea aceasta dâm ştire.

Omenilor acelora le-au fost numerile aceastea, carii au grăit cu armaşii: Preban Cozma dela Putna; (apoi sus:) *al doile* Simion Serbăscul din Vamă, al treile iaste Popricaş Iachim din Vamă, al patrul[e] iaste Petrea Diiacul din Cumpulungŭ, al cincile iaste Toader Oniţeei din Cămpulungu, al şeasele iaste Toader Ţimpou din Cămpulungu, al şeaptele iaste Greachin Cărbune din Cămpulungu, al optul[e] iaste Petrea Creţul din Cămpulungu, al noole iaste Mihăilă a Oniţeei, din Cămpulungu, al dzeacele iaste Grigor[e] Ţabra din Cămpulungu, al unsprâdzeacele iaste Nechita Steanţeei din Cămpulungu, al doile (adaus apoi sus:) *sprâdzeace* Iliiaş a lui Timohie din Cămpulungu, al treilesprâdzeace iaste Miron Steanţea din Cămpulungu, al patrusprâdzeacele iaste Gavrilă Târâţă din Cămpulungu [3].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 8-10, nº XIII.)

---

[1] Vasile Lupu.

[2] La 1635 el erà acum Postelnic (Iorga, *Studii şi documente*, IV, p, CLXXXIII). A fost şi Stolnic *(ibid.*, p. CXCVI, nota 1). La începutul Domniei lui Vasile (1634) el erà însă Jicnicer („dadiferorum supremus inagister") *(ibid.*, p. 230, nº LXVII). Cf. *Documentele Bistriţei*, II, pp. VIII-IX.

[3] Un inventariu citat şi mai sus (publicat în *Documente geografice*, extras din „Buletinul Geografic", trim. IV, 1899) dă şi următoarele acte privitoare la această controversă:

MMXV.

Vama, 1641, 12 Octombre.

Mihail Diacul către delegații bistrițeni, Filip Meyland și Leonard Henrici, despre cercetarea făcută de el în Moldova, după Vornicul Toderașco Ianovici și după Domn, în pricina pentru hotar.

Amplissime, Prudens, Circumspecte, dominis, dominis mihi semper colendis, salutem, servitium meum commendo.

Nem tudom uram kegielmeteknek mit irni egiebet az Moldvay alapot felol ennel, hanem mikor Szekeli Lukaczot oda boczatotam azon eyel minden fele el mentunk az mint megi irtam vala kegielmeteknek. Elsoben itt az colostromokal az mint az Vaydatol eo nagisagatol megi volt poronczolva hogi kezen legienek es az feo Vornikal indulaynak az mikor erkezik mindenut kezen voltanak es az mazokre eleiben ki ieotenek de semi az Vornik dolgaban nem volt onet igazitotak az nenie hazahoz rotumponestnek hüak azt azt az helit oda mentunk megi kerestuk semi volt onent az attiafiai eleiben mentenek Szutvara miis utannok hogi

Nu știu ce să vă scriu altceva d-voastră despre stările din Moldova decât că, atunci când l-am trimes acolo pe Székely Lukács, în noaptea aceia am umblat în toate părțile, după cum v'am și scris d-voastră. Mai întâiu aici la mănăstire[1], — precum i-a fost poruncit din partea Măriei Sale Voevodului să fie gata și să plece cu Vornicul și, când sosește el, toate vor fi la rândul lor,—el a ieșit la câmp înaintea lui, dar n'a fost nimic de seamă; de aici l-au îndreptat la casa unei rudenii de a lui; locul acela se chiamă Rotopănești. Noi ne-am dus acolo, am cercetat toate cele, dar n'am găsit nimic. După aceia au plecat înaintea oamenilor lor la Suceava, și noi în urma lor, ca să

„Copia descriptionis cuiusdam reambulationis metarum versus Máramaros, indicans lapidem metalem inter Máramaros, Moldaviam et Transilvaniam, de anno 1634.

Copia privilegii monasterii Moldavicza, vigore cuius Alpes Bistriciensium occupare nituntur; vallachico idiomate et characteribus hungaricis scripta. Datum 1635, die 23 iulii.

Moldaviensium Vallachorum fassiones Bistricii in anno 1636 per dominos officiales comitatus dobocensis in aedibus Petri Adler conscriptae.

Extractus literarum sententionalium inclyt[or]um Statuum et Ordinum Transsilvaniae per principem Georgium Rákóczy in formam privilegii redactarum, dd. Albae-Iuliae, 21 maii 1639.

Copia literarum Basilii, principis Moldaviae, in quibus scribit quod territorium cisfluvianum nostrum, transfluvianum vero ipsorum sit. Datum Iass, 26 septembris 1641.

Argumenta in loco controversiae proposita ex parte Bistriciensium, anno 1641, die 10 octobris.

Copia literarum principis Transilvaniae Georg[ii] Rákóczy ad principem Moldaviae datarum, anno 1641, die 8 novembris.

Copia relatoriae cum subscriptione Georg[ii] Szigeth et Wolfgangi Galaczi, dd. Nagy-Sajó, die 5-ta februarii 1642.

Articulus XV inclitae *(sic)* Statum et Ordinibus principalibus *(sic)* Transsilvaniae in generalibus comitiis albensibus, die 16 februarii 1642 conditus.

Copia literarum Basilii, principis Moldaviae, dd. Iászvásár, die 12 aprilis 1642, ad Inclytum *(sic)* Status et Ordines Transsilvaniae datarum.

Copia literarum Celsissimi principis Transsilvaniae Georg[ii] Rákóczi, Albae-Iuliae, 9 maii 1642 datarum.

Copia literarum principis Georg[ii] Rákóczy, sub data Alba-Iulia, die 10 maii 1642, ad principem Moldaviae datarum ac magistratui Bistricii in literis de 9 eiusdem mensis et anni acclusarum.

Copia literarum Basilii principis Moldaviae, dd. Iass, 19 iunii 1642.

Copia literarum principis Georg[ii] Rákóczy, dd. Alba-Iulia, 2 iulii 1642.

Literae principis Moldaviae Basilii, dd. 15 iulii 1642.

Copia reambulationis metalis inter regni *(sic)* Transsilvaniae et Moldaviae, signanter et parte comitatus et districtus bistriciensis, anno 1642, die 8 augusti descriptus.

Par literarum Vaivodae Moldaviae, anno 1642 script[ar]um."

[1] Moldovița.

ott tallaliuk aban semmi leot ott nem talaltuk hazahoz. Igazitotak Durnest neü falviaban oda mentunk iobadgiak elöl talaltuk megh tudtunk mindent teole az ki akor az ura hazatol ieot mind giermekestol az Vornik felsege. Catnara ment oda. Catnara mentunk 10 napian Octobris mindgiarast tudakoztam ha ot vagion vagi nincz ki azt mondta hogi ot ki azt hogi nem, soha niaban(?) utanna nem igazithatam, oda Catnara aj Vajda eo nagisaga maga is erkezet minden udvara nepevel az Halas tó melet egiterben taborban szalot satorokban. Odais elmentem es az boieroktol kerdeketem ki azt mondta hogi utanok az Vayda mindgiarast expedialta hogi ieoion es kegielmetekkel az dolgot ott el igazicza, mas boierok azt mondotak hogi megi el nem indult, en szegeny feiem immar soha nem tudtam mit czelekedni, az Vayda taborahoz mentem Gavrilal es feiemet neki biztam es fegverestol az Vaydahoz az satorban be mentem mihent szemlot mindgiarast egi Grama neü boieral szeme elieiben hivatot es kerdezet mi iarasban vagiok mit keresek oli hertelen ott az taborban, melire azt feleltem nagisagos uram ezt keresem hogi egi nehany el telven nagisagod az en uramot az bezterczei birot levele altal requilata hogi az hovasra feo embereket ki kuldgion es nagisagod is az felsö orzagnak feo Vornikiat oda kuldi hogi azokot az regi dologh szerent el igaziczak, az bezterczei uraknak imar negied napia vagion hogi ott variak az hovasban hogi jeojon de megh edigh semmi aban ninczen, hogi ieve avagi nem, engem nagisagos postan eleiben küldötenek hogi felkeresem de sem hazanal sem masut megi edigh nem talaltam ninczen nagisagos semi nehezeb ennel hogi az urak az kegietlen hovasban az nagisagod szovara ott ulnek hazontalanak, az melire ennekem az Vayda ezt mondota, hatod napia ma hogi Iaz vasarol el boczatotam tudgiatok boierok azt iol magatokis hogi ugi vagion ugi 5 napian Octobris es most az hovasban vagion de nem talaltad elol es megi

aflăm acolo, dar n'am putut să ajungem acasă. Ne-au îndreptat la satul Durnești[1]: ne-am dus acolo, unde întâlnindu-ne cu răzeșii, ni-a spus unul, care sosise chiar dela casa Domnului său, că soția Vornicului, cu copii cu tot, a plecat la Cotnari. Ne-am dus și noi la Cotnari, la 10 Octomvre. Îndată am cercetat de este acolo ori nu; de răspuns, unii ni-au răspuns că e acolo, alții că nu; nu ne-am putut îndreptă după vorbele lor. A sosit aici la Cotnari și Măria Sa Vodă, împreună cu toți curtenii lui, și lângă un heleșteu cu pești s'au așezat în tabăra. Am mers și acolo, și, întrebând pe boieri, mi-au răspuns că Vodă îndată a trimes după ei ca să vină să isprăvească odată cu d-voastră. Alți boieri ziceau iarăși că încă n'a plecat; vai de capul mieu săracul!, nu mai știam ce să fac. Am plecat spre tabăra lui Vodă cu Gavril, încredințându-mi lui capul, și înarmat am întrat la Vodă în tabără. Și, îndată ce m'a băgat de seamă un boier anume Grama[2], m'a chemat înaintea lui, întrebându-mă ce drum am pe acolo, ce caut așa răpede în tabără. La care i-am răspuns că Măria Sa l-a îndemnat prin scrisoare pe domnul mieu, birăul din Bistrița, să trimeată la munte oameni din cei de frunte, că și Măria Ta va să trimeată acolo Vornicii din părțile de sus, ca să isprăvească tot, după rânduielile vechi. Domnii din Bistrița acum e a patra zi de când așteaptă în munți să sosească Vornicii: până acum însă nu s'a mișcat nimic din loc; pe mine m'au trimes înaintea Măriei Sale să-l cercetez în această afacere. Însă nici acasă, nici aiurea până acum nu te-am găsit. „Nu e mai greu, Doamne, decât să petreacă domnii în munții aceia pustii, întemeindu-se pe cuvântul d-voastră, fără casă, fără masă". La care mi-a răspuns Vodă că „e a șasea zi de când i-am trimes din Iași: o știți și voi bine aceasta, boierilor, că e așa; încă la 5 Octomvre s'a întâmplat, numai cât nu ai dat de el; apoi acela acuma e la munte. În toată ziulica îl aștept să sosească și să

[1] În județul Botoșani, către Prut.
[2] V. numărul penultim.

fogiatkoztal benne. En minden nap imar varom hogi viza jeojon ide hozank es io valazt hozon. Hogi kegielmetekel jamborul es bekesegesen megi bekelt, azert Poztol ik uram ved eo kegielmet es tarcz io adyi enni es az migh ezik ioket eros lovat keresetek es mind giarast neki adgiatok hogi hatalmason erosen menien viza, hogi azt az feo embert ot talalia az hovason eben egieb ne legien. En mindgiarast kezultem haza es el boczuztam az Vaidatol es Bania neü varos fele utanna, az melie igazitotak hogi ment legien es sohont semmit nem tudnak felole czak hogi medgien az hovasra, vizont ismet mindenut niomunkban az Vayda leveleket kuldeot elotunkis ennek elote egi hetel, hogi mindenunet az felso orzagi boierok es boieroczkak el mennienek, de soha az en elmemel fel nem erem mi legien az oka, hogi nem ionek es az oka hogi soha az urat nem talalhatom. Az mint Gavril megh mondhatia kegielmeteknek, angi az hogi czak hazugsagal tartanak bennünkeot angi hogi nalunk nelkul akarnak hatart jarni angi az hogi anied magaval akar menni hogi talam heliunk bolis ki uzenek, mert io lehet az boieroknak es egi hazi nemeseknek az kiknek poronczioltak hogi el menienek azok bizoni mind Catnart valanak, ennekem azok azt mondotak, hogi ök adigh bizony nem mennek az migh az szolö szedesnek ideiet el nem vegzik, azert kerem kegielmeteket mint bizodalmas uraimot es patronomosit hogi it az idegen helien engemis ne hadgion hanem ertesen erre az levelemre hogi mit czinaliak es mihez tarczam magamot mert talam az sok faratsag utan es az sok gondolat utan megh kel bolon dulnom. Beoveben megi mondgia Gavril kegielmeteknek az dolgot mint vagion s hogi es viza bar czak ugian öttot kulgie kegielmetek mert it valnet varak tarcza megh az szent isten kegielmeteket mind feienkent kedvesio egesegben.

ni aducă răspuns bun. Şi, pentru că ni-ai sosit cu pace, iea-l, jupâne Postelnice, şi-l grijeşte cu masă bogată, iar, până ce va isprăvi, să-i aduceţi doi cai buni de fugă, să se întoarcă numai decât răpede înapoi, ca să găsească în munţi pe omul nostru rânduit; altcum să nu se întâmple". Eu apoi îndată am plecat, luându-mi rămas-bun dela Vodă, spre oraşul Baia îndreptându-mă, crezând că o fi venit şi el pe aici. Dar nime n'a ştiut nimic despre el, numai că merge la munte. Asemenea Vodă a răspândit scrisori în toate părţile, în urma noastră, înainte cu o săptămână, ca toţi boierii şi boierinaşii din părţile de sus să plece. Dar niciodată nu pot cuprinde cu mintea mea care să fie pricina că nu mai sosesc şi că niciodată nu pot întâlni pe domnul lor. Şi, precum vă poate spune d-voastră şi Gavril, ăştia vreau să ne poarte pe noi numai cu minciuni, că numai ei vreau să ţină paza hotarului, şi cu atâţia inşi vreau să vină împreună, ca să ne gonească chiar şi din locurile noastre. Că, deşi boierii şi nemeşii Bisericii (?) cărora li-a poruncit să meargă, toţi mărturisesc acelaşi lucru, mie aşa mi-au spus că zău n'or să plece până nu vor pune capăt culesului viilor la Cotnari. Pentru aceia vă rog pe d-voastră, ca pe nişte oameni de încredere, să nu mă lăsaţi în părăsire, aici pe pământ străin, ci să-mi răspundeţi la scrisoarea aceasta, ca să ştiu în fiecare zi de ce să mă ştiu ţinută, — că după atâta osteneală şi atâtea gânduri numai că trebuie să înebunesc. Mai pe larg vă va povesti toată treaba Gavril: ce e şi cum stăm, şi măcar pe el să-l trimeteţi d-voastră înapoi. Că răspunsul îl aştept aici. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră pe toţi în bună sănătate.

Michael Literatus, semper famulus benevolus.

Datum ex Vama, anno 1641, die 12 octobris.

[Vo:] Amplissimo, Prudenti, Circumspecto dominis, dominis Philipo Meyland et domino Leonardo Hendrico, tempore nunc ad montes aquae Bistircae, patiantur.

[Adaus:] Zu welchem Ende dies möge angestellt sein ist vonnötten zu

wissen, aber es lasset sich gleich leicht ann. In diesem obersten tractu ist den Bojeren Alle mit des Teuffels Hauffen auffgebotten. Warten alle Stunden, das soll Ewer Namhafft Weissheit wissen, das sie reambuliren wollen. Wer will solcher Macht Widerstand thuen? Unser Leute weder haben sie Weher unndt Wapfen. Wie Ewer Namhafft Weissheit mit dem Vaiden ist eins worden, bestehet nit. Die Vorniken und Jegumon aus Clostern kommen mit, et cetera.

[De aceiaşi mână:] Amplissimo domino Simoni Uczassi, iudici primario civitatis Bezterce, domino compatri venerandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXVI.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii trimeşi la dânsul. Iaşi, 1641, 19 Octombre.

Vasylia Vayda, Isten kegielmesiegeböl Moldova orzaganak Vaydaja es orokos ura.

Az ur Isten kegielmedet kevansagy szerent valo sok iokkal es io egesegel bodogh szerencsies hoszszu eletel algia megh kedvesivel egietemben. Mi hozank meg mutatot io akarattiat kedvesen vottük kegielmedtol mint io akaro szomsed urunktol hogi kegielmed egy sonkra ezeket az mestereket hozank el küldete ökis segeniek az o mogiok serent valoban forgotanak de az udonek hideg volta miat nem vegezhetek el az heazatat azt latvan mijs elbocsiatuk öket es edig valo munkaiokat az myt dolgoztanak megh fizetük, ha az Isten tavast agia ernünk io egesiegben uyoban megh fogiuk kigiemedet tallalny felolok kigiemedis nekünk parancsiolion az miben lehete mint io akaro szomsedunknak igekezunk kedveskedny. Ezek utan tarczia megh Isten io egesiegben kigiemedet. Költ Iasvasart, 19 octobris, anno Domini 1641.

Vasile, din mila lui Dumnezeu Voevod al ţerii Moldovei şi Domn moştenitor.

Bunul Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră după dorinţă cu toate bunurile sale, cu bună sănătate, la mulţi ani, împreună cu cei dragi ai d-voastră. Bunavoinţă ce o aţi arătat-o faţă de noi ni-a făcut bine, din partea d-tale, a bunului, nostru domn vecin, că adecă aţi avut bunătatea să ni trimeteţi numai după un cuvânt meşteri. Ei au şi lucrat omeneşte, ce-i dreptul, dar, după ce a dat vremea rece, n'au putut să mântuiască lucrul; ceia ce cunoscând şi noi, îi vom trimete înapoi, şi, pentru munca ce ni-au făcut-o, li vom răsplăti după cuviinţă. Iar, dacă ar dă Dumnezeu să mai ajungem primăvara, vă tot putem găsi noi pe d-voastră cu asemenea cereri. Asemenea să ni porunciţi şi nouă d-voastră: ceia ce vom puteà, vom face, slujindu-vă pe d-voastră. După acestea să te ţină Dumnezeu în bună sănătate. Dată în Iaşi, 19 Octomvre 1641.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Ez levelem adasiek az nemzetes Uczias Simon urumnak, Bestercze varosianak parancziolo föbiroianak, nekem io akaro zomsed uramnak kezeben.

[Vo:] Să se dea această scrisoare a mea bunului domn birăului de Bistriţa Simion Utczasi, domnului mieu de bine voitor vecin, în mână.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXVII.

Bistriţenii către Vasile-Vodă al Moldovei, despre bucuria lor că şi el e gata să împace cearta de hotar pornită de la răuvoitori. Bistriţa, 1641, 14 Novembre.

Copia seu paria literarum Illustrissimo Moldaviae Vaivodae exaratarum.

Illustrissime princeps, domine, domine amice et vicine nobis honorande, confidenter. Salute praemissa, sincerae vicinitatis perennem oblationem, et cetera.

De gratiosa Illustrissimae Celsitudinis Vestrae erga nos ostensa voluntate

maximopere in eo gavisi sumus, quod generosos suos legatos Aulaeque dominos familiares non ita pridem ad faciem alpium terrasque litigiosas expediverit. Ubi, quamvis utrinque, post optimam amicae conversationis collationem, nihil certi conclusum, verumtamen ut plurimum ex eo propensum Celsitudinis Vestrae agnovimus animum, cum omni ac toto conamine perniciosos concordiae et communis salutis sub utriusque domini[i] nostri accolis exortos osores una nobiscum cupiat esse sedatos. Etenim quid unquam in vita dulcius, quid utilius, quid denique honestius vicinis contingere potest quam aemulam officiorum benevolentiam prosequi? Hocque virtutis specimine beatae recordationis nostros dominos praedecessores invicem rei in veritate a memoria hominum praesens usque ad tempus condecoratos fuisse universa testantur saecula. Proinde Celsitudinem Vestram vicissim amice requirendam duximus ut pro sui nominis gloriae promotione incongruas illas suis in subditis contra privilegia nostra a divis quondam Hungariae regibus legitime largita contentiones pronatas et aliquandiu agitatas salubri moderamine competenter sopire dignetur. Quorum privilegiorum seu annuitatum *(sic?)* nostrarum paria quoque ex Illustrissimi domini, domini principis nostri clementi annuentia eidem Celsitudini Vestrae, praesentia dominorum exhibitorum mediante, transmisimus. Quibus etiam de praemissis nostri nomine verba facientibus indubitatam Celsitudo Vestra fidem adhibeat precamur. Speramus ab eadem nos benignam atque gratiosam consecuturos relationem. Quam Deus Optimus Maximus ditissime conservet incolumem. Datae Bistricii, stilo novo mensis novembris die 14, anno Domini 1641.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae amici et vicini servire parati

Iudex et senatus reipublicae bistriciensis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXVIII.

Bistriţa, 1641, 14 Novembre.

Bistriţenii către Marele-Vornic al Moldovei (Teodor Ianovici), despre ajutorul ce aşteaptă de la el în afacerea hotarului.

Ad Supremum Vornicum praenotati principis et consiliarium intimum, et cetera.

Generose domine amice et vicine nobis observande. Salutem nostrique commendationem. In omnibus legationibus nostris semper magnam, post Illustrissimum dominum, dominum principem vestrum, confidentiam in Generosam Dominationem Vestram collocavimus, prout etiam in praesentiarum collocamus. Vestra siquidem Generositas agit pro suo erga nos ingenio moderatissimo et literatissimo viro digno, non solummodo de nostris interpretando, verum etiam abinde missilibus exarando. Et nunc eiusdem Dominationis Vestrae mansuetudinis confidentia freti, hoc effectui daturi speramus, ut inquieti illi homines, contra iustitiam nostram nequitiarum suarum nervos intendentes, iam tandem ab Illustrissimo domino coërceantur. Ceterum quod Prudens et Circumspectus legatus noster, dominus Philippus Melandus, coram Vestra Generositate nostris in personis retulerit, eidem fidem in omnibus adhibere dignetur. In reliquo his brevibus Generosam Dominationem Vestram divinae protectioni commendantes, diutissime salvam atque incolumem avere valereque discupimus. Datae Bistricii in Transsilvania, mensis novembris die 14, anno Domini 1641.

Generosae Dominationis Vestrae amici et vicini benevoli

Iudex et senatus reipublicae bistriciensis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXIX.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre datoria lor de a luà vamă Armenilor şi altor oameni din Moldova. Iaşi, 1641, 8 Decembre.

Perillustres et excellentes domini, domini et amici observandissimi. Arctissimus necessitudinis nostrae nexus ad officia Excellentiis Vestris haud dubie praestanda me non alicit tantum, sed etiam quodam modo cogit, in iis nihilominus tamen quae in ipso veritatis gremio suam fixere sedem. Nam ad ea quae impossibilitatem involvunt, nemo tenetur, praesertim si cum aliquo patriae dispendio sint eventura. Amicus enim est Plato, amicus Aristoteles, sed magis amica veritas, a qua ego ne latum quidem unguem disciscere audeo. Limites nostrae patriae, firmissimis antiquorum diplomatum rationibus innixi, statuimus, absque ulla vicinorum iactura, quorum conatus, ipsa pro nobis militante veritate, facile retundentur. Ad residua propensae erga Excellentias Vestras voluntatis meae studia promptum ac expeditum me semper nanciscentur. Quibus interim prolixa mea obsequia defero. Datum Iassi, die 8 decembris, anno 1641.

Excellentiarum Vestrarum benevolus amicus et obsequi paratus

Theodor Ianowicz, Dwornik, manu propria.

[Vo:] Perillustri et excellenti domini Simoni Uczasy, supremo civitatis bistriciensis iudici, domino et amico observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXX.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre scrisorile lui Vasile-Vodă, trimese lui de dânşii. Alba-Iulia, 1641, 24 Decembre.

Georgius Rakocy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

19 praesentis nekẅnk iratott hẅséghtek levelett el veöttẅk az Vaida leveleivel. Lattyuk mint teszen választt az Vaida. Azertt Isten eleö hozván az országh gyẅlésétt akkor kell proponalni az statusoknak ha igasságahoz bizik hẅséghtek.

Scrisoarea d-voastră din 19 ale lunii am primit-o, împreună cu scrisorile Voevodului. Vedem ce ni răspunde Voevodul. Chiar pentru aceia, aducând Dumnezeu vremea când îşi va luà începutul Adunarea ţerii, ar fi bine să se facă atunci propunerile, dacă aveţi încredere în dreptatea lor.

Quibus in reliquo gratiose propensi manemus. Datum Albae-Iuliae, die 24 decembris, anno 1641.

G. Rakocy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXXI.

Stroiescul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre cumpărături ale lui şi veşti. Câmpulung, 1641-9.

„Stroescul Vornicul de Câmpulungŭ“ către birăul de Bistriţă, pentru o cumpărătură de vin a sa şi pentru a i se dà „vr'o doo, trei plase de hier... Alta, printru

rândul vestilor să ştiţ domneavoastră că iaste pace: mulţemim lui Dumnădzău şi Măriei Sale lui Vod[ă]". Oferă de vânzare un cal, la vre-un „neamiş".

Lupul Stroescul.

(V° : Adresa românească.)
(Fără pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei,* II, p. 7, n° CLXIX.)

MMXXII.

Câmpulung, 1641-9.

Stroiescul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre pacea din ţară şi oprirea unor iepe.

† Eu Stroescul Vornicul de Căpulungŭ scriu dumilorvoastre multă pace şi sănătate, şi mă închin dumilorvoastre de tot prieteşugul dumilorvoastre. Alta, dăm ştire, doamne birău, dumitale şi a tot Svatul Măriei dumitale, printru rândul veştilor, dăm ştire că cu mila lui Dumnădzău în ţara noastrâ ştim că iaste pace, mulţemin[d] lui Dumnădzău Svinţiei Sale. Alta, dăm ştire printru rândul a neştea epe ce am aflat pre hotarul nostru; deč i-am luat, că ne iaste învăţătura de la Măriia Sa Vodă să luăm, şi vom luă să ducem la Măriia Sa; că hotarul încă iaste a Măriei Sale. [Li întreabă „tocmala".] Alta, pohtim pre domneavoastră să ne trimiteţ o scrisoare de la domneavoastră printru ceşt[i] oamen[i] ce sămtu înblători din în ceasta ţară în ţara dumilorvoastre şi di[n] ţara dumilorvoastre în ţar[a] noastrâ, doară am puteă să nemerim şi să-i găcim carii sămtu oamen[i] hiclean[i] şi să hrânes[c] cu furtuşagul.

(Pecete de ceară neagră nedistinctă.)
(V° : Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată, în parte, şi în *Documentele Bistriţei,* II, pp. 7-8 n° CLXXI.)

MMXXIII.

[1641-9,] 31 Mart.

Stroiescul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre hoţii de hotar hârtie şi un ceasornic ce se cer de la dânşii.

„Eu, Stroescul Vornicul de Câmpulungŭ, şi cu toţ bătrânii satului", către Bistriţeni. Pentru nişte hoţi de vite. Vor scrie Domnului contra lor; au scris şi călugării de Moldoviţa şi Voroneţ. Să scrie şi Bistriţenii. „Şi să scrieţ ungureaşte aceaia ce veţ trimite [la Vodă]." Totul să fie bine închis şi foarte tainic. „Şi mă rog dumilorvoastre de vr'o dzeace coale de hârtie." Numeşte pe Bistriţeni: „dragii noştri vecin[i]". „Alta, au poruncit Toderaşco Vo[r]nicul-ce[l]-Mare printru rândul unui ceasornic, să-l ştim: gata-i or ba, că au grăit cu Mihaiu Lăncar[iulŭ]."

(Pecete brună, ruptă.)
(Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* II, p. 6, n° CLXVIII.)

MMXXIV.

[1641-9,] 3 August.

„Stroescul Vornicol ot Câmpulungŭ" se plânge de intenţii de *zăbereală* şi cere a se lăsă deschise drumurile.

Scrisoare destul de frumoasă; greşeli de limbă („băgobaşi".)
(Pecete mică, galbenă; insignii nedistincte.)
(Adresă românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* II, p. 7, n° CLXIX.)

MMXXV.

„Carivatu Costin" către Bistriţeni, despre trecerea Paşei către Azov şi mişcările militare ale Moldovenilor. Câmpulung, 1642 [1].

† Scriu şi dau ştire dumilor vostre domni, dau-vă ştire de rândul lui Costin, cu ce trabă l-aţi mănat. Să ştiţi bin[e], de rândul oştilor Paşe[i], au trecut după Paşt[i] la doo săptămână Dunăre spre Hazap[2], şi Vod[ă] au trimăs dărăbani după Sămgiordzu într'o săptămână, şi Vod[ă] încă au mărs până Orheiu. Iară dumnavostră să nu purtaţi niceo grije de nemică. Să fiţ dumnavostră sănătoş, amin. Mai mic prietinul dumilorvostre: *Carivatu Costin* numele meu.

[V°:] † Ѣ рѹки пан бирьѹл ѡт Бистрѣцѣ [= în mânile dumisale bîrăului din Bistriţa], să să ştie.

(Pecete brună, de ceară, nedistinctă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 74, n° XCIX.)

MMXXVI.

Egumenul Teofan al Putnei către Bistriţeni, despre călugărul Simon, trimes pentru a strânge milă. C. 1642.

† Smearenie ermonah Theofan egumen и кис сѣбор ѡт [= tot soborul de la] s[văn]ta m[ă]n[ă]stire Putna, scriem slujbă şi închinăcune dumilorvostre, domni de Bistriţă, şi dăm ştire dumilorvostre că am tremes cestu călugăr al nostru, anume Simon, în ţară la d[u]mneavostră, la omeni buni şi la potrupopi şi la preuţi, pentru m[i]l[o]steniia: cine l[e] va îndură Dumnădzău, să întărească sv[ă]nta m[ă]n[ă]stire. Alta, ne rugăm dumilorvostre să faceţi bine pentru voia sv[in]tii m[ă]n[ă]stiri, să-i faceţi carte, să nu-l învăluiască nime în ţara dumilorvostre. De ăcasta scriem şi ne rugăm. И здравѹйте ѡт Х҃ѣ, амин [= şi să fii sănătoşi de la Hristos, amin].

(Adresa slavonă; pecete ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; rezumat, după copia d-lui Iulian Marţian, în *Documentele Bistriţei*, II, p. 8, n° CLXXII.)

MMXXVII.

Popa Gheorghe din Runc arată că s'a pus chezăş pentru un diac din Moldova la o cumpărare de cal. Bistriţa, 1642, 2 Ianuar.

En beszterczei videkben Runkffalvan lako Pap Gyeörgj adom ertesere mindeneknek az kiknek illik ez levelem altal hogi in anno praesenti 1642, die secunda ianuarii, leöttem kezes egj Moldovaj Radiczel Tuador neveö olah deakért ezen forman es modon: hogj az jeöve nagj kedre egj Moldovaj lovatt szerzek az nemzetes es vitezleö Appaffi Istvan uramnak az megh irt olah deaknak megh voltassaért illjen conditioval penigh, hogj ha az loh teöbbet erne

Eu, popa Gheorghe, locuitor în Runcul din Ţinutul Bistriţei, dau de ştire tuturora cui se cuvine a şti, prin scrisoarea aceasta, că în anul acesta, 1642, în 2 Ianuar, am stat mărturie pentru un diac din Moldova Toader Rădăţel, în forma şi chipul ce urmează: în Marţa Paştilor s'a întâmplat să-i cumpăr din Moldova un cal viteazului domn Ştefan Apaffy, pentru răscumpărarea diacului, însă cu condiţia următoare: dacă ar preţui mai mult de 32 florini, cu cât preţuieşte

[1] După data expediţiei celei d'intâiu a lui Mohammed Serdarul la Azov, V. *Documentele Bistriţei*, II, p. XVII; Iorga, *Geschichte des osmanischen Reiches*, IV, p. 10 şi urm.

[2] Azap e numele turcesc al Azovului.

harmintz két forintnal tehat Appaffi Istvan uram eö kegyelme tartozzek viszsza teriteni az mennyivel teöbbet érne az eö kegyelme eönneön maga fogadása szerint. Melj dologh leöt eggik hütteös Beszterczei polgar Franck Gjeörgy uram es Porkolab Szeöcz Ferentz uram eleött. Kireöl nagjob bizonysagara adom ezen peczetemmel ereösittet reversalissomot. Hogj ha penigh az loh Appaffi Istvan uramnak megh nem teczene egész negjven forintot deponalom eö kegyelmének a megh nevezet Olahért.

mai mult e îndatorat domnul Ştefan Apaffy să-i dea îndărăt, cât va ajunge mai mult, după însăşi a lui făgăduinţă. Acest lucru s'a petrecut înaintea unui domn credincios, cetăţean din Bistriţa, anume Gheorghe Franck şi a domnului pârcălab Francisc Szöcs. Spre adeverirea cărui fapt dau zapisul acesta, întărit cu pecetea mea însăşi. Iar, dacă nu i-ar plăceá calul dumnealui lui Ştefan Apaffy, toţi cei 40 de florini îi las la d-voastră pentru numitul Român.

Actum Beszterczen, die et anno praenotatis.

Idem qui supra.

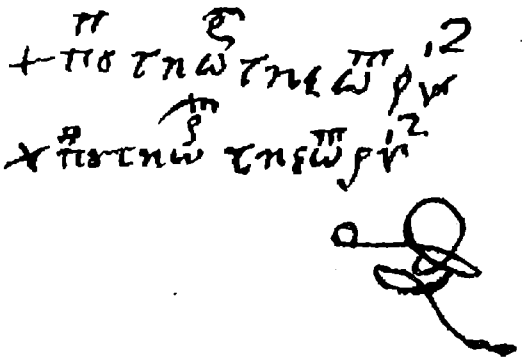

(*Pop Ghiorghie olŭ Runc;* de două ori.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXXVIII.

Iaşi, 1642, 4 Mart.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre doi ţiglari cari-i trebuie din nou.

Vasylya Vayda, Isten kegielmesiegeböl Moldova orsaganak Vaydaya es orokos ura.

Az Uristen siok iokal io egessegel bodog hossu ellettel algia megh az uy estendoben kigiedet minden sserelmesivel es az bocsiuletes varosial es tanacsi uraival egietemben. Sioksor szorgalmastattunk kigielmedet levelunk altal megh talalnunk es busitanunk bistunkban mint io akaro szomsed urunkat valamjben penig meg talaltuk kigiedet mindenekben kedvünk szerent volt kedvunket nem szegte kigiemet kedvesenis vöttük kigielmedtol mint io akaro somsed uramtol. Mostis egy kis faracsiagra kerem kigiedet az ket csierepel heiazo mesterek felol az kik az elotis voltanak ugian azokat kuldene

Vasile, din mila lui Dumnezeu Voevod al ţerii Moldovei şi drept moştenitor.

Bunul Dumnezeu să vă dăruiască mult bine şi bună sănătate, cu viaţă îndelungată, în anul cel nou, d-voastră şi la toţi cei iubiţi, cu oraşul şi domnii sfetnici împreună. De multe ori v'am cerut d-voastră prin scrisorile noastre, şi poate v'am şi supărat, bunul nostru vecin, une ori, şi că v'am găsit totdeauna după dorinţa noastră şi nu ni-aţi călcat voia, ni face multă plăcere aceasta din partea d-voastră, bunul nostru domn vecin. Şi acum vă rugăm din nou pentru puţină osteneală. Ştiţi de cei doi oameni cari au fost la noi pentru învelitoarea cu ţigle: să-i trimeteţi iarăşi la noi. La 24 Mart cred

mostis ide be hozank. Kigielmed 24 Martczy talam akoron megh lehet csierepel heyazny az ö munkayokat peniglen becsyulletel es iamborul megh füzetyuk kigielmedis peniglen valamjben meg tallal benünket mindenekben kedveskedünk kigielmednek mint io akaro szomsed urunknak. Es ezek utan Isten siok iokal algya megh kigielmedet siok estendökben. Kelt Moldovaba Iasvasart, die 4 martii, anno Domini 1642.

Tista sübol valo somsedcsiagomat ayanlom kigielmednek.

[Vo:] Ez levelem adasiek az nemzetes Uczyas Simon uramnak. Bestercze varosianak parancsiolo fo biroyanak nekem io akaro somszed uramnak kezeben.

că o să poată începe lucrul acesta, iar după munca lor li vom plăti omenește cât li se va cuveni. D-ta apoi să ne cercetezi în orice afaceri: orice voim să-ți facem după putință d-tale, bunului nostru vecin. După toate acestea Dumnezeu să vă dăruiască mult bine d-voastră, întru mulți ani. Iași, 4 Mart, anul Domnului 1642.

Din inimă curată îți țin gata vecinătatea mea.

Io Vasilie Voevod.

[Vo:] Să se dea această scrisoare în mâna judelui d'intâiu al orașului Bistrița, domnului Simion Utczássy, domnului mieu vecin binevoitor

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMXXIX.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Brașoveni, despre clopotele pe care Mateiu-Vodă vrea să le ridice prin secretarul său Sava. Făgăraș, 1642, 6 April.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes, etc. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte, salutem ac gratiam.

A Havasalyfiöldi Vajda instantiájára mily harangokat wntöttünk, kik most Barcz.... wadnak azoknak az fondkokri walo bir szálli[tá]sát solliásállya töllünk á Vajda, Szava *(rupt)* Secretariussa által. Á mily harongokat m *(rupt)* paranczioltа indittani és à határig biy *(rupt)* littatni, Twrczwári harminczadosunk Pál Tamás által: hüsségtekk kglm. és szw... [paran]czollyuk wagyon elegedendw szomma is à Barczárol mindgyárást, ugy hogy á mar... liti miatt késsedelmező ne essék à hagoknak á határig walo bészállittássokat...

Clopotele pe care le-am turnat la cererea Voevodului muntean sunt acum în Bârsa, și azi aducerea lor o cere în grabă Voevodul prin secretarul său Sava. Și a poruncit să le punem pe drum, trimițându-le până la hotar prin tricezimatorul nostru Pavel Tamás de la Bran. Vă poruncim deci deocamdată d-voastră, cu toată dragostea, ca, având în Bârsa toate cele la îndemână, îndată să împliniți această cerere, ca nu cumva să sufere întârziere trimiterea clopetelor până la hotar, din această pricină.

Secus non facturi. Datum in arce nostra Fogaras, die 6 mensis aprilis, anno Domini 1642.

G. Rakoczy.

Az ezüst miveket, az mellyeket paranczyoltuk wot hüsségteknek hogy el küldgye, mind eddig ne külde el, kit administrálniok kellet wolna; parancziollyuk igen serio hüssegtekk, elküldgye mindgyárást szol midtal fogyatkozás nélkül ne legyen á miatt à kevinzeknek wárakozások keperlenik.

Juvaierele pentru care am scris d-voastră să ni le trimeteți, nici până azi nu ni le-ați trimis, deși ar fi trebuit să le trimeteți. Vă poruncim acuma, cu toată hotărârea. să le trimeteți îndată, fără întârziere, să nu așteptăm atâta amar de vreme.

(Brașov, Archiva Orașului; colecția Fronius 6.)

MMXXX.

Iaşi, 1642, 18 April.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii ce au fost la el şi meşterul de ţiglă ce-i trebuie.

Vasilia Vayd Moldova orsaganak Vaydaia es ura. Az Uristen kigiedet siok iokal io egesiegel bodog hosu es serencsies eletel io egesiegel algia meg mind tanacsi uraival es az bocsiuletes varosial egietemben.

Meg adak az mesterek az kigielmed nekünk irat levelet az meliet kedvesien vetem kigielmedtol latvan azt hogi minekunk egi sonkra eny hanysor kedvunket nem segte kigielmed mostis az mely mestereket kuldot hozank kigielmed igien io mesterek voltanak de mik voltunk tudatlanok hoza hogy nem tutuk meny samu tegla megien egi hazra az meny csierep volt az fel heiastak iol az mesterek latvan hogi nincs mit dolgoznyok meg iaiande koztuk esy kolesiegetis atunk nekiek ha peniglen meg nem bantana ismet egi kevesi faracsiagra kigielmedet egi io csierep cinalo mestert küldene kigielmed csiak parancsiolna az myeinknek bar siemit maga ne dolgoznek iamborul megfizetnek ezen az niaron valo letiert nekie az mestereket haza bocsiatuk igen iolis forgotanak es melet peniglen az meli io akaratot mutatot hozank kigielmed mint io akaro somsed urunktol kedvesien votuk miys peniglen tista subol valo somsedcsiagukot es attiafiusagunkat ayanliuk kigielmednek kigielmed parancsiolion nekunkis oromost mys szolgalunk kigielmednek. Ezek utan tarcsia meg Isten io egesiegben kigiedet. Kelt Iasvasiart, die 18 aprilis, anno Domini 1642.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Adasiek ez levelem az tekintetes es nemzetes Veg uramnak az Bestercze varosanak parancsiolo fo biroianak nekem mindenkoron io akaro uramnak kezeben.

Vasile, Domn şi Voevod al ţerii Moldovei. Bunul Dumnezeu să vă dăruiască d-voastră mult bine şi bună sănătate, cu lungă şi fericită viaţă, împreună cu toţi domnii sfetnici şi orăşenii de frunte împreună.

Mi-au dat scrisoarea d-voastră, trimeasă nouă cu meşterii, pe care am primit-o cu bucurie dela d-voastră, văzând că niciodată nu ni călcaţi voia şi dorinţa noastră, rostită măcar şi printr' un singur cuvânt. Meşterii aceştia cari au fost acum la noi, sunt buni lucrători; numai cât noi am fost cei nepricepuţi, că n'am ştiut câte cărămizi trebuie la ridicarea unei case. Iar câte ţigle au fost, le-au rânduit toate la loc, şi, văzând că nu mai au altceva de lucru, i-am cinstit cu ce-am avut, şi li-am dat şi bani de cheltuială. Şi, dacă nu vă supăraţi, vă rugăm iarăşi pentru puţină osteneală a d-voastră: să ni trimeteţi din nou un meşter de ţigle, numai să fie aici şi să dea îndrumări la ai noştri, şi, chiar dacă n'ar lucra nimic, o să-l răsplătim omeneşte pentru că ar petrece vara aceasta la noi. Pe meşteri i-am lăsat acasă: se învârt binişor. Afară de aceia aşteptăm cu plăcere de la d-voastră, de la bunul nostru vecin, care ni-ai arătat atâta bună voinţă, din nou ţiindu-vă gata vecinătatea şi prietenia noastră d-voastră. Asemenea să ni porunciţi nouă d-voastră, şi cu toată bucuria vă slujim d-voastră. După acestea Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate. Dată în Iaşi, 18 April, anul 1642.

[Vo:] Să se dea această scrisoare în mâna luminatului şi cinstitului domn Végh, întâiului-birău al oraşului Bistriţa, mie întotdeauna binevoitorului domn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXXIX.

Muşin, 1642, 25 April.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, cerând lămuriri în afacerea hotarului, ca să ştie cum să se poarte.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hun-

gariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Az statusok a melj levelet irattak volt Luppulj Vajdanak az hatar veget valo controversia dolgaban mar valaszt iratott a Vajda a levelre melj dologban bövebben akarnam hüsegtektöl informatusok lenni, kegyelmesen poranczioll-juk nekiek ez levelünket veven külgje olj bizonyos es ez dologban telljes experientiaval valo harom vagy negy attiakfiait hozzank Georgenyben a kiktül annak a controversiaban forgo hatarnak minden voltakeppen allapotiat megh tudhassuk, es ahozkepest tudhassunk illendeö gondviselessel lenni a dologban. Annak felette a mint az elöttis megh poroncziottuk vala, a lakatos a puskakkal oda jöjjön s hozzon olj mwsert is magaval kivel pusca vasnak repedezeset tudgion megh igazittani.

După ce delegații au scris Voevodului Lupu cu privire la neînțelegerea cu hotarul, el a și răspuns la scrisoarea aceia. În care pricină aș vrea să vă lămuresc mai pe larg: li poruncim binevoitor ca, primind scrisoarea aceasta, să ni trimeteți vre-o trei-patru bărbați cunoscători ai lucrului și încercați, la Gurghiu, de la cari să putem înțelege toată afacerea în ce privește neînțelegerile cu hotarul de care e vorba, ca să știm în sfârșit ce purtare să avem și noi. Și, precum înainte vă poruncisem, lăcătușul să vină cu pușile acolo, și să aducă apoi cu el și un meșter care să știe drege și pușile crăpate.

Secus non facturi. Datum in possessione Szekelj-Musna, die vigesima quinta mensis aprilis, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo.

G. Rakoci, manu propria.

P. S. Minthogy pedigh Isten eö felsege azt advan irnunk Giorgenbẅl Pénteken meg foghunk indulni ha Czyeöteörteökeön nem is, hẅseghteknek paranczioll-juk ez inclusa jegyzés szerintt, mind oda s mind Eörmenyesre azonjegyzésben denotált napokra küldgje el hüseghtek az posta lovakal s szekereket.

P. S. Și, de oare ce a dat Dumnezeu să vă scriem din Gurghiu, o să plecăm Vineri, dacă nu Joi [= 1 și 2 Maiu], vă poruncim d-voastră după însămnarea alăturată ca și acolo și la Ormeniș pe ziua însemnată în adaus să ni trimiteți d-voastră caii de poștă și carăle.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistricensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMXXXII.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Brașoveni, despre mărfurile ce trimete Mateiu-Vodă să-i cumpere la Brașov și despre oile din Ținutul Făgărașului ce se trimet la păscut pe plaiurile muntene. Alba-Iulia, 1642, 12 Iunie.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Brassobul, 9 die praesentis, nekünk veott hüsseged levelét wewén értyük, az hawasalföldi Vayda minemẅ vásárlások felẅl kẅldẅtte emberét oda az hüsséghtek városában, melyben azt kẅvesse hüségéd, igazitsa arra hogy minket találljon még felölle az Vayda, mert commissionk nelkẅl ki nem méri adnj.

Primind scrisoarea d-voastră dată la 9 ale lunii, din Brașov, am înțeles pentru ce cumpărături și-a trimis acolo oameni Voevodul din Țara-Românească, în orașul d-voastră. Dar să lucrați așa ca Voevodul să ne cerceteze și pe noi; și să nu îndrăzneștí a-i dă voie fără însărcinarea noastră.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die decima secunda iunii, anno Domini 1642.

G. Rakoczy.

P. S. Fogarasi Udvarbiranknak paranczaltunk bizonyos számu becke jusokat havasalföldeben szálitni, aly instructiöt adván neki hoy garos es paltura pinzel váltson ott az hwsegtek városaban o pinzt, melybe hogj hamareb s iob moddol procidaltasson, parantsollyuk hiwségédnek, udvarbirank oda wesyatando embeánek legyen segitséggel, valtosson ö pinzt mentöl hamareb, es effetualhassa abbeli parantsolatunkat is.

Brassai biro.

P. S. Poruncisem birăului de Curte de la Făgăraş să treacă în Ţara-Românească cu un anumit număr de oi, dându-i astfel de îndrumări ca banii în oraşul d-voastră să-i schimbe numai în groşiţe şi polturaci. Şi, ca să poată isprăvi mai răpede şi mai bine vă poruncim d-voastră să staţi la îndămână oamenilor birăului nostru de Curte, ca să-şi poată schimbă banii cât mai răpede şi să ni poată împlini şi această poruncă.

Birăului din Braşov.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXXXIII.

Alba-Iulia, 1642, 14 Iunie.

Petru Szenas de Baliok către Bistriţeni, despre tricezima ce se va luà după porunca principelui de la negustorii din Polonia, Maramureş şi Moldova.

Prudenti et circumspecto domino Andreae Vegh, iudici primario districtus bistriciensis, etc., domino et amico mihi benevolo.

Prudens et circumspecte domine, amice et vicine benevole. Salutem et amicitiae meae commendationem.

Aldgja megh Isten kegyelmeteket minden beöseges aldasival.

Mivel az mi kegyelmes urunk eö nagysaga az ember feön valo utat arcealta volt de mind az altal megh ugjan nem szüntek megh arrul az utrul ez okaert eö nagysaga oda az kegyelmetek varossara valo vigjazonak rendelte az Desi harminczadost hogj az melj aros emberek azon az uton jeönek ki Lengyel orszaghbol vagj Maramarosbol vagj Moldovabol hogj az eö nagysaga proventussaval ne abutaljanak se ne minvalodgjek igen szüksegesnek itellem lenni ot az kegyelmetek varossa mellet egj vigyazo harminczad zazlonak vala meljk faluban vagj Dorfon vagj Bessenieöben lenni, nem azert hogj az kegyelmeteknek iniuriaiara lenne, hanem hogj az orszagh proventussa inkab augealodnek, most azert Dési Koczis Mihaljt introducalja. Kerem azert kegyelmeteket seött ugjan intem is autoritate functionis engedgje megh kegyelmetek ot vala meljik faluban az eö nagysaga harminczad zazloiat ki tenni, vigjaz-

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate darurile sale îmbielşugate. De oare ce Măria Sa prea-bunul nostru domn a oprit trecerea drumului pe sus, cu toate acestea însă nici până astăzi n'a încetat acest abuz; din care pricină Măria Sa a rânduit în oraşul d-voastră o tricezimă din Dej, ca astfel negustorii cari vin în ţară pe acel drum din Polonia, Maramureş sau Moldova să nu abuzeze de porunca d-sale, nici să se scadă. Aceia o ţin de mare nevoie ca să stea lângă oraşul d-voastră o tricezimă, la Dorf (Heidendorf) adecă la Beşinău, nu ca să fie spre ruşinea d-voastră, ci ca să crească vaza ţerii. Acum dară îl duce acolo pe Mihaiu Koczis din Dej. Vă rog deci pe d-voastră şi vă îndemn, ba, „auctoritate functionis", vă cer să îngăduiţi ca tricezima Măriei Sale să se aşeze în cutare sat, să poată purtà grija după porunca de la Măria Sa, ca să fie o formă pentru toţi aceia cari trec în ţară cu rosturi negustoreşti.

hassanak az eö nagysaga proventusara es az kik azokon az utokon akarnak kereskedni az orszaghban, legjen valami haszonlattaia.

De his feliciter valere desidero Prudentes Dominationes Vestras. Datum Albae-Iuliae, die 14 iunii, anno Domini 1642.

Prudentis et Circumspectae Dominationis Vestrae amicus benevolus

Petrus Szenas de Baljok.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Copialbuch*, II.)

MMXXXIV.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paza lor la trecători. Alba-Iulia, 1642, 10 Iulie.

Georgius Rakocy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

7 die praesentis irt hẅseghtek levelett ell veveök. Kegyelmesen agnoscallyuk feleölleök hogy vigyazatban vadnak districtusokban es ezekett az leghenyekett is hatarokon el nem bocsyatotta hẅseghtek hanem hozzank kẅldeötte. Parancsyollyuk is kegyelmesen es utan is gondviselessel es vigyazatban legyenek es ha illyenek teöbbek talaltathatnak[1], kik salvus conductusunk nelkẅll akarnanak ki menni el ne bocsyassak hanem captivaltatvan kẅldgye hozzank.

În ziua de 7 ale lunii am primit scrisoarea d-voastră trimisă nouă. Recunoaştem cu bucurie purtarea de grijă a d-voastră prin Ţinuturi, şi că nu li-aţi deschis trecătoarea flăcăilor acestora, ci i-aţi îndreptat la mine. Vă poruncim cu bunătate să fiţi şi de aici înainte cu asemenea grijă şi pază, şi, de veţi mai dă de aceia cari ar aveà de gând să meargă fără „salvus conductus", nu-i lăsaţi să treacă, ci, oprindu-i, să-i trimeteţi la mine.

Secus non facturi. Quibus in reliquo gratiosi manemus. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die decima iulii, anno Domini 1642.

G. Rakocy, m. p.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, etc., fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXXXV.

Petru Gavay către Bistriţeni, despre pricina munţilor de hotar. Şomfălău, 1642, 22 Iulie.

Prudens ac circumspecte domine, vicine observandissime, servitiorum meorum paratam commendationem.

Isten kegyelmedet kedves io egesseggel latogassa szerenczyeltesse mind az kegyelmed haza nepevel s minden io akaroival egyetemben. Io akaro somsed uram, kegyelmetek büczulletes attyafiait ide kuldven az havasok felöl valo leveleket is ertven latvan mind beselgetünk eö kegyelmekkel tudom

Dumnezeu să te cerceteze pe d-ta cu plăcută bună sănătate, şi să vă dea noroc, împreună cu toţi ai casei şi binevoitorii d-tale. Binevoitorul mieu domn, mi-au trimis oamenii de omenie ai d-tale scrisori de la munte, şi am înţeles, după cum au povestit, că v'au dat de ştire d-voastră; şi, gândindu-mă după aceia,

---

[1] De aici adaus pe margine.

kegyelmednek referaltak; az utan is gondolkodvan azon dolgok felöl mivel imar az oda menö nap is instal es közelget ha kegyelmeteknek tetczyenek az mint hogy ola papok kalugerek urgealljak azokot az havasokot inkab az Vayda elöt es eö azokat lelki embereknek tartvan alkolmas hitelek is vagion az Vayda elöt. It az somsedsagban felleb Görgeny s Vecz [=Necz], Saio es Erdelyne aszonjom ioszaga taian mind spiritualis, secularis personak it talalkoznanak kik azon havason felöl hasnoson vallananak, hivattatna be ököt Besterczyere oda be menetelünk korra vagy eleb is az mint akkor is ök kegyelmek it leteben ö kegyelmekkel szollottam vala somsed uraimmal hogy valam valanak ök kegyelmek; mivel penigh az elebbi kegyelmetek azon peres havasok felöl valo fassioiot lattam iovallom is hogy ugy fatealtak hogy az viznek felen innet Erdely felöl Moldvvai birodalom nem volt az elöt hanem Erdelyhez biratot es kegyelmetek hatara volt czyak hogy azok az ola emberek kik akkor vallottak Moldvvaiak voltak nemellyek akkor idben lakvan Erdelyben, most megh visza menven Moldvvaban laknak es elebbi fassioiokat tagadhattjak talam az Vajdatol valo feltekben. Azert az kik kököt latealtattak Sigeti es Galaczi uram hites tiztek leven Doboka varmegieben nemes emberek is leven hogy in specie ot lennenek es az Vayda oda boczyattando feö commisarius Boeri elöt oretenus es in specie in personis suis propriis referalhatnak, egy nehany okokra valo kepest iob volna hogy el ne maradnanak ot lennenek idejen requiralna az eö nagysaga poronczioiattjaval kegyelmetek eö kegyelmeket hogy lattatnek megh az Boerok elöt is hogy mi az közönseges igassagot keressük ki az kegyelmetek continuum dominium es usu roboralasa felöl az hatarok felöl mellyeket kegyelmetek continualt mutatodnek ki clarius. Egyeb dologh felöl uram ha Isten be visen többet beselgessünk. Az mint megh mondattam uram az eo kegyelmenek velem valo vegezese serint Peczi uramot eö kegyelmet Barczyay es Saros

fiindcă ziua se apropie, dacă v'ar veni la socoteală d-voastră, — de oare ce acolo preoţi şi călugări cer cu stăruinţă munţii înaintea Voevodului, şi, ţinându-se oameni de cinste, au trecere în faţa Voevodului, — că aici, în vecini, la Gurghiu, Neţi, Şieu, în apropierea moşiei doamnei Erdély, se găsesc oameni, duhovnici şi bătrâni, cari ar puteà mărturisi 'n folosul nostru în afacerea cu munţii Ar fi bine să-i chemaţi la Bistriţa, la venirea noastră sau mai înainte, precum şi atunci când aţi petrecut d-voastră la mine vă spusesem d-voastră că ei fuseseră şi la mine. Şi, fiindcă mi-au ajuns la cunoştinţă mărturisirile acelea cu privire la munţii de cari e vorba, întăresc şi eu că aşa au mărturisit cum că dincoace de jumătatea apei spre Ardeal nu a fost nicio stăpânire moldovenească mai înainte, ci numai ce se ţineà de Ardeal a fost hotarul d-voastră. Şi Românii aceia cari au mărturisit astfel erau Moldoveni: atunci stăteau aici, în Ardeal, acuma s'au strămutat în Moldova, şi ar puteà desminţi mărturisirile lor de mai înainte, de frica Voevodului. Chiar pentru aceia domnii Szigéty şi Galáczy, cari i-au descusut pe ei, fiind slujbaşi cinstiţi în varmeghia Dobocăi, apoi încă şi nemeşi, ar fi bine să fie de faţă când Voevodul îşi va trimete boierii, că acestea să le întărească toate prin fiinţa lor de faţă. Şi din anumite pricini ar fi bine să nu lipsească atunci, ci să adeverească din porunca d-sale, ca să înţeleagă şi boierii că noi nu cerem decât dreptatea: să se facă lumină în ce priveşte dreptul d-voastră la munţi şi la hotar, care sunt ale d-voastră ca un „continuum dominium". Despre alte lucruri, domnul mieu, de va dà Dumnezeu să merg înlăuntru, o să povestim mai mult. După cum v'am spus, în urma hotărârii d-tale faţă de mine, pe dumnealui Pécsi, dumnealui Barcsay şi dumnealui Sárosi îi aşteptăm la 25 ale lunii, Vineri: dacă vor sosì, o să vă înştiinţez pe d-voastră. După aceasta vă las în paza Domnului, năzuindumă ca din pricina mea să nu suferiţi d-voastră nici într'un singur cuvânt de dreptate; căci i s'a spus d-sale ce primejdios e lucrul acesta, nu numai pen-

tation wegen, da stehet es noch wie for: es gehet fast mehr hinder sich alss für sich. Man hat abermahl zum Fürsten geschikt: wass sie werden bringen zur Antwort, tempus docebit. Keine Tedig hat man noch nicht angenommen ausserhalb des Her Collmanni Gottzsmeisters Sach; aber es hat ein wunderbarligen Zuestand: weiss Gott wass noch drauss werden wirdt. Hoffen derowegen noch in 14 Tagen kaum nach Hause zu kommen. Thuen hiemit Euer Namhafte Weissheit samptligen Gottes gnedigen Schutz undt [Schirm] empfelen. Datum Cibinii, 23 novembris, anno 1642.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amici ad serviendum paratissimi

Andreas Vegh, iudex, cum suis adiunctis.

[V°:] P. S. Auss des Lupul Vaida Schreiben nemlich, so ihm wirdt zugeschrieben, muss man ein Par behalten pro meliori esse. Item sol Euer Namhafte Weisheit unss alss bald noch einen andern Diener schicken, den Ihr Fürstliche Gnaden möchte noch mehr Mandat schiken: alss den hetten mir keine Diener müssen selbst wissen.

[V°:] Amplissimis, prudentibus ac circumspectis dominis Simoni Engessner ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, dominis amicis et compatribus nobis plurimum honorandis, observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXLI.

Vornicul din Câmpulung către Bistriţeni, despre împrejurările cu Chiruţă. Sfârşitul lui 1642.

† Eu, Vornicul de Câmpul Lungu, scriem moltă pač[e], sănătat[e] di la prietinol nostru birăul de Bistriţă. Altă, dăm ştire dumitale, de rândul cestror omeni, că le'm zeberăt 2 epe printru caii Chiruţi. Că Chiruţa au venit cu carte dumlestă şi dumnele vostre n'aţ băgat carte Măriei Sale întru nemică, şi Chiruţa o fost de a scăpare, şi el au mărs de s'au jeluit Măriei Sale, căce un Dum[n] este în ţară. Iară dumnevostre n'aţ socotit preiteşogol Dumno nostru, că, dumnele vostre de'ţ trimete u carte a dumnele vostre, om băga sam[ă], necom a Craiului. Că socotim că dumnele vostre ne sinteţ preetin[i]; iară dumele vostre no socotiţ preeteşogol Dumno nostru, ce [faceţi] ačastoi sărac de om atăta zebereli şi învălueli. Ce să socotiţ să intorceţ bocatele cestoi om, a Chiruţi, să no să mai facă zeberală, — că dumnele vostre no veţ fi fără ţara nostră, şi noi fără a dumnelevostre. Ce faceţ dumnile vostre bine să prătiţ cai Chiruţi, că Chiruţa au preţuit drept 25 de florinţi, a 2 iobagi a lui, şi mi-e năş *(sic)* că, de no ve[ţi] ţinè dumnele vostre, socotì prieteşogol Dumo nostru, să ştiţi dunmevostre că no va fi bine. Că noi am priţiluit epele cu Vornicul şi cu omen[i] bon[i] şi 3 pop[i] ce sintŭ aisce în sat. De aista scriem. Să fiţ dumnele vostre sănătoş w χc. amin.

[V°:] Cu cinste să să dè în cinstită mâna birăului de Bistriţă.

[Sens invers:] Illustrissimo Spectabili ac Magnifico d. d. Sigismundo Rakoczi de Felseö-Vadass, Illustrissimi et Celsissimi domini Transsylvaniae principis, domino, domini nostri clementissimi, filio natu minori et domino, domino amico nobis semper colendissimo [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I. pp. 102-3, n° CXXXVIII.)

---

[1] În scrisoare, ч e şi pentru ţ şi pentru č şi ǧ.

MMXLII.

1643 ? Solomon, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre veştile privitoare la Domn, precum şi despre şoimii ce-i trebuie, recomandând un trimes al său.

„Eu, Vornicul de Câmpulungŭ", către Bistriţeni. „Alta, dăm ştire, de rândul vestilor, ştim că iaste pace întru toate lature. De spre Domnu nostru, alta ştim şi dăm ştire că avem nedeajde să vie Măriia Sa Vodă acmŭ la Suceavă. Alta, ne rugăm dumilor voastre, doară puteţ să găsiţ undeva doi şoimi, şi să-i plătim cu ban[i] sau marhă: foarte vom aveà a mulţe[ml] dumilor voastre". Recomandă un om trimes „până la Posmu;[1]": să fie condus acolo.

(Iscălit pe margine în lung:[1])

† *Solomon.*

(Pecete peste hârtie, în mijloc cu:

(V°: adresa românească.)
(Pe o foaie anexată, anunţă că are „cai buni" de vânzare.)
(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 75-6, n° CI.)

MMXLIII.

Făgăraş, 1643, 13 Mart. Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre cererea de zidari şi cărămidari făcută pentru Domnul Moldovei de „Vornicul-cel-Mare de la Suceava".

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Die 7 praesentis nekünk irot hwseged levelét vettẅk s irasat erttjẅk, hogy az szoczavj feo Vornikja az Moldovaj Vayda nevével teölletek ket keömiveseket es ket teghla veteöketis kivant volna, mellyet hirük nelkül nem mertek volna adni: ha az mi szükségünkre mind keömivest s mind teghla veteöt eléghedendeöt adhat hẅseghtek, ugy megh lehet, de Keövarbannis megy id est numero 4 Szamos-Uyvarbanis negied, id est numero 4 keomiveseket s teghlavetötis annit kel kẅldeniek.

Scrisoarea d-tale din 7 ale lunii o am primit, şi am înţeles rostul ei, că adecă Vornicul-cel-Mare dela Suceava, în numele Voevodului din Moldova, a cerut de la voi patru zidari şi doi cărămidari; pe cari fără ştirea noastră n'aţi fi vrut să-i puneţi la îndemână lor. Dacă pe seama noastră aveţi în de ajuns zidari şi cărămidari, atuncea se poate: dar în Chioar se duc patru, şi în Gherla patru; deci trebuie să trimeteţi patru zidari şi cărămidari.

Secus non facturi. Datum in arce nostra Fogaras, die decima tertia mensis martii, anno Domini 1643.

G. Rakoci, manu propria.

Beszterczej biro [către biraul din Bistriţa].

[V°:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] În comitatul Cojocnei, lângă Şieul-Mare.

MMXLIV.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre vitele lui furate de un Român. Sân-Petrul Bârsei, 1643, 20 April.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

17 praesentis irt hüseghtek levelet el wettük, vigyazasokat kegelmetesen wettük, s mivel az mi marhak annal az Olahnal talalttak, s az mit azokbul ide küldött is, hüssegtek, az mi ruhas hazunbul vittek volt el: paranczollyuk azert hüsegetekk kegelmetesen az megh fogot Olahot mindgiarast igen jo gondviseles alat küldyek Fogarasban.

Scrisoarea d-voastră din 17 ale lunii o am primit, şi ni pare bine de purtarea de grijă ce o arătaţi. Fiindcă vitele care s'au găsit la Românul acela, şi ce aţi trimes d-voastră din acelea aici, toate le-au răpit din casa noastră, cu rufele, vă poruncim deci d-voastră deocamdată ca pe Românul cel prins îndată, supt pază bună, să-l trimeteţi la Făgăraş.

Secus non facturi. Datum in Curia nostra szentpéteriensi, die vigesima mensis aprilis, anno 1643.

G. Rakocy.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

MMXLV.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni şi Andriaş, judele lor, despre meşterii pietrari şi olari ce-i trebuie pentru casele de piatră ce face în Suceava. Suceava, 1643, 11 Maiu.

Io Vasile Voevod, божію мастію, etc. După aceasta, ştiind noi de multă vreame prieteşugul dumilevoastre, şi aducându-ne aminte cum până acum, de câte treabe ale noastre am poftit pre dumneavoastră, nice de unele nu ne-aţi frântu voia, nice v'aţi apărat, ce întru tot v'aţi aflat dumneavoastră cu prietenşug bun şi cu slujbă după pofta noastră, şi acmu aşijdire prilejindu-ni-să noao a face de iznoavă nişte case de piiatră den temelie acii la Suceavă, şi neaflându-să meşteri buni la noi în ţară, ca să poată lucră bine la uşi şi la ferestri şi la bolte, cum ştim că lucriiadză meşterii dumilevoastre, poftim pre dumneavoastră, ca pre ai noştri buni priiateni, să ne faceţi bine şi la aiasta treabă, cu doi meşteri pietrari, nu pentru alt lucru, ce numai să arate cestora meşteri ce sânt aicia, şi doi meşteri, iarăş, olari, să fie de învăţătură cestora olari de aicea, să facă cărămidă. Iar ce va face plata meşterşugului lor, noi vom aveà a le face plata deplin, şi vom mulţemi dumilevoastre ca alor noştri cinstiţi şi buni priateni. Şi ce va fi pofta dumilevoastre la noi, fi-vom şi noi datori să ne aflăm cu slujbă după pofta dumilevoastre. И здравствуйте w хсе аминь [= şi fiţi sănătoşi de la Hristos, amin]. Ѿ Ѳѹчак, лт. зрна, мая аї.

Io Vasilie Voevoda.

(Adresa slavonă. Pe V°, rezumat german.)
(Pecete mare roşie, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 74-5, n° c.)

MMXLVI

Bistriţa, 1643, 28 Maiu.

Andriaş Amendt (Végh), judele Bistriţei, şi orăşenii către Vasile-Vodă al Moldovei, despre afacerea lui Ionaşcu Chiruţă şi despre cererea unor meşteri de zidărie şi cărămidă din partea Domnului.

Illustrissime domine, domine princeps ac vicine nobis gratiosissime. Salutis voto praemisso, servitii nostri paratissimam commendationem, etc.

Debita cum observantia die 26 mensis praesentis transmissas Celsitudinis Vestrae, humanitate ac sinceritate plenas literas accepimus, quarum contentis unum atque alterum expertum muratorem et laterarium, cuiusdam aedificii exstruendi gratia, a nobis postulavit. Cuius Celsitudinis Vestrae requisitis nos quoque, bonae mutuaeque vicinitatis ergo, libentissime annuentes, voti compotem reddere postulatorumque discretioris generis artificum quatuor transmittere duximus, firmam nobis spem facientes superinde Celsitudinem Vestram fore quoque nobis pro re nata gratificare, si quibus in negotiis eiusdem favore uti necessitas nos urserit. Quemadmodum hoc ipsum eadem Celsitudo Vestra variis literarum pagellis nobis sese praestituram clementer addixit. Duo impraesentiarum facinora, laconice duntaxat, liceat, de subditis suis nostratibus illata, recensere.

Praeteriti anni curriculo, paulo ante civitatis nostrae nundinas, subditus Celsitudinis Vestrae de Campo-Longio, Kirucza dictus, equos quosdam venales educens, noluit Illustrissimi ac Celsissimi principis domini, domini nostri Clementissimi, tricesimatorem, iuxta nostram informationem, qui tum temporis apud nos omnium rerum taxandarum curam gerebat, adire, ut eidem, iuxta regni consuetudinem, de dictis tricesimam exhibuisset, verum, nobis insciis, per insolitam viam praefatos equos absque ulla tricesimae exsolutione quibusdam nobilibus in oppido Rhegen et alibi locorum venales fecit; minime vero cum iisdem pretium gratum inire valenti visum fuit eosdem reducere ac tandem in civitate nostra vicissim venundare. Percepta et cognita interim [a] tricesimatore hac re, violatae tricesimae legis causa praedictum Kiruczam omnibus substantiis privare conabatur, et sic tantum a posteriori, minimeque a priori, ut ius omnium gentium postulat, tricesimae exsolutionem offerre satagens. Ob quam transgressionem duos equos idem Clementissimi domini, domini nostri, officialis poenae loco submovit. Verumenimvero, illic et posthac, certis de causis Clementissimum dominum, dominum nostrum, salutantibus nobis, eundem Celsitudinis Vestrae subditum accersentes, humili cum instantia plurimum pro eodem laboravimus, donec alterum ablatorum equorum eidem denuo redimere potuimus. Quem statim ipse tandem, pro lubitu, Spectabili ac Magnifico domino Francisco Kornis divendidit. Huius sui delicti causa elapsa hieme postea ab Illustrissimi ac Celsissimi domini, domini principis nostri intimi consiliarii, Generosi domini Iohannis Kemeny subditis Moldaviam ingredientibus duas melioris generis equas detinuit, quas etiam ad praesens usque secum reservat. Illatae huiusmodi potentiae ob nefas nos insontes infestamur et ad solutionem urgemur. Si bonus Kirucza recte monitis nostris sub initio obtemperasset, tum nil quicquam molestiarum ac damni perpessus fuisset. Is igitur, propria sua culpa contracta, sibi damna persentiit. Licet hoc de negotio idem Celsitudinem Vestram convenerit, verumtamen haud dextre eandem informavit, prout ex administratis superinde nobis literis perspeximus.

Alius quoque subditorum eiusdem Suae Celsitudinis de dicto Campo-Longio, Hierem[i]as, hancce insolentiam attentavit: Maiales[1] ille ante annum educendo, sub itinere, in territorio Borgo duos sua incuria amittebat, quos furto sibi ablatos referebat. Verumtamen, nobis [prope]diem de facti autoribus constantibus, diligentem furum inquisitionem instituimus. Quousque eosdem investigare fas fuit, illi vero, fuga sibi consulendo, per sui propinquos, tam cum iudicio, quam cum Celsitudinis Vestrae nominato subdito pacem inire conabantur. Cui pacificationi dictus Hierem[i]as spon-

---

[1] Porci; ital.: *maiale*.

uramekkal ad 25 praesentis mensis pentekre varom; ha eö kegyelmek erkeznek kegyelmeteket mingiart tudosittom. Ezek utan Istennek kegyelmes oltalma ala ayanlom kegyelmeteket es igiekezem rajta hogy en miattam kegyelmetek semmi nemü igaz igieben megh ne fogiatkozzek mivel eö nagysaganak oretenus megh mondottank miczyoda nagy karaban forogh kegyelmeteknek az orszagnak is közönsegesen minyaiunknak az a dologh.

tru d-voastră, ci pentru țara întreagă și pentru toți.

Datum ex Sofalva, anno 1642, die 22 iulii.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae servitor et vicinus

Petrus Gavay, m. p.

P. S. Io akaro bizadalmas somsed uram mivel bizony alkalmas elöltem allo dolgomat kel elhalaztanom mint egy falunak felenek Czyazar földeröl valo embereknek megh telepitteset egyeb foglalotossagim is bövön leven igen hatra maratttam valami mezei dolgokkal; kegyelmeteknek megh igyekezem szolgalni, kegyelmetek egy nehany napra ha megh nem bantodik velle rendelne tizen hat avagy hus kasazt es egy nehany aratot. Az aratok uram talam megh egy nehany napigh mint hogy zöldes az buza nem kevantatnek mint egy öt avagy hat nap; az kasazra eleb minden napi szüksegem volna. Ha mi akarattjat mutattja kegyelmetek illendö dolgokban tehetsegem serint igekezem szolgalni kegyelmeteknek nagiob dologban is.

P. S. Binevoitorul mieu domn vecin, sunt nevoit să-mi amân lucrurile de căpetenie precum e sălășluirea unei jumătăți de sat, în urma multor îndeletniciri dela câmp cu care am rămas în urmă: o să-mi dau năzuința să vă răsplătesc dacă veți binevoi a-mi trimite fără supărare 16 sau 20 de cosași și câțiva secerători, pentru câteva zile. Secerătorii nu e nevoie să vină acum, ci numai peste câteva zile, de oare ce grâul încă e verde: numai peste cinci, șese zile va fi gata; de cosași însă am nevoie mare în orice zi. Dacă ni veți dovedi bunăvoința și acum față de noi, asemenea vă voiu sluji d-voastră după putință, și în lucruri mai mari.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Andreae Vegh, civitatis bistriciensis iudici primario, etc., domino vicino observandissimo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMXXXVI.

Egumenul Putnei, Teofan, către Bistrițeni, despre călugărul ce i-a trimes pentru a vinde niște cai. Putna, 1642, 6 August.

„Ermonah Theofan, egumen и кес сѣбор ѡт стаа монастїре знаема [= și tot soborul din sfânta mănăstire ce se zice] Putna“, către birăul de Bistrița. Trimesese astă toamnă pe un călugăr pentru a vinde cai. Nu i-a putut „cheltui“ la Bistrița: lasă unul „la Cacăfoc în Blașfalău“. Îl „obliceşte“ popa de la Runcu și-l iea, de-l „cheltuește“. Cere banii ori calul. Și pentru banii luați pe o iapă, „mărsăna noastră“, de Mihai Lăncariul: feciorul erà „voinic bun“. Roagă „să-l omeniț cu cinste și cu omenie“ pe trimes.

Putna, 6 August 7150.

[Vo:] † Întru cinstită mâna Mării Sale domnului birăului de Bistriţă să să tindză aceasta carte cu cinste.

(Pecete de ceară neagră, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 73-4, nº XCVIII.)

MMXXXVII.

Alba-Iulia, 1642, 5 Octombre.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile trimese de dânşii şi vitele ce se aduc din Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Warosokbol 1 praesentis nekünk irt hẅsegtek levelet veneök, melybeöl miczioda hirek legien ertiük, ebbeli vigiazasat küsegteknek kigielmesen veven, kegielmesen intúk húsegteket, ez utannis serenien vigiazvan mindenfele nekunk mindeneket jo idein ertesunkreis adgion.

Am primit scrisoarea d-voastră cu data de 1-iu a lunii, din oraşul nostru, din care am înţeles ce veşti sună pe acolo. Părându-ni bine de această îngrijire a d-voastră, vă sfătuim prietenește ca şi de aici înainte să purtaţi grijă la fel, şi toate cele de cu bună vreme să ni le daţi de ştire.

Quibus de certo benigne propensi manemus. Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die quinta octobris, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo.

G. Rakoci, manu propria.

P. S. Az mely ora csynaltatas feleöll parancsyoltunk volt Gheörginbeöl hẅséghteknek, ugyan Gheörginben valorol, es sindely szegettis parancsyoltunk volt ugyan oda szolgáltatni, parancsyollyuk serio, ell ne mulassa hẅseghtek hova hamaréb az orátt megh csynaltatni, s az szeöghetis megh kẅldeni, acceptaltatik adaiokban arrol valo keöltsegek. Az compositionalisra teot hẅseghtek resolutioiat, mellyet die 26 proxime elapsi mensis septembris hẅseghtek irt el veöttẅk s meghis ertettẅk kevansagokat. Azert valamit az mas emberek jozagan el vissnek az bár ugy legyen az mint kẅseghtek kevannya. De mivel valaki Moldovabol be jeo akar mi rendbeli ember az hẅseghtek varasa hoz birando jozagon kel annak jeóni s menni. Az orszagh articulussais penigh nem teót ebben semmi qualificatiot, hanem czak egy altallyaban megh tittotta s bẅntetes ala vette, ki melleöl my el sem mehettẅnk s az conditiokatis nem melioralhattyuk.

P. S. În ceia ce vă poruncisem despre facerea ceasornicelor, din Gurghiu, rugându-vă să ni trimeteţi şi cuie de şindilă, tot de acolo vă poruncim cu stăruinţă să dregeţi ceasornicul şi să ni trimiteţi asemenea şi cuie: vom purtà noi cheltuielile. Cu privire la hotărârea d-voastră ce aţi luat-o faţă de învoiala despre care ni-aţi scris la 26 ale lunii Septemvre trecute, am primit-o, şi v'am priceput dorinţa. Dacă poartă cineva ceva cu vitele altuia, să fie aşa după cum doriţi d-voastră. Dar cei cari vin din Moldova, fie orice rând de oameni, numai pe moşia care ţine de oraşul d-voastră pot intrà şi ieşi. Legile ţerii n'au făcut nicio deosebire în această privinţă; numai cât au oprit înadins, punând şi supt pedeapsă. De la care noi nu ne putem depărtà, şi condiţiile nu le putem îmbunătăţi.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXXXVIII.

Vasile-Vodă către Bistriţeni, despre pagubele suferite de Chiruţă, supusul său. Mănăstirea Slatina, 1642, 16 Octombre.

Generose domine iudex, amice benevole. Subditus hic noster, Kirucca, iniuriam suam qua affectus est nobis lamentabiliter proposuit, dixitque sibi insonti equum acceptum esse, cum nullius vel debiti, vel culpae conscius esset. Quare petimus a Generosa Dominatione Vestra ut praefato subdito nostro, interposita autoritate Generosae Dominationis Vestrae, ex vi iustitiae acceptus iniuste ille equus absque ulla tergiversatione et dilatione restituatur. Nam inscius res evenerit, nec institia ei administrata fuerit, stimulante ad vindictam iniuria. Nos quoque ex illis partibus insontem aliquem interturbabimus, et damnum afflicti subditi nostri ab eodem repetemus. Quod si ex re fuerit, salvo meliori iudicio Generosae Dominationis Vestrae rem committo. Cui interim mea officia defero. Datum in monasterio Slatina nuncupato, die 16 octobris, anno 1642.

Generosae Dominationis Vestrae amicus benevolus

Basilius, princeps Moldaviae.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Generoso domino Andreae, supremo iudici bistriciensi, domino amico et vicino observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXXXIX.

Simon Engesser şi juraţii bistriţeni către judele Bistriţei, Andreiu Amendt, despre plângerea Moldoveanului Chiruţă. Bistriţa, 1642, 19 Novembre.

Amplissime, Prudentes et Circumspecti domini ac amici honorandi. Salutem nostrique paratam commendationem, etc.

Aus Euer Fürsichtigen Weisheit ahn uns zuenechst gesandtem Schreiben sindt wir verständiget worden dass wir der verbrendter Leutte Restantzen, so im Zinse ihnnen biss dato zue erlegen competieret, von einem jettlichen in specie nach ihrer Gewissenheit erkünden sölten, undt also nur der Contributionum Georgii undt Michaelis restantias ohne aller Gemeinen singularia erroganina auffs Behendeste denenselben schrifftlich zue schicken. Welchem Mandat undt Befehl derowegen wir uns williglich subiicierendt undt Alles fein ordentlich von dem Jahr undt Tag auffs Genauest uns möglich gewesen, han consigniert, Euer F. Weisheit öberlieffern wollen. Es wissen sich dieselben auch zue erinnern dass Georgii und Michaelis taxae gleichförmigen Anschläg haben: derentwegen dieselbigen auch mit der Summe öbereinsstimmen, wie auss dem Regesto eigentlich zue sehen ist. Hierbei wirdt zugleich vermeldet dass in allen Gemeinen von einem Kerff nur flor. 3 gerechnet sindt, zum Unterscheid derer Portionen so auch eine jetlich Gemein für sich pro fiscali bono zue behalten, flecht damit wir nicht einer all zu genawer Rechnung mögten arguieret werden.

Demnach können wirs auch nicht verhölen welchermassen uns der Moldner Väd dess Kirucza seines genommenen Ross halben hab zugeschrieben undt wie er poena talionis drajet von den Sieben Bürgern dessen Schaden zue restituieren. Auff welches Schreiben wir uns nicht ohn Euer F. Weisheit Forwissen haben resolvieren wollen, nach replicieren; dieweil die Sach unseren gnädigen Herrn, Herrn Fürsten concernieret ist leucht abzuenemen dass sich Ihr Gnaden hierauff woll werden wissen zu vorandtwortten. So es demnach denenselben gefellig, magen sie das Schreiben Ihr Fürstl. Gnaden zuestellen lassen. Hiezwischen, wo uns möglich ist, wollen wir den Menschen terminieren und auffhalten, biss Bescheidt erfolget. Haben zwar auch genandten Kirucza mit Ernst angefahren, warumb er uns bei seinem Herrn deferiert habe, da doch wir ihme kein Leidt nicht haben

angethan, sondern viel mehr verholffen dass er nach das eine Pferdt widerumb gekrieget undt zurück bekommen. Er hat zwar, wie sie pflegen, meisterlich sich wissen zu verreden, dass er nichts anders für dem Wäden hab angeklagt alss wie die Sach ahn ihr selbst gewesen, da mann ihme die Gütter genommen. Unsere Censur ist diese, dass mann unserem gnädigen Herrn das Schreiben zueschicken möge; werden sie aber bei sich etwan bessers hierinnen aufffinden, wolln wirs auch williglich darbei bewenden lassen. Endtlich solln Euer F. Weisheit zugleich wissen dass Ihre Vielgelie[b]ten zue Hause sich nach woll gehaben, undt wündtschen Euer F. Weisheit auch in kurczer Zeitt mit gesundem Zuestande anzueschauen. His de cetero easdem Dominationes Vestras diutissime feliciter valere cupientes. Datum Bistricii, die 19 novembris, anno Domini 1642.

Amplissimae, Prudentum et Circumspectarum Dominationum Vestrarum amici benevoli

Simon Engesser ceterique iurati consules domi residentes.

P. S. Heut dato, als Mittwoch, hat der Horwath Gyeorgy Ihr Fürstl. Gnaden Mandat bracht, dass wir 2 Centner Zinn auff Weissemburger schicken sölten; wissen aber schier nicht woher wir denselben auffklauben mögen.

[V°:] Amplissimo, Prudentibus et Circumspectis dominis, domino Andreae Amendt, iudici primario civitatis regiae bistriciensis, cum suis adiunctis, Cibinii, in generali dominorum Saxonum dieta commorantibus, etc., dominis amicis, compatribus ac affinibus nostris honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXL.

Sibiiu, 1642, 23 Novembre.

Andriaş Amendt (Végh), judele Bistriţei, către Bistriţenii de acasă, despre calul lui Ionaşco Chiruţă şi despre afacerea hotarului.

Amplissimi, Prudentes ac Circumspecti domini, amici nobis plurimum honorandissimi. Salutem servitiique nostri paratissimam commendationem, etc.

Den 19. Novembris an unss datiertes Schreiben haben wir den 22. dito entpfangen; darauss vernomen von Ersten wegen der verbrendten Leutt ihre Zinsesportion, sampt dem regesto dabey liegend. Woln demnach Fleiss anwenden damit mir etwass nützliges mögen aussführen. Haben darauff ex superabundanti wegen des Zin von Ihr Fürstlicher Gnaden ein Mandat entpfangen, welches mir in specie auch mit geschikt haben. Wirdt derowegen Euer Namhaften Weisheit höchstes Fleisses sich bemühen müssen, damit es auf Weissenburg möge überlieffert werden, sintemahl auch von den anderen Städten allenthalben gefodert wirdt, auch zum Theil schon eingelieffert worden, von ettligen Städten, daz, wo es möglich were, man die Quittung desselbigen Zin alhier auf Hermanstadt könte bringen undt am Zinss sampt den andern Missiln möge defalcieret werden, undt es nicht biss inss andere Jahr möge differieret werden.

Belangend demnach dess Lupul Vaida sein Brieff, darinnen er dreüet, des schlimmen Wolachen Kiruca seiner leichtfertigen Information nach, solches Schadens sich an einem Unschuldigen zu erholen, man kent den Vogel an den Federn, wass guets Muhts undt Christenthumbs an im ist. Darumb wirdts von Nöthen sein das man den Lupul informiere nach allen Umbstenden, warumb der Kiruca das eine Ross hat müssen lassen, weil er nemlich die Dreissig nicht rechtmässiger Weiss in Acht genommen, da mir im doch das eine Ross haben hilffen erhalten. Mir aber vermeinen nicht Noht zu sein Ihr Fürstliche Gnaden mit diesem Schreiben zu ersuchen; vielleicht möchte der Lupul nach entpfangener rechtmessiger Information sein animum mutieren undt also geringer Ursachen wegen nicht mehr Hadder undt Zwitracht möge entstehen. Derowegen wirdt Euer Namhafte Weisheit dem Lupul müssen durch ein Schreiben certificieren undt informieren. Betreffend unsern Zuestand alhier, so wol der Limi-

tanea voluntate applaudens, pro amissis maialibus seu porcis viginti in conspectu nostri suscepit hungaricales florenos,—ubi tamen reliquorum unum non pluris quam tribus aut quatuor posset divendere florenis. Et sic tandem pacifice cum adversariis suis foederatus domum recessit. Hoc autem anno, ignoramus qua de causa motus, confederatos adversarios Campum-Longum transeuntes magna vi ac potentia, illius loci officialium licentia, invasit, incarceravit ac damnificavit, donec tandem novissime, sponsione gravi mediante, eluctari potuerunt. Qui itidem ab iisdem decem et octo detraxere florenos, nostratibus in detrimentum et damnum manifestum. Ubi tamen ubivis terrarum locis communis iustitia et aequitas suadeat quod actio et causa semel approbata coram iudicio, qualiscunque tandem sit, nunquam amplius retractari queat, nos profecto omnibus in rebus, Celsitudinis Vestrae ob respectum, subditis suis inservire studemus, et adhuc deinceps idem praestare conabimur, modo etiam nostrates ab illorum iniuria defendat. Quod etiam Celsitudinem Vestram per innatam sibi clementiam in praelibatis facturam, quin et postmodum praestituram, peramicissime speramus. De quibus administrator noster Michael fusius disseret; quocirca eidem indubiam fidem adhibeat humiliter rogamus. In reliquo Celsitudinem Vestram quam diutissime prospere avere valereque exoptamus. Datae Bistricii, die 28 maii iuxta stilum novum, anno Domini 1643.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae amici ac vicini ad obsequia paratissimi:

Andreas Végh, iudex et senatus civitatis bistriciensis Transsilvaniae.

[Vo:] Par literarum anno 1643, die 28 maii, Moldaviae Vaivodae transmissarum ratione muratorum et laterariorum, etc., immissorum.

(Bistriţa, Archiva Orasului; concept.)

MMXLVII.

Vasile-Vodă al. Moldovei către Bistriţeni, despre nişte cărămidari şi zidari ai lor veniţi în Moldova şi despre vama lui Chiruţă, precum şi despre lipsa negustorilor din Suceava, plecaţi la iarmarocul din Sniatyn. Suceava, 1643, 10 Iunie.

Magnifici ac generosi domini amici et vicini benevoli.

Literas Generosarum Dominationum Vestrarum a domino Michaele Igiarto mihi porrectas non sine animi mei voluptate legi, tum quod Generosas Dominationes Vestras prospere valentes intellexissem, tum etiam quod desideriis meis in mittendis murariis ac laterariis suffragatae fuissent. Quare, dum pro tanto humanitatis officio ac singulari in me studio Generosis Dominationibus Vestris gratias agere studeo, ita me rebus suis addictum esse sciant, ut non ambigam ea pro virili mea exsequi quae velle Generosarum Dominationum Vestrarum concernunt. Quod attinet ad artificium murariorum, optata susceptum laborem sequetur merces; scio enim illos peritissimos huius artis esse, ac proinde non ingratus illorum labor erit, dignoque praemio eosdem afficiam. Quod vero Generosae Dominationes Vestrae conquestae sint de subdito meo nuncupato Ciruca, actutum lectis literis eum vocari curavi, intelectaque probe causa, tam ex literis Generosarum Dominationum Vestrarum, quam etiam ex relatione illius, video et Generosas Dominationes Vestras insontes esse et subditum meum (ut verum fateamur) maxima iniuria affectum, siquidem autographum soluti iam telonii habet, unde manifeste liquet illum telonii exactorem calumniis egisse contra miserum hunc hominem et per vim ab eodem equos illos accepisse. Nihilominus tamen, ad instantiam Generosarum Dominationum Vestrarum, praefatum subditum meum violenter retentas duas equas restituere coëgi, porrectis eidem intercessoriis meis literis ad Illustrissimum principem Transylvaniae,

cui, cum ditissimus ille trapezita sat pinguem contulerit fortunam, paupertati afflicti hominis pro mansuetudine sua procul dubio consulet. Mercatores soczavienses dominus Michael non omnes hoc tempore Soczaviae reperit, erant enim aliqui illorum in nundinis sniatinensibus praesentes; itaque, una cum coniugibus absentium, syngrapham restituendae pecuniae pro festo Assumptionis Beatissimae Virginis proxime futuro [=15 augusti] in manus domini Michaelis consignarunt, quod, si creditori suo ad praefixum diem non satisfecerint, inviti postea severo meo iussu restituent. Luculentius id totum ex relatione domini Michaelis Generosae Dominationes Vestrae intelligent. Interim tamen iterato meam operam Generosis Dominationibus Vestris offero; si qua in re ea indiguerint, promptissime eam Generosis Dominationis Vestris praestabo. Quorum favori me ipsum diligentissime commendo. Soczaviae, 10 iunii, anno 1643.

Generosarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus

Basilius, Dei gratia princeps terrarum Moldaviae.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Magnifico ac generoso domino Andreae Vegh, iudici, et iuratis civibus civitatis bistriciensis, dominis amicis et vicinis benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXLVIII.

Suceava, 1643, 9 Iulie.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre trimeterea lui Chiruţă spre a-şi căpătă calul înapoi.

Generose domine iudex, amice benevole.

In gratiam Generosae Dominationis Vestrae nuper subditum meum Kiruca nuncupatum ad restitutionem violenter detentarum equarum coëgi. Dedita itaque opera, eundem ad Generosam Dominationem Vestram dirigo ut ei prodromum aliquem ad Illustrissimum principem adiungere non dedignetur; interpono enim meas preces pro illo ad Illustrissimum principem quatenus ei iniquissime detentus equus restituatur, siquidem maxima hac in re pauper hic lacessitus est iniuria, nec iustitiam a tanto tempore obtinere potest. Non dubito quin petitioni hac in re meae Generosa Dominatio Vestra libens annuat; cui ego quoque quovis tempore ac occasione sum addictissimus. Interim Generosam Dominationem Vestram fauste ac prospere valere cupio. Datum Soczaviae, 9-na iulii, anno 1643.

Generosae Dominationis Vestras amicus benevolus

Basilius, Dei gratia princeps terrarum Moldaviae.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Generoso domino Andreae Vegh, supremo iudici bistriciensi, domino amico et vicino benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXLIX.

Răciuleni[1], 1643, 20 Iulie.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre meşterii ce i-a avut la el şi gândul lui de a isprăvi casa cu lemn.

---

[1] Azi „Răciuleşti" e „locuinţă izolată" în judeţul Fălciiu (Frunzescu, *Dicţionar topografic şi statistic*, p. 389).

Generosi domini, amici benevoli.

Expeditis inchoati aedificii certis fornicibus, tum etiam ianuis ac fenestris opera ac diligentia murariorum ad me missorum constitutis, remitto summa cum gratiarum actione artifices hos Bistricium ad Generosas Dominationem Vestras, remitto cum plenaria suscepti laboris satisfactione. Quapropter iteratis vicibus pro hoc humanitatis officio Generosis Dominationibus Vestris gratias refero, quibus vicissim ego promptissimis meis studiis ac officiis candide pateo. Confectis itaque inferiorum aedificiorum fornicibus, superiores aedes lignea contignatione accommodari curabo, quemadmodum in aliis quoque partibus aedes confectas esse intellexi. Interim Generosas Dominationes Vestras prospere valere cupio. Raczulani, die 20 iulii, anno 1643.

Generosarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus

Basilius, Dei gratia princeps terrarum Moldaviae.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Magnificis ac Generosis dominis civitatis bistriciensis iuratis consulibus ac supremo eiusdem civitatis iudici, dominis amicis benevolis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MML.

Nicolae Sebessy către Bistrițeni, despre praful de pușcă și gloanțele trimese din Moldova. Ernot, 1643, 14 August.

Generose, prudens ac circumspecte domine, vicine mihi observande, salutem et felicia quaeque.

Isten sokaigh jo eghessegben eltesse kegyelmedet.

Az mely 5 masa puska port küldöt kegyelmetek mostan Moldavaban annak felette 50 golyobist azoknak megh adatasarol nekem az en kegyelmes uram paranczolt; irtam azert szomos-uyvari udvaro uramnak valamikor kegyelmedtektöl requiraltatik haladek nelkül adgya megh. Az golyobisok hany fontosok voltak irja megh kegyelmetek az hamorra mentest irok felölle ki verettetem es kegyelmetek helyeben felszallitatom. Kevantatvan azert megh Nro 5 masa por es 50 golyobis ezen kövül is, kiknek tizen nyolcz es 20 fontosoknak kelene lenni, mivel azert közönseghes haza javara kevantatik s kegyelmeteknek szomszedsagaban leven hasznokra leszen kerem azert kegyelmeteket mennel hamareb külgyön eöt masa port es eötven golyobist melyet ha kegyelmetek czelekeszik az en kegyelmes uram is kegyelmesen agnoscalya kegyelmetektol ammellet kegyelmetek lezistrative *(sic)* ide küldven kegyelmeteket arrol is contentaltatom.

Dumnezeu să te țină pe d-ta cu bună sănătate mulți ani.

Pentru cele 5 măji de praf de pușcă pe care le-ați trimes d-voastră acum în Moldova și-apoi 50 de plumbi, despre predarea acelora acum îmi poruncise îndurătorul mieu stăpân. Am scris în afacerea aceasta birăului Curții din Gherla, că, oricând s'ar cere de la d-voastră, sunteți datori, fără întârziere, să le dați. Să-mi scrieți d-voastră câți funți au cântărit plumbii, și îndată scriu despre aceasta la fierărie, las să-i bată, și trimet eu în locul d-voastră. Dar, fiindcă mai avem nevoie pentru țară de 5 măji de praf și 50 de plumbi, cari să cântărească 18 și 20 funți, fiind în vecinătatea d-voastră, vă vor putea fi de ajutor: vă rugăm să ni trimeteți cât se poate de răpede 5 măji de praf și 50 de plumbi; ceia ce de ni-o faceți, și prea-înduratul nostru stăpân va fi recunoscător; pe lângă aceasta fiind d-voastră trimeși aici după lege, vă vom îndestulă și de spre aceia.

In reliquo Dominationum Vestrarum vicinus benevolus. Datum in castro Radnot, die 14 augusti, anno 1643.

Generosae, Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Nicolaus Sebessi, m. p.

Eö nagysaga ugi monda küldött mar kegyelmetek 5 masa port es ötven goliobist. Ezen kivöl megh kevantatik az 5 masa es ötven goliobis kiknek 20 fontos galiobisoknak kel lenni.

A spus Măria Sa că ați și trimis 5 măji de praf și 50 de plumbi. Dar mai avem nevoie de 5 măji și 50 de plumbi, cari să cântărească câte 20 de funți.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domini iudici primario civitatis et Sedis saxonicalis beszterczeiensis, etc., domino et vicino mihi observando.

Allatae die 15 augusti. Praefectus uram eö kegyelme irja az eöt masa puska porert es eötven globissokert Szamos-Ujvarbol mast adatni.

Scrie Măria Sa domnul Prefect să ni deie pentru cele 5 măji de iarbă și 50 de plumbi, alții din Gherla.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMLI.

Dej, 1643, 16 August.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre o scrisoare ce trimete în Moldova.

Georgius Rakoczi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti, Salutem et gratiam nostram.

Ez levelünk megh ado Mihaly Deak nevü postankat expedialvan bizonios dolgaink veget az Moldvaj Vajdahoz levelekkel lesznek teöbbennis velle de hogy uttya batorsagosb es egyenesb lehessen, paranczollyuk kegyelmesen hüseghteknek rendellyen egy bizonyos hiteles embert melleje az ki ha szinten eö maganak postanknak beteghsege vagy egyeb szerenczetlensege törtennek is leveleink el ne tevedgyenek mas kezeben ne jussanak hanem vihesse megh az Vajdanak s hozhasson valasztis.

Scrisoarea aceasta o va aduce lui Vasile-Vodă Mihai Diacul, pe care l-am trimes cu poșta noastră, pentru anumite afaceri, la Voevodul din Moldova cu scrisori: o să fie și mai mulți cu el; dar, ca să-i fie drumul mai drept și sigur, vă poruncim d-voastră să li puneți la îndemână un om de încredere, care, dacă s'ar îmbolnăvi poșta noastră sau o va ajunge altă nenorocire, să nu rătăcească scrisoarea aceasta, ajungând în mâni străine, ci să se poată duce Voevodului și să ni aducă apoi răspunsul.

Secus non facturi. Datum in salis Curia nostra desiensi, die decima sexta augusti, anno Domini 1643. *G. Rakoci, manu propria.*

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Besztercze, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMLII.

Alba-Iulia 1643, 19 August.

Superintendentul maghiar Ștefan Geley către protopopii români, despre gândul său de a tălmăci Scriptura din grecește în românește, despre omul ce a găsit

şi despre nevoia de a se adună o rămăşiţă din vremea Vlădicăi Ilie Iorest pentru cheltuieli.

Az Istennek kegyelme az ur Iesus Christusnak szerelme es a szent leleknek keözeössege legyen veletek.

Mivel latjuk a Szent Biblianak nagy fogyatkozasat es szük voltat es olah nyelven a hol valami darabonkent talaltatik benne is igen vétkesen fordittatott nem a geöreögbeöl hanem cziak a ráczbol, meljben sok hazugsagok is egjeledtenek, azon igyekezunk hogy az Uj Testamentumot eöszinte a geöreögh nyelvbeöl a mellyen az evangelistak es az apostolok irtanak olah nyelvre fordittassuk es ki nyomtattassuk a sok szegeny olah keössegnek lelki eppületire; a meljre valo embert talaltunk is immar Istennek hála a ki olah ugyan de jo geöreögh, deakul is ert. De mivel e féle munka sok keöltseggel jár nints honnan keöltsegnek szerit tennunk hanem ketelen az Elias Iorest Wladikasagaban el maradt esztendeö adot be kel szedetnunk. Kegyelmetek azert olah esperes uraim az alattok leveö olah papokon menteöl hamareb lehet azt egy egy forintot fel szedgye es az Ianos papnak kit a Wladikaval eggyütt a veghre bocziattunk ki kezében adgya ki ki jegyezoén egy papyrosra menyit szolgaltat be es minekünk hiven megh hozza. Az conditiokat penigh kegyelmetek mind maga megh tarczia eö mind az alattok leveökkel tisztek vesztesege alatt megh tartassa, hazasokat ne valaszon az eleötti rosz szokas szerint a szegeny keösseghnek a maga nyelven praedicaljon a catechesist tanitsa, etc., mert a kit megh halhatunk hogj azt nem czelekeszi nylvan nehész büntetese leszen. Istennek szent lelke legyen veletek es igazgasson minden jora benneteket. Feiervarat, anno 1643, 19 augusti.

Kegyelmetek jo akaro attyafia a Christusban

Gelei Istvan,

erdeli magyar orthodoxus püspok[1].

Îndurarea lui Dumnezeu, dragostea lui Isus Hristos şi împărtăşirea Duhului Sfânt să fie cu voi cu toţi.

De oare ce vedem cum pierde din însemnătatea ei Scriptura, aşa de micşorată fiind, şi, dacă se află în limba românească undeva în bucăţi, e tălmăcită greşit, nu din greceşte, ci numai din sârbeşte, şi în care s'au amestecat şi multe minciuni, ni vom dà năzuinţa ca Legea cea Nouă să o tălmăcim în limba românească cu adevărat din greceşte, în care a fost scrisă de evanghelişti şi apostoli, şi să o tipărim pentru înălţarea sufletească a atâtor sate româneşti sărace. Am şi găsit un om pentru aceasta, slavă Domnului, care, deşi e Român, dar ştie greceşte şi pricepe şi latineasca. Dar, fiindcă lucrul acesta umblă cu multe cheltuieli, n'avem de unde să jertfim atâta, ci suntem nevoiţi să adunăm dajdea rămasă de un an din Vlădicia lui Ilie Iorest. Pentru aceia d-voastră, domnilor protopopi români, să adunaţi cât se poate mai răpede câte un florin de la preoţii de supt cârmuirea d-voastră şi să-i trimiteţi popei Ioan, rânduit pentru aceasta din partea noastră şi a Vlădicăi, care apoi, însemnând numele fieştecăruia pe hârtie, cât aţi trimis să ni aducă nouă. Condiţiile acestea d-voastră să le împliniţi împreună cu supuşii d-voastră, supt pedeapsa pierderii dregătoriei; pe însurăţei să nu-i alegeţi de-o parte, după obiceiul cel rău din trecut; în satele sărace să propoveduiţi în limba poporului, să catehizaţi ş. a.; şi, dacă acestea nu le va păzi cineva, auzind eu despre ei, se vor pedepsi aspru. Duhul Sfânt al lui Dumnezeu să fie cu voi şi să vă îndrepteze spre toate cele bune.

Al d-voastră binevoitor în Hristos

Ştefan Gelei,

episcop unguresc ortodox al Ardealului.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Copialbuch* II.)

---

[1] Pentru acest plan v. Iorga, *Istoria literaturii religioase,* p. 142 şi urm; cf. *ibid.,* p. 171 şi urm.

MMLIII.

Dej, 1643, 21 August.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardelului, către Bistriţeni, despre caii ce se aduc la iarmarocul lor din cele două ţeri româneşti vecine.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Ugy esek ertesünkre hogy a mostani ott valo sokadalomra mind Moldova es Havasalfeölde feleöl feles lovakat hoznanak. Azert hüseghednek kegyelmesen es serio paranczollyuk, ne czak varosaban vigyaztosson hanem az utakra eösvenyekreis ki külgyiön a hol a fele lovakkal szoktak bejarni s ha tizenketteö leszenis nekünk valo külgyeide, masoknak megh venni ne engedgye mys az arrokat megh adattyuk.

Aşa ni-a ajuns la cunoştinţă că la iarmarocul de acolo, atât din Moldova, cât şi din Ţara-Românească, o să vie cu cai. Pentru aceia d-voastră vă poruncim îndurător şi hotărât să aveţi grijă, nu numai în oraşul d-voastră, ci să rânduiţi păzitori şi la drumurile şi potecile pe unde obişnuiesc a intră cu caii, şi să ni trimeteţi şi nouă doisprezece, dacă vor fi de seama noastră. Altora să nu li daţi îngăduinţă să-şi cumpere. Şi noi vă vom dà înapoi preţul lor.

Secus non facturi. Datum in oppido nostro Dees, die 21 augusti 1643.

G. Rakoci, manu propria.

[Vo:] Prudenti et circumspecto Andreae Szappanos, iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMLIV.

Dej, 1643, 24 August.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre un Grec negustor al Domnului muntean, care a fost prădat la ei.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Az havasalli Vaida ö kegelme iria leweleben hogy ez elmult napokban egy varossabeli Jené nevü Görögh bizonyos dolgai vegett mennén Brassoban, viszsza terven, altal vetötwt (?) kiben ketszaz forint es negyven volt, hirtelenségeben szallasan felvitette, hit fel metelven, penzit belöle mind ki vöttek, es noha mar hüsegedet maga az Görögh revizalta hazarol valo contentatioaia feleöl, mind az altal czak semmivel boczatotta viszsza, es mind ez ideigh is az Görögh házban vagion, nem tetetett igazat neki. Hüsegednek azert kegyelmessen paranczollyuk, requiraltatvan az megh irt Göröghtöl, mindgyart szolgalatosson igassagot nekj es satisfactiot is neki.

Măria Sa Voevodul din Ţara-Românească ni scrie că în zilele trecute un Grec din oraşul lui, cu numele de Iene, a trecut în Braşov pentru ceva afaceri; la întoarcere a fost prins şi dus la o casă, unde, scotocindu-i hainele, i-au luat 240 de florini, toţi banii câţi îi avea. Şi în zădar v'a înştiinţat pe d-voastră Grecul nostru despre pierderea suferită. Totuşi l-aţi lăsat fără nicio răsplătire; ci şi până astăzi este de pagubă, şi nu i-aţi făcut dreptate. Vă poruncim deci deocamdată d-voastră, ca, ştiind despre pătania Grecului, îndată să-i faceţi dreptate, dându-i mulţămire.

Secus non facturi. Datum in salis Camera nostra deesiensi, die 24 augusti 1643.

G. Rakoczy.

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Fronius, no 84.)

MMLV.

Francisc Zanthai către Bistriţeni, despre oprirea de a se scoate cai peste hotar. Dej, 1643, 30 August.

Az vitezleö Koczis Mihalj uramnak adasek Beszterczen.

Szolgalok kegyelmednek. Isten minden jokkal latogassa kegyelmedet. Ighen jo hajnalban haza erkezem, mindgyart hivata urunk eö nagysaga, mindenekreöl kerdezkedek teöllem, az teöbbi keözeött, az küvül valok, ha vettek-e lovakat es arra mint vigyaztam azt is kerde eö nagysaga; megh mondam eö nagysaganak hogy mind megh vannak paranczioiva hogy ki ne bocsassanak senkit is lovakkal. Ujobban paranczioila eö nagysaga hogy mindgyart esmet oda küldgyek. Azert uram az Istenert arra szorgalmatos vigyazas legyen indifferenter, akar Colosvari, akar Magyarorszagiak, în summa akar honnan valok legyenek mind megh tartoztassa kegyelmed es igen jo mod alat biro uram ala hozassa, az kiké leszen ala jeöjeön ha kel neki es itt eö nagysaga eleöt igazitsa el dolgat. Kegyelmed ebben ne czelekedgyek egyebet. Kegyelmedet kerem megis az Istenert vigyazzon ugy hogy eö nagysagatol is valami haragh reank ne jeöjeön mert mi szolgak vagyunk vagy jo, vagy nem de az kit paranczioinak azt cziak megh kel czelekednünk. Isten eltesse kegyelmedet.

Să se deie această scrisoare viteazului domn Mihaiu Koczis la Bistriţa.

Îţi slujesc d-tale. Dumnezeu să te cerceteze cu toate bunurile. Am ajuns acasă în zori de zi, şi îndată m'a chemat la sine Măria Sa Domnul nostru, întrebându-mă despre toate cele: între altele cumpărat-am cai şi cum am îngrijit de ei a întrebat Măria Sa. I-am spus Măriei Sale că este poruncă aspră să nu lese pe nime să iasă cu caii. Din nou mi-a poruncit Măria Sa ca îndată iarăşi să trimet acolo. Pentru aceia, domnul mieu, pentru Dumnezeu, grijă mare să ai, ori de or fi clujeni ori ungureni, în sfârşit să fie ori de unde, pe toţi să-i opriţi d-voastră, iar birăul să-i aducă aici, şi ai cui sunt, să vină după ei, dacă au nevoie de ei, ca aici în faţa Măriei Sale să îndrepteze lucrul. D-voastră să nu lucraţi altcum în această afacere. Te rog pe d-ta să ai grijă să nu tragem mânia Măriei Sale asupra noastră, pentru că noi suntem slugi, şi ce ni poruncesc trebuie să îndeplinim, fie bun ori rău. Dumnezeu să te ţie pe d-ta.

Datum în Dees, 30 augusti, anno 1643.

Kegelmed jo akaroia

Al d-tale binevoitor

Zanthai Ferentz.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Copialbuch*, II.)

MMLVI.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oamenii lui Francisc Bethlen cari merg să cumpere cai în Moldova. Gherla, 1643, 2 Septembre.

Georgius Rakoczi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc., fidelibus nostris universis et singulis cuiuscunque status, conditionis, ordinis, gradus, honoris, officii, dignitatis, praeeminentiae ac functionis hominibus, ubivis in dictione nostra constitutis et commorantibus, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam nostram.

Beöczülletes hivünk Feyervarmegyenek feö ispannya feö hopmesterünk es tablank assessora nemzetes Keresdi Bethlen Ferentz uram bocziatotta az my kegyelmes annuentiankbol az le-

Din voia noastră credinciosul domn Francisc Bethlen Keresdi, fişpanul Comitatului Albei, maiestru al Curţii şi asesor de tabulă, a trimes în Moldova oamenii cari vor să deie această scri-

velünk praesentalo szolgait Moldovaba valami lovak vételének okaért. Azert minden rendbeli hiveinknek parancziolljuk kegyelmesen ez levelünket látván bocziassák mind menett jeövett bekevel es szabadoson eöket minden hellyeken es ha miben kivantatni foghna legyenek is segitseggel s jo akarattal hozzaiok.

soare, pentru cumpărare de cai. Poruncim deci credincioșilor noștri din toate rândurile ca, văzând această scrisoare, atât la dus, cât și la întors, să-i lăsați a trece cu pace prin toate locurile, și, în ce se va cere, să li stați într'ajutor, fiind și cu bunăvoință față de ei.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in arce nostra szamos-ujvariensi, die 2-da mensis septembris, anno Domini 1643.

G. Rakocy.

(Bistrița, Archiva Orașului, *Copialbuch*, II.)

MMLVII.

Vaida-Cămăraș, 1643, 3 Septembre.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre niște Moldoveni zăberiți cu vitele.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Az mely Moldovaj embereket Pap András hivünk marháyokkal eggiütt arestáltatott volt hüségtek által kegyelmes parancziolatunkbol Szamosuyvári udvarbiránk érettek fogh küldeni. Azért parancziolliuk kegyelmesen hüségteknek, adgya kezekhez udvarbiránk oda küldeött emberinek az arestált embereket minden marhástol seöt magais hüsegtek segitséggel legyen az elvitelekben. Az mely eötvenezer sendelynek Désre valo szállitássa felöl parancziolttunk volt hüsegteknek, aztís ne késlellie el szállitatni, hanem mennel hamaréb szállitassa el.

Pentru Moldovenii aceia cari au fost zăberiți împreună cu vitele lor, din partea lui Andrei Pap, prin d-voastră, din porunca noastră binevoitoare o să trimeată pentru ei judele Curții din Gherla. Chiar pentru aceia vă poruncim prietenește d-voastră să-i dați oamenii zăberiți în mâna oamenilor județului nostru de Curte, cu toate vitele lor, și să li fiți și d-voastră intru ajutor la ducere. Ceia ce vă poruncisem despre trimeterea celor 50.000 de șindile la Dej, nu întârziați a ni li trimete, ci le faceți să vie cât mai curând.

Secus non facturi. Datum in possessione Vajda-Kamaras, die 3 septembris, anno 1643.

G. Rakoci, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMLVIII.

Dej, 1643, 8 Septembre.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Brașoveni, despre vitele oprite Muntenilor.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Mivel az havasolföldi bojaroktul, es lakosoktul orszagunk hatarirul nem keves marha hajtogatasok, es arestalasok löttek ez egynehany üdökben, kirül noha bizonyos commissariusok altal mind az ket reszrül igazitas let, es magat is az Vajdat egy nehany izben leveleink, s embereink altal requiralvan az arestalt marhaknak megh adasa feleöl, igiretet is tet volt, de tandem mikor effectualni kellet volna igiretit, semmi benne nem tölt, s ugy biszszük bizonyosson, eszünkben hogy czak szoval akar bennünket tartani, s az dolgot plongalni, kárt igyekezven hiveteknek tenni: mellyet hogy el tartoztathassunk, söt hiveteknek károk megh fordullyon, vagy penigh arestalt marhajok viszsza adattassek, oda valo emberek marhainak arestalasaval kel mi nekünk is az dologhoz nyulnunk; mivel okaert hüseghteknek serio paranczollyuk valahol havasalföldi embernek marhajot az eö inspectioja alat talaltattya, aszt arestallya es valameddigh arrul mas specialis commissionkat nem veszi az arestum alol el ne boczassa, kirül im az törczvari harminczadosunknak is paranczoltuk.

Fiindcă dela boierii munteni şi locuitorii de acolo dela o vreme încoace s'au oprit şi adunat nu puţine vite la hotar, în care afacere, deşi prin comisariul nostru s'a făcut ceva îndreptare din amândouă părţile, ba prin oamenii noştri i-am cerut însuşi Voevodului, prin scrisorile noastre şi prin oamenii noştri, darea vitelor, şi ni-a şi făcut făgăduiala, dar, când în sfârşit trebuia să-şi împlinească făgăduiala, n'a făcut nimic, — aşa ni vine în gând că numai cu vorba vrea să ne ţină, trăgănând lucrul şi silindu-se a vă face pagubă d-voastră. Pentru care n'o să ne ferim, ba o să se întoarcă paguba d-voastră, dându-vă vitele oprite, sau şi noi avem să răspundem prin oprirea vitelor dela oamenii de acolo. Din care pricină vă poruncim d-voastră, ca, dacă veţi dà peste vitele muntenilor de supt dregătoria lui, să le opriţi, şi, până când nu ni va îndeplini cererile noastre anumite, după drept, să nu le sloboziţi. Pentru care trimisesem poruncă şi vameşului de la Bran.

Secus non facturi. Datum in curia nostra devensi, die octava septembris, anno Domini 1643.

G. Rakoczy.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMLIX.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte bani ai unui Grec din Ţara-Românească. Petelea, 1643, 10 Septembre.

Georgius Rakoczi, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Hüseghtek 3 presentis irot levelet veven, az havasi görögh el veszet penze feleöl mint informallyon bennünket ertyük: kirül jm iratván az Vajdanak, hüseghtek kezéhez dirigáltuk az megh küldesre. Azert paronczollyuk hüseghteknek, küldgye megh levelünket az Vajdanak bizonyos embertül, hire ha mi valaszt teszen, hozhassa megis.

Scrisoarea d-voastră, credincioşilor miei, din 3 ale lunii am primit-o, şi, în ce priveşte pierderea banilor Grecului muntean, înţelegem, după ştirile d-voastre. Despre aceasta am scris Voevodului ca să vă trimită tot d-voastră. Chiar pentru aceia vă poruncim d-voastră să trimeteţi scrisoarea Voevodului prin om de încredere, care să ni aducă răspunsul, de va răspunde ceva.

Secus non facturi. Datum in posessione nostra Petelye, die decima mensis septembris, anno Domini 1643.

G. Rakoczy.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMLX.

Făgăraş, 1643, 15 Septembre.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre pretendentul moldovenesc Iliaş, pus în fiare şi prinderea hoţului Măgură.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Egy orra meczett Illyes Vayda nevü oláh moldvai Vaydaffinak praetendalvan magáth tavalyi esztendöbenis onnet egi huszon eötöd magával be indult volt Moldvába esztelire s nem arra valo leven meghis Vaydasághot akarván vindicalni maghának, mellyet Fogharosi tisztviselöink eszekben veven utannok küldöttek volt es eszt viszsza hozatván s vasat wttetven lábára alkalmas ideighis tartatánk poenitentiat vele ugian it valo házunknál. Mind azon által mostannis ugy adatik ertesünkre, ot az hüseghtek districtussaban bizonios számu Oláhokat maghahoz allicialván elöbbeni propositumat akarna követni. Minek okaert hüsegteknek kegyelmesen es serio paranczollyuk ez levelünk meghadatván mingiarast a havason vagi hahot találtatikis districtussokban kulgienek rea es ragadtassak megh mind magáth s mind az vele levök közül az kik kezre kerülhetnek es vasban verven eököt tudosiczon felölleök bennünköt addigh jo gondviseles alat es illendeö foghsághban tartatván. Annak feţette ez napokban foghtattak volt megh Toroczkai hiveink Szent-Gyeörgy iobbagy urok paronczolattiabol Magurarol tolvaykodo egi moldvai latrot, a ki mivel ugi tudosittatunk Gialui hazunkhoz tartozo Hev-Szamos nevü falunkban levö major hazunknak ez el mult napokbeli fel veresekoris jelen volt es kivaltképpen valo authorais azon dologhnak eö löt volna, hüseghteknek serio paranczolliuk ha eddigh el nem találta volna boczattani, mingiarast jo gondviseles alat külgie Gialui hazunkhoz.

Un Iliaş Voevod român, tăiat la nas, zicându-se fiu de Voevod din Moldova, anul trecut plecase (de acolo), cu douăzeci şi cinci pe lângă dânsul, spre Moldova, într'o seară. Deşi nu era bun de Domnie, totuşi a voit cu orice preţ să-şi câştige sieşi Voevodatul. Despre aceasta auzind dregătorii noştri de la Făgăraş, s'au răpezit pe urma lor şi, aducându-l înapoi, i-au bătut fiare la picioare, ţinându-l la casa noastră de aici pentru ispăşire. Cu toate acestea ni se dă să înţelegem că şi-a mai câştigat pe partea lui un anume număr de Români din Ţinutul d-voastră, cu ajutorul cărora ar voi să-şi urmeze gândul de mai înainte. Din această pricină vă poruncim d-voastră prietenește şi cu stăruinţă ca, îndată după primirea acestei scrisori, să-i urmăriţi, fie în munţi, fie în Ţinutul d-voastră, şi să-i prindeţi, atât pe el, cât şi pe cei dintre ai lui ce-i veţi putea, apoi, bătându-i în fiare, să ne înştiinţaţi pe noi, până atunci ţinându-i supt pază, în închisoare. Afară de aceia în zilele acestea au mai fost prins credincioşii noştri din Trăscău, din porunca dumnealui Gheorghe Szent, pe Măgură, un hoţ din Moldova, care, după cum ni s'a dat de ştire, a fost şi el de faţă, ba ca şi cum ar fi fost chiar el urzitorul acestei nelegiuiri când cu spargerea moriştei din satul nostru Someşul-Fierbinte, ţinător de casa noastră din Gilău: vă poruncim, deci, d-voastră, ca, dacă până acum nu i-aţi dat drumul, îndată să-l trimeteţi supt pază bună la casa noastră de la Gilău.

Secus non facturi. Datum in arce nostra Fogharas, die 15 septembris, anno Domini 1643.

G. Rakoci, manu propria.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMLXI.

Bistriţenii către vecini (şi către Gheorghe Szigéthy, jude al comitatului Doboca), pentru Iliaş Voevod. Bistriţa, 1643, 24 Septembre.

Generose domine, amice vicineque nobis observande. Servitii nostri paratam commendationem, etc.

Isten minden jokkal jo egesseggel aldgja s latogassa megh.

Bizonyosson mentünk vegere hogj am az Iljes neveö moldovai Vaidaffi melj feleöl a mi kegyelmes urunk eö nagysaga minekünk kegyelmesen paranczioltа hogj megh ragatassuk es megh fogatassuk az kegyelmed Galaczi Moldavai Vaszilla neveö biraianal egj falkaik tartott szalast; es hogj az tarttja es tartotta az Olahokat hazanal az kiket gjüiteötte. Kegyelmed azert ugj visselljen gondot reaia hogj az mi kegyelmes urunk eö nagysaga méltosagos szemelje eleöt szamot adhasson feleölle. Tovabba ezt is megh értettuk, hogj massik gazdat Olah Budakon tarttja Moldavoi Szimnikor Lupul neveö Olahot, hassonloképpen Radlan Sebbesben fel tarttja magat. Kegyelmed azert biro leven az nemes varmegjeben ugj visselljen gondot az Saioi videkben Moldova feleö meneö eösvenjeken hogj az mi kegyelmes urunknak velünk eggjütt szamot adhasson es hogj idrinque tisztünknek megh felelhessunk. Mi az istrasat az mi videkünkben mindenüt institualtuk, kegyelmednek is azert illik jo vigyazasban lenni, hogj az eö nagysaga nehéz animadversioiat elkeörülhessen. Mert my ezeket tegnap eö nagysaganak mindeneket megh irtuk, hogj Saioi videkben fel tartja magat es ez elmult vassarnapon Budakon felüll neveö Poian Thoma havasson szandekja volt az nepeit megh mustralni. Isten tarczia megh kegyelmedet sokaigh jo egességhben.

Dumnezeu să te dăruiască şi cerceteze cu toate bunurile sale şi cu bună sănătate.

Am auzit cu siguranţă că fiul de Voevod din Moldova, Iliaş, despre care ni-a poruncit Măria Sa să-l înhăţăm şi să-l prindem, şi-a luat locuinţă la judele d-tale Vasile Gălăţeanul, din Moldova, şi că acela i-a ţinut şi-i ţine la casa lui pe Românii pe cari i-a adunat. Măria Ta deci aşa să aibi grijă de el, ca înaintea îndurătorului nostru domn să poţi dà seamă despre dânsul. Mai departe, am înţeles şi aceia că aceialaltă gazdă ţine la Budacul-Românesc pe Românul din Moldova Lupul Jitnicerul; asemenea se ţine şi în „Radla" de lângă Sebeş. Pentru aceia Măria Ta, fiind birău în varmeghia nemeşească, aşa să porţi grija potecilor de la Şieu spre Moldova ca împreună să putem dà seamă îndurătorului nostru stăpân, şi ca dregătoriei noastre-i să facem faţă. Noi am aşezat străji în toate părţile noastre; se cere ca şi d-ta să ţii pază bună, ca să încunjurăm mânia Măriei Sale. Pentru că noi toate acestea i le-am scris Măriei Sale: că se ţine în părţile Şicului, şi în Dumineca trecută a avut de gând să-şi facă cercetarea oştii din sus de Budac în munţii Poiana-Tomei. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum Bistricii, die 24 septembris, anno Domini 1643.

Generosae Dominationis Vestrae vicini benevoli

Andreas Végh, iudex, et iurati cives bistricienses.

[Vo:] Istarum literarum copiam transmisimus domino Georgio Szigethi, primario comitatus dobocensis iudici, ratione cuiusdam Vaivodae moldavi filii, populos seu exercitum contra moldavum Vaivodam congregantem.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; concept.)

MMLXII.

Şieu, 1643, 25 Septembre.

Grigore Somay către Bistriţeni, despre pretendentul Iliaş care se gătise a năvăli în Moldova.

Zolgalathunkatt ayanlyuk kegyelmednek mintt nekünk becsülletel valo jo akaro urunknak, az szent ur Isten algia megh kegyelmedett boldog jo zerencses hozzu elettel kedvessivel egiutt.

Akarok uram kegelmedett levelunk altal tudositani az mikipen kegelmed leveliben nekunk irt volt, egi Ilyes boyer nevü ember valami latrokatt gyutene hogi Moldwaban menne; kegielmed irta volt leveliben hogi rayta lennenk. Es igen vigiaznank az varmegienkbeli emberek is velunk egigiutt igen vigiaznanak hogi ha fele embert megh fognanak; sott az Taczyaknak es Selkyeknek izentunk hogi megh indulnanak Sayo fele utannunk junnenek az kegyelmed irasa zerint. Magunk nagi syettsiggel fel irkezvin Sayora zinte akor irkezek ala az Sayo vidiki Vayda az havasrul, megh monda hogi az havason nigy ember nyomnal tobett nem lattak, az kegielmetek sok emberi is megh ternek. Hanem Sayo vidiki az tiztarto az falukon valami gyulevir Ohlahokat fogott megh tizen nyolczatt. Igi uram nem zugsig voltt az szegin emberekett fel faraztanunk, my vizza teritettuk; akartuk kegielmedett az dolog felöll tudositani. Hanem uram az kegyelmetek zegin karos emberi dolgatt akaryuk Isten kegielmibul el igazitani holnap ugi mint zombaton ha modunk lehett uram benne. Tarcsa megh az ur Isten kegyelmedett kedves jo egissigben.

Vă ţinem gata slujba noastră d-voastră ca binevoitorului vecin şi domn de omenie. Sfântul Dumnezeu să te dăruiască pe d-ta cu fericită, bună, norocoasă şi îndelungată viaţă, cu cei dragi ai d-tale împreună.

Vreau să te încunoştiinţez pe d-ta că, precum d-ta ni scriseseşi nouă, un anume boier Iliaş adunase nişte lotri, ca să treacă în Moldova; ai fost scris d-ta ca şi cum ai fi dat peste ei, să se grijească bine oamenii din varmeghia noastră, cu noi împreună, ca să poată prinde măcar jumătate din ei. Li-am dat de ştire celor din Tonciu şi Şeica (Jeica) să plece spre Şieu, să vină după noi în înţelesul scrisorii d-tale. Noi sosim cu grabă mare la Şieu; chiar atunci ajunge acolo şi Voevodul, din jurul Şieului, de la munţi, care spune că mai multe urme decât de la patru oameni n'a zărit; se întorc asemenea şi oameni mulţi de-ai d-voastră. Fără cât îngrijitorul moşiilor din Ţinutul Şieului a prins de prin sate nişte Români gălăgioşi, adunătură, optsprezece la număr. Aşa dar n'a fost nevoie să ostenim oamenii aceia săraci până acolo sus, ci dar i-am întors înapoi. Am voit să vă încunoştiinţăm despre faptul acesta. Ci vrem să dregem lucrurile oamenilor săraci ai d-voastră, din îndurarea lui Dumnezeu, mâne şi Sâmbătă, de ni va fi cu putinţă. Dumnezeu să te ţie în plăcută şi bună sănătate.

Datum ex Sayo, die 25 septembris 1643.

Kegyelmednek zeretettel zolgal Zigeti Giorgel.

A d-voastră slugă, ce slujeşte cu iubire, cu George Zigeti.

Somay Gergeli, m. p.

[Vo:] Ez level adassik Beztercze varosaban az becsülletes fü biro urunknak Vigy Andrasnak nekunk jo akaro urunknak.

[Vo:] Să se dea scrisoarea aceasta birăului celui mare din oraşul Bistriţa, Andrieş Végy (Amendt), binevoitorului nostru domn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMLXIII.

Baltazar Vesselényi către Bistriţeni, despre acelaşi pretendent Iliaş. Geaca, 1643, 28 Septembre.

Szolgalatomat ayanlom kegyelmedteknek mint io akaro uraymnak es atyamfiaynak. Az szent Isten kegyelmedtekett minden iavayval szerenczyesen aldgya megh szerelmeseyvel egyẅtt.

Az kegyelmedtek iambor szolgaya nekem is hoza az urunk eö nagysaga kegyelmes paranczyolatyatt melyben eö nagysaga paranczyol nekünk is annak az Ilyes Vaydanak es velle valo giẅlevez embereknek megh fogatatasa feleöl, myvel kegyelmedtek azt irta volt eö nagysaganak hogy Budakon es Monorban lezegnenek. De az mint nekem tegnap Szigety Gieörgy uram monda Veczy[=Neczy]fele ment egy nehanyad magaval seöt az sokadalomkor is ben volt az kegyelmedtek varosaban az mint hallom es szallast is tartott ott az kegyelmedtek iozagyban. Im ismet irtam uram Szigety uramnak az dologrol es kegyelmedtek is vidgaztasson egyet ertven kegyelmedtekel. Ha valatya halhatyuk az eo nagysaga paranczyolatya tartasa szerent cziak erthessük bizonioson mindgarast rayok kel menünk. De most ugy hallom hogy igen el ozlottak az kyk velle voltak. Tarczya megh az ur Isten kegyelmedtekett io egessegben.

Vă ţin gata slujba mea d-voastră, ca binevoitorilor miei domni şi prieteni. Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile sale şi cu noroc, împreună cu toţi cei iubiţi împreună.

Blândul om al d-voastră îmi aduce şi mie porunca înaltă a Măriei Sale preabunului Domn despre prinderea Voevodului Iliaş, cu toate adunăturile lui, despre care aşa scriseseţi d-voastră Măriei Sale că s'ar afla la Budac şi Monor. Dar, precum mi-a spus mie ieri dumneaului Gheorghe Szigety, că ar fi plecat spre Neţ cu câţiva împreună, ba a fost şi el de faţă la strânsura din oraşul d-voastră, şi, după cum aud, a şi avut sălaş pe moşia d-voastră, cu i-am scris din nou d-lui Szigety despre lucrul acesta: aveţi grijă şi d-voastră să fim într'un gând. Dacă vom putea auzi de ei undeva, în puterea poruncii Măriei Sale, numai să ştim cu siguranţă, trebuie să dăm peste ei. Înţeleg acum că s'au răzleţit mulţi cari erau cu el. Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră în bună sănătate.

Raptim ex Gieke, die 28 septembris, anno Domini 1643.

Kegyelmedteknek szeretetel szolgal

Sluga d-voastră cu dragoste.

Vesselieny Boldisar m. p.

[Vo:] Generosis, prudentibus ac circumspectis viris, dominis iudici primario ceterisque civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis et fratribus mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMLXIV.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre argintăriile ce vreau să-şi facă la ei boierii din Moldova. Alba-Iulia, 1643, 20 Novembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Az moldvay Vayda eö kegyelme feö keövete, mostan nalunk letelenek alkalmatossagaval, az boerok keözeönseges-

Solul Măriei Sale Voevodului din Moldova, sosind la noi, ni face cunoscută rugăciunea boierilor de acolo ca

sen találtatának megh á keövet által, jnstalnod azert, engedneök megh, mikor szüksegek kivánná hüseghtek varossaban, vehetnenek holmi ayandélba valo ezüst miveket, poharokot, is harminczadfizetes nelkül enyedneök hys vidgiék; melyek mostan á keövet instantiájára mijs annualvan, akartuk hüsegteknek ez levelünk altal ertesekre adnunk, ha mikor á megh emlitett moldvay boérok keözeönsegessen, avagy venighlen valamellyk keszüleök várasokban be küldend afféle ezüst mivek vásárlására engiedgye megh nékiek, pénzeken vehethessenek szabadosson, es vihessek elis az szerént, bántós nelkül, és békével.

să li îngăduim ca la nevoie să-şi poată cumpără din oraşul d-voastră ceva argintării pentru daruri, păhare, şi să le treacă peste hotar fără tricezima obişnuită. Care rugăminte socotind-o şi noi din partea solului, vrem să vă încunoştinţăm prin scrisoarea aceasta pe d-voastră ca, atunci când vor să vină numiţii boieri moldoveni, sau vor trimete pe alţii în numele lor pentru astfel de cumpărături de argintării în oraşul d-voastră, să li îngăduiţi a-şi cumpără în linişte pentru banii lor, şi tot aşa să le treacă peste hotar.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 20 mensis novembris, anno Domini 1643.

G. Rakoczy.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMLXV.

Alba-Iulia, 1643, 24 Decembre.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre păharele ce vor să cumpere boierii din Moldova de la ei.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

20 praesentis mensis nekünk ieot levelet et weottük, az moldvai bojeraknal az poharok dolgabol valo megh talalasokat vettük; kegelmetesen parancsiolliuk azert hüsegednek ez levelünket vévén, tudosicson bennünket az Kupakban menny ghira (?) es menny szamuk legyenek az poharok.

Scrisoarea din 20 ale lunii o am primit dela d-voastră în afacerea boierilor moldoveni cu cumpărarea păharelor. Vă poruncim deci deocamdată d-voastră ca, după primirea scrisorii noastre, să ne încunoştiinţaţi de ce preţ şi câte să fie păharele.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 24 decembris, anno 1643.

G. Rakoczy.

[Pe o foiţă adausă:]

2 Becher zu 3 M., P. 24.
4 Becher zu 2 M., P. 24.
2 Becher zu 2 M.
6 Becher zu 1 M., P. 12.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMLXVI.

Târgu-Ocnei, c. Decembre 1643 (sau 1638 chiar).

Ianachi Cămăraşul către Bistriţeni, despre omul său Apostol, trimes pentru „boboae şi cămeş şi cumănace de mişei şi suliţe“ de împărţit la Paşti, pentru a fi scutite de vamă.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 86-7, nº 1.)

MMLXVII.

Hrizea Vornicul-Mare către Braşoveni, despre pâra lui Bonciul Vătahul împotriva oamenilor lor, Ion Butoiu, Frăţilă şi Reanţea, cari i-ar fi furat nişte iepe încă din vremea „judeţului celui bătrân", „Hrăjilă Criştov" (cu plângerea lui Bonciul şi zapisul lui de mărturie). Pe la 1644.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 179-82, nle 8-10.)

MMLXVIII.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre Vintilă Vătahul, care vine la ei pentru o datorie ce au faţă de dânsul Constantin şi Nicula Pitarul. Târgovişte, 1644, 10 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp 174-5, nº 1.)

MMLXIX.

Marele-Vornic Dragomir către Braşoveni, despre „pâra" lui Vasile cu fratele, Ivan. [1644], 15 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 176-7, nº 4.)

MMLXX.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre un om din Petroşiţa (Dâmboviţa) care şi-a aflat oi în ale ciobanilor lor şi măsurile luate împotriva acestora de „Andronie Vornicul, judecătoriu lăsat aiĉ la Scaun". 1644, 20 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 175, nº 2.)

MMLXXI.

Mihai Diacul către Bistriţeni, despre nişte hăţuri pentru Vodă, afacerea munţilor ş. a. Iaşi, 1644, 24 Ianuar.

Prudens, circumspecte iudex, domine, domine mihi semper observandissime. Servitium meum commendo.

Ennekem minden udeobeli bizodalmas biro uram es az beoczületes tanacz, az mi dologbol engemet mostan faraztot volt ide Moldvaban az nemzetes vitezleo Barczay Akos uramhoz az kegielmeteknel nilvan vagian. Itben eo kegielmenek oli bizodalma vagion hogi az dologh jo vegben megien es latom szememel hogi eo kegielme valoban teorekedik aban az dologban es szam szerent akar az beoczuletes varosnak mindenekben szolgalni vizontagh ennekem nagi titok allat bezelete es iellentek eo kegielme ennekem hogi az Vayda az mi kegielmes urunknak eo nagisaganak ezer kartant kuld hadra valokot de talam lovak mas fel ezeris

Domnule birău, mie totdeauna credincios şi dătător de sfaturi bune. E prea bine cunoscut înaintea d-voastră pentru ce am ostenit eu în Moldova la viteazul Acaţiu Barcsay. Dumnealui are credinţa că lucrurile merg bine, şi văd şi eu cu ochii miei că dumnealui într'adevăr se năzuieşte din răsputeri pentru lucrul acela, voind să slujească oraşul nostru cu orice chip. Din potrivă mi-a povestit cu o mare pază dumnealui că Voevodul are să-i trimeată Măriei Sale Domnului nostru milostiv o mie de hăţuri pentru întâmplare de războiu, care vor fi şi o mie şi jumătate, şi vreau să treacă pe drumul nostru; şi tot acolo la câmp, în satele săseşti, vreau să poposească.

lezen, azt azon az mi utunkon akariak kivinni es ugion ott az videken az szaz falukon megis akariak ningottni, miczoda nagi hazon lezen az azt maga kegielmetek megh itelheti es meg gondolhatia magaban, en azert sok keoniorgessel es esedezessel keonieorgek keoniorgeotemis eo kegelmenek hogi talalion modot benne hogi ne veszne romlana az szegenysegh mert mostis czak elegh vadnak, ugi vagion hogi minden feleol azon vadnak az urak es gondviseleok az vegekben, es nagi sok keoniorgeselis es adomani igeretelis mind az Czikiak s mind penigh az Haromszekiek és Brasaiak hogi ne vinnek arra az hadat, hanem ugianczak Beszterczere mert odt volna job mod az kimenetelben. Igerte eo kegielme ennekem magat hogi minket mint szinte az maga joszagat ugi megh otalmasznia es ha szinte az mi kegielmes urunk poronczolnajs az mint poronczolia is eo nagisaga, de azt nem czelekedi hanem mas uton vizi el eoket de az eo kegielme kevansaganak sok jambor szolgalatiaert es az hovasoknakis megh szerszeseiert illen dologot kevan hogi Isten oltalmazna benunket bekesegtelensegteol haborusagtol ollian udeorkeor azert az eo kegielme jambor teokeletes hazas tarsanak tiszteseges be fogadasat es hogi az varosban haborusagos udeoben be fogadnak. Es tiszteseges szalassan bekevel lehessen mert eo kegilme azt mondgia hogi hazat Mattias uramnak az feleseget ki akartak hani uzni es vetni az varosobol, mikor az volt en azt nem tudom hogi ha penigh en azt tudnam azt mondgia hogi az en felesegemmelis azt czelekednek, szuksegnek ideien, hatt ennis czak ugi szolgalnek eo kegielmeknek. Az eo kegielme kevansaga ez mellire valazt tegiek ennekem mihez tarczam magamot hogi ide kuldgion kegielmetek levelet neküs hogi az eo kegielme felesegevel azt nem czelekezik soha az Bezterczeüek hanem inkab minden iot es az mint oda feliul megh irtam evis azt fogadia arra valo nezve lehetsege szerent az mitt fel ehr mind szolgalatiaval s mind penigh czelekedetivel szubol megh czelekezi es mind az varost mind penigh az tartomant

Ce folos mare o să avem noi de-aici, puteţi judecă şi d-voastră, socotind în sine. Pentru aceia mă rog cu atâta putere şi rugăminte ca, îndurându-se spre biata sărăcime, să afle ceva chip, pentru că sunt mulţi, şi toţi păzitori şi purtători de grijă de la hotare. Se îndreaptă cu rugăminţi şi făgăduieli, atât cei din Cic, cât şi cei din Trei-Scaune şi Braşov, ca să nu treacă oastea pe acolo, ci să plece la Bistriţa, unde va fi şi drumul mai bun de trecere. Mi-a şi spus dumnealui că pe noi ne va păzi ca pe însişi d-voastră, că, şi dacă i-ar porunci îndurătorul nostru stăpân, precum şi porunceşte, totuşi are să treacă oastea pe alte locuri şi, în schimb pentru atâtea slujbe, ca şi pentru recâştigarea munţilor, înduratul domn nu cere altceva decât să-l primim în locuinţile noastre la întâmplare de răzmeriţă sau războiu — de care să ne ferească Dumnezeu! — şi să-l primim în oraşul nostru la întâmplare de luptă, să poată stă în linişte şi pace. Pentru că spune că pe soţia domnului mieu Matiaş au voit s'o gonească din oraş; când s'a întâmplat, nu ştiu; şi, dacă aş şti-o şi eu, spune că şi cu soţia mea ai face la fel la nevoie; apoi zău şi eu li-aş mulţămi asemenea d-sale. Dorinţa d-sale, căreia am să-i răspund, de care trebuie să mă ţin eu, este să-i scrieţi şi d-sale aici că nici de cum aşa ceva nu vor să facă Bistriţenii cu soţia d-sale; din potrivă îi veţi face tot binele ce veţi puteă. Şi, precum v'am scris mai sus, făgăduieşte şi el că tot ce va fi cu putinţă va face din toată inima, prin slujbele şi faptele sale, şi atât oraşul, cât şi Ţinutul îl va luă supt ocrotirea sa. Mie să-mi daţi răspuns cât de curând d-voastră; aici şi aşa sunt numai singur, neştiind în care parte să dau. Despre trecerea oştii pe la d-voastră nu ştie nime nimic, şi nu cumva să se întâmple ceva răzvrătire în ţerănime: să-mi trimeteţi trei oameni ca să vă pot trimete mereu veste nouă. O să stau încă mult pe aici, şi e multă cheltuială: să-mi trimiteţi d-voastră şi câţiva florini. Ştefan, care mi-e om bun, îi va spune unde vor să mă găsească; poşta de la Poartă a domnului mieu, Mihaiu Diacul, cam dă târ-

meghsegiti oltalmazni, ennekem kegielmetek valazt tegien igen nagi sietsegel es ittis czak egiedul vagiok es mayt nem tudom meli fele szakodgiak,az hadak kimenetelit senki ne tudgia kegielmeteknel, egieb feokepen az paraztsagh hogi valami modon bodulas ne legien mert az feiedelemnek nagi hatalmas haragiat vinni raia, en hozam vagi harom ember is kuldgion hogi minden karon uyab hirekel tudosithasam kegielmeteket az mulatas uram itt megh sokaigk lezen itt az keoltsegh igen el keolt egi nehany forintot kuldgion kegielmetek, az ki jo, Istvan megh tudgia mondani hogi hon keresenek engemet, Mihaly Deak az mi kegielmes urunk Portaj postaia itt vagion az valoban forgodik melletem kegielmetek tekentetiert ugian tiszteseges ayandekot faratsagaert megh erdemel büczületel az en szegeny hazam nepevel felolis el ne feletkezek kegielmetek, hanem ugian megh latasa hogi mint vadnak es hogi ha az leaniomot haza hozta az felesegem Colosvarol megh iria kegielmetek, az kik be jonek hozam ismeretes Olha legienek legienek, es megh poronczolia kegielmetek hogi az utban senkit ne haborgasanak hanem hozam siesenek. Kegielmetek uram ezt az dolgot magaban igen megh visgalia es lassa, illen feo embernek szolgalatiat megis tekencze hogi mindenkoron az teokeletes jambor szomszedsagh es bekessegh megh tarttasek. Tarcza megh az szent Isten kegielmeteket igen kedves jo egesegben.

coale pe lângă mine, şi încă hotărât: cu privire la d-voastră, ar fi vrednic de ceva daruri pentru osteneală. Să nu vă uitaţi d-voastră asemenea nici de oamenii miei, ci să-i cercetaţi din când în când, iar, de va fi sosit fata cu soţia mea de la Cluj, înştiinţaţi-mă d-voastră. Şi aceia cari vor să vină la mine, să fie flăcăi români cunoscuţi, şi pe nime să nu răzvrătească în drumul lor, ci să grăbească la mine; socotiţi şi desbateţi bine lucrul acesta d-voastră. Slujba unui om aşa de mare să o înţelegeţi, păstrând şi pe mai departe vecinătatea bună şi pacea ce este azi. Să vă ţină bunul Dumnezeu pe d-voastră cu plăcută şi bună sănătate.

Az kegielmetek jambor szolgaya

Mihaly Deak, m. p.

Sluga d-voastră blândă

Mihaiu Diacul, m. p.

Ex Iaszvásár, anno 1644, die 24 ianuarii.

P. S. Ha szinten Istvan jo visza is ide hat eo tudgia az itt valo dolgot. Czak jo ket Ohla legien legien vele.

P. S. Şi, dacă va veni înapoi Ştefan, care ştie bine lucrurile de aici, să fie pe lângă el doi Români buni.

[Vo:] Prudenti, circumspecto domino, domino Simoni Uczaszi, iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistirciensis, dominis, dominis mihi observandissimis. Cito. Citissime.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMLXXII.

1644, 1-iu Februar.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre „meşterul de clopote“ ce-i trebuie „ca să ne facă clopote pre aceale mân[ă]stiri ce am făcut în ţara noastră“, trimeţând pe „sluga“ sa Iacov şi pentru „meşteri care facu pile“.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Analele Academiei Române*, XXI, pp. 200-1, nº 337.)

MMLXXIII.

Gilău, 1644, 6 Februar.

Gheorghe Rákoczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre oprirea unui nemeş ce mergeà în Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Secunda praesentis nekünk iratott hüséghtek levelet elloeöttük; joll leött hogy az Szekely Gyeörgy nevü salvus conductusunk nelkül szokatlan uton jaro nemes embert arestaltatta volt s ez utan is jo vigyazasban legyen hüséghtek s ne is boczassa senkit ki azon kivalkeppen Moldovara salvus conductus nelkül, kireöl im patenssünkben is demandaltunk. Bihari Palt most bocziattassa ell, Szekely Gyeörgyeöttis, ha kezeseket vet es allat hogy a kiknek Moldovaban ados megh eléghiti.

Am primit scrisoarea d-voastră din 2 ale lunii. Bine a făcut numitul Gheorghe Székely că a oprit omul acela nemeş, care umblà fără salvus conductus pe căi neobişnuite. Asemenea să aveţi d-voastră grijă şi pe mai departe, nelăsând pe nime să treacă pe acolo, mai cu seamă în Moldova, fără „salvus conductus“; ceia ce orânduisem şi prin porunca noastră. Să-l sloboziţi pe Pavel Bihari, asemenea şi pe Gheorghe Székely, dacă-şi va dà cuvântul că-i va răscumpărà pe toţi datornicii săi din Moldova.

Secus non facturi. Datum in castris nostris ad Gyalu positis, die 6 februarii, anno Domini 1644. *G. Rakoczy.*

[Adaus:] Haec commissio Illustrissimi domini, domini principis die octava februarii nobis est exhibita.

(Bistriţa, Archiva Oraşului, *Copialbuch*, II.)

MMLXXIV.

Rotopăneşti, c. 1644, 10 Februar.

Nacu, pârcălab de Câmpulung, către Bistriţeni, despre uneltele ce trimete să-i cumpere.

Pentru deosebite afaceri, mai ales pentru oamenii ce-i trimete „să să cheltuiască“, adecă să cumpere: „blide, talgere, lanţuje, sveaşnici, mănuş de var“ [1], sape.

Menţiune de olari bistriţeni, ce au lucrat „la noi“.

(Vº: pecete mică, verde. Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 77, nº CIV.)

MMLXXV.

1644, 12 Februar.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre oile oamenilor lor ce se află la Pană Căpitanul, fost „oiar“.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicate în *Braşovul şi Românii*, pp. 362-3, nº 1.)

---

[1] *Vair, petit-gris;* blană. Sau „mănuşi de vară“?

MMLXXVI.

Dragomir, Marele-Vornic muntean, către Braşoveni, despre aceiaşi „pără" a lui Vasile cu Ivan, făcută şi la negustori şi înaintea lui, când a fost la Braşov şi Alba-Iulia, ca sol. [1644], 5 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 177, nº 5.)

MMLXXVII.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre „pâra" lui „Vasilie Sârbul ot Necopoe" cu fratele lui, Ivan, care s'a judecat şi la negustori şi la Vornicul Dragomir când a fost trimes sol în Ardeal. Târgovişte, 1644, 6 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 175-6, nº 3.)

MMLXXVIII.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre omul său Statie, trimes să ieа postavul, „să îmbrăcăm Curtea". Târgovişte, 1644, 17 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 57, nº 2.)

MMLXXIX.

Socol Marele-Clucer către Braşoveni, despre trimeterea lui Bojár István în oraşul lor, pentru „târguială", rugându-se a i se dă „un car cu cai" până la Rucăr. Pe la 1644, 28 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 109-10, nº 1.)

MMLXXX.

Dragomir, Marele-Vornic muntean, către Braşoveni, pentru „Lupul vătahul", trimes după cumpărături în oraşul lor. 1644, 4 April.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 110, nº 2.)

MMLXXXI.

Dragomir, Marele-Vornic muntean, către Bistriţeni, despre „sticlăria" lui Vodă şi pământul ce trebuie să se aducă de la ei. C. 1644, 11 April.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 108.)

MMLXXXII.

Mateiu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre un dărăbanţ al său care a venit „la zi" în cetatea lor fără să se înfăţişeze şi partea cealaltă. 1644, 14 April.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 178, nº 6.)

MMLXXXIII.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni (judele Mihail Eötvös), despre „veseliia cocoanei [= fiicei] domniei tale", la care a fost poftit, cu urări „întru veseliia coconelor, ginerilor ce se împreunează, ca cu tot bunul noroc să petreaceţ dumneavoastră", trimiţând şi un om „ca să poarte faţa, cinstea noastră întru cinstita veseliia dumnilor voastre, cum se cade vecinilor de aproape şi priiatenilor". Târgovişte, 1644, 17 April.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Analele Academiei Române*, XXI, pp. 202-3, nº 335.)

MMLXXXIV.

Pe la 1644, 26 April.

Socol, Marele-Clucer, către Braşoveni (acelaşi jude), despre „această veselie ce se-au început întru cinstit[ă] casa dumnital[e] cu sora noastră, fiia dumnitale", — cu care prilej trimete solul său şi pe „feciorul" Bojár István.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 194-5, nº 1.)

MMLXXXV.

Rotopăneşti, c. 1644, 29 April.

„Nacul, pârcălabu de Ţănutul Suceavei", către birăul Şimon (Engesser) şi pârcălabul Tămaş, pentru preţul unui cal ce voiă să cumpere de la dânsul cel de-al doilea. A oferit unul „de-aceaia protivă ce spunêi că-ţi trebuiaşt[e] dumital[e]". Cere o restituţie.

(Iscălitură; adresa românească; pecete mică, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 76-7, nº CIII.)

MMCXXXVI.

Alba-Iulia, 1644, 1-iu Iunie.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr, către Bistriţeni, despre oamenii Tudorei văduva lui Ioan-Vodă Movilă.

Georgius Rakoczi iunior, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc., fidelibus nostris, universis et singulis cuiuscunque status, conditionis, honoris, ordinis, dignitatis, officii, gradus ac praeeminentiae hominibus ubivis in ditione nostra constitutis et commorantibus, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam nostram.

Ivan Vaida relictaia Thodora aszszony ez levelünk praesentalo hat szolgai a mi kegyelmes engedelmunkbeöl visznek be Moldovaba egy szekeren hol mi egyet masokat. Kegyelmesen parancziolljuk azert minden rendbeli hiveinknek megh irt Ivan Vaida relictaia hat szolgait szekerekkel eggyütt minden helyeken bocziassa békével. Birodalmunkbol ki érkézven salvus conductusunkat ellveven teölleök kuldgjek kezünkben, magokat penigh holmi szekereken leveö egyet masokkal bocziassak minden bantodas nelkül.

Cei şese oameni ai dumisale Tudora, văduva lui Ioan-Vodă[1], cari ni înfăţişează această scrisoare, duc în Moldova, cu voia noastră, un car cu unelte. De aceia poruncim tuturor credincioşilor noştri să lase a trece cu carăle lor pe cei şese oameni ai văduvei Voevodului Ioan. Ajungând afară din ţara noastră, luându-li paşaportul, să ni-l trimeteţi; însă pe ei, cu tot ce au în cară, să-i lăsaţi, fără nicio neplăcere.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die prima mensis iunii, anno Domini 1644.

Michael Uzoni, secretarius. *Georgius Rakocy.*

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Kopialbuch*, II.)

MMLXXXVII.

1644, 5 Iunie.

Preda Mare-Spătar şi Diicul Mare-Agă către Braşoveni, despre un copil de Ţigan aflat la Berindeşti şi care trebuie cerut prin judecată.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 123-4, nº 2.)

MMLXXXVIII.

Braşov, 1644, 8 Iunie.

Judele Braşovului, Mihail Goldschmied, către Bistriţeni, despre ştirile de la Munteni şi un boier ce merge din Moldova la Alba-Iulia.

[1] Movilă.

Amplissime, prudens ac circumspecte domine, mihi observandissime. Servitiorum meorum paratissimam commendationem, et cetera.

Ewer Fürsichtig Weissheit an uns dirigirtes Schreiben ist mir durch abgesandten Diener überlieffert worden; darauss ich dann vernehme dass bey Ewer Fursichtig Weissheit von unserem benachbarten wallachischen Lanndt neye rumores spargiert seyen worden; undt, so deme also were, sölte ich solches Ewer Fursichtig Weissheit wissen lassenn. Wass mir zwar bewust ist, weiss ich anders nichts als von gutter stiller Gelegenheit zu sagen. Denn den nechst vergangenen Tag ist ein vornember Bojer dahero allhier gewesen (welcher zwar sich zu curiren nach Weyssemburg verreiset). Würde aber etwa Gefahr zu befürchten sein, davon ich Wissen kan bekhommen, will ich solches unverzüglig Ewer Fürsichtig Weissheit wissen lassenn. Im Übrigen, Gottes gnädiger Bewahrung entpfohlen. Coronae, die 8 iunii, anno 1644.

Amplissimae, Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae amicus servire paratus *Michaell Goldttschmidtt, iudex coronensis, m. p.*

[V°:] Amplissimo, prudenti ac circumspecto domino Simoni Engesser, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino amico mihi observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMLXXXIX.

Dicheiul Nicolae dela mănăstirea Căldăruşani către Braşoveni, despre Românii mănăstirii fugiţi de la Treisteni la dânşii şi despre zăberirea hotărâtă de el. C. 1644, 11 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii,* pp. 122-3, n° 1.)

MMXC.

Câmpulungenii către Bistriţeni, pentru liberarea unor „omănaşi" ai lor. Câmpulung, 1644, 11 Iunie.

„Câmpulungeanii, cu Vornic cu tot, cu Iliiaş, şi preuţii de Câmpul-Lungu, anume preutul Gligorie şi preutul Petrea" (mai jos, spre sfârşit, şi alţii, cu vătămanul Şandru), către „boiarii de Bistriţ[ă]", cerând a se îngădul ieşirea, cu vamă, spre ţară, a „omănaşilor din Câmpu-Lun[g]". Iunie (иниχ) 11, 7152.

(Pecete peste hârtie: insignii.)

(V° : Adresa românească la „domnii de Bistriţu".)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 77, n° cv.)

MMXCI

Daniil Pavay către Bistriţeni, despre plecarea stăpânului său la „Domnul muntean". Dej, 1644, 29 Iunie.

Prudens et circumspecte domine, mihi benevole. Servitiorum meorum semper paratissimam commendationem.

Istentöl minden idvösseges iokkat egesseges hoszszu elettet kevanok kegyelmednek. Mivel urunk eö nagysaga bizonios okokra nezve bocziatot Havaselfeldeben az Vaydahoz eö nagysagahoz, paripaimot szolgaimot rendelte oda az kegyelmetek szekeben. Kegyelmednek mint io akaro uramnak megh szolgalom Isten eltetven, rendellien valami keves abrakot nekiek s poronczioltion egi felöllök melliet enis szolgalhassak megh kegyelmednek mint io

Vă doresc de la bunul Dumnezeu d-voastră tot binele, viaţă sănătoasă şi îndelungată. De oare ce stăpânul nostru Măria Sa m'a trimes din anume pricini la Măria Sa Voevodul din Ţara-Românească, a poruncit ca roibii miei să-i trimet cu slugile împreună la Scaunul d-voastră. V'oiu resplăti d-voastră, binevoitorului mieu domn, dacă o să mă ţină Dumnezeu. Te rog să li trimeţi acolo câtva ovăs. Să-mi porunciţi şi mie d-voastră ca să pot sluji şi eu d-tale, bi-

akaro uramnak. Kegyelmed is ennekem poroncziollion az mire kegyelmed eleghsegesnek itel az eo nagysaga hata meget minden alkalmatossaggal azon igiekezem hogi szolgalliak kegyelmednek. isten tarczia megh kegyelmedet io egesseghben sok esztendokigh.

nevoitorului mieu domn. Să porunciţi d-voastră ceia ce va fi cu putinţă: mă voiu năzui să-ţi slujesc d-tale pe după spatele Măriei Sale. Dumnezeu să te ţină pe d-ta mulţi ani în bună sănătate.

Datum in curia desiensi, die 25 mensis iunii, anno Domini 1644.

Prudentis et Circumspectae Dominationis Vestrae servitor et benevolus

Daniel Pavai, m. p.

[Vo:] Kegyelmednek megh szolgalom, rendellie oli heirre kegyelmed hogi ne hordozzak edgik falubol az masikba az eöt paripat, en is megh igiekezem kegyelmednek szolgalni.

[Vo:] Voiu răsplăti d-tale: aşează undeva cei cinci roibi, în aşa loc ca să nu mi se poarte din sat în sat: îmi voiu dă năzuinţă să mă răsplătesc.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Simoni Utszas, iudici primario civitatis Beztercze, et cetera, domino mihi semper observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXCII.

Iaşi, 1644, 20 August.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre o cumpărare de cuie.

Generosi ac egregii domini, amici benevoli.

Necessitas claviculorum iterum occasionem scribendi ad Generosas Dominationes Vestras mihi praebuit, ac proinde etiam nunc pro coëmendis iis centum leones mitto, hoc unicum efflagitans ut omnes quotquot parati invenientur, mihi quam totius [=citius] transmittantur, reliqui vero ad complendum numerum sexcentorum milium iussu Generosarum Dominationum Vestrarum a fabris illis accuratissime conficiantur. Hanc claviculorum summam parata solvam pecunia et praestitam hac in re mihi gratiam singulari benevolentiae meae studio Generosis Dominationibus Vestris compensabo. Quod reliquum est, Generosas Dominationes Vestras prospere valere cupio et me ipsum iisdem singulariter commendo. Iassiis, 20 augusti 1644.

Generosarum Dominationum Vestrarum amicus et vicinus benevolus

Basilius, Dei gratia princeps terrarum Moldaviae. *Io Vasilie Voevoda.*

[Vo:] Generoso ac circumspecto domino Simoni Utczasz, primario iudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMXCIII.

Iaşi, [1644], 21 Septembre.

Nicolae (Catargiu) pârcălabul către Braşoveni, despre lucrurile comandate la ei de Hatman, Păharnic şi Vistiernic: pahare de argint, unele cu capace, cântărite în grivne (se pare că pentru nunta Domniţei Maria cu Ianus Radziwiłł [1]).

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 92-4, no 2.)

MMXCIV.

Iaşi, 1644, 25 Septembre.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cuiele ce-i trebuie şi vestea de Tatari la Nistru.

Perillustres ac generosi domini.

Sedulam operam Generosarum Dominationum Vestrarum, quam crebro rebus meis navare solent, quemadmodum benigne amplector, ita etiam omnibus occasio-

[1] V. şi mai sus, pp. 1117-8, nle MMLXIV-V.

nibus incumbam ut haec mihi praestita officia pari facilitate ac omni gratitudinis genere Generosis Dominationibus Vestris compensare possim. Aliquam partem pecuniae etiam nunc per dominum Michaelem pro solvendis reliquis claviculis mitto, hoc unicum efflagitans ut illi fabri in conficiendis claviculis numerum sexcentorum claviculorum excedant, et praeterea adhuc longiorum illorum decem milia conficiant, quos ego claviculos parata pecunia solvam. Reliquum est ut me Generosis Dominationibus Vestris felicia auspicantem benevolo ac favorabili prosequantur affectu. Iassijs, 25 septembris, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo quarto.

Generosarum Dominationum Vestrarum amicus et vicinus benevolus

Basilius, Dei gratia princeps terrarum Moldaviae. *Io Vasilie Voevoda.*

[Adaus:] Die 4 octobris regressus Michael Igjarto ex Moldavia hac cum fama, quod penes fluvium Nistor septuaginta milia Tartarorum in castris modo commorantur.

[Vo:] Generoso ac prudenti domino Simoni Utczias et senatui civitatis bistriciensis, dominis et amicis benevolis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMXCV.

Mateiu-Vodă Basarab al Țerii-Românești către Brașoveni, despre postavul ce se cere de Domnie. Târgoviște, 1644, 7 Octombre.

Matthaeus Bassaraba, Dei gratia princeps et Vayvoda Regni Valachiae Transalpinae, perpetuusque haeres. Generose, prudens ac circumspecte domine, vicine nobis benevole, salutem vicinitatisque benevolam commendationem.

Az kegyelmed levelétt beöcziülettel vevén erttyük mitt jrion minekeönk, azértt mivel annak eleötte annyra nem tudtuk, s nem is értettük aban az állapattban az dolgott hogi mintt s hogi legien, az mintt most érttyük s halljuk az kegyelmed irásából, azértt minthogi jmmár arra az yambor emberre biztuk, tehatt nem tudjuk mintt lehessen az a dologh, mind azon által, ha kegyelmed is, az mintt végezhett és alkumi akar velle nem bánnyuk, az mikor az à dologh lesszen, de mégh messze annak az ideije, mertt mostan ninczen szẅksegẅnk az posztora, meny szamu végh poszto kivántasek peniglen, es mikkorra, arrul kegyelmedett mostan nem tudjuk tudositani mind addig is hanem az meny szamu annak eleötte is voltt, hogi peniglen kegyelmed benneönkett levelével latogatott, aztt kegyelmedteöl felette ighen nagj jo nevett veöttẅk, és kivánván mys az uristenteöl kegelmedeknek jo egessegett, es kegelmetek bekesseg es megh maradástt. Tarczia megh jo egesseges eletbe kegelmedett.

Primind cu cinste scrisoarea d-voastră, înțelegem ce vreți să ni scrieți, fiindcă mai înainte n'am știut și n'am priceput toată afacerea, pe atunci, cum și ce să fie. Precum auzim și pricepem acuma din scrisoarea d-voastră, deci, de oare ce încredințasem lucrul omului aceluia blând, nu putem ști ce se va alege din lucrul acela; totuși, dacă d-voastră vreți să isprăviți și să vă târguiți cu el, nouă nu ni pasă, dar e încă departe vremea, și acuma încă n'avem nevoie de postav. Iar câte valuri de stofă o să ni trebuiască, despre aceasta nu vă putem încunoștiința încă pe d-voastră, dar vă puteți dă cu socoteala că vor fi cam atâtea ca mai înainte. Iar prin faptul că ne-ați cercetat prin scrisoarea d-voastră, ni-ați pricinuit bucurie. Și noi asemenea vă dorim dela bunul Dumnezeu d-voastră bună sănătate și rămânerea în pace. Dumnezeu să vă țină în bună și plăcută sănătate pe d-voastră.

Datum in Tergovista, 7 octobris, anno Domini 1644.

Generosae, Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae vicinus benevolus *Io Mateiu Voevod.*

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis, etc., domino vicino nobis benevolo.

(Pecete mare, ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului.)

MMXCVI.

Târgovişte, 1644, 14 Novembre.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre Ţiganii lor opriţi ca răsplată de Luca Logofătul de la Câmpina.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 124-5, nº 3.)

MMXCVII.

Iaşi, [1644], 21 Novembre.

Gavril Hatmanul, Gheorghe Păharnicul şi Iorga Vistierul către Braşoveni, despre zăbava plăţii păharelor de argint comandate[1].

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 92, nº 1.)

MMXCVIII.

Târgu-Ocnei, [1644], 21 Decembre.

Gheorghe şi Iani Cămăraşul către Braşoveni, despre cererea de păhare a Marelui-Logofăt, care vrea ca judele să-i fie „tată şi înmă", ca înaintaşul „Herdzel Criştov"; banii se vor dă „până la Născut[2]".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 94-5, nº 3.)

MMXCIX.

Până la 1645[3].

„Partenie igumenul şi tot săborul de sv[ă]ntaa mănăstire de Voroneţŭ" către Bistriţeni, pentru a recomandă pe un călugăr şi un „posluşnic", trimeşi pentru afaceri.

(Fără adresă. Pecetea pe ceară neagră cu:)

† сіѫ печате ѡт мон[астир Воро]нецы.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în *Documentele Bistriţei*, I, p. 80, nº CXIII.)

MMC.

Bucureşti, 1645.

Radu Marele-Logofăt (Creţulescu) şi Stroe Marele-Vistier (Leurdeanu), ispravnici de Scaun munteni, şi pentru strângerea haraciului, către Braşoveni, despre plecarea lui Mateiu-Vodă „în jos în priumblare" şi despre hamurile pentru care a trimes un aprod să le aducă (o păreche „tipărită", alta „cu cosoae").

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 88-9, nº 1.)

MMCI.

Târgovişte, 1645, 19 Ianuar.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre postavul ce are la ei egumenul de Câmpulung, precum şi despre un Ţigan al mănăstirii, fugar în Ţinutul lor.

Mathaeus Baszáraba, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae Transalpinae legitimus perpetuusque haeres.

Generose, prudens ac circumspecte domine, vicine nobis observande, etc.

---

[1] V. p. 1126, nº MMXCII.

[2] Crăciun.

[3] Partenie fiind acelaşi cu egumenul dintr'o scrisoare precedentă, data cea d'intâiu e 1635.

Mivel Kimpullungi Jegumenunk jelente hogi ennek eleöte ott az kegyelmetek varosaban adott volna ki pénzt ugi mintt szaz tizeöntt vég posztora valott, imar mostan az posztott felszedni akarna es beis hozattni, azertt kérvén bénneönkett azon hogi kegyelmedek irvánk feleöle minekokaértt vegmiralliuk szomszedsagassan kegyelmedeket hogi io akarattyat mutattván koszaya, legien kegyelmed segittsiggel, nékje mind az felszedetetesebén, es mind az annatt valo megh indittatásaban melljett mys kegyelmedekteöl io nevén veszeönk. Tarczia megh Isten io egessegben kegyelmedett.

De oare ce ni scrisese egumenul de la Câmpulung că ar fi dat în oraşul d-voastră înainte pentru 115 valuri de postav, şi vrând acum să ridice postavul şi să şi-l ducă acasă, pentru aceia ne roagă pe noi să-i mijlocim aceasta de la d-voastră, în interesul vecinătăţii noastre, şi vă rugăm ca, arătându-vă faţă de el bunăvoinţa d-voastră, să-i staţi într'ajutor, atât în ridicarea postavului, cât şi în ducerea aceluia. Ceia ce ni va face plăcere din partea d-voastră. Dumnezeu să vă ţină în bună sănătate.

Datum in curia nostra Tergovista, 19 ianuarii 1645.

Generosae, Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae vicinus benevolus *Io Mateiu Voevod.*

P. S. Ez feleöl is requiralliuk kegyelmedekett hogi egi Radul neveö czigány ugian oda az kimpullungi klastromunkhaz valo, onnatt, oda ki az kegyelmetek tartomanyaban az Barczára szeökvén, engedgie felkeresni, az hol feltalalhattyak es viszahozni.

P. S. Vă mai înştiinţăm că un Ţigan ce se numeşte Radu, al mănăstirii de la Câmpulung, a fugit în Ţinutul d-voastră pe plaiul Bârsei: să li daţi voie să-l urmărească, să-l prindă unde-l vor puteà găsì şi să-l ducă înapoi.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis, vicino nobis observando.

(Pecetea obişnuită.)

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Schnell, I, no 69.)

MMCII.

Târgovişte, 1645, 31 Ianuar.

Clucerul Socol către Braşoveni, despre cei doi fii ai săi, Clucerul Crâstea şi Ianachi Spătarul, ce merg la nunta fiului predicatorului lor.

Generose, prudens ac circumspecte domine, vicine mihi honorande, servitiorum meorum parata commendatione praemissa.

Hogi az Sz. Isten kegelmedeknek az uy esztendeönek forgásabann is minden Idvésseges iokkal io egesseggel, es lelki testi aldasival meg latogassa szibeöl kivánom. Mivel az fiaymatt, Kulziar Krisztett, es Janaki Szpotártt bocziatom oda az kegelmetek varosaban az prádikator ur eö kegelme fianak beöcziületes lakodalmára, azértt az alkolmatossaggal, nem akaram elmulattni hogi kegelmedett, mintt io akaro bizodalmas uramott ez kis irasom által is megh ne latogattnam, mostan Istennek hala mind az mi kegelmed urunk az Vayda eö nagysaga türhetö egessegben es bekessegben vagion, s mys aszéréntt eö nagysaga utan. Ennékém io

Vă doresc din toată inima ca bunul Dumnezeu şi în cursul acestui an nou să vă dăruiască cu toate bunurile sale, bună sănătate, cu darurile sale sufleteşti şi trupeşti. Fiindcă acum li-am dat voie feciorilor miei, Clucerul Crâstea şi Spătarul Ianachi, să iea parte în oraşul d-voastră la nunta cinstită a feciorului domnului predicator, pentru aceia cu acest prilej nu pot trece cu vederea să nu vă cercetez şi pe d-voastră, ca pe binevoitorul mieu domn credincios prin câteva rânduri ale mele. Dumnealui Vodă Măria Sa împreună cu noi se află în destulă pace şi sănătate. Mie, binevoitorului d-voastră, să-mi porunciţi una-alta, şi după putinţă o să vă slu-

akaroyanak, kegelmed paranczioldván, tehetséghen széréntt valo szolgalatomat ayanlom kegelmedek mintt io akaro uramnak, adgja Isten hogi az levelem io es eörvendetes orában talallia kegelmedett.

jesc, ca pe un binevoitor al mieu. Să dea Dumnezeu ca scrisoarea aceasta să vă găsească într'un ceas bun şi cu noroc.

Datum in Tergovista, die 31 ianuarii, anno Domini 1645.

Generosae, Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae benevolus, ad serviendum paratus.

Kulcziár Szokoll. *Socol Cliuč[er].*

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Michaely Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis, et cetera, domino vicino plurimum honorando.

La judeţul.

[Pecetea obişnuită.]

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell. I, 59.)

MMCIII.

Iaşi, 1645, 8 Februar.

Vasile-Vodă al Moldovei către Braşoveni, despre nunta fiicei sale Maria cu Janus Radziwiłł.

Generosi domini, amici et vicini benevoli.

Non poterant ingrati mihi esse domini legati Generosarum Dominationum Vestrarum vel hoc nomine, quod sincerum candidi erga me pectoris affectum praetulíssent, praesertim vero hoc tempore quo solennia nuptiarum filiae meae, Deo auspice, sunt celebrata. Haec itaque singularis humanitatis experimenta, non tantum debitas gratiarum actiones a me exciscunt, sed etiam ad contestanda mutuo Generosis Dominationibus Vestris officia mea me ipsum benevole alliciunt, hoc unico innixus voto, ut in sinum Generosarum Dominationum Vestrarum a liberalissima Dei praepotentis manu omnia fausta ac prospera defluant. Quorum interim favori me ipsum diligentissime commendo. Iassis, 8-va februarii, anno 1645.

Generosarum Dominationum Vestrarum amicus et vicinus benevolus

Basilius, Dei gratia princeps terrarum Moldaviarum (sic).

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto senatui civitatis coronensis, dominis amicis et vicinis benevolis [1].

(Pecete mare, ruptă.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, no 60.)

MMCIV.

1645, 10 Februar.

Radu, Marele-Agă muntean, către Braşoveni, despre oprirea de dânsul a 2 500 de oi în schimb pentru Ţiganii ce i s'au oprit de orăşeni, arătând că trimete după zişii Ţigani, lăsând oile de hatârul lui Vodă, pe iuzbaşii Crâstea şi Mihnea.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 146-7, no 1.)

MMCV.

Târgovişte, 1645, 18 Februar.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre postavul ce a comandat la ei (pentru îmbrăcămintea oştirii).

Mathaeus Baszarába, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae

[1] Actele pentru peţire în *Supl.* II³, pp. 5-15. Scrisoarea ginerelui din Iorga, *Acte şi fragmente*, I, pp. 196-7, dă 5 Februar st. n. ca dată a nunţii. Cf. şi *ibid.*, p. 198.

Transalpinae legitimus perpetuusque haeres. Generose, prudens ac circumspecte domine, amice et vicine nobis benevole, etc.

Az kegelmed levelett az kegelmed fiaytol elveöttük, azertt az kegelmed megh latogattotasatt ayandekaval edgieött kegyelmedteöl io neven veöttük, az poszto dolgóbolis az kegelmed kivánsagatt akarván tenneönk, megh engettük hogi kegelmed is adgion eöttvén veghett es kegelmedteöl bé viszük az mi penigh az jeövendeöbeli dolgott illetti az poszto feleöl, annak az ideye el jeöven, akkor is kegelmeddel barátságossan akarunk elni, de mégh az meszé vagion hogi penigh arrul bizonios valasztt tehesseönk, akkor az ideö es az alkalmatossagh megh mutattya, ez mellett hogi kegyelmed minden szomszedsagos io akarattyat igéri minekeönk, azt is kegyelmedteöl io nevén veszük, es mys hasonlokeppén minden szomszedsagos io akarattal igyekezeönk lenni kegelmednek. Tarczia megh Isten kedves io egessegben kegyelmedett.

Am primit scrisoarea din mânile feciorilor d-voastră şi atât această cercetare, cât şi darurile alăturate ni-au pricinuit mare plăcere, şi, pentru postav, vrând să împlinim dorinţa d-voastră, vă îngăduim ca şi d-voastră să daţi 50 de valuri, şi le vom aduce dela d-voastră. În ceia ce priveşte însă lucrul de postav în viitor, sosind vremea aceia, şi atunci vrem să trăim în prietenie cu d-voastră, numai cât e departe încă (vremea aceia), şi, ca să vă putem dà un răspuns sigur, ni veţi arătà atunci prilejul şi sorocul. Iar că d-voastră ni făgăduiţi nouă toată bunăvoinţa, ni cade bine aceasta de la d-voastră, şi noi asemenea ne vom sili să ni dovedim faţă de d-voastră bunăvoinţa noastră şi vecinătatea ce o avem. Dumnezeu să vă ţină în bună şi plăcută sănătate.

Datum in curia nostra Tergovista, die 18 mensis februarii, anno Domini 1645.

Generosae, Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae vicinus benevolus *Io Mateiu Voevod.*

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Michaëli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis ac vicino nobis benevolo.

(Pecetea obişnuită.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, no 68.)

MMCVI.

Târgovişte. 1645, 20 Februar

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Bistriţeni, despre nişte Ţigani ai lui cărora li-a dat drumul.

Mathaeus Bassaraba, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae Transalpinae legitimus perpetuusque haeres. Prudens ac circumspecte domine vicine nobis benevole, etc.

Illyen dologbol akárok megh talalni kegelmedett, mivel Radul feöagank jelente hogi az kegelmetek birtoka alatt az kegelmetek városaban volnanak valami czigany, melljett egi rendben megis igertt volna kegelmed hogi megh adgia nekie, de annak utanna ismegh megh tartoztatta volna, noha penigh itt tartottanak volt is jrette, de mind azon altal im az kegelmed tekinteteyertt felszabadetottuk, azértt requiralljuk szomszedsagossan kegelmedett, adassa megh nekie, mivel az io szomszédsagh es az igazsag is azt mutattja hogi kinek kinek az eövé megh adattassék, melljett mys io

Vreau să vă cercetez în pricina următoare. De oare ce Radul, Marele nostru Agă, ni arătase că pe moşia d-voastră în oraş s'ar aflà ceva Ţigani, pe cari i i-aţi fi făgăduit lui într'un rând, dar în urmă apoi i-aţi ţinut din nou, — deşi-i ţinusem şi noi aici, totuşi cu privire la d-voastră, li-am dat drumul. Pentru aceia ne îndreptăm către d-voastră ca săi-i daţi lui. Aşa cere şi buna vecinătate şi dreptatea: să să dea fiecăruia ce e a lui. Ceia ce şi noi vom primi-o cu bucurie de la d-voastră. Dumnezeu să vă ţină în bună sănătate.

neven vesszeönk kegyelmedteöl. Tarczia megh Isten io egessegben kegyelmedett.

Datum in Curia nostra Tergovista, 20 februarii, anno Domini 1645.

Prudentis ac Circumspecte Dominationis Vestrae benevolus

Io Mateiu Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis, vicino nobis benevolo.

(Pecetea obișnuită.)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, I, nº 63.)

MMCVII.

Alba-Iulia, 1645, 14 Mart.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Brașoveni, despre aceiași Țigani.

Georgius Rakoczy iunior, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Az havaseli Vajda eö kegyelme talaltatvan megh bennünket, hogy egy Raduly feö Aga nevü bojeranak szeökven el holmi czigany, ot az Barcza videken lappanyavanak, s paranczolnank hüsegednek ki adosok feleöl; minekokaert kegelmesen paranczollyuk hüsegednek, ha nem azok az kik felöl minapiban irt vala, ha ot az Barcza videken talaltatnak lenni, az megh irt Raduly Aga czigany, s hüseged nem akarja eöket megh tartani, s azoknak is kedvek leszen, az be menetelre, adgia kezeben emberenek, vihesse be eöket.

Ni scrisese Măria Sa Voevodul muntean că, fugindu-i niște Țigani de-ai boierului Radul Aga-cel-Mare, petrec pe acolo prin Bârsa, și să vă poruncim d-voastră să-i dați. Prin urmare vă cerem d-voastră ca, dacă nu vor fi cumva aceia despre cari îmi scriseseși dăunăzi, ci dacă se vor aflà prin Ținutul Bârsei Țiganii munteni ai lui Aga Radul, și d-ta, neavând gândul de a-i ținea, și voind și ei, să-i dai pe mâna oamenilor lui, să-i ducă acasă.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 14 martii, anno 1645. *G. Rakoczy.*

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, nº 105.)

MMCVIII.

1645, 19 Mart.

Radu, Marele-Agă muntean, către Brașoveni, despre Țiganii lui, opriți în Ținutul lor.

(Brașov, Archiva Orașului; publicat în *Brașovul și Românii*, pp. 125-7, nº 4; v. nº precedent.)

MMCIX.

1645, 20 Mart.

Mateiu-Vodă Basarab al Țerii-Românești, către Brașoveni, despre Țiganii Agăi Radu (Rudca).

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, p. 127, nº 5.)

MMCX.

Dragoslavele, 1645, 23 Mart.

Sava Logofătul către Brașoveni, despre banii ce trimete pentru postav (cu echivalența banilor curenți).

Szolgalattomat ajánlom kegelmednek mint io akaro uramnak, Istentöl sok iokat io egissiget kevanok kegelmedeknek.

Hogi kegelmed az en embersigemre ki adta volt az poszta czinalok irasat, kegelmedtöl io neve veszen, es az mint fogadta hogi meg köldön kegelmedeknek az 180 forintot, im kegelmedeknek meg köldötten az velen boczatot embere Janos Deak altal, ugi mint, tallert 30, 160 pinzben, orosz banios tallert 10, 160 pinzben, dutkat 24, forintot az dutkat 13 pinzben computalván, azon kivöl apro pinzt o pinzt 60 forintot es 70 pinzt az egi forintot 130 pinzben computalván, tesszen in suma 180 forint es uj kegelmednek meg köldötte, es reversalisomat el vedte, es kegelmetöl io neven vesszem es utáz is kegelmednek io akarattal igekezek szolgalni. Eltesse Isten kegelmedet io egissigben.

Költ Dragoszlavan, 23 marti, A. D. 1645.

Kegelmednek szeretettel szolgal

Sava Logofett, manu propria.

Vă ţin gata slujba mea d-voastră, ca binevoitorului nostru domn, urându-vă de la Dumnezeu mult bine şi bună sănătate.

Fiindcă dumneata pe omenia mea ai trimes scrisoarea meşterilor de postav, o primesc cu bucurie, şi, precum v'am făgăduit d-voastră că vă vom trimete cei 180 florini, i-am şi trimes, prin omul nostru Ioan Diacul, şi anume: 30 de taleri a 160 bani, taleri ruseşti 10, a 160 bani, dutce pentru 24 florini, dutca de socotit în 13 bani; afară de aceia bani mărunţi şi vechi 60 de florini şi 70 bani, socotind 1 florin drept 130 de bani; face suma de 180 de florini. Aşa dar v'am trimes, şi aţi primit pentru sinetul mieu. Ceia ce o ieau în nume de bine de la d-ta, voind a-ţi slujì şi mai departe cu bunăvoinţă. Dumnezeu să vă ţie cu bună sănătate.

În Dragoslave, 23 Mart 1645.

D-tale iţi slujeşte cu dragoste

Sava Logofătul, m. p.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, 57.)

MMCXI.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Braşoveni, despre Ţiganii Radului Aga. Alba-Iulia, 1645, 2 Maiu.

Georgius Rakoczi iunior, Dei gratia princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

Hüseghtek 30 die proxime elapsi mensis aprilis nekünk irt levelet veven, ertjük az havaselni Radul Aganak, az Cziganyoknak ki nem adasaert valo, illetlen arestalosit es fenyegeteözesit. My is hittük azt hogy ha ertelmes ember volna s az orszagnak constitutioit megh tudna iol gondolni, azt nem czelekedne, mely mellöl nemis kel vandolni. Resonaltatosa feleöl hogy az my kegelmes urunkat busicza hüseghtek illyen gonnos dolgaiba, ne itillyuk szüksegesnek lenni, mivel my is az eö nagysaga kegelmes gondviselesebol azert hogyattunk idben hogy minden teven czendesze-

Am primit scrisoarea d-voastră cu data de 30 ale lunii de curând trecute April, înţelegând oprirea şi ameninţarea necuviincioasă a Ţiganilor lui Radul Aga din Ţara-Românească, nevoind să-i deie. Şi noi credem că, dacă ar fi om de priceput şi ar cunoaşte legea ţerii, n'ar face astfel de lucruri. Dar pentru aceia să nu-l părâţi îndurătorului nostru stăpân ca să-l aducă în minţi, fiindcă l-aţi supărà amar, având atâtea lucruri grele de isprăvit. Să nu credem că aşa ceva ar fi de nevoie, pentru că şi noi suntem lăsaţi aici înlăuntru din îngrijirea Măriei Sale[1] pentru aceia ca să

[1] Tatăl lui.

geke beli hiveinknek s azok kezért (?) az hüseghteknek is szorgalmatol gondot viselnenk, es minden haborgatok ellé megh oltalmoznank, mellyet ez dologbanis nem akarunk elmulatni. Im azert az Vaydanak eö kegyelmének vattunk hogy megh irt Radul Agat, megh fenicze es ha hir nelkul czelekette ez modnelkül valo arestalast, es illetten fenyegeteözeset (megh küldvén in paribus levelet) megh büntesse erette, es az arestalt juhokat is fel szobadittassa: mert alioquin my nekünk is hiveinkre gondviseletünk leve, most fogunk kellyekben arestaltatni, az szegény emberek karoknak el tavosztatasara.

avem grija credincioşilor noştri paşnici şi a avutului lor, păzindu-i de orice fel de răzvrătitori —, ceia ce nici de astă dată nu vrem să lăsăm. Chiar pentru aceia am scris Măriei Sale Voevodului ca să-l mustre pe numitul Radul Aga. Şi, dacă fără nicio vestire a făcut această poprire nemai auzită şi astfel de ameninţare (trimiţându-i în astfel de chip scrisoarea) să-l pedepsească pentru aceia, şi asemenea să lase şi oile oprite, pentru că altfel şi noi vom aveà grija credincioşilor noştri, şi vom începe şi noi poprire în locul lor, pentru înlăturarea pagubei bieţilor oameni.

Eiusdem reliquo gratioso propensi modo. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 2 maii, anno 1645.

G. Rakoczy.

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Fronius, 112.)

MMCXII.

Alba-Iulia, 1645, 10 Maiu.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către dregătorii ardeleni, despre boii Moldoveanului Ştefan Grigoriţă.

Georgius Rakoczi iunior, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc., fidelibus nostris generosis, egregiis et nobilibus capitaneis, vice-capitaneis, iudicibus, vice-iudicibusque regiis trium Sedium siculicalium Sepsi, Kezdi, Orbai, item Udvarhely ac Czik, Gyergio et Kaszon, necnon tricesimatoribus, teloniatoribus pontium, passuum, vadorum eorumque vices gerentibus ubivis in ditione nostra constitutis et commorantibus, praesentes visuris, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Moldovaban lako nemzetes Grigericz Istvan uram megh talalvan bennünket bizonios szamu eökreknek megh gyüitese es be haitatassa felöl, mivel az my kegyelmes urunk eö nagysaga szamara ide ki mostan szödnek ökreket, megh engettük az eö kegyelme hogj Haromszeken, Csikban, Gyergioban es Kaszonban szedethessen negyoen szamu eökreket es ki is haitatthassa. Minek okaert hadgyuk es parancziolliuk is kegyelmeteknek megh irt Grigericz Istvan uram emberit ez levelunket latvan minden helyeben bekevel bocsiatvan az megh nevezet szekekben az negyven szamu eökreket bekessegessen megh szedni es gjuiteni is ki is haitani megh engedgje minden bantodas nelkul. Megh szedven penigh az szabadas nyomasson valo legeltetesert megh nem haboritsa

Dumnealui Ştefan Grigoriţă, locuitor în Moldova, s'a îndreptat către noi pentru cumpărarea şi ducerea unui anumit număr de boi. Fiindcă aici pe seama induratului nostru stăpân se adună boi, i-am dat îngăduinţă ca în trei locuri din Cic, Gurghiu şi Kaszon să poată cumpără 40 de boi şi să-i şi ducă acasă. Din care pricină vă înştiinţăm şi vă poruncim d-voastră, ca, după primirea acestei scrisori, să îngăduiţi oamenilor numitului Ştefan Grigoriţă cumpărarea acelor 40 de boi în locurile numite, ca să şi-i poată strânge şi mână afară, fără nicio piedecă. Adunându-şi boii însă, nu cumva să facă pagubă prin păscutul lor. Iar cei de la vama hotarului sau tricezimatorii să ni păstreze aceasta scrisoare, să ni-o trimeată la cancelarie.

se megh ne karositsa. Ez levelünket penigh az vegbeli vamossunk vagj harminczadossink maganal megh tartvan küldgie ki cancellariankra.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die decima mensis maii, anno 1645.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie din Cancelaria Sfatului.)

MMCXIII.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Braşoveni, despre oile oprite lui Mateiu-Vodă. Dej, 1645, 10 Maiu.

Georgius Rakoczy iunior, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Hüseged die 10 praesentis mensis nekeönk irt levelet veven, ertyük az Havaselni Vaida miczioda valaszt izent legien, az arestalt juhoknak fel szobaditasok feleol; kire nezve megh kett hetigh el varakozunk s ha külemb valaszt nem ad, embereönkett küldgiük be hozzaia, azon dologh feleol, hüsegteg is az üdö alat legien cziendesseghbe.

Am primit scrisoarea d-voastră trimeasă nouă din 10 ale lunii, şi înţelegem ce răspuns să fi dat Voevodul Ţerii-Româneşti pentru lăsarea oilor oprite; o să mai aşteptăm două săptămâni, şi, dacă nu ni va da răspuns până atunci, vom trimete oameni la el în pricina aceia. Ci d-voastră să fiţi în pace în vremea aceasta.

Eidem in reliquo gratiam nostram repen[dituri]. Secus non facturi. Datum in salis Curia nostra desiensi, die 10 maii, anno 1645.

G. Rakoczy.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, n. 73.)

MMCXIV.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre Ţiganii lui Radu Aga. Târgovişte, 1645, 15 Maiu.

Mathaeus Bassaraba, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae Transalpinae legitimus perpetuusque haeres. Prudens ac circumspecte domine, vicine nobis observande.

Elveöttük az kegielmed levelett, melibeöl erttyük mitt iryon kegielmed minekeönk az Radul Agha hiveönk cziganny feleöl, azertt nem illenek kegielmednek egi nehany czigannyértt viszalkodni megh gondolván az io szomszedsagott, más az emlekezketik rea kegielmed hogi az tavaszol. Logoffetth Száva hiveönk az feyedelemmel eö nagyságaval leven, es erreöl az dologrol eö nagatt megh talalván, eö naga. . . oly válasza leven hogi eö naga azoknak az cziganyoknak ki adasatt nem bannya, seött akkor ugian parancziolt is

Am primit scrisoarea d-voastră, din care am înţeles ceia ce ni scrieţi despre Ţiganii credinciosului nostru Radu Aga, şi nu vi se şade bine d-voastră să vă certaţi pentru nişte Ţigani. Socotind bine buna vecinătate, de altcum vă puteţi aminti cum în primăvară credinciosul nostru Logofăt Sava, fiind cu însuşi Domnul nostru a vorbit în afacerea aceasta către el, şi a răspuns că lui nu-i pasă dacă se vor lăsă Ţiganii aceia. Ba atunci ţi-a şi poruncit d-tale să-i dai d-ta, şi vameşilor să-i lase a trece în pace. Pentru

eö naga kegyelmednek valla, hogi kegielmed ki adgia, és az vámosoknak is hogi bikivel által bocziassak, azértt kegielmedett mégis requiralliuk szomszedsagosson, az veszekedésnek el tavoztatásaertt kegielmed adassa ki eökett, es az árestaltatott marhak innett mindgiartt felszabadozattnak, de hogi megh nevezett hiveönk kárban maradjon, es hogi az eö sayáttyatt megh ne kereshesse abban modunk ninczien hogi attul megh foghassuk, mivel alattunk leveökre gondott kel viselneönk, es igazságokban megh kell altalmazunnk. Tarczia megh Isten io egessegben kegielmedett.

aceia deci vă cerem ca pentru înlăturarea certei să-i lași odată, și atunci asemenea se vor slobozi și vitele ținute aici, ca nu cumva să rămâie credinciosul nostru păgubit și să nu-și poată vedeà de treaba lui, că într'aceia nu avem putere a luà dela el. Ci avem datoria să purtăm grija supușilor noștri, păzindu-i după dreptate. Dumnezeu să vă țină în bună sănătate.

Datum in Curia nostra Tergovista, die 15 mensis maii, anno Domini 1645.
Pruden[ti]s ac Circumspecte Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Mateiu Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis, etc., vicino nobis observando.

P. S. Kegielmedett mintt uramott illyen dologbolis kellettek bizodalmasson megh talalnom hogi ez minapiban az feyedelemmel eö nagaval letemben, talâltam volt megh eö nagátt egi el budosott cziganyom feleöl, melireöl eö naga parancziolatott is adott, de akkori utamban nem keshettem annak felkeresésében nemis tudhattam bizoniossan hogi hol legien hanem annak utanna ugi ertettem hogi ott az Barczian vagion, az vagi Rosnon, az vagi hogi más falukon, az czigan megh holtt. Cziak az czigan aszony vagion gyérmékesteöl, melinek felkeresesétt biztam, az Vayda eö naga Boyer István neveö postayara, azértt kerem kegielmedett mintt uramott hogi kegielmed mutassa io akarattyat, és legien segittsiggel abban az dologban, es adjon egi cedulatt kegielmed az megh nevezett postanak, ki mellett iárhasson es kereshesse bizvástt, és az hol feltalallya nyulhasson hozza, kegielmed nekem is paranczolván, tehettseghém széréntt igyekezem szolgalni kegielmednek mintt uramnak.

P. S. A trebuit să mă întorc cu toată încrederea de astă dată către d-ta, domnul mieu, și în pricina următoare: mai dăunăzi fiind pe aici însuși Domnul, m'am îndreptat către el în afacerea unui Țigan care mi-a fugit. Pentru care atunci a și dat poruncă; dar, domnule, atunci n'am putut să-l urmăresc, neputând ști pe unde să fie. Ci după aceia așa înțelesesem că e prin plaiul Bârsei sau în Râșnov (?), sau să fi murit în alte sate. Numai Țiganca este, cu prunci cu tot. Pentru urmărirea căreia am însărcinat chiar pe poșta Măriei Sale Voevodului, anume Ștefan Boier. Te rog deci pe d-ta să-ți arăți bunavoință față de el, stându-i într'ajutor în lucrul acela, dându-i o țidulă numitului purtător de vești, cu care să poată umblà, urmărindu-l cu toată încrederea, și, undeva găsi, să poată pune mâna pe el. Poruncindu-mi și mie d-voastră asemenea, mă voiu silì să vă slujesc după putință, ca domnului meu.

(Pecetea obișnuità.)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, nº 61.)

MMCXV.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Braşoveni, despre aceiaşi cerere de Ţigani. Alba-Iulia, 1645, 20 Maiu.

Georgius Rakoczi iunior, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Mivel az Havaselni Vayda eo kegyelme mostan is irvan az cziganyok ki adattatasa feleol, el vonvan sok rendbei sollicitalasokat, my már megh irattuk az Vaydanak hogy ha hüseged ki akaria adni eökeöt my ellent nem tartunk benne, czelekédven aztis czak az Vaydaert eo kegelmeert. Azert my hüseghedet az cziganak ki adasara nem eröltetven, lasza maga adgya ki(?) avagy nem(?) mind azaltal az Vaydaert ugyon illik illendeökeppen kedveskedni.

Fiindcă Măria Sa Voevodul muntean a scris din nou în pricina lăsării Ţiganilor, socotind multele stăruinţi, noi i-am răspuns Voevodului că, dacă d-ta ai gust să-i dai, noi nu-ţi zicem împotrivă, numai să o faci aceia pentru Măria Sa Voevodul. Pentru aceia noi nu te silim pe d-ta să dai Ţiganii: vezi de-i dai ori nu. Cu toate acestea trebuie să-i facem plăcere Voevodului, cum se cuvine.

Eidem in reliquo gratiose propensi manentes. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 20 maii, anno Domini 1645.

G. Rakoczy.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, nº 114.)

MMCXVI.

Sava Logofătul, secretariu al lui Mateiu-Vodă Basarab, către Braşoveni, despre nişte Ţigani ce trebuie daţi înapoi. Târgovişte, 1645, 21 Maiu.

Szolgalatomatt ayanlom kegielmednek mintt io akaro uramnak.

Istenteöl minden iokatt is egessegett kivánok kegielmetek.

Mitt irtt legjen kegielmed az én kegielmes Uramnak az Vaydanak Eö Nagysagak az Ireslaltt marhok feleöl, Eö Nagysaga megh erhetti, es kegielmedtek Eö Nagysaga minemeö valosza leött, az Eö Nagysaga irasábol kegielmed megh erttheti azért én is arra inteném kegielmedett hogi kegielmed allian alá valo czigányokertt, kikben kegielmednek sem haszna, sem kára nem keövettkezhettik, adattná ki kegielmed Eökett hogi sem mintt ollian haszontalan embérekértt vagy Eö Nagysagával, de kivaltképpen az országhi boyérokkal fyẃleölköznek, megh gondolván az io szomszédságott is, más az holott tudjia kegielmed hogi ez kétt országh egimással szokott elni, aztis tudhattya kegielmed hogi az Feyedelem Eö Nagysaga is erreöl az dologrol paranczolván hogi kegielmed elbocziatassa Eokett, es aszér�t az vamosoknak is hogi altal bocziassak mertt Eö Nagy-

Îţi ţin gata d-tale slujba mea, ca binevoitorului meu domn.

De la Dumnezeu vă doresc mult bine şi bună sănătate.

Ce aţi scris d-voastră înduratului mieu stăpân lui Vodă în pricina vitelor oprite, poate înţelege d-sa, iar ce a răspuns, d-voastră puteţi şti din scrisoarea d-sale; pentru aceia dar vă sfătuiesc ca pe nişte Ţigani proşti, pe urma cărora d-voastră nu puteţi avea nici folos, nici pagubă, să-i daţi, ca nu cumva pentru nişte oameni netrebnici să vă înduşmăniţi cu Măria Sa, şi mai cu seamă cu boierii din ţară, — socotind bine şi buna vecinătate. Mai departe, ştii d-ta că aceste două ţeri sunt obişnuite a trăi împreună, apoi ştii şi aceia d-ta că în pricina aceasta a dat poruncă şi însuşi prinţul ca să-i laşi slobozi d-ta, asemenea şi vameşilor, să li dea trecere, pentru că lui nu-i pasă. Dacă-i vei dă d-ta, fie după judecata înţeleaptă a d-tale; dacă însă o vei face aceasta, atunci asemenea se vor slobozi şi vitele de aici. Dumnezeu să te ţină pe d-ta mulţi ani în bună sănătate.

saga nem bannya ha kegielmed ki adattya is Eökett, azért az kegielmed beölcz iteleti raita, ha kegielmed megh czelekeszi tehatt az marhák innett mind edjik felszabadozathnak. Tarczia megh Isten io Egessegben kegielmedet sokaygh.

Datum in Tergovista, die 21 mensis maii, anno Domini 1645.

Kegielmednek mindenkor io akarattal szolgall

Sava, logofett,
secretarius et capitan[eu]s, vester.

D-tale totdeauna-ţi slujeşte cu bunăvoinţă

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis, domino mihi plurimum honorandissimo.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, 56.)

MMCXVII.

1645, 21 Maiu. Radu, Marele-Agă muntean, către Braşoveni, despre învoirea lor la înapoiarea Ţiganilor şi hotărârea lui de a li dă oile îndărăt.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 127-9.)

MMCXVIII.

Piteşti, 1645, 28 Maiu. Mateiu-Vodă Basarab către Bistriţeni, despre judecata unor „săraci".

Mathaeus Baszarába, Dei gratia princeps et Vayvoda regni Valachiae, Transalpinae, legitimus perpetuusque haeres. Prudens ac circumspecte domine, vicine nobis observandissime.

Megh ertettük az kegielmed irásatt az oda valo szegény feleöl, azért egieb valasztt mitt tudunk adni es irni kegielmednek feleoleök, es arrul az dologrol, hanem cziak aztt hogi az orszagunknak teörvény es szokása széréntt, jeöyenek bé ide eleönkben, es divánunkban az boyérokkal edjeött megh erttvén igazságokatt, el igazittyuk dolgokatt, es ha nem ide bé valo eöreökeös eös fiak lesznek nem leszén sémmi bántások és károk. Tarczia megh Istén io egessegben, kegielmedett.

Am înţeles scrisoarea d-tale despre săracii de acolo. Pentru aceia n'avem ce să vă răspundem altceva cu privire la ei în lucrul acela decât că după obiceiul şi legea ţerii să vină aici înlăuntru şi, la Divan, împreună cu boierii, înţelegându-li dreptatea, li vom întocmi treburile. Apoi şi dacă nu vor fi ei de de baştină de aici, totuşi nu li se va face nicio pagubă sau bântuială. Să te ţină Dumnezeu în bună sănătate.

Datum in castris ad Arges positis, in oppido nostro Pitesd, 28 maii, anno 1645.

Prudentis ac Circumspecte Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Mateiu Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis, etc., vicino nobis observandissimo.

(Pecetea obişnuită.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, n 64.)

MMCXIX.

„Stan de la Ocnă" către Braşoveni, pentru „şfoara Visternicului", tocmită cu 3 florinţi, 2 costande suta, pentru o suliţă de 4 florinţi şi banii pecetluiţi, ughi, ce i-a adus la ei. Târgu-Ocnei, c. 1645, 30 Maiu.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 79-80, nº 1.)

MMCXX.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre furtul unor porci. Suceava, 1645, 26 Iunie.

Generose domine iudex bistriciensis, amice benevole. Subditus hic meus respectu illorum aprorum furto ablatorum iterum cum meis literis ad Generosam Dominationem Vestram recurrit. Quamobrem hisce meis intercessoriis Generosam Dominationem Vestram requisitam esse volo ut pauper hic colonus ex vi iustitiae tanti damni quod per iniuriam furum est passus, omnimodam satisfactionem habere possit, ne fortasse ex non obtenta iustitia ab innocente aliquo iacturam amissae suae rei repetat. Quod futurum non spero si Generosa Dominatio Vestra et meae petitioni annuere, et publicae tranquillitati consulere voluerit. Interim Generosam Dominationem Vestram prospere ac feliciter valere cupio. Soczaviae, die 26 iunii, anno 1645.

Generosae Dominationis Vestrae amicus benevolus

Basilius, Dei gratia princeps terrarum Moldaviae.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Egregio ac circumspecto domino Simoni Utczias, supremo iudici ac senatui civitatis bistriciensis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCXXI.

Mateiu-Vodă Basarab către Bistriţeni, despre atacul împotriva omului său Ioan Raţ. Bucureşti, 1645, 29 Iunie.

Mathaeus Baszáraba, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae Transalpinae legitimus perpetuusque haeres. Prudens ac circumspecte domine, amice et vicine nobis benevole, etc.

Az leveleönk megh ado Racz Janos neveö szolgank jelente alazatossan, panaszolkodván azon hogi onnan felieöl az orszagh szolgalattyabol alájeövén, ott az kegielmetek varosaban, minemeö dolgott keövetett volna raita egy ertettlén ember, meltatlanol es oknelkül hogi hatalmasul, és mintt egi tolvayul, varos uczayaban es az varos, feöldén, ki menvén rea, es utana fegiverrel, magátt mintt marczongatta vagdalta, es azzol nem elegedvén mindenesteöl, lovatol megis fosztotta, s az lovatt megis eölte, meli dologrol es czyelekedetireöl, io bizonsagys vadnak, de ha szintén nem volnának is, elegge megh teczik magan az jelénseghe, az mintt megh czonkitotta, es bénnétotta, hiszém ha

Ni-a dat scrisoarea Ioan Raţ, omul nostru, care cu toată smerenia ni-a adus la cunoştinţă, plângându-se, cum că, venind de sus în slujba ţerii, în oraşul d-voastră s'ar fi întâmplat cu el ceva: anume un om nepriceput, fără de nicio pricină, şi în chip nevrednic, pe pământul oraşului, ba chiar pe o stradă a lui, s'a aruncat asupră-i, ca un tâlhar şi netrebnic. Cu arma l-a schingiuit şi tăiat, dar nu s'a îndestulat cu atâta, ci l-a despoiat de tot ce a găsit la el, şi de cal; apoi calul l-a şi ucis. Pentru care fapt sunt şi mărturii, dar, şi dacă n'ar fi, destulă mărturie sunt el şi ranele lui, cum l-a ciuntit şi schilodit. Că, dacă s'a atins de el, n'ar fi trebuit să-l despoaie de toate celealalte şi de cal, ci să le fi lăsat în

magán megh eytette, nem kellett volna sé lovasok sé egieb egiett massahoz hozza nyulni hanem bikitt kellett volna ott hadni, más az bár ha ugian nagiott vétett volnais, de mivel nem vétet olliatt az ki tőrheteö nem volt volna, tehatt ugis ugian megis nem kellett volna maga kezevel igazott tenni es venni, hanem ha vétett, megh kellett volna tartoztattni, volt teörvény s igaszagh, es azzal kellett volna hozzanyulni, ugi vagion hogi az mintt szavábal erttyük ez megh nevezett Zaszlotartonknak, kegielmetek eleö veötte volt teörvényett, de mivel az mintt kivánta hogi az masik fél bizonittson, es az meli dolgokat, ugi mintt edgikett azt hogi, bizoniczia megh azt hogi elseöben eö vaghta fegiverrel amaztt, masikatt azt hogi mind az uyayn es az lován, egi cziapásban esett az vagás es az seb, de hogi edgikett is megh nem bizonytotta, azértt nem allott megh az akkori teörvényen, kireöl ugian protestalt is mind kegielmed eleött, s mind fonogy ur eleött, annak okaértt requirallyuk szomszedsagossan kegielmetekett hogi nyulogh vegye eleö teörvényett, es szolgaltásson io lelki ismérettel, igazsagott nekye, mivel akkor teörvenye félbén maradott, ugi hogi anny sok karárol es faydalmirol s sebejreöl lehessen contentus, ha holatt penigh nem, igaszagában gondott kell viselneönk feleöle, es az feyedelmett eö nagysagatt is megh kell talalnunk rulla, az mintt hogi irtunk is eö nagysaganak feleöle. Tarczia megh Isten io egessegben kegielmedet.

pace. Alta e, dacă i-ar fi greşit ceva lucru mare, dar nu i-a greşit nimic ce nu se putea trece cu vederea. Dar nici atunci nu era îndreptăţit să-şi iea răsplătire cu mânile lui, ci, dacă i-ar fi greşit, să-l fi oprit, şi lege şi dreptate de aici să fi început. Aşa e precum am înţeles din cuvintele lui, şi aţi început legea pentru omul nostru, stegarul, însă, fiindcă el a cerut ca partea cealaltă să dovedească un lucru ca acesta: că întâiu el a izbit arma într'însul, iar, cellalt fapt, că dintr'o lovitură a căzut tăietura şi rana pe cal şi pe degetele lui, şi, fiindcă nici una, nici alta n'o a putut adeveri, n'a stat la lege. Pentru care a şi protestat, atât în faţa d-tale, şi a d-lui fănagiu[1]: chiar pentru aceia vă cerem ca d-ta să iei legea din nou şi să-i faci dreptate cu bună cunoştinţă sufletească şi, după ce atunci i s'a întrerupt legea, să aibă urmare atâta pagubă, durere şi rană ce a suferit. Iar, dacă nu, atunci o să avem grijă noi să-i facem dreptate, încunoştiinţându-l chiar pe prinţul nostru. De altcum, i-am şi scris d-sale însuşi despre lucrul acesta. Dumnezeu să te ţină în bună sănătate.

Datum in Curia nostra Bukurestth, die 29 mensis iunii, anno Domini 1645.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Mateiu Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis, etc., amico et vicino nobis benevolo.

(Pecetea obişnuită.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 65.)

---

[1] Tănaciu, sfetnic.

MMCXXII.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre un Moldovean ce vine să cumpere vite la bâlciu. Alba-Iulia, 1645, 2 Iulie.

Georgius Rakoczi, Dei gratia iunior, etc., fidelibus nostris universis et singulis, cuius cunque status, conditionis, ordinis, gradus, honoris, officii, dignitatis et praeeminentiae et functionis hominibus, notanter autem tricesimatoribus pontium, passuum, vadorum viarumque custodibus eorumque vices gerentibus, necnon boum cumulatoribus nostris ubivis in ditione nostra constitutis et commorantibus, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam nostram.

Nemzetes Moldovai Grigeritz uram instantiaiara engettük megh kegyelmesen hogj ez levelünk praesentalo Lukats Ianos nevü ember altal az mostan jeövendeö Medgyessi sokadolamban az my kegyelmes urunk eö szamara szedendeö barmok vetele utan szedethessen eöttven szamu eokreket es megh haboritas nelkül be is haitatthassa Moldovaban. Minek okaert hadgiuk es paranczolliuk is minden rendbeli hiveinknek nevezet szerent harminczadossinknak vamosinknak es baromjuteinknek is, hogj megh nevezet Grigoricz uramnak emberit minden helyeken bekevel bocsiatvan az eöttven szamu eökreket engedgie bekevel megh szedni az kezelbjeöveö Megyessi sokadolamban conditione tamen sub praemissa megh szedven be haitatasokban is megh ne haboritsa, solutis tamen de iure solvendis. Ez levelünket penigh az veghteli vamos telle el veven tartozzek cancellariankra ki küldeni.

După rugăciunea domnului Grigoriţă din Moldova i-am îngăduit deocamdată ca prin credinciosul său Ioan Lucaciu, care ni-a adus scrisoarea, să poată cumpăra la târgul ce se va ţinea la Mediaş, şi, după ce o să se cumpere vite în de ajuns pe seama înduratului nostru stăpân, să-şi cumpere 50 boi şi fără nicio piedecă să-i treacă în Moldova. Din care pricină lăsăm şi poruncim credincioşilor noştri de toate rândurile, tricezimatorilor, vameşilor şi strângătorilor de vite ca pe oamenii numitului domn Grigoriţă să-i lase în pace a trece în toate locurile pentru cumpărarea acelor 50 boi la târgul vitelor din Mediaş, adunându-i supt condiţia arătată, şi să nu-i neliniştească după ce s'a plătit ceia ce după drept se cuvine. Iar vameşul de la hotar, primind această scrisoare de la el, are datoria să ni-o trimeată înapoi la cancelarie.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die secunda iulii, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo quinto.

G. Rakoczi.

Az Georgitze szolgaianak lo arraban anno 1645, die 3 iulii, urunk eö nagysaga adattatott az maga Fejervari majorsagh marhaiabol en altalam negy eökrött.

Omului lui Grigoriţă i-a dat prin mine, în preţ de cai, la anul 1645, 3 Iulie, Măria Sa stăpânul nostru, din domeniul său de la Alba-Iulia, 4 boi.

Datum Albae, die et anno ut supra.

Michael Cziko.

[Vo:] Salvus conductus boum ex gratia Illustrissimi principis commissorum in Moldaviam ducendorum.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contemporană a secretariului Sfatului.)

MMCXXIII.

Suceava, 1645, 7 Iulie.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre procesul unui Moldovean.

Generose domine iudex, amice et vicine benevole. Elapso adhuc anno, causa haec quam mihi per literas Generosa Dominatio Vestra explanavit coram me agitata fuit, ita ut decreto meo quidam Moldavus ad restitutionem illati damni cogeretur. Is, cum ad instantiam subditorum Generosae Dominationis Vestrae etiam nunc ad meum tribunal citatus fuisset, manifesto autographo se plene ac integre satisfecisse illis comprobavit, ac proinde, ostensa hac subditorum Generosae Dominationis Vestrae syngrapha, liber omnino evasit; nihilominus tamen iidem coloni aliis adhuc paene insontibus importunis suis querelis negotium facessere solint, asserentes eos quoque complices eiusdem facti fuisse. Sed nuda actoris accusatione nemo condemnatur; quare, si testibus fidedignis convicti fuerint, id quod aequitatis erit, impigre exsequar. Interim Generosae Dominationi Vestrae omnia fausta ac felicia a liberalissima Dei praepotentis manu apprecor et me ipsum singulari eiusdem favori singulariter commendo. Soczaviae, 7-ma iulii 1645.

Generosae Dominationis Vestrae amicus et vicinus benevolus

Basilius, Dei gratia princeps terrarum Moldaviae.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo :] Generoso ac circumspecto domino Martino Schultio, iudici et senatori civitatis bistriciensis, domino amico et vicino benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCXXIV.

Bucureşti, 1645, 8 Iulie.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre postavul luat de la ei.

Mathaeus Baszarába, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae Transalpinae legitimus perpetuusque haeres. Prudens ac circumspecte domine, vicine nobis benevole.

Elvevén az kegielmed levelett, melibeöl erttyük az eöregh feyedelemnek eö nagysaganak széréncsessén folni dolgaitt, mellyen mys szivеönk széréntt eörülünk, az mi az poszta dolgatt illeti abbol is erttyük az kegielmed kivánsagatt, azértt megh boczásson kegielmed, de mivel az minit ennekeleötte az kegielmetek varosóban veöttük az posztatt tehatt mayd dragaban esett, es saynaltuk az árott, hanem imar mostan az magunk itt valo emberejnk keözzül tanálkoztanak, az kik fel valaltak hogi végétt megh szérzik tizénegi es tizénkett forinton, s imár megis alkuttunk véllék más ezel hiszük hogi kegielmed ugi neheztelléné adni, s igy itelliuk hogi nekeönk is keönnyebben esik. Tarczia megh Isten kedves io egessegbe kegielmedet sokajgh.

Primind scrisoarea d-tale, am înţeles că lucrurile stăpânului celui bătrân[1] merg norocos; de care ne bucurăm şi noi din toată inima. Iar, în ce priveşte afacerea cu postavul, pricepem dorinţa d-voastră, dar să ne iertaţi d-voastră, fiindcă, după cum cumpărasem mai înainte postavul din oraşul d-voastră, ni-a venit mai scump, şi ni pare rău după atâta amar de bani. Însă de aici înainte s'au aflat nişte oameni dintre ai noştri cari s'au îndatorit că ni-l vor scoate cu 11 şi 12 florini, şi am şi făcut tocmeala cu ei. Iar aşa cred că d-voastră nu veţi stă pe gânduri să ni-l daţi: aşa însă judecăm să ni vină mai uşor. Dumnezeu să vă ţină mulţi ani în bună sănătate.

Datum in curia nostra Bukuresth, 8 iulii, anno Domini 1645.

---

[1] Rákóczy tatăl.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Mateiu Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis, vicino nobis benevolo.

(Pecete obişnuită.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, nº I, 66.)

MMCXXV.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre nişte vite ale Domnului Moldovei ce se duc de Luca Armeanul. Sibiiu, 1645, 23 August.

Georgius Rakoczi iunior, Dei gratia princeps Transsilvaniae, etc., fidelibus nostris universis et singulis, cuiusvis status, conditionis, gradus, honoris, officii, dignitatis, praeeminentiae et functionis hominibus, notanter tricesimatoribus, teloniatoribus. pontium, passuum, vadorum viarumque custodibus et eorum vices gerentibus, ubivis in ditione nostra constitutis et commorantibus, praesentium notitiam habituris, salutem et gratiam nostram.

Az Moldovai Vayda eö kegyelme vetetven szammara magunk barmaink keözzül ket szas harmincz barmot kiket ez levelünk praesentalo Eörmeny Lucca nevü embere gondviselese alatt hajtatvan be birodalmaba; vamokott es harminczadgyokat mi is megh engettük. Minek okaert hadgiuk es parancziollyuk is kegyelmesen minden rendbeli hiveinknek nevezet szerent vamossinknak es harminczadossinknak az Vayda eö kegyelme megh nevezet Lucca Eörmeny nevü emberet az be haitando ket szaz harmincz marhakkal eddgiütt minden helyeken bekevel bocsiatvan se vamot se harminczadott az megh irt marhaktol ne vegyen annak megh nem adasaert eöt megh ne haboritsa.

Măria Sa Voevodul cumpărând 230 de vite din ale noastre pe seama sa, pe care dincolo le va mână omul său, ce ni-a şi adus această scrisoare, Luca Armeanul, vama şi tricezima li-am iertat-o şi noi. Din care pricină deci poruncim de pe acuma credincioşilor noştri din toate stările, şi mai ales vameşilor şi tricezimatorilor noştri, ca pe omul Măriei Sale Voevodului, anume Luca Armeanul, cu cele 230 de vite, să-l lăsaţi a trece prin toate locurile cu pace, să nu-i luaţi vamă, nici tricezimă, şi să nu-l neliniştiţi pentru că n'ar vrea să o plătească.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra cibiniensi, die 23 mensis augusti, anno Domini 1645.

Georgius Rakocy.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contemporană a secretarului Sfatului.)

MMCXXVI.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre caii ce trimete să i se cumpere în Moldova. Alba-Iulia, 1645, 22 Octombre.

Georgius Rakoczi iunior, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Vitezleö Boros Iános udvari szolgankot expedialvan Moldovaban szamunkra valo paripak vetelere, hüsegednek kegyelmesen parancziollyuk rendellyen

Am trimes pe omul nostru, viteazul de Curte Ioan Boros, în Moldova, ca să cumpere pe seama noastră cai. Îţi poruncim deci d-tale să rânduieşti lângă

olly embereket melleje a kiket eö ismer es fogh kewanni nevezett szerent penigh Mihaly Deakot, ki feleöl ha miben hüseghedet megtalallya adgyon hitelt szolgank szavanak s mutassa jo akarattyat Mihaly Deakhoz, mellyet mijs kegyelmesen agnoscalunk teölleök.

el pe cari-i va cunoaşte şi-i va dori el. Vă puteţi îndreptà şi către Mihaiu Diacul ca să credeţi cuvintelor omului nostru, arătându-vă bunăvoinţa şi către Mihai Diacul. Ceia ce şi noi vom primi-o cu bucurie.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 22 mensis octobris, anno Domini 1645.

Georgius Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis nostrae bistricziensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCXXVII.

Alba-Iulia, 1645, 6 Decembre.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre Mihaiu Diacul, omul lor, adesea trimes în Moldova.

Georgius Rakoczy iunior, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem, gratiam nostram.

Mivel Mihaly Deak nevü kegyelmetek embere mind Moldovaban egj nehany uttal s mind penigh más egjeb rea bizottatot dolgainkban hiven es igazan forgolodot az mint benne megh tapacztoltuk, igen alazatossan requirala bennunket hogj hüseghteket mellette valo irasunkal talalnok megh, meghgondolvan es eleötteök viselven azert mind ekkedigh s mind ennek utanna hüseghtekhez valo kegielmessegünket azt az tisztet avagj porkalabsagot melliet kivan ot hüseghtek keözeöt adgia megh nekj ha czak esztendeigh bizhattjais mijs igen kegielmessen veszük hüsegtekteöl.

Fiindcă Mihaiu Diacul, omul d-voastră, care a fost trimis de către d-voastră în Moldova în câteva rânduri, încredinţat apoi şi cu alte afaceri, le-a isprăvit bine şi cu credinţă, după cum ne-am încredinţat despre el, cu multă smerenie ne-a rugat să-i dăm o scrisoare de la noi către d-voastră, pentru ca să-i daţi lui o dregătorie, sau să-l faceţi pârcălab acolo, între d-voastră. Că şi dacă va slujì numai un an, o vom primì cu bucurie de la d-voastră.

Eisdem in reliquo gratiose manentes. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 6 decembris, anno 1645.

Georgius Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCXXVIII.

Făgăraş, 1645, 20 Decembre.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre meritele aceluiaşi Mihaiu Diacul.

Georgius Rakoczy iunior, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hüsegtek varossaban lako Mihaly Deak nevü hivünknek kivaltkeppen Moldovaban leveö dolgainkban egj nehanj uttal hasznos es hiven valo szolgalattiat megh tapasztoltuk, kjhez keppest mijs kegielmessegunket akarvan hozzaja mutatni, mivel penigh már egj nehany uttal alazatossan talalt megh bennünket hogy az ott valo porkolabsagnak megh szerzésében hüségtek eleöt teörekednenk mellette, ki feleöl biro uramnak is ket uttal iratvan az utolszorj levelünkre valaszunk nem jeöve hüsegtek azert nem magat ugj mint az mi levelünket s mellette valo teörekedesunket megh tekintven ha czak esztendeigh vagj az migh hüsegteknek maga io akarattja azt az tisztet mi erettünk es az mi teörekedesünkert hogj ha nekj megh adgia hüsegtekis valamiben az mi kegielmessegunket vennj akarja s azzal elni akar, mijs hüsegtekteöl megh nem vonszuk.

Recunoaştem că acest credincios al nostru Mihaiu Diacul din oraşul d-voastră, în multe lucruri ce-am avut de isprăvit în Moldova, prin câteva drumuri acolo ni-a făcut frumoase şi însemnate slujbe; faţă de care şi noi voim să ni dovedim înadins bunăvoinţa noastră. Şi, de oare ce încă în două rânduri s'a întors către noi, dorind să stăruim la d-voastră să ajungă pârcălab,—despre care am scris şi judelui în două rânduri, la scrisoarea din urmă însă nu ni-a sosit niciun răspuns, — deci, socotind acum d-voastră rostul scrisorii şi năzuinţile noastre, măcar numai un an să fie, sau până când bunăvoinţa d-voastră îl va răbdă, în rostul acela dorit, să aibă parte şi el de bunăvoinţa noastră şi să şi afle din ce să trăiască. Aşa nici noi nu ne vom ferì de d-voastră.

Quos in reliquo gratiose permanentes. Datum in arce nostra Fogaras die 20 decembris, anno Domini 1645.

Georgius Rakoczy.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bisztriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCXXIX.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre Românii ce-i trebuie pentru a mână vite. Făgăraş, 1645, 26 Decembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes, etc.

Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Paranczolliuk kegielmessen hüsegednek eseöteörteökön estvere külgyön Sinkara négy száz hayto embereket, kik olahok legienek bár inkab.

Vă poruncim de pe acuma d-voastră ca pe Joi seara să ni trimiteţi la Şinca 400 de oameni adunători de vite, cari mai bine să fie Români.

Secus non facturi. Datum in arce nostra Fogaras, die 26 decembris 1645.

G. Rakoczy.

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Fronius, nº 136.)

MMCXXX.

Dumitraşco Stolnicul Filipescu către Braşoveni, despre un Român al lui, oprit de dânşii după pâra unei femei. C. 1646.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 183-4, nº 12.)

MMCXXXI.

Făgăraş, 1646, 4 Ianuar.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, despre Românii ce-i trebuie pentru vânătoare la Şinca.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Sinka tájón akarván, meghis vadoszatni, hüsegednek kegielmessen parantczolliuk hétfeön virradora küldgyön hüseged négy száz jo hajtokat, ugy hogi mégh éyfélkor ot legyenek, s mind olahok legyenek, de jo eleöttök járo legyen ne szeökienek el az hajtok, mint ez minapis czelekedtnek.

Vrând să facem o vânătoare în hotarul dela Şinca, vă poruncim înadins d-voastră, ca Luni pe la revărsatul zorilor să ni trimeteţi 400 haităi, aşa că încă pe la miez de noapte să fie acolo; şi să fie toţi Români, şi să aibă un bun îngrijitor peste ei, ca nu cumva să fugă, precum făcuseră mai dăunăzi.

Secus non facturi. Datum in arce nostra Fogaras, die 4 ianuarii, anno Domini 1646.

G. Rakoczy.

P. S. Ebben fogyatkozást ne tegyen hüseged, mivel magunkis viratta eleött hetfön ott akarunk lenni Sinkán.

P. S. Asta să n'o uitaţi d-voastră, pentru că şi noi încă înainte de zori zilei voim să fim la Şinca.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, nº 139.)

MMCXXXII.

Iaşi, 1646, 16 Ianuar.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cearta lor cu supuşii lui

Basilius Vaivoda, Dei gratia princeps terrarum Moldaviae, etc.

Isten kegelmeteket minden kevansagha szerint valo javaival megh aldvan eltesse sokaigh jo egessegben.

Az fejedelem eö nagysaga levelet megh latvan es megh olvasvan megh ertettünk es az kit kegyelmetek fejedelemnek eö nagysaganak irt volt azt is ighen jol megh ertettük mindeneket de mint kegyelmed irt nekünk hogj az my jobbagiunk vetke volna el is hiszuk az kegyelmed szavat hogj az my jobbagiunk vetke volna, de kegyelmetek ne tekincse az eö vakmereösegeket hanem ha szinte vétkek vagion is meghis kegyelmetek ne nézze azt, hanem azt néze kegyelmetek az my io szomszedsagért cselekedgie kegyelmetek anny jot velünk hogj ezeknek az szegheny embereknek adassatok visza azt az karat, mert ha kegyelmetek azt ki nem adattja valahonan veszet el azt se bannya kegyelmetek mert miis tudgiuk azt hogj egy szegheny embernek marhaiat is el vonszunk erette mert nem hathatjuk karban az emberek, mert ha eö eövek volna megh is könyöb volna,

Dumnezeu, dăruindu-vă pe d-voastră cu toate bunurile Sale, să vă ţie mulţi ani în sănătate.

Primind şi cetind scrisoarea Măriei Sale Domnului, am înţeles ce i-aţi scris d-voastră Domnului; asemenea bine am priceput şi aceia ce ni scriseseţi nouă că ar fi vina iobagilor noştri. O să şi credem vorba d-voastră, că adecă ar fi de vină iobagii noştri, însă d-voastră să nu vă uitaţi la obrăznicia lor, şi, chiar dacă ar fi ei de vină, nu o băgaţi în seamă, şi, fără să vă uitaţi la aceia, pentru buna vecinătate, să ni faceţi atâta bine, ca oamenilor acestora săraci să li se întoarcă paguba. Şi, dacă nu li veţi dă d-voastră — când nu vă pasă de la cine s'a luat —, ştiu bine că li vom luà vitele şi de la oameni săraci. Pentru că nu-i putem lăsà pe oamenii aceştia de pagubă. Că, măcar de ar fi fost vitele ale lor, dar, de vreme ce şi ei le-au luat în credinţă de la alţi oameni, li cade de tot rău şi fără lege, şi nu-i putem deci lăsà de pagubă. După acestea Dumnezeu să vă ţină sănătoşi pe

de mint hogj eök is hitelre vöttek volt mas emberektol es azert ighen ighazatlan essik nekik, azert nem hathattjuk eököt karban. Ezek utan Isten tarcsia megh kegyelmeteket jo egessegben mind az kegyelmetek haza nepevel egjetemben.

d-voastră, împreună cu toţi ai d-voastră de casă.

Datum in Iazvasar civitate, die 16 ianuarii, anno 1646.

Io Vasilie Voevoda.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; *Kopialbuch*, II.)

MMCXXXIII.

Dumitraşco Stolnicul Filipescu către Braşoveni, despre nişte furi pe cari voiă să-i „sălduşească" pentru cai „nămeriţi" acum la munte. 1646, 11 Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 182-3, nº 11.)

MMCXXXIV.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre cererea de cărămidari pe care o face Vasile-Vodă. Ferihaza, 1646, 23 Februar.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

17 praesentis nekünk irt hüseghtek levelet elveottük s az mi az Moldvai Vaida eo kegielme teghla veteok dolgabol valo kivansagat illeti, my nem banyuk adhat hüseghtek czak hogy ugy hogy ha az my szüksegünkreis fogh kivantatni legien elegedendeo, ne fogyatkozzunk megh miattok.

Am primit scrisoarea d-voastră din 17 ale lunii, şi, în ce priveşte dorinţa Măriei Sale Voevodului din Moldova în privinţa cărămidarilor, nouă nu ni pasă: îi puteţi pune la îndemâna lui; numai cât nouă să ni rămâie destui pentru trebuinţile noastre, să nu li ducem lipsa.

Eisdem de reliquo gratiose propensi manemus. Datum in possessione Fejeregyhaz, die 23 februarii 1646.

G. Rakoci, m. p.

[Vº:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bisztriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCXXXV.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nişte miere şi piei oprite la vamă lui Ursu din Câmpulung. Iaşi, 1646, 15 Mart.

Generose domine iudex, amice benevole.

Conquestus est coram me Ursus, subditus meus compolongiensis, de telonariis bistriciensibus, eo quod iniuste duo vascula melis et aliquas pelles illi accepissent. Qua in re siquidem a recto veritatis calle telonarii exorbitaverint. Ideo instanter a Generosa Dominatione Vestra peto ut pauperi huic subdito meo res violenter acceptae ex vi iustitiae restituantur. Non dubito igitur quin Generosa Dominatio Vestra petitioni meae, ut iustae, locum concesserit, cuius ego quoque voluntati ac intentioni in similibus omnem meam facilitatem ac promptitudinem

libens lubensque applicabo. Quod reliquum est, me meaque officia favori Generosae Dominationis Vestrae diligentissime commendo. Iassiis, 15 martii 1646.

Generosae Dominationis Vestrae amicus et vicinus benevolus

Basilius, Dei gratia princeps terrarum Moldaviae.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Generoso domino Martino Schulcz, iudici et senatui civitatis bistriciensis, dominis et amicis benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCXXXVI.

Oradea-Mare, 1646, 21 Maiu.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre Mihaiu Diacul, vameş, care trece în Moldova.

Georgius Rakoczi iunior, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Mivel Mihaly Deaknak az vamosnak poronczoltunk Moldovaban be menni magunkra neszendö dologban hüsegednek paronczollyuk kegielmesen magais mindgyarast hadgya megh neki serio mentest indullyon be es a mely instructiot innen oda boczatot szolgank vitezleö Barbely Albert eleiben fogh adni az szerint iarion el szorgalmatoson dolgunkban. Ez szolgank pedigh mivel egy nehany napigh ot megh tartoszik az ideö alat ne fogiatkoztassa megh gazdalkodasbol se magat se lovait.

De oare ce poruncisem vameşului nostru Mihaiu Diacul să treacă în Moldova pentru ceva lucruri de ale noastre, îţi poruncim d-tale să-i rânduieşti şi d-ta ca îndată să treacă dincolo şi, potrivit acelor îndrumări, pe care i le va dà omul nostru Albert Borbély, trimes acolo, după acelea îndreptându-se, să ni vază de afacerea noastră. Şi, fiindcă omul acesta are să poposească acolo câteva zile, să nu uitaţi a-l găzdui, atât pe el, cât şi caii lui.

Secus non facturi. Eidem reliquo gratiose propensi manentes. Datum in arce nostra Varad, die 21 maii 1646. *G. Rakoczy, m. p.*

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCXXXVII.

Oradea-Mare, 1646, 1-iu Iunie.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către toţi Saşii, despre rumânii şi Ţiganii avuţi de Mateiu Basarab şi despre trecerea în Moldova a unor călăreţi din Moldova cu Ioan Szilágyi.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Tudhattja hüseghtek az havasalli Vajda eö kegyelmevel mind az eö kegyelme birodalmábull az mi ditionkban bujdosott s mind innet oda által futott jobbagyoknak s czigányoknak kiadatássok s reductiojok feleöll valo contractusunkall s ugy informál eö kegyelme, mind maga s mind alatta leveö hivei találtatták megh hüseghtekett szekeben leveö

Puteţi şti d-voastră învoiala noastră cu Măria Sa Domnul din Ţara-Românească în ce priveşte darea, atât a acelor români şi Ţigani cari trec din ţara Măriei Sale în Ţinuturile acestea, cât şi a celora cari trec de la noi dincolo. Însă acum aşa ni scrie d-sa, după cum ni s'a îndreptat dumnealui şi oamenii de supt stăpânirea dumnealui, că d-voastră,

iobbagyoknak s cziganyoknak restitutioja dolgabull, de ki ideö mulással, ki pedigh mas frivola exceptioval tudván el emberekett, semmi képpen ki nem adta mind eddighis eö kegyelmevel valo contractusunk nem kicsin sérelmével. Akarvan azert bizonyosson érteni, ki ki hüseghtek keözzüll afféle havasali Olahokatt, micsoda praetextus vagy okokra nézve restitualhat, kegyelmessen es serio parancsollyuk hüséghteknek veghére menvén mindgyárt székekben, kiknek feöldeökeön légyenek muntyánok, ighen diligenter es fide mediante vegyen informatiot teölleök, miért nem akarják restituálni, s minket is mennel hamaréb tudosittson rolla, felirván az jobbáyoknak, s mind mostani uroknak neveket, s informakojekall, tudhassu ahoz képest resolválni magunkatt.

în pricina dării rumânilor și Țiganilor, cu îndreptățirea vremii și supt alte cuvinte ușuratece, nu i-ați dat nici până azi, cu nu puțină vătămare a învoielii legate cu dânsul. Vrem deci să știm cu siguranță, cine dintre d-voastră și cu ce cuvinte și îndreptări ar fi aplecat să deie pe rumânii munteni. Vă poruncim deci cu toată hotărârea și dinadinsul d-voastră, ca, puind odată capăt lucrului, să cereți lămuriri cu stăruință și cu toată încrederea, de la aceia carí țin pe locul lor astfel de Munteni: pentru ce nu vreau să-i dea înapoi; și să ne încunoștințați și pe noi cât mai răpede, însemnând numele rumânilor și ale domnilor, alăturând toate știrile, ca să știm de ce să ne ținem.

Secus non facturi. Datum in arce nostra varadiensi, die 1 iunii 1646.

G. Rakoci, m. p.

P. S. Az Moldovai Vaida kivansagára it kinvalo birodalmunkban conscribaltatom szaz husz lovasokat, azoknak eleikben valo hadnagiul Szilagi Ianost praeficialtuk, kiknek Moldovaban valo be meneteleknek alkolmatossaganál hogy masokis vellek él ne kezdgienek menni, paranczollyuk hüseghteknek kegyelmessen es serio, oli vigiazasban legyen, azon szamu katonak be meneteken, mind utakon s mind egiebut semmi rendbeli embert azon szamon kivül be ne mennyen se vellék se azon kivül seot ez hüsegtek szekin altal valo utakra eosvenyeben mingiart elegendeö eörzöket es vigiazokat is rendellyen hüseghtek.

P. S. La dorința Voevodului din Moldova, am însemnat 120 de călăreți din stăpânirea noastră din afară, puindu-li ca poruncitor peste ei pe Ioan Szilágy, și, ca nu cumva cu prilejul trecerii lor în Moldova, să treacă și alții cu ei, vă poruncim d-voastră, cu dinadinsul și cu toată hotărârea, să aveți grijă la trecerea ostașilor acelora pe drumuri, ca nime afară de ei să nu treacă dincolo: ba, mai mult, să rânduiți un număr însemnat de păzitori și îngrijitori la drumurile și cărările care duc prin locurile d-voastre.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis magistris civium, primariis, regiis et Sedium iudicibus caeterisque iuratis civibus, villicis ac universitati saxonicae nationis in Transsylvania, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Sibiiu, Archiva Orașului; Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, I, nº 156.)

MMCXXXVIII.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre niște vite oprite. Suceava, 1646, 12 Iunie.

Bassilius Vayvoda, Dei gratia princeps terrarum Moldovyae.

Isten kegyelmedet mynden kivansaga szerent valo javajaval megh aldvan eltesse sokaigh jo eghessegben.

Ez feleöl kelletek kegyelmednek ir-

Dumnezeu să vă ție pe d-voastră mulți ani în bună sănătate, dăruindu-vă după dorință cu toate bunurile Sale.

Avem să vă scriem d-voastră, dom-

nom Bezterczey feo biro uram tudhattya az kedgyemed hodgj az mely marhakot it el vetennek volt azokat vissza adtak kereonk kedgyemedet hogy kedgyemed irjon azoknak az embereknek hogy azok az marhakot adgyak visza, mert ezek az emberek az mondgjak hogj eok ighassagal jartok mert az harmincjodanis megh ohlvastak azokat az keover disznokat kezist adtanak hogy mikor visza junek az vamra akor megh fizetnek az harmjncjodat kerjunk kedgyemedet kedgyemed jrjon az feyedelemnek. Ezek melet az emberek mellet hogy mj nemeo ighassagok vadgjon meghirtheti kedgyemed az Mihalj uram szovabulis mynt jartonak mynt azok az emberek azon is kerem kedgyemedet hogy kedgyemed az Kolosvari feo bironkis irjon. Ezek melet az emberek melet enis megh enghetem azokat az marhakat az kit az mj embereonk el vontak volt hogy meghadgjak az jo szomsziczagert enghetem megh. Ezek utan Isten tarcza megh kedgyemedet jo eghesseghben.

nule întâiu-birău al Bistriţei următoarele: Ştiţi d-voastră că vitele acelea care le-au oprit aici, au fost slobozite. Vă rog deci pe d-voastră să li scrieţi oamenilor acelora ca să li dea înapoi vitele, pentru că aşa spun oamenii aceştia că ei au făcut lucrul cu dreptate. Au şi făcut numărarea tricezimei, numărând porcii aceia graşi, dându-li chezăşie ca la întoarcere să plătească tricezima la vamă. Vă rog pe d-voastră să-i scrieţi prinţului despre aceasta. Dreptatea acestor oameni o puteţi înţelege şi din vorbele domnului Mihaiu, cum păţiseră bieţii oameni. Asemenea vă rog să-i scrieţi d-voastră şi întâiului-birău din Cluj. Atunci şi eu voiu dă îngăduială să se sloboadă vitele oprite aici. Şi o fac aceasta în numele bunei vecinătăţii. După aceasta Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Io Vasilie Voevoda.

Datum in Szuczava civitatis *(sic)*, die 12 iunii mensis, anno Domini 1646.

[Vo:] Generoso domino Martino, sultuz[1] primario civitatis bistriciensis, domino amico, vicino benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCXXXIX.

Târgovişte, 1646, 24 Iunie.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre nişte hoţi de cai fugiţi la dânşii.

Mathaeus Baszeraba, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae Transalpinae legitimus perpetuusque haeres, etc. Prudens ac circumspecte domine, amice vicineque nobis benevole, etc.

Illyen dologbol a... rok leveleönk altal megh talalnunk kegielmedett mivel az mostani napokban, fizeteseönkeön leveö valami latrok fel keöltenek es (w)el szeöktenek, s innett egi nehany, lovakatt vittenek el, azokkal edgieött egy András neveö szolga is mentt el, melynek az Battya Simon néveö, ott az kegielmetek városaban az gyalogh drabantt soldosok keözeött vagion et lakik, az is egi lovatt vitt el, melyett ugi reménleönk hogi már tovab, es más felé nem indult ha nem az attyafiahoz fogott menni, azertt

Vream să vă înştiinţez pe d-voastră despre faptul următor: că anume mai în zilele trecute se ivise la locul de plată nişte hoţi şi au dispărut răpind cu ei câţiva cai, ducându-se împreună cu ei şi un om anume Andreiu, al cărui frate mai mare, Simion, stă în oraşul d-voastră şi e drăbant, pedestraş între oştaşii d-voastră, şi asemenea a răpit un cal. Credem însă că mai departe şi în alte lături n'a mers decât la ruda sa. Pentru aceia am trimes în urmărirea lor pe viteazul căpitan Grigore

[1] Şoltuzul.

ez leveleönk megh ado vitezleö Nagi Gérgely neveö capitan hiveönkett bocziatottuk oda ki, azoknak fel kéresesére, annak okaértt kegielmedet szomszedsagossan vegmiralliuk, paranczioliion feleöle, es vigiaztasson rea, s fogattassa megh, esteörven széréntt büntesse megis, az vagi hogi adassa kezben, es az ellopott lovat is adattassa megh kegielmed velle,melljett mys io neven es szomszédsagossan vehesseönk kegielmedteöl. Tarczia megh Isten io egessegben kegielmedet.

Nagy, care o să vă dea şi scrisoarea aceasta. Pentru aceia vă cerem în puterea bunei noastre vecinătăţi d-voastră ca să porunciţi şi să aveţi grijă să poată pune mâna pe ei, şi să-i poată pedepsi după lege, sau să-i daţi pe mâna lui, dând asemenea şi caii cei furaţi. Ceia ce o vom primi cu bucurie din partea d-voastră. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in Curia nostra Tergovista, die 24 iunii, anno Domini 1646.

Prudentis ac Circumspecte Dominationis Vestrae *Io Mateiu Voevod.*

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Mihaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis, etc., amico vicinoque nobis benevolo.

(Pecetea obişnuită.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 70.)

MMCXL.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre plângerile lui Mateiu-Vodă. Satmar, 1646, 25 Iunie.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

19 die presentis nekünk irt hüsegtek levelét elveöttük, értiük mit irjon az Havasalfeöldi Vaida eö kegyelme, s alatta valok panasza ellen, az muntyanoknak ki nem adása feleöl, ki ha ugy vagyon, nem lehet hüsegtek ellen méltó panaszok. Az melly nekünk szollo levelet hüsegtek ki küldeött kezünkhöz elveöttük.

Primind scrisoarea d-voastră din 19 ale lunii, te înţelegem ce scrii despre Măria Sa Voevodul Ţerii-Româneşti şi căinările supuşilor lui, nevoind să dea Munteni. Ceiace dacă în adevăr e aşa, nu pot avea jalbe îndreptăţite faţă de d-voastră. Scrisoarea pe care ni-o aţi trimes-o d-voastră, am primit-o.

Quibus in reliquo gratiose propensi manemus. Datum in arce nostra zatthmariensi, die 25 iunii 1646. *G. Rakoczy.*

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, nº 159.)

MMCXLI.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre gândul unora de a merge să se scrie în oastea celor două ţeri româneşti. Sătmar, 1646, 10 Iulie.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Ugy informáltatúnk, az vitézleö rendek közül nem kevessen vagiakoznának, az két oláh országhra be menni; meliet akartunk ez levelünk altol hüségednek kegyelmessen intimalni, pa-

Aşa sûntem înştiinţaţi că nu puţini din rândurile vitejilor ar avea de gând să treacă în cele două ţeri româneşti. Ceia ce am vrut prin scrisoarea aceasta să v'o împărtăşim d-voastră, poruncin-

ranczolván serió, ez útakra eösvéniekre tiszti alatt mindenütt olian vigiázásban légyen, se egy se más rendbéli vitezleö rend edgik oláh országba is bé ne mennyen: A mely faluk az havassok alatt az utakhoz eösvéniekhez keözel vadnak, megh hirdettesse hüséged közöttök, s megh paranczolia nekük, ugy vigiázának, hogy ha melik határon el talalna afféle menni, vigiázatlanságok miatt, bizonnyol minden egy egy szemelyért eött százeöt zász forintokat vetetünk rajtok: azert hanem vigiáznak, s kárt vallanak magoknak tulajdoniczak; annak felette a mely keömuveseknek; mind Kolosvárrá s mind, ide valo ki küldéssek feleöl paranczoltunk vólt hüségednek, s az szerint keö faragók felöl is; azokat ha eddigh el nem küldte volna is, ejel, nappal, kiküldgie hüséged ez elötti arrul valo paranczolatunk zerint ne vonnia abból nehesztelésünket magára, mert aval nem foghna használni. A meli keöfaragok az Fogarassi munkát felfogadták, vala is, azokot is ha el nem küldte volna oda halladék nélkül ellküldgye.

du-vă înadins ca aşa pază să ţineţi la drumurile şi cărările din Ţinutul d-voastră, ca nimic din aceste rânduri să nu poată trece în nici una din ţerile româneşti. Iar prin satele dela poalele munţilor, care sunt aproape de drumuri şi cărări, să vestiţi şi să porunciţi ca locuitorii acelor sate aşa să poarte grijă, ca, şi dacă ar trece pe acolo fugarii, prin hotarul lor, unii ca aceia să fie globiţi cu câte 500 de florini, pentru neîngrijire. În sfârşit, dacă nu vor îngriji şi vor fi pedepsiţi, să şi-o puie în seamă numai lor. Iar ceia ce vă poruncisem d-voastră pentru trimeterea zidarilor la Cluj, şi aici asemenea, şi despre cioplitorii de piatră, dacă nu i-aţi trimes, să-i trimiteţi, să vie neîntrerupt zi şi noapte, după porunca noastră de mai înainte. Să nu o socoţi ca o însărcinare pentru că aceia nu va ajunge la nimic. Asemenea să ni trimeţi şi cioplitorii aceia de piatră, cari s'au tocmit la lucrul dela Făgăraş. Dacă nu-i vei fi trimis, să ni-i trimiţi fără întârziere.

Secus non facturi. Datum in arce nostra Zakmár, die 10 iulii, anno Domini 1646. *G. Rakocy.*

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, 163.)

MMCXLII.

Târgovişte, 1646, 13 Iulie.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre nişte cuie de şindilă „şi alte mărunţişuri" ce-i trebuie.

Mathaeus Baszarába, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae Transalpinae legitimus perpetuusque haeres. Prudens ac circumspecte domine, vicine nobis benevole, etc.

Az leveleönk megh ado Mihai neveö embereönkett bocziatottuk oda az kegielmetek varosában, valami eginehany ezer séndely szegeknek, es az mellett egieb aprolekos dolgoknak megh vasarlasanak okaértt, azértt requirallíuk kegielmedet, az megh szérzesebén es megh viteleben, embere altal, kegielmed legien sigittseggel, annak felette az Rukarigh valo hozattatásabann is, mutassa io akarattyat, posta szeker feleöl parancziolvan kegielmed, mellyett kegielmedteöl szomszédsagossan vevén, mys más dologbol kedveskedéssel akarván lenneönk kegielmedhez. Tarczia

Am trimes în oraşul d-voastră pe Mihaiu, omul care duce scrisoarea aceasta, ca să cumpere câteva mii de cuie de şindilă şi alte mărunţişuri. Pentru aceia vă rugăm pe d-voastră ca, punându-i un om la îndemână, să-i staţi într'ajutor la câştigare şi cumpărare, precum şi la trecere până la Rucăr. Arătaţi-vă bunăvoinţa rânduindu-i o căruţă de poştă, şi noi o să ne răsplătim către d-voastră. Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră în bună şi dorită sănătate.

megh Isten kivanatos io egessegben kegielmedet.

Datum în Curia nostra Tergovista, 13 iulij, anno 1646.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Mateiu Voevoda.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis Corone, vicino nobis benevolo.

(Pecetea obișnuită.)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, I, no 71.)

MMCXLIII.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistrițeni, despre niște porci moldovenești opriți la vamă. Suceava. 1646, 13 Iulie.

Bassilius Vaivoda, Dei gratia princeps terrarum Moldovyae, et cetera.

Isten kedgyemedet mynden kevanssagha szerent vallo javajaval megh aldvan eltesse sokajgh jo eghesseghben.

Ez feleol keletek kedgyemednek irnom tudhattja az kedgyemed az melj emberek jnnet beleol vitennek volt eny hany szamo keover disznokot kedgyemedtek keozi el adnj vallot de nem tudgyunk mjre valo nezve az harmjnczjodon mynd el vetek holot ezek az en jobadgim jambor es ighaz emberek voltannak holot az harmjnczjodatis megh fizetek volt. Ezek az en jobadgjojm eljeben iutennek volt es megh jelentetek ez dolgot keonjörghetek hodgy enghedgjen megh hodgy azokert az marhakert vonjonak mast mert ezek az en jobadgjojm azokat az marhakat mynd hitelbe vetek volt imar njnczen myt fizetnj azokert az marhakert mert ighen szeghenj emberek hanem hogy gyermekekel fizetnek megh, mert njnczi edgyebek ha nem kereok kedgyemedet hodgy kedgyemed azokat az marhakat adatassa visza mert nem tudom mi keppen kel edgyebet czelekednem ha nem kedgyemet ighazissel eszt az dolghot keozeotunk hodgy ennek az en jobadgyomnak az eo kara ledgjen megh. Ezeketis visza adgyak azoknak az embereknek. Ezek utan Isten tarcza megh kedgyemedet jo eghesseghben, et cetera.

Dumnezeu să vă țină mulți ani în bună sănătate pe d-voastră, dorindu-vă după dorință toate bunurile sale.

Avem să vă scriem următoarele. Puteți ști că oamenii cari mânaseră de aici la d-voastră un număr de porci pentru vânzare, nu știu pentru ce, la tricezimă toți s'au luat de la ei, măcar că supușii miei sunt oameni blânzi și drepți și au fost plătit tricezima. Supușii aceștia veniseră la mine aducându-mi-o aceasta la cunoștință și rugându-se să li dau voie să poată luă alte dobitoace în locul dobitoacelor lor. Pentru că bieții supușii miei au cumpărat porcii aceia în credință, și acum n'au din ce să-i plătească, fiind săraci și amărâți ca vai de ei. Numai cu pruncii dacă se vor răscumpără, fiindcă altceva n'au. Ci vă rog pe d-voastră să dați porcii aceia înapoi, pentru că nu știu ce o să facem dacă nu vei împăcă d-ta lucrul acesta între noi, ca să se despăgubească în vre-un chip bieții oameni. Atunci se vor slobozi și dobitoacele ce sunt aici. După acestea să vă țină Dumnezeu pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in Suczava civitatis, die 13 mensis iulii, anno Domini 1646.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Ez level adassek az nemes es nemzetes Schultz Martonak, besztrencen

[Vo:] Să se dea această scrisoare în mâna nobilului și de cinste birău

lako feo bironak, nekem jo akarommak kezzebe.

din Bistriţa, lui Martin Schultz, binevoitorului mieu.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCXLIV.

1646, 15 Iulie.

Melhisedec, egumen de Câmpulung, către Braşoveni, despre un Ţigan al mănăstirii, care a luat o Ţigancă a lor şi a trecut la dânşii.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 129-30, nº 7.)

MMCXLV.

Sătmar, 1646, 16 Iulie.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre vitele lui Gheorghiţă Şeptelici[1].

Georgius Rakoczi iunior, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Az melly barmokot emberink oda hajtottanak paronczolatunkbol Moldavai Boer Gergicze ur szamara olly remenseggel hogy ki küldven emberit oda erettek be hajtatna. Mivel az mint ertyük meg ki nem küldeött kegyelmesen paronczollyuk hŵsegednek rendellyen valami jo helyet tartasokra addiglan mighlen ott lesznek velle emberink.

Vitele pe care din porunca noastră le-au mânat oamenii noştri pe seama lui Gheorghiţă boierul din Moldova, le-am ţinea cu nădejdea că, trimiţându-şi oamenii după ele, să le poată trece. Fiindcă însă am înţeles că până acum n'a trimis după ele, vă poruncim cu dinadinsul d-voastră ca să li alegeţi ceva loc bun pentru ţinerea lor, până când le vor păzi oamenii noştri.

Secus non facturus. Datum in arce nostra szatthmariensi, die decima sexta iulii, anno Domini 1646.

G. Rakoczy, m. p.

[Vº:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis nostrae bistricziensis, etc., fideli nobis dilecto.

[Jos, de mâna secretarului Sfatului:] Allatae 18 iulii 1646 az eokrek felöl kiket Moldovaba kellet volna küldeni.

18 Iulie, despre boii cari trebuiau trimişi în Moldova.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCXLVI.

Muncaciu, 1646, 12 August.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre Câmpulungenii cari au vrut să-şi treacă porcii fără vamă.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

4. die praesentis nekünk irt hüseghtek levelet el veöttük, kegielmesen agnoscalliuk tudositasokat az Compolungi emberek dolghaban az kik el szöktek volt az harminczadot diszno marhajokkal. Meli dologh az elötis leven hirünkel mijs ahoz kepest valaszt irattunk az Vaidanak.

Am primit scrisoarea d-voastră din 4 ale lunii, şi recunoaştem înştiinţările ce privesc afacerea oamenilor dela Câmpulung fugiţi d'inaintea tricezimei cu porcii lor. Care lucru ştiindu-se de mai înainte, şi noi asemenea vom scrie Voevodului.

[1] V. şi pp. 1156-7, nº MMCCXLIX.

Quibus de cetero gratia nostra principali benigne propensi manentes. Datum in arce nostra munkacziensi, die 12 mensis augusti, anno Domini 1646.

G. Rakoci, m. p.

P. S. Gabor Deaknak jrattunk Gyergyoban egylevelett mellyett hŵseghtek kezében dirigaltunk serio parancziolvan, mindgyart kesedelem nelküll ighen postan küldgye be neki.

P. S. I-am scris, la Gurghiu, lui Gavril Diacul o scrisoare, pe care o am trimes la d-voastră, poruncind, cu tot dinadinsul ca fără întârziere să i-o trimeteţi cu poşta.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCXLVII.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Braşoveni, arătând că li-a trimis o scrisoare pentru Voevodul muntean, pe care să o trimeată în grabă şi răspunsul să i-l aducă tot aşa de răpede. Muncaciu, 1646, 25 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, I, nº 166.)

MMCXLVIII.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre o scrisoare venită de la reprezintantul ardelean la Poartă, Szalanczy. Bucureşti, 1646, 28 August.

Mathaeus Baszarába, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae Transalpinae legitimus perpetuusque haeres, etc. Prudens ac circumspecte domine, vicine nobis benevole, etc.

Az fényes Portarol erkezven hozzank Szalanczi uramtol kegielmednek szollo level, melliben az feyedelemnek eö maganak szollo level is vagion includalva, melljet ez leveleönk megh ado Nemes Pál neveö postank altal, az kegielmed kezehez dirigaltunk, ez mellett requiralliuk kegielmedett, mivel régteöl fogva hogi onnatt kiveöl eö nagatol semi hireynk nem jeöttének, kegielmed benneönkett, minden odafel es odaki valo állopatokrul, es hirek feleöl ha inett ertthetett tudositani ne neheztellien kegielmedteöl ighén io neven veszük. Tarczia megh Isten kedves io egessegben kegielmedet.

Sosind la noi o scrisoare de la Luminata Poartă din partea domnului Szalanczy pe numele d-voastră, la care e alăturată şi o scrisoare pentru însuşi prinţul, pe care o trimetem acum la d-voastră prin poşta noastră Pavel Nemeş, afară de aceia vă cerem d-voastră ca, fiindcă de mult nu ni-au sosit veşti de pe acolo, şi nici dela d-voastră, să ni daţi de ştire orice veste aţi puteà prinde de pe acolo. Să nu vă fie aceasta o greutate d-voastră: ni veţi face bucurie cu aceasta. Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in Curia nostra Bukurest, die 28 mensis augusti, anno Domini 1646.
Prudentis ac Circumspecte Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Mateiu Voevoda.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis, etc., vicino nobis benevolo.

(Pecetea obişnuită.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 76.)

MMCXLIX.

Bucureşti, 1646, 7 Septembre.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre scrisori primite de la ei şi de la Rákóczy.

Mathaeus Baszarába, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae Transalpinae legitimus perpetuusque haeres, etc. Prudens ac circumspecte domine, vicine nobis benevole.

Az kegielmed levelett mind az feyedelem eö nagysaga levelevel edgjeött el veöttük, es az kegielmed jrasatt, s mind penigh eö nagysaga minemeö dolog feleöl irtt legien minekeönk megh ertettük, azért mys eö nagysaganak azon dologval jrtunk. Ezek utan Isten kivanatos io egessegbén eltesse es tarczia megh kegielmedett.

Am primit atât scrisoarea d-voastră, cât şi a însuşi prinţului, înţelegând ce-mi scrieţi d-voastră şi prinţul; tot despre aceia însă vă scrisesem şi noi d-voastră. După acestea Dumnezeu să vă ţină în bună sănătate pe d-voastră.

Datum in Curia nostra Bukurest, 7 septembris, anno 1646.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Mateiu Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis, etc., vicino nobis benevolo.

(Pecetea obişnuită.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 75.)

MMCL.

Kalló, 1646, 20 Septembre.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către toţi supuşii săi, dând cale slobodă boierului moldovean Gheorghiţă Şeptelici, venit să cumpere boi.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Fidelibus nostris universis et singulis cuiuscunque status, conditionis, gradus, honoris, officii, dignitatis et praeeminentiae hominibus, signanter autem tricesimatoribus, teloniatoribus, pontium, passum, vadorum viarumque custodibus, cunctis etiam aliis quorum interest seu intererit, ubivis in ditione nostra constitutis et commorantibus, praesentes visuris, salutem et gratiam nostram.

Moldovay nemzetes Geörgicze Septelicz[1] neuẅ boiernak azert valo alázatos megh találására kegyelmes tekintetẅnk leven megh engedtẅk kegyelmesen, hogy itt kin Magyarorszaghi birodalmunkban száz szamu eökreöket vetethessen avagy vehessen hasonlo keppen Erdelyben is hogy szaz eokreoket vehessen es mind az két százat mind innen kiuẅl Erdelybe es onnan Moldovaba absque omni tricesimae et telonii solutione el haytathassa, kegyelmesen megh engedtẅk, kihez kepest minden rendbeli hiveinknek kegyelmesen parancsollyuk ez levelẅnket latvan megh nevezett boiernak az két szás eökreöket az megh irt mod szerint Ma-

Un boier din Moldova, Gheorghiţă Şeptelici se întoarce cu acea rugăminte smerită către noi ca să-i dăm îngăduinţă ca aici, în Ţara noastră Ungurească să-şi poată cumpără o sută de boi, asemenea să-şi cumpere şi în Ardeal o sută de boi, şi să-i poată trece pe toţi cei două sute de boi de aici în Ardeal, de acolo în Moldova fără vre-o plată a vămii sau tricezimei: i-am dat deci dorita îngăduinţă; în urma căreia poruncim cu tot dinadinsul credincioşilor noştri din toate rândurile ca, văzând scrisoarea aceasta a noastră, numitului boier să i dea voie a-şi cumpără două sute de boi, potrivit cu cele zise, în Ţara noastră Ungurească şi în Ardeal, şi să-i

[1] Altă formă (copie), are: Szeptelich.

gyarországhi es Erdelyi birodalmunkban megh venni és vetetni es azokat Moldovaban minden vám es harminczad fizetes nelkül be hajtatni megh engedgyek.

poată trece în Moldova fără nicio vamă și tricezimă.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in arce nostra kalloviensi, die vigesima mensis septembris, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo sexto.

G. Rakoci, m. p.

[Vo:] Visa in Kallo, die 27 octobris, anno 1646.

Stephanus Baby iunior, exactor, m. p.

Visa in Karolly [1], 29 octobris, anno 1646.

Ioannes Rakoniczy, m. p.

Visa in Dees, 11 novembris 1646.

Franciscus Zanthay, m. p.

Bistriciae in Transsilvania lecta et iuxta contenta libere expedita, et cetera, eodem tempore.

(Bistrița, Archiva Orașului, original și în *Kopialbuch* II.)

MMCLI.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Brașoveni, despre nevoia de a se trimete o scrisoare lui Szalanczy, trimesul ardelean în Țara-Românească, și alta lui Mateiu Basarab. Kalló, 1646, 21 Septembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram.

Kegyelmesen paronczollyuk hüsegednek az Szalandzi urnak szolo levelünket külgye be mindgyarast havasalföldebe az Vaydanak neki irt levelünkel edgyütt, s hova hamareb az mi választ veszen az Vayda rea erreol is tudositson bennünket hüseged.

Vă poruncim d-voastră ca scrisoarea noastră îndreptată către domnul Szalanczy să o treceți îndată în Țara-Românească, împreună cu scrisoarea către Voevodul muntean, și, orice răspuns o să dea Voevodul, să ne încredințați d-voastră.

Secus non facturi. Cui in reliquo gratiose propensi manemus. Datum in arce nostra kalloviensi, die 21 7-bris 1646.

G. Rakoczy.

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Fronius, nº 171.)

MMCLII.

Mateiu-Vodă Basarab al Țerii-Românești către Brașoveni, despre scrisori ale lui Szalanczy venite din Moldova. București, 1646, 6 Octombre.

Mathaeus Baszarába, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae Transalpinae legitimus perpetuusque haeres, etc. Prudens ac circumspecte domine, vicine nobis observande, et cetera.

Az fényes Portarol erkezven Szalanczi uramtol hozák az feyedelemnek eö nagyságanak, s kegielmednek szollo levelek is mellyeket, az megh küldesse, kegielmed kezehez dirigaltunk, mennel

Sosind la noi de la Luminata Poartă din partea domnului Szalanczy scrisori către prinț și d-voastră, pe care vi le-am și trimes d-voastră, d-ta îndată să-i trimeți Măriei Sale scrisoarea pomenită. Dum-

[1] Careii-Mari.

hamarab küldgie kegielmed eö nagyságanak az ki eö nagyságanak szollo leszen. Tarczia megh Isten io egessegben kegielmedet.

nezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in Curia nostra Bukurest, 6 octobris, anno 1646.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Mateiu Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis Corone, etc., vicino nobis observando.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 72.)

MMCLIII.

Sârospatak, 1646, 13 Octombre.

Gheorghe Rákóczy, princepele Ardealului, către Braşoveni, mulţămindu-li că i-au trimes scrisoarea Voevodului muntean, şi arătând că încredinţează alta ca să i-o trimeată.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, nº 175.)

MMCLIV.

Codreni[1], 1646, 27 Octombre.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre scrisoarea principelui Ardealului către dânsul.

Mathaeus Baszarába, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae Transalpinae legitimus perpetuusque haeres. Prudens ac circumspecte domine, vicine nobis observande.

Az kegielmetek jambor szolgaia megh ado minekeönk az feyedelem eö nagysaga Portara szollo lévelett, mind az nekeönk szollo levelel, es az kegielmed levelevel edgjeött, azért az eö nagysaga lévelének mennel hamarab valo béküldésére az Portára, Szalánczi urak, szorgalmatos gondunk leszen.

Sluga blândă a d-voastră ni-a dat atât scrisoarea Domnului menită Porţii, cât şi cea îndreptată nouă, împreună cu scrisoarea d-voastră. Chiar pentru aceia deci vom avea grije prin Szalanczy ca scrisoarea Domnului să sosească la Poartă cât de curând.

His D. V. bene valere desideramus. Datum in castris nostris ad pagonem[2] Kodrèn positis, die 27 mensis octobris, anno Domini 1646.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Mateiu Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis Brasso, vicino nobis benevolo.

(Pecetea obişnuită.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 73.)

MMCLV.

De la 1646[3], 8 Novembre.

Toader (Nacul), Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre numirea sa şi ajutorul ce e gata să li deie, precum şi despre călătoria lui Vasile-Vodă la Orheiu.

† Eu, Toder Vornicul de Câmpulung, scriu pace şi multă sănătate, Măria Ta, cinstite birău Martine, şi la totŭ cinstitŭ Svatulŭ Mării Tale din cetatea Bistriţeei.

---

[1] E vorba de Codrenii din Ilfov, unde este şi o mănăstire, poate de la Mateiu-Vodă, încă necercetată.

[2] Pagum.

[3] Data după anii de cârmuire ai birăului bistriţean Martin Schulcz sau „Şoltuz", cum îi ziceă Vasile-Vodă (v. mai sus).

Alta, dau ştire Mâriilor Vostre câ s'au milostivit Mâriea Sa Vasilie-Vod[ă] de mi-au dat Vorniciea de Câmpullung. [Trimete pentru vânzare şi cumpărare: cere scutire de vamă. Şi el îi va ajută], cumu mi-i învâţâtura de la Mâriea Sa, de la Vasilie-Vod[ă]. Alta, dau ştire Mâriilor Vostre c'avem veaste bună în ţară: cu mila lui Dumnâdzâu, adevârat Mâriea Sa Vod[ă] au purces la Orhiiu, de Gioi [= 5], să vadzâ neşşte hieliaşteae[1].

[*P. S.* Cu rugăminţi („forte forte pohtescŭ") de prietenie.]

(Fără pecete.)

(V°: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 77-8, n° CVI.)

MMCLVI.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre nişte lucruri venite la el din Constantinopol pentru Francisc Bethlen. Bucureşti, 1646, 9 Novembre.

Mathaeus Baszarába, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae Transalpinae legitimus perpetuuqsue haeres. Prudens ac circumspecte domine, vicine nobis benevole.

Betthlen Ferencz ur szamara valo vasarlasokkal megh erkezven hozzank az fénies Portárol hozzank, ugi mint 2 korso serbett, eginehani szamu türkesek, peczétt alatt, eö kegielme kérettven azon benneönkett, hogi mennel hamarab akar cziak az kegielmed kezehez küldeneök melljett ez léveleönk megh ado postank altal az megh küldesre, kegielmedet kezehez dirigaltunk, azért kegielmedet requiralliuk meg ne kisleltesse, hanem syettseggel leveleönkel edgieött kegielmed eö kegielmenek küldgie megh, es az eö kegielme othon valo letele feleöl is tudosiczion beneönkett. Tarczia megh Isten io egessegben kegielmedet.

Sosind la noi de la Luminata Poartă cumpărăturile pe seama d-lui Francisc Bethlen, anume două vase de sorbet şi câteva turcoaze supt pecete, ne roagă d-sa ca să vi le trimetem cât de curând d-voastră; ceia ce o şi împlinim prin poşta care vă aduce şi scrisoarea aceasta. Vă cerem d-voastră ca nici d-voastră să nu întârziaţi cu trimeterea mai departe, ci cu grabă mare să le trimeteţi d-voastră, împreună cu scrisoarea noastră. Să ne înştiinţaţi şi despre petrecerea Măriei Sale pe acasă. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in Curia nostra Bukurest, 9 novembris 1646.

Prudentis ac Circumspecte Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Mateiu Voevod.

[V°:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis, etc., vicino nobis benevolo.

(Pecetea ştiută.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell I, n° 74.)

---

[1] Cantemir pomeneşte (*Descriptio Moldaviae*, p. 9) de zăgazul şi morile pe care le făcù Vasile-Vodă la Orheiu: „agger quem ad reprimendam aquam et magni proventus molendina extruenda erexit princeps Basilius Albanus". Şi biserica din Orheiu a fost zidită de acelaşi Domn (Arbore, *Basarabia în secolul XIX*, Bucureşti, 1899, figura la p. 448. După tip, ar păreà să fie înoirea unei clădiri mai vechi, din veacul al XV-lea sau al XVI-lea). D. Arbore dă la p. 291 şi reproducerea inscripţiei în acest cuprins: † Изволенїем ѡца и сь поспешенїем сна и сьврьшенїем стго дха нача сьзда сьи храм вь имѣ стго славнаго великаг мѫчника и мироточива димитрїе и створе іѡ василіе воевод божїо млстю господар земле молдавскои и госпожда ег тодосиа и сиь ихь иѡан воевода. („Cu voia Tatălui şi cu ajutorul Fiului şi cu săvârşirea Sfântului Duh a început a se zidi acest hram întru numele sfântului slăvitului marelui mucenic şi izvorâtor de mir Dimitrie, şi l-a făcut Io Vasilie Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn al ţerii Moldovei şi soţia lui Todosie şi fiul lor Ioan Voevod".)

MMCLVII.

Sarospatak, 1646, 16 Novembre.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre Poloni ce au pătruns la Ilva (?).

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Ide oli hir lenghedez hogj az Lengiel Kirali hadai Podolia fele niamakodnanank es leöveö szerszamokatis hoztak volna Ilyuora; minekokaert hüseghteknek kegielmesen es serio paranczioliiuk ez levelünk megh adatvan mindgiarast küldgiek bizonios embereket be s mennyen veghere mind ezeknek valosagghal hova es meli fele takarodnak az kirali hadai s hüseghtekis ot jo vigiazatban leven mind az utakra passusokra es azon kivül is minketis hova hamareb tudosiczon mindenekreöl.

Pe aici astfel de veşti flutură că oştile Craiului leşesc pătrund spre Podolia şi că şi-ar fi adus şi arme de foc cu ei la Ilva (?). Din care pricină vă poruncim d-voastră cu dinadinsul şi cu toată hotărârea ca, îndată după primirea acestor scrisori, să trimeteţi acolo înlăuntru câţiva oameni cari să ştie şi să audă încotro merg oştile Împăratului. Asemenea fiţi şi d-voastră cu ochii în patru, atât la drumuri, cât şi la pasuri, şi să ne încunoştiinţaţi şi pe noi cât mai în grabă despre toate.

Secus non facturi. Datum in arce nostra sarospathakiensi, die 16 mensis novembris, anno 1645.

G. Rakoci, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae biztriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLVIII.

Pe la 1646, 17 Novembre.

Melhisedec, egumen de Câmpulung, către Braşoveni, despre nişte Ţigani luaţi de ei şi pentru cari sufăr nişte Români ce au fost opriţi.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 130-1, nº 8.)

MMCLIX.

Iaşi, 1646, 18 Novembre.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre oprirea unor porci ai oamenilor din Câmpulung.

Bassilius Vaivoda, Dei gratia princeps terrarum Moldaviae.

Isten kedgiemedteket minden kivansaga szerent valo javajval megh aldvan eltese sokaigh io egesegben.

Ez feleöl keletek kedgiemeteket meg talalnom az el mult esztendeoben haitotak volt valamy sertesi marhakat az Kenpullungh valo iobadgioink kedgiemetek feli de nem tudgiunk mire valo nezve ot Kolosvaron mind megh fogloltak az feiedelem szamara az Kenpullungh valo iobadgioim hohzam jutek es my olj szabadczagot adtam volt hogi mast vonjonak erete megis vontak, mihont Mihalj uram hozank iut mindgiart visza ereztetem az kedgiemetek mar-

Dumnezeu să vă ţină la mulţi ani în bună sănătate pe d-voastră, dăruindu-vă după dorinţă cu toate bunurile sale.

Avem să ne întoarcem către d-voastră şi pentru faptul următor: anul trecut mânaseră spre d-voastră iobagii noştri câmpulungeni câţiva porci; la Cluj însă i-au ţinut pe seama prinţului. Acum iobagii din Câmpulung au venit la mine, şi astfel de îngăduinţă li-am dat ca să-şi iea alţii în locul lor —, şi şi-au luat. Iar, după ce domnul Mihaiu venise la noi, îndată i-am lăsat pe ai d-voastră. Asemenea vă rog pe d-voastră să despăgubiţi pe săracii noştri iobagi.

haja azon keppen kerem kegiemeteket hogy kegiemetek adassa az mj szeghenj jobadgioink karat, az melj levelet fejedelem eo nagisaga nekem irta volt aztis elvete volt kedgiemetek de mindazan altal kerem kegiemeteket hogi igassagot tedgien kedgiemetek nekiek mert ha kedgiemedtek szerent nem teszi azt se banja kedgiemetek ha mast vonszunk erete mert karban sem hathatam eoket. Ezek utan Isten tarcza megh kegiemetek mind az kedgiemetek haza nepevel edgietemben.

Şi aţi luat şi scrisoarea care mi-o scrisese mie Domnul Vă rog deci pe d-voastră să li faceţi dreptate, căci la din potrivă să nu vă pese dacă vom luà pe alţii în locul lor: de pagubă vezi bine nu-i pot lăsà. După acestea Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră cu toţi ai d voastră împreună.

Datum in civitate Iazvaszar, die 18 novembris, anno Domini 1646.

Io Vasile Voevoda.

[Vo:] Ez leveleonk adassek az nemes es nemzetes Beztercej feo bironak nekem io akaro zomzidojmnak kezebe.

[Vo:] Să se dea această scrisoare în mâna binevoitorului mieu vecin nobiluliu şi spectabilului întâiului-birău din Bistriţa.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLX.

„Andreiu şi Ipatie Murguleţ" către birăul „Şemon", pentru nişte pagube făcute de ai lui „Betlean Freanţă". Vodă a îngăduit „zeberire". Cere intervenţie la el. C. 1647.

(Două peceţi, una de ceară brună.)

[Vo:] Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 78, no CVII)

MMCLXI.

Ioan Kemény către Bistriţeni, despre scrisorile venite din Moldova, de la căpitanul Ioan Szilágyi. Aleşd, 1647, 6 Februar.

Szolgalathomat ajanlom kegielmeteknek mint jo akaro szomszed uraimnak es Istenteöl sok jokat jo egesseget kevánok. Hogy kegielmetek Moldvábol hozott leveleket megh kwldeötte kegielmetekteöl kedvesen vettem, seött az my kegielmes urunk eö nagisaga is kegielmessen agnoscálta kegielmetekteöl paranczolvan kegielmessen eö nagisaga kegielmeteknek, ha mikor ez utannis leveleket hoznak Moldvabol esmet eö nagisaganak eyel nappal megh kwldeni el ne mulassa kegielmetek mivel pedigh teörtenheteö dologh azis hogi neha enis udvarnal nem találok lenni annak okaert akar hol legiek en de az ieveleket czak egienesen eö nagisaganak kwldgie kegielmetek, hogi az én

Vă tin gata slujba mea d-voastră, ca binevoitorilor miei domni vecini, dorindu-vă de la Dumnezeu mult bine şi bună sănătate. Trimiţându-mi d-voastră scrisorile aduse din Moldova, mi-aţi făcut bucurie; mai mult, înduratul nostru stăpân asemenea ţine recunoştinţă către d-voastră, dându-vă poruncă d-voastră ca şi de aici înainte, când o să soseasca scrisori din Moldova, tot aşa să i le trimeteţi d-sale, zi şi noapte, şi, de oare ce se poate întâmplà să lipsesc şi eu une ori de la Curte, oriunde să fie el, scrisorile pentru aceia să i le trimeteţi de-a dreptul d-sale, ca să nu sufere întârziere acelea pentru lipsa mea de la Curte, şi dumnealui să înţeleagă cuprinsul acelora. Iarăşi scriem căpitanului Unguri-

udvarnál valo nem lételem miatt az levelek megh ne kesedelmezzenek, hanem érthesse eö nagisaga azoknak continentiaiat, jm Szilagy Iánosnak esmét valasztam irtam az Moldvában leveö magiarok kapitannianak aztis azert oly emberteöl kwldgie megh kegielmetek hogi mas ember kezeben az levél ne akadgion hanem tulaidon czak eö kezében adgiák az levelet, azt paranczollia eö nagisaga kegielmessen kegielmeteknek. Ezek utan Isten tarczia megh kegielmeteket io egesseghben.

lor din Moldova, lui Ioan Szilágy. Dar aceasta să o trimeteţi d-voastră pe un astfel de om ca nu cumva acela să dea scrisoarea în mâna altuia, ci numai în mâna lui însuşi. Aceasta v'o porunceşte Măria Sa înadins d-voastră. După acestea Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in Elesd, die 6 februarii, anno 1647.

Kegielmeteknek szeretettel szolgálo jo akaro szomszedgia

Vă slujeşte cu dragoste binevoitorul d-voastră vecin

Kemény Ianos, m. p.

[Adaus:] Neis tudgyak masok hogy levelett vittek neki.

Nici să ştie alţii că i-au dus lui scrisoarea.

[V°:] Prudenti ac circumspecto domino iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bisztriciensis, et cetera, dominis vicinis mihi observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXII.

Cluj, 1647, 12 Februar.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte oameni din Moldova, cărora li s'au oprit nişte porci la Cluj.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hwseghtek 8 die praesentis nekünk irott levelet veven ertyük hogy az melly emberi az Moldovaj Vajdanak az sertes marhakban itt Colosvaratt kart vallottak volt, azt birodalmunkban leveö hiveinken akarnak megh venni, de my azokat az sertes marhakat nem ereövel hanem toörvennyel tettük mienke s my viszsza sem adattyuk, ha hatalmasul s teörventelen akarna czeledni az Vajda. Isten s az üdeö megh tanit bennünket azokatis mint vehessük megh.

Am primit scrisoarea d-voastră din 8 ale lunii, şi înţelegem că oamenii aceia ai Voevodului din Moldova cari în Cluj au suferit pagubă în porci, ar voi să-şi despăgubească de pe spatele credincioşilor noştri din ţară. Dar noi porcii aceia i-am făcut ai noştri nu cu puterea, ci cu legea, şi nici nu-i vom slobozi. Dacă ar avea de gând Voevodul să purceadă în chip neomenos şi nedrept, Dumnezeu şi vremea ne va învăţà cum să-i răscumpărăm.

Quibus in reliquo gratiose propensi manentes. Datum in civitate nostra colosvariensi, die 12 februarii, anno 1647.

G. Rakoci, m. p.

[V°:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistircziensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXIII.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către toţi dregătorii, despre paguba ce se aduce cu poşta oamenilor din Orăştie. Alba-Iulia, 1647, 20 Mart.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Fidelibus nostris, universis et singulis, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus, agilibus comitibus, vicecomitibus, iudicibus vice-iudicibusque nobilium quorumcunque comitatuum, signanter autem comitatus hunyadiensis, capitaneis, vice-capitaneis, praefectis, provisoribus, castellanis arcium ac aliorum quorumvis locorum officialibus, modernis videlicet et futuris quoque pro quovis tempore constitutis, item belli ductoribus, campi ductoribus, centurionibus, decurionibus, vexilliferis, hospitiorum distributoribus, cussoribus eorumque magistris, ac universis, tam equestris, quam vero pedestris ordinis militibus, sub auspiciis nostris militantibus, prudentibus item et circumspectis providisque primariis et regiis iudicibus magistrisque civium coeterisque iuratis civibus quarumvis civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, notanterque oppidi haczokiensis, cunctis etiam aliis cuiuscunque status, conditionis, gradus, ordinis, honoris, officii, dignitatis, functionis et praeeminentiae hominibus, ubivis in ditione nostra Transsylvaniae constitutis et commorantibus praesentes visuris, salutem et gratiam nostram.

Szaszvarosson szegeniségh talalván megh bennünkeöt alazatos keönyéörgések altal jelentvén, hog eök felette nagi orszagh uttyaban lakvan, az sok alas-feljaro embereknek raitok iut modnelkül valo valo czelekedetek miat, nem keves iniuriakot szenvednenk mert mind marhaiokban es javokban naptol napra fogiatnak nyavalyasokat, áfelet posta lovokat szekereket szintin Lugosigh s Karansebesigs vinnek es szolgaltatnak, iollehet az mint értésünkre adgyak, reghi ususok es rendtartasok ez volt hogy Haczoknal tovab postat, sem egieb semmi terhet, nem vittenék, kegyelmes tekintetünk lévén annakokért alazato könyörgesekre, és méltó kivansagokra, feiedelmi kegtségünkbeöl megh engettuk nekiek, hogy ennek utanna az reghi ususokban, Haczokigh valo postalkodatokban es terehhordasokban megh maradgianak mivel mindeönek es igaznak talaltuk ez kivansagokat lenne. Igy leven azon az dologh, hadgiuk ex superabundanti minden fen specificalt hiveinknek es serio paranczollyukis, ebbeli kegyelmes annuentiankat megh irt Szaszvarosi hiveinkhez igy ertven, ez levelünkot latvan, senki akár mi szin alattis sem szemelyekben sem marhaiokban meg karositani, posta lovokat, szekereket vonomarhaiokat, az szokot helynél tovab uinni, ne mereszellic, hanem mindenokvetetlen viszsza boczassa hüseghtek: Tinektek penigh

Sărăcimea de la Orăştie ni se plânge cum că, ei stând lângă drumul de ţară, li se întâmplă atâtea pagube şi neplăceri din partea oamenilor trecători, li fac de li răpesc chiar şi vitele şi asemenea pagube în avutul lor. Mai departe ei dau cai de poştă şi cară până pe la Lugoj şi Caransebeş. Acestea toate ni le-au adus la cunoştinţă. Însă rânduiala şi obiceiul vechiu erà că mai departe de Haţeg nici poşta, dar nici altfel de povară să nu poarte. Îndurându-ne spre ei, din milostivirea domniei noastre li-am îngăduit ca şi de aici înainte să ţină obiceiul vechiu în ce priveşte poşta şi purtarea de povară, — aflându-li întru toate îndreptăţită cererea lor. Astfel stând lucrul, lăsăm pe seama tuturor credincioşilor noştri, poruncindu-li înadins, ca, văzând scrisoarea noastră ca răspuns la nevoia credincioşilor orăşeni, nimeni să nu îndrăznească a-i păgubi în vitele sau persoanele lor, să nu aibă îndrăzneala nimeni a li purtà mai departe caii de poştă, carăle şi vitele de jug decât locul obişnuit. Iarà şi vouà, Haţeganilor, vă poruncim cu toatà hotărârea, în înţelesul statutelor ţerii, ca, în ce priveşte poşta şi ducerea de poveri, să-i ajutaţi pe cei dela Orăştie şi Caransebeş, pentru că la din potrivà să mà credeţi cà và poate fi de pagubà.

Haczokiak serio paranczollyuk. az országs statutoma szerint, az postalkodast és terek vitelt mind az Szaszvarosiaktól s mind penig s az Karansebesiektöl felvegietek ennek utanna, mert alioquin minden bizonnyal el hidgietek, hogy káar ér benneteket.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die vigesima mensis martii, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo septimo.

Ioannes Szalárdy, vice-secretarius, m. p. *Georgius Rakoczy, m. p.*

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXIV.

Iaşi (?), 1647, 9 April.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre olarul ce a fost la ei şi aceia de cari mai are nevoie, pentru ţigle.

Basilius Vaivoda, Dei gratia princeps terrarum Moldaviae.

Isten kedgiemeteket minden kivanssaga szerent vallo javajaval megh aldvan eltesse sokaigh io egesseghben, et cetera.

Tovabba czak ez feleöl keletek kedgyemedet megh talalnom es busitanom tudhatja kegiemed az el mult napokban, ugyan ezen az telen keöldetem volt edgy levelet kegiemednek hogy bocsasson kedgiemed egy fazakast it feol deot latnj czerepnek vallo es el is bocsatota kedjemed es megh lata a feoldet de az monta ennekem hogy a feold io es megh szerete volt az feoldet, hanem most azon kerem kedgyemedet mjnt ennekem io akaro szomszed baratom hogy kedgemed keölde el ennekem vadgy negy fazakast hogi mivelennek cserepeket es jamborul megh fizetünk nekiek ami leszen az eojk ha negyet nem keöldhet kedgyemed hat kegiemet keoldeon harmot es ennis megh szolgalom kegie mednek kedgyemedis parancsoljon az my ohrszagunkban. Ennis megh enghedem az kedjemed kivansagat minden koron. Ezek utan Isten tarcsa megh kedgyemedet sokaigh io egheseghben mind az kedgyemed haza nepevel egyetemben.

Dumnezeu să te ţină după dorinţa d-tale, dăruindu-vă cu toate bunurile sale, şi bună sănătate la mulţi ani.

Mai departe am să te înştiinţez şi supăr pe d-ta cu următorul fapt. Dăunăzi, încă în iarna aceasta ţi-am fost scris d-tale, rugându-te să-mi trimeţi un olar, care să judece pământul: bun ar fi oare pentru ţigle. L-ai şi trimis d-ta, şi a şi cercat pământul, zicând că-i place şi e bun. Dar acum te rog din nou pe d-ta, ca pe binevoitorul mieu vecin şi prieten, să-mi trimiţi patru olari, ca să-mi facă ţigle. Li vom plăti după cuviinţă. Dacă nu vei puteà trimete patru, măcar trei să-mi trimeţi. Voiu slujì pentru aceia d-tale; dă şi d-ta porunci în ţara noastră. Şi eu o să împlinesc voia d-tale în totdeauna. După acestea Dumnezeu să te ţină pe d-ta mulţi ani în bună sănătate, împreună cu toţi ai d-tale din casă.

Datum in civitate[1] —, die 9 aprilis, anno Domini 1647.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Adasek ez leveleonk az nemes nemzetes vitezleö az Beztrecei feo bironak Zabo Martonnak nekem io akaro zomzid uramnak kezeben.

[Vo:] Să se dea această scrisoare în mâna viteazului întâiu-birău Martin Szabó din Bistriţa, binevoitorului mieu vecin.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Se incepuse: *oppfido[*.

MMCLXV.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre ciobanii români ce suie la munte izgonind pe alţii.

Dej, 1647, 2 August.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc., fidelibus nostris egregiis et nobilibus vicecomiti iudicibusque nobilium comitatus maramarusiensis, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Beszterczei hiveink talalvan megh bennünket alazatos keönyörgesek altal adgyak ertesünkre hogy districtusokban as havas alat lako Olahsaghnak hataroknak szük volta miatt fel kelletvén marhajokkal az havasra keölteözni; az hüseghtek varmegyeiböl nemellyekteöl ighen infestaltatnanak nevezet szerint penigh im czak az el mult napokbann is Szelesten lako Busa Alexa fiaia az Olahok esztenajokra menven fel vertek a pakularokot megh fosztottak vertek vaghdaltak; egy Albas Simon nevü gonosz tevöre is felette sok panasz vagyon ki miat is nem keves kart es iniuriakot szenvednek naponkint. Igy leven azert a dologh hüseghteknek tisztihez valo keötelessegiert serio poronczolliuk az megh nevezet latrokot fel keresse s erdemek szerint megh is büntesse, seött masokot is effele czelekedetekteöl arceallyon s karral eöket illetni ne engedgye, mert alioquin megh fogh hüseghtek busaelni erette.

Credincioşii noştri din Bistriţa se smeresc către noi cu următoarea plângere: că locuitorii români din Ţinutul lor, pentru îngustimea hotarului, au fost nevoiţi să urce munţii cu vitele lor; şi mulţi sunt neliniştiţi şi turburaţi, din Ţinutul d-voastră. Numai în zilele trecute feciorii lui Alexe Buza din Sălişte s'au suit la munte şi, năvălind asupra stânilor, li-au înstrăinat tot ce aveau, schingiuindu-i şi rănindu-i pe păcurari. Asemenea se aduc multe plângeri şi împotriva unui făcător de rele anume Simion Albaş, din partea căruia asemenea sufăr multă pagubă şi batjocură din zi în zi. Astfel stând lucrurile, vă poruncim d-voastră ca, în puterea dregătoriei ce aveţi, să urmăriţi pe hoţii aceia şi să-i pedepsiţi după vrednicie, oprind şi pe alţii de la asemenea fapte. Nu lăsaţi să fie oamenii păgubiţi pentru că la din potrivă va fi cu supărarea d-voastră.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in salis Curia nostra desiensi, die secunda mensis augusti, anno Domini millesimo sescentesimo quadragesimo septimo.

G. Rakocy, m. p.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXVI.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte „slugi" din Ardeal care au trecut în Moldova, cu Românii din Budac.

Cluj, 1647, 12 Decembre.

Georgius Rakoczy iunior, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Ugy ertywük hogy nemes emberek zolgai valami Budaki Olahokkal Bestercze feleol valo áll utakon a my kegielmes urunk eö nagisaga salus conductusa nelkül altal menven az Moldavai határban már beis érkeztenek hanem kiis jeottenek volna; akaránk azért kegielmetek altal informaltatni nevezett

Aşa auzim că nişte slugi de-ale unor nemeşi de pe la Bistriţa, cu nişte Români de la Budac, să fi trecut în hotarul Moldovei, pe unele căi furişe, fără salv-conduct al îndurătorului şi prea-bunului nostru stăpân, ba, mai mult, să fi trecut iarăşi înapoi. Vrem deci să ştim de la d-voastră anume ale cui să fie slugile acelea

szerint miczoda nemes emberek zolgai lehettek azok, kik az Budaki Olahokkal altal mentenek Moldovaban, kireöl bennẅnket tudosiczon mingyarast; ennekutanna penig olly vigyaztatasa legyen kegielmeteknek hogy senkitis az my kegielmes urunk eö nagisaga es az my annuentianк nelkẅl be ne boczassanak illyen embereket.

care au trecut în Moldova cu Românii din Budac; despre care pe noi fără amânare să ne înştiinţezi. Iar de aici înainte aşa grijă să porţi d-ta ca pe nime să nu-l lăsaţi înlăuntru fără ştirea îndurătorului nostru domn stăpân şi a noastră, a tuturora.

Datum in civitate nostra Colosvar, die 12 decembris 1647.

Georgius Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXVII.

Pe la 1648.

Ioan Ţuvic către Bistriţeni, despre trecerea lui in Moldova de greul dregătorilor Bărgăului şi ce s'a făcut de aceştia cu averea lui.

Ioan Ţuvic (sau Giuvic) către Bistriţeni. Fugise în „ţară streină", de nedreptăţile dregătorilor Bărgăului şi sătenilor. Regulase tot la plecare, trimiţând „şi dajdia văm[e]şugului. năpaste". După plecare, sătenii îi pun casa la bir, cu o sută de bani. Dar a dat unde este, 16 florini. I s'au luat şi nişte stoguri de fân. Se plânge de jude.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 87, no CVII.)

MMCLXVIII.

Pe la, 1648.

„Ghiorghi Vornicul" către „Giurgiu" biraul, pentru un furt al lui Ion Giuvic[1] (ca păgubaş).

(Fără pecete.)

(Vo: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 94, no CXXII.)

MMCLXIX.

Iaşi, 1648, 12 Ianuar.

Teodor Ianovici, Logofătul-cel-Mare al Moldovei, către Bistriţeni, despre păharele de argint ce i s'au trimes.

Generosi, Prudentes ac Circumspecti domini, amici benevoli. Optatam in longam multorum annorum seriem valetudinem Generosis Dominationibus Vestris a Deo precor, et auspicatum novi anni exordium reciproce gratulor.

Pro favore quem mihi Generosae Dominationes Vestrae in conficiendis et transmittendis argenteis scyphis sunt testatae, debitas refero gratias; non arrisit quidem labor hic palato meo, sed hunc defectum, non tam inscitiae aurifabri, quam brevitati temporis adscribo. Maturius imposterum, si vixero, huiusmodi res aurifabro committam, ut iusto temporis spatio et sine molestia sua, et ex voto meo, scyphos elaborare possit. Undecim illos florenos quos Generosae Dominationes Vestrae expenderunt, per praesentium latorem summa cum gratiarum actione Generosis Dominationibus Vestris remitto. Si qua in re mea etiam opera usui fuerit Generosis

---

[1]. Giuvic sau Ţuvic se întâlneşte cu plângere şi in nl precedent. Gheorghe biraul pare a fi, ţiind seamă şi de aspectul scrisorii, Böhm (de la 1648 înainte).

Dominationibus Vestris, praemoneant me, obsecro: impense eam praestabo et expertam earundem gratiam seriis meis officiis compensare studebo. Interim Generosas Dominationes Vestras diu prospere valere cupio. Iassiis, die 12 ianuarii 1648.

Generosarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus

Theodorus Ianowicz,
Logofetus-Magnus Moldaviae, m. p.

[Vo:] Egregio, prudenti ac circumspecto domino ac senatui civitatis bistriciensis, dominis ac amicis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXX.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre sosirea apropiată la ei a lui Ioan Szilágy, care duce ostaşi unguri în Moldova. Gherla, 1648, 9 Februar.

Georgius Rakoczy iunior, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Im egy levelet irtunk Szilagy Ianosnak a ki az Moldavai Vajda magyar kathonainak eleötte jároje; hẅseged kezeben költẅk ez levelẅnkben includalva; kegyelmessen es serio paranczollyuk azert hẅsegednek egy olly bizonyos emberteöl a ki oda be Moldovaban az járást jol tudgya mingyarast külgye meg levelẅnket Szilagy Iánosnak, de igen titkon vigye s magais titkon adgya eleiben hẅseged senkiis ne ércze be menetelit.

Iată i-am scris nişte rânduri lui Ioan Szilágyi, care merge în fruntea ostaşilor unguri ai Voevodului din Moldova. Vă trimetem scrisoarea d-voastră alăturată aici, poruncindu-vă înadins d-voastră să trimeteţi îndată scrisoarea aceasta la Ioan Szilágy, pe un om de încredere care cunoaşte bine drumul prin Moldova, să i-o ducă pe ascuns. Asemenea şi d-ta să-i dai în taină, ca nime să nu-l simtă ce are de gând.

Secus non facturi. Datum in arce nostra Szamos-Uyvár, die 9 februarii, anno Domini 1648.

Georgius Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fideli nobis dilecto. Cito, citius, citissime.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXXI.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre Coloman Mikes, care merge pe la ei în Moldova. Dej, 1648, 18 Februar.

Georgius Rakoczy iunior, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Mikes Kelemen zolgankot küldettük oda be Moldovaban; kegyelmessen paronczolliuk azert hẅsegednek, rendellyen olly bizonyos embereket kisereöẅl melleje kik valamig zolgank kevannya oda be jartabannis mind vélle legyenek.

Am trimes în Moldova pe omul nostru Mikes Kelemen. Vă poruncim deci înadins d-voastră să-i daţi nişte tovarăşi, cari, până când va voi omul nostru, în drumurile sale pe acolo să fie lângă el.

Secus non facturi. Datum in salis camera nostra desiensi, die 18 mensis februarii, anno Domini 1648.

G. Rakoczy, m. p.

P. S. Ezen szolganknak hat lovát tartasnak okáert valahova szekekben rendellye ell ki jeöveteleig kegyelmesen veszszük.

P. S. Ni-ar face plăcere dacă aţi porunci ca pe acei şase cai ai omului nostru să-i ţină undeva în Scaunul d-voastră până la întoarcerea lui.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis nostrae bistricziensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXXII.

Dej, 1648, 26 Februar.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre David Pavay, care merge să cumpere cai din Moldova la bâlciul lor.

Georgius Rakoczy iunior, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Mivel az mostani Besterczei vasarra lovokat fognak ki hozni Moldovabol elladasnak okaert, kire kepest Pavai David lovaszmesterünket oda küldettük, kegyelmessen paronczollyuk azert hűsegednek meg irt szolgank ha nekünk valo lovakot talalhat magais legyen segitseggel az meg veteleben; seött az mint hallyuk nemellyek az kik lovokot hoznak ki, nem az varosban hanem falukra viszik hogy idegen embereknek adhassakell, azért arrais hűsegesen vigyazzon hűseged hogy masok my eleöttűnk az jo lovakot meg ne vegyék.

Fiindcă la târgul apropiat din Bistriţa vor aduce cai pentru vânzare din Moldova, din care pricină am şi trimis pe David Pavay, om al nostru, pricepător la cai, vă poruncim deci cu tot dinadinsul d-voastră să-i staţi într'ajutor la cumpărare numitului nostru om, dacă va puteà găsi cai pe seama noastră. Şi apoi, după cum auzim, cei cari vin cu cai, nu-i duc la oraş, ci la sate, să-i vânză oamenilor străini: bine să grijeşti şi de aceasta d-ta, ca să nu iea alţii cai buni înaintea noastră.

Secus non facturi. Datum in salis camera nostra desiensi, die 26 februarii, anno Domini 1648.

Georgius Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis nostrae bistricziensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXXIII.

Alba-Iulia, 1648, 8 Iunie.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile false din Moldova şi nevoia de a opri în oraşul lor pe negustorii armeni din Polonia.

Georgius Rakoczi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

6 die praesentis nekűnk irt hűsegtek levelet el véven értyiűk hogy bizonyos emberit kűldötte volt be Moldovaban, paronczolatunk szerint ertekezesnek okaert es hogy semmi oly hirt nem hoztak volna, de nem igazan iártak el az

Am primit scrisoarea d-voastră din 6 ale lunii, şi ştim că aţi trimis câţiva oameni în Moldova în urma poruncii noastre, pentru înţelegere de ştiri, şi că n'ar fi adus nicio veste. Dar n'au umblat după cum trebuiă oamenii aceia, pentru

emberek mert kẅlömben az dologh mivel az hathmany fiatis el fogtak Lengyel országban rabbá az Tatárok; meg kellene köttetni az illyen embereket; az mely Eörmeny Lengyelorszagbol ieött mostan hiẅsegtek varossaban az sem mind igazat beszél; hẅsegteknek is kellene vigyazniok az utakra; kegyelmesen paronczollyuk hẅségteknek mindgyarast kẅldgyenek hẅteles embert be Moldovaban, kinem hallomast, hanem bizonyost hozzon.

că şi pe feciorul Hatmanului l-au prins în Polonia Tatarii, făcându-l rob; ar trebui să opriţi d-voastră pe astfel de oameni: nici Armeanul care a sosit acum din Polonia, în oraşul d-voastră, nici acela nu spune lucruri drepte. Ar fi nevoie să păziţi drumurile şi d-voastră. Deci vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră ca îndată să trimeteţi oameni de încredere în Moldova, cari să nu ni aducă numai faime, ci lucruri adevărate.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 8 iunii 1648.

G. Rakoci, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXXIV.

Gheorghe Rákóczy cel Tânăr către Bistriţeni, despre nevoia veştilor din Polonia, despre Tatari şi Cazaci. Alba-Iulia, 1648, 13 August.

Georgius Rakoczy iunior, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Ennek eleötte is paronczoltunk volt hẅsegednek hogy az szomszed orszagokra hir ertekezni bizonyos emberit küldene, kik altal ha mit erthetne bennünket is tudositaná; de meg eddig affelereöl nem tudositott. Azert ex superabundanti megis hẅsegednek serio paronczollyuk egesz Lengyelorszagi hatarig külgye olly bizonyos emberit, kik onnan Tatarok es Kozakok feleöl miczoda allapatok forognak igaz hireket hozhassanak mellyeket nekẅnk is ejel nappal értesunkre adni ell ne mulassa.

Şi mai înainte vă poruncisem d-voastră să trimeteţi prin ţerile vecine câţiva oameni, cari, auzind felurite veşti, să ni le aduceţi şi nouă la cunoştinţă; dar până acum despre aşa ceva nu ne-aţi înştiinţat. Chiar pentru aceia mai presus de toate vă poruncim d-voastră cu toată hotărârea să trimeteţi astfel de oameni până la hotarul Poloniei, cari să poată aduce de acolo ştiri adevărate cu privire la starea Tatarilor şi Cazacilor. Şi acestea toate să nu întârziaţi a ni le aduce la cunoştinţă, zi şi noapte.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 13 augusti, anno Domini 1648.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, etc., fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXXV.

Bistriţa, 1648, 24 Novembre.

Martin Schultz, birăul Bistriţei, şi Sfatul oraşului către Vasile-Vodă al Moldovei despre nevoia ce are de un zidar bun, nefiind dintre Italieni.

Illustrissime princeps, domine vicine nobis honorande. Salutem servitiorumque nostrorum paratissimam commendationem, et cetera.

Az nagysagod 11 praesentis nekünk irt levelit illendeö becsiüllettel vöttük, my feleöt requirallion nagysagod bennünket megh értettük, tudni illik hogj egj jo kömüves mestert küldenenk be nagysagodnak olyant a ki az fundalashoz es köbül valo hazok csinaltatassahoz jol tudna s értenné. Mi azért ez dolgot nezi eörömest es jo szüvel kedveskednénk nagysagodnak mint jo akaro szomszed urunknak, cziak hogj itten effele oloszmester emberink nincsienek, kik oly derekas eppiteshez fundalashoz ertsenek. Mintaz altal azok kozzul kik vadnak varossunkban melyket a anzattük s tuttuk jobnak lenni az nagysagod kevanssagha s requisitioia szerint el küldettük lassa s értse az nagysagod ebbeli akarattiat hévansaghat ha foghe valamit hozza ertenni avagj nem.

Scrisoarea d-voastră din 11 ale lunii am primit-o cu toată cinstea, înţelegând rostul cercetării noastre, că adecă să vă punem la îndămână d-voastră un zidar bun care să se priceapă la aşezarea temeliilor, fiind dibaciu la ridicarea caselor din piatră. Noi, ca binevoitorului nostru vecin, cu plăcere şi cu toată dragostea, d-voastră vă vom împlini această dorinţă; numai cât pe aici nu sunt zidari italieni, cari să se priceapă aşa de bine la aşezarea temeliilor şi la zidiri. Totuşi o să vă trimetem dintre aceia cari sunt în oraşul nostru pe cari îi vom şti că sunt mai pricepători la lucru, după dorinţa şi cererea d-voastră. Să vedeţi dacă se vor pricepe la lucru sau ba.

De reliquo Illustrissimam Dominationem Vestram feliciter valere discupientes. Datum Bistricii Transsilvanorum, die 24 novembris, anno 1648.

Illustrissimae Dominationis Vestrae vicini et amici benevoli

Martinus Schultz, iudex et senatus reipublicae bistriciensis.

[Vo:] Illustrissimo ac Celsissimo principi, domino, domino Basilio, Dei gratia terrarum Moldaviae principi ac perpetuo haeredi, et cetera, domino amico vicinoque nobis honorando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXXVI.

Iaşi, 1648, 12 Decembre.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre nevoia ce are de acei zidari.

Egregie, Prudens ac Circumspecte domine, amice et vicine mihi benevole. Servitiorum meorum paratam commendationem.

Az kegyelmed ennekem irott levelit igen bẅchẅlettel vettem kegyelmedteöl hogy kegyelmed az en kivansagomnak es abbeli akaratomnak megh felelt a mellet szẅkseges jeövendeöbeli szolghalatomra keömives mester embert kẅldeöt az kedvessen lattam kegyelmedtöl, noha ugy volt szandekom hogy most fogyiak az dologhos de az telnek ereös ideje raitunk livin, melly minden abeli szandekomatt alkalmatlanna tette, az ur Isten egesseget advan tavaszra halasztottam, akor ha kegyelmedet leve-

Am primit cu multă cinste scrisoarea d-tale împlinindu-mi dorinţa şi voinţa şi trimiţându-mi zidari pentru săvârşirea lucrului ce am de gând să-i isprăvesc. Mi-ai făcut plăcere prin aceasta, şi, măcar că aş fi vrut ca acum să încep lucrul, dar ni-a zădărnicit gândul iarna care dădù peste noi, şi aşa suntem nevoiţi să amânăm până la primăvară. Dacă ne va ţineà Dumnezeu cu sănătate, atunci din nou te voiu rugà pe dumneata, prin scrisoare, sau prin vre-un om, ca, neuitându-ţi de noi la vremea sa, sau

lem avagy emberem altal requiralni fogom, kegyelmedet kirem megh ne fogyatkozan az dologban hanem akar ezt az mester embert ki nalam volt, akar pedigh mast kegyelmed annak idejeben kwldgiön melly kegyelmed io akarattyatt kedvessen agnoscalom kegyelmedteöl.

să ni trimeţi meşterul acesta care acum a fost la mine, sau un altul —, ceia ce ni va face plăcere din partea d-tale.

De reliquo Prudentem ac Circumspectam Dominationem Vestram bene valere cupio. Datum in Gyaszvasar, die 12 decembris, anno 1648.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae amicus et vicinus benevolus

Basilius, Vaivoda Moldaviae, m. p. *Io Vasilie Voevoda.*

[Vo:] Egregio, prudenti ac circumspecto domino Martino Scholcz, inclitae civitatis bistriciensis iudici regio, et cetera, domino amico et vicino mihi observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXXVII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se trimete, pentru Cazacii ce luptă în Polonia, spioni la Hotin şi dorinţa lui de a i se aduce înainte cei doi prinşi ce se află la ei. Alba-Iulia, 1648, 29 Decembre.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et benignitatem nostram.

24 mensis praesentis nekünk irt kegyelmetek levelét el vettük az Tatarok feleöl valo vigyazasat ertjük. Ez utann is jo vigyazassal legyen kegyelmetek. Az dologh penigh ugy vagyon az mint kegyelmetek irja. Parancziollyuk azért kegyelmessen ismet boczassak bizonyos embereket Hutinban, az kik Kamenicz fele is ertekezzenek mi hirek follynak az Kozakok allapattya feleöl.

Scrisoarea d-voastră din 24 ale lunii am primit-o, înţelegând grija ce o purtaţi faţă de Tatari. Şi de aici înainte să fiţi cu asemenea grijă d-voastră. Lucrul stă aşa precum scrieţi d-voastră. Vă poruncim deci din nou să trimeteţi oameni la Hotin, cari să poată auzi veşti şi de pe la Cameniţă, cu privire la starea Cazacilor.

Quibus de cetero benignitate nostra propensi manemus. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 29 decembris 1648.

G. Rakoczy, m. p.

Az ott valo perkolabnak Mihaly Deaknak ertyük ket paripaiat mellyet mennel hamareb hozzon ala magaval lathassuk meg, hadgya meg hüsegtek neki.

Să-l incunoştiinţaţi d-voastră pe pârcălabul Mihaiu Deák să vină cât mai în grabă cu cei doi cai ai lui, să-i putem vedea şi noi.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, etc., fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXXVIII.

Alba-Iulia, 1649, 9 Ianuar.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile venite din Moldova.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

1 die praesentis nekẅnk irt hẅsegtek levelit el veöttẅk, értyẅk mivel járt emberek oda be Moldvaban. Kegyelmesen paranchyollyuk hẅségteknek ez utánis jo vigyázásban lennj el ne mulassák.

Scrisoarea de la 1-iu ale lunii am primit-o de la d-voastră, înţelegând cum v'au umblat oamenii prin Moldova. Vă poruncim deci d-voastră ca nici de acum înainte să nu uitaţi a fi cu asemenea grijă.

Ipsis de cetero gratiosi manemus. Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 9 mensis ianuarii, anno Domini 1649.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Beszterce, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCLXXIX.

Gilău, 1649, 22 August.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a i se cumpără cai de la bălciu.

Georgius Rákóci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Ez jelen valo esztendöben közelben esendö hüseghtek varrosabeli sokadalomra el hittük Moldovabol hoznak lovakat ki, az melyre másoknak is lészen vigiázassok hogy megh vehessenek migh az vasarra be nem vinnekis, minekokaért hadgiuk s paranczioliukis hüséghteknek ighen serio ez levelünket vévén, az utakon mindenüt légien oly szorgalmatos vigiáztatassa hüseghteknek hogy az lovakat el ne kapdoshassak es lophassák, hanem bé vigiék az sokadalomra varassokban, mert alioquin megh foghnak busulni miatta.

Credem că la târgul apropiat din anul acesta în oraşul d-voastră o să aducă şi cai din Moldova, pe cari negreşit vor aveà de gând să-i cumpere şi alţii, încă înainte de ce i-ar aduce la târg. Din care pricină deci vă poruncim d-voastră cu toată hotărârea ca, după primirea acestei scrisori, să păziţi drumurile cu sârguinţă mare, să nu ni iea caii d'inainte sau să-i răpească, ci să-i ducă în oraş, la târg. Altfel, vă va fi cu supărare.

Nec secus facturi. Datum in arce nostra Gialu, die 22 augusti, anno Domini 1649.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMLXXX.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre un negustor armean din Lublin venit prin Moldova şi despre trecerea mai obişnuită a negustorilor prin Turnu-Roşu şi Bran. Lona, 1649, 27 August.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

25 Augusti nekünk irt hüseghtek levelet ell vettwk. Lublin new varosban lako Eörmeny kereskedeö embert hogy meg examinalta miczoda jarasban legyen es hogy ideis hozzank ell küldeotte jol czelekedte. Azert miis meg examinaltattuk, de czak tetovaz beszedeben hol egyet hol mast mondvan semmi alhatatossag szavaban ninczen. Azert serio paronczollyuk hwsegteknek ennekutannais vigyazasban legyen, s affele bizonytalan alá s fel czapongo embereket kik salus-conductusunk nelkul jarnak ki ne bocsássa hirwnk nelkül az orszaghbol. A kik penig igaz kereskedesben jaro emberek, meg harminczodalvan marhajoktol bekevel bocsassak.

Am primit scrisoarea d-voastră din 25 August. Că aţi descusut pe negustorul armean din Lublin, ca să ştiţi ce vânt l-a adus pe acolo, şi l-aţi trimes şi la noi, bine aţi făcut. Asemenea l-am descusut şi noi, dar, când spune una, când alta, încât nu te poţi îndreptă după vorbele lui. Chiar pentru aceia vă poruncim d-voastră ca şi de aici înainte să vă păziţi asemenea şi să nu lăsaţi afară din ţară oameni de aceia cari umblă 'n sus şi 'n jos fără niciun rost şi fără salv-conduct. Cari însă ar fi negustori adevăraţi, după vămuirea vitelor, să-i lase a trece în pace.

Secus non facturi. Datum in curia nostra Lona, die 27 augusti 1649.

G. Rakoczy, m. p.

P. S. Arrolis eszeben veheti hwseghtek kik affele csapongo emberek hogy az kereskedeo rendek inkabb Veres-Toronnal, Teorczvaranal szoktanak be jeoni s meg harminczadolni nem azon.

P. S. S'o luaţi şi aceasta la cunoştinţă, în cât priveşte pe oamenii fără rost, că negustorii mai mult obişnuiesc a trece pe la Turnu-Roşu şi Bran, pentru vămuire.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMLXXXI.

Gheorghe Rákoczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia ce are de ştiri din Moldova. Homorodul-de-mijloc, 1649, 5 Septembre.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Mar ugyan regen semmit nem ertettünk hüsegtek altal az szomszed orsagbeli dolgokrol, kibeol azt veszszük eszünkben igen kicziny avagy semmi vigyazasa nem volna az oda be valo allapatokra, hüsegtek leven azert ott az sz omszedsagbankeozeleb az vigyazas is hüsegteket illetven, serio paranczollyuk, ugy vigyazzon valami alkalmatlansag

Acuma cam de multişor n'am primit nicio înştiinţare de la d-voastră în ce priveşte treburile ţerilor învecinate, şi ni vine a crede că, sau de fel, sau numai prea puţină grijă aveţi de lucrurile acelea de pe acolo. Dar, fiindcă d-voastră sunteţi mai aproape'n vecinătatea lor, şi grija aceasta vă priveşte pe d-voastră, vă poruncim cu tot dinadinsul să aveţi grijă ca

onnet feleoleok ne teortennyek kibeol magoknak is derekas busulasa kara es ez szegeny hazanak is veszedelme keovetkezzek. Emberet Moldvaba szinetlen jartassa s hami bizonyost ertenek münketis ejel nappal tudositczon hüsegtek.

nu cumva din această pricină să se întâmple ceva ce ar fi cu supărare și pagubă, iar sărmana noastră țară să ajungă la primejdie. Asemenea să trimeteți omul mereu în Moldova, și, înțelegând lucruri sigure, să ni le aduceți la cunoștință zi și noapte.

Nec secus facturi. Datum in possessione Keozephomorod, 5 septembris 1649.

G. Rakoczy, m. p.

[V°:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCLXXXII.

Tășnad, 1649. 28 Septembre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre veștile venite din Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

27 praesentis nekünk irt hüsegtek levelet elveottük az minemeo hirekreol tudosit noha meg, ennekeleotte ertettük volt, mind az altal az vigyazast kegyelmessen veottük, s ennekutannais jöjenek mennyenek emberi, s minketis mindenekreol tudositczan hüsegtek.

Scrisoarea d-voastră din 27 ale lunii o am primit, dar, deși despre veștile acestea primisem încunoștiințare mai înainte, totuși paza bună ce o aveți ni face bucurie. Asemenea și de aici înainte să meargă oameni de ai d-voastră, încunoștiințându-ne și pe noi despre toate.

Eisdem in reliquo gratiose propensi manemus. Datum in Curia nostra tasnadiensi, 28 septembris 1649.

G. Rakoczy, m. p.

[V°:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistricziensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCLXXXIII.

Pe la 1650.

Izvod de pagubele Câmpulungenilor și Dornenilor.

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, p. 81, n° XCIV.)

MMCLXXXIV.

Pe la 1650.

Egumenul Rafail și călugării de la Humor către Bistrițeni, despre călugări cerșetori ce trec în Ardeal.

„Smearenie ermonah Rafail, egumen и кес сьвωр ωт стоех монастир хоморскїи“ [= și tot soborul de la sfânta mănăstire a Homorului“] către Bistrițeni, pentru doi călugări trimeși „întru țara Măriilor Voastre, dereptu milostenie“. Cere pentru ei „carte“ de voie și eventuala scutire de „marhă“ la vamă.

[V° :] Adresă românească.

(Pecete neagră de ceară, ruptă: сї[и] печ[ать монастир хоморскїи.]

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, I, p. 82, n° XCVI.)

MMCLXXXV.

„Simion di Crasna“ către Bistriţeni, pentru a certifică provenienţa unei vite a sale. Pe la 1650.

(Pecete neagră.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 82, nº XCVII.)

MMCLXXXVI.

Judele din Maerul şi bătrânii recomandă birăului Bistriţei pe un „meşter bun, anume zugrav“, care li-a lucrat la biserică şi stă în sat. Pe la 1650.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 82, nº XCVIII.)

MMCLXXXVII.

Un Vornic de Câmpulung către Bistriţeni, cerând un „abrac“ pentru libera trecere a omului său trimes pentru afaceri. 1650.

Alta, ne rugăm Măriilor Vostrea pentru cest om al nostru. Ne rugăm Măriilor Vostrea să faceţi bine pentru abrac, să aibă de la Măriile Vostrea, că înblă cu treabele satului: pe unde va merge, să n'aibă nevoe; că noi încă vom avè a jluji *(sic)* Măriilor Vostrea, pe porunca Măriilor Vostrea. Să fiţi sănătoş de la Dumnădzău. Aamin.

(Pe o bucată mică de pergament.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 82-3, nº XCIX.)

MMCLXXXVIII.

Egumenul Achindie şi călugării de la Humor către Bistriţeni, despre un dascăl din Năsăud şi nişte gâlcevi călugăreşti. Către 1650 [1].

Achindie, egumen, şi soborul de la Homor către Bistriţeni. Un popă Partenie, „dascal de besearică“ şi „frate al nostru“, stă „în vidicul Măriei Tale, în sat în Năsăud“. Îl calomniază un alt popă Toma („să acoliseaşte popa Toma de acel frate“) că ar fi scris la mănăstire să se călugărească un fiu al lui Toma. Toma acesta n'a plătit pe „călugăraşul“ Selevestru, care i-a cosit o vară întreagă, şi a *batjocurit* mănăstirea şi prin fiul său, a cărui călugărire nu e explicată. Dar informaţiile nu-s de la Partenie.

(Tăiată partea cu pecetea.—Fără dată.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 83-4, nº CI.)

MMCLXXXIX.

Un Câmpulungean (?) către Bistriţeni, despre un om al său care vrea să iasă din Ţinutul Bistriţei. Pe la 1650.

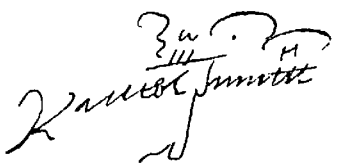

către Bistriţeni. Cere a se dă voie a ieşi, cu marfa sa, unui om al său, care până acum a slujit „în hidecul cetăţei Bestreţii“.

(Pecete pe ceară galbenă cu o floare.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 86-7, nº CV.)

[1] Pusă după grafie. Altă scrisoare în legătură cu aceasta s'a dat mai sus, la 1635-45, pp. 1061-2, nº MDCCCCLXXXIX.

MMCXC.

Pe la 1650.

Câmpulungenii către toţi Ardelenii, despre o luptă a acestora cu nişte Ruşi de la Sniatyn.

Atestat de „năpaste" de la Câmpulungeni, între cari: „Şandro star[ostele]" şi „Istratie Lateş". Mărturisesc „că Lupul lui Ioan au fost cu feciorii lui Apostol de'u bătut pre Rusi de la S[ne]tin, pre cându s'au prădat Ungurii în Coşna".

[Vo:] Întru cinstite mănule dergotorilor din Ardel cu mult[ă] săn[ă]tate să să dè.

(Pecete ceară galbenă, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 79, no cix.)

MMCXCI.

Pe la 1650[1].

„Smeritul popa Mitrofan igumanul şi tot săborul de la mănâstire de la Moldoviţă" către Bistriţeni, pentru „bucate" şi altele oprite (şi un „arcŭ").

(Pecete de ceară neagră.)

(Vo: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 80, no cxi.)

MMCXCII.

Pe la 1650[2].

Egumenul Galerie şi călugării de la Slatina către Bistriţeni, pentru nişte blide, talgere şi o „olovancă".

De la „smeritul egumenul Galerie" şi de la tot săborul de la sv[ă]nta mănăstir[e] de Slatin[a]". A trimes un frate „la domneavoastră, la Şocodom, şi am trimis neşte blide de plunbu stricate şi neşte talgere şi o olovancă stricată, doar va aflà să le schinbe pre altele noao". Mărturiseşte „că l-am mănat noi în posluşanie, cu bl[ago]s[lo]veniia noastră şi a săborului".

[Sens invers:] Gesehen.

(Pecete de ceară neagră.)

(Vo: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 80, n cxii.)

MMCXCIII.

Pe la 1650.

Câmpulungenii către Bistriţeni, despre unul din ai lor de la Dorna, care ar fi călcat hotarul.

„Nu ne'u fost vreme acmu să ne cercăm hotarăle, nice noi, nice omenii Măriilor Vostrea; că vremile sintu cum sintu; num'au dat Dumnădzău . . . acmu iară de să va păciui ţăra nostră şi a Măriirilor Vostrea; deč lesne va hì să păciui[m] şi hotarăle, cară ce-au fost luat Dornenii . . . Noi, carăi moşiile tot să le ţinem pe unde le-au ţinut moşii noştri şi moşii Mărilor Vostrea până acmu, fără nicio sfadă sau price . . . Pentru credinţa, pus-am pecete satului."

(Adresa românească, fără dată. Pecetea ştiută, cu fum.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 90-1, no cxii).

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei*, II, p. xix (e vorba de Mitrofan tovarăşul lui Agafton, din anii 1640).

[2] O scrisoare de la un Galerie de Slatina am dat-o, după motive de scrisoare, mult înainte.

MMCXCIV.

„Goian dă Jadova şi Creciun, giudeţii şi tot satul dă Jadova“ dau o adeverinţă cu jurământ pentru proprietatea unor vite. Jadova, pe la 1650.

De notat: „feleluim, cu satul cu tot, cum este iapa. . . .“

Marturi: oameni din domeniul Bistriţei („aia omean[i]“).

Iscăliţi: „Goian i Creciu[n], boiarii Jadovei“.

(Trei peceţi nedistincte, cu cerneală neagră.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 91, nº CXIV.)

MMCXCV.

Însemnare de lucruri călugăreşti şi de bani (de la vre-o mănăstire din Moldova). Pe la 1650.

† 5 carţi novi, Ev[anghelie], Psâl[tire], ceast[ă] carte M[o]levnicŭ şi altă carte.
† 2 rasâ novi, una blănită, alata neblănite.
† 1 mântie, 1 chemeleauc[ă].
† 3 cămeş şi pândză de o câmeş[ă].
† 1 vig de sucman, 3 câldări.
† 3 săcur[i], 2 pâr[echi] de desagi.
† 2 sač, 2 taistre, 2 cosâ.
† şi 8 galbin[i] de aur.
† 12 tal. de argintu.
† 4 tal. de potr[onici] de argintu.
† 24 de tal. de ban[i] mănunţi.
† şi alte unealte multe mănunte, ce nu şi le bag[ă] samă.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 92, nº CXV.)

MMCXCVI.

Egumenul şi călugării de la Voroneţ către Bistriţeni, arătând că au trimes doi „fraţi“ în Maramureş la cerşit. Pe la 1650.

„Că i-am mănat pentru m[i]l[o]steniia, că i-am mănat în Maramurâş, să îmble şi acolo cu numele lui Dumnedzău, şi de acolo să vie şi 'ntr' Ardeali, să îmble cu numele lui Dumnedzău.“ Să li ierte de vamă „ce vor fi dobândi[t]“.

(Fără dată şi adresă.)

(Pecete neagră pe ceară, nedistinctă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 92, nº CXVI.)

MMCXCVII.

Cerere, neiscălită, de scutire de vamă pentru cai şi „pâne de sămânţă“. Pe la 1650.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 93, nº CXVIII.)

MMCXCVIII.

„Andreiaşi Vornicŭ“ către Bistriţeni, pentru un om din Câmpulung, căruia i se făcuse o pagubă. Pe la 1650.

Anume i se pierduse la gazdă: „trei bezmen[e] de cear[ă] şi trei părechi de desagi şi doo fun[ii] şi o scar[ă] de fer şi un burduv de brândză şi un burduv

de făină". Pot veni oameni cu „pâne", dar numai de-ai Bistriţenilor: „să nu să tem[ă] de hârtii".

(Fără dată şi pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 94, nº cxx.)

MMCXCIX.

Pe la 1650.

Câmpulungenii către birăul şi giuraţii de Rodna, pentru nişte iepe furate.

(Pecetea satului, cu fum. — Fără adresă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 94, nº cxxi.)

MMCC.

Pe la 1650.

Câmpulungenii către Bistriţeni, despre marea „nevoie" ce au şi dorinţa de a face un aşezământ cu ei.

Au primit scrisoarea. „Car[e] lucru am poftit noi aiasta, dar, la Măriile Vostrea, de nevoe mar[e], precum iaste acmu şi la ţara Măriilor Vostre, precum ne certă Dumnedzău: n'avem ce face, pote fii voia lui Dumn[e]dzău iaste". Oferă satisfacerea şi trimet trei „oameni bătrâni" pentru a face „aşezământ".

(Pecete cu fum. — Adresa românească pe Vº foii 1.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 95, nº cxxv.)

MMCCI.

Pe la 1650.

Dornenii către Bistriţeni, despre o călcare de hotar şi o urmărire de vite.

Se plâng că n'au scris „nice la boerii nostrii, nice la noi, şi dulvomii *(sic)*[1] Mâriilor Vostre dzâc câ au poronca de la Mâriilor Vostre să calce hotarul pânâ în Coşna şi pânâ în Bistriţâ". Urmează despre urmărirea de vite. Să scrie în ce „formâ" o fac. „Iarâ la hotar noi n'avem trebâ; are Mâriia Sa Domnul."

Iscăliţi sătenii „şi eu Petre Vâtâman".

(Pecete de ceară roşie, neinteligibilă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 96, nº cxxvii.)

MMCCII.

Pe la 1650[2].

Pătru popa din Urmeniş către Mihaiu din Bungard, chemându-l la el.

† Scriu eu, Pătru popă[3] ot Urŭmeniş, pace şi sinătate dumitale, giupâne Mihaiu den Bungardŭ. Alta, cum vei vedè scrisore nost[r]ă, să vii la noi [în] Urŭminiş, să-ţi spuiu dumitale cum ţi-i ră[n]dulu dumitale. Eră, să nu vei vini, nu-ţi pot [a]rătâ gândulu. Şi să cii sănătos, aamin.

[Vº:] † Cu cinste să se dè în mâna dumitale Mihaiu din Bugardu.

(Bilet fără dată şi pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 97, nº cxxix.)

---

[1] După ungureşte: de la „a împinge"?

[2] După caracterul scrisorii.

[3] Sau „pătrupopŭ", protopop?

MMCCIII.

Birăul de Rodna, cu namestnicul şi juraţii, către Bistriţeni, despre o oprire de urdă. Pe la 1650.

† Cinstit Mărie Ta, doamune birău de cetate Bistriţei, şi la tot Svatul Măriilor Voastre scriemŭ noi, mai micii Mării Tale Dorneni, pentr'o trăsură ce ne'u făcut Ion Bălan vamăşul, de ne'u luat o bărbănţă de urdă, şi ne'u venit calul făr' bucate: numai ce-am fač[e] la vamă multŭ? Dece noi ne rugăm Măriilor Voastre să ştimŭ: cu ştire Măriilor Voastre iaste, au doară ial au făcutŭ tr[ă]sur[a] făr' ştire Măriilor Voastre. Ca noi ştim că s'au făcut lăgătură să nu să facă zăboar[ă] şi trăsuri, să înblăm unii la alţii. Să va fi bine aşè, Măriile Voastre, putemŭ şi noi să facem: că oameni Măriilor Voastre s'află toate zile pre la noi. Ce noi n'amŭ vrè să s[ă] fac[ă] trăsur[ă], ce s[ă] trăim cumŭ au trăit părinţi Măriilor Voastre şi cu părinţii noştri. Că de aceast[ă] trăsur[ă] ce face Bălan, petru ce-am mărsu de i-au scos den Putredul, noi amŭ mărsu şi cam de fric[ă], că ne'u mănat cine ne ţine de păr; cumŭ mărgu şi iobagii Măriilor Voastre unde i'ţi mănà. Iar, de nu ni s'or dà bucatel[e], noi încă om trage. De aceasta facem ştire Măriilor Voastre. Să fiţi săn[ă]toş.

Birăulŭ de Dorna, cu nemesnicul şi toţ giuraţii, ne închinăm de săn[ă]tate Măriilor Voastre.

După aceste, după toate aceste svădzi şi bătăi ce-am avut, au venit Ion Bălan la noi în Dorna, şi ne'mŭ înpăcat la casa vătămanului, şi de nainte giuraţilor, şi denainte a tot satul, ş'amŭ dat şi heria, vr'o patru cinci herăi de mied [1].

Întru cinstit[e] mănule Mării Sal[e] birăului de cetate Bistriţi i la tot Svatul cu sănătat[e] să s[ă] dea.

(Pe V° şi socoteli nemţeşti.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 98-9, n° CXXXI.)

MMCCIV.

„Smeritul popa Mitrofan igumenul şi cu tot săborul din mănăstiria Moldoviţei" către Bistriţeni, pentru un om care schimbase bucate cu nişte „unialte: o roche şi o cămiaşe şi un sovon". Pe la 1650.

(Fără dată.—Pecete neagră goală.—Adresă slavo-românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 99-100, n° CXXXII.)

MMCCV.

Gavril Ciocan din Nişfălău, ostaş moldovean, dă lămuriri intr'o pricină de năpaste. Pe la 1650 [2].

Un iobagiu al Bistriţei, „Ciocan Gavril din Nişŭfălău", care mersese în Moldova pentru o urmărire de năpaste, află că vinovatul e închis la Turda. Pentru moment el se află în „Moldua" încă: „ce apoi m'am fostu băgat şi eu la stiagul Mării lui Vod[ă]". Va cătà de „mă voiu ertà de la stiagu", şi va veni.

(Adresa românească. Neiscălit şi fără dată.)

(Pecetea neagră, ruptă, goală.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 100, n° CXXXIV.)

---

[1] Se vede deci înţelesul primitiv al herăii sau feräii: e un vas, ca „berbânţa". Şi, cum „a-şi da berbânţa" a ajuns a însemnà a-şi face plata la întrarea într'o breasla de meşteşugari, astfel a „pune heräie" a însemnat cu vremea a făgăduì amendă, dacă se calcă o învoială.

[2] S'ar puteà să fie după 1683, fiind vorba de un *steag al lui Vodă*, opus poate celui polon, al Craiului.

MMCCVI.

Pe la 1650.

Serafim egumenul şi călugării de la Moldoviţa către Bistriţeni, despre un călugăr căruia i s'au furat nişte cărţi (v. izvodul lor în n[l] MMCLXXII).

Eu, smeritul Serafim egumenul de la svănta mănăstir[e] de la Moldoviţa şi cu tot săborul scriem moltă sănătate şi pač[e] la ai noştri bun[i] priiatin[i] şi iubiţ, la domnii de Bistriţă, la birău şi la toţ sveatnicii oraşului. Şi vă dăm ştir[e] domniilor vostre ca alor noştri bun[i] priiati[ni] de răndul cestui călugăr al nostru, anume Loghin, că forte iaste om bun, şi iaste săhastru, şi petreač[e] cu multă grăotate. Deč s'au sculat acei tălhari ce aţ prinsu domniia vostră, de i-au luat tot, şi l-au arsu, cumu-l veţi vedeà şi domniia vostră, şi au luat multe cărţi mănăstireşti forte scumpe. Deč ne rogăm domniilor vostre să aibă leage, şi să-i întrebaţ unde au dat aceale unealte a svăntei mănăstir[i]. Forte ne rugăm, şi, ce va grăì acest părinte al nostru, să credeţ domniia vostră că sintŭ ale nostre cuvinte adeveare. За сїє пишєм [= pentru aceia scriem]. Şi să fiţ sănătoş de [la] H[risto]s, adevăr.

(Pecetea mănăstirii, cu fum. — Fără adresă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 100-1, n° CXXXV.)

MMCCVII.

Iaşi, pe la 1650, 8 Ianuar.

Gheorghe Ştefan Vel Spătar către Braşoveni, despre prietenia sa cu „giudeţul cel bătrân" şi dorinţa sa de a fi prieten şi cu urmaşul lor, oferind a-i îndatori şi el după „o scrisoare cât de puţineà" şi rugându-l să „nu se apere de priiteşugul" său.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 309-10, n° 14)

MMCCVIII.

Pe la 1650, 1-iu Februar.

Tănase Voiţi, Vornic de Suceava, către Bistriţeni, despre datoria unui Armean din oraşul său.

Cinstit Mării Ta, doamne birău de Bistriţi. Mării Tal[e] cu săn[ă]tate ne inchinăm ş[i]-ţi poftim de la Milostivul tot binele să-ţi dăruiască Mării Tal[e]. Cătră aceasta facem ştire Mării Tal[e] c'ai trimis Mării Ta o carte la Lucač neguţitorul de Suceav[a] pentru Agopşe ce este slugă la Lucač, dzicând că-i dator unii Arma[n] anume Toros, şi acel Toros la noi n'au vinit, nič la Lucač, să întrebe cu acel datornic a lui. Deč, mai înblând el amestecând neguţetorii, să aibi Mării Ta ştiri că acel om înblă făr'de cale. Acesta poftim pe Mării [Ta]. Să fii Mării Ta săn[ă]tos. Фев. а д[ни].

A Mării Tal[e] bun priiatin şi megieş de aproape: *Tănas[e] Voiţi, Vornic de Suceav[a],* mă închin Mării Tal[e].

(Pecete de ceară neagră, neinteligibilă.)
(Adresă românească pe V°.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 85, n° CIII.)

MMCCIX.

Iaşi, inainte de 1650, 21 Februar (de fapt c. 1623).

Vameşul Condea către Bistriţeni, despre nişte boi opriţi de popa din Ilova.

† „Благочистивом и хулюбивом пан вирѣѹ ѡт град Бистриц" de la „Conde Vamăşul-cel-Mar[e]". Se plânge de un popă din Ilova, care a oprit nişte boi la do

oameni, pe temeiu că a plătit la el gloabă pentru dânșii. E falș; nici nu eră atunci vameș, ci vor fi fost „alți vamăși". Să vie popa *să stea de față.*

Κώνδε Βάμεσις.

(Pecete de ceară verde, nedistinctă.)
(V° : Adresa slavonă[1].)
(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, pp. 78-9, n° CVIII.)

MMCCX.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, pentru piei lucrate și nelucrate aduse de dincoace de munți. Alba-Iulia, 1650, April.

Nach dem Wir, Georgius Rakoci, von Gottes Gnaden Fürst in Siebenbürgen, Herr des Ungrischen Reichs und Graff über die Siculos, sampt unsern trewtesten Herren, als benahmentlichen sind: Stephanus Seredi, Iohannes Kemeny, item Ambrosius Weress, Georgius Wittéz, Iohannes Bethlen, Georgius Lazar unndt Iohannes Daniel, den 3. Aprilis dess instehendes 1650 Jahrs, in unser Stadt Weyssenburg, unndt zwar am gewöhnlichen Orth, sind beysammen kommen, diese Controversia (oder Richts-Zanck), welche sich in den beyfreydten Brieffen beider Parten, nemlich der Schuster undt der Läderer, hatte zugetragen, undt Wir als Scheidts-Richter diese Sach zu richten undt zu schlichten erwehlet sein, — alss da sind zu einer Part gegenwertig gewesen Petrus Gokesch, Georgius Lassell undt Petrus Honigsberger mit ihren eigenen undt der gantzer Schuster-Czech Nahmen, zur anderer Part aber Petrus Schneeweiss undt Valentinus Bürst, zugleich mit ihren eigenen und der gantzen Läderer Czech Nahmen, undt erstlich ihre befreyte Brieffe fürbracht, welche sowoll unss, alss unsere Vorpharen, dargereichet und gegeben, ja auch dieselben von Unss mit Bedacht wiederhollet undt uberlesen sind. So haben wir diese Controversien (oder Richts-Zanck), welche sich wieder ihre Privilegia erheben, dieses Mittell finden: dass nemblich die vorangesetzte Schuster allerhandt Fehl und Ladter, so woll aussgearbeites, alss unaussgearbeites, item Solläder auss den ausserst Landschafften, namentlich: Moldaw und Walachey, in unser Land bringen, und dass von Jedermanne Eingebrachte kauffen, so viell alss eines Jederen Meisters Noth undt Vermögen erfordert, und dasselbe auch färben, gleich mit wass Farben, aussarbeiten, aber doch nit die gantze Fehl verkauffen, sondern nur Schuchen drauss zu machen undt also letzlich zu verkauffen Macht haben. Dessgleichen die angezogene Lädderer sollen auch allerhandt Lädder undt Häute, nachdem es ihr Handtwerck erfordert, von aussern Landschafften, verzeiglich den vorgesagten Ländern Moldaw und Wallachey, vermengeter Weiss, so woll aussgearbeitet, alss unaussgearbeitet, und zugleich Sohl-Läder in unser Land bringen und das Eingebrachte und Eingeführte frey sind zu kauffen und zu verkauffen, mit allerhand Farben und Materien ferben, aussarbeiten, zubereiten. Uber welcher geschehener Rathschlagung und Zurechtbringung der fürgemehlten Punctorum Wir unsere gegenwertige und immergrünnende Brieffe undt[er] unserm von Jedermann angenohmenen und bewerten Sigill darreichen undt darthun. Gegeben in unserer Stadt Weysenburg, den — Aprilis im Jahr 1650.

Verlesen und bekräfftiget durch

M. Ambrosium Weres, Seiner Fürstlichen Hoheit obersten Notarium.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; traducere contemporană.)

---

[1] De la 1604-18 încă e acestălalt răvaș de vameș: „Pavel dregătorul de în vamă" către biraul „Sabeu Giurgiu", pentru scutirea de vamă a „niște borci ci-au trecut pre la nui" și ar fi fost ai biraului, după declarația juratului de lad. De acum cere „carte" (fără dată și adresă; pecete mică, brună, ruptă; *ibid.*, și în *Documentele Bistriței*, I, p. 79, n° CX).

MMCCXI.

Pe la 1650, 4 April.

„Protopop Ştiru, giuratul Vlădicăi în Nimtiu", către un Bistriţean, cu plângere împotriva cuiva care-l făcuse să intervie la Vlădica.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 93, nº CXVII.)

MMCCXII.

Pe la 1650, 4 Maiu.

„Noi Borşenii" [1] către Bistriţeni: certificat de proprietate.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 100, nº CXXXIII.)

MMCCXIII.

Pe la 1650, 6 Maiu.

Câmpulungenii şi Dornenii către Bistriţeni, pentru un om al lor căruia nu i se plătise întreagă întreţinerea unei iepe şi căruia au vrut să-i îngăduie a oprì „bucate" în schimb.

(Pecetea Câmpulungului, cu fum.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 91, nº CXIII.)

MMCCXIV.

Pe la 1650, 6 Maiu.

Cozma Mandin, judele lui Martin Sârpataky, către Mihaiu din Bungard, despre urmărirea lui şi a acestuia.

† Eu, Mandin Cozma, giudele lui Şarpatochi Marton, scriu dumitale, cumâtre Miha[i] din Bungard, slujbâ şi închinâciune dumitale de la noi. Alta, iarâş, de ce te-ai rugat mie, eu am înblat la Curtea domnului în Şarpatoc, ce, cum am înţeles eu, mi să sue perii în creştet. Câ, dupâ ce vei să înbli tu, i-au trecut toate. Ce, cum poţi mai curând să trimiţ pre cumâtra la cumâtrul popa Pâtru în (ѫ) Bâla [2] pre un om bun; nice un ceas să nu aştepţi, ce să o trimiţ, de nu te vor hì prinsŭ şi de nu te vor hì prâdat pânâ va susì aceastâ carte a mea la tine. Câ vor să te prade, şi să te prindzâ, să te ducâ în Gherla. Ce, cum poţi mai curând, să o trimiţ, câ, de nu o vei trimite, câtâ ruşine-i în lume şi pagubâ, toatâ o vei pâţì: de vei ascultâ de un om prostŭ ca mine, aşia să fač. Câ, di-aş hì potut, şi noaptea aş hì vinit la tine să-ţŭ dau ştire, să nu dai de pagubâ şi de ruşine. Ce n'am putut. Iarâ te rog pentru Dumnedzău să nu fač într'alt chip, câ nu ţ'a[ş] vrea râul: numai aşia ca şi al mieu. De aceasta scriu; şi să fii sănâtos, amin.

Мсцъ ман ѕ днь.

Scris-au popa Ion din Cozma [3] aceastâ carte.

[Vº:] Cu cinste să să dea aceastâ carte în mânule lui Mihaiu din Bungard.

(Pecete neagră ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei,* I, pp. 96-7. nº CXXVIII.)

MMCCXV.

Baia, pe la 1650, 10 Maiu.

Nacul, pârcălab al „Ţinutului Sucevei", către Bistriţeni, pentru nişte cuie de şindilă şi de draniţă, precum şi pentru nişte mănuşi.

„Eu, Nacul pârcălab de Ţinutul Sucevei", către „Sabo Martin", birău. Fie sănătos „cu norocul Mării Sal[e] Domnu nostru, lui Vasilie-Vod[ă]". Cere a i se cumpărâ „cue de şindilă: şiasedzeci de mii de cue, însă [să] fie bune . . ., şi cinci-

---

[1] Din Borşa Maramurăşului, lângă pasul prin care se vine de la Bistriţa şi Rodna.

[2] Îmblă?

[3] Cred că e Coşna, în Ţinutul Bistriţei. Băla e în părţile Ormenişului-de-Câmpie.

sprădzeace mii de cue de draniţ[ă]". De n'ajung banii, „să avem credinţă până la noi în ţară". Pentru el cere a se luà „doo părech[i] de mănuşi de varŭ [1], frumose: să fie o păreache de mene, alt[ă] păreache unui cucon a meu". Cere şi carte pentru trimeşi până „la Deaj şi la Rătac". Iscălitura: „Пис ѹ трьгѹ Коıа [=scris în târgul Băii]", 10 Maiu.

(Pecete mică, neagră, goală.)

[V°: Adresa românească.)

Pe o foaie separată, rugăminte: „să le aduc[ă] până la Cănpulungŭ".

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 83, n° c.)

MMCCXVI.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, despre preotul Nicolae, pe care Vlădica românesc Sava din Maramurăş îl trimete în Moldova. Ernot, 1650, 29 Maiu.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Szava Vladika maramorosi oláh püspök küldi egy Nicola nevü papat mellette levö tarsaival edgyüt Moldvaban, ot marat holmi edgyes masanak birodalmunkba valo hozasara. Kegyelmessen parancziollyuk azért hüsegteknek ez levelünket vévén megh irt Szava Vladika embereit az ot valo harminczadon es vamonis boczatassa bekevel mind menet s mind visza jüvet, vamot es harminczadot nem exigalvan raytok.

Vlădica românesc Sava din Maramurăş vrea să trimeată în Moldova pe un popă anume Nicolae şi pe tovarăşii săi, cari rămân acolo, pentru ca să aducă una alta în stăpânirea noastră. Vă poruncim deci cu tot dinadinsul d-voastră ca, după cuprinsul acestei scrisori, să li daţi trecere oamenilor Vlădicăi Sava pe la vamă şi scutire de tricezimă, atât la dus, cât şi la întors, necerând de la ei nici vamă, şi nici tricezimă.

Secus non facturi. Datum in castro nostro radnothiensi, die vigesima nona mensis maji, anno 1650. *G. Rakoczy, m. p.*

[V°:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bisztri[ci]ensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXVII.

Vişan şi Cozma, Vornici, şi Drăgan, Vameş de Câmpulung, pe lângă Gavril (Cocrì), către Bistriţeni, cu veşti despre Tatari, cu cari Vodă a făcut pace. Pe la 1650, (probabil de pe la 1640 [2]).

Întru tot cinstit, [i]ubit fratele a nostru, birău de Bistriţ[ă], scriem multă pač[e] şi multă sănătate Mărie dumitalea, şi mulţemim dumitale de prietelşug ce a[i] ştingi (?) dumeta la noi. Altă, poftim de la m[i]l[o]stivul Dumnădzău şi de la Maica Preacistă să te afle acestă puţin[ă] scriso[a]r[e] a nostră pre Mărie dumitala *(sic)* sănătus. Alta, dau şti[re] M[ă]rie dumitale de rândul ceror Tătar[i] ce'u făcut cuvente cum vei hì auzit Mărie Ta. Deč am dat ştir[e] dumitalea să fii dumeta vesel de cesta lucru că Mărie Sa D[o]mnnunu *(sic)* nostru au făcut pač[e] bun[ă] cu Tătarăi şi au inpăcat detutinderele *(sic)*, cu tuţ Vizirii. Deč să nu-ţ fač voe rè d'esta lucru, că noi, veşti ce vom audzì, tot vom dà ştir[e] Mării dumitalea. De č[a]sta dăm ştir[e] Mărì dumitalea. Să fie Mărie dumitalea sănătos ѡт хс, amin.

† Eu, Vişan şi Cozma, Vornici ѡт дльганолѣ [= Câmpulung] şi Drăgan Vam[e]şul ne închinăm Mării dumitalea cu sănătate. Şi să fii Mărie Ta sănătos.

† Gavril m'inchin M[ăriei] T[ale].

[1] V. nota la n[l] MMLXXIII, p. 1122.

[2] V. *Documentele Bistriţei*, II, p. XVII.

[Vo:] † La cinstit birău de Bistriţ[a] să să dè cu cinste acestă puţin[ă] scrisoar[e] a nostră.

(Pecete verde, nedinstinctă, de ceară.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 81, no XCV.)

MMCCXVIII.

Dumbrăveni şi Stejăreni, pe la 1650, 10 Iunie.

Mărica Mătiasa din Stejăreni (Moldova) dă voie soţului ei Mătei Bărar (Berarul), aşezat în părtile Bistriţei, să se însoare din nou.

† Eu, Mărica Mătiiasa den ţara Moldovei, den satŭ den Stăjăreni, scriu la tine, bărbate Mătei, carele şedzi în ⁝Ţara Ungurescă, dau-ţŭ ştir[e] cum eu-sŭ beteaga şi, de cas[ă], nu-s de a ţinere, iar tu, de-ţŭ va trebui fămee, tu să-ţŭ iai altă fămee: de min[e] să hii ertat în veci, şi mă iartă şi tu. Că eu am bolnăvit; deč de acmù înnainte mie bărbat nu-m mai trebuiaşte până la morte mè. Iar tu, de nu te vei putè ţinè însuţi, tu să-ţŭ iai un soţŭ, şi lăcuiaşti sănătos în veci. Iar eu mă voiu ţinè aicea, în Moldova, lângă ominii miei până cându voiu custă; ce vădzu că nu voiu custă multŭ: cât va vrè Dumnădzău. De aceasta-ţ scriu. Şi să hii sănătos, amin. (Şters apoi:) Пис в Дъмбръвени, юн. і дн.

† Şi să creadză şi Măriia Lor domnii den ceaia ţar[ă] că[-s] adevarate cuvintele mele în ceastă scrisore a mè.

† Şi am scris în satŭ, în Stăjărenii, Iunie 13 dzil[e].

[Vo:] † Să se dè această hrătie în mâna soţului mieu, lui Mătei Bărar.

(Pecete de ceară, peste hârtie; neînţeleasă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 86, no CIV.)

MMCCXIX.

Alba-Iulia, 1650, 12 Iunie.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paza drumurilor de spre Domnul Moldovei şi ai săi.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Ugy értywk hogy az Moldovai Vaida mostan Suczvan volna s az szegenyseg afféle tilalmas áll utakon innen kivül igen takarodnanakbe, kireol s mind egyeb hirek feleöl igen ritkan kezde bennünket hüsegtek tudositani; kegyelmesen paronczollyuk azert hüsegteknek hogy affele tilalmas áll utakot mingyarast be vágatvan kialtassa meg székekben hogy senküs tilalmas al utakon ne jarjon, hanem a kinek be meneo szandeka vagyon vagy lenne az egy Bestercze uttyan mennyenek ki s be, kire hwsegtek szorgalmatoson reais vigyaztasson emberek jeojen mennyen kik altal onnan beleol valo bizonyos hireket értven hwsegtek, minket is azokrol gyakran tudositani ell ne mulassa.

Aşa am înţeles, că Voevodul din Moldova ar fi acum în Suceava şi sărăcimea ar aveá să treacă pe drumuri ascunse şi oprite dincolo. Despre toate acestea, precum şi despre altele, aţi început a nu ne încunoştiinţà, ci numai rar de tot, d-voastră. Vă poruncim deci cu tot dinadinsul d-voastră ca drumurile acelea ascunse îndată să le stricaţi şi să daţi de ştire prin oraşe că nime să nu umble pe astfel de căi, ci oricine are a trece, să meargă pe drumul Bistriţei. Ceia ce d-voastră să o ţineţi înaintea ochilor, şi să vă umble oamenii pe acolo, prin cari aţi putea prinde d-voastră ceva veşti sigure. Şi nu uitaţi să ni le daţi şi nouă de ştire, cât mai des.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 12 iunii, anno Domini 1650. *G. Rakoczy, m. p.*

[Autograf:] Gyakran tudosicson kegyelmed. [=Dese ori dă-ni d-ta de ştire.]

Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXX.

Un Câmpulungean, fiul unui logofăt din Braşov, către Bistriţeni, despre numirea sa ca Vornic. Pe la 1650, 21 Iunie.

(Ianache Vornic) ot Cămpulungŭ, snă Balea log[o]fătŭ ot Braşovŭ, către birăul „Giurgiu“ [1].

„Alta, ă *(sic)* să veţi pohtì dumiiavoastră a ştì şi a înţeleage si de bună săn[ă]tatea Mării Sal[e] Domnu nostru, cu mila lui D[u]m[ne]dzău şi cu nărocul cinstitului Înpărat, iaste Măriia Sa sănătos şi veasel şi întru bună pač[e]; aşijderea şi noi încă pre lângă cinstite spatel[e] Mării Sal[e] ne aflămŭ sănătoş. Altă, dau ştire că s'au milostivit Măriia Sa Domnu nostru de m'au miluitŭ cu deregătoriia aič, la iastă margini, la Cămpulungŭ. Deci, ştiindŭ eu pre dumiiavoastră mai dennainte vream[e] multă buni şi înţelepţi, rog şi foarte pohtescŭ pre dumiiavoastră să ne fiiţŭ priiatin[i], şi noi dumiiavoastră aşişjderea: cândŭ vor venì săracii dea aič, den ţara Mării Sal[e] lui Vod[ă] cu nevoi la dumiiavoastră, să le fiiţŭ cu agiutoriu, cu leage direaptă. Şi iar, cândŭ vorŭ venì săracii dumiiavoastră în ceasta ţar[ă], aşijderea şi noi încă le vom fi cu dereptate. Şi iar, întru ce va fi pohta şi toate treabel[e] dumiiavoastră încoač[e], fără de preagetŭ să ne porănciţŭ, că noi încă întru ce va fi putearea noastră cu tota inima vom sluj[i] dumiilorvoastre.“

(Adresa românească; fără pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 84-5, nº CII.)

MMCCXXI.

Mateiu-Vodă al Ţerii-Româneşti către Bistriţeni, despre omul său, Manta, ce e trimes pentru postav, şi despre hoţii de la hotar. Târgovişte, 1650, 23 Iunie.

Mathaeus Baszaraba, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae Transalpinae legitimus perpetuusque haeres. Generose, prudens ac circumspecti domini, vicini nobis observandissimi.

Adák erteseönkre hogi ez napokban az mikor Mántátt az kegielmetek városaban bocziatottuk az posztoyertt valo pénzel, innett Kimpinára menvén, s onnatt megh indulván az Teömeöseön ki, az határban Tresztie neveö heliben, ugian felesem keözel negivenigh valo tolvaiok találkosztanak lenni kik magokatt kimutatták de az eö io szérénczeie volt hogi eléb el talált volt menni, azért kegielmetek bocziasson emberekett ki az Havasra, az kik nyomózzák fel es kergessek eökett, mys innet paranczalunk az playásoknak hogi vigiazásban legienek, és az keörül valo falubelyekkel utánnok legienek. Tarczia megh in (?) io egessegben kegyelmetekett.

Ni s'a adus la cunoştinţă că, în zilele trecute, când am trimes pe Manta în oraşul d-voastră cu banii pentru postav, de aici plecând la Câmpina, şi de acolo pornind afară pe la Timiş, la hotar, în locul Trestia, s'au arătat vre-o patruzeci de hoţi. Norocul lui însă că plecase de acolo mai înainte. Pentru aceia deci d-voastră să trimeteţi acolo oameni să-i urmărească, după cum şi noi o să poruncim plăieşilor să stea la pândă şi să umble după ei cu locuitorii de prin împrejurimi. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

[1] Gheorghe Böhm, birău de la 1648.

Datum in aula nostra Tergovista, die 23 iunii, anno Domini 1650.

Generosis, Prudentibus ac Circumspectis Dominationibus Vestris vicinus benevolus *Io Mateiu Voevod.*

[Vo:] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis Corone ac Thomae Pavai, tricesimatori supremo teörczvariensi, etc., vicinis nobis observandissimis.

P. S. Pavay uram szobul is izent az Vajda naczaga kegelmenek hogy kegelmed kerestesi fel azokat az latrokat, az kik Manta uramot fel verték mire ez orszag beli emberek, ha kegelmed fel talalya, kegelmed tudosicza ö naczagat ö naczagais io neven vezi kigelmetol magétertem volna kegelmed hez, de süetczegel kel menem az portay levelebe. Isten tarcza kegelmedet.

Kégelmének szivebol szolgal
Fiat Gabor.

P. S. L-a înştiinţatat dumnealui Pavay şi cu vorba pe Măria Sa că d-ta urmăreşti pe hoţii cari l-au înspăimântat pe jupânul Manta, fiind din ţara aceasta. Dacă veţi dà peste ei, să-l încunoştiinţaţi şi pe Măria Sa, şi o va auzì cu bucurie de la d-voastră. Aş fi venit la d-voastră, dar a trebuit să mă grăbesc cu scrisoarea la Poartă. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră.

D-voastră vă slujeşte din toată inima
Gavril Feciorul.

(Pecetea domnească ştiută, cu inscripţia: матѡ кѧзѡ ѡ матеѡ воєв, вн҃ѣ поконѡмѣ асарабѣ воєводѣ.)

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Schnell, II.)

MMCCXXII.

Târgovişte, 1650, 27 Iunie.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre un hoţ de vite.

Mathaeus Baszaraba, Dei gratia princeps et Vayvoda, regni Valachiae Transalpinae legitimus perpetuusque haeres. Generose ac circumspecte domine, vicine nobis observande.

Akarok megh talalnuuk feleöle kegyelmedet, az mely lator itt marhatt lopott melljett szörin nálla megh ismertenek, es találtanak. Innett el szaladván, ott kegielmeteknél fogva vagion, azértt mivel ide valo kegielmedet requiralljuk adassa ki es adassa kézbén kegielmed had fizettessék megh velle, es elegittesse megh az karos embértt, más hasonlo dologban mys azontt akarván keövetneönk. Tarczia megh Isten io egessegbén kegelmedet.

Vreau să vă înştiinţez pe d-voastră în pricina hoţului care turasc de aici nişte vite, înştiinţându-vă că l-am aflat, cunoscându-l de pe părul vitelor ce se aflau la el. Fugind de aici, a fost prins la d-voastră. Pentru aceia deci vă rog pe d-voastră să-l daţi; dar să plătească el paguba ce o făcuse oamenilor de aici; vrând să vă facem şi noi astfel la asemenea prilejuri. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in aula nostra Thergovista, die 27 iunii, anno 1650.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae vicinus benevolus
Io Mateiu Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae civitatis coronensis, etc., vicino nobis observandissimo.

(Pecetea ştiută.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, 77.)

MMCCXXIII.

Vinţul-de-jos, 1650, 11 August.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, pentru caii moldoveneşti ce vrea să i se cumpere la bâlciul lor.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hun-

gariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Vitezlö Pavai David hivünknek parantsolván hogy ez jövendö közelbik sokadalomban hüségtek varasában miszámunkra valami jo Moldovai parippakat vegien penzünkön ha fognának hozni. Hẅsegteknek anak okaért parantsollyiuk kegyelmessen, ha miben kivántatík és requirálni fogja hüségteket megh irt lovasz mesterünk, adgyon elégedendö segitséget melleje, mellyek által vihesse vegbe reábizott dolgainkat fogiatkozás nélkül.

Poruncisem viteazului David Pavay ca la târgul viitor din oraşul d-voastră să cumpere pe seama noastră cai din Moldova pe banii noştri, dacă vor aduce. Chiar pentru aceia vă poruncim deci cu tot dinadinsul d-voastră ca, dacă va fi nevoie şi se va cere, să-i daţi ajutor de ajuns încredinţatului nostru om, pricepător la cai, cu ajutorul cărora să poată duce la îndeplinire însărcinarea noastră, fără scădere.

Secus non facturi. Datum in curia nostra alvinczíensi, die 11 augusti 1650.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXXIV.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veşti şi vite duse în Moldova. Alba-Iulia, 1650, 15 August.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hẅseghtek levelét el veöttẅk s ertyẅk minemẅ hirek felöl tudositott bennẅnket, nekẅnk is azert jöven ez napokban onnan belöl emberink, azok nem ertettekeffele hireket, mindaz altal az mit ertett hogy tudositott fellöie hẅseghtek jołt selekedte ez utanis igen is vigyázásban legien hẅseghtek, emberi mennyenek s jeöienek, s minket gyakorta tudosiczon. Az mi az Moldovaba haytott marhak felöl valo irását illeti hẅseghteknek, arrol magha talallya megh az Vaydat elseöben, ha megh adattya io, alioquin fel kell keresni az uttyát hogy kárban ne maradgyon hẅseghtek.

Am primit scrisoarea d-voastră: ştim ce veste ni trimeteţi. Şi nouă ni sosiseră dăunăzi oameni de pe acolo, dar, precum spun ei, nu auziseră veşti de acestea. Cu toate acestea, că ni le-aţi dat şi nouă de ştire cele auzite, bine aţi făcut. Să fiţi cu asemenea pază şi mai departe, să vă umble oameni, încunoştiinţându-ne şi pe noi cât mai des. În ce priveşte scrisoarea d-voastră pentru vitele mânate în Moldova, din pricina aceasta să vă întoarceţi întâiu la Voevod, ca să vă dea el. Altfel să căutaţi altă cale de deslegare, ca să nu rămâneţi d-voastră de pagubă.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 15 augusti 1650.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXXV.

Pe la, 1650[1], 23 August.

Egumenul Calistru și călugării de la Humor către Bistrițeni, despre prada țerii și furarea clopotelor mănăstirii.

† Cinstit Măriia Ta, bi[rău], cu tot Svatul Măriei Tale, de la cetate de[n] Bistriță, ne închinăm Măriilor Vorstre *(sic)* cu sănătate. Alta, ne jeluim Măriilor Vostre c'au trimis milostivul Dumnăzău mâniia Sv[i]nției Sale asupra țării nostre de s'au pustiit orașele și satele și mănăstiri, și de la mănăstirea nostră s'au furat clopotele, și ne pare că s'au adus [în]tr'această parte de loc, către omenii Măriilor Vostre. Deci ne forte rugăm să vă fie Măriilor Vostre aminte, ca să nu peră poma[na] Domnilor, ce au făcut sv[i]ntele mănăstiri. Și Măriilor Vostre încă va fi mare pomană, și noi, călugării, vom aveă a rugă pre milostivul Dumn[e]dzău pentru b[un]ă sănătatea Măriilor Vostre. Și să fiți Mărilor Vostrea sănătoș. — Av[gust] 23.

† Mai mici și plecați a Măriilor Vostre: egumenul Calistru, și cu toți călugării dela mănăstire de la Homor, ne închinăm Măriilor Vostre.

[Vo:] La cinstit[ă] mâna Măriei Sal[e] birăului de oraș de Bistriță să să dea cu sănătate.

(Pecete cu negru, în cerneală.)

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, pp. 93-4, no cxix.)

MMCCXXVI.

Blaj, 1650, 8 Septembre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre vești de la hotare și paza ce trebuie să facă.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et favorem nostrum.

Hüsegtek levelet veottük, az hireket ertyük, masinnetis irtak ezert nekünk, de az utan nem hallank uyobat feleole, mind az altal igen jo vigyazasban legyen hüsegtek, es ha mit ert hall, bennünketis tudosittzon, emberit jartassa s olly bizonyost, ki ugyan valosaggal mennie vegere az dolognak, kegyelmessen paranczolliuk.

Am primit scrisoarea d-voastră, înțelegem veștile; ni-au scris nouă și din alte părți, dar, după aceia, nu auzisem mai nou nimic. Totuși fiți d-voastră cu pază bună și, orice veți înțelege și auzi, încunoștiințați-ne și pe noi; trimeteți-vă oameni, și încă de aceia cari să umble cu ispravă: vă poruncim cu tot dinadinsul.

Nec secus facturi. Datum in castro balasfalvensi, 8 septembris 1650.

G. Rakoczy, m. p.

Ugy vigyazzon hüsegtek valami alkalmatlansag onnet az orzagra ne keovetkezek az eoszvenyekreol s ha mi bizonyost ert eiel nappal tudosiczon mindenekreol.

Așa să vă îngrijiți ca vre-o neplăcere să nu ni ajungă țara de pe acolo, de pe poteci; și, de veți înțelege orice lucru sigur, zi și noapte să ne încunoștiințați despre toate cele.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistricensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

---

[1] În legătură probabil cu prada Tatarilor din 1650. Doamna lui Vasile Lupu se închise în cetatea Neamțului; Iașii fură arși și Suceava plăti preț de răscumpărare. Vasile-Vodă însuși se adăposti în codrii Neamțului, la Căpoteşti și poate la Șcheia în Vasluiu (cf. *Studii și documente*, IV, pp. ccxxxiii-v; Miron Costin, p. 320).

MMCCXXVII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre paza la hotarul Moldovei. Alba-Iulia, 1650, 10 Septembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hüsegtek levelet elveottük, ertyük vyoban valo irasokot az oda be valo allapatok feleol, de my egyebinnet nem ertettünk most vyob hireket, noha mindenüve paranczolattyok van szelbeli tisztviselöinknek, ha mit ertenek, minketis tudosittzanak, jo vigyazasban leven. Hüsegtekis azert azt kovesse, mindenfele serenyen provideallyon, bizonyos emberit küldgye, az ki ugyan szemmel latottat tudgyon mondani s mindenekreol irion. Az mint penig ez eleottis meg irtuk ugy visellyen gondot hatarokban valo passusokra s annyi gyalogot küldgyeon azoknak örizzesere es el allasara s ugyis vagattassa be az szokatlan es tilalmas eoszvenyeket, hüsegtek reszereol semmi alkalmatlansag az hazara nekeovetkezzek, mert busulas eri.

Am primit scrisoarea d-voastră, înţelegând rostul scrisorii despre stările de acolo. Din alte părţi însă nu am primit veste mai nouă, deşi toţi dregătorii noştri de la margine au poruncă de la noi ca, orice vor înţelege, să ne încunoştiinţeze, făcând bună pază. Asemenea să urmezi şi d-ta, grijind bine în toate părţile; trimeţând oameni de încredere, cari toate cele văzute să ni le poată povesti şi scrie. Iar, după cum vă scrisesem şi mai înainte, aşa să aveţi grija pasurilor şi atâţia pedestraşi să trimeteţi spre păzirea acelora, tăind şi drumurile cele neobişnuite şi oprite, încât din partea d-voastră să nu ni ajungă ţara în nicio neplăcere, căci o să fie cu pedeapsă.

Nec secus facturi. Datum Albae-Iuliae, 10 septembris 1650.

G. Rakoczy, m. p.

Az oszvenyeket mind be vagattassa, elegedendeo gyaloggal vigyaztasson öriztesse, es mindenekröl gyakorta tudosittzon.

Cărările toate să le tăiaţi, punând pedestraşi în de ajuns pentru paza lor, şi să ne încunoştiinţaţi adesea despre toate.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXXVIII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre pedeştrii secui rânduiţi la hotarul lor. Alba-Iulia, 1650, 12 Septembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Akarvan ideien koran providealnunk hogy az ott valo passusokrol valami alkolmatlansagok ne keövetkezzenek vigyazasnak okaert Marusszekbeöl rendeltünk oda ket szaz gyalogot az hüsegtek gyalogi mellé, kiknek meg paroncsoltuk ugyan elest vigyenek magokkal. Mind azaltal az mennyiben lehet hüsegtek

Vrând să vă grijim de cu bună vreme, ca nu cumva să se întâmple ceva neplăceri din pricina pasurilor acolo, pentru şi mai mare îngrijire am rânduit din Scaunul Murăşului 200 de pedestraşi, pe lângă ai d-voastră, poruncindu-li să-şi aducă şi de ale mâncării. Afară de aceia în cât se poate să li staţi şi

is legyen segitseggel nekik. Paroncsollyuk is hüsegteknek kegyelmesen es serio hogy fel rendelven eoket az passusokra, vigyaztasson szorgalmatoson ez mindenekreöl bennünket tudositani ell ne mulassa hüsegtek.

d-voastră într'ajutor. Vă și poruncim d-voastră inadins ca, rânduindu-i la pasuri, să țină pază cât se poate mai bună, și nu cumva să treceți cu vederea a ne încunoștiință și pe noi despre toate.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 12 septembris, anno Domini 1650.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, etc., fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCXXIX.

Alba-Iulia, 1650, 16 Septembre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea către Bistrițeni, despre veștile mai bune de la hotare și datoria lor de pază, precum și despre voia de a primi boieri fugari[1].

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hüsegtek levelet el veottük, ertyük irasat, Istennek hala az hirek czendesednek, mindazaltal kegyelmessen paranczolliuk az vigyazasban semmi hatra maradast ne tegyen, valamig bizonyossabat nem ert feleoleok, valamint masfele tettetven utat erre ne czapianak, minketis mindenekreol gyakorta tudositzon.

Am primit scrisoarea d-voastră, înțelegând rostul ei. Har Domnului, veștile se liniștesc. Totuși vă poruncim cu tot dinadinsul să nu vi se micșureze îngrijirea de până acum, cât timp nu veți înțelege ceva lucruri sigure de pe la ei, ca nu cumva să se prefacă poate cumva și să dea și într'acoace. Încunoștiințați-ne și pe noi despre toate celea.

Nec secus facturi. Datum Albae-Iuliae, 16 septembris 1650.

G. Rakoczy, m. p.

[Adaus:] Az boerok kik be junek orszaghban bekel niavaliasokat bocziatani.

Săracii de boieri dacă intră 'n țară, lăsați-i.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civitatis nostrae Besztercze, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCXXX.

După 1650, 24 Septembre.

„Popa Lupul și protopop Mihai den Moisei" către „pârcălabul de vidicul Bistriții", explicând că n'au putut scoate oile la muntele ce li se dase, pentru „acea zăpadă, acel omăt mare".

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată și în *Documentele Bistriței*, I, p. 87, nº CVI.)

MMCCXXXI.

Ernot, 1650, 20 Octombre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre nevoia de a închide cărările către Moldova și de a pedepsi pe cine ar mai săpă drumul.

[1] Tatarii erau încă în Moldova. V. *Studii și Documente*, IV, Prefața, *l. c.*

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Ugy ertyük hogy az orszag consitutioi ellen valo sok hamis ál utok es eosvenyek volnanak Moldovara ott az havasokon, nem csak az magok hatarokon, hanem mas hatarokrais mellyek mivel artalmasok nem mindenkor vigyazhatvan rea hogy keovetkezhetendeo alkolmatlansagok ell tavosztathatnanak, hüsegteknek kegyelmesen es igen serio paroncsollyuk mingyarast bizonyos hiteles attyokfiait külgye fel az havasokra kikkel fel circaltatvan az ollyan eosvenyeket mindenütt ereossen es allandoul vagassa ugy be, ki ne nyithassak es tisztithassak, meg kialtatvan hogy valaki vy eosvenyeket nyitna es csinalna comperialtatvan fel akasztatik erette s aztis keovesse hüsegtek valakit ez tilalom ellen valo alnoksagban deprehendalna.

Aşa am înţeles că împotriva legilor ţerii ar fi multe drumuri şi cărări tăinuite în munţi către Moldova, nu numai în hotarul d-voastră, ci şi în altele; care, fiindcă sunt stricătoare şi neputându-se păzi întotdeauna, pentru înlăturarea unor lucruri neplăcute, vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră ca îndată să vă trimeteţi acolo ceva oameni cari să strice cărările acelea, tăindu-le adânc şi tare, ca nime să nu le poată drege şi curăţi din nou, şi să daţi în vileag tuturora că oricine ar îndrăzni să taie cărări de felul acestora din nou, se va pedepsi cu ştreangul. Asemenea să urmăriţi şi pe aceia cari ar cârti împotriva acestei rânduieli.

Secus non facturi. Datum in castro nostro radnotiensi, die 20 mensis octobris, anno Domini 1650.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistricziensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXXXII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre calul ce a făgăduit să cumpere pentru el un negustor din Moldova şi nevoia de a spionă în Moldova. Gherla, 1650, 6 Novembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Egy Iazbe nevẅ Moldovay kereskedö ember ighirte volt nekẅnk hogy ott ben számunkra egy io paripat veszen s ki hozza, mellyet ugy ertwünk meghis veött volna. Kegyelmesen parantsollyuk annak okaert hẅseghteknek, kẅldgye be bizonyos emberet Modovaba azon Iazbe nevẅ kereskedö emberhez megh izenven neki, az paripat kẅldgye avagy hozza megh, ezen alkolmatossaggal ott ben ket feleis tekinthet az hẅseghtek embere s ha mit érthet halhat nekẅnk érteswnnkre adni el ne mulassa hẅsegtek.

Ni făgăduise un negustor din Moldova, anume de la Iaşi (?) că va cumpără de acolo pe seama noastră un roib cum se cade, şi-l va duce acasă, şi, precum am înţeles, l-a şi cumpărat. Vă poruncim deci cu tot dinadinsul d-voastră să trimeteţi un om în Moldova, la negustorul acela de la Iaşi (?), să ni aducă sau să ni trimeată calul, şi tot cu acest prilej omul d-voastră poate ochi în lături, şi ce ar puteà auzi şi prinde cu urechea, să nu întârziaţi a ni dà de ştire şi nouă.

Secus non facturi. Datum in arce nostra Szamos-Uyvar, 6 novembris 1650.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistricensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXXXIII.

Gherla, 1650, 24 Novembre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre calul ce i s'a cumpărat de negustorul din Moldova, despre pază şi veşti şi despre nunta fetei lui Vasile-Vodă.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

23 die praesentis nekẅnk irott hẅséghtek levelet vévén értyẅk hogy Moldovaba be kẅldött volt parantsolatunk szerint Iazbe nevẅ Geöröghöz es mint resolvalta magat az paripa felöl, de my ugy érty k hogy megh veötte s nalais vagyon, az my számunkra valo paripa, azert méghis kẅldgyön be hẅséghtek hozzaia megh izenven neki hozza ki, ne késsek vele. Az mi az Moldovai Vayda leanya lakodalmanak napia felöl valo tudositásat illeti hẅsegteknek, hogy az ket karácsyon közben lenne értyẅk aztis de my nekwnk masunnan ugy hozzák kirẅl hogy husvet utánra haladott volna. Az gyalogok felöl lám ennek eleötteis resolvaltuk magunkat az vigyáztatast az hirekhez es az ott ben valo allapatokhoz alkolmaztassa, mar azert megh tsendesedven az Moldovai allapatok ugy alkolmaztathattya hẅseghtek az gyalogokkal valo vigyáztatástis s ha mit erthet nekẅnk sietseggel érteswnkre adni el ne mulassa.

Am primit scrisoarea d-voastră din 23 ale lunii, din care am înţeles, cum a răspuns Grecul din Iaşi (?) în urma poruncii noastre date în Moldova cu privire la calul făgăduit; dar noi aşa am auzit că l-a şi cumpărat şi e la el calul cel cumpărat pe seama noastră. Chiar pentru aceia deci să trimeteţi la el, înştiinţându-l să vi-l aducă, şi să nu întârzie cu el. În cât priveşte nunta fetei Voevodului din Moldova [1], d-voastră ziceţi că se va face în serbătorile Crăciunului, însă, după cum înţelegem din alte părţi, se zvoneşte că s'a amânat până după Paşti. În cât priveşte pedestraşii, cu privire la aceştia noi şi până acum am fost luat hotărâri pentru pază, după starea şi veştile de acolo; iar acum, liniştindu-se stările din Moldova, puteţi ţineà pază cu pedestraşi, şi, orice veţi auzi, să nu întârziaţi a ni aduce la cunoştiinţă.

Secus non facturi. Datum in arce nostra szamos-uyvariensi, die 24 novembris 1650.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] E vorba de nunta, ce se zăbovì mult timp, a Ruxandei, fata mai mică a lui Vasile-Vodă, cu Timuş Hmilniţchi.

MMCCXXXIV.

Isac şi Gheorghe Goian către Bistriţeni, despre un iobag al lor din Jadova şi un hoţ din Rodna. Jadova, către 1650, 1-iu Decembre.

„Isac Goian şi Ghiorghie Goian" către Bistriţeni. Apără pe un iobag al lor din Jadova de calomnii. Se plâng de un „fulei" care-i „tălhueşte" din Rodna. L-au urmărit într'un rând „ai miei doi cucon[i]".

(Pecete neagră de ceară, indistinctă.)

(V° : Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 96, n° CXXXVI.)

MMCCXXXV.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se trimete spioni în Moldova. Gilău, 1650, 30 Decembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Hŵsegteknek serio parantsollyuk mindjarast bizonyos megh hitt emberit küldgye be Moldovaba hogy alattomban lassanak s hallyanak s ha mi hirt hoznak azt mentest adgya ertesünkre.

Vă poruncim d-voastră că îndată să vă trimeteţi oameni de încredere în Moldova, ca să vadă şi să audă pe ascuns ce se petrece pe acolo, şi, orice veşti vor aduce, fără întârziere să ni le daţi de ştire.

Secus non facturi. Datum in arce nostra Gyalu, 30 decembris 1650.

G. Rakoczy, m. p.

[Adaus:] Jo vigyazassal legyen kegyelmetek.

[Adaus:] Să ţineţi pază bună d-voastră!

[V°:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXXXVI.

Solomon Vornicul de Câmpulung către Bistriţeni, despre cearta pentru hotare. [1640-50], 31 Maiu.

† Cinstiţi şi al noştri ca niştea frat şi meagieş di aproape, dumniata birău şi dumiata haramiţaş dea cetate Bistriţi, dumilor voastre cu fericită sănătatea ne închinăm. Alta, facem ştiri dumilor voastrea că ne vini luminata poronca Mării Salea lui Vodă, c'aŭ înţăles Mărie Sa Vodă pentru hotarul Moldovi, că-l calcă oameni dumilor voastri cu bucatilea şi cu măestrilea[1]; care Mărie Sa Vodă acasta nu o sufere, ce ni-aŭ poroncit noao să vă facem ştire dumilor voastre să vă daţ poroncă oamenilor dumilor voastre, să nu calce hotarul ţărăi Moldovi. Căce hotarul îl ştiţ şi dumiavoastră că, de undea să rupu apile spre dumiavoastră, a dumilor voastre esti, şi dea unde să rumpu spre noi, al nostru este,—care este hotărât dea Ştefan-Vodă[2] şi dea alţi Domni vechi, trecuţi,—care este hrissoavire *(sic)*[3] Dumnilor trecuţ pe obŭcină, pe vârvul munţilor; care să cunoaşti şi până în dzua dă

[1] Cu pescuitul.

[2] Cel-Mare.

[3] În sens de: pietre de hotar.

astăz. Ce dumiavoastră dat poroncă oamenilor dumilor voastre să nu calce hotarăle ţărăi Moldovii, că Mărie Sa Vodă nu sufearea. Şi poftesc pe dumniavoastră să avem răspunsu cărţi aceştie, ca să o trimitem, să înştiinţăm pe Mărie Sa Vodă; iară carii n'ar înţălegea şi s'ar aduce bucatilea pea munţi, să le triată *(sic)* pe hotarul nostru, de unde să scur[g] apile încoaci, pren poroncă să le luăm, să le trimitem la Mărie Sa Vodă Acasta facem şt[i]re dumilor voastrea. Să fiţ dumiavoastră săn[ă]toşi. Mai 31.

† A dumilor voastre ca niştea fraţi şi megieş di aproapea: Solomon Şetrariul, Vornicul de Cămpulung, şi Mihalachie Postelnecul, Vornicul de Cămpulungu, ca să rămânem şi noi prietini şi megieş cu dumiavoastră; numai şi dumiavoastră să nu treciţ piste hotar[e], căci de Dumn[e]dzău este hotărât. Ce dumiavoastră dat poroncă oamenilor dumilorvoastre să nu triacă piste hotar, de vac.

† Cinstiţilor şi al noştri ca niştea frat şi buni prietini şi megieş di aproapea, dumisale birăului şi dumisali haramiţaşului dea cetatea Bistriţi, cu fericită sănătatea să să dea dumisalea.

(Pecete neagră, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Studii şi documente*, V, pp. 379-80 [1].)

MMCCXXXVII.

După 1650. „Macsin Plăeşu" către „domnul de vidic", pentru a cere dreptate împotriva altui Român.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 101, nº CXXXVI.)

MMCCXXXVIII.

După 1650. Dregătorul şi oamenii din Câmpulung către Bistriţeni, despre nişte oameni fugiţi de goştină în Ţinutul lor.

„Cămpulungeanii şi deregătoriul" către birăul Bistriţei. Pentru oprirea de „bucăţi [2]" la oameni. „Ei au fugit de la noi în postu Sânpetriului, deac' au plătit gorştina, şi au năzuit la pământul dumilor voastre de rândul finicelului *(sic)*, că au locuri şi moşii aicea, la Bărgău, că ei sămtu de aicea de loc, şi vecini dumilor vostre, doamne birău".

[Adresa:] † Ca să aibă a mearge în mâna birăului de Bistriţă.

(Pecete indistinctă, peste hârtie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 87-8, nº CVIII.)

---

[1] În acelaşi loc găsesc şi această lectură mai bună a n-lui MDCCCLXXXI, dat mai sus, din scăpare din vedere, după o copie străină:

„Eu Petrea Diiacol scriu pace şi sănătate la Mărie Sa la Gaşpar birăul şe la tot Sfatol Domnei Sale. Altă, dau ştire domnelor vostre, de rândul veştilor, aveam veastea bonă: co mila loi Dumnedzeu ca aŭ eşet Tătarai de ţară, că i-aŭ tăietŭ Căzacei şi i-aŭ loat robii de la dăşei, şe au torsu înnapoi în Ţara Leşască, şe s'au aşedzat totă ţara pre la locore-şe, şe să trăgo toţ boiarii să iasă înnaintea lui Vodă, c'aŭ porcesŭ de la Părăţei şi au trimis boere înnainti de au dat ştire ţerăi că vine veasel de la Păratul Barnovschi-Vodă. Altă, da ştere domnelor vostre că v'am mai tremis o carte, şe n'a veneto la voi. Altă, molţemăscŭ domnelor vostre de sucotiţe, că m'aţa sucotit la răolu miu. Şe sânt detoro de pre fănŭ; ce vom nevoè să pletim; să no vă bănoiţe pre mene, că voi fi tot preiatinlo domelor vostrea în totă vreamea. De ăcasta dau ştire domnelor vostre, i să hiţe sănătoş. De la H[risto]s, amin. Pisiu Dlăgolpolea.

(Adresă românească către Bistriţa. Pecete ruptă.)

[2] Bucate, vite.

MMCCXXXIX.

Mateiu-Vodă Basarab al Terii-Românești către Brașoveni, despre popa Vlaicul, căruia i se luaseră 40 de florinți de „un jitar din Răjnov, carel[e] păzează câmpul", pentru o iapă, — dându-se judecata „Giurcăi, spanu din Șinca"; cu amenințări de a se opri bucate din Râșnov „la scală". 1651, 3 Ianuar.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, p. 147, nº 2.)

MMCCXL.

Socol Clucerul către Brașoveni, despre rumânul său fugit la Râșnov și răscumpărat cu Țigani („și au fapt zapisul lui"), pe care vine să-l iea fiul său Ianachi. 1651, 9 Ianuar.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 132-3, nº 10.)

MMCCXLI.

Mateiu-Vodă Basarab al Terii-Românești către Brașoveni, despre carele ca „pâne" de la Zârnești oprite la „scala" Dragoslavele pentru caii de acolo furați de „hoțul fățișat" Buzălaș, care fură cai și la Văleni, unde plătise și pentru „umbletele" cailor, arătând că el a judecat drept după orice „răvășel" al lor. 1651, 15 Ianuar.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 147-8, nº 3.)

MMCCXLII.

Mihail Herlay și Ioan Farkás către Mihail, pârcălabul Bistriței, despre știrile cu privire la Tatari, Cazaci, Poloni și Domnul Moldovei, precum și despre scumpirea cailor. Iași, 1651, 16 April.

Szo[lg]alatomat ajanlom kegyelmednek mint ennekem kedves jo akaro uramnak, Isten kegyelmedet minden kevansagy szerent valo sok iokkal szerenczies hoszszu élettel algia minden haza nepevel es kedvesevel egjetemben sok esztendeygh, et cetera.

Az kegyelmed becsiulettel ennekem irot levelet megh adak az kegyelmed hozzam küldött emberey meljböll mit kevannjon kegyelmed megh ertettem, hogy kegyelmedet ide valo hirek felöll tudositanam, mind Kozakok es Tatarok es Lengielek alapattiok es hirey felöll melliet az kegyelmed io akarattiaert erömest megh czielekezem, Tatarok felöll irhatom kegyelmednek hogy az Kyrymy es Nohay Tatarok fell mentenek de az Bucziaky es Dobracsiny Tatarok most keötöznek Csiebercsiehnel altal az Neszteren ugy halliuk hogy kett hetigh niugattiak az lovaykat az mezön es az utom fel mennek. Az Kozakok mind taborban kezen vadnak, az

Țin gata slujba mea d-voastră, binevoitorul mieu domn, Dumnezeu să vă dăruiască după dorință cu toate bunurile sale, viață norocoasă, îndelungată, împreună cu tot norodul terii d-tale și cei iubiți, la mulți ani.

Am primit scrisoarea trimisă prin oamenii d-voastră, din care am înțeles ce doriți: ca să vă încunoștiințez despre veștile de pe aici, despre stările Tatarilor, Cazacilor și Polonilor și noutățile lor; ceia ce o fac cu toată plăcerea, pentru bunăvoința d-voastră. Despre Tatari vă pot scrie că cei de la Crâm și Nogaii s'au urcat sus, cei din Dobrogea însă acum se mută pe la Ciubărciu dincolo de Nistru. Așa auzim că două săptămâni își odihnesc caii pe câmp și apoi se duc în sus. Cazacii sunt toți în tabără gata, asemenea și tabăra Polonilor e așezată la poalele Cameniței. Regele însă n'a sosit încă acolo. Voevodului îi veni vestea că Regele

Lengielek nekys taborok Kamenycz alat vagion, de megh az kyraly ala nem erkezet, ar Vajdanak eö nagysaganak most iöve hire hogy az kyralljs szemelie szerent jo mind az orszagh hadayval es az maga hadayval egietemben, irhatom kegyelmednek hogy ez farsanghban vettek ell az Lengielek vagy tizenket varost az Kozakoktul mind falustol, sok Kozak parasztsaggal eggiüt elis vezet, az Törökök felöll megh semy bizoniost nem hallunk, fel meneke az Kozakok segetsegere az vagy nem, az mely boyer követy az Hannalhoz vadnak az Vaydanak eö nagysaganak, megh megh nem erkeztek de minden nap varja eö nagysaga, my zandekok lehessen beövebben megh erthettiuk hogy ha szemelie szerent fell megiene az han az vagy cziak az Zultan megie fell, az mint az lovak feloll ir kegyelmedigen eörömest abbanjs szolgalok kegyelmednek, de megh soha mi idenkben illien draga az lo nem volt mint most, mert akar my keözönseges lonakis az arra, harmincz az vagy negven orozlianios taller de mind azon altal ha kez penz volna talam talallkoznek vala hunnan ha niert lo volnais cziak, io lenne nem kellene arra neznünk kegyelmednek ket het el mulvan embere io hozzank mindenek feleöl böveben tudgiuk kegyelmedet et tudositany kegyelmednek ha emberey jonek vagy hozam vagy Farkas Ianos jovenek az miben tudunk es kevantatik jo szivel igjekezünk kegyelmeteknek szolgallny. Isten kegyelmedet minden kevansagy szerent valo sok iokkal algia megh minden jo akarayval egietemben.

vine în persoană, atât cu oastea ţerii, cât şi cu a lui. Vă pot scrie mai departe că în câşlegile trecute Polonii au luat de la Cazaci vre-o douăsprezece oraşe, cu sate cu tot; mulţi Cazaci au perit cu prostimea. Despre Turci încă n'am auzit nimic sigur, mers-au într'ajutorul Cazacilor sau nu. Oamenii acelui boier cari sunt la Han, încă n'au sosit la Măria Sa Vodă, deşi-i aşteaptă zi de zi: ce au de gând, vom înţelege mai bine dacă se va duce Hanul sau numai Sultanul în sus. În cât priveşte caii, vă pot spune că poate niciodată n'au fost aşa de scumpi caii ca acum, pe această vreme; pentru orice cai de rând cer azi 30, 40 de taleri. Dar, pe lângă toate acestea, dacă ar fi bani gata, am găsi de oriunde, numai să fie cai buni. Nu vă uitaţi la aceia că au trecut două săptămâni, să vă trimeteţi un om la noi, că aşa apoi vă vom putea încunoştiinţă despre toate mai pe larg. Să vină ori la mine ori la Ioan Farkas: ce se va cere şi vom şti şi noi, din toată inima ne vom sili să vă slujim. Dumnezeu să vă dăruiască după dorinţă cu toate bunurile sale, împreună cu toţi binevoitorii d-tale.

Datum in oppido iassensi, die 16 aprilis, anno 1651.

Kegyelmednek io akaray io szivel szolgalnak

Herlay Mihaly s Farkas Iános.

Binevoitorii d-tale îţi slujesc cu bună inimă.

[Vo:] Az vitezlö Porkolab Mihalynak nekem mindenkor io akaro uramnak adassek ez levelem, Besztercze varosaban.

[Vo:] Să se dea scrisoarea aceasta lui Mihaiu pârcălabul din Bistriţa, totdeauna binevoitorului mieu domn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXLIII.

Socol Clucerul către Braşoveni, despre „banii dumnitalea de postav", 375 de ughi. 1651, 25 April.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 58, nº 4.)

MMCCXLIV.

Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti, despre zăbava meşterilor cu postavul „pănă la lăna noao", hotărând ca ultim soroc Înălţarea Domnului, „că iaste şi vreamea să-l dăm dăr[ă]banţilor"; altfel va trimete lâna aiurea. 1651, 9 Maiu.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 58-9, nº 6.)

MMCCXLV.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre cuiele şi laţurile de şindilă ce-i trebuie la zidurile Sucevei. Iaşi, 1651, 23 Maiu.

Generose domine, nobis semper observande. Servitiorum nostrorum paratissimam commendationem.

Isten kegyelmedet minden kivansagy szerent valo sok iokkal algia megh hozza tartozayval egietemben. Kegyelmedet mint io akaro szomszedunkat bizonios szüksegünkert kelletek levelünk altal megh talallunk hogy Szoczyvay hazaynnak epületere kevantattnek sendely segh es lecz szegh epuletunknek süksegere szeretettell keriuk kegyelmedet ebbelj io akarattiat kegyelmed my töllunk megh ne vonnia ugian Soczyvay gondviselönknek parancziolunk felölle hogy az meny kevantatik epuletünknek veghez vitelere kegyelmeteket mindenekroll kontentaliak ha lehetseges leszen kegyelmed embereynket ne kessleltesse.

Dumnezeu să te împărtăşească pe dumneata după dorinţă cu toate bunurile sale, împreună cu toţi ai dumitale, Avem nevoie să ne îndreptăm către d-voastră fiindcă la Suceava se cere, pentru ridicarea zidurilor, cuie şi laţuri de şindilă. Vă rugăm cu dragoste pe d-voastră ca, arătându-vă buna voinţa faţă de noi, după cum poruncisem Sucevenilor să ceară de la d-voastră în această afacere, să li puneţi la îndămână toate cele de trebuinţă şi, dacă se poate, să nu ni opriţi oamenii multă vreme.

Datum in oppido iassensi, die 23 maji, anno 1651.

Generosae Dominationis Vestrae servitor

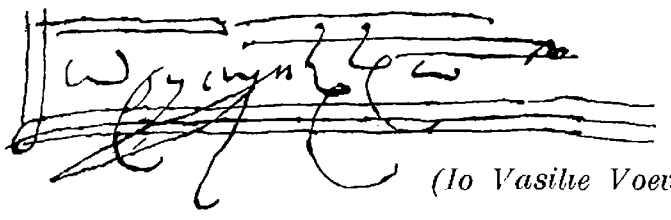

Basillius, princeps Moldaviae.

(Io Vasilie Voevoda.)

[Vº:] Prudenti ac circumspecto domino Martino Szabo, et cetera, supremo iudici beszterciensi, domino et vicino nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXLVI.

Turda, 1651, 29 Maiu.

Acaţiu Barcsai către Bistriţeni, despre Domnul Moldovei şi despre Tatari.

Prudens ac circumspecte domine et vicine mihi observandissime. Salutem et servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Istenteöl kegyelmedet kivánta hoszszu élettel jo szerencsekkel meghäldatni kivánom.

Az moldvai Vayda eö nagisaga irván, az tataroknak ez hazára valo fenyegetözeseket, mellyre valo nézve hogy kivanságának eleget tegyek bizonyos szamu katonákat küldeöttem oda bé az Barczára; kérem azért kegyelmedet szeretettel, rendelljen ugy el az szallást nekük, hogy az szegenységhnek karára fogyathozására ne légyen; seöt kegyelmednek ollyan authoritást adok, valakik keözülleök excessusokat cselekednének azokat megh fogassa, és ennékem hirre tévén, érdemek szerént valo büntetéseket el nem kerülik.

Ezek után tarcsa megh Isten jo egességhben kegyelmedet.

Doresc de la Dumnezeu să te binecuvinteze cu dorită viaţă lungă şi noroc.

Mi-a scris Măria Sa Voevodul Moldovei despre ameninţările Tatarilor asupra acestei ţeri. Cu privire la aceasta, ca să-i îndeplinesc dorinţa, am trimis un anumit număr de ostaşi pe plaiul Bîrsei. Te rog pe d-ta cu dragoste să li orânduieşti sălaşul în aşa fel ca sărmanilor să nu li fie spre pagubă: ba încă d-tale îţi dau putere ca să-i prinzi pe aceia dintre ei cari ar face necuviinţe şi, dându-mi mie de ştire, nu vor putea scăpă de pedeapsă, după cum li se cade.

După acestea să te ţină Dumnezeu în bună sănătate.

Datum ex Thorda, die 29 may, anno 1651.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae amicus et vicinus benevolus, servire paratus

Ackatius Barcziaj.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXLVII.

Gilău, 1651, 9 Iunie.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre un Rus ce merge cu un călugăr de neamul său la Hatmanul Cazacilor.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Harmad iden az mely orosz ember egy orosz calugerrel az Kozak generalishoz elment volt, hwsegednek kegyelmesen es serio parancziollyuk mingyarast valahol leszen kerestesse fel es költest küldgye ide fogyatkozas nelkül.

Pe Rusul acela care a mers împreună cu un călugăr rus la Hatmanul Cazacilor, vă poruncim d-voastră cu tot dinadinsul ca să-l urmăriţi, şi, găsindu-l, să-l trimiteţi la noi fără întârziere.

Secus non facturi. Datum in arce nostra Gyalu, die 9 mensis iunii, anno Domini 1651.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudenti et circumspecto iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXLVIII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre acelaşi Rus, Constantin, şi despre popa Sava trecut în Moldova, despre vitele ce vrea să-şi cumpere boierul Nacu şi despre ştirile ce trebuie culese la Cameniţa. Gilău. 1651. 17 Iunie.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hẅsegtek levelet el vettük s hogy az Constantinevẅ oroszt hozzank küldeötte czelekedte s mar gondunk leszen feleole. Miczoda all uton ment be Szava nevẅ olah pap Moldvaban vegere mennyen hüsegtek s gondotis viseltessen rea, hir nelkül ne jarjanak ki s be all utakon mert karos, az miket penig beszellett az nem ugy van, mert inkab kegyelmesseggel voltunk hozza de eo vonta el alatta valo papoknak keonyveokeot, azt el advan kereset maganak hasznot s ha nem kellett az püspeokseg neki eo dolga. Az melly Nakul nevẅ boer barmot akar birodalmunkban venni, tudgya hüsegtek hirünk, annuentiank nelkül idegeneknek nem szabad ez orzagban marhat venni, eois talallyon eleoszeor bennünket meg feleole s meg lattyuk mit kellessek cseledkednünk.

Am primit scrisoarea d-voastră, iar, trimiţând la noi pe Rusul anume Constantin, bine aţi făcut: vom avea grijă de el. Să ştiţi d-voastră pe ce căi tăinuite a trecut în Moldova popa Sava, şi să aveţi grijă de el. Cele ce vi le-a povestit, nu sunt aşa, pentru că noi am fost cu toată bunăvoinţa faţă de el, dar el a luat cărţile de la preoţii lui supuşi şi, făcându-le de vânzare pentru câştig, dacă nu a voit Vlădicia, treaba lui [1]! Pentru boierul Nacul, care vrea să-şi cumpere în Ţinuturile noastre vite, ştiţi d-voastră bine că fără ştirea şi îngăduinţa noastră aşa ceva nu se poate, fără să nu se îndrepte şi el către noi mai înainte, şi vom vedea ce o să facem.

Eisdem in reliquo gratiose propensi manemus. Datum in arce nostra Gyalu 17 iunii 1651.

G. Rakoczy, m. p.

Az hireket ertyük, kibe keves vagyon ugy, ez utan Kamenicz fele küldgye hüsegtek emberet s vigyazas bannis legyen bizonyost irhasson.

Înţelegem veştile, care nouă nu ni sunt prea însemnate. De aici înainte să vă trimeteţi oameni spre Cameniţă; şi fiţi cu pază bună, ca să ni puteţi vesti ceva sigur.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXLIX.

Mateiu Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre „acei oameni făr de nică omenie, postăvarii“, cari zăbovesc postavul slujitorilor ce „şăd aică de aştept[ă] şi nu s[ă] pot duce pre la lucru“, la „lucrul casi“. 1651, 22 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 59-60, no 6.)

---

[1] E un adaos la biografia lui Sava Brancovici. Cf. cu rezultatele noastre din *Sate şi preoţi din Ardeal*, Bucureşti, 1902, p. 61 şi urm. (şi în *Istoria Bisericii*) acelea ale d-lui Iovan Radonić, în biografia sârbească a lui Gheorghe Brancovici (rezumat critic de Silviu Dragomir, în *Neamul Românesc literar* pe 1911).

MMCCL.

1651, 2 Iulie. Socol Clucerul către Braşoveni, despre „înputăciunea" lor pentru oprirea cailor Râşnovenilor, cari sunt datori „a slujì solilor", dar se poartă „ca nişte oameni tari în cap", oprind, „marha" rumânului său.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 149-50, nº 4.)

MMCCLI.

Alba-Iulia, 1651, 7 Iulie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile din Moldova şi de la Cazaci.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem cum favore nostro.

Hüseged levelet el vettük, ertiük bekevel ment Mohilo fele oda be expedialt emberünk s aztis mi hirekkel jeott az Neperen tul teolle meg tert embere, de nekünk egyeb hellyekreol külömben adgyak ertesünkre, mind az altal ismet küldgye bizonyos emberet hüseged az Neperen altal, ki igazan mennyen vegere az dolgoknak, hozzon bizonyost, erthessük ugy vannake valosaggal az mint ez beszellette. Moldvabol az mit ertet abba semmi sincz, mind azaltal az vigiazas mindenkor szükseges s jöjenek mennyenekis mindenfele emberi hüsegteknek. Ha penig oda be küldeott emberünk meg erkezik kesedelem nelkül kulgye egyenessen hozzank, ertekez hessünk teole magunk.

Am primit scrisoarea d-tale, înţelegând că omul ce am trimes la Mohilău a ajuns cu pace. Asemenea cu ce veşti o sosit omul său de dincolo de Nipru. Dar, deşi nouă toate ni se dau de ştire şi din alte părţi, totuşi să trimeţi d-ta un om dincolo de Nipru care să cerceteze lucrurile cum se cade şi, fiind lucruri sigure, să ştiu că într'adevăr aşa sunt cum le-a povestit el. Ce aţi înţeles din Moldova, nu e adevărat; dar paza e bună totdeauna. Şi asemenea să vă meargă oamenii mereu în toate părţile. Iar, de va sosì la d-voastră omul nostru trimis acolo, fără întârziere să-l trimiţi la noi, să ne putem înţelege cu el.

Secus non facturo gratiose propensi manemus. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, 7 iulii 1651.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudenti et circumspecto N. N., iudici primario civitatis nostrae bistricensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLII.

Gilău, 1651, 13 Iulie. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia ştirilor despre Poloni şi Cazaci culese de-a dreptul peste Nistru.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Parancsolatunk szerént már régen az Lengiel és Kozákok állapottiárol hogy nem tudosita hüsegtek bennünket. Azért igen serio parancsollynk hüsegteknek bizonyos emberi jöjjének s mennyenek mind Moldavaban s mind Lengyel or-

Nu ne-aţi încunoştiinţat de mult acum despre starea şi împrejurările Polonilor şi Cazacilor, după cum ni era şi porunca. Pentru aceia deci vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră ca, trimiţându-vă ceva oameni prin Moldova şi Polonia,

szagban; az Neszteren tulis el tekintesenek s igaz hireket hozván hüségtek eyel nappal mindenekröl igen sietséggel tudositcson, kiben fogiatkozást se tegyen valamint neheztelésünket el akaria kerölni.

până pe dincolo de Nistru, şi aducând veşti adevărate, zi şi noapte cu grabă mare să ni le daţi de ştire. Şi nu cumva să scăpaţi aceasta din vedere, ca să ne scăpaţi de supărare.

Secus nullatenus facturi. Datum in arce nostra Gyalu, die 13 iulii 1651.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLIII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile din Moldova ce-i trebuie.

Alba-Iulia, 1651, 20 Iulie.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Desi kamora házunk es környwlötte léveo szükseges epwleteknek restauralására feles szamu sendelyek kévantatvan, hwséghteknek kegyelmesen parantsollyuk menteöl hamaréb lehet készitessen huszoneöt ezer sendelyt az megh irt szwkseghre, ha pedigh keszen talaltatik szerezze megh mindgyarast, az arrat megh adgya ott valo kamara ispanunk mivel minden orára kevantatnak, mellyeknek el szallitasabanis ha mi segitseggel leszen hwseghtek districtusabol kegyelmesen agnoscalyuk hwseghtektöl.

Pentru dregerea Curţii din Dej şi a clădirilor trebuitoare din vecinătate, ni trebuiesc şindile în număr de jumătate. Vă poruncim d-voastră cât se poate mai în grabă să ni pregătiţi 25.000 de şindile pentru trebuinţa aceasta; iar, de vor fi gata, să vi le luaţi fără amânare: preţul o să vi-l dea şpanul Curţii. Şi, dacă-i veţi stà într'ajutor la ducerea acelora din Ţinutul d-voastră, vom primi-o cu bucurie.

Quibus in reliquo gratiose propensi manemus. Datum Albae-Iuliae, 20 iulii 1651.

P. S. Ez levelwnk megh iratása után véven az hwsegtek 18 Iulii nekwnk irt levelét, ertywk hogy parantsolatunk szerint vigyazasban leven mostis bizonyos emberi volnanak Moldovaba byzonyos hireknek tudakozására mihelyen azert megh érkeznek tudositson hwseghtek mindgyarast ha mi hireket hoznak a mostani allapatok felöl.

P. S. După scrierea acestei scrisori am primit-o pe a d-voastră cu data de 18 Iulie. Înţelegem că, în înţelesul poruncii noastre, şi acum vă merg câţiva oameni în Moldova, pentru ca să prindă cu urechea una, alta, şi, îndată ce vor sosi, să ne încunoştiinţaţi şi pe noi ce veşti au adus despre stările de acuma.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Besztercze, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLIV.

1651, 27 Iulie. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre „spiciiarul“ Avram, căzut bolnav la el în calea spre Constantinopol, scuzându-i astfel zăbava.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 299-300, nº 2.)

MMCCLV.

Dej, 1651, 5 August. Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre sosirea Rusului pomenit mai sus şi nevoia de ştiri din Moldova.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore nostro.

Hwsegtek levelet el vettük, az orosz is meg erkezet, kinek jeovetelireöl még annak elötte értettünk volt mivel jeott aztis meg ertettük. Ennek utanna is azert vigyazasban legyen hüsegtek mindenfele es Moldvabais emberi jöjenek mennyenek s ha mi bizonyost erthet az oda be valo allapatok felöl, minketis tudosittani el ne mulasson hwsegtek.

Am primit scrisoarea d-voastră, şi a sosit şi Rusul, despre sosirea căruia înţelesesem mai înainte; şi pentru ce a venit, şi aceia o ştiu. Fiţi prin urmare şi de aici înainte cu asemenea pază în toate părţile, şi mai cu seamă să vă meargă oamenii într'una în Moldova, şi, orice vor puteà prinde de pe acolo sigur, să nu uitaţi a ne încunoştiinţà şi pre noi.

Nec secus facturi. Datum in curia nostra devensi, 5 augusti 1651.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLVI.

Iaşi, 1651, 19 August. Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre o clădire ce drege, pentru care-i trebuie cuie de leaţuri şi cuie de şindilă.

Generose domine, nobis semper observande, et cetera. Salutem et gratiam nostram.

Isten kegyelmedet minden kevansagh szerent valo iokkal algia megh, et cetera.

Nylvan lehet kegyelmednek hogy ez el mult esztendöben az pogansagh mia micsioda nagy romlasleöt varosunkan azert szomzedsagos io akarattal kerjuk kegyelmedet hogy epületuknek veghhez vitelere kevantattnak lecz szegek es sendely szegek kegyelmed parancziolvan ott valo mestereynek hogy sietseggel kezytenenek az meny szamu kevantatik hogy ez levelunk praesentalo emberwnk kesedelem nelkul iarhasson. Kegyelmetek js my nekünk parancsiollion az miben kevantatik io szivel kezek vagiunk szolgallny. Isten tarcsia kegyelmedet io egessegben sokaygh.

Dumnezeu să te dăruiască pe d-ta după dorinţă cu toate bunurile Sale ş. a.

Vă e cunoscut d-voastră, în anul trecut ce nenorocire şi stricăciune a suferit oraşul nostru din pricina păgânului[1]. Vă arătăm deci binevoitor d-voastră că pentru săvârşirea dregerii clădirii noastre avem nevoie de cuie de leaţuri şi cuie de şindilă. Ar fi bine dacă ai porunci d-ta meşterilor de acolo ca în grabă mare să ni facă atâtea cuie de câte avem nevoie, — pentru ca omul cu scrisoarea să umble fără zăbavă. Asemenea să ni porunciţi şi d-voastră: în ce vom puteà, vă vom sluji din toată inima. Dumnezeu să te ţină pe d-ta în bună sănătate.

---

[1] Tatari.

Datum in civitate nostra Iassy, die 19 mensis augusti, anno Domini 1651.

P. S. Kültünk kegyelmednek 60 araniat az minyet azon az penzen vehetnek, kegyelmed legien jo akarattal.

P. S. V'am trimis 60 galbeni, ce vor puteà luà pentru banii aceia; d-voastră să fiţi cu bunăvoinţă către ei.

Generosae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Basilius, princeps Moldaviae, et cetera.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Martino Schultz, iudici primario besztercyensi, et cetera, domino et vicino nobis benevolo, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLVII.

Vasile-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre hoţi de-ai lor cari au prădat nişte ciobani moldoveni. Iaşi, 1651, 19 August.

Generose domine, nobis semper observande. Salutem et gratiam nostram.

Isten kegyelmedet kevansagy szerent valo iokkal algia megh.

Csiernocz tartomanyabul Uysnycza falubely embereynk jövenek hozzank panaszolkodvan hogy az kegyelmed emberey eöt szaz 30 szamu johaykat hatarynkbul el vitette paztorykat le köteöztek vas fazakykat es egieb eggiet maszokatis ell vittek. Mely az io szomzedsaghnak ellenne lattatik lenny, minek okaert szomszedsagos io akarattal keriuk kegyelmedet hogy karos embereynknek marhayokat adassa megh kegyelmed hogy az io szomzedsagh marathasson megh keöztunk hogy kegyelmetekys es minketis ne busissanak es igy az io szomzedsagh tartassek megh mindenyk reszrol, ez ell mul eztendeöbenn ys. Nykyfor new embereynknek 30 iuhat es egy lovat el vittek semmy vetsegh nelkwll es putyllarol is kett szazat, ha embereynk vetettek, kegyelmetek ellen teörvent teöttünk volna fel ollok. Ezek utan tarcsa megh Isten kegyelmedet io egesseghben.

Dumnezeu să te dăruiască după dorinţă cu toate bunurile sale.

Venind oamenii noştri din satul Vijniţa, ţinător de Ţinutul Cernăuţului, plângându-se că oameni de-ai d-voastră li-au dus din hotarul nostru 530 de oi, legându-li ciobanii, luându-li oalele de fier şi alte lucruri deosebite, — ceia ce se vede a fi împotriva bunei vecinătăţi, — te rog deci pe d-ta ca în numele bunei vecinătăţi să li slobozeşti vitele oamenilor noştri păgubiţi, şi astfel buna vecinătate să rămâie între noi şi pe mai departe, ca să nu fie cu supărare, nici pentru noi, nici pentru d-voastră, ci să se menţină buna vecinătate din ambele părţi. Şi, în anul acesta, care e aproape trecut, i-au răpit omului nostru anume Nichifor 30 de oi şi un cal, şi din alte locuri 200. Dacă ar fi fost vinovaţi oamenii voştri, v'am fi fost tras la lege. După acestea să vă ţină Dumnezeu pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in civitate nostra Iassy, die 19 augusti, anno Domini 1651.

Generosae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Basillius, princeps Moldaviae, et cetera.

Io Vasilie Voevoda.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Martino Schultz, et cetera, iudici primario besztercsyensi, et cetera, domino et vicino nobis benevolo, et cetera.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MCCLVIII.

Alba-Iulia, 1651, 3 Septembre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, despre Ioan Elek, ce trimete în Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Desi Ianos Elek sogonkat kwldvén Moldovaban, paroncziollyuk kegyelmesen hwsegteknek oda erkezven hozzaiok, mindgyarast rendellyen edgy emberseges embert melleie, ki velle edgywtt be mennyen Moldavaban mind menet ieövet io posta lovakat advan alaia gazdalkodvanis neki illendeökeppen.

Trimiţând în Moldova pe cunoscutul nostru Ioan Elek de la Dej, vă poruncim întâiu d-voastră, ca, sosind acolo, să li puneţi la îndămână un om de omenie, care să-l întovărăşească la Moldova, atât la dus, cât şi la întors, dându-i asemenea şi cai de poştă şi găzduindu-l după cuviinţă.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 3 septembris 1651.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLIX.

Alba-Iulia, 1651, 9 Septembre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veşti din Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hwsegtek levelet el veöttwk s a hireket kikreöl tudositt bennwnket ertywk; kegyelmesen paranczollyuk hwsegteknek ennek utannais io vigyazasban legyen hwsegtek s ha mit ért hall mindgyarast eyel nappal tudosittani bennwnket el ne mulassa.

Am primit scrisoarea d-voastră; înţelegând veştile cari ni le scrieţi, vă poruncim deci deocamdată ca şi pe mai departe să purtaţi asemenea grijă şi să nu întârziaţi a ni aduce la cunoştinţă orice veţi auzi zi şi noapte.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, die 9 septembris, anno 1651.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLX.

1651, 3 Decembre.

Dionisie, egumenul de Câmpulung, către Braşoveni, pentru nişte vin ce trimete, socotit în costande, însemnând şi „năema" căratului şi cerând a i se cumpără „găleate de ovăs".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 29-30, nº 1.)

MMCCLXI.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oamenii din Moldova cari, fără să aibă voie, cumpără vite în Ardeal. Gilău, 1652, 11 Ianuar.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens, circumspecte fidelis nobis dilecte. Salutem et favorem nostrum.

Ugy informaltatunk valami Moldovaj emberek szednenek idben Erdelyi birodalmunkban barmokat Serio paranczollyuk azert hüsegednek reajok vigyazvan szorgalmatosan, ha hol megh taposztalhattya öket, mindgyarast tartoztassa megh mind az vet barmokkal eggyüt többet szedni neis engedgyen nekik, mindgyart penigh informallyon felöle hüseged bennünket kik vettenek s vittenek ki minket fide mediante informalianak.

Aşa ni vine la cunoştinţă că nişte oameni din Moldova strâng vite din stăpânirea noastră a Ardealului. Vă poruncim deci cu tot dinadinsul d-voastră să aveţi grija lor şi unde-i veţi simţi, îndată să-i ţineţi, împreună cu vitele cumpărate, şi nu li daţi voie să cumpere altele: despre aceasta apoi să ne încunoştinţaţi şi pe noi cine a cumpărat şi a mânat, „fide mediante“ să ne înştiinţaţi.

Secus non facturi. Datum in arce nostra Gyalu, die 11 ianuarii 1652.

Rakoczy György, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto N. N., tricesimatori nostro bistriciensi, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXII.

Ştefan-Vodă al Moldovei către Bistriţeni, despre luarea Domniei de către dânsul şi înoirea bunelor legături de vecinătate. Iaşi, 1652, *(sic)* [1], 19 Februar.

Prudens ac circumspecte domine, vicine et amice nobis honorande. Salutem, amicitiae et vicinitatis nostrae commendationem.

Mivel hogi Istennek segetsegebeol az hatalmas Chiazar akaratiaból mostan Moldova orzaganak feidelme wagiunk, akarok kegyelmeteknek is ez okaert ertesere adnunk hogy tudvan azt kegyelmed mind tanachival egetemben ez utan mindenfele szwkseges dolgaibol minket es nagy bizodalammal megh talalion minden dolgaibol s erre tekintve kegyelmetek ennek utanna az ide Moldovaba walo jaro utait megh szabadichia es bochassa hogi az idebe walo jaros aros es kereskedes embereknek mind onnat az orszagbol s mind pedigh innet az mi orszagunkbol szabad utak jarasok mennesek tessenek es senki eoket se onnat se innet semmi nemeo dologert mod nelkeol megh ne

Fiindcă noi, cu ajutorul lui Dumnezeu şi din voinţa puternicului Împărat, acum am ajuns Domn în Moldova, cu acest prilej vreau să vă dau de ştire ca, luând-o aceasta la cunoştinţă, cu toţi sfetnicii d-voastră împreună, de aici înainte să vă întoarceţi şi la noi cu toată încrederea, în orice afaceri, dându-vă silinţă pentru slobozirea drumurilor d-voastră care dau în Moldova, aşa încât vânzătorii şi negustorii, atât cei cari merg de la noi, sau vin din ţară aici, să aibă drum deschis, şi nime să nu-i supere în drumul lor, la dus sau întors, şi nici să-i oprească. Pentru care noi ne vom strădui să vă arătăm în totdeauna prietenia, bunăvoinţa şi dragostea noastră. După aceasta Dumnezeu să

[1] De sigur că e *1612*: în adevăr Gheorghe Ştefan începe a domni vara, nu iarna, în 1653, nu în 1652, şi nu din mila Turcilor fără ştirea Ardelenilor, ci cu ajutorul acestora fără a întrebă pe Turci.

banthassa se penigien tartozthassa. Kijrt mijs minden wdeobeli baratsagunkat io akaratunkat, es szereteteonket megh igekezzeok kegyelmetekhez mutatni minden wdeoben. Ezeknek utanna az uristen tarchia megh kegyelmeteket io egesegben es bekesegben.

te ţină pe d-ta în pace şi bună sănătate.

Datum in civitate nostra iassiensi, 19 die februarii, anno Domini 1652 *(sic)*.

Earundem Dominationum Vestrarum amicus benevolus

Stephanus, Dei gratia princeps ac heres perpetuus Moldaviae.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biztricsiensis, et cetera, amicis et vicinis nobis honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXIII.

1652, 8 Mart.

Miron Cămăraşul către Braşoveni, despre „banii argintului", în sumă de de 17½ „grivne", din cari trimete „ughi, lei bătuţi", precum şi despre sosirea vremii când Vodă împarte „boboao" la „toţi ai miseilor", şi în sfârşit despre grădinarii pe cari el îi rechiamă.

(Braşov. Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 95-6, no 4.)

MMCCLXIV.

Ernot, 1652, 24 Maiu.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri din Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Kegyelmesen parantsollyuk hüseghteknek bizonyos emberit Moldovaba szwntelenwl iartassa, jeöienek s mennyenek emberi s bizonyos hireket igyekezzenek tudakozni s ha mit erthet minket eyel nappall felölle tudositani el ne mulassa hüseghtek.

Vă poruncim d-voastră să vă meargă oamenii mereu prin Moldova, năzuindu-se a prinde ceva veşti sigure, şi, dacă vor înţelege una, alta, să nu uitaţi a ni le dă de ştire zi şi noapte.

Secus non facturi. Datum in castro radnotiensi, 24 maji 1652.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXV.

Ernot, 1652, 30 Maiu.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază către Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hüseghtek levelet veven minemẅ hireket irion ertyẅk, parantsollyuk annak okaert hẅseghteknek ez utannis legyen io vigyazasban emberi jeöienek s mennyenek Moldovaba s minket igaz hirekkel igyekezzek tudositani.

Primind scrisoarea d-voastră, înțelegem ce vești ni scrieți. Chiar pentru aceia vă poruncim d-voastră ca și de azi înainte să trimeteți asemenea strajă, mergând și sosind oameni de-ai d-voastră din Moldova, și să ni aduceți la cunoștință vești cât mai adevărate.

Secus non facturi. Quibus in reliquo gratiose propensi manentes. Datum in castro nostro radnotiensi, die 30 maji, anno Domini 1652.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCLXVI.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre fuga Moldovenilor către munte. Gurghiu, 1652, 14 Iunie.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hüseghtek levelet el veöttẅk, melybeöl ertyẅk hogy Moldovaban az orszagh nepe el futvan lako helyekböl az havasok ala szorult volna, kegyelmesen parantsollyuk annak okaert hẅseghteknek, vyobban kẅldgye be mindgyarast bizonyos emberit s voltakeppen mennyen veghere, vagyone ellensegh az orszaghban, vagy közel valo hatar szelyiben, avagy tsak magokban rezzentek megh es ugy futottak az havasok ala, kiröl minket eyel nappal tudositson hẅsegtek.

Primind scrisoarea d-voastră, înțelegem că norodul din Moldova fuge de la țară și s'a îngrămădit tot la poalele munților. Vă poruncim deci d-voastră ca îndată să vă trimeteți acolo ceva oameni să știe: oare sunt dușmani în țară sau se află în apropierea hotarului, ori numai din senin s'au speriat ei și au fugit la munte. Despre care să ne înștiințați zi și noapte.

Secus non facturi. Datum in curia nostra Gorgeny Sz.-Imrehiensi, die 14 iunii 1652.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCLXVII.

„Once ot Rucăr", cu preotul din Piscuri și un „Duca ot Băteani" către Brașoveni, despre un hoț de cai, care fură și de la preotul Radu din Piscuri, cerând dreptate. 1652, 19 Iunie.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 208-9, no 14.)

MMCCLXVIII.

Gurghiu, 1652, 19 Iunie.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia ştirilor de peste hotar.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hẅseghtek levelet veven minemẅ hirekreöl tudositson bennẅnket, ertyẅk, meghis azert bizonyos emberi altal szorgalmatosan igyekezzek az szomszed orszagokban levö allapatoknak hireknek veghere menni, s ha mit erthet sietseggel erteswnkre adni el ne mulassa hẅseghtek.

Primind scrisoarea d-voastră, înţelegem ce veşti ni trimeteţi. Totuşi să vă siliţi ca prin anume oameni să cercetaţi despre stările ţerilor vecine, şi, orice veţi auzi, fără întârziere să nu uitaţi a ni le dà de ştire d-voastră.

Secus non facturi. Quibus de cetero gratiose propensi manentes. Datum in curia nostra Görgeny Szent-Imrehiensi, die 19 iunii 1652.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXIX.

Ernot, 1652, 23 Iunie.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre ştirile sigure ce-i trebuie din Moldova şi datoria ce au de a primi în fuga lor pe boierii cari s'au purtat bine cu dânşii.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hẅseghtek levelet el veöttẅk, melybeöl ertyẅk minemẅ hireket hoztanak Moldova felöl, mely tsak keöz hirlehet, vyobban azert bizonyos emberit kẅldven be hẅseghtek bizonyos hireknek tudokozásara, ha mit erthet halhat eyel nappal erteswnkre adni el ne mulassa emberi jöienek, mennyenek hẅseghteknek. Az mely boierok eddigh iol viseltek az szomszedsaghban magokat, ha azok ki akarnak arra fele jeöni, vagy hazok nepet ki kẅldeni, el kell bocsyattani, nem kell attol eöket ellenzeni hẅseghteknek.

Primind scrisoarea d-voastră înţelegem ce veşti să vă fi sosit din Moldova. Dar poate e încă numai o veste proastă: deci pentru aceia să vă trimeteţi anumiţi oameni ca să ştiricească lucrurile, şi, orice vor auzi, să nu uitaţi a ni le aduce la cunoştinţă: zi şi noapte, să meargă oamenii mereu. Boierii aceia cari s'au purtat bine ca vecini, dacă ar voi să treacă acolo, sau să-şi trimeată pe ai casei, să-i lăsaţi: nu e nevoie să vă împotriviţi.

Quibus in reliquo gratiose propensi manentes. Datum in castro nostro radnotiensi, die 23 iunii 1652.

G. Rakoczy.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera. fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXX.

Ioan Kemény către Bistriţeni, despre ştiri din Moldova cu privire la Cazaci, apropiata nuntă a Domniţei Ruxandra cu Timuş Hmilniţchi, năvala Tatarilor în Polonia, nevoia de pază şi dorinţa prinţului de a i se tălmăci nişte scrisori româneşti. Neţ, 1652, 9 Iulie.

Prudentes ac circumspecti domini vicini et amici observandi. Paratissima servitiorum meorum comendatione praemissa.

Kegyelmetek levelet bersületel vettem az minemü hirekröl kegyelmetek tudositott azonokat irya az Molduvai Vayda maghais leányának haza adásának napja es az Kozakok hetthmannyának Moldova szeleben valo visza fordulasa felcöl az Tatárságh pedigh egy rész Kozaksaggal rablani mentenek be Lengiel orszaghra, tovab mi legyen szandekjok csak az jo Isten tudgia. Az vigiazas nem art az mi kegyelmes urunk ö nagysaga fejedelmi hivatallya szerint igiekezik minden felé gondott viselni. Kegyelmetek is szüntelen valo vigiazasban legyen, az kegyelmetek levelet urunkoz eö nagysagahoz el küldöm, szinten mostan ket rendbeli postaya is lévén eö nagysaganak nalam ha mi uy hirei kegyelmeteknek erkeznek tudositson kegyelmetek ez heten a mit megh itt leszek de hetre kelve Gerend s Fejervár fele megyek arra dirigallya kegyelmetekis emberet, mivel urunk ö nagysaga Deva fele akar ala menni, az olah leveleket megh fordittatva kulgye kegyelmetek mert nem mindenkor tanalkozik olah deak velem. Ezek utan jo egheszéghben tartsa megh az ur Isten kegyelmeteket.

Ceia ce ni scrieţi în scrisoarea d-voastră, pe care am primit-o cu toată cinstea, aceiaşi ni-o scrie şi însuşi Voevodul, anume despre ziua nunţii fetei lui, despre întoarcerea Hatmanului Cazacilor de la hotarul Moldovei, şi că o parte dintre Tatari au intrat în Polonia să jăfuiască; mai încolo ce au de gând, numai bunul Dumnezeu ştie. Paza vrea Măria Sa Domnul nostru s'o poarte în toate părţile, în puterea datoriei sale de stăpânitor. Asemenea să fiţi şi d-voastră cu grijă neîntreruptă. Scrisoarea d-voastră o trimit Măriei Sale: chiar acum are Măria Sa două poşte. Dacă veţi aveá ceva veşti nouă, să mă încunoştiinţaţi. Dacă îmi veţi scrie săptămâna aceasta, voiu fi încă aici, dar în cealaltă o să plec la Grind şi Bălgrad: atunci acolo să vă îndreptaţi omul. De oare ce Măria Sa vrea să meargă la Deva, scrisorile româneşti să ni le trimiteţi tălmăcite, pentru că n'am totdeauna lângă mine tălmăcitor român. După aceasta Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in Netz[1], die 9 iulii, anno 1652.

Prudentibus ac Circumspectis Dominationibus Vestris vicinus et amicus benevolus, servire paratus

Ioannes Kemeny, m. p.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ac senatui civitatis bistriciensis, et cetera, dominis vicinis et amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXXI.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază bună la hotarul Moldovei din pricina războaielor. Alba-Iulia 1652, 11 Iulie.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hun-

[1] În manuscript, de sigur greşit: „Vetz". Neţul e în părţile Bistriţei, lângă Sereţel.

gariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cu favore.

Az fel haborodot szomszed orszagokra nezve igen szükseges keppen kelletik birodalmunkban is s kivaltkeppen ott az taion az io vigyazas, azert serio es igen kegyelmesen paranczollyuk hüsegteknek ez levelünk veven, uttan mingyart valamennel töb io fegyveres gyalogra lehet tegyen szert s az havasra az hol szüksegesseb az sanczokhoz küldgye fel öket s vigyaztasson szorgalmatoson velek s az sanczokotis nyitassa megh. A gyalogok elejben Torma Peter hivünket rendeltük oda erkezven az gyalogoknak hadgya meg tölle füghjenek s az tévök legyenek az mit fogh parancsolni.

Din pricina războiului în ţerile vecine e nevoie mare şi în ţara noastră, mai cu seamă acolo, de pază bună. Pentru care vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră ca după primirea acestei scrisori îndată să vă strângeţi atâţia pedestraşi înarmaţi câţi veţi puteà, să-i trimeteţi în munţi la şanţuri, unde va fi mai mare nevoie, păzind cu stăruinţă, şi să deschideţi şanţurile. Înaintea pedestraşilor am rânduit pe credinciosul nostru Petru Torma, care sosind acolo, lăsaţi-l pe el să li aibă grija, şi aceia să facă ei ce li va porunci el.

Secus nullatenus facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 11 iulii, anno 1652.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXXII.

Alba-Iulia, 1652, 31 Iulie.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază bună la hotarele Moldovei.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

29 praesentis nekünk irt hüsegtek levelet el vettük s hogy vigyazasban vagyon mindenfele azt iol czelekeszi s ennek utannais azt keovesse hüseghtek mind maga javara s az keozeonseges jora nezve is s ha mi bizonyost erthet bennünketis tudosittani el ne mulassa.

Am primit scrisoarea d-voastră din 29 ale lunii, şi bine faceţi că purtaţi grijă şi pază în toate părţile; asemenea să urmaţi şi de acum înainte, atât pentru binele d-voastră, cât şi pentru binele obştii. Şi să nu uitaţi a ni dà de ştire şi n ouă orice veţi înţelege sigur.

Eisdem de cetero gratiose propensi manentes. Datum Albae-Iuliae, 31 iulii 1652.

G. Rakoczy.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bisztriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXXIII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri din Moldova şi despre caii ce-i trebuie, fără a se vădi boierilor gândul lui. Alba-Iulia, 1652, 23 August.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

21 praesentis Bestercseröl irt hüsegtek levelet vévén erttyük irását s az hireket ezentulis jöjjön s mennyen embere hüsegteknek oda be s mindenfele io vigyázásban lévén éyel nappal tudositcson mindenekröl hüségtek bennünket. Vayna Peter edgik lovasz mesterünket költük oda az lovak látására s ha az lovakra réa árol adhat hüségtek nekie háromszáz oroszlányos tallert quietantiaia lévén rolla. Testimonio praesentium acceptaltatik töllök adajokbol kit annuatim az harminczadért szoktak praestalni, ugykel az boer elöt beszélleni mint ha más s nem magunk számunkra akarná vennj az lovakot hogy olczobban jusson hozzájok.

Primind scrisoarea d-voastră din 21 ale lunii, din Bistriţa, înţelegem pentru ce ni-aţi scris, şi veştile din ea: asemenea şi de acum înainte să vă meargă oameni pe acolo, ţinând în toată privinţa pază bună, zi şi noapte: să ne încunoştiinţaţi d-voastră despre toate. Am trimis acolo un bun om de-al nostru pricepător la cai pentru cercare de cai, şi, de va găsi, să-i daţi d-voastră 300 de taleri cu adeverinţă întărită cu mărturia celor de faţă. Şi aceia cari ieau peste an tricezima, aşa trebuie să vorbească înaintea boierilor, ca şi cum nu pe seama noastră, ci pe a altora ar vrea să cumpere caii, ca să poată ajunge mai lesne a-i cumpără.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 23 augusti 1652.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistricensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXXIV.

Radu, Marele-Comis muntean, către judele Mihail Goldschmied al Braşovului, despre scrisoarea şi darul ce i s'au trimes prin Luca Herschel şi buna aplecare a lui Vodă de a îngăduì oile lui, „bucate alese", după ce vor fi trimeşi „oiarii în ţară". C. 1652-3, 9 Decembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 197-8, nº 4.)

MMCCLXXV.

Radu Vel Comis către Braşoveni, despre sănătatea lui Vodă şi lipsa de ştiri tulburătoare, precum şi despre buna lui aplecare către ei. 1652, 20 Decembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 300-1, nº 3.)

MMCCLXXVI.

Calafendești, după 1652[1].

„Costantin Ciogolea, prăcălabul de Hotin", către „domnie de Bistriță", cerând „cărți" și scutire de vamă pentru trimiși ai săi.

„Ș Calafendești 12 A.".

(Pecete neagră. — Fără adresă.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 8, no CLXXIII.)

MMCCLXXVII.

Alba-Iulia, 1653, 1-iu Ianuar.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre dorința sa de a se clădi un turn de strajă la hotarele Moldovei.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Moldvára út lévén által hüsegtek felöl és semmi derekas jo alkolmatos hely az vigyázásra nem lévén, hüségteknek igen serio parancsollyuk mindgyart hordasson elegedendö követ es meszet oda, az holott leg alkolmatossabnak iteli, ugy hogy Isten az idöt kinyitván, mingyárt egy erös torony rakásához kezdethessünk és végeztethessük elis, az honnat hasznossan vigyáztathassunk Moldvai utakra.

Fiind drumul pe la d-voastră spre Moldova, și, de oare ce nu e niciun loc mai potrivit pentru pază, vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră ca îndată să căraţi acolo pietre și var de ajuns, unde veţi judeca locul mai potrivit, așa că, dând Dumnezeu vreme bună, îndată să putem începe zidirea unui turn puternic și să-l dăm gata, de unde să putem păzi bine drumurile către Moldova.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, 1 ianuarii 1653.

G. Rakoci, m. p.

Az toronynak rakására valo követ az határhoz közel illendö szoross helyben kel hordani.

Piatra trebuitoare la ridicarea turnului trebuie cărată aproape de hotar, în vre-un loc îngust.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

---

[1] V. *Documentele Bistriței*, II, p. XXII și Pârvan, *l. c.*

MMCCLXXVIII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de pază la hotare. Magyar-Bikalia, 1653, 2 April,

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis grati. Salutem et gratiam nostram.

Mivel Isten aldasabol Magyar orzaghi birodalmunkban akarunk ki tekinteni, mezei hadainkot penig sok fele nem szaggathattiuk vigyazasnak okaert, velünk is kelletven bennek ki jeoni, kegyelmessen paranczollyuk azert hüsegteknek rendellyen annyi vigyazo embereket hatarokban valo utakra es eossvenyekre hogy senki se be se ki ne jöhessen mehessen es mind addig tarcza fenn mig mas dispositionkat nem veszi feleole hüsegtek. Az melly helyre penig tavaly tornyot rendeltünk epettetni ahoz is hozza valo materiakkal keszüllyön az io ideon.

De oare ce din darul lui Dumnezeu avem să privim în jur prin stăpânirea noastră a Ţerii Ungureşti, iar oastea de la câmp din pricina pazei nu o putem împărţi în multe părţi, fiind nevoie să vină cu noi, vă poruncim deci d-voastră să rânduiţi atâţia oameni pentru pază la drumurile şi cărările de la hotar ca nimeni să nu poată nici ieşi, nici intră, şi aceasta până atunci, până când nu veţi primi de la noi alte dispoziţii. Iar unde poruncisem anul trecut să se ridice turnuri, să se isprăvească la vremea aceasta bună din materia trebuitoare.

Secus non facturi. Datum in posessione Magyar-Bikallia, 2 aprilis 1653.

G. Rakoczy, m. p.

Maramarosba szollo levelünket mindgyarast küldgye altal hüsegtek.

Scrisoarea noastră pentru Maramureş îndată să o trimiteţi d-voastră.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXXIX.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre răscoala din Moldova împotriva Domnului şi trupele ce ţine gata, precum şi despre locul luat lor de Moldoveni. Alba-Iulia, 1653, 15 April.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Hüsegtek levelet veven irasokat értyük, azokon az utakon valo vigyazas azert mivel hüsegteket illeti a regi szokas szerent is, mostis azt serio paronczolliuk szorgalmatoson meg czelekedgye emberit jartassa s ertekezzek ha az Moldavai orszagh nepe a Vaida mellé üle fel avagy az mi hadainkmellé, vagy ell futot es ell oszlott s ha mit erthet ejel nappal tudositani ell

Primind scrisoarea d-voastră, o am priceput, şi, de oare ce paza drumurilor acelora vă priveşte pe d-voastră după obiceiul vechiu, vă poruncim cu tot dinadinsul ca şi acum să urmaţi asemenea, trimiţându-vă oamenii ca să înţeleagă în Moldova dacă poporul se alătură la Voevod sau la oastea noastră, ori a fugit, s'a răzleţit. Şi, orice veţi simţi, să nu uitaţi a ni le dà de ştire, zi

ne mulassa. Mivel penigh az haza keozeonseges javaert mi paronczoltuk az universitasnak hogy az gyalogiokat keszen tarcsak a mint az eleott rea erkezett hüsegtek ugy mostannis az universitas gyalogi keozze a mi reaiok haromlik aszt is tarcsa olly keszen hogy ha kevantatik mingiart io készülettel indulhassank az utakra valo vigyazasban es gondviselesbenn is fogyatkozast ne tegyen, ha ez eleot meg lehet, tartozunk hazanknak szolgalni nem czak nyughatatlansagunkal hanem eletünknek ell fogyasaval is.

şi noapte. Şi, fiindcă pentru binele ţerii am poruncit universităţii să ţină gata pedestrimea, precum aţi avut vreme până acuma d-voastră, aşa şi acum să-i aveţi gata pe pedestraşii universităţii şi tot ce se ţine de ei, aşa că, dacă se va cere, îndată să poată plecă întru apărarea şi îngrijirea drumurilor, şi aceasta să nu sufere pagubă, precum şi până acuma suntem datori a slujl ţerii, nu numai cu neodihna, ci şi cu pierderea vieţii noastre.

Secus itaque non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, 15 aprilis 1653.

G. Rakoczy, m. p.

[Adaus:] Az Moldvaiak micioda hatart foglaltak el hüsegtul arrul tudosicion s mikor.

[Adaus:] Să ne încunoştiinţaţi ce hotar au luat Moldovenii de la d-voastră, şi când.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXXX.

Blaj, 1653, 24 April.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se cercetă drumul Hotinului şi atitudinea boerilor Şeptilici, Ducilă (?) şi Neagul, precum şi despre înaintarea spre Hotin a lui Ioan Kemény.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Serio parancsollyuk kegyelmeteknek mindgyarast küldgye emberet Moldovaba be és láttassa meg az ut arra be Hutin felé bátorságose, es mennyen jol végére ezek a boerok Septericzek Dukczilék, Nágulék mostan kihez tartsák a hüséget, hon vadnake avagy hollegyenek, mivel penigh ugy tudgyuk, tegnap vagy ma Kemény Ianos urunk Hutint megh kellett szallani, ha az ut bátorságos leszen, mindgyarast küldgye bizonyos emberet hozzaja s értsenek mindenekröl eö kegyelmetöl, minket penigh mindgyarast mindenekröl eö kegyelmetöl, minket penigh mindgyarast mindenekröl ejjel nappal tudositani el ne mulasssanak.

Vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră ca îndată să vă trimiteţi un om în Moldova, care să cerce dacă drumul e sigur spre Hotin şi să caute să afle boierii Şeptelici, Ducilă (?) şi Neagul cu cine ţin, unde sunt sau unde vor să fie. Şi, de oare ce aşa ştim că ieri omul nostru Ioan Kemény a trebuit să iea în stăpânire Hotinul, dacă drumul ar fi sigur, îndată să trimiteţi la el un om, să înţeleagă de la dânsul tot. Pe noi apoi să ne încunoştiinţaţi despre toate, zi şi noapte, cu privire la dumnealui.

Secus non facturi. Datum in castello nostro balasfalvensi. 24 aprilis 1653.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistricensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXXXI.

Judele Braşovului, Mihail Goldschmied, către Radu Marele-Comis muntean. despre osteneala acestuia pentru „marha" lui „slobozită" de Negoiţă Comisul „pân' către cea Câmpină", arătând că despre cele oprite la Ţigani pentru Bran n'a ştiut „ne mult, ne puţin", totul fiind făcut de vameşul Craiului, Toma Pavay, şi asigurând că şi el va dà Ţiganul dacă i se va eliberá marfă, chiar de ar fi să răspundă „pentru un ban 1000 de bani", şi va „posluşi" după putinţă, ca să nu se mai râdă ca azi de „ce vazâ are judeţul de Braşov". 1653, 26 April.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 150-1, nº 2.)

MMCCLXXXII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni. despre nevoia de pază a potecilor spre Moldova. Alba-Iulia, 1653, 8 Maiu.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et favorem nostrum.

Hüsegtek levelet el veven ertyük miczoda hirekreol tudosiczon, ennekutannais azert mind oda be valo allapatokra s mind penig az oda be jaro öszvenyekre szorgalmatos vigyazasa legyen valami onnet az hazara alkalmatlan allopat ne keovetkezzek.

Primind scrisoarea d-voastră, am înţeles ce veşti ni daţi de ştire: asemenea şi de aici înainte să purtaţi grija stărilor de acolo din lăuntru şi a potecilor ce duc într'acolo, ca nu cumva de aici să urmeze pentru ţara noastră ceva supărare.

Nec secus facturi. Datum Albae-Iuliae, 8 maji 1653.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Besztercze, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXXXIII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre zvonul cu privire la întoarcerea în Iaşi a lui Vasile-Vodă şi nevoia de ştiri ce s'ar căpătà supt forma unor informaţiuni pentru ducerea în Moldova a grânelor, precum şi despre apropiata sa plecare spre Ţara Bârsei. Ernot, 1653, 22 Maiu.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Huseghtek levelet veven ertyük miczoda hirekröl tudosiczanak, de minekunk eddigh sohonnét migh azt hirt nem irtak hogy Lupul Vajda lászvásárt volna, ennekutannais azert legyenek jo vigyázásban s immar mivel Isten segetsegeböl müis minden hadainkal a Barcza mezeje felé indulni akarunk annyival inkab hüseghteknek is jojjön mennyen emberi s most mindgyárt kuldgyenek be bizott emberekhez csak illyen moddal hogy emberek vagyon ide hozzank azért hogy értekezzenek arról megh engedgyüke Moldvaban a buzát és kölest be vinni, mégh az megh nem jö addigh nem mereszelnek be boczattania az utan osztan a mint parancsolunk ahoz alkolmaztattya magát, azonban hirdesse mindenüt hogy mi minden Magyarorszagi es Erdelyi hadainkal most indultunk Moldva fele valahol a Kozakokot fel talalhallyuk, megh keressük s az orszagból ki verjük, vigyazzon penigh mindenüvé es halgasson az hirekre. Hwseged azt az utat igen oltalmaztassa s ha a szüksegh kevannya be is vágassa de ugyis ugyan örzenni kel hogy ki ne nyissák. Hwseghtek penigh tarczon mindenkor igaz jó akaro bizott embert a kitöl erthessen mindenekröl s bizvast a mü kegyelmessegünköt is igirje neki hogy ha szinten ki kellennek ide a mu orszagunkban jöniis lakohelyt adunk neki s egyeb kegyelmessegel is leszünk neki, czak tarczon igaz hirrel s legyen hiv es igaz ez hazahoz.

Primind scrisoarea d-voastră, înţelegem ce veşti ni-aţi scris, dar, fiindcă ştirea aceia că Lupu-Vodă să fie la Iaşi, n'am primit-o de nicăiri, fiţi deci şi de aici înainte cu asemenea grijă, şi, de oare ce cu ajutorul lui Dumnezeu voim să plecăm şi noi cu oastea spre câmpurile Bârsei, cu atât mai tare să vă umble oamenii, şi îndată să vă trimiteţi cercetaşi pe acolo, dar supt acel cuvânt ca şi cum ei ar fi oameni de acolo, de la noi, pentru ca să se înţeleagă cu noi, oare li îngăduim să ducă grâul şi meiul în Moldova. Până nu va sosi un om de acela, să nu îndrăzniţi a-i slobozi în ţară, şi după aceia numai vă vom porunci aşa să faceţi. Dar să vestiţi în toate părţile că noi cu oştile ungurene şi ardelene plecăm acuma spre Moldova: dacă o să dăm undeva peste Cazaci, îi vom goni din ţară. Îngrijiţi însă în toate părţile, şi ascultaţi veştile. Iar d-ta să păzeşti bine drumul acela, şi, de va fi nevoie, să-l şi tai; dar şi aşa trebuie păzit, ca să nu-l deschidă din nou. D-voastră să vă ţineţi un om bun, de încredere, la îndemână, prin care orice să poţi înţelege, făgăduindu-i şi recunoştinţa noastră. Şi, dacă ar fi nevoit să vină în ţară, îi vom dă locuinţă şi altele, numai să ne ţină cu veşti adevărate şi să fie credincios adevărat al acestei ţeri.

Sic itaque facturis de cetero benigne propensi manentes. Datum in arce nostra Radnoth, die 22 maii, anno 1653.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXXXIV.

Feldioara, 1653, 31 Maiu.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, despre biruinţa lui Mateiu Basarab asupra lui Vasile-Vodă şi a Cazacilor şi graba cu care el însuşi vine în ajutorul lui Mateiu, — cu cerere de a trimete ştiri sigure din Moldova cu privire la proviziile ce i se vor trimite de acolo.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Ez honak huszon hetedik napjan Isten segitsegebül Mathe Vaida Lupul Vaidat oveivel edgyütt meg vervén minden lövö szerszamit s véle valo jovait elnyert, ugy vagyon az elött a Koszaksagh a mi katonainkban kik közzül hatt vagy hét szazot hadtunk volt Stephan Vaida mellet mint egy szazig valot erös hartzok utan vesztenek el egesz taborrul raitok lévén s ugy osztan halvan hogy miis immar isten segitsegebül meg indultunk Mathe Vaida mellé mivel tudta azt hogy meg segittyük annyival inkab siettet rea menni. Noha penig Mathe Vaida maga irja azt hogy immar nem volna szükseges taborban lennünk, mint az által vigyazasnak okaert tovabrais varakozzunk hüsegteknekis parantsollyuk igen serio vigyazanak s jartassak embereket Moldova fele értekezvén minden fele, megis irjak mindenfele ott a szélben levö Moldvai faluknak, mivel mi Istvan Vaida melle ujab hadainkat botsattyuk Moldvaban mindgyarast Tatrosra es az Csiki utakra el egedendö elesd szolgattassanak: mert hanem tselekeszik mindgyart reajok kuldunk Stephan Vajdahoz ki kegyelmes Ciaszarunk hive tarczak az hüseget s fel egetettyuk falujokat. Ha mi bizonyost értenek ejel nappal tudositani el ne mulassanak.

La 27 ale lunii cu ajutorul lui Dumnezeu Vodă Mateiu l-a biruit pe Vodă Lupul, împreună cu ai lui, luându-i toate armele şi bunurile ce le avea la el: aşa e Căzăcimea. Dintre soldaţii noştri, şese sau şepte sute i-am lăsat lui Ştefan-Vodă şi, cam o sută s'au pierdut în lupte straşnice, fiind toată tabăra asupra lor; şi aşa auzind, cum că, cu ajutorul lui Dumnezeu, am plecat şi noi la drum spre partea lui Mateiu-Vodă; care ştiind că-i mergem într'ajutor, cu atâta s'a grăbit mai tare să dea peste ei. De altfel însuşi Mateiu-Vodă scrie că nu e nevoie să fim în tabără; totuşi o să rămânem şi mai departe tot aşa. Vă poruncim şi d-voastră să îngrijiţi din răsputeri, trimiţându-vă oamenii spre Moldova, ştiricind în toate părţile, să însemne toate satele de la margenea Moldovei. Pentru că noi o să trimitem oşti, nu peste mult timp, lui Ştefan-Vodă; să trimeată la drumurile de la Trotuş şi Cic destulă zahereà; că, de unde nu, vom trimete la ei îndemnându-i să ţină cu Ştefan, care e credinciosul Împăratului nostru, şi li vom aprinde satele. Dacă veţi simţi ceva sigur, să-mi daţi de ştire, zi şi noapte.

Et sic facturis de cetero benigne propensi manentes. Datum in castris ad Földvar positis, 31 maii 1653.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXXXV.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre voia de a se trimite grâu şi orz în Moldova şi despre ştirile cu privire la Vasile-Vodă ce-i trebuie. Feldioara, 1653, 1-iu Iunie.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Minap értekezet hüsegtek arrul Moldvaban kölöst buzat engedgyeneke be vinni, noha akkor bizonyos okokra nezve szabadossa nem tehettük volt,

Înţelegându-vă d-voastră dăunăzi în ce priveşte ducerea grâului şi meiului şi în Moldova, deşi atunci n'am putut îngădui din anumite pricini, totuşi, după ce

mindazaltal most immar Lupul visza veretetvén hogy annal inkab hüsegtek mindent erthessen bizonyosson s minket tudosithasson az commertium altal engedgye meg a buza es kölesbevjtelét, tsak hogy a miért mi meg engedgyük ök azt a véget ne assequalhassak, annak örvével hireket be ne hordgyanak, arra szorgalmatosson vigyazon s egy bizonyos helyt rendellyen a hova s meddig jöhessenek be s a ki buzajat s köleset el akarja adni oda vigye, a legyen locus commertii ne jarhassanak szabadosson ala s fel s visgalhassak az allapatot hüsegteknek penig emberi Kamenitz es Huttim felé jöjenek s menyenek, kik altal értekezenek Lupul Vaida hol legyen, a Kozakokkal mente el avagy Iaszvasart legyen s ott mit tsinal, készüle ujab hadhoz ha mit érthetnek penig ejel nappal tudositani bennünket el ne mulassanak.

Voevodul Lupu a fost răspins, cu atât mai tare să vă siliţi a auzi toate: să ne înştiinţaţi despre toate celea şi pe noi, lăsând apoi trimiterea grâului şi meiului; numai cât ei atunci să nu se folosească de prilej ca să ducă veşti de la noi. De aceasta bine să grijiţi. Hotărâţi un anumit loc până unde pot să răzbească, şi cine vrea să-şi vânză grâul şi meiul, să-l care acolo: acela să fie „locus commercii", să nu aibă voie a umblà în sus şi în jos cercetându-vă stările d-voastră. Iar spre Cameniţa şi Hotin să vă umble oamenii, cari să înţeleagă unde să fie Vodă Lupu: a mers împreună cu Cazacii, ori e la Iaşi, şi ce face acolo, sau se pregăteşte de alt războiu? Dacă veţi simţi ceva, să nu uitaţi a ne încunoştiinţà zi şi noapte.

Et de cetero secus non facturis benigne propensi manemus. Datum in castris nostris ad oppidum Földvar positis, die 1 iunii 1653.

Egy fasciculus levelet kültünk hwsegtek kezeben, azt mingyart küldgye az maramarusi vice-ispan kezeben igen io gondviseles alatt.

Am trimis la d-voastră o legătură de scrisori: acelea să le trimiteţi sub bună pază vice-şpanului din Maramureş.

G. Rakoczy, m. p.

P. S. Hutin fele jöjjön s mennyen hüségteknek embere s menyenek végére, Moldova most kihez tarttia az hwséget.

P. S. Oamenii d-voastră să vă umble mereu spre Hotin ca să înţeleagă cu cine ţine azi Moldova.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXXXVI.

Ernot, 1653, 2 Iunie.

Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre veştile din Moldova şi afacerea exportului de grâne, precum şi despre scrisoarea sa către Ilie şi Gheorghiţă Şeptelici cu un Postscript despre lupta dintre Mateiu Basarab şi Vasile Lupu.

Prudentes et circumspecti domini, amici mihi observandissimi. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten kegyelmeteket minden lelki testi jokkal aldgya megh, et cetera.

Az my kegyelmes urunknak ertesére adtam volt, mi hirei voltak kegyelmeteknek Moldovából in specie oda kwldvén kegyelmetek levelét, megh talalvan

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile sale sufleteşti, ş. a.

I-am fost adus la cunoştinţă îndurătorului nostru stăpân veştile sosite de la d-voastră din Moldova, trimiţându-i scrisoarea d-voastră şi rugându-l să vă în-

eo nagysagát arrolis alazatoson hogy a buza es gabona vetelt engedgye meg, melyröl ugy hiszem valaztis teott a vagy teszen kegyelmeteknek. Azért annak alkalmatossagával kegyelmetek hiteles embereket szerezvén vigyaztasson oda be irvan jo akaroinakis es tudosicson kegyelmetek engemetis mindenekröl, viszont én urunkat eö nagysagat informalhatom jeövén es menvén a posta. Illyes es Georghicze Septelicze urunknak nekem igen jo akaro uraim s atyamfiai levén im edgy levelet irtam nekik jo alkalmatossaggal ha kegyelmetek bizhatik a level viveohöz kwlgye be eo kegyelmeknek. Isten sokaigh eltesse kegyelmeteket jó egessegben.

găduie ducerea grâului şi a grânelor celorlalte; despre care cred că v'a şi răspuns sau va răspunde d-voastră. Pentru aceia, la un asemenea prilej să vă câştigaţi oameni de încredere ca să vă păziţi bine pe acolo, scriind binevoitorilor d-voastră, şi asemenea încunoştiinţându-mă şi pe mine despre toate ca să-l pot înştiinţă şi eu pe Domnul nostru prea-bun, sosind şi mergând poşta. Şi am scris câte o scrisoare şi dumnealor Ilie şi Gheorghiţă Şeptelici, mult binevoitorilor miei domni şi prieteni, şi, dacă la un asemenea prilej aveţi încredere în cel ce duce scrisorile, să i le trimiteţi dumnealor. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră la mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Radnot, die 2 iunii 1653.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Suliok, m. p.

[Adaus:] Mathe Vajda megh verte az Kozakokat derekason es Lupul hadat 27 maj.

[Adaus:] Vodă-Mateiu a biruit pe Cazaci şi pe Vodă-Lupul vitejeşte[1].

[V°:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXXXVII.

Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre lupta de la Finta şi rana lui Mateiu-Vodă, rugându-se şi de trimiterea unei scrisori lui Şeptelici. Ernot, 1653, 5 Iunie.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandissimi. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten kegyelmeteket minden lelki testi jokkal szerencsésen aldgya megh, et cetera. 3 praesentis irt kegyelmetek levelet ma nyolcz uratajban veottem s ertem mitsoda dolgokat ir kegyemetek hogy tudosittotta ottben valo jo akaroi kegyelmeteket es noha ez dologh nem szinte most eshetet, mindazaltal talám eo nagysaga s em ertette, ahoz képest ugyan tudosittom eo nagysagat rolla: az minemü Istentelen kegyetlen ember az nem kell ketelkedni ez dologban seot jól tselekedték azok az feo boerokis hogy oda nem mentek, mert

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile sale trupeşti şi sufleteşti, ş. a. Scrisoarea d-voastră din 3 ale lunii curente am primit-o azi pe la 8 ceasuri, înţelegând ce ni scrieţi: că adecă v'au încunoştiinţat despre ceva binevoitori de-ai d-voastră de acolo. Şi, chiar dacă nu s'ar fi întâmplat lucrul acesta acum, cred că nici Măria Sa nu l-a înţeles, dar totuşi îl înştiinţez despre faptul acesta şi pe Măria Sa. Căci acela e om fărădelege şi crud, nimeni nu trebuie să se îndoiască; ci au făcut bine boierii că n'au mers acolo: poate ar

[1] E vorba de lupta de la Finta.

szinte úgy jarhattak volna, meltó ez utánis oltalmazzak eo kegyelmek magokat, kivaltkeppen hogy most az Isten megh bwntette. Szegyent vallott Mathe Vayda hadai miatt, annal inkabb fogh kegyetlenkedni, ha ott maradhat. Irhatom azert kegyelmeteknek bizonyoson 27 May leott az harcz közel Tergavistyához a holott tsak az harcz helyen közel négy ezer embere veszelt el a mint megh szamlaltak, leovö szerszamotis tizen hatot nyert Mathe Vayda el teollök, magáis megh sebessedet ugyan a Vayda de abbol Istennek hala megh gyogyúl; mostan semmi alkalmatlan hireink nintsenek, urunk eo nagysagais viszza fogh jeoni, kegyelmetek vigyaztasson es ha mi olly dolgokat érthet tudositson mindgyarast. Oda kwldött levelemet ha jo modgya lesz kegyelmeteknek benne, kwldgye megh Septelicze urunknak es ha mi valasz jeo reája arrolis tudositson. Isten kegyelmeteket sokaigh eltesse jo egessegben.

fi păţit la fel. E nevoie deci să se păzească dumnealor, cu atât mai tare, cu cât acum l-a pedepsit şi Dumnezeu! A mâncat ruşine în faţa oştirilor lui Mateiu, şi cu atât va fi mai crud dacă va puteà şi rămăneà acolo. Vă pot scrie d-voastră că bătălia a avut loc la 27 Maiu, aproape de Târgovişte: pe câmpul de luptă i-au perit 4.000 de oameni, după cum s'au numărat; tunuri a luat de la ei Vodă Mateiu 16, şi însuşi Vodă a fost rănit, dar cu ajutorul lui Dumnezeu credem că o să se vindece. Mai nou nu avem veşti neplăcute: se va întoarce şi Măria Sa. D-voastră să fiţi cu grijă, şi, de veţi înţelege astfel de lucruri, să ne încunoştiinţaţi îndată. Dacă veţi aveà chip, să trimiteţi scrisoarea încredinţată d-voastră dumisale Şeptelici şi să ne încunoştinţaţi de va dà ceva răspuns. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră la mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Radnot, die 5 iunii 1653.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Suliok, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCLXXXVIII.

Ernot, 1653, 8 Iunie.

Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre nevoia trimiterii unor oameni în Moldova pentru veşti.

Prudentes ac circumspecti, domini amici mihi observandissimi. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten kegyelmeteket minden lelki testi jokkal aldgya megh, et cetera. Kegyelmetek levelét mellyet 7 praesentis ugy mint tegnapi napon nekem irt el vevén, értem mit irjon az Moldovai allapatokrol; azért kegyelmetek ez után se szwnnyék megh, hanem bizonyos emberit jo alkalmatossaggal kwldözze ottan be Moldovában, eleikben adván tsak hiven s igazan visellyék magakat reájok bizott dologban teokelletesseggel jarjanak kegyelmetekis jo akarattal leszen hazzajok, s ha mi olly

Dumnezeu să vă dăruiască cu toate bunurile sale trupeşti şi sufleteşti pe d-voastră. Scrisoarea d-voastră din 7 ale lunii, adecă de ieri, am primit-o, înţelegând ceia ce-mi scrieţi despre stările din Moldova. Deci d-voastră să nu încetaţi, ci să vă trimiteţi acolo oamenii, în Moldova, spunându-li să se poarte credincios şi cinstit, ca să poată duce la îndeplinire cu siguranţă lucrul încredinţat lor. Fiţi asemenea şi d-voastră cu bunăvoinţă faţă de ei, şi, de va fi astfel de lucru care va interesà şi

dolgok leszen hogy az urunk eo nagysaga kegyelmessege fogh kivantatni, enis eo nagysaga eleot instalok mellettek, s el hidgyek eo nagysaga kegyelmesseghet mutattya hozzajok, s ha mi ollly bizonyos hireket hoznak, akár jók s akár más félék legyenek eyel nappal tudositson kegyelmetek rola voltakeppen ebben kegyelmetek szorgalmatos kodgyék a mennyiben lehet, megh mutatvan kegyelmetek ez irantis az my kegyelmes urunkhoz eo nagysagahoz valo teokelletes hwseghét, be kwldöt levelemre pedigh, ha mi valasz jeon, arrolis tudositson kegyelmetek mindgyarast. Urunknak eo nagysaganak szolló kegyelmetek levelét Isten azt engedven érnem holnap el kwldöm. Tartsa megh Isten kegyelmeteket jo egessegben.

pe Măria Sa Domnul nostru, și eu voiu stărui pe lângă ei către Măria Sa, și cred că-și va arătă Măria Sa milostivirea față de ei, și, orice vești să strângă, fie bune, fie rele, să mi le aduceți la cunoștință zi și noapte străduindu-vă d-voastră, întru cât e cu putință, ca și în felul acesta să vă arătați alipirea nețermurită față de Măria Sa Domnul nostru, iar, de va sosì ceva răspuns la scrisoarea mea trimeasă, și despre aceasta să mă înștiințați fără amânare. Scrisoarea d-voastră către Măria Sa, dacă o să dea bunul Dumnezeu să ajung cu zile, mâne am să i-o trimit. Dumnezeu să vă țină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in Radnot, die 8 iunii 1653.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Suliok, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis mihi observandissimis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCLXXXIX.

Ștefan Sulyok către Bistrițeni, despre scrisoarea lor către principe, nevoia de pază la hotar și mazilirea lui Vasile-Vodă în folosul noului Domn Gheorghe Ștefan. Ernot, 1653, 20 Iunie.

Prudentes ac circumspecti domini et amici mihi observandissimi. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten kegyelmeteket minden lelki testi jokkal aldgya megh, et cetera. Tegnap irt levelet kegyelmeteknek ma veottem, annak continentiaját meghis értettem, es mivel az my kegyelmes urunk mégh hetfön el ment az taborban, eö nagysaga után kwltem kegyelmetek nekem irot levelét in specie mindgyarast, szovalis a mit ertekezhettem kegyelmetek embereteol, azokatis megh irtam eo nagysaganak es noha ezekben vadnak ugyan igazakis, de nem mindenek valoságosok szwkséges azért uraim ighen hogy kegyelmetek vigyáztasson az passusokon szorgalmatoson, es ha mi ollyat ertene úyabban éyel nappal tudositczion; my uraim kwlömben ertywk a dolgot, mert noha el hiszem mind szép szóval

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile sale trupești și sufletești, ș. a. Azi am primit scrisoarea d-voastră de ieri, înțelegând cuprinsul ei. De oare ce însă prea-înduratul nostru stăpân încă Luni [=16] s'a dus la tabără, i-am trimis îndată acolo scrisoarea d-voastră, scriindu-i asemenea și cele ce le înțelesesem din vorbele omului d-voastră Dar deși sunt și drepte în lucrurile acelea, nu sunt toate adevărate: e nevoie mare să păziți stăruitor pasurile, și, orice veți simți, să ni le dați de știre zi și noapte. Noi de altcum, d-lor, pricepem lucrul, pentru că, deși cred că, atât cu vorbe bune, cât și cu amenințări s'ar sili Lupul să-și pună în picioare țara, dar Împăratul l-a lipsit și

s mind fenyittékkel igyekeznek azon Lupul hogy az orszagot ismét felgywytené, de Cziaszar az Vaidasagatis elveötte, es Stephan Vajdanak ighirte. Constantint uraim viszsza botsattottam, nem akarvan eo nagysagahoz farasztani, kegyelmetek ismet kwldgyön bé, es ha mit érthet tudositson. Tartsa Isten egessegben kegyelmeteket.

de Domnie, făgăduind-o Voevodului Ştefan. Pe Constantin l-am trimes înapoi: n'am voit să ostenească până la Măria Sa: d-voastră asemenea să trimiteţi acum şi să ne încunoştiinţaţi despre acelea ce le veţi înţelege. Dumnezeu să vă ţină sănătoşi.

Datum in Radnot, die 20 iunii 1653.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Suliok, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXC.

Ernot, 1653, 23 Iunie.

Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre veşti din Moldova, prezenţa lui Vasile Lupu în Iaşi şi a lui Gheorghe Ştefan la hotarul muntean, despre Ungurii ce sunt la Trotuş şi nevoia de a se îndemnă la credinţă către Domnul cel nou Moldovenii de la hotar.

Prudentes ac circumspecti domini et amici mihi observandissimi. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten kegyelmeteket minden lelki testi jokkal aldgya megh, et cetera. Az my kegyelmes urunknak kegyelmetek nekem irta levelét es az Ionaskucza uram levele forditasat, mind pedigh az Kosztantin relatiojat meg kwltem volt, eo nagysaga kegyelmesen vötte kegyelmetek vigyazasat, ennek utannais szorgalmatoson igyekezzek kegyelmetek hol mi allapatok megh tudasaban es igen vigyazzon. Lupul Vayda bizonyos hogy laszvasart vagyon nem sokan magával elegghe futtya minden felé az embereket, de megh eddigh Istennek hala sehunnat segetséget nem ighirtek neki. Ellenben Stephán Vayda feles haddal Foksannal vagyon, urunknakis eo nagysaganak harom ezer embere Tatrosnal, ugy reménlem reovid nap megh latogattyak ismet Lupult. Kegyelmetek azert ertesse hirrel Ionaskucza uramat es teob szomszeditis, az hwséghet ugy visellyek Stephan Vaydahoz s az my kegyelmes urunkhoz hogy jót varhassanak eo nagysagatol s az uy Vaydatol akar mint jeszze fenyeghesse Lupul eo

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile sale trupeşti şi sufleteşti, ş. a. Scrisoarea d-voastră, traducerea scrisorii lui Ionăşcuţ, precum şi relaţia lui Constantin le-am trimis îndurătorului nostru stăpân. Măriei Sale îi pare bine de grija d-voastră; asemenea să vă străduiţi şi pe mai departe a ştirici unele stări, şi grijiţi bine. E sigur că Voevodul Lupul stă la Iaşi cu puţini de ai săi, şi a răpezit oamenii în toate părţile, dar până acum dumnealui nu i-au făgăduit ajutor de nicăiri. Voevodul Ştefan însă e cu jumătatea oştii lui la Focşani, iar 3.000 de oameni ai Măriei Sale Domnului nostru la Trotuş: aşa nădăjduim că în scurtă vreme o să-l cerceteze iarăşi pe Lupul. D-voastră să-l înştiinţaţi pe Ionăşcuţ şi pe vecinii lui ca să stea de partea lui Ştefan-Vodă şi a Domnului nostru prea-bun ca să fie bine văzuţi înaintea Măriei Sale şi a Voevodului, şi, oricum să-i ameninţe Lupul, dumnealor să nu aibă frică de el. Orice veşti aveţi sau auziţi, să mi le daţi de ştire zi şi noapte. Dumne-

kegyelmeket, de ne fellyenek attól. Ha mi hirei vadnak vagy érkeznek kegyelmeteknek éyel nappal tudositson. Isten kegyelmeteket sokaigh éltesse jó egessegben.

zeu să vă ţie pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Radnot, die 23 iunii, anno 1653.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Suliok, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis observandissimis.

Cito, citius, citissime.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXCI.

Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre veştile din Moldova, fuga Doamnei, prezenţa lui Vasile Lupu în Iaşi, starea Cazacilor, dispoziţia Porţii şi a Tatarilor, precum şi despre paza drumului spre Moldova. Ernot, 1653, 25 Iunie.

Prudentes ac circumspecti domini et amici mihi observandissimi. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten kegyelmeteket minden lelki testi jokkal aldgya megh etc.

24 praesentis irott levelét kegyelmeteknek megh hozá ez emberséghes tanatsbeli ember, melyböl értem minemw uy hirei jeottek kegyelmeteknek az Moldovai allapatok felöl; ezek azert uram a hirek nem igazak mindenesteöl fogva, mert szokás az efféle allapatokban hamis hireket tsinállyanak; mind az altal kegyelmetekhez ez illet, hogy eo nagysaga tudhassa, ha az Vaydane ugyan megh jeott nagy dologh, mi formán lehetet az megh; mind az altal ha az kegyelmetek be botsattot embere szemével lathattya ismerheti is, ugy osztan el hiszem. Hogy Iaszvasart vagyon Lupul az igaz, vagyon is valami kevés hada es az megh vert maradek Kozak, de Thimos ott nintsen mert el ment réghen. Vaydasagat hogy helyben hadták volna a Portarol abban semmi nints, hanem kwlömben vagyon az dologh. Hogy keovetet kwldene ide, azt el hiszem inkab mert megh probalta mindenwtt, de segetséghet sehunnat sem ighertek. Tatar Chámnak jeott urunkhoz is keovete tegnap elött erkezett, megh tudgya a mondani mitsoda kedvel vagyon hozzaja az Tatarsagh. Ha megh

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile sale trupeşti şi sufleteşti, ş. a.

Ni aduse scrisoarea d-voastră din 24 ale lunii sfetnicul om de omenie, din care înţelegem ce veşti noi au ajuns la d-voastră despre stările din Moldova; dar, pentru aceia, nu sunt adevărate toate veştile astea, căci ştiţi bine că în astfel de împrejurări e obiceiul să născocească şi veşti false. Dar ceia ce vă priveşte pe d-voastră e să ştie Măria Sa dacă a sosit Voevodeasa: mare lucru, cum s'a putut întâmplă asta! Totuşi, dacă omul d-voastră trimis acolo vede şi cunoaşte cu ochii săi, atunci apoi cred. Că Lupu este la Iaşi e adevărat, are şi puţintică oaste şi o rămăşiţă din oastea bătută a Cazacilor, dar Timuş nu e acolo: a plecat de mult. Că i-ar fi întărit Voevodatul dela Poartă, nu e nimic din tot lucrul, dar e altceva: ar trimite bucuros sol aici; asta o cred fiindcă a încercat în toate părţile, însă ajutor nu i-au făgăduit de nicăiri. Alaltăieri a sosit la stăpânul nostru solul Hanului tătăresc, care poate spune dacă au ceva cu el în clin şi în mânecă. Dacă va sosi omul d-voastră, să ne înştiinţaţi şi pe noi zi şi noapte, ba să-l trimiteţi la noi cu poşta. Afară de acestea să întrebaţi

erkezik kegyelmetek embere tudositson mindgyart eyel nappal seot magat is ide kwlgye postán azt az embert. Ennek utanna is pedigh kegyelmetek efféle level hordozo emberekteöl tudakozzék szoval, igazabban veghere mehet mindennek. Az utat tsak strasaltassa jol kegyelmetek, nem kel ugyan praecludalni teollök, de valami fraus ne legyen benne; elégh ha most kegyelmetek Beszterczere ki bocsattya eoket, nem kell tovab engedni. Isten tartsa kegyelmeteket jo egessegben.

una-alta şi dela oameni de ăştia cari poartă scrisorile; puteţi stirici mai bine dela ei câte ceva. Drumul să-l străjuiţi bine d-voastră: nu e nevoie să-l închideţi d'inaintea lor, numai cât să nu fie la mijloc ceva înşelăciune: e de ajuns ca acum să-i sloboziţi la Bistriţa, mai departe însă nu. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in Radnot, die 25 iunii 1653.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Suliok.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, etc., dominis amicis observandissimis.

[Adaus:] Allatae die 28 iunii. Sulljok uram irassa szerint committaltattik, hogy az Moldovaj level hozo embereket tovab Beszterczenel ne bocziatassanak sem egyeb rendbelieket.

[Adaus:] In urma scrisorii d-lui Sulyok se zice că pe aducătorii de scrisori din Moldova să nu-i sloboziţi mai departe de Bistriţa, nici pe acei din alte rânduri.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXCII.

Feldioara, 1653, 27 Iunie.

Gheorghe Rákóczy al II-lea către Bistriţeni, despre veştile de la boierul Nacul şi lipsa lui de crezare, fiind de-ai lui Vasile Lupu, precum şi despre prezenţa la Siretiu a lui Gheorghe Ştefan.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis grati. Salutem cum favore.

24 die praesentis nekẅnk irott hẅséghtek levelet veven, minemw hirekröl tudositotta Nyakul nevẅ Boiér hẅségteket az magha levelének pariaiabol lattyuk, de annak hitelt nem kell adni, mivel az Lupul partyara valo ember, ha szintén maskeppen tétteti is magát kẅlseö keppen. Méghis azert hüséghtek bizonyos emberei altal ighen igazán voltakeppen igyekezzek az ott ben valo allapatoknak veghere menni s ha mit érthet minket tudositani el ne mulassa.

Primind scrisoarea d-voastră din 24 ale lunii, înţelegem ce veşti v'a trimis d-voastră boierul Nacul, din scrisoarea lui alăturată; dar să nu-i daţi crezământ, pentru că acesta e de partea lui Lupul, deşi se preface în afară. Dar pentru aceia d-voastră să vă străduiţi a ştiri cl stările de pe acolo, şi, dacă o să înţelegeţi ceva, să nu uitaţi a ne încunoştiinţă şi pe noi.

Secus non facturi. Quibus de cetero gratiose propensi manentes. Datum in castris nostris ad Feöldvar positis, die 27 iunii, anno Domini 1653.

G. Rakoczy.

P. S. Oda be megh irhattya hẅseghtek be kẅldendö emberi altal hogy my nekünk feles hadaink vadnak Moldovaban Stephan Vaydais feles haddal az Szeret mellett vagyon Lupulnak strasait felvertek.

P. S. Poţi scrie acolo, prin oamenii d-tale, că jumătate din oastea noastră e în Moldova; asemenea Voevodul Ştefan e cu jumătate din ai lui lângă Siretiu şi a stricat rândurile păzitorilor lui Lupul.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXCIII.

Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre fuga Doamnei Moldovei spre hotar, o luptă lângă Nistru a Cazacilor cu Curtenii Orheiului şi Lăpuşnei, precum şi despre o ciocnire de străji la Bacău. Ernot, 1653, 27 Iunie.

Prudentes ac circumspecti domini et amici mihi observandissimi. Salutem et servitiorum paratissimam commendationem.

Isten kegyelmeteket minden lelki testi jokkal aldgya megh, et cetera. Ez oraban veottem kegyelmetek levelet, melyben miket irjon ertem, ha ugyan ugy talál a dologh lenni hogy a Vaydane el jeott onnat, nagy oka lehet de dato ha maga eljeött is gyermekestöl es az teob bojerok feleseghi is, nagy dologh, ugy hiszem mind azaltal ha kellett nekiek penzet kincziét ki nem botsattottak; az kegyelmetek embere megh jeoven jobban is tudgya referalhatni, kit mindgyart is ide kẅldgyön kegyelmetek, mint irtam ez eleott. Azt enis irhatom kegyelmeteknek hogy aligh vagyon négy század magával, a mint urunknak bizonyoson hozták. Ezer Kozakja, ki az harcztól maradott volt, megh indulván a Neszter felé Orhei es Lapusna tartomanyi kurtanok levagtak eöket, kiböl megh tetszik hogy nints semmi remenseghek segetségh felöl. Stephan Vayda hadais le vagta Bakonal valo strasait Lupulnak ugy hiszem enis desperalvan valamely felé el megyen, ha mehet. Az kegyelmetek nekem irta levelet es az inclusatis in specie az my kegyelmes urunk kezében kwltem most mindgyárt, ennek utanna is kegyelmetek szorgalmatos vigyazással legyen kötelességhe szerint, mellyet az my kegyelmes urunk is kegyelmesen fogh agnoscalni kegyelmetekteol.

Dumnezeu să vă dăruiască cu toate bunurile sale trupeşti şi sufleteşti, ş. a. Acum primisem scrisoarea d-voastră, din care înţeleg ce-mi scrieţi, dar, dacă aşa stă lucrul, că soţia Voevodului a venit de acolo, trebuie să fie ceva la mijloc,—ba încă şi cu prunci cu tot, şi alte soţii de boieri,—mare lucru! Cred totuşi că nu li-au slobozit dincoace banii şi Vistieria. Sosind omul d-voastră, ni va ştl arătă mai bine; pe care, după cum vă scrisesem mai înainte, să-l trimiteţi îndată aici. Atâta vă pot scrie şi eu că abia sunt patru sute sosiţi la Domnul nostru. O mie de Cazaci cari au scăpat din luptă, plecând spre Nistru. Curtenii din Ţinuturile Orheiului şi Lăpuşnei i-au dumicat pe toţi; de unde se vede că n'au nicio nădejde de ajutor. Asemenea oştile Voevodului Ştefan au măcelărit pe păzitorii, străjile lui Lupu de la Bacău. Cred că, de la o vreme, desnădăjduind şi el, va luă-o încotrova. Scrisoarea d-voastră şi cea alăturată îndată le-am trimis înainte îndurătorului nostru stăpân, la fel: să fiţi cu grijă şi de aici înainte, după datorinţa d-voastră; ceia ce o va recunoaşte cu bucurie de la d-voastră şi preabunul nostru stăpân.

His Prudentes ac Circumspectas Dominationes Vestras diu valere desiderans. Datum in Radnot, die 27 iunii 1653.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Sulioh, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXCIV.

Ernot, 1653, 3 Iulie.

Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre nevoia de veşti din Moldova, voia ce se poate dà Câmpulungenilor să vie pentru cumpărături în anume locuri, dar cu pază, oprindu-se „diecii şi popii valahi".

Prudentes ac circumspecti domini et amici mihi observandissimi. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten kegyelmeteket minden lelki testi jokkal aldgya megh, et cetera. Kegyelmetek levelét az eostve hat ora tajban vevén mindeneket megh ertekeztem az oda be ment emberéteol es az szerint ez eostve keseon az my kegyelmes urunkat eo nagysagat mindenekreöl informaltam, tovabba is kegyelmetek ne szẅnnyek az szorgalmatos vigyazastol, es embereit kwldvén be, ha mi olly dolgoknak veghere mehet éyel nappal tudositson; az utakra is vigyaztasson hogy valami kémei emberi Lupulnak alá s fel ne jarjanak itt az orszagban. Az Kempullunghiaknak megh engedheti kegyelmetek hogy edgy bizonyos helyigh el jeöhetvén vehessenek holmi taplalasokra valot, ezt pedigh a vegreis kell tselekedni hogy inkáb kegyelmetek emberi is szabadosabban mehessenek be tsak hogy ezt observállja kegyelmetek, imide amoda ne jarjanak seot ez orszagbeli embereket is kegyelmetek be ne botsássa mod nelkwl kiváltképpen az kiknek bizonyos helyek urok nintsen. oláh deakokat pedigh es olah papokat senkit ne, seot ha akarnais menni, arestaltassa affeléket s adgya ertesemre. Bonis Ferencz uram minemw kárt vallot ertem kegyelmetek jedzeseböl, azért igen jol esett hogy az kegyelmetek szolgaja megh fogta, mind addighis arestumban kell tartani, az lovait es szolgait vitesse be kegyelmetek az varosban s tartsák ott az kapukón ki ne botsassák szolgait, rájok vigyazvan kart teobbet ne valljon s neis budossanok a rosz emberek; megh kell a teöbbit bíztatni az urokis a mint értem nem sokára

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile sale trupeşti şi sufleteşti, ş. a. Primind scrisoarea d-voastră aseară la 6 ceasuri, am înţeles tot dela omul d-voastră ce a fost acolo, şi târziu în noapte despre toate l-am înştiinţat şi pe Măria Sa al nostru. Să nu încetaţi nici pe mai departe a vă îngriji cu stăruinţă şi, trimiţându-vă oamenii acolo, orice veţi înţelege, să mi le daţi de ştire, zi şi noapte. Să purtaţi asemenea grijă drumurilor, ca nu cumva cercetători de-ai Lupului să umble în sus şi'n jos în ţară. Câmpulungenilor li poţi îngădul să între în ţară până la un anumit loc, să-şi cumpere una-alta de lipsă pentru traiu; şi aceasta aveţi să o faceţi cu atât mai tare, ca să poată întrà acolo mai lesne oameni de-ai d-voastră. Numai cât să băgaţi de seamă să nu hoinărească pe ici, pe colo; ba pe oamenii din ţară să nu-i lăsaţi de loc să între aici fără vre-un rost, mai ales pe aceia cari n'au locuri, nici stăpân. Din diecii şi popii valahi însă pe niciunul, ci, dacă vor vrea să treacă, să-i opriţi, încunoştiinţându-mă şi pe mine. Ce pagubă a suferit Francisc Bonis pentru mine, înţeleg din însemnarea d-voastră; pentru aceia mi-a venit bine de tot că l-a prins omul d-voastră, şi trebuie ţinut la închisoare: caii şi oamenii lui duceţi-i în oraşul d-voastră, şi ţineţi-i acolo: să nu-i lăsaţi afară pe porţi pe oamenii lui, ci să grijiţi de ei, să nu paţă altă pagubă, ca nici să nu hoinărească mai mult; îndemnaţi-i pe ceialalţi: precum înţeleg, li va sosi şi stăpânul nu peste mult timp, şi să vă în-

megh érkezik s annak utanna provideallyon felolle. Igen felette kerem kegyelmeteket mint fellyebbis iram, legyen sollicitus az vigyazasban es hir tudasban, eo nagysagais parontsollja a mellet kegyelmesen agnoscállya kegyelmetektöl. Sokaigh eltesse Isten kegyelmeteket jo egessegben.

grijiţi de el după aceia. Vă rog deci tare pe d-voastră, ca şi mai sus, să fiţi mereu la pază, să ştiriciţi veşti; aşa porunceşte şi Măria Sa: o va primi cu recunoştinţă din partea d-voastră. Să vă ţie la mulţi ani bunul Dumnezeu în bună sănătate.

Datum in Radnot, die 3 iulii 1653.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Suliok, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis mihi observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCXCV.

Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre veştile sosite de la Poartă lui Gheorghe Ştefan şi ajutorul ce i s'a trimis de Han şi de Mateiu Basarab. Ernot, 1653, 4 Iulie.

Prudentes ac circumspecti domini et amici mihi observandissimi. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten kegyelmeteket minden lelki testi jokkal algya megh. Kegyelmetek levelét ez orában vettem s oda küldeöt emberévelis eleget beszéllettem, az melljek illendök lesznek, eö nagysaganak ertésére adom, ugy hiszem jobban megh yednek Stephan Vaydátol ez napokban mint kinek az fényes Portárol es Tatár Hámtol is jo hirej jöttek, eo nagysagais s Maté Vaydais ennehány ezer embereket adot melléje ujobban; az mivel eö biztattja magát, abban semmi sem lészen. Ennek utannais kegyelmetek ne szünnjék az szorgalmatos vigyazástol es tudosiczon, hiszem a mi igaz leszen benne jo s a mi nem, valasztast tud tenni az mi kegyelmes urunk benne. Ezek utan Istennek gondviselese ala ayánlom kegyelmeteket.

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile sale trupeşti şi sufleteşti, ş. a. Acum primisem scrisoarea d-voastră şi-am povestit destul şi cu omul trimis; care se vor cere, i le voiu aduce şi la cunoştinţa Măriei Sale; aşa cred că mai tare au să se sperie de Voevodul Ştefan, căruia i-au sosit veşti bune de la Poartă, şi Hanul Tatarilor şi Măria Sa Voevodul Mateiu au dat lângă el câţiva mii de oameni de curând; din ceia ce se încrede el [1], nu se va alege nimic. Nici de aici înainte să nu încetaţi cu paza stăruitoare d-voastră, şi să ne încunoştiinţaţi, de va fi ceva adevăr în ele, sau nu, ca să se dea răspuns prea-bunului nostru stăpân. După acestea vă las în grija lui Dumnezeu.

Datum in Radnot, die 4 iulii 1653.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, ad serviendum paratus

Stephanus Suliok, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Vasile Lupu.

MMCCXCVI.

Ernot, 1653, 9 Iulie.

Ştefan Suliok către Bistriţeni, despre înfrângerea lui Vasile Lupu de Gheorghe Ştefan.

Prudentes ac circumspecti domini et amici mihi observandissimi. Servitiorum meorum paratissimam comendationem.

Isten kegyelmeteket minden lelki testi jokkal aldgya megh, et cetera. Im szinte ez orában vettem kegyelmetek levelét, ertvén abbolis mit irjon a mellet oda be kwldeott emberet is kegyelmeteknek megh examinalván minemw relatiokat teott eo nagysaganak ertesére adom, ha mellyek abban ugy vadnak s igazak jó, a mellyek nem azok lehetnek allyon az eo nagysaganak itiletin, szwkséghes azért kegyelmetek ighen vigyazzon, bizonyosan ertettem az utan is eo nagysaga, irasábol, es az fogott Lupul Vayda emberiteol, az mi kevés hada volt, ra kwldvén Stephan Vaydara, Isten az diadalmat neki adta, az my kegyelmes urunk hadai seghetseghével is. Stephan Vayda Iaszvasár felé ment az székben edgy rész hada Szutsva felé fel az végre ha maga oda szaladnais arra vigyázhassanak es az feleseghet is ott megh szorithassak. Sem Tatár sem Kozák Lupult bizony nem seghitti azt mondgyak a rabok, talám Isten el veszi szivét erejét jobbanís. Vigyazzon azért kegyelmetek ezekre a dolgokra, emberet kwldvén bé es ha mi olly hireket ért, tudositson éyel nappal. Tartsa Isten kegyelmeteket sokaigh jo egessegben.

Dumnezeu să vă dăruiască cu toate bunurile Sale trupeşti şi sufleteşti, ş. a. Aproape în ceasul acesta primim scrisoarea d-voastră, înţelegând despre ce-mi scrieţi; afară de aceia am descusut binişor şi pe omul d-voastră, şi ce arătări a făcut, am să le aduc la cunoştinţa Măriei Sale: care sunt adevărate şi care nu, — să cadă în judecata Măriei Sale. E nevoie deci ca d-voastră să purtaţi grijă pe acolo. Am înţeles hotărât din ştirile Măriei Sale, după aceia şi din mărturisirile oamenilor lui Lupu cum, ce puţintică oaste a avut, a şi trimis-o impotriva Voevodului Ştefan. Dumnezeu i-a dăruit[1] învingerea, şi chiar pe lângă ajutorul oştirii preabunului nostru stăpân. Voevodul Ştefan s'a dus spre Iaşi, o parte din oastea lui s'a dus spre Suceava; in sfârşit, dacă o să fugă şi el într'acolo, aveţi grija să-l strâmtoriţi împreună cu soţia sa. După cum spun prinşii, pe Lupul nu-l ajută nici Tatarul, nici Cazacul; doar ii va luà Dumnezeu mintea, — şi nu o iea mai răpede! Băgaţi deci bine de seamă lucrurile acestea, trimiţându-vă acolo oameni, şi, dacă veţi înţelege ceva, să ne înştiinţaţi zi şi noapte. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră la mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Radnot, die 9 iulii 1653.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Suliok, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Lui Gheorghe Ştefan.

MMCCXCVII.

Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre o ciocnire între oştile lui Vasile Lupu şi ale lui Gheorghe Ştefan, despre biruinţa noului Domn şi despre cetăţile Suceava şi Hotin. Ernot, 1653, 15 Iulie.

Prudentes et circumspecti domini, amici mei. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten kegyelmeteket minden testi lelki jokal aldgya megh. Akaram kegyelmeteknek ertesere adni az mi kegyelmes urunk levele az estve erkezven hozzam irja eo nagysaga hogi ujaban az mult penteken regel Lupulnak strasajara talalvan az Szereten tul Stephan Vajda az az eo nagysaga csataj Isten utan igen megh vertek eoket ismet, ket meli feoldigh kergettek vagtak s az eo nagysaga az uj Vajda haday derekason utan mentenek az elül jaronak azt hiszem edig is vagj megh harczaltak ha merte Lupul, mivel ket ezer embernel leghfellieb nem igen volt teob ugj remenletenk Isten utan hogj az diadalom ide szolgalna, ahoz kepest kegyelmetek irjon oda be jo akaroinak mingjart ki ki ugj visellie magat ha hüsegeket Stephan Vajdahoz nem tartiak megh fogjak erzeni vakmereosegeket holot Tatar hannak embereis bizonioson Stephan Vajdaval vagjon ki azt akarja hogj az szek öve legjen. Azon keozben kegyelmetek vigjiazasban legjen igen es küldgje mentwl teob emberit be, latni jarni es ha onnat valamellik megh erkezik ejel nappal külgje ide hozzam tudosithassam eo nagysagat enis; teobi keozt erre vigjaztasson kegyelmetek a Vajdane ott Szucsvaban rakjake elessel es Hutin varat ugjan Stephan Vajda szamara tartiake. Isten tarcsa kegyelmeteket io egesegben.

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile sale trupeşti şi sufleteşti. Vreau să vă dau de ştire d-voastră că Măria Sa prea-bunul nostru Domn îmi scrisese aseară că, mai de curând şi Vinerea trecută [1], de dimineaţă, Voevodul Ştefan, dând dincolo de Siretiu peste străjile lui Lupul, cu Dumnezeu au fost bătuţi din nou, urmărindu-i peste două leghi de loc, purtându-se viteje te ostaşii noului Voevod: aşa cred că până acum s'or fi bătut definitiv, şi, fiindcă mai mult de 2.000 de oameni n'a avut cu el, nădăjduiau după Dumnezeu ca învingerea să se dea pe aceastăaltă parte. Aşa dar să scrieţi d-voastră acolo binevoitorilor pe cari îi aveţi, ca să bage de seamă să ţină cu Voevodul Ştefan, pentru că altfel o să li se răsplătească obrăznicia. Sunt sigur că şi oamenii Hanului Tatarilor sunt de partea Voevodului Ştefan, care cu tot dinadinsul voieşte să ajungă în Scaunul domnesc. Între acesta să fiţi d-voastră cu grijă mare, trimiţându-vă acolo cât mai mulţi oameni, să vază şi să auză, şi, dacă va găsi pe cineva de pe acolo, să-l trimiteţi la mine zi şi noapte, ca să-l pot încunoştiinţă şi pe Măria Sa. Afară de aceia să mai grijiţi ca soţia Voevodului, la Suceava, să fie prevăzută cu cele de lipsă ale traiului, şi să ştiu: oare cetatea Hotinului o ţin pentru Voevodul Ştefan. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datae 15 iulii, in castro Radnot, anno 1653.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Suliok, m. p.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus bisztriciensibus, et cetera, dominis amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] 11 Iulie. Cf. *Studii şi documente*, IV, pp. CCL-I.

MMCCXCVIII.

Ernot, 1653, 15 Iulie.

Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre paza drumurilor şi nevoia de a ţineà cu Gheorghe Ştefan, despre ajutorul ce i-a dat acestuia Rákóczy şi despre sălbăteăcia lui Vasile Lupu.

Prudentes ac circumspecti domini, amici observandissimi. Servitiorum meorum paratam commendationem.

Isten kegyelmeteket üdveosseges jókal aldgya megh.

Kegyelmetek levelet vettem ma 4 ora taiban mellietaz mi kegyelmes urunknak in specie oda kültem az ola levelel egjüt. Az dolgak jo reszint igy vadnak az mint kegyelmetek hoztak, az mi urunk egjeb dolgat illet, en magamtul arrul kegyelmeteknek valaszt nem tehetek, hanem azt chielekedgje kegyelmetek hogi valami fraus az dologh alat ne legjen, ne vagassa be ugjan az utakat, hanem feles vigiazo legjen kegyelmetek közül bechületes polgar ketteois s azonban irjon kegyelmetek nekik, legjenek chendesegben, mig urunktul valasz jü, az hüseget tarchak eo nagysagahoz Stephan Vajdahoz, nem leszen bantasok eo nagysaganakis irtam felölle az oda be valo eo nagysaga hadaitolis ne felienek, noha az vigjazas nem art ugjan, nem a vegre külte eo nagysaga be hadait hogi az szegenseget pusztichak, hanem Lupulnak kegjetlensegeteol megh menchen chak eokis valami okat ne adgjanak ra s hodoljanak idejeben Stephan Vajdahoz es az eo nagysaga generalisahoz; az mellet kegjelmetek tarchak igaz hirrel, az Maramarosiaknak is irtam egi levelet felölek, onnat se legjen bantasok, kegyelmetek mingjart küldgje megh postan oda. Isten tarcsa kegyelmeteket jo egessegben.

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile sale.

Am primit scrisoarea d-voastră azi pe la 4 ceasuri, şi o am trimis împreună cu cea în limba românească îndurătorului nostru stăpân. Lucrurile în bună parte aşa stau precum spuneţi d-voastră în ce priveşte alte afaceri ale Domnului nostru. Despre aceasta însă eu nu vă pot scrie nimic d-voastră, numai să băgaţi de seamă să nu fie la mijloc ceva înşelăciune; să nu tăiaţi încă drumurile, ci să le păzească numai bine, fie şi doi cetăţeni cinstiţi de-ai d-voastră. Dar să li scrieţi să fie cu pace, până va sosi răspuns de la Domnul nostru, şi să ţină cu Voevodul Ştefan: aşa n'au să sufere nicio vătămare; i-am scris şi Măriei Sale despre aceasta. Iar de oastea Măriei Sale de acolo să nu poarte nicio frică, deşi grijă n'ar strică; dar în sfârşit nu pentru aceia a'trimis Măria Sa oastea acolo, ca să prăpădească sărăcimea, ci ca să păzească de sălbătăciile lui Lupul. Şi să nu dea pricină la aşa ceva, şi să se închine de cu bună vreme Voevodului Ştefan şi generalului[1] Măriei Sale, până atunci să ni trimiteţi veşti adevărate. Li-am scris şi celor din Maramureş, de spre ei, ca să nu sufere vătămare nici de la aceia. D-voastră vedeţi să o trimiteţi cu poşta acolo. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră cu bună sănătate.

Datum 15 iulii, in castro Radnot, 1653.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus et benevolus, servire paratus

Stephanus Suliok, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistricziensis, et cetera, dominis amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Acesta e chiar cuvântul din textul unguresc. E vorba de Kemény.

MMCCXCIX.

Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre siguranţa ce poate avea margenea cu privire la oştile ungureşti trimise în Moldova, despre datoria tuturora de-a ajuta pe Gheorghe Ştefan, despre oastea ce o au Vasile Lupu şi Mateiu Basarab şi apropiata trecere a Secuilor şi altor ajutoare. Ernot, 1653, 20 Iulie.

Prudentes ac circumspecti domini et amici mihi observandissimi, servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten kegyelmeteket minden lelki testi jokkal aldgya megh, et cetera. Szinte az eostve erkezék a my kegyelmes urunktol valaszom az kegyelmetek minapi kivansagarol urunktol eo nagysagatol, az válasz penigh ez; kegyelmetek irjon mindgyart az hatar szelben leveo bojeroknak kereskedeo embereknek es szeghenysegnek hogy eo nagysaga nem bantattya eoket semminemw hadaival vesztegh lehetnek, de illyen okokkal. Az ott ben leveö hadainak is mellyek Stephan Vajdaval vadnak semmikeppen ne igyekezzenek artani seot inkab segetséggel lenni alá s fel jaro embereit eo nagysaganak megh ne haborgossak seot inkab el kiserjek, az hwseghet eo nagysagahoz s Stephan Vajdahoz tartsak, az mellet kegyelmemetek altal eo nagysagat ott ben valo allapatokroi gyakorta tudositcziak igazan ne tsaponghjanak hol imide s hol amoda szavokban es tselekedetekben, egyébaránt bizonnyal el hidgyek mind kegyelmetek felöl s mint Maramarus felöl rájok küld eo nagysaga s megh bwntetteti eoket. Noha vagyon ugyan Lupulnak valami masfél ezer Kozákja es kurtansagh is parasztsagh is edgy nehany száz, de Stephan Vajdaval urunk es Mathe Vajda s maga hadai teob vagyon tiz ezernel mostis uyabban Magyar orszaghi hadak es Szekelysegh ez héten be mennek derekason, ha eddigh megh nem esett is rajta de nem halad sokára megh vasarolnak. Most uyab hadak mind Hajdusagh s mind Várad tajarol fogadot hadakis Maramarusba es oda az kegyelmetek uttyaban erkeznek be, ezeket megh irhattya kegyelmetek nekik. Ez alat pedigh kegyelmetek szorgalmatos vigyazassal legyen, valami tsalardsagh ne legyen dolgokban. Isten tartsa kegyelmeteket jo egessegben.

Datum in Radnot, die 20 iulii 1653.

Dumnezeu să vă dăruiască cu toate bunurile Sale trupeşti şi sufleteşti pe d-voastră, ş. a. Numai aseară primisem răspunsul de la stăpânul nostru milostiv în ce priveşte dorinţa d-voastră de dăunăzi, iar răspunsul e acesta: D-voastră îndată să li scrieţi boierilor, negustorilor şi locuitorilor de la margene că Măria Sa nu-i va nelinişti prin ostaşii săi de acolo, să fie asiguraţi. Dar, pentru aceia, să nu se atingă de oastea lui de acolo care e de partea Voevodului Ştefan, ci, din potrivă, să li fie într'ajutor, asemenea să nu împiedece în drum pe oamenii săi umblători pe acolo, ci să-i îndrepte să ţină cu Măria Sa şi Voevodul Ştefan. Afară de aceia d-voastră să-l încunoştiinţaţi mereu pe Măria Sa despre stările de acolo, ca să nu rătăcească de ici colo, nu numai cu vorba, ci şi cu fapta. De altcum să-mi credeţi că, atât din spre d-voastră, cât şi de spre Maramureş, va trimite asupra lor şi-i va pedepsi. Deşi are Lupul vre-o mie şi jumătate de Cazaci, curteni şi mojici câteva sute, dar cu Voevodul Ştefan — împreunate fiind oastea Domnului nostru, a Voevodului Mateiu şi a lui — sunt mai bine de 10.000 de ostaşi, şi acum îndată va intră acolo vitejeşte Secuimea din Ţara Ungurească: dacă n'a dat încă peste ei, n'are să treacă mult până-i va răscumpără. Oştire mai nouă de Haiduci şi oşti adunate de pe la Oradea vor sosi în Maramureş şi la drumurile d-voastră. Acestea le puteţi aduce la cunoştinţa lor. Între acestea d-voastră să fiţi cu grijă mare, să nu se întâmple ceva înşelăciune. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Suliok, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCC.

Suceava, 1653, 27 Iulie.

Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre oamenii ce trimite pentru grâu la Câmpulung pe calea lor, cea de la Suceava fiind închisă.

Prudentes ac circumspecti, domini nobis benignissimi. Servitiorum vicinitatis nostrorum paratissimam commendationem.

Kegyelmeteket mint jo akaro szomszid urainkatt akarunk levelünk altall megh talalni valami szegeny emberek felöll az kik oda az kegyelmetek tartomanyaban buzat venni jüttenek Hoszszumezö nevü varosroll, mivel erre fele Szücsavarfele nem jarhatnak az hadak mia, azert kegyelmeteket szeretettell keriük legyen kegyelmetektoll szabodczagak had vehessenek benzekert buzat es egyebetis az miböll szükelkednek mert igaz emberek azok sem az meltosagos Erdeli feyedelem ellen sem penigh mi ellenünk nem véttenek semmitis, hanem az jo szomszidczagatt kegyelmetek tekintven es tovabba valo szolgalatunkert adgyon irast is nekiek hogy meg ne haborgassak szegenyeket, miis kedvessen veszünk kegyelmetektöll, kegyelmetek is nekünk poronczollyan es kyvansagokban megh nem fogyatkozik kegyelmetek. Ezek utan Isten kegyelmeteket sokaigh eltesse kedves jo egessegben mind fejenkent.

Vrem să ne îndreptăm către d-voastră ca bunilor noştri vecini în pricina unor oameni săraci, fiindcă din oraşul anume Câmpulungul, cari au mers acolo, în Ţinutul d-voastră, ca să cumpere grâu, încoace spre Suceava nu pot merge din pricina oştirilor. Vă rugăm deci cu toată dragostea pe d-voastră să fiţi buni şi să-i sloboziţi să-şi cumpere pe banii lor grâu şi altele de care duc lipsă, pentru că sunt nişte oameni drepţi şi niciodată n'au lucrat nici împotriva Măriei Sale Domnului din Ardeal şi nici împotriva noastră, ci d-voastră, socotind buna vecinătate şi în vederea slujbei noastre pe mai departe, să li daţi şi ceva scrisoare ca să nu-i turbure pe bieţii de ei; ceia ce o vom primi cu plăcere de la d-voastră: la fel să ni porunciţi şi d-voastră, să nu conteniţi cu cererile d-voastră. După aceasta Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră mulţi ani în plăcută şi bună sănătate, pe toţi împreună.

Datum in [castris ad] Szüczvar positis, die 27 iulii, anno 1653.

Prudentium ac Dominationum Vestrarum vicinus benevolus

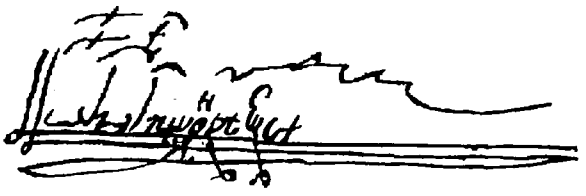

(Io Gheorghi Ştefan Voevod.)

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis biszterczeensis, et cetera, dominis nobis vicinis benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCI.

Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre solul lui Ştefan Gheorghe la Rákóczy, care se întoarce înapoi. Ernot, 1653, 28 Iulie.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandissimi. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten kegyelmeteket minden lelki testi jokkal aldgya megh, et cetera. Stephan Vayda urunkhoz botsattot keovete kwldven bizonyos emberet viszsza az Vajdahoz arra az által uton, kegyelmetek azert oda erkezvén rendellyen kiseröket melleje kik az altal utra vivén kiserjek beis Moldovába, lehes en batorsagos uttja. Urunk eo nagysaga parontsollya en altalam kegyelmeteknek. Tartsa megh Isten jo egessegben kegyelmeteket.

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile sale trupeşti şi sufleteşti, ş. a. Solul Voevodului Ştefan, sosind la Domnul nostru, a trimis înapoi la Voevod pe un om al lui, pe drumul acela de trecere de la d-voastră. Deci, sosind acolo, să-i puneţi la îndămână nişte oameni cari să-l petreacă pe drum până în Moldova, ca să aibă drum asigurat. Aşa vă porunceşte prin mine Măria Sa Domnul nostru. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in Radnot, die 28 iulii 1653.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Sulyok, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCII.

Ioan Boros către Bistriţeni, despre pedestraşii lor în Moldova, despre nevoia de pâni ce are, despre paza Nistrului, despre asediul în Suceava al Doamnei Ecaterina a lui Vasile Lupu, despre ogari şi altele ce doreşte. Suceava, 1653, 30 Iulie.

Szolgalatamat ayanlom kegyelmeteknek mint jo akaro uraimnak. Isten kegyelmedteket minden üdvesseges jovaival latogatassa szibeöl kivanom.

Hogy kegyelmedtek en felöllemis el nem feletkezet kegyelmedtektül igen kedvesen vöttem az kegyelmedtek latogatasatt hogy kegyelmedteknek it gyalogiai vadnak kegyelmedtek irása szerent a mibeöl megh talalnak kegyelmedtekert eorömest akarok kedveskedni, seött kegyelmedteknek örömest akarok szolgalni. Enis kerem kegyelmedteket hogy valami fö szerszammal segetczen engemet is ide be ha valami szép huszon eöt kenyeret küldene kegyelmedtek lo terheben jol sultet megh szolgalnam kegyelmeteknek. Egessegünk feleöll is tudakozik kegyelmedtek Istennek hala az it valo vitezekel mint-

Vă ţin gata slujba mea ca binevoitorilor miei domni. Vă doresc din inimă ca Dumnezeu să vă cerceteze cu toate bunurile sale.

Că d-voastră nu v'aţi uitat de mine, îmi pare bine de cercetarea d-voastră, ca anume d-voastră să aveţi pe aici pedestraşi: în aceia pentru care vă întoarceţi la mine, vreau bucuros să vă stau la îndemână şi să vă slujesc cu toată plăcerea d-voastră. Şi eu vă rog pe d-voastră să mă ajutaţi cu ceva, trimiţându-ni vre-o 25 de pâni frumoase, bine coapte; în schimb şi eu pentru osteneală vă slujesc. Vrând să ştiţi şi despre sănătatea noastră, har Domnului suntem bine, cu toţi vitejii de aici, şi, la slujba d-tale, sunt asemenea sănătos şi eu. Până acum încă nu ni-a ajuns nicio veste neplăcută: am aşezat străji pe malul Nistrului,

nyaian jo egessegben vagjunk magamis az kegyelmedtek szolgalatjara jo egessegben vagyok. Megh eddigh itt my Istennek hala semmi felelmes hirrel nem vagjunk strasat allitottunk szinten az Neszter partra mind Magyart s Olahott, Lengjel orszagbol is jü s megyen az postank onnetis Istennek hala minden jott irnak, az Vajdane minden ur aszonyokkal boernekkel itben rekett Szuczvaban semmi derek dologhoz meg nem foghattunk mert meg az agyuk el nem erkeztek, honap estvere Isten kegyelmessegeböl ide erkeznek az agyukis, igy miis az mire az mi kegyelmes Istennünk seget hozza látunk, két agarat s egy vislát küldeöttem ki az kegyelmedtek emberetül jo gondviseles alat az migh Isten engemetis kiszen tarcza ot kegyelmedtek az varasban meg ne hitvankozzanak kegyelmedteket kerem el se veszenek. Isten kegyelmedteket sokaigh jo egessegben eltesse.

Datum ex Szuczva, die 30 iulii, anno 1653.

Kegyelmedteknek jo akaroja szerettettel szolgál

Boros János.

P. S. Szerettettel kerem uram kegyelmedet hogi terhenyi puskahoz valo gjuto port igen sietseggel vagj negj fontot küldgjeön vagjon ugjan közönseges porunk de gyujto porunk nem igen jo, az melly eget bor kegyelmedtek küldeött azt igen kedvesen vettük mind az vitezekkel edgyüt mert ugyan voltis szüksegeünk reaja, ha teöbbel ertetne kegyelmedtek mert valobannis vagyon szüksegünk rea, kegyelmedteknek mint jo akaro uraimnak megh szolgalom egj kevés faolajatis küldgjon kegyelmedtek valami jot mert itt nem kaphatunk penzennis. Kegyelmedteket kerem egy keves terpentinis peczeteleö valo zeöld fiazzatis kuldgyön akar veresset.

atât Unguri, cât şi Munteni: ni trece poşta şi în Polonia, de unde chiar dumnealor asemenea ni scriu veşti bune. Soţia Voevodului s'a strâmtorit aici, în Suceava, cu jupânesele de Curte şi boieroaicele: nu putem să începem nimic fiindcă nu ni-au sosit încă tunurile; pe mâne seară cred că vor sosi din milostivirea lui Dumnezeu şi ele, şi vom vedeà şi noi de tot ceia ce ni va ajutà bunul Dumnezeu. Am trimis, supt pază bună, pe omul d-voastră, doi ogari şi o vijlă (copoiu). Până când mă va ţineà Dumnezeu, d-voastră în oraş să nu vă schimbaţi, şi grijiţi să nu se piardă. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Binevoitorul d-voastră vă slujeşte cu dragoste

Ioan Boros.

P. S. Te rog cu dragoste pe d-ta ca pentru o puşcă grea purtăreaţă să ni trimiteţi praf de aprins vre-o 4 funţi: avem, ce e drept, praf simplu, dar praful de aprins nu e prea bun, care-l avem; vinarsul care ni l-aţi trimis, l-am primit cu bucurie, cu toţi voinicii împreună; de altcum, am şi avut nevoie de el. De ni-aţi puteà trimete şi mai mult, că, Doamne, mare lipsă ducem de el, să ni trimeteţi şi puţin untdelemn bun: vă voiu sluji pentru el. Aici nici pentru bani nu găsim. Vă rugăm să ni trimeteţi şi ceva terpentină şi ceară de pecetluit, fie verde, fie roşie.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ac iuratis assessoribus civibusque bisztricziensibus, dominis mihi semper observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCIII.

Ernot, 1653, 31 Iulie.

Ştefan Sulyok către Bistriţeni, despre nişte cópii (securi) şi praf, poate în legătură cu luptele pentru Domnia din Moldova.

Prudentes ac circumspecti domini, amici mihi observandissimi. Servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Isten minden iokkal algja megh kegyelmeteket. 28 praesentis irt levelet kegyelmeteknek ma het ora tajban vöttem elegh késön hoztak ide. Az kopjak el keszitését es beküldeset cziak nem akarta eö nagysaga hogj külömben legjen hanem kegyelmetek be küdje mjngjart gjalogh emberek. kötesekben elvjhetjk Kimpullunghigh onnat el viszik, eléb az ot valo porkolabnak kel szamon kezében adnj el viszik ök, egjebiranth ha az mostanj nagj szüksegh nem volna ezzel eö nagysagha sem terhelne kegyelmeteket, a port is ne keslellie el küldenj kegyelmetek. Isten sok esztendökjgh eltesse kegyelmeteket jo eghesseghben.

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile sale. Scrisoarea d-voastră din 28 ale lunii destul de târziu a sosit: numai azi pe la 7 ceasuri am primit-o. Ce privește pregătirea și trimiterea cópiilor, Măria Sa n'a voit să fie altcum, ci d-voastră să le trimiteți impachetate, pe niște oameni pedestrași, cari să le ducă până la Câmpulung: de acolo le vor duce mai întâiu la pârcălabul de acolo, să i le dea în seamă: le vor duce ei de altcum. Dacă nu ar fi acuma așa mare lipsă, nu v'ar însărcină cu aceasta Măria Sa pe d-voastră. Să nu uitați a-mi trimite și praful, d-voastră. Dumnezeu să vă țină pe d-voastră mulți ani în bună sănătate.

Ex Radnoth, die ultima iulii, anno Domini 1653.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Suliok, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis observandissimis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCIV.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre cai pentru poștele spre Moldova. Ernot, 1653, 3 August.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Hüseghteknek igen kegyelmesen es serio parancsollyuk ott az Moldovaj utban melyre postaink ki s be jarnak minden hellyeken valahol szüksegesek kivaltképpen Radnán tartcsanak elegendo io erös posta lovakot, ugy hogy ha mennek vagy jönek azért ot ne kellesék várakozniok, hanem érkezvén míngyárt sietve indolhassanak uttjokra s az utban is hamar el ne allyanak, olyanokot rendellyen oda.

Vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră ca acolo, la drumul spre Moldova, pe unde ni intră și iese poștele, în tot locul unde e lipsă, dar mai cu seamă la Rodna, să țineți la îndămână cai buni și tari de poștă, așa că, dacă merg sau vin, să nu fie nevoiți a aștepta, ci îndată după sosire să poată plecă ei cu iuțeală la drum, și, ca să nu stea în drum, să rânduiți acolo cai de aceștia.

Secus non facturi. Datum in castro nostro Radnot, die 3 augusti 1653.

G. Rakoczy, m. p.

P. S. Az kopiak elküldesinel hüséghtek ne késsék ejel nappal szalitassa hüsegtek hogy fogyatkozasunkra ne legyen.

P. S. Cu expediarea cópiilor să nu întârziați, ci să vină cu ele zi și noapte, să nu ni fie spre supărare.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCV.

Ernot, 1653, 5 August.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre poştele cu Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Ez mostani üdökhez képpest gyakorlatossághal kivantatvan postainkat Moldovaban leveleinkel expedialnunk, kiknek fogyatkozasok hogy ne legyen: Hüseghteknek kegyelmesen es serio paranczollyuk, mindenkoron ejel es nappal, jo erös postalovakat tarczonak az mégh ez dologhnak veghe leszen addigh ugyan szamosan hogy az miat menö s hozzank jövö postainknak fogyatkozasok ne legyen; egyebarant megh fogh busulni miatta hüseghtek.

Ni se cere ca în vremile acestea să ni treacă poştele în Moldova cât de des, să nu facă întârziere nici de cum; vă poruncim d-voastră cu tot dinadinsul ca în totdeauna, ziua şi noaptea, să ţineţi la îndemână bani şi cai de poştă, până la sfârşitul lucrului, în număr cât de mare, ca din această pricină poştele care merg de la noi şi sosesc să nu sufere întârziere; la din potrivă, o să fie cu supărare pentru d-voastră.

Secus non facturi. Datum in castro nostro Radnot, die 5 augusti, anno 1653.

G. Rakoczy, m. p.

[V°:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistricensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCVI.

Ernot, 1653, 17 August.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a se trimite un spion la Suceava şi de a trăi în pace cu Câmpulungenii.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis grati. Salutem cum favore.

Mivel mostonaban hireink ritkan kezdenek jöni, kegyelmesen es serio paranczolliuk hüsegteknek, mindgyarast küldgyon be Szuczva fele bizonyos emberet, az ki tudgyon ket fele tekinteni, lasson hallyon mint vannak oda be az dolgok, meg jöven tudosittzon bennünketis mivel jeo. Az Hoszszumezeiek ellen semmi ellenseges dolgot ne czelekedgyek hüsegtek s nekikis meg izzenye czendessegben legyenek, ha karat buvat nem akariak vallani, mert ököt senki nem bantya. Vas Istvannal is jo correspondentiat visellyen hüsegtek s az utakra szorgalmatos vigyazasa legyen, valami alkalmatlansag ez hazara ne következzek. Az etek fogonk es karabilosink hova lönek el, mikor mentek azon el s lehete embereinknek azon be bekesseges jövesek menesek tudositzan felöle.

Fiindcă pe-acuma ni sosesc foarte puţine veşti, vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră ca îndată să vă trimiteţi un om la Suceava, care să ştie privi în două lături, să vadă şi să audă una-alta, cum stau treburile pe acolo, şi, sosind, să ne înştiinţaţi şi pe noi cu ce vine. Faţă de Câmpulungeni să nu săvârşiţi nicio duşmănie d-voastră, ci înştiinţaţi-i ca să stea şi ei pe pace, dacă nu vreau pagubă şi supărare, pentru că de ei nu se atinge nime. Să purtaţi corespondenţă bună şi cu Ştefan Vas şi să aveţi grijă bună drumurilor, ca să nu urmeze ceva neplăcere pentru ţară. Unde ni sunt carabinierii şi cerşitorii de eleimosină (?), când au plecat, să ne înştiinţaţi, dacă atunci pot să treacă în pace oamenii noştri pe acolo.

Secus non facturi. Datum in castro nostro radnotiensi, 17 augusti 1653.

G. Rakoczy, m. p.

[Adaus:] Tudosicion ha mi hirei lesznek kegyelmeteknek.

[Adaus:] Să ne încunoştiinţaţi dacă aveţi ceva veşti d-voastră.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCVII.

Ioan Boros către Bistriţeni, despre „iunaşul" ce se întoarce, despre ogari şi praf de puşcă. Suceava, 1653, 26 August.

Szolgálok kegyelmednek es Istenteöl minden iokat io egesseget megh adatni kévanok.

Egy inasom betegedven megh itt, haza kellet bocsyatanom kerem annak okaert kegyelmedet, adasson posta lovakat szekeret alaia Retteghigh; annak felette Iygyarto Mihalynal leven valami paripam mostan viszont ket agharat is kwldöttem oda, azon is kerem kegyelmedet viseltessen gondot reaiok, etelekbeöl ne legyen fogyatkozasok. Ennek elötte irtam vala kegyelmednek az puskasok számára valo husz font puskapornak s ahoz valo onnak ide kwldese felöl, kerem azonis kegyelmedet ne kesleltesse el kwldeni mivel annelkwl fogyatkozasban vagyunk, ha teöbbet nem is husz font puskaport iot es ahoz valo onnot küldgyeön kegyelmed mentöl hamareb lehet. Eltesse Isten kegyelmedet io egessegben.

Vă slujesc d-voastră, dorindu-vă de la Dumnezeu toate bunurile Sale şi bună sănătate.

Îmbolnăvindu-mi-se un ucenic[1], am fost nevoit să-l las acasă: vă rog deci să-i daţi de ajutor cai de poştă şi căruţă până la Reteag. Afară de aceia am un roib la Mihaiu Igyartó, iar acum am trimes acolo doi ogari: vă rog să aveţi grijă d-voastră de ei, să nu flămânzească. Vă scrisesem mai înainte d-voastră despre 20 de funţi de praf de puşcă pentru puşcaşi şi trimiterea lor aici; vă rog pe d-voastră să nu întârziaţi a ni le trimite, pentru că avem lipsă mare: dacă nu mai mult, cel puţin 20 de funţi de praf de puşcă bun să ni trimiteţi, şi cositorul trebuitor, cât se poate mai de grabă. Să vă ţină Dumnezeu pe d-voastră în bună sănătate.

Ex castris ad arcem Szutva positis, 26 augusti 1653.

Kegyelmednek io akarattal szolgal

D-tale îţi slujeşte cu bunăvoinţă

Boros Ianos.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domini Georgio Bhim, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino mihi observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCVIII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre pânea ce-i trebuie pentru oaste. Sânt-Imre, 1653, 31 August.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

[1] „Iunaş."

Moldvaban levö hadainkra akarvan etel nemü dolgabolis providealni, hüseghteknek hadgiuk kegyelmesen söt paranczioliliukis serio, ez levelünk megh adatvan, mindgiarast süttesen harom vagi negi ezer kenyeret s szallittasa Vas Istvan uram kezehez. Paranczioltunk ö kegyelmenek is hova küldgye valameniböl kitelik ha az ot valo processusbol el szallittottak az deszma buzat, masunnan rendelünk annit, az kiböl kisütteti. Mivel pedigh nagi szükseghbe vadnak kenier miat hogi hamareb erhettük vele, Rodnan avagi ot közel valo falukon, szedesse fel, bar tsiak ezer kenyeret hamarjaban vagi ha mivel kevesseb leszenis, kültest küldgye gialogt vagi lovas embertöl Vas Istvan uram kezehes annak utanna az többitis el keszittven, az migh negi ezerre kitelik, azt is oda küldgye. Hüseghteknek kegyelmesen veszszük hüseghtektöl.

Vrem să prevedem cu de ale traiului oştile noastre din Moldova: chiar pentru aceia vă lăsăm şi poruncim d-voastră cu tot dinadinsul ca îndată după primirea acestei scrisori să ni coaceţi 3 sau 4 mii de pâni, şi să le trimiteţi la domnul Ştefan Vas. Îi poruncisem dumisale unde să le ducă, câte vor ajunge; dacă au luat din magazia de acolo grâul de dijmă, rânduim din alte părţi atâta, din care se poate coace în de ajuns. De oare ce însă avem mare lipsă de pâne, ca să putem ajunge mai iute la ea, să strângeţi din Rodna şi satele vecine măcar o mie de pâni cât mai răpede, sau, şi dacă e să fie cu ceva mai puţine, îndată să le trimiţi prin oameni pe jos sau cu cai la domnul Ştefan Vas. După aceia făcând celelalte vre-o 4 mii, şi acelea să le trimiteţi acolo. Ni va păreà bine din partea d-voastră.

Eisdem de cetero gratiose propensi manemus. Datum in curia nostra Görgenj Szent-Imreh, die 31 augusti 1653.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus nostrae bistricensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCIX.

Gurghiu, 1653, 3 Septembre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre pânea ce-i trebuie pentru oastea lui Ioan Boros în Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Az mint ennek elötte is hüsegteknek megh parantsoltuk vala, mostannis kegyelmessen es serio parantsollyuk süttessen mentést negy ezer kenyeret es lovakon szallittassa be Moldvaba Boros uram kezéhez: az menyi buzabol lisztbol fog penig az a szam kitelni, hüségtek szamlallya fel mértek szerént, akar innet Gorgenböl s akar Szamos-Ujvarbol meg adattyuk, az mint kivannyak akar buzaul s akar liztül, csak ertsük az merteknek szamat.

Precum şi mai înainte, aşa şi acum vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră ca să ni coaceţi vre-o 4.000 de pâni şi să le trimiteţi cu cai în Moldova la domnul Boros, iar câtă făină va trebui, să însemnaţi după măsură, şi o să v'o dăm sau de aici din Gurghiu, sau din Gherla, precum veţi dori: sau în grâu sau în făină, — numai să ştim numărul măsurilor.

Secus non facturi. Datum in curia nostra görgeniensi, die 3 septembris 1653.

G. Rakoczy, m. p.

[Adaus:] Semmit ne kessek evvel kegyelmetek.

[Adaus:] Cu aceasta să nu întârziaţi de loc.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bisztriciensis, et cetera, fidelibus nobis gratis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCX.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriteni, despre cizmele ce-i trebuie pantru oaste. Gurghiu, 1653, 7 Septembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Arros leven mostani allapatokhoz kepest az czisma is Moldvaban, hüseghteknek hadgiuk kegyelmesen ez levelünk megh adása utan ha teobbet nem is, kuldgiön bar tsak ezer czizmat otben levö taborunkban az ki be viszi io arron el adhattya.

Fiind acum scumpe şi încălţămintile în Moldova, după stările de aici, vă rugăm pe d-voastră ca după primirea acestei scrisori să duceţi la tabăra noastră de acolo, dacă nu mai multe, cel puţin 1000 de cizme: cel ce le va aduce, le va puteà vinde cu preţ bun.

Eisdem sic facturis gratiose propensi manemus. Datum in curia nostra giorgeniensi, die septima mensis septembris, anno Domini 1653.

G. Rakoczi, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario iuratisque civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXI.

Ştefan Petki către Bistriţeni, despre pânea luată din oraşul lor pentru oaste. Suceava, 1653, 10 Septembre.

Anno Domini 1653, 10 septembris.

Az my kegyelmes urunk eö nagysaga parantsolattyabol Beszterczei biro uram administraltezer kenyeret az eö nagysaga gyalogi szamara itt valo taborba. Kiröl eö kegyelmet quietalom praesentium testimonio.

Din porunca milostivului nostru domn, domnul birău din Bistriţa, s'au dat 1000 de pâni pentru pedestraşii săi din tabăra de aici; ceia ce o adeveresc pe seama d-sale prin mărturia celor de faţă.

Datum in castris ad arcem Szutsva positis, die et anno supranotatis.

Stephanus Petki.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXII.

Ştefan Petki către Bistriţeni, despre pânea ce au dat oştii.

Anno Domini 1653, 12 septembris.

Bezterczei birak uramek administraltak az my kegyelmes urunk eö nagysaga parantsolattyabol ide az Szutsvai taborban kilencz szaz hatvan nyolcz közönseges apro rendẅ kenyereket. Illyes nevẅ szabados altal. Kiröl eö kegyelmeket quietalom praesentium testimonio.

Birăii din Bistriţa, din porunca milostivului nostru Domn, au dat pentru tabăra noastră de la Suceava 968 pâni mai mici, simple, prin omul lor Iliaş; ceia ce o adeverim prin mărturia celor de faţă. Suceava, 1653, 12 Septembre.

Datum ex castris ad arcem Szutsva positis, die et anno supra notatis.

Petki Istvan.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXIII.

Suceava, 1653, 15 Septembre.

Ştefan Petki către Bistriţeni, despre Cazacii prinşi la Suceava pe cari-i trimete prinţului, cu un Postscript cu privire la puştile expediate de Ioan Boros, precum şi la pânea ce au dat.

Prudens ac circumspecte domine, amice observande.

Az my kegyelmes urunkhoz eö nagysagahoz akarvan mostan kilencz kozak rabokat kwldenem, arra felé dirigaltam bizonyos gondviseles alatt eöket; kegyelmedet annak okaert kerem, oda erkezven velek, sebeket keöttesse be valami io orvos borbellyal, s inget, labra valot, es valami daroczot is szerezztetven, es adatvan reaiok rendellyen szekereket alaiok melyeken vihessek urunkhoz eö nagysagahoz, az mit kegyelmed reaiok erogal, tudom az my kegyelmes urunk eö nagysaga acceptaltatni foghia kegyelmetek adaiabol, s kegyelmesen is agnoscallya kegyelmetektöl. Eltesse Isten kegyelmedet sokaigh io egessegben.

Vrând să trimitem Măriei Sale milostivului nostru Domn nouă prinşi cazaci, i-am îndreptat într'acolo supt anumită pază. Vă rog, deci, pe d-voastră, din această pricină ca, sosind acolo cu ei, să li legaţi rănile prin vre un bărbier-doctor, şi să li căpătaţi ceva cămăşi, izmene şi sumane, să-i îmbrace, şi să li rânduiţi căruţe, care să-i ducă înaintea Măriei Sale Domnului. Iar ce veţi cheltui cu ei, ştiu că vă va despăgubi Măria Sa, şi va fi cu recunoştinţă faţă de d-voastră. Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră la mulţi ani în bună sănătate.

Ex castris ad Szutsva, 15 septembris 1653.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae amicus benevolus, servire paratus

Stephanus Petki.

P. S. Az mely puskakat oda kwldött volt Boros Ianos uram ne kesleltesse kegyelmed megh tsinaltatni s ide kwldeni, mivel minden nap kevantatnanak. Mostanis hat puska aczelt kellett oda kwldenünk, ezeket is io modgyaval ejel nappal keszitesse megh kegyelmed az mi heia leszen s kwldgye ide igen sietseggel, kerem kegyelmedet acceptaltattya tudom urunk eö nagysaga kegyelmetek adaiabol.

P. S. Puştile pe care le-a trimis acolo domnul Ioan Boros la dres, să grăbiţi cu ele: li simţim nevoia în toate zilele. Şi acum a trebuit să vă trimitem şese puşti de oţel, şi la acestea să lucreze zi şi noapte, să le gătească de vreme. Te rog să primeşti: ştiu că Măria Sa, milostivul Domn vă va plăti din dajdea d-voastră.

[Vo:] Mostan erkezvén ide kegyelmetek videkiböl valo falubeliek, nyolcz szaz hetven kenyeret hoztanak, kiröl noha kegyelmed nekem nem irt, mind az altal akaram kegyelmedet tudositanom felölle, ez levelemet megh tarthattya kegyelmed loco quietantiae.

[Vo:] Sosind aici lucrătorii din Ţinutul d-voastră, au adus 870 de pâni, — despre care, deşi nu ne-aţi înştiinţat, totuşi vreau să vă încunoştiinţez: scrisoarea aceasta o puteţi păstră în loc de chitanţă.

Valami keves szappan felöl irtam vala kegyelmednek s varnam.

V'am fost amintit despre ceva săpun, şi-l aştept.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Georgio Bhim, iudici primario civitatis bistriciensis, domino amico observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXIV.

Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre boierul ce trimite la ei şi praful de puşcă ce-i lipseşte. Suceava, 1653, 16 Septembre.

Generose domine, vicine nobis benignissime. Servitiorum nostrorum paratissimam semper commendationem.

Az uristen kegyelmedet minden üdvesseges aldasivall es io szerenczekkell hoszszu elettell alldgya megh.

Kegyelmedet mint io akaro szomszid urunkat kellettek meg talalnunk az levelünk altall, kivanvan Istentöl kegyelmednek kedves io egesseget es az mostani böczületes allapottjaban Isten minden dolgaiban szerenczeltesse eletet hoszszabitsa sok esztendeigh. Az ittvalo allapotunk feloll Istennek neve aldasek io egessegben talalkozzunk most. Egyeb hirek felöll jrassunk altall nem tudosithatunk kegyelmedet, mert nem akartuk sok jrassunkall terhelyni kegyelmedet hanem ez az hütés bojerunk szovalis meg jelentheti kegyelmednek minden hireket valamit kivanya kegyelmed erteni allapatunk felöl es egyeb hirek felöll. Annak felette az puska porbol majd ki fogytunk, mivel gyalogink is felessen vadnak azert kegyelmedet mint io akaro szomszid urunkat kerrünk tovabba valo szolgalatunkert penzünken adasson kegyelmed az penzt is. Ezen bojerunkkoll küldettunk kegyelmed ne hadgya az mostani allapotunkban abboll meg fogyatkozni mert ennekutanna ha Isten eltet többet igyekezünk kegyelmeteknek kedveskedni, mert az fejedelmet eo nagysagat talaltunk volna de az kozzellyeb voltaert, busittjuk kegyelmedet ha segittsegetis adatna kegyelmed Kempullungulig kegyelmedtöl igen kedvessen vennök. Es az kegyelmed io tetemenyirol nem feleitkeznenk. Ezek utan az ur Isten kegyelmedet minden lelki testi aldasivall es sok iokkal latogassa az kegyelmed boczületes allapattjaban.

Bunul Dumnezeu să te dăruiască pe d-ta cu toate darurile Sale mântuitoare, cu noroc şi viaţă îndelungată.

E nevoie să ne îndreptăm către d-voastră, ca la binevoitorul nostru vecin, cu scrisoarea aceasta, dorind de la Dumnezeu să vă dăruiască bună şi plăcută sănătate, dându-vă noroc în starea în care vă aflaţi şi în toate afacerile d-voastră, şi să vă lungească viaţa întru mulţi ani. Ce ne priveşte pe noi, cei de aici, fie Domnul lăudat, suntem bine. Alte veşti nu vă putem scrie, şi nici nu vrem să vă îngreuiem cu atâta scrisoare pe d-voastră, fără cât de la boierul acesta veţi puteà înţelege d-voastră tot ce vreţi după dorinţă, şi în ce priveşte starea noastră şi alte veşti. Una e, că ne-am mai sărăcit de rândul prafului de puşcă, de oare ce jumătate din pedestraşi nu sunt aici: pentru aceia deci vă rugăm pe d-voastră ca pe binevoitorul nostru domn vecin, ca în schimbul slujbei noastre să ni daţi şi bani. Trimitem pe boierul acesta şi vă rugăm ca, socotind starea aceasta de acum, să nu ne uitaţi, că, dacă ne va ajută Dumnezeu, ne vom sili să vă slujim şi mai mult. Ne-am fi întors către Domnul nostru, dar, fiind d-ta mai aproape, vă supărăm pe d-voastră: dacă ni-aţi dà şi ajutor până la Câmpulung, o vom primì cu bucurie de la d-voastră. Şi nu vom uità faptele bune ale d-voastră. După aceasta Dumnezeu să vă cerceteze cu toate darurile sale trupeşti şi sufleteşti, în starea cinstită a d-voastră cea de acum.

Datum ex [castris] positis szuczaviensibus, die 19 septembris, anno 1653.
Generosae Dominationis Vestrae vicinus benevolus, servire paratus

Io Gheorghi Ştefan Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Georgio Bhin, iudici primario civitatis biszterciensis, domino vicino nobis benignissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXV.

Suceava, 1653, 16 Septembre.

Ştefan Petky, comandant unguresc în Moldova, către Bistriţeni, despre praful de puşcă ce-i trebuie.

Prudens ac circumspecte domine, amice mihi observande.

Mivel uram az itt ben valo allapatokhoz kepest feles puska pornak kelletik naponkent el fogyni, Stephan Vayda eö nagysaga mellett levo gyalogok is megh fogyatkozvan puska porbol, kegyelmedet szeretettel kerem, menteöl hamareb lehet szereztessen egybe vagy szaz taller erö muskater es vekony puskaba valo puska port hogy erette kwldven talalhassak keszen, az arrat megh advan menteöl hamareb hozhassak ide be, mivel mind eyel nappal kevantatik, ebbeli kegyelmed industriaiat az my kegyelmes urunk eö nagysaga is kegyelmesen foghia venni kegyelmedteöl. Eltesse Isten kegyelmedet sokaigh io egessegben.

De oare ce după starea noastră de aici sărăcim din zi în zi de rândul prafului de puşcă, asemenea sărăcind şi pedestraşii Voevodului Ştefan, vă rog cu toată dragostea pe d-voastră, cât se poate mai de grabă să ni câştigaţi praf de puşcă de vre-o sută de taleri, potrivit pentru puşti de muschete şi puşti supţiri, şi, trimiţând după el, să-l găsească adunat şi, dându-vă preţul, să-l poată aduce cât mai curând aici, având nevoie de el zi şi noapte. Această ispravă a d-voastră o va primi cu bucurie şi milostivul nostru Domn stăpânitor. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Ex castris ad Szutsva, die 16 septembris, anno Domini 1653.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae amicus servire paratus

Stephanus Petki.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Georgio Bhim, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino amico observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXVI.

Suceava, 1653, 21 Septembre.

Ştefan Petky, comandant unguresc în Moldova, către Bistriţeni, despre ghiulele, vinuri, săpun, hârtie şi făină pentru oaste.

Prudentes ac circumspecti domini amici observandi. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Sok iokkal io egesseges hoszu elettel aldgya megh Isten kegyelmeteket.

15 die praesentis nekem irt kegyelmetek levelet megh hozvan szeretettel vöttem es olvastam. Az mely liztet mostan ide szallitatott kegyelmetek arrol es az eötven szamu hat fontos golyobisokrol megh kwldöttem az quietantiat; az eget bort szappant papyossat es Gavai uram kwldte liztetis kegyelmetek embere megh hozta, melyben valo kedveskedeset es io akarattyatis kegyelmeteknek nagy kedvesen veven enis kegyelmeteknek minden alkolmatossaggal kevánok kedveskedni es szolgalni. Eltesse Isten kegyelmeteket sokaigh io egessegben.

Dumnezeu să vă dăruiască cu mult bine, bună, sănătoasă şi îndelungată viaţă pe d-voastră.

Scrisoarea d-voastră din 15 ale lunii am primit-o şi cetit cu dragoste. Despre făina ce aţi dat acum aici, precum şi despre 50 de plumbi de câte 6 funţi am trimis chitanţa: a sosit omul d-voastră cu vinarsul, săpunul, hârtia şi cu făina trimeasă de domnul Gavai; pe care cu bunăvoinţă şi facere de bine primind-o cu plăcere de la d-voastră, şi noi asemenea vrem să vă slujim şi să vă facem bine la orice prilej, d-voastră. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Ex castris ad Szutsva, die 21 septembris 1653.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae amicus servire paratus

Stephanus Petki.

P. S. Az gyalogh dobot es zaszlo nyeletis megh hoztak az my kegyelmes urunk eö nagysaga gyaloghi számára mellyet kwldött kegyelmetek.

Az puskak tsinaltatasa felölis az quietantiat megh kwldgyi Boros urammal, tsak io modgiaval tsinaltassa megh kegyelmetek mindeniket.

P. S. Au sosit cu toba şi suliţa steagului trimis de d-voastră pe seama pedestraşilor milostivului nostru stăpânitor.

Chitanţa pentru repararea puştelor o trimit cu domnul Boros; numai să le dregeţi bine d-voastră.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis Georgio Bhim, iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis observandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXVII.

Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre Ilie Şeptelici, trimis de el cu o scrisoare pentru praf de puşcă, adăugind că azi trimite, cu acelaşi scop, pe Ionaşco Spătarul. Suceava, 1653, 4 Octombre.

Generose domine, nobis benignissime. Servitiorum nostrorum paratissimam semper commendationem.

Az szent Isten kegyelmedet minden üdvesseges aldasivall es io szerenczekkell hoszszu elettell aldgya meg.

Az minapiban küldettwk vala oda kegyelmedhez Jllyes Septilicz nevü bojerunkatt es levelünk altall talaltunk volt kegyelmedet valami puska por felöll hogy adatna kegyelmed penzünkert, de meg eddigh semmi valaszszunk nem jött kegyelmedtöll hogy ha adathate kegyelmetek vagy nem akarnok tudni mert az boeris nem tert meg visza a fejedelem eö nagysagatoll, azert most ujollag küldettük esmet kegyelmedhez bojerunkatt Ionasko Szpatart kegyelmedet szeretettell kerük tovabba valo io barattsagos szomszitczagunkert ne hadgya most kegyelmed abbol meg fogyatkoznunk mert most tehet iott kegyelmetek is vellünk hanem penzunkert adgyon kegyelmetek, kegyelmedis poronczolvan nekünk miis mas dologban szolgalni igyekezunk. Ezek utan az ur Isten kegyelmedet sokaigh eltesse eletet hoszszabittsa kedves io egessegben.

Bunul Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate darurile sale, cu bun noroc şi viaţă îndelungată.

Mai dăunăzi trimisesem la d-voastră pe boierul Ilie Şeptilici cu o scrisoare de la noi, prin care ne întorsesem către d-voastră pentru ceva praf de puşcă, să ni daţi pe bani, dar până acum n'am primit niciun răspuns de la d-voastră, dacă puteţi să ni daţi d-voastră, sau nu; am vrea să ştim de aceasta, fiindcă nu s'a întors nici boierul încă de la Măria Sa Domnul. Pentru aceia acum din nou trimitem la d-voastră pe boierul nostru Ionaşco Spătarul, rugându-vă cu toată dragostea, în numele bunei vecinătăţi, pe mai departe să nu ne lăsaţi să suferim de această lipsă, pentru că acum cu adevărat veţi face o faptă bună dându-ni pe bani. Asemenea să ni porunciţi şi d-voastră: ne vom sili să vă slujim şi noi în alte lucruri. După aceasta bunul Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră mulţi ani, lungindu-vă viaţa în bună sănătate.

Datum [in castris nostris] sub arce szuczaviensi positis, die 4 octobris, anno 1653.

Generosae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Gheorghi Ştefan Voevod.

[Vo:] Prudentissimo ac circumspecto domino Georgio Binn, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino nobis vicino benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXVIII.

Gurghiu, 1653, 10 Octombre.

Georghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre uneltele ce-i trebuie, precum şi plumbi şi umpluturi.

Georgius Rakoczy, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis gratia. Salutem cum favore.

5 praesentis irt hüseghtek levelet el vettük, mind az Moldvaba administralt ezközök´ regestumaval s paranczoltunk is prefectusunknak az vasert mentest mas vasat külgyön hüsegteknek czinaltathasson mas golyobisokot belöle s egyeb materiak felölis meg alkunam contentallya küsegteket rola. Az töltesek arra mit tenne tudosiczon bennünket. My azokot ugy paranczoltuk volt be küldeni, hüsegtek embere penzen adgya ottben el s arrat is veotte volna fel.

Am primit scrisoarea d-voastră din 5 ale lunii, împreună cu însemnarea uneltelor trimise în Moldova: am şi poruncit „prefectului" nostru ca pentru fier îndată să vă trimeată altul d-voastră, ca să pregătiţi din el alţi plumbi, şi, târguind şi altfel de mărfuri, să vă dea cele trebuincioase. Să ne înştiinţaţi şi pe noi în ce priveşte preţul umpluturilor. Aşa poruncisem, să le trimeată, ca omul d-voastră să le vânză pe 6 bani, şi să ridice preţul.

Eisdem in reliquo gratiose propensi manentes. Datum in curia nostra görgeniensi, 10 octobris 1653.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Bestercze, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXIX.

Gurghiu, 1653, 11 Octombre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre muniţia ce-i trebuie pentru tunuri.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis grati. Salutem cum favore.

Im innetis küldünk Moldvaba agyukhoz valo keoteleket, mindazaltal ha volna hüsegteknek is küldene vagy ket öreg agyuhoz valo keotelet, kegyelmesen paranczollyuk. Annak felette az melly tizenket masa onnak ott vagyon, annak is hat masaiat, tizenket masa agiu, hat masa muskater es harom masa puskahoz valo apro porral ejel nappal küldgye be Szuczvahoz, kiert innet mindgyarast mas adatunk.

Iată şi de aici trimitem în Moldova ştreanguri pentru tunuri. Afară de aceia însă, dacă aţi aveà şi d-voastră, să ni trimiteţi pentru două tunuri mari vă poruncim deocamdată. Apoi, din cele 12 măji de plumb care sunt acolo, să ni trimiteţi 6 măji, 12 măji de tunuri, 6 măji de muschete şi 3 măji praf mărunt de puşcă; zi şi noapte să vie la Suceava. Pentru care de aici vom trimite altul.

Secus non facturi. Datum in curia nostra görgeniensi, 11 octobris 1653.

G. Rakoczy, m. p.

Igen kegyelmessen veszszük hüsegtekteöl ejel nappal küldgye mert igen sietö az dologh.

O vom primi cu bucurie dela d-voastră: să ni trimeteţi să vină zi şi noapte, pentru că e lipsă arzătoare.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXX.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre praful de puşcă şi ştreangurile trimise în Moldova. Gurghiu, 1653, 13 Octombre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Hüsegtek nekünk irt levelet vévén irasat ertyük hogy harom fele puska port huszon egy tonnával ket algyukhoz valo kötellel Moldova fele meg inditotta volna, jol czelekedte, csak hogy az hadakis onnan beleol eddig meg fogtak indulni ahoz kepest ennek az be küldeott egyetmasnak kuldgyeon utanna mingyarast s ha Kemeny Ianos uramat Szucsvanal nem erik hozassa viszsza hüsegtek.

Primind scrisoarea d-voastră, înţelegem că aţi expediat către Moldova trei feluri de praf de puşcă în 21 tone şi ştreanguri pentru două tunuri. Bine aţi făcut, numai cât oştirile vor să plece curând de acolo. Aşa dar să trimiteţi în urma lor ca să se întoarcă cu acele lucruri felurite, şi, dacă nu-l vor ajunge pe domnul Ioan Kemény la Suceava, să vi le aducă acasă d-voastră.

Secus non facturi. Datum in curia nostra georgeniensi, die 13 octobris, anno Domini 1653.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXXI.

Ghiorma, Marele-Clucer muntean, către judele braşovean Mihail Goldschmied, despre dorinţa lui de a şti cu privire lastarea acestuia, „ca un mai mare frate şi bun priiatel". 1653, 15 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 301-2, nº 4.)

MMCCCXXII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oamenii ce trimete la Hotin pentru ştiri şi despre închiderea drumurilor lor pentru ostaşi. Sârpatak, 1653, 23 Octombre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Hwseghteknek igen serio parancsollyuk mingyarast emberseges ertelmes embereit küldgye be Hutin fele, jöjjön s mennyenek emberek Lengyel, Kozák es Tatár hirekröl s egyebrölis szemek fwlök lévén ertekezzenek s ha mi oly hireket erthetnek éyel nappal tudositani bennünket el ne mulassák. Az ösvenyekre s utakra igen szorgalmatosan vigyáztassanak es visellyenek gondot.

Vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră ca îndată să vă trimiteţi oameni harnici, pricepuţi spre Hotin, să meargă oamenii, înţelegând şi auzind veşti de la Poloni, Cazaci şi Tatari şi despre altele toate, şi, orice vor prinde cu urechea, să nu uitaţi a ne încunoştiinţă şi pe noi, zi şi noapte. Să purtaţi stăruitor grija cărărilor şi a drumurilor.

Secus non facturi. Datum in possessione Sárpatak, 23 octobris, anno Domini 1653.

G. Rakoczy, m. p.

[Adaus:] Senkit magjar katonat az utakon ki ne bocsasson mindenut megh fogassa videkeken, megh hirdetesse.

[Adaus:] Niciun ostaş ungur să nu-l lăsaţi afară pe drumuri, ci să-l ţineţi, şi aceasta să o vestiţi în toate Ţinuturile.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Besztercze, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXXIII.

Alba-Iulia, 1653, 10 Novembre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de a culege ştiri.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Hŵséghtek levelet el vettük s erttyük miröl tudositczon bennünket, iol czelekeszj hüségtek hogy vigyáztat, mellyet ez után is continuallyon szakadatlan járjanak jöjjenek s mennyenek kémjek oda be mindenfele s igen igaz hirekkel tarcsanak bennünket s mi Mikes Mihály es Frater Páál uraméknak irtunk levelet oda be, igen megh hít oda be járt költ emberektöl oly gondviselés alatt küldgyék megh, valamint más kezre ne keröllyön avagy ezen mostan jöt emberektöl.

Primind scrisoarea d-voastră, înţelegem despre ce ne încunoştiinţaţi: bine faceţi că vă îngrijiţi, ceia ce să urmaţi şi mai departe: neîntrerupt să vă cerceteze spionii pe acolo, ca să ni poată spune veşti adevărate. Li-am şi scris dumnealor Mihail Mikes şi Pavel Frater, pe nişte oameni cunoscuţi şi umblaţi pe acolo, ca să ni le trimeată supt aşa pază, încât să nu ajungă în mâni străine, sau şi pe oamenii sosiţi acum.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 10 novembris, anno 1653.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Besztercze, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXXIV.

Alba-Iulia, 1653, 16 Decembre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre dieta ce strânge după potolirea împrejurărilor din Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Isten kegyelmessegeböl az Moldavai allapotoknak lecsendeseteseben valo faradozasunk ekkedigh szerenczéltetven es immaron tágulván is mivel fejedelmi hivatalunk kevánsága szerent a közönseges jora nezvén az jövendeö esztendeöbeli országunk közönseges gyülesetis sokára halasztani nem akar-

Din milostivirea lui Dumnezeu izbutind după atâta cazną să liniştim treburile în Moldova, lărgindu-le chiar, de oare ce, în virtutea oficiului nostru de stăpânire, pentru binele obştesc, nu vrem să mai amânăm dieta ţerii din anul viitor, din aceasta consideraţie, cu aprobarea generală a sfetnicilor, o convocăm pe

juk, ez okon melletünk levo tanacz ur hiveinknek egyelleo teczczesekböl rendeltük azt ez jövendeö esztendeöbeli Boldogh Aszonj havának tizen nyolczadik napiara it Fejervari székes hellyünkben. Hüsegteknek azert serio paronczollyuk arra az napra es helyre rendellye es boczássa ertelmes attyokfiait oly instructioval hogy vellek edgyüt egyellö ertelemmel minden közönseges jora nezendeö dolgokrol hasznosson vegezhessünk. Akarok penigh hüsegteknek eztis ertesere lenni ezen alkalmatossaggal minden gyülesek alat szokot dolgokot villongásokat es pereketis igazitásban venni el nem mulattyuk.

aceasta pe ziua de 18 ale lunii, a Fericitei Fecioare, în Capitala noastră, la Alba-Iulia. Vă poruncim deci, cu tot dinadinsul, d-voastră ca pe ziua aceia să vă trimiteţi şi lăsaţi oameni pricepători de ai d-voastră, cu astfel de îndrumări, ca acolo cu ei toţi împreună să putem aduce hotărâri folositoare în ce priveşte binele de obşte. Vrem să v'o aducem şi aceasta la cunoştinţă că nu vom uitá a desbate toate lucrurile, certele şi pârile ce se aduc de obiceiu la adunări.

Secus sub poena in generali decreto expressa nequaquam facturi. Eisdem de cetero gratiose propensi manemus. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 16 mensis decembris, anno Domini 1653.

G. Rakoczy, m. p.

Az tavalyi vegezesekben hüsegteknek egy exemplart küldöttünk.

Despre isprăvile din anul trecut v'am expediat dumilorvoastre câte un exemplar.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Besztercze, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXXV.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre un pas dat de Gheorghe Ştefan şi nevoia ştirilor despre Poloni şi Cazaci. Alba-Iulia, 1654, 6 Ianuar.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis grati. Salutem et favorem nostrum.

Im hüsegtek kezebe Stephan Vayda uti levelet küldeottük. Azert kegyelmessen es serio parancsollyuk, mivel semmi bizonyost sehonnet az Lengyelek es Kozakok allapattya felöl nem erthetünk, küldgye el hiteles oda bejart emberet Lengyel orzagba Kamenice fele s tovab is hüsegtek s kimeltesse meg bizonyossan az odá be valo allapatokat, mind ket fél hol lehet es mi dolgosok, tudgyon szemmel latot hirt hozni, meg erkezven tudosiczon bennünket hüsegtek.

Iată v'am trimis d-voastră în mână pasul lui Ştefan-Vodă. De aceia vă poruncim hotărât, fiindcă nu putem şti nimic sigur de nicăiri despre starea Polonilor şi Cazacilor, să trimiteţi pe un om de credinţă, umblat pe acolo, prin Polonia spre Cameniţa şi mai departe, să spioneze stările de acolo, amândouă părţile unde pot fi şi ce lucrează, să poată aduce veste văzută cu ochii, şi, sosind, să ne încunoştiinţaţi şi pe noi.

Secus non facturi. Datum Albae-Iuliae, 6 ianuarii 1654.

G. Rakoczy, m. p.

Prudentibus ac circumspectis iudici ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bisztriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

MMCCCXXVI.

Alba-Iulia, 1654, 3 Iulie.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre ce s'a trimis în Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Kegyelmesen parantsollyuk hẅseghteknek, tudositson rolla tavalyi eztendöben menyi port kẅldött be Moldovaba az my parantsolatunkbol; mellyeknek nagyob resze mivel rosz volt, Fogarasba ki hoztak, kẅldgyön erette hẅsegtek s vitesse el, az mivel adossa maradunk, contentaltatni akariuk hẅseghteket az pornak arrarul.

Vă poruncim d-voastră să ne încunoştiinţaţi cât praf aţi trimis anul trecut în Moldova din porunca noastră; cea mai mare parte însă din acela fiind rău, l-au dus la Făgăraş. Să trimiteţi după el şi să-l duceţi de acolo, şi, cu ce v'am rămas dator, vrem să vă dăm îndărăt, preţul prafului.

Secus non facturi. Quibus in reliquo gratiose propensi manentes. Datum Albae-Iuliae, die 3 iulii 1654.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXXVII.

Oradea-Mare, 1654, 21 Octombre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, despre ostaşii trimişi în Moldova şi cei rămaşi în urmă.

Georgius Rakoczi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc., universis et singulis cuiuscunque status, gradus, honoris, officii, conditionis, dignitatis, functionis et praeeminentiae hominibus: extra quidem ditionis nostrae ambitum constitutis ac commorantibus, praesentium notitiam habituris, salutem et omnem prosperitatem, fidelibus vero nostris gratiam nostram.

Ez elmult napokban küldven ket zaszlo allaja katonainkat Moldovaban, Kis Andras neveö hadnagyunk egy nehanj katonajval hatra maradot volt, kü serege utan megjen be fele. Kegyelmesen parancziolljuk azért minden rendbeli hiveinknek meghirt hadnagyunkat vélle leveö katonajval bocziassak mindenüt bekevel es legyenek egyéb jo akarattal is hozzajok.

În zilele trecute am trimis în Moldova două batalioane de catane, iar hotnogul Andreiu Kis a rămas în urmă cu câţiva ostaşi, şi acum merge într'acolo după oaste. Poruncim deci cu acest prilej credincioşilor noştri din toate rândurile ca pe numitul hotnog, cu catane cu tot, să-l slobozească în pace prin toate locurile, şi să fie şi cu bunăvoinţă faţă de ei.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in arce nostra varadiensi, die 21 octobris, anno Domini 1654.

[Vo:] Salvus conductus quorundam militum in Moldaviam profectorum copia.

(Braşov, Archiva Oraşului; *Copialbuch*, II.)

MMCCCXXVIII.

Gheorghe Ştefan-Vodă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre buna vecinătate ce e gata să ţie şi el cu dânşii şi despre Postelnicul Dumitraşcu, plecat la drum. Roman, 1654, 3 Novembre.

Prudentissime ac circumspecte domine, amice ac vicine nobis benevole. Salutis voto promisso vicinitatisque nostrae paratam commendationem.

12 octobris kegyelmed nekünk irot levelet megh adak, mellyet böczülettel vettünk el olvastatvan az kegyelmed io egessegben valo letit eörommel ertettük, adgya Isten ez jrassunk is talalhassa kegyelmedet szerenczes oraban es io egessegben, az io szomszidsagh dolgat mi illeti nekunk is igy vagyon hirünkel hogy mind eörökké tökelletes szomszidsaghban talalkoztanak az mi elleink es orszagunkbeliék kegyelmetekel, mellyet miis el hadni avagy attol el tavozni nem akariuk, söt jnkab aszt megh erossitteni es követni szandekoztuk, mivel mar az ket orszagh közöt semmi külömbsegh ninczen, mert Isten eö szent felsege igy hozta, azert mi az tökelletes szomsziczaghban mind vegigh megh maradandova leszünk, es kegyelmetekel szomsziczagi io akarattal lenni s mindenben kedveskedni keszek vagiunk. Dumitrasko Posztelnikunkat mostan utban leven el nem boczathattuk mivel szolgak nelkül nem hagyhattiuk magunkat, hanem Isten szekünkbe be viven es megh allapodvan, el boczathatyuk oly alkalmatossagh adatatvan el is jühet kegyelmetekhez.

Primind cu cinste scrisoarea d-voastră din 12 Octomvre, am cetit-o cu toată plăcerea, înţelegând că sunteţi d-voastră cu bună sănătate: să dea Dumnezeu ca şi scrisoarea aceasta să vă găsească în ceas cu noroc şi bună sănătate. În ce priveşte afacerea bunei vecinătăţi, şi noi ştim aşa că înaintaşii noştri şi aceştia din ţară în totdeauna au fost vecini buni cu d-voastră; ceia ce nici noi nu voim să pierdem d'inaintea ochilor, ci vrem, din potrivă, să o întărim şi să urmăm şi de aici înainte. Fiindcă între aceste două ţeri nu este nicio deosebire [1]: aşa a rânduit şi bunul Dumnezeu. Deci, precum şi până acum am trăit în bună vecinătate, aşa şi de aici înainte vom lucrà într'acolo ca să vă arătăm bunăvoinţa noastră, stând gata în totdeauna să ne îmbunăm către d-voastră. Pe Postelnicul Dumitraşcu acum, fiind la drum, nu-l putem slobozi. Iar de slujitori nu ne putem lipsi, dar, ajungând şi aşezându-ne în Scaun, îl vom slobozi la prilej bine venit, şi va puteà merge la d-voastră.

In reliquo Prudentem Dominationem Vestram diutissime feliciter valere cordiatus precamur. Datum in civitate Roman, die 3 novembris, anno 1654.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae amicus ac vicinus benevolus.

Io Gheorghi Ştefan Voevod.

[Vo:] Prudentissimo ac circumspecto domino Martino Schulz, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino amico ac vicino benevolo.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

---

[1] În acelaşi înţeles în care spuneà acest lucru şi Ştefan Răzvan: noul Domn se declarà prin aceasta vasalul lui Rákóczy, care-l pusese în Scaun.

MMCCCXXIX.

Ecséd, 1654, 8 Decembre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre solul tătăresc ce a fost la el şi se întoarce acum pe la dânşii, mergând spre Iaşi.

Georgius Rakoczi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc., fidelibus nostris universis ac singulis cuiuscunque status, conditionis, gradus, honoris, officii, dignitatis, functionis et praeeminentiae hominibus, ubivis in ditione nostra constitutis et commorantibus, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam nostram.

A Tatar keövet menvén visza tüllünk kegyelmesen parancziolljuk minden rendbeli hiveinknek e levelünket latvan bocziassak mindenüt békével posta lo es szallas adassal lévén gazdalkogjanak is illendeökeppen neki melleje leveökkel együtt; szathmari vice-capitanunk penigh adgyon tiz lovast melleie Keövarigh, keövári udvar birank adgyon tiz szabadost Beszterczeigh, a beszterczei biro adgyon tiz lovast Iasvásárigh.

Întorcându-se de la noi acasă solul tătăresc, poruncim credincioşilor noştri din toate rândurile ca, văzând această scrisoare, să-l slobozească în pace prin toate locurile, punându-i la îndemână cai de poştă şi cvartir, asemenea şi celorlalţi împreună cu el; vice-căpitanul din Sătmar să-i dea până la Chioar 10 călăreţi, judele de curte din Chioar să-i dea asemenea 10 călăreţi până la Bistriţa, iar birăul din Bistriţa să-i dea până la Iaşi 10 călăreţi.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in arce nostra Ecsed, die octava mensis decembris, anno Domini 1654.

(Bistriţa, Archiva Oraşului, *Copialbuch*, II.)

MMCCCXXX.

Cluj, 1655, 5 Mart.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre Românii din Maramureş cari au prădat oile Bistriţenilor.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera, fidelibus nostris egregiis et nobilibus vice-comitibus iudicibusque nobilium comitatus Maramaros, nobis gratis salutem cum favore, et cetera.

Beszterczei feö biro Sultetus Marton tanczival egjutt jelenti alazatosson hogj a mult nyaron az Besterczei havasokon lévén az szegenysegnek juhai nemelj Maramarosi Olahok étzakanak idejen majorhazokra tolvajul rá menvén juhokban megh eöltenek volna s magokat megh verven üstjeököt s egyéb majorban léveö eszkeözeökeöt hatalmasul el vitték volna melljenek immaron nyomokban is eredtenek volna. Igy léven azért az dologh hüséghteknek kegyelmesen parancziolljuk bizonyos

Ne încunoştiinţează întâiul-birău al Bistriţei, Martin Sultetus[1], cu toţi sfetnicii săi împreună, că, în vara anului trecut fiind oile sărăcimii pe munţii Bistriţei, nişte Români maramureşeni în ceas de noapte au năvălit cu nişte hoţi peste staulele lor, au ucis multe oi, pe ei i-au schingiuit, căldările şi alte scule le-au dus cu ei; cari, precum se spune, îi şi urmăresc. Astfel stând deci lucrul, vă poruncim d-voastră ca şi d-voastră să trimiteţi acolo oameni, şi, dacă o să fie prinşi unii dintre ei, îndată să-i ducă

[1] Scultetus, Schultz.

embereket oda bocziatvan az hulkit azon latrok keözzül talalnak mindgjarast teörvenjt lasson reajok s erdemek szerint megh is büntesse minden kedvezés s tovab valo halogatás nélkül.

la lege, pedepsindu-i după vrednicie, fără niciun hatăr sau străgănire.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Colosvar, die quinta mensis martii, anno Domini millesimo sescentesimo quinquagesimo quinto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contemporană.)

MMCCCXXXI.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri grabnice din Moldova şi Polonia. Alba-Iulia, 1655, 2 August.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et favorem nostrum.

Hüsegednek kegyelmesen paranczollyuk ez levelünk megh adatván külgye mentést bizonyos hiteles emberejt Moldovaban Lengiel országh fele az ki minden állapotokról tudakozzék mind lengyel es Molduvában levökröl s hozzon bizonyos hireket s hová hamaréb tudosiczjon hüseged rolla bennünköt.

Vă poruncim d-voastră ca după primirea acestei scrisori îndată să trimiteţi ceva oameni de încredere în Moldova şi Polonia să cerceteze şi ştiricească toate stările de pe acolo, să aducă veşti sigure, şi să ne încunoştiinţaţi d-voastră şi pe noi cât mai răpede despre acelea.

Secus nec facturus. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 2 augusti 1655.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Az Moldovaban ment hamareb jeojen megh vagy ha mit hallot arrulis tudosiczon.

[Vo:] Să vie cât de curând cei din Moldova, sau, despre ce aţi auzit, să ne înştiinţaţi.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis nostrae bisztriciensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXXXII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre spionul rusesc pe care-l trimite în Moldova şi Polonia şi care va merge acum la Hotin şi Cameniţa, adunând ştiri despre Ruşi şi Cazaci. Alba-Iulia, 1655, 1-iu Septembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem cum favore.

Hüsegednek kegyelmessen es serio parantsoljuk, az mely orosz embert ennek elette is Moldovaba s Lengyel orszagban jartattak vele kémellettek, azon embert mostannis mindjárt küldgye el Kameniczhez az Kozak s Muszka hadaknak meglatásá elejebe advan, ugy

Vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră ca pe Rusul pe care-l trimiseseţi şi mai înainte în Moldova şi Polonia ca să ştiricească una, alta, îndată să-l trimiteţi din nou la Cameniţă, ca să cerceteze starea oştilor căzăceşti şi muscăleşti, spunându-i că aşa să iea drumul

alkalmaztassa utját, Hutin felé mennyen s onnan Kamenicz felé, az ott valo hadaknak allapotja miben legyen, menyin vadnak a Kozakok és Muszkák, micsoda keszülettel, menyire progredialtak, jol meg lassa tudakozva, hozzon bizonyos hirt felölök. Maramarosi vice-ispannak szolló levelünket is mentest bizonyos embertöl küldgye meg hüséged.

în cât să meargă spre Hotin şi apoi să tragă la Cameniţă, să ştie care e starea oştilor de acolo, câţi sunt Cazacii şi Muscalii, ce pregătiri fac, cât au răzbit înainte, şi, cercetând toate şi ştiricind, să ni poată aduce veşti sigure despre ei. Asemenea să trimiţi cu un om îndată scrisoarea noastră îndreptată către vice-comitele din Maramureş.

Secus non facturus. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 1 septembris, anno 1655. *G. Rakoczy, m. p.*

[Vo:] Prudenti ac circumspecto N. N., iudici primario civitatis nostrae saxonicalis Besztercze, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXXXIII.

Blaj, 1655, 2 Septembre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre solul polon cu soli turci şi tatari, care se întoarce prin Maramureş.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis grati. Salutem cum favore.

Hüsegtek levelet elvettük, ertyük az Lengyel Király internunciussa kivansagat s mivel Török, Tatar követek is vannak vele az maramarosi osvenire fele az oszvenyen altal boczathattya hüsegtek Maramarosra kireol mi az oda valo tisztviseleoknek is paranczoltuk hogy elkisertessek Lengyel orzag hataraig de mas utra ne vitesse hüsegtek hanem az ösvenire, ennek utannais vigyazasban leven hüsegtek, ha mit erthet bennünket is tudosiczon.

Am primit scrisoarea d-voastră, înţelegând dorinţa solului sosit de la Craiul polon, şi, de oare ce sunt cu el împreună şi soli turci şi tatari pe cărările din Maramureş, să-l sloboziţi pe acolo în Maramureş; ceia ce poruncim şi cârmuitorilor de acolo, ca să-l însoţească până la hotarul Poloniei. Pe alt drum să nu-l îndreptaţi, numai pe cărări. Fiţi de aici încolo d-voastră cu pază bună, şi, orice veţi înţelege, să ne încunoştiinţaţi şi pe noi.

Secus non facturi. Datum in castro balasffalvensi, 2 septembris 1655.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, fidelibus nobis gratis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXXXIV.

Ernot, 1655, 3 Octombre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre solul tătăresc care vine din Polonia.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens et circumspecte, fidelis nobis grate. Salutem et gratiam nostram.

Hüséged levelét vettük s ertjük az Tatar keövetnek Lengjel orszagbol oda érkezesét. Im azert Ramoz Ianos Török deakunkot küldöttük oda hogy beszélgessen velle, hüségednek azért kegjelmessen parancsolljuk, ha annal eröseb

Primind scrisoarea d-voastră, înţelegem sosirea solului tătăresc din Polonia. Chiar pentru aceia am trimes acolo pe diacul nostru turcesc Ioan Ramoz să se înţeleagă cu el. Vă poruncim deci pentru aceia şi d-voastră ca, dacă ştiţi

szorossab s keminyeb utat tud, melljen közönsegessen be jarnak Moldovaba, mennel szorosabban s keminieb uton lehetne azon késértesse be Moldovaban.

un drum mai strâmt şi mai sigur spre Moldova, pe un astfel de drum cât mai strâmt şi sigur să-l petreceţi până în Moldova.

Secus non facturi. Datum in castro nostro radnothiensi, die 3 octobris 1655. *G. Rakoczy, m. p.*

[Vo:] Prudenti et circumspecto Martino Szultz, iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, fideli nobis grato.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXXXV.

Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre cuiele de leaţuri şi şindilă ce-i trebuie la „casele sale". Suceava, 1655, 30 Novembre.

Prudentissime ac circumspecte domine amice et vicine nobis benevole. Salutem ac amicitiae nostrae paratam commendationem praemissam.

Kegyelmedet mint io akaro szomszidunkat illyen dologbol kelletek megh talalnunk mivel hazaink szüksegere valami lecz es sendely szegh kivantatnek. Annak okaert kegyelmedet szomszidsagossan keriük ez levelünk megh ado emberünknek legyen segittseggel egy nehany ezer s[z]eghnek megh veteleben penzünkert, kegyedelmedtöl szomszidsagossan veszük miis hassonlo es nagyob dologhbolis kegyelmednek szolgalni keszek vagyunk mivel az szegh hamarsaggal kivantatik ha lehetseges emberünket ne kesleltessen oda.

Vrem să vă rugăm, ca pe binevoitorul nostru vecin, pe d-voastră fiindcă avem lipsă la casele noastre de ceva cuie de leaţuri şi de şindilă. Vă rugăm deci pe d-voastră, ca pe un vecin bun, să-i staţi într'ajutor omului nostru cu scrisoarea, ca să poată cumpără pe bani câteva mii de cuie. Ni va păreà bine din partea d-voastră, voind ca asemenea să vă slujim şi noi pe d-voastră. Dar, fiindcă avem lipsă mare de cuie, să nu ni opriţi mult omul pe acolo.

In reliquis eandem Generosam Dominationem Vestram quam diutissime feliciter valere desideramus. Datum in civitate nostra szuczvaensi, die ultima novembris, anno 1655.

Prudentis et Circumspectae Dominationis Vestrae amicus et vicinus benevolus
Georgius Stephan, princeps terrarum Moldaviae.
Io Gheorghi Ştefan Voevod.

[Vo:] Prudentissimo ac circumspecto domino Martino Schultz, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino amico nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXXXVI.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre solul său la Hatmanul Hmilniţchi. Suk, 1655, 18 Decembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Vitezleö Luts Istvan hivwnket udvari szolgankat expedialvan az kozak Hetmanhoz, kegyelmesen es serio parantsollyuk hüseghteknek, ez levelwnk megh adatvan, egy io erös lovat kerestessen mindgyart es megh es meghbetswltetven mit fogh érni, adassa kezehez Luts Istvannak fekestöl nyer-

Trimiţând pe credinciosul nostru slujitor de Curte Ştefan Lucs la Hatmanul căzăcesc, vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră ca, primind această scrisoare, îndată să căutaţi un cal bun şi tare, şi, socotind ce bine vă poate face, să-l daţi pe mâna lui Ştefan Lucs, cu hăţuri şi şea; iar, dacă nu s'ar

gesteöl, hogy ha valami modon, az lovat megh nem hozhatna, tetethesswnk contentatiot az arrarol; Luts Istvan melle pedigh rendellyen elegseges keseröket, kik keseriek altal az havason Hoszumezeöigh.

întoarce cu calul, o să vă despăgubim noi. Asemenea să-i dați tovarăși în de ajuns, cari să-l petreacă peste munți până la Câmpulung.

Secus non facturi. Datum in curia nostra sukiensi, 18 decembris, anno Domini 1655. *G. Rakoczy, m. p.*

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCXXXVII.

Sighet, 1656, 26 Iulie.

Simion Stoica, vice-șpan de Maramureș, către Bistrițeni, despre niște hoți din Moldova cari au prădat turme și plângerea ce se va face Domnului Moldovei.

Prudentes ac circumspecti domini, vicini mihi observandissimi. Salutem et servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten minden üdvességes iokkal latogassa kegyelmeteket. Szeretettel kelleték kegyelmeteket requirálnom emlekezetiben lehet kegyelmeteknek az el mult Moldovai disturbiumban kelletvén valami juhokat el hajtanunk az havasrul a Moldovaiaknak, mivel sok latorságokat cselekedtenek mind kegyelmetek emberin s mind mi rajtunk a mikor az kegyelmetek Nister nevü jobágyat is fel verték, a kürtet is azon latrok szállásan talalván kegyelmeteknek küldöttük s kegyelmetek emberit is azon el hajtot juhokbul contentáltuk. Annak okáért kegyelmetek ad 10 diem augusti testimonialist adván külgye bizonyos emberit be, mivel akkor az Moldvai Vajda is bizonyos commissarusit bocsátván ki. Mi is az dolognak törvény szerént valo el igazitására akkora a havasra fel megyünk s kegyelmetek testimoniálisa nelkül penigh a dolog vegben nem mehet. Én is kegyelmeteknek jo szivel szolgálok minden dolgokban kegyelmetek parancsolván. Tarcsa Isten kegyelmeteket jo egésségben.

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile Sale. Cu dragoste avem să ne întoarcem către d-voastră: poate vă amintiți că, în tulburarea trecută din Moldova trebuind să mânăm ceva oi ale Moldovenilor, fiindcă au făcut multe hoții, atât față de oamenii d-voastră, cât și față de noi, când năvălirā asupra iobagului d-voastră Nistor, găsindu-i și cavalul la locuința hoților, vi l-am trimis d-voastră; asemenea am despăgubit și pe oamenii d-voastră din oile acelea mânate. Pentru aceia deci d-voastră, dând o adeverință pe ziua de 10 August, să vă trimiteți aici ceva oameni, fiindcă atunci va trimite un comisar și Voevodul din Moldova. Noi la fel pentru îndreptarea lucrului prin lege vom urcà munții pe atunci: fără adeverința d-voastră însă nu putem isprăvi nimic. Și eu vă slujesc d-voastră cu dragă inimă în orice lucru: numai porunciți-mi. Să vă țină Dumnezeu în bună sănătate.

Datum in oppido Szigeth, die 26 iulii 1656.

Earundem Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum vicinus, amicus servire paratus

Simon Sztoyka, m. p., vicecomes maramarosiensis.

P. S. A szeknek terminusárul kegyelmeteket čertificálvan s akkora farasztasza emberit.

P. S. Despre sorocul Scaunului vă dau siguranța: pe atunci să vă osteniți oamenii d-voastră.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis Georgio Bim[1], iudici primario ac senatoribus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis, vicinis nobis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXXXVIII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre omul pe care-l trimite în Moldova văduva lui Francisc Bethlen şi despre boierii Doţul şi Neagul, cari vând cai. Cluj, 1656, 27 August.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Nehay nemzetes Bethlen Ferencz uram eözvegye akarvan ez levelẅnk megh ado szolgaiat harmad magaval Moldovaba be kẅldeni, fiai szamara valo paripak vetele kedveiert; parantsollyuk kegyelmesen hwseghteknek, bocsyassa bekevel eöket.

Văduva lui Francisc Bethlen vrând să-şi trimeată în Moldova omul cu scrisoarea şi încă alţi trei lângă el, pentru cumpărarea de cai pe seama fiilor ei, vă poruncim d-voastră să-i sloboziţi în pace.

Secus non facturi. Datum in castro nostro colosmonostrensi, 27 augusti 1656.

G. Rakoczy, m. p.

P. S. Dotsul es Nagul nevẅ boierokhoz kwldgyön be hwseghtek es izennye megh nekik, ne adgyak masnak paripaiokat, megh adattjuk my az arrat, de elöl el kẅldgye hüseghtek emberit, minek elötte Bethlen Ferenczne aszony szolgai be erkeznenek.

P. S. Să trimiteţi la boierii Doţul şi Neagul, înştiinţându-i să nu-şi vânză caii altora: li vom dă noi preţul, dar să vă trimiteţi oamenii înainte de ce ar sosi slujitorii trimişi de soţia fericitului Francisc Bethlen.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXXXIX.

Dumitraşco Boul şi Miron, „cămăraşii de Ocnă", către Braşoveni, despre vinul de Cotnari ce au cerut, cu lămurirea că bruma a stricat viile, despre banii datoriei lor, despre „hierul albu care este de triaba mănăstirei a Mării Sale lui Vodă" (Caşinul) şi despre „şocodolomul" (nunta) pentru care trebuie. Târgu-Ocnei, 1656, 19 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 30-1, nº 2.)

MMCCCXL.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre Ioan Dési, care merge în Moldova. Alba-Iulia, 1656, 8 Novembre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens, circumspecte, fidelis nobis grate. Salutem cum favore.

Hüsegednek kegjelmesen poronczollyuk adgion Desi Ianos etek fogonk melle, negy vagi öt embert, kik Molduvaban a mellyre menni fogh tudgyak az utat.

Vă poruncim d-voastră să daţi pe lângă Ioan Dési, omul nostru, patru sau cinci oameni; care spre Moldova va merge: să ştie drumul.

[1] Böhm.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 8 novembris 1656.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto N. N., iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXLI.

Alba-Iulia, 1656, 17 Novembre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre ostaşii şi uneltele ce trebuie să fie gata a trimite în Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes, circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hüsegtekre országostoll eyel nappal vigyázo fejedelmi hivatalunk szerint valo gondviselesünköt eddegis az jo Istennek kegyelmessegeböl maga hasznaval tapasztalta meg hüsegtek, mely hüsegtekre valo vigyazasban mostannis nem lankadvan meg szorgalmatossagunk. Paranczollyuk kegyelmesen es igen serio hüsegteknek mind annyi számu gyalogival, menyit az elöttis szokott hadi expeditiora bocsatani, egyeb apparatusival is legyen oly készen hogy ha a szomszed országokban valo zenebona miatt az hazara is következö veszedelemnek meg elözesere kévantatnek indithassa ottan mindjárt ez után valo elsö parancsolatunkra hüségtek az hová a szukség fogja mutatni.

Din mila lui Dumnezeu v'aţi încredinţat d-voastră de grija ţerii noastre, pe care o am avut, în urma datoriei noastre de stăpânire zi şi noapte, pentru d-voastră, şi această grijă n'a scăpat nici acum de stăruinţa noastră. Vă poruncim deci cu tot dinadinsul d-voastră să fiţi gata, nu numai cu pedestraşii pe cari îi ţineaţi şi până acum pentru expediţii, ci şi cu alte unelte, ca, dacă în urma certei din ţerile vecine, ar fi primejduită şi ţara noastră, să prevenim orice primejdie; să-i trimiteţi acolo în urma acestei porunci —, unde va fi lipsă şi nevoie.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 17 novembris 1656.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXLII.

Ernot, 1656, 1-iu Decembre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre mersul lui Ioan Dési în Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Kegyelmessen es serio paranczollyuk hüsegednek tudosiczon mindgyarast Desi Janos mikor ment el hüsegtekteol Moldvaba s arrolis ha ki erkezik es mivel Isten aldasabol Czeoteortökön miis Monostorra megyünk igazicza oda hozzank.

Vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră să ne încunoştiinţaţi îndată când a plecat Ioan Dési de la d-voastră spre Moldova, asemenea şi despre aceia: cu ce va sosi, şi, de oare ce, cu darul lui Dumnezeu, Joi[1] vom plecă la Mănăştur, să-l îndreptaţi acolo.

Secus non facturus. Datum in castro nostro radnotiensi, 1 decembris 1656.

G. Rakoczy, m. p.

[1] 7 Decembre.

[Adaus:] Zaplonciai Simonnak zolot küldgje meg kegyelmetek Maramarosban.

[Adaus:] Scrisoarea îndreptată către Simion Zaplonczai, să o trimiteţi în Maramureş.

[Vo:] Prudenti et circumspecto N. N., iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXLIII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre o scrisoare a sa către Domnul Moldovei, la care e omul său, Acaţiu Barcsai. Suia, 1657, 21 Ianuar.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens et circumspecte, fidelis nobis grate. Salutem cum favore nostro.

Im az Moldvai Vaydanak irattunk levelet, mellyet hüseged kezehez dirigaltunk, kegyelmessen es serio paranczollyuk hüsegednek, bizonyos ket embereiteol küldgye meg hüseged egyenessen Suczvara, ha penig az Vayda Szuczvan nem talaltatnek, legyen, olly edgyik embere, ki Horvat Jstvan hivünknek szollo levelünket tudhassa az Lengyel orzag fele jövö Kozakok utan vinni Horvat Istvan hivünknek.

Iată îi scrisesem o scrisoare Voevodului din Moldova trimiţând-o pe la d-voastră; vă poruncim deci cu tot dinadinsul d-voastră să o trimiteţi cu doi oameni de încredere la Suceava, iar, dacă Voevodul nu s'ar afla acolo, să ni facă atâta bine un om de-al d-voastră, să ni ducă scrisoarea la adresa credinciosului nostru Ştefan Horváth, în urma Cazacilor trecători spre Polonia.

Secus non facturus. Datum in possesione Szinyever, 21 ianuarii 1657.

G. Rakoczy, m. p.

[Adaus:] Fogarasban zolo levelünket kegyelmed biro uram küldgye megh sietsegsegel aszonyunknak ö nagysaganak, az Moldvai Vajdanakis ejel nappal Barciai Akos uramnak szolo levelünket kegyelmed küldgye megh.

[Adaus:] Scrisoarea îndreptată la Făgăraş să o trimiteţi cu grabă domnului mieu birăului Doamnei noastre, asemenea cea îndreptată către Voevodul din Moldova zi şi noapte să meargă până în mânile domnului Barcsai Ákos.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto N. N., iudici primario civitatis nostrae saxonicalis Besztercze, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXLIV.

Constantin Şerban, Domn al Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre cele două scaune comandate la ei de jupăneasa lui Hrizea. Târgovişte, 1657, 7 Februar.

Constantinus Sorban, Dei gratia princeps Valachiae eiusdemque perpetuus haeres ac dominus, etc. Prudens ac circumspecte domine, vicine nobis honorande.

Kellék kegyelmedet szomszedsagossan illjen dologh végétt megh találunk Hrizijuk aszony számára csinaltatunk ott az kegyelmetek varossaban ket szekett s mar be is akarnek hozatni kegyelmed posta lovak... (?) dolgából ha parancsol, hozhassák Rukerigh. Kegyelmeteknek mys mas dologal megh kölcsenezni el nem mullattjuk. Csak kegyelmed kivansagat is érthessük. Tarcza megh Isten sokaigh jo egésségben kegyelmedet.

A trebuit să te cercetăm pe d-ta pentru acest lucru: am dat să-i facă doamnei lui Hrizea acolo, în oraşul d-voastră, două scaune, şi aş vrea să le aduc; d-ta porunceşte caii de poştă să le aducă până la Rucăr. Nici noi nu vom zăbovi să te împrumutăm cu alte lucruri. Numai să auzim şi dorinţa d-voastră. Dumnezeu să te ţină îndelung în bună sănătate.

Datum in civitate nostra Tergovistya, die 7 februarii 1657.
Prudentis ac Circumspecte Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Costantin Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eötves, civitatis coronensis iudici primario, etc., vicino nobis honorando.

(Pecete mică roşie, cu corbul cu crucea în plisc şi inscripţia: „Io Costantin Voevod".)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Schnell, I, nº 78.)

MMCCCXLV.

Gherla, 1657, 25 Februar.

Francisc Rákóczy, principe-ales al Ardealului, către Bistriţeni, despre omul său Zabolay Toma Mikes trimis în Moldova, la Domn.

Franciscus Rakoci, Dei gratia electus Transsilvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Tekentetes nagysagos Moldovai Stephan Vaydahoz expedialvan bizonyos dolgaink vegett nemzetes vitezleö Zabolai Mikes Thamas hivwnket kegyelmesen parantsollyuk hüseghteknek, rendellyen eleghseges késéröket melleie kik mind az Vaydahoz meneteliben es visza jövetelibenis mellette legyenek posta lovakatis advan alaiok.

Trimiţând pe credinciosul nostru Zabolai Mikes Thamas în nişte afaceri la Măria Sa Ştefan Voevod al Moldovei, vă poruncim deci d-voastră să-i daţi tovarăşi de ajuns, cari, atât la dus, cât şi la întorsul de la Voevod, să fie lângă el, — punându-i la îndemână şi cai de poştă.

Secus non facturi. Quibus in reliquo gratiose propensi manentes. Datum in arce nostra Szamos-Uyvar, die 25 februarii 1657.

Franciscus Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXLVI.

Târgovişte, 1657, 29 Maiu.

Constantin Şerban, Domn al Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre omul ce trimite medicul său pentru leacuri.

Constantinus Sorban, Dei gratia princeps et Vayvoda Valachiae Transalpinensis eiusdemque dominus haereditarius. Generose, prudens ac circumspecte domine, vicine nobis observan[de].

Mivel beöcziületes Doctor hiveönk boczatotta az kegyelmetek beöcziületes varosában jambor szolgayatt Doctorsághoz valo holmi ezkeözeök vasarlasára, a mikett talalhatt. Azért akarok ertesére adnunk kegyelmednek hogi igaz járasban vagion. Seött requiralliuk széretettel kegyelmedet, ha mibeöl kivantatik s megh talallia kegyelmedet legien segittsiggel s oltalommal kegyelmed nekije, mellyet szomszedsagossan véven kegyelmedteöl. Tarczia megh Isten io egessegben, sokaigh kegyelmedet.

Cinstitul şi credinciosul nostru doctor a trimis în oraşul d-voastră pe blândul său slujitor să cumpere nişte lucruri pentru lecuit, din ce va găsi. De aceia vreau să vă dau de ştire că omul vine cu o afacere dreaptă. Ba încă vă rog pe d-voastră cu dragoste să-i fiţi în ajutor în ce va cere de la d-voastră şi să-l apăraţi, ceia ce o vom luă în semn de bună vecinătate de la d-voastră. Dumnezeu să vă ţină îndelung în bună sănătate.

MUNICIPIUL BUCUREŞTI BIBLIOTECA

Datum in aula nostra Tergovistae, die 24 may, anno Domini 1657.
Generose, Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Costandin Voevod.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eöttveös, iudici primario amplissimae regiaeque civitatis coronensis, vicino nobis observandissimo.

(Pecete mare cu coroană cu mai multe ramuri, două chipuri între stele lângă un copac şi corbul zburând de-asupra; inscripţia: Io „Costantin Şerban Voevoda g[os]pod[a]r zemlia vlaş[coi]".)

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Schnell, I, nº 79.)

MMCCCXLVII.

Acaţiu Barcsai către Bistriţeni, despre primirea, de frica Tatarilor, cerută de Domnul Moldovei. Cluj, 1657, 21 Iunie.

Prudentes ac circumspecti domini et vicini mihi observandissimi. Salutem et servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Istentöl kegyelmeteket kivánta hoszszu élettel, jo szerencsékkel megh áldatni kivanom. Az Moldvay Vayda eö nagysaga találtatta megh az én kegyelmes iffiu aszszonyomat és választot kegyelmes uramat hogy ha ugyan (kit Isten el tavosztasson) az Tatárnak fenyegeteözése szerint jeövetelek találna lenni, engednék megh eö nagysagok azon az uton szabados jeövetelek lehetne és nem hogy bántodással, de inkáb segetséggel lennének ki jeövetelekben az odá valo szolgainak, melly eö nagysaga requisitiot kegyelmes szeme eleiben veven az én kegyelmes aszszonyom s iffiu kegyelmes uram parancsolák ennekem kegyelmesen hogy megh irjam kegyelmeteknek szabados jarast engedgjen mindenkoron az oda valo emberejnek ki jeövetelekben; kegyelmetek ázért ez levelemet vévén es latván mindenkor arra az utra vigyáztasson serényen és valamikor onnan beleöl emberek jünek ki, bocsátassa bekevel, az ki Moldvai és nem hogy impedimentummal seöt inkáb segetséggel légjen kegyelmetek nékiek hogy fosztogatás, annál inkáb ember ölés ne keövetkezzek ez irántis, mellyre kegyelmeteknek szorgalmatos gondgja légjen, ha kár füleit nytani nem akarja. Ezek utan tarcsa megh Isten kegyelmeteket io egesseghben.

Doresc ca Dumnezeu să vă dăruiască bun noroc şi viaţă îndelungată după dorinţă. Măria Sa Voevodul moldovean se îndreptase către prea-cinstita Doamnă şi milostivul mieu Domn, ca, dacă (fereasca Dumnezeu), după ameninţările Tatarilor, ar dă să vină încoace, să-i daţi slobozenia să poată venì pe drumul acela: nu cumva să-i stea împotrivă, ci, mai mult, să li fiţi spre ajutor slujitorilor săi. Ceia ce luând-o în seamă, îmi poruncise prea-cinstita Doamnă şi milostivul stăpân tânăr, ca, înştiinţându-vă pe d-voastră, să li deschideţi drumul la trecători. Pentru aceia deci d-voastră, primind scrisoarea aceasta, să păziţi bine drumul acela, iar, când o să treacă oameni de acolo, să-i lăsaţi în pace dacă or să fie Moldoveni, şi nu cumva să li fiţi spre piedecă, ci, mai mult, să li staţi într'ajutor, ca să nu fie prădare: cu atât mai mult să nu se întâmple ceva moarte de om. Ceia ce bine să aveţi grijă: dacă vă va fi spre pagubă, să vă deschideţi urechile. După acestea Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum ex Colos-Monostor, 21 iunii 1657.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum benevolus, ad serviendum paratissimus.

P. S. Azon kivül pedigh utat kegyelmetek nytâni ne engedjen, az melly katona pedigh ez levelem megh ado boért kiseri tovább annál nem megjen, kegyelmetek azert rendeltessen edgj embert melleje az ki az havason el kiserje az hatarigh.

P. S. Altfel să nu deschideţi drumul; ostaşul care petrece pe boierul ce duce scrisoarea, să nu meargă mai departe, ci să-i daţi d-voastră un om care să-l întovărăşească până dincolo de munţi, la hotar.

Achatius Barcziaj, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario, N. N., ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis et vicinis mihi benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXLVIII.

Suceava, 1657, 26 Iunie.

Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre dorinţa sa de a-şi putea adăposti oamenii acolo dacă ar năvăli Tatarii.

Prudentissime ac circumspecte domine amice et vicine nobis benevole. Salutem et amicitiae nostrae paratam commendationem praemissam.

Demitrosko Posztelnik hivünk altal irt kegyelmed levelet s szép salutalassat illyendö böczüllettel vettük. Barcza Akos uram az eö nagysaga paronczolattiabol az utnak mivoltarol mit jrt legyen kegyelmeteknek az nekünk irt parbol meg ertettük, az szabados uton valo jarasert mi eö nagysagokat s eö kegyelmet nem requiraltuk volna, mert azon eddéggis szabadon jartak emberink s az kinek kellet de mi egyebet solicitaltuk eö nagysagoktol hogy ha oly szerenczetlenseg talalna (kitöl Isten oltalmazon) hogy Kempullungrol hazunk nepét oda altal az kegyelmetek tartomanyara kenszeritetnök ki küldeni szekér utattis czinaltassuk, de lattjuk eö kegyelmek nem engedik azert igy leven. Ez dologh minkettis meg tanittja az ketelenseg mitt kellessék czelekednünk. Az kegyelmetek hozzank valo jo szomszidsagaban nem ketelkedünk, Isten kegyelmedet sokaigh jo egessegben tartsa megh.

Scrisoarea d-voastră scrisă de credinciosul nostru Postelnic Dumitraşcu, împreună cu frumoasele închinări, o am primit cu cinstea cuvenită, înţelegând din puţinele şiruri ce ni scrieţi că v'a scris domnul Acaţiu Barcsai din porunca Măriei Sale; nu ne-am fi întors noi către Măria Sa în afacerea cu drumul acela slobod, pentru că pe acolo şi până acum ni-au umblat oamenii în voie, fără cât l-am rugat pentru altceva pe Măria Sa, ca, dacă s'ar întâmplă ceva nenorocire (feresca Dumnezeu), adecă dacă o să fim siliţi, să putem trimite oamenii noştri dela Câmpulung în Ţinutul d-voastră: să facem drum şi de trăsuri. Dar văd că d-voastră la aceasta nu ni daţi voie: aceasta aşa e. Lucrul acesta ne învaţă şi pe noi ce avem să facem la o nevoie. De bună vecinătatea d-voastră nu ne îndoim. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in civitate nostra Szucz *(sic)*, die 26 iunii 1657.

Prudentis Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Georgius Stephan, princeps terrarum Moldaviae.

Io Gheorghi Ştefan Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Martino Bihm, iudici primario civitatis bisztriciensis, et cetera, domino amico et vicino nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXLIX.

Sofia Báthory, principesă a Ardealului, către Bistriţeni, despre scrisoarea lui Gheorghe-Vodă Ştefan. Oradea-Mare, 1657, 27 Iunie.

Sophia Bathori, Dei gratia principissa Transsilvaniae, partium regni Hungariae domina et Siculorum comitissa. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis grati. Salutem et benignitatem nostram.

Ez holnapnak 24-dik napian irt kegyelmetek levelét el vöttwk Redei Ferencz uramnak szolo Moldovai Vayda levelevel edgywtt, mellyet megh kwldtwk myis eö kegyelmenek kesedelem nelkwl, kegyelmetek legyen io vigyazasban es ha mi bizonyos hireket erthet tudositson eyel nappal rolla.

Scrisoarea d-voastră din 24 ale lunii am primit-o, împreună cu cea îndreptată către domnul Francisc Redei de Voevodul din Moldova, pe care i-am şi trimis-o d-sale fără zăbavă. D-voastră să fiţi cu pază bună, şi, orice veţi înţelege, zi şi noapte, să ne încunoştiinţaţi şi pe noi.

Eisdem in reliquo benigne propensi manentes. Datum in arce nostra varadiensi, 27 iunii 1657.

Sofia Batori, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis gratis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCL.

Acaţiu Barcsai către Bistriţeni, despre lupta sa cu „duşmanul" şi fuga lui în Maramureş. Gherla, 1657, 1-iu Iulie.

Prudentes ac circumspecti domini amici et vicini mihi observandissimi. Salutem et servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Istentöl kegyelmeteket kivánta jo szerencsékkel megh áldatni kivánom.

Halván az ellenségh hogy az hadakkal megh indulván erre nyomulok megh tertenek, Maramarus felé menvén s az hadakban ugjan felesen utánnok küldeöttem, kegyelmetek azért valoban jo vigyazasban legyen hogy valamiképpen arra ne nyomulyanak, es engemet mindenekröl tudosicson kegyelmetek. Ez mellett kegyelmetek szekében mindgyarast szedessen vagy tizezer kenyeret es ejjel nappal utannam küldeni el ne mulassa mind megh adattatom az hadakkal az arrát, mert elésböl megh fogjatkosztak sietve keönyü szerrel jeövén. Melljetis kegyelmetek el ne mulasson. Ezek után tarcsa megh Isten kegyelmeteket jo egességhben.

Doresc ca Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu bun noroc, după dorinţă.

Auzind duşmanul[1] că am pornit încoace cu oastea, s'a întors spre Maramureş: am trimis în urma lor jumătate din oaste. Pentru aceia deci d-voastră să fiţi cu grijă mare ca nu cumva să pătrundă acolo, iar pe mine să mă înştiinţaţi despre toate. Afară de aceasta în mijlocul d-voastră să adunaţi vre-o 10.000 de pâni şi să le trimiteţi în urma noastră zi şi noapte, până când o să vă dea oastea la acestea preţul: adevărat că în hrană au scăpătat, venind cu grabă mare. Să nu uitaţi d-voastră. După toate acestea, Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in castris ad arcem Szamos-Uyvár positis, 1 iulii, anno 1657.

Prudentium ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum benevolus, servire paratus

Achatius Barcziaj, m. p.

---

[1] Tatarii. Gheorghe Rákoczy fusese bătut de dânşii în Polonia.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ac civibus iuratis civitatis Besztercze, dominis et amicis mihi observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLI.

Suceava, 1657, 5 Iulie.

Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre nişte Cazaci veniţi cu fier, pe cari ei i-au închis.

Prudentissime ac circumspecte domine, amice et vicine nobis benevole. Salutem et amicitiae nostrae paratam commendationem praemissam.

Az el mult napokban menének el ezen valami Kozakok valami el adó szablia vassakkal, kik meg töllyunk salvus conductust is viven az kegyelmetek varassara altal mentenek az mint az aros emberek dolga szokot lenni. Immaron ugy adgyak ertessünkre hogy kegyelmetek eöket megh fogatvan mindeneket el vetette es tömlöczben tettete, mely dologh igy leven mi okon czelekedte kegyelmetek ezt nem tudhatyuk, tudvan kegyelmetek az Kozak Hetmant eö kegyelmet az fejedelemnek eö nagysaganak jo akarojanak lenni, kegyelmetek penigh evel az dologal az ellen az confederatio ellen nem kevesset vetet, az mely dolgat bizony mi nem javallyuk kegyelmetek lassa, oka mas ne legyen hallotta kegyelmetek kiczodak az Kozakok es az eö elmejeket exprialhatta kegyelmetek miczoda kicziny dologbol (vagy dologért) ellent allanak nem ugy mint egyeb nemzetseghek, felö hogy busulas ne küvetkezzek ez dologhbol mi kegyelmeteket juttjuk, mindeneket viszsza adatvan boczassa bekevel eöket ne hozzon kegyelmetek magokra gonosz hirt nevet. Istentöl sok jokat io egesseget kivanyuk.

Trecând pe aici în zilele trecute nişte Cazaci cu nişte fier de sabie de vânzare, cari au cerut de la noi şi salv-conduct, au mers dincolo, spre oraşul d-voastră, după cum fac oamenii târgoveţi. Acum aşa ni vine la cunoştinţă că d-voastră i-aţi prins şi, despoindu-i de toate, i-aţi aruncat în închisoare. Care lucru stând astfel, pentru ce aţi făcut d-voastră aceasta, nu ştim. De altcum, bine ştiind că Hatmanul Cazacilor e un binevoitor de-al Măriei Sale Domnului, d-voastră prin faptul acesta nu puţin aţi greşit împotriva acestei legături. Noi nu vă sfătuim: vedeţi bine d-voastră să nu fie altă pricină. Şi aţi auzit ce oameni sunt Cazacii aceştia, şi li-aţi putut cunoaşte firea, că pentru un lucru mic îndată se pun împotrivă, nu ca alte neamuri. Avem teamă, pe d-voastră să nu vă ajungă vre-un năcaz pentru lucrul acesta, ci vă sfătuim să li daţi tot ce aveau, înapoi, slobozindu-i în pace, ca să nu vă scornească veste rea. Vă doresc de la Dumnezeu mult bine şi bună sănătate.

Datum in civitate nostra Szucz, die 5 iulii, anno 1657.

Prudentis Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Georgius Stephan, princeps terrarum Moldaviae.

Io Gheorghi Ştefan Voevod.

[Vo:] Prudentissimo ac circumspecto domino Martino Bimh, iudici primario civitatis bisztriciensis, et cetera, amico et vicino nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLII.

Suceava, 1657, 6 Iulie.

Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre Polonii ce au năvălit în ţară.

Prudentissime, circumspecte domine, amice et vicine nobis benevole. Salutem et amicitiae nostrae paratam commendationem praemissam.

Kelletek kegyelmedtöl igen hirtelenseggel tudokoznunk az beczapat Lengyelseget honertette kegyelmed lenni es meddigh jöttenek be mi ugy erttjuk hogy Szamos-Uyvarigh, Desigh jöttek egy resze esmet Fejervar fele fogat volna, annak okaert kegyelmedet szomszidsagosson requirallyuk mentöl hamaréb tudasittson rolla. Des kegyelmetekhez nem mesze volna tudhat kegyelmed hon s mely hellyen vadnak ha igy ket feleis oszlattanak bizondolog gonosz szandekban vadnak meg. Ezekre az reszekre is czaphatnak, kegyelmed bizonyosson tudositson rolla. Isten kegyelmedet sokaigh jo egessegben tarcsa megh.

Vrem să ştim oricum de la d-voastră, cu grabă, cam pe unde sunt Polonii năvăliţi în ţară şi până unde au pătruns. Noi auzim că au răzbit până la Gherla şi până la Dej, o parte să fi dat apoi către Bălgrad. Pentru aceia deci vă rugăm să ne înştiinţaţi cât mai curând despre aceasta, d-voastră. Dejul nu e departe de d-voastră, puteţi şti unde sunt; deşi s'au împărţit în două părţi, de sigur au ceva gând rău. Poate să năvălească şi în părţile acestea: să ne înştiinţaţi cu siguranţă. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră la mulţi ani în bună sănătate.

Datum in civitate nostra Szuczva, die 6 iulii, anno 1657.

Prudentis ac Generosae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Georgius Stephan, princeps terrarum Moldaviae.

Io Gheorghi Ştefan Voevod.

[Vo:] Prudentissimo ac circumspecto domino Martino Bihm, iudici primario civitatis bisztriciensis, et cetera, domino amico et vicino nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLIII.

Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre retragerea Polonilor către Maramureş şi hotnogul ce a trimis cu scrisoarea la Acaţiu Barcsai. Iaşi, 1657, 6 Iulie.

Prudentissime ac circumspecte domine, amice et vicine nobis benevole. Salutem et amicitiae nostrae paratam commendationem praemissam.

3 iulii kegyelmed nekunk irot levelet postanktol el vettük egesseget eörömmel ertettük az Lengyeleknek Maramarosban valo megteresseket ertyuk Kenpullungra hogy cziappianak be nem remenlyük im ez levelünk megh ado hadnagyunkat küldettük Barcza urhoz. Kegyelmedet requirallyuk mutasson jo akaratjat az posta lovak dolgabol, had mehessen mennel hamareb eö kegyelmehez. Isten kegyelmedet sokaigh jo egessegben tarcsa megh.

Scrisoarea d-voastră din 3 Iulie am primit-o de la poştă, înţelegând cu bucurie retragerea Polonilor către Maramureş. Nu credem să năvălească asupra Câmpulungului. Pe acest hotnog cu scrisoarea, îl trimisesem la domnul Barcsai[1]. Pe d-voastră vă rugăm să vă arătaţi bunăvoinţa în afacerea cu caii de poştă, să poată ajunge cât mai răpede la d-sa. Dumnezeu să te ţină îndelung în bună sănătate.

Datum in civitate nostra Iasz, die 6 iulii, anno 1657.

Prudentis, Generosae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Georgius Stephan, princeps terrarum Moldaviae.

Io Gheorghi Ştefan Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto Georgio Bimh, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino vicino nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Vodă rostise româneşte: Borcea.

MMCCCLIV.

1657, 17 Iulie. Gheorghe al lui Bunea Grădişteanu (Bunevsinovici) către Braşoveni, despre un ogar căruia i s'a frânt un picior, ceilalţi fiind „proşti", — cu salutări „surori meal[e] Catrinii".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 302, nº 5.)

MMCCCLV.

C. 1657, 17 Iulie. Gheorghe al lui Bunea Grădişteanu (Buneavici) către Braşoveni, despre petrecerea „în oaste" toată vara şi despre „umblarea cu Domnia toată ţara".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 303, nº 6.)

MMCCCLVI.

Sas-Sebeş, 1657, 22 Iulie. Acaţiu Barcsai către Bistriţeni, despre ştirile privitoare la Cazaci şi Tatari.

Prudens ac circumspecte domine et vicine mihi observandissime. Salutem et servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Istentöl kegyelmedet minden jokkal megh áldatni sziböl kivánom.

Kegyelmed levelét becsülettel vévén irasát értem hogy kegyelmed jo vigyazásban vagyon aszt igen jol cselekeszi mint igaz hive, az en kegyelmes uramnak s teökelletes fia es hazának kegyelmet ennek utannais aszt keövesse emberét jártassa s ha mivel jünek engemet tudositani el ne mulasson; kegyelmed emberevel beszélletem, az is hasonloul beszel az mit az Waida ir azzal, de tsak az Kozák tarcsa megh hüségét, az Tatártol nem sokat kellene tartanunk. Ez mellet Thorma János uram küldeöt, oda egy ollyan embert az ki Kemény János uram neve alat járt. Azért igen jo gondviselés alat hogy el ne szaladgyon, külgye ide. Ezek után tarcsa meg Isten kegyelmedet jo egességhben.

Doresc din toată inima ca Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile Sale.

Primind cu bucurie scrisoarea d-voastră, am înţeles buna grijă ce o ai d-ta; ceia ce numai bine faci, ca un credincios adevărat al Măriei Sale milostivului domn şi fiu bun al acestei patrii. Asemenea să urmezi şi de aici înainte d-ta, umblându-vă oamenii, şi să nu uitaţi ca tot ce vor simţi, să mi-l daţi de ştire. M'am înţeles şi cu omul d-voastră, şi acela vorbeşte la fel după cum scrie Voevodul; dar numai Cazacul să nu-şi mute credinţa: de Tatari n'am aveà să purtăm frică mare. Afară de aceia domnul Ioan Thormă a trimis acolo un om care supt numele domnului Ioan Kemény umblà pe aici. Să-l trimiţi acolea supt pază bună, nu cumva s'o iea la picior. După acestea Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in castris ad Sebes positis, die 22 iulii, anno Domini 1657.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae benevolus, ad serviendum paratus.

P. S. Kegyelmetek az utakot is erössen vágassa be s jol is vigjiazzon az utakra.

P. S. Să tăiaţi d-voastră drumurile adânc şi să le păziţi bine.

Achatius Barcziaj, m. p.

[Vº:] Prudenti ac circumspecto domino Georgio Bihm, iudici primario civitatis bistriciensis, et cetera, domino amico et vicino mihi benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLVII.

Simion Saplonczay către Bistriţeni, despre veştile cu privire la Cazaci, Muscali, Poloni, Tatari şi Turci. Vişău, 1657, 2 August.

Zolgalatomat ajanlom kegyelmeteknek mint ennekem minden koron bizodalmas io akaro uraimnak, Isten kegyelmeteket eörvendetes hireknek hallassaval latogassa, kegyelmetekhez tartozandokkal egietemben.

Az kegyelmetek nekem irt levelit becsülettel vivin, ertem kegyelmetek kivansagat, eörömest es szeretettel io hirekkel irtetnim kegyelmeteket egieb hirekrel nem tudhatom kegyelmeteket most tudositanom, tegnap cleöt Lengiel orszag szelhül Kaszorul irkezinek levelvel emberink ot valo io akaromtul, az azt iria igen bizonioson hogi urunk a Kozakok fele ment az o Krajnara tudni illik az vigekre azt is iria nagi bizonioson hogi az Swed urunk melleöl hitelensigbul ment hazaiaban mert az Daniaj Kirali hada mind vizen szarazan sok karakot teöt Sveciaban, igen io akarojanak iria hogi volna az Lengiel respublicanak s az kiralinak iria azt is hogi az Kozakokval volna valami keves Mosca had, de ugi remillik az Lengielek hogi sem sok ideigh fog ot mulatni az is az Lengiel hadat iria hogi Sztrijtül fogva egisz Kolomiaigh fekszik ugi megh felesedtek, mivel generalis insurrectio vagion közteök most. Az Nimet Csaszar is nem keves segitseget adot az Lengiel melle, urunk ellen az Tatar szamlalhatatlan sok, keözteök ismet Teöreök had ugi mint Ianczarok ugian felesen fognak lenni, volt harczok az Kozakokval de semmit nem eficialhatot az Kozak mivel igen erös hadakozo nip az Janczar az Tatarok keözt. Az Tatar most az embert nem bantia, csak az enni valot veszi el, az hul marhat tanal azt mind eöszvesegvel el hajtia, azt iria, hogi Szorokatul fogva Kameneczigh fekszik az Tatar az Neszter ket felin, az Kozak penigh Braszlo fele vagion Chmelnicki ki szallot de derekason megh megh nem indult azz iria azt Lengiel, Moldovabul is az szerint irnak urunk felöl s az Tatarnak felesen volta felöl, igen egieznek az hirek, mire adgia Isten ö szent felsege tudgia my ide bizoni ugi

Ţin gata slujba mea d-voastră, domnilor vecini mie întotdeauna de încredere şi binevoitori. Dumnezeu să vă trimeată veşti bune, şi tuturor cari sunt împreună cu d-voastră.

Primind cu bucurie scrisoarea d-voastră, vă înţeleg dorinţa. Cu toată dragostea şi bucuria vă trimit veşti bune: altfel (de veşti) nu vă pot dà de ştire de astă dată d-voastră. Sosindu-ni alaltăieri nişte scrisori de la margenea Poloniei, din Caşovia, de la un binevoitor de al nostru de acolo, ni scrie de tot sigur că stăpânul nostru s'a dus spre Cazaci, la Ucraina; în sfârşit scrie iarăşi de tot sigur că Şvedul s'a dus, a părăsit pe Domnul nostru în grabă mare, din necredinţă, şi s'a întors acasă, fiindcă oastea Craiului danez a făcut şi pe uscat şi pe apă pagube mari în Şvedia. Spune că îi este binevoitor Republicei polone, cât şi Împăratului, mai scrie că, cu Cazacii, ar fi şi puţintică oaste muscălească, dar Polonii nădăjduiesc că nu o să petreacă mult pe acolo. Mai scrie apoi că oastea polonă e împrăştiată de la Strij până la Colomèa, pentru că este „insurecţie" generală acuma la ei. Şi Craiul nemţesc li-a dat Polonilor ca ajutor o oaste nu prea mică. Tatarii împotriva Domnului nostru sunt nenumăraţi: sunt între ei şi Turci, şi anume Ieniceri; au avut bătaie cu Cazacii, dar n'au putut isprăvi nimic, fiindcă sunt buni ostaşi de luptă Ienicerii între Tatari. Tatarul nu atacă omul, iea numai ce este de mâncare; unde află vite, toate le mână; aşa scrie că de la Soroca până la Cameniţa sunt aşezaţi Tatari pe ambele maluri ale Nistrului. Cazacul e pe la Braşov, Hmilniţchi a plecat în afară, dar n'a plecat cu tot dinadinsul. Aşa scrie Polonul. Şi din Moldova ni scrie la fel despre Domnul nostru şi despre numeroşii Tatari: se potrivesc bine veştile. Cine ştie ce o să dea bunul Dumnezeu! Noi zău aici suntem într'o groază şi frică de Tatari şi Poloni! D-voastră dacă ni veţi porunci, mă voiu strădui să vă slujesc cu toată dragostea. Am şi acum oameni spre

filelemben s rettegesben vagiunk az Lengielek es Tatarok felöl, kegyelmetek uraim ez utannis ha mibül paranczol szeretettel kedveskedem kegyelmeteknek vagion emberim mostis Sniatin fele s Moldovaban is vagion ha ma vagi holnap érkeznek azok is, eörömest tudositom kegyelmeteket. Ez niughatatlan elmejü Gergeli Ianos ment most valami Giülevisz nippel Lengiel avagi Moldova havasira juh hajtani ha iol jar, az mi keves juhajnknak innet az it valo havasokrul kegyelmetekre szorulunk az en riszemrül kirem igen bizodalmason az hul üres szalas tanaltatnek az kegyelmetek havasin, keves juhaink szamara rendeltetne kegyelmetek az kenezekkel. Emberemet bocsatom kegyelmetekhez, kirem annak okairt kegyelmeteket ne fogiatkosztasson megh ha kivantatik. Tarcsa Isten sok esztendeigh io egessegben.

Sniatyn şi în Moldova: dacă vor să sosească azi sau mâne, v'oiu înştiinţă bucuros pe d-voastră. De aici a plecat neastâmpăratul Ioan Gergely cu ceva adunături spre munţii din Polonia şi Moldova, să mâie nişte oi: dacă o să umble bine, noi cu oile noastre puţine de pe munţii de aici suntem strâmtoraţi la d-voastră, rugându-vă cu toată încrederea, de spre partea mea, dacă ar fi un loc gol în munţii d-voastră, să rânduiţi ceva cu chenezii. Trimit omul mieu la d-voastră, rugându-vă să ni ajutaţi cât veţi puteà. Dumnezeu să vă ţină la mulţi ani în bună sănătate.

Raptim in Viso, 2 die augusti, anno Domini 1657.

Kegyelmeteknek mindenkoron io akarattal szolgalo szolgaia szeretettel szolgal kegyelmeteknek

Simon Szaplonczay, m. p.

Al d-voastră în totdeauna slujitor cu bunăvoinţă, vă slujeşte cu dragoste d-voastră.

Simion Saplonczay.

[V°:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ac universis senatoribus civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis ac dominis mihi semper confidentibus.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLVIII.

„Din tabăra tatărească de la hotarul Poloniei", 1657, 6 August.

Descrierea, de Ioan Kemény, a înfrângerii oştii lui Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, în Polonia.

Ruina exercitus transsilvanici.

Az Lengyelekkel bekelven es teöllek elvalvan kesseön ejel erkezenek az taborra az honnan viszont kesseön indulhattank az lengyel commissarius Sapia miat, ki valami kessedelmezeo passussokon egyenessen vissen vala az Tatar Cham eleiben, noha akkor nem tuttuk, de mas beöczülletes fü emberek magok conscientiaktol inditatvan disuadealak es veönek job utra noha az my hadainknak zugolodassaval kiknek semmikeppen nem tudtuk persuadealni az Tatartul valo felelem miat kerengessünket halalban mind cziak az Moldvai utra vagjodvan mint igen elfaradot ehezet romlat

Primejdiia cea rrea şi cădearia oştei Ţării Ardealului într'acesta chip s'au tămplatŭ.

Împăcându-ne cu Leaşii şi despărţindu-ne de dânşii, noaptia târdziu, ăgunsam la locul obuzului, de unde iarăş târdziu am purces, pentru zăbava comisariului leşescu Sapiha, care prin neşte trecători reale de-a direptul se duceà înnaintea Hanului tătărăscu, săvai că noi atuncia n'am ştiut, ce alţi oameni, de[n] oamenii leaşeşti mari, dintru direaptâ inima lor îndemnându-să, altă sfătuindu-ne, dusără-ne pre altâ cale, şi, măcar că între oştile noastre erà zarvâ mare, pre care nič a-i sfătui nu-i putiamŭ, pentru frica Tătarălor, încunğurarea noastrâ tremoarte *(sic)* în drept spre calea ţ[ă]răi

had az téli sanyarusagh tavaszi es hoszasab nyugovas nelkul nem cziak reggeli hanem ejeli jaras is czata strása es nehez passussokon valo keöltezeödes es sok egyeb hadi nehesseghek miat, kiket nem szamlalok nem ez leven scopussom egyebarant is kezdettul foghva ighen kedvetlen leven azon expeditiohoz. Estik azert mennenk az setetben es erkezenk ottan egy varoshoz, kinek kastélya is valo, de itt is ighen szoros passus es saros is leven az hadnak nagyob reszen nem keöltezhettek altal egesz viratigh is. Azon estven keössen 26 iulii irak megh az Lengyelek hogy 300 Tatar mar elerkezet volna az Cham is Kemenicznel volna, azert viselnenk gondot magunkra. Tanaczot tartvan azert teczek hogy az fejedelem szemelje salvalodgjek valahanjat magaval, ha az had ruinaltatnek is de az haza ne talan conservaltatik, ha szekiben mehet, ne vessunk mind fejedelmestul. Paranczioit vala penigh eö nagysaga hogy en is elmegyek, de az boldogh emlekezeteö eleinknek peldajok szerint uramhoz es hazamhoz valo szeretetembeöl megh gyeözetvén, noha oly felelmes utyaban nem eoremest szakadek vala twlle is latam nehez vala szivenek de megh keövetven illjen declaratiot tevek eö nagysaganak indulassa elleöt nem sokkal. Kegyelmes uram bizony nehezen szakadek el nagysagatol illjen uttjaban ugy aldgyon megh az Isten nem elhadlak es hüsseögem melleöl el nem alok, de conscientiamtol megh gyüzetven semmikeppen azt nem czielekedhettem hogy mint nagysagod mint magam el menven nem igaz pasztoroknak itiltessuk s praedara hadgyuk fietlennul az keresztjenseget es edes hazanknak fiait, egjebirant ezek keövetkeznenek : 1) Hogy az saron altal keöltezett hadak eszekben veven az nagysagod el menneö jo szandekjat fel ültenek es minyaian utanod vagjodnak sietven az szoros alapotnak kivansagha szerint ott nem jarhat ennyi ezerekkel az ellensegh penigh nyomodban akadvan rajtod leven mint veled edgyütt vész. 2) Az saron tul rekedet hod gjaloghsagh, munitiók, szekerök meghertven elmenetelünket confundaltatnak

Moldovei erà. Ce, ca o oaste trudità şi flămăndzând de pedeapsa ernei cei lungi, stricaţ şi făr'de odihna, din primăvar[ă], nu numai dzioa, ce şi noaptea, de înblarea la străj, şi la pază, şi după hrană, aşijdere şi pentru multe greutăţ a oştei şi trecători rreale, care, neavând vreame, nu poč să le spuiu toate, că mai vrătos la gătare erà fără voie, — după aceaia până în sar[ă] şi pre întuniarecŭ sosim la un târgăşor, care aveà şi cetăţue. Ce şi aicia încà fiindu rrea trecătoare şi tinoasă, mai multà parte de oaste până în dzio nu putù treace. Într'ačastà sarà târdziu, în 26 de dzil[e] ale lui Iul[ie], ni scrisărà Leaşii că ar hi ağunsu cinci sute de Tătar[i], şi săngur Hanul încă-i la Cameniţà; pentru aciaia să avemŭ a ne purtà de grije. După aciaia ţiindŭ sfat între noi, părù-ni-să ca sà mântuimŭ pre faţa Craiului, cu căţva lângà sine, ca, de va fi cădeare oştei, iar Măria Sa să n'aibà vre-o oprealişte la casa sa, de vreame ce va miarge la Scaunul său. Şi, ca să nu pieiu cu Craiu cu tot, poruncit-au Măria Sa să mărgu şi eu cu Măria Sa. Ce, luând pilda fericitei pomenirei moşilor mii, ca să fiu biruit de dragostea Casei miale şi a Domnului mieu, săvai că într'o cale cu grije ca aceaia de Măria Sa bucuros nu mă ve *(sic)* rumpe, căce am vădzut că erà cu greu şi Mării Sal[e] ačasta, ce am cerşitŭ ertăciune, şi nu mult mainte de purceaderea Mării Sale aşia arătaiu adevărul lucrului acestuia: „Milostive Doamne, cu adevăr cu grea mă rumpu de Măria Ta, alegăndŭ calia ačasta, ce aşa să-m[i] dia Dumnedzău bine mie că nu mă rumpŭ, şi de credinţa mia nu mă despărţăscu, ce de cunoştinţa inemii meale cè nidireapte săntu biruitŭ. Nice într'un chip ačasta nu poč face cum şi Măria Ta şi noi toţ[i] să miargem, căce nu neamŭ chiemà păstori direpţi, lăsând noi la perire fără capŭ creştinătatea şi direpţi fraţii Casei noastre, că, într'alt chip, iacà ce să începŭ. Iatà oştile carele au trecut tina, pricepăndŭ meargerea Mării Tale, ei au încălecatŭ şi tot după tine să vor trage, şi, trebuind a sărgui la strămtoare, de atătia mii nu vei puteà străbate, duşmanii dăndu-ţ în urmà, că săntŭ după tine: cu toţ înpreună veţi perì. Oastia

es gyalazatoskeppen futassal vész, nem cziak ellenseghteol hanem minden rendektül es igy halhatatlan rosz emlekezetünket lesz a veszedelem. Mennyen el azért nagysagod mert annak ugy kel lenni, en penigh az migh lehet Isten utan az nepet oltalmazom. Ha penigh az Isten megh rendelt feleöllunk eöreomest szenvedek minden nehesseget meg halalt is velek együtt hogy mint cziak magam szabaduljak es edes nemzetem elveszen, az mint ma is bizony edesseb nekem az velek valo szenvedes mint hogy gyalazatos szabadsagh nyeressel tavul hallanom romlassokat, meltatlan testem is azont kivania.—Nem leön mit tenni az fejedelemnek engedni kellet tetczessunknek elmenni s engemet elhadni kitul elbucsuzvan. Az hadak hogy lattak keözteök valo megh maradassomat nagj jo remensegh allat megh maradanak es az feörendek kik keözeöt az beöczülletes vitez ur Kornis Ferentz, Beldi Pal, Huszar Peter, Domokos Thamas es az teöbel is ezt keövetven. Az fejedelem Ilwo fele mene my a Sztri valo utat akarjuk vala keövetni, azomban alégh tellek leghfeljeb ket vagy harom ora az portusson valo keülteözedes nem is vilagossodvan az Tatar elerkezek es hatulljat megh czapa, kiknek succurralni akarvan az kiket lehettet az seregben megh forditatek es mezej hadabeliek leven cziak azok is nem sokan itt elvesze am az vitez kapitan Gelleny Gergelj; megh teritetem vala penigh Sapiat is kinek vala egy nehany szaz lovassa es dragonja is hogy kessitene, de az Tatarral nem hogy hartzolt volna, seot szot advan egy masnak, cziak felre allanak hollot az Dragony az passust meghallotta vala, seött sokan az Tatarokkal rajtunk vallanak az varosbol az szerint az mint hogj Gellenjt is azok leövek, de az elleöt az Lengyelekkel megh bekelven continue raitunk voltak, magok is fejedelmunk szekerit felvertek es mint feö es keöz rendeket is levaganak. Igy leön az keresztjen bekessegh, kiben en mind azon altal nem vadlom az feörendeket akarattjokbol leötte neme? De ketelenkedven azert az nep az veszedelem alat is az ut es varakozas miat Sa-

ce-i rămasă dincolo de tină, pedestrii și ceia ce sănt la cărările ciale ce-s de treaba războiului, înțălegând de ducerea noastră, mestecare face-vor și spaimă, și cu rușine mare vor fugì, despărțì-să-vor, fugì-vor, perì-vor, nu numai de dușimani, ce de toate neamurile. Și, într'acesta chip, ačastă perire cu rușine neaudzită și cu pomenire rea fi-ne-va. Pentru aceia du-te Măria Ta, că ačasta așia-i caută să fie, iar eu, până unde voiu puteà, după agiutoriul lui Dumnedzău, voiu îndireptà și voiu păzì aciaste gloate; ce va fi rânduitŭ de Dumnedzău, bucoros săntu a răbdà toate greutățile înpreună cu dănșii, și moarte mai bine decât eu să scapŭ, și dulce neamul mieu să pie[e]. Că astădzi mai dulce mi-i moartia cu dănșii înpreună decât să scapu cu rușine întru audzulŭ celor de departe, că și de la nedestoinică diregătoriia mia ačasta să pohteaște". Nu avŭ ce face Craiu, ci căută a îngădui sfatului mieu: ca să margà și pre mine să mă lase. Și, luându-mi dzioa bună, ostile aședzaiu. Deci ei, ticăloșii, vădzând că eu rămăiu cu dănșii, iar ei cu bună nedejde rămasără, și din capete mari mulți. Întru carii rămasă cinstitul și bun viteazŭ Cornij Freanți, Beldi Pal și Husar Peter și Domocuș Tămașŭ, și alții mai mulți. Deč într'acesta chip Măria Sa mearsă spre Liov, iar noì vreamŭ să ținem calea către Strei. Abia fură 2 sau trei časuri, încă nice oștile nu trecuse toate,— Tătarăi ăgunsără și lovirà oastea den dăraptŭ. Pre carii vrând să-i sprejinescu, întorșu înnapoi pre câte șireaguri putuiu din oastea lefeciilor de câmpu, încă și dintr'acestea pre puțini. Acolea perì și căpitanul lor, viteazul Ghelleni Ghearghel. Vrea să întorcu și pre Sapiha, căč că aveà câțva dragoni călări, ca să ne ăgutorească, ce, necum să ne agiutorească, dându-și cuvânt unii altora, să deaderă de o parte și nu vrură să agiutorească, că dragonii pre lesne vea puteà sprejini trecătoarea; ce mulți dintru dănși cu Tătarăi înpreună stătură înprotiva noastră, și din cetate încà, așijderea ne bateà. Unde ucisără și pre Ghelleni Ghearghealì. Înŭcă după ce eram făcutŭ cu dănșii pace, atuncea încà totdeauna ne dodeiià, carăle Craiu-

piara is kelletven varakodnom kalauz nélkül leven; mikor penigh az passusnal az eleöl jaro Tatarsagot üzen teritetuk volna oda hagyanak mind Haidu, Szekely mezej hadak is egyebeknek is nagy resze eleöl elmenven az utolyat is mesze ertettem lenni jutvan Sztribulna varashoz, kinek is szoros uttjan es varosson kellet altal mennunk. Itt is az my megh bekellet ellensegunk ki ütven az fejedelem tarszekereit es teöbbeket is verenek fel; mindazonaltal az straza advan alkolnatossagot rea tractaltom vele es ugy vegeztem hogy leöveo szerszamunkban tizet egy mosar pattantjut az varosson kivülj leveö taborhelljunken hattuk melljeket vitetne az varba conservandi causa sub spe restitutionis. Kire compromittalvan magat ott hattuk nem lehetven tovab viteleben modunk. Akartunk volna estve az hold vilagon indulni Sapia is elerkezven az varoshoz es azt szadealvan simessen (!) az eöczet küldven hozam izene hogy vagy tiz Tatar erkezet volna küldgyek rea fogassam el teöb penigh nintz negy melj feöldnel az is ighen keves az Chamnak nintzen meg hire is varnam megh ki jeö jarjunk eggyütt de mas feleöl az varban megh reszegedven ejfeltajban ki jeöt az mezeöben es lefeküttt, erte küldett emberinket megh fosztvan gyalogh jeöve megh kalauz nelkül sokat velekedven az mi ideöre teörtenek talalnank kedvessen. Hainal elleöt indulank es ighen mennek reggeligh vizadvan hat oratajban elerkezek az Tatar es az seregh hatuljaban kapa az honnan hirt advan megh kelle tartoznunk es visza vernunk szep emberseggel az Tatarok eleöl jarojat; kit rész szerint circiter fel melj feöldigh visza uzént; de mivel az dandara erkezten erkezek eleöl az Bucziaki had Spabunkeczi agaval utanna Muratin Szultan. Azonban az Sapiank is ezel jeö az Tatar keövettel együtt, azt kivanvan az megh irattaknak nevekkel alapodnank megh készek vellünk megh bekelleni. Vala penigh elleöttunk egy szoros passus kin nagy hoszu to es hid, azontul egy castelj. Szekereink

lui și ale noastre le jăcuiiă și pre căpetenii și pre alții unde puteă, tăè-i. Deč într'acesta chipŭ fŭ pacia lor cia creștânescă. Nu pociu pără pre capete, căč că nu știu, cu voia lor au fostŭ, au cum. Gloatele fiindŭ supărați, una, de primejdie ce vedeă pre dănși, altă, de zăbavă prin cale cu precători *(sic)*, după Sapiha încă ne căută a îngăduì. Dacă bătum pre Tătarŭ la trecătoare și ne înturnăm înnapoi, ei ne-au fostŭ lăsatŭ și haiducii și Săcuii; și oastia cea de cămpu mai multă eră înnainte. Denapoi încă departe o am ăgunsu. Sosind după aceia la o cetățue ce să chiamă Strimbuna[1], deč și acolea fiindu-ne a treace pre cale strămtă și prin orașŭ, ce și aicia dușmanii noștri cei înpăcați deaderă din cetate afară, și cămările Craiului și a noastre le jăcuiră, iar, după aciaea dăndu-mi-să prilej, sfătuit-am cu starostia acelui tărgu, și a ș ia eram tocmitŭ ca să las 10 pușci și o pioă afară de tărgu, unde vom pune tabăra. Care pușci după aceaia să le duc în cetate, ca să le ție până când va fi vreame de-a le ducerea. Pre care lucru eră să și adeveritŭ *(sic)*. Deci și noi încă le lăsăm acolia, că nu mai putum nice mai duce. Vrum sara pre lună să purciadem, iar Sapiha, sosind la cetate, sfătuit-au fățarnicŭ, și au trimis pre frate-său la mine, dzicând că au ăgunsu vre-o 10 Tătari, ce să trimițu să-i prindzu, că ceialalți nu-s aproape, ce-s de vr'o 4 mile de departe, și aceștea încă-s puțini, iar de Ghanul nu să aude nemică prea acialea locuri. Apoi au dzis să-l îngăduescu să margă cu noi, iar pre de altă parte el s'au înbătatŭ în cetate noaptea, la miadzănoapte au eșit în cămpu și s'au culcatŭ. Deč, trimițând pentru dănsu oamenii miei, ei le-au luatŭ caii și i-au lăsatŭ pedestri, de-au venit la noi. Deč noi, zbuciumăndŭ multŭ fără de povață, mainte de ziori eramŭ purcesŭ și eram mărsŭ foarte tare până la dzioă. Când fŭ deamineața la 6 časuri, ăgunsără Tătarăi și lovură aripa denapoi; la carii iară îmi căută să mă întorcu și să-i bat înnapoi. Pre carii foarte cu vitejie frumoasă îi înfrănsăm și-i bătum; gumătate de milă

[1] Trembowla.

czeledink mar altal keztenek vala keöltezni, de az casteljnak Lengyel ura is embertelen fenyegettessel excipialvan bennünket arrol sem tehettenk. Az passus keölteözesben ket fele is lenni nem vala batorsagos az altal keöltezes is reméntelen valo az ellenseg is mar elerkezven nem nekik valo hitelbeöl azert, hanem ketelenseghbeöl tractara megh alapodank s az hid es to feljül valo resz hadunk eszeben veven az szekereket ugy rendelem hogy harom feleöl defensiomra lehetne negyed feleöl az viz is secundalvan bennünket. Negy apro taraczkot az regi szegeletben az keves gyaloghsagot szekelj puskas gyalogh leven santz helyet az hova mint juttatott alitvan azon beleöl az lovas hadakot; az hid es viz kedvéért pedig ilyen (azert) igen nagy helljet kellet vala be fognunk kit sokszór is megh bantom. Azomban 8 ora taiban elerkezek az Tatarsagh es bellenk kapvan egész estigh szuntelenül ostromolvan bennünket harom feleöl kiknek diczirettel vitezi batorsaggal ugy resistaltunk hogy szokt alan leven az Tatarral valo hartzhoz. Az volt nagyob bajom, mikeppen az dandar sereget conservalhassom megh bontokozas nelkül az Tatar üzesre czeletven inkább mintsem mutogatásra: az hogy megh is üztek volna ha az dandar megh bomblott volna. Rendeltem azert az ellensegi hartzra uzeoven küleön seregeket. Az nap sebessedet vala Iarmi Miklos mezej kapitanj Masfele, nemeth Dragonj capitany, teöbbek is de szenvedhetteö. Vala hattunk meget egy reghi sanczhelj az to mellet, be sietven abban reiteraltom az seregeket a szeligh es gattigh azt az ellensegh obtineala az meg mint ereos hartzas leön mert az batorsagh veven eszeben szuntelennul ostromla az seregeket be szalvan nagy bajal. Az ellenseg is utannunk nyomulvan egesz ejel mint rajtunk volt. Mas nap viszont tractalvan azomban egy nehanj helljen passus leven minden feleöl keörnyül veöt az hada teöbülven teöbülve; emberinkel es lovainkal voltunk nagy ehsegben es minden fogjatkozasban. Harmadik napjan

de pământ îi gonim înnapoi şi cât erà pre împreğur. Iar, pentru care lucru şireagurile tot sosiià, de ce, de ce mai multe şi mai dease, sosì şi Subancazì cu oastia Buğacului, după dănsulŭ Muradin-[1] Sultan; după aciaia încà vădzum unde vine şi Sapiha al nostru, cu un sol tătărăscu înpreunà, poftind să fim stătători pre pace şi cu dănşii, şi să ne ţinem de cuvinte ce am grăitŭ cu Leaşii, — că ei încă săntu gata pre pace. Erà innainte-ne iarăş o trecătoare rrea cu tinà, pre un iazăr lungu, întru care ierà şi un pod; dincolo erà şi un coşteu; carăle şi podvijiia erà începută a treace, ce domnul coşteiului, Leahul, cu laude făr' de omenie începù a ne priimì. Deci pre-acolea nu putum să treacem; în doà părţi a fi, nu ne erà cu nedeajde; treacerea cu nevoe, duşmanii ne ağungià, credinţà nu le puteamŭ dà; de nevoe stătum la tractă[2], ne aşedzâm ghăleşteul şi podul luomu-l denapoia noastrà; gloatele aşia le rânduiiu ca să ne fie locul de sprejinealà şi apa să ne folosascà; patru sacâluşe micŭ, puşŭcŭ în patru cornuri, puţini pedestraşŭ, străleţ, de Săcui călăreţ, în loc de şanţu, pre margine, precum puturà ağunge; iar oastea cea călare, din lăuntrul acestora, pentru voia podului şi a apei, căutà-mi prea loc multe a cuprinde;—de care lucru de multe ori mi-au părut şi rău. Într'ačastà, la 8 časuri, sosì Tătărime multà, şi deaderà în noi năvalà preste samà de mare, de trei părţi, până în sarà. Cărora cu îndrăznire vitejascà şi lăudatà le răspunsărà, şi, nefiindŭ deprinşi cu războiu tătărăscu, fostu-mi-au cu nevoe a-i păzì să nu să răşchire, ca să nu-i spargà păgânii. Supăratu-mi-s'au mai multŭ de chiote şi de hălăituri decât de altà trudà; de nu să ve [=va] cumva rări, îndatà îi vem bate. Erà rânduite tot deosăbi steaguri: unii de hărăţitŭ, alţii de sprijenit, iar alţii de aleşŭ. Într'ačastà dzi răni-sà pre Iarài Miclăuş, căpitanul de câmpu, şi murì. Mazfeld polcovnicul de drăgani şi de Neamţi şi alţii mulţi perirà. Erà din locul nostru un şanţu bătrânŭ lângà gheleşteu. Însărândŭ vreamia într'acela mutaiu tabâra, ce încà nu cuprinsărà până la

[1] Nuredin.
[2] Tractat.

az Cham is elerkezek sietseggel keövetunket hoza bocziatvan minden jo valaszal bocziatotta, magam is szemben leven az feö Vezer Tihaja es Negani Morsak, az uthan Szobanoczi-Aga is ott leven bizonjos szamu penz kivansagok leven annak felette hogy velok seövetseget vessunk s ellensegek kivalkeppen Kozaghsagh ellen hadat adgyunk. Ezek felet azert megh alvan kivantak azt hogy magam is az Chammal szemben legjek es halja magamtol ezen szokot igy azert az hadak keözeös szedenk fel circiter fel husz ezer tallert az Cham es pezejs feö rendek szamara az holtanok penigh ezer aranyan, ezeken küvül penigh keöltettunk keözeöttek leveökre is bizonjos szamut. De mint az üdeök allat lattal es hallotal volna itt hajokat borzostani s lagy sziveket retenteö retenetes Alla kialtassokat süreö zapor modgyara valo nyilaknak keövetkezeö ejeli nappali niughatatlankotast, mert az elseö napi es etzakai iden egy ora allat ketszer es haromszor ojob ojob seregek ostromlattak vala az uthan is penigh az tracta allat ottan ottan egesz az sanczigh nagy sivakodassal rohannak vala. Negyed napjan reggel 31 iulii az Murzan Zultan es annak eöcze jeövenek erettem es hütre kevanak az Chamhoz valo menetelemet assecuralva hogy magok szemelyekel nagy securitassal elmehettek mert azert jeöttek volna. Elmenven penigh velek az Szultan elvalek es eleöl az Chamhoz menne, engemet penigh velem leöveökel együtt az Szultan eöcze veön az maga satorahoz, mighlen az audientianak ideje eljeöne, az alat etelt es italt hozatvan el. Azomban kezdek kialtast hallatni az sancznal kik elseöben szotassok szerint valo Allia kialtasnak es ostromtatasnak alitank, mely mar oly szokasban es contemptusban jeöt vala az vitezleö rendnel hogy fekvessekteöl is aligh kelnek vala felni. De azomban kezdenek süreö leövessek is hallatni, meljbeöl eszünkben vévok hütetlensegeket es az iffiab Szultant szorgalmaztatvan hüteökre emlekeztetven vele együtt lora ragadozvan sietve megyunk vala az Cham satorahoz vele együtt; de az leöves kialtas az Tatar-

iaz şi la pod. Deč duşmanii îl dobândirâ acesta locŭ foarte cu războiu mare, că, pricepândŭ Tătarăi locul acela, fără samă năvăliiâ. Deč, dacă îl dobândirâ cu multă nevoe, toată noaptea au fostŭ pre noi, spre noi; a doa dzi iarâşŭ au începutŭ la tractâ. Deci apoi, având câteva locuri duşmanii, totdeauna să înmulţiiâ; noi cu oamenii şi cu caii noştri eram într'o foamete preste samâ şi în lipsâ mare. Iarâ a treia dzi sosì şi Hanul. Deč noi trimisâm solul nostru la dânsul; cu răspunsŭ bun să întoarse, de toate. Cu mine încâ să adună Chehaia Viziriului şi alţi mărzač. După aciaia şi Subancazi-Aga. Şi fŭ pofta lor de cătăva sumâ de bani, şi, prespre aceia, să legâm gurământŭ într'acesta chipŭ cum, înprotiva pizmaşilor carii au ei, — mai vrătos înprotiva Căzacilor, — să dăm oaste. Dacă ne tocmim cu ačasta, poftirâ ca şi eu săngur să mărgŭ să mă adun cu Hanul, ca să audzâ din rostul mieu cuvintele aciastia. Aşia strânsămŭ bani de la oaste, 20.000 de taleri Hanului, Veziriului şi Sultanului 1000 ug., fără de aceaia şi altor căpetenii şi celora ce sânt pre lângâ Hanul, o sumâ de bani; cari-i şi trimisem. Pre suptŭ vriamea ačasta să fii audzit chiote şi să fii vădzut trăsnete, care lucru înhioreadzâ inimile slabilor: sunete, hălăituri preste samâ, săgeţ ca ploaia ce vărsâ şi ca grăunţele ce vânturâ, aşa veniiâ. Deč şi dzua şi noaptia tot aşia, şi, în ciaia dzi de mainte, tot şireaguri de nou năvălindu-ne, şi mainte de tractâ şi după tractâ tot năpădiiâ până la şanţu, cu ţipete şi cu sunete mare. A patra dzi deamineaţa, în 31 de dzile a lui Iulie, venì Muradin-Soltan, şi mă chemarâ pre gurământŭ de nu voiu să mărgu precum m'am adeveritŭ şi Hanului. Deci, ducându-mâ depreună cu dânsul, Sultanul să despărţì de mine şi mearsâ înnainte la Hanul. Iar pre mine, şi ceia ce erâ cu mine, ne dusă la fratele Sultanului, la cortul lor, să fim acolea până ne va scoate prilej a ne adună cu Hanul, şi acolea ne adusărâ de mâncat şi de băut. Întraceiaşŭ dată începurâ a strigâ: halla, halla la şanţu. Iar noâ ne părŭ că hălăescu precum le erâ obiceiul, ca şi acialialalte dzile când dâ năvalâ la şanţu; cu care chiote şi noi şi vitejimia eram

sagnak minden feleöl süreön valo arra takaradassa megh mutatta vegezet dologhnak lenni. Vala penigh distantiaia az hova vittek egyik szarujaban az Tatarnak onnan az masikkigh hova kellet menni az Cham satorahoz; onnet visza az sanczigh nagy vagy egy melj feöldni circuitus. Azomban hat hozak nemellik az rabokat, megh itilhetet keresztjen olvasso baratom ezeket tavol hallanom s latnom, ha velek együtt megh nem kevesseb volte. Erkezven az Cham satorahoz hat régen elment az Sultan az Vezerel egyut hogy mas oltalomnak praetextussaval. Magamot azert az Vezer satoraban veven velem levezkel. Kevis ödeö mulva elerkezenek az Cham es Vezer az Szultan velem szemben leön az dolgot excusala azzal hogy az vitezleö rendeket megh nem tarthattak semmikeppen, mint azon altal semmi nem leöt volna hogy ha az Szemennyek ki nem jeöttek volna s azal alkalmatosagokat nem attak volna. Ezzel elmenven minket megh arestalanak. Leön penigh az dologh ekképen, mideön az sanczbol ki jeöttem volna nem sok üdeö mulva hatalmas süresseggel minden feleöl az poganságh keörnyül veöttek az sancziott elleöbeni szokasok szerint s rea nyomult az sanczigh, cziak nem kezbeöl megh ütettessegh az tractanak es bekelesnek szenevel. . Azomban az Szemeny gyaloghsagh kiment zazlostol az ellensegh keözte es mindgyarast arczial fordulvan kezdenek leöni az mi emberinkben, kiben megh is nyakoztak felesset, melj proditiora valo szandekjokat az eleöt valo nap eszünkben veven egyik kapitanak es vagy harom legyenek keözökben menetelekbeöl senki intessek es vellek valo beszedek utan gyarlo hüsegeket. Mi is egy ho penzt aiandekon adank es megh eskeötteök, melj cziak reggelik tartot az ebbekkel. Pusztan maradvan s Lengielek is leven az sanczhelj az irant annak rohant az ellensegh; ki noha ket izben is visza vagtak de veghre az sokassagh el bontotta eöket. Hatalmas penigh az hol-

deprinşi. Întraciaiaşŭ dată audzim şi împuşcături dease, dintru care lucru pricepum vicleşugul lor, şi deadem strănsoare Soltanului celui tănăr, aducându-ne aminte de gurământul lor. Deč cu dănşii înpreună apucăm pre cai şi sărguiiam a miarge la cortul Hanului, iar oarda toată năvălirā cu mare grabă, şi toţ cu odată[1], dar împuşcăturile şi zbierăturile Tătărimii şi adunarea lor într'acolo ni-au dovedit că toate s'au sfârşit. Şi era loc de la o şatră unde ne-au dus, până la alta, cea a Hanului, unde aveam a merge, de-acolo până la şanţ, o roată de vre-o leghe. Dar, cum schingiuiau prinşii, poţi judecă, cetitorule creştin şi prieten, că toate a trebuit să le văd şi aud din depărtare. Sosind la şatra Hanului, Sultanul însă plecase de-aici cu fratele său mai mic, supt cuvântul altor îngrijiri. Pe mine însă Vizirul m'a luat în şatra lui să mă dăscălească. Peste puţină vreme sosise Hanul şi Vizirul: stăteam faţă în faţă cu Sultanul; aşa a îndreptăţit treaba că nici cum nu au putut ţineă mârzacii, dar totuşi nu ar fi fost nimic dacă n'ar fi ieşit seimenii, şi astfel nu li-ar fi dat prilej. Cu aceasta a plecat, iar pe noi ne-au ţinut. Şi se întâmplase lucrul astfel: când erā să dau afară din şanţ, în scurtă vreme păgânimea răpede a încunjurat şanţul după obiceiul de mai înainte şi s'a apropiat de şanţ aproape la lupta cu mânile, supt minciuna împăcării. Apoi pedestrimea seimenilor s'a dus cu steaguri între duşmani şi, îndată întorcându-se cu faţa. au început să împuşte în oamenii noştri, dintre cari au şi căzut câţiva, — care gând al lor l-am înţeles noi în ziua trecută, din faptul că s'a dus între ei un căpitan cu trei feciori, după puţine vorbe ce am schimbat. Şi noi li-am dat în dar banii pe-o lună şi s'au jurat, dar n'au ţinut: ca cânii, numai până dimineaţă. Rămâind singuri Polonii, s'au dat într'acolo duşmanii, spre şanţ, cari însă au fost răspinşi în două rânduri, dar, în sfârşit, s'a năpădit mulţimea. Puternic ar fi fost Dumnezeu dacă am fi aflat undeva scut: erā greu

[1] Aici se mântuie traducerea contemporană, pe care o mai tipărisem în *Studii şi documente*, IX, p. 207 şi urm.

lot az ur mutatni latatot vala valami securitast leön olj nehessegh hogy az lo ellensegek sok volta miat az tonak nadgyat metelven le az vitezleö rend adigh s adigh jartak hogy mind magyarsagh s mind Tatar altal jarokot talaltuk; meljre is kellet lenni vigyazasunknak, hogy az magyarsagh ne szeöknek, az mint elseö etzakan, nem levén anyira keörnyül vetetet mentenek is el valahanyan se penigh az Tatarsagh be ne reöketven, kit egy nehany izben igen meghis probaltuk. Mikoron azert az Szemeniek passust nyitotak elleöl hat ott is az to szarnyan altal nyomatot az ellensegh, kit mindazaltal ereös harczal visza is vagtak. De az Szemeniek uthan az nagy ereö be hattul veötte az sancz helljeket es ugy ugrattak ki kimondhatatlan süreösséggel alvan az pogansagh szabadossan az mejenket. Némeljeket penigh teöbbi keözeöt Nagy Thamas es Beldi Pal uramot egy nehanyot magokal az ostrom elleöt, kiben ki kivan kik leöttek volna az hadaknak feö vitezieknek eleö jaroi s elei hüttre ki czialtak es elfoghtak maradvan ben kepekben Kornis Ferentz uram vitez modon az teöbbekkel együtt az meg el nem boritottak s hatul nem vettek emberkettek de az sokassagh el njomta az sanczbol ki nyomvan eöket nepeben nem sok halvan, hanem kival keppen az feö rend mind rabba estenek. Effele alapotban szokot dologh mint hogy az vizben halaszo embert az partrol mossak ugy az czelekedetet masok emendaljak, nemelj emberek igy s amigy kellet s lehettet volna; tudom az en irassom relatiom nem tavoztattja el kivalkeppen affelen nem forgot s nem erteö emberek itilelit, mind az altal kik praxissal ertik azokért jelentem. Mondhatna valaki generalisnak zalogh nelkül nem kellet volna kimenni, de keövetsegh altal elvegezet dologhban menven nem hüttem de lattom mikeppen en is kezekben vagyok. Az nep felette is ugyan de viszont az keövettek altal leöt valasz tetelhez képest biztunk is hogy szemeljenel oblationkal tudomanjunkal complacalhatnok, valljon is ha el nem mentem volna az egesz nep ma is nem karosztathatnac hogy oka voltam ve-

însă în urma mulţimii care eră pe malul iezerului; nobilii au umblat pe aici, încât au dat peste trecători şi Unguri şi Tatari, şi de aceia trebuià să avem grijă să nu scape Ungurimea, precum, în noaptea d'întâiu, nefiind aşa de încunjuraţi, au şi trecut, şi nici Tatarii încă nu i-au cuprins, ceia ce în câteva rânduri au şi încercat. Dar, când seimenii au deschis trecătoarea înainte, şi duşmanii au fost împinşi de cealaltă parte a râului: prin o luptă aprigă însă au fost răspinşi. După seimeni, puterea cea covârşitoare a luat şanţurile, sărind afară des de tot. Pe alţii însă, între cari domnii Toma Nagy şi Pavel Beldi, cu câţiva, înainte de asediu erau conducători, i-au chemat afară, şi i-au prins, rămânând înlăuntru numai Francisc Kornis, cu ceilalţi împreună, până când nu i-au năpădit şi nu i-au luat de dinapoi. Mulţimea însă i-a împins afară din şanţuri, şi mulţi dintre ai lor, dar mai cu seamă nobilii, au căzut prinşi. În astfel de stare, ca de obiceiu, precum spală apa pe omul care pescuieşte de pe mal, aşa şi fapta o vor suferi alţii; că unii oameni aşa, alţii altcum s'ar fi putut şi trebuiau să ştie că nici scrisorile, nici această dare de seamă nu vor încunjura judecata acestui fel de oameni, dar eu însemn pentru aceia cari o înţeleg din practică. Ar puteà zice cineva că generalul fără chezăşie n'ar fi trebuit să iasă din şanţuri; eu însă m'am încrezut în lucrul isprăvit de solie, şi acum văd că şi eu sunt în mânile lor. Dar mai presus de toate am aşteptat răspunsul solilor, ca acele oferite de noi să le suplinească prin învăţătura lor, şi, dacă nu m'aş fi dus, oare nu m'ar învinovăţi lumea şi azi că eu sunt pricina primejdiei noastre? Deci ne-am dus cu oamenii amintiţi, cu credinţă, şi că suntem în mânile lor să nu te mire, ci s'o înţelegi: 1) Eram cu 112 de steaguri cu corneţii împreună: spun drept că niciunul n'a fost de 100 în capăt, fără cât 20, 30 sau 35 de inşi, iar, de luptă, 10, 16, 20 cu toţii împreună, aşa că oameni de luptă puteam aveà 4-5.000 de pedestraşi, însă, afară de trădătorii de seimeni, foarte puţini. Duşmanul însă eră la cel puţin 60.000; dar de ce însemn

szedelmunknek; mentem azert hüttre az meghirt emberekel es hogy kezekben vagyunk ne cziudaljad hanem erczd megh: 1) Szaz tizenket zazloval voltam kornelakal együtt; igassággal irom egy sem volt egesz szaz, hanem ki alat 20, 30 vagy 35 persona; harczra penigh 10, 16, 20 személjek mindenestül is, ugy hogy harczra valo emberem 4 vagy 5000 ezer emberem lehetet gjalogh penigh az arulo Szemenjeken kivülj igen keves. Az ellensegh penigh ad minus 60.000; de meret irom szamat, az ki megh tudgya fontolni Tatar Chamnak szemelje szerint valo jelen letit erejet es kik ellen ugy mint Magyar s Suet es Kozac ellen indult ebbeöl megh itilhettet. 2) Az hadnak mint maga s lova el ehezedet elfaradot kenszeredet alapottal leven; az ellensegh penigh ereös es jo lovas nem régen njugot ereövel indult ki menni az sanczbol nem batorsagos se eligseges ot kellet maradni azontul éhel halás. 3) Erczd megh az az sancznak alapotjat az vala mikor regenten sancz forma nem nagy sem regulatis, honnan cziak egy lineaban leveö de mar megh avult romlot s gyepesedet meljnek renovalasaban semmi mod es instrumentum, hanem szablyak elevel cziakanjokkal baltakkal kellet vitani egy asso vagy kapa ne leven njemelljek holt lovakkal potolvan szekerink is 8 vagy 10 fellet nem leven, az volt minden ereössege teöbbire mindenüt oltalom nelkül es lo esses nelkül be mehettek. 4) Kanot semmi sem volt ruhajokbol czinaltak magoknak az gyalogok. Traczkokban goljobis helljet darab lanczokot s onot vertek, az por is elfogyot minden feleöl, az lovas had keözeöt egy kopja sem talaltathatot. Ezek igy leven lehetetlen vala hogy am mit czelekednem, az tractat tractalnom kellet valamint s vala hogy magam szemeljemben hogy az sanczbol ki ne mennjek vallanak suasorim de az beöczülletes edes nemzetem e valo szeretetem arra nem bocziatot. Ne itild azert ezt hallo es olvaso kereztjen vitez ur baratom balul az alapotrol mert bizonj feci quod potui. Vitezkedven penigh kit magok is haragal es szidalommal emlekednek szemeinkel lattjuk az sok sebest lattjuk az sok pogansagot ugy hogy annak

numărul? Cine poate cântări puterea şi fiinţa Hanului tătăresc? Şi împotriva cărora a plecat ca şi împotriva Şvezilor şi Cazacilor: din aceasta îşi poate face o judecată dreaptă. 2) Atât oastea, cât şi caii erau rupţi de oboseală, duşmanul însă tare, cu cai buni, nu de mult plecase cu puteri înoite din şanţuri, nici cu curaj, nici destulă a trebuit să rămânem: încolo moarte. 3) Să înţelegi şi starea şanţului. Acesta era şanţ în formă veche, nici mare, nici regulat, numai într'o linie, dar acum urnit şi crescut cu iarbă; de reparat, n'a fost chip, şi a trebuit să-l înoim cu săpi, securi şi cu tăiuşul fiarelor de la puţuri, neavând nicio sapă, sau hârleţ; alţii le-au înlocuit cu cai morţi: cari nu mai mulţi de 8 sau 10. Aceasta ni-a fost toată puterea; altceva, niciun scut. Şi puteau intră acolo fără să se coboare de pe cai. 4) De aprins, n'a fost nimic: pedestraşii îşi pregătiau din hainele lor. În puşti infundau bucăţi de lanţuri şi plumb; şi praful se trecuse. Călăreţii n'aveau nicio cópie (secure). Aşa stând lucrurile, a fost cu neputinţă să fac ceva: ar fi trebuit să nu ies din şanţuri, dar aceasta, din dragostea faţă de neamul mieu, n'am putut-o face. Nu judecă deci, cetitorule creştin şi domn viteaz, lucrurile greşit, pentru că zău am făcut ce am putut. S'au purtat totuşi vitejeşte, cu furie şi înjurături; am văzut cu ochii miei asemenea mulţi răniţi, şi vedem mulţimea păgânului, care întrece mult numărul nostru, afară de prinşi. Dar mai presus de toate te ridică mai sus şi nu judecă lucrul după cum s'a întâmplat, ci zi că a venit rânduială dumnezeiască, de care la fel să păzească Dumnezeu altă naţie creştină, şi să se îndure şi spre noi! Amin.

szama megh haladgya sokal az mieinket az rabba estenken küvül. De mindennek felet emeld emeld feljeb valo heljre es goldolt megh nem teörtenetbeöl hanem isten rendelessebeöl leöttek meljhez hassonlotol oltalmazon Isten minden keresztjen nemzetet, rajtunk is keönjeönrülljeön. Amen[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLIX.

Acaţiu Barcsai către Bistriţeni, despre datoria sa de a păzi cele două „ţeri româneşti". Sas-Sebeş, 1657, 8 August.

Prudens ac circumspecte domine, vicine et amice mihi benevole, salutem et servitiorum meorum paratam commendationem.

Istenteöl kegyelmedet kivánsagi szerént valo sok jokkal megh aldatni kivanom: kegyelmed levelet becsülettel vevén mit irjon meghertettem. Noha uram az szukseg es az ket olah orszaghra valo vigyazas az mostani allapatokhoz képest aszt kivanta volna eddig is oda szallottam volna, de kegyelmetek fogyotkozott allapottyat meg tekentven, halasztottam ez utannis, hanem ha az el kerülhetetlen szüksegh kenszerit, egyebiront, azon leszek az kegyelmetek videkének az melletem levö hadaknak oda szallittásaval baytt s busulast ne szerzek.Nekem kegyelmetek mindenben poronczoljon, kedveskedni el sem mulatvan. Tarcza az Isten kegyelmedet sokaigh jo egesseghben.

Vă doresc de la Dumnezeu să vă dăruiască după dorinţa d-voastră cu bunurile Sale. Am primit cu bucurie scrisoarea d-voastră şi am priceput ce aţi voit să-mi scrieţi. Deşi, domnul mieu, şi până acuma aşa adusese nevoia cu sine ca după împrejurările de azi să păzim cele două ţeri româneşti, şi până acum aş fi trimis acolo, dar, socotind strâmtorirea d-voastră, am amânat. Însă, dacă nu se va putea încunjura această nevoie, voiu lucră într'acolo ca oastea de lângă mine să plece acolo, la hotarul d-voastră, ca să nu fie supărare. Mie să-mi porunciţi în totdeauna d-voastră, ca să vă slujesc. Dumnezeu să vă ţină mulţi ani cu sănătate pe d-voastră.

Datum ex castris ad Sebes positis, die 8 augusti 1657.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae amicus et vicinus benevolus

Achatius Barczaj.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Fronius, nº 210.)

MMCCCLX.

Acaţiu Barcsai către Bistriţeni, despre înfrângerea oştilor ardelene de către Tatari. Alba-Iulia, 1657, 15 August.

Prudentes ac circumspecti domini et vicini mihi benevoli. Salutem et servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Istenteöl kegjelmeteket kivánta hoszszu élettel jo szerencsékkel megh áldatni szibeöl kivánom.

Kegyelmetek 13 praesentis augusti Beszterczén keölt levelét becsülettel veö-

Doresc din inimă să vă dăruiască după dorinţă Dumnezeu pe d-voastră cu bun noroc şi viaţă îndelungată.

Am primit cu bucurie scrisoarea d-voastră din 13 ale lunii August de la Bistriţa,

---

[1] Scrisoarea aceasta a lui Kemény („din tabăra tătărească de la hotarele Moldovei, în 6 August 1657") s'a tipărit şi în ediţia Szalay a Memoriilor (*Önéletirása*), Pesta, 1856, pp. 503-11.

tem 15 eiusdem, mellyben hogy tudosit kegyelmetek az urunk hadainak felverések feleol értem, ennekemis irt volt feleölle az Moldvay Waida, de illyen vilagossan mint kegyelmetek nem, azis uram Isten végezése volt az mi büneinkért s ugy kellet lenni az által akarvan s azt az mediumat adván eö felsége hogy magához tanicson de tsak immar ide maradhatnánk békeségben halakat kellene Istennek erette adnunk, tudván az kik oda szegény haza fiaiban életben megh maradtak Istent hiván segitsegül kiszabadithattyuk, hogy kegyelmetek az mi kegyelmes urunkat is tudositotta feleölle valoban jol cselekedte; en uram megghadtam volt hogy az gyalogokat mind el bocssásák itt nincsenekis mind el mentek ugy gondolom eddigh mindenüvé haza is erkesztenek. Ezek utan tarcsa Isten kegyelmeteket io egességben.

în 15 a aceleiaşi luni; în care mă încunoştiinţaţi cum că oastea Domnului nostru a fost sfărâmată. Şi mie îmi scrisese despre aceasta Voevodul din Moldova, dar totuşi nu aşa de lămurit ca d-voastră. Şi aceia a fost o pedeapsă de la Dumnezeu pentru păcatele noastre. Şi aşa a trebuit să fie, voind prin aceia să ne atragă întru câtva Sfântul. Acum numai de-am puteà rămâneà pe pace: să aducem mulţămită lui Dumnezeu că doar pe cei rămaşi în viaţă, săracii fii ai ţerii, îi vom puteà scăpà cumva, chemând ajutorul lui Dumnezeu. Şi că d-voastră l-aţi înştiinţat şi pe milostivul nostru stăpân, bine aţi făcut. Eu li poruncisem mai înainte ca pe pedestraşii toţi să-i slobozească. De aici toţi s'au dus, şi poate a şi ajuns de atunci fiecare acasă. După acestea Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum Albae-Iuliae, 15 augusti, anno 1657.

Prudentium ac Circumspectarum Vestrarum benevolus, servire paratus

Achatius Barcziaj, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis Georgio Bihm et Martino Schultz, iudicibus civitatis bistriciensis, dominis amicis mihi benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXI.

Iaşi, 1657, 9 Septembre.

Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre Ioan Diacul pe care-l trimite la prinţ.

Prudentissime ac circumspecte domine, amice et vicine nobis benevole. Salutem et amicitiae nostrae paratam commendationem praemissam.

Ianos deakati magyar secretariussunkat, expedialvan az fejedelemhez eö nagysagahoz, ez alkalmatossaggal nem akarok elmulatni hogy kegyelmedet ez kis jrassunk altal megh ne latogassuk kivannyuk Istentöl levelünk egyszer s mind jambor szolgank talallya kegyelmedet szerenczes oraban es jo egességben az it valo hirek es allapotok felöl secretariusunk kegyelmednek volta keppen declaralhattya, kegyelmed minket jo akaro szomszidit kedvezzen kegyelmednek minden üdöben io akarattal leszünk. Isten kegyelmedet sokaigh jo egessegben tarcza megh.

Trimiţând la Măria Sa Domnul nostru pe diacul Ioan, secretar unguresc, cu acest prilej nu putem să nu vă cercetăm şi pe d-voastră prin câteva rânduri. Dorim de la Dumnezeu ca scrisoarea şi slujitorul nostru să vă găsească în ceas cu noroc şi bună sănătate. Despre stările şi veştile de pe aici, o să vă lămurească în de ajuns secretarul nostru. D-voastră, ca nişte vecini binevoitori, să ne ajutaţi: asemenea vom fi şi noi faţă de d-voastră cu bunăvoinţă. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in civitate nostra Iasz, die 9 septembris, anno 1657.

Prudentis Dominationis Vestrae amicus et vicinus benevolus
Georgius Stephan, princeps terrarum Moldaviae.
Io Gheorghi Ştefan Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Georgio Bihm, iudici primario civitatis bistricziensis, et cetera, domino amico nobis benevolo.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXII.

Juzii Clujului către Bistriţeni, despre un Ungur ce trece cu piei de miel în Moldova. Cluj, 1657, 5 Octombre.

Generosi, prudentes ac circumspecti domini et vicini benevoli. Servitiorum nostrorum commendatione praemissa.

Istenteöl minden kevansaga szerent valo jokot kevanunk kegyelmeteknek megadatni.

Ez levelẅnk praesentalo Szekel Balint neẅ concivis attyank fia meg harminczadolt negy száz számu barany beöreökeöt akarvan vinni Moldvaban Soczivara mind nem annyera tudgya az kegyelmetek hataran altal az utat, kenszerittetik Besterczen fogadni melleje egy klauszt hogy annak igazgatasabol job modgyaval continualhassa oda valo uttyat: minek okaert bizodalmason kerjẅk kegyelmeteket hogy ez levelẅnkel requiraltatvan fizetesiert rendellyen kegyelmetek egy bizonyos embert melleje hogy felteöt uttyaban mind oda es viszsza jeövet jarhasson bekevel kegyelmetek is my nekẅnk paranczolvan más hasonlo dologbol jo szivel szolgálunk kegyelmeteknek. Ezeknek utanna Isten kedves jo egésségben tartczia es éltesse kegyelmeteket.

Dorim de la Dumnezeu să vă dăruiască d-voastră după dorinţă toate bunurile sale.

Cetăţeanului Valentin Székely, cel ce vă va dà scrisoarea, i-au vămuit 400 de piei de miei şi, acum, vrând să le treacă în Moldova, la Suceava, fiindcă nu cunoaşte bine drumul pe la hotarul d-voastră, e nevoit ca în Bistriţa să-şi iea pe lângă sine un călăuz şi cu ajutorul aceluia să-şi poată urmà drumul. Din care pricină deci vă rugăm pe d-voastră cu toată încrederea ca în înţelesul acestei scrisori pentru plată să-i căpătaţi un om de încredere, ca să poată face drumul, dus şi întors, cu pace. Asemenea să ni porunciţi, şi ne vom strădui ca în asemenea lucruri să vă slujim pe d-voastră cu dragă inimă. După acestea Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum Claudiopoli, die 5 mensis octobris, anno Domini 1657.

Generosarum, Prudentium et Circumspectarum Dominationum Vestrarum servitores et vicini benevoli
Franciscus Fitstich, primarius et Gabriel Szeöleösy, regius, iudices civitatis colosvariensis, m. p.

[Vo:] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis Georgio Bihm, iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis et vicinis nobis benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXIII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte bani pe cari doi Unguri îi datoresc Domnului Moldovei. Cluj, 1658, 3 Ianuar.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Az Mikola Sigmond, Huszar Peter uramek sanczat, Feöldvari Ferencz uram magha sanczaval edgyẅtt kegyelmetek varosaban viven, kegyelmesen veszszẅk kegyelmetekteöl, olvastassa fel, melynek harmincz egy ezer hat szaz tallernak kell lenni s egy bizonyos io alkolmatos helyben le tetetvén adgyon testimonialist az varas pecsyeti alatt rolla hogy ott deponaltatott kegyelmeteknel, mivel hogy mostan nem szerentseltethetti annyi penznek el vitelét Feöldvari Ferencz uram az Moldovai Vaydanak irtunk felölle, maga kezességére szabadulasokban talallyon modot, az Vayda is lehessen bizonyos az penznek keszen leteleben es kegyelmeteknel valo depositioiaban.

Ducând Sigismund Mikola averea dumnealui Petru Huszár, împreună cu a dumnealui Francisc Foldvári, în oraşul d-voastră, vom primi cu bucurie de la d-voastră dacă veţi numără banii cari trebuie să fie, 31.600 de taleri, pe cari aşezându-i la un loc potrivit, să ni daţi o adeverinţă cu pecetea oraşului că s'au depus la d-voastră. Acum nu poate să-l noroceasca cu darea banilor dumnealui Francisc Foldvári. I-am scris şi Voevodului din Moldova să-şi afle scăparea în chezăşia lui şi să fie asigurat că banii sunt de faţă şi depuşi la d-voastră.

Quibus in reliquo gratiose propensi manentes. Datum in castro nostro colosmonostrensi, 3 ianuarii 1658.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXIV.

Mediaş, 1658, 26 Ianuar.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte Unguri din Smil (Ismail) şi Galaţi, cari vin cu prinşi de la Tatari.

Georgius Rakoczi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera, fidelibus nobis universis et singulis cuiuscunque status, conditionis, gradus, honoris, ordinis, officii, dignitatis et praeeminentiae hominibus ubivis in ditione nostra constitutis et commorantibus, praesentes nostras visuris, salutem cum favore.

Ez levelünk mutato Zmylban lako Nagy Abraham es Galaczon lako György Déak nevẅ emberek hozvan ki valami rabbokat mar hazaiokban mennek az mẅ kegyelmes annuentiankbol. Minden rendbeli hiveinknek az okaert kegyelmessen parancsollyuk ez levelünket látván bocsassa minden hellyeken békével es ennek utanna is ha rabokat foghnak ki hozni Tatar országhbul ki jeöveö uttyokban is bocsássák békével eöket gazdalkodassal is lévén nekiek.

Locuitorul din Smil, Abraham Nagy şi Gheorghe Deak din Galaţi, cari duc scrisoarea aceasta, aducând cu ei nişte prinşi, trec în ţară din îngăduinţa noastră. Poruncim deci cu acest prilej credincioşilor noştri din toate rândurile ca, văzând această scrisoare, să-i lase a trece prin toate locurile cu pace, asemenea să-i lase şi de aici înainte când o să se întoarcă cu prinşi din Ţara Tătărească, punându-li toate cele trebuincioase la îndemână.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra medgyessiensi, die vicesima sexta mensis ianuarii, anno Domini millesimo sescentesimo quinquagesimo octavo.

G. Rakoczy.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXV.

Gheorghe Ştefan, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre solul Sultanului Nuredin venit pentru răscumpărarea unui Ungur prins la el. Iaşi, 1658, 28 Februar.

Prudentissime ac circumspecte domine vicine nobis benevole. Salutem et amicitiae nostrae paratam commendationem praemissam.

Muradin-Szultan kuvettye jüven hozzank, kivannya az Földvari uram satczat eö altala az Szultannak kuldenök, annak okaert im eö kegyelmed az s atzanak behozzatasaert ki bocziatattuk magunk hiteles emberunkel edgyutt. Kegyelmetek az maga satcziat adgya kezeben had hozza be mentöl hamareb szabaditcsuk nyavallyast az rabsagbol. Isten kegyelmedet sok iokkal jo egesseggel aldgya megh.

Sosind la noi solul Sultanului Nuredin ca să-i dăm banii dumnealui Földvari, să-i ducă Sultanului, l-am trimis împreună cu un om de încredere de-al nostru pentru ridicarea banilor. Asemenea să trimiteţi şi d-voastră banii aici cât de curând, să-l scăpăm din robie (pe nenorocitul acela). Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră cu mult bine şi bună sănătate.

Datum in civitate nostra Iasz, die 28 februarii 1658.

Prudentis Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Georgius Stephan, princeps terrarum Moldaviae.

Io Gheorghi Ştefan Voevod.

[Vo:] Prudentissimo ac circumspecto domino Georgio Bihm, iudici primario civitatis bisztriciensis, et cetera, domino vicino nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXVI.

Vasilie, Căpitan de Rucăr, către Braşoveni, despre „părintel[e] Macarie Patriiarhul [de Antiohia], carel[e] iaste aici" şi „nepotul Părintelui, pre nume Petru", care e la ei şi a închis „într'o o ocnă" „neşte marhă de negoaţ[e]", care poate ajunge „peitoare", de nu se dă drumul de intors la Bran. 1658, 14 April.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 200-1, no 6.)

MMCCCLXVII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile din Moldova. Gherla, 1658, 24 April.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Hüségteknek kegyelmessen es serio parantsollyuk, tudosittson bennünket, micsoda hirei vannak Moldova felöl s jartassa emberit szorgalmatossan, értekezzék, s ha mi oly dolgokat, hireket halhat erthet, mindjart azokrol is tudossittson.

Vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră să ne încunoştiinţaţi ce veşti aveţi de prin Moldova, şi să vă meargă oameni stăruitor, să ştiricească, şi, orice o să înţeleagă, să ni daţi de ştire.

Secus non facturi. Datum in arce nostra Zamos-Ujvár, die 24 aprilis 1658.

G. Rakoczy, m. p.

[Adaus:] Az ösvenyekre hüségtek jol vigyaztasson.

De poteci să aveţi bine grijă.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXVIII.

Gherla, 1658, 28 April.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre negoţul slobod cu Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

27 praesentis nekünk irt hüségtek levelét vettük irasat meg ertettük. Az mi pedig az Moldovaiaknak birodalmunkban valo jöveteleknek megengedeset nézi, ha eökis emberinknek orszagokban szabados jarast engednek bocsassa be hüsegtek; mind az altal az eösvenyekre szorgalmatosson vigyáztatván hogy abbol valami alkalmatlansag ne teortenyen.

Primind scrisoarea d-voastră din 27 ale lunii, am priceput-o. În ce priveşte voia Moldovenilor de a trece în stăpânirea noastră, îi puteţi lăsa d-voastră, dacă şi ei asemenea o să dea trecere slobodă oamenilor noştri în ţara lor. Totuşi să aveţi grijă de cărări, ca nu cumva să ne ajungă ceva neplăceri din această pricină.

Secus non facturi. Datum in arce nostra szamosuyvariensi, die 28 aprilis 1658.

G. Rakoczy, m. p.

[V°] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXIX.

Oşorheiu, 1658, 17 Maiu.

Doamna Safta a lui Gheorghe Ştefan către „gupăneasa Catirina Fräosa, mare-gudečas[ă] cinstitei cetăţ a Braşèlui", despre veştile bune ce are de la soţul ei şi nădejdea că va puteà „eşi şi noi în ţară".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 292-3, n° 10.)

MMCCCLXX.

1658, 26 Maiu.

Vasilie, [căpitan de Rucăr], către Braşoveni, despre „cest om anome Fătulŭ", care şi-a găsit la Braşov un cal furat, cum dovedesc „mărturiile" cu care vine.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 217, n° 22.)

MMCCCLXXI.

Moiseiu, 1658, 3 Iunie.

Simion Szaploncsay către Bistriţeni, despre veştile din Moldova, unde Vodă se găteşte de năvălire, şi din părţile vecine.

Szolgalatomat ajanlom kegyelmednek mint uramnak Istentül kegyelmednek minden jokat kivanok megh adatni kedves jo akarojval egietemben.

Immar ez egi nihani nap két rendbeli emberi kegyelmednek iöttek hoszam, levelet kegyelmedtül egiczer sem hozanak, bizoni szivem szerint akarnam enis ha kegyelmed onnat belöl valo eörvendetes hirek hallassaval irtetne miczoda allapattal lehet az giülis es mi

Vă ţin gata slujba mea d-voastră, ca domnului mieu, dorindu-vă de la Dumnezeu să vă împărtăşească de toate bunurile sale, împreună cu toţi binevoitorii d-voastră.

Iată acum de câteva zile au sosit aici şi două rânduri de oameni de-ai d-voastră, şi niciodată nu mi-au adus scrisoare, ci aş dorì din tot sufletul mieu dacă mi-aţi puteà trimite de pe acolo ceva veşti îmbucurătoare: ce po-

karban mi io reminsigünk lehetne az Szent bikessigh felöl mert mi innet Moldova felöl es az Lengiel orszagh szeleben s Moldova szelben lako sok latransagh felöl valoban felünk mert onnat az felöl valo io akarojak tiskon immar egi nehani felöl megh izentik hogi felesen giülekeztek csak az Vajdat variak hogi megh indullion eökis onnet az szilhüll reank ütninek nimeli bojeroknak reank güiteö hadra valo zazlotis adot ki bizonioson beszillik szintin Iaszvasarrulis iöt ember hozzank az ki szemivel is latta, azt hiszem hogi mind azok onnat varnak mi forman liszen az dologh, ha az bikeessigh vigben mehetne az reank szanakozok is mind megh fognanak szünni, kit Isten szent fiajrt engedgien szentül vegben menni. Lengiel orszagh szelbül egi io akaro uram az hirek felöl azt iria hogi pünkeösd utan mindgiart az Lengielek, Kozakokval valo bikessigh tractalasara mennek Dubnara az hova az Tatar-Han is ot akar lenni, masrendbeli hadait ismet az Tatar-Han Lengielorszagon altal Zambor fele küldi hogi azon menninek altal Magiarorszagra. Moldovabul iöt emberink bizonioson beszillik hogi hallottak hogi az Tatar az Nester vize ket felin megien Lengielorszagh fele, ot megh egiezen az Kozaksagval egiüt lenne menisek Magiarorszag fele, mi az it valo eösvenieket utakot tehetsegünk szerint mindenüt bevagattuk, azokon eörizöket tartunk sztrasaltatunk, mostis mind Moldovabul s mind Lengiel orszagbul varunk emberinket kit oda hirek hallasajrt küldöttük, ha mi bizoniost erthetünk kegyelmedtek ne difficultallia egi vagi ket emberit hozzam küldeni es it varni honnet mi hirek jöninek kegyelmeteket is tudositani el nem mulastiuk. Ezek utan Isten tarcsa sok esztendeigh io egessegben kegyelmedteket.

ziţii are oastea, ce nădejdi putem legà de sfânta pace. Pentru că în adevăr purtăm frică de hoţiile dela margenea Moldovei şi Poloniei. Căci, după cum ne înştiinţase un binevoitor de acolo, pe ascuns se adună mereu, şi numai aşteaptă Voevodul să năvălească asupra noastră dela margeni câteva oşti leşeşti. Li-a şi împărţit câteva steaguri: se vorbeşte aceasta cu siguranţă, precum ni spuseră şi cinci oameni veniţi dela Iaşi că e fapt ce l-au văzut cu ochii lor. Cred că toţi aşteaptă acolo să vază ce se va alege din toată treaba. Ci, dacă s'ar puteà întrupà pacea, şi cei milostivi nouă ar încetà de a mai fi, — ceia ce să dea Fiul lui Dumnezeu să se ducă în îndeplinire. Un binevoitor domn dela margenea Poloniei ni scrise, în ce priveşte veştile, că Polonii îndată după Rusalii se vor duce la Dubno, pentru tratarea păcii cu Cazacii; unde eră să iea parte şi Hanul tătăresc: celelalte oştiri le va trimite Hanul tătăresc prin Polonia să intre în Ţara Ungurească, pe la Zombor. Oamenii sosiţi din Moldova povestesc cu siguranţă că Tatarii—după cum au auzit — pleacă pe cele două maluri ale Nistrului spre Polonia, de unde vor să meargă împreună cu Cazacii spre Ţara Ungurească. Noi drumurile şi cărările de aici după putinţă le-am tăiat, şi ţinem acolo străji, şi acum ni aşteptăm, atât din Moldova, cât şi din Polonia, oamenii cari s'au fost trimis pentru prinderea veştilor. Dacă o să auzim ceva lucruri drepte, să nu vă fie greu a trimite la mine iară oamenii d-voastră şi, aşteptând aici până să sosească, să vă putem incunoştiinţà şi pe d-voastră despre toate. După aceasta, Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Mayszin, 3 die iunii, anno Domini 1658.

Kegyelmednek mindenkoron io akaro szolgaia szeretettel szolgal

Szaplonczay Simon, m. p.

P. S. Kegyelmedet nagi bizodalmason kerem ne feletkezzik keves juhaim

Al d-voastră în totdeauna şerb binevoitor, vă slujeşte cu dragoste

Simion Saplonczay.

P. S. Vă rog pe d-voastră cu toată încrederea să nu uitaţi a câştigà ceva

szamara valami niaralo helt rendeltetni jutalmairt.

Annak felette kirem nagi szeretettel kegyelmedet egi emberséges embert igazicion hozzam ide puska porral onnal, kesz pinztadatik az iambornak eretti it, az hol liszek en, hozzam juiön, en szamomra vagi ket arkos papirosot is küldeni kegyelmed ne feletkezzik megh szolgalom.

loc de vărat pentru oile mele: o să vă răsplătesc.

Afară de aceia vă mai rog cu toată dragostea pe d-voastră să trimiteţi la mine un om de omenie cu praf de puşcă: îi voiu dă bani gata aici pentru el, şi acolo să vină, unde o să fiu eu, să mai aducă pe seama mea două coli de hârtie. Să nu o treceţi aceasta cu vederea d-voastră: o să vă fiu recunoscător.

[V°:] Prudenti ac circumspecto domino Martino Szabo, iudici primario civitatis biszterciensis, et cetera, domino mihi semper confidentissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXXII.

Tăşnad, 1658, 2 Iulie.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de veşti din Moldova şi despre datoria lor de a răsplăti Moldovenilor răul prin zăberiri de vite.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem cum favorem.

Mi Isten kegyelmeböl ide kjöven s hüsegtek mindazaltal hozzánk nem oly meszsze leven, kivantatnék bennunket hirekröl gyakran tudossitana hüségtek azert küldgye be emberet Moldovaba, ki valóságos son mennyen végére minden ott levö dolgonak, hozza megh s irja meg hüsegtek, vagy magat is küldgye hozzánk, ml egyeb arantis hüségtek hüségében meg vagyunk nyugodván. Ugy ertettük pedig, hüsegtek szekiböl marhakat hajtottak volna el az Moldvaiak, melly dolog ugy leven, hüsegtek is küldgyön be reajok, hajtsanak más marhakat helyettek adgyák meg az költsönt, ne potzkazzanak hüsegtek, szekin s orszagunkon.

Noi, ajungând din mila lui Dumnezeu aici afară, şi d-voastră nefiind departe de noi, ar fi bine să ne încunoştiinţaţi din când în când: să vă trimiteţi deci oameni prin Moldova ca să ştiricească lucrurile de pe acolo, şi să ni scrieţi, sau să veniţi d-voastră la noi. De altcum însă, noi suntem încredinţaţi despre credinţa d-voastră. Aşa nu uitaţi că Moldovenii au mânat vite din Ţinutul d-voastră: faceţi la fel şi d-voastră, mânaţi-le pe ale lor, ca să li daţi răsplata; de ce să batjocorească ei Ţinutul şi ţara d-voastră?!

Secus non facturis benigne propensi manentes. Datum in Curia nostra tasnadiensi, die 2 iulii 1658.

G. Rakoczy, m. p.

[V°:] Prudentibus ac circumspectis primario iudici ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae biztriciensis, fidelibus nobis dilectis.

[Adaus:] Transmittat provisor kövariensis quam citissime.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXXIII.

Ioan Farkas către Bistriţeni, despre sosirea la hotar a Tatarilor şi luarea de robi, precum şi despre apropiata întâlnire a Hanului cu Ghica-Vodă bătrânul. Iaşi, 1658, 2 Iulie.

Az kegyelmed ennekem irot levelet beöczüllettel vettem kegyelmedteöl es az kegyelmed irasat megh értettem az mint kegyelmed ir Napolj Istvan uram feleöl es Kereszturi Istvan uram feleölis Septeliczi urammal is discuralvan ez rabok feleöll, de my uram semmi uton nem jovalank az kegyelmed emberenek el menetelet, mivel hogj az Cham most szemelje szerint jeö az Vajda eö nagysaga is most Szeredan megh indul az Cham eleyben, igy uram nem leön mod az oda valo menetelben mert az Chamtul ereös edictum ment ki hogj senki rabot saczonis ki ne bocziasson, masik ez hogj az kegyelmed emberenek is ne legjen semmi bantodasa mivel hogj most az feöld nepe mind felüll es indulo felben lévén, ehez képest nem jovalank el meneteleket. Cham melj utra mennjien az feleöl kegyelmedet semmi bizonjos hirel nem tudom tudositani, migh az eöregh Vajda az Chammal szemben nem leszen hanem kegyelmetek igen jo gondviseles alat vigjazasban legjen et sub custodia, mert sok pogansagh megjen az kegyelmetek orszagara. Ezek utan Isten tarczia megh kegyelmedet jo egessegben sokaigh.

Primind cu cinste scrisoarea d-voastră, am înţeles ce-mi scrieţi despre dumnealor Ştefan Napoly şi Ştefan Kereszturi; am vorbit şi cu dumnealui Şeptilici despre robii aceştia; noi însă nici de cum nu vă sfătuim să plece omul d-voastră, căci acum soseşte şi Hanul, iar Măria Sa Voevodul Miercuri [= 3 Iulie] va plecà înaintea lui; astfel nu e chip de a trece acolo. Este de altcum şi poruncă de la Han ca peste şanţuri să nu sloboadă nici un rob; de altă parte, să nu păţească ceva oamenii d-voastră, fiind acum toate neamurile pământului în picioare şi gata de plecare: nu vă sfătuim să o iea la drum. Încotro are să apuce Hanul, nu vă pot dà nicio lămurire până când nu va stà bătrânul Voevod în faţa Hanului; dar d-voastră să fiţi cu ochii în patru „et sub custodia", pentru că, zău, multă păgânătate trece în ţara d-voastră! După acestea Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in oppido Iassi, die 2 iulii 1658.

Ioannes Farkas, m. p.

[Vo:] Anno 1658, die 11 iulii. Böse tartarische Mähren so auss Moldaw kommen.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXXIV.

Braşovenii către Sibiieni, despre luarea de Turci a cetăţii din munţii Buzăului şi despre primejdia de care e ameninţată ţara. Sibiiu, 1658, 8 August.

Generosi, amplissimi, prudentes ac circumspecti domini, amici nobis honorandi, officiorum nostrorum paratissimam semper commendationem.

Eyre Namhafft Fürsichtig- undt Wollweisheit haben wir hiedurch in schneler Eyl kürtzlichen berichten wollen wassmassen gessteriges Tages nachmittage, umb 4 Uhr der Fründt, ausser Lanndt dass Schloss undt die Fösstung in der Buzen, sampt allen den aldar auffgeworffenen Schäntzen, erobert undt bekommen; worauff unser Völcker undt die Zickel sindt dissipirt undt darvon kommen, gleichwol ohne Schaden. Es ist aber vermühtlig, es möge vor diessmahl (im Fall Gott der allmechtige unss nit auss Gnaden wierdt schützen undt beschürmen) unsere letzte Ruin nun mehr darauff erfolgen. Ewr Fürsichtig Weisheit wollen demnach zum Freundlichsten gebetten

sein, unbeschweret hin undt wieder auch die andere commembra Universitatis von dieser böser Zeittung Bericht zu thuen, damit sie sich allenthalben auff dass Besste mögen kennen vorsehen undt sich auch in dieser betriebte undt schwehre Zeit schicken. Wass hernacher auch weitter vorfallen wierdt hiebey, das Gott undt die Zeit aussweisen wierdt, davon sindt wir gesinnet alsobaldt Ewr Fürsichtig Weisheit zu berichten.

In reliquo easdem Generosas, Prudentes ac Circumspectas Dominationes Vestras ad vota quam felicissime valere comprobamus. Coronae, die 8 augusti, anno 1658.

Generosarum, Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum ad officia studiosissimi

Iudex ac senatus civitatis coronensis.

[V°:] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis consuli, iudici regio ac ceteris iuratis civibus civitatis cibiniensis, et cetera, dominis amicis nobis observandis.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXXV.

Rădăuţi, c. 1658[1], 10 August.

Theofan, episcop de Rădăuţi, către Bistriţeni, despre un cal ce vinde.

„Theofan ep[i]sc[o]pŭ радωвскїи“ către Bistriţeni. Trimite cu nişte oameni ai săi, spre vânzare, „un cal al nostru turcescu, roibu, breaz şi armăsariu. . .: cu credinţă dămu-l de sănătos, de bun de călărie şi de iape încă bun; noi încă l-am fost cumpărat de treaba noastră. Nu ne-am fi îndura[t] să-l vindem nic noi, ce ne lipseaşte acmu nişte bani“. Se oferă a-i ajută „la Măriia Sa Domnul nostru“. Cere scutire de vamă. „В епскпїе радωвскїи, Aug[ust] 10“.

(Iscălitura episcopului.)

[V°:] Adresa românească şi o pecete mare, rotundă, neinteligibilă, întipărită pe hârtie.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 9, n° CLXXIV.)

MMCCCLXXVI.

„În munţi“, 1658, 18 August.

Constantin Logofătul către Braşoveni, despre nişte împrejurări la Cricov şi la Comarnic.

Szolgalok v.... k mink jo akaro (?) Isten kivansaga szerint valo sok jokkal algja kegjelmedet ke[dveseivel] (?) együt szivbeöl kivanok. Az kegyemed énnékem Sztojka Spanczatol küldet levelé meg adák meljben mit irjon megertettem, myg uram innet bizonycson megh nem tudok biztatni, hanem Komarnikra küldettük s megh panaszoltunk Sztojka Logofetunknak hogy a mint az üdö mutattya megh ugy czelekedgyenek, lassa ha el mehetne, mi modon forman mehetnék azmint az üdö tanitja, az mit kegyelmetek megh irta hogy Krikoz vizinel fogtak meg, egy mi a Bassa Pater lomval... Vayda vet immar megh gondolhattyaé kegjelmed hogy viszatérnenek sikre s hollot ök penigh utba

Slujesc. . . . ca binevoitorului [mieu domn]: doresc din inimă ca Dumnezeu să vă binecuvinteze după dorinţă cu mult bine, împreună cu toţi ai d-voastră. Scrisoarea d-voastră, trimeasă mie prin Stoica Spanţa, am primit-o; din care am înţeles ce mi-aţi scris. Deci, neputându-vă asigură pe deplin, l-am trimis la Comarnic, şi ne-am plâns logofătului Stoica, ca aşa să facă după cum va aduce cu sine vremea. Vezi dacă ai puteà merge, în ce chip şi fel să mergem, precum ne învaţă şi vremea. Tot aşa ni-aţi scris şi d-voastră că a fost prins lângă apa Cricovului: acuma puteţi socoti d-voastră că se vor întoarce la şes; acum sunt la drum, dar, când o să ajungă la oraş, dacă aţi trimite ceva

[1] După anii de păstorie ai lui Teofan.

lesznek, ottan ülnek ök szegég, hanem immar mikor az varosra jojuk ha kegyelmetek elcibe küld alazatossaggal valami plokont ajandékot, akar hani tehet valamit de már keso, czak (?) oltalma s kegyelme legyen mind kegyelmetek s mind mi reank (?) kellet volna ennek lenni. Ez akad az miliene nincz meg jelentjük kegjelmednek. Ezek utan Istennek kegyelme oltalmazassa ala ajanlom kegyelmedeket fejenkent. Amin.

daruri înainte-i, sau dacă ați puteà ajutà ceva. Numai cât, acum e târziu. Să fie grija și milostenia peste d-voastră și peste noi: așa ar fi trebuit să fie aceasta. Între acestea vă vom înștiința dacă-i lipsește ceva. După acestea vă las în grija și milostivirea lui Dumnezeu pe toți. Amin.

Datum inter Alpes, die 18 augusti, anno 1658, hora prima.

Constantinus Logofett.

Az kegyelmed jo akaro attyafia kegyelmeteknek szeretettel szolgal mig él.

Al d-voastră binevoitor prieten, vă slujește cu drag, cât va trăi

Costandin Log.

[V°:] Adresă ungurească.

(Pecete mică, galbenă-verde, cu vulturul cu două capete și slovele C. C.)

(Brașov, Archiva Orașului, colecția Schnell, I, n° 80.).

MMCCCLXXVII.

Mihnea-cel-Rău, Domnul Țerii-Românești, către Sibieni, despre tainul ce-i trebuie pentru câtă lume, și străini, hrănește. „In lagăr", 1658, 25 August.

Ioannes Michael Radul, Dei gratia princeps et Palatinus totius Valachiae Transalpinae.

Generosi, prudentes et circumspecti domini iudices regius et burgismagister, cum vilico ceterisque proceribus senatus inclitae civitatis cibiniensis, salutem et benevolentiam nostram. Quoniam quidem appropinquavimus et iam proximi sumus facti civitati vestrae Universitatis, confidenter familiaritatem erga Vestras Dominationes demonstrare duximus, viatica nempe victualia a Vestris Dominationibus petentes. Quamobrem nostrum fidelem celarii praefectum ad Vestras Dominationes misimus ut quarumcunque victualiarum rerum quae in civitate vestra reperiuntur, participes nos etiam facere digniretis *(sic)*; necessaria namque nostra pro viatica, cum multos, ut videtis, alienigenas, varios hospites et convivas quotidie habeamus, diminuere inciperunt. Ergo nolite aegre, nec moleste ferre nostram a vobis familiarem petitionem quesumus, quia nos, post gratam acceptionem, amicitiam erga ea quae ad pacem utilitatemque vestram pertinent, studioso nostro conatu ostensuri sumus semper. Interim pacem divinam, quae omnem mentem superat, Vestram Universitatem totumque regnum Vestrarum Dominationum secundum cor vestrum pacificare enixe rogamus. Datum in castris, hodie 25 augusti, anno Domini 1658.

(Sibiiu, Archiva Orașului.)

MMCCCLXXVIII.

Mihail Goldschmidt, jude al Brașovului, către Bistrițeni, despre prada grozavă a Turcilor, ajutați și de Domnii noștri. Brașov, 1658, 27 August.

Amplissime, prudens et circumspecte domine, mihi observandissime. Salutem servitiorumque meorum paratissimam commendationem, et cetera.

Ewer Namhaft Weissheit haben wir entpfangen. Mitt viellen Wortten dürff

ich der Zeit wegen nicht schreiben, denn es ist unmüglich ausszusagen wass unserm armen District widerfahren ist. Rechtschaffenn hat mann die Zerstöhrung Jerusalem allhir mit unss gespiellet. Denn ein eintzig Gemein ist unversehret nicht gebliben, sind alle inn den Grund abgebränt. Insonderheit aber haben sie die arme Gemein Weyttebach unnd auch dass Schloss verderbet. Die arme Leut, so inn dem Schloss gewesen, sindt alle gefangen, viell nidergehawen unnd unaussprechlichen Jammer zugericht. Zwar sie geben die arme Leuth so noch bey Leben sind, zu lösen; es werden aber sehr viell auch inn dass ewig Gefängnüss gerathen. Wollen demnach Ewer Namhaft Weissheit zum Höchsten gebetten sein, wofern solche arme Gefangenen dahinnen kommen mögten, wollen sie dieselbigen nicht lassen, wie wir mit den armen Zekkeln-Kindern haben gethan. Betreffend der Völker Anzahl, ist sehr viell. Der Tatarkam, Szilistray Bassa, Moldawer unnd Bläschlander Waywoden sind alle persöhnlig vorhanden, mitt allen ihren Völckern; Kozakken sind auch auf N-ro 3.000. Nachdem sie die Dörffer verbrennen, bestürmen sie zwar die Schlösser, aber sie gehen compositionem ein; besonders aber wenn man allen den bestimbten Obersten mit Ehren bevor kömpt unnd sie verehret. Es is biss diese Zeit (Gott Lob!) unsere Stadt mit der Vorstadt gebliben; aber es hat ein sehr Grosses gekostet, unnd sind wir allergestaldt erschepfet, dass wir inn hundert Jahren (wann es müglich wehre so lang zu leben) nicht werden zurecht kommen. Wir haben unsern Hauptmann neben sie zum Pfandt geben müssen unnd Patent-Schreiben gemacht, welche sie allenthalben unserer Universitätt Untersessenen auffweisen werden; wozu sich denn auch Ewer Namhaft Weissheit werden wissenn zu accomodiren. Im Übrigen seyen Ewer Namhaft Weissheit Gottes Schutz empfohlen, der hilff ihnnen auss allen Nöthen. Datum Coronae, die 27 augusti, anno Domini 1658.

Amplissimae, Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae amicus ad servitia paratissimus

Michael Goldschmidt, iudex coronensis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCLXXIX.

1658, (7160; *sic*), 10 Septembre.

Radul Comisul către Brașoveni, despre sosirea sa cu oștile la Oradea-Mare, de unde va merge cu Hanul și Pașa „la Timișoar[ă], la Veziriu-Azem", despre fratele său Moise, întors acasă, despre gândul Hanului de a luà cu „toate oștile" „țăara noastră în lungu" de la Orșova („Rășava") înainte, și despre omul său Voicu ce duce un răvaș „la jup[ă]neasa noastră".

(Brașov. Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 290-1, nº 8.)

MMCCCLXXX.

1658, 1-iu Octombre.

„Costandin Sălegeanul" și Stamatie Marele-Cupar către Brașoveni, despre sosirea unui sol de la Hanul, cu vești că vin Tatarii și Cazacii prin țară și „marha dobitoc" luată de oameni din Brașov, arătând că se află „pre mâna păstorilor".

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 291-2, nº 9.)

MMCCCLXXXI.

Acaţiu Barcsai, principe al Ardealului, către Bistriţeni, despre pacea ce are cu Domnii vecini şi voia de negoţ cu Moldova ce dă. Deva, 1658, 22 Octombre.

Prudens ac circumspecte, fidelis nobis sincere dilecte. Salutem et gratiam nostram, et cetera.

Akarok kegyelmednek ertesere adni, az Moldovai Vajdaval es annak országával Erdely országának s nekünk bekesseghünk vagyon, seöt meghparancsolta a Molodovaj Vajda asztis hogy az egész orszaga legyen hadi keszülettel keszen e veghre hogy ha hatalmas Császár parancsolattya ellen valakik vakmerölködnenek avagy másunnet az országhra ellensegh jöné, csak irjunk s mindgyárt jönek segittségünkre. Igy értvén azert kegyelmetek a dolgot, a Moldovára valo utakot s kereskedest mingyarast szabadicscsa fel, onnet semmit se féllyen. Ertyük asztis hogy kegyelmetek felé sokak sok hazugh hireket hintegetnek, mellyel a szegenyseget remitik, jartattyak embereketis olly helyekre a melly nem jllenék; kegyelmeteknek azert hitire s hazajahoz valo kötelességere parancsollyuk, valakiknel a mi salus conductusunk nem leszen, mindazokat mindgyárt fogassa megh s nallok levö levelekkel eggyütt küldgye kezünkben, legyen olly szorgalmatos gondviselessel kegyelmetek hogy másoknak emberei akaratunk ellen az országhnak romlására ide s tova ne járhassanak, ebben ne lehessen senki olly szemely kinek kedvezzen kegyelmed.

Am să vă aduc la cunoştinţa d-voastră că noi suntem în pace cu Voevodul Moldovei şi cu ţara Ardealului; ba a poruncit chiar că toată ţara să fie gata de luptă, şi îndată ni va veni într'ajutor dacă împotriva poruncii puternicului Împărat s'ar obrăznici cineva sau ar dă din alte părţi duşmanii în ţară —, numai să-i dăm de ştire. Bine socotind deci lucrul şi d-voastră, îndată să sloboziţi drumurile şi negustoria spre Moldova, să nu purtaţi nicio frică dintr'acolo. Înţelegem şi aceia că pe la d-voastră s'au răspândit multe veşti mincinoase ca să înspăimânte sărăcimea, şi se trimit oameni pe acolo pe unde nu se cade; vă poruncim deci d-voastră, în puterea credinţei şi datoriei d-voastră, către ţară, ca pe toţi aceia să-i opriţi cari vor umblă pe-acolo fără salv-conduct, şi împreună cu scrisorile aflătoare la ei să-i trimiteţi la noi. Aşa să purtaţi de grijă, încât oamenii altora să nu poată umblă de ici colo împotriva voinţei noastre, spre paguba ţerii; şi între aceştia să nu fie nicio persoană pe care să o ajutaţi d-voastră.

Cui secus non facturo gratiose propensi manemus. Datum in Curia nostra devensi, die 22 octobris, anno Domini 1658.

Achatius Barcziaj, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.
Transmittat dominus iudex Marus-Vasarhely.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXXXII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre veştile din Moldova şi nevoia de a fi ajutat Constantin-Vodă, „omul său". Ernot, 1659, 26 Octombre.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Hüsegtek levelet nem vettük az Moldovai állapotokrol bennünket nem tudosit, minekokaert hüsegteknek kegyelmessen es serio paranczollyuk, arrul az részröl jo vigyazásban legyen es bennünket gyakorlatossággal mindenekröl tudositson. Im az Kempullungiaknak s teöbb szélbeli Moldovaiaknak patenst kuldeottünk akarjáke hozzank Kosztandin Vajdához az hüséget tartani emberünknek szabad jarast engedgyenek meg ne haboricsak. Mert egyebarant miis tudgyuk mit tselekedgünk.

N'am primit scrisoarea d-voastră, şi nici nu ne-aţi încunoştiinţat despre stările din Moldova; totuşi vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră să aveţi grijă în partea aceia şi să ne încunoştiinţaţi despre toate, cât mai des. Câmpulungenilor şi altor Moldoveni margineni li-am trimes o întrebare de vreau să ţină cu noi. Şi Voevodului Constantin, omului nostru, să-i deschideţi calea, şi să nu-l tulburaţi; căci, la din potrivă, vom şti şi noi ce să facem[1].

Secus non facturi. Datum in castro nostro radnotiensi, die 26 octobris 1659.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Besztercze, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXXXIII.

Sighişoara, 1658, 30 Novembre.

Acaţiu Bárcsai, principele Ardealului, către Braşoveni, despre gătirile Domnilor români şi solii ce au mers la ei.

A Fö Vezér parancsollya hogy stb. segetség kell, meg nem fogyatkozunk benne. Tatár chánnak, az budai vezérnek, az Vaydaknak parancsol uyabban, elégséges segitség adás felöl; nem fog késni itt az kapucsi Basa Moldovába és Havasalföldébe megyen, az Császár parancsolattyanak meg jelentésére, ugy lattyuk az méltosagos fejedelem Rakoci György eo Nag[ysag]a ellen valo nehezség a Portán nem kissebbedik söt öregbül. Az két olah orszagi állapotak felöl tudositson kegyelmetek szüntelenül bennünköt. Hogy Sigmond Havasalföldébe bocsatott emberünk, hová lehesék nem tudgyuk, ha mit érthet felölle tudossitson arrol is.

Marele-Vizir porunceşte ş. a., că are nevoie de ajutor, să nu suferim din pricina aceia. Li porunceşte de curând Hanului Tatarilor, Vizirului de la Buda[2] şi Voevozilor ca să-i dea ajutor îndestulător; aici nu va întârzia să vie Capugibaşa în Moldova şi Ţara-Românească, să ducă porunca Împăratului. Aşa se vede că greutăţile Măriei Sale Gheorghe Rákóczy nu se micşorează, ci se întăresc. Să ne înştiinţaţi necontenit de stările celor două Ţeri Româneşti. Nu ştim unde poate fi omul lui Sigismund, trimis la Munteni; înştiinţaţi-ne şi despre aceia dacă aflaţi ceva despre el.

Quibus de cetero gratiose propensi manemus. Datum in civitate nostra Segesvár, die 30 9-bris, anno 1658.

Achatius Barcziaj.

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Fronius, I, nº 212.)

---

[1] Pentru năvălirea în Moldova a fostului Domn muntean Constantin-Vodă Şerban şi scurta lui Domnie în Iaşi, v. Prefaţa la *Studii şi documente*, IV.

[2] Paşa cu calitate de beglerbeg şi titlu de Vizir.

MMCCCLXXXIV.

Acaţiu Barcsai, principele Ardealului, către Braşoveni, despre scrisorile către Mihnea-Vodă. Sighişoara, 1658, 4 Decembre.

Acatius Barcziai, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Az mely embertöl az Vayda nekünk s kegyelmeteknek szollo leveleit ki küldötte, azt viszsza boczattani keg[ye]lmed emberit it tartoztattuk a végét hogy Minyhe Vaydának es Balog Mathé urnak szollo leveleinket meg vihesse kegyelmednek, azert kegyelmesen paronczollyuk, maga emberitöl Havasalföldiben irt leveleinket kesedelem nelkül külgye megh: azonban legyen jo vigyázasban s ha mit erthet ejel nappal inclosittani el ne mulasson, az posztó ha hamarsagh el keszülni igen akarnok, mivel gyalogink job resze ruházatlon.

Pe omul pe care l-a trimis Voevodul cu scrisorile noastre şi ale d-voastră l-am oprit aici ca să-ţi ducă d-tale scrisorile noastre către Vodă-Mihnea şi Mateiu Balog. Deci vă poruncim să trimiteţi prin oamenii d-voastră, fără întârziere, scrisorile noastre în Ţara-Românească: dar să fiţi cu bună pază şi să nu greşiţi să ne [înştiinţaţi] zi şi noapte de ceia ce aflaţi. Am dori foarte mult să gătiţi postavul în grabă, fiindcă bună parte din pedestrimea noastră nu are haine.

Secus non facturis de cetero . . . propensi manemus. Datum in civitate nostra Segesvar, die 4 X-bris, anno Domini 1658. *Achatius Barcziaj.*

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Fronius, nº 215.)

MMCCCLXXXV.

Ghenadie, Mitropolitul Ardealului, confirmă o sentinţă a predecesorului său: „Vlădica Sava". 1659, Iulie.

Titlu: „Arhiepiscop de Bălgrad, de Maramurăş şi a toată ţara Ardealului" [1].

(Pecete cu fum, indistinctă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* II, p 9, nº CLXXV.)

MMCCCLXXXVI.

Sava Brancovici condamnă pe un preut „curvar".

Aminteştete când a fost la Bistriţa „cu Şirŭpotachi Marton, cădu a fost Barcie Acoş" [2]. *„Piscup Sava."* Bălgrad, 1659, Decembre.

(Pecete cu negru, pe un taler al Împăratului german Ferdinand.)

(Fără adresă. Rău scrisă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* II, p. 9, nº CLXXVI.)

---

[1] Cf. *Documentele Bistriţei,* II, p. XXII.

[2] De la „chipul Vlădicăi Ioan", avem, pe lângă însemnarea rezumată mai sus, şi aceasta: „Cu mila lui Dumnedzău eu, chipul vlădicescu popa Ion din Maramureş, din Eraşul de sussu, din Vişeul-de-sus, scriu slujbă şi închinăciune domitale, birău din Bistriţă Andrieşel, şi ca unui somsid (vecin) a ţerăei noastre, a Maramureşului", pentru „cei Telceani". Un proces: „să nu-ş puture isprăvi de aicea, eu voiu dà cartea mea de-acie înnainte să tragă de la cine vor vedeà din Rodna". **Пис ке** *(sic).*

[Vº :] Adresa românească. Pecete peste hârtie:

(Avrilie erŭm[onah].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* I, p. 63, nº LXXXIV.)

MMCCCLXXXVII.

Lagărul de lângă Dipşa, 1659, 4 Decembre.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri din Moldova.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Kegyelmessen parancsollyuk hüsegteknek ez levelünk veven tudosicson mindgyarast bennünket voltakeppen Moldova feleöl mi hirei lesznek. Nekünk tartozo keötelessegeket hüsegeket álhatosson meg tarcsa. Ugy vagyon mi most hátra nyomulunk de nem azert az orszagot el hadgyuk, hanem hogy gyalo ginkal es Magyar orszagi birodalmunkbol jeöveö hadainkal meg egyezzünk. Minek okaert hüsegtek az mely feö emberek lesznek várossában mondgya meg keötelességekre jüjenek mindgyarast hozzank Belseö Zolnok varmegen ez levelünket is meg mutatvan. Az perceptornak Ferencz Deaknak is mondgya megh, az mi proventus nálla, mindgyarast hozza hozzank, ugy hogy holnap igen jo reggel Betlenben legyen velle.

Vă poruncim d-voastră că îndată după primirea acestei scrisori să ne înştiinţaţi cam ce veşti aveţi de fapt din Moldova. Datoria ce o aveţi faţă de noi să o împliniţi cu statornicie. Noi acum ne retragem, dar nu pentru ca să părăsim ţara, ci ca să ni împreunăm pedestraşii cu oştile care ni sosesc din Ţara Ungurească. Din care pricină d-voastră să li spuneţi tuturor domnilor din oraş ca în puterea datoriei lor să vină la noi, arătându-li şi scrisoarea aceasta, prin mijlocul comitatului Solnoc. Asemenea să-i spuneţi şi perceptorului Francisc Deak să vină îndată cu tot venitul ce e la el şi să fie mâne des de dimineaţă în Beclean.

Secus non facturi. Datum in castris nostris ad possessionem Dipse positis, die 4 decembris 1659.

G. Rakoczy, m. p.

P. S. Kegyelmetek adojabann is az mi hátra ugyan holnap jo reggel küldesse Betlenbe mind pedig notariussokat Ianos Deakot, beszelhetnenk eo kegyelmevel.

P. S. Restul din dajdea d-voastră mâne des de dimineaţă să-l trimiteţi d-voastră la Beclean; asemenea şi pe notarul d-voastră, Ioan Deak, să ne putem înţelege ceva cu dumnealui.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCLXXXVIII.

Băleni. 1659, 11 Decembre.

Gheorghe Băleanul, fost Mare-Ban, către Braşoveni, despre făgăduiala sa faţă de „Andreiaş Şăpun" şi „Lurinţi meşterul argintarul", cerând a i se trimite acolo oameni după râmători.

(Braşov. Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 303-4, nº 7.)

MMCCCLXXXIX.

[Polonia], pe la 1660.

„Jupánul Prăvan" (Párvan) către „Catrina Vel Judečasea ѡт града Брашок", despre scumpetea bumbacului, care ţineà până la Braşov 50 de florini, ceia ce l-a făcut să ieà abà, fiind „ca[m] eftină", despre drumul său în Polonia, de unde a trimis „10 bogasie roşiă", despre gândul de a plecà după Crăciun să cumpere bumbac, cerând bani „pe Necopoian[i], pe ai noştri", pomenind pe Dobre şi „jupănul Iovan" în legătură cu afacerile lui.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 52-3, nº 1.)

MMCCCXC.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre sosirea unor oameni ai săi de la Bucureşti. Sibiiu, 1660, 4 Februar.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Kegyelmetek levelet vettük irásat meg értettük nekünk is jött emberünk onnat bellöl s Bukurestreöl, de más hirt hoztak; kegyelmetek küldgyön be légyen jo vigyazásban s tudosicson bennünket.

Am primit scrisoarea d-voastră, şi bine am înţeles-o; au sosit şi oameni de-ai noştri de la Bucureşti, dar cu alte veşti. Să trimiteţi d-voastră oameni acolo, şi să fiţi cu grijă: încunoştiinţaţi-ne şi pe noi.

Secus non facturi. Datum in castris nostris ad Szeben positis, 4 februarii 1660.

G. Rakoczy, m. p.

[Adaos:] Vigjazzon kegyelmetek ez utanis.

[Adaus:] Să îngrijiţi şi de aici înainte.

Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus ac toti Universitati inhabitatorum civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXCI.

Acaţiu Barcsai numeşte Mitropolit românesc pe Gheorghe de Putivla[1], „Muscal", fost şi mai înainte Vlădică de Bălgrad. Sibiiu, 1660, 5 Februar.

Nos, Acatius Barcsai, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera, memoriae commendamus, tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod nos, dum, gratiae munificentiaeque nostrae principalis nobis innatae non obliti, regum ac principum felicis reminiscentiae vestigia imitantes, officio christianitatis respondere universosque patriae huius nostrae afflictissimae, tantisque praepeditae calamitatum procellis, status et Ordines paternae protectionis nostrae clementer participes reddere decerneremus, perhibetur nobis humilime in personis honorabilium quorundam seniorum valachalium Szavam Brenkovit, episcopum scilicet hactenus valachalem, non ipso Deo, non officii sui requisitis conditionibusque et fide ipsius nobis super eo praestita, non denique publico patriae commodo curatis, in ruinam regni huius nostri compluribus pro nunc exhausti calamitatibus eiusmodi se immiscuisse negotiis, quae non minus nobis, quam patriae etiam huic dulcissimae ultimam accellerare perniciem censeantur. Quare ne, ipso ut scandalo amputato ab Ecclesia, valachales, Rascianorum et Graecorum ubilibet in ditione hac nostra Ecclesiae existentes universae sine pastore instar gregis errabundi periclitentur, neve sub eo altius inter dictas iam Ecclesias malum serpat, tempestive praeveniendum, iisdemque in unum quasi corpus colligatis, iuxta ritum et consuetudinem olim ab ipsis receptam moderatorem seniorum pastorum universorum ac aliorum etiam, quorum videlicet intererit, doctum scilicet, pium et bene meritum episcopum praeficiendum duximus[2]. Accendente igitur fidelium dominorum consiliariorum nostrorum singulari pro honorabili Georgio Putivlensi,

[1] Acesta e Vlădica Ghenadie. V. cartea mea *Sate şi preoţi în Ardeal*, p. 65 şi urm.

[2] Încă la 15 Mart 1659 Acaţiu Barcsai dădea clerului românesc un privilegiu după cererea lui Sava (Şincai, la anul 1659; Ciparîu, *Archivu*, pp 571-2; Mangra, *Mitropolitul Sava II Brancovici* (1656—1680), Arad 1906, pp. 159-60).

Moscovita (pastore annis, ut perhibetur, superioribus albensi valachico[1]) facta commendatione, attentis etiam clementer et consideratis memoratorum iam honorabilium quorundam seniorum valachalium humili pariter pro eodem intercessione, ipsius denique morum probitate, pietate ac doctrina sufficienti, eundem Georgium Putivlensem, Moscovitam, in episcopum valachalem dictarum iam Ecclesiarum valachalium, rascianarum et graecarum ubivis in ditione nostra transilvanica partibusque Hungariae eidem annexis existentium universarum eligendum, nominandum et confirmandum duximus, dantes authoritatem clementer et concedentes ut idem simul cum solita episcopatus eiusdem auctoritate, gravitate, proventibus, usibus et emolumentis quotannis ipsi provenire debentibus, uti eodem et caeteri eiusdem praedecessores perfuncti usique sunt, uti, frui et gaudere valeat atque possit, prout eligimus, nominamus et confirmamus praesentium per vigorem, additis tamen subsequentibus hisce conditionibus:

I. Ne verbum Dei in ecclesia lingua peregrina, tam ipse concionari audeat, quam aliis id attentare permittat, sed nativa sola lingua pure valachica. II. Universae superstitionum colluviei antea ab ipsis quoquomodo observatae, tam ipse renunciabit, quam alios renunciari faciet. Sacramenta nonnisi uti in sacris literis scriptum est, sacram scilicet coenam Domini puro pane et vino, baptismum aqua pura, non ullis adhibitis superstitionibus administrari permittet, et ipse administrabit. Deosculationes imaginum, crucis et cetera pro posse eradicabit. Divortium sine episcopi ungarici orthodoxi seniorumque valachalium scitu et consensu instituere nequaquam audebit. III. Solam Scripturam Sacram auditores tam ipse docebit, quam per alios etiam doceri curabit. IV. Nullos in pastores ordinare praesumat nisi condignos et bene meritos, quive officio illi sacro suffecerint. Neque tamen hoc sine episcopi ungarici seniorumque Valachorum consensu et approbatione faciendum attentet. V. Cum universis quarumlibet Ecclesiarum valachalium, rascianarum et graecarum senioribus et pastoribus in Ecclesia Novum domini nostri Iesu Christi Testamentum iuxta eorum conditiones legi, catechismumque superioribus ab hinc annis Albae-Iuliae typis valachico idiomate mandatum[2] diligenter et serio doceri curabit. VI. Ab Ecclesiis, earum senioribus et pastoribus valachis non plus solito suo stipendiario munere extorqueat. Neque delinquentes birsagiis delictis severioribus punire sit ausus. VII. Seniores et pastores nonnisi secundum conditiones ipsis datas visitet. VIII. Bona Ecclesiis conferenda, vel etiam collata non dissipabit, illa in scholarum saltem valachalium templorumque aedificia convertendo. IX. Dependere in omnibus ab episcopo orthodoxo debeat et teneatur, ac cum ipso consentiat. X. Nullis se negotiis vel etiam rebus nobis huicque regno nostro contrariis immiscere audeat. Kalugeros vel alios etiam cuiusvis ordinis homines peregrinos sine nostro vel episcopi ungarici scitu et voluntate sibi nullos associet secumque manere patiatur. XI. Contra regni articulos in monasteriis vel etiam locis aliis quibuscunque nullis patrocinari praesumat malefactoribus. XII. In controversiis decidendis ac aliis quoque difficultatibus quae scilicet suum concernent officium, nonnisi cum consensu seniorum legitime procedat. XIII. Salva in futurum etiam et intacta liberaque in Ecclesiis valachicis episcopi Ungarorum orthodoxi maneat dispositio.

Quocirca vobis universis et singulis Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregiis et nobilibus, supremis et vice-comitibus, iudicibus vice-iudicibusque ac iuratis assessoribus nobilium quorumcunque comitatuum, Prudentibus item et Circumspectis magistris civium, regiis ac Sedis iudicibus, villicis, providis quarumcunque Sedium, civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, universisque senioribus, pastoribus, scholarum rectoribus caeterisque toties dictarum ecclesiarum ministris, cunctis etiam aliis cuiuscunque status, conditionis, ordinis, gradus, honoris, officii, dignitatis, praeeminentiae et functionis hominibus, quorum videlicet interest seu intererit,

---

[1] Nerecunoscut, îl aflăm în Alba-Iulia. V. mai sus, p., 1289, nº MMCCCLXXXIV.
[2] Al Vlădicăi Ştefan.

praesentium notitiam habituris harum serie committimus et mandamus firmiter quatenus saepefatum Georgium Putivlensem, Moscovitam, ubivis in ditione nostra constitutarum et habitarum Ecclesiarum valachalium vita ipsius comite verum, legitimum et a nobis praeordinatum episcopum habere et reputare, seniores caeterique pastores valachales universi debitam obedientiam et condignum eidem honorem praestare debeatis et teneamini, nec ipsum in legitima recensiti sui episcopatus functione impedire, turbare et molestare praesumatis vel sitis ausi modo aliquali. Ita tamen, ut conditiones praemissas tam ipse plena et condecenti authoritate observare, illis obligari, quam per alios, quorum scilicet intererit, observari facere modis omnibus teneatur et sit adstrictus. Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes literas nostras pendentis et authentici sigilli nostri munimine roboratas memorato Georgio Putivlensi, Moscovitae, clementer vita ipsius comite dandas duximus et concedendas. Datum in civitate nostra cibiniensi, die decima quinta februarii, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo.

Achatius Barchiai, m. p.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMCCCXCII.

Gheorghe Rákóczy al II-lea, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre nevoia de a se trimite după știri la Iași. Sas-Sebeș, 1660, 7 Mart.

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Kegyelmessen paranczollyuk hüségteknek, jártassa kémjeit Moldovában egeszen Iasz vasarig is az mi hirei leznek ejel nappal mindenekreöl voltaképpen tudosicson.

Vă poruncim d-voastră să vă trimiteți cercetători în Moldova până la Iași și, orice vești veți prinde, zi și noapte să ne încunoștiințați despre toate.

Secus non facturi. Eisdem in reliquo gratiose propensi manemus. Datum in castris nostris ad Szeben positis, die 7 martii 1660.

[Adaus:] Mindenekrül tudosicson s igen vigyazon kegyelmetek hadak nem indultak Moldva felöl járhat ki kegyelmetek embere be. Kozak Moszka hadak hol vannak.

[Adaus:] Să ne înștiințați despre toate, să grijiți bine: oștirile n'au plecat; spre Moldova pot trece oamenii d-voastră. Oștirile căzăcești și muscălești unde stau?

G. Rakoczy, m. p.

P. S. Az mennyi kopja hüsegtek varossaban lészen ha három ezer is, mind vasastul ejel nappal küldgye ide hozzank.

P. S. Câte cópii (secure) sunt gata în orașul d-voastră, fie și chiar 3.000, să le trimiteți, cu fier cu tot, la noi, zi și noapte.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCXCIII.

Sibiiu, 1660, 9 Mart.

Gheorghe Rákóczy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri din Moldova şi „desfacerea de Munteni".

Georgius Rakoci, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Kegyelmetek levelet vettük. Az saletrum főzök feleöl Segesvári uramék nekünk azt irtak az eö kegyelmek szekiben vannak; mivel penig mi kegyelmetek hüséget meg tapasztaltuk s abban meg nyugodtunk, azert szekibeöl mennyenek másuva, holott nem is főztenek saletrumot. Az Tatárok feleöl valo hirt az mi illeti, nekünk is egy nihány felöl ugy hozták. Ennek utanais értekezzek kegyelmetek jartassa embereit Moldovában s bizonyos hirekreöl bennünket gyakorlatossaggal tudosicson.

Am primit scrisoarea d-voastră. Ce priveşte căldările de fiert salitru, ni scriu domnii din Sighişoara că sunt în oraşul d-lor. Şi, fiindcă suntem încredinţaţi despre credinţa d-voastră, şi împăcaţi fiind cu aceasta, puteţi merge din centru într'alt loc, unde nici n'au fiert salitru. Iar, în ce priveşte veştile de la Tatari, şi nouă ni s'a dat de ştire la fel. Şi de aici înainte să vă meargă oameni prin Moldova, şi înştiinţaţi-ne şi pe noi despre veştile de acolo, cât mai des.

Quibus sic facturis de cetero gratiose propensi manemus. Datum in castris nostris ad Szeben positis, 9 martii 1660.

[Adaus:] Kegyelmedtek csinallion hirt Moldvaban hadak akarnak arra menni mivel ugy halliuk hirekul indult vagy ezt olaval Havasalföldire distrahaltatnak.

[Adaus:] D-voastră să daţi de ştire în Moldova că vreau să treacă ceva oşti pe acolo: aşa auzim că s'a dus să se desfacă de Munteni.

G. Rakoczy, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis primario iudici ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXCIV.

Iaşi, 1660, 30 Maiu.

Ştefan-Vodă (Lupu), Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre omul ce trimite ca să caute pe Serdarul său şi despre dorinţa de bună vecinătate ce are.

Generose, prudentissime ac circumspecte domine, amice et vicine nobis benevole.

Az ur Isten kegyelmedet minden idveseges kivansagi szerint valo sok jokkal jo egesseggel szerencses bodogh hosszu élettell algia megh minden kedvesivel egietemben. Az kegyelmed nekünk beöczülettel irott levelett igen kedvesen vettük kegyelmedteöl mint reghi megh ismert jo akaro szomszed uramtol hogy kegyelmed el nem feletkezik az reghi baratsaghrol, hanem minket tudositott az ott valo hirek es alapatokrol, az kegyelmed böczületes levelebeöl rend szerint mindeneket megh ertettük, ennek utanna is hasonloképpen igaz szom-

Domnul Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră după dorinţă cu multe bunuri ale Sale, bună sănătate cu viaţă norocoasă şi îndelungată, împreună cu toţi cei iubiţi ai d-voastră. Scrisoarea d-voastră am primit-o cu mare bucurie de la d-voastră, ca de la vecinul, cunoscutul şi binevoitorul nostru domn vecin. Că d-voastră n'aţi uitat vechea prietenie, ci ne încunoştiinţaţi despre veştile şi stările de acolo, le-am înţeles toate pe rând din scrisoarea cinstită a d-voastră, rugându-vă să nu vă fie spre greutate nici de aici înainte ca, în urma bunei

szedsagos szeretettel kerjük kegyelmedet ne nehesztellye kegyelmed bennunket tudositani ha mi dolgok megh is teörtennynek, kerjük annak okaért kegyelmedet szeretettel most is ezen, ime ez megh nevezet Geörgy postankot oda költük kegyelmedhez megh tovabbis megh paranczoltuk neki hogy mennyen valahol megh talallya az mi Szerdarunkot hogy szemben legyen vele, azert kegyelmedet szomszedsagos szeretettel kerjük talalliyon oly alkolmatosagot s modot benne, adna vay kett embert melleje az kik tudnanak abban eljarny, vagy penighlen mikeppen kegyelmed jobnak iteli lenny ugy tanaczollya cziak mehessen el addigh az mi hadainkhoz, mely kegyelmed megh czelekedven igen kedvessen vesszük kegyelmedteöl, mert mi igen bizunk kegyelmedhez mint kedves jo akaro attyankhoz, noha mostan alatomban vagyon az igaz szomszedsagh s baratsagh de ha Isten czendesegünket adgya, ugy akarjuk, nylvan legyen mindenek lattara valami kegyelmed kivansaga leszen, az mi jo akaratunkban, kegyelmed soha megh nem fogyatkozik, hanem valamint az attyam megh tartotta kegyelmeddel az szomszedsagott, megh annal inkabb most akarjuk megh tartani. Ezek utan Isten sokaigh eltese kegyelmedet jo egessegben.

noastre vecinătăţi, să ne încunoştinţaţi ce se mai întâmplă pe acolo. Chiar pentru aceia vă rugăm cu dragoste, şi acum, iată, am trimis la d-voastră poşta noastră, pe numitul Gheorghe, poruncindu-i să meargă mai departe, doar va găsi undeva pe Serdarul nostru, să dea faţă cu el. Vă rugăm deci pe d-voastră cu dragoste de vecin ca, aflând ceva chip, să-i daţi vre-o doi tovarăşi să ştie umblă de lucrul acesta, sau fie precum veţi socoti d-voastră mai bine: aşa să vă sfătuiţi numai să poată merge la oaste; ceia ce isprăvind-o, o vom primi cu bucurie de la d-voastră. Căci noi ne încredem mult în d-voastră, ca într'un părinte binevoitor: deşi acum e cam ascunsă buna vecinătate şi prietenie, dar, dacă ni va dà Dumnezeu iarăşi pacea, aşa vrem să fie făţişă, la ştirea tuturora, după voia d-voastră. De bunăvoinţa noastră d-voastră să nu vă îndoiţi niciodată, ci, precum a păstrat părintele mieu cu d-voastră vecinătatea, cu atât mai tare vrem să o ţinem acuma. După acestea Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Iasz, die 30 maii, anno 1660.

Generosae, Prudentis Dominationis Vestrae vicinus et amicus benevolus:

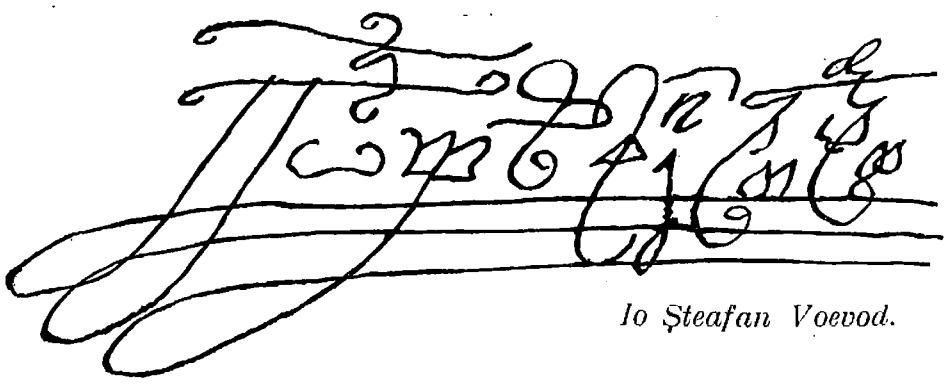

Io Şteafan Voevod.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Martino Scultz[1], civium civitatis besztercziensis iudici primario, senatori, domino vicino et amico nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

[1] *Sculter*, în manuscript. În nr. următor: *Scultus*.

MMCCCXCV.

Iaşi, 1660, 3 Iunie.

Ştefan-Vodă (Lupu) al Moldovei către Bistriţeni, despre atacarea de curând, în munţii lor, a unei cete de Moldoveni ce se întoarce din Ungaria cu hotnogul Vlasie.

Prudentissime ac circumspecte domine, vicine nobis benevole. Servitiorum nostrorum semper commendationem.

Az ur Isten kegyelmedet minden kivansagi szerint valo sok jokkal algia megh. Ez alkalmatosaggal kelletek kegyelmedet levelünk által megh latogatnunk engedgye, Isten eö felsege, ez levelünk tallalya kegyelmedet szerencses oraban es jo egessegben. Most ez el mult heten jönek volt valami emberink ide Moldovaban az hadaktol es ott az Beszterczej havasban ugyan az kegyelmetek hatariban eöket felvertek, es hetett az mi emberinkben megh eöltek egy hadnagyott is eöltek megh igen emberseges ember volt Vlaszia nevü hadnagy, mivel hogy eök az hatalmas Cziaszar szolgalattyaban iartak, es imar akarvan haza jöni eök nem hogy bekevel bocziatottak volna, mint igaz szomszedok, hanem fel sakmanyoltak eökett, negyven lovakott elvettek teölleök, es valamy satorokat, pénzt es egyebett mitt talaltak nallok mindent elvettek s megh az a Peter vamos azokkal az latrokkal vellek volt, annak okaért kegyelmedet kerem szeretettel hogy azokat felkerestese, kik azt czelekettek, mert ha kegyelmed fel nem keresi s megh nem forditatt vellek, az mittöl vontak tehatt az fejedelemnekis meghirjuk, cziak annakutanna kegyelmetek megh ne bannya, hiszem nem illendeö dologh az igaz szomszedsaghhoz az mit azok czelekedtek. Ezek utan tarczia meg Isten kegyelmedet sokaigh jo egessegben.

Bunul Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră, după dorinţă, cu toate bunurile Sale. Având să ne întoarcem către d-voastră prin scrisoarea noastră, cu acest prilej să dea bunul Dumnezeu să vă găsească [această scrisoare] pe d-voastră în ceas cu noroc şi bună sănătate. Venind în săptămâna trecută nişte oameni moldoveni de la oaste, i-au lovit la hotarul d-voastră, în munţii Bistriţei, omorând şepte oameni dintr'ai noştri şi un hotnog. Şi erá om de omenie hotnogul Vlasie, şi erau doar în slujba puternicului Împărat, şi acum, voind să vină acasă, nu să-i fi lăsat să vină în pace ca nişte vecini buni, ci i-au şi jăfuit, lipsindu-i de 40 de cai şi de corturi, bani şi tot ce au găsit la ei. Apoi încă şi Petru Vameşul a stat pe partea hoţilor. Pentru aceia deci, vă rog pe d-voastră cu toată dragostea să urmăriţi pe cei ce au făcut lucrul acesta, căci, dacă nu, şi nici nu veţi întoarce ce le-au luat de la ei, o să-i scriem şi Domnului. Numai după aceia să nu vă fie cu supărare, căci nu se ţine de buna vecinătate ceia ce au făcut oamenii aceia. După acestea Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Iasz, die 3 iunii, anno 1660.

Prudentis ac Circumspectae Dominationis Vestrae vicinus et amicus benevolus.

Io Ştefan Voevoda.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Martino Scultus, civium civitatis beszterciensis iudici primario senatorique, domino vicino et amico nobis benevolo

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXCVI.

Ştefan-Vodă (Lupu) al Moldovei către Bistriţeni, despre răscumpărarea, ce doresc ei, a nobilului Apaffy de la Tatari. Iaşi, 1660, 20 Iulie.

Generose, prudens ac circumspecte domine, amice et vicine nobis benevole.

Ur Isten kegyelmetekett minden kivansagi szerint valo sok idveseges lelki testi jokkal hogy megh aldgya kevannyuk.

Kegyelmetek nekünk beöczülettel irott levelejt mind ketteött igen szeretettel vettük, melyekbeöl az kegyelmetek kivansagatt mind megh ertettük, de abban megh boczason kegyelmetek modunk ninczen hogy Apafitt eo kegyelmett kezeségünkre ki hozatnok, mert kegyelmetekis jol tudgya itt igen hamar valtozik az alapat, s megh magunk is most telepedünk derekasabban, eddigh gyenge alapattal voltunk, hanem mikor az penz keszen leszen kegyelmetek küldgye be ide az penzel bizonyos emberitt minekünk megh jelentven, az kegyelmetek jo akarattyaert mü mingyart magunk emberünkett oda küldgyük s ide Iasz vasarra ki hozattyuk mert igen jo baratunk s ismereönk az Tatar kinel van eö kegyelme s addigh migh ide kihozzak eö kegyelmett itt vesztegsegben leszen az kegyelmetek embere magunkra valallyuk egy penz ereö kart nem vall, mert magunk megh alkuttattyuk eöket, az kegyelmetek hozzank megh mutatott jo akarattyat s kedveskedesett kegyelmetekteöl igen kedvesen vettük mint jo akaro szomszéd uraimektol, mü is az mitt most hirtelenseghgel az alkolmatossagh hozott, egy kicziny ajandekot kegyelmeteknek kültünk kegyelmeteket szeretettel kérjük vegye jo neven, Isten bennünket ennek utanna eltettven, kegyelmeteknek nagyob kedveskedessel s jo akarattal igyekezünk lenny. Ezek utan tarczia megh Isten kegyelmetekett sokaigh io egessegben.

Dorim ca Domnul Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră după dorinţă cu toate bunurile sale trupeşti şi sufleteşti.

Am primit amândouă scrisorile cinstite ale d-voastră cu dragoste, din care am înţeles dorinţa d-voastră, dar de aceia să ne iertaţi: nu ni e cu putinţă să-l scoateţi pe d-sa Apaffi de acolo pe chezăşia noastră. Ştiţi bine că aici foarte răpede se schimbă împrejurările, şi apoi şi noi numai acuma începem să ne cuibărim mai binişor: până aici am fost de tot lipsiţi, dar, când o să fie banii adunaţi, să-i trimiteţi aici prin nişte oameni de-ai d-voastră înştiinţându-ne, şi noi, pentru bunăvoinţa d-voastră, îndată vom trimite omul nostru acolo şi apoi îl vom aduce la Iaşi, fiindcă suntem cunoscuţi şi buni prieteni cu Tatarul unde stă acum d-sa, iar, şi până atunci, până ce o să-l scoatem de acolo, omul d-voastră o să zăbovească aici. Iar, în ce priveşte banii, nu veţi fi de pagubă: noi avem să ne târguim cu ei mai înainte. Ni pare bine de bunăvoinţa şi îmbunarea d-voastră arătată faţă de noi, şi noi, după cum a adus cu sine graba mare şi întâmplarea, v'am trimis un dar neînsemnat, rugându-vă să-l luaţi d-voastră în nume de bine de la noi: ţinându-ne Dumnezeu, şi de aici înainte ne vom năzui să vă slujim şi cu mult mai mare bunăvoinţă. După acestea Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Iasz, die 20 iulii, anno 1660.

Generosae Dominationis Vestrae amicus et vicinus benevolus.

Io Ştefan Voevoda.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Georgio Bhim et domino Martino Schultz, civium civitatis beszterciensis iudicibus suprimariis *(sic)*[1] et dominis amicis et vicinis nobis benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

[1] *Sub-primariis*, vice-juzi.

MMCCCXCVII.

Iași, 1660, 23 August.

Ștefan-Vodă (Lupu) al Moldovei către Bistrițeni, despre întoarcerea oștilor sale pe la ei, dorind să știe dacă merg cu Tatarii ori singure.

Generose, prudens ac circumspecte domine, vicine nobis benevole. .

Az ur Isten kegyelmedet minden idveseges kevansagy szerint walo sok jokkal jo egesseghel hogy megh aldgya kevannyuk. Ezert kelletek kegyelmedet mostany alkolmatossaggal ez levelünk által megh talalnunk mint jo akaro szomszed uramott, adgya Isten eö felsege ez levelünk tallalya megh kegyelmedet szerenczes oraban és jo egesseghben. Erteltük hogy az my hadainkot haza bocziatottak volna s kegyelmetek fele jeönenek es bizonyoson nem tudhattyuk ugy vagyone avagy minczene, annak okaert kegyelmedet szeretettel kerjük voltakeppen kegyelmed irja megh my nekünk tudhassuk megh bizonyoson ha ott jeöneke ell kegyelmeteknel es Tatarok jeöneke vellek vagy cziak az my hadaink jeönek azon kiül mely helyben vadnak el indultake helybeöl neme, kegyelmed mindeniknek bizonyoson mennyen vegere es menteöl hamareb kegyelmed adgya ertesünkre, mely kegyelmed ebbely megh mutatott jo akarattyatt kegyelmedtöl kedvesen agnoskalunk, hasonlokeppen kegyelmed paranczollyon nekünk készen vagyunk kegyelmednek szolgalny. Ezek utan Isten kegyelmedet eltesse sokaigh jo egessegben.

Dorim ca Domnul Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu multe bunuri ale Sale, cu bună sănătate, după dorință. Pentru aceia a trebuit să ne îndreptăm de astă dată cu scrisoarea noastră la d-voastră, ca binevoitorului nostru domn vecin: să dea bunul Dumnezeu să vă afle în ceas norocos și bună sănătate. Am înțeles că ar fi slobozit acasă oștile noastre, ținând spre d-voastră, ceia ce noi nu știm cu siguranță: oare așa e sau nu e. Pentru aceia deci vă rugăm cu dragoste pe d-voastră să ni scrieți: să știm oare pe acolo or să treacă, pe la d-voastră, și oare cu Tatarii împreună, sau numai oștile noastre, unde sunt și dacă au plecat din loc sau nu. D-voastră să le știriciți toate și cât mai răpede să ni le dați de știre. Care bunăvoință o vom primi cu plăcere din partea d-voastră. Asemenea să ni porunciți d-voastră și nouă: suntem gata să vă slujim. După acestea Dumnezeu să vă țină pe d-voastră mulți ani în bună sănătate.

Datum in Iasz, die 23 augusti, anno 1660.

Generosae, Prudentis Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Stephanus princeps.

Io Ștefan Voevoda.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Martino Scultus, civium civitatis beszterciensis iudici primario, et cetera, domino vicino nobis benevolo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCXCVIII.

Cotnari, 1660, 16 Septembre.

Ștefan-Vodă (Lupu) al Moldovei către Bistrițeni, despre supărarea adusă la întors oștilor sale și despre roibul dăruit lui de Ali-Pașa, pe care ei l-au oprit.

Generose, prudens ac circumspecte domine, vicine et amice nobis benevole.

Ezert kelletek kegyelmedet mostany alkolmatossaggal ez levelünk altal megh talalnunk, mivel ezek az my hadainknak ott kelletvén eljeönyek es azokat most is felvertek, noha azok az hatalmas Cziaszar szolgalattyaban voltak, seöt kegyelmeteknek is szolgaltak mert immar talam Isten azt adgya hogy kegyelmetek is megh nyughszik, noha mü kegyelmedtöl ezt nem remenlettük volna, mert mü senkit abban az orszaghban megh nem hittünk sem nem ismer[tünk] mint kegyelmedet, sokat mondhatnank de hiszem az ki emberseges ember eszeben veheti, meghis hiszük hogy kegyelmed akarattya nelköl teörtenyt de az teöbbi ugyan ambar mulnek ell, de leghinkab ezt banyuk hogy az a my baratunk Aly-Pasa mi nekünk az my lengyel capitanyunk altal igen szep teöreök paripatt küldeött volt, eö ugy ad szamott hogy kegyelmetek vette el teölle, mü eötett megh nem hittük, hanem kegyelmedhez költünk kerjük kegyelmedet szeretettel mint jo akaro szomszed uramot, ha kegyelmeteknel leszen adgya megh vagy penigh maslovatt küldünk kegyelmeteknek avagy penzel megh valtyuk, mert tudgiuk hogy nem kegyelmeteknek valo, mü sem hatas paripanak akartuk, hanem menésben akartuk ereszteny, melyet kegyelmetek meghczelekedvén kedvesen veszük. Ezek utan Isten kegyelmedet sokaigh eltesse jo egessegben.

Pentru aceia a trebuit să vă cercetăm pe d-voastră cu acest prilej prin scrisoarea noastră fiindcă oştile noastre aveau să treacă pe acolo şi au fost risipite, măcar că erau în slujba puternicului Împărat mai mult, — ba v'au slujit şi d-voastră, căci doar o să dea Dumnezeu să vă liniştiţi şi d-voastră, — deşi aceasta noi nu o nădăjduiam de la d-voastră. Pentru că noi în acea ţară n'am crezut, nici n'am cunoscut pe altul decât pe d-voastră. Am avea de spus mai multe, dar cine e om de omenie, pricepe şi atâta: credem totuşi că s'a întâmplat fără voia d-voastră. Celelalte treacă, meargă, dar mai cu seamă de aceasta ni pare rău că prietenul nostru Ali-Paşa ni-a trimis prin căpitanul nostru polon un roib frumos turcesc, şi aşa spune că d-voastră l-aţi luat de la el. Noi nu i-am crezut lui, fără cât am trimis la d-voastră, rugându-vă cu dragoste, ca pe un binevoitor domn vecin, să ni-l daţi dacă e la d-voastră: ori o să vă trimitem altul în locul lui, ori îl vom răscumpăra cu bani, — căci ştim că nu e pentru d-voastră. Nici noi n'am vrut să-l ţinem pentru călărit, ci să-l dăm la herghelie: dacă ni veţi face aceasta, vom primi-o în nume de bine de la d-voastră. După acestea Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Kotnar, die 16 septembris, anno 1660.

Generosae, Prudentis Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Şteafan Voevoda.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Georgio Bün, civium civitatis beszterciensis iudici primario, et cetera, domino vicino et amico nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCXCIX.

Ştefan-Vodă (Lupu), Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre scrisorile „Craiului" către el. Iaşi, 1660, 5 Octombre.

Prudens ac circumspecte domine iudex civitatis bistriciensis, domine amice et vicine benevole.

Contenta literarum Generosae Dominationis Vestrae intellexi et ad porrectas mihi per tabellarium Illustrissimi Transsilvaniae principis literas sine ulla mora ex voto Generosae Dominationis Vestrae responsum dedi. Intelliget omnia ex literis

Illustrissimus princeps. Ego quoque et secuturis temporibus desideria Generosae Dominationis Vestrae adimplere mei officii semper ducam. Restat ut me sibi felicia auspicantem benevolo ac favorabili prosequatur affectu, cui a Dei praepotentis manu omnia fausta ac felicia precor. Iassiis, die 5 octobris 1660.

Generosae Dominationis Vestrae amicus et vicinus benevolus

Stephanus, Dei gratia princeps terrarum Moldaviae.

Io Ştefan Voevoda.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino, domino Georgio Bihm, iudici et senatui civitatis bistriciensis, dominis amicis et vicinis nobis benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCC.

Ernot, 1660, 9 Octombre.

Acaţiu Barcsai, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre măsurile ce a luat împotriva răsculaţilor secui şi omul ce trimite în Moldova, la Domn.

Acatius Barcsai, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Ugy ertyük mar az ellennünk pártot utöt Székelyek közül nemellyek hüségünkre kezdettek hodolni, de el hiszszük feöveb okai kik voltak, tudván vetkekhez kepest valo czelekedeteknek bünteteset el nem fognak kerülni, oda kikezdik uttyokat Erdélyböl tartani; azért hüségteknek életere becsületire paranczollyuk, ejjel nappal az utakra oly szorgalmatossan vigyaztasson hogy valamint a pártosok azon, ki ne szaladgyanok nevezet szerint penigh Lazar Istvánra, Szekely Samuelre s az teöbbire is legyen derekas vigyázása, mert ha azon talalnak ki szaladni, hidgye bizonyosson, vigyazatlanságának s párttartásának kemény büntetését el nem kerüli; seöt az mint végére mentünk, czak ez napokban is hüségtek határán Czikra Gyergyóra egy néhány az országh veszedelmere irt levelek hordoztattak, s onnét is oda ki, mégh is affélekben edgyet sem keritte kezünkre. Annak felette im az Moldovai Vajdahoz költük emberünket kit is hüségtek bátorsagossan késertessen által a havasokan ot se kesleltesse continualhassa menteöl hamareb uttyát.

Aşa auzim că dintre Săcuii răzvrătiţi împotriva noastră o parte începe să se întoarcă iarăşi la credinţa noastră, dar, să ştim cari sunt pricinuitorii mai de seamă, n'ar scăpă ei de pedeapsa după greutatea păcatului, şi deci încep să-şi iea drumul din Ardeal. Pentru aceia poruncim, pe omenia şi viaţa d-voastră, să păziţi bine, zi şi noapte, drumurile cu stăruinţă, ca răzvrătitorii aceia să nu scape pe acolo, şi anume: Ştefan Lazar, Samuil Székely. Asemenea să grijiţi şi de ceilalţi, căci, dacă ar fugi pe acolo, să credeţi că pentru neîngrijire şi părtenire nu o să încunjuraţi pedeapsa aspră. Şi, precum am înţeles mai bine, numai în zilele trecute se purtau prin hotarul d-voastră la Cic şi Gurghiu scrisori protivnice ţerii şi-apoi şi de acolo afară, dar niciuna nu ni-aţi dat-o în mânile noastre. Afară de aceia am trimis un om la Voevodul din Moldova, pe care să-l petreceţi peste munţi cu siguranţă, şi să nu-l zăboviţi acolo, ca să-şi poată vedeà de drum cât mai răpede.

Nec secus facturi. Datum in castro nostro radnothiensi, 9 octobris 1660.

Achatius Barcziaj, m. p.

Hüsegtek kialtasson szabad nyeresegert valakik Csikban be czapnak valamit kaphatnak, mind magoke legyen.

Să daţi de ştire că toţi cei ce vor pătrunde în Cic pentru câştig slobod, ce vor putea ridică, să fie al lor.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Bestercze, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCI.

Acaţiu Barcsai, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre ajutorul ce a cerut Domnilor noştri împotriva lui Ioan Kemény. Gurghiu, 1660, 24 Novembre.

Achatius Barcsai, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Kemén Ianos urunk Kövár vidékére küldött levelét hozák, melyböl vilagoson kitetzik hogy ö kegyelme az oda ki futott pártos fö rendekkel edgyütt ez szegeny haza veszedelmére igyekezik haddal jöni, kinek Isten velünk lévén meg elözésére igyekezünk, hadainkat ellene indittyuk a varmegyeknek is megparantsoltuk, soldosokat küldgyék Barcsai Gaspar generalis uram mellé s az Olahorszagok Vajdanak s passaknak is irtunk, küldgyenek segitséget. Azert kegyelmeteknek is serio parantsollyuk, az szokas szerint gyaloghit jo keszülettel küldgye Szamos-Ujvarhoz Barcsai Gaspar uramhoz, avagy az hol értik lenni. Mivel penig az portatol valo el szakadásnak ize meg mostis szajaban vagyon kegyelmetek s tudgya nehezen tévök szerit a Török ez szegény orszagot el ne foglalja, kegyelmetek honnyában maradhasson, helyébe Török ne száljon, azert kegyelmeteknek Istenéhez hazájához es hozzank valo kötelessegere, szeretetire parantsoljuk, az porta es hozzank valo hüségében legyen alhatatos ne ingadozzon az ellenkezökhöz ne hajollyon, mert mi többe nem hiszszük ez orszagnak kegyelem legyen Török el ne foglalja, ha meghis elhajol es partol.

Din scrisoarea dumnealui Ioan Kemény, trimeasă la Chioara, iese lămurit că dumnealui cu domnii răzvrătiţi din rândurile cele înalte, fugiţi acolo spre primejduirea ţerii, se pregăteşte să vină cu oaste, ceia ce cu ajutorul lui Dumnezeu vrem să prevenim, şi ni vom porni oştile împotriva lui, poruncind şi comitatelor să trimeată ostaşi, pentru bani, lângă domnul general Gaşpar Barcsai; li-am scris asemenea Voevozilor ţerilor româneşti şi Paşilor, să ni trimeată ajutor. Pentru aceia deci vă poruncim şi d-voastră, cu tot dinadinsul, ca după obiceiu să vă trimiteţi pedestraşii gata de luptă d-lui Gaşpar Barcsai, la Gherla sau în alt loc, unde veţi înţelege că stă. De oare ce gustul deslipirii de către Poartă şi acum îl mai aveţi în gura d-voastră, ştiind bine că greu am făcut ca Turcul să nu ocupe această sărmană ţară şi d-voastră să puteţi rămâneà în patria d-voastră şi să nu vă înlocuiască Turcul,—pentru aceia deci vă poruncim d-voastră ca, pentru datoria şi dragostea d-voastră către Dumnezeu, patrie şi către noi, să fiţi statornici în credinţa Porţii şi a noastră, să nu vă clătinaţi încă, sau să inclinaţi în altă parte, pentru că mai mult nu credem să aibă iertare această ţară şi să nu o ocupe Turcul, chiar dacă va inclinà altfel şi va părtenì pe alţii.

Secus itaque sub poena capitali non facturi. Datum in curia nostra görgensz.-imrehiensi, die 24 novembris 1660.

Az gyalogit kegyelmetek mindjárt küldgye Kövárba jo vigiázással.

Pedestraşii să-i trimiteţi d-voastră îndată la Chioara cu pază bună.

Achatius Barcziaj, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCII.

Gurghiu, 1660, 26 Novembre.

Acaţiu Barcsai, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre ajutorul de oşti de peste munţi ce i-ar trebui ca să lupte cu Ioan Kemény.

Acatius Barcsiai, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Generose, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Kegyelmed levelet veven irasat ertyük. Redai uram is mit irjon lattjuk. Mi soha Kemeny Ianos urunk ebbeli cselekedetit nem hittük volna, menyi hiti van nalunk s im legközelyeb czak ez elöt harmad nappalis mely nagy ajanlassal ira nekünk, de lattyuk nemely az hitet csak csalni tartya, mivel anyi hitihez maga ajanlatihoz bizván eö csak Barcsiay Gaspar uram is eörmenyesi hazanal leven, hire terjedvén az Kemeny Ianos uram indulasanak ot akarta az hadakot maga melle hivatni de ez elmult ejel valami koborlo tolvaj hadokot rea küldött az hazat fel verette, maga baratival mulatvan esztve az mint ide szaladott inassa mondja ittas allapottal talaltak agyaban, mar nem tudgyuk meghölteke vagy elevenen vittek el. Azertt ha kegyelmed Moldvaban megyen, igen jol cselekeszi, ugyanis ha keresztyen orszagi hadakkal csendesithetnök le inkab akarnok, mint sem Török, Tatar jöjön, mivel ha azok jönek be, tartunk attól Erdely többé nem Erdely csak megh ülik. Mi mind az moldvai, havasali Vajdaknak irtunk ket uttal is, Szinan-Passanak is Varadba es Aly-Passanak Tömösvárra ertesekre adtuk, visellyenek gondot hatalmas Csaszar országára. Kegyelmed ne kessek be menni, s lasson elötte allo dolgaihoz szivesen faradozvan hazaja szolgalattyaban.

Am primit şi am înţeles scrisoarea d-voastră. Vedem ce scrie şi domnul Redei. Noi n'am fi crezut niciodată un astfel de lucru din partea domnului Ioan Kemény, după ce credinţă aveà faţă de noi, şi numai acum înainte cu trei zile cu câtă pleçăciune ni scrià nouă. Dar vedem că unii îşi ţin credinţa numai de înşelăciune. Şi, încrezându-ne numai în atâta credinţă şi recomandări de-ale lui, fiind domnul Gaşpar Barcsai la casa lui din Ormeniş, trecând vestea plecării domnului Ioan Kemény, a voit să-şi adune acolo oştile lângă sine, dar în noaptea trecută a trimis asupra lui o adunătură de oşti, de hoţi, cari au sculat casa, el petrecându-şi cu prietenii; aseară, după cum spune slujitorul lui fugit aici, l-au găsit beat în pat şi, omorâtu-l-au sau dusu-l-au cu ei viu, nu ştim. Pentru aceia deci, dacă d-ta vrei să pleci în Moldova, foarte bine'i face, căci mai bine am vrea să-l înăbuşim cu oşti creştine, decât să vină Turcul sau Tatarul; căci, dacă o să dea ei în ţară, ni e teamă că Ardealul mai mult nu va fi Ardeal, ci-l vor birul ei. Noi li-am scris Voevozilor, atât celui din Moldova, cât şi celui din Ţara-Românească, şi în două rânduri, lui Sinan-Paşa, la Orade şi lui Ali-Paşa, la Timişoara, dându-li de ştire să poarte de grijă ţerii puternicului Împărat. Să nu întârzii d-ta a trece dincolo, şi vezi de lucrurile d'inainte, ostenind bucuros pentru slujba ţerii.

Eidem sic facturo de cetero gratiose propensi manemus. Datum in curia nostra Görgeny, die 26 novembris 1660.

Achatius Barcziaj, m. p.

[Vo:] Generoso Simoni Stoyka, aulicae militiae nostrae equestris ordinis vicecapitaneo, et cetera, fideli nobis dilecto.

[Adaus:] Besztercsei biro uram mingyarast ejel nappal küldgye el Maramarusban.

[Adaus:] Domnule birău din Bistriţa, îndată să o trimiţi zi şi noapte în Maramureş.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCIII.

Ştefan-Vodă (Lupu) al Moldovei către Bistriţeni, despre nevoia de veşti cu privire la „Craiu". Iaşi, 1660, 30 Novembre.

Generose, prudentissime ac circumspecte domine, vicine nobis benevole.

Az ur Isten kegyelmedet minden kivansagi szerint valo jokkal hogy megh aldgya kivannyuk.

Ez alkolmatossaggal akarok kegyelmedet ez levelünk altal megh latogatnunk mint jo akaro szomszedunkat, adgya Isten eö felsege, ez levelünk talallya megh kegyelmedet szerenczes oraban es kivanatos jo egesseghben, kelletvén meghis kegyelmedet mint reghi meghismert jo akaronkat szeretettel requiralnunk kerven azon hogy minket ne nehesztellyen tudositani az ott valo minden hirekreöl es alapatokrol miben vadnak es az fejedelem feleöl holl vagyon eö nagysaga bizonyoson akarnok tudni, mert müis megh hütt bizonyos keövetyünket küldeneönk eö nagysagahoz, annak okaert szeretettel kerjük kegyelmedet, tudositsion minket bizonyoskeppen mindenekreöl, holl leszen most eö nagysaga es mi korban vagyon, melly kegyelmed hozzank megy mutatando jo akarattyatt kedvesen agnoskallyuk kegyelmedteöl, kegyelmed is mi nekünk jo akaro szomszedgyaknak paranczollion szeretettel szolgalni igyekezünk kegyelmednek. Ezek utan Isten tarczia megh kegyelmedet sokaigh jo egessegben.

Dorim ca Domnul Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră după dorinţă cu bunurile Sale.

Vrem cu acest prilej să vă cercetăm cu scrisoarea noastră pe d-voastră, ca pe binevoitorul nostru vecin: să dea bunul Dumnezeu să vă găsească într'un ceas norocos şi cu bună sănătate. A trebuit să vă cercetăm cu dragoste ca pe un vechiu cunoscut şi binevoitor de al nostru, rugându-vă să nu vă fie spre greutate a ne încunoştiinţă despre veştile şi stările de acolo, şi am vrea să ştim cu siguranţă unde e Domnul: am aveá de gând să ni trimitem şi noi un sol la Măria Sa. Din această pricină vă rugăm cu dragoste pe d-voastră să ne încunoştiinţaţi în vre-un chip despre toate, unde să fie acum Măria Sa, şi în ce stare e. De care bunăvoinţă a d-voastră arătată faţă de noi ni va păreá bine. Asemenea să ni porunceşti şi d-ta nouă: ne vom căzni să vă slujim cu dragoste, ca unui binevoitor vecin. După acestea Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Iasz, die 30 novembris, anno 1660.

Generosae, Prudentis Dominationis Vestrae vicinus et amicus benevolus

Stephanus, princeps Moldaviae.

Io Ştefan Voevoda.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Georgio Bhim, civium civitatis beszterciensis iudici supremo, et cetera, domino vicino nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCIV.

Mateiu, diacul unguresc din Moldova, către Bistriţeni, despre un cal luat de la curteni, nişte grâu, iernatec de cai şi daruri. Suceava, 1660, 19 Decembre.

Kegyelmeteknek mint jo akaro uraimnak jo szivel valo szolgalatomat ayanlom; az Uristen kegyelmeteket minden kevansagi szerint valo sok idveseges jokkal aldgya megh kevanom.

Vă ţin gata slujba mea cu bună inimă, ca domnilor miei binevoitori. Doresc ca bunul Dumnezeu să vă dăruiască după dorinţă cu toate bunurile sale binefăcătoare.

Ez mostany alkolmatossaggal kelletek az inasomott oda kegyelmetekhez küldenem, mivel Beldi Pall uramott az Tatarok ide laszvasarra Tatar országhbol ki hosztak es az Vaydatt eö nagysagatt az Tatarok megh talalvan egy emberit ki küldeni eö nagysaga ennekem paranczolt embert keresek hogy kiküldenek, ennekem mas nemleven hanem magam szolgamott kelletett bocziatanom; ertven ugy hogy Beldi Palne Betlenben lenne annak okaert igen sietseggel ez szolgamott Beldi uram leveleivel en kegyelmetekhez költem es kegyelmeteket szeretettell kerven az en kegyelmes uram az Vayda eö nagysaga tekintetiert es jeövendeöbely vekony szolgalatomert meltoztasek kegyelmetek azokban az lovakban kiket az kurtanyoktol az havason elvontak az szolgam ala adni melik job lenne el ne allana alatta es egy emberseges embert az ki velle Betlenigh el menne es ugyan viszsza is jeöhetne velle hogy ne talam valaki megh haborgatna, menteöl hamareb visza jeöhetne; mert ha en kegyelmeteket az eö nagysaga igaz hüveinek nem tudnam lenni oda nem költem volna. Az kevés buza felöll is mivel itt is most volna kelet megh szolgalnam kegyelmeteknek ha altal szalitana Hoszszumezöre. Az meli lovakott penigh az szolgam oda ment ha valaki oly emberseges ember talaltatnek fizetesert tartany vagy ket honapigh beöczülettell en megh fizetnek; ha penigh Huszarne avagy Nikola Sigmondne aszszonyomekhez küldene eö kegyelmek el telelnek, mert itt igen szük ideö vagyon. Mely kegyelmetek hozzam megh mutatando jo akarattiat vekony alapatom szerint megh igyekezem kegyelmeteknek szolgalni, cziak Isten az Vaydatt eltetven. Azon kül mostani hirtelenseggel itt Szuczvan az mi talaltatott keves ide valo ayandekocskatt költem kegyelmeteknek; en töllem jo akaro szolgaiatol vegye jo neven kegyelmetek. Ennek utanna többell igyekezünk kegyelmeteknek kedveskedni es szolgalni. Tartsa megh Isten kegyelmeteket sokaigh jo egessegben.

Am fost nevoit cu acest prilej să-mi trimit slujitorul la d-voastră, fiindcă Tatarii au adus la Iaşi, din Ţara Tătărească, pe domnul Pavel Beldi şi s'au adresat Măriei Sale Voevodului ca să trimeată acolo un om, iar Măria Sa mi-a poruncit mie să caut un om şi să-l trimit acolo, dar, neavând altul, l-am trimis pe slujitorul mieu. Înţelegând că doamna domnului Pavel Beldi ar fi în Beclean, am trimis cu grabă pe slujitorul mieu cu scrisorile domnului Beldi la d-voastră, rugându-vă cu dragoste pe d-voastră ca, mai mult pentru Măria Sa Voevodul şi slujba mea neînsemnată în viitor, să binevoiţi a-i pune la îndemână slujitorului mieu un cal dintre aceia cari au fost luaţi în munţi de la Curteni, precum şi un om de omenie care să-l însoţească până la Beclean şi să poată şi veni cu el înapoi cât mai curând, ca nu cumva să-l vatăme cineva. Căci, dacă n'aş fi ştiut că d-voastră sunteţi credincioşi cu adevărat Măriei Sale, nu trimiteam la d-voastră. Aş aveà să dau înapoi şi puţintelul grâu, fiindcă acuma avem, dacă l-aţi cără la Câmpulung. Iar, dacă s'ar află un om de omenie să găzduiască el caii cu cari a mers acolo slujitorul mieu, vre-o două luni, i-aş plăti omeneşte pentru atâta bine; sau să-i trimiteţi pentru iernat la doamna Huszár sau la doamna lui Sigismund Nikola, pentru că aici e vreme de tot vitregă. Pentru care bunăvoinţă a d-voastră dovedită faţă de mine, din neînsemnata mea stare mă voiu năzui să vă fiu recunoscător d-voastră; numai să-l ţină Dumnezeu pe Voevod. Afară de aceia cu grabă mare şi din ce am putut află aici la Suceava vă trimit d-voastră şi nişte daruri neînsemnate: să le luaţi în nume de bine dela mine, slujitorul binevoitor al d-voastră. După aceasta ne vom năzui să vă scriem şi să vă fim plăcuţi şi cu mai mult d-voastră. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Szuczva, die 19 decembris 1660.

Kegyelmeteknek jo akaro szolgaia az migh el szolgal.

Slugă binevoitoare a d-voastră (până trăiește, vă slujește).

Matte Deak, secretarius hungaricus.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Georgio Bhim et domino Martino Schultz, civium civitatis beszterciensis iudicibus supremis ac senatoribus, dominis mihi observandissimis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCCV.

Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre trimiterea robilor de la ei și fuga lui „Ștefăniță-Vodă" din Moldova, pe care-l înlocuiește Constantin-Vodă Șerban. Ernot, 1661, 27 Ianuar.

Ioannes Kemeny, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

25 praesentis nekunk irt leveleket kegyelmesen vettük tudositasátt és hozzánk küldött rab embereket az iránt valo czelekedeteket kedveszük hüséghteknek. Kegyelmesen paranczolyuk ez után is szorgalmatos vigyázásban leven, ha mi hireket Moldva felöl hallani foghnak, mind azokrol tudositani el ne mulassák.

Primind scrisoarea din 25 ale lunii, am aflat cu bucurie încunoștiințarea și trimiterea robilor dela d-voastră. Vă poruncim ca, și de aici înainte, fiind cu grijă la fel, orice vești veți auzi de prin Moldova, să nu uitați a ne încunoștiință și pe noi.

Sic facturis de cetero gratiose propensi manemus. Datum in castro nostro Radnoth, die 27 mensis ianuarii, anno 1661.

I. Kemeny, m. p.

[Adaus:] Nekünk bizonnyal hozak magunk emberi, Stephanicza kifutot az orszaghboll es Consztantin ben vagyon, tudosicson hüsegtek is. Az homagium es unio praestalasa veghben mente az articulusok szerint kegyelmetek varosaban tudosicsanak.

[Adaus:] Nouă ni-au dat de știre oamenii noștri cu siguranță că Ștefăniță a fugit din țară și acum Constantin e acolo înlăuntru: să ne înștiințați și d-voastră[1]. Înștiințați-ne dacă s'a îndeplinit după „articole" în orașul d-voastră „omagiul" și „unirea".

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario, villico regio ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCCVI.

Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre zvonul că Vodă-Constantin a izgonit din Moldova pe Ștefan (Lupu). Ernot, 1661, 30 Ianuar.

Ioannes Kemeny, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

[1] V. *Studii și Documente*, IV, Prefață.

Hüseghtek levelet vettük konyhánkra valo edényeknek csinaltatására ezközök nem lete miatt hogy ne erkezhessenek, értyük, az ellen nem tehetünk, a mitt lehet szorgalmatoson el keszitven megh küldeni ne posthabealyák, czudalkozással veszszük hüségtektöl hogy az Moldvai allapotok és hirek felöl semmiben nem tudositnak. Egy emberseges Ferencz Deak nevü ember irya, ki az szegeny Beldi Pál uram es töb rabok szabadulásában faradoz hogy Kosztantin Vayda hallatnék be jöni Moldvaban, nekünk is bizonyos emberünk leven oda be ugy hozá, Stephán Vayda el futot volna. Hüséghteknek kegyelmesen paranczolyuk szorgalmatos vigyázásban leven, ha mi hirej érkeznek ejel nappal tudositani el ne mulassák. Ferencz Deaknak szollo levelünket sietséggel külgyék utánna ugy hiszszük Hoszszu-Mezönel erik.

Am primit scrisoarea d-voastră: în ce privește lipsa uneltelor pentru facerea celor trebuitoare la bucătărie *(sic)* neputând sosi, după cum înțelegem, nu putem face altcum: ceia ce pot să pregătească în grabă, să nu mai țină acolo. Ne mirăm de d-voastră că nu ne încunoștiințați de fel despre veștile și stările din Moldova. Ni scrie un om de omenie, Francisc Deak, care zorește pentru liberarea sărmanului domn Pavel Beldi și a altor prinși, că Voevodul Constantin s'ar auzi că ar fi întrat în Moldova: având și noi ceva oameni acolo, așa spuneau că ar fi luat-o la picior Voevodul Ștefan. Vă poruncim d-voastră să fiți cu grijă mare, și, orice vești veți prinde, zi și noapte să nu uitați să ni le dați de știre. Scrisoarea îndreptată către Francisc Deak să o trimiteți în mâna lui: așa credem că-l vor ajunge la Câmpulung.

Quibus sic facturis de cetero gratiose propensi manemus. Datum in castro nostro Radnott, die 30 mensis ianuarii, anno 1661.

I. Kemeny, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspecti iudici primario ceterisque iuratis civibus ac senatoribus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCCVII.

Ernot, 1661, 2 Februar.

Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre schimbarea de Domn din Moldova.

Ioannes Kemeny, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Ultima proxime praeteriti mensis ianuarii nekünk irta hüségtek levelet elvöttük, az mi az Moldvai hireket illeti s hogy Kosztantin Vaida az szekben vagion, mys értettük azt is hogy az masik az boerokkal el ment, levelünk iratása után megh hozák az hüsegtek homagjumarol valo regestrumat. Szekekben hogi sehul semmiféle dezma restantia nincz arrol nem tehetünk. Az szomszedos orszagokra legjen szorgalmatos vigyaztatasa hüsegteknek s ha mit érthet az keözeönséges jóért eyel nappal tudosittani el ne mulassa mostani tudosittásokat is igen kegyelmesen agnoscalliuk hüségtekteöl.

Am primit scrisoarea d-voastră din cea din urmă zi a lunii trecute Ianuar. În ce privește veștile din Moldova și că Voevodul Constantin a ajuns în Scaun, am auzit și noi, asemenea că acelalalt a plecat cu boierii. După isprăvirea acestei scrisori a sosit „registrul" despre „omagiul" d-voastră. N'avem ce face dacă prin orașe nu e nicio „restanță" de dijmă nicăiri. Și grijiți stăruitor d-voastră și de țerile vecine, și, orice veți auzi pentru binele de obște, să nu uitați a ne încunoștiința, și veștile de acum le primim cu bucurie de la d-voastră.

Eisdem de cetero gratiose propensi manemus. Datum in castro nostro Radnoth, die 2 februarii, anno 1661.

I. Kemeny, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCVIII.

Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte oameni cari au fost răniţi în Moldova. Ernot, 1661, 23 Mart.

Ioanes Kemény, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hattszeghi Peter portai postank, tanála megh bennünket, alázatosson jelentvén, hogy Barcsai Akos attyánkffia praedecessorunk expediallatván Moldovában egy korban hüseghtek székekbeli jobbagyokot adván melléjek keseröül, kik töb lator tarsaival collodálván, magát megh lötték s minden jovaitol megh fosztották, mely dolog az látrok részéröl hüseghtek maga interponálván magát, megh alkutt Hatszeghi Péterrel s jollehet nagyob részéröl kárának Barcsai uram parancsolattyára contentáltatta is, mégh vagyon hátra egy 30 talleros lova, kitis hüséghtek vagy szörin elö szerzeni, vagy az 30 tallerrol contentalni igérték. Mivel pedigh az igazságh azt dictállya hogy akár kinek megh adassanak az meltatlanul tölle el vött jovai; az dologh igy lévén; hüseghteknek kegyelmesen és igen serio parancsollyuk, ebbeli kárárol contentállya ha már magok alkuttanak megh az latrok részéröl s magokra válalták, ne busitassunk többé ezen dologh vegett, kegyelmesen agnoscallyuk hüséghtekteöl.

S'a întors către noi poşta de la Poartă, Petru Haţeganul, aducându-mi cu supunere la cunoştinţă că înaintaşul nostru, Acaţiu Barcsai, trimiţându-l [cu o scrisoare] în Moldova, tot atunci ca tovarăşi i-aţi dat din mijlocul d-voastră nişte iobagi, cari, împreunându-se cu mai mulţi hoţi, au împuşcat în el, luând tot ce avea cu el; pentru care afacere din partea hoţilor v'aţi pus la mijloc d-voastră: s'a târguit cu Petru Haţeganul, de şi apoi cea mai mare parte din paguba suferită, din porunca domnului Barcsai, a întors-o. Mai e apoi de plătit un cal în preţ de 30 de taleri, care, după cum aţi făgăduit d-voastră, sau o să-l căutaţi, sau o să-i întoarceţi 30 de taleri. Şi, fiindcă dreptatea aşa cere ca oricui să i se deie bunul său răpit pe nedrept, astfel stând lucrul, vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră să-i răscumpăraţi paguba, chiar dacă d-voastră v'aţi târguit din partea hoţilor şi v'aţi îndatorit să nu-l supărăm mai mult pentru aceasta: vom recunoaşte-o cu bucurie de la d-voastră.

Secus non facturi. Datum in castro nostro radnothiensi, die 23 mensis martii, anno 1661.

I. Kemeny, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bisztriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului).

MMCCCCIX.

1661, 18 April.

„Vlădica Sava“ (Sava Brancovici, Mitropolitul Ardealului) către „Mije Mihaiu den Bungardea“ (Bungard), chemându-l la judeţ, „cu fata ta, ce i-au fostŭ măritat[ă] dup[ă] popa Pătru“.

(Bilet mic; pecete cu fum.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 10, nº CLXXVII.)

MMCCCCX.

Dedrad (Dredat), 1661, 17 Maiu.

Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre sosirea unui om de la Ştefan-Vodă (Lupu).

Ioannes Kemeny, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, fidelibus nostris universis et singulis, cuiuscunque status, conditionis, honoris, ordinis, gradus, dignitatis, officii, praeeminentiae et functionis hominibus ubivis in ditione nostra constitutis et commorantibus, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam nostram cum favore.

Tekintetes Nagyságos Stephán Vayda szomszed jo akaronktol küldetven hozzánk e levelünk mutato szolgája, kit immar vissza bocátottunk. Kegyelmessen es serio parancsollyuk minden rendbeli hiveinknek, igaz jarasbeli embernek ismervén lenni, nem csak békével bocsassák, sött mindenütt jo akarattal, gazdálkodással es posta loó adássalis legyenek neki.

Sosind la noi cu scrisoare slujitorul de la Măria Sa Voevodul Ştefan, binevoitorul nostru vecin, s'a şi întors înapoi. Vă poruncim deci cu tot dinadinsul credincioşilor noştri din toate rândurile ca, fiind om cu cale dreaptă, nu numai să-l lase cu pace, ci în toate locurile să-l găzduiască cu bunăvoinţă, punându-i la îndemână şi cai de poştă.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in possessione Dedrád, die decima septima mensis maii, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo primo.

I. Kemény, m. p.

Gabriel Ferencz, secretarius.

[Adaus:] Az szokas szerent az vamhaznal adgya be levelünket s onnan az tisztek kezehez végyek.

[Adaus:] După obiceiu la casa de vamă să se dea scrisoarea şi dregătorii să o iea la ei.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXI.

Iaşi, 1661, 20 Maiu.

Ştefan-Vodă (Lupu), Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre dorinţa lui de a-i îndatori.

Generose, prudens ac circumspecte domine, vicine et amice nobis benevole.

Az ur Isten kegyelmeteket minden kevant jokkal aldgia megh. Ez alkolmatossagal akarok kegyelmeteket megy talalnunk, ez levelünk altal mint jo akaro szomszed urainkat, mivel ertettük ennek eleötte is kevanta volt kegyelmetek ez jambor szolgankat oda menni, mi veghre azt bizonyoson nem tuttuk, hanem most egyeb szükseges dolgaink is leven magunk bocziatottuk kegyelmetekhez, kerven azon kegyelmeteket

Domnul Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile dorite. Cu acest prilej vreau să mă întorc către d-voastră prin această scrisoare ca spre binevoitorii noştri domni vecini, fiindcă am înţeles şi mai înainte că aţi dorit să meargă acolo blândul nostru slujitor; pentru ce, n'am ştiut cu siguranţă; fără cât acum, având şi noi altceva [de isprăvit], lucruri trebuincioase, noi îl trimitem la d-voastră, rugându-vă pe d-voastră

szeretettel az mi nevünk alatt szoval valamit fogh mondani kegyelmeteknek szavainak hitelt adgion, tudvan azert annak eleötte is kegyelmeteket jó akaroink lenni most is nemi nemü dolgokert kegyelmetekhez költük, meli szolgank kevansagat ha kegyelmetek az mi tekintetünkert megh czelekeszi minket kegyelmetek eöreökke teökelletes igaz jo akaroinak tarczion, valamint az attyank kegyelmetekkell az igaz szomszedsagot megh tartotta megh annal inkab mi kegyelmetekkel megh igyekezzük tartani seött kegyelmetek ebben megnyugodva legien, valamit szoval avagy irasunk altal izenünk abban kegyelmetek hibat nem tapasztal cziak kegyelmetek ez megh nevezet szolgank kevansagat megh czelekedgie, azon keözben kegyelmetek minket jo akaroinak tartvan mi nekünk paranczollyon, kegyelmetek, miben kevantatik minden kedveskedeö dologhban szolgalni igyekezünk. Ezeknek utanna tarczia meg Isten kegyelmeteket sokaigh jo egessegben.

cu dragoste ca orice o se vă spună în numele nostru, să dați crezământ vorbelor lui, știindu-vă și mai înainte ca binevoitorii noștri pe d-voastră. Și acum îl trimitem în astfel de afaceri, și, dacă o să împliniți dorința slujitorului, din considerație față de noi, pe noi să ne știți pe vecie binevoitori adevărați ai d-voastră, și, precum părintele nostru a păstrat buna vecinătate cu d-voastră, cu atât mai tare ne vom năzui noi să o ținem cu d-voastră, ba să fiți și împăcați cu aceasta, și, orice o să vă aducem la cunoștință, cu vorba sau prin scrisoare, să nu aflați greșeală într'însul. Numai să-i împliniți d-voastră dorința numitului nostru slujitor, ținându-ne între aceia ca binevoitori ai d-voastră. Să ni porunciți unde și ce se va cere, și ne vom strădui să vă slujim în toate cele ca răsplată. După acestea să vă țină Dumnezeu pe d-voastră mulți ani în bună sănătate.

Datum in Iasz, die 20 maii 1661.

Generosae, Prudentis Dominationis Vestrae vicinus et amicus benevolus

Io Ștefan Voevoda.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Georgio Bhim et domino Martino Schultz, civium civitatis beszterczíensis iudicibus supremis, et cetera, domino vicino et amico nobis benevolo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCCXII.

Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre un Brașovean ce vrea să treacă în Moldova. Ernot, 1661, 25 Maiu.

Ioannes Kemeny, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Prudentes ac circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Az mely Brassai legeny ott az hẅseghtek varosában vagyon, ki Moldovaba akarna be menni, salvus conductusunkis fogh lenni nala, hẅseghteknek kegyelmesen parantsollyuk azon legent kẅldgye hozzank mindgyarast bizonyos embert rendelven melleie kesereöẅl.

Pe flăcăul acela brașovean care petrece în orașul d-voastră și care ar vrea să treacă în Moldova, și va avea și salv-conduct de la noi, vă poruncim d-voastră ca, dându-i tovarăș, călăuz, vre-un om, să-l trimiteți la noi.

Secus non facturi. Quibus de cetero gratiose propensi manentes. Datum in castro nostro radnotiensi, 25 maii 1661. *I. Kemény, m. p.*

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCCXIII.

Iaşi, 1661, 5 Iulie.

Ştefan-Vodă (Lupu) al Moldovei către Bistriţeni, despre sosirea la iernat pe margenea Prutului a Sultanului Calga, pe când Bugecenii şi Nogaii au plecat la Timişoara.

Generose, prudens ac circumspecte domine vicine et amice nobis benevole.

Az ur Isten kegyelmedett minden kevant jokkal aldgya megh. Tudvan kegyelmedett reghi jo akaro szomszedunknak lenni, ez alkolmatossaggal ez levelünk altal nem akartuk el mulatni kegyelmedet ez levelunk altal megh nem latogatnok, adgia Isten szent felsege ez levelünk talallia kegyelmedet szerenczes oraban es kevant jo egessegben, az mü reszünkreöl penigh ha kegyelmed kevannya tudni, Istennek hala jo egessegben vagiunk, meli io egessegett kegyelmednek is kevannunk megh adatni, az itt valo hirekreöl penigh akarok kegyelmedet tudositani, megh eddigh küleömben bekesegben vagyunk, noha sok karunkal leszen mert Galga Szultan az alatta valo ordaiaval Tatarival ide az mi orszagunkban az Prutt melle jeott füvelni, es itt is akar telelni, nem tudhatiuk mi veghre jeött, ismett az Butsagi Eli-Agaszi az egész Tatarsaggal 15 ezer nohai Tatarral es 15 ezer Butsagi Tatarral bizonyos husz napia miotta ala mentek Temesvarra, Ali es Szejdi-Pasaval tudgiuk eddigh megh egyeztek, ki tudgia az utan mi leszen kegyelmetek orszagban is, meli dologhnak Isten adgion jo kimenetelt, kegyelmedett müis szeretettel kerjük az ott alapatokrol bennünket ne nehesztellyen tudositani, mellyet kegyelmedtel kedvesen veszünk. Tarczia megh Isten kegyelmedet jo egessegben.

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile sale dorite. Ştiindu-vă pe d-voastră vechiu şi binevoitor vecin nouă, cu acest prilej n'am putut trece cu vederea să nu vă cercetăm prin scrisoarea noastră. Să dea bunul Dumnezeu să vă găsească în ceas norocos, şi cu dorită bună sănătate. Iar, din partea noastră, dacă doriţi d-voastră să ştiţi, har Domnului suntem bine. Care bună sănătate v'o dorim şi d-voastră. În ce priveşte veştile de aici, vrem să vă incunoştiinţăm că până acum încă suntem cu pace, deşi ni-o fi cu mare pagubă, pentru că Sultanul Calga cu oardele lui tătăreşti a venit aici să pască lângă Prut, în ţara noastră, şi are de gând să şi ierneze aici: nu putem şti pentru ce a venit. Iar Iali-Agasi al Bugeacului[1], cu toată Tătărimea, vre-o 15.000 de Tatari Nogai şi 15.000 de Tatari din Bugeac, de vre-o douăzeci de zile au plecat la Timişoara: ştim că până acum s'au înţeles cu Ali-Paşa şi Seidi-Paşa: cine ştie ce va fi după aceia şi în ţara d-voastră; numai bunul Dumnezeu să dea sfârşit bun. Vă rugăm cu dragoste pe d-voastră să ne încunoştiinţaţi şi pe noi despre stările de acolo, să nu vă fie spre greutate; ceia ce o vom primi cu bucurie de la d-voastră. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in Iasz, die 5 iulii 1661.

Generosae, Prudentis Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Stephanus princeps. *Io Şteafan Voevoda.*

[V°:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Georgio Bhim, civium civitatis beszterziensis iudici supremario *(sic)*, et cetera, domino nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXIV.

Bistriţa, 1661, 16 Iulie.

Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre „viteji" ce-i vin din Moldova şi leafa lor.

---

[1] Aga Mării.

Ioannes Kemény, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae, dominus et Siculorum comes, et cetera. Universis et singulis cuiuscunque status, conditionis, gradus, honoris, officii, dignitatis et praeeminentiae hominibus praesentium notitiam habituris, salutem et gratiam nostram.

Moldovabol akarván bizonyos szamu vitézleö rendek szolgalatunkra kijeöni, assecurallyuk ez levelünk által mind azokat, valakinek jo paripaiok fegyverek levén magok személlyekben is az szolgalatra alkolmatosok, és ki jeönek az mü szolgalatunkra illendeö fizetést rendelünk és adunk nekik, ugymint minden tiz legé nyek keözül elseö legennek horul hora hat hat forintot, utanna valo feö legennek eöt forintot az nyolcznak pedigh négy négy forintot ugy hogy száz legennyek keözül tiznek hat hat forintya, más tiznek viszont eöt eöt forintya, nyolczvannak pedigh négy négy forintya jarjon es mikor pénzes quartirban leszen lakások minden eöt hétre ki adattyuk ez fellyeb meghirt mod es rend szerint ho pénzeket, mikor pedigh szénát, abrakot penzen nem vesznek ollyankor hat hétre fizetünk neki, kiknek eleottek jaro tisztviselöiknek mind személlyekre, paripaiokra és egyéb apparatusokra nézve leszen alkuvasuk és ahoz képpest is rendellyẅk el fizetéseket és ki is szolgaltattyuk fogyatkozás nelkül az mint hogy assecurallyuk mind ezekreöl eöket harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante.

Având să ni vie pentru slujbă din Moldova nişte „viteji", îi asigurăm prin scrisoarea aceasta pe toţi aceia cari ar veni cu cai buni şi arme în persoană şi ar fi buni de slujbă, că îi rânduim şi dăm plată cuviincioasă pentru slujbele lor, şi anume dintre zece feciori celui d'intâiu din lună în lună câte 6 florini, celui după el 5 florini, celorlalţi opt câte 4 florini, aşa că 10 feciori dintr'o sută să capete câte 6 florini, alţi zece câte 5 florini, iar cei optzeci câte 4 florini; iar, când vor fi în cvartir pe bani, tot la câte cinci săptămâni îi vom dă banii, pe lună, după cele spuse mai sus. Iar, când nu vor cumpără fân şi ovăs pe bani, atunci îi plătim pe şese săptămâni. Întru cât apoi pentru cei din fruntea lor, atât cu privire la persoană, la cal şi alte cele, vom aveá târguială cu ei, şi în urma aceleia vom rândui şi plata lor, şi li-o vom şi dă-o, fără nici-o trăgănare. Astfel îi asigurăm despre toate „harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante".

Datum in castris nostris, die decima sexta mensis iulii, anno Domini millesimo sexcentesimo primo.

I. Kemény. *Gabriel Ferencz, secretarius.*

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contemporană.)

MMCCCXCV.

Miräslău, 1661, 17 Iulie.

Ioan Kemény, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre iernarea Sultanului Calga la Prut, despre zvonul că e vorba de întoarcerea în Scaun a unui fost Domn moldovean şi prada Turcilor pe la Haţeg.

Ioannes Kemeny, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

14 die praesentis nekẅnk iratott hẅseghtek levelét elveöttẅk, tudositását kegyelmesen agnoscallyuk ez utanis azont keövesse hẅsegtek. Az Moldovai Vayda leveleböl ugy lattyuk, mintha Galgha Szultan alatta valo Tatarsag-

Am primit scrisoarea d-voastră din 14 ale lunii, aflând cu bucurie încunoştiinţările; şi de aici înainte să urmaţi la fel d-voastră. Aşa vedem din scrisoarea Voevodului moldovean ca şi cum Sultanul Calga cu supuşii săi tatari ar fi

gal az Prut melle jött volna fẅvelni es ott is akarna telelni, emlegeti Szeidi-Pasat is menyi ezer Tatár edgyezett volna megh vele, de ezek bizontalan hirek, mert ez eleött egy nehany napokkal Seidi-Pasa Gehennemben szallott Ali-Pasa eolétven megh, inkab hiszẅk lenni az kárhozatnak helyén, Galgha Szultan pedigh ha az Prut melle ieött volna nagyob hire teriedett volna eddigh annak. Az .ott telelese baios lenne az Vaydanak is. Ez hireket azert, ugy gondollyuk az Moldovay Vayda azert szerzette, my ugy ertettwk, az elmult napokban nemely hamis emberek ollyan hirt hintegettek. Moldovaban söt az Vaydanak is azt mondottak Georgycze Stephan ezelötti Moldovai Vayda my mellettẅnk volna, Romai Csyászár adván segitseget melleie, my akarnok be kisertetni hadainkal, es mostani Vaydat székibeöl exturbalni, mely noha mereö hazugsagh, es nekẅnk tsak gondolkodasunkban sem volt, mindazaltal ez illyen hirekre kepest gondollyuk az Moldovai Vayda is effele remitö hireket fundalta volna. Mostani allapatok feleöl azert irhattyuk hẅséghteknek, mar egy nehany napoktol foghva az ellensegh ez hazaban Haczek videkire beszalvan azt az darab földet egeti puztittya es az hol kit kaphat rabollya, kinek dẅheössegit magunk ereie erteke s tekinteti megh nem tartoztathattya, ha az mindenhato Isten mas mediumok altal eöket megh nem akadekoztattya, remensegẅnk vagyon mindazaltal Istenben hogy Romai Czyaszarnak eö felségének segitségében meg nem fogyatkozunk, mely minden bizonnyal megh ighirtetett. Az Vayda levelet visza kẅldtẅk; legyen jo vigyazasban hẅseghtek, bizonyos emberit iartassa szẅntelenẅl Moldovaba, s ha mi hireket erthet eyel nappal tudositson rola.

sosit lângă Prut, să pască oile, vrând să şi ierneze acolo; îl aminteşte şi pe Seidi-Paşa, şi câte mii de Tatari s'ar fi înţeles cu el. Dar acestea sunt veşti nesigure, pentru că înainte cu câteva zile Seidi-Paşa s'a fost aşezat la „Gehennem", (Inău?), unde l-a ucis Ali-Paşa: mai bine cred să fie în locul de osândă. Iar, dacă ar fi sosit Sultanul Calga lângă Prut, s'ar fi făcut veşti mai mari. Iernatul lui acolo ar fi greu pentru Voevod. Fără cât cred că veştile acestea Voevodul pentru aceia le-a făurit, că noi aşa am înţeles cum că în zilele trecute nişte oameni mincinoşi au răspândit astfel de veşti prin Moldova, şi Voevodului i-a spus că Voevodul moldovenesc de mai înainte, Gheorghiţă Ştefan, ar fi pe partea noastră, dându-i ajutor Împăratul Romanilor, şi am vrea noi să-l ducem în ţară cu oştile noastre, să-l lipsim de Scaun pe Voevodul de acum. Ceia ce nu e altceva decât o minciună neruşinată: nouă nici nu ni-a trecut prin cap aşa ceva. Noi aşa credem că şi Voevodul moldovenesc în urma acestor veşti a născocit şi el astfel de grozăvenii. Despre împrejurările de aici, vă putem scrie d-voastră că duşmanul de câteva zile încoace a năvălit asupra Ţinutului Haţegului: pământul acela îl aprinde şi pustieşte, şi, orice-i iese în cale, jăfuieşte; furia lui însă puterea noastră n'o poate împiedecă, dacă Dumnezeu nu-i va împiedecă prin alte mijloace: avem însă nădejde în Dumnezeu că nu ne vom înşelă în ajutorul Măriei Sale Împăratului Romanilor, care ni l-a făgăduit cu siguranţă. Scrisoarea Voevodului o am trimis înapoi: să fiţi cu ochii în patru d-voastră, să vă trimiteţi mereu oameni în Moldova, şi, ce veşti veţi înţelege, să ne încunoştiinţaţi şi pe noi, zi şi noapte.

Secus non facturi. Quibus in reliquo gratiose propensi manentes. Datum in castris nostris ad possessionem Miriszlo positis, 17 iulii 1661.

[Adaus:] Masik levele is hüseghteknek most erkezek. Az nyolcz forintos ado penznek el hozása feleöl Baranyai Ianos hivünknek parancsoltunk volt, eddig talan volt hüséghteknel azertt ha eddig el nem vittek volna jo securitassal szallitassa Keövarban. Az ellen-

[Adaus:] Acum a sosit şi cealaltă scrisoare a d-voastră. Pentru aducerea dării de opt florini, poruncisem credinciosului nostru Ioan Baranyai: poate că a fost până acum la d-voastră. Pentru aceia, dacă până acum nu s'ar fi dus, să o trimiteţi supt pază bună la Chioara.

seghnek ugy hallyuk mar Bucsaksaghroll az Tatarja el erkezett, miis egy reszet hadunknak Petki Istvan, Lazar Istvan, Mikes Kelemen uramekkal Szeben Fogaras fele szakasztottuk, ha azok után nyomakodnak utanna fordulunk ha varost szall mind kett feleöl segityuk, ha utannunk Isten, az orszag üressedik ellenseghteöll, azonban hiszük Istent adatik distraktioja. Elhiszük ertettek mar Szamosuyvarban Keövarba is ben van az eo felsege praesidiumia s naponkent erkezik teöbb is hüségteket intyuk mind az hüséghre s mind az regnicolakal valo egesseghre.

Așa auzim că dușmanului i-au sosit Tatarii din Bugeac, și noi am împărțit o parte din oastea noastră, cu dumnealor Ștefan Petki, Ștefan Lazar și Clement Mikes, spre Sibiiu și Făgăraș: dacă vor dà de urma lor, ne vom întoarce după ei; dacă va luà orașul, îl vom ajutà din ambele părți; dacă e cu noi Dumnezeu, se va golì țara de dușmani. Dar așa credem de la Dumnezeu că va aveà prilej de nimicire. Credem că ați auzit că straja Măriei Sale a ajuns la Gherla și Chioara, și din zi în zi sosește mai mult. Pe d-voastră vă îndemnăm spre credință, cât și spre unirea țerii.

I. Kemeny, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistricsiensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCCXVI.

„Pătrașco Zosin", Vornic de Câmpulung, și „Mihalachi Bantăș" (?) către birăul Ianăș Diac, al Bistriței, pentru un Țigan, căruia i se făcuse pagubă și care fusese răsbunat. C. 1662.

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 11, no CLXXX.)

MMCCCCXVII.

Istratie-Vodă Dabija, Domnul Moldovei, către Bistrițeni, despre veștile ce dorește și Românul din Rodna căruia i s'ar fi oprit un cal de omul „Vlădicăi". Iași, 1662, 21 Ianuar.

Generose, prudens ac circumspecte domine, vicine nobis benevole.

Az uristen kegyelmedet minden idveseges jokkal aldgya meg. Az kegyelmetek mi nekünk büczülettel irot levelett szeretettel veven mint jo akaro szomszedinktöl, melibeöl mindent megh ertven hogy kegyelmetek az ott valo hirekreöl bennünket tudositott kegyelmetektöl kedvesen vettük, meghis nem akarvan elmulatni kegyelmeteket ez levelünk által megh nem latogatnok, kevanvan Istenteöl talallia kegyelmeteket szerenczes oraban kevant jo egesseghben, viszontagh kegyelmeteket szeretettel requiralvan azon, ha mi hirej vadnak, avagy nyulnak is ennek utanna kegyelmetek ne nehesztellien bennünket tudositany melliett kegyelmetektöl kedvesen agnoskallunk, az meli radnai Olah feleöl kegyelmetek ir lova tar-

Domnul Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu toate bunurile Sale. Primim cu bucurie scrisoarea d-voastră, ca de la niște binevoitori vecini; din care am înțeles tot, și, că ne încunoștiințați despre veștile de acolo, o primim bine de la d-voastră. Totuși, nevoind să nu vă cercetăm cu scrisoarea aceasta, dorim de la Dumnezeu să vă găsească pe d-voastră în ceas norocos și cu dorita bună sănătate. Iarăși pe d-voastră vă rugăm cu dragoste ca, dacă aveți ceva vești sau ajung acolo de aici înainte, să nu vă fie greu a ni le dà de știre și nouă,— ceia ce o vom primì cu bucurie de la d-voastră. Iar ceia ce scrieți despre Românul de la Rodna căruia i s'ar fi oprit calul aici, să vină aici să vadă care slujitor a Vlădicăi e acela, și-i vom face

toztatott volna megh, jeöjeön be ide ismerje melik püspeök szolgaia az, es mü igazat teszünk neki ez mellett kegyelmetek bennünket jo akaro szomszedgiának tartvan minekünk paranczollion, kegyelmeteknek szolgalni keszek vagiunk. Tarczia megh Isten kegyelmetekett jo egesseghben.

dreptate. Pe lângă acestea ţinându-ne şi pe noi ca pe binevoitorii d-voastră vecini, să ni porunciţi, şi suntem gata să vă slujim pe d-voastră. Să vă ţină Dumnezeu în bună sănătate.

Datum in Iasz, die 21 ianuarii 1662.

Generosae, Prudentis Dominationis Vestrae vicinus benevolus

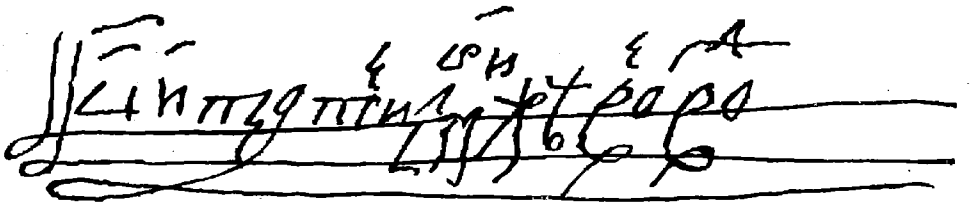

(Io Istratie Dabijea Voevod.)

Iztratia Dabisa, princeps Moldaviae.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Ioanni Vulemdorf, civium civitatis besztercienſis iudici supremo, et cetera, domino, vicino nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXVIII.

Timişoara, 1662, 15 Februar.

Ali-Paşa, Serascherul turcesc, către Ardeleni şi locuitorii părţilor vecine cu Ardealul, despre pornirea sa şi a Domnilor români împotriva lui Gheorghe Rákóczy.

Mi hatalmas es gyeozhetetlen Császár tengeren tul nemü nemü részeinek es innen leveö minden ereös es fenyes hadainak fö igazgato es gondviseleö Szerdára, hatalmas Szerdár Ali-Passa, az harom nemzetböl allo beczületes rendeknek mint hatalmas Császárunknak igaz hiveinek keoszeonetünket es jo akaratunkot aiánliuk.

(L. S.)

Hic subscriptio eius erat turcica.

Az három nemzetböl állo nagyságos es nemes uraknak, ispanyoknak, kiralj biraknak akarank értesekre es tudasokra adni, mint hatalmas Császár es az erdelyi meltosagos fejedelemnek igaz hiveinek s nekünk penigh io akaroinknak, nylvan lehet kegyelmeteknek értesire: hogy az felseö esztendöben Rakoczi Geörgj, mostan penigh amaz magában felfuvalkodot Kemeny Ianos, Isten s hatalmas Császár ellen akarvan ragodozni, magokot fel emelték volt, mely nem az io es igaz emberek, ha-

Cârmuitorul de căpetenie şi purtătorul de grijă Serdarul Ali-Paşa, al părţilor de dincolo de Mare ale puternicului şi neînvinsului Împărat [1], precum şi al puternicelor şi luminatelor oştiri, nobililor cinstiţi din trei neamuri, credincioşilor adevăraţi ai puternicului nostru Împărat, li aducem mulţămita şi bunăvoinţa noastră.

(L. S.)

Vrem să vă aducem la cunoştinţa d-voastră, domnilor nobili ai celor trei neamuri, şpanilor, judecătorilor craieşti, precum şi credincioşilor adevăraţi ai puternicului Împărat şi ai Domnului din Ardeal, nouă binevoitor: poate să vă fie cunoscut de obşte că în anul trecut Gheorghe Rákóczy, iar acuma umflatul de sine Ioan Kemény vrând să se scoale împotriva lui Dumnezeu şi a puternicului Împărat, s'au ridicat. Ceia ce nu oameni buni şi drepţi, ci oameni falşi, înşelători şi doritori de

[1] E deci beglerbegul de Anatolia.

nem az álnok csalárd es az szegény orszaghnak nem io akaroi altal let hogy az szegeny orszagh igj megh romlot, az kik az mit kerestenek megis találták, mivel az Isten, igy szokot fizetni az hamissaknak. Az fejedelem eo kegyelme leveleben irja: Hogy az dologh immár alkalmasint iol végben ment volna, az ki penigh hátra maradot, azis keönnyebben is veghez viteteodnek, melyre nézve kevánvan hogy Mehemet-Passát ki hoznánk, de nem hogy ki hoznánk, valamigh az országban levö várak es ereösségek mind megh nem hodolnának, s az fejedelem eö kegyelme kezénel nem lesznek, de inkab az hatalmas Császár kegyelmes paronczolattiábol Havasalföldi es Moldvaj Vaidakot hadaival edgyüt kihozván s más ereököt is hodoltattiák megh, mi annak okáért kerjük s intiük is kegielmeteket menél hamaréb eyel nappal azon legjen hogy az orszag mind megh eggjezzen, megh gondolvan azt is hogj az hatalmas Császár az mostani Erdelyi meltosagos fejedelemnek, tisztiben valo megh erössittésire zaszlot adott, az mely zaszlo alatt vegigh megh maradni igjekezzetek, kett felé az kengyelt ne nyomiátok, eö kegyelmet urallyátok, pártolkodás, árultatás keoztetek ne legjen, tanolliatok magatok kárán romlásán, ha azt akariátok hogy hatalmas Császárunknak is fenyes kegyelme mind végiglen fejeteken fen maradgjon, Isten áldása is raitatok leven, országtokban bekevel megh maradhassatok. Ezzel Isten kegyelmetekkel. Iratot Themesváron, 15 februarii, anno Domini 1662.

rele ale sărmanei patrii o pot face. Că biata țară astfel s'a prăpădit, iar ceia ce au căutat, au și găsit; pentru că Dumnezeu așa are obiceiul să răsplătească fățarnicilor. Măria Sa Domnul scrie așa: că lucrul s'ar fi isprăvit bine. Ceia ce mai rămâne, aceia e mai ușor de îndeplinit. La ceia ce s'ar cere, să-l scoatem afară pe Mehemed-Pașa, nu-l scoatem până când nu se vor închina toate cetățile și cetățuile din țară și nu or să fie toate în mânile Măriei Sale Domnului; dar mai mult, din porunca milostivului și puternicului Împărat, aducând oștile Voevozilor din Moldova și Țara-Românească, asemenea câștigând și alte puteri. Din această pricină noi vă înștiințăm pe d-voastră cât mai răpede zi și noapte să lucrați într'acolo ca toată țara să fie una, socotind și aceia că puternicul Împărat, pentru întărirea Măriei Sale Domnului de acum din Ardeal în rostul lui, i-a dat un steag, supt care steag să vă năzuiți să rămâneți până în sfârșit, să nu apăsați scara de la șea în două părți: pe Măria Sa să-l știți de Domn; răzvrătire, trădare între voi să nu se întâmple. Învățați din paguba și prăbușirea voastră, dacă vreți ca mila strălucitoare a puternicului nostru Împărat să stea de-asupra capetelor voastre până în sfârșit: fiind și darul lui Dumnezeu peste voi, să puteți rămânea în țara voastră cu pace. După aceasta, Dumnezeu cu d-voastră.

[Vo:] Par literarum Ali-Passae regnicolis missarum.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCCXIX.

Radu-Vodă Leon, Domnul Țerii-Românești, către Bistrițeni, despre paguba pușcașului Andreiu de la oamenii din Zărnești și despre nesiguranța relațiilor de vecinătate ca pe vremea lui Grigore-Vodă Ghica. Bucureşti, 1662, 8 Maiu.

Radulius Leo, Dei gratia princeps Valachiae Transalpinae eiusdemque perpetuus haeres ac dominus. Prudens ac circumspecte domine, vicine nobis gratiose, salutem, omnem prosperitatem.

Andrej newü puskas, jöte elönkbe, ada értesünkre estj nyavaljajat, igy hogy

Venind înaintea noastră pușcașul Andreiu, ni s'a plâns că i s'a întâmplat la

mégh Gligorás Vajda idejeben hasonluant tosztak e Zernyesti emberek, az mint kegyelmed magarol jobban ertheti s midön be mar volna törvenyre Brassoban nem hogy igazsagot szolgaltattak volna neki, de mégh megh fogtak s hett hetigh tartottak oda, harmincz talert is vonvan tölte megh itilheti kegyelmed ha helljesen czelekedtek velle avagy nem most azert mint hogy kegyelmed, sem az maga privatumat, hanem az szasz (?) szazsagot (?) közte szomszedsagoson requiralljuk legyen zázsagh ki szolgaltata Ianos Deak kezünk szamara adtuk, kitöl szoval is igertünk kegyelmetek, tarcza Isten kegyelmedet sokaigh jo egessegben.

fel din partea oamenilor de la Zărnești, cum se întâmplă pe vremea Voevodului Gligoraș[1]. Ceia ce o să poți înțelege și d-ta mai bine, după d-ta. Și, când a fost chemat la lege în Brașov, în loc să-i facă dreptate, l-au prins, și, ținându-l acolo șepte săptămâni, i-au luat 30 de taleri. Poți judecă și d-ta dacă au lucrat bine sau nu *(neînțeles)*. Dumnezeu să vă țină pe d-voastră mulți ani în bună sănătate.

Datum ex Sede nostra Bukurest, die 8 may, anno 1662.
Eiusdem vicinus benevolus

Io Radul Voevod.

[Vo: Adresă ungurească. —] Andrei ю з.[2], la județ.
(Pecete mare, cu totul sfărmată.)

(Brașov, Archiva Orașului; colecția Schnell, I, no 84.)

MMCCCCXX.

Ernot, 1662, 30 Iulie.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre paguba făcută oamenilor lor de cei din Câmpulungul-Rusesc și despre cererea ce a făcut-o Domnului Moldovei ca să dea înapoi oile furate.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Kegyelmetek nekünk irt levelét el vettük és abbol megh értettük az videkjekbeli szegensegnek az Orosz Kumpulunghiak minemü kárt tettek. Minekokaert az kegyelmetek kivánsága szerént im az Vaydanak irtunk hogy el hajtott juhokat adassa meg; mert külömben, ha miis szabadsagot engedünk, az káros emberek más marhát hajtanak az övék helyet, es úgy veszekedésre valo alkalmatossag támad közöttök.

Am primit scrisoarea d-voastră, din care am înțeles ce pagubă li-au făcut oamenilor săraci din Ținuturile d-voastră cei din Câmpulungul-Rusesc. Din care pricină, după dorința d-voastră, i-am scris Voevodului ca oile mânate [de ei] să le dea înapoi, căci, la din potrivă, dacă și noi vom dà voie la fel, oamenii păgubiți își vor adună altele în locul acelora; și așa se va dà prilej de ceartă între ei.

Eisdem et de cetero benigne propensi manemus. Datum in castro nostro radnotiensi, die 30 iulii 1662.

M. Apafi, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

---

[1] Grigore-Vodă Ghica.
[2] Iuzbașa, — de bună seamă.

MMCCCCXXI.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre venitul pasului către Moldova. Grind, 1662, 4 Septembre.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem cum favore.

Iol tudja hüsegtek hogy privilegiuma szerint hüsegteknek az Moldvai passus engedtetven megh hat szaz forintokigh, azon feljül valo jövedelem penigh, mind az Lengjenországhra, mind Magjarországhra valo kereskedöktül minket concernál, mellyeket is hüsegtek kit egj s kit más uton abalienálvan töllünk percipiált eddigh, melj nekünk nem kevés kárunkra vagjon, leven arra rendeltetett emberink. Azert serio parantsollyuk hüsegtek ennek utánna ezféle dologtul supersedeályon nem avatvan magát ez illyen mi dolgunkban, leven arra rendeltetett emberink gondgiok leszen rea.

Ştiţi bine d-voastră că în urma privilegiului vi s'a îngăduit pasul de spre Moldova până la 600 de florini, dar venitul de acolo în sus, atât de la negustorii din Polonia, cât şi de la cei din Ungaria, ne priveşte pe noi; pe care asemenea, când într'un chip, când într' altul luându-le de la noi până acum, n'a fost puţină paguba noastră, având de aceia oameni rânduiţi. Pentru aceia vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră ca de aici înainte să vă opriţi de la astfel de lucru, neamestecându-vă în lucrurile noastre, căci, ţinând noi acolo oameni rânduiţi, vor aveà ei grijă.

Nec secus facturi. Datum in curia nostra gerendiensi, 4 septembris, anno 1662.

M. Apafi, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXXII.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre datoria lui faţă de Poartă şi fuga ţeranilor flămânzi în Moldova. Grind, 1662, 10 Septembre.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Fülheggyel kezteök hallani hogy hüseghtek az Nemetekkel derek jo akaratban indult es cimboralni is kezdett volna, es még varossaban valo be boczattasra is igerte magat, mellyet my noha nem hihetünk, elmenkben foroghvan hüsegteknek sorossab allapatokbannis az fenyes Portahoz teokelletessen megh tartott hüsege, melyben ez utan sem ketelkedünk kivalkeppen mivel hogy most semmi elkerülhetetlen kentelensegh is arra nem kenszeretti, mind azaltal mint hogy azt szoktak mondani szel fuvatlan

Auzim aşa, cu vârful urechii, că d-voastră aţi luat-o cu Nemţii la bunăvoinţă, ba chiar v'aţi fi împrietenit împreună, făgăduindu-li încă şi îngăduinţa de a intră în oraşul d-voastră. Ceia ce noi nu o putem crede, fiindu-ni în minte credinţa d-voastră către Poartă încă în şi mai grele strâmtorări; ceia ce nici de aici înainte nu o tragem la îndoială, cu atât mai tare, cu cât acum nu vă sileşte nicio împrejurare mai de nesuferit. Pe lângă toate aceştea fiindcă se zice că vântul nu pleacă pe nesuflate,

nem indul. Akarok hüseghteket fejedelmi hivatalunknak requisituma szerent megh inteni, kegyelmessen paranczolvan, meghemlekezzek hozzank es az fenyes portahoz valo kötelessegereol, kinek creiet tavaly experiala, és az Nemeteknek is tehetsegeket, azt ugy visellye szeme eleött, megh gondollya mit czelekeszik hogy maganak gyalazatot es vegseö veszedelmet hazaiara ne vonnyon, mert hidgye bizonyossan, magunk is mindgyart az melletünk leveö hatalmas Czazar hadaival rea megyünk, es az mire Isten segett elkövetni el nem mulattyuk. Ha penig ezen dolgot valamely privata personak intendalnak is megh büntesse, seot volte illyen valami hüseghtek közöt kötelessege szerint tudosiczon bennünket.

vreau în urmarea datoriei oficiului nostru să vă sfătuiesc, poruncind deocamdată să vă amintiţi datoria d-voastră faţă de noi şi de luminata Poartă, a cării putere cunoscând-o anul trecut, asemenea şi putinţa Nemţilor, aşa să o aveţi înaintea ochilor, ca să ştiţi ce faceţi, ca să nu-ţi atragi d-tale ruşine, iar asupra patriei primejdie de săvârşit. Pentru că să crezi că şi noi cu oştile puternicului Împărat de lângă noi o să năvălim, şi la ce ne va ajută Dumnezeu să facem, nu ne vom lăsă. Iar, dacă au de gând a face lucrul acesta, din capetele câtorva persoane private, să-i pedepseşti, ba, dacă s'a întâmplat aşa ceva între d-voastră, aveţi datorinţa să mă încunoştiinţaţi.

Eisdem secus non facturis gratiose propensi manemus. Datum in castris nostris ad Gerend, 10 septembris 1662.

M. Apafi, m. p.

Az szegenysegh ugy hallyuk az gabonanak szük volta miatt igen kezdet Moldovara altal menni, azert hüseghtek az öszveniekre utakra szorgalmatossan vigyaztasson az szegenyseget be nem boczassa, mert ha mind elmennek, ki adgya megh hatalmas Czazar adaiat.

Aşa auzim că sărăcimea a început să treacă de-a binele în Moldova din pricina lipsei de grâne. De aceia să aveţi d-voastră bine grijă de poteci şi drumuri; să nu laşi sărăcimea, căci, dacă se duc toţi, cine plăteşte birul puternicului Împărat?!

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXXIII.

Iaşi, 1662, 29 Septembre.

Istratie-Vodă Dabija, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre dorinţa sa de veşti şi Vornicul de Câmpulung, Constantin.

Generose, prudens ac circumspecte domine vicine et amice nobis benevole.

Isten kegyelmedett minden idveseges kevánt jokkal aldgia megh. Ez alkolmatossaggal nem akarok el mulatni kegyelmedett ez levelünk altal megh nem latogatnok, adgia Isten ez levelünk talallya kegyelmedett szerenczes oraban kevánt jo egessegben hogy kegyelmed bennünket az ott valo kirekreöl, kegyelmedteöl igen kedvesen vettük, kervén szeretettel kegyelmedett mintt jo akaro szomszed urunkott ennek utannais ha miben kegyelmedett jambor

Dumnezeu să te binecuvinteze cu toate bunurile Sale dorite binefăcătoare. N'am voit, cu acest prilej, să nu vă cercetăm prin scrisoarea noastră. Dorim să vă găsească pe d-voastră în ceas norocos şi cu dorită bună sănătate. Că d-voastră ne-aţi încunoştiinţat despre veştile de acolo, am primit-o cu bucurie de la d-voastră, ca de la binevoitorul nostru domn vecin. Şi de aici înainte, dacă se va îndreptă către d-voastră credinciosul nostru blând, Vornicul

hivünk Kempullungi Vornikunk Kosztantin Buhrih megh talallyia az ott valo alapatokrol mint follyanak kegyelmed ne nehesztellie tudositani, mellyett kegyelmednek müis szolgalni es kedveskedni el nem mulattyuk hasonlo dologban. Ezek utan Isten kegyelmedett sokaigh éltesse jo egessegben.

Constantin „Buhrih“ [1] din Câmpulung, întrebând despre împrejurările de acolo, să nu vă fie greutate a-l încunoştiinţă; pentru care nici noi nu vom uità să vă slujim la fel în asemenea lucruri. După aceasta Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Iasz, die 29 septembris 1662.

Generosae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Istratie Dabijea Voevod. *Istratia Dabisa.*

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Ioanni Vallendorffio, civium civitatis beszterciensis iudici primario, domino, domino vicino nobis benevolo.

(Bistria, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXXIV.

Istratie-Vodă Dabija, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre dorinţa lui de bună vecinătate. Iaşi, 1662, 7 Decembre.

Generose, prudens ac circumspecte domine vicine nobis benevole.

Az kegyelmetek mi nekünk beöczülettel irot levelett szeretettel vettük mint jo akaro szomszed uraimtol, melybeöl mindent meghertettünk hogy minket tudositott az ott valo alapotokrol kegyelmetekteöl igen kedvesen vettük, mü is az igaz szomszedsagott eleöttünk viselven ez levelünk el akarok kegyelmeteket megh latogatni adgia Isten talallia szerenczes oraban kevanatos jo egessegben megh is szeretettel kerjük kegyelmeteket mi keppen az eleöttünk valo urainkkal az igaz szomszedsagott megh tartotta, mü velünkis ne nehesztellie azont keövetni, az mi szomszedi jo akaratunkban kegyelmetek is megh nyugott elmevel legien, megh is kerjük kegyelmeteket ennek utannais ne nehesztellyen minket tudositani szüntelen, ha uy hirei nyulnak, kegyelmetek is mi nekünk bizvast paranczollion ha miben eleghsegessek leszünk kegyelmeteknek szolgalni kedveskedni el nem mulattyuk. Ezek utan tarczia megh Isten kegyelmeteket sokaigh jo egessegben.

Primind cu bucurie scrisoarea d-voastră ca de la binevoitorii noştri domni vecini, am înţeles tot dintr'însa; iar că ne-aţi încunoştiinţat despre împrejurările de acolo, am primit-o cu bucurie din partea d-voastră. Şi noi, ţinând înaintea ochilor buna vecinătate, vrem să vă cercetăm prin scrisoarea aceasta pe d-voastră, dorind să vă găsească în ceas norocos şi cu dorită, bună sănătate. Vă rugăm, cu dragoste, tot de odată, ca, precum cu domnii de mai înainte aţi păstrat buna vecinătate, să nu vă fie greutate a urmà şi faţă de noi la fel. Iar despre bunăvoinţa noastră de vecin să fiţi încredinţaţi. Şi vă rugăm să nu vă fie greutate a ne încunoştiinţà şi pe noi mai departe, fără întrerupere, dacă veţi aveà ceva veşti. Şi d-voastră să ni porunciţi nouà cu toată încrederea, şi nu vom uità în ce ni va fi cu putinţă să vă slujim d-voastră. După aceasta Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Iasz, die 7 decembris, anno 1662.

Generosae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Istratie Dabijea Voevod. *Istratie Dabisa, princeps Moldaviae.*

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Ioanni Literato, civium civitatis besterczienſis iudici primario, domino vicino nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Nu se mai întâlneşte niciodată.

MMCCCCXXV.

1662-70[1]. „Pătrașco Pitariul[2], Vornicul de Câmpulun[g]", către „Ianăș Diiac"[3], birăul de Bistrița, pentru un om păgubit la Bârgău, cu „un lătunoiu de peaște armenescu". Voià păgubașul să „oprească": cere pentru el *lege* la *tălnaciu*.

„*Pătrașco biv Pitar.*"

(Pecete cu insignii; peste hârtie.)

[V°:] Adresa românească.

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 10, n° CLXXVIII.)

MMCCCCXXVI.

1662-70. Pătrașcu Pitarul, Vornicul de Câmpulung, către Ianoș Diac, birăul de Bistrița, pentru niște oameni din Câmpulung, răniți peste munți.

Doi zac; altul e pierdut. Un „stăpân" al lor a fost în Ardeal, „pe la stânele iubacilor Mărielor Voastre". Cere răspuns: „că noi n'am fost pi-acia vriame cându s'au făcut aciastă poviaste aici, ci am fostu la Iaș".

(Pecete galbenă de ceară, cu insignii.)

[V°:] Adresa românească.

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 11, n° CLXXX.)

MMCCCCXXVII.

1662-70. Pătrașco Pitarul, Vornicul de Câmpulung, „și cu toți bătrânii satului", către birăul bistrițean „Ianăș Diiac", pentru niște cai furați.

„La noi în țar[ă] nu iaste aiasta leage; ce, dac[ă] obliceaște omul de bucatele omului dreptu, el încă are și colac[4]; la noi acela om nu iaste vinovat, ce-i mai vinovat cela ce ști[e] și nu mărturisăște".

[V°:] Adresa românească.

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 10, n° CLXXIX.)

MMCCCCXXVIII.

Iași, 1663, 5 Novembre. Toma Cantacuzino, Mare-Vornic al Moldovei, către Bistrițeni, despre Vornicul Verdzelescu, care a fugit de urgie domnească la Cazacii Ucrainei.

Circumspecte ac generose domine iudex, amice et vicine mihi benevole. Tam ex literis Generosae Dominationis Vestrae, quam ex relatione praesentium latoris exacte eiusdem praetensionem intellexi. Libenter et ad instantiam Generosae Dominationis Vestrae et ex vi iustitiae satisfacerem illi[5], si iste Vornicus Verdzeleskul hic in Moldavia esset. Hic, iussu Illustrissimi principis, dum ad bellum assignatus[6] in castris non compareret, Illustrissimus princeps iussit illum capere;

---

[1] Anii de cârmuire ai lui „Ianăș Diac".
[2] Zosin. V. mai sus, n° MMCCCCXVI, scrisoarea lui și a lui Mihalachi Bantăș.
[3] Ioan Wallendorffer, zis și Deák (Litteratus).
[4] Se dădea pentru descoperirea, *oblicirea* unei fapte rele.
[5] Vre-un Bistrițean venise cu o reclamație.
[6] Pentru campania din Ungaria.

qui, culpae suae conscius, tempestive migravit in Ukrainam, ad Kozakos. Retulit mihi oretenus iste mandatarius Generosae Dominationis Vestrae alium hominem campolongiensem, dum istum equum a Verdzeskulo emeret, spondere non furto esse ablatum, sed emptum. Ideoque dedi illi literas meas ad istum hominem ut damnum illi adimpleret, siquidem pro illo equo spopondit: ille vero habeat ius et liberam agendi causam cum Vornico Verdzeskul. Interim me singulari favori Generosae Dominationis Vestrae singulariter recommendo. Iassiis, die 5 novembris 1663.

Generosae Dominationis Vestrae amicus et vicinus benevolus et ad obsequia promptus

Thoma Katakozeno, Vornicus Supremus terrarum Moldaviae.

[Vo:] Circumspecto ac generoso domino Ioanni Walendorffio, iudici primario et senatui civitatis bistriciensis, dominis amicis et vicinis mihi benevolis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCCXXIX.

Ioan Wallendorf și Martin Emerici către Bistrițeni, despre întoarcerea lui Istratie-Vodă Dabija și despre un atac tătăresc la Cluj și Gherla. Sibiiu. 1663, 28 Novembre.

Amplissimi, prudentes ac circumspecti domini, amici nobis honorandi. Salutis voto praemisso, obsequiorum paratissimam commendationem, et cetera.

Durch den Herrn Andream Byrbeimer hatten wir von Bogeschdorf Ewer Fürsichtig Weissheit entpotten wie dass wir von unsers gnedig Herrn, Herrn undt Fürsten, Diener einem unter Weg vernommen dass der Moldner Wäd mit seinem Volck, etlichen Kozacken undt Tatern, alldar durch unser Röwier würde zurückkehren in die Moldaw. Hiezwischen aber haben wir allhier auss etlicher Schreiben von Klausembrig dieses vernomen, alss wenn Klausenburg undt Ujwar von Tatern umlägert saj; welche Alwiesen[1] zwar wir nicht gleüben können, es saj denn solches durch Ihr Fürstliche Gnaden verkündiget worden: welche derowegen herein zu entfähen, ein Löbliche Universität auss Herrmanstadt kegn Szaszvaros entkegen verreiset ist, undt wirdt demnach der Völcker Auffzuch gewiszer erforschet werden. Es wirdt derowegen unser aller Ampt sein auff das arme Gemeinvolck Fleiss undt Sorg zu tragen damit sie nicht mit etwa Unfahl der Faindt überlistiget werden undt in Rabschag[2] geratten; dafür der barmherzige Gott güttiglich behütten wölle. Darnach hoffen wir dass unser Herr Michael Gunesch hiezwischen auch nach Hause gelangen werde, undt nicht bej Ihr Fürstlichen Gnaden wirdt zu finden sein: warumb dem Herrn Notarius dess Fürsichtig, Weisen Herrn Aussgaben alle fleissich beschreiben und auff die erste Gelegenheit durch ein Menschen zu Ross herein geschickt solln werden, sampt der Signatur der General-Ration welche fürm Herrn Bethlen Janos ventilieret undt verrichtet worden; weil selbe Signatur mit den andern Schrifften in das Täschlein zu thuen vergessen gewesen. Damit also desto gefüglicher die Ration angestellet werde. Hiemit thuen wir Ewer Fürsichtig Weissheit dess Allerhöchsten Schutz undt Schirm trajligst undt freundtlichst emphellen. Datum Cibinii, die 28 novembris, anno 1663.

Amplissimarum, Prudentium et Circumspectarum Dominationum Vestrarum amici benevoli

Ioannes Wallendorffius et Martinus Emerici.

P. S. Ewer Fürsichtig Weissheit werden daheim auss der Nachbarschafft kegn Klausenburg die Mähre besser erforschen können als wir in diesem Orth:

---

[1] *Avvisi*, știri.

[2] Ung. *rabság*, robie.

nur dass mann auff die Thörer Sorg trage, damit nich ein Betrug geschehe von frembden Volck.

[Vo:] Amplissimis, prudentibus ac circumspectis dominis, domino proiudici ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, dominis amicis et confratribus nobis sincere honorandis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXXX.

Iaşi, 1663, 3 Decembre.

Toma Cantacuzino, Vornic al Moldovei, către Bistriţeni, despre o fată pe care ei vor s'o răscumpere de la Tatari.

Circumspecte ac generose domine iudex, amice et vicine mihi benevole.

Porrectae sunt mihi literae Generosae Dominationis Vestrae, quarum contenta et desiderium Generosae Dominationis Vestrae intellexi. Libens lubensque, vi et zelo christianitatis ductus, in eliberanda ista puella operam et sedulitatem meam locarem et de quantitate lytri illius Generosae Dominationi Vestrae, nulla interposita mora, significarem, sed hucusque Iassium non est adducta. Quod si comparuerit, aeque instantiae Generosae Dominationis Vestrae, uti iustae, atque christianitatis officio satisfacere habeo, apud me pro destinato, sequentibus occasionibus requisitioni Generosae Dominationis Vestrae inhiaturus. Restat ut me sibi felicia auspicantem benevolo ac favorabili prosequatur affectu. Cui omnia fausta ac prospera a Deo praepotente ex animo precor. Iassiis, die 3 decembris 1663.

Generosae Dominationis Vestrae amicus et vicinus benevolus et obsequi paratus

Thoma Katakozono, Vornicus Supremus terrarum Moldaviae.

[Vo:] Circumspecto ac generoso domino Ioanni Wallendorffio, iudici primario et senatui civitatis bistriciensis, dominis amicis et vicinis mihi benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXXXI.

1664.

Nacu Stolnicul, Vornic de Câmpulung, către Bistriţeni, despre veştile din Ardeal şi Ungaria şi despre soarta Doamnei lui Grigoraşco-Vodă Ghica.

† Întru tot cinstiţ frat şi buni priiatini ai noştri şi vecini de aproape, Măriia Ta, doamne birău Giurgiu de cetatea Bistreţei şi la Măriia Ta Ianăş Diiac, biv birău, poftim de la milostivul Dumneadzeu bun[ă] pace şi multă săn[ă]tate Măriilor Voastre şi a tot Sfatul Măriilor Voastre. Alta, poftim pe Măriia Ta, doamne birău, pentru rândul veştilor dintr'acolo despe aceale părţi de loc, să ne faceţi ştire de toate lucrurile, să ştim de Măriia Sa Craiu unde iaste. Alta, am înţeles de feciorul Racolţei[1] că vine cu oşti, să ştim: adevărat iaste au ba, şi de nişte Neamţi ce au fostu închiş în nişte cetăţi într'acolo în gios, să ştim carii pe carii au bătut, şi de alte veşt[i], şi, de ce veţ ştl dintr'acolo, de toate să ne faceţi ştire. Alta, de Doamna lui Gligoraşco-Vodă[2] să ştim unde iaste: luatu-a-ou au tottu-i acolo unde au fostu. Foarte poftim pe Măriile Voastre, ca pre nişte cinstiţi priiatini ai noştri, să ne faceţ ştire de toate lucrurile şi de toate veştele dintr'acolo: de aiasta poftim pe Măriile Voastre. Să fiţi Măriile Voastre sănătoşi, cu tot Sfatul cetăţii, de la H[risto]s; amin.

[1] Francisc Rákóczy.

[2] Maria Sturza. Grigoraşco-Vodă fugise de frica Tatarilor. — Cf. *Socotelile Braşovului*, în „Analele Academiei Române", XXI, p. 213. Despre fuga ei de Tatari la Petriş, Zârneşti şi Rotbav (Rothbaum = Rothbach), despre cererea-i de a fi primită la Prejmer, despre darea ei în seama lui Petru Budai Diacul, la Rákos (de sigur cel din Secuime, în Ciuc, Czikrákos, — unde şi naşte pe fiul botezat apoi, după numele Împăratului, Leopold, v. cronica lui Kraus, în „Fontes Rerum Austriacarum, Scriptores", II, p. 404; Nekesch-Schuller, în *Quellen der Stadt Brassó*, IV, p. 290.

† Bun priiatin a Măriilor Voastre *Nacul Stolnicul* cu sănătate mă închin Măriilor Voastre и здравсвѹите ѡ҃ѯс [= şi să fiţi sănătoşi de la Hristos], amin.

[Vo:] Întru cinstită măna Mării Sale birăului de cetatea Bistreţei cu cinste să s[ă] dea и сь много здравїе [= şi cu multă sănătate].

(Pecete mică peste hârtie, cu arme indistincte, în scut.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte, şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 12-3, no CLXXXIII.)

MMCCCCXXXII.

Istratie Dabija, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre pagubele supuşilor din amândouă părţile, mai ales în vite. Iaşi, 1664, 26 Mart.

Prudentes ac circumspecti domini amici et vicini nobis observandissimi. Salutem et gratiae nostrae paratam commendationem.

Kegyelmetek nekünk irott levelét az fejedelem eö kegyelme levelevel edgyütt el vettük, mit jrion kegyelmetek meg ertettük az eö nagysaga levelere magunk bojerunk altal teszünk valasztat. Az kegyelmetek emberenek karat mi illeti nyilvan hiszük, de ha io consideratioban veszük ez dolgot maid többen talalkoznak az mi dictionunkban affele ok nelkül valo predaltatott szegenysegh az kegyelmetek orszagabeli lakasitol, kik minden nap sirankoznak mi elöttünk, mellyet nem kicziny szivbeli faidalommal tekinttiük megis mind csendeségben vagyunk, varvan kegyelmetek arrol valo igaz törvenynek ki szolgaltasat es szegenysegünknek contentalasat, mellyet kegyelmetek is meg czelekedvén, müs keszek leszünk az kegyelmetek emberinek marhaiat mind egy labig viszsza adatni es minden nemü karokrol contentalni, mivel mi effele szomszidsagbeli contraversiakban nem gyönyörkedünk mert az szomszidsagnak nem io akaratbeli hellyes gyümölczöi effelék, nyilvan vagyon kegyelmeteknel is az szomszid orszagok egymás nélkül el nem lehetnek.

Scrisoarea d-voastră am primit-o, împreună cu cea a Măriei Sale Domnului. Ce ni-aţi scris, am înţeles; la scrisoarea Măriei Sale vom dà răspuns prin boierul nostru. Ce priveşte paguba omului d-voastră, credem; dar, dacă vom socotì bine lucrul, mai mulţi oameni săraci sunt păgubiţi din Ţinutul nostru din partea oamenilor din ţara d-voastră, cari ni se plâng zilnic, şi nu cu puţină durere sufletească li ascultăm păsurile. Dar pentru aceia totuşi suntem pe pace, aşteptând mereu ca d-voastră să ni faceţi lege dreaptă şi despăgubire a sărăcimii noastre, ceia ce făcând-o d-voastră, şi noi vom fi gata să slobozim vitele oamenilor d-voastră până la una, şi să răscumpărăm toată paguba. Pentru că noi nu avem mulţămire faţă de astfel de neplăceri între vecini, şi nici nu sunt acestea roadele adevărate ale bunei vecinătăţi, ştiind bine şi d-voastră că ţerile vecine nu pot să fie una fără alta.

Prudenti satis. In reliquo Generosam Dominationem Vestram quam diutissime feliciter valere et vivere optamus. Datum in civitate nostra Iaszvar, die 26 mensis martii, anno 1664.

Prudentium ac Generosarum Dominationum Vestrarum amicus et vicinus benevolus

Isztratie Dabissa, princeps terrarum Moldaviae.

Io Istratie Dabijea Voevod.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Georgio Urasero, iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bisztriciensis, amicis et vicinis nobis benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXXXIII.

Cuhe, 1664, 30 Maiu.

Popa Griga de Cuhe (Maramureş) şi bătrânii satului Cuhea mărturisesc pentru locuitorul Simion Habotă.

† Eu, popa Griga de Cuhne şi Maraş vâchi[l] şi Maze *(sic?)* Simion şi Stanca Foader şi Botuze Ştefan, Comis Chira şi Bocioc Struţe şi Ghindaş Simion şi toţi nemişii, bâtrânii satului, noi ştim cu sufleteale noastre cu mare giurâmânte înnainte preautului popa Griga, prea patru posturi şi pre svânta cruce şi Sventei Troiţe şi lui Isus Hristos, cela ce n'are nice început, nice svrăşit, acelue ne giurâm preacum ştim că s'au născut aice, în sat, în Cuhne şi de moş, de strâmoş de la noi acestŭ om, anume Habotâ Simion, din Habotă Ion este. Deci scriem la Mărie Ta, birâu şi la tot Svatol Mărielor Voastrea, domnii de Bistriţâ, să aveţ a-i purtâ de gând, câ-i suptŭ poalele Mâriilor Voastrea. Deci nu treabue să-l daţ Mârie Voastrâ, decâ-i la mâna voastrâ. De la Hristos să aveţ multă sănâtat[e] până la adânc bâtrâneţe Mâria Voastră *(de aici altă mână:)*, cu toate cinstit[e] curţile Mâriilor [Voastre], amin.

Şi ne închinâm Mâriilor Voastrea cu săn[ă]tate şi cu vecinâtate.

Şi noi cu sufletele noastre şi pre giurâmântul nostru mârturisim cu dereptul cum să avem ertarea păcatel[or] la zua înfricatului giudeţ; şi ştiu şi vecinii noştri prin toate satele prin pregiurŭ.

Пис мѣс. мая. л. дн. рожд. [= de la Naştere] 1664.

[Vo:] Cu multă sănâtate să vă afle pre Mâriele Voastre acestă carte: întâi Mâria Sa Gheorghie, birău de cetatea Bistriţei, cu tot Sfatul Mâriei Sale.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 11-2, nº CLXXXII.)

MMCCCCXXXIV.

Blaj, 1664, 25 Septembre.

Mihail Apaffy, principe al Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de veşti din Moldova.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Bizonyos tudosittatásokra nezve kivantatvan jo idejen vigiazassal lennünk, kegyelmesen es igen serio parancsolliuk hüsegteknek (kötelessege is azt kévánván) hogy az Moldva felöl valo utakot jo modgiaval vágassa be es az eösvenjeken giakorlatossaggal jartassa is bizonjos embereket, kik altal ha mit érthet, tudosittani is bennunket haladek nelkül el ne mulasson.

Având să fim cu ochii în patru în urma unei încunoştiinţări de-a d-voastră, vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră (aceasta aducând-o cu sine şi datoria) ca drumurile spre Moldova să le tăiaţi adânc, iar pe cărări să vă umble oamenii cât de des, prin cari dacă veţi înţelege ceva, să nu uitaţi a ne înştiinţă şi pe noi fără amânare.

Nec secus facturi. Datum in castro nostro Balasfalva, 25 septembris 1664.

M. Apafi, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXXXV.

Stroe Vornicul (Leurdeanu) către Braşoveni, despre gândul ce avuse de a veni la ei, sosirea de „cărţi din ţară" şi venirea la Bucureşti a lui Schimni-Ceauş[1], apoi despre datoria lui de a se întoarce „de aici în ţară", luându-şi „zioa bună". 1664, 13 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 295, nº 12.)

MMCCCCXXXVI.

Şerban Logofătul (Cantacuzino) către Braşoveni, despre „bogatele valuri" ce are, plecarea boierilor „la cinstita Poartă, înpreunându-se cu alaltă boerime: acolo[2] voru rădică Domnu, care să ne fie Domnu şi stăpân", cu un adaus pentru „jupăneasa" judelui „Hărjăl Lucaciu" (Luca Hirschel), ca să nu-şi mai lase soţul a jucă, spre a nu se „betejă la picoare". 1664, 22 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 296, nº 13.)

MMCCCCXXXVII.

Nacul Stolnicul, Vornic de Câmpulung, către „Ghiurgu birăul şi alţi boiari din cetatea Bistriţei", despre furii de la hotare, în legătură cu cineva din Ardeal, şi o intervenţie a Domnului. 1664-5, 1668-9[3].

Se plânge de „zăboare" şi de adăpost dat furilor, pentru „băgubaşi", „Măriia Sa Vod[ă] nu-i bucuros la vrajbă. nici la zăbore." Cere caii opriţi, „au să ne daţi dumiavoastră furi, să-i spăndzurăm acolo la hotar". Altfel va uzà de dreptul de *zăbor*. Un personagiu din Ardeal fură prin „sănbraşii lui" şi apoi „face cărţile Mării Sal[e] Domnu nostru menciunoase şi giudeţul a Mării Sal[e] stănbu *(sic)*". „Mai bine cum am vis bine cu dumivoastră până acmù şi au fostù această cale deşchisă, să fii şi de acmù tot paci bună; să nu ne protivim ţăranilor, ce să ţinem dereptatea şi dumiavostră şi noi ca până acmù... Am mănat cestù om al nostru, pre Gheorghie, la dumivoastră cu cartea Mării Sal[e] lui Vod[ă] prentru Ştefănel".

Iscălit: „Az Nacul biv Stolnic iscal., Vornic şi părcălab сѹчеавскїи".

(Fără adresă şi pecete, pe o singură foaie mare.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp, 13-4, nº CLXXXV.)

MMCCCCXXXVIII.

Nacu biv Stolnic, Vornic de Cămpulung, către birăul „Giurgiu", pentru o iapă cumpărată „de la Mihil Văteşti Vamăş den Cănpulungŭ". 1664-5, 1668-9[4].

Oferă jurământ al vameşului şi a „omeni buni". „Că acmù n'au putut venè, că ş'au dat gorştena, au avut treabă".

(Fără dată.)

(Vº : Adresa românească.)

(Pecete de ceară brună, indistinctă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 13, nº CLXXXIV.)

---

[1] În locul fugarului Domn Grigore Ghica eră să vie apoi Radu-Vodă Leon.

[2] La Adrianopol, unde se află Sultanul. V. Iorga, *Despre Cantacuzini*, p. LXXXII.

[3] V. însemnarea la nr precedent.

[4] După anii de administraţie ai lui Gheorghe Urascher, birăul Bistriţei.

MMCCCCXXXIX.

Făgăraş, 1665, 13 Mart.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre oprirea de Moldoveni a oamenilor lui Farkas Bethlen, pentru care oamenii Moldovenilor trebuie opriţi la vamă.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, fidelibus nostris Egregiis tricesimatoribus, rationistae [1], ceterisque vadorum viarumque custodibus tricesimae nostrae bistriciensis, nobis dilectis, salutem cum favore.

Mivel becsülletes tanács ur hiveinknek nemzetes keresdi Betthlen Farkas uramnak Moldvaban emberit arestalták, hüséghteknek igen serio parancsollyuk requiraltatvan ezen levelünkkel, ha az harminczadon Moldovai embert kaphatnak, mind magokat s mind marhajokat detineallya és mind addigh detentioban tarcsa mighlen meghemlitett beöcsülletes hivünknek emberit minden javokkal el nem bocsáttyák.

Fiindcă în Moldova au oprit pe oamenii nobilului domn Farkas Bethlen, credinciosului nostru sfetnic de omenie, vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră, rugându-vă prin scrisoarea aceasta ca, dacă veţi afla la tricezimă oameni din Moldova, să-i opriţi, atât pe ei, cât şi vitele lor, şi până atunci să stea popriţi, până când îmi vor slobozi şi ei pe oamenii credinciosului nostru de omenie, cu tot avutul lor.

Secus nullatenus facturi. Praesentibus perlectis, exhibentibus restitutis. Datum in arce nostra Fogaras, die decima tertia mensis martii, anno Domini millesimo sescentesimo sexagesimo quinto.

M. Apafi.

[Vo:] Par literarum principalium.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXL.

. . . . . 1665, 7 Maiu.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre pagubele aduse de Moldoveni iobagilor lui Gheorghe Korlatovics şi satisfacţia ce trebuie a se luà.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Nemzetes Korlatovit György hivünk alazatossan adgya ertesünkre hogy az elmult üdökben szegeny jobbagyt az Moldvaiak minden igaz ok nelkül megh karositottak volna s mind eddigh is karban vadnak emberei nem akarvan az Moldvaiak igassagot nekiek szolgaltatni; hüseghteknek azert kegyelmessen es serio parancsollyuk, ezen dologhnak job vegere menven Moldvabol oda jövö emberek altal karokrol tétessen satisfactiot nekiek avagy arestaltasson oda valo embert az migh Isten s igassagh szerent el nem igazittyak s satisfactiot nem tesznek megh emlitet hivünk embereinek.

Credinciosul nostru Gheorghe Korlatovics ni dă de ştire cu supunere că în vremea trecută Moldovenii i-au păgubit fără nicio pricină pe iobagi, cari şi până acum sunt în pagubă, nevrând să li facă Moldovenii dreptate. Pentru aceia deci vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră să vedeţi bine de lucrul acesta, dându-li satisfacţie prin oamenii cari vin din Moldova, sau să deţineţi oameni de acolo până când după dreptate şi Dumnezeu se vor îndreptà lucrurile şi veţi dà satisfacţie oamenilor numitului nostru credincios.

Secus non facturi. Datum in civitate nostra. . . *(sic)*, die 7 mensis maii, 1665.

M. Apafi, m. p.

---

[1] *Rationistis*, contabili.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae beszterciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXLI.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre ajutorul ce trebuie să se dea Doamnei lui Grigoraşcu-Vodă, care umblă pe acolo căutându-şi soţul fugar. Alba-Iulia, 1665, 15 Maiu.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Az Vajdanenak eö kegyelmenek mely szomoru valtozasaval havasalföldebül következet legyen jo vezete birodalmunkban nylvan lehet hüseghteknek kinek is szabadsaga engedtetven fövezer uronktol eö nagysagatul ferjenek felkeresesere; im ez alkalmatossagal uttyat követni akarja naponkint, minek okaert kegyelmessen parancsollyuk hüseghteknek ily meltosaghbeli szemelynek uttyat alkalmaztatni akarvan, hozzank tartozo kötelessegere egyebet benne ne cselekedgyen, hanem ki mozdulvan helyeböl szüksegehez kepest elegedendö szekereket posta lo avagy vono marhakot szolgaltasson birodalmunkban, annak felette tisztessegessen gazdalkodgyek eö kegyelmenek es eléghseges keserököt es gyalogh puskasokot is rendeltessen melleje bekesegert uttyanak követesere.

În urma schimbării triste din Ţara-Românească, întră acum în ţara noastră Doamna. Trebuie să vă fie deci cunoscut d-voastră că, dându-i-se voie din partea Măriei Sale Marelui-Vizir să-şi caute soţul, de aici înainte vrând să-şi urmeze drumul zi de zi, vă poruncim d-voastră, vrând să netezim calea unei astfel de persoane înalte, ca, pe urma datoriei d-voastră mişcându-vă pentru noi, altfel să nu lucraţi, ci din locurile voastre să-i puneţi la îndemână cară în de ajuns, cai de poştă sau vite de jug în ţara noastră; afară de aceia să o găzduiţi cinstit, dându-i tovarăşi destui şi puşcaşi pedeştri dumisale, ca să-şi poată vedea de drum în pace.

Quibus secus non facturis gratiose propensi manemus. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 15 maii 1665. *M. Apafi, m. p.*

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXLII.

Istratie-Vodă Dabija către Bistriţeni, despre plângerile de hoţii şi opriri ale oamenilor săi din Dorna. . . . . , 1665, 8 Iunie.

Generose, prudens ac circumspecte domine, vicine nobis benevole.

Dornan lako keössegink alazatoson panaszolvan eleöttünk hogy ez elmult esztendeökben eczer mászor sok károk leött, lopás képpen es nem tudvan, ki miatt legien, mostanságh penigh nem réghen egy eökreött loptak ell onnan az kegyelmetek pasztori, melliett megh ertvén az Dornai emberek az nyomán mind utanna menven szinten az sztenán

Obştile care locuiesc în Dorna ni s'au plâns cum în anii trecuţi li s'a făcut din când în când pagube prin furturi, dar, neştiind cine şi de unde, acum mai din nou furându-li-se un bou din partea ciobanilor d-voastră, şi dându-li-se de veste, oamenii din Dorna au început să-i urmărească: i-au aflat la stână cu boul jupuit. Afară de aceia au mai găsit la

találták megh is nyuszták volt, megh az mellett teöbbett is talaltak kitt ez may napigh is megh nem fizettek az kegyelmetek emberi most penigh az maléfactumon rayta kapván az latrokat megh foghván, kylenczen voltak ketteött közüleök meghfogtak az teöbbi magok részéreöl 50 juhott attak az káros embereknek eök tudgiak ki marhayatt atták kegyelmed penigh az latroktoll nem akar számott kérni es eökett meghbüntettni, hanem mas igaz emberünkett tartoztatta megh meghis tömleöczöztette, mely dolgott megh eddigh kegyelmetek eleött valo tisztek nem czielekettek, mely dologhnak okaért kegyelmedett szomszédságos io akarattal requirallyuk emberünket bocziassa ell mint az többi keövették az io szomszédságott kegyelmed is az szerint czelekedgiek, ha kegyelmeteknek valami nehezteles leszen az mü reszünkreöll mi nekünk értésünkre advan hiszünk rolla, mert ha mü is ollyant kezdünk keövettni hogy embert tartoztatunk avagy szabadsagott adunk, igy az io szomszedsagh fell bomlik azutan mü ne legiünk oka annak, ayanliuk Istennek gondgya viselese ala kegyelmedett.

ei şi mai mulţi, pe cari nu i-au plătit nici până azi oamenii d-voastră, dar acum, dând peste ei, la fapta rea chiar au prins hoţii, cari au fost 9: au prins 2, ceilalţi au dat oamenilor păgubaşi câte 50 de oi, ei ştiu dintre ale cui; iar d-ta nu vreai să cei dare de seamă din partea hoţilor şi să-i pedepseşti, ci aţi ţinut alţi oameni drepţi de-ai noştri, aruncându-i în închisoare. Astfel de lucruri însă dregătorii d'inaintea d-voastră nu le-au făcut; din care pricină deci vă rugăm pe d-voastră cu bunăvoinţa unui vecin să ni sloboziţi omul şi, precum au păstrat înaintaşii buna vecinătate, urmaţi şi d-voastră la fel, iar, de veţi aveà ceva supărare pentru noi, înştiinţaţi-ne, şi o vom crede. Căci, dacă vom începe şi noi a opri sau a dà voie, aşa are să ni se strice buna vecinătate; dar nu noi vom fi pricina. Vă las pe d-voastră în paza lui Dumnezeu.

Datum in die 8 iunii 1665.

Generosae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Eustratius Dabisa, princeps Moldaviae.

Io Istratie Dabijea Voevod.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Georgio N., civium civitatis beszterciensis iudici supremo, domino amico nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCLIII.

Iaşi, 1665. 10 Iulie.

Istratie-Vodă Dabija către Bistriţeni, despre „afacerea lui Drăguţescul" şi hotărârea lui de a face rânduială la hotar.

Generose, prudens ac circumspecte domine, vicine nobis benevole.

Isten kegyelmedett minden idveseges kevant jokkal aldgia megh. Az kegyelmed mi nekünk beöczülettel irot levelétt szeretettett vévén, melyben kegyelmed Draguczeszkul dolga feleöll mitt irjon s az Lengyell részreöll hogy megh bekellett volna és imar cziak Draguczeszkult megh fenyitsük, az havasbeli huzás vonasért, azert nem cziak Draguczeskult, de megh másokot is akar

Dumnezeu să te binecuvinteze cu toate bunurile binefăcătoare. Primim cu bucurie scrisoarea d-voastră în care ni scrieţi despre afacerea lui Drăguţescul şi despre Poloni, scrisă cu cinste, ca şi cum s'ar fi împăciuit, şi acum să-l ameninţăm numai pe Drăguţescul pentru oprirea din munţi. Dar nu numai pe Drăguţescul, ci şi pe alţii, oricine să fie, cari după aceasta vor face lucruri la fel,

ki legyen, ha ennek utanna valaki ollyan dolgott czelekeszik ott az havason az mü emberink közzül s megh érthettiük, mingyart oda küldeök s ott akasztatom fell az szélyben hogy soha teöbszeör azt ne müvellye paranczoltunk volt ennek eleötte is neki, de ime most uyolagh paranczolunk neki, ha teöbszeör azt müvelik, mind magátt emberitt ott akasztatom fell, azert hogy mind kétt reszreöll maradgianak bekevell, mert egyebaránt is müis kegyelmetekkell az io szomszédságott akariuk keövetni, tarczia megh Istenk egyelmedett sokaigh io egessegben.

dintre oamenii noştri de la munte, şi vom înţelege, îndată voiu trimite şi-i voiu spânzură acolo în margine, ca mai mult să nu se mai întâmple de acestea. Li poruncisem şi mai înainte, dar li poruncim şi acum din nou; dacă vor mai face acelaşi lucru, atât pe el, cât şi pe oamenii lui îi voiu spânzură acolo, pentru ca să fie cu pace din amândouă părţile. Căci vrem şi noi să ţinem buna vecinătate cu d-voastră. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Iasz, die 10 iulii 1665.

Generosae Dominationis Vestrae amicus et vicinus benevolus

Io Istratie Dabijeu Voevod.

Eustratius Dabisa, princeps Moldaviae.

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Georgio Uraser, civium civitatis beszterciensis iudici supremo et senatori, domino amico et vicino nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXLIV.

Duca-Vodă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre nişte falşificatori de bani din Ţinutul lor, prinşi în Moldova. Iaşi, 1666, 13 Februar.

Generose, prudens ac circumspecte domine, vicine nobis benevole.

Istenteöll kegyelmednek minden idveseges aldást kévánunk.

Az kegyelmed minekünk beöczülettell írott levelett szomszedsagos io akarattall acceptalvan, melyben mitt irjon az Haller Peterne aszszonyom emberi feleöll hogy azokott az rosz penzekett meghadatnak s az mitt teölleök ell vettek most kevánnyak, nem keöszeönik megh mivel itt szokás vala kitt rosz penzell talalnak, mingyárt fel szokták akasztani, meghis mü az fejedelem eö kegyelme tekintetiért s kegyelmetek teöreökedesért fejeknek meghkegyelmeztünk s mégh most restantiátt kevannak, amitt penigh nallok talaltak, itt olyan szokás azoké kik utannok farattak, akar kie leött volna az az rosz pénz, de ugyan cziak az véttkes ki behozta birodalmunkban, azért nem tartoznak semmitt refundalni, mint málé factorok, egyeb dologhban penigh ke-

Vă doresc d-voastră de la Dumnezeu toate darurile sale binefăcătore.

Am primit scrisoarea d-voastră cu bunăvoinţa unui vecin, în care îmi scrieţi despre oamenii doamnei lui Petru Haller, ca să li dea înapoi banii aceia răi, şi ceia ce au luat de la ei poftesc acum. Şi nu ne mulţămeşte; fiind aici obiceiul ca pe acela la care se află bani răi, îndată să-l spânzure, totuşi noi cu privire la Măria Sa Domnul şi la străduinţa d-voastră i-am iertat, şi acum iarăşi cer rămăşiţa. Dar ceia ce au găsit la ei, aici e obiceiu să fie a acelora cari s'au ostenit pentru ei, ai ori cui să fi fost banii aceia răi. Acela e mai păcătos, care i-a adus în stăpânirea noastră: pentru aceia deci nu sunt datori să li dea nimic, ca unor făcători de rele. În alte afaceri avându-ne d-voastră ca binevoitori vecini, să ni porunciţi, şi nu vă veţi înşelă în bunăvo-

gyelmed bennünket io akaro szomszedgyanak tartvan, paranczollyon es az mi jo szomszedi akaratunkban megh nem fogyatkozik, mintt eleött eleöttünk valo Vaydak keövették az jo szomszedságott kegyelmetekkel viszontagh müis, ayalván ezek utan Istennek kegyelmedett.

inţa noastră de vecini, şi, precum au urmat buna vecinătate ceilalţi Voivozi de 'naintea noastră asemenea vrem şi noi. După aceasta vă las în grija lui Dumnezeu pe d-voastră.

Datum in Iasz, die 13 februarii 1666.

Generosae, Prudentis Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Duca Voevoda.

Duka, princeps Moldaviae.

[V°:] Generoso, prudenti ac circumspecto domini Ioanni Vallendorfi, civium civitatis beszterciensis iudici supremo ac senatori, domino vicino nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXLV.

1666, înainte de 16 Mart.

„Nemesnici de Cămpul lungu" către Bistriţeni, despre o reclamaţie de „tălŭhuşag".

N'au îngăduit *oprire*, după învoiala făcută cu Bistriţa. Dar cer „lege pre direptate".

[V°:] Adresa românească.

1666, 16 Mar., ist dieses Schreiben von Simeon und Dimitrasco auss der Kampulung gebracht, welche durch den Simeon Anthoni aus dem Borgo vor draj Jahren sampt seines Geselln 3 Ross weg geraubt. Testes huius rei: Simul et Manda de Borgo man. *(sic:* Maros*)*.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 14, n° CLXXXVI.)

MMCCCCXLVI.

Făgăraş, 1666, 25 Mart.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre o trăsură stricată a Domnului Moldovei.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes, et cetera. Prudens et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Mivel az Moldvai Vajdámnak ö kegyelmenek egy hintoval kelletik kedveskednünk a veget kültünk nemzetes Donat Mihaly lovász mester hivünk altal edgyet hüségtek varossában restauralasnak okaert; paranczolván igen serio hüségednek, valami hiia vagion, minden késedelem nelkül (valami ki-

De oare ce e nevoie să ne îmbunăm înaintea Măriei Sale Voevodului din Moldova cu o trăsură, de aceia am trimis acum una în oraşul d-voastră prin Comisul nostru Mihai Donat pentru dregere; poruncindu-vă cu tot dinadinsul d-voastră ca, dacă e ceva stricat la ea, s'o dregeţi zi şi noapte, fără nicio zăbă-

vántatik hozza) éjjel nappal reparaltassa, tudósitván bennünket az munka árrárol, contentaltatnak az mester emberek.

bavă şi să ne înştiinţaţi pe noi despre cheltuielile muncii, ca să plătim meşterii.

Secus nullatenus facturi. Datum in arce nostra Fogaras, 25 martii 1666.

M. Apafi, m. p.

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Fronius, nº 239.)

MMCCCCXLVII.

Iliaş Alexandru-Vodă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre un iobag al lor aşezat în Câmpulung şi despre Câmpulungeni trecuţi la ei.

Iaşi, 1667, 8 Iunie.

Spectabilis domine, vicine nobis benevole.

Birodalmunkban Kempull Lungon lako keözsegünk alazatoson jelenttven s panaszszolkodván eleöttünk hogi mégh régen az haboru ideökben, kegyelmednek egi jobagia ell szeökeött volt ide Kempulllungulra, ott eö megh telepedett, megy venült ott s megh holt egi fiaczkáia maratt az is migh megh neött mind ott lakott, az is ott megh hazasodott, egi nehány esztendeigh éllt azzal, giermeki leöttenek, az elseö felesége meghholt, mas felesegett veött azzal is giermeki vannak, maga is vén ember imár s nemely nap egi nehany emberink ki mentek vasarlani, mellyekkell az is ott volt s kegyelmednek be atták hogi régen az attya kegyelmed iobagia leött volna s kegyelmed megh fogatta, kezeségh alá atta, igy lévén az dologh mi nekünk is az kegyelmed faluiban vannak teöbbek 30 emberinknéll adgia kegyelmed azokott kezben, müis azt az eggiett kezben adattyuk mivell mondgya kegyelmed azok nem akarnak be jeönni ez is nem akar ki menni, miert fogatta megh kegyelmed, annakokaért kegyelmedett szomszedsagos io akarattal requiralliuk az nevezett embert se kezesseggell se egieb tartoztatassal megh ne haborgassa, seöt bocziassa békevell hogi semmi dologhért mind kétt részreöll az io szomszedság ne turbalodgiek, seött maradgion bekevell, meli dologhnak müis a keöveteöi leszünk, müis kegyelmednek hasonlo dologban szolgálni készek leszünk. Tarczia Isten kegyelmedett sokaigh jo egessegben.

Obştea noastră care locuieşte în Câmpulungul din Domnia noastră ni dă de ştire cu smerenie plângându-se că încă de mult, de pe vremea războiului, a fost fugit un iobag de-al d-voastră aici la Câmpulung şi s'a aşezat acolo, a îmbătrânit şi a murit tot acolo, şi i-a rămas numai un copilaş, şi acela până a crescut mare tot acolo a stat, s'a şi căsătorit acolo; câţiva ani a trăit cu aceia, au avut copii, şi i-a murit soţia cea d'intâiu, şi a luat altă femeie, şi cu aceia are copii; acum e om bătrân şi el. Acuma câteva zile mergând acolo nişte oameni de-ai noştri pentru târguieli, şi a fost şi acela cu ei, v'a înştiinţat apoi pe d-voastră că tatăl său ar fi fost iobagul d-voastră, şi d-voastră l-aţi primit cu chezăşie. Astfel stând lucrul, şi noi avem prin satele d-voastră mai mult de 30 de oameni: să ni-i sloboziţi d-voastră, căci îl vom slobozi şi noi pe acela. Ziceţi d-voastră că nu vreau să plece de acolo; apoi nici acesta nu vrea să plece de aici. Pentru aceia vă rugăm deci pe d-voastră cu bunăvoinţă de vecin ca pe numitul om să nu-l vătămaţi sau să cereţi de la el chezăşie sau ceva datorie, ci să-l sloboziţi în pace, să nu se tulbure buna vecinătate nici dintr'o parte, ci să fiţi pe pace. Şi aceasta o vom urmà şi noi, asemenea vrând să vă slujim d-voastră în afaceri de felul acesta. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in Iasz, die 8 iunii 1667.

Spectabilis Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Iliaş Voevod.

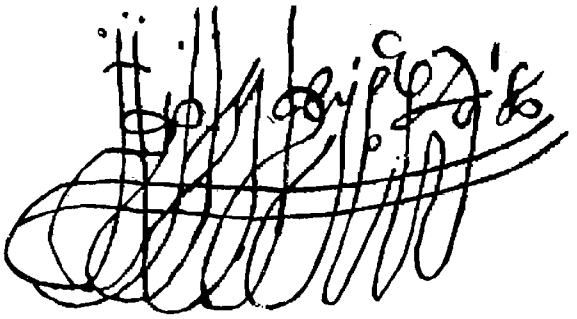

Elias Alexander, princeps Moldaviae.

Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino N. N., civium civitatis beszterciensis iudici supremo, domino vicino nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXLVIII.

Iaşi, 1668, 17 Februar.

Mateiu Diacul către Bistriţeni, despre starea de lucruri la hotarele Moldovei.

Kegyelmes uram alazatos szolgaltomott ayanlom Nagysagodnak mintt kegyelmes uramnak, Isten Nagysagodott sok esztendeöigh bekeséges biradalommal algia megh kevanom szübeöll.

Ez mellett Nagysagodott keövetem megh bocziasson sok irásommal terhelem, de mind azon altall éttel után historia modon nem árt olvasni migh az ember az ételt emeszti, ez mostani alkolmatossággall nem akarám ell mulatni Nagysagodott nem tudositani az itt valo s mind penigh az szomszéd országokban valo alapatokroll es hirekreöl mintt folyanak, itt Istennek hála az Vayda eö Nagysaga az Nagyságod szolgalattyára jo egésségben vagyon, ez fársángon sok boér fiaikott leányokott házasitott az adott eö Nagysága megh külte az Portára Isten kegyelmébeöl eö nagysaganak mindenik részreöl kedve szerintt vadnak az dolgok. Az Lengyelek felcöll penigh keövetett költek az Muszkahoz es ereös iuramentomott egy más keözeött czináltak es igen nagy beöczülettell fogatták az keöveteket, 8 Decembris voltak ott es ell buczuztak az Muszka Czaszártoll es harom uttal vendégelte megh eökett, meli dologh nem volt szokás annak eleöttc, es egy akarattbol meghegyeztek az poganyok ellen avgi réaiok es mingyarast az Muszka Czaszár küldeöt 25

Milostivul mieu domn, vă ţin gata cu smerenie slujba mea Măriei Voastre, ca milostivului meu domn: doresc din inimă ca Dumnezeu să vă dăruiască cu Domnie paşnică întru mulţi ani.

Vă rog pe Măria Voastră să mă iertaţi că vă îngreuiez cu atâta scrisoare, dar totuşi după mâncare nu strică cetirea de poveşti până ce se mistuie mâncarea, şi nu vreau să scap prilejul de a vă încunoştiinţă asupra stărilor de aici şi împrejurărilor din ţerile vecine. Har Domnului, Măria Sa Voevodul în slujba d-voastră se află bine, în câşlegi s'au căsătorit multe fete şi feciori de boieri, dajdea a trimis-o Măria Sa din mila lui Dumnezeu la Poartă, şi din toate părţile îi stau după plac lucrurile. Din partea Polonilor s'au trimis soli la Muscal şi au făcut jurământ aspru între sine, şi solii au fost primiţi cu toată cinstea; la 8 Dechemvre au fost la Împăratul Moschicesc şi s'au despărţit de el; i-a ospătat de trei ori, ceia ce nu obişnuiă mai înainte. Şi aşa s'au înţeles împotriva păgânilor. Împăratul Moschicesc a trimis îndată 25.000 de ostaşi în ajutor Tatarilor; Hatman sau general e pus peste oaste Hisop *(sic)* Hilip, iar fiindcă Litvania e chiar în margene, când a luat-o Muscalul, locuitorii şi nobilii de atunci, cari n'au voit să se închine Muscalului, părăsindu-şi mo-

ezer hadatt segiczégüll az Tatarokra, Hatman avagi generalis penigh azokon az hadakon Hisop Hilipus, Litva penigh mivel véghseö hely mikor az Muszka megh vette, az meli lakosemberek avagy nemések benne voltak az Muszkahoz nem akartak hodolni hanem eöreöksége-ket el hattak kimentek az Lengyelekhez, mint szinten Vardadbol Magyarországhra, igy azokis most maid felesen lévén kik onnan kibudostak, megh talalvan az Muszka Császárt hogy az eö joszágokért Istenesen meghtekinttven adgyon nekik valami penzt, ha imar eöreöksegekett elvették, az Csziaszár penigh ugy szukutalta egy milion pénzt adgion nekik, es megh atta most nekik reszitt az penznek, mivell most kivantatott az hadaknak osztani, es az penzt mingyárt elosztottak az hadaknak. Ugyan azoknak jeött volna ollyan hirek Teöreök országhroll hogy az Vezer mindenkeppen meghprobálta az eö hatalmátt hogi Kandiátt meghnyerje s nem lehetet es ugy (szukutalta) hogy minden hadaitt fordicza Lengyelországra hogy maganak tenne valami tiszteségett, az embereök eleött, hogy fejetis megh mentene az halaltoll, gondolvan azt hogi inkább szolgáll neki az szerencze az Szarozon, 4-dik Decembris jeöttek levelek Sztoliczároll holott az Muszka Császár lakik az Lengyel keövettektöll, melliekben irják hogy az Muszka Cziászár 29 Novembris confirmalta az békességett az Lengyelekkel, es magátt igirte hogy mindenekben egiett értenek, avagy megh egyeznek, tartanak akar mellik résznek ellenségi ellen, arra is obligálta magátt az Muszka Cziászár az Lengyelnek hogy ad 25 ezer gyalogh hadatt es 25 ezer lovast, akar miczoda szükseghre kevantatik segiczégüll az hova kevántatik az Lengyelnek, az keövetekett igen meghtiszteltek nagi beöczülettelis acceptálták eökett, viszontt az Cziaszar ayandekozta megh az Lengyel Kiralyt nagi ajandekokkall draga dolgokkall, 25 Decembris az Lengyel keövetek buczuztak ell az Muszka Czaszártoll es akkor indultak megh. Az

şia, s'au dus în Polonia, precum merg cei din Orade în Ţara Ungurească. Aşa şi aceia cari au pribegit, fiind acum risipiţi, s'au întors către Împăratul Moschicesc, ca, socotind că şi ei au moşii acolo, să li dea ceva bani, dacă li-a luat averile. Iar Împăratul Moschicesc aşa a socotit să li dea un milion în bani, şi li-a şi dat o parte din bani, de oare ce tot acum trebuià să împartă bani şi ostaşilor, şi îndată ar fi împărţit banii oştirilor. Şi acelora li-ar fi sosit veşti din Ţara Turcească că Vizirul [1] în tot chipul şi-a încercat puterea ca să poată câştigà Candia, dar n'a izbutit, şi aşa a socotit să-şi întoarcă toată oastea împotriva Poloniei, să-şi dobândească vre-o cinste înaintea oamenilor şi să-şi scape şi capul de la moarte, socotind că-i va slujì mai mult norocul pe uscat. La 4 Dechemvre au sosit scrisori din Stoliţă [2], unde stă Împăratul Moschicesc, de la solii poloni, în care scriu că Împăratul Moschicesc a întărit pacea cu Polonii la 29 Noiemvre, făgăduindu-se că în toate celea vor ţineà una, sau se vor înţelege, şi vor lucrà împotriva duşmanului, a oricăruia. S'a îndatorit apoi şi la aceia Împăratul Moschicesc faţă de Poloni că li va dà 25.000 de ostaşi pedeştri şi 25.000 de călăreţi, oricând la vreme de nevoie, Polonilor. Pe soli i-au primit foarte bine şi i-au cinstit şi omenit, iar Împăratul l-a dăruit pe Craiul Polonilor cu mari şi scumpe daruri. La 25 Dechemvre s'au despărţit solii poloni de Împăratul Moschicesc, şi atunci au şi plecat. În cât pentru Turci, astă toamnă, când umblaseră prin Polonia, făcând multe jafuri, au prins un căpitan cu opt steaguri: era după nume Makochowski, şi l-au dus Tatarii la Crâm. La întoarcere, nu departe de acolo, s'au aşezat şi ei, ieşindu-li şi Hanul înainte, pe din lăuntru aşteptându-i Sârcu cu Cazacii Zaporojeni şi cei de la Nipru, cu vre-o 9 sau 13 mii de Cazaci; apoi au trecut [Cazacii] pe pustii, mergând vre-o 10 zile. În fiecare car erà câte-o şeică. Până ce au sosit la apa „Tronko"; acolo de pe

[1] *Geschichte des osmanischen Reiches*, IV, p. 126 şi urm.
[2] Moscova.

Tatarok feleöll penigh mikor ez eösszell Lengyellországra felliárának es sok rablást teöttek, egy capitany embert is nyolcz zaszloia volt alatta egy nehány magavall Makohovszki neve elfoghták az Tatarok Chrimben vitték, mikor eök imár meghtértek nem meszsze ortoll megh telepedtek volt, az Chám is clejekben ment volt oron beleöll varta eöket, Szirbko az Zaporazi Kozákkal és az Niperi Kozákkall kilencz avagy tizenhárom ezer Kozákkall el mentek az pusztan maid tized napigh mentek s minden ember szekerin volt czonak, addigg hogy Tronko vize mellé jeöttek, ott mingyárt az szárazróll vizre szallottak edenyekben, az vizen ala mentek es Chrimben be üteöttek, eleöször egy varáczkátt tull a vizen értek Senger nevü kastéli meliben 500 szimény volt sztrásául, mellyekett az Cham hagyot, azt keörül vették az Kozákok megh vettek, egy lábigh az szimenyekett le vaghták, magok sztrasaiok ott rendeltek oda hogy be üteöttek Chrimben valaholl egészeb volt az országh oda igyekeztek mennj, cziak kett méli feöld Karaszuba nem mentek, találtak Serembek kastellyara, az mintt keörnyüleötte kerités volt, az czeledek mikor lattak az Kozakott be teötték az kapukott, a Kozakoknak penigh mindeniknek raitolyaiok volt, nemely az kaputt vitták masok penigh az keöfalon bementek, valami haza nepe volt Serembeknek mind annyát felesegitt egi szovall minden czeleditt el vittek, harom nap harom eszakra mind. egire pusztittak 280 meczetett porra teöttek. Serembek penigh hon nem levén mert kétt attyafiak Czerkezországban eoszve vesztek egik az masik ellen vittak es oda hittak Serembeket segiczegül, mikor hire leött benne a Chámnak hogi az Kozakok pusztittiak országátt, három nap es eszaka mind egyre mentek migh az Kozakokatt elérték, de eök imár megtértek volt, 20, 20 Tatar rabaszszontt hajanál foghva soriaba szelitiben eöszve keöteöztek ugi vittek mikor imar az Tatar-Chám el érte eökett harczolni akartak az Kozakokkal, eök tabort alitottak es keörüll sánczul teötték az Tatarnékatt az tabor keörül mikor leöttek az Tatarok mind az ma-

uscat îndată s'au pus pe apă, şi s'au dat în jos pe apă, până ce au ajuns la Cehrin. Mai întâiu au dat de o cetăţuie dincolo de apă; anume castelul „Senger", în care erau 500 de seimeni de strajă, pe cari-i lăsase Hanul acolo. L-au încunjurat, şi l-au luat. Cazacii pe seimeni până la unul i-au măcelărit pe toţi; după aceia şi-au pus ei străjuitori acolo. Cum au întrat în Cehrin, s'au grăbit într'acolo unde erà lume mai multă; numai două mile au lipsit de nu s'au dus, şi la „Karasz". Au dat apoi peste castelul lui Şerimbeg, care erà îngrădit jur împrejur. Slujitorii, când au descoperit pe Cazaci, au închis porţile, dar Cazacii toţi aveau scări; unii băteau la poartă, alţii au urcat gardul de piatră, trecându-l; toată lumea ce erà la castelul lui Şerimbeg: mame, soţii le-au dus cu ei: cu un cuvânt toată slujitorimea; trei zile şi trei nopţi au pustiit într'una; 280 de moschei le-au prefăcut în praf. Şerimbeg însă nu erà în ţară, ci, certându-i-se doi prieteni din ţara Cerchesilor, se luptau unul împotriva celuilalt, până ce l-au chemat pe Şerimbeg într'ajutor. Când a auzit Hanul că ei, Cazacii, îi pustiesc ţara, a mers trei zile şi trei nopţi, până a ajuns pe Cazaci. Dar ei s'au fost întors. Tot câte 20 de muieri tătăreşti prinse le-au legat una de alta de păr: în rând aşà le duceau. Iar, când i-a ajuns Hanul tătăresc, au voit să-şi măsoare puterile cu Cazacii. Ei şi-au făcut tabără, şi jur împrejur lângă tabără au făcut şanţ din muierile tătăreşti, şi, când împuşcau Tatarii, împuşcau totdeauna prinşii, muieri şi copii de-ai lor. Mai mare harmalaie o făceau din tabără prinşii tatari ca să nu împuşte din afară Tatarii, pentru că fac mai mare pagubă tot între ei decât între Cazaci; şi în trei rânduri i-a atacat aspru Hanul, aşa că Tatarii pierduseră din cei d'inainte vre-o 500, iar Cazacii din tabără tăiau în bucăţi copiii Tatarilor şi-i aruncau în văzul lor afară din şanţuri. Văzând aceasta Hanul, a zis să li deà pace Cazacilor, să meargă în pace; mai bine să li ducă prinşii vii decât să-i ucidă —, cari apoi or să-şi găsească părinţii, soţia şi copiii, să-i răscumpere. Şi aşa i-a pe-

gok rabiok gyermekekett felesegekett leötték, az táborbol nagiob kialtást teöttek az Tatar rabok hogy ne leöjenek kiül az Tatárok, mert nagyob kárt tesznek bennek mint az Kozakokban, harom uttal is nagy harczott adott nekik az Cham, ugy hogy a Tataroknak az elejben sokan eöttszázigh el hulattak az Kozakok penigh az táborboll az apro Tatar gyermekett darabban vagdoltak ugy hanták ki az sanczboll az Tatarok lattara, ezeket latván az Chám azt mondotta az Tataroknak hadgiunk bekett nekik, had mennyenek az Kozakok bekevell, inkab vigyek elevenen rabiainkot hogy nem megh eölni eökett, az ki attyafiatt felesegett gyermekitt talallya valcza megh, es ugy keserte eökett az Cham Tonko vizigh migh szépen altal mentek, masod nap az víz parton elé állott egy nehány Kozák s megh keöszeönték az Chamnak hogy annyi zaszlovall dobball, es sippal kesértéll bennünket fogadja Isten Chám, nem sokára ismét ha Isten velünk leszen vendéged leszünk, aval valtak el egi mastoll el annyi szamtalan predávall, mert czak Serembék hazátoll hétt tevétt raktak jovall, harmincz hatt ezer sarga aranyatt talaltak es 60 rendbéli nusztall bellelt keönteöst talaltak egyeb hazbali ruhazat egyeb portekátt hett szekerrell raktak megh, ott volt akor Vaida keövettie Balczibasavall, mikor ez az dologh teörtenyt, megh szamlalhatatlan mitt el vittek, Ort tudgya Nagysagod annak eleötte miczoda város volt annak eleötte, most az rokak nyulak hailéka, pusztán cziak az puszta feöld, senki nem száll benne mert nincz hell, most penigh az farsangon egy nehany ezer Tatar Buczaghboll fel ültenek az Kozakokra menni elis mentenek sokat raboltak imitt amott, az hollhir nelkül üteöttek, mikor imár megh tertenek az rabokkall, az Passa elejekben mentt Teöreök haddal ide valo haddal is az Tataroknak, mondvan azt miert mentenek Kozakokra rabolni mert az Kozakok az Cziaszarnak attak megh magokott, meghis verték az Tatarokott, az rabokotis megszabaditottak es vissza

trecut Hanul până la apa „Tanko", până ce au trecut frumos dincolo. A doua zi au apărut pe malul apei câţiva Cazaci, mulţămindu-i Hanului că i-au petrecut cu atâtea steaguri, tobe şi fluiere. „Să primească Dumnezeu, Hanule; nu peste mult iarăşi vom fi oaspeţii tăi". Aşa s'au despărţit unii de alţii, cu atâtea jafuri, că numai din casa lui Şerimbeg au încărcat cu bunuri 7 cămile, găsind 36 de mii de galbeni de aur şi 60 de haine căptuşite cu blană de samur; altfel de haine de casă şi alte mărfuri au încărcat pe şepte cară. A fost acolo atunci solul Voevodului cu Balgi-Başa [1], când s'a întâmplat lucrul acesta. E de necrezut ce au dus de acolo. Ştiţi d-voastră ce oraş eră mai înainte Ort [2]: acum e sălaşul iepurilor şi vulpilor; peste tot e numai pustiu; nime nu trage acolo, căci n'are unde. Iar acum, în câşlegi, câteva mii de Tatari de la Bugeac s'au hotărât să meargă asupra Cazacilor, şi s'au şi dus pustiind şi jăfuind pe ici, pe colo, unde au pătruns fără veste, la întoarcere, cu prinşii. Paşa s'a dus înaintea lor cu oaste turcească şi oastea de aici, zicându-li că de ce au mers asupra Cazacilor să-i jăfuiască pentru că ei, Cazacii, s'au închinat Împăratului? I-au şi bătut pe Tatari, au liberat prisonierii şi i-au trimis înapoi pe aceia cari n'au fost ucişi de furia Tatarilor. Iar acum solul căzăcesc s'a dus la Poartă cu poşta. De când s'a petrecut lucrul acesta, la Crâm, tratează Tatarii şi Polonii pacea. Pe căpitanul pe care-l aduseseră astă toamnă Tatarii din Polonia, l-au slobozit fără de nicio despăgubire încă. Anul trecut, se dusese un sol polon la Crâm, şi l-au ţinut acolo,— şi pe acela l-au slobozit acum. Cu ei împreună s'a dus şi un sol tătăresc la Craiul pentru împăciuire. Şi de aici înainte voiu dà de veste dacă vom aveà ceva veşti. Afară de acestea, aş vrea să mă îndrept încă la Măria Voastră şi pentru aceia, pentru că pe aici pe la noi, când trebuià să culegem, au fost ploi multe de tot, din care pacoste ni-a încolţit grâul, ni-a perit tot în clăi; apoi şi ce puţintel a putut

[1] Care luà darul de miere din Moldova pentru Tatari (balgi-başlâcul).
[2] Or, Orcapù,—Perecopul.

bocziattak eökett, kikett az Tatarok haragiok le nem vaghtak es Kozak keövett most ismétt az Portara mentenek, nemeli nap ismet Lengyel keövet is mentt postán az Portára, miolta ez az dologh teörtenyt Chrimben az Tatarok is az Lengyelekkel az bekesseget tractallyak, az mely capitányt az eöszell a Tatarok el foghtak volt Lengyel országhboll, most az Chám semmi sacz nelküll el boczatta, egy Lengyel keövet mentt volt be Chrimben megh tavaly s mind ott tartottak, eddig azt is most bocziattak ell, Tatar keövet is mentt vellek az Kiralyhoz, bekesegnek okaért, ennek utanna is ha mi hirek nyulnak Nagysagodnak megh jelentem. Ezek mellett akaram Nagysagodott megh talalni mivell kegyelmes uram itt az köz szell mikor takaradasnak ideje leött volna igen sok esseö volt meli miatt sok hellyeken kalangyaban az buza meghkeölt att kellett veszni, ha mitt be is takaritott az ember az keöltes es cziak tavaszi magnak valo buzam is nem maratt, kerném Nagysagodott alazatosson mutassa hozzam abbeli kegyelmesegitt barcziak avagy 20 keöbbeöllell Nagyságod segiteni tavaszi buzaval, mert itt majd vetni kezdenek s Kimpulungulra szalitatna altal, mellyett Nagysagodnak alazatosson meghszolgalom s kerem Nagysagodott az Ráskovi folnagy altall mivell most az keövettell most ott leszen Nagysagod általla nekem külgyön választ tudhassam jeötte irásom Nagyságadhoz neme, kegyelmes uram ha az Vaida eö Nagysága szamára penzen vesznek ott bort Tokait, az Lengyell Deak társomall müis harom negy vederrel Tokai bort Nagysagod jo egessegeert meginnank, Isten nagysagodott sok esztendökigh jo egesseghben, tarczia megh kivanom tiszta szübeöll.

strânge omul; nu ni-a rămas nici chiar pentru sămânţă de primăvară. Vă rog deci ca, arătându-vă d-voastră îndurarea spre mine, măcar 20 de câble de grâu de primăvară să-mi trimiteţi, căci aici încep azi, mâne să samene. L-aţi puteà trimite dincolo la Câmpulung. Ceia ce o să vă răsplătim după puteri Măriei Voastre. Vă rog încă pe Măria Voastră ca, fiind acum acolo sfetnicul din Raşcov, împreună cu solul, să-mi trimiteţi răspuns acuma, să ştiu de ajuns-a scrisoarea la Măria Voastră, domnul mieu. Dacă pe seama Voevodului Măriei Sale se cumpără pe bani acolo vin de Tokai, şi noi am beà cu prietenul diacul polon întru bună sănătate a Măriei Voastre vre-o trei-patru vedre de vin de Tokai. Doresc din inimă curată ca Dumnezeu să vă ţină pe Măria Voastră la mulţi ani în bună sănătate.

Datum in Iasz, die 17 februarii 1668.

Nagysagodnak alazatos kissebbik szolgalia az migh ell.

Maté Deák.

Slujitorul mai mic al Măriei Voastre până trăieşte.

Mateiu Diacul.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXLIX.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre scutirea tradiţională de dijmă a preoţilor româneşti. Făgăraş, 1668. 24 Mart.

Michael Apaffi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Fidelibus nostris Generosis, Egregiis et Nobilibus Gregorio Gilanyi de Berniczhaza, decimarum nostrarum arendatori supremo, Francisco Belényessi de Varad, universorum bonorum nostrorum fiscalium praefecto ac decimarum nostrarum vice-arendatori, decimatoribus, vice-decimatoribusque, Prudentibus item ac Circumspectis magistris civium, regiis ac Sedium iudicibus, villicis ceterisque iuratis quarumcunque Sedium, oppidorum, villarum et possessionum saxonicalium, necnon Reverendis, Honorabilibus Ecclesiarum lutheranarum pastoribus, cunctis etiam aliis, quorum interest seu intererit, modernis et futuris pro tempore constituendis, praesentes nostras visuris, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Ez országban lévö olah papok alázatos könyergessek által találván meg minket ennek elötte, jelentek vala hogy oly immunitássok, privilegiumok volt volna eleitöl fogván hogy dezma adassal senkinek nem tartoznának, mely immunitassokban nemely hiveink meg nem akarván tartatni dezma adássa, kénszeritenek öket nevezet szerént a szasz-tyukossi pap, az olah-tyukossi olah papon az el mult eszténdöben dezmát exigalt volna, hüségtekk azért fen meg irt hiveink kegyelmessen es serio paransolljuk, látván ez levelünket azon immunitassokban az olah papokot minden hellyeken tarcsa es tartasza meg, dezma adassa ne kénszericse öket, sött oltalmaza, maradgyanak meg szokot rendtartassokban mivel müis az arant kegyelmességünket mutattuk hozzájok, mind az felyeb valo esztendökbensmind mostan, az dolog is a mint referállyák ugy lévén senki öket dezma adásra kénszeriteni, vagy annak nem prestalassaért haborgatni, annál inkáb karossitani ne merészellyen mint hogy eddig meg tartatanak immunitassokban, mind az országtolsmind massoktol, az mint referallyák magok.

Ne-au întâmpinat popii români din ţara aceasta cu umilă rugăciune, înainte de acesta spunându-ni că ar fi avut de la început imunităţi, privilegii cum că nu ar fi datori nimănui cu dijmă; în care imunitate nu voiesc să creadă unii din credincioşii noştri, şi i-ar sili să plătească dijmă. Anume popa săsesc din Ticuşul-Săsesc ar fi cerut anul trecut dijmă popei românesc din Ticuşul-Românesc. De aceia d-voastră, sus-numiţilor credincioşi ai noştri, vă poruncim hotărât ca, văzând această scrisoare a noastră, să ţineţi şi să porunciţi să se ţină această imunitate a popilor români, să nu-i siliţi la datul dijmei, ba încă să-i apăraţi, să rămână în rânduiala lor obişnuită,— fiindcă şi noi ni-am arătat milostivirea faţă de ei, atât în anii trecuţi, cât şi acum. Fiind lucrul aşa cum îl spun ei, să nu îndrăznească nimeni să-i silească la darea dijmei sau să-i turbure în prestaţia aceleia, cu atât mai mult să nu îndrăznească a-i păgubi, fiindcă până acum au fost recunoscuţi în imunitatea lor, atât de ţară, cât şi de alţii, precum spun înşii.

Secus non facturi. Datum in arce nostra Fogaras, die vigesima quarta martii, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo.

M. Apaffi, m. p.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; întărită la 1703 de Împăratul Leopold.)

MMCCCCL.

Feldioara, 1668, 16 Maiu.

Gheorghe Ştefan, fost Domn al Moldovei, către Braşoveni, despre calul lăsat de „Daniil ĉ-au fostu slug[ă] la Costantin-Vod[ă]" şi e acum la el şi cere pe această cale calul lui.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 112, nº 5.)

MMCCCCLI.

Ernot, 1668, 18 Iunie.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte negustori moldoveni jăfuiţi de hoţi în munte.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Fidelibus nostris Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregiis et Nobilibus, supremus et vice-comitibus iudicibusque nobilium quorumcunque comitatuum, capitaneis supremis et vice-iudicibus regiis quarumvis Sedium siculicalium, Prudentibus item ac Circumspectis magistris civium primariis, regiis ac Sedium iudicibus quarumque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum aliisque quorumcunque locorum officialibus, universis praesentium notitiam habituris, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Beszterczei városunkbeli böczülletes tiszt hiveinknek közönsegessen alázatos megh találtatásokbol ertyük hogy tavaly esztendöben egy nehány Moldvai jambor kereskedö embereket megh fosztogatván az havason s bennek megh is ölvén holmi tolvajkodó úton állok nem kevés busulások következett volna az szomszedsághban miattok mely tolvajok prosequalására expediálván ez levelünk mutato embereket, parancsollyuk minden helyekbeli tiszt hiveinknek valahol ott azon tolvajok deprehendaltatnak arra bocsatando embereitöl requiraltatvan ez levelünk mellett fellyeb emlitett hiveinknek, hozzajok nyulásokot és törvenyes valo detineáltatásokot megh engedgye és ha kivántatik mellettek assistentiaval is lenni el ne mulassa.

Înţelegem din cererea credincioşilor noştri dregători din oraşul Bistriţei că, anul trecut, nişte hoţi de drum au jăfuit pe nişte oameni buni, negustori moldoveni, în munţi, şi au şi omorât pe unii dintre ei, şi nu puţină supărare ar fi urmat între vecini din pricina aceasta. Chiar pentru aceia deci, trimiţând pentru urmărirea acestor hoţi oamenii cu scrisoarea de faţă, poruncim credincioşilor noştri dregători din toate locurile şi, dacă se vor putea prinde pe acolo undeva hoţii, vă încunoştiinţăm pe credincioşii noştri, prin scrisoarea dată acestor oameni trimişi acolo, ca să li daţi voie să poată pune mâna pe ei spre a-i ţinea după rosturile legii, şi, dacă se va cere, să nu uitaţi a li da chiar şi ajutor.

Quibus secus non facturis gratiose propensi manemus. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in castro nostro Radnoth, die decima octava mensis iunii, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo.

M. Apafi, m. p.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCLII.

Iaşi, 1669, 17 Februar.

Duca-Vodă, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre banii daţi unui căldărar de către un Câmpulungean pentru cumpărare de berbeci.

Generose, prudens ac circumspecte domine, vicine nobis benevole. Servitiorum nostrorum paratam semper commendationem.

Biradalmunkban Kempullungulli Kirila Tennensel nevü keösségünk alazatoson panaszolván eleöttünk hogy ez

Plângându-mi-se Chirilă de la Câmpulung, din obştea „Tennensel" a Domniei noastre, că, în anii trecuţi, având ceva

elmult esztendeökben valami alkalma lévén ugyan ott lako üstgyartó János sall valami keszpénzt adott volna kezében berbeczekett venni, berbeczett sem veött az alkalom szerintt, seött penigh mégh az kész pénzébenn is kilenczed fell talérátt el keölteötte, ennyi ideöteöll foghván cziak szovall tartia nem akar hátra maratt reszett megh fizetni, meli dolognak okáért kegyelmedett szomszedságos jo akarattal requiralliuk mint jo akaro szomszedunkott hogy az jo szomszedságott keovetven tétesen satisfactiott emberünknek, mellyett kegyelmedtöll kedvesen agnoscalván hasonlo dologhban mü is kegyelmetek emberinek igasságott szolgáltatunk es igy mindkétt reszreöll az jo szomszédsag is megh ereösedik ayalván Istennek gondgia viselése alá kegyelmedett.

a face cu faurul de căldări Ioan, locuitor de acolo, i-ar fi dat bani ca să-i cumpere berbeci, și berbeci n'a cumpărat după prilej, ci și din bani i-a stricat 9 taleri și jumătate, și până acum numai cu vorba îl ține, nevoind să-i plătească restul,—din care pricină deci vă rugăm pe d-voastră, ca pe binevoitorul nostru vecin, ca, urmând vecinătatea bună, să-i dați satisfacție omului nostru. Ceia ce o vom auzi cu bucurie de la d-voastră, și noi asemenea vom face dreptate oamenilor d-voastră, și așa buna vecinătate se va întări din amândouă părțile. Vă dau în grija lui Dumnezeu pe d-voastră.

Datum in Iasz, die 17 februarii 1669.

Generosae, Prudentis Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Io Duca Voevoda. *Duka princeps Moldaviae.*

[Vo:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino Georgio Urasser, civium civitatis besztercienſis iudici supremo ac senatori, domino vicino nobis benevolo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCCLIII.

Nacu Stolnicul, Vornicul de Câmpulung, către Bistrițeni, pentru aducerea unor cuie de șindilă cerute de Doamna Ducăi-Vodă. Câmpulung, 1670[1].

† Nacul Stolnic, Vornic de Cămpulungŭ, scriem la cinstit fratele nostru, la Gulgu, birăul de Bistriț[ă]. Mă închin dumitale cu sănătate. Alt[a], facem știr[e] Mării Tal[e] pentru nește cue de șindil[ă] ce am tremis să cumper[e], domnnești, 100.000 de cue. Deci mă rog Mării Tal[e] să le cumpere acești oameni ai nostri și de sărgŭ să le aduc[ă] mai curând la noi. Că au tremis Măriia Sa Domna să le tri[mi]t mai de sirgŭ, și bani au tremis, tot polturaci, bani ungurești. Dece mă rog Mării Tal[e] să sirguiască mai curând să vii cu iia[le]. Și să fii Măriia Ta sănătos de la m[i]l[o]stivul Dumn[e]dzău în mulți ai de la Hristos, amin. Пис ѕ Cămpulungŭ.

A dumilor voastre bun frate și priiaten și megiiaș de aprope

Аз Nacul biv Stolnic искал ф. ия. лоли *(sic)*.

Mă închin dumitale cu sănătate.

La cinstit[a] mănă a Mării Sal[e] a lui Ghiorgu birăul de Bistriț[ă], să să dea. Вь мно[г] здра[в] [= întru multă sănătate].

(Pecete de ceară verde, ruptă.)

(Bistrița, Archiva Orașului; rezumatul în *Documentele Bistriței*, II, p. 14, no CLXXXVII.)

---

[1] O punem la această dată, fiind vădit din același timp cu nl următor. Cf. însă bucata din 29 Iunie 1670. Gheorghe Urascher judele apare, după lista d-lui Berger, numai până la 1669, dar ca *proiudex* până la 1675; de la 1673, pe un an numai, Gheorghe Decani (Dechendt)

MMCCCCLIV.

Suceava, [1670] [1].

Nacu Stolnicul, Vornic de Câmpulung, către Bistriţeni, despre „tălhuşaguri“ şi „zăbore“ la hotar şi voia de pace a lui Vodă, care i-a lăsat grija negocierilor, pentru care şi el trimete pe negustorul sucevean Andrei.

† Întru tot cinstiţi şi ai noştri buni fraţi şi prieteni şi miageiaş de'propia, Mărie Sa birăul de Bistriţă şi tot Svatul tâlnaciului cetăţiei de Bistriţă, Mărieile Vostre cu săn[ă]taate ne'nchinăm. Alta, facem ştir[e] Mărie Tal[e] prentru multia trebia şi nevoi ce săntu aici, la ceastă margine, la Câmpul Lu[n]g, căci că noi am fostu depărtaţi de la cestu loc la altă trebă a Măriei Sal[e] lui Vod[ă]; nici [= cine] au fostu socotitor acol[o], la aestu loc, ei n'au mai socotitu-ş trebial[e], ce'u lăsatu de au înblatu cineş în voia sa: deci s'au făcut atătia răutăţi şi atăte tălhuşaguri şi atăte zăbor[e]. Care eu n'am vădzut eu de cându săntu, lucruri ca cestia: mă mir de Mărie Ta cum poč suferi atăte gălcevia, vădzăndu Mărie Vostre răsăpitura acestui satu. Deci neci Mărie Ta nu tia'ndură de răsăpa acestui satu, ce să s[ă] potă ocroti unii cu alalţi, ca s[ă] potă trăi, să nu s[ă] mai fac[ă] zăbor[e] şi tălhuşaguri. Iată că Mărie Sa Vod[ă] mi'u făcut cărţi să mărgu la Mărie Sa la Craiul şi la toţi nemişii, şi la Mărie Ta, şi dispe Maramorăş, şi despia Ţar[a] Leşască, să facem aşedzare şi pač[e], ca, cum au fostu mai de'nnainte vriame, să potă trăi unul cu altu, să fie drumurile şi călel[e] deschis[e], să pot[ă] înblă neguţitorie. Iată c'am săcotit şi am trimis pre cestu neguţitor de Suceav[ă], pre dumilui giupănul Andrei, carel[e] ştiţ Mărilia Vostre că-i om bun şi'nţiliaptu, precum ştiţ şi Mărielia Vostre. Deci ne rugăm şi vă poftim pre Măriele Vostria să faceţi aşedzar[e] să nu mai fie acestia răutăţi şi aceste lucruri rel[e]. Să nu v[ă] bucuraţi Măriele Vostria, căci Câmpul Lu[n]g îi pustiiu: iată că înblăm de-i vom strângia şi-i vom aşedzà [la] loc ca s[ă] putem trăi, dumilor vostria cu noi, noi cu dumivostră: căndu va fi greutăţi la noi, să s[ă] ocrotiască cu dumivostră, când va fi la dumivostră greu, iar dumivostră cu noi să putiaţ trăi, margenile unul cu alaltu, cum au trăitu mai dennainte vria[me]. Numai zăbor să nu mai fie, nici la noi, neci la dumivostră; iar cine are datorie în iasta parte, să vie la noi, că nui vom plenì, şi cine-i vonovatu *(sic)* cuiva, vie făr grij[ă], să s[ă] înpač[e]. Deč şi dum[nea]vostră să căutaţi să s[ă] facă acestia triabe, şi precum îţ aşedzà Măriilia [Voastre], să ne faceţi răspunsu, să ştim. Şi prentru veşti caril[e] aveţi Măriile Vostria într'acei parte, să ne faceţi răspunsu, să ştim, iar, la noi ce viaşti săntu, spu[n]e-va dumilui giupănul Andrei de tote. Aceasta vă poftim pre Măriele Vostre. Să fiţi Măriile Vostre cu săn[ă]tate de la H[risto]s, adevărat. Пис ѹ Сѹч.

A Măriile Voastre bun priiaten şi voitor de binel[e] Măriilor Vostre, аз Nacul biv Vel Stolnic, Vornic Dol[go]po[le]. Кє. вш. мас. в. *(sic)*.

[V°:] † La cinstit[ă] măna Măriei Sal[e] birăului de Bistriţ[ă] şi a toato *(sic)* Svatul Mărie Sal[e] să s[ă] dè cu săn[ă]taate.

(Pecete neinteligibilă, peste hârtie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; rezumată în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 15-6, n° CLXXXIX.)

MMCCCCLV.

Câmpulung, [1670], 1-iu Ianuar.

Nacu Stolnicul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre certele de hotar, despre caii pentru luarea cărora ei se plâng, despre nedreptatea făcută oamenilor săi, după ce furii au fost spânzuraţi.

Eu, Nacul Stolnic, Vornic de Câmpulungŭ, scriem la bun[i] priiaten[i] ai nostri, la Ianăş, birăul de Bestriţă şi la toţ priiateni nostri: ne închinăm dumilor vostre cu sănătate. Alt[a], vă dăm ştire dumilor voastre prentru aceaste gălceve multe ce să fac şi aceaste valuri multe ce au oamenii nostri de spre oamenii dumilor voastre:

---

[1] Data de an e ca şi a bucăţii următoare, fiind vorba de aceiaşi afacere de hotare.

am trimis cești oameni ai nostri la dummeiavoastră să știm, acei cai ce i-au luat slugile dumilorvostre de la omenii nostri și au dzis că-i iau pre sama Craiului, că Măriia Sa Vod[ă] nu ia caei nemărui: mulți negutitor[i] de la Brașeu și de la alte târgŭ *(sic)* vin la noi, și n'au nime niciun val de Măreia Sa de Vod[ă]; acești cai tot i-au[1] luat. Și mor sluga dumilor voastre.

Acmŭ eu am tremis acești oameni ai nostri, de toate să știm, să avem răspunsu de la dumiavoastră: că eu așă selescŭ să nu aibă nime nicio nevoe, oameni dumilorvoastre de spre noi; iar furii vom sili să nu mai fure pre nime, și cine vă iaste dator dumilor voastre, să trimiteți să v[ă] plătească toți cine cu ce va fi dator. Iar acestŭ cal ce l-au luat, Șimon, sluga dumilurvoastre, au fostŭ...

[Afaceri private: „zăbore".]

Dumeiavoastră tot suduiți pre oamenii nostri și-i țineți rău: nu se cade să-i țineți rău, că, ai vostri oameni când vin aicea, noi i cinstim și-i socotim; noi n'am vrea să să fac[ă] scărbă și zăboră... Iar prentru furi carei au fostŭ a dumilorvoastre, veniți aicea la noi, noi i-am prins pe toți, și i-am spândzurat pre toți, aicea la noi; iar ai nostri furi au trecut în ceaia parte, la dumiavoastră, și șed acolea, și vin de fur[ă] aicea la noi, leage nu avem cu dânșii, ce tot i vom vănă și pre aceia, pre toți, pre cătinel, că furi nece o dobândă nu fac în țar[ă]. Ce eu așe-aș socotì mai bine, să fii pace bună între noi, cum au fostŭ și până acmù, de toate, că lesne-i și noo a fac[e] zăbore; ce mai bine pacea. Și să fiți dimiavostră sănătoș de la H[risto]s, amin.

Пис ѕ кѧмнѕѧшнгѣ, мца гєн. а дні.

A dumilorvoastre bun priiaten și voitor de bine dumilorvoastre:

аѕ Nacul biv Vel Stolnic нєкаа, Vornic дѧгоѡнєаі.

[Birăul e „Ianăș Deiac"[2].]

(Pecete verde mică, fără inscripție sau insignii.)

(Bistrița, Archiva Orașului; în parte și în *Documentele Bistriței*, II, pp. 16-74, nº cxc.)

MMCCCCLVI.

„Nacul Stolnic, Vornicul de Cămpulungu, și Gheorghiță, Vornicul de Suceava" către Bistrițeni, pentru niște boi. Câmpulung, [1670], 15 April.

Adresa românească pe Vº. Și „Molner Ochsen halben"; „Az Moldai ökreök feleöl"[3].

(Pecete de ceară galbenă cu soarele și luna.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 18, nº cxcii.)

MMCCCCLVII.

Nacu Stolnicul, Vornicul de Câmpulung, către Bistrițeni, despre sapele mari ce-i trebuie pentru viile de la Cotnari. 1670[4], înainte de 12 Maiu[5].

Nacul ce-au fostŭ Stolnic-Mar[e], Vornic de la Cămpulungŭ, scriem la cinstit priiaten al nostru și megeiaș de aproape, Măriia Ta Ianoș Diiac, birăul de cetatea Bistrițel, și la domnii la toți de la tălnač. Mă închin Mării Tal[e] cu sănătate. Alta, au tremis Măriia Sa Vod[ă] să tremiț la Bistriță să aducem 88 sape

---

[1] *Ei* au.

[2] La 1670 birău eră din nou cunoscutul Ioan Wallendorff.

[3] Același înțeles ca al notiței germane.

[4] V. nota la n-l precedent.

[5] Data Ispasului.

bune, mar[i], de vii, la Cotnar. Deci mă rog Mării Tal[e] să înveţi Măreia Ta să dea aceale sabă *(sic)*: până la Ispas voiu trimite cu toţi bani: numai acmù mă rog să le dea în credinţă, doo, trei dzile; să aveţ la Măreia Ta credinţă până la Ispas. Şi să fii Măreia Ta sănătos de la H[risto]s, amin.

A Mării Tal[e] bun frate, priiaten şi megeiaş de aprope

аз Nacul biv Stolnic нскаа, Vornic Дьлгеннсл[ѣ].

Mă închin Mării Tal[e] cu sănătate.

[V° :] † La Măriia Sa, la Ianăş Diiac, birăul de Bistriţ[ă], să s[ă] dea, здравіе [=cu sănătate].

[În alt sens:] Valachische Brieff.

(Pecete verde, ruptă, cu ceară.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 17, n° CXCI.)

MMCCCCLVIII.

1670, 29 Iunie. Nacu, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre sorocul de adunare la graniţă pentru aşezarea pietrelor, precum şi pentru cuiele de draniţă, şindilă şi leaţuri ce-i trebuie pentru Doamna, pomenind şi negustorii armeni ce fac astfel de cumpărături.

Nacu Stolnicul, Vornic de Câmpulung, către „Ghiorgu birăul" de Bistriţa. „Alt[a], facem ştir[e] Mării Tal[e] prentru cestŭ guluş[1] ce iaste, să ne strângem la munte, unde să înpreună hotarele noastre cu a Leaşilor şi cu a Maramorăşului, la obărşiia Cărlebabului, la şesu, de acmù, de Mircur[i], den dzuoa de Sin-Pitru[2], să fim toţi acolo, în ceaia Mircuri sau Gioi să fim acolo toţi, că noi avem mult[e] strâmbătăţi de Ruşi". Se plânge că nu i se răspunde. Arată banii ce a trimis. „Deci noi cunpărăm miia de cue de draniţă câte 80 de bani, miia de cue de şindil[ă] câte 50 de bani, miia de cue de leaţuri câte 2 florinţi; leul bătut l-am dat câte 180 de bani; şi Armeani toţi dau aşea, iar noo ne iaste o pagub[ă] mare forte, şi cu bani, şi cu cuile; şi nu ne ţin[e] Măriia Sa Domna în sam[ă] noo. Armeani spun cum dau bani ei, şi cum cumpără cuele ei: aşea ne ţin[e] noo în sam[ă]. Ce noi vom trimite polturaci prentru lei cei bătuţi; şi rămân neşte cue multe, de acmù să vie de acolo pre urmă, că avem forte strânsor[e] mar[e] de Măreia Sa, de la Domna, prentru cuile. Ce mă rog Mării Tal[e] să le vândză cum să vând şi Armeanelor."

(Fără dată. — V° : Adresa românească. — Pecete mică, de ceară neagră.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 14-5, n° CLXXXVIII.)

MMCCCCLIX.

1671[3]. Nacu Stolnicul, Vornicul de Cîmpulung, către birăul Tămaş de Bistriţă, pentru un negustor.

(Pecete verde, ruptă, de ceară.)

[V° :] Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 18, n° CXCIV.)

---

[1] Adunare, ung. *gyülés*.

[2] În 1670 cade Sâmpietrul Miercuri.

[3] Thomas Frühm funcţionează din Septembre 1671.

MMCCCCLX.

Impăratul Leopold dă un pas lui Ioan Bielawski, Moldovean, fost căpitan la Munteni. Viena, 1671, 8 Iulie.

Leopoldus, Dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque, et cetera, rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, comes Habspurgi, Tirolis et Goritiae, et cetera, fidelibus nostris universis et singulis Reverendissimis, Reverendis, Honorabilibus, Spectabilibus, Magnificis, Egregiis et Nobilibus, Strenuis item et Agilibus praelatis, baronibus, magnatibus, comitibus, vice-comitibus exercituum nostrorum, generali campi-marschallo, capitaneis, vice-capitaneis, copiarum nostrarum militarium ductoribus, centurionibus, decurionibus et aliis quibuscunque officiis et praefecturis militaribus fungentibus, sed et militibus gregariis ac stipendiariis nostris quovis loco existentibus ac constitutis, necnon castellanis, praefectis, provisoribus, officialibus et eorum vices gerentibus, item tricesimatoribus, tributariis, teloniatoribus pontiumque et passuum custodibus, necnon civitatum, oppidorum villarumque magistris civium, iudicibus et praetoribus, cunctis etiam aliis cuiuscunque status et conditionis subditis nostris ubivis in regno nostro Hungariae ac aliis provinciis et ditionibus nostris constitutis et commorantibus, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam. Praesentium ostensor, Nobilis ac Generosus Ioannes Bielavszky, ex Moldavia oriundus, olim in Valachia capitaneus, peractis hic suis negotiis, in praefatam Valachiam revertitur. Cui ut ubique tutum et securum iter patere valeat, Fidelitatibus Vestris et vestrum singulis eundem commendantes, harum serie clementer committimus et mandamus quatenus, dum et quando antelatus Ioannes Bielavszky ad vestras terras, tenuta, dominia, possessiones, officiolatus et honores ac vestri in medium venerit, eundem ubique pacifice, tute, secure ac sine quovis impedimento ire, transire, morari et pausare permittere perque suos permitti facere ac insuper aliis quoque caritativis demonstrationibus eundem prosequi velint. Praesentibus praelectis[1], exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die 8 mensis iulii, anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo primo, regnorum nostrorum Romani decimo tertio, Hungariae et reliquorum decimo septimo, Bohemiae vero anno decimo quinto.

Leopoldus. *Thomas Palfi, episcopus Nitriensis.*
Stephanus Orban.

(Bistriţa, Archiva Oraşului, copie contemporană.)

MMCCCCLXI.

Nacul Stolnicul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre răscoala Ţerii-de-jos împotriva lui Duca-Vodă şi despre „giurarea" unor oameni invinovăţiţi de ei, adăugând o cerere de hârtie şi cuţite. Câmpulung, 1671, 29 Decembre.

† Al nostru întru tot cinstit megeiaş bun, Măreia Sa Tamaş, birău de cetatea Bistriţei, şi Măriile Sale domnii de tălnač, cu sănătate mă închin Măriilor Voastre. Alt[a], facem ştire Măriilor Voastre, pentru veştele dentr'acoč[e] să ştii că s'au rădicat la noi Ţara-de-gios pe drumu nostru şi s'au închis în Curte cu Turcul ce au fostŭ venit la bir, şi acmù au trimis de la Iaş acei boiari să margă mazili şi curteani şi de la târguri târgoveţi şi de la toate mănăstirile câte doi călugări aleş, să margă la Ţarigrad. Şi s'au strâns toa[ă] ţara la Iaş: nu ştiu de acmù ce să va mai aleage. Au fostŭ viind Tălmač Păharnicul-cel-Mar[e] cu 300 de Căzaci oaste cu banii Ducăi-Vod[ă], şi le-au eşit giosânii înnainte; şi au scăpat Tălmaci numai însuş al treile, iar

[1] *Perlectis.*

Căzaci au scăpat şi s'au întorsŭ de la Prut înnapoi. Iar Domna cu boiar[ii] s'au dus în Ţara Muntenească, şi Tălmač încă s'au dus într'acolo; oamenii să tem. Deci, vădzând noi aceaste lucrur[i] reale ce s'au început la noi, n'am lăsat pre Samoilă, sluga dumilorvostre, să mai margă la Suceav[a], căce au val mulţi pre ceale drumur[i], de iau caii; ce l-am întorsŭ înnapoi. Ce să va mai şti, vom faci ştire Măriilor Vostre. Pentru Petria şi pentru Gheorghie Burdujea, au venit la noi cu oameni buni, şi le-am luat sama lor, şi nu să află să fii făcut nemărui nicio pagub[ă]: nice în ţara noastră, nici în Ţara Ungurească, nici la Maramorăş nu au făcut nemărui nicio pagub[ă]; doar aiurea! Ce, vădzând noi că nu vin de necăiurea nime să părească, noi i-am dus la besearec[ă] şi i-am giurat pre cruce şi pre svi[n]ta Evanghelii să fii oameni buni, să s[ă] hrănească cu dereptate, şi să şeadză cu oameni buni, şi să fii cu Cămpulungeani la dănşii: să vor însură în Cămpulungŭ, şi acolo, în ţar[ă] la dumiavoastră, să n'aibă val oameni lor de nime, ce să fii oamenii lor în pace. Că mai bine iaste să fii oameni buni decăt să fii oameni răi şi să s[ă] fac[ă] mulţi răi: mai bine să fii oameni buni. Ce acolo să n'aibă val oameni lor pentru dănşii, ce să vei[1] să-ş cear[ă] fiicene, cene va fi dator, să-i plătească, să s[ă] înpaci aicea. Căce am socotit că au venit de bună voe la noi, cu atăţea oameni buni, să să hrănească, cu dereptate bun[ă]. De iasta facem ştir[e] Măriilor Voastre; şi să fii Măriia Voastră sănătoş de la H[risto]s în mulţi ai, amin.

Пис ѹ кьмпѹлѹнгь, вл. ѧзрп, дек. кѳ.

A Măriilor Vostre bun frate şi megeiaş bun de aprope şi voitor de binele Măriilor Vostre: az Nagul *(sic)* biv Vel Stolnic искал, Vornic Dol[go]pol[e].

Mă închin Măriilor Vostre cu sănătate. Mă rog de hărtie şi de cuţite: 3 cuţite într'o teac[ă], să fie iscusite forte, şi cu teac[ă] mai mică decăt cealea ce au fostŭ făcute mainte, — forte mă rog.

(Adresă slavonă, către birăul „Tămoş.")

[Pecete mică, de ceară roşă-gălbie; două figuri de camee. — Listă germană fără legătură cu cuprinsul.]

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 22-4, nº CCIV.

MMCCCCLXII.

După 1671[2].

[Nacu Stolnicul, Vornicul de Cămpulung], către Tămaş, birăul de Bistriţă, cu explicaţii pentru o plângere făcută contra autorilor petiţiei la Vodă.

(Fără dată; sfârşitul rupt.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 18, nº CXCII.)

MMCCCCLXIII.

Făgăraş, 1672, 12 Mart.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni. despre îngăduirea fără dare a negustorilor din Moldova şi celor de pe lângă dânşii, cu adausul cererii în acest sens a lui Lucaciu Armeanul din Suceava.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hüsegtek levelet vettük mit irjon az Moldvai hüsegtek várasában arestaltatott Eörmények feleöl ertyük. Parancsoltunk igaz dologh Horváth Andras hivünknek,

Primind scrisoarea d-voastră, am înţeles ce ni scrieţi despre Armenii din Moldova opriţi în oraşul d-voastră. E adevărat că noi poruncisem credincio-

---

[1] „Vie."

[2] După anii de cârmuire ai „birăului" bistriţean Tomas Frühm (1671-2; 1675-6; 1679, 1682-3).

kinek mint az nemes országtól arra rendeltetnek annuentionalis levelünket is adtuk kezében hogy minden ez országban kereskedeö rendekre a nemes országtól felvetett adott felszedhesse es szedethesse, de azon kereskedeö rendek kezze mivel a nemes orszaghis nem ertette az Moldvaban lakos kereskedöket, az aránt müs azokon valo exactiorol sem egyszer sem maszszor nem parancsoltunk. Minek okaert kegyelmessen es serio parancsollyuk hüseghteknek ha a mint levelekben irja, azon Moldvai kereskedeö lakos embereket megh arestalta ez levelünk vévén mentest bocsáttassa el mind eöket valakiknek közzülök házok tüzök vagyon s ott laknak mint kereskedeö tarsok vagy szolgak. Az ott megh arestaltatott megh irt Eörmenyeknek supplicatiojara ezen választ adtuk tarcsa Horvat Andras hivünk is vagy embere ahoz magát.

sului Andrei Horváth, dându-i și această scrisoare de învoială din partea țerii, să strângă darea dela toate rândurile negustorești, împărțită din partea nobilei țeri, dar între rândurile acelea negustorești nobila țară n'a socotit și pe negustorii din Moldova, și față de ei n'am dat niciodată astfel de poruncă de constrângere. Din care pricină vă poruncim deci cu tot dinadinsul d-voastră ca, dacă, precum ni scrieți, ați oprit pe oamenii aceia negustori din Moldova, primind această scrisoare, îndată să-i sloboziți și pe toți aceia dintre ei cari au casă și vatră și locuiesc acolo ca tovarăși de negustorie sau slugi. La rugăciunea Armenilor opriți acolo dăm acest răspuns: toți de aceasta să se țină, atât credinciosul nostru Andrei Horváth, cât și omul lui.

Nec secus facturi. Datum in arce nostra Fogaras, die 12 martii, anno 1672.

M. Apafi, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae Bistricze, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

[Adaus:] Szutsvay Eörmeny Lukacs alazatos supplicatioia Nagysagodhoz, kegyelmes uram alazatoson jelentem Nagysagodnak. Egj nehanyot magammal kereskedeö tarsaimmal jeöttünk kj Moldvabol s hoztunk böröket, sos halat és egjebet hogy az orszaghban el adgyuk hogj ismet innet holmi egjet mast vigjünk kereskedesnek okáért visza; leghkeözelebb az Beszterczej sokadalomkor most arulván holmi egjet mast s Horvat Andras uram eö kegyelme eötse minnyajunkat arestalt es megh fogatott adót kervén töllünk, holot mi semmit Erdelyben se nem birunk sem boltunk, sem satorunk ninczen, hanem mikor bejövünk tudván az országhnak törvényét harminczadot es vamot adtunk mivel az mi orszagunkban is elégh ide valo kereskedeö emberek jarnak be de soha adót rajtok nem vesznek, es nemis haborgattyak erette eöket minket penigh megh fogtanak es arestaltanak, holott semmi megh tiltot marhat lovat vagy egjebet ez orszagból ki nem viszunk.

[Adaus:] Rugareas merită a Armeanului Lucaciu din Suceva către Măria Ta milostivul. Aduc la cunoștința d-voastră că, venind din Moldova cu câțiva soți de-ai miei, negustori, aducând blăni, pește sărat și altele, ca să le vindem în țară, și, iarăși, să ducem de aici una alta înapoi, pentru negustorie, mai de curând în bâlciul dela Bistrița vânzând câte ceva, fratele mai mic al dumnealui Andrei Horvat ne-a oprit pe toți, poftind dela noi dare, pe când noi n'avem nimic în Ardeal: nici prăvălie, nici șatră, numai, când intrăm în țară, plătim tricezimă și vamă, știind legile țerii. Căci și în țara noastră intră negustori de-aici destui, dar nime nu pretinde dare dela ei și nici nu-i tulbură pentru aceia; pe noi însă ne-au prins și ținut, deși nu mânăm din țară afară vite care sunt oprite, cai și altele.

Resolutio Celsissimi principis.

Ha Moldovaban laknak ne bánczak, 12 martii, anno 1672.

Dacă locuiesc în Moldova, să-i lăsați în pace.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCCLXIV.

Hărman, 1672, 29 Mart.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre prinderea unuia din hoții ce au prădat pe nobilul polon Czartoricki și partea Câmpulungenilor la prindere.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

23 mensis martii Bestercséröl nekünk irt levelit el vettük, melyböl értiük hogy az szomszédságbeli Csartoricski Lengjel urnak kár teveo latrai keözzül instantiaia szerént megh fogatott hüségtek egyet; melynek is mentségire Moldvabol az Kumpulumbiak irtak volna levelet hüségteknek, kire nézve teollünk várna informatiot mi teveo lenne azon megh fogott latornak allapottiabol hüsegtek. Minek okáért mi egyéb által utat nem mutathatunk kivánságára hüségteknek, hanem mennél hamaréb bizonios emberek s levelek által értesire adván az megh nevezet Lengjel urnak az kézben került latornak fogsagát, resolvállia magokott nekie hogy ha mi kereseti vannak azon fogoly ellen melto okkal keovesse el is keresetit haladek nelkül, mert már is mentsegire jeottek volt Kompulumrol Moldvabol s ha késedelmeskedik velle, nem leszen oka hüségtek dolgát igazitván ha menekedik. Mindazáltal el se bocsáttassek mind addigh is, valameddigh az Lengjel ur teorveniere vagy jeoni vagy küldeni érkezhetik. Kinek is mire iteltetik dolga tovabba is bennünket tudosittani ne halaszon.

Scrisoarea din 23 Mart, din Bistrița, v'am primit-o, din care am înțeles că, dintre lotrii prădători ai domnului vecin polon Czartoricki, în urma stăruinței lui ați prins unul, pentru slobozirea căruia v'au și scris d-voastră Câmpulungenii din Moldova și, ca să știți face ceva cu hoțul acela prins, ați așteptà și de la noi îndrumări. Din care pricină noi nu vă putem sfătui altă cale decât ca prin niște oameni și scrisori să-i dați de știre numitului domn polon prinderea hoțului, și, dacă are să isprăvească ceva împotriva lui, s'o facă el, cu tot dreptul, fără zăbavă. Căci și până acum i-au venit într'ajutor Câmpulungenii din Moldova și, de va întârzià, nu veți fi d-voastră pricina dacă, isprăvind ce-ați avut de isprăvit, l-ar lăsà. Dar totuși să nu-l lăsați până când domnul polon nu va venì sau nu va trimite să-l judece. Cum se va judecà afacerea, să nu zăboviți a ni dà de știre și nouă.

Quibus de reliquo gratiose propensi manemus. Datum in possessione nostra Szász-Hermán, in districtu baczensi, 29 martii 1672.

M. Apafi, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCCLXV.

Birăul de Bistriţa către Mironaşco Cocoranul, Vornicul de Câmpulung, despre nişte iobagi ai săi ce au fost prădaţi şi despre ce li s'a luat. Bistriţa, [1672], 2 April.

† Cuvântŭ dala Măriia Sa, de la birăul, cu Sfatul Mării Sal[e].

Sănătate şi închinăciune dumitale, Mironaşco Cocoranul. Dau-ţ a înţeleage dumneata pentru neşte vecini ai dumitale ce-au eşit înaintia unor iobagi ai noştri în capul Suhardului, la Făntâna-Reace, venind din Moldova, de i-au prădat: unul, Maxin Păscariul şi altu Ionaş Criblii; ş'au mai fost ei, ce ei nu-i ştiu iobagii noştri, dară ei ş'or ştì soţiile. Deci de la unul au luat 26 de lei şi o căldar[e] de trei cup[e] şi o iapă sură, cu măndzul alaturea, şi ciniile toat[e] noaă, şi bicao şi 2 blid[e] de cositor, luat[e] într'un leu, şi altuia 2 iape: un[a] sur[ă], alt[a] morg[ă]; cea sur[ă] a făt[à], şi iar cinii noaă; şi aaltuia un cal şi ciniile a doi cai şi un sucman, — şi adecă ce-au avut, tot, — că le-au fost slubod a le luà şi capul. Deč nevoiţi dumneavoastră ca nişte înţelepţi de ne întoarceţ, şi s[ă] vă întoarcem şi noi ce vi-i paguba de la noi, că nu sânt de la noi opri[ţ] ničun fileariu. Că întâiu Grigor[e] Haleţi bine ştì lotri de-aici, şi el încă are pagubă multă. Deč nu numai a lui, ce căţ au de aič pagubă, de aci, făr ničo grije veniţi, că vă s'a întoarce tot; numai să ne întoarceţŭ şi voi.

Deč dumneata, giupăne Mironaşco, trimeate-ne şi dumneata cuvântŭ or de ce ţi-i voia pe noi; deacă avem gând, iacă noi scoatem înainte cuvântul, că nu ni-i voia de gâlceavă. Şi să fiţi dumneavoastră sănătoş, amin.

† Писал сеи книг Іѡн Моѧ, елико вьм. к. льи, мсца април. в. дни. Ion[a]ş Criblii şi cibote şi 20 de lei mi-au luat.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 18-9, nº CXCV.)

MMCCCCLXVI.

„Pătraşcan Tăutul şi Miron Cucoranul" către „Tămaş", birăul de Bistriţa, despre prădarea unor oameni de la ei de hoţi poloni şi moldoveni. Câmpulung, 1672, 28 April.

Nişte oameni din Ardeal fiind prădaţi de „nişte lotri di-aciia, den partia leşască şi den partia nostră", neputând prinde pe vinovaţi, a acordat satisfacţie cu *zapis*.

(Pecete nedistinctă, pe hârtie).

(Vº : adresa românească).

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 19-20, nº CXCVI.)

MMCCCCLXVII.

„Săteanii din Maerul" către Bistriţeni, cerând a se iertà un om al lor, care poate se va îndreptà. Maier, 1672, 17 Iunie.

(Fără pecete sau adresă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 20, nº CXCVII.)

MMCCCCLXVIII.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nişte prinşi din Ţinutul Aradului, scăpaţi în Moldova. Ernot, 1672, 22 August.

Michael Apafi, et cetera. Fidelibus nobis egregiis et nobilibus tricesimatoribus nostris universis, cunctis etiam aliis cuiuscunque status, conditionis, gradus, honoris, ordinis, officii, dignitatis praeeminentiaeque hominibus, ubivis in ditione nostra constitutis et commorantibus, praesentes nostras visuris, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Ez levelunk praesentalo Dragha Szava es Nedelyko nevü aradj ket rabnak szabadulvan ki rabságbul, kik mostan Moldovaban Lász vasaron leven, azoknak ki boczására akarnak menny. Ez levelunk latvan kegyelmessen es serio parancsaljuk minden rendbelj hivünknek nevezet szerint harminczadosinknak mindenüt haborgotas nelkül botsassak bekével mind be meneö s mind penigh ki jeöveö uttjokban.

Ni-au adus scrisoarea aceasta Dragu Sava şi Nedelcu, fiindcă au scăpat din închisoare doi robi din Arad cari acum sunt la Iaşi, şi ei vreau să meargă să-i slobozească. Prin accastă scrisoare poruncim cu tot dinadinsul credincioşilor noştri din toate rândurile, anume vameşilor, ca să-i lase a trece în pace pretutindeni, atât la dus, cât şi la întors.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in castro nostro Radnoth, die vigesima secunda augusti, anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo.

M. Apafi.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCLXIX.

Alba-Iulia, 1672, 26 Novembre.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către dregătorii săi, despre datoria unui Armean din Suceava faţă de o femeie din Sibiiu şi îndatorirea lor de a opri această sumă de la Moldoveni.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Fidelibus nostris Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregiis et Illustribus supremis et vice-comitibus, iudicibus, vice-iudicialiumque universis assessoribus et notariis quorumcunque comitatuum, item capitaneis supremis et vice-iudicibus regiis, iuratis, similiter assessoribus et notariis quarumcunque Sedium siculicalium, praefectis, provisoribus, castellanis pontium et vadorum, passuum custodibus, necnon Prudentibus ac Circumspectis magistris civium, primariis, regiis ac Sedium iudicibus ceterisque universis civibus quarumcunque civitatum, Sedium, oppidorum, villarum et possessionum, tam saxonicalium, quam aliarum, cunctis et aliis quorum videlicet interest seu intererit, praesentium notitiam habituris, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Szebeni varosunkbeli néhai Fodor Szeöcs Mihály relictaia Bauzner Kata alázatos instantiaja által talalván megh bennünket jelenti hogy ennek eleötte számos esztendeökkel advan megh irt néhai ura Moldovában Szucsván lakot Hollobé nevü Eörménnek száz hatvan forintára roka beöreöket hitelbe. Magunk is az Vaydának irattunk volt azon adossághnak megh fizettetéséreöl, mely levelünkkel emlitet Fodor Szücs Mihály befaradván Moldovában s az Vayda is mélto igazsagát látván megh parancsolta volt az Szucsvai Vorniknak

Văduva lui Mihail Fodor cojocarul, Ecaterina Bauzner, din oraşul nostru Sibiiu, îndreptându-se nouă cu rugăciunea ei smerită, ne încunoştiinţează că, înainte de aceasta cu mulţi ani, numitul fost al ei bărbat dăduse Armeanului Hulubeiu, locuitor în Suceava, blăni de vulpe pe credit în preţ de 160 de florini. Şi noi scrisesem Voevodului să scoată cumva datoria aceia. Cu care scrisoare numitul Fodor Mihaiu cojocarul ostenind în Moldova, şi văzându-i şi Voevodul dreptatea, îi poruncise Vornicului de Suceava să umble să plătească urmaşii datorni-

hogy megh fizettessen az debitor successorival, mivel maga megh holt, de az Vornik imide amoda valo mutogatasokkal halogatvan az dolgot megh nem fizettetet, seött üreössen fizettetlen jeött ki emlitet ura annyi feöldre valo faratsága s keöltése utan is. Nem lévén azért már egyéb út azon adossaghnak megh vételeben megh engedtük ezen exponens aszonnak (az mint néhai urának is meghengedtük volt) hogy Szucsvai vagy mas akar mely helybeli Moldovai embert és jovait tarthasson megh az országhban az specificalt száz hatvan eött forint summanak és annak megh vétele után leött néhai Szücs Mihály expensainak (mely az mint éltében fide mediante referalta huszon eött forintra extendalodik) megh vételéigh. Minden rendbeli és helybeli fen meghirt hiveinknek kegyelmesen és serio paranc sollyukvalaholot moldovai emberek vagy jovai ez hazában talaltattnak requiraltatvan ez exponens asszonynak ezdologhban plenipotentiariussatol nemes és vitézleö Gidofalvi Samuel edgyik udvari deákunktol, ezen plenipotentiariusnak nem csak meghengedgye tartosztattni, seött megh tartosztatasokban tellyes segitséggel is légyen s az specificalt szazkilenczveneött forint éreö summát fel éreö bonumokat szabadosson kezéhez venni engedgyen minden akadályosztatás nélkül. Egyebirant ha kiknek akadalyoztatasok miat az emlitet plenipotentiarius nem procedalhat, magok vallyak kárát; ha kik az Moldovaiok keözül oly mandatumokat extrahaltak volna hogy efféle dologhért senki eöket megh ne tartosztathassa, az sem obstalván semmit.

cului, — fiindcă el a murit —, dar Vornicul a tot trăgănat treaba şi n'a plătit, ci s'a întors înapoi gol fără nicio răsplată numitul ei bărbat, după osteneala unui drum aşa de îndelungat şi după atâta cheltuială. Şi, nefiind acum altă cale pentru scoaterea acelei datorii, i-am dat îngăduinţă femeii acesteia (ceia ce îngăduisem şi soţului ei) să poată opri în ţară bunurile oricărui om din Suceava sau din oricare alt loc din Moldova, în preţ de 165 de florini, şi cu banii cheltuiţi cu scoaterea acestei sume (care, după cum spuneà el încă în viaţă „fide mediante" se urcaseră la 25 florini). Poruncim deci credincioşilor noştri din toate rândurile şi locurile cu tot dinadinsul ca, dacă se vor găsi undeva în ţară ceva Moldoveni, sau vor aveà bunuri aici, cerând femeia aceasta prin imputernicitul ei, nobilul Samuel Gidofalvi, diac de Curte al nostru, deci acestui încredinţat plenipotenţiar nu numai să-i daţi voie să oprească ce va vrea, ci să-i staţi şi într'ajutor ca să poată pune mâna pe vite în preţ de 195 *(sic)* de florini fără nicio piedecă. Acei cari-i vor stà impotrivă numitului încredinţat, aşa că nu-şi va putea vedeà de treabă, se vor păgubi ei; aceia dintre Moldoveni cari ar aveà astfel de cărţi ca pentru astfel de lucruri nimic să nu li poată opri —, nici la aceia nu este o piedecă.

Secus non facturi. Praesentibus perlectis, exhibentibus restitutis. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 26 novembris, anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo.

M. Apafi.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contemporană.)

MMCCCCLXX.

Salva, 1672, 14 Decembre.

Învoială a preotului Lucaciu din Salva să nu umble după carte de „nemesig".

„Întru dzilele Mărie Sale Tomâş birăul de cetatea Bistriţei şi domnu de vidic Sut Gheorghiu şi părcălab Sabou Danil." Popa Lucaci din satul Salua se în-

datorește, pentru a nu fi gonit, să nu mai umble după carte de „nemeșig", cum își scosese, dela „un diiac a lui Craiu". Numește și chezăși.

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 21, nº CXCIX.)

MMCCCCLXXI.

[1672-3 [1].] Tăutul și Cucuranul, Vornicii de Câmpulung, către biraul de Bistrița, Tămaș, pentru niște furi răscumpărați.

Primind o carte de la „boierii noștri" pentru o pagubă a orașului, au prins pe furi și voiau să-i spânzure. Dar „omenii furilor s'au apucat să-i plătiască", ceia ce s'a și primit. „De-aiasta, noi bucuroși n'am hi fost, ce, de vreme ce i-au pus diiavolul, n'avăm ce face: răii nu ascultă".

[Jos: Anno 1683, die 6 Octobris, auss Rusischer Compolung alatae wegen der Vallendörffer Ross, so vom Gebirg gewaltsamer Weise von Raubern verstellen vertrieben worden.

(Vº, adresa românească.—Pecete de ceară brună.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 20, nº CXCVIII.)

MMCCCCLXXII.

De la 1672. „Miron Cucuranul și Pătrașcan Tăutul" către Bistrițeni, despre o năpaste provocată și de un preot ce a furat de la altul, din Polonia, niște cărți și despre niște oi luate cu sila.

„Alta, mai poftim pe dumnavostră pentru trei vite de oi cu mei, car[e] au giuruit oamenii dumilorvoastre dumisale lui Dimideschi [2] pentru decret, și s[ă]ntu oamen[i] noștri chizeș la Dimideschi; acmù oamen[i] noștri pat rău pentru oi; ce poftim pe dumnavostră să să dè și acele vite, precum s'au grăit."

(Pecete mică, roșie.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 21, nº CC.)

MMCCCCLXXIII.

De la 1672. „Miron Cucorianul" către Bistrițeni, despre represaliile exercitate de un Ardelean pentru paguba unui Câmpulungean, „din partea leșască", împotriva unui om „den Răstăci, den țara Moldove[i]".

[Vº: Adresa românească. — Pecete ruptă.]

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, pp. 21-2, nº CCI.)

MMCCCCLXXIV.

De la 1672, 7 Novembre. „Pătrașco Tăutul" către Bistrițeni, cu o cerere împotriva Măerenilor cari au furat vite și au tuns „c[a]ri-au fost frunte oilor".

(Vº, adresa românească. — Pecete mică, roșie, ruptă.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 22, nº CCII.)

---

[1] Nota germană are 1683. Dar atunci nu erau aceștia Vornicii. Cf. observațiile (și despre familia Cucoranul) din *Documentele Bistriței*, II, pp. XXIV-V.

[2] V. *Documentele Bistriței*, II, p. XXIV.

MMCCCCLXXV.

„Pătraşco Tăutul" către Bistriţeni, pentru un zăbor făcut de „postarostul"[1] de la „Leşi". De la 1672.

S'au oprit: „4 glugi... şi 2 răteze cu amnare şi un brău împletit, cu cuţăt..., 3 putini cu caş, 3 brăe bune, curate, de aramă galbănă".

(V°, adresa românească. — Pecete de ceară brună, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 22, n° CCIII.)

MMCCCCLXXVI.

„Ghiorghii Vornicul ce au fost Armaş" către „Tănaş birăul" de Bistriţa, despre nişte tălhari prinşi şi un Ardelean care e pârât de Jidovi. 1673, înainte de 16 Maiu.

Pentru hoţii din Moldova, din Câmpulung. „Şi sătenii i-au ştiut că au fostu omeni răi, tălhari, şi nu i-au prinsu, căci dumnalui Stolnicul[2] s'au fostu înpăcat cu aceşti tălhari, şi n'au lăsat să-i prindă; ce acmù vede şi satul că a ci *(sic: a fi)* rău. Ce am trimis la Măriia Sa Vod[ă] şi am făcut ştire Mării Saale să dzic[ă] Stolnicului să-i prindă, dacă s'au înpăcat şi le'u fostu dat voe să hie tălhari. Deci Măriia Sa Vod[ă] aşè tare strânge pre Stolnicul şi pre sat, numai să-i prindă." Şi el lucrează: a prins *soţiile* lui Petre Topor: „2 Rus[i], 1 Ungurian". „Înţăleş că orecin[e] au fostu grăit" că a dat drumul pentru 100 de lei unui hoţ: nici pentru o mie! Despre un arestat din Ardeal, ce „are pără mar[e] de Jidovi", cărora li luase „unelte". Va fi prieten „cât oi fi giudeţ acestui loc aici, nu ca Stolnicul: ce oi grăi, să fiu stătător în cuvântu.

Alta, să ştiţi că Măriia Sa Vod[ă] ştie de aceste, că am trimăs şi ceşti 3 tălhari la Vod[ă], să-i întrebe cu a cui ştire tălhuescu."

(Pecete de ceară brună, ruptă.)

[V°: adresa românească. „Allatae die 16 mensis maii, anno 1673".]

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 24-5, n° CCV.)

MMCCCCLXXVII.

Ştefan Petriceicu, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre suliţile ce-i trebuie Paşei Husein. Hotin. 1673, 3 August.

Circumspecte ac generose domine iudex, amice et vicine nobis benevole.

Illustrissimus dominus Husein-Pasza venit ad confinia cum exercitu. Quoniam vero hastae militum destructae sunt per oblongam viam, requirit ab Illustrissimo ac Celsissimo principe Transylvaniae ut duo milia hastarum praeparentur Bistriciae et suas per tabellarium direxit literas ad Illustrissimum ut quantocius conficiantur; sed hastae istae debent esse leviores, quibus et in illis partibus equites utuntur. Sed, quoniam difficile est per montes illas adducere, Generosa Dominatio Vestra mittat magistros hastarios trans montes in partes nostras, sex vel septem istius artificii peritos. Ego vero dabo homines meos qui illos iuvabunt in conficiendis illis hastis. Pretium illarum hastarum quale erit, Illustrissimus Husein-Pasa parata solvet pecunia. Qua de causa puto Illustrissimum ac Celsissimum principem Transylvaniae ad Generosam Dominationem Vestram scripturum. Me interim

---

[1] Pod-starostele, sub-starostele.

[2] Nacu, înaintaşul său.

gratiae et favori Generosae Dominationis Vestrae recommendo. Chociny, die 3 augusti 1673.

Generosae Dominationis Vestrae amicus et vicinus benevolus

Io Ştefan Petru Voevoda.

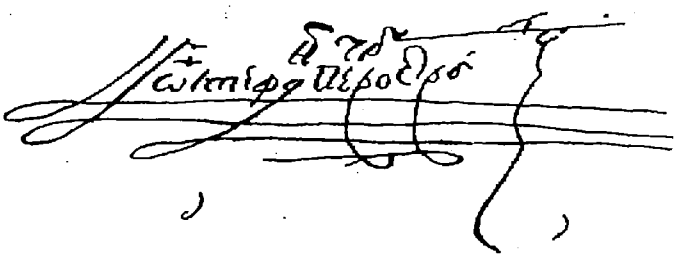

Stephanus Petrus, princeps terrarum Moldaviae.

[Vo:] Circumspecto ac generoso domino Michaeli, iudici bistriciensi, domino, amico, vicino benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCLXXVIII.

Grămeşti, [de la 1673] [1], 7 Novembre.

„Miha[i]l Tăutul biv Logof[ăt]" către birăul Gheorghe al Bistriţei, pentru certe de la vite, la hotar.

„Eu, de pre partea mea, nu dau voe nemărui să zăberească."

„V Грамеш."

[Vo:] Allatae 25 novembris ratione ablatarum ovium de grege Iaadensium, per Teütonum, Moldavię quondam Logofetum, exaratę.

(Pecete ruptă. Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 23, nº CCVI.)

MMCCCCLXXIX.

Blaj, 1673, 9 Novembre.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre trimiterea de ei a scrisorii Domnului Moldovei.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens ac circumspecte, fidelis noster dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Hüséged levelet vettük. Hogy az Vajda eö kegyelme levelet ide küldötte hozzánk, azt igen jol cselekedte. Parancsollyuk kegyelmessen hüségednek ennek utanna is hogy ha az Vajda levelét veszi, sietséggel udvarunkban küldeni; és ha más egyéb uj hirei erkeznek azokról is ottan bennünket tudosittani el ne mulassa.

Am primit scrisoarea d-voastră. Că aţi trimis aici scrisoarea dumisale Voevodului, aţi făcut foarte bine. Vă poruncim deci d-voastră ca şi de aici înainte, de veţi primi scrisoarea Voevodului, să ni-o trimiteţi la Curte, iar, dacă vor sosi alte veşti noi, nici pe acelea să nu uitaţi a ni le dà de ştire.

Nec secus facturus. Datum in castro nostro Balasffalva, die 9 novembris, anno 1673.

M. Apafi, m. p.

---

[1] După anii de administraţie ai lui Gheorghe Urascher. — Scrisori de la Mihail Tăutul însă, mai departe.

[Vo :] Prudenti ac circumspecto civitatis nostrae bistriciensis iudici primario, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCLXXX.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre nevoia de ştiri din Moldova.

Blaj, 1673, 11 Novembre.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hüséged levelet vettük, hirekröl valo tudositását ertyük, mellyet kegyelmessen is agnoscalunk. Parancsollyuk kegyelmessen és igen serio, ennek utanna is jártassa ottan bizonyos embereit oda be Moldvában, az kik az oda valo állapatokról hozhassanak bizonyossat, mellyekröl hova hamaréb bennünket tudosittani el ne mulassa. Azonban ez levelünk praesentalo bizonyos emberünket küldöttük magunk is oda be hogy valahol az Vajdát találllya éppen oda mennyen s fel keresse. Hogy azért job alkalmatossággal követhesse uttyát mindgyárast rendellyen jo ket erös lovat alaja és ket embert is, kik oda be mindenütt az utakat jol tudgyak s akadaly nelkül kalauzkodhassanak mellette.

Am primit scrisoarea d-voastră, şi înţelegem încunoştiinţarea cu veştile, pe care o am primit cu mulţămită. Poruncim cu tot dinadinsul ca şi de aici înainte să vă trimiteţi oamenii pe acolo în Moldova cari să poată aduce ceva sigur de acolo, despre care să nu uitaţi a ne încunoştiinţă cât mai răpede. Şi noi am trimis acolo omul acesta care vă aduce scrisoarea, ca, unde-l va găsi pe Voevod, acolo să-l caute. Şi, pentru ca atât mai bine să-şi poată vedeà de drum, să-i puneţi la îndemână doi cai buni şi doi oameni cari să cunoască bine drumurile pe acolo şi să-l călăuzească fără nicio piedecă.

Nec secus facturus. Datum in castro nostro Balasffalva, die 11 novembris, anno 1673.

M. Apafi, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto civitatis nostrae bistriciensis iudici primario, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCLXXXI.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre trimiterea lui Gheorghe Turzó în Moldova.

Blaj, 1673, 11 Novembre.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Turza György etek fogonkat küldöttük be Moldvaba az Vajdához eö kegyel-

L-am trimes în Moldova la Voevodul d-voastră pentru nişte afaceri pe Stol-

méhez bizonyos dolgai végett. Minek okáért kegyelmessen és serio parancsollyuk hüségteknek ez commissionkat vévén rendeltessen székekben vagy districtussában lovainak illendö quartért és tartassa ott mind addigh eöket, miglen más parancsolatunkat nem veszi felölök.

nicul nostru Gheorghe Turzó. Din care pricină vă poruncim cu tot dinadinsul d-voastră ca, primind această sarcină, să li rânduiţi prin oraşe sau Ţinuturi pe seama cailor cvartir cum se cade şi să-i găzduiţi acolo până ce veţi primi altă poruncă de la noi faţă de ei.

Nec secus facturi. Datum in castro nostro Balasffalva, die 11 novembris, anno 1673.

M. Apafi, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCLXXXII.

Meheş, 1673, 31 Decembre.

Paul Haller către Bistriţeni despre nevoia de ştiri din Moldova cu privire la lucrurile polone şi turceşti.

Edes szomszed uram. Isten kegyelmedet szerncsés hoszu élettel algya meg kedveseivel edgyüt kivanom.

Ez alkalmatossaggal akarom kegyelmedet levelem által latogatni, kivanom Istentul levelem kegyelmedet talalyon jo egesseges allapotba. Azonban kegyelmedet kérem engemet minden oda be Moldvában Havasalföldében levö hirekröl tudositani ne nehesztellye Törökök s Lengyelek allapotya közöt az dolgok mint vannak és ha igaze ugyan az Lengyel Keraly halala. Es azon kivöl is ha mi hirei vannak kegyelmednek mindenekröl tudositani ne nehesztellye. Mely abeli kegyelmed meg mutatando jo akaratyat egyeb dologban meg szolgalni kegyelmednek el nem mulatom. Ezekután sokaig eltesse Isten kegyelmedet.

Dulcele mieu domn şi vecin. Doresc ca Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu viaţă lungă şi norocoasă, cu cei iubiţi ai d-voastră împreună.

Vreau cu acest prilej să vă cercetez prin scrisoarea mea. Doresc să vă găsească în stare bună de sănătate pe d-voastră. Vă rog însă pe d-voastră să mă înştiinţaţi şi pe mine despre veştile din Moldova şi Ţara-Românească, să nu vă fie spre greutate: cum e treaba cu Turcii şi Polonii şi dacă e adevărată moartea Craiului polon. Afară de aceia orice veşti aveţi d-voastră, să nu vă fie spre greutate a mi le dă şi mie de ştire. Şi această bunăvoinţă ce-mi veţi arătă, nu voiu uită să v'o răsplătesc în alte afaceri. După aceştea Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră la mulţi ani.

In Mehes, ultima decembris 1673.

Kegyelmednek jo akaro szomszedgya jo szüvel szolgal.

Binevoitorul vecin al d-tale te slujeşte cu dragă inimă.

Haller Pal, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino N., iudici primario civitatis beszterciensis, et cetera, domino et vicino mihi observandissimo.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

MMCCCCLXXXIII.

Câmpulungenii către Bistriţeni, despre aşezarea lui Dumitraşco-Vodă Cantacuzino şi luptele Polonilor cu Turcii şi Tatarii. 1674, (sau 1684?).

† La Măriile Vostrea, cinstiţi domni de cetate Bistriţii, ales la Măria Sa birăul şi la tot Sfatul Măriilor Vostrea, cu sănătate ne închinăm. Alta, de veşti ce ne scrieţi Măriile Vostrea, nu forte ştim avidoma: cuvinte ne vin bogate, cară de'nţăles, nu ştim. Numai cărţi ne-au vinit de la Dumitraşco-Vodă, să eşim pentru hrana. Eară noi tot nu ne cutedzăm eşi, că cuvântu ne vini că Tatarăi s'au lovit cu Leşii: întâiu au fostu biruitu pe Leş, apoi au vinit Căşteleianul *(sic)*[1] cu atâta samă de oste, ş'au bătut pe Tătar[i], şi cobor Leşii în gios. Ce nu mai ştim ce va mai fi şi cum; numai Dumnădzău va ştì. Şi Turci cu Tătarăi nu sintu; numai ce iaste Dumitraşco-Vodă cu Tătarăi. Alta v'am mai scrie; ce adevărat nu să ştì. De acista facem ştire Măriilor Vostră. Să fiţi sănătoş.

A dumilor vostrea voitor[i] de bine: Câmpulungenii, cu sănătate ne închină[m] şi tot ne rugăm Măriilor Vostrea să ne faceţi ştire şi Măriile Vostrea din ce viţi înţealege.

[Vo:] Întru cinstită mâna Mării Sale birăului de cetate Bistriţăi şi a tot Sfatul cu cinste să să dè.

(Fără pecete conservată.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 25-6, no CCVII.)

MMCCCCLXXXIV.

Dionisie Bánffy către Bistriţeni, despre înfrângerea zvonită a Polonilor de Tatari în Moldova. Cluj, 1674, 29 Ianuar.

Prudentes ac circumspecti domini et amici mihi benevoli. Salutem et servitiorum meorum paratam commendationem.

Ide mi felenk ighen sürün kezdettek hirdettni Moldovaban az Lengyelek Tataroktul valo meghverettetesset. Ha azért kegyelmetek mi bizonyost erthetet benne, mivel hogy kegyelmetek lakvan közel Moldvahoz s az hirek onnan iünek tudossitani ne neheztelljenek; ennek utanna is ha mi hirei lesznek, egy darab papirossat s egy embernek faratsaghat ily nagy dolghokban ne szaniak, ertessemre adni el ne mulassák kirem.

Pe aici pe la noi aşă se zvoneşte ca şi cum Polonii ar fi suferit înfrângere din partea Tatarilor în Moldova. Aşa dar, dacă veţi înţelege ceva sigur, fiind d-voastră aproape de Moldova, şi cum veştile de acolo vin, să nu vă fie greu a ne încunoştiinţă: şi de aici înainte orice veşti veţi aveà, să nu vă uitaţi la o coală de hârtie şi la osteneala unui om, şi rog să nu uitaţi a mi le dà de ştire.

De cetero easdem Prudentes ac Circumspectas Dominationes Vestras bene valere desideramus. Datum Claudiopoly, die 29 ianuarii, anno 1674.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus ad serviendum paratus

Dionysius Banfi, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis Besztercze, et cetera, dominis et amicis mihi benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Castelanul.

MMCCCCLXXXV.

Făgăraş, 1674, 7 Februar.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre caii ce ar vrea să cumpere de la boierii pribegi din Moldova.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens et circumspecte fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Ugy informáltatunk bizonyoson hogy oda hüségtek fele Molduvabol exülalt külömb külömb fele rendeknel találtatnák tisztességes elado lovak. Parancsollyuk azért kegyelmessen és serio hüsegednek vévén ez commissionkat ennyi hányat az szépiben s jóvában szedessen fel es küldgye ide udvarunkban; ha mellyeket megh szeretünk tisztességes arrát megh adattyuk.

Aşa suntem înştiinţaţi că mai multe rânduri deosebite de pribegi din Moldova în partea d-voastră ar aveà cai buni de vânzare. Vă poruncim deci cu tot dinadinsul d-voastră ca, primind această înştiinţare, să ni alegeţi câţiva dintre cei mai frumoşi şi să-i trimiteţi aici, la Curte; dacă ni vor plăceà, li vom dà preţul cuvenit pentru ei.

Nec secus ullatenus facturus. Datum in arce nostra Fogaras, die 7 mensis februarii, anno 1674.

M. Apafi, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCLXXXVI.

Câmpulung, 1674, 11 Maiu.

„Vornicii de Câmpulung, anume Stărce şi Ghiorghiţă", către Bistriţeni. cu un certificat despre proprietatea unor Români asupra cailor ce li s'au furat.

E invocat ca martur şi „Stati Vamăş de Cotin" (Котин). Iscăliţi, pe foaia a doua: „Ghiorghi Vornic şi Stărce".

O însemnare grecească; dedesupt: „ἐγὼ Στάθης μαρτυρῶ".

[Vo:] Die zwey Ross, so auss der Moldaw verlohren und von Borgoern[1] auffgefangen worden sindt, aussgegeben, ao 1674, 28 May, ad fassionem intranotatam.

(Pecete mică, de ceară galbenă, cu nisip de aur în ea.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în *Documentele Bistriţei*, II, p. 26, no CCVIII.)

MMCCCCLXXXVII.

Gioagiul-de-jos, 1674, 29 Iunie.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre chemarea înapoi a boierilor moldoveni de către Domn şi voia ce au de a se duce, şi din partea lui.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens ac circumspecte, fidelis nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

[1] Oameni din Bârgău.

Hüséged levelét vettük, mit irjon értjük; hogy az hüségtek szekiben levö moldovai boeroknak szollo Havasalföldi Vajda eö kegyelme leveleit s emberét udvarunkban küldötte igen jol cselekedte. Ennek utánna is affelekre legjen szorgalmatos vigjazása s ha idegen országokbol affele levelek érkeznek küldgie kezünkben. Az Vajda eö kegyelme levelet mi vissza kuldöttük, az boeroknak adgja meg; ugj láttjuk be meneteleket kévannya. Hüséged megmondhattja nékik: ha bé akarnak menni mi nem ellenzünk, ha penig birodalmunkban maradnak azt sem bannyuk. Ha szándékok lészen az el menetelre salvus passust is küldöttünk nékiek.

Am primit scrisoarea d-voastră; înțelegem ce ni scrieți, și că ați trimis scrisorile îndreptate către boierii moldoveni din locul d-voastră, din partea Domniei Sale Voevodului muntean, — și cu omul, la Curtea noastră: foarte bine ați făcut. Și de aici înainte să băgați de seamă la lucruri de-acestea și, de vor sosi din țeri străine astfel de scrisori, să le trimiteți la noi. Scrisoarea Domniei Sale Voevodului v'am trimis-o înapoi, dați-o boierilor: așa credem că dorește întoarcerea lor înapoi. D-voastră li puteți spune: dacă vreau să meargă înapoi, noi nu ne împotrivim, dar nu ni pasă nici dacă vor rămâneà în stăpânirea noastră. Dacă au de gând să plece, li-am trimis și „salvus passus".

Eisdem secus non facturo *(sic)* in praemissis gratiose propensi manemus. Datum in thermis algjógjensibus, 29 iunii, anno 1674.

M. Apafi, m. p.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMCCCCLXXXVIII.

Dumitrașco Cantacuzino, Domnul Moldovei, către Bistrițeni, despre paguba adusă oamenilor săi cari cărau grâu într'acolo. Iași, 1674, 20 Septembre.

Spectabilis ac generose domine vicineque nobis observandissime.

Isten kegyelmedet sokaigh eltesse mind kegyelmedhez tartozandokkal tiszta sziböl kevanom.

Ez alkalmatossaggal akarom kegyelmedet levelem által latogatni, kevanom Istentöl irasom is talalya kegyelmedet io egesseghben szerencses oraban. Azonban akarom kegyelmednek ertessire az adni hogy ott kün az kegyelmetek emberei sok huzas vonast tesznek itt ben valo embereinken, mivel gabanat hordottak be lovik el vesztek, ki vetcsege az ha lovikhoz nem láttak iol sem az orot sem a lovat szemben nem talalya hanem csak mod nelkül huznak vonnak, mert midön a lovat szemben talalna s ugy megh nem adnak ugy megis modgya volna benne hogy huzna de a io szomszedsagh nem ezt hozna, hanem kerem kegyelmedet, mint szom-

Doresc ca Dumnezeu să vă ție pe d-voastră la mulți ani, cu toți cei ai d-voastră împreună.

Vreau cu acest prilej să vă cercetez cu scrisoarea aceasta, dorind dela Dumnezeu să vă găsească în bună sănătate și ceas norocos. Vreau să vă aduc însă la cunoștință că oamenii d-voastră fac mult năcaz oamenilor noștri de aici: când au adus grâu, caii li s'au pierdut; a cui e vina, dacă n'au grijit de ei? Nici nasul și nici calul nu și-l găsește omul așa față'n față *(sic)*: ei fac năcaz, ci așa fără nicio rânduială; căci, când ar află calul și n'ar vrea să-l dea, atunci ar mai fi chip să se supere, ci aceasta n'ar aduce-o după sine buna vecinătate. Dar vă rog pe d-voastră, ca pe binevoitorul mieu vecin, să nu-i îngăduiți să iea de pe spatele oamenilor noștri săraci, căci,

szed io akaromot hogy ne engedgye megh kegyelmetek hogy huzanak vonnyanak az szegeny embereinken, hiszem ha megh talalya it birodalmunkban lovat itt is törvennel elünk.

dacă-şi vor găsi caii în stăpânirea noastră, şi la noi este lege.

His et de reliquo eandem Generosam Dominationem Vestram diu, bene valere desidero. Datum în civitate nostra Iasvasar, die 20 mensis septembris, anno Domini 1674.

Spectabilis ac Generosae Dominationis Vestrae vicinus benevolus, princeps Moldaviae

Io Dumitraşco
Voevoda.

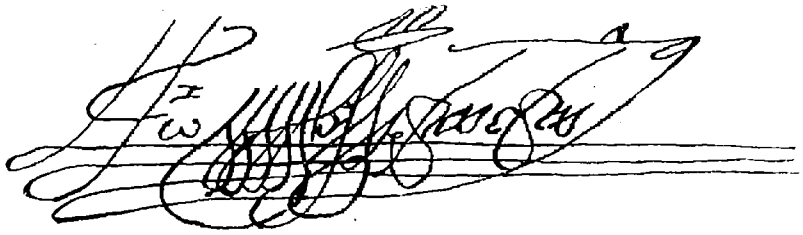

[Vo:] Spectabili ac generoso domino N. N., iudici primario inclitae civitatis Beszterecze, et cetera, domino vicino et nobis observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCLXXXIX.

Rucăr, 1674(=1673), 7 Novembre.

Pârcălabii şi vameşii de Rucăr şi Dragoslave către Braşoveni, despre nişte oi oprite şi acum date înapoi.

Noi, vameşii dinpreun[ă] cu pârcălabii şi cu preoţii şi cu bătrânii satului din Drag[o]slavele şi din Rucăr, dăm ştire dumnelorvoastre, tuturor ispravnicilor şi dereg[ă]torilor Ţării Ungureşti, pentru ca să s[ă] ştie că acea marhă a dumneaei gup[ă]neasei dumnealui gup[ă]nului Raţ Iştvan, carea s'au fostŭ prădat pentru spartul plaiului, de aicea, s'au dat în samă ispravnicilor dumneaei, anume Aldea Toflan, Lupul şi Stoica, toate oile, şi cai, şi vaci, şi tot, s'au numărat aici la Posad[ă], în straja vămii, şi s'au dat in mâna acestor ispravnici ai dumneiai ce scriu mai sus, toate pre număr, şi nimic n'au fost lipsă, nici de oi, nici dintr'altele, făr numai 20 de berbeci, carii i-au oprit Rucăreanii ceia ce au mersu de au luatu marha din munte, pentru spartul plaiului, adecă pentru treapădul şi osteneala lor, cu porunca dumnealui vameşului. Acăsta ştim şi mărturisim. Şi de la oi niciun venit nu ştim să fie fost, nici urdă, nici brândză, nici dintr'altele. Că, fiind oile făr' de stână, sau şi sterpite, deci nu s'au ales nimic de venitul lor. Iară nişte miţe ce s'au tunsu de la oi,

Mi Dragoszlavai és Rukkai falukk harminczadosi, porkolábi, papjai, az veneivel eddgyütt, adgyuk kegyelmeteknek, minden rendbeliekk, s törveny tévöknek erdélyben érteseré. Hirével legyen mindeneknek hogy az az Racz Istvanne Assonyoss marhája, á melly el praedáltatott volt, á plajnak altal való hágasáért es rontásaért, ismét számban adattatott ö kegyelmetek plenipotentionariusinak, nevezet szerént ezeknek: AldeToffának, Lupulnak és Sztojkának, minden juhok, lovak, mellyeket itt az jstrasató Paszáda nevü vamhaznál megolvastatván, mind eddgyig kézben adattattak, az fen meg nevezett ö kegye plenipotentiarasiusinak, nem lévén sem az juhokban, sem á lovakban semmi defectus, husz berbécseken kivül á mellyeket á Rukkaiak amazok pötentiat patralvan, magok számára meg arrestálták, faradságokért és az havasról való le-hajtásaért, az harmintzados parancsolattyabol, ezt ugy tudgyuk, 's ugy bizonyittyukis. Az juhokk pedig semminemö orda és turóbell gyüjteménye nem volt, Esztena nelkül lévén,

s'au vândut, de au fost de mâncat păcurarilor şi de încălţăminte. Dintr'altele, nimic nu ştim să fie fost. Iar Toh[ă]neanii n'au niciun ameastec, nici nicio vină. Zic şi păcurarii ğup[ă]nesei să fie înblat vânzând nişte miţe: cu aceaia nu avem nicio treabă, nici niciun ameastec. Deci nu ne-au fost aminte, nici ştim. Iar de cei 4 cai ce i-am oprit noi, vameşii, pentru hotar şi pentru treapădul nostru, i-am dat şi aceştia pre sama lui Bărsan de la Şinca, şi s'au prinsu foarte bine cum, ce are fi adetul nostru pentru spartul plaiului, va veni cu bani, şi ne va plăti dup[ă] običaiu. Atâta ştim şi mărturisim. Пис în cas[a] lui Vlad Stanŭ s Rucăr, 27 ѧ. Oct., 1674. Çu sufletele noastre.

tejekis elapadott, semmi hasznott tüllok nem vehettenek. A Bárány-gyapjat pedig á mi illeti, azel-adattatott, mellyböl az örizö pakulárok, étellel, és ruházattal táplaltattanak. Egyebet semmit sem tudunk benne. De à Tohanyiaknak ehez semmi köszök és részek nincsen mondgyak ugyan hogy az assonyoss pakulari-is adták volna el à Barany gyapjuban; de azt valosagosan nem tudgyuk, nem-is akarjuk megtudni. Az négy lovakat pedig az mellyeket mi harmintzadosok fel-tartottuk, az hataron tött potentiáért, és faradságunkért, azokat is Sinkai Berssan szamára adtuk, igy ö kegyelme, arra obligalta és kötötte magat hogy az ollyán cselekedetiért, ugy mint plajnak elrontásaért való birságot minekünk kész penzül maga elhozza, á mint annak á szokása. Azt tudgyuk és recognoscallyuk fide mediante.

Datum in domo Vlad Toma, in Rukker, 27 octobris styli veteris, anno 1674 (id est 7 novembris).

Adec[ă] noi, părcălabii şi preoţii şi bătrânii wт Rucăr şi den Dragoslavele ne-am pus iscăliturile ca să s[ă] creaz[ă]:

Eu, pop[a] Vlad şi eu, Iane sluj[itorul], Radu păr[călabul], Vlad păr[călabul].

Mi porkolábuk, papok és venei, Rukaiak és Dragosslaváiak, alaja vetettük kezünk irását hogy hitele legyen.

Pope Vlad, Iene Szluier, Radul Porkoláb, Vlad Porkoláb.

(Braşov, Archiva Oraşului; acte româneşti, nº 636—publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 153-4, nº 7; ungureşte, în colecţia Stenner, II, nº 43.)

MMCCCCXC.

Un boier judecător al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre plângerea lui Rács István şi Mihail Hermann din Braşov, cu scrisorile judelui, pentru neînţelegerea cu „robii noştrii Rucăreanii" cu privire la „bucatele" celui d'intâiu, luate „dupre muntele Berivoescului, având prigonire cu Tohăneanii pentru călcarea hotarului nostru", — arătând că s'a făcut restituţia şi că paguba lui Rács vor fi făcut-o poate Tohănenii, ale căror mărturii de nevinovăţie, arătate ca din partea Rucărenilor, s'au dovedit false. 1674, (=1673), c. 7 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 151-3, nº 6.)

MMCCCCXCI.

Duca-Vodă, Domnul Ţerii-Româneşti, către Mihail Hermann din Braşov, „de la Şchiai", pentru a-şi ţinea în ţară oile cu şepte ciobani bârsani, „făr[ă] bir şi fără nicio gălcavă", recomandând scutirea şi la „semacii" judeţului. [Bucureşti], 1675, 26 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 363-4, nº 3.)

MMCCCCXCII.

Şieul-Mare, 1676, 12 April.

Nicolae Apaffy către Bistriţeni, despre berbecii ce cumpără la ei Domnul Moldovei pentru Poartă.

Prudentes ac circumspecti domini amici et vicini mihi benevoli.

Lelki testi aldásival aldgya megh Isten kegyelmeteket.

Az hatalmas Császár számára valami bérbétsek vásárlása felöl nékem is mit irjon az Moldovai Vajda eö Nagysaga kegyelmetek levelét in specie oda küldöttem megh láthattya. Annak okáért ez az magam részemrül mindenekben ez aránt valo kivánságának be tellyesésében örömest igyekezem s kérem kegyelmeteket is mint szomszéd jo akaro uraimat az magat vidékjem is kegyelmetek engedgyen embereinek, szabados vásárlást; vásárlások utan ismét az vámon békességes el menést vámot rajtok nem exigálván mivel ugy hiszem hogy mind hatalmas Császártol s mind az mi kegyelmes urunktól arrol valo annuentiajok is vagyon, söt ha szintén nem volna is de más rendbeli embereitül fogh érkezni, az mint maga levele continentiaja is az hogy más rendbeli emberei más uton urunkhoz eö Nagysagahoz jöttek ki. Az mi azon vámnak az mi voltat... kegyelmeteknek nagyob dologban mind az mi kegyelmes urunk méltóságos személlye elött s mind pedigh magam részérül igyekezem szolgalni. Azonban kegyelmetek jo válaszszát ezen Vajda eö Nagysága nállam levö embereinek küldendö levelével ezen szolgám által el várom; ma házamtul el sem bocsatom öket. Kegyelmeteket én is ezzel ajánlom Istennek.

Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră cu darurile Sale trupeşti şi sufleteşti.

În ce-mi scrie Măria Sa Voevodul din Moldova despre cumpărarea berbecilor pe seama puternicului Împărat, v'am trimis scrisoarea d-voastră: o puteţi vedea. Din această pricină, cât pentru mine, mă năzuiesc cu plăcere să-i împlinesc dorinţa, şi vă rog şi pe d-voastră ca pe binevoitorii miei vecini, să li daţi voie oamenilor lui să poată cumpăra slobod prin Ţinuturile d-voastră, şi, după ce au cumpărat, la vamă, să-i lăsaţi a trece cu pace, nepoftind vamă de la ei, pentru că socot că au astfel de adeverinţă, atât de la puternicul Împărat, cât şi de la milostivul nostru stăpân, ba, şi dacă n'ar avea, are să sosească de la alţi oameni, ceia ce spune şi scrisoarea: că alte rânduri de oameni au sosit aici la stăpânul nostru pe alte căi. În ceia ce priveşte vama, mă voiu năzui să vă slujesc, atât din partea Măriei Sale stăpânului nostru, cât şi din partea noastră, în mai mari lucruri. Ci răspunsul bun al d-voastră îl aştept prin slujitorul acesta al mieu cu scrisoarea, trimiţând oamenilor Măriei Sale Voevodului cari sunt la mine: azi nici nu-i voiu slobozi de aici. Cu acestea vă închin Domnului pe d-voastră.

Datum in Nagy-Sajo, die 12 aprilis, anno 1676.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus et vicinus benevolus

Nicolaus Apafi, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bisztriciensis, dominis amicis et vicinis mihi benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXCIII.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre normele ce vor trebui urmate la cumpărarea de berbeci de către negustorii moldoveni şi alţi străini. Făgăraş, 1676, 20 April.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Hüségtek levelét vettük; mit irjon azok felöl a Császár levelvel berbécsek vásárlására hüségtek városában jött kereskedés emberek felöl megh értettük. Articulussa lévén (tudgya hüségtek) az nemes országnak arról hogh az ollyan idegen kereskedöknek az országban szabdossan szellyel járni ne legyen szabad, hanem bizonyos helyen megh állapodván ha kiknek elado marhajok lészen az ott köröl valoknak, vigyek oda az hol megh állapottanak s ugy vehessek megh és hajthassak ki az országból. Minek okáért kegyelmessen és serio parancsollyuk hüségteknek, sem azon mostan ki jütt idegen kereskedöket sem másokat ha kik ennek utanna jönnének is ki az szomszed országokból s hüségtek városában mennenek onnet szekekben eöket ki ne bocsássa hogy ott járjanak az hól es mint akarjak, hanem meghhirdetvén szekekbenn hogy ha kinek az eö kereskedesekhez oly elado marhája volna, hajcsa be es ott adgyak el nekiek a mint megh alkhatnak vellek s az kereskedök is ugy vehessek megh; megh hirdetvenn azt is szekibenn hogy ollyan állapattal senki székibeliek közzül idegen kereskedö rendnek csak egy marhajat is sub gravi animadversione el ne mereszellye adni.

Am primit scrisoarea d-voastră, şi am înţeles ce ni-aţi scris despre negustorii cumpărători de berbeci sosiţi în oraşul d-voastră cu scrisoare de la Împăratul. Având ţara nobilă articolul (cum ştiţi d-voastră) că negustorii străini nu pot umbla slobod prin ţară în sus şi în jos, ci, aşezându-se într'un loc, cine ar aveà vite de vândut de prin jurul acela, să le ducă acolo unde s'au sălăşluit şi aşa să le cumpere şi să le mâne afară din ţară,— din care pricină vă poruncim d-voastră cu tot dinadinsul ca nici pe negustorii aceştia străini veniţi acum pe-acolo, şi nici pe alţii cari de aici înainte or să vină din ţeri străine şi ar merge în oraşul d-voastră, de acolo să nu-i sloboziţi prin oraşe, să umble pe acolo cum vor vrea, ci, dând de ştire prin oraşe, cine are vite de vânzare, după negustoria lor, să le aducă acolo şi să le vânză, să se târguiască cu ei, şi aşa să le poată cumpărà. Să daţi şi aceia de ştire prin oraşe ca în această stare nimeni să nu îndrăznească, dintre cei dela oraşe, să vândă nici măcar o vită negustorilor străini „sub gravi animadversione".

Nec secus facturi. Datum in arce nostra Fogaras, die 20 aprilis, anno 1676.

M. Apafi, m. p.

[Vo :] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis nostrae bistricziensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXCIV.

Sibiienii către Bistriţeni, înaintându-li o poruncă a principelui, din Porumbac, pentru nişte focuri puse de Ruşi „haimanale". Sibiiu, 1676, 10-4 Maiu.

Amplissimi, Prudentes ac Circumspecti domini amici benevoli. Salutem ac officiorum meorum paratam commendationem. Wass für eine Commission an etligen Örtern vorgegangener Brunst wegen Ihr Fürstliche Gnaden an uns und

Eine Löbliche Universität abgehen lassen, werden Euer Fürsichtig Weissheit auss derselben vero pari bestermassen ersehen können, welche also lautet:

Michael Apafi, et cetera. Generosis, prudentibus, et cetera. Salutem et gratiam nostram, et cetera.

Minemü rettenetes gyuitogatások es egetések legyenek mostan ez hazában el hüszszük hüségtek is halhatta Segesvárt, Kohalmot, Sibriket, Longodárt egészlen Kürpodöt is némely részében és más töb hellyeket is mellyeknek mégh bizonyossan végére nem mehettünk fel égették s mivel Felmeren az vigyázok szintén az gyuitogatáson két Oroszt raita kaptanak minden gyanoságok az embereknek s magunknak is az hogy az mi égések eddigh vegben mentenek mind az lezzengö Oroszok cselekedték volna, egyébarant is ugy ertyük hogy együtt is masut is embereket ölnenek és fosztananak. Minek okáért kegyelmessen és serio parancsollyuk hüségteknek, mindgyárást székekben minden hellyeken az reghi lakosokon kivül minden Oroszokat kerestessen fel es üzesse, kergetesse ki ez hazából hogy csak egyik közzüllök el ne maradgyon; s kiáltassa s megh mindenüt hogy intra quindenam mind ki mennyenek, mert ha valahol valakit közzüllök megh kaphatunk minden törvény nélkül fel akasztattyuk. Azonban hadgya megh azt is mindenüt hogy senki Oroszt, ha felelni felölle nem akar, maga protectioja alá ne vegyen, ne lappangtasson suspiciot magára ne vonnyon, mert neheszsegünket el nem kerüli. Afele lezzengö ismeretlen embereket is rabokat kuldusokat valakinel a data praesentium számlálván jó bizonyságh levelek nem leszen mindgyárást fogassa megh es eddig el ne bocsátassa mégh magokat megh nem igazittyák.

Ce focuri groaznice se întâmplă în țară, credem că și d-voastră ați auzit: cum au aprins Sighișoara, Cohalmul, Jibertul, Dăișoara, până jos, „Kürpöd", în unele părți și alte locuri, despre care încă nu știm cu siguranță, și, de oare ce străjile de la Felmer au prins cu aprinderea pe doi Ruși, toată bănuiala oamenilor și a noastră este că toate focurile de până acum sunt fapta Rușilor haimanale. De altfel mai auzim că ici și colo omoară oameni și jăfuiesc. Din care pricină vă poruncim d-voastră cu tot dinadinsul ca îndată să căutați pe toți Rușii de prin Scaune, afară de locuitorii băștinași, și să-i goniți și alungați din țară, ca niciunul dintre ei să nu rămâie aici. Dați de știre în toate părțile, „intra quindenam", să plece toți afară, căci, dacă vom putea găsi pe careva dintre dânșii, îl vom spânzura fără nicio lege. Dar porunciți și aceia ca nime, dacă nu vrea să-și iea răspundere, să nu primească supt ocrotirea lui niciun Rus, să nu-l ascundă, ca nu cumva să tragă bănuială asupra lui, pentru că nu ni va încunjura asprimea. Oameni de aceia necunoscuți, pierdevară, prinși, cerșitori cari de la data scrisorii de față înainte nu vor avea acte de adeverință, să-i țineți, și nu trebuiesc sloboziți până când nu se vor îndreptăți.

Quibus secus non facturis, et cetera. Datum in curia nostra porumbakiensi, die 10 maii, anno 1676.

So werden sich demnach Euer Fürsichtig Weissheit nach derselben woll wissen zu richten und Ihr Fürstlichen Gnaden Bepfehl zu effectuieren. In reliquo Amplissimas, Prudentes ac Circumspectas Dominationes Vestras feliciter valere cupimus. Datum Cibinii, die 14 maii, anno 1676.

Amplissimarum, Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amici benevoli

Consul regius ac Sedis iudices senatusque cibiniensis.

[Vo:] Amplissimis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis nobis benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXCV.

Mihail Apaffy principele Ardealului, către Bistriţeni, despre scăderea Ungurilor în folosul Românilor, cari le ieau şi pământul, la Săcădate. Alba-Iulia, 1676, 22 Maiu.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Fidelibus nostris Prudentibus et Circumspectis supremo iudici regio ac magistro civium caeterisque iuratis civibus ac senatoribus civitatis nostrae cibiniensis, modernis ut et futuris, pro quovis tempore constitutis, nobis dilectis, salutem et gratiam nostram.

Mivel esztendönként Fogarasbol kegyelmetek s hüségtek felé való utazásunkal és igaz hüségekért való látogatásunkal gyakortáb meg szoktuk tudakozni, szekekhez tartozó Szakadáti kevés Magyarságoknak is állapattyokat ecclesiajokkal edgyütt, kiknek is miben légyen allapottyok, jóllehet hiteles hiveinktöl is informáltatunk, mindazon által magunkis felölök ugy hiszszük és az mindennapi experientia is azt valósittja hogi az Oláhság igen szaporodó nemzet lévén: az Magyarság és Szászság peniglen tsak nem naponként fogytára kelvén, kik közötta meg emlitett szakadáti kevés magyarságok is nem sokasodván, sem nem értekesedvén, hanem inkább mindenképpen fogyatkozván, az Oláhságok között, felette igen meg elegyedtenek, kiváltképpen az ecclesia körül Magyarok lakta örökségekre valo költözködésekkel az Oláhságoknak. Mellyböl az következhetik (a miképpen az kegyelmettek és hüségtek Natioja és Magyarságok lakta sok helyeknek keserves példájok is tanittyák) hogy azt az kevés Magyarságot is nem sokára vagy el idegenittik, avagy tellyességgel elis pusztittyák ecclesiajokkal edgyütt az Oláhok: és minden Isteni tiszteletek és erdemessebb tekintetekis megszünik közöttök; mellyet sokáig kellene kerülnyi inkább, mint sem okot adnyi reá, minden keresztény Magistratusoknak vélünk edgyütt. Mivel pediglen az közönséges igasság is azt kivánnya hogy a ki elsöbb idövel, a szokott erössebb is lenni igazsággal és Fejedelmi kötelességünk is azt dictalja vann hogy tapasztalható igasságokat s gyámoltalanságokat sublevál-

Fiindcă în drumurile noastre de la Făgăraş din an în an spre d-voastră şi în cercetările noastre tot acolo (la d-voastră) obişnuiam să ştiricim mai des despre starea şi Biserica Ungurilor de la Săcădate aparţinători Scaunelor, cari cum şi în ce stare se află, deşi suntem informaţi din partea credincioşilor noştri de increderè, totuşi aşa credem despre ei, iar experienţa zilnică o întăreşte, că Românimea e o naţie de tot spornică, iar Ungurimea şi Săsimea din zi în zi se împuţinează, între cari şi Ungurii de la Săcădate nu sporesc, nici nu se întăresc, ci mai mult descresc, fiind şi amestecaţi tare cu Românii, mai cu seamă prin mutarea Românilor pe moşiile locuite de Unguri în jurul eclejiei, de unde aceia poate urmà (precum vă învaţă exemplul multor locuri locuite de naţia d-voastră şi de Unguri), că pe Ungurimea aceia puţină nu peste mult, sau o vor înstrăina, sau o vor nimici Românii, cu averea Bisericii cu tot. A încetat între ei orice slujbă dumnezeiască şi consideraţii mai înalte, ceia ce ar trebui mai mult încunjurat decât să se dea pricină la aşa ceva tuturor obláduitorilor creştini, împreună cu noi. Şi, fiindcă dreptatea obştească aduce cu sine că acel ce are întâietate, acela are şi mai multă dreptate, şi chiar datoria de Domn ni impune ca dreptăţile cunoscute şi slăbiciunile să le ajutăm credincioşilor noştri, asemenea îndemnând pe obláduitorii cari vin după noi, să lucreze întru îmbunătăţirea lucrurilor,— aşa dar, în urma datoriei faţă de noi şi faţă de oficiul d-voastră, vă poruncim cu dinadinsul ca de aici inainte şi în anii următori în satul şi în hotarul puţi-

lyuk hiveinknek és az utannunk való Magistratusokat is sergessük az dolgoknak meliolására. Annak okáért hozzánk s hivatallyokhoz tartozó kotellességekre parantsollyuk kegyelmeteknek és hüségteknek kegyelmetessen és igen serio hogy ezen szakadáti kevés számu Magyaroknak ezentul s következö idökben is sem falujokban, sem határokon, eleitül fogva az Magyarok lakta és birta örökségeket s appertinentiakat kemény birság es fenyiték alatt meg tilalmazvan disponállya ollyvéggel hogy soha semmiképpen az Magyaroktol az Oláhok ne idegenithessék, sem az Magyaroknak örökösképpen eladhatások, sem belsö sem külsöképpen ne lehessen, sot penig a melly örökségeket eddig eladták volna is, kivált az Ecclesia körül, igyekezze kegyelmetek és hüségtek tellyes tehetséggel valamiképpen lehet, viszszaforditanyi az Magyaroknak: és ezen kegyelmes dispositionk szerént öket meg tartanyi s vedelmeznyi a modo deinceps successivis semper temporibus.

nilor Unguri de la Săcădate să dispuneţi, cu acest scop, ca locurile locuite şi biruite de la început de Unguri supt grea pedeapsă şi ameninţare nicicum şi niciodată să nu le poată înstrăina Românii din mânile Ungurilor, nici Ungurii să nu aibă dreptul de a vinde pe veci, nici din lăuntru, şi nici din afară. Ba care moşli le-ar fi vândut până acum, mai cu seamă în jurul eclejiei, să vă năzuiţi d-voastră din toate puterile ca, dacă se poate cumva, să se dea îndărăt Ungurilor, şi în urma acestei hotărâri să-i ţineţi şi să-i apăraţi „a modo deinceps, successivis semper temporibus.“

Nec secus facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die vigesima secunda mensis maii, anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo sexto.

Apafi. *Franciscus Lugosi, secret[arius].*

Szakadati Magiarok patronus.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXCVI.

Bucureşti, 1626 [1], 5 August.

Alexandru Vodă Coconul către Sibiieni, despre trimeterea la ei a Logofătului Hrizea.

Prudentes ac circumspecti domini, vicini nobis honorandi, salutem et amicitiae nostrae paratam commendationem.

Az kegyelmetek iambor szolgai es egi orszagunkbeli Geörgi neveö ember megh adak minekeönk az kegyelmetek levelet, melibeöl megh ertven az kegyelmetek kevansagat es szomszedsagat eleötteönk viselven, eöreökseget kezeben bocziatottuk, megh parancziolvan leveleönkben hogi senkiteöl semmi bantasa ne legien mas dolgokbann is mint io akaro szomszed ur baratinknak eörömest akarunk kedveskedni beöczwletes feö boer keöveteönk Heriza Logofet megh beszelle minekök az kegyelmetek hozza megh mutatot io akarattiat es emberseget, melliet kegyelme-

Slujitorii buni ai d-voastră şi un om din ţara noastră, anume Gheorghe, ni-au dat scrisoarea d-voastră, din care am înţeles dorinţa d-voastră şi, purtând grijă de înaintea ochilor vecinătatea, am dat moştenirea în mânile lui, poruncind în scrisoarea noastră ca nime să nu-i facă nicio vătămare. Şi în alte lucruri vrem să slujim bunilor noştri domni prieteni şi binevoitori vecini. Boierul, solul nostru de omenie, Logofătul Hriza, ni-a arătat bunăvoinţa şi omenia d-voastră ce aţi arătat-o faţă de el, pe care am luat-o în nume de bine din partea d-voastră, şi în totdeauna vă ţinem gata bunăvoinţa

[1] A fost pusă la data de 1676 de copiatorul pentru Academie şi rânduită greşit aice.

tekteöl felette kedvesen veven minden ideöbeli io akaratunkat s atiafisagunkat aianliuk kegyelmeteknek mint oli kedves szomszed baratinknak.

şi prietenia noastră, ca prietenilor noştri vecini atât de dragi.

Easdem bene valere cupientes. Datum in Bukurest, 5 die augusti, anno 1676.

Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amicus et vicinus benevolus

Io Alexandru Voevoda.

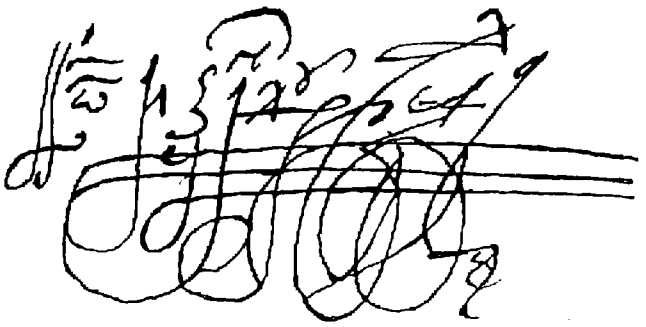

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis magistro civium regio et Sedis iudicibus ceterisque iuratis civibus amplissimae civitatis cibiniensis, et cetera, amicis nobis honorandis.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXCVII.

Preda Drăguşescul „Vistierul Ţerii" şi Stolnicul-Mare Pavel Contăş către Bistriţeni, despre o cercetare ce face la hotar. Ciuc, 1676, 5 Decembre.

Szolgalatomat ajánlom kegyelmeteknek mint jo akaro uraimnak, Istentul jo egesseget hoszu elettel kegyelmeteknek kevanok.

Teörtényvén az en kegyelmes uramnak az Moldovai Vajda eö Nagysaga akarattjábul es az Felséges Kyrály eö Felsége teczésebul mind kétt részrül itt valo bizonyos ember pereie let mas ott valo embervel és más dolgok felett az Felséghez Kyrályhoz mely dolognak el igazitására expedialtattam commissariusnak mely dolognak akáért ez kétt legént külttem sietseggel ighen mentul hamaréb oda menni eleöl hirt adni az oda valo commissariusoknak és más becsületes uraimnak hogy mü is jeövunk, csak hogy eléb az Erdelyi Feyedelemhez eö Nagysagahoz megjek az utan onnan oda az Felséghes Kyrályhoz ebben az perben, melynek csak egy volna mi tüllünk el szökött oda jeöt kegyelmetekhez azt az embert megh kell fogni es ott kell tartani, migh mü is oda erkezünk; az embernek neve penigh Lambre. Kerem pedigh kegyelmeteket szeretettel az

Ţin gata slujba mea d-voastră, ca binevoitorilor miei domni, dorindu-vă de la Dumnezeu bună sănătate şi viaţă îndelungată.

Întâmplându-i-se domnului mieu milostiv din voinţa Măriei Sale Voevodului moldovean şi din voinţa Măriei Sale Craiului[1], din ambele părţi, ca un om de aici să aibă pără cu un altul de acolo, şi pentru alte lucruri ce privesc pe Măria Sa, pentru îndreptarea cărui lucru am fost trimis comisar eu, cu acest prilej deci am trimis doi flăcăi să meargă acolo cât mai răpede, să dea de ştire înainte comisarilor şi altor domni de-ai miei de omenie că sosim şi noi. Numai cât mai înainte am să merg la Măria Sa prinţul Ardealului, de acolo la Măria Sa Craiul numai în afacerea acestei pări ce are un om fugit la d-voastră: acesta trebuie prins şi ţinut acolo, până când vom sosi şi noi acolo; numele omului este Lambru. Pe d-voastră vă rog cu dragoste să nu zăboviţi oamenii miei, ci îndată să-i sloboziţi înapoi, să ni vină înainte, şi, pe drum pe unde vor

[1] Polonici.

emberimet megh ne tartoztassa keseltesse, hanem mindgyárt bocsássa visza, jeöjenek eleönkben; az utban is az hol el mennek az kett emberim legyen jo akarattal szallás adassal hozzáiok. Melljet kegyelmetektul jo neven veszem. Ezeknek után Isten eltesse, et cetera.

trece cei doi oameni ai miei, să fiţi cu bunăvoinţă către ei, dându-li cvartir. Ceia ce o voiu luà în nume de bine de la d-voastră. După aceasta Dumnezeu să vă ţină, etc.

Datum in Csik, 5 decembris 1676.

Kegyelmeteknek jó akaroi:

Binevoitorii d-voastră:

Preda Dreguzezkul, Orszag Visztornik.

Kontos Paulus, feösztolnik ac commisarius, m. p.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMCCCCXCVIII.

Câmpulung, de la 1677[1].

Nacu Stolnicul, Vornicul de Câmpulung, către Nicolae Apaffy, despre nişte râşi ce-i trebuie, despre „fiul" său Alexandru Păharnicul şi nevoia de ştiri despre Nemţi.

„Nacul biv Vel Stolnic, Vornic ѡт Дѣагополе, scriem la cinstit al nostru bun şi iubit ca un fiiu sufletescŭ, Măreia Ta Apafi Miclăuş. Poftim de la m[i]l[o]st[i]vul Dumn[e]dzău bun[ă] pace şi sănătate Mării Tal[e], şi a cinstit[ei] maicei Mării Tal[e], şi a cinstit domnii Mării Tal[e], şi a toat[ă] Curţei Mărei Tal[e]". Se roagă a-i găsì doi râşi frumoşi şi iefteni: „negoţ preeteneşti".

P. S. „Să ştii Măre[e Ta] de fratele Mării Tal[e], de fiiul nostru, de Alixa[ndru] Păharnic, ne-au venit scrisoar[e] de la dumialui că iaste sănătos şi nu va fi zăbav[ă], ce va venì curund.

Să avem scrisor[e] de la Măriia Ta, să ştim de bun[ă] sănătate Mării Tale şi de veşti de spre Neamţi să ştim."

Iscălitura cunoscută.

[Vo:] Adresa lui „Inber Marten", birău de Bistriţa.

[În sens invers:] Die Edle H. Spánen.

(Fără pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 26, no CCIX.)

MMCCCCXCIX.

1677, 5 Ianuar.

Gheorghe Băleanul către Bistriţeni, despre gâlceava „satului Tohanie" cu Rácz István pentru oi, după judecata, din vara trecută, a lui Vodă, arătând că o a doua judecată nu se poate face decât fiind toate părţile de faţă.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 154-5, no 8.)

MMD.

1677, 23 Ianuar.

Ştefan Rácz de Făgăraş („Raţ Iştvan ot Făg[ă]raş") către pârcălabul de Rucăr, „cu juraţii şi cu bătrânii carii sânt purtătorii de grijă satului", despre „paguba sa care s'au făcut în ţara Mării Sal[e] lui Vod[ă]" şi jurământul lor că vina e a Tohănenilor; arătând însă Mihai Hermann o carte a lor din potrivă, e silit a-şi căutà dreptatea la ei, cari să bage de seamă că Hermann „ar silì mai tare să scoaţă ghimpul din pičorul lui şi să-l puia în pičorul vostru".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 155-6, no 9.)

[1] După anii de administraţie ai lui Martin Emrich, Imre, „Imber".

MMDI.

Duca-Vodă al Ţerii-Româneşti către Rucăreni şi „fiţorii lui Nan ot Berivo-reşti", chemându-i cu carte „de soroc" la Divan, „pentru bucatele Tohanilor, ce li s'au luat", cu Ştefan Rácz, ameninţându-i că, în caz de lipsă, li se va luà „boul de soroc". [Bucureşti,] 1677, 29 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 156, nº 10.)

MMDII.

Antonie Ruset, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre certele de hotar înoite de ai lor, după hotărnicia de supt Vasile-Vodă, şi despre trimiterea acolo a lui Nacu Stolnicul pentru aceasta. Iaşi, 1677. 9 Februar.

Spectabilis ac generose domine vicineque nobis benevole.

Isten kegyelmedet sokaigh eltesse tiszta sziböl kevanom minden kegyelmedhez tartozandokkal együtt.

Kelletek kegyelmedet feltalalnom panaszolkodvan hoszumezey embereink hogy karaik vagyon az kegyelmetek embereitöl törven nelkül csak huzzak vonszak eökött, azonküvül hatarikbe iöttek hazokot szenaikott fel gyoitottak mind el egettek nem illit volna azt czelekednj, hanem törvennel hozza a millik bünös volna azt kellene büntetni. Ennek okaert ki küldöttem megh hit hivünk nemzetes Nakul Sztolnik és akaros emberekvel együtt hogy ezt a dolgott igasicsa ell, kegyelmetek mind feyenkent, mivell ott volt fen meghirt hivünk mikor Vasi Vayda eö Nagysaga üdeiben az hatart ellosztottak, azonkül Petreyczeiko. Feö-Vornik, nemes rendek iagamonok, kalugyerek, eöregh emberseges emberek ot leven akor azonkül az eöregh Rakoczi megh hit hivey feo rendek mind ott voltak, immar az kegyelmetek emberei fel akariak bontanj az megh czinalt dolgott de kegyelmetek ne gondolkozzek hogy az my hatarunk a menyet tart hogy ur nelkül lesz az kegyelmeteke is nem lesz, csak az igazsagott kel követnj hanem jobb hogy kegyelmetek is hadgyon el benne. Müs igy megyen a dologh veghhez hogy ne legyen huzas vonas mind a kegyelmetek biradalmaban mind pedigh biradalmunkban mert az kegyelmetek emberei nem lehetnek az my orszagunk nelkül, az my embereink is az kegyelmetek orszaga nelkül, hanem

Doresc din inimă curată ca Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră la mulţi ani, cu ai d-voastră împreună.

Am fost nevoit să mă îndrept către d-voastră fiindcă ni s'au plâns oamenii noştri de la Câmpulung că fără lege li se fac mereu pagube din partea oamenilor d-voastră, îi trag şi-i împing; afară de aceia au trecut hotarul şi li-au aprins casele şi fânurile, arzându-le toate. Aceasta nu s'ar fi cuvenit să o facă, ci după lege acela e de pedepsit care este vinovat. Din această pricină deci am trimis pe credinciosul nostru Stolnicul Nacul, împreună cu oamenii păgubiţi, ca să îndrepte lucrul acesta, cu d-voastră toţi. Fiindcă a fost numit acolo credinciosul nostru pe vremea Voevodului Vasile, Măriei Sale, când au împărţit hotarul: afară de aceia au mai fost întâiu Vornicul Petriceicu, boieri, egumeni, călugări, oameni bătrâni de omenie, fiind acolo şi credincioşii nobili ai bătrânului Rákóczy,—toţi au fost acolo, şi acum iese că, lucrul fiind odată isprăvit, oamenii d-voastră vreau să-l desfacă din nou. Dar d-voastră să nu vă gândiţi că, până unde ţine hotarul nostru, o fi fără Domn, dar nici al d-voastră n'are să fie; numai dreptatea trebuie urmată; şi ar fi mai bine să vă lăsaţi şi d-voastră la atâta. Şi noi aşa vrem, să nu fie năcaz nici în stăpânirea d-voastră, dar nici într'a noastră. Pentru că oamenii d-voastră nu pot să fie fără ţara noastră şi nici ai noştri fără a d-voastră, ci una cu alta trebuie să trăiască. În urma acestora vă rugăm

egyik az masikvall kell elnj. Ehez kepest kerven kegyelmedet hogy akaros embereinknek kara kj jöiön mert nem türhettyük annyi sok kart a ki bünös mod nelkül czelekszik törvennze megh kegyelmetek es kegyelmetek poroncsolvan hogy a huzok vonok jöienek szemben ha pedigh kegyelmetek egyebarant kevannya mi is huzas vonast cselekedünk az kegyelmetek emberein.

pe d-voastră să împliniţi paguba oamenilor noştri, pentru că nu mai putem suferi atâta pagubă, ci pe acel ce păcătueşte astfel să-l luaţi la lege d-voastră. D-voastră porunciţi să vină faţă 'n faţă cei certaţi, sau, dacă d-voastră doriţi altcum, şi noi li vom face oamenilor d-voastră năcazuri.

His etiam de reliquo eandem Generosam Dominationem Vestram diu bene valere desidero.

Datum in civitate nostra Iaszvasar, die 9 februarii 1677 [1].

Benevolus: *Antoneus Ruszett, princeps Moldaviae.*

Io Antonie Voevod.

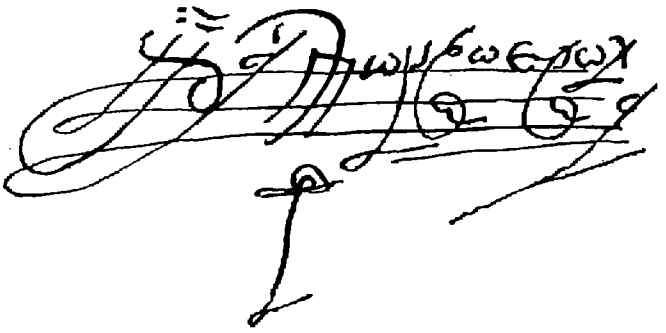

[Vo:] Spectabili ac generoso domino iudici primario inclitae civitatis Besztercze, domino vicino et *(sic)* nobis observandissimo.

[Vo:] La birăul de Bistriţă.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDIII.

Bran, 1677, 14 Februar.

Ştefan Rácz către Bistriţeni, despre trimiterea unui Ţigan care a vândut fără voie un cal şi despre un sol la Domnul muntean.

Ez levelem presentalo Opra Cziganj jobagjomat küldven be Brasoban egj lovamon hagjvan holmj dolgoknak végben vjtelet, nekj á mjnt ertetlen elet megh nem ertven az dolgot ugj vete eszeben hogj az lovat el kel adnj én penigh nekj aszt nem hatam, hirem s akaratom nekül ata el azanjon *(?sic)* visza küldötem, az kjnek ata czak visza agja mert en az lovat semj kepen oda nem engedem hanem haza külgjek megh advan az ö penzeket.

Trimiţând la Braşov pe Ţiganul mieu Oprea călare, care va dă această scrisoare, în ceva afaceri, precum înţeleg, el n'a priceput bine lucrul aşa şi şi-a închipuit că trebuie să-mi vânză calul, dar eu aşa ceva nu-i poruncisem. L-a vândut fără ştirea şi învoirea mea. Şi l-am trimis înapoi, ca acel ce l-a cumpărat să i-l dea înapoi: nu vreau nici într'un chip să-l las acolo, ci să mi-l trimeată acasă, şi-i voiu dă banii înapoi.

In Törchvára, dje 14 febr., anno 1677.

Az mj kegielmes urhoz mostan Havaseljföldeben küldöt követje Golgaj (?).

Rácz Istvan.

Solul Golgay (?) e trimes la Măria Sa Domnul din Ţara-Românească.

Ştefan Rácz.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

[1] În original: 1671.

MMDIV.

Iordachi Mare-Postelnic (Ruset), Ilie Vel Medelnicer și Radul Vel Logofăt către Brașoveni, despre „întristarea" judelui Mihail Hermann, despre judecata lui Rácz, care nu se poate „învărteji", cum scrie și Vodă „Craiului", arătând că acela și-a primit toate înapoi și că lui Hermann nu-i poate dă „carte slobodă de judecat[ă]". 1677, 19 Mart.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată și în *Brașovul și Românii*, pp. 157-9, nº 11.)

MMDV.

Gheorghie Banul (Băleanu), Vâlcul Vel Vornic, Hrizea Vel Vistier și Iordachi Vel Vistier, „ispravnicii Scaunului Buc[u]reștilor", către datornicii lui Mihai Hermann, judele Brașovului, ca să *stea de față* înaintea „Pitarilor ot Cămpulungu, carii sânt ispravnici acol[o]". 1677, 11 Iulie.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată și în *Brașovul și Românii*, p. 159, nº 12.)

MMDVI.

Gheorghe Banul, Vâlcul Vel Vornic, Hrîza Vel Vistier, Iordachi Vel Postelnic, „ispravnicii Scaunului Bucureștilor", către „Pitarii carii sânteț ispravnici la Cămpulungu", pentru prietenul lor și al lui Vodă, judele Brașovului, Mihail Hermann, venit spre a-și împlini datornicii, dându-i și „carte de soroc". 1677, 12 Iulie.

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 160-1, nº 14.)

MMDVII.

„Popa Vlad ot Rucăr" și „Vlad Can. *(sic)* WT TAM (de acolo)" arată că, venind Mihail Hermann cu „cartea de soroc" pentru afacerea cu Ștefan Rácz, „pe[n]tru mu[n]tele Berevoeștilor", n'au fost de față, dar că nu e „hicliană" cartea de adeverință a Rucărenilor; cu însemnare și din partea Pitarilor: Costandin și Grecul Anastase. Cămpulung, 1677, 15 Iulie.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 159-60, nº 13.)

MMDVIII.

„Drăgușin biv treti Vistier[iu], Vornicul ot Cămpullungu", către Bistrițeni, despre izvodul de vite cerut de tricezimatorul lor. De la 1677 [1], 15 Iulie.

Către birăul „Embre Marton" și „Gonoș Mihai Vel Vameș". E sănătos, „den mila lui Dumnezeu și cu luminat norocul Mării Sale Domnu nostru". I s'a cerut de la „dumnelui haramițașul" un *izvod* „de cătă vit[ă] au trecut estimpu pen vămile Măriilor Voast[r]ă și au venit pe aici, pe la mine". Aude că e în ceartă cu Bistrițenii. Să dea izvodul?

[Vº :] Adresa românească.
(Pecete mică, roșie, goală.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, pp. 29-30, nº CCXII.)

---

[1] Totuși data e 7180 (= 1672). Dar Martin Imre-Emrich începe administrația sa la 1677. Admisesem în *Documentele Bistriței*, II, p. 29, nº CCXII și p. XXVI că 7190 e pentru *1680*.

MMDIX.

1677-8. Velicĭco Costin Comisul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre nişte bani de împrumut, pentru cari s'a oprit un Câmpulungean.

† Cinstite şi de Dumnădzău dăruite al nostru bon priiatin, Măria Ta Imbrea Marton, birăul de Bistriţă, del[a] Dămnădzău poftim de binel[e] dumital[e] de pororea să ne ves[e]lim, ca de un Domnŭ potincios, ce eşti a molţi de folos, ca cel ce eşti dintr'o bon[ă] răd[ă]cin[ă] născot, ca cel ce eşti ca o mlădiţă de bon fel, co tot[ă] inţelepciun[ea] crăscot: mlădiţa cea bonă, ore-onde este răs[ă]dit[ă], de toţi omeni îngrădit[ă]. Alta, facem şt[i]re Mării Tale pentru cei bani ce'u fost luat dumnelui Stolnicol înpromot, de'tăte ori a poroncit Măriilor Vostre să s[ă] ia cei bani del[a] Pizdălău şi del[a] Candrea, şi păn'acmù nu i-a luat, ş'am înţe[le]s c'aţ oprit pe Petre Şandro pentr'aceia ban[i], iar noi om fač[e] cum om face ş'om plăti acei bani. Iar care om ne or vini del[a] Măriile Vostre, i-am oprì aice şi no i-om lăsà păr' n'or trimite Candrea şi Chir[i]la bani: aice-s la noi, şi pentr' alţi sărač; să mai vie sluga Măriilor Vostrea aice la noi, Samoil, dor om mai potè fač[e] cumva să strângem ban[i], să dăm. D'aiasta facem şt[i]re Măriilor Vostri. Să fiţi săn[ă]tos ѡ χε ѧмин (cele din urmă trei cuvinte şterse).

† A dumital[e] de bin[e] voitor

Veličco Costin, Comis, Vornic de Câmpulungu, mă închin cu săn[ă]tate.

[În sens invers:] † Cinstit[ă] măn[a] dumisale birăului de Bistriţă să s[ă] dè cu săn[ă]tate.

(Fără pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 27, nº ccx.)

MMDX.

Iaşi, 1678, 20 Mart. Mihaiu Diacul din Moldova către Bistriţeni, despre nişte hârtii şi veşti de la Turci, Poloni şi Muscali.

Mint io akaro uramnak kedves szomszedomnak szeretettel valo szolgalatomot ajanlom kegyelmednek es kevansaga szerint valo boldogh szerencses hoszszu elettel aldgya megh az io Isten kegyelmedet mind kegyelmedhez tartozandokkal tiszta sziböl kevanom, et cetera. Ez alkalmatossaggal nem akarom el mulatni hogy levelem altal ne tudosicsam kegyelmedet, kevanom Istentöl hogy levelem is talalja kegyelmedet io egesseghben szerencses oraban. Azonban az kegyelmed ayandekat kedvesen vöttem adgya Isten hogy En is szolgalhassam megh kegyelmednek, kegyelmed parancsollyon nekem is a miben alkalmatossagom leszen io szivel szolgalok kegyelmednek, most is ugy hiszem hogy az kegyelmed embereinek szolgaltam a mint kegyelmed irt volt az tizedlest ki ne vegyek az adossaghbol Isten latya hogy valoban törekettem az dologhban, de az Vayda eö Nagysaga azt felelé hogy a mi az orszagh tör-

Ţin gata slujba mea din toată inima d-voastră, binevoitorului mieu domn vecin, dorind din tot sufletul mieu dela bunul Dumnezeu să vă dăruiască cu viaţa norocoasă şi îndelungată, cu toţi cei ai d-voastră împreună. Nu vreau să scap acest prilej să nu vă încunoştiinţez prin scrisoarea mea, dorind de la Dumnezeu să vă găsească în ceas cu noroc şi bună sănătate. Darul d-voastră l-am primit cu bucurie: să dea Dumnezeu să vă pot răsplăti d-voastră. Să-mi porunciţi d-voastră, şi mă voiu năzul să vă slujesc întotdeauna din toată inima. Şi acum cred că am lucrat pentru oamenii d-voastră, după cum aţi scris d-voastră, ca dijma să nu o scoată din datorie. Dumnezeu mă vede că am umblat pentru treaba aceia. Măria Sa Voevodul a zis cum că ce e lege în ţară nu se poate trece cu vederea. „Hârtieşenilor“ cari au fost dat oamenilor d-voastră „hârtie“, îndată li-a poruncit Măria Sa Voevodul să întoarcă banii înapoi; numai

vennye azt el nem vonthattya. Az Hertieseknek az kik az kegyelmetek embereinek hertiet attak volt, mingyart megh parancsola az Vayda eö Nagysága hogy megh fordissak az penziket csak hogy ez volt az fogyatkozas benne hogy az kegyelmed emberei nem hoztak volt be az hertieket hogy tudhattuk volna millik boer atta nekik, mert az eök subscriptiok ott vagyon egyeb arant nem tudhattya megh az ember. Ez mellett akaram kegyelmedet az itt ben való hirekröl tudositani el hidgye kegyelmed hogy ez az orszagh igen nagy inseghben vagyon az Török mia; sok elest hidakot kévan hogy adgyanak czinalyanak a hol kelletik. Az Muszka, Kozak nagy keszülettel vagyon az Török Császár is hasonlokeppen urunk eö Nagysaganak is megh vagyon parancsolva hogy io keszülettel legyen a táborra. Az Török az Lengyenvell fel bontotta az bekesseget, ugy hiszem hogy együtt lesznek az Muszkaval, de megis valaszthattyuk el ezt a dolgott hogy az Török, Lengyelre megyen avagy a Muszkara, a mint ertettem mai tart az Török az Muszkatol. Ezt irhatom kegyelmednek, de ezentul ha oly hirünk intervenialna tudositom kegyelmedet. Ezek utan Isten tarcsa megh kegyelmedet sok jo egesseghben.

cât era la mijloc un lucru, că oamenii d-voastră nu aduseseră cu sine „hârtiile“ [1] ca să ştim de la cari boieri le-au primit; pentru că acolo aŭ iscălitura lor: altfel nu poate şti omul nimic. Afară de acestea, mai vreau să vă încunoştiinţez pe d-voastră despre veştile de aici. Să mă credeţi d-voastră că în ţara aceasta e mare foamete din pricina Turcilor; prea mulţi bani cer, şi poduri să li dreagă pe unde trebuiesc. Muscalul, Cazacul se pregătesc straşnic, asemenea şi Împăratul turcesc; s'a poruncit şi Măriei Sale Domnului nostru să steà pregătit în tabără. Turcii cu Polonii au stricat pacea: aşa cred că vor fi una cu Muscalul, dar totuşi putem alege lucrul acesta că, după cum am înţeles, Turcul merge sau împotriva Polonilor, sau a Muscalilor, — numai cât azi poartă frică Turcul de Muscal. Atâta vă pot scrie d-voastră, dar, dacă ar fi şi alte veşti, vi li voiu dà şi pe acelea de ştire. După acestea Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră cu multă şi bună sănătate.

Datum ex Iaszvasar, die 20 martii, anno Domini 1678.

Kegyelmednek ismeretlen io akaro szomszedgya szolgal az Vaida eö Nagysaga magyar deakja.

Îţi slujeşte binevoitorul d-tale necunoscut vecin, diacul unguresc al Măriei Sale Voevodului.

Mihaly Deák, m. p.

[Vo:] Tekentetes nemzetes Imre Marton uramnak Beszterese varossanak biraia, et cetera, nekem mindenkoron bizadalmas uramnak eö kegyelmenek adassek.

[Vo:] Să se deà cinstitului domn Martin Imre, birăului din oraşul Bistriţa, ş. a., domniei sale mie întotdeauna om de încredere.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDXI.

Antonie Roset-Vodă către Bistriţeni, despre prădăciunile făcute de Ruşii din Polonia, pentru cari sufăr acuma Câmpulungenii lui. Iaşi, 1678 [2], 30 Ianuar.

Spectabilis ac generose domine vicineque nobis observandissime.

---

[1] Româneşte în text.

[2] „1678-9“ în copie. Se potriveşte cu anii de Domnie ai lui Antonie-Vodă (a petrecut în Iaşi 1-iu Ianuar în 1676, 1677 1678).

Kivansaga szerint valo boldogh szerencses hoszu elettel aldgya megh az jo Isten kegyelmedet mind kegyelmedhez tartozandokkal sziböl kevanom.

Ez alkalmatossaggal akarom kegyelmedet levelem altal latogatni kevanom Istentöl irasom is talalya kegyelmedet io egessegben szerencses oraban. Azonban akaram kegyelmednek ertessire adni: Ezek a Hoszumezei szegeny embereink panaszolkodvan hogy huzassik vonassik vagyon ott a kegyelmetek földin; nekik semmi bünök nincsen, mert azok a Lengyenorszagh szelyin lako Oroszok'sok kart töttek nekik is mert tizenharom szaz juhokott vittekel tolvai kepen es ostan eök Dumitrasko Vaydanak hire attak. Az Vayda azt atta nekik tanaczul hogy eök is ha marhaiokhoz ferhetnek csak hozzak el. Hat szazat el hoztak a többi oda maradot. Ehez kepest kerem kegyelmedet, hogy azok a karos emberek ne ezeken kereskedgyenek; azt mondottak hogy szaz tizen eött taller aru marhaiokott tartoztattak megh hogy ezek fizessek ezeknek az embereknek; nincsen semmi vetkit, hanem hadgyanak beket nekik mert azok a Oroszsagogh jariak a kegyelmetek földit s azokon vegyek megh a karikott. Kerem kegyelmedet hogy a jo szomszedsagot kel követni, nem kel hogy a szely földön huzas vonas legyen, hanem a mi embereink is jarhassak a kegyelmetek földit, hasonlo keppen a kegyelmetek emberei is a mi biradal munkban bekevel jarhatnak senkitöl semmi bantassik nem leszen. Felette kerem kegyelmedet hogy ezeknek az embereknek ne legyen semmi nyavalyaik.

Doresc din inimă să vă dăruiască bunul Dumnezeu pe d-voastră după dorință cu viață fericită, norocoasă și îndelungată, împreună cu toți ai d-voastră.

Vreau să vă cercetez cu acest prilej prin scrisoarea aceasta, dorind să vă găsească în ceas norocos și cu bună sănătate. Vreau însă să vă dau de știre d-voastră că ni se plâng oamenii aceștia de la Câmpulung că au năcaz pe pământul d-voastră. Că n'au nicio vină, pentru că Rușii din Polonia li-au făcut și lor multe stricăciuni, fiindcă li-au mânat 1.300 de oi hoțește, și apoi i-au dat de știre Voevodului Dumitrașcu. Voevodul i-a sfătuit așa: că, dacă vor putea să se apropie de vitele lor, să facă și ei la fel. 600 au adus înapoi, celelalte au rămas acolo. În urma acesteia, vă rog pe d-voastră ca oamenii aceștia păgubași să nu se negustorească astfel; așa au spus că li-au ținut oile în preț de 115 taleri, ca aceștia să plătească oamenilor acelora. Ei n'au nicio vină, ci să-i lase în pace, pentru că Rușii umblă pe acolo pe pământul d-voastră, și de la aceia să-și ceară despăgubirea. Vă rog pe d-voastră să urmați bunei vecinătăți: nu trebuie să se întâmple la margene năcazuri, ci să poată umbla și oameni ca ai noștri pe pământul d-voastră, asemenea și ai d-voastră în Domnia noastră pot umbla în pace fără nicio vătămare. Vă rog pe d-voastră, mai presus de toate, ca oamenii aceștia să nu aibă nicio neplăcere.

His et de reliquo eandem Generosam Dominationem Vestram diu, bene valere desidero. Datum in civitate nostra Iasvasar, die 30 ianuarii *(sic)*.

Spectabilis ac Generosae Dominationis Vestrae vicinus benevolus

Antoneus Ruszet, princeps Moldaviae.

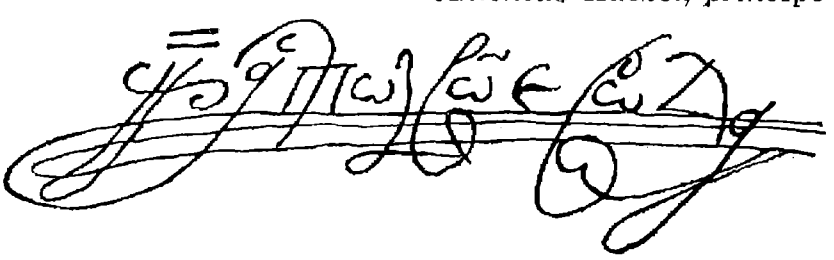

Io Antonie Voevoda.

[Vo:] Spectabili ac generoso domino N. N., iudici primario inclitae civitatis Besztercze, domino vicino et *(sic)* nobis observandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDXII.

Duca-Vodă către Bistriţeni, despre un Câmpulungean care nu-şi poate scoate zălogul din Bistriţa.

Iaşi, 1679, 30 *(sic!)* Februar.

Iohannes Duka, Dei gratia princeps Moldaviae eiusdemque perpetuus heres ac dominus.

Ez levelünk praesentalo birodalmunkbeli Hosszumezei szegény emberünk jövén mi elönkben talála megh illy panaszt tevén mondván hogy ott kin valo az kegyelmetek beczülletes varosában lako egy Mihály nevü csismadianal az eö társaival együtt az kik ugyan ott valo emberek levén sok czüstbeli zalogia vagyon nalok, melly zalogért egy néhány uttal ki faradott hogy be hozza, semmiképpen megh nem akarják zalogit adni, hanem eröszakkal mód nelkül tartoztattyak hogy mi legyen az oka maga sem tudgya; az melly zalogit memorialiban egy csedulaban fel irvan ez levelünkben kegyelmednek ki küldettük. Mellyhez képest kérjük kegyelmedet mint jo akaro szomszedunkot ez levelünket kegyelmed látvan az mi tekintetünkért s tovab való szolgalatunkért ne neheztellye igazatt tévén szegeny hivünknek javait azokkal az emberekkel meghadatni ne legyen faratsaga hijaban. Mi is más uttal az eö javait megh nem advan s hijaban ki faradvan és viszsza jövén ne kinszeretessünk itt birodalmunkban mas szegény oda ki valo az kegyelmetek orszagabeli embereknek az kik itt birodalmunkban kereskednek marhajokat megh tartoztatnunk, mert nyilvan lehet kegyelmeteknel is hogy az két szomszedsagh egyik az masik nelkül el nem lehet. Kegyelmed is nekünk parancsolvan szeretettel szolgalni el nem mulattyuk. Ajanlvan ezzel Isten gondgya viselisében kegyelmedet.

Un om sărac din Domnia noastră, de la Câmpulung, care duce această scrisoare, ni se plânsese că la un om din oraşul d-voastră, anume cizmarul Mihaiu, şi la mai mulţi soţi de-ai lui, cari sunt tot de acolo, are multe zăloage la ei, în argintării, după care a ostenit de câteva ori ca să şi le aducă acasă, dar nici cum nu vreau să le slobozească, ci le ţin acolo cu sila fără niciun drept. Care să fie pricina, nici el nu ştie: însemnându-şi zăloagele în rugăciunea sa pe o hârtiuţă, vi le trimitem cu această scrisoare a d-voastră. În urma căreia vă rugăm pe d-voastră, ca pe binevoitorul nostru vecin, ca, văzând această scrisoare, din consideraţie faţă de noi şi slujba noastră pe mai departe, să nu vă cadă greu a-i face dreptate credinciosului nostru, dându-i înapoi de la oamenii aceia bunurile sale, să nu umble fără nicio ispravă. Şi noi, din potrivă, dacă nu i se vor da bunurile, ci va umblă acolo înapoi fără folos, să nu fim siliţi a ţineà vitele oamenilor d-voastră, cari neguţează pe la noi,—că ştiţi d-voastră că doi vecini nu pot trăi unul fără celălalt. Şi d-voastră să ni porunciţi nouă, şi o să vă slujim cu dragoste. Vă las cu aceasta în grija lui Dumnezeu.

Datum Iassis, die 30 februarii, anno 1679.

Spectabili ac Generosae Dominationi Vestrae amici benevoli

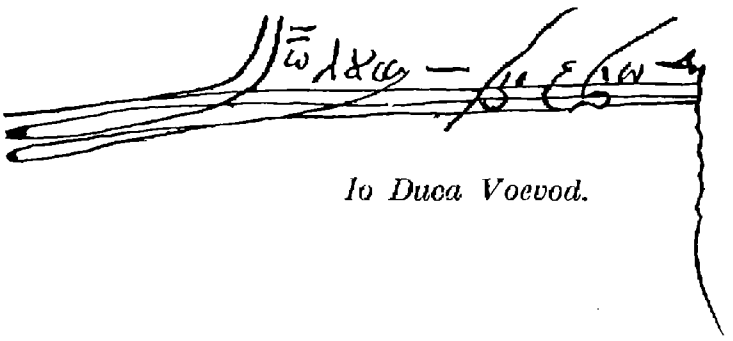

Io Duca Voevod.

[Vo:] Tekentetes es nemzetes Sapanos Tamasz uramnak, az beszterczei feö királlj birónak, et cetera: tituli, nekünk jo akaronknak adassek.

[Vo:] Să se dea cinstitului domn Toma Sapanos [=Săpunarul: Frühm], întâiului-judecător crăiesc, ş. a., binevoitorului nostru.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDXIII.

Iaşi, 1680, 4 April.

Duca-Vodă către Bistriţeni, despre o pără a unor oameni din Câmpulung.

Iohanes Dùka, Dei gratia Vayvoda Moldaviae, eiusdem perpetuus ac heredeus *(sic!)* dominus, et cetera.

Ez levelünk presentalo Kempul-Lungi karos embereink Illyes Negre az eö attyafiaival együtt panaszolkodvan itt elöttünk a mint perik vagyon ott kün kegyelmetek között czokorléval a mely ugyan ott kegyelmetek között vagyon az eö fiiai kett embert öltek volt megh; az után ezeknek a fen meghirt karos embereinket megh karossitottak sokat fizettek erettik mindeniket elpredalták érettik. Ehez képest kerem kegyelmeteket hogy ezt a dolgott igazitesa ell karos embereinknek fizetessen megh, ha pedigh kegyelmetek megh nem fizettet az fegyedelemet is fel kell talalnik levelünkvel. Kegyelmetek a io szomszedsagot tekencse hogy csendesseghben legyenek a szely földek.

Ilieş Negre de la Câmpulung, cu mai mulţi oameni de-ai lui, cari duc această scrisoare, ni s'au plâns cum că au pără acolo, la d-voastră, pentru al lui Ciucur (?), care este acolo între d-voastră, cum feciorii lor au omorât acolo doi oameni, şi apoi i-au păgubit pe oamenii mai sus numiţi: au plătit mult si toate celea li le-au prădat pentru ei. Potrivit acesteia deci vă rog pe d-voastră să îndreptaţi afacerea aceasta şi să li se răsplătească paguba oamenilor acestora, căci, dacă nu, o să ne întoarcem către însuşi Prinţul. Socotiţi bine d-voastră buna vecinătate, ca să fie pe pace margenile.

His et de reliquo eandem Generosam Dominationem Vestram diu, bene valere desidero. Datum in civitate nostra iasiensi, die 4 mensis aprilis, anno Domini 1680.

Spectabilis ac Generosae Dominationis Vestrae vicini et benevoli.

Io Duca Voevoda.

P. S. Ezek a fen meghirt karos embereink megh is esküttek hogy igaz emberek.

P. S. Oamenii aceştia păgubiţi s'au şi jurat că sunt oameni drepţi.

[Vo:] Spectabili ac generoso domino N. N., iudici primario besztercsiensis, domino vicino et *(sic)* nobis benevolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDXIV.

Armaşul Toader şi Gheorghe Postelnicul, Vornicii de Câmpulung, către „domni de Bistriţ[ă]", despre o pradă a oamenilor lor. Câmpulung, 1680, 29 April.

„Alta, facem şt[i]rea dumilor vostre: pentru această ceată de tălhari cari au venit iar din ţ[a]ra dumilorvostrea, nu s'ar cădè să le daţi dumnevostră voe a strică în ceastă săracă de ţar[ă], că ne agiunge prad[a] de spre pogani şi despre Leşi, de Căzaci. Au dorā căce v'aţi îndulcit, au cu odoră scumpe, — ce aţ loat de la dănşii inema boerilor noştri. Care n'aveţi gând că li'ţi mistui. Iată că să gătedză boiari de la Domnul nostru să margă la Măria Sa Crai. Care va veni lucrul în mare gălceavă. Ce ar treabui unii ca aceae să aibă certarea de sprea dumnevostră, şi tot să vieţuim cu pace bună, cum şi până acumu. . .".

(Pecete brună, de ceară: insignii neintelligibile.)

(V°: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 101-2, n° CXXXVII.)

MMDXV.

Drăguşin Vistierul către Bistriţeni, despre un tălhar pe care l-a părât lui Vodă. [Câmpulung], 1680, 4 Maiu.

„Drăguşin biv treti Vist., Vornicul ѡт Дѣлгопол[ѣ]", către „domni de la cetate Bistriţii". Iar pentru nedreptatea ce se face "Negreştilor". „Deci eu, ştiind frăţie Mării Sale Domnu nostru, carea aveà cu Mărie Sa Crai, n'am vrut să fac alte zăboare sau gălcevi, ce m'am dus la Iaş, şi am dat ştirea Mării Sale lu Vodă de toate pre amăruntul, într'acesta chip că, cene ar veni dă ai Măriilor Voastre aice, la noi, tuturor le se face dereptate şi plinire; iar ai noştri nici au dereptate, nici plinire, nici la Măriile Voastre, nici la şpan: cine unde mergu, le iaste cuvântul lor tot de tălhari, şi am spus cum tălhariul iaste la Măriile Voastre, de-l ţineţi, şi noi plătim. Deci Mărie Sa Domnu nostru, daca au înţeles de acestu lucru, s'au forte scărbit şi au scris o carte la Crai Mărie Sa, scriindu Mărie Sa Domnu nostru că nu vă ţineţ Măriile Voastrea de leg[ă]tura ce au legat Mărie Sa Vodă cu Mărie Sa Crai, şi nu faceţi dereptate omenilor noştri. Şi altele multe au scris Mărie Sa, carea nu le poci eu scrie aice, şi au vrut să trimeţ carte acesta, şi n'au *(sic)* ce scrie, pentru Grec Miclăuş, pe un poşte dereptu la Crai. Eu, văzând că, de va trimete Mărie Sa Vodă carte la Mărie Sa Crai, va veni asupra Măriilor Voastre vre-o împuţ[ă]ciune de la Mărie Sa Crai, deci Măriile Voastre veţi avè pe meni părere rea, ştiind Măriile Voastre că de la meni s'au început acestu lucru, de am dat ştire Domnu nostru, — ce am întrat la Mărie Sa Vod[ă] de am grăit ca s[ă] fac[ă] o carte la Măriile Voastre pentru aceşti săraci de omeni, ca să li s[ă] plinescă ce ar fi dat pentru acel tălhar al Ciuchirlei şi să-m dè carte la meni, să o trimeţ la Măriile Voastre. Deci Mărie Sa m'au învăţat ca s[ă] vin eu păn acei, la Măriile Voastre, ca s[ă] fac asăz[ă]mântu să s[ă] plinescă omenilor, iar, neplinind oamenilor noştri Măriilor *(sic)* Voastrea cu den [a] Măriile Voastre ,să trimeţ carte la Crai. Ce eu nu putui veni, că au venit gorştinarii, ce n'am cap a m[ă] clăti undevaş; că iaste porăncă înpărătescă. Ce trimeş ceşte oameni cu cărţile la Măriile Voastre; ce Măriile Voastre sânteţ înţelepţi. Ce veţ înţelege şi carte Mării Sale lu Vodă, ce scrie la Măriile Voastre. [Are şi cartea către Craiu.] Iar, încă, de nu va veni nici de la Mărie Sa Crai isprav[ă] să să plinească acestor oameni, iar şi voi mai dà ştirea Mării Sale Domnu nostru, şi apoi să vor începe alte gălceve mai mari, şi ştiu că să vor face şi zăboar[e] mar[i]; ce eu stau de m[ă] mir de Măriile Voastre, că eu înţeleg că mari înţelepţi sânteţi Măriile Voastre, şi cu multă mente, şi pentru un tălhari veţi fač[e] Măriile Voastre de să va învrăjbì un Domnu cu un Crai, şi să va închide acestu plai, de nu va mai unblà nimene pe dinsul... Nu vom lăsà să fie oamenii noştri prădaţi, şi tălhariul să-l ţineţ Măriile Voastre: acesta nu o vom lăsà păn'în ruptul capului,

ce, au le să va plini cu bine, au va fi într'un chip. [Un altul se plânge „Negreștilor". Vie să jure: „iar, pân nu va jurà, niciun ban nu va luoà"].

(Pecete roșă, cu o cameie.)

(V°: adresa românească.)

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată în parte și în *Documentele Bistriței*, II, pp. 28-9, n° CCXI.)

MMDXVI.

Ocna, [C. 1680,] 21 Iulie.

Μιχαὴλ Σφάντου (?) către Brașoveanul Markus Wagner, despre trimisul său care va deschide bolta să iea „niște marfă a Mihalcii" și „o lad[ă] cu nișt[e] borfea a copiilor."

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 112-3, n° 6.)

MMDXVII.

1680 sau (1679: 7188), 25 Decembre.

„Drăgușin, biv treti Vist[ieriu], Vornicul ѡт Дѣлгопол, către Bistrițeni, pentru amestecul nedrept al unor oameni din țară în omorul făcut de un supus al orașului, în Moldova, spre a fură berbeci.

(Pecete mică, neagră, cu o cameie.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 30, n° CCXIII.)

MMDXVIII.

1680 (7189), 27 Decembre.

„Drăgușin biv treti Vist[ieriu], Vornicul ѡт Дѣлгопол" către Mihai Gonoș, pentru că trimete „10 cai ca să-m cumpere cevaș pâine".

(V°: Adresa românească.)

(Pecete mică, roșă, cu semne nedistincte.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 32, n° CCXVIII.)

MMDXIX.

1681.

„Protopopul Costantin de Budic"[1] către Bistrițeni, dezaprobând un divorț și rugându-se a i se pune scrisoarea „în boldŭ".

(Pecete mică, cu fum.)

[V°:] Adresă românească.

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 30, n° CCXIV.)

MMDXX.

Ieud, 1681, 2 Februar.

„Vlădica Iosif" (al Ardealului) către birăul Bistriței, pentru buna sa primire. „Că m'ați priimit cu cinste în cetatea domnilorvostre, și în vidic afar[ă] m'ați petrecut cu cinste". Recomandă pe un preot prădat de un tâlhar. „Scris în Iuda, 1681, Fev[ruar] 2."

[V°: Adresa românească către „Imbrea Marton", birăul.]

(Pecete neagră, pătrată.)

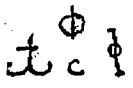

(Însemnare germană fără importanță.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, pp. 30-1, n° CCXV.)

---

[1] Ori e *Vidic*, cum pare mai probabil, ori Budacul din cercul Iadului, lângă Bistrița.

MMDXXI.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre un cal oprit în Moldova. Porumbac, 1681, 4 Februar.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Harinnai nemzetes Harinnai Ferencz hivünknek edgj Kostin nevü Nagj-Idai jobbágja vévén bé Moldovaban öt lovakat el adni ott lator embernek nevezték s edgj lovát et vonták. Mellj dolog ugj lévén hüségteknek parancsollyuk kegyelmesen moldovai ember tanáltatvan az hüsegtek várossaban tartoztassák meg, mind addig mig meg nevezett hivünk iobbágja nem conténtáltatták ott vallott karairul.

Un iobag anume Costin din Iuda-Mare de-ai credinciosului nostru Francisc Harinnai din Herina, luând cu sine în Moldova cinci cai ca să-i vândă, l-au socotit de hoţ şi i-au luat un cal. Care lucru astfel stând, vă poruncim d-voastră ca, dacă se vor găsi ceva Moldoveni în oraşul d-voastră, să-i ţineţi până când iobagul numitului nostru credincios va fi despăgubit.

Secus non facturi. Datum in curia nostra Porumbák, 4 februarii, anno 1681.

M. Apafi, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis senatoribus ac notario civitatis nostrae saxonicalis Besztercze, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDXXII.

Drăguşin, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre vitele iernate la Runcul Dornei şi despre un meşter de cruci de biserici. [Câmpulung], 1681, 31 Maiu.

Drăguşin, Vornicul de Câmpulung, către bîrăul „Enbro Martin". Un Câmpulungean s'a plâns de un „meşter" de la Bistriţa, care nu voiá să facă „neşte cruci de beserec[ă]". Gândiá să fie *zăbor*. Nu l-a lăsat. „Alta, iar fac ştire Mării Tal[e] că au fostu eşit an atăta vit[e] den Ţinutul Măriilor Voastrea de au vărat la Runcul Dorni, şi eu, pentru voia Măriilor Voastre, nemic nu le'm luoat, iar acum iar am înţeles că au eşit acolo să vereze; ce am trimis de am făcut ştire Mării Sale lu Vodă. Măriia Sa Vodă me-eu părăncit să trimeţ să le spargu sălaşurile şi să-i gonescu, sau să-ş dé datul pentru căč verez[ă] pre pământul Moldovei, iar, de nu vor vrea să dé plat[ă], nici vor vré să fug[ă], aşa îm iaste poránca, să le fac trăsur[ă]. Ce eu n'am vrut să le fac dă niciunele de aceste păn' nu voi fač[e] ştire Măriilor Voastre. Ce acum, făcăndu Măriilor Voastre ştire, Măriile Voastre le daţi poránca să vie să [să] înpač[e] cu noi, iar, neviindu să s[ă] înpač[e] cu noi, să nu v[ă] fie Măriilor Voastre cu părere rè că li să va fač[e] trăsur[ă], păntru că nu să va putè închină pământul Moldovei, să s[ă] dè Bistriţi."

(Pecete de ceară neagră, goală.)

(Vo : Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 32, no CCXVII.)

MMDXXIII.

Alba-Iulia, 1681, 14 Iunie.

Mihail Apaffy către Bistriţeni, despre o datorie pentru orez a unui Ardelean către Câmpulungeni.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudents et circumspecte, fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Nemzetes Keczelei Istvan belsö szólgánk jelenti alázatossan hogy edgj Budaki Gyagjicza Budoson nevü iobbágya Moldvában Hoszumezön lakó Stephan Faraon, Iuon Negre, Simion Mindule és Stephan Hasznes nevü embereknek adván el hét száz ötven véka kölest bizonyos napig várás fejében ötven oroszlanyos tallerokért, melyröl jó bizonsági is vadnak. Tiz tallerat meg is adták, de negyvenit meg adni semmikeppen nem akarják. Hüségednek azért kegyelmessen és igen serio parancsollyuk, felljeb meg nevezett károsoktól requiraltatván ha az hüségtek várossában moldovai ember találtatik meg fogatván mind addig detentióban tarcsa, miglen ezen karosokat plenarie nem contentállya, keressék igasságokat az Magok országokban.

Ştefan Kecselei, slujitorul nostru de casă, ne încunoştiinţează cu smerenie că un iobag, Budoş Ghiaghiţa, din Budac, a vândut în Moldova 750 de baniţe de meiu, următorilor locuitori din Câmpulung: Ştefan Faraon, Ioan Negre, Simion Mindule şi Ştefan Hasnaş, şi în aşteptare de câteva zile i-au dat 50 de taleri, pentru cari are şi mărturii sigure: 10 taleri s'au dat, dar cei 40 nu vreau nici de cum să-i deie. Vă poruncim deci tare d-voastră, ca, rugat fiind din partea păgubaşilor de mai sus, dacă o să se afle în oraşul d-voastră un Moldovean, să-l prindeţi, şi până atuncea trebuie ţinut în arest, până când aceştia vor fi despăgubiţi: să-şi caute dreptatea în ţara lor.

Nec secus facturus. Datum in civitate nostra Alba-Iulia, die 14 iunii, anno 1681. *M. Apafi, m. p.*

[V°:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ac iuratis senatoribus civitatis nostrae saxonicalis Beszterce, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDXXIV.

[Câmpulung], 1681, înainte de 25 Septembre.

Petre Hurghiş din Câmpulung către Bistriţeni, despre venirea lui Vodă la Iaşi şi veştile cu privire la războiu.

† La Măriile Vostre domnii de cetate Bistriţii şi la tot Svatul Măriilor Vostre cu tot[ă] sănătate ne închinăm noi, Cămpulungianii, cu tot satul, anume Petrea Hurghiş şi alţi oameni de acolo. Alta, iat[ă] că ne scriser[ă] boiarii carei sintu lăsaţi în locul Mării Sal[e] lui Vod[ă], şi dzic aşia că şi Măriia Sa Vod[ă] acmù Dumenecă va fi şi Măriia Sa în Iaş. Deci ne scriu boiarii să trimitem la Măriile Vostre pentru rândul veştilor, să ştim dintr'ăca parte de loc. Deč poftim pre Măriile Vostre pentru rândul veştilor despre oşti: ce veţi ştl, să ne faceţi şt[i]re cu o carte la noi şi o carte la Mării Sa Vod[ă], şi la boeri să ne scrieţi, să ştim ce răspunsu om dă şi noi înnapoi. Şi, ce va fi poronca Măriilor Vostre, să ne scrieţi, că om fi nevoitori să slujim Măriilor Vostre. De iasta poftim pre Măriile Vostre. Să fiţi Măriile Vostre săn[ă]toş, împreună cu tot Svatul Măriilor Vostre, ѡт х҃, amin.

Mai mic şi mai plecat a Măriilor Vostre, eu, Petre Hurghiş ot Cămpulungu, cu săn[ă]tate mă'nchin Măriilor Vostre.

Anno 1681, die 25 7-bris alatum ex Compolong, Post zu erkundigen.

(V° , adresa românească. Pecete brună, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Studii şi documente*, V, pp. 380-1, n° 3.)

MMDXXV.

Câmpulungenii către Bistriţeni, despre negoţul cu vin şi berbeci şi o în- C. 1681-5[1].
vinuire de omor.

„Au înblat v'o dziace omeni de la noi în Ţara Muntenască la vin, şi s'au tălnit acolo cu un ficior a lui Iacobŭ Pizdălău, că au fostu mărsŭ cu nişte berbeci a unui niamiş, să-i vândză.“ Tăgăduieşte participarea Negreştilor la omor, şi ei confirmă: „Noi, bătrânii satului, rădicăm cu sufletele nostre să dăm sama înnaintia lui Dumnădzău pentru Negreşti, că ei nu săntu vinovaţi, Negreştii.“

(V°, adresă românească. Pecete cu fum.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 33, n° CCXIX.)

MMDXXVI.

Postelnicul Radu Năsturel către Braşoveni, despre un dar ce i s'a făcut şi pentru care trimite altul. Târgovişte, 1682, 22 Februar.

Kegyelmednek mint io akaro uramnak ayanlom szeretettel valo szolgalatomat. Hogy ez szerint Isten kegyelmedett kivánsságh szerint valo jokkal hogy megh aldgya ez uy esztendönek minden résziben kegyelmednek szüböl kivánom.

Tudván kegyelmed en hozzam mutatott jo szeretetenek jellett el nem tagadván szep tisztesseges ayandekat is küldett kegyelmed fia által, melyett kedvesen vettünk kegyelmedetöl mi jo akaro szomszedunktol, müs az mostanni alkalmatossággal nem türhetük hogy kegyelmedett kevés irassunk altal megh ne latogattnok kivánván Istentöl oda erkezvén talallya kegyelmedet jo egyessegbben szerentsés orába. Hogy penigh szübély szeretetünkkett megh ismerje, külsö jelleivel is megh ekesitetük szerint kegyelmedet kedveskedö jo akaratunkbal egy szep tiszteseges valaszt küldetem kervén kegyelmedett vegye jo neven jambor szolgajuntal küldett ayandekocskámat, mind azon által nem az ayandekk, mi voltát, hanem az en szüvemnek tisztaságát tekintvén kegyelmed. Mint hogy penigh ez jambor szolgaim altal, az kegyelmetek varosában valami vassárlasunk levén, nints ketsegünk benné hogy a miben kivantatik jambor szolgaimnak segitsegel ne lenne. Kervén nagy szeretetel es betsülettel kegyelmedett minden jo akaratunkkal, ilyes szolgalatunkkal valo kedveskedesü[n]kre alkalmatoságott nekünk mu-

Ţin gata slujba mea d-voastră ca binevoitorului mieu domn: bunul Dumnezeu să vă dăruiască pe d-voastră după dorinţă cu toate bunurile sale, vă doresc d-voastră în tot cursul anului acesta nou.

Primind semnul dragostei d-voastră faţă de mine prin frumosul dar ce mi l-aţi trimis cu fiul d-voastră, nu-l pot tăgădui; ceia ce am primit cu bucurie din partea binevoitorului nostru vecin; şi nu ne putem ţineà ca şi acum să nu vă cercetăm prin câteva rânduri, dorind de la Dumnezeu ca, sosind acolo, să vă găsească pe d-voastră în bună sănătate şi în ceas cu noroc. Ca apoi să vă încredinţaţi şi despre dragostea noastră izvorâtă din inimă, şi din afară o împodobim, trimiţându-vă d-voastră din voinţa noastră spre îmbunare un frumos şi cinstit răspuns, rugându-vă să luaţi în nume bun micul dar trimis pe slujitorul mieu, şi să nu socotiţi aşa tare darul în sine, cât curăţenia inimii mele din care a izvorât. Şi, fiindcă noi avem de cumpărat ceva în oraşul d-voastră, prin slujitorul mieu, nu tragem la îndoială că-i veţi stà într'ajutor slujitorului nostru în ceia ce se va cere. Vă rog pe d-voastră cu toată dragostea şi cinstea, din toată bunăvoinţa noastră, să nu vă pară greu a ni dà prilej la astfel de mărturisiri de îmbunare. Asemenea să-mi poruncîţi şi d-voastră: mă voiu sill să vă slujesc

---

[1] Pentru dată — în 1681 e afacerea Negreştilor — v. *Documentele Bistriţei*, II, p. XXVII.

tatni kegyelmed ne nehesztelyen. Kegyelmed is parantsolya nekem szübely szeretetemböl ügyekezem szolgalni. Isten tartsa megh kegyelmedett jo egyesseghben.

cu toată dragostea. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in Tergovista, 22 februarii, anno Domini 1682.

Prudenti *(sic)* ac circumspecti Domin[ation]is Vestrae amicus benevolus, vester paratissimus.

Bun priiaten a dumnetal[e] şi de bine cugetător de binel[e] dumnetal[e]

[Radu] Năsturel, vt. Postelnic.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Michaeli Eötvös, Illustrissimi Celsissimique Principis Transilvanie iurato et civitatis coronensis iudici primario, domino mihi observandissimo.

(Pecete mică galbenă.)

(Braşov, Archiva Oraşului.)

MMDXXVII.

1682, 19 Maiu.

Protopopul Vasilie din Mocod către Bistriţeni, despre veniturile preuţilor săi.

„Protopop Vas[i]lie din Mocod şi cu toţ preuţii vidicului Măriilor Voastre" către birăul „Soponar Tămaş". Au făcut sobor la Năsăud, „şi am cerşut a-l dea-u-l Mării Sal[e] lui Craiu taleri si deajdii; deci preuţii vidicului s'au jeluit că nicio simbrie de la sate n'au, cum au rânduit ţara şi Vl[ă]d[i]ca Sava, de toată casa 10 bani de casă şi o mirţă de grău şi clac[ă], şi s'au alegăduit vidicul pre acéa, cum ştì şi Domnia (*şters:* Măria) Sa domnul Andriiaş şi pârcălabul. Acmù, necum să dea mirţă şi bani, ce nič ce au fost pân'acmù, mai de mult nu dau. Deci nă smerim Măriilor Voastre să faceţi bine Măria Voastră să scoateţi ce simbrie s'au fost alegăduit atunci, să nu supărăm pre Svenţia Sa Vl[ă]d[i]ca Ioasaf, deaca-i va aduce m[i]l[o]stivul Dumnedză[u], că Măria Voastră aţ voit aşea, să dăm ştir[e] Măriilor Voastre: ce nevoe va aveà, să ne jeluim Măriilor Voastre, să nu supărăm pre Vl[ă]d[i]ca. Deci noi ne jeluim Măriilor Voastre că s'au făgăduit să dea clacă şi la dzil[e] pielceale de miel, la Simgiordzù şi la Ispas şi la Rusalii,— ce nu dau nemică. De aceasta ne rugăm Măriilor Voastre.

[Vo:] Anno 1683, die 15 aprilis, alata wegen der Pfaffen unsers Districts, wie auch den Tributt dess Jahres zue . . . (?). Von dem Protho-Pop keinen[1] Ampl. Sen[a]t[um]. Jos[ephus] Kalmas Janos.

(Fără pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 33-4, no ccxx.)

MMDXXVIII.

[Câmpulung], 1682, 20 Maiu.

„Andry Dymidecky", rohmistru, pronunţă hotărârea, după ordinul „Măriia Sa[le] Hatmanul Coruni", într'un proces dintre nişte Ungureni şi Câmpulungeni (menţionându-se Câmpulungul rusesc).

Decide, între altele, „să margă 5 în beseric[ă] şi s[ă] giure". Fixează şi *gloabă*. Data de 1682 e în litere latine.

[Vo:] Decretul *(sic)* Ungurenilor.

(Fără pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 34, no ccxxi.)

---

[1] *Gegen den.*

MMDXXIX.

Drăguşin Vistierul, Vornic de Câmpulung, despre globirea unui om care a făcut un păcat cu o femeie. [Câmpulung], 1682, 30 Maiu.

„Drăguşin Vistieriul, Vornicul wr Cămpulungu", către birăul „Săpunar [1] Tamaş", pentru un „fecior" ce i s'a oprit. „Dentr'atăta Cămpulungeni ce fur[ă] nu s[ă] oprer[ă], ce-m oprir[ă] feciorul meu; adăvăr pote că v'aţi arătat Măriile Voastre priiateşugul care aveţi spre noi; eu zău nici aş fi gândit de una ca acesta." Denunţătorul, „Hanăş", e un om rău: „au mersu în gaz[dă] la Petre Şandrul, şi au unblat cu o năemit[ă] de o au îngrecat, şi au făcut un făt; eu, ca să nu-i fac lui nevoe, am apucat pe Petre Şandrul, şi l-am globit cu lei 10, şi am zis că iaste îngroşat[ă] muere de un năemit al Şandrului, apoi, viind Hanăş aice astă tomnă, l-au şi apucat Petre Şandru ca să-i întoarcă acei lei 10 care îi dedese la men[e]. Hanăş, dec' au văzut nevoe, au venit la men[e] ş'au îngenuchet cu genuchele la pământu, rugându-mi-se pentru numele lu Dumnezeu ca să-i fac un deres de la săteni şi de la men[e]; că, de veţi înţelege Măriile Voastre una ca acesta, el nu mai are cap. Eu, văzând rugământul lui, mi s'au făcut milă şi e'm făcut o carte cu pecete satului şi cu iscălitura mè cum că au legiuitu atăta oameni pe el cum că nu este vinovat. Iar veţi şti Măriile Voastre că nici măcar un om n'au legiuitu, numai i-am făcut noi ca s[ă] scape de către Măriile Voastre; 10 lei mi-eu făcut să eu unplutura: măcar un ban n'am luoat, ce i-am lăsat pentru priiateşugul Măriilor Voastră; o iap[ă] au omorât, şi aceia o am plătit, ca să n'aibă pagubă." Trimite şi un om să spuie „cum au grăitu bătrânii satului pentru acesta cu muere".

(Pecete de ceară brună, cu o camee.)

[V°:] Adresa românească.

Mai jos: „Anno 1682, die 9 iunii, alatum wegem Arestes des Worniks-Knecht."

[Inclus un izvod, în care:]

„Şi mai rămân aice lei 6 p[o]l: aceşte îi opreşte [de la Hanăş] Petre Şandru pentru o muerea-ş, au îngroşat Hanăş, şi au dat Şandrul glob[ă] lei 10."

Pomenit „vătămanul".

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 34-5, n° CCXII.)

MMDXXX.

„Drăguşin Vist[ierul]" către „dumnii" de Bistriţa, pentru un om năpăstuit de un „Ros". Omul se chiamă „Nacul din Dorna". Rusul a oprit lucruri, de şi Nacu jurase înnaintea „Vornicoloi de Cămpolongu şi a mea însuşi". 1682, înainte de 15 Iunie.

[În alt sens:] „A. 1682, die 15 iunii, alat[ae] wegen dess Vorniks-Knecht, wie auch andern Arestes."

(Fără dată.)

(Pecete de ceară roşie, indistinctă.)

[V°:] Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 35, n° CCXXIII.)

MMDXXXI.

Mihail Teleky către Bistriţeni, despre ovăsul ce trebuie să-i cumpere. Dobriţin, 1682, 7 Octombre.

Generosi, prudentes et circumspecti domini fratres et benevoli observandissimi. Salutem et servitiorum meorum paratissimam commendationem.

---

[1] Frühm.

Innen is magamat kegyelmeteknek eszében juttatni akartam s levelemmel látogatni; kivánom találllya kegyelmeteket jo egességben. Azonban mint hogy nékem egy nehány napra Sajóra kelletik mennem kegyelmeteket kérem pénzt küldvén onnan reá, vétessenek számomra száz köböl zabot, öt legfellyeb hat pénzen vékaját meg vétethetik, találtassam készen; kegyelmetek joakarattyát meg szolgálom. Azonban igen kezdettek az emberek szökni, az en emberim is; kérem vigyaztassanak jól az passusokra. Ha kik Moldva s egyéb felé szöknének fognák meg, mely dolog kegyelmeteknek is javára lészen. Isten kegyelmeteket éltesse.

Şi de aici am voit să vă amintesc d-voastră şi să vă cercetez prin scrisoarea mea, dorind să vă găsească pe d-voastră în bună sănătate. Fiindcă eu trebuie să merg pe câteva zile la Şieu, vă rog pe d-voastră ca pe banii trimişi să cumpăraţi 100 de merţe de ovăs: de-mi veţi putea câştigă ferdela cu 5 sau 6 bani, să-l aflu gata, voiu răsplăti bunăvoinţa d-voastră. Dar au început să fugă oamenii, şi chiar oameni de-ai miei; vă rog să grijiţi bine la trecători. Pe cei cari ar fugi spre Moldova sau în altă parte, să-i prindeţi; aceasta va fi şi spre binele d-voastră. Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră.

In castris ad Debreczen, 7 octobris 1682.

Praescriptarum Dominationum Vestrarum frater benevolus et servitor paratissimus.

Michael Teleki, m. p.

[Vo:] Generosis, prudentibus et circumspectis dominis iudici primario et senatoribus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis et benevolis *(sic)* observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDXXXII.

1682, inainte de 2 Novembre.

Plângere a unui Român împotriva unor prădători ai săi cari „i-au ucis baba, ce s'a dus cruntă la şpani", iar el „a fost băgat în bold" de dregători.

[Vo:] „Anno 1682, die novembris, alata wegen des Zeriks, eines Walachs, Excusation, aber nicht geltig."

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 36, no CCXXIV.)

MMDXXXIII.

1682, 4 Novembre.

Sava, egumenul de Putna, şi soborul său către Bistriţeni, despre nişte călugări ce au fost la Moiseiu, pentru sfinţirea unei biserici.

„Sava egumenul de la sv[ă]nta m[ă]n[ă]stire de la Putna şi cu tot săborul" către „marele birău" de Bistriţa. Pentru doi călugări trimişi „în Maramureş, la sat la Moiseiu[1], cu pohta boiarilor din Maramureş, de-au fost la sv[i]nţeniia unnii mă[nă]stiri ce s'au făcut în hotarul Moiseiului. Deci, de li să va cumva tămplă zăbavă, să dea vre-o vreamia, să li să închiză calea prin munţi, de omăt sau de ghiaţă, am socotit şi noi de nevoe să vie înnapoi prin Ardeal". Cere „carte" pentru scutirea lor la vamă.

[Mai jos:] „Anno 1682, 2 novembris, alat[ae]. Recommendation zweyer Kalugeren".

(Pecetea egumenului, cu embleme, pe ceară roşie.)

(Vo: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 36, no CCXXV.)

---

[1] Моусіи.

MMDXXXIV.

„Câmpulungenii", între cari „Vasilie Hurghiş" către Bistriţeni, pentru berbecii făgăduiţi de ei. C. 1683.

Vasile reclamă o iapă. Limbă ciudată: *uiuiù, alăta*. La urmă: „Să fie Măriia Vostră sănătoşi de la Hristos, amin".

(Pecetea Câmpulungului, cu fum.)

(Fără dată.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 84, nº CCCXXVIII.)

MMDXXXV.

Hotărâre a lui Andreiu Dimidecki într'un proces de Câmpulungeni. C. 1683.

Aşa s'au ales giudeaţul cestor omeni: Iliaş din Simgiordzu, din Ţara Ungurescă, să giure doi vătămanii de Putila pentru Scribeşti, pentru păscari, cum nu au făcut ei pagubă acestui om, lui Iliiaş, de 4 epe şi un cal, cu toat[e] cinaile lor, şi bani 25 de lei. Deci, de vor giurà, Iliiaş să-ş caute paguba aiuri; de n'or giurà, să aibă a-i plăti aceste ce scriu mai sus. Iar, de n'or giurà, să aibă a-i aduce sătenii aice la zabolo *(sic)*, la noi, înpreună cu păgobaşii. Şi, altă pagubă, o căldare şi 2 blide de plumbu.

Andry Dymidecky

(Rmt. K. M.)

(Fără adresă şi pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 37, nº CCXXVII.)

MMDXXXVI.

Câmpulungenii către Bistriţeni, cu veşti despre mersul oştirii la Munteni. C. 1683.

† Noi, Câmpulungianii, scriem la Măriea Ta birău şi la Măriia [Sa] Gonoş Mihaiu şi la tot oraşul precum să n'aveţ nice o grije de rândulŭ oştilor, că eu, Ionaşco Pizdălău, am venit în dzua de Paşti de la Vodă. Că oştile mărgu pe în Ţara Mu[n]teanească. Adevărat că noi, de am şti, v'am dà ştire Măriilor Voastre. Că iată c'au venit şi un om domnescu în Dorna. Ce să nu vă teameţŭ, că cu adevărat mărŭg pen Ţara Muntenească oştile. За сїа пишим (= de aceasta scriem).

Eu, Ionaşco Pizdălău, şi cu Vornicul de Câmpulungu şi cu totŭ satul ne închinăm Măriilor Voastre. За сїе пишимь.

(Bilet, fără pecete şi adresă sau dată.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 38, nº CCXXVIII.)

MMDXXXVII.

Petrea Hurghiş din Câmpulung către Bistriţeni, despre mersul oştilor. C. 1683.

† Petria Hurghiş ot Câmpulungu, nemiasnicul, şi cu tot satul, cu bătrânii, cu tinerii, scriem la Măriia Vostră domni de cetatia Bistreţii, să fiţi Măriia Vostră sănătoşi. Alta, să ştiţi Măriia Vostră că au vinit la noi Luca i Draganiase din Rodna cu cuvântul Măriilor Vostre. Să ştiţi pentru rândul oştilor că au dzis orecine, un om fără triabă, că or vini oştile pe la noi la Măriia Vostră, să între în ţară la noi; ce iată că v'am mai scris să pe Luca. Apoi au mai vinit şi Toader Zpărciogŭ, numai a doa dzi după Luca, şi, în cestu ciasŭ ce au sosit Toader Zbărciog, au sosit şi omenii noştri de la oste. Şi să ştiţi Măriia Vostră că oştile s'au pornit adevărat pen Ţa[ra] Munteniască fără greş, că au vinit patru Turci de olac la boiarii în Iaşi, şi

numai ce au pornit oştile, să fie în doâsprădziace dzile la loc. Ce bine să ştiţi Măriia Vos[tră] că noi nu sintem cu rău cătră Măriia Vostră şi cătră ţara Mărilor Vostre; ce noi am avut hrano şi adăposală *(sic)* de multe. Ce bine să ştiţi Măriia Vostră că, de n'aţi trimite Măriia Vostră pe nime pentru unile ca aiastia, ce de am vedià că doră vine, feriască Dumnădzău, v'un greu, noi n'am aşteptà să vie cineva pentru viastia, ce am trimiate noi de vom dà de ştire. Ce pentru aciasta să nu mai ustiniţi omenii, că noi, de vom vedià şi de om audzi de v'un rău şi de v'o grije, să ştiţi că vom dà ştire. Iară noi încă ne rugăm Măriilor Vostre, de veţi audzi şi veţi vedià şi despe noi, să ne daţi ştire şi la noi. De aiasta vă facem ştire. Să fiţi Măriia Vostre sănătos şi de la Hristos, amin.

[Vo:] Întru cinstită mâna Măriilor Sale domnilor de cetatia Bistriţii să să dia cu sănătate и много здравн [= şi multă sănătate].

(Pecete mică, de ceară, pusă peste hârtie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele istriţei*, II, pp. 36-7, no CCXXVI.)

MMDXXXVIII.

Făgăraş, 1683, 6 April.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre închiderea trecătorilor muntelui.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Minthogy az Tatároknak birodalmunkan való általmenetelektöl igen tartunk hogy valamely keskény passuson hir nélkül valahol bé ne csapjanak, igen szükségesnek itéltük az passusoknak ideni korán el rekeszteseket. Parancsolván hüségteknek kegyelmessen és igen serio, valamenyi passusok találtatnak districtusokban mellyek az két Olaorszagból szólgálnanak által, minden haladék nélkül vágassák be. Ez mellett légyenek jo vigyaztatással is és ha az Tatarsag Molduvában való érkezéséröl bizonyost erthetnek, bennünket haladék nélkül tudosicsanak.

Fiindcă purtăm frică de trecerea Tatarilor prin obláduirea noastră, ca nu cumva să năvălească prin vre-o trecătoare strâmtă fără veste, credem bine ca trecătorile să se astupe de cu bună vreme. Vă poruncim deci d-voastră, din vreme şi cu tot dinadinsul, ca, oricâte trecători vor fi în Ţinutul d-voastră, care ar dà încoace din ţerile româneşti, toate să le tăiaţi, fără nicio zăbavă. Păziţi-vă bine, şi, dacă veţi auzi de sosirea Tatarilor în Moldova, să ne înştiinţaţi şi pe noi fără zăbavă.

Secus non facturi. Datum in arce nostra Fogaras, 6 aprilis, anno 1683.

M. Apafi, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque etiam iuratis civibus et senatoribus civitatis nostrae et Sedis saxonicalis bistriciensis, fidelibus nobis dilectis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDXXXIX.

Sas-Sebeş, 1683, 17 April.

Sibiienii către Bistriţeni, despre putinţa trecerii Tatarilor prin ţară.

Amplissimi Prudentes ac Circumspecti domini, amici nobis benevoli. Salutem cum paratissima officiorum commendatione.

Obwoll wir die gäntzliche Hoffnung hatten dass der Durchzug der Tarter von unserm armen Vatterland anderswohin solte dirivieret werden, so erfahren

wir doch leider die traurige Post dass sie durch dieses Landt ziehen werden,—wie solches Euer Fürsichtig Weissheit auss Ihr Fürstlichen Gnaden uns überschickten Commissions Pari weiter ersehen werden. Als wollen Euer Fürsichtig Weissheit so wohl sich in Acht zu nehmen, wie auch das Armuth zu warnen nicht unterlassen, dass mann sich in die Zeit schicken möge. Denn, ob wohl ihnen die feindliche Übung inhibieret sein soll, so läst doch Art von Art nicht. Darumb denn auch wir haben sorgen und wachen wollen, das die Leuthe nicht mögen überfallen werden, insonderheit weil in der Warnungscommission von ihrer Ankunft keine Zeit determiniert ist. In reliquo Amplissimas, Prudentes ac Circumspectas Dominationes Vestras feliciter valere desideramus. Datum Cibinii, die 17 aprilis, anno 1683.

Amplissimarum, Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amici benevoli

Consul regius ac Sedis iudices senatusque cibiniensis.

[Vo:] Amplissimis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis senatoribus civitatis bistriciensis, dominis amicis nobis benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDXL.

Sibiienii către Bistriţeni, despre plecarea Tatarilor prin pasul Buzăului spre Braşov. Sas-Sebeş, 1683, 7 Maiu.

Amplissimi, prudentes ac circumspecti domini, amici nobis honorandi. Salutem cum plurima officiorum commendatione.

Demnach der erschollene Rumor von den Tartern biss dato in solcher Ungewissenheit bestanden, dass mann schier nicht gewust wie man sich in die Zeit schicken möge, als haben wir hierauss fleissig invigilieren wollen, biss wir nun gewissen Bericht erhalten dass der Edle Herr Nagy Istvan, welchen unsser Gnädige Herr und Fürst zum mächtigen Tatar-Hahm expedieret hatte, nunmehr recurieret seye, und, nebenst dessen Brieff (welches Par wir Euer Fürsichtig Weissheit hiemit überschicket), solche Relation gebracht dass der Hahm selber mit den Völkern biss nächsten Dienstag, als den 4. Maj, bey den Busen, nähe bey Cronstadt, anlangen und also durch unsser Landt ziehen werde. Welches denn wir Euer Fürsichtig Weissheit zu communicieren nicht haben wollen unterlassen, damit Euer Fürsichtig Weissheit auch mögen wissen darnach zu richten und insonderheit Befehl thuen dass ihnen niemandt jenigen Schaden oder Ungelegenheit zufüge und sie also sich zu rächen gereitzet werden mögen, massen solches auch zu Fogaras vom Edlen Land bej Verlierung dess Lebens und Guts inhibieret worden.

In reliquo Amplissimas, Prudentes ac Circumspectas Dominationes Vestras feliciter valere desideramus. Datum Cibinii, die 7 maii, anno 1683.

Amplissimarum, Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amici benevoli

Consul regius ac Sedis iudices senatusque cibiniensis.

[Vo:] Amplissimis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ac ceteris iuratis civibus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis amicis nobis benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDXLI.

Ibașfalău, 1683, 2 Iunie.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistrițeni, despre niște oameni ce vor să treacă în Moldova.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Bizonyossan ugy informaltatunk hogy a futas szine alat Némely Vándor here és semmire kellö emberek helyeket s urok nevét változtatni akarván az förendek jobagj közüll által akarnának Moldvában az Vámon költözni. Minek okáért kegyelmessen és igen serio parancsollyuk az illyetenek ellen szorgalmatos vigyáztatásban lévén edgjet is közzüllök altal bocsattatni ne mereszellyenek ha meg nem akarnak miatta becsulni.

Suntem sigur înștiințați că niște trântori vagabonzi și oameni de nimica, dintre iobagii nobililor, vreau să treacă în Moldova prin vamă supt cuvânt de bejenie. Pentru care vă poruncim cu tot dinadinsul să fiți cu grijă mare pentru aceștia, ca pe niciunul să nu-l lăsați să treacă, dacă nu voiți să aveți supărare din pricina aceasta.

Secus non facturi. Datum in castro nostro ebesfalviensi, die 2 iunii, anno 1683.

M. Apafi, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario ceterisque etiam iuratis civibus civitatis nostrae bistriciensis, et cetera, fidelibus nobis dilectis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMDXLII.

Iași, 1683, 3 Septembre.

„Răcuviță 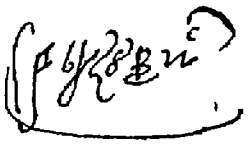 Logofăt“ și „Toader Vist[ernicul]“ către „dumnialui Tomaș bi râul de la cetatia Bistreții ungurești, pentru o judecată.

„Au tras jalobă innaintia noastră.“

[În sens invers:] Anno 1683, die 21 septembris, wegen etliecher schadhafftigen [Ross] welche mit gutter Verrichtung absolviert in Jassmarck, reg[no] Moldav[iae].

(Pecete peste hârtie, litere neinteligibile.)

[Vo:] Adresa românească.

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 38, no ccxxix.)

MMDXLIII.

1683, 4 Septembre.

„Drăgușin Vistieriul, Vornicul ot Cămpullungu“, către „Tomaș mare-birău“ și „Gonoș Mihai vameșul“ de Bistrița. A satisfăcut cererea lor, cum va spune „cu gura“ trimesul. „Iar, pentru rândul veștelor dentr'acoce, am învățat pe omul Măriilor Voastre să v[ă] spu[e] și de către Cazaci și de către Leș[i] și de către Tătar[i].“

[În sens invers:] Anno 1683, die 21 septembris, alata ex Iászvasár in confinibus Moldavie. Gutte Vorrichtungen wegen schadthafftigen Ross, so vom Gebirg verstollen worden.

(Pecetea obișnuită, cu ceară brună.)

[Vo:] Adresa românească.

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, pp. 38-9, no ccxxx.)

MMDXLIV.

[Câmpulung], 1683, 5 Octombre.

Drăgușin Vistiernicul, Vornicul de Câmpulung, către Petre Hurghiș din Câmpulung, despre banii de „protopopie“, și starea lui Vodă, precum și despre un zălog.

Pentru bani de potropopie, să faci cumvaș să-i trimeț, că unblă mulți cercând; ce n'au putere, că le spui eu că am dat bani jumătaate. Pentru Mărie Sa Vodă, să

ştii că iaste săn[ă]tos şi vesel, şi peste scurtă vrăma *(sic)* va fi viitor la Scaun. Şi mila lu Dumnezeu să te păzescă cu multă săn[ă]taate. Oc[tomvrie] 5, l. 7192.

Al dumital[e] de bine voitori *Drăguşin Vist[iernic].*

Fine, să închin[ă] săn[ă]taate de la mine. Alta, fine Petre, am fostu poăncit la finul Opre ca s[ă] pui fănul ce vor fi făcut zălog la cine va găsi, că să auziiă multe cuvente pe aice, şi spuse că l-au pus la Crăciun, numai dreptu lei 8 p[o]l. Ce să întrebi pe Crăciun ce i-au dat, şi, pentru făn, să nu s[ă] răsipescă iar, căci va munci de-l va stră[n]ge. Deca vor veni ei, mai cu multu îi voi plăti.

[Vo:] La finul Petre Hurgheş să s[ă] dea cu săn[ă]taate.

(Pecete roşie, cu insignii.)

(Pe Vo, însemnare germană.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* II, p. 39, no CCXXXI.)

MMDXLV.

Grigore Bethlen către Bistriţeni, despre nevoia de veşti şi de bani pentru oaste. Puszta-Szent-György, 1683, 12 Octombre.

Mint jo akaro szomszed uramnak ajánlom kegyelmednek szolgálatomot jo szerencsés hoszszu elettel aldgya Isten kegyelmedet kivanom.

Edes Biro Uram! Mind enny üdök alatt is kegyelmedtöl edgyszer megh nem érdemlém hogy böcsülletinek kegyelmed consulálván passusok lévén kegyelmed kezénél, Moldovai és Lengjel Országhi hirek felöll tudosicson. Kegyelmed azért levelemet vévén Lengjel Országban és Moldovában mindgjárt küldgjön bé és az oda valo állapotok és hirek felöll sietve engem todosicson hogy az mü kegyelmes Asszonjunkot eö Nagyságát bizonyosiol én is sietve tudosithassam. Azonban im az mü kegyelmes Urunk eö Nagysága patensét küldöttem kegyelmed kezéhez; kegyelmed azért ide az táborra mingjárt küldgjön vagj három száz szekér szénát, három száz köböl abrakot és anny kenyeret, edgj néhány börös pecsenjének valo disznokot és mint hogy nem mondhattja maga is kegyelmed hogy borok elégh nem lett, három hordo bort is küldgjön kegyelmed, az árra megh lészen egjébképpen ha kegyelmed nem küld, kénytelenitetem az hadakat az kegyelmetek szekiben szállitanom, mivel eddigh Szolnok és Doboka varmegyeböl hoztanak élést, de már az hadak megh szaparodván, nem gjözik az hadakot éléssel. Kegyelmed az levelem vétele után sietve declarallja magát lészene vagj nem; tudhassam mihez magamat alkalmaztatni. Istennek ajánlom kegyelmedet.

Ca binevoitorului domnului vecinului mieu îţi ţin gata slujba mea. Dumnezeu să te binecuvinteze cu viaţă lungă, norocoasă, îţi doresc.

Dragă domnule jude! Atâta timp nu ţi-am fost vrednic d-tale ca măcar odată, având la îndemână trecătorile, să-mi daţi veşti din Moldova şi Polonia. De aceia d-ta, primind scrisoarea mea, trimite îndată în Polonia şi Moldova şi cu grabă înştiinţează-mă despre stările şi ştirile de acolo, ca să pot înştiinţă şi eu în grabă pe Măria Sa Doamna noastră milostivă. Dar iată ţi-am trimes patenta Măriei Sale Domnului nostru; de aceia d-ta trimite îndată aici în tabără vre-o 300 de cară de fân, 300 de merţe de nutreţ şi tot atâtea pâni, câţiva porci pentru muşchi, şi, fiindcă nu poţi spune nici d-ta că nu s'a făcut destul vin, trimite şi trei butoaie de vin: preţul îl vei aveà. Altfel, dacă nu trimiţi, sunt silit să trimit eu oştile în Scaunul d-voastră, fiindcă până acum au adus mâncare din comitatele Solnocului şi Dobâcei, dar, sporindu-se oştile, nu le mai biruie cu mâncarea. D-ta îndată după primirea scrisorii mele spune lămurit: da ori nu; ca să ştiu de ce să mă ţin. Te închin lui Dumnezeu.

In castris ad Puszta-Szent-Györgj, 1683, 12 octobris.

Kegyelmed jo akaro szomszédgja szolgál

Bethlen Gergely, m. p.

Az en konihamra meg szogalom bar penzemért küldgjeön kegyelmed valami kaposztat hagjmat petreseljmet es repat io akarattiat meg szogalom kegyelmednek.

Binevoitorul vecin al d-tale îţi slujeşte

Grigore Bethlen.

Te rog, pentru bucătăria mea, măcar pe bani trimite-mi ceva varză, ceapă, pătrunjel si napi. Pentru bunăvoinţă îţi voiu sluji d-tale.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino N. N., iudici primario civitatis bistriciensis, domino amico et vicino observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDXLVI.

Puszta-Szent-György, 1683, 27 Octombre.

Grigore Bethlen către Bistriţeni, despre apropiata întoarcere a prinţului cu tabăra.

Mind jo akaro szomszéd uramnak ajánlom kegyelmednek szolgálatomot minden jok kivánásaval.

Kegyelmed levelét vettem, az Moldovában valo vigyázást kegyelmed igen jol cselekette. Továbbá is hasonloképpen cselekedgjék kegyelmed. Már Isten kegyelmességéböl az mü kegyelmes Urunk eö Nagysága is az országhoz közelit az jövö holnapnak harmadik vagy negjedik napján eö Nagysága egész táborával edgyütt be érkezik. Az kegyelmed halbeli gazdálkodását kegyelmednek megh szolgálom és ha valami szép lepény halakot s pisztrangokat küldene kegyelmed, megh szolgálnám kegyelmednek. Ezzel Istennek ajánlom kegyelmedet.

Ca binevoitorului mieu dom vecin îţi ţin gata slujba mea, cu toate urările de bine.

Am primit scrisoarea d-tale: paza în Moldova ai făcut-o foarte bine. Şi mai departe tot aşa să faci d-ta. Din mila lui Dumnezeu se apropie de ţară şi Măria Sa prinţul: în ziua a treia sau a patra a lunii viitoare soseşte cu întreaga-i tabără. Te rog pentru peşte, şi, dacă mi-ai trimite nişte lipani şi păstrăvi frumoşi, ţi-aş fi gata de mulţămită. Cu aceasta te închin lui Dumnezeu.

In castris ad Puszta-Szent-Gjörgy, 1683, 27 octobris.

Kegyelmed jo akaro szomszédgja szolgál

Betlen Gergelj, m. p.

Binevoitorul vecin al d-tale îţi slujeşte.

Grigore Bethlen.

[Vo:] Circumspecto domino Martino Imrch, proiudici civitatis bistriciensis, domino amico et vicino observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDXLVII.

Maier, 1683, 4 Novembre.

„Popa Lazar din Maerul" către birăul Tămaş din Bistriţa, pentru un sechestrător, care nu restituie lucrul sechestrat după restituţia banilor.

(Pecete de ceară galbenă, fără nimic pe ea.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 40, nº CCXXXII.)

MMDXLVIII.

Câmpulungenii către Bistriţeni, despre luptele Voevodului de Cracovia şi Cazacilor cu Turcii şi Tatarii. Câmpulung, 1683, 18 Novembre.

La Măria Ta, birău de cetatea Bistriţi şi la alţi deregători de acol[o] scriem cu sănătate Măriilor Vostre, noi, Câmpulungenii, cu tot satul. Alta, pentru veşti dintr'acăci, de-[ţ]i vrea Măriile Vostre a ştî, cu mila lui Dumnezău avem veste bună, că Măria Sa Caşteleanul, Voivoda Cracovschi [1], căte cetăţi au fost pre jur Cameniţi, şi tot olatul, l-au fărmat. Iar Căzacii [2] au călcatu tot Crămul şi Buğagul, şi au luat Tighenea, şi avăm nădejde pre milostivul Dumnezău să fie pre voea creştinilor, să să potegnească (?) păgăne care ne-au călcat pre noi. Şi, alta, de veţ să ştiţi Măriile Vostre de Petriceico-Vodă, [veţi] ş[t]i că cărţile i-au vinit pre la toate tărgurile, şi pre la toate satele au vinit. Şi avem nedejde pre Dumnezău peste puţintè (?) vreme să vie şi Măriia Sa la Scaun, că căn[d] aceste au fost pre trăsuri (?). Acesta veste avem această dată. Alta, înţeles-am pentru neşte Tătari, zice să fie fost la Maramorăş, spre Baia-Mare. Deci poftim pre Măriile Vostre s'avăm ştire pentru rândul acestor Tătari: este adevărat precum s'aude, au doră sintu cuvinte. Deci, de va fi adevărat, să avăm ştire de la Măriile Vostre şi, pentru Măriea Sa Crai, încă să ştim la ce loc este, şi oştile cinstitului Înpărat şi altor Crai la ce loc au ajuns acum. Poftim pe Măriile Vostre să avem ştire de toţi pre rându. Şi să fiţ Măriile Vostre sănătoş cu tote cinstite case Măriile Vostre ѡт хс, amin, месец[а] нов. ні дна.

[Adresa:] La cinstita măna Mării Sale birăului de cetatea Bistriţei şi la tot Sfatul să să dea.

[Notă:] Anno 1683, die X-bris.

[Pecete cu ceară roşie fără insignii şi una cu fum: † сїѧ печатꙋ ... кънꙋлгꙋ.]

(Bistriţa, Archiva Oraşului, copia d-lui Iulian Marţian; publicată în parte in *Documentele Bistriţei*, II, pp. 40-1, nº CCXXXIV; forma din partea lui Toderaşco Nacul, cu data de 2 Decembre, *ibid.*, pp. 41-2, nº CCXXXV.)

MMDXLIX.

Câmpulungenii către Bistriţeni, cu ştiri din Moldova. Câmpulung, 1683, 18 Novembre.

Li comunică oral, prin solul lor şi cel venit de la Bistriţa, ştiri. „Alta, să ştiţi că pre omul Măriilor Vostre nu l-am mai lăsat să margă la Suceav[a], că n'au avut ce mai trudì,—că noi, căte sintu, toate le ştim pre rându."

Месца нв. ні дні.

[Vº:] Litterae credentionales. Anno 1683, die 2 decembris.

(Fără adresă. Pecete obişnuită, cu fum.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 40, nº CCXXXIII.)

MMDL.

Câmpulungenii către Bistriţeni, despre sosirea „cărţilor de pace" de la Dumitraşco-Vodă Cantacuzino şi frica de Tatari şi Leşi. Câmpulung, 1683-4.

† Întru tot cinstiţi dumilevoastre domnii de Bistriţă. Să fiţi Măriile Voastre săn[ă]toş. Alta, ne'ţi trimis Măriile Voastre pre oamenii Măriilor Voastre pentru veşti. Să ştiţi Măriile Voastre că adevărat au venit Laşii, şi ş'au pus corturile la Ştefăneşti, că n'au [= ni-au] venit om tocma de acolo, şi aşè n'au [= ni-au] spus: şi Craiu [3] este la Cameniţ[ă], şi Căştilanul cu oştile este în ţar[ă], şi Petreceico-Vod[ă] încă a hi întra[t] în ţară; iară Dumitraşco-Vodă s'au dus Marţi, astăz săptămăna. Gioi au

---

[1] În manuscript: *Cracoviei.*

[2] „Şi Ruşii?", în versiunea a doua.

[3] Ioan Sobieski.

purces un om de la Iaş şi n'au spus că Dumitraşco-Vod[ă] au eşit Marţi, şi au mărsu la Galată, iară Vornicul carile am avut de la Dumitraşco-Vod[ă], au fugit Dumenecă spre Luni dentru noi. Iară, de om, să ştii că am trimis de la noi în sus, iară n'è zăbavă; iară om dà ştire Măriilor Voastre de ce om şti. Să fiţi Măriilor Voastre săn[ă]toşi de la Hristos, adevăr.

A dumilorvoastre de bine voitor[i] Cămpulungenii ne închinăm de săn[ă]tate.

[Vo:] † Întru cinstită mănule Măriilor Sale domnilor de Bistriţă şi a tot Svatul cu cinste să să dè, мног здравїе кланеѧ сѧ.

(Pecete nedistinctă, de ceară brună.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în parte în *Documentele Bistriţei*, II, p. 42, no CCXXXVI.)

MMDLI.

[1684 şi urm.] „Roguschi Morol a dumisale lui Dumbravski romistrul ot Cămpulungu" către „domnia de Bistriţ[ă]" pentru o judecată.

(Pecetea ştiută, de ceară roşie.)

(Vo: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 50, no CCLI.)

MMDLII.

[De la 1684.] „Stanislau Kryston Woycachowski, I. K. M." către Bistriţeni, despre afaceri de hotare.

(Polonă cu litere cirilice, adresa polonă. — Pecete cu insignii.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 51, no CCLIII.)

MMDLIII.

1684, 6 Ianuar. Protopopul Constantin din „Budac" prezintă cererea unei *fete*, care iartă *capul* bărbatului ei, ce se însurase cu alta, şi-l cere de la Sfat.

(Vo, adresa românească.—Pecete mică, roşie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 42, no CCXXXVII.)

MMDLIV.

Câmpulung, 1684, 3 Februar. Toderaşco Nacul şi Dumitraşco, Vornicii de Câmpulung, către Bistriţeni, despre veştile cu privire la Turci şi Tatari.

† Toderaşco Nacul i Dumitraşco, Vornicii de Cămpulungu, scriem pace şi sănătate Mării Tale, domne birău şi la tot Sfatul Mărilor Vostrea, voitori de bine. Cătră aciasta ne închinăm Mării Tale şi a tot Sfatul, ca nişte fraţi ai noştri şi de aprope megeiaş şi de bi[ne] voitori, cu sănătate ne închinăm. Alta, pentru veşti, să ştiţi Măriile Vostre că d'incoce, cu mila lui Dumnădzău şi cu ruga creştinilor, avem nedejde pe Dumnedzău că să va aşedzà lucrul, că acmù, mainte de Lăsare Săcului de postu, au lovit Sărdarul cu oste mare la Tătar[i] şi la Turci, şi cu mila lui Dumnădzău şi a Mării Sale lui Vodă[1] şi a creştinilor au bătut pe Tătar[i] şi pe Turci şi i-au îndr[e]ptat înnapoi, şi cu mila lui Dumnădzău avem nedejde după Dumnădzău să-i dovedim[2]; că oşti în tote dzile vin şi să străngu, şi Moscul încă avem nedejde că va hì cu noi, cu creştinii, aşè să înţălege. Alta, ne rugăm Mărilor Vostre să ne faceţi bine şi Mările Vostrea pentru veşti ce viţi şti, despe Nemţi şi dintr'alte părţi; ne rugăm ca unor fraţi ai noştri să ne faceţi ştire. Că aşè

---

[1] Ştefan Petriceicu-Vodă.

[2] În ms.: *povedim*.

iaste dzisa Mării Sale lui Vodă, să scriem pentru veştile şi pentru răspunsul; că cu mila lui Dumnădzău şedem în pace şi am vinit şi noi de n'am [1] aşedzat la Scaon aice, la Cănpulungu. Alta, poftim pe Mările [Vostre] pentru cești Cămpulungeni, că au vit acmù la şocodom [ung.: bâlciu], la Măriile Vostrea; deč să nu să facă vr'un zebor, ce să vie aice, să le facem plată. Şi să scrieţi Mările Vostrea de tote, să ştim. Să fiţi sănătoş.

Ѿт Cămpul Lungu, χε, 7192, Fev. 15.

Dumitraşco Vor[nicul] дъл[гоѥ]нол[ѥ] ѩскаа.

Toderaşco Nacul, Vornicul ѡт *Cămpol-Lon[g].*

[Vo:] ✝ La Mări Sa, la bîrăul şi la tot Sfatul de cetate Bistriţăi, cu sănătate să să dŭ, много здравиѥ [=cu multă sănătate].

Anno 1684, die 3 Feb[ruarii], alata Bericht wegen der Tartern undt übrigen Volcker so in Pohlen umbschweben thuen.

(Pecete, cu insignii, de ceară brună.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 43, no CCXXXVIII.)

MMDLV.

Câmpulungenii către Bistriţeni, cu plângeri pentru *zeberiri*. Câmpulung, 1684, 15 Februar.

„Bine că ni s'au aşedzat Vornicii la Scaon."

[Mai jos:] Anno 1684, die 28 Februarii, alat[ae], dass künfftig kain Arrest geschehen soll zwischen Kompolungern undt unsern Leẅten.

(Pecete particulară, peste hârtie.)

(Vo: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 43, no CCXXXIX.)

MMDLVI.

Toader Nacul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre judecata lui Isac din Ilova cu Oncioaia din Câmpulung. Câmpulung, 1684-1686 [2], 25 Februar

Toader [Vornicul] către Bistriţeni, pentru o judecată. Un Ardelean, Isac din Ilova, pierde un proces pentru omor cu o femeie la „Anton-Vodă". Trece în ţara lui apoi. „După acèa au stătut Duca-Vod[ă] Domnu, şi, eşind Oncioe la Divan, au părăt precum tată-mieu l-au lăsat pre Isac de s'au dus la Ardel, şi moartia frăţine-sâu iaste de Isac. Eu neştiind poveaste, şi nefiind Isac de faţ[ă], m'au dat giudeţul platnic: ori să-i dau pre Isac de faţ[ă] la mănule ei, ori să-i plătescu, şi, neavând eu de unde luoà pre Isac, am cădzut la pač[e], şi i-am dat o iap[ă] şi o vacă, şi mi-au făcut şi zapis de l[a] măna ei precum i-am plătit. Acmù şi Oncioe şi Isac iaste la Ardel; deci săntem de faţ[ă] amândoi la tălnač, de-i derept, de-i vinovat."

---

[1] *Ne-am.*

[2] Cf. observaţia din *Documentele Bistriţei*, II, p. XXVIII, despre întoarcerea lui Nacul din pribegie, în 1684.

Cere judecarea procesului. „Fi-mi-aş întrebat cu Isac când am fost la Ardel, numai eu fiind bejănar, n'am putut cercà, că n'au fost cu cal[e]."

(Pecete peste hârtie.)

[V° :] Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 44, n° CCXL.)

MMDLVII.

[c. 1684], 4 Mart.

„Gavrilaş rohmistrul ot Câmpul Lungu" către birăul „Echim", „Gonoş Mihai" şi „Pavăl Şimon" pentru un Armean care „să acolisește" de un cal că e al lui.

„Iar noi, dacă am vădzut carte la dumnevoastră, am strinsu toţi bătrânii satului de am giudecatu, şi s'au sculatu totu satul de s'au mărturisit şi au giurat." Stăpâna calului jură cu şase oameni, şi câştigă.

(Pecete mică, roşie, fără inscripţie.)

(Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 44-5, n° CCXLI.)

MMDLVIII.

Câmpulung, [c. 1684], 17 Mart.

„Gavrilaş rohmistrul" către Bistriţeni, pentru o tălhărie.

... Iar pre unul am pus de l-au spândzuratu în mijlocul satului, de l-au vădzutu Mihiliu [păgubaşul] cu ochii. . . Noi nu ne ţinem cu tălharii, ce-i spândzurăm . . .

(Pecete de ceară roşie, cu insignii.)

[V° : Adresa românească.]

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 45, n° CCXLII.)

MMDLIX.

Făgăraş, 1684, 23 Mart.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre trecerea Trimisului muntean în Polonia.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens et circumspecte fidelis nobis dilecti. Salutem et gratiam nostram.

Havas-Alföldi Méltóságos Vajda eö kegyelme becsülletes Hive megjen bé Lengyel országban. Hogy azért uttyának nagjob securitassa lehessen, az Havasokon által melleje elégseges keseröket rendeltetni parancsolván huségednek ezen commissionk által kegyelmessen es serio, el ne[m] mulassa.

Credinciosul de omenie al Măriei Sale Voevodului muntean merge în Polonia. Deci, ca să poată aveà drum mai sigur în trecerea peste munţi, să-i daţi tovarăşi de ajuns, vă poruncim prin acestea cu cu tot dinadinsul; să nu uitaţi d-voastră.

Secus non facturus. Datum in arce nostra Fogaras, die 23 martii 1684.

M. Apafi, m. p.

[V°:] Prudenti et circumspecto iudici primario civitatis nostrae bisztriciensis, et cetera, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDLX.

Gheorghe, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre pornirea haznalei turceşti spre Cameniţa, coborârea Polonilor pe Prut şi sosirea lui Dumitraşco-Vodă Cantacuzino la Galaţi. Câmpulung, 1684, 31 Mart[1].

† Ai noştri cinstiţ prietini şi megieşi de'prope şi vecini, dumnalui birăul cetăţii Bistriţăi şi tot Svatul dumilorvostre, pohtim de la puternicul H[risto]s scrisore nostră să vă afle cu săn[ă]tate şi cu bună pace. Cinstit[ă] scrisore dumilorvostre ce ne'i trimes, ne'u vinit, şi foarte mulţămim dumilorvostre căce ne faceţi ştir[e] de veşti. Pentru veşti dentr'acoce, să ştii dumnavostră că Turcii au trimis haznà la Cameniţ[ă], şi cu 12.000 de Tătar[i], pre de ceia paarte de Prut. Iar Leşii s'au dat în sus, către Cernăuţi, aşteptându să le mai vii oste mai glot[ă], să ies[ă] să s[ă] bat[ă] cu Tătarii. Ce nu ştim precum va fi. Iat[ă] că Laşii să gătadză pre cătinel, iar Dumitraşco-Vod[ă] este tot la Gălaţi. Nu ştim de acmù ce a mai fi. Ce, precum să vor noi veştil[e], vom face ştir[e] dumilorvostre de toate: numai şi noi ne rugăm dumilorvostre, ce veţi audzi dispre Nemţi, să ne faceţ ştire. Şi Dumnedzău să vă străiască *(sic)* cu sănătaate de la H[risto]s, amin. ℵ Câmpul-Lungu, Mart 31.

† Bun prietin dumilorvostre şi vecu megiiaş:

Ghiorghie Stolnic, Vornic долхополе, ne închinăm dumilorvostre cu s[ănă]tate.

(Pecete peste hârtie.)

[V°:] Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 45-46, n° CXLIII.)

MMDLXI.

Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre omul Domnului muntean venit cu scrisori din Moldova. Făgăraş, 1684, 5 April.

Michael Apafi, Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Prudens et circumspecte fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Meltosagos Havasalföldi Vajda eö kegyelme levelünket praesentáló becsülletes embere ügyekezvén bé menni Moldovában Hüséged azért vévén az commissionkat parancsollyuk kegyelmessen és serio hogy minden assistentiaval ugy mint kisérök elegedendö képpen posta ló és ott való mulatasaig, ha lenne, illendö provisioval lenni el ne mulassa.

Omul de omenie cu scrisoarea Măriei Sale Voevodului muntean voind să meargă spre Moldova, de aceia, d-voastră primind această înştiinţare, vă poruncim cu tot dinadinsul să-i daţi ajutor desăvârşit, punându-i la îndemână cai de poştă în de ajuns cât va petrece acolo. Dacă ar fi să-i daţi şi tainul cuvenit, să nu uitaţi.

Nec secus facturus. Datum in arce nostra Fogaras, die 5 aprilis, anno 1684.

M. Apafi, m. p.

---

[1] Motivele datării: prezenţa lui Gheorghe la Câmpulung, sosirea lui Dumitraşco-Vodă Cantacuzino la Galaţi în Mart, odată cu plecarea lui Ştefan Petriceicu din Suceava, le-am dat în *Documentele Bistriţei*, II, p. XXVIII.

[Vo :] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis ac districtus nostri bistriciensis, fideli nobis dilecto.

(Bistriţa Archiva Oraşului.)

MMDLXII.

Câmpulung, 1684, 24 April.

Gheorghe Stolnicul către Bistriţeni, despre lipsa lui de pâne în bejenie.

† Cinstiţi ai noştri buni priiateni, dumnalu[i] birău de la cetatia Bistriţii şi cu toţi sfiatnicii dumisal[e], cu săn[ă]tate dumilorvoastre ne închinăm. Alta, înţăles vei hi şi dumniavoastră pricum ţara noastră iaste prădată, şi, noi încă fiindu bejenit, ni-au adus Dumn[e]dzău de sintemu aicia la Câmpul-Lungu, şi nu foarte avem pâine, şi, gândindu că doar[ă] om găsi acolo, în ţara dumilorvoastre, pâine, trimis-am cu 30 de cai. . ." Cere pentru dânsa scutire de vamă.

„*Ghiorghie Stolnicul* poht[i]m pe dumnavostre, că sintem bejenar."

[Jos, adresa către Bistriţeni şi Sfat.]

[În alt sens:] Anno 1684, 24 aprilis.

Alata von Compolunger Wornik umb Erlassung der Maut, Korn hinzueführen.

(Pecete nedistinctă, pe hârtie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 46, no CCXLIV.)

MMDLXIII.

[De la 1684], 30 April.

„Mykolay Rogzosky chorol" către „domni de Bistriţ[ă]", pentru zeberirea tovarăşilor plecaţi spre a luà pâne şi cari „îmblă cu trebile Craiului şi a Hatmanului".

(Pecete de ceară peste hârtie.)

(Vo : adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 51, no CCLII.)

MMDLXIV.

Câmpulung, 1684, 20 Maiu.

Gavrilaş rohmistrul către Bistriţeni, despre nişte cai furaţi.

Perillustres, Spectabiles ac Generosi domini.

Notum facimus Vestris Dominationibus qualiter, ecce annus est, quidam ex pago vestro Bergheu arripuerint ex Gotfas animalia quaedam, equos nimirum et equas, numero 14; pro quibus ipse Gotfas nostra autoritate receperat oves illarum partium. Nos vero, paci confinium studentes, diximus tandem reddi ea omnia quae receperat, sperantes quod nostra damna sint illi resarcituri. Hinc cum hucusque nihil restituerint ex nostris damnis, expedire putavimus his praesentibus notificare Vestris Dominationibus ut nobis restitui nostra curetis, et rogamus ut id fiat. Sin vero[1], nos nostra damna non patiemur immunia, sed resarciemus ipsi nobis, dummodo grave non accidat[2]. Itaque melius putavimus certi certiorare Vestras Dominationes quatenus iuste nobis et sine violentia ulla pacificemur; alias ipsi nobis iustitiam undequaquam poterimus administrabimus. Ulteriori itaque amicitiae vestrae nos

---

[1] „Dacă însă nu se va face aşa."

[2] „Numai să nu li cadă greu."

commendantes, manemus Vestris Perillustribus, Spectabilibus ac Generosis Dominationibus servus humillimus.

In Campolongo, 1684, maii 20.

Gavrilas Rothmaester. 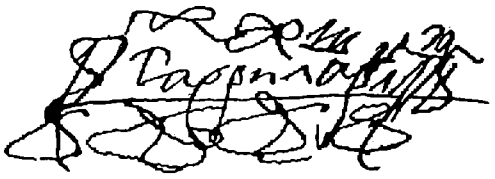 as *Gavrilaş rohmistru (?).*

[Vo:] Perillustri, spectabili ac generoso domino summo praefecto ac iudici civitatis bistriziensis, necnon dominis eiusdem civitatis senioribus, et cetera, Bistrizii.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDLXV.

Toader Nacul către Bistriţeni, despre fuga sa de Tatari, cerând a fi adăpostit la ei. Rodna, [1684], 5 Iunie.

† Cinstite şi al nostru bun prietin, dumialui Frenţi Natarăş, de la m[i]l[o]st[i]vul Dumn[e]dzău dumitale poftim bun[ă] săn[ă]tate. Cătră aceasta, facem ştire domnitale т. *(sic)* şi noi venit aicea la Rodna, scăpaţi d'innainte păg[ă]nilor şi vrăjmaşilor noştri, şi am năzuit la dumiavoastră, ştiind pre dumiavoastră ai noştri prieteni. Acmù ceast[ă] dat[ă] nu putum veni să n[e] împreunăm cu Măriia S[a] birăul şi cu dumiavoastre, fiind îngreuiat de cal[e], iar am trimis cest om al nostru la Măriia S[a] birăul al Dorni, pentru rândul nostru, unde veţi socot[i] dumnavoastră vr'un loc de aş[e]zat, ca s[ă] ne aşăzăm, păn' doar m[i]l[o]st[i]vul Dumn[e]dzău nu ne va uità păn în săvârşit, ce-şi va aduce aminte de robii cei streinaţi de locurile sale. Pentr' ăc[eia] mai mult pre dumneta am nedăjde, acmù, la nevoia nostră, să ne fii dumneta într'agiutor, ce vor fi trebil[e], să n[e] scoţi dumnata răspuns. Alt[a] nu poftim, numai vr'un locşor, că avem marhă şi iobagi. Şi, precum va fi răspunsul, să n[e] faci dumneta ştire. Mila lui Dumn[e]dzău cu duneata, amin.

V Родна, Iun. 5.

A dumital[e] bun prietin şi frate: *Toader Nacul biv Stolnic.*

(Adresa românească. Pecete de ceară roşie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 46-7, nº CCXLV.)

MMDLXVI.

Toader Nacul, biv Vel Stolnic, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre fuga sa la Rodna şi dorinţa ce are de a se aşeză în mijlocul lor. Rodna, 1684, pe la 11 Iunie.

† Cinstit şi al nostru bun prieten şi d[e] vărstă ca un părinte, dumalui Gonos Mihai vamăşul. [De la] Dumnezău poftim bun[ă] săn[ă]tate. Pentru noi de'i vrea dumneta a şti, iat[ă] venim şi noi aicea, la Rodna, fugind de păgăni şi d[e] neprieteni, şi ne'm oprit 23 zil[e] pentru căč sintem trudiţi de cal[e]. Ce'm trimis cest om al nostru la Mări[ia] Sa birăul şi domni, ştiind ai noştri prieten[i], doar ne vor socoti un locşor, să n[e] aş[ă]dzăm acmù la nevoia noastră, şi ne rugăm dumitale

să n[e] fii dumneta într'agiutor cu cuvântul cel bun, să n[e] scosi *(sic)* dumnata răspuns. Şi fie dumitale cu s[ă]nătate.

A dumitale bun prieten:

Toader Nacul biv Vel Clucer.

[În sens invers:] La cinstit[ă] m[ă]na dumisale Gonos Mihai, vamăşul cel mar[e], să s[ă] dea cu cinste.

Anno 1684, die 11 Iunii. Toderasko Bojer, Nakuls Sohn, kompt wegen der Tattern in die Rodna, s[ampt] Weib undt Kind. Es wirdt von d[er] S[tadt] vergönt in Jád aufzuehalten.

(Bilet mic.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 47-8, nº CCXLVI.)

MMDLXVII.

Grămeşti, de la 1684, 19 Iulie.

Mihail Tăutul, fost Logofăt, către Bistriţeni, despre legăturile sale cu Ruşii şi Polonii.

„Mihail Tăutul, biv Log[ofă]t", către birăul Martin [1]. Răspuns la o reclamaţie. „Că acolo no-i numai al nostru, ce-i giumătate parte leşască... De-acmù de să va ruşii, no mai multu, un cap de aţ[ă], să aibă a spănzurà vătomanul den Cămpolungu. Şi, prentru preetenec şi pace ce facem cu dumneta, vorovì-vom şi co Leşii, doră să vor lăsà şi ei... Пис ѹ грьмѧщѹ..."

(Pecete verde, de ceară.)

(Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 51, nº CCLIV.)

MMDLXVIII.

1684, 21 Iulie.

„Istratie, nepotul lui Patri Iănăş de Belgrad" [2], către Mihaiu Gonoş, pentru nişte piei trimise spre vănzare de Vornicul de Cimpulung, cerând a să fie iertate de vamă.

[Iscălitura grecească, a lui Istrati.]

[Adresa românească în sens invers:]

Alata 1684, die 20 iunii *(sic?)*. Alata umb Belassung etlicher Fehl auff der Mauth.

(Pecete ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 48, nº CCXLVII.)

MMDLXIX.

[Câmpulung], 1684, înainte de 7 August.

Petre Hurghiş către Bistriţeni, cu veşti despre Dumitraşco-Vodă şi Poloni.

† Cinstiţi Măriile Vostre, domne de cetate Bistriţii, la Măriia Ta birău şi la Măriia Ta domne vam[e]şu, cu s[ă]n[ă]tate mă'nchin eu, Petrea Hurghiş în Cămpulungu. Alta, de veţ se ştiţ Măriile Vostre de rândul veştilor dentr'acoč[e], cu m[i]la lui Dumn[e]dzău sintu tote bun[e] păn pre'cmù. Deci se ştiţ Măriile Vostre c'au fost un căpetan a lui Dumnetraşco-Vod[ă] cu o sam[ă] de oameni aicia în sus, spre Potna. Deci, când au fost în dzua de Sfete Petru, au venit trei stiaguri de Leş cu Căzaci şi e'u luat pre toţi de grumaz: anome Ciomărtan şi cu alţi trei borenaş *(sic)*, iar pre căl[ă]raş ce-au fost mai proşt[i], i-au slobodzit, iar pe capete i-a dus la Crai. Şi au fost eşit den Cameniţ[ă] vr'o doa mii de Turci cu Lepcani dup[ă] (ne)

---

[1] Martin Emrich (1680-6; şi înainte, 1680). Scrisoarea e însă din vremea războiului, început în 1683.

[2] Pentru personalitatea lui Pater Ianăş, negustorul influent din Ardeal, v. Al. Lăpĕdatu, în *Prinos Sturdza*.

neşte Leş, ş'apoi au cam tăet ei pre puţini Leş. Apoi au dat de veste ş'au serit dup[ă] dănşii alţi Leş, şi è tăet pre tăţi, nomai ce'u s[că]pat, dentr'acele doa mii, şes[e] oameni. C'am mănat noi un om al nostru acol[o], în Ţ[a]ra Leşască, de ne'u adus aeste veşte. Deci se ştii Măriile Vostre că dzič[e] omul nostru că simtu oşte prè crele *(sic:* grele) leşeşti. Şi, alta iar, că eşir[ă] pre Prut trei mii de Leş pre taină, ca dor vor putià prende pre Dumnitraşco-Vodă, iar Dumnitraşco-Vod[ă] au eşit din Eşi la Ţuţura. Ce no ştim ce fi dentr'acolo. Şi se ştiţi Măriile Vostră cât e covântul boerilor: cum se va clătì Vodă den Eşe, toţe se-l las[e]. Că me'u spos Gheorghe cu gura lui, şi el încă ş'au dat dos. Şi et[ă] că mai[1] şi eu pre es[t] copil al meu cu cinci cai pentru pân[e] şe desprà rândol veştelor, ştiindu cuvântul Măriilor Vostre. Ce mă rog Măriile Vostre se no mi-l învăluescă cineva, şe de vam[ă] încă mă rog...

† De bine voitor Mă[ri]ilor Vostre *Petre* cu s[ă]n[ă]tate mă'nchin de la H[rist]os, amin.

[Jos:] Anno 1684, 7 augusti. Alata wegen tartarischen Posten.

(Pecete peste hârtie.)

(V°: adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în parte în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 48-9, n° CCXLVIII.)

MMDLXX.

Gheorghe (?), Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre tovărăşia unui negustor cu preotul armenesc din Cameniţă. Câmpulung, 1684, înainte de 12 August.

† Dumniata Gonoş Mihaiu, dumitale cu săn[ă]tate ne închinăm şi poftim bună s[ă]n[ă]tate dumitale de preună cu bună cinstită casa dumitaale. Facem şt[i]re dumitale iată că ne vini o carte de la Domnul nostru Dumitraşco-Vodă, şi ni-au scrisu pentr 'un neguţitor carele au dat doaă sute de lei şi doi cai unui popă armenescu din Cameniţă, şi l-au priimit soţie, şi, când i-au dat banii şi caii, au fostu de faţă popa Mândrul cel armenescu, din Suceavă şi ficiorii lui, şi l-au priimit soţie pre popa cel armenescu din Cameniţă, să înble amândoi să neguţitoriască, şi, dobânda ce or aveà, să înpărţască. Şi l-au trimis pre popa să înble să cumpere untu şi cai, să facă neguţitorie, iar el au trecut în Bistriţă acolo, şi mănâncă banii neguţitoriului. [După ordinul Domnului, reclamă banii şi cai. Dacă Armeanul ar refuzà, să-l *deie în chizăş*. De a cumpărat vre-un *negoţ*, să-l aducă.]

Monie (?Моння?) *Vornicul din Câmpulung.*

[În sens invers:] Anno 1684, die 12 Augusti, wegen einess armenerischen Pfafens Schuldt.

(Fără pecete.)

[V°:] Adresă românească (către Mihaiu Gonoş).

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 48-9, n° CCXLIX.)

MMDLXXI.

„Mihail Tăutul Log[o]f[ă]t" către bîrăul Bistriţei, pentru nişte reclamaţii pe care le-a dus şi la Sniatyn. [1684 şi urm.], 14 Septembre.

A primit reclamaţiile pentru oamenii din amândouă părţile, „prespre carii înblă rău". La sosirea „poslanţilor" de la Bistriţa, a mers la „Sneatin", „căč aceia oameni ei ascultă de Sneatin", şi a vorbit cu „podstarostele". Acesta se plânge el acuma pentru nişte Ardeleni cari „au făcut prilej" de furt; e amestecat în afacere

[1] *Mâiu, mân.*

și „un holteiaș". Se pomenește „cel Cămpulungu Românescu". „Vădzu că dzăc și Leașii numai zăboară să nu fie."

(Pecete de ceară verde, nedistinctă.)

(V°: adresa românească.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 50, n° CCL.)

MMDLXXII.

Cămpulung, către 1685[1].

Cămpulungenii către Bistrițeni, pentru niște zăboare.

Cer o restituție și pentru vătămanul Nuțul, care „au strigat pe sat să prindză furii, și au audzit și Samoilă, sluga orașului".

(Fără dată și pecete.)

(V°: Adresa românească.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, I, p. 95, n° CXXIV.)

MMDLXXIII.

Cămpulung, 1685, 29 Septembre[2].

Toader biv Vel Armaș, Vornicul de Cămpulung, către Bistrițeni, despre prada grozavă a țerii și apropiarea luptei hotărătoare, cerând pentru el, ca poclon la Curte, rachiu și turtă-dulce, precum și știri de la încunjurarea Budei.

† Cinstit și bun prietin și tocma ca un frate, dumnelui giupânul Gonoș Mihai, să fii dumneta sănătos. De la puternicul Dumnedzău pohtim dumitali bună sănătate. Alta, pentru vești dintr'acoace, să știi dumneta că țara nostră este plină de oști și de tălhari, cât nu rămasă sat sau târgu sau mănăstire neprădată și nejecuită. Iar războaele încă până astădzi, Duminecă, Sep. 27[3], nu s'au lovit temeiul, iar peste trei, patru dzile om ști scrie dumitali cui va dă Dumnedzău rázboiul. Că acumu s'au apropiiat oștile cale de 8 ceasuri. Alta, pohtescu pre dumneta să faci ostinelă c'un om al dumitali, că am dat bani să ne cumpere cevai rachiu și turte dulci, să ne fie de pocloane, dacă om merge la Curte. Și te rog să ne fim frați cu începătura din cărți. Iară Dumnedzău este bun de ne vom și inpreună. Și iar rog pre dumneta să ne scrii pentru Turci la Buda, cine au bătut și unde au avut războiu. Și să trimițe Dumnedzău bună săn[ă]tate dumitali ѡт хс, amin.

Ѿ Ѧо[ѧ]хѡиѡѧк, Sept. кѧ. ѧ *(sic)*.

A dumitale bun priiatin și ca un frate: *Toader biv Vel Armaș*, Vornic de Cămpul Lungu.

[V°:] Cinstitului și bun fratelui și nedespărțit prietin, dumnelui jupânul Gonoș Mihai să s[ă] dè cu săn[ă]tate.

(Fără pecete.)

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată în parte și în *Documentele Bistriței*, II, p. 52, n° CCLV.)

MMDLXXIV.

[1685], înainte de 12 Octombre.

Popa Lupul și protopopul din Moiseiu către Bistrițeni, despre un călugăr-dascăl de la Humor.

„Popa Lupul și cu fratel[e] nostru, cu potropop[ul] den Moisei", către „domnii de Bistriță". Pentru „acestu călugăraș al nostru, că ne este dascal, și șeade în casa nostră, de ne învață un fecior al nostru, ce este popă". Cere carte la vamă pentru el, ca să nu fie *învăluit*, „că este de la m[ă]n[ă]stire de la Homor, și am înțeles că au prădat Leașii pre acolea, și au fostu avându și călugărașul câte oarece borfe acolea. Deci merge să știe, găsi-va ceva, au ba, și va veni iar înnapoi, la casele nostre."

[1] Nuțul apare într'un act din 1-iu Maiu 1685 (*Documentele Bistriței*, II, p. XX).

[2] Pentru dată, v. *Documentele Bistriței*, II, p. XXIX.

[3] Aceasta datează 1685, nu 1686.

De notat: „de cinste şi de beciuleată[1].“

[Mai jos:] Anno 1685, 12 Octobris alata: nihil ad rem.

[Pecete peste hârtie, cu arabescuri.]

[V°: Adresa românească.]

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 53, n° CCLVIII.)

MMDLXXV.

Toader Nacul către „Gonos Mihaiu vamăşul“ de Bistriţa, despre bejenia lui şi un poclon de pepeni. Câmpulung, 1685, 30 Octombre.

Trimite pentru a cumpără pâne „căč şi noi să ştii dumiata că am fost tot bejănari, şi astăzi tot nu sintem aşădzaţi la cas[e]le noastre, ce ne ţinem tot în bani“. Aminteşte prietenia părintească.

„Puţintel poclon să primeşti dumneta dela noi, din căt s'au găsit: 10 pepeni (?) prospeţi.“

[În sens invers:] Anno 1685, die 20 Novembris alata, umb Erlassung der Mautt-Kohsten, hinein zue fuhren in Moldau.

(Pecete mică, de ceară brună).

V°: adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 53, n° CCLVII.)

MMDLXXVI.

Toader Armaşul, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre prădarea Ţerii şi iernarea Polonilor, cerând veşti. Câmpulung, [1685[2]], 26 Novembre.

† Cinst[it]ul şi al nostru mai mar[e], ca un frate, Măriia Sa Gonoş Mihai, vamăşul cel marea a cetăţii Bistriţii, de la puternicul Dumnedzău poftim Mării Tale bună sănătate, înpreaună cu fericită casa Mării Tal[e]. Pentru rândul veştilor, iată Leşii acumu iar prădar[ă] această săracă de ţară: dea la târgu, de la Piiatră, în sus, de au lăsat numai pământul[3], ş'au prinsu şi un boiar, de l-au dus. Iar Craiul au dat voe oştilor cea ernedză pe margine, să tot prade în ţară. Craiul şi Hatmanii sintu la Jolcfa; răspunsul solilor moschiceşti n'au eşit. Ce mă rog Mării Tal[e] să-m scrii dintr'acolo cum stau lucrurile, şi Nemţii unde ernedză şi până unde agiungu. Că avem poroncă de la Domnul nostru să cercăm Măriile. Vostrea ca la nişte buni prietini şi megiiaş. Alta, mă rog Mării Tale că am trimis ceşti feciori să ne cumperea ceva pâne; ce mă rog Mării Tal[e] să înble cu pacea. Şi să fii Măriia Ta sănătos.

Ѹ Дохополѣ, Noe[m]vrie 26.

A Mării Tal[e] bun priiatin: *Toader Armaş*, Vornicul de Câmpul Lungu.

[V°:] La cinstită mâna Mării Sal[e] Gonăş Mihai, V[e]l Vamăş, să s[ă] dea cu săn[ă]tate.

(Pecete ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 54, n° CCLIX.)

MMDLXXVII.

„Dumitru Tempuletsch“, Rumân supus judeţului Braşovului, cere a i se plăti pentru un cal ce a fost luat „im vergangenen Frühling zur Postreise“. 1686.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, II, n° 48.)

---

[1] Ung. *becsület*, omenie.

[2] După scrisoarea databilă a aceluiaşi.

[3] V. Iorga, *Chilia şi Cetatea-Albă*, p. 237.

MMDLXXVIII.

1686, 7 Februar. Declarație grecească a unui negustor grec prin care își crează procurator la Bistrița pentru niște unt oprit.

[V°:] Anno 1686, 6 Martii: wegen der Bütter, so im Arest gewesen zum Geor. Bohm, dess praesen: exhibitori, spendieren wöllen.

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 56, n° CCLXII.)

MMDLXXIX.

Câmpulung, [1686], 4 Mart. „Ghiorghiță Postelnic, Vornic de Câmpulungu și părcălab, suceavschi", către birăul „Imbrea Martin", despre obiceiul schimbării Vornicilor și despre „vremile grele" de amândouă părțile.

„Că la noi să schimbă giudețel[e], iar la dumneavostră ii schimbă numai ceasul morți... Iat[ă] că acmù stătură niște vremi grele la noi mai de mult, dar acmù vedem că și la dumneavostră să încep nește lucruri nu bun[e], de care nâ[1] niciun binia nu ne pare; dar ce om fač[e]? Aceste toate de la Dumn[e]dzou să pot. Ce bin[e] ar hì să hie întria noi priiatenșug creștinescu, să hie întria noi aceasta: c'[=ce]am ști noi dentr'acoace, să știți și dumneavostră, și ce ați ști dumneavostră, să știm și noi. Foarte n'ar hi de rău, nici nâ[1], nici dumnilorvostria."

(Pecete mică, brună, cu o cruce, și literele: T. D[2].)

[V°:] Adresa românească.

(Bistrița, Archiva Orașului; în parte și în *Documentele Bistriței*, II, p. 56, n° CCLXIII.)

MMDLXXX.

Cluj, 1686, 29 Mart. Mihail Teleky către Bistrițeni, despre nevoia de cai de poștă ce simte în Maramurăș, unde e pus ca să pândească de spre Poloni.

Ajánlom kegyelmeteknek szolgálatomat!

Nyilván lehet kegyelmeteknél szegény hazánk mostani szoros ügyire nézve nékünk is akaratunk s kedvünk ellenfeles en itt kelletik laknunk Márámarosban rendeltetvén Bethlen Miklos uram honnét gyakorta kelletvén tudossitásoknak jöni s ismét is oda menni szükség hogj kegyelmetek Telesre jo erös posta lovakat küldgyönn böcsülletes varos szolgáját küldvén vellik, a ki legyenn ott a lovakkall hogj sem a Maramarosbull ide jövö sem az innét ki menö posták ne késedelmezzenek, mint hogy Beszterczére menni nagj kerülö mert a Szamos mellett kell le járni. Azonban ha Lengjelországbúll a Lengjel Királytúl ö Felségetüll ember

Vă țin gata slujba mea d-voastră.

E cunoscut înaintea d-voastră că în împrejurările acestea grele ale țerii noastre și noi, împotriva voinței și dorinții noastre, trebuie să stăm aici în Maramurăș, rânduiți de domnul Nicolae Bethlen, de unde trebuie să meargă și să sosească vești mereu. Deci e nevoie ca d-voastră să trimiteți la Telciu cai de poștă buni și tari, și cu ei slujitorul de omenie al orașului, care să păzească caii acolo, ca nici poștele ce vin din Maramurăș, dar nici cele care merg de aici, să nu întârzie; fiindcă să meargă pe la Bistrița e încunjur mare, având să treacă la vale pe lângă Someș. Iar, dacă vor sosì oameni de la Măria Sa Craiul polon din spre Moldova în Ți-

---

[1] „Nouă."

[2] Probabil a lui Toderașco Nacul, alt Vornic de Câmpulung.

érkezik Moldva felöll a kegyelmetek Districtussábban az ö Nagysága parancsollattya szerint kegyelmetek böcsüllettell lássa tractállya. Az elött is irtam vala kegyelmeteknek valami zab dolgárúll, még eddig valaszt nem tön kegyelmetek. Isten eltesse kegyelmeteket.

Colosvar, 29 martii 1686.

Kegyelmetek szolgája

nuturile d-voastră, după porunca Măriei Sale să-i primiţi bine şi să-i ospătaţi. Şi înainte vă scrisesem d-voastră pentru ceva ovăs, dar până acum nu ni-aţi răspuns nimic. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră.

Sluga d-voastră

Teleki Mihály, m. p.

[Vo:] Generosis, prudentibus et circumspectis dominis iudici primario ceterisque civibus ac senatoribus civitatis bisztricziensis, dominis amicis benevolis, observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDLXXXI.

Toader fost Mare-Armaş, Vornicul de Câmpulung, către Bistriţeni, despre Paşa ce merge la Cameniţă ca Serascher şi mişcările Polonilor, adăugind rugămintea de a i se dà pâne pentru „hainele din spate“ şi uneltele ce e silit a vinde. Câmpulung, [1686], 7 Maiu.

Cinstitul şi bun frate şi nedespărţit prietin, dumnelui giupănul Gonăş vameşul.

Dea la puternicul Dumnedzău pohtim dumitale bună sănătate, înpreaună cu fericită casa dumital[e]. Alta, pentru veştile dintr'acoace, au venit un Paşe şi merge cu Tătar[i] şi cu zaharè, să între în Cameniţe, şi acela e să (să) fie Sarascher, iar deaspre Leşi, veştl dumnevostră. Alta, mă rog dumital[e], frate, că, fiind asupra ceştii sărace de (de) ţără mănie lui Dumnedzău, am rămas destul la lipsă, când noi nu ştim de atăţea ai cea este plugul, dea răul păgânilor şi a altor nevoi destule. Ce am trimis cestu nepot al mieu, că n'avem de ce ne mai apucà, ce am început a ne vinde şi hainele din spate; ce am trimis un tămbar galbăn de adamască, cu blane de sobol, şi o dulamă de şahmaran şi niştea tepsii de plumbu, ca să putem a ne cumpărà cevai pâne. Ce mă rog dumital[e] ca unui frate să cunoscu şi eu frăţie, iar Dumnedzău ştie doară om putè şi noi să slujim dumilorvostre. Ce mă rog pentru vamă şi alte cheltuele, să ne folosăşti, să te putem şti prietin. Şi, cu atăta, milostivul Dumnedzău trimiţă sănătate dumitale.

Ѹ Доχополе, Mai 7.

A dumital[e] ca un frate: Toader ce au fost Armaş-Marea, Vornicul de Câmpulungu, mă'nchin cu sănătate dumital[e].

[Vo:] Cinstitului şi bun prietinului nostru Mării Sal[e] jupănului Gonăş Mihai să (să) dè cu săn[ă]tate.

(Pecete roşie, ruptă.)

(Bistriţa Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 56-7, no CCLXIV.)

MMDLXXXII.

Toader Armaşul şi Gheorghiţă Postelnicul, Vornicii de Câmpulung, către Bistriţeni, despre aducerea de provizii în Cameniţa de către Tatari, cari vor trece în Ardeal, despre coborârea Polonilor, precum şi despre hârtia ce-i trebuie. Câmpulung, [1686], 17 Maiu.

Cinstiţi şi ai noştri fraţi, Măriia Lor domnii de Bistriţă.

Dea la Dumnezău pohtim bună sănătate Măriilor Vostrea. Alta, a veanit Ghiorghie şi Simion din Rodna pentru veste de Tătari de spre noi; dar fearescă Dumnedzău, noi sintem creaştini şi prietin[i]. Dar, de'm înţelegea, în miadzănopte am trimetea ş'am dà şt[i]rea. Iar Tătar[i], dacă au băgat zahareao în Cameniţe, au purces în sus, în Ţara Leşască, pe de-aceae parte de Nistru, şi oste leşască s'au coborât la Horodenca. De acesta lucru n'ave s'ai grijea de Tătar[i] dentr'acoace, că într'acel ceas am trimite; iar Tătar[i] sintu adevărat să vie în ţ[a]ra dumilorvostrea, iar pe la Ardel pe gios, iar nu pe aice. Şi, de nea veţi cercà, tot veţi aveà de la noi vesti în tot ceas[ul]. Şi să fiţi Măriile Vostrea săn[ă]toşi.

Ѹ Доχопол. Mai 17.

Hì-v'am scris multe, ce să credeţi dumneilevostrea că, de am dà 10 bani pe coale de hârtie, şi nu putem găsì; ce ne rugăm de o bucată de hârtie, şi vom trimite bani. Şi fiţi cu Dumnedzău.

A Măriilor Vostrea prietini: Vornicii de Câmpul Lungu: *Toader Armaş, Ghiorghiţa Post[elnic].*

† La Măriia Lor domni de Bistriţea să s[ă] dè cu cinste şi cu omenie.

(Pecete roşie, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 57-8, nº CCLXV.)

MMDLXXXIII.

Câmpulung, 1686, 22 Maiu.

Gheorghiţă Armaşul, fost Postelnic, Vornic de Câmpulung, către Bistriţeni, despre un pribeag în Ardeal strâns pentru bir.

„Armaş Ghiorghiţe Post[elnicul], Vornic de Câmpul Lungu". Pentru un emigrat în Ardeal, la Ilova: „fiind aici cu răm[ă]şiţă, la satu unde au şedzutu, pantru dar[ea] birului înpăr[ă]tescu, l-au prinsu acei săteni călora le'u peritu bucatele pentru răm[ă]şiţile lui, şi i-au luat 7 mir[ţe] de mă[laiu]." El promite a dà bani, fuge şi capătă apoi „pecete", prin birăul de Iad, de la cel de Bistriţa. Nu strice prietenia pentru „blăstămaţi"! Cine are de reclamat, vie să se judece,—„că noi încă le vom luà sama, — că pentr'ace[ia] si[n]tem puşi de M[ă]rie Sa Vod[ă], să cercăm strămbătaatea oamenilor."

[Vº:] Anno 1686, die 3 Iulii, alata. Nihil ad rem.

(Pecete mică, roşie. Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 58, nº CCLXVI.)

MMDLXXXIV.

Câmpulung, 1686, 18 Iunie.

Toader Nacul, Vornicul de Câmpulung, către „Gonos Mihai vamăşul" de Bistriţa, cerând scutire de vamă pentru „pânea" ce a trimis să se cumpere.

[Mai jos:] Anno 1686, die 24 Iunii, alat[ae] umb Erlasung der Mautt.

(Pecete ruptă, pusă peste hârtie.)

[Vº:] Adresa românească.

(Apoi, însemnări de altă natură.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 58, nº CCLXVII.)

MMDLXXXV.

Câmpulung, 1686, 21 Iunie.

„Toader Nacul", Vornicul de Câmpulung, către birăul bistriţean „Imbre Marton" (Martin Emrich), despre un furt.

Menţionat obiceiul „colacului". Păreşte şi pe doi iobagi ai săi din Rotumpăneşti, cari, „fugind satul" [1], i-au furat, între altele „8 saci de hricică".

---

[1] În bejenie, cu dânsul, la Rodna.

[Jos:] Anno 1686, die 8 Iulii, alat[ae] wegen etliecher Gefangenen dess Vorniks, welche alhier gefangen sindt undt waren.

(Pecete ruptă.)

[V°:] Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 59, n° CCLXVIII.)

MMDLXXXVI.

Toader Armaş şi Gheorghiţă Postelnic, Vornicii de Câmpulung, către Bistriţeni, despre veştile din Moldova şi mişcările Tatarilor. Câmpulung, 1686, 26 Iunie.

† Ai noştri cinstiţ şi buni megiiaşi şi ca nişte fraţi, Măriia Lor toţi domni de cetate Bistriţii, de la Dumnezău pohtim Măriilor Vostre bună sănătate, înpreună cu fericite casăle Măriilor Vostre. Alta, pentru veştile din coce de spre Moldova, să ştiţi Măriile Vostre că Hanul au venit la Căşlă, şi Moradin Soltan au agiunsu aprope de Iaş, şi vor să margă cu Sarascher-Paşe la Leşi. Ce nu ştim cui va dă Dumnedzău. Aşijder[e] ne rugăm Măriilor Vostre, ca unor megiiaşi buni şi prietini, să ne scrieţi şi dumnevostră pentru Nemţi, să ştim până unde s'au pogorăt şi până unde au agiunsu, iar şi noi, ce om mai ştì şi ce om înţelege, de toate om face şt[i]re Măriilor Voastrea. Forte vă pohtim să nu vă lepădaţ Măriilor Vostre de priiteşug, că prietinii totu-s de treaabă. Şi cu atăta fiţi Măriilor Vostre cu bună sănătate, înpreună cu toate cinstite casăle Măriilor Vostre, de la Dumnedzău, amin.

Cămpul Lungu, Iun. 26.

A Măriilor Vostrea bun prietin şi megieş: *Toader Armaş, Vornic.*

[De altă mână:] Ghiorghiţă Post[elnicul], Vornic, ne închinăm dumilorvostria cu bun[ă] s[ă]n[ă]tate.

[În sens invers:] Anno 1686, die 8 Iulii, alata auss Kompolung wegen etlicher Posten.

(Pecete mică, de ceară brună, cu nisip de aur. Embleme; steluţe, etc.)

(V°: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 59, n° CCLXIX.)

MMDLXXXVII.

Toader Nacul, Vornicul de Câmpulung, către birăul de Bistriţă, arătând că, după cererea lui, iartă pe nişte hoţi, dacă vor spune „gazdele" şi „soţiile", vor restitui cele furate şi vor dă „colacul". Câmpulung, 1686, 30 Iunie.

[Mai jos:] Anno 1686, die 2 Iulii, alat[ae] wegen dess Wornicks Gefangenen, dass sie, biss sie nühr völligen contentieren, nicht aussgelassen werden söllen.

[V°:] Adresa românească.

(Pecete ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 59-60, n° CCLXX.)

MMDLXXXVIII.

Toader Nacul, Vornicul de Câmpulung, către birăul şi Sfatul de Bistriţă, pentru un om închis. Câmpulung, 1686, 7 Iulie.

Menţiune de gloabă la eliberare, de „tălhuşag şi furtuşag". Pomenit şi alt arestat: Veličco.

[Vo:] Anno 1686, 21 Iulii, wegen dess Popa Sohnes, dass er frey gesprochen soll werden von den Kompaluger.

(Fără adresă și pecete.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 60, nº CCLXXI.)

MMXDLXXXIX.

Câmpulung, 1686, 13 August.

„Toadear Armaș, Vornicul de Câmpul Lungu", către Bistrițeni, despre tălharii din Ardeal, cari au prădat mănăstirile Bisericani și Pângărați.

E sănătos, din mila lui Dumnezeu „și în norocul Domnului nostru, lui Costandin-Vod[ă]... Cătrea aceasta, facem știre Măriilor Voastrea pentru niște tălhari carii au tălhuitu niște mănăstiri aici: Besearicanii și Păngărație". Ar fi prinși la Bistrița. Să fie căzniți pentru a-și arătà complicii, — „că acì în urma lor mulți direpți patu rău pentru dănșii".

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 60, nº CCLXXII.)

MMDXC.

Câmpulung, 1686, inainte de 14 August.

Toader Armașul, Vornicul de Câmpulung, către Bistrițeni, despre starea lucrurilor în Bugeac și Crăm și despre mersul războiului.

Cinstit și bun prietin și megiaș, Măriia Sa Imbri Mărtin, birăul de cetatea Bistriți, și cu tot Sfatul, de la Dumnezău pohtim Măriilor Vostre bună sănătate, înpreună cu tote fericitele casele Măriilor Vostre, că nu ne aț uitat cu scrisorea. Din țara nostră, să știți Măriile Vostre că Craiul Ieșescu [1] au venit în țară până la un târg ce să chemă Ștefănești, 2 conace până la Iași. Iară altu Domnu nu au pus, nice alți Vornici nu au venit până acum. Iară Căzacii săntu una cu Leșii; Bugecul stă călare, iară la Crăm am auzit că au mărs Popovicea Hătmanul de preste Nistru. Ce-i forte rău și'n țara nostră, că tălharii tot o strică. Înpăratul turcesc s'au dus la oastea, că-i bat Frencii pe Mare, și forte ieste spaimă mare în Turci. Ce nu știm cum a fi voe lui Dumnezău. Iată și eu am fugit din Câmpul Lungu aice, spre Dorna, până oi mai vedè cum a mai fi. Și tot mă rog Măriilor Vostre, nu ne daț uitării, ce ne tot mai scriaț Măriile Vostre, să mai știm. Și, pentru un dar, de va fi așa, mare lucru va fi. Ce noi tot om mai scrie Măriilor Vostre precum a mai fi. Și să fiț Măriile Vostre sănătoși ѡт χε, amin.

A Măriilor Vostre bun prietin

Toder Armaș, Vornic.

Mă'nchin cu sănătate Măriilor Vostre.

[Adresa:] La cinstita măna Mării Sale birăul de Bistrița, la tot Sfatul, să să dea cu sănătate.

Anno 1686, den 14 Augusti.

(Fără pecete.)

(Bistrița, Archiva Orașului, copia d-lui Iulian Marțian; în parte și în *Documentele Bistriței*, II, p. 61, nº CCLXXIII.)

MMDXCI.

Câmpulung, 1686, Septembre.

Câmpulungenii către Bistrițeni, despre cercetarea Țerii de Tatari ca negustori, sosirea unui om al lui Șerban-Vodă Cantacuzino la Iași, trecerea Tatarilor, bejenirea Focșănenilor și lipsa Vornicilor, duși la Vodă.

---

[1] Sobieski.

† La cinstiţ şi de m[i]l[o]stivul D[u]mn[e]dzău dăruiţi Măriile Vost[re] domni de cetate Bistriţii, anume birău de cetate Bistriţii, la Măriia Ta Imbre Martă[n] şi la Măre Ta Gonăş [Mi]ha[i] şi Mărie Ta Tomăş Soponar, cu săn[ă]tate ne închinăm Măriilor Vostre. Alta, înţeles-am de scrisore Măriilor Vostre, de toat[e]. Pentru veştile de Tătari, iar înbla prin ţ[a]ra Moldovei Tătari. să face neguţitori; iar am înţeles c'au trimis de la Hanul la Mărie Sa la Vod[ă] să tai pre car[i] vor găs[l] pren ţ[a]ră, — că să facè neguţător[i] şi înblà de robiè omeni: deč acmù s'au dus, nu-s în ţ[a]ră. Alt[a], am înţeles c'au [ve]nit un om a lui Şerban-Vod[ă] la Vod[ă] în Eşi, d[ar] nu ştim cu ce treba au venit. Alta, am înţeles că s'au bejenit şi Focşenii; ce nu şti[m]: devidom[1] trec, au nu trec; iar, de vom înţelege mai pre urmă, vom scrie la Măriia Vostră —, că avăm şi omeni la Eş. Deč, [da]ca *(sic)* vor venì, şi vom înţelege devidom că trec Tătari în Ţ[a]ra Ungurescă, vom şi mai trimite la Măriele Vostre, — că cine ne sintu Vornici, anume Toader Armaşul şi Ghiorghii Postelnicul, încă sintu la Eş: aşteptăm să vie astădzù, mănă. Deč, de vom ştì şi mai bine, şi vom scrie la Măriele Vostre, îndată cum vor venì. Noi vom nevoì, precum ne fost păn acmù prieten[i], să ne fiţi şi de'cmù. Iar tot ne rugăm şi noi Măriilor Vostre, de č[e] veţ ştì şi Măriile Vostre, dentr'acelea ne rugăm Măriilor Vostre să ne faceţ şt[i]re, — că noi încă vom nevoì de vom fač[e] şt[i]re Măriilor Vostre de č[e] vom ştì. Şi fiţi Măriile Vostre cu săn[ă]tate de la H[risto]s, amin.

Noi, micii Măriilor Vostre, Cănpulungenii, anume: Dod şi Vas[i]lie Hurghiş şi Ştefan Hasnăş şi tot satul, cu tiner[i], cu bătrăni. Şi am hi pos şi pecete satului, ce-au fost la omenei noştri la Eş. Cu săn[ă]tate ne închinăm: să fiţ săn[ă]toş от хс, amin и много здравіє [= şi multă sănătate].

[În sens invers:] Quitantia, septembris (?), anno 1686.

Înuntru, 2 chitanţe germane din acest an.

[V°: adresa românească.]

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 55-6, no CCLXI.)

MMDXCII.

Sandul Comornicul (?) către Bistriţeni, despre trecerea Hanului către Ţara-Românească. 1686, 23 Decembre.

Cinstit al mieu mai mare şi bun prietin, Mărì Sale Ioachim domnul de vama Bistriţii, de la milostivul Dumnedzău poftescu Mării Tale bună pace şi s[ă]nă[tate], înpreună cu alalţi cinstiţ domni. De'i vrè Măriia Ta ştì şi pentru noi, cu mila lui Dumn[e]dzău ne aflăm cu s[ă]nătate, şi mulţămăscu Mării Tale de tot binele ce'm avut de la Măria Vostră. Pentru veşti, altă n'am scrie făr'numai acmù, Luni[2], ne venit de la Eşi, şi, altă, numai: Galga-Sultan cu o samă de Tătari au trecut cătră Ţara Munteniască, spre Târgovişte, ş'au venit şi 4 Paşi cu oste turcească. Iar cu adevărat aşè este; iar, unde or merge şi ce or să facă, nu ştim până acmù. Iar ce om putè ştì cu adevărat, n'om uità priiateşugul dumilorvostre. Şi fii dumneta s[ă]nătos.

A dumitale mai mic şi bun priiatin *Sandul* [illegible]

[V°:] † Mării Sale lui Iachim birăul cel bătrân de cetate Bistriţii, să să dè cu s[ă]nătate.

(Pecete roşie, cu: „Alexander Comornic (?)".)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 68, no CCLXXXVI.)

---

[1] De-avidoma, aidoma, adevărat.

[2] În 1686, 23 Decembre st. n.

MMDXCIII.

Pe la 1687. „Constantin Turcul rohmistrul, staroste cernăuschim", către Bistriţeni, pentru reclamaţii.

(Polonă, cu litere chirilice.—Pecete de ceară, cu insignii.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 67, nº CCLXXXV.)

MMDXCIV.

Pe la 1687. Ştefan Diac şi Nistor Gânga către Rodneni, despre oi furate în Moldova şi nişte arme ale lor.

„Ştefan Diiac şi Nistor Gânga" către „săteni de Rodna, anume la Alecsa Belei şi la Crăciun şi la Costăn a popei, la Tecleci şi la alţi săteni de acolo". Se plâng că li-au pârât la „domni" feciorii şi cer să caute a-i liberă. „Dar dumneavostră ce treabă aveţi cu Muldua [unde se furaseră nişte oi] şi ce nevoe aveţi voi? Că, ce om face eu pre acei, şi cu ficiorii mii, eu oi dă samă, iar voi n'aveţ nicio sam[ă] a dă dea Mulduveni. Au doră ve-i voe să puneţŭ Rodna din gios de Bistriţ[a]... Sintem creştini botezaţi, că numai bine nu va hi: să n'ascultaţ minciunoşii, ce să socotiţ ce scriem şi noi. Că la omul înţeleptŭ agiunge un cuvântŭ stătă[tor] ce să grăiaşte, iar eu mă şi rog să grăiţ la domni, nu numai pentru noi, ce şi pentru domneavostră, ca să trăiţi cu noi. Alta, şi pentru arme: doă puşci şi un paloş, să nu să bucure cineva la dănsăle, că-s a mele armele, precum or hi spus şi ei. De aceasta", etc.

(Fără dată.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 65, nº CCLXXXI.)

MMDXCV.

Câmpulung, de la 1687[1], 14 Mart. Gheorghiţă Postelnicul, Vornic de Câmpulung, pârcălab de Suceava, către „Frenţi Diiac notareş" de Bistriţa, despre legătura dintre tatăl său şi unchiul notarului şi despre începutul cârmuirii sale.

Un om de la Bistriţă-i spusese „de numele dumitale, că iaşti nepot dumisale răposatului Martin birău, carele luasă fecior de suflet pre tatăl mieu Dumitraşco, şi acmù, tămplându-s[ă] mila Domnului nostru a fire noi socotitori aice, la Cămpulungu", îi oferă a fi fraţi „cum şi bătrân[ii] noştri". A scris şi Guvernului oraşului.

(Pecetea brună ştiută.)

[Vº:] Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 56, nº CCLXIII.)

MMDXCVI.

[Câmpulung], 1687, înainte de 8 April. „Alăcsandro David, rohmistru luminatului Crai"[2], către „Echim" birăul de Bistriţa[3], pentru o reclamaţie, puind termin pentru judecată la 22 Mart, cu adaus de ştiri privitoare la războiu.

[P. S.] Rogo humillime Reverentiam Vestram, quidcunque habetis notitias, communica et mihi Magnificentia Vestra. Ego itidem significo quod exercitus moscoviticus venit ab Ozov[4] sex centum millia cum harmatis *(sic)*. Rogo et iterum rogo

---

[1] Martin Emrich, birăul Bistriţei, arătat aici ca „răposat", moare în vara anului 1687 (listele d-lui Albert Berger).

[2] Pentru acest Davidel, fost pretendent la Domnia Moldovei, v. *Documentele Bistriţei*, II, p. XXXI.

[3] Ioachim Wallendorffer diacul (Deák, Litteratus).

[4] Nu Ozù, Oceacov, ci *Azov*.

Magnificentiam Vestram, sit mihi Magnificentia Vestra bonus amicus et da mihi de omni re notitiam, et praecipue de Buda, nam apud nos ita narrant quod Turci venerunt ad Budam.

(Pecete de ceară roşie, cu crucea între două ornamente.)

[V° :] Adresă românească.

[În sens invers:] Anno 1687, 8 Aprilis. Post auss Moldaw.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 62, n° CCLXXV.)

MMDXCVII.

[Alexandru David] către Franz Deák, notarul de Bistriţa, despre gătirile de oaste ale Polonilor şi Ţarului, despre alaiurile Tatarilor şi despre judecata lui Isac din Ilva cu Oncioaia din Câmpulung. Câmpulung, 1687, 28 April.

Cinstit şi al nostru bun priiaten, dumnelui Frenţi Diiac, natarăşul de cetate Bistriţei.

Dela m[i]l[o]st[i]vul Dumn[e]dz[ă]u poftim bun[ă] săn[ă]tate. De-i vrea dumneta a ostenl pentru noi, cu m[i]la lui Dumn[e]dzău ne aflăm cu s[ă]nătaate şi trăim tot la acest loc, la Cămpul Lungu. Alt[a], pentru veşti dintr'acoac[e], să ştii dumiata că ne sosir[ă] acmù de l[a] Liov şi spun că Leşi să gătes[c] tar[e] de oaste şi să străngu la obuz, iar puter[ea] Împăratului Moscului au purces, foarte oaste mult[ă]: dzic să fie 300.000 de oaste Moscali, făr Căzaci, şi 8.500 de puşci. Pentru Tătar[i], întăi să făc[ù] cuvănt că să vie Tătarăi supt Cameniţ[ă], să ias[ă] în tămpinar[ea] obuzului leşăscu, iar acmù nu se înţălege nemic de dănşii. Ač[e]ste veşti avăm acmù, iar ce s'a mai înnoi şi vom şti mai adevărat, om fač[e] dumital[e] şt[i]re, şi dumneta ce vei şti cu adevărat dispre acea parte de loc, să n[e] insămnezi dumiat[a], că noi tot ştim pre dumneta frate şi vechiu priiaten şi megiiaş. [Pentru afacerea cu Isac, care nu restituie,] că el ştie bin[e] cât greu au păţit la Anton-Vod[ă], şi tată-mieu s'au pus de l-au scos, iar acmù, eu să dau pentru dănsul, n'oi dà, că nu-s dator cu nemic: eu să vin la Ardel, nu poci, să stau de faţ[ă]", dar sunt acolo marturi. „Duca-Vod[ă] au răspunsu: ori să afle tată-mieu pre Isac, ori să-l dea pre mân[a] Oncioei, au să plătescă moarte frăţine-său, şi, viându de l[a] Iaşi, s'au tămplat moarte tătăne-mieu şi, părându-m[ă] pre min[e], eu, neştiind poveste, i-am dat o iap[ă] şi o vac[ă], şi mi-au făcut şi zapis, unde oi găs[i] pre Isac, să-m[i] iau de l[a] dănsul. . .

(Pecete mică, de ceară roşie.)

[V° :] Adresa românească.

[În sens invers:] A. 1687, die 10 May, alat[ae] ex Kompolung, intitulat[io]: Francisco Schobelio, ratione causae Isák de Illva.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 31, n° CXVI.)

MMDXCVIII.

Alexandru Davidenco (David, Davidel), rohmistru polon, către Bistriţeni, pentru nişte cai de furat. Câmpulung, 1687, 6 Maiu.

Magnifice ac generose domine iudex, vicine ac amice mi honorandissime.

Salutem bonam plurimosque annos felicesque progressus diuturno precor Magnificentiae Vestrae tempore. Accesserunt ad me homines cum literis Magnificentiae Vestrae petendo a me iustitiam ratione equos. Invenerunt in Campolong unam equam, quam in instanti iussi reddere; alios non invenerunt equos, nam fures isti sunt in terra Magnificentiarum Vestrarum, qui furaverunt hos equos popi filii[1] de Przyslop. Nam illi et modo ibi manent: unus ex illis uxorem habet. Ego secundum ius et aequitatem facio iustitiam, et in qualibet occasione paratus sum facere illam. Dexterum[2] me recommendo amicitiae Magnificentiae Vestrae, a

[1] „Fiului popei."

[2] „De caetero."

qua si[1] non sim separatus, humillime precor. Modo me ipsum recommendo gratiae Magnificentiae Vestrae. Fidelis amicus atque humilis servus

Alexander Dawidenko, rotmayster Serenissimi regis Poloniae.

Datum in Campolong, 6ta maii, anno 1687.

Ego in qualibet occasione amicionaliter meam tracto amicitiam; rogo Magnificentias Vestras, sint mihi amici. Refero quod exercitus Serenissimi nostri regis Poloniae egrediit de quartiriis, nam et imperator Moscoviae misit magnum ducem exercitus sui, qui vocatur princeps Galicyn, cum quinque mille miliarum exercitui contra Turcos qui iam sunt sub fluvio Dniepr.

Vo:] Magnifico ac generoso domino Ioachim Wallendorfio, iudici primario ac senatori civitatis byztryciensis, amico mi venerandissimo, debetur.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDXCIX.

Câmpulung, 1687, 13 Maiu.

Alexandru Davidenco, rohmistru polon, către Bistriţeni, despre judecata unui om din Crasna cu un căpitan.

Magnifice ac generose domine iudex, mi honorandissime. Omnia bona nestoreosque annos ac felices progressus Magnificentiae Vestrae precor. Venit ad me homo qui vocatur Nakul de Krasna, petendo iustitiam de Kasyan qui sedet Ungaraniae[2], nam iste Kasyan accepit apud capitaneum equam. Tum temporis Kasyan de uno[3] sedebat in Krasna cum isto homine Nakul; modo capitanus Baran pro sua equa accepit apud Nakul equam. Rogo et iterum rogo, secundum aequitatem faciat Magnificentia Vestra iustitiam. Ego simili modo in qualibet occasione debeo hanc reservire gratiam. Plus nihil habeo ad scribendum, solum hoc quod sum Magnificentiae Vestrae benevolus amicus atque humilis servus

Alexander Dawidenko, rothmayster Serenissimi regis Poloniae.

Datum in Campolong, die 13 maii, anno 1687.

[Vo:] Magnifico ac generoso domino Ioachim Valendorfio, iudici primario ac senatori Bystriciae, amico mi honorandissimo, debetur. Bysztriciam.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDC.

Câmpulung, 1687, 23 Maiu.

Rohmistrul Alexandru Davidenco către birăul Bistriţei, pentru o reclamaţie privată, cu privire la vitele lor care trec la Coşna în Moldova.

...Am înţăles că au inceput vitel[e] dumilorvoastrea a treč[e] peste hotarul nostru, Moldovii, la Coşna; de car[e] lucru hotariul este ales, şi săntu uricia, şi, pecum au ţănut moşi şi părinţăi, şi s[ă] ştie locul Moldov[ei] păn'unde este, deč vă poftescu, locul nostru să nu s[ă] calcia făr'ştire nostră. (Să aducă oamenii bani pentru „pozvolenie".)

[Sus:] Anno 1681, die 9 Iuny, alata vom polnischen Inspectoren wegen einess Jader[4] Ross.

(Pecete roşie de ceară.)

[Vo:] Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi in *Documentele Bistriţei*, II, p. 62, no CCLXXVI.)

---

[1] „Să."

[2] În Ţara *Ungurenilor*.

[3] „Împreună."

[4] Din satul Iad.

MMDCI.

Toader Nacul către „Frenţi Diiac, natarăş", despre veştile de la războiu. Câmpulung, 1687, 11-2 Iunie.

Cere schimb de veşti. „Iar acmù să ştii dum[nea]ta că ne veni veste astăzi, Sinbăt[ă], Iun. 11 dzile, cum adev[ă]rat Moscalii s'au pornit la Crăm şi Hatmanii leşăşti au purces la obuz, şi făr' zăbavă s'or porni în gios pre Cam[e]niţ[ă]: acolo iaste să s[ă] tălnescă cu Căzacii de peste Nepru. Acesta veste avăm ceast[ă] dat[ă], iar de tălhari plină-i ţar[a]."

[În sens invers:] Anno 1687, 12 A[u]g[u]sti die, Francisco Schobilio, notar[io]. Zugleich Schreiben auss Moldau dass die Pohlen in Chrim zue reisen beginnen.

(Pecete de ceară roşie, cu un fel de brad.)

(V°: Adresă românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 63, n° CCLXXVII.)

MMDCII.

Învoială la graniţa „Ieşască" pentru zăberirile făcute de Câmpulungeni, Putileni şi „Unguri". Câmpulung, 1687, 17 Iunie.

Se admite compensaţia pagubelor făcute, şi se opreşte zăberirea supt pedeapsa unei gloabe de o mie de galbeni, „iar pe urmă dator să rămăe şi cu capul".

(Pecete peste hârtie.) *„Andry Dymidecky."*

„Ioanes Areltt, iuratus senator bistriciensis in Transylvania, ad hunc actum specialiter exmissus, m. p.

(Pecete de ceară roşie.)

Toder Armaş ИСКАЛ *1687.* *Pătrăşcan Tăutul* ИСКАЛ.

(Iscălitura cu chirilice; data cu arabice; pecete de ceară roşie, cu cruce.)

† ав Miron Cucoran ИСКАЛ.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 63, n° CCLXXVIII.)

MMDCIII.

„Alisandru David, rohmistrul Mării Sale luminatului Crai", către „Echem[1]", birăul Bistriţei, pentru un hoţ din Ardeal, care, între altele, a „tălhuit" şi muncit nişte călugări de la mănăstirea Slatina. Câmpulung, 1687, înainte de 23 Iunie.

[V°:] Anno 1687, die 23 Iunii, alat[ae] wegen dess jäader Ross.

(Pecete de ceară roşie, ovală.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 64, n° CCLXXIX.)

MMDCIV.

Nistor Gănga către judele din Maier, despre o pagubă de oi făcută la „Rusii" din Putila şi Câmpulungul Rusesc. Câmpulung, 1687, înainte de 6 Iulie.

„Nistor Gănga" către „Ionaşco giude din Maerul", care luase oile mătuşă-sa, „şi le'i dat Rusilor", de şi ştie bine „că mătuşe-mè n'au fostu în botăşie *(sic)*... Că bine ştii tu că n'am vinit eu să te chem la Rus[i], ce ai vinit tu, de m'ai rugat şi ai dzis că-i cu ştire domnilor". A luat un număr de oi, „iară mai multă pagobă de dzece oi mi-au făcut Rusii mie". De restituit, nu restituie, „ce m'oiu duce la Rus[i] şi voiu întorce cu dzece părţi mie. . ., că Rusii nu-s departe, ce-s pe mănule mele. Că dzic pe sufletul miu că, de-ţ hi luat ceva, să ştiţi că nu mă las."

P. S. De-i restituie „Rusii", o va face şi el „până într'un ca[pă]t de păr. . . Că bine să ştiu Rusii de unde sintu, — că-s şi Putilen[i] şi din Cânpulungul Rusăscu."

---

[1] Ioachim Wallendorffer.

[Vo:] Anno 1687, 6 Iulii, Nistor Ginga Schreiben das er an den Schaffen den Rusen nicht zahlen will.

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 64, no CCLXXX.)

MMDCV.

Câmpulung, 1687, 13 Iulie.

Alexandru David, rohmistrul polon, către Bistrițeni, despre luptele de la Dohanghecet și din Crăm, precum și despre mișcările Cazacilor, Muscalilor și Polonilor.

† Cinstiți ai noștri frați, Mărie Sa Echim, biraul de Bistriță, și Mărie Sa Gonos Mihai, cu s[ă]n[ă]tate mă'nchin dumilorvoastre. Alta, fac știre Măriilor Voastre, pentru vești dentr'această partea de loc, să știț dumneavoastră că Moscalii au bătut cel[e] patru cetăț de la Doangheghet, și le'u luat, și au lovit o sam[ă] de oaste și suptu Crăm, și au străcat câte sate au găsăt pe giur Crăm. Alta, și pentru oaste cestă leșască, s'au pornit; acmù este suptu Camenit[ă], și au venit Mohil[ă] Hatmanul Cazăcescu cu 15.000 de oaste, și au înpreunat tustrii Hatman[i], de săntu la un loc, și mai așteptau să nimerască 40.000 de oste de la Moscu, car[e] vin[e] agiutor la Leș[i], și, cum va sos[i] acea oaste, vor purcede oștil[e] în gios. Atâta avum această dat[ă] a vă scria dumilorvoastre, iar ce s'ar mai innol, tot vom fac[e] știre Măriilor Vostre, și mă rog Măriilor Vostre, ce veț ști despe oaste nemțască, să n[e] faceț dumneavoastră știre; că minciun[i] audzăm multe, iar adevărat nu știm. Și, cu atâta obărșindu, m[i]l[o]stivul Dumn[e]dzău să dăruiască Măriilor Vostre s[ă]n[ă]tate.

Ȣ Câmp[ulung], Iul[ie] 13.

A dumilorvostre bun prieten și dă bin[e] voitoar *(sic)* mădzies *(sic) Alexsandro David,* rohmistru prè-luminatului Crai.

[În sens invers:] Anno 1687, die 18 Augusti, alat[ae] dass alle Hauptleüte der Pohlen, Kazaken undt Muskoviten unter Camienitz ziehen werden.

(Pecete cu embleme, de ceară roșie.)

(Vo: Adresa românească.)

(Bistrița, Archiva Orașului; în parte și în *Documentele Bistriței*, II, pp. 65-6, no CCLXXXII.

MMDCVI.

Câmpulung, [1687, 13 Iulie].

Alexandru David, rohmistrul polon, către Bistrițeni, despre aceleași lucruri.

Al nostru cinstit frate, Mărie Sa Iachim biraul de cetatea Bistriței, cu sănătate mă 'nchin Mării dumitale. Facem știre Mării Tale pentru vești dentr'acoace, de spre partea noastră, să știe că oștile moschicești s'au pornit și au mărsu la cetatea Doanghecet, că săntu acole patru cetăți. Și-m pare că pân' la această vreme l-or hi dobândit. Iar de-acole este să margă la Crăm. Și oaste este foarte bun[ă], ales[ă], și săntu 500 pușci și 15 pușci mari ologe, de bătut la cetăți. Iar 40 de Căzaci este să vie la Soroca, să margă pe Nistru în jos. Pentru oastea Mării Sale Luminatului Crai leșescu, le'u dat Mărie Sa Hatmanul Corone ordinații la tote stagurile să să clătască de pe la ernatice, și făr' zăbavă s'or porni și oștile leșești. Pentru Franțoj, să știț dumneavoastră că au avut can scărbă cu Namțul. Iară acl nu să știe, Mărie Ta, că s'au înpăcat. Și este să rădice oaste și Franțujii asupra păgânilor, și pe uscat și pe apă. Deč să zecemu numai: pecum a hi mila puternicului Dumnezeu, așè va fi. Alta, poftescu și eu pe Mărîele [Vostre] pentru vești de spre partea Măriilor Vostre, pecum a hi, și de la giuleș[1] pecum a hi socotit, să avem și noi știre. Alta, poftesc pe Mărie Ta pentru Petre Armanul, să aibă de la Mărie Ta județ direptu. Aceasta te poftescu. Și să fie Mărie Ta sănătos.

Ȣ Câmpulung.

---

[1] Dietă.

La aĭ nostru cinstit frate, Mărie Sa Iachim, birăul de cetatea Bistreţăi, cu sănătate să să dea.

1683, wegen Post aus Moldau.

(Pecete de ceară roşie, cu două chipuri şi o cruce.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copia d-lui Iulian Marţian; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 66-7, nº CCLXXXIII.)

MMDCVII.

Câmpulung, 1687, 18 August.

Alexandru David, rohmistrul polon, către Bistriţeni, despre o călcare de hotare către Câmpulung şi despre hoţul Nicolae Pasăre şi ai lui.

Magnifice ac generose domine iudex, amice mi venerandissime.

Debitam praesto Magnificentiae Vestrae observantiam, me ipsum fraternae recommendo amicitiae. Humiliter oro Magnificentiae Vestrae de me ipso quod mitto decem equos meos proprios ad vendendum; propter meliorem fidem misi socium de vexillo meo. Rogo atque iterum rogo ne habeat turbationem, tam de vama, quam et de aliis rebus. Adhuc refero hoc Magnificentiae Vestrae quod maximum homini *(sic)* de Campolong habent praepedimentum de hominibus Magnificentiarum, nam proprias limites per vim acceperunt apud homines de Campolong. Rogo atque iterum rogo ne patiantur homini nostri hanc iniuriam, nam, si non faciet Magnificentia Vestra rectam iustitiam, vellem scribere ad Serenissimum regem nostrum Poloniae, quoniam modo est dominus huic provinciae. Et hoc refero Magnificentiae Vestrae quod homini de Bergowa[1] furaverunt octodecem equos apud homines de Aanka, qui modo sunt sub protectione magni ducis exercitus Poloniae. Furonum istorum nomen scribo: Nikolay Pasere, Teodor Bosanczanul[2], Gryory Popencze. Modo rogo, faciat Magnificentia Vestra iustitiam, ne patiamur plus has iniurias. Campana homini de terra Magnificentiarum acceperunt, nam ista iniuria non fecit se contra nos, sed contra supremum dominum Deum. Rogo atque iterum, faciat Magnificentia Vestra secundum aequitatem, iustitiam. Modo me ipsum quam citissime fraternae recommendo amicitiae Magnificentiae Vestrae.

Benevolus amicus atque humilis servus

Alexander Dawidenko, rottmayster Serenissimi regis Poloniae.

Datum in Campolong, 18 augusti, anno 1687.

P. S. Oro iube Magnificentia Vestra illos homines qui campana acceperunt, prendere.

[Vo:] Magnifico ac generoso domino Ioachim Wallendorfio, iudici bystriciensis, amico mi venerandissimo, debetur.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCVIII.

Câmpulung, 1687, 6 Septembre.

„Alecsandru David rohmistrul" către „Ianăş", birăul Bistriţei, pentru nişte furi, ameninţând şi el cu zăbor.

. . . . Şi nu mai înblaţ dumneavoastră lăudându-vă a zeberi, că apoi dar voi începe şi eu a zeberi: voi luá cu totul. Şi pentru aceste zăboare s'a face zarvă şi între Crai, ş' apoi n'a hi lucru bun. Iat[ă] şi acmù eu am trimis pentru vitele dumilorvoastre ce pascu pe locul nostru făr' ştire mè, să l[e] vămuiască. Şi, pentru căč n'au vinit omini întăi la mine să grăiască, am învăţat să è căte 4 boi. Deci să vie omini la mine să aşedzea acesta lucru, că apoi n'a hi bin[e]. . . .

(Pecete mică, roşie. Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 67, nº CCLXXXIV.)

---

[1] Bârgău.

[2] Din Bosance..

MMDCIX.

După 1687. Toader Nacul către Bistriţeni, despre împrejurările războiului.

† Cinstit şi al nostru bun prieten, dumiialui Frenţi Nataraşul de cetate Bistriţii, de l[a] m[i]l[o]st[i]vul Dumn[e]dzău dumital[e] poftim bun[ă] săn[ă]tate, depreun[ă] cu toat[ă] cinstit[ă] cas[a] dumital[e]. De-i vrea dumneata a şti pentru veşti dintr'acoač[e], să ştii dumneata că nu-i nič de o laud[ă], că tălharii nu mai lipsăscu, prad[ă] şi iau tot. Un Paş[ă] ce iaste să margă la Cameniţ[ă], au venit şi iaste la Ţuţora: aştaptă 15.000 de Tătari. Despre Leşi dzic că s[ă] străngu la Trămbovlea: vedem că nepacea lor va fi pustietaat[e] ţărăi noastră şi altor ţări neodihnă. Ce numai m[i]l[o]stivul Dumn[e]dzău ce va vrea, să fac[ă] cu noi. [Au trimis un om pentru a cumpără pâne.] Alt, iar facem şt[i]re dumital[e] că şi noi sintem aicia, la Cămpul-Lungu, ce nu ştim cum ni s['a] tămplă, pentru aceşti tălhari ce jăcuescu: căte oarce ce avăm aicia, în ţar[ă] nu-i unde mistui. Ce de[č] socot[e] dumneata: al mieu ce am, aş trimite la mâna dumital[e], să stia pân doar Dumn[e]dzău a 'ntoarce şi într'alt chip. . . .

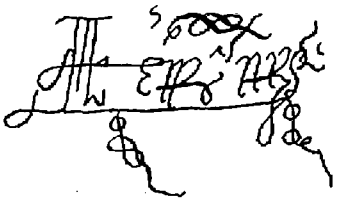

(*Toader Nacul* нскаа.)

[V°:] Adresa românească.
(Pecete cu făină.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* II, pp. 54-5, n° ccix.)

MMDCX.

1688. Alexandru David rohmistrul către biraul de Bistriţa, „Echim", pentru furtul de „un păhar şi un talger de a[r]gint" şi pentru veşti.

. . . . Pentru veşti dintr'acoace, să ştii Măriia [Ta], Hanul singur să gătit să margă innainte Nemţilor, ori în Ţ[a]ra Munteniască ori în Ţ[a]ra Ungurescă: unde l[i] s'a tămplă: acesta veste acmù avăm. . . .

[În sens invers:] Anno 1688, die 12 Novembris, alat[ae] ex Moldavia wegen des Meterschdörfer[1] Kelckh undt Monstrantz.

(Pecete de ceară roşie; cruce şi coroană.)
(V°: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* II, p. 68, n° cclxxxvii.)

MMDCXI.

Cămpulung, 1688, 16 Iulie. Alexandru David rohmistrul către Bistriţeni, despre certe la ţihotar.

Magnifici ac generosi domini iudices ac senatores terrae Bystriciae.

Pudet me tam saepissimis turbare Magnificentias meis negotiis, nam quotidie homines ex Campolong maximas habent aggravationes a hominibus ex Transsilvania, et modo, nuperis temporibus, apud redeuntem hominem ex civitate Bystryciae indebite subditus Magnifici domini Bolong qui sedet in Cygow[2] accepit equum cum tritico, ea ratione quod fecit foenum nominatus homo ex Cygow in pago nostro quae vocatur Solka. Et modo est hoc foenum, iam tres praet[er]ierunt anni quando factum est foenum ille: non videndo foenum, violenti modo accepit equum cum tritico. Ego propter meliorem testimonium homines rectos et senes vocavi

---

[1] Meşindorf.
[2] Pare a fi Ciceul.

ante iudicium meum; septem iuraverunt homines quod non videndo foenum et non interrogando homines nostros accepit equum cum tritico. Rogo atque iterum rogo ut agnoscam iustitiam secundum rectum iudicium; ne faciant homini ex Transsilvania hominibus nostris iniuriam rogo atque iterum rogo. Nam ego maxime veneror Magnificentias et obligationem optabilitatis mei deteneo[1]. Rogo atque iterum rogo habeam iudicium et iubeat Magnificentia intercessionales auctoritate sua scribere epistolas ad Magnificum dominum Bolong qui sedet in Cygow. Ego mea[2] obligatus sum in qualibet occasione mandatui Magnificentiarum Vestrarum servire. Magnificentiarum Vestrarum benevolus amicus atque obligatissimus servire.

Alexander Dawidenko, rothmayster Serenissimi regis Poloniae.

Datum in Campolong, 16-ta iulii, anno 1688.

[Vo:] Magnificis ac generosis dominis iudicibus, et praecipue Magnifico domino Ioachim Wallendorfio, iudici ac senatori primario terrae Bistryciae, amico mihi multum observandissimo, debetur Bystriciae.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXII.

Alexandru David rohmistrul către Bistriţeni, despre tovarăşul său de steag Calmăşul, care merge la oastea Împăratului[3] — Câmpulung, 1688, 16 Augnst.

Magnifice ac generose domine iudex terrae Bystriciae, amice mihi multum honorandissime.

Advenit mihi in propinqua vicinitate meis optabilibus[4] quotidie turbari servitiis: quod dedit mihi in commissis Illustrissimus magnus dux exercitui Poloniae ut in certis necessitatibus mittam socium vexilli mei ad exercitum Clementissimi ac Invictissimi Caesaris Imperatorique totius Christianitatis. Quem modo misi, imoque intercedo ad Magnificentiam, submisse orans ut socius vexilli mei, nomine Kałmysz[5], in hac tam magna via possit habere in omnibus locis commoditatem. Nam et ego habeo in commissis ab Illustrissimo duce exercitui regni Poloniae ut homines ex Transylvania euntes in terram Poloniae et retro redeuntes habeant omnem commoditatem atque securum itinerem. Non dubio[6] hanc gratiam agnoscere a Magnificentia, quam ego quolibet mandatui a Magnificentia ad me venienti paratus servire. Modo, me ipsum amicabili recommendans amicitiae, remaneo Magnificentiae Vestrae benevolus amicus obligatissimus atque promptus ad servitia

Alexander Dawidenko, rothmayster Serenissimi regis Poloniae.

Datum in Campolong, 16ta augusti, anno 1688.

[Vo:] Magnifico ac generoso domino Ioachim Wallendorfio, iudici ac senatori primario terrae Bystriciae, amico mihi multum observandissimo, debetur. Bystriciae.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

---

[1] Se ţine gata de slujbă.

[2] „Din parte-mi."

[3] E cel d'intâiu act privitor la Teodor Calmăşul, tatăl lui Ioan-Vodă Callimachi. Se verifică astfel ipotezele mele din *Documentele Callimachi*, I, Bucureşti, 1902, p. XVII şi urm.

[4] „Dorinţi."

[5] Copia dă: „Katmysz", ceia ce n'are sens.

[6] „Nu mă îndoiesc."

MMDCXIII.

1688-9. Socoteala proviziilor date din Rucăr şi din Câmpulung oştirii împărăteşti.

. . . Von Kronstatt nach Rukur dem H. Egumen gelieffert worden 2661¼ Kübl Getreydt: von diesem seindt 828½ Kubl, so das Dorff Rukur zu bezahlen schuldig, abzuziehen. . .

N. B. Wegen der nach Rukor geliefferten Getreydt ist auff einem jeden Kübl 1 fr. zu bezahlen; welches auch von denen ersten einkommenden Geldern aus der Wallachey gutt gemacht werden sollen. . .

(Braşov, Archiva Oraşului, acte chirilice, nº 647.)

MMDCXIV.

Făgăraş, 1689, 12 Februar. Mihail Apaffy, principele Ardealului, către Braşoveni, despre lucrurile oprite la Braşov ale „doctorului" muntean.

Michaël Apafi, Dei gratia princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram.

Ennek elötte valo esztendökbe nehai megh halt Drauth György fö birosagaba committaltunk volt kegelmes parancsolatunk altal, Brassoban le tött Havasalföldi Doctor marhajanak arestaltatása felöl, melly jok mind eddigh pecset alatt leven méghhalt Lecs Janos hazanal; hogy azert a fen specificalt Havasalföldi Doctor javai es ladak tovâb arestum alatt ne legyenek; es az adossagh ne periclitalodgyek. Parancsollyuk hüsegteknek kegyelmesen es igen serio, ez commissionk mellett Szilágyi Mihaly nevü udvari hütös iro deakunktol requiraltatván, az specificalt Havasalföldi Doctor javait az arestum alol szabadicsa fel, es egeszen minden eddigh arestum alatt leveö jokat, assignallya es assignaltassa; creditoranak Rosnyai Janos concivis attyok fianak fogyatkozas nelkül; kezebe s ha kik creditorok lesznek, azokat is es contentalva fide mediante Rosnyai Janos mind kar nelkül; es ha mi superfluitas ac homunokbul (?) fenn marad s több creditorok intervinalnak azokis contentalodgyanak, nevezetesen penigh Olasz Ferencz hivünk Sandor nevü fianak ha mist jok között öveseszen, mind addigh conservallya szamara Rosnyai Janos; megh fogathozas nelkül kezehez veszi; különben se cselekedgyek hüsegtek; azt hozva magaval az közzönseges igassagh és az Nemes Országh törvénye; hogy az adossagh egeszszen meghfizettessek.

În anii trecuţi ne adresasem fericitului Gheorghe Drauth, fost întâiu-birău, în pricina vitelor oprite la Braşov ale doctorului muntean; care bunuri şi acum zac sub pecete în casa fericitului Ioan Lecs. Pentru ca însă averea şi lăzile numitului doctor să nu stea mai mult supt poprire, şi datoria să nu se primejduiască, vă poruncim d-voastră cu tot dinadinsul şi cu toată hotărârea ca, în urma poruncii noastre, cerându-se de diacul nostru credincios de Curte, de Mihai Szilágyi, să-i sloboziţi numitului doctor muntean de supt oprire toată averea de acolo. Şi să o asiguraţi creditorului, cetăţeanul Ioan Rosnyai, fără nicio lipsă, şi, de vor mai fi încă alţi creditori, şi pe aceia să-i îndestulaţi „fide mediante", şi pe Ioan Rosnyai fără nicio pagubă. Şi, de o să mai rămâie ceva, şi or se intervie alţi creditori, să-i îndestulaţi şi pe aceia, şi anume pe Alexandru fiul credinciosului nostru Francisc Olasz, ca să poată luà din cele mai bune; să i le păstreze Ioan Rosnyai şi le va ridicà fără lipsă până atunci pe seama lui. Altfel să nu lucraţi d-voastră. Aşa aduce cu sine dreptatea şi legea ţerii noastre ca datoria să se plătească toată.

Neque secus facturi. Datum in arce nostra Fogaras, die 12 februarii, anno 1689

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Fronius, nº 248.)

MMDCXV.

Andreiu Veress către Bistriţeni, despre un om prigonit pentru năpaste de omor în Moldova.

Şintereag, 1689, 14 Mart.

Szolgalatom utan kivanvan hogy Isten kegyelmedet szerenczesen eltesse es tarcza megh yo egesegben kedvesivel egyetemben sziböl kivanom.

Kegyelmedet mint uramot ilyen nagy bizadalmason kelletek levelem altal megh talalnom mivel az öszel ezen levelem presentalo gondos uram ö kegyelme ola Nemethi Vaszily nevü embernek az fia masod magaval mentenek Moldovaban egy Rebrei ifyo legenyel egy Reblan Nikoranak öcze leven az uram ö kegyelme jobbagyanak az fia haza yöven az masik ot maradvan az urom ö yobagyanak az fluyarara fogta hogy az ö öczet az uton megh ölte, kiert Rebran Nikora az uram ö kegyelme yobagyanak az fiat megh fogata Bötlenben vitete ez mai napig is ot nyomorgatata. Ki miat kinszeritetem az uram ö kegyelme yobagyat igaz uti levelet Moldovaban el boczatni, azon legenyt epen fel kerestehaza is hozt elevenen. Hanem mivel szegeny sokat faradot köttöl az fia is nagy keserves es töle el viselhetetlen nyomorosagot szenvedet meltatlan az maga faraczagarol es kölczegeröl mind az fia nyomorosagarol elegetese megh kegyelmetek; tovaba ne kellesek uramot ö kegyelmet busitanom mert tovabra haladvan mas utyat modgyat fel keresven bizony duplason meg vöszem rayta Reblan Nikoran. Ezek utan kivanvan hogy ezen levelem talalya szerenczes oraban es yo egesegben.

Doresc din inimă, după slujba mea, ca Dumnezeu să vă ţină cu noroc pe d-voastră şi cu bună sănătate, împreună cu toţi ai d-voastră.

Am fost nevoit să mă întorc prin scrisoarea mea cu toată încrederea către d-voastră, fiindcă astă toamnă feciorul domnului cu scrisoarea, anume Vasile Nemethi, de-ai Măriei Sale, a trecut cu un tovarăş în Moldova, cu un flăcău de la Rebra, cu fratele mai mic al cutărui Nicoară Rebreanu, după aceia apoi, sosind acasă feciorul iobagului d-sale, cellalt rămânând acolo, l-au învinovăţit pe feciorul iobagului d-sale că a ucis pe fratele său (mai mic); pentru care Nicoară Rebreanu a prins pe feciorul iobagului d-sale, l-a dus la Beclean şi încă şi astăzi îl schingiuieşte. Chiar pentru aceia sunt nevoit să slobod pe iobagul d-sale cu carte de trecere în Moldova: a căutat pe flăcău acasă, şi l-a adus viu. Dar, fiindcă a suferit mult, bietul de el, precum a fost nedreptăţit, îndurând multe neajunsuri, şi feciorul lui, să-i restituiţi d-voastră cheltuielile şi toate cele îndurate de el, ca să nu-l mai năcăjesc mai mult pe Măria Sa. Pentru că, dacă vom purcede pe alte căi, zău vom luă îndoit de pe spatele lui Nicoară Rebreanu. După acestea doresc ca scrisoarea să vă găsească în ceas cu noroc şi bună sănătate.

Datum in Somkerek, anno 1689, die 14 martii.

Kegyelmetek alazatos szolgaya.
Veres Andras, m. p.

Al d-voastră smerit slujitor
Andreiaş Veress.

[Vo:] Tekintetes nemes Beszterce varosanak mostani erdemes fö birayanak nemzetes Ioakimus uramnak ö kegyelmenek igen nagy beczületel adasek ez levelem.

[Vo:] Scrisoarea aceasta să se dea cinstitului nobil domn întâiului-birău de aici, din oraşul Bistriţa, lui Ioachim, cu cinste mare.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXVI.

Sântimre, 1689, 2 April.

Mihail Teleky către Bistriţeni, despre închiderea drumului spre Moldova.

Ajanlom kegyelmeteknek szolgálatomat.

Az my kegyelmes urunk ö Nagysaga parancsolattja Meltoságos Veteranyi General teczesébül az léven hogj az Moldva felöl való utak bé vágattasanak, kivül az General Herbeville vicejenek parancsolvan hogj efficialtassa, az my kegyelmes urunk ö Nagysaga parancsolattyabol en is az dolognak végben vitelere küldöttem iffju Toldalagi Ianos sogor uram ö kegyelmét hogy azon becsülletes Nemet uraknak legyen mellette kegyelmetek requiraltatvan nevezet sogoromtul kegyelmetek szekinek közeleb valo faluibol elegendö emberek fejszekkel ásokkal kapakkal ahhoz kivantató ezközökel hajtassanak, fogjatkozast kegyelmetek ne tegjen, sem az dologal ne késsenek mert ha mi esik kegyelmetek senkit ne okozzanak. Meg is kerem kegyelmeteket ha exemplariter meg nem akarnak busulni haladék nelkül procedalyanak az dologban. Eltesse Isten kegyelmeteket.

Ţin gata slujba mea d-voastră.

Porunca Măriei Sale prea-bunului nostru domn, din voia Generalului Veterani, este ca drumurile de spre Moldova să se taie: a poruncit Generalul locţiitorului său Herbeville să o îndeplinească. Tot din porunca Măriei Sale prea-bunului nostru domn, am trimis şi eu pe d-sa Ioan Toldalagi iunior, cumnatul mieu, pentru săvârşirea lucrului, ca să steà lângă domnii nemţi cinstiţi. Înştiinţaţi fiind d-voastră, din partea numitului mieu cumnat, să rânduiţi acolo oameni de prin Scaunul d-voastră cu hârleţe, săpi şi alte unelte; să nu scăpaţi aceasta din vedere, să nu întârziaţi cu lucrul. Căci, de se va întâmplà ceva, să nu învinuiţi pe nimeni altul. Vă rog, deci, dacă nu vreţi unul câte unul să aveţi neplăceri, ca fără întârziere să vă apucaţi de lucru. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră.

Görgeny-Szent-Imreh, 2 aprilis 1689.

Kegyelmeteknek szolgalo jo akaroja | Slujitorul binevoitor al d-voastră

Teleki Mihály, m. p.

[V°:] Generosis, Prudentibus ac Circumspectis dominis iudici primario cete risque senatoribus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis benevolis, observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXVII.

1689, 10 April.

Constantin Brâncoveanu, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre pecetea la un „zamfir“ de făcut prin „jupânul Irimiia pecetariul“, care „lucrează foarte bine şi curat“, arătând că o doreşte ca la inelul ce a trimis cu Postelnicul Radul Golescu: „tot acea peceate, acel corbu, soarele acela, luna aceaia, slovele iar acealea; numai atâta, la piĉoarele corbului, la inelul acest de aur s'au fost pus leatul cu slove rumâneşti, iar în inelul acesta să să facă cu slove letineşti, cu ambac: „1689“, şi că vrea „să-l sape adâncu, să nu-i fie săpătura în faţă“.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 96-7, n° 5.)

MMDCXVIII.

Mihail Teleky către Bistriţeni, despre nevoia de a se tăià drumul spre Moldova. Gurghiu, 1689, 18 April.

Szolgalok kegyelmeteknek.

Urunk ö Nagysága Veteranyi General tettzésébeöl kegyelmessen parancsolvan az Moldva felöl való utaknak es ösvenyeknek bé vágattatasarul s sanczoknak csinaltatasárul, kire minap is expedialtatot volt sogor Koronkay Toldalagi János uram hogj Veterányi Generaltul arra rendeltetet Becsülletes Nemet ur Tisztel edgjet értvén azon munkat minél hamareb vitessék véghez, de az nagj és hallatlan árvizek már oda nem penetralhatvan ujobban megh elébbi commissioja szerint oda menven ö kegyelme, kitöl ezen materiaban kegyelmetese requiraltatván az menyi gyalog embereket fog kivánni fogjatkozas kivül asokkal kapakkal fejszekkel kosarokkal es ahhoz kivántató mindenféle ezközökkel külgyenek az széknek közelebb valo reszeibül oda az hova ö kegyelme fogja kivanni. Egyeben hitessek el magokkal ha ki miat fogjatkozás lészen busulása következik. Isten kegyelmetekkel.

Görgeny, 18 aprilis 1689.

Kegyelmetek szolgalo jo akarojok

Teleki Mihály, m. p.

[V°] Nemzetes beszterczei föbiro uramnak becsülletes tanacscsaval edgyjütt jo akaro uraimnak adassék.

Vă slujesc d-voastră.

Poruncind Măria Sa domnul nostru, pentru plăcerea generalului Veterani, să se strice drumurile şi cărările de către Moldova, şi să se facă şanţuri, pentru care afacere şi mai dăunăzi a fost delegat fostul mieu cumnat Ioan Toldalagy Koronkai, ca, înţelegând rânduiala generalului Veterani şi cinstitului domn neamţ, lucrul acela să-l îndeplinească el cât mai răpede, şi, fiindcă, de apele mari şi nemai auzite acolo, nu pot pătrunde, după comisiunea sa de mai înainte, d-sa a mers acolo, dar, asemenea fiind şi d-voastră îndemnaţi în această afacere, atâţia oameni pedestraşi să-i trimiteţi acolo fără zăbavă, câţi va pofti, ducând cu sine săpi, hârleţe, topoare, coşuri şi alte unelte de nevoie din părţile vecine ale Scaunului, unde va dori d-sa. La din potrivă, să ştiţi că, dacă cineva se va dà în lături d'innaintea acestei datorii, îi va fi cu supărare. Dumnezeu cu d-voastră.

Al d-voastră binevoitor slujitor

Mihail Teleky.

[V°:] Să se dea cinstitului birău din Bistriţa şi la cinstiţi sfetnicii lui, binevoitorii miei domni.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXIX.

Constantin Turculeţ, rohmistru polon, către Bistriţeni, despre un om al castelanului Cracoviei. „Kobuk", 1689, 13 Maiu.

Perillustres, Magnifici domini Bistricae, domini mei faventissimi. Intulit nuper querelas pro damno suo ad Magnificas Dominationes Vestras subditus quidam Illustrissimi castellani cracoviensis, cui nomen Semion; hic sine ullo rediit iudicio, etsi et instantes habuit literas a servo quodam Illustrissimi, quem iussit scribere ipse Illustrissimus. Ego itaque, tam ex iussu Illustrissimi, quam quod sim certus gratiae Dominationum Vestrarum (quam peto ut habeam et ulterius), audeo instare et petere hac litera mea pro subdito Illustrissimi, Semion, qui damnum habet a subditis Dominationum Vestrarum ruri Berguo, a quodam Ila, filio Nicolai, ab altero Gavryl Buzda, a quibus hic homo damnum habet eiusmodi, quod furum more accepere ab illo 20 equos, pro quibus nullum hucusque iudicium habet. Pro quo iteratim peto ut iudi-

cium sacrum apud Dominationes Vestras assequatur, nec dubito quod assequetur. Me tantum gratiae Dominationum Vestrarum recommendo

humillimus servus et amicus

Constantinus Turkul, rothmagister Serenissimae Regiae Maiestatis.

Datum in Kobuk[1], die 13 maii, anno Domini 1689.

[V°:] Perillustribus, Magnificis dominis dominis Bistricae, amicis meis faventissimis, pateant.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXX.

Câmpulung, 1689, 20 Maiu.

Gavrilaş rohmistrul către Bistriţeni, despre tovarăşul său ce merge cu misionarul apostolic, dorinţa lui de a fi linişte la hotare şi veştile de pace cu Domnul Moldovei.

Perillustri, Spectabili ac Generoso domino, patrono colendissimo. Amato affectu nostro ferimur per has praesentes ad Vestram Dominationem, quam officiose rogamus quatenus commilito noster Mucha, qui a nobis datus est comes itineris a Deo Reverendo patri missionario apostolico usque ad vestram urbem, iuxta ordinationem superiorum nostrorum (et rogamus ut et Dominatio Vestra dignetur eundem honorem ei praestare, quatenus reciproce et nos vestrum petitum peramanter acceptemus) sit acceptatus, et pro rebus ac negotiis aliquibus quae controvertuntur intra limites iuris nostri et vestri, rogamus ne fiant arrestationes, sed pulchre sua prudentia dignetur componere. Interim (laus Deo) Moscus prope iam est ad Krim, et illuc se festinanter insinuat. Nos pacem iam composuimus cum principe moldaviensi. Noster rothmaiester ulterius ad Hanum sciticum est ablegatus, ob res non leves. Dolemus autem cum audivimus incendium civitatis Coronae. Speramus et nostros in magna copia descensuros versus inimicos Chritianitatis. Tandem rogamus ut dignetur nos in suo affectu bono conservare et tanquam bonis amicis mutuam correspondentiam novorum etiam, et ex parte Germaniae, et Caesarianorum, praecipue siquae sunt nova, insinuare; nos quoque, siquae in futuris occurrent, notificabimus. Et nunc maneo Vestrae Spectabili ac Perillustri Dominationi affectuosus servus

Gavrilas Rothmaester. *Gavrilaş rohmistrul.*

In Campolongo, 1689, maii 20.

[V°:] Perillustri, Spectabili ac Generoso domino, amico colendissimo, domino N., praefecto summo et iudici civitatis bistriciensis, et cetera, necnon domino nobis observandissimo, Bistrizii.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXXI.

Dorna, 1689, 21 Maiu.

Oxendie Virzirescul, misionar catolic între Armeni, către paznicii drumului de la Dorna la Bârgău, despre pasul ce-i trebuie, având scrisori ale nunciului apostolic.

Perillustres, spectabiles ac generosi domini.

Huc ad Dorna, pagum confinem limitibus vestris, adveniens habensque meo itineri comites datos iussu superiorum regni Poloniae, ad 20 personas circiter, audivi passum hinc ad Borgo esse prohibitum. Quare, cum habeam de necesse hac transire cum literis Celsissimi ac Illustrissimi nuntii ac legati Sedis apostolicae et commissarii generalis Camerae apostolicae ad quosdam dominos Transsilvaniae, necnon ad dominos Bistricienses, causa certorum negotiorum, peto liberum passum

---

[1] Sau „Kobak".

mihi per latorem harum quanto citius renuntiari a Vestris Generositatibus; cuius impedimentum maximum damnum inferet rebus tractandis. Iterum igitur atque iterum idem peto rogoque, nam ego paulatim adventabor versus excubias. Et, his me vestris fautoribus commendans, maneo affectuosus Vestris Spectabilibus Generosis Dominationibus

Oxendius Virziresco, Sedis apostolicae missionarius.

In Dorna, 1689, 21 maii.

[Vo:] Perillustribus, Spectabilis, Generosis, Magnificis praefectis vigiliarum et custodiae passus ex Dorna ad Borghou pateant.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie contemporană.)

MMDCXXII.

Mihail Teleky către Bistriţeni, despre solii ce merg în Maramureş şi nevoia de a ţineà trecătorile închise. Gurghiu, 1689, 24 Maiu.

Ajanlom kegyelmeteknek szolgálatomat.

Maramarosi becsülletes követek mennek vissza, kegyelmeteket kerem jo securitassal kisertessék által, ne is varakoztassa kegyelmetek sokaig ö kegyelméket, mivel az ország dolgaira nezve sietve kelletik menniek. Egyebben is ha miben kivantatik jó akarattyokat mutatni ö kegyelmekhez ne nehezteljyek, kegyelmeteknek megszolgalom. Eltesse Isten kegyelmeteket. Görgény, 24 maii 1689.

Kegyelmetek szolgaja.

Szinten mikor vegeztek ezen levelet kegyelmetek szolgaja kegyelmetek levelevel akkor érkezet. A passust kegyelmetek semmikepen ki ne nyittassa. Irtam en mind urunknak ö Nagysaganak s mind a Generalnak, honnan mi válaszim jünek kegyelmeteket tudositom.

Teleki Mihaly, m. p.

Ţin gata slujba mea d-voastră.

Întorcându-se înapoi solii de omenie din Maramureş, vă rog pe d-voastră să-i petreceţi dincolo cu bună siguranţă, să nu-i zăboviţi mult pe dumnealor, având să meargă răpede pentru interesele ţerii. Şi în alte forme dacă se va cere, să nu vă fie greu a vă arătà bunavoinţă faţă de ei. V'oiu răsplătì d-voastră. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră.

Sluga d-voastră.

Chiar când încheiasem scrisoarea aceasta, a sosit slujitorul d-voastră cu alta. Trecătoarea nici de cum să nu o deschideţi d-voastră. Eu am scris, atât Măriei Sale domnului nostru, cât şi Generalului; dacă vă va sosi ceva răspuns, vă voiu înştiinţà şi pe d-voastră.

Mihail Teleky.

[Vo:] Generosis, Prudentibus ac Circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis senatoribus civitatis bistricziensis, dominis benevolis, observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXXIII.

Mihail Teleky către Bistriţeni, despre puţina lor grijă pentru tăiarea drumurilor. Gurghiu, 1689, 27 Maiu.

Ajanlom kegyelmeteknek szolgálatomat.

Kegyelmetek levelet vettem. Igazan

Vă ţin gata d-voastră slujba mea.

Am primit scrisoarea d-voastră. Într'a-

nagj vigjazatlansag az kegyelmetek dolga. Meg volt parancsolva az utakat mindenütt bé vágassak; valóban szépen vagatta kegyelmetek hogj az ki honn akar ott jün be az országba, még penig kegyelmetek hire nélkül. Meg válik mert ád kegyelmetek szamot az illyen dolgokrul. En nem tudok kegyelmeteknek addig semmit irni, valameddig a Generaltol valasz nem jün.

Kegyelmetek sietve tudosittson micsoda ember kitül jött kihez micsoda dołogban küldetet, voltakepen menyenek vegere cum omnibus circumstantiis járasanak. Eltesse Isten kegyelmeteket. Görgénj, 27 maii 1689.

Kegyelmetek szolgalo jo akaroja

Teleki Mihály, m. p.

devăr mare ni e grija din partea d-voastră. Am fost poruncit ca drumurile toate să se taie: zău că frumos le-ați mai tăiat d-voastră, că, cine pe unde vrea, pe acolo vine în țară, și încă fără știrea d-voastră! Se va alege ceva, veți dà d-voastră seamă pentru faptele acestea. D-voastră nu vă pot scrie nimic până nu avem răspuns de la General.

D-voastră să mă înștiințați în grabă ce om e acela, de la cine a venit și în ce afacere: umblați să știți „cum omnibus circumstantiis" ce drum are pe aici. Dumnezeu să vă ție pe d-voastră.

A d-voastră binevoitoare slugă

Mihail Teleki.

[Vo:] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario et senatoribus civitatis bistricziensis, dominis benevolis, observandissimis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMDCXXIV.

„Kobuk", 1689, 4 Iulie.

Constantin Turculeț rohmistrul către Bistrițeni, despre furtul unor icpe.

Perillustres, Magnifici domini Bistricae, amici mei observandissimi.

Duo fures ex nostris locis, unus socius horum duorum ex bonis Magnificarum Dominationum Vestrarum, rure Borsze[1], omnes isti tres, petulantia stimulati, rapuere quasdam equas a subdito quodam Magnificarum Dominationum Vestrarum, nomine Mihail, rure Rung[2], quas aduxere hic. At homines mei, qui eiusmodi petulantiam quaerunt illamque negant, dum ad nos aducunt petulantes illos, capuere et ad me adduxere. Quibus ego pro meritis illorum solvi et equas subito Magnificarum Dominationum Vestrarum reddi iussi absque ullo soluto, secundum iustitiam. Quod feci propter Magnificarum Dominationum Vestrarum amicitiam. Ideoque obsecror ut et homines mei, praesertim modo homo iste Ihnat Kumaryceskul, rure Viznyca, subditus meus, eandem iustitiam a Magnificis Dominationibus Vestris consequatur in iniuria sua, quam puto quod sit magna, dum moderno tempore, dum panis acquiritur, iustitiam quaerit. Habet ille certamen suum cum Magnifico Samuel bireu de Bistrica, quod certamen uniuscuiusque dum intellexerint, secundum iustitiam Magnificae Dominationis Vestrae obsecror ut faciant. Quod invicem Magnificis Dominationibus Vestris obsequiis meis me reddere obligor. Qui et modo Magnificarum Dominationum Vestrarum amicus et servus humillimus.

In Kobok, die 4 iulii 1689.

Konstantinus Turkul R. I. K. M.[3].

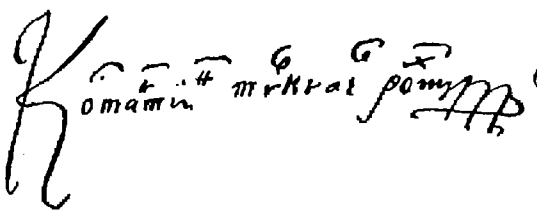

Constantin Turculeț rohmistrul.

---

[1] Din satul Borșa.

[2] Din Runcul Bistriței, în cercul de azi al Năsăudului.

[3] În limba polonă: „reimentar" al Măriei Sale Craiului.

[Vo:] Perillustribus, Magnificis dominis, dominis Bistricae, amicis meis observandissimis, patent.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXXV.

„Vladica Varlaam" către birăul de Bistriţa, Ioachim, pentru un preot. Bălgrad, 1689, 31 Iulie.

Recomandă pe „popa Gligorie din Mătitei, precum l-am fostŭ rânduit să fie giuratŭ lângă protopopul" şi cere să ajute pe acest locoţiitor de protopop la strângerea unei dări pe poartă pusă de „Craiu".

(Pecete neagră de ceară, pe Vo ; pe faţă, pecetea Mitropoliei cu fum.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 68-9, no CCLXXXVIII.)

MMDCXXVI.

Alexandru David, rohmistrul polon, către Bistriţeni, despre oameni din Câmpulung păgubiţi de cei din Bârgău. Câmpulung, 1689, 20 August.

Magnifice ac generose domine iudex terrae bystriciensis, amice mihi multum observandissime.

Nunquam intermitto meam Magnificentiae praestare observantiam. Me ipsum amicabili recommendo gratiae, immoque oro propter homines ex Campolong qui habent intolerabilem iniuriam de hominibus ex Birgou, nomine Paysa Iuon, Popencza Mikolay, Passere Koszatka, qui acceperunt latronico modo 19 equos. Modo ego scribo ad Magnificentiam nomine ducis Illustrissimi exercitui Poloniae. Faciat mihi rectam iustitiam, nam multis temporibus scripsi ad Magnificentiam ut habeam iudicium. Recte scribo ad Magnificentiam, habeo in commissis ab Illustrissimo duce meo ut possim vice versa reddere hanc iniuriam nostram, sed ego nolo facere ita propterea usque non agnoscam rectum iudicium a Magnificentia. Sed non dubio, Magnificentia faciet propter voluntatem Illustrissimi ducis mei rectam iustitiam. Modo me ipsum amicabili recommendo gratiae Magnificentiae Vestrae.

Benevolus amicus atque obligatissimus servire

Alexander Dawidenko, m. p., rothmayster Serenissimi regis Poloniae.

Datum in Campolong, 20 augusti, anno 1689.

[Vo:] Magnifico ac generoso domino Ioachimo Wallendorfio, iudici ac senatori primario terrae Bystryciae, amico mihi multum observandissimo, debetur. Bystryciae.

(Româneşte: Cotfas *(sic)*.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXXVII.

Oxendie Virzirescul, vicariu catolic pentru Armeni, către Bistriţeni, despre un preot armenesc al său. Gurghiu, 1689, 20 Septembre.

Amplissime domine, domine et patrone collendissime. Persolutis prius gratiarum actionibus pro benevolentia mihi praesenti perhumaniter exhibita, ab Amplitudine Vestra audeo his me ulteriori eiusdem Vestrae Dominationis affectui et benevolentiae insinuare simul simulque exponere qualiter, ministerio mihi a meis superioribus commisso exacte fungi conatus, praesens nuperis nundinis bistriziensibus, consensu communitatis Armenorum obque aliquos non leves deffectus sacer-

dotis armeni, hucusque ex concessione Amplissimi senatus bistriziensis, in suburbio eiusdem civitatis in succursum spiritualem Armenorum ibidem existentium habitantis, hunc eundem sacerdotem ideo amovi officioque suo ulterius fungi prohibui sub poena quatenus mei iuris erat specificata, — maxime tandem quoniam persona sit suspecta, utpote turcica, et nota mihi ex certis eius prae rabie prolatis in civitate verbis. Latorem autem harum, Reverendum patrem Deodatum, sacerdotem ritus armeni romano-catholici, loco alterius remisi. Hinc amicabiliter et provide haec praemisi quatenus Amplissima Dominatio Vestra (si quo tamen casu requisita fuerit) in favorem depositi nullatenus se interponat, sed Circumspecta Sua Prudentia dignetur illum iterum exmittere ad dispositionem fori competentis. Replico autem humillime instantiam, tum apud Amplissimam Dominationem Vestram, tum apud consultissimum Senatum, quatenus, divina erga advenas moti misericordia, Reverendo patri Deodato, latori praesentium, habitationem, et cetera, concedere non dedignentur. Hoc est non meum modo, sed et superiorum meorum votum; quod si ex benevolentia Vestrarum Dominationum obtinere meritus fuero, ego quoque tanti beneficii meritum conabor in loco et tempore suo exponere superioribus meis. His me commendo Amplissimae Dominationi Vestrae devotissimus et obligatissimus servus in Christo.

Oxendius Virziresous m. p.,
missionarius apostolicus ad Armenos eorumque vicarius in spiritualibus.

1689, septembris 20. in Giurgio.

[V°:] Amplissimo domino, domino et patrono colendissimo, domino N., iudici senatus bistriziensis consultissimo, et cetera, et cetera, necnon amico mihi benevolentissimo, Bistriz.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXXVIII.

Budacul-Mic, 1689, 10 Novembre.

Ioan Balogh şi Ioan Vajda către Bistriţeni, despre oprirea trecerii spre Moldova pe la Dorna.

Szolgálatunkat ajánljuk uram kegyelmednek, Isten kegyelmedet jo egességes hoszszu élettel álgja megh.

Akarok uram kegyelmedet tudositani, it jártunkban értök hogj Molduvában járó emberek Dorna fele derekason kezdettenek járni s az mint mongják kegyelmednek is értésere vagjon az dologh hogj Petris taján menek fel. Azért uram tudván kegyelmetek az nemes országnek szoros végezését mind az idegen nemzetnek eröstilalmát kegyelmetek parancsoljon azon utak felöl mert külömben mind kegyelmeteknek kára következhetik s nekünk is nagj becstelen s egünkre lehet. Ha kegyelmetek nem orvosollja mü is kötelességünk szerint el nem halgathattjuk, hanem az kiknek illik ertesekre adgjuk az dolgot. Adgja Isten irásunk találllja jo egessegben kegyelmedet.

Vă ţinem gata slujba noastră d-voastră. Dumnezeu să vă dăruiască cu viaţă bună, sănătoasă şi îndelungată pe d-voastră.

Vreau să vă încunoştiinţez pe d-voastră că, în trecerea noastră pe aici, am înţeles că pe la Dorna au început să treacă spre Moldova oamenii cu calea, şi, după cum spun, şi d-voastră aveţi cunoştinţă că trec pe la Petriş. Pentru aceia deci, cunoscând d-voastră legea aspră a nobilei ţeri, precum şi oprirea celor străini, să daţi poruncă pentru drumurile acelea. Căci, la din potrivă, va urmă, nu numai paguba d-voastră, ci ni poate fi şi nouă spre mare ruşine. Dacă d-voastră nu veţi luà măsuri de îndreptare, nici noi nu vom trece cu vederea, în urma datoriei noastre, ci cui i se cuvine îi vom dà de ştire faptul. Dea Dumnezeu ca scrisoarea noastră să vă găsească în bună sănătate pe d-voastră.

Datum Kis-Budak, die 10 novembris, anno 1689.

Kegyelmed jo akaro szomszidi s kész szolgay

Balogh Ianos, m. p.
Vajda Iános, m. p.

[Vo:] *P. S.* Kegyelmetek embere Timár Pál uram dolgában mégh eddigh nem szolgálhatunk s mostan nem is lehet mivel felljeb inét nem mehetünk, hanem nem sokára Sajora fel jövünk. Isten azt adván érnünk akkor vagj edgyiken, vagj másikon kárának megh kel fordulni.

[Adaus:] Tiszteletes Válendorffi Ioachimus uramnak eö kegyelmének Besztercze várossának becsülletes fö-birájának nekünk jo akaro urunknak eö kegyelmének adasséк.

Ai d-voastră binevoitori vecini şi gata de slujbă

Ioan Balogh.
Ioan Vajda.

[Vo:] *P. S.* Încă n'am putut isprăvi afacerea omului d-voastră Pavel Timarul, şi acum nici nu se poate, pentru că mai sus nu putem merge; ci nu peste mult timp vom venì sus, la Şieu. Dacă va dà Dumnezeu să ajungem acolo, are să se întoarcă paguba, sau a unuia, sau a altuia.

[Adaus:] Să se dea domniei sale cinstitului domn Ioachim Wallendorff, întâiului-birău al oraşului Bistriţa, binevoitorului nostru domn.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXXIX.

Câmpulungenii către Bistriţeni, despre un cal de furat. Câmpulung, înainte de 1690 [de la 1685[1]].

„Adecă noi, Câmpulungenii, anume vătămanul Nuţul şi Prepop [Precop] şi Onaşco Pizdălău şi Petrea Hurghiş şi Vasilie brat Petrea şi Dodul, Simion Erhan şi Petrea Şandro şi cu tot satul Cănpulungu, cu tănăr, cu bătrân", către birăul de Bistriţa, pentru un cal de furat. Omul al cui erà, jurase că-i al său „şi au născut la dinsu". Totuşi nu i s'a restituit. Confirmă şi oferă să jure şi ei.

„Alta, pentru credinţa nostră, ne'm pus şi degetele; carii credinţim noi cu sufletele nostrea."

„Ia Vasilie diac" scrie actul.

Iscălesc: *Vamăş Ghiorghiţă, Popa Simion, Popa Ionaşco.*

Adresa românească, fără pecete. — Pe Vo, însemnare germană.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 52-3, no CCLVI.)

MMDCXXX.

Egumenul Grigorie şi soborul din Slatina către Bistriţeni, despre hoţii cari i-au prădat mănăstirea. 1690.

† Cinstitu Măria Ta, birău dea cetate Bistriţă: să fii Măria Ta săn[ă]tos, înpreună cu totu cinstitu Sfatul Mării Tal[e]. Cătră aceasta facemu ştire Mării Tale pentru rândul acelor tălhari cari ne'u prădatu sfânta mănăstire Slatina: ne rugăm Măriilor Vostrea, ca unor cinstiţi domni, să vă faceţi Măriile Vostre rug[ă] şi pomană, să nu pie ač[e]le odoră scumpe la acei tălhari, cari ştiţi Mărielor Vostrea că tălharii săntu den Bărgău. Căci să ştiţi Măriile Vostre că noi petriacemu nevoe mare de spe mai marii noştri; ce nia rugăm Măriilor Vostrea să avem răspunsu dă la Măriile Vostrea. Că izvodu[2] încă avem acolò la Măriile Vos[tre], de unelte ce ne'u tălhuitu şi ne'u luatu tălharii. Ce nia rugăm Măriilor Vostrea să faceţu Măriilor Vostrea rug[ă] ca să avem şi noi a rugà prea m[i]l[o]stivul D[u]mn[e]dzău pentru Măriile Vostrea. Şi să fiţi săn[ă]toş ѡт ѯс, amin.

---

[1] V. *Documentele Bistriţei*, II, pp. XXIX-XXX.
[2] V. no MMDCXXXII, pp. 1424-5.

Smerenii erimonah Grigorii, cu tot soborul ѡѵ сѵ̀ мănăstire Slatina, măta-n[ie] facem Măriilor Vostre.

(Pecete cu fum.)

(V° : adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 98, n° cxxx.)

MMDCXXXI.

1690. Chitanţă pentru primirea lucrurilor oprite ale mănăstirii Moldoviţei: sunt şi cele menţionte şi altele: „o căpăţână de frău".

(Fără pecete, adresă şi dată.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, p. 89, n° cx.)

MMDCXXXII.

1690. Listă de lucrurile prădate de nişte Bărgăuani la mănăstirea moldovenească a Bistriţei (sau din Slatina ori Putna).

† Izvod de ce au luat de aice, de Bistrăţă, veşmente şi argintu şi alte lucruri tot cu mărgăritari, acei tălhari den Bărgău; anume au fost Nicolai Pasire şi cu alte soţi[i] a lui.

† 3 faloanea scumpe.
† 1 prestol cu ochi de zărbă.
† 3 stehare scumpe, cu icoanea de argintu poleite.
† 4 grobnice.
† 1 poală cu sărmă, cu cănafi cu mărgăritari.
† 1 tratapod cu sărmă, cu cănafi cu mărgăritari.
† 2 poale de zărbă.
† 4 dveri roşi de adămască.
† 1 tămplă lungă cu cănafi de mătase.
† 5 procoveţe de zărbă.
† 1 patrahir cusut cu 10 nasturi de argintu.
† 3 părechi de naracliţe cu mărgăritar[e], o păreche cu belcioce[1] de argintŭ.
† 3 aurare de sărmă.
† 1 tratapod vărgat.
† 1 tratapod în tipar.
† 30 de năfrămi cu sărmă.
† 1 năframă turcească.
† 9 brăe ce stau pre desupra icuanilor.
† 4 brăia de mătase cu cănafi cu mărgăritar, de să încingu popi la leturghie.
† 1 canaf mare de la policandru, tot cu mărgăritare si cu pietri.
† 4 covoare hagimeşti.
† 4 scuorţe turceşti.
† 1 cruce mare tot cu argintu.
† 110 crucişoare cu laţuje de argintu.
† 1 Panaghie rea ferecată (?).
† 6 icuniţe fer[e]cate cu argintu.
Acestea le-au încărcat pre patru cai.

---

[1] Belciuge.

[V°:] Anno 1690, die 6 *(sic?)*. Regest über die Sachen so aus dem Kloster Putna geraubet und hinkomen sindt.

[Întipărit cu un creion, care n'a scris:]

† de la Bozgăi.

† Grigori Copenţe.

(Pecetea mănăstirii: сıа печетее сть монастирѣ сла[тина].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 88-9, n° CIX.)

MMDCXXXIII.

Simon [Rodelt], birăul de Bistriţa, către Câmpulungeni, pentru paguba unui Bistriţean. 1690 şi urm.

Eu, Şimon bireu de ceatate Bistriţei, şi cu tot Svatul dumisale, scriem pacea şi sănetate la preatiñi şi vicin[i] ai noştri, la părchelabi şi la vornicŭ şi la vatamani den sat, den sat *(sic)*. Cătra acesta, pohtim şi dem ştire dumilevoastre de răndul onnii om al nostru, anume Gavril, che este om bun şi om drep[t] şi om de pre locure noastre şi vicin al nostru, că este om pagubaş de neşte boi, doi, că send în păr plătiţŭ. Că ne rughem dumilorvostre se n'aibe ommul noastrea val de cineva de omminii dumilorvoastrea, şi, prea unde va ghesiì boi, se hieţŭ în parte bun să se dobondască: cea va hì colacul şi vinitul, dumilorvoastre acea tot se hie. Foarte ne rughem dumilorvoastre se hieţŭ dumilorvoastre în parte bun; cea va fi pohta de cătrea noi sau traba, noi încă vom facea pre voia dumilorvoastrea întru tot cea vo va fi traba de cătrea noi. De este scriem şi dem ştire dumilorvoastrea. Şi se hieţŭ dumilorvoastre senetos întru ai multe şi bun. Amin.

(Pecete pusă peste hârtie; mică: „Sigilium civitatis Bistricie".)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 73-4, n° CCXCIX.)

MMDCXXXIV.

Dornenii către birăul Şimon de Bistriţa, pentru nişte opriri şi tălhării din partea polonă. 1690 şi urm. [1].

În zădar li-a arestat oameni. Caii sunt la Câmpulungeni şi la rohmistru. Trimit 60 de berbeci. Pomenit: „făgădaşul" (făgăduiala). „Şi Ilisie s'au închinat la rohmistrul, nu şi de la noi, că, căţ tălhari n'aţ spăndzurat Măriia Voastră, toţi-s închinaţ la rohmistrul: noi n'avem nice o putere: le cătăm numai cu ochii, că ei săntu mai mari şi pre noi." Pomeniţi tălhari secui, ai lui Gherghel.

(Adresa românească. Pecete de ceară galbenă, ruptă).

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 73, n° CCXCVIII.)

MMDCXXXV.

Câmpulungenii către Bistriţeni, pentru un om al lor oprit. 1690 şi urm.

Menţiunea unui cal aflat la un „jonir" [2], care-l cumpărase la Suceava. Pomenit şi un cal cumpărat „în Ţ[a]ra Leşască". „Că nu ni s'ar cădè noâ, cari săntem omeni drepţi, să petrecem rău pentru tălharii cari ne săntu mai mari noâ, precum săntu şi la Măriile Vostre Nemţii [3] şi Lăvănţii". De prăzi „noi n'am hi bucuroş, ce numai Dumn[e]dzău ne crede că nò rău ne pare de unele ca aceste".

(De două ori pecetea cu fum.—Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 94-5, n° CCCLIII.)

---

[1] După anii de administraţie ai lui Simon Rodelt.

[2] Joimir polon din vremea ocupaţiei.

[3] Deci aceştia pătrunseseră în Ardeal (de la 1689).

MMDCXXXVI.

1690. „Andrei Dobrowski" către Bistriţeni, despre închiderea neîndreptăţită a drumurilor între Câmpulung, de o parte, şi Dorna şi Bistriţa, de alta.

.... Despre veştile din coce, din Ţara Leşască, aştipūtu în tote dzilele să-m vi; ce vom aveà, om scrie domilorūvostre. De spre Tătari, tovarăşi me-au adus li[m]bă Tătarii şi despria cale lor, şi unii s'au dus spre Ţa[ra] Leşască....

(Iscălitură polonă şi: „A[n]driiu Dăbravschie rohmistru".)

[V°:] Anno 1690, die t. (?)., alata wegen der Weg oder dess Páss auff Moldau, dass er mögte geoffnet werden.

(Pecete roşie de ceară, cu pumnalul între cruce şi semilună şi iniţiale.)

[V°:] Adresă românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 69, n° CCLXXXIX.)

MMDCXXXVII.

Jeciu, 1690, 19 Februar. Gaşpar Szabó către Bistriţeni, despre un Român din Râpa-de-sus, prins la ei.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek; Isten jo egessegben éltesse kegyelmedet kivánom.

Kelleték kegyelmedet mint uramat bizodalmason megh találnom. Most a közeleb valo fellyül el mult napokban az urnak Kemény János uram eö nagyságának Vecs várahoz valo Felsö Ripai Moldován Mafte fia Moldován Stephán nevü sellér jobbágya akarván be menni Dornára a végre hogy ennek elötte ott szolgálván holmi tinokat szersett szolgálattyával és hogy azokat ki hozná ide alakta helyére az apjahoz, uttyában vitt magával maga élete taplálására valami keves zab lisztet. A mint értem meg fogattatott és fogva kegyelmed gondviselese alá vitetett s ma is detentioban tartatik. Kihez képest kerem kegyelmedet mint uramat nagy bizodalommal ha egyéb nagyob vétkes cselekedete nincsen annál mutassa kegyelmed valami jo akarattyát s az ur eö nagysága tekintetejért bocsássa el kegyelmed ne sanyarogtassa kegyelmed ott nyavalyást igérvén én is magamat, ha miben tudok kegyelmednek kicsiny szolgálatommal kedveskedni tiszta szivel igyekem szolgálni s kedveskedni kegyelmednek. Tarcsa meg Isten sokaig kivánt jo egészségben kegyelmedet.

Vă ţin gata slujba mea d-voastră. Doresc ca Dumnezeu să vă ţie în bună sănătate.

Am fost nevoit să mă întorc cu toată încrederea către d-voastră. Acum, în zilele trecute, feciorul lui Mateiu Moldovan din Râpa-de-sus, anume Ştefan Moldovan, iobag al dumisale domnului Ioan Kemény, locuitorul cetăţii Jeciu, vrând să plece la Dorna, de oare ce mai înainte a slujit acolo, câştigându-şi în schimbul slujbei lui nişte juncani, şi acuma ar vrea să şi-i aducă acasă la tată-său, pe drum a dus cu sine ca nutrimânt ceva făină de ovăs. După cum înţeleg, a fost prins şi, aşa prins, a fost dat în grija d-voastră. Apoi încă şi astăzi e la gros. În urma acestora, vă rog mai cu toată încrederea pe d-voastră, ca, dacă n'are vină mai mare decât aceia, să vă arătaţi bunăvoinţa faţă de el, şi, pentru respectul dumisale domnului, sloboziţi-l d-voastră, nu-l chinuiţi acolo pe nevoiaşul de el. Făgăduiesc şi eu asemenea, că, dacă voiu puteà să fac şi eu ceva slujbă d-voastră, mă voiu năzul din tot sufletul să vă slujesc. Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră în bună sănătate.

Datum in arce Vécs, 19 februarii 1690

Kegyelmednek minden üdöben kész szolgája

Szabo Gáspár,
Vécz várához valo joszágnak udvarbirája, m. p.

Al d-voastră în totdeauna gata de slujbă

Gaşpar Szabó,
judele de Curte al teritoriului cetăţii Jeciu.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto viro domino T. T., iudici primario civitatis bistriciensis, domino mihi plurimum honorandissimo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXXXVIII.

Izvod de lucrurile pe care hoţii le-au luat de la mănăstirea Slatina. 1690, 2 Iunie.

† Izvod ce au luat tălharii, anum[e] Nicolai Pasăre ot Bărgău, cu soţiile lui, veşminte şi odoare, sv[i]ntei mănăstiri Slatinei, să s[ă] ştie; мса Iunie 2.

† 1 preastol verde cu ochi.

† 3 falane de zam *(sic)* di cea bun[ă], cu fir.

† 2 stihar[e] scumpe, tij cu icoane d'argent *(sic)* poleit.

† 1 poal[ă] la hram, cusut[ă] cu sirmă, cu mărgăritare şi cu cănafe, tij mărgăritare.

† O tămplă cu solţi şi cu 150 cănafe.

† Un tratapod cu sirmă şi cu mărgăritar[e] cu cătifă.

† Un tratapod, tij cu fir.

† Un cănaf del[a] policandru, cu mărgăritar[e] de mult preţ.

† O păreche de năracliţe cu sirmă, peste tot cu mărgăritare.

† 2 părechi, tij, cu fluturi şi mărgăritare.

† 4 poal[e] cu mărgăritare la cănafe.

† 50 de năfrămi cu sirmă şi cu fir.

† 5 leas[e] cu sirmă di-asupra icoanelor.

† 1 patrafir cu sirmă cusut şi cu margaritare şi cu cănafe şi cu nasturi de fir.

† 1 gropnic cu sirmă, cu cănafe.

† 1 cruce mare d'argint au din. . . cat pol.

† 1 ocă d'argint, sfărmături.

† O leg[ă]tură cu margaritar[e].

† 3 aure cu sirmă cu margaritare, cu cănafe.

† 3 năfrăme cu sirmă mari de pe tetrapodă.

† Un procovăţ cu cănafe cu argint poliit.

† 3 procoveţe cu sirmă, cu cănafe.

† 2 covoare de Agium[1].

† 4 scoarţă turceşti.

Şi alte carele nu s'au căutat la izvod şi nu le'm putut ţinè minte.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, I, pp. 89-90, nº cxi.)

MMDCXXXIX.

Mihail Teleky către Bistriţeni, cu porunci nouă pentru tăiarea drumurilor spre Moldova. Ernot, 1690, 10 Iulie.

[1] Agèm, Persia.

Ajánlom kegyelmeteknek szolgálatomat.

Még szegény üdvezült kegyelmes urunk ö nagysága és egy nehány izben parancsolta kegyelmeteknek, én is az ö nagysága s az méltóságos tanácsi s deputatusi uri fö rendek parancsolattjából meg irtam kegyelmeteknek hogy mindenütt az passusokat be vagassak s öriztessek. De az mint ö nagyságoknak ö kegyelméknek bizonyosan referaltak s nekem is mind azokban semmi nem tött. Most azért ex superabundanti irom kegyelmeteknek az mi kegyelmes urunk ö nagysága méltóságos udvarában levö méltóságos tanácsi es deputatusi rendek parancsolattyabol hogy minden Lengyel ország s Moldva felö való passust valamelly akarhol talaltik kegyelmetek szekiben minden késedelem nélkül jol be vágassák s öriztessek. Mert ö nagyságok s ö kegyelmék parancsolattyábul harmad nap mulva becsülletes embert küldök azon passusok meglátására s ha mindeniket jol be vágva örizve nem találtatnak meg busul kegyelmetek miatta. Ne csak az régi helyeken vagassák pedig be hogy csak mezöt csinallyanak, hanem más egy nehány helyken is. Ha azért kegyelmeteket mi kár követi magoknak tulajdonicsak. Isten éltesse kegyelmeteket.

Radnot, 10 iulii 1690.

Kegyelmetek szolgája attyokfia
Teleki Mihály, m. p.

Vă ţin gata d-voastră slujba mea.

Încă şi Măria Sa fericitul, prea-bunul nostru domn vă poruncise în câteva rânduri d-voastră, aşijderea şi eu, din porunca Măriei Sale şi a sfetnicilor şi deputaţilor înalţi, precum şi a nobililor, vă scrisesem d-voastră ca în toate locurile să tăiaţi trecătorile şi să le păziţi. Dar ce i-aţi arătat Măriei Sale şi mie —, aceia n'ajunge la nimic. Chiar pentru aceia deci, acum, din porunca sfetnicilor şi deputaţilor din Curtea Măriei Sale, a prea-bunului nostru domn, rânduim ca toate trecătorile din Ţinutul d-voastră spre Polonia şi Moldova să le tăiaţi adânc şi să le păziţi. Pentru că a treia zi, tot din porunca domnilor şi Măriilor Sale, voiu trimite la trecătorile acelea un om, şi, dacă nu le va găsi bine tăiate şi bine păzite, vă va fi cu supărare d-voastră. Să nu le tăiaţi numai pe semnele cele vechi sau să faceţi numai răzoare, ci să le tăiaţi şi pe alte câteva locuri. Căci, dacă pentru aceasta v'a ajunge ceva pagubă, să v'o aruncaţi tot d-voastră. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră.

Prietenul şi slujitorul d-voastră
Mihail Teleky.

[Vo:] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario et senatoribus civitatis Besztertse, et cetera, dominis benevolis, observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXL.

Câmpulungenii, „cu bătrini, cu tineri", către Bistriţeni, despre prădarea de hoţi a mănăstirii Slatina.

Câmpulung, 1690, înainte de 13 Iulie.

. . . . Alăta, ştire facem Măriilor Vostre pentru rândul unii sfintei mănăstire, anume Slat[i]na: mănăstiria s'au pustiit şi au fostu rămas atătia odoră domneşti, şi au pus aiaste unialte la un om pe apa Bistriţii, din gios den Dorna, şi s'au sculat nişte fulăş din Bărgău, şi nu ştim din partia Măriia Vostră, au din parte nemişiască, numai să ştii adevărat că au fostu vătav Niculaiu Pasire, şi au muncit un om, l-au arsu şi au luat atăta avuţie pecum s'au făcut izvod ce au luat, de cine. Ne rugăm Măriilor Vos[tre] să nevoiţi doră i'ţi putiă prinde, să nu piae atăta avuţie. Ce de i-are *(sic)* dă Dumnădzău la mâna Măriilor[1] Vostre

[1] Repetat: *loră.*

cu acia avuţie, deci, ce va fi a Măriilor Vostre, la mână va fi. Şi să ştiţi că au luat şi [pa]tru iape de li-au încă[r]cat de odorăle mănăstirei.

[Vo:] Auss der Compulung, al[a]ta anno 1690, die 13 Iulii, wegen dess moldauer Klostter Putna, so vor etlichen Tagen beraubet undt auffgeschlagen worden.

(Pecetea „satului" cu fum.)

(Dublă adresă românească, pe pagina 2 recto şi pe Vo.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 69-70, no ccxc.)

MMDCXLI.

Mihail Teleky către Bistriţeni, despre nevoia de a se lăsa neapărat drumurile spre Moldova şi Polonia. Gherneşig, 1690, 14 Iulie.

Ajánlom kegyelmeteknek szolgálatomat.

Az méltóságos deputatio parancsollatyábul szorgosztatvan igen Heisler general eö nagysága a kegyelmetek székiböl Lengyel országra Molduvára passusoknak be vágatását azokra valo szorgalmatos vigyázást; még Radnothrol irtam vala 10-dik praesentis kegyelmeteknek, de válaszom sem jöve; az olta is három rendbeli levelit vettem Heisler generalnak eö nagyságának azon kegyelmetek székibeli passusok iránt. Még Radnothon végeszte az méltóságos deputatio hogy minden arra felé valo kivaltképpen kegyelmetek székibeli passusoknak meg visgálására sogor Ercsei Tholdalagi János uramat rendelvén, mellyre nézve eö kegyelmét expedialtam. Kegyelmeteket kérem, valamiben eö kegyelme kivánnya legyenek assistentiával és az passusokat ha meg be nem vágatták, be vágassák, szorgalmatosson öriztessék, ha meg nem akarnak busulni és privilegiumokban is meg akarnak maradni. Isten éltesse kegyelmeteket.

Gernyeszeg, 14 Iulii 1690.

Kegyelmetek szolgálo jo akaroja
Teleki Mihály, m. p.

Kocsisok felöl irtam vala kegyelmeteknek, még csak választ sem tön réa, nem igen nagj dolog volna választ tenni.

Vă ţin gata d-voastră slujba mea.

Din porunca măriţilor deputaţi, generalul Heissler sileşte tăierea şi paza trecătorilor care duc din oraşul d-voastră spre Moldova şi Polonia. Încă din Ernot vă scrisesem d-voastră, la 10 ale lunii, dar n'am primit niciun răspuns. De atunci am mai primit trei scrisori de la generalul Heissler pentru trecătorile d-voastră. Încă în Ernot hotărâse mărita deputaţie că va trimite să cerceteze toate trecătorile de acolo, şi mai cu seamă cele din Ţinutul d-voastră, pe cunoscutul domn Ioan Toldalagi Ercsei din Ercse, pentru care l-am şi expediat pe d-sa. Vă rog pe d-voastră ca, întru cât pretinde d-sa, să-i staţi într'ajutor, şi, dacă n'aţi tăiat încă trecătorile, să le tăiaţi şi să le păziţi stăruitor, dacă nu vreţi să vă ajungă ceva năcaz şi aveţi de gând să rămâneţi în privilegiile d-voastră. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră.

A d-voastră slugă binevoitoare.
Mihail Teleky.

Vă scrisesem şi despre vizitiii d-voastră, şi nici nu ni-aţi răspuns, deşi n'ar fi aşa anevoios lucru să-mi răspundeţi.

[Vo:] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario et senatoribus civitatis bisztriciensis, et cetera, dominis benevolis, observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXLII.

Putna, 1690, înainte de 18 Iulie.

Alexandru David, rohmistru polon, către Bistriţeni, recomandându-se la sosirea în aceste părţi şi arătând că are să scrie ceva în taină cu privire la pribeagul Constantin Bălăceanu.

La ai noştri cinstiţ şi vechi priiatini, la dumnealui birăul de cetatea Bistriţăi, carele sa va tămplă acmù, şi la dumnealui Gonos Mihai, vamăşul dumilorvoastre, cu săn[ă]tate mă închin: de la milostivul Dumn[e]dzău poftim tot binele dumilorvoastre. Alta, tămplându-mi-se şi mie zăbav[ă] în sus, ş' acmù trec (?), sosind aicia la margine, am căutat a ştì de bună săn[ă]tatia dumilorvoastre, şi încă şi cine să află mai mare pre oastia împărătiască care iaste acolia în cetate, ca, când om avià câte cu o treabă a cercà, să ştim la cine om scrie. De care poftescu şi pre dumneavoastră, când să vor prilejì cărţile meale, să aibù cale a triace, să n'aibu smintială, ca din ciale cărţi ce mi lì-au întorsu, şi am tras ieu atâta gălciavă, — când eu voiu cu toată inima să slujescu acelor stăpâni a dumilorvoastre, care sint creştini buni. Iar încă şi să ştiu cine iast[e] mai marii pre Ţara Ungurească, den oamenii Impăratului. De tote însămnaţi: când mie a tămplà a trimite cu cereri acolo, să ştiu la cine, — că am a scrie o treabă foarte mare de treaba oştilor împăreşti, pentru Bălăceanul... *(sters)*, [veni]t-a (?) de la Înpărăţie au ba. Foarte mă rog de toate să-m[i] scrieţi, iar ieu, încă ş[i] al doilia rând, ce oi şti, de toate oi scria dumilorvoastre.

[În alt sens:] Anno 1690, die 18 Iuly, alata vom Davidenko auss Puttna, wegen Erforschung wer der oberste Comendant uber die k. Miliz sey.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 70, nº CCXCI.)

MMDCXLIII.

Ghernesig, 1690, 22 Iulie.

Mihail Teleky către Bistriţeni, despre nevoia de a se păzì bine trecătorile de spre Moldova şi Polonia.

Ajánlom kegyelmeteknek szolgálatomat.

Mind várám sogor Tholdalagi János uramat, de maga sem jöve nem is tudosita. Kegyelmeteket levelem által intem kenszeritem Romai Császár kegyelmes urunkhoz eö felségéhez kegyelmes urunkhoz ö nagyságához hazájokhoz való kötelességekre hüségekre, ha kegyelmetek privilegiumiban meg háborittatni nem kivának, az kegyelmetek székiböl Molduvára s Lengyel országra valo mindenféle passusokra olly vigyázással legyenek hogy non putaram kár busulás veszedelem az hazát ne kövesse; egyebiránt privilegiumokot is vesztik, az tisztek eö kegyelmék eletettekkel fizetnek. Mint irám is mindenik rendbeli passusokra jol jol vigyazzanak, azomban bé is vágassak. Az dolgokrol tudosicsanak. Az ordina-

Vă ţin gata d-voastră slujba mea.

Tot l-am aşteptat pe dumnealui cumnatul Ioan Tholdalagi, dar n'a sosit, şi nici nu ne-a încunoştiinţat. Prin scrisoarea aceasta vă îndemn şi vă silesc pe d-voastră în numele datoriei şi credinţii ce o datoriţi prea-bunului nostru domn Impărat roman, şi dacă vreţi să nu fiţi tulburaţi în privilegiile d-voastră, aşa să păziţi trecătorile din Ţinutul d-voastră spre Moldova şi Polonia, încât de aici să nu poată urmà ceva nevoie sau supărare pentru ţară: altfel veţi pierde şi privilegiile, iar dumnealor dregătorii au s'o plătească cu viaţa lor. Bine să purtaţi grijă tuturor trecătorilor, şi să le şi tăiaţi. Despre lucruri, să ne încunoştiinţaţi. Şi pedestraşii de rând cu cari datori eraţi d-voastră sunt acolo: până nu va sosì altă orânduială

rius gyalogok is kikkel kegyelmetek tartoznék ott vadnak, azokot is mig ujabb ordinantiat felöll nem vesznek forditsák. az passusok örzésére az holott leginkáb kivantatik. Egyebaránt is kegyelmetek vigyázással legyenek, gyakran tudosicson kegyelmetek. Isten kegyelmeteket éltesse. Gernyeszeg, 22 iulii 1690.

Kegyelmetek szolgálo attyokfia

Teleki Mihály, m. p.

să-i întrebuinţaţi şi pe aceştia pentru paza trecătorilor, unde se va cere mai cu osebire. Fiţi de altfel cu grijă, înştiinţându-mă cât mai des. Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră.

Slujitorul prieten al d-voastră

Mihai Teleky.

[Vo:] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario et senatoribus civitatis bistriciensis, dominis benevolis, observandissimis. Cito.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXLIV.

„Andreas Dobrowski, R. S. R. M.", către Bistriţeni, pentru o *zăbereală,* ameninţând a se plânge la regele Poloniei, dacă nu se restituie cele prădate la Slatina şi adăugind ştiri despre războiu. Câmpulung, c. 1690, 28 Iulie.

....Pentro veştile întrebaţi Mările Vostre, de spre Ţara Leşască, oste să cătazi, ci,—or de va porcede, şi cându, nu ştim; iară, din spre Ţara Torcească, aiasta este adevărat c'au bătut Nemţi pe Begte[ş]-Paşa la Niş, apoi iar au bătot pe on Soltan mic, cu patru mii de Tătar[i], iară acmò auzim că s[ă] stânge *(sic)* Techeli Groh cu nişte Tătar[i] inprotiva Nemţilor....

(Adresă românească; pecete peste hârtie, cu coroană.)
(Foarte rău scrisă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* II, p. 75-6, no CCCIII.)

MMDCXLV.

Mihail Teleky către Bistriţeni, despre paza trecătorilor de către Moldova şi Polonia. „Bereczteke", 1690, 30 Iulie.

Ajánlom szolgálatomat kegyelmeteknek.

Tholdalagi János uram meg jött; ha csak fele is ugy vagyon kegyelmetek gondviseletlenségének mint ö kegyelme beszélli sokat teszen. Kegyelmeteket ex superabundanti mégis intem, ugy viselly enek gondot ugy vigyaztassanak s öriztessek a passusokat; bizony kár s bussulás követi kegyelmeteket. En mindazáltal Isten Radnothra viven proponálom a méltóságos deputationak kegyelmetek gondviseletlenségét. Igaz dolog az Telcsi passusra és szükséges a vigyázás de kiváltkeppen az Radnai, Iári, Borgoi passusokat kellene öriztetni, nem csak husz és harmincz emberekkel pedig; egy szoval az Molduvára egyenessen szolgálo pässusokat kellene öriztetni. Isten éltesse kegyelmeteket.

Vă ţin gata d-voastră slujba mea.

A sosit dumnealui Ioan Tholdalagi: numai jumătate să fie din neîngrijirea d-voastră, după cum spune el, şi ar fi destul. Totuşi vă îndemn, „ex suprabundanti", pe d-voastră ca aşa să păziţi şi să grijiţi trecătorile, căci, la din potrivă, are să vă ajungă pagubă şi supărare. Totuşi, dacă, cu ajutorul lui Dumnezeu, voiu merge la Ernot, voiu arătă acolo măritei deputaţii negrija d-voastră. E adevărat că e de nevoie grija la trecătoarea de la Telciu, dar mai cu seamă ar trebui păzite trecătorile de la Rodna. Iar şi la Bârgău, şi nu numai cu 20, 30 de oameni: cu un cuvânt trebuiesc păzite trecătorile care duc drept spre Moldova. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră.

Berecztekke 30 iulii 1690.

Kegyelmetek szolgalo jo akarója
Teleki Mihály, m. p.

Slujitorul binevoitor al d-voastră.
Mihai Teleky.

[Vo :] Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario et senatoribus civitatis Bezstercze, et cetera, dominis benivolis, observandissimis. Cito.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXLVI

Rozavle, 1690, 2 August.

Melchior Pogány, vice-şpan de Maramureş, către Bistriţeni, despre hoţii din acele părţi.

Prudentes ac circumspecti domini vicini ac benevoli mihi observandissimi. Servitiorum meorum paratissima commendatione praemissa.

Isten kegyelmetek örvendetes jo egészségben éltesse.

Levelét kegyelmeteknek becsüllettel veven irását értem. Lengyelt országból Istennek hála én semmi ártalmas hireke nem hallok, ha ollyakat értenék mind most s mind ennek utánna kegyelmeket tudositani el nem mulatnám. Postatul értem hogy valami latroknak is hirek volt volna, azért kegyelmeteket kérem legyen olly vigyázzással hogy ne esék olly alkalmatlanságh a passusokon melly miatt sem a mi kegyelmes urunktöl sem a nemes országtúl ne okoztassunk. Kegyelmetek nekem ezután is paran csollyon a mire eléghségesnek itel, kiknek tiszta szivel szolgálok.

Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră cu bună şi plăcută sănătate.

Primind cu bucurie scrisoarea d-voastră, înţeleg rostul ei. Din Polonia, har Domnului, nu aud nicio veste stricăcioasă: dacă aş auzi tot de acelea, atît acum, cât şi de aici înainte, nu aş uita să vă înştiinţez şi pe d-voastră. Am înţeles dela poştă veşti despre ceva hoţi: vă rog pentru aceia deci pe d-voastră să păziţi aşa, încât să nu se întâmple ceva neplăceri pe la trecători; pentru care să nu fim învinuiţi nici din partea prea-bunului nostru domn şi nici din partea nobilei ţeri. Mie să-mi porunciţi d-voastră şi de aici înainte, şi, cât voiu putea, o să vă slujesc din inimă curată.

De reliquo praetitulatas Dominationes Vestras diu, feliciter vivere, et valere desidero ac maneo praetitulatarum Dominationum Vestrarum servitor ad officia paratus.

Melchior Pogany de Ceb, vicecomes comitatus maramarosiensis, m. p.

Datum in Rozálya, die 2 augusti, anno 1690.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis Simoni Rodelt, iudici primario ac senatui liberae regiaeque civitatis bistriciensis, et cetera, dominis ac vicinis mihi benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXLVII.

Prejmer, 1690, 4 Septembre.

Emeric Tököly, principele Ardealului, către Bistriţeni, despre grija drumurilor spre „Polonia şi alte părţi".

Emericus Thökölyi, Dei gratia a Fulgida Porta Ottomannica declaratus princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes, et cetera. Generose, prudens ac circumspecte domine nobis honorande.

Ez elött is parancsoltunk vala hogy bizonyos mellé adjungálando tanácsbeli szemilyekel hozánk jüni siessen, ujjobban is akarok kegyelmednek kegyelmessen insinualnunk vivin ezen kegielmes parancsolatunkat, harmad negyed magával menel hamaréb hozánk jüni el

Şi mai înainte poruncisem, cu câteva persoane din Sfat, să grăbeşti a veni la noi: vrând să vă aduc din nou la cunoştinţă porunca aceasta a noastră, să nu uiţi, cu trei sau patru, să vii la noi. Dar de drumurile de acolo aşa să porţi grijă şi să ai pază, încât nici cel mai ne-

ne mulassa. Azomban az arra czilozo utakra kegyelmednek ollyan szorgalmatos vigyázasa s gondgya legyen hogy legkisseb dolog se törtinyek arra ollyan a kik sietve értesünkre ne agyon es mind Lengyelorszaghi s mind egyeb felé utakra legyen s szorgalmatos vigyázása s öriztetise.

însemnat lucru să nu se întâmple și să nu ni-l dați de știre; să păziți și să grijiți bine drumurile spre Polonia și în alte părți.

Datum ex castris nostris ad Prásmar positis, die 4 septembris 1690.

E. Thököly, m. p.

[V°:] Generoso, prudenti ac circumspecto domino iudici primario civitatis bistricziensis, et cetera, nobis honorando.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMDCXLVIII.

Andrei Dobrowski, rohmistru polon, către Bistrițeni, despre dorința sa de pace. Câmpulung, 1690, 24 Octombre.

Slavic szy Czynstic Maryiele Domniele Wostre biroue de la Bistrica szy toci domni.

Me inkin ko czinste Mariele Domnielor Wostre. Poftesku de la milostiwoloi Domnezeu Marielor Domnielor Vostre buna synatate szy pacze. Skrisore de la Marielor Domnielor Vostre am primit ko czinste, szy mulcemesku de priateszug. Înceles-am de tote cze-mi skriec Mariele Domniele Vostre. Daka va da Domnezeu se se apazan aieste gelczawe kare sentu in cara, enka va avem priateszug szu mai bun. Pentro vesztele denkuacze, szent bune, osztele aszazate. De alta, avem pacze. De alta, se sztiec ka synt gata sluzy Mariele Domnielor Wostre in tote vreme. Pentro turte, mulcamesku Marielor Domnielor Vostre. Ko aiesta oberszyndu, syntu a Mariele Domnielor Vostre de bine woitor szu priatei, gata sluzy.

Andreas Dobrowski, R. S. R. M.[1].

Die 24 octobris 1690, ex Kampolongo.

[V°:] Entru slavic szy czinstic menele Mariele Domnilorsale biroului szy tal ocy domni czitazi Bistrizi, priate miey, se se da ko czynste.

(Bistrița, Archiva Orașului; parte și în *Documentele Bistriței*, I, p. 71, n° CCXCIII.)

MMDCXLIX.

Ludovic, marchisul de Baden, către Bistrițeni, pentru neapărata închidere a pasurilor spre Moldova. Pasul Buzăului, 1690, 26 Octombre.

Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis campi-mareschallus, peditum colonellus, necnon armorum eiusdem per Hungariam, Transsilvaniam aliasque adiacentes provincias supremus et generalis commendans Ludovicus-Wilhelmus, Sacri Romani Imperii marchio de Baaden et Hochberg, et cetera, omnibus has visuris salutem. Posteaquam per iusta Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis, utpote naturalis et Clementissimi domini nostri, arma, eiectis iterum ex Transsilvania barbaris aliisque, cum perfidissimo eorum duce Thekelio, hostibus, summe dicta Sua Maiestas benignissime intendat ut patria haec, sopitis qui eandem hucusque agitaverant, motibus, in pristinam quanto citius restituatur tranquillitatem, nec aliud supersit quam ut nobiles et incolae, nupernis tumultibus fuga dilapsi, mutato nunc in melius rerum statu, ad fidelitatem Suae Maiestati debitam, simulac sedes et domus suas, rever-

[1] „Rotmagister Serenissimae Regiae Maiestatis."

tantur et, obligationis suae memores, ulteriorem Caesareae Maiestatis gratiam promereri, illi vero qui hostibus quovis modo adhaeserunt, sufficientibus verae resipiscentiae et constantis fidelitatis actibus admissum perfidiae scelus diluere adnitantur;

Idcirco intimatur et demandatur Sacrae Caesarae Maiestatis nomine ultimatim et serio omnibus cuiuscunque nationis et ordinis Transsilvaniae populis, nobilibus, locorum magistratibus, iudicibus, civibus et incolis, signanter Sedis saxonicalis Bistriz, quatenus, statim his perceptis, non tantum domum redeant et, eiurata quam hosti fortassis promiserant, adhaerentia, oeconomiam uti antea curent, sed et passus quosvis et aditus, maiores aut minores, imo et semitas, cuicunque cum vicinis inimicorum provinciis correspondentiae aut communicationi deservientes, in specie passum in Moldaviam, resecatis, eum in finem, ubi commoditas patitur, arboribus aut convulsis lapidibus aliisque possibilibus modis omnino occludant excubiis ac vigiliis per locorum iudices eo ordinandis diligentissime muniant, custodiant ac quamvis hostium irruptionem armis pro legitimo rege suo sumendis omni virium conatu impediant; certi quod, quemadmodum eo facto primi sceleris et erroris remissionem, exceptis tamen primariis rebellionis auctoribus, adipiscentur, ita e diverso securi quod, ubi caesarea clementia contrarios proposito fructus apud nonnullos perduceret et quispiam quocunque tandem modo cum Tekelio aliisque inimicis correspondere aut colludere deprehensus aut in causa fuerit ut novo hostium ingressu publica patriae tranquillitas perturbetur, illi locorum aut districtuum incolae per quorum fines, collusione aut defectu, hosti in provinciam aditus concessus fuerit, extremum sui cum uxoribus, prolibus bonis ac tota communitate excidium, adeoque poenas primi sceleris hac vice per conniventiam remissas, duplicato supplicii rigore ferro et igne exigendas, experientur. Dabantur ex castris caesareis prope Bozzam positis, die 26 octobris 1690.

Louis, Markgraf von Baden, m. p.

Pagi quibus passuum occludendorum cura demandata est, nominatim specificandi sunt, ut, si intra octiduum a datis praesentium passus occlusi non fuerint, executione contra morosos procedi possit.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCL.

[c. 1690], 2 Decembre.

„Preda Pălad[i] i Iordachi Catacuzino, Vornicii de Cămpul Lungu", către birăul de Bistriţa, pentru un furt de vite în dauna Câmpulungenilor.

Listă de „unelte" furate:

„Cergi", „bezmine da căr[ă]", „pilcial[e]", „cămeş bărbăteşti", „cămeş femiiaeşti" „zăbraneč[e]", „şlicia", „meneştergur[i] cu bunbac", „brăe vărstate cu mătas[ă]", „fote", „ineli", „zgardă", „1 părech[e] de sărji", „1 părechi de cercei", „gulere cusute", „năfrămi de brău", „nefrămi femeiaşti", „3 perechi de altiţă", „20 coţi de pândză", „2 părechi de ciorici", „3 pârichi de mitupuş" *(sic)*, „2 torturi". „3 părechi de ciubote", „1 părechi de cuţite", „1 polă de icună", „12 bilciali", „2 fiaţi de maasă", „1 faţă de piarilă" *(sic)*, „1 zăbranic", „1 şlic roşu cu jder", „2 părechi de mănuş", „1 pârichi de ciubote galbene fămeiaşti", „8 părechi de cioreč", „2 pârichi di colţuni", „urşinic de un şlic", „3 părechi de altiţă cusute", „2 orţi sărmă", „4 costande mătasă", „2 şişpace bunbac albastru", „2 frămi *(sic)* femeiaşti", „1 năframă bărbătescă", „2 părechi desagi", „2 inele".

Hoţii sunt nişte „Câmpulungeni, anume... Vas[iliia] Lator (Lateş?) şi Ursul".

(*Pecete ruptă.*)

[V°:] Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi, în parte, în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 95-6, n° CCCLV.)

MMDCLI.

„Vasile Is[ă]cescol, хорунжи и намєсник Cămpolongoloi", către Bistriţeni, despre un preot din Săn-Martin, care pierduse nişte vite, luate de Dorneni. Câmpulung, [c. 1690], 3 Decembre.

(Pecete roşie, ruptă, cu coroană, cruce şi iniţialele: W. I.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 72, nº ccxcv.)

MMDCLII.

Dobrowski către Bistriţeni, despre deschiderea drumurilor între cele două ţeri. Câmpulung, 1690, 10 Decembre.

Slavic si Cynstic Marie Domnilor Wostre, Maria Dumnata birou de la citate Bistrizi si tozi marie domni de la citate.

Ko cinste si ko senatate me inkin Mariele Domnilor Wostry. Fiyndu jo priatei bun Mariele Domnielor Wostre, skriu: se sctiz ka sentu senatos, si poftesk se auz si de la Mariele Domniele Wostre de buna senatate. Alta, aszteptam se auzim de spre desckidere drumur de la noi spre Mariele Domniele Wostre, se pot umbla neguzatory. Iata ka trimet si pe tovariscul mio Toder, se mi kumpara une alte; me rog Mariele Domniele Wostre se li pozvolic si se mi facec respons. Ko aiesta obersesku, si poftesku de la milostivolui Domnezeu buna senatate si pacze. Trimet ko Toder si trei omeni.

A Mariele Domniele Wostre de bine woitor si bun priatei, gata slusi

Andreas Dobrowski, R. S. R. M.

Die 10 decembris 1690, Kenpullung.

[Vº:] Entro slavite si cinstite menele Mariele Domnilor Sale birowului si tozi domni de la citate Bistrizi, se se da ku cinste, priateilor nostri. M. D. S.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 72, nº cccxvi.)

MMDCLIII.

„Jan Bednarzowski, R. J. K. M. mpp.", „fiind aici în locul dumisale rohmistrului Dobravschii", către Bistriţeni, pentru o restituţie de vite. Câmpulung, 1690, spre sfârşit.

(Pecete mică roşie.—Şase rânduri de complimente în limba polonă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 73, nº ccxcvii.)

MMDCLIV.

„Cămpulungiani, anume vătămani şi cu doisprăci giurat carei săntŭ bătrăni", cer Bistriţei deschiderea drumului. Câmpulung, 1690-1, înainte de (20 Ianuar), 1691.

„Că ne'u trimis Dumn[e]dzău acmù noa mult[ă] supărar[e], de multe părţi... Ca astădzi iaste mănîia lui Dumn[e]dzău pre noi, iar mâne sau poimâne nu ştim la ce va veni vriamia... Să nu ne pae bine că arde cas[a] vecinului nostru astădzi, că mâne va arde ş'a nostră..." Nu vrea să spioneze, ci să-şi *cate hrana*. Oferă *zapise* reciproce şi restituţie de *zăbor*.

[Vº, adresa românească.] Anno 1691, die 20 Ianuarii, alata wegen dess Páss, dass er mögte geöffnet werden, ittem wegen 9 Pferdt, so vürm Jahr auff der Maut in Borgo Contrabant gemacht.

(Pecete cu fum.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 71, nº ccxcii.)

MMDCLV.

1691. „Hordoani": popa, birăul satului, şi satul cu jurământ de credinţă, „scriu Împăratului".

Iscăliţi: Popa şi „giudele".
(Două peceţi ca de obiceiŭ.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 78, nº CCCX-XVI.)

MMDCLVI.

1691. „Zăgriani": popa, birăul satului şi satul, scriu „pace şi sănătate" Împăratului, cu jurământ de credinţă.

Iscăliţi: Popa şi birăul.
(Pecete obişnuită.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 78, nº CCCX-XVI.)

MMDCLVII.

1691. „Năsăudenii": popa, birăul satului şi satul, jură credinţă Împăratului.

Iscăliţi: Popa şi giudele.
(Pecete obişnuită.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 78, nº CCCX-XVI.)

MMDCLVIII.

1691. Popa, „giudele" şi „giuraţii", pârgarii şi sătenii din Mititei jură „cum să ţinem cu dereptul Măriei Sale Înpăratului nemţescu Leopolidus şi Măriei Sale filui Înpăratului, Iojev, Craiului Ţăraei Ungureşt[i] şi a ţăraei Arŭdealiului şi tălnaciului".
Altfel, ca şi celelalte.
Iscăliţi: Popa şi „giudele."
(Două peceţi de ceară roşie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 76, nº CCCIV.)

MMDCLIX.

1691. „Săloanii" (din Salva) scriu „pace şi sănătate Înpăratului nemţesc şi Craiului din Ţara Ungurească, feciorul Măriii Sale, Iojev a Păratului nemţesc".
Doi popi şi „birăul satului" adună satul şi jură.
Iscăliţi: popii şi „giudele".
(Două peceţi, ambele şi mai sus, de ceară roşie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 78, nº CCCX-XVI.)

MMDCLX.

1691. „Simtăonaşii" (locuitorii din Simtion): popa „cuţu de la Ocnă", pârgarii şi satul, jură.
Iscăliţi: popa şi „giudele Ocne".
(Două peceţi de ceară roşie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 77, nº CCCX-XVI.)

MMDCLXI.

Sătenii din Bechigiu scriu Împăratului, cu jurământ de credință. 1691.

Adecă noi, Bechigiani, scriem pač[e] și sănitate Măriei Sale Înpăratului nemțescŭ și Craiul di Țara Unguriască, Iojev, a Înpăratului nemțescŭ. Noi, Ignat și pop[a] Ionașcŭ și birâol satolui, Indreica, amŭ strânsŭ satul tot, bătrâni și tineri, am giorat pre toț să ție o dereptate pre sama Împăratului nemțesc, și Iojev, feciorul Măriei Sal[ĕ], și, om audzì vr'un cuvântŭ grăindŭ spre În[pă]ratul de rău, și spre Iojev, feciorul Înpăratului, să dămŭ samă înnainte Măriei Sal[e] birâului și a Svatului.

Popa Ignat, Giudele Indreica.

(Pecete cu N. B. și alta, pe ceară roșie.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 77, nº CCCIX.)

MMDCLXII.

Jurământul Runcanilor către Împărat. 1691.

† Adecă noi, Runcanii, și popa Ilia, cu giudele Costin și cu toți pârgarii și cu tot satul, au giurat cinstitului Împărat[u]lui nemțescŭ și fiiului său, Iojev, să fim cu dreptul, și, de vom (au) audzì vr'un cuvântŭ de rău, să dam samă șpanilor și domnilor de cetate, de Bistriță. Și să fiț sănătoș de la H[risto]s, amin.

Ilie din Ru[n]c (?), Costin.

(Două peceți cu stea și altele.)

(Bistrița, Archiva Orașului; în parte și în *Documentele Bistriței*, II, p. 76, nº CCCV.)

MMDCLXIII.

„Nogfăluanii", cu popa, „giudele", pârgarii și satul, jură „cinstitului Înpăratlu nemțescŭ și a ficiolui *(sic)* său Iojev." 1691.

Iscăliți popa și judele.

(Două peceți de ceară roșie.)

(Petec de hârtie, foarte rău scris.)

(Bistrița, Archiva Orașului; în parte și în *Documentele Bistriței*, II, p. 77, nº CCCVI-VIII.)

MMDCLXIV.

Dregătorii din Făgăraș către Bistrițeni, despre năvala și înfrângerea Curuților, cari s'au întors, fugind, în Țara-Românească. Făgăraș, 1691, 3 Ianuar.

Ajanlyuk kegyelmeteknek szolgálatunkat.

Iollehet az elmult napokban ujjab irruptioja volt az kuruczoknak melyre nézve nem ketlyük hogy kegyelmetek nem conturbalodott s az gyülesben valo jövetel irant is nem tartozkodott volna mind azaltal mivel minden bizonnyal az kuruczoknak edgyik részét fogva ide hozták, kik között is az Segesvári polgart az Nagjsinki király birot ki az Portara is oda volt és ugjan Nagjsinki polgart is többekkel edgjütt ide be hoztak, egj része hazahoz oszlott, az többi penig vissza szaladott méltóságos Ve-

Vă ținem gata d-voastră slujba noastră.

Deși în zilele trecute au năvălit din nou Curuții, și nu tragem la îndoială că n'ați fost neliniștiți și d-voastră, și nu v'ar fi ținut de a nu luà parte la adunare, totuși știm cu siguranță că o parte dintre Curuți v'au adus prinși aici, între cari și pe cetățeanul de la Sighișoara, pe birăul crăiesc dela Șinca-Mare, împreună cu mai mulți: o parte s'a întors acasă, iar ceilalți au fugit înapoi în Țara-Românească d'inaintea oștirii Măriei Sale domnului general Veterani, așa că, din mila lui Dumnezeu, nu avem să purtăm frică de o altă năvălire. D-voastră pe

terani general eö Nagysága hadai elött Havasalföldében, ugj hogy Isten kegyelméböl ujiab irruptiojoktul nem tarthatunk. Kegyelmetek ez praefigalt napra s helyre indicalt gyülésben eljöhet s el is jöni el ne mulassa az ki küldött Regalisban letett poena alatt, Istent segicségül hiván szegeny edes Hazánk fenn forgo dolgait job karban állitani kegyelmetekkel edgjütt munkalodhassuk. Aianlyuk Isten oltalmaban kegyelmeteket.

Fogaras, die 3 ianuarii 1691.

Kegyelmetek jo akaro Attyafiai szomszedi

Az Tanácsi rend.

[Vo:] Kegyelmed Beszterczey biro uram az Szolnok vármegyében s Máramarosban szolló leveleket mindgyárt küldgye az ott valo tisztek kezében.

ziua numită puteţi veni la adunarea arătată, şi nici să nu faceţi aşa ca să nu veniţi, supt pedeapsa din „Regale". Cerând ajutorul lui Dumnezeu, vrem ca, împreună cu d-voastră, să îndreptăm şi să îmbunătăţim trebile sărmanei noastre patrii. Vă lăsăm în grija lui Dumnezeu pe d-voastră.

Binevoitorii prieteni şi vecini ai d-voastră.

Dregătorii.

[Vo:] D-ta, domnule birău al Bistriţei, îndată să trimiţi scrisorile adresate în comitatele Solnoc şi Maramureş, în mânile dregătorilor de acolo.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis civibus et senatoribus civitatis bistriciensis, fratribus, amicis et vicinis nobis observandissimis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCLXV.

Câmpulung, 1691, 7 Ianuar.

„Neculai Rogozski, horonje („Mikolay Rogowsky chorontgj") către Bistriţeni, despre ordinul, ce a primit, de a face *aşedzământ* cu ei.

Trimite „bătrâni" pentru aceasta. Lipseşte „rohmistrul". „Şi leşeşte am scrie, ce nu află-s'a acolo cine ceti."

(Pecete roşie, de ceară, ruptă. Adresă românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 75, nº CCCII.)

MMDCLXVI.

1691, 3 (10?) Mart.

Popa, giudele, pârgarii şi sătenii din „Răbra-Mar[e]" jură „cinstitului Înpărat nemţiscu şi fiiul Mării Sal[e] Iojev, Craiului Ţărăi Ungureşti şi Arde[lu]lui şi tălnaciului".

Iscăliţi: Popa şi „giudele".

(Două peceţi roşii, cu: o stea şi semne.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 77, nº CCCVI-VIII.)

MMDCLXVII.

1691, 7 Mart.

Cercetarea martorilor într'un proces de despărţenie între ţerani români.

„Tuturor făcătorilor de dereptate."

Expune că la 15 Februar 1691 a fost chemat de la protopopul din „Şieuţă" în „varmeghie Tordăi, în sat în Dumbravă", pentru a jură şi scrie ce spun nişte marturi: „binzoşegi".

Părţi şi martori: „Piţă Lucoe, iobăgiţă a lui Bodoni Jigmod."

„Piţă Luca, om de 40 de ai, eobagiu a lui Bodoni Jigmonăd."

„Mulduven Nastasie."

„Dărăbanŭ Mărică, eobăgiţea a lui Capi Ianoşŭ."

Aceşti patru binzoşegi sentŭ moşneni din varmeghie Tordăi, în Dumbravă; varmeghie, satul, luna, zua, pecum setŭ scris[e] mai sus.

Mol[i]tv[i] [V]ostre şi dumnelorvostre slugi smerite şi mai mihi în iaraşul de-sus.

Giurat: *Şarga Mihaiu.*

Alte iscălituri pe V°, unde şi: „Nastasie Ughen, a trie binzoşagŭ".

Adresa: „cinstitul protupopŭ Costin din Şieuţŭ, protupop, giuratŭ iarăşului de-sus şi a tot cinstit Svat şi Scaunului M[o]l[i]tvi Sale, cu cinstea se i se dea".

Data de 7 Mart, la o repetare a adresei.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; mai deplin în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 79-80, n° CCCXVIII.)

MMDCLXVIII.

Popa, „giudele" şi sătenii din Mogod jură „Înpărătu[ui] nemţăscu şi Mării Sale fiiului, Iojiv Craiul, Craiului Ţărăi Ungureşte şi a ţării Ardelolui şi a tălnaciului". 1691, 10 Mart.

Iscăliţi: popa şi judele.

(Două peceţi de ceară roşie, cu NB ambele.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 76, n^le CCCVI-VIII.)

MMDCLXIX.

Popa, giudele, pârgarii şi sătenii de la — jură credinţă Împăratului şi fiului său regele. 1691, 10 Mart.

Iscăliţi: Popa şi judele.

(Pecetea obişnuită.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 76, n^le CCCVI-VIII.)

MMDCLXX.

„Feldrahanii" (din Feldra) popa, birăul satului şi satul, scriu „pace şi sănătate". 1691, 10 Mart.

Iscăliţi: Popa şi „giudele".

(Pecete obişnuită.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 78, n^le CCCX-XVI.)

MMDCLXXI.

Sătenii din Răbrişoara fac jurământ Împăratului. 1691, 10 Mart.

[Popa To]ma din Răbrişoar[a] şi cu [Toader] giudel[e] şi [cu] pârgarii, giuraţii Sca[unu]lui şi cu toţ săteanii, cu mic, cu mari, cu bătrâni, cu tineri, facem carte de dereptate cu giurământŭ în mâna domni[lo]r precum să ţinem cu dereptate Mării Sale Înpăratului nemţescŭ Leopolidus şi Mării Sal[e] fiiului Înpăratului, Iojev, Craiul Ţărăi Ungureşt[i] şi ţărăi Ardealiului şi tălnaciului, cum vom ţinè cu dereptul Mării Sale; iar cine va grăi cuvântŭ spre Înpăratul, de s[ă] va audzi, să [să] prindză şi să [să] dea în mâna domnilor, şi nu s[ă] plătească cu bucatel[e], ce cu capul. Ce, pre mare dereptate şi credinţă, ne-am pus peceţile noastre. Scris-am în Bistriţ[ă], lun[a] Mart 10 dzil[e], рок бож. 1691.

Pop[a] Toma ot Răbrişoar[a] şi giudel[e] Toader.

(Două peceţi, pe ceară roşie, cu insignii.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 78-9, n° CCCXVII.)

MMDCLXXII.

Nimegea-Ungurească, 1691, 14 Mart.

Avram popa din Bălgrad, comisariul preoţilor Clujeni, către Bistriţeni, despre cercetarea, în numele Vlădicăi, a preoţilor din Ţinutul lor.

Adgyon Isten mindenjokat nemzetes uram kegyelmednek.

Nemzetes uram! Szükséges képpen kelletik kegyelmedet ez kis irásom által meg találnom; mivel tisztem szerént az Oláh Papokat az kegyelmetek vidékén el jártam Esperest urammal edgyütt eö kegyelme az ö kegyelme tiszte szerént el járt dolgában s hol mit parancsolván az töb Papoknak nem akarnak szót fogadni, mellyet szememmel láttom. Melyre nézve kerem uram kegyelmedet hogy parancollyon nekiek hogy szavát fogadgyák mert rövid idön level érkezik Püspök uramtol is hozzájók affelöl. Ezek után Isten legyen uram kegyelmeddel. Kegyelmed szegény jo akaro szolgája

Fejérvári Pop Abraham az Colosvári Papok commissariusa, m. p.

Dumnezeu să vă dăruiască, domnul mieu, cu tot binele pe d-voastră.

Domnul mieu. La împrejurare de nevoie a trebuit să te cercetez prin scrisoarea mea, fiindcă, pe urma dregătoriei mele, am cercetat pe preoţii români din jurul d-voastră, am umblat cu domnul protopop, şi dumnealui, în urma dregătoriei dumisale, şi-a văzut de lucrurile dumnealui, şi, poruncind una, alta, am văzut cu ochii miei că preoţii români nu vreau să asculte. Din care pricină vă rog pe d-voastră să li porunciţi să asculte de el, pentru că nu peste mult are să li vină şi de la domnul Vlădica ceva în afacerea aceia. După acestea Dumnezeu să fie cu d-voastră. Al d-voastră sărac şi binevoitor şerb:

Avram Popa din Bălgrad, comisariul preoţilor din Cluj.

Datae M.-Nemegye, anno 1691, die 14 martii.

[Vo:] Nemzetes Szöcs Simon uramnak nemes Besztercze várossának erdemes birájának és hozzá tartozo tanács hiveinek iram igen bizadalmason.

[Vo:] Am scris (aceste scrisori) cu toată încrederea domnului mieu lui, Simion Socs, vrednicului birău al oraşului celui nobil Bistriţa şi credincioşilor sfetnici ai lui.

(Bistriţe, Archiva Oraşului.)

MMDCLXXIII.

Bărgău, 1691, 3 April.

„Popa Toder din Bărgău" către notariul bistriţean „Frenţe", spre a-i recomandă un „mişel".

Între cuvinte: „cinstişagol".

(Pecete de ceară neagră, neinteligibilă.)

(Vo: adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 81, no CCCXIX.)

MMDCLXXIV.

Câmpulung, 1691, 8 April.

Andrei Dobrowski, rohmistru polon, către Bistriţeni, despre un om din Bărgău, venit de la von Harstall, comandant polon în Suceava.

Mollto Illustrissimo signore e patrono mio Collendissimo,

Li darò questa mia atestation a questo contadino di vilago Bergou, chiamato a nome Teoder, come è venuto quà con un pacheto di leteri, e mi è dato in mano per Illustrissimo signore de Harstal, comendato di Socavia, e io subito l'ò mandato.

Per verità meto sigilo mi[a]. Die 8 aprilis 1691, in Campolongo.

Andreas Dobrowski, capitano cavaleri S. R. M., comendato in Campolongo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCLXXV.

„Nikolay Rogowsky horonziy" către Bistriţeni, arătând că la venirea rohmistrului li se va satisface reclamaţia. Câmpulung, 1691, 24 Maiu.

[În sens invers:] Alata anno 1691, die 8 Iunii, wegen zweyer Ross, dass sie der Roknister zuerück geben will.

(Pecete peste hârtie, cu crucea de-asupra semilunii.)

(V° : Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 81, n° cccxx.)

MMDCLXXVI.

Dieta ardeleană către Bistriţeni, despre nevoia, arătată şi de generalul Veterani, a închiderii drumurilor spre Moldova. Sibiiu, 1691, 25 Maiu.

Ajánljuk kegyelmeteknek szolgálatunkat. Isten kegyelmeteket sokaig jo egésségben eltesse.

Az mostani közönseghes gülesünkben Veteranyi General eö Nagysága tetczése is accedalvan és ez haza securitássa is ugi kivanván végeztük hogi minden utak és eösvények az mellyek Moldvára és Havasallyföldére ez hazából által járnak szorgalmatoson be vágattassanak. Ez mellett hogi mindenütt elegedendö vigiazok continue legienek, kik is hacvalamely ellenségk ez hazara jövetelre valo szandekát veszik eszekben siettséggel az Generalt eo nagysagat eijel nappal életek elvesztése alatt tudosittani tartozzanak. Kegyelmetek azért Beszterczei uraimék ezen dispositionkat és edictumunkat igi értvén mihelyt ez levelünket veszi mentést az ott kegyelmetek szekiben levö efféle utak és eösvenyek be vagatásárol sub amissione privilegiorum suorum tegien oly dispositiokat hogi fogiatkozas nélkül mennyen az dolog végben; ez mellett az arrol emanáltatott edictum szerént mindenüve vigiázokat allitson alkalmatos hü embereket mind instructiot mind poroncsolatokat adván eleiekben. Isten kegyelmeteket jo egessegben eltesse.

Kegyelmetek jo akaro attiafiái.

Az Erdelyi
Tanacsi Rend közönsegesen.

Ţinem gata slujba noastră d-voastră. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră mulţi ani în bună sănătate.

În adunarea noastră obştească de acum, fiind la mijloc şi plăcerea d-sale Generalului Veterani, ceia ce de altcum aduce cu sine şi asigurarea ţerii, aşa am hotărât ca toate drumurile şi cărările care trec de aici în Moldova şi Ţara-Românească să se taie stăruitor. Afară de aceia să fie la pază mereu, şi, îndată ce vor simţi că vre-un duşman are de gând să năvălească în ţară, să fie datori, chiar cu pierderea vieţii lor, ca ziua şi noaptea să-l înştiinţeze pe Măria Sa Generalul. Aşa, dar d-voastră, domnii miei din Bistriţa, înţelegând acest edict şi această dispoziţie, îndată ce veţi primi această scrisoare, să luaţi măsuri pentru tăierea drumurilor din Scaunul d-voastră „sub amissione privilegiorum suorum"; aşa ca fără multă zăbavă să se aducă lucrul în îndeplinire. Afară de aceia, în sensul edictului aceluia să aşezaţi în toate locurile străji, oameni de încredere, dându-li instrucţiuni şi porunci. Dumnezeu să vă ţină pe d-voastră în bună sănătate.

Ai d-voastră binevoitori prieteni

Starea sfetnicilor
din Ardeal în de obşte.

Szeben, 25 maii, anno 1691.

[V° :] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque iuratis civibus cum suis senatoribus civitatis bistriciensis, et cetera, dominis fratribus et amicis nobis benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCLXXVII.

C. 1691, 18 Iunie.

„Vas[i]lie Isecescul, stegarul dumisale rocmistrului Dubravschie", către Bistriţeni, pentru o reclamaţie privată.

În iscălitură îşi dă şi titlul de „namesnic".

(Pecete de ceară roşie, cu coroană, cruce şi literele: W. I.)

(V°: adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 72, n° CCXCIV.)

MMDCLXXVIII.

Sibiiu, 1691, 26 Iunie.

Dieta Ardealului către Bistriţeni, despre pedeapsa ce trebuie să atingă pe cei ce nu vor păzi bine trecătorile de către Moldova.

Ajantjuk kegyelmednek szalgálatunkat. Isten kegyelmedet jo egességben éltesse.

Ez haza meg maradasara akarván vigiazni szükségesnek itéltük hogi minden passusokon szorgalmatos vigiazasok legienek. Többi között hogi kegyelmed is az kegyelmed ditioiaban levö passusokat hogi szorgalmatosan öriztesse végeztetett. Kegyelmet azért ez dispositionkat vévén mentést az jo vigiázást minden helieken fel álitssa és giakron meg cirkálvan öket, ha kiket negligenseket tapasztal kegyelmed az vigiazok közül kedvezés nélkül pálczával meg büntetni ell ne mulassa; kiknek is kegyelmed ollian serio meg poroncsollia, hogi ha szofogadatlankodnak vagi negligenseknek talaltatnának mint Romai Császár kegyelmes urunk eo felsége nem igaz hivei ugi büntettetnek halállal. Hogi ha penig valami ellenségnek irruptioiát vagi arra valo szándékát az szorgalmatos vigiaztatás által kegyelmed vesi eszében mentést sub poena perpetuae infidelitatis eijel nappal az consilium statust és az generalt eo nagyságát tudositani ell ne mulassa; melliet kegyelmed is az vigiazoknak keménnyen meg poroncsollion fejek és privilegiumok ellvesztése alatt mindgiárt kegjelmednek hirt tegienek. Azonban kegyelmed maga is magát ez dispositiohoz ugy alkalmasztassa hogi sem az general nehézségét sem az mi animadversionkat magára ne vonnya.

Isten kegyelmedet jo egességben éltesse.

Kegyelmed jo akaro

Az Erdely consilium status.

Vă ţinem gata d-voastră slujba noastră. Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră în bună sănătate.

Vrând să îngrijim de viitorul acestei ţeri, am văzut că e de nevoie ca la toate trecătorile să fie pază îndestulătoare. S'a hotărât ca şi dumneata să păzeşti cu stăruinţă trecătorile din Ţinutul d-voastră. Pentru aceia deci, primind această poruncă, îndată să aşezi prin toate părţile păzitori buni, cercetându-i des, şi pe cari îi veţi afla nepăsători, să nu faceţi cumva aşa, să nu-i pedepsiţi cu vergile, ci să li şi porunciţi înadins că, dacă vor fi neascultători şi nepăsători, şi astfel necredincioşi ai Măriei Sale prea-bunului nostru domn, se vor pedepsi cu moarte. Iar, dacă veţi simţi, cu toată grija bună, năvălirea vre-unui duşman sau vre-un astfel de gând într'acolo, îndată să înştiinţaţi pe General şi Sfatul lui permanent, ziua şi noaptea, „sub poena perpetuae infidelitatis": ceia ce şi d-voastră să porunciţi străjuitorilor, supt pedeapsa pierderii capului şi a privilegiilor, ca despre toate să te înştiinţeze pe dumneata. Asemenea şi d-ta astfel să te ţii de această hotărâre, încât să nu tragi asupra d-tale nici supărarea generalului, şi nici a noastră.

Dumnezeu să vă ţie pe d-voastră în bună sănătate.

Al d-tale binevoitor

Sfatul Ţerii.

Szeben, 26 iunii, anno 1691.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto iudici primario civitatis bistriciensis, amico nobis benevolo.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMDCLXXIX.

Sibiienii către Bistrițeni, despre paza trecătorilor și nevoia de știri. Sibiiu, 1691, 3 Iulie.

Amplissimi, Prudentes ac Circumspecti domini, amici nobis benevole observandi. Salutem cum plurima officiorum commendatione.

Gleichwie zu des gemeinen Landesfriedens Erhaltung ein Hoch-Edel consilium status mit Ihrer Excellenz des Herrn General Graffen Veterani Willen undt Verlangen einmüthig beschlossen dass man auff alle Päs e aller Orthen fleissigst sorgen undt von des Feindes Intention undt Vorhaben alss viell man in Erfahrung nehmen undt verkundtschafften wird an Hochgedachter Ihrer Excellenz den Herrn Generalen undt das consilium status eyligst, sub perpetuae infidelitatis nota, berichten solle, alss sollen Euer Fürsichtig Weissheit hiermit in allem Ernst ermahnet sein, alle in Ihrem Revir befindliche Pässe fleissig verhauen undt versorgen zu lassen. Welche diesem Befelich nicht fleissigst nachkommen, sollen tanquam rei criminis laesae Maiestatis bestrafft werden. Hierneben, so offt Euer Fürsichtig Weissheit etwas von des Feindes Beginnen und Machination (etwas) in Erfahrung nehmen undt durch treue Leuthe verkundtschafften wird, sollen Sie solches an Ihre Excellenz den Herrn Generalen undt das consilium status, wie auch uns eylfertigst sub praedicta perpetuae infidelitatis nota berichten. Uber das, dass bey dem künfftigen March undt Remarchiren der Unordnung undt Insolentien man begegnen möge, so wollen Euer Fürsichtig Weissheit eine gutte Ordnung undt Disposition in diesem parte machen undt sich dem beygelegten Deliberat in allen Stücken gemäss verhalten. Ferner sollen die Fürsichtig, Weissen Herrn Officiales, mit gutter undt gewissenhaffter Schreiberzuziehung, in Ihrem Stull nach des beygeschlossenen Utri Anleitung, welches man nach Gestalt der examinandorum deutsch oder wallachisch transferieren muss, wegen derer durch die Keyserliche Völcker Zeit der begangener Winter-Quartier erlittener Schaden undt unbenificierter Expensen so fleissig und accurat also bald inquirieren undt die Inquisition in optima forma, ehe der Landttag angehet, zu unsern Händen schicken, dass, wann Ihre Excellenz der Herr General zu der Sachen mehrerer Gewisheit die Inquisition examinieren undt untersuchen wird, man wohl bestehen möge,—dann Hocherwehnte Ihre Excellenz auch a parte inquirieren zu lassen Willens ist. Diesem allem nun werden Euer Fürsichtig Weissheit, bey schwerer Verantwortung undt Animadversion Vermeydung in allen Stücken wohl und fleissig nachzukommen haben. De cetero Amplissimas, Prudentes ac Circumspectas Dominationes Vestras feliciter valere desideramus. Cibinii, anno 1691, 3 iulii.

Amplissimarum, Prudentum ac Circumspectarum Dominationum Vestrarum amici benevoli

Consul ac iudex regius cibiniensis.

[Vo:] Amplissimis, Prudentibus ac Circumspectis dominis iudici primario ceterisque iuratis senatoribus civitatis bistriciensis meritissimis, et cetera, dominis amicis nobis benevole observandis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMDCLXXX.

Listă a lucrurilor prădate de hoți (și „cordovane"). 1691, 9 Iulie.

(Pecetea Câmpulungului.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 81, nº CCCXXI.)

MMDCLXXXI.

Câmpulung, 1691, 15 August.

Dobrowski, rohmistru polon, către Bistriţeni, pentru cai de furat.

Cinstit szi slavit Marie dumnitale bireu de la citate Bistrici, ku senatate me inkin.

Alta, mie vinit skrisore de la Marie Dumnitale pentru rendul neszte kai furaci, de spre cara[1] Marie Domnie Wostre, szi am silit, prekum pote szi pagubaszul spune, se se intorkan. Szi, pentru kolakul, mai mult mi vinia de dozu [=20] de lei sau un kal kare mi place. Io am fakut pentru voia Domniele Vostre, am lasat pe optu lei, jara acumu Marie Domnata enka poftitu se mai jart: pentru voia enka am jertat un leo. Jare pentru keltuiele če mi skrie Marie Dumniata de la Koka Andronik, se fie kecz aïe sctiut talhari cineie fostu, szi alci mulc sctiu acel talhari. Jare, daka nu ie fostu ko denszi partase, szudecul nostro nu pote face vinovat, nice li pune la nemika, daka ieste om drept szi lui fostu vinit o napaste. Dece pentru aiesta nu va fi szi Marie Domnielor Vostre ku kale zaberi: se puote intra in mena telharul, va fi platit keltuiele ko gromazi. Ko aiesta oberszesku. Se fie Mari Dumnita senatos. De la Kenpulung, die 15 augusti 1691.

A Marie Dumitale de bine voitor szi bun priatei

Andreas Dobrowski, R. S. R. M.

[Vo :] Entro cinstita szi slavita mena Marie Domniisale biroului de la citate Bistrici, se se da ku multa senatate.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 81, nº CCCXXII.)

MMDCLXXXII.

Sniatyn, [1691], 25 August.

Constantin Turculeţ, rohmistru şi staroste de Cernăuţi, către Bistriţeni, despre plecarea regelui împotriva Turcilor şi prada făcută de nişte tălhari.

† Ai noştri buni priiatini, dumnelui birăul şi tot Sfatul de cetate Bistriţii, mă'nchin cu săn[ă]tate dumilorvostre şi pohtim multu bine dumilorvostre. Alta, pentru veşti, iată Măriia Sa luminatul Crai cu agiutorul lui Dumnedzău merge în jos asupră neprietinilor pogani. Alta, eşit-au înnainte Mării Sale lui Crai un om de aice din hraniţe, ş'au jeluit pe nişte tălhari de acolo, cum au venit aice şi i-au arsu un prisăcar şi i-au loat toată strânsore lui ce au avut din pruncie lui. De care eşit-au cuvântul Mării Sale Craiului să vă dea şt[i]re dumilorvostre şi cu aceasta carte, pecum întâiu v'au fost scris atunce şi dumnelui Toader Armaşul, care este stăpân locului acelue unde s'au făcut păgubaş. De la dumnevostră n'aţi făcut nici răspunsu: de care lucru şi cu 1, 2 scrisori am cercat: de s'ou întors paguba omenilor de la tălharii aceae, binea a fi; de nu, aşea avem voe, să zăberim ori pe cine om găsi de într'acea ţ[a]ră. . .

(Dă numele hoţilor.) v Ghetun, Avgust 25.

Bun prietin dumilorvostrea *Constantin Turculeţ*, rohmistrul и staroste cernăuţiscomu *(sic)*, ne închinăm cu săn[ă]tate.

[Anexă la precedenta, probabil:]

† Paguba aşea s'au ales, cu tot nemişugul hraniţii, ca la 120 de lei, şi omul l-au arsul, şi 'ncă n'au murit, iar viu nu va fi.

(Adresa românească. Pecete de ceară roşie, cu un vultur, se pare.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 82, nº CCCXXIII.)

MMDCLXXXIII.

Câmpulung, 1691, 5 Octombre.

Dobrowski către Bistriţeni, pentru cai şi o scrisoare de la „Neamţul cine este în ţara Mărei Domniilor Voastre mai mare, la comendatul de la Suceava".

---

[1] Ţara.

Czinstita Marie Dumnita, biroue den citate Bistrice, me inkin ku senatate.

Alta, mie winit skrisuore de la Marie Dumniata pentru rendul paguba kailor Marie Domniele Vostre, szi mi skriec Marie Domniele Vostre kum nu putez rebda: puote gyndiz Marie Domniele Vostre prekum sentem noi vinovaci la acela traba. Bine daka ac trimes Mariele Domnie Wostre acesta om, szi e umblat la Soczava, szi e vazut szi konoskut cine sentu telhari, szi nu sentu supt askultare nostra. Jare, daka va fi vor-o skrisore de la Niamčol cine jeste in cara Marie Domniele Vostre mai mare, la Comandatul de la Soczava, gendesku va facze vor-o isprava. Szi noi enka avem multa paguba de aczeli telhari. Ko aiesta oberszim: se fice Marie Dumniele Vostre senatoszy. Sentu

A Mariele Domniele Vostre bun priatei szy gata a sluzj.

Andras Dobrowski, R. M. R.

Marie Domnieleor Sale tot Swatului me inkin de senatate. Die 5 octobris 1691, de la Kenpulong.

Despre vesztilor ateta: Sau dus Marie Sale Kraiul nostro ko tabora in zos la Roman, szi e luuat o citate buna la Nestro, se kiam Soroka: enka se asztepta se li je citate Niamcului.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 82-3, nº cccxxiv.)

MMDCLXXXIV.

Dobrowski către Bistriţeni, pentru nişte Dorneni închişi. — Humorul Câmpulungului *(sic)*, 1691, 11 Octombre.

Czynstite domne, Meria Ta birove din czitate, Svatul. Me inkin Mariele Domniele Vostre ku senatate. Alta, am auzit prekum au kazut la inkisore la Marie Domniele Vostre doi omeni de la Dorna; nu sztiem pentro ce sentu inkiszi, szu nu sindu vinovaci: unul li kiaman Toder a Gazoi szi altul Vasile a Faraon, — sztiu tozi prekum sentu omeni buni: nui e strikat nemerui nemika. Decze povtesku pre Marie Domniele Vostre se fie slobozi; jare jo sluzi-woi Domniele Vostre. Ko ateta oberszesku. Se fiec Marie Domnie Wostre senatoszy.

A Marie Domniele Vostre bun priatei szy gata a sluzy

Andreas Dobrowski, Rottmeister Serenissimae Regiae Maiestatis.

Die 11 octobris 1691, de la Homor Kenpulungului.

[Vº:] Entru cinste mene Mariele Domnielor Sale birouului de la citate Bistrici szi ku tot Swatul cinstit se se da cu senatate.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 83, nº cccxxv.)

MMDCLXXXV.

Protopopul Miron către birăul Bistriţei, într'o afacere de divorţ. — 1691, 19 Octombre.

(Pecete de ceară roşie, cu crucea între două stele, sus, şi literele G. Z. Pusă pecetea de două ori.)

[Vº:] Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 83, nº cccxxvi.)

MMDCLXXXVI.

Franz-David Gebhardt către Sibilieni, despre împrejurările de războiu, şi la hotarele Moldovei. — Dobra, 1691, 21 Octombre.

Wohledlgebohrnen, Hochgeehrteste Herrn. Umb deroselben unterm 17. passantis zur Antworth mir ertheilte allzu höflich und geneigte Offerte thun mich schuldigst bedankhen, wohlwissend dass meine Unkräfften ein dergleiches zu meritiren nich fähig, wohl aber im Wuntsche meine Gedankhen seindt sothane Anerbiethungen verdienen und deren mich würdig machen zu khönnen. Remittire hierbei beede Muster von Leinwath und Häfftlen: seindt alle zwey recht; wan man des Lezteren ein stärkhere Gattung haben kundte, wurde es umb so besser sein.

Von Waradein hoffet man stündlich was zu hören: eingeloffener Briefe nach, hat die Bombardirung den 15ten diesses angefangen; yber Bellynies und Halmad[1], in welch erstem Ohrt Herr Obrister Mollnar stehet, erwarthet man balden Bericht, so von dar in 2 Tagen herlaufen kan. Auss Pohlen kombet, der Churfürst von Sachsen seye todt, die Pohlakhen thun nicht vill, alss etwan, wie die Tartaren, die Länder ruiniren; man höret, sie haben schon das Heimwehe. Es muss zwischen diesen beeden Völkhern artich hergehen, dass kein den andern beissen will. Der Tököly ist mit denen Tartaren die Maros unter Lipa passirt, und gegen Genova[2] zuegangen: wo fernshin, steht zu erwarten. Es sollen nur gegen 10 M. Tartaren, ihr Cham aber zu Bellgrad, darbey 13 Fähnl Rebelln zu Fuss und 10 zu Pferde sein. Womit mich beederseits empfehle in Verbleibung

Meiner Hochgeehrtesten Herrn.

P. S. Vor 10 Tagen seindt bey Uipallanka gegen 4.000 Tartaren, welche dem Tököly davon gelofen, yber die Donau geschwumen, und deren gar vill davon ertrunkhen.

Dobra, 21 octobris 1691.

Dienstschuldigster Diener *Franz-Dawid Gebhardt, m. p.*

[Vo:] Denen Wohledlgebohrn Herrn N. N., einer löblichen freyen Hörmannstatt wohlverordneten Burgermaistern undt Khönigsrichtern, meinen hochgeehrtesten Herrn,—Hermannstadt.

(Sibiiu, Archiva Oraşului.)

MMDCLXXXVII.

Câmpulung, 1691, 25 Octombre.

Dobrowski, rohmistru polon, către Bistriţeni, pentru cai şi sosirea regelui Sobieski la Suceava, cu „calabalâc mare".

Me inkin ku senatate Marie dumitale, cinstite birove de la Bistriza.

Alta, pentru cinstita skrisore de la Marie Tale, mie vinit pentru rendul paguba vostra, kailor ce sau aflat la Socava. Io am fostu akumu ko omul vostro, dar Kraiul nostro sosit ko oste akolo, sci era kalabalik mare; nu ie potut komandatul face nemika; au zis se vie alta data, ke nu era potenca face aiesta traba: dece triebie tremete alta data. Ko aiesta oberszesku. Se fi Meria Ta senatos

Andreas Dobrowski, R. S. R. M.

Die 25 octobris 1691, de la Kenpulung.

[Vo:] Entru censtita mena Marie Dumisale birovului de la citate Bistrizi ku senatate szi cinste sze da.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCLXXXVIII.

1691, 26 Novembre.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru jalba sătenilor din Rucăr şi Dragoslave, cari li erau datori lor cu 480 de taleri „dupre nişte grâu ce au fost lăsat Neamţii la dinşii", dar cărora „Şchiiai de la Braşov" li luaseră 130 de cai, 180 de vaci şi 250 de oi.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 201-2, nº 7.)

MMDCLXXXIX.

Câmpulung, 1692, 2 Februar.

Andreiu Dobrowski, rohmistru polon, către Bistriţeni, despre Tatarii veniţi la Câmpulung să prade.

Cinstic szi Slavic Mariele szi Domnile Vostre xudeci szi tot Swatul citeč Bistrici, priiatei nostri szi de bine voitori, de senatate me inkin.

[1] Hălmagiu.

[2] Inăul, Jenö.

Mie vinit un skrisore de la Mariele Domniele Vostre pentru rendul Tatarilor. Io, nefiindu aice, Domnul de la zara Moldowi a trimes oste a lui sci o mie de Tatar, se strikan sci se pradan aiesta lok, Kenpunlungul, sci e intrat ko hitlescug, inkonxurat o straxa, sci e dat pe vale Moldowi. Jare, daka ie dat de a doa straxa, s'au sp[r]exenit straxa bine, sci e dat Tatari napoi, ko tota oste: numai ie lovat omeni kare ie fostu pe acela vale sci witelele: sci se intors. Io atunce n'am fostu aice: fero veste napadit; nu ie potut prinde kararele; jare nu va fi skapat asca lesno: totu je perit kexeva, sci sau prins viu. Iei alt gendu nau aut, numai se strikan sci se pradan Kenpulungul; jare Domnezeu nu li e axutat. Ko ateta oberscesku, poftesku de la milostivul Domnezeu Marielor Domnielor Vostre buna senatate sci pace, fiindu

A Mariele Domnielor Vostre de bine voitor sci bun priatei

Andreas Dobrowski, R. S. R. M.

Die 2 februarii 1692, de la Kenpulung.

[Vo:] Csinstici sci slavici menele domnilor sci xudecilor de la citate Bistrizi, Marielor sci Domnielor priateilor, se se da ku multa cinste sci senatate.

(Bistrița, Archiva Orașului; în parte și în *Documentele Bistriței*, II, p. 84, nº cccxxix.)

MMDCXC.

Chitanța Grecului „ὁ Δανιήλης Φώτη", care vânduse mărgăritare lui Gheorghe Bánffy, și fusese îndreptat pentru plată de acesta la Bistrițeni, primind 200 de ughi. Bistrița, 1692, 20 Februar.

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, pp. 84-5, nº cccxxx.)

MMDCXCI.

„Nemesnicii de Câmpulung, Gheorghee și Ilieș, carii sintem tovarăși", către Bistrițeni, arătând că rohmistrul e chemat de Craiu și Hatman cu alți rohmiștri și nu se poate aveà răspuns. Câmpulung. 1692, 5 Mart.

[Invers:] Anno 1692, die 12 May, delatum vom Rechmistrul auss Kompo-l[ung] wegen eines Gruess. (Rohmistrul erà „Dobubravschie".)

(Pecetea ruptă.)

[Vo:] Adresa românească, către „Echim", „Mătieș" și „Șimon".)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 85, nº cccxxxi.)

MMDCXCII.

Generalul-conte Veterani către Bistrițeni, despre un Câmpulungean oprit și legăturile cu rohmistrul din Câmpulung și colonelul din Suceava. Sibiiu, 1692, 11 April.

Wohledlgestrenge, Fürsüchtig, Nambhaft und Wohlweise, Sonders Geehrt- und Geliebte Herrn. Wass ich denen hier anwesenden Herrn Bistrizern vor etlich Tage bedeuthen lassen, werden Sie auss der Beylage ersehen, bey deme es dan sein Bewenden hat: nemblich den Campolonger Isak wieder frey zu stellen, hingegen die Praetension gehörigen Ohrts, bey Herrn Rittmaister Dobrovsky, an welchen hierneben selbst schreibe, oder bey Herrn Obristen Harstallen zu Sozave; deme auch hiervon Erinderung gethan, vor- und anzubringen, — welche dan ein- und andererseiths ungezweiffelt die billige Satisfaction zu verschaffen die Justice nicht umbgehen werden. Übrigens iss ein Inconveniens, sein aigner Richter sein zu wollen,

wordurch nur feindtseelige Nachbahrschafft gezigelt und Ihrer Kayserlichen Mayestät Dienste gehemmet wirdt. Womit verbleibe

Meinen geehrten und geliebten Herrn freindtwilligster

F. Graff Veterani, m. p.

Cibinii, 11 April 1692.

Wass Herr Obristleuthnant von Bergen zur Nothwendigkeit des Posto verlangen möchte, weillen ihnen selbst hieran gelegen, so beliebe auf alle mögliche Weise zu assistiren, und nicht in ieden geringen Sachen ein special Befelch zu erwarthen.

[Vo:] Denen Wohledlgestrengen, Fürsichtigen, Nambhafften und Wohlweisen Herrn N. N., et cetera, der löblichen Stadt Bistrize Wohlverordneten Burgermaistern und gesambten Rath, meinen sonders geehrten und geliebten Herrn, Bistrice.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXCIII.

Sibiiu, 1692, 12 April.

Gheorghe Bánffy către Bistriţeni, despre nevoia de a se tăiá trecătorile la Bârgău.

Prudentes ac circumspecti amici benevoli, et cetera.

Generalis Uram kevánsága disponallyam kegyelmeteket ezen dologrul. A Borgoi Passusokat akarja (bizonyos emberét adhibealván) minden szükséges helyeken be vágatni és az eddig bevágattakat is megh erositteni. Annak okáért valamikor arra rendeltetet embere érkezik s kivánni foghja fogjatkozás halogatás kivül elégséges és alkalmatos embereket kevánsága szerént adni s minden kevántato kelyeket mennel erössebben praeincludaltatni el ne mulassak.

Domnul general vrea să vă încunoştiinţez despre faptul acesta, că vrea să taie în locurile de nevoie (cu ajutorul unor oameni) toate trecătorile de la Bârgău, iar cele tăiate până acum să le întărească. Pentru aceia deci, când va sosi omul rânduit acolo şi va cere fără trăgănare oameni destui şi potriviţi, să-i daţi după dorinţă, şi nu cumva să nu închideţi unele locuri mai de nevoie, cât mai tare.

De cetero easdem bene valere desidero. Cibinii, 12 aprilis 1692.

Earundem amicus benevolus

G. Georgius Banffi, m. p.

[Vo:] Prudentibus ac circumspectis dominis iudici primario ceterisque civitatis bisztriciensis, et cetera, amicis benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXCIV.

Suceava, 1692, 1-iu Maiu.

Ioan-Frederic de Harstallen, colonel polon, comandant al Sucevei, către Bistriţeni, despre nevinovăţia oamenilor săi, dacă nu şi ai lui Dobrowski, în furtul de cai.

Wohl-Edle, Veste undt Hochweise Herren, Sonders Hochgeehrte Herren.

Gleich wie ich bey der an mich gethanenen Abschickung durch einen Expressen in verwichenem Jahr versichert undt auch in der That bezeuget dass ich Alles was möglich beygetragen zu Vergnügung dero an die Herren Campolonger habenden Praetension, auch obengedachten Abgeschickten klärlich dargethan dass nicht die dahmahlss unter meinem Commando hier stehende Fahnen, wie es die Herren Campolonger vorgegeben, in dem Diebstall interessiret gewesen, son-

dern der Anspruch billich an ihnen hafftet, bevorab da ich vernehme dass bey dem Herrn Dubrawski selbsten einiges Pferdt erkendt worden, — alss habe ich nochmahlss ernstlich an ihn geschrieben dass wenigstens dasjenige was noch vorhanden, abgefolget werden möchte. Solte nun solches nicht geschehen, so bitte, durch Anleitung des Herren Commendanten mir fernere Nachricht davon zu ertheilen, damit ich zu Erhaltung des gerechten Endzwecks zulänglich mit Rath undt That an die Hand gehen undt Merkzeichen meiner nachbahrlichen Freundschafft abgeben könne. Alss

Meinen geehrten Herren Freundt undt dienstwilliger

Johann Friedrich von Harstallen, Obrister
Ihrer Kön. Majestät, Commendant zu Soczawe, m. p.

Soczawe, die 1 maii 1692.

[Vo:] Denen Woll-Edlen, Vesten undt Hochweisen Herren Richter undt Rath der Königlichen Freistadt Nösen, meinen sonder hochgeehrten Herren.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXCV.

Andreas Dobrowski, rohmistru polon, către Bistriţeni, pentru o pagubă de cai şi altă „învăluială" de hotar. Câmpulung, 1692, 5 Maiu.

Cinstici szy Slavici Marie Domnie Vostre birove szi ko toc domni de la citate Bistrici, ko senatate me inkin.

Skrisore de la Marie Domnie Vostre mi-a vinit, szi am inceles de tote. Pentru rendul pagube prekum skriec Marie Domnie Vostre de kai, szi ac fost poprit pe Isak, pe kare'm tremis la Maria Sa comandatul co kerci, nu se kade uni ka acesti kare merg ko sluzba imparataska szy traba ceri, se se popraska. Enka mi e vinit szy o karte de la Maria Sa generalis Veterani, numai skrisa ungureszte: n'avem cine ni czeti; numai jo me precep: jeste pentru jarez traba Mariele Domnile Vostre, ajeszti traba szi gelcave kare sentu se se apazan. Amintre nu pote fi, numa trabui pune o zi se skotem comisari de amendo percele, se xudikan[1] sci se se apaza tuote, se poton omini szi negucatori de amendo percele umbla fero invaluiala, se se intorka unul la altul pe scudec[2] drept. Numai ajesta traba nu pote fi akumu, ka avem traba ko nepriatei szi pegeni. Iare spre tomna adeverat me apuk se fie aiesta traba. Jare omeni nevinovaci se nu pacesku[3] nevoia pentru vinovaci. Ko ateta oberszesku. Se fie Marie Domnie Vostre senatoszy.

A Marie Domniele Vostre de bine voitor szu bun priatei, gata a sluzy

Andreas Dobrowski, R. S. R. M.

Die 5 maii 1692, den Cenpulung.

[Vo:] Entru slavic szi cinstic menele Marie Domnielor Sale, lui Ioakim birovului szi la toc domni szi Swatul citezi Bistrici, se se da ku senatate.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCXCVI.

Andreas Dobrowski, rohmistru polon, către Bistriţeni, despre greutatea de a se hotărâ acum, între grijile de Turci, neînţelegerile de hotar. Câmpulung, 1692, 12 Maiu.

Die 12 maii 1692, de la Kimpulung.

Slavic szi Cinstic Marie Domnie Vostre Ioakim biroue szi ko totul Swatul citazi Bistrici, ko senatate me inkin.

---

[1] „Judece".
[2] „Judeţ."
[3] „Păţească."

Skrisuore de la Marie Domnie Vostre inceles-am. Alta, ce mi skriec Marie Domnie Vostre pentru asazare entra Marie Vostre szi Kenpulunzani, czerec plata mai kurunt de tomna, trubui intei sokoti pagube de amendoi parzi szi skote comisari se xudikan trebele, apoi kui va fi de platit, va plati. Dice trubui rawda [1], ka akumu avem alte trebe aice, ko pegeni szi nepriatei nostri. Ko ateta oberszesku, poftindu de la Milostivului Domnezeu Marie Domniele Vostre senatate.

A Marie Domnie Vostre de bine woitori szi priatei

Andreas Dobrowski, Serenissimae Regiae Maiestatis capitaneus.

[Vo:] Entru slavitei szi cinstite menele Marielor Domnielor Sale lui Ioakim szi ko totu Swatul citati Bistrici se se da ku senatate.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMDCXCVII.

Bănila, 1692, 28 Maiu.

Constantin Turculeț, rohmistru polon, căpitan de Cernăuți, către Bistrițeni, despre neplata unor coase aduse de ai lui la Maierul Bistriței, după ce le cumpăraseră „de la Evreii de aici".

Perillustres ac Magnifici domini, domini iudex et senatus civitatis bistriciensis, amici mihi observandissimi. Sextus iam praeterit annus dum isti subditi mei modo quasi mercatorio cum falcibus rus nomine Majer transivere, ubi, dum alias falces vendiderint, pretio unius ovis pro unaquaque falce, reliquas vero falces viginti sex incolae ruris Majer non solverunt hucusque: pro quibus debuerant dare viginti sex oves. Obsecror ergo Magnificas Dominationes Vestras ne isti subditi mei damnum habeant, qui hic Iudaeis dedere propter 26 falces 40 leones, qui, dum restitutionem sui, et satisfactionem (ut ius prohibet [2]) habebunt. Ego etiam in omni iussu Magnificarum Dominationum Vestrarum cognitam nunc gratiam regratificabor, qui sum paratissimus Magnificarum Dominationum Vestrarum amicus et servus

Constantinus Tarkul, capitaneus czernoviensis, Rothmagister Serenissimae Regiae Maiestatis.

Banyla, die 28 maii, anno Domini 1692.

[Vo:] Prudentibus ac magnificis dominis, dominis iudici et senatui civitatis bistriciensis, amicis mihi observandissimis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMDCXCVIII.

1692, înainte de 15 Iunie.

Nicolae Roguszki, stegar polon, către Bistrițeni, despre mișcările oștirilor polone, muscălești și căzăcești și despre pacea sa cu Domnul Moldovei.

Cinstite Măriile Vo[s]trea, domni de cita[tea] Bistriței. Mării Ta birău, să fii Mării Ta săn[ă]tos, înpreună cu tot Sfatul Mării Tale. Alta, să știi Mării Ta, pentru omul Mării Tale cari ai trimis Mării Ta cu cărți dea la Mării Ta, să știi Mării Ta că, cum au sosătu omul Mării Tale, îndată s'au trimis cărțile la Suceav[a], preacum au fostu poronca Mării Tale. Alta, dea vii osteni Mării Ta a-ț întrebă dea veșt[i], să știi Mării Ta, deaspe vestile nostrea despre iasta loc, să știi Mării Ta aici adevărat că Mării Sa Hatmanul Coroni iaste aprope la margine cu ostia, la un târgu, la Oč[a]co[v], de aiasta parte dea Nistru. Despre Moscu, încă să știi Mării Ta adevărat că tótă puteria Moscului, ostea, iastia dincoci de Chivov, iară Hatmanul căzăcescu au trecut Niprul de la Chivov în gios. Și să știți Măriile Vostrea cu

[1] „A răbdà."

[2] În sensul de „prevede", nu: „oprește".

adevărat că puteria Înpăratului, a Moscului, tot se porneşte cu adevărat asupra Crămului. Alta, să ştii Mării Ta că Domnul ţărăi Moldovei au făcut pace cu domnii noştrii, să s[ă] inble drumurile, şi noi unul la altul, să nu mai fie scărbă între noi. Aceasta să ştiţi Măriile Vostrea, şi să ştiţi Măriile Vostrea: precum am ştiutu, şi ne'u vinit şi nooa cărţi de pre la domnii noştrii, am scris de tote la Măriile Vostrea, şi de acmù încă vom dà a 'nţelegi la Mării Ta, de va mai innoì veştile. Alta, ne rugăm Mării Tale, şi Mării Ta încă să-mi scrii den ce să va lucrà lucru într'acolo. Forte ne rugăm. Să fii Mării Ta săn[ă]tos wr χc, amin.

A Mării Tale bun priiatin, dea bine voitori Mării Sale: *Neculai Rogoschii, stegar*, mă 'nchin Mării Tale de săn[ă]tate.

Mykoloy Rogusky chora (caractere latine).

[Vo:] Anno 1692, die 15 Iuny, wegen etlicher Posten so in Moldau passieren.

(Adresa româno-slavă către Bistriţeni.)

(Pecete mică, roşie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 86, no cccxxxiv.)

MMDCXCIX.

Câmpulung, 1692, 5 Iulie.

„Mykolay Rocinsky, chora", „ce ne'u lăsat giudeţul în locul dumisale [1]", către Bistriţeni, pentru o plângere de păgubaşi ardeleni.

[În sens invers:] Anno 1692, die 20 Iulii, auss Kempolung, wegen Contentierung der Ross; dass sie promitieren, wen der Rochmistrul auss Pohlen anlangen mögte.

(Pecete roşie, de ceară.)

(Vo:) Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 86, no cccxxxv.)

MMDCC.

Câmpulung, 1692, înainte de 20 Iulie.

Câmpulungenii către Bistriţeni, despre nişte hoţi.

„Ce s'au înmulţit tălharii; neč noi n'avem nice o puter[e]." La venirea „giudelui", trimite spre judecată. Hoţii trebuie să vie din Ardeal. Jos, se spune că se pune „pecet[ea] satului", dar e numai o pecete mică de ceară galbenă.

Anno 1692, die 20 Iulii, auss Compolung, wegen Contentierung dess ergangenen Schadenss sich erbieten thuen.

(Vo:) Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 87, no cccxxxvi.)

MMDCCI.

Suceava, 1692, 18 Septembre.

Ioan-Frederic de Harstall, colonel polon şi comandant de Suceava, către Bistriţeni, despre un furt de oi şi un omor.

Illustrissime atque Excellentissime domine, domine mihi observande.

Postulant ipsissima vicinitatis iura iusque naturale, et gentium, ut salvae sint viae publicae et ut a rapinis et invasionibus quilibet nisi inimicus tutus sit. Cum vero accedunt pacta privata, eo firmius et inviolabilius debet esse hoc societatis vinculum quod sanctum merito ab universis quorum interest colitur.

Conqueritur Illustritas Excellentissima Vestra ad instantiam Amplissimi Senatus bistriciensis quod hominibus sub eorum iurisdictione existentibus pecora

[1] „Giudeţul" pare a fi „rohmistrul".

abacta et violenta mortis species in ipsos patrata fuerit. Refert se Illustritas Vestra porro ad exhibitores literarum suarum qui cum deductione fundamentorum suorum graves suas difficultates exponere debent; interim nullus horum apparuit, sed literae tantum a domino Dobravski per commilitonem meum mihi transmissae fuerunt. Ignoscat itaque Illustritas Excellentissima Vestra quod, etsi rigidus administrator disciplinae militaris et fidelis pactorum Serenissimi et Reipublicae assertor, absque actore et denominatione reorum iustitiam administrare nequ[e]am, quam accuratissima dispensabo dummodo sufficientes probationes datae fuerint. Ceterum non video quomodo haec scelera a meis perpetrata fuerint, dum tales non alo, sed novi quod talia a Campolongensibus commissa in hoc praesidium saepius devoluta, sed nunquam probata fuerint. Primus enim fui qui, statim post locatum hoc praesidium, vicinitatis et correspondentiae iura cum Excellentissimo generale Veterani per expressum ablegatum renovavi et hucusque intacta servavi, prout Excellentissimus dominus generalis ipse testabitur.

Curet itaque Illustritas Excellentissima Vestra ut pars laesa, legitimis et sufficientibus documentis instructa, damna passa specificet et aggressores nominet cum necessariis loci et temporum circumstantiarum deductionibus, et, si tunc segnes in dispensatione iustitiae et satisfactionis, quantum in me erit, fuero, non recuso ut minae ulterioris apud superiores instantiae effectum suum habeant. Qui persuasum mihi habeo quod, si Illustritas Excellentissima Vestra de vitae et administrationis meae genere bene constaret, melius forsitan de eo sentiret. Annitor interim ut per quaevis media melius innotescam Illustritati Excellentissimae Vestrae, honori mihi ducens omni officiorum genere favorem et gratiam Illustritatis Excellentissimae Vestrae demereri, ut, cuius natalia et merita summopere colens ipsiusque incolumitatem propitio et secundo fato commendans, persto Illustrissimae Excellentiae Vestrae humillimus et paratissimus servus

Ioannes Friedericus de Harstall, colonellus et camerarius regius, commendans et soczaski.

Szocava, die 18 septembris 1692.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCCII.

Bonţida, 1692, 8 Octombre.

Gheorghe Bánffy, guvernator al Ardealului, către Bistriţeni, despre neînţelegeri cu vecinii lor poloni.

Georgius Banffi de Lossoncz, Transsilvaniae et partium regni Hungariae eidem annexarum gubernator, necnon comitatuum albensis et dobocensis supremus comes, et cetera. Prudentes ac circumspecti, vicini nobis benevoli. Salutem et benevolentiae nostri commendationem.

Mit irjon nekünk az Molduvaba lévö Lengyel tisztviselö levelét in specie oda küldöttük kegyelmeteknek; az mint látyuk kegy[elmetek] mult el hogy bizonyos embereket oda nem küldöttek, ki az el hajtott marhákról egész informavan tudott volna tenni; egyeb aránt fogadgya most is ha verificállya kegyelmetek praetensiojokat kész satisfactiot impendaltatni. Már lássa kegyelmetek mit lesznek cselekedendök.

Ce ni scrie nouă dregătorul polon din Moldova, v'am trimis scrisoarea lui d-voastră; după cum vedem, n'aţi trimis acolo oameni, cari să se lămurească despre vitele mânate. De altcum, dacă sunteţi de părere, primiţi şi acuma, când e gata să vă dea mulţămire în urma cererilor d-voastră. Încolo vedeţi d-voastră ce va fi de isprăvit.

De reliquo easdem bene valere desidero. Datum in castro nostro Bonczida, die 8 octobris 1692.

Georgius Banffi, gubernator.

[V°:] Prudentibus ac circumspectis iudici primario ceterisque senatoribus ac notario civitatis bistriciensis, et cetera, vicinis nobis benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCCIII.

Nicolae Rohozowski (Roguschi), stegar (хорожѥ К[ѧ]мѩшѧшьскъ) polon, către Bistriţeni, despre certele de hotar. Câmpulung, [1692], 23 Decembre.

În chestia calului, nu poate răspunde, rohmistrul fiind la Hatman. La întors, „să vor trimite şi oameni bătrâni, de sat, de aice, de să vor.... şia cu Măriile Vostre de toate trebile, cum va fi mai bine, precum au trăit margine den bătrân[i] cu bună priinţă". Se scuză că nu rezolvă afacerea. „Şi ne scriţi şi numele, carele este acmù comendat acolo, şi ce tituluş are; iar am hl scris şi acmù, de acest[e] cărţi ce ne'u adus, ce n'am ştiut cine-i, şi vinit-au la cetate, au ba".

(Pecete mică roşie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 74-5, n° CCCI.)

MMDCCIV.

„Iliiaş Vornicul din Câmpulungu" către Bistriţeni, despre o judecată. 1693 [1].

Condamnatul a fugit din „gros". „Acmù noi am prădat pe Nistor [paznicul] pentru Gligorie; ce ne rugăm dumilorvoastre să le faceţi liage cum veţ aflà cu săborul dumniavoastră".

(Pecete de ceară galbenă, fără nimic pe ea.)

[V° :] Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 87, n° CCCXXXVII.)

MMDCCV.

„Vlădica Theofil" către birăul Bistriţei, „Iachim", anunţând un ordin „de la Măria Sa gubernatul", pentru felul de plată a dajdiei popilor româneşti. „În Săntul" 1693, 8 Ianuar.

(Pecete neagră de ceară, cu arme şi legendă ilegibilă.)

[V° : Adresă românească.]

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 87, n° CCCXXXVIII.)

MMDCCVI.

Grigore Bethlen către Bistriţeni, despre omul său trimis în Moldova după mânzi. Făgăraş, 1693. 8 Februar.

Szolgálatomot ajánlom kegyelmednek mint jo akaro uramnak. Isten kegyelmedet sok uy esztendöknek jo egésségesen szerencsésen valo meg érésével és el is töltésével aldgja megh kévánom. Borgai Páskuly nevü iobbágiomot

Vă ţin gata slujba mea d-voastră, ca binevoitorului mieu domn. Doresc ca Dumnezeu să vă dăruiască d-voastră să ajungeţi să petreceţi mulţi ani cu noroc şi bună sănătate. Am fost trimis în Ţara-Românească pe iobagul mieu Paşcu

[1] Iliaş fiind probabil Ilie Abăzea.

küldöttem volt az Olá Országban gjermek lovak után, melljeket edgyszer ki is hozott s edgjet meg vettem bennek, mellj most is az istállomban vagjon. Az többit pedig viszsza küldöttem volt a végre hogj mentöl olcsobban lehet alkudgja meg s hozza ki, melljeket meg is alkutt s masodszor akarván ki hozni (mint hogj meg parancsoltam volt neki hogj az melljik utat egjenesebnek tudgja azon hozza). Nem azon az uton az melljen bevitte hanem más egjenes ösvényen hozta volna ki. Kegyelmedet azért mint jo akaro uramot kérem azon gjermek lovakat adassa Kentelkei gondviselöm kezében. Az mi vámot jobbagjom el került, mihent Isten ki viszen arrol kegyelmedet contentalom jo akarattját pedigh Isten éltetvén kegyelmednek mint jo akaro uramnak meg szolgálom. Ajállom ezzel Isten oltalmában kegyelmedet.

Kegyelmed szolgaja

Bethlen Gergely, m. p.

din Bârgău pentru mânzi, pe cari odată i-a și adus afară: unul am și cumpărat dintre ei, care și acum e în grajd. Pe ceilalți însă i-am trimis înapoi, ca să-i tocmească pe cât se poate mai ieften și să-i aducă: i-a și târguit, dar, voind să-i aducă afară a doua oară (fiindcă-i poruncisem ca pe drumul acela să vină care i se pare mai drept), nu pe drumul acela pe care s'a dus, a și venit cu ei, ci pe altă cărare, mai dreaptă. Vă rog deci pe d-voastră, ca pe binevoitorul mieu domn, să sloboziți mânzii aceia pe mâna păzitorului mieu Kentelkei. Iar, cu vama care nu a plătit-o, îndată ce voiu merge acolo, cu ajutorul lui Dumnezeu te voiu mulțămi. Iar bunăvoința, dacă mă va mai ținea Dumnezeu, am să v'o răsplătesc, ca binevoitorului mieu domn. Cu aceasta vă închin pe d-voastră în grija lui Dumnezeu.

Slujitorul d-voastră

Grigore Bethlen.

Fogaras, 8 februarii, anno 1693.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Ioachimo Vallandorfio, iudici primario civitatis bistriciensis, domino ac fratri mihi observando.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMDCCVII.

Câmpulung, [1693][1], 10 Februar.

Gheorghiță și Ilie Abăza, Vornici de Câmpulung, către Bistrițeni, despre veștile de războiu.

Cins[tiți] dumnealor domni de cetate Bistriți. M[i]l[o]stivul Dumn[e]dzău să trimat[ă] dumilorvostria bun[ă] s[ă]n[ă]tate, înpreun[ă] cu toț voitori binilui dumnelorvostria. Cătră aceasta, de-ț poftì dumneavostră a ști veșt[i]le nostria de aice, să știț dumneavoastră că, dispre Tătari, Moredin-Soltan s'au dus la Crăm: l-au chemat Hanul să fac[ă] ghiuluși[2], și chiar și pe Bugigeni, să margă la Crăm. Deci Bugigeni vor să margă, iar Nohaii nu vor să margă; dzic că de la locul lor n'or merge necăiuri. Se-a făcut cuvântu pe la noi pentru Cameniț[ă], să o dia, iar acmù merge Arap-Pașa[3] cu zaharè, și duč[e] și bani slujitorilor de Cameniț[ă]. Deci să gătiadză și Leși den Sn[ea]tin să iasă înnainte Pașei. Nu știm ce-or putè fač[e], iar pre semne, mă tem, că n'or strică nemică Pașii, căce că iai s'au deprinsu a luà vacele din Moldova, că nu s[ă] bat cu nimia; ce eu[4] și întorcu. Deci mă tem să nu facă și acmù acea vitejie, plătiască-l[e] Domn[e]dzău după faptul lor! Alta, poftim și noi pre dumneavostră să faceț știre și noà ce să vor hì mai înnoit veștile spre dumneavostră.

---

[1] Motivele: mențiunea luării Budei (1686), apariției lui Nuredin-Sultan la hotare (1687), a prezenței Moldovenilor în Soroca, unde Polonii stătură de la 1691 la 1693, cu tot atacul, din 1692, al lui Cantemir-Vodă și al Pașei de Trapezunt, în *Documentele Bistriței*, II, p. XXXVI.

[2] Adunare; ungurește: *gyülés*.

[3] Pașa, pomenit, de Trapezunt.

[4] „Ieau."

şi Nemţii mai zăbăvi-vor, au purcede-vor. Şi aţ fostu dumneavostră scris la noi mai innainte vremia pentru Buda, să o hie incungiurat Turcii; deci ne rugăm dumilor-vostria să mai avem ştiria precum s'au mai innoit lucrul dentr'acolo."

Trimite pentru a cumpărà „pâne de casă". Să nu-i „zăberească" omul, căci ar fi fără folos; şi el li-ar zăberi apoi vite.

„Ghiorghiţă, Ilie Abăza, Vornici de Cămpulungu."

(Pecete cu embleme şi G. D.[1] pe ceară brună.)
(V°: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în *Documentele Bistriţei*, II, p. 88, n° CCCXXXIX.)

MMDCCVIII.

„Postolache Chigheč[iu], h[o]ronje [= stegar] ot Cămpulung"[2], către „domni de Bestriţă, carii sentŭ giudecător[i] şi dregător[i]" pentru că s'a arestat un om în zădar. Cămpulung, [1693], 25 Februar.

Unul din caii căutaţi fusese la „un gioimir al nostru", cumpărat la Suceava. Ameninţă, din parte-i, cu *zăbor*.

(Pecete peste hârtie, cu insignii nedistincte.)
[V°:] Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 89, n° CCCXL.)

MMDCCIX.

„Vornicul de Cămpulungŭ, anume Iliiaş", către Bistriţeni. Multe complimente: „şi plecare cu faţă plecată până la veardele pământ". Cere „şiase plase de her, că voiu să-mi cercuesc un car de doi cai" şi „doo sape". Cămpulung, [1693[3]], 29 Iunie.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 89, n° CCCXLI.)

MMDCCX.

Mitropolitul Teofil al Ardealului către protopopul Miron de la Telciu, pentru sătenii de la Tatrău, cari n'au vrut să participe la un sinod de preuţi şi săteni, afurisindu-i. 1693, 10 Iulie.

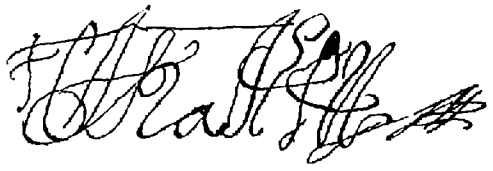

(Vlădica Teofil.)

(Pecete cu fum a Mitropoliei.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 89, n° CCCXLII.)

---

[1] Dumitraşco erà numele tatălui lui Gheorghe.

[2] Mai târziu, la 20 April 1707, din Żołkiew, Ţarul Petru, „crezând de cuviinţă, în războiul de faţă [cu Suedezii], a aveà în oastea sa o călărime de Români", dă o patentă lui „Apostol Chigheciu, care urmează a fi căpitan al steagului românesc", pentru a luà în slujba lui un număr de „ofiţeri şi ostaşi români", după „osebită învăţătură ce i-am dat", cu această leafă: „rohmiştrii cât 10 ostaşi, locotenenţii cât 4, stegarii [„horonjii"] cât 3, ostaşii de rând 12 ruble, peste 15 lei pentru cumpărarea cailor şi peste cvartirul de iarnă", aşezând şi un comisar platnic pe lângă căpitan (după Полное собраніе законовъ, IV, p. 379, Hasdeu, *Archiva istorică*, I[1], p. 83, n° 105).

[3] V. nota la n-l MMCCVII, pp. 1454-5.

MMDCCXI.

Bonţida, 1693, 14 August.

Gheorghe Bánffy, guvernatorul Ardealului, către Bistriţeni,despre puşcaşii chioreni veniţi la ei pentru paza spre Moldova.

Georgius Banffi de Lossoncz, Transsilvaniae et partium regni Hungariae eidem annexarum gubernator, necnon comitatuum albensis et dobocensis supremus comes, et cetera. Prudentes et circumspecti vicini nobis benevoli. Salutem et benevolentiae nostrae commendationem.

Az mely kövárei puskások oda mentenek Beszterczére azoknak az puskásoknak eddig is az varosban semi dolgot nem löt volna hanem mingjárt mihelyt oda erkeztenek az Moldova felöl valo tágasab passusra kellet volna menniek. Parancsolljuk azert kegyelmeteknek, adgyon embereket melléjek, az kik aszt az Moldovából ide Erdélyben be jövö tagasab passust mutassák mek nekik; hadd mennjenek oda s örizzik azt a passust, magának az puskások hadnagjak is meg irtuk.

Puşcaşii chioreni, cari au mers acolo la Bistriţa, aceia nici până acum n'ar fi avut nicio afacere în oraş, ci, îndată ce au sosit acolo, ar fi trebuit să plece la trecătorile mai largi din spre Moldova. Vă poruncim deci d-voastră să li daţi tovarăşi, cari să li arate trecătoarea mai largă care dă în Ardeal din Moldova: las' să meargă acolo să păzească trecătoarea. I-am scris şi hotnogului puşcaşilor.

Quos de cetero bene valere desideramus. Datum in castro nostro Bonczida, 14 augustus 1693.

Eiusdem benevoli

G Banffi, gubernator, m. p.

Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario, iuratis civibus et senatoribus civitatis Besztercze, et cetera, vicinis benevolis.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCCXII.

Beclean, 1693, 30 Octombre.

Grigore Bethlen către Bistriţeni, despre nişte cai furaţi şi duşi la Dorna.

Mint jo akaro uramnak atjámfiának ajanlom kegyelmednek szolgálatomot. Io szerencsés hoszszu élettell aldgja Isten kegyelmedet kévánom.

Ezen levelem kegyelmednek meg ado njavaljás Toháti jobbagjomnak lopták el ezen esztendöben hat lovát ki mint njavaljás káros ember maga fiát küldte el azon falubeli két emberrel lovai keresésere. Az lovainak ketteit az Dornai határon meg találták, az falusbironak az igasságot le tettek, semmiképpen az latrokat meg fogni nem akarta; az latrok azon két lovat is fogták, onnan el vitték, njavaljás jobbagjom kárban vagjon. Kegyelmedet azért mint jo akaro uramat kérem, mikor ezen njavaljás jobbagjom kegyelmedet requirallja Dornai emberek az városban valo tartoztatásában, mutassa jo akarattját kegyelmed. Ez irant valo jo akarattját

Ca binevoitorului mieu domn şi prieten vă ţin gata d-voastră slujba mea. Doresc ca Dumnezeu să vă dăruiască d-voastră viaţă norocoasă şi îndelungată.

Iobagului acestuia nevoiaş al mieu din Tăurea care vă va dă scrisoarea d-voastră, i-au furat anul acesta şese cai, care, ca păgubaş nevoiaş, şi-a trimes feciorul cu doi oameni din sat să caute caii. Doi dintre cai i-au aflat în hotarul Dornei, cerând dreptate înaintea birăului din sat, dar n'a voit nici de cum să prindă hoţii; hoţii au luat şi caii aceia doi şi i-au dus de acolo, şi nevoiaşul mieu iobag e de pagubă. Vă rog deci pe d-voastră, ca pe binevoitorul mieu domn, ca, atunci când iobagul mieu nevoiaş va cere să opriţi în oraşul d-voastră oameni de la Dorna, să vă arătaţi faţă de el bunăvoinţa. Această bunăvoinţă, dacă m'a ţineà Dumnezeu

Isten éltetvén kegyelmednek meg szolgálom. Ezzel Istennek ajállom kegyelmedet.

Kegyelmed kesz szolgaja

Bethlen Gergely, m. p.

vă voiu răsplăti-o d-voastră. Cu aceasta vă închin lui Dumnezeu.

Al d-voastră gata de slujbă

Grigore Bethlen.

Bethlen, 30 octobris, anno 1693.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino Simeoni Szöcs, iudici primario civitatis bistriciensis, domino mihi observando.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCCXIII.

Postolachi Chigheciu, rohmistru polon, către Bistriţeni, despre liberarea unor oameni opriţi. Câmpulung, 1693, 22 Novembre.

Magnifici domini, domini senatores mihi colendissimi. Existendo in loco Illustrissimi centurii mei, non aliam, sed eandem testor gratiam Magnificis Dominationibus. Istos equos quos detinuit apud se Armenus, libenti animo reddo Magnificarum Dominationum homini: quot ablati sunt, tot etiam et redditi. Rogamus etiam ut eundem affectum velint nobis Dominationes exprimere, ut possint liberi esse ex districtu nostro detenti homines. Apud nos sunt incarcerati isti qui equos furto abstulerunt: veniant damnificatores, et fiet iudicium iustum pro comperta rei veritate. Interim existo Vestrarum Dominationum semper sincerus et favens amicus

Postolak Kiegiec, proconsul Illustrissimi centurii, et cetera.

Datum 22 Novembris 1693, Campolongo.

[Vo:] Magnificis ac Generosis dominis, dominis senatoribus et iudicibus civitatis regiae liberaeque bystriciensibus.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCCXIV.

„Câmpulungenii, Vas[i]lie Hurghiş vătămanul şi cu tot satul" către Bistriţeni, pentru arestaţii ce se dau, fals, a fi „dă aici, dia la stegul dumisale lui giupân Dubrovschi" şi „di i-am prindia, pria toţi i-am spândzurâ", cerând ştiri despre „talpăşii" ce ar fi acolo. Câmpulung, până la 1694.

[Vo:] Adresa românească.

(Pecetea oraşului cu fum.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 83, no CCCXXVII [1].)

MMDCCXV.

„Vlădica Theofil" către Bistriţeni, pentru complimente. Alba-Iulia, 1694, 15 Februar.

(Pecete neagră, ruptă, cu fum, şi alta, de ceară neagră.)

(Vo: adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 90, no CCCXLIII.)

MMDCCXVI.

„Andreas Dobrowski", rohmistru de Câmpulung, către „giudele din Maer", pentru un furt. Câmpulung, 1694, 27 Iunie.

(Pecete peste hârtie.)

[Vo:] Adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 90, no CCCXLIV.)

[1] Cf. *ibid*, p. XXXV, dar şi mai sus, p. 1383. V. şi nl penultim.

MMDCCXVII.

1695, 3 Ianuar. „Şărban, dinpreun[ă] cu cumnatu-mieu Radul", către „Tiză Hanoş" din Braşov, căruia-i pune zălog, până la Crăciun, cu dobânda de 10%, pentru 100 de florini, „casa din Şchei", lângă a lui „Mateiu Sasul" (scrie „Rad[u]l Oroşanul").

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 322-3, nº 1.)

MMDCCXVIII.

1695, 27 Februar. „Mărtin snă Mărtiniţă" arată lui „Gherghi vătaful", cumnatul său, că-i e dator cu 150 de florini (marturi: protopopul „Văsi", Stoica Postăvariul, Rad[ul] Tohanul, Ion Soltanul, Dumitru Şimanul Oana; chezaşii: Ion şi Dumitru, fiii lui Mărtin, gata a plăti banii „cu cujba"; scrie diaconul Radu).

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 346-7, nº 1.)

MMDCCXIX.

1695, 8 Mart. Constantin-Vodă Brâncoveanu, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, pentru Tohănenii şi Zârneştenii fugari la dânsul, pe cari ei îi reclamă, precum i-au dat şi ei pe fugarii din Rucăr şi Dragoslavele, care sate şi ele „păzescu la schiiale": se vor restitui, „măcar că mai nainte obiceaiu n'au fost ca să să dea oamenii dentr'o ţară într'alta".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 133-4, nº 11.)

MMDCCXX.

1695, 15 April. „Şărban Pârvul, biv Vel Comis, Vlădescul", către Braşoveni, pentru fugarii din „Tuhanul" şi Zârneşti, pe cari-i caută acuma la el, la Rucăr.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 134-5, nº 12.)

MMDCCXXI.

1695, 25 April. Mihai Cantacuzino către Braşoveni, despre scrisoarea lor la „mai marel[e] mieu frate, dumnealui neanea Costandin Stolnicul", pentru oamenii din Satul-Lung, pârâţi de 20 de ani ca Rumâni ai mănăstirii Teşila şi acuma învinuiţi din nou, de şi „mărturisiseră pre dânşii 7 sate că nu sântu Rumâni": s'a dovedit cu „carte dă afurisanie a părintelui Patriiarhului" că sunt fugari.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 135-6, nº 13.)

MMDCCXXII.

Lechinţa, 1695, 5 Iunie. Ioan Lutsch, pastor de Lechinţa, recomandă un om al său care trece în Moldova.

Ego, infranotatus, universis ac singulis cuiusvis status, honoris, dignitatis, conditionis ac officii hominibus, praesentes visuris, dominis amicis mihi plurimum honorandis, salutem servitiorumque meorum paratissimam oblationem.

Exhibitorem praesentium, nomine Moldovan Peter, cum uxore et liberis suis, per aliquot annorum spatium in curia mea parochiali commorasse laboreque ac sudore se cum liberis suis sustentasse quotidianaque acquisivisse necessaria sincere fateor. Cum vero pedem hinc movere Moldaviamque versus proficiscendi animus sit, eundem cum suis absolvo liberumque passum proficiscendi exhibeo,

MUNICIPIUL BUCUREȘTI

orando ut eundem suo in proposito non impedire, verum promovere velint. Id si obtinuero, meis servitiis semper demereri studebo. Easdem insuper Dominationes bene valere ex animo cupiens,

Iohannes Lutsch, pastor eiusdem loci, m. p.

Dabat Lechnitii, die 5 iunii, anni 1695.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMDCCXXIII.

Gheorghe Bánffy, guvernator al Ardealului, către Bistrițeni, despre oamenii din Moldova și Țara-Românească al căror gând e să treacă în Moldova, cu vitele. Cluj, 1695, 4 Iulie.

Georgius Banffi de Lossoncz, Transsilvaniae et partium regni Hungariae eidem annexarum gubernator, comitatuum colosiensis et dobocensis supremus comes, et cetera. Prudentes et circumspecti, vicini nobis benevoli. Salutem et benevolentiae nostri commendationem.

Bizonyosson ertettük hogy feles Molduvajok s Olahok, kik ez hazában megh marhasodtanak, Molduvában altal akarnak menni minden marhájokkal edgyütt. Kihez képest parancsollyuk kegyelmeteknek autoritate functionis igen serio, az passuson legyenek jo vigyázással és az allyan Oláhokat minden marhájokkal edgyütt arrestállyák és ennek utánna tudosicsanak bennünket felöllök.

Am înțeles din izvor sigur că Moldovenii și Muntenii aceia cari s'au îmbogățit în țara noastră, vreau să treacă în Moldova cu toate vitele lor. În urma acesteia vă poruncim d-voastră „auctoritate functionis" cu tot dinadinsul ca la trecători să fiți cu ochii în patru, iar pe Românii aceia să-i țineți, împreună cu toate vitele lor, și după aceia să ne încunoștiințați și pe noi.

Secus non facturos bene valere desideramus. Datum Claudiopoli, die 4 iulii 1695.

Earundem vicini benevoli

G. Banffi, m. p.

[Vo:] Prudentibus et circumspectis iudici primario, iuratis civitatis bisztriciensis, et cetera, vicinis nobis benevolis.

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMDCCXXIV.

Șerban Cantacuzino Vel Comis către Brașoveni, pentru Românul care-i păzește casele din orașul lor, „Văsiiu Beaștea", „bântuit la rânduialel[e] cetății". 1695, 10 Decembre.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 275-7.)

MMDCCXXV.

„Iarca pârcălab, dinpreun[ă] cu toți Rucăreanii", către Bistrițeni, despre cererea lor „ca s[ă] scriem și noi banii pre sume, iar ce am dat și într'a cui mână", cerând a fi adăstați, pentru lipsa lui Țintea, „pân la Crăciunul nostru", când vor aduce 200 de florini. 1695, 11 Decembre.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 202-3, nº 8.)

MMDCCXXVI.

Stan Brașoveanul către județul brașovean „Hanăș Mancăș", despre banii „care mi i-au dat Măriia Sa Vod[ă] pentru oile câte au ertat, însă: oi 600, care fac t[a]l. 45." 1696, 12 Ianuar.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 397-8, nº 1.)

MMDCCXXVII.

1696, 17 April

Constantin-Vodă Brâncoveanu, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre oile luate oamenilor lor veniţi în ţară, arătând că s'a făcut „de mare nevoe şi de mult păs ce au fost asupra Ţărăi", prin cererea de 20.000 de oi a Turcilor; adăugând că s'au luat numai 1000 de oi de la toţi Ardelenii, că nu s'au cerut 5 bani de oaie, ci numai 3, „pentru plata banilor când au dus oile până le-au dat în seama Casap-Başii" şi că vinovatul, Ivan Căpitanul, a fost „scos den căpităniia ce eră" şi „încă va păţi şi mare nevoe", precum s'a scos şi Drăghici Spătariul de la Cămpina, desfiinţându-se şi locul de ispravnic.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 364-6, nº 4.)

MMDCCXXVIII.

Iaşi, 1696, 19 April.

Ilie Enache Vel Stolnic către Braşoveni, despre caii ce caută, din porunca judeţului „Ioan Mancheş", „Marco Sasol de Braşov", „de treba dumisal[e] omului a Craiului de Sacsonia" pentru „20 ughi venetici", fie şi „cai de călărie", arătând că pentru cei d'întâiu nu poate asigura că se vor aflà „păr în 4 septămâni după Paşti".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 297-8, nº 14.)

MMDCCXXIX.

1696, 19 April.

Mihai Cantacuzino către Braşoveni, despre pagubele oamenilor lor în Ţară, „unii trăgându-l[e] bucatel[e], alţii luându-le banii, afară den socoteală şi den obiceiu", amintind şi de cei 2 bani mai mult luaţi de la fiecare oaie.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 368, nº 6.)

MMDCCXXX.

1696, 20 April.

Drăghici Spătarul către Bistriţeni, despre mersul său la Bucureşti, unde „l-au făcut Măriia Sa Vod[ă] ca pe dracul, pentru sfoar[ă]", rugându-se ca „ţebmeşterul" să i-o strângă toată şi dorind de o gazdă acolo.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 81-2, nº 4.)

MMDCCXXXI.

1696, 25 April.

Constantin-Vodă Brâncoveanu, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre Rucărenii şi Dragoslăvenii fugiţi „pe hotaru Branului", pe cari-i cere înapoi, fiind „oameni den scală . . ., ca să nu stea scala pustie".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 137, nº 14.)

MMDCCXXXII.

C. 1696, 2 Maiu.

Constantin Stolnicul Cantacuzino către Braşoveni, pentru „supărările şi nedreptăţile oamenilor dumneavoastră ce au avut aici", cu „tragere" de „bucate" şi luare de bani, cu privire la care a vorbit lui Vodă, care n'a poruncit asemenea lucruri, ci şi pedepseşte: „ce n'avem ce face deaca vreme ce aşa sânt slugile", fiind oriunde „jafuri şi mâncături, de oameni răi ca aceia" şi „iuţindu-se foarte" „vremile şi oamenii" „cu necuviinţe şi pagube" ca acestea.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 366-8, nº 5.)

MMDCCXXXIII.

Bunea Grădiștеanul către Brașoveni, pentru banii ce are „jupăneasa Marta“ la „Gherghe meșterul, Sărbul“, „om prea slabu și lipsit“. 1696, 24 Maiu.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, p. 185, nº 14.)

MMDCCXXXIV.

Constantin-Vodă Brâncoveanu, Domnul Țerii-Românești, către Brașoveni, pentru sfoara comandată prin Drăghici Spătarul și despre cererea Rucărenilor, arătând că nu reclamă decât pe cei fugiți de 5, 6, cel mult 10 ani. 1696, 7 Iunie.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 80-1, nº 2.)

MMDCCXXXV.

„Brașoveanii din București“ către Brașoveni, despre „duvalmii“ veniți după Necula Hagiul pentru un cal schimbat. 1696, 18 Iulie.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 398-9, nº 2.)

MMDCCXXXVI.

Rada Filipeasca către Bistrițeni, despre calul negru al răposatului ei soț, pe care li-l vinde: „să trăești dumneata și să trăiască și calul“, arătând că li-ar vinde și vin. 1696, 1-iu Octombre.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 304-6, nº 8.)

MMDCCXXXVII.

Vlădica Teofil către Bistrițeni, despre popii ce nu vreau să-și dea rămășița de dajde. Alba-Iulia, 1696, 18 Iunie.

Ajánlom kegyelmednek bécsületel valo szolgalatomat, Isten kegyelmedet minden lelki es testyokkal megh kivanassa kivánom. Akarom kegyelmednek értesére adni mivel Protopop Vaszilie Grik jüve hozam illyen panaszal hogy az mint az nemes ország az szegény Papokra és egeszen mind hazastul az portiot fel véti, megh Protopop Szikul idejetül fogva is maradot restantia és némelyek az Papok közulis igen kemeny nyakuak is szofogadatlanok, az restantiat nem akarjok adni, es tülle nem haljatok. Kegyelmedet becsülettel s szeretettel kerem meltostassék azo ollyan Papokat meghfenyiteni es fenyitekben tartani hogy halgassanak az és kerestül énis ha engemet Isten eltetvén meghigyekesen kegyelmednek szolgalni; ha penigh ugyan csak az szo-

Îți țin gata slujba mea cu cinste, Dumnezeu să te dăruiască cu toate bunurile sufletești și trupești. Vreau să-ți dau de știre că protopopul Vasile Grid (Grecul?) a venit la mine cu plângerea că, precum nobila țară aruncă pe săracii popi, cu case cu tot, porția, a rămas restanță încă de pe timpul protopopului Sicul, și unii dintre popi sunt foarte tari de cerbice și neascultători; nu vreau să dea restanța, și de la ei nu auziți nimic. Pe dumneata te rog cu cinste și iubire să binevoiești să amenințí pe acei preoți și să-i ții așa cu amenințarea ca să tacă, și eu, dacă mă ține Dumnezeu, mă silesc să te slujesc pe dumneata; dar, dacă urmează cu neascultarea, voiu fi gata să chem nobila țară împotriva acestora, și, dacă va cădea vre-o plângere sau la vre-un prilej ar fi ceva,

foganatlansagban mennek el kész lészék az nemes országotis ez illyeknek iránt requiralni és ha mi panasz vagy penig valami casusban talani esnek magoknak tulaidonitsak nem másnak ennékenis parantsolhom kegyelmed vekony tehetsegen szerint kegyelmednek jo szivel igyekezek minden idöben szolgalni. És kis irasom boldogh orabann talallya uram kegyelmedet.

d-voastră să v'o atribuiţi, nu altuia, şi mie să-mi porunceşti dumneata: după Priceperea mea cea slabă mă voiu sili cu dragă inimă în orice timp să te slujesc. Această mică scrisoare să te găsească în ceas fericit.

Datum in Alba-Iulia, anno Domini 1696, die 18 Iunii.

Kegyelmednek minden idöben kesz jo akaro szolgaja marad az Oláh Püspök
Theophilus, m. p.

Rămân a d-tale slugă binevoitoare, gata în orice timp: Episcopul românesc
Teofil.

[Vo:] Honorandissimo ac bene emerito Iohanni Mankes, primario regio iudici koronensi (cum pleno honoris et dignitatis titulo), nobis benevolo, domino, domino semper colendissimo, pateant. Alba-Corona.

Anno 96, die 19 Iunii. Von Weissenburg, des wallachischen Bischoffs Theophilus Schreiben.

(Pecetea Mitropoliei, cu trei Arhangheli cu fum şi a lui, cu Maica Domnului şi Isus în braţe, cu legenda ϑ. а. м. в.; întru toate asemenea cu pecetea Domniei muntene.)

(Braşov, Archiva Oraşului.)

MMDCCXXVIII.

1696-9[1]. Vasile Hurgheş din Câmpulung către Rodneni, despre veştile cu privire la soarta Cameniţei şi mişcarea oştilor.

† La priiatinol nostru, la Horat Ianăş birău, cu senătate mă închin. Alta, facem ştire pentru veşşti, să ştii că vene on sol dela Înpărăţie, şi l-am chemat, şi l-am cinstit, şi l-am întrebat, şi me'u spus de toate cumu-i rândul, şi me'u spus că Cameniţa să o dè Leşilor, cum au fost de vac, şi audzisem că mărgu Tătarii pe Telej[in], şi nu mărgu: iast[e] sing[ure] nişşte străj, şi Tătarăi mărgu la Iaţi (ꙗцꙗ), şi nu ştim onde sintu acei Iaţi. Deci vă facem ştire domnilor voastre, să ştiţi de toate de aceste. Alte, v'aş hi scris mult[e] de toa[te], şi me'u fost că'n degraba iast[e] puţine scrisoor[i] să te afle cu senătate.

Аз Vas[i]le Horghiş cu sănătate mă închin d[u]mnilorvoastre cu sănătate.

[Vo:] La priiatinul nostru, la Horat birăul din Rodna, cu cinste şi cu sănătate să s[ă] dè и мног здравѝ [= şi multă sănătate].

(Notă. *U* e scris obişnuit: *o*.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 90, nº CCCXLV.)

MMDCCXXIX.

Iaşi, 1697, Iunie. Antioh Cantemir, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre un Pană care vine după nişte afaceri la Braşov.

Prudens ac circumspecte domine, amice et vicine benevole.

[1] Pentru dată, după pomenirea lui Hurgheş în 1696, după amintirea negocierilor de pace turco-polone, *Documentele Bistriţei*, II, p. XXXV.

Ezen levelunket praesentáló Pana nevu nyavalyas szemely irant akarok kegyelmedet szomszédczagoson requiralni, kinek miczodas panaszos praetentioj legyenek Brassóban lako valamely szemelyekre, kegyelmednek szóval bövebben fogja még beszélleni, kiert kegyelmedet szomszédczagosan kérjük, ut secundum jura et legis gentium, igassagot szolgaltatván satisfactiot is tetetni neki nyavalyasnak ne neheztellyén, az iránt valo kegyelmed jo akarattya, munket is hasonló képpen in paribus, atque horum similibus kotelez. His de reliquo ajanlvan Isten oltalmaba kegyelmedet maradvan, kegyelmednek jo akaro szomszed barattya

Vreau să te rog ca pe un vecin pentru nevoiaşul aducătorul acestei scrisori, anume Pană, care îţi va povesti cu cuvântul mai pe larg ce fel de pretenţii are asupra unor persoane locuitoare în Braşov. Pentru aceia te rugăm pe dumneata, ca pe un vecin, ut, „secundum iura et leges gentium", să-i faci dreptate, să nu-ţi vină greu să-i dai nevoiaşului de el satisfacţie. Bunăvoinţa d-tale şi pe noi ne va îndatorà de asemenea „in paribus atque horum similibus". „His de reliquo", te inchin în paza lui Dumnezeu. Rămân prietenul d-tale vecin binevoitor

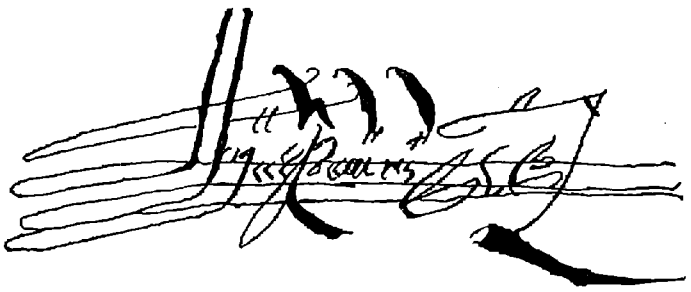

Io Antioch Constantinus Vajvoda, és Moldvaorszag Fejedelme.

Io Antioh Costantin Voevod.

Datum Iassiis, — iunii, anno 1697.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino, domino Iohanni Mankes, civitatis coronensis districtusque barcsensis iudici primario, etc., domino amico et vicino benevolo.

(Pecete mică, roşie, octogonală cu bourul şi inscripţia: † Іѡ Антіѡх Кѡнстантинъ В[ѳ]ев[ѳ]д кни *(sic)*; 1696.)

(Braşov, Archiva Oraşului; Acte chirilice, nº 454.)

MMDCCXL.

Gheorghe Cantacuzino, fiul lui Şerban-Vodă, către Braşoveni, despre hotărârea sa de a face să se vândă casele unui Braşovean, Şerban, pe care le reclamă un croitor pentru datoria lui Gheorghe. 1697, 1-iu August.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 278-9, nº 2.)

MMDCCXLI.

Leca Vătaful către Braşoveni, pentru cele 10.000 de sfori aduse lui Vodă de jupânul Iacov şi jupânul Gherghie Abra. 1697, 11 August.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 82-3, nº 5.)

MMDCCXLII.

Antioh Cantemir, Domnul Moldovei, către Bistriţeni, despre talerele de argint ce comandă la Braşov. Iaşi, 1697, 9 Septembre.

Prudens ac circumspecte domine, amice et vicine nobis benevole,

Ezen levelünk alkalmatossagával kévánok kegyelmedet szomszedságoson requiralni, mellyet kévánunk tanallya kegyelmedet szerenczessen jó egességbe. Azonban szükségunkre valo valami ezüst tannyérók csinaltatasaert küldvén emberünköt Brassóba, kihez képest kegyelmedet is kérjük, jo akarattal és assistentiaval lenni ne neheztellye hogy mennel hamarabb meg keszithesse, minden kesedelem nélkül viszsza is jöhessen, abbeli kegyelmed jo akarattya. Hasonló szomszedszágos jó akaratra kötelez. Ajanlon Isten oltalmaba kegyelmedet. Kegyelmed jo akoró szomszéd barattya

Cu prilejul acestei scrisori îţi doresc bine şi dorim să te afle cu noroc în bună sănătate. Dar, trimiţând pentru trebuinţa noastră omul nostru la Braşov, ca să dea să facă nişte talere de argint, deci te rugăm şi pe d-ta să nu-ţi cadă greu a fi cu bunăvoinţă şi stăruinţă ca pe cât mai curând să le facă şi să se şi întoarcă fără nicio zăbavă; bunavoinţa d-tale mă îndatoreşte la tot astfel de bunăvoinţă de vecin. Te închin în paza lui Dumnezeu. Al d-tale prieten vecin binevoitor

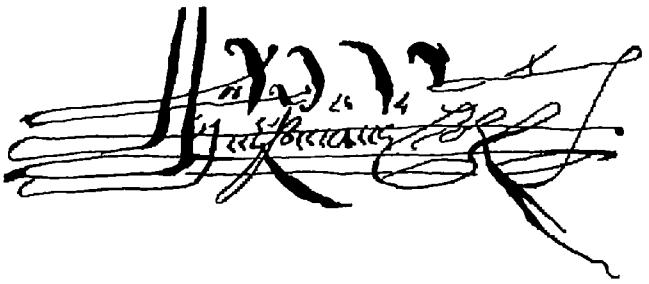

Io. Antioch Constantinus Vajvoda es Moldvaj orszfá[gh fejedelme.

Io Antioh Costantin Voevod.

Iassiis, 9[1] septembris 1697.

[Vo:] Prudenti ac circumspecto domino, domino Ioanni Mankesch, civitatis coronensis districtusque barcziensis iudici primario, etc., domino, amico et vicino benevolo.

Anno 97, die 22 Sept., Moldawer Waywoden Schreiben wegen der Zelle.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

MMDCCXLIII.

Câmpulung. 1697, 13 Septembre.

„Şărban Com[i]s Vlădescul" către Braşoveni, despre „2 buţ de vin ci au fosto compărat domnealoi jupân Ghiorghe judeţlo cel bătrân şi domnealoi jupânul Andreiaş fălnogi cel bătrân de la Radul judeţ şi de la Dumitra băcăneasa de aice, de în Cânpulo[n]g", ieşind lipsă la măsurătoarea buţilor.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 39-40, no 8.)

MMDCCXLIV.

1697, 6 Octombre.

„Stoica pârcălab[ul] din Rucăr" către Braşoveni, despre înşelăciunea unor măcelari din Şchei, Ion Bochici, Stoica Boghina şi Toader Ţap, cari au luat de la el berbeci de 98 de lei, fără a-i plăti, ameninţând că va opri „oi de ale Şchiianilor" şi adăugind că doi Rucăreni au dat tot aşa berbeci de 60 de taleri, 50 de bani: a şi trimis „leagea, precum iaste obiţaiul, 2 potori" ca să poată „luă bucate drepte".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 207-8, no 13.)

[1] În copia mea; în a Academiei: 1.

MMDCCXLV.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, mulţămind pentru „cercetare“ şi poclon. Târgovişte, 1697, 14 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 306, nº 9.)

MMDCCXLVI.

Mihai Cantacuzino către Braşoveni (judele şi „familiia dum[i]sale“), arătând „neînmutată dragoste“ şi asigurând că „a făcut treaba dum[i]sale“ şi va lucră ce va mai fi „pren părlejul său“. 1697, 16 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 307, nº 10.)

MMDCCXLVII.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre trimiterea lui „Iorga starostea pentru postavele ce facem în toţ timpii, de treaba slujitorilor noştri“, care să fie ieftene, „căci aiave s'au văzut că estimpu au fost lăna foarte eftină“: trebuie 240 de bucăţi de postav albastru, „iar roş să nu fie nimic“. 1697, 23 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 60, nº 7.)

MMDCCXLVIII.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre postavele tocmite la ei cu 13 taleri şi jumătate bucata, arătând că trimite „meşterilor postăvari înnainte“ 1.500 de taleri: să fie bun, cum îl fac „uniorea“ numai, şi să fie gata până la sfârşitul lui Februar. Târgovişte, 1697, 5 Decembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 61, nº 8.)

MMDCCXLIX.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre primirea condiţiilor pentru postav, care va fi gata numai în „a treia săptămână den Fevruarie“, ceia ce ar face pentru sosire sfârşitul lui Mart, cum n'a mai fost: măcar jumătate să fie gata „la lăsatul secului de postul cel mare, că atunce lăsăm noi sec“; adauge că Drăghici Spătarul vine să comande la „meşterii sforari 1.500 de păpuşi de sfoar[ă]“, care poate fi ieftenă, din bielşugul cânepei pe acolo, şi să dea în lucru tipsiile din „cositor ales, neamestecat“, cu grabnică gătire, fără vre-un amestec în metal — în care caz nu se poate „spoi la aramă“. 1697, 25 Decembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 62-3, nº 9.)

MMDCCL.

Un dregător al Bistriţei către locuitorii Câmpulungului Rusesc, despre năvălire prădalnică a unor oameni de la ei. De la 1698[1].

Sănătate de la H[risto]s dumitale vătămane şi cu toţ săteani de la Câmpulungul Rusă[s]cŭ. Alta, iată că au venitŭ nişte oameni din satul vostru, anume *(bis)* Alexa lui Hanţi din Borş[a] şi cu soţiia lui, ş'au venit în munţi noştri după Ineu, şi au luat neşte oi a Creţelui, şi i-a ucis păcurarii, ş'au lăsat unul mortŭ, ş'a luat cindzăč de oi. Deč dumeavostră ştiţŭ că s'au făcut pace odată, şi s'au pus legătură o mie de galbeni, care va stricà pacea. Deč amù voi stricaţ pacea, iarà Măriia Sa birâul de Bistriţe, Ianăş Diac, şi cu tot Svatul Mării Sale şi

[1] De la 1698 la 1706 e birău de Bistriţa Ioan Klein de Straussenburg, zis Litteratus, Diacul.

cu Ghenarâş[1], au trimis la dumnevostră să daţŭ marha înnapoi cu pripăşu cu lăn[ă] cu tot, şi o căldare şi alte unealte ce-au luat, să dè tot, au să dea lotri în măna păgubaşilor. Iară, de veţ face aşea, veţŭ stricà [fr]âţiea; iară apoi să nu ne bânuiţŭ. Să fiţŭ sănătoşŭ de la H[risto]s, amin.

(Fără adresă şi pecete, ori iscălitură.)

(Scris primitiv.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 96-7, nº CCCLVII.)

MMDCCLI.

1698, 22 Ianuar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre „postave", din care 100 de bucăţi vor fi gata la sfârşitul lui Ianuar şi alte 100 la sfârşitul lui Februar, arătând că trimite încă odată 500 de taleri şi că va expedià carăle la al doilea termin; despre sfoara ce vrea, „miia de păpuşi căte 21 t[a]l[eri]", cerând ordine către „sforari" ca să fie punctuali, şi despre „cositorul" (tipsiile) care ar fi „căte un zlot ocaoa", când materialul e numai un taler, deci cam în jumătate, — amintind că se vând cu un galben ocaua tipsiile de „Danţca" (Danzig), mult mai bine lucrate.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 63-4, nº 10.)

MMDCCLII.

1698, 15 Februar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, arătând că a zăbovit plata postăvarilor, fiind oprit cu „o nuntă în casa noastră, a unii fiice a noastră"[2] şi că acuma trimite, amintind şi de sfoară şi tipsii.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Români*, p. 65, nº 11.)

MMDCCLIII.

Zagra, 1698, 12 Mart. Mărturie a sătenilor din Zagra, pentru purtările unei fete.

Рѡк бжі ѧхчи.

† Noi, seteni, îndereptăm de fata lui Gavril, cumŭ a fostŭ până acmù: din copilărie până ce au ve *(sic)* venit vreame de s'au iubit cu 1 Neamţŭ, noi ştim că au fostŭ fat[ă] curat[ă]; nime nu poate dzič[e] într'altŭ chip; îndereptăm noi, seteani, cu giurământŭ cum au fostŭ fat[ă] până acmù, cu nime n'au înblat, cu nime n'au vorovit, numai singur cu Iosifŭ Milerŭ. Noi, seteani, dămŭ dereptate featei lui Gavril cum au fostŭ fată curată, din cocon[ă][3] până acmù.

Noi, Zegreani, tisturile, biraele şi preuţi, bărbaţi. Tatăl featei, Rus Gavril, a dat нѣнѧле фѧі dziastre o iapâ, un răndŭ de haine noao, 2 oi.

Pop[a] Matei п[ис], *Pop[a] Avraam, Giudele Codău, Ionaşcŭ, Svorgacea Dumitru, Popoliga Filip, Giudele cel bătrân Dumitru.*

† Scris-au luna Mart 12 zile.

(Peceţi de ceară neagră.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 91, nº CCCXLVI.)

---

[1] Generalul.

[2] Ilinca, iea pe Scarlat Mavrocordat.

[3] „De copilă."

MMDCCLIV.

Mărturie către guvernul Bistriţei pentru un „foglo“ [1], ce iernase la un om din Bârgău, de la „Bârgâoanii de la besereca din sos, giudele Cărca Grozav şi vamăşii, slogile Măriilor Vostre, Orban Ion, Morâşan Ion şi mai mici a Măriilor Vostre popa Toader şi Cotor, vecinii, carii sintem Inpregiurol loi Ion a Ionii“. 1698, 3 April.

Jos, şi alţii: „pop[a] Toder, Ile Armancă, Bogatol Ion, Lopol Mihăilesc[ul] crainicol, Toder şi toţ vecinii“.

(Pecete neagră de ceară, indistinctă. – Fără adresă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 91-2, nº CCCXLVII.)

MMDCCLV.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre cearta Rucărenilor (Stoica pârcălabul şi Stoica Dulamă şi Radul al lui Radomir) cu cei trei măcelari din Braşov, arătând că berbecii opriţi n'au fost deocamdată scoşi la iveală. 1698, 18 April.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 162-3, nº 16.)

MMDCCLVI.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre Rucărenii cari opriseră bucate din „Ţara Ungurească“ şi cari sunt îndreptaţi la judecata lor. 1698, 19 April.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 163-4, nº 17.)

MMDCCLVII.

Hotărârea Împăratului cu privire la preoţii români uniţi.

Resolutio Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis de sacerdotibus valachis, data 24 aprilis anno 1698 et postea 26 augusti anno 99 iterata. Sibiiu, 1698, 24 April şi urm.

Qui ex sacerdotibus graeci ritus valachis, edita professione, ad observantiam ritus graeci apud catholicos cum agnitione Summi Pontificis se declaraverit, gaudebit privilegiis sacerdotum catholicorum; qui vero ex iisdem ritus graeci sacerdotibus dictam professionem sibi faciendam non putaverit, vel etiam uni ex aliis receptis religionibus se univerit, aut etiam in suo religionis statu quo nunc est permanendum sibi duxerit, gaudebit illius religionis privilegiis ad quam se declaraverit, aut etiam, in suo statu religionis, eo iure quo nunc habetur, porro habebitur.

Conditiones unionis sacerdotum walachorum transsilvanicorum cum Ecclesia romano-catholica, ex diplomate Suae Maiestatis Sacratissimae eisdem sacerdotibus valachis die 16 mensis februarii anno 99 dato excerptae.

1. Romanum Pontificem esse caput universale totius per orbem diffusae Ecclesiae.

2. Panem azimum sufficientem esse materiam coenae dominicae seu sacramenti eucharistiae.

3. Praeter coelum, sedem beatorum, et infernum, carcerem damnatorum, tertium dari locum in quo animae expiatae detinentur et purificantur.

4. Spiritum Sanctum, tertiam in Trinitate personam, a patre et filio procedere.

Resolutio regii Gubernii transsilvanici de negotio sacerdotum valachorum a dominis dominis Statibus et Ordinibus trium nationum regni Transsilvaniae etiam approbata, cum pleno consensu omnium etiam catholicorum.

1. In hoc regno Transsilvaniae, in pagis grandioribus, et vel maxime populosis, etiam duo sacerdotes valachi, in minoribus vero tantum unus etiam par est ministerio suo in templis exercendo; oportet ergo ne debito plures habeantur.

[1] Ungureşte: *fogoly*, prins de război.

2. Ne liceat episcopo illorum per abusum subiecta minus capacia in sacerdotes consecrare, quinimo pro pecunia id facere omnino non sit licitum, sed qui, congrue examinatus, illius officii capax et aptus iudicabitur, talem duntaxat debeat consecrare. Illud examen autem instituatur non coram sacerdotibus valachis tantum, verum, cui se ex religionibus sacerdotes valachi univerint, ex illius religionis sacerdotibus vel pastoribus etiam sunt accersendi et adhibendi ad tale examen, quos nimirum illius religionis Ecclesia vel episcopus denominabit et exmittet; sed neque ita tamen numerus sacerdotum supra necessitatem erit multiplicandus.

3. Quamobrem quicunque in numerum sacerdotum vult recipi, quoniam ipsi nunc nullam prorsus realem scholam habent, studeat et discat in schola eiusdem religionis cum qua se univerit: alias ad sacerdotium non assumantur.

4. Qui vero in ecclesia ministerio actu non funguntur, illi sacerdotes, si sint personae libertate gaudentes et si proprias possessiones non habent, quas absque iniuria dominorum terrestrium incolere possint, usque dum continget parochiam aliquam vacare, maneant in monasterio, non vero in pagis.

5. In universum, quemadmodum sacerdotes vel pastores alii etiam cuiuscunque alterius religionis fuerint, si quas colunt terras praeter illas quae praecise ad domum parochialem pertinent, illarum decimas dominis terrestribus praestare tenentur, nisi domini terrestres ipsis condonaverint. Ita etiam si quas terras, vel alias quovis nominis vocabulo vocitatas haereditates, possident, praeter illas quae ad domum parochialem pertinent, de talibus solita tributa et quaelibet onera supportare tenentur. Ita etiam sacerdotes valachi libertatem sibi maiorem praetendere nequeunt, quandoquidem nec ipsa Maiestas Sacratissima maiorem ipsis indulsit libertatem, tam ratione decimarum, quam aliorum quorumlibet negotiorum, quam secundum leges patriae habent ordines ecclesiastici aliarum religionum cum quarum, hac vel illa, se univerint.

6. Quoniam neque saecularibus licitum est verbera cuipiam infligere et suam unus quisque habet pro quantitate et qualitate delicti poenam, forum et processum in legibus et consuetudinibus patriis, ita etiam habet patria leges de excessibus ordinum ecclesiasticorum etiam factas; ideo sacerdos valachus, cum qua religione se univerit, quomodo, et ubi, contra talem illius religionis sacerdotem excessum aliquem patrantem proceditur, ita etiam contra sacerdotem valachum similiter procedatur, uti videtur Approb. Part. I., Tit. 5, Articulus 5. Qui vero sacerdotes cum nulla ex religionibus se ipsos univerint, sed in priori statu permanendum sibi duxerint, antiquus erga tales processus observetur.

7. Ratione excommunicationum etiam, admonebitur episcopus Valachorum ut similibus qui referuntur excessibus abstineat imposterum, nec ipsis sacerdotibus talia permittat, sed cum qua religione se univerint, prout illa religio in excommunicationibus procedere solet, ita sacerdotes valachi etiam eo modo procedant.

Haec omnia superius posita ex hungarico in valachicum translata, et per delegatos ex quatuor religionibus, nimirum comitem Laurentium Pekri, religione catholicum, baronem Ioannem Kemény, reformatum, Ioannem Sachs, consulem cibiniensem, lutheranum, et Nicolaum Horváth, unitarium, ipsis sacerdotibus valachis oblata, Albae-Iuliae, 26 die septembris, anno 1699, hac ad ipsos sacerdotes per eosdem delegatos data instructione: Ut nimirum accipiant copias praemissas ad omnes districtus vel ecclesias, et ibi communicent, tam inter se, quam cum suis auditoribus et maturo tandem consilio se resolvant, deputatis in hunc finem propediem ad singulos districtus exmittendis. Et qui deputati erunt, quatuor saeculares probi viri et quatuor pariter ecclesiastici, ex quatuor receptis religionibus, qui octo deputati resolutionem illorum in scripto authentico deponent Gubernio, et per illud Suae Maiestati Caesareo-Regiae etiam referendam.

Ut ita omnis in hoc puncto, tam inter Status, quam religiones, diffidentiae et variarum etiam ad Aulam informationum, denique totius controversiae finis sit neque ipsi sacerdotes et gens Valachorum in suo religionis statu fluctuet.

Datum ex Regio Transilvaniae Gubernio, Alba-Iuliae, die dicta 26 septembris, anno 1699.

Extradata per *Ludovicum Naláczi, secretarium.*

(Sibiiu, Archiva Oraşului; copie contemporană; — cu un adaus din 26 Septembre, în Nilles, *Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesiae orientalis in terris Coronae S. Stephani*, I, Innsbruck, 1885, p. 235 şi urm., de unde s'au luat punctele 6 şi urm.)

MMDCCLVIII.

Vameşii de Câmpina, Teodor Logofătul şi Mihăilă Logofătul, către Braşoveni, „pentru Marcea, care iaste dator lui Iovan Sărbul de aici, de la noi". 1698, 17 Maiu.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 211-2, nº 17.)

MMDCCLIX.

„Stoica Oaleş" către Braşoveni, despre „Ghiorghie meşterul, car[e]le au fost tocmit" — cu 30 de taleri — „să lucrează la măn[ă]stirea dumnelui Stolnecului Mihalcie, la Bercă" şi a fugit, neşindrilind „streaşănile măn[ă]stiriei şe foişorul de naintea măn[ă]stirie", ameninţând acum cu „alte trăsure", dar dându-i înapoi, de hatârul lor, caii opriţi. 1698, 4 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 164-5, nº 18.)

MMDCCLX.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru cele „2.000 de găleate de grâu" ce vor să aducă din ţară, de şi „s'au făcut acăstă poruncă pe la toate schilele, să fie pâinea oprită, să nu fie slobod nimeni a treace pâine den ţară într'altă parte", nefiind bune sămănăturile şi putându-se întâmplă, în lipsă de „pâine veache, de an", să fie „flămânzie mare", cu atât mai mult, cu cât sunt cereri de peste Dunăre şi din Moldova; meiul şi orzul se pot trece, cum va fi şi cu grâul după „vremea pâinii", de nu va fi „scădeare". 1698, 10 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 42-4, nº 1.)

MMDCCLXI.

Şerban Comisul Vlădescul către Braşoveni, „pentru grâul de la Rucăreani", cari până la Sântă-Mărie vor merge la ei cu bani, să se mântuie. 1698, 20 Iulie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 195-5, nº 2.)

MMDCCLXII.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre cei 17 „păstrăvi mari" cu cari l-au „cercetat". 1698, 21 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 307-8, nº 11.)

MMDCCLXIII.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru afacerea berbecilor de la Rucăr luaţi de „Şchei", şi nu de acel Racoş despre care vorbesc ei. 1698, 6 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 161-2, nº 15.)

MMDCCLXIV.

Şerban Vel Comis [Vlădescu] către pârcălabul de Rucăr, Stanciul, către Turia, Răceală şi alţi săteni „şi voao carii aţ fost comisari în vreamea Neamţilor", pentru „banii grâului" datoriţi Braşovenilor, ameninţându-i că „vor petreace rău". 1698, 18 Decembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 205, nº 10.)

MMDCCLXV.

1698, 19 Decembre. Stanciul, pârcălabul de Rucăr, „înpreună cu toţii“ către Braşoveni, pentru „banii grăului“, cerând a fi aşteptaţi „pân după Boboteză“, lipsind acum „omenii care au fost ispravnici la grău“ şi având ei de la Vodă „nevoi greale pentru oerit şi pentru Samă“, arătând că trebuie să fie de faţă şi Cur-Roşiu, care dusese 300 de florini la „judeţul Filiştac“ (Filstich).

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 203-4, nº 9.)

MMDCCLXVI.

1698, 30 Decembre. Constantin Brâncoveanu către Braşoveni, pentru „oile dumitale, cum că au apucat oiarii pe oamenii dumital[e] de le-au plătit de oerit“, arătând că, „estimpu fiind al treilea an“ şi „mare păs“, a hotărât, cu Sfatul, „ca să dea cu toţii oerit“, rămâind ca în doi ani următori numai „priiateni carii au cărţi“ să fie scutiţi.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 369, nº 7.)

MMDCCLXVII.

1698-9, 25 April. „Stoica biv pârcălab“ (de Rucăr) către Braşoveni, pentru „cei înşelători care le deadem berbecii, şi ne lăsară la sărăcie“, oprind ei oile lui Voicu şi Oprea, fraţii acelora, pre care acum Domnul hotăreşte a le dă înapoi la Bran şi a se judecă la Braşov, ceia ce vor face în trei săptămâni.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 50-1, nº 1.)

MMDCCLXVIII.

C. 1699. „Sătenii din Năsăud“ către „Samos Şulerŭ, iaşpecŭtorul rumânescu de la vidicu“, pentru o afacere de funcţii.

Menţionaţi: giudele, crainicul, slobodnicul. — Neologisme: „înforŭmăluescu“, „Ecselenţiia gobrânatu“.

(Pecete roşie. — Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 99, nº CCCLXIV.)

MMDCCLXIX.

1699, 21 Februar. „Jupân Tanasiia neguţătoriul, carele sânt de la oraş de la Filebe“ (Filipopol), tovarăşul („soţiia“) lui Vâlcui, mort în Braşov, care, acesta, fusese şi cu „Iliia feţorul lui Hatori Armanul“, mort, şi el, în Polonia, către Braşoveni, arătând că a luat la el „negoţul“ aflător în oraşul lor, rămâind să mulţămească rudele (scrie „Costantin Ţarbingă“; marturi „Statiia săn Mane“, „Mircea ot Nicopolea“, Hagi-Ignat de acolo şi alţi trei Greci).

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp 32 3-4, nº 2.)

MMDCCLXX.

Câmpulung, 1699, 8 Maiu st. v. „Michał Szopczoski, namiesnik s Kampo Longu вла. Iuni 1699“, către birăul Bistriţei, despre nişte oameni prinşi la Bistriţa şi cari nu pot fi ai lui.

Rohmistrul e dus la Craiu. „Alta, de rândul veştilor, să ştii Mării Ta că avem pač[e]: nemic nu ştim încă dia ales, nu să ştie pân' acmŭ.“ Nu pot fi *de la steag*, cum pretind, oamenii prinşi la Bistriţa: „noi nu ştimu de acei oameni nemică; unii ca aciia nu slujescu la stegul Mării Sal[e] Craiului, ci la noi săntu alţi sluj[i]tori, precum ştie toţi“.

Data românească e: Maiu 8.

(Pecete roşie de ceară, indistinctă.)

(Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 92, nº CCCXLVIII.)

MMDCCLXXI.

Vasile Habăşescul Vel Clucer, Vornic de Câmpulung, către Bistriţeni, despre planul de năvălire al oamenilor lor (şi la Dorna), cu veşti despre Tatarii ce i-a oprit. C. 1699, 28 Maiu.

† Cinstiţi şi ai noştri buni priiatini, dumnealui birăul de Bistriţ[a] cu tot tălnaciul dumital[e], fericit[ă] viaţ[ă] pohtim dumilorvoastre. Facem ştire dumilorvoastre că ne veni veaste de la Dorna cum că să gătează oamenii dumilorvoastre să vie aici la noi, la Câmpulungu şi la Dorna, să fac[ă] străcăciune, să prade. De care lucru noi nu creadem, că pe dumneavoastră vă ţinem oamenii noştri şi priiatini; nu ştim să fim făcut dumilorvostre niciun rău, ce am avutu frăţie şi priteşug cu dumn[ea]voastră. Iar, pentru Tătar[i], aşa ne-au venit poruncă de la Măriia Sa Hanul şi de la Măriia Sa Saraşchiariul să nu lăsăm Tătar[i] pin ţara noastră nici într'o ţar[ă] să treacă, ce să-i batem şi să-i întoarcem înnapoi. Iar dumneavoastră, de bănuiţi pentru aceaia, n'aveţ pentru ce, că dumilorvoastre nimic n'am stricat: de i-amŭ bătutu pe Tătari, ai noştri săntu, — că porunca de la cei mai mar[i] ai noştri aşa iaste, să-i batemŭ şi să-i întoarcem înnapoi, că Înpăratul nostru are pace cu toate ţările 25 de ai, şi nu e voia să [s]trice pacea cu nicio ţar[ă]. Iar dumneavoastră, de'ţi strică pacea cu Înpăratul nostru, dumneavoastră ştiţi; iar noi pohtim pe dumneavoastră, cum am avut prieteşug şi frăţie cu dumneavoastră pân'acum, aşa şi de acum. Şi s[ă] fiţ dumneavoastră săn[ă]toşi de la H[risto]s, amin. Мса. Mai 28 дн.

A dumilorvoastre voitor de bine şi priiatin

Vasilie Ab[ă]şescul Vel Clucear, Vornicul ѡт *Cămpulu[n]g.*

Vasilie Abăşescul Vel Cluč[ar] искал.

[Vo:] La ai noştri cinstiţ şi buni priiatini, megiiaş, dumisal[e] birăul de Bistriţ[a] şi cu totu tălnaciul dumisal[e] să s[ă] dea cu săn[ă]tate ѡт бистрица.

(Pecete indistinctă, pusă pe hârtie.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; mai toată şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 93, nº CCCL.)

MMDCCLXXII.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre spusa lui „Vlad părcălabul de la Dragoslavel[e]" că Jânga şi Şârban de acolo, birnici, au trecut la Satu-Lung lăsându-şi birul asupra consătenilor, cari au oprit 87 de oi şi o iapă pentru aceasta, ceia ce aduce opriri din partea dregătorilor braşoveni: „nu iast[e] cu cale să şaze ei într'alt[ă] ţară şi bucatel[e] lor să le ţie în castă ţară dencoač[e]". 1699, 9 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 138, nº 15.)

MMDCCLXXIII.

„Mihalia namiasnicul ot Cămpulungu [Mihalea Stopceanschie, namiesnik kampolonesk] şi cu bătrânii satului" către Bistriţeni, despre nişte hoţi ardeleni opriţi de ei. [1699], 2 Iulie.

[Vo:] Adresa polonă. Pecetea de ceară roşie a lui Mihai şi cea cu fum a Câmpulungului.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 92, nº CCCXLIX.)

MMDCCLXXIV.

„Ieromonah Vasile, igumen ot Doigopol", către Braşoveni, despre procesul jupânului Florea Şcheaul cu „jupânul Pătru care iaste cu gočmanul Gherghe Şcheaul ... pentru prăvăliile care sânt aicea, pe moşiia sv[i]ntei mănăstiri": „s'au mutat târgul", luându-şi „Gherghe cu Pătru prăvălie lângă jupânul Dumitru şi nefiind deci pricină de judecată. 1699, 21 Iulie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 399, nº 3.)

MMDCCLXXV.

1699, 19 August. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Rucăreni şi Dragoslăveni, pentru datoria pânii către Braşov.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 206, nº 12.)

MMDCCLXXVI.

1699, 20 August. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre porunca dată de el în privinţa banilor pânii către Rucăreni şi Dragoslăveni.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 205-6, nº 11.)

MMDCCLXXVII.

1699, 23 August. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre fugarii de la Rucăr şi Dragoslave, nesloboziţi de vameş, cari trebuie aduşi înapoi la schilă, „fiind de paza ţărăi", precum şi despre vitele lui Jinga şi Şerban.

(Braşov Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 139, nº 16.)

MMDCCLXXVIII.

1699, 30 August. Teodosie Mitropolitul Ungrovlahiei către Braşoveni, pentru „popa Stan den Satul-Lung", căruia, după ştire de la „călăcaş"[1], i s'au furat lucruri de un Neagul şi cumnatul Stan, şi care a căpătat dreptate la el „după leagia noastră" şi după mărturisirea vinovaţilor, dând şi „cartea de judecată" cerută.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 186-7, nº 15.)

MMDCCLXXIX.

Şona, 1699, 17 Septembre. Saşii din Şona către Sibiieni, despre uzurparea locului lor de Români.

Wol-Edler, Nahmhaffter, Ehrenvester, Vorsichtiger, Hoch- unnd Wolweiser, Gestrenger Herr.

Seyndt unsere gantz willige unndt gefliessene Dienste in der Zeit zuvor. Wiewol E. Wol-Ed. N. G., wie vor dieser Zeit, unsere grosse Noth zu entdecken mit unserm Schreiben willens gewesen, geben wir doch, in Betrachtung deroselben wichtigen Geschäfften, mit welchen Sie täglich beladen, es biss dahero beruhen lassen unndt Dieselbe mit unnöthigem unserm Schreiben nicht belästigen, noch beunruhigen wollen. Weilen aber anietzo wir, arme Unterthänige, wegen unserer erheischender Nothedurfft, hinauss zu ziehen verursachet worden, in Erfahrung (Gott sey es geklagt) dass unsere Wallachen, auff unserm Hattert wohnendt, won Jss-Pin *(sic)* noch nicht umkehren, oder von ihrem vorigen Vornehmen abstehen wollen, sondern anietzo von Neuem ihre angefangene vorige Weinberge auff unserm Hattert anfangen zu arbeiten und umtzuschlagen, so werden wir gleichsam getrieben, nolle, velle, dass wir abermall, fast zum Überfluss, E. E. N. G. und von Gott dem Armuth zu verthädigen gesätzten Schutz-Herrn sollen unndt müssen auffs Neue ersuchen. Haben derowegen nicht unterlassen können, E. Wol-E. N. G. hiermit unsere willfährige und gefliessene Dienste anzubieten, und darneben zu bitten, bey E. Wol-E. N. G. umb Hülffe unndt Beförderung angehalten und gebethen werden möchte, Sie wolten doch in solchem, gegen unss, arme Unterthanen, dero wir unss alletzeit vertrauen, sich so grossgünstig erweisen und finden lassen, wie uns denn nicht zweiffelt dass es ohne dieses unser Schreiben ex officio geschehen werde. Das seyndt wir sämptlich unndt ein ieder insonderheit, äusserstem Ver-

---

[1] Colăcaş, cel ce aduce *colacul* veştii.

mögen nach, umb Dieselbe zu verdienen bereitwillig undt gefliessen, — uns hiermit sämptlich Löblicher Bewahrung wol befehlendt

Ihro Wol-Edl. N. E V. W. in der Zeit dienst- unndt bereitwillig erfundene.

Datum Szépmezö, die 17 Septembris, anno 1699.

Datum Szépmezö, die 17 Septembris, anno 1699.

[Vo:] Den Wol-Edlen, Gestrengen, Ehren-Vesten, Namhafften, Grossachtbahren, Vorsichtigen, Hochgelährten und Hoch-Wolweisen Herren H. Johann Sachs von Harteneck, Hoch-und Wolweisen Herrn Burgermeister, dero Königlichen Haupt-Hermann-Stadt, unserm Gross- unndt Hochgünstigen Herrn undt fürnehmen Förderer.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCLXXX.

Mihai Cantacuzino către Braşoveni, despre afacerea cu popa din Satul-Lung, cerând pedeapsa hoţilor. 1699, 28 Septembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 187-8, nº 16.)

MMDCCLXXXI.

„Mihai Ţitromaşul, care am şăzut la Petecărie [=Apotecărie] de la Lanţu [zur Kette]" către Braşoveanul „Marcăs", despre întâlnirea lor, în calea de la „Braşău" la Bistriţa, în „Coluş" (Cluj) şi despre cei 6 florini împrumutaţi, pe cari să-i dea acum „giupânului" Gheorghe Hărţu. C. 1700.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, p. 324, nº 3.)

MMDCCLXXXII.

„Jalba" lui „Stăncul Corfeşt" înaintea „judeţului" Braşovului cu „Tohănianii şi Cuzneştii", pe „potum"-uri (punctum), pentru dusul cu „arvună", de mălaiu, „tămai roşul", cu „gălete" (21 de car) şi ferdele, şi plata „în ducătore şi în viitore", dându-se, în zloţi, pitaci şi „mariiaşi", şi „vama mălaiului şi la poduri", arătând cum mălaiul s'a scos din gropi, destupându-le, şi s'a „tinsu pe provocov la cort, ca s[ă] usuce[1]". C. 1700.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 44-5, nº 2.)

MMDCCLXXXIII.

„Costea Va[meşul], Gheorghea Vam[eşul]" către Braşoveni, despre „pricina lui Necolac văt[avul] de Ţigani", care a făcut cu Ştefan un zapis pentru împăcare, cu făgăduială scrisă de „judii de Ţigani" de „gloabă" cui se va mai „sculă", arătând că s'a făcut şi judecată în Bucureşti, la Armaşul-cel-Mare, şi că Ştefan a fost „prădat" fiindcă fugise cu vară-sa împotriva pravilei. C. 1700.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 424-5, nº 19.)

MMDCCLXXXIV.

„Barbul Marca" către Braşoveanul „Morcăsŭ Votŭnărŭ", despre paguba sa şi „băgarea în gros" de „jupânese", până-l scot negustorii cu 15 lei, temându-se a nu fi închis şi la ei. C. 1710.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 401-2, nº 5.)

[1] Se pomeneşte un Ghidici, ca la nº MMDCCXLIV, p. 1464.

MMDCCLXXXV.

C. 1700. „Tămaş Diiac" către „A[n]dreică", „Andreico", îndemnându-l să ajute pe un personagiu închis la Făgăraş.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 97, nº CCCLX.)

MMDCCLXXXVI.

C. 1700. Câmpulungenii către Bistriţeni, despre nişte boi furaţi.

Transsumptum ex vero originali. Post salutem.

Alta pofftim de domnavostra, pentru rindul czestul oamini ai nostrul, ke au paguba maira pentru nesti boi cze la ssau furat akalo umb videkul domlorvostra. Decze noi stim bine kee furi ssint de akolo. Cze pofftim de domna vostra se dato trassuara áczelui ssatte, au sse affla furi au platasska boi, se stitz domnavostra ke omini nostri au u pagaba maire, se noi nu vu lasse. Sze de vétz fatsa domnavostra lese se le platazka boi, se stitz domnavostra ke vum trasa neste anni aüetse la noi, sse mai bine se czinem fratze sie praetessug kum am czinut si pune akmu, ki netz putem fi noi fore domnavostra, nitze domliorvostra fore de noi. Czi ne rogem domnavostra se nu pére boi tzestor omine, se avém si noi asslusi domliorvostra. De azeste pofftim prae domnavostra. Se fits domnavostra ssenatoz.

(Bistriţa, Archiva Oraşului.)

MMDCCLXXXVII.

C. 1700. „Vasile cupeţ ot Câmpulungŭ" către Braşoveni, despre buţile de vin ce a dat lui Mihai Graf, „vadra unguriască, iar nu rum[ă]niască, câte dutce 8 i potronici 2" şi din care s'au vândut lui „Fronis" 2 cu câte 9 dutce, arătând că nu i s'a făcut socoteală bună după zapisul său, oprit de Mihai Căldărarul.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 40-1, nº 9.)

MMDCCLXXXVIII.

C. 1700. Câmpulungenii şi cu vameşii lor şi ai Sucevei către Bistriţeni, pentru un hoţ din Rodna.

„Noi, Câmpulungeanii, carii sintem bătrini, şi noi, vamăşii de Cânpulungu şi cei de Suceavă", desvinovăţesc pe un acuzat de furt: a fost văzut pe cale „numai cu cămeaşea şi cu gluga şi cu un topor". Eră din Rodna şi mergeà „în Muldua". „Şi a fost satulŭ tot, cu vornicul, mărgăndu la peaştel[e] domnescu."

(Mai multe peceţi peste hârtie.)

(Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 98, nº CCCLXII.)

MMDCCLXXXIX.

C. 1700. Preotul Gheorghiţă din Borşa către egumenul Dosofteiu de Dragomirna, despre un fugar în Moldova.

„Popa Gheorghiţă den Borşea domitale, iubit frate mai mare, ermonah Dosofteiu, egomenol de la Dragomirna", pentru un „fecioraş" Moise, fugit de la el în Moldova. „Dece mă rogŭ să-l preimeştŭ lângă tene şi să-l inveţŭ harŭte *(sic)*

bine, că-i bon la fere". Să scrie „și dea a coconolui miu [sănătate], că molto plăge maica sa dopă dăsol."

(Fără pecete.)

(V°: dublă adresă românească.)

(Bistrița, Archiva Orașului; în parte și în *Documentele Bistriței*, II, p. 98, n° CCCLXIII.)

MMDCCXC.

Dornenii către Bistrițeni, pentru ai lor ce fuseseră închiși. C. 1700.

Păgubașii să vie, căci hoții sunt prinși și ținerea lor costă mult. „Să vie acei păgubaș: oare să-i spănzure, oare să le dè bucatele, — că bine știț Măriia Voastră că furii nu s[ă] dau dentr'o țar[ă] într'altă".

(Fără dată. Adresa românească.)

(Pecete mică, roșie, ruptă, nedistinctă.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 96, n° CCCLVI.)

MMDCCXCI.

Stabilirea hotarului între Ținutul Sibiiului și părțile oltene vecine. 1700.

Descriptio metarum limitanearum quae Valachiam a Transylvania in Sede districtuque cibiniensi distinguunt et disterminant.

Locum, quo porumbakenses et affricenses montes coniunguntur, vocant Vurful Plyese, ubi crux lignea et magna posita est. Hinc recte itur ad montem Vurful Skerisore, la lakul Vaivodae *(a)*.

Tum Valachiam versus recte tendendo, ad locum Oburse Avricselului cselui mik, usque ad summitatem et cacumen montis arboribus destitutam *(b)*. Ex hac summitate procedendo, ubi tres alpes, a sinistra porumbakenses, a dextra ad occasum solis affricenses, in medio Vallachiae Obursa Topologului dictae, coniunguntur directe in grandem rupem Girbova vocatum *(c)* et versus occasum solis via recta in Vurfful Budislavului le *(sic)* de supra Iezerului *(d)*, deinde, ad summitatem tendendo, locus est Skokure dictus *(e)*, nec procul abhinc Vurful Surului.

(f) (H) Hinc magna lapidum est congeries vicinantque valachica ex parte fluvius Valye Surului, in Valachiam profluens.

Ex hoc loco desuper eundo occurrit Curmatura Surului *(g)* rectaque versus occasum Vurful Moase *(h)* montemque descendendo recta rursus versus summitatem locus Kumpene *(i)*, mox recta procedendo, mons Vurful Foti *(k)*. Ex monte Vurful Koczilor recta ad montes

a) Hic lacus aliquot passuum est.

b) Vicini a sinistra sunt Porumbakenses.

c) In hac rupe nascitur fluviolus Herbach dictus, et ex eodem fonte fluvius Topolog, qui per Valachiam in Danubium effunditur.

d) Iezer est lacus qui hic videtur.

e) Huic contiguae sunt alpes rakoviczenses, Stina Batrina, usque ad summitatem ad Vurful Budislavului.

g) Vicini Sebisenses Superiores.

h) Mons a sinistra versus Vallachiam dicitur Kokoricsul.

i) Kumpene (lat. libra) ex hac ratione dictus quod fons qui hic oritur, in duas partes dividatur, parsque in Sebis Supe-

est Vurfful Fedelasului *(l)*: hic incipit Porcsestensium mons Laksor, recta usque ad Kulme et porro ad praegrandes alpes Piatra al Dimin *(m)*, hinc paululum montem desuper in silva est Pika Bursului *(n)*, nec procul abhinc Strunga Drakului *(o)*, et occasum versus recta in summitate obvenit Pika Keczenelului, hincque desuper monte Dalul Kalului porroque versus Alutam Pika Brudarilor, et ulterius in descensu ad Alutam Vadul Gsenune *(p)*.

Ad Alutam ascendendo, a dextro latere, versus occasum solis, per silvam fagorum se o tendit Macsukan *(q)*, et paululum in ascensione Curmatura Szkaulelilor *(r)*, hincque supra En Czillfa silva fagorum superiusque magis Comarnicse locus planus. In silva porro Curmaturra al Vlad iterumque paulo superius Curmatura Kinenilor, ampliusque per altitudinem Vurfull Murcsinenilor *(s)*, hinc ad montem calvum desuperque in vallem, supraque, deinde usque ad summitatem *(t)* de Vurful Farkasului *(u)*, atque tandem in montis calvitiem desuperque in profunditatem iterumque usque ad montis altitudinem *(v)*, de Dalul Sterpului nostrae, valachicae vero partis Dalul Niegru est recta ad occasum aliquot cumuli lapidum *(x)*, hincque montem infra, in profunditate Curmaturra Posomokului nostrae partis *(y)* porroque recta per silvam abietibus aliisque arboribus mixtam in valle Sipotul Galbine parteque montis supra occasum versus La Pojana Furului *(z)* iterumque per silvam abietinam Apa Kumpana *(aa)* atque occasum versus La Lakul *(bb)*, hincque a dextro latere recta ad Isvorul Strikatului usque ad Lotru silvamque abietibus betulisque intermixtum usque ad Strikatul, exindeque, montem ascendendo, dextro latere Balnitul *(cc)*, recta versus occasum Hancsul nostrae partis *(dd)*, hincque porro ad duos montes Hancse dictos, abietibus intermixtos, a dextra ad fluvium La Lotru usque ad Hocze, ampliusque per silvam densam alienum Szerecsinul dictum. NB. Hic sunt montes Timpani et Larga nostra, valachica vero parte Serecsnul et Prasa usque ad montes Busstele et Poiane Majre, ad occasum coniunguntur tres rius, pars in Valachia fluat, Valye Kukuricsului.

k) Hic praegrande est montis cacumen, valachica ex parte, vero a sinistra mons Koltz dictus.

NB. Finis Sebessensium Superiorum et principium Sebessensium Inferiorum, Vurfful Koczilor.

l) Ex parte valachica a sinistris sunt alpes Griblestei adiacentque montibus Porcsestensium.

m) A sinistra valachicae partis Valye Curpenelui.

n) Ex parte valachica rupes.

o) Strunga Drakului dicitur locus, quod sit antrum ex rupe discisso, per quod transitus est ex parte valachica Valye Curpenelui.

Nota: De Strunga Drakului Vallachi controvertunt, unde rivus Frate dictus nostram regionem refluit, sibique appropriare volunt usque ad Vadul Gsenune, quod multum importat. Vide fassiones Vallachorum.

p) Plane in Aluta arcus sagittaeque lapidi incisa sunt.

q) Ex parte valachica Gruuly Boresc dictum.

r) Valye Szkaulelilor fluvius Valachiam influens vicinus est.

s) Ubi coniunguntur Sirbinul, Sztinisora ex parte valachica et de loco Vadul Gcsemene usque ad hunc montem est controversia, ubi usque ad $^{2}/_{m}$ ovium totidemque porcorum pasci possunt: pro hic et nunc vero adhuc dum in possessione Boitznenzium est.

t) Hic montes Talmacsensium habent initium.

u) Ex parte sinistra valachica Porcolabul dictus locus.

v) Ubi Dalul Sterpului nostra ex parte et Kis-Talmacsensium, Heltensium valachicique montes coniunguntur *(x)*, aliquot illegibilibus literis *(y)* valachica ex parte Voinahicsa, finisque est montium incipiuntque montes 7 Iudicum.

z) A parte Valachiae, Voinase dictus.

aa) A parte Valachiae, Voinasse.

bb) Ubi iterumque in rupe aliquot literae incisae sunt.

cc) Valachicae partis Lotru.

dd) Valachica ex parte semper Lotru.

ff) Adhuc valachica ex parte Lotru.

montes ut sunt Frumose, Fata et Sklimojul *(gg)*. In tantumque districtus nostri montes extenduntur.

gg) Controversus locus est a Ţimpana usque ad Szklimojul, ubi Szilistentes sex praedia de facto possident et cassarie[1] Amplissimo senatui cibiniensis accidit. Tamen, adhuc dum sub lite est: Szilistenses enim annuatim ex hoc loco usque ad centum oves dare coguntur.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCXCII.

„Stanciul, judeţul de Dlăgopol, înpreună cu orăşenii", către Braşoveni, pentru Stoica din Câmpulung venit la ei cu carul şi părât cu privire la o bute de vin a unui Grec din Focşani, cu zălogirea unui „bătlag de rachiu", pomenindu-se o „mătuşă Maria" care vindea şi până la 300 de vedre de vin în Braşov cu „zapise", şi ispravnicul Radul Cupariul. Câmpulung, 1700, 27 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 198-200, nº 5.)

MMDCCXCIII.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru un „sărac" om de la Bertea, care află un „cap de bucate", o iapă a lui, la „fălnogiul den Satul Lungu", rugându-se „vecineaşte" a i se „face dereptate". 1700, 13 Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 166, nº 20.)

MMDCCXCIV.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru David Ceauş (Corbea), al cărui tată, popa Ion, a fost gociman la biserica din Şchei, iar el însuşi unul din juraţi, pentru care merge la ei să facă o „socoteală de ale besericii", având nevoie de „protexiia" lor. 1700, 23 Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 325-6, nº 5.)

MMDCCXCV.

„Popa Vasile" către „domnul de vidic, Samoil Şulerŭ", pentru un arestat. (Pecete de ceară galbenă, ruptă. Adresa românească.) C. 1700, 10 April.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 97, nº CCCLVIII.)

MMDCCXCVI.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre carăta ce a tocmit cu Gheorghe carătaşul, dându-i jumătate de plată, fără ca el să fi lucrat serios la dânsa, rugându-se a-i „pune şi om să-i steă în spinare", pentru a fi gata la „S[fân]ta Troiţă". 1700, 26 April.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 85, nº 2.)

---

[1] Căşăria.

MMDCCXCVII.

După 1700, 30 April.

Mărturie despre vânzarea unei case din Şcheiu către Constantin-Vodă Brâncoveanu.

My Sepsi Szekben Dabolyba lako Sero István, ternovai Pater Miklos, Romai Csaszár kegyelmes koronás királyunk eö felsegi mostani brassai harminczados Rationi-hája (?) es kezdi Szekbe Also-Csernatoni Rákosi János mind hárman nemes és az aláb megirt dologba kezbeadással megbirált szemelyek, adgiuk... valakiknek illik ez jelen valo levelünk által hogi in anno praesenti 1700, die 30 aprilis, midön volnánk Fejer varmegiben Brasso varossában az tehen piaczon nehin nemes Veér István uram házánál jelen leven mi elöttünk Sepsi Szekely Illyefalván lako iffiabbik Bialis Ferencz uram es eö kegyelme azt az ket sor házat, mellyet nehai idvözült edes attyá idösbik Bialis Ferencz uram quondam Somlyai fö kapitány utolso testamentumi dispositioja szerint, melly celebráltatot anno 1646, die 18 novembris es az kolosmonostori kaptalanba be adatot, hogi ot volt eö kegyelme Fejér vármegiebe Bolgárszegbe kerteivel, pinczeivel, istalloival es minden egieb pertinentiaival egiüt, melly megint hazunk vicinussa ab una Mozor János. ab altera Sáthor Gjörgj, cum omnibus suprascriptis pertinentiis ada örökösön inevitabiliter ezer oroszlános tallerig, melly penzt Uvalu (?) is az venditos, az meltoságos Havasalföldi Vajdának Kosztandin Cantacuzenus Brinkován urk., eö kegyelmének s ket agon levö posteritásanak azzal az jussal mellyel nehai idvözült edes attya idösbik Bialis ur requiralta congreálta birta es edes fiának jffiabbik Bialis Ferencz uramnak hadta es kötötte.

Ez emlekezetbe forgo hazrol megirt pertinenticzivel költ exceptionalis levelet is az venditor eö kegyelme megirt meltóságos Vaydának és Nagyságanak kezebe assignalta. Vett volt annakfelette az superius nominatus nehai idvözült idösbik Bialis Ferencz ur egi méhkertet, valami prettentiojoi s kereseti lehetne jffiiabbik Bialis Ferencz uramnak azon méhkerten, mellyet az

Noi, Sero Ştefan locuitor în Doboli, din Scaunul Sepsi, Pater Nicolae de Târnova, tricezimator al încoronatului şi milostivului nostru rege Împărat roman şi, din Scaunul Kezdi, Ioan Rákosi din Cernatul-de-jos, nemeşi toţi trei, şi, în cauza de faţă, persoane bine-judecătoare —, dăm de ştire tuturor cărora li se cuvine prin scrisoarea noastră de faţă, că în anul present 1700, 30 April, când eram în comitatul Albei, la Braşov, pe piaţa de vite, în casa nemeşului domn Ştefan Veér, fiind de faţă înaintea noastră şi Francisc Bialis iunior, locuitor în Ileni, din Sepsi-Szekely, a vândut cele două rânduri de case pe care i le-a lăsat fericitul tatăl său Francisc Bialis senior, căpitanul Şimleului, în virtutea dispoziţiei lui din testamentul ultim, care s'a alcătuit în anul 1646, 18 Novembre, şi s'a înaintat capitolului din Mănăşturul Clujului: averea lui din Şcheiu, din comitatul Albei, cu toate grădinile, pivniţele, grajdurile, cu toate cele aparţinătoare acestora, care au ca vecin al casei de-o parte pe Ioan Mozor, de altă parte pe Gheorghe Sáthor, le-a vândut pe vecie în toate rostuturile însemnate mai sus pentru 1000 de taleri, cari bani...(?), vânzătorului Măriei Sale Voevodului muntean Constantin Cantacuzino Brâncoveanu şi descendenţilor lui de amândouă ramurile, cu acel drept cu care fericitul tatăl său Bialis senior, le-a ţinut şi biruit, şi le-a lăsat fiului său mai tânăr, d-lui Francisc Bialis.

Scrisoarea întărită despre casa în chestie vânzătorul a adresat-o Măriei Sale Voevodului. Afară de aceia a mai cumpărat „superius nominatus" bătrânul Francisc Bialis o stupărie, la care ar avea pretenţiune domnul Francisc Bialis tânărul, la prisaca pe care o ţinuse mai înainte cu câţiva ani în pace fericitul tatăl său, şi pe aceia o scrise d-sa pe numele Măriei Sale Voevodului

nehai edes attya egi néhány esztendök el folyása alat bekesegesen vitt, azt is eö kegyelme az megirt meltoságos Vajdának s ket agon levö posteritásanak köti iure perpetuo.

Jelen voltanak ezen contractusnak celebrálásában az venditornak ket nagjobbik attyafia es egi testver Battyai Sepsi Szekbe Al-Dubolyban lako Bialis Iakab es Kolosvár vármegjeben Kolosvár várossában lako Bialis Sandor uram, es semmi contradictiot s ellenzest eö kegyelmek nem tettek, hanem minden punctumaiba s articulusiben contentialtak es aprobálták.

Melly dolog hogi 'igj ment veghez mi elöttünk megirt birák elöt adgjuk arrol az mi levelünket fide nostra mediante subscriptionkval s pecsetünkel megerössitvén.

și descendenților săi de ambele ramuri, „iure perpetuo".

Au fost de față la scrierea acestui contract două rudenii de-ale vânzătorului, mai bătrâne, și un frate mai mare, Iacob Bialis, locuitor în Duboli-de-jos, din Scaunul Sepsi și Alexandru Bialis, locuitor în Cluj, din comitatul Clujului, nefăcând ei nicio contrazicere sau protestare, ci au convenit și aprobat toate punctele și articolele.

Și că lucrul acesta s'a petrecut așa, în fața noastră a judecătorilor numiți, dăm despre aceia scrisoarea noastră cu iscăliturile, „fide nostra mediante", și cu pecetea noastră întărind-o.

Actum hoc anno, die, mense locoque ut premititur.

Corr. per eundem. Idem qui supra. *Ioan Kosztandin Brenkován.*

(Bistrița, Archiva Orașului.)

MMDCCXCVIII.

Pătrașco Nacul Stolnic către „Frenți Diiac natarăș" pentru niște oameni cu proces, cărora li se cere de birău bani: peste „5 florinți colac, 100 bani de giurat". Câmpulung, c. 1700, 27 Maiu.

(Pecete de ceară roșie.)

(V° : Adresa românească.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 94, n° CCCLI.)

MMDCCXCIX.

Radul Vel Agă către Brașoveni pentru postavul lui Vodă și rămătorii ce va trimite el, adăugând cererea de a i se face de „meșterii dumnitale de aciia carie lucrează dă fac tipsii" „un toc de tipsii bunu, dă credință". Înainte de 1700 [1], 30 Maiu.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 51-2, n° 2.)

MMDCCC.

„Petru săn Văsii Cur-Negru, dărstarul ot Schiai", către Brașoveni, arătând că vinde dârsta lui, lângă Radu ginerele lui Văsii Văltură, cu 110 florini, în locul cărora iea „3 oholde" (holde), rămâindu-i însă în viață, pentru o arendă de 6 orți, tot „venitul de la dârstă dup[ă] strae" (martori: Petcul Morteo, Ortia Logofătul). 1700, 4 Iunie.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 324-5, n° 4.)

---

[1] Probabil chiar epoca lui Mateiu Basarab.

MMDCCCI.

1700, 13 Iunie. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre întrebarea lor cu privire la casa ce a cumpărat „acolo la Braşov, în Şcheai", arătând că în adevăr a luat de la fiul „Franţescului căpitan", de la „stăpânul casei", „ca să să afle când trimitem oameni de ai noştri cu trebi acolo, să aibă unde şădeà, să nu umble în gazde pe la alţii, şi ca să rămăe în urma noastră rămăşiţelor noastre".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 279-80, nº 3.)

MMDCCCII.

Către 1700, 18 Iulie. „Eu, Vornicul Dubău, şi co omene bătrâne den Că[m]polu[n]g", către Bistriţeni, pentru o reclamaţie contra unuia din ai lor. „Ce ne rogăm dumnelorvostră să motaţ dzua până la cela târgo, să vii [pârâtul] cu ispravă şi co sudăşul".

(Pecete de ceară verde, ruptă.)

(Vº: Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 98, nº CCCLXI.)

MMDCCCIII.

1700, 16 August. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru un „sărac de om", Coman din Dragoslave, care, cu un văr, slujise la „un neamiş ce-i zic Farcaş Matei", de unde i s'au oprit „bucatele, pe bună dreptate", — ceia ce nu se face cu ai lor în ţară, ameninţând cu represalii.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 140, nº 17.)

MMDCCCIV.

1700, 21 August. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru Braşoveanul Dumitru Albeţ, silit de alţii din oraşul lor a contribui la „rumtoarea" pusă asupra breslei, arătând că „sunt foarte încărcaţ şi înpresuraţ oamenii cu păsurile" şi ajută astfel „şi Braşoveanii, şi Chiproviceanii, şi Armeanii, şi Jidovii", după „răfetul" ce au cu Vistieria, şi făgăduind că, „la vreamea aceaia a bulcului", va orândui să nu se atingă nimeni „de oamenii dumneavostră, căţi sânt Saşi".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 400-1, nº 4.)

MMDCCCV.

1700, 3 Septembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre aşezarea ca ispravnic de Câmpulung a lui „Radul Comisul Golescul, în locul lui Şărban Comisul [Vlădescul]", cu poruncă „să trăiască în dragoste şi prieteşugul vecinătăţii", „îndreptând şi căutând" judecăţile.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 197, nº 3.)

MMDCCCVI.

„Sat Ilva, luna lui Setemvrie, dzile 10", c. 1700. Trei săteni din Ilva pun câte şese chizăşi pentru înfăţişarea la judecată.

[În alt sens:] Cautions-Schrifft die zwey von dem Delinquenten Patkuava angegebene Frauen Palagia.

[Vº:] Titlu românesc.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 97, nº CCCLIX.)

MMDCCCVII.

„Costantin Vel Capitan“ către Braşoveni, pentru „Radul Braşoveanul, carele, înneguţându-s[ă] cu Radul Cioară pentru nişte piei de boi“, a dat arvună 8 taleri, dar pieile s'au vândut la un Armean, arătând că-l chiamă pe Cioară la judecată. 1700, 31 Septembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 89-90, nº 2.)

MMDCCCVIII.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru Coman din Dragoslave, căruia un nemeş i-a oprit la plecare oile, supt cuvânt că i-ar fi „Rumân“, „iobagiu“, ceia ce, după mărturia preoţilor, vameşilor şi sătenilor din Dragoslave, nu e adevărat, „că Rucăreanii şi Dragoslaveanii nu sânt iobagi nemănui aici, în ţara noastră, necumŭ să fie neameşilor den Ardeal“. 1700, 11 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 166-7, nº 21.)

MMDCCCIX.

R[adu] Golescul către Braşoveni, despre Dragoslăveanul căruia i s'au oprit, la plecare, oile de un nemeş, arătând că sătenii de acolo îl recunosc „Dragoslovean de baştină, iar nu vinetic, dentr' altă parte venit“, având „temeiul casii lui şi moşiile“ lui: „ajunge de când treapădă“; ameninţă cu „trăsuri“, opriri, zăberiri, zăboare. 1700, 14 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 167-9, nº 22.)

MMDCCCX.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre casele cumpărate de el în Braşov, „de la fecorii Franţescului căpitan“ şi despre „pricinile“ ridicate de dânşii, arătând că trimite pe Pană Postelnicul şi pe „Toader [Corbea], sicritariul nostru, ca să vorbească cu dumneavoastră de acasta“. 1700, 28 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 280, nº 1.)

MMDCCCXI.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre „o seamă de oameni den Rucăr şi den Dragoslavele“ fugiţi „în satele den ţara Bărsei“, arătând folosul mare al acestor două sate „la scală“ şi cerând a fi restituiţi, cum e datina. 1700, 5 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 140-1, nº 18.)

MMDCCCXII.

Constantin Ştirbei biv Vel Clucer către Braşoveni, despre 7 buţi de vin luate de „jupânul Hanăş lăcătuşul, Sasul, de acii de la Braşov“ de la „o slugă a noastră“ şi din care se zice că lipsesc 127 de vedre după „vadra de aicea, de la oraş, de la Piteşti, care au făcut Măriia Sa Vodă“, cerând a veni Sasul la judecată, „la viel[e] noastre“, unde a şi venit de aceia. 1700, 17 Decembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 38-9, nº 7.)

MMDCCCXIII.

„Bătrânii den Zrăneştŭ, împreună cu deregătorii“, către Braşoveni, arătând că „rudele acestui omŭ Vladu Căpriţoiului, aicea“, nu pot veni la judecată (martori: Radu Vătafu, Dan şi Micu al lui Coşotă, Aldimir Căpriţoe, Stan Ciocanea, Radu Neagăi, Vlad Bercea, Vlad al lui Plumbotă, Aldimir Bucur, Vlăduşcă Sindel, Bucur Dan, Manea Alduli, Stoica Giurgea, Vlad Barna, ş. a.). 1701, 11 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, p. 347, nº 2.)

MMDCCCXIV.

1701, 27 Mart

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre o pagubă de vinuri şi despre casele sale „cumpărate acolea de la fecorul jupânului Franţescul", arătând că ei nu hotăresc dreptul lui de stăpânire, ci scriu „încurcat şi întunecat" şi că li trimete pe David [Corbea] Ceauşul spătăresc.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 250-1, nº 1.)

MMDCCCXV.

Braşov, 1701, 12 April.

Carte a Braşovenilor pentru casa din cetatea lor a lui Constantin-Vodă Brâncoveanu.

„Judeţi, fonoci şi Svatul ai cetăţii Braşovului" către Constantin-Vodă Brâncoveanu, arătând că „noi acia casă îngăduim să o stăpânească Măria Sa şi în urma Măriei Sale rămăşiţele Măriei Sale precum le-au stăpânitŭ şi răposatul jupânul Franţiscul căpitanul".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 251, nº 2.)

Forma latină :

Nos, iudices, villicus et senatus civitatis coronensis, his notum facimus quod, cum Illustrissimus ac Celsissimus dominus Constantinus Baszaraba, princeps, heres ac dynasta totius Transalpinae Valachiae, desideraverit a nobis nostras literas causa possidendi domum [1] domini capitanei Francisci, hic in Bulgaria [2], prope Coronam existentem [3], nos idcirco, ad nutum et desiderium Celsitudinis Suae, has nostras dedimus, exploratum facientes quod nos permittimus, tam Celsitudini Suae, domum illam possidere [4], quam imposterum tandem reliquiis Celsitudinis Suae, qualiter illam [5] et defunctus dominus capitaneus Franciscus possedit [6]. Et propter fidem has nostras nostro sigillo confirmavimus. Die 12 aprilis, anno 1701.

[Vº:] Paar der aussgegebenen Ubersetzung der wegen des Majorischen Hauses so dem wollachischen Fersten übergebenen Schrifft [7].

(Braşov, Archiva Oraşului, nle 686 şi 685: din care variantele de mai jos.)

MMDCCCXVI.

Viena, 1701, 30 April.

Împăratul Leopold îngăduie lui Constantin-Vodă Brâncoveanu a-şi avea o casă de adăpost în Braşov.

Nos, Leopoldus (titulus medius). Cum igitur Illustrissimus, sincere nobis dilectus modernus princeps Valachiae Constantinus Brankovan a nobis facultatem petierit ut in suburbiis civitatis Coronae domum, hortum aliudque quodlibet aedificium, si quod venale extaret, sibique commodum deprehenderet, pretio competenti emere ac pacifice possidere, necnon respectu quartiriorum, censuum, contributionum, exactionum aliorumque onerum omnimoda exceptione ac immunitate gaudere queat, — Nos quoque, perpensis perpendendis, assensum nostrum eum in finem benigne praebuerimus, eo liberius quidem, cum, ut percipimus, pluribus iam

[1] — causa dominandi domibus domini, etc.
[2] — Şcheii, Bolgárszék.
[3] — Coronam existentibus. Nos, etc.
[4] — suae illis dominari, quam, etc.
[5] — qualiter illis et, etc.
[6] — Franciscus dominatus est, annihilatis et invalidatis omnibus factis aut fiendis contradictionibus. Et propter, etc.
[7] — Verlangte Ubersetzung des wegen Possidierung des Mayorischen Hauses deme durchlaucht. Ferst von Wolachay, so gegeben worden in wollachischer Sprache.

extraneis, diversae nationis hominibus, Graecis scilicet, Valachis et Hungaris, in dictis suburbiis (non obstante quod fundus sit regius) emere et possidere domos aliaque permissum sit. Hinc est quod omnibus et singulis praememoratis aliisque ad quos spectat hisce clementer serioque mandamus ut, sub nullo prorsus quaesito colore aut titulo, dictum modernum principem Valachiae (utpote qui absque hoc se non extraneum, sed antiquum possessionatum Transilvaniae nobilem esse prae se fert) in emenda illis suburbiis domo, horto aut aedificio, aut in illius renovatione vel auctione impedire, aut emptum vel emptam onere quodam, cuiuscunque id generis sit, aggravare praesumat, sed liberum plane et immune sinant, curentque insuper ut idipsum a subordinatis sibi officialibus pariter observetur; salvis in reliquo eorum quorum interest, privilegiis, consuetudinibus et praerogativis quibuscunque, — harum testimonio literarum manu nostra subscriptarum et sigillo nostro caesareo-regio munitarum. Datum in civitate nostra Viennae, die 30 mensis aprilis, anno post partum virgineum millesimo septingentesimo primo, regnorum nostrorum romani 43, hungarici 46, bohemici vero 45.

Leopoldus, m. p. *Iulius Fridericus, comes Bucellini, m. p.*

(Braşov, Archiva Oraşului; copie în protocolul Seybold, an. 1709.)

MMDCCCXVII.

Braşovenii către Universitatea Săsească, în privinţa casei din Şcheiu a lui Constantin-Vodă Brâncoveanu, cu autentificarea protestării de către Împăratul Leopold. Laxenburg, 1701, 10 Iunie.

Nos, Leopoldus, etc.

„Spectabiles, Generosi, Amplissimi, Prudentes ac Circumspecti domini et amici nobis observandi.

Ubique fere locorum taediosa illa Celsissimum Valachiae Principem inter et civitatem nostram regiam liberamque coronensem ratione domus in suburbio superiori, vulgo Bolgárszeg dicto, existentis hactenus agitata innotuit controversia: qualiter nimirum praememoratus Celsissimus Valachiae princeps, cum civitas coronensis illegitimam et in praeiudicium privilegiorum saxonicorum seu fundi regii a domino Francisco Bialis institutam venditionem minime approbare voluerit, immo, deposito iusto aestimationis praetio, iure quoque protimiseos appropriare sibi contenderit, non solum circiter septuaginta vini vasa, parata pecunia a civibus coronensibus ibidem coempta et curribus ad tricesimam Valleny usque vecta, ad hunc diem arrestavit, sed etiam praeterea, nulla Excellentissimi domini Generalis commendantis, comitis de Rabutin, superinde apud eundem principem factae intercessionis habita ratione, minatus est se omnium necessariorum evehendi facultatem prohibere et, quod maximum, pecora Barcensium in Valachia hybernantia detinere velle, nisi sequentibus subscriberet civitas conditionibus, ut

1) Persona quae principalem laeserit existimationem, deprecatum eat delusum.

2) Domus empta sine ulteriori sibi maneat impetitione, quam non alio iure possidere cupiat quam illo quo dominus Franciscus Bialis senior usus fuerit.

3) Civitas coronensis omni praetensionis iure ratione venditae domus adversus dominum Franciscum Bialis eidem competenti renunciet.

Cum iam periculum et inevitabile damnum versaretur in mora, et consilium quasi in arena esset capiendum, evitandi tam insupportabilis damni gratia, accedente superiorum quoque ratihabitione, necessarium visum de subscribendis conditionibus Valachiae principis et invicem acceptare postulata, cum primis Augustissimae Aulae Caesareo-Regiae suppetiae, ob longinqua loci intervalla, nisi civium damno praesentissimo exspectari non poterant.

Ne autem, vel civitati, vel saxonicae nationis privilegiis hoc factum pareret praeiudicium, de actione invita coactaque et quod, praeter voluntatem, intuitu impendentis gravissimique damni praesentatas conditiones approbaverimus, in Am-

plissimae Inclytae Universitatis Saxonicae consessu protestamur solennissime, dignetur Inclyta Nationis Saxonicae Universitas hanc nostram protestationem, pro iure nostro privilegiali consuetudinarioque intemerate et illibate conservando, ad perpetuam memoriam publico inserere protocollo, ne sero sit id quod iam invite et coacti, ratione domus, Valachiae principi, non tanquam principi, sed privato Constantino Brankován, concessae, annuerimus, successu temporis, aliquando, ubi commodum videbitur favorabiliorque occasio affulserit, retractare et domum dictam ab illegitimo possessore vindicare.

Quam benignam in nos propensionem grato animi studio, ut agnoscere, ita et demererl parati, perseveramus.

Spectabilium, Generosorum, Prudentum ac Circumspectorum Amplissimorum virorum amici ad servitia parati: iudex primarius, proiudex, villicus ac Senatus regiae liberaeque civitatis coronensis, etc.

Coronae, die 30 martii, anno 1701."

Unde super huiusmodi, nomine quorum supra, facta protestatione, Nos quoque, tum eandem protocollo Cancellariae nostrae aulico-transylvanicae praescripto diligenter inseri et inscribi curavimus, tum vero praesentes literas nostras testimoniales, sub sigillo nostro secretiori et aulico, suprafatae Universitati Saxonicae in Transylvania futura pro cautela necessarias extradandas duximus et concedendas, communi iusticia et aequitate suadente. Datum in castro nostro Laxenburg, die 10 mensis iunii, anno Domini millesimo septingentesimo primo, regnorum nostrorum: romani quadragesimo tertio, hungarici quadragesimo sexto, bohemici vero quadragesimo quinto.

Leopoldus, m. p. *Comes Samuel Kálnokij, m. p.*

Andreas Szentkereszti, m. p.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; copie în Protocolul Seybold, anul 1701.)

MMDCCCXVIII.

Laxenburg, 1701, 10 Iunie.

Hotărâre a Universităţii Săseşti în privinţa casei din Şcheiu a lui Constantin-Vodă Brâncoveanu, cu autentificarea de către Împăratul Leopold.

Nos, Leopoldus, divina favente clementia, electus Romanorum Imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, et cetera, rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, comes Habspurgi, Tyrolis, Feretis, Kyburgi et Goritiae, et cetera. Damus pro memoria per praesentes quod fidelis noster egregius Ioannes Hosman, cancellariae nostrae aulico-transylvanicae consiliarius et taxator, nostram personaliter veniens in praesentiam, nominibus et in personis Universitatis Saxonicae in Transylvania per modum solennis protestationis, contradictionis et inhibitionis exhibuit et praesentavit Maiestati Nostrae certam quandam scriptis mandatam infraque inserendam protestationem, supplicans nobis humillime ut nos protestationem praetactam omniaque et singula in eadem contenta, iurium dictae Universitatis Saxonicae in Transylvania futura pro cautela, tam prothocolo cancellariae nostrae praedeclaratae aulico-transylvanicae inseri et inscribi, quam etiam super peracta huiusmodi protestatione consuetas testimoniales debito modo extradari facere dignaremur.

Cuius quidem tenor hic est:

Quandoquidem Universitas Nationis Saxonicae in Transylvania intellexisset universos incolas et inhabitatores liberae regiaeque civitatis coronensis ratione domus per Egregium quondam Franciscum Bialis possessae inque suburbio praedictae

civitatis superiori, vulgo Bolgharszeg dicto, existentis, habitae et per filium praefati quondam Francisci Bialis, Franciscum similiter Bialis, clam insciisque magistratu et civibus nullaque adhibita iuxta ius statutorum publicatione, trina vice fieri solita, Celsissimo Valachiae principi Constantino Brankovan, in praeiudicium privilegiorum saxonicorum seu fundi regii divenditae ac per eundem principem apprehensae exindeque inter praetitulatos principem et cives praememoratae civitatis ortae et suscitatae controversiae, in talem inter se ambas partes condescendisse contractum et conventionem, conditionibus subsequentibus comprehensam, nimirum: Imo ut persona quae principalem laeserit existimationem, ad deprecandum eat delictum. 2do. Domus empta sine ulteriori sibi maneat impetitione, quam non alio iure possidere cupiat, quam illo quo dominus Franciscus quondam Bialis senior usus fuerit. 3tio. Civitas coronensis omni praetensionis iure ratione venditae domus adversus dominum Franciscum Bialis eidem competenti renunciet. Et, licet praedicti cives se excusent praetacta postulata non sua sponte, verum per imminens periculum et inevitabile damnum ad id impulsos necessario acceptasse praemissisque conditionibus subscribendis annuisse, cum non solum circiter septuaginta vasa vini, parata pecunia ab ipsis in Valachia coempta curribusque ad tricesimam Voleny usque vecta princeps arestari curavit, sed etiam praeterea, nulla Excellentissimi domini generalis commendantis comitis de Rabutin superinde apud eundem principem factae intercessionis habita ratione, minatus est se omnium necessariorum evehendi facultatem prohibere, et, quod maximum, pecora Barcensium in Valachia hybernantia detinere velle nisi praescriptis subscriberet civitas conditionibus, ubi etiam Augustissimae Aulae Caesareo-Regiae suppetiae ob longinqua loci intervalla nisi civium praesentissimo damno expectari non poterat, Excelsi pariter Gubernii Transylvaniae per supplicem libellum implorato auxilio frui minime licuerit praefatamque domum, non ut principi Valachiae, sed privato Constantino Brankovan, reservato in eandem domum iurisdictionis et consuetudinis civitatis plenissimo iure, concessisse et possessioni eiusdem annuisse, Universitas tamen praetactae nationis, cum percipiat praeattactum contractum exindeque subsecutam cessionem, licet quoquomodo violentam et invitam, tam eidem universae nationi, quam privilegiis et iuribus eorundem municipalibus valde praeiudiciosam fore, protestatur super eo, ne videatur damno et praeiudicio suo in eam concessisse, cumque, ob rationes praemissas, non sit tutum dictam domum intra rerum statum ab illegitimo possessore vindicare, liceat tamen successu temporis, data condigna occasione, tam nationi saxonicae, quam civitati praeattactae coronensi iuribus suis consulere ac privilegiis antiquitus concessis uti dictamque domum vindicare, prout iterum atque iterum solenniter protestatur. Datum in congregatione nationis saxonicae, Cibinii, anno 1701, die 15 mensis aprilis.

Unde, super huiusmodi nomine quorum supra. facta protestatione, nos quoque, tum eandem protocollo cancellariae nostrae aulico-transylvanicae praescripto diligenter inseri et inscribi curavimus, tum vero praesentes literas nostras testimoniales sub sigillo nostro secretiori et aulico suprafatae Universitati Saxonicae in Transylvania futura pro cautela necessarias extradandas duximus et concedendas, communi iustitia et aequitate suadente. Datum in castro Laxemburg, die decima mensis iunii, anno Domini millesimo septingentesimo primo, regnorum nostrorum romani quadragesimo tertio, Hungariae quadragesimo sexto, Bohemiae vero quadragesimo quinto.

Leopoldus, m. p. *Comes Samuel Kalnoky, m. p.*

Andreas Szentkereszti, m. p.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCXIX.

Viena, 1701, 12 Septembre.

Diploma Împăratului Leopold către Guvernul ardelean, pentru Românii ardeleni, cari nu vor fi aduşi cu sila la schimbarea de lege, ci vor aveà situaţia legală a religiei lor.

Leopoldus, Dei gratia electus Romanorum imperator semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, et cetera, rex. Egregii, Nobiles, Prudentes item ac Circumspecti, et cetera. Notum procul dubio est vobis decretum nostrum Clementissimum, emanatum anno Domini 1698, die 21 aprilis, quod nunc memoratum decretum nostrum Clementissimum expost etiam, anno Domini 1699, die 26 augusti, eodem modo publicatum exstitit, in quo serio mandavimus decrevimusque quatenus Valachis graeci ritus liberum sit ex quatuor religionibus in Transsilvania receptis utrilibet adhaerere, si vero adhaerere noluerint, in receptis suae religionis ritibus, quos de praesenti quoque observant, permanere liberum sit, hac tamen sub conditione, ut cui religionum adhaeserint, eiusdem privilegiis et immunitatibus gaudeant. Summa tamen cum displicentia intelleximus contra nostra decreta Clementissima repertos fuisse nonnullos publicae tranquillitatis turbatores, qui, non modo eo audaciae suae processerunt, ut constitutiones consistoriales bonamque harmoniam plebem inter et popas turbare ausi sunt, verum eum insuper sparserunt rumorem quod ea sit mens et voluntas nostra quatenus nos Valachos ad unionem catholicae religionis amplectendam cogeremus. Quocirca denuo vobis notificamus eam esse voluntatem nostram positivam ut Valachis liberum sit alterutram quatuor religionum in Transsilvania receptarum amplecti eiusdemque privilegiis et immunitatibus gaudere. Si vero animus sit iis suis in ritibus permanere, quos hodiedum observant, id quoque liberum esto, hac etiam conditione, ut nemo Valachos (nisi qui velit gravissimam nostram sentire iram et animadversionem) in praedicta eorum libertate quoquomodo turbare aut impedire praesumat: qui enim contra verbum hoc nostrum caesareo-regium fecerit, quamprimum oppressio eorum ad notitiam pervenerit nostram, transgressores pro delicti gravitate punientur. Volumus proinde ad tenorem nostri diplomatis caesareo-regii omnes et singulos in sua religione tranquille et pacifice vivere. Quare clementer vobis iterum mandamus quatenus hoc nostrum decretum regium per totum Transsilvaniae principatum sine ulla mora publicetis iubeatisque firmiter ut huic nostrae Clementissimae resolutioni omnes et singuli (sicut decet fideles nostros) obediant. Caeterum gratiae nostrae caesareo-regiae in omne tempus benigne vobis propensi manemus. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die 12 septembris, anno 1701, regnorum nostrorum romani quadragesimo quarto, Hungariae quadragesimo septimo, Bohemiae vero quadragesimo sexto.

Leopoldus, m. p. *Iulius Fridericus C. Buccelini, m. p.*

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCXX.

Viena, 1701, 12 Septembre.

Împăratul Leopold iea supt ocrotirea sa pe negustorii „greci".

Leopoldus, divina favente clementia electus Romanorum Imperator, semper augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae Sclavoniaeque rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, marchio Moraviae, dux Lucemburgiae, Superioris et Inferioris Silesiae, Wirtembergae et Thecae, princeps Sueviae, comes Habsburgi, Tyrolis, Ferettis, Kiburgi et Goritiae ac Superioris et Inferioris Lusatiae, dominus Marchiae, Sclavoniae, Portus Naonis et Salinarum. Redeante gloriosis armorum nostrorum successibus in charam nostram

Transsilvaniam et adiacentia regna et provincias pacis serenitate, haud maiorem hisce haereditariis regnis nostris superaddi posse iucunditatem ac splendorem persuademur, quam uti, tot aliarum florescentium provinciarum utilissima exempla, assequi conantes, exulans longaevis belli ac temporum iniuriis commercium, non tam postliminium cum pace revocare, quam maioribus antehac commoditatibus adaugere regia nostra sollicitudine benigne propendimus.

Cum igitur graecae nationis quaestores necessarias ad promovenda omnis generis commercia tendentes immunitates ac praerogativas, ad regium nostrum thronum humillime provoluti, a nobis exoraverint, nos, iustis eorum commoti praecibus, regium iis quae sequuntur consensum impertiri decrevimus, et quidem:

1° Recipimus in protectionem nostram regiam omnes et singulos per Transylvaniam quaestum exercentes vel ibidem habitationes suas collocantes graecae nationis quaestores eo modo, ut a nemine alio quam principaliter a Camera nostra aulica et post hanc a thesaurariatu transylvanico dependeant, et utpote peculium nostrum regium considerentur ac tractentur.

2° Circa situm et loca officinarum, quas una vel altera e Graecorum societatibus antiquitus, nundinarum tempore, vel etiam extra illas, in quibuscunque Transylvaniae civitatibus, pagis et oppidis possidebat, in iis sicut antea all' ingrosso, seu in maioribus et integris petiis, sive cum ulna et pondere minori, venditionem clementer concedimus, neque ipsi magistratus aut quicunque extranei dictae nationis quaestores, iure harum protectionalium gaudentes, turbare, multo minus, ut antea factum esse nobis relatum est, sive nobilis, sive militaris, sive cuiuscunque status aut conditionis sit, sub gravi poena, per iudicem loci, mox ad requisitionem gravati inferenda, verberibus, iniuriis aliisque extorsionibus sub quocunque titulo affligere nullumque damnum, duplo mox resarciendum, inferre praesumant; hinc etiam praecipue schedarum exactores serio adhortamur ut ab omnibus hactenus practicatis nundinarum tempore ultra modum et iura civitatum perpetratis extorsionibus penitus abstineant.

3° Pro maiori tum securitate, tum commoditate quaestorum, praecipue in itinere quaestus causa constitutorum, illos et loca ubi vel habitant, vel divertunt, ab omni personali inquartirizatione, seu quartirio, condescensione militiae et vecturarum, vulgo Vorspann, ac denique aliis similibus oneribus militaribus exemptos esse declaramus, competentes insuper ordines, ne comitatus vel militia contraveniant, daturi.

4° Mercatores ex societate Graecorum hoc nostro regio diplomate gaudentes, non minus ac subditos nostros protegere cupientes, hisce mandamus ut quibuscunque in Transylvaniae et regni nostri Hungariae partibus graeci quaestores eiusmodi seu mercatores itinerentur, non solum erga moderatam remunerationem de sufficienti pro eorum societate et commeatu ad eorum petitionem provideantur, verum etiam, siquid discriminis ob insidiantes praedatores appareat, de hoc a circumiacentibus pagis ac civitatibus, et praemoneantur, et interim, sive de die sive de nocte illos alicubi divertere contingat, una cum suis mercimoniis in securitatem ad domos vel castella recipiantur, secus dolo malo vel odio privato exclusis, ac inde damnum sentientibus certo certius ad damnificationis reintegrationem totus comitatus in quo damnum evenit trahetur.

5° Licebit iisdem mercatoribus graecis, praeter liberam rerum comestibilium pro usu domestico ad instar aliorum incolarum coemtionem et provisionem, liberum quoque cum omnibus mercimoniis cuiuscunque generis in vel extra provinciam comparatis per Transylvaniam et alias nostras haereditaria provincias quaestum exercere, nec alio onere quam soliti vectigalis nostri exolutioni subiaceant; hoc tamen per expressum cautum volumus ut auri argentique vivi, salis nitri e provincia Transylvaniae vel Hungariae exportatio, aut non, aut praevio consensu et sub sigillo officinarum rei nostrae metallinae et monetariae concedatur, qua omissa,

totaliter deprehensum aurum, argentum, argentum vivum, salis nitrum fisco adiudicentur.

6° Impertimur benigne huic societati Graecorum facultatem inter se iudicem et iuratos assessores eligendi et constituendi, coram quibus lites et controversiae pure mercantiles, quaestoris contra quaestorem, absolute, sine ulla appellatione, decidentur, quoad civilia vero, primam instantiam et causae cognitionem praefato iudici pariter deferimus; quod si tamen una vel altera partium semet aggravatam sentiret, pateat recursus ad thesaurariatum et ab hoc, si summa controversiae quingentos florenos excedat, ad Cameram nostram aulicam, causis tamen criminalibus immediate iudicatui thesaurariatus reservatis, salvo pariter in rebus gravioris momenti ad Aulam nostram recursu, et quidem

7° Nullus in huius societatis graecae consortium sine praescitu et consensu illorum electi iudicis admittitur; ita non admissus hisce non gaudebit immunitatibus; illud etiam in favorem commerciorum hac occasione superaddimus, et citra ullum exinde sumendum vel extendendum praeiudicium aliorum nostrorum, quoad iurisdictionalia status nobilitaris impertitorum privilegiorum, solo hoc casu clementissime resolvimus ut, si mercator contra nobilem iustas praetensiones habeat easque iudicialiter prosequi necessitetur, non coram Gubernio, sed, ad lites abbreviandas, coram thesaurariatu, similibus in causis nobilis reus se sistere et summarissima cognitione iudicium et sententiam experiri teneatur. Quemadmodum etiam nobilis quibuscunque quaestum exercens nobilitari praerogativa minime hoc in passu gaudere potest, sed ad instar cuiuscunque mercatoris privati et ad onera perferenda adstringendus est, et in rebus ipsum commercium concernentibus mercantili iudicio non minus ac iudici subiectus esse debet.

Denique in recognitionem harum concessarum immunitatum ac liberae per totum Transylvaniae et Hungariae regnum negotiationis nomine annui census enumerabit tota Graecorum societas ad thesaurariatum nostrum mille florenos rhenenses annue, nihilque praeterea ob liberum hunc quaestum, portionum nomine, vel alio sub titulo, Gubernio vel commendantibus exolvet. Hos vero ad aerarium nostrum venientes mille florenos iusta distributione facultatibus contribuentium adaptata, inter se repartiri et collectare poterunt, cuius census persolutio a die emanati huius nostri diplomatis veniet computanda. Quibus ita declarato consilio regiaque suadente benignitate praemissis, per hocce regium diploma subditis nostris universis, quoquo modo iurisdictioni subiectis, notum facimus, iudicibus autem ac dicasteriis nostris quibuscunque serio committimus quatenus praefatae Graecorum societati haec, non tam illorum, quam totius Transylvaniae et adiacentium regnorum nostrorum commodis deservientia, quaestoribus graecis benigne indulta, firmiter in omnibus et per omnia manuteneant ac in turbatores aut transgressores praefatorum articulorum severissime animadvertant promptissimamque implorantibus quaestoribus praebeant adsistentiam; alioquin indignationem nostram regiam experturi.

Nos vero, qui tam profusis beneficiis ac favorabilibus regiis indultis saepefatum graecorum quaestorum societatem respicimus, reciprocae devotionis ac fidelitatis studia erga nos et subditos nostros ab iisdem benigne speramus, quibus, non tam augustae Domui nostrae obedientes, quam devotis charae nostrae Transylvaniae incolis tolerabiles, gratos acceptosque se exhibeant, in maius robur hasce manu propria subscripsimus et sigilli nostri caesarei regiique appensione muniri iussimus. Dabantur in civitate nostra Viennae, die duodecima mensis septembris, anno millesimo septingentesimo primo, regnorum nostrorum romani quadragesimo quarto, hungarici quadragesimo septimo, bohoemici vero quadragesimo quinto.

Leopoldus, m. p. *Gotthardus Henricus, comes a Salburg, m. p.*

Ad mandatum electi domini Imperatoris proprium

Iacobus Andreas comes de Brandis, m. p. *Ioannes David Palm, m. p.*[1].

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCXXI.

Viena, 1701, 12 Decembre.

Împăratul Leopold arată din nou că nu se gândeşte a face catolici cu sila pe Români.

Leopoldus, divina favente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, et cetera.

Illustres, Spectabiles ac Magnifici, Generosi, Egregii, Prudentes ac Circumspecti, fideles dilecti. Memineritis procul dubio Clementissimae nostrae resolutionis sub 14ta aprilis anni 1698vi expeditae et 26ta augusti 1699 repetitae, qua serio decrevimus ut Valachis Graeci ritus integra libertas sit uni ex quatuor in Transylvania receptis religionibus se uniendi, vel etiam in sua religionis statu, quo nunc sunt, manendi, ita quidem ut iisdem privilegiis gaudeant, quibus illa religio cui se dicti Valachi univerint, gaudet. Cum autem magna cum displicentia intelligamus quod contra praefatas nostras Clementissimas resolutiones non solum agatur, verum etiam quidam seditionis et turbationis quietis publicae amantes spargere audeant quod intentio nostra esset ut praefati Valachi ad unionem cum religione catholica cogerentur, proinde vobis hisce constantem nostram caesareo-regiam voluntatem, mentem et intentionem clementissime declarare volumus quod dictis Valachis integra libertas sit se uni ex quatuor receptis in Transylvania religionibus uniendi, aut in suo moderno statu manendi, gaudeantque illis privilegiis, quibus religio cui se univerint gaudet, aut ipsi Valachi in moderno suo statu manentes fruntur; ita quidem, ut nemo sub poena gravis nostrae indignationis praesumat saepedictos Valachos in hac sua libertate turbare aut minimum gravare, imo contrafacientes, ad instantiam gravatorum, bono ordine factam, debite puniantur et laesis congrua satisfactio ac iustitia fiat. Volumus enim ut quilibet iuxta regium nostrum diploma vitam in religione sua quiete degere possit ac valeat. Vobis denuo clementissime et serio demandantes ut praefatam nostram regiam declarationem per totam provinciam sine minima mora, non solum publicari faciatis, verum etiam in observationem huiusce nostrae clementisimae resolutionis omne studium et diligentiam, uti zelosos et fideles consiliarios decet, impendatis. Cui etiam debitum morem gerere noveritis. Caeterum vobis gratiam nostram caesareo-regiam benignissime confirmamus. Datum in civitate nostra Viennae, die duodecima decembris, anno millesimo septingentesimo primo, regnorum nostrorum romani quadragesimo quarto, hungarici quadragesimo septimo, bohemici vero quadragesimo sexto.

Leopoldus, m. p. *Iulius Fridericus, comes Bucelleni, m. p.*

Ad mandatum Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis proprium:

Iohannes Theodorus de Veissenberg, m. p.

[Vo:] Illustribus, Spectabilibus et Magnificis, Generosis, Egregiis, Prudentibus ac Circumspectis fidelibus nobis dilectis, N., consiliariis nostris Transylvaniae, Cibinium.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; tipărită.)

---

[1] V. *Studii şi documente*, XII, partea I.

Formă românească din același timp.

Leopold, din mile lui Dumnezeu álész Imperat al Romlénilór, tottdeuna szporitor si milosztivnik.

Luminatz, desztoinics, mericz, praecsinszticz, incelepcz, și credincsos, miréni nostri jubicz; Aducsecz áminte, ferede indojála, de reszpunszul, szau de rendujále noásztre csá miloásza, káre szao skrisz, si áo jesit la patruszprézecse zi álui April, in anul 1698, káre reszpunsz ál nostru milosz, si dupe ácséé in ánul 1699, lá doozecs si sásze zi alui August, járe ase száó procsitit. Princáre táre ám poroncsit si ám renduit, prekum Roménilor csesz in oblicsérul [=obiceiul] Grecsészk, sze fije szlobozije de plin, áim preuná sé áuni pre szine, ku une din patru ledz, kárele szint luáte in leuntru in Czáre Ardeálului; au de nuvór sze sze uniászke, si sze sze impreune, sze remuje in rendujale ledzii lor, in kare szint si ákume, adekete in cseszt kip, prekum ku káre ledze szevór uni, si szevór inpreuná Romeni, ku ačsee szłobozenie sze bukure si jei de kárele sze bukure ledze acsee, ku kare szevor impreunásze; járe noj ku máre neplacsére inczeledzem, prekum, impotrive poruncsilor cselór miloasze, nu numai szao fekut, cse uni ke acsée imperekieri (:keroare leplásse ásezemuntul szobvárelór si bune impreunáre ámirénilor áturburá:) au kutezát reszipi si veszte ka ácsee, prekum, gindul, si minte noásztre csá Imperetászke árfi ácsászte, kum nói pre Romeni, lá impreunáre, si ledze ketholicsászke ám vre sze szilim si sze interim. Pintrácsee vóó, si de iznoo, gindul, minte, si voje sztetetoáre nosztre csá Imperetászke kumilosztenie vedem, áinczeledze; prekum Romenilor, sze fijé dupe vojelor, á sze uni, si á impreuná preszine, ku uná din pátru lédz káre szint, luáte in leuntru áicse, in czáre Ardeálului, si sze bukure ku ácsee szlobozenije, de káre sze bukure ledze ácsee, ku káre sze vor uni pre szine. Iáre de vor vre sze remuje in rendul si oblicsérul lór cseszt de ákum, járe jeszte szlobod, si inke intracsesztá kip, pre kum, nime pre Romeni, (:szupt pedápsze si csárte forte tare menii noasztre:) intrácsászte szlobozie álor, á opecsi, si a szuperá, szenu kutéze, si sze csercse, keoáre csiné impotrivá ácsesztor vá fácse, dupe plinszurile si selele szuperaczilor, fekute ku rind bun, gresiczi dupe fáptele lór sze sze dzüdecse si sze bintetujászke, szi szuperáczilor kum sze kuvine direptare de plin sze sze fáke. Vojim ádeke, pre kum jeszte in diploáme noástre krijaszke, cum csines csines vijáczé si trájul luj in ledze szá, ku ohodine sze trejászke si sze trage.

Vóó de iznóó milosztiueste si forte táre poroncsind, prekum, ácsásztá réndujála si skriszoare noasztre krejászke prin tot czinutul Ardielului, fere de nisce ozebáve nu numai dácz de stire, cse poroncsicz si forte táre, prekum, de acseszt reszpunsz álnostru forte milosz, ki toate voincze, tócz sze ászkulte kum sze kade la kredincsós szfatnics áj nóstri sze iszprevicz.

Alte, gratczije noásztre csa krejászke si imperétászká vóó, milosztiueste interim. Szkriszáv in orásul nosztru, Bécs, la doiszprezecse zi álui Dekembri, in ánul 1701. Czerilor nostri Romnelest pátruzécs si pátru, Ungurést pátruzécs si sapte, Bohemest pátruzécs si sasze.

Leopold, m. p. *Iulius Fridericus Gróf Buccellini, m. p.*

Pre porunka innalcziméi Imperetest si krejestinszise:

Iuon Theodor dela Veiszszemberg, m. p.

[Vo:] Luminácziłór, desztóinicsilór, mericzilór, précsinszticzilór, inczelepczilór si credincsosilór nostri jubicz, N., szvátnicsilór din Czárá Ardeálului.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; tipărită.)

MMDCCCXXII.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, „pentru acest omu anum[e] Andreiaş, carel[e] şade în casele noastre de acolo, den Şcheai", cerând a fi scutit de dajde, casele „fiindu nemeşăşti", şi el, Domnul, scutind tot ce e al' „judeţilor" Braşovului. 1702, 1-iu Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 251-2, nº 3.)

MMDCCCXXIII.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre dorinţa sa de a face şi carte „letinească" pentru stăpânirea caselor „jupânului Franţisco". 1702, 28 Decembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 252, nº 4.)

MMDCCCXXIV.

Cancelaria ardeleană către Împărat, despre dorinţa lui Constantin-Vodă Brâncoveanu de a cumpără bunuri în Ardeal' şi despre hotărârea lui Mano Apostolu de a se aşeză în această ţară. 1703.

Duae relationes: una in causa principis Valachiae, altera circa armales Manno Apostoli.

Sacra Caesarea Regiaque Maiestas, domine, domine clementissime, benignissime.

Deputatus principis Valachiae Transalpinae, Ladislaus Theodorus Dindár, supplicavit a Maiestate Vestra humillime facultatem principi suo, tanquam nobili et vasallo Maiestatis Vestrae transsilvanico, emendorum in Transylvania bonorum. Id quod consideratum per Maiestatis Vestrae ministros rebus transylvanicis adhibitos, videbaturque hic esse pensanda et ratio status principis, qui est simul subditus Turcae, et bonae vicinitatis, quam fovere cum Valachia est e re Maiestatis Vestrae, et publica, et simul iuris, quod princeps iste, sicut nobilis Transylvaniae, in emendis bonis habere videtur. Ut ergo quantum possibile omnibus istis provisum sit, placuit, Maiestatis Vestrae Sacratissimae nomine, expeditionem huiusmodi ad Regium Maiestatis Vestrae in Transylvania Gubernium, ipsi vero deputato decretum, velut conceptum hic adiacet, exarandum esse, si Maiestati Vestrae Sacratissimae quoque ita visum fuerit, et cetera.

Sacra Caesarea Regiaque Maiestas, domine, domine clementissime, benignissime.

Valachus quidam, nomine Manno Apostoli, servus principis Valachiae Transalpinae, produxit armales literas Maiestatis Vestrae, expeditas in cancellaria hungarica, in vidimatis copiis, de quarum certitudine etiam apud Cancellariam hungaricam aulicam indagatum est, petitque similes armales per transylvanicam quoque expeditionem sibi dari ex ratione quod ille in Transylvania domicilium sibi comparasset. Licet itaque Cancellaria haec Maiestatis Vestrae transylvanico-aulica consulere non posset valachos nobiles in Transylvania multiplicatum iri, qui simul in Valachia domicilium habent, sed, quia placuit Maiestati Vestrae, uti dictum, armales iam ipsi benigne concedere hungaricas, non videtur ipsi quoque hic negari posse expeditio, quam, utut paratam et subscribendam, Cancellaria haec quam humillime hic obtulit: pendet tamen eatenus a Maiestatis Vestrae benignissima voluntate et mandato.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; „Copayn unterschiedlicher Referaten von der siebenbürgischen Hof-Kanzley", 1703.)

MMDCCCXXV.

C. 1703. Cercetarea pentru banii luați din răscumpărarea trimeasă în Polonia, de Doamna Anastasia, a soțului ei, Duca-Vodă.

Interrogatoria super inquisitione de lytro moldavico principis Duca, etc., instituenda.

Quo[a]d 1mo. Cum ad transportandum in Poloniam Moldaviae principis Duca lytrum, anno 1684, eiusdem principis servitor, nomine Anastasius, in Transylvaniam venisset, ad quem vel quos, impetrandae securitatis causa, fuerit expeditus? Quem vel quos frequentaverit? Inque *(sic)* cum vel sine muneribus? Qualibus et quantis? Acceptis vel repudiatis?

2. Promisitne aliquis, et quis, vel qui, securitatem dicto lytro? Idque aperte aut tacite?

3. Qui securitatem lytro spopondit vel spoponderunt, steteruntne promissis, aut non? Quid egerunt vel egit?

4. Quis vel qui receperunt lytrum memoratum ad manus? In quorum vel cuius manibus remansit, postquam numeratum, ponderatum et susque deque vectum ac portatum fuisset?

5. Qui munera pro securitatis praestatione acceperat, vel acceperant, securitatem vero non praestiterunt vel praestitit, restituit aut restitueruntne munera accepta?

6. Status trium nationum approbaruntne violentam illius lytri ablationem, aut non?

7. Quis erat autor principalis sublationis lytri e manibus Anastasii? Quis dispositor? Quis distributor? Quis particeps? Qui socii?

8. Distributio quomodo et per quem instituta? Factumne regestum? Participantes dederuntne quietantias?

9. Quae acta sunt, actane cum consensu principis vel cum eius displicentia? Si cum displicentia, cur noluit aut non potuit princeps impedire? Quae et qualis erat principis in dominum comitem Teleki potestas?

10. Participavitne quid, et quomodo, exinde princeps?

11. Estne credibile defunctum dominum comitem Michaelem Teleki omnem aut maximam pecuniae illius Moldaviae partem pro se accepisse? Si credibile, ex quibus rationibus, presumptionibus, documentis, similium exemplis? Consuevitne facultates, bona, pecuniam, monilia, pecudes, et cetera, aliorum potentiose et contra ius sibi appropriare? Nationes, et signanter quam, vel quas, communitates, personas, angariare, ad offertoria, minuta vel grandia, compellere, quibus artificiis, rarone aut frequenter?

12. Pecunias publicas, in multis aut paucis millibus consistentes, convertitne in usus privatos? Succursum pecuniarum comitatui Maramaros et districtus Kövar destinatum, in quot millibus consistentem? Deditne comitatui et districtui praefatis, aut ad suas manus recepit, et a comitatus et districtus plebe exegit?

13. Estne familia telekiana causa restitutionis violenter ademptorum, et per quem? Iure conventa, actionata, convicta? Restituitne alicui, et cui, per amicabilem compositionem, violenter possessa?

14. Suasitne aliquis, et quis, tempore raptus lytri, ut dividatur inter multos, et super divisione regestum formetur, ut, si quando restitutionis necessitas contingeret, res in claris posita inveniretur? Quis suasionem illam repudiavit? Quibus verbis?

15. Estne usibus patriae publicis et inevitabilibus, cum Statuum consensu, ex lytro illo aliquid, et quid, ita applicatum, ut census nationum ac impositiones, ordinariae vel extraordinariae, eo ipso imminutae fuerint? Aut per illam pecuniam moldavicam, forsan, debita publica Statuum soluta? Vel vero praestiterunt Status

omnes omnium illorum annorum census, ordinarios et extraordinarios? Pro solutione etiam debitorum, pro publico contractorum?

Verbo:

Quis vel qui, quocunque modo, et quousque, fuerunt illius lytri participes, cum omnibus congruis circumstantiis ad hanc rem facientibus, secundum fidem Deo debitam, fateare, et, si quem scis hac de materia informatum, denomina[1]!

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contimporană, pusă la anul 1703.)

MMDCCCXXVI.

Statele Ardelene către comitele de Harrach, despre banii pentru „răscumpărarea moldovenească" a lui Duca-Vodă. C. 1703.

Ad comitem ab Harrach.

Cum iterata Suae Maiestatis Sacratissimae, domini, domini Clementissimi, mandata, intercepti lytri moldavici per verum debitorem summarissimo processu instituendam restitutionem severissime iniungentia, regium Gubernium nobis eum in finem communicat, ut augustae intentiones pro iustitia et aequitate effectum sortiantur, dolemus quam maxime avaritiam et minus aequi lucri cupidinem moldavo principi Sacrum Thronum Caesareum interpellandi, nobis vero sollicitudinis et inquisitionum odiosarum argumenta generasse. Sapientissime non minus quam quod maxime veneramur, iustissime Optimus Imperator iubet et mandat ut, re bene examinata, unaquaelibet partium sine respectu id tantum quod ad eius manus pervenit, et non plus, restituat et solvat; essetque iustitiae taliter pronunciatae executio perquam facilima, ubi qui patrati dux, autor et evictor erat, in limpida ac in omnium conspectu piscatus fuisset. Verum cogimur Excellentiae Vestrae, velut administrationis iustitiae summo praesidi, humilime detegere tenebris quam densissimis involutam facti speciem, siquidem in tenebris egit quicquid hoc in facinore actum erat. Nunquam ad consilium vocati Status, nunquam in factum consenserunt, nec unquam eiusdem lytri quoquomodo participes redditi sunt. Deportatio ad manus perceptoris, ut graves docent circumstantiae ac prodeuntes in lucem informationes, fucus erat! Fucus: aureorum alicuius summae pro censu turcico applicatio; denique omnia fucus erant. Perceptor enim resignasse pecuniam, nec obulum censibus publicis (quos, una cum expensis quibuslibet extraordinariis, nos, trinas nationes, exacte supportasse, imo vel ipsa etiam mutuata solvisse e tenoribus articulorum ad clarum deducetur) applicasse, proinde Status oneri restitutionis nullo argumento succumbere posse aut teneri, testimoniis rerum et honestorum hominum, per inquisitionem iam absque ullius diei dilatione strictius peragendam, in lucem prodire debet, ut nocentes soli secundum demeriti proportionem patiantur.

Interea fatemur lubenter nos sollicitudinem, ut (non immerito) impatienti principi Moldaviae satisfieri incipiat saltem, quam tenerrime afficere, et dignabitur Excellentia Vestra, pro connato sibi, eoque celeberrimo, iustitiae et aequitatis sensu, gratiose recognoscere. Sicut familia telekiana plus accepto restituere detrectat, ita innocentes Status, qui in consilium et complicitatem facinoris nec invitati sunt, nec accesserunt, eo quam maxime minus pro nocentibus pati et luere posse. Res est certa, in illo casu, ad securitatem lytro praestandam, defunctum dominum comitem Michaelem Teleki, accepto eum in scopum honorario satis splendido, sese vinculo contractus innominati: do ut facias!, obstrinxisse. Certum etiam est actus illius, ab initio ad finem usque, eundem dominum Teleki fuisse cocum et pincernam! Nec vero porro negari potest ipsum quibusdam particularibus catenas aureas distribuisse, hac tamen (ad quam circumstantiam ut Excellentia Vestra gratiose reflectere dignetur, obnixissime rogamus) cum singulari cautela,

[1] V. toate lămuririle la Constantin Căpitanul Filipescu, *Istoriile Domnilor Țării-Rumânești*, ed. Iorga, București, 1902, p. 207 și nota 2.

quod quietantias super numero et pondere catenarum curiosissime receperit, quae Gubernio regio manuductionem praebuerunt a particularibus recipiendi et Moldavo actu restituendi, quod, quietantiis testibus, participaverant. De participatione pecuniarum vero nullum ullibi apparet vestigium, adeo ut ipse solus, et successive haeredes, noverint utrum et quantum aliis de pecunia sit datum; qui, si in communionem participationis pecuniariae alios admisisset, dubio procul, etiam quietantias ab iisdem formari curasset et recepisset! Nec tandem facinus tale naturae ac genio memorati domini quondam Teleki fuisse contrarium, imo forsitan, nisi solus totum quantum accepisset, humori et appetui ei connato plane adversum: in via sumus ut, per praxes et rerum similium exemplorum enumerationem, in apricum ponatur. Ceterum dolentissime ferendum habemus maculas in Suae Maiestatis Sacratissimae servitio defunctorum in lucem ferri debere! Utinam nunquam accepissent quod iuste restitui debet, sed turpiter acceptum erat! Deus noster testis est nullam nos passionem ad agendum quod agimus, irritare [ni]si, ex compassione, praeter ius et aequum, ad restitutionem concurrere, ut nolumus, ita vellemus, etiam extrema tamen nostra miseria, qua publicis et inevitabilibus censibus sufficere non valemus, liberalitati obicem poneret. Denique ferventissime operamur ut ad mentem Augustissimam verus debitor dignoscatur et, quod indebite accepit, brevi processu solvat. Quod dum agimus, pro indemnisatione innocentium iustitiam et aequitatem, simul etiam paternum Excellentiae Vestrae patrocinium, Status praesentes, nomine innocentissimae et nullius male acti participis plebis, anxie imploramus, manentes indesinenter

Excellentiae Vestrae

Humiles et obligatissimi servi
universi Status et Ordines trium nationum in Transylvania.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contemporană.)

MMDCXLVII.

1703, 25 Ianuar. Împăratul Leopold întăreşte privilegiul lui Mihail Apaffy, principele Ardealului, pentru preoţii români.

Nos, Leopoldus, Dei gratia electus Romanorum Imperator, semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiaeque, et cetera, rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, Styriae, Carinthiae, et cetera. Memoriae commendamus, tenore praesentium significantes quibus expedit universis quod nobis Reverendissimus Anastasius, universarum per Transsilvaniam ecclesiarum graeci ritus vallachicalium episcopus, exhiberi et praesentari curavit certas quasdam literas Illustrissimi principis Transsilvaniae piae memoriae Michaelis Apaffi commissionales tenoris infrascripti, supplicans nobis debita cum instantia humilime ut nos easdem transumi et transcribi copiamque earundem in transumto literarum nostrarum eidem extradari facere dignaremur. Quarum quidem literarum tenor et verbalis continentia sequitur in hace verba.

(Urmează actul din 1668 al lui Mihail Apaffy; p. 1337 şi urm.)

Nos itaque, huiuscemodi praenotati Anastasii episcopi supplicatione benigne exaudita et clementissime admissa, praeinsertas literas transumi et transcribi praesentibusque literis nostris patentibus et transumptionalibus de verbo ad verbum, sine diminutione et augmento variationeque prorsus aliquali, inseri et inscribi facientes, copiam seu paria earundem annotato Anastasio episcopo pro futura cautela extradandam duximus et concendam. Datum in civitate nostra Alba-Iulia *(sic)*, die vigesima quinta mensis ianuarii, anno Domini millesimo septingentesimo tertio.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contimporană.)

MMDCCCXXVIII.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre pocloanele lor şi despre Andreiaş, păzitorul caselor sale din Şcheiu, care e „tras la judecată“ de mulţi, amestecându-se „şi în meşteşugul ţehiurilor“, cu asigurarea că e fără voia sa şi că va primi porunca „să nu să ferească de judecată“ şi să n'aibă a face cu ţehiurile. 1703, 8 Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului; în *Braşovul şi Românii*, p. 253, nº 5.)

MMDCCCXXIX.

Universitatea Săsească către Guvern, despre greutăţile ei, pomenind şi pe preoţii români şi datoria pentru preţul de răscumpărare al lui Duca-Vodă. Alba-Iulia, 1703, 10 Mart.

Ad Excelsum Gubernium Regium et Inclitos dominos, dominos Status Nationis Saxonicae humilimae instantiae ac repraesentationes, in generalibus comitiis pro anno 1703, die 10 martii, Albam-Iuliam indictis et celebratis, postulatorum loco porrectae.

1mo. Cum in sessione publica, die 22 martii habita, ubi de 800 millium florenorum rhenensium repartitionis forma et modo agebatur, inclitis nationibus hungaricis anni praeteriti disproportioni (cui nostra natio, ex certis ac evidentibus rationibus, oretenus ubertim declaratis, annuere non potuit) inhaerere, pro expedienti vero nos assecurare placuit qualiter magnum et sanctum introducendae aequalitatis opus, absque ullo temporis dispendio, tractari, simul e contributionibus publicis, 50 millium florenorum rhenensium summa, pro indemnisatione gravatorum, suspendi debeat, eadem indemnisatione, occasione ultimarum angariarum, gravatis effective impendenda, — nos equidem, ne Suae Maiestatis Sacratissimae servitium vel unico momento, non agendo, retardare abs quoquam diceremur, 800 millium florenorum inter inclitos comitatus et nos repartitionis modum et formam patimur. Ne tamen iustitiae distributivae introductio differatur, aut temporis tractu penitus oblivioni detur, quin potius praecedaneae eum in finem (qui publica patriae salus et conservatio est) dispositiones in bona forma sine mora fiant, est quod hoc loco humilime speramus et praetendimus.

2do. Ratione expensarum extraordinariarum, constat universis Inclitis d. d. Statibus anno praeterito diversa bilance sive mensura easdem fuisse distributas; ne itaque in earundem repartitionis passu in deterius resultus fiat, imo potius emendari coepta adhuc emendari pergant humillime desideramus.

3tio. Cum notoria miserrimae patriae paupertas in omnibus possibilibus expensarum compendia sectari adurgeat, nec quod, dum essemus opulentiores, taliter qualiter passi sumus, in legem aeternam abiisse ullus mortalium credere potest, Excelsum Gubernium Regium ac Incliti d. Status gratiose meminerint; nos, modo postulando, modo verbis repraesentando, terribile sane nobis, baiulis Inclitae Cancellariae Transylvanico-Aulicae, ut in circa percipere potuimus, in 17 millibus florenorum consistens adiutum annuum saepius deprecatos fuisse, eo quod in eius solutionem nostra natio nunquam consenserit, nec detur in Augusta Aula Caesareo-Regia ullius cancellariae aut instantiae exemplum, ubi Suae Maiestatis Sacratissimae regna et provinciae adiuta annua conferrent, sed ex salario per Suam Maiestatem Sacratissimam ordinato ac sportulis sive taxis, identidem ad cancellariarum cassam influentibus, vivendum est. Proinde, cum non videamus nos aliis Augustissimi nostri domini regnis esse opulentiores, diametralis nostra miseria adigit ut humilime declaremus nos ad illiusdem adiuti baiulationem ulterius concurrere non posse. Et, ne,

4to, nostra dicti adiuti praestationis denegatione non obstante, Inclita Cancellaria Aulica, via facti, e fundo salis 15 grossorum in possessione maneat, humilime desideramus ne cuiquam pecuniam salis sine nostro consensu (cuius signum sit nationis nostrae comitis subscriptio) attingere liceat. Quin immo, ne,

5to, ulla sine scitu et consensu nostro erogatio fiat, cum contributiones, praesertim pecuniariae, sint anxius miserrimae plebis sudor, quem delicatius quam hactenus factum, tractare ipsa necessitas extrema adurget, desideramus humilime ut assignationes universae nomine trium nationum fiendae ac executioni mandandae etiam per nostrum comitem subscribantur: sine tali assignatione vero erogationes sint invigorosae.

6to. Haud dubie non excidit, ad serias Excelsi Gubernii Regii commissiones, maximam quietantiarum magazinalium, per caesareos officiales annonarios signatarum, partem nos erga registratorum e patriotis deputatorum contra-quietantias exhibere debuisse, e diametro e commercii salinarii fundo nobis ad hucusque tempus nihil datum esse, quantumvis aliquot centena millia in rationem patriae percepta, ac, ignoratur per quem, vel quos, distracta dolentissime inaudiamus. Ut itaque, dum quetantiae originales e manibus nostris sublatae sunt, 1mo securitati documentorum nostrorum ac indemnitati provideatur, et, 2do, quis tot centena pecuniarum millia distraxerit ad clarum ducatur, instantissime urgemus; imo, ne tantisper donec nostra legitima nobis e cassa salinarla numerata fuerit, cuiquam obulus detur, solenniter protestamur.

7mo. Inclitam Cancellariam Aulico-Transylvanicam, duabus iam vicibus, advenis, mechanicis protectionalia, Suae Maiestatis Sacratissimae manu subscripta, expedivisse quidem, sed Excellentissimam dominum generalem commendantem quam gratiosissime partis alterius rationes considerasse, et nemini in suis privilegiis praeiudicium inferri velle cum maxima consolatione inaudimus. Et, siquidem in nostris civitatibus nemini laborare, tanto minus opificia rerum exponere liceat, qui competenti modo et ordine contuberniis non est implantatus, supplicamus perquam humilime quatenus Excelsum Gubernium Regium et Incliti d. d. Status medium invenire dignentur ut cancellaria patriotarum iura diligentius ponderet nec in praeiudicium tertii quicquam expediat.

8vo. Aliquot hactenus vicibus Caesareo-Regii decreti praesidio de tribus subiectis e medio nostri, ad Consilium gubernale, ac totidem ad tabulam iudiciariam regiam adhibendis allegato iterato humilime inhaeremus mandatique desuper caesarei, ac, siquae alia etiam praeter illud forent, executionem praestolamur.

9mo. Cum archivia patriae publica sint omnium patriae Statuum ac religionum, universales matrices, nos vero etiam simus recepta natio, status et religio, desideramus humilime ut in numerum capitularium etiam nostrates cooptentur.

10mo. Cum itinerantes plerumque gratuito vivere ac iumentis vecturari percupiant, supplicamus quatenus de remedio adaequato, articuli 18vi diplomatis executivo, provideatur.

11mo. Siquidem nostra natio cunctos census annorum praeteritorum, et signanter turcicos, omnibus annis rite administravit, nec ut in rationem sui lytrum Moldaviae principis Duca per vim rapiatur, tanto minus erogetur, consensit, eapropter eiusdem refusionis participes, iure ac iustitia praeside, nos esse absolute non possumus.

12mo. Teloniatores ac pontis marussiani custodes nostros homines ad nos venientes inhumaniter tractant et taxant, ut ut quam maxime ad reparationem eius concurramus; similiter,

13tio, poporum valachicorum insolentes et irrationales excommunicationes, mortuorum neglectae sepulturae, etc., non cessant.

14mo. Sales minuti secundum tenorem privilegiorum nostrorum nobis non extraduntur.

15to. Extraordinariae quarundam Sedium et civitatum nostrarum expensae et labores insufficienter bonificantur.

16to. Executiones militares in quibusdam Sedibus sunt ideo saepe frequentes, quod aliquot regiminibus minutiores summae assignentur, quorum unumquodque peculiares expedire solet executores.

17mo. Vina peregrina sunt gangrena rem patriae monetariam exedens.

18vo. Famulorum insolentissima stipendia,

19no. Vecturae, vulgo Vorspan, inordinate mutantur.

20mo. Euntes ad nundinas mechanici, eo quod nundinalis pulsus in civitatibus et oppidis hungaricis tarde, nempe post octavam plerumque horam detur, magna temporis patiuntur dispendia.

21. E frugibus, in damnum educillationis vini, sublimatum destillatur. Denique,

22, a quibusdam, in legum patriarum derogamen, ut combustorum articulariter quam saepissime decreta et in approbatis diplomatice confirmata consolatio in dubium revocetur, invide agitari subaudimus; quod molimen ubi (quod non speramus) in publicum prodiret, nos, legibus antiquis inhaerentes, innovationi cuicunque contradicere cogeremur: quod enim sibi quis fieri non vult, alteri ne fecerit.

Quorum praemissorum omnium adaequatam medelam et secuturam inde patriae consolationem humilime supplicando expectamus.

23. Siquae civitatum, Sedium, oppidorum, pagorum, communitatum aut etiam nostratium personae supplicum libellorum medio ad Excelsum Gubernium Regium aut Inclitos d. Status recurrere vellent aut cogerentur, earum benignam exauditionem et consolationem natio nostra sibi submisse pollicetur.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMDCCCXXX.

Plan pentru cercetarea de trimișii împărătești a lucrurilor din Ardeal. Alba-Iulia, 1703, 2 April.

Project oder Entwurf

der Instruction welche (Titel) von Löblichen Königl. Gubernio undt Ständten deren drey Nationen in Siebenbürgen zur Aequalitätseinführung abgeschickten Herren Investigatoribus mitgegeben undt noch unterm 2-ten Aprilis 1703 zu Weissenburg abgefasset worden.

Erstlich, sollen die Herren Investigatores vor Allem, nach ihnen vorgeschriebener Form abgelegten Aydt, aus denen ihnen commitierten Gespannschafften, Stuel, Städt und Markt gescheidt ehrliche Männer, welche des Landes kündig sind, undt von allen Orthen ein gutte Notiz haben, sie mögen in einem würcklichen Dienst seyn, oder nicht, mit sich nehmen, mittels eines Eydts zur Aussagung der Wahrheit anhalten, von Orth zu Orth mit denselben herumbreisen undt über die nothwendige Sachen eine begründte Information einziehen.

Andertens, damit bey sothaner Investigation von denen Inwohnern ein oder andre Possession, durch Verschweigung oder um wahrhaffte Specificirung deren Weingarten, Ackern, Feldern, Wiesen undt andern Appertinentien kein Betrug oder Falschheit mitunterlaufe, wird sodann denen Herren Investigatoribus aufgetragen sich an dem Orth einer jeglichen Stadt undt Dorffs, wie auch deren Grundt undt Boden, zu verfügen, damit sie derenselben Beschaffenheit, ob sie gutt oder schlimb, in Augenschein nehmen undt darüber den wahren Bericht schriftlich erstatten können.

Drittens, soll die Gelegenheit deren Orthen, ingleichen die Fruchtbahr- oder Unfruchtbahrkeit, zuförderst aber ob der Grundt undt Boden dieser oder jener Stadt und Dorfs gegen Auf- oder Niedergang der Sonnen angemercket werden, ob der Erdboden wasserig oder trucken, schwarz, leinig oder sandig, undt mit wie viel Paar Ochsen zu beackern undt die Betumung *(sic)* nöthig habe, in wieviel Theil selbiges Territorium besondert, undt, da es weitschichtig, ob es auch zur Bearbeitung tauglich oder nicht. Sodann genau nachzuforschen, aus wieviell Wiesen, Feldern undt Ackern das Territorium bestehe, ob solches Weizen, Halbtreydt oder Korn

hervorbringe, wie die Sommer-Saat undt der Haber allda gerathe, ob selbiges einen solchen Fluss, oder Teich, woraus Nutzen zu bringen, habe, ob die Ergiessung der Wässer solchen einen Schaden zufüge, ob ein eigene Mühl auf selbigem Territorio vorhanden oder nicht, oder ob der Genuss der Gemeinde oder einem Privato zugehöre, wieviel solche Gäng allzeit Wasser oder nicht habe, ob es weit von einem Orth oder nahe gelegen, ob es Wälder, diese zum Brenn- oder Bau-Holz tauglich, Eicheln zum, sit venia, Schweinmesten hervorbringe, wie viel Wiessmaten oder Weingarten vorhanden, diese frucht- oder unfruchtbahr, der Wein gutt oder schlecht seye, ob ein Dorf denen Durchzügen unterworfen, einer Stadt, die erzeügete Naturalien zu versilbern, nahe oder weit gelegen, mit Bergwerck gesegnet, was eine Stadt oder Flecken aus Wirtshäusern, Jahrmarcktungen durch Gelegenheit des Kaufhandels sich vor Nuzen schaffen können, dann wie Handl und Wandel eingerichtet undt in Schwung gehet?

Pro nota aber wird hier angemerckt dass der dominorum terrestrium undt der possessionirten Edelleüthen Weingarten, Acker, Wissmatten, verbotten Wälder, Fischteich, Mühlen, nebst allen, die Magnaten undt Edelleuth eigenthümblich betreffende Zuegehörung hierunter nicht begriffen seyn sollen, wie ingleichen alle diejenige Gütter, welche die Herren Sachsen und ihre Sieben Richter, auch Hungar. Städte in denen Gespannschaften, als domini terrestres, besitzen, wie es immer Nahmen haben woll, frey und eximiert seyen sollen, als da sind der Hermannstädter Portion in denen Dörffern Bolkács undt Sitve [1], nebst allen andern Güttern undt Dörffern, welche vor diesem unter die Gespannschaften gehöret, diese aber, vermög mit der sächsischen Nation gepflogenen Contractis, solche ihr überlassen haben.

Vierdtens, obgleich, was die iura undt praerogativa des Adels anbelangt, der nobilis unius possessionis, wegen seines schlechten Vermögens, denen Magnaten oder wohlbegutterten Edelleüthen nicht weniger zu schätzen, solle doch, weillen, vermög der Zeit wo die Compilatae Regni Constitutiones zusamben getragen worden, sie jederzeit die onera publica mitzutragen verpflichtet gewesen, in Untersuchung deren Haabschafften, es folgendermassen gehalten worden, nemlich in jeden Flecken oder Dorf (gleich da seindt Sard, Igen, Benedek, Déva, Hunyad, Haczeg, Weissemburg, Vincz, Borberek undt dergleichen, auch taxalischen Orthen, je, theils aus Edelleuth, theils aus denen iobagionibus oder Leibeigenen bestehen), solle man sich erkundigen wie viel dergleichen Edelleuth allda wohnen, mit Nahmen nennen, ob sie ein eigen-adeliches oder Bauern-Haus auf dem Grundt undt Boden, selben Orths, Weingarten, Acker, Wiesen, etc., besitzen, wovon nur diejenige so ad domum nobilitarem proprie gehören, aussgenohmen, die andren aber so vor diesem fundi colonicales gewesen, undt noch seindt, conscribiert werden müssen.

Pro Nota. Die Lista oder Verzeichnüss dergleichen Edelleüthen unius sessionis solle absonderlich verfasset undt mit dem Register der Bauern oder Unterthanen nit vermischet werden.

Fünfftens, obschon Klausenburg, Ennyed, Déés undt Thorda, nebst ihren Innwohnern, ins Gemeine nobilitiert worden, mithin, was dero Grundt undt Zugehörung anbelanget, die Freyheiten undt privilegia nobilium unius sessionis erhalten, sollen doch, weilen sie die per ius regium andere conferierte decimas undt quartas noch heutiges Tages abzustatten verpflichtet, sowohl dero ausser- als innerliche Haabschaften untersucht undt beschrieben, jedoch die darinnen befindlichen Häuser, welche vor dieser Orthen allgemeinen Nobilitierung die Exemption genossen, noch ferners befreyet seyn, diejenige Häuser aber deren Besitzer nach des landtsüblichen Gebrauch robotten undt von denselbigen contribuiren müssen, vor keine nobiles unius sessionis gehalten werden.

---

[1] Bălcaciu şi Jitva?

Sechstens, sollen die investigatores darob seyn, dass sie erfahren mögen ob in ein oder anderm Dorff, Flecken, Stuel oder Gespannschaft einige, undt wie viel, zu finden, welche in vergangenen Jahren von der allgemeinen Contribution undt andren oneribus publicis, auff wass Weiss, durch rechten Authorität-Befehle undt Protection exempt undt frey gemacht worden seyen.

Siebendtens, sollen in inquisitione der Löblichen Siculicalischen Nation folgende modalitates beobachtet werden: Erstlich, gleichwie in denen Gespannschaften keine Gütter der Herren Magnaten undt wohlpossessionierten Edelleuthe, als auch bey der Zäckler Nation der Conscribierung mit nicht unterworffen seyn. Andertens, die Armalisten undt nobiles unius sessionis, wie in den 4-ten Articul bei denen comitatibus angezogen, auf gleiche Weise conscribiert. Drittens, die principali undt pedites pixidarii oder Leibschützen zu Thorda, Ennyed, Déés undt Clausenburg nach der Regl nobilium unius sessionis gehalten. Vierdtens, mit denen iobagyonibus so in Siculia sich befinden, nach Arth wie es in denen, comitatibus hiewegen vorgemerckt, verfahren werden.

Achtens, weilen die Haabschaften der hungarischen undt sächsichen Städte-Innwohner guthen Theils weder in Ackerbau, noch baaren Geld, sondern in Kauffmannschafft undt Handwercken bestehen, als sollen die Herren investigatores, nicht allein deren inner-, sondern auch ausserlandts bestehendes Vermögen, Genuess undt Capitalien, auch wie hoch solche sich erstrecken, fleissig nachforschen undt auffmerken, wie solches in 3-ten undt 6-ten Puncten weitläuftig angeführet wird, wobey dann auch in denen sächsich- undt andern Städten zu untersuchen, wie viel, entweders in Ansehung des geistlichen Standes, oder tragend-beschwerlich weltlichen Aempter, aus was Ursach, wie weit und von was Zeit hero von der Contribution exempt und befreyet seyn; was aber,

Neündtens, die in fundo regio gelegene Dörffer anbelangt, weilen in solchen sehr wenig curiae et fundi nobilitares, als da sind in Morgunda, Halmágy, Pendorff undt hie undt wider, gefunden, sollen diese zwar ausgelassen, deren übrig Innwohnern aber, so wohl liegendt, als fahrende Haabschafften, sie mögen seyn gleich beständige Innwohner, negotiatores, Handelsleüth oder vagante Fremdlingen, gleich denen iobagionibus in denen Gespannschafften, conscribiert, annebst, sowohl in denen Gespannschaften, Zäckler undt sächsischen Städten beobachtet, die inquilini undt vagabundi in allen Dörffern undt Orthern in eine besondere classem, obangezogenen Modo nach, auffgemercket undt verzeichnet werden.

Zehendtens, ist zu untersuchen, wie viel gantze sessiones iobagionales oder Bauernhöff in einem Dorff vorhanden, undt wie viel einem jeden iobagioni oder Bauern in Ackern, Wissmaten undt Waldern per sortem divisionariam zugetheilt seye.

Eilfftens, ist vor Allen wohl zu verzeichnen, wie viel Tagwerck Weingarthens ein Bauer baue, wie viel deren jeder Arbeiter des Tages erfordere, wie viel Landts-Eimer Wein in mittlern Jahren solcher Erbauung, undt in was mittlern Preiss verkauffen könne, wie viel Kübel Getreid er anheüer angebauet, worunter aber dasjenige so in denen ad curias nobilitares gehörig Acker undt Wiesen gefäkset *(sic)* wirdt, nicht verstanden, jedoch auch der Unterscheidt gemacht werden solle, dass jene Acker, Wissmet, Weingarten undt Wälder so bisshero für keine adelige Gütter undt fundos gehalten, sondern denen iobagionibus undt Unterthanen überlassen worden, mit Gelegenheit der gegenwärtigen Untersuchung unter die adeliche Gründten nicht vermischet werde, mithin das gutte Vorhaben der gegenwärtigen Investigation abbrüchig fallen möge.

Zwölfftens, sollen sie Herren investigatores nachforschen ob in einem Orth, undt wie viel, gefunden werden so, weder Bauern, noch Leuth welche nur mit Manufacturen, Handelschafft und der Handtarbeit sich erhalten, wie weit das Gelde sich jährlich erstrecke, wovon doch die Czigainer ausgenohmen; deren Herren Magnaten und Edelleuth Diener aber welchen sie Häuser erbauen, ihnen hierzu

keine Grundt in Feld (so hungarisch *nylföld* genandt) gegeben werden, in ein absonderliches Register eingetragen werden sollen.

Dreyzehendtens, damit aber, durch das öfters vorgehend schwere Laster des schweren Eydtschwurs die göttliche Rach über die bedrängte Provinz nicht mehrers erwecket werde, solle auff der Bauern Eydtschwur kein Grundt festgesetzt, sondern jedes Orths Beambte, unter Verliehrung Ehr undt Dienste, die verwiechenen Jahrs wegen der Contribution zu halten anbefohlene Register denen Herren investigatoribus zugleich ihnen vorweisen, wieviel in der vom Comitat oder Stuel gemachten Austheilung der allgemeinen Anlagen jedem Dorff auferlegt werden, undt wieviel von derselbigen Summa auff jedes Joch Acker oder Wiesen departirt undt ausgetheilet werden, wenngleich die Bauern selbsten die unter ihnen gemachte Repartition anzuzeigen ganz sich wiedersezen, so ist a parte nachzuforschen wie viel auss vorangezogener Summa capitatim oder Kopff für Kopff, dann von jeden Stück Vieh die Bauern unter sich angeschlagen, — so wird man, wie viel auff jedes Joch Acker, etc., gekohmen undt wie viel deren gewesen, leichtlich gelangen können. Ja, wenn es möglich wäre, sollen die Herren investigatores die Rechnung deren Dörffer undt Register der Städte zu überkommen undt aus solchen was in der Contribution gehandelt worden, zu verwehren sich befleissen, wobey dann auch, wann es die Nothwendigkeit erfordert, nicht allein die Dorff-Richter, sondern auch die mehriste alles Volcks unter einem Eydtschwur die Wahrheit zu bekennen gehalten. In welchen aber hierinnen einiger Betrug gefunden, solche als Meinäydige umb 40 fl. ohne Nachlass gestrafft, oder, da sie die Mittel solche zu bezahlen nicht hätten, mit 60 Streichen gezüchtiget, diese Geldts-Bussen von obbesagten Herren investigatoribus in eine eigene Verzeichniss gebracht undt zu denen allgemeinen Landts-Anlagen angewendet werden sollen.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMDCCCXXXI.

Alba-Iulia, 1703, 5 April.

Statele Ardealului asigură pe Costantin-Vodă Duca, Domnul Moldovei, că vor plăti și restul prețului de răscumpărare, răpit în Ardeal, al tatălui său.

Nos, universi Status et Ordines Trium Nationum regni Transylvaniae et partium Hungariae eidem annexarum, assecuramus tenore praesentium Celsissimum Moldaviae principem Duka, hodie regnantem, et haeredes ac posteritates vel legatarios aut cessionarios eiusdem hanc assecurationem nobis suo tempore reddituros super eo quod ex lytro Celsissimi quondam principis Duka, iuxta hanc a Sua Celsitudine missam specificationem, nempe: parata pecunia 14/m aureorum, in duabus aureis virgis 2/m drachmarum, in clenodiis aureis 2/m drachmarum, aurei ducati 400, summa 10/m aureorum, quantum, ultra clenodia Suae Celsitudini iam reddita (quae faciunt drachmas numero 1.498), iuxta verum computum adhuc restare comperietur, de illo Suae Celsitudini intra unius anni spatium, ad terminos cum Sua Celsitudine conveniendos, praevia tamen Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis, domini, domini nostri Clementissimi, finali decisione, plenariam contentationem praestari curabimus. Super quo dedimus hanc assecurationem sub solitis nostris in talibus subscriptionibus et sigilliis nationalibus. Datum Albae-Iuliae, in generali nostra dieta ibidem celebrata, die 5 mensis aprilis, anno 1703.

(Bistrița, Archiva Orașului; copie contemporană.)

MMDCCCXXXII.

1704.

Universitatea Sașilor către Constantin-Vodă Brâncoveanu, despre lipsa de fân care a făcut pe oamenii lor din Scaunele Sibiiului, Tălmaciului și Săliștii a-l căută în Țara-Românească.

Continentia literarum Celsissimo principi Valachiae scriptarum.

Quoniam aestas praeterita ratione foeni in toto hoc nostro regno valde sterilem se praestitit, sed praecipue in Sedibus nostris cibiniensi, talmacsiensi et szelysteensi, tam fuit sterilis, ut civitates nostrae, una cum dictarum Sedium incolis, iumenta sua hic alere et sustentare minime valentes, ad partes vicinas Valachiae Transalpinae abigi facere et ibi pabulo et foeno nummis mercato unusquisque iumenta sua alere et conservare coacti sunt, prout etiam de praesenti alunt et conservant, instamus itaque Celsitudini Vestrae humilime, iuxta gratiam suam principalem, nobis hactenus etiam multis vicibus oblatam, dignetur Vestra Celsitudo super secura dictarum pecudum universarum permansione clementem suam commissionem elargiri ac ea mediante (quibus convenit) etiam gratiose demandare ut praedictarum Sedium hominum pecudes, absque aliquorum inconvenienti indemnizatione, ex Principalis Vestrae Celsitudinis gratia tuto permanere possint ac valeant. Quam Vestrae Celsitudinis gratiam nos quoque, et cetera, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; la anul 1704; concept.)

MMDCCCXXXIII.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Brașoveni, despre poclonul ce i-au trimis și despre dorința sa de a cruță cât mai mult pe „Șcheaii brașoveni ce să hrănescu aici, în țară“: „ce numai Dumnezeu, ca un putearnic, să facă milă, ca să mai răsuflăm din păsurile ce avemŭ“, și asigurând că orice „oameni den Țara Bărsei“ se pot întoarce înapoi. 1704, 26 Februar.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 402-3, nº 6.)

MMDCCCXXXIV.

Guvernul Ardelean către Împăratul, despre starea cea rea a țerii față de răscoala ungurească și despre primejdiile ce pot veni de peste Dunăre, arătându-se ajutorul ce s'a avut din Țara-Românească. 1704, 28 Mart.

Sacra Caesarea Regiaque Maiestas, domine, domine clementissime, benignissime!

Utinam divinae benignitati placuisset, Augustissime et Clementissime Imperator et domine, ut de hac Vestrae Maiestatis provincia laetiore cum nuntio coram Vestra Maiestate comparere per praesentes potuissemus, sed abstrusa Dei Providentia et vindex nostrorum peccatorum Nemesis, partim per rebellium ex Hungaria et Turcia ingressorum violentam expilationem et ad iungenda cum illis arma coactionem, partim per plebis supra omnem humanum captum infuriatae defectionem, eo vastitatis et nulla unquam aetate in Transsilvania visae vel auditae confusionis hanc nostram patriam praecipitavit, ut illa verbis et scripto explicari non possit.

In compendio, Clementissime et Augustissime Caesar, tota quanta est Transsilvania hoc rebellionis diluvio iam absorpta est, rustica plebs et nobilitas praesertim inferioris ordinis, quae se in praesidiata loca recipere non potuit, vi vel sponte defecit, quidam ex proceribus et nobilibus etiam per captivitatem infortunatam eodem praecipitati, nobilitas quae in praesidiatis locis adhuc fidem Vestrae Maiestatis servat, omnibus quae habebat bonis et vivendi mediis penitus exspoliata est. Nemini armentum vel equitium, praeter id quod in Valachiam per exiguum pulsum est, aut fructus terrae praeter id quod in fortalitia importatum est, mansit; id quod minimum in Valachiam salvatum est, fame, aëris et terrae insuetudine, et hinc sequente lue etiam quasi totum periit et perit. Dietim plurimorum pretiosiores reculae in castella debilia vel in antra petrarum aut recessus montium, loca omnium alio bello tuta, depositae nunc perierunt: ille enim ipse rusticus qui antea talium

locorum custos fuit, nunc hostis est. Praesidiatae arces Deva, Hunyad, Gyalu, Szomos-Ujvar, Bethlen, Görgeny, Fogaras exiguis praesidiis munitae, capacitatis perexiguae, nec regioni defensam, nec multitudini refugium praebet; et urbes praesidiatae Claudiopolis, Bistricium, Corona, amplae, populosae, sed invalidae. Praesertim Corona urbs Transsilvaniae maxima et emporium quod omnia reliqua vel simul sumpta *(sic)* vix aequant, magnis tribus suburbiis apertis constat, civitas cincta parva et propter montes indefensibilis est. Iam suburbium quod omnium erat amplissimum igne per rebelles usque ad $^2/_3$ consumptum est. Reliquis etiam minantur et, praeter citadellam parvam in monte sitam, vix conservari posse videtur nisi aliqua tali neutralitatis accordia, uti ante 14 annos, victore tunc Tökölio, steterat. Denique quotquot sunt praeter Cibinium, iam actu bloquatae, vehementer angustantur, et metui iure potest, ne, tardante succursu, cadant, praeter Cibinium et Fogaras, forte omnes. Reliquae urbes et oppida, uti Schaesburg, Medjes, Szaszsebes, Alba-Iulia, Vásarhely, Sink, Köhalom, et quicquid ubique castellorum est, nihil potest resistere, nec numerari merentur inter munimenta.

Cibinium, per Dei gratiam, armis, fortificatione et pane et vino ad aliquot menses videtur mediocriter munitum, sed, quoniam ratio belli iam totum equitatum et peditatus maiorem partem huc inducere suadet, metuimus ne sua mole et obsessis ordinario malo, fame et peste, laboret, quae mala magnae, praesertim delicatioris et tenerioris sexus, aetatis, multitudini, si foro macello et hortensibus oleribus destituatur, fore semper inevitabilia sunt; molitura difficilis et aliquando furunculis frumentum corripitur, multorum equorum et animalium pro macellis altura longum tempus non patitur. Sed faxit Deus ut Cibinium ad longum tempus conservetur! Sed interea, si totam Transsilvaniam rebelles non tam occupant vel possident quam destruunt et evertunt, quid tandem per gloriosa Vestrae Maiestatis, quae Deus prosperet, arma recuperabitur, nisi desolatio miseranda et regio incolis vacua, magna etiam debet fieri reflexio: armada succurrens quomodo aletur?

Postquam enim isti rebelles in Hungaria superiori aestate partem frumenti indemessam destruxerunt, partem aliam nulla futuri cura abliguriverunt, neque per agriculturam sufficientem futuram consuluerunt, ita et frumenta sibi invicem eripuerunt et absumpserunt vel destruxerunt, iam per exinanitionem Transsilvaniae illos defectus supplent. Unde fit ut totum pecus, praesertim nobilitatis, iam penitus abactum est. Frumentum etiam nobilitatis, quidquid in acervis ab igne superest, vel in scrobibus latet, ubique requirunt, et vel ipsi hic turpissime prodigendo absumunt, vel in Hungariam evehunt.

Sementatio vernalis per consumptionem foeni et avenae ab utraque parte factam et boum ruinam desperata est, ita ut sequenti hieme de avena nihil sit cogitandum. De vinearum et hortorum, praesertim nobilitatis, cultura, actum est. Si messem, quae tamen, ob autumnalis sementationis per ipsos iniecta impedimenta, minor solito speratur, etiamsi nihil aliud ad sterilitatem faciendam eveniat, si messem, inquam, et foenisecia ipsi habebunt, profecto teterrima fames erit, et praesertim nobilitas obsidionibus nunc subiecta, etiamsi tandem sero evadat, fame perire, vel solum vertere et mendicare debebit; opes enim illorum in iumentis et terrae fructibus consistentes iam perierunt. De pecunia, argento et auro nihil habent, Deus novit, multi ex qualificatis proceribus; non sunt vel decem florenorum domini: exiguum de tritico et vino, quod aliquot hebdomadis vel mensibus consumant, habent et vestes ac suppellectilem vilem. Puniat Deus nos etiam durius quam nunc punit, si mentimur, vel exaggeramus, sed non credimus dari nobilitatem in toto mundo tam miseram, uti transsilvanica hodie est, adeo ut, succursu tardante, certo certius perire debeat.

Etiam quod ad plebem, cui rebelles parcere et adulari volebant, vel potius fingebant, idem sentiendum; vix enim aliquando bellum huic simile vel historiae vel fama memorant: nulla enim hic vel in praesens per solitam in bellis disciplinam et salvas guardias conservandi populi, tanto magis nulla per oeconomias futuri

cura est. Quidquid enim in bellis atrocissimum est, hic concurrit: nempe civile, servile, hibernum. Vilissimus quisque ex nobilium domesticis et rusticis fugit, et arma qualia furor vel rapina ministrat, corripit, induit istud cognomen *Kurucz* et statim, quasi legione malorum spirituum obsideretur, in vicinum, in fratrem, in herum et dominum, vel maxime, imo in patrem insurgit, equo, armis, vestibus et reculis melioribus spoliatis, domos, castella et curias nobilitares fornacibus, ianuis, fenestris et omnibus ornamentis, quidquid cito ac facilius frangi et destrui potest, expilatis, destruit, deturpat. Idem pagana et oppidana castella et templorum coemeteria fatum manet.. Homines etiam melioris notae et de nobilitate ipsa sic omnibus melioribus bonis exutos arma secum sumere et suo exemplo, ut ex vicini comitatus vel Sedis aut districtus, qui istam sectam *Kurucz* nondum profitetur, sed *Labancz* (hoc enim est nomen contrariae et sanae partis) exuviis id quod ipsi ademptum est, resarciat et reponit, cogit. Et sic, aliquo vel hungaro rebelli vel transylvano nobili, saepe et ignobili, duce, ex isto comitatu vel Sede itur in vicinum, quasi in Tartariam iretur, fit praeda et, quamvis caede ac incendiis minus grassentur, talis tamen vastatio, quoad et illa partes et nomen *Kurucz* amplectatur. Et hoc modo iam Transylvaniam totam ista gangrena, forsitan per solam Dei omnipotentiam et misericordiam curanda, corripuit, qua correpta plebs libertatis novae avida furit et ruit in arma, sibi, uti hactenus res docuit, vel maxime nocentia. Et sic denique perit funditus tota provincia.

Lactant semet et alios simul fascinant rebelles universali Hungariae defectione et Rascianorum etiam coepta coniunctione, multorum regum et principum vel confoederatione vel favore, Portae Ottomanicae, nunc quidem tacita conniventia, sed brevi aperta protectione, et denique quod ipsi certi sint de pace et libertate armis a Vestra Maiestate extorquenda.

Nos quibus iamdudum omnibus communicatio abscissa est, et forsitan brevi eo magis abscindetur, quantum his fidei adhibendum sit nescimus; e nostra tamen erga Vestram Maiestatem fide et zelo et e Vestrae Maiestatis ac totius Christianitatis servitio esse ducimus, ea nunc Vestrae Maiestati praeter praemissa ad pedes humilime deponere. Quae nos ex praeteritorum cum praesentibus collatione et ex illa quam necessario habere debemus, tam Turcarum et aliorum vicinorum nostrorum, quam nostrae gentis antiqui genii cognitione, metuere vel maxime debemus:

1. Ne Turca in hoc turbido piscari incipiat et obtendat: siquidem pacem cum Vestra Maiestate sancte usque ad 25 annorum expirationem colere voluisse et velle, sed non se pati posse ut tales rebelles vel usurpatores provinciam ad certum tempus Vestrae Maiestatis cessam interea destruant.

2. Tökelius paci expresse non est insertus, et videmus iam unum ex asseclis ipsius, Nicolaum Orlai, primarium, cum aliquot centum Hungaris, Belgaris [1], Arnotis [2] et simili colluvie ex Turcia in Transylvaniam ingressum esse et praedas agere ac comitatum Hunyad integrum ad amplectendum ipsorum partes cogere.

3. Videmus inde a Ferdinandi Primi temporibus Hungariae et provinciarum haereditariarum pacem cessione Transylvaniae semper redemptam et procuratam fuisse. Simile ne cum nostro, Vestrae Maiestatis fidelium, certo (et) exitio nunc fiat, cogimur humilime apud Deum et Vestram Maiestatem deprecari. Quid enim fieret, praesertim nobis, Gubernio, iam omnibus nostris fortunis exhausto, et nostris domibus, in tali casu, nisi certa exterminatio, — quod multis rationibus clarum facere possemus?

4. Quid si Turca ad fortalitiorum in Hungaria nupero bello ipsi ademptorum recuperationem abutatur hac occasione et dicat, non Germanis vel regi Hungariae, sed rebellibus Hungaris, cum quibus nulla ipsi pax intercederet, illa adimere, nunquam tamen postea christianis reddere? Si solum Varadinum ita cadat, Transyl-

---

[1] Bulgari, *Belger* în săseşte.
[2] Arnăuţi.

vania et Hungaria Superior periit; quanto magis si et alia fortalitia, quod Deus clementissime averruncet!

5. Etiamsi vero haec absint, tamen, vel saltem annum durante hoc bello in Transylvania, illa periit certo certius, ita ut unius hominis aetate non resurgat.

Et, quamvis porro nonnihil dubitemus quin Vestrae Maiestatis propriae et magnorum suorum confoederatorum vires ac curae nostrae etiam saluti attendant, haec tamen nos cum lacrimis nunc in paternum Vestrae Maiestatis sinum quam humilime deponimus, tanta maiori cum anxietate, per viscera Iesu Christi orantes ut nostrae patriae et omnium nostrorum salutem Vestra Maiestas sibi cordi habere et nos tantis malis praesentibus et venturis eripere pro sua sapientia et pietate dignetur, quanto nobis incertius est, an amplius vel scribendi occasio nobis detur. Referimus nos porro ad deputatum nostrum, comitem Ladislaum Bethlen, quem iam confidimus Viennam appulisse, et certo nobis persuademus plura et maiora Caesareae Regiae gratiae beneficia nos iustis precibus ac fide a Vestra Maiestate obtenturos, quam iniustis armis et rebellione expressuros se vicini Hungari gloriantur. Et oramus Deum exercituum ut Vestrae Maiestati et totae Augustae Domui felix ac placatum imperium largiatur.

Literae regii in Transylvania Gubernii, calamo com. Nicolai de Bethlen, cancellarii, exaratae.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMDCCCXXXV.

Sibiiu, 1704, 9 April.

Sibiienii către generalu conte de Stainville despre lipsa de pășune în părțile Siliștii și Tălmaciului și nevoia de a trimite vitele peste munți, pentru care e nevoie de îngăduința Domnului muntean.

Excellentissime domine comes, domine, domine nobis gratiosissime!

Excellentiae Vestrae humilimo cum respectu significandum habemus quod, posteaquam, ob praeteritae aestatis sterilitatem, necnon intertenendae Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis, domini, domini nostri Clementissimi, in hac provincia constitutae militiae necessitates, universa Sedes nostra cibiniensis, necnon eidem adiacens szelistensis et talmacsensis, adeo omni plane pabulo orbata sit et destituta, ut intertenendis suis iumentis plane non sufficiat, sed, summa urgente necessitate, nisi omnia sua, quae adhuc supersunt, pecora fame enecta velit, cogatur eadem in vicina Valachiae Transalpinae promontoria transmittere et illic empto parata pecunia pabulo sustentare, accedit quod metuenda sit rebellium Kuruczorum, latronum more provinciam devastantium, irruptio, quae unius alteriusve pagi iumenta, more consueto, abigenda et hoc pacto nostrates miseros rusticos ad praestanda servitia inidoneos reddere posset, — quod, inquam, praemissa ratione permoti fuerimus, Illustrissimum ac Celsissimum Valachiae Transalpinae principem literis mediantibus demisse requirere quatenus Sua Celsitudo gratiose dignetur, super secura dictarum e nostratibus Sedibus emissarum et emittendarum pecudum universarum permansione clementem suam commissionem elargiri ac, ea mediante, iis quibus competit demandare ut praespecificata nostratium hominum pecudes in partibus Suae Celsitudinis ditioni subiectis absque indemnisatione aliquali ex principali Suae Celsitudinis gratia quiete et secure interteneri et vivere possint ac valeant, quousque facultas possessoribus dabitur eadem postliminio ad sua tuguria reducendi.

Quoniam vero certa spe alimur fore ut Vestrae Excellentiae gratiosa recommendatio magno nobis nostrisve hominibus emolumento futura et Suae Celsitudinis Principalis gratiam certo impetratura sit, idcirco supplici hocce libello Excellentiam Vestram humilime oratam volumus quatenus Excellentia Vestra pro paterna

sua in nos gratia clementer dignetur efficaci ac momentosa intercessione apud Celsitudinem [Suam] Valachiae Transalpinae principem rem nostram secundare atque, tali ratione nostrorum hominum iumenta conservari faciendo, nos ad ulteriora servitia praestanda idoneos reddere. Quam Vestrae Excellentiae paternam gratiam nos nostrique indefesse celebrando, in perpetua fidelitate humilime permanemus

Excellentiae Vestrae humilimi et subiectissimi servi

Officiales et Senatus cibiniensis.

Cibinii, 9 aprilis, anno 1704.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMDCCCXXXVI.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Brașoveni, despre jafurile făcute de „acei vecini ai dumneavoastră", cari au trecut acum și hotarul lui, cerând „ca să întoarcă săracilor toată paguba ce li s'au făcut", arătând că a trimis și câțiva slujitori la munți, să păzească pentru oprirea lor. 1704, 9 Iunie.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, p. 170, nº 24.)

MMDCCCXXXVII.

Sibiienii și delegații Universității Săsești către generalul-comite de Rabutin, despre cererea Muntenilor de a se hotărâ graniița înainte de a se primi vitele lor la pășune în munți. Sibiiu, 1704, 13 Iunie.

Excellentissime domine comes, domine, domine nobis gratiosissime,

Excellentia Vestra gratiose percipere dignetur quod ante elapsos proximos hosce dies certae quaedam literae, in subscriptione nomine capitanei Balotta insignitae, ex Vallachia per nostratem quendam rusticum ad nos delatae fuerint, in quibus certi quorundam promontoriorum Vallachiae Transalpinae fines contingentium tractus, a nobis praedecessoribusque nostris ab omni retro hominum memoria pacifice possessi, nec unquam ulla ratione in dubium vocati, partibus provinciae vallachicae vendicari volunt, additis insuper etiam comminationibus quod, si nostrates homines, illorum promontoriorum usu hactenus gavisi, iuxta praedictarum literarum intimationem, in Vallachiam contrahendi se super pascuis illorum locorum gratia non descenderint, pecoribus suis gregibusque orbatum iri. Quibus literis nos respondendo, ius pacificae possessionis nostrae ab omnibus retro seculis, controversiarum item metalium, hoc rerum statu, prosecutionem inconvenientem et alia quae videbantur, reposuimus et rem tali ratione in commodiorem aliquam temporis literae periodum hac vice differri posse credidimus. Sed, nihil tale opinantibus, denuo literae eiusdem cum praemissis continentiae redduntur, quibus nominatus antea capitaneus Balotta nostrates rusticos, ni dicto audientes fuerint seseque in Vallachia promontoriorum redimendorum gratia convenerint, damnificaturum certo certius ngeminat, ceu ex adiacentibus literarum earundem copiis Excellentia Vestra gratiose pluribus nosse dignabitur. um Citaque haec praedicta praetensio res tanti momenti, quae, non tantum nos concernere, verum quam maxime dominatum Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis domini, domini nostri Clementissimi, attingere videatur, ideo eandem Excellentiae Vestrae, tanquam Sacratissimi Imperatoris ac domini nostri, locumtenenti in hac provincia supremo, humilima cum devotione repraesentatam volumus, devotissimo cum respectu rogantes quod, dum firmiter persuasi sumus hoc negotium finium turbandorum causa motum inscio Celsissimo ac Serenissimo Vallachiae Transalpinae principe agitari ac nobis persuaderi non patiamur Suam Principalem Celsitudinem violationem pacis caesareo-otto-

manicae, quorsum hoc molimen vergere fortasse posset, admissurum, Excellentia Vestra pro summo suo sacroque iustitiae studio clementer dignetur apud Celsissimum Valachiae Transalpinae principem intercedere, quo ista temporibus praesentibus plane incongrua et vicinitatis iura eversura praetensio nostrorumque hominum turbatio seponatur ac sepeliatur, vel in alia et pacatiora tempora disteratur, ubi nobis nostris invigilare iuribus eaque quibus convenit mediis tueri liceat, denique nos in pacifica quietaque nostrorum promontoriorum possessione ab omni retro tempore nobis tradita sub clementissimo, eoque foedere pacis mediante articulanter confirmato, Sacratissimi Imperatoris ac domini, domini nostri, regimine permanere imposterum quoque et eo, quod nostrum est fuitque semper, uti, frui valeamus. Qua spe ducti, Gratiosissimi, Celsissimi similiter Vallachiae Transalpinae principem *(sic)*, nobis dictante iustitia, clementer patrocinaturum, Excellentiae Vestrae gratiae nos nostrasque necessitudines humilime recommendantes, permanemus in perpetuo humilique obsequio.

Excellentiae Vestrae humilimi et obsequisissimi servi:

Officiales ac Senatus cibiniensis, necnon deputati septem iudicum Sedium saxonicalium.

Cibinii, die 13 iunii, anno 1704.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept; altul către Guvernul ardelean.)

MMDCCCXXXVIII.

Sibiiu, 1704, 28 Iunie.

Măsuri privitoare la monedă luate în Ardeal.

Nachdeme die im Fürstenthumb Siebenbürgen enstandene Verwühr- und Empörung der alda subsistirenden kayserl. Militz den bisshero üblichermassen von denen Gespanschafften, Stühlen und Districten assigniert nothwendigen Unterhalt eine Zeit hero entzogen, entgegen Ihro Keys. und Königl. Mayestät allerhöchster Dienst unumbgänglich erfordert hat dass, zu Erhaltung dieser edlen Provintz, der eingerissene Mangel auf andre Weise, soviel möglich, ersetzet, und obgedachter Kays. Militz die Nothdurfft verschaffet werde, alss haben, in Ansehung gegenwärtigen Nöthen dieses Landes treu verbliebene Löbl. Herren Stände, und, in Anschlag ihrer zu praestiren fallenden Contributionen, eine gewisse Anzahl Sielbers unter sich anzusetzen, und solches in die hier neü auffgerichtete kayserl. Müntz zu Behülfs obgedachter Löbl. Militz erforderten Sustentation zu geben verwilliget. Damitt nun dieses extraordinäre Mittel das obgezielte Ende erreiche, die getreul. vorschiessende Herren-Stände ausser Schadens gehalten, die von solch administriertem Silber geprägte Müntz-Sorten inner Landes verbleiben und nicht, wie bisshero, zu höchstem Schaden der Inwohner, bestehen, durch Fremde, heimlicher Weiss, aussgeführet, ferners auch alle hiewegen entstehenden Verwirrungen vorgebogen werden möge, alss hatt Ihro Excellenz der Kayserl. General Feld-Marschall und Commandierende General in Siebenbürgen Graff von Rabutin (Titl.), nebst dem hohen königl. Gubernio, in der gesämbten Herren-Stände in Siebenbürgen Nahmen, dem auch hierlandes subsistierende Kays. Cammeral-Commission nach vorgegangener reifer Berathschlagung geschlossen und eingewilliget dass biss zu weiters einlauffender kays. wiedriger Disposition, mitt der Müntz künftighin folgender Massen gehalten werden solle:

Nehmlich: Jedes Stück der sogenandten Sieben-Zehner oder Horgos (sowohl alt- als neü gemüntzt) mit der Bildniss Seiner Kays. und Königl. Mayestät fördershin zwanzig Kreutzer teutscher Wehrung oder viertzig Pfennig ungrisch, die kayserl., auch andere gutte, item alte polnsche Groschen, vier Creützer oder acht Pfennig ungrisch. Ingleichen derley Halb-Groschen oder sogenandte Polturaken zwey Creutzer, ungrisch Müntz vier Pfennig, die Zwey-Groschner oder sogenandte Siebener, acht Kreutzer, ungrisch Müntz sechzehn Pfennig, ein Achtel-

Thaler siebenzehn, ein halben Creutzer, oder fünff und dreissig ungrische Pfennnig, ein Orths-Thaller fünff und dreissig Kreutzer, das ist siebenzig ungrische Pfenige, der halbe Reichs-Thaller einen rheinischen Gulden und zehn Kreutzer oder hundertviertzig ungr. Pfenige. Folglich der Reichs-Thaller, was Orth er immer seyn möge (die Löwen-Thaler und der münderen Sorten nach Proportion aussgenohmen), müntzhaltige Schrots und Korn, zwey rheinische Gulden und zwanzig Kreutzer oder zwey ungrische Gulden und achzig Pfenige. Ein Specie-Duggaten gerechten Gewichts (doch mit Ausnahmb der alt-türkischen, durch die Juden gemünzten Duggaten, inmassen die jüngstern gantz just und güttig) fünf rheinisch oder sechs ungrische Gulden angenohmen werden sollen.

Die übrigen nicht specifirte, was Nahmen sie haben mögen, eine Zeit lang hierlandes gültige Müntz-Sorten anbelangend, als da seyn ausser kays. Landen geprägte Horgos, Schlotten und teutsche Plackauner, wie auch wallachische Schlotten und Löwen-Thaller (zu mahlen derer Werth, in Erwegung vorbennent gutter Müntzen ohnedem gar zu hoch gestiegen) sollen hielandes in dem jetzmahlig üblichen Werth, umb Niemand, weder Schaden, noch Unrecht beyzufügen, ohne Abschlag verbleiben. Auff dass nun obangeregte siebenbürgische Müntz-Sorten in aussgeworfenem Preiss, biss der Keys. und Königl. Hoff, der Keys. General Feld-Marschall und commandierende General, das Hoch-Löbliche Königliche Gubernium in Siebenbürgen, nebst denen alldasigten Löblichen Herren-Ständen, zu Nutze des Vatterlandes und der Gemeinde ein Weiteres vorkehren, in beständigem Werth verbleiben und diesem Schluss von der Militz, dem Bürger- und Landt-Manne (zu dessen Bestem es treulich gemeinet) ohne Wiederrede und Einstreuung nachgelebet werde, — alss hatt man alle und jeden, wes Standes, Würden und Nationen sie in diesem Land seyn mögen, hiemitt treu- und öffentl. kund thun wollen oben Ermeldem bey grosser Straff unfehlbar nachzukommen.

Wie da im wiedrigen Fall, ohne weitere Gerichts-Forml, der Käuffer so es höher hinauss bringen wolte, sein Geld, der Verkäufer aber, wenn solcher obbeschriebene Müntz-Sorten in angesetztem Werth, jetzo oder künftighin, biss zu anderer Disposition, anzunehmen verweigerte, isto facto hierdurch sein Wahre, was Nahmens und Arth sie seyn, verliehren, auch künftighin unter Käuffer und Verkäuffer nicht mehr nach Horgos oder Siebenzehnern, sondern, jeder Zeith, in Ungarn und Siebenbürgen altersher eingeführtem Gebrauch gemäss, nach denariis oder ungr. Pfenigen in Handlungen gehalten werden solle. Zu welchem Ende man von Seithe der Löbl. Sächsischen Nation und Stühlen diesen zu des Landes und der Militz Conservation abgefassten heilsamen Schluss in hiesiger Stadt öffentlich aussruffen und publicieren, jedem deme nachzukommen anbefohlen und vor Nachtheil und Schaden warnen wollen. Gegeben Haubt-Qwartier-Hermannstadt, den 28-ten Iunii 1704.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCXXXIX.

David Corbea către Brașoveni, despre trecerea pe alături de vamă a celor ce vin în Ardeal, despre abuzurile vameșului Dumitru Brăilă, arătând că Vodă nu e în Scaun, că el e un prieten ce ține pacea și că toți cei cari-l combat „latră cum au fost învățați". 1704, 16 Septembre.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 403-4, nº 7.)

MMDCCCXL.

Sibiiu, 1705.

Notă despre caii din Ţara-Românească întrebuinţaţi la cărat în Ardeal.

Atestation.

Weile, anno 704, 1705, wegen feindlicher herumb sich weisssender Gefahr die siebenbürgische Pferdt nicht mehr zu Transpordirung der Wachsmannischen Geträdt-Liewerung auss Wolachey haben gebraucht werden können, item sindt mir, aufs Befehl dero Hochgräflich. Exellenz des commendirenden Herrn General Rabutin, von unserem Herrn Bürgermeister, Andreas Theisch[1], expedierdt worden, diesen Transpordt zu beförderen. Wesswegen, in Ermanglung der 7bürgische Dienstpferden, haben mir auss der Wolachay Pferdt accordiren müssen undt bezahlt von Kinen auss über den Rothen Thurn vor ein jedes Pferdt ein Ohrdt[2].

Dass also ermelter Liverant mitt der Wolachay zugehörichten Pferden durch uns ins keyserliche Magazin nach Hermannstadt transpordiren lassen Cüb. 3.236, V[iertel] 2, auch dass alle Pferde welche auss der Wolachay Frucht herüber getragen, mitt 8 Viertell Geträdt oder 9 Viertell Gersten, mitt dem keyserlichen Viertel gemessen, beladen gewesen, wierdt von unss hiermitt fide nostra mediante attestierdt.

Item drey tausendt zwey hundert sechs undt dreysig Kübell, zwey Viertell Geträdt und Gerschten.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

Thomass Felker, Georgius Magyari, commissarii.

MMDCCCXLI.

1705, 23 Ianuar.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre cele comunicate prin „jupânul Ţaco Ghiorghe“: vinurile luate în calea de la Câmpulung la ei de Curuţi, arătând că s'a plâns lui Petru Kalnoky; dajdea pe vite „seama a doao pe vite“ ieşită acum, pe care ar vrea ei să n'o plătească, lămurind-o prin marile cereri turceşti, ca de la o ţară ce se crede plină de fugari din Turcia, Ungaria, Moldova, şi asigurând că această dajde, numai pe un an, se va luà de la ai lor, nu câte un ort de vită, ca de la pământeni, ci numai „dentr'un ort [= 33 de bani], 11“ „al treilea banu“ — fiind iertaţi, cum s'a poruncit „celor ce umblă cu acăstă dajde pen judeaţe.“

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 32-3, nº 3.)

MMDCCCXLII.

Sibiiu, 1705, 5 Februar.

Sibiienii către Domnul Ţeri-Româneşti, cu plângeri pentru văcărit.

Celsissime princeps, domine, domine nobis gratiosissime,

Haud ita multo exhinc tempore rumor aliquis apud nos percrebuerat, in ditione Celsitudinis Vestrae novum et hactenus inconsuetum contributionis genus, vakarit nuncupatum, fuisse impositum, quod de quibuscunque in eadem Celsitudinis Vestrae provincia existentibus pecoribus indiscriminatim pendendum solvendumque foret. Quamobrem, considerato luctuoso et vere calamitoso afflictae nostrae

---

[1] Teutsch.
[2] Un ort.

patriae Transylvaniae statu, qui complurimos patriotarum, et singillatim civitatis ac Sedis cibiniensis incolarum, necessitavit ut, rei suae domesticae per praesentes belli circumstantias, absque eo nimirum quantum attenuatae, tantisper consulturi, pecora quaedam ad transalpinas Celsitudinis Vestrae ditiones, sub spe ea exinde postliminio iterum recuperandi, transponerent, et, perpensa insuper Celsitudinis Vestrae nobis persaepe commonstrata principali gratia, Celsitudinem Vestram humilimis mediantibus literis requirere nuper in animum induximus, quemadmodum certa spe alimur easdem illas literas gratioso Celsitudinis Vestrae Principalis conspectui hactenus fore redditas. Quia vero interea miserorum nostrorum hominum infelix sors, quae per rapinas hostium hucusque continue grassantium in dies in deterius vergit, nobis summopere cordi est, et ut eidem quacunque possibili ratione consulamus, efflagitat, iterata hac quoque vice Celsitudinem Vestram hisce humilime rogatam cupimus quatenus Celsitudo Vestra, christiana et vere principali erga afflictissimos nostros homines commiseratione ducta, gratiose dignetur sub gravi antefatae contributionis onere nostrates eosdem benignissime eximere. Recordamur non abs re quosdam Celsissimorum Vallachiae Transalpinae Vaivodarum Serenissimae Celsitudinis Vestrae praedecessorum gloriosae memoriae cum maioribus quondam nostris, officialibus nationis saxonicae ac civitatis cibiniensis, inivisse certos mutuae sinceritatis ac benevolentiae praestandae contractus, quorum instrumenta originalia adhucdum nobis praesto sunt. Vestrae adeo Celsitudinis gratia Principalis, nobis saepe saepius abunde declarata, nihil minus, imo amplius aliquid abs eadem quam gloriosis eiusdem antecessoribus sperare iubet. Nec fortasse Celsitudinem Vestram fugit quantum ex misera nostra patria provinciae Vallachiae Transalpinae emolumenti indesinenter accedat, quot millia florenorum annuatim exhinc transferantur et quam de caetero nobis cordi sit Celsitudinis Vestrae subditos ad nos mercaturae exercendae aut etiam quacunque de causa commeantes fraterno et benevolo amore complecti, illis omnia deferre charitatis officia, quos *(sic)* curam liberrimam permittere, et complura similia. Quae omnia Celsitudinis Vestrae altiori et gratiosae considerationi humilime recommendantes, eandem Principalem Celsitudinem Vestram per Dei misericordiam rogamus dignetur miseris Cibiniensibus una cum reliquis nostris popularibus gratiam suam in isto negotio principalem impertiri et exoptata consolatione frui facere. Quibus Celsitudinem Vestram divinae tutelae recommendamus, in humilima et indefessa servitiorum oblatione gratiosam resolutionem praestolaturi, permanentes

Celsitudinis Vestrae humilimi et obsequiosissimi servi

Consul regius ac Sedis iudices et Senatus cibiniensis.

Cibinii, die 5 febr., anno 1705.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMDCCCXLIII.

„Protopop și notarețul soborului mare, Vasilie Dăianlu" *(sic)*, către „popa Gligoraș de la Mititei", îndemnându-l din nou a nu mai lucra împotriva protopopului Mateiu, pentru a-i luă locul, „pre la tisturile de-afară", adecă „pre la domni", ci să aștepte. Bălgrad, 1705, 26 Iunie.

(Bistrița, Archiva Orașului; publicată în *Documentele Bistriței*, II, p. 99, nº CCCLXVI.)

MMDCCCXLIV.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Brașoveni, despre cererea lui de a i se iertă de oierit „vitele ce are aici în ţar[ă], oi", arătând că „oeriturile s'au vândut de iaste acum o lună", dar că a făcut carte ca oile lui să aibă „bună pace de oerit". 1705, 4 Decembre.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată și în *Brașovul și Românii*, pp. 369-70, nº 8.)

MMDCCCXLV.

1706. Tariful vămii din Turnu-Roşu.

Methodus tricesimandi.

1mo. Ab Armenis et Haebreis iuxta vectigal exigantur tricesimae.

2do. A quaestoribus transylvanicis, sive indigenis, sive graecis, de mercibus, quae in Transylvania distrahuntur, iuxta accordam proxime sequentem. De illis vero quae continuato itinere ad alia regna et provincias educuntur, iuxta accordam cum extraneis in §. 4to specificatam:

	Fl.	Den.
Pro unius equi uneris serico	50	—
Patyolatt[1]	24	—
Mutzuli[2]	15	—
Mixtis mercibus	25	—
Tincti fili, vulgo fejtö	15	—
Tinctae telae, vulgo bogasia	15	—
Turcico filo	10	—
Cingulo ex pilis cameli	10	—
Mixtis mercibus melioribus, Rumeli-marha dictis	16	—
Vilioribus	12	—
Tapetibus	18	—
Kilim	18	—
Karmasenis	12	—
Kordovani	12	—
Szattyán[3]	6	—
Subductura pellium agninarum	10	—
50 petiis abae	8	—
80 petiis abae	10	—

3. Debreczinenses de rebus et mercibus in Transylvania comparatis iuxta vectigal solvant tricesimas, de exoticis vero, quae non eo fine introducuntur ut hic distrahantur, verum continuato itinere in Hungariam vel alia regna transportantur, iuxta modum sequentem:

	Fl.	Den.
Pro unius equi oneris serico	30	—
Patyolatt	24	—
Muszuli	10	—
Tincto filo, vulgo fejtö	7	50
Mixtis mercibus, Rumeli-marha dictis	8	30
Tinctae telae, vulgo bagazia	7	30
80 petiis abae	6	57½
Cooperimento equino, vulgo tsujtár	10	—
Karmasenis	9	-
Kordováni	7	—
Szattyán	5	—
Subductura pellium agninarum	8	—
Gossipio	4	—
Filo turcico	4	20

4to. Extranei quaestores cuiuscunque nationis, qui ab Orienti ad Septentrionem, et [e]contra, questum exercent mercesque suas in Transylvania distrahunt.

---

[1] Facchiolati.
[2] Muselină.
[3] Săftian.

	Fl.	Den.
Ab Orienti ad Septentrionem.		
Pro onere bagazia, muszuli, karmaseni, fejtö, kordovani	8	—
Tapetum, kilim, csujtár	6	—
Muhor[1] utriusque generis, tam praestantioris, quam vilioris	10	—
Serici	30	—
Mercium serico intextarum praestantiorum	20	—
Viliorum	12	—
Cingulorum pilis cameli	6	—
Thuris et radicis czitfer	6	—
A Septentrione ad Orientem.		
Pro onere pellium pegymet	18	—
Pellium vulpinarum	24	—
Pellium alborum canum	27	—
Una kropta[2] pellium zebellinarum	60	—
Pro onere pellium subductarum alterius cuiusvis generis praeter pelles zebellinas	15	—
Siquae mercium in his specificatis positionibus non reperirentur, secundum aestimationem et valorem, puta de mercibus centum flor. merentibus	5	—

Observandum: de mercibus equo imponi solitis, quantum unus equus baiulare consuevit, pro uno onere reputatur; quae vero balis, seu maioribus seu minoribus, coniunguntur, iuxta centenarios computentur, id est tres centenarii pro uno onere equino, aut, si id mercatoribus displicuerit, solvant secundum vectigal.

Ad haec pretium naturalium, qui secundum vectigal solvunt tricesimas, sequenti modo pendant.

	Fl.	Den.
1mo pro rebus et mercibus, quarum tricesimae se ad centum florenos extendunt, solvant	10	—
Id est pro quovis floreno, denarios 10.		
2do pro decem urnis vini, tigvam	—	6
3tio pro centum bobus in Transylvania comparatis	25	—

Extra ditionem vero transylvanicam, vel in Vallachia, vel in Moldavia, emptis et in Transylvania non distrahendis, verum ad alia regna et provincias per Transylvaniam transpellendis, praeter solitum vectigal, pro pretio naturalium nihil exigatur.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contimporană.)

MMCCCXLVI.

Universitatea Saşilor către Împărat, despre datoriile băneşti şi dijmele preoţimii româneşti către dânşii. 1706.

Ihro Römisch-, Kayserlich-, auch zu Hungarn und Böheimb Königliche Majestaet, etc.

Allergnädigster Kaysser, König und Herr, Herr, etc. Da auss Eurer Kaysserlichen Majestaet allergnädigster Wille und Befelh der wallachischen Geistlichen von denen gewöhnlichen Gaben und Contributionen Immunitierung betreffend zu allerunterthänigsten Gehorsam kundt und wissendt worden, so haben zu Euerer

[1] Mohair.
[2] Coropcă.

Kaysserlichen Majestaet allermildesten Füssen legen müssen wie solcher Geistlichen, sowohl in paarem Gelde, alss Getrayd und Habern, bestehender jährlicher Beytrag, vermöge Eurer Kaysserlichen Majestaet Confirmation, unserer äusserst verarmten Nation zum Besten anzugedeuen pfleget, und eben jeczo der Zeit vorhanden wäre, die gewöhnliche Jahr-Steür, in 3.000 f. bestehend, einzucassiren. Weil wir aber, zu Contestierung unseres unterthänigsten Gehorsambs, erdeuteten Geistlichen dass gewöhnliche Zinssgeld abzutragen nicht zugemuthet, damit umb so viel weniger etwas welches einige Consequenz verursachen könnte, von uns fehlbar begangen, als im Gegentheil Eurer Kayserlichen Majestaet dissfälligen allergnädigsten Intention in tiefestem Gehorsamb nachzukommen, auch hierdurch andern mit nicht unnüczbahren Exempeln vorzugehen, unss auf alle Weise zu beeifern, wie schuldig, also willig seyn,

So wünscheten zwar in solchem Stande zu seyn, da man den Abgang der bis Dato uns zugefallenen Contribution nicht empfindete; da aber dieser wallachischen Geistlichen jährlicher Zinssgroschen, in nicht anderwärtlich ergänzenden Fall, von unserm Armuth nicht könnte bezahlt, sondern von Jemanden gegen Interesse entlehnet werden müste, —

So gelanget an Euere Kaysserlichen Majestaet unser allerunterthänigst und fussfälliges Ansuchen, es geruhen Euere Kayserliche Majestaet, auss weltgepriessen- höchstchristlichen Mildigkeit, so viel als unss durch oft angeregter wallachischen Geistlichen Immunitierung abgienge, von der gegen den Genuss der Fiscal-Zehenden jährlich abzutragen schuldigen Geldespost, unss allergnädigst erstatt- oder erlassen, durch dieses Mittl also der wallachische Geistliche der Exemptation ohne unserer Aggravation genüssen zu lassen. Welche Kaysserliche und Königliche Gnad, wie sambt unsere Nachkommen, in aller unveränderlichen Treu ewig erkennen werden. Die wir, in sehnlicher Erwartung der allergnädigsten Bittgewehrung, seyn und ersterben

Eurer Kaysserlichen Majestaet
Allerunterthänigst- und Getreueste Unterthanen

Die gesammbte Sächsische Nation in Siebenbürgen.

[Vo:] An die Römisch Kayserlich-, auch zu Hungarn und Böheimb Königliche Majestaet, unsern Allergnädigsten Kaysser, König und Herren, Herren, allerunterthänigstes Ansuchen der Sächsischen Nation in Siebenbürgen, der wallachischen Geistlichen Immunitierung, ohne der Sachsen Aggravement, betreffend.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; concept la anul 1706.)

MMDCCCXLVII.

Botoşani, 1706, 25 Ianuar.

Vornicii de Botoşani către Bistriţeni, despre concetăţeanul lor Avan Baronce, care vine pentru o împlinire de datorli.

† Ai noştri cinstiţi şi buni prietini, dumnalui giudeţul şi dumnalui harminţaşul de la cetate Bistriţei, s[ă]nătate şi tot bunul poftim dumilorvostre de la m[i]lostivul Dumn[e]dzău. Pricina aceştii scrisori a nostre, întăi ca s[ă] cercăm de bune s[ă]nătate şi viiaţ[ă] dumilorvostre. A doa, iar vă poftim păntru cest negustor, anume Avan Baronce, carel[e] este de aici, de la oraş de la Botoşeni: venindu acolo, la ţ[a]ra dumilorvostre, şi avăndu datorii la neşte negustor[i] ce trăescu acolo, poftim să aibă dreptate, să i să facă plată pe zapis ce ar[e]. Ce noi încă, la dreptate, ce'r hi pofta dumilorvostre, gata ne vom află în slujbă. Că, neplătindu banii acestui negustor cine s'a hi dator, apoi s'a dă şt[i]re Mării Sale lui Vod[ă], şi să fač[e] zebaral[ă]. Că acei negustori au boi aice. Ce poftim dreptate să hie. Şi m[i]l[o]stivul Dumn[e]dzău să fie cu dumneavostră.

† A dumilorvostre bun[i] prieten[i]

Vornici de Bot[ă]şeni.

✠ Botăşeni, 1706 (arabice), Ghen. 25.

(Pecete mică, neagră, de ceară, a Vornicului; ruptă.)

[Vo:] La ai noştri cinstiţi şi buni priiatini dumnalui, giudeţul şi dumnalui harmiţaşul de la cetate Bistriţii cu bună s[ă]nătate să s[ă] dea.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată în *Documentele Bistriţei*, II, p. 100, nº CCCLXVII.)

MMDCCCXLVIII.

Instrucţii pentru co-tricezimatorul de la Turnu-Roş. Sibiiu, 1706, 31 Mart.

Nomine Caesareo-Regiae in Transylvaniam delegatae cameralis commissionis domino Iohanni Tekelt intimandum quoniam Amplissimo Magistratui cibiniensi, ob factam in his urgentissimis necessitatibus anticipationem, proventus tricesimarum huiatis et vöröstornyensis fuerunt impignorati et earundem compossessio eousque concessa, donec in capitali et interesse, ratione dictae anticipationis, plenarie fuerit contentatus, et inter cetera commissio cameralis cum mox mentionato magistratu convenerit ut aliquem e suo sive civitatis medio pro contricesimatore sive contrarotulario tricesimae vöröstornyensis commissioni exhibeat, ab illa, praevio praestito iuramento, suscipiendum et instruendum, et in hunc finem dominus Iohannes Tekelt pro tricesima vöröstornyensi, qua contricesimator sive contrarotularius, sit praesentatus. Ideo vigore praesentis decreti commissionalis, ad ulteriorem ratificationem Excelsae Camerae Caesareae-Aulicae, pro contricesimatore sive contrarotulario tricesimae vöröstornyensis constituitur et eidem sequentia puncta accurate observanda committuntur:

Primo. Ut se apud commissionem cameralem insinuet, coram ipsa in praesentia Amplissimi Magistratus cibiniensis iuramentum consuetum deponat, instructionem, methodum tricesimandi, vectigal et alia ad officium tricesimatorium pertinentia accipiat et singula contenta punctualiter observet, et ut a tricesimatore pariter observentur attendat.

Secundo. Nullam dependentiam sive subordinationem a tricesimatore habeat, sed in pari authoritate officio fungatur et cum ipso amice conveniat, tempus et locum functionis simul absque omni controversia determinando.

Tertio. Unus absque altero nihil expediat, etiamsi res esset levissimi momenti, nec aliquid percipiat, sed quaecunque in officio tricesimatorio peragenda occurrunt, coniunctim exequantur.

Quarto. Teneat prout tricesimator manuale sive regestum in quo fideliter et specifice apponat dies et menses, nomina et cognomina quaestorum, item quan[titatem] et qualitates mercium et quarumque rerum tricesimatarum, finito quoque mense, manuale sive regestum suum cum tricesimatoris manuali combinet et revideat, ex illisque extractum menstruum de perceptis proventibus in conformitate iam ante praescripta et a tricesimatore communicanda in duplo conficiant et commissioni exhibeant.

Quinto. Teneantur in tricesima binae cistae serie occlusae, et, tam ipse dominus contrarotularius, quam tricesimator claves pro istis cistis uterque separatim habeant, ita ut unus absque altero illas non possit aperire: in una cista reponantur proventus tricesimales, in altera vero accidentia in tricesima provenire solita. Finito singulo mense, aperiantur ambae cistae coram uno aut altero deputato magistratus cibiniensis et proventus percepti erga eiusdem recognitionem ipsi sine defectu consignentur. Accidentia vero in duas partes aequales dividantur; ex illis tantum domino contrarotulario, quantum tricessimatori, et sic vice versa cedat. Econtra cessat pars accidentiarum antehac a domino inspectore praetensa. Dicta accidentiarum medietas una cum medietate salarii tricesimatoris assignatur hisce domino

contrarotulario loco salarii. Et pro meliori explicatione notatur quod magistratus cibiniensis sit cassam generalis perceptoratus thesaurariatus transylvanici de menstruatim perceptis proventibus quietaturus, quae tridecimatorem et contrarotularium quietabit, quasi proventus ipsam cassam intrasset.

Sexto. Cum, praeter instructionem, methodum tricesimandi et vectigal, pro exigentia rerum et temporis varii tricesimatori a commissione fuerint dati ordines, de quibus necessario debet ess informatus, ideoque pro eiusdem notitia intimatur quod tricesimatori per decretum sit iniunctum ut omnia fideliter communicet.

Septimo. Sicut imposterum ordines ad tricesimatorem et contrarotularium simul expedientur, ita vicissim rationes suas, extractus menstruos et angariales relationes, imo singula quae officium tricesimatorium concernunt, simul et coniunctim faciant.

Octavo. Sicuti tricesimatori est demandatum, ita quoque omnibus simultatibus supersedeat, cum tricesimatore in bona et sincera harmonia vivat, econtra ipsius actionibus quam diligentissime invigilet, sine suo praescitu et assistentia nullam tractationem vel collusionem cum quaestoribus admittat, imo, si aliquid occurrerit unde rationabilem suspicandi causam habet, confestim denuntiet et omnia media adhibeat ut veritatem resciat; quod etiam est intelligendum casu quo, si reprehenderet tricesimatorem non sincere agere, aliqua subticere[t] vel dissimulare[t].

Confidit commissio dexteritati et fidelitati domini contrarotularii, et, si effectus opinioni de eodem praeconceptae corresponderit, sibi non modo acquiret meritum, sed suis dominis superioribus viam facilitabit suo tempore intentum quod habent assequendi. Quare sciat sibi et suis superioribus per suam industriam indefessam, applicationem et realem fidelitatem consulere. Cibinii, 31ma martii, anno 1706.

Ex commissione camerali per Georgium Eckler.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCXLIX.

1706, 9 Iulie.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre „bucatele Şcheailor, ce au aici în ţar[ă], cum că au băntuială de erbari şi de vameşi", arătând că acei ce „ş'au ţinut dobitoacele în munte, la stâni, de le-au îngrăşat şi iar le-au dus înnapoi, aceia ş'au plătit numai adetul muntelui, precum s'au putut tocmi la stăpânii moşii, iar erbărit şi vamă n'au dat" ci numai „cei ce le-au coborât la vale, la câmpu", precum s'a hotărât şi acum, cu adausul că numai „Şcheaul", şi nu orice om din „Ţara Ungurească", va aveá acest drept: cui nu-i place, să nu vie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 370-1, nº 9.)

MMDCCCL.

Târgovişte, 1707, 13 Ianuar.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre plângerile lor cu privire la noua „dajde pe dobitoace, ca să dea tot omul", deci şi ai lor, arătând că nu poate să-i cruţe, „pentru multele păsuri şi mari cereri şi greale porunci ce avem de la cei ce ne stăpânescu,—care unul Dumnezeu ştie în ce greu ne aflăm şi cu câtă dătorie s'au încărcat câstă biiată ţară" şi că s'a început cu vitele lui domneşti, cu ale boierilor, mănăstirilor şi arhiereilor, osebindu-se doar „ale dumnealor judeţilor şi ale dumnealor fălnogilor, ale gubernatului şi ale altor boiari, neamişi mari", şi adăugind că Turcii îi scot înainte strângerea la el de oameni din toate părţile şi „numele mare ce s'au făcut că e ţara acăsta plină de om".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 371-3, nº 10.)

MMDCCCLI.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre moşiile judeţului Andreiaş Reiter, despre învoiala cu postăvarii cu privire la postavul de Paşti al slujitorilor, rugând să se grăbească, de oare ce li s'au şi dat 1.500 de taleri, adăugind aceleaşi lămuriri ca mai înainte cu privire la „dajdea pe dobitoace", asigurând că nu se va cere în Rucăr vama vitelor de la cei ce vin cu carăle să ridice vin şi poftind să-i vie „jupânul Ghiorghe Mai argintariul" ca să se tocmească pentru „nişte arginturi". 1707, 30 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 67-9, nº 13.)

MMDCCCLII.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre „popa Savul de la Câmpul Lungu" prădat de nişte Şchei, Iosif şi Palco, cari i-au luat 53 de taleri şi „târguialele ce au avut" şi, cu tot amestecul „comendantului de acolo", nu i s'a făcut dreptate, arătând că altfel va face să se oprească bucatele (se adauge cererea de a se scoate nişte bani de către „fonogiu"; iscălesc Ion Răduţul şi soţia lui, Alba, din Ghimbav). 1707, 1-iu Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 371-2, nº 25.)

MMDCCCLIII

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre sosirea lui Gheorghe Mai argintarul cu o „drăgăstoasă carte", despre făgăduiala postăvarilor de a găti lucrul la timp, sfârşitul lui Februar, când va trimite să ridice şi clopotul făcut de „jupânul Hendrec Lambru", rugându-se a i se face „şi lemnul, adecă butucul clopotului, împreună şi cu legăturile de fiere ce trebuescu, şi limba". 1707, 14 Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 97-9, nº 6.)

MMDCCCLIV.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Bistriţeni, despre sosirea postavelor, şi cu unul din meşteri, precum şi a clopotarului care va mai face un clopot, adăugând cererea de a i se mai „căpul", cu 10 lei, 33, alte „44 de bucăţ de postav de cel făr' de pecete", ce trebuie adus, bine învelit şi legat, pe cai la Câmpina, „pentru mai grabul". 1707, 11 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 71-2, nº 15.)

MMDCCCLV.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre cumpărarea de el a satului Poiana-Mărului „de la Nalaţi Andreiaş cu fraţii lui şi de la Sechil Adam cu fraţii lui,...cu iobagi cu tot", arătând că birăul a dat pe unii iobagi ca fugari în ţară, iar pe Radul Igoiul şi fratele Voico la Vâlcanul Bârsei. 1707, 18 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 254, nº 6.)

MMDCCCLVI.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre jalba lui „Gherghe vătaful de Braşoveni", de la care cere nişte bani mama răposatului Dumitru calfa, 1707, 22 Iunie.

căruia-i lăsase în seamă prăvălia din București în vremea ciumei: aceia erau „bani domnești după la răfeturi, până la 700, 800 de talere", cari s'au și luat la „Cămara noastră".

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 405-6, nº 8.)

MMDCCCLVII.

1707, 9 Iulie. Cîmpulungenii către Bistrițeni, pentru calul unui om de la ei.

Calul „ce'u perit din munte de atâta vreame ș'au înblat omul nostru după cal, cercându-l pân Ț[a]ra Leșască și pen ț[a]ra Mulduvii și pen Maramoraș și pen toat[e] părțile, întrebând și cheltuind ca cela cu paguba". Se „oblicește" calul la popa Gheorghe din Rodna, „luat de dânsul când au trecut cu bejeniile și, dup' acla, înblând el deatâtia ori cu calul cărând bejenii, și audzând că 'ntrebă omul calul, și, fiind calul la dânsu, nu l-au lăsat Dumn[e]dzău să colăcească calul, că tot pen oameni au înblat și nemică n'au dzis. Ce iac' acmù, oblicindu-se calul acolo, au mărsu omul acolo după cal, și ș'au găsit calul față, schimbat pe o iapă, și n'au vrut să-i dia calul, că nu l-au credzut că-i a lui, ce'u înblat trudindu și cheltuind. Dară de-acii Măriile Vostre, dacă-i popa om dreptu și găsi calul și 'mblând cu calul tot printe oameni noștri, căci nu mărturisi calul și s'ia ș[i] ce e colacul, cumu-i obicna se u ia? Că noi, șiapte omini bătrâni, giurăm pe cal, pe acela, că-s drepte bucate acestui om, anume Niculai . . . [Între ei: „Lupul Lateș și eu, Andriiaș Pizdâl[âu]". Pun degetele „noi, giurătorii".]

Confirmă, jos, „popa Ghiorghii, snă Petre Hurghiș ot Cîmpulungu".

(Pecetea târgului, cu fum. Adresa românească. Pe dos: „Allata anno 1707, die 23 iulii ex Moldavia.")

(Bistrița, Archiva Orașului; în parte și în *Documentele Bistriței*, II, p. 101, nº CCCLXVIII.)

MMDCCCLVIII.

Târgoviște, 1707, 21 Iulie. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Brașoveni, despre sosirea sa la Târgoviște, „arginturile" de la Gheorghe Mai, care cere „aur să le poleiască", despre ispravnicul caselor sale din Șcheiu, Andreiaș, supărat de „teihiul croitorilor și al cojocarilor", cari i-au descuiat „încuetorile și lăzile lui" — „numai un omu avem acolò, și nu să poate odihni", și fapta lor „să atinge și de cinstea noastră, și ni să pare că nu iaste cu cale", — precum și despre „treaba noastră", tainică, pe care a încredințat-o lui Gheorghe Țaco.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 99-100, nº 7.)

Traducerea germană contemporană:

Wir, Constantin von Gottes Gnaden Vayvod in der Wallachay.

Unserm werthen Freundt und Nachbaren, wie auch jeder Zeit vornehmen Gönnern (Tit.), H. Georgio Jeckelio, wohlverordneten Richter in Cronstadt, wundschen von Gott gutte Gesundtheit sampt aller glückseligen Wollfahrt. Die Ursach dieses unseres an Sie abgefertigten Brieffes ist keine andere, als, da wir nu in der Tergovest sind hinkommen und alszo auch derer Nachbarschafft desto näher hinzu gerücket, erstlich des Herrn Stadt-Richters seines Wollstandes uns zu erkundigen, welchen zu vernahmen wir jederzeit verlangen, damit wir uns frewen mögen. Zum Andern, nachdem wir die dahin gegebene Goldschmidt-Arbeit gern auffs Schnellste fertig hetten, haben wir den Herrn Richter, unseres in unserem Haus oberhalb der Stadt verordneten Schaffners, des Andreásch, wegen, certificieren wollen wie dasz er uns schreibet: er hette grosse Ungelegenheit von der Schneyder- und Kirschner-Zunfft, lieszen ihm keine Ruhe, weren für etligen Tägen zu ihm kommen und all Geschliesz geöffnet an Thüren und Laden und ihm was er gehabt

hinweg genommen. Über welches wir uns höchst verwundert haben, maszen wir die Geschäffte so der Herr Stadt-Richter in unserem Landt haben, und weit wichtigerer sindt als diese, nicht können übergehen, sondern richten selbe, ihrem Begehren nach, aus. Wir aber haben einen Mann daselbst, und kann doch keine Ruhe haben. Es scheint uns dieses nicht höfflich zu sein. Wir wiszen wohl dasz der Herr Stadt-Richter wird sagen: es sey nicht der Brauch dasz auszer der Zunfft andere arbeiten sollen. Welches auch so ist. Aber es gebühret sich dasz dieses anderen, und nicht uns, wiederfahre. Denn was ist's für ein grosses Ding, einen Mann dasz wir daselbst haben, und geniesze seiner Ruhe. Welchen nach wie auch vor dieszmahl den Herrn Stadt-Richter freundliger Weis anlangen dasz er den Zünfften befehle und gebiethe dasz selbe ihn mit Frieden laszen und weiter nicht verunruhigen. Denn, wird er uns mehr schreiben, dasz sie ihn noch weiter stöhren, sollen sie wiszen dasz wir über den Herrn Stadt-Richter einen grossen Miszfallen faszen werden. Denn dieses, welches die Zünfften daselbst in unserem Hause verübet, sindt hingegangen und allenthalben aufgeschlossen, Willens auch unsere Ehre anzutasten, scheinet uns dasz es unfaktierlich sey. His der Gnade Gottes empfohlen. — Datum 1707, 21. Iulii.

Costandin Vayvod.

(Braşov, Archiva Oraşului; copie contemporană.)

MMDCCCLIX.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre aducerea argintu- 1707,
rilor de Gheorghe Mai, căruia i-a dat şi alte lucruri, şi despre Andreiaş omul 20 August.
ce-i păzeşte casele din Şcheiu, cu privire la care judeţul făgăduise lămuriri prin om anume.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 101, nº 8.)

MMDCCCLX.

Şerban Cantacuzino Vel Vornic către Braşoveni, pentru „ploconul" trimis, 1707,
şi „păsurile" Şcheilor, arătând că a scris „şi la dumnealui taica Constandin" (Stol- 14 Septembre.
nicul) şi la alţii, şi vameşilor, cari „mult vor mai scoboră de obiceaiul ce au făcut dumnealor".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 406-7, nº 9.)

MMDCCCLXI.

Mihai Cantacuzino către Braşoveni, pentru „bieţii de Şchiai carele s'ar hi Bucureşti,
hrănind aici, pre locul ţărăi noastre", pe cari „îi adaogă şi-i supără" vameşii din 1707,
Câmpina şi alţii, arătând că a scris la Curte, „dumneaalui neanii lui Costandin 16 Septembre.
Stolnicul", să vorbească lui Vodă.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 407-9, nº 10.)

MMDCCCLXII.

Asani Vel Căminar către Braşoveni, despre ai lor „car[i] sântu de să hrănescu 1707,
aici in ţară", cari „au sărăcit şi s'au şi inputinat, că numai 6 prăvălii sântu, şi birul 21 Septembre.
tot acelaş de 'ntăi dau", arătând că „trag bir greu" şi negustorii de ţară „şi mai neme n'au rămas dentru ei", că se va scădeà cât va fi cu putinţă, că vamă li

s'a luat „de lâna şi de pieile de la oile lor ce le-au fostu murit", puindu-se anume un boier la Câmpina spre a opri „jafurile" şi trimiţându-se un „om domnesc" şi omul Braşovenilor ca să împiedece vânzarea prin târguri, de către alţii, de „marfă braşovenească".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 409-10, nº 11.)

MMDCCCLXIII.

1707, 22 Septembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre Şcheii din ţară cari „au slăbit foarte", arătând că şi cu negustorii de ţară s'a petrecut acelaşi lucru, „cât s'au îndoit şi s'au întreit dările..., şi nu ne gândim să hie mai fost vre odată greu pământului acestuia ca acum", dar că Şcheii au fost cruţaţi faţă de alte „bresle" şi că au rămas aproape tot în „legătura" lor cea veche, şi adăugind că trimite un ispravnic la Câmpina pentru a primì acolo plângerile, dar că se pare că Şcheii nu mai „umblă pe drumul cel mare al vămii", ci pe „poteci", ceia ce aduce pedeapsă.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 411-2, nº 12.)

MMDCCCLXIV.

1707, 15 Novembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre vinuri, zăbava clopotelor, pe care le va luà un car la Rucăr, despre „oeritul de an" luat, nesosind cartea lui, şi dela ai lor, cu lămurirea că e al treilea an de când dă toată lumea; despre „jupânul Manul [Apostolo]", trimis pentru a tocmì postav, „280 de bucăţi albastre făr' de nicio peceate, şi 70 de bucăţi de cel cu 2 peceţi; şi acest cu 2 peceţi să fie cătăva sută albastru şi celalalt vearde", gătindu-se până la sfârşitul lui Februar, „căci de la zi întâi a lu Mart să dau postavele la slujitori", fiind „tot bun, să nu fie pentr'ânsul rău, precum pururea facu şi să vie şi tocma la coţi, adecă deplin", adăugind arvuna de 1000 de taleri, şi despre aşteptarea lui Gheorghe Ţaco, dus la Sibiiu.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 72-3, nº 16.)

MMDCCCLXV.

Sibiiu, 1708, 4 Ianuar. Sibiienii către Constantin-Vodă Brâncoveanu, despre nevoia, căzută şi asupra lor, a văcăritului.

Celsissime princeps ac domine, domine nobis gratiosissime, et cetera.

Ex ditionibus Celsitudini Vestrae subiectis perlatum est ad nos qualiter Celsitudini Vestrae Principali denuo visum fuerit certam quandam contributionis speciem vakarit nuncupatam, atque a singulis in ditione Vestrae Celsitudinis existentibus pecoribus, tam indigenas, quam etiam peregrinos concernentibus, pendendam, infligere. Quandoquidem autem Celsitudini Vestrae constare poterit, quantis miseriis atque damnis miseri nostri rustici, tam Saxones, quam Valachi et inter caeteros inhabitatores pagi nostri Rossinar, obnoxii fuerint, quippe qui, magna parte substantiarum suarum per infelices belli coniuncturas amissa, paucula sua pecora, ex gratia Celsitudinis Vestrae, in tractibus transalpinis hactenus aegerrime conservarunt atque intertenuerunt, igitur officii nostri esse putavimus Celsitudinem Vestram Principalem hisce humilime requirere atque eiusdem gratiae miseros nostros extrema egestate pressos rusticos recommendare, eo fine, ut Celsitudo Vestra dignetur miserorum praedictorum nostrorum hominum sortem, sane commiseratione dignam, clementer ponderare atque ratione antefatae contributionis vakarit dictae eisdem gratiose indulgere, quo illi, non modo pro praesenti pecora sua, alioquin magno ipsis constantia, conservare, sed etiam in futurum rei suae familiari providere queant, tali

ratione ad servitia Sacratissimae Caesareae Maiestatis, domini, domini nostri Clementissimi, necnon Vestrae Celsitudinis officia humilima conservandi; qui, de caetero Celsitudini Vestrae Principali humilima nostra servitia promptissime offerentes, indesinenter permanemus Celsitudinis Vestrae Principalis

Humilimi servi *Consul regius Sedisque, et cetera.*

Cibinii, die 4 ianuarii, anno 1708.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMDCCCLXVI.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Brașoveni, despre scutirea de „văcărit" a carelor ce vin pentru „vinuri și alte bucate", dându-se și porunci „la județul Mușcelului și la județul Prahovei, celor ce umblă cu dajdea ăcasta a văcăritului", despre casa cu privire la care se va isprăvi după întorsul județului Gheorghe de la Sibiiu, cerând a i se arătă suma de plată, despre scăderea sumei cu care erau „legați" Brașovenii de la o mie de taleri la 200 și despre scutirea celor 12 buți cu vin ale județului la vama din Văleni. 1708, 10 Ianuar.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 33-4, nº 4.)

MMDCCCLXVII.

Constantin Brâncoveanu către Sibiieni, despre văcăritul ce a fost silit a scoate. București, 1708, 10 Ianuar.

Illustrissimi, Spectabiles ac Magnifici domini, Inclite Senatus, nobis observande.

Ex tenore literarum quarta praesentis ad nos emanatarum Incliti Senatus desideria intelleximus, nimirum in relaxandis contributionibus a pecoribus constitutis. Quae quidem voto totius communitatis ad propellendam publicam vicissitudinem latae sunt, urgente sic extrema quasi necessitate, adeo ut ne ipsi magnates ac nobiles hac vice suam libertatem illaesam servare quieverunt, sed unitis viribus succurrere oppressae provinciae iverunt. Unde et factum ut extranei quoque in districtibus hinc inde siti communem calamitatem communi auxilientur suffragio propellere; siquidem et huius provinciae incolae, migrantes hinc in partes vicinas, eas in ipsarum necessitatibus sublevare pari lege obligantur. Quo tamen non obstante, visis Incliti Senatus amicabilibus et officiosis requisitionibus, ex propensione nostra, qua semper in eum fuimus, subditis suis tertiam partem pro relaxatione condescendimus exactoribusque nostris id significari statim fecimus. Assecurantes in aliis etiam possibilibus Inclito Senatui iugiter manere propensos.

Inclito Senatui servire parati

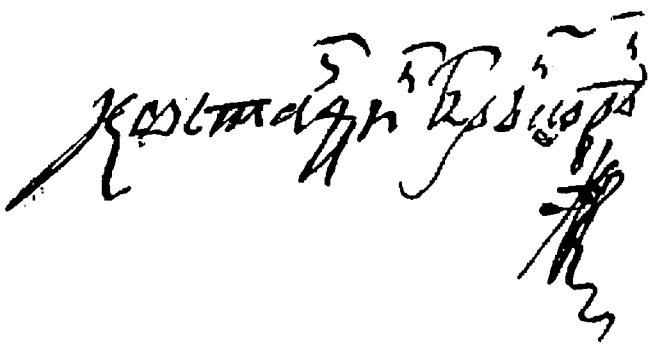

(Costandin Brâncoveanu).

Bukuresti, 10 ianuarii, 1708.

[Vo:] Illustrissimis, Spectabilibus ac Magnificis dominis, Inclito Senatu cibiniensi, et cetera, dominis et vicinis observandis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCLXVIII.

1708, 26 Ianuar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Gheorghe Ţaco, despre trimiterea la Braşov a „jupânului Manul" (Apostolu), rugându-se să fie sprijinit.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 308, nº 12.)

MMDCCCLXIX.

1708, 26 Ianuar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, pentru trimiterea la ei a „jupânului Manul" (Apostolu) cu un răspuns despre casa din Şcheiu şi cu 1.500 de taleri ca să plătească postavul, pe lângă alţi 1.500, arătând cum că se poate aduce, „că iarna iaste ca vara, vreame bună, călduroasă", pentru „vasele de argint" ce trebuie să i se facă până la Paşti din cele 135 de grivne de argint trimise, cu arvuna de 200 de taleri, luând „tot ţehul meşterilor argintari acest argint asupra tuturor".

Traducere germană contemporană:

N. B. Im Andern, anno 1708, die 26. Ianuari, datierten Brieff wird der seelge Herr Richter berichtet: wie dasz Ihro Fürstliche Gnaden dem für dieszmahl mit Geld für Tuch und Goldschmidt-Arbeit abgefertigten Handels-Mann Manul mundtliche Instruction des Kaufes wegen ertheilet hette. Von welchem denn die Sache auffs Weitläuffigste zu vernehmen were.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 74-5, nº 17.)

MMDCCCLXX.

1708, 13 Februar. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre răspunsul adus de Manul, despre cele 200 de bucăţi de postav luate de el în primire, rămâind 177, pe care le vor aduce, împreună cu un meşter, pe cară, învelite bine, sătenii de la Rucăr şi Dragoslave, arătând că s'au plătit toţi cei 4.000 de taleri, despre „rândul arginturilor", „cel ce va să fie cu flori şi cel neated", rămâiind să fie gata la Sfântu-Gheorghe, iar parte, doreşte el, încă la Paşti; despre casa din Şcheiu, pe care n'o vrea legată, „ca Şcheaii, ca Grecii", ci „slobodă", „cum vorbise cu Ţaco: „că noi, cârcumari nu săntem, să vindem vin, alt meşteşug nu ştim, — că nu săntem în rândul mojăcilor, nici nu iaste cu cinstea noastră ca să cumpărăm case cu acest feliu de tocmeli şi de legături, ce, ale cui sânt, să şi le ţie sănătos, să fie de bine a cui iaste casa aceaia, că nu ne trebue".

Traducere germană contemporană:

Im dritten, anno 1708, die 13. Februar, überschickten Brieff, sindt diese die eygentliche Wort, so Ihro Fürstlich Gnaden an den seeligen Weisen Herrn Richter des Hauses wegen abgehen leszet; nemlich folgende:

Der Herr Stadt-Richter thut uns schreiben wie dasz wir ausz dem von Einem E. W. Rath an uns abgefertigten Brieff, des Hauses wegen, Bericht einhohlen würden. Welches auch geschehen. Wir abes vermeynten ein offenes, frewes und nicht geschloszenes Hausz zu kauffen, als wie die Bulgaren und Griechen, dasz wir an solche Dinge, als wie wir sehen dasz uns des Rathsz Brieff zeiget, angebunden sein solten. Wir sindt nicht Schenck-Leute, dasz wir Wein verkauffen solten. Dergleichen Handthierungen wiszen wir nicht, als wie uns fürgegeben

werden, dasz wir uns daran binden solten. Wir sindt nicht im Grad der Pauren: es ist auch unserer Ehren nicht gemäsz dasz wir mit dergleichen Condition und Bedinge ein Hausz kauffen, sondern, wem selbiger Hausz zugehöret, der behalte und besitze es für sich in gutter Gesundheit. Wir hatten mit Herrn Georgio Czacko Anderes geredet, und nu sehen wir dasz uns wiederumb auf eine andere Weyse geantwortet wird. Derowegen, wer der Herr dieses Hauses ist, dem bekomme es zu gutt: wir bedarffen sein nicht, haben auch den Herrn Assessoren des Raths hierauff weiter zu antworten keine Noth gehabt. His conclusum.

Constantin-Woda.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 76-7, nº 18.)

MMDCCCLXXI.

Sibiienii către Guvernul Ardealului, despre intervenţia acestuia în chestia văcăritului şi răspunsul Domnului Ţerii-Româneşti. Sibiiu, 1708, 6 Februar.

Excelsum Gubernium Regium, domini, domini nobis gratiosissimi, colendissimi.

Excellentiae atque Illustritatibus Vestris devoto cum respectu hisce significandum duximus qualiter, postquam, ad humilem nostram instantiam, occasione recentis contributionis pecuariae, vakarit nuncupatae et a Celsissimo Vallachiae Transalpinae principe nuper dierum inflictae, Excellentiae ac Illustritatibus Vestris visum est pro miseris nostris hominibus apud eundem Celsissimum principem intercedere et, mediante gratiosa sua intercessione, rusticis nostris opem ferre, quemadmodum super relaxatione trientis dictae contributionis Celsissimi Vallachiae principis gratiosae literae nobis prae manibus sunt; nihilominus ex lamentationibus et querelis incolarum Sedis nostrae constat, tam intercessionem Excellentiae atque Illustritatum Vestrarum, quam etiam gratiosam Celsissimi principis Valachiae resolutionem effectu optato hactenus non modo caruisse, sed et, executionibus severis mediantibus, a maxima parte hominum nostrorum pro pecoribus in Vallachia existentibus contributionem vakarit plenarie levatam, imo, in defectu solutionis plenariae, pro uno quoque talero leonino singula pecora abacta et confiscata esse. Quandoquidem igitur Excellentiae atque Illustritatibus Vestris constat quam infelici sorte usi et ad quantam extremitatem praeteritis hisce annis deiecti sint miseri nostrae Sedis incolae, ita ut omnino metuendum sit ne, omnibus denique, tam facultatibus, quam iumentis, orbati, ad servitia publica praestanda plane inhabiles reddantur, iterato Excellentiae atque Illustritatibus Vestris humilime instamus quatenus eaedem dignentur pro certiori consolatione afflictorum nostrorum hominum apud Celsissimum Vallachiae Transalpinae principem denuo, remonstrata subditorum Suae Celsitudinis inobedientia, quippe qui rationem condonationis factae plane nullam habent, efficaci sua intercessione efficere quo Suae Celsitudinis resolutio semel declarata in effectum deducatur atque nostri miseri homines ab administratione trientis contributionalis semel condonatae liberi absolutique esse valeant. Quam Excellentiae atque Illustritatum Vestrarum gratiosam paternamque propensionem indesinenter agnituri, et in reliquo permansuri sumus

Excellentiae atque Illustritatum Vestrarum

humilimi et obligatissimi servi.

Cibinii, die 16 februarii, anno 1708.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; concept.)

MMDCCCLXXII.

Sibiiu, 1708, 17 Februar.

Sibiienii către Constantin-Vodă Brâncoveanu, despre neobservarea scăderii de văcărit ce li acordase.

Celsissime princeps ac domine, domine nobis gratiosissime.

Humilimo cum respectu Celsitudini Vestrae Principali nuperrimam nostram instantiam hisce repetendam duximus, quatenus nimirum, occasione recentis contributionis pecuariae, vakarit nuncupatae pro miseris nostris hominibus, per infelicitatem temporum ad id redactis ut pecoribus suis conservandis ad ditiones Celsitudinis Vestrae transalpinas confugere necessum habuerint, consulturi, ex officii obligamine ad Celsitudinem Vestram recurrentes, eidem pro aliquali relaxatione humilime supplicaverimus, in tantum etiam, principali Celsitudinis Vestrae gratia potiti, ut gratiosam Vestrae Celsitudinis resolutionem super remissione trientis dictae contributionis effective acceperimus. Quoniam vero ex lamentationibus et querelis miserculorum Sedis nostrae incolarum nobis constitit gratiosam Celsitudinis Vestrae Principalis resolutionem hactenus equidem effectu optato non modo caruisse, sed et, executionibus severis mediantibus, a maxima parte nostrorum hominum pro eorundem pecoribus in Vallachia existentibus contributionem vakarit dictam plenarie levatam, imo, in defectu solutionis plenariae, pro uno quoque thalero leonino singula pecora abacta et confiscata esse, quandoquidem igitur Celsitudini Vestrae Principali ignotum esse nequit quam infelici sorte usi et ad quantam extremitatem praeteritis hisce annis deiecti sint miseri nostrae Sedis incolae, ita ut omnino metuendum sit ne, omnibus omnino facultatibus atque iumentis orbati, ad suorum et ipsorum ulteriorem conservationem, necnon etiam ad comercia cum [1] ditionibus Vestrae Celsitudinis celebranda inhabiles reddantur, iterato Celsitudini Vestrae Principali humillime instamus, dignetur Celsitudo Vestra, gratiosae resolutionis nuperrimae memor, eandem ulterius confirmare et pro certiori miserorum nostrorum hominum consolatione exactoribus antefatae contributionis vakarit serio demandare quatenus relaxatam semel a Principali Vestra Celsitudine trientem contributionis de pecoribus solvendam, non modo amplius ne exigant, sed et exactam indubitato restituant. Quam principalem Vestrae Celsitudinis gratiam devoto cum respectu agnituri, eiusdem humilimis servitiis nosmet sincere obligamus, gratiosam Vestrae Celsitudinis annuentiam denuo praestolaturi.

Permanentes

Principalis Vestrae Celsitudinis humilimi et obsequiosissimi servi:

Consul regius et Sedis iudices ac Senatus metropolitanus cibiniensis.

Cibinii, die 17 februarii, anno 1708.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMDCCCLXXIII.

1708, 3 Mart.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Brașoveni, despre sosirea altor 167 de bucăți de postavuri prin „omul nostru Bunea copilul den casă", pe care le află „mai buniceale", despre neputința argintarilor de a dă lucrul gata până în Pași, adăugind o nouă stăruință.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 77-8, nº 19.)

---

[1] Copia are: *ad*.

MMDCCCLXXIV.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre moartea vărului său „Istratie, fecorul lui Stoian Comisul", care luase, pentru o datorie a lui State Şofrangiul[1], casele lui din Braşov, pe care el, ca socotitor al averii, vrea să le dea în seama omului său Milea „negutătorasul". 1708, 22 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 254-5, nº 7.)

MMDCCCLXXV.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre cei 3.000 de taleri ce li-a împrumutat „mai an-ţărţu, de sânt acum 3 ani", cerându-i acum cu dobânda de 900 de taleri, ori măcar să se facă „alt felu de aşăzământ". 1708, 30 Maiu.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 255-6, nº 8.)

MMDCCCLXXVI.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre „arginturile" pe care Gheorghe Mai trebuie să le „lucreaze de iznoavă", cerând să fie gata până în toamnă, despre casele din Braşovul-Vechiu şi iobagii cei doi din Sâmbăta ce erau să le păzească, despre mirarea lor că are aceste case, arătând el că le-a cumpărat de la Nica Hogea, ce e dus la Beciu, acum 6-7 ani, lăsându-şi însă oamenii şi caii acolo, despre cele două buţi de vin din acea casă pe care vrea să le dea, pe cară cu cai, la Sibiiu „ghenerariului cestui nou ce au venit acum, jupânului Crihpaum", după ce le va cercă Ţaco, care i-a trimis „cereasă", arătând că e gata să dea 10 taleri pentru „chirie" „căraşilor". 1708, 25 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 34-7, nº 5.)

MMDCCCLXXVII.

Gheorghe Vameşul de Câmpina (Grec) către Braşoveni, plângându-se că, în procesul dintre Petrea Moldoveanul şi Petru Buburuzea, după ce i-au cerut să-i judece „la vătaful Drăghici", întâmplându-se şi bătaie, acum scriu lui Vodă că s'a făcut judecată la Braşov, „jurând un neamiş cu 12 oameni" şi Petrea Moldoveanul a fost „rămas". 1708, 26 Iulie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 212-3, nº 18.)

MMDCCCXXVIII.

Câmpulungenii către Bistriţeni, despre calul, luat de un boier din Suceava, al unui om din Leaşul. Câmpulung, 1708[2], 18 August.

Pohtim pe Măriele Vostre pentr'un om din Leaşul, anume Iurga, care au fostu aici la noi, la Câmpulungu, şi s'au întâmplatu de i-au luoat un cal un boiari de la Suceav[a]; apoi noi am u[m]blat pentru dânsul ca s[ă] nu-i pie calul, şi am mărsu la Iaş, la Domnul nostru, şi am făcut carte domnească ca să-i dea boiariul calul. Boiariul, văzând cartea domnească, s'au apucat că-i va dă calul, şi au făcut zapis să margă să-i dea calul. El n'au mersu cu zapisul să-ş scoaţ[ă] calul, ce s'au pus şi ne-au furat un cal al nostru. Deci pohtim pe Măriile Voastrea să vie omul

[1] Negustor de şofran.
[2] 7216.

aici, să-ş scoaţ[ă] calul şi să ne aduc[ă] calul; că, nevenind şi nedându calul, apoi noi vom luoă alt cal. Numai de veţi socotl Măriile Voastre că va fi bine.

Pecetea cu fum. — Pe V°, adresa românească.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte, în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 101-2, n° CCCLXIX.)

MMDCCCLXXIX.

1708, 22 Septembre. Theodosie Mitropolitul Ungrovlahiei către Braşoveni, despre cererea lor de a interveni în folosul Şcheilor din ţară, „ca să facă Măriia Sa milă cu dânşii pentru rumtoarea dăjdilor lor, să-i lase mai pe uşor", dând răspunsul prin Gheorghe Ţaco.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 412-3, n° 13.)

MMDCCCLXXX.

1708, 24 Novembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre vânzarea, de doi oameni din Chioajde, Dragomir şi Drăgulin, a unor boi către „un Ungur Săcui, anume Venedict den Bitfălău şi cu soţiia lui", căruia i-au fost luaţi apoi de un Sas den Braşov, care se făcuse „conoscător" al lor, „fiind vite strânse de ceradă", despre vitele luate de Unguri vânzătorilor, cari „au jurat în 2 rânduri cu 12 oameni, cum că au vândut ale lor bucate dreapte", fiind gata a face şi a treia oară jurământ după cele „2 jurământuri", ameninţând şi cu „trăsuri".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 172-3, n° 26.)

MMDCCCLXXXI.

1708, 23 Novembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre zăbava mare a unei „căruţe nemţeşti" ce a comandat la ei.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, p. 86, n° 3.)

MMDCCCLXXXII.

1708, 3 Decembre. „Hriza Logofăt, ispravnicul ot Cânpul Lungu", către Braşoveni, despre „o săracă de fămeae" din Câmpulung, Stanca, măritată cu Tudoran Beanghiia din Şcheiu, care, după moartea soţului, rămâne fără ajutor, „brodindu-se" rudele mortului „oameni năprasnici", „să o scoaţă numai cu trupul din casă", adăugind că Tudoran se spovedise preotului Florea din Şcheiu că lasă averea soţiei şi că mai sunt de luat 800 de taleri de la Stoica Postăvariul.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 188-9, n° 17.)

MMDCCCLXXXIII.

1708, 6 Decembre. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre casele „căşcoarele" de la Nica Vameşul, pentru care „tânjesc şi bănuesc" ei, în loc să aibă „pareare bună", de şi el ceruse vânzătorului să li dea de ştire, adăugind că încă din vremea lui Mateiu-Vodă se cumpăraseră case la ei de „bogaţi de ceşti de ţară boiari", ba chiar şi de „negutători, feliu de feliu, Greci, Sărbi", că el n'are de gând să vândă vin ori să facă „alte meşterşuguri", „că den mila lui Dumnezeu cu acea hrană nu ne hrănim", şi că la el au voie să cumpere ce vor, „au vii, au case, au niscai bucate".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 256-7, n° 9.)

MMDCCCLXXXIV.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre „arginturile“ de la Mai, cu care a isprăvit socoteala. C. 1709.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 102, nº 9.)

MMDCCCLXXXV.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre casele din Braşovul-Vechiu, scrisoarea lui Gheorghe Dietrich, „pricinile“ ce „pun“ ei, datoria lor de a-i fi spus de la început că nu-l vreau, „că ne-am fi lehătit“, părerea lui că în adevăr poate judecă — „judecători săntem, nu numai ca un judeţŭ al unii cetăţi, ce şi judecători şi stăpănitori unii ţări săntem, den mila lui Dumnezeu“, şi ştie că, atunci „când cumpără cineva, au moşie, au casă, şi până la un an simte cel ce iaste neamul (adecă sângele), iaste volnic a-şi luoà moştenirea lui înnapoi, iar, deacă să mai povărneaşte şi să învecheaşte lucrul, nu dă judecata să să strămute“, — cerând banii, 550 de florini, şi dobânda, „zeacea a doisprăzeace pe an“. 1709, 3 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 258-9, nº 10.)

MMDCCCLXXXVI.

Împăratul Iosif către Guvernul ardelean, pentru adunarea unui consiliu, la care să fie chemaţi şi cei aflători prin ţerile noastre. Viena, 1709, 7 Ianuar

Iosephus, divina favente clementia electus Romanorum Imperator, et cetera.

Illustres, Spectabiles, Magnifici, Generosi, Egregii, Prudentes ac Circumspecti, fideles sincere nobis dilecti. Ex demissis literis vestris 26-ta mensis novembris anni proxime praeterlapsi ad nos datis ac per fidelem nostrum Egregium Martinum Sárpataki, deputatum vestrum, nobis redditis non sine dolore intelleximus inopinam mortem fidelis nostri nobis sincere dilecti Illustris quondam comitis Georgii Banffi de Losoncz, gubernatoris nostri in Transylvania partibusque regni Hungariae eidem annexis regii, comitatuum Colos et Doboka comitis, necnon civitatis Claudiopolis capitanei supremi, utpote nobis a singulari prudentia, rerum gerendarum dexteritate intemerataque in nos augustamque Domum nostram fide commendatissimi, iuxtaque demissas preces vestras aliorumque fidelissimorum nobis procerum et nobilium, quibus potestatem candidandi subiecta capacia, tum in gubernatorem, tum etiam in alia officia, quae praecipue per mortem vacant, instanter supplicastis, item alias etiam querelas vestras circa generalis nostri armorum praefecti vobiscum procedendi modum et, praeterea hyberna, militares excessus, salaria vestra, sublevationem egenorum fidelium, ut et officia quaedam particularia ac denique orphanos viduae sachsianae tangentes, iustissimasque in iis et clementissimas resolutiones nostras demisse flagitantes.

Quibus pro moderno rerum statu benigne perpensis, dolemus rursus paterne adhucdum eam esse charam nobis Transylvaniae faciem, ut comitia in quibus candidationes huiusmodi suo debito et legitimo modo fieri deberent, celebrari non possint. Indeque moti, iam ante, pro paterna in charam nobis provinciam sollicitudine, proque religiosa a nobis praedecesoribusque nostris elargitorum sacrorum diplomatum et privilegiorum observantia, quae erat nostra benigna mens utrinque officio nostro satisfaciendi, alio, die 14-ta mensis septembris anni proxime praeteriti ad vos dato, benigno nostro rescripto expresseramus; unde vos quoque eam hactenus intellexisse supponimus. Et, quia iam etiam directore politico prorsus destituta chara nobis provincia opem praesentaneam eo magis deposcere videtur quod vestri quoque numerus, qui duodenus esse deberet, in ternum tantum redactus

sit, perspicimus vero eas hodie et tam graves esse publici curas, ut, quemadmodum vos bene advertistis, etiam plenum gubernium baiulandis illis aegre sufficeret,

Ideo pro moderno precaro[1] rerum statu benigne resolvimus ut, interea quod comitia legitima fieri, ibique omnia suo modo institui possint, vobis, reliquiis consiliariorum nostrorum, ex fidelium nostrorum procerum et nobilium aliorumque ad officia et munia capacium ordine, omnium fidelium nostrorum cooperatione, instituatur certa deputatio, sedeno numero, ex tribus nationibus et quatuor religionibus receptis, decenti a nobis potestate instruenda, omnia publica, politica, civilia ac fiscale-bellico-oeconomica sub praesidio senioris vestrum, pro maioritate votorum, agendi, pro re nata servitium nostrum et bonum publicum promovendi, et haec quidem sine consequentia sacro diplomati legibusque et libertatibus vestris qualitercunque praeiudicatura.

Quo vero huius evidentius toti charae nobis provinciae daremus testimonium, benigne volumus ut sine mora omnes fideles nostros qui alias comitiis legitimis interesse deberent quibusque ad comparendum aperta via est, imo etiam qui in Valachiam et Moldaviam se recepissent, Cibinium vel alio, quo videlicet cum generale armorum nostrorum praefecto commodius fieri posse iudicaveritis, convocetis, ibique vestri et omnium istorum voto proponatis nobis dicto fine plures quam sedecim personas ut, quemadmodum in candidatione esse deberet, sic et hic, cum candidandi modus non esset, saltem propositione eius, quasi similitudo et simulachrum ex parte charae nobis provinciae fiat, electio autem penes nos maneat. Nobis vero catalogum omnium fidelium, non modo eorum procerum et nobilium quos nobis hoc fine propositurí estis, sed et aliorum qui de facto in fidelitate persistunt, mittatis cum declaratione specifica, qui semper in patria praesentes et qui, cum vel sine licentia, in neutrali loco, hoc est Moldavia et Valachia, et quamdiu, quare de causa absentes erant et qui denique ex absentibus, quando et quomodo rediissent qualesque a reditu suo se praebuissent; quid autem in hoc puncto acturi estis nobisque perscripturi, vos et hoc fine congregati reliqui nostri fideles eius copiam, simul cum catalogo praefato, pro notitia iam dicto generali quoque nostro armorum praefecto simul communicabitis.

Cui deinde deputationi, quando a nobis ordinabitur, simul de subsidio congruo, seu ex mediis fiscalibus, seu ex perduellium bonorum proventibus, prospiciemus, dictoque servitio idoneos et aptos reddemus, istis etiam tum una vobiscum ea committemus agenda, quae in praecitato rescripto nostro cum gubernatore quondam nostro circa subiectorum idoneorum propositionem ad quaevis officia in comitatibus et Sedibus siculicalibus, saltem provisorio modo, administranda clementer mandaveramus. Interea vero eo quo hactenus fecistis modo prospicietis ne servitium nostrum et bonum publicum detrimentum capiat. Generalem nostrum armorum praefectum quod spectat, iam seria dedimus mandata ut ille velut administer et conservus decenti modo, communicative et consulto vobiscum in servitio nostro agat. Vestrarum partium vicissim erit, in possibilibus promptam praebere manum certareque officiis, in promovenda salute publica et proximis operam dare, ne, deficiente alimonia, miles etiam invitus ad violentiam rapiatur. Alia vero gravamina vestra, circa hyberna, excessus militares, pecuniae defectum et vestrum salarium ac egenorum fidelium sublevationem iam nos ante benigne considerasse medelamque possibilem adhibuisse ex praedicto rescripto nostro uberius intellexistis, utque illa omnia, tam a generale nostro armorum praefecto, quam ab aliis exactius observentur, denuo benigne et serio iussimus. Ac denique in preces viduae sachsianae intercessionemque propterea fidelium nostrorum Statuum benigne reflectemus, postquam informationem ab iis quibus iussimus, capiendam acceperimus, quid et quantum sit quod ex bonis convicti necessitatibus publicis impensum sit. Qui in reliquo, velut in communi, paterna cura et sollicitudine nostra charae

[1] În copie: *crepero.*

nobis provinciae nunquam deerimus: ita vobis quoque gratia nostra caesareo-regia semper propensi manebimus. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die 7-ma ianuarii 1709.

Iosephus. *Iohan. Fridrich, b. a Seilern.*

Ad mandatum Sacrae Caesareae Regiaque Maiestatis proprium,

Andreas Sz.-Kereszti.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMDCCCLXXXVII.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Brașoveni, despre „arginturile" de la Mai, care „au gătit Evangheliia și cădealnița", dar nu și „niște candele și o tipsie de nafură", zicând că „lucrul bun tot cu zăbavă să face". 1709, 27 Ianuar.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 102-3, nº 10.)

MMDCCCLXXXVIII.

Polihronie, vameșul de Câmpina (Grec), către Brașoveni, despre procesul dintre Pătru Moldoveanul și Pătru Buburuzea, pomenind o moșie la Câmpina, „zălojită" de cel din urmă și „Ploeștiani car[e] au zis că i-au dat bani, să le târguiască", și „Stroe, soția lui". 1709, 15 Februar.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 214-5, nº 19.)

MMDCCCLXXXIX.

Împăratul către Cancelaria Ardealului, despre casa din Brașov a lui Constantin-Vodă Brâncoveanu. Viena, 1709, 3 Mart.

Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis, archiducis Austriae, domini, domini nostri Clementissimi nomine, eiusdem Cancellariae aulico-transylvanicae hisce perbenigne significandum: ex adiacenti copia uberius liquere quibus rationibus piissime nuper defuncta Caesarea Maiestas permota fuerit Illustrissimo moderno principi Vallachiae, Constantino Brancován, sub 30 mensis aprilis, anno 1701, speciale hoc privilegium concedere ut in suburbiis civitatis Coronae, non tantum domum, hortum aliudve aedificium venale sibique commodum pretio competenti emere ac pacifice possidere, verum etiam eiusdem exemtionem ab omni onere, cuiuscunque id generis sit, gaudere valeat, modo autem regnantem Caesaream Regiamque Maiestatem dicto principi ob eius peculiare ac continuum erga eandem devotionis studium, praesertim vero intuitu plurimorum Augustae Domui Suae et Reipublicae christianae variis in occasionibus hucusque praestitorum servitiorum, quae et hinc in proprium ipsius provinciae Transylvaniae commodum redundant, ad instantiam praenominati principis, illud ipsi impertitum privilegium per omnia benigne confirmasse et per eandem Cancellariam aulico-transylvanicam renovandum clementissime demandasse: quae proinde hanc caesareo-regiam confirmationem iuxta tenorem praecitati privilegii stilo consueto expedire noverit. Viennae, 3 martii 1709.

Per Sacram Caesaream Regiamque Maiestatem

Georg. Fried. Schiken.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMDCCCXC.

1709, 5 Mart. Notă din protocoalele oraşului Braşov, despre căsătoria lui Gheorghe, fiul lui Şerban-Vodă Cantacuzino.

.... Die 5. Martii hält die fürstliche Braut Ruxandra[1] ihren Einzug in hiesige Stadt, worinnen ihr Herr Bräutigam schon in die 18 Jahr sich ausser seinem Vaterlande aufgehalten, dessen Namen Geordattye Kantakuzenus, ein Sohn des Sorban Wojvode, so der türkischen Expedition unter Wien anno 1683 beigewohnet. Obbesagte fürstliche Braut zu complimentiren wurden die beide Wohlweisen Herrn Georgius Czako und Petrus Sigerus entgegengeschicket[2]....

(Braşov, Archiva Oraşului; Protocoalele Sfatului, 1709, p. 13.)

MMDCCCXCI.

1709, 13 Mart. Notă din protocoalele oraşului Braşov, despre discuţia cu Constantin-Vodă Brâncoveanu, cu privire la casa lui cumpărată în Şcheiu.

....Die 13. Martii confluirt ein Amplissimus Senatus zum U. V. W. W. H. Richter, woselbsten die vom walachischen Wajvoden Constantino Brankovan dem Herrn Spatar Thoma Kantakuzeno gegebene Commission, in puncto des vom Herrn Heyden ihme durch den Pater Miklos verkauften Meierhofes in der Mittelstgassen, unter dem Berge, durch die Herrn H. supremos officiales proponirt wurde. Bestunde hierinnen:

Dass der Wajvoda das vom Pater Miklos erkaufte Heydnische Erbe, welches gedachter Herr George Abraham von der Heyde, ein schlesischer Edelmann, als er ein Leuthenands Charge unter dem löblichen Metternichischen Regiment verwaltete, und in hiesiger Stadt im Quartier lag, durch eine Heurath, indeme er die Frau Agnetham Pleckerin, des seeligen Herrn Johannis Dieterichs hinterlassene Wittibbe, eheligte, überkommen, gerne vor sich behalten wolle, damit seine Bedienten, wenn selbe aus Walachei anhero kommen, absteigen und daselbsten subsistiren könnten. Die Motiven waren zur Persuasion diese: der Wajvod habe ja der Stadt so viel Wohlthaten erwiesen, und wolle auch fernerhin so viel dienen, dass man ihme nicht Ursach habe dieses Erbe zu difficultiren; er sehe nicht wie man ihme in so geringer Sache nicht so viel zu lieb thun solle. Was weiter von der Stadt besorget würde, seien blosse imaginationes; er verlange der Stadt zu keinem Praejuditz was vorzunehmen; es haben ja Griechen, Ratzen, Walachen und andere mehr in der Vorstadt Häuser; warumb wurde ihm denn ein Haus zu kaufen verweigert? Doch, wenn sich ein Fremder fände, der besseren Fug zum Meyerhof habe, denn er wolle er zu Blesphem *(sic!)* kein Erbe haben, verlange aber das vor den Meyerhof ausgelegte Geld, als fl. 560, zusammpt dem ab anno 1700, den 18. Juni, angewachsenen Interesse.

Weilen nun noch im vorigten Jahre umb dieses Haus oder Meyerhof von dem Wajvoda unterschiedliche Ansuchen geschehen waren, doch allezeit mit Höflichkeit und Bescheidenheit abgewiesen worden, brach die heimlich angesponnene Practik des Herrn v. der Hayde endlich heraus, dass er, wieder unsere Stadtgerechtigkeit und Municipal-Rechte, ohne der Obrigkeit Vorwissen und unterlassene Proclamation oder Verrufung ofterwähnten Meyerhof dem Pater Miklos, hiesigem Dreissiger, verkaufte...

Bei sogestalten Sachen consultirte man, was zu thun? Es schwebete annoch in frischem Andenken, wie er anno 1701, im Ianuario, unsere erkaufte und im Herausbringen begriffene Weine, sammpt denen Wagen, arrestirt hatte, nur bloss

---

[1] Luxandra, fiica lui Iordachi şi nepoata de fiu a lui Antonie-Vodă Roset al Moldovei.
[2] V. *Braşovul şi Românii*, pp. 233-4.

der Ursachen weilen der hiesige Magistrat ihme das sogenannte Major'ische oder Bialische Haus, das er auch ohne Vorwissen der hiesigen Obrigkeit erhandelt und an sich gebracht, nicht zustehen und zu besitzen erlauben wollte, wodurch nicht geringer Schaden eingeloffen und noch viel andere Inconvenientien erfolget, wäre nicht das besagte Haus ihm endlich, in Ansehung auch der damaligen Conjuncturen, mit Vorwissen Ihro Hochgräflichen Excellenz des damaligen hier commandierenden Herrn General Feldmarschalen Graf von Rabutin zwar gelassen, alleine darwider, sowohl vor einer löbl. Sächsischen Universität, als auch in Wien, vor der Siebenbürgischen Hofkanzlei, protestiret, welche Protestation unter Ihro Kaiserl. Majestät, unseres allergnädigsten Herrn H., Sigill heruntergeschickt worden und in Hermannstadt aufbehalten wird. Die einer löbl. Sächsischen Universität eingegebene Protestatio lautet wie hier folget [no MMDCCCXVII, p. 1483 şi urm.]:

Eine andere Protestation gleichen Inhaltes schickten in die Siebenbürgische Hoffkanzellei, durch den Herrn Iohannem Hozman von Rothenfels, selbiger Hof-Kanzellei damaligen Taxatorem in Wien, Ihro Röm. Kaiserl. Majestät zu präsentiren, hernach pro memoria dem Protocoll zu inseriren.

[Ca bucata citată mai sus.]

... Auf unser Ansuchen kam unsere eingesendete Protestation unter Ihro Röm. Kaiserl. Majestät Secret in forma consulta et solleni herein, dieses Inhaltes:

„Nos, Leopoldus, divina favente clementia electus Romanorum imperator."

[Ca bucata citată mai sus.]

In Beantwortung dieser irraisonablen Proceduren des wallachischen Vaivodens, wie auch künftig erfolgender Kränkung unserer Stadtfreiheiten, wie nicht minder obhandenen unruhigen Zeiten, da, wegen der Zufuhr in der Bloquada, dieses Nachbars Freundschaft nit entbehren und missen kunnten, resolviret ein Amplissimus Senatus dass ihme der Mayerhof zwar nit zugelassen werden sollte, doch aber, anstatt dessen, des Johann Thomas Messerschmiedes oberhalb der Stadt an das Majorisch, nunmehro Brankovanische, stossende Haus, wiewohl unter gewissen Bedingungen, wie zu dem Ende (die) im vorigten Jahre die Conditiones [1] an den Vaivoden geschickt worden, gegeben werden mögte. Dahero die besagte Conditiones über das Thomas'sche Haus, umb welches der Fürst auch voriges Jahr angehalten, alleinn umb der Ursachen willen, dass er die Bedingungen einzugehen verweigerte, nicht optinirt. Die Conditiones waren diese:

1) Dass der Wajda Brankovan gehalten sein solle, allen unseren Privilegien und Gewohnheiten keines Weges zuwider zu leben.

2) Zum Praejuditz der Stadt nichts bauen zu lassen, viel weniger einiges Asylum dahin zu stiften, oder mit Weinschänken oder anderen Handtierungen der Stadt schädtlich zu sein.

3) Dass die Inwohner des Hauses dem Magistratui loci in Allem subject sein wollen, tam quoad onera personalia, quam patrimonalia, und, wenn dieselben wegen einiges Delicti vom Magistrat zur Strafe gezogen werden, nit befugt sein sollen, Ihre Fürstl. Gnaden mit verdrriesslichen Querelen zu molestieren und dadurch zwischen dem Wajvoden und dem Magistrat Uneinigkeit zu stiften.

4) Dafern die Republic an ihren Freiheiten und Gewohnheiten, wider Verhoffen, angegrilfen werden sollte, reservirt dieselbe sich das Recht und macht das vor diesmal concedirte Haus mit dem Emptionspretio, als f. 600, zu redimieren. Kurzlich, die Stadt übergibt das Haus mit dem Beding, dass es in Allem kein besseres Recht und Freiheit als anderer Inwohner Häuser oberhalb der Stadt haben soll.

Diese 4 Puncta wurden contrahirt und von den Specialitäten ad generaliora gebracht, weil vorhin der Wajvod es verweisslich geandet dass er kein Kortsomár [2],

---

[1] A nu vinde vin în rândul întâiu. Cf. *Braşovul şi Românii*, pp. 236-7. V. mai jos.

[2] Cârciumar.

etc., wäre und laufe wieder seinen fürstl. Respect dergleichen Anmuthung zu übernehmen und sich zu verbinden. Der Extract der Condition war dieser:

Ein löbl. Magistrat wolle des Messerschmied-Thomai Haus dem Wajvoden überlassen mit diesem Bedinge, dass besagtes Haus und Besitzer desselben keine mehrere Freiheit als andere daselbst stehende Häuser und Inwohner haben solle, anbei der Stadt zum Praejuditz nichts bauen, viel weniger darinnen wieder der Stadt Freiheiten und Gewohnheiten etwas thun und ausüben wolle...

Mit diesem Bescheid werden die beede W. W. Herrn Georgius Czako und Georgius Schnell junior an den H. Spetar Thoma, so zur Frau Albrichin im Quartier war, abgefertiget, daferne ihm der Vorschlag beliebete, im Namen seines H. Principalis zu contrahiren, so möchte er darzu thun und schriftlich von sich stellen.

Die H. H. Abgeordneten gingen mit dieser Instruction, kamen aber bald mit der Antwort: Er, Thoma Kantakuzenus, habe keine Commission wegen des Thomai-Messerschmieds Haus zu handeln, sondern nur wegen des Meyerhofes; man wolle doch die Wohltaten des Wajvodens hiesiger Stadt bezeiget und wegen künftiger Dienste den Meyerhof ihm nicht difficultiren, sondern erlauben; da es aber nicht geschehen dürfte, verlange er bis morgen in aller Frühe die vor den Meyerhof erlegte Gelder zusammt dem ab anno 1700 angewachsenen Interesse von 560 fl.; damit übrigens was zwischen dem H. von Heyden und Pater Miklos gehandelt worden, elucidiere, gebe er den Contract einem löbl. Magistrat zu präsentieren. Der Inhalt war dieser:

[Contractul de la 18 Iunie 1700, iscălit de *Georg Abraham von der Heyden*, *Agnetha von der Heyden*, *Agnetha Dietrichin*.]

Unsere Herrn Abgeordnete übermachten dem H. Spatar Thoma Antwort, zusammt dem Kaufbrief über den Dietherichischen Meyerhof, welcher mit Verwunderung der unverantwortlich Hinterlist gelesen wurde, und waren die gespielte Defraudationes und Technae um so mehr zu sehen, je ungezweifeltere Caracteres, aus der Ungleichheit der Zeit in welcher der Kaufbrief emaniret und das Inventarium dem H. Valentino Plekern behändiget, der Vervortheilung *(sic)* zu befinden waren. Denn der Kaufbrief war anno 1700, den 18. August, datirt, das Inventarium aber über des H. von der Heyde Stieftöchterchens Patrimonium, worinnen auch dieser strittige Meyerhof steht, anno 1700, den 30. August: ist nun der Meyerhof ehender um 12 Tage als das Inventarium dem H. Valentino Plekern zugestellet worden, dem Pater Miklos überlassen, wie kommt er denn ins Inventarium der hier verbliebenen und hinterlassenen Sachen?

Dieses ohngeachtet, trägt man die Gelder zusammen, damit der Meyerhof dem Wajvoden aus den Klauen gerissen und zu keinen unverhofften Consequentien Ursach geben könne, woraus danach keine fremde Nationes sich in die Altstadt gemischet und bis dato rein behalten worden. So schwer auch das Geld bei diesen unglückseeligen Geldklemmen-Zeiten zu bekommen war, angesehen die kaiserl. Winter-Portiones abzutragen und unterschiedliche Executiones zur Geld-Erpressung hier in loco waren, dennoch stiessen so viel zusammen und überschicktens. Es sei nun dass der Spatar Thoma gemeinet, die Stadt, in Noth steckend, würde das Geld nicht aufbringen, oder, da solche gebracht würden, könne man andere Ränke erdenken, so sahe man doch klar dass es nicht sein rechter Ernst mit dem Geldnehmen war, sogar dass er allerlei Subterfugia suchte, wenn man ihm die Gelder vor den Mayerhof abgeben wollte, bis derselbe letzlichen selbsten den Vorschlag thäte: der titl. Herr George Dietrich, so, als ein Bluthsfreund, zum Meyerhof den rechtmässigen Zuspruch habe, könne solch Erbe zu sich nehmen; vor des Meyerhof Pretium aber des Messerschmieds Johann Thomai Haus, so an das Majorische oder nunmehr auch Wajvodische, besser aber Brankovanische, Haus stösset, erkaufen und dem Wajvoda gleichsam per concambium geben[1].

---

[1] V. şi *Braşovul şi Românii*, *l. c.*

Ein Ampliss. Senatus sehe gerne dass er vom Meyerhof cedirte: allein das commutare und concambiare schiene praejudicierlich zu sein, dieweilen dadurch der Wajvod in seinem Mayerhofkauf gleichsam legitimirt würde, welches zu präclarieren (praeteriren?) allen ersinnlichen Fleiss anwendeten. Diesemnach wurden raths, in Betrachtung der jetzigen Conjuncturen, da vom Kaiserl. Hof nicht allerdings nicht secundiret wurde, und dann, bei (Göttl. Verhütten) abermaliger Bloquada, die Zufuhr aus Wallachei nöthig hätten, das Thomai-Messerschmieds Haus dem Wajvoden Constantino Brankovan zu offerieren.

Zu dem Ende concipirten die Oblation schriftlich und übersendeten solche dem H. Spatar Thoma Kantakuzeno durch die W. U. W. H. Georgium Czako und Martinum Seewaldt, notarium, welche von Wort zu Wort also lautet:

[V. mai jos, la data de 19 Mart 1709.]

Die expedirte Herrn Georgius Czako, Martinus Seewald und Georgius Dietherich kamen vom H. Spatar Thoma mit der Resolution: es sey besser dass der W. H. Georgius Dietherich das Messerschmiedische Haus erhandele und die Stadt ein Instrument in dessen Namen verfertige, und zwar in aller Eille, denn er in procinctu zur Reise, Wagen und Pferde, Alles fertig stehe.

Worauf der Schluss erginge, den Wajvoden nicht vor den Kopf zu stossen, ein verlangtes Instrumentum aufsetzen zu lassen: da man inmittelst so viel angemerket und gemuthmasset, dass etliche Termini in der kurz vorhergesetzten Schrift ihm nicht allerdings gefallen, als: „venditio neglectis statutorum solennitatibus facta", wie auch: „domum conferimus eodem iure iuxta civitatis leges et consuetudines, quo caeteri ante possessores eandem incoluerunt, possidendam", wurde die Schrift zwar in eine andere Form gegossen, in der aber die substantialia fast wie in der ersten, quoad iura nostra, blieben und nur geändert gesetzet wurden, wie hieraus zu ersehen [la aceiaşi dată]:

Dieses Instrumentum übersendete ein Amplissimus Senatus dem mehr erwähnten Spatar Thoma Kantakuzeno, welcher im Namen des Wajvoden umb dieses Haus sich bewerbete und bemühete. War ihm nicht allerdings gefällig dass die vorigte Clausuln und Freiheitsdeterminationes inseriret waren, welches man auch bei dessen Stillschweigen abnehmen kunndte, nichtsdestoweniger acquiescirte er dabei und, indeme er unsere Schrift übernehme, behändigte dahingegen der Stadt den zwischen dem H. von Hayden und Pater Miklos geschlossenen und aufgerichteten Kaufbrief über den Meyerhof, bathe, man mögte seinem Menschen, so er hier hinter sich liesse, auch den Kaufbrief über das Thomai Haus mit titl. Herrn Diethrich geschlossen, ungesäumt zustellen. Welches denn geschehe; dessen lautende Continence ist diese:

[Contractul din 18 Mart 1709, Braşov, încheiat de Gheorghe Dietherich şi Ioan Thomai, precum şi de martori, Toma Franzen şi Samuil Wallusch iunior, cu menţiunea: „der obere Nachbar Ihro Fürstl. Durchlaucht Herrn H. Constantini Brankovans Behausung".]

Die Acta so zwischen dem walachischem Fürsten Constantin Brankovan und der Stadt vorgeloffen sind, absonderlich zu Papier gebracht und, sammt den Briefen so der Fürst an die Stadt geschrieben, in das Archiv auf das Rathhaus beigelegt worden.

Sollte nun ins Künftige vom Wajvoden oder walachischen Fürsten oder seinen haeredibus der Stadt zum Praejuditz, Kränkung der Stadt Freiheiten oder Gewohnheiten etwas Schädliches attentirt werden, ist auf Alles genaue Achtung zu geben und durchaus nichts zuzulassen und ihm verstattet werde. Melius est enim intacta iura servare quam post vulneratam causam remedium quaerere. Wünschten dass in diesen trübseeligen Zeiten nicht gemüssiget worden wäre im Geringsten uns mit ihm einzulassen und die vorhin schweren Sorgen zu vermehren. Gott weiss Rath, und wird zu seiner Zeit die Hülffe der bedrängten Stadt zu ihrem Besten angedeien lassen.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul citat Seewald, 1709, pp. 14-30.)

MMDCCCXCII.

1709, 14 Mart. Toma Cantacuzino Vel Spătar către Braşoveni, despre învoirea cu Dietrich, marturi fiind Gheorghe Drauth şi „funogul", „adecă să dea Mării Sa Vodă maerul şi să iă locul Cuţetarului", cerând Vodă şi „scrisoare" de la acesta, care trebuie dată acum, prin omul ce anume se trimite.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 259-60, nº 11.)

MMDCCCXCIII.

1709, 15 Mart. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Braşoveni, despre arginturile şi scrisoarea aduse de Toma Spătarul (Cantacuzino), despre zăbava carătei —, „că s'au învăţat toţi, şi acolo şi aici, a să purtă tot în mănăuni şi a nu stă la cuvânt",— şi despre buna primire a boierilor trimişi „pentru nunta dumisale vărului nostru Iordache beizadeà".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 86-7, nº 4.)

MMDCCCXCIV.

Braşov, 1709, 19 Mart. Ofertă a Braşovenilor către Constantin-Vodă Brâncoveanu prin Spătarul Toma Cantacuzino pentru schimbarea casei Dieterich, în Braşov, cumpărată de el, cu alta.

Quoniam Celsissimo Valachiae principi ac domino Constantino Brankován placuerit villam illam beati domini Iohannis Dietherich, connubiali iure ad dominum de Heyden devolutam, emendo sibi asserere, venditio autem, neglectis statutorum sollennitatibus facta, interveniente qui sanguinis favore ad villam praetactam potiori iure valeat, invalidata nunc esset, idcirco ut Celsitudinis Suae gratiam porro mereamur, loco huius villae domum cultrifabri Iohannis Thomai, Celsitudinis Suae domui vicinam, in superiori suburbio sitam, conferimus, eodem iure, iuxta civitatis leges et consuetudines, quo caeteri ante possessores eandem incoluerunt, possidendam. Quod si accipitur Magistratus coronensis oblatio, emptionis superinde, sub ambarum partium, Celsissimi domini, domini emptoris et venditoris, genuina subscriptione condendum instrumentum. Actum Coronae, die 19 martii, anno 1709.

Iudices, villicus ac Senatus regiae liberaque civitatis coronensis.

(Braşov, Archiva Oraşului; copie; Protocolul citat Seewald, 1709.)

MMDCCCXCV.

Braşov, 1709, 19 Mart. Contract între Braşoveni şi Constantin-Vodă Brâncoveanu, pentru schimbarea casei lui din Şcheiu.

Postquam, ad domini Georgii Dietherich instantiam, Celsissimus princeps ac dominus, dominus Constantinus Brankovan villam illam a venditore, domino de Heyden, emptam, ad quam sanguinis iure potior est d. G. Dietherich, gratiose sibi cesserit, ita tamen ut pro emptionis pretio, quoniam sic commodius sit, domus cultrifabri Iohannis Thomai, in superiori suburbio sita, Celsitudinis Suae domui ibidem existenti vicina, traderetur, eapropter visum est sequenti modo contrahere: Celsissimus nimirum princeps villam heydianam de facto returnat (?) et resignat manibus domini Georgii Dietherich; hic vero vicissim pro supradictae villae erogato pretio et interesse tradit Iohannis Thomai cultrifabri domum eodem iure, iuxta civitatis leges et consuetudines, quo caeteri ante possessores eandem incoluerunt, possidendam. In cuius rei fidem et memoriam praesens hoc instrumentum, ab utrisque partibus subscriptum et sigillis roboratum, cuique parti genuinum et in

omnibus conforme exemplum extradatum est. Actum Coronae, die 19 martii, anno 1709. Coram me, Thoma Cantakuzeno, m. p., Georgio Czako, iurato senatore coronense, m. p., Georgius Dietherich m. p. Coram me, Martino Seewaldt, civitatis coronensis notario, m. p.

(Braşov, Archiva Oraşului; copie; Protocolul citat Seewald, 1709.)

MMDCCCXCVI.

Polihronie şi Gheorghe, vameşii de Câmpina, către Braşoveni, despre procesul lui Buburuzea cu Moldovanul, bătut de vătaful Drăghici, care nu vrea să jure înaintea lor oamenii lui. 1709, 5 April.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 215, nº 20.)

MMDCCCXCVII.

„Gheorgiţă Obrăştin" către Braşoveni, despre „cest voinic al nostru, anume Florea, care i-am dat o fată din casa mea", rugându-se a face, prin „portari", ca altă femeie, cu un copil de la dânsul, să nu-l supere. 1709, 5 April.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 348, nº 3.)

MMDCCCXCVIII.

Poruncă pentru a se întrebă ce datoreşte Pătru Buburuzeai lui Zota Cojocarul de la Filipeşti, pe unt sau brânză. C. 1709, 5 April.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 211, nº 16.)

MMDCCCXCIX.

Răspuns de la Curtea Împărătească lui Constantin-Vodă Brâncoveanu, in privinţa casei din Braşov. Viena, 1709, 15 April.

Sacrae Caesareo-Regiaeque Maiestatis, domini, domini nostri Clementissimi, nomine, domini principis Constantini Brankovan de Bessaraba, Vaivodae Valachiae, aulico intimo, ad hanc Aulam misso, domino Ladislao Theodoro Tyndar, hisce perbenigne significandum:

Intellexisse altefatam Maiestatem Suam, tum ea quae modo dictus d. Ladislaus Theodorus Tyndar, ratione immunitatis et exemtionis domus cuiusdam per praefatum suum principem in civitatis coronensis suburbio emptae, tum vero quae in contrarium eatenus, intuitu antiquissimorum privilegiorum nationis saxonicae in Transylvania, demisse proposita fuere, et, quia utrinque eiusmodi argumenta et rationes allegarentur, ut ulteriori disquisitionis et deliberationis mora egere videantur, summe fata vero Sua Maiestas praefato domino principi propter demonstrata hactenus in se remque publicam christianam insignia devotionis specimina, suum quoque quam promptissime gratificandi studium testandum cuperet, ideo eo rem dirigere clementer dignata est, ut dicta civitas coronensis omni meliori modo disponeretur, quo, non attentis hic in contrarium allatis rationibus immunitatibusque suis, bonae vicinitatis respectu, proprio motu eidem d. principi complacere adque mutua bonae vicinitatis officia ex parte sua eum invitare velint. Cuius optatum effectum, velut alte nominata Sua Maiestas a fideli natione saxonica sibi benigne pollicetur, sic in casum (quod quidem fore non sperat) contrarium, integrum quoque sibi reservat toties fata Sua Maiestas agendi quidquid per sacra sua antecessorum suorum diplomata in favorem anteatacti d. principis factu possibile videbitur. Cui, ac etiam praedicto d. Ladislao Theodoro Tyndar, gratia sua caesareo-regia semper propensa manet.

Per Sacram Caesarem Regiamque Maiestatem, Viennae Austriae, die 15 mensis aprilis, anno 1709.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană; Brașov, Archiva Orașului, Protocolul citat Seewald, 1709, pp. 129-33.)

MMDCCCC.

1709, 23-5 April. Protocoale brașovene pentru imunitatea cerută de Constantin-Vodă Brâncoveanu în moșiile sale Poiana-Mărului și Sâmbăta-de-sus și de-jos.

1709, 23. April. Quarta Sessio. Hierauf confluirt das Land, und der Herr Praesident proponirte wie dass der Walachische Wajda per Memoriale Ansuchung gethan dass ein Edel-Land Pojenne-Morului, sammpt Also-Szombat, immun halten mögten, in Regard der Gutthat die er Siebenbürgen erwiesen. Es wurde aber nichts concludiret. [Auf] des Wajda Anforderung erklärte sich der H. Praesident dass der Wajda verlangte, wo nicht gänzliche Immunität, wenigstens ein gewisses Quantum auszuwerfen; worauf die Stände einig worden dass quoad posterius man ihme willfahren sollte, jedoch also dass so sich spe immunitatis einige Personen dahin begeben würden, der Wajda selbige verabfolgen zu lassen verbunden seie...

1709, 25. April. Sessio quinta. Es wird referiret dass, auf Ersuchen des walachischen Wajda, seine 3 Dörfer: Also und Felsö-Szombat, wie auch Pojenne-Morului, immun zu lassen, oder aber ein Gewisses zu determiniren, resolviret worden: drei Jahre lang nichts zu verlangen....

(Brașov, Archiva Orașului, Protocolul citat Seewald, 1709, pp. 50-52.)

MMDCCCCI.

1709, 24 April. „Popa Stoica dăn Țănțar, înpreună cu Lupu Boiaru Cămlitu *(sic)* și cu Bucur Vlădău, și cu Ion Munteanu, și cu Bucur Călător, și cu Mihailă Glegoț, și cu Șerbu Vadră, și cu Sămion Răducan, și cu Oprea Mihai" (scrie Oancea Logofăt), ieau „pe chezășie" de la Brașoveni pe Stan Bărco și Marin Bălcășoe, aflători în prinsoare, hotărând „birșag" 210 florini.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 348-9, nº 4.)

MMDCCCCII.

1709, 26 April. Constantin-Vodă Brâncoveanu către Brașoveni, despre „arginturile" de la Mai, care trebuie puse „într'o cutie mare", venind și meșterul sau dând „foiță de socoteală" a argintului.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 103-4, nº 11.)

MMDCCCCIII.

1709, 29 April. „Dan birău, dinpreună cu bătrâni din Zrănești", către Brașoveni, despre un om al lor, fugar din Țara-Românească și silit, din lipsă de fân pentru vite, a iernă „pă otarul Șinci" și pe care „Poenari" din Poiana-Mărului îl prind la ei, îl leagă, îl bat de moarte cu toiege, „ca să-l obăgiască", pentru că nu dă „dă oae câte 5 bani", zicând că nu li pasă de județul Brașovului.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 349-50, nº 5.)

MMDCCCCIV.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Bistriţeni, despre „Hendrih Lambru clopotariul, care s'au tocmit cu noi să facă nişte sulinare pentru un puţŭ“ şi le zăboveşte, despre clopotarul Mihai, căruia i-a dat „nişte ćuoae ca să prefacă nişte sfeaşnice la o bisearică“ şi nu s'a apuçat măcar de lucru, „scăpătând de cuvânt“ — „întrec acei de acolo cu nestarea la cuvânt“ —, precum şi despre neieşirea Cuţitariului din casă. 1709, 1-iu Iulie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 104-6, nº 12.)

MMDCCCCV.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Bistriţeni, despre muntele Radila, din ţară, „cumpărat“ de Oprea Florea de la cumnatul său Comşa Răuţ, cu 102 taleri, care, Comşa, l-a vândut, cu 130, egumenului de la Mărgineni, — cerând judecată. 1709, 9 Iulie.

(Braşov, Archiva Oraşului, publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 190, nº 18.)

MMDCCCCVI.

Mano Apostolu către Braşoveni, despre cei 300 de taleri imprumutaţi oamenilor lor, pomenind pe „jupăneasa Anna măsăriţa“ şi pe „jupânul Ghiorghii Orgănaşul“. Bucureşti, 1709, 18 Iulie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 261, nº 12.)

MMDCCCCVII.

Măsuri luate de Ţara Bârsei împotriva hoţilor Prahovei. 1709, începutul lui August.

1709, [Anfang August]. Um diese Zeit haben die Räuber sich stark hervorgethan, also dass zu 50 und 60 Man sie sich zusammengeschlagen; welche alle wohl bewehret in der Prava und walachischen und moldauschen Grenzen dem Reisenden grossen Schaden zugefüget; wieder welche der hiesige H. General de Fabri alle Verfassung gemacht....

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul citat Seewald 1709, p. 104.)

MMDCCCCVIII.

„Iane vam[e]şul ot Dragoslavele“ către Braşoveni, despre „gălčava ci s'au făcut aici, la Rucăr, cu jupânul Gabăr“, cu un jitar beat şi 10 căraşi, adaugind că jitarul a fost un sărac, „pus în butuci“ şi bătut „cu 300 de toiage“, fiind aruncat şi la închisoare. 1709, 3 August.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 209-10, nº 15.)

MMDCCCCIX.

Hoffmann von Rothenfels către Braşoveni, despre chestia casei lui Constantin-Vodă Brâncoveanu în Braşov. Viena, 1709, 6 August.

Hochedel-Gebohrner, Sonders Hochgeneigtester Herr Patron und Vatter,

Weil ich in sicherer Hoffnung stehe dass EHGNW., vor Ankunfft dieses, neuere Brieffe, worinn die occurrentia berichten werde, von mir haben können, alss beziche mich vor ietzo nur auff die inligende Copey des Brieffes so an einen Löblichen Magistrat nach Cronstatt geschrieben, auss welchem, wie auch den Beylagen A. B. C., EHWGNW. mit Mehrerem ersehen werden was in puncto einer angesuchten Befreyung seines Hauses zu Cronstatt mit dem Fürsten auss

der Wallachey hier passiret. Ich habe allhier das Meinige redlich gethan und verhüttet dass dieses privilegium de novo nicht expediret werde, weilen denn keinen Zweiffel trage, EHWGNW. werden alss supremus custos privilegiorum das Fernere zu contribuiren sich nicht entzihen. Alss bitte gehorsambst, auss Grund und Betrachtung der Momenten so in beyligenden Schrifften begriffen, auch mit Interponirung dehro Authorität alss comes nationis, besagten Magistrat dahin zu bewegen dass sie lieber zu diesem expedienti, welches vorgeschlagen undt von dem Kays. Hoff bequem zu Hebung des praejudicii befunden worden, alss irgend einer schädlichen Renitence, so gar übel ausschlagen könte, greiffen mögen.

Der Herr Dindar wird in dieser Sache gar wohl gebraucht werden können, zumahlen er auch das Beste hierbey zu thun versprochen. Hiermit verbleibe, nächst göttlicher Empfehlung, EHWGNW

Wien, den 6. August 1709. treugehorsambster Diener:
Hofmann v. Rothenfelss, m.p.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCX.

Viena, 1709, 6 August.

Întrebare din Viena către Brașoveni, cu privire la cererea de întărire a dreptului lui Constantin-Vodă Brâncoveanu în Ardeal.

Copia literarum ad Magistratum Coronensem.

Tit. Was für ein Privilegium des Höchstseeligen Kayserl. Leopoldi Majestät dem ietzo regirenden Fürsten in der Wallachey, Constantino Brankovan, ratione immunitationis et exemtionis eines Hausses und andern Appertinentien in dehro Vorstätten, noch anno 1701, durch dehro Geheimbde N.-Oesterreichische-Hoff-Canzeley allergnädigst verlihen, belieben E... auss beyligender mir aus der 7-bürgischen Hoffcanzeley Archiv treulich communicirter Copia (dergleichen auch die nachgehende B. und C. sein) sub lit. A in mehrere zu ersehen. Wie nun dieses Privilegium bey Lebenszeit höchst gedachter Majestät weder produciret, noch in usum gebracht worden, also hat sich obangerechter Fürst ietzo angelegen sein lassen, vermittelst dehro Geheimbden Secretarii, H. Ladislai Theodori Tyndar, durch die ietzt regierende Kays. Majestät dessen Renovation und Confirmation anzusuchen. Da es denn auch dahin gedihen, dass, sowohl in Ansehung dessen, dass unser Allergnädigster Kayser und Herr, Herr Iosephus, alle von dehro Herrn Vattern, Leopoldi Kays. Majestät seel., ertheilte Privilegia in genere zu confirmiren Allergnädigst entschlossen, als auch in Betrachtung der vielen Meriten des wallachischen Fürstens, wormit er sich den Kayserl. Hoff günstig und geneigt gemacht, mehr berührten privilegii Confirmation resolviret undt der 7-bürg. Hoffcanzelley ad expediendum intimiret worden, wie solches die ebenfals hier beygelegte Abschrifft sub lit. B. anzeiget. Sobalden nun diese Intimation in der 7-bürgischen Hoffcanzeley-Räthe-Versamlung vorgekommen, ist dieses Werck alsogleich von weiterm Nachdrücken und der königlich freyen Kron-Statt, wie nicht weniger dem gesammten corpori nationis saxonicae, sehr praejudicirlich zu seyen erfunden worden, vorbey denn, in observance meiner patriotischen Obligation, nicht ermanglet die pondera praejudiciorum, und wie solche exemptiones und immunitates den Grund unserer privilegiorum angriffen und darwieder lauffen, auss hier zutauglichen und bey Hand gehabten uhralten privilegiis zu demonstriren, worinnen auch von meinen Herrn Collegis Beyfall und ein treues studium amoliendi (worfür Sie auch wohl von einem Löbl. Kron-Stättischen Magistrat einen schriftlichen Dank meritirt) gefunden, welches sodann dem Kayserl. Hohen Ministerio vorgetragen und von solcher Wichtigkeit angesehen worden, dass die Expedition zurückblieben und, tam intuitu der geschehenen neuen Resolution, so nicht wohl revociret werden konnte, alss anderseits des besorgenden praejudicii contra privilegia nationis undt

anderer Consequentien kein besseres Expediens zu ergreiffen gewesen, damit mann nemblich durch eine neue Expedition dass erstere privilegium in nostri praejudicium nicht wieder lebendig mache und also quasi manu Caesaris stabilire, anderseits aber dem wallachischen Fürsten in re (excepto privilegio Saxonum) non adeo magni momenti gratificire, als den Löbl. Kron-Stättischen Magistrat dahin zu bewegen dass derselbe suo proprio motu diesem Fürsten, dessen gute Nachbahrschafft der Statt so sehr nöthig, in der oblatione immunitatis a contributionibus, quartiriis, et cetera, den Willen suche; wie denn obgedachter Herr Tyndar auch in solcher Conformität, wie auss lit. C. eigentlich zu vernehmen, verbescheidet worden.

Wenn denn der Belauff dieser Sachen, so wie er sich befindet, an E. . . treulich zu berichten und vorzustellen nicht unterlassen sollen, so hoffe, dieselbe werden, in Erwegung der angeführten Gründe und hochvernünfftiger Vorstellung der leicht vorzusehenden vielen Inconvenientien, so dass expressum privilegium nach sich zihen könte, diesem getroffenen expedienti ad mentem Augustae Aulae Platz und Statt zu geben nicht ermanglen. Im Übrigen aber dass Werk selbsten dahin antragen, wie man sich am Sichersten vor einer Perennität verwahren möge; welches geschehen könte, da mann, in Conformität des praetendirten privilegii, den *stylum moderno principi Wallachiae*, posteritatis nulla mentione facta, beybehalten solle, und sonsten so vorsichtig dabey wäre, als es immer in tali casu möglich ist.

Mehrgedachter Herr Tyndar wird sonder Zweiffel die Commission überkommen, in dieser Materie mit E. . . zu tractiren, welcher sich hoffentlich raisonabel genug aufführen, auch im Übrigen, wenn er zu einem guten Freunde gemacht und beybehalten werden wirdt, alss des Fürsten geheimbdesten Höfflingen einer demselben, bey seinem Herrn gutte Dienste, auch wider solche welche diesen Fürsten wieder die Löbl. Kron-Statt auffzuwiegln sich angelegen sein lassen, alss ich vernahm dergleichen Einen bei ihnen zu seyn, erweisen können. Wormit E. . . der treüen Obhut des Allerhöchstens herzlich, mich ingleichen dehro beharrlichen Wohlgewogenheit gehorsamblich empfehlend, nächst herzlichem Anwunsch eines beständigen Wohlergehens, verbleibe.

Wienn, den 6. August 1709.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMDCCCCXI.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Brașoveni, despre zăbava lui Mihai Clopotariul, „având alte lucruri, împărătești“, la Sibiiu, — „ce nu va fi vrut să lucreaze; de aceaie n'au lucrat“ —, despre „sulinarile“ de la celalt meșter, pentru care trimite, cu ceva zăbavă — „căci știm că meșterii acestea pururea sânt obicinuiți de nu să țin de cuvânt și nicodată lucrul nu-l gătescu la zioa ce-și pun“—, carăle de la Rucăr. 1709, 7 August.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 106-7, nº 13.)

MMDCCCCXII.

Toma Cantacuzino către Brașoveni, despre zidarii ce-i trebuie „să-m spoiască nește case ce mi-am făcut la București“, „până nu dă răceaala“, și despre „un știucatur“ ce a lucrat la ele. 1709, 19 August.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, p. 113, nº 7.)

MMDCCCCXIII.

Viena, 1709, 26 Octombre.

Măsuri împărătești privitoare la banii curenți, pentru „stârpirea monedei polone și muntene".

Cum naturalia quaedam pecunia solvantur, nec necessarium erat etiam de re monetaria hic agere, redigatur itaque in pristinum valorem.

qq. 5to. Monetae in chara nobis Transylvania currentis statum modernum, publico admodum damnosum, amplius dissimulare paterna in vos nostra cura non permittit. Unde, matura consideratione omnium circumstantiarum, iudicavimus universas species, tam nostras, quam polonicas et alias, quae hactenus ibi currunt, in statum et valorem in quo ante rebellionem erant, sine mora reducendas, nisi vos, cum toties dicto generali armorum nostrorum praefecto, nobis forte ignotas rationes aut impedimenta quominus fieri possit, habeatis; de quibus vestram quam celerrimam informationem, bene tamen et in rationibus impartialibus fundatam, in hoc casu praestolabimur. Cavendumque vobis erit ne speciosis, praetextu publici, rationibus hic moveamini atque ansam detis, informationis huius mora, aliis abutendi. Non occurrentibus vero vobis et dicto generali nostro armorum praefecto in contrarium rationibus, eum reducendi modum volumus, ut quidem, uti dictum, et nostrae et alienae species reducantur, nunc primo et ante omnia, in eum in quo ante rebellionem erant cursum.—rr. 2. Exterminatio polonicae et valachicae pecuniae, sed hoc successive. Mens nihilominus nostra esset, pecuniae alienae, utpote polonicae et valachicae, species, si simul et semel fieri nequiret, saltem successive, interiecto nihilominus certo, et quo breviori fieri posset, termino, prorsus tollere, utpote intrinseco valore, respectu nostrarum, viles et ideo damnosas et tales quae ansam subministrant alienis nationibus et foeneratoribus pecunia hacce vilissima provinciam inundandi nostraque iusta spoliandi.—ss. 3. Pro interim vero reductio talerorum leoninorum, verum zlothonum valachicorum prorsus fienda eliminatio. Prohinc et nunc vero leoninos talleros in specie ad grossos 30 reducendos, florenos vero qui ex Valachia plerumque veniunt et slothones valachici nominantur, utpote miserae plebi pernitiosissimos, prorsus eliminandos iudicamus. Unde vestrum erit, nullis, uti dictum, in contrarium repertis solidis rationibus, sine mora istam reductionem monetae cuiusvis speciei et sortis reducere in cursum et valorem in quo ante rebellionem hancce fuit, exceptis taleris leoninis, quos ad 30 grossos devalvatos, et zlothones praedictos valachicos, prorsus eliminatos, uti iam dictum, volumus.—tt. 4. Publicatio horum una eademque die fienda. Huius vero publicationem sic instituetis, ut una eademque die, quantum possibile, ubique per provinciam publicetur, ab ipsoque publicationum[1] die dictus cursus initium capiat, ne morae vel termini praescriptione privatae rei nimium studiosi aut peregrini abuti possint.—uu. 5. Exsolutio debitorum in elevata moneta facta qualiter debeat fieri? Et, quia hic occurrent solvendorum in moneta nimium elevata contractorum debitorum casus, ubi difficile videbitur misero debitori, aliunde calamitate publica hodierna afflicto, moderno pecuniae valore solvere, — in hunc ergo casum vos informationem vestram et opinionem simul in iustitia fundatam, qualiter debita huiusmodi exsolvi et exigi possint, nobis subministrabitis.

xx. 6. Quomodo damna in re monetaria pullulantia praecaveri, et auri argentive eductio prohiberi queat, opinio deputationis expeditur. Quod denique monetae alienae et peregrinae species spectat, qualiter malum et damnum inde in vos redundans caveri, et an ea eliminanda vel diminuenda, in quantum et quando foret, sic et eductio nostrae argenteae et aureae cum damno publici qualiter caveri providentius posset, idipsum cum ibidem rei nostrae monetariae curam gerente aliisque rei huius gnaris communicabitis conferetisque et, quod vobis hic videbitur, simul nobis perscribetis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie din decretul Împăratului Iosif.)

---

[1] Copia are: „publicationem".

MMCCCCXIV.

Sibiiu, 1709, 1-iu Novembre.

Insemnarea monedelor primite în Austria, cu valoarea lor.

Specificatio

monetarum, tam caesarearum, ad valorem modernum viennensem, qnam aliarum exoticarum, ad valorem suum pristinum reducendarum.

	fl.	kr.
Moneta caesarea et imperialis.		
Ducatus sive aureus qualiscunque iusti ponderis et ligae, exceptis turcicis et bavaris, reducitur ad floren. hung. 5, den. 40, rhen. vero .	4	30
Thalerus sive imperialis qualiscunque, exceptis leoninis et venetis, ad floren. hung. 2, den. 40, rhen. vero	2	—
Et sic, a proportione, medii et quadrantes thaleri.		
Marianus, sive horgos qualiscunque, exceptis brandeburgicis et bavaris, ad den. 34, sive crucigeros	—	17
Grossus binarius caesareus, ad den. 14, sive crucigeros	—	7
Grossus alius binarius qualiscunque, ad den 12, sive crucigeros . .	—	6
Simplex alius grossus qualiscunque, ad den. 6, sive crucigeros . . .	—	3
Poltura qualiscunque, ad den. 3, sive crucigeros	—	1½
Moneta vallachica dicta.		
Leoninus ad floren. hung. 2, den. 10, rhen. vero	1	45
A proportione huius, medii et quadrantes leonini		
Schlot[1] vallachicus ad floren. hung. 1, den. 40, rhen. vero	1	10
A proportione huius, tult dicti, sive medii schlotones.		
Imperialis moneta.		
Horgos brandeburgicus ad 30 den., sive ut No. 1[0 2].	—	15
Ducatini veneti dicti.		
Thalerus sive sic dictus ducatinus venetus ad floren. hung. 1, den. 50, rhen. vero, ut No. 2[2]	1	15
Medius ducatinus venetus, ad den. 68, sive crucigeros, ut No. 3[0 2] .	—	34
Quadrans ducatinus venetus, ad den. 34, sive crucigeros, ut No. 4[2] .	—	17
Moneta gallica.		
Peureus *(sic)*, dublo dictus, ad floren. hung. 8, den 40, sive rhen. . .	7	—
Bavarica.		
Maior Landtmüntz dicta, ad den. 48, sive crucigeros, ut No. 5[0 2] . .	—	24
Minor, ad den. 24, sive crucigeros, ut No. 6[0 2]	—	12
Ducatus, ad floren. hung. 3, den. 60, sive rhen.	3	—
Turcica.		
Ducatus, sive aureus turcicus novus, ad floren. hung. 5, sive rhen.	4	10

(Traducere germană.)

Specification

Derer, sowohl kayserlichen, auff den jetzigen wiener Walor reducierten Müntzen als auch anderer ausländischen Geld-Sorten, wie selbige auff ihren vorigen Walor dewalwieret worden.

---

[1] Zlot.
[2] În desemnuri.

	Rhein. fl.	kr.	Ung. fl.	den.
Allerley Ducaten von rechtem Halt und Gewicht, aussgenohmen die türkischen und bayrischen, werden reducieret auff	4	30	5	40
Allerley Species-Thaler, ausser denen Löwen und Wenetianer	2	—	2	40
Also nach Proportion die halbe und viertel Species-Thal.				
Alle sogenante Horgos, oder Mariasch, ausser denen brandeburgischen und bayrischen	—	17	—	34
Die kayserlichen Doppel-Groschen oder Sustacken	—	7	—	14
Polnische und andre Doppel-Groschen oder Sustacken . .	—	6	—	12
Alle einfache Groschen ohne Unterschied	—	3	—	6
Alle Polturacken durchgehens	—	1 1/2	—	3
Sogenante walachische Müntz.				
Die Löwen-Thaler, auff	1	45	2	10
Und nach Proportion die halbe und Viertel-Löwen-Thaler.				
Walachische Sloten	1	10	1	40
Also nach Proportion die sogenannten Tult oder halbe walachische Sloten				
Reichs-Müntze.				
Brandeburgisch Horgosch unter No. 1 [1] hiebey zu sehen .	-	15	—	30
Wenetzianisch Geld.				
Ein Wenediger Thaler, oder gantzer Scudi, wie unter No. 2 [1] zu sehen	1	15	1	50
Ein halber Wenediger Thaler, oder halber Scudi, wie No. 3 [1] zu sehen	—	34	—	68
Ein Viertel dergl, Wenediger Scudi, alss unter No. 4 [1] stehet.	—	17	—	34
Frantzösische Müntz.				
Ein französischer Duplon	7	—	8	40
Bayrische Müntz.				
Grosse bayrische Land-Müntz, wie unter No. 5 [1] steht . .	—	24	—	48
Bayrische Horgos, wie unter No. 6 [1]	—	12	—	24
Bayrische Ducaten	3	—	3	60
Türkische Müntz.				
Ein türkisch neuer Ducat	4	10	5	—

[Vo:] Specificatio monetarum reductarum, publicata anno 1709, die 1 novembris.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMCCCCXV.

1709, 27 Novembre.

Gheorghe Draud, co-jude al Braşovului, întors din Sibiiu, comunică scrisorile lui Hoffmann de Rothenfels, agent în Viena, despre silinţile lui Constantin-Vodă Brâncoveanu pentru căpătarea unui privilegiu de la Împăratul Iosif privitor la casa din Braşov,[1] pe care acesta i-o întăreşte cu înoirea diplomei din 1701, şi despre schimbările aduse de Sfatul miniştrilor pentru a nu se atinge privilegiile Saşilor (se scrie şi „comitelui lor"; urmează no MMDCCCXCIX, pp. 1533-4, din 15 April).

(Braşov, Archiva Oraşului; Protocolul Seewaldt, p. 129 şi urm.)

---

[1] V. nota precedentă.

MMDCCCCXVI.

Guvernul Ardelean către Sibiieni, despre partea lor de palisade la Turnu-Roș. Sibiiu, 1710, 5 Februar.

Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis et principis Transylvaniae, domini, domini nostri Clementissimi, nomine.

Spectabiles ac Generosi, Prudentes item ac Circumspecti, frater nobis observande et benevoli, salutem et Caesareo-Regiae gratiae incrementum.

Az anticipatio alkalmatosságával kegyelmetek Szekire vetett 3.000 palizátákbol a Veres-Tornyi epülethez esett distractiora nézve, az Széknek 2.300 defalcátatván, az restant 700 palizátákot Karolinára adminisstráltatni el ne mulassa.

Cu prilejul „anticipației", din cele 3.000 de palisade aruncate asupra Scaunului d-voastră, a căzut pe zidirea Turnului-Roșu; în ce privește împărțirea, scoțând 2.300 pentru Scaun, pe cele 700 de palisade rămase, să nu zăboviți a le dă spre întrebuințare la Calea Carolină.

Secus non facturi. Altefata Sua Maiestas Sacratissima benigne propensa manet.

Datum Cibinii, die 5-ta februarii 1710.

C. Sigismundus Kornis, m. p., gubernator.

Samuel Köleserj, m. p., secret. gub.

[Vo:] Spectabili ac Generosis, Prudentibus item ac Circumspectis regio consuli Sedisque iudicibus ceterisque iuratis senatoribus ac notario civitatis et Sedis saxonicalis cibiniensis, fratri nobis observando, honorando et benevolis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMLCCCCXVII.

Lămuriri ardelene în chestia călcării de hotar de spre partea Muntenilor. Sibiiu, 1710, 16 Februar.

Species facti in puncto violationis territorii.

Praeterita 14 februarii anni praesentis 1710 dominus capitaneus Balota, 20 circiter famulis stipatus, ad limites Transylvaniam et Vollachiam dividentes pervenit, ibique consistens praemisit ex dictis famulis numero sex, qui, ipsum Transilvaniae ditionis territorium penitus ingressi, rusticum pagi Boicza, nomine Salamon Iuon, e proximo monte ad se vocant, accedentem comprehendunt, barba et capillis arreptum in terram coniiciunt, crudelissimis verberibus contundunt, vinctum deinde trans Alutam fluvium, ad territorium videlicet volachicum, abducunt, vaccas etiam quas ibi dictus rusticus curabat, abigere conantur, illas tamen, aliqua re impediti, in litore fluvii derelinqunt. Duo ex his potentiariis interea montes ulterius pervestigant et a rustico Stephan Karuz, in tugurio suo sedente, postulant ut, siquae ubi sciret pecora, ipsis indicaret; ille vero interrogat, qui audeant ipsi montes ditiones transsylvanicae potentiose pervestigare. Dum haec diceret, acclamat alter e longinquo rusticus adesse latrones qui hominem ex Boicza crudeliter percussissent et vinctum secum Volachiam versus abripuissent. Quo audito dictus, Stephan Karuz equorum frena arripit detinetque elabi nitentes usque, clamore excitati, alii etiam concurrerent, atque sic duo isti capti sunt. Dominus capitaneus Balota vero, dum clamores inaudiret, idem ipse cum suis famulis ad succurrendum properat. Id videntes rustici, undique concurrunt, ad repellendam vim se parant et dominum capitaneum aggrediuntur; qui, videns se parem non esse, retrocedit ad Alutam fluvium. Sic demum duo captivi, Barb Logofot et Many Manuletz, ad arrestum, ubi ad ulteriora reservantur, deducti sunt, neque rem aliter quam hic recensito modo actam esse negant, excusantes solummodo se quod iussu et ex mandato domini capitanei eo usque penetraverint, neque sciverint territorium hoc transsilvanicae iurisdictionis esse.

Ex oculatorum et iuramentaliter examinatorum testium fassionibus cum fide extracta; Cibinii, die 16 februarii 1710.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCXVIII.

Bucureşti, 1710, 16 Mart.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Sibiieni, despre încălcările de hotar şi alte greşeli împotriva bunei vecinătăţi atribuite pe nedrept dregătorului său Balotă.

Prudentes ac Circumspecti domini, Inclite Senatus, amici et vicini observandissimi.

Ultima praeterlapsi mensis datas perhumanas querulas contra Ballotta literas Incliti Senatus rite ac honorifice accepimus, ex tenore, tum acclusa examinatione ibidem facta intelleximus quasi dictus Ballata limites vicinos transgressus esset aliquaque inconvenientia ibidem attentasset. In qua materia ab aliis informati, amice insinuamus Inclito Senatui praefatum hominem ultra limites patriae huius non processisse, nec alterius iurisdictionem attigisse. Quare Inclitus Senatus officio bonae et amicae vicinitatis requiritur, sinistris informationibus aures ne praebeat; quae sinistrae relationes persaepe solent amicitiam corrumpere et gravem inter vicinos bonos discordiam generare; ac eapropter arrestatos homines etiam dimittere velint. Quibus cum affectu vicino et amicabili propensione manemus

Inclito Senatui — Ad amico-vicina officia paratissimi

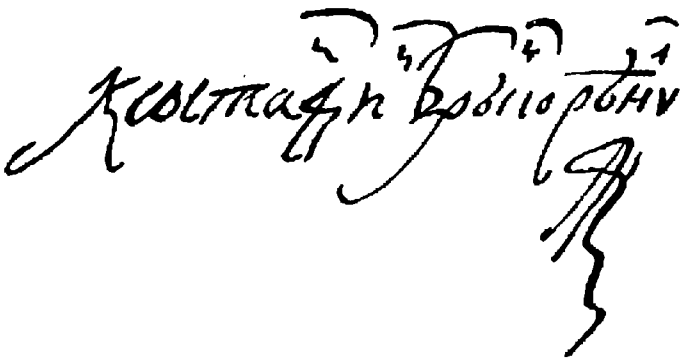

(Costandinŭ Brăncoveanulŭ.)

Bukuresti, 16 martii 1710.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCXIX.

Sibiiu, 1710, 9 April.

Sibiienii către Constantin-Vodă Brâncoveanu, despre călcarea de hotar făcută de căpitanul Balotă.

Celsissime princeps ac domine, domine nobis gratiosissime,

Celsitudinis Vestrae gratiosas, responsorias ad nuperas nostras eidem Vestrae Celsitudini missas literas, magno cum respectu accepimus, neque vel minimum dubitamus quin Celsitudo Vestra Principalis erga nos perinde atque erga alios provinciae nostrae incolas gratioso affectu ducatur, parata querulantibus Transylvanis, perinde atque suis propriis subditis, pro exigentia sanctae iustitiae, satisfactionem impendere. Id vero dissimulare non possumus, magno nobis dolori cessisse, dari in Aula Celsitudinis Vestrae eiusmodi homines, qui, gratia Vestrae Celsitudinis abusi et querelas iuste conquerentium eludere volentes, Celsitudini Vestrae Principali persuadere conati sunt informationem quam de violatione territorii nostratis per dominum capitaneum Balotta facta dederamus, esse falsam et fundamento destitutam,—cum tamen nostri moris neutiquam sit in rebus, vel dubiis

vel aliter se habentibus, falsas informationes dare; tanto minus nobis unquam in mentem venit Celsitudinem Vestram Principalem eiusmodi partibus et hominibus ingenuis indigna ratione circumvenire. Cum itaque nos de casu violationis territorii per capitaneum Balotta factae sat certi simus, non potuimus quin iterato ad Celsitudinem Vestram recurreremus, humiliter rogantes, dignetur Celsitudo Vestra, tam ex respectu Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis, domini domini nostri Clementissimi, quam etiam intuitu bonae vicinitatis, et denique amore sanctae iustitiae, precibus nostris locum dare et, re bene perpensa, violatores territorii transylvaniensis, tanquam ditionis sub dominio Augustissimi Romanorum Imperatoris constitutae, in aliorum exemplum, congrua ratione coercere. Ut vero relatio nostra tanto maiori fide digna censeatur, acclusimus literis nostris humilimis, dialecto valachica ad Celsitudinem Vestram Principalem scriptis, non modo fassiones hominum nostratium, ex quibus factum constare poterit, sed et relationem, iuramento confirmatam, duorum hic existentium Vestrae Celsitudinis subditorum, quam illi propriae manus subscriptione roborarunt; denuo humilime rogantes quatenus Vestra Celsitudo, rei veritate, ita ut se habet, percepta, sanctam iustitiam manutenere dignetur. Qua spe freti et gratiosam Celsitudinis Vestrae resolutionem praestolantes, eandem Celsitudinem Vestram Principalem divinae tutelae commendamus, manentes,

Celsissime princeps,

Celsitudinis Vestrae humilimi servi

Consul regius Sedisque iudices et Senatus cibiniensis.

Cibinii, die 9 aprilis 1710.

(Sibiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMDCCCCXX.

Notă din protocolul brașovean, despre urmărirea tălharilor de la graniță și măsurile luate împotriva lor. Brașov, 1710, 17 April.

„Der Röm. Kaiserl. Majestät General-Feldwachtmeister Obrister zu Pferd, zu Cronstadt und dasiger confinis der Wallachei und Moldau Commendante, de Faberi“, face propuneri pentru oprirea tălharilor în țară și în orașe și cum „unsere beede anbenachbarte Fürsten, als den moldauischen und wallachischen, mit allen manierlichen Remonstrationen dahin zu lenken, damit in ihren Provinzen den Raub-Vögeln, gleich wie bisher, so schadhafte Nester nicht mehr geduldet werden“.

Se decide a se publică, deci:

1) Că hoții nu vor trebui primiți nici într'un chip, nici hrăniți, orice înțelegere cu ei să fie părăsită, și să se caute a-i prinde și dà strajei imperiale.

2) Orice tovărășie cu ei trebuie oprită și hoții ținuți supt privighere;

3) Să se ție pretutindeni cercetași pentru grija siguranței publice.

„4) Alle verbothene Strassen und Wege und Communication in die inficirte Örther, worunter die verbotene Salzabholung expresse begriffen, ist unter Leib- und Lebensstrafe zu meiden, dahero auch Jedweder sich mit authentischen Pässen zu versehen hat, und haben alle Burzenländer, wie ohnedes in die Wallachei, also auf keineswegs in die Moldau zu weisen (decât cu pasuri).

5) Nu e voie a se ținea puști, ci trebuie date Magistratului.

(Brașov, Archiva Orașului, Protocolul Seewald, 1709, pp. 192-6; regestul după Fr. Stenner.)

MMDCCCCXXI.

Bucureşti, 1710, 24 April.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Deputaţia ardeleană, în chestia călcării de hotar a lui Balotă.

Excelsa Caesareo-Regia Deputatio, domini amici et vicini observandissimi.

Ad acceptas sub 10-ma decurrentis humanissimas, denuo querulentas, Excelsae Caesareo-Regiae Deputationi affectuose respondere his duximus: videlicet, siquis error a nostris hominibus in transgredientibus vicinitatis limitibus inscite vel temerarie fors contigit (cuius autor Ballotta non immunis ex prima querela contra se facta remissus, nec post remittendus), nostris utique nunquam ordinibus, sed potius invitis—, capitalisne is, aut cuius censurae esse debeat, edoceri desideramus. Cum tamen manifestum etiam ex relationibus nobis remissis eluceat praeter transgressores limites haud quidpiam accidisse, et interim eius violationis transgressores, poenam per tanti temporis arrestum dantes, etiam nostras, titulo et affectu vicinae amicitiae, pro dimissione requisitorias haud ponderis fuisse, — supponentes eiusmodi errorem, amico ex affectu, non in tantum extolli, qui, annis elapsis, longe maioribus in hac patria, ab vicinis, excessibus persaepe lacessiti, postpositis tamen, quasi nescientes, gratificari, sinceritate et propensione amicabili, hactenus quoque non desumus, documento moderno, sepositis amicitiae officiis, quamque rem, levem quoque, pensitare atque satisfactionem (interim satisfacientibus nobis) perposcere erudimur. Quibus, idem qui prius semper, propensi manemus

Excelsae Caesareo-Regiae Deputationi ad vicina officia paratissimi:

Bukuresti, 24 aprilis 1710.

Costandinŭ Brăncoveanulŭ.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCXXII.

Bucureşti, 1710, 24 April.

Constantin-Vodă Brâncoveanu către Sibiieni, despre călcarea de hotar.

Prudentes ac Circumspecti domini, Inclite Senatus, amici et vicini observandissimi.

Accepimus querulentas humanissime, nona decurrentis datas Incliti Senatus literas, ad quas siquidem priores nostrae responsi[v]ae, titulo amicitiae et observationis harmoniae bonae emissae requisitoriae pro dimissione arrestatorum, haud alicuius ponderis videntur fuisse; sed, satisfactionem protendentes, et interim sibi satisfacientes per tanti temporis arrestatorum detentionem, aliud respondere non habemus quam bilanci prudentiae et iudicii committere, tum nos quoque doceri, quod tam grande crimen, capitalene, aut alterius poenae condignum, commissum sit? Si, uti relationes datae ab Inclito Senatu habent, limites transgressi sunt, qui si inscite, amicitia minus, ergo cum vicinitate bona, errore commisso, aestumabitur. Si temerarie fors (quod utique haud credibile), seposita amica cointelligentia, a satisfaciente sibi Inclito Senatu adhuc expetitur satisfactio, quae qualiter dari possit luentibus ibi poenam hominibus nostris, discreto iudicio, cum consequentiis suis, remittitur; quamvis nec immunis poena autor, contra quem querelae feruntur, relinquitur. Cum tamen considerabile ac dignum tantae advertentiae detrimentum vicinitati non videtur illatum, nosque saepe etiam hactenus maiores excessus, quasi inscii, ab vicinis, in hac provincia perpetratos toleramus, quieti et bonae harmoniae studentes atque amplius considerantes posse apud vicinos bonos amicitiam quam offensiunculas, invitis nobis, accidentes, eius amore dimitti potius quam teneri

arrestatos, ne cedat documento alteri idem parti, prudentis iudicii erit. Quibus manemus

Inclito Senatui — Ad officia parati

Bukuresti, 24 aprilis 1710. — *Costandinŭ Brăncoveanulŭ.*

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCXXIII.

Sibiiu, 1710, 25 April.

Sibiienii către Constantin-Vodă Brâncoveanu, despre alegerea, ca arbitru în chestia călcării de hotare, a generalului-comandant în Ardeal şi încredinţarea în mânile acestuia a prinşilor făcuţi de ei.

Celsissime princeps ac domine, domine nobis gratiosissime,

Postquam nuperas nostras literas una cum adiacentibus fassionibus in materia transgressionis territorii nostratis per dominum capitaneum Balotta factae ad Celsitudinem Vestram humilimo cum respectu expediveramus, venerunt ad Excellentissimum dominum modernum Transylvaniae commendantem generalem Vestrae Celsitudinis literae ratione eiusdem casus et duorum hic detentorum hominum. Cum igitur Vestrae Celsitudini visum fuerit praedictum Excellentissimum dominum generalem in ista materia tanquam arbitrum requirere, nos, ex debito respectu, tam erga Vestram Celsitudinem, quam erga Suam Excellentiam, praefatos homines duos Vestrae Celsitudinis subditos, qui antea etiam sat honeste tractati fuerunt, ad manus Suae Excellentiae libenter et ultro tradidimus, certi scilicet relationem quam antea de transgressione territorii nostratis dederamus, in rei veritate sic sese habere, quemadmodum etiam ex mandato Suae Excellentiae iidem homines suam fassionem de novo deposuerunt, quam etiam Excellentissimus dominus generalis ipse Vestrae Celsitudini mittit. Cum itaque nostra intentio ab initio istius negotii non alia fuerit quam ut, mediantibus istis duobus hominibus Vestrae Celsitudini subditis, Vestra Celsitudo veritatem facti cognoscat et, tam dominum capitaneum Balotta, quam alios quosvis imposterum, ne violationem limitum attentare praesumant, refraenare velit, nos iam in hoc ipso libenter[1] acquiescimus, sperantes Celsitudinem Vestram Principalem, ut hactenus, ita in posterum, nobis nostrisque hominibus gratia sua principali minime defuturam; qui de cetero omni occasione operam dabimus Celsitudini Vestrae debitam observantiam humilime demonstrandi. Celsitudinem Vestram divinae tutelae commendantes, permanemus

Celsitudinis Vestrae humilimi servi

Consul regius Sedisque iudices et Senatus cibiniensis.

Cibinii, die 25 aprilis 1710.

[Vo:] Celsissimo principi ac domino, domino Sacri Romani Imperii et Vallachiae Transalpinae principi, et cetera, domino, domino nobis gratiosissimo, Bukuresti.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; concept.)

MMDCCCCXXIV.

Mediaş, 1710, 14 Novembre.

Părerea Deputaţiei ardelene despre exportul de vin, sare şi porci peste munţi.

Opinio Inclitae Deputationis per Excellentissimum dominum, dominum Generalem Transylvaniae Commandantem comitem a Steinville, medio Illustrissimi domini supremi annonae commissarii Ignatii Haan, in puncto vini exotici et, salva venia, porcorum proposito expedita:

1-mum, Annon iura vicinitatis Valachiam, Moldaviam inter et Transylvaniam, tam in publico commercii legibus naturae et gentium stabilito fundata, quam trac-

---

[1] În copie: „habentes".

tatu cum Porta Otthomanica, pace ad Zemplinium facta, cuius vi de libero utriusque Imperii civium quaestu cavetur, radicata, vel per decretum, vel indirectam quaestus illius prohibitionem laedantur? Quod an. . .

3-tium. An patria haec, praesertim, salva venia, ratione porcorum intra limites suos genitorum et aliorum, sine succursu vicinarum provinciarum sibimet sit suffectura necne? Et annon principes vicini par pari non sint relaturi, et quibus vel maxime haec patria indiguerit, variantibus fertilitate sterilitateque, pro genio annorum, sub eodem titulo denegaturi. . .

Prima est: Prohibeatur omnium, cuiuscunque tandem conditionis, status, praeminentiae, sive militarium, sive provincialium, tam pecuniae in Walachiam et Moldaviam pro comparando vino, semper, seu per se, seu per alios, eductio et sub quovis titulo transpositio, simul et vini invectio. Econtra licitum esto cambiis uti et naturalibus vina per provinciales apud exteros mercari, sed, ut supra, non pecunia; licitum simul esto Valachis et Moldavis vini invectio et in hac patria distractio, soluta prius tricesima, nulla ampliori pensione (ne per hoc vectigal contra leges patrias et regium diploma augeri videatur) facta: ita tamen, ut pecunia illa in pretium vini data per venditores, res et merces quibus Valachia et Moldavia carent, comparentur, neque data pro vino moneta efferatur. Eximuntur ista prohibitione, quibus in partibus Vallachiae et Moldaviae sunt promontoria, qui ad mentem Approbatae Constitutionis sine pensione tricesimali sua inducere poterunt, virtute nihilominus testimonialium sub poena ibidem specificata, si, sub titulo propriarum oeconomiarum, quaestus gratia comparata vina adduxerint, talibus infligenda: eximuntur insimul provinciales qui cambiis vina procurant, ab impositione supra pensionem tricesimalem pendenda. Excusabit hanc prohibitionem in obiectis politicis tam necessitas summa, quam praxis aliarum provinciarum, ubi per cambia commercia florent, et ius stapulae; secundabit insimul scopum quoad oeconomica pecuniae evectionis pro vino, seu per indigenas, seu per exteros taliter facta simplex et absolute prohibitio. . .

Datum Medgyes, 14 novembris 1710.

Darauf erfolgete von titl. Herrn Proviantcommissario et cameralium directore, im Namen des kommandirenden H. Generals B. a Steinville Excellenz in Antwort dieses: . . . *(sic)*

Albae, d. 27 novembris 1710.

Ignatius Haan, m. p.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul Seewald 1709, pp. 253-9.)

MMDCCCXXV.

Braşov, 1710, 14 Novembre.

Notă în protocolul braşovean, despre creşterea vămii exportului peste munţi al vinului, sării şi porcilor.

. . . Es hatte des commandierenden H. Generals von Steinville Hofgräfl. Excellenz der löbl. Landes-Deputation, so in Medgyes versamblet war, vertragen lassen was Gestalten, zur Verhütung des Geldmangels, so in Siebenbürgen meistens durch die Exportation der Baarschaft um Wein und, salva venia, Schweine in die benachbarten Provinzen Moldau und Wallachei verursachet würde, wan vor gut angesehen dass von jedem zehn Eimer wallachischen Weins, der durch die Mauth käme, 1 fl. und von jedem s. v. Schwein, das daher getrieben würde, den. 60 über die ordentliche Mauth sollte bezahlt werden. Verlangete also einer Löbl. Deputation Opinion hierieber. Auf welche gethane Proposition folgendes Scriptum erginge. (nl. precedent.)

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul Seewaldt, 1709 şi urm., p. 253 şi urm.)

MMDCCCCXXVI.

Notă în protocolul braşovean, pentru trecerea prin vamă a vinului dăruit de Constantin-Vodă Brâncoveanu generalului Stainville şi altora. Braşov, 1710, 29 Novembre.

. . . . Die 29. November 1710 gehen die 12 Fass Wein, unter welchen No. 6 vor des Commandierenden H. Generalis Excellencz, Grafen von Steinville, die übrige an Unterschiedliche, als Ober-Proviant-Comissär, etc., geschicket worden, von hier auf unseren Wagen und mitt Vorspann fort. Der walachische Fürst Constantinus Brankovano hat 4 Nikopler Wein dem H. Com. Generalen Excellencz verehret.

NB. Der H. General Feldmarschallieutenant Graf de Montecuculi beförderen auch 6 Fass Wein.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul Seewald, 1709, p. 241.)

MMDCCCCXXVII.

Comanda Ardealului către tricezimatorii braşoveni, despre libera trecere ce s'a acordat mărfurilor pe care Mano Apostolu, omul lui Vodă-Brâncoveanu, le trimite pentru siguranţă la Braşov. Alba-Iulia, 1710, 23 Decembre.

Copia decreti die 23 decembris, anno 1710, emanati.

Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis in interiori et exterioribus coronensibus tricesimis constitutis primario et ceteris tricesimatoribus, scilicet in interiori coronensi domino Nicolao Pater, in töresvariensi domino Francisco Csapai, in tömösiensi domino Ioanni Hallaki, in bozsensi[1] domino David Leczfalvi, hisce demandatur:

Ut, quandocunque mercatoris graeci domini Mano Apostoli in cistis, vasis aut aliis sarcinis compactae suoque proprio sigillo obsigillitae merces aut mobilia ex partibus vallachicis ad caesareas exteriores tricesimas adferentur, appensis sigillis bene examinatis, dicti domini Mano Apostoli esse inventis, conscriptoque numero et magnitudine cistarum, vasorum sarcinarumque, non aperiendarum et visitandarum, eas ultro domini tricesimatores exteriores exacte in regestris suis annotatas itidem suo consueto sigillo de novo penes obsignatas, una cum specificatione, ad interiorem tricesimam directe, sine ulteriori tergiversatione aut visitatione, Coronam, ab omni pensione ordinarii tricesimalis pretii immunes, dimittent, ubi, praesentata in tricesima interiore exterioris tricesimatoris specificatione, libere et nullo modo visitandas ad hospitium dicti domini Mano Apostoli deferre licebit. Siquidem hae merces et mobilia, non ut venalia, sed in salvo collocanda, Coronam adducuntur. Itaque, cum suo tempore in Vallachiam reportari vellent, itidem dominus Mano Apostolus hisce obligatur eas in tricesima interiori secundum primam factam specificationem condecenter denuo insinuare, quas nonnisi acceptis prius passualibus tricesimae interioris per exteriores, absque tamen solutione tricesimae, iterum reducere poterit. Datum Albae-Iuliae, die 23 decembris 1710.

Ex mandato Suae Excellentiae domini generalis commendantis comitis a Steinville, per me,

Ignat. Haan, Supr. Commissarium.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contemporană.)

MMDCCCCXXVIII.

Comanda Ardealului către inspecţia vămilor, despre banii ce iese în Moldova şi în Ţara-Românească pentru vinuri, paguba ce rezultă pentru Ardeal şi măsurile de luat. Alba-Iulia, 1711.

---

[1] La vama Buzăului.

Copia mandati nomine Suae Excellentiae domini generalis commendantis, comitis a Steinville, Suae Sacratissimae Hispaniarum, Hungariae et Bohemiae Regiae Maiestatis tricesimarum Transsilvaniae constituto inspectori, Perillustri ac Magnifico domino Samueli Biro insinuandum.

Adhuc in novembri anni proxime praeteriti 1710, nomine altefatae Suae Excellentiae domini generalis commendantis, Inclitae Regiae Deputationi condecenter remonstratum fuisse quanta huic provinciae quottannis paratae pecuniae summa pro vinis exoticis, nulla eam penitus stringente necessitate, sed ex inordinato potius appetitu aliquorum privatorum, in non exiguum publici detrimentum, subtrahatur et in adiacentem Vallachiam Moldaviamque evehatur, cum tamen eadem haec pecuniae summa in ipsa Transsilvania (alienis, aut nunquam, aut rarissime, indigente vinis, sufficientibus suis, non minoris aestimationis et pretii quam vallachica, in proprio solo crescentibus, ex gratia Dei annuatim provisa) inter ipsosmet suos incolas, cum maxima comitatuum Sediumque, in quibus vineae excolentur, sublevatione, factis adaequatis dispositionibus, circulare posset, uti et merito deberet.

Cui hactenus remediri quamvis variae circumstantiae, pro exigentia rei diutius examinatae, et resolutio de die in diem dilata hucusque impedimento fuerit, annuit tamen et Inclita Regia Deputatio consequentiis huic provinciae evidentissime quam maxime proficuis hinc exspectandis, altius consideratis, ut circa hactenus libere inducta vina exotica (sub quo titulo omnia illa ex alia quam Suae Sacratissimae Maiestatis iurisdictione adducta reputantur) quod necessarium et huic provinciae utile existimatum fuerit, in tricesimis ordinetur, non tamen ut, aut patriae legibus, privilegiis, aut praerogativis particularium, bonae vicinitatis harmoniae vel solito hactenus inter provincias adiacentes mutuo commercio, vel in minimo praeiudicetur.

Placuit itaque altefatae Suae Excellentiae domino generali commendanti vini exotici liberam inductionem et quaestum, prout hactenus licitum fuerat, ultro tolerare, nullatenus vero impedire quominus, aut per ipsosmet provinciales, quibus magis quam transylvanicum ad gustum foret, aut per extraneos venum exponendi causa invehatur; ita tamen ut penes ordinariam tricesimam et sic dictam tigvam a singulis insuper decem urnis, qua ordinaria, in subsidium publici huius adhuc valde enervatae provinciae cedens impositio (in aliis aeque provinciis ab exoticis vinis pendi introducta), florenus unus rhenensis, sine differentia aut respectu status vel praerogativae, aut exceptione cuiuscunque ordinis aut conditionis, provincialis aut extranei, vel in quocunque officio constituti; absque quod ad locum tricesimae adducta vina sub promissione praestandae solutionis ad creditum dimittenda sint, sed in instanti, ante extradationem schedae, in paratis pendenda exigatur, — non exceptis iis qui proprias in ipsis vicinis provinciis vineas possident ac colunt, aut, sub praetextu necessitatis domesticae ac legibus patriae indultae, invehere intendunt; quibus hoc in passu speciales desuper Suae Excellentiae passuales sibi procurare et in tricesimis producere necesse est. Econtra exemptione a pensione tricesimae ordinatae et tigvae ultro imposterum gaudeant omnes ii quibus hactenus, aut leges, aut consuetudines patriae et privilegia, aut passuales Suae Excellentiae imposterum particulariter desuper in tricesimis producendae, non autem favore aut benevolentia dominorum tricesimatorum (sicut eis hisce serio, et quidem sub mulcta pecuniaria centum florenorum hungaricorum, insuper sub poena amissionis, ab officio inhibetur) patrocinabuntur.

Similis impositio in, salva venia, porcos exoticos, et quidem in quemquam triginta crucigeri, ad eosdem qua vinum conditiones, aut limitationes, etiam penes ordinariam tricesimam, et pretium naturale a quibuscunque pendendi, hisce ordinantur, ita tamen quod inducentibus quibus parata pro exolutione huius impositionis pecunia ad manus non foret, usque dum, salva venia, porcos suos distraxerint, iis quibus in hoc passu fovere voluerint domini tricesimatores, absque tamen praeiudicio extractuum menstruorum, et proventus nunquam acceptando satisfactionem

debitam, ad aliquot dies concredere possint, si consultum iudicaverint, quo magis incolae transylvanici, quibus occasio et modus non deest ad sibi alendos sufficientes porcos, aut alliciantur, aut mediante hac impositione successive obligentur depauperataeque hactenus provinciae per bonam ei subministratam methodum suas proprias hactenus tam large erogatas pecunias conservandas subveniatur et in quantum possibile consulatur.

Hisce itaque acceptis, placebit domino inspectori iis quibus competit tricesimis hoc, nomine Suae Excellentiae emanatum mandatum circa hic supra memoratam impositionem quantocius intimare, omni cum exactitudine observandum, in quantum Suae Excellentiae praesentatae in tricesimis passuales non producentur. Datum. . . *(sic)*.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMDCCCXXIX.

Cursul banilor românești în Ardeal și Ungaria.

Ducatorum, leonini et zlotonis valachici valor de facto currens et accomodatus valori in Valachia currenti. 1711.

Unus nummus valachicus facit $1^1/_2$ nummum seu denarium transylvanicum, sic una poltura, quae apud nos tres nummos i. e. denarios facit, in Valachia, ad nummum valachicum, facit duos nummos valachicos; unus sustak seu duplex grossus, qui apud nos 12 denarios facit, apud Valachos nonnisi 8 nummos seu denarios valet, et sic per consequens ratione aliarum monetarum faciendus computus: ita ut ducatus, qui de facto apud nos valet fl. 5,40, computando per nummos valachicos, faceret 360; cum autem in Valachia idem ducatus faciat nummos valachicos 350, i. e. hungaricales fl. 5,25, constat pretium inter nos currens superare valachicum cum nummis valachicis 10, i. e. decem, qui faciunt nostros denarios 15.

Leo, qui apud nos de facto hungaricales flor. 2, 10 denarios facit, computando per nummos valachicos, faceret 140, cum autem in Valachia faciat nummos valachicos nonnisi 133, id est hungaricales $199^1/_2$, constat pretium leonini inter nos currens superare valachicum cum nummis valachicis 7, id est septem, qui faciunt nostros denarios $10^1/_2$.

Zlot valachicus seu antiquus apud nos valet hungaricales fl. 1, 40 d., qui per nummos valachicos computati faciunt nummos valachicos $93^1/_2$; cum autem idem zlot in Valachia de facto faciat nonnisi 88 [89?] nummos valachicos, id est hungaricales 132, constat pretium zlotonis valachici inter nos currens superare valachicum pretium cum nummis valachicis $5^1/_2$, id est hungaricis denariis $7^1/_2$.

Itaque si aequalitas pretii deberet institui inter nos et Valachos in ducatis, leoninis et zlotonibus, deberent ducati reduci ad florenos hungaricales 5, 25 den., leonini ad flor. hungar. 2, ubi nonnisi medius denarius superaret pretium valachicum; zlotones vero ad flor. 1, 33 den. hungaricales, quo valore apud Valachos currit.

Cum autem zlotones valachici sint duplicis speciei, quarum altera sub se, quoad intrinsecum valorem, levis, altera melioris sortis contineat, rusticum autem plebis ingenium easdem distinguere non assequatur, zlott valachicus promiscue ad flor. hung. 1,20 reduci commode posse iudicatur.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; Buda, Archivele de Stat; publicată și în *Studii și documente*, V, p. 145, nº 1.)

MMDCCCXXX.

Sibiiu, 1711. Propuneri de îndreptare ale Saşilor către Guvernul ardelean, şi în ce priveşte pe Români: preoţi, oieri ce trec peste munţi, ş. a.

Excellentissime domine gubernator, Excelsum Regium Gubernium, domini domini gratiosissimi.

Excelsum Regium Gubernium in commissionibus convocatoriis ad Inclitos provinciae Status, ratione comitiorum generalium instituendorum expeditis, gratiose demandare dignabatur ut cuiusvis loci officiales sua postulata et gravamina compilarent, et pro maiori distinctione et declaratione materiarum in certas suas classes redigerent, ut deinde ad ordinarias suas instantias recto tramite repraesentari et pro consolatione tandem post tot tantasque querelas miserorum non solum, sed et ad extremam paupertatem redactorum provincialium eorundem optatissima remedura humillime impetrari possit, reiteratum est gratiosum hocce mandatum proxima nunc Inclytorum Statuum sessione; hinc misera natio saxonica, tam humillima obsequiorum promptitudine, quam urgente necessitate, inter alia innumerabilia gravamina, haec pauca tantum humillime compilavit et exposuit, indubia spe freta fore ut Excelsum Regium Gubernium eorundem benignam medicinam in nostri consolationem paterne et gratiose procurare dignabitur.

1mo. Importantissima et iam saepe repetita est nationis saxonicae, in specie civitatum maiorum, sigillatim Cibinii et Coronae, querela, quod aeterno quartiriorum premantur onere, et continua serie cum militia praesidiaria cohabitare teneantur. Sunt enim in civitatibus maioribus cives qui, iam a triginta et pluribus annis, neque per unicum saltem diem ab hoc onere sublevari potuerunt; quae servitus inexplicabilis multis millibus florenorum aestimari non potest.

His accedit quod, extra illa domestica quotidiana onera, cives ex suis sumptibus fortificationes civitatum, muros, aggeres, propugnacula, loca vigiliarum, lazaretha, et cetera, et cetera, exstruere et continuo reparare debeant.

Cibinium et Corona in specie habet ut iustas non sine cordolio deponat querelas: inter alias enim praestationes, ligna, tam focalia, quam architecturae inservientia, ut et pallisadas, ad arcem in specie coronensem, sine ulla consolatione praestare ad hodiernum diem tenentur.

Dignabitur igitur Excelsum Regium Gubernium momentum hocce maxime considerabile et onerosum gratiose considerare, ut, si cives per exstructionem casarmarum a cohabitatione militari continua liberari non possent, ad minimum in contributione, propter incommoda sua, per dictas rationes commodis multo maiora, palpabilem sentiant relaxationem et consolationem, in specie vero ab onere extraordinario restaurationis fortificationum posthac liberentur; cum enim haec pro communi patriae bono et securitate omnium inserviant, aequum esse videtur ut hae necessitates ex aerario publico procurentur et conserventur.

2do. Evidentissimum insuper et reale est documentum quod natio saxonica de die in dies, ob haec illave infortunia, decrescat. Videntur pagi saxonici, antehac ampli satis et populosi, quantum a veteribus limitibus ut plurimum defecerint, et maximam eorundem partem Valachi occupaverint. Specialiter domini Bistricienses sunt conquesti quod a tempore hostilis Tartarorum invasionis aliquot iam desolatos habeant pagos, immo aliquot pagi antehac considerabiles vix quatuor vel quinque habeant incolas eosque ad fugam identidem pronos, quorum ob paupertatem et summam miseriam aliquot abhinc annis ultra mille coloni fuga in comitatus se recepere. Hinc totalis bistriciensis districtus, necnon simili ratione Sedis szászvárosiensis, desolatio brevi metuenda est, nisi Excelsum Regium Gubernium ad eorundem nostrique omnium in corpore nationis saxonicae conservationem gratiosum adinveniant remedium.

3tio. Quandoquidem fideles Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis subditi beneficio restituendi commerciorum negotii, cui, veluti basi civitatum, ex-

tructio et conservatio potissimum innititur, rem suam pro servitio principis et patriae emolumento maximopere augere poterunt, humillime supplicamus dignetur Excelsum Regium Gubernium gratiose paterneque hoc in negotio patrocinari et disponere ut mercatores patriae indigenae in usum suarum pristinarum libertatum, a divis regibus collatarum, restituantur, extraneorum vero, Armenorum, Graecorum Bulgarorumque et Italorum, quaestus, immo emunctio miserae et rerum vendibilium ignarae plebis, limitetur et circumscribatur. Tales enim advenae et vagi omnino de civitate, oppido et vico ad civitatem, oppidum et pagum transversim ultro citroque, omni tempore et quavis fere die, sine discrimine discurrunt, et merces suas exponunt venales, partim utiles, ut plurimum vero inutiles, fucatas et miserae plebi supervacaneas, quam alliciunt et vel arte vel dolo defraudant et pecuniolis popellum mire emungunt. Quod, si misera plebs frustulum vel argenti, vel ultimum obuli necessarium vel superfluum habeat, vel ex genere pecorum, coriorum, pellium et ceterorum utensilium quidpiam aliis opificibus necessariorum, levi id, immo quandoque iniusto pretio coëmunt, et in detrimentum et plenariam ruinam alias bene satis stabilitorum opificum corradunt et distrahunt, quo ipso praeiudicant foris hebdomadalibus et nundinis publicis, et quam maxime societati mercatoriae et omnis generis opificibus et contuberniis.

Praeter iam allegata simplicia et cruda, omnis generis quoque manufacturas prae opificibus patriae incolis veris et nationalibus, ante publicatas nundinas in comitatibus, impetrata a provisoribus locorum, quocunque tandem modo, vendendi licentia, mille modis distrahunt; plurimi enim in exteris, alio regimine subiectis regionibus familias suas habent, hic vel alibi locorum vero pro sua commoditate, utilitate et beneplacito commorantur, pluresque quam indigenae habent libertates (cum nulla militaria dent quartiria vel onera praeiuncturarum et contributionis supportent) et, dum volunt, orto aliquo vel in- vel extrinseco malo, emuncto a patriotis aere, secedunt et evadunt. Si tamen ob culturam agrorum vel ob alias rationes tolerandi essent, in sortem et numerum conscriptionis iam peractae publicae pro sublevatione indigenarum trahantur.

4to. De reductis et exauctoratis militibus personis etiam misera plebs conqueritur, quod hinc inde in provincia, perplures vero in pagis sint dispersi et oeconomi facti pecuniolasque suas rudi popello, excessivo cum foenore, concredant, succum ac sanguinem subtrahant, spiritum frumenti undique coquant, nihilque contribuant, sed opificibus aliisque omnibus victum praescindunt multifarie, ibi ubi viventes et amictum ac victum querentes; immo, si ob similem alium excessum vel delictum aliquod corrigi debeant, de iurisdictione faciunt exceptiones seque submittere nolunt, — ut itaque pariter sub contributionem trahantur.

5to. Ratione praeiuncturarum (seu Vorspann) et condescensionum, maximae ubique fuerunt et adhucdum sunt querimoniae, inprimis vero locis viis regiis adiacentibus durum et insupportabile adeo onus incumbit, ut iam totalis eorundem sit metuenda solutio, aliqui cum passualibus, aliqui vero sine passibus, et praeiuncturas, ut et victum ac necessaria alia omnia, pro iumentis extorquent, et quidem,

1mo, quod tanto et tam insigni numero praestandae sint,

2do, quod non in tempore officialibus locorum notificentur, saepeque ab aratris iumenta ex improvisa necessitate suppeditare cogantur.

3tio. Quod praeiuncta pecora et currus, contra statutum patriae publicum, in proxime adiacenti comitatu vel Sede debito in ordine vel aequalitate non permutentur.

Instat igitur natio saxonica, qua par est submissione, ut praeiuncturarum cuiuscunque generis taxa aliqua, iusto tamen et aequabili pretio, statuatur, idque in consolationem pagi, inprimis in via regia collocati et siti, ut miser, immo ad extremam paupertatem redactus populus obulum aliquando acquirendi occasionem habeat.

6to. Postarum promotores seu veredarii publici caesarei in stationibus suis ubique ferme excedunt, tam ratione quartiriorum, in specie vero pascuationum, atque

a locis sibi destinatis vel designatis territoria foenetaque ampliora quam necesse est praetendunt, extra pascuationem foenum conficiunt, et vel maxime invitis locorum magistratibus et officialibus fundos colonicales occupant, immo cum turma equorum, ut et iumentorum aliorumque pecorum, non modo prata et foeneta devastant, sed et segetes agrosque cultos damnificant, destruunt, inclusionem et coërcitionem pecorum suorum per famulos petulantes et morosos armatis manibus prohibent.

Siquidem equis postariis pascuatio sufficiens determinatur, maiorem tamen pratorum partem, immo fere territorium occupant, silvas vetitas pro lubitu uniuscuiusque excidunt non solum, sed et destruunt, ex suis vel ipsis pro tempore assignatis foenetis abacta pecora absque taxa unius mariani miserae plebi non restituunt, et, nisi aliqua subveniatur medela efficax, praedictae profecto circumstantiae, tam publico talium locorum, quam privato incolarum commodo, mirum quantum praeiudicant.

Instantia prima diversis vicibus apud dominum supremum postarum magistrum toties quoties sine effectu tentata est, qui, ut et alii omnes eiusmodi excedentes militares, ut actionum eorundem limites et termini circumscribantur, ab Excelso Regio Gubernio gratiosam dispositionem et summe necessariam medelam expectamus.

7mo. Innumeri popparum valachicorum excessus gratiosis Excelsi Regii Gubernii statutis et resolutionibus aliquatenus refraenari visi sunt, dum de numero in maiori pago duorum, minori vero unius iam facta esset determinatio; effectum vero tam salutaris resolutionis nondum pro voto deprehendimus. In plerisque enim locis supernumerarii isti, sorti contribuentium utut iam sint adscripti, interim tamen, nostra opinione, ut res bene quidem proiectata ad effectum principi et provinciae proficuum, immo necessarium deducatur, praedicti poppae nomine tenus conscribendi et distinguendi essent, iurisdictio insuper actualiter etiam officio ecclesiastico fungentium limitari et pro bono publico circumscribi posset. Hic, compendii causa, allegamus gravamina nomine institorum Statuum contra popas formata et anno 1722 sub comitiis itidem Cibinii celebratis porrecta, sed nondum resoluta. Praeter haec necessaria quaedam momenta hic addenda habemus.

1o. Quod Illustrissimus et Reverendissimus dominus episcopus Valachorum popparum inquisitionem in fundo regio sine praescitu et praesentia officialium nationis pro lubitu instituere intendat, contra mentem Compilatarum Constitutionum, part. 4, tit. 4, art. 1.

2do. Ne aedituorum valachicorum constitutio in posterum sit penes authoritatem popparum, sed penes authoritatem cuiuscunque loci magistratus et secundum vota incolarum, quemadmodum id antiqua praxis et ratio iurisdictionis secum fert.

3tio. Poppae ut plurimum ultra binarium numerum reperti in numerum contribuentium occasione conscriptionis nunc peractae sunt adscripti, qui tamen nihil contribuunt: ad onera supportanda igitur essent adstringendi.

4to. Poppae etiam, secundum debita contracta publica uniuscuiusque pagi, pro ratione fundorum colonicalium taxae obnoxiorum, quos possident, debitum tale commune unitis viribus exsolvere teneantur.

5to. Ad mentem Approbatarum Constitutionum, part. 1, tit. VI, art. 11, ne sit poppis absolute licitum ut fundos colonicales quocunque tandem sub titulo, sive donationis, sive testamentariae dispositionis, in ecclesiasticos convertere possint, et, sicubi locorum praedictae legi contraventum sit, fundi tales iurisdictioni ordinariae restituantur.

8avo. Quandoquidem diversis anticipationibus et inflictionibus provincialibus, tam oeconomiae publicae administratores, quam etiam rudis popellus confunditur, nostro tenui iudicio magis expedire videretur si totum quantum hybernale ante hybernium militare provinciae infligeretur, ut mature subrepartitiones institui, et provisio, tam pecuniae, quam naturalium, in tempore fieri posset.

9no. Coctura sublimati ex leguminibus desideratur ut strictius prohibita sit et maneat.

10mo. Ratione famulitii excessiva mercede conducti, si aequa limitatio publica fieri posset, multorum, immo omnium querelis satisfieret.

11mo. Sedes sabaesiensis conqueritur de ruina silvarum, qua ob fortificationem carolinensem iam consumptae optatque, ut de modo imposterum illis gratiose parcatur, quin immo bonificatio excisorum lignorum praestetur, insuper et foeneta circumcirca silvas totaliter consumuntur et destruuntur.

12mo. Querulantur in natione saxonica Szászvárosienses super eo quod ratione certarum territorii particularum suarum aliqui praetensiones forment, aliqui, contra incolas quosdam fundi regii praetendendo, particulam illam, non ad fundum regium, sed ad partes dominorum comitatensium pertinere, in cuius rehabitionem dum intendunt, non literis metalibus, sed per simplicem tantum revisionem ocularem procedunt, contra literarum privilegialium prae manibus partium habitarum et a divis regibus ipsis elargitarum continentiam; quae ocularis revisio, tanquam purum et simplex humanum testimonium, si contra tales divorum regum et principum literas privilegiales admittetur, non solum qualecumque privilegium periclitabitur, immo in totum sufflaminabitur. Quocirca, ut tales patriae iuribus praeiudicantes processus tollantur, econtra vero in legibus patriis, Decret. Trip., p. 1, tit. 85 et 86, determinetur procedendi modus, ab omnibus et singulis observari curetur, omnesque et singuli indifferenter illuc relegentur, per Inclitos Status Excelsum Regium gubernium humillime rogatum habemus.

Militaria.

1mo. Ratione solitorum excessuum militarium, provincia vix aliam adhuc legem seu normam accuratiorem desiderare posset, quam quae pro currente hybernio praescripta et publicata est. Quae omnibus eiusmodi excessibus terminum et obicem quidem posuit. Scimus tamen non ab omnibus eandem observari: variae enim querelae formantur adhucdum, exempli gratia:

in postulando et praestando servitio;

in extorquendis contra normam discretionibus;

in difficultatibus acceptandorum naturalium.

Qui ut in computu generali interque commissariatum ad mentem allegatae normae strictius corrigantur et debite compensentur, ab Excelso Regio Gubernio gratiosam et efficacem praestolamur interpositionem.

2do. Aestiva illa et miserae plebi maxime praeiudiciosa et onerosa in confectione et provisione foeni, ut et variarum rerum, oeconomia, ut in consolationem patriae tollatur humillime istamus.

3tio. Siquando hinc vel inde literae promovendae inclitae militiae inquartirizatae obveniant, his tabellariis militibus ut homo aliquis provincialis pro directione itineris conficiendi adiungatur indebite postulare et misellum populum defatigare videntur, dum tales verberibus etiam aliqui tractant, licet semitas et vias regias bene satis noverint: uti casus nuper saltem in pago Hendorff, in Sede schaesburgensi, accidit, ubi miles furiosus quasi armatis manibus villicum loci in suo domicilio est aggressus et infortunium hoc modo facile subortum fuisset.

4to. Taxatio mercatorum et mechanicorum in nundinis publicis, immo omnium fere qui quaestum aliquem, vel minimum, faciunt, a commendantibus locorum militaribus hactenus cum damno incolarum et in praeiudicium commercii publici practicata et vi exacta, cassetur. Ad haec extradatio passuum ubi et quando nullus infectionis metus est, tollatur.

5to. Fortassis consultum videretur fore si pecuniae inclitis compagniis loco *serviez* per totum principatum accordatae ad instar gratuitorum crucigerorum toti provinciae per assignationes imponantur, ut sic proportionate cuique locorum distribuantur. Ex solutione enim huius *serviez* annuatim contractus non sine molestia

et incommodo locorum, ubi comprimis numerosa militia praesidiana adest, iniri debet, idque in huius loci aggravati maximum praeiudicium et damnum.

Hae praestationes sub nomine *servicz* et discretionis venientes iamiam vim normae et regulae, immo legis acquisiverunt, et discretio non gratuita, sed coacta dici merentur.

Si itaque patriae per sublationem eius consuli non posset, satius foret modo praemisso eandem regulate solvere, ea tamen conditione, si postmodum inclita militia nihil omnino praeterea a provincialibus praetendendum haberet, quocunque tandem sub praetextu.

6to. Civium introductio per militiam ad vigilias, suborto aliquo tali casu vel strepitu in praeiudicium magistratus loci, ut de modo in posterum sit interdicta, quam humillime instamus.

Cives enim fumo tabacci aliisque vexis vexantur, immo mortificantur et verbis quandoque quam maxime scandalosis tractantur, et, quod maximum, sine taxa unius imperialis vel floreni non dimittuntur, idque antehac saepe saepius practizatum fuit.

Cameratica.

1mo. Raritas, immo fere totalis defectus pecuniae et omnis generis monetae, tam aureae, quam argenteae, in provincia quam maximus est: canales enim omnes invehendae monetae quasi sunt obdurati, et vix unicus superest per quem influat.

Quare remedium huic malo quam maxime necessarium et adaequatum quaerendum et adinveniendum esset. De hac materia nomine Inclitorum Statuum facta erat repraesentatio tempore proxime praeteriti confluxus claudiopolitani, sed nescimus: impedita et *(sic)* Excelso Regio Gubernio exhibita; quaeque in acclusis, sub lit. B., videri potest.

2do. Vina valachica in Transylvaniam non essent advehenda, ob vini domestici copiam, nisi maxima urgente necessitate: defectum enim pecuniae causat; domini Coronenses vero, quia viliori pretio talia prae domesticis vinis, propter vecturae pretium maius, acquirere possunt, humillime instant ut impositio in totum tollatur,—quantum scilicet pro necessitate domus requiritur,—vel moderetur et in particulari officialibus gratificetur.

3tio. Pecora itidem omnis generis ex Valachia et Moldavia, nonnisi determinato numero introduci deberent: itidem enim defectum pecuniae causat et damnum aerarii Maiestatis [Suae] alia via et canali resarciri posset; oeconomia enim totius provinciae vix aliquid praeter vinum et pecora miserae plebi relicta profert; quae, quasi duo fulcra eiusdem, si non suffulciantur in tempore, omnino brevi corruent, et metuendum ne fame intereant et omni victu et amictu destituantur indigenae: fruges utut vilissimo pretio nunc exponantur, pecunia omni destitutus misellus populus emere tamen non valet; sicque extremitate ductus, desperabundus lamentatur.

4to. Coronenses obnixe rogant ne transportatione proventuum ex teloniis ulterius aggraventur ultra districtum eorundem, sed ut de statione in stationem debita fiat permutatio; vel, si hanc ratio non permittat, ne gratis servitia Albam-Carolinam usque praestare ulterius adigantur.

5to. Bistricienses itidem speciale onus habent cum transportatione funium pro fodinis salium, et petunt ne gratis servitia praestare teneantur.

6to. Civitas bistriciensis telonium in Tölcs erga arendam habet, ut arenda secundum proventus limitetur et proportio impartialis fiat; a multis enim annis passus contagionis causa et ob diversas alias rationes fuit interdictus; igitur medelam et moderationem arendae proventibus aequabilem quam humillime rogant.

7mo. Cibinienses cum Coronensibus itidem quam submisse instant et desiderant ut ad domus tricesimales in confiniis nulla nisi erga bonificationem aequo et iusto pretio praestent servitia: gratuita enim tot et tanta praestantur servitia

necessaria, ut defatigatus et colonus cum suis pecoribus emaciatis onus tam grave in longum tempus sufferre et baiulare non valeat. Deum omnino testamur quod servitia tot et tanta contributionem ordinariam fere multo excedant, ita ut oneri contributionis tantum non eximi deberent, loci inprimis in viis regiis siti.

8vo. Nautae marusiani extra portionem nulla alia praestant servitia, nedum aliqua onera supportent, iique in magnum excreverunt numerum: hinc iurisdictioni civili se plane subtrahunt. Ratione horum querelarum brevi manu consiliarius Camerae, tit., dominus de Haan, responsionem hisce verbis, satis gratam, dedit; videlicet: *Qui participat in bonis, cogitur et in oneribus, et cetera;* sed res effectui hactenus data non est.

Taxam nautis conventionaliter impositam nunquam nisi semel iam a novem annis praefixo tempore civitas Sabaesus et oppidum Szászváros percepit. Est pagus ubi coloni numero 23 annuatim fl. 700, nautae vero in eodem pago, itidem 23, vix fl. 50, idque coacti et inviti, contribuunt.

9no. Fundata est annis superioribus officina vitraria penes Sebessel, in praeiudicium oppidi Szászváros valde magnum, cum devastatione silvarum, ultra aliquot mille florenos ab eo tempore importantium. Quod cum memorato, p. m. tit., domino Haan iusto cum dolore remonstrassemus, hanc non Suae Maiestatis, sed privatae personae, oeconomiam esse, tunc p. m. dominus Kropf contractum debitis sub conditionibus initurum se spopondit ut annuatim taxa silvarum certa ratione deponeretur. Immo, quod maximum est, senatus et oppidanorum currus omnes a silvis oppidi propriis arcentur, lignaque focalia exinde avehi non permittant, ut hoc modo pagus Sebessel iurisdictioni Sedis se eximat, et praeter contributionem, eamque exiguam, nihil praestet.

10mo. Pascuationem pro pecoribus, ovibus, misera plebs aliis in regionibus, cumprimis in Valachia Cisalutana, quaerit, ob pabuli defectum et ob graminis et foeni consumptionem, pro inclita militia, magnam, ubi ratione pascuationis erga debitum pretium, eo quo possunt meliori modo, conveniunt et pecuniam conventam exsolvunt. Ne igitur praeter hoc quidpiam aliud sub nomine vaccarit vel ojerit ibidem in Valachia Cisalutana et Turcica coloni transilvanici exsolvere cogantur, est quod humillime rogamus. Hi enim hic in patria una cum pecoribus suis, quae facultas eorum sunt praecipua, conscripti sunt, sicque Caesari dant quod Caesaris est: videtur igitur iustitiae haud convenire si ratione eorundem pecorum novae alterius provinciae contributioni subiiciantur.

11mo. Instauratio et conservatio viae regiae in Valachiam Cisalutanam magnis et extraordinariis laboribus, cum periculo vitae, immo insecuta morte plurimorum hominum et interitu multorum pecorum facta, quae singulis fere mensibus, suborta aliqua tempestate, restauranda et reparanda, triginta et ultra hominibus sine ulla mercede tantorum laborum venit. Igitur Sedes Talmacs, ea qua par est submissione, rogat ut, iuxta praxin priorum saltem temporum, pro consolatione habeat ut pro necessitate domestica incolarum et pro exigentia vel circumstantia temporum, tam pecora gratis, sine impositione vel solutione telonii, intro- et educere, quam naturalia apportare.

12mo. Insuper pagi Boicza et Sedis Talmacs petitum est ut merces in telonia ad Rubram Turrim depositae non ab aliis vel incolis Valachiae, utraeque, sed iuxta praxin ab antiquo observatam a Boiczensibus et incolis Sedis Talmats erga mercedem iustam transportari possint et debeant; id quod incolae Valachiae, tam Caesareae quam Turcicae, stricte observant in introductione mercium, nam ultra arcem Arxaviam mercibus onustum currum ut ulterius pergat non permittunt.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMDCCCCXXXI.

1711, 19 Ianuar. Plângeri ale Brașovului împotriva lui Nicolae Pater, care favorizează împotriva obiceiului pe cărăușii români.

. . . . Wenn die fremde Fuhrleute aus Wallachei die Lasten in unseren District bringen, ist es allezeit im Brauch gewesen dass diese fremde Fuhrleute ihre Fracht in die Stadt ablegen, allwo unsere und auch Districts-Fuhrleute hernach solche aufgeladen und weiter geführt, Keiner dazu aber gelassen dass jene weiter gegangen; zumalen unsern Fuhrleuten gleichfalls nicht vergönnet wird, die Waaren in Wallachei weiter als nur bis in Campolongo zu führen und daselbsten abzuladen. Nu aber kompt es per abusum dahin dass diese wallachische Fuhrleute zum Nachtheile der Unsern weiter gehen.

Bitten in allen praemittirten casibus eine gnädige Remedur. Medjes, die 19. Januar, a. 1711.

Civitas et Districtus Barcensis.

(Brașov, Archiva Orașului; Protocolul Seewald, p. 290.)

MMDCCCCXXXII.

Mediaș, 1711, 20 Ianuar. Ignațiu Haan, comisar imperial pentru provizii, către Sibiieni, despre vama Ardealului și plăieșii ce păzesc hotarul.

Inclite Magistratus cibiniensis, domini, domini Colendissimi!

Quandoquidem diversi in Transylvaniam passus ad certum fixumque numerum sunt per Inclitos Status et Ordines restricti, constituta ad utrumlibet tricesima, unde facile quibusvis constare possit ubi liberi et praeter illos prohibiti passus ac semitae situentur, idque eo fine, ut per hoc et saluti patriae et emolumento publici aerarii consuleretur, apposita in articulis regni [iis], qui prohibitas clancularias que semitas frequentare praesumserint, notabili poena, adversus provinciales scilicet vel notae infidelitatis, uti habetur in Approbatis Constitutionibus, part. III, tit. 37, art. 1, vel 500 fl. hungaricalium, ad mentem Compilatarum Constitutionum, part. III, tit. 3, art. 1, pro qualitate scilicet personarum et rerum, vel in fraudem fisci tricesima praeterita fuerit intra patriae limites, contrabandae et fl. 200, uti praementionatis Approbatis Constitutionibus, part. II, tit. 12, art. 6, statuitur, adversus vero extraneos poena arbitraria, quemadmodum loco citatae Compilatae Constitutionis exprimitur,— ut itaque finis uterque id est, et salus patriae et aemolumentum aerarii per hoc obtineri possit, incumbit, vigore legum patriarum, et officialibus locorum et, proxime, dominis tricesimatoribus omnimode illis prospicere et contravenientibus praescriptas poenas intentare. Cum autem, ut de reliquis tricesimis taceamus, quae scilicet habent sub sua directione certos plajazones seu custodes semitarum, tricesimam ad Rubram Turrim talibus defecto vigilibus carere certum sit custodiamque semitarum circumcirca iacentium iure dominii terrestris Inclitum Magistratum Cibiniensem pro sese vendicare, hinc controversiae subortae tricesimatorem inter et praelaudatum Magistratum, illo mulctae et contrabandae trientem pro se, bessem vero fisco vendicante, fundamento ex suae instructionis tricesimatoriae § 40 depromto, hoc vero pro dominis officialibus in processu praesentibus, vi Approbatae Constitutionis, uti scriptum est, part. II, tit. 12, art. 6-to, attribuente. Ne itaque, tam in custodia semitarum, quam vero in casu repartiendarum imposterum, si quae contravenientibus infligerentur, poenarum controversiae ampliores nascerentur, re penitius investigata, compertum est nullam inter leges patriae, quibus sua asserta fulcit Inclitus Magistratus, et instructionem tricesimatorum subesse antimoniam, cum instructio sonet de triente contrabandae, leges vero de triente mulctae. Itaque dehinc siqui similes obvenerint casus, dominus tricesimator ad normam suae instructionis trientem contrabandae, domini vero officiales in iudicio

assistentes trientem mulctae pro se accipient, besse tam contrabandae, quam mulctae, fisco relicta. Quod si vero quis transgressor prohibitarum semitarum tam extremae sortis extiterit, ut praeter contrabandam nihil amplius in mulctam ab eo exprimi possit praeter poenam corporalem, stabit in arbitrio superioris instantiae tricesimatoriae ex contrabanda dominis iudicibus aliquid largiri, pro qualitate scilicet rei; quae non ex iure praetendi, sed ex indulgentia moderari poterit. Haec tamen omnia hac lege, ut revisio et iudicium coram dominis officialibus institutum pro ratihabitione vel reformatione, antequam executioni daretur, superiori instantiae tricesimatoriae comunicetur, simul etiam ut per dominos terrestres, qui curam semitarum custodiendarum sibi vendicant, constituantur, in fixo determinatoque numero, plaiazones, pro numerositate semitarum sufficientes, quibus praeponatur ductor, seu, ut illi vocant, vataff aut vornik supremus, qui suos subordinatos dietim ordinet et continuos habeat in vigiliis, in cognitoque habeat quinam illorum quovis tempore excubant, ut, si dein transgressores semitarum comperti fuerint, illi qui tunc excubabant, de illis respondere possint; et, si, vel per incuriam illorum, vel vero avaritiam, connixisse comperti fuerint, tanquam complices transgressionis puniri queant. Deprehensis vero transgressoribus, per ductorem illum casus ad tricesimatorem deferatur arestoque transgressores subiiciantur, res vero apud tales per plaiazones seu per alios quoslibet deprehensae, cuiscunque generis ac speciei fuerint, mox et de facto ad officium tricesimatorium deferantur usquedum, iudicialiter praesentibus dominis officialibus, actore domino tricesimatore existente, casus decidatur; tenebitur insuper ductor ille tricesimatori septimanatim excubantium ad semitas plaiazonum nomina deferre, ut exinde constet et sedulitas ductoris, simul excubantium praesentia, ut, siquae fraudes obvenerint, facilius resciri queant. Accedit ad haec tam ipsos plaiazones, quam alios paganos multa in alpibus ad Rubram Turrim adiacentibus pecora, oves et, salva venia, porcos intertenere, qui in proximis ad officium tricesimatorium semitis euntes atque redeuntes cum suis pecoribus vix aliquando se suaque tricesimatori ibidem insinuent, — ut dehinc tales, sub poena tricesimam praetereuntibus statuta, semet apud tricesimatorem una cum secum habitis insinuare debeant, ordo et patriae leges omnino exposcunt; ita enim fraus, si fors Transalpensium pecora sub titulo suorum pellerentur, detegi poterit.

Quibus ita ex mandato Suae Excellentiae domini generalis commendantis comitis a Steinville Inclito Magistratui communicatis, speratur responsum toties titulati magistratus, cum tali moderamine et subsecutura directione, ut finis hoc in passu legum patriarum, qui, ut supra, ad salutem patriae et commodum aerarii vergit, obtineri queat.

In qua spe manemus

Incliti Magistratus Cibiniensis obligatissimi servi

Ignat. Haan, supr. commiss. annonae, m. p.

Samuel Biro, inspector tricesimarum, m. p.

Medieschini, die 20-a ianuarii 1711.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCXXXIII.

Mateiu Filipescul către Brașoveni, despre „Rumânii noștri car[i] sânt pen Săceal[e]“, un „Rumân boar, cu boi, fiind plugari“, pentru Iane zidarul, arătând că ei au oprit pe unii până a-și „plini vremea slujbei“, ca „baci, păstori pe la vite“, iar alții „au scăpat“; despre Rumânii fugari ai unchilor Mihaiu și Constantin Cantacuzino, despre zidarul și „meșterul pietrar“ ce-i trebuie—„carii sânt cei buni, lucrează la tre[bile] Mării Sale lu Vodă“,—despre „rozmarinul“ trimis, amintind 1714, 21 Iulie.

„urmarea cea veche bătrănească car[e] aveà ce[i] mai denainte cinstiţi şi răposaţi judeţi cu strămoşii, moşii, părinţii noştrii, şi cu noi“ [1].

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 141-4, nº 19.)

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCXXXIV.

Bucureşti, 1715, 10 Mart.

Pantazi biv Vel Căpitan către Braşoveni, despre plângerea Şcheilor din ţară cu privire la lista lui Cărste Ţop de „toţi Braşovenii căţi au prăvălii aici în ţară“, pentru a fi scutiţi de „vama vinurilor şi dă altele“, „acei ce sânt lăcuitori acolo“ având a-şi dă „vama dăplin“; despre obiceiul Şcheilor de a trece, impotriva aşezământului cu Gheorghe Drauth, şi vinuri din alte vii, „înşălând vama“; despre asigurarea falsă a lui Sava Marcea, cu privire la vama datorită de toţi, precum şi „pentru burie“, (urmează lista Braşovenilor: „Drag Gheorghie, judeţ la Piteşti“, „Tănasie zaraf la Piteşti“, Petco şi Petru Lacer, gocimani acolo, Bucur Fuşte, Gheorghe „Şneaal“, Dumitru Ciurcul, Sava Marcii, Constantin, Dan, Dumitru, Radul Precup, Stan, Mihai Lacer, Gheorghe Lebul din Valea-Popei, Ivan fiul lui Stoica Inaşul, Nelva (?) al Oprii Floroiul, Şandru din Orlea, Popa Tudor, Stanciul Şătrar, Văsiiu Găureanul, Văsiiu Grid, Ion Tomiţco, Gheorghe Stoia, Voico Criştov, Ivan Grecul, Radul Bulz, Mogoş şi „biserica Şchieilor“).

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 413-6, nº 14.)

MMDCCCCXXXV.

Deva, 1715, 2 August.

Generalul comandant în Ardeal hotărăşte că preoţii români vor plăti pentru pământul lor personal.

Copia resolutionis Excellentissimi generalis ad instantiam contra popas Valachorum.

Vigore huius decreti poppae valachici a fundis civilibus, et non ad ecclesiam pertinentibus, decimas suas solito modo, et uti hactenus consuetum fuit, usque ad ulteriorem huius causae decisionem, administrabunt.

Signatum Deva, 2 augusti 1715.

Stainville.

(Siibiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contemporană.)

MMDCCCCXXXVI.

Alba-Iulia, 1715, 17 Decembre.

Generalul Stainville către Magistratul din Sibiiu, despre pădurea luată de răposatul Constantin Brâncoveanu la Sân-Mărtin.

Wohl-Edlgebohrner, Sonders Vielgeehrtester Herr Königs-Richter. Der unglüklich wallachische Fürst Brankovanus hat, zu Behuf seiner hierlandes, in dem District Fageras gelegenen Gutter einiges Gehölz zu Sin-Martin [2] käuflich an sich gebracht, und der Verwalter selbiger Gütter möchte sich nun zu den vorhabenden Bau dergleichen gebrauchen, die der Orthen anwesende Sachsen hingegen wollen es nicht zugeben. Wie mir aber die Ursach dises lezteren nicht bekant ist, also beliebe der Herr Königs-Richter hierüber die Unters machen zu lassen und die Strittigkheit dergestallten zu höben, damit noch dem einen, weder dem andern Theil

[1] La 25 Maiu 1714 se pomeneşte între alte cvartire ardelene casa „principis Valachiae eiusque residentis“.

[2] Martinsberg, Mártonhegy.

ein Unrecht geschehen möge, gestallten ich die erholte Gütter, in besond. kays. Schuz aussgenomben habe. Ich bin ybrigens, unter Empfehlung

MWG. Königs-Richter ergebenster dienst. Diener

Carlsburg, d. 17-ten X-bris 1715.

St. Steinville, m. p.

[Vo:] Ich recommendiere die Lieferung deren Pallisaten, weil aniezo der Weeg aus dem Hermannstätter Stuell hiehero noch gutt, und der Bauersmann mit seiner Hauswirthschafft dermahlen nicht sonderlich überladen ist. Darbey wird aber hiermit frey gestellet ob man aus besagtem Stuell die Pallisaten in Natura, oder, anstatt deren, für vier Stukh einen Kübl Getraid ins Kays. Magazin, wie es die Cronstätter thuen, geben woll. Es möge aber das Eine oder Andre geschehen, so mus es bald sein, mithin der Herr Königs-Richter sich die Sach bestens angelegen sein lassen wird. Datum ut supra.

[Vo:] Monsieur, Monsieur de Teutsch, conseiller de Transilvanie et juge royal à Hermannstatt.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCXXXVII.

Magistratul din Cincu-Mare către judele Sibiiului, despre pădurea lui Constantin Brâncoveanu. Cincul-Mare, 1715, 30 Decembre.

Spectabilis ac generose domine, domine fautor et patrone nobis honorandissime,

Salutem servitiaque semper paratissima.

Dehro Hoch E. G. NFWW. unter dem 18-ten dieses an uns abgelassenes, sambt der Copia von Sr. Excellenz dem commandierenden Herrn Generalen, haben heuthe, umb 7 Uhr des Morgens, mit gehorsambstem Respect übernohmen, worauss ersehen dass Ihro Excellenz Verlangen und Befehlig ist, eine genaue Untersuchung zu thun, wie es zwischen denen Martinsbergeren und des verunglückten wallachischen Fürsten Gütteren vor eine Bewandtnuss sey. So dienen hirmit zur unterthänigen Nachricht dass Sr. Excellenz undt dem Herrn Lieutenant Bladi, sowohl die mündtliche, als schrieftliche Remonstration hirvon geschehen ist, welches die Martinsberger, geliebts Gott, morgen E. E. G. N. FW. W. auch überbringen, und, zusambt der Copia des mit dem wallachischen Fürsten geschlossenen Contract, gehorsambst zur Information, wie sie sich ferner verhalten sollen, überreichen werden. Wenn (ohne Massgebung) durch Herrn Lieutenant Bladi biss zum künftigen Landtag die fernere Untersuchung und vielleicht gnädigste machende Decision köndte auffgeschoben werden, doch wollen gantz gerne E. H. G. N. F. WW. Genehmhaltung hiervon annehmen und unsern Sinn nach EHE.GNFWW. Meynung richten. Womit EHENFWW. dem Schutz Gottes befehlendt, verbleiben

Euer Hoch-Edl-Gebohrnen, Nahmafften, Fürsichtig Wohl-Weissheit

Dienstfliessene Diener:

Königs- und Stuehls-Richter des Markt und Stuehls Grossschenk.

Grossschenck, die 30 X-br. 1715.

[Vo:] Spectabili ac Generoso domino, domino Andreae Teutsch, Excelsi Regii Gubernii Transylvanici consiliario intimo, metropoleos cibiniensis iudici regio, necnon nationis saxonicae comiti confirmato, Spectatissimo, Meritissimo, etc., domino, domino fautori et patrono nobis plurime honorando, colendo, Cibinium.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCXXXVIII.

C. 1716. Un Rodnean prins al Tatarilor către Orieni, pentru răscumpărarea lui.

† Cinstit dumn[e]ta giupăne Oler Frenţi şi dum[i]tale Napa Ghiorghi şi dum[i]tale Bartă Andrieş şi dum[i]tale Andrieş Ştefan şi dumn[i]tale Miclauş i Ştefan, şi dumn[i]tale Miclauşi Istraşi din Ţinutul Bistreţii, din sat din Oriiu-din-Sus, mă închin dumilorvoastre să staţ pentru mine, să m[ă] scoteţ dân măna păgănilor, Tătarălor; că sint în piciorile mele 15 oc[ă] de her, şi mă adusră în Moldova, la Eşi; şi-m cer 500 sute de lei, şi m'am rugat căp[i]tanului Ghiorghie, de Curte a Mării Sal[e] Mihai-Vodă, să v[ă] fac[ă]ştire, şi s[ă] viniţ unul la dumnelui căpitanul Ghiorghie, şi el va sili şi m'a scoate; şi s'aduceţ şi ban[i], galbini, că alţi bani nu trec. Şi m[ă] rog, fraţilor, siliţi să m[ă] scoateţ din măna Tătarălor, că eu, dac' oi vini, voi dà banii toţ înnapoi.

A dumilorvoastre frate mai mic şi plecat

Bortu Iştufan, rob di Radna (?).

Al dumilorvoastre de bine voitor:

Ghiorghie căp[i[tan de Curte domnescă.

[Vo:] Cinstitului de bun nem Oler Frenţi, din sat din Oriiu-de-sus, nemeş de Ţinutul Bistreţii, şi la Andrieş Ştefan здрав, датіс [= cu sănătate să se dea].

[În sens invers:] Şi cin[e] aduč[e] carte, să-i daţ trei florinţi.

† La Bistriţe, la birău, la cetate (rând de altă mână).

(Pecete neagră.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte şi în *Documentele Bistriţei,* II, p. 102, nº CCCLXX.)

MMDCCCCXXXIX.

Câmpulung, c. 1716, 3 Maiu. Şerban Cantacuzino către „Samoilă Uşer, birău de cetate Bistriţii", pentru nişte „feciori" trimişi în cumpărături.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* II, p. 103, nº CCCLXXI.)

MMDCCCCXL.

Câmpulung, c. 1716, 3 Maiu. Toader Vornicul către „Gonos Mihai, vamăşul de cetaate Bistriţii", cerând iertarea vămii pentru o cumpărătură, măcar pe jumătate.

(Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* II, p. 103, nº CCCLXXII.)

MMDCCCCXLI.

Câmpulung, c. 1716, 25 Novembre. Şerban Cantacuzino, boier moldovean, către Bistriţeni, despre deschiderea, drumului de negoţ şi o afacere de vamă.

† Cinstit al nostru de tot bine voitor şi bun prietin, dumnalui Samoil Bid, birău de cetate Bistriţii, săn[ă]tate şi tot[e] fericirele bun[e] poftim dumitale de la Dumnezeu. Carte dumitale n'au venit şi de săn[ă]tate dumitale n'am bucurat; altele căte dumnata n'ai scris, am văzut, şi noa ne pare bin[e] şi mulţimim dum[i]tale de preetişugul ce ne arăţi; de care şi noi aşè vom şi poftim pe dumnavoastră, nedespărţiţ să fim den dragoste. Di pre noi nemutată dragoste va fi, cum şi pe dumnavostră rugăm aşè să rămăe; pentru unele şi alte, de care poate să hii făcănt cuvăntu, dară nu cei cu minte, macarŭ că dumniata ai carte, nemică nu-m arăţi. De aceea aşè să şti dumnata şi să mă crezi că la noi ničun cuvăntu de acele nu să vorbescu, nič în găndu nemărui nu este, neč va fi: orcin[e] ce-au grăit, nemic să nu crezi dumnata. Pentru drumul, că s'ar deşchide, tot aşè am scris şi la cela ghenerar, şi nič cum nu n'au pozvolit, dar noi de la Stăpănire nostră de mult

avem cuvântu se deschiză, și acmù ţin că s'au și deschis. Ce, macarù acmù de s'ar deschide, noa bin[e] n'ar părè, că și oamen[i] cât[e] ceva ban[i] ar mai prinde îmblând drumul. Oameni dum[i]lorvoastre făr grije vie pe la noi: neopriţi vor fi; avem poroncă și de acei mai mari ai noștri, și, noi când vom trimite pofta pe dumnavoastră, să n'aibă bănuială.

Iată și acmù am trimis 10 lei, și dum[i]tal[e] mă rog in bun de acei ban[i] să me s[ă] è; pentru vama ce-ar fi, poftescu pe dumnata, și eu mai multu voiu sluj[i] dumitale acele è-oi putè. Negăsindu-se in bun, mă rog dumitale cue de șindilă pe acei bani se mi s[ă] è și, cum am mai zis, eu cele ce vei poftì dumnata, oi sell să răsplăttescu ostăniala dum[i]tale cu slujba mè: numai asè rog pre dumnata, cât de puţin să fii ostenitor macarù a-m scrie ce s'au luat, cât și cât[e] cât. Pentru nişte cafè ce-am dat reglimentului, 3 lei, cu scrisoare, nu este lucru prè mare: numai ar mai trebul, și om vrè și altă dată să facem voe dum[i]lorvoastre, de va dà măna dum[i]tale, sau vr'un chip, ca să nu rămănù păgubaș. Eu de aceste de toate poftescu pre dumniata să aibu răspunsu, și, cu aceasta sfărșind, rămân

Iarăș io cel de tot bine voitor bun prietin, gata la slujb[ă]

Șerban Cantacuzin.

ȣ Cămpulungu, Noe[m]v. 25.

[Vo:] Cinstitului nostru prietin adivărat și de tot binele voitor, dumialui Samoilă Bid, birău de cetate Bistriţii, cu cinste și multă săn[ă]tate dumisale se-i dè.

(Pecete neagră, ruptă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; și în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 103-5, nº CCCLXXIV.)

MMDCCCCXLII.

Șerban Cantacuzino către Bistriţeni, despre paza drumurilor.

† Cinstit ai noștri *(sic)* de bin[e] voitori și bun megiiaș, dumnalui comandașul *(sic)* de cetate Bistriţii și dumnalui Samoil Bedi, birău, săn[ă]tate poftim dumilor vostre de la Dumn[e]dzău. Cinstită scrisoare dumilor vostre, împreun[ă] cu oameni, n'au venit, și ce însemnaţi dumnavoastră, am vădzut. Ce, pentr'acela lucru, noi încă sintem creștin, macarù că fără v[o]e lui Dumn[e]zeu nime nu o poate oprì, au să trimită undevaș, dară încăș trebue a s[ă] păzì fieticeni. Ce veţi ști dumniavoastră că noi asè am dat poroncă neč aice să nu vie din acele părţi, ce încăș aice este mai cu greu a păzì, iară acole om păzì și om ferì, ca s[ă] nu vie de acei oameni,— doar pe alte poteč, dispre dăm[b], și, de or fi să triacă, iar pe aice asè am învăţat ca să nu las[e]. Cu atât ceastă dată sfărșind, rămăiu iarăș Câmpulung, 1716, 29 Decembre.

A dum[i]lorvoastre de tot binele voitor și megiiaș, gata a slujl.

ȣ Cămpulungu, Dechemvrie 29. *Șerban C.*

[Vo:] Amin. Cinstiţilor noștri bun[i] preeti[ni] și megieș, dumnalui comindașul și Samoil Bedi, birău cetate Bistriţii, cu multă săn[ă]tate dumilorsale să s[ă] dè.

(Pecete neagră, de ceară, cu vulturul cu două capete. Dar legenda: каса[ѧ] кантакꙋзинꙋ.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; în parte și în *Documentele Bistriţei*, II, pp. 105-6, nº CCCLXXV.)

MMDCCCCXLIII.

Listă de datoria „banilor vlădicești" a protopopului brașovean Florea (Băran) și de cheltuiala popei Eustatie sau Statie (Grid), iscălită de „Nicanor Miletcevici, episcop cruşedolschi" și cuprinzând preoţii din Zernești (9), din Tohani (3), din Terlungeni (1). După 1716.

(Brașov, Archiva Oraşului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 352-3, nº 8.)

MMDCCCCLIV.

După 1716. 13 Iulie.

Toader Vornicul către „Samoilă Uşer“, birău de Bistriţa, pentru nişte bani şi un „fur“, care, de nu-i va plăti (lui Toader), „să şaz[ă] acolo să moar[ă]“.

(Fără dată sau pecete).

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 103, nº CCCLXXIII.)

MMDCCCCXLV.

1717.

Căpitanul Dumitru, „comăndaş“ de Rodna, către Bistriţeni, despre fuga oamenilor săi în Moldova.

S[ă]n[ă]tate şi viaţe Mării Tale, birău de la vestita cetate a Bistriţii, şi depreună cu tot Sfatul Mării Tale şi Măriilor Voastre, domni, în ştire dau şi a înţeleage Măriilor Voastre pentru rândul Rodnenilor: iaca oamenii fug în Moldova, şi astă nopte a fugit unul, şi încă datoriu cu multŭ joldŭ, şi am mănat catane după dănsŭ, doră-l pot prinde; şi oamenii şed în pădurea, răşchiraţ pin pădurea şi pin groş[1], şi nu-i poč strânge la sat. Cine poate felelui pentru dănşii? Că ei ştiu toate poticele şi şed în pândure. Şi Niculai şi au vândut toată marha şi au fost să s[ă] ducă şi el în Moldua, şi au venit oameni de mi-au spus, şi iată că l-am prinsŭ. Deč Măriile Voastre să-m trimeteţ cum mai curând volast *(sic)* înnapoi, că ştiţ Măriile Voastre cum au lăsat ghenarariul, şi mainte căm [= cum] s'au ţinut străjile înpărăteşti. Şi să fiţŭ să[nă]toşi. Amin.

Scris-an eu, *Căpitan Dumitru, comăndaş din Rodna.*

[Vº:] Cu grabă zua şi nopte, cu grabă, în cinstită măna Mării Sale birău de la Bistriţi, să s[ă] deia, şi cu tot Sfatul Mării Sale, şi cu săn[ă]tata.

(Pecete de ceară neagră, cu Sf. Gheorghe şi literele: D M T (în partea păstrată) şi anul: 1717 în arabice.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 106, nº CCCLXXVI.)

MMDCCCCXLVI.

Pe la 1717.

„Popa Matei Tămpia din Turchişi, înpreună cu Ion Vâltoare dăn Starile“, către „jupănul Gligorie Lazul“, pentru suma de bani ce aveà să iea dela dânsul Voica Corciuleţ şi cheltuiala lui cu grijitul ei (10 „zloţi rumăneşti“), „pomană la 6 săptămâni“ şi „serindariul“ (10 lei şi 1 zlot). (Martur şi „protopop Florea Băran“; scrie „logofătul Radu, al cinstitului Sfat“.)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 350-1, nº 6.)

MMDCCCCXLVII.

1717, 11 Ianuar.

„Mustaţe Căpitanul“ dă zapis „jupănului Mihălache“ pentru nişte „vite neguţate cu catanile“ şi cu „comandaşul“, rămâind cel d'intâiu dator cu 660 de taleri pe 163 de vite, puindu-se soroc 15 zile (mai iscălesc doi căpitani; adaus că se iea o parte din datorie de către ofiţeri; iscălesc căpitanii Neculae Rante, Andrei Raţ şi alţi oameni).

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 218-9, nº 24.)

---

[1] Gropi?

MMDCCCCXLVIII.

„Marica Doamna a răposatului Costandin-Vodă" (Brâncoveanu) către Braşoveni, despre trimiterea omului ei, „jupânul Neacşul", pentru o datorie, neavând nici ca păs de datornici, „cât, şi în patriia noastră fiindu, dar amară viiaţă treacem, mai mult pentru datoriile aceaştea". 1717, 19 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 262-3, nº 14.)

MMDCCCCXLIX.

Marica Brâncoveanu către Braşoveni, pentru banii ei ce „stau jos" la dânşii după plata celor 1.500 de taleri, fiind supărată cu datornici — „că nicio zi nu am răsuflu şi odihnă de dânşii", „supărătorii". C. 1717, 19 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 261-2, nº 13.)

MMDCCCCL.

Măsuri împotriva ciumei din Ţinutul Făgăraşului, şi cu privire la boierii munteni adăpostiţi în Sibiiu. Făgăraş, 1717, 6 Iulie.

Praeviae dispositiones occasione serpentis in districtu fogarasiensi morbi pestilencialis ex consensu Excelsi Regii Gubernii et Magistratus Cibiniensis, ab una, et Excellentissimi domini generalis baronis a Livinstein, ut commendantis cibiniensis, ab altera, partibus, conclusae et pro observandis ratihabitae.

Cum pestilentiale malum in districtu Fogaras inceperit, stricti ad supremum officialem iam dati sunt ordines ut omnem communicationem cum infectis pagis prorsus tollat et prohibeat, necnon transitum per Alutam sub authenticis passualibus nonnisi hominibus ab omni suspicione liberis concedat.

. . . . . .

Cum autem in civitate cibiniensi Regium Gubernium, nobiles et ex vicina Valachia praecipui boerones, intuitu modernarum coniuncturarum, resideant et confluant ac ab omnis generis notis et ignotis incolis et peregrinis indiscriminatim civitas frequentetur, pro communi patriae conservatione et servitii domini promotione omni possibili praecautione civitatis securitati ab infectione imprimis providendum sit, statutum est.

. . . . . .

Acta in Consilio Regii Gubernii principatus Transylvaniae, die 6ta iulii, anno 1717.

S. Köteseri, m. p., secret. gubernialis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCLI.

Sibiienii (judele Andreas Teutsch) către magistratul Orăştiei, despre un pas tăinuit ce ar fi în părţile Jiiului. Sibiiu, 1717, 12. Iulie.

Prudentes atque Circumspecti domini amici plurimum honorandi.

Es hat (Titl.) Herr Matskasi Sr. Excellenz, dem Commend. Herrn General Veld-Marschallen die Nachricht gegeben dass in dem Gebürg Syl en Szuss *(sic)*, in der Gegend bey Sebeshely noch eine solche grosse Öffnung sein solle, dass man dieselbe mit Wagen passieren könne, wie denn würklich auss und in Wallachey Wagen fahren sollen. Weil es nun die Sicherheit des Landes, und insonderheit auch ihres Stuhles, erfordert dass alle Pässe die auss der Wallachey herein

gehen, auff dass Genaueste mögen occludieret werden, umb allen feindlichen Einfall vorzubauen, alss ergehet hiermit von Sr. Excellenz der nachdrucksame und sehr scharffe Befehl an E. W. W. dass sie, ohne einen Augenblick zu versaumen, also bald genugsame Manschafft hinauffschicken und obgedachten Wagenweg, wie auch alle andere Steige, die sich der Orten befinden mochten, weit und breit verhauen lassen, damit die Hereinkunfft auss Wallachey dadurch gantz impracti[kabel] gemacht werden möge. Anbey gleichwohl auff diesser Seiten die Gebürge mit genugsamen Hütern müssen verwahret werden. Diessfalls nun werden E. W. W. ihre Schuldigkeit auff dass Genaueste zu beobachten wissen. Solten E. W. W. aber diesem Befehl nicht nachkommen, und etwas versaumen, so können sie versichert sein dass sie zu schwerer Verantwortung werden gezogen und mit Ehr und Reputation, ja mit Leib und Leben davor stehen müssen. Wormit E. W. W. Gott befehle.

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum amicus benevolus.

[Neiscălit.]

Cibinii, die 12 Iulii 1717.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMDCCCCLII.

Orăștie, 1717, 13 Iulie.

Magistratul din Orăștie către Sibiieni, despre paza bună a pasului descoperit.

Den an uns lautenden Befehl haben erhalten. Sobald wir vordeme ordres wegen Verhackung der Wege bekommen gehabt, haben wir ohne Anstand demselben Parition geleistet und gedachten Verhack zu zweymahlen unternommen; aber wir können von dieser Seiten, bey Sebeshely, die Wege nickt verhacken lassen, weil man zu dem sebeshelyer Hammer die Steine vom Gebürge bringet, und wird uns solches auch nicht vergunnet werden. Wass aber die Seite gegen Wallachey betrifft, insoweit es uns angehet, haben wirs nicht ermangelt zu effectuiren, und sind wirklich 12 junge wohlbewaffnete Schützen droben, welche auch mit der auf der Syl postireten deutschen Mannschaft dermassen correspondieren, dass sie alle anderten, dritten Tag beysammen sein. Unsere Leute berichten auch dass sie in steter Bereitschafft, die der H. Bressi daselbsthin soll verordnet haben, welche wusten wie sie sorgeten. Auf dem territorio, wass uns betrifft, 3 Passagen zu verhacken gewesen, und würklich verhackt worden. Wir schicken aber sogleich nochmahln andere Leute hinauff, welche, so einiger Mangel sich findete, demselben abhelffen und den Verhack verstärken und erweitern sollen.

Szaszvaros, 13. Iulii 1717.

Officianten von Szászvaros.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; traducere contemporană din ungurește.)

MMDCCCCIII.

Viena, 1717, 17 Iulie.

Ioan Bernand Isenflamm către Consilierul gubernial ardelean Teutsch, despre o datorie a lui Gheorghe Cantacuzino.

Hoch-Edl-Gebohrner, Höchst-Geehrtester Herr Gubernial-Rath,

Ewer Hoch Edlgebohrn wollen geneigt erlauben dass in einer mir vorkommenden Angelegenheit von costi einzuziehen habenden Geldtes zu dero Güthe zu recurriren mich unterfangen, dieselbe schönst bittend, Sie beliebten auf inligende beede Original-Obligationes à 500 et 700 fl., von dem wallachischen Fürsten Georgio Cantachuzeno den Belauff mit 1200 fl., sampt dem Interesse à 10 per Cento (N. Wann er es gebet), unschwer sicherst und gelegenheitlich einzu-

ziehen, auch desshalber etwa ein Paar Zeyllen an gedachten Fürsten (welcher zwar schon informirt ist dass Ewer Hoch-Edl-Gebohren die Originalia in Handen und zu deren Einziehung die Commission haben), unschwehr abzulassen.

Jedoch, falls wegen der Türkhen Gefahr man in Siebenbürgen nicht gar sicher seyn solle, so wollte schier rathen und bitten, mit würcklicher Uebernehmung dess Gelts nicht zu eyllen biss nicht zuvor Gelegenheit vorhanden solches alsogleich einem dortigen Kays. Cassir, welcher die Vergüthung allhier sicher darvor anweysen möchte, anzuhenckhen; worzu ich etwa mit nächster Ordinari von hierauss Gelegenheit an Hand geben konte und wollte.

Indessen, nebst nochmaliger Deprecation der Müehe und meiner gehorsambst Empfehlung, ersterbend

Ewer Hoch-Edl-Gebohren gehorsambst und verbundener Diener

Joh.-Bernh. Isenflamm, m. p.

Wien, den 17. July 1717.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCLIV.

Ioan-Bernard Isenflamm către Consilierul gubernial Teutsch, despre petrecerea lui Gheorghe Cantacuzino la Sibiiu, fără a-și îngriji datoriile. Viena, 1717, 7 August.

Hoch-Edelgebohrener Höchstgeehrtester Herr Gubernial-Rath,

Auss dero an Herrn Rath Baussner letzlich eingelauffenen wehrtesten Schreiben, welches selber zu communiciren die Liebe erwiesen, habe an dem Postscripto die gute Zeitung ersehen dass die Original-Obligationes zu Ew. Hoch Edelgeb. Handen richtig eingelauffen. Da ich aber zugleich darauss observiret dass zu eben selbiger Zeit der Fürst Georgius Cantacuzenus selbst zu Hermanstadt gewest und sich dannoch bey E. W. Hoch-Edelg. nicht gemeldet, da er doch gleichwohl von mir gewust dass E. W. Hoch-Edelg. die Obligationes in Handen haben würden, so bitte schönstens, E. W. Hoch-Edelg. geruhen bey ihme, sofern er noch da ist, durch hiezu tüchtige Personen, oder, da er wieder nach Cronstadt sich begeben haben solte, durch unbeschwerte kurtze Zuschrifft ohne weitere Ceremonien das Geld von ihm zu begehren, und, falls es eingehen solte, nur alsogleich dem Kays. Kriegscassa-Verwalter Herrn Nennhardt einzuhändigen, alss welcher von dem hiesigen Herrn Militar-Zahlmeister, wie verhoffe, mit nechster Ordinari deshalber belernt werden wird, auff was Weise er selbes acceptiren solle.

E. W. Hoch-Edelgeb. wollen ja nicht ungnädig nehmen dass soviele Mühe zu machen mich unterfange: bey diesen meinen so hardten Anliegen wuste ich wohl mein refugium sonsten zu Niemand mit besserer Confidenza zu nehmen; womit E. W. Hoch-Edelgeb. der Gnade Gottes und mich dero hochschätzbahren Propension empfehle, alss

Ew. Hoch-Edelgeb.

P. S. Was in nostris publicis negotiis zu referiren wäre, hatt zwar der Ehr-E. H. Rath B: bisshero fleissig gethan und mich darmit überhebt oder gleichsamb faul gemacht. Ich werde aber nächst ein und anders zu melden die Ehre haben; deprecier die nicht aygene Hand.

Gehors. Diener *Isenflamm, m. p.*

Wien, den 7-ten August 1717.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCLV.

Vașarheiu, 1717, 30 August.

Generalul Stainville către Consilierul gubernial Teutsch, despre nevoia curățirii drumului pe la Câineni spre Țara-Românească.

Wohl-Edelgebohrner,

Sonders Villgeehrter Herr Königsrichter.

Es erfordert Herrndienst dass der Weg bey den Rothenthurn über Kinien in die Wallachey eyligst so practicabl alls immer möglich ist, zugerichtet und repariert. Alss wolle derselbe auf bestehendes Ansuch des Herrn Haubtmann Schwanser, zu Beforderung dises Werckhs, genugsambe Arbeits-Leüthe beygeben und hineinschickhen lassen, und zwar umb so schleiniger alss gewisser demnagst einige Miliz dahin abgehen lassen muess. Wessen mich alss ohnfehlbahr versehe, und beharre

Meines Sonders Villgeehrts Herrn Königsrichters Dienstwilliger Diener

St. Stainville, m. p.

Marosvaserhell, den 30. August 717.

[Vo:] Dem Wohl-Edlgebohrnen Herrn N. Teutsch, der Röm. Kays. Mayt. Sibenbürg. Gubernial-Rath und wohl meritirte Königs-Richter, der löbl. sachsischen Nation, meinem Sonders villgeehrten Herrn, in Hermanstadt.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCLVI

1718.

Propuneri ale Universității Săsești cu privire la reimpoporarea satelor pustii.

Considerationes pro formanda Nationis Saxonicae apud Augustam Aulam sollicitatione, mutatis per fugam rusticorum, praeprimis Wallachorum, et desertionem Sedium pristinarum patriae nostrae status inibique contributioni obnoxiorum, quorumcunque circumstantiis.

. . . . . .

Observandum igitur:

1. Principatum Transylvaniae constare ex diversis, moribus et indole inter se differentibus nationibus.

. . . . . .

3. Alias vero nationes, imprimis autem Valachos, qui, vel dominorum terrestrium mancipia seu iobbagiones, vel inquilini, servitiis tamen eorum quorum fundos incolunt, obnoxii sunt; partim propter habitationum suarum vilitatem et incommoditatem, partium propter statum suum iobbagionalem, dum, iuxta diverbium transylvanicum: rusticus seu iobbagio praeter mercedem nihil habet, et quae huic sequuntur, servitia, et cetera, facilime calamitatibus publicis, immo propria tantummodo malitia et socordia eo induci posse et solere, ut, desertis sedibus suis, alias quaerant et sese, tam contributionum oneri, quam dominorum suorum servitiis fraudulenter subtrahant; quod ipsum prosperis aeque ac adversis rerum circumstantiis in Transylvania tota obvium est.

. . . . . .

Praemissorum itaque omnium ratione habita, eorumque sequelis bene perpensis, ex devotissimo erga servitium Sacrae Caes. Regiaeque Maiestatis, domini et principis Clementissimi, promovendum zelo, videtur, pro rerum huius patriae moderno statu, summe necessarium a Sacra Caes. Regiaeque Maiestatis benignitate impetrandum:

1. Ut, collatis inter sese, hinc quidem investigationis instituendae necessitate, illinc autem plebis, et praeprimis Valachorum, fuga Sediumque desertione, consideretur num possibilis et proficua sit, p. t. positis praemissis, contribuentium provincialium omnium conscriptio, annon potius per allatas rationes eadem necessario

sit in aliud et commodius tempus differenda, ac dein iuxta benignissimam Sacrae Suae Maiestatis intentionem sub directione commissarii regii impartialiter et aequabiliter instituenda. . . . . .

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; concept.)

MMDCCCCXLVII.

Plângeri ale Braşovenilor către Guvernul ardelean, despre oastea sârbească a Împăratului aşezată la ei şi despre oile ce trec munţii. 1718.

Gravaminum civitatis coronensis ex praeterito hibernio et statu eiusdem moderno profluentium compendiosa demonstratio.

Inter caetera gravamina quae civitatem ac districtum nostrum generatim, seposito etiam pro nunc insupportabili in dies debitorum statu, premunt, pro moderna eius conditione praecipue consideranda veniunt puncta sequentia:

1. Status quartirirorum. Ubi enim antehac moderna potius militia, tam in civitate, quam districtu degebat, praeterito hibernio, non solum praesidium longe maius in civitate, videlicet 9 compagnias cum stabo regiminis stharembergiani et etiamnum 12 compagniae regiminis tauniani cum continuo ibidem residente generale barone de Tige suscipere, verum et in districtu 9 compagnias cum stabo regiminis lobkoviciani in mensibus hibernalibus, in aestivalibus vero ex regiminibus Saint-Amour, Stainville, Fellen et Hauben et ex militia rasciana continua serie, pro moderno rerum et coniuncturarum statu, coacti fuimus illic commendatos locare et consueto iisdem satisque efflagitato *service* providere. Unde iam ob multifariorum *marchuum* exigentias praestitisque diaetim 500 currubus graminis, tanta apud nos est foeni penuria, ut plurimi pagi vix unum alterumve currum foeni comparare potuerint, et exhinc, praesertim si et in futurum numerosiore milite onerandi essemus, nullatenus nos inclitae militiae in praestando foeno providere posse abunde comperimus.

2. Arcis nostrae pro eiusdem fortificatione continua reparatio quantum nos afficiat vel exhinc patet, quod soli pro sustinendo hoc labore et onere adstringamur. Huius aestatis solum ut mentio fieri liceat, praestitis ultra 2.000 pallasidarum[1], operarios continuo 40 et 12 currus ibidem observare etiamnum cogimur. Quanta haec cum iactura incolarum, tam respectu desolationis silvarum, quam eversionis oeconomiae, fiant, ii facile cognoscunt, cum quibus res eadem agitur. Huic accedunt

3. Passuum nostrorum provisiones, restaurationes, praesidiorum ibidem intertentiones et graves pro commutandis eo tendentium vecturarum praestationes. Haec omnia, ut et pro interscindendis silvis in passubus aliquot millium hominum efflagitatur labor, et quorundam etiam perpessae neces, non solum quantum miseram plebem afficiat, verum ad incitas etiam redigat, magno cum dolore experiri cogimur.

4. Quamquam generatim quidem frugum aestivalium penuria referatur, nullo tamen locorum, quod ausimus asserere, tantam esse, quam in districtu barcensi: ii omnes facile nobis assentientur, quibus aut ipsismet territoria nostra videre aut relationem impartialem audire datum fuit.

5. Speciale vero nobis esse potest damnum, incolis nostris irrecuperabile, quod, ubi, ob defectum foeni, oves suas in Moldaviam ac Vallachiam transmittere necessum habuissent, ibidem viginti et plus etiam millia ab hoste intercepta et abacta sint, et per hoc, tam praecipuos incolas nostra bolgârszegienses, quam pagos, praesertim vallachicos, quorum unicus ferme questus et ratio vivendi ovium cura est, in tantum et viribus et spe ulterius emergendi privatos videmus, ut ad ulteriora servitia inhabiles merito reputari possumus.

---

[1] Palisade.

Haec et alia infinita quae brevitatis causa hic ommittimus, ut digne considerantur satisque afflictae et in aerumnis penitus iacentis civitatis coronensis eiusque districtus in repartitionis modernae actu, prout aequitatis ratio id postulat, ratio habeatur, ita pro obtinendo eius fine quam humilime instant

Servi humilimi:

Civitatis coronensis deputati, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contimporană.)

MMDCCCCLVIII.

1718. Propuneri ale Universităţii Săseşti în folosul Bistriţei, pomenindu-se prada Moldovenilor şi Tatarilor.

Inter postulata Almae Nationis Saxonicae pro conservatione miserae civitatis et districtus bisstriciensis sequentia humillima cum devotione proponuntur.

1mo. Desolatio et damna per Tartaros civitati bisstriciensi et districtui eiusdem illata excurrunt ad summam centum et quinquaginta millium flor., prout investigatio Excelso Regio Gubernio authentice exhibita luculenter ostendit.

2do. Ingens Tartarorum rabies principisque Moldaviae cohors, in districtum nostrum irruens, ibique per quinque dies commorans, postmodum et copiosa Rascianorum militia, eius denique susque deque *marschus*, residuam illius districtus partem, quae, Deo favente, flamma et ferro consumpta non erat, miserabiliter devastarunt: repertis incolarum universis bonis, quae ad sustentationem vitae ipsorum et pecorum spectabant, dissiparunt. Unde,

3tio, ne propter maximam frumenti inopiam incolae fame extingui cogerentur, adeo dispersi sunt, ut vix nonnulli, praecipue in locis combustis, reperiantur, et adhucdum de die in diem iniuria annonae turmatim disperguntur.

4to. In districtu adhuc residentes, vel pro comparandis sibi ipsis familiaeque alimentis, vel propter defectum foeni, pauca ipsis ab hoste relicta pecora minime aequivalenti, sed vilissimo pretio vendere necessitati, pecora ut plurimum amiserunt.

5to. Cum misera plebs praeterito autumno agros incultos relinquere coacta fuerit, nihilque seminaverit, deest illis omnis spes exspectandae messis; qualis ergo spes pro ulteriori sustentatione superesse poterit, tragico illorum exemplo tempus docebit.

6to. Moenia civitatis proprio saltem sumptu et labore districtus et civitas, non solum pro sui, sed multorum patriotarum conservatione, promovit quidem in quantum potuit, magnis tamen adhuc sumptibus opus habet ut in statum pristinum reduci queant; unde autem haec subsidia sumenda, Deus solus ter optimus novit!

7mo. Impositionem praeteriti anni pares erant solvendi minime, nisi aliquot millia flor. mutuo accepissent; quos creditoribus suis pro nunc etiam debent.

8vo. Contributio pro moderno hybernio anticipato in naturalibus imposita, quamvis multorum opinione magnae summae non erat, neutiquam tamen ex districtu administrari potuit, verum maiori ex parte paratis pecuniis comparari debuit.

His itaque humillime praemissis, Excellentissimum dominum generalem commendantem, qua caesareo-regium commissarium, ea qua par est devotione submisissime rogamus, dignetur civitati et districtui bisstriciensi in causa tam vehementer vulnerata iustas nostras preces promovere et immunitatem ad tempus a contributione gratiose largiri.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCLIX.

„Nicula Veaveriţă den Şcheai“ către „judeţul“ braşovean Gheorghe Draut, pentru că a „luat în chizăşie“ pe Roman Peapine, „pe om, iar nu pe bani“, fiind gata a-l înfăţişă oricând, fiind „chizaş pe om“ (scrie Oancea Logofătul). 1718, 20 Septembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 326, nº 6.)

MMDCCCCLX.

Plângerile Scaunului Tălmaciului împotriva Postmeisterului din Boiţa. 1719.

Querelae Sedis tallmatsensis contra caesareum postarum magistrum in eadem Sede pagoque Boicza residentem.

1mo. Quandoquidem caesareus posterum magister in Boicza existens maiorem quam quo indigeret pascuationis fundum possideat, praeterita aestate maximam eius partem separavit, ac ultra 30 currus foeni pro sua existentia hybernali ibidem collegit. Insuper,

2do, hoc ipso vere conterminos his pascuis privatorum fundos etiam occupavit, ibique pastis suis equis, fundum assignatum pro instituendo commercio foenili prohibuit, atque actu prohibitum detinet.

3tio. Equis suis cis et trans Alutam pro suo arbitrio, absque cuiusdam praescitu, huc illuc locatis, proxime adiacentis pagi Poricsest[1] fruges et gramina malitiose perdit, nec tamen cuiquam incolarum eundem perpessi damni arguere licet,

4to. Supra numerum ordinariorum equorum postariorum habet intractabiles equas, cum equalis, et alia etiam multa pecora hic loci pascentia, quae seminaturis. praecipue autem canabi et vineis talmatsiensibus, plurimum damni inferunt, neque tamen postarum magistrum pro correctione adire ausi, iniurias et verbera metuentes, velut et nuper villico pagi et Sedis curtaneris[2] verbera comminatus est.

5to. Proprius postarum magistri servus dixit, si examinatus fuerit, se velle fateri, cuius instinctu tot excessus faciat.

6to. Homines penes hunc fundum assignatum praetereundo iter facientes indiscriminatim taxat, pecora ibidem deprehensa nonnisi 2 fl. redempta reddit et a quodam pocurar[3] pro uno foeni manipulo 8 fl. extorsit, siquidem ut maiorem ex eiusmodi illicitis taxationibus quam re postaria sentiat utilitatem.

7mo. Ligna focalia ex silvis prohibitis, non attenta honorifica ammonitione, vehit.

8vo. Equi et pecora sua, elapso anno, miseris Porcsestensibus frumenta vernalia plus 26 cubulos facientia, conculcarunt; hoc anno in seminaturis simile faciunt.

9no. Pignora, sive debite, sive indebite adempta, miseris incolis non amplius restituit.

10mo. Locum infra Rubram Turrim sibi assignatum nonnisi pro tribulatione miserorum usurpat, latitantem in herbis semper habet servum, qui appropinquantia pecora statim abigit; quod vel inde patet, quod, hoc tantum vere, a Boiczaiensibus ultra 10 cubulos tritici, 4 urnas vini et 15 fl. in parata pecunia pro eiusmodi taxatione acceperit, praeter pisces, butyrum et ova, hic specificari impossibilia. Vaccas praegnantes, ob inediam abortiri coactas, pro taxa apud se detinuit.

11mo. Iratus omnes obvios verberibus afficit: nuperrime unum a domino porcolabio missum curtanerum pessime tractavit, alios qui pecora sua ex frugibus propriis expulerunt, ad mortem usque verberavit.

12mo. Dominum porcolabium, tanquam excessum suorum corrium *(sic)*, inho-

[1] Porceşti.
[2] Curteni.
[3] Păcurar, cioban.

neste observat, iniuriosis delationibus et scommatibus omni occasione et erga quemvis eundem depraedicat; cuius fide dignum adiacet testimonium.

Videtur igitur miserae Sedi gravis nimis, imo impossibilis immorigeri huius hominis tolleratio, maxime consolabilis autem eiusdem amotio, quam nisi consequatur, metuendum, incolas, amplius similia pati impotentes, iure repressaliorum sibi fore consulturos; pro cuius praevia medela vero quam humillime supplicat atque orat

Sedes Tallmatsensis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; concept.)

MMDCCCCLXI.

1719. Plângeri ale Sibienilor pentru lucrul la calea Câinenilor.

Unterthänigste Remonstration der armen Herrmannstätter Stuels wegen der praestirenden Arbeit aus dem Kinener Weg in Wallachay.

1. Es hat der arme Stuel 200 Arbeiter in dieser Arbeit, da die gantze Provintz zusammen nur 500 Arbeiter giebet.

2. Hat dieser Stuel, wie bekant, vor allen anderen, in der Provintz täglich sehr viell Leüte zum kayserl. Dienst zu geben, worauff in der Provintz gar keine Reflexion gemacht wird.

3. Werden die Leüte, obwohlen selbe gleiche Arbeit thun, divers bezahlet, denn die hier oben arbeiten, bekommen täglich drey Groschen, welche in Kinen arbeiten, nur zwey Groschen, und werden auch von der wenigeren Zahlung einem jeden wochentlich ein Groschen einhalten, worüber die arme Stuels-Leüte sich sehr becklagen.

Beschiehet also hiermit ein gehorsamste Bitte:

1. Dass, in obangeregten Considerationen, der arme Stuel, wo nicht in totum, doch in etwa mögte consulieret, und, anstatt unser Stuels Leüte, andertortig her andere, welche sonsten weniger Dienste zu praestieren haben, zu dieser Arbeit genommen werden mögen.

2. Und, wenn ja Einige von unseren Leüthen bey derselben Arbeit ferner continuiren solten, selbe nach Ihro Hochgräfflicher Excellenz des Comend. H. Generalen gnädigem Befehlig durchgehends drey Groschen beckommen, und von dem Auszahler den armen Leüten nichts abgezogen werden möge.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCLXII.

1719. Datoriile Scaunului Tălmaciului faţă de vama Turnului Roşu.

Onera Inclitae Sedis talmacensis in tricesima verestornyensi.

1. Ist der Stuhl ingesampt verobligiert, die Strasse undt den Weg unterwerths vom Rothenthurn biss an die wallachische Gräntzen zu verbessern und dergestalten zu unterhalten, damit ja kein auf- und abreysender verunglücken mögte, undt, so ferne nun jemandt auss Mangel des verdorbenen Weges zu Schaden kompt, als will man den Talmacser Stuhl, umb denselben zu bonificieren, darzu gehalten wissen.

2. Giebt der Talmacser Stuhl pro perficiendo qualicunque servitio jahrauss jahrein 2 starcke Mannspersohnen in das Dreysigst; diese werden, ohne dasselbige nur einen Bissen Brodt vom H. Dreissigster bekumeten, zu all ersinnlichen undt bey einem Haus vorfallenden Diensten angestellet, auch öffter mit harten Schlägen undt brawen Ohrfeigen zu solchen angestrenget.

3. Muss der Stuhl dem Dreysigst zutäglich Holtz geben, so, lauth Inseze *(sic)* derer Batrinen, vormahlen, wie das Dreysigst nemblich sub directione Incliti Magis-

tratus Cibiniensis gestanden, freylich ohne einigen Regress ist gereichet worden, nachgehends aber, sobald mehrgedachtes Dreysigst von einigen H. Magnaten ist verarrendieret worden, so hat sothane H. Arrendator diesseswegen mit Einem Hoch-Löbl. Herrmanstädter Magistrat sich vernehmen mussen, ietzo aber, seithero diessen turbulenten Zeiten, wird alles dass erforderliche Holtz von obgedachten 2 Possedaren[1] auf ihrem Rücken und Schuldtern der Dreysigst zugeschleppet.

4. Auch nur sub Porkelabiotu Herren Jakob Sachsen v. Harteneck so hat der Herr Dreysigster sich jährlichen ein Stuck Felde von denen Innwohnern bedingen müssen, umb sowohl drauff Graass, als auch Heu machen zu können; vorm Jahr aber, so hat sich der dahmalige Herr Dreysigster zu des (tit.) Herrn Lietenandt Greubners und Commandantens von den Rothenthurn Leuthe gestecket, undt allemahl soviel Graass als selber bedürftig gewesen, in Säcken mitbringen lassen, — so zum grossen Praejuditz undt Schaden der Innwohner geschehen.

5. Wass vor ein beschwerlicher Dienst es seye die Plajaschen zu behütten undt, zu geschweigen derer Unkosten, so vom Stuhl auf sothane Plajaschen gewendet worden, wie gross die Verantwortung seye, ist Euer H. Gb. N. F. W. V. sonder Zweiffel besser als den armen Leuthen selbsten bekandt.

In Ansehen dieser Beschwernüssen nun, excepto puncto quarto, so hat der Talmacser Stuhl von dem Dreysigst ehemahlen, wiewohl seithero der erst verwichenen Landes-Unruhe nicht mehr nachfolgende beneficiola genossen, dass

1. So ofte ein Stuhls-Innwohner in die Wallachey zu reysen gehabt, so hat solcher, ohne dass er einen Heller gegeben hätte, passieren können; so aber ietzo nicht geschicht, sondern es muss ein jeder, er sey zu Fuss oder zu Pferd, toties quoties seinen Poltracken deme Dreisiger geben.

2. So haben alle Stuhls-Innwohner alles das Jenige wass Sie aus der Wallachey vor ihre eigene Haussnoth herauss gebracht, es seye nun Viehe oder Frucht gewesen, ohne einen Heller Dreissigst dafür zu geben, haben können, ietzo aber müssen solche dassjenige wass pro necessitate domestica so gutt als wass lucri causa gebracht wirdt, verdreysigen.

3. Ex certo respectu welches auss obigen praemissis leichte zu ersehen ist, hat auch der Herr Porkolab (von denen H. Supremis Officialibus verstehet sich solches ohndem) so viel Höfflichkeit gehabt, dass, wann er etwas vor sich undt sein Hauss kommen lassen, dass solches eben auch, ohne etwas dafür zu geben, ist passieret worden.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCLXIII.

Generalul-conte de Stainville către judele Sibiiului, pentru refacerea drumului spre Țara-Românească. Alba-Iulia, 1719, 21 April.

Wohl-, Edelgebohrner, Sonders Villgeehrtister Herr.

Es ist eine gantz ohnumbgängliche Nothwendigkeith dass die neue Communications-Strassen in Walachey ohne längeren Anstandt pro communi usu zu ihrer Perfektion kombe, und, weillen die darzue nöthige Arbeither von Weithem nicht beygebracht werden können, so wohle mein Sonders Villgeehrtister Herr auss dem Dalmascher-Stull deren unwiedersprechlich 200 auf eine Zeith von drey biss vier Wochen dem Herren Haubtmann Schwantz zueschükhen und zu dem obigen Ende anweisen, da einem Jeglichen neben dem Brodt täglich zwei Groschen in Geld noch darüber gezahlt werden solle. Wormit verbleibe, unter Empfehlung meines sonder willigsten Herren dienstwilligster Diener

St. Stainville, m. p.

Carlsburg, den 21-ten April 1719.

---

[1] Posădari.

[Vo:] Dem Wohl-Edelgebohrnen Herrn Andreas Teutsch, der Röm. Kays. Mayst. königl. gehaimben Gubernial-Rath in Siebenbürgen, der daselbstigen Löbl. Sächsischen Nation comiti confirmato und Wohlverordneten Königs-Richtern zu Hermanstatt, meines sonderwilligsten Herrn, Hermannstatt.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCLXIV.

Alba-Iulia, 1719, 11 Maiu.

Buesch către Guvernul ardelean, despre cvartirele oștirii și călătoria sa plănuită în Țara-Românească.

Hoch-, Edlgebohrner-, Sonders Hochgeehrtester Herr.

Das ich, wie gebührend, nicht alsogleich Dero leztere beliebte drey Schreiben, zwey vom 4-ten und eines vom 10-ten dits, beantworthet habe, ware Ursach meine Reise nacher Hermannstadt und dass sich sothan Briefe intzwischen dahier etwas verlegen. Nun diene *(sic)*, wassmassen des Commandierenden Herrn Feldmarschalles Excellenz noch zu Deva befindlich seyen, Sie haben mich Zeith ihrer Abwesenheit zwar mit vier Schreiben begnädigt, in Keinem aber von Ihrer Rükhkunft etwas Verlässliches gemeldet; doch vermuthe solche nächstkünftigen Mitwoch Abents.

Dass die Landesbeschreibung dermahlen unterblieben, ist eine Resolution welche bey dem gegenwärtigen Zustand nicht wohl anderss hat gefasset werden können.

Wegen der somerlichen Dislocation, hat man noch nichts angegangen, wirdt iedoch demnechsten darzue geschritten und in der Eintheillung also angetragen werden, dass man sich nicht yberladen finde; zumahlen bey Friedenszeitten die Städte ohnedem keine grosse Besatzungen nöthig haben, und dörfte es wohl wie bey der Cavallerie auff ein Campement ankomben, und nicht ein oder andres Incidens darinnen noch hinterlich sein möchte.

Wan der Feldscheer in Reps nicht nöthig, könte solcher wiederumb nacher Hermannstadt zurükhgesändet werden, wo man ihn mit einem Quartier zu versehen hätte, oder, weillen in verschiedenen hungarischen Orthen auch einige angestekhet, villeicht wollen die Einwohner dahin Einen verlangen. Er ist hereingeschikht zu dienen und wird bezahlet ex Camerali.

Von der Reis in Wallachey, wiebalden solche eigentlich vor sich gehen solle, ist noch nichts gewisses zu melden; doch zu wünschen dass es lieber iezt bald, als nach disem, bey grossher Somerhiz, geschehe.

Seine Excellenz der Feldmarschall werden ohnedem wohl über Hermannstad durch den Rothen Thurm passiren, wo es Gelegenheit sein wird sich weithers anzufragen, wohin die künftige Bericht-Schreiben zu dirigiren seind. Ich bin auch selbsten der Meinung dass Herr Ober-Kriegscommissaire von Rosenzweig solche iedesmahl beyschliessen könte.

Wormit zu schätzbarster Gewogenheit mich empfehle, in ohnablässiger Beharung meines sonders hochgeehrtesten Herrn

gehorsamster Diener
Buesch, m. p.

Carlsburg, den 14. May, a. 1719.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCLXV.

Mediaș, 1719, 7 Iunie.

Notariul Mediașului, Petru Auner, către Sibiieni, despre hotărârea locuitorilor din Ghiertan de a izgoni pe Români, cari fac în păduri mai mare pagubă decât aduce folos țerii birul lor.

Hochedelgebohrner, Nahmhafster, Fürsichtiger, Wohlweiser Herr, etc.

Sonders Hochgeneigtester Herr und Patron, etc.

E. H. E. N. F. W. geehrte Zuschrifft hat mir Überbringer dieses rechtens behändet, worauf fraglich nicht anders berichten kann, als dass der Markt Birthelm ungefehr vor 5 Wochen eine Execution mit denen dasigen Wallachen vorgenommen, als wolte derselbe diese alle fortschaffen. Gleichwie aber der Marckt solches ohne Eines E. W. Raths und mein Wissen oder Consens gethan, also ist selber, sobald manns erfahren, diesenthalben zur Rede gesetzet worden; welcher sich darauf folgendermassen verantwortet: Es seyen diese Wallachen dem Marckt alle Zeit sehr überlästig gewesen, haben sonderlich in Wäldern weit mehren Schaden gethan als dasjenige so sie laut jährlicher Imposition ins Publicum contribuiren (welches auch mit schwerer Mühe von ihnen zu gewinnen) austrüge. Weilen nun im Gegentheil der Marckt sich mit sächsischen Inwohnern von Tag zu Tag zu vermehren beginne, dass sie derer Wallachen entbehren zu können gedächten, mithin diesen zum Öffteren das consilium abeundi gegeben hätten, diese aber doch nur immer unbeweglich geblieben, sey der Marckt endlich miteinander eins worden, die Thättigkeit zu gebrauchen, wobey es denn auch derer H. Patrum Societatis Iesu Zehndner-Diener getroffen, welchem doch nichts sonderliches widerfahren sey, indem er noch in der Stube, so nicht sein, sondern des Marckts, wohnen könne, sich auch würcklich drinnen aufhalte. Doch von Allem schreibt der W. H. Andreas Hann an den W. H. Notarium Provincialem in Beygeschlossenem umbständiglich, wird auch zum Überfluss sich ohne Zeitverlust aufmachen und E. H. E. G. N. F. W. das Mehre, indem Alles zu schreiben zu weitläufftig, selbst mündlich referiren. Wenn es also E. H. E. G. N. F. W. diesen Menschen solang daselbst anzubehalten belieben, und vorhero von gedachtem W. H. Hann die verlässliche Information einnehmen wolten, wäre vielleicht nicht undienlich, ehe derselbe weiter hingienge und einen strepitum machete. Empfehle E. H. E. G. N. F. W. fernerem Hohen Patrocinio meine Wenigkeit unterdienstlich, allstets verbleibend

E. H. E. G. N. F. W. unterthänigster Knecht
Petrus Auner[1], *m. p.*

Medwisch, den 7. Junii 1719.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCLXVI.

Samuil Bid, birăul Bistriței, către Garabet, tălmaciul Hanului, pentru un Român rob la Tatari. 1719, 17 Iulie.

† Adec[ă] eu, Samoil Bid, birăul de cinstit orașul Bistriții, impreun[ă] cu tot tălnaciul, făcut-am scrisorea nostră la mâna dumisal[e] Carabetŭ tălmač[ul] Hanului precumu ne'mu apucat cu mare credință pentru un sărac de rob de la Tărpii, anume Mihul Îndria, care iaste rob la Tătari la Bugiag, precum, aducându-l dumnelui aici, ca s[ă] dăm bani dumisal[e], căți ar dà dumnelui pentru rob, deca va veni aici cu robul, iar, neaducăn[d] robul, zapisul să nu fie de sam[ă]. Și pentru mai mare credința ne'm pus pecete orașului, ca s[ă] fie de. . . *(pătat)* credință.

(Pecete cu roșu.)

(Bistrița, Archiva Orașului; și în *Documentele Bistriței*, II, p. 107, nº CCCLXXVII.)

---

[1] Notariul Orașului și Scaunului (nota copiatorului).

MMDCCCCLXVII.

Târgoviște. 1719, 15 Novembre.

Privilegiul lui Nicolae-Vodă Mavrocordat al Ţerii-Romănești către „Șcheaii de la Brașov".

Pentru „a ţinerea oilor. . „ să le pască de toamna până primăvara, la Sfântul Gheorghie, când și ducŭ ei la munte, în Ţara Ungurească", fără a *strică* „pâini sau livezi sau alte bucate", tocmindu-se pentru „adetul moșii" cu cine de drept, „unde-ș vor băgà oile în baltă", fiind liberi a o face, în caz de furtună, oriunde, cu orânduirea „oeritului domnescŭ, după obiceaiul lorŭ": 10 bani oaia, 10 bani de turmă, „la numărătoarea oiarilor", cu scutirea ciobanilor străini, ca supt Antonie-Vodă, Brâncoveanu și Ioan Mavrocordat. Se adauge că la întorsul oilor și berbecilor nu se va dà vamă; că pentru caşcavale, „iară nu brânză", la vânzarea în Câmpina, Văleni și aiurea, să se dea vamă; că vameșii au drept a luà, „când vin primăvara de la câmpŭ și trec la munte", „un miel de turmă" și 2 parale de cal; că, tunzându-se, de boală ori vreme rea, oile la Breaza saŭ Comarnic și aiurea, să se iea vama lânii, „de povara de cal bani 40", obișnuită, scutindu-se pieile oilor mari moarte „de iarnă"; că Șcheii cu stâne „în munţii Bucecŭului și în Muntele lui Leaotă, în hotariu Dâmboviţi", vor dà vama la vânzare, de n'o dă cumpărătorul; că pentru vinul de la viile Șcheilor din Câmpina dus „în burie" se vor luà 10 bani „de calul împovăratŭ cu vin", iar nu de bute; că boii și vacile duse dincoace la păscut „să aibă pace la erbăritŭ"; că Șcheii „cari cară pește, cu carul, de la baltă, au de prin târguri", vor dà vamă 70 bani de car și 7 de calul cu povară de pește, după *cărţi* de la „Șerban-Vodă", și alţi Domni (Iordachi Creţulescu și Costandin Văcărescu Mari-Logofeţi; scrie Anghelache Logofeţelul).

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 373-5.)

MMDCCCCLXVIII.

C. 1720-30.

„Ion Avram din Soodol" către „jupânul Moarcăs" din Brașov, despre nevoia ce are de un chezaș care să-l scoată de la temniţă, arătând că e gata „să meargă în sfânta bisearică, să jure în sfânta Evanghelie precum nu s'au făcut nici-o pagubă de dânsul, nici de acum înnainte de dânsul nu să va face" și adăugind că „i s'au supărat cu atâta prinsoare și, din toate, acum au căzut și la beteșală . . . și de foame piere".

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, p. 191, nº 19.)

MMDCCCCLXIX.

C. 1720.

„Ion Rante, judeţul Craiovei", către Brașoveni, despre închiderea lui timp de zece luni, rămâind „la lipsă în loc streinu" și neavând „cele trebuincoase: lemnele, grâulu, verdeţurile de grădină".

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, p. 309, nº 13.)

MMDCCCCLXX.

1720.

Instrucţii pentru comandanţii de pasuri ardeleni, și pentru trecătorii de prin pasuri, precum și pentru aducerea lucrurilor trebuitoare Domnilor noștri.

Extractus

ex punctis ab in passibus huius provinciae constitutis dominis commendantibus observandis, quae pro directione dominis tricesimatoribus etiam communicantur.

1mo. Domini commendantes nulli itineranti, neque hic, Cibinii, neque alibi,

exceptis militaribus, in provincia passuales prius extradabunt antequam non super insinuatione in tricesima debite facta schedam tricesimatoris produxerit.

2do. Domini commendantes tricesimatoribus, quandocunque passus aut semitas, vel ipsimet, vel per alios, visitare voluerint, sufficiente comitiva semper assistent.

3tio. In omni occasione domini commendantes asistent tricesimatoribus, eosque protegent, praesertim ubi res contrabandae agitur, cui se domini commendantes praeter dandam assistentiam ultro nullatenus immiscebunt.

4to. Plaiazones ad inhibitas semitas observandas constituti a solis tricesimatoribus dependent, itaque ad nulla prorsus alia privata servitia dominorum commendantium applicabuntur.

5to. Qualia vina aut alia pro sua necessitate domestica, tam domini commendantes, quam alii qualescunque officiales, sive militares, sive provinciales, ex Valachia aut Moldavia in hanc provinciam invexerint, solvant tricesimam, nisi producta fuerit scheda Excellenciae domini generalis commendantis, propria aut supremi commissarii annonae, domini Ignatii Haan, eiusdem nomine subscripta, de ea non exigenda.

6to. Ubicunque tricesimatores aut incolae loci ius educilii habuerint, salvum illis hoc maneat, et neque in eo impediantur, nec domini commendantes id sibi attribuant.

7mo. Exactiones hucusque cum maximo commercii detrimento ad libitum itinerantibus impositae pro semel et semper in sequentem normam reducuntur.

Incola transylvanus pedester exiens ex provincia pro passualibus solvat kr. 3
equester . . . . . kr. 6
extraneus pedester . . . . . kr. 6
equester . . . . . kr. 12
exteris curru, multis sive paucis equis aut bobus iniunctus, vacuus aut oneratus . . . . . kr. 17
pro grege equorum aut aliorum qualiumcunque pecorum exeunte . kr. 17
a navi per Alutam ascendere onerata . . . . . kr. 30
a scheda pro itinerantibus circumcirca in provincia, quae nunc occasione contagionis dari necessario debet . . . . . kr. 1½

Econtra in passibus exterioribus neque ab intrantibus hominibus, famulitio, curribus, equis, pecoribus aut aliis quibuscunque rebus, ultra quod hic ante specificatum est, neque in natura, neque in pecunia, neque sub portis civitatum aliud quid exigatur, sed, productis aut interiorum aut exteriorum dominorum commendantium passualibus, itinerantes libere dimittantur.

Inhibentur etiam penitus exactiones in nundinis hucusque assuetae, et, praeterquam quod hic supra itinerantibus pro passualibus primis impositum est, penitus nihil per totam provinciam ultro exigatur.

8vo. Ubi specialis ratio non intervenit, itinerantes, praesertim mercatores, in passibus nullatenus detineantur, sed via sit iis semper libera; econtra neque domini commendantes alicui sine passualibus transitum permittant, praesertim illis qui cum pecoribus quaestum faciunt eaque extra provinciam pellunt, nisi passualibus a supremo domino annonae commissario provisi fuerint, non attentis aliis quibuscunque, Suae exceptis Excellenciae domini generalis commendantis passualibus aut recommendationis.

9no. Eximuntur a supra specificata schedarum solutione dominorum principum Vallachiae et Moldaviae principaliores boeri, cum famulis et domesticis, quibus etiam ea quae pro necessitate domestica educunt, cum scheda tamen tricesimatoris interioris, ex singulari reflexione sine solutione dimittuntur.

Tam militares, quam cameratici, aut alii qualescunque caesarei officiales illorumque famuli aut domestici.

Domini deputati, nobiles provinciae, Senatus saxonici membra omnia, cum toto statu ecclesiastico cuiuscunque religionis.

Quod tanto accuratius observandum erit, quo magis commerciis restitutio hoc modo intenditur.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMDCCCCLXXI.

Sibiiu, 1720. Sibieni către nemeșii din Inidoara, despre o înapoiare de iobagi și Țigani.

Responsoriae

ad universam nobilitatem Incliti Comitatus Hunyadiensis.

Illustrissimi, Spectabiles ac Generosi domini, domini nobis Colendissimi, Observandissimi.

Literas praetitulatarum Dominationum Vestrarum, 14ta praesentis ad nos exaratas et per expressum Incliti Comitatus nobis praesentatas, cum honore accepimus. Quod attinet sollicitatam iobbagionum exinde transfugitivorum reductionem, cum nos ab Excellentissimo domino generali commendante nullos expressos ordines et mandatum catenus habeamus, neque ab Inclito Regio Transilvanico Gubernio ulla facta sit de eadem re nobis insinuatio, pronunc et de facto nec cathegoricam responsionem dare, nec assentiri possumus, antequam Suae Excellentiae notificaverimus. Quam iobbagionum restitutionem si deinceps approbaverit commodamque iudicaverit Sua Excellentia, nos ab eadem Sua Excellentia expressos ordines et a praetitulato Gubernio quoque talem literalem assecurationem postulaturi sumus, secundum quorum tenorem ac vigorem, prout nos Transilvanis, ita et Transilvani nobis restituere debeant ac teneantur omnes ac singulos transfugitivos iobbagiones et Zingaros. De reliquo, servet Deus easdem Dominationes Vestras ad propria vota viventes ac valentes, quibus nos quam officiosissime commendantes, manemus

Illustrissimarum, Spectabilium et Generosarum Dominationum Vestrarum

obligatissimi servi.

(Sibiiu, Biblioteca Bruckenthal, Protocol de Cancelarie, coala 24, f° 115 V° .)

MMDCCCCLXXII.

1720, 1-iu Ianuar. Daniil Duma, vameș de Bistrița, către Guvernul ardelean, despre plăieși și starea de lucruri la hotarul cu Moldova.

Quandoquidem nuper in literis meis ad Illustritatem Vestram humillime datis difficultates breviter apposuerim, qua de re tamen uberius Illustritatis Vestrae mandatum acceperim, ideo easdem hoc modo annotavi:

1mo. Tempore adventus mei Bistricium, accepi mandatum Illustritatum Vestrarum ut vigiles, vulgo plaiasones, constituerentur in montibus, ut, tam exeundo, quam ineundo in principatum Transylvaniae, pecora et oves connumerarentur, quod magno cum labore in comitatibus, ubi necessum fuerit, contra defraudatores tricesimae erexi. Verum quibusdam in locis in districtu bistriciensi dominus inspector eiusdem districtus, Schnel, aerario Suae Maiestatis summe praeiudicavit, ubi, tempore impulsionis iumentorum e Moldavia, nec unicam ovem connumerare permisit.

2do. Putat enim Inclitus Magistratus erectionem hanc plaiasonum et connumerationem pecorum praeiudicari privilegiis a divis regibus eisdem collatis, ubi tamen per haec privilegia non invalidentur, imo maneant in suis vigoribus; nam reditus regales non Inclitum Magistratum, verum Suam Maiestatem Sacratissimam concernunt.

3tio. Apparet in ultimo puncto, utpote 43tio, quod quicquid ad promovenda et augenda commoda Suae Maiestatis, illisque contraria esse viderit tricesimator, illud omnimode et studio maximo procurare tenetur.

Ego, Illustrissime domine, cum adhuc in Görgény fuissem per montes Kaliman versus Toplicza, et inde per montes görgényenses Moldavienses semper intrarunt, per Görgény, Vásárhely et Régen cum plurimo butiro, formello et similibus.

4to. Per Marusium autem versus Devam cum plurimis pecoribus ad forum Régen et dehinc plurimos verveces trans monten Kaliman in et extra deducebant.

5to. Quo facto, tam gyergyoiensem, quam et bistriciensem tricesimas defraudabant; cuius causa necessum vidi plaiasones erigere usque ad Görgény et Hodak.

6to. Marusio usque ad Szamos debui pariter constituere, quoniam per omnes montes fuerant, et etiam de praesenti sunt, viae veniendi et eundi in Moldaviam pro concambiandis pecoribus in montibus, vulgo Esztenak[1] vocatis.

7mo. Per fluvium Szamos, ex districtu silicet bistriciensi, rursus defraudare solebant tricesimas laposiensem, szigethiensem et bistriciensem. Et tamen Inclitus Magistratus bistriciensis nullo modo plaiasones tolerare volebat; quos etiam plaiasones praefati districtus inspector dominus Schnel quartiriis et aliis contributionibus nimium aggravat; qui tamen ad normam aliorum in Gyergyo, Csik et Barcza existentium plaiasonum contribuere deberent: nimirum inmediate ordinariae contributionis, et plane ab extraordinariis impositionibus, servitiis et quartiriis exempti esse deberent.

8vo. Si quos ob defraudationem tricesimae incaptivari et in arestum caesareum deduci curo, illico suis informationibus circumveniunt huiatem (tit.) dominum commendantem et eosdem ex aresto liberos reddunt; quos etiam eorum demerita secundum leges patrias via iuris prosequi volui, iudex tamen praeteriti anni et praefatus dominus Schnell, inspector districtus, nolebant eos sistere, sed potius dimiserunt; a quibus etiam a silvis et aquis exclusus et prohibitus sum.

9no. Maximas iniurias a dominis officialibus Magistratus sustinere cogor, servitio Suae Maiestatis plane contrarias; nam illi domini citant privilegium sancti Andreae regis, quod in vigore permittitur, defraudationem tamen tricesimae agnoscere, per homines quoslibet factam et intemptatam *(sic)*.

10mo. Si visum fuerit Illustrissimo domino, ne dedignetur Illustritas Vestra, tam Excellentissimo domino gubernatori, quam et Excelso Regio Gubernio recommendare immunitationem, ut supra, plaiasonum, tam in comitatibus, utpote colosiensi, thordensi, quam et districtu bistriciensi existentium: alias nec unicus illorum remansurus in servitio Suae Maiestatis.

11mo. Etiam Excellentissimo domino gubernatori exhibui difficultates easdem, prouti ex originali uberius Illustritas Vestra videbit; qui tamen et mandatum Suae Excellentiae parvi aestimabant, quanquam Sua Excellentia etiam oretenus eisdem demandaverit.

12mo. Non absimiliter huiati (tit.) domino commendanti dignabitur Illustritas Vestra ratione meorum arestatorum scribere, ne deinceps, ad cuiuspiam informationes aut instantiam, ex aresto dimitti curet,—ut contra similes aerario caesareo preiudicantes via iuris procedere valeam.

Signatum Bistricii, die 1ma ianuarii 1720.

Daniel Duma, tricesimator bistriciensis, m. p.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

[1] Stâni.

MMDCCCCLXXIII.

1720, 26 Februar. „Stoian Zgranță“ cu soția, Maria, schimbă niște case în Brașov cu Radu Burghez, dând el casa răposatului Ion Tampa și adăugind 522 de bani gata (scrie „Matei sănŭ popa Radul dascăl“; mărturi: Georgius Repser, Văsii, Stojan Flajuráss =Fluieraș).

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 326-7, nº 7.)

MMDCCCCLXXIV.

1720, 28 Mart. Însemnarea preoților din Săli;tea Sibiiului.

Specificatio poparum in sede szilistensi, anno 1720, d. 28 martii, habitantium.

Et quidem in pago	Nominanter	Ordinatus	A Vledica	Ante annos
Sziliste (Nota bene: mente captus)	Popa Ierimie in	Tilisk. c. albense	Stophi[1] in	30
	Stan „	Albae-Iuliae	Szava „	60
	Dumitru „	Albae-Iuliae	Athanasio „	15
	Opre „	Albae-Iuliae	Athanasio „	20
	Dumitru alter. „	Arad	Ionáki[2] „	10
	Vaszil „	Arad	Ionáki „	4
	Iuon „	Arad	Ionáki „	4
	Georgie „	Arad	Ionáki „	1
Szibiel	Popa Georgie „	Albae-Iuliae	Szava „	52
	Opre „	Albae-Iuliae	Stophi „	30
	Georgie iunior „	Alba-Iuliae	Athanasio „	22
	Makarie „	Arad	Ionáki „	2
Kakova	Popa Oana „	Albae-Iuliae	Stophi „	40
	Opre „	Albae-Iuliae	Stophi „	36
	Csukur „	Alba-Iuliae	Varlan „	30
	Sandor „	Albae-Iuliae	Athanasio „	17
Tiliska	Popa Vaszyl „	Albae-Iuliae	Athanasio „	22
	Opre „	Arad	Ionáki „	5
	Stephan „	Arad	Ionáki „	1½
Vallye	Popa Oprian „	Albae-Iuliae	Athanasio „	12
Gallyes	Popa Ioanes „	Albae-Iuliae	Szava „	42
	Dan „	Arad	Ionáki „	7

Summa poparum in 22.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCLXXV.

1720, 24 Iunie-24 Iulie. „Popa Radul Teamp[ea]“ arată că „Paraschiva lui Leondari“ a luat „din boltă de la Pătru Bibosul o ladă și un sipet și o șcatulcă cu sticle și o plapomă și un covor vechi și o față de perine cu puțintică pânză și niște dăsagi cu alte unealte și un strai și o perină veache“ și că „chir Dumitru“ (Zeusta) a ridicat „2 ștuci de tulpan, 11 litre mătase cărmizie“ și două „risuri“ de hârtie.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 327-8, nº 8.)

---

[1] *Sic:* Dosofteiu.
[2] Ioanichie.

MMDCCCCLXXVI.

Universitatea Saşilor către Guvernul Ardelealului, despre cursul zloţilor românești. 1721.

Ad Excelsum Regium Transylvaniae Gubernium Status trium nationum in Transylvania pro maturiori pensitatione et gratiosissima medela humilime repraesentant sequentia momenta.

Gravis admodum et communissima versatur in tota provincia querela super maximo et inexplicabili pecuniae defectu, quo in universum omnes laborant, dum omnis sortis usualis moneta caesarea in alias regiones sit educta et zlottones solummodo sic dicti vallachici ubique in provincia et perpetuo hactenus fuerunt in usu; quibus non solum emptiones et venditiones forenses impeditae, sed omnia commercia et mercaturae maxima ex parte damnificatae sunt, imo talis eorundem ruina praevidenda et metuenda, dum iam devalvati praedicti zlottones iterato ad Vallachiam reducuntur et provincia omni pecuniarum genere de toto exhauriatur.

Ex qua pecuniae penuria innumerae difficultates et calamitates enascentur, videturque summe necessarium ut malo huic de die in diem ingravescenti quantocius conveniens quaeratur medela. Quod fieri posset

1mo. Si praedicti zlottones vallachici per fiscum regium et officium monetarium pretio moderno a plebe redimerentur et exinde moneta caesarea minuta et usualis cuderetur. Si vero hoc non succederet, ex omni in hac provincia collecto vel colligendo argento ad minimum moneta ordinaria cuderetur, quae ordinaria itidem circulatione ad plebem etiam deveniret. A multis enim annis omnis cusa moneta nova cum maximo provincialium damno exportata est; cum insuper praedicto modo omnes negotiatores mercaturae suae commercia eadem moneta caesarea promoveant parumque subinde vel nihil ex aliis provinciis redeat, facile coniiciendum est totalem brevi subsequuturum pecuniae defectum.

2do. Si monetae iam cusae caesareae, minoris et maioris sortis, aureae et argenteae, pretium elevato in tantum valore augeretur, ut eadem ex aliis provinciis extraneis alliceretur et induceretur, cum enim Transylvania varia mercium aliarumque rerum genera possideat, sperandum esset extraneos ob auctatum monetae valorem in Transylvaniam venturos et mercaturos. Quo exemplo et praxi superioribus elapsis annis circulationem pecuniae palpabilem in modum promotam esse compertum est. Uti moderna etiam in Vallachia praxis, qua moneta caesarea auctum ibidem habet valorem, ad oculum ostendit, quod eadem ibidem in continua et ordinaria sit circulatione.

Breviter si dicendum est: multi, imo innumeri sunt canales quibus pecunia ex provincia exit, neque, rebus sic stantibus, eductio impediri potest, admodum pauci vel vero nulli quibus pecunia ad provinciam redeat: ergo medium adinveniendum, quo paucissimae ad hoc reliquiae in Transylvania retineantur, vel ex aliis provinciis reducantur et augeantur. Cuius obtentio et effectus tenui nostra opinione sola monetae novae cusione et auctione valoris sperari potest.

Ratione excessuum in *marschu* variae etiam dantur querelae, de quibus ex parte provinciae saepe factae sunt remonstrationes; qui corrigi forte possent, si, renovatis elapsorum annorum patentibus mandatis, praecautio fieret et eiusmodi praeiuncturarum assignationes et passus parcius exhiberentur atque itinerantes ab omnibus exactionibus et gratuitis visitationibus prohiberentur.

Discretiones etiam, ob extremam plebis miseriam, penitus tolli possent, quandoquidem noti gratuiti cruciferi in consolationem et complacentiam Incliti status militaris provincialiter eo fine sunt assoluti, ut a particularibus accordis et discretionibus provinciales eximerentur.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCLXXVII.

1721. Lămuriri statistice despre satele românești Tilișca, Galeș, Vale, Săliște, Sibiiel și Cacova.

Sedes Szeliste, in qua primus pagus

Tiliska.

Est pagus ex bonis septem iudicum: inhabitant valachicae nationis possessionati homines, in domibus ex pinis exstructis et scandulis tectis et sessionibus pomariis necessariorumque aedificiorum commoditatibus habilibus. Communitas nemini tenetur, ex limitibus nihil impignoraverunt: nequidem illis sufficiunt. Popinam habent liberam unicuique hospiti, educilator tamen pro uno vase vini communitati dare tenetur flor. 1. Molas farinaceas privatae personae habent 15, extructas ad lapides 17, quarum annualis proventus facit flor. 228. Siquidem ipsimet possessores medium telonium praestant, alias tempore siccitatis plus proferunt illorum molae. Molas fullonicas habent numero 28: harum annualis proventus facit flor. 112. Molas serratorias habent numero 3: harum proventus annualis flor. 180. Campum habent unum pro agricultura illoque omni anno utuntur pro vernali seminatura. Quatuor bobus arare fimoque agros colere solent; gelinae illorum constant ex 20 manipulis. Decimas ex frumentis, nequidem ex ovibus vel agnellis, dant, sed redimunt illas a dominis suis Cibiniensibus annuatim flor. 45. Communitas habet in tribus frustis foeneta currus 52, quibus omni anno ad falcandum utuntur. Ad pascenda pecora, etiam ni sufficiant limites ipsorum, sed provident de illis, quo unusquisque accomodare poterit. Quaesturam maiori ex parte habent ex ovibus: alii per equos, plurimi autem palmestria opera exercent. Extra praementionatas sessiones habent etiam pomaria et solent portare fructus Cibinium, ad unum et medium miliarem distantem, etiam ad pagos exteriores ad vendendum. Ligna focalia sufficientia habent. Silvas ex quercubus habent nunquam fructiferas, in fagis autem tempore suo 400 porcos saginare possunt. *Marschui* expositi non sunt. Impositionem pro anno 1721 habuerunt in pecunia flor. 600, sexcentos florenos, cubulos tritici 48, cubulos avenae 46, currus foeni 30, in censu minuti flor. 60. In inflictione lignorum focalium quoniam currus non habent, domini illorum ab ipsis flor. 56 acceperunt. Triticum in natura, partim in pecunia, avenam autem et foenum omnino in pecunia administraverunt iuxta commissionalem taxam in manus domini Iacobi Száss. Duobus dominis Cibiniensibus, qui sunt pro curatore constituti ad sedem Szeliste, omnia servitia ad mandata praestant, falcibus, aratris, currubus et messe; signanter autem Cibiniensibus omni vere dant 100 falcatores ad unam integram septimanam, quos domini inter se subdividunt. Exemtos habent: iudicem pagi et tres polgariones.

Gales.

Est pagus ex bonis septem iudicum: inhabitant valachicae nationis possessionati homines, in domibus ex pinis exstructis et scandulis tectis necessariorumque commoditatibus habilibus. Communitas nemini tenetur. Ex limitibus suis nihil abalienaverunt: nequidem illis sufficiunt. Popina est libera unicuique hospiti, educilatores tamen in universo communitati contribuunt flor. 3, den. 50. Molas farinaceas pagus habet 4 ad singulos lapides extructas; sed, siquidem in partibus istis perplurimae molae dantur, harum quatuor molarum solummodo annualis proventus ad florenos 32 extenditur, quoniam huiates solummodo medium telonium praestant. Molam fullonicam privatae personae habent unam, cuius annualis proventus flor. 5. Campum pro agricultura habent unum, quo omni anno pro vernali seminatura utuntur. Quatuor bobus arare solent et fimo colere suos agros. Gelinae illorum constant ex 20 manipulis. Decimas ex frumentis, nequidem ex ovibus vel agnellis, dant, sed redimunt illas a dominis suis Cibiniensibus flor. 33, den. 60. Pratum communitas habet unum curruum 24, quod omni anno inter se subdividere solent. Pascua habent in silvis et montibus suis pro maioribus pecoribus, oves

autem ad loca campestria pellunt. Quaesturam habent ex ovibus, alii autem palmestria opera exercent. Pomaria habent pulchra, ex prunis, piris, pomis, nucibus et cerasis. Solent portare fructus ad forum cibiniense et ad exteriores pagos campestres ad vendendum. Ligna focalia sufficientia habent. *Marschui* expositi non sunt. Vineas habent vulgare vinum proferentes illasque non per iugera, sed per frusta maiora et minora possident. Unum vas vini tempore vindemiarum 40 urnarum valet apud ipsos flor. 10 et 12, postmodum autem flor. 18 et 19. Pro anno 1721 habuerunt impositionem in pecunia flor. 240, in tritico cubulos 18, in avena cub. 16, in foeno currus 11, in censu minuti flor. 26. Triticum partim in natura, partim in pecunia administraverunt. Avenam et foenum in pecunia iuxta taxam commissionalem in manus domini Iacobi Száss. Tam bobus quam palmis qualecunque servitium exigant domini Cibinienses, ab ipsis praestare sunt coacti. Exemtos habent iudicem pagi et duos polgariones.

Valye.

Est pagus in bonis septem iudicum: inhabitant valachicae nationis possessionati homines in domibus ex pinis exstructis et scandulis tectis sessionibusque necessariorum aedificiorum commoditatibus habilibus. Communitas nemini tenetur: nihil ex limitibus impignoraverunt, nequidem illis sufficiunt. Popina est in liberum usum singulorum hospitum, sine ullo interesse communitatis. Molam habent ad duos lapides farinaceam, unde habet pagus proventum flor. 47, den. 80, per circulum anni, quia ex communi illorum deliberato medium illi solummodo telonium praestant. Campos pro agricultura habent bipartitos. Terram habent flavam et argilosam, siliginem solummodo et vernalia sementa proferentem; fimo colunt agros. Quatuor bobus bene arare possunt. Gelinae illorum constant ex 20 manipulis. Universas decimas frumentorum, vini, ovium et agnellorum annuatim redimunt a dominis suis Cibiniensibus flor. 41, den. 40. Pascua pecorum in montibus suis habent. Quaesturam maiori ex parte in proventu ovium habent: plurimi autem palmestria opera exercent. Pomaria habent pulchra: ex prunis, piris, pomis, cerasis et nucibus constant. Solent etiam Cibinium, ad unum et medium miliare distantem, ad vendendum portare fructus, ita et ad pagos campestres, ubi pro frumento permutant. Ligna focalia habent sufficientia. Unum frustum limitum suorum in montibus propter distantiam, et quia cogantur a dominis suis Cibiniensibus annuatim arendari Sinensibus flor. 13. Vineas habent vulgare vinum proferentes, non per iugera, sed per frusta maiora et minora possessas. Unum vas vini 40 urnarum valet apud ipsos tempore vindemiarum flor. 10 et 12, postmodum etiam flor. 18 et 19. Impositionem pro anno 1721 habuerunt in pecunia flor. 450, in tritico cub. 35, in avena cub. 38, in foeno currus 22, in censu minutivo flor. 60. Triticum in natura, avenam et foenum in pecunia, iuxta taxam commissarialem, administraverunt domino Iacobo Száss; servitium dominis Cibinienibus praestare falce, furca, messe, tritulatione et aratro coguntur. *Marschui* expositi non sunt. Exemtos habent iudicem pagi et duos polgariones.

Szeliste.

Est pagus ex bonis septem iudicum: inhabitant valachicae nationis possessionati homines in domibus ex pinis extructis et scandulis tectis sessionibusque necessariorum aedificiorum commoditatibus habilibus. Communitas totius Sedis Szeliste tenetur domino consuli cibiniensi Georgio Werder flor. 800 et in interesse debiti huius vineas suas szasssebesianas laborant. Popina est libera unicuique hospiti, educilatores tamen pro singulis vasis 40 urnarum solvunt communitati flor. 1. Molas farinaceas privatae personae habent 6, quarum proventus annualis extenditur ad florenos 160, quia omnes ferme incolae sunt possessores et illi medium telonium praestant. Campos pro agricultura habent bipartitos, flavam et arenosam terram, maiori ex parte siliginem et vernalia sementa proferentem. Pro autumnali seminatione ter arare solent et fimo colere agros, in aratris autem quatuor bobus utuntur. Gelinae illorum constant ex 20 manipulis. Universas decimas

frumentorum, vini, ovium et agnellorum annuatim redimunt a dominis suis Cibiniensibus flor. 90. Communitas habet duo prata in Alpibus curruum 30, quae annuatim inter se subdividere solvent. Praeterea habent certum territorium, quod semper pro pascuis boum suorum iugalium observant, alia pecora autem sua pro pascuis huc illuc per pagos collocant. Questuram maiori ex parte in proventu ovium observant, plurimi autem tritulationes aliaque palmestria opera exercent. Pomeria habent pulchra, ex prunis, piris, pomis ac nucibus: constanter solent fructus suos Cibinium importare, ad unum et medium miliare distantem, et ad campestres etiam pagos ad vendendum. Ligna focalia sufficientia habent: tempore suo 300 porcos proprios in fagis suis saginare possint. Habet verum Sedes ista Szeliste 25 montes, in quibus tempore fructificationis fagorum 2.000 porcorum saginare possunt, et solent pro uno quoque porco saginato den. 15 exigere, sed in proventum suorum dominorum Cibiniensium. Pro pascuis ovium suarum et villis similiter huiates a dominis suis Cibiniensibus arendant memoratos montes. Proprii horum Szelistensium limites extendunt prope Sinnam, et Sinnenses propinquiorem partem limitum sibi a Szelistensibus annuatim flor. 30 arendare solent, quoniam coguntur Szelistenses a dominis suis Cibiniensibus in arendam illis concedere. Vineas habent vulgare vinum proferentes, quas non per iugera, sed per frusta maiora et minora possident. Unum vas vini 40 urnarum tempore vindemiarum valet apud ipsos flor. 10 et 12, postmodum autem flor. 18 et 19. Impositionem pro anno 1721 habuerunt in pecunia flor. 1800, in tritico cubul. 140, in avena cubul. 136, in foeno currus 90, in censu minutivo flor. 160. Pro suis dominis servant unum equitem satellitem et duos pedites, quibus solvunt in pecunia parata flor. 75, praeterea intertentionem. Impositionem tritici, partim in natura, partim in pecunia administraverunt, avenam et foenum omnino in pecunia, iuxta taxam commissarialem, in manus domini Iacobi Száss. Antea privatum servitium proportionaliter exigebatur ab illis, nunc autem domini Cibinienses illorum falcare, cumulare, metere, tritulare, arare ad quaecunque privata sua continue compellunt illos. Domini eorundem in ista Sede habent sclopetarios 18, *plaias* 20, quos in tota Sede a medio contributionis onere eximunt, ut et in isto pago etiam habent sclopetarios 5. *Marschui* expositi non sunt. Montes enim memorati illorum sunt omnino commodissimi, tam pro agricultura vernali, quam pro foenilibus et pascuis cuiusvis generis pecorum; non enim in altum, sed per planities situati; quos per familias divisos possident, et quilibet possessorum sua commoda aedificia in possessionibus suis habent.

Szibiel.

Est pagus ex bonis septem iudicum: inhabitant valachicae nationis possessionati homines in domibus ex pinis exstructis et scandulis tectis sessionibusque necessariorum aedificiorum commoditatibus habilibus. Communitas tenetur Illustrissimo domino baroni Emerico Iosika flor. 488 a tribus annis: in interesse annuali dant asseres 275 et 26 trabes, illasque in Vessöd vel Spring praesentare sunt obligati. Ex limitibus nihil impignoraverunt, quoniam non sufficit illis. Popina est in liberum usum singulorum hospitum, et qui educilant insimul dant in proventum pagi flor. 9. Molam habet pagus unam ad duos lapides; annualis proventus facit florenos 58, quia pagenses medium telonium praestant. Privatae personae habent unam, ad unum lapidem extructam. Proventus facit florenus 16. Molas fullonicas privatae personae habent 14, quarum proventus annualis faciunt florenos 60. Molas ferratitias privatae personae habent tres, earumque annualis proventus facit florenos 300. Campos pro agricultura habent bipartitos, alias terram habent flavam et argilosam, siliginem maiori ex parte et vernalia sementa proferentem. Quatuor bobus arabilem fimo colunt argos. Gelinae illorum constant ex 20 manipulis. Decimas vini urnarum vini 16, frumentorum, ovium et agnellorum flor. 50 redimunt. Quaestum maiori ex parte ex ovibus habent, plurimi autem illorum palmestria opera exercent. Pomaria habent pulchra, ex prunis, piris, pomis, cerasis

et nucibus. Portant fructus ad forum cibiniense ad vendendum, uno miliari distante, etiam ad pagos campestres, ubi fructus pro frumentis permutare consueverunt. Unum frustum limitum suorum ex mandato dominorum Cibiniensium annuatim arendant Sinensibus pro florenis 18. Ligna focalia sufficientia habent. Ligna fagina pro reficiendis currubus portant per pagos pro frumentis, interdum et ligna pinea ad vendendum Cibinium. Vineas habent vulgare vinum proferentes, per frusta possessas. *Marschui* expositi non sunt. Domini illorum Cibinienses ex molis fullonicis annualem proventum habent floren. 3, den. 50. Solent oeconomisare in limitibus Keresztény-Szigethiensium. Impositionem pro anno 1721 habuerunt in pecunia flor. 700, in tritico cub. 55, in foeno currus 36, in avena cubulos 53, in censu minutivo flor. 87. Triticum partim in natura, partim iuxta taxam in pecunia, avenam autem et foenum in integrum in pecunia domino Iacobo Száss secundum taxam commissarialem administraverunt. Ad mandatum dominorum Cibiniensium, tam bobus, quam palmis omnia privata servitia praestare compelluntur. Desertas sessiones 31, exemtos habent iudicem pagi et tres polgariones.

Kakova.

Est pagus ex bonis septem iudicum: inhabitant valachicae nationis possessionati homines in domibus ex pinis exstructis et scandulis tectis sessionibusque necessariorum aedificiorum commoditatibus habilibus. Communitas nemini tenetur. Ex limitibus ipsis quoque insufficientibus nihil impignoraverunt. Ex popina per circulum anni habuit pagus proventum flor. 22, quoniam privatae personae educilarunt. Molam pagus habet unam ad duos lapides exstructam, et huius annualis proventus facit florenos 72. Privatae personae habent duas molas serratorias in territorio Keresztény-Szigethiensi, quarum annualis proventus facit flor. 90. Campum saltem unum habent pro agricultura, quo omni anno pro vernali seminatura utuntur. In montibus etiam habent frustum limitis, cuius partem seminant, alteram vero fulcant; alias pro autumnali seminatura est invalida. Solent enim oeconomisare in territorio Keresztény-Szigethiensi. Universas decimas limitum ovium agnellorumque suorum a dominis suis Cibiniensibus omni anno redimunt flor. 45. Ligna focalia sufficientia habent, ad aedificandum autem pinum, ac etiam Cibinii pinum vendere consueverunt, pro aedificiis, unde maiorem habent quaestum. Pomaria habent pulchra, ex cerasis, prunis, pomis, piris et nucibus: solent Cibinium fructus etiam portare ad vendendum, unum miliare distantem, ad campestres etiam pagos, ubi pro frumentis permutant. Unum frustum limitum suorum ex mandato dominorum omni anno, flor. 15, arendant Sinensibus, illi autem a Keresztény-Szigethensibus montem Argira vocatum pro pascuis pecorum suorum itidem flor. 15 arendare solent. *Marschui* expositi non sunt. Impositionem pro anno 1721 habuerunt in pecunia flor. 510, in tritico cub. 48, in avena cub. 39, in foeno currus 26, in censu minutivo flor. 60. Naturalia administraverunt in pecunia iuxta taxam commissarialem in manus domini Iacobi Száss. Dominis suis Cibiniensibus privatum servitium praestare compelluntur falce, furca, messe, tritulatione, aratro, qualecunque mandatum accipiant. Hic possidet dominus Lucas Fabritius, Cibiniensis, molam ad unum lapidem exstructam, una cum foeneto 7 curruum foeni. Exemtos habent iudicem pagi et tres polgariones.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCLXXVIII.

Ignaţiu Haan către judele Sibiiului, despre neorânduiala de până acum la vama oilor ce se întorc din Ţara-Românească. Alba-Iulia, 1721, 22 April.

Hoch-Edlgebohrner, et cetera!

Hochgeehrtister Herr Königs-Richter, et cetera. Es wirdt sich derselbe ohn-

schwör zu erinnern belieben wass sich noch in verwichenem Jahr wegen deren ausser Lands auf die wallachische Gebürg pascuationis causa ausstreibendten Schaffen vor eine Difficultet, und zwar der Ursachen geäussert, dass, dem sichern Vernehmen nach, den gantzen Sommer hindurch, so lang die Schaaff auf dem frembden Gebürg wayden, diejenige, denen sie gehören, sowohl mit ihren Schaaffen, denen Häuthen, mit Butter und Woll, auch andern Sachen, gleichfalls einen unaufhörlichen und uneingeschränckhten Handl und Jahrmarckht, zu nicht geringem Nachtheil dess Mauthwesens, treiben, von Seithen dises dahero, wider dergleichen besser versichert zu seyn, nothwendig antragen muss, alle auf die wallachische Gebürg auss- und wider zurückhtreibendte Schaaff, uti in districtu coronensi, an einem gewissen Orth zu gewisser Zeit abzuzählen, und zwar dass dergleichen dess Löblichen Hermanstätter, Reissmarckher- undt Müllenbacher Stuhls dem Mauthner zu Hermanstatt vorläuffig angedeut werden, umb dass er seinen Über-Reuther an ein gewisses Orth zu dem Endt hinauss schickhe, alle die Schaaff, gleichwie in dem Hinausstreiben, als auch in dem Zurückhtreiben, zu connumerieren, letztlichen gegen einander confrontire, wie der Rückhtrieb mit dem Ausstrieb einstimme, umb dass die etwan währender Zeit an Frembde verkauffte oder vertauschte erkhennt, davor die schuldige Mauth abgefordert werdte.

Es wirdt denen Mauthen in der Wallachey der Befehl gegeben, auf diese respectu Wallachiae frembde Schaaff zu invigilieren, wo dan diejenige die von dem hiesigen Mauthner wegen dess Ausstriebs mit keinem Zettel versehen, angefochten seyn dörfften; so sich aber auf die vorgemerckhte Weiss wirdt evitiren lassen.

Es khan indessen dem Mauthweesen dise Strapazie nit umsonst zu verrichten aufgetragen werdten, dass aber auch der Landtmann nit Ursach habe sich zu beclagen, wirdt nichts mehrers alss die auch zu Cronstatt vor jede Herdt Schaaff per 600, 700, 1000, 1.200 introducirte Tax, nemblich per 3 fl. ung., abzufordern, worwider meiness Erachtens keine Ursach sich zu beschwären.

Mein Hochgeehrtester Herr Königs-Richter solle nebst diesem ferner Ersuchen ohnschwär anzubefehlen dass die Fuessstaig über die Gebürg dermahlen besser als in verwichenen Jahren versorgt werden, und nit jederman so frey und offen seyen, alss sonsten bemuessigt wäre pro harum custodia a parte Pleiaschen ex parte fisci aufzustellen.

Wie vernehme, ist die Strassen von dem Rothenthurn biss nach Strassburg bey jetzigem Frühe-Jahr durch dess geschmoltzenen Schneewasser sehr ruinirt und gleichsamb impracticable, dahero auch dessfalls ansuchen solle, dem Herrn Porculab zu Boicza ohnschwär anzubefehlen, auf Anlangen dess Mauthners zu Strassburg, disen mit Leuthen pro huius viae reparatione, doch nit weiter alss biss Strassburg, zu secundiren.

So hat mich auch der Löbl. Schässburger Magistrat noch in verwichenem Winter pro evacuatione ihrer Wohnung zu Hermanstatt, wo dermahlen dass Mauthambt ist, requiriren lassen, mit der Versicherung, Löblicher Hermanstätter Magistrat incliniere selbst dem dortigen Mauthambt ein anders Quartier zu assignieren. Denen Herrn Schässburgern will dissfalls gar gern dienen, nur dass disem Kayserlichen Ambt in einer andern wohlgelegenen Gegendt dass taugliche Unterkommen gemacht werdte.

Gleich wie, letztlichen, Überbringern dises, dess hiesigen Mauthwesens Inspectori, H. Matskasi, alless dass Vorhergehende mit meinem hochgeehrtesten Herrn Königs-Richter in guter Verständtnuss zu terminiren comittirt, ist ihme auch aufgetragen, die nöthige Reparation dess Mauthhauss auf dem Rothenthurn zu remonstrieren; ein Löbl. Magistrat geniest *(sic)* derentwegen die dortige verschiedene Dorffschafften cum obligatione dass Mauthhauss mit der Strassen in gutem Standt zu halten; dahero auch nit entgegen seyn wirdt, dieses dermahleinst in bessern Standt als es derzeit gewest, zu versetzen, weilen die dortige Beambte wegen der schlechten

Wohnung biss dahero kümmerlich bestehen können, indessen wirdt nichts überflüssigess verlangt.

Noch in mense novembri hab selbsten in Hermanstatt umb dass Haus pro Exactoratu angesuecht, mich auch zu einem leydentlichen Contract anerbotten. Weilen aber derzeit die Gelegenheit nit gehabt mit denenselben ferner zusamen zu khomen, auss der Sach zu reden, finde mich bemuesigt, occasione diser dem H. Matskasi gebenden Comission, ihm auch dise aufzutragen, mit meinem Hochgeehrtesten Herrn Königs-Richter abzuhandlen. Wormit mich zu angenehmen Diensten höflichst empfehle und verharre

Meines Hochgeehrtesten Herrn Königs-Richter schuldigster Diener

Ignat. Haan, m. p.

Carlsburg, den 22-ten Aprill, 1721.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCLXXIX.

Ioan Macskási, vameșul Ardealului, către Sibiieni, cu noua orânduire a oilor și vitelor ce pasc peste munți. Sibiiu, 1721, 29 April.

Puncta dominis (tit.) iudici regio almae nationis saxonicae consulique liberae regiaeque civitatis cibiniensis (servitio Suae Maiestatis Sacratissimae ita exposcente) porrigenda.

Licet ovium pecorumque cuiusvis qualitatis et speciei ad montes vel alpes valachicae pascuationis ergo e Sedibus saxonicis, cibiniensi videlicet, Mercurii et Sabesii, expelli solitorum retroactis etiam temporibus connumeratio fieri debuisset, prouti praeterito etiam, non ita pridem, anno idipsum (tit.) dominus Camerae Aulicae consiliarius effectui mancipare conatus est, verum, ob temporis brevitatem, pro tunc res terminari non potuit; itaque a praetitulatis (tit.) dominis praefatus (tit.) dominus Camerae Aulicae consiliarius tempestive praetendit quatenus sequentes facere velint dispositiones; videlicet,

1°, ut in supradictis Sedibus existentes oves pecoraque cuiusvis qualitatis et speciei, cornuta videlicet et non cornuta, antequam ad montes Valachiae expellerentur, in unum certum pro connumeratione eorundem determinandum locum et diem congregent, dominoque tricesimatori cibiniensi locum diemque tempestive significent, ut, aut is in persona, vel expressus eiusdem ad id exmittendus ibidem comparere connumerationemque diligenter et omni cum exactitudine perficere et exequi possit.

Facta autem connumeratione pro excipienda scheda dominum tricesimatorem cibiniensem adeant neque sine scheda eiusdem cum pecoribus suis qualibuscunque, sub confiscatione eorundem, ad montes ascendere et ad partes Valachiae transire praesumant: dabuntur enim praevie ordines domino tricesimatori ut seorsim omnibus possessoribus ovium, in uno videlicet grege, quot oves, verveces, caprae, haedi, etc., et pecora cuiusvis speciei comprehendantur, facto prius de connumeratis ovibus et pecoribus per dominum tricesimatorem regestro appositoque possessorum nomine, schedas authenticas sub nomine suo exhibeat; cui pro fatigio, tempore connumerationis, semel in anno, ab uno grege 600 oves continente fl. hung. 1., d. 50., a 700, 800 autem pecoribus cuiusvis generis fl. hung. 2., d.—, supra 800 vero fl. hung. 3 dare sint obligati.

Caveant omnimode possessores ovium ne fraudem aliquam in connumeratione exerceant, ovesque aut pecora aliqua occultent. Sciant enim, ubi ad partes walachicas transiverint, ibi quoque per tricesimatores ad id constitutos connumerandas fore et, si plures iidem repererint quam in scheda a tricesimatore cibiniensi data extiterint, illico pro fisco regio in contrabandam sumentur.

Uti lanas et ab ovibus, vaccis et eiusdem generis aliis animalibus suis collectos reditus ad partes has adduxerint, in Valachia comparatas similes species suis non intermisceant, verum de comparatis, insinuando se tempestive domino tricesimatori cibiniensi, tricesimam iuxta Appr. Const., part. 2, tit. 13, art. 9um, persolvant; secus enim cogetur (tit.) dominus Camerae Aulicae consiliarius eas quoque res in praesentiam domini tricesimatoris adduci cumque regesto eiusdem confrontari curare.

Quamprimum vero oves, verveces, capras, haedos, vaccas, boves, equos, et cetera, in Valachia comparaverit aliquis possessor, immediate se in tricesima cibiniensi sistat tricesimamque de coemptis aut venditis quibuscunque rebus secundum modo citatum App. Const. locum persolvat, neque connumerationem secundam in autumno (uti infra patebit) fiendam expectet.

Constet autem universis et singulis ad montes suas oves et pecora pellentibus possessoribus schedam super connumeratis ovibus et pecoribus a domino tricesimatore cibiniensi tempore ascensionis datam in autumno cum regesto suo confrontari debere; qua de causa attendant sibi possessores ut eadem summa, quae tempore ascensionis schedae tricesimatoris inserta est, descensionis quoque tempore effective, et nec plus, nec minus reperiatur. Secus enim, nisi de coemptis et venditis iuxta 3 punctum tricesimam tempestive solverint, contrabandabuntur. De mortuis vero pelles, illis vero non existentibus alia fide digna testimonia exhibeant aut iuramentum praestent.

Sint obligati praescripti possessores quod nullos huius provinciae homines et quaestores resque eorundem, praesertim pecuniam, aurum et argentum, clancularie secum abducent aut cum aliquo, in manifestum Suae Maiestatis Sacratissimae aerarii detrimentum, colludent; quinimo, si aliquem per semitas transire velle aut aufugere animadverterint, idipsum domino tricesimatori cibiniensi non solum significabunt, verum etiam incaptivabunt et domino tricesimatori transmittent.

2do. Recommendat porro (tit.) dominus Camerae Aulicae consiliarius (tit.) saepe memoratis dominis semitarum meliorem fiendam custodiam et praetendit ut diligentior imposterum quam hactenus per plaiasones habeatur vigilantia. Habentur enim exempla quod per semitas libere is qui voluit, transire quivit. Itaque imponendum est serio, sub gravi poena et vitae periculo, plaiasonibus, in praespecificatis tribus Sedibus, cibiniensi videlicet, Mercurii et Sabesii existentibus, ut omnem operam et studium in semitarum diligentem custodiam impendant, et, si aliquem cum mercibus qualibuscunque per semitas transire compraehenderint, illum sine respectu personae et mora incaptivando, manibus domini tricesimatoris cibiniensis pro ulteriori et exactiori examine assignabunt (salva tamen Amplissimi Magistratus cibiniensis in profugos sine mercibus authoritate permanente, similesques plaiasones modo fato Amplissimo Magistratui examinandos et puniendos tradent), ut is, comperta aliqua fraude, contra similes iuxta leges patrias, coram convocatis aliis, procedere possit; cogetur enim secus (tit.) dominus Camerae Aulicae consiliarius particulares pro parte fisci constituere plaiasones, qui immediate a tricesimatore cibiniensi dependeant.

Cum autem id luculenter constet, quod, dum et quando quis per semitas cum mercibus qualibuscunque clancularie transire conatur, is idipsum cum manifesto et palpabili Suae Maiestatis Sacratissimae detrimento attentare satagit et per hoc proventus tricesimales Suae Maiestatis defraudat, certum etiam est universas tricesimas Suam Maiestatem Sacratissimam possidere, itaque absolute meritoque praetendit (tit.) dominus Camerae Aulicae consiliarius ut, qualescunque contranbandae per plaiasones fiunt, illae omnes ad aerarium caesareum dominoque tricesimatori cibiniensi, et non alteri cuicunque, assignentur, ut is, merces cuiuscunque generis et speciei contrabandatas iuxta instructionem suam distrahendo, massam exinde conflandam ad aerarium caesareum administret; quod etiam plaiasonibus universis, sub poena in 8vo puncto expressa, severe iniungendum est

3tio. Quoniam vero officium quoque exactoratus hospitio in civitate hac indigeat, requirit (tit.) dominus Camerae Aulicae consiliarius praetitulatos (tit.) dominos quatenus commodam pro supradicto officio, et quidem in platea lanionum existentem, domini Kissling domum erga annualem competentem taxam assignare et de annuali eiusdem solutione mecum tractare et concludere velint.

4to. Pro officio etiam huiade *(sic)* tricesimali, commoda et ampla satis domus in civitate superiori, et non loco abstracto, ut assignetur necesse est; secus dominus tricesimator, quamdiu alia modernae similis aut commodior assignabitur, domum dominorum Segesvariensium inhabitare cogetur.

Non secus oficiosissime requiruntur (tit.) domini saepius repetiti quatenus pro huiadis domini tricesimatoris et obequitatoris equorum necessitate, uti in aliis etiam locis, pro aestivali solum pascuatione, et non pro faciendo foeno, gramen aliquod assignare non graventur, non obstante eo quod praedecessor suus non habuerit: ille enim equos suos Vizaknae in bonis suis intertenuit.

5to. Praetendit hoc quoque (tit.) dominus Camerae Aulicae consiliarius ut in Rubra Turri existentis domus tricesimalis, fere desolatae et destructae, funditus aedificium amplietur commodaque per Sedem thalmachiensem (quam eiusdem domus extructio omniumque materialium provisio iuxta assertionem (tit.) domini Camerae Aulicae consiliarii concernit) extruatur domus, ideoque ut eadem tempestive inchoari finirique possit, requiruntur (tit.) praetitulati domini ut aliquem e dominis senatoribus mecum ad delineandum, in quantum se labor ille extendat sumptusque causet, cum uno murario et fabro lignario exmittere non graventur.

6to. Via quoque arxaviensis, quae per modernarum nivium dissolutionem summe destructa est, quatenus reparetur, servitium Suae Maiestatis Sacratissimae exposcit, ut tanto magis instantibus nundinis quaestores, tam turcici, quam caesareani [1], cum mercibus intrare queant.

Caeterum officiosissime rogandos duxi (tit.) praespecificatos dominos quatenus ad praemissa omnia puncta scriptotenus replicare dignentur. Signatum Cibinii, die 29na aprilis, anni 1721.

Joannes Macskási, tricesimarum transylvanicarum inspector, m. p.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCLXXX.

Răspunsul Sibiienilor la propunerile lui Ioan Macskási.

Ad puncta nomine Illustrissimi domini, domini Camerae Aulicae consiliarii Ignatii Haan (pl. tit.) per Spectabilem ac Generosum dominum Ioannem Matskasj, tricesimarum inspectorem supremum, porrecta, Magistratus cibiniensis resolutio. Sibiiu, 1721, 6 Maiu.

Ad 1mum. Quod ad connumerationem ovium atque alterius cuiuscunque generis pecorum ad alpes Wallachiae ex Sedibus cibiniensi, sabesiensi et mercuriensi pascuationis causa expelli solitorum attinet, quemadmodum, humillimae nostrae erga servitium Augustissimi principis obligationis nunquam non memores, longe absumus ab eo mente, ut nostra culpa vel minimum detrimenti aerario Sacratissimae Suae Maiestatis accidat, ita connumerationi dictae iuxta normam in subiunctis puncto primo numeris praescriptam consentimus equidem, debito cum respectu, hac tamen annexa cautela: Quoniam res est in istis Sedibus nova et hactenus inusitata, necnon laboris et fatigiorum plena, quae vero et alios patriae nostrae districtus, comitatus aut Sedes concernere posse videatur, obligationis nostrae, tanquam subordinatorum, esse rati sumus negotium communicare superioribus nostris, Excellentissimo videlicet domino gubernatori et Excelso Regio Gubernio, idque eapropter ne

[1] Din Oltenia.

tacendo peccasse argui queamus. Interea sine mora fiet dispositio, ut ad mentem punctorum traditorum nemo hominum nostratium cum suis ovibus aut aliis cuiuscunque generis pecoribus tacite et suo ductu audeat promontoria pascuationis causa conscendere, quinimo iubebimus accuratam conscriptionem fieri eorum omnium, quibus mens est alpes conscedendi, una cum numero omnium pecorum pascuationis causa eo destinatorum, ut intimationi Illustrissimi domini Camerae Aulicae consiliarii fiat satis.

Quod vero taxam domino tricesimatori pendendam concernit, ea pariter, iuxta numerum pecorum penes nomina possessorum conscripta, solutionem pecuniae praestabunt pecorum possessores in dimidio, tempore connumerationis, residua dimidietate suspensa usque dum cum pecoribus redierint.

Ad 2dum. Custodia semitarum in alpibus omni qua fieri poterit severiori ratione iniungetur plaiasonibus, qui deprehensos cum mercibus, auro, argentò, etc., transgressores in captivitatem allatos tradent loci magistratui, qui deprehensam apud transgressores contrabandam immediate resignabunt Inclito tricesimae officio, in deprehensos vero propter limitum violationem debite animadvertant. In consimilibus vero defraudationum casibus par sit agendi ratio.

Ad 3tium. Ratione domus pro quartirio exactoratus desideratae contractum cum domino possessore consummandum iri speramus.

Ad 4tum. Nec minus de hospitio pro domino tricesimatore provisum esse putamus.

Pascuatio etiam pro tribus equis necessariis ad requisitionem factam procurabitur.

Ad 5tum. Pro terminando negotio ibunt ad Illustrissimum dominum Camerae Aulicae consiliarium Magistratus deputati cum plena in ea parte agendi et concludendi potestate.

Ad 6tum. Praeparatio et reparatio viae arxaviensis Sedi cibiniensi et talmatsensi annis proxime elapsis praeter ordinem et supra proportionem erga talem qualem solutionem imposita quam gravis fuerit et onerosa nullis aliorum Inclit. comitatuum aut Sedium subditis praeterquam nostratibus eo destinatis, res est plus quam notoria. Meliora vero sperare et sublevationem expectare iusserat, dum viveret, Excellentissimus pie defunctus dominus generalis commendans. Ut itaque futura eiusdem viae reparatio, utpote a Sede cibiniensi ac tallmatsensi praestari impossibilis, publica patriae cura adornetur atque nostris misellis rusticis gratiose succurrere dignetur Illustrissimus dominus Camerae Aulicae consiliarius est quod obnixe et observantissimo cum respectu rogamus. Interea vero, pro summe necessaria reparatione eiusdem viae, actu condecens laboratorum numerus iam operi manum admovit, nec remur mercatoribus impracticabilem esse iam modo in Transilvaniam ingressum. Actum Cibinii, d. 6ta m. maii, a. 1721.

Ex commissione s. s. d. d. officialium, necnon Senatus cibiniensis, signat *Johannes Georgius Vette, med. doctor, notar. cibiniensis, manu propria.*

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCLXXXI.

Alba-Iulia, 1721, 9 Maiu.

Ignațiu Haan, consilier cameral, către Sibieni, despre propunerile lui Macskási.

Copia Briefes von (tit.) Herrn Hoff-Cammer-Rath v. Haan.

Löblicher Magistrat!

Hochgeehrtiste Herrn, etc. Es ist mit desselben 2-en hieher geschickten Herrn Deputierten dasjenige was der Herr Inspector Matskasi in Herrmannstatt proponieret und ein Löbl. Magistrat darauff in Antwort repliciert, ferner revidiert; letztlichen aber bey der ertheilten Antwort dermahlen in so weith in allwege ac-

quiesciert worden, ausser dass mich absque ratificatione meiner Obern in das auf dem Rothen Thurn aufzurichten nöthige Gebäu mit keinen Beytrag positive einlassen, wohl aber meine Remonstration hinausgelangen lassen und dero Einwilligung abfordern kan, wo mich dann demjenigen was darauff resolviert werden möchte, zu accomodieren hab. Indessen dass ein Löbl. Magistrat die Materialien zu schaffen und was sonsten von Nöthen dahin zu lieffern sich wird belieben lassen. Dass sonsten circa procurationem viarum et semitarum über das Gebürge alle gute Anstalt vorgekehret werde, ist zu wüntschen, und seind ohnschwer alle diejenigen vor Schaden zu warnen, die ihr verschiedenes, salva venia, Vieh auf die frembde Gebürge zu treiben Willens seind. Das Mehrere werden beede Herren Deputierte referieren, was in his negotiis mit ihnen ferner discurrieret worden.

Womit empfehle mich höfflichst, und verharre

Eines Löbl. Magistrats — Schuldiger Diener

Carlsburg, den 9. May 1721. — *Ignatius Haan, m. p.*

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMDCCCCLXXXII.

Lămuririle lui Ignațiu Haan, în chestia pagubelor aduse Vămii de trecerea oilor la pășune peste munți. — Alba-Iulia, 1721, 9 Maiu

In der den 9. May a. 1721 gehaltenen Conferenz wurden nachfolgende Explicationes und Limitationes, auf die eingegebene Puncta des H. Inspectoris Tricesimarum Ioannis Macskasi, in Carlsburg durch (titl.) H. Hoff-Cammer-Rath v. Haan gemacht.

Ad primam materiam. Unterschleiff mus praecavieret werden, doch kan die erste Connumeration des auf die wallachische Gebürger treibenden Viehs auf solche Weise evitieret werden: es sollen die Possessores so hinüber treiben wollen, sich in Herrmannstadt bey dem Dreyssigambt melden und gewissenhafft aussagen was sie hinüber zu treiben gesonnen, sich darüber einen Zettul geben lassen, solchen mit sich auff die wallachische Gebürger nehmen und denen wallachischer Seiths bey sie kommenden Controleurs, bey Revidierung des Viehs, vorzeigen und sich damit legitimieren. Wer dieses recht thun wird, soll ungehindert sein, denen anders Thuenden aber möchte das was nicht angegeben worden, als Contrabanda weggenohmen werden. Desgleichen sollen die Persohnen so über das Gebürge in die Kays. Wallachey gehen wollen, bey den Eygenthümern der Gebürger die Vergleichung zu treffen, sich beym Löbl. Magistrat melden und sich einen authentieschen Pas geben lassen, welcher aber nur auff soviell Tage soll limitieret werden, in wieviel Tagen man die Reyse hin und her verrichten kann, dann nach solcher im Pass stehender Zeit derselbe nicht mehr gelten solle, und würden die, so damit leben wolten, für Betrüger angesehen werden. Solchen Pass aber solten dieselben Leuthe, wenn sie ihn überckommen, in das Dreyssigstambt bringen und daselbst approbieren lassen, und mögen sodann damit ihre Reyse vornehmen. Es würden die wallachische Mauth- und Gebürg-Inspectores die Instruction schon bekommen wie sie sich mit solcher Passierung zu verhalten hätten. Anbelangende nun dieselbige so, den Winter über, in der Kays. Wallachey gewesen und herüber zu kommen verlangen, so solten sich solche in der Wallachey bey dem dasigen Dreissigstambt anmelden, das daselbst habende Vieh connumerieren und sich darüber Zettul geben lassen, welche sie bey der Herüberkunfft, gleich denen übrigen, bey hiesigem Dreissigstsambt producieren, und, nachdeme das Vieh connumeriert worden, sich damit legitimieren sollen. De reliquo, bleibt es bey der Proposition, und werden alle zu der Wallachey gehörende Gebürge, sie mögen sein wo sie wollen, zu dieser Classe verstanden.

Ad 2-dum. Der Plajaschen ernste Besorgung wurde allen Fleisses recommendieret und vorgestellet dass die Frecker ihre Schuldigkeit nicht thäten, zu

welcher sie solten angehalten werden. Doch wurde verwilliget, dem Löbl. Magistrat zu communicieren, wenn ein oder der andere seiner Bestellung nicht wohl fürstünde, dass man solchen zur gebührenden Straffe ziehen könte.

Wie nicht weniger solten alle transgressores boni ordinis, nachdeme das unter die Contrabanda Gehörende abgenommen worden, dem Löbl. Magistrat zur Bestraffung übergeben werden.

Ad tertium. Die Sache des Quartirii Exactoratus wurde suspendiert bis zur Zusammenkunfft (tit.) H. Hoff-Cammer-Raths mit (tit.) H. officialibus supremis.

Ad quartum. Das Quartier vor das Dreyssigstsambt bliebe in suo esse, mit sambt der accordierten Weyde auf drey Pferde.

Ad quintum. Bey des Rothethurner Mauthhauses Aufferbauung ercklähret sich (tit.) H. Hoff-Cammer-Rath bey seiner hohen Instantz es anzubringen damit consentieret werde, die Bezahlung für die Maurer, Zimmerleuthe ex aerario caesareo, desgleichen auch ex reditibus fiscalibus das Eysen, Nägel, Schindeln und Bretter herzugeben. Vor das Übrige aber solte ein Löbl. Magistrat Vorsorge tragen dass Alles derweyl herbey geschaffet werde, bis die Antwort von der Kays. Hoff-Cammer einlauffen möchte.

Ad sextum. Es bleibt das onus von der in Bau Erhaltung der wallachischen Haubtstrassen von dem Rothenthurn an bis nacher Straasburg bis auff seiner Hochgräfflichen Excellenz des commandierenden H. Generalen Hereinkunfft zu determinieren ausgestellet. Doch versprach (tit.) Hoff-Cammer-Rath, dem Tallmatscher Stuhl und Einem Löbl. Magistrat, bey seiner Hereinckunfft, wegen der Mauthfreyheit, in Ansehung ihrer Hausnothdurfften, eine Consolation zu ordinieren. Es solten aber (tit.) H. officiales supremi sich solches derweil ad notam nehmen und ihn, wenn er hereinkommen würde, darüber erinnern, damit er sodann dem Dreyssiger die nöthige Ordre ertheilen könte.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCLXXXIII.

Sibiiu, 1721, 10 Octombre.

Contribuția de trăsuri și slujbe a Scaunului Tălmaciului.

Extractus protocolli vecturarum et servitiorum caesareorum in Sede Tallmasch praestitorum a mense ianuario usque ad finem 7-bris, anni 1721.

NOMINA LOCORUM	Personae	Equi	Boves	Currus
Tallmasch in Vallachiam	112	44	48	18
Tallmacsell in Vallachiam.	106	51	83	19
Boitza in eandem.	272	121	151	36
Porcsest in eandem.	136	26	84	18
Sebes Superior et Inferior in eandem	79	16	74	17
Rakovitza in eandem	127	53	92	5
Suma praest. in Vallachiam . .	832	311	532	113
In provinciam nostram: sequentes				
Tallmasch	49	45	46	21
Tallmacsell.	37	26	68	18
Boitza	89	54	79	25
Porcsest	72	34	86	34
Sebes uterque	80	24	58	15
Rakovitza	20	28	18	10
Summa . .	347	211	355	123
Latus 1mus . .	832	311	532	113
Suma laterum . .	1179	522	887	236

Lignorum ad Rubram Turrim summ. curr.
per annum No 960.— Signavit Cibinii, d. 10 8br. 1721.
graminis currus 960.—

G. Scharffenbach, m. p.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCLXXXIV.

Plângerile Saşilor către Teologul unit şi preoţimea sa, în ce priveşte abuzurile acestora. Sibiiu, 1722, 4 Mart.

Gravamina seu puncta quaedam nomine Inclitorum Statuum trium nationum haereditarii principatus Transylvaniae ad Venerabilem clerum valachicum graeci ritus unitum eiusdemque Theologum, Reverendum dominum patrem Georgium Raygay, et cetera, pro eorundem revisione et correctione proiectata.

Communis iam a multis annis fuit in provincia nostra quaerela ratione quorundam excessuum a clero vallachico seu popis passim factorum, quorum medela ex parte iam est ordinata; ut tamen iidem de toto et funditus tollantur, universi trium nationum Status debito cum respectu suam faciunt propositionem.

1mo. Primum momentum est excessivus praedictorum poparum numerus, qui, etsi iam universalis determinatio facta sit ut in maiori pago duo, in minori vero unus tantum officio sacro fungatur, tamen in plerisque locis adhucdum 6, 7, 8, 10, immo 12, existunt, qui ab omni pecuniaria contributione et aliis oneribus penitus exempti sunt, in maximum servitii caesarei praeiudicium et incolarum cohabitantium detrimentum. Itaque universaliter isti supernumerarii reducendi in sortem contribuentium et onera ferentium adscribendi et censendi essent.

2do. Iidem isti ad binarium numerum reducti popae restringendi essent, ut tantum illi ad officia sacra adhiberentur, qui a beatae memoriae domino episcopo Athanasio suas habent ordinationes, bigami vero trigamique penitus excludantur. Illi etiam qui alias officiis sacris peragendis capaces, tantum ratione suae personae officio sacro fungentis a contributione sint immunes. Neve plures popae quam duo, multo minus ergo filii, generi vel alii inquilini in domo popali habitantes hac gaudeant immunitate. Pariformiter fundi saltem ecclesiastici ab antiquo ad ecclesiam spectantes habeant exemptionem. Omnes vero alii fundi, civiles seu colonicales, quos praedicti popae, vel praetextu haereditatis, emptionis seu pignoris, possident et colunt, desuper et contributionem pendant, nec minus fisco regio competentes decimas, ut et dominis terrestribus solvant. Neque habeant licentiam deinceps quoque sub praetextu fundos eiusmodi civiles et colonicales sibi appropriandi, uti statuto articulari desuper iam cautum est.

3tio. Varii excessus hactenus facti esse perhibentur in auctione solutionis, occasione copulationis, baptismi, pomana et serindar, cum maximo dominorum terrestrium praeiudicio et damno et incolarum ruina, quando nimirum ab incolis boves, vaccae et alia similia variis sub titulis sunt ablata, nec ad mandatum Reverendi domini patris Theologi restituta, idque contra expressam legem Appr. Const., part. 1, tit. VI, § 2. Pro quorum remedura certa et fixa taxa deinceps observanda determinari posset.

4to. Quibusdam in locis decimae ad fiscum regium vel dominos terrestres proprie spectantes potentiose sunt substractae, de quibus sub poena articulari restitutio et satisfactio, neve talia in posterum fierent, debita praecautio fieri deberet.

5to. Educilatio vini, cerevisiae, sublimati aliorumque, etc., iuxta Approbat.

Constit., part. 3, tit. 32, art. 1, § penultimum, interdicta, contra abusum hactenus practicatum deinceps melius observanda.

6to. Causatae etiam sunt miserae plebi a protopopis magnae expensae, cum quovis anno magna comitiva in pagis, duabus saepe vicibus, circulationes et inquisitiones instituerunt; quae ut deinceps non tam frequenter fiant ipsis iniungendum esset, cum supremis etiam comitatuum officialibus ratione solitae alias investigationis intimatum sit ne miseram plebem crebris eiusmodi circulationibus exhauriant.

7mo. Ratione iurisdictionis, innumerae et importantes factae sunt quaerelae, quales sunt: quod filios, generos aliosque inquilinos, etiamsi non sint sui ordinis, in domibus popalibus foveant illosque suae iurisdictioni subesse praetendunt, qui si cum aliis incolis habeant controversiam, in has domos quasi in asylum hos receptant, itaque iustitiae et satisfactionis cursum impediunt.

8vo. Sic viduas defunctorum poparum iurisdictioni suae subesse volunt, etiamsi viduae in fundo civili habitent. Sic etiam,

9no, si contigat pecora furto ablata apud eosdem reperiri, eadem quidem restituunt, damnificato vero nec fatigium, nec expensas solvere, multo minus evictorem sistere volunt, contra expressam provinciae legem et constitutionem, quam etiam nobiles observare tenentur.

10mo. Si quispiam incolarum ratione cuiusdam excessus ab iisdem puniendus est, absque praescitu et communicatione dominorum supremorum officialium, eundem ad se citant, condemnant, incaptivant, vel, si metu vexae secedat, eiusdem pecora proprio ausu abigunt et sibi appropriant. Quae iurisdictionis ponderosa momenta de iure regulanda et secundum aequitatem, imo statuta et leges patrias, limitanda et observanda essent.

11o. Sic etiam, saepe ex privato saltem affectu, auditores suos excommunicarunt, officia sacra, tam communitatibus, quam privatis denegantes. Ubi etiam,

12o, factum est quod plebi festorum celebrationes praeter ordinationes Ecclesiae indixerint, et deinde pro suo lubitu, percepto aliquali commodo, dispensarunt.

13tio. Quae omnia, tam servitio imperatorio, fisco regio, iurisdictioni publicae, denique omnibus incolis praeiudiciosa et damnosa, uti his similia iuxta contenta Approbat. Constit., part. 1mae, tit. 8vi, art. 1 et 3, ut corrigantur et emendentur, conveniens, expediens esse videtur, si tam ex parte Venerabilis cleri, quam ordinis secularis commissarii constitui deberent, qui mox et de facto eiusmodi quaerelas examinarent et componerent. Ut tandem aliquando contentiosa haec ab aliquot iam annis satis agitata materia ad optatum omnium quaerulantium effectum et finem perduci queat.

Cibinii, die 4 martii, anno 1722.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMDCCCCLXXXV.

Năsăud, 1722, 3 Iulie.

Protopopul de Năsăud, Atanasie, către Bistrițeni, cu plângere că preoții i-au fost puși la „porție".

Noi, preuții rumănești carii ne aflăm lăcuitori aicia, la biruința Mării Tale, și suptă arepile Mării Tale, ne smerim și ne cucerim cu tot sufletul nostru: precum am trit noi, nu știm din cătă vreame s'au așezat bătrânii noștri aicea, la acest

vestit oraş, şi au trăit tot bine şi frumos în viaţa lor": acum sunt *puşi la porţie* şi batjocuriţi de poporeni. Se roagă „cu faţa plecat[ă] până la verdea pajişte" a fi ajutaţi. „Că noi nu avem simbrie ca alalţi preuţi carii săntŭ prin ţar[ă], ce slujim satelor fără simbrie."

„Protopop Tănasie cu tot săboraşul nostru."

(Pecete neagră, ruptă.—Adresa românească.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 107, nº CCCLXXVIII.)

MMDCCCCLXXXVI.

Gheorghe Regay, teologul Bisericii unite, către Sibiieni, despre plângerile preoţilor români. Alba-Iulia, 1722, 6 August.

Consultissime ac circumspecte domine, domine mihi Gratiosissime.

Saepissime impedio molestiamque causo, sed bene quod non in mea, sed causa aliena. Veniunt iterum popae ex Inclito districtu cum lamentis quod ad praestandas decimas, contra consuetum usum et diploma Sacratissimarum Maiestatum resolutionemque diaetalem, Cibinii proxime emanatam („popae maneant in statu quo, usque ad adventum episcopi"), adigantur. Quod si ita est, rogo Consultissimam Dominationem Vestram ut quod ipsis (popis) contra ius et fas ablatum est, restituatur inque suis immunitatibus indultisque permittantur: alias, instantias altiores requirere vi officii mi impositi debebo; unde etiam satisfactionem fidenter expectabo. His pro benevolo affectui commendo. Carolinae, die 6 augusti 1722.

Eiusdem Dominationis Vestrae servus paratissimus

Georgius Reigai, m. p.

[Vº:] Circumspecto ac consultissimo domino, domino Georgio Werder, lib. regiaeque civitatis cibiniensis consuli meritissimo (tit. pl.), domino, domino mihi gratiosissimo, Cibinii.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCLXXXVII.

Sibiienii către Gheorghe Regai, „Wallachorum unitorum theologus", despre zădărnicia plângerii proţilor români că li se calcă drepturile. Sibiiu, 1722, 12 August.

Admodum Reverende domine, domine nobis Colendissime.

Ad Spectabilem dominum consulem huius civitatis sonantes Admodum Reverendae Vestrae Paternitatis literas die 6 huius exaratas exhibuit honoratus protopopa collunensis, ex quibus recentes poporum wallachicorum Sedis nostrae quorumdam male fundatas querelas percepimus. Dolemus sane ex animo admodum Reverendae Dominationis Vestrae tot tantasque a quibusdam inquietis ex ordine dictorum poporum creari molestias, dum nos nil magis in votis habemus quam ut liceret, in negotiis gratis, ad honestissimas eiusdem Reverentiae Vestrae literas nunquam non assurgere et pro voto responsorias perscribere.

Ut vero Admodum Reverenda Dominatio Vestra tanto magis fidem adhibere possit, nos in Sede nostra respectu poporum wallachicorum nihil novi introducere, sed statutis publicis unice inhaerere et pro obligatione nostra satisfacere velle, hinc accludimus hisce copiam resolutionum Admodum Reverendi patris Francisci Szunyog, t. t. theologi Wallachorum, circa rem decimarum et aliarum circumstantiarum, adhuc anno 1712 datarum, ex quibus constat plures duobus popis in uno pago immunitate gaudere non posse. Certissimi sumus in eo, nullibi in Transsylvania popos wallachos ratione decimarum et exemptionis aliorum onerum adeo benevole hucusque esse tractatos atque hic in Sede nostra, dum in annis praeteritis varii

supernumerarii, ad suas requisitiones, hoc et illo beneficio gavisi sunt et immunitati. Dum vero videmus hunc affectum benevolum in consequentiam et praeiudicium nostri ac totius principatus trahi velle, necessarium esse existimavimus stricte inhaerere resolutionibus publicis ab Excelso Generalatu ratihabitis, de non pluribus scilicet quam duobus popis in uno pago exemptandis. Quod si vero et tales praeter suos ordinarios agros plures alios contributioni obnoxios fundos hypothecae aut alio nomine ac iure colerent, per se clarum et indubitatum est, de talibus fundis decimas et alia onera curialia[1] more consueto et secundum praxin publicam pendi debere.

Speramus itaque perquam confidenter Admodum Reverendam Paternitatem Vestram sibi certo persuasuram, nos iniurias ac damnificationem poporum in nulla, vel minima, re intendere, sed pro debito nostro obligamine, utpote qui reddendis coram superioribus nostris rationibus sumus obnoxii, et praeiudicia publica, quantum licet, avertere tenemur, tantum iuribus principatus et nostris ac statutis publicis invigilare conari. Proinde debita cum observantia rogamus, dignetur Admodum Reverenda Paternitas Vestra saepedictis popis nostris serio iniungere ut statutis publicis obluctentur, nec porro plures ratione similium querelarum molestias causent.

In reliquo, Admodum Reverendam Paternitatem Vestram divinae protectioni commendamus, et manemus

Admodum Reverendae Paternitatis Vestrae

Paratissimi servi.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMDCCCCLXXXVIII.

Sibiiu, 1722, 1-iu Septembre.

A. Teutsch către teologul unit Gheorghe Regai, despre preoții români din Avrig, cari fac rachiu.

Admodum Reverende domine pater, domine mihi Colendissime.

Minime ambigo Admodum Reverendae Dominationi Vestrae constare de mandato Excelsi Gubernii Regii, quo mediante, non modo praeteritis temporibus haud semel, verum etiam hoc ipso anno repetitis vicibus interdicta fuit in patria nostra vini cremati seu sublimati ex frugibus pani pinsendo idoneis coctura; imo, si recte recordor, tempore nuperi confluxus Excelsi Gubernii Regii claudiopolitani ab eodem Excelso Gubernio requisita fuit Admodum Reverenda Paternitas Vestra ut inspectioni suae subiectis popis wallachicis idem mandatum, tanquam reipublicae salutem concernens, intimare et ipsos ad eiusdem observationem sub poena admonere dignetur. Nec dubito, requisitionem Excelsi Gubernii eatenus effectum [optatum][2] sortitam esse. Nihilo tamen minus experiri cogimur, ambos popas wallachicos in pago Sedis nostrae Freck, quod hungarice Felek, latino sermone vero Affricam vocamus, omni commonefactione non obstante, cocturae cremati ex frugibus etiamnum constanter incumbere, per quod mandata Regii Gubernii vilipenduntur et aliis incolis exempla malae consequentiae dantur, et luxuriae ac aliis vitiis porta aperitur. Volui itaque hisce Admodum Reverendae Paternitati Vestrae rem non modo notam facere, verum etiam officiosissime rogare, placeat praetitulatae Dominationi Vestrae dictis popis frenum iniicere et cocturam cremati serio et cum effectu inhibere, ut sic, non modo Excelsi Gubernii paternae curae et dispositioni fiat satis, verum etiam avertantur pro possibili scandala et ex ebrietate plebis oriunda varia patrata et abominanda facinora. Faciet eo ipso Admodum Reverenda Paternitas Vestra rem Deo gratam et publico salutarem. Ego autem cum Inclito Magistratu huiate habebimus quod de favore et assistentia iusta praetitulatae Dominationis Vestrae nobis gratulemur gaudebimusque

[1] În copie: *caecilia.*
[2] În copie, repetat: *effectum.*

si occasio nobis dabitur observantiam nostram erga eandem Dominationem Vestram re ipsa testatam faciendi. Quibus Admodum Reverendam Paternitatem Vestram divinae tutelae commendo, et maneo

Admodum Reverendae Paternitatis Vestrae servus obligatissimus et paratissimus

A. Teutsch, m. p.

Cibinii, die 1 septembris 1722.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMDCCCCLXXXIX.

Plângerile Sibiienilor către Guvernul Ardealului, și pentru ducerea de lucruri până la Rămnic și Craiova, ș. a. Cluj, 1722, 4 Octombre.

Momenta argumentorum quae servitiorum extraordinariorum a civitate et Sede cibiniensi quotannis praestandorum bonificationem eiusque civitatis eatenus sublevationem inferunt et apodictice demonstrant.

1mo. Praesidium in civitate cibiniensi perpetuum et numerosissimum, idque in aedibus civium, qui militibus presidiariis de lecto, sale et reliquis, quae nomine *servitz* veniunt, indesinenter providere tenentur. Sedes vero pro eodem praesidio insignem per totum anni decursum lignorum et aestate graminum quantitatem vehere tenetur. Pro praesidio requiruntur annuatim candelae magnam efficientes summam.

2do. Civitas dominis officialibus praesidiariis pro servitiis in parata pecunia solvit annuatim conventionaliter aliquot mille florenos rhenenses.

3tio. Reparatio et conservatio quartiriorum Excellentissimi Generalis Commissariatus, commendantis et aliorum variorum, et caetera, item moeniorum, turrium, propugnaculorum, habitationum, pro vigiliis, etc. annuatim aliquot florenorum millia importat.

4to. Quartiria, praeter praesidiariam militiam, in civitate sunt: Excellentissimus Generalatus, bellici et provincialis commissariatus, cancellariae bellicae, officii annonae, cum variis subordinatis pistoribus et aliis, artigleriae domesticae numerosae, omnium regiminum quartiria temporaria seu *Absteigquartier*. Praeterea sunt ibidem quartiria Excelsi Gubernii, cancellariae gubernialis, supremorum officialium ex comitatibus et Sedibus, necnon aliorum regnicolarum, magnatum et nobilium.

5to. Propter praesentiam Excellentissimi domini generalis et aliarum instantiarum Cibinii, infinitae requiruntur curruum, equorum, etc., praestationes, quae vecturae magnam summam important; alia vero loca istud onus vel plane non, vel longe minus Cibinio sentiunt.

6to. Interpreti in vigiliis, sic dictis *Hauptwacht*, solvit civitas annuatim salarium, praeter papirum, quam a tempore contagionis, praeter morem antea solitum, praetendunt et exigunt.

7mo. Inter caetera publica civitatis onera, non leve censetur continuum et indesinens circa magazina, domum armamentariam et in pistrinis servitium, in quibus 30, et frequenter plures adhuc, homines hebdomadatim absque temporis distinctione cum rei domesticae neglectu indesinenter labori incumbunt.

8vo. Promotio literarum variarum in servitiis caesareis et publicis pro negotiorum exigentia aliquot centenorum florenorum impensas paratae pecuniae quotannis importat.

9vo. Magnum sentit Sedes cibiniensis propter passum Rubrae Turris in Valachiam Austriacam aggravium, quandoquidem praeiuncturae in Sede Tallmats pro vehendis variis necessariis praestitae saepissime ad Rimnick et Krajova ac alia multis milliaribus remota loca operas praestare coguntur.

10. Quotiescunque via penes Alutam per passum Rubrae Turris praeteritis annis noviter praeparata imbribus aliisque Alutae fluvii alluvionibus, quae non raro accidunt, aspera ac difficilis redditur, septuaginta et plures laboratores ex Sede Tallmats in eiusdem restauratione occupati aliquot hebdomadas, nec raro totidem menses, non absque magno oeconomiae propriae impedimento, consumunt.

Sunt denique alia specialiora haud exiguo numero rem servitii concernentia, quibus civitas non mediocriter oneratur, quae vero peculiaribus etiam instrumentis, documentis et rationibus superinde conscriptis liquidari possent.

Quibus praemissis, id annectendum restat, a triginta et pluribus annis, dum vix ullius vel paucissimorum saltem in patria locorum servitia extraordinaria bonificationem aliquam mererentur, id quod civitas et Sedes cibiniensis extra ordinem contributionum publicarum, tam in parata pecunia, quam in naturalibus, tum etiam in vecturis et varii generis aliis servitiis, quorum aliqua in praecedentibus specificata sunt, annuatim insigni numero et quantitate praestare debuit atque abinde continua annorum serie tenetur, ab Excelso Gubernio Regio et Inclitis Statibus tantae considerationis et tam grandis momenti visum est, ut singulis ferme annis, exceptis aliquibus revolutionis et motuum intestinorum temporibus, 8, 10, 12 florenorum millia eidem civitati et Sedi propterea bonificata sint. Cum vero allegatae expensae extraordinariae hucusque non imminuantur, sed annuatim, immo menstruatim et hebdomadatim insigniter augeantur, adeo ut annuo spatio usque ad 20, 24 et quandoque 30 millia florenorum excrescant, idcirco iustitiae ratio exigere videtur ut civitas eadem, cum Sede, quae nunc longe deteriore facultatum suarum conditione gaudet atque praeteritis temporibus, quando maiori consolatione frueretur, eandem nunc experiatur Excelsi Gubernii gratiosam considerationem, quam antehac meruit, adeoque sublevationem, si non in pluribus, tamen in rfl. 10 m., ad normam anni proxime praeteriti, pro tempore experiatur. Datum Claudiopoli, die 4 octobris 1722.

Officiales civitatis et Sedis cibiniensis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contemporană.)

MMDCCCCXC.

Sibiiu, 1722, 23 Octombre.

Antoniu Kiffer, superior iezuit la Sibiiu, către preoţii români din Mohul, arătând că Vlădica şi „teologul" li poruncesc a nu-şi refuză nimănui serviciile.

Indem die Poppen zu Mog oder Moichen von Hoher Obrigkeit bey mir verklaget worden dass sie alldorten am Sonntag keinen Gottesdienst halten, auch jüngsten einer krancken Person weder beystehen, weder nach ihrem Todt selbe begraben wollen, also erklähre ich, vermög gegenwärtigen, im Nahmen ihres Herrn, Herrn Bischoffs und Paters Theologul, meinen ernstlichen Willen dass dieselbe Poppen ihren Kirchendienst und andere geistliche Schuldigkeit ihren Pfarr-Kindern nicht verweigeren sollen; in widrigen Fahl, sofern abermahl wider sie ein Klag einlauffen wird, werden sie ihres Ampts entsezt und andere anstatt ihrer eingesezt werden.

Herrmannstatt, den 23. Octobris 1722.

Antonius Kiffer, residentiae societatis Iesu Cibinii superior, m. p.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCXCI.

Sibiiu, 1722, 3 Novembre.

Antoniu Kiffer, superior iezuit la Sibiiu, despre preotul român din Mohul.

Lectori salutem in Domino.

Vigore praesentium declaro exhibitorem harum, poppam Matthaeum, alias

plebanum in Bonckhardt, in absentia aliorum popparum ex Mogh, qui a plebania sua se sponte absentant, poppam in Mogh ordinarium, ut omnia munia parochialia usque ad ulteriorem resolutionem ibidem interim peragat, ne pia plebs et infirmi, uti hactenus, obsequiis spiritualibus defraudetur. Quare nullus popparum aut protho-popparum praesumat eundem prohibere aut impedire. Secus, et caetera. Cibinii, 3 novembris 1722.

Antonius Kiffer, residentiae Societatis Iesu Cibinii superior, m. p.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMDCCCCXCII.

Contele Sigismund Kornis, guvernator al Ardealului, către Sibiieni, mustrându-i pentru călcarea privilegiilor preoților uniți. Cluj, 1722, 6 Decembre.

Copia literarum Excellentissimi domini gubernatoris.

Relatum est mihi qualiter iidem et per suos non verentur in suis districtibus, non saltem legitime ordinatis popis cum romano-catholica Ecclesiacum unitis omnibus viis et modis illicitis leges praescribere velle et eosdem numero definire, sed et, quod plus est, schismaticos, legitimis neglectis, in parochiis praeficere, reiectos miris modis et artibus vexare, ligare, compediare, pecora eorundem abigere, ad praestationes rusticanas cogere, necnon ad debita a quibusdam locis aliisque inhabitatoribus contracta exolvenda sacerdotes adstringere et miros denique modos se immiscendo, exercere, quibus, nullo habito respectu, tam Sacratissimae Suae Maiestatis diploma, non obstantibus tot admonitionibus, vilipenditur, quam cleri graeci ritus uniti immunitatibus ecclesiasticis concessis, in non modicum rei publicae et religionis praeiudicium, adversatur et contraitur. Siquidem autem istae et similes procedunt immediate, aliquid plus incurrere videantur, ex eo quod Sacratissimae Suae Maiestatis diploma non attendatur, nec curetur, quo tamen immunitates ecclesiasticae legitimis graeci ritus sacerdotibus per totum, ut aliis, indultae etiam ab universis Transsylvaniae Statibus in nuperrime celebrata cibiniensi diaeta ratihabitae existant. Ideoque, vi officii et authoritatis meae, pro hic et nunc, semel pro semper et ultimatim eosdem Prudentes ac Circumspectos serio adhortor et commonefacio, prouti etiam mando et committo, ut, his perceptis, se illico ab omnibus, non modo praerecensitis ausibus, sed et ab omni alio, quo vel minimum immunitates ecclesiasticae poparum praedictorum laedi possent, abstineant, suis ubique in locis suae iurisdictioni subiectis existentibus officialibus, iudicibus pagorum et caeteris idipsum intiment suosque abstinere faciant; secus, mediante eatenus per directorem fienda infallibili evocatione, contra tales, ut refractarios, procedere curabo, et caetera.

Comes Sigismundus Kornis, m. p.

Claudiopoli, 6 decembris 1722.

(Sibiiu Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMDCCCCXCIII.

Contele Sigismund Kornis, guvernator al Ardealului, către Sibiieni, despre călcarea privilegiilor preoților uniți și apropiata venire la ei a episcopului Ioan Pataky. Cluj, 1722, 6 Decembre.

Spectabilis domine, mihi observandissime,

Literas Spectabilis Dominationis Vestrae decenti cum aestimatione percepi. Quod attinet negotium Nagycsurensium, convenerunt partes, et debebunt 100 floreni Illustrissimo domino comiti actori exsolvi: modo dictus dominus comes fatetur se totidem habuisse expensas; videtur itaque taliter neutra pars per hunc modum

transactionis et respectu compensationis laesa. Quare autem negotium transmissum sit, licet illius optimam Illustrissimus dominus cancellarius habuerit informationem, potuit fors esse ratio ne instantiae praetereantur.

Caeterum relatum est mihi a Reverendo patre Regai, theologo, qualiter in Sedibus et districtibus saxonicalibus legitime ordinati et graeci ritus uniti valachici popae miris modis et viis illicitis vexentur, ita ut leges illis vellent praescribere, eos numero definire, schismaticos advenientes, legitimis neglectis, in parochiis praeficere, alios ligare, compediare, pecora eorundem abigere, ad praestationes cogere, ad debita aliorum solvenda adstringere, mira denique exercere, ex quibus pateret immunitatem ecclesiasticam esse violatam et ulterius violari velle. Siquidem autem Spectabilis Dominatio Vestra ipsa noverit quod Sacratissimae Suae Maiestatis diploma eatenus, ut videlicet gaudeant iuribus Ecclesiae, legitimis popis datum adhuc in suo vigore sit et non vilipendi debeat, imo usque ad adventum eorundem *(sic)* Illustrissimi et Reverendissimi episcopi, liberi baronis Pataky de Nemes, qui etiam brevi venturus est, immunitates attactorum legitimorum sacerdotum in nuperrime celebrata cibiniensi diaeta ab Inclitis Transsilvaniae Statibus ratihabitae sint, ideoque vi officii mei singulas Sedes saxonicales ultimatim missiliter commonefeci et iussi ut se a similibus attentatis illico et imposterum abstineant. Placebit itaque etiam Suae Spectabili Dominationi suis modis praevertere ne talia amplius fiant. Secus enim, mediante evocatione per directorem, contumaces et refractarii rationem daturi sunt. Spero hoc in passu Sua Dominatio Spectabilis cooperabitur ut discordiae taliter oriundae inter partes vitentur.

Quibus eandem Dominationem Vestram Spectabilem incolumem valere cupio et me recommendo, mansurus

Spectabilis Dominationis Vestrae servus paratissimus et obligatus

C. Sigismundus Kornis, m. p.

Claudiopoli, die 6ta decembris 1722.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCXCIV.

Cluj, 1722, 18 Decembre.

Contele Sigismund Kornis către Andreas Teutsch, consilier guvernial, despre nevoia de a se observà privilegiile preoților uniți.

Spectabilis domine mihi observandissime,

Literas Dominationis Vestrae Spectabilis rite percepi et earum contenta intellexi, sed, licet quidem nullus dubitem de Dominationis Vestrae Spectabilis in puncto legitimorum graeci ritus unitorum poparum ex sua parte administranda et observanda aequitate (quod non parvi est momenti), non differi tamen debeo saepe occurrere talia, quae, quamvis in subsidium defensionis contrarie coercentur, non obstante non aliter quam quomodo referuntur esse constitutum *(sic)*. Proinde, cum hoc tam publicum, quam servitium Sacratissimae Suae Maiestatis respiciat, non incure *(sic)* videndum esset qualiter manuteneantur. De quibus non sine probante relevantique fundamento scripsi. Quibus Dominationem Vestram Spectabilem bene valere cupio, mansurus

Spectabilis Dominationis Vestrae servus paratissimus et obligatus

C. Sigismundus Kornis, m. p.

Claudiopoli, die 18 decembris 1722.

[V°:] Spectabili ac generoso domino Andreae Teutsch, Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis Excelsi Gubernii consiliario, almae nationis saxonicalis comiti, necnon liberae regiaeque civitatis cibiniensis iudici regio, domino observandissimo, Cibinii.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCXCV.

Sibiienii către alte Scaune, despre ce se spune cu privire la tratarea preoţilor români uniţi. Sibiiu, 1722, 22 Decembre.

Prudentes aeque ac Circumspecti domini amici plurimum observandi.

Wass des Herrn Gubernators Hochgräffliche Excellentz in puncto unterschiedlichen üblen Verfahrens, welches denen wallachischen uniirten Poppen hinn und wieder in denen königl. sächsischen Stühlen wiederfahren seyn solle, mir zugeschrieben haben, solches habe E. V. W. W. hiermit zu communicieren nicht unterlassen sollen. Ob nun etwas dergleichen würcklich geschehen, oder aber Seine Excellentz nur mit ungegründeten Klagen beschweret und also übel berichtet seyn mögen, lasse dahin gestellet seyn. Nur wolte vordienlich halten, dabey E. V. W. W. etwas solches oder auch nichtes vorgegangen seyn mögte, Seiner Excellentz dem Herrn Gubernator umbständlich auff seinen an E. V. W. W. ergangenen Brieff zu antworten und wass geschehen oder nicht geschehen, addito wo E. V. W. W. selbst einige Quaerelen wieder die wallachischen Poppen haben mögten, Se. Excellentz genuine Information ehest zu ertheilen, damit mann nicht durch Stillschweigen den Klägern gleichsam Recht gebe und sich selbst verdamme. Weilen aber vermuthlich von dieser Materie in künftigen Landtage ein Mehreres vorkommen möchte, als belieben E. V. W. W. dassjenige wass Sie solchergestalt an des Herrn Gubernators Excellentz schreiben und remonstrieren werden, wie auch wieder die wallachischen Poppen habende oder noch ferner vorkommende Klagen zu dem Landtag in copiis mitzubringen. Indessen adhortiere E. V. W. W. auch selbst, auff Seiner Excellentz Befehl et ratione officii proprii, auff keinerley Weise denen wallachischen Poppen die geringste Unbilligkeith wiederfahren zu lassen, damit ihre vielleicht biss dahin meist unbefugte Klagen nicht mit einigen factis mögen verificiert werden können, folglich die (tit.) Herren officiales civitatum et Sedium in Verantwortung und Ungelegenheit kommen. Bey erfolgender Antwort auff diesen Brieff erwarte zugleich einige Information ob und wass in solchen Fällen biss hieher passieret seyn möge. Womit E. V. W. W. dem Schutz Gottes empfehle, und bleibe

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum.

Cibinij, die 22 decembris, anno 1722.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; concept.)

MMDCCCCXCVI.

Sfatul Mediaşului către Stainville, despre certele cu preoţii români, cari nu voiesc a plăti pentru pământurile lor. Mediaş, 1722, 24 Decembre.

Hoch undt Wohl- Edlgebohrner, Nahmhafft-, Vorsichtig- undt Hochweiser Herr Comes.

Sonders Hochgeehrtister Herr undt geneigtester Patron!

EHEGNVWW. an uns Abgelassenes haben mit hohem Respect empfangen und die Contenta vernohmen. Es ist unter dem 12-ten praesentis von Seiner Hochgräfligen Excellence Herrn Gubernatoris ein Brieff von Wort zu Wort wie die beygelegte Copey lautet, uns zugeschicket, worüber sehr bestürtzet worden, und auch ietzt nicht wissen von wem solche Klagen über uns an hochgedachte Seine Excellenz gebracht worden. Unserseits ist uns nichts bewust dass dergleichen Proceduren bey uns geschehen: es ist wohl wahr dass mit den zu Prethey vor ietzo befindlichen drey volachischen Popen, so Brüder zusammen seyn, viell Händel enstanden: Einer suchte den Andern ausszutreiben und vor einem Jahr haben die Pretheyer Volachen einen Frembden dahin wollen bringen, wesswegen auch der

Herr Pater Theologus von ihnen überloffen und mit unrechten Berichtungen incommodieret worden; endlich ist der jüngste Bruder von den dreyen, aber gantz ohne unser Einsehen oder mit Communication, angenohmen und die zween andern gestehen gerne, haben wir, weile dieselbe vor Margarethae als Supernumerarii mit ihrer Mutter ad conscriptionem, wie an andern Öhrtern, angenohmen worden, mit Zinnss belegt, ihnen nur zu zeigen dass sie sich unter dem jüngsten Bruder alle zusammen, zumahle ein jeder seine besonder Wihrtschafft führet, der Contribution nicht entziehen könten; haben aber keinen Heller gegeben und wenden vor, mann solle ihnen erlauben biss ins Frühjahr alldorten zu commorieren, alsdenn wolten sich andere Popien anschaffen. Zu Velcz ist auch ein alter Popa, welcher in fundo civili et contributioni obnoxio mit verheurathetem Sohne wohnet, geniesset bey Theilung des ordentlichen Gemein-Graesses wegen seines civilischen Hoffs das looss Grass so gut wie ein ander Einwohner; ausser diesem schenket er Wein, hat eine grosse Wihrtschafft und hat niemahls, weder in Zinnss, noch pro decimis geben wollen wass er de iure zu geben schuldig gewesen: aus diesen undt andern wichtigen Ursachen seyn ihme die Decimae vom Korn im vergangenen Sommer vom Felde genohmen. Mann kan in Kürtze nicht Alles beybringen wass diese Leute intendieren und wass an andere Stuhlsohrtern noch mehres sich zuträget. Ob nun diese über uns geklaget, können nicht erfahren: wir habens ihnen sagen lassen dass Seine Excellenz Herr Gubernators nachdrucksambst wegen ihrer an uns geschrieben, sie solten bey uns einkommen, mann würde sich angelegen seyn lassen auf das Beste mit ihnen abzureden und ein gut Comportament an die Handt zu nehmen; es kompt aber Keiner: wissen nicht ob sie simulieren oder würklich geklaget haben. Es ist unser festgesetzte Meinung gewesen, so bald hochgedachte Seine Excellenz, wie mann hoffet, auf Medgyesfalva zulangen würde, durch gewisse Expressen auff das Genaueste contra zu informieren, und wass uns so ungnädig imputieret worden, auff das Beste zu excusiren. Welches denn, wo nicht per expressum, in einem Brieff zu beschleinigen nicht unterlassen werden. Schlüsslichen gratulieren EHEGNVWW. zu gegenwärtigen heiligen Christ-Ferien, cum voto dass der liebe Gott EHEGVWW. öffters zu sonderbahrer Consolation der Löblichen Nation, und in specie auch vor unsere arme Stadt, dieselbe zu repetieren, gnädigst verleyhen wolle. Dessen treurer Beschirmung dieselbe gehorsambst überlassen und allstetz verharren:

EHEGNVWW. unterthänigste Diener:

Officianten und Rath der Königl. Frey-Stadt Mediasch, m. p.

Mediasch, 24 Decembris 1722.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCXCVII.

Cohalm, 1722, 25 Decembre.

Sfatul din Cohalm către Andreas Teutsch, despre lipsa de preoți români între ei, afară de Șona și Ticușul-Românesc.

Spectabilis, Generose atque Amplissime domine, domine nobis Observandissime, Colendissime!

Salutem servitiorumque nostrorum humilimam oblationem.

E. W. Hochedl. N. F. W. an uns abgelassenes mit der accludierten Copia von dem Brieffe Sr. Hochgräflichen Excellenz, Herrn Gubernatoris, haben heute vortags unterthänigst erbrochen undt dessen Inhalt ersehen, worgegen zur schuldigen Nachricht dienen dass, Gott lob!, wir in hiesigem Stuhl nicht copiosum numerum an Popis Vallachicis haben, also alhier, das uns wissend, ihnen nichts derley wiederfahren was sie zu einiger Klage veranlassen köndte. Wollen auch nicht hoffen dass solches uns im Geringsten angehen solte, undt wollen künftig-

hin solches umb soviell mehr nicht zu thun uns angelegen seyn lassen. Quibus Spectabilem ac Generosam Vestram Amplitudinem protectioni divinae commendantes, manemus

Spectabilis ac Generosae Vestrae Amplitudinis

servitores humilimi:

Officiales Rupenses.

Repss, 25ten Decembris 1722.

P. S. Werden uns erkundigen ob zwischen den beyden Dörfern Sona und Olatykos undt ihren Geistligen intrinsecus etwas sey, undt hernach an Seine Excellenz schreiben.

[Vo:] Spectabili, generoso atque amplissimo domino, domino Andreae Teutsch, Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis consiliario, Inclitae nationis saxonicae comiti confirmato, ut et Inclitae regiae liberaeque civitatis cibiniensis iudici regio, Spectabilissimo domino, domino nobis Observandissimo, Colendissimo.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMDCCCCXCVIII.

Brașovenii către Sibiieni, despre plângerile preoților români uniți, arătând că la ei sunt mai mulți de cei cari au rămas în legea veche. Brașov, 1722, 26 Decembre.

Spectabilis, Generose ,ac Consultissime domine, domine ac comes nobis Colendissime.

Euer Wohledlgebohrner, Nahmhafft, Fürsichtig, Hoch undt Wohlweisheiten vom 22ten dieses Monaths in materia der wallachischen Popen an uns Erlassenes haben, zusambt dem Extract Sr., des (Tit.) Herrn Gubernators Hochgräfflichen Excellenz in gleicher Materie an E. W. E. N. F. W. W. abgesendeten gebührend zu Händen empfangen und darauss den völligen Inhalt dieser Materie sattsamb verstanden. Da uns denn anfänglich für die gütige Communication dessen sowohl, als die annectirte Adhortation und darauss fliessende hohe Sorgfallt für die gemeine Sache der Sächsischen Nation dienstfreundlich bedancken und dieselben gebührend erkennen. Und also haben nicht ermangeln wollen, bey erstgegebener Gelegenheit und der Abreyse dero W. W. Herrn Klockner und an E. W. E. N. F. W. W. in schuldiger Antworth zu vermelden dass uns in den verständigten Sachen die wallachischen Popen belangende, von Sr., des Herrn Gubernators Excellenz dato gantz und gar nichts eingelauffen; sollte aber wass erfolgen, werden dahin gefliessen seyn, solches gebührend und nach Beschaffenheit der Sachen zu beantworten. Inzwischen wissen[1] uns aller derjenigen Beschuldigungen, so in dem Extracte ersehen, unsererseits unschuldig und hoffen dass mit Grund der Wahrheit solche auf uns nicht hafften werden. Denn, fürs Erste, wissen wir anders nicht, als dass dato, sowohl hiesige wallachische Vorstätter, als die wenige wallachische Dörffer dieses Districts sich zu ihrer alten griechischen Religion annoch beständig halten und sich nirgends anderswohin uniiret haben. Dessen ungeachtet aber ist ihrer Geistlichkeit nichts eingegriffen worden, uns auch keinerley Veränderung hiesiges Orths bewust, als dass, bey Gelegenheit letzterer Conscription, nach dem vorhero abgefassten Landes-Schluss, die überflüssige Popen reduciret und in grossen Dörffern zwey, in kleinern aber nur ein ordentlicher Pope, so ihre sacra administrieret, gelassen, die übrigen aber von denen (Tit.) Herrn Investigatoribus Commissariis selbsten in numerum contribuentium gebracht worden; dahero denn auch unsererseits einen, wiewohl sehr moderirten, Zinns von selbigen exigiren lassen. Sonsten aber werden sich der erwehnten Klagen hoffentlich hieselbst nicht

[1] În copie: *lassen.*

finden, oder, so einige auch Unwahrheiten referiret hätten, dass selbigen leichtlich widersprochen undt deren Unfug dargethan werden könnte.

Wills Gott, werden nicht ermangeln bey künfftiger Landes Congregation, so wass auch ferner vorfallen sollte, auf genuine Information und Remonstration bedacht zu seyn. Biss dahin E. W. E. N. F. W. W. göttlicher Protection, beynebst hertzliche Congratulation glücklich erreichter heiliger Weynacht-Ferien, empfehlen und mit Respect verharren.

Spectabilis, Generosae ac Consultissimae Dominationis Vestrae ad servitia obligatissimi ac paratissimi

Coronae, die 26 decembris, anno 1722.

Iudices, villici ac senatus coronensis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMDCCCCXCIX.

Cincul-Mare, 1722, 27 Decembre.

Sfatul din Cincul-Mare către Andreas Teutsch, în chestia plângerii făcute de preoţii uniţi.

Spectabilis ac Generose domine, domine fautor et patrone nobis singulariter colendissime. Salutem servitiorumque nostrorum humilimorum paratissimam oblationem.

Was von Seiner Hochgräflichen Excellence, Herrn Gubernator, Euer Hoch-Edelgebohrnen, Nahmhafften, Fürsichtig- Wohlweissheitten wegen der unierten wallachischen Popen zugeschrieben worden, haben, nebst der güttigen Information, auch in copiis mit unterthänigen Gehorsam empfangen, weille von Sr. Hochgräflichen Excellence Herrn Gubernator uns wegen der Popen nichts besonders zuschrieben, undt nicht hoffen dass von uns, wedder denen Ordinariis, welche auch bey und durch die Conscription zu aller Exemptation undt immunitate ecclesiastica legitimiert, noch denen Supernumerariis, welche czwar in der Conscription zum kayserlichen Dienst mit allen ihren Facultäten verordnet worden, nicht das Geringste zugemuthet haben, weder zu der ordentlichen Contribution, noch sonsten einigen Diensten gehalten worden; von Seitthen unser über die Supernumerarios, derer Zahl uns grossen Last und vielle Beschwerden machet, hätten mehr Ursache zu klagen. Lassens aber biss zu dem Ausgang undt Conscriptions-Effect gelangen, hoffend solcher würde uns besser die Handt langen als wir mit unsern Klagen ausrichten werden. Quibus Spectabilem ac Generosam Dominationem Vestram Deo recommendantes, diu feliciterque valere desiderantes, permanemus eiusdem Spectabilis ac Generosae Dominationis Vestrae ad servitia obsequiosissimi

Nagy-Sink, die 27 decembris, anno 1722.

Regius et Sedis iudices Sedis Nagy-Sink.

[V°:] Spectabili ac Generoso domino, domino Andreae Teutsch, Sacratissimar Caesareae Regiaeque Maiestatis consiliario intimo, Inclitae Nationis Saxonicae comiti confirmato, ut et metropoleos cibiniensis regio iudici, gravissimo domino, domino nobis singulariter colendo. Cibinium.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMM.

Sas-Sebeş, 1722, 28 Decembre.

Sfatul din Sas-Sebeş către Sibiieni, cu privire la reclamaţiile preoţilor uniţi.

Hoch- und Wohl-Edelgebohrner, Nahmhaffter, Forsichtiger und Wohlweiser Herr, Gnädig- und Hochgebietender Herr Comes.

Euro Hoch- und Wohlgebohrnen an uns Überlassenes haben wir zu recht erhalten und, nach respectierlicher Erbrechung desselben, die darinnen uns zu ver-

nehmende Contenta bestens ersehen. Worauf denn in aller Kürze hiermit folglichen Bericht ertheilen wollen. Nicht ohnlängst wurde von Ihro Hochgräfflicher Excellenz (Tit.) Herrn Gubernator an uns ein gewisser Brief von eben dem Inhalt als die in Ihro Hoch- und Wohlgeboren an uns überschickten Brieffe beygelegte Copia zeiget, insonderheit die wallachische Poppen betreffende, überbracht, bey welches Vernehmung wir, theils in Verwunderung gesetzt, theils aber, als die wir uns nicht erinneren konten dass dergleichen etwas unserseits wieder die Popen seyn vorgenohmen oder gehandelt worden, nicht wusten was wir hierauf antworten solten. Da wir aber auf das Neue durch Ihro Hoch- und Wohlgebohren dissfalls gewarnet, auch von uns begehret worden dass, da unser Orten sich ohngefehr iemandt an die sogenanten Popen vergriffen oder aber unrechtmässiger Weise wieder sie gehandelt, wir solches gebührender Massen anzeigen und zu Vermittelung künfftighin sich zu ereignenden Ungelegenheiten entdecken solten, — uns, die lautere Wahrheit zu sagen, ist im Geringsten nicht wissendt dergleichen etwas so wieder und von uns geklaget wirdt, wieder die Popen auch nur vorgenohmen, geschweige denn in dem Werck erstattet zu haben, ohne was vor 2 Jahren im Landtage zu Clausenburg wieder dieselbige vorgenohmen wurde, so aber auch noch keine gewisse Richtigkeit hat. Dieses aber müssen wir höchst bedauern dass nicht nur die in Langendorff befindtlichen Plajoschen[1], bey Wiedersprechung aller Dependence hiesigen Regiminis Publici, sich einen eigenen Siude[2] erwehlet und nach ihrem eigenen Belieben thun was sie wollen, sondern es haben sich auch aus Olla-Pian einige der Einwohner abgesondert, so da zu (Tit.) Herrn Münz-Inspectoren nacher Carlsburg überlauffen, umb sich bey dem nicht weit entlegenen Bergwerck brauchen zu lassen. Welches alles unserm ohnedem verarmten und kleinen Stuhl einen Verlust gebähret, uns aber in nicht geringe Bestürzung sezet, so dass wir nicht wissen was doch mehr bey dergleichen Sachen zu thun und wie unserm armen Stuhl zu helffen sey. Wovon wir nicht unterlassen können, noch sollen diessfalls Ihro Hoch- und Wohl-Edelgebohren zu berichten, umb uns besten Raths zu erholen. Wobey wir, nechst herzlicher Gratulation zu glücklich erlebten heiligen Weinachts-Ferien und anzutrettendem heilbringenden Neuen Jahr, Ihro Hoch- und Wohl-Edelgebohren göttlicher Obhut, empfehlen, verharrende

Ihro Hoch- und Wohl-Edelgebohren

Unsers gnädig- und hochgebietenden Herrn, Herrn gebet- und treugeflissene Diener

Regius Sedisque iudices ac totus Senatus Sabesiensis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMMI.

Bistriţenii către Sibiieni, despre situaţia preoţilor uniţi din Scaunul lor. Bistriţa, 1722, 31 Decembre.

Spectabilis ac Generose domine, domine ac patrone Colendissime.

Eurer Hoch-, Edelgeboren N. V. Hoch und W. W. unterm 22ten exspirantis an uns abgelassene Zuschriefft haben, nebst dem accluso, in geziemender Ehrerbietung vernommen und dienen darauff in gehorsamster Antwort dass uns biss anjetzo gar im Geringsten nichts wissend, worüber sich die in unserm Stuhl befindliche Poppen sich einigermassen zu beklagen hätten. Hierbey folget unser hertzinniglicher Wundsch dass der Allerhöchste bey Eintritt des neuen Jahres Euer Hoch-Edelgeboren N. V. Hoch und W. W. mit neuen und seegensvollen Gedeyen überschütten, und in viellen folgenden Jahren in unverruckten ersprieslichen Wohlstande, der lieben Nation zum Schutz, gnädiglich erhalten wolle. De

[1] În copia: Hayaschen. E vorba de plăiaşi.

[2] Jude.

reliquo, Spectabilis ac Generosae Dominationis Vestrae summo patrocinio nos humillime commendamus.

Spectabilis ac Generosae Dominationis Vestrae ad obsequia paratissimi

Iudex ac Senatus civitatis regiae liberaeque bistriciensis.

Bistritz, 31 Decembris 1722.

[Vo:] Spectabili ac Generoso domino, domino Andreae Teutsch, Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis consiliario in Transsylvania intimo, Almae Nationis Saxonicae confirmato comiti ac iudici regio cibiniensi, immortaliter, pro merito, domino, domino ac patrono nobis colendissimo.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMMII.

Craiova, 1723, 17 Ianuar.

Guvernul oltean către contele de Königsegg, cu privire la boierul Merișanul.

Translatio valachici idiomatis literae ad Suam Excellentiam comitem a Kinigsegg, de boiarone Merissanul.

Excellentissime domine, domine nobis gratioso-colendissime,

Excellentiae Vestrae praesentibus submisse notificandum duximus, veluti nec dubitamus quin eidem Excellentiae Vestrae non constet casus de quodam boiarone, Barbul Merissanul nuncupato, qui nunc apud Vaivodam Nicolaum Maurocordatum in numero maioris sortis boiaronum honoratus est, ubi existente multa iniustitia, a suprafato Vaivoda separatus ipsi districtus in rationem est assignatus; qui districtus cum ultra vires aggravatus fuisset pecuniarum quanti impositione, eoque facto restantiam huius quanti, quam ex districtu adimplere non poterat, ex propriae domus proventu deponere coactus fuisset taleque gravamen sufferre non valuisset, pertimuit quod, non tantum cum tota sua domo extinctus foret, verum etiam vitam suam perdere necessitaretur: relictis itaque quibuslibet suis facultatibus ac etiam filiis in parte transalutana, huc, sub clementiam Augustissimi Imperatoris nostri Excellentiaeque Vestrae protectionem, pro vitae suae conservatione, se recepit. Qui iam praememoratum Vaivodam, ut nullam in eum culpam derivaret, extimescendo, nos condecenter requisiverat quatenus Excellentiae Vestrae notificaremus quod ipse nullo modo manserit debitor ad aerarium Valachiae Transalutanae quodque nec a provincia illa, neque a saepius dicto Nicolao Vaivoda quidquam particulare acceperit, ut eo modo transgressus fuisset ad hanc partem, sed exhibuit etiam id quod habuit, et pro solius tantum vitae suae conservatione huc ad clementiam christiano-benigni Imperatoris se contulit.

De iniuria autem Vaivodae Mauro-Cordati ob quamcunque rem ab ipso perpetratam, hic, apud Excellentiam Vestram, sub clementissimo dominio Augustissimi Imperatoris cum omni iustitia subeundum processum iudiciarium postulat; siquidem asserit quasque contributiones ac dispositiones in provinciam transalutanam emanatas ibidem in protocollo esse annotatas, ubi omnes primi gradus boiarones ac ipse quoque subscriptus est, et secundum illud protocollum desiderat se habere iustitiam, instando humillime ut sit sub protectione Excellentiae Vestrae, — sicuti etiam nos submisse rogamus quatenus ipsi iniuria aliqua ne fiat, siquidem se prorsus innocentem esse et tantum ob vitae suae conservationem huc transmeasse affirmat. Cum autem haud latere arbitremur Excellentiam Vestram qualiter hesterna die huc quidam boer graecus, Skuli nominatus, a saepius memorato Vaivoda sit missus, qui est csaus de apros, cum literis ad Illustrissimum dominum colonellum Schram, et in hospitio praememorati boiaronis Merissanuli a modo dicto domino colonello militares excubiae positae. Proinde apud Excellentiam Vestram obsequiosissime instamus ut ne sit ea consuetudo, quatenus sub protectionem Augustissimi Imperatoris ad conservationem vitae huc transgredientes aliquod detri-

mentum aut iniuriam habeant. In cuius rei actu si Excellentia Vestra propria authoritate plenarie succurrere non posset, auxiliante sua interpositione gratiosa, ad altissime fatam Suam Maiestatem nobis refugiendi licentiam praebere dignaretur, quatenus eiusdem clementiam hoc in praeiudicio supplicando consequamur. Ad cuius rei largiorem expositionem sequuntur ad Excellentiam Vestram duo consiliarii cum existentibus olim tribus deputatis aliisque boiaronibus. In reliquo, dum nos solitae gratiae ac favoribus Excellentiae Vestrae submisse recommendamus, cum debiti cultus respectusque observantia indesinenter manemus

Excellentiae Vestrae servi
obsequiosissimus et humillimi.

Georgius Cantacuzenus,
Gregorius Ballianul, Rudolphus Goleskul, Elias Stirbei, Stajko Bendseskul.
Nicolaus de Porta, secretarius.

Crajovae, 17ma ianuarii 1723.

(Sibiiu, Biblioteca Bruckenthal, Protocol de cancelarie Bg. 24, fol. 185.)

MMMIII.

„Radul Căcală, inpreună cu Radul Pančova", dau zapis lui Gheorghe Draut, judeţul Braşovului, că se fac chezaşi „pentru Enache croitoru şi pentru fameaia lui. Sora, de o am scos din prinsoare", puindu-şi degetele (scrie „Oancea Logofătul"). 1723, 3 April.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 328, nº 9.)

MMMIV.

„Săboraşul rumânesc de la oraşul Bistriţei" (preuţii din satele olatului), către Sfatul oraşului, plângându-se că satele-i despart de „feciorii" lor nedespărţiţi „carii-s intr'o pită cu noi", cerând scutire pentru „feciori", cum sunt scutiţi „feciorii" „giuzilor", crainicilor, slobodnicilor. Bistriţa, 1723, 28 Decembre.

Urmează lista „caselor preuţeşti" în Rodna, Maer, Singiordz, Leşul, Ilua, Feldreu, Vărarea, Răbra-Mare, Răbrişoara, Năsăud, Salva din coace, Salva din colo, Hordoul, Felciul, Bechigi, Plai, Poeni, Zagra, Mocod, Găureni, Mititei, Runcă. — Să nu fie „chilini" aceşti „feciori". Citat exemplul popilor din „7 oraşe şi în varmeghii". Obiceiul s'a luat numai de vre-o doi ani.

„Scris la Bistriţă, de io protopopul Tănase."

(Fără adresă şi pecete.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 108, nº CCCLXXIX.)

MMMV.

Episcopul român Ioan Pataky către Ioan Teutsch, despre situaţia fiscală a preoţilor români. Făgăraş, 1724, 23 Iulie.

Méltóságos Ur,
Nagj jo Uram.

Sok hellyekröl, az Alma Natio Saxonica faluiban s hellységiben lakozó unitus olah papok, nevezett szerint, a szádi, szakadati és kerczi ecclesiakban lévök jövén hozzám, jelenték hogj gabonájokból a tiszteletes Magistratus déz-

Ilustre domn,
Mare, bun domn,

Din multe locuri, popii români uniţi, cari locuiesc în satele şi localităţile mamei naţii saxone, anume în eclejiile din Sad, Săcădate şi Cârţa, au venit la mine şi mi-au arătat că Cinstitul Magistrat ar vrea să li iea dijmă

mát akarna exigáltatni, mellyis hogj a Méltóságos Ur, és a felsöbb tisztek ö kegyelmetek parancsolattyából volna, magamnak nem persuadealhatom, és jóllehet régi Méltóságos fejdelmektöl, in scriptis authenticis, vagjon indultumok, az oláh papoknak még qua nem unitasoknak is hogj dézmát in fundo regio, signanter szeben székben is adni ne tartozzanak, továbbá mit tarcson az ö felsége kegyelmes decretuma is az oláh papok iránt, ezekröl mostan praescindálván, kérem a Méltóságos Urat integresen s bölcsen consyderálván a nyavalyás oláh papok dolgát hogj se fizetések, se semmi proventusok nincsen, még is szolgálni kell a méltóságos embereinek, annak okáért Méltoztassék committalni a hazában lévö tiszteletes magistratusnak minden hellységekben, mint az Alma Nationak feje és fötisztje hogj addig a még ö felségétöl ujjab parancsolat és determinatio lészen, ne háborgattassanak a papok és ne kénszerittessenek dézma adásra, melly meg mutatandó gratiát a méltóságos urnak részemröl demerealni el nem mulatom, recommendálván magam ot clerusommal edgjütt uri favoribus maradok

A Méltóságos Urnak kész köteles. szolgája

Baro Pataki, Nemes János, m. p.

din cereale, ceia ce ar fi din porunca d-voastră, ilustre domn, şi a dregătorilor mai înnalţi; nu vă sfătuiesc, căci e bine ştiută concesia vechilor domnitori, în scripte autentice, pentru popii români, chiar şi cei neuniţi, ca în domeniul regal, mai ales în Scaun, să nu plătească dijmă, apoi ce zice decretul Măriei Sale despre popii româneşti. Lăsând acestea, te rog, ilustre domn, ca, integral şi înţelepţeşte, având în vedere afacerea nevoiaşilor popi români, căci nu au nici plată, nici alte venituri, şi totuşi trebuie să servească oamenilor Ilustrităţii Voastre, să binevoiţi a încredinţà cinstiţilor magistraţi din ţară, din toate localităţile, misiunea, ca unora ce sunt capi şi înalţi dregători ai mamei naţii, ca, până când nu vor aveà dela Măria Sa porunca şi hotărâre nouă, să nu fie popii turburaţi şi să nu fie siliţi a dà dijmă. Graţia arătată din partea Ilustrităţii Voastre nu o voiu demerità, recomandându-mă împreună cu clerul mieu, îţi rămânem „favoribus“,

Sluga gata îndatorità a Ilustrului domn

Baronul Pataki, Ioan Nemeş, m. p.

Fogaras, die 23 iulii, anno 1724.

[Vo:] Illustrissimo domino, domino Ioanni Teutsch, Almae Nationis ac Universitatis Saxonicae in Transsilvania comiti, Sacrae Caesareae Regiaeque Catholicae Maiestatis Excelsi Regii Gubernii Transsilvanici consiliario intimo, necnon liberae regiaeque civitatis Sedisque cibiniensis iudici regio supremo, domino, domino mihi gratiosissimo.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMMVI.

Sibiiu, 1724, 24 Iulie.

Însemnare a preoţilor români din Sad.

Anno 1724, die 24. July, verzehndte ich im Czodt, und habe denjenigen Popen, so ehrerbietig zum Hannen bey uns gekommen, und, altem Gebrauch nach, umb den Zähnden den H. pastorem loci, wie auch mich, als Zähnder, gebetten, Folgendes erlassen,

1-mo. Popa Comany, ein eyssgrauer Man, deme auch das Gehör vor Alter vergangen, thut auch keine Dienste mehr, sondern sein Sohn vor ihm: haben beyde an 5 Ohrtern, Alles in Allem, trittici gellinas 46: diesem haben wir den Zähnden totaliter erlassen.

2-do. Popa Oantse, welcher vor Alter fast nicht gehen kann, haben, sampt

seinem Eydam, welcher auch die Dienste vor ihn thut, gellinas 53: diesen haben wir auch den völligen Zähnden nachgesehn.

3-tio. Pope Dumitre: welcher allezeit der beste in der Saat: hatte an 6 Ohrten, Allen in Allem, gellinas 110. Diesem haben wir nachgesehen gellinas 5, die andre gellinas 6 aber genohmen.

Haben also diesen 3. Popen nachgesehn auss der völliger Massa gellinas 14., merg. 18: fallen also auss seiten des Fisci gellinae 3, weniger 2 Garben.

Mehr ist im Kirchenland, so 4 Popen welche die Dienste in der Kirchen thuen in 4 Theill getheilet, und sein auss diesem gantzen Landgewesen auss allen 4 Theilen in allem gellinae 40. Solches habe unverzähndt gelassen, den übrigen Popen aber Alles gewissenhafft verzähnt, gleich als einem andern welcher ein Civill-Land besäet.

Georgius Wallhütter, pro nunc decimator.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMMVII.

Sibiienii către episcopul român Ioan Pataky, cu privire la reclamațiile sale în folosul preoților uniți din satele Sad, Cărța și Săcădate. Sibiiu, 1724, 7 August.

Illustrissime ac Reverendissime domine, domine nobis debita observantia Colendissime.

Honorantissimae, Illustrissimae Dominationis Vestrae ad alterum nostrum in materia decimarum ex oeconomia honorabilium poporum wallachicorum provenientium scriptae eidem iudici, scilicet regio, redditae sunt. Quod vero praeteritis hisce aliquot diebus responsoriae ad eas exarari citius haud potuerint, in causa fuere tam variae et graves occupationes, quam etiam deficientes aliquot locorum informationes, negotium dictarum decimarum tangentes. Quod nominatos pagorum Szad, Kercz et Szakadat popas wallachos attinet, remissae sunt in pago Szad tribus popis senioribus decimae, postquam illi, agnito iure dominii terrestris, eatenus sese debito modo et in competenti loco insinuaverunt, quemadmodum iidem ipsi referre poterunt. Popa kerczensis similem obtinuit suarum decimarum relaxationem. De Szakadatensibus decimator hactenus, quantum scitur, nihil retulit, ceterum, quemadmodum informamur, ibi degentes popae sat magno numero arva colonicalia et contributionibus obnoxia admodum multa colunt, de quibus decimas remittere integrum nobis haud esse ipsamet prudenter perspicere dignabitur Illustrissima et Reverendissima Dominatio Vestra. Cum enim decimae sint principis regale, atque is cui princeps earundem usum pro tempore, et quidem erga certam conventionem ac arrendae solutionem, concredidit, teneatur talem dictarum decimarum curam gerere, ut eas suo tempore possit principis fisco sine diminutione ac iuris violatione aliquali restituere, idque cum onere exsolutionis arrendae haud mediocris; hinc clarum ac perspicuum evadit quam delicatum sit istud relaxationis decimarum negotium, in quo tamen, quantum fieri licuit, identidem, melioris harmoniae causa, dispensatum hucusque fuit, sine tamen praeiudicio et consequentia ac sine laesione iuris fisci, itemque quando poporum oeconomia sese intra limites iustos continuit. Quod vero agros ecclesiasticos ab antiquo tales concernit, de illis decimae nunquam exactae sunt, nec imposterum praetenduntur. Quod porro Illustrissima Dominatio Vestra desideret ut Inclitae Nationis Saxonicae, dominis, dominis officialibus, committatur ne in universum adigant popas wallachos ad solutionem quarumcunque et quomodocunque proventarum decimarum, de eo humanissime deprecamur Illustrissimam Dominationem Vestram quod in nostra facultate situm esse haud existimemus eiusmodi mandata dare dominis, dominis officialibus civitatum ac Sedium saxonicarum; facturi alioquin, siquid a nobis pendere poterit, lubentissimo animo,

officia nostra omnemque erga Reverendissimam Dominationem Vestram testaturi pro posse inserviendi promptitudinem.

Illustrissimam Dominationem Vestram in reliquo divinae tutelae, nos vero eiusdem benevolo favori respectuose commendantes, manemus

Illustrissimae ac Reverendissimae Dominationis Vestrae
servi obligatissimi et paratissimi

consul et regius iudex cibiniensis.

Cibinii, die 7 augusti 1724.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMMVIII.

Viena, 1724, 24 Septembrie.

Rescript imperial către feldmareșalul conte de Königsegg, în chestia zlotilor munteni.

Extractus Rescripts eines H. K. Hoffkriegs-Rats an mich, Feldmarschall Graff zu Königsegg, de dato Wien, den 24. September 1724.

Ueber diejenige in Siebenbürgen und Wallachey Müntzweesen mit der Löbl. Kays. Hoff-Kammer verabredete, denselben schon vor einiger Zeit, zu vorlaufiger Ersehung communicirte gemeinschafftl. Principia, ist man nun auch mit der siebenbürgischen Hoff-Kantzeley zusamengetreten, in Meynung diese, soviel Siebenbürgen angehet, zu gleichmässiger Beystimmung einzuleiten.

Was aber von solcher, sowohl nomine des drinnigen Gubernii und Ständen, als ihren eigenen Orths draufhin eingewendet worden, erscheinet aus der Einlag das Mehrere.

Nun hatt man zwar derselben im Gegentheil versetzet was gestallten all diese weitläuffige Aufführung sich auf einen richtigen Punct reducire, dass nehmlich das Suppositum abwarte, es werde bey fernerer Abwürdigung der wallachischen Sloten das Land etwas verlieren, wohingegen selbtes nicht gern Schaden leiden mögte.

Allein man wäre ex parte provinciae in einem gantz irrigen supposito, und würde durch die weitere Devalvierung der Sloten auf 17 Gr. Niemand einigen Verlust zu befahren haben, allermassen derjenige so dermahlen einen besitzet, re ipsa ohnedem keinen Gulden hätte, gleich dem gegenwärtigen Cours, oder Valor extrinsecus ist, sondern wäre der Schaden ohnedem schon bey einem dergleichen Sloten, indem solcher den innerlichen Wehrt noch nicht mehr als 17 Gr. gellte. Wenn man aber dennoch von Seithen des Landes glauben mögte dass aus sothaner Sloten Abwürdigung ein Verlust entstehen sollte, so würde solcher gewiss, oder gar nicht, oder am Allerwenigsten der Landes-Insass verspühren, sondern dieser auf das Militare und Aerarium redundieren, wie es biss dato die Probe gezeiget, und sich künfftighin noch Mehreres äussern werde, denn ein jeder sich derer looss zu machen und seine etwann noch schuldige praestanda damit abzuführen, vorangehender Devalvation trachten. Zudeme dass, bey nicht erfolgenden Remeduren, diese geringhaltige Müntz immer Mehreres in das Land einfliessen, mithin, durch längere Verweilung, mit der Abwürdigung der Schaden sich allerseits stets vergrössern werde, allso dass einmahl so nöthig, als nützlich, und zugleich Ihro Kays. Majestät allerhöchste Resolution einstimmig, die Sloten erst auf 17 Gr. herabzusetzen, sodann aber in kayserl. Geldt auszumüntzen. Es sey auch nicht zu besorgen dass durch diese Devalvation die Sloten hinaus, dafür aber kein anderes Geld hinein ins Land gehen werde, maassen von Seithen der Kayserl. L. Hoffkammer die Vorsehung schon beschehen werde dass, wenn auch die Sloten von dar verschwinden, dagegen anders, und zwar guttes kayserl. Geldt im Land seyn solle, und so auch schon das kayserl. Geld hinausgehen sollte, so müste

doch der Wehrt darfür wiederumb in das Land hinein kommen. Zudem das gegen die Extraction wohl ein Mittel zu finden, und diese etwa nur einmahl, unter schwärer Leibes Straff zu verbiethen, auch folgendts an dem Ersten so darwieder gehandelt zu haben betreten würde, ein dergleichen Exempel zu statuiren wäre, da denn gewiss die Geldtaussführung aufhören und beyweitem nicht so stark beschehen würde, und käme finaliter die Hauptsache dahin an, das Geld welches in comercio seyn würde, beyzubehalten, und, wenn doch keine Permutation deren Waaren beschehen könnte, wenigstens eine Proportion hierunter einzuführen. Es haben jedoch alle diese beygebrachte Gegenwürffe nichts verfangen und liesse endlich sie Cantzeley anscheinen dass Selbe ohne des Gubernij Beystimmung sich hierunter nicht gern erklären mögte, wesswegen dann veranlasset worden, die gantze Sach hinein zu remittiren, wie es auch hiermit beschiehet, und von der Löbl: Kayserlichen Hoff-Kammer, sowohl an den Herrn, Herrn B. v. Viechtern, alss von Seithen der siebenbürgischen Cantzeley an das vielbesagte Gubernium ergehet, umb dass sie sich nochmahlen zusamensetzen und die allseitige rationes gegen einander zu ponderiren und sich in Sachen ad mentem Aulae schleunig zu vereinbahren suchen, auch darüber gantz fordersambh berichten, worbey allein respective der Umbmüntzung beyzurücken übriget, was er Gestallten man auss denen vorhin angezeigten principiis noch immer auf dem beharre, dass viellerwehnte Sloten nicht etwa in 17-ner und 7-ner, sondern gantze halbe und viertheil. Thaler ausgemüntzet werden, dahingegen, wegen Hineinverschaffung kleiner Müntzsorten, welche nach Erinnerung der siebenbürgischen Kantzeley das Land so sehr verlanget, die Löbl. Kayserl. Hoff-Kammer die weitere Versehung zu machen ohnermanglen würde.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; contemporan.)

MMMIX.

Lămuriri către Sibiieni, de la preoţii uniţi din Săcădate şi Mohul. 1725.

Wohl-Edel, Nahmhaffter, Vorsichtiger, Wohlweisser, sonderss Hochzuehrender Herr Comes.

Haben Ihro Edle, Nahmhafft, Vorsichtige Wohlweissheiten in unterthänigstem Gehorsam dienstbittlich sollen melden wiemassen mir, arme wollachische Pfaffen oder Geistlichen derer 2 Dörffer Szakadát undt Mogou, werden von denen Dorffsleuten undt Zenner angegriffen; welches an uns anoch biss dato nichtmahlen geschehen, indeme sie uns Etliche, würklich in die ordinari Portion, gleich wie einen gemeinen Bauersmann, haben auffgeschrieben, und auch von denen Dorffs-Hanen undt Geschwornen von uns exigieren wollen. Haben auch würklich einmahl unser Fuhr oder Ochsen eingesperrt, an gemeldeter Portion aber auff unser Bitten wieder fraygelassen, ausser zweyen Geistlichen in Szakadat und einer zu Mogou: wirt vom Dorff frayegelassen; mir übrigen aber sollen unserer rechtmässigen Freyheit nicht genüssen, sondern Portion geben.

Anderss Theyls wass mir, arme von Mogou, ihro Edle, Namhaff, Vorsichtig Weissheiten wehmüthigst klagen undt melden müssen wie vor ein Jahr der von Carelssburg substituirt wollachische H. Bischoff uns melden lassen in keine Portion oder andere Dorffsdiensten unss einzulassen, biss zur Ankunfft unseres Herrn Bischoff von Wienn, allssdann werde von einem Hoch-Edlen Regio Gubernio undt unserem Herrn Bischoff aussgemachet werden, wie undt wass Weiss unserer Geistliche an Ordnung undt Verbleiben wird disponiret werden; undter dieser Hoffnung aber muss arme Geistliche gantz Widriges betroffen.

Denn gleich drauff Execution auff uns komen undt in denen Stuben die Töpf undt Schüsseln zerbrochen, alle Ungelegenheiten gefüget, dabey gewaldtsam zwey Ochssen uns genohmen undt in Herrmanstadt geschlachtet worden undt zu Geldt gemachet: wohin dass Geldt nun ist gestellet worden, dass wissen wir nicht.

Wass anoch dass wehemüthigste Klagen ist: eben vor einem Jahr hat der Decimator unser armen Geistlichen ihre Länder durchsuchet und, allwo 5 oder 6 Hauffen sein gestanden, den Einen vortgenohmen, allwo der Popa Raduly der jüngere des Pater Superior seinen Signet gezeiget dem decimator, bittendt, der Pater superior hätte ihme verlassen keinen Zehnden zu geben, worauff der Zehner erzirnet, den gemeldeten Popa Radulj junior hart mit Schlegen tractiret, unangesehen seine geistliche Frayheit undt Würden undt frayes Landt.

Gelanget demnach unser dienstbittliches Ansuchen an ihro Edle, Nahm, Vorsichtige Weissheiten, selbe geruhen allergüttigst biss zur Ankunfft unsers Herrn Bischoff gnädigst zu patrociniren undt schützen, damit solche gemeldete Widrigkeiten unss nicht ferner betreffendt, dabey auch gnädigst denen Dorffs-Leuthen Befehlig ergehen lassen, unsere 2 Ochsen zu bonificiren undt zahlen, damit nicht etwas ferneres erstehen möge; vor welche hohe Gnadt und hohes Patrocinium wirdt Gott Ihro E. N. F. Weissheiten krönen und begliken mit langen undt gesunden Leben. Die mir verharen ieder Zeit dienstgehorsahme Diener undt Geistliche derer 2 Dörffer

Szakadat und Mogou.
Undterthänigstes Memorial uti intus.

[Vo:] An den Wohl-Edlen, Nahmhafften, Forsichtigen und Wohlweisen Herrn, Herrn Andreas Teutsch, Hochmeritirten Herrn Königss-Richter, unsern gnädigen undt güttigen Herrn Patron, unterthänigstes Memorial

derer zweyer Dörffer Szakadat undt Mogouer wollachischen Geistlichen, uti intus.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMMX.

Sâmbăta-de-jos, 1725, 16 Iulie.

Episcopul român Ioan Pataky către Ioan Teutsch, despre dijmuirea grâului preotului unit din Sad pentru pastorul vecin.

Illustrissime domine, domine mihi Colendissime.

Exhibitor harum, honorabilis popa ex Szad, retulerat mihi ante aliquott dies quod Clarissimus dominus pastor nagj-dissnodiensis quaedam frumenta ipsius addecimare intenderet. Scripseram igitur praefato domino pastori, humaniter eundem requirendo quatenus intentionem eiusmodi decimationis eo usque diferre vellet, donec iam secundum porrecta Inclitis Statibus Venerabilis cleri uniti valachici literalia documenta, et signanter ratione decimarum in Sedibus saxonicalibus popis valachicis antiquorum Transsilvaniae principum concessa privilegia decisio aliqua sequatur (prout haec omnia Illustrissimae Dominationi Vestrae certo constare nihil dubito), verum literatorie nullum acquirere potui responsum. Verbaliter tantummodo Clarissimus dominus pastor praedicto popae reposuit *(sic)* nullomodo intentatam frumentorum eius decimationem differre aut omittere se velle, sed peracta messe pro certo decimaturum esse. Proinde Illustrissimam Dominationem Vestram, qua patronum gratiosum almaeque nationis supremum caput, humanissime requirendam duxi quatenus saepefato Clarissimo domino pastori nagj-dissnodiensi gratiose insinuare non dedignetur, ut a toties repetiti popae szadiensis frugum decimatione supersedere ne gravetur ad praedictam usque determinationem, ab Inclitis regni Statibus fiendam, siquidem popa iste etiam unitus est. Secus quoque, cum adhuc lis sit sub iudice, conveniens erit ne, lite pendente, aliquid innovetur. Quam Illustrissimae Dominationis Vestrae favorem ego etiam omnibus in se ferentibus occa-

sionibus debita cum obligatione demereri studebo. Caeterum gratiosis me eiusdem favoribus recommendo, et maneo constanter.

Illustrissimae Dominationis Vestrae obligatissimus servus

B. Ioannes Nemes de Patak, m. p.

A.-Szombatffalva, 16 iulii, anno 1725.

[Vo:] Illustrissimo domino, domino Ioanni Teutsch, Sacrae Caesareae Regiaeque Catholicae Maiestatis Excelsi Regii Gubernii Transsilvanici consiliario intimo, necnon Almae Nationis Saxonicae in Transsilvania comiti et regiae liberaeque civitatis Sedisque cibiniensis iudici regio supremo, domino mihi colendissimo, Cibinii.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMMXI.

Ioan Teutsch către episcopul român Ioan Pataky, în chestia dijmuirii preotului unit din Sad. Sibiiu, 1725, 25 Iulie.

Illustrissime ac Reverendissime domine, domine mihi Colendissime,

Literae Illustrissimae Dominationis Vestrae die 16 labentis mensis iulii ad me exaratae mihi ante aliquot dies redditae sunt. Quod ad contenta earum attinet, notum est appertissime Illustrissimae Dominationi Vestrae quod Venerabilis clerus evangelicus civili iurisdictioni subiectus haud sit, quamobrem etiam mihi praesumere non possum Clarissimo domino pastori in Nagy-Disznod ratione remittendarum aut suspendendarum decimarum in fundis civilibus et contributioni obnoxiis natarum et ad Suae Claritatis iura parochialia privilegialiter spectantium aliquam intimationem facere, cum ille Clarissimus dominus pastor habeat suum magistratum, scilicet (tit.) dominos antecessores Venerandi capituli cibiniensis. Quod vero ad unam decimarum quartam iure fisci regii erga depositionem arrendae a natione saxonica contractualiter pro hic et nunc possessam attinet, ex illa quicquam alicui remittere mihi integrum nequaquam est, neque vero etiam honoratissimis meis dominis collegis, qui una mecum Illustrissimam Vestram Dominationem observanter rogant, velit Illustrissima Dominatio Vestra nobis parcere, similia postulando ac commendando, cum nobis iuxta contractum cum Inclita administratione fiscali regia initum incumbat nihil plane ex iure fisci in huius praeiudicium remittere aut cuiquam condonare; cum absque eo etiam in patria nostra secundum constitutiones pristinas consuetum sit non plures quam unum vel duos popas wallachicos in uno pago actu fungentes ab oneribus civilibus esse immunes, insuper exploratum certumque sit nos fuisse hactenus in possessione percipiendarum eiusmodi decimarum, quarum ratione etiam nunc (titt.) domini officiales huius Sedis nihil innovatum volunt, nisi cum tempore aliud quid forte iusserit Augustissimus noster dominus et princeps hereditarius, cuius sacris mandatis postmodum obsequi nostri erit humilimi et homagialis oficii.

In reliquo Illustrissimam Dominationem Vestram feliciter valere desidero.

Illustrissimae Dominationis Vestrae

[Ioannes Teutsch.]

Cibinii, die 25 iulii 1725.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMMXII.

Episcopul român Ioan Pataky către Andreas Teutsch, pentru drepturile preoților uniți. Sâmbăta-de-jos, 1725, 1-iu August.

Illustrissime domine, domine mihi Colendissime.

Responsorias Illustrissimae Dominationis Vestrae ad nuperas meas ante

aliquott dies allatas eo quo convenit respectu acceptas perlegi, ex quibus intelligo qualiter Illustrissima Dominatio Vestra cum suis dignissimis collegis dominis officialibus me observanter rogent et requirant ut eisdem praetitulatis Dominationibus Vestris in negotio suspendendarum aut remittendarum popis valachicis decimarum, similia postulando et commendando, parcere velim. Quatenus ego etiam identidem observantissime rogo et requiro Illustrissimam Dominationem Vestram, praetitulatos dominos officiales et simul totam Almam Nationem Saxonicam dignentur habere respectum religionis Suae Maiestatis Sacratissimae, et non solum eiusdem Sacratissimae Maiestatis, sed etiam tott antiquorum Transsilvaniae principum in hoc ipso decimarum negotio, per totum fundum regium popis valachicis indultorum et concessorum decretorum, diplomatum et privilegiorum Illustrissimae Dominationi Vestrae, eiusdem antecessoribus ac universae almae nationi optime notorum. Prout enim Venerabilis clerus evangelicus innititur suis privilegiis, nihilo secius et Venerabilis clerus unitus popaeque vallachici propriis innituntur diplomatibus et decretis, quapropter, quemadmodum partis unius iura et privilegia manuteneri ac defendi opportent, pariforniter alterius quoque indulta et diplomata inviolata permanere debere ratio dictat ipsiusque iustitiae distributivae unicuique aequaliter dividendae administratio postulat. Quod attinet almam nationem, decimas in fundo regio ab Inclita administratione fiscali regia erga arendae solutionem possidere ideoque nulli quidquam in eius praeiudicium remittere aut condonare posse, id mihi ignotum haud est. Interea tamen debebat alma natio dignam habere considerationem ac reflexionem praememoratorum diplomatum popis concessorum, sibi minime ignotorum, neque cum damno, iniuria et manifesto praeiudicio tertii ullam celebrare vel inire compositionem. Quod etsi neglectum fuit, propterea tamen ex aequo popae damnificari haud queunt, non enim alio iure fiscus decimas exarendare supponi potest, nisi eo quo ipsemet tenuerat, ubi iam a priori ius suum in ea parte in popas transtulerat. Unde sequitur quod decimas ab ipsis non exigere, minime dicendum sit aliquid eisdem cum fisci praeiudicio remittere aut condonare, sed tantum suo privilegio eos uti permittere. Quatenus spero gratiosam hac in materia Illustrissimae Dominationis Vestrae ac almae nationis erga toties memoratos popas manutentionem et favorem; quod si assecuti fuerint, ego quoque ubi et in quibus potero earundem Dominationum Vestrarum favores omnimode demereri studebo: secus etiam contra meam voluntatem necessitabor meae religionis patrono haec ipsa deferre. Quibus me gratiosis affectibus recommendans, persevero eiusdem Illustrissimae Dominationis Vestrae servus obligatissimus

B. I. Nemes de Patak, m. p.

A.-Szombatfalvae, die 1a augusti, anno 1725.

[Vo:] Illustrissimo domino, domino Andreae Teutsch, Sacrae Caesareae Regiaeque Catholicae Maiestatis Excelsi in Transsilvania Regii Gubernii consiliario intimo Almaeque in Transsilvania Nationis Saxonicae comiti, necnon liberae regiaeque civitatis Sedisque cibiniensis iudici regio, supremo domino mihi collendissimo, Cibinii.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMMXIII.

Cluj, 1726, 29 Ianuar. Guvernul Ardelean, despre vânzarea la licitație a averii principelui Mihail Apaffy, poate și pentru datoria moldovenească.

Sacrae Caesareae Regiaeque Catholicae Maiestatis, principis Transsilvaniae, domini domini nostri Clementissimi, nomine.

Spectabilis, Generosi, Prudentes, item ac Circumspecti frater nobis observande, honorandi et benevoli, salutem et gratiae caesareo-regiae incrementum.

Meltoságos Camerae Aulicae consiliarius és cameralium administrator in Transsilvania et vicina Valachia báro Vichter uram adván értésére a guberniumnak hogy az néhai meltoságos herczeg Apaffi Mihály minden Erdelyben lévö mobile bonum Szebenben az Excelsa Aulica Camera parantsolattyábol auctio szerint plus offerenti áruban bocsattatnának és ezekben a napokban el is adattatnának kivánta is ezen dolog közönségessé tétettetnek. Minek okáért kegyelmeteknek intimáltatik hogy maga várassában és székében publicáltassa hogy a kinek kedve van a vételre Szebenben mature comparealni tudgjanak.

Ilustrul consilier al Camerei Aulice şi administrator al veniturilor Camerei în Ardeal şi Valahia vecină, baronul Vichter, a dat de ştire Guvernului că toate bunurile mişcătoare din Ardeal ale fostului prinţ Mihail Apaffy se vor vinde în Sibiiu din porunca Înnaltei Camere de Curte, după „auctio plus offerenti", şi în aceste zile s'ar şi dà, şi a dorit ca acest lucru să se deà de ştire. Pentru aceia vi se porunceşte d-voastră ca în oraşul şi Scaunul d-voastră să publicaţi că oricine vrea să cumpere în Sibiiu, să ştie a se înfăţişà din vreme.

Sic facturis altefata Sua Maiestas Sacratissima benigne propensa manet. Datum ex regio principatus Transsilvaniae Gubernio, Claudiopoli, 29 ianuarii 1726. Cibinium.

C. Sigismundus Kornis, gub., m. p. *S. Koloseri.*

[Vo:] Spectabili, Generosis, Prudentibus item et Circumspectis consuli, regio Sedisque iudicibus, senatoribus ac notario civitatis Sedisque saxonicalis cibiniensis fratri nobis observando, honorandis et benevolis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMMXIV.

Braşovenii către Guvernul Împărătesc, arătând legăturile de negoţ, între altele aducerea de mărfuri lipscăneşti în Ţara-Românească. Sibiiu, 1726, 16 August.

Quandoquidem certa quaedam idea commerciorum et vectigalium, ab Augustissima Aula Caesarea proiectata, per Magistratum coronensem nobis communicata sit, ut desuper, quatenus videlicet commercia Hungariam ac vicinas haereditarias provincias caesareas inter concernit, opiniones nostras exhibere debeamus, easdem, pro tenui nostro iudicio experientiaque edocti, consignare homagialis nostrae obligationis ac obsequii esse duximus.

Primo quidem, ad tenorem memoratae ideae, ipsimet recognoscimus pro regionum ac provinciarum, praeprimis materiis abundantium, incremento ac emolumento summe necessarias esse manufacturas, ut quae fundamenta sunt omnium commerciorum et per quas vicinae provinciae materiis ac manufacturis egentes pro mercibus necessariis paratam pecuniam obferre, circulationem eiusdem promovere, verbo eiusmodi provincias locupletare obligatae sint. Exhinc dubium nullum est et huius loci, ubi materiae manufacturarum, praeprimis linum, in abundantia haberi possint, instructiores et perfectiores manufacturas maxime emolumento fore, quarum vero perfectior cultura ac progressus, ob miseriam incolarum, inter pia desideria reponendus ac superiorum auxilium praestolandum venit.

Secundo, merces huic provinciae introducendas quod attinet, in propatulo est nos easdem partim Viennae, in Grätz et Vratislavia, partim vero Lipsiae, pro diversitate mercium, acquirere debere, eo quidem fundamento ac ratione, quod mercatori aliquali, cum lucro operas suas impendenti, prior haec sit regula: ibi locorum sibi merces acquirere debere, ubi moderatiori pretio et, si possibile, a priori manu eaedem haberi possunt, quibus rationibus inducti, nobis quoque diversis, et locis et pro qualitate mercium, easdem hinc illinc procurare necessum fuit.

In particulari merces lipsienses quod concernit, nec diffiteri possumus easdem ex aliis provinciis caesareis si comparare debeamus, nonnisi cum ruina ac iactura commercii nostri, imo magno cum praeiudicio etiam aerarii caesarei, fieri posse. Ratio subiungi potest commercium nostrum ut plurimum ita comparatum est, ut merces haec lipsienses maximam partem Vallachiae Turcicae inferantur et ibidem Turcis porro divendantur; quod pari similiter nobiscum exercent mercatores bukurestienses (et quidem notabiliori etiam modo, siquidem et iam proxime elapso nundinarum paschalium lipsiensium tempore, duorum saltem curruum merces nobis advecti, mercatoribus vero bukurestiensibus octo currus introducti sunt), et eaedem merces, ut quae in acquisitione et emptione pari pretio veniunt, in distractione etiam pari pretio a nobis venundari debeant. Iam nunc si necessitaremur merces easdem lipsienses ex provinciis caesareis, consequenter a secunda et tertia etiam manu comparare, de necessitate esset easdem et in coëmptione et distractione pluris etiam venire debere, Bukurestienses vero, qui facile eo induci possent, ut, intermissa itinerum via ordinaria et hactenus usurpata, per Moldaviam, Poloniam et ditiones brandeburgicas merces suas invehi curarent easdemque tanquam a prima manu coëmptas viliori quam nos pretio divenderent, eo ipso commercium hoc, quantumcunque exiguum adhuc fuit, porro cessare nobisque ruinari et damnificari, imo, et quod maximum, aerarium quoque caesareum, quoad vectigalia hactenus exsoluta, vecturisationis et alios etiam incolarum proventus, aliis regionibus in emolumentum cederent, periclitari necessum foret.

Tertio, commutationem aut eductionem monetarum quod concernit, Bukurestinum unicus ille locus est ubi monetas seu slotones vallachicos et turcicos pro solidis seu aureis hollandicis, quantum libet, permutare nobis datum est, quo monetarum genere merces nostras etiam coëmimus; ut ita eductio melioris monetae ex hac provincia iure nobis imputari haud possit.

Paucula haec sunt, quae, obsequii sui ratione, ad communicatam nobis ideam vectigalium, quam submisse consignarunt

Mercatores Coronenses.

Coronae, die 16 augusti, anno 1726.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMMXV.

Cluj, 1726, 6 Decembre.

A. Teutsch către Sibiieni, între altele, despre negocierile privitoare la preoții uniți pe care le poartă cu plenipotențiarul episcopului Pataky.

Pro memoria.

Unsern Hochgeehrtisten Herren Collegis, domino consuli, domino iudici Sedis, etc., post officiosissimam salutem, dienstlich zu vermelden.

1. Dass ich die unterm 4-ten dieses geschriebene Briefe von der Post heute erhalten habe, und vor solche dienstlich verbunden bin.

2. Das biss den 2-ten dieses inclusive hier in negotiis nostris passirt, habe mit (tit.) Herrn Kissling schriftlich berichtet; seithero ist nichts vorgefallen als dass

3. der Herr Maxai, des wallachischen Bischofs Plenipotentiarius, heute mir schriftliche Antwort von selbem überbracht, worinnen derselbe sich die viam complanationis wegen der wallachischen Popen gefallen lässt. Und, nachdem der Herr Maxai Sr. Excellens des Herrn Gubernators Consens dazu zu impetrieren hoffet, so werde, wills Gott, auch morgen Sr. Excellenz aufwarten und etwas de termino wann wir diese Sachen in Herrmanstadt würden vornehmen können, dero Placet zu vernehmen suchen. Denn, indeme man noch nicht weiss, ob und wann ein Landtag oder Confluxus Gubernii im neuen Jahr gehalten werden möchte, so kann weder Herr Maxsai, noch ich einen Terminum Assumptionis dieser wallachischen Sa-

chen benennen. Indessen hat der Herr Maxai David Nachricht als ob sich zu Moha neue Händel ereignet hätten, indem die Wallachen einen Popa aus seinem Hause herausgeworffen und einen Leutenant da hinein logiert hätten; bittet dahero, wie ich denn selbst auch dienstlich darumb bitte, dass man doch pro interim, umb den Herrn Bischof B. Pataki nicht von Neuem zu irritieren, die wallachischen Popen in statu quo lasse, und sie wieder die Gewalt der Dorffs-Leute schütze, damit sich die Wallachen nicht an ihnen vergreiffen, und der intendierte Frieden desto schwerer erfolgen möge.

4. Die Commission in puncto der Griechen ist unter der Feder; habe sie aber noch nicht zu sehen bekommen können. Wo ich sie erhalten kann, werde sogleich eine Copey davon nach Wien schicken, und auch nach Hause communiciren, dass man von dieser Materie die hohe Generalität in Herrmannstadt gebührend informieren möge; si videretur, könnte etwan nicht schaden.

5. Die Armenier zu Szamos-Uyvár leben in einer extra-schönen Diplomate; das Ius Civitatis cum omnibus circumstantiis in politicis, civilibus, iuridicis, oeconomicis, et cetera, erhalten.

6. Man erwartet das militärische Regulament nun täglich von Hoff, und ist glaublich dass solches, sobald es kommt, werde publiciert werden.

7. Der Herr Peter Deák nimmt das Maichner Relatorium und so er etwa noch andere Scripturen die wallachische Popen betreffend bey sich hat, item die szetseller[1] Relatoria, wieder mit zurück.

Claudiopoli, die 6 decembris 1726.

A. Teutsch, m. p.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMMXVI.

Protopopii din Luncă, Beinș, Cefa, Popmezău, Pește către Guvernul ungar, despre prigonirea legii ortodoxe. 1727.

Érdemünk felett való jó uraink! Tekinttetes nemes vármegye és Tekinttetes vicze-ispány urunk, leborulván Istenre kérjük Nagyságostok kegyelmeteket hogy méltoztassék ezen kis instántiánkat meg olvasni. Nem tudgyuk van e hire vagy nincs Nagyságostok kegyelmeteknek hogy minket megtiltak ött száz forint büntetés alatt hogy mik az mi hitünkön lévö püspök urunkhoz ne mennyünk és ne is tarcsuk püspökünk lenni. Kire való nézve Császár Urunk eö Felsége és Magyar Országhi Koronás királyunk engedelméböl szerzettük püspökünknek lenni, mint hogy ugy voltunk mint valamely nyáj a melynek édes Annya nincsen, hanem csak bitanglottak bennünket edgy darab idötöl fogva edgyik is másik is, a kik idegen voltak az mi Anya sz. egyházunknak és a mi hitünkön lévökk, gondolván magunkban és látván hogy minden Nemzettségh,

Domnilor noștri buni peste meritele noastre! Cinstit nobil comitat și cinstit domnule viceșpan! Plecându-ne vă rugăm pe d-voastră să binevoiți să cetiți această mică rugare a noastră. Nu știm dacă aveți ori ba știre d-voastră, că nouă ni-au interzis, supt pedeapsă de 500 de florini, ca noi să nu mergem la episcopul de legea noastră și nici să nu ne ținem că am avea episcop. Noi am căutat să avem episcop cu îngăduința Măriei Sale Craiului nostru și a încoronatului Rege al Ungariei, fiindcă eram ca o turmă fără mamă, ci de-o vreme încoace numai ne-au năpădit și unul și altul, cari erau străini de Biserica noastră. Ne-am gândit noi, aceștia de legea noastră, și am văzut că toate națiile își au episcopul lor, numai noi, săracii Români din comitatul Bihorului, suntem fără tată sufletesc. Pentru aceasta, știind că trebuie să murim odată

[1] Din Săcel.

az maga hitü lévö püspökje vagyon, csak mi Bihar Vármegyei szegény oláhok vagyunk lelki Atya nélkül. Ezért, tudván hogy meg kel halni egyszer nékünk is és látván hogy nem kell csak e világrol gondolkodni, hanem a másikról is, és tudván hogy az boldog idöben is volt nékünk püspökünk az magunk hitünkön való, ez lévén elöttünk sok helyeken lévö templomunk szenteletlenek lévén, és a ki közülünk papságra ment volna nem volt ki föl szentelte volna és sz: olajt nem volt kitöl kérni Anya sz. egyházunknak. Minek okáért sok fogyatkozást látván köröttünk egyébet nem tapasztalván a sok huzás vonásnál, ezért eö Felséget instáltuk és kértük hogy méltoztasson eö Felsége légyen nékünk is itten püspökünk az magunk hitünkön való mert a mivel tartozunk portióval, quartély tartással az eö Felséghe hadainak mig meg adgyuk az magunk tehettségünk szerint, földes urunkat szolgállyuk és láttyuk hogy e világi állapotot ki kell szolgáltatnunk csak a lelkünk nem szolgálhatunk, ezért: hogy minket meg tiltottak a mi püspök urunktól a kinek mi utánna jártunk és kértük eö Felségétöl és az eö Felséghe confirmátiójával jött közinkben; mik ez ellen az tiltás ellen protestálunk egyszer is, mászszor is, harmadszor és protestálunk Isten eö Szent Felsége elött Császár urunk eö Felsége elött az eö Felsége hivei elött, herczegek grálisok elött és tekintettes nemes vármegye Nagysagantok kegyelmetek elött hogy mik a magunk hitünkön lévö püspök urunktól és hitünktöl el ne szakadunk mig élünk ez világon, készszebb vagyunk meg halni, mint sem tovább ugy lennünk mint eddig voltunk, abba ne is mesterkedjék senki, mert sirva és keservessen fogjunk Császár Urunk eö Felségék meg panaszolni és meg sirni hogy nem maradhatunk békességben az eö Felséghe birodalma alatt, mikor tudgyuk hogy eö Felséghe jó békességet szerzett Magyar-Országon, és minden nemzettség az eö Felsége Gratiája alatt meg maradhat az maga hitiben és vallásában, csak mi közöttünk szegény Bihar Vármegyei Oláhok között tesznek

şi noi, şi văzând că nu trebuie să ne gândim numai la lumea asta, ci şi la cealaltă, şi ştiind că şi în timpurile fericite am avut noi episcopi de legea noastră; având acestea înainte, şi fiind bisericile noastre din multe locuri nesfinţite, şi care dintre noi ar fi mers la popie nu ar fi avut cine să-l sfinţească, şi sfânta mamă biserică nu aveà de unde cere untdelemnul sfânt,--de aceia văzând în jurul nostru multe scăderi, şi nefiind decât trăgăneală în jurul nostru, am rugat pe Măria Sa să ni fie şi nouă aici episcop, în legea noastră, căci cu ce porţie vom fi datori, cu ţinere în cvartir a oştirilor Măriei Sale, noi vom dă după puterile noastre, vom sluji pe stăpânul nostru, şi vedem că viaţa trebuie s'o slujim, numai sufletul nu ni-l putem robi. De aceia, fiindcă pe noi ne-au înlăturat dela episcopul nostru după care am umblat şi l-am cerut dela Măria Sa şi Măria Sa a venit cu confirmaţia între noi, noi protestăm odată, de două ori, de trei ori contra acestei interziceri, înaintea lui Dumnezeu Sfântul, înaintea Măriei Sale Împăratului nostru, înaintea credincioşilor Măriei Sale, înaintea principilor, înaintea Măriilor Voastre dela nobilul comitat, că noi nu ne despărţim de episcopul de legea noastră până vom trăi: mai bine suntem gata să murim decât să fim şi mai departe cum am fost până acuma. Într'aceasta să nu se sârguiască nimeni, fiindcă plângând amar ne vom duce să ne tânguim Măriei Sale că nu putem fi în linişte supt Domnia Măriei Sale, când ştim că Măria Sa a făcut pace bună în Ungaria şi toate naţiile supt mila Măriei Sale pot rămâneà în credinţa şi legea lor, numai între noi, săracii Români din comitatul Bihorului, fac tulburare şi nu putem rămâneà în credinţa şi legea noastră, pe deplin. Afară de acel episcop pe care l-am luat şi ni l-am adus, afară de acela nu cunoaştem pe altul, nici nu dorim. Cu aceasta vă închin în paza Domnului.

confusiót és nem maradhatunk az magunk hitiben és vallásában, tellyeséggel, a melly püspököt bé vöttünk és magunknak szerzetünk, azon kivül mást nem ismérünk nem is kivánunk. Ezzel Isten oltalmában ajánlván Nagysagaktok kegyelmeteket.

Nagysagatok kegyelmeteket.

(L. S.) Eu, protopopu Mihai dela Lunca, cu toţi preoţii şi cu biraele din toate satele împreună.

(L. S.) Eu, protopop Gavra dela vidicul Beinşului, cu toţi preoţii şi cu toate biraele vidicului Beinşului.

(L. S.) Eu, protopop Ioan dela Cefa, cu toţi preoţii din câmpia Orăzii, cu biraele din toate satele din câmpia Orăzii.

(L. S.) Eu, protopopu Gavrilă de la Popmezău, împreună cu toţi preoţii, dimpreună şi biraele.

(L. S.) Eu, protopop Giurge din Pestes, despre Crişul Repede, dimpreună cu toţi preoţii şi cu toţi juraţii.

Alázatos szolgai lakságí, Beszterczei, Berettyoi, Sebes-Keresi egész szegény Oláhság és oláh papság egyetemben.

Váradi mezesigiék popmezeiek belényesi vidikiek egyetemben.

(Slugile d-tale supuse, locuitorii din Bistriţa, Berettyo, Sebeş, Criş, toată săraca Românime, împreună cu popimea românească.

Împreună cu câmpenii din Oradea, cu câmpenii din Popmezău şi din Ţinutul Beiuşului.)

(Archiva Comitatului Bihorului, N-r 28, fasc. VIII, 1727.)

MMMXVII.

Hotărârea adunării din Olasig de a nu se supune protopopii români episcopului român. Olosig, 1727, 1-iu Iulie.

Anno 1727, die 1a mensis iulii in oppido Várad-Olaszi, sub praesidio Perillustris ac Generosi domini ordinarij vice-comitis, in consessu Illustrissimorum ac Reverendissimorum dominorum Michaelis Kebel, episcopi tennensis et comitis Nicolai Csáky, abbatis B. M. V. de Szent-Iobb, V. Capituli varadiensis canonici, Spectabilis, item Perillustris ac Generosorum dominorum Nicolai Baranyi, Excelsae Tabulae Septemviralis assessoris, Michaelis Bucsi, s. vice-comitis, Ioanne Thornay, assessore, Ladislao Beliczay, iudicialium amborum notariorum, celebrata particularis Congregatio, occasione cuius

Determinatum est ut quinque vice-archidiaconis ritus valachici, utpote lakságiensi, keresiensi, belényesiensi, papp-mezösiensi et varadiensi, super eo scribatur quatenus ordines quoscumque episcopi valachici modo hic existentis acceptare non ausint, nec se eiusdem dispositionibus submittant.

Similiter domino Talsoim, ad Augustam Aulam agenti, intuitu valachici episcopi, puncta: Primo, quod nullus episcopus praeter varadiensem lege etiam sit hac in dioecesi admissus. Secundo: Decretum Leopoldinum de dato diei 8 8-bris 1701 in Ebersdorff emanatum idipsum exigeret. Tertio: Tempore Augustini Benkovics omnes uniti erant Valachi, hic vero, schismaticus existens, ad illum errorem eosdem seducere nititur. Quarto: Super ipsius hic loci subsistentia et exercitio a nulla superiori instantia habebat intimationem, in formam instantiae redigenda domino Talsoim, ut eamdem Excelso Consilio Bellico intro prorrigat, transmittenda.

Et, eo in passu, Perillustres ac Generosi Domini, s. vice-comes et Ioanes Thornay ad Excelsum dominum generalem a Szaleger expediuntur; qui inde reduces retulerint quod Sua Excellentia eidem episcopo, iteratis etiam vicibus, ut

se hinc Aradinum transferat persuadere conabatur, idem tamen (ut Sua Excellentia opinatur) a suo archiepiscopo hic manendi ordines haberet, interim tamen ulterius quoque Sua Excellentia eidem inculcaret ut se hinc alio recipiat, non intermittet.

Ad episcopum Valachorum domini processuales iudicialium, Stephanus Erdéllyi et Moyses Letenyes, in negotio exercitij sul destinati ritus referunt quod idem responsi loco dederit: se hinc pedem eousque non efferre, donec ad sua responsum non habuerit; tum agenda aget, cum is non ut praedo et latro intraverit, sed cum decreto Excelsi Consilli Bellici.

(Archiva Comitatului Bihorului, tom. V, 1725—1728.)

MMMXVIII.

Olosig, 1727, 1-iu Iulie.

Dregătorii comitatului Bihorului către Guvernul ungar, despre abuzurile episcopului de Arad.

Excelsa Cancellaria Regia Hungarica Aulica, domini, domini nobis gratiosissimi, collendissimi,

Humillimorum obligatissimorumque servitiorum nostrorum paratissimam semper commendationem. Ad tollendas inter populum huiatem valachicum per ingressum schismatici cuiusdam graeci ritus episcopi aradiensis Vincentii Ioanovics exortas confusiones necessitamur eidem Excelsae Regiae Hungarico-Aulicae Cancellariae humillime representare qualiternam, non quidem evolutis diebus, idque 21 mensis maii anni huius currentis, in huncce comitatum penes certas donationales, easque medio Excelsi Aulae Consilii Bellici, involaverit, ac simul in hocce comitatu existentes valachos sacerdotes prout subalternos ad se comparere et iurisdictioni suae subesse, vocare, citare, imo etiam compellere nisus fuisset. Quia vero ipsimet valachici sacerdotes per legitimos superiores suos desuper nobis graviter conquesti fuissent, neque nos per tempus recuperationis victricibus armis caesareis provinciae huius (?) a Turca similem schismaticum episcopum functiones suas exercuisse, aut cum praefatis hominibus valachicis disposuisse, vel minimum dignosceremus, et hoc ad contextum Clementissimi Decreti Leopoldini, anno adhuc 1701, in castro Ebersdorf, die 8 mensis octobris, desuper emanati, ideo eidem Excelsae Cancellariae humillimae instamus quatenus ut, cum similis schismatici episcopi nullam his indigentiam recognosceremus, et ne etiam populus valachicus iam, a fortiori cum romano-catholica Ecclesia unitus, ab eodem ulterius etiam turbetur, gratiose providere dignetur; quod id et Excelso Bellico Consilio humillime repraesentatum. Excelsae Cancellariae similiter humillime representamus, demisse instantes ut eiusdem schismatici episcopi instantias apud Excelsum Bellicum Consilium praevenire dignetur. Nos eiusdem gratiis et favoribus humillime commendantes, manemus,

Ex congregatione generale, die prima mensis iulii 1727, in oppido episcopali várad-olasziensi celebrata,

Eiusdem Excelsae Cancellariae Hungarico-Aulicae

Servi humillimi, obligatissimi

Comitatus Bihariensis.

(Archiva Comitatului Bihorului, fasc. V, N-r 5, 1727.)

MMMXIX.

Olosig, 1727, 1-iu Iulie.

Dregătorii comitatului Bihorului către agentul lor la Curte, despre amestecul episcopului de Arad în comitat.

Perillustris ac Generose domine nobis observandissime,

Salutem, servitiorum nostrorum paratissimam commendationem. Non leves

cum certo Vladica graeci ritus schismatico episcopo aradiensi, Vincentio Ioanovits, Valachos huicce comitatui ingremiatos et eorum sacerdotes ab Unione et obedientia episcopatui huic varadiensi debita, et a longo iam tempore observata, avertere et in suum schisma trahere contendente, turbationes intervenerunt, quibus mature, ne videlicet hocce malum in perniciem animarum vergat, obviare voluimus. In quem finem Excelsae Cancellariae Hungarica-Aulicae et Excelso Consilio Bellico hisce annexa memorialia sollicite sua cooperatione adurgere, aliis etiam, si necessum fuerit, in instantiis detegere promotionemque admaturare, nosque desuper quantocijus informare non gravetur. Caeterum servet Praetitulatam Dominationem Vestram diu salvum et incolumem. Praecantes manemus, ex congregatione nostra, die prima mensis iulii 1727, in oppido episcopali várad-olasziensi celebrata,

Praetitulatae Dominationis Vestrae

Ad serviendum paratissimi

Comitatus Bihariensis.

(Archiva Comitatului Bihorului, N-r 4, fasc. V, 1737.)

MMMXX.

Poruncă de la comitat către protopopul român, pentru oprirea amestecului Vlădicilor sârbi în afacerile Bisericii românești. Olosig, 1727, 7 Iulie.

Ezen nemes vármegye gyülése alkalmatosságával eset értésére az nemes vármegyének hogy valamely Vladika, ki is az Rácz-Városan szállot meg, kegyelmedet és kegyelmed alat lévö oláh papokat magához hivatna és kegyelmetekkel disponálni kivánna. Mint hogy peniglen kegyelmednek ugy az egész oláh papoknak az váradi diaecesanus püspökségtöl volt mind ekkoraig függése, ezen tulis attol kel lenni, nem lévén több egy püspökségnél it, kegyelmednek azért ezen nemes vármegye parancsolatyábol, és rendeléséböl serio parancsolni hogy se maga kegyelmed, se allata valaki hozzája ne menyen s ne mennyenek. Nem különben semmi szin és praetextus alat gyüleseket Méltóságos püspöke és vicárius Kébel Mihály uram ö Nacscsága hire s akaratya ellen, tartani ne merészellyen kegyelmetik, másként ellenkezöt cselekedök, nemes vármegyetöl adatot hadalombol keményen meg büntettetnek. Ezzel Isten kegyelmeddel.

Várad-Olaszi, die 7 iuly 1727.

Ió akarója.

Cu prilejul adunării acestui nobil comitat i-a venit la cunoștință că un anume episcop, care a sosit în Olosigul-Rusesc, te-ar chemà la sine pe d-ta și pe popii români de supt d-ta și ar dori să dispuie peste d-voastră. Dar, fiindcă d-ta și toți popii români ați atârnat până acum de episcopia diecezană de Oradea, și de acum încolo de ea trebuie să atârnați, nefiind aici mai mult de o episcopie. De aceia vi se poruncește hotărât de către nobilul comitat ca nici d-ta, nici nimeni de supt d-ta să nu vă duceți la el. De altfel nici adunări să nu îndrăzniți a ținea supt nici-un cuvânt fără știrea și voia Ilustrului episcop și vicar Mihai Kébel; altfel, cei cari fac din potrivă, vor fi pedepsiți aspru, din înputernicirea nobilului comitat. Cu aceasta,—Dumnezeu cu d-voastră!

Binevoitorul d-tale.

(Archiva Comitatului Bihorului, fasc. V, N-r 9, 1727.)

MMMXXI.

1727, 1-iu August. „Radul Sănătescul, Cămăraş", către „jupânul Marcoş" (Wagner) din Braşov, pentru afacerea lui cu „jupânul Andrei", care ziceà „judeţului" „că nu iaste soţie cu Costandin pă miiare şi čara care oprisămŭ, şi apoi s'au dovedit că au fost soţie", precum şi în ce priveşte nişte buţi de vin, cerând a i se scrie prin „jupânul Mogoş".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 11-2, nº 10.)

MMMXXII.

Cluj, 1727, 11 Octombre. Guvernul ardelean către Împărat, despre zloţii munteni şi exportul de vinuri si porci peste munţi.

Sacratissima Caesarea, Regia et Catholica Maiestas, domine, domine nobis naturaliter clementissime, benignissime,

Reddita sunt nobis, Gubernio Maiestatis Vestrae transsilvanico regio, benignissima Maiestatis Vestrae mandata, alterum 16, alterum vero item 18a mensis augusti anni currentis ad nos data, quorum priori Maiestati Vestrae demandare placuit ut, cum moneta oldenburgensis, seu sic dicti apud nos slotones vallachici commercio et publico damnosi intra trimestre colligi et pecunia Maiestatis Vestrae Caesareo-Regiae ab aerario Maiestatis Vestrae subministranda redimi deberent et, ut salutari huic operi Maiestas Vestra eo securius adhibere possit medium per bonae monetae et undique currentis subministrationem, nos eatenus demissam informationem nostram Maiestati Vestrae subministraremus ociorem, qualis nimirum summa paratae bonae pecuniae ad colligendos per tres menses solvendosque dictos slotones requireretur;

altero iterum, non modo dictorum slotonum redemptionem praedeclaratam, verum et redemptionis eorum currenti moneta certum et ad 57 t. devalvatum pretium, non tantum statuere, sed et polonicae monetae, et aerario Maiestatis Vestrae et unicuique eam habenti per exilitatem intrinseci valoris damnosae, exclusionem cum hiis rationibus clementer ordinare placuit, addito mandato ut circa hancce monetae polonicae exclusionem etiam opinionem nostram Maiestati Vestrae demisse perscriberemus;

quod erga utrinque, utpote slotonum et alienae minutae pecuniae exclusionis modum, spectat, diffiteri nequimus, salutaris Maiestatis Vestrae sollicitudo in publicum id exposcere videretur, si patria haec commercium suum cum solis Maiestatis Vestrae haereditariis provinciis, vel maiorem in partem, vel unice haberet, sed, quia Vallachiae, Transalpina, Turcica et Moldavia, circumdant huncce Maiestatis Vestrae principatum et per fertiliorem quam hic est eorum statum et subinde frequentiorem patriae huius quam illarum frugum terrae et aliarum quoque rerum penuriam impossibile videtur Gubernio huic tam cito et tam positivam circa utramque monetam posse dare opinionem, quae provinciae huic salutaris videretur, verum malum hocce hactenus, ut aiunt, bene positum, non movendum videretur utque ad futura ex indultu Maiestatis Vestrae comitia, ubi cum ordinando ad ea Maiestatis Vestrae regio commissario, cameratica administratione et ipsis Statibus cumque Moldavia et Valachia, conterminis locis, communicatis consiliis, quid salutare Maiestati Vestrae positive consuli demissa opinione nostra tutius possit,—verendum enim nobis est ne, multiplicata iam magnopere hoc anno militia, mutatione aliqua in administratione impositorum intempestiva succumbamus,—ubi demum ex comitiis simul et de pecuniae pro redemptione excludendae monetae necessaria quantitate securior poterit sequi informatio;

ubi vero posteriore suo Maiestas Vestra iterato benignissime iussit mandato suo die 1 martii 1725 executionem vinorum et aliorum naturalium, s. v., suum

et aliorum similium, quae in patria hac reperirentur, introductionis prohibitionem, sub poena totalis confiscationis, per eius solennem publicationem facta fuit prohibitio haec, et immediate post Maiestatis Vestrae mandatum, absque tamen confiscationis poena; neque caruit suo effectu, cum et alias vina valachica per publicatam in finibus quarantanam intrare non poterant, attamen pretium vini nullo modo prae defectu pecuniae iustius surrexit; id quod eo magis innuit non esse pro hac vice in pecunia aliquid mutandum, et, cum vina haec plerinque per aestatem non subsistunt, sed vapescunt, quantitas vini moderni per provinciam hoc anno prorsus destructa est cum damno incolarum.

Quod vero alia naturalia, et specifice, s. v., porcos concernit, imo animalia, ut sunt etiam boves, oves et equi, non viderentur peregre inducenda, non modo a Transilvanis, sed ut nec a Vallachis Transalpinis et Moldavis inducantur (si quid nobis forte ignotum aliud non suaserit) ullo modo permittenda. Circa porcos nihilminus ea videretur esse nobis non immerita consideratio ut, cum silvae glandiferae et aliae arbores, pomorum et pirorum silvestres, in provinciis vallachicis per solis clementiam et calorem continuo sint fertiles usque adeo ut fructu suo arbores suas spatio septem et octo annorum vix semel fallant, in Transsilvania vero per aëris inclementiam contrario plane, modo spatio 7 vel 8 annorum vix semel spei satisfaciunt, hinc qui hic porcorum multiplicationi et impinguationi student, tantum avenae, hordei vel aliorum frugum depascunt, ut quanti unus hic porcus venit, eo aliquot ex Vallachia emi possint, utpote ubi armenta porcorum quotannis nullis domini sui impensis in campo ex glandibus querci et fagi, necnon quantitate pomorum et pirorum silvestrium, immo in lacubus ex piscibus impinguantur, et ideo in ipsa Vallachia valde parvi veniunt, nisi quod per elevatam in hac patria tricesimam pretium eorum in Transsilvania augescat. Ut ergo porcorum emptio ex benignitate Maiestatis Vestrae excipiatur, rationibus praedictis demisse supplicamus. Interea vero generaliter omnium prohibitionem iteratam denuo ex mandato Maiestatis Vestrae serio publicavimus. Qui, dum Maiestati Vestrae foelix et perenne ad omnem augustam posteritatem imperium cordicitus precamur, manemus Maiestatis Vestrae humilimi subditi et servi

Comes Sigismundus Kornis. *Sigismundus Kun.*

Ex regio principatus Transsilvaniae Gubernio. Claudiopoli, die 11 octobris 1727.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contimporană.)

MMMXXIII.

Comitele Nicolae Pálffy către dregătorii comitatului Bihorului, despre nevoia de a se opri în exercitarea funcțiunilor sale între Români episcopul de Arad Vichentie Ioanovici. Pressburg. 1727, 4 August.

Illustrissimi, etc.

Siquidem Suae Maiestati Sacratissimae demisse relatum esset qualiter schismaticus quidam graeci ritus episcopus aradiensis, Vincentius Ioanovics, non quidem evolutis diebus idque 21-a praeteriti mensis maii in comitatum hunc bihariensem, penes certas donationales, per expeditionem Consilii Suae Maiestatis Aulicae Bellici emanatas, involaverit ac ibidem existentes valachos sacerdotes prout suos subalternos vocare, citare, imo etiam compellere nisus et ausus fuisset, eapropter praetitulatis Dominationibus Vestris hisce, ex benigno Suae Maiestatis sacratissimae mandato, serio ac districtim committendum habuimus quatenus, acceptis praesentibus, illico universum graeci ritus populum in eo sub gravi animadversione severe inhibere velint ne antelato Episcopo schismastico, usque ad ulteriorem subsecuturam benignam Suae Maiestatis resolutionem, vel in mi-

nimo obtemperare ausit. Datum ex Consilio Regio Locumtenentiali, Posonii, die quarta mensis augusti, anno Domini millesimo septingentesimo vigesimo septimo celebrato.

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Ad officia paratissimi

Comes Nicolaus Pálfi, m. p.

(Archiva Comitetului Bihorului, fasc. VII, N-r 1, 1727.)

MMMXXIV.

1728, 10 Ianuar. „Radul Drogoi Găleşăscul, neguţătorul dăn Craiova", către „jupânul Marcoş [Wagner], procatorul al cinstitului Sfatu al Braşovului", despre „pârlejul" de scris ce-i dă plecarea lui Pană Condoiane „la partea turcască cu jupân Nedelco, pă la Cămpina", lăsând răspuns prin Gheorghe Cătana, fost slugă la Mihalache Condoiane; e de nevoie să se „protăştăluiască" pentru ca Pană să fie silit a lăsà chezaşii, cu privire la o datorie către sora „Chiraţa, iar arbănăşaşte îi zicu Ţana", după zapise luate de Pană, Mihalachi şi Mihalce „cu silă turcască" şi „ca nişte fraţi fără doru"; averea e „la bolta jupânului Hristii, fecorul Ceşmegiului, care cântă acii la bisearică"; Mihalcea a trimis pe Costandin „care a fost vameş la Ocna Moldovei" în Bucureşti să iea şi banii ei de la „jupânul Dumitru Ghizdaveţu", dar acesta erà la Constantinopol, iar el, Mihalcea, e numai „procator" şi Pană „daugìu"; cere a se isprăvì iute, fiind „un lucru bagdatelu, care o cumpanie neguţătorească o ar fi putut isprăvì în trei zile", evitându-se amestecul lui Mihalachi. care ar fi având „un dres" de la Beciu şi ar puteà „răzvrăti judecata, şi să o rădice şi dă acii, la altă parte"; vrea „arestu" pentru Pană, dacă nu chezaş; pomeniţi şi *jupânii* Damian, Enache Popa Alexe, care e „un şeghinleghi" (sărac).

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 416-20, nº 15.)

MMMXXV.

Braşov, 1728, 14 Ianuar. Sfatul din Braşov către „jupânul Nedelco" despre mărturisirea lui Pană, „după ce au vrut să-l pue la jurământă", arătând că Goleşescu, cumnat al lui Pană, aveà scrisori de la „Măriia Sa ghenărariul"; cerându-i să vie cu „zapisul": „şi te fereaşte de gălcevi, nu le cumpără singur cu bani".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 420-1, nº 16.)

MMMXXVI.

1728, Februar. „Radul Braşovianul", „Lobonţul", arată că s'a tocmit cu „Ştefanŭ, fratele Nedelcul", să meargă la Bucureşti, la acest „jupân Nedelcul Agì-Hristea", căutându-l întâmplător şi la Zimnicea, ori trimiţând „cărţile" şi la „Alvantahor" (Arvanitochori), cu preţ de 3 zloţi şi jumătate; de nu-l va găsì, vor trimite „vameşii om cu plată" (scrie Todoran).

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 421-2, nº 17.)

MMMXXVII.

„Radul Drăgoi Găleşăscul" cere de la Braşoveni „carte de afurisanie, să fie slobod ca să să citească după obiceaiul nostru", scrisoare la Nedelco Bunbacarul, dându-se zapisul lui „Mogoş Vasilie", „adistanţion" („adestaţionuri") în această privinţă, „cărţile" de la Cernavoda în care e vorba şi de „Istratie Lipţcanul", un „memoriiamele", pentru văduva „Popii Alexe". 1728, 1-iu Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 328-9, nº 10.)

MMMXXVIII.

„Radul Dumei, Dumitru Ionaşu, Ion Grid, Stanţul Şetrarul", despre „socoteala lui Ion Stoenel din preună cu Văsii Romcea şi Vlad Ţiganul". 1728, 24 Maiu.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, p. 330, nº 11.)

MMMXXIX.

„Zamfira a răposatul[ui] Manului Apostol" către Braşoveni, despre „un Stoica ce iaste închis de nepotul nostru Costandin pentru o mare pagubă ce ne-a au făcut aicea", în nişte scule, în „2 săculeaţe ale noru-mea", depuse la el „până voi veni de la ţară", amintind cererea lui nedreaptă de a i se plăti munca făcută, „că s'au ruptu, rădicăndŭ avuţiia de la 7 case, peste bolovani": „hoţul până îl duce să-l şi spânzure, adevărul nu mărturiseaşte". 1728, 19 August.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 263-4, nº 15.)

MMMXXX.

Cancelaria ardeleană din Viena către cea austriacă, în privinţa dreptului de adăpost al dezertorilor în biserici şi mănăstiri, arătând e de nevoie să se aştepte numirea celor doi episcopi români. Viena, 1729, 17 Februar.

Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis Excelsae Cancellariae Austriacae Aulico-Intimae ad eiusdem circa benignissimam contra desertores et fuga in monasteria et ecclesias se recipientes milites decretam caesaream resolutionem, exaratam, insinuatam, hisce perquam officiose reinsinuandam, isthanc Cancellariam Regiam Transylvanico-Aulicam, uti ad quemvis promovendi servitii domini casum suae incumbentiae memorem esset, ita et dicti insinuati contextum eiusdem deliberationi et arbitrio relictum illico debitae sumpsisse considerationi, et, quia cancellaria haec non ignorat de praesenti in principatu Transylvaniae utrumque episcopatum, latini videlicet et graeci ritus, acephalum, proxime tamen, uti sperare licet, ab Augustissimo clementer supplendum esse, hinc eadem putaret antelatam benignissimae caesareae resolutionis publicationem, respectu istius principatus, eo usque differendam, quoad cum dictis duobus episcopis proxime clementer nominandis et hic in urbe, pro more in similibus recepto, post sui clementissimam nominationem comparituris, isthaec Cancellaria de suaviori et faciliori huius benignissimae resolutionis in eadem Transylvania (uti constat), pluribus differentibus religionibus impleta, publicandae modalitate oretenus uberius conferre posset. Si videlicet negotium hoc moram tantisper pati posset, alias benignissimis Suae Maiestatis Sacratissimae iussis Cancellaria haec se humillime submittit. In reliquo eidem Excelsae

Cancellariae Austriaco-Intimae isthanc Cancellariam Regiam Transylvanico-Aulicam ad quaevis officiorum studia promptam manere atque paratam.

Ex Consilio Cancellariae Regiae Transylvanico-Aulicae

Ioannes Vasslay.

Viennae, 17 februarii 1729.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMMXXXI.

Cluj, 1729, 22 Februar.

Guvernul ardelean către Sibiieni, despre ciuma din principate (și la Galați).

Sacrae Caesareae Regiaeque Catholicae, Maiestatis, principis Transsilvaniae, domini, domini nostri Clementissimi, nomine. Spectabilis, Generosi, Prudentes item ac Circumspecti frater nobis observande, honorandi et benevoli, salutem et gratiae caesareo-regiae incrementum.

A mint ennek elötte is nem régen injungáltatott vala kégyelmeteknek az serény és szorgalmatos vigyázás quoad pestilentialem contagionem ubique in confiniis felséges urunk kégyelmes rescriptuma szerént, már most bizonyos informatiokból meg értvén a Gubernium hogy Havasalyföldében az Dunnan innét Galacz nevü hellyben valoságos a pestis nagy mértékben grassál arra nézve kégyelmeteknek praesentibus serio injungáltatik, ut, acceptis his, indilate, sub amissione honoris et officii, maga székében elsöben is promulgálni el ne mulassa hogj senki se utakan se ál ösvényeken Havasalyföldeben és Molduván, vagy be menni, és onnét ide ki jönni semi szin és praetextus alatt attentálni ne mérészellye, olly szorgalmatos vigyázásal légyen, mert ha kégyelmetek vigyázatlansága mijá valami véletlen casus következik, a Gubernium kegyelmetekkel fog számot adni.

Precum vi s'a poruncit și înainte de aceasta, nu de mult, pază sigură din pricina ciumei ce se află la toate hotarele după rescriptul domnului nostru, acum a înțeles Guvernul din informații sigure că în Țara-Românească, dincoace de Dunăre, în Galați e molimă de ciumă în mare măsură. Deci vă poruncim foarte hotărât prin aceste scrisori ca, îndată după primirea lor, dacă ții la cinste și dregătorie, întâiu să nu scapi din vedere a porunci în Scaunul d-tale ca nimeni să nu îndrăznească supt niciun cuvânt să treacă, nici pe drumuri, nici pe cărări ascunse, în Țara-Românească sau în Moldova, și nici de acolo să vină încoace. Să fii cu pază așa de sârguincioasă, căci, de se va întâmplà ceva din pricina neîngrijirii d-voastră, Guvernul vă va cere d-voastră seamă.

Quibus sic facturis altefata Sua Maiestas Sacratissima benigne propensa manet. Ex regio principatus Transylvaniae Gubernio, Claudiopoli, die 22a februarii 1729.

Comes Sigismundus Kornis, gub., m. p.

Sigismundus Kun, m. p.

[Vo:] Spectabili, Generosis, Prudentibus item et Circumspectis regio consuli Sedisque iudicibus coeterisque senatoribus ac notario liberae regiaeque civitatis et Sedis saxonicalis cibiniensis, fratri nobis observando, honorandis et benevolis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

tek ezeket e szerint publicálni és mindenekben a Gubernium parancsolattyat effectumban venni el ne mulassa.

Sic facturis altefata Sua Maiestas Sacratissima benigne propensa manet. Ex regio principatus Transylvaniae Gubernio. Claudiopoli, die 17a Xbris, anno 1728.

Comes Sigismundus Kornis, gub., m. p. *Sigismundus Kun, m. p.*

[Vo:] Spectabili, Generosis, Prudentibus item et Circumspectis consuli, regio Sedisque iudicibus, senatoribus ac notario civitatis Sedisque saxonicalis cibiniensis, fratri nobis observando, honorandis et benevolis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMMXXXVII.

„Todoran Zelinca" către „jupânulŭ Morcăș Vognărŭ", îndatorindu-se, pentru o datorie, „să nu beau vin, nici rachiu, nici miedŭ, ci, viindu-m betejală de la Dumnezău, la betejală să beau cu socoteală, căte pățănelŭ", primind altfel a fi pus „în obeade și în temnița cea rea și 100 de lopățŭ la cur, și dumnealui să aibă a mă țăneà în temniță numai cu pită și cu apă, un anŭ" (marturi Todor Nan (?), Radu Logofăt, — care și scrie). 1730, 17-27 Iulie.

(Brașov, Archiva Orașului; publicată în *Brașovul și Românii*, pp. 330-1, no 12.)

MMMXXXVIII.

Contract între Ioan Barth, tipograf în Sibiiu, de o parte, și un alt Sibiian, pentru facerea matricei de literă cerut de episcopul Râmnicului. Sibiiu, 1730, 30 Iulie.

Copia des zwischen Johann Barth, hiesigen Burger, Buchdrucker und Binder, qua actor, und dann Christian Witsch, gleichfalls Burger und Büxenmacher allhier, qua inculpatus, aufgerichteten Contracti, so in Originali im Gerichts-Protocol, sub dato die 28. April 1732, befindlich.

Contrackt.

Wir, Entesunterschriebene bekönnen hiemit wie dass wir beyde, als Christian Witsch und Herr Johann Barth, einen Acordt getroffen wegen Verfertigung zu einer walachischen Schrifft-Stempel vor (Titel) Herren, Herrn Bischoff von Rimnik, nach den zweyen 2 übergeben Büchern, schön und acurat.

1-mo. Sol mir Herr Johann Barth alss Christian Witsch vor jeden Stempel geben den. 50., so er, alss Joh. Barth, auch mitarbeit; ssollte er aber nicht helffen, sol er mir geben vor jeden Stempel den. 90.; die Stempel aber solen halten biss sie in zwey Ruxer *(sic)* geschlagen sein. Weil er aber, alss Johann Barth, itzo die Stempel selbsten mithelffen machen, so bekomme ich, Christian Witsch, vor jeden Stempel Denare 50., und geheren Herrn Johann Barth, nemlich die Stempel, wie auch die anderte Matter: die erste aber soll Herr Johann Barth nach richtiger verfertigter Arbeit dem Herrn Bischoff von Rimnik einhendigen.

2-do. Im Fal aber, nach Versprechen des Bischoffs, dass er nach dieser Sort noch zwey Sortten Schrifften machen lassen solte, alss noch eine kleinere und eine grossere, so solen wir verbunden sein, Keiner ohne den Andern die Arbeit aufzunehmen, bey Straff, ich, als Christian Witsch, bey Verlierung eines mit Herrn Bischoffs gemachten Acords, Johann Barth aber mit Verlierung sein Acordts. Kemme es aber darzu dass wir auch die andere zwey benanndte Schrifften machen solten, so bleibet es bey diesem Acordt, und Herr Johann Barth verspricht mir die zukünfftige Arbeit alleine zu überlassen und sol empfangen vor jeden Stempel den. 90., der Stempel aber und die anderte Matter sol Johann Barth zukomen nach oben benanten Acordt.

3-tio. Im Fal des Todtes, sollte Einer schwissen [1] uns beyden mit Todt abgehen ehe alss diese jetss veracordirte Arbeit aussgefertiget wirde, so sol doch jede von unsern lieben Weibern ohne Schaden gehalten werden, und der Hinterbliebene sol diese veracordierte Arbeit aussfertigen, dieweil jeder darzu capabel ist und ieder sorgt dass Irege zufalen sol nach obengeschlossenen Acordt. Herrmannstadt, datum anno 1730, den 30. Juli.

Christian Witsch und *Johann Barth.*
(L. S.) (L. S.)

Auf diesen Acordt empfahen zwey Ducaten in Golt.

Welche auf geziemendes Ansuchen actoris gewissenhaft verfertigter extradiret, Herrmannstadt, den 10. September 1732.

Ex commissione Sedis iudiciariae.

(L. S.) *M. F. Leonhardt, m. p.*

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie a lui Leonhardt, 1732.)

MMMXXXIX.

Viena, 1730, 14 Octombre.

Cancelaria ardeleană către Consiliul de Războiu, despre cererea lui Ioan Inochentie Klein, episcop român unit, de a fi apărat de încălcările episcopilor ortodocși de Hust și Arad.

Sacratissimae Caesareae Regiaeque Catholicae Maiestatis ex Consilio Imperiali Aulae Bellico hisce officiosissime insinuandum, eidem accludi in adiacenti exemplo demissum supplicem libellum a domino Ioanne Innocentio, libero barone a Klein, unito graeci ritus in Transylvania partibusque eidem annexis episcopo, altefatae Maiestati Suae Sacratissimae suo modo humillime porrectum, cuius tenore, quandoquidem idem dominus supplicans laesionem suae iurisdictionis et in eo quod sibi, tam ex benigna Augustissimi regio-apostolici nomina *(sic)*, quam eandem insecuta Sacrae Sedis itidem apostolica confirmatione, de iure attributum esset, competentibus viis et modis protegi flagitaret,—proinde idem Excelsum Consilium Imperiale Aulae Bellicum officiosissime praesentibus requiri non gravetur, dominis commendantibus aradiensi et husztiensi eos exarare ordines, quorum virtute assistentia utriusque, alterius quidem husztiensis, episcopus schismaticus in Inclito comitatu marmatiensi latitans, alterius vero aradiensis, aeque episcopus schismatis errori ibidem addictus, tam ab ordinatione, quam aliis quibusvis factis dicti episcopatus iurisdictioni praeiudiciosis, suo modo arcerentur. In reliquo eidem Excelso Consilio Imperiali Aulae Bellico Cancellariam hanc Regiam Transylvanico-Aulicam ad quaevis reciproca officiorum genera promptissimam manere atque paratissimam.

Ex Consilio Cancellariae Regiae Tranylvanico-Aulicae, Viennae, die 14 octobris anni 1730.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMMXL.

Cluj, 1730, 29 Novembre.

Guvernul ardelean către Sibiieni, despre ciuma din Moldova și Polonia.

Sacrae Caesareae Regiaeque Catholicae Maiestatis, principis Transylvaniae, domini, domini nostri Clementissimi, nomine. Generosi, Prudentes item ac Circumspecti, nobis honorandi et benevoli, salutem et gratiae caesareo-regiae incrementum.

---

[1] Zwischen.

Kegyelmes Urunk eö felsége két rendbéli rescriptumi érkeztenek a Guberniumhoz most recenter, mellyekben iratik hogy Moldovában, nevezetessen annak vicinitásában Cochin és Camineck nevü hellyekben ujjobban contagiosum malum erumpált vólna, mellyre nezve eö felsége, pro paterna sua in huncce haereditarium sibi principatum, cura et sollicitudine kegyelmessen parancsollya hogy mindenütt szorgalmatos vigyázások és praecautiók adhibealtassanak a provincia részéröl, azon veszedelmes contagionak eltávostatására és minden uton módon az országból való kirekesztésére, annak okáért a Moldaviakkal lehetö mindennémü correspondentia és communicatio interdicáltatik, mind addig valameddig eö felsége ezen dolog felöl ujjobban fog kegyelmessen parancsolni, Lengyelországgal pedig lehet a lakosoknak commerciuma az eddig is observálni parancsoltatott praecautiok és módok alatt, ugy mind azon által hogy a sidok és más vagusok, a kik által ez elöbbeni üdökben is afféle pestilentiális contagio diffundáltatni tapasztaltatott, ide nem értetnek, söt tellyesseggel excludáltatnak a communicatiótol. Ezeket azért kegyelmetek igy értvén, mindenféle serény vigyázással és szorgalmatos gondviseléssel légyen ezeknek observatiojában, a mint már ez elött is in simili circumstantia serio injungáltatik kegyelmeteknek. Annakfelette a kik Moldovához közellyebb vannak, azoknak a hellységeknek tisztyei azon is szorgalmatoskodgyanak hogy batorságos és extra periculum infectionis lehetö utakon modokon a már meg emlitett hellyeken s Moldovában erumpált vagy másutt is erumpálható contagiosum malumnak nevekedéséröl vagy szünéséröl vóltaképpen értekezhessenek és a guberniumot legottan de casu in casum tudósitani el ne mulassák hogy a szerint a Gubernium is tehesse maga tisztit és hivatallyát, az eö felsége kegyelmes parancsolattyához képest, mind ezekben kegyelmetek, de legkiváltképpen hogy casu quo a hazába per incuriam et invigilantiam ezen veszedelmes nyavalya ne irrepállyon, sub amissione honoris et officii, az eö Fel-

Acum în urmă au sosit la Guvern două rescripte ale Măriei Sale, în care se scrie că în Moldova, mai cu seamă în vecinătatea ei, în localitățile Hotin și Cameniţa, s'ar fi iscat acum de curând „malum contagiosum", despre care Măria Sa, „pro paterna sua in huncce haereditarium sibi principatum cura et sollicitudine", poruncește ca în tot locul să se iea măsuri de pază din partea provinciei pentru înlăturarea acelei molime primejdioase și pentru scoaterea ei din țară cu orice chip. De aceia se interzice orice corespondenţă și comunicaţie cu Moldovenii, până atunci până când Măria Sa va porunci din nou în privinţa acestui lucru; cu Polonia însă au voie locuitorii să facă negoţ supt precauţiile și în chipurile poruncite a se observà și până acuma. Cu toate acestea însă Evreii și alţi vagabonzi, prin cari s'a dovedit că s'au împrăștiat și în timpurile de înainte molime pestilenţiale, nu se înţeleg aici, ba încă se exclud în totul de la comunicaţii. De aceia, aflându-le d-voastră pe acestea, să fiţi cu băgare de seamă și grijă în observarea lor, precum și înainte de aceasta „in simili circumstantia" serios vi s'a poruncit d-voastră. Apoi, cari sunt mai aproape de Moldova, dregătorii acelor locuri să se sileasca într'aceia ca prin mijloace îndrăzneţe și în afară de primejdia contagiunii să se informeze de creșterea sau stingerea răului contagios în numitele locuri, și din Moldova și din altă parte, și să nu neglijeze a informa îndată Guvernul, „de casu in casum", ca după aceia și Guvernul să-și facă datoria și slujba, potrivit cu porunca Măriei Sale. În toate acestea d-voastră, dar mai cu seamă ca nu cumva, „casu quo", în țară, „per incuriam et invigilantiam", această periculoasă nevoie să nu năvălească, — „sub amissione honoris et officii" să nu zăboviţi a împlini porunca Măriei Sale și Guvernului și să vă faceţi datoria, „prout praescriptum est".

sége és Gubernium parancsolattyának s maga kötelességének, prout praescriptum est, satisfacialni el ne mulassa.

Secus non facturis altefata Sua Maiestas Sacratissima benigne propensa manet. Datum e Regio principatus Transylvaniae Gubernio, Claudiopoli, die 29 9bris 1730.

C. Sigismundus Kornis, gub., m. p.

David Maxay, secretar., m. p.

[Vo:] Generosis, Prudentibus item ac Circumspectis consuli Sedisque iudici caeterisque senatoribus ac notario civitatis et Sedis saxonicalis cibiniensis, nobis honorandis et benevolis.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMMXLI.

București, 1731, 30 Ianuar.

Mihai-Vodă Racoviță, Domnul Țerii-Românești, către Brașoveni, cu mulțămiri pentru felicitările lor la suirea în Scaun.

Spectabiles, Generosi ac Circumspecti domini. Literae Spectabilium ac Generosarum Dominationum Vestrarum ex occasione collatti mihi, divina favente clementia, Valachiae principatus, congratulatoriae mihi redditae, ac peracceptae fuerunt, et gratias ago pro amicabilibus votis et auguriis simulque officiosa amicitiae demonstratione, quam mea quoque ex parte, tum antecessorum meorum exemplo, cum etiam proprio instinctu, congruis officiis ita fovere desidero, ut Inclyta civitas coronensis, quod in me circa observandam bonam vicinitatem desiderare possit, prorsus habitura non sit. Interim easdem optime valere cupiens, singulari cum benevolentia maneo Spect., Gener. et Circumspectarum Dominationum Vestrarum ad officia paratus

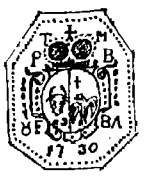

(Ion Mihail Racoviță Voevod.)

Bukuresti, die 30 ianuarii 1731.

[Vo:] Responsoriae principis Vallachiae neo-creati, Michaelis de Racowitz ad nostras gratulatorias. Exhibitae die 12. februarii, anno 1731.

(Brașov, Archiva Orașului, Mz. 2/731.)

MMMXLII.

Cluj, 1731, 26 Iunie.

Guvernul ardelean către Sibieni, despre starea țerănimii în părțile Făgărașului.

Sacrae Caesareae Regiaeque Catholicae Maiestatis, principis Transsilvaniae, domini, domini nostri Clementissimi, nomine.

Generosi, Prudentes item ac Circumspecti nobis honorandi et benevoli, salutem et gratiae caesareo-regiae incrementum.

MMMXXXII.

Cancelaria ardeleană din Viena către Consiliul de război, despre numirea unui căpitan al Făgăraşului după Simion Boér şi despre starea preoţilor români de acolo. Viena, 1729, 12 April.

Sacrae Caesareae Regiaeque Catholicae Maiestatis Excelso Consilio Imperiali Aulae Bellico ad eiusdem in puncto vacantiae supremi officii capitaneatus in Transylvania fogarasiensis, de dato 10 aprilis anni praesentis, emanatum insinuatum, officiosissime reinsinuandum Cancellariae huic Regiae Transylvanico Aulicae decessum domini Simonis Boér, praelibati districtus fogarasiensis supremi quondam capitanei, etiam per regium Transylvaniae principatus Gubernium innotuisse Suaeque Sacratissimae Maiestati ab eodem Gubernio regio iuxta stylum et modum in similibus hactenus observatum demissam informationem iam submissam candidationemque aliorum subiectorum ad supplendam a Sua Maiestate Sacratissima hanc vacantiam ex praefato Gubernio regio proxime submittendam esse, qua accepta Cancellaria isthaec, non immemor huius quoque Excelsi Consilii Imperialis Aulae Bellici insinuati, pro muneris sui exigentia, vacantiam istam in Excelsa ministeriali conferentia in rebus transylvanicis celebranda proponere haud intermissura est. Occasione autem hac officii sui cancellaria haec esse duxit officiosissime Excelso Consilio Imperiali Aulae Bellico communicare, per fiddignas relationes innotuisse quod post decessum iam dicti domini supremi quondam capitanei Status Valachorum graeci ritus in eodem districtu unitorum in deterius mutatus unitique popae contributionibus in eodem districtu subiiciantur, schismatici autem eximantur, necnon duo templa per schismaticos occupata sint. De reliquo, et cetera.

Ex Consilio Cancellariae Regiae Transylvanico Aulicae, die 12 aprilis anni 1729.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti ; copie contimporană.)

MMMXXXIII.

Cancelaria ardeleană din Viena, despre numirea episcopului Ioan Klein. Viena, 1729, 6 Maiu.

Sacratissimae Caesareae Regiaeque Catholicae Maiestatis Excelsae Aulicae Caesareae perquam officiose insinuandum altissime fatam Maiestatem Sacratissimam ad episcopatum Valachorum, Graecorum, Ruthenorum et Rascianorum in principatu Transylvaniae partibusque regni Hungariae eidem annexis Sanctae Romanae Catholicae Ecclesiae unitorum graeci ritus fogarasiensem, per decessum ex hac vita domini Ioannis Nemes, liberi baronis de Patak, istius episcopatus ultimi ac immediati possessoris, dominum Ioannem Klein, iuxta demissam Excelsae Caesareae ministerialis conferentiae, die 25ta februarii anni volventis, in rebus transylvanicis celebratae opinionem, benignissime resolvisse et nominasse. Proinde eandem Excelsam Caesareo-Regiam Aulicam Cameram requiri officiosissime quatenus haud gravaretur Inclitae Camerali in dicta Transylvania Directioni congruos dare ordines, vi quorum universa bona et beneficia ad eundem episcopatum spectantia, una cum utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, prouti per antelatum episcopum dominum Ioannem Nemes, baronem de Patak, possidebantur, praememorato neo-resoluto domino episcopo consignentur et tradantur. Caeterum eidem Excelsae Caesareo-Regiae Aulicae Camerae Cancellariam hanc Regiam Transylvanico Aulicam ad exhibenda quaevis officii sui genera promptissimam manere atque paratissimam.

Ex Consilio Cancellariae Regiae Transsilvanico-Aulicae, Viennae, die 6ta maii anni 1729.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contemporană.)

MMMXXXIV.

Viena, 1729, 6 Maiu.

Împăratul Carol al VI-lea numeşte pe Ioan Klein episcop al Românilor uniţi.

Carolus VItus, et cetera.

Illustres, et cetera. Quoniam nos, attentis benigne et consideratis praeclaris virtutibus, laudatis et acceptis moribus, doctrina item ac eruditione aliisque animi dotibus fidelis nostri Ioannis Klein, quibus ipsum ex altissimi numinis beneficio insignitum et exornatum esse ex demisso ac fidedigno fidelium nostrorum testimonio ac recommendatione cognovimus, eundem, tanquam personam idoneam et bene meritam, ad episcopatum Valachorum, Graecorum, Ruthenorum et Rascianorum in haereditario nobis Transylvaniae principatu partibusque regni nostri Hungariae eidem annexis sanctae romano-catholicae Ecclesiae unitorum graeci ritus fogarasiensem, per mortem et ex hac vita decessum Reverendi ac Magnifici Ioannis Nemes, liberi baronis de Patak, eiusdemque episcopatus ultimi veri legitimi ac immediati possessoris, de iure et de facto vacantem, vigore alterius nostri diplomatis a nobis eidem impertiti, assumsimus, elegimus et nominavimus ac in consiliarium nostrum declaravimus. Eapropter mandamus vobis clementissime quatenus vos dictum Ioannem Klein, non modo pro vero, legitimo ac indubitato unito superius declaratorum episcopo agnoscere, habere, reputare, perque alios, quorum interest et intererit, agnosci, haberi et reputari, eumque in dictum episcopatum suo modo installari ac introduci facere, sed et omnem congruam eidem, dum et quando pro istius episcopalis muneris ac iurisdictionis suae exigentia requisiti fueritis, iuxta officii vestri incumbentiam praestare debeatis et teneamini assistentiam. Quibus sic facturis gratia nostra caesareo regiaque principali iugiter propensa manemus. Datum in civitate nostra Vienna, die 6 mensis maii, anno Domini 1729, regnorum vero nostrorum, et cetera.

B. Ioan. Ios. Bornemisza de Kaszon. Ad mandatum, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie contemporană.)

MMMXXXV.

1729, 4 Iulie.

Cancelaria ardeleană din Viena către Camera Imperială, despre cearta cu Moldova pentru hotarul în părţile Cincului, Gurghiului şi Bistriţei.

Sacratissimae Caesareae Regiaeque Catholicae Maiestatis Excelsae Camerae Aulicae officiosissime insinuandum: Ad iteratas Incliti Gubernii Regii Transylvaniae Suae Maiestati Sacratissimae humillime submissas preces, haud ita pridem Sacratissimam Suam Maiestatem eidem Gubernio suo in Transylvania Regio clementer demandare dignatam fuisse ut, ratione territoriorum inter Sedes siculicales Csik, Gyergyo, necnon Sedem saxonicalem bistricziensem nominatas, Moldaviam inter, controversorum, nunc vero per Moldavos occupatorum, beneficio literarum metalium aut alio quovis modo provideat suamque desuper informationem submittere non intermittat. Hincque dictum idem Gubernium Regium Cancellariae huic Regiae Transylvanico-Aulicae scriberet, se quidem, ex quo nullum aliud efficacius revindicandorum dictorum territoriorum medium videat, reinveniendarum huiusmodi metalium intuitu, omnem industriam impendisse, inito nihilominus huiusmodi conatu hasque, communi quasi fama authore, non alibi quam inter literalia instrumenta apaffiana, nunc penes Inclitam Cameralem in Transylvania Directionem existentia, reperibiles adeoque investigandas, haud abs re autumaret, cum aliunde dilationem, aut neglectum huius revisionis instrumentorum, prout in praeiudicium iurium fisci regii vergeret, ita etiam integrarum in principatu eodem, tam familiarum, quam privatarum personarum, administrandae iisdem iustitiae cursum impedire idem Gubernium scriberet. Hinc, praeprimis intuitu commodi publici summi principis, quo

conservandis ampliandisque eiusdem territoriis, necnon privatorum quoque iuribus pro aequitate consulere, ex officio incumberet, Caesareo-Regiam Cameram Aulicam officiosissime requirit quatenus, circa praeattactorum literalium instrumentorum suo modo fiendam revisionem, modum competenter suppeditare non gravetur. Quae dum Excelsae Camerae Aulicae Regiae Cancellaria haec Transylvano-Aulica pro exigentia officii sui respectuose insinuat, ad exhibenda porro quaevis mutui officii studia semper addicta manet et parata [1].

Ex Consilio Cancellariae Regiae Transylvanico-Aulicae, die 4ta iulii anni 1729.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMMXXXVI.

Guvernul ardelean către Sibieni, despre stările bisericești ale Românilor după moartea episcopului Ioan Pataky. Cluj, 1729, 17 Decembre.

Sacrae Caesareae Regiaeque Catholicae Maiestatis principis Transylvaniae, domini, domini nostri Clementissimi, nomine.

Spectabilis, Generosi, Prudentes item ac Circumspecti frater nobis observande, honorandi et benevoli, salutem et gratiae caesareo-regiae incrementum.

Per decessum baronis Ioannis Pataki, alias Nemes, graeci ritus Valachorum episcopi, tapasztalván az unitus, és sub specie unionis lappango oláh papok között valo nagy confusiot, hogy az kik közülök valosággal unitasok is, az megholt püspok baro Pataki halála után, mások azoknak confusiojokra és injuriatiokra transmigrálván az két Oláhországra, Banatusban és Maramarusban magokat schismaticus püspökkel papokká tétetven és onnét viszsza jövén sok inconventiákat causáltak, mellyekröl is midön felséges Urunk genuine informáltatott volna, azon gonosz igyekezeteknek meg elözésére tettszet eö felségének mig in locum praememorati graeci ritus Valachorum unitorum episcopi mást fog eö felsége kegyelmesen denominalni, addig a mostani kolosvári rector pater Fitter Adam urat pro di-

Prin moartea lui Ioan Pataki, alias Nemes, episcop al Românilor de rit grecesc, am aflat de marea turburare latentă între popii români uniți, și că și acei cari sunt cu adevărat uniți dintre ei, după moartea episcopului baron Pataki, din pricina turburării și batjocurilor altora, au pribegit în cele două țeri românești, în Banat și Maramureș, s'au făcut popi cu episcopi schismatici și, întorcându-se de-acolo, au pricinuit multe necuviințe, despre care când s'a informat Măria Sa Domnul nostru, cu adevărat, ca să se prevină aceste intenții rele până când va numi în locul pomenitului episcop unit al Românilor de rit grecesc, până atunci a pus pe rectorul de acum de la Cluj, pe Adam Fitter, ca director al popilor români de rit grecesc, ca să inspecteze pe popii români uniți și, unde va trebui ajutor,

---

[1] Adăugim după inventariul citat și la p. 1081, nota 8, aceste mențiuni de acte cu privire la hotare:

„Copia literarum Ioan[nis] Nicolai Maurocordati, principis Moldaviae, dd. Iass, 24 ianuarii 1712, magistratui Bistricii datarum.

Copia literarum magistratus bistriciensis ad Celsissimum principem Moldaviae, dominum Iohannem Nicolaum Maurocordatum, sub dato Bistricii, die 11 februarii 1712 datarum.

Copia literarum Excellentissimi domini generalis commandantis de Stainville ad Inclytam deputationem Albae-Iuliae, 1 martii 1712 exaratarum.

Copia literarum Nicolai Maurocordati, principis Moldaviae, ad Excellentissimum dominum generalem de Faberi, sub dato Iass, 28 aprilis 1712 datarum.

Copia commissionis gubernialis ad magistratum bistriciensem, dd. Medgyes, 15 iunii 1712 expediatae.

Copia literarum deputationis Transsilvaniae ad Celsissimum Moldaviae principem, die 29 iunii 1712.

Copia literarum Excellentissimi domini generalis commendantis Celsissimo principi Moldaviae transscriptarum, dd. Alba-Iulia, 3 iulii 1712."

rectore poparum graeci ritus Valachorum kegyelmesen resolválta hogy az unitus oláh papokra inspiciállyon és ha mikben succursus kévántatik a Gubernium is succurályon, mellyre nézve látván és tapasztalván de die in diem az schismaticus oláh papoknak nagy mértékben harapozo gonosz igyekezeteket és munkájokat, szükségesnek itéltetett hogy minden hellységekben publicáltassék hogy a modo imposterum valaki ez oláhok közül titkon vagy clancularie schismaticus oláh püspökkel magát oláh papnak tételi, és az igaz unitus papot quoquomodo exturbálni igyekezik közöttök confusiot szerezni, az ollyan immediate az contributioknak obnoxius légyen és egyébb terek viselésnek is subjaceállyon, egy sóval valakinek Athanasiustól, néhai báró Pataki János Urtol vagy más igaz unitus püspöktöl testimonialissa nem producáltatthatik, az immediate contribuálljon és egyéb onust is supportállyon sött az maga földös Uraknak is servitiumot praestallyon.

Az kik ratiocináltak az generalis computuson, inspectorok vagy perceptorok in annis vel hyberniis 1726, 27, 28 az akkori ratiokat hozák bé, és ha mi restantiájok van a pénzt is magokkal hozák bé, ugy az idei Aulica Cancellaria fizetésit is jo monetául. Az ratiok productioja azért kivántatik hogy a neoconductus Mileseknek craiczarit igazitásban vehessen a commissariatus per provinciam és a restituálando egy egy craiczár bonificatioja is proportionáltathassék a proportione quanti contributionis, mint hogy most jött a Guberniumnak finalis resolutioja generalis commissarius eö Excellentiájátol mit lehessen acceptálni a praenominált esztendökben in computibus provinciam inter et militiam, azért ad 15tum ianuarii compareállyanak. Ha mi panaszok leszen a militia ellen observálván az elsö instantiákat a condigna satisfactiot nem obtineálhatnak clara rei declaratione specificálván a panaszt hogy ki ellen vagyon cum veris documentis a Guberniumnak adgja bé kegyelmetek ugy tudyja az dolgot pro ulteriori promoveálni és meg is orvoslani, kegyelme-

să ajute și Guvernul; văzând și aflând că din zi în zi în mai mare măsură cresc intențiile rele și munca schismaticilor popi români, s'a crezut că e de nevoie să se publice în toate localitățile ca de acum cine dintre acești Români se face popă român de către un episcop schismatic, în taină sau furiș, și pe adevăratul popă unit se silește să-l gonească oricum, să facă tulburare între ei, acela să fie îndată pus la contribuție și să fie supus și la purtarea altor îndatoriri. Cu un cuvânt cine nu-și poate aduce un act doveditor de la Atanasie, de la baronul Ioan Pataki sau de la alt episcop unit adevărat, acela îndată să dea bir și să fie supus și altor sarcini, ba chiar și domnului de pământ să-i facă slujbe.

[Nu ne privește.]

Méltóságos commendans generalis Excellentiája proxima occasione irja a Guberniumnak hogy Fogarasföldéröl ötvenen vagy hatvanon öszve vervén magokat a paraszt emberek, csoportosan mentek által Havasalföldébe és fegyveresek felesen lévén minekelötte meg elöszhettélö, vagy meggátoltattathattanak vólna elábáltak, másoknak is roszsz példájára és a publicumnak is kárára, azért ezen gonoszanak eltávoztatására nezve, mind eö Excellentiaja intimatiojat mind a roszsz consequentiának harapozását considerálván a Gubernium, pro moderna rerum circumstantia et plurium eiusmodi mali exempti sequelarum aversione szükségesnek itélte, minden hellységekre közönségesen az egészsz principatusba, committalni super eo hogy a vármegyék, székek és hellységek tisztyei promulgállyák mindenütt hogy a dominus terrestrisek és possessorok szedgyék el mindjárást mindenütt a parasztközségtöl a fegyvert, s vegyék magok kezéhez ugy hogy senkinek ne legyen szabad e plebe rusticana fegyverrel, puskával járni, s azt tartani, külömben ha post huiusmodi promulgationem ubique publicatam, fegyver, kard, pallos és puska találtatik a parasztságnál, a tisztek tartozzanak sub gravi honoris iactura, e Gubernii animadversione a die publicationis praesentium intra quindenam elszedni töllök a puskat és fegyvert. Ha pedig a dominus terrestris parasztemberekkel akar vadászni vagy vadasztatni, ollyankor ki adhattya a puskásoknak a puskákot és a mig vadásznak, addig legyen nállok, vadászattól meg szünvén, ismét mingyárt szedgye vagy szedesse bé töllök s rakassa vagy tétesse el maga házánál de a puskasoknál ne hadgya, mind azáltal a szöllö határ és marha pasztoroktól nem kell a fegyvert elszedni.

Mellyet is kegyelmetek eszerint effectumba venni és stricte observálni, s observáltatni, ugy hasonló képpen arra is igen szorgalmatossan vigyázni s vigyáztatni mindenütt, kivált a havas alatt, havasokhoz közel lévö hellységekbe, ismérje és tarcsa maga szoros kötelességének lenni hogy a contribuens

Excelența Sa Ilustrul general-comandant scrie cu „proxima occasio“ Guvernului că 50 sau 60 de țerani din Făgăraș s'au strâns și în grup au trecut în Țara-Românească și, fiind pe jumătate înarmați, înainte de a li luà înainte sau de a-i opri, au fugit, ca exemplu rău pentru alții și spre paguba obștii. De aceia, pentru înlăturarea acestui rău, consideră Guvernul, atât intimația Excelenței Sale, cât și mușcătura relei urmări, „pro moderna rerum circumstantia et plurium eiusmodi mali exempli sequelarum aversione“; el a judecat de trebuință că în toate localitățile din întreg principatul trebuie a se ordonà „super eo“ ca dregătorii comitatelor, Scaunelor și localităților să promulge în toate părțile ca „dominus terrestris“ și posesorii să strângă îndată din toate părțile armele de la comune și să le iea la ei, așà că nimănui să nu-i fie îngăduit „e plebe rusticana“ să umble cu armă, pușcă și să o țină pe aceia. Astfel, dacă „post huiusmodi promulgationem ubique publicatam“, armă, sabie și pușcă se găsesc la țerani, datoria dregătorilor să fie, „sub gravi honoris iactura, e Gubernii animadversione, a die publicationis praesentium intra quindenam“, să iea de la ei pușcă și armă. Dacă însă vrea să vâneze sau să pună să se vâneze cu țerănimea „dominus terrestris“, atunci poate să dea pușcașilor puștile și, până vânează, să le aibă, iar, isprăvind vânatul, îndată să le strângă și să le așeze sau să le pună la casa sa, dar să nu le lase la pușcași. Cu toate acestea, de la păzitorii viilor, de la ai hotarului și de la păstorii de vite nu trebuie să strângă armele.

Ceia ce d-voastră aducând-o la îndeplinire și observând-o strict, de asemenea păzind sârguincios și aceia, în tot locul, și, mai cu seamă supt munte, ca să cunoașteți localitățile din apropierea munților, și să vă țineți de strictă datorie ca obștea birnică, nici în taină, nici pe față, nici cu de-a sila, să nu

kösség se titkon, se nyilván, se erószakosan ne elábállyon külömben a hova való tisztnek gondviseletlensége vagy negligentiaja mia történik illyen dolog, annak kelletik számot adni rolla, és ha mi non putáram követi, magának tulajdonicsa.

o iea la sănătoasa; de altfel, unde se va întâmplă așa ceva din pricina lipsei de grijă sau negligenței, aceła va trebui să dea seamă de aceasta și, dacă va urmă cu el ce nu socotise, să și-o atribuie însuși.

Sic facturis altefata Sua Maiestas Sacratissima benigne propensa manet. Datum ex Regio principatus Transilvaniae Gubernio, Claudiopoli, die 26 iunii, anno 1731.

Sigimundus Kornis, gub., m. p. *David Maxay, secretar., m. p.*

[Vo:] Generosis, Prudentibus item ac Circumspectis consuli, Sedisque iudicibus, coeterisque senatoribus ac notario civitatis et Sedis saxonicalis cibiniensis, nobis honorandis et benevolis.

Szinte midön ezen commissio concludáltatott vólna, erkezett Meltóságos commendans generalis ö Excellentiája levele 22ta labentis Crajováról iratott a Guberniumhoz, kiben is irja eö Excellentiája hogy a vármegyék és székek tisztyei szorgalmatosan rea vigyászának s vigyáztassanak ha hol tolvajok hallatnak vagy láltatnak, azokat kergettessék és elfogattatásokban minden módon igyekezzenek s a kiket el foghatnak, azokat igen jó és szoros örizet alatt való fogságba tegyék és tétessék hirt adván rólla. Azomban azt is keményen megtiltsák hogy a falukból semmiképpen az ollyan gonosz embereknek victuale ne suppeditáltassék a fegyver a mint már megiratott, a parasztságtól olyan formában be szedettessék, mellyeket is kegyelmetek aszerint mindenütt effectumba vétetni és szorgalmatossan observáltatni ismérje maga szoros kötelességek lenni.

Azomban a szökö s bujdoso emberekre is ocultissime vigazzon és vigyaztasson s valahól affélék találtatnak a ferjfiak meg fogattatván tétessenek tömlöczbe, a cselédgyek s marhajok sub bona custodia adattassanak altal a dominus terrestrisnek és a falukis magok s ha egyfalu elegendö nem tenne, a szomszéd falu is tartozzék insurgalni, az illyen bujdoso s lészegö emberek akár a tolvajok ellen, és ha ugy is nem birhatnának véllek, a militia tisztyeitöl s közelyebb találtatando commendans-

Chiar când s'a încheiat această comisiune, a sosit scrisoarea din 22 a lunii curente a Excelenței Sale Ilustrului comandant-general, din Craiova, scrisă Guvernului, în care arată Excelența Sa că dregătorii comitatelor și Scaunelor să fie cu sârguincioasă băgare de seamă ca, unde vor auzi sau vor vedeà hoți, să-i alunge și în tot chipul să se silească a-i prinde și pe cari îi pot prinde, pe aceia să-i pună la închisoare, supt pază foarte bună și strânsă, dând de știre despre aceasta. Dar și aceia să o interzică aspru ca în sate acestui fel de oameni răi să nu li se dea arme, precum s'a și scris ca de la țerănime în așa fel să se strângă, și să recunoșteți și d-voastră ca strictă datorie de a efectuà aceasta în toate părțile și a o observà sârguincios.

Dar să aibă grijă și să pună pază „ocultissime" asupra oamenilor cari fug și se ascund și, unde se vor aflà de aceștia, pe bărbați să-i prindă și să-i pună în închisoare, slugile și vitele să se dea domnului de pământ „sub bona custodia" și că și în satul e dator să se ridice, și, dacă un sat nu e destul, atunci și satul vecin e dator să se ridice contra acestui fel de oameni ascunși și vagabonzi sau contra hoților, și, dacă nici așa nu puteți birui cu ei, trebuie cerută și asistență militară de la dregătorii militari și de la comandanții cari se găsesc mai pe aproape, cărora, precum scrie Excelența Sa Ilustrul gene-

sitöl (kiknek is a mint irja Méltóságos generalis eö Excellentiaja már parancsolt) militaris assistentiat is kell kérni, és ugy compescalni in casu pedig necessario eö Excellentiaja vóltaképpen informáltassék és kegyelmetek magat mind ezekben e szerint accommodállya, és igy cselekedgyék.

ral, li-a şi poruncit şi aşa să se împace; însă în caz de trebuinţă, Excelenţa Sa să se informeze, şi d-voastră să vă potriviţi după aceasta. Şi aşa să faceţi.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMMXLIII.

Anuşca către „jupun Moarcăş" (Wagner) din Braşov, pentru „banii de la Ion Grid", arătând ce-i scrie „nepotul Stae"; altfel va face „mare strânsoare". 1731, 7 Septembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 331, nº 13.)

MMMXLIV.

Reformaţii din Ardeal către Împărat, despre nedreptatea ce li se face în folosul clerului românesc. 1732.

Sacratissima Caesarea Regiaque Catholica Maiestas, domine, domine naturaliter clementissime, benignissime!

Maiestas Vestra Sacratissima clementissime meminisse dignabitur quomodo iam per sex brevi excurrentes annos ex natione saxonica deputatus et senator cibiniensis pro curandis negotiis publicis ad Augustissimam Maiestatis Vestrae Sacratissimae Aulam benignissime admissus sit, qui, inter alia negotia publica et oeconomica, etiam religiosa procurando, specialiter et notanter de decimarum a Venerando clero catholico noviter instituta impetitione, de cessione monasterii cibiniensis, eademque occasione a plenipotentiario Sacratissimae Vestrae Maiestatis commissario civitati solenniter eatenus compromissis beneficiis, sua memorialia in extenso ad Sacratissimum Maiestatis Vestrae thronum pedesque humilime deposuit; quae tamen in hodiernum usque diem ad desideratissimam ministerialis conferentiae institutionem dilata et indeterminata permanserunt.

Accesserunt interea alia atque alia gravamina, inter quae primarium esse videtur quod, proxime praeterito anno, occasione decretaliter iniunctae correctionis remoratae iustitiae, eo processum sit, ut quinque tantum personae seu consiliarii guberniales catholici, contra expressum Sacratissimae Vestrae Maiestatis mandatum suamque hoc in negotio sibi iustissime reservatam religiosorum ventilationem et correctionem, novum legum patriarum systema formare atque publicas regum principumque privilegiis confirmatas patriae constitutiones invalidare et mutare conati sint, unde subinde inter fideles Maiestatis Vestrae subditos terribiles eiusmodi rumores sparsi quod brevi praedictae innovationes in executionem venient, atque de acatholicorum religione et libertatibus penitus actum erit; quae procedura, conturbatis subditorum animis, maxime damnosam in oeconomias causavit influentiam et consequentiam.

Accedit prioribus novum etiam gravamen, quod nimirum extra Venerandum clerum catholicum episcopus etiam vallachicus et popae Vallachorum graeci

ritus, inter alios, pastoribus quoque saxonicis augustanae confessioni addictis decimas a seculis iure regio pacifice possessas, praetextu unionis cum religione catholica et tenore leopoldini diplomatis, seu iuxta sic dictorum quinque punctorum articulum primum, adimere intendant; cum tamen hic articulus, quoad ipsos quoque romano-catholicos, genuinam interpretationem desideret atque a clero augustanae confessionis eiusdem instantia et explicatio ante aliquot adhuc annos Sacratissimae Vestrae Maiestatis iustissimae determinationi humilime submissa sit.

Dignata quidem erat Sacratissima Sua Maiestas gloriosissimae reminiscentiae Imperator Leopoldus, tam in tractatu viennensi, die 28 iunii, anno 1686, emanato, ante occupationem Transylvaniae, quam etiam occasione acceptati dominatus caesarei per capitulationem sic dictam lotharingicam, die 27 octobris, anno 1687, signatam, Status et Ordines Transylvaniae benignissime assecurare ut quaevis natio et religio in statu quo manere atque pristinis libertatibus beneficiisque pacifice frui debeat, imo, post realiter stabilitum per aliquot annos dominium, Augustissimo Monarchae placuit, anno nimirum 1691, pro totius provinciae constantissimo regulamento solenne instrumentum diplomaticum clementissime expedire et statuere ut eiusdem contenta pro lege perpetua et pragmatica sanctissime observari debeant; ubi etiam praememoratum decimarum beneficium expresse confirmatum existebat, uti praecitati sacratissimi diplomatis articulus 2dus hic, sub lit. A. adiectus, clarissime edocet.

Nihilominus, dum anno 1699 Inclitus Status catholicus ad privatam suam instantiam aliam resolutionem imperatoriam et sic dicta quinque puncta impetrasset, reliqui receptarum religionum Status et Ordines sibi iteratum ad Sacratissimam Vestram Maiestatem recursum suorumque iurium remonstrationem humilime reservarunt. Uti etiam, quoad punctum 3tium, per lit. B. signatae declarationis, specialem querelam et remonstrationem instituendam habemus.

Sunt et alia specialia urgentissima, tam nobis dolorosa, quam summe Maiestatis Vestrae Sacratissimae servitio damnosa gravamina, utpote exemptio advenarum catholicorum a contributione et iurisdictione, sollicitatio tituli praepositurae cibiniensis a praeposito caroliensi Demeter, etc., etc., quae omnia, obtenta clementissima resolutione, inferius humilime sollicitanda, etiam ad particularem et uberiorem remonstrationem, nobis humilime reservamus.

Ideoque ad Maiestatis Vestrae sacratissimum thronum flexis genibus provolvimur, devotissime orantes, dignetur Maiestas Vestra Sacratissima distinctissime fidelium attamen afflictorum subditorum suorum paternam habere curam et clementissime ordinare ut solita ministerialis deputatio, sepositis aliis negotiis, a tot annis cumulata Transylvaniae religiosa gravamina in speciali conferentia assumat, partes pro et contra audiat, adhibitaque praevie fidelissima ventilatione, genuinam et impartialem ad Sacratissimam Vestram Maiestatem relationem et opinionem humilime exhibeat, quibus tandem peractis Maiestas Vestra Sacratissima, qua princeps noster clementissimus summusque omnium religionum iudex, prolatas humilimas querelas pro iustitia decernere et finaliter determinare atque deinde etiam pro futuro utrisque partibus suos limites ponere unionemque animorum, pro maxima Maiestatis Vestrae Sacratissimae gloria et servitio, clementissime restabilire et constanter conservare dignabitur.

Quemadmodum etiam finaliter hanc praecipuam a Maiestate Vestra Sacratissima nobis exoramus iustitiam et clementiam, ut nobis, qua fidelibus subditis, ulterior etiam, libera semper et benignissima, ad Aulam concedatur admissio et, veluti elapsis annis ordinarius noster deputatus eandem habuit licentiam, sic etiam quoad haec negotia e medio nationis unus vel alter illius successor, non tantum pro nunc constitui, sed etiam in futurum nationalis haec deputatio seu agentia pro rerum exigentia absque ulla difficultate continuari et de casu in casum iustitia et remedura humilime impetrari possit, uti Sacratissima Maiestatis Vestrae, resolutione anno 1698, die 12 aprilis, clementissime emanata solenniter et luculenter sancitum

est his verbis: licitum erit Nationi Saxonicae habere ad Aulam agentem seu procuratorem negotiorum suorum, et caetera.

Pro qua imperatoria benignitate iustissimaque ordinatione, divinam clementiam regemque regum indesinenter implorabimus ut Maiestatem Vestram Sacratissimam, tam temporalibus, quam aeternis prosperitatibus et in seram usque posteritatem durabili gloriosissima stemmatis caesarei propagatione coelitus beare et conservare velit; emoriendo

Maiestatis Vestrae Sacratissimae fideles humilesque subditi: Nationis Saxonicae officiales atque religioni augustanae confessioni addictae communitates in Transilvania.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMMXLV.

Guvernul ungar către dregătorii comitatului Arad, despre întărirea de Împărat a episcopilor Vichentie Ioanovici de Carlovăț și Isaia Antonievici de Arad. Pressburg, 1732, 22 Mart.

Illustrissimi, etc.

Quandoquidem Sua Sacratissima Caesarea et Regia Maiestas Venerabilem Vincentium Ioannovich graeci ritus nationis illyricae seu rascianicae archiepiscopum et Metropolitam carlovicensem et belgradiensem caeterarumque ditionum Suae Maiestatis Sacratissimae neoacquisiticarum, qua in locum defuncti Moysis Petrovich, eiusdem ritus archiepiscopi et Metropolitae aeque carlovicensis et belgradiensis, more solito a clero et universo populo graeci ritus illyrico-rasciano electum, recenter benigne confirmasset, sed et Isaiae Antonoevich, pro districtu aradiensi, ienopolitano, magno-varadiensi et halmassiensi nominato eiusdem graeci ritus non unito episcopo, consuetas desuper expeditiones extradandas clementer resolvisset;

Hinc Consilium hocce Locumtenentiale Regium idipsum praetitulatis Dominationibus Vestris praesentibus eo fine intimandum esse duxit ut modofati graeci ritus populus, et ille non unitus solum, ad quem duntaxat iurisdictio eiusdem restricta haberetur, praelibatum praevio modo per Suam Maiestatem Sacratissimam clementer confirmatum archiepiscopum et Metropolitam pro tali recognoscere, et debitam ab eodem, in rebus ad functionem eiusdem spectantibus, dependentiam habere teneatur; praetitulatae Dominationes Vestrae praefatum graeci ritus episcopum ad exercitium competentis eidem iurisdictionis in gremio suo admittant.

Caeterum, ne eiusdem ritus homines passim per regnum ubi hactenus non erant, pro libitu sedem figere, et in locis ubi religionis suae ecclesias et exercitium publicum ad praesens non habuissent, illud vendicare ac per se propriaque sua authoritate introducere valeant, — eatenus peculiarem habebunt eaedem Dominationes Vestrae curam, ita ut, si quas eo in passu contraventiones vel novitates fieri resciverint, easdem specifice, pro ordinando desuper conveniente remedio, Consilio huic Locumtenentiali Regio repraesentare noverint eaedem Dominationes Vestrae. Datum ex Consilio Locumtenentiale Regio, Posonii, die vigesima secunda martij, anno Domini millesimo septingentesimo trigesimo secundo celebrato.

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum ad officia paratissimi

Comes Georgius Esterházy, m. p. *Adamus Baró de Merko, m. p.*
Emericus Gyurcsány, m. p.

(Archiva Comitatului Bihorului, N-r 24, fasc. II, 1732.)

MMMXLVI.

Viena, 1732, 9 April.

Însemnare despre memoriul prezintat la Viena de episcopul Klein cu privire la drepturile Bisericii sale.

Pro notitia. Viennae, die 9 aprilis 1732.

Perhibetur: Illustrissimum ac Reverendissimum dominum episcopum vallachicum Klein exhibuisse ad Excelsam Cameram Aulicam memoriale, in quo suo et totius vallachici cleri nomine instantissime sollicitat:

Ut in Transilvania universi Vallachi, qua sanctae religioni catholicae uniti, decimas quas hactenus sic dictis reformatae et evangelicae religionis pastoribus dare obligati fuerint, deinceps suis popis vallachicis, clero catholico unitis, pendere debeant. Rationes et argumenta allegata dicuntur sequentia:

1o, quod vi et authoritate leopoldini diplomatis, tempore Unionis elargiti, quoad temporalia, Inclitis Statibus regni religionibusque receptis parificati sint, iuxta instrumenti Unionis articulum tertium sequentem:

Quinimo clementer annuimus ut quicunque etiam seculares et plebeae conditionis homines toties mentionatae Sanctissimae Ecclesiae sese secundum normam a theologo praescribendam univerint, immediate statui catholico adnumerentur sicque inter Status computentur capacesque legum patriarum ac universorum beneficiorum, non ut hactenus solum tollerati, sed ad instar patriae filiorum reliquorum reddantur.

2do. Allegare feruntur nota sic dicta quinque puncta seu decretum leopoldinum anno 1699 emanatum, ut et eorundem repetitionem in decreto caesareo anno 1701 severioribus terminis expeditam atque tenore praedictae Unionis eandem resolutionem sibi vendicare praesumunt.

3tio. Eo etiam condescendisse audiuntur quod, collato hoc beneficio, etiam a pastoribus evangelicis hactenus pendi solitum censum cathedraticum omnemque aliam his decimis adiunctam et consuetam onerum portionem in se suscipere velint.

Quibus rationibus sine dubio Excelsam Cameram facile in suam partem favorabilemque resolutionem flectere poterunt.

Cum vero hoc decimarum negotium praedictis religionibus acatholicis maxime sit praeiudiciosum et damnosum ideoque summe necessarium esse videtur ut praedicta utraque ex parte consultatio instituatur atque argumenta contraria colligantur et suppeditentur, quibus nova haec poparum vallachicorum sollicitatio et intentio sufflaminari, imo penitus everti possit.... *(sic)*.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMMXLVII.

Pressburg, 1732, 26 April.

Guvernul ungar orânduiește cercetare pentru a constată dacă ortodocșii țin serbătorile odată cu catolicii.

Illustrissimi, Reverendissimi, Spectabilis ac Magnifici, Perillustres, item ac Generosi domini nobis observandissimi.

Quandoquidem natio graeci ritus rasciana ad festorum cum romano-catholicis celebrationem commonita Suae Maiestati Sacratissimae medio Consilii Aulae Bellici humillime repraesentasset nationem illyrico-rascianam non unitam, iuxta calendarium graecum, ad celebrationem sat multorum festorum adstrictam, ad ferienda etiam festa romano-catholicorum, exceptis maioribus: Nativitatis utpote Domini, Paschatis et Pentecostes, festis ideo non obligari, ne eadem, utriusque ritus festa aequaliter celebrare coacta, negotia sua domestica et oeconomica negligat, sicque ad praestanda sua onera incapax reddatur, — quo in passu, cum Sua Maiestas Sacratissima in puncto hoc celebrationis festorum in usum antecedaneum

per dictos Rascianos non unitos praehabitum, in locis praesertim ubi praefata natio cum romano-catholicis mixtim et promiscue degit, sedulo investigari committat, — proinde praetitulatis Dominationibus Vestris praesentibus intimari quatenus in eiusmodi usum, in quali videlicet hactenus praeattacta natio rasciana in puncto festorum celebrationis praefuerit, fundate et sedulo in gremio sui investigare et superinde genuinam Consilio huic relationem submittere velint; et non intermittant Eaedem Dominaciones Vestrae. Datum ex Consilio Regio Locumtenentiali, Posonii, die vigesima sexta mensis aprilis, anno 1732, celebrato.

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum ad officia paratissimi

Comes Ioannes Pálfy, m. p. *Carolus Nedeczky, m. p.*

(Archiva Comitatului Bihorului, N-r. 7, fasc. III, 1732.)

MMMXLVIII.

Hotărâre în procesul dintre Ioan Barth și Binder, de o parte, și Cristian Witsch, de alta, pentru materialele comandate de episcopul de Râmnic. Sibiiu, 1732, 30 April.

Copia in Sachen Joh. Barth's, Burgers und Buchdrukers, auch Binders, qua actor, contra Christian Witsch, Burger und Büxenmacher, qua inculpatus, wegen begangener Malversation, dd-to 29. April 1732, in Sede iudiciaria publicirt, endl. deliberatum.

Deliberatum, demnach aus den Acten klar erhellet, dass jetziger (Tit.) Herr Bischoff aus Rimnick den Actorem seine dasige Buchdruckerei zu besichtigen, das Nöthige daran zu reparieren und allerhant grosse und kleinere Mattern neu zu verfertigen in die Wallachey durch etliche Brief beruffen, auch eine Accord diesfals mit ihme geschlossen, ja gar selbigen, sich um einen gutten Schlosser, welcher an dessen neue Pressen neues Beschlag und Schrauben machen solte, wenn nicht andres, auch in Klausenburg, gegen gewisse Erkenntlichkeit, zu umsehen gebetten; worauf er Actor dem Inculpatum, nicht nur diese letztere Arbeit, als seinem Mitburger und Glaubensgenossen, zugeschantzet, sondern auch wegen seiner eigener gedachtem Herrn Bischoff zu verfertigender Arbeit mit Inculpatus einen Accord getroffen, über welches beyde gutwillig ein gleichlautendes Instrument, mit eigner Nahmens-Unterschrieft und Petschaft verfertigter, zu dessen mehrerer Sicherheit sich an einander überreicht, dieses Inhalts: Welcher von ihnen beyden unter wehrender Verfertigung dieser allbereits aufgenohmener Mattern, auch noch weiter, mehr gemeldten Herrn Bischoffs Versprechen nach, aufzunehmender dergleichen Arbeit, von ihrem unter einander aufgerichtetem Contract weichen werde, seines mit dem Herrn Bischof gemachten eigenen Accords, als A., der Mattern, Inculpatus aber des Pressbeschlags und darzugehörigen Schrauben halber, verlustig seyn solle; Inculpatus hingegen, welcher, ihrem Contract ohnerachtet, nicht lange darauf einen neuen wegen eben diesem Herrn Bischof zu verfertigenden Stempel und Mattern, zum grossen Praeiuditz und Schaden Actoris, gemacht und darauf heimlich in die Wallachey verreist, auch, nachdeme Actor ihm dahin gegangen, noch ihn desswegen treülich gewarnet, von dieser Arbeit dennoch nicht abstehen wollen, sich mit der Illegalitaet ihres untereinander aufgerichteten Contracts, wie auch mit dem, dass er von oftgesagtem Herrn Bischof zu Verfertigung einiger Arbeit expost auch in die Wallachey beruffen worden, allwo er wider Actorem gemachtes nichts geredet, schützen will, als wird erkannt dass, nachdeme in unsern Rechten, und zwar Stat. lib. 3, tit. 1, § 3, fundiert, selbst aufgenohmene Pact und Verbindnuss nicht zu brechen, Inculpatus Actori, vigore itidem Stat. lib. 3, t. 8, § 4, die Summe seines mit diesem Herrn Bischof wegen zu verfertigender Press-Schrauben und Beschlags geschlossenen Accords, welche Actor a Rfl. 200 aufsetzt, darwieder aber Inculpatus nichts einwendet, mitsammt allen zu liquidirenden Gerichtsunkosten,

Zeitversaumnuss, wie auch auf die Hand gegebene 2 Ducaten mox et de facto abtragen. Und, weilen eben Inculpatus weder rasend, wahnsinnig und dergleichen bey Verfertigung ihrer beyder Contract gewesen, auch, nach Inhalt dieses und dessen eigenen Geständnuss, er selbige Arbeit, um welcher wegen sie Litiganten unter einander contrahieret, gutt verstanden, und dennoch den darüber gemachten Contract illegal heist, wesswegen er secundum rigorem iuris, uti habetur Stat. lib. 4, t. 6, § 2, abgestraft werden müste, ex pura commiseratione sich mit dem richterl. Amt diesfalls, der Billigkeit gemäss, abfinden solle. Von Rechtswegen.

Welche, ad debitam actoris instantiam, ex Protocollo Iudiciali gewissenhaft herausgeschriebener extradieret. Herrmannstadt, die 30 April anni ut supra.

Ex commissione Sedis iudiciariae.

(L. S.) *M. F. Leonhardt, m. p.*

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești.)

MMMXLIX.

Drăgășani, 1732, 1-iu Maiu.

Episcopul de Râmnic (?) către meșterii de literă din Sibiiu, despre comanda ce a făcut.

Posteaquam dominus Iuon in episcopiam venisset, dixi illi, simul cum typographo meo, quod literas quas sculpserat et expost ad me impressas miserat, secundum valachicum characterem eas bene facere non potuit. Quod cum Sua Dominatio vidisset, me requisivit ut eidem eos anticipando datos triginta florenos condonarem, super quibus quoque eidem exhiberem adtestationem, ne quispiam hanc ab ipso praetendat pecuniam. Proinde ego, ad requisitionem et desiderium illius, tam pecuniam ipsi condonavi, quam et adtestationem exhibui, prouti in eadem est scriptum. Cum autem literis seu characteribus indiguissem, conveni cum domino Christiano ut laboraret in episcopia (existendo meus quoque typographus ibidem) donec conficientur secundum placitum characteres. Si vero dominus Iuon dixerit quod eidem pecuniam donaverim, adtestationemque vi dederim, isthaec verba poterit dicere ex proprio arbitrio. Et quod venerit huc ad episcopiam, cum praeprimis de characteribus convenissemus, arbitror quod illud fatigium eidem a me sine recompensatione non venit. Haec scribo. Dragasan, 1ma maii, anno 1732.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMML.

1732, 9 Maiu.

Declarație a lui Dumitru Râmniceanul, șeful tipografiei și săpător de slove, cu privire la comanda episcopului de Râmnic.

Cum viderim contractum Iohannis Barth, essemque praesens dum caelatos characteres probaret et formam eorum censurae (tit.) domini episcopi submitteret, scio quod episcopo characteres non placuerint, cum et illius temporis typographiae praeposito inepti viderentur. Quare testimonium super hac re meum, ut debui, exhibeo praesentium exhibitori, Christiano Vitschio.

Die 9 maii, anno 1732.

Dumitre sculptor, typographiae praepositus.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMMLI.

Împăratul către dieta ardeleană, cu privire la plângerile lui Ioan Inochentie Klein că nu i se observă privilegiile.

Viena, 1732, 11 Decembre.

P. P. Porrexit Maiestati Nostrae fidelis noster nobis dilectus Reverendus ac Magnificus Iohannes Innocentius liber baro Klein, graeci ritus Valachorum Sacrae Romano-Catholicae Ecclesiae unitorum in Transsilvania partibusque eidem annexis episcopus fogarasiensis et consiliarius noster, dum hic existeret, suo et cleri simul nationisque suae eiusdem graeci ritus unitae vallachicae nomine, demissas preces suas, quibus in conferentia ministeriali praevie propositis ac ventilatis nobisque expost demisse relatis, nonnulla earundem puncta, priusquam benigne quidpiam desuper statueremus, instituendo in gremio provinciae, cum quibus intererit, concertationibus ac proin habendae eatenus demissae informationis intuitu eo remittenda benigne resolvimus, et quidem:

1mo. Qualiter memorati instantes suppliciter repraesentassent quod, tametsi dyplomatis per Augustissimum quondam Imperatorem Leopoldum, genitorem nostrum desideratissimae recordationis, dicto episcopo cleroque eiusdem, necnon toti nationi vallachicae graeci ritus unitae in eodem Transsilvaniae principatu clementer concessi articulo 2do dictaret sacerdotes eorundem unitos ab omni nauli, telonii ac decimarum a terris ecclesiasticis praestationibus eximendos, saepius tamen iidem, tam ad nauli, quam teloniorum etiam, privatis dominis terrestribus, solutiones, aut aliter ad decimas, necnon alias obventiones, ipsis quoque augustanae ac helveticae confessionum ministris, pendendas adigantur ac proinde Maiestatem Nostram orassent ut ab huiusmodi nauli teloniorumque, ut et decimarum solutione virtute praecitati dyplomatis immunes imposterum iidem habeantur. Et porro:

2do. Ex quo nobilibus transsilvanensibus, ut et ministris, id est[1] pastoribus augustanae, ut et helveticae confessionum certi centenarii salis ex sale in frusta confracto dari solerent, sacerdotibus vero unitis haec gratia hactenus denegata fuisset, cum tamen vallachica natio potissimum hunc fodiat et ad loca distractionis aqua terraque promoveat, ut itaque sacerdotibus etiam unitis, qui pro parochis habentur, sal concedatur humili de genu implorassent. Addunt praeterea

3tio. Praecitati dyplomatis articulo 3tio ordinatum fuisse ut omnes, sive seculares, sive plebeae conditionis Vallachi rite uniti immediate statui catholico transsilvanico annumerentur interque principatus Status computentur atque capaces sint legum patriarum ac universorum beneficiorum, neque, uti hactenus, solum tolerati, sed instar patriae filiorum habeantur et consequenter, licet Imperator Leopoldus, genitor noster felicissimae memoriae, benigne ordinasset ut catholici suis parochis, lutherani vero et reformati suis ministris decimas vel quartas aut alias obventiones parochis dari solitas pendant, parochis tamen unitis sui parochiani vallachi eiusmodi beneficia praestare, nec in praesens usque permittantur, sed cogantur aliis, augustanae videlicet et helveticae confessionum ministris dare, etiam in locis quae alias deserta erant et a solis Vallachis impopulata sunt, in quibusve nullus alterius nationis aut religionis incola praeter ministrum lutheranum vel reformatum aut eorum cantores reperitur, ac eapropter instant Vallachi seculares uniti quatenus illi quoque suas decimas vel quartas aut alias obventiones parochiales suis parochis praestare, vel, si eae redimendae forent, ubi meri Vallachi sunt, ex integro, ubi autem promiscue cum aliis habitant, ad numerum vallachorum incolorum eas proportionaliter redimere queant. Insuper,

4to, praefatus episcopus demisse exposuit, occasione proiectatae correctionis iuris eiusdem principatus nostri, id quoque influxisse ut in minoribus unicus, in maioribus vero pagis duo saltem presbiteri graeci ritus uniti immunes habeantur, statutum autem hocce sine diminutione, imo pene abolitione cultus divini Eccle-

[1] În copie: *de*.

siae ritusque illius iniuria fieri non posse, siquidem ceremoniae, preces et alia nomine divinorum parochis incumbentia in Ecclesia graeci ritus unita adeo copiosa et prolixa sint, ut tam minister, quam sacerdos multum ad agendum habeant; usitatum praeterea universaliter, et ab antiquo a conciliis oecumenicis ordinatum, atque a Sancta Matre Ecclesia approbatum esse ut omnibus saltem diebus festis, in toto Adventu, per Quadragesimam, a dominica Sanctissimae Trinitatis, in graeco ritu Omnium Sanctorum nuncupata, usque ad festum Sanctorum Petri et Pauli, a 1ma item augusti ad 11mam eiusdem mensis usque, breviarium in graeco ritu valde longum, publice et praesente populo, in ecclesia canatur, quod unicus sacerdos praestare haud potest et quod apud alias religiones, in minimis etiam pagis, ubi templum habetur, praeter parochum, cantor, ludimagister, aedituus et campanator, omnes inmunes, imo et salariati admittuntur, qui, in ritu graeco e plebe rudissima non reperiendi, per sacerdotes ipsos, ubi sunt plures, suppleri debent; parochos item graeci ritus unitos, nullis beneficiis, nec decimis, nec quartis, nec agris aut pratis pro honesta sustentatione sua sufficientibus provisos, labore manuum suarum se sustentare debere, sicque alternatim unum una, alterum altera hebdomade tempus sibi, tum ad spiritualia, tum ad temporalia, lucrari necessitari. Accederet quod, ob defectum sacerdotum et subiectorum, per iniuriam temporum id evenerit ut divina nec diebus festis nisi bis vel ter in anno celebrabantur, nec homines nisi in agone confitebantur sicque tot abusus irrepserant, ut, postquam natio haec Sanctae Matri Ecclesiae se univit, per multos annos ad pristinum statum et Ecclesiae praeceptorum observantiam aegre reduci possit. In praeiudicium denique totius Ecclesiae idem episcopus ominatur esse, ut seculares, praesertim acatholici, de ritu nullam informationem habentes, de numero sacerdotum statuantur ac decidant. Institit proinde humillime ut haec et similia Ecclesiam et ritum graecum concernentia sibi committantur, id procul dubio in his facturo, quo nec cultus divinus tollatur, nec misera plebs inutilibus hominibus aggravetur.

Quorum intuitu benigne resolvimus ac praesentium tenore serio mandamus ut, acceptis his benignissimis mandatis, stante adhuc moderna eiusdem nostri principatus diaeta sub praesidio Illustris ac Magnifici Francisci Pauli, comitis a Wallis, regii commissarii plenipotentiarii nostri ad dictam praesentem diaetam per nos clementer denominati, cum interventu amborum, latini et graeci ritus episcoporum, necnon fidelis nostri nobis dilecti Magnifici Samuelis Francisci, liberi baronis a Rebentisch, Camerae Nostrae Caesareo-Regiae Aulicae consiliarii et supremi in dicto principatu nostro et Vallachia Cis-Alutana cameralium directoris, simul et e gremio Gubernii Regii nonnullorum consiliariorum nostrorum catholicorum, instituenda protinus commissione, praemissae dicti episcopi, cleri eiusdem, necnon nationis valachicae graeci ritus unitorum preces et gravamina haec assumantur punctatimque rite ac debite concertentur et examinentur taliterque super quibus amicabilis, si succederet, conventionata pro benigna ratificatione nostra; si vero oriturae difficultates ibidem accommodari nequirent, controversiam cum sua serie et partium rationibus sufficienterque eatenus dictae commissionis informatione ac opinione Maiestati Nostrae pro clementissima decisione submittantur. In reliquo, et cetera. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die 11 mensis decembris, anno Domini 1732, regnorum vero, et cetera,

Carolus. *B. Iohannes Iosephus Bornemiszsza de Kaszon.*

Ad mandatum Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis proprium.

Georgius Pongratz.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contimporană.)

MMMLII.

Guvernul ungar opreşte amestecul episcopului Isaia de Arad în afacerile unitilor. Pressburg, 1733, 10 Mart.

Illustrissimi, etc.

Posteaquam Consilium hoc Regium qualiter nam aradiensis graeci ritus episcopus, Isaias nomine, medio vicarii sui, in praeiudicium Ecclesiae catholicae episcopalem suam iurisdictionem, non modo in schismaticum, verumetiam in Romanae Ecclesiae reunitum populum extendere praesumat, ac praeterea ecclesiam Magno-Varadini pro populo schismatico extrui curare intendat, haec vero praelibati aradiensis graeci ritus episcopi attentata in manifestum orthodoxae fidei catholicae praeiudicium immediate vergerent, Sacratissimae Suae Caesareae ac Regiae Maiestati humillime repraesentasset et eadem altefata Sua Maiestas Sacratissima quatenus Consilium hoc suum Locumtenentiale Regium apud comitatus dioecesi varadiensi subiectos eos ordines ut iidem antelatum graeci ritus episcopum ab omni iurisdictione, per se, vel vicarium suum, in populum unitum imposterum exercenda magistratualiter eo facto impediant, ecclesiam autem Magno-Varadini, comitatus hicce bihariensis, tamdiu ipsi pro ritu suo extrui curare non admittant, donec benignam eatenus Sacratissimae Suae Maiestatis resolutionem hoc Consilio eidem intimandam non obtinuerit, instituere debeant clementer demandasset, — proinde idipsum praetitulatis Dominationibus Vestris hisce eo fine intimatur, quo, tum huiusmodi graeci ritus episcopi aradiensis, seu per se, seu per vicarium suum, exercendam in unitum orthodoxae catholicae religioni populum in gremio huius comitatus existentem iurisdictionem et similia fidei catholicae praeiudiciosa attentata quaeque, tum etiam ecclesiae Magno-Varadini pro ritu suo, donec eatenus benignam Suae Maiestatis Sacratissimae resolutionem impetraverit, extructionem inhibere et impedire noverint, nec intermittant eaedem Dominationes Vestrae. Datum ex Consilio Regio Locumtenentiali, Posonii, die decima mensis martij, anno milesimo septingentesimo trigesimo tertio celebrato.

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Benevolus et respective ad officia paratissimi:

. . . , *m. p.* *Andreas Petrin., m. p.*

(Archiva Comitatului Bihorului, fasc. II, 1733.)

MMMLIII.

Magistratul braşovean către Grigore-Vodă Ghica, al Ţerii-Româneşti, cu felicitări de Domnie nouă. Braşov, 1733, 28 Maiu.

Celsissime princeps, domine, domine benignissime, gratiosissime,

Postquam indubitatus rumor ad nos perlatus est de felici Celsitudinis Vestrae adventu Bukurestinum, locum nimirum residentiae principalis, ad principatus Vallachiae Ottomanicae regimen capessendum, laetitiam ex ea re cepimus maximam, quam praetermittere nequivimus, quin gratulatoribus hisce nostris officiosissime daremus contestatam. Exigit id officii abunde hactenus nobis perspecta Celsitudinis Vestrae in hancce civitatem singularis voluntas et propensio, utpote quae imposterum etiam in spem haud vanam benignissimi favoris ulterioris optimaeque vicinalis harmoniae animos nostros erigit, usque adeo, ut et commoda a principibus Vallachiae, antecessoribus, Barcensibus nostris gratiosissime indulta et hucusque usurpata, necnon adversus quaslibet iniurias clementissimam protectionem nostrorum Celsitudinis Vestrae auspiciis aeque certo nobis promittere audeamus. Quod et ipsum respectuosissime a Celsitudine Vestra rogamus atque contendimus, ac vicissim ad quaevis vicinitatis officia reciproca pro modulo exiguarum virium nostrarum praestanda promptissimos animos offerimus, quippe qui, Celsitudinis Vestrae

a Deo immortali et praepotente felix regimen, prosperam valetudinem perennemque felicitatem precati, iugiter perseveramus profundissimo cum respectu Celsitudinis Vestrae,

[Magistratus Coronensis.]

28 maii 1733.

[Vo:] Ioanni Gregorio, etc., terrarum Valachiae Ottomanicae principi.

(Braşov, Archiva Oraşului; mz. 18/733.)

MMMLIV.

Bucureşti, 1733, 24 Maiu st. v.

Grigore Ghica-Vodă către Braşoveni, răspunzând la felicitările lor de Domnie nouă.

Spectabiles, Circumspecti ac Generosi domini,

Redditae mihi sunt Spectabilium ac Generosarum Dominationum Vestrarum literae collati mihi, Deo favente, Valachiae principatus aggratulatoriae, quas, sicuti lubens perlegi, ita pro amicabilibus votis et auguriis iisdem gratias reddo; simulque persuasas esse volo, me cum hoc principatu simul assumpsisse bonae vicinitatis studium et vicinorum amicitiam, iuxta methodum et normam antecessorum Valachiae principum, manutenere volens pristinas consuetudines, vel maxime sacrarum capitulationum dictamini conformes. Huc ergo referuntur etiam bercenses incolae in hac provincia commertia agentes et sua quaerentes commoda. Superest ut de his omnibus plenior mihi detur informatio, quatenus id quod circa vicinalem harmoniam conservandam in animo positum habeo, datis congruis occasionibus palam facere possim. Caeterum easdem optime valere cupiens, maneo

Spectabilium ac Generosarum Dominationum Vestrarum Amicus benevolus

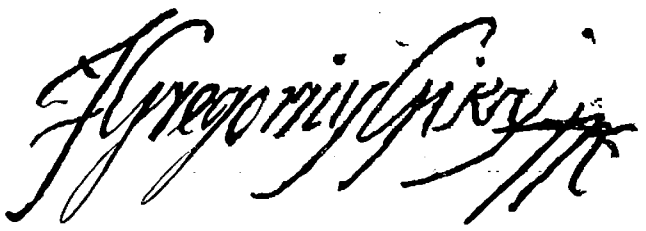

Bucuresti, die 24 may s. v. 1733.

[Vo:] Spectabilibus Circumspectis ac Generosis dominis, Inclyto regiae civitatis coronensis Magistratui, Coronae.

Responsoriae principis Vallachiae neo-creati Gregorii Gikas ad gratulatorias nostras exhibitae, die 15 iunii, anno 1733."

(Braşov, Archiva Oraşului; mz. 20/733.)

MMMLV.

Sibiiu, 1733, 5 Octombre.

Generalul Wallis dă voie Şcheilor din Braşov a face negoţ la Câmpina şi fără carantină.

Antwortschreiben des Commandierenden Generalen Grafen Wallis in Hermannstadt, vom 5. Oktober 1733, womit er den hiesigen aus der wallachischen Oberen Vorstadt in die Wallachei Handel treibenden Insassen gestattet, auch ohne Contumatz abzuhalten, aus Anlass der dringenden Zeitverhältnisse, nach Kimpina zu

fahren, dort ihren Wein einzukaufen und ohne weitere Contumaz wieder nach Hause zurückzukehren.

[Vo :] Adresse an den Kronstädter Magistrat, etc.

(Braşov, Archiva Oraşului; Mz. 38/733.)

MMMLVI.

Viena, 1734, 10 Februar.

Împăratul Carol al VI-lea către Guvernul ardelean, arătând că a îngăduit unui ofiţer care-şi găteşte „legiunea" călăreaţă să caute ostaşii şi în Ţara-Românească.

Carolus VItus, et cetera, et cetera. Illustres, et cetera, et cetera.

Cum nos fideli nostro nobis dilecto Egregio Iohanni Hávor, actuali colonello nostro, intuitu subversantis momentosi servitii nostri caesareo-regii, quod omnino exigit hungaricam ordinis equestris legionem nostram noviter ab eodem erigendam, utpote ad operationes bellicas destinatam proxime, utut possibile est, completam habere, facultatem benigne impertiti simus, pro assequendo facilius hoc effectu, etiam in haereditario nostro Transsilvaniae principatu et in Valachia milites conscribendi et equos comparandi. Hinc vobis, Gubernio nostro in eodem principatu regio, clementer mandamus quatenus vos pro antelato regimine nostro memoratam militum conscriptionem et equorum comparationem in illo nostro principatu, non modo absque minimo impedimento admittatis, verum etiam omnem ei assistentiam et adminiculum suppeditetis. Quibus sic facturis, et cetera. Datum Viennae, die 10ma februarii, anno 1734.

Carolus, m. p. *B. Ioh. Ios. Bornemissa de Kászon.*

Ad mandatum Sacratissimae Caes. Regiaeque Maiestatis proprium,

Georgius Pongrácz, m. p.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; concept.)

MMMLVII.

Sibiiu, 1734, 23 Mart.

Generalul de Wallis către Sibiieni, despre zvonul că Tatarii ar fi la hotarele Moldovei.

Sacrae Caesareae Regiaeque Catholicae Maiestatis, principis Transsilvaniae, domini, domini nostri Clementissimi, nomine.

Spectabilis, Generosi, Prudentes item ac Circumspecti nobis observande, honorandi et benevoli, salutem et gratiae caesareo-regiae incrementum. Innotuisse Gubernio per universum principatum magnum esse ubique metum et quasi fugam ob falsos tartaricae invasionis rumores, ita ut provinciales, non solum nobiles et magnates, sed etiam plebei, hinc inde res suas deportare et fugam perspectare dicantur, licet omnes illi rumores per provinciam sparsi vani sint et falsi, cum exploratum habeatur Tartaros ad confinia Moldaviae congregatos non aliorsum, sed contra Polonos et Moscovitas tendere velle; quod si vero hac versus aliquid molirentur, curae mihi, praesidi, et Gubernii fuisse id provincialibus in tempore significasse. Quapropter praetitulatis Dominationibus Vestris praesentibus iniungitur ut regnicolas, signanter vero plebeos, sedare et oeconomiae suae incumbere ac operam dare iubere non praetermittant, et, si in quibusdam locis defendendae patriae causa insurrectio aliqua facta fuisset, redeant omnes domos suas maneantque in quiete, nam, si praeter omnem opinionem aliquid ingrueret, dominis provincialibus officialibus et medio illorum nostrae provinciae eiusmodi res per Gubernium notificabitur. Ceterum damnosum nimis est, ob eiusmodi rumores falsos plebem tempore isto vernali ab oeconomiae exercitio avocari inutilibusque vecturis et itinerationibus

onerari et molestari. Sic facturis altefata Sua Maiestas Sacratissima benigne propensa manet. E regio principatus Transsilvaniae Gubernio. Cibinii, die 23tia martii, anno 1734.

Fr., comes a Wallis, m. p.

David Maxai, m. p., secretarius.

[Vo:] Spectabili, Generosis, Prudentibus item ac Circumspectis consuli regio Sedisque iudicibus caeterisque senatoribus ac notario liberae regiaeque civitatis saxonicalis cibiniensis, nobis observando, honorandis et benevolis.

(Sibiu, Archiva Universității Săsești.)

MMMLVIII.

București, 1734, 8 Iunie.

Constantin-Vodă Mavrocordat către Brașoveni, pentru un hoț prins.

Magnifice, Spectabilis ac Generose domine, domine plurimum observande, Ex literis Magnificae Dominationis Vestrae 25-ta praeterlapsi ad me datis cognovi instantias eiusdem contra quendam latronem in commendationem quorundam incolarum partium coronensium, ideoque significandum habeo me serio iniunxisse Senatui huiati quatenus furem inquirerent; qui nondum captus erat, nec incaptivatus, prouti scripsit Magnificae Dominationi Vestrae. Itaque inventus statim fuit, atque in carcerem coniectus. Ceterum ex inclusis valachice conscriptis patebit ipsius examen et quid super furtis ab ipso patratis confessus sit. Interim Magnifica Dominatio Vestra sit secura me nunquam et aequitati et vicinalis harmoniae officiis defuturum. Quibus expressis, eidem una cum Inclyto Senatu omnigenam prosperitatem exoptans, maneo Magnificae Dominationis Vestrae ad officia paratissimus

Bukuresti, 15-ta octobris 1736.

Io: Constantinus
Mavrocordat vde
Siar Catti.

[Vo:] Magnifico, Spectabili ac Generoso domino, domino iudici, villico caeterisque assessoribus Incliti Senatus coronensis, dominis plurimum observandis, Coronae.

Praesentatum die 24-ta octobris 1736 a principe bukurestensi in puncto cuiusdam furis, etc.

(Brașov, Archiva Orașului, mz. 55/736.)

MMMLIX.

Viena, 1734, 23 August.

Împăratul Carol al VI-lea către Guvernul ungar, despre plângerile cu privire la preoții ortodocși bigami.

Carolus VI, Dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae Bohemiaeque, etc., rex.

Reverendi, Honorabiles, Spectabiles ac Magnifici, item et Egregii, Fideles Nobis Dilecti. Demissas literas vestras sub 8 mensis iulii anni praesentis ad Nos datas benigne praecipientes, tenore illarum factam etiam repraesentationem in eo quod magna pars malorum, in puncto praesertim bigamiae, a ministris graeci ritus ob eorundem imperitiam, avaritiam et negligentiam procedat, clementer intellexi-

mus, ast, quia, erga similia gravamina eiusdem graeci ritus Metropolitae Vincentio Ivanovich iam praevie obiecta, idem replicuit a comitatibus hactenus delationes eiusmodi nimium genericas factas fuisse, seque debitum remedium eatenus ponere velle spopondit, dum et ubi specificam et particularem, tam personarum defectu quopiam ex praemissis laborantium, quam etiam patratorum casuum intuitu, cognitionem habere poterit.

Eapropter Vobis harum serie committimus et mandamus quatenus in huiusce comitatus gremio existentes ministros graeci ritus suprascriptis vitiis innodatos et eorum actus culpabiles specifice et particulariter episcopo eorundem aradiensi, vel etiam ipsi iam attacto Metropolitae, deinceps deferre et detegere noveritis atque teneamini. Quibus in reliquo gratia nostra caesareo-regia Vobis benigne propensi manemus. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die vigesima tertia mensis augusti, anno Domini millesimo septingentesimo trigesimo quarto.

Carolus, m. p. *Comes Ludovicus de Batthyany, m. p.*
Petrus Végh, m. p.

(Archiva Comitatului Biihorului N-r. 6, fasc. VI, 1734.)

MMMLX.

Grigore Ghica-Vodă către Braşoveni, despre negustorul Coandă din Braşov, care-şi dase la păscut oile. Bucureşti, 1735, 10 Ianuar.

Spectabiles, Generosi ac Circumspecti domini, Redditae mihi sunt Spectabilium Dominationum Vestrarum literae de data 6. curentis scriptae in causa cuiusdam mercatoris, nomine Conda, cum nonnullis Coronensibus oves alentibus, qui hic non arrestati, sed tantummodo aliquantum causae decisionem expectare iussi sunt. Iusseram autem rem seu causam (circa casei crudi emptionem) examinari per designatos duos boiarones, ac deinde complanationem inter partes fieri concesseram: ad extremum coram meo tribunali comparuere, ubi cum praedictus mercator nullas suae praetensioni consonas literas producere potuisset, iurisiurandi facultas data est Coronensibus; quo facto plenariam satisfactionem reportarunt. Quoque etiam Spectabiles Dominationes Vestras contentas esse minime dubitaverim. Interim eosdem optime valere cupiens, condecenti benevolentia maneo

Spectabilium Dominationum Vestrarum
Benevolus amicus et vicinus

I. Gregorius Gika, m. p.

Bukuresti, die 10 ianuarii s. v., 1735.

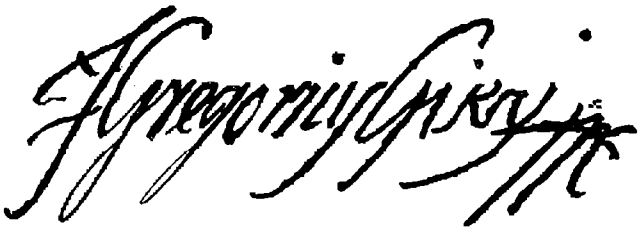

[Vo:] Spectabilibus, Generosis ac Circumspectis dominis Magistratui regiae liberaeque civitatis coronensis.

A Celsissimo principe Vallachiae in puncto arrestatorum huiatum hominum, ut libere dimissi fuerint, ad nostras responsoriae, de dato 10 ianuarii s. v. 1735.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 5/735.)

MMMLXI.

Pressburg, 1735, 1-iu Martiu.

Guvernul ungar orânduieşte cercetarea neînţelegerilor dintre vicariul diecezei catolice din Oradea-Mare şi episcopul sârbo-român ortodox din Arad şi a dorinţei Împăratului de a se face o statistică a uniţilor şi neuniţilor.

Illustrissimi, Reverendissimi, Spectabiles ac Magnifici, Perillustres item ac Generosi Domini, nobis observandissimi,

Qualesnam differentiae inter capitularem vicarium dioecesis varadiensis et episcopum graeci ritus aradiensem, respectu incolarum districtus belényesiensis graeci ritus addictorum, a notabili iam temporis decursu vigeant, procul dubio praetitulatis quoque constabit Dominationibus Vestris.

Quae quidem differentiae tum in eo ut plurimum subsistant, quod prefatus capitularis vicarius dictos incolas unitos esse praetendens, Vladicae aradiensi, tanquam schismatico, exercitium spiritualis iurisdictionis in ipsos non admittat, Vladica autem aradiensis eosdem non unitos fore adstruat, Sua porro Maiestas Sacratissima, dominus noster Clementissimus, super eo, qui accolarum huius bihariensis comitatus et sacerdotum graeci ritus sese cum catholica Ecclesia unitos esse profiteantur, quive eorundem in sismate adhuc persistant, genuinam indagationem celeriter faciendam, taliter, erga hos quidem, memorato aradiensi episcopo seu vladicae, erga illos autem episcopo cum Ecclesia catholica unito, competentis iurisdictionis exercitium in spiritualibus admittetur, clementer resolvere, eumque in finem Consilio huic suo Locumtenentiali Regio clementer committere dignata est quatenus comitatui huic bihariensi intimaret ut certos de gremio sui deputet commissarios, medio quorum, in praesentia tamen unius et alterius, a parte, tam cleri romano-catholici, quam etiam ritus graeci non uniti deputandorum, accurata fiat investigatio: ex graeci ritus hominibus in eodem comitatu degentibus quinam cum Ecclesia catholica sint uniti, et qui non uniti existant. Hoc autem facto, in non unitos quidem episcopo pariter non unito, in unitos autem episcopo unito omnis competentis iurisdictionis exercitium in spiritualibus libere ac imperturbate admitti, et, si quaepiam eatenus, sive ab una, sive vero ab altera parte fuerint turbationes, authoritate suae magistratuali conveniens et opportunum remedium comitatus huius bihariensis magistratus eatenus ponere, principaliter autem eius sedulam curam habere noverit, ne, dum quis ex non unitis Unionem amplectitur, et in hac persistit, per id deterioris quam antehac fuerit conditionis quoad temporalia reddatur seu efficiatur.

Hanc proinde benignam resolutionem, ita clementer praecipiente altefata Sua Maiestate Sacratissima, praetitulatis Dominationibus Vestris, singulariter autem comitatus huius bihariensis magistratui intimari quatenus de gremio sui certos commissarios deputare medioque illorum, in praesentia unius et alterius, a parte cleri tam romano-catholici, quam graeci ritus non uniti deputatorum, in hoc comitatu degentes unitos et non unitos investigare, et, facto hoc, in non unitos episcopo non unito, in unitos autem episcopo unito, omnem in spiritualibus libere ac imperturbate competentem iuridictionem exercendam admittere, et turbationibus, siquae seu ab una, seu ab altera parte fierent, conveniens et oportunum remedium magistratualiter ponere, in eo demum ne quis Unionem amplectens et in illa persistens propterea deterioris quam antehac fuerit, quoad temporalia, reddatur conditionis, sed ullam *(sic)* gerere curam, ac taliter praedeclaratae huic altefatae Suae Maiestatis Sacratissimae benignae resolutioni et mandato semet quoad singula ex integro conformare, tandemque de effectu Consilium hocce Locumtenentiale Regium genuine ac circumstantialiter informare noverint, neque intermittant eaedem Dominationes Vestrae. Datum ex Consilio Regio Locumtenentiali, Posonii, die 1 martij, anno Domini millesimo septingentesimo tricesimo quinto celebrato.

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum
benevolus respective ad officia paratus.

Comes Ioannes Palfy, m. p. *Ludovicus Ordódy, m. p.*

(Archiva Comitatului Bihorului, N-r. 18, fasc. III, 1735.)

MMMLXII.

Guvernul ardelean către Împărat, despre starea înapoiată a Românilor uniţi. Sibiiu, 1735, 17 Mart.

Copia. Pro certo quidem nobis haud constare, fama tamen non ita pridem hic percrebuit Reverendissimum huiatem Valachorum episcopum Iohannem Inocentium Klein, liberum baronem de Szad, Sacratissimae Maiestati Vestrae humillime supplicavisse super eo, quod pro una modernarum vacantiarum gubernialium idem per Sacratissimam Maiestatem Vestram clementissime resolveretur, hancque suam demissam instantiam et petitionem variis forte iis veri similibus potius, quam realibus demonstratis rationibus et causis sollicitare, ast, licet nobis, humillimis fidelissimisque Sacratissimae Maiestatis Vestrae subditis, simulac consiliariis, quibus variorum humillime praememoratarum momenta, velut hic, in gremio principatus huius constitutis, apprime nota esse humillime supponimus, dictae rationes communicatae non sint, quamvis illas nobis quoque intellexisse e re servitii Sacratissimae Maiestatis Vestrae et boni publici fuisset, nihilominus coniicimus praementionatum baronem episcopum plures rationes et causas impetrandi sui desiderii fine Sacratissimae Maiestati Vestrae demonstrare potuisse, ex quibus primaria ex principaliorum potuit esse ventilatio unionis, quae utinam foret vera et realis! Verumenimvero constat, non solummodo Gubernio, sed et universae provinciae, tam publice quam privatim inter Valachos status secularis, non ut esset aliquis unitus, sed forte ne unum quidem vel scire quidnam sit unio, sed in crassissima ignorantia inveteratissimaque schismatis professione aliisque pene innumerabilibus superstitionibus, incantationibus magicisque artibus (quibus maxima quoque pars sacerdotum seu popparum, una cum suis familiis, deditissima est) miserrime ac deplorandum in modum caecutiant, humanitus loquendo, non prius, ob gravissimam ignorantiam et inveteratam antiqui erroris tenacitatem, uniendi aut convertendi nisi proxime ante extremi iudicii diem, occasione universalis, totius humani generis conversionis, dum scilicet unus pastor et unum ovile erit. Quod verum clerum seu statum ecclesiasticum hoc in passu concernit, certum est plerosque, non tamen omnes, deposito iuramenti sacramento, professionem unionis etiam publice fecisse, utrum autem verene an ficte et temporalis duntaxat immunitationis ergo, patet inde quod palam inter populares et privatis in discursibus ipsimet poppae seu sacerdotes eiusmodi fateantur saepissime, se non mutandi, seu abdicandi et eiurandi schismatis causa, iuramentum super suscepta unione deposuisse, sed ideo solummodo, ut a iurisdictione seculari dominorumque terrestrium servitiis et praestanda contributione possint esse liberi et iminunes. Patet, secundo, exinde quod actu libros schismaticos servent, omnes ex illis populo concionentur lythurgiamque celebrent in quibus manifeste negatur Spiritum Sanctum a Filio procedere, prout etiam symbolo niceno non addunt: „filioque"; id tamen (licet in concilio florentino concessum fuerat Graecis vocatam hanc omitti posse, dummodo subintelligerent et deinde non negarent, quin immo profiterentur) si boni et veri essent uniti, facere deberent, uti alibi faciunt et sincere uniti pronuntiant. Patet porro, tertio, quod nullus omnino popparum populum sibi concreditum, vel privatim, vel in ecclesiis puncta Unionis doceat et instruat, solummodo quando causae, litigia, contributio aut aliquid eiusmodi rerum prophanarum accurrit, tunc revera ad immunitatem Unionis, velut ad sacram refugiunt anchoram. Apparet demum manifestissimum schismatis indicium et ipsis quoque ceremoniis, celebratione lyturgiae et formula

consecrationis, quae omnia, non sicut uniti, sed sicut reales schismatici peragunt et tenent, non absimiliter videtur ex eo, quia hodiedum credunt et profitentur, per 40 dierum lyturgias seu continuam per tot dies earum celebrationem, ex ipso Inferno (et non e Purgatorio, quod omnino credere abnuunt) animam quamlibet in statu quorumcunque demum peccatorum defunctum eliberari posse. Verbo, licet nonnulli popparum seu sacerdotum coram catholicis prae se ferant Unionem et eius professionem, re ipsa tamen ita intus et in cute, paucissimis minimum exceptis, nunc etiam schismatici sunt, sic uti fuerunt ante quinquaginta annos, priusquam de Unione vel minima incidisset mentio; quod in principatu toto expertissimum exploratissimumque habetur. Non ergo potest pluries fatus episcopus pro motivo impetrandi sui petiti Unionem obtendere. Si fors autem multitudinem popularium suorum (quos in sensu stricto et conveniente nationem appellare neutiquam quadrat) in medium proferret et ideo tantae multitudinis rationem aliquam habendam contenderet, posset forte vel potest eorum numerum ita extollere, quod tot et tanti nec reperirentur; esto tamen! sint multi! est nihilominus multitudo incondita, in universum servilis conditionis, unde neque Maiestas Vestra Sacratissima etiam in militiam ipsos adsciscere dignatur, vagi, profugi, inconstantes, semi-, si non plane barbari, in omnia mala et scelera proni, catholicorum et religionis catholicae osores et, si via pateret, persecutores maximi, inter quos tamen magnates nulli, nobiles pauci et qui sunt infimae conditionis et ad minora quoque officia supportanda incapaces: ratione igitur praetensae forte multitudinis tam vilis et abiectae, cuius causae aliunde coram iudicibus suppedaneis et in suis foris competentibus, non autem coram Gubernio tractari solent, nisi forte per viam appellationis eo provocarentur, quod si contigerit, aut porro quoque contingat, absque respectu personarum, nationis vel conditionis, Gubernium unicuique iustitiam administrare nunquam neglexit et negliget, non est congrua ratio, ob quam saepius memoratus episcopus sui in supremum huiusce principatus dicasterium adlectionem praetendere valeret.

Porro si fidelitatem suorum popularium allegaret, constat utique quam fideles fuerint et sint, tam erga Augustam Domum Imperantem, quam erga suos dominos terrestres. Quod enim specimina fidelitatis erga Augustam Domum Austricam exibita attinet, exemplo esse possunt vel huius proxime sopitae revolutionis rakoczianae tempora, ubi omnes ferme Valachi, tam nobiles, quam rustici, sumtis, quae habere poterant, armis, maximum in modum rebellium auxere numerum et, quantum in ipsis erat, dominatum altissime fatae Domus Austriacae extinctum iri voluere. Quod vero dominos terrestres concernit, in et sub memorata rebellione non fuit ullum inhumanitatis et respective crudelitatis genus quod non in illos (praesertim qui fideles erant Suae Sacratissimae Maiestati) perpetrassent et exercuissent: curias enim et domos magnatum et nobilium kuruczones valachi ut potissimum expilarunt, destruxerunt ac despoliarunt et multis in locis in ipsa quoque tecta ac aedificia saevitum est plus quam barbarice, pecora eorundem abegerunt, frumenta consumserunt et omnia ad quae manum mittere poterant, pessumdederunt. Quantumque in illis erat, et militiam caesaream et dominatum suorum dominorum terrestrium exstincta videre cupiebant, nam tempore quoque pacis, dum palam nequeunt, clam grassantur enormiter et quantum possunt pacem et tranquillitatem, cum publicam, tum privatam, perturbant, dum ferme quotannis in uno vel altero saltem climate et angulo vias insident publicas, latrocinia exercent enormia, silvas et alpes pro receptaculo habentes, patriotas, milites, mercatores, pauperes aeque ac divites exspoliant, sauciant, trucidant et totius quasi humanae societatis hostes sunt enormissimi; praeterea furantur, debita subterfugiunt et declinant servitia, dominos subinde terrestres aut in aperta, aut nocte, sub silentio, invadentes, bonis et vita privant, domos, curias et horrea incendunt, prouti multa eiusmodi in hac patria contigere exempla et alia plurima mala (ab alterius nationis hominibus perpetrari nunquam solita) committere et perpetrare non reformidant. Quam fidelis

igitur et in fidelitatem propensa existat huiusmodi gens et natio, quae non Deum timet, nec homines (nisi in maxima continuo servetur disciplina) veretur, Sacratissima Maiestas Vestra sapientissime diiudicare dignabitur.

Publicorum porro onerum supportationem quod spectat, illa minus hanc nationem quam reliquas in hocce principatu constitutas ferit, eo quod magnam contributionis partem possessores et domini terrestres pro illis deponere necessitentur, deinde loca et domicilia, crebro hinc inde transmigrando, saepissime mutant et consequenter plurimi eorum contributionem sibi impositam exsolvere declinant et subterfugiunt: gens enim facillimum semper vitae genus quaerere et sectari solita, sedes relinquere et alio demigrare pro nihilo habet, ita, ut, si in vicinis Valachiis facilius vivere posse speraret, exiguo temporis spatio vacuam sui hanc provinciam faceret: non ergo tanto sunt emolumento aerario Sacratissimae Maiestatis Vestrae, prout forte Sacratissima Maiestas Vestra eatenus informata esse potuit, vel est. Propriam totius fati episcopi personam quod concernit (salva humillima demisissimaque Sacratissimae Maiestatis Vestrae venia, ut caracteris episcopalis respectu) illa incolis principatus huius cognita est perquam bene: praescindendo enim a spiritualibus et doctrina ac scientia scholastica, politicus, statista, iurista non est, quae omnia ad officia consiliariatus gubernialis vel maxime requiruntur, sed etiam in hungarico idiomate multum deficit expediteque loqui nequit. Deinde nec tractantur in Gubernio res pure puta valachicae, cum gens haec, mixtim ac dispersim inter tres reliquas receptas nationes habitans et nullam huius principatus partem pro fixa sibi sede assignatam habens, respectu nationalitatis pro natione haberi non potest, sed, etsi uniti essent, iuxta clementissimum diploma leopoldinum, statui catholico (quem hucusque, ob defectum aut potius nullitatem Unionis, nunquam auxere) adnumerari deberent; subinfertur ergo, neque tractandorum negotiorum vallachicorum causa necessum esse, neque propriae capacitatis intuitu, quae in rebus externis et prophanis vel nulla, vel plane exigua est, eo quo cupit admoveri debere: tantum enim Imperatorem et monarcham sublimem, qualem Sacratissimam Maiestatem Vestram constituit Deus, in supremo alicuius provinciae dicasterio et decorum et necessarium est doctos, expertos et praesertim in politicis et iuridicis versatissimos habere consiliarios. Ceterum nunquam fando auditum est sub regimine Augustae Domus Austriacae graeci ritus ecclesiasticam personam aliquam ad huiusmodi officium promotum extitisse; quod si primitus hic loci contigeret, effari vix potest quantum antiquas et praeclaras illas familias de Augusta Domo et de Sacratissima Maiestate quoque Vestra bene meritas universumque principatum nova et inusitata haec res contristaret, pariter et clerum latini ritus afficeret, ubi, tam ex senioribus, quam ex iunioribus (si ita Sacratissimae Maiestati Vestrae videretur ut adhuc personam ecclesiasticam in consiliarium gubernialem assumere vellet) non pauci omni exceptione aptiores et capaciores ad id munus subeundum reperirentur. Aliunde mirum est hominem actu satis superque oneratum plura et maiora super se onera levare velle, sub quibus certo certius fatiscendum et ruendum esset: bonus enim episcopus haberet primo cum suo clero, deinde cum plebe tot et tantum continuo ad agendum, quod non ut ipse solus, sed decem aut plures etiam episcopi et theologi in spiritualibus solummodo neutiquam sufficerent: onus enim ipsi incumbit angelicis formidandum humeris, quanto magis par esset simul etiam consiliariatum gubernialem sustinere, cum tempus a potiori in confluxibus Gubernii consumere deberet. Neque dicere potest muneris episcopalis negotia per vicarios aut archidiaconos se suppleturum, neminem enim eiusmodi habet, omnes siquidem avaritiae ampliandaeque substantiae student, spiritualia negotia, quorum per se rudes sunt et ignari, tractare nesciunt, donis inhiant et, quod maius est, de veritate et realitate unionis merito suspecti sunt. Argus igitur et Atlas centimanusque sit Valachorum episcopus oportet, et fors nec ita sufficeret vel unico solummodo episcopali muneri vacari, quanto minus si officio huiusmodi magno et continuo distineatur! Nostro tenui iu-

dicio et opinione, si ultra ipsi consiliariatus gubernialis deferreretur etiam, penitus consideratis obligatione sua episcopali et periculosissima ovium suarum spiritualium conditione valdeque necessaria et continua earundem directione ac eruditione, omni nisu et contentione illum deprecare seque a temporalibus et curis huius seculi explicare et extricare deberet: secus sub utroque simul onere impossibile esset non succumbere; aliunde in gubernio spiritualia non tractari negotia notum est, temporalia vero et externa per Dei gratiam ex clementia Sacratissimae Maiestatis Vestrae sunt et erunt qui regant et dirigant, ita ut Collegium guberniale minime indigeat collega Vallachorum episcopo, sed et consequentiae, non exiguae considerationis, inde provenire quirent. Si enim Vallachorum episcopus in Gubernium adscisceretur et latini ritus episcopum decedere contingeret viventeque episcopo graeci ritus alter latinus episcopus surrogaretur, vi senii consiliariatus, illico praecedentiam praetenderet; quod, si non religioni, certe ritui latino derogaret; deinde non parum obesset existimationi episcopi latini, dum eidem qua consiliario guberniali aequipararetur. Habet inpraesentiarum toties memoratus graeci ritus episcopus ex speciali Sacratissimae Maiestatis Vestrae gratia honestum inter Status locum et sessionem; contentissimus hoc gradu esse potest, neque ambire debet officium sua sphaera et activitate longe maius et onerosius, quod, respectu suae personae, ob rationes etiam proxime allegatas, cum laboriosissimo episcopali suo munere, plane incompatibile foret. Oramus igitur Sacratissimam Maiestatem Vestram, qua dominum, dominum nostrum clementissimum, benignissimum simul et sapientissimum, dignetur Maiestas Vestra Sacratissima, pro altissima sua et perspicatissima sapientia rem hanc benignissime considerare et id eatenus clementissime facere et disponere, quod e re servitii Sacratissimae Maiestatis Vestrae, tranquillitatis et boni publici, insimul pro consolatione fidelium suorum Statuum et Ordinum trium nationum huiusce haereditarii sui principatus esse iudicaverit. De reliquo, Sacratissimam Maiestatem Vestram in annos nestoreos vivere semperque constanti valetudine frui, victorias et triumphos gloriosos de cunctis hostibus reportare ex animo desiderantes et voventes, manemus indesinenter.— Cibinii, 17 martii 1735.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti; copie.)

MMMLXIII.

Viena, 1735, 24 Octombre.

Împăratul către Guvernul ardelean, despre plângerile clerului unit.

Extractus decreti caesareo-regii ad huias Excelsum Regium Gubernium, de dato Vienae, die 24 octobris, anni 1735.

Carolus, etc. Illustres, Reverendi, Spectabiles, etc. Tametsi nos iterato hactenus et benigne vobis mandaverimus ut contra dictum episcopum et clerum valachicum unitum nulla innovatio, vis aut illegalitas interea admittatur donec eiusdem episcopi et cleri nationisque unitae preces et gravamina, ad mentem benigni mandati nostri ad vos 23 mensis novembris anni proxime praeteriti 1734 expediti, punctatim riteque ac debite concertarentur et examinarentur nostraque benignissima aut ratificatio, aut decisio, pro rerum exigentia, eorum respectu subsequeretur, nihilominus recenter quoque graves eorum nonnullis iniuriationes, violentias, illegalitates ac damnificationes a quibusdam illatae fuissent. Cum itaque, iuxta demissam informationem vestram, in commissione ibidem eatenus habita, sufficiens omnium intuitu, ex parte dicti episcopi, ob eius absentiam, fieri nequiverit dilucidatio, aliqua vero momentosa principatus diaetam spectantia ad eam relegata sint, clementer hisce ac serio vobis mandamus ut ea omnia in proxime celebranda eiusdem nostri principatus diaeta citra dilationem assumantur et uberiori, ab eodem episcopo subministra dilucidatione competenter concertentur ac ad mentem priorum benignorum nostrorum rescriptorum discutiantur, tumque, si amicabilis inter partes suc-

cesserit conventio, eam pro benigna ratificatione nostra; sin minus, controversiam cum sua serie et partium rationibus sufficientique informatione et opinione vestra nobis pro clementissima decisione nostra ex eadem diaeta humillime submittere, non intermittatis. Interim autem praerepetitum episcopum et clerum unitum a quibusvis illegalitatibus, excessibus et violentiis, iniuriationibus et damnificationibus manutenere velitis ac debeatis, neque ullam contra ipsos innovationem fieri permittatis, sed in statu quo sub fatis functorum episcoporum unitorum temporibus erant, usque ad benignam resolutionem nostram imperturbatae maneant.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; rezumat contemporană.)

MMMLXIV.

Statele Ardealului către Guvernator, despre cererile episcopului Klein. 1736.

Excellentissime domine, domine comes gubernator, etc.

Non sine devotissimae submissionis suae humillimo sensu universarum trium nationum Status et Ordines intellexerunt qualiter Maiestas Sua Sacratissima cleri et plebis vallachicae accusationes, aggravias et praetensiones fidelibus sibi Statibus et ordinibus medio Excelsi Regii Gubernii communicandas clementissime remittere haud dedignata fuisset. Et, una, porrecta per Reverendissimum dominum Ioannem Innocentium Klein episcopum fogarasiensem, eiusdem cleri et plebis valachicae postulata coram universis Statibus et ordinibus perlecta sunt; unde meditabantur quidem demisse memorati Status et ordines ad eadem scriptotenus mox et de facto respondere, sed, cum ea querelis et illegalibus praetensionibus refertissima esse reapse et palpabiliter comperuissent, quorum videlicet interventu et subsecuturo (quod Deus clementissime avertat) obtentu, iura omnia principatus huius, utut privilegiata, everti, nationum et religionum libertates, patriis legibus fundatas et sacris diplomatibus roboratas, universas denique nobilitares praerogativas sanctionesque pracmaticas, cum totius reipublicae detrimento et eiusdem systematicae constitutionis confusione, revera convulsum iri, visum est universis Statibus et ordinibus in tam praeiudiciosae contentionis abissum prolixiori consultatione et seria rei investigatione stante pede sese intromittere et ad amussim respondere non posse, ex rationibus subsequentibus:

1mo, quia negotium isthoc, in quo directionis et activitatis totius provinciae huius cardo vertitur, Universitatem totam feriens, prius celebratis per universos comitatus, sedes et communitates publicis congregationibus ventilatisque et ruminatis ab universali usque ad individuum rationibus partiumque praetensionibus pro et contra disputatis, tandem in apricum deducerentur, et primum quidem coram universis trium nationum Statibus et ordinibus perlectae Excelso Regio Gubernio humillime praesententur, sicque tandem pro suprema Suae Maiestatis Sacratissimae determinatione medio Excelso Regio Gubernio debito ordine submittantur, cui adstipulatur ratio,

2do, quia praerecensitae praetensiones cleri et plebis vallachicae speciebus actorum declaratis propositae sunt, Status et ordines vero universa rationum et tensionum suarum momenta ex tempore specificare non possunt, cum praeviam notitiam praetensionum non habuerint. Et, pro

3tio, cum, iam exactis triginta comitiorum diebus, appropinquante ad terminum diaetae, feriis quoque postliminio imminentibus, sufficienti ad expediendum tanti momenti negotium tempore, Status et ordines destituti sint, ne praecipitatis consiliis improvisisque Statibus et ordinibus quidpiam praeposteri, quod toti Universitati huius ruinam et detrimentum ratione futuri consequentis causare posset, agatur, moram et tempus trium nationum Status et ordines humillime praestolantur, ea humillima declaratione, ut, donec adaequatam partium negotia determinationem sorciantur, activitas trium nationum in eo statu per Excelsum Regium Gubernium gratiose conservetur, in quo hactenus ex benignitate Suae Maiestatis Sacratissimae

inviolata permansit, neque plebi huic et clero valachico positivis patriae legibus (quibus Status et ordines firmiter inhaerent), ex multis inibi recensitis rationibus circumscriptae et arctius quoque circumscribendae via pateat iura et activitates totius provinciae pro lubitu suo vellicare, iisdem contravenire, innovationes statuere tamque illegalibus et periculosis praetensionibus, cum summo (ut praemissum est) totius provinciae huius praeiudicio, Maiestatem Suam Sacratissimam, dominum, dominum nostrum haereditarium, clementissimum, benignissimum, per fas et nefas molestare. Quae dum Excelso Regio Gubernio humillime submittimus, constanter perseveramus

Excelsi Regii Gubernii

Servi et clientes obsequentissimi humillimi trium nationem Status et ordines[1].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMMLXV.

1736. Motive înfățișate de Iezuiții Antoniu Gallob și Gheorghe Regay Statelor ardelene pentru scutirea preoților uniți.

Rationes breves, quae iudicatae sunt exhiberi Inclitis Statibus et dominis terrestribus, suo tempore, ut popae in functionibus spiritualibus sint immunes a praestatione 10 marcarum et iisdem concedatur emolumentum accipiendarum 10 marcarum ac fruantur lignatione, pascuatione et aliis utilitatibus publicis iisdemque ecclesiae fundus excinderetur.

1mo. Controversae et lites perpetuae ob fundos et contributiones inter dominos terrestres et clerum tollerentur.

2do. Cathalogus exhiberetur eorum poparum dominis terrestribus, qui in functionibus spiritualibus constituerentur, in eorum territoriis qui liberi forent, et in locum defunctorum instituerentur, proin alii subrepere non possent vel praetendere exemptionem.

3tio. Solveretur a clero ab omnibus fundis, demptis nobilitaribus et ecclesiasticis, qua talibus.

4to. In bona disciplina contineri et iisdem invigilari posset, an satisfaciant suis obligationibus spiritualibus. Et, si non satisfacerent, vel querelae a dominis terrestribus contra eosdem deponerentur, amoveri possent, et alii idonei subrogari, quia exstare (?) staret fundus vivendi et alios conferendi (?).

5to. Filii poparum, quamdiu sub potestate patria essent, liberi a praestationibus et oneribus forent; si tamen emanciparentur vel emaritarentur, forent obnoxii oneribus, nisi statum ecclesiasticum et actualem functionem parochialem haberent.

6to. Bigami post unionem assumptam nunquam forent liberi ab oneribus, et nec constituendi essent iuxta diploma et functionem parochialem.

7mo. Omnes popae, dum ad officium parochiale vel gradatim in officiis suis promoverentur, tenerentur professionem fidei publicam iuxta tridentinum et 4 puncta Unionis iuxta diploma deponere, coram eo quem episcopus denominaret; nullus iobbagio absque manumissione et consensu scripto domini terrestris ordinaretur. Qui autem a schismaticis ordinarentur, redeuntes sic ordinati, ab episcopo et domino terrestri mulctarentur, nec ad functionem spiritualem obeundam admitterentur, donec manumissionem a suo domino terrestri obtinerent.

8vo. Ab episcopo non ordinarentur etiam habiles, nisi ob defectum mortuorum et functionum parochialium vacantiam.

9no. Popae a subditis praeter stolam taxatam et decimas nihil praetendere auderent.

---

[1] Cf. Bunea, *Ioan Inocențiu Klein*, Blaj, 1900, pp. 41-2.

10mo. Nec muleta ab ullo alio, nisi ab episcopo fieri potest, iuxta diploma, et iuxta intentionem diplomatis divideretur et applicaretur.

11mo. Parvuli a ludimagistris instrui deberent in pagis privatis.

12mo. Nulli concessum est ullam censuram facere ecclesiasticam, quam soli episcopo.

13tio. Etiam clerus disponi posset ad calendarium novum accipiendum, ob varias inconvenientias et incommoditates.

14to. Quodsi domini terrestres de honesta sustentatione parochorum sufficientem provisionem non fecerint, nos iuxta canones subditis illorum parochos non dabimus: non enim potest episcopus aliquem sine titulo mensae ordinare.

Atque sic sperari posset pax et bona harmonia inter episcopum, clerum et dominos terrestres et gloria Dei et salus animarum promoveri, et cetera.

P. Antonius Gallob, Societatis Iesu, plenipotentiarius episcopi fagarasiensis.
P. Georgius Reigai, Societatis Iesu, episcopi fagarasiensis theologus, et cetera.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMMLXVI.

Observațiile dietei ardelene cu privire la clererile clerului unit românesc. 1736.

Praemissis praemittendis.

Praeter eas quas in substrata valacho-clericali materia nuperrima sessione diaetali nomine trium nationum pro impetranda desideratae responsionis inevitabili dilatione praegnantes scriptotenus porreximus rationes, quibus utpote adhucdum firmissime insistimus, placuit Excelso Regio Gubernio repetita vice Inclitis dominis Statibus et ordinibus intimare ut, ad mentem recentissimi decreti caesarei, inibique praecise extans mandatum regium, sub moderna adhuc diaeta, ad illa duntaxat Reverendissimi domini episcopi fogarasiensis postulata quae per Inclitam denominatam commissionem ad Status relegata fuerant, respondeatur; ad quam gratiosam Excelsi Regii Gubernii intimationem nos, Status et ordines, sequentia respectuosissime declaramus.

Tenui nostra opinione remur Augustam Aulam, pro expertissima sua clementia, querulanti et postulanti domino episcopo ac clero valachico quidem libenter satisfacere velle, salvo tamen iure alieno; consequenter iustissima haec Aula, quae parte altera inaudita nihil certi statuere consuevit, momentosa ista postulatorum puncta voto Inclitae commissionis pro dando desuper responso ad Status remisit. His ita se habentibus, proni paratique sumus pro homagiali nostra obligatione ad respondendum, nisi nos gravitas postulatorum praeter nostram spem et expectationem impediret et suspensos redieret: postulat enim dominus episcopus cum suo clero a Statibus ea quae nec a maioribus nostris unquam aliquis postulavit, nec a posteris nostris quisquam postulare posset.

Postulat id quod legibus patriis e diametro contrariatur.

Postulat id quod divorum regum et principum antiquissimis privilegiis et indultis summopere derogat.

Postulat id quod sanctionibus regni pragmaticis, ab ipsomet moderno Augustissimo regnante clementissime confirmatis praeiudicat.

Postulat id quod nationum iura et libertates hactenus pacifice possessas penitus evertit.

Postulat id quod nobilitati et praerogativae nobilitari, cuius sanctam habemus observantiam, maximam vim infert.

Postulat id quod universum systhema provinciale, hactenus in bono ordine conservatum, tam in religiosis, politicis et oeconomicis reapse convellit et confundit.

Denique postulat id quod nec suo clero, nec plebi valachicae, de notissima sua indole, unquam competit.

His inquam inauditis atque momentosissimis domini episcopi postulatis, durante hac diaeta, stante quasi pede, praecipitanter respondere nobis, Statibus, utpote hic congregatis regalistis, officialibus et deputatis, ad impraevisam importantissimam hanc materiam minime instructis, haud integrum fore videtur; consultandum etenim deliberandumque nobis cum nostratibus etiam erit, priusquam iura nostra, a maioribus nostris sanguine quaesita, domino episcopo suisque Valachis gratis cedamus, neque moram hanc Augustam etiam quoque Aulam sinistre accepturam fore humillime confidimus.

Et, si denique stricto iuris ordine procedere fas esset, si recentissime allatum decretum caesareum intuemur, indeque perspiciamus dominum episcopum nos, Status et ordines, ignominiosis plane delationibus in Augusta Aula detulisse atque gravium iniuriationum, violentiarum, illegalitatum et damnificationum sibi suoque clero illatarum temere inculpasse, iura et leges patriae nos monent ut pro salvanda nostra in Aula labefactata exaestimatione tamdiu in rei meritum nos neutiquam, seu nunc, seu imposterum, immiteremus, priusquam dominus episcopus aut iniuriosas nobis in Aula factas imputationes probat aut laesae Statuum integritati congruam satisfactionem praestaret [1].

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; concept.)

MMMLXVII.

1736. Observații cu privire la deosebirea dintre preoții uniți și cei catolici, învinuindu-se aspru episcopul Klein.

Remonstratio contrarietatis unionis graeci ritus presbiterorum cum Ecclesiae romano-catholicae presbiteris.

Cum equidem Illustrissimus et Reverendissimus dominus episcopus Valachorum pro praetensionum suarum fundamento et motivo adstruxerit Unionem et sub hoc specioso unionis titulo respective Venerabilem clerum curae suae pastorali subiectum eadem immunitatis et privilegii praerogativa gauderi debere evincere nitatur, hinc ex adverso remonstrandum incumbit eundem Venerabilem clerum graeci ritus minime vestigia sequi Venerabilis cleri ritus latini, adeoque nec eadem, quae praetenditur, praerogativa decorari posse, taliter igitur hac in materia ordinandum est: a capite

1mo Sanctae Romanae Ecclesiae (cui se clerus valachicus unitum praetendit) canones ab episcopis rem spiritualem vendi seu conferri pro pecunia vetat, sed nec pravilla seu ius canonicum valachico suo idiomate conscriptum admittit; imo quid faceret, cum nullum munus episcopale licite posse exercere et peragere statuit nisi absolvatur a Patriarcha, respective a Summo Pontifice, sed Illustrissimus et Reverendissimus modernus episcopus Valachorum, a primo muneris sui tempore, inter tot quam plurimos ordinatos nullum gratis ordinavit; non agit taliter Romana Ecclesia, nec pie defunctus Illustrissimus et Reverendissimus dominus liber baro Pataki auditus est aliquem pro pecunia ordinasse, prout modernus (tit.) dominus episcopus pro ordinatione exigit ad minimum duos aureos, nullusque [ad] ordinandum capax iudicatur, qui hanc taxam solvendo par non est; quid sit de similibus iudicandum, altissimo iudicio submittitur.

2do. Munus episcopi est ut ordinet, vel ad titulum mensae, vel ad proprium beneficium, vel ad certam parochiam, sed his carent popae valachici: videtur (tit.) dominus episcopus solum ob amorem implendae propriae crumenae ordinare.

3tio. Plures popae qui se tempore Illustrissimi quondam Ioannis Pataki

---

[1] Cf. Bunea, *l. c.*, pp. 43-4.

univerunt, denuo in Valachia coram episcopo eius loci abiurarunt Unionem, iterum, adveniente moderno (tit.) domino episcopo, soluta certa pecuniae summa, admissi sunt ad Unionem. Redire quidem ad veram Unionem sanctum et laudabile est, medium tamen similis Unionis improbatur.

4to. Vigore Clementissimi modo regnantis Suae Maiestatis Sacratissimae mandati anno 1728 emanati cautum foret ut similes qui subditi sunt et se in exteris oris ordinari curarunt post mortem praetitulati domini episcopi Pataki, pro popis agnoscantur, quinimo idem Clementissimum mandatum praecepit ut, nihil similibus subditis popis, utut consecuta ordinatione suffragante, in statum subditalem reponantur et servitia cum reliquis subditis praestent; non multo maiori reflecti potuit in eos cura qui in persona liberi sunt, nam et hos communibus et publicis oneribus ferendis, contributionibus nimirum et vecturis cum reliquis regnicolis praestandis subiectos esse vult.

5to. Qui poparum ad secunda et ultra transiere vota, illos etiam dictus liber pravila nullum sacramentum administrare facultat, nisi uxores dimiserint; nihilominus praetitulatus dominus episcopus, etiam archidiaconus incurere *(sic)* suo, in praeiudicium plurium, monogamiam patitur et admittit.

6to. Poenitentes etiam in agone constitutos post enumerationem et confessionem peccatorum suorum, ut popae ab iisdem plus habere possint, peccatorum quorumcunque, etiam venialium, gravitatem exaggerant et in tantum terrent rudem plebem, ut ferme in desperationem salutis suae deveniant ac de misericordia quoque divina nullam sibi spem pollicentur; sin vero eis quod postulaverint in szerindar, uti vulgo vocatur, id est continuam per 40 dies lyturgiarum celebrationem, promissum et praestitum fuerit, etiam ex Inferno eisdem eliberationem promittunt. Per quod tales popae viam sternunt indoctae plebi ad graviora quaeque peccata perpetranda. Accedit etiam id quod, cum non habeant quidam unde tam magnum szerindar popis praestent (utpote cuius taxa seu solutio ut minimum ad 20 florenos hungaricales se extendit), tota vita sua non confitentur et sine confessione moriuntur, plures autem usque ad agonem diferunt confessionem, ex eo quod fiduciam habeant, ad poparum assecurationem, quod, quidquid peccaverint tota vita sua, veniam consequentur a popa, et, etiamsi damnati fuerint, eliberabuntur si szerindar in agone vel etiam post mortem dederint.

7mo. Quam irreverenter popae quidam sanctam eucharistiam in domibus suis, quandoque squalidis etiam telis aut saccis, imponendo servant, imo, dum moribundi eadem sancta eucharistia pro viatico opus habent, mittunt popae per edituum ecclesiasticos aut pueros suos moribundo sumenda, observatum est.

8vo. Erat quidem abusive introductus mos inter clerum valachicum, Sede vacante ante elevationem in episcopalem dignitatem Illustrissimi et Reverendissimi domini Ioanni Pataki, quod a copulatis personis extorserint domini archidiaconi 3 marianos. Ast dictus dominus Pataki, contra avitam consuetudinem esse sciens, imo perspiciens exinde plurima inconvenientia et illicita et aggravium etiam miserae plebis sequi, dum nonnulli ducerent uxores, sed, cum eosdem 3 marianos non haberent unde solvere possent manerentque sine uxoribus, ac metueret ne similes ad luxuriosam et fornicaricam vitam devenirent, interdixit eandem exactionem. Nunc denuo, post mortem eiusdem domini Pataki, insaciabilis pecuniae aviditas pudendam illam intumatam avaritiam ex foetida tumba sua resuscitavit; et, siqui copulandi mox et de facto exsolvere non possunt aut nolunt, minantur popae excommunicationem et interdictionem a cultu, imo et sacramenta denegant, inhumare nolunt. Reliqua multa omittuntur.

9no. Decretum ab Augustissima Sua Maiestate praetitulato domino episcopo collatum praecipit ut, tam e statu iobbagionali, quam etiam libertinorum, absque praescitu Excelsi Regii Gubernii ac Status catholici, consensu denique ordinarii admodum Reverendi patris theologi, accedente quoque manumissione dominorum

suorum terrestrium, ut in popas non ordinet, sed, his minime servatis, praetitulatus dominus episcopus quamplurimos ordinare non desistit pro pecunia.

10mo. Hoc quoque tandem accedit quod praetitulatus dominus episcopus nullum vult ad latus suum adhibere catholicum, uti praedecessor eiusdem adhibere solebat, sed omnes ex plebe valachica susceptos habet, unde quid coniiciendum sit, altiori submittitur iudicio.

His ergo remonstratis, tam piam Sacratissimae Suae Maiestatis, qua apostolici regis munus gerentis, stabiliendae unionis intentionem ullis speciminibus clerus valachicus secundare intendit, sed potius illud antiquum Graecorum fermentum sub moderna quoque directione latitare nullusque huius episcopalis fundationis verae Unionis fructus prodire cernitur.

Suadendum denique esset Reverendissimo domino episcopo ut desistat ordinare popas, ne ad unguem iam demonstratis erroribus impliciti tot centeni popae sua schismata in exercendo eadem augere et in dies maius fundamentum sternere valeant, sed potius intendat Reverendissimus dominus episcopus ut ex clero bonae spei adolescentes, quasi novellas, per studia bene instructos et morigeratos implantare ac dein pro assequenda Unione eaque stabilienda in popas ordinare faciat sicque clerum suum cum similibus fulciendo, in dies optatum ac solatiosum iamdiu desideratae et anxie quaesitae verae Unionis experietur fructum, omniaque iam supra notata, schismatis labe infecta, puncta tollentur, nullumque contrarium prodibit exercitium, eritque unus pastor et unum ovile, in clero videlicet latino et graeco.

Uno verbo, quidquid saepefatus dominus episcopus et clerus valachicus respectu praetensae Unionis prae se ferat et alleget, id totum praetextuosum videri et ab obtinenda solummodo beneficia ecclesiastica et immunitates consequendas proponi et praeferri consuetum esse; ceterum compertissimum et exploratissimum haberi (excepto ipsomet toties fato domino episcopo et forte pauculis duntaxat ex clero) ceteros omnes et singulos, tam ecclesiastici, quam secularis ordinis graeci ritus homines, signanter Valachos, ita intus et in cute esse schismaticos et non unitos in omnibusque punctis et articulis (quibus antea ab Ecclesia latina dissentiebant) schismatis labe laborare, sicut ante seculum vel plures annos laborabant, quod testantur libri schismatici, quibus hodiedum in ecclesiis, tam in erudienda plebe, quam in lyturgiis, administratione sacramentorum et aliis omnibus ceremoniis utuntur; odium in Latinos, licet ob metum non tam evidenter appareat, advertitur tamen saepissime in privatis et familiaribus colloquiis, conversationibus et discursibus, ita ut speciem solummodo, praetextum et umbram habeant Unionis, revera autem meri et absoluti sint schismatici. Quomodo autem et qualiter huiusmodi homines, Deum, Ecclesiam, Sacratissimam Suam Maiestatem Caesaream et provinciam eludere et decipere volentes, et, quantum in se est, etiam decipientes, tractari debeant, et an praemio aut animadversione digni sint, Altissimo, cuius interest, iudicio humillime submittitur.

Conveniret itaque Illustrissimo et Reverendissimo domino episcopo omnia superius citata corrigere et prius emandanda habere et admonere popas suos ut rudem plebem saltem vel ad solam orationem dominicam (quam inter centenos vix unus sit) doceant et ipsi bono exemplo praeeant, ne popinas frequentent, ab excessivis potationibus abstineant, a turpiloquio caveant, denique verbo ut spirituales personas decet se gerant, non obedientes castiget: taliter sibi poterit polliceri et sperari Venerabilis clerus valachicus id quod intendit et verae Unionis specimina dabit, nec dicetur illud tritum: Ut piscis foetet.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMMLXVIII.

Cererile clerului român unit către Guvernul ardelean. 1736.

Puncta postulatorum cleri valachici sic se habent, Excelso Regio Gubernio porrecta.

1mo. Licet diplomatis per Augustissimum quondam Imperatorem Leopoldum clero totique nationi valachicae graeci ritus unitae in principatu Transylvaniae clementer indulti articulus 2dus directe innueret sacerdotes eorumque unitos ab omni nauli teloniis ac decimarum a terris ecclesiasticis eximendos esse, non desunt tamen iustae querelae cleri; vel, si etiam non quererentur nauli et telonii pensione sese gravatos, hoc per se est in aperto; unde, non solum iniuria, sed videtur maximum vilipendium diplomatis, illos nos posse uti libertate aliorum ecclesiasticorum et nobilium.

2-do. Quaeritur clerus ob pensionem decimarum ab illis per dominos terrestrer et possessores loci exigi solitarum, signanter de fructu terrarum quae sub nomine ecclesiae ab illis tenerentur et possiderentur, ut sunt quae a personis ecclesiasticis ecclesiastici boni nomen sortitae sunt; verbi gratia quae olim, vel pio legato ecclesiae additae, vel in rationem ecclesiae pecuniis empta, vel ex liberalitate speciali dominorum terrestrium, vel a parentibus, pariter sacerdotibus, ad se devolutae dignoscerentur: a similibus terris decimas praestare merito queruntur. Ultra queruntur, ubicum, derogamine clementer indulti diplomatis, ipsis quoque augustanae et helveticae confessionum ministris decimas pendere debeant. Non est alienum in claris rem ponere. Omnibus notum est plurimas possessiones vel integros pagos, hactenus incolis nationis saxonicae vel hungaricae inhabitatas vel inhabitos fuisse, quibus deficientibus, locus cessit in habitaculum nationi valachicae, ita ut suas ibi habeant parochias et parochos; denique quaelibet servitia, publica onera et quasvis contributiones illorum est pendere, ferre et baiulare. Tamen quia hactenus, pro facie et statu eius temporis (non considerato statu moderno), beneficia quondam ob tunc habitum respectum illis in consolationem tunc praestitorum laborum cessa et collata omnimode de praesenti a clero eorum usurpantur, non sine dispendio iuris nostri clerici a divo Leopoldo clementer collati ordinationisque eiusdem felicis recordationis Imperatoris, iubentis ut catholici suis parochis, lutherani vero et reformati suis ministris decimas vel quartas aut alias obventiones parochis dari solitas pendant. Quod tamen ad usque parochis Ecclesiae graeci ritus unitis permissum non est, imo in contrarium loquuntur id praestare aliis, augustanae videlicet et helveticae confessionis ministris, etiam in locis quae alias deserta erant et a solis Valachis inpopulata sunt, in quibusve nullus alterius nationis vel religionis incola, praeter ministrum lutheranum vel reformatum aut eorum cantores reperiuntur. Aequitatis autem est, qui supportat onera, ille habeat praemia. Hoc ergo petitum est unitorum secularium quatenus illi quoque suas decimas vel quartas aut alias obventiones parochiales suis parochis praestare, vel, si eae redimendae forent, ubi meri Valachi sunt, ex integro, ubi autem promiscue cum aliis habitant, ad numerum Valachorum incolarum eas proportionaliter redimere queant.

3tio. Repetiti benigni diplomatis articulus 3 habet ut omnes, sive seculares, sive plebeae conditionis Valachi rite uniti immediate statui catholico annumerentur interque Principatus Status computentur atque capaces sint legum patriarum ac universorum beneficiorum, neque, uti hactenus, solum tollerati, sed instar patriae filiorum habeantur; ergo non iniusta est praetensio eorum, si apta et capacia subiecta ad publica munia, habito respectu status et conditionis eorum, applicari petantur.

4to. Non abs re queritur etiam clerus super intento Inclitorum Statuum et Ordinum in contrahendo numero parochorum unitorum; siquidem, occasione correctionis iuris, id quoque influxisset ut in minoribus unicus, in maioribus vero pagis duo saltem presbiteri graeci ritus uniti immunes habeantur; statutum autem

hoc sine diminutione, imo pene abolitione cultus divini Ecclesiae ritusque illius iniuria fieri non posse. Siquidem ceremoniae, preces et alia nomine divinorum parochis incumbentia in Ecclesia graeci ritus unita adeo copiosa et prolixa sint, ut tam minister, quam sacerdos multum ad agendum habeant. Usitatum praeterea universaliter et ab antiquo a Conciliis oecumenicis ordinatum atque a Sancta Matre Ecclesia approbatum esse ut omnibus saltem diebus festis in toto Adventu, per Quadragesimam, a Dominica Sanctae Trinitatis, in graeco ritu Omnium Sanctorum nuncupata, usque in festum Sanctorum Petri et Pauli, a prima item augusti usque ad 5tum eius mensis, breviarium in graeco ritu valde longum publice et praesente populo in ecclesia canatur, quod unicus sacerdos praestare haud potest, et quod apud religiones in minimis etiam pagis ubi templum habetur, praeter parochum, cantor, ludimagister, aedituus et campanator, omnes immunes, imo et salariati admittuntur; qui in ritu graeco, plebe rudissima, non reperiendi, per sacerdotes ipsos, ubi sunt plures, suppleri debent; parochos item graeci ritus unitos nullis beneficiis, nec decimis, nec quartis, nec agris aut pratis pro honesta sua sustentatione sufficientibus provisos, labore manuum suarum se sustentare debere sicque alternatim unus una, alter altera hebdomada tempus sibi, tum ad spiritualia, tum ad temporalia lucrari necessitari.

Accederet quod, ob defectum sacerdotum et subiectorum, id evenerat per iniuriam temporum, ut divina nec diebus festis, nisi bis vel ter in anno celebrarentur, nec homines nisi in agone confitebantur, sicque tot abusus irepserant, ut, postquam natio haec Sanctae Matri Ecclesiae se univerit, per multos annos ad pristinum statum et Ecclesiae praeceptorum observantiam aegre reduci possit. Et, cum haec ignota quibusdam videantur, arbitrantur in maioribus duos, in minoribus vero pagis unum posse sufficere parochos. Iure ergo petitur hoc submitti iurisdictioni et provisioni episcopi.

(Sibiiu, Archiva Universității Săsești; copie contemporană.)

MMMLXIX.

Satubarbă, 1736, 18 Ianuar.

Protopopul Popovici și preoții din Sânmartin, Berzencze, Ermellyék, către dregătorii comitatului Bihorului, despre ce au să sufere pentru că sunt uniți.

Tekintetes nemes vármegye fö kegyes Patronus Uraink, reményes protektorink.

Mi okból kénszeritettünk legyen ezen Tts. Ns. Congregátio alkalmatosságával Ió Uraink Uri személyek elöttmélységes alázatosságal megjelenünk, ezen aláb irt punktumoknak több bajainkat sulyositó terhes volta, nyilván kimutattya, mivel a közönséges jót, Nemes Apostoli Hazánknak, és Istenünknek dicsöittésének incrementumára, s, tovább terjedésére nézö sz. Uniónak régen kivánt bévétele miat, mind canonok, mind világi törvenyek tenora ellen a papi Mgnak tiszteletlenséggel teljes megvetésével, káromoltatásunk, püspöki degrádátio kivül, az paraszt kösségtöl, tisztünktöl, templominktól, fosztogattatunk, halállal fenyegettetünk az Királyunk hitinek beviteliért tumultuária persecutiónak világos jelenségével, holot fidei regiae

Cinstiți domni patroni ai nobilului comitat, protectorii noștri de speranță.

Din ce pricină am fost siliți să ne înfățișăm cu adâncă plecăciune cu prilejul acestei congregații înnaintea persoanelor bunilor domni, arată limpede greutatea nevoilor noastre în punctele scrise mai jos, fiindcă, pentru binele obștesc, spre creșterea laudei patriei noastre nobile apostolicești și lauda Dumnezeului nostru și din pricina primirii Sf. Uniri de mult dorită, împotriva cuprinsului canoanelor și legilor lumești, am fost defăimați cu despreț desăvârșit, fără cinstea demnității preoțești, afară de înjosirea episcopului; am fost despoiați de comune, de dregători, de biserici, am fost amenințați cu moarte pentru primirea legii regelui nostru cu amenințarea netedă a unei prigoniri zgomotoase, până când, „fidei regiae manifesti (Regis Apostolici hostes cen-

manifesti (Regis Apostolici hostes censendi essent) persecutores, et eandem, aut ob eandem, quosvis cultores impetere praesumentes, amint most is történt.

Die 14-ta Ianuárii Anni modo currentis 1736 a Rácz Püspök Esaiás Antonoviczsnak, vagyis Vladikának egy Ignátius nevü botránkozással tellyes életü diaconussa a falukra kijövén: egy néhány (amint mongyák) pénzen fogadott fegyveres emberekkel és katonákkal kik aszt mondották hogy ök a Váradi militiabóll valók, es Méltoságos váradi commendans Urunk adta volna öket kisérőül, hogy szekundálnák azon Ignátius diaconust dolgaiban. Egyik pedigh azok közül azt mondotta hogy ök nem a Váradi p[rae]sidiumból, hanem másunan valók, és tsak pénzért jöttek fel a diaconussal, kikkel elsöben Totfaluban érkezvén: tractálták, és tanácskoztak ettzakának idején és sipost hozván a schismaticus Pap házához, lödöztek egész éttzakán tántzolván pajkos modon, mivel azon Papné igen szereti az ollyan dolgot mivel Bedö nevü Helységböl is, az illetlen czégéres magaviseléséért tsapták ki eszt a schismaticus Papot, Pap Tamást.

2do. Onnan Kis-Lázra menvén a Paraszt Birákot elö hitta és igy kérdezkedett töllök, hallyátok-e? aszt kérdem tölletek, lesztek-é Papistákká, avagy keresztények akartok maradni? a ki szegény jámbor unitus öregh Papot is elöhivatván: sok féle motsokkal illette, az szegény öreg pap tsak protestált, és tudomant sott, semmit neki nem szolván: és azután mondotta azon diaconus, hogy nagyon bánynya hogy megh nem verte azon öregh Unitus Papott.

3tio. Az Vladika azzal fenyegette amint ma is fenyegetti az oláhokat, hogy 500 aranyokat fog desummálni rajtok ha tölle el pártolnak, kit 16-ta mensis Margittaj Törvény Szék elött mondottak nyilván az oláhok.

4to. Ezen Ignatius nevü diaconus faluk szerte meg parancsolta, hogy a hol még az unitus papoktól el nem szedtek a koltsokott, töstent mindenütt él szedgyek a Vladika parantsolattyából, mert a mostani oláh papok, papisták, nem

sendi essent) persecutores, et eandem, aut ob eandem, quosvis cultores impetere praesumentes",—cum s'a întâmplat şi acum.

În 14 Ianuar anul acesta 1736 a venit prin sate un diacon cu viaţa scandaloasă, anume Ignatie, al episcopului sârbesc Isaia Antonovici, cu câţiva oameni înarmaţi (precum se spune) şi plătiţi, şi cu soldaţi, cari au spus că sunt din armata Orăzii şi că Ilustrul domn Comandant al Orăzii i-ar fi dat pe ei ca însoţitori, ca să-l ajute pe acel diacon Ignatie în lucrurile lui. Unul dintre aceia a spus că ei nu sunt din garnizoana Orăzii, ci din altă parte, şi că numai pentru bani au venit cu diaconul, cu care au sosit întâiu în Tăuţi: au chibzuit şi s'au sfătuit în timpul nopţii şi au adus fluierar în casa popei schismatic, au împuşcat toată noaptea jucând zburdalnic, fiindcă preotesei îi place foarte mult astfel de lucru, căci şi din localitatea Bedeul tot pentru astfel de purtare faimoasă l-au scos afară pe acest popă schismatic, popa Tămaş.

De acolo s'au dus la Chişlaca, şi au chemat pe juzii ţeranilor înainte şi aşa i-au întrebat: auziţi? vă întreb: veţi fi papistaşi, sau vreţi să rămâneţi creştini? Au chemat şi pe săracul, blândul popă bătrân unit, l-au cinstit cu multe murdării; săracul popă numai a protestat, şi a dat ştiinţă, nespunându-i lui nimic. Şi apoi a zis acel diacon că-i pare foarte rău că nu l-a bătut pe acel popă mut, bătrân.

Vlădica l-a ameninţat, precum ameninţă şi azi pe Români, că 500 de galbeni de aur iea asupra lor dacă se despart de el; ceia ce au spus Românii limpede la 16 ale lunii, înaintea Scaunului din Mărghita.

Acest diacon anume Ignatie a poruncit în toate satele ca, de unde nu s'au strâns încă cheile de la popii uniţi, îndată să le strângă din porunca Vlădicăi, fiindcă popii români de acum sunt papistaşi, nu-s creştini adevăraţi; ceia ce auzind ţeranii, de fapt au şi făcut ca acei din Deda, au luat cheia bisericii de la protopopul Mihai Popa, şi toate uneltele din biserică, din po-

igasz keresztények, kit is halván a parasztok eo facto meg tselekedtek a mint a Dédaiak, esperes Pap Mihálytól is a templom koltsát, és a templomunk minden eszközeit, a Vladika, és Virvizi schismaticus bigamus esperes parantsolattyából ött száz id est 500 forintok birsága alatt tiltván, minden helységeket, a házak szentelésére sem botsátván bennünkett.

5to. A Diaconus Ignat kérdezte a Parasztságot, mondván, ugy fatealtok-é ti a szolga birák előtt? ime mind hamisságott irtak reám.

6o. Asztis mondotta, hogy az ennek előtte való Unitus Totfalusi Papot felig a földben be ásni, és ugy kövel agyon verni kellenek, Széltalloi és Koltzer Tivadar házában aszt mondatta, hogy esperes Pap Mihályt is oly moddal a földbe ásván kellenék amint is az eztelen parasztok Totfalusi oláhok Csohaj Pap Péterre, másodszor Papfalusi Pap Péterre és 3-tio Széltalaj Pap Mihályra rájok támadtak szidalmazván, és salva venia . . . . . a pápista lelkeket, a magok ordinarius Totfalusi Papjokra is rejá támadván a Templomból ki hajtották, és más schismaticus Battykot vittek hellyében. Kérjük azért a Tettes Ns. vármegyétt a maga gremiumaban ne engedgye eszt az üldözést, holott már járni se merünk a magunk dolgainkban is minden felöl a tüz köszt lévén: tsak halált, és nem consolátiótt várunk oly motyokkal, és fenyegetésekkel tellyes mi petitionkra egy hitünkön kivül való Vladikától és annak mind ordináris czégéres, és rosz hirül embereitül mellyekben recuralni pro ultimo quasi subsidio kénszerittetünk a Tettes Ns. Vármegye Grátiájához, maradván.

Ió kegyes Urainknak Nagystoknak Kgyelnek Alázatos Szolgaj

Lakségi, Berettya, Beszterce, és Érmellyéki Unitus Papok közönségesen esperessünkel, Popovics, Pap Mihály urammal edgyütt.

Bártfalu, die 18 Ian. 1736.

Tekentetes Nemes Bihar Vármegyének Erdemlett Titulussal tisztelendö Tiszteihez, nekünk mindenkori jo kerunca Vlădicăi şi a protopopului bigam schismatic din Vîrviz; au interzis supt pedeapsă cu bir de 500 florini toate localităţile, nici la sfinţirea caselor nu ni-au dat voie.

5. Diaconul Ignatie a întrebat pe ţerani, zicând: aşa faceţi voi înaintea solgăbirăilor? iată numai viclenii s'au scris despre mine.

6. A spus şi aceia că ar trebui ca pe popa unit din Tăuţi, pe cel d'inainte, să-l îngroape pe jumătate în pământ şi aşa să-l omoare, dându-i cu pietre; a spus în casa lui Teodor Colcer din Margine că ar trebui ca şi pe protopopul Mihai Pop tot astfel în pământ să-l îngroape; precum au şi tăbărât nebunii de Românii, ţeranii, pe Petru Popa din Ciuhoiu, pe Petru Popa Popfalu şi pe Mihai Popa din Margine, ocărându-i, şi „salva venia“. . . . şi pe sufletele papistaşe; au atacat şi pe popa lor din Tăuţi, l-au scos din biserică, şi au adus în locul lui un alt popă, schismatic. De aceia rugăm pe măritul Comitat să nu îngăduie această prigonire în sânul său, căci nici să umblăm nu mai îndrăznim în afacerile noastre, fiind din toate părţile între focuri: numai moarte, şi nu mângâiere aşteptăm, după o cerere ca aceasta a noastră, plină de mormăieli şi ameninţări, de la Vlădica cel afară de legea noastră şi de la oamenii lui de rând, scandaloşi şi cu nume rău, la cari am fost siliţi să alergăm ca la ultimul ajutor,— rămânând la mila nobilului comitat.

Supuşi şerbi ai Măriilor Voastre, bunii noştri domni milostivi:

Locuitorii din Sânmartin, Bistriţa (Berzencze) şi Ermellyék, popii uniţi, cu protopopul nostru Popovici, împreună cu domnul Mihai Pop.

Satubarbă, 18 Ianuarie 1736.

Către cinstiţii dregători cu titlu meritos ai cinstitului nobil comitat al Bi-

gyes Erdemes Urainkhoz eö Nagyságokhoz eö kegyelmekhez.

Alázatos Instantiank nékünk belöl megirtak[na].

horului, nouă totdeauna de bine voitori domni, Măriile lor.

Cererea plecată a noastră, celor scrişi înăuntru.

(Braşov, Archiva Oraşului; Arch. M. Bihor. N-r. 28 fasc. I 1736.)

MMMLXX.

Guvernul Ardelean către Sibiieni, despre datoria de a se păstrà, în ce priveşte afacerile religioase ale Românilor, situaţia din trecut. Sibiiu, 1736, 19 Ianuar.

Sacrae Caesareae Regiaeque Catholicae Maiestatis, principis Transylvaniae, domini, domini clementissimi, nomine.

Spectabilis, Generosi, Prudentes item ac Circumspecti frater nobis observande, honorandi et benevoli, salutem et gratiae caesareo-regiae incrementum.

De dato 24ta mensis octobris anni 1735 proxime praeteriti emanált kegyelmes decretumát ö Felségének ma vötte s olvasta alázatosan a Gubernium, mellyben is kegyelmesen méltoztatik ö Felsége parancsolni hogi az Ur Oláh Püspök Baro Klein János Uram ö kegyelme is ezen Principatusbéli unitus graeci ritus clerus a Gubernium által mindennémü törvénytelensegek, excessusok, eröszaktételek, károsittatások és injurialtatások ellen manuteneáltasék, és a megnevezett Püspök Ur és clerus ellen, senkitöl semminémü innovátiot behozni s cselekedni meg ne engedgjen, hanem minden dolgok abban a Statusban maradgjanak, a mellyben voltanak az elebbeni Unitus Oláh Püspök Urak ö kegyelmek idejébe, mind addig valameddig ö Felsége mind enekröl annak idejebe kegyelmesen fog resolválni, mellyetis kegyelmetek igy értvén ezen ö Felsége kegyelmes parancsollattyát, maga directioja alatt lévö hellységébe suo modo publicálni és observálni s observáltatni tarcsa és esmérje maga homagialis alazatos obligatiojának lenni. Hoc addito hogy ha kegyelmetek is a fenn denominált Báro Püspök Urtol ö kegyelmetöl, vagy a clerustöl akár publice akár privatim tapasztalt, vagy tapasztal valamelly praeiudiciosa innovatiot bé hozatni, avagj excessust admittáltatni, az ollyanokrol kegyelmed és kegyelmetek a Guberniomat ab officio genuine credibiliter et authentice etiam de specificis et individuis informálni el ne mulassa hogy a Gubernium is annak utánna ahoz képest tehesse maga officiumát in locis

Decretul Măriei Sale din 24 Octombre 1735 „proxime praeteriti“ l-a primit azi Guvernul şi l-a cetit cu plecăciune, în care binevoieşte Măria Sa a porunci ca şi episcopul român, Ioan Klein, din acest principat, şi „unitus graeci ritus clerus“ să se menţină impotriva tuturor nelegiuirilor, exceselor, călcărilor, păgubirilor şi injuriilor Guvernului, şi impotriva numitului episcop şi cler să nu lase a se introduce şi a se face nicio înoire, ci toate lucrurile să rămână în starea aceia în care au fost în vremea episcopilor români uniţi d'inainte, până când Măria Sa le va rezolvà toate la timp. Drept ce d-voastră, înţelegând în felul acesta porunca Măriei Sale, să ţineţi ca în locurile de supt cârmuirea d-voastră să se publice şi să se observe aşa cum este, şi să recunoaşteţi aceasta ca o îndatorire omagială plecată. Adăugindu-se aceasta că, dacă şi d-voastră aţi aflat ceva despre susnumitul baron episcop sau despre cler, public sau pe cale privată, sau dacă aflaţi că vrea să se introducă vre-o înoire păgubitoare, sau se admite vre-un exces, despre acestea să nu lăsaţi a înştiinţà Guvernul „ab officio genuine, credibiliter et authentice, etiam de specificis et individuis“, ca Guvernul să-şi poată face datoria în conformitate, „in locis debitis“. De altfel a scris Guvernul şi domnului episcop român să nu îngăduie a se face astfel de lucruri de subalternii săi, mai ales să nu lase a se luà pentru cununie, adecă pentru unire, câte trei măriaşi de la sărăcime; la aceasta să vă impotriviţi şi d-voastră, şi, dacă undeva s'ar întâmplà

debitis, másként az Urnak Oláh Püspök Urámnak is irt a Gubernium hogy afféle dolgokat maga subordinatussi által is cselekedni és cselekedtetni meg ne engedgjen, signanter az esketésért vagy is copulatioért három három Máriást a szegénységtől venni ne engedgje, mellyre kegyelmetek is réa vigyazon és ha valahol exigálni akarnák, absolute tilcsa meg a szegénységnek hogy semmivelis többet ne fizessenek, mint ennek elötte szokták volt ab antiquo adni. De ha abbol valami egjéb inconvenientiák származnának az Oláh Papok reszeröl, in hoc passu kegyelmetek requirállya az Urat Oláh Püspök Uramat, és ha ö kegyelme tészen rolla, bene quidem, ha pedig nem legottan recurrallyon kegyelmetek a Guberniumhoz.

să-i ceară, să interziceţi cu totul sărăcimii ca nimeni să nu plătească, ci precum era obiceiul înainte de aceasta, şi să dea „ab antiquo". Dar, dacă din aceasta s'ar ivi alte inconveniente, din partea popilor români, „in hoc passu" d-voastră chemaţi pe domnul episcop român, şi, dacă Domnia Sa se va îngriji a face ceva, bine; dacă nu, îndată să recurgeţi la Guvern.

Sic facturis altefata Sua Maiestas Sacratissima benigne propensa manet. E Regio Principatus Transylvaniae Gubernio, Cibinij, die 19na ianuarii, anno 1736.

Comes J. Haller, m. p., gubernator.

David Mariaffi de Maxa, secretarius, m. p.

[Vo:] Spectabili, Generosis, Prudentibus item ac Circumspectis consuli regio Sedisque iudicibus, senatoribus ac notario civitatis et Sedis saxonicalis cibiniensis, fratri nobis observando, honorandis et benevolis.

(Sibiiu, Archiva Universităţii Săseşti.)

MMMLXXI.

Olosig, 1736, 1-iu Mart.

Ladislau Fekete, ofiţer, raportează despre impotrivirea ce a întâlnit la Paulești, unde oamenii se ridicaseră contra vice-protopopului.

Posteaquam, ex gratiosa I. Comitatus huius bihariensis in particulari sua congregatione facta pro capiendis certis in possessione Kiss-Tothfalu degentibus contraque vice-archidiaconum graeci ritus tumultuose insurgentibus, cum adiunctis sex I. Comitatus militibus et quinque nobilibus, in et ad praefatam possessionem me contulissem ac sub ipso noctis silentio capturam reorum tentassem, eotum, tam eiusdem, quam aliarum possessionum incolae (uti iidem referebant), ad trecentos congregati, armis, furcis et fustibus stipati, sese potentur opponentes, non admiserunt ut inventi rei capiantur et vinculentur, dicentes usque ad mortem se nolle permittere et gratiosae hoc in passu factae determinationi I. Comitatus morem gerere. Super qua modo praevio interventa rei circumstantia praesentem humillime facio relationem.

V.-Olaszi, die 1o martij 1736.

Ladislaus Fekete, m. p., militum ductor.

(Archiva Comitatului Bihorului, N-r 7, fasc. II, 1736.)

MMMLXXII.

Guvernul regal ungar către dregătorii Comitatului Aradului, despre o adunare a Românilor la Hălmagiu. Pressburg, 1736, 8 Maiu.

Illustrissimi, etc.

Ex literis praetitulatarum Dominationum Vestrarum de dato 26a proxime praeteriti mensis aprilis exaratis et eisdem adnexo superintendentis Unitorum, Michaelis Pap, ad Illustrem plurimum Reverendum, Reverendissimum ac Illustrissimum dominum episcopum varadiensem dato, per eumque cum comitatu hoc bihariensi communicato memoriali, percepit Consilium hocce Locumtenentiale Regium quod Valachi, magno numero ad possessionem Hagymádfalva, nescitur quibus ex rationibus, confluentes, ibidem diebus 11 et 13 dicti mensis aprilis conventiculum servaverint, quive eorum praecipua capita et coriphaei esse perhiberentur.

Quas, quemadmodum etiam priores praetitulatarum Dominationum Vestrarum circa dictorum Valachorum temerarios ausus exaratas literas, ad refrenandos eos, ac per consequens in herba opprimendum, si quidvis haereret, unquam, Consilium hocce Suae Maiestati Sacratissimae demisse representavit. Siquidem autem, confluxis in unum in maiori copia personis existentibus, facilius ad notitiam devenire potest, quanam de causa convenerint, et quid ad invicem concluserint, idcirco praetitulatis Dominationibus Vestris reintimari quatenus in causam servati eiusmodi conventiculi, quidque ibidem tractatum et conclusum sit, et qui in specie interfuerint, inquirere, et quidem, si id quocumque ex capite publice fieri minus consultum videretur, sub manu investigare et, pro dexteritate sua, ad genuinam, eamque quo magis singularem quarumvis circumstantiarum, adeoque et ipsorum coripheorum et antesignanorum ac instigatorum, notitiam devenire possint, omnem debitam operam ponere, et Consilium hocce ulterius quantocyus informare velint, non intermittant eaedem Dominationes Vestrae. Datum ex Consilio Regio Locumtenentiali, Posonii, die octava mensis maii, anno millesimo septingentesimo trigesimo sexto celebrato.

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum

Benevolus et respective ad officia paratus:

Comes Leopoldus de Nadasdy, m. p. *Ludovicus Ordödy, m. p.*

(Archiva Comitatului Bihorului, No. 9, fasc. IV, 1736.)

MMMLXXIII.

Guvernul regal ungar către dregătorii comitatului Aradului, despre alegerea unitilor de neuniţi. Pressburg, 1736, 23 Maiu.

Illustrissimi, Reverendissimi, Spectabiles ac Magnifici, Perillustres item et generosi domini nobis observandissimi,

Quandoquidem Sacra Caesarea Regiaque Maiestas, dominus, dominus noster clementissimus, clementer informaretur commissionem illam, quae ad benigna regia mandata medio istius Consilii Locumtenentialis Regii circa investigationem et separationem in hocce comitatu bihariensi degentium graeci ritus unitorum a non unitis decursu anni proxime praeteriti praetitulatis Dominationibus Vestris delegata fuit, nondum inchoatam haberi, sed et Vladica aradiensis, tenore plurium eatenus exhibitorum memorialium, superinde quoque instantiam apud altefatam Sacram Caesaream Regiamque Maiestatem fecisset ut violentiae contra clerum et incolas graeci ritus non unitos in hocce bihariensi comitatu degentes diversimode factae effective sistantur, visitatio item et iurisdictio in clerum et populum graeci ritus non unitum in praefato comitatu degentem sub assistentia militari eidem Vladicae admittatur, ac praeterea clerus eiusdem ritus in praefato quoque hocce bihariensi comitatu eidem competente decimarum et contributionum

solutionis immunitate frui et gaudere possit, hocque in passu quemadmodum altefata Sacra Caesarea Regiaque Maiestas benigno rescripto suo mediante praetitulatis Dominationibus Vestris serio iam commisisset ut, conformiter intimationi eatenus a Regio hoc Locumtenentiali Consilio iam acceptae, delegatam sibi commissionem absque ulteriore mora et cunctatione, et quidem intra decursum duarum quindenarum, a die receptionis eiusmodi mandati computandarum, inchoent, omnique cum moderamine peragant, adeoque in praesentia unius et alterius, a parte tam cleri romano-catholici, quam etiam ritus graeci non uniti deputandorum, accurate investigent, ex graeci ritus hominibus in hocce comitatu degentibus, quinam cum Ecclesia catholica sint uniti, et qui non uniti existant. Hoc autem pacate facto, in non unitos quidem episcopo pariter non unito, in unitos autem episcopo unito, omnis competentis iurisdictionis exercitium in spiritualibus libere ac imperturbate admittant, et, si quaepiam eatenus, sive ab una, sive vero altera parte hactenus facta fuissent, vel etiam deinceps fierent turbationes, authoritate sua magistratuali conveniens et opportunum remedium eatenus ponant, principaliter autem eius sedulam curam habeant, ne, dum quis ex non unitis unionem amplectitur et in hac persistit, per id deterioris quam antehac fuerit conditionis quoad temporalia reddatur seu efficiatur, minus ab amplectenda praedicta Unione impediatur. Ita per eandem altefatam Sacram Caesaream Regiamque Maiestatem clementer iniunctum haberetur quatenus hoc quoque Consilium Locumtenentiale Regium magistratum antelati huiusce comitatus ad celerem, eamque accuratam, effectuationem preattacti benigni mandati regij ac submittendam Regio isti Locumtenentiali Consilio de peracta sibi concredita commissione, prouti et eo ante et a quo tempore clerus graeci ritus in hocce bihariensi comitatu a decimarum et contributionum solutione immunis relictus fuerit, fidelem relationem serio et efficaciter moneat.

Quapropter, ut ad exigentiam praeallegati benigni mandati praemissa omnia modo praescripto incunctanter effectuare super iisque genuinam et fidelem relationem suam Consilio isti Locumtenentiali Regio quantocius submittere noverint, et neque intermittant praetitulatae Dominationes Vestrae, easdem hisce omnino serio commonendas esse duxit Consilium istud Locumtenentiale Regium. Datum ex Consilio Regio Locumtenentiali, Posonii, die vigesima tertia mensis maii, anno Domini millesimo septingentesimo trigesimo sexto celebrato.

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum benevolus et respective ad officia paratissima

C. Franciscus Esterházy, m. p. *Ladislaus B[atthyanyi], m. p.*

(Archiva Comitatului Bihorului, N-r 10, fasc. IV, 1736.)

MMMLXXIV.

Sibiiu. 1736, 11 Iunie.

Statele ardelene hotăresc asupra cererilor episcopului Klein.

Anno 1736, die 11 iunii, in commissione per Inclitos trium nationum principatus Transylvaniae Status et Ordines, occasione generalis diaetae cibiniensis deputata, in negotio scilicet proiectorum et postulatorum Reverendissimi domini episcopi fogaraschiensis eiusque cleri et plebis vallachicae, ad mentem benignissimi rescripti caesarei, amicabilis conventio tentata et circa eandem acta sunt sequentia:

Meltosagos Püspök Ur praetensioi ultimarie ezek:

1mo. Hogy minden olah-faluban pro ecclesia parochialis fundus exscindaltassek mezöbéli appertinentiavval edgyütt.

2do. Hogy akar dézma vagy quartabéli az popák számára fixe rendel-

Cererile ultime ale Ilustrului episcop sunt acestea:

1. Ca în fiecare sat românesc pro ecclesia parochialis fundus să se desfacă împreună cu câmpul care se ţine de el.

2. Să se fixeze dijma sau ce e pentru cvartirul popilor, sau unde, nu va fi chip de aşà cevà, să se dea destul „fun-

tessék, vagy az hol abban mod nem lehetne, adassék elegedendö fundus ad oeconomizandum az popák számára, egynek tudniillik egyik egyik fordulora 15 köböl vetesre valo szanto föld, és egyebek is ahoz képest.

3tio. Hogy mind az Nemes Vármegyéken, mind az Nemes Székély natio között, és mind pedig in fundo regio az oláh popák azon privilegiummal s ecclesiai beneficiumokkal élhessenek a minemükkel a több recepta religiok papjai szokták elni pro ratione locorum.

Az Deputata Commissio intézet az oláh clerusnak illyen oblatiokat.

Consentiál a Deputata Commissio hogy az oláh clerus is ad normam receptarum religionum pro sui subsistentia a maga auditoritol illendö kepeo vegyen, is kiki maga lako helyének közönséges és az halgatoknak is nem tilalmas beneficiummival élhessen.

dus ad oeconomizandum" popilor, unuia adecă, la câte un termin, pământ de arat pentru câte 15 ferdele şi în conformitate şi altele.

3. Că, atât în nobilele comitate, cât şi între nobila naţie săcuiască, şi în „fundus regius", popii români să poată trăi cu acele privilegii şi beneficii ecleziastice cu care şi preoţii celorlalte religii primite trăiesc de obiceiu „pro ratione locorum".

Comisiunea deputată a adresat clerului român astfel de oferte.

Comisiunea deputată consimte ca şi clerul român să iea de la auditoriul său ce se cuvine „ad normam receptarum religionum pro sua subsistentia", şi fiecare să trăiască din beneficiile locului lor şi din beneficiile îngăduite ale auzitorilor.

Haec infra notata resolutio Inclitae Deputatae Commissionis (tit.) domino episcopo vallachico ita communicata est, qui quidem, cum eadem quoad Inclitas Sedes siculicales in genere bene contentus est, quoad Inclitos comitatus vero et fundum regium praetendit ut ubique iuxta constitutiones locorum illa omnia beneficia quibus clerus catholicus et acatholicus, tam ratione decimarum, quartarum, ut et reliquorum beneficiorum gaudet et fruitur, clero etiam vallachico sine contradictione conferantur.

(Sibiiu. Archiva Universităţii Săseşti; însemnare contemporană.)

MMMLXXV.

Marchisul Guadagni (Vadány) către dregătorii comitatului Aradului, despre adunările tainice ţinute de Românii din părţile lor. Dobriţin, 1736, 25 Iunie.

Illustrissimi, Reverendissimi, Spectabiles, Magnifici, Perillustres, Nobiles ac Generosi domini, domini mihi colendissimi et observandissimi.

Posteaquam nuper, medio Illustrissimi Domini vice-colonelli, praesidii m.-varadiensis (p. t.) commendantis, liberi baronis de Lubetich, mihi communicatum examen incaptivatorum conventicularistarum, sub 5-a huius delabentis Excelso Consilio Aulae Bellico obsequentissime transmiserim, ac inde benignissimum responsum de 20 eiusdem obtinuerim,—eapropter Inclytae Universitati debitissime significare nullus intermiserim quatenus Ill. Comitatus (siquidem ex fassionibus dictorum conventicularistarum aliud colligi nequiret quam conventiculos in negotio religionis diversi ritus et oeconomiae habitos fuisse) ad decisionem huius causae quantocyus condescendere velit, necnon id quod concludetur, mihi communicare ne gravetur, ut idipsum, iuxta mandatum, antelato Excelso Consilio Bellico submittere valeam. Quibus me favoribus enixe commendans, praemaneo

Inclytae Universitatis obligatissimus servus ac paratissimus

Marchio Guadagni . . ., Praefectus.

Debreczini, die 25-a iunii 1736.

(Archiva Comitatului Bihorului, No. 5, fasc. V, 1736.)

MMMLXXVI.

Viena, 1736, 27 Iulie.

Împăratul Carol al VI-lea către dregătorii comitatului Bihorului, despre amenințările turburătoare ale episcopului de Arad față de cei ce vreau să treacă la Unire.

Carolus VI, Dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus ac Germaniae, Hispaniae, Hungariae, Bohemiae, etc., rex.

Reverendi, Honorabiles, Spectabiles ac Magnifici, Magnifici item, Egregii et Nobiles fideles nobis dilecti. Ex literis quas ex generali comitatus vestri congregatione die 1a mensis iunii proxime praeteriti Varadini habita ad Regium nostrum Locumtenentiale Consilium dedistis, innotuit Nobis qualiter ex instituto Varadini certorum graeci ritus hominum benevolo examine evenerit: plebem valachicam in hocce comitatu vestro degentem et graecum ritum profitentem, minitata 500 aureorum in casu repudiati aut potius non admissi schismatis per Vladicam aradiensem in eadem plebe desumendorum poena, talismodique praetenso vinculo usque adeo perturbatam esse, ut exinde commissio pro investigatione, quinam ex dicta plebe cum Ecclesia romano-catholica uniti, et qui non uniti existant, iamdudum a Nobis institui resoluta et demandata merito differi debuerit.

Quatenus proinde praefatus populus metu eidem praeexposita poena incusso rursus liberetur sicque demum praeattacta commissio quo citius servari valeat, benigne hisce resolvimus ut per solitas currentales in oppidis et pagis ubi nimirum graeci ritus homines in hoc comitatu vestro degunt, publicari sicque ad singulorum notitiam clare ac perspicue dari curetis quod omnes et singuli ipsorum sponte et libere Unionem amplecti volentes a praetenso 500 aureorum vinculo, absque hoc etiam irrito, regia authoritate immunes esse pronuncientur securique reddantur quod nullo modo in aliis etiam temporalibus arctius quam in schismate constituti tractari permittentur horumque intuitu in protectionem regiam assumantur.

Facta autem hic deductorum per memorata loca publicatione, commissio praerecensita citra ulteriorem protelationem servanda, et Vladicae aradiensi id ut militarem quoque officialem secum adferat, qui tamen in operationes eiusmodi commissionis semet nullatenus ingerere audebit, admittendum; sub ipso autem consessu et progressu antelatae Commissionis haec quae praevio modo currentaliter praemittentur, unicuivis dictorum graeci ritus hominum disertis verbis etiam coram reiteranda, et ad coeptum ipsorum explicanda erunt, ut, sic in plenaria libertate constituti, quis illorum unitus, et quis non unitus existat, sese declarare possint; fidelem relationem de praemissis medio praefati Regii Locumtenentialis Consilii nostri Nobis submittendam praestolaturi. Vobis in reliquo gratia nostra caesareo-regia benigne iugiterque propensi manemus. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die vigesima septima mensis iulii, anno Domini millesimo septingentesimo trigesimo sexto.

Carolus, m. p. *Comes Ludovicus de Batthyan, m. p.*

Petrus Végh, m. p.

(Archiva Comitatului Bihorului, N-r 17, fasc. V, 1736.)

MMMLXXVII.

Pressburg, 1736, 31 Iulie.

Guvernul ungar către dregătorii comitatului Bihorului, despre statistica uniților și neuniților în acel comitat.

Illustrissimi, Reverendissimi, Spectabiles ac Magnifici, Perillustres item et Generosi domini nobis observandissimi.

In puncto suspensae commissionis super investigatione illius, qui ex graeci ritus hominibus in hoc bihariensi comitatu degentibus cum Ecclesia romano-catholica uniti, et qui non uniti existunt, quidnam ad literas praetitulatarum Dominationum Vestrarum sub 1a iunii ad Consilium hocce Suae Maiestatis Locumtenentiale Regium superinde exaratas et abhinc Suae Maiestati demisse representatas iterato altefacta Sua Maiestas Sacratissima benigne ulterius resolvere dignata est, ex adnexo in originali benigno Eiusdem Suae Maiestatis comitatui huic bihariensi sonante mandato uberius erit percipere.

Penes cuius transmissionem iisdem Dominationibus Vestris, ita benigne praecipiente Sua Maiestate Sacratissima, intimari quatenus in conformitate huius et antehac iisdem intimatarum abhinc Suae Maiestatis benignarum resolutionum et mandatorum memoratam commissionem primo quo fieri poterit tempore (praevie tamen facta currentalium in adnexis uberius deductarum publicatione) inchoari et ad cupitum finem perduci faciant et fidelem de cunctis relationem Consilio huic submittant. Datum ex Consilio Locumtenentiali Regio, Posonii, die trigesima prima ulii, anno Domini millesimo septingentesimo trigesimo sexto celebrato.

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum benevolus et respective ad officia paratissimi

Comes Paulus Balassi, m. p. *Ludovicus Ördody, m. p.*

(Archiva Comitatului Bihorului, N-r 17, fasc. V, 1736.)

MMMLXXVIII.

Isaia Antonovici, episcop de Arad şi Oradea-Mare, către Curtea împărătească, despre piedecile ce i se pun în exercitarea puterii sale duhovnicești. Oradea-Mare, 1736, 10 Decembre.

Posteaquam in tertium iam vergeret annum quo, a iurisdictione mea episcopali in non unitos graeci ritus sacerdotes et homines districtuum quippe magnovaradiensium exercenda praepeditus, variis etiamnum quibusvis modis arcerer ac tantum plane abesset ut hisce dissensionum fomitibus aliquando finis imponeretur, quo iamnum quinta vice me Magno-Varadinum gravibus cum sumptibus atque expensis contulerim, ast omnia incassum, nam multifariae in dies excusationes ac terminorum protractiones et prolongationes tantisper accumulabantur, ita ut prima causa similium excusationum fuerit deputationem sine diurnis negotio in isto progredi noluisse, et, licet resolutio ab altioribus instantiis sine diurnis procedere debere supervenisset, nihilominus unus deputatorum qui ab I. Commitatu sallarizatus non esset, deputationi interesse renuisset; secundo unum ex deputatis infirmum esse, tertio, alterum itidem deputatum Pesthinum discessisse, quarto instructionem necdum paratam et elaboratam esse, quinto ipsam instructionem primum authenticari opportere, sexto, ut relatio desuper praevie fieri queat, Congregationem I. Comitatus indicendam, at, quum tandem toties recensita, instructione praevia (ut dictum), facta relatione, authenticandam atque partibus communicandam esse; septimo, sed nec cleri et nationis nostrae plenipotentiarium (sine quo tamen esse non possem) admitti. Ex quibus igitur causis et rationibus, nec secus et insolitis procedendi modis, dum exiguum, aut plane nullum fructum profuturum praevidissem, facto ad Augustam Aulam Caesareo-Regiam meo humillimo recursu, opem et auxilium abinde demisse implorando, quemadmodum super eiusmodi indebitis vexis iure merito conquestus fuerim, ita praesentem quoque protestationem iurium meorum, futura pro cautela ac tuitione necessariam, coram quocunque magistratu, iudice atque iustitiario, cum reservatione etiam reservandorum, non saltem solemniter interponendam ac exhibendam esse duxi, verumetiam, super praevio modo exhibita et introporrecta protestatione, literas quoque testimoniales in authentico extradandas de iure et aequitate supplex effla-

gitare censui. Magno-Varadini, die decima decembris anno millesimo septingentesimo trigesimo quinto. *Isaias Antonovich,*
Graeci Ritus Episcopus Aradiensis et Magno-Varadiensis.
(Archiva Comitatului Bihorului, N-r 27, fasc. I, 1736.)

MMMLXXIX.

C. 1737. Braşovenii către Domnul Ţerii-Româneşti, rugându-l ca, pentru exportul vinurilor la ei, să „mai lărgească opreala cea foarte strâmtă", şi să îndemne pe Şchei, ca un „titor", să-şi primească înapoi pe preotul Teodor, cunoscut şi lui Dudescu Marele-Logofăt.
(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii,* pp. 334-5, nº 15.)

MMMLXXX.

1737. Preoţii uniţi din protopopiile Bertiului, Bistriţei şi Lăcşagului, către Guvernul ungar, despre vicariul episcopal din Arad, care lucrează împotriva Unirii.

Tekintetes Nemes Vármegye! Nékünk kegyelmes Patronus Urainkt!

Minémü álapotunk iránt kelesség T. Nemes vármegyét busitanunk T. nemes Vármegynek ez alázatos Instántiának által alázatossan jelentjük, Aradi Wladika Maga vikáriussával Ignácz nevüvel Berettyo, Besztercze (Berzencze) és Lakság táján helységeket meg jártata, ki is sinistra informatioval a községet tölünk a dézma fizetéssel elidegenité hogy ha, ugy mond, unitusok lesztek, azonnal a dézmát fizetni fogjátok, kik meg ijedvén hogy sem, ugymond, dézmát fizessenek késszebek meg halni és Wladika mellett meg maradni, ahol ök engedelmesek volnának, ha dézmátul nem félnének, mely dolog nem kis kárunkra és gyülölségre esék. Honnan vette azért ezen hatalmat, mi nem tudgyuk hogy annyira a községet tölünk el idegenitette. Inkább hisznek neki hogy sem nékünk a commissio is nem a dézmálásrol szol. Kihez képest t. nemes varmegyét alázatosan kérjük méltoztassék ebben valami dispositiot tenni és oda irni a hova illik mert a község engedelmeskednék de a dézmátol fél, annyira Wladika vikáriussa által meg éjettenek ez iránt kegyes válaszát alázatosan el várvan maradunk

Tekintetes Nemes Vármegyének alázatos szolgái és káplánai

Berettyo, Besztercze (Berzencze) és Lakségi helységböl valo Unitus Papok közönségesen.

Cinstite nobil comitat! Nouă milostivi domni patroni!

Despre starea noastră trebuie să supărăm pe cinstitul Comitat cu această plecată rugare a noastră. Vestim cu plecăciune că Vlădica de Arad, împreună cu vicariul anume Ignatie, au umblat locurile din Bertiu, Bistriţa (Berzencze) şi Lăcşag, cari cu informaţii rele au instrăinat obştea de noi cu plata dijmei, că, dacă,— aşa spune —, veţi fi uniţi, îndată veţi plăti dijma. Cari, speriindu-se, au spus că, decât să plătească dijma, mai bine sunt gata să moară şi să rămână pe lângă Vlădică, pe când ei ar fi îngăduitori de nu li-ar fi frică de dijmă; lucru care a dat pricină la o mică pagubă şi ură. De unde au luat această putere, noi nu ştim, că au instrăinat într'atâta obştea de noi. Mai curând îi cred lui decât nouă. Nici comisiunea nu vorbeşte de dijmuire. Drept aceia rugăm cu plecăciune pe cinstitul Comitat să iea vre-o hotărâre într'aceasta şi să scrie acolo unde trebuie, căci comuna s'ar supune, dar îi e frică de dijmă; într'atâta i-a speriat vicariul Vlădicăi. În privinţa aceasta aşteptăm răspunsul d-voastră cu plecăciune, rămânând ai cinstitului nobil Comitat plecate slugi şi capelani.

Popii uniţi din Bertiu, Bistriţa (Berzencze) şi Lăcşag în de obşte.

(Archiva Comitatului Bihorului, N-r 19, fasc. II, 1737.)

MMMLXXXI.

„Popa Theodor de la Şcheai" către Braşoveni, despre cearta lui pentru protopopie cu „popa Radu", arătând că protivnicii săi îi zic: „protopop săsescu" şi-l înegresc şi la Curtea munteană şi la „Climent Ribniceanul" (episcopul de Râmnic), care, înţeles cu Mitropolitul sârbesc, se va sili a fi Vlădică şi peste Românii de supt puterea Braşovului, „după pofta Şcheailor", făcând „obiceaiuri preoţilor, cum sânt la Munteani", pe când ar trebui să aibă numai „poclonul vlădicescŭ, de popă", hirotoniile şi dreptul de a fi pomenit în biserici. 1737, 10 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 332-4, nº 14.)

MMMLXXXII.

Guvernul ungar către episcopul de Oradea-Mare, despre situaţia uniţilor din comitatul Bihorului. Pressburg, 1737, 26 April.

Illustris, plurimum Reverende amice, Reverendissime et Illustrissime comes, domine nobis observandissime,

Sacra Caesarea Regiaque Maiestate informata existente in eo quod, demandata investigatione quis bihariensis comitatus incolarum graeci ritus profitentium cum Ecclesia romano-catholica unitus existat, et quis non, die 21a februarii nuper praeteriti inchoata et ad 11am usque martii proxime evoluti continuata, sicque compertum fuerit complurium locorum incolas in praefato ritu greco cum Ecclesia romano-catholica unitos omnino existere, clementer committere dignata est, in conformitate priorum eatenus iam interventorum benignorum suorum mandatorum, magistratui comitatus bihariensis serio intimandum quatenus sedulam eius curam gerat, ne, praevia modalitate cum Ecclesia catholica, uniti comperti graecum ritum profitentes eiusdem comitatus incolae, tanquam specialiter in benignam regiam protectionem assumpti, signanter ab Vladica aradiensi, vel aliis graeci ritus hominibus cum Ecclesia catholica non unitis, propterea quibusvis iniuriis, damnificationibus, vel etiam persecutionibus, afficiantur, tanto minus autem ad recedendum ab eiusmodi sacra unione inducantur, et, quia notabilis adeo pars hominum in ritu graeco cum Ecclesia catholica unitorum eorumdemque sacerdotes etiam absque immediata ecclesiastica superioritate in antelato ritu longiore tempore reliqui requirent ex benigno Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis mandato praetactae Dominationi Vestrae ut super eo qualiter populo graeci ritus unito in bihariensi comitatu et aliis etiam locis per quae diaecesis varadiensis protenditur degenti eiusdemque sacerdotibus de immediata ecclesiastica superioritate in ritu graeco deinceps providendum et prospiciendum esse censeat, informationem suam quantocyus Consilio huic Locumtenentiali Regio submittere noverit, nec intermittat eadem Dominatio Vestra. Datum ex Consilio Regio Locumtenentiali, Posonii, vigesima sexta aprilis, anno millesimo septingentesimo trigesimo septimo celebrato.

Illustris, plurimum Reverendae, Reverendissimae et Illustrissimae Dominationis Vestrae ad officia paratus et paratissimi

Comes Carolus Zichy, m. p. *Ladislaus Barnay, m. p.*

(Archiva Episcopiei catolice din Oradea-Mare, N-r 14, 1737.)

MMMLXXXIII.

Guvernul porunceşte a se băgă de seamă bine ca ţeranii să nu fugă de sărăcie peste munte, ci paza de hotare să se facă bine, mărindu-se chiar numărul grănicerilor. Braşov, 1739, 26 Septembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 48/739; regest de Stenner.)

MMMLXXXIV.

Scăieni („Scajani"), 1741, 7 Ianuar.

„Manda comitissa Balacsánka" (Smaranda Bălăceanu) către Braşoveni, pentru o judecată cu unul dintre ai lor.

„Iudicium quod habeo cum Cristophoro Voicul": nu poate veni la termin, pentru că scrisorile de citaţie i s'au dat prea târziu. „Ego misi dominum magistrum qui est apud Illustrissimam comitissam Ruxandam Cantacuzenam ad Illustrissimum dominum Herbert ut extradet resolutionem, sed non extradedit. Videntes nos quod nullam iustitiam possumus obtinere, venimus in patriam nostram . . . , ac ego video adhuc me nullam iustitiam obtinuisse, uti cum domibus nostris in suburbio valachico existentibus: ego contributionem totius anni solvi, attamen militem imposuerunt; de qua re ego fui confisa promissis Amplissimi Senatus. Sed videtur exinde aliquam invidiam habere erga nos, quae iam ex literis apparet quas meae socrui miserunt, quia ei scripserunt tamquam uni communi mulieri, et non ita sicuti decebat."

(Pecete neagră, cu coroană, scut şi iniţialele S. B.)

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Stenner, III, nº 73; şi în „Analele Academiei Române", XXXII, p. 636, nº I.)

MMMLXXXV.

Pressburg, 1741, 24 Novembre.

Guvernul ungar către dregătorii comitatului Bihorului, despre plângerile neuniţilor din acele părţi că sufăr prigoniri.

Illustrissimi, Reverendissimi, Spectabiles ac Magnifici, Perillustres item ac Generosi domini nobis observandissimi.

Qualiter graeci ritus non uniti Magno-Varadini commorantes medio deputatorum suorum in eo quod comitatus hicce bihariensis una cum Capitulo varadiensi, contra privilegia a divis condam Hungariae regibus obtenta, eosdem in ritu antiquo ac aliis observationibus suis, imo etiam ecclesia sua turbent coram Sua Sacra Regia Maiestate querulentur eatenusque congruum remedium authoritate regia poni petant, ex isthic in copia annexa instantia et eidem acclusis gravaminum punctis uberius intellecturae sunt titulatae Dominationes Vestrae.

Penes quorum comunicationem hisce iisdem Dominationibus Vestris Consilium istud Regium Hungaricum intimandum habuit quatenus super praemissis gravaminum punctis, audito pariter eatenus antelato varadiense Capitulo, genuinam circumstantialem praetitulatae Dominationes Vestrae submittere noverint informationem. Datum in Consilio regio hungarico, Posonii, die vigesima quarta novembris, anno Domini 1741 celebrato.

Praetitulatarum Dominationum Vestrarum ad officia paratissimi

Comes Leopoldus Nádasdy, m. p. *Georgius Fabiánkovich, m. p.*
Antonius Brunswick, m. p.

(Archiva Comitatului Bihorului, N-r 14, fasc. I, 1742.)

MMMLXXXVI.

1741-2 (7250).

Înştiinţare de plăieşi către sate, pentru primejdiile din munţi, unde „să scură apele".

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei*, II, p. 108, nº CCCLXXX.)

MMMLXXXVII.

1742.

Ladislau Seresli şi Gheorghe Gusi către Curte, despre călcarea privilegiului religiei ortodoxe la Oradea-Mare.

Puncta gravaminosa quibus graecus ritus et privilegiorum nostrorum tenor et continentiae quoad immunitates et praerogativas expresse labefactantur, et quidem:

Primo, natio ritus graeci non unita Magno-Varadini degens, omnino ex instigatione unitorum, ibidem multifarios dissensionum confusionumque fomites facere assolentium, ad celebranda cum romano-catholicis festa, tam externe, quam interne, per Venerabile Capitulum M.-Varadinense et Illustrem Comitatum bihariensem adigitur, non obstante quod clementissima caesareo-regia privilegia festa, tam immobilia, quam mobilia, secundum vetus calendarium graeci ritus libere celebranda evidenter innuerent. Ita, non minus,

2do. Sacratissimae Romanae Ecclesiae uniti ecclesiastici in coemeterio nostro violenter homines ex hac vita decedentes, videlicet unitos, sepeliunt, taliterque sub variis coloribus, et quibusvis excogitabilibus modis, ibidem in unica ecclesia nostra, iam a tot annis in territorio militari pacifice habita, sese immiscere et ingerere nihil reformidant, taliterque incessantes molestias ibidem nationi graeci ritus non unitae causant, et alia huiusmodi, qualia, cum omnibus sane circumstantiis, nimis oblungum foret repraesentare, multarum tamen pessimarum sequelarum congeries ac plurima post se trahentia incommoda, rem *(sic?)* persecutionibus ne in dies generentur, pro consequenda efficaci eatenus medela humillime supplicatur. Penes et,

3tio, demisse postulant quatenus natio graeci ritus hic M.-Varadini degens, quemadmodum sub iurisdictione episcopi aradiensi et ienopolitani semper adusque fuisset, ita etiam amodo deinceps suae iurisdictioni subiacere omnimode cuperet Demum ut ille in spiritualibus et ecclesiasticis libere disponere possit.

4to. Siquidem ecclesia graeci ritus ibidem M.-Varadini in suburbio et territorio militari erecta proxima ruinae esse dignosceretur, ne restauratio eiusdem, a natione graeci ritus iam concepta et prompta, impediretur, veluti graeci ritus nationi in inferiori civitate budensi, Tabán nuncupata, nuper, respectu reparationis ecclesiae, contigisset, verum libere, virtute clementissimorum privilegiorum, praelibatae ecclesiae reparatio sine omni impedimento et contradictione fieret, demisse supplicatur.

(L. S.) *Ladislaus Szeresli, m. p.* (L. S.) *Georgius Gusi, m. p.*

(Archiva Comitatului Bihorului. ad N-r. 14, fasc. I, 1742.)

MMMLXXXVIII.

Ladislau Seresli şi Gheorghe Gusi din Oradea-Mare către Împărat, despre amestecul catolicilor în rosturile Bisericii ortodoxe, cu silirea celorlalţi la serbătorile lor. 1742.

Sacratissima, etc.

Qualianam clementissima privilegia universim fidelissima Augustissimae Domui Austriacae et regno Hungariae natio rasciana, quando nimirum, benignissimis invitatoriis caesareo-regiis de dato 6ti mensis aprilis anni 1690 persuasa atque commota, excusso generose iugo turcico, e faucibus barbarae tyrannidis erepta, armis suis associata caesareo-regiis, pristinae libertati restituta, obligationem perpetuam sub umbra protectionis deinceps romanorum Imperatorum atque regno Hungariae sibi vivendum, necnon moriendum esse laudabili animi sui fortitudine firmiter proposuisset, in tutelam caesareo-regiam clementissime, non solum suscepta, verum et, ad egregium propositum animis suis figendum filiisque inculcandum, perpetuo in omnibus occurrentiis realibus documentis magis magisque confirmandum, ad arma contra infensissimum christiani nominis hostem, sub auspiciis caesareis eiusdemque belliducum sumenda, paterne hortata fuit, per Imperatores: divum piissimae reminiscentiae Leopoldum benignissime concessa, per Iosephum autem gloriosissimae memoriae et Carolum sextum, genitorem quippe Maiestatis Vestrae

Sacratissimae, intuitu fidelium, eorumque sanguine contestatorum, pro diversis rerum circumstantiis incessanter et nuperrime durantibus flagrantibus armis turcicis praestitorum servitiorum confirmata et medio eiusdem Excelsae Cancellariae Hungaricae Regiae Aulicae immanuata habeat, procul dubio iam aliunde Maiestas Vestra Sacratissima clementer uberius percepit.

Quemadmodum autem natio ritus graeci non unita Magno-Varadini degens, omnino ex instigatione unitorum, in avito ritu suo, praesertim respectu festorum celebrandorum, secundum calendarium vetus, non solummodo turbaretur, verum et, contra clementissima caesareo-regia privilegia, ad celebranda festa cum romano-catholicis manifeste adigeretur non solum, sed et in ecclesia sua ibidem unica ab unitis inquietaretur, prout ex gravaminibus sub *a)* hic annexis uberius apparet;

Ita nos, infrascripti deputati, nomine proprio et praelibatae nationis graeci ritus non unitae, tam in militari territorio, quam et suburbio seu civitate nova vocitata degentis, huiuscemodi turbationes et molestias, e diametro privilegiis clementissimis caesareo-regiis et ritui nostro evidenter oppositas, querulose et humillime repraesentare necessitamur supplices in eo, quo de efficaci eatenus remedio ac medela Maiestas Vestra Sacratissima clementer providere et ad Inclytum comitatum bihariensem et Venerabile Capitulum magno-varadiense benignum mandatam pro competenti nostrae nationis ad tenorem privilegiorum manutentione fienda et praeattacta turbatione atque molestia eiusdem deinceps abstrahenda expedire non solumodo, sed et postulata nostra sub praeallegata littera *a)*, in 3 et 4 puncto expressa, pro humillimo petito nostro clementissime annuere et regiam clementiam humillimis et perpetuo fidelibus nostris servitiis, una cum natione graeci ritus praeattacta, remereri, ad ultimum emorituri

Maiestatis Vestrae Sacratissimae humillimi perpetuoque fideles subditi

Ladislaus Szeresli et Georgius Gusi,
nationis graeci ritus Magno-Varadini degentis non unitae deputati.

(Archiva Comitatului Bihorului, N-r 14, fasc. I, 1742.)

MMMLXXXIX.

1743, 5 Iulie. „Protoprezviterul Efstatie Vasilievici" către „cumnatul Opra" ca să dea de ştire despre moartea „Volfoaii", la „Pătruburg, în casa prinţipului Costandin Antohie [Cantemir]", cu „popă săsescu" şi „notareş înpărătescu", fiilor ei din Braşov, „în Tărgul Grăului".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 335-6, nº 16.)

MMMXC.

Bucureşti, 1744, 10 Iunie. „Georgius comes Cantacuzenus" (Iordachi Cantacuzino) către Braşoveni, despre creditorii săi.

„Sie werden aber wissen dass nicht gantz und gar mich verdrisset weilen Sie an Ihre Fürst. Durchl., meinen gnädigen Herrn, schreiben, den ich läugne die Schulden nicht, bin auch nicht zuwider dieselbten biss auf ein Heller danckbahrist zu contentiren; die Umbestände aber der Zeit hat solches bisshero nicht zugelassen." Să i se oprească zăloagele până la sosirea lui la Braşov şi să i se dea voie, fără îndatorire de contumacie, să iasă din Ţară. „Hätte gern ohne kein eintzigen Aufschub dessen Schreiben beantwortet; weilen aber ohne Vorwissen Ihre Fürst. Durchlaucht nichts hinaus schreiben dörffen, und Ihre Fürstl. Durchl. dise

Tägen sehr occupieret gewesen, habe nicht gekönnt. Der diamantene Ring so 7 Diamanten hat, ist nicht Ihnen verkaufft worden, wie sie gegen meine Frau Mama gesagt, sondern ist versetzt worden um 200 ung. Gulden, und sie werden müssen Jurament ablegen dass der Ring ist verkaufft, und nicht versetzt worden. Dann auch die von mir verkauffte Sachen will meine Frau Mama gantz und gar nicht lassen, sondern alle ausslösen."

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Stenner, III, nº 76; publicată şi în „Analele Academiei Române", XXXII, pp. 636-7, nº II.)

MMMXCI.

Constantin-Vodă Mavrocordat, Domn al Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre dorinţa lui de a li fi folositor. Bucureşti, 1744, 19 Novembre st. v.

Regiae Civitatis Coronensis Magistratus, Spectabiles ac Egregii viri, vicini honorandi.

Condecenter accepi Spectabilium Dominationum Vestrarum literas, legique hilari pectore loculentissimas expressiones et candida earundem vota reassumti, Deo favente, principatus mei aggratulatoria; pro quo vicinali officio me gratum declarando, persuasas Spectabiles Dominationes Vestrae esse cupio me pristinum erga bonam vicinitatis harmoniam, dictamini sacrarum capitulationum conforme, singulare studium veteremque meam quam erga Spectabiles Dominationes Vestras concepi benevolentiam nullatenus immutasse, verum ratam in animo positam conservasse, ad amussim demonstrandam quoties occasio id expostulaverit. Egregii viri autem, mandatarii vestri, oretenus Spectabilibus Dom. Vestris uberius exponent quaeque earundem instantias concernunt. De caetero, divinae tutelae easdem commendans, maneo

Spectabilium Dominationum Vestrarum ad officia paratissimus:

Bukarestis, die 19 novembris s. v. '744. *C. de Sca[r]latti.*

[Vº:] Spectabilibus ac Egregiis viris dominis Magistratus regiae civitatis coronensis, dominis vicinis honorandis, Coronae.

(Pecete roşie cu coroana, boul şi vulturul şi iniţialele I. K. M. K., şi ca motto: ὑσία χάρις.)

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, III, No. 77.)

MMMXCII.

Constantin-Vodă Mavrocordat, Domn al Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, arătând că a răspuns verbal trimisului, în privinţa „oiritului oilor lăcuitorilor acei părţi cari vor ernă aici în ţară". 1745, 3 August st. v.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii,* p. 376, nº 12.)

MMMXCIII.

Comisiunea sanitară arată că lângă Câmpulung şi Focşani s'a ivit boala de vite, îndemnând a nu se trimite vitele spre păşune acolo. Sibiiu, 1746, 11 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 6/746; rezumat Stenner.)

MMMXCIV.

Măsuri luate de Guvernul împărătesc contra clericilor veniţi de peste munţi. Viena, 1746, 15 April.

Extractus decreti caesareo-regii in civitate Vienna Austriae, sub 15 mensis aprilis anno 1746 emanati.

Ex quo autem, politicarum rationum etiam intuitu, periculosum est quod inter schismaticos popas et calugeros non pauci sint ex Valachia et Moldavia, et fors aliis etiam ex provinciis turcicis emissarii et vagabundi, cuiusmodi homines, tum attentione exquiri et ex illa finitima provincia successive eliminari curabitis, monerique illos quod, si exinde ibi compareant, tanquam mandatorum reorum *(sic)* contemptores et transgressores, mox incaptivabuntur, poena arbitraria severe puniendi, illorum vero poparum, qui nati Transilvani sunt et sacros ordines ab episcopo unito acceperunt ac subinde apostatarunt, vel in Valachia, aut in Moldavia, post ingressum praefatorum seductorum se ordinari curarunt, alia est habenda ratio: posterioribus enim sero interdicetis ne in Transilvania missam seu liturgiam celebrare, sacramenta administrare aut aliam functionem sacerdotalem exercere sub gravi poena praesumatur; pro futuro autem generaliter de mandato nostro prohibebitis, et in illo principatu vostro publicabitis, ne ullus sacros ordines suscipiendi causa ad extraneos episcopos se conferat: secus velut inobediens subditus indignationem nostram infligendamque poenam promeritam experturus. Qui dein ab unito episcopo consecrati ecclesiastici apostatassent, episcopo vel eius vicario tradendi sunt, ut is contra illos, non quidem iuxta vigorem canonum, exemplari tamen poena procedatur.

Iam, etsi demum in priori rescripto nostro de 18 maii anni immediate praecedentis ad vos expedito, quae sit mens nostra circa unionem antelatam clare vobis ad intelligendum dederamus, pro colenda nihilominus, siquae adhuc esset contraria apud aliquos impressio, hanc uberiorem addidimus explicationem, quod nimirum graeci ritus uniti sint filii Ecclesiae catholicae, et tantum in ritu distincti, quem ritum graecum unitorum nos pro sancto habemus, ideoque conservari et protegi volumus. Caeterum intentio nobis non est, nec unquam fuit, graecum ritum in latinum mutandi, neque porro quenquam illorum ad deserendum antiquum suum ritum cogere intendimus, prout id in patentibus quoque literis hic annexis declaratum habetur, quas vos per illum principatum nostrum more consueto quamprimum publicari curabitis.

Eo, quia de mediis ad unitorum parochorum subsistentiam necessariis iam antehac benigne resolveramus, vobisque, Gubernio nostro regio, per rescriptum nostrum die 3-a septembris anni 1743 adhuc exaratum mandaveramus, quid eatenus, potissime autem quoad capetias et fundos pro aedificandis ecclesiis et domibus parochialibus exscindendos et assignandos per vos factum sit, nos propediem demisse ac genuine informabitis; sin vero contra mentem nostram, unius vel alterius respectu, resolutioni et mandato nostro hucusque satis factum non esset, citra moram ulteriorem in effectum deduci serio praecipimus.

(Braşov, Archiva Oraşului, Mz. 19/746.)

MMMXCV.

Sibiiu, 1747. 12 Maiu.

Delegaţii la Sibiiu ai Braşovenilor arată că porunca dela Comisiunea Sanitară e să se păstreze contumacia pentru ciobanii ce vin de peste munţi şi să se bage de seamă să nu treacă graniţa colibaşii de la Braşov.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 29/747; rezumat Stenner.)

MMMXCVI.

1747, 30 Maiu.

„Toma Gulianó, biv Vel Stolnic, ispravnic Praovei", către Braşoveni, despre oprirea, poruncită de Domn, a „oilor lui Stoian Huia şi oilor lui Pătru Blegul", închizându-se, la Braşov, un al treilea, Radul şi văduva lui Stoian, Sora, cu arătare că s'a hotărât acum ca „înpărţirea bucatelor" să se facă „la hotariu", „la mănăstirea Sinaia".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 216-7, nº 21.)

MMMXCVII.

Gheorghe Cantacuzino către Braşoveni, despre implinirea unei datorii. Ocnele-Mari, 1747, 2 Novembre.

Amplissime, necnon admodum honorandissime senatus seu magistratus liberae regiaeque civitatis Coronae districtusque barcensis.

Literas honoratissimas responsorias Amplissimi magistratus respective recepi, ex quibus intellexi debitorem (de quo literas exaraveram) iurisdictioni Amplissimi Magistratus non subesse, quibus ita ad locum ab Amplissimo Magistratu nos dirigentes literas cum sumptu et fatigio praetendentis creditoris exarare coactus, eundem creditorem transmitto: qui, et ibi frustratus, iuxta intimationem multum aestimabilem Amplissimi Magistratus, Excelsum quoque Gubernium requirere cogemur.

Propter mentionem in literis nostris iumentorum Illustritatum Vestrarum hic apud nos reperibilium non est mirandum, etenim vexae plurimae id inseri me coëgere: nihil enim delinquenti, nihil adimetur.

Quibus Amplissimum Magistratum divinae recommendans gratiae, me vero favori atque benevolenti sinceritati, persevero Amplissimi Magistratus servus et benevolus paratissimus, sincerissimus

Georgius Cantacuzenus, campi mareschalus.

Ad Salisfodinas, 2da novembris - - 47.

[Vo:] Amplissimo atque multum Honorandissimo Magistratui liberae regiaeque Coronae districtusque eiusdem, dominis, dominis mihi plurimum colendissimis, honorandissimis, Coronae.

(Iordachi Cantac[u]z[ino] Hat[man].)

[Pe Vo:] † Εἰς τήμιον τηδάνη Πρασώδω.
În cinstitul Sfatul Braşovului.

(Braşov, Archiva Oraşului.)

MMMXCVIII.

Constantin-Vodă Mavrocordat, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre procesul lui Constantin Lupoianu, Logofăt de Vistierie. Bucureşti, 1747, 5 Novembre st. v.

Spectabiles et Magnifici domini, domini et amici colendissimi,

Ex annexo memoriali patebit luculenter Spectabilibus et Magnificis Dominationibus Vestris causa logophetae thesauralis Constantini Lupuian, quam cum illi ad iudicium Magistratus deducere occurrat, eundem praesentibus commendandum esse censui, quatenus pro iusto et aequo praetensionibus suis satisfieri possit. Caeterum eosdem de promptitudine mea in eis quae vicinalis amicitiae sunt, optime persuasas esse exoptans, maneo affectu et prono voto

Spectabilium et Magnificarum Dominationum Vestrarum
Paratissimus ad oficia

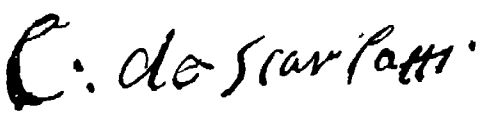

Datum Bucuresti, die 5 novembris v. s. 1747.

(Braşov, Archiva Oraşului; la anul 1747.)

MMMXCIX.

1747, 5 Novembre st. v.

Constantin Lupoianu către Domnul muntean, despre averea surorii sale Despa, măritată cu Şerban Cantacuzino şi apoi cu Mincul Herţ, arătând că a reclamat-o în zădar şi tatăl său vitreg, Gheorghe din Trapezunt.

Celsissime Princeps, domine Clementissime! Humillime expono Celsitudini Vestrae quod soror mea Despa, ducta in matrimonium primi voti a domino Serbano Cantacuseno, dotata pro more patriae nostrae clenodiis, vestibus suppellectilique conditioni suae competenti, eodem post 5 annos mortuo, vidua aetatis iunioris derelicta, anno deinde 1738 ducta Coronae secundo voto a Minchul Hertz, eidem, non modo dotem propriam, sed etiam clenodia quae sibi primus maritus reliquerat, intulit. Dictus autem Minchul, homo malignus, secum continua in discordia, quam verberum inflictio saepissime concomitabat, vivens, mortis quoque suae causa extitit, quemadmodum eadem ad agonem vitae suae fassa est, et eiusmodi facti iam testimonia et documenta extant. Mortua itaque sorore mea, pater meus privignus, dominus Georgius Trapesuntius, procurabat clenodia suppellectilemque sororis meae e manibus dicti Minchul, quocum ea nullam prolem reliquerat, evincere, sed, cum iste civitatis, ille autem, vigore etiam literarum S. principis Lobhowitz, patriae nostrae iura petierit [1], causa mansit indecisa. Interim pater meus privignus ante discessum suum in Vallachiam protestatus est contra Simeonem Hercz, fratrem Minchuli, ne clenodia sororis meae apud se deposita ac ea quibus funeris tempore adornata erat, fratri suo extraderet usque ad decisionem causae; quae tandem clenodia sub sigillis ambarum partium tradita sunt Illustrissimo domino supremo iudici Herbart. Nunc vero, mortuo etiam Minchula Hertz, cum mihi competat, qua fratri maiori natu, clenodia sororis meae, tum quae manserant in fornice et domi apud Simeonem Hercz, tum quae Minchul in usum proprium illicite convertit, ac etiam ea quae obsigillata manent apud Illustrissimum dominum supremum iudicem, requirere atque causam criminalem intimare de morte sororis meae, ut pro poena huius solvatur ex patrimonio sive substantia dicti Minchul, sum eapropter supplex Celsitudini Vestrae quatenus dignetur literas suas instantiales iubere expediri ad Inclytum Magistratum coronensem, vigore quarum valeam obtinere iustitiam et satisfactionem. Quod beneficium D. T. O. M. Celsitudini Vestrae longaeva et prosperrima valetudine compensare dignetur.

Celsitudinis Vestrae subditus

Constantinus Lupujan, m. p.

Die 5 novembris v. s. 1747 [2].

(Braşov, Archiva Oraşului; la anul 1747.)

---

[1] Au supus afacerea, unul judeţului braşovean, cellalt celui domnesc.

[2] In legătură cu afacerea hotarelor bistriţene, în inventariul adesea citat găsim pentru anii 1745-6 (v. p. 1727, nota 1):

„Notata domini senatoris bistriciensis Georgii Decani, anno 1746, mense augusto ad visitanda loca controversa expediti.

Attestatum monasterii Moldavicza, sub litera A.

Copia literarum Excellentissimi domini comitis de Czernin, sub dato 30 iulii 1746, ad dominum supremi *(sic)* vigiliarum praefectum de Velasco, commendantem, eo tum hic existentem, exaratarum.

Duo specificationes Alpium controversarum.

Copia literarum Excellentissimi domini generalis commendantis, comitis Iosephi a Platz, ad vicarios principatus Moldaviae, Cibinii, 4 augusti 1747 datarum".

MMMC.

Braşovenii către Guvernul Ardelean, despre ceata de tâlhari munteni care a săvârşit un furt la Zărneşti şi e acum în temniţă la ei, arătând că s'au început negocieri cu Domnul muntean şi cerând instrucţii. Braşov. 1748, 19 Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 13/748; rezumat Stenner.)

MMMCI.

Guvernul ardelean către Braşoveni, cu ordinul ca Românii să nu fie lăsaţi a trece în Ţara-Românească şi Moldova, aducând acasă molima ciumei. 1748. 12 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 21/748; rezumat Stenner.)

MMMCII.

Grigore-Vodă Ghica, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre felicitările lor pentru suirea lui în Scaun, cu făgăduieli. Bucureşti, 1748, 9 Maiu.

Venerabilis, Praeclare ac doctissime Senatus, domini, domini Illustrissimi vicini et amici colendissimi,

Peramicas mihi gratissimas, quas Dominationes Vestrae Illustrissimae ad me dederunt litteras, benevolam ob meam in huiusce principatus Sedem elevationem gratulationem exhibentes ingensque earundem vicinalis amicitiae colendae studium annunciantes, decenti cum veneratione sinceroque excepi affectu et hisce praesentibus eisdem singulares ac distinctas pro tali humanitate rependo grates, certiorando Dominationes Vestras Illustrissimas pariter de reciproca mea optima inclinatione seriaque et stabili dispositione contribuendi nullo non tempore omne quiod dependet a parte mea ad conservandam, imo augendam pristinam inter nos ad utriusque partis incolarum emolumentum perfectam ac inviolabilem vicinitatis harmoniam, prout et aliis prioris, tam hic, quam in Moldavia, regiminis mei temporibus luculenta dedi specimina, et, quotquot imposterum dandi nova se mihi offerent occasiones, omnes mihi erunt valde acceptae; nullus dubitans de reciproca earundem integrae amicitiae continuatione quae utile subditorum commercium florere facit, quod absque magno detrimento et praeiudicio provinciarum deesse non potest. Caeterum cordicitus eisdem apprecor omnia fausta et prospera, ac omni cum aestimatione maneo

Dominationum Vestrarum Illustrissimarum
Benevolus, affectionatissimus amicus
Bucuresti, 9 maii 1748, s. v.

I. Gregorius Gyka, m. p.

(Braşov, Archiva Oraşului; act neregistrat din 1748.)

MMMCIII.

Baronul de Platz către Braşoveni, despre una din fetele Bălăceanu, care merge la Bucureşti, pe când alta va rămânea la Braşov ca să-şi încaseze o datorie. Braşov. 1748, 29 Iulie.

Wohl Edl-Fürsichtig- und Wohlweise Herrn!

Von Überbringerinen dieses, denen zweyen Graf-Ballacsanischen Fräulen, gehet eine in die Wallachei nacher Bukarest, zu Besorg- und Ausmachung ihrer allda obhabenden Possessionsgeschäften, die Zweite aber verbleibet zu Kronstadt, um ihre an den bekanten Voikul zu fordernde Schulden zu betreiben und einzubringen. Wie nun die Billigkeit erheischet dass gedachten Fräulein in ihren Anliegenheiten all beforderlichen Vorschub und thunliche Assistenz zu leisten, so thue ich

hiemit die Herrn ersuchen, nicht nur der in die Wallachei abgehenden, zur Führnehmung ihrer Reiss mit allmöglicher Hülf an die Hand zu gehen, sondern auch der zu Cronstadt verbleibenden in ermeldter Schuldsach die Gerechtigkeit ehemöglichst angedeien zu lassen. Ich beharre im Übrigen allstets denen Herrn dienstwilligst und williger Diener

Herrmannstadt, den 29-ten Juli 1748.

Baron v. Platz, m. p.

[Vo:] An einen Fürsichtig und Wohlweisen Magistrat der königl. freien Stadt Kronstadt.

(Braşov, Archiva Oraşului; act neregistrat din 1748.)

MMMCIV.

București, 1748, 24 August st. v.

Grigore Ghica-Vodă, Domnul Țerii-Românești, către Brașoveni, despre cererea parohului din Șcheiu, venit la el, pentru a se îngădui unirea bisericii cu un paraclis.

Praeclare ac Venerabilis Senatus, domini vicini et amici colendissimi,

Cum Reverendo patre praeside ecclesiae consortium orientali ritui addictorum, istinc huc agendorum suorum gratia ad Aulam meam veniente, colloquium iniens, inter alia statum dictae ecclesiae ex ipso sciscitans, alicuius defuncti legatum cuiusdam authentici testamenti, ad aedificandum vel potius adiungendum illi ecclesiae aliquod sacellum ad ornandam illam meliori, qua modo destituta est, architectonica forma, simulque illius sacri aedificii suspensionem doctus sum. Quocirca hasce praesentes ad Dominationes Vestras, ut sincerus benevolusque vicinus et amicus, dedi litteras ad amice requirendum, ne impedire, immo contribuere ad implendam testatoris piam supremam voluntatem velint, vel maxime respectu benignae protectionis tantorumque privilegiorum, quibus occidentalem ritum colentes absque ulla contradictione vel obstaculo hisce in partibus libere gaudent. Propterea et mihi facilem Dominationum Vestrarum huius petiti assensum promitto, vel, casu quo necesse esset, idcirco ad Excelsissimum dominum generalem commendantem scribere. Placitam earundem responsionem exspecto ut absque dilatione temporis requisita ad impetrandam huius pii legati executionem instantia fieri possit. Quibuscum sinceram et optimam semper placendi eisdem dispositionem manifestans, omni cum aestimatione ac singulari colendi inviolabilem vicinalem amicitiam propensione maneo

Dominationum Vestrarum, vicinorum et amicorum, benevolus vicinus et amicus

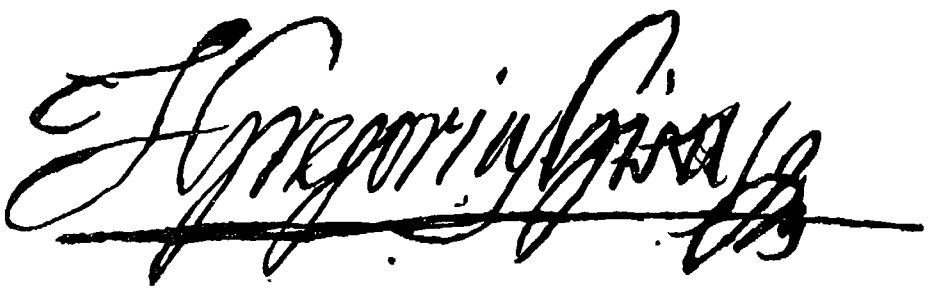

Bucuresti, 24 augusti 1748, s. v.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 4864/7.)

MMMCV.

Grigore-Vodă Ghica, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre un negustor de tutun. Bucureşti, 1749, 5 Mart st. v.

Magnifice et Amplissime domine iudex Inclyteque senatus,

Litterae 22 ianuarii elapsi exaratae, quibus Dominationes Vestrae petitionem domini proiudicis Christophori Seewald exactionis cuiusdam debiti mihi exposuere, exhibitae mihi quidem fuerunt. Debitor autem non fuit adhuc indicatus; indicatus tamen cum fuerit, citabitur, examinatisque examinandis, ad solutionem adigetur. Econtra ipsissima hac occasione et ego supplicantem mihi boiaronem huius provinciae, Georgium Klucer, latorem praesentium, Dominationum Vestrarum rectitudini ac aequitati commendo, qui herbae nicotianae, vulgo tabaci, quantitatem ad 3.400 okas dictas ascendentem illuc vehendam et vendendam alicui Pana Ghizza, itidem Vallacho, concredidit; quod tabacum illuc vectum dictus Pana post aliquod tempus pro 150 taleris oppignoravit inscio proprietario; qui, post reditum fraudatoris fallaciam edoctus, eum ante tribunal principis praedecessoris mei accusavit, et pronunciatum fuit utrique Coronam esse adeundum ad dirimendam hanc litem, solvendo 150 taleros et resumendo tabacum, et proprietarius illuc iter, quod alter subterfugit, institit, ubi, prout exposuit, in Dominationum Vestrarum iudicio restitutionem vel recuperationem tabaci sui efficere nequivit, quanquam solutionem 150 talerorum pro quantis oppignoratum est obtulit. Ideo dictum Pana ad meum modo tribunal compellavit. Ubi iudicatum fuit illos denuo illic pergere opportere, vel saltem proprietarium. Quem hisce praesentibus instruxi ut Dominationes Vestrae, non tam intuitu recommendationis meae, quam amore iustitiae, illum qui tabacum detinet, ad eius restitutionem pro solutione 150 talerorum adigere velint. Caeterum, easdem de pristina mea vicinali certiorans amicitia, plenissimo voto maneo

Dominationum Vestrarum benevolus amicus

I. Gregorius Gika.

Bucuresti, 5 martii '749, s. v.

[Vo:] Magnifico ac Amplissimo domino, domino iudici totique Inclyto Senatui regiae liberaeque civitatis coronensis in Transilvania, Coronae.

(Pecete roşie, octogonală, cu boul şi acvila supt coroană şi literele IѠ ГГ ЕД.)

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Stenner, III, nº 103; publicată şi in „Analele Academiei Române", XXXII, p. 638, nº IV.)

MMMCVI.

Grigore Ghica-Vodă, Domn al Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre 2.000 de ocă de făină ce cumpără pentru el Hagi-Apostol, cămăraş de Ocna. Bucureşti, 1749, 5 Mart. st. v.

Magnifice ac Amplissime domine iudex Inclyteque Senatus,

Desiderans aliquam pro domestico Aulae meae usu primae qualitatis farinae provisionem, hasce amicissimas ad Dominationes Vestras mitto litteras ad amice requirendum ab eisdem bonae vicinitatis specimen concedendi mihi facultatem ibi emendi medio Hatschi-Apostoli, actualis Oknae camerarii mei, 2.000 okas dictae farinae, vulgo Mund-Meel, et educendi ex illa libere in hanc provinciam pro meo unico, ut supra dictum, usu domestico. Pro cuius vicinalis amicitiae exhibitione aliis quae mihi se offerent eisdem complacendi occasionibus gratas memoresque vices refundere conabor. Caeterum, de facili huius mei desiderii assensu nullus dubitans, vero cum amicitiae cultu persevero

Dominationum Vestrarum benevolus, sincerus amicus

I. Gregorius Gika, m. p.

Bucuresti, 5 martii 1749, s. v.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 24/749.)

MMMCVII.

1749, 11 Mart st. v. Grigore-Vodă Ghica al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre „Bârseanii carii vin dă ernează cu oile aicea în ţară“ şi cărora li se ieau oile „în sală“ de „saigii împărăteşti“, arătând că a poruncit să nu se îngăduie decât vânzarea „cu bună tocmeală“ şi a pus în vedere aceasta şi „vechilului dumnealui Casab-Başi, Agăi“, cu adausul că şi Bârsanii trebuie să ţie seamă de dreptul saigiilor de a cumpără cei d'intâiu şi „să nu tăinuiască oile“.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 376-7, nº 13.)

MMMCVIII.

1749, 13 Mart st. v. Barbul Văcărescul Vel Vistier către Braşoveni, despre poruncile ce s'au dat în sensul arătat prin nl precedent „ispravnicilor judeaţelor“, adăugindu-se că saigiii n'au drept să iea „oile de prăseală, ci numai ceale stearpe“: cine ar fi supărat de ei, se poate plânge la Divan.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 377-9, nº 14.)

MMMCIX.

C. 1750. Însemnare a unui sătean din părţile Bistriţei, cu privire la iertarea unui vinovat.

† Adecă eu, Năstahie: a vinit Petre şi alt Petre, de s'aŭ rogat ačăi omen[i] Năstahăie, şi nu făcut bine, şi-u lă-u erŭtat pe Simion denainte ğodeloi şi al satoloi ş'a fičorilorŭ şi pârŭgarilor, să hie erŭtat de me[ne] şi de Domădzău[1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Studii şi documente*, V, p. 382, nº 7.)

MMMCX.

C. 1750. Socoteală de stâni ardelene ce pasc în Moldova, către vameşul Bistriţei.

Stâni ce au fost pe locul Moldovii, pentru car[e] au luat domenii 30 oi:
† 1 stână Petre Juganul ot Ragna.
† 1 stână Ştefan Mivovan, tij de acolo.
† 1 stână Apostol săn Juganul, iar de acolo.
† 1 stână Ştefan săn Nistor ot tam, tij.
† 1 stână Dorohoiu ot Ilova.
† 1 stână Toader Ionuţul ot Ilova.
6 stâni fac.

[Pe copertă:] † Cinstit şi al mieu bun prietin, dumisal[e] hărăminţaşul de Bistriţ[ă], cu sănătat[e] să să dea.

(Pecete neagră cu coroană: K. T.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Studii şi documente*, V, p. 385, nº 9.)

MMMCXI.

C. 1750. Însemnarea averii unui sătean din părţile Bistriţei.

Zgardă de 7 florinţi şi cercei de 5 florinţi. Apoi am însurat pe Grasin, i-am dat doi boi şi un cal, 20 de oi cu miei şi o cărlană.

Şi apoi am dat Ioani doi ğungi tratin[i] şi 8 oi cu miei şi o capră cu ed şi o cărlană, şi zgardă de 7 florinţi.

Şi s'au găsit în casă o căldare de 4 cupe, fierăle plugului, şi un lanţŭ, şi

[1] Â e scris м.

car deplin, şi 4 lăzi; una de 52 de merţe şi una de 60 şi una de 40 şi una de 30, şi o cadă de 4 măriеş.

Şi, cândŭ am luat pe Anuţa, am avut doao vaci, doi bani şi 30 de vite şi o iapă. Şi apoi casa şi grădina iaste a mè, moşie, şi prelucile cracului. Şi am dat lui Ion fiĉorului doi boi şi un cal şi 20 de miori, şi i-am dat un mănzŭ de 5 florinţi. Cândŭ au murit Anuţa, au rămas mie doi boi, trii vaci, o ğuninĉă, trii ğungi mănzaţi, un cal şi o iapă şi...

[Şters: şi iarăşi i-am dat 70 florinţi vonaş lui Ion.]

S'au găsit în parte Anuţi 69 de florinţi argintŭ, şi moşie, fără marhă. Şi în parte lui Ilieş iarăş, care au făcut cu Anuţa, 60 de florinţi. Şi au avut un loc la Simborzŭ, a ei moşie, ca de 24 de florinţi, a ei bani, şi, cândŭ am cumpărat locu dela Ostapie, am dat 15 florinţi: ğumătate bani i-am făcut cu Tudora şi ğumătate cu Anuţa; şi iarăş am cum[pă]rat cu Anuţa nişte moine dela Ostacie, cu 5 florinţi.

Şi am zălogit 2 moine, doi florinţi; şi am zălojit un loc cu 15 florinţi şi doi horgoşi în Secătura Ruştorului, şi doao moine de la Bontoae, 4 florinţi, şi doao moine de la Lupu Sasu, 2 florinţi, şi o moină dela popa Vasile, dreptŭ 4 florinţi, şi o moină în Prislop, de la Tofan a Băi, o merţe de grău, şi doao moine dela Olariu, 6 măriеş, şi o merţe de mălaiŭ şi una de hrişcă.

Şi, cândŭ m'am însurat de am luat pe Tudora, am avut o iapă şi patru oi şi un lanţŭ, şi apoi iară am cumpărat unu şi un ĉoflânĉŭ; şi am dat fetii cei mari, Irini, dacă s'au măritat, o vacă şi doi viţei şi patru oi cu miei, şi zgardă ca de 4 florinţi, şi cercei de 5 florinţi.

Şi apoi am măritat pe Palaghiia: i-am dat o vacă cu o ğuninĉă, şi 8 oi cu miei, şi o vătue. *Eu, Ilieş.*

Cândŭ am luat eu, Ilie, pe fata lui Constantin a Rânji, au avut cercei de 5 florinţi şi zgardă de 4 florinţi, şi au avut doi ğungi tretin[i], şi o vacă cu viţel mănzatŭ, şi i s'au venit un loc pe Peningarea, de 3 car[e] de fân, şi au luat feĉorii mueri mele de pe un loc 2, 2 florinţi; şi i s'au venit 4 moine, 2 în sus şi 2 în ğos, şi i s'au venit o căldare dreptŭ 4 florinţi, din sculele casii, şi o cărcee, şi 2 cărlani dreptŭ 5 şuştaci.

Şi am zălogit cu dânsa lunca lui Statevŭ, dreptŭ 7 florinţi. Pentru dânsa 90 de florinţi gloabă.

Şi am luat de pe un loc zăloşag a ei 10 florinţi, şi Io : Ureche, ginerile meu.

Şi au luat Ion a Boşcoae un zlot de pe o moină.

Iată eu, Iliaş. Ş'am dat parte ce s'au venit muerilor mele: dau la feĉori din toate câte simtŭ scrise şi din câte cele am avut la casa mè, din toate a triia; i-am dat din casă întorsură: au preţuit derigători 48 de florinţi, şi s'au venit Ion noao florinţi, şi au luat grajdu 8 florinţi, şi un florintŭ bani i-am dat; şi din locuri tot a triia, şi din uneltele casi a triia; şi s'au aşăzat înnainte noastră. Anume Isip Morariu şi Petre Lucoae şi Leontie Avraam, i Lupu lui Ilieş, şi gineri lui Ilieş, Ion Ureche şi Ion a Todosii, şi alţi săteni, să n'aibă a cercă nice unul până după moarte lui Ilieş, a tătâne-seu.

Cândŭ am luat pe Anuţa *[şters:* au avut baer de 12 florinţi, ţintă de 6 florinţi, bumbi de 5 florinţi şi 2 spinşte, doi florinţi şi zgardă de patru măriеş]. Şi au adus o ğuninĉă cu viţel şi un bou, şi bou l-am vândut dreptŭ 15 florinţi, şi am plătit o datorie la Orbânaş: 5 florinţi. Am dat şi iarăş am plătit nişte grău: am dat 9 măriеşi, 5 şuştaci ai miei, bani; şi au avut doi boi în Ilua în ernatec, şi unul au perit, şi au dat omul aceia 3 florinţi şi piele ğumătate pentru bou, şi au adus o vurcă de fier şi un cuţitoiu şi o teacă blehuită. Şi, când au măritat fata ei, pe Maruţa, am dat un sofon dreptŭ 4 florinţi, şi o cergă dreptŭ 3 florinţi, şi am dat *[şters]* o vacă cu viţel fetii, şi doi viţei mănzaţi, şi la o boteğune un viţel.

Şi am cumpărat cu dânsa un loc de la Gheorghieş, dreptŭ 19 florinţi şi 6 potori, şi cumpărat un locŭ de la Zuzanu: 8 florinţi şi un măriеş, şi au eşit la casa

lui Ilieşŭ, Isip Ometiţă, Petre Lucoae, Liontie Avraam, Lupu lui Ilieşŭ, şi au preţăluit casa cu grădina şi grajdu dreptu 48 de florinţi. Ş'au cheltuit în casa cè din ğos 6 florinţi [1].

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Studii şi documente,* V, pp. 382-5, nº 8.)

MMMCXII.

C. 1750. Gacia Călţunoaia către un Ioan, despre locurile ce i-au luat cumnaţii.

Prè-iubitul nostru şi de neamŭ bunŭ Ihane, Dumnezeu să-ţi fie într'ajutor.

Eu, Gaciia Colţunoaia, mă rog Mării Tale să-ţi faci milă, să-mi faci dreptate, că acum este un an de cândŭ am rămas săracă de mumă-mè: ştie Dumnezău cum am ţinutu-o; de 9 ai n'au lucratŭ nimica, că au fostŭ bolnavă. Şi, dacă au murit, nu mi-au ajutat cumnaţii şi surorile nemica, fără eu am cheltuit cu dănsa şepte florinţi; şi acum mi i-au luat locurile cumnaţi, şi nu mi i-am arat nemica, — că n'am unde. Ion Prădan mă ucide: zice că nu s'a uită de Măria Ta.

(Bistriţa, Archiva Oraşului; publicată şi în *Studii şi documente,* V, p. 385, nº 10.)

MMMCXIII.

Năsăud, 1750, 8 Maiu. „Sătenii din Năsăud, anume judele . . . şi cu părgarii săi . . . şi alţi săteni", se plâng la Bistriţa de purtarea unui „slobodnic".

Slobodnicul a venit la casa judelui de două ori şi „au suduit pe jude şi pe părgar[i] dă suflet, şi au zis că le va f..e blagosloveniia care va faač[e] popa cruciş când vor murì, şi cruce sufletului". Cer dreptate: oferă a se prezintà toţi la termin.

Scris în Năsăud, de „protopop Tanasiie".

(Fără pecete şi adresă.)

(Bistriţa, Archiva Oraşului; şi în *Documentele Bistriţei,* II, pp. 108-9, nº CCCLXXXI.)

MMMCXIV.

Timiş, 1750, 6 August. Măsuri luate de Braşoveni, cu voia comandantului Ardealului, baron de Teutsch, pentru a se ferì de ciuma care a izbucnit la Ploieşti.

---

[1] 1. Tot acolo sunt aceste ciudate (ascunse) rânduri româneşti mai vechi, de la începutul veacului (năvala Tatarilor; v. mai sus, p. 1562, nle MMDCCCCXLV, MMDCCCCXLVII):

„† Carabaş, nu dù Mihaiovile, dă nu du Mihai cu ten zavce, frate Stefane, cumnatŭ a lui Mihai, fac tabanaş pe Dărğan păve veledi pas Andriiu, i fečorŭ a dumitale este săn[ă]tos, Mundan Andriiu, veledi Măndan Mihai gaşiţ, şi ni şes sute de leai cer Tătarăi, fičor a popii cerŭ cinci sute de lei Tătărai, Andriiu veledi Mundan Mihai *fşters:* patru sute lei la Tărdzămanul, trii sute de talir[i] şi cinci lei talir[i]]. şi cinia la Tărdzămanul, să-i fie de drum o dulamă de postav supţire. Şi, cându iţ vinì, să daţ bani la Gheorghie Căpitanul, şi, unde sintŭ robii în satŭ, să cheamă că ne găs[i] Terdzămanu biiaţ.

† La tărgŭ la Satmar, este aproape satul acela, că ne găs[i] [de altă mână:] cini a vini, să aducă răvaşul la Ghiorghie Căptan la Iaş, acestu răvaşu, să vie iar înnapoi toate la Eş."

Apoi:

2. „† Sănătate, Ioane a lui Gherasim Adocăi din Maer. Alta n'avem către dumnevoastră, făr de căt am înţeles că veţ eşì la munţi; deci, de cum să scurs apele, să nu eşiţ, că veţ păgubl făr grăş,—că vor vinì Turci şi Tătari şi Simeni, şi vor prădà bucatele, ş'apoi voi să nu bănuiţ. De bin[e], voitoriu, eu, Simion Negrea, nemesnicul din Dorna: de ačasta să fie în ştir[e] la Maer, la Singhiuz, la Rodna.

Ačasta în ştire să vă fie dumilor voastre, să nu vă pae şagă, că s'au trecut de şuguire; precum scrie Negrea mai sus, foarte să înţeleget, — că apoi să nu bănuiţ. De bine voitoriu:

Erei Mihail ot Dorna.

[Vº :] Dieses ist der Zeddel so der Vaszilla Popi aus Rodnaa auss dem Moldauer Zeldet, der der Negre auss Dorna-Major geschicket, — aussgeschrieben" *(ibid.,* p. 382).

Actum Tömös, den 6-ten August 1750.

Denmach, den 5. currentis, die zuverlässige Nachricht eingelaufen dass in der Wallachei, und zwar in dem Markt-Flecken Plojest, die leidige Contagion, welche durch Türken oder Tartaren, oder vielmehr, laut näheren Nachrichten, durch Zigeuner, dahingebracht worden, wirklich ausgebrochen sei, und schon seit Anfang des Monates Julii über 200 Personen daselbst verstorben, die übrigen Einwohner hingegen, ohnerachtet der Mark-Flecken auf des wallachischen Hospodarens Befehl, mit der Simener Wacht umgeben gewesen, dennoch durchgedrungen, und hin und her dissipiret seyn sollen, auch dass ebenfalls, nach Andern, zu Begrabung derer Todten dahin geschickte und von dem Fürsten pardonirte Maleficanten mit derer inpestirt Verstorbenen ihren Kleidern und Effeckten sich unsichtbar gemachet, und darauf in der Wallachey vogelfrei erkläret waren . . . , zu dem Ende, und damit nicht etwan von diesen inpestirten oder flüchtigen Leuten sich Jemand, mittelst Umgehung derer Haupt-Stationen, über die Playen und Seitenwege durchschleichen könne [se hotărăşte a se face un cordon din munţii Zârneştilor şi dela pasul Braşovului până la pasul Buzăului, spre Trei Scaune] und diesen durch aufzustellende Wächter strenge überwachen zu lassen, und hiebei noch Nachstehendes zu beobachten wäre:

Dass, erstlich, zwei verständige Chyrurgen auf Stadtkosten zum Studium der Seuche in die Wallachei zu schicken seien.

Zweitens, möge, im Wege des commandierenden Generalen, an den wallachischen Hospodaren geschrieben und dieser gebeten werden zu gestatten dass von hier aus Kundschafter hinüber geschickt und durch diese Nachricht über den Stand und Fortschritt der Contagion in der Wallachei gebracht werde.

Drittens, soll den Hirten die auf hiesigen Gebirgen ihre Schaaf-Stenen haben, anbefohlen werden, nicht länger als zwei Tage jenseits der Grenze auszubleiben und in dieser Frist die Zufuhr der Victualien und der Käse und Milch-Nutzungen zu bewerkstelligen, wiedrigenfallshin nicht über die Contumaz herüber zu lassen seien.

4-tens, sind die Rosenauer zu verhalten, ihr Vieh von den zunächst der Wallachei gelegenen Gebürgen unverzüglich zurückzuziehen, excludirt zu bleiben.

5-tens, soll, sowohl zu Kronstadt, wie auch im ganzen District, in allen Sprachen publiciert werden dass sich niemand, bei Lebensstrafe, unterfangen solle, fremde oder unbekannte Leute in Gebirge zu nehmen, und,

6-tens, soll wöchentlich von allen Orten ein Rapport über den Gesundheitszustand der Bevölkerung an den Magistrat schriftlich einberichtet werden. . . .

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 70/750.)

MMMCXV.

Grigore-Vodă Ghica al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre nişte păstori de dincolo opriţi pentru că luaseră nişte cai ai boierului Alexe. — Bucureşti, 1751, 30 April, st. v.

Spectabiles, Circumspecti ac Generosi domini,

Relatum nobis est pastores quosdam (ad dominum Georgium Schnell se pertinere affirmant), dum, transacta his in partibus hyeme, equorum gregem trans montes nuper abigere conarentur, a nostris plaieschonibus esse interceptos, eo quod duodecim equos e grege nostratis boieronis Alexii, furto ablatos riteque cognitos, suis annumerassent. Pastores quatuor omnino fuere: duo solummodo huc adducti sunt, duobus aliis ad gregis custodiam relictis, quibus addicti sunt e nostratibus nonnulli. Quapropter Spectabiles ac Generosas Dominationes Vestras amicabiliter requisitas esse volumus quatenus, hoc ipsum praefato domino Schnell significando, eundem admoneant ut fideliores et aequiores custodiendo gregi homines adhibeat: fures enim meritas suo crimine poenas hic luere debebunt; hoc enim iusticiae leges postulant. De caetero easdem optime valere cupiens, maneo,

Spectabilium, Circumspectarum ac Generosarum Dominationum Vestrarum ad officia paratissimus

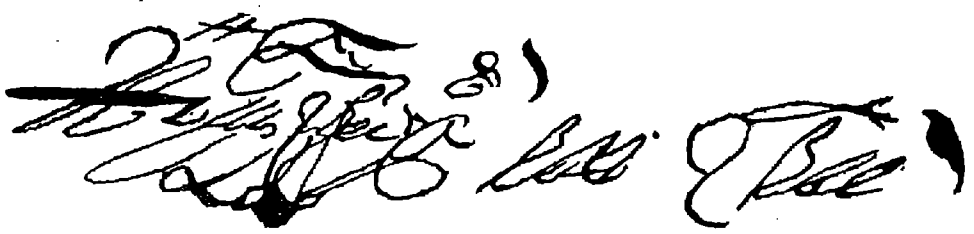

(Io Grigorie Ghica Voevod.)

Bucuresti, die 30 aprilis 1751, s. v.

[Vo:] Spectabilibus, Circumspectis ac Generosis dominis Inclyti Magistratus regiae civitatis coronensis.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 72/751.)

MMMCXVI.

Bucureşti, 1751, 18 Maiu s. v.

Manolachi Lambrinò către Braşoveni, despre un om al său urmărit de dânşii.

Spectabiles, Circumspecti ac Generosi domini, domini observandissimi,

Cum nuper, in Valachiam rediturus, Corona proficiscerer, domus nostrae illic in suburbio situatae custodem constitueram famulum meum nomine Theodorum, quem nunc, praeter expectationem, hic aspiciens, adventus causam ab eo quaesivi. Retulit ille se ab aresto quo Spectabilium ac Generosarum Dominationum Vestrarum iussu trium ferme hebdomadum spatio tenebatur, datis pro se vadibus, venisse. Narravit autem Georgium, Assani filium, Corona iter facientem aliquotque dies in aedibus nostris commoratum, contracto ad suum famulitium quodam iuvene saxone, iter deinde suum Craiovam versus fuisse prosequutum. Quod autem ille Saxo iuvenis simul abierit, cur in meum famulum, aedium custodem, culpa cadere et aresto ac pecunia mulctari debeat, mihi imaginari non possum, nec adduci ut credam tale quid a Spectabilibus Dominationibus Vestris, utpote iustitiae administris, contra omne ius promanasse. Dicit autem hic famulus se neque contractus ullius conscium, neque fideiussorem, neque ullo alio modo huic negotio implicitum fuisse, affirmatque matrem illius iuvenis et fideiussorem Coronae existere, Georgium quoque suprafatum et in ditionibus caesareis adhuc commorantem assequi, cumque eo transigere facile est. Rogo itaque Spectabiles Dominationes Vestras quatenus, re penitius discussa, famulum meum, hoc in casu prorsus innoxium, a mulcta quoque immunem facere velint. Facturae Spectabiles Dominationes Vestrae rem decantatae Suae aequitati consentaneam et a me reciproce congruis occasionibus remerendam. Interim, cum certum effectum mihi pollicear, iisdem omnigenam prosperitatem exopto, ac singulari cum existimatione iugiter maneo

Spectabilium ac Generosarum Dominationum Vestrorum

paratissimus servus:

Manolaki Lambrinus, Val[achiae] cancellarius.

Buk[uresti], die 18 maii 1751.

(Braşov, Archiva Oraşului; colecţia Schnell, I, No. 89; publicată şi în „Analele Academiei Române", XXXII, pp. 638-9, no v.)

—

MMMCXVII.

Sibiiu, 1751, 15 Decembre.

Guvernul ardelean către Braşoveni, oprind, din cauza ciumei, orice comunicaţie cu Ţara-Românească.

Ihro Excellence, Hoch- und Wohlgebohrener Freyherr, gnädiger Herr,

Nachdem die gewisse Nachricht eingelaufen dass der jetzige Fürst in der

Wallachei den sonst von seinen Vorfahren sub reatu anathematis abgeschafften sogenannten Vakarith, das ist die Contribution von allen in seinem Land befindlichen Ochsen, Kühen und Pferden, ohne Absicht wem, und ob es seinen Unterthanen, oder Fremden zugehörig, wiederum neuerlich eingeführet und von jedem Stück 2 Slotten und 6 Para abzunehmen entschlossen ist, ja wirklich von einigen, auch sogar von Reisenden abgenommen hat, — so haben diejenigen Partheien aus dem Kronstädter District welche ihr Vieh diesen Herbst zur Auswinterung hinein getrieben, den Entschluss gefasset, unter Assistenz und Interposition des Kronstädtischen Magistrates, gedachtem Fürsten ein Präsent von 3 silbernen vergoldeten Bechern zu machen, und den Versuch zu thun, ob selbte nicht vermittelst dieses Geschenkes den Erlass des Vakarits vor ihr Vieh, welcher freilich ein viel mehreres betraget, erlangen und bewirken könnten. Weilen aber, auf geziemende Anfrage bei dem Löbl. Dreissigst-Amt in Kronstadt, dieses ohne vorgängige hohe Erlaubniss Euer Excellenz nicht erlauben wollen oder können, so gelanget auf erhaltene Commission des Magistrates an Euer Excellenz unser gehorsambstes Ersuchen, zum Behuf derer diesfalls interessirten Partheien den angesuchten Erlaub an wohlbesagtes Kronstädter Dreissigst-Amt gnädig ergehen zu lassen, bevorab, da man dieses zum Nutzen derer hiesigen kaiserl. königl. Contribuenten, wie man erhoffet, anzuwenden gedenket. Womit in gehorsamer Empfehlung in unterthänigstem Respect verbleiben

Euer Excellenz unterthänige Diener

Die dermalen hier anwesenden Deputirten von Kronstadt.

Hermannstadt, den 15. December 1751.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 138/751.)

MMMCXVIII.

Constantin-Vodă Mavrocordat al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre felicitările ce i-au adus la venirea în Domnie. Bucureşti, 1752 (? De fapt 1732), 8 Ianuar. st. v.

Spectabiles ac Magnifici domini,

Grato animo accepi literas Spectabilium Dominationum Vestrarum reassumpti Deo favente Valachiae principatus aggratulatorias. Deus secundet quod operatus est in nobis! Spectabilibus autem Dominationibus Vestris gratias ago pro officiosis suae erga me amicitiae expressionibus, easdem persuasas esse cupiens me cum hoc principatu simul assumpsisse bonae vicinitatis studium. Quod etiam erga Spectabiles Dominationes Vestras palam facere cupio, quoties congrua ad id occasio postulaverit, utpote qui decenti erga Inclytum coronensem Magistratum existimatione feror. Easdemque optime valere exoptans, maneo

Spectabilium ac Magnificarum Dominationum Vestrarum ad officia paratus

Jon Constantinus Mauro cordatus de Scarlatti P. V.

Bukuresti, die 8 ianuarii s. v., 1752 [=1723].

[V° :] Spectabilibus ac Magnificis dominis iudici villico totique Magistratui Inclytae civitatis coronensis.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 3/752.)

MMMCXIX.

1752, 26 April. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre un călugăr care umblă prin ţară, ţinând adunări de popor şi uneltind ceva.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 35/752; rezumat Stenner.)

MMMCXX.

Bucureşti, 1752, 15 Iunie st. v. Grigore-Vodă Ghica al Ţerii-Româneşti către generalul-conte Wallis, despre fugarii din judeţul Săcuienilor.

Litterarum a principe Vallachiae, domino Gregorio de Gikhi, ad me, generalem-commendantem comitem a Wallis, de dato Bukurest, die 15ta iunii 1752, stil. veter.

P. P.

Hisce meis amantissimis Excellentiae Vestrae amica vicinitatis fiducia repraesentare congruum duxi partem incolarum districtus sakuiensis[1], limitibus cum Transilvania Coronam versus iuncti, e possessionibus suis emigrasse, derelictis arvis cultis ac segetibus praegnantibus, nulla urgente necessitate, sed sola petulantia et obstinatione stimulati. Hi enim, ut vigiles confiniorum alpiumque custodes, vulgo plaiascides, attenti casibus emergentibus praedonumque incursionibus, gaudent particulari indulgentia: ab illis enim non exigitur nisi leve tributum, id est multo minus quam quod ceteris, quamvis magis egenis illis, — praetereundo alia, quibus fruuntur, ut milites, privilegia: quamvis enim agricolae, magis tamen, pro munere quo funguntur, milites censendi. Modo autem depravati et seducti, ut imponant utrique provinciae, penes terminos degunt, ficti[2] immunitate ac asylo limitum, ad magnum aerarii damnum et scandalum aliorum. Rebus itaque sic stantibus, Excellentiam Vestram amice et enixe rogo ut eadem, intuitu accuratae meae observantiae et peculiaris studii in omne quod vicinali harmoniae contribuere potest, ad illos officiales ad quos attinet, seria sua velit mandata in scriptis dare ut caveant impedire revocationem harum mearum profugarum montium excubiarum, sed ut illas potius repellant, ad aliorum pervicacium exemplum, quemadmodum iussu meo tractantur in confiniis eiates desertores. Ad quos attinet officiales, hoc mandatum Excellentiae Vestrae continentes ut ad meas manus mittere complaceat Excellentiam Vestram rogo; casu autem quo iis non indigerem, illas Excellentiae Vestrae remittendas. Ut autem in posterum talia absurda evitentur, ad reciprocam vicinitatis tranquillitatem det (quaeso Excellentiam Vestram) ad omnes confiniis praepositos sua mandata ut deinceps similibus profugis non amplius concedant transitum; prout ex mea quoque parte observabitur. Interea, quia Excellentia Vestra competenti petito meo annuat nullus dubito, et reciprocam eidem complacendi facilitatem, data occasione, me exhibiturum spondeo, etc.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 64/752.)

MMMCXXI.

Sagan, 1752, 6 Iulie. Generalul-conte Wallis către Braşoveni, întrebând ce e de răspuns la scrisoarea de supt No. precedent a Domnului muntean.

(Braşov, Archiva Oraşului; rezumat de Stenner.)

---

[1] Săcuieni.

[2] „Răzimaţi pe".

MMMCXXII.

Grigore-Vodă Ghica al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre plângerea lor, prin scrisoarea adusă de „Bratul dela Săceale", cu privire la oierit, pe care-l vrea ca mai înainte, ori măcar ca anul trecut, arătând că n'a luat mai mult decât 15 bani de oaie în trecuta Domnie, dar că în a doua a înlăturat, ca „obiceaiu făr de cale", datina de a se plăti numai 10 parale; pentru văcărit, care se plătià înainte de el odată cu ţeranii şi de două ori pe an, l-a redus la un singur termin, şi, la cererea lor de a fi înlocuit pentru Bârsani cu un „nart" de jumătate de taler, cere „un zlot vechiu, scăzând jumătate" faţă de ultima plată, hotărând acelaş termin ca pentru oierit şi iertând ierbăritul; bine înţeles cu condiţia de a nu trece vitele ţeranilor ca ale lor. 1752, 14 August.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 379-81, nº 15.)

MMMCXXIII.

Braşovenii către Domnul muntean, cu rugămintea de a păstrà condiţiile de până acum de oierit şi văcărit pentru păstorii munteni ce vin la ei. 1752, 14 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 69/752; rezumat de Stenner.)

MMMCXXIV.

„Noi, toţi oeri din Ţara Bârsii", către „Maistratul" Braşovului, despre învoiala ce au făcut ei, „streini", de a dà la văcărit 22 parale „de vită mare", cu „carte" de la Domn, de la „Brâncoveanu", Banul Barbu Văcărescu şi Vistierul Ştefan Văcărescu către „domnul Zivolt judeţul", despre oprirea cărţilor şi cererea de a plătì 66 parale, încă de anul trecut; sunt gata a răspunde cheltuiala de atunci, dar să capete cărţile cu care se pot îndreptăţì. C. 1753.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 381-2, nº 16.)

MMMCXXV.

Grigore-Vodă Ghica al Ţerii-Româneşti, despre plângerile Braşovenilor cu privire la văcărit şi măsurile luate de el. Bucureşti, 1753, 26 Mart.

Illustrissime, necnon Excellentissime domine comes, domine ac vicine colendissime,

Ex honoratissimis Excellentiae Vestrae 20 elabentis ad me datis litteris magna cum displicentia iustas ob exactionem vacarit et quasdam iniurias praeter meum consensum et voluntatem a meis quibusdam illius provinciae incolis illatas percepi lamentationes, et iamiam dedi seria mandata mea ut res examinetur culpabilesque puniantur et pecunia pro vaccarit soluta iuxta specificationem ab Eminentia Vestra mihi missam restituatur. Quae restitutio fiet per manum Valachy Marin, cui iniunctum est ut, si ipsi mittentur aut apportabuntur schedulae solutionis vaccarit, receptis schedulis absque mora restituat. Quid autem ad dura verba ac minas de quibus litterae Eminentiae Vestrae mentionem faciunt, prout mihi pro certo fuit relatum, illa dura verba ac minae non fuerunt nisi echo contumeliarum et minarum a subditis illius contra subditos huius provinciae prolatarum. Ergo et eiates incolae admonendi ut contumeliis vicinos afficere caveant: ex mea quoque parte seria dedi mandata ut absurda imposterum evitentur, vicini amico et urbano tractentur modo. De caetero, me nihil non adhibiturum ad conservandam vicinalem amicitiam et harmoniam promittens, Excellentiam Vestram [certam] esse velim de mea gratissima agendi iuxta sacras capitulationes dispositione; ac per magna eiusdem aestimatione nunquam non maneo

Excellentiae Vestrae obligatissimus servus

I. Matheus Gica, mp.

Bucurestini, ad 26 martii 1753.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 44/753.)

MMMCXXVI.

Sibiiu, 1753, 17 April.

Contele de Wallis către Braşoveni, trimiţându-li pentru conformare răspunsul său către Domnul muntean.

(Braşov, Archiva Oraşului; mz. 44/753; rezumat de Stenner.)

MMMCXXVII.

1753, 21 April.

Carte de judecată a lui „A. biv Vel Sărdar", pentru „Petco Eneşoiu ot Braşov", care cereà de la tată „zestrile mume-sii" înaintea Domnului, care l-a adus cu „Tudor Slăvescu, copilul din casă", la Divan; averea cuprinde vie la Cernăteşti, „pistoale cu tocuri"; se dă „zecuiala şi trepădul copilului din casă".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 336, nº 17.)

MMMCXXVIII.

Braşov, 1753, 14 Maiu.

Braşovenii către comandantul Ardealului, despre zăbava despăgubirii din partea Domnului muntean a supuşilor lor dăunaţi de văcăritul crescut.

.... Dass der Vatáf Marin diese mit leeren Worten abgewiesen, wie er nemlich zu erwähnter Zurückstellung von dem Fürsten keinen Befehl habe, auch seien allbereits solche Gelder zu der fürstlichen Kammer geliefert worden: die Vakarit-Zettul aber habe er Marin von diesen Leuten bei sich behalten....

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 56/753.)

MMMCXXIX.

Braşov, 1753, 29 Iulie.

Braşovenii către comandantul Ardealului, cu privire la vitele ce păşunează peste munţi.

Ihro Excellenz, Hochwohlgeborener Freiherr, gnadiger Herr!

Es ist Euer Excellenz wohl bewusst wasmaassen verschiedene hiesige Inwohner, sowohl deutsch-sächsischer, als auch wallachischer Nation, ihre Schaafe, Rindvieh und auch Pferde in die benachbarte Wallachei wegen des winterlichen Unterhaltes hinzutreiben pflegen, welches auch in uralten Friedenszeiten alle Jahre geschehen, in denen besonders die diesseitigen Leute vorzügliche Freiheiten vor dortigen Inwohnern genossen, die ihnen auch schriftlich mitgetheilt worden, — welches Instrument solcher zugestandenen Freiheiten sie *Krisztovul*[1] zu benennen pflegten. Wenn derowegen ein neuer Fürst alldorten zur Regierung gekommen, so hat man dergleichen *Krisztovul* oder Freiheits-Brief zu erneueren gepflegt, und oben hiezu wird uns anjetzo Anlass gegeben, durch einen vornehmen dortigen Bojaren Namens Bárbul Vakareszkul, bisherigen Bannum von Krajova, welcher, nebst dem Bericht dass (tit.) Herr Michael Rakovits Fürst und Regent in der Wallachei geworden, von uns verlanget dass ein oder zwei Magistratspersonen hineinkommen möchten, um das Benöthigte nunmehro, in Ansehung diesseitiger Inwohner, was selbige in Zukunft für ihre Schaafe, Rindvieh und Pferde den Winter über zahlen sollten, in gleichen was diejenigen so Weinberge und Gebürge daselbst besitzen, in Zukunft abzugeben haben werden, zu regulieren und auf einen festen Fuss zu setzen. Weilen wir nun besorgen, es möchte bei dem neuen Fürsten billige Aprehension verursachen, wenn diese nachbarliche Einladung schlechthin von uns ausgeschlagen würde, also sind wir entschlossen, nicht zwar einen oder zwei aus unserer Mitte, sondern einen sächsischen Bürger und einen angesehenen Vorstädter Wal-

[1] Hrisov.

lachen in dieser alleinigen Sache hinein zu expedieren und ihnen gemessene Verhaltungs-Befehle, so lediglich diese ihre Negotiation betreffen, mitzugeben; wobei dann auch eine schriftliche Gratulation an den neuen Fürsten zu seiner angetretenen Regierung von uns untergehen solle, in Betracht dass wir solches bei dergleichen Abänderungen noch niemals verabsäumet. Nachdem nun aber die Correspondenz in die Wallachei von hohen Orten sehr eingeschränket worden, mithin wir uns alles ungleichen Verdachtes gerne befreiet sehen möchten, also haben wir dieses unser Vorhaben Euer Excellenz eröffnen wollen, deroselben gnädige Einwilligung erwartend, oder, falls noch ein weiteres Vorwissen diesfalls vonnöthen, dass Euer Excellenz bei der Behörde gnädigst auszuwirken geruhen wollen, damit uns mehr angeregte Hineinschickung, daran wir hiesigem Land einige Vortheile versprechen, gnädigst möchte gestattet werden. Wir hoffen eine gnädige Gewährung unserer unterthänigsten Bitte, in tiefem Respect beharrende

Euer Excellenz

unterthänigster Diener

Der Magistrat der königl. freien Stadt Kronstadt.

Kronstadt, am 29. Juli 1753.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 88/753)

MMMCXXX.

Iaşi, 1753, 7 August st. v.

Mateiu-Vodă Ghica, Domnul Moldovei, către Braşoveni, despre venirea sa în Domnie, poftind pe păstorii lor în ţară, cu oierit de 8 bani.

Magnifice domine iudex, Praeclare ac Conspicue Senatus, domini, domini aestimatissimi,

Divina favente dispositione a Praefulgida Porta Ottomanna ex Sede Wallachiae principatus, cui regendo elapso anno, vice pie defuncti mei genitoris, praepositus fueram, in hanc Sedem principatus Moldaviae gubernandae transpositus, adventum meum mea in residentia Magnificis ac Praeclaris Dominationibus Vestris hisce meis amicissimis notifico ad certiorandas easdem statim in primordio huius mei regiminis de optima mea dispositione, necnon sincera intentione colendi cum eisdem Dominationibus Vestris in his partibus aeque ac antea in Wallachia pristinam finitimam amicitiam. In cuius primum signum invito incolas illius ditionis ad educendos (si lubet) greges suos ovium pecudumve ad pascua huius provinciae. Quod ad censum, eum limitavi pro quovis animali tantum ad 8 nummos, vulgo ban vel aspra dictos, absque omni alia extorsione cuiuscunque tituli; nec timenda ulla vexatio, aut violenta venditio. Tantum pro notitia et ut publicetur, curare placeat. Ceterum divinae protectioni easdem commendans omnigenamque prosperitatem eisdem apprecans, maneo

Magnificarum Dominationum Vestrarum benevolus amicus

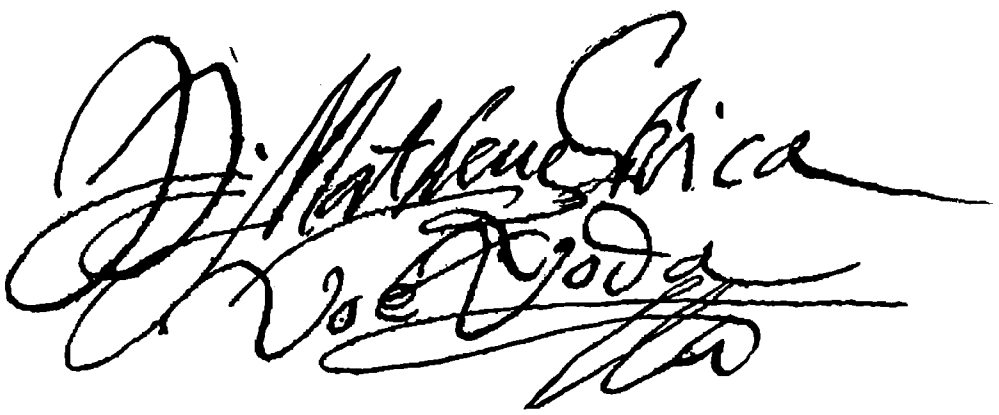

Iassiis, 7ma augusti 1753 s. v.

[Vo:] Magnifico, Praeclaro ac Conspicuo Senatui liberae civitatis coronensis, dominis et vicinis aestimatissimis, Coronae.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 90/753.)

MMMCXXXI.

1753, 23 Septembre.

Constantin Văcărescu Vel Spătar către Braşoveni, despre stăruinţile sale în afacerea taxelor şi rezultatul lor: dacă s'ar fi scăzut oieritul la 10 bani, „vecini noştri turci de pă la margine şi alţi“ ar fi cerut să dea poate numai 8, „şi s'ar fi pricinuit mare pagubă la Cămara Mării Sale lui Vodă“, — adăugind că s'a desfiinţat ierbăritul; în schimb ei ar trebui să îndemne a veni şi pe „cei de spre partea Sibiiului“, cărora Domnul e gata a li face şi lor „aşăzământu“; beglicgiii nu vor mai „face sălnicii“ în primăvară.

(Braşov, Archiva Oraşului, publicată şi în *Braşovul şi Românii,* pp. 385-6, no 19.)

MMMCXXXII.

1753, 26 Septembre.

Constantin-Vodă Racoviţă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, despre sosirea trimişilor „Maistratului“ pentru orânduirea oieritului şi văcăritului: a hotărât, „pentru toţi cei den Ţara Ungurească, de spre partea Braşovului şi a Ţări Bârsei“, taxa de „16 bani pol, adică 15 bani vechi“, şi „poclonul de nume, după obiceiu“, ca oierit, desfiinţându-se vama oilor „care scoborâ vara pin munţi, de le pun la stâni şi fac caşcaval, şi apoi iarăşi le trec în Ţara Ungurească“ (2 bani oaia) şi vama corespunzătoare a vitelor şi cailor, ţinuţi vara pe munţi şi duşi apoi îndărăt, „de vreme ce de spre oile şi vitele acestea să face bişug şi adaos la malimiri“; văcăritul, de se va scrie, va fi 66 de bani de cap, scutiţi fiind cei doi cai cari duc „odăile“ după oi, dar „judeţul“ va „dă paşuşe la toate turmele“, cu „numele şi polecrele“ stăpânilor şi ciobanilor, spre a nu se strecurâ şi alte vite, ce au a plăti „dupe regula ce va ieşi la pemintiani“.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii,* pp. 382-4, no 17.)

MMMCXXXIII.

1753, 27 Septembre.

Constantin-Vodă Racoviţă al Ţerii-Româneşti către Braşoveni, arătând că nu poate scădeà oieritul mai jos de „bani 16 pol, adică 15 bani vechi de oae“ şi îndatorindu-se ca, în caz de văcărit, că nu ceară dela ai lor mai mult decât 66 de bani „de cal, de bou, de vacă“, „şi le-am dat Domniia Mea şi câte doi cai de fieştecare odae, cu care îşi poartă odăile lor dupe oi“, iertându-i „de alte angarii ce dă pentru păşunea dobitoacelor lor, câte bani 40, şi vama de oae câte 2 bani, care dela alţi Domni să obicinuise“, precum scrie în „aşăzământul“ său, şi încheind cu îndemnul ca Bârsanii şi ceilalţi să nu meargă aiurea.

(Braşov, Archiva Oraşului, publicată şi în *Braşovul şi Românii,* pp. 384-5, no 18.)

MMMCXXXIV.

Hotărâre a adunării comitatului Bihorului, cu privire la intrarea tulburătoare a vicariului episcopului neunit de Arad, cu plângerea impotriva prigonirilor religioase din partea oamenilor de la Sârbi. 1753, Novembre.

Quia autem innotuisset quod quidam Ixiar, de officio aradiensis non uniti episcopi vicarius, in oppido Velencze commorans, schedam quandam in forma currentalium per loca valachica circumferri curet, qua ipsos sub variis promissionibus et praetextibus ab Unione avocare conatur, indeque factum sit ut iam loca complura, facto ab Unione resultu, popas suos unitos eiiciant, imo Kövágienses ipsa etiam sacra vasa ex ecclesia eiecisse ferantur, quibus inauditis, dominus ordinarius vice-comes eosdem a similibus temerariis ausibus inhiberi curavit; ad quod illi instantiam porrigerunt, inque ea omnes tres districtus, nempe Lakság, Berettyo et Berczencze, se unitos esse non velle declararunt, neque popas unitos in parochiis pati velle. Quatenus hoc in passu representatio, cum annexa instantia eorundem et recognitione domini Ioannis Gázsy, Tabulae iudiciariae assessoris, quantocius Exc. Consilio Regio submittatur. Instantia autem originalis indorsatur, ne videlicet contra benigna mandata regia novitates incipiant parochosque suos unitos sub gravi poena eiicere usque ulteriores Suae Maiestatis dispositiones praesumant; quae indorsata instantia per processualem dominum iudicialium inter eos publicetur, retenta praefata eorundem instantia in copia penes archivum, determinatur. Quemadmodum et in illud, ubi et quo loco sacra vasa et ss. sacramentum a templo eiecerint, popas suos eliminaverint, processualis iudicialium inquirat, utque eiectos popas recipiant serio admonere, illos autem qui popas suas eiectos recipere non vellent, in praesentiam domini vice-comitis citet, quos comperta:

Tekintetes vice-ispán urunk, nékünk érdemünk felett való nagy jó urunk!

Tekintetes vice ispány úr unitus papok irán való uri parancsolattyát, és comissióját, nagy becsülettel vettük és láttyuk, de a ki tettes v. ispány urat informálta, sinistre informálta, mert nem csak Totfalu és Hagymátfalu cselekedte azon dolgot, hanem közönségesen az egész Lakság, Berettyo, Bereczencze egy akarattal, mert nem csak az a három ember cselekedte azon dolgot, hanem a menyin a görög vallason vagyunk, hatvan azért, hogy nem unialtattanak a papok, ne adjon isten, hogy meg uralnok azért, de hogy a papok unitusok, hogy ök dependálnak Milinti püspöktül, mink közönséges görög vallásban lévén, minek ném ismerjük Milintét püspöknek lenni minékünk, hanem minékünk felséges királyné eö felsége hatván a mi napkeleti szent egyháznál népinek rácz vallásban lévén, felséges aszony elött instáltunk eö felsége elött, hogy a mi vallásunkra méltoztassék püspököt adni, és hátván eö felsége, hogy kértünk eö felségétül és felséges aszonyunk adott is püspököt a mi vallásunkra, a ki mink közönségesen

Cinstite domn viceşpan, domnul nostru bun mai presus de meritele noastre,

Am primit cu cinste mare porunca cinstitului viceşpan către popii uniţi şi comisia; dar cine a informat pe domnul viceşpan, l-a informat rău, fiindcă nu numai Pauleştii şi Spinuş au făcut acel lucru, ci în de obşte toţi locuitorii din Lăcşag, Sânmartin, Berczencze [mai sus: Bistriţa?], într'o voinţă, fiindcă nu numai acei trei oameni au făcut acel lucru, ci toţi câţi suntem de legea grecească, 60 deci: că nu i-au unit popii, să nu dea Dumnezeu să-i îngrozim, dar că popii sunt uniţi, că depind de episcopul Meletie, iar noi, fiind de comun de legea grecească, nu-l recunoaştem pe Meletie ca al nostru, ci, Măria Sa Crăiasa noastră lăsându-şi poporul sârb în legea răsăriteană, ne-am rugat de Măria Sa să ni se dea în legea noastră episcop, şi, dându-ni voie, ni-a şi dat episcop de legea noastră, şi noi, fiind de obiceiu de legea sârbească, pe aceia o recunoaştem, fiindcă din mila Ei ni-a dat Măria Sa pe Sinesie Ivanovici: pe dânsul îl cunoaştem de episcop. Dar noi îl rugăm pe domnul viceşpan şi pe nobilul

rácz vallásban vagyunk és annak ismerjék, ugymint Szeneszie Nadovicsot, a ki felséges kiralyné grátiájából tett, eö nagyságat ismerjük püspöknek, de mink kérünk tettes v. ispány uramat és tettes nemes vármegyét ezeknek a papoknak azok haszontalan infomátiokat, a ki benünket informálnak tettes v. ispány ur elött, hogy mink nem csak azért, hogy unitusnak állottak, de nem nyughatodunk, hanem öröke benünket informáltatnak, hogy mink unitusok volnánk, de mink unitusok nem vagyunk, nem is leszünk, hogy tudgyunk aztat, hogy felséges koronás királyné eö felsége nem kiványa senki vallását háborgatni, de nem tudgyuk mi okon minket háborgatni, a vallásunkból unitusnak tenni, és ki parancsolattyából, hogy felséges aszonyunk azt nem kiványa, de a mint láttyuk, ezek az unitus papok erövel unitusnak benünket tenni akarják, de mink annak nem állunk, hanem mink tovább szenvedgyük az ollyanokat unitus papokat, hogy velünk nem egyezhetnek, hogy mink ném vagyunk unitusok, de mink kérjük tekintetes v. ispány uramot, a mi instántiák altal tudosittjuk tettes v. ispány uramot, méltoztassék tettes v. ispány az eök sok haszontalanság informatiónak ne higyen, hogy mi nékünk méltoztassék békét hagyni, hogy kintelen vagyunk a vallásunkért eöket, az ollyan unitus papokat ki csapni, hogy alat volna az eök vallásában maradott volna, senki nem cselekedett volna, hogy eöket, hogy ki csaptak volna eöket, de hogy volna ez, hogy eök unitus lenni, mink nem vagyunk; azt ezek után Istenek szent oltalmában ajánlván tekintetes vice ispány úr életét, maradunk. Signat Nagy Totfalu 24 9-bris 1753.

Tekintetes v. ispány úr

Alázatos szolgája egész Rácz vallásu lévö népek.

A nagy istenért kérjük a tettes ns. vármegyét, ne háborgassék a vallásunkbul, a mivel a tettes ns. vármegyének tartozunk meg adgyuk portiot és méltoságos, tettes urainknak a mi szolgálattal tartozunk, azt is ki adgyuk, kéntelenek leszünk eö felségét is in-

comitat să nu creadă informațiile netrebnice ale acestor popi, cari informează pe domnul viceșpan despre noi. Că noi nu de aceia nu ne-am liniști fiindcă ei s'au unit, ci în continuu ne înștiințează că și noi am fi uniți. Dar noi nu suntem uniți, nici nu vom fi, fiindcă știm aceia că Măria Sa Crăiasa noastră nu dorește să neliniștească legea nimănui; dar nu știm din ce pricină pe noi să ne turbure și din a cui poruncă să ne facă uniți, din legea noastră. Fiindcă Măria Sa Doamna nu o cere aceasta, dar, pe cât vedem, acești popi uniți vreau să ne facă ei cu de-a sila uniți. Ci noi nu ne potrivim la aceia, să suferim și mai departe pe acei popi uniți, că ei cu noi nu se pot împăcă, de oare ce noi nu suntem uniți. Ci noi rugăm pe domnul viceșpan, îl înștiințăm prin stăruințile noastre să binevoiască domnul viceșpan să nu creadă informațiile lor netrebnice, ci nouă să binevoiască a ni dà pace, fiindcă suntem nevoiți din cauza legii noastre să-i alungăm pe acei popi uniți; căci, dacă ar fi rămas în legea lor, nimeni nu i-ar fi alungat. Dar, fiindcă ei sunt uniți, noi nu suntem. După acestea, ni închinăm viața cinstitului domn viceșpan, în grija Domnului Dumnezeu rămânând

— Sârbi, 24 Novembre 1753 —

Slugă plecată,

Tot poporul de legea sârbească.

Pentru marele Dumnezeu rugăm pe măritul Comitat să nu ne turbure în legea noastră, fiindcă porția ce se cuvine o dăm măritului comitat, și slujba pe care o datorim domnilor noștri, și aceia o dăm, ci vom fi siliți să rugăm și pe Măria Sa, dacă ne vor turbura în legea noastră. Vrednicului viceșpan al nobilului comitat al Bihorului, domnului Mihail Beothy, cu plecăciune, domnului nostru bun și mare, peste vrednicia noastră.

stálni, ha vallásunkban háborgattatunk. Tettes nemes Bihar vármegyének érdemes vice ispányának, tettes nzetes, és uzlö Beöthy Mihály urnak nékünk érdemünk felett való nagy jó urunknak allázatosan.

(Archiva Comitatului Bihorului; protocoalele congregaţionale citate.)

MMMCXXXV.

Notă în Protocolul braşovean că generalul-comandant nu dă voie a se trimite peste munţi scrisori necetite de dânsul. Braşov, 1753, 21 Novembre.

Die 21. Novembris 1753 wird durch des Herrn Generalen Excellenz Herrn Secretarium ein von des Commandierenden Herrn Generalen Excellenz an hiesieges Commando eingelaufener Brief verlesen, worinnen die Verordnung enthalten dass keine Briefe, ohne von hiesigem Commando gelesen und durch selbiges ebenmässig verpetschieret zu sein, in die Wallachei und Moldau passieren sollten; die von dannen einlaufenden Briefschaften aber alle erst nach Hermannstadt zu schicken seien.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul 1754/55, p. 11.)

MMMCXXXVI.

Ioan Gászy, asesor al tabulei judecătoreşti bihorene, arată că, în Cintelec, oamenii caută să alunge pe preotul unit. Oradea-Mare, 1753, 2 Decembre.

Recognitio sub duplici XX, est tenoris presentis.

Infrascriptus praesentium per vigorem recognosco quod, vigesima sexta praeteriti mensis novembris in possessione Csételek propriis in negotiis existendo, possessionis illius unitus popa parochus mihi retulerit quod Ioannes Lupp, eiusdem possessionis incola, eundem admonuerit ut se paret, quia abinde eidem migrandum erit, nam unitum popam inter se non patientur. Haec audiens, mentionatum incolam Ioannem Lupp accersiri curans et interrogans cur similia blateret, sed et coram me, non rogans, intentionem suam palam fassus est, quod illi Illustrissimum dominum episcopum Meliteum[1] non recognoscant suum esse episcopum, sed habeant episcopum rascianum, a quo omnem dependentiam assumunt. Praeterea et hoc retulit quod de pago ad pagum currentales seu citatoriae sint expeditae per vicarium episcopi rasciani, in quibus iisdem mandatur ut ad certum locum in districtu Lakság et popae et incolae locorum semet sistant pro celebrandis et tractandis quibusdam negotiis. Datum Varadini, die 2-a mensis X-bris 1753.

Ioannes Gázsy, I. Comitatus Bihariensis Tabulae Iudiciariae assessor.

(Archiva Comitatului Bihorului; protocolul congregaţional tom. XII, p. 573.)

MMMCXXXVII.

Protocol braşovean pentru arătarea locuitorilor din Ghimbav că au arendat un munte în Ţara-Românească, pentru 27 de lei, lui Cârstea Creţul, care trebui să plătească şi Vistieriei 26 de lei, şi, declarând că a luat asupră-şi numai ierbăritul, el refuză plata dublă; Sfatul îi cere adeverinţa Vistieriei. Braşov, 1754, 10 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul 1754, p. 44.)

---

[1] Meletie Covaciu (de la 1748).

MMMCXXXVIII.

Olosig, 1754, 26 April.

Hotărâre a adunării comitatului Bihorului cu privire la preoţii români izgoniţi de sate.

Anno 1754, die 26-a aprilis, in oppido Várad-Olaszi celebrata est particularis congregatio I. comitatus bihariensis sub praesidio Perillustris ac Generosi domini Michaelis Beöttyi, ord. vice-comitis, considentibus Illustrissimis ac Reverendissimis dominis Iacobo Fábry, episcopo dulcinensi, Adamo Horvath, praepositurae Sancti Stephani administratore, dominis Ladislao Sántha, Emerico Palugyai, Ioanne Csernyanszky, Ladislao Kebel, ord. et vice-notariis aliisque magistratualibus officialibus ord. iudicialium et assessoribus, cuius occasione dominus subst. iudicialium Emericus Budai, ad repositionem poparum graeci ritus unitorum ex parochiis suis expulsorum ex generali congregatione die 26 martii exmissus, relationem, cum porrecta locorum illorum ex quibus popas expulerunt, instantia, scripto praesentavit, unde cum appareret dictam repositionem per locorum incolas admissam non esse, et nec amplius admittere velle declarassent, ne res in peius vergat et tumultus eiusmodi supprimatur, determinatum est quatenus, in conformitate emanati eatenus intimati ex consilio Metropolitae Carloviczensis, renitentia eiusmodi incolarum insinuetur cum expressione quod, si res suppressa non fuerit, altioribus instantiis repraesentetur, et causa quoquomodo eidem adscribatur.

Quod ipsum, ut ex consilio, etiam cum annexione relationis iudicis nobilium et instantia in paribus fienda, repraesentetur, aeque determinatur.

Metropolitae autem graeci ritus exarandae literae per expressum militem extra comitatum, cui, intuitu penuriae, floreni 12 grossorum diurnum resolvitur, transmittantur aeque determinatum est.

Praedicta relatio, et subsequentur instantia sonant taliter:

Infrascriptus tenore praesentium fideliter recognosco quod, posteaquam, vigore Gratiosi Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis de dato diei 11ae praeteriti mensis martii anni nunc currentis, Posonii emanati, et occasione generalis congregationis Inclyti huiusce comitatus bihariensis 26 martii celebratae publicati intimati, ex determinatione eiusdem I. comitatus, die 20a mensis aprilis, fine eo ad districtum hunc varadiensem exivissem, quatenus ex parochiis suis per communitates eliminatos graeci ritus unitos popas in conformitate I. comitatus determinationis rursus sedibus suis parochialibus restituam, et per eos quorum interesse indilate restitui faciam; eotum, imprimis ubi possessionem Nagy-Tothfalu, huic I. comitatus ingremiatam, convenissem, ex ea possessione expulsum popam, hac occasione in possessione Fegyvernek commorantem, in mei praesentiam coram praefatae possessionis incolis et iudicibus ad id specialiter convocatis accersiri curassem, eumdemque exulantem (?) penes mihi datam instructionem sedi suae reponi adaborassem, praefatae possessionis incolae omnes, specialiter autem coripheus eorundem Gábriel Gyuró, una voce reposuere *(sic)* et renuere hunc semet expulsum popam nunquam amplius recipiendum, turpibus in exulem popam schomatibus invehentes. Hinc exorto ingenti tumultu et praedicti exulantis popae consternatione, re infecta ad possessionem Kövag eodem motivo transeundo, ut abinde pari impietatis ausu per suos exturbatum popam cum plebis reconciliatione parochiae suae reponerem et coram pristinae sedi illocarem; sed hic quoque malevolo spiritu tumidi in unum conspirantes, non modo renitentes semet exhibuerunt, verum semel expulsum popam nunquam amplius recipiendum palam declararunt. Exhinc rursus ubi ad possessionem Hagymadfalva festinassem, accursum meum Hagymádfalvenses, quam et Nadan-Telekienses et Csulyafalvenses incolae, subodorati, campanarum signo dato, ingentem tumultum concitarunt, et turmatim in vicos, plateas et vicinas sylvas confluxerunt; quo observato, ut barbara haec fera gens insanata et excessiva confundatur inquietudine, moras tempori iunxi, hacque die tam insperati tumultus a functione mea supersedi, in curia

Illustrissimi domini baroni Iosephi Huszár pacificus pernoctando. Die tandem sequenti, utpote 21a aprilis, intellecto eo quod popa hagymádfalvensis, non modo per suos, verum per Nadan-Telekienses et Csulafalvenses, tanquam filiales, perfide eiectus et eliminatus extiterit, ex eo convocatis his in presentiam mei omnibus praeter hos, et vocati Lakságienses, Berettyomelchienses, Beszterczienses et Körös-Völgyienses, vario genere armorum infra causape occultato, ut vel maxime adlateratis mihi armigeris comitatensibus advertere licuit, turmatim quidem hinc inde convolarunt, partim in pagum semet receperunt, partim vero in latebras sylvarum tantisper recesserunt; ex quibus omnibus quingenti circiter homines hospitalem domum meam subintrarunt. Cum quibus communicato, tam Ex. Consilii Regii Locumtenentialis intimato, cum et I. comitatus determinatione, nec secus titulati domini baronis suo officiali desuper data commissione perlectis et publicatis existentibus, eiectum popam parochiae suae reponendum monui, mandavi adiussique, quantum circumstantiae exigebant, sed frustra. Qui eum non receperunt, sed non modo commendatum non receperunt, verum, edictis meis (?), eo facto me spectante, iuncto duplici curru, rapto sceleratis manibus zelose hoc cum suis impedimentis patre, currui iniecerunt, propudiose in sylvas abegerunt, sicque in exilium relegarunt. Hinc ac extremum in possessiones Fegyvernek et Csohaj profectus, non dispari obligaminis mei industria intuitu recipiendorum poparum effrenis licentiae plebem zelose commonefeci, sed et hic fructus eosdem retuli, quos supra: hi enim, suorum variis praescriptis dogmatibus infascinati, antequam huius super recipiendis exulantibus popis perceperint ordinationes, quidquid undecumque minarum ingruerit, claris pactis renitentiam declarantes, scripto etiam hinc sub NB. producto, fidelitatem praebalibati sui Metropolitae unanimiter contestati sunt. Super quibus, quemadmodum officium meum exigit, fidelem eatenus Inclytae Universitati facta relatione. Sig. V.-Alaszi, die 26 aprilis 1754.

Emericus Budaj, Inclyti comitatus bihariensis subst. Iudicialium.

Tekintetes nemes vármegye, nekünk érdemünk felett való, kegyelmes nagyságos jó uraink és attyáink!

Felséges aszonyunk és a tettes nagyságos vármegye parancsolattyát láttuk melyet nagy becsülettel megtisztelyük ugy mint édes anyánknak tartyuk, mivel minden parancsolatnak fiai vagyunk eö felségének hadainak quártély tartását ki adgyuk, és méltosagos uraink a mivel tartozunk szolgálatot praestályuk; azért mink instályuk az tettes nagyságos vármegyét ugy mint atyánkat, minket ne haborgason az elpárolat papokért, mivel mik nem acceptálhattyuk öket nem csak azért, hogy unitusok, hanem ez is áll elöttünk, hogy mikor papok lettek rácz vallásban és a rácz püspök mikor eöket meg szentelte, akkor eök meg esküven, hogy eök más püspöket nem keresnek, a rácz püspökön kivül; azt az hitet semmiben tartotak magoknak, más püspöket keresnek a mint értetük akkor is még esküttek ugy mint meltosagos groff püspök és fö-ispány ur eö Excellentiaja

Cinstite nobil comitat, milostivi măriţi domni şi părinţi buni peste meritele noastre. Am văzut porunca Măritei Doamne şi a Măritului Comitat, pe care o cinstim cu mare onoare, o ţinem ca a mamei noastre bune, fiindcă suntem următori tuturor poruncilor, dăm cvartire oştirilor Măriei Sale, şi Iluştrilor domni serviciul pe care-l datorăm îl păstrăm. De aceia noi ne rugăm de Măritul Comitat, ca de părintele nostru, să nu ne turbure pe noi pentru popii desfăcuţi de noi, fiindcă noi nu-i putem primi, nu numai fiindcă sunt uniţi, ci ni stă şi aceia înainte că, pe când s'au făcut popi în religia sârbească şi când i-a sfinţit episcopul sârbesc, atunci s'au jurat că ei nu vor căutá alt episcop afară de episcopul sârbesc; credinţa aceia au luat-o în vânt: pe cât am înţeles, îşi caută alt episcop, şi atunci s'au jurat Excelenţei Sale Ilustrului conte episcop şi prefect. De aceia noi vedem că numai cu un ochiu nu se poate să se uite cineva şi în cer şi pe pământ; de aceia nici preoţii nu ar trebui să sfin-

kere allá, azért mik láttyuk, hogy egy szemivel nem nézhet az égben és a földre is, azért a papok sem kéne egyszer egy lélcket kétszer esküni melyet az Isten eö Szen Felsége tiltya az hamis hit mondást, melyet a szent irás bizonyitja azért a sziveinktül eök elidegenedtenek azért mik semmiképpen eöket nem acceptállyuk, hogy mik micsoda szivébül a könyörgését halgatnánk, mikor eök kétszer esküttenek, mikor a szent irás az ezekben vagyon, ha egy paraszt ember is hamissan esküszik nagy büntetése van néki, azért mi semmi képpen az unitus papokat nem acceptállyuk. Most várunk eö felsége kegyes parancsolattyát, hogy meg visgáltatya a mi bajainkat, azért kérjük a tettes nagyságos vármegyét minket ne rongaltasson az unitus papokért, mert mi semmiképpen unitusok nem leszünk, mivel göreg vallásban vagyunk és azt tartyuk a ki egy hitünkkel két vallásban nem lehetünk racz vallásban is unitus is, azért mik tiltyuk az egy élö Istenre, és felséges aszonyunkra minket ne háborgassanak, vala még eö felségitöl a parancsolat el ne érkezik, mivel most várjük, hogy a metropolunk le jön eö felsége követeivel, akkor fognak publicálni eö felsége parancsolattyát mi tevök leszük, mivel eö felsége birodalmába azt kiványa, hogy mindenik maga vallásában nyugodjék, azért mik is hat nyugodjunk a kik görög vallásban vagyunk, mert mi Lazakságiak, Beczenczeiek és Berettyomelyikiek, nem különben Körösvölgyiek, a kik görögvallásban vagyunk, semmi képpen unitusok nem leszünk. Maradván tettes nagyságos vármegyének alázatos szolgáj.

Berettyo, Beczencze, Lakségi és körös völgyi lakosok közönségesen.

ţească pe un suflet de două ori, căci Sfânta Înălţime a lui Dumnezeu pedepseşte credinţa strâmbă, ceia ce dovedeşte şi Sf. Scriptură. De aceia ei s'au înstrăinat de la inimile noastre, de aceia nu-i putem primi cu niciun chip, căci cu ce inimă li-am ascultă rugăciunile, când s'au jurat de două ori, când Sf. Scriptură spune că, dacă şi un om prost jură strâmb, are mare pedeapsă. De aceia noi cu niciun chip nu primim pe preoţii uniţi. Acuma aşteptăm milostivă poruncă a Măriei Sale, ca să cerceteze năcazurile noastre. Deci rugăm pe Măritul Comitat să nu ne piarză pentru popii uniţi, căci noi în niciun chip nu vom fi uniţi, fiindcă suntem în legea grecească şi ţinem că într'o credinţă cu două religii nu putem fi şi în legea sârbească, şi uniţi. Deci aceia noi vă interzicem, pentru unul Dumnezeu şi pentru Maica Domnului, să nu ne mai turburaţi, cu toate că porunca Măriei Sale nu a sosit; fiindcă acum aşteptăm să ni vină Mitropolitul cu trimişii Măriei Sale. Atunci vor publică porunca Măriei Sale, ce să facem, căci Măria Sa doreşte ca în ţara Sa să se odihnească fiecare în legea sa. Deci lasă să ne liniştim şi noi cari suntem de legea grecească, de oare ce noi locuitorii din Lăcşag, Berzencze [= Bistriţa, de mai sus], Berettyo, Mellelék, cât şi din Valea Crişului, cari suntem de religie. grecească, nu vom fi uniţi cu niciun chip. Rămânem plecate slugi ale Măritului Comitat:

Locuitorii de obşte din Bertiu, Berzencze, Lăcşag şi Valea Crişului

(Archiva Comitatului Bihorului, fasc. XII, 1754, pp. 734-7.)

MMMCXXXIX.

1754, 25 Maiu. Guvernul ardelean orânduеşte ca, din pricina ciumei ce se întinde dincolo de munţi, să nu treacă nimeni acolo, mărindu-se paza.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 36/754; rezumat Stenner.)

MMMCXL.

Guvernul ardelean comunică un ordin împărătesc pentru paza de ciumă şi oprirea strictă a trecerii celor de peste munţi. 1754, 6 Iulie.

(Braşov. Archiva Oraşului, mz. 53/754; rezumat Stenner.)

MMMCXLI.

Frăţilă, vătaf de plaiu din Prahova, către Braşoveni, despre dobitoacele ce se ţin abuziv la stânile lor din Ţară. Braşov, 1754, 20 Iulie.

Wallachisches Instrument; ist folgendes Inhalts:

Allen Einwohneren der wallachischen Vorstadt, nebst allen siebendörfferischen und andern im burtzenländischen District lebenden Einsaszen, welche Schaffe, Pferde, Ochszen und (salva venia) Schweine allhier auf unserem hiesigen territorio haben, thue kund und zu wissen dass uns der wallachische Fürst durch eine Durchlauchtichste Schrifft befehliget, sobald solche ankähme, ich gleich bey alle sogenannte ihre Stene hingehen solle, die allda befindliche Pferde, Ochszen Kühe und Schweine wegzuweisen damit selbige von diesem Gebiethe hinüber in Burtzenland getrieben werden solten. Der Fürst wolle unmöglich gestatten dass dieserley Vieh ausser nur die Schaffe, nebst 2 Pferden, bey denen gedachten Stenen gehalten werden solten. Sehet aber und erkennet dass ich euch, als guten Freunden, solches kund und wissend mache dass ihr binnen 2, 3 Tägen hinkommet und eure Ochszen, Kühe und Schweine von hier hinüber treiben möget, nach des Fürsten Befehl, als welchem ich nachkommen muss. Wesswegen ich denn mit allen Ploäschen auf die Gebürge gegangen, den fürstlichen Befehl zur Execution zu bringen. Ihr werdet nun alle um desto schleuniger euch allhier einfinden, damit wir zusammen kommen, und Ihr ungehindert eure Eigenthümer heben könnet. Im Fall Ihr aber euch verabsäumen werdet, so wisset dass ich noch mehrere Leuthe zu mir nehmen und das Eurigte eincassieren werde, auch meine Mühe bezahlt nehmen werde, es mage der Stene zugehören wem er wil. Dieses ist's wovon ich euch berichten sollen. Gehabet euch wohl.

Iulii, die 20, 1754.

Verbleibe euer aller verbundener Freund, Gönner und nachbarschafftlicher naher Verwandter.

Frezile, Votáfful de Pláje den Praova.

(Braşov, Archiva Oraşului; traducere contemporană.)

MMMCXLII.

Braşovenii către generalul-comandant al Ardealului, despre neplăcerile ce întâmpină cu turmele ce trimit în Ţara-Românească. Braşov, 1754, 5 August.

Ihro Excellenz, Hochgeborener Reichs-Graff, gnädiger Herr! Euer Hochgräfl. Excellenz wird nicht unbekannt sein was Gestalten, noch von langen Jahren her, viele hiesige Contribuenten in der Wallachei gelegene Gebürge zur Weide für ihre Schaafe, Pferde und Rindvieh immer wegen des unzulänglichen Raumes unseres Bezirkes in Bestand genommen; welches also auch auf dieses Jahr um so viel ehender geschehen, als im nächstverstrichenen Jahre der wallachische Fürst in einer von ihm unterfertigten und mit seinem fürstlichen Petschafft bekräftigten und im Beischluss zugleich copirlich folgenden Schrift, uns die winterliche Abführung für die hineinzutreibende Schaafe a Para 5½ und für die Pferde und das Rindvieh a Para 22 festgesetzet, womit also alle sommerliche Abgaben aufgehoben sein sollten. Woraus demnach die Gestattung der freien Weide auf den Gebürgen

dortiger Provinzen, gegen Abführung der gewöhnlichen Bestandts-Taxa, nothwendig zu folgern, gleichwie auch die Pächter, nebst ihren Schaafen, mit den Pferden und mit dem Rindvieh sich daselbst sicher gedacht. Vor einigen Tagen nun aber ist uns wider Vermuthen die sichere Nachricht eingelaufen dass nicht nur kürzlich in dem in der benachbarten Wallachei gelegenen Marktflecken Kempchina eine Verordnung des wallachischen Fürsten, dieses Inhaltes, dass denen Inwohnern hiesigen Fürstenthums fernerhin nicht mehr als 2 Pferde bei denen Schaafen, hingegen gar kein Rindvieh und, salva venia, Schweine auf dortigen Gebürgen sollten geduldet werden, mit weiterem Verboth auch Hirse und Saltz daselbst in der Wallachei zu kaufen, verlesen, sondern auch gleich zur Execution geschritten und verschiedene Pferde und Rindvieh anhero zurückgewiesen worden, durch hierzu abgeschickte Leute, die sich in mehreren Worten verlauten lassen dass, wofern dergleichen Vieh nur den folgenden Tag noch daselbst würde angetroffen werden, von einer jeden Heerde, gross oder klein, 5 türkische Thaler Strafe zu erlegen seien. Allermassen diejenigen hierländischen Inwohner, welche diesfällige Vieh-Wirthschafft auf dortigem Gebiethe halten wollten, sich auch völlig in die Wallachei begeben möchten, allwo sie vor sich nicht mehr als 6 türkische Thaler jährlich Contribution zahlen sollten. Und, eben als wir vorgestern dieses in unserer Rathsversammlung vernommen, kommt uns zu Händen beiliegendes nunmehr aus dem wallachischen in die deutsche Sprache übersetztes, von einem Ober-Aufseher derer Fuss-Steege, oder, wie er alldorten pfleget benennet zu werden, Vataff de Pláje, einem unserer Schaafhirten zugekommenes Schreiben, woraus also Euer Hochgräfl. Excellenz die Gewissheit oben erwähnter Verordnung des wallachischen Fürsten mit Mehrerem zu ersehen gnädigst geruhen wollen. Da nun das hiesigte vivum aerarium Ihro k. k. Majestät, unser allergnädigsten Landes-Mutter, das ohnehin, wegen völliger Sperrung des Commercii in die Wallachei, in der äussersten Beklemmung sich befindet, durch diese Verordnung des wallachischen Fürsten auf das Neue hart angefochten wird, gestalten die Pächter dortiger Gebürge hier zu Lande nicht Platz finden, wohin sie mit ihrem Vieh sich begeben sollen, — so haben wir zwar alsogleich bei dem Vernehmen dieser wiedrigen Begebenheit den wallachischen Fürsten seines uns gegebenen schriftlichen Versprechens, wovon oben Erwehnung geschehen, erinneren und einen Versuch thun wollen, ob nicht durch unsere Vorstellung bei selbigem solch widerrechtliches Verfahren hätte können eingestellet werden. Es haben aber des hiesigen (tit.) Herrn Generalens Feldzeugmeisters Baron v. Stentsch Excellenz die Eröffnung uns mitgetheilet dass, weilen sogar Hochselbigem nicht erlaubet seie mit dem wallachischen Fürsten zu correspondiren, Sie auch uns an ihn zu schreiben nicht gestatten konnten. Wannenhero uns gleich Anfangs gemüssiget sehen Euer Hochgräflichen Excellenz hohe Hülfe in gegenwärtiger Sache anzuflehen, mit unterthänigster Bitte, Hochdieselben wollen gnädigst geruhen, sowohl diesfalls das Benöthigte an den wallachischen Fürsten abgehen zu lassen, als auch uns die hohe Erlaubniss zu ertheilen, dieserwegen, wie auch zukünftig, in ein und anderen Vorfallenheiten an selbigen schreiben zu dürfen; die wir in tiefstem Respect beharren.

Euer Hochgräflichen Excellenz unterthänigste Knechte.

Kronstadt, den 5. August 1754.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 99/754.)

MMMCXLIII.

Braşov, 1754, 12 August.

Braşovenii către comandantul Ardealului, despre izgonirea, cu ameninţări, a oamenilor lor din Ţara-Românească.

Es werden verlesen das (titl.) commandierenden Herrn Generalen und (titl.) Herrn Hofraths von Seeberg Antwortschreiben (auf obiges Gesuch vom 5.

August d. J.), da uns denn an den Fürsten der Wallachei fernerhin zu schreiben untersagt wird; des commandierenden Herrn Generalen Excellenz aber versprechen in allen Vorfallenheiten sowohl, als auch in gegenwärtiger, uns möglichst zu assistiren. In Erwägung dessen denn auch in der Session Hochselbigen wiederum berichtet wird dass, nach der vorigen unterm 5. huius geschehenen Einschickung, wallachischer Seits die Erlaubniss zwar ergangen, die weggewiesenen Pferde und Rind-Vieh auf dortige Gebirge wiederum zurückzubringen; bei dessen und deren Anfangung aber sei Alles von hiezu bestellten Leuten gezählet worden, mit dem Bedeuten, von jedem Stück Para 22 zu erlegen. In gleichem wird hochgedachtem commandierenden Herrn Generalen Excellenz eingeschicket im Beischluss des wallachischen Fürstens Schrift, in welcher er im nächstverstrichenen Jahre den Ojerit und Vacarit, mit Erlassung weiterer sommerlichen Abgabe, bestimmet, wie auch, in Originali, ein dem Herrn Stadtrichter von denen jenseits Törzburg befindlichen Kalibaschen eingelaufener schriftlicher Bericht dass ein gewisser Bojar aus der Wallachei zu ihnen gekommen und ihnen wissend gemacht dass, woferne sie sich nicht vollig aufs Gebiethe der Wallachei ziehen wollten, derjenige so hinfüro daselbsten sich würde sehen lassen, aufgehäncket, und sein auf dortigem Grund und Boden anzutreffendes Vieh confisciret solle werden. Woran also der Löbliche Magistrat des commandirenden Herrn Generalen Excellenz vermöge homagialischer Obligation die unterthänigste Nachricht gebe, um sich ausser Verantwortung zu setzen, wenn die, in mehr als 300 Familien bestehenden Kalibaschen, bei sogestalten Dingen, in die Wallachei zu entweichen nothgedrungen würden.

(Braşov, Archiva Oraşului; Protocolul 1754, p. 145.)

MMMCXLIV.

Braşovenii către comandantul Ardealului (răspuns la o scrisoare din 5 ale lunii), trimiţându-i privilegiul pentru păşunat al Domnului muntean şi asigurând că el s'a răsgândit spre bine[1]. Braşov, 1754, 12 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 103/754; rezumat Stenner.)

MMMCXLV.

Protocol braşovean, despre asigurarea venită de la Domnul muntean şi de la Vistierul Văcărescu că nu se va plăti pentru turme mai mult decât anul trecut. Braşov, 1754, 15 August.

Am 15. August 1754 wird vom Fürsten der Wallachei und dem Vakareszkul eine Zuschrift verlesen, worinnen versichert wird dass hiesige Inwohner, welche mit ihren Schaafen in die Wallachei kommen würden, nichts mehr als wie im nächstverflossenen Jahre, nemlich 5 Para alter Müntz-Gattung Ojerit, für die Pferde und Rindvieh aber 30 Para, nach der vorjährigen Einrichtung, Gyerberit[2] zu zahlen haben, wobei dann ferner Erwähnung geschieht dass etwa ein und andere ausgesprengte Unwahrheiten nicht zu glauben, und, wenn dergleichen sich äusserten, nur dem wallachischen Fürsten diese zu berichten seien, der dieswegen an dem Ursacher eine gebührende Strafe würde vollziehen lassen.

(Braşov, Archiva Oraşului; Protocolul 1754, p. 151.)

---

[1] Alta decât precedenta?
[2] Ierbărit.

MMMCXLVI.

1754, 2/13 Septembre.

Constantin-Vodă Racoviţă al Ţerii-Româneşti către generalul de Wallis, despre prigonirea colibaşilor lor de oamenii săi.

Responsoriarum a principe Valachiae, domino Constantino de Rakovicsa, ad me, generalem campi marechallum, comitem a Wallis, de dato Cibinii (?!), 2 septembris 1754, s. vet.

Solita cum veneratione accepi aestimatissimas Excellentiae Vestrae proxime elapsi mensis exaratas literas, quibus mihi amicabiliter significare placuit Magistratum civitatis coronensis querulose eidem remonstrasse quod officiales mei, non attenta vicinalis necessitudinis lege, kolibasios incolas a solita suorum hanc in patriam animalium impulsione impediant, iisdemque dictorum animalium confiscationem minentur, quinimo eundem censum aestivo tempore, quem hyberno colligere moris est, eosdem exsolvere constringant quodque illius partis incolas aliis huius modi oppressionibus ac molestiis afficiant. Quamobrem, facta exquisita atque diligenti inquisitione, licet ab officialibus meis certior factus fuerim nullam vicinalis necessitudinis legem depravatam nullumque censum praeter solitum, tum respectu ad oves, cum etiam respectu ad reliqua animalia, quae in regione valachica solent hibernari, expetitum, ac proinde omnia ex parte nostra observata fuisse, quae elapso anno, mense septembri, Magistratui coronensi observaturos nos scripsimus et appromisimus, nihilominus tamen novos iteratosque ordines omnibus officialibus meis dedi, quo in iura vicinitatis sint observantissimi, neque ultra limites solita animalium taxa procedere insolitosque census, non quidem extorquere, sed neque appetere audeant. Ad maiorem ergo Excellentiae Vestrae contentationem praesentes meas amicabiles literas eidem transmittere volui, quibus Excellentiam Vestram certiorem faciam quemadmodum hucusque, ita etiam imposterum omnes qui in hanc provinciam suas oves atque reliqua animalia hybernationis causa transmitterent, ab omni molestia insolitaque census exactione liberos immunesque futuros, nihilque amplius praeter solita atque elapso anno sancita exsoluturos. Dignabitur itaque Excellentia Vestra omnibus quibus placuerit oves suas et reliqua animalia ad nostras has partes hybernationis causa transmittere liberum futurum passum significare, eosdemque nihil praeter supradictos solitos et sancitos census exoluturos ex parte nostra appromittere, etc.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 168/754; trimeasă de generalul Wallis la 11 Octombre Braşovenilor.)

MMMCXLVII.

Braşov, 1754, 12 Decembre.

Braşovenii către comandantul Ardealului, arătându-i că în Moldova, cu toată făgăduiala, oieritul s'a ridicat de la 8 la 10 parale şi că se ieau 2 zloţi şi jumătate dela fiecare turmă, — ei având şepte în douăzeci de locuri: aşteaptă ca intervenţia lui să li aducă şi restituirea taxelor.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 218/754; rezumat Stenner.)

MMMCXLVIII.

Braşov, 1754, 24 Decembre.

Sfatul braşovean hotărăşte să arăte generalului-comandant al Ardealului că ispravnicul de Câmpulung cere taxe nedrepte de la păstorii de porci.

Nachdem einige Wallachen aus Weidenbach und Neustadt klagbar vorgebracht dass der Ispravnig von Kempelung die von hier zur Mastung in die Wallachei getriebenen, anjetzo aber zurückgekommenen Schweine angehalten (deren Zahl aus hiesigem District bis auf 6.021 sich belaufe, worunter jedoch auch

eine Herde aus dem Fogarascher District inbegriffen sei) und von jedem Para 5 Dismerit oder Zehnden verlanget, und bis zu dessen Abführung, bei Loslassung der Schweine, aber von jeder Heerde einen Hirten gefänglich zurückbehalten habe, — so soll dieserwegen an den commandirenden Generalen geschrieben werden um dieserwegen bei dem wallachischen Fürsten die Remedur zu bewirken.

(Braşov, Archiva Oraşului; Protocolul 1754, p. 225.)

MMMCXLIX.

Generalul comandant al Ardealului făgăduieşte Braşovenilor să intervie în chestia porcilor şi trimite copia plângerii lor însuşi către Domn. Braşov, 1755, 11 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul 1755, p. 231.)

MMMCL.

Protocol braşovean, despre declaraţia Domnului Moldovei că n'a putut luà nicio măsură cu privire la plângerile din Ardeal, de oare ce nu i s'a făcut nicio plângere. Braşov, 1755, 19 Februar.

Es wird ein Antwortschreiben des commandierenden Generalen, sammt einer abschriftlichen Zuschrift des Fürsten aus der Moldau, unterm 19. Februar 1755 verlesen, in welcher der Fürst anführt dass er bei aller Untersuchung die Richtigkeit der klagbar vorgebrachten Beschwernisse nicht habe ergründen können, nachdem kein Kläger sich eingefunden, der Einen oder den Anderen hätte beschuldigen sollen; wannenhero er einen Kläger erwarte und verspricht alle Satisfaction.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul 1755, p. 243.)

MMMCLI.

Protocol braşovean, cu privire la chemarea de către Domnul Moldovei a ciobanilor, oferind scutiri pentru oi şi cai. Braşov, 1755, 23 Septembre.

Unterm 23. September 1755 wird ein Schreiben vom Moldauer Fürsten verlesen, worinnen er den hiesigen District invitiert die Schaafe auf den Winter in sein Land treiben zu lassen und verspricht dass nun von einem Schaaf nicht mehr denn den. 8 Ojerit geben solle, und dass bei jeder Heerde 12 Pferde gratis passieren sollten.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul 1755, p. 409.)

MMMCLII.

Braşovenii către comandantul Ardealului, cerând a se îngădui aducerea mai departe a vinurilor muntene ce sunt pe drum, nefiind nicio primejdie de venire a oamenilor de dincolo. Braşov, 1755, 18 Decembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 311/755; rezumat Stenner.)

MMMCLIII.

Comisiunea Sanitară hotărăşte a se lăsà Românii la oile lor şi negustorii la câştigul lor peste munte, cu condiţie a nu trece plaiul înapoi până la deschiderea graniţei, a se îngădui transportul de vin muntean, fără proprietari însă şi cu inda- Sibiiu, 1756, 9 Mart.

torire pentru cărăuşi a face contumacie de trei săptămâni, a se păstrà păzitori la pasul Timişului, a se oprì dusul trabanţilor la colibaşii de afară, dacă nu vreau să facă zilele de contumacie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 69/756; rezumat Stenner.)

MMMCLIV.

1756, 26 Mart. Braşovenii către Comisiunea Sanitară, mulţămind pentru măsurile de îngăduinţă şi declarând că ieau asupră-i garanţia cerută.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 78/756; rezumat Stenner.)

MMMCLV.

1756, 26 Maiu. Guvernul ardelean iea măsuri cu privire la ciobanii ce se întorc de peste munte dela turmele lor.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 143/756; rezumat Stenner.)

MMMCLVI.

Sibiiu, 1756, 18 Septembre. Guvernul cere dela Braşoveni însemnarea exactă a ciobanilor de peste munte şi de pe plaiuri.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 198/756; rezumat Stenner.)

MMMCLVII.

1756, 22 Septembre. Guvernul ardelean porunceşte Braşovenilor a se confiscà lucrurile şi mărfurile de peste munţi care sosesc fără stampila vămii („Regia-Zettel").

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 294/756; rezumat Stenner.)

MMMCLVIII.

Sibiiu, 1756, 25 Septembre. Guvernul ardelean comunică Braşovenilor că oricine va trece pe furiş muntele în Ţara-Românească, peste cordon, chiar cu voie dela plăieş, sau păzitor, va fi spânzurat fără zăbavă.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 307/756; rezumat Stenner.)

MMMCLIX.

Sibiiu, 1756, 12 Novembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, îndemnându-i a oprì pe ai lor de la acte de răzbunare pentru că din cauza ciumei a fost cu neputinţă a se judecà mult timp procesele lor cu Moldoveni şi Munteni.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 379/756; rezumat Stenner.)

MMMCLX.

1757, 17 Mart. Comisiunea Sanitară arată Braşovenilor că oile şi vitele pot fi aduse în Ţara-Românească numai după o cercetare temeinică.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 66/757; rezumat Stenner.)

MMMCLXI.

Guvernul ardelean arată supt ce condiţii îngăduie a se aduce vitele de peste munţi. 1757, 28 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 198/757; rezumat Stenner.)

MMMCLXII.

Constantin-Vodă Racoviţă, Domnul Moldovei, către generalul-comandant în Ardeal, despre dorinţa lui călduroasă de a se reluà legăturile după încetarea ciumei. Iaşi, 1757, 20 Iunie st. v.

Illustrissime et Excellentissime domine, domine colendissime,

Quas sub 23-tia novembris anni elapsi responsorias ad meas priores Excellentia Vestra exarare dignata fuit, volupe percepi: propensissimum Excellentiae Vestrae erga me exinde diiudicans animum, quod, communicata cum Excelso Gubernio Regio re, salutare, in restituenda confiniorum tranquilitate, remedium landabiliter elaborare amissa fuerit. Ast, cum pestiferae luis sinistra occasio occasionem commissariorum in praesens denominandorum penitus praescindat, Deum veneror (?) ut, prout ex litteris Excellentiae Vestrae percepi, in commune solatium contagiosum hoc malum radicitus evellatur, ita ut votis expeditum recurrat tempus, quo de ablegatis comissariis locoque per Excellentiam Vestram constituto instruar, id enim tunc agam ut de mea alacritate in concurrendo ex mea parte abunde satagam. Interim non possum non quin Excellentiae Vestrae aperte declarem qualis mihi exinde prognata fuerit voluptas, cum consilium mutuo sumptum re rigorosa, prohibitione innovationis, infractionis vel laesionis in confiniis Transilvaniae promulgatum, laetus intellexerim; subito etenim et ego strictissima officialibus marginibus invigilantibus iniunxi mandata ut cuilibet inter suos limites, usque ad tempus commissionis proprium, quiescendum imponatur; quod si vero, alterutra ex parte, opinionem praeter, querelae inciderent, certissimam iustitiam Excellentia Vestra sibi promittere poterit; de qua me et ex sua parte identidem convincere haud gravata fuit. Quid enim unquam vel animo vel votis magis cuperem, quam sincerissimae complacendique studiosissimae meae mentis exhibere convictiones, integerrimo vicinalis amicitiae particularique cultu semper permanendo

Excellentiae Vestrae obligatissimus servus

Constantinus de Rakovitza, m. p.

Iassiis, die 20 iunii st. vet. 1757.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 101/757; comunicat de Guvern Braşovenilor la 22 Mart (?).)

MMMCLXIII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că din nou s'a oprit orice trecere, pe plaiu sau pe poteci, în Ţara-Românească, din cauza ciumei. 1757, 3 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 234/757; rezumat Stenner.)

MMMCLXIV.

Comisiunea Sanitară fixează o carantină de 28 de zile pentru ciobani şi pentru lână, care trebuie spălată şi aierisită, oile cu lână pe ele putând trece. 1758, Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 87/758; rezumat Stenner.)

MMMCLXV.

1758, 28 Februar. Guvernul ardelean arată Braşovenilor cum trebuie să se facă verificarea turmelor ce trec în Ţara-Românească ori pasc în pădurile vecine graniţei, dincolo.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 55/758; rezumat Stenner.)

MMMCLXVI.

Braşov, 1758, 30 April. Braşovenii către Comisiunea Sanitară, despre cererea ciobanilor de a se puteà întoarce din Ţara-Românească, făcând carantină de şapte zile, căci altfel ar fi siliţi să se mute cu totul acolo, adăugind din partea lor că astfel ar pierde şi fiscul şi ţara, unde n'ar mai fi carne de oaie, brânză, lapte acru şi lână.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 21/758; rezumat Stenner.)

MMMCLXVII.

Sibiiu, 1758, 3 Iulie. Guvernul ardelean porunceşte a se opri fuga de Români în principatul muntean şi a se închide îndemnătorii.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 168/756; rezumat Stenner.)

MMMCLXVIII.

1758, August. Comisiunea Sanitară către Braşoveni, despre cum trebuie să se procedeze faţă de ciuma din Ţara-Românească, în ce priveşte exportul de vite.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 143/758; rezumat Stenner.)

MMMCLXIX.

1758, 29 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, oprind aducerea din Principate a pieilor şi vitelor, din cauza ciumei ce domneşte în împrejurimea Bucureştilor.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 142/758; rezumat Stenner.)

MMMCLXX.

1758, 9 Septembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că, pentru ciuma din Constantinopol, trebuie închise şi păzite bine toate pasurile, afară de Turnu-Roşu, Bran, Timiş şi Ghimeş.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 137/758; rezumat Stenner.)

MMMCLXXI.

1758, 20 Septembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre felul cum, în vederea ciumei, trebuie să-şi aducă înapoi vitele din Ţara-Românească.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 145/758; rezumat Stenner.)

MMMCLXXII.

Oradea-Mare, 1757, 16 Decembre. Comisiunea Sanitară către Braşoveni, cerând o strictă supraveghere a plaiurilor din cauza ciumei ce a izbucnit, cum recunosc şi negustorii munteni, şi la Ploieşti.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 144/758; rezumat Stenner.)

MMMCLXXIII.

Sfatul braşovean iea măsuri cu privire la ceata de Tatari ce ar stà, gata de năvălire, în Moldova. Braşov, 1758, 3 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului; protocolul dela 3 Octombre 1758.)

MMMCLXXIV.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre întoarcerea Tatarilor din Moldova şi dispariţia temerilor de năvălire în Ardeal. 1758, 7 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 171/758; rezumat Stenner.)

MMMCLXXV.

Comisiunea Aulică Ungară către episcopul răsăritean de Oradea-Mare relativ la preoţii peste număr din părţile lui. Oradea-Mare, 1758, 16 Decembre.

Sacratissimae Caesareae Regiaeque, Apostolicae Maiestatis iussu et nomine per commissionem caesareo-regiam aulicam N. N., episcopo graeci ritus, hisce significandum:

Sacratissimam Caesareo-Regiam Apostolicam Maiestatem ad factam per comitatum bihariensem commissioni huic caesareo-regiae repraesentationem atque super hac sibi facta demissa relatione commissionali, illa quippe, quod numerus poparum, tam unitorum, quam non unitorum ritus, tantus sit, ut in uno, eodem loco, tres et quatuor, in nonnullis vero locis septem popae numerentur, quibus contributionalis fundus multum diminuitur, contribuens populus vero multum gravatur, dominis vero terrestribus, ita et comitatui exhinc magnae confusiones causentur; exploratumque esse quod in gente valachica qui vix aliquid sciunt facile in clerum assumantur et in presbyteros ordinentur, quare utriusque ritus episcopis cancellos ponendos esse, ne ultra necessitatem et vacantiam loca popis onerent, neve tantos in presbyteros ordinent, clementissime ratificata commissionis istius propositione, per benignum suum ad eandem de dato 29a novembris anni currentis expeditum rescriptum, resolvisse ut, tam unius, quam alterius ritus episcopis serio iniungatur ut quaevis vacans parochia non alio popa, quam illo qui alibi superfluus, idoneus attamen fuerit, provideatur, neque ordinatorum familiis, quae illis eodem tecto et foco cohabitant, prius exemptio a contributione competat, quam, dum talis actualem parochiam vel curam animarum sibi in loco delatam habuerit; quod tamen exceptis popis illis qui, relicto schismate, in Unionem transeunt, ut qui dictamine publicatarum ordinationum in Unione exemptione a contributione, esto parochiam non administrent, fruantur, intelligendum esse. Quam benignam dispositionem regiam N. N. Reverentia Vestra episcopalis in omnibus omni cum exactitudine exequi noverit. Datum ex commissione caesareo-regia aulica, Magno-Varadini, die 16a X-bris, anno 1758.

(Archiva Comitatului Bihorului.)

MMMCLXXVI.

Comisiunea regală aulică hotărăşte în privinţa certei Românilor uniţi şi neuniţi din comitatul Oradiei-Mari. 1758, 22 Septembre.

Sacratissimae Caesareae Regiaeque Apostolicae Maiestatis iussu et nomine ab hac Sua Commissione Aulica Venerabili Capitulo Magno-Varadiensi, Sede vacante hismet significandum.

Ex quo, per superiores aliquot annos, a clero et natione illyrica graeci ritus non unitorum in Hungaria crebrae et graves querimoniae ad Sacram Suam Maiestatem, dominam nostram Clementissimam, humillime delatae haberentur quod in hac diaecesi magno-varadiensi populus et ecclesiae suae gentis, et praesertim Valachorum dictum ritum non unitorum profitentium, contra privilegia ab Augustissimis progenitoribus fatae Suae Maiestatis clero et nationi clementer elargita, et usque ad Suam Maiestatem nunc feliciter regnantem confirmata, libero exercitio religionis ipsis concesso frui non valeant, sed ab episcopo latino varadiensi in permultas eorum ecclesias sacerdotes ritus unitorum superinduci, popae illis excludi et reclamantes, non minus popae atque laici, aliqui carcere, aliqui verberibus affici soleant, necnon quod episcopus aradiensis ritus non unitorum, ad cuius respectivam diaecesim et iurisdictionem pertinerent, veniendo huc ad peragendam visitationem, anno 1753, per exmissos ab episcopo latino ea prohibitus et, concitato etiam saeculari brachio, illa supersedere coactus fuerit, Maiestatem Suam Sacratissimam pro materna sua pietate et iustitia erga quosvis fideles suos subditos et vi principatus sibi incumbente, suprema cura et vigilantia, pro salute et tranquillitate publica, non praetermisisse, imprimis ulteriora attentata huius naturae episcopo varadiensi condigne inhibere, super antelatis gravaminibus vero per specialem unam commissionem Suae Maiestatis aulicam, successive usque in tertiam vicem, huc Varadinum exmissam, solertissime inquiri, necnon accersitis universitatis locorum incolis valachis, ab eis declarationes viritim, utrum quisque ritum unitum, vel non unitum profiteatur, a senioribus communitatis vero, cuius ritus sacerdotem nunc habeant, et ecclesia loci, an a domino terrestri, vel a populo ipso constructa sit, coram commissione excipi, et eas per singula loca et rubricas in unam summariam conscriptionem redigi, et demum a commissariis fidelem et bene qualificatam relationem, cum omnibus actis et protocollo, et cum annexa opinione, quo meliori modo locis satisfactio impendi, et perturbata res ecclesiastica ritus non unitorum ad congruum ordinem, privilegiis eorum consentaneum et rei sacrae Unionis innoxium, reduci posse videatur, Sacratissimae Suae Maiestati humillime transmitti facere.

Quae cum hactenus a commissione, pro homagiali sua obligatione et Augustissimae via Excelsae Cancellariae Regiae Aulae Hungaricae atque itidem Excelsae Deputationis Aulicae in Illyricis, devotissime submissae fuerint, Maiestas eius Sacratissima ad referatam eorum ab utroque dicasterio sibi factam clementissime resolvit et rescriptis de 29 novembris, 1-a huius decembris, ad commissionem datis, statuit in hunc modum:

Primo: Ut illae ecclesiae, quae per catholicos vel unitos dominos terrestres aedificatae sunt, semper pro Unione maneant, et in eis unitus sacerdos constituatur, licet in huiusmodi locis ubi tales ecclesiae sunt, penitus nulla familia unita resideret; attamen talis unitus sacerdos nec iurisdictionem, nec curam animarum in graeci ritus non unitos ibidem exerceat, aut alias praestationes sibi vendicet, verum praecise, qua capellanus, ad nutum amovibilis ibidem respiciatur.

Secundo: Ut, ubi ecclesiam unitus sacerdos administrat, et communitas potiori ex parte unita est, ecclesia talis (nulla reflexione habita, per quem aedificata extiterit) pariter pro unitis remaneat; non uniti vero in eiusmodi locis degentes, si non minus quam quartam partem communitatis constituant et ad aliam parochiam non spectent, ecclesiam sibi aedificare et pro necessitate popas sibi constituere possint.

Tertio: Ubi potissima communitatis pars non unita est et ecclesiam a populo aedificatam, vel sola, vel cum unitis tenet, talis ecclesia solis non unitis cedat, uniti autem aliam ecclesiam sibi aedificare valeant. Quod si vero non uniti eius loci antehac Unionem assumpsissent, et a tempore factae professionis coram commissione et ab ea defecissent, tali casu ecclesia non ipsis, sed unitis cedat, insuper non unitis neque aliam ecclesiam pro se aedificare admittatur.

Quarto: Ut in locis ubi nullus plane unitus incola degit, et tamen unitus sacerdos illocatus est, nisi ecclesia per patronum pro unitis aedificata sit, eorum ecclesia ibidem habita pro non unitis cedat; ast sacerdos ille unitus in loco permanere possit, donec suo tempore missionarii vagi exmittentur. Ita tamen manere, ut curam animarum ibidem in graeci ritus non unitos non exerceat, neque stolares aut alias quaspiam obventiones desumat.

Quinto: Locis ubi de praesenti nulla ecclesia et nec unitus popa habetur, maneant res in statu quo. Sequantur quaeque pars parochiam quam hactenus sunt secutae et respectivis suis ordinariis in spirituali iurisdictione subiaceant.

Sexto: Quod si vero aliquo loco nulla ecclesia, nullus sacerdos, et nihilominus tot incolae uniti ritus existerent, qui par essent et vellent ecclesiam sibi construere, hoc illis ratione status religionis dominantis omnino liceat facere, et, si ordinario visum fuerit, ipsis etiam sacerdote provideantur.

Septimo: Loca quorum incolae sub praeterita regia commissione ad neutrum ritum profitendum se determinare potuerunt, vel non voluerunt, ecclesiae, iure religionis dominantis, simpliciter Unioni addicantur, et singulis unitus parochus constituatur. Verumtamen incolae ad se declarandum deinceps non urgeantur, sed tantum suavi christiana instructione ad Unionem disponantur et volentes recipiantur.

Octavo: Si vero quopiam tali loco ab eo tempore unus vel plures ritum non unitum amplexi essent et eum profiteri pergerent, in eos quidem habeat episcopus non unitorum aradiensis spiritualem iurisdictionem, sed ecclesiam inibi pro se aedificare ipsis nequaquam liceat.

Ut autem praelatis utrinque partium liquido constet quae in specie loca et ecclesiae per hanc benignissimam regulationem parti ritus unitorum (salvo in futurum accremento ex non unitis ad unionem transituris, et praeter eas familias, aut individua, quae minutim per loca non unitorum actu degunt) suis modis obtingant, dari eis cathalogum talium locorum et ecclesiarum, ex professionibus anni 1755 et 56 apud commissionem factis accurate depromptum et a nobis authenticatum, pro indisputabili fundamento valiturum. Quem proinde Venerabili Capitulo, Sede vacante, pro sui notitia et respective directione, annectimus.

Caeterum iam de priori a Sua Maiestate Sacratissima serio praeceptum est et per hanc commissionem caesareo-regiam sub 22-a 9-bris anni praeteriti principalibus et deputatis cleri ambarum partium, ut et magistratui comitatensi, et dein etiam populo, per universa loca et pagos solenniter publicatum haberi ut non unitis sua privilegia non violentur et specialiter nemini eorum in exercitio religionis vis fiat, neque episcopus aradiensis non unitorum iurisdictione in suos, qui hic circum degunt, privetur; sed vicissim etiam, et tanto potius, ut non uniti promotionem rei Unionis suavibus christianis instructionibus tentari non impediant et spontanee eam suscipere volentes clam seu palam ea non avertant aut dissuadeant; hoc enim altissime fatam Maiestatem pati nec velle, nec posse. Quod aequissimum suum decretum etiam sanctione contra excedentes ad mensuram culpae admissae puniendos communivit.

Noverit igitur Venerabile Capitulum, Sede vacante, huic seriae et ultimatae ordinationi semet in omnibus punctis et clausulis humillime conformare, iurisdictionem suam in praescriptis limitibus pacate exercere et clerum sibi concreditum, atque per eum populum, suis locis de hac clementissima regulatione ad morem ei gerendum debite instruere et in universum eam deinceps firmiter custodire. Quia sic est Sacratissimae Suae Maiestatis benignum placitum et voluntas.

Datum per commissionem caesareo-regiam aulicam, in Magno-Várad, 16-a decembris, anno 1758.

Emericus, c. de Batthyány, m. p. *Ioannes Fr. Kosztka, m. p.*
Philippus de Gaja, m. p.

(Archiva Comitatului Bihorului; acte osebite.)

MMMCLXXVII.

1758, 29 Decembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre izbucnirea ciumei în Moldova şi nevoia de pază la plaiuri.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1/759; rezumat Stenner.)

MMMCLXXVIII.

C. 1759. Scrisoare de negustor, în legătură cu Slivin, Ţarigrad şi „capuchiaaelele", care vinde „zăblae", „coade de samur bun", vorbind şi de „ipopsia" la care a căzut.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 337-8, nº 18.)

MMMCLXXIX.

Oradea-Mare, 1759, 26 Ianuar. Episcopul Sinesie către clerul său din părţile Oradiei-Mare, despre libertatea religioasă ce li s'a dat şi recunoaşterea de Guvern a autorităţii lui asupra lor.

Sinesius, miseratione Dei orthodoxus episcopus aradiensis, ienopoliensis, magno-varadiensis et halmagiensis et Caesareo-Regiae Maiestatis aulicus consiliarius.

Bene Providis protopopis, presbyteris, Providis, Honorabilibus iudicibus et iuratis et omnibus in communi orthodoxis christianis qui reperimini in hac nostra per Deum custodita diaecesi magno-varadiensi, ex omnibus districtibus, civitatibus et pagis, nobis in domino dilectis filiis, misericordiam, pacem, tranquillitatem et omne bonum a misericorde Deo desideramus et petimus.

Rem notam vobis esse omnibus non ambigimus, in quantum maiora dona alicui et maior misericordia datur, in tantum plus obligatur ea dona et eam misericordiam maiori cum gratiarum actione gratias agere illi a quo percepit. Et nos gratia Dei et misericordia Augustorum Imperatorum nostrorum non exiguam misericordiam obtimuimus: quando non solum nobis plena illa iurisdictio et potestas spiritualis supra ecclesias, sacerdotes et christianos ex nostra religione data et roborata est in hac per Deum custodita diaecesi nostra magno-varadiensi, verum et vobis omnibus cum libertate exercitium religionis nostrae, ut possitis gratulari, misericorditer per benignam caesareo-regiam resolutionem concessum est: verum dicendo, desideratam pacem nacti sumus.

Eapropter tenemur, et imprimis propter hanc largam misericordiam, Deo, dein dominantibus Imperatoribus nostris incessanter gratias agere et orare pro longaeva ipsorum vita, ut sub eorum dominatu imposterum etiam in vita pacifica possimus laetari; quam nos etiam Dilectioni Vestrae erga Christum cupimus, et secundum obligationem et vocationem nostram pastoralem pastoraliter vobis consulimus ut in omnibus sitis bene obedientes, cum omnibus charitatem habeatis et pacem, adversus datam caesareo-regiam resolutionem nihil faciatis, ne poenam incurratis, quemadmodum audivistis quando currentatum est per omnia loca et publicatum est quod punientur qui secus fecerint. Post haec autem et hoc commemoramus Dilectioni Vestrae erga Christum quod, ad vocationem Sanctissimi domini nostri Metropolitae proficiscimur Temesvarium usque, intuitu installationis mei episcopi. Attamen ideo nihil ambigatis, aut animis concidatis, sed, quemadmodum in praesens, sic deinceps etiam, in omnibus estote stabiles, et specialiter in fide, a nemine permittatis vos seduci, sed declaretis vos esse revera ortodoxos christianos, quia, etsi discedamus nos a vobis iustas ob causas, attamen spem habemus quod post exiguum tempus revertemur, et cum *(sic)* adventu nostro iterum vos aliquam miseriam et quampiam tristitiam, ex aliqua parte, quam nos non cupimus, potestis referre locumtenenti nostro, quem reliquimus hic, omnibus mandando ut in honore habeatis illum et in charitate. Interim valde sperantes quod in omnibus eritis bene auscultatores, non ambigui, firmi et stabiles in omnibus quae conveniunt ortodoxo

christiano. Misericordiae Dei committimus, et impertimur nostram vobis omnibus episcopalem benedictionem. Datum Magno-Varadini, mense ianuarii 26-ta, 1759.

(L. S.) *Sinesius Ivanovics.*

[V°:] Bene Provido presbytero domino Ioanni Popovics, detur in Gross.

(Archiva Comitatului Bihorului.)

MMMCLXXX.

Guvernul ardelean către Braşoveni, poruncind ca ai lor să ţie pacea cu Muntenii. 1759, 19 April.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 72/759; rezumat Stenner.)

MMMCLXXXI.

Pârcălabul Coman Ienescul şi alţi Rucăreni către Braşoveni, despre fugarii cu birul. Bran, 1759, 14 Iunie.

Translatio literarum porkolabii Román Ieneszkul reliquorumque inhabitatorum pagi Ruker, de dato Torcsvár, 14 iunii 1759, ad iudicem ac magistratum coronensem missarum.

P. P.

Humillimae quaerelae nostrae ad (tit.) iudicem et magistratum nihil aliud continent quam quod iidem a pago nostro Rukur iam in relatis habebunt quod nempe eiusdem pagi inhabitatores pagum Rukur deseruerunt, sese huc receperunt atque hic in terris Sacratissimae Suae Caesareo-Regiae Maiestatis considerunt, et quidem in territorio huiatis magistratus. Post factum hoc, gravamina ac miserias nostras hiscemet exponimus, scilicet: sumus numero 63 inhabitatores, qui sub spatio 10 mensium 3.456 thaleros contributionis loco solvere necessitati fuimus, praeter vakaritam, oieritam ac alias impositiones per anni decursum praestitas, e. g. piscium vecturas Bukurestinum usque aliasque desumtiones a nobis exactas, quas utique suffere debuimus ac praestitimus, donec ultimatim pagus se admodum gravatum vidisset, quippe quam et nonnulli e supra notato numero emigrassent. Hinc itaque conquesti sumus apud dominos provisores (iszprávnits) nos in statu persolvendae tantae pecuniae non esse, ac ideo emigrare cogeremur; at super his fidem non habuimus, quin potius responsum nobis est quod hoc praesumere nequeamus, cum nobis nihil deficiat, ac frustra conquereremur. Immo provisor cominabatur nobis nos compedibus constrictos Bukurestinum mittere velle. Postquam igitur videbamus impossibile nobis esse sub tanto contributionis onere ulterius ibidem perdurare, supplicavimus conquerendo Celsissimo principi qualiter impotes simus tanti ferendi oneris, siquidem immobilia bona nostra mercatoribus divendiderimus, nec eo amplius essemus qui illa redimere valeremus, qua homines extra modum depauperati. Ad quae Sua Celsitudo Principalis denuo ad provisores remisit. Cum itaque nos, derelicti, ignem ac miseriam super nobis statutam videremus, deseruimus domos et mobilia nostra, quae et quanta non erant vendita, recepimusque nos ad territorium Magistratus, vel cumprimis etiam ea de causa, quod nonnulli nostrum subditi Sacrae Caesareo-Regiae Maiestatis audiant *(sic)*. Quod contra ea ad contributionem attinet, illam rite, nullis superstitibus restantiis, persolvimus plenarie ac, priusquam provisor cum nova contributionis impositione in pagum nostrum venisset, una hebdomada antea emigraveramus. Sed provisor, ad haec non attendens quod tunc iam profugi facti fuimus, nunc demum, effluxis septem septimanis, ad castellanum torcsvariensem scripsit, et fors etiam ad Magistratum, cupitque ut abhinc e ditionibus Sacratissimae Suae Maiestatis Caesareo-Regiae contributio haec 343 thalerorum, 36 denar., in Vallachiam administretur. Instamus proinde

Magistratui humillime quatenus iniquum hocce facinus ac consuetudinem hactenus non usuatam invalescere haud permittat; quandoquidem etiam e Suae Maiestatis Caesareo-Regiae ditionibus profugerunt subditi in Vallachiam, tam fiscales, quam particularium nobilium proprii, de quibus tamen nulla unquam abinde contributio exacta fuit, licet fuerint mancipia; nos vero homines liberi sumus. Quapropter iterum iterumque supplicamus Magistratui humillime ne nos, eidem subiacentes, abiiciat ac illorum expilationi tradet.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 99/759.)

MMMCLXXXII.

„Muscel," 1759, 15 Iunie.

Ispravnicul Grigore de Muscel către Braşoveni, despre fugarii cari au plecat cu plata lor de bir.

Translatio literarum vallachicarum, e Wallachia, de dato Mustsel, 15 iunii 1759, a Gregorio provisore seu ispravnik ad castellanum törzváriensem exaratarum.

P. P.

Litterae meae familiares ad Dominationem Vestram datae in eum potissimum finem scripsi, quo certior evadam de sanitate sua; super qua quidem certioratione laetitia perfruar. Ceterum elapsae sunt circiter duae septimanae quod Dominationi Vestrae litteras misi, quibus notificavi qualiter inhabitatores pagi Rukur, qui utique seditiosi, inobedientes ac defraudatores in damnum Camerae seu Viszterii Celsissimi principis sunt, ea de causa tumultuarunt ac plane eo tempore ubi impositio contributionis ultimae angariae eos in loco habitationis invenit, profugi facti. Hinc scripsi Dominationi Vestrae ut istos profugos comprehendere ac restantem contributionem in thaleris 343, denariis 36, ab ipsis desumere velit. Quae pecuniae, licet Camerae indispensabiliter administrandae sint, tamen a Dominatione Vestra desuper nullum hactenus accepi responsum, an scilicet Dominatio Vestra laborem in exactione earum impenderit, necne. De novo idcirco Dominationi Vestrae scribo, eandemque amice rogo quatenus causam istam sedulo urgeat et quod, si pecunias has levaverit, peto ut sine mora eas transmittat, quo illas in Cameram administrare ac rationem angarialem claudere possim. Et quod, si experiar Dominationem Vestram hoc in negotio intentam fuisse, nullus pari modo ego intermittam in paribus officiis complacere; casum vero in contrarium, et quod si Dominatio Vestra exactioni non incubuit, nos quoque alieni erimus in eiusmodi requisitionibus inserviendi, ut nostrae obligationis sit nobis invicem servitia deferre. Si itaque Dominatio Vestra postulato nostro in exigendis mentionatis ac debitis pecuniis satisfactura non est, iterato assecuro quod ego hoc locorum, prout antea perscripsi, ubicunque tandem erit, homines ab illinc cum equis suis, pecoribus aliisque pecudibus arrestabo, nec desistam hos et alios similes quos cis semitas *(plaii)* offendam, abigere et divendere, ac per hoc ipsum pecuniam Camerae complete refundere, ita quidem ut, non solum unius angariae, sed reliquarum angariarum totius anni contributio reddatur. Ne autem res ista eo deveniat, repeto haec scriptatenus, prout illa antea scripsi, quod videlicet Dominatio Vestra pecunias a Rucurenianis incassare a nobis remittere velit.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 99/759.)

MMMCLXXXIII.

1759, 18 Iunie.

Guvernul ardelean, ţinând seamă că în Ţara-Românească este ciumă şi boală de vite, opreşte trecerea vitelor acolo, primirea locuitorilor din ţară şi impune contumacia.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 86/759; rezumat Stenner.)

MMMCLXXXIV.

Magistratul Braşovului către Guvernul ardelean, despre familiile fugite din Rucăr la Braşov, cerând instrucţii. 1759, după 18 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 99/759; rezumat Stenner.)

MMMCLXXXV.

Guvernul ardelean către Braşoveni, hotărând că fugarii rucăreni trebuie trimeşi înapoi. 1759, 9 Iulie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 99/759; rezumat Stenner.)

MMMCLXXXVI.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciuma din Principate, oprind trecerea peste plaiu. 1759, 4 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 111/759; rezumat Stenner)

MMMCLXXXVII.

Comisiunea Sanitară porunceşte a se luà măsuri aspre contra ciumei din Principate. 1759, după 4 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 52/760; rezumat Stenner.)

MMMCLXXXVIII.

„Vasile Căpitanul, ispravnic plaiului Prahovei", către Braşoveni, despre „blăstămatul de posădari" care „a călcat hotariul" „trăgând caii oamenilorŭ străini", supt cuvânt că are o datorie de împlinit; l-a bătut, l-a închis, a dat caii „vameşului de la Timiş", dar, în schimb, să caute şi ei a se plăti datoria. 1759, 23 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii,* pp. 217-8, nº 23.)

MMMCLXXXIX.

Guvernul ardelean către Braşoveni, comunicând poruncile de la Curte (17 Novembre) cu privire la întoarcerea de peste munţi a turmelor şi păstorilor. 1759, 14 Decembre.

(Braşav, Archiva Oraşului, mz. 3/759; rezumat Stenner.)

MMMCXC.

Socoteli de negustor, cu legături la Slivin şi Ţarigrad, pentru vin, „ploşce de 3 cofe, čubuc", hârtie, zăblău, bumbac, pomenindu-se „Ţiţa Pănoe", „Baciu Coifănar", „Ion Gîuvelcă". 1759-62.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii,* pp. 338-9, nº 19.)

MMMCXCI.

Zărneştenii către „Maestratul" Braşovului, cerând ca birău pe Aldimir (iscălesc neamurile: Străvoiul, Tărătul, Noghiia, Mărtoiul, Pârşoiul, Popocea, Gărniţă, Clinci, Mănăilă, Morariu, Pătea, Jinga, Buză, Munteanul, Căprişoiul, Nămăescul, C. 1760.

Voiculeţ, Budia, Pepelea, Coşotoiul, Şuşu, Şerban, Buzărlan, Paraschivu, Piccu Olteanul, Vâlsan, Ţenţul, Zmedu, Bădilă, Voicul; scrie „Radul Turcul grămăticul", pe care birăul de acum vrea să-l „ucigă".)

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 353-4, nº 9.)

MMMCXCII.

C. 1760. Ştefan Văcărescu Vel Logofăt către Braşoveni, despre scrisoarea lor adusă de Tudor Zalomit cu privire la „aşezământul" oamenilor lor ce iernează în ţară, pe care l-a şi căpătat de la Domn şi se va păstrà cu credinţă.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 387-8, nº 20.)

MMMCXCIII.

C. 1760. „Frăţilă, vătavul de plaiu din Prahova", către Braşoveni, arătând că va venì în munte, cu plăieşii, după porunca Domnului, spre a vedeà ca la stâne să nu fie decât cei doi cai scutiţi, prevăzuţi în „aşezământ".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 388, nº 21.)

MMMCXCIV.

1760, 20 Martie. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciuma izbucnită în Bucureşti, oprirea trecerii în Muntenia, chiar şi a mărfurilor, şi publicarea orânduielii că oricine nu se va supune somaţiei plăieşilor va fi împuşcat; că acei ce vor fi prinşi se vor dà Magistratului după trecerea carantinei, pentru a fi spânzuraţi, închizându-se casa unde au fost, adăugind că trebuie să se mărească la nevoie paza plaiurilor.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 56/760; rezumat Stenner.)

MMMCXCV.

1760, 25 April. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că Împăratul nu admite a se oprì revenirea peste munţi a celor ce se întorc din Ţara-Românească.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 80/760; rezumat Stenner.)

MMMCXCVI.

1760, între 6 Maiu şi 12 Iulie. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre porunca imperială dela 6 Maiu cu privire la trimiterea unui deputat la întâlnirea din 12 Iulie de la Ghimeş pentru gâlceava de hotar cu Moldova.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 90/760; rezumat Stenner.)

MMMXCVII.

Panaioti Vameşul către directorul vămii şi vameşul Tokaj, despre nevoia de a se închide, pentru hoţii, Ioan Albuşoiul. 1760, 20 Iunie st. v.

Schreiben von eben dem Panajot an Herrn Director und Herrn Tokai, vom 20-sten Junii 1760.

E. W. freundschaftlich Schreiben, welches Sie durch den Joon Szimion an mich geschicket, und was Sie darinnen berichtet, habe ersehen. Welches alsobald an den Herrn Iszpravnik abgefertiget, und ich werde Ihnen ohngesäumet zurückberichten was derselbe hierauf antworten wird. Indeszen avisire E. W. dasz es gut wäre wenn Sie den Iván Albusojul gefänglich einziehen könnten, und dasz Sie ihn wohl verwahren mögten, damit er nicht durchgehe. Denn, wenn er frey würde, so ist zu befahren dasz er sich unter die Räuber begibt und mehreres Unheyl ansstifftet. Wir vernehmen allhier dasz es gut wäre wenn E. W. sichs angelegen sein lieszen, selbigen je ehender, je beszer fangen zu laszen. Über das bitten wir E. W., Sie wollen uns benachrichtigen was für ein Urtheil in Cronstadt über diejenigen Räuber und Räuberswirthe, welche sie dahin geliefert, gefället wird, damit wir wiszen können ob, und von wem, wir unseren erlittenen Schaden ersetzet bekommen werden, etc., etc.

(Braşov, Archiva Oraşului; traducere contemporană; originalul românesc în *Braşovul şi Românii*, pp. 222-3, nº 3.)

MMMXCVIII.

Panaioti Vameşul către aceiaşi, despre paza graniţei. 1760, 21 Iunie. st. v.

Schreiben des griechisch unterschriebenen Panajot, de dato 21 Junii s. v., anno 1760, an Herrn Director Schultz und Herrn Tokai.

Avisiren E. W. hiermit dass dero Schreiben, welches sie mir durch den Szimeon Aldulye Polgár geschiket, habe in Eile an den Iszpravnik abgefertiget, welches, sobald er es empfangen, hat derselbe Wachten an die Gräntzen geschicket, damit sie gute Wacht halten. Demenach werden E. W. desgleichen denen Plajásen Befehle geben, damit sie auf guter Wacht stehen. Und, ohnerachtet ich E. W. berichtet habe dasz Sie den Iván Albusojul in Verhaft nehmen mögten, so haben dahier in Erfahrung gebracht dasz er sich vorgenommen mit unter die Räuberbande zu gehen. Und, daferne dieser Mensch nicht gefänglich eingezogen werden sollte, so wird ein desto grösseres Übel am Ende erfolgen, wie solches auch E. W. erfahren werden dasz es also geschehen wird, etc., etc.

(Braşov, Archiva Oraşului; traducere contemporană.)

MMMXCIX.

„Barbu Sărdari" către „Vel Postelnic", despre hoţii de pe plaiu. 1760, 8 Iulie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 221-2, nº 2.)

MMMCC.

Panaioti Vameşul către „dereptul (directorul) contromaţ (contumaciei)" şi vameşul „Tocaia", despre hoţul Ioan Albuşoiu, care trebuie prins. 1760, 20 Iulie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, p. 223, nº 4.)

MMMCCI.

Bran, 1760, 23 Iulie.

Unchiaşul Balea şi Ioan din Brazi către judele Braşovului, despre nişte tălhari ce i-au prădat.

Schreiben des Untyás Bâlye und Ioon Bartus den Bráze, aus der Wallachey, an (Titl.) Herrn Stadtrichter, de dato Törzburg, den 23. Iunii, s. v., 1760.

Mit Gegenwärtigem bitten wir und geben E. W. zu vernehmen wegen derer Räuber, welche, wie wir vernommen, in Verhaft gezogen worden. Es sind schon 2 Wochen dasz 9 Räuber zu uns in das Thal bey Bräze gekommen und uns ausgeplündert und desjenigen allen beraubet, wie wir es hiernächst nahmentlich anzeigen. Daher bitten wir E. W. die Gnade zu haben und die gefangene Rauber ausfragen zu lassen, wohin sie dasjenige was sie uns geraubet, verschaffet haben; denn sie haben uns völlig ausgeplündert, dasz wir leer geblieben, als:

Erstlich: 4 Weiber-Hemde; 2 Manns-Hemde; 37 Marem [1] oder Tüchel; 1 gedruckt Leinwandt-Tüchel; 5 Handtücher; 1 Tüchel an Gürtel gehörig; Ein durchwirkt Tischtuch; 3 Polsterzüchen; 3 Weiber seidene Gürtel; 1 Perpetener *(sic)* Weibergürtel; 2 Stück Bogaszie; 1 grüne Dollman; 2 Zabranitse oder Weiberkopttücher; 4 silberne Ringel; 2 silberne Löffel; 1 kupferne Schissel; 1 gelbe Messerscheide; $2^1/_2$ Oka Wachs; 2 Lekötöszi oder Sattel-Gürte; 2 mit Zinn beschlagene Manns-Riemgürte; 2 Paar härene Hosen; 1 schwartze Mütze; 1 schwartz Lammfell; 1 Paar Bakomts [2]; 2 schwartz Hersie [3] oder Lammfell; vor den. 60 Seide.

Dem Joon sind folgende Sachen genommen worden:

Erstlich: 1 Perpetener Gürtel; 2 Handtücher; 1 weisz genähtes Tüchel; 1 schwartze Mütze; 1 mit Zinn beschlagener lederner Mannsgürtel; 4 Thaler.

Weiter haben wir Schaden erlitten:

Erstlich 2 Flinten und 1 gebrochene detto; 2 grosze Kantár; 1 Stange Seiffe; 19 türkische Thaler; 1 Scheere; 1 ausgearbeitete Kuhhaut; 1 Bärenhaut; 1 türckischer Zaum; 2 Säcke, deren einer mit Hirsen gewesen; 2 härne Schurtze; 1 Paar grosse silberne pollirte Ohren-Gehänge; $^1/_2$ Oka Baumwolle-Garn; 1 zweifache Korbács [4]; 1 Paar gelbe Tsizmen; 40 Ellen hänfene Leinwandt.

Als wir nach Törtzburg gekommen und Donnerstag in der Kaserie [5] la Jalomitze übernachtet, hat uns der dasigte Bács gesaget dasz Mitwoch Abends 3 Räuber dahin gekommen und 15 Kaskavalle mit sich genommen haben.

(Braşov, Archiva Oraşului; traducere contemporană; forma originală românească în *Braşovul şi Românii*, pp. 224-5, nº 5; traducerea are data de 23 Iunie.)

MMMCCII.

1760, înainte de 12 August.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre amânarea până la 12 August a discuţiei pentru hotarele Cicului către Moldova.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 112/760; rezumat Stenner.)

MMMCCIII.

1760, 12 August.

„Theodorachi biv Vel Comis" către „Mihai părcălab din cetaatea Braşovului", „pentru pricinile şi pagubile ce au făcut acei tălhari".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 225-6, no 6.)

---

1 Marame.
2 Bocânci.
3 Hârşie.
4 Gârbaciu.
5 Căşerie.

MMMCCIV.

„Theodorachi biv Vel Comis, ispravnic", către „Ştefan [Tocae] Comisarul", („pentru paguba ce au făcut hoţi la vama domnească"), despre scrisoarea „ghenerarului" către Domn şi „colacul" ce s'a făgăduit cui va prinde hoţii. 1760, 12 August.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 226, nº 7.)

MMMCCV.

Oprea Floroiu către „Maghiistratul" Braşovului, „pentru pricina căşăriilor", cu „Ovreaiul", cu care s'a înfăţişat şi la „ispravnicul de la Târgovişte", arătând că el „a plătit şi arenda şi caşiul", iar Evreul a întrebuinţat bani, „că a zis că are în hotar 5 pungi de bani: aşa s'au lăudat". 1760, 19 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 388-9, nº 22.)

MMMCCVI.

Constantin Dudescu Vel Vornic, Ştefan Văcărescu biv Vel Ban, Barbu Ştirbeiu biv Vel Stolnic, Vornic de Târgovişte, judecă între Avram Ovreiul şi Oprea Floroiu, „cu tovaroşi lui", pentru două căşării la Bran, având şi o parte şi alta „cărţi de volnicie"; Evreul rămâne de judecată. 1760, 5 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 389-90, nº 23.)

MMMCCVII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ridicarea contumaciei la 42 de zile, orânduind a se face paza de vechii plăieşi şi de străjerii sanitari. 1760, 14 Novembre.

(Tot aşă şi la 10 Decembre.)

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 199/760; rezumat Stenner.)

MMMCCVIII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre nevoia de a se opri trecătorii fără pasuri şi a se arestă suspecţii de ciumă. 1760, 17 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 219/760; rezumat Stenner.)

MMMCCIX.

Guvernul ardelean către Braşoveni, cu porunca de a se mai luà 40 de străjeri sanitari, cari vor fi îngrijiţi de localităţi. 1760, 9 Decembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 227/760; rezumat Stenner.)

MMMCCX.

1760, 29 Decembre. Cristian Ziegler, trimis în Ţara-Românească pentru a cumpărà vin, către Braşoveni, arătând că la Bucureşti e mai puţină ciumă, dar la Filipeşti şi Târgovişte e aceiaş stare.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 229/760; rezumat Stenner.)

MMMCCXI.

1761, 23 Ianuar. Comisiunea Sanitară către Braşoveni, despre boala de vite din Muntenia, despre vitele de acolo care au apărut pe calea Câmpulungului şi la Valea-Muierii, un ceas dela oraş, aducând contagiunea.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 16/761; rezumat Stenner.)

MMMCCXII.

1761, 8 Februar. „Badea Terčŭ", către „Maghistratul" Braşovului, despre banii de la Avram Ovreiul pe cari i-a dat lui Aldimir birăul de Zârneşti, „arânda căşării care este pe hotarul satului"; cerându-i Evreul, i-a restituit, dar nu l-a putut chemà „la răzloj" ca să se despăgubească (pomenit şi „jupân Petcu Pelič").

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 390-1, nº 24.)

MMMCCXIII.

1761, 3 Mart. „Stan Varză i Sandul Creţul" către Braşoveni, despre „bani care li s'au venit de la furtişeagul vămii ai ţărăi", îngropaţi „în pădurea Marcăşului", cerând a fi iertaţi ca să-i dea.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 226-7, nº 8.)

MMMCCXIV.

1761, 20 Iunie. „Birău din Vlădeani", către Braşoveni, pentru un sătean care duce vitele lor „în cărčma Cotli", luând „trăsura"; îl cer „căşaş" ca să se stâmpere.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 354, nº 10.)

MMMCCXV.

1761, 20 Iunie. Acelaşi către aceiaşi, despre vitele ce s'au „beategit" şi greutatea de a scoate „porţionul".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 354-5, nº 11.)

MMMCCXVI.

1761, 14 August. „Dumitru Herţŭ (Hărsŭ), dinpreună cu fečorul, Dumitru", către „Maestratul" Braşovului, despre închisoarea lor de la datornici, prăpădindu-li-se „marfa din boltă" şi „venitul moşiilor": cer „un cinstitŭ comision" de lichidare.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 339-40, nº 20.)

MMMCCXVII.

Constantin Brâncoveanu către Braşoveni, despre casa sa din Braşov. „Iunar", 1761, 20 Novembre.

Inclytae regiae liberaeque civitatis Coronae Senatus, domini mihi colendissimi,

Diurnum iustumque debitum, quo quondam Christophorus Voicu, mercator ac cives regiae liberaeque civitatis Coronae, mihi tenetur, non tantum omnibus notissimum, immo etiam in protocollo dictae civitatis adscriptum atque attestatoriis Inclyti senatus prae manibus meis existentibus litteris est confirmatum, vigore quarum omnia praedicti Christophori reperibilia mobilia et immobilia ad eiusdem debiti explanationem in mea potestate tradita sunt. Nunc autem non sine maxima intellexi admiratione quod illic existens domus saepefati Christophori, debiti titulo in meam potestatem translata, ab Inclyto Senatu pro publico millitari hospitio nunc fuerit destinata. Hoc facto quod summopere meus honor attactus fuerit nemo dubitare potest, nam praedicta domus tanquam mea propria consideranda est. Quamobrem Inclytum Senatum perquam officiose amicabiliterque requirendum habui quatenus saepefatam meam domum, non solum a simillibus immunem esse vellet, immo etiam tanquam amici sedule eam protegere minime dedignetur, ne a maiore potestate huius rei satisfactionem petere cogar, sed potius Inclyto Senatui pro praestito mihi amicabili hoc officio summas recognoscere gratias inque simillibus aliisque recurrentiis amicabiliter inservire sim obligatus, decenti cum observantia perseverans,

Inclyti Senatus obligatissimus servus,

C. B. de Brancovanis, m. p.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 12/762.)

MMMCCXVIII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, poruncidu-li să mute în interior pe locuitorii de pe linia hotarului, a căror prezenţă acolo aduce „prevaricaţii". 1762, 18 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 34/762; rezumat Stenner.)

MMMCCXIX.

Guvernul ardelean către Braşoveni, oprind supt pedeapsă mergerea în Principate şi până la Constantinopol fără pas a cetăţenilor şi supuşilor lor. 1762, 18 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 20/762; rezumat Stenner.)

MMMCCXX.

Guvernul ardelean, despre nevoia ce are oştirea împărătească de 400 cai de remontă din Ţara-Românească. 1762, 20 Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 42/762; rezumat Stenner.)

MMMCCXXI.

Montoia, comandantul Transilvaniei, „Celsissimo principi domino, domino Constantino Maurocordato de Scarlatti, Vallachiae principi, domino mihi colendissimo", pentru menţinerea vechii taxe de *văcărit,* în sumă de 22 parale, „mithin den heurigen Anschlag a 10 Ort, 1 Para noch zulassen belieben mögte". 1762, 24 Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, V, No. 39; alte scrisori ale lui, din 20 April 1762, urmează; şi în „Analele Academiei Române", XXXII, p. 71, nº VI.)

MMMCCXXII.

Braşov, 1762, 1-iu Mart.

Braşovenii către Constantin Brâncoveanu, despre cvartirul dat unui ofiţer în casa lui de la Braşov şi despre hrisovul lui Constantin-Vodă Racoviţă pentru oieritul şi văcăritul oamenilor lor.

Excellentissime atque Illustrissime domine, domine nobis colendissime,

Excellentiae Vestrae litteras sub 20ma novembris anni proxime praeteriti ad nos datas aestumatissimas mense demum ianuario anni currentis accepimus, ad easque decenti respondimus respectu: domum a mercatore quondam Christophoro Voikul ad Excellentiam Vestram devolutam nos neutiquam pro perpetuo destinasse militari hospitio; verum de numerosa hic loci existente militia, una centuria in suburbium Bolgarszeg collocata, domum illam, necessitate impulsi, domino locumtenenti assignare oportuisse, erga tamen mercedem habitationis a parte civitatis pendendam. Discedente vero hodie illa centuria e dicto suburbio Bolgárszeg, domum eandem a hospitio militari liberari, reliquis Excellentiae Vestrae aedibus in suburbio Bolgárszeg sitis hospitio militari non gravatis. Excellentiam Vestram ad haec recordari nulli dubitamus litteralis cuiusdam instrumenti, alias christov[1] nuncupati, quo anno 1753 Celsissimus tunc temporis Valachiae princeps Constantinus Michael Czechan Rakovitza, inter reliqua, taxam de pecoribus equinis et bovinis, vulgo vakarit, in 66 nummis veteribus statuit pendendam; qua in re Excellentia Vestra quoque benevole ad nos exaravit litteras, puncta in annexo extractu continentes. Mo[do], etsi vero nonnulli huius districtus incolae pecora sua ibidem in principatu Valachiae hiemalis sustentationis causa habentes nuperrime ad nos retulerunt quod, taxa illa 66 nummorum veterum soluta, septuaginta insuper para de quolibet pecore modo postulentur pendendi; quam nimiam novam taxam superimpositam, unius alteriusve pecoris pretium fere adaequatum, pecorum proprietariis, qui, eandem neutiquam metuentes et a nobis persuasi, greges suos in Valachiam cogerunt *(sic)* pastum, solvere nimis grave accideret, immo nonnullis impossibile foret. Igitur Excellentiae Vestrae enixe instamus quatenus apud Celsissimum principem efficaci sua interpositione efficere benevole dignetur ut Celsitudo Sua novam illam taxam remittere gratiosissime velit. Consideratura insuper quantum Celsitudinis Suae aerario decederet, si incolae huius provinciae principatui Valachiae confines deinceps greges suos aliorsum hyeme pastum cogerent. Singularem hancce Excellentiae Vestrae gratiam, de qua nulli dubitamus, gratiosissimo prosequemur animo, iugi venerationis cultu perseverantes

Excellentiae Vestrae obligatissimi servi.

D. 1 martii 1762.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2/762.)

MMMCCXXIII.

1762, 1-iu Mart.

Braşovenii către Domnul muntean, rugându-l a scădea pentru vitele lor văcăritul.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 49/762; rezumat Stenner.)

MMMCCXXIV.

1762, după 1-iu Mart.

Guvernul ardelean către Braşoveni, orânduind că patru familii de peste munţi, după împlinirea carantinei, să fie îndreptate spre Alba-Iulia, acelaş lucru făcându-se şi pentru familiile aflătoare la vama Buzăului.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 103/762, 131/762, 137/762; rezumat Stenner.)

---

[1] Hrisov.

MMMCCXXV.

Constantin-Vodă Mavrocordat, Domnul Ţerii-Româneşti, către Braşoveni, despre plângerile lor pentru văcărit. Bucureşti, 1762, 6 Mart st. v.

Spectabili ed illustri signori,

Ricevei la lettera di Vostre Signorie circa li lamenti de' pastori delle peccore di Transilvania all'ocasione del vaccarit; supra quella non hò di rispondere, ma hò trovato a proposito d'accludere questa copia scritta poco tempo fà all'Illustrissimo signor generale di Cibinio in altra materia, a loro nota, dalla quale Vostre Signorie puotranno rilevare la mia mente e giusta intenzione. Senz'altro, con vicinal affeto sono

Di Vostre Signorie Illustri

Affettionatissimo: *C. Maurocordato.*

P. S. E similmente circa l'istesso affare l'annessa riposta alli vostri cittadini raccommando.

Buccuresti, il 6 di marzo '762, s. v.

(Braşov, Archiva Oraşului, colecţia Stenner, VI; publicată şi în „Analele Academiei Române", XXXII, pp. 639-40, nº VII.)

MMMCCXXVI.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciuma de peste munţi, mai ales din Bucureşti şi Craiova, şi nevoia închiderii pasurilor, mai ales Vâlcanul, Branul, Timişul, Buzăul, stabilind la Turnu-Roşu o carantină de 12 zile şi pedepsind cu moartea pe înşelători. 1762, 9 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 142/762; rezumat Stenner.)

MMMCCXXVII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, comunicându-li firmanul din Februar pentru ca negustorii din ţerile Împăratului să dea, ca şi Francezii, numai 3% vamă, fără alte sarcini. 1763, după Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul 1763, p. 486; rezumat Stenner.)

MMMCCXXVIII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciobanii şi călugării ce se strecoară din Principate pe plaiuri şi cari trebuie supraveghiaţi supt raportul sanitar. 1763, 11 Iulie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 54/763; regest Stenner.)

MMMCCXXIX.

Guvernul ardelean către Braşoveni, orânduind o mai bună pază militară a pasurilor şi plaiurilor. 1763, 2 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 63/763; rezumat Stenner.)

MMMCCXXX.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre izbucnirea ciumei în Moldova. 1763, 29 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 79/763; rezumat Stenner.)

MMMCCXXXI.

1763, 9 Octombre.

Delegaţia sanitară braşoveană către Sfatul Braşovului, despre sigura izbucnire a ciumei la Câmpulung şi nevoia de pază bună.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 94/763; rezumat Stenner.)

MMMCCXXXII.

Braşov, 1764, 27 Decembre.

Braşovenii către generalul Haddik, guvernator al Ardealului, cerându-i să intervie la Domnul muntean pentru executarea firmanelor de negoţ căpătate.

Ihro Excellence, Hochgeborener Graf, Gnädig Hochgebiethendster Herr. Herr!

Schon seit geraumer Zeit her sind diejenigen hiesigen Districts-Inwohner, sowohl welche die Vieh- und Schaaf-Oekonomie exercieren, als auch jene Kaufleute die mit türkischen Waaren zu negocieren pflegen, verschiedenen Bedrückungen und Kränkungen in der Wallachei ausgesetzt gewesen, sintemahlen von jenen eine äusserst erhöhte Abgabe von ihren Pferden und Schaafen, unter dem Namen des Ojerits und Vacarits, wie nicht minder auch von diesen die Dreissigst-Gefälle von ihren allda erkauften türkischen Waaren nach eigener Willkühr derer jenseitigen Zoll-Beamten erpresset werden.

Es haben zwar des an der Ottomanischen Pforte subsistirenden kaiserl. königl. (Tit.) Herren Internuntii, Freiherrn von Pencklern Excellence die diesfälligen Beschwerden derer Quaerulanten hiebevor schon an den Sultan gelangen lassen; welches auch von dem glücklichsten Erfolg gewesen, allermaassen hierauf von Seiten der Pforte zwei sogenannte Firmans oder türkische Hof-Rescripte, Eines en faveur derer hiesigten Schaaf- und Vieh-Oekonomen, und das Andere zum Behuf derjenigen Kaufleute allhier, so mit türkischen Waaren Handelschaft treiben, an die beiden Fürsten, in der Wallachei und Moldau, erlassen worden.

Damit nun die Impetranten zum wirklichen Genuss der ihnen in angezogenen Firmans versicherten Vortheile desto sicherer und ungehinderter gelangen mögen, haben sich selbige an des letzt verstorbenen Commandierenden Herrn Generalen Freiherrn v. Buccow Excellence mit dem unterthänigsten Ansuchen gewendet, womit hochselbige an den Fürsten in der Wallachei die Requisition gelangen zu lassen geruhen möchte, dass er dem Inhalt der sothaner Firmáns sich allenthalben zu conformiren belieben wolle; welch billigem Ansuchen von hochgedacht Sr. Excellence auch wirklich angebrachtenmaassen hochgeneigtest deferiret worden; worauf sofort der Fürst, sicheren Vernehmen nach, sich dahin erklärt haben soll, wie er nemlich angezogener türkischer Hof-Befehlen die schuldige Folge zu leisten nicht ermangeln werde.

Es hat auch erdeuteter Fürst, zu mehrerer Bestättigung dieser seiner vorsinnigen Declaration, im zuletzt verstrichenen Herbst in verschiedenen, zunächst am Tömöser Pass gelegenen Ortschaften der Wallachei durch öffentiche Publication ausrufen und bekannt machen lassen dass die hiesigten Districts-Insassen ihr Vieh sicher zur Auswinterung hinüber treiben sollten, inmassen er sich, in Betref der Abnahme des Ojerits und Vacarits, dem Inhalt des ihnen von der Pforte verliehenen Firmáns gemäss betragen wolle.

Durch diese wiederholten Versicherungen nun bewogen, haben sie sofort ihr Vieh unter gutem Trauen und Glauben hineingeschicket, in der sicheren Vermuthung, es werde der Erfolg mit dem Versprechen übereinstimmen. Wie sehr aber ihre diesfällige Hoffnung getäuschet worden, davon haben sie dem Magistrat die kläglichste Vorstellung gemachet, und angezeiget, welcher Gestalten der Fürst in der Wallachei, seiner ehehinnigen Erklärung sowohl, als auch dem Firmán entgegen, von jedem Schaaf 33 Asperi oder alte Pfenige, wie auch von jedem

Stück Pferd und Rindvieh 132 Pfenige dermalen abverlange, da doch im angezogenen Firmân der Ojerit auf 8 Pfenige und der Vacarit auf 24 Pfenige gesetzet und festgestellet worden.

Ueber gleichmässige Kränkungen klagen auch die allhiesigen wallachischen Kaufleute, welche von ihren in der Türkei erkauften und in hiesige Lande einzuführenden Waaren wohl doppelte Dreissigst-Gefälle den Mauth-Beamten in der Wallachei, dem ihnen verliehenen Firmân entgegen, abgeben müssen, worinnen ausdrücklich verordnet worden dass von denen diesseitigen Handelsleuten die Dreissigstgebühr lediglich nur à 3 Procent, und zwar nur einmahl und an einem Orte, abgenommen werden solle; annebst auch, wie aus unterthänigst angeschlossener Beilage des Mehreren erhellet, beide Fürsten, in der Wallachei sowohl, als auch in der Moldau, auf Veranlassung des (Tit.) Herrn Internuntii, Freiherrn von Pencklern Excellence die beste Hoffnung gegeben, denen diesseitigen Unterthanen alle Gerechtigkeit widerfahren lassen zu wollen.

Diese unmässige Erpressungen, welche zum augenscheinlichen Ruin Ihro k. k. Apost. Majestät vivi aerarii gereichen, haben solchemnach die hiesigen Interessenten veranlasset, ihre diesfälligen Bedrückungen, welchen sie nun schon seit etlichen Jahren her beständig ausgesetzt gewesen, dem Magistrat zu dem Ende bekannt zu machen, um die unterthänige Vorstellung darüber an Euer Hochgräfliche Excellence in tiefster Submission gelangen zu lassen.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 264/764.)

MMMCCXXXIII.

Generalul-conte Haddik către Braşoveni, despre intervenţia sa la Domnul muntean, care a restituit pivniţa lui Radul Catană negustor şi e gata a judecà pe văduva Maria Dan (şi la 23). 1765, 16 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 8/765; rezumat Stenner.)

MMMCCXXXIV.

Generalul-conte Haddik către Braşoveni, despre dorinţa sa de a şti cât au păgubit ai lor prin taxele urcate în Ţara-Românească, ca să poată fi lămurit, după cerere, Domnul muntean. 1765, 16 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 57/765; rezumat Stenner.)

MMMCCXXXV.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre orânduirea impărătească pentru cercetarea printr'o comisiune a afacerilor de hotar cu Principatele. 1765, 18 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 76/765.)

MMMCCXXXVI.

Raport al Braşovului către generalul-conte Haddik, despre pagubele din Ţara-Românească ale Braşovenilor. Braşov, 1765, 21 Mart.

. . . Anlangend nun selbst den Extract des uns gnädig communicirten fürstichen Schreibens vom 12. Jänner anni currentis, so ersiehet man daraus hauptsächlich soviel dass mehrbesagter Fürst von denen allhiesigen mit türkischen Waaren handelnden wallachischen Kaufleuten diese Anerkennung machet dass deren mehreste, welche sich vor kronstädter Handelsleute ausgeben, türkische

Unterthanen seien und sich lediglich nur in der Absicht kaiserl. königl. Unterthanen nennten, damit sie sich der Entrichtung derer in der Wallachei üblichen Dreissigst-Gefällen desto leichter entziehen, mithin beide Länder desto ohngehinderter defraudiren könnten. Es scheinet solchemnach dass der Fürst denen Beschwer[de] führenden wallachischen Kaufleuten aus dem Grunde die ihnen, in dem im Jahr der Hegirae 1177 emanirten Firmán neuerdings bestättigten Praerogativen nicht zu gut kommen lassen wolle, weilen sie, dessen Vorgeben nach, nicht k. k., sondern vielmehr türkische Unterthanen seien. Um nun den Ungrund dieses Angebens vor Euer Hochgräflichen Excellence vollkommen aufzudecken, so hat sich der Magistrat eine namentliche Specification von sämmtlichen allhiesigen mit türkischen Waaren aus der Wallachei herein und anwiederum mit hiesigten Waaren hinein in die Wallachei Handel treibenden wallachischen Kaufleuten zustellen lassen, welche man sodann [să le compare cu tabelele statistice, spre a vedea dacă ei] allerdings jene Personen seien, zu deren Gunsten oben angezogener Firmán von Seiten der Pforte verliehen worden. In Voraussetzung dieses beschweren sich also einige derer in der Specification sub Litt. A benannten hiesigen wallachischen Handelsleute mit gutem Grunde darüber, dass,

Erstens, dem sub Litt. B. angeschlossenen türkischen Firmán entgegen, sowohl von denjenigen Waaren, so sie in der Türkei aufgekaufet und durch die Wallachei anhero gebracht, demohngeachtet dass sie alldort das Dreissigst davor allbereits entrichtet, dennoch die zweite Mauth abgenommen, als auch von denen in der Wallachei eingehandelten, mit mehr den 3 Procent bishero abgedrungen worden. Wollte man in die etwas ältere Zeiten zurückgehen und den Calculum ziehen, wieviel von ein und anderen hiesigten Kaufleuten an Mauthgefällen in der Wallachei zur Ungebühr abgenöthiget worden, so würde solches eine namhafte Summe betragen; welches man jedoch in Vergessenheit zu stellen und lediglich nur bei den drei zunächst verstrichenen Jahren stehen zu bleiben gesonnen ist. In dieser Absicht folgen drei namentliche Specificationes mit, deren erstere, namentlich diejenige sub Litt. C, dasjenige was die darinnen benannten Handelsleute anno 1762 an den damaligen Fürsten Constantinum Maurocordatum; diejenige sub Lit. D dasjenige was sie anno 1763 an den Fürsten Constantinum Rakovitza und endlich die sub Lit. E dasjenige was die daselbst annotirten Individuen an den jetzigen Fürsten Stephanum de Rakovitza an Dreissigst-Gefällen zu viel entrichten müssen, umständlich ausweisen; welches alles mehr als zu deutlich veroffenbahret wie wenig vorernannte wallachische Fürsten dem Inhalt des erörterten Pforten-Firmáns sub Litt. B bis anhero nachgelebet haben. Ausser diesen zur Ungebühr entrichteten Mauthabgaben aber sind insbesondere diejenigen hiesigen wallachischen Handelsleute welche eigene Wein-Gebürge in der Wallachei besitzen,

Zweitens, auch in Betreff ihrer allda erzeugenden Weine, verschiedenen schweren Erpressungen ausgesetzet. Es sind zwar selbigen drei Decrete von dreien Fürsten, benanntlich vom Fürsten Kostandin Brankován, de dato 8-ten Januar 1713, vom Fürsten Johannes, de dato 20-ten martii 1718, und vom Fürsten Nicolai, de dato 15-ten November 1720, verliehen worden, worinnen ausdrücklich festgesetzet ist dass sie von einem Fass Wein mehr nicht denn 100 Pfenige, ingleichen von einer Pferdlast Wein 10 Pfenige, von einer Pferdlast Weintrauben aber gar keinen Dreissigst bezahlen sollen; zu wessen genauester Befolgung auch verschiedene herrschaftliche Befehle an die Dreissigst-Beamte, benanntlich vom Fürsten Johannes, unter dem 20-ten Martii 1718; dann auch vom Fürsten Nicolai, unterm 30-ten May 1720, diesfalls erlassen worden; welch angezogene Instrumenta der Herr Capitain Elias Birtha sämmtlich in Unterthänigkeit vorlegen wird. Diesen alten und glaubenswürdigen Urkunden entgegen aber haben die hiesigen Handelsleute, welche eigene Weingebürge in der Wallachei besitzen, seit etlichen Jahren von jedem Fass wallachischen Wein das sie aus ihren Gebürgen gefüllet und herausgebracht, 10 türk. Thaler; vou einer Pferdlast Wein, so ohngefähr 12 hiesige Eimer beträgt,

1 Thaler; dann von einer Pferdlast grünen Weintrauben 90 Pfenige, anstatt derer vorerwähntermassen stipulirten 30igst-Abgaben. entrichten müssen, wozu annoch die Abnahme des sogenannten Pogonerits, welches die Contribution vom Weingebürge selbsten ist, kommet, waren hiebevor diejenigen Eigenthümer, so k. k. Unterthanen sind, jederzeit exemt geblieben, und ebenfalls eine ansehnliche Summe erträget; wie solches alles die umständlichen Verzeichnisse sub litt. F, G, H des Mehreren ausweisen. Endlich, so hat,

Drittens, eine besondere und in der Beilage sub litt. I bezeichnete Anzahl allhiesiger wallachischer Handelsleute, welche auch in der Wallachei, und benanntlich in Bukurest, offene Kaufläden halten, drei fürstliche Decreta, Eines vom Fürsten Kosztandin Nicolai, de dato 28-ten Maji 1732, das Zweite vom Fürsten Gligori Gyiga, de dato 13-ten Julii 1733, und das Dritte vom Fürsten Szkerlát Gyiga, de dato 25-ten August 1760, dem Magistrat producieret, welche des Inhaltes befunden worden, dass diese in sothaner Specification bemeldete Anzahl Kaufleute, welche an der Zahl 29 ausmachen, und denjenigen welche von Zeit zu Zeit daran absterben, Andere substituirt werden, an Contribution, worunter der Zins von denen Weingebürgen miteinbegriffen ist, nicht mehr denn 300 türk. Thaler jährlich zu zahlen verbunden sind. Nichtsdestoweniger aber verlanget der jetzige Fürst von dieser kleinen Anzahl Kaufleute, anstatt derer hiebevor stipulirten 300 Thaler, anjetzo 1.300 Thaler. Gedeckt durch oben angezogene drei fürstliche Decrete, haben sich zwar die Inhaber derer Kaufläden in Bukarest geweigert diese an sie anverlangte Summa derer 1.300 türk. Thaler zu entrichten, in der Hoffnung, es würde sich der Fürst endlich bewegen lassen, die bedungene 300 Thaler anzunehmen. Anstatt aber von dieser seiner Forderung abzustehen, so ist vielmehr von Seiten des Fürsten zu Thätlichkeiten geschritten, sothane Kaufläden gesperrt und derer Eigenthümer allda befindliche Handlungsdiener in gefängliche Haft genommen; welches alles aus beigehendem Schreiben sub Litt. K umständlich zu entnehmen ist.

Gleichwie nun nun aus Vorangeführtem mehr als zu viel erhellet, welcherlei unbefugten Abgaben die hiesigte in die Wallachei handelnde Kaufleute zeithero ausgesetzet gewesen, also fehlt es auch in Ansehung dererjenigen allhiesigen Districts-Inwohner, welche wegen der Viehzucht in der Wallachei Oeconomie treiben, nicht an schweren Geldes-Erpressungen. Der Fürst will, laut Seines oben schon angezogenen an Euer Hochgräfl. Excellence unterm 12-ten Jänner d. J. erlassenen Schreibens, auch diese Leute nicht vor k k. Unterthanen passiren lassen, die sich derer im Pforten-Firmán vom Jahre der Hegirae 1177, welches wir in der Uebersetzung sub Litt. L unterthänigst beifügen, zugestandener Vergünstigungen und Praerogativen zu erfreuen hätten. Die Richtigkeit dieser Einwendung verificirt sich, gleichwie bei den Kaufleuten, also auch in Betreff dieser Vieh-Oeconomen durch die sub Litt. M beigebogene und von sämmtlichen hiesigen Herren perceptoribus regiis unterfertigte Specification, welche aus denen allhiesigen Confrontations-Libellen extrahiret worden, und lauter solche Individua in sich enthält, welche nicht, nach des Fürsten Aeusserung, nur ihre Häuser und Wohnungen, sondern nebst diesen auch ihr sämmtliches übrige Vermögen in hiesiger Stadt und den Districts-Ortschaften haben, und lediglich ihr Vieh zur Auswinterung auf wallachischen Grund und Boden treiben lassen. Mit vollem Recht beschweren sich also die in der Specification sub Litt. M bezeichneten Leute, dass,

Erstens, der Fürst in der Wallachei dem sub Litt. L angezogenen Firmán die schuldige Folge nicht geleistet. Daselbsten ist von Seiten der Pforte ausdrücklich verordnet dass von jedem Schaaf unter der Benennung des Ojerits mehr nicht denn 8 Asper und von einem Stück Pferd oder Hornvieh 24 Asper bezahlt werden sollten. Anstatt aber dass sich der Fürst mit dieser determinirten Taxe hätte begnügen sollen, hat er vielmehr von jedem Schaaf welches im abgewichenen Herbst von denen in der Beilage sub M specificirten Partheien zur Auswinterung in die Wallachei geschicket werden, titulo des Ojerits 33 asperos und von jedem

Pferd unter dem Namen des Vacarits 66 asperos in diesem Frühjahr wirklich abnehmen lassen. Es hat sich zwar der Magistrat angelegen sein lassen, den Betrag dessen was erörterter Fürst auf diese Weise zur Ungebühr einheben lassen, ausfindig zu machen; da aber verschiedene derjenigen welche ihr Vieh in der Wallachei haben, sich selbsten nicht allda befinden, mithin man von diesen nicht vernehmen können, wieviel ihnen diese erhöhte Abgabe betrage, so kann in Ansehung dessen auch nicht mit Gewissheit angezeiget werden wie hoch sich diese Summe eigentlich belaufe. Obwohl nun diese Ojerits- und Vacarits-Praestationen an und für sich selbst vierfach und respective dreifach höher gesteigert worden als in dem allegirten Firmán sub Litt. L vorgeschrieben ist, so sind dennoch auch bei deren Einhebung noch mehrere Excesse verübt worden, sintemalen derenselben Collectores, benanntlich der Deli-Jankul, nebst dem Bozzauer Districts-Richter Capitanul Vergu, viele Schaafhirten nicht nur arretiren lassen, sondern auch von ihnen a $1^1/_2$ türk. Thaler Strafe, weilen, ihrem Vorgeben nach, der Ojerit und Vacarit nicht zur Zeit entrichtet worden, erpresset. Da auch,

Zweitens, die in der Specification sub Litt. N bezeichnete hiesigte Districts-Insassen ihre Schaafe den vorigen Winter hindurch, theils in der Moldau, theils la Ordaje Vizirului[1], welches einen unter der Protection des türkischen Vizirs gelegenen Strich Landes bedeutet, gehalten, und nach daselbst entrichtetem Ojerit mit selbigen auf die in der Wallachei in Bestand genommenen Gebürge gekommen, so haben sie von jedem Schaaf und Lamm à 6 Parra und von jedem Pferd à 22 Parra an den Fürsten entrichten müssen; welches eine ganz neue und bishero nicht üblich gewesene Abgabe ist. Sintemalen diejenigen so ihre Schaafe auf die wallachischen Gebürge den Sommer hindurch in die Weide treiben lassen, den Arrend-Canonem vor jedes in Bestand genommene Gebürg, nach Maassgabe des Accords, wie solcher hat geschlossen werden können, entrichten müssen, wiewohl auch hiebei die armen Schaaf-Oekonomen unleidlichen Verkürzungen blossgestellet sind, sintemahlen die Bojaren, anstatt sothane Gebürgs-Taxam in Geld zu nehmen, lieber den auf denen Gebürgen verfertigten Käse denen armen Leuten um das halbe Geld abzwacken, und ausser diesem auch noch, bei der Gelegenheit wenn sie solchen abwägen, ihnen am Gewicht grossen Schaden zufügen, wie solches die Beilage Litt. O ausweiset; ausser welcher Praestation aber hiebevor unter dem Titel der sommerlichen Weide nichts mehr abgenommen worden; von welch neu erfundener Abgabe der Betrag von darum nicht hat angesetzet werden können weilen verschiedene derjenigen so selbige entrichten müssen, abwesend sind, mithin man eigentlich zu erforschen ausser Stande ist, von wie viel Schaafen, Lämmern und Pferden diese 6 und respective 22 Parra erleget worden. Zu einer nicht geringeren, ja weit grösseren Beschwerde gereichet denen Schaaf-Oeconomen,

Drittens, auch dieses dass ihnen von denen Zerven[2] im Frühjahr viele Schaafe um einen sehr wohlfeilen Preiss gewaltsam weggenommen werden, und verhält sich diesfalls die Sache folgendergestalten: Im Frühjahr, und benanntlich im Monat April, pflegen sich gewisse Rätzen, welche in ihrer Sprache Digliggii[3] genennet werden, bei denen in der Wallachei befindlichen Schaaf-Herden einzufinden, welche den Kern der Schaafe, ohne die Eigenthümer darüber zu befragen, ob ihnen solche zu verkaufen seien, ausheben und einen um die Hälfte geringeren Preiss davor hinwerfen. Denn, wenn andere Kaufleute vor ein jähriges Schaaf 1 Thaler bezahlen, so geben diese nicht mehr als $^1/_2$; Andere geben vor ein grosses Schaaf ohne Lamm 50 Para, diese aber nur 105 Pfenige, i. e. 35 Para, mithin um 45 Pfenige weniger; einen grossen Widder oder auch ein Schaaf mit dem Lamm zahlen die Kaufleute mit 2 Thaler, diese hingegen geben davor nur 1 Thaler, 5

---

[1] Odaia-Vizirului.

[2] ? Din Cirven ?

[3] Beglicgii.

Para. Wenn aber die hiewendigen Schaaf-Oeconomen auch diesfalls mit zwei türkischen Firmánen versehen sind, worinnen ausdrücklich und alles Ernstes verbothen wird dass Niemandem die Schaafe mit Gewalt weggenommen werden sollen, und seien die Zerven vielmehr schuldig und gehalten ansonsten die Schaafe zu behandeln und sodann erst mit Genehmhaltung derselben Eigenthümer solche von ihnen zu übernehmen, welche beide Firmáns Herrn Capitani Elias Birtha unterthänigst vorlegen wird, so kann man nicht genugsam bewundern dass auch diesem türkischen Hof-Befehl von Seiten des Kásálbascha, der diese Schaafe durch seine ausgeschickten Zerven zusammenkaufen lässt, in keinem Wege der schuldige Gehorsam geleistet werde. Bei welch solchgestaltiger gewaltsamen Wegnehmung derer Schafe nicht selten auch noch andere schwere Excesse von denen in dieser Absicht ausgeschickten Zerven verübet werden, woran die Beilage sub Litt. O einen selbst redenden Beweis abgiebt, sintemalen der daselbst bezeichnete Kalibasch Stephán Bángel bei eben einer solchen Gelegenheit durch den Zerven Alexius widerrechtlicher Weise um 80 Thaler gebracht worden, um deren Zurückerstattung derselbe auf das Beweglichste flehet.

[Trebuie deci să se roage Domnul ca] nicht die Kaufleute um ihr Vermögen und die Vieh-Oekonomen um ihre Heerden in Kurzem sich gebracht sehen mögen. Es ist zwar zur Zeit noch keinem sein Vieh in der Wallachei wirklich sequestriret worden; da aber, sicherer Nachricht zu Folge, welche der Magistrat aus beigelegtem Schreiben sub Litt. P entnommen, der Fürst allenthalben habe publicieren lassen dass keineswegs gestattet werden solle, Schafe mit oder ohne Lämmer, Ziegen, Böcke und dergleichen zu verkaufen oder zu schlachten, so kann man zur Zeit noch nicht begreiten was zu diesem Verboth Gelegenheit gegeben haben möchte oder was hierunter eigentlich vor eine Absicht verborgen liege.

[Se adauge plângerea Râşnovenilor pentru ce sufăr peste munţi din cauza muntelui Baiul.]

Und, da dem Magistrat nicht unbekannt ist wie höchst nothwendig, ja ganz unentbehrlich sothanes Gebürg, Bájul genannt, denen Rosenauern zur Unterhaltung ihres Viehes, allhingegen aber die vom jetzigen Fürsten Stephan de Rakovitza im abgewichenen Herbst von ihnen desumirte Abgabe per 210 türk. Thaler unerschwinglich seie, zumalen sie Quaerulanten besagtes Gebürge, laut Kauf-Contract sub Litt. R und darauf erfolgter fürstlicher Confirmation und Bestätigung sothanen Kaufbriefes sub Litt. S ohnentgeldlich zu nützen berechtigt sind, gleichwie sie denn auch länger denn 172 Jahre hindurch das Eigenthumsrecht ununterbrochen, ruhig und ungestöret exerciret haben....

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 59/765.)

MMMCCXXXVII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre oprirea corespondenţei fără ştirea sa cu Ţara-Românească. Braşov, 1765, 28 Mart.

Se comunică la 19 April 1765, cu observaţia:

„Dass alle und jede Briefe, sowohl diejenigen, welche von hier in die Moldau und Wallachei gehen, als auch diejenigen welche von dort hereinkommen, aufgefangen, und die solchergestalten entdeckten Uebelthäter gegen diese hohe Verordnung auf das Schärfste bestraft werden sollen.“

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 79, 86/765.)

MMMCCXXXVIII.

1765, 10 April. Generalul-conte de Haddik către Braşoveni, cu scrisoarea din 10 April a Domnului muntean relativă la cercetarea unor hoţi de cai fugiţi la Codlea.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 78/765.)

MMMCCXXXIX.

1765, după 12 Maiu. Ştefan-Vodă Racoviţă, Domnul Ţerii-Româneşti, întăreşte drepturile Râşnovenilor asupra muntelui Baiul.

Von Gottes Gnaden Johann Stephan Michael Rakovitz Vojvod I Dieweilen in dem Markt Rosenau eine Kirche des Heiligen Nicolaus Erzbischofs in Midliky [=Mira Lichiei] sich befindet, so habe zu der Unterhaltung dieser Kirche die Gnade gehabt dass die rosenauer Einwohner 1.100 grosses Vieh in der Zahl, Ochsen, Kühe und Pferde, auf dem Gebürge Bájul ohne Verboth und Abnehmung einiger Abgaben oder Jierberit auf dem Gebürge weiden mögen. Desswegen befehlet meine Herrschaft Euch, grossen Bojaren, dass ihr keinen Verdruss wegen der Abnahme des Jerberith von diesem Vieh machet, und sie (Rosenauer) diese ertheilte Freiheit in undenklichen Zeiten beibehalten mögen.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 182/780.)

MMMCCXL.

1765, 12 Maiu. Vătaful Diicu („Djenku") din Câmpina îndeamnă, după 172 de ani de stăpânire, pe Ştefan-Vodă Racoviţă a cere Râşnovenilor 510 taleri, în schimbul privilegiului din 12 Maiu 1765 (v. mai sus).

(Braşov, Archiva Oraşului; mz. 182/780; rezumat Stenner.)

MMMCCXLI.

Bucureşti, 1765, 16 Iunie. Hrisov al lui Ştefan-Vodă Racoviţă, Domnul Ţerii-Româneşti, cu privire la taxele ce au de plătit păstorii din Ardeal.

Wir, von Gottes Gnaden Joan Stephan Mihai Rakovitza Voivod, Herr von der ganzen Wallachei, geben hiemit Euch, sämmtlichen Burzenländern und Auswärtigen aus Ungarn, wie auch anderen auswärtigen Enden, die Ihr den Gebrauch habt mit Euren Schafen zur Weide und zum Auswintern auf hiesigen Grund zu kommen, zu vernehmen, nicht minder auch Euch, Inwohnern hiesigen Landes, dass ich im zweiten Jahr meiner Regierung fest beschlossen habe dass die Contribution nach ihrer Ordnung gehalten und abgenommen werden soll; wie denn auch der Ojerit von heuer nur à den. 16½ vom Stück Schaf, und nichts mehr, zu erlegen ist. Denn, nachdem im abgewichenen Jahr die neue Regierung sich mit schweren Kosten angefangen, und auch von meinem seeligen Bruder, gewesenen Fürsten in der Wallachei, viele Schulden, sammt verfallenen Interessen, nicht weniger auch viele Restanzien hinterblieben waren, wodurch Unsere Herrschaft sehr beschweret worden, und nunmehro kein ander Mittel vorhanden war, diese angeerbte Schulden, welche sehr beschwerlich waren, abzuführen, damit auch die Interessen nicht anwachsen, — so haben Wir die Contribution und andere Auflagen um so viel mehr erhöhen müssen. Aber in diesem Jahr geben Wir allen und jeden die feste Versicherung durch diese glaubwürdige Schrift, sammt unseres Namens Unterfertigung und aufgedruckten Insiegel unserer Herrschaft, dass vor heuer Niemand mehr als denar. 16½ von einem Schafe für den Ojerit erlegen soll. Benebst diesem werden

auch alle, welche ihr Vieh anhero treiben, einen Nachlass, nemlich von 10 Schafen eines, zu erlassen haben; von dem anderen Vieh hingegen, als: Pferden, Ochsen und Kühen, welche Ihr anhero treiben werdet, sollt Ihr wissen dass vor ein jedwedes Vieh nicht mehr als 66 Denar von Euch abgenommen werden soll. Desgleichen lassen wir auch wegen der Szahedsi[1] unserm herrschaftlichen Befehl für Euch ergehen dass, nachdem es gebräuchlich war dass Ihr von 100 Schafen 13 Stück abgäbet, in diesem Jahr hingegen nicht mehr denn 7 Stück von hundert Schafen zu geben haben sollet, nemlich wer 100 Schafen hat, der soll nur 7 an die Beglidsi folgen lassen, und diese werden in besserem Preis als vorhin geschehen, auch bezahlet werden. Anbei sollen Euch auch eure Schafhunde und Odâje-Gerethschaften mit Gewalt, nicht mehr wie bishero, weggenommen werden, maassen solches Unsere Herrschaft weiterhin nicht zulassen wird dass sich Jemand unterfange von Schafen oder ihrem Werth Mehreres abzunehmen als Unsere Herrschaft festgesetzet. Dahero könnet Ihr alle, Auswärtige und Inländer, versichert sein dass dieses alles ab Seiten Unserer Herrschaft unverändert beobachtet werden wird. Wannennhero Ihr, Fremde, auch alle einander zu ermahnen habt womit ihr mit frohem Muth, getrost und ohne mindesten Zweifel mit allen Euren Schafen und Vieh zum Auswintern in die Wallachei herein kommen möget, nicht nur diejenigen welche auch vorhin ihr Vieh anhero getrieben, sondern auch solche die noch niemals allhier gewesen sind, und zwar um so viel mehr, als eben die Zeit da ist, Heu zu machen, womit Ihr Euer Vieh auswintern könnet. Versäumet also die Zeit nicht, und, wie wir Euch sagen, kommet alle heraus wohin es Euch beliebet und an welchen Ort es Euch gefällig ist, vergleichet Euch mit den Grund-Eigenthümern und machet Heu so viel ihr zu Eurer Nothdurft brauchet. Gleichwie nun Meine Herrschaft sich verbindlich machet auf Alles gute Sorge zu tragen, so haben wir auch die Versicherung dass alles was eben gemeldet, ohnabänderlich und getreulich gehalten werden soll. Zu dem haben wir auch wegen Euch, Fremden, den schärfsten Befehl an alle Iszprávnits, Capitaine, Richter und Amtsleute ergehen lassen dass sie auch alle besorgen und beschützen mögen, auch Niemandem erlauben, den geringsten Schaden und Verdruss Euch zuzufügen, sondern vielmehr Eure Ruhe und Rechte in gutem Stand zu erhalten.

Gegeben Bukurest, den 16. Juni 1765.

Joan Stephan Michai, Milosztio Bosiu gospod, m. p.
Rakowitza Voivod. m. p. (L. S.) *(sic).*
Ioan Stephan Voivod, m. p. *Biff Vel Aga, m. p.*"

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 150/765; româneşte în *Braşovul şi Românii,* pp. 391-3, nº 25.)

MMMCCXLII.

Braşovenii către generalul-conte de Haddik, arătând că nu se procedează după cartea domnească din 13 Maiu şi cerând, conform cu arătarea lor din 21 Mart, ajutor pentru ai lor. 1765, 19 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 154/765; rezumat Stenner.)

MMMCCXLIII.

Braşovenii către Guvernul ardelean, despre cei ce duc cai, vite, oi la păscut în Ţara-Românească, dând, după cererea din 21 August, numele lor şi pagubele suferite la oierit şi văcărit (Braşovul cu suburbiile, 9 „economi de vite", Bacifa- 1765, 8 Septembre.

[1] Saigii, „păstori" turci.

lăul 4, Turchişul 3, Satulung 21, Cernatul 10, Purcărenii 2, Branul 73, Tohanul 1, Prejmerul 1, Râşnovul 5). Au de toate 4.685 de capete de vite şi cai, şi, după firman, trebuie să dea 24 aspri de cap, deci în total 937 taleri, pe când li s'au luat 2.895 şi 58 aspri; numărul oilor e de 93.412, taxa prevăzută de firman 8 aspri de cap, în total 6.227 lei şi 56 de aspri, pe când li s'au luat 27.182 lei şi 2 aspri. Beglicgiii ieau 8.643 capete pentru 6.658 taleri, 19 aspri. Stoarcerile dregătorilor ajung la 2.051 lei, 21 aspri. Se cere despăgubirea.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 238/765; rezumat Stenner.)

MMMCCXLIV.

Braşov, 1765, 8 Septembre.

Braşovenii către generalul-conte Haddik, despre intervenţia sa dela 27 Iulie, adăugind declaraţia, în traducere, a Domnului muntean.

.... Derselbe auf dem Tömöser Pass durch einen eigens dahin abgeschickten Expressen ohnlängst haben publicieren lassen. Obwohl nun gedachter Fürst vermittelst dieser Erklärung sich dahin geäussert, fürderhin von einem grossen Stück Vieh nicht mehr denn 66 Asper und von einem Schaf 16½ Asper abzunehmen, so finden sämmtliche die Vieh-Oekonomie ausübenden Partheien hierinnen ihre völlige Beruhigung doch nicht, und wünschten vielmehr sehnlichst dass eröffterter Fürst dahin geleitet werden möchte, in Abnehmung des Ojerits und Vacarits, sich nach dem klaren Wortlaut des angezogenen Firmans zu richten und die darinnen festgesetzte Taxe nicht zu überschreiten. (Se cer despăgubiri.)

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 244/765.)

MMMCCXLV.

1765, 11 Octombre.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre hotărârea lui Scarlat-Vodă Ghica de a nu călcă, în materie de taxe, datina, aşà încât ciobanii îşi pot hrăni turmele în ţara lui.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 332/765.)

MMMCCXLVI.

1766, 20 Mart.

Braşovenii către generalul-conte Haddik, despre călcarea firmanului şi făgăduielii Domnului muntean, luându-se de oaie 16½ aspri şi de capul de vită 66 (cer a se opri abuzul).

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 43/766; rezumat Stenner.)

MMMCCXLVII.

1766, 20 Mart.

Braşovenii către generalul-conte Haddik, mulţămind pentru ştirea despre bunele dispoziţii ale lui Scarlat-Vodă Ghica.

.... Man glaube somit dass der Fürst sich an den von der Pforte erlassenen Firman strenge halten werde, und ebenso hoffe man auch dass der Fürst sein Versprechen, auch von den ein- und auszuführenden Waaren nicht mehr als 3 Procent sich an Gebühren entrichten zu lassen, auch auf die aus der Wallachei auszuführenden Weine ausdehnen und von einem Fass Wein nicht mehr als 100 Pfennige an Mauth abnehmen werde; bezüglich welcher gütigen Verwendung das höfliche Ansuchen gestellt wird.....

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 345/765.)

MMMCCXLVIII.

Scarlat Ghica-Vodă către generalul-conte Haddik, despre hotărârea sa de a nu se cere dela Ardeleni decât vechiul oierit şi văcărit. Bucureşti, 1766. 15 April st. v.

Domine colendissime,

Ex aestimatis Excellentiae Vestrae 3tia currentis exaratis litteris, perspicue intelleximus quae nobis circa illius partis incolas, animalia sua pascuationis causa hoc adferentes, scribere placuit; quamobrem quod a nobis conservetur ac imposterum conservabitur vicinalis amicitia bonaque harmonia, vel exinde est verissimum, nam praeprimis, ratione illius regionis incolarum hac in patria mercaturam exercentium, omnia quae per nostrum chrisovulum illis dedita sunt privilegia inconcusse conservantur. Quod vero concernit reliquos illius partis subditos, qui illic habitant et veniunt solummodo in hanc provinciam propter pascuationem et nutrimentum pecorum reliquorumque animalium, et a quibus accepimus taxam oierit et iarbarit iuxta veterem patriae consuetudinem et prout olim exsolvebant, quamvis elapsis annis duplici quantitate exsolverunt praefatas duas taxas, Nos autem, talem iniustitiam nullo modo admittentes, statim ab hoc onere illos liberavimus, prout ipsimet clara voce attestantur. Hac de re nostri etiam Caimacanni Excellentiae Vestrae scripserant quod nullo modo similem iniustitiam volumus, quam de facto etiam abolevimus. Proinde, uti tempore praecedentis nostri principatus, ita et in praesentia conservavimus iustas dictorum propositiones et petitiones, et, dum Excellentiam quoque Vestram de mutua conservatione amicitiae vicinitatisque officiorum peramice requirimus, peculiari vicinalis candoris cultu et decenti observantia perseveramus

Excellentiae Vestrae obligatissimus servus

Carolus Ghika, m. p.

Bukurest, 15 aprilis, s. v., 1766.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 90/766; transmisă Braşovenilor de Haddik la 7 Iunie.)

MMMCCXLIX.

Braşovenii către generalul-conte Haddik, despre creşterea în Ţara-Românească a văcăritului şi oieritului în proporţia arătată, pe când în Moldova se execută punctual tratatul, — cerându-se şi observarea firmanului pentru negoţ. Braşov, 1766, 18 Septembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 217/766; rezumat Stenner.)

MMMCCL.

„Stoian vătav al plaiului Praovi" către Braşoveni, despre păgubaşii ce a trimis „la vama [Timişului" ca să li se dea caii, de vor fi ai lor, ori alţii, „după potriva caiior lor": „că iaste păcatŭ, Măriia Ta, de ce nu-i spănzuraţi pă unii ca aceştiia". 1766, 28 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 227-8, nº 9.)

MMMCCLI.

Guvernul ardelean către Internunţiul Brognard, despre călcarea de cuvânt a Domnului muntean — răposat acum, la 14[1] — în chestia taxelor pe turme şi vite, arătând dorinţa de a se hotărâ lucrul cu Poarta, până nu se numeşte un nou Domn. 1766, 24 Decembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 677/67; rezumat Stenner.)

---

[1] Scarlat Ghica. V. Iorga, *Inscripţii*, I, pp. 262-3, nº 607.

MMMCCLII.

Constantinopol, 1767, 1-iu Ianuar.

Poruncă de la Poartă către Cadi-Efendi (cadiul) din Giurgiu şi „Voivodul de la Bucureşti", pentru „Costandin Ioan s[ă]nŭ Flore Pop, care este dator la un negustor din Ţinutul Nemţescŭ, anume Conrat Apel de la Acna[1]", poruncind a „face banii taxil" şi recunoscând ca vechil pe Gheorghie Făgurel.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 192, nº 20.)

MMMCCLIII.

1767, 25 Mart.

Guvernul ardelean către Alexandru Ghica-Vodă, Domn muntean, despre dorinţa sa de a se hotărâ cu privire la taxele de păşunat şi de a se dà veste despre aceasta beglicgiilor ce le ridică.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 67/767; rezumat Stenner.)

MMMCCLIV.

1767, 2 April.

Braşovenii către Guvernul ardelean, despre comunicarea, de ispravnicul din Muscel, a orânduielii domneşti pentru a se opri de la păşunat colibaşii cari n'ar voi să se strămute în ţară.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 75/767; rezumat Stenner.)

MMMCCLV.

1767, 3 April.

Guvernul ardelean iea cunoştiinţă de stăruinţa Braşovenilor şi hotăreşte ce e de făcut pentru a o aduce la îndeplinire.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 76/767; rezumat Stenner.)

MMMCCLVI.

1767, 23 Maiu.

Măcelarii din Braşov către Magistrat, despre taxa extraordinară de 10 galbeni ce li-a luat „Niculle Pogyán", vătaful din Văleni, pentru păşunatul unor vite cumpărate în Ardeal, de şi au plătit proprietarului ierbăritul, cerându-li-se şi ierbăritul Domniei şi vamă, de şi vitele n'au fost cumpărate în Ţară (se comunică lui Haddik).

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 133/767; rezumat Stenner.)

MMMCCLVII.

1767, 27 Maiu.

Braşovenii către Guvernul ardelean, despre hotărârea Domnului muntean cu privire la colibaşi, dintre cari 45 de familii s'au şi aşezat în Ţară.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 138/767; rezumat Stenner.)

MMMCCLVIII.

1767, 24 Iunie.

Braşovenii către generalul-comandant al Ardealului, în chestia colibaşilor

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 166/767; rezumat Stenner.)

[1] Ocna Sibiiului.

MMMCCLIX.

Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că a comunicat plângerile cu privire la colibaşi generalului-comandant, ca să oprească emigrările. 1767, 26 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 179/767: rezumat Stenner.)

MMMCCLX.

Guvernul ardelean orânduieşte să nu se taie pădurile de la hotarul Moldovei, Ţerii-Româneşti şi Banatului. 1767, 28 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 223/767; rezumat Stenner.)

MMMCCLXI.

Guvernul ardelean orânduieşte o comisiune mixtă pentru a cercetă abuzurile la oierit, văcărit, ierbărit şi vinărit *(vinerit)*, apoi la vamă în Ţara-Românească, precum şi atragerea de Ardeleni acolo. 1767, 10 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 307/767; rezumat Stenner.)

MMMCCLXII.

Generalul Baron de Haddik arată ce a negociat cu Internunţiul Brognard, cu privire la creşterea vămii şi taxelor de Domnul muntean. 1767, 16 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul din 16 Novembre 1767; rezumat Stenner.)

MMMCCLXIII.

Generalul comandant al Ardealului către Braşoveni, cerând de la cei ce se plâng impotriva creşterii pogonăritului la Munteni privilegiile lor pentru a se puteă face reprezentaţii la Poartă şi intervenţie la Viena. 1768, 5 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 53/768; rezumat Stenner.)

MMMCCLXIV.

Braşovenii către generalul comandant al Ardealului, despre colibaşii mutaţi la Munteni, cari ispitesc pe alţii, ba chiar îi prind, şi-i duc la Bucureşti, liberându-se apoi aceştia numai pe bani mulţi. 1768, 7 Maiu.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 92/768; rezumat Stenner.)

MMMCCLXV.

Braşovenii către generalul comandant în Ardeal, despre Rucărenii cari au furat cai pe pământul Zărneştilor, cerând cercetare supt scut militar. 1768, 11 Maiu.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 99/768; rezumat Stenner.)

MMMCCLXVI.

Braşovenii către Guvernul ardelean, răspunzând că o găleată *(Eimer)* de vin muntean de Cernăteşti, care cuprinde 10 „măsuri" *(Maass)*, iar „măsuri de Viena" 8, costă în pivniţă, cu toate cheltuielile, 1 fl. renan, 12, pe 6 luni, deci un vas de 130 „Eimer", 156 fl. renani. 1768, Maiu-Iulie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 137/768; rezumat Stenner.)

MMMCCLXVII.

1768, 30 Iulie. Generalul comandant al Ardealului către Braşoveni, despre hotărârea Domnului muntean de a-i satisface în chestia colibaşilor.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 155/768; rezumat Stenner.)

MMMCCLXVIII.

1769, 24 Maiu. Anexe la procesul[1] colibaşilor fugari Stan Cioprag şi Radu Poponeţ cu nişte Brăneni, adăugându-se că nicio satisfacţie făgăduită de Domnul muntean nu s'a dat:

a) Expunerea situaţiei statornicite prin firman a negustorilor supuşi Braşovului în Ţara-Românească;

b) Lascarachi Comisul, ispravnic, către negustorii din Şcheiu, pentru zăbava banilor de „angarii".

a) Regium Decretum, vulgo dictum ferman, emanatum anno 1763-o ab Othomanica Porta, praebet facultatem et libertatem omnibus mercatoribus Transilvaniae evehentibus merces ex Turcia, ex Wallachia et ex Moldavia in Transylvaniam vel ex Transylvania in Turciam, Wallachiam et Moldaviam, solvendi pro qualibuscunque evehendi mercibus tricesimam in uno loco, tres per centum.

Decretum a principe Vallachiae nomine Scarlath Gyka, emanatum 25-a augusti anni 1760, et Bolgarsegiensibus elargitum sonat hunc in modum, ut Bolgarsegienses habentes in Vallachia fornices et vineas pro uno anno 300 leoninos angariatim, id est pro una angaria 75 solvere teneantur, et, siqui ex Bolgarszigiensibus vellent iumenta sua pro hiematione in Vallachia servare, liberi sint a taxa iumentorum, vulgo dicta vecerit. Secundo, ut omnes Bolgarszigienses habentes vineas in Vallachia liberi sint a taxa vinearum, vulgo dicta pogonerit, et ut boiarones constituti pro desumptione taxae vinearum, id est pogonerit, pacem praedictis Bolgarszigiensibus praebeant. Tertio, ut Bolgarszigienses pro toto vino ex propriis vineis habito, pro uno vase denarios 100, non vero 10 leoninos, pro uno onere equi in vino constante 10 denarios, ut et pro qualibuscunque mercibus evehendis ex Vallachia in Transylvaniam vel ex Transylvania in Vallachiam, unicam tricesimam, id est tres per centum solvere teneantur; pro oneribus vero equorum in Botris *(sic)* existentibus nihil tricesimae solvatur. Quarto, ut Bolgarszigienses a victualibus, id est tritico et aliis similibus ad victuale pertinentibus in rationem magazinorum liberi existant, ut et a taxa tricesimae convenientis domino fori inspectori.

b) Translatum e vallachico.

Dominationibus Vestris, mercatoribus ex Bolgarszeg, qui estis obligati cum contributione hic in thesaurariatu, nominatim domino Ionitza Lebul, domino Kyrul Lazar, Capitaneo Heliae et Petkutz et Symeoni et aliis mercatoribus consignatis in scheda principis vulgo dicta petcsetluit, notum certumque facimus qualiter Dragomir Braszovan, paterfamilias vester, porrexerit instantiam Celsissimo principi, exponens quod Dominationes Vestrae non vultis transmittere pecuniam angariarum ad terminum; ideo thesaurariatus executus est ipsum, tanquam vestrum patremfamilias, qui pro vobis exolvit aliquot angarias, pecuniam duplicationis, victuale et alia, prout patebit vobis ex scheda cum thaleris 248, den. 39, interusurium pro pecunia dando. Hanc ob rem mandat mihi Celsissimus princeps ut scribam Dominationibus Vestris. Dominus autem Dragomir veniet illuc ut computum cum ipso ineatis et totam pecuniam ipsi exolvatis, ne amplius transeat tempus; si vero minus dederitis pecuniam plenarie in manus patrisfamilias vestri, sciatis mandatum esse a Celsissimo principe ut exequantur vineatores vestri, quos habetis in vineis vestris, qui

[1] Mz. 168/768, 210/768, 46/769, 199/769, 131/769, 191/204.

exsoluturi erunt totam pecuniam cum interusurio. Idcirco ex mandato certum notumque facio Dominationibus Vestris, ne deveniat hoc negotium in tantum ut molestentur vineatores. Dominationes Vestrae, qui mercatores tales estis, exsolvatis praedicto vestro patrifamilias; quod si aliter erit et non dabitis pecuniam, sciatis Dominationes Vestrae quod sequendum erit iuxta mandatum; et valete. 24-o maii 1769.

Dominationum Vestrarum benevolus

Látzkárátyi Comissu, Isprávnikul, m. p.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 204/769.)

MMMCCLXIX.

Generalul comandant in Ardeal către Braşoveni, despre plângerile negustorilor greci din Braşov că mandatarii lor s'au învoit cu Domnul şi că acesta a dat un hrisov supuşilor împărăteşti, cerând lămuriri cu privire la cererile acestora. 1769, 4 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 320/769; rezumat Stenner.)

MMMCCLXX.

Magistratul Braşovului către generalul comandant al Ardealului, despre negustorul Gavrilă Pista, trimis la Domnul muntean pentru restituirea taxelor abuzive şi alte plângeri, cerând intervenţie. 1769, 24 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 341/769; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXI.

Hasan-Aga către „slujâtorii cari sânteţi în ţară" pentru nişte saci cu orez, linte şi piatră-acră, pomenind şi nişte „fuştaşi". C. 1770.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 54, nº VI.)

MMMCCLXXII.

„Carte de judecată pentru bunbacuri", în afacerea lui „Nec[u]lae Braş[oveanul], Cumpaniotul", cu „Mihaiu i Necula, mărgelari de aici din Buc[ureşti]", cu privire la bumbacul adus de la Giurgiu şi „luat de nişte ostaşi, la vremea stupaiului". 1770, 26 Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 53-4, nº 2.)

MMMCCLXXIII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre nişte călugări greci în legătură cu familiile Brâncoveanu şi Dudescu, care au voie să petreacă în cetatea lor. 1770, 20 Maiu.

Cum relatum exstiterit Suae Maiestati Sacratissimae, inter alios turcicae iurisdictionis incolas his belli temporibus, quosdam etiam popas graeci ritus non unitos, Ioannem videlicet Chrysant, alterum Ioannem Siuzie, antea in Macedoniae civitate Castoria, illum sacerdotem, hunc calugerum constitutos, actu, exacta contumacia, ad latus Mariae, principis Nicolai de Brankován consortis, Coronae commorantes;

Quemdam item Seraphin Arciveskoff Smirnensem, ex Syrmia, calugerum, actu Nicolai, alias Vornik, comitis de Dudeskó, boëronis valachici Coronae commorantis capellanum, huiusque diaconum Neofidium Servino, ex insula Creta, et Georgium Bácsi, Bukurestiensem;

Popam praeterea Dumitru, civitatis attactae Castoria antehac parochum, et Novitium diaconum, calugerum Montis Santo in Morea, singulos, transacto ad Tertzburg contumaciae tempore, sese in civitatem eiatem coronensem recipientes, inque hocce Magno Principatu usque bellorum tumultus sedati fuerint, permanere volentes,—iussit clementer, benigno suo regio decreto die 2da mensis currentis emanato mediante, ut iisdem sollicite attendatur. Quamobrem hisce Dominationibus Vestris praecipitur ut tam eorundem praenominatorum, quam aliorum subinde adventantium mores, vivendi conversandique modum, tam vigili oculo observent et observari faciant, ne quidquam ex eorundem commoratione securitati et tranquillitati publicae contrarium accidat. Quod si observarent, Regium Gubernium indilate informare sui muneris esse ducant, nec intermittant. Sic facturis altefata Sua Maiestas Sacratissima benigne propensa manet. E regio Magni Principatus Transilvaniae Gubernio, Cibinii, die 28va maii 1770.

B. I. Anth. Bajtay, mp. (S. L.) *Michael Cserei, mp.*

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 190/770.)

MMMCCLXXIV.

1770, 15 Iunie. Guvernul ardelean orânduieşte cum pot fi întrebuinţate regiunile de la graniţa Principatelor.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 210/770; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXV.

1770, 21 Iunie. Guvernul ardelean către Braşoveni, orânduind pază bună asupra familiilor din Principate care sunt adăpostite la hotar şi au poate gânduri rele.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 213/770; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXVI.

1770, 30 Iunie. Magistratul Braşovului către Guvernul ardelean, despre nevoia unei intervenţii pentru ca acei ce şi-au trecut caii la iernatec în Ţara-Românească să fie despăgubiţi de Turci şi Ruşi.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 216/770; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXVII.

1771, 31 Maiu. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre indivizii trecuţi din Principate cu gânduri rele, pe căi ascunse, cerând a fi supraveghiaţi şi arestaţi, şi oferind un galben de cap; şi oastea trebuie crescută.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 337/771; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXVIII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre negocierile pentru pagubele în Ţara-Românească ale economilor de vite, rugându-i însă a face ca aceştia să-şi pască turmele în Ardeal chiar, pagubele fiind uşoare şi satisfacţia foarte grea de căpătat. 1771, 9 Iulie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 434/771; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXIX.

Manolachi Brâncoveanu către guvernatorul Ardealului, despre un proces al său cu Gavril negustorul din Şcheiu. 1771, 23 Iulie.

Excellentissime domine S. R. I. comes gubernator, Excelsum Magni Principatus Transilvaniae Gubernium, domini, domini collendissimi,

A longo temporis intervallo contra negotiatorem Gabril dictum ratione domus eiusdem in Bolgarszég existentis suscitati processus assumptionem per Coronenses nullis mediis possum habere, minus decisionem. Supplico idcirco fiducialiter Excellentiae Vestrae et Excelso Regio Gubernio, ex innota sibi et administrandae iustitiae amore et ex superabundanti authoritate, dignentur Magistratui gratiose et serio committere, quo causam asthanc absque mora exspirantibus feriis assumere et eam secundum Deum et eius iustitiam terminare non intermittat. In cuius avida expectoratione, penes perseverantem devotionem, emorior

Excellentiae Vestrae et Excelsi Regii Gubernii obligatissimus servus

Emanuel B. a Brancovanis, m. p.

(Braşov, Archiva Oraşului; mz. 484/771: comunicată de Guvern la 23 Iulie; cf. Z. 5639.)

MMMCCLXXX.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre agenţii vagabonzi cari provoacă emigrări în Moldova, cerând arestarea lor. 1771, 8 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 504/771; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXXI.

Guvernul ardelean aminteşte primejdiile ce ameninţă vitele trimise la păşune peste munţi. 1771, 17 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 493/771; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXXII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, oprind păşunarea de vite în Ţara-Românească din cauza primejdiei de spre oştile ruseşti, arătând că numai generalul comandant poate dă pasuri într'acolo. 1771, 8 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 711/771; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXXIII.

Guvernatorul Ardealului către Braşoveni, despre plângerile lui Văcărescu şi altor boieri cu privire la grosolăniile orăşenilor faţă de ei. 1771. Decembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul pe 1772, p. 963; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXXIV.

1771, 3 Decembre. Guvernul ardelean opreşte, din cauza lipsei, exportul de fructe în provinciile turceşti vecine.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 751/771; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXXV.

1772. Comisiunea Sanitară orânduieşte ca oile ce vin din Ţara-Românească să facă o contumacie de trei săptămâni, sau să se tundă la carantină, spălându-se lâna acolo, păstorii având a aşteptă 42 de zile (cu protestarea acestora contra noului obiceiu).

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul pe 1772, p. 254; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXXVI.

1772, 13 August. Guvernul ardelean face o aspră rânduială în şepte puncte cu privire la ciuma izbucnită din nou în Ţara-Românească.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul pe 1772, p. 558; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXXVII.

Bran, 1772, 14 Novembre. Comisiunea Sanitară către Braşoveni, despre ciuma izbucnită de curând în Târgovişte şi în Argeş.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul pe 1772, p. 816; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXXVIII.

1772, după 20 Decembre. Magistratul Braşovului, despre veştile din 20 Decembre ale comisarului de vizitaţie Mehburger din Bran, cu privire la ciuma din Ţara-Românească (la Văleni, 19 ceasuri de la hotar, au murit, în Octombre, 16, ceilalţi fugind, iar, la întors, 30 alţii, în 12 zile; la Dragoslave, 4 ceasuri de la graniţă, a murit o bătrână întoarsă din Văleni, cu servitorul ei; la Câmpulung a murit la 16 Decembre sluga unei boieroaice venite de la Bucureşti: stăpâna cu familia au fost izgonite şi târgul s'a ţinut de o parte).

(Braşov, Archiva Oraşului; Protocolul pe 1772, p. 958; rezumat Stenner.)

MMMCCLXXXIX.

Bran, 1773, 6 August. Raport al comisarului Mehberger, că este ciumă la Rucăr, Dragoslave şi Nămăieşti, precum şi în Câmpulung şi satele vecine, „Schebella" (Jiblea) şi Stâlpeni, făcând multe jertfe.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 640/773; rezumat Stenner.)

MMMCCXC.

Bran, 1773, 28 August. Comisarul Mehberger, despre continuarea ciumei în Câmpulung şi împrejurimi şi boii morţi de ciumă la Între Colibaşi („entre Kalibák").

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 689/773; rezumat Stenner.)

MMMCCXCI.

Comisarul Mehberger, despre ciuma din Piteşti şi Câmpulung, unde, la intors, în zilele de 11-21 Octombre, a văzut bolnavi, precum şi din Bucureşti, unde pier zilnic până la 30 de oameni. Bran, 1773, 22 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz 841/773; rezumat Stenner.)

MMMCCXCII.

Popa Vlad „Csurei" din Bran, despre paguba sa din 1771 de la hoţi veniţi din Ţara-Românească, cerând a fi sprijinită plângerea sa către Guvernul acelei ţeri, scriindu-se „guvernatorului din Bucureşti" şi comandantului Ardealului. Bran, 1773, 27 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 956/773; rezumat Stenner.)

MMMCCXCIII.

Comisarul Ioan Mayburger raportează că a mers în Ţara-Românească din ordinul comandantului Ardealului, cu plângeri împotriva taxelor de vamă a vitelor şi oilor adause, de Ruşi, la oierit, ierbărit şi văcărit, solicitându-se şi Divanul. 1774, 10 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul pe 1774, p. 634; rezumat Stenner.)

MMMCCXCIV.

Socoteli ale unui negustor braşovean ce aduce marfă de la Sliven. 1774—81.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 15-20.)

MMMCCXCV.

Magistratul Braşovului către comandantul Ardealului, cerând a fi sprijiniţi negustorii din Şcheiu trimişi cu plângeri la Bucureşti. 1775, 30 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 602/775; rezumat Stenner.)

MMMCCXCVI.

Generalul comandant al Ardealului către Braşoveni, arătând că e gata a dà recomandaţia, dar să i se arăte numele delegaţilor, să se facă plângerea în stilul cuvenit, să nu se amestece puncte dubioase, să se aleagă oameni cuminţi şi pricepuţi,—Domnul, care se arată foarte bine dispus, netrebuind să fie supărat de cârciogari; să se controleze punctele de Magistrat, care va fi răspunzător de urmările pentru toată provincia (se răspunde că merg Dumitru Vlad, Dan Constantin şi Ioan Stoica, oameni cunoscuţi pentru cuviinţa lor, cerându-se din nou recomandaţia; ea e primită la 8 Octombre şi dată deputaţiei, care pleacă la 18). Sibiiu, 1775, 8 Septembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 693/775, 752/775; rezumat Stenner.)

MMMCCXCVII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că a scris comandantului Ardealului pentru intervenţia pe lângă Domnul muntean în vederea dregerii drumurilor de legătură. 1776, 8 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 797/776; rezumat Stenner.)

MMMCCXCVIII.

1776, 28 Decembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că, în locul vechilor semne de hotar, s'au pus „vulturi" la Bran, trei ceasuri de locul Palanca („La Paranka") şi la postul de cordon Fântâna-de-pomană („Fontina Pomana").

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 82/777; rezumat Stenner.)

MMMCCXCIX.

Bucureşti, 1778, 6 Mart. Alexandru-Vodă Ipsilanti al Ţerii-Româneşti către „Petco Braşoveanu, negutătoriul, ce să află în Braşov", despre datoria acestuia la Dumitru Caşcambă, acordându-i un soroc până la 20 April, fără a mai puteà apoi „profasisà cevaşi" împotriva vânzării averii lui din Ţara-Românească, „vii şi altele".

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 192-3, nº 21.)

MMMCCC.

1779. Ispravnicul de Câmpina către Râşnoveni, cerându-li a-şi arătà la Bucureşti drepturile de păşune.

Trimişii lor capătà acolo scutirea de ierbărit pe acel an. Hotărârea definitivă e amânată pentru toamnă, când patru delegaţi ai lor arată privilegiul. Neînvoindu-se, cer acum o nouă intervenţie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 182/780; rezumat Stenner.)

MMMCCCI.

1779, 18 Maiu. Guvernul ardelean, după un decret de Curte din 28 April 1779, întreabă dacă restabilirea drumului de la „Alte Schanz" spre Ţara-Românească e folositoare şi dacă ar fi dispusă Compania grecească, în chiar interesul ei, să ajute pentru a se interveni la Domnul muntean (răspuns: e de cel mai mare folos, cum a recunoscut şi Compania foarte călduros, oferind ajutor, pe trei clase: 3, 2 şi 1 galben).

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 587/769; rezumat Stenner.)

MMMCCCII.

1779, 12 Iulie. Râşnovenii către Braşoveni, pentru ca Domnul muntean să li îngăduie a-şi duce vitele pe muntele Baiul.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 741/779; rezumat Stenner.)

MMMCCCIII.

1779, 7 Octombre. Braşovenii către generalul comandant baron de Preiss, despre cererea Râşnovenilor, care urmează, cu privire la muntele Baiul.

.... Es ist der Marktflecken Rosenau, dessen Inwohner sich, schon ihrer natürlichen Lage wegen, mit der Schaaf- und Viehzucht vorzüglich genähren, von jeher in dem Besitz und Eigenthum eines auf der Grenze gelegenen und an das wallachische Gebürge Bájul anstossenden Gebürges gewesen. Nach der Hand war es ihnen endlich gelungen erwähntes Gebürge Bájul, nebst einem anliegenden geräumigen Thal, Namens Vályе Cserbuluj, von den jenseitigen Wallachen supán Udristán und Thoma Posztoletzku[1] an sich zu erhandeln, worüber sie denn den Contrakt bis noch,

[1] Postelnicul.

zusammt den anfänglich im Jahre 1597 vom Fürsten Michael Wayvoda, und dann von unterschiedlichen dessen Nachfolgern, ihnen hierüber verliehenen Privilegien, in Händen haben. Sie sind auch im ungestörten Besitze dieses Gebürges sowohl, als auch oberwähnten Thales Válye Cserbuluj verblieben, bis endlich, etwa im Jahre 1720, durch einen auf der Gränze gezogenen Verhack der Válye Cserbuluj vom Gebürge Bájul abgeschnitten worden, wodurch es denn geschehen dass einige Nachkommen der ersteren Verkäufer, und namentlich ein gewisser Szkerlát, welcher jetzt la Tergu Buzeuluj wohnet, dieses Thal nach und nach an sich gezogen. Nicht nur haben nunmehr die Rosenauer diesen Boden, aus angeführten Ursachen, etlich und 50 Jahre entbehren müssen, sondern sie werden sogar wegen des Gebürges Bájul selbst angefochten, wie sie denn in dieser Angelegenheit den 17. Juli jetztlaufenden Jahres ihre Abgeordneten nach Bukarest hinzuschicken befehliget worden. Die Abwesenheit einiger Bojaren hat damals verhindert dass in dieser Sache hätte erkannt werden sollen; es hat also blos bei den schmeichelhaften Äusserungen des alldortigen sogenannten Kaimacan sein Bewenden gehabt dass der Fürst ihnen das Ihrige nicht benehmen, sondern ganz gewiss Recht und Gerechtigkeit handhaben werde; warnebst ihnen der 12. October v. st. anberaumet worden, um auf diesen Tag in Bukarest zu erscheinen und Red und Antwort zu geben.

Die Gründe womit sie ihre Gerechtsame unterstützen, beruhen, ausser obgedachten schriftlichen Urkunden, insonderheit auf dem bei den alldortigen Bojaren zumal sehr greiffenden, und übrigens von uralten Zeiten her bei den Wallachen dasigen Orts bestehenden Kirchen-Gebrauch, dass sie in ihren gewöhnlichen Messen die ersteren Verkäufer erörterten Gebürges und Thales, supán Udrisbán und Thoma Posztoletzke, wie auch die Fürsten Michael Vayvoda, Máthé und Rakovitza, welche hierüber die Privilegien verliehen, in ihre täglichen Kirchengebete einschliessen, weil der Markt Rosenau den wallachischen Einwohnern dieses Ortes, in Ansehung dieser Vergünstigungen, nicht nur den Platz zur dasigen wallachischen Kirche vor Zeiten eingeräumet, sondern auch zur Bestreitung des bei dem Gottesdienste erforderlichen Wachses und Rauchwerks verschiedene Kraut- und Hanf-Länder überlassen.

Sie schmeicheln sich nunmehr, nicht nur in dem eigenthümlichen Besitze des Gebürges Bájul gesichert, sondern auch in den Besitz des mit jenem zugleich überkommenen, aber in der Folge entzogenen Valye-Cserbului wieder eingesetzet zu werden, daferne Seine Erlaucht der dortige Fürst ihre Sache selbst aufzunehmen und, besage der vorliegenden schriftlichen Urkunden, die sie untereinstens in die Wallachei in Originali mitzunehmen gesonnen sind, zu entscheiden geruhen sollte. Noch vergnüglicher würde diese Entscheidung für sie ausfallen, wenn der sonach abzufassende Urtheil, an dessen günstigem Erfolge sie bei dem Bewustsein ihrer gerechten Sache gar nicht zweifeln, nicht nur vom Fürsten allein, sondern auch von allen im Diván sitzenden Bojaren unterfertiget würde.

(Se cere de Braşoveni pentru ei o recomandaţie către Domnul muntean; urmează actele din 4 Februar şi 5 Februar 1592 şi 1598, publicate mai sus.)

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1026/779.)

— —

MMMCCCIV.

Generalul von Preiss către Braşoveni, trimiţându-li scrisoarea de intervenire pe lângă Domnul muntean. 1779, 29 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 111/9779; rezumat Stenner.)

— ——— —

MMMCCCV.

Râşnov, 1780, 5 Mart.

Râşnovenii către Magistratul Braşovului, arătând că privilegiul Domnului muntean Alexandru-Vodă Ipsilanti, a cărui copie au căpătat-o cu greu, nu-i mulţămeşte, de oare ce ca proprietară a muntelui Baiul se arată biserica românească din Râşnov, împotriva scrisorii din 1592, pe care o anexează acum în traducere germană.

Urmează traducerea germană a cărţii dela Mihai-Vodă de mai sus, p. 757, nº DCCLVII.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 182/780; rezumat Stenner.)

MMMCCCVI.

1781, 14 Maiu.

Epitropii bisericii din Şcheiu către Magistratul Braşovului, cerând să li se îngăduie a-şi aduce tipărituri bisericeşti în limba înţeleasă de popor, din acelea de la Râmnic, pentru a înlocui pe cele vechi, sârbeşti şi greceşti, neînţelese.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 559/781; rezumat Stenner.)

MMMCCCVII.

1781, 5 Septembre.

Arătare că Şcheii Braşovului se plâng de măsura, dăunătoare negoţului, a Domnului muntean, ca orice scrisori şi mărfuri să fie adresate la Bucureşti, de unde cei ce au să le primească, pot veni să le ieie; ceia ce zăboveşte foarte mult.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 787/779; rezumat Stenner.)

MMMCCCVIII.

1782, 7 Iulie.

Anton Quarin, directorul contumaciei din Timiş, către Magistratul Braşovului, despre orânduiala Domnului muntean de a se face o carantină de 11 zile în mănăstirea Sinaia, deschizându-se şi puindu-se la fum mărfurile, şi trimiţându-se scrisorile numai prin vătaf: să se iea cunoştinţă.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 720/782; rezumat Stenner.)

MMMCCCIX.

1782, 19 Iulie.

Anton Quarin, directorul contumaciei din Timiş, către Magistratul Braşovului, despre ridicarea carantinei muntene.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 745a/782; rezumat Stenner.)

MMMCCCX.

1782, vara.

Braşovenii arată, după spusele unor oameni din Moldova opriţi la postul de cordon, că în Principate au fost lăcuste, că domneşte mare sărăcie şi lipsă de lucru, aşa încât muncitori de acolo ar veni în Ardeal.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 793/782; rezumat Stenner.)

MMMCCCXI.

1782, August.

Nicolae-Vodă Carageà, Domnul Ţerii-Româneşti, fixează condiţiile în care Şcheii Braşovului îşi pot exercità meseria liber în ţara lui.

Ich, Juan Nikolai Constandin Caratsa Voivod, von Gottes Gnaden Fürst über die Wallachey. Es ist eine nothwendige und unumgängliche Pflicht aller

derer so eine Regierung oder Herrschaft vom Höchsten Gott überkommen, sich selbsten zu betrachten, wer sie sind, und zu was sie verordnet sein, damit sie alle Gerechtigkeit und Gnade gegen ihre Untergebenen beweisen sollen. Also habe Ich, Juan Nicolaie Constandin Caratsa Voivod, da ich von Gottes und Kaisers Gnade zu dieser Regierung gelanget, als ein Christ, auch dies betrachtet, und es ist meine Schuldigkeit hierauf zu sehen, dass nicht nur allein die hiesige Untergebene, sondern auch die Fremde, unter meiner Regierung Gnade und Gerechtigkeit erlangen mögen, und eben dieserwegen habe Ich dieses gegenwärtige Decret zu dem Ende folgendermassen beschlossen und festgesetzet, dass die ganze Compagnien deren Kronstädter Kaufleute, so in 30 Familien bestehen, und dahier in der Kammer-Lista namentlich bezeichnet sind, welche ihr Gewerbe mit denen kronstädter Waaren, sowohl allhier in Bukarest, auf hiesigen Dörfern, Jahrmärkten, als auch in meinem ganzen unter Meiner habenden Lande treiben und suchen, wenn sie gleich Häuser oder Kaufladen allhier hätten, sie frei von allen ihren Abnahmen, der Contribution, dem Rauchfangzins, der Ellen-Maass, des herrschaftlichen Weines, von Zacharja[1], Magazin und Vorspan, Brücken und Bettzeug, von Abnahmen des Richters derer Kaufleute und von allen dergleichen Beschwerungen befreiet sein, und gar keine Ueberlast mehr haben sollten. Denn ich habe dieses in Erwägung gezogen, dass sie aus fremden Landen dahergekommen, ihre Waaren mit welchen sie sich ernähren, aus fremden Landen über Berge mit Mauth, Fuhrlohn und vielen Unkosten daher bringen. Deswegen habe ich sie begnadiget, dass sie von allen dem so oben benannt, frei gesprochen worden; nur mit dem Vorbehalt, dass diese Kaufleute oder Compagnien schuldig und gehalten sein sollen meiner Kammer jährlich vierhundert türkische Thaler, und zwar auf zweimal in einem Jahre zu liefern. Obschon sie Kaufleute auch vorhin ein festgesetztes Decret vom seelig verstorbenen Fürsten Skerlad Gyika Voivod hatten, das ich selbsten gesehen, dass sie nur dreihundert türkische Thaler gegeben, jedoch aber waren dabei auch kleine Abgaben, welches dieses verdoppelte. Also habe ich dieses festgesetzet, dass sie keine andere Abgaben mehr, sondern nur die vierhundert türkischen Thaler zu geben schuldig seien. Wesshalben sie Kaufleute einen Mann von ihnen zu ernennen haben, der dies Geld exigiren und meiner Kammer entrichten solle: ausser diesem Commissario hat sich niemand einzumischen. Und sie Kaufleute sollen auch von dem Vieh-Zins oder Vaccarit ihres Viehes, vom Weingarten-Zins oder Pogonerith ihrer Weingärten völlig befreit sein, und haben gar nicht wie andere Fremde ein solches zu zahlen. Wer sich aber unterstehen dürfte, diese Kaufleute anders wie hier mein Schluss gemachet, zu belästigen, dieser würde sich einer harten Verantwortung zu gewärtigen haben. Denn es haben sie Kaufleute solche Gerechtigkeit auch vorhin von meinen Vorfahren in Händen gehabt, wie es selbsten gesehen. Sollte es sich aber ereignen dass noch andere Kaufleute, ausser dieser oben angeführten, dahier in mein Land kommen, und sich dahier ernähren wollten, diese haben sich bei mir zu melden, wo sodann von ihnen die Abnahme des Zinses nach ihrem Vermögen werden abgenommen werden. Wegen der Weine, wo sie Kaufleute aus ihren eigenen Weingärten machen, haben sie keine Mauth, wenn sie solche ausführen, zu zahlen: weder vor die grossen Fässer, noch vor die Fässel. Es war vorhin zwar der Brauch dass die Kaufleute von jedem Fassel Wein, von jedem Fassel Weintrauben und Obst, was sie vor ihre Nothdurft nach Hause führten, den. 12 haben zahlen müssen; anjetzo sollen sie aber auch von diesem freigesprochen sein, — nur mit dieser Bedingung dass sie nicht von anderen Wein und dergleichen nehmen und mit Betrug unter ihrem Namen miteinmischen, ansonsten werde dieser Wein vor herrschaftlich eingezogen werden. Hingegen von dem Wein so sie Kaufleute von Anderen erkaufen und fortführen lassen, sollen sie, laut vorigem Gebrauch, nemlich vor jedes Fass zehn

[1] Zahereà, provizii.

türkische Thaler Mauth zahlen. Auch ist ihnen erlaubet einen fremden Menschen, als den Besorger des Weingartens zu halten, welcher von Allem befreiet sein soll. Diese Kronstädter Kaufleute, welche die freie Handlung haben, deren sind 18, sowohl in Bukarest als auch ausserhalb demselben, sollen selbige auch künftig vollkommen frei geniessen, wie sie solche gehabt haben, auch in denn Freibrief Ihro Durchlaucht unseres Bruders, des durchlauchtigsten Fürsten Alexander Ypsilát, welchen wir gesehen haben, von anno 1773, am 22-ten April. Was denn hernach auch ihre Ladendiener anbelanget, diese sollen Fremde sein, die sie aus ihrem Lande mitgebracht haben für sich allein: in Ansehung welcher Wir befehlen jedermänniglich, selbige in keinem Stücke zu belästigen. Es hatten auch diese Kaufleute vorhin diese Beschwerniss dass, wenn sie mit den Waaren auf die Gräntze kommen, so würden die Bund-Waaren aufgemachet, und von Neuem wieder verbunden; um welche Ueberlast abzuschaffen sie mit ernstlichen Bitten anhielten. So wird diese Bitte zugestattet, dass kein Bund mehr aufgemachet werden soll; nur haben sie vor jedes Pferds-Last Waare einen türkischen Thaler abzugeben, ingleichen auch bei der Einführung der Waaren in die Türkei. Hingegen haben sie Kaufleute vor die Waaren so sie von hier kaufen und nach Ungarn führen, von jedem Hundert 3 Procent zu zahlen, ausser diesen Waaren so von Hof aus verbothen sind. Wesswegen sie sich wohl in Acht zu nehmen und vor harter Strafe zu hüten haben. Da ich aber vernommen dass die 30-iger in Kempchina ausser der Mauth vom Mann einen Para und vom Pferd einen Para abnehmen, auch wenn sie Kaufleute auf Bukarest mit Waaren auf den Platz gekommen, so seie von ihnen Markt-Gerechtigkeit oder vama hadyaska[1] vor jeden Wagen den. 20, und vor das Ober-30-igst-Amt Kavassara[2] wieder 20 den. abgenommen worden; welches Ich vor unbillig gehalten, und durch meine fürstliche Macht völlig aufgehoben habe. Wieder habe ich wahrgenommen dass die Fuhrleute aus Kempchina denen Fuhrleuten oder Praovenern nicht zugelassen die Waaren nach Bukarest zu führen, sondern haben ihnen die Waaren abgeladen und durch die Fuhrleute aus Kempchina fortgebracht, wodurch denen Kaufleuten mancher Schaden von denen Braovenern oder von denen aus Kempchina ihnen erwachsen, und, wenn die Kaufleute den Schaden bemerkt, so haben sie nicht gewusst wo dieser gemachte Schaden und von welchen er ihnen sei zugefüget worden; mithin können sie diesen Schaden auch nicht praetendiren, sondern mit ihrem Schaden zufrieden sein müssten. So habe ich auf ihr geziemendes Bitten nunmehro dahin beschlossen dass die Kaufleute künftighin ihnen nach eigenem Belieben Fuhrleute nehmen und mit solchen ihren Waaren hinführen lassen können wohin sie wollen. Damit nun fest und steif über allen diesen, was in gegenwärtigem Decret enthalten, möge gehalten werden, so habe ich ein solches zu mehrerer Versicherung und Bekräftigung unterfertiget, und von Mir ihren Kaufleuten hiemit aushändigen wollen. Ich, Nicolaie Constandin Caratsa Voivod, zusammt meinen vielgeliebten Söhnen, George Voivod, Ioan Voivod und Constandin Voivod. Zeugen sind die vornehmsten Bojaren meines Landes: Herrn Páne Filipesku Gross-Bán, Herr Dimitrásko Rákovitze Gross-Vornik, Herr Jánákie Muruz Gross-Vornik, Herr Manolákie Brankovanu Gross-Logofet, Herr Grigorius Belánu Gross-Logofet, Herr Janáky Vákereskul Gross-Szpetár, Herr Scarlát Gretsanul Gross-Vistier, Herr Nycolay Mavrokrodat Gross-Postelnik, Herr Kostakie Gika Gross-Kludser, Herr Rádul Nesturell Gross-Pohárnik, Herr Nikolaus Gross-Sztolnik, Herr Mathei Ruset Gross-Comes, Herr Grygorye Alexándru Gross-Pitár, Herr Manolakie Brankovánu Gross-Logofet. Geschrieben dies Decret in meiner ersten Regierung, in der Residentz meines Fürstenthums in Bukurest, in 7284 Jahr nach Erschaffung der Welt und im Jahr 1782, mense August.

Juan Nicolai Constandin Caratsa Voivod.

(Brașov, Archiva Orașului, mz. 456/783.)

[1] Vama agească, — a Agăi.

[2] Carvasará.

MMMCCCXII.

Şcheii negustori din Ţara-Românească către Magistratul Braşovului, cerând intervenţia Guvernului ardelean şi a generalului-comandant spre a nu li se mai pretinde, pentru provizii, circa 200 de lei peste cei 400 pe cari i-a fixat privilegiul Domnului muntean, Nicolae-Vodă Caragea, ca să-şi exercite liber meseria în ţara lui,—adăogând privilegiul (v. la data de August 1782). 1783, 3 April.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 456/783; rezumat Stenner.)

MMMCCCXIII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că a cerut generalului-comandant să intervie, prin agentul Raicevich, pentru ca taxele să nu fie urcate în Ţara-Românească. 1783, 24 April.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 686/733; rezumat Stenner.)

MMMCCCXIV.

Exner, secretariul lui Ştefan Raicevich, agent imperial în Principate, către generalul-comandant în Ardeal, despre intervenţia sa în privinţa taxelor crescute. 1783, 26 Maiu.

Pervenerunt domino secretario aulico caesareo-regio a Raicovich Excellentiae Vestrae Excelsique Regii Gubernii honoratissimae litterae de 24 aprilis eo ipso momento quo a suprema Caesareo-Regia Maiestatis ordinatione iter suscipere deberet. Ne tamen usque ad reditum suum relinqueret Excellentiam Vestram Excelsumque Gubernium Regium absque debito responso super communicatum in illis honoratissimis negotium mercatorum coronensium, istum in me honorem contulit eidem suo nomine submisse exponendi qualiter, exaudito ab istis negotiatoribus iusto gravamine propter impositam a moderno principe novam taxam, non defuerit iam ante quatuor hebdomadas officia sua apud praelaudatum principem interponere, hoc quidem cum optato effectu, ut ad primam statim repraesentationem promissum fuerit istas taxas contra eorum privilegia impositas imposterum non amplius expetere, id quod post reditum suum dominus secretarius aulicus ipsemet pluribus erit expositurus. Qui, de reliquo, omni venerationis cultu perenno Excellentiae Vestrae Excelsique Regii Gubernii humillimus servus,

Exner, secretarius.

Bukurestini, 26-a maii 1783.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 865/783; comunicată la 10 Iunie.)

MMMCCCXV.

Poruncă a Porţii către Domnul Moldovei, pentru a nu se luà taxe mai mari decât cele cuvenite, de la negustorii ardeleni. 1783, 15 Iulie.

Princeps Moldaviae. Subditi Augustissimi Romanorum Imperatoris, quaestores transylvanienses et coronenses ab omni tempore in Moldavia quaestum exercuerunt, absque quod, deposito vectigali per sacras capitulationes stipulato, ulterioribus desumptionibus molestati fuissent.

Ab aliquo autem tempore teloniatores moldavienses, non contenti telonio in 3 pro cento a praefatorum subditorum mercibus exigi praescripto, contra sensum s. capitulationum, maioribus illos exactionibus aggravari haud dubitarunt. Multis etiam iidem quaestores cum equis et curribus suis, nundinas in Moldavia accedentes, praesertim in passu Fusurest *(sic:* Grozeşti) dicto, exponuntur remoris et vexatio-

nibus. A curribus denique eorundem mercatorum vino oneratis aeque iusto plus, violentis etiam mediis, desumitur.

De quibus omnibus quum quaestores brassovienses apud te, princeps, conquesti, ast minime exauditi fuissent, recurrerunt ab sublimem thronum nostrum medio baronis de Herberth (cui Deus fortunatum ex hac vita exitum largiatur) dolenterque exponendo qualiter contra leges bonae harmoniae et vicinitatis cum ipsis agatur, suorum malorum medelam proposuerunt. Quibus perpensis, per praesentes mandamus ne subditi Augustissimi Romanorum Imperatoris, cuiuscunque illi nationis sint, in nostris ditionibus quaestum, sive mari, sive in terra, exercentes, literis tamen patentalibus provisi, sub quocunque praetextu molestentur, neve vel ab ipsis, vel ab equis curribusque secum habitis, praeter telonium in tres pro cento iuxta tenorem s. capitulationum a singulis mercibus sive in- sive evectis pendi stabilitum, amplius quidquam exigatur et praetendatur. Tu autem, princeps, invigilabis ne subalterni tui huic nostro mandato imperiali contraveniant.

(Brașov, Archiva Orașului, mz. 1048/783.)

MMMCCCXVI.

1783, 30 Iulie. Negustori ardeleni din Ardeal către Magistratul Brașovului, despre o datorie de 3.000 de lei pentru pânza luată de la ei de Domn în numele Porții, cerând intervenție.

(Brașov, Archiva Orașului, mz. 1033/783; rezumat Stenner.)

MMMCCCXVII.

1783, 21 Octombre. Guvernul ardelean către Brașoveni, despre oprirea cu poruncă de la Curte a exportului de fructe în Țara-Românească.

(Brașov, Archiva Orașului, mz. 1536/783; rezumat Stenner.)

MMMCCCXVIII.

Buteni, 1781. Paul Stanisławics către dregătorii Bihorului, despre „hoții" de le ei, cari s'ar fi căind.

Spectabilis ac Magnifice domine consiliarie et vice-comes, domine, domine gratiosissime, singulariter colendissime,

Districtus huius butyiniensis malevolorum latronum compunctionis rumor et patratorum suorum dolor a tribus aut quatuor iam septimanis auditur, eosdem utpote ad frugem bonam redire velle et clementiam caesareo-regiam anhelare; verum, siquidem hactenus de simili eorum vera compunctione et intentione minus persuasus fuissem et in claris exstitissem, inde accidit utque hodiernum Spectabili Dominationi Vestrae, qua superioritati meae, ita Universitati, fecerim mentionem. Iam vero, ex quo, de dato diei 12mo huius mensis astem *(sic)* peregrinanti domino huiati provisori armati utpote, et quidem sufficientibus ad latrocinia instructi numero 35 praedones obviassent, eumque itineri suo impeditum, omni tamen humanitate et aestimio, ad oppidum Dézna, ut ex litteris hicce adnexis videre est, detulissent, minus difficultandum venit hos forsitam ultronee mala fide agere velle. Cui quidem praeattacto domino provisori Bukovintzki, etsi eas posuerint conditiones, quae certe in anhelationem clementiae regiae et verae compunctionis animorum suorum omnimode tendere videntur, nihilominus, in maius adhuc robur et fidem, unus ex iisdem, nomine Dan Petru, recte prandentibus una caeteris dominis in commissione hacce existentibus, nomine cunctorum caeterorum latronum, ad me, oppidum quippe

Butyin praesenti, facta declaratione, comparuit, et quidem: 1mo hos et similes numero 35 armatos existere, 2do eosdem recognoscere multorum criminum reos et originem inclaram esse; 3tio eosdem, qua similes evidentes latrones, clementia regia indigere, et recursum per me, vel etiam medio aliorum superioritatum, ad thronum regium fieri per eosdem postulari, appromittentes invicem: 4to, usque tempus regiae resolutionis ab omnibus illicitis actibus et expilationibus supersedere velle, 5to, arma quoque fidedignis manibus resignare cupere, dummodo, etsi: 6to, brachio magistratuali aut etiam dominali non persequantur, una simul: 7mo, iuramentum fidelitatis efferentes, quam et: 8vo, illata a tempore latrociniorum suorum damna, quae vel maxime ex armis consistunt, manibus magistratualibus fideliter etiam resignaturos; ita: 9mo, nullam in futurum per eosdem attentandam revera illicitam actionem, vel minimorum etiam domesticorum damnorum illationem; 10mo, in apricum dandos domesticos nocturnos grassatores et fautores latronum appromittunt, quam et: 11mo, semet veros in posterum persecutores in omnibus circumstantiis et se offerentibus occasionibus ad mandata et dispositiones I. comitatus effecturos; quo tamen non applacidato, per superioritatem, et facto ad cancellariam recursu, 12mo, promissis suis longe contraria minantur. Et haec sunt, Spectabilis domine vice-comes, quae vi officii communicanda habeo. Haec, quia fors homo iuvenis cliensque infimus scribit, ponderose tamen sumenda sunt: primo enim non ego solus, at cuncti nos, habita etiam informatione domini districtualis provisoris, perbene scimus sincero animo et aperto corde per eosdem se appromitti; ego vero, simul [cum] domino provisore, vel maxime de eorundem compunctione sincera persuasi sumus. Unde factum est, ut, titulatis dominis, utpote Spectabili domino directori, domino fiscali Török, domino Iudicialium Tahy et iuratore Csomor insimul constitutis, et negotium isthoc concentrantes, adinvenerimus recursum quidem in similibus rerum circumstantiis via cancellariae fieri posse, non solum per me, qua publicum officialem magistratualem, sed et quemcunque alium privatum, verum censuerimus perprius cum Spectabili Dominatione Vestra communicandum. Qui et speramus, ex quo periculum esset in mora, minus rem per Spectabilem Dominationem Vestram difficultari, imo forsitan per ipsam Magnificam Dominationem Vestram Sacratissimae Suae Maiestati quam citissime repraesentandam. Spectabilis domine vice-comes, minus dubito quin iudicio meo et intentioni meae multa contraria per Magnificam Dominationem Vestram non observantur, verum, posteaquam casus hic genuinus fidedignusque esset, sicque recursus, aut medio mei, aut aliorum, non fieret, periculosae consequentiae, tam a misera contribuente plebe, quam et a me, vel maxime praetimendae venirent, humillime, tam in tranquillitatem publicae pacis, quam etiam evitationem mihi inferendae necis, orandam habeo Magnificam Dominationem Vestram quatenus, praehabitis conditionibus, vel recursus per Magnificam Dominationem Vestram fiat, vel, medio mei si factus fuerit, non difficultetur. Periculum enim et actu est, sed multo maius timendum, dum post cras, utpote 17a huius, eosdem assecurare non queam. Huic negotio Spectabilis dominus director, habitis suis motivis, quorsum semet immittere nolit, quam et dominus fiscalis Török, qua et officio alterius sententiae existere debens, scrupulum sumere non dignetur: minus enim ideo, quasi res via simili prosequi non posset, aut vero I. Comitatus subsumptionem pateretur, non agunt, verum quia forsitan mihi optime incumberet, et ego ipse, in futuram rei cautelam, aliis quoque habitis principiis, rem cancellariae proponere cuperem. Super his gratiose disponi et responsum dari dum humillime instarem, gratiis commendatus persevero cum omni veneratione

Spectabilis ac Magnificae Dominationis Vestrae servus humillimus,

Paulus Stanitslavits, m. p.

(Archiva comitatului Bihorului, N-r 1254, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXIX.

1784. Plan pentru păstrarea liniştii în comitatul Bihorului.

Planum.

Mely a közönséges békeségnek, és tsendes bátorságnak meg szerzésére, és a rosztévökk meg akadályaztatásokra nézve készült, és ezen vármegyének minden faluiban publicáltatni ki adatott.

1mo. Minden falu bírójának és két elsö esküttyeinek különösön ugy hogy a több falusiak abbul semmit nem tudnak, keményen meg parancsaltatott hogy ök biróságok alatt lévö lakosaikat minden hétben háromszor vagy legalább kétszer külön-külön minden gazdát alatomban hogy ök azt észre ne vegyék, meg vizsgályák, annak házát, háza táját jol meg tekéntsék, és számba vegyék, ha nintsen e valami idegen szállo a gazdánál, ha lészen, mind a szállot, mind pedig a gazdáját legottan fogják el, és arra rendelt commissárius Gál Mihály atyánkfiának kezéhez szolgáltassák büntetés véget.

2o. A birónak és esküteknek hogy ha ebbéli köteleségeket el mulatyák, a dolog megvilágos odván mind a biró mind pedig az eskütek 40 pálcza ütésekkel, mellyek két reszben egyszer a brádi, 2-szor a körösbányai héti vásárnak alkalmatoságokkal reájuk vetetetnek, fognak meg büntetni, azon fellyül az arra készitett magas álásra az egész vásárnak, és jokk láttára gyalázatal fel állitatni, melly alkalmatoságal azon büntetésekk oka fog publicáltatni.

3o. Ha elébb mástol, és nem a birótol s esküttyeitöl ki tudodik hogy azon faluba idegen ember járt, annál inkább hogy ott ejtszakát töltött volna, mind a biró mind pedligen eskütyei a fellyebb irt büntetésel fognak büntetni.

4o. Az egész falusi communitások egybe gyüjtetetvén mindenekk jelen lédtébe keményen meg parantsaltatott hogy közülök esméretlen és idegen embernek a biró vagy eskütek hire nélkül az fellyebb irt büntetés alatt szállást adni ne merészelyen, ha kenne is valaki szállást, jelentse meg azt a birónak, kit is a biró megvizsgálván, ha jámbornak és esméretesnek vagy jól passuáltnak lenni tapasztalja, ugy adhat szállást

Plan, care s'a făcut pentru a dobândi liniştea obştească şi vitejia paşnică şi pentru împiedecarea răufăcătorilor, şi s'a dat să se publice în toate satele acestui comitat.

1. S'a poruncit aspru la judele şi la doi întâiu-juraţi din fiecare sat, aşa că ceilalţi săteni nu ştiu nimic din aceia că ei au să inspecteze pe ascuns pe locuitorii de supt judeţia lor în fiecare săptămână de trei ori sau, cel puţin, de două ori de fiecare gazdă, aşa ca ei să nu observe; să cerceteze casa lor, împrejurimea casei lor şi să iea în seamă dacă nu e vre-un oaspe străin la gazdă; dacă va fi, atât pe gazdă cât şi pe oaspe să-i prindă îndată şi să-l dea pe mâna prietenului nostru comisarului Mihai Gal, care e orânduit pentru aceia, spre a-l pedepsi.

2. Dacă judele şi juraţii nu-şi îndeplinesc această datorie, luminându-se lucrul, atât judele, cât şi juraţii, vor fi bătuţi cu câte 40 de beţe în două rânduri: odată la târgul din Bran şi a doua oară la cel din Baia-de-Criş; vor fi pedepsiţi, apoi vor fi suiţi pe o ridicătură înnaltă, spre ruşinea lor, în vederea întregului bâlciu şi a celor buni, cu care prilej se va publică şi cauza acelor pedepse.

3. Dacă, mai înainte, dela alţii, şi nu dela jude sau juraţi, se află că om străin a umblat în acel sat, cu atât mai mult dacă ar fi petrecut şi noaptea acolo, vor fi pedepsiţi cu pedeapsa de mai sus, atât judele, cât şi juraţii.

4. Fiind adunate toate comunităţile din sate, s'a poruncit aspru la toate să nu îndrăznească a găzdui om străin şi necunoscut fără ştirea judelui sau a juraţilor, supt pedeapsa sus scrisă; dacă ar cere cineva gazdă, să o anunţe judelui, pe care cercetându-l judele, dacă îl găseşte blând şi cunoscut sau cu bun paşaport, aşă îi poate dă paşaport; altfel să-l prindă şi să-l ducă înnaintea comisarului Mihai Gal, care e rânduit pentru aceia.

5. S'a poruncit aspru, în prezenţa întregului sat, judelui şi juraţilor ca dela a 15-a zi a lunii Sfântului Gheorghe ince-

nékie, külömben fogják el, és a végre rendeltetett commissárius Gál Mihály atyánkfia eleibe.

5a. Az egészfalu jelen lédtébe a birónak és eskütekk keményen meg parantsaltatott hogy Sz.-György havának 15 napjátol el kezdvén mind Sz. Havának utolso napjáig nappal egy, ejtszaka pedig két-két sztrását rendeljenek falujokban, ezek pedig alkalmatos meg elemedett emberek légyenek, kik a faluban bé, avagy azon keresztül menö esméretlen embereket megvisgálják, mitsoda járásbéli emberek, hová valók, vagyone passussuk? ha igaz járásbéli emberek és passuáltak lésznek, utyokat követni botsássák, külömben, azaz: passussok nem lévén, legottan fogják, és a birónak resignálván ö tartozzék Gál Mihály atyánkfiának által adni.

6a. Akkár az nappali, akkár az éjjeli szolgálásban legkisebb tsonkulás tanáltatik, az meg világosadván a biró, és eskütek, restségekböl származatnak lenni, akkor a biró és eskütyei, ha pedig az hiba az sztrásákra haromlik, maguk az rendeltetett sztrásák 20 pálózra ütés büntetéssel minden kedvezés nélkül fognak meg büntetni.

7a. Minthogy pedig ezen faluban lévösztrásák a rosz emberekk a vármegyén keresztül kosul járásokat meg nem gátolhatják, mivel azok a falukat el kerülvén az erdökön, és mezökön magok különös és esméretes ösvényeken lappangni és bukálni szoktanak: azért puskás gornikok rendeltetnek kik rendre az efféle tolvajok ösvényeit mind erdökön, mind mezökön éjjel nappal meg visgállyák, és az tanált lappango embereket el fogják, ha pedig tsuportoson tanálnának a rosz tévük lenni, azonnal arra rendelt Fö-Commissáriusok Gál Mihály atyánkfiának azokk holléteket meg jelentsék hogy emlitett commissarius atyánkfia el fogatatások, vagy legalább rosz szándékokk meg akadállyaztatása iránt a magának ki adott instructio szerint rendelést tehessen.

8a. Mindenüt publicáltatott az is hogy ha valamely faluban idegen és esméretlen ember bejönne, és az valakinél meg szállana, a szállást adó ember

când, până în ultima zi a lunii Tuturor Sfinților, să aibă ziua o strajă, noaptea două străji în satul lor; aceștia să fie oameni bătrâni cari să caute pe oamenii necunoscuți cari trec prin sat sau intră în sat: ce fel de oameni, ce caută, de unde sunt, au pașaport; dacă sunt oameni cu afaceri adevărate și vor avea pașaport, să-i lase să-și continue drumul; altfel, adecă dacă nu vor avea pașaport, să-i prindă îndată, și, încredințându-i judelui, el să fie dator să-i dea prietenului Mihai Gal.

6. Dacă s'ar găsi, ori în serviciul de zi, ori în cel de noapte, cea mai mică știrbire, aducându-se la lumină, dacă e din cauza leneviei judelui și a juraților, atunci judele și jurații, dacă insă cade vina pe străji, ei, străjile rânduite, vor fi pedepsiți cu 20 de bețe, fără nicio cruțare.

7. Fiindcă străjile din acest sat nu pot să impiedece umbletul cruciș și curmeziș al oamenilor răi prin acest comitat, fiindcă aceia, ocolind satul, au obiceiul să se ascundă, — de aceia se orânduiesc gornici cu puști, cari pe rând, zi și noapte, să păzească toate cărările acestor hoți, prin păduri și câmpuri, și să prindă pe oamenii ascunși, și, dacă ar fi în cete răufăcătorii, îndată să-i anunțe prietenului nostru prim-comisarului Mihai Gal, pe unde se află ei, ca numitul comisar să orânduiască prinderea lor, sau cel puțin să se îngrijească după instrucția primită ca să li stingherească planul.

8. S'a publicat în toate părțile că, dacă ar veni în vre-un sat om străin și necunoscut și ar trage la cineva, dacă acel care-l găzduiește nu ar dà de știre judelui și juraților, în astfel de caz dacă cineva l-ar spune pe acela intâiului-dregător, sau, nefiind acela, vice-șpanului sau prietenului Mihai Gal, acel om, dacă lucrul s'ar află așà, va avea un galben de aur răsplatà și tot i se va ținea numele denunțătorului în taină, iar omul care găzduiește va primi 60 de bețe în trei rânduri: 20 la târgul de săptămână din Brad, 20 la cel din Baia-de-Criș și 20 la cel din Hălmagiu, și în toate locurile îl vor așezà pe sus.

9. Apoi s'a publicat și aceia că omul care ar spune de înainte vre-o unel-

a birónak és eskütekk hirt nem tenne, tehát illyen alkalmatoságal ha valaki aztat a fö-tisztnek, vagy jelen nem léttében a v.-ispánynak, vagy pedig Gál Mihály atyánkfiának fel adna, tehát az ollyan embernek, ha a dolog ugy találtatnék, egy arany ajándéka lészen, és mégis a neve azon feladonak titokban fog tartani, a szállást adó ember pedig három vessben 60 pálczát fog kapni, ugy hogy 20 a brádi, 20at a körös-bányai, 20-at pedig a halmágyi héti vásárban fogja el nyerni, és mindenüt az állásra felállitatik.

9a. Továbbá az is publicáltatott hogy ha valamily ember valami különös machinátioit valakinek, vagy pedig valamely uraságra, avagy paraszt embere való készületeket a fellyebb irturakk meg jelentene, amelly készület akkár ebbe, akár pedig a szomszéd vagy külsö vármegyékben esnék, vagy pedig az oroskkado emberekk jövetelét elöre megmondaná, és a helyet, hová jönni akarnak, meg jelentené, tehát az ollyan elöre meg jelentö embernek 12 arany vagyon rendelve ajándékul, és mégis a neve titokban tartatik, söt ha addig azon rosz emberekkel egy estében volt is, semmi bántodása azért nem lészen.

10a. Mivel ezen vármegyében a felyebb irt terminustól fogva senkinek passus nélkül járni szabad nem lészen, kételkedni nem lehet hogy a szomszéd vármegyébe valo urak is aztat szenvedni nem fogják hogy az ide valo emberek, a kik ottan esméretlenek, passus nélkül járjanak: azért itten publicáltatott hogy senki vagy földös ura, vagy vármegye tisztjei passusok nélkül a vármegyéböl egy fele is ki ne menyenek.

11a. Az is értésekre adatott, minden faluk, mitsoda büntetésel bünteti az aprobatalis articulus az ollyan falukat, mellyek a tolvaj kiáltásra fel nem kelnek.

tire ciudată a cuiva, sau pregătirile asupra vre-unui domn sau ţeran către domnii de mai sus scrişi, pregătire care ar fi ori în comitatul acesta ori în cel vecin sau în cele din afară, sau ar spune de înainte sosirea oamenilor ascunşi, şi locul unde vreau să vină, deci acelui om denunţător îi sunt oranduite 12 bucăţi de aur răsplată, şi totuşi numele i se va ţineá secret, ba încă, dacă a fost până atunci cu acei oameni răi, nu i se va întâmplà nimic.

10. Fiindcă în comitatul acesta nu-i va fi nimănui permis să umble fără paşaport, nu se poate îndol nimeni că nici domnii din comitatul vecin nu vor suferi aceia ca oameni de aici cari acolo sunt necunoscuţi, să umble fără paşaport; de aceia aici s'a publicat ca nici dregătorii proprietarului, nici ai comitatului fără paşaport să nu meargă nicăiri din comitat.

11. Li s'a dat şi aceia de ştire în toate satele care nu se mişcă la strigătul de: hoţi, cu ce fel de pedepse vor fi pedepsite, după articolele aprobate.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 325, fasc. 1, 1784.)

MMMCCCXX.

Tabula Zarandului către comitat, despre oamenii „răi" din părţile Hălmagiului. Brad, 1784, 2 April.

Inclyta Universitas,

domini fratres, vicini et amici nobis singulariter colendissimi,

Officiorum nostrorum nobilissimam partem eam esse rati ut omnibus desideratam securitatem publicam renasci in hoc comitatu, perversorum hominum audaciam domari et simpliciter e circulo, qui tales essent, extirpare indefesso conatu adniteremur, hac itaque ratione praeparatum et colonis huius comitatus publicatum planum [nº MMMCCCXCIX] ea cum amica requisitione Inclytae Universitati in advoluto communicamus, quatenus eadem quoque, siquid ratione publicae securitatis de persequendis et extirpandis praefatis latronibus praecogitatum haberet, illud nobis transcribere haud gravetur. Iudices porro Nobilium huic comitatui magis accedentium processuum de eo informare, ut in eventibus persequendorum praedonum, vel praeveniendorum casibus se cum huiatis circuli Nagy-Halmagy Vice-iudicialium Nobili Luca Both, quique instructus est, extemplo rem in negotio persecutionis latronum constituto primario commissario domino Michaeli Gál, comitatus huius assessori, perferre, correspondentes habeant.

Et illud postremo colonis suae iurisdictioni subiectis publicari curare, ne passualibus improvisi a 15-a m. c. aprilis usque ultimum 8-bris in hunc comitatum venire attentent: similes enim deprehensi detinebuntur, non prius quam legitimati se honestos et bonae famae homines esse eliberaturi. Quibus in assidua mutui officii sincerique fraterni affectus contestatione perseveramus

Inclytae Universitatis

obligatissimi servi, fratres, vicini et amici

B. Ant. Iosika, m. p. *Iosephus Andrási, m. p., Iud. V.-Notar.*

E sessione Tabulae I. Comitatus Zarandi. . .; Brad, die 2-a aprilis 1784.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 325, fasc. I, 1784.)

MMMCCCXXI.

Comitatul Aradului către al Bihorului, despre păstrarea siguranţei publice şi mutarea satului Kiszindia. Arad, 1784, 8 Iulie.

Inclyta Universitas,

Altissimarum ordinationum in merito contrahendarum in gremialibus possessionibus dissitarum domorum interventarum bene memores, nihil omnino negleximus quo altissimum isthoc in securitatem publicam directum intentum effectui mancipandum procuraremus, atque hinc etiam factum est quod Excelsum Camerale Consilium, velut classem hanc ingredientium possessionum dominium terrestrale, medio Excelsi Consilii Regii Locumtententialis Hungarici necessarias hocce in merito ad cameralem administratorem elargiendas ordinationes saepe saepius sollicitaverimus, imo etiam pro facilitando contradictionis systemate pro maxime dispersa possessione Kiszindia locum exquisitum deliniandum procuraverimus. Quia vero omnes hi nostri conatus, variis hic dum ex impedimentis, in suspenso mansissent, sub hodierno rursum demissam nostram remonstrationem ex Consilio Regio finem in eum submisimus quatenus altissime praeconceptam hanc contractionem apud Excelsum Camerale Consilium ultro quoque urgere non dedignaretur. Quod ipsum dum I. Universitati in vicem responsi significamus, amicis favoribus commendati perseveramus. E generali congregatione nostra Aradini, die 8a iulii 1784 continuative celebrata.

Eiusdem I. Universitatis servi, fratres, amici et vicini obligatissimi, paratissimi

Universitas Comitatus Aradiensis.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 1252, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXXII.

Brad, 1784, 13 Iulie.

Comitatul Zarandului către al Bihorului, despre prada Românilor răsculaţi.

Inclyta Universitas, domini fratres, amici et vicini nobis colendissimi,

Praedonibus perditissimis in confiniis Ill. comitatus aradiensis, hui comitatui nostro conterminis, palam versari praedociniaque exercere inchoantibus, ad coërcendos eorundem temerarios ausus propediendosque ulteriores funestos expilationum casus, persecutionem praedonum eorundem, penes praeviam cum Inclyta Universitate aradiensis comitatus cointelligentiam, pro 21-a currentis mensis die praefixam esse. Eam cum officiossima requisitione Inclytae Universitati notificare sustinemus quatenus eadem zelo publicae securitatis procurandae tales adornare dispositiones haud gravatim velit, ut in processu beleniensi parata hominum manus pro persecutione praedonum eorundem, si ad eas partes, metu persecutionis huiatis, sese recipere contingeret, experire disposita habeatur. Debito, de reliquo, respectu perseveramus

Inclytae Universitatis obligati servi, fratres, amici et vicini

Ladislaus Papp, m. p., vice-comes et praeses interimarius.

Iosephus Andrási, m. p., vice-notarius.

E sessione nostra comitatus zarandiensis, Brad, die 13-a iulii, anno 1784 celebrata.

[Vo:] Inclytae Universitati Ill. comitatus bihariensis, dominis fratribus, amicis et vicinis nobis colendissimis, ex officio, Magno-Varadini.

Percepta in Vaskoh, 15 iulii 1784, hora promeridiana 3-a.—Belényesi biró ha szolgabiró othon nincsen, ezen levelet sietséggel vice-ispány urhoz külgye [=biraule din Beiuş, dacă solgabirăul nu va fi acasă, trimite grabnic această scrisoare domnului vice-şpan.]

(Archiva Comitatului Bihorului, Nr. 1253, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXXIII.

Brad, 1784, 13 Iulie.

Comitatul Zarandului către al Bihorului, despre cele mai noi isprăvi ale răsculaţilor şi mijloacele potrivite pentru a-i împiedecă.

Inclyta Universitas, colendissimi,

Tristem admodum ab hominibus oculatis et fidedignis accepimus nuncium, revera nobis referentibus: praedones perditissimos post csutsiensem expilationem in eiate I. comitatu signanterque processu butyiniensi palam vesane impuneque grassari, cauponam ioszásiensem proxime praeterita hebdomade media die expilasse, educillatore domo absente, educillatrici quidem pepercisse, suppellectilia autem cuncta abstulisse, nullo eiate incola ad incessantem campanae sonum pro persecutione eorundem comparente, praeterito die iovis autem, 8-a mensis currentis, in possessione Honcz, intuentibus eiatibus colonis, saltum per longius tempus habuisse, ac etiam una cum alterius pagi accolis cultui divino, sclopis extra templum relictis, et solum pistoletis penes se asservatis, interfuisse, et, quod plus est, nostrates quoque brevi abs se expilandos aperte nunciavisse.

Nos itaque, ad antevertendas saltem pronunciatas expilationes, persecutionem eorundem nefariorum sub manuductione d. Michaelis Gál, gorniconum inspectoris, instituendam pro 21-a c. m. die, eandem tamen, cum iteratas persecutiones cum strepitu susceptas nuncio praevie per conniventes ad cosdem perlato irritas fuisse experientia magistra edocti simus, sub manu ita ordinavimus ut neque gornicones, nec caeteri locorum incolae ad persecutionem promovendi quidquam antea cognoscere possint, quam viderint se in ipso persecutionis loco constitutos. Id quod Inclytae Universitati eam penes amicam officiosissimamque requisitionem notificamus, quatenus eadem quoque amore publicae securitatis . . . praescripto, vel, termino hoc brevi nimis apparente, pro alio quovis die per praesentem expressum nostrum, ut et ipsi conformes noviter edere dispositiones valeamus, nobis notificando, perse-

cutionem ab ea parte, ne, salutarem hanc intentionem nefarii latrones subolentes, se aliorsum subducere opportunam habere queant occasionem sicque conatum omnem desiderato effectu ab utrisque carere contingat, tacite ordinare haud gravatim velit, manuductorem porro ab ea parte instituendae persecutionis ita instruere, ut, cum praenominato nostro inspectore cointelligenter se habendo, persecutionem ab ambabus partibus, adusque dum in praepositis inter se metis convenirent, continuam nullo pacto desistant. Quibus debito cum respectu perseveramus

Inclytae Universitatis obligatissimi servi, fratres, vicini ac amici

Ladislaus Papp, vice-comes, et interimarius praeses.

Iosephus Andrási, m. p., v.-notarius.

Ex sessione tabulae I. Comitatus Zarand . . . ; Brád, 13 iulii 1784.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 1254, fasc. III, 1784).

MMMCCCXXIV.

Paul Stanislavics către dregătorii comitatului Bihorului, despre urmărirea „jăfuitorilor". Buteni, 1784, 16 Iulie.

Spectabilis ac Perillustris domine vice-comes, domine mihi singulariter colendissime,

E literis per praesentem allatis et I. Comitatui aradiensi in negotio latronum sonantibus per me resaratis videre fuit qualiter I. Comitatus Zaránd persecutionem malevolorum hominum cum praefixo termino diei 21mi currentis intendat, omnesque causas congruasque iam praehabent dispositiones. Eximias has ac in securitatem et tranquillitatem publicae pacis non tendere ordines nemo negabit; sed et easdem dispositionibus quoque I. Comitatus nostri aradiensis secundari necessum decens congruumque est. In litera mea, hicce in paribus adnexa et recte una [cum] literis I. Comitatus Zarand domino ordinario nostro vice-comiti transmissa, alium cogitandi disponendique modum praebent, qui, cum iam tantum pro existentia latronum, hosque obdurati desperatique cordis et animi observassem, quid aliud quod citius publicam tranquilitatem procuraret facere potui ac id, ut recursus quo citius pro impetranda gratia ad Thronum Regium, sic secum ferente necessitate, cognita clementia regia, ac sic dictante politica ratione, fiat clementiaque caesareo-regia procuretur? Certe, Spectabilis domine, huius sententia nec ego unquam, nec ipse comitatus aradiensis fuit, imo actu dubito proiectum meum per ordinarium nostrum vice-comitem approbandum, verum posteaque, inter caetera, id vel maxime pro principio haberem, quod similis persecutio incolis et districtus huius inhabitantibus minus instrui queat, tam ob cointeressentiam domesticorum et saltem nocturnorum grassatorum, quam etiam fautores et clancularios spiones eorum nihil securius et consultius esse video. Si enim litteris et proiecto meo contrarius a superioritate acceperim, fine instituendae persecutionis, ordines multo periculosiores adhuc consequentiis, ex defectu fidelium persecutorum, praetimendos habemus. Ac hactenus, sed siquidem pro crastina primum die, responsorias domini nostri vice-comitis praestolor, minusve intentionem eiusdem scire valeam. Neque ego quidquam certi Spectabili Dominationi Vestrae perscribere possum, praeter id quod et nobis dolorosum, tristique oculo similes publicas grassationes cernere debeamus. Etsi enim, I. Comitatus nostri ordines, alacritas et accuratia, semper fuerit, quo in exstirpationem similium malevolorum tendebat, nihilominus, ob penitus corruptam plebem et infidelem in persecutionibus, huiatem populum amplumque campum et occasionem semet recipiendi, totalis exstirpatio fieri requirit, eo a fortiori, quod per altiora etiam loca, ab iis quoque mediis, quae proficua videbamus, utpote sallarisatis per I. Comitatum 24 latronum persecutoribus, evidenter inhibiti exstemus. Haec dum interimaliter et privative cum Spectabili Dominatione

Vestra communicarem, gratiis commendatus persevero peculiari venerationis cultu Spectabilis Dominationis Vestrae humillimus

Paulus Stanitslavits, ordinarius iudicialium.

Significo in oppido Buttyin, die 16a iulii 1784.

Concludens litteram, recte ordines accipio domini nostri d. vice-comitis ut, appromissis sub conditionibus, eosdem latrones cum schaeda salvi conductus domibus relinquam; dignetur Spectabilis Dominatio Vestra litteram meam, hic in paribus adnexam, pro cognitione rei videre et totius speciem facti etiam cum Illustritate Sua communicare; habeo praeterea illos etiam ordines ut ad litteras I. Comitatus Zarand, si persecutio instituta fuerit et aliqui malevoli gremium comitatus nostri subingressi fuerint, eosdem pari modo persequamur ac denique omnimode petitis I. Comitatus Zarand secundemus.

(Archiva comitatului Bihorului, N-r 1254, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXXV.

Sebiş, 1784, 20 Iulie.

Antonie Csomor către dregătorii comitatului Bihorului.

Boros-Sebes, die 20 iulii 1784.

Bizodalmas kedves collega uram!

Vettem tudositó levelit, mellyre igénessen felellem, hogy semmi nemü persecutiot nem instituálhatok, mivel már recursust tenni kivánnak az grátiának meg nyerése végett: és bizonyára ezzel az itt való intricált Oláh néppel kár is volna meg indulni nékem jól tudom.

Tegnap Prazesty mellett lévö pusztán voltam kapáltatván, volt 45 kaszásom, oda érhéstek az haramiák nagy lövöldözésekkel tölem kérdezvén hogy igaz é, hogy az nemes vármegye 160 katonákat rendeltt utánnak persecutióra, felelvén arra: nem igaz, mert nem hallottam: arra mondották, hogy ne is rendellyek, mivel grátiát ohajtanak, szandékjoktul el állanak, és minden út felen minden tisztviselö embert mint az nyulakat lesve, agyon lödözik, semmi válosztást nem tévén: ezek után pálinkát ellövették, itattak kéntelenülis: és Sebesig verettek puskák közt: mondván, hogy gratiát nem nyernek, engemet is el ojtanak az világbul.

Ezen experentiában azt tapasztaltam, hogy sokan köztök desperátusok.

Mindenkor 36tvan vannak mondván, hanem még több kászássaink is vannak: nem értvén kérdeztem mi légyen az a

Dragă şi credincios domnule coleg,

Am primit scrisoarea d-tale de înştiinţare, la care răspund aşa, că nu pot cere niciun fel de urmărire, fiindcă vreau să facă apel pentru câştigarea îndurării şi ştiu bine că ar fi păcat să plec cu acest popor românesc încurcat.

Ieri am fost pe pusta de lângă Prăjeşti, am avut 45 de cosaşi, au sosit acolo haramiii cu împuşcături mari, întrebându-mă de e adevărat că Cinstitul Comitat a orânduit 160 de soldaţi să-i urmărească; li-am răspuns că nu e adevărat, fiindcă n' am auzit. La aceasta au spus că nici să nu orânduiesc, fiindcă ei doresc iertare, nu-şi mai urmăresc scopul; şi pe toate cărările pândesc pe dregători ca pe iepuri, şi -i omoară nefăcând nicio alegere. După acestea au scos rachiul la iveală, şi m'au îmbătat cu de-a sila. M'au bătut până în Şebiş între puşti, spunând că nu li se dă iertare, şi că vreau să mă stingă şi pe mine de pe lume.

Am făcut încercare cu acest prilej că mulţi dintre ei sunt desnădăjduiţi.

Au spus: suntem totdeauna 36, dar mai avem şi mai mulţi cosaşi. Neînţelegând, am întrebat ce sunt aceia cosaşi. Au spus că aceia cari sunt ziua cu ei, noaptea sunt cu noi.

kaszás, mondvan, akik oda hozá ülnek nappal, ejszaka pedig velünk vannak.

Meg vallom, hogy nem reménylettem több levelet valaha irni, méglen a kezekben voltam.

Spun adevăr, că nu am nădăjduit să mai scriu vre-odată scrisori, cât am fost în mânile lor.

In reliquo cum omni respectu persevero
Perillustris Dominationis Vestrae
servus obligatissimus

Ant. Csomor, m. p.

[Vo:] Perillustri ac generoso domino Emerico Thuolt, vice-comitatus bihariensis ordinario iuratori, domino collegae mihi singulariter colendissimo, ex officio Béll.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 1253, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXXVI.

Emeric Thuolt către Mihail Pop din Băseşti, despre condiţiile urmăririi hoţilor. Beliu, 1784, 20 Iulie.

Perillustris ac generose domine ordinarie iudicialium domine, mihi singulariter colendissime,

Tegnapi napon hozzám utositott levelét vettem egész tisztelettel, melyben tudtomra méltoztatott adni hogy a szomszéd vármegyénk tolvajok persecutióját 21a huius instituálni akkora magamis ex parte districtus ból szükséges rendeléseket meg tehessem. Kihez képest nemes arad vármegyei tiszturakkal egy értelemmel akarván lenni, minemü választ kaptam, ide kivántam in originali accludálni. Igy lévén a dolog mi tévö legyek, nem tudhatom, mert egy részrül embereket nem kaphatok de kivált puskásokat mivel a mezösségrül még haza nem jöttek, villás embereket pedig hijába vegyen az ember, anyivalis inkább, hogy nemes Arad vármegye részérül semmi rendelésel nincsenek, ahoz az odavalo haramiák nap világgalis délbe a csapszékeken isznak, esznek s ide s tova járnak, és nemes Zaránd vármegye részérül is, ha persequáltatnak, az odavalok is Arad vármegyében veszik magokat; következendöképpen minden dolgunk hijába lészen. Én ugyan meg tettem még az éjszaka a rendeléseket, ugy hogy az elrendelésembe semmi fogyatkozás nem lészen egyéb puskás embereken kivül de merre rendellyen eöket nem tudom, attúl tartván hogy még nagyobb dolgokat visznek véghez. De mindazonáltal mi tévö legyek méltoztassék velem parantsolni.

Scrisoarea d-voastră îndreptată mie am primit-o cu multă cinste, în care ai binevoit a-mi da de ştire că comitatul vecin a hotărât pe 21 ale lunii acesteia urmărirea hoţilor, ca pe atunci să fac trebuincioasele porunci din partea Ţinutului. Drept aceia, voind să fiu în înţelegere cu dregătorii comitatului Aradului, ce răspuns am primit, am voit să-l alătur aici în original. Aşa fiind lucrul, nu ştiu ce să mă fac, fiindcă pe de-o parte nu pot căpătà oameni, dar mai cu seamă puscaşi, fiindcă nu au venit încă aca ă de la câmp; oameni cu furci însă degeaba iea cineva, cu atât mai mult, că nu au nicio poruncă din partea comitatului Aradului; haramiii de acolo beau şi ziua la amiazi la cărciumă şi mănâncă şi umblă de colo-colo; şi, dacă sânt urmăriţi din partea comitatului Zarandului, şi cei de acolo chiar trec în comitatul Aradului; deci toată munca ni va fi degeaba. Eu am dat poruncile încă de cu noapte, aşa că în acestea nu va fi lipsă, afară de alţi puscaşi. Dar în ce parte să-i trimit, fiindu-mi teamă că vor isprăvi lucruri şi mai mari? Cu toate acestea binevoiţi a-mi porunci ce să mă fac.

In reliquo expertis favoribus commendatus, omni cum cultu persevero eiusdem Perillustris Dominationis Vestrae humillimus servus •

Emericus Thuolt, m. p. iurator(?).

Bél, 20 iulii, hora 5a pomeridiana.

[Vo:] Perillustri ac Generoso domino Michaeli Papp de Szilágyi-Illésfalva, I. Comitatus Bihariensis ordinato iudici (tt.), domino singulariter colendissimo. Ex officio, Belényes.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 1253, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXXVII.

Beiuş, 1784, 22 Iulie.

Judele din Beiuş către vice-comitele Bihorului, despre „urmărirea jăfuitorilor".

Spectabilis ac Perillustris domine ordinarie vice-comes,

In merito persecutionis praedonum, ego, iuxta commissionem Spectabilis Dominationis Vestrae, opportuna quaeque in districtu Vaskoh, Belényes et Bél disposueram; interimque ante inchoatum opus huc acclusas percepi literas: factae dispositiones contramandatae. Sig. Belényes, die 22 iulii 1784.

N. Michael Papp, m. p., ordinarius iudex.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 1253, fasc. III. 1784.)

MMMCCCXXVIII.

Brad, 1784, 30 Iulie.

Comitatul Zarandului către al Bihorului, despre năvălirile „jăfuitorilor".

Inclyta Universitas, domini, fratres, vicini et amici singulariter colendissimi,

Triplices praesentibus advolutas copias litteris A, B, C signatas officiosissime Inclytae Universitati communicamus, quarum prima, littera A nimirum signata, indigitabit eidem praestantia (?) motiva, e quibus persecutionem latronum de 13-a currentis mensis notificatam instituere volebamus; e reliquis duabus vero perspiciet eadem rationes quibus inducti a persecutione desistere debuerimus. Nam absque praevia a parte Inclyti Comitatus aradiensis insurrectione et solennis persecutionis institutione, a parte nostra... omnino et irrita necessario est: ubicatio enimvero latronum extra gremium circuli nostri, in confiniis praefati comitatus aradiensis, quasi fixa est; apud nos enim nulli omnino latrones sunt, sed abinde cunctae huius et praeteritorum annorum in hunc circulum irruptiones fuere, abinde etiam futuras, cum tam prope confiniis nostris versentur, ut intra quinque vel sex horarum effluxum in secundis vel terciis a confinio pagis huiatibus irrumpere, expilare et itidem ad stativa solita redire haud difficulter possint. Non immerito praemisimus eventum nihil omnino rogatae gratiae qualiscunque sequuturum praefatae Universitati peramice perscribere. Sic si persecutionis institutio necessaria fieret, desuper eandem officiosissime interpellare sustinebimus. Qui in reliquo debito cum respectu perseveramus

Eiusdem Inclytae Universitatis obligatissimi servi, fratres, vicini et amici

B. Ant. Iosika, m. p. *Iosephus Andrási, m. p., vice-notarius.*

E sessione nostra in possessione Brad, die 30-a iulii, anno 1784, concelebrata.

[Vo:] Inclytae Universitati Inclyti Comitatus bihoriensis, dominis fratribus, amicis et vicinis nobis singulaliter colendissimis, ex officio, Magno-Varadini.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 1254, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXXIX.

Comitatul Aradului către al Bihorului, despre hoții cari au dus în pădure pe vice-comitele lor. Arad, 1784, 21 August.

Inclyta Universitas,

Quoniam ex caterva illa, quae dominum ordinarium vice-comitem nostrum e propria residentionali domo ad sylvas secum abduxit et quae numero 56 latrones numerabat, penes benignas, dato 3-ia mensis et anni labentium elargitas grationales, binis vicibus solum numero 27 iuramentum fidelitatis deposuissent, reliqui vero, quemadmodum etiam ex tractu temesiensi adveniens alia caterva, nova perpetrare referrentur latrocinia, novamque domui praerecensiti ordinarii vice-comitis nostri minarentur invasionem, pro reducenda itaque pace et optata partium harum tranquillitate, eos in gremio comitatus nostri fecimus ordines quo, unitis viribus, horum persecutioni, futura statim septimana inchoandae, ita insistamus, ut districtum hunc securitati pristinae restituamus. Siquidem autem conatus hos nostros irritos esse ipsi agnoscamus, nisi ex parte Inclytae quoque Universitatis illorum ita instituta fuerit persecutio, ut omnis eruptio praecludi, atque taliter, ex omni parte circumacti, opprimi valeant, ideo mutua in amicitia Inclytam Universitatem hisce requirendam esse censuimus quatenus eas ex parte sua facere non graventur dispositiones, quo limites comitatus nostri cum Inclyta Universitate limitibus contermini undequaque custodiantur, et neque prius obsessores recedant, quam intentio haec nostra optatum in effectum deducta fuerit. Caeterum amicis favoribus commendati perseveramus

Inclytae Universitatis

Servi, fratres, amici et vicini obligatissimi, paratissimi:
Universitas comitatus aradiensis.

E generali congregatione nostra, Aradini, die 21-a augusti 1784 continuative celebrata.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 1255, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXXX.

Guvernul ungar către dregătorii comitatului Bihorului, despre prădăciuni și măsurile contra lor. Pressburg, 1784, 16 Septembre.

Inclyta Universitas,

Quandoquidem Sua Maiestas Sacratissima ad procurandam possessionum incolis contra incursiones et infestationes praedonum maiorem securitatem benigne praecipere dignata foret ut in possessionibus ubi domus multum ab invicem dissitae forent, eaedem proprius contrahantur, ipsique domini terrestres ad contractionem hanc procurandam etiam propriae securitatis causa invientur, viae praeterea publicae per sylvas ducentes ad 20 orgiarum latitudinem dilatentur;

Quo proinde benigna haec dispositio regia effectum suum indubie et quo celerius sortiatur, I. haec Universitas in effectum eiusdem sibi incumbentia agere eatenusque omni trimestri relationem horsum praestare ne intermittat.

Siquidem insuper comiti domino Antonio a Iankovics, qua in comitatibus Banatus operanti commissario regio, instituenda intuitu persecutionis latronum et extirpationis cum statu militari concertatio et directio clementer delata esset, praelibatae huic Universitati committi ut circa tempus et modum instituendae sua quoque ex parte eiusmodi persecutionis concertandum deputatos suos eo quo praefatus comes a Iankovics praefixerit, submittat. Datum ex Consilio Regio Locumtenentiali Hungariae, Posonii, 16-a septembris 1784 celebrata.

Ad officia paratissimi.

C . . . Franciscus Skerber, m. p. *Stephanus Végh, m. p.*

Inclytae Universitati Comitatus Bihariensis, Buda, M.-Varadini. Ex officio.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 1400, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXXXI.

Pressburg, 1784, 7 Septembre.

Guvernul ungar către dregătorii comitatului Bihorului, despre paza orânduită în districtul Buteanului.

Inclyta Universitas,

Suprema armorum praefectura hungarica duas centurias in comitatu aradiensi dislocatas, tum ad impediendas praevaricationes, cum et praedonum incursiones et grassationes antevertendas, cointelligenter cum comitatu et Regiis Salis et Tricesimae officiis, pro vigiliis repartiendas ad districtum buttyinensem, ordinatas quidem fuisse, ob numerum tamen agratiatorum et tyronum in praefatis duabus centuriis existentium atque ad huiusmodi functiones applicari nequeuntium, unum tandem officialem, cum 50 capitibus, ad praefatum districtum exmitti potuisse, commandoque hoc 21-a proxime elapsi augusti ad suam destinationem concessisse, simulque pro tutamine Salis officii soborsinensis unum corporalem, vice-corporalem et 7 gregarios ad Soborsin missos fuisse, Consilio hoc Locumtenentiali Regio significante, idipsum praelibatae huic Universitati, pro requisito notitiae statu, et respective directione, praesentibus intimavi. Datum ex Consilio Regio Locumtenentiali, Posonii, die 6-a septembris, anno 1784-to celebrato.

Ad officia paratissimi.

C . . . Franciscus Skerber, m. p. *Ioannes Michalkovich, m. p.*

Inclytae Universitati Comitatus Bihariensis, Buda, Magno-Varadini. Ex officio

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 1370, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXXXII.

Timişoara, 1784, 9 Octombre.

Contele Antoniu Jánkovics către dregătorii comitatului Bihorului, despre paza de hoţi.

Inclyta Universitas,

De illa Suae Sacratissimae Maiestatis benigna voluntate, ut tandem praedonum turmae penitus extirpentur securitatique publicae omni ex parte consulatur, hocque fine in concursu etiam Inclyti huiusce comitatus concernentiumque iurisdictionum militarium planum circumstantiis situique respectivorum Inclytorum Comitatuum et militarium quoque iurisdictionum accommodum, mea in praesentia elaboretur, iuxta quod nempe, necessitate exposcente, persecutio praedonum mutuis vicinarum iurisdictionum consiliis et operis efficaciter uno eodemque tempore instituatur malaeque frugis hominibus pacto hoc omnis ex una in aliam iurisdictionem transfugiendi comprehensionemque sui evitandi via praecludatur, Inclytam Universitatem per Excelsum Regium Locumtenentiale Consilium iam edoctam esse non ambigo.

Fine procurandi itaque praeinsinuatae benignae resolutionis regiae ad stabiliendam securitatem publicam directae effectus instituendaeque eatenus hic Temesvarini concentrationis diem 27am mensis modo labentis defixi, pro quo termino deputatos suos, ordinarium quippe d. vice-comitem, cum adiungendo reflex[iv]e ad tenores benignae ordinationis regiae, ad circumstantias item et situm Inclyti huiusce comitatus instructos Inclyta Universitas horsum exmittere non gravetur.

In reliquo debito cultu et observantia persevero

Inclytae Universitatis ad officia paratissimus, obligatissimus

Comes Antonius Iankovics, m. p.

Temesvarini, 9a 8-bris 1784.

Ex commissione regia aulica Inclytae Universitati Comitatus bihariensis, Magno-Varadini, ex officio.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 1401, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXXXIII.

Clement Cozma către judele de Pașcău, despre marea primejdie din partea hoților. Pleșcuța, 1784, 9 Novembre.

Perillustris ac Generose domine provisor, domine mihi colendissime,

Oda való nemes vármegye tiszt urakkal nem lévén ismeretségen, tisztarto uramnak szomszédságosan és officiose szomoruan jelentem nemes Zaránd vármegyei nemeségnek tyrannus képpen valo utolso veszedelmét, a mult napokban, ugy mint 1-a novemb. a Motzok résziröl vármegyénkben meg lopvan magát a ma hires és nevezetes salis seductor, a mint referáltatik, ki az föld népinek szivét magáéva tévén, ugy annyira fel lázittotta a föld népit hogy a nemeséget ölyni, égetni, s pusztitani semmire állittyuk lenni, eráris 4 v. szolgabirókok meg öltenek, a nemeséget is kit elöl hátul találnak ölik, lövödözik, s pogány modu martsongolyák, s kénozzák, ezt azért kivántam jelenteni ab officio hogy magára vigyázzon, és a nemes vármegye a részüröl is jó rendelés tétessek, ne hogy a véletlen tüz oda is le harapozzék. Többet irnék, de a nagy fájdalom szivemet el fogta vagyok constanter.

Nefiind cunoscut cu dregătorii din acel nobil comitat, vestesc cu durere și cu vecinătate oficios dregătorului mieu cea din urmă nenorocire căzută în chip tiran asupra nobilimii din comitatul Zarandului, în zilele trecute, la 1iu Novembre. S'a strecurat din partea Moților în comitatul nostru, precum se spune, azi vestitul și renumitul „salis seductor", care, câștigându-și inima pământenilor, într'atât a ațâțat poporul, că a fost o nimica omorul, arderea și pustiirea nobilimii;... au omorât patru vice-solgabirăi, pe nobilime unde o găsește, o omoară, o împușcă, și în chip barbar îi sfârtică și chinuiește; aceasta de aceia am dorit să o vestesc după dregătoria mea, ca să te păzești și din partea comitatului să se facă bună rânduială, nu cumva focul neașteptat să cadă și acolo asupra țerii. Aș scrie mai mult, dar durerea cea mare mi-a prins inima. Sunt statornic, etc.

Praetitulatae Dominationis Vestrae obligatissimus servus

Clemens Kozma, m. p., v.-iudicialium.

Pleskutza, die 3-tia 9-bris 1784.

[V°:] Perillustri ac generoso domino Francisco Szotoczki, domini vaskohiensis provisori, domino mihi colendissimo. Ex officio Vaskoh: periculum in mora.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 1436, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXXXIV.

Adunarea comitatului Bihorului către locotenent-colonelul Bellegarde, despre nevoia ajutorului militar împotriva țeranilor ardeleni răsculați. 1784, 9 Novembre

Insinuatum Comitatus Bihariensis Illustrissimo domino vice-colonello a Bellegarde, commendanti, exaratum.

Ex vicino comitatu zarandiensi, Magno Principatui Transylvaniae ingremiato, eae certae relationes ad nos perlatae sunt quod ibidem plebs, excussa omni subordinationis regula, aliquot iam magistratuales officiales crudeliter occiderit compluresque dominos terrestres, in propriis bonis expilatos, dirum in modum mactaverit, et, incondito huiusmodi tumultu, in vicinissimis comitatui huic locis incendia et neces spargendo, grassetur. Quae quidem tumultantis rusticae plebis copia cum iam numerum quinque mille hominum adaequare referatur, adeoque amplior sit, quam ut domesticis nostris viribus reprimi posse speretur, manuductione Gratiosi Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis, dato 6 octobris 1783, ex Nr. 9.707, expediti intimati Comitatus, Illustrissimum dominum vice-colonellum obsequiose requirendum esse censuit, ut, spectata periculi imminentis magnitudine, eas actutum dispositiones facere dignetur qua, praeoccupatis [dictis] rusticis, via ad comitatum hunc intrandi, tam in passu

vaskohiensi, quam et béliensi, per militiam in oppidis Belényes et Szalontha dislocatam ad finitima loca instituendam destinationem et praestandam omnem assistentiam praecludatur. Ex generali congregatione, 9 novembris 1784.

(Archiva comitatului Bihorului, N-r 1763, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXXXV.

Oradea-Mare, 1784, 10 Novembre.

Locotenent-colonelul Bellegarde către dregătorii comitatului Bihorului, despre împrejurările în care e dispus a li dă ajutor împotriva țeranilor ardeleni răsculați.

Löbliches Biharer Comitat,

Auf die von einem Löbl. Comitat anhero beliebigst übergebene Nota hat das Berlichingenische Dragoner-Regiments-Commando zu erwideren die Ehre, dass, bei sich ereignenden Umständen, wo zu Beschützung des Comitats gegen den Einfall siebenbürger Bauer, wer wo sonst eine Militärassistenz erforderlich wäre, man sich allerdings, und vermög aulhabender Pflicht, ein Vergnügen daraus machen wird, hülfreiche Hand zu leisten; wobei dann ein Löbl. Comitat angegangen wird, nicht, ausgenommen bey wircklich drüngender Nothwendigkeit und Gefahr, diese Assistenz zu begehren, weilen durch unnütze Marche, bey jeziger Wütterung, die dem Allerhöchsten Aerario so kostbahre Pferde der Cavallerie sehr mitgenommen werden, auch, in erwehnten Falle, wo es unentbehrlich wäre, allzeit Sorge zu tragen dass die marchirende Trouppe nicht vereinzelt, sondern wenigstens fliegelweise in einem Orte zu liegen kommen, auch dass solche Ortschaften ausgewählet werden, wohin längliche Unterkunft für Mann und Pferde vorhanden, und sogleich Keines von beyden leide, auch in Ansehung ihrer Verpflegung kein Mangel seye. Ich meines Orts werde hingegen besorgt sein, alle Excessen zu verhütten und die Mannschaft des Regiments so wenig als möglich dem Landmanne überlästig zu machen. Der ich mit vollkommenster Hochachtung beharre

Eines Löbl. Biharer Comitats gehorsamster

Bellegarde, m. p., Oberstlieutnant.

Grosswardein, den 10-ten Novembris 1784.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr, 1462, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXXXVI.

1784, 11 Novembre.

Adunarea comitatului Bihorului, despre cele făcute de țeranii ardeleni răsculați și măsurile luate împotriva lor.

Ex certis relationibus, signanter missilibus literis Clementis Kozma, I. Comitatus zarandiensis vice-iudicis nobilium, ad provisorem dominii Vaskoh, in gremio comitatus huius existentis, dato 3-a novembris a. c. exaratis et nobis in originali exhibitis, eo comperto quod in praeallato comitatu zarándiensi magna plebis copia, sufflaminationibus, ut refertur, famosi cuiusdem seductoris scilicet instigata, consurrexerit, aliquot magistratuales personas, et indiscriminatim nobiles quos deprehendere possit, interfecerit, cum tristes huiusmodi relationes novis nunciis confirmarent, immo copia tumultuantis plebis ad aliquot millia excrevisse, vicina loca igne et spoliis depopulari, conterminam comitatui huic possessionem Kristyor etiam succendisse ac aliis quoque locis stragem intulisse referat, magnitudine imminentis mali perculsi, manuductione Gratiosi Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis, dato 6 octobris 1783 et Nr. 9707, ad nos expediti intimati, tam a dominis Inclytam legionem devinsianam et berlichingenianam commendantibus, quam a domino brigaderiali generali a Sturm ad reprimendam tumultuantium audaciam, militarem assistentiam petieramus, qui illico postulato nostro detulerunt, et ex pedestri quidem militia duas turmas, ex equestri vero unam divisionem ad loca tumultui huic viciniora, oppida nempe

Vaskoh et Bél, destinarunt et effective exmiserunt. Quod invicem debita informatione Excelso Consilio Regio humillime referendum esse duximus, de ulteriori rei progressu genuinam informationem nostram praestituri. Ex generali congregatione, die 11 9-bris 1784, in oppido.

Vidi: *Vice-Comes, m. p.*

(Archiva comitatului Bihorului, N-r 1463, fasc. III, 1784.)

MMMCCCXXXVII.

Adunarea Comitatului Solnocului-de-mijloc și Crasnei către comitatul Bihorului, despre măsurile împotriva tulburărilor țerănești. Cehul-Sălagiului, 1784, 11 Novembre.

Spectabilis ac Perillustris domine ordinarie vice-comes,
domine nobis observandissime,

Securitatis publicae conservatio, ad quam tabula haecce continuo ex casu tumultuationis plebis valachicae in comitatibus Hunyad cum Zarand uniti et Albae Inferioris excitatae animum proprius advertit, in conformitate gratiosae Excelsi Regii Gubernii de octava novembris anni currentis exaratae commissionis, officii nos admonuit. Spectabilem Dominationem Vestram eo officiose requirere, ut, cum perniciosum hoc publicae tranquilitatis malum ulterius serpere non abs re metuatur, nobisque eapropter via Excelsi Regii Gubernii iniunctum sit ut omnem, cointelligenter cum vicinis comitatibus adhiberemus praecautionem, idcirco, sua quoque ex parte, id quod praevia ratione videbitur, disponere non gravetur. Et, cum, inter reliqua precautionum puncta, pulveris pyrei distractio et usus rusticis simpliciter interdicatur, observatum vero esset, ex parte huius comitatus incolas ad illum comitatum fine procurandi pulveris pyrei passim concurrere, praetitulatam Dominationem Vestram vicinali cum officiositate requirendam duxit Tabula Comitatus, quatenus eas facere ingravatim velit dispositiones, ut omnis via comparationis pulveris pyrei respectu rusticorum in hoc comitatu degentium praecludatur. In reliquo officiosa cum observantia manemus.

Spectabilis Dominationis Vestrae ad officia paratissimi.

C . . . Sigismundus Kornis, m. p., ord. praeses.
Iosephus Szebeni, m. p., vice-notarius.

E sessione Tabulae Inclyti Comitatus Swlnok Mediocris cum Krasna et Kövár uniti in oppido Szilágy-Cseh, die undecima novembris anni 1784 celebrata.

(Archiva comitatului Bihorului. Nr. 238, fasc. I, 1785.)

MMMCCCXXXVIII.

Guvernul ardelean către dregătorii comitatului Bihorului, despre cruzimile țeranilor răsculați. Sibiiu, 1784, 11 Novembre.

Inclyta Universitas,

Erupit subito in nonnullis comitatus Hunyad cum Zaránd uniti, necnon Albae Inferioris locis plebis valachicae tumultuatio, cum atrocissimis iam violentiis coniuncta, et, omnem publicae tranquillitatis et securitatis in illis partibus perturbationem spirans, dum, multis nobilibus nefarie trucidatis, compluribus curiis et domibus nobilium temerario ausu, partim expilatis, partim vero combustis, tumultuans haec plebs in persecutione et expilatione nobilium ulterius progredi haud reformidaret.

Pro comprimendis refrenandisque his insolentiis restituendaque perturbata in illis locis publica tranquillitate et securitate, Regium Gubernium, cointelligenter cum Inclyta suprema armorum Praefectura in hoc Magno Transylvaniae Principatu, omnes necessarias adornare dispositiones haud defuit quidem. Id tamen veretur

ne, dum parte ex una tumultuans haec valachicae plebis in bonis fortunisque nobilium crudeliter grassantis multitudo per ordinatam militiam inter montium iuga comprimetur constringeturque, parte ex altera viam sibi ad partes Inclyti regni Hungariae quaqua demum ratione aperiat, taliterque ibidem etiam parem vastitatem inferat.

Hinc Regium Gubernium ingratam hanc relationem ex studio conservandae publicae transquillitatis praevertendique praevia ratione facile imminentis damni Inclytae Universitati eum in finem communicandam esse duxit, ut eas ingravatim actutum facere possit provisorias dispositiones, ne tumultuans valachica plebs in continua hic persecutione, nisi saniora amplecteretur consilia, constituta, refugium ingratas post se sequelas relicturum in illis partibus inveniat, sed illico reprimatur. Quod super faciendas dispositiones ut Inclyta Universitas horsum communicare haud gravetur, Regium Gubernium expetit; et manemus

Inclytae Universitatis ad officia paratissimi

Baro Samuel de Bruckenthal, m. p.

David Békelly, m. p. *Antonius Horváth, m. p.*

E Regio Magni Principatus Transilvaniae Gubernio, Cibinii, die 11 novembris, anno 1784.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 239, fasc. I, 1785.)

MMMCCCXXXIX.

Cluj, 1784, 12 Novembre.

Dregătorii comitatului Clujului către aceia ai comitatului Bihorului, despre cele săvârşite de sătenii români răsculaţi.

Inclyta Universitas, domini, domini nobis singulariter colendissimi,

Ezen erdélyi oláh parasztság vélet-len hirtelenséggel a nemesség ellen fel zodult, és tizenegy napak alatt szinte három egész varmegyet által futatt, dühösége kéntelenittett minket hogy a szomszéd veszedelemröl az tekintetes nemes Universitást barátságossan tudosittsuk.

Ezen holnap kezdetével az arad varmegyei erdökböl elöre kevés számmal be todulván Zarand varmegyében egy néhány erdei tolvajok, ott a nemesség pusztitására összeesküt, több iobbágyságat viselö oláhsággal meg számasadván, s napanként nagyob eröt vévén, a nemességét mindenütt üldözni, és fene kinokkal gyilkollani kezdvén annyira haraposztak hogy azon kevés üdötöl fogva az emlitett Zaránd, Hunyad és Also-Fejér vármegyékét egésszen elltölvén, és csak az egy nemességet vevén czélul, számos-udvarházakat egésszen el pusztitván, az egész nemességet, rész szerint meg szalasztván, rész szerint maga honnyába halhatattlan kinokkal ki végezvén, már most nemes vármegyénk széllyeiben táboroznak.

Mélto valosággal hogy a nemességek

Ţerănimea românească din Ardeal s'a răsculat cu grabă neprevăzută împotriva nobilimii şi în unsprezece zile a trecut aproape trei comitate întregi; turburarea lor ne-a silit să înştiinţăm cu prietenie Universitatea nobililor de primejdia vecină.

La începutul lunii acesteia au pătruns nişte hoţi de codru în număr mic din pădurile comitatului Arad în comitatul Zarandului: acolo s'au jurat pentru nimicirea nobilimii, s'au înmulţit cu mai mulţi Români iobagi şi, luând putere tot mai mare zilnic, au început a-i prigoni în tot locul şi a-i ucide cu chinuri; într'atâta au tot muşcat; că în acest puţin timp au umplut cu totul comitatele amintite, ale Zarandului, Iniedoarei şi Albei-de-Jos; şi numai nobilimea şi-a luat-o ca ţintă; au pustiit multe curţi, pe toţi nobilii, pe de-o parte i-au alungat, pe de alta i-au omorât cu nemai auzite chinuri în chiar locuinţa lor. Acum sunt în tabără la margenea comitatului nostru.

E cu adevărat vrednic ca în primejdia aşa de vădită şi de apropiată a

illy nyilvánjoggos és küszöben forgo közönséges veszedelmében, életünk és iszágunk védelmezésére, minnyájan fel ebredgyünk. És ugyan ez az oka hogy a tekintetes nemes vármegyét is szomszédságos kötelességünk szerint, jó elöre ezen szomoru hirekröl, meg bizonyosittani, és a vigyázásra barátságosan fel ebreszteni kévántuk.

nobilimii să ne trezim cu toţii pentru apărarea vieţii şi avutului nostru. Şi tot aceasta e şi pricina pentru care am dorit să-l trezim şi să-l asigurăm spre pază, după datoria noastră, de vecini, cu mult mai înainte, despre aceste ştiri jalnice pe Cinstitul Comitat.

Quibus in reliquo iugi amicitiae et sinceri cultus officio perseveramus

Inclytae Universitatis obligatissimi servi

Comes Ioannes Csáky, m. p. *S. Comes Comitatus Kolos Inf.*
Stephanus Boér, m. p., Notar.

Claudiopoli, die 12a 9-bris 1784.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 237, fasc. I, 1785.)

MMMCCCXL.

Dregătorii comitatului Bihorului către Guvernul ardelean, cerându-i a nu se îngădui vânzarea prăzii luate de ţeranii români. Sibiiu, 1784, 16 Novembre.

Inclyta Universitas,

Rusticana plebs valachica in comitatu hunyadiensi cum Zarand unito parteque comitatus albensis eo proterviae prolapsa est, ut, non attentis divinis humanisque legibus, multis nobilium, quos domi opprimere poterant, crudeliter trucidatis, supellectilia eorum quaeque diripuerit; quod etiam expertae fuere domus aliorum nobilium, qui fuga vitae suae consuluerunt. Cum vero supponi possit quod uniones, res item aureas et argenteas, aes, stannum, indumenta sericea, lineam denique supellectilem pretiosiorem, quae usui illis haud essent, in civitatibus et vicinis comitatibus divendere et distrahere velint, hinc Inclytam Universitatem officiossissime requirendam duxit Regium Gubernium quo eos ingravatim in suo gremio exarare velit ordines, ne a quoquam Valacho res praedeclaratae coëmantur, cum illae nonnisi per rapinam acquisitae esse dignoscantur, sed illae rustico ademptae et adcuratae consignatae asserventur, ipsi venditores autem examini stricto subiiciantur, immo, suspicione in ipsos cadente, pro ratione circumstantiarum securae etiam custodiae mancipentur, Regio vero Gubernio huic desuper relatio submittatur, ut dein damnificatos, qui eiusmodi res deperdidissent, eo inviare valeat. In reliquo solita observantia manemus

Inclytae Universitatis ad officia paratissimi

Carolus C. Teleky, m. p. *David Békelly, m. p.*
Stephanus Koszta, m. p.

E Reverendisimo Magni Principatus Transilvaniae Gubernio, Cibinii, die 16a novembris 1784.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 241, fasc. I, 1785.)

MMMCCCXLI.

1784, 17 Novembre. Un comitat vecin către al Bihorului, despre tulburările Românilor şi măsurile luate împotriva lor.

P. S.

Sok ártatlan nemes vérnek a dühösködö parasztság kezei által lett ki ontásából, és vagyonainkb lett el pusztitásából vett szomoruságaink között is különös megelégedéssel, és valoságos örrömmel értettük Nagyságodnaké des Hazánkhoz eddig is bizonyitott azt az valoságos hazafiui szeretetet, mely szerént a fel tamadott paraszt seregnek el szélestésére, 's az ártatlan nemes vérnek oltalmára bölts kormányozása alá bizatott ns. vrmegye érdemes tagjait feles számmal nem tsak egybe gyujteni, hanem azokat örök emlékezetre mélto például vezéréve is lenni söt már azon ns atyánkfiajival Jáva tájékáig is jöni méltoztatott, vérszomjuhozo paraszt seregnek az ártatlan nsség el törlésére törekedö Istentelen indulatyok bizonyos és ámbár most magokat a havasokra egy kevéssé fel huzták, nem lehet mind azon által abbol tsendességet reméllelni, várják az egybe jött katonaságnak tágulását várják az egybe jött Ne[me]ségnek haza takarodását hogy a szeréntuj erövel sebes árviz modjára reánk rohanván, és következöképpen a mindenütt készen állo parasztság egyben tsattolásával az ország szélében bé hatván dühösködö indulatyokat mindenütt meg sirathatatlan jeleit hadgyák, mely hogy rajtunk is mind több ártatlan uri ns atyánk fijait meg ne essék, el végeztük azt egyezö akaratbol magunkban hogy ezen romlásunkra törekedö indulatyokat meg elözzük, és rajtok menvén az Isteni segedelem által el fogjuk széleszzük és érdemek szerént bánnyunk velek, mely végre holnap meg is indulunk, a mely planumunk meg keszitések iránt egyezö akaratbol hogy jobnak látnok, az melyis ebböl ál, hogy mi ns Kükülö Vármegyével egyesitett Marosszék érdemes atyánkfiajival kik már édes Hazánk oltalmára nem tsak elö allattak, de mar Radnothig el is jöttenek, megerösödvén, a Toskaner Lovas Regementbéli két eskadronnak segitsége mellett véllek szembe mennyünk, nsg Hunyad és Zaránd Vár-

Chiar între năcazurile noastre din cauza vărsării de atâta sânge nobil nevinovat, de mânile furioasei ţerănimi, şi a pustiirii avuturilor noastre, vă dăm de ştire cu deosebită mulţămire şi cu adevărată bucurie pentru acea dragoste de patrie care aţi arătat-o d-voastră către patria noastră şi până acuma, după care aţi binevoit, nu numai să răspândiţi cetele de ţerani răsculaţi, nu numai să strângeţi pe membrii vrednici al nobilului comitat supt comanda înţeleaptă a d-voastră pentru apărarea sângelui nobil nevinovat, ci li-aţi fost de demnă pildă conducătoare şi aţi binevoit a veni cu acei prieteni nobili până în Ţinutul Jáva. Furia cetelor ţerăneşti setoase de sânge pentru ştergerea nobilimii nevinovate e sigură, şi, cu toate că acuma s'au retras puţin în munţi, tot nu putem nădăjdul într'aceasta linişte, ci aşteaptă rărirea miliţiei adunate, întoarcerea acasă a nobilimii strânse, ca după aceia cu puteri nouă să se năpustească asupra noastră ca un potop răpede şi prin urmare, cu adăugirea ţerănimii care stă gata în toate părţile, să pătrundă în margenile ţerii, să lase urmele furiei lor turbate, care, nevoind să cadă şi asupra noastră ca peste mai mulţi prieteni nevinovaţi, am hotărît cu voinţa tuturor să mergem înaintea furiei lor care se sileşte să ne doboare, şi, mergând asupra lor, cu ajutorul lui Dumnezeu, îi vom împrăştiă, şi vom fi cu ei după faptele lor. De aceia mâne şi plecăm după planul care l-am făcut cu voinţă unită, cum am văzut că e mai bine, care stă în aceasta, ca noi, întărindu-ne cu prietenii din comitatul Târnavelor şi Scaunul Murăşului, cari, nu numai că au stat înainte spre paza patriei, ci au şi venit până la Ernut, cu ajutorul a două escadroane din regimentul de călăreţi, de Toscana, să li mergem împotrivă, cu nobilimea comitatului Iniedorii şi Zarandului, pe cari rugându-i prieteneşte în ziua de azi, nu ne îndoim de bunăvoinţa lor. O parte o ţin căpeteniile şi rândurile nobile ale comitatului supt conducerea ilustrului G. U., cu prietenii

megye Nse a kiket is mai napon atyafiságoson requirálván ez iránt készségekben semmit nem kételkedünk, egyik oldalát tartya a Meltosagos G. U. vezersége alatt levö ns. vármegye fö és ns. rend atyánkfiajival, kik a mind értettünk, most a jobb ol dalát tartyák lassan lassan szemben közelitsenek, ns. Bihar vármegye nemesége pedig velünk szemben és az egybe gyült sok ezerböl állo paraszt seregnek háta meget ályon, oly oltalommal hogy innét meg szorittatván, a Bihari Havasokra által ne takarodhassanak, ennél meg megkerisekben el fogasok és érdemlett büntetések el vételekben jobb modot nem látunk, mert ha tsak innét egyenesen mennyük szemben vélek a két oldalán pedig és háta megett ellenekben erö nem álland bizonyos az hogy valamere el fognak, és minden igyekezetünk és fáradságunk haszontalan lenne. Nem kételkedünk azért semmit benne hogy a mely uri és n[emes] sereget, a meltosagos G. fö Ispány ur többi vezérsége áló egybe gyüjtett, az édes hazánk[ert] 's az ártatlan nemeségnek oltalmára is forditani, e mellett pedig a tekintetes nagyságos Bihar vármegye V. tiszteit is a nemeségnek közönséges oltalmára lejendö ki állása végett planumokat meg jelentésére fel serkenteni méltoztassék, szükségesnek látyuk e mellett és correspondentiakat sietö és bizonyossabb meg vételére nézve az ordinantzok lovas nemes embereket ki állitását stationként, és az vizen valo altal járásokat, vagy katonasággal vagy nemeséggel meg erösittetését kik szüntelen vigyázással legyenek a passus nélkül járo embereket tüstént el fogjak és Hajokat Estvetöl fogva reggelig zár alá vetvén, azokat étszaka serkio is telyeséggel által menni ne engedjenek. Ezeket mi részunkröl ma mind véghez vittünk, az által járokat katonákkal meg erösitettünk, az ordinantzokat a széleken mind Kükülo, Kolozs felé ki allitottunk, Kérjük a meltosagos G. fö ispáni urat különös tisztelettel, hogy Detsetöl fogva, a hova a leveleink vitettetni fognak, addig a meddig a m. fö-ispany ur szükségesnek itéli, az ordinantzakat stationként haladék nélkül ki allitani mél-

noştri, cari, precum am înţeles acum ţin partea dreaptă, ca să se apropie încetul cu încetul faţă în faţă; nobilimea din Bihor însă e faţă în faţă cu noi, ca să stea la spatele ţerănimii adunate, alcătuită din multe mii, cu o astfel de apărare, că, de ar fi constrânşi de aici, să nu se poată refugia în munţii Bihorului. Un alt chip mai bun pentru căutarea, prinderea şi pentru primirea pedepsei lor meritate nu-l vedem, căci, dacă mergem numai de-aici de-a dreptul în faţă cu ei, de cele două părţi şi de la spate nu li stă nicio putere împotrivă: de sigur că ar luă-o în vre-o parte, şi toată silinţa şi osteneala ar fi degeaba. De aceia nu ne îndoim că oastea domnească şi nobilă pe care au adunat-o conducătorii ilustrului fişpan G. va fi şi pentru patrie şi pentru apărarea nevinovatei nobilimi. Dar, pe lângă aceasta, vă rog să binevoiţi a îndemnă pe dregătorii cinstitului mărit comitat al Bihorului să anunţe planurile ieşirii lor pentru apărarea comună a nobilimii; pe lângă aceasta vedem încă de nevoie să se pună de fiecare staţie câte un nobil călăreţ pentru grăbirea şi pentru siguranţa corespondenţei şi să se întărească trecătorile peste apă sau cu soldaţi sau cu nobili cari să fie veşnic de pază, să prindă îndată pe cei cari trec fără paşapoarte şi, încuindu-li luntrile de seara până dimineaţa, să nu-i lase noaptea a trece de loc. Din partea noastră, acestea toate le-am făcut astăzi, trecătorile le-am întărit cu soldaţi, ordonanţe am pus pe la margeni, către Târnave şi Cluj. Rugăm pe Ilustrul domn fişpan cu deosebită cinste să binevoiască a se pune fără întârziere ordonanţe, începând dela Detse, unde ni se vor duce scrisorile, până unde crede Ilustrul domn fişpan de nevoie, întru apărarea comitatului. Pentru administrarea miliţiei şi pentru alte lucruri de trebuinţă am oprit aici şi pe prietenul nostru Alexe Szentpáli, vice-şpan, cu care se poate ţineă corespondenţă.

17 Novembre 1784.

toztassék, a vármegyének oltalmára, miliatiákat administratiojára és egyéb szükséges dolgokra nézve Sz. Páli Elek Subst. v. ispány kedves atyánkfiát is itt marasztottuk, kivel corespondentiat tarthatni. 17 novembris 1784.

Balo László, m. p., v.-ispány. *Benedek Ferencz, m. p., V.-Notarius.*

(Archiva comitatului Bihorului, ad 247, fasc. I, 1785.)

MMMCCCXLII.

Cluj, 1784, 18 Novembre.

Tabula comitatului Clujului către dregătorii comitatului Bihorului, despre atacul ţeranilor răsculaţi.

Inclyta Universitas, domini nobis fratres et amici colendissimi,

Vix conduxeramus nostram de progressione tumultuationis plebis valachicae ad Inclytam Universitatem repraesentationem, cum e fide dignissima Illustrissimi domini comitis, supremi comitis nostri, cum praecipua magnatum nobiliumque comitatus huius parte, contra latrones hos in persona hesterna die hinc digressi, relatione intelleximus ingentem rursus latronum similium manum, ad Alpes versus Topanfalvam sitas aggregatam, versus vicinas gremialis domini gyaluiensis Alpes, Marisel dictas, eo cum proposito movisse, ut inde recta ad evastanda kalotaszegiensia hisque vicina loca progrediantur. Cum autem vicinitas periculi, non modo nos, sed et Inclytum eundem Comitatum pariformiter ferire videatur, hinc Inclytam eandem Universitatem peramice admonendam rogandamque esse censuimus, ut, non modo sibi tempestive consulere, sed quo periculum eiatem quoque regionem indubie, nisi hic praefocetur (?), inundaturum, eo certius praevideri possit, de nobis quoque in tam manifesto ultimi nostri excidii periculo constitutis congruo opportunoque medio sublevandis et e medio discrimine eripiendis, collato in commune consilio, salubriter cogitare praesentemque suae directioni concreditam, ad propulsandum commune malum, nostro agmini sine tergiversatione coniungere non dedignetur. Secus enim et nos extrema passuros, et Inclytum eiatem Comitatum, non suffocato hic malo, eodem periculo involvendum, utinam vano ominemur. Queis in reliquo debito respectu persistimus

Inclytae Universitatis humillimi servi et amici

Daniel Zámbo, m. p., Praes. Int. *Stephan Boér, m. p., V.-Ord.*

E Tabula continua comitatus Colos neo-uniti, Claudiopoli, 18a 9-bris 1784.

(Archiva comitatului Bihorului, N-r 240, fasc. I, 1785.)

MMMCCCXLIII.

Careii-Mari, 1784, 22 Novembre.

Comitatul Sătmarului către dregătorii comitatului Bihorului, despre prădăciunile Românilor şi planul lor de năvălire.

Inclyta Universitas,

Ex publicis privatisque nunciis intelleximus plebem valacham in vicino Magno Principatu Transylvaniae, et quidem in comitatibus Hunyad et Zarand, tumultuari coepisse; nonnulla oppida igni ferroque, barbarum et crudelem in modum, devastasse, hancque furiosam et efferatam multitudinem, iam ad 13.000 hominum auctam, in gremium comitatus nostri, ipsum videlicet peculium regium nagybanyense, fine diripiendi thesauri et occupationis munitionis impetum facere meditari; aliam vero grassantis huius plebis alam, e 8.000 hominibus constantem, e comitatu zarándiensi in vicinum comitatum bihariensem irruptionem meditari. Praesentaneum hocce periculum, quod inde ob inferendas hominibus diras caedes,

exspolitiones comitatuum, oppidorum et pagorum ac inferendam provinciae huic devastationem non mediocriter nos sollicitos reddidit, quo, et ad constituenda nonnulla, vel interea donec erga demissum recursum nostrum ad Suam Maiestatem Sacratissimam expeditum ordines auxiliumque obtineamus, animum pro muneris nostri ratione ad arcendam, removendam tumultuantem hanc valachicam plebem adiiceremus. Cuiusmodi factas per nos constitutiones hicce adnexas communicamus. Una vero eandem Inclytam Universitatem amice una ac affectuose requirimus uti circa sequestrationem pulveris pyrei et omnis generis plumbi, tum et silicum, ex sua quoque parte necessaria disponere, tum in repressionem efferatae huius plebis mutua opera nobiscum evigilare eadem Inclyta Universitas non gravetur: exigit id conservatio peculii regii et miserae contribuentis plebis, tum salus universi publici suam postulat conservationem. Qui, in reliquo, constanti cultus studio perseveramus. E congregatione nostra generali, 22 novembris 1784, in oppido N.-Károly celebrata.

Inclytae Universitatis

Servi, fratres, amici et vicini obligatissimi, paratissimi:
Universitas comitatus Szatmár.

(Archiva comitatului Bihorului, N-r 245, fasc. I, 1785.)

MMMCCCXLIV.

Mihail von Bruckenthal către dregătorii comitatului Bihorului, despre soția lui Horea. Sas-Sebeș, 1784, 24 Novembre.

Ihr Excellentz Hochlöbl. Landes-Gubernium, gnädig hochgeneigte Herren,

Es ist die Anzeuge sicher gelangt dass das Weib des Horre sich gleich bei dem Anfang des hiesigen Tumults nach Belényes in die Kalotaszeg begeben und sich auch noch dort befinde. Es bringt mich dieses auf die Muthmassung dass der Horre dabei die Absicht habe:

Erstlich. Von denen hier geraubten Sachen seinem Weib diejenige zuzuschicken, bei welchen er seinen meisten Vortheil zu finden glaubt.

Zweitens. Dass er, wenn er hieher ins Gedränge kommt, sich auch dahin begeben und von dort auf seine Rettung dencken werde. So viel mir bekannt, ist Belényes im Biharer Comitat, und heisst nicht sehr weit hinter Halmágy.

Ich habe es vor nothwendig gehalten, Euer Excellentz und Einem Höchlöbl. Gubernio diesen Umstand unterthänigst zu berichten; der ich mit tiefster Ehrfurcht bin

Euer Excellentz und Eines Hochlöbl. Gubernio unterthänigster Diener

Mich. von Brukenthal, m. p.

Mülbach, den 24-ten November 1784, vormittag, um 10 Uhr.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 250, fasc. I, 1785.)

MMMCCCXLV.

Guvernul ardelean către dregătorii comitatului Bihorului, despre nevoia de a se prinde soția lui Horea. Sibiiu, 1784, 25 Novembre.

Inclyta Universitas,

Erumpente in nonnullis comitatus Hunyád cum Zaránd uniti, [nec]non Albae Inferioris locis publica plebis valachicae tumultuatione, cum atrocissimis violentiis coniuncta, quemadmodum Inclyta Universitas sub 11-a currentis mensis et Nr. 10.500 abhinc certiorata exstitit, Regium Gubernium necessarium invenit ad partes illas commissarium plena activitate instructum in persona d. consiliarii gubernialis Michaelis

de Brukenthal exmittere, qui, inter reliqua, tenore copialiter advolutae suae relationis repraesentavit: uxorem praecipui tumultuantium coriphaei Hore, alias Nyikulai Ursz dicti, semet ad oppidum Belényes, Inclyto Comitatui bihariensi ingremiatum, recepisse. Inclytam proinde Universitatem officiose requirendam esse duxit Regium Gubernium ut praeattactam mulierem, dicti coryphei consortem, perquirendam, atque absque mora intercipiendam severaeque custodiae tradendam et rerum apud eandem reperiundarum singularum (?) sequestrationem ac consignationem disponere et horsum certiorationem rerumque consignationem quo citius suppeditare haud gravetur.

In reliquo manemus Inclytae Universitatis ad officia parati

Baro S. de Brukenthal, m. p. *David Békelly, m. p.*

In Regio Magni Principatus Transylvaniae Gubernio, Cibinii, 25 9-bris 1784.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 250, fasc. I, 1785.)

MMMCCCXLVI.

Zălau, 1784, 25 Novembre.

Dregătorii comitatului Solnocului-de-Mijloc, Crasnei și Chioarului către dregătorii comitatului Aradului, despre nevoia de apărare comună împotriva Românilor răsculați.

Inclyta Universitas,

Statum turbatae in hac provincia per erumpentes magno numero latrones hisque officiatos *(sic)* gentis valachicae rusticos publicae tranquillitatis Inclyta Universitas ex advoluto pluribus intelligere non gravabitur; rem publicam et privatam summo discrimini expositam esse multis prosequi nobis, in his rerum circumstantiis constitutis, tempus non suppetit: paucis duntaxat acclusae repraesentationi adiungimus, grassantes latrones in interioribus provinciae huius partibus multas rapinas, latrocinia et multorum nobilium enecationes passim iam commisisse, de praesenti vero ad Alpes et silvas, ad possessionem Kalotaszeg, ea intentione se recepisse, ut, nacta ocasione, in finitimas Principatus huius regiones irrumpere possit. In hoc discrimine constituti, Inclytam Universitatem officiosissime et enixe interpellamus quatenus in suo comitatu necessarias pro exigentia modernarum circumstantiarum dispositiones ea modalitate facere velit, ut, ubi opus fuerit, huic etiam comitatui nobilitas succurrere promte possit: in his enim partibus et advicinantibus gremialibus comitatibus nobilitas ad insurrectionem disposita est, quae proxime, sub praesidio et directione Illustrissimi domini supremi comitis huius comitatus, ad vicinos huic comitatui Transylvaniae comitatus latronibus obviam ducetur. Ad hoc nostrum postulatum confidimus tanto magis Inclytam Universitatem animum conversuram, cum malum nobis imminens in illas etiam partes (nisi suffocetur) procul dubio irrupturum sit. In reliquo condecenter manemus

Inclytae Universitatis obligatissimi servi, vicini et amici

C. Sig. Kornis, m. p., ord. Praeses.

Iosephus Szebeni, m. p., V.-Notarius.

E sessione Tabulae I. Comitatus Szolnok Mediocris cum Kraszna et Kövár uniti, die 25a 9-bris, anno 1784, in oppido Zilah celebrata.

(Archiva comitatului Bihorului, N-r 247, fasc. I, 1785.)

MMMCCCXLVII.

Deva, 1784, 25 Novembre.

Dregătorii comitatului Iniedoarei către aceia a comitatului Bihorului, despre vânzarea prăzii făcute de răsculații români și măsurile ce ar trebui luate.

Inclyta Universitas, domini nobis singulariter colendi,

Curias nobilitares in toto hoc comitatu cum Zaránd unito a possessione

Zám usque ad possessionem Szent-György-Torotzko, per rebellem ac truculentam rusticam plebem non pridem fuisse expilatas ac penitus incineratas aut crudeliter devastatas Inclytae Universitati non ignotum est. Siquidem vero e fidedignis relationibus intellectum esset eandem rebellem rusticam plebem varia clenodia et res mobiles pretiosas, equos, pecora cornuta e curiis nobilitaribus ablata ad confinia Inclyti regni Hungariae loca asportari ibique promiscue, cum fraude et damno proprietariorum, divendi ac abalienari, praesertim vero Iudeos, corradendi auri et argenti aliunde appetentissimos, extensis manibus damnabili huic lucro imminere,— ad praepediendam hanc abalienationem, proprietariis praeiudiciosam, perofficiose requiritur Inclyta Universitas quatenus sparsis circularibus eas adornare velit dispositiones, ut:

Primo, eiusmodi suspectas merces, pretiosas vestes, signata pecora et equos vendentes, una cum rebus venum expositis, arrestentur specificatioque rerum ablatarum horsum submittatur.

Secundo, serio invigiletur ne eiusmodi rapinae per quosvis, praecipue vero Iudeos, palam aut clanculum coëmantur, sub poena amissionis earundem mercium.

Tertio, aurifabris quoque emptiones rerum argentearum aurearumque a suspectis eiusmodi personis fiendae sub gravi incurrenda animadversione interdicantur, et, si res aureae argenteaeque signatae, praecipue apud eosdem, aut etiam suspectos homines reperientur, eaedem sequestro subiiciantur, proprietariis penes sufficientem legitimationem restituendae. Caeterum decenti cultu mansimus

Inclytae Universitatis

Ioannes B. Bornemisza, m. p., comes.

Paulus Tomori, m. p., V.-Notarius.

Obligatissimi servi, officiales Ill. comitatus Hunyad.

Deva, 25-to mensis 9-bris 1784.

[Vo:] Inclytae Universitati I. Comitatus bihariensis, nobis singulariter colendis estaffetaliter *(sic)* N.-Varad, ex officio, per Temesvar, Arad.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 248, fasc. I, 1785.)

MMMCCCXLVIII.

Contele Antoniu Jankovics către dregătorii comitatului Bihorului, despre felul cum se poate organiză apărarea împotriva răsculaţilor români. Timişoara, 1784, 30 Novembre.

Inclyta Universitas,

Ut securitas, quae praedonum invasionibus in districtu temesiensi et I. comitatibus Arad, Bihar, Hunyad laesa est, restituatur et stabiliatur, Sua Maiestas Sacratissima, uti gratiosum Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis intimatum de dato 16-a 7-bris anni labentis innuit, clementer resolvere dignata est ut cum deputatis comitatuum et status quoque militaris sub praesidio meo deliberatio de mediis ad id consequendum idoneis instituatur et ea quae conclusa fuerint, per me ad effectum dirigantur. Deliberatio die 27-a praeteriti mensis 8-bris habita est, praesentibus Inclytae quoque Universitatis d. d. deputatis, et planum elaboratum quomodo praedones exstirpari securitasque contra eos, et defendi, et conservari possit.

Istud huic Inclytae Universitati eo fine transmitto, ut in eius conformitate dispositiones tempestivae fieri possint. Ex tota plani serie observabit Inclyta Universitas tractum quem pro obiecto haec securitatis providentia habet, sex comitatus, Arad, Bihar, Hunyad, Temes, Krasso, Torontál, in duas quoddam modo partes, uti natura per Marusium fecit, sectum considerati, ea potissimum de causa, quod ita persequutio universalis institui non possit ut totum hunc tractum simul complectatur. Igitur quae hanc in rem de districtu temesiensi singillative dicta sunt, ne supervacanee repetantur, in altera quoque parte eodem modo instituenda sunt, ac ideo

dispositiones quoque ea ratione faciendae. Quae dum Inclytae Universitati officiose significo, constanter persevero obligatissimus

Inclytae Universitatis

Comes Antonius Jánkovics, m. p.

Temesvarini, 30 9-bris 1784.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 168, fasc. I, 1785.)

MMMCCCXLIX.

1784, 16 Decembre.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre firmanul de asigurare a negustorilor ardeleni, căpătat prin intervenţia lui Raicevich, arătând că „economii de vite“ au să se ţie numai de firmanele lor în ce priveşte taxele şi să nu dea nimic peste ele.

(Braşov, Archiva Oraşului ; mz. 9/785; rezumat Stenner.)

MMMCCCL.

Hălmagiu, 1784, 24 Decembre.

Descrierea, de generalul-maior von Sturm, a lui Horia şi Cloşca, pentru a servi la prinderea lor.

Beschreibung des Radelführer Hora, welcher, mit einem seiner Anhänger, Namens Kloska Iuon, durch den Pass Fekete-Toó aus Sebenbürgen nach Hungarn entwischen sein solle.

Kloska Iuon, von Kerpenyes, zum Zalathner Dominio gehörig, bejläufig 40 Jahr alt, kleiner, zusammengedrängter Statur, vollen braunen, mehr runden Angesichts; hat ein stumpfe zusammengedruckte Nase, dunkelbraune Haare, ein rötlich braunen Schnauzbart; ist stark von Knochen, stosst in Reden mit der Zungen an; hat übrigens mehr eine rasche als dumpfe Stimme, gehet und stehet gerade, ist in gleicher Landkleidung wie der unterbeschriebene Hora, pflegt aber auch ein kurzes walachisches Pelzel mit halben Ermln von Schaf-Pelz mit der Wohle auswärts zu tragen; reitet ein gutes, leichtes, kastanienbraunes Gebürg-Pferd, worauf ein gewönlicher hungarischer Sattel mit einem schwarzen Schaffell bedeckt; der Zaum und Zugehör ist von ordinari schwarzen Leder; er traget zuweilen die hierzulande üblichen schwarzen Mützen von Lampelfelle, zuweilen aber auch eine mit schmallen fingerbreiten goldenen Galon oben eingefasste unausgeschnitene Csáko-Hauben, mit einer dabei goldene Schlinge, jedoch ohne Schnur.

Hora, alias Nicula Ursz, bejläufig 48 bis 50 Jahr alt, aus Nagy-Aranyos, zur dasigen Kirche gehörig, Albakuty genant; hat kein Eigenthum allda, sondern hält sich bei seinen Befreundten auf; ist mittlerer Statur, mehr schlanken als dicken Leibs, lichtbraunen kurzen Haaren, fast rötlicht, kurzen Schnauzbart, länglichen Angesichts, sehr kleine spitzige Nase, oval, grubig und sommerfleckig; besonders aber sind ihme die obere und untere Augenlieder hellroth; trägt an seinem Leibe die in Zalathner Dominio gewöhnliche Kleidung, bestehend in einem schwarzen beinahe bis an die Knie reichenden, dann beiden Seiten blau ausgezierten Kittel; hat weisse, mehr eng als weite hungarische Hosen; seine Füsse sind mit halb geschnirten Zischmen bedeckt; tragt itzt einen mit der Wohle inwendig gekehrten langen Schaf-Pelz, hat eine gewönliche schwarze Mütze auf den Kopf, und meistens einen dünen Haselstock in der Hand.

Sign. zu Almágy in Siebenbürgen, den 24ten Dezember 1784.

Freiherr von Sturm, General-Major.

Hora másként Nyikora Ursz és Kloska Iuon Erdélyi 's onnat el szökött Haramiának le irása.

Hora másként Nyikora Ursz 48 vagy 50 esztendös Nagy-Aranyosrol ad oda való Templomhoz való Albakutty névü hellyröl el szökött, nem lévén ot néki semmi örökségé, csak az attya fiainál tartozkodik, ki-is közép termetü, s inkább karcsu vagy sugár hogy sem vastag testü gesztenye szinü rövid haju, verhenyeges rövid bajuszu, hoszas ábrázatu kitsiny hegyes orru, ovális gödrös szeplös képü kiváltképpen pedig a felsö és alsó szeme pillaja szökés, a szemü kezületi veresses, áltába és jártába egyenessen hordozza a testét, fekete térdig, érödaróczba mind a két oldalán kékkel tarkázott ködmönbe fejér szük magyar nadrágba, inkább szük mint sembó, félig befüzött csizsmába, hosszu juhász bundába, fekete barány bör süvegbe jár, és többnyire egy vékony mogyoró fa pálczat hordoz a kezébe.

Kloska Iuon Kerpenyestrül a Zalathnai Dominiumból való mintegy 40 esztendös alacsony köpczös állásu, barna, teli, egy kevéssé gömbölyü ábrázatu pisze orru, barna haju, verhenyeges bajudszu, erös csontos, vállas, a beszédjében némellykor adagó nyers beszédü, jártába és áltába egyenesen hordja magát, ollyan ruhába jár mint Hora, csak hozt az felül ujjatlan bárany börös ködmönt visel, egy világos könnyü jó hegy lovon jár mellyen egy magyar, fekete bárány börös, és csak, közönséges fekete börböl való szerszámu nyereg vagyon, némellykor fekete báránybör kucsmába némellykor pedig egy ujjnyi szélességü arany galandal fellyül be szegett csáko nélkül való fekete füvegbejár, mellyen arany bojt csüg de sinor nélkül.

(Archiva comitatului Bihorului, la N-r 569, fasc. I, anul 1785.)

MMMCCCLI.

Însemnare de acte bihorene privitoare la răscoala lui Horea. 1784-5.

1784.

1. Literae comitatus Zaránd proiectum circa persecutionem praedonum transmittentes et comitatus huius mutuum fatigium exquirentes. I, 325.

2. Comitatus aradiensis per hunc comitatum in eo requiritur, ut ad promovendam securitatem publicam et compescendos praedones circa domorum reductionem in sui gremio congrua disponat. II, 570.

3. Literae comitatus aradiensis ad literas comitatus huius N-r 570 circa reductionem domorum dissitarum exaratas, invicem responsi significantes, eatenus remonstracionem suam Excelso Consilio in finem eum submississe quatenus apud Excelsam Cameram congrua disponat. III, 1252.

4. Similes comitatus Zaránd, comitatum hunc requirentes ut circa persecutionem praedonum opportunas disposiciones facere velit. III, 1253.

5. Similes eiusdem perscribentes quod terminus persecutionis latronum in 21 iulii proximam dilatus sit et eo quod latrones illi ad thronum pro impetranda gratia recurrere velint. III, 1254.

6. Similes comitatus aradiensis, comitatum hunc in eo requirentes ut in mutua cointelligentia secum fovenda limites comitatus utriusque custodiantur et caterva latronum ordinarium suum vice-comitem abducens intercipiatur. III, 1255.

7. Dato 16 augusti, N-r 19.746, benignae patentales anni 1782, 19a iulii, circa extirpationem latronum emanatae republicandae intimat. III, 1260.

8. Dato 6o septembris, N-r 21.031, ad districtum butyiniensem 50 milites cum uno officiali, pro tutamine vero salis officii sobormiensis 7 gregarios cum uno vice-corporali exmissos esse pro statu notitiae significatur. III, 1370.

9. Aliud dato 16o septembris, N-r 22.046, de commissione sub praesidio comitis Antonii Iancovich de qualiter instituenda praedonum persecutione ordinata, et ex parte comitatus huius eorsum expediente deputati, necnon

Literae eiusdem comitis dato 9° octobris circa elaborationem proiecti eiusdem. Relatio ad quae d. vice-comitem pro cooperando discessisse refertur. III, 1400 et 1401.

10. Ad tumultum plebis in comitatu Zaránd gliscentem reprimendum ab Ill. d. vice-colonello expetitur ut militia in Salontha et Belényes dislocata ad passus beéliensem et vaskohiensem, ad omnem vim propellendam, instructa ordinetur. III, 1436.

11. Accepto responso d. vice-colonelli comitis a Bellegarde intuitu petitae ad reprimendum in comitatu Zaránd plebis tumultum assistentiae militariae, Ill. d. generalis etiam requiritur ut ex racione imminentis periculi e legione etiam dalvinsiana requisitum succursum ordinare velit, ad oppida Beél et Vaskoh, et hoc Excelso Consilio etiam notificatur. III, 1463.

12. Relationes circa tuguria et educilla tuguriorum instar posita praesentatae ad deputationem eatenus ordinatam relegantur. III, 1560.

1785.

1. Repraesentatio comitatus circa acceptationem praeiuncturarum ad cassam contribucionalem ad rationem militiae pro sedandis tumultibus rusticorum in Transilvania praestitarum, videlicet contributionalia. I, 54.

2. Comitatui Arad eatenus scribitur quatenus praedonum agratiatorum fassiones specificamque complicium suorum recensionem pro directiva comitatus huius in [aliis] casibus, ubi captivi ad similes provocarent, notitiam transmittere velit. I, 127.

3. Literae d. comitis Antonii Iankovich, intuitu stabiliendae securitatis per invasiones praedonum laesae, Suam Maiestatem Sacratissimam intimato ad se directo id resolvisse, perscribentes ut ea quae per deputationem ad id ordinatam elaborata et approbata fuerint, in effectum deducantur, elaboratumque eatenus planum fine faciendarum dispositionum transmittentes. In conformitate cuius necessarii ordines circa qualiter armandos et vestiendos armigeros comitatenses fiunt et de ademtione scloporum relationes iudicum nobilium praestandae adurgentur. Una intuitu erigendorum ad hunc quoque comitatum 24 militum commissioni scribitur. I, 168.

4. Comitatus colosiensis significat tumultuantes in comitatu hunyadiensi Valachos eo etiam irrupsisse. I, 237.

5. Comitatus M.-Szolnok petit eas disposiciones fieri ne tumultuantibus in Transylvania Valachis pulveres pyrei vendantur; factae sunt. I, 238.

6. Regium Gubernium Transylvanum petit, tumultuanti plebi valachicae, per militiam in continua persecutione constitutam, viam irruptionis in comitatum hunc de tempore praecludi. I, 239, 240, 241.

7. D. generalis B. Sturm, in consequentiam mandati regii persecutionem tumultuantium, ac, in casu si principales eorum comprehenderentur, instantaneam eorum executionem praecipientes, ex parte comitatus huius fine celebrandi iuris statarii deputationem exmitti. I, 242.

8. Regium Gubernium Transylvanum notificat uxorem tumultuantium coriphei Hora in Belényes constitutam ibidem perquiri et una cum universa substantia sequestrata inarrestari petit. I, 250.

9. Intuitu plani circa extirpandos praedones Suae Maiestatis Sacratissimae repraesentante, dato 7° iunii, N-r 15.449, rescribit quod, cum planum idem modernis temporibus haud accommodatum sit, Sacratissimam Maiestatem idem ita ut intimati puncta perhibent modificasse. III, 1622.

10 Comitatus Szatmár communicat dispositiones intuitu tumultuantium per se factas, petitque pulveris pirii et globorum sequestrationem. I, 245.

11. Literae comitatus Kükülö tumultum transylvanicum describentes. I, 246.

12. Similes comitatus M.-Szolnok, insurrectionem contra tumultuantes ordinariam petentes. I, 247.

13. Similes comitatus hunyadiensis dispositiones ad praepediendam rerum e curiis nobilitaribus direptarum venditionem et coëmtionem fieri petentes. I, 248.

14. Comes Franciscus Gyulai petit res suas aut equos per tumultuantes direptos: in casum illum si hic venderentur, in sequestrum sumi. I, 249.

15. Intimati Excelsi Consilii dato 13a decembris emanata, approbatis per Suam Maiestatem dispositionibus per dominum ordinarium vice-comitem factis, in negotio tumultus transilvanici personalem nobilium insurrectionem necessariam haud esse intimans. I, 255.

16. Aliud dato 13a decembris, N-r 28.163, ad antevertendam tumultuantium Valachorum correspondentiam omnem praecautionem adhiberi praecipientes. I, 259.

17. Comitatus scepusiensis de tumultu transylvanico semet informari petit; cui iam sopitum esse rescribendum. I, 575.

(Archiva Comitatului Bihorului.)

MMMCCCLII.

Porunci ale dregătorilor comitatului Satmarului, pentru a opri întinderea răscoalei. 1785.

Posteaquam e diversis correspondentiis, declaratione item domini supremi inspectoratus officii nagy-banyensis aeconomiae et sylvarum inspectoris, Francisci Kibling, non vane coniici possit tumultuantem in Magno Principatu Transylvaniae plebem eo iam furorem dirigere meditari, ut, facta irruptione in regnum quoque hocce Hungariae, finitima comitatus huius loca petat atque civitates montanas, in quo thesaurus quam maximus coniectus est, direptum pergat, tum pro tutamine et defensione aerarii regii, conservatione item miserae contribuentis plebis ac pacis et tranquillitatis publicae manutentione, interea etiam quoad sua via gratiosos ordines obtinuerimus, sequentes ordines ad cohibendam tumultuosam hanc plebem constituere visum est, et fine procurandi effectus dominis processualibus iudicialium extradare.

1o. Pulvis pyreus apud quaestores sequestretur per iudicialium.

2o. Civitatibus Szatmár, N.-Bánya et oppido Felsö-Bánya scribendum ut pulvis pyreus et omnis generis plumbum, constituto ad id commissario, sequestretur, neque secus quam erat subseque[ns] (?) pro re nata elargiendos ordines distrahatur; silices porro per dictum commissarium connumerentur et aeque usque ulteriores ordines intacte conserventur. In reliquis vero gremialibus comitatus huius locis, ubi similia producta apud quaestores distrahuntur, attributa dominis iudicialium authoritate, sequestrentur et ad ulteriores ordines intacte conserventur.

3o. In finitimis Transylvaniae locis arma omnis generis a colonis adimantur.

4o. In singulis possessionibus comitatus huius locis vigiliae constituantur, pro ratione extensionis, loci plures aut pauciores; in casum vero non observationis salutaris huius constitutionis iudices loci de indubie subsequenda magistratuali animadversione edoceantur. Incolae porro singularum possessionum de eo instruantur ne ullum peregrinum sine scitu iudicis in possessione causa capiendi hospitii aut pernoctationis recipiant, sub paena instantaneae incaptivationis; quod si vero talis in possessionem ingrederetur, qui necessariis et praescriptis passualibus haud esset provisus, is sine ulla cunctatione intercipiatur et in carceres Magistratus coniiciatur. Hac ipsa determinatione ad nobiles quoque extensa esse intellecta, nimirum ut in casum contrarium, aut nefors non speratae renitentiae, penes solam commissionem dominorum vice-comitum ad subeundam poenam fiscalem desumptionemque poenae legalis evocentur.

5o. In naulis et traiectibus commeantium peregrinorum rusticorum passuales inspiciantur, suspectique ad proximam personam magistratualem deducantur.

6o. Siquidem supremum inspectoratus officium montanum nagy-banyense pro eo quod incursiones tumultuantis huius plebis ad civitatem nagy-banyensem ex

fidedignis relationibus praemetuat, fine comitationis et custodiendi thesauri Cesareo-Regii subsidium illocatae in hocce comitatu militiae expetierit, idemque per antelatae militiae commendantem in 60 capitibus concessum sit, cum nihilominus id, cum officium, protectionem quoque Inclyti comitatus huius, cum non exspectatas tumultuosae huius plebis incursiones, non vane praemetuat, imploraverit; etsi spes indubia sit Suam Maiestatem Sacratissimam de regulari militia provisionem facturam, nihilominus tamen, pro uberiore securitate, in omnem casum determinatur ut nobiles arma ad reprimendos tumultuosos rusticos interea quoque expediant atque in promptu habeant, quo, si Altissima eatenus supervenerit ordinatio regia, aut salus publica postulaverit, opere suo publico adesse possint.

7o. Omnes dominorum magistratualium ad singulas circumstantias ac rumores diligenter advertere noverint et necessarias notitias sibi sub manu comparare studeant, et omnem circumstantiam in partibus quidem trans-samusianis domino substituto vice-comiti, in cis-samusianis vero domino ordinario vice-comiti, abrupta omni mora, fideliter referant; qui porro domini vice-comites inter se correspondeant et dominus ordinarius vice-comes authorisationem, ut, necessitate ita ferente, sollicite curare studeat ne aerarium regium, plebs contribuens, status porro et ordines comitatus huius, verbo universum publicum aliquid detrimenti [capiat].

Lecta per Iudicem Inclyti comitatus Szatmár.

Ordinarius notarius:
Antonius Nozdrovicz, m. p.

(Archiva comitatului Bihorului, ad 245, fasc. I, 1785.)

MMMCCCLIII

Olosig, 1785 (Ianuar).

Vice-comitele Bihorului către comitat, despre nevoia de lămuriri cu privire la „haramiile" ce se prind și se judecă.

Tekintetes nagyságos varmegye,

Gyakran meg történik hogy a tömlöczünkbe raboskodo gonosztevöket itélvén, gyanut veszük vagy egyik, vagy másik eránt hogy talán tán az haramiakkal egy pajtásságba volt: de ellen semmit nem bizonyithatván, az okbol az olyan személy talán nem illö 's érdemlett büntetést vészen. Ezen esetekben magunkon segiteni akarván atyafi barátságos bátorsággal kivántuk meg keresni a Tekintetes Nagyságos vármegyét, ne terhelessék nékünk az közelebb mult nyáron meg gratiaztatott haramiaknak neveket, szabad vallásokat, s azoknak laistromát, a kiket magok közzül valoknak lenni ki adtak, ugy a grationalisokat párban által küldeni. Mi is szives barátságunkat a Tekintetes Nagyságos varmegyéhez minden elö adandokban bizonyitani el nem mulatván, szomszédságos atyafi indulatiba ajánlattak maradunk. Költ V.-Olasziban, 1785 evben, Boldogaszony havának 5dik napján tartott közönséges gyüléseinkben.

Cinstite mărite comitat,

Dese ori se întâmplă că, judecând pe prinșii din închisoarea noastră, bănuim pe unul sau pe altul că poate a făcut cărdășie cu haramiile; dar, neputând dovedi cu nimic aceasta, poate acela nu-și ia pedeapsa cuvenită și căzută. Voind să ni ajutăm în astfel de întâmplări, am voit să cercetăm cu îndrăznire prietenească pe cinstitul mărit comitat, să nu tacă numele haramiilor iertate în vara trecută, legea lor în voie și apoi însemnarea acelora cari s'au dat dintre aceia; așa dar scrisorile de iertare să le trimiteți în copie. Nici noi nu vom lipsi a dovedi prietenia noastră către cinstitul comitat în toate ce ni se vor înfățișà; rămânem la dragostea d-voastră de prieten și vecin. Dată în Olosig, anul 1785, în ziua a 5-a a lunii Maicii Domnului [=Ianuar], când s'au ținut adunările obștești.

Vidi: *ord. vice-comes, m. p.*

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 127, fasc. I, 1785.)

MMMCCCLIV.

Guvernul regal ungar către comitatul Bihorului, despre fuga lui Horea și Cloșca și nevoia ce este de a-i prinde. Buda, 1785, 4 Ianuar.

Inclyta Universitas,

Relatum est regio huic Locumtenentiali Consilio sediciosorum in Transilvania Valachorum coripheum, Hora nominatum, simul cum socio suo Klosca Ioon, fugam arripuisse ac per passum feketetoiensem Hungariam versus iter suscepisse.

Quoniam vero metuendum sit ne iidem temerarios ausus suos ultra extendant et horum quoque partium incolas ad suam pertrahant societatem, utriusque personae descriptio in adnexo Inclytae Universitati fine illo transmittatur, ut pro ea, quam publica tranquillitas exigit, sollicitudine, possibiles in pontibus, traiectibus, sylvanis ac montium anfractibus, abditis, lateralibus viis, valachicis communitatibus aut quocumvis modo obscuris locis faciat disponere ut iidem profugi omnimodo intercipiantur atque sic ulterioribus moliminibus frenum poni possit. Datum e Consilio Regio Locumtenentiali Hungariae, Budae, die 4 ianuarii 1785 celebrato.

Ad officia paratissimi

C . . . Franciscus Schil (?), m. p. *Iosephus Klobusiczky, m. p.*

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 569, fasc. I, 1785.)

MMMCCCLV.

Comitatul Bihorului către Mihail de Bruckenthal, cerând lămuriri despre măsurile ce sunt de luat împotriva hoților. 1785, 5 Ianuar.

Excellentissime ac Illustrissime domine comes,

Ex gratiosis Excellentiae Vestrae, Temesvarini, sub dato 30-a 9-bris anni proxime praeterlapsi, ad nos exaratis litteris intelligere nobis licuit, ut securitas publica, quae praedonum invasionibus laesa est, restituatur et stabiliatur, Suam Maiestatem Sacratissimam, uti intimatum dato 16-a 7-bris anni praeteriti 1784 eatenus ad Excellentiam Vestram expeditum innuit, directioni eiusdem Excellentiae Vestrae id concredidisse, ut ea quae in concursu reliquorum quoque ad id ordinatorum deputatorum conclusa fuerint, medio Excellentiae Vestrae in effectum etiam deducantur. Dignabatur itaque Excellentia Vestra planum quoque eatenus elaboratum fine faciendae per nos congruae dispositionis nobis transmittere, relat[iv]e ad quod, quantum comitatum concernit, dispositi simus ut omnia finem in hunc concentrata in debitum suum antea effectum omnique sollicitudine curentur.

Cum interim domini nostri deputati id nobis retulissent quod ad comitatum quoque hunc ad persecutionem praedonum 24 milites erigendi destinati sint, hoc autem ex transmisso plano, dum id in medio nostri perlegi curassemus, nullibi deprehenderimus,—ex eo Excellentiam Vestram demisse interpellandam habemus, ut eatenus an 24 illi milites pro persecutione praedonum ad hunc comitatum destinati erigendi sint, vel non, eadem Excellentia Vestra nos certiores reddere ne gravetur. Datum in generali congregatione, 1785, 5-a ianuarii.

Vidit dominus vice-comes.

(Archiva comitatului Bihorului, ad Nr. 168, fasc. I, 1785.)

MMMCCCLVI.

Comitatul Zipsului către al Bihorului, despre jafurile Românilor răsculați. 1785, 11 Ianuar.

Excellentissimi ac Illustrissimi, Reverendissimi, Spectabiles ac Magnifici, Perillustres ac Generosi, Egregii item domini, fratres et amici colendissimi, observandissimi.

Et e publico rumore, et e publicis ephemeridibus, et e privatis correspondentiis tristissimo animorum sensu intelligimus quam copiosum efferata Valachorum multitudo in nostri et Transilvaniae regnorum partibus immani crudelitate nobilitarem fuderit cruorem, quam copiosa item fiscalia et nobilitaria bona in cineres composuerit.

Tragicus iste rumor quantum animis nostris metum, quantum cordibus contristationem conciliaverat, facilius concipi quam exprimi poterit. Unde, et huius (ut audimus) maioribus in dies auctibus gliscentis et ingenti fervore aestuantis epidemici mali, et peiorum funestiorumque consequentiarum gravitate exterriti, amice et officiose praetactas Dominationes Vestras requirimus quatenus tristissimorum tumultuum et seditionum harum incrementa aut (quae devotis exoramus precibus) decrementa eo fine circumstantialiter et amice perscribere dignarentur, quo nos de nostra et communi totius regni securitate cum amica et vicina reliquarum regni partium cointelligentia in tempore necessarios et legales ordines facere deque legali et naturali vitae et bonorum defensa prospicere valeamus. Qui in reliquo amicis favoribus commendati manemus

Praetactarum Dominationum Vestrarum —

Ex generali congregatione nostra, die 11a ianuarii 1785 —

Servi, fratres et amici ad serviendum paratissimi, obligatissimi:
Universitas comitatus scepusiensis.

(Archiva comitatului Bihorului, N-r 575, fasc. I, 1785.)

MMMCCCLVII.

Olosig, 1785, (Mart).

Adunarea bihoreană către comitet, despre răscoala lui Horea.

Tekintetes nemes vármegye!

Az el mult boldog aszony havának 11dik napján költ, s hozzánk utasitott atyafiságos levelét vevén nagyságtok kegyelmetekk abban tett barátságos kéréséket nagyságatok kegyelmetekk tellyesiteni kivánván, az erdélyi szomszéd Zaránd és Hunyad vármegyékben pórt ütött, s ottan kegyetlen pusztitásokat véghez vitt oláhok mostani állapottyok felöl következendöket irhattyuk.

Bizonyos Hora zalatnai cameralis dominiumnak Albak nevezetü helységéböl való, minekutána sok rendbéli tolvaiságaiért, s egyébb rosz tselekedeteiért, törvényesen meg büntetett vólna, rész szerént boszúállásból, rész szerént pedig nyughatatlan erköltsétöl kormányoztatván, magához hasonló társaival minden modon azon törekedett hogy a magyar nemzetet el törölje. Ugyan azért, egy alkalmatossággal Brád nevü mezö városban, midön az Oláhok az vásárba öszve gyülekeztek vólna, Kluska Dsursz nevezetü elsö-paitása által, a népet el ámitotta, eö felsége parantsolattyát Bécsböl magával lehozta, melly-

Cinstit nobil comitat!

Scrisoarea d-voastră prietenească îndreptată către noi, dată din ziua de 11 a' lunii trecute, a Maicii Domnului [=Ianuar], am primit-o, şi dorim să vă împlinim cererea d-voastră prietenească. Despre starea de acum a Românilor cari au răsculat comitatele ardelene vecine, al Zarandului şi Iniedoarei, şi cari au pustiit acolo, vă putem scrie următoarele.

Un anume Hora de pe domeniul cameral al Zlatnei, din satul Albac, după ce ar fi fost pedepsit din pricina deselor hoţii şi altor răutăţi, pe de o parte din răzbunare, pe de alta dus de neastâmpărata-i obişnuinţă, s'a silit în tot felul, împreună cu soţii lui asămănători, să şteargă de pe pământ naţia ungurească. Tocmai de aceia, cu prilejul adunării Românilor la târg în oraşul Brad, a amăgit poporul cu ajutorul soţului său Giurgiu Cloşca, a adus cu sine poruncă împărătească din Viena, în care se porunceşte să li se dea Românii arme din Bălgrad, dovedind în tot felul că acele arme li se dau în mâni pentru ştergerea Ungurilor de pe

ben, parantsoltatik hogy az Oláhoknák Károly-Fejérvárról fegyver adattasson, mindenképen bizonyitván hogy azon fegyver a Magyarok el törlésére adatik kezekben. Mely szavainak hitelt adván az Oláhság a köztök egyesült akarattal rendelt napon, nagy sokasággal Kloska Dsursz vezérsége alatt Károly-Fejérvár felé indultak hogy ottan fegyvert szerzenek. Hirül adatván ezen dolog az oda való subst. vice-ispányak, azonnal Horának el fogására, két vice-szolgabirót ki küldött, kis is a midön az oláhokat Kurety nevü helységben el érték, es Hórát meg fogtak vólna, az Oláhok a 'két vice-szólgabirónak ellent állotak, azokat meg ölték, Horát pedig kerekböl ki szabaditottak. Ezen esett által tehát dühösségre hozattatván, azon szempillantatban, és azon helyröl el indultak az földes urak udvar házaikra, és valamiket Zaránd, Hunyad és Alsó-Fejér vármegyékben találhatták, égettték, pusztitottak, rontották, a magyar nemességet kinzották, s öldösték, mind addig, mig ezen dühösségek az arra a végre ki küldött katonaság által meg nem hátra hatott. Melytöl is Hora meg rettenvén Kloska társaival az hegyek között lévö havasokba vette magát, az holott mind a ketten el fogatatván, az királyi commissio által, Alsó-Fejér vármegyének által adattattak hogy ottan meg érdemlett büntetéseket el vegyék.

Költ Böjt más havának 2dik napján 1785ik esztendöben Várad-Olasziban tartatott köz gyulésunkben.

pământ. Crezându-i-se cuvintele, Românii au plecat în ziua hotărâtă în grămadă cu mare mulţime spre Bălgrad supt conducerea lui Cloşca, pentru ca acolo să-şi capete arme. Dându-se de ştire acest lucru viceşpanului de acolo, îndată a trimis doi vice-solgăbirăi să-i prindă pe Horea, cari, când i-au ajuns pe Români la locul ce se zice Curechiu şi au fost gata să prindă pe Horea, Românii li s'au împotrivit, i-au omorât, iar pe Horea l-au slobozit din roată. Din întâmplarea aceasta fiind înfuriaţi, în clipa aceia au şi pornit-o din locul acela, pe la Curţile nemeşeşti, şi pe cari i-au putut găsi în comitatele Zarandului, Iniedoarei şi Albei-de-Jos, i-au ars, pustiit, stricat; pe nobilimea ungurească au chinuit-o şi omorât-o până ce furia li s'a stâmpărat de miliţia trimeasă în acest scop. De aceasta s'a speriat şi Horea, s'a tras în munţi împreună cu soţul lui, Cloşca, unde au fost prinşi amândoi, au fost daţi, din comisiunea regală, comitatului Albei-de-Jos, ca să-şi primească acolo pedeapsa cuvenită.

Dată în ziua a 2-a a lunii a doua a postului, anul 1785, în adunarea ţinută în Olosig.

Vidit O. Vice-Comes.

(Archiva comitatului Bihorului, ad Nr. 575, fasc. I, 1785.)

MMMCCCLVIII.

Dregătorii comitatului Aradului către ai Bihorului, despre prinderea haiducilor. Arad, 1785, (Mart).

Tekintetes nemes vármegye,

A melly ujonan Nagyságtok s mi megyeinkben kezdett, veszedelmes haramiaságnak ellent allására, s kiirtására egygyesitendö szükséges erönek ki rendeltetése véget minket az tekintetes Nagyságos vármegye ezen folyo esztendönek Boldogaszony havában 29-ik napján Várad-Olasziban tartott törvényszéktül barátságossan, és atyafiságossan

Cinstite nobil comitat,

Despre ceia ce din nou ne-aţi fost rugat, prietenește, de la judecata ţinută în ziua a 29-a a. c. a lunii Maicii Domnului [= Ianuar], pentru împotrivirea primejdioşilor haiduci şi pentru pregătirea puterilor strânse în de ajuns spre stârpirea lor din comitatul nostru, noi ni-am făcut datoria spre liniştea comitatului nostru, trimiţând mulţi oameni de-ai noştri şi

kért volt; mi asztat, megyénknek csendességére nézve, számos embereinket és zsoldosainkat üldözéseikre, és ell fogattatásokra ki küldvén, kötelességünk szerént meg tettük. Kit is, az temleczünknél lévö, hadnagyunknak vezérlése alatt, szorgalmatos fáradságok, s iparkodások után, mind azon ujonnan tamadott haramiákat szerencsessen el fogván, temleczünkbe béhoszták; már egynehányon közülök, az törvényszék által, érdemlett büntetéseket meg is adozván.

Minthogy pedig az emlitett rabloknak önként való vallásokbol értésünkre eset, hogy nagyságtokk temleczében egy némellyek raboskodnának azok közül, kik tudni illik egy némelly rablásokban közösültenek, s jelen voltak, annak okáért az dolognak nyilvánabb való ell-igazitására, és az törvénynek ki szolgáltatására szükséges bizonyitó eszküket, itt berekesztvén által küldünk. Költ Aradon, 1785-ik esztendöben böjt más havának 3-dik napján tartatott törvény székünkbül.

Az tekintetes Nagyságos vármegyének

Kész Köteles szolgai, baráti s szomszedgyai.

Arad vármegye N. N. V.-Ispannya, táblahites biraj, szolga-birája s esküttyei.

simbriaşi spre urmărirea şi prinderea lor. Ceia ce şi făcând-o supt conducerea ofiţerului dela închisoarea noastră, după multă oboseală şi silinţă, au prins pe toţi haiducii iviţi de curând, şi i-au adus în temniţă; unii dintre ei chiar sunt datori cu pedeapsa cuvenită, dată de Scaunul de judecată.

Dar, fiindcă din mărturisirile de bună voie ale numiţilor robi am înţeles că în temniţa d-voastră sunt unii dintre aceia cari în unele hoţii s'au unit şi au fost de faţă, tocmai de aceia, pentru terminarea lucrului, pentru folosul judecăţii şi pentru jurământul lor doveditor ce trebuie, închizându-i aici, vi-i trimitem pe urmă.

Dată în Arad, anul 1785, din Scaunul de judecată ţinut în ziua a 3-a a lunii a doua a postului.

Viceşpanul, birăul, solgăbirăul şi juraţii comitatului Aradului,

slugile gata, îndatorite, prietenii şi vecinii cinstitului mărit comitat.

(Archiva Comitatului Bihorului, Nr. 770, fasc. II, 1785.)

MMMCCCLIX.

Bran, 1785, 9 Mart.

Andreas Gaudi, castelanul de Bran, către Braşoveni, despre izbucnirea ciumei în Urziceni, de la începutul lui Februar, pentru care s'a închis târgul, s'a oprit venirea negustorilor şi s'au dărâmat două case infectate, precum şi despre cei 100 de Turci, veniţi din mijlocul ciumei de la Nistru, şi dintre cari unii au şi perit.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 520/785; rezumat Stenner.)

MMMCCCLX.

1785, după 16 Mart.

Acelaşi către aceiaşi, despre întoarcerea spionului Gheorghe cu vestea că nicăiri în Ţara-Românească nu e ciumă şi că numai bănuieli au adus închiderea, acum încetată, de la Urziceni.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 575/785; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXI.

Conteleantoniu Jankovics către dregătorii comitatului, despre nevoia de a se tocmi apărători impotriva tulburătorilor de pace. Timişoara, 1785, 8 April.

Inclyta Universitas,

Planum tuendae securitatis in concertatione 27-a octobris anni superioris eqiqta elaboratum, quod ad singillativas dispositiones attinet, de districtu hoc temessiensi quidem agit, sed id clare innuit ut haec eadem similiaque quae pro hoc districtu praescribuntur, trans Marusium in Inclytis comitatibus aradiensi et bihariensi disponantur. Igitur, licet non designetur numerus conducendorum a comitatu militum, qui sex mensibus vernis et aestivis stipendio per comitatum provideantur et ad persequutionem praedonum adhibeantur, si Inclyta Universitas 24 milites necessarios existimat, ii tempore operationum iam imminentium ad securitatis tutelam conduci possunt. Quod dum ad litteras 5-a ianuarii datas officiose rescribo, cum omni aestimatione persevero

Inclitae Universitatis obligatissimus

Comes Ant. Jankovics, m. p.

Datum Temesvarini, 8-o aprilis 1785.

(Archiva comitatului Bihorului, Nr. 1009, fasc. II, 1785.)

MMMCCCLXII.

Andreas Gaudy, castelan de Bran, către Braşoveni, despre vestea ce are cu privire la boala de vite din Piteşti şi Ciumeşti. 1785, 28 Iulie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 15757/85; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXIII.

Negustorii greci companişti cu vii din Ţara-Românească arată Braşovenilor porunca domnească de a li se măsură viile şi de a plăti 2 lei, 24 parale de pogon pe an, pe când ei mai plătesc mănăstirii sau boierului lor, iar Domniei alte 5 parale de vasul („Eimer") de vin, precum şi vama de 3%, pe lângă alte cheltuieli cu lucrul viei (cer intervenţie). 1785, 17 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1664/785; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXIV.

Hrisovul lui Alexandru Ioan-Vodă Mavrocordat, Domn al Moldovei, pentru Braşoveni şi păstorii lor. Iaşi, 1785, 19/30 August.

Wir, Johann Alexander Johann Maurocordato, von Gottes Gnaden Moldauer Fürst, etc.

Auf die Bittschrift der wallachischen Schaafhirten aus Siebenbürgen, welche von Heiligen Demetrius bis Heiligen Georgius zu Ernährung ihrer Schaafe in der Moldau sich aufhalten, ist ihnen die Freiheit wiederum nach den alten Gesetzen zugesprochen.

Erstlich, wenn sie in der Moldau ankommen, soll der Dreissiger von Grossesti für ihre Kotzen und Winter-Pelze keine Mauth nehmen, ausgenommen wenn sie einige Waaren zu verkaufen bringen.

Zweitens. Kein Besliaga, noch andere Inspectores sollen Lampel von einer Heerde, sowohl wenn sie hinein, als wenn sie herausgehen, nicht mehr nehmen.

Drittens. Wenn sie über ein Kloster-Gut vorbeigehen, ist ihnen frei zu pas-

sieren; werden sie sich aber auf dem Gut länger aufhalten, da werden sie laut Accord bezahlen.

Viertens. Die 2 Para oder ein Groschen für ein Pferd werden sie in Zukunft nicht mehr zahlen.

Fünftens. Im Frühjahr, wenn sie aufs Gebürg gehen, soll keinem Grundherrn das Passagen-Lampel mehr gegeben werden; wo sie sich mit ihren Schaafen länger aufhalten, da werden sie mit dem Grundherrn accordiren und laut Accord bezahlen.

Sechstens. Der Grossester Grundherr soll den Passage-Schöpsen nicht mehr nehmen, sondern mit einem jungen Lämchen zufrieden sein, laut altem Gesetz; wenn sie sich aber auf seinem Grund länger aufhalten, laut Accord bezahlen.

Siebentens. Wenn sie über den Grossester Pass zurückkommen, sollen sie nicht mehr als ein Lampel von einer Heerde geben, laut altem Gesetze, und nicht, wie sie gezwungen waren, nemlich dem Wornick 2 Lampel, 1 dto dem Gränz-Kapitän, 1 dto dem Dreissiger und 1 denen kaiserl. Fleischhackern.

[8.] Dann die Fleischhacker sollen sie auch nicht auf dem Pass aufhalten, und auf allen Jahrmärkten sollen sie die Freiheit haben ihre Kässe und Schaafe zu verkaufen.

[9.] Kein Moldauer Unterthan soll sich unterstehen einen von diesen siebenbürger Schaafhirten zu maltraitiren ader zu schlagen, sondern, wenn sie etwas miteinander haben, sollen beide vor den Distrikts-Richter gehen, und da wirds deliberirt werden.

1785, den 19. und 30. August. Protocolliert von Jordaka Moniescu [=Moimescu].

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2337/785; comunicat la 11 Octombre; către dregătorii Fălciiului, cu data de 17/28, în vol. VII, pp. 448-9, nº CCLXXXVII.)

MMMCCCLXV.

1785, 1-iu Septembre.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre măsurile ce sunt de luat faţă de boala de vite din Ţara-Românească.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1951/785; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXVI.

1785, după 16 Septembre.

Măsuri ale Guvernului regal ungar privitoare la potolirea tulburărilor, supra veghindu-se în mod special Românii.

In obsequium gratiosi Ex. Consilii Locumtenentialis Regii intimati dato 16a 7-bris assumptum est in deliberationem: quomodo securitas ausibus praedonum et malefactorum in his partibus grassantium laesa restitui et eadem in futurum stabiliri possit.

Igitur, iuvante Ex. Consilii Locumtenentialis Regii intimato, primum de ipso animo imbuendo et mansuefaciendo per institutionem, quod quidem magis futurae securitati providere videtur, dein de mediis exstirpandorum reprimendorumque malefactorum aliisque ad hunc finem facientibus dispositionibus actum est.

Securitas a malefactoribus triplici potissimum ratione violatur.

Primo. A praedonibus, qui, in sylvas et loca abdita recedentes, in societatem sub duce quodam animo praedandi coëunt, et, foedere inter se iuncti, certis institutis hoc quasi vitae genus amplectunt.

Secundo. A colonis inter caeteros quidem in possessionibus degentibus, sed qui, inhiantes alicuius, quem opulentiorem sciunt, facultatibus, conspirant et, irruentes domos, cum incolarum interdum caede aut gravi cruciatu, expilant.

Tertio. Itidem a colonis, pastoribus aut aliis vagabundis, qui, vel ex occasione, vel condicto, vias obsident et, itinerantes aggressi, despoliant.

Sicut malefacta huiusmodi ex duobus praecipue fontibus nascuntur, nempe

ruditate omnisque moralitatis ignoratione, et necessitate, ita duo principalia illis media opponenda sunt: institutio et per laborem occupatio.

Institutio duplex est: alia in tenera aetate, alia iam adultorum.

Institutio tenerae aetatis per scholas nationales debite ordinatas procurabitur, quae ut optatum effectum habeant, haec necessaria sunt:

a) Ut ludi-magistri omnes prius in schola nationali principali erudiantur, et nonnisi dato necessariae cognitionis specimine ad scholas admoveantur.

b) Ut proles omnes, sub poena parentibus, qui eas avocaverint, irroganda, ad scholam frequentandam, potissimum in hieme, dum ruri labor non est, adigantur, usque annum aetatis 12um.

c) Post annum 12um in ruralibus quidem laboribus parentibus auxilio sint, sed usque annum 20um aut usque coniugium initum, diebus dominicis festisque scholam pro legendo libro, moralia principia complectente, frequentare obligentur, et praesertim in ecclesia, ad doctrinam christianam a parocho audiendam, compellantur.

d) Cum autem in minoribus possessionibus ludi-magistri separatim stabiliri nequeant, quo harum etiam iuventus imbuatur, in una similium vicinarum sibi possessionum, habita facilioris accessus ratione, conformiter praescriptae normae scholae erigantur, ad quas contiguorum locorum proles accedere possint et debeant.

Sed haec puerorum educatio praesentem in praedando licentiam, quae ab adultis venit, non impedit; igitur adultorum institutio necessaria est.

Institutio adultorum in rustico populo potissimum a parochis petenda est; igitur:

Primo. Adulti omnes, sub poena negligentibus coram toto populo ante ecclesiam irroganda, teneantur sermonibus moralibus parochi in ecclesia interesse; quod tanto magis necessarium, quia experientia constat graves iam aetate canosque Valachos et Rascianos prima etiam religionis elementa et ipsa naturae principia moralia ignorare; suapte sequitur

2a. Parochis serio imponendum ut quovis die dominico et maiore festo sermonem ad populum ita habeant, ut saltem alternis diebus de officiis hominis et christiani loquantur et hac occasione saepissime inculcent leges ipsius naturae de non laedendo alio, de non rapiendis, immo nec appetendis alienis rebus; declarent populo nunquam eos salutem consequi posse, qui alienas res occupant et detinent: nec psalmos, nec preces, nec absolutionem tantam vim habere, ut praedocinium, rapinam delere possint, nisi damnum resque ablatae restituantur. Si rudis iste populus continua ieiunii commemoratione ad legem ecclesiasticam observandam tanta severitate, quanta Iudaei a cibis vetitis abstinent, induci potest ut se rupto ieiunio salutem consequi non posse existimet, cur non idem Inferni metus multo iustior eidem ex violatis divinis et naturae legibus incuti posset, si loco ieiunii haec magis necessaria ei continuo inculcarentur.

3a Dum praedones in societatem coeunt, solent se iureiurando ad invicem obstringere, imo saepius sub nomine crucis confraternitatem inire; impio hoc vinculo obfirmatur inter eos pessima societas et amicitia fere indissolubilis redditur; incumbet itaque clero errorem hunc detegere et plebi inculcare quod similes coniurationes et confraternitates velut in scelera conflatae adeoque damnatae nullatenus obligent.

Cum autem fructuosa institutio ab eo qui ipsemet rudis est, expectari non possit, certum autem sit usu ipso multos valachos popas in tanta fere tamque caeca uti populus ipse ignorantia versari, et nec moralium doctrinarum, nec ipsius religionis suae credendorumque principia cognita habere, ipsam interdum Scripturam ignorare, ut nihil praeter liturgiam, quam multa et frequenti recitatione memoriae impresserunt, legere sciant, hos interdum ea pravitate esse, ut cum praedonibus vel apertam, vel tacitam consessionem foveant, necesse utique est ut popae valachici populum utiliter instituere possint, eos ipsos antea erudiendos esse; igitur

a) Nemo ex Valachis aut Rascianis ad sacros ordines admittatur, nisi et legere et scribere sciat, et antea necessariam moralium et religionis principiorum cognitionem ostenderit.

b) Popae per protopopas omni anno ad minus semel visitentur et examinentur, ut hac ratione illis iterum principia inculcentur; protopopae relationes de singulis episcopo praestent.

c) Episcopi intra triennium quemvis popam, vel occasione visitationis, vel ad consistorium vocatum examinent.

d) Quilibet popa quovis anno consignationem sermonum in ecclesia habitorum, cum designatione diei, episcopo submittat, episcopus autem Excelso Consilio. De cuius veritate ut constet, iudices nobilium et magistratuales, vel ipsimet per occasionem, vel medio notariorum pagensium explorent, quid hac vel illa die dixerit, diem et materiam comitatui referant, qui, cum singulo anno has relationes submissurus sit Ex. Consilio, combinatio fieri poterit.

e) Si posthac compertum fuerit aliquem valde rudem et non idoneum ad parochiam admotum esse, removeatur, episcopus ei taxam reddere obligetur et aliam taxam titulo mulctae dependat.

f) Quos episcopus rudes esse scit, ut ad institutionem debitam populi non satis formati et idonei sint, eos, constituto aliquo habili et bene instituto subiecto, pro una alterave hebdomada evocet et sub inspectione sua in officiis quae Deo, principi et proximo debentur, informari curet eosque statim inviari quomodo hanc doctrinam populo tradant.

g) Ut in moderna etiam poparum ruditate aliqua ratione populi institutio procurari possit, liber morales et sacros sermones complectens edatur, quem popae populo praelegant.

h) Cum hinc institutioni debitae nonnihil obesse videatur quod plures in uno loco popae sint, qui alternis cerimoniis tempus conterunt, plerumque in dissensione vivunt propter stolae cupiditatem, in hoc quoque aliquis modus praehibendus.

i) Cum institutio pondus habere non possit, nisi auctoritate et extimatione eorum qui doctrinam proponunt, fulciantur, id autem potissimum vitae exemplo obtineantur, episcopi severe inhibeant popas, ne cum plebe rustica popinas adeant, convivia eorum ebriosa frequentent et ad familiaritatem contemtum parientem se immittant, sed alioquin de institutione hac in scholis nationalibus et de erudiendis popis Ex. Consilium via superioris directoris et missis ad archiepiscopum ordinibus dispositiones factas esse gratiose innuit.

Alterum universale medium necessitati oppositum est: occupatio et labor.

Interdum necessitatis sensus ad praedandum inducit; qui in his provinciis non videtur inde oriri quod media necessariorum vitae auxiliorum populo desint, sed magis ab otio neglectuque agriculturae. Igitur, tum ut labore avocentur ab otio criminumque cogitatione incolae, tum ut de necessariis vitae mediis sibi prospiciant,

1-o. Severe adstringendi ut quisque agros suos excolat; ideo officiales dominales et camerales occasione conscriptionis decimae eos consignent qui agros suos neglexerunt, et cum assistentia (si necesse fuerit) magistratualium puniant.

2-o. Illi qui constitutiva, praesertim in locis magis suspectis, et ubi facilior praedociniorum occasio est, degentes, non habent, ad praestandas aliis erga diurnam 10 vel 12 kr. mercedem rurales operas adigendi, aut etiam, si quaqua ratione notati fuerint, et in otio vitam egerint, ad loca planiora vacantesque in iis fundos transponendi.

3-o. Ut ad laborem rustici magis excitentur, illi qui peculiari industria terras suas excoluerint, quod ex praestita decima manifeste videri potest, quapiam ratione distinguendi et destinato ex publico quopiam praemio donandi sunt.

His generalibus praemissis, ad memorata superius tria malefactorum securitati noxiorum genera, quibus mediis coerceri possint, singillative agetur.

De praedonibus in stabili societate oberrantibus.

De praedonibus in stabilem societatem coëuntibus et in abdita loca silvasque se recondentibus, duo consideranda veniunt, et in duplices circumstantias remedia disponenda sunt.

1-a. Quomodo irruptionibus praedonum in pagos obviandum, eorumque vis retundenda ?

2-a. Quomodo persecutio, seu particularis, sive generica, instituenda sit, ad eorum interceptionem et exstirpationem.

De remediis quibus irruptioni et grassationi praedonum obviandum.

Duplex via suppetit, qua irruptioni et grassationi praedonum obviari potest: militare auxilium et politicae dispositiones militari auxilio coniunctae.

De militari auxilio.

Cum annorum complurium experientia constet praedones in montano comitatus krassoviensis tractu inter Karansebessinum et Szászkám se potissimum colligere, ibi receptacula sua habere et vel ibi solum praedocinia sua exercere, vel interdum quasi ex arce inde ad planiora prorumpere, et rursum illuc se recipere, valde multum conferet, ad praedonum ausus cohibendos, si una phalanx pedestris in eum montium tractum stabiliter, saltem interea donec praedonum hi tumultus conquiescant, ita dislocaretur, ut sex istae centuriae ad sex quidem praecipua stativa collocentur, sed singulae centuriae vicini ad principalem locum pagi aliquot, qui magis periculosi, sive quod a suspectis, et praedatoriis rusticis incolantur, seu quod praedonum incursioni aut receptaculo magis idonei sint, distribuantur: hac ratione linea quodammodo duceretur et multiplicem haec militiae illocatio praestaret utilitatem.

1-a. Iam ipsa militia praesentia tum praedones a liberiore in pagos irruptione, tum incolas ab illorum receptione et occultatione, aut vero, ubi malitiosi rustici habitant, hos a mutua inter se ad praedandum conspiratione aut cum praedonibus consociatione deterreret.

2-a. Possessiones magis periculosae a vi defenderentur.

3-a. Irruptione praedonum facta, aut certa de eorum latibulo relatione habita, statim efficax persecutio fieri posset.

4o. Transitus ad planiora loca praedonibus, aut vero aliis malefactoribus, ex plano ad montes se recipere volentibus, via praecluderetur.

Praeter utilitatem securitatis accederet etiam commodum politicum: consumtione enim interna per militiam illocatam adaucta, contribuentes notabilem suam contributionem facilius dependerent.

Deinde ipsi aerario camerali et cassis domesticis comitatuum accederet oeconomiae commodum: non deberent enim tot plaiasones a montanistica iurisdictione et tot persecutores a comitatibus conduci, quot necessarii esse inferius declarabuntur, si praeter unam centuriam ad persecutionem benigne resolutam aliud per illocationem stabilis militiae auxilium suppeditaretur. Alterum remedium, illudque ad stabilitatem directum, sunt dispositiones et regulationes internae politicae.

De remediis et dispositionibus et regulationibus politicis.

Ut remedia quae, sive hic, sive in subsequentibus capitibus proponentur, effectum habeant, ante omnia necessarium est ut iudices iuratique probatae fidei et honestae famae deligantur iidemque inter caetera puncta iuramento obstringantur quod iuxta praescriptas leges securitati omni studio invigilare et malefactorum vim aususque prohibere velint; si enim hi vel ipsimet malitiosi fuerint, vel officio suo defuerint, omnes dispositiones frustaneae erunt; si vero isti fideles et in exequendis

iussis accurati fuerint, sequentia instituta idonea et utilia erunt ad irruptiones praedonum impediendas et repellendas.

1°. Iudex omnis et iuratus, si non alia arma, ad minus sclopum habeat.

2°. In quavis possessione, pro ratione magnitudinis eius, duo vel quatuor equites, 12 vel 24 aut plures etiam pedites expertae fidei deligantur, quorum singulo sclopus et 12 impleturae dabuntur; horum nomina in regestro apud officialem servando consignentur eisque serio praecipiatur ne alium quam ad malefactores repellendos aut persequendos usum armorum habeant, de impleturis, quotiescumque exigetur, rationem daturi.

3°. In quavis possessione, prout vel magnitudo, vel periculosior situs deposcit, constituantur singulis noctibus 12 aut 24 vigiles, unus vigilum praefectus, qui ante crepusculum se apud iudicem pagi sistant, ab eo arma et impleturas, quae in hunc finem ei designabuntur, accipiant, et ad designandas stationes pergant: tres, vel quatuor cum vigilum praefecto in tugurio pro vigilibus destinati sint; duo aut tres ad turrim ecclesiae ordinentur, qui et praedones rectius observare et, velut loco securo positi, campana in obversum acta armisque tumultum excitare possunt; reliqui in stationibus non otiosi quiescant, ne forte sopore opprimantur, sed oberrent ab una statione versus alteram in circulum, ut advenientes ad aliorum stationem, inde suam repetant; vigilum praefectus, praesertim sub primam noctem, quo tempore potissimum irrumpere solent praedones, vigilias visitet, an munus suum expleant adtentaeque sint. In locis in quibus tuguria seu domus pro vigilibus non adesset, in meditullio communitatis erigatur.

4°. In singulis vigilum stationibus in loco, ratione vitandi incendii, remotiori, sint erectae perticae, quibus stramen vel foenum alligatum sit, et, quamprimum in aliqua statione de irruptione praedonum sclopi explosione signum datum fuerit, omnes stationes manipulos succendant et versus stationem unde signum datum, excitatis in pago hominibus, properent.

5°. Ad tugurium vigilum sit mortarium, quod praefectus vigilum, audito signo, ad tumultum excitandum, succendat; illico dein cum sociis suis ad iudicem iuratosque properet eisque indicet ex qua statione signum de praedonibus datum sit.

6°. Fidi illi rustici, qui puncto 2° armandi praecipiuntur, audito signo, illico cum armis suis et impleturis ad iudicem properent, ut inde coniunctis viribus ad opprimendos praedones pergant.

7°. Si iam praedones, domum aliquam ingressi, se iaculationibus ita tuerentur, ut accessus ad domum nonnisi cum interitu complurium hominum fieri non posset, tum vero domus ita ex omni parte cingatur, ut retrahentes se praedones intercipi aut occidi possint.

8°. Quod si tamen quo casu evaderent, eos persequantur equites peditesque et continuis iaculationibus ad minus signum dent, ut ex vicina possessione auxilium ferentes admoneantur qua versus se retrahant praedones eisque occurrere possint, nam

9a. Ignes ideo puncto 4° faciendi praecipiuntur, ut vicinis possessionibus praedonum irruptio indicetur; ideo vigilibus nocturnis incumbet ut versus circumsitas possessiones aspiciant, annon succensos ignes videant, quod ex turribus optime observare poterunt, ad sonitum mortarii adtendant et, simili signo observato, illico totum pagum excitent et ad auxilium vocent.

10°. Ut auxilium hoc utile et efficax sit, eae dispositiones faciendae, ut totus pagus in partes tot distribuatur, quot sunt fidi illi in puncto 2° memorati quibus peculiaris securitatis cura committetur; igitur singulo adtribuantur et designentur certae domus, ex quibus viri dato signo ad eum confugere debent, sui selecti viri, cum sua quisque turma, cui invigilabunt, an reipsa ex omnibus domibus sibi creditis concursus factus sit, convenient, et populum versus possessionem ad quam praedones irrupisse indicatum est, educent, in ordinem collocati, ut unus alterum audire possit: sub ducibus suis versus possessionem proficiscentur, ita ut, aliis quoque possessionibus vicinis progredientibus, arctior circulus fiat, et omnis fuga praedonibus eripiatur.

11o. Ut istud exactius fiat, et illico se in ordinem redigere sciant, saepius, diebus festis aut dominicis, dum populus a labore vacat, proba instituenda exercendosque ad hanc persecutionem homines.

12o. Ne, per evacuationem possessionis, ad persecutionem egredientis, malefactoribus alia ex parte irrumpendi et vacuam possessionem depraedandi occasio detur, vigiles cum suo ductore, aliquot adhuc sociis a iudice adiunctis, in pago remanebunt et omni sollicitudine quaquaversus invigilabunt.

13o. A quibus, si explosione mortarii et ignibus signum datum fuerit, reliqui etiam, ad campum egressi, redire illico debebunt.

14o. Tanto facilior erit hac ratione praedonum repressio, si forte eorundem irruptio praevideri, eorum consilia commoratione in vicina quoquomodo explorari poterunt. Eapropter iudex tales in quibus confidere possit, exploratores habeat: ad hoc opportuni erunt campi obequitatores, vulgo gornici, si tales deligentur quorum fidelitati credi possit; deinde pastores, praesertim ovium, a quibus saepius cibaria petere solent praedones; nam huiusmodi homines quales memorati sunt, minori periculi oberrare possunt, quia minus movent exploratorum suspiciones praedonibus.

15o. Cognito eo quod praedones visi sint, quod ad hunc vel illum locum tendant, illico per iudicem experiantur equites, qui proximum magistratualem et vicinas possessiones edoceant et tunc, factis per magistratuales dispositionibus, iuxta eorum inviationem, sub ductoribus de quibus antea sermo fuit, ad persecutionem incolae egrediantur, ea ratione, ut, coarctato egredientium ex possessionibus persecutorum circulo, nullus elabendi modus praedonibus suppetat.

16o. Quod si vero exploratores referrent praedones iam pago imminere, tunc iudex ad maxime vicinas possessiones missis nuntiis auxilium petat et omnia ad vim reprimendam paret ac disponat, vigilias conduplicet, armatos ductores cum suis manipulis adtentos et comparatos esse iubeat.

17o. Ut autem praedonum adventus, si forte de die pararent impetum et vicini esse referrentur, magis observari possit, duo vigiles, vel in turri, vel in aliquo edito loco, unde tota vicinia perlustrari possit, collocandi: quod potissimum in iis locis utile erit, quae ita comparata sunt, ut ad ea praedones, etiamsi non ad vim inferendam, sed ad commeatum procurandum, accedere debeant.

His omnibus dispositionibus observatis, sperari quidem potest ut praedonum consociata turba in pagos irruptionem vel non faciat, vel certe, hac adtentata, fortiter repellatur; sed tamen et id contingere potest, ut tam firma copiosaque sit turma, ut unus pagus ei resistere non possit; deinde id adhuc evenire potest, ut eiusmodi praedones vias publicas, praesertim magis remotas, obsideant, homines despolient, praedones ex gregibus pecorum pecudumve agant: igitur de hoc cogitandum quomodo, generali persecutione instituta, exstirpari penitus possint; eapropter nunc de hac agetur.

De generali praedonum persecutione.

Duplex est medium quo generalis praedonum persecutio institui potest:

a) Substractio omnium mediorum quibus se praedonum societas sustentat.

b) Vis quae ad eorum insectationem et exstirpationem adhiberi debet.

Sicut hostis, si armis destituatur, commeatu intercludatur, in deditionem venire debet, ita praedones facile in potestatem venient, si modus eis eripiatur arma, pulveres, plumbum, quibus magnum populo terrorem incutiunt, comparandi, si a necessariis ad quotidianum vitae usum acquirendis prohibeantur; ad hoc obtinendum:

1o. Nulli Valacho aut rasciano rustico, praeter eos qui puncto 1-o, 2-o, 3-o denotantur, arma aut pulveres plumbumque habere licitum sit, et ideo, habita saepius pervestigatione, apud quemcumque haec reperta fuerint, adimantur, et illi severe puniantur. Hi ipsi memoratis punctis designati, non propria, quae alienare possint,

sed ex publico relicta, vel data solum arma habebunt, ita ut de illis respondere teneantur.

2o. Nemini, seu quaestori, sive opifici, admittitur ut arma per comitatum circumferre venalia possit, et qui id fecerit, confiscatione aliaque arbitraria poena punietur.

3o. Iudaeis, cum ii spe lucri corrumpantur, arma, nec in urbe, multo minus per pagos, vendere licebit.

4a. Mercatoribus quibus in urbe indulgebitur arma venalia habere, opificibus, sclopetariis et generaliter incolis ac neo-colonis sub mulcta gravi et poena interdicatur ne rustico nisi a magistratu comitatensi schedam habuerit, armorum aliquod genus vendant aut reparent.

5o. Mercatores, et quidem quantum fieri potest germani, in urbe et oppidis Versetz, Csakovár, Neu-Arad, Lippa, in comitatu temessiensi; in Lugos in comitatu kassoviensi; Aradini in aradiensi; Magno-Varadini in bihariensi; in Nagy-Becskerek et Nagy-Sz.-Mikloss in torontalliensi, in confiniis item militaribus Pancsovae, Alba-Ecclesiae, Caransebessini et Mehadiae designentur probatae fidei, quibus pulveres plumbumque venale exponere liceat; reliquis haec materialia sub gravi poena prohibeantur; exteris autem mercatoribus ad nundinas venientibus haec adferre et vendere non liceat. Montana quoque directio oraviczensis neutiquam admissura est ut ibidem, in officinis aut alibi, pulveres pyrii promiscue vendantur, imo et ipsis metalurgis eorundem venditionem serio interdicet. Et, ne praedones ex vicinis districtui huic adiacentibus comitatibus materiali hoc quaque ratione semet providere possint, vicini comitatus via Excelsi Consilii eatenus instruendi sunt.

6o. Quamprimum mercatores hi designabuntur, in urbe a magistratu civico, in oppidis a magistratuali comitatensi aut in confinio militari ab officialibus, quantitas apud eos inventa conscribatur, iidem obligati sint, quoties novam quantitatem adferri curant, eam antea iudici nobilium aut civico magistratui indicare, ut protocollo inscribi possit.

7o. Mercatores hi nemini vendere poterunt, nisi qui schedam a iudice civitatis, vel a magistratuali comitatensi, in confinio officiali militari, in qua nomen ementis, finis et quantitas exponatur, exhibuerit.

8o. Iudex civitatis nemini nisi civi schedam dare potest, et, cum apud hos non sit tanta necessitas, non facile nisi adprobata causa dabit.

9a. Has schedas ab emptoribus recipere debent mercatores et asservare, ut occasione revisionis combinatio aut, exorta quaestione, aliqua pervestigatio fieri possit. Sua sponte ex iis quae puncto primo insinuantur ea quaestio oritur unde arma illis qui ad persecutionem destinabuntur, suppeditanda sint, cum propria vetentur.

1o. Cum in comitatibus in effectum benignae dispositionis regiae a rusticis arma adempta sunt, talia, aut quae in futurum adimentur, reparanda et inter persecutores penes adcuratam consignationem distribuenda.

2o. Si haec non sufficerent, ex armamentario militari temesiensi, facta prius demissa remonstratione pro hoc usu, vel erga restitutionem commodanda, vel emenda essent.

Magis adhuc necessaria sunt praedonibus quotidianae vitae sustentandae media, quae in sylvis latibulisque suis non reperiunt: si proinde ea dispositiones fiant, ut haec in pagis aut aliunde obtinere non possint, maximum ad eorum exstirpationem momentum adferetur ad id obtinendum.

1o. Nemo cibaria praedonibus administret, etiamsi, uti nonnumquam contingit, haec cum minis ab aliquo postulaverint, sed, si eveniret ut alicui nunciarent eumque sub interminatione damnorum aut mortis etiam cogere vellent, illico iudici notificet; alias, si vel reticuerit, vel plane cibaria suppeditaverit, velut complex et factor habebitur.

2°. Cauponibus vetitum sit ne cuiquam ignoto, sub gravi poena, cibariorum provisionem aut potum maiori copia vendant, sed, siquis ignotus petierit, statim de hoc iudicem pagi admoneant; immo, si vel notus et ex ipsa possessione quispiam potum aut panem vel alia victualia copiosiora petierit, iudici antea insinuent, ut is pervestiget quis ille ignotus sit, cur, sive ignotus, sive notus, maiore copia cibum potumque comparare velit, et talem, nisi se legitimaverit, detineant.

3°. Molitores cuiuslibet iurisdictionis omnesque generaliter inhibendi ne praedonibus frumentum commolere, seu farinam aut aliud alimentum suppeditare audeant; ubi vero eosdem latitare observaverint, concernenti iurisdictioni, ita etiam loci iudici illico detegant.

4°. Pastoribus, cum alioquin a possessionibus remoti non sint, non plus quam diurna provisio detur.

5°. Rusticis cibaria potumque in magna quantitate ad campos efferre non liceat; ideo obequitatores id quoque perlustrent, et, si apud aliquem, seu rusticum, seu pastorem, deprehenderint, occupent et iudici denuncient.

His praemissis, iam nunc de eo agendum quomodo per vim adhibitam praedones opprimi et exstirpari possint.

De persecutione praedonum per vim.

Persecutio praedonum per vim alia est continua, quae nonnisi per paucos fieri potest, alia certo tempore, sed unitis viribus, et ideo universalis. Ad utramque hanc persecutionem cum debito fructu suscipiendam, necesse est ut praedonum commoratio et loca cognoscantur. Igitur necessarium est ut militares in confiniis, in comitatibus autem magistratuales officiales in districtu praedonibus exposito homines fidos deligant, quibus exploranda praedonum loca et latibula, motus et actiones committant, quos certos reddere possunt, quod, siquis certam cognitionem ad persequendos praedones utilem attulerit, remunerationem per respectivas iurisdictiones praevie determinandam accepturus sit, quae, subsecuto effectu, etiam ei detur. Ut autem hi exploratores et facilius, et tutius munus peragant aliis ignoti esse debent: ideo in secreto habendi nullique manifestandi sunt; et, si etiam denunciationem, ob quam praemio et remuneratione digni essent, fecerint, et remuneratio haec non palam, sed nemine sciente eis detur, relatione habita, et eos qui ad continuam persecutionem destinati sunt inviabit, et de ulteriori persecutione apud vicinas possessiones dispositiones faciet, et statim vice-comitem aut in confinio commendantem informabit, ut, si necessarium videbitur, universalis persecutio instituatur.

De continua persecutione.

Ad continuam persecutionem adhibendi sunt:

1°. Centuria ex delectis militibus constans, quam Sua Maiestas Sacratissima clementer resolvere dignata est.

2°. Delecti viri, qui a comitatibus, a iurisdictione montana et ex parte camerali stipendiis providendi conducentur.

De centuria militari.

a) Cum centuria haec ex hominibus magis disciplinae assuetis et ad vim repellendam comparatis constet, in locis periculosioribus et quae magis exposita sunt praedonibus, et in ea parte in qua plurimum oberrare et detinere se solent praedones collocandosesse.

b) Quia vero constat montuosas comitatus kassoviensis partes plurimum huic malo obnoxias esse, proximo vere cum cointelligentia comitatus illius centuria illocanda esset.

c) Centuria haec, si in uno vel altero loco poneretur, propter magnam

montium extensionem vix aliquid prodesset, quia praedones loca illa devitarent: ideo in decurias dividenda videtur.

d) Ut facilius officialis qui centuriae huic praeit, eam dirigere, relationes accipere, dispositiones facere possit, eius quasi fixa habitatio in medio collocanda esset.

e) Officialis hic exactam cum magistratualibus comitatus, et vicissim hi cum illo cointelligentiam tenebunt, ne dispares dispositiones inutiles sint, aut etiam perturbationem causent.

f) Officiali a comitatu praeiuncturae aut equi pro recognitione dispositionibusque faciendis, ex cassa domestica bonificandis, suppeditabuntur.

g) Designatio locorum pro decuriis non ita intelligenda est, quasi decuriae illae stabiliter ibi manere deberent, nam et loca pro ratione circumstantiarum mutabuntur, et ex designatis locis, praesertim accepta aliqua de praedonibus informatione, persecutiones ita, sicut conducendi per iurisdictiones persecutores, de quibus inferius agetur, instituent.

h) Ut alacrior in persecutione sit haec militia, ex parte camerali subsidium trium cruciferorum pro singulo, ultra consuetum stipendium benigne resolutum, accurate ad cassam bellicam temessiensem administrabitur; eadem debite instruetur siquis praedo vivus captus aut interfectus fuerit, manipulo illi caeterisque qui operam contulerunt. Benigne resolutam remunerationem rite persolvendam.

De persecutoribus ex parte iurisdictionum statuendis et instituenda per illos continua persecutione.

Manifestum est, spectata montium partiumque per quas praedones oberrant extensione, centuriam militarem, de qua egimus, ad continuam persecutionem non suffecturam. Igitur,

1°. Cum milites et pandurones comitatus aliis quoque servitiis occupentur, et ideo nec semper, nec omnes ad persecutionem adhiberi possint, pro districtu hoc temessiensi ex tribus comitatibus constante conducantur pro sex mensibus, erga menstruam 4 florinorum stipendium, exploratae fidei viri, qui nullo sub pretextu ad aliud aliquod obsequium avocari poterunt, sed unice persecutioni intenti erunt.

2°. Comitatus temessiensis, minus praedonibus expositus, 20, torontalliensis pariter 12, comitatus krassoviensis, veluti magis periculo praedonum obnoxius, et ubi plerumque se detinere solent, 48 conducent; a iurisdictione montana, quae praedonum vexationes continuas experitur, 50 viri, qui vulgo plájás adpellantur, et alioquin a iurisdictione hac intertenentur, ad persecutionem istam destinabuntur, et privata ex studio conservandi subditos suos statuent et ad hoc obiectum persequendorum praedonum mittent; singulum camerale officium quatuor statuere potest.

3°. Cum comitatus torontalliensis et temessiensis tantopere non sint praedonum incursioni expositi, persecutores per illos statuendi, ut et illi quos dominia, partim cameralia, partim privata dabunt, ad confinia comitatus temessiensis et krassoviensis, atque ad hunc postremum comitatum, necessitate ita deposcente, transire iubebuntur.

4°. Notabilis pars horum virorum ex possessionibus quae praedonum infestationi obnoxiae sunt, si fides eorum probata satis fuerit, deligatur, nam hi et loca magis cognita habent, et, velut de commodo patrii soli magis solliciti, acriores erunt.

5°. Illis qui a iurisdictionibus conducentur, arma, sclopus, pistoletae, clava et necessariae impleturae, uti et stipendium ex publico dabuntur; qui vero per dominia cameralia vel montanisticum aut privatos dominos statuentur, ab iis et stipendiis et armis providebuntur.

6°. Illi qui a dominis dabuntur, eodem modo sicut qui ex publico conducentur, in omnibus dispositioni iurisdictionis politicae suberunt.

7°. Hi persecutores, dum tempus inchoandi cum vere operis adveniet, in

unum colligentur, et a iurisdictione cointelligenter cum praefecto centuriae in manipulos ex 10 vel 12 personis constantes dividentur, et singulo manipulo ductor, quem sequi obligabuntur, praeponetur.

8o. Singulo manipulo designabitur locus, unde et qua directione persecutionem instituet: in qua designatione illud observandum, ut ita collocentur manipuli, ut per diametros invicem quodam modo occurrant.

9o. Ab hac destinatione non recedent, donec ab officiali qui directionem habebit, ob causas et relationes factas, alia mandata acceperint.

10o. Ut igitur debite dirigi possint, tum singulus manipulus, tum omnes in concreto relationes suas de omnibus rebus quas compererint, ubi circiter morentur, per nuntios huic officiali facient.

11o. Circumferant secum plurium dierum commeatum, quia continuo in sylvis oberrare debebunt, deficiente commeatu ex proxima possessione se erga paratam pecuniam provideant.

12o. Ut autem tuto possessiones eis necessaria dare possint, et aliqua hac in re fraus non committatur, singulus persecutor peculiares passuales ab officiali illius districtus, militari vel comitatensi, habebit, quibus se legitimabit.

13o. Deficiente commeatu, vel universi cum ductore, vel aliqui a ductore missi ex proximo pago necessaria petant, sed se antea coram iudici legitiment.

14o. Inter caetera id sibi curae habebunt, ut quam exactissime investigent, ubi latere, ubi se detinere soleant praedones: in hunc finem pastores praesertim sollicite interrogabunt, annon viderint latronum specie aliquos oberrantes, qua progressi sint, quali numero constent; praeterea si ad pagum aliquem venerint, a iudice et obequitatoribus informationem petant.

15o. Cognitione de praedonibus capta, praesertim si noctu ex ignibus observaverint ubi sint, si viderent eos maiore numero esse quam ut aggredi audeant, vel metuerent ne illico se in sylvas abdant, statim ex vicinis possessionibus fidos illos armatos et quatuor equites evocent.

16. Equitum id erit muneris ut, ubi loca patientur, propius, insequi latrones possint, ex quibus continuo unus, ad manipulum armatorum missus, de praedonum motu, qua tendant, informet, hoc redeunte, alter ex equitibus pergat, atque ita successive, ut nec defatigentur equites, et manipulus armatorum semper debite informetur.

17o. Si iam persecutio aperta est, sclopis signa danda sunt, ut alii manipuli in vicinia forte oberrantes, sive militares, sive a politico missi, admoneantur; qui illico se iuxta plagam ex qua signa data sunt, dirigent.

18o. In partibus montanisticis, si praedonum signum datum fuerit, metallurgi in fodinis laborantes se illico in manipulum cogant et praedonum persecutioni intenti sint.

19o. Occasione perlustrationis sylvarum praedonumque continuae persecutionis manipulis quilibet quemcumque in sylvis deprehenderit, etiamsi speciem praedonis non habuerit, detineat; examinet, quis sit, quid ibi agat, et, nisi plene se legitimaverit, comprehendat.

20o. Solent saepe praedones, maxime dum sibi persecutores imminere vident, speciem vel carbonariorum, vel ligni sectorum assumere: ad hoc vitandum carbonarius omnis, per montanisticum assumtus, schedam et signum uniformae iurisdictionis habeat, alias a persecutoribus comprehendendus est. Quoad sectores autem lignorum, ea dispositio fiat ut, si possessio aliqua ab officio camerali pro sectione lignorum, exmittitur, iuratus possessionis, aut unus ex fidioribus incolis schedam officii, quae commissionem docet, habeat; si vero singillativus rusticus pro suo usu ligna in sylvis ex indultu secat, huiusmodi concessione se legitimet; alias comprehendendus est, ut suspectus, et ob neglectum legitimationis puniendus.

21o. Et, quia, omni cautela adhibita, praecaveri non potest ne aliqui car-

bonarii valachi, ob nexum, seu religionis, seu sanguinis, aut amicitiae, sive denique tacitae societatis, cum praedonibus consentiant, et ideo eos vel occultent, vel occasione persecutionum invient, non parum videtur ad securitatem collaturum si id statuatur ne ullus Valachus carbones exurat, sed potius traducatur colonia, seu Germanorum, seu Hungarorum(?), qui hunc laborem praestent; duplex erit commodum, et securitatis auxilium, et oeconomiae incrementum. Nam experientia docet quod, cum ex Styris villa Steyerdorff fuisset constituta in illa parte, nunc quoque maior quam alibi sit securitas. Dein quod hi Germani ex orgia vulgari tantundem carbonum exurant, quantum Valachi ex cubica, et leviori pretio ligna secent. Vel sola haec in urendis carbonibus lignisque secandis oeconomia facile intra paucos annos compensaret sumptus qui in coloniam talem fierent: tanto magis id faciendum quia securitati quoque prospicitur.

22o. Quidquid persecutores de praedonibus certi compererint, id ductores missis nuntiis illico proximo magistrali comitatensi, at vero ille cui inspectio huius negotii data fuerit, per nuntios sine mora significet.

23o. Cum praedones, in ea potissimum comitatus krassoviensis parte, qua confiniis valachico-illiricis montosis coniungitur et saevire et oberrare soleant, multum ad fructuosam reddendam persecutionem conferet si in confinio valachico-illyrico 100 viri probati deligantur, quorum pars, in manipulos divisa, a montibus confinii incipiendo, versus comitatum krassoviensem praedones persequeretur, pars montem Szemenik, arcem quandam praedonum, et loca vicina: Valliabul, Delenistipe, Tirnova, Apadia, Valliadény, obsideret; ita enim et persequentes eis instarent, et passus tutissimus adimeretur.

24o. Denique, ne ad Transilvaniam se recipere praedones undique pressi valeant, et ipsi comitatui hunyadiensi, praedonum incursioni et malis obnoxio, securitas procuretur, comitatus hunyadiensis 40 viros delectos ex publico stipendiis armisque provisos habeat, qui continuas persecutiones faciant et, acceptis nuntiis quod in hac parte serio, praedonibus iam deprehensis, insistatur, ad confinia contracti, transitum impediant in limitibus.

Quod, si, his mediis adhibitis, tamen praedones grassari pergent, aut certis relationibus ea de illis cognita fuerint ut cum spe eorum penitus opprimendorum universalis persecutio, quae forte cum fructu bis per annum, mense videlicet maio incipiente et septembri, nisi necessitas aut circumstantia alio quoque tempore exposcat, suscipi potest, instituenda videatur, huius sequens videtur esse modus idoneus:

1o. Vice-comes, vel stationis vicinae militaris commendans, qui primus certam de praedonibus relationem habuerit, vicino vice-comiti et militiae confiniariae commendanti notificet et statim terminum persecutionis instituendae insinuet.

2o. Insinuato iurisdictionibus persecutionis termino, cis-Marusium confiniorum valachico-illyrici et germanico-illyrici praefectis, vice-comitibus aradiensi, krassoviensi, torontalliensi, temessiensi, hunyadiensi, illi officiales aut magistratuales sub secreto de persecutionis die edoceant.

3o. Officiales et magistratuales omnes dispositiones in occulto facient, ut ad diem persecutionis omnia comparata sint.

4o. Centuria militum pro persecutione praedonum benigne resoluta, vel in loca illa per quae praedones, maxime dum premuntur, commeare comperti fuerint, in manipulos distributa praemittatur, ut quasi circuli alicuius, in quo persecutio fit, diametro consistat, vel, si id non videtur, in manipulos, aliis binis, vel ternis manipulis interiiciendos, ubi maior vis et vigilantia deposcetur, ad persecutionem adhibenda.

5o. Pridie persecutionis linea seu cordon in confiniis militaribus ducatur, et ex parte aradiensi vigiliae ad Marusinum collocentur, comitatus hunyadiensis aditus per quos se illuc recipere possent, muniat, pontes et viae, imo etiam angustiores semitae, requisitis vigiliis, provideantur, ne praedones se recipere possint.

6o. Officiales militares subofficiales suos, magistratuales vero, partim magis fidos ex persecutoribus et habiles, veluti locorum alioquin cognitionem habentes, partim iudices, aut ex delectis armatis aliquos, quorum fidei et prudentiae plurimum tribuere possunt, instruant pridie quo modo persecutio instituenda sit, qualem quisque manipulum delectorum ex possessionibus armatorum, et quaversus ducendum habeat, qua ratione eum distribuere debeat, ut vir virum de die videre, de nocte facile audire possit; quomodo progredi debeant singuli, ut sensim manipuli in circulum coarctentur.

7o. Manipuli isti, partim delectis ex possessionibus ad loca periculosa praedonibusque obnoxia vicinis, de quibus antea actum, partim ex armatis, qui ex remotioribus comitatus locis mittuntur, constabunt.

8o. Igitur armati ex remotioribus possessionibus delecti a magistratualibus ad manipulos a vicinis ad persecutionem possessionibus denominatos disponentur; quod si autem possessiones quae circulum intra quem persecutio instituenda, efficiunt, remotae invicem essent, ut unius possessionis manipulus cum alterius possessionis manipulo vix coniungi posset, tunc ex armatis, partim vicinarum possessionum, partim remotiorum, intermedius manipulus fiat, sub ductu, vel alicuius persecutoris, vel iurati possessionis vicinae, cui magis adiuncta cognita sunt: singulorum persecutorum obligatio sit locum inter vicinum interiectum perlustrare.

9o. Hi omnes, comparatis ad minus pro septem diebus cibariis, sub ductu eatenus ordinatorum omni vigilantia et continuo progredientur, cuncta in occurrente possessione aedificia tectaque disquirent, sylvas et agros servato ordine pervadent ac ita sensim se coarctent, donec ad constitutam per vicinam iurisdictionem lineam seu cordon pertingant; si in persecutione nox persecutores attigerit, eandem sub dio agent, ita ut nox in tres partes dividatur, et prima noctis vigilia tertius quisque vir vigilet; secunda pariter; tertia denique eodem modo; reliqua, qui interea quieverunt. Curabunt autem ductores sollicite ne, sive ordinati persecutores rustici, sive milites eorum applicati contribuentibus quaque ratione sint molesti, aut damna inferant, ac ideo illi sine ductore non oberrent, et nec milites sine superiori, aut, ut minimum, uno subofficiali exmittantur.

10o. Possessiones intra circulum arctiorem sitae ac in meditullio perhipheriae in qua persecutio instituitur collocatae, manipulos suos exmittentur, ita progressuros, ut illi quasi a controversiis peripheriam circuli tendant; ita enim undique pressi praedones nescient qua se vertant, et, vel in unam, vel in alteram partem impingent.

11o. Si iaculationes auditae fuerint, propterea circulus non rumpatur, et stationes non deserantur, sed, observato praedonum adventu, magis se coarctare studeant.

12o. Ne praedones occasione persecutionis se persecutoribus immiscere et ita deludere possint, persecutores informe signum, quod non statim praedones imitari possint, v. g. chartam in triangulum sectam, in pectore affixam habeant.

13o. Dictum est solos viros delectos armatos ad persecutionem mittendos, reliqui ad custodiam possessionis remanebunt, qui, ab armatis ex aliis remotioribus possessionibus missis adiuti, per eam observare debebunt ne quid interea damni eveniat. Ut vero huiusmodi generalis persecutionis optatus finis subsequatur, incumbet iurisdictionibus certum hoc in passu individuum constituere, quod huius obiecti praecipuam curam habeat et sub directione illius persecutio instituatur; qui etiam occurrente casu pro impensa fideli et proficua opera ex benigne resoluta centum et respective quinquaginta aureorum remuneratione partem habeant.

14o. Cum observatum sit quod praedones pro hieme se ad Valachiam recipiant, occasione persecutionis praesertim, quae mense septembri vel octobri fiet, linea vigilum ita arcta ducatur, qua ad Valachiam est transitus, ut a reditu intercludantur; caeterum alias quoque summa vigilantia adhibenda est ne Valachiae incolis huc, et vicissim huiatibus ad Valachiam transitus admittatur.

15°. Cum praedones per hiemem remanere in sylvis nequeant, sed vel ad possessiones, vel, ut minus suspicionis moveant, ad loca maiora et populosa pergant servitiumquae assumant, utile et necessarium est disponere ut in urbe temessiensi, praesertim suburbio Fabrica, in possessione Mihala, Versetzii, Lugossini, Neo-Aradini, Nagy-Becskerekini, Lippae, in Nagy-Sz.-Miklós, ita et in comitatu aradiensi Aradini cum fine novembris initio decembris fiat exactissima omnium servorum investigatio, et qui se legitimare non posset ubi aestatem exegerit, comprehendatur. Incumbet montanae quoque iurisdictioni talismodi servitorum visitationem prae definitis in terminis instituere.

Quae de persecutione cis-Marusium dicta, eadem de persecutione trans-Marusium intelligenda: id tum peculiare, ut ex parte comitatus temessiensis et krassoviensis vigiliae densae ad Marusium collocentur, ne huc se recipere praedones possint, et ex parte Transilvaniae pariter linea ducatur; denique haec in militaribus quoque confiniis, tam de continua, quam de generali persecutione omnia fiant.

Cum centuria militum confiniaria, modo suprascripto occupata, de alia, quae in comitatu krassoviensi dislocabitur, ob nimiam distantiam ad comitatum bihariensem et aradiensem applicari nequeat, militia in his comitatibus dislocata, supremus commendans eo inviandus videretur, ut legio pedestris ibidem illocata praefatis comitatibus idem quod benigne resoluta centuria cis-Marusium praestet officium.

Eveniente autem casu necessitatis, commendantes regiminum confiniariorum curare debebunt ut occasione persecutionis lineam seu cordon coarctare, dumque ad limites suos advenerit, iidem persecutionem mox Danubium versus continuare pergant. Quinimo loca pone Danubium sita, et ipsae quoque insulae, navibus armatis exacte observentur.

Sed et id necessarium est ut persecutio eiusmodi universalis commendantibus in parte etiam turcica et Valachia existentibus indicetur, quos erga officialium confiniariorum requisitionem id facturos speratur, ut ex parte quoque illorum stato die persecutio versus littus Danubii dirigatur.

Altera malefactorum securitatem vehementer laedentium species sunt incolae ipsi in possessionibus inter alios degentes, qui malitiose inter se conspirant, ad aliquem domi suae expilandum, aut in via despoliandum. Ad opponenda horum facinoribus media deservire possunt.

De malefactoribus qui in pagis inter caeteros habitant et interdum ad praedandum conspirant.

Duplicia his media opponi possunt:

a) Quibus conspirationis modus praepediatur.

b) Quibus vis iam per eos adtentata prohibeatur.

Ut conspirationis et ad malefacta consessionis modus praepediatur:

1°. Nemini nec ad vicinam quidem possessionem licitum sit transire, nisi prius causam locumque et personam ad quam pergit iudici detexerit et possessionis passuales haec omnia exprimentes habuerit. In absentia autem et defectu localium notariorum aliorsum proficiscentes ab officialibus praescriptas passuales, gratis extradandas, excipere obligentur.

2°. Omnis absque talibus literis proficiscens intercipiatur, et, postquam cognitum fuerit per quae loca transiverit, apud quos fuerit, locorum talium primores ob neglectum puniantur; magis adhuc personae apud quas erant, plectendae, quod illico iudici non detexerint, et id indiscriminatim severe inculcandum et observandum, etiam si frater ad fratrem, filius ad patrem proficiscatur.

3°. Et, quoniam frequentissimus praetextus rusticorum est quod pecora sua vendere velint, tum ad conspirationes malitiosas prohibendas, tum ad evitanda conplurima furta, dominia terrestralia summam cautelam in eo adhibebunt, ut pecora et pecudes pro divenditione ad nundinas depellentium passuales stricte

investigentur; in viis denique publicis omnis generis pecorum pecudumque venditio serio interdicatur.

4o. Iudex ad minus quavis hebdomada semet ipsemet, per iuratos autem saepius, vel, si magna est possessio, facta in quadrantes divisione, per magistros quadrantum singulas domos, praesertim prima nocte, ab improviso visitet, an hospes, filii eius, si adultiores, vel servi domi sunt.

5o. Si compererint aliquem abesse, dictumque fuerit quod in agro suo sit, praesertim si suspectae fidei homo fuerit, illico obequitatorem fidum mittant, qui investiget an reipsa in agro sit, idque tanto diligentius facient si recte tali tempore quo nullus peculiaris ruralis labor est, ruri esse dicetur.

6o. Si necesse fuerit, vigil domui imponatur, qui observet quando domum redeat, eumque illico intercipiat, ut visitari possit an aliquam praedam secum attulerit.

7o. Si de reditu absentis nihil compertum fuerit, illico mane inspiciat iterum domum, vel iudex, vel iuratus, vel quadrantum magister, et hoc continuo fiat, donec reversus fuerit; tunc vero, quia passuales non accepit, illico vinctus ad proximum magistratualem deducatur, cui insinuabitur totum absentiae tempus.

8o. Magistratualis de toto absentiae tempore exactam ab eo rationem petat, et statim omnem locum ubi se fuisse dicit, summo studio inquiri curet, an ibi fuerit, an iudici primoribusque constet quid ibi egerit; quae sollicitudo tunc maior esse debet, dum aliquam circa id tempus expilationem patratam esse referetur.

9o. Quod si omni se suspicione purgaverit, tamen puniendus, quod nulla insinuatione facta ex pago discesserit.

Ad vim huiusmodi malefactorum prohibendam eadem remedia sunt quae superius de praedonum in pagos irrumpentium vi arcenda dicta sunt: id unum adhuc adspiciendum, ut, si expilatio alicubi facta, aut tentata, et malefactores intercipi non poterant, statim iudex iuratique cum vigilibus aut quadrantum magistris domos omnes investigent, quia communiter in eiusmodi societate aliqui incolae eiusmodi possessionis, quae invaditur, conspirant; investigatione habita, forte aliqua vestigia deprehendi poterunt.

Maximum adiumentum ad conspirationes prohibendas, ad malefactores detegendos, ad vim irrumpentium repellendam, conferet domorum contractio: cum enim domus valachicae in pagis sparsae sint, vicinus vicinum observare non potest, facile conspirationes ineuntur, malefactores occultantur et effugere possunt: si vis alicui domui inferatur, non advertitur tumultus, non exauditur clamor, omni ex parte fugae locus est. Igitur, tum ex ratione securitatis, tum vero in his partibus etiam ex ratione utilitatis ipsius contribuentis, cui multum ex pascuo, alioquin arcto, perit, totum nempe hoc spatium inter domus interiectum, domus coarctandae possessionesque regulandae sunt, benignis alioquin normalibus resolutionibus id serio praecipientibus. Igitur:

De regulatione pagorum et domorum coarctatione.

Plurimum hanc regulationem adiuvabunt dominia terrestralia auctoritate et vigilantia magistratuali adiuta: effectus sequenti ratione obtineri potest.

1o. Initio sumpto a locis magis periculosis, ubi, vel de malitia incolarum constat, vel magis ex ipso situ exposita sunt, aggressionibus malefactorum possessiones perlustrentur. Si pagus exiguus est, et incolae a furtis, spoliis et aliis vitiis notati sunt, eiusdem incolae, ad alias melius moratas possessiones, ad desertas sessiones transponantur; ac ita in eodem territorio designato commodo loco in societate victuri novi coloni illocentur. Si vero possessio maior est et mali bonis mixti eam incolunt, sed domos dispersas habent, attunc, delecto loco ubi commodissime et maxime in unum corpus possessio locari posset, per geometram delineatio fiat, quae designet quomodo domus collocandae sint, in qua ad id

animadvertendum, ne agrorum cultura ob interclusum accessum intercidat, ut item ad vitanda incendii pericula iusta distantia inter domos intercedat.

2o. Cuivis colono iuxta numeros designetur spatium ad quod domus transferri debet.

3o. Si domus ligneae sunt, uti pleraeque valachicae, statim integra possessio, dato sex hebdomadarum spatio, illuc transferatur, coloni vero ita disponendi erunt, ut e contuso limo domos suas exstruant; in quantum autem pro tectis earundem ligna aedilia necessaria haberent, eadem et talia per concernentia dominia gratis dentur.

4o. Transpositio domorum circa mensem maium, quando nempe maior agriculturae labor non occurrit, instituatur; si translatio haec viribus incolarum onerosa esset, cum in bonum publicum dimanatura sit exinde utilitas, dentur eis aliarum possessionum incolae, qui illos in transferendis erigendisque domibus adiuvent: dentur ex parte dominii auxilia.

5o. Si non posset simultanea translatio fieri, in id serio intendendum ut quovis anno saltem quadraginta domus ad loca designata transferantur.

6o. Unica circa hanc translationem et contractionem occurrit difficultas, quae colonorum querelis occasionem daret et quae illos etiam qui boni sunt ab hac regulatione alienos facit: quod Valachi penes domos suas pruneta habeant, in quibus praesertim ii qui montes incolunt, praecipuas facultates suas locatas putant, et reipsa magnum etiam ex iis fructum percipiunt. Ut huic quoque rei medela ponatur, permittenda sunt in usu priorum possessorum haec pruneta et pomaria, ut, sicut antea, ex eis fructum percipiant; sed, si prunetum huiusmodi in parte iugeri intravillani consitum fuit, exstimulandus est ut in novo fundo sibi prunetum conserat, datoque decennio, donec nempe fructum ex neoplantato capiat, antiquum retinere possit; deinde illud, velut cum praeiudicio reliquorum in pascuo existens, cassetur. Si vero pruneta haec velut fundi industriales colonis assignata erant, retineat, aut, si circumstantiae ita deposcent, alibi pro pruneto tanta plaga ei assignetur, ubi prunetum conserat; interea vero prioris pruneti usus ei remaneat. Quod si autem aliter tranquillari animi non possent, etiam bonificatio pro prunetis danda est colonis.

Tertium malefactorum genus est: qui, vel ex occasione, vel ex condicto, itinerantes in viis despoliant. Contra hos adhibenda sunt media sequentia:

De malefactoribus qui, vel ex occasione, vel ex condicto, in viis despoliant.

Plerumque huiusmodi despoliationes in viis fiunt vel per rusticos in tuguriis suis, vulgo szálás, noctu etiam commorantes, vel per pastores, vel vagabundos, qui subinde sub praetextu rogandae elemosinae complures oberrant, et frequentius causa et origo sunt furtorum, incendiorum aliorumque malorum; igitur:

1o. Similes vagi et mendici nullatenus tolerandi sunt, et provisio eorum intuitu facta accurate est observanda.

2o. Tuguria omnia, velut receptacula malefactorum, aboleantur et severissime vetentur.

3o. Diversoria et cauponae saepius ab improviso visitandae, caupones ad non recipiendos ignotos et suspectos homines, immo, dum advenirent, eos indilate indicandos adstringendi; qui autem caupones ordinationem hanc transgredi attentarent, illi primo quidem arresto puniendi, dein vero eliminandi.

4o. Vitiosum id est in his partibus, quod fere tot pastores sint, quot coloni: quisque enim separatim pecora sua, vel ipse, vel per filium aut servum pascit. Hi, in campo otiantes, facile conspirant, et ex occasione aggressiones facient. Igitur possessiones cogendae ut communes pastores pro singula pecorum pecudumque specie servent; quod magnum eis adiumentum in agricultura et in debito ordine pascui praestabit, quia tot otiosae manus ad agriculturam redibunt, et pascuum debite distributum magis sufficiet. Facilius autem cogentur incolae ad servandos communes pastores quamprimum pagi contracti fuerint.

5o. Cum grex ovium separatum pastorem poscat, ad oves quidem, siquis maiore numero habet, singillativum pastorem conducere poterit, sed in id sollicite invigilandum, ut boni, et non suspecti, pro pastura adhibeantur; et idem de pastoribus communibus observandum.

6-o. Ignotus nemo pro pastore recipiatur, sed se legitimare debeat, unde sit, ubi antea servierit.

7-o. Pastores singuli schedas habeant, in quibus nomen eorum, item heri et possessionis, adnotatum sit: alias intercipientur.

8o. Obequitatores saepius de nocte lustrent campos, praesertim circa vias publicas.

9o. Si modus et situs pascui admittit, non sit licitum pastoribus prope vias publicas pascere, ne eos occasio ad malefacta invitet.

10a. Viae intra silvas, praesertim publicae aut in periculosis vallibus, ad viginti orgias exsecentur.

De poenis et premiis.

Omnes dispositiones cum poenis et praemiis firmitatem accipiunt, quia poenae deterrent a malefactis, praemia ad benefaciendum et malefacta insectanda excitant. Proinde nunc de poenis et praemiis.

1o. Praedo aut expilator vel viarum obsessor legali mortis supplicio puniendus, aut, si Suae Maiestati Sacratissimae aliter videretur, ad naves, vel in mari, vel fluviis condemnandus; quod si condemnatio ad naves ipsi publico forte onerosa esset, ob custodias, talis, in mancipatum redactus, ad triremes maritimas transponatur.

2o. Huiusmodi malefactoris, sicut et agratiatorum familia ex loco natali ad aliam possessionem remotam et in plano existentem, inter probiores incolas est transferenda. Domus interim eorundem neutiquam diruantur, nisi forte eaedem in sylvis hinc inde dispersae forent ac ad classem contrahendarum pertinerent; ubi vero domos tales in statu quo relictae fuerint, ad eas novi coloni illocentur.

3o. Qui praedones similesque malefactores occultat, aut eos cibo vel munimentis adiuvat, pari poena uti malefactor plectendus; econtra vero

4o. Ille, etsi praedo sit, qui praedonem aut fautorem detegit, veluti etiam

5o. Si fautor praedonem virum aut interfectum iurisdictioni tradat, et comprobet eum talem fuisse, uterque gratiam et remunerationem nanciscatur.

6o. Propinqui et consanguinei praedonum, nisi praedonem intra definitum certum tempus stiterint, e loco habitationis amoveantur et ad remotiora in planitie sita loca illocentur.

7o. Si neglectus in iudice primoribusque observatus fuerit quod facta praedonum aut aliorum malefactorum irruptione partes suas iuxta praescriptum non expleverint, pro ratione neglectus fustigatione, plurium annorum carcere et loco natali relegatione plectantur.

8o. Ad maiorem exactitudinem obtinendam, praedocinio aut expilatione in possessione facta, iudex, primores et vigiles qui nocte illa erant, statim comprehendendi, et, nisi plane innocentiam probaverint, severe puniendi.

9o. Praemium quidem a Sua Maiestate Sacratissima resolutum est centum aureorum pro vivo, quinquaginta aureorum pro interfecto praedone; de quo, cum plures ad id operam suam conferant, ita disponendum, ut praedonum captorum aut interfectorum taxae, pro ratione servitii meritique cuiusvis operam suam conferentis inter milites ad persecutionem missos aliosque persecutores exploratores dividantur, habita reflexione ut cassa domestica relate ad stipendium armigeris destinatum per imputationem sublevetur.

10o. Siquis in persecutione praedonum aut eorum vi repellenda laesus fuerit, publico sumptu curandus et pro ratione perpessi doloris navataeque operae praemiandus, et, si inutilis redditus est, a contributione sublevandus erit.

(Archiva Comitatului Bihorului, ad Nr. 168, fasc. I, 1785.)

MMMCCCLXVII.

1785, 6 Octombre. Comandantul Braşovului Reriszky către Magistrat, despre porunca de la comandantul general al Ardealului de a se cercetà cât s'a luat de la cei ce trec cu negoţ în Moldova, la vamă.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul 2066/785.)

MMMCCCLXVIII.

1785, 24 Novembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre părăsirea de către Domnul muntean a pogonăritului crescut.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2586/785; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXIX.

Bucureşti, 1785, 24 Decembre. Agentul imperial în Principate către Braşoveni, arătând că, după cererea din 19 Octombre, a cerut Domnului dregerea drumului la Bran şi că s'au dat porunci ispravnicului de Câmpulung a lucrà ce se poate în timp de iarnă (de acum să se ceară din vreme), făcându-se din nou şi podul de la Orăţii.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2713/785; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXX.

1786, 11 April. Guvernul ardelean opreşte aspru trecerea femeilor în Moldova şi Ţara-Românească.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 798/786; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXXI.

1786, 7 Novembre. Guvernul ardelean iea măsuri din cauza bolii de vite din Moldova şi Bucovina.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1156/786; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXXII.

1786, 21 Novembre. Guvernul ardelean opreşte, după ordin al Curţii, importul de grâne din Principate.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1178/876; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXXIII.

1786, spre sfârşit. Călugăriţele Ifraila *(sic:* Israila?) şi Pelaghia cer a puteà merge pe două luni la Bucureşti pentru a strânge pomană.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul dela 3 Iulie 1787, Z. 913/787.)

MMMCCCLXXIV.

1787. Veste că s'a răspândit zvonul despre otrăvirea, de Domnul muntean, a 23 de vase cu vin trimise în Ardeal (se dovedeşte că e un zvon fals).

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul de la 18 Mart 788, Z. 360/788, 392/788.)

MMMCCCLXXV.

Comitatul Haromsecului porunceşte, după ordin de la Curte, a se păzi faptele celor zece călugări fugiţi la Braşov ori Sibiiu. 1787.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 774/788; rezumat Stenner.).

MMMCCCLXXVI.

Agenţia din Principate către Braşoveni că, după plângerile negustorilor, Domnul muntean a dat aspre porunci vameşilor din Câmpina, cu ameninţări, cerând a i se mai comunică asemenea reclamaţii. Bucureşti, 1787, 15 Decembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1890/787; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXXVII.

„Ioan Vladu" către „domnul sicritar Marcus Tartlăr", despre trimiterea fiului său Gheorghe la Iaşi, arătând că el răspunde pentru dânsul la „dajde or altele". Braşov, 1788, 21 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 340-1, nº 22.)

MMMCCCLXXVIII.

Magistratul Braşovului către Comitat, întrebând ce trebuie să răspundă la cererile de pasuri de când e ocupată de Imperiali Ţara-Românească: cei ce doresc pasuri sunt, sau fugari înainte de războiu ori după începerea lui, sau supuşi imperiali ce lucrează acolo şi sunt în strânse legători cu ai lor, producând, vânzând, cumpărând vinuri, sau, în sfârşit, oameni merşi după oaste cu provizii. 1789, 16 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1632/789; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXXIX.

Todor Petru, Costa Gheorghiu, Todor Ioan, Acachie Poenaru şi alţi fugari din „Turcia", întreabă dacă au de plătit bir in cei d'intâiu trei ani de aşezare supt obladuirea împărătească. 1790.

(Braşov, Archiva Oraşului, protocolul Nr. 2/III, mz. 276/790.)

MMMCCCLXXX.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre vestea că generalul-comandant in Ţara-Românească a oprit exportul de cornute, porci, grâu, vin şi alte lucruri de hrană, îngăduindu-se totuşi oricine a le aduce acolo; se pot exportă însă piei, miere, ceară şi alte mărfuri ce nu slujesc hranei. 1790, 4 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 192/798; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXXXI.

Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că Divanul Craiovei îngăduie exportul — dincolo de nevoile ţerii şi ale oştirii împărăteşti — de orice obiect afară de vin şi vite, dar cu inştiinţarea prealabilă, precisă. 1790, 10 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 425/790; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXXXII.

1790, 3 Iulie. Cinsprezece Şchei din Bucureşti către Braşoveni, despre dajdea ţerii la care sunt supuşi, deşi sudiţi, ca negustori, arătând că s'a luat de la calfele lor, cu ajutorinţa obştească a Bucureştenilor, 40 de taleri, pe când patenta lor li asigură plata a 300 de lei pe àn: cer intervenţia generalului comandant şi a Guvernului ardelean.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 710/790; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXXXIII.

Bucureşti, 1790, 17 Iulie. Feld-mareşalul-locotenent von Enzenberg către Braşoveni, despre plângerea egumenului de Sinaia, cu privire la hanul deschis în mănăstire de un sudit, care face necuviinţe nepotrivite cu sfântul lăcaş.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 892/790; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXXXIV.

1790, 29 Decembre. Nişte Zârneşteni se plâng că au fost prădaţi de hoţi în Ţara-Românească, luându-li-se 1.335 fl., 45 cr., hoţii fiind prinşi de ispravnicul de Focşani, dar liberaţi după ce au primit 20 la falangă; cer ca aceia să fie aduşi la Bucureşti, spre pedeapsă.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2475/790; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXXXV.

Sibiiu, 1791, 10 Ianuar. Comisariatul suprem al Ardealului către Braşoveni, despre boala de vite izbucnită, aşa încât proviziile pentru oaste se pot duce numai cu caii acolo, în Ţinutul Argeşului.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 99/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXXXVI.

1791, 14 Ianuar. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că Divanul muntean nu vrea să-şi schimbe hotărîrea cu privire la muntele Baiul şi orânduind a se trimete actele Râşnovenilor la Cancelaria de Curte pentru suprema deciziune.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 280/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXXXVII.

1791, 14 Ianuar. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre popii ce umblă vagabonzi prin ţară, poruncind a fi arestaţi şi cercetaţi, dacă va fi de nevoie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 326/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXXXVIII.

1791, 18 Ianuar. Enzenberg către Braşoveni, despre intervenţia sa, după cererea Guvernului ardelean, pe lângă Divanul muntean pentru ca să poată colibaşii a-şi scoate, dând vamă, grâul din Ţara-Românească: cere a i se dă lista oamenilor şi cantitatea grâului.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 202/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCLXXXIX.

„Colibaşi-de-sus“ de la Bran către Braşoveni, pentru ca să se stăruie la Divanul din Bucureşti ca boierul Cârstică („Kerztika“) din Târgovişte să renunţe la cererea de 1.077 lei pentru păşune, în 1788, căci războiul nu li-a îngăduit a-şi ţineà vitele mai mult de câteva săptămâni. 1791, 2 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 476/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCXC.

Comisariatul superior ardelean către Braşoveni, arătând că după spusa generalului Enzenberg nu e boală de vite în Ţara-Românească şi deci măsurile luate se desfiinţează. 1791, 4 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 555/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCXCI.

Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că Râşnovenii au să aştepte în chestia muntelui Baiul hotărârea împărătească. 1791, 26 April.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1312/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCXCII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că dorinţa Şcheilor din Ţara-Românească de a puteà vinde cu cotul cel mic, în locul celui mare, introdus de câţiva ani, nu se poate îndeplini, dacă n'au vre-un privilegiu în acest sens. 1791, 10 Maiu.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1283/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCXCIII.

Râşnovenii către Braşoveni, cerând intervenţia pe lângă generalul comandant Mitrowski pentru ca până la încheiarea procesului să li se lase lor muntele Baiul, pe care unii boieri munteni l-au şi dat în arendă. 1791, 8 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1269/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCXCIV.

Braşovenii către Comisariatul superior ai Ardealului în chestia stradelor (ordin din 9 Iunie), arătând că-i priveşte numai drumul Timişului până la Predeal, care se repară pe unde e stricat; drumurile muntene se dreg după porunca lui Enzenberg de localnici supraveghiaţi de un „Weg-Commissär“; acesta lipsind de câtva timp, trebuie îndeplinit locul, pentru a se lucrà traiectul Predeal-Câmpina şi Bran-Rucăr. 1791, după 9 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1334/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCXCV.

Cerere de 625 de căruţe cu patru cai pentru aduce 2.000 de „Centner“ de făină şi 6.000 „Metzen“ de ovăs trupelor din Muntenia. 1791, 25 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1393/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCXCVI.

1791, 23 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că generalul-comandant a orânduit carantină de 10 zile la graniţa munteană, pentru boala de vite.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2052/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCXCVII.

1791, 18 Septembre. Însemnare oficială că în August au trecut pentru afaceri în Principate 66 de „Partheien" de călători.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2071/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCXCVIII.

1791, 22 Novembre. Guvernul ardelean, din însărcinarea generalului-comandant, către Braşoveni, despre arătarea Domnului muntean că, în vremea războiului, supuşi de ai săi s'au aşezat la hotar, de unde pradă pe supuşii domneşti. Generalul e de părere să fie mutaţi în interior, poruncindu-se a se face, pentru acest scop, o cercetare a lor şi vitelor lor. Nu se ajunge însă la alt capăt decât la alcătuirea acestei liste de pribegi: „Circul Gozia[1]: Dimo Mutzo, Ioanne Rádul, Demetrius Gussatu, Ioannes Hattmann, Simon Marine; e pago Kosztestyi: Constantinus frater Simeonis, Georgius Gunia, Georgius Gluszeroi, Georgius Angyelitza, Dima Marine, Nicolaus Litza, Demetrius Litza, Isaacus Gregorie; e pago Toméani: Mitulo, Michulo; e pago Pietran-de-pszus: Stephanus Radul, Bladul Radul, Nicolaus, Demetrius; e Bárzéstyi: Krátsun; e Badésty: Bádias, Denila, Negrilla; e Babadésty: Bredás, Denila Morareskul, Nicolaus Radukáno; e pago Mea: Denila Zofika, Demetrius Bunia; e Kákova: Nicolaus Radul; e Muhereska: Ioannes Buriás; ex Olánéts: Ioannes Stáváne, Georgius Bujos. Circuli Hurezi, e pago Román: Andreas, Ionásko frater eiusdem; e Váidohely [=Vai-de-ei]: Demetrius Iovasseszkul; e Fometesty: Ioannes Bábán, Brega Bábán, Dimás frater nominati Bredu, Ioannes Melia, Radul Lekás, Ioan".

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2706/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCXCIX.

1791, 25 Novembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre vestea de la Agenţie că s'au acordat în Ţara-Românească privilegii de oierit pentru ai lor, dacă se anunţă cu paşapoartele în două, trei săptămâni de la sosire la Agenţie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2735/791; rezumat Stenner.)

MMMCCCC.

1791, 28 Novembre. Colibaşi de la Bran către Braşoveni, despre recolta ce au făcut la hotar cât era oastea împărătească în Ţara-Românească, arătând că acum dregătorii de acolo vreau să-i împiedece de a o culege şi cerând intervenţie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2713/791; rezumat Stenner.)

---

[1] Cercul Cozia.

MMMCCCCI.

Braşovenii către dregătorii din Haromsec, despre lipsa ştirilor şi despre ciumă la Munteni, orânduind totuşi păstrarea măsurilor preventive. 1792.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2493/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCII.

Arătare că Serdarul Toma, fost ispravnic muntean, care a servit oastea împărătească în vremea ocupaţiei, vrea să plece din Bucureşti spre a se aşeză în Ardeal (nu se îngăduie). 1792, 24 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 150/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCIII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, din însărcinarea Agenţiei din Bucureşti, poruncind a nu se trece în Ţara-Românească pe poteci ascunse şi a se asculta ordinul Domnului ca orice călător să aibă un pas de la dânsul. 1792, 17 Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 461/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCIV.

Plângere a colibaşilor din Bran că în timpul războiului, la 1788, Turcii, aduşi de oamenii de peste munţi, au năvălit, luând cu ei câteva mii de capete de vite mici, pentru care faptă se ieau de trupele imperiale aţâţătorilor un număr de oi; Muntenii se răzbună prin represalii asupra negustorilor. Tot aşa se plâng şi vânzătorii de legume şi alte mărfuri îngăduite că sunt opriţi, cerându-li-se chezăşie, luându-li-se 12 parale pentru pas şi plata scriitorului până la un leu în total, cât nu face marfa săracului; se cere intervenţie la Divan pentru respectarea înţelegerii austro-turceşti din 1789 (trimitere la Agenţie). 1792, 10 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 561/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCV.

Agenţia din Bucureşti către Braşoveni, arătând că a sprijinit plângerile colibaşilor şi că Domnul a făgăduit oprirea imediată a abuzurilor, având lista celor păgubiţi şi informaţii, precum şi neîntârziata anunţare pentru viitor. Bucureşti, 1792, 30 April.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1109/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCVI.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre înştiinţarea Agenţiei din Bucureşti că s'au oprit după firman toate abuzurile, că, pentru ca să nu aibă a face, ca înainte de război, cu ispravnicii şi vătafii de plaiu, supuşii imperiali pot să capete pasuri domneşti fără plată de la Agenţie, spre asigurarea lor, şi faţă de caimacamul din Craiova. 1792, 7 Iulie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1935/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCVII.

1792, 30 August. Guvernul ardelean orânduieşte foarte aspre măsuri de pază faţă de ciuma din Bucureşti.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2119/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCVIII.

1792, 21 Septembre. Agenţia din Bucureşti către Braşoveni, despre dispoziţia Domnului muntean de a dà satisfacţie supuşilor imperiali păgubiţi de vătaful plaiului Ialomiţa, dacă vor trimite doi delegaţi la Bucureşti.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2818/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCIX.

1792, 22 Septembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, cerând ca „economii de vite" cari le duc la păşune peste munţi, să iea cărţi de protecţie dela Agenţie, putând un singur delegat, cu pas din Ardeal, să reprezinte pe cât de mulţi.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2510/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCX.

1792, 6 Octombre. Castelanul de Bran către Braşoveni, despre supărarea la vamă a ciobanilor ce trec în Ţara-Românească, trimiţându-i înapoi la Câmpulung pentru a-şi luà pasul, care zăboveşte şi până la două zile; se pare că prin aceasta se caută a-i atrage în ţară, cum s'a şi anunţat la bâlciuri, cu făgăduiala de doi ani iertare de bir, scăzându-se darea şi pentru urmaşi.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2399/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXI.

1792, 22 Octombre. Guvernul ardelean cere lămurire cu privire la dreptul de stăpânire al Râşnovenilor asupra muntelui Baiul.

(Braşov, Archiva Oraşului, Z. 7543, mz. 2802/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXII.

1792, 16 Novembre. Guvernul ardelean arată că s'a luat hotărârea că supuşii împărăteşti cu negoţ ori cu vite cari merg în Ţara-Românească sau în Moldova nu au să stea decât până li se mântuie afacerile, au să se poarte fără gâlceavă cu locuitorii, în sfârşit cum se potriveşte cu situaţia lor de sudiţi; altfel vor fi readuşi cu sila acasă.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2965/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXIII.

1792, 2 Decembre. Colibaşii dela Bran către Magistratul braşovean, arătând că împotriva hotărîrii domneşti, comunicate prin doi delegaţi, ispravnicul vecin iea de la toţi, şi de la delegaţi, câte 6 parale, supt cuvânt că n'a văzut însăşi porunca domnească (se aduce la cunoştinţa Agenţiei din Bucureşti).

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2867/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXIV.

Castelanul din Bran către magistratul Braşovului, despre excesele săvârşite de soldaţi din întâiul regiment de grăniceri în dauna colibaşilor de sus. 1792, 8 Decembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2948/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXV.

Magistratul Braşovului către colibaşii din Bran, cari se plângeau de apăsările vătafilor şi ispravnicilor munteni, că Domnul li-a acordat o patentă de apărare. 1792, 24 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2789/792; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXVI.

Direcţia Contumaciei Branului către Magistratul Braşovului, despre cei 30 de boi ai colibaşilor cari s'au îmbolnăvit la intrarea din Ţara-Românească, arătând că acolo, până la Cernăteşti (deci la Ploieşti, Filipeşti, Uricova, Gura-Ocniţei, Răzvad, Târgovişte, Drăgoieşti, Izvoare, Voineşti, Runceasa, Stoieneşti), e boală de vite, la gură şi unghii, deşi nu mortală; se ordonă măsuri de apărare. 1793, 7 Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 322/793; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXVII.

Guvernul ardelean orânduieşte a se luă măsuri pentru îngrijirea celor 2.000 de cai de remontă ce se aduc din Principate, prin Braşov şi Bistriţa. 1793, 4 April.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 3.538, 897/793; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXVIII.

Înştiinţare că Vodă-Moruzi din Ţara-Românească are de gând a face o fabrică de postav şi că a şi adus la Bucureşti meşteri germani, cu arătarea temerii că s'ar face rău breslelor săseşti. 1793, 5 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1390/793; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXIX.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre întemeiarea în Iaşi a unei Agenţii. 1793, 22 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1975/793; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXX.

Braşovenii către Agenţia din Bucureşti, despre nevoile reparării stradelor muntene, cum au făcut ei pentru cele dela Timiş şi Bran. 1793, 27 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1600/793; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXI.

1793, 30 Iulie. Agenţia din Bucureşti către Braşoveni, despre cufărul cu lucruri bisericeşti pe care răposatul Mitropolit Cozma l-a depus prin negustorul grec Pantazi Dimanciu Mala în Şcheiu la negustorul Ioca, mort, se zice, acuma; Mitropolitul Filaret cere a se dà cufărul, aşa pecetluit, negustorului grec Pană Ioan, care i-l va trimite.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1905/793; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXII.

1793, 26 August. Râşnovenii către Braşoveni, cerând o recomandaţie către Agenţia din Bucureşti, ca să li se restituie cele 600 de ocă de brânză ce li s'au luat de pe Clăbucet.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2074/793; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXIII.

1793, 9 Octombre. Râşnovenii către Braşoveni, despre nedreapta arestare, la Câmpina, cu cai şi oi, a arendaşilor muntelui Clăbucetul Baiului.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2483/793; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXIV.

1793, 21 Octombre. Agenţia din Bucureşti către Braşoveni, arătând că s'a făcut restituţie arendaşului muntelui Baiul şi cerându-li a veni la judecata pentru munte, în termin de 40 de zile, în Bucureşti.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2657/793; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXV.

1793, 30 Novembre. Guvernul ardelean orânduieşte o carantină de 10 zile pentru cei ce se întorc din Ţara-Românească, unde e ciumă.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 60/794; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXVI.

1794. Magistratul Braşovului orânduieşte după cererea Vlădicăi neunit Gherasim Adamovici să se cerceteze doi călugări de la Muntele Tabor, Dionisie şi Ignatie, despre cari Vlădica bănuieşte că n'ar fi venit pentru milă, ci ar fi spioni turci.

Se află la unul 200 de galbeni, la altul 27, pe lângă sineturi şi moaşte. Se răspunde lui Dionisie Didaskalos şi Ignatie Popovici că lucrurile oprite de la ei nu se pot restitui, fiindcă şi Vlădica muntean îi arată suspecţi. În Octombre Domnul muntean vrea să i se trimeată lucrurile prin nişte Prahoveni şi să i se spuie de ce au fost arestaţi. La 10 Octombre Guvernul ardelean lămureşte pe Domn, arătând că astfel de oameni nu se vor mai tolerà în ţară: se opresc numai moaştele. Scrie şi Adamovici, din Orăştie, la 12 Novembre 1794. Afară de moaşte se restituie tot la 2 Februar 1795.

(Braşov, Archiva Oraşului; mz. 2169/794, 2171/794, 2325/794, 2446/794, 249 şi 282/795.)

MMMCCCCXXVII.

Agenția din Iași către Brașoveni, cu privire la taxa abuzivă de 11 parale și jumătate de la porcii ce ieșiau din Moldova, arătând că se va restitui jumătate de pară și se vor luà de acum, ca până la războiu, numai 6 parale. 1794.

(Brașov, Archiva Orașului, mz. 960/794; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXVIII.

Guvernul ardelean către Brașoveni, arătând că, de oare ce poșta împărătească nu e sigură pe calea Belgradului, ea va merge de acum prin București și Turnu-Roșu. 1794, 20 Ianuar.

(Brașov, Archiva Orașului, mz. 298/794; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXIX.

Învoiala între „economii de vite" ardeleni și saigiii turci pentru oile cuvenite acestora. București, 1794, 25 April.

Infrascripti proprietarii nostrarum ovium et incolae Magni-Principatus Transilvaniae omnibus quorum interest praesentibus notum reddimus quod, posteaquam nos dominus consul a Markely, ratione ovium Portae Ottomanicae necessariarum antea e turmis nostris per provisores turcicos sine ullo pretio depelli solitarum, modo vero virtute admodum *(sic)* ordinationum penes conventionem pretii petentium coram Celsissimo principe Valachiae Ioanne Alexander Murusi, constituisset, sequenti sub pretio commiserimus: a 100 ovibus 3 dare et ordinato ottomanicae culinae provisori, quippe Nicolao Szaicsi, vendere; utpote: unum vervecem turcicum seu ex cuius lana praeparatus pannus a 3 thaleris turcicis 25 kr., unam ovem sterilem 2 thal. tur., 30 kr., unius anni agnellum 1 thal. tur., 35 kr., unum porro bensiensem vervecem seu ovem cum lana insimul 3 thal. tur., 15 kr., unam ovem sterilem 2 thal. tur., 20 kr., agnellum unius anni 1 thal. tur., 25 kr. Et, quemadmodum nos praecise, fundamento solummodo favendae amicitiae, sub hoc praetio concedimus Portae Ottomanicae oves nostras, ita etiam d. Nicolaus Szaicsin atque homines eius, seposita omni occasione ea, dum oves, verveces et agnellos coëmere vellet, violentia atque vexa, tantummoda e subsertis ovium turmis habeat activitatem denominato sub praetio denominatum numerum ovium exigere, nempe:

Ex turma Irimie Czirke, Sztan Pana, Ratz Barbul, Nicolae Ruszul, Ioan Tomos, Szetselienses.

Sztan Pán ex Brán.

Toma Oprie Talt, Szasz-Sebesiensis.

Bukur Oprie } Poianienses.
Iuan Hodrie }

Bukur Vidregits, Bukur Czirke, Iakob filius popae Iakob, Resinarienses.

Siquidem haec conventio ab utraque parte sine omni violenta impulsione et adstrictione coram ipsissimo Celsissimo principe Valachiae ab una parte, ab altera vero praesente agente Augustae Domus austriacae facta esset, committitur proinde vobis, ut subalternis meis, ut, sepositis omnibus violentis exactionibus et vexis, iuxta tenorem harum tantummodo illum numerum ovium ex praemissis turmis solvendo, praeprimis pro singula usque ad unum xrum pretium proprietariis exigatis, qui hic superius designatus habetur.

Bukurestini, 25a aprilis 1794.

Nicolae Szaietin (=Saigiul), mp., provisor culinae ottomanicae.

(Brașov, Archiva Orașului, mz. 1309/794; comunicată de Guvern la 22 Maiu.)

MMMCCCCXXX.

1794, 9 Maiu. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre comunicarea Agenţiei din Bucureşti că economii de vite nu vreau să dea Turcilor, după datină, cu un preţ fix un număr de oi: sunt datori, mai ales ca privilegiaţi, să o facă.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1212/794; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXXI.

1794, 11 Iulie. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre preotul muntean care în satul Veza pe Târnove a îndemnat pe locuitori să ţie cu luare aminte serbătorile,— hotărând pază bună faţă de aceşti răspânditori de superstiţie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1730/794; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXXII

1794, 8 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că în cearta pentru muntele Baiul s'a orânduit de la Curte că Râşnovenii să se ţie cu totul liniştiţi până la hotărârea afacerii, mai ales că muntele e în Ţara-Românească şi Domnul are în puterea sa pe cei ce se plâng.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2035/794; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXXIII.

1794, 1-iu Septembre. Agenţia imperială din Bucureşti către Braşoveni, cu privire la o plângere a dregătorilor din Hălchiiu că şi înainte de războiu se plătia de fiecare vită dusă la păşune dela 1-iu Iunie la 30 Septembre 2 parale pentru fiecare: intervenţia din August 1792 a măcelarilor militari prin generalul comandant n'a folosit; se întreabă dacă s'a dat acum ceva peste cele 2 parale, în care caz s'ar cere vătafilor restituţie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2063/794; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXXIV.

1794, 29 Novembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că, după ştiri de la generalul comandant şi de la Agenţia din Bucureşti, e ciumă în Ţara-Românească şi la Giurgiu 18 morţi în puţine zile.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2797/794; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXXV.

1795. Magistratul Braşovului iea măsuri faţă de ştirile dela castelanul din Bran despre persistenţa ciumei, pentru a se păzi bine graniţa.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1496/795; reznmat Stenner.)

MMMCCCCXXXVI.

1795, 13 Ianuar. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciuma izbucnită în Ţara-Românească, contumacia de 21 de zile şi măsurile stricte ce trebuie luate.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 222/795; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXXVII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciuma la Dobreşti, Negreşti şi „Belletz“ (Muscel) şi oprirea târgurilor, orânduind măsuri de apărare. 1795, 15 Ianuar.

(Braşov. Archiva Oraşului, mz. 78/795, 110/795; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXXVIII.

Comandantul graniţei ardelene către Braşoveni, despre ciuma din Dobreşti, Negreşti şi morţii din Nămăieşti (un diacon şi fiul), ordonând carantină de 21 de zile. 1795, 21 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 135/795; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXXXIX.

Doi colibaşi din Bran, trimişi pentru ştiri, arată că se întinde ciuma în părţile Câmpulungului. 1795, 29 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 199/795; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXL.

Negustorul Nicolae Pop Gheorghe către Magistratul Braşovului, cerând să fie recomandat Agenţiei din Moldova împotriva „apăsărilor boerilor“. 1795, 2 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul Z. 430/795; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXLI.

„Ober-Spatar und Boier und Ispravnik“ către comandantul graniţei, despre ciuma în părţile Vlaşcei. 1795, 14 Mart.

Aus dem Dorfe Pojeni des vlaschtnyischen Districts ging ein Bauer Namens Marin in die Gegenden des Tzurtsuver[1] Zirkels in seinen Angelegenheiten, und, als er ankam, wurde er krank und starb, und nach 3 Tagen das ganze Haus; so ist auch aus dem nemlichen Haus ein sicherer Johann Oltjanul, ein Kuhhirte, da er seine Krankheit gespüret, in das Dorf Dobresti ins Wirthshaus gelaufen und hat allda den ganzen Tag über getrunken und, da ihn der Wirth nicht mehr dort gelitten, ist er weggegangen und um Mitternacht gestorben; das Haus ist verbrennet und das Wirthshaus gesperrt worden. Im mutscheler District sind einige Einwohner des Dorfes Dobrest in ihre Weingärten gegangen und nach einiger Zeit gestorben, unbekannt an was für einer Krankheit, bis nicht die Untersuchung vorgenommen wird. (Comandantul scrie Braşovenilor pentru ştiri sigure şi pentru a se trimite doi cercetaşi din Bran.)

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 687/795; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXLII.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciuma ce a izbucnit la Bucureşti, cerând a se orândui măsuri stricte. 1795, 21 April.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 883/795; rezumat Stenner.)

[1] Giurgiu.

MMMCCCCXLIII.

1795. 6 August. Breasla măcelarilor către Braşoveni, despre cererea ce doreşte a se face Domnului Moldovei de a lăsă să se treacă 500 de capete de vite.

Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1604/795; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXLIV.

1795, 12 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ştiri dela Agenţia din Bucureşti, că, din motive fiscale, oamenii din Pripoare şi „Boia" (Argeş) au de gând să plece: dacă vin în Ardeal, trebuie duşi, de frica bolii, la cea mai de aproape contumacie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1693/795; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXLV.

1795, 19 August. Guvernul ardelean către Braşoveni, comunicând propunerile Agenţiei din Bucureşti pentru favorizarea negoţului cu Principatele.

Ucenici ai negustorilor braşoveni din Principate se apucă îndată de negoţ, cu bani străini, dau faliment uşor, păgubesc case vechi. Se propun depozite de mărfuri ardelene la Brăila, Silistra, Varna, Rusciuc, Siştov, Slivna, „Olintsova" ş. a. (li se cere părerea în această privinţă).

Agenţia arată când se pot vinde mai bine peşti, piele brută, lână, bumbac: peşte se luă dela Mart la 31 Maiu, dela August până în iarnă la Vidin, Turtucaia, Brăila, Galaţi, Isaccea, Ismail, Chilia, Sulina; piele în Octombre, Novembre la salhanale, din care sunt vre-o 30 în ţară; lână nu în detail, ci, ca marii negustori germani, în centre; bumbacul dela Seres pe Mare la Constantinopol, apoi pe Dunăre la Galaţi (se cere plan general).

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1912/795; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXLVI.

1795, 10 Decembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, pentru întreţinerea stradei pe la Bran, Domnul muntean oferindu-se a ajută.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2533/795; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXLVII.

1796, 4 August. Agenţia din Bucureşti către Braşoveni, despre silinţile ei şi ale Internunciului de a scuti pe negustorii braşoveni de pogonărit, dar Domnul a obiectat articolul 8 al tratatului din Şiştov. El cere şi taxa pe 1795, somând altfel pe proprietari să vândă viile, dar după tratat; să se dea de ştire pentru a nu se face în lipsă. Domnul e gata la restituţie dacă ei au vre-un drept sau Poarta porunceşte.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1698/796; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXLVIII.

1796, 12 Decembre. Ioan Gaudy, castelan de Bran, către Magistratul Braşovului, despre închiderea potecilor spre Ţara-Românească şi nevoia de a se cercetă pentru ciumă în spre Slobozia.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2649/796; rezumat Stenner.)

MMMCCCCXLIX

Testamentul lui Panaiot Hagi Nica. 1797, 10 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1380/797, 1986/797; rezumat Stenner.)

MMMCCCCL.

Acelaşi către acelaşi, despre ştirea de la colibaşi că o stradă din Ploieşti e ciumată, că oamenii rămaşi în viaţă au fost scoşi pe câmp lângă aşa-zisul „Koiszoi Argints", la lazaret; cercetaşul trimes la Slobozie nu s'a intors încă. 1797, 18 Ianuar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 153/797; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLI.

Castelanul de Bran, Ioan Gaudy, către Braşoveni, despre ciumă. 1797, 24 Ianuar.

Povestirea cercetaşului Ioan Vlăduţoiu care a fost la Rucăr, Dragoslave, Stoieneşti, Dâmboviţa, Gura-Râului-Alb, Târgovişte, fără a găsi ciumă.

La Gheboaia sunt patru morţi (casele s'au ars; familiile sunt în lazaret), la Greci e infectat hanul şi o casă prin morţi (familiile la Pantelimon lângă Bucureşti; la intors locurile sunt curate). La Moldoveni, ciumă vara şi toamna, lazaret (acum ridicat). La Coşereni, în apropiere, ca la Moldoveni; la Bucureşti închis la ducere, „la Árás" 4 familii de ciumă; la Slobozia un mort; altul mai mult de rachiu; la „Czulinitze" şi alte locuri din Baltă până la Dunăre, nimic; la Burduşani un mort, la Piatra 3 morţi; la „Diszityén" 1 mort, 1 bolnav. Zăpadă mare.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 203/797; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLII.

Damaschin, egumenul de Sinaia, către Braşoveni, cerând a fi ajutat să iea 195 de lei de la un Român din Codlea pentru nişte porci. 1797, 2 Mart.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 472/797; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLIII.

Comanda graniţei către Braşoveni, despre izbucnirea bolii de vite în părţile Câmpulungului şi nu departe de Bucureşti: ar fi în legătură cu căldura mare şi lipsa de apă. 1797, 10 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1532/797; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLIV.

Agenţia din Bucureşti către Braşoveni, trimiţând o cerere a egumenului Rafail („Riville") de la mănăstirea Sf. Gheorghe, care cere a se încasă chiria de la un negustor grec de acolo. 1797, 11 Septembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1650/797; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLV.

Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că s'a prelungit contumacia, din cauza ciumei ce continuă în Moldova, la 21 de zile. 1797, 13 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2116/793; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLVI.

1797, 26 Octombre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre vestea că, în Moldova, e ciumă la Botoşani şi Herţa: e ordin de a se întări contumacia, păzindu-se bine poteciile.

(Braşov, Archiva Oraşului; mz. 2215/797; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLVII.

1798, 12 Mart. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre ciuma izbucnită la Stâlpu (Buzău), îndemnând la pază bună.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 704/798; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLVIII.

1798, 27 April. Guvernul ardelean către Braşoveni, arătând că nu s'a prezintat Brâncoveneasa la licitaţie, scriind că nu recunoşte jurisdicţia locală, ci pe a Ţerii-Româneşti, pentru care i s'a pus în vedere că, având moşii în Ardeal, e supusă competenţei judiciare a tribunalelor ardelene.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1257/798; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLIX.

1798, 8 Maiu. Administraţia averii scoasă la licitaţie a lui Dimitrie, Gheorghe şi Ioan Marco, despre moşiile brâncoveneşti Sâmbăta-de-sus şi Poiana Mărului, cu mari fierăstraie, munţi, păduri, cârciume, pe,ti, parc de vânătoare, livezi, ogoare, dijme pe oi, porci, etc., 51³/₄ „sesiuni coloniale“ de arendat pe 4 ani de la 15 Iunie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1157/798; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLX.

1798, 18 Maiu. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre lăcustele ce au apărut în număr mare.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1478/798; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXI.

1798, 7 Iunie. Locuitorii din Noua către Magistratul Braşovului, despre văcăritul ce li s'a cerut de Domnul muntean pe munţii „Orátye“ şi „Dudje“, cerând intervenţie.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1369/798; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXII.

1798, 8 Iunie. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre lăcustele din Moldova, cerând a se face şanţuri pentru a le distruge.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1547/798; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXIII.

1798, 16 Iunie. Comanda brigadei de graniţă săcuieşti către Braşoveni, despre creşterea lăcustelor în părţile Fălciiului.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1794/798; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXIV.

Agenţia din Bucureşti către Braşoveni, despre licitaţia averii brâncoveneşti, citaţia şi răspunsul lui Manole Brâncoveanu, care declară că nu datoreşte nimic lui Panaioti Gheorghe Lipscanul, şi încă mai puţin lui Gheorghe Varta, cum dovedeşte o carte dela Mihai-Vodă Suţu (4 Septembre 1784); Nicolae Brâncoveanu se declară dator lui Panaioti, nu lui Varta, dar nu vrea să vie la judecată, nici să fie reprezintat, şi pentru că niciun boier nu poate ieşi din Ţară. 1798, 18 August.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2038/798; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXV.

Raport către Guvernul ardelean pentru procesul lui Gheorghe Varta cu Brâncovenii. 1798, 17 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 3213/798; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXVI.

Gheorghe Varta cere Braşovenilor a i se dă actele în procesul cu Brâncoveanu. 1799.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2500/799; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXVII.

Castelanul de Bran Ioan Gaudy către Braşoveni, despre extorsiunile taxildarilor domneşti asupra cărăuşilor ce merg cu vite, luându-li-se de cap de vită 2 lei. 1799, 11 Februar.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 307/799; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXVIII.

Guvernul ardelean trimite Braşovenilor o declaraţie a lui Manolachi Brâncoveanu în chestia Varta. 1799, 5 April.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1322/799; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXIX.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre nevoia, faţă de primejdia Pazvangiilor, care durează încă, de a călători în număr şi cu pază. 1799, 22 April.

(Braşov, Archiva Oraşului, Protocolul Z. 1838/799.)

MMMCCCCLXX.

Guvernul ardelean către Braşoveni, despre orânduiala, după cererea Domnului muntean, ca nimeni să nu treacă în Ţara-Românească decât pentru negoţ sau alte afaceri, — dând instrucţie pentru pasuri. 1799, 27 Maiu.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1841/799; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXXI.

1799, 25 Iunie. Comandamentul militar către Braşoveni, arătând că, pentru un negustor şi doi morţi de ciumă în Iaşi, contumacia de spre Moldova s'a fixat la 21 de zile, de spre Muntenia la 10.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 1837/799 şi 2034/799; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXXII.

1799, 6 Iulie. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre zădărnicia obiecţiunilor prinţilor Brâncoveni, hotărând a se vinde şi cele trei case ale lor pentru satisfacerea lui Varta.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2236/799; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXXIII.

1799, 1-iu August. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre apariţia lăcustelor la Bucureşti şi mai în jos de oraş, inoind instrucţiile pentru distrugerea lor.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2317/799; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXXIV.

1799, 21 August. Comanda graniţei către Braşoveni, despre vestea că un nor de lăcuste s'a lăsat lângă Sinaia, trecând apoi spre Câmpina.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2452/799; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXXV.

1799, 28 Septembre. Ioan Gaudy, castelan de Bran, către Braşoveni, despre stricarea drumului la „Orăţii", lângă Rucăr, de nu mai trec buţile.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2818/799; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXXVI.

Înainte de 1800. „Costea Vameşul, Gheorghea Vameşul" către Braşoveni, „pentru pricina lui Necolae văt[aful] de Ţigani" şi cu „judii aceia de Ţigani", cu privire şi la o „necovalnă", arătând că s'a făcut şi judecată în Bucureşti, la Armaşul-cel-Mare.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 424-5, nº 19.)

MMMCCCCLXXVII.

1800, 17 Iulie. Magistratul Braşovului către Guvernul ardelean, arătând că, dacă se face drumul de la vama Timişului la hotar, trebuie să se repare şi partea din Ţara-Românească, cerând sprijin de la agent.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 2023/800; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXXVIII.

1800, 6 Novembre. Guvernul ardelean către Braşoveni, despre intenţia Domnului muntean, arătată către Agent, de a repară şi drumul său.

(Braşov, Archiva Oraşului, mz. 3311/800; rezumat Stenner.)

MMMCCCCLXXIX.

„Catastivu de datori ce mi să află la Ardalŭ“ (Cluj ş. a.) al unui negustor. 1801-2.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 341, nº 23.)

MMMCCCCLXXX.

Însemnare de marfă pe care un negustor braşovean o trimite detailiştilor din Câmpulung, Stoica Gogu şi Popa Savu. 1809-14.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 21-7.)

MMMCCCCLXXXI.

Notiţă, de negustorul braşovean Antonie Costandin, despre înmormântarea lui Emanoil Brâncoveanu în biserica din Cetate. 1811, 25 April.

(Braşov, ms. Andreiu Bârseanu; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 265.)

MMMCCCCLXXXII.

Nicolae Badiu către „chir Şendruţ“ pentru o datorie la un negustor. Braşov, 1819, 13 Octombre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 341, nº 24.)

MMMCCCCLXXXIII.

Notiţă, de negustorul braşovean Antonie Costandin, despre înmormântarea Brâncovenesei în biserica din cetate. 1821, 20 August.

(Braşov, ms. Andreiu Bârseanu; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 265.)

MMMCCCCLXXXIV.

Notiţă, de negustorul braşovean Antonie Costandin, despre prohodirea la biserica din Şcheiu a generalului Costachi Ghica, care e dus apoi la Bucov. 1822, 10/22 April.

(Braşov, ms. Andreiu Bârseanu; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 265.)

MMMCCCCLXXXV.

Testamentul Mitropolitului muntean Nectarie. Braşov, 1825, 12 Septembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 266-8, nº 17.)

MMMCCCCLXXXVI.

Nicolae Pitarul, om de casă al Mitropolitului muntean Nectarie, către Oficiul Divizoratului din Braşov, despre ce aveà de luat dela stăpânul său. 1825, după, 12 Septembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, pp. 268-9, nº 18.)

MMMCCCCLXXXVII.

1825, după Septembre.

Nicolae, logofătul Mitropoliei, către Magistratul Braşovului, despre misiunea ce are de a vedeà hârtiile din moştenirea Mitropolitului Nectarie care privesc Mitropolia şi episcopatul de Râmnic, precum şi de a luà antimisele şi butca Mitropoliei.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată şi în *Braşovul şi Românii*, p. 271, nota 1.)

MMMCCCCLXXXVIII.

1825, după Septembre.

Mitropolitul Ungrovlahiei Dionisie către Magistratul Braşovului, despre moartea înaintaşului său Nectarie şi moştenirea lui, în care se cuprind şi zapise ce-i trebuie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 272 şi urm.)

MMMCCCCLXXXIX.

Braşov, 1825, 15 Octombre.

Iosif, arhimandrit de Sadova, către Magistratul Braşovului, cerând a se vedeà de nu lipsesc ceva acte din moştenirea Mitropolitului Nectarie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată in *Braşovul şi Românii*, p. 276, nota.)

MMMCCCCXC.

Bucureşti, 1825, 3 Novembre.

Fleischhackel von Hakenau, Agent imperial în principatul muntean, către Magistratul Braşovului, despre trimisul Guvernului muntean pentru cercetarea moştenirii Mitropolitului Nectarie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 276, nota.)

MMMCCCCXCI.

Braşov, 1825, 8/20 Novembre.

Profira Sărdăreasa, „nepoată de spre bărbat a răposatului Mitropolit Nectarie", către Revizoratul Braşovului, despre „şalul şi blana de samur" ce i-au rămas de la acesta.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 269-70, nº 19.)

MMMCCCCXCII.

Braşov, 1825, 8/20 Novembre.

Ilie Serdarul către Revizoratul Braşovului, despre banii ce a dat pentru răposatul Mitropolit Nectarie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 270, nº 20.)

MMMCCCCXCIII.

Braşov, 1825, 13/25 Novembre.

Ilie Serdarul către Revizoratul Braşovului, despre cheltuielile ce a făcut pentru Mitropolitul Nectarie.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată in *Braşovul şi Românii*, pp. 270-1, nº 21.)

MMMCCCCXCIV.

Ilie Serdarul către Revizoratul Braşovului, despre banii de arendă ce a pierdut la Mitropolitul Nectarie. Braşov, 1825, 14/26 Novembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 271, nº 22.)

MMMCCCCXCV.

Iosif, egumen de Sadova, către Magistratul Braşovului, despre zapisele aflătoare în moştenirea Mitropolitului Dionisie. Braşov, 1825, 17 Decembre.

(Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, p. 274, nota 1.)

MMMCCCCXCIV

Ilie Serdarul către Revizorului Brașovului despre banii de [illegible] la Mitropolitul Nectarie.

(Brașov, Archiva Orașului, [illegible])

MMMCCCCXCV

Iosif, [illegible] Mitropolitului [illegible]

(Brașov, [illegible])

MMMCCCCLXXXIX

Iosif, [illegible] Mitropolitului [illegible]

([illegible])

MMMCCCCXC

[illegible] Mitropolitului [illegible]

([illegible])

MMMCCCCXCI

[illegible]

([illegible])

MMMCCCCXCII

Ilie Serdarul către Revizorul Brașovului despre banii [illegible] la Mitropolitul Nectarie.

(Brașov, Archiva Orașului, [illegible])

MMMCCCCXCIII

Ilie Serdarul către Revizorul [illegible]

([illegible])

La rezumatele de scrisori publicate în *Braşovul şi Românii* a se adăugì:

1649, 10 Februar. Elina, Doamna lui Mateiu-Vodă, către „Catrina judeceasa" pentru o „roabă împletitoare" a sa, căreia-i lipsesc „izvoade de peteare, şi mai mari, şi mai mici, şi de călţi, şi de tot fealiul", cerând şi „sămenţi de flori de tot fealiul" (Braşov, Archiva Oraşului; publicată în *Braşovul şi Românii*, pp. 110-1, nº 3). — 1649, 11 Februar. Diicul Vel Spătar către Bistriţeni, despre jupânul Miclăuş ce vine la ei „cu trebile dumneaei Domnii", oferind lână, în schimb pentru „postav, tipsii, clondire, sfeaşnice, fluturi" (*Ibid.*; publicată *ibid.*, pp. 48-9, nº 3). —1649, 12 Mart. Diicul Vel Spătar către Bistriţeni, despre „rândul lăniei", ce nu se poate găsì nici cu 10 costande oca, nefiind fân, paie şi iarbă şi despre dispoziţia sa de a luà, vara, în schimb pentru lână, „mardà, postav, tipsii, clondire, sfeaşnice" (*ibid.*; publicată *ibid.*, pp. 46-7, nº 1). — 1649, 28 April. Mateiu-Vodă Basarab al Ţerii-Româneşti, pentru Stanciul şi Stoica Ţeaţiul din Rucăr, cari au cumpărat o iapă, „să erţi dumneta, de la un Sasŭ din Răjnovŭ anume Hanăşŭ" şi aŭ vândut-o la Câmpulung, fără să ştie că erà furată, de la Ţigani domneşti (aceştia opresc în loc un cal, o iapă şi 12 ughi) (*ibid.*; publicată *ibid.*, pp. 178-9, nº 7). — 1649, 29 April. Diicul Vel Spătar, către Bistriţeni, despre lâna ce arfi adus, „dar văzut-aţ dumneavoastră ce potop de iarnă fù", slăbind „vita nostră şi a Rumânilor" şi despre aceia „ţigare, şi de an şi de estimpŭ" ce oferă ori la Târgovişte ori la Rucăr, ca să nu o „poarte zalud". (*ibid.*; publicată *ibid.*, pp. 47-8, nº 2) — 1649, 18 Iunie. Constandà Vornicul către Braşoveni, despre nişte „bucate" oprite pentru Ţigani pomenind pe judeţul precedent „Neamţul", pe un Ţigan „scos de la spânzurătoare" „carele razimă astăzi de domniata", pe altul trecut „la sat la Ţănţariul", pe un al treilea ce se află „la judeceasa cea bătrână", pe „globnicul" trimis după ei (*ibid.*; publicată, *ibid.*, pp. 131-2, nº 9).

APENDICE

APENDICE

I.

Sigismund, regele Ungariei, către Grigore Bethlen, curtean al său, despre trimiterea lui, după porunca lui Franko, Voevodul Ardealului, la Mircea-Vodă al Ţerii-Româneşti. Buda, 1394, 26 Maiu.

Sigismundus, Dei gratia rex Hungarie, etc. Dilecte fidelis noster. Fiduciam concernentes specialem de vestra legalitate, eandem ex affectu[1] duximum requirendam, omnino volentes quatenus iuxta informationem dilecti fidelis nostri, viri Magnifici, domini Frankonis, Wayvode transsilvani, in nostris legationibus ad Merche, Wayvodam transalpinum, dirigatis gressus vestros. Scribimus etiam et dirigimus per vos eidem Merche Wayode credenciales literas nostras in vestri persona loquentes, in quarum virtute ea que oportuna fuerint queque idem dominus Frank Wayvoda nostri in persona vobis committenda duxerit, ipsa Vestra Fidelitas poterit et debebit[2] prefato domino Merche Wayoda suo ordine explicari. Secus non facturi. Datum Bude, feria tertia proxima ante festum Ascensionis Domini, anno eiusdem, etc., nonagesimo quarto.

[Vo:] Nobili viro magistro Gregorio de Bethlen, Aule nostre militi, fideli dilecto.

(Budapesta, *Nemzeti Muzeum,* Archiva Bethlen; publicată de S. Gagyi, în *Transilvania,* XLIII, pp. 272-3.)

II.

Sigismund, regele Ungariei, către Grigore de Bethlen, poruncindu-i să meargă în Ţara-Românească, împreună cu oştile sale, comandate de Ştefan de Losoncz şi Francisc Bebek. Pétermonostor, 1395, 6 April.

Propria commissio domini regis.

Sigismundus, Dei gratia rex Hungarie, Dalmatie, Croatie, etc., marchioque brandenburgensis, etc., fideli suo magistro Gregorio de Bethlen, Aule nostre militi, salutem et gratiam. Quia nos viros Magnificos Stephanum de Lossonch, pridem Banum,

---

[1] În ediţia precedentă: *affecto.*

[2] *Ibid.: deberit.*—Din document se vede (cf. Iorga, *Chilia şi Cetatea-Albă,* p. 65 şi urm.) că înnainte de năvălirea Sultanului Baiezid, care aduse pe Vlad-Vodă în Scaunul muntean, Mircea ceruse stăruitor ajutorul lui Sigismund.

et magistrum Franciscum, filium condam comitis Stephani Bebek[1], et quosdam alios barones, milites et proceres nostros nunc pro nostra expedicione exercituali contra Turcos directa ad partes transalpinas cum gentibus eorum duximus transmittendos, eapropter Vestre Fidelitati firmiter et districte mandamus, omnino volentes quatenus, visis presentibus, vos personaliter in ipsam nostram expeditionem exercitualem ad ipsas partes transalpinas et in medium gentis nostre predicte vestra in persona accedere ibique cum eisdem stare et residere ipsasque gentes nostras omni et quolibet mense sic et adeo revidere debeatis, ut hii quibus pecunias nostras distribuimus ad numerum lancearum, ad quamlibet lanceam duos bonos archeralios sive[2] faretrarios habeant; hii vero quibus ipsas nostras pecunias ad pharetrariorum seu archerariorum numerum dinoscuntur distribuisse, bonos et optos archerarios habere debeant effective; qui autem in demonstratione seu ostentione *(sic)* hominum seu gentis suorum aprodianos suos vel alios non valentes nomine archerariorum propter apparentiam demonstraverint et adduxerint, tales aprodianos eorum et ipsos alios non valentes[3] ad numerum archerariorum seu pharetrariorum recipere, acceptare et conputare minime audeatis. Et aliud in premissis, pro nostra gratia, non facturi.

Datum in Petrimonostora, feria tertia proxima post Dominicam Ramispalmarum, anno Domini millesimo CCCmo LXXXXmo quinto.

(*Ibid.; ibid.*, p. 273.)

III.

1397, 8 Decembre.

Sigismund, regele Ungariei, răsplătește pe Voevodul Ardealului Stibor, și pentru partea avută de el la înlăturarea lui Vlad-Vodă, Domnul muntean pus de Turci.

Sigismundus, Dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie Bulgarieque rex ac marchio brandenburgensis, Sacri Romani Imperii archicamerarius, necnon Bohemie et lucenburgensis heres, omnibus orthodoxe et catholice fidei cultoribus, presentibus pariter et futuris, presencium noticiam habituris, salutem in salutis largitore et pacis. Licet ad quorumlibet nostrorum fidelium mirifice prosequenda servicia et vota liberalitas nostra quadam generalitate sit habilis, illis tamen quadam specialitate est debitrix, in quibus ydemptitatem agnoscimus et fidei puram constanciam invenimus quorumque fidelitas et devocio, non solum prestitis placere cupit obsequiis, sed speratur inantea pocius placitura prestandis. Sane ad universorum, tam presencium, quam futurorum, noticiam harum serie volumus pervenire litterarum quod, cum animadverteremus quomodo, ad olym, quod dolentes referimus, per insultus et feritatem iniquorum paganorum, impiorum utputa Turkorum et aliarum scismaticarum gencium pressuras, in quibusdam annorum curriculis retrolapsis usque in diem hodiernum in confinijs regni nostri Hungarie plurime devastaciones possessionum, afflicciones hominum utriusque sexus, sine differencia etatis, et in iugum vilis servitutus redacciones per turconicam seviciam miserabiliter commisse fuissent et perpetrate, propter quod nostra et regni nostri potencia diminui et dictorum nostrorum inimicorum crudelitas et insultus pervalescere videbatur, — eapropter consulendum circa premissa aliaque ardua nostra et dicti Regni nostri negocia facere existimavimus universosque prelatos, abbates, prepositos et barones regni

---

[1] *Brobek*, în *Transilvania l. c.*,

[2] *Ibid.: sese.*

[3] *Ibid.: volentes.*—Din act se vede că pe atunci regele însuși nu se gândia să conducă expediția. *Acest* ajutor urmă deci îndată jurământul de la Brașov, din 7 Mart, al lui Mircea *(Chilia și Cetatea-Albă, l. c.)*.

nostri, necnon de quolibet comitatu ipsius regni nostri singulos quatuor probos et nobiles viros, plena potestate ceterorum consociorum ipsorum ad omnia ordinanda fungentes, versus Temeswar ad festum Beati Mychaelis Archangeli nunc preteritum [= 29 septembris] pro congregacione et consilio generali deducendo fecimus accersiri; nobisque una cum eisdem inibi existentibus, dicti barones, proceres et nobiles regni nostri, super premissis diligenti tractatu et matura deliberacione prehabita, inter cetera taliter duxerunt ordinandum, ymo disposuerunt coram nobis quod omnia castra, tenutas, possessiones et civitates, que vel quas quibusdam personis hominum eo tempore, quo iidem adversus nos animo indurato et manu potenti insurrexissent, pre timore insurreccionis huiusmodi ipsis tradidissemus et donassemus, simulcum huiusmodi donacionibus, quas hiis qui inter Nostram Maiestatem et predictos rebellizzantes nobis pro fienda pace protunc laborassent, fecissemus pro timore prenotato, merito et iusto modo auferre valeremus ab eisdem; donaciones vero universas hys qui nobis fideles exhibuissent famulatus per nos factas ratificaremus et conservaremus litterarum nostrarum per vigorem. Verum, quia fidelis noster dilectus Magnificus vir dominus Styborius, Wayvoda noster transsylvanus, necnon posoniensis et de Zolnuk comes, nobis clare recolentibus dictisque prelatis, baronibus et regni nostri proceribus ac nobilibus ipsi congregacioni nostre adherentibus hoc idem unanimiter et concorditer affirmantibus, nullo unquam tempore contra nos modo premisso in manu potenti vel aliter processit, nec nobis aliquatenus rebellavit, neque inter nos et Nostre Maiestati rebellizzantes fuit pacificator, ut per hoc nobis nocere vel obesse valuisset, sed in cunctis nostris et regni nostri negociis et agendis inviolabili fidelitatis constancia et laude dignis gratissimis obsequiis et egregiis gestis a virtuosis meritis sincerisque complacenciis, a longis retroactis temporibus olym Serenissimis principibus, domino Lodovico Regi, patri, et dominabus Elyzabeth, matri, ac Marie, reginis Hungarie, consorti nostris precarissimis, felicium reminiscenciarum, ante et post adepcionem dyadematis dicti regni nostri Hungariae exhibitis, laudabiliter nostro inclaruit in conspectu et digne meruit commendari. Que quidem gesta strenua, obsequiosa et virtuosa merita suo modo singillatim exprimere longum esset et presentibus inserere tediosum. Ad memoriam tamen futurorum, de universalibus ad particularia et de specialibus ad singularia descendendo, et multa ad modica succincte restringendo, presentis epigramatis serie et tenore dux[i]mus aliqua ex eisdem edisserenda compendiose; potissime clare reminiscentes, quomodo prefatus fidelis noster dominus Styborius ab annis teneris usque in diem hodiernum, scuto bone voluntatis stipatus, nostris beneplacitis, votis et vestigiis iugiter adherendo, et suae fidelitatis debitum constanter exolvere curavit. Presertim dudum, temporibus inpacatis et discriminosis, dum adhuc in etate tenera essemus constituti et sceptra seu solium regni nondum gubernaremus, nec protunc dyademate laureati fuissemus, viri perfidi, uterque Iohannes, tunc Banus et Prior, in profundum malorum inmersi et infidelitatis facinore obfuscati, indicibilia pericula et dampna dicto regno nostro Hungarie nequiter perpetrabant. Per quos idem dominus Styborius pro redempcione prefate domine Marie Regine, erga ipsos tunc inhumaniter detente, in nostris fidelibus serviciis, subdola fraude ipsorum deceptus, extiterat captivatus et eadem captivitate diris penis castigatus, adeo quod sua humanitas vix poterat tolerare. Porro, dum non longe ante hec tempora quedam extere naciones, gentes utpote australes, armis bellicis circumamicti, ex precogitatis insidiis, ad confinia regni nostri hostiliter irruendo, ibidem grândia spolia et dampna subdole perpetrassent et, capta preda copiosa de ipsis confiniis, rursum egr[e]di voluissent, — quod cum prefato domino Stiborio innotuisset, ipse cum paucis insurgens, adversus eosdem, et per intervalla magni spacii de nocte equitando et persequendo, eosdem investigavit, et cum eisdem, licet incomparabiliter et in quadruplo pluribus cum suis complicibus, veluti tyro fortis, is campestri praelio, utrimque aciebus ordinatis, bellum imperterritus agressus fuit, ubi, sumpma gracia sibi assistente, predictos hostes rapaces impetuose

devicit. In quo congressu prelii, licet prefatus dominus Styborius fuerit a tergo usque antrorsum mucrone dire transfixus et letaliter penetratus, tamen retrorsum non abiit, sed capitaneum seu ductorem predictorum hostium cum suis sectatoribus numero centum et sexaginta captivando, suis vinculis mancipavit, multis aliis ex eisdem in ore gladii exterminatis, ne, de ipsorum subdolosa et excogitata malicia se iactando, victoriose de regno nostro exiisse glorientur, quin pocius ignominiose devicti lugeant; aliisque similia perniciose attemptantibus presumptuosam proterviam compescendo, eorum exemplo viam malignandi interdicant. Penultimo itaque, nostre consideracionis ob intuitum, ad graves, ymo gravissimas christicolarum angustias, pie compassionis zelo in circuitu levando dirigentes, quomodo per turconicam seviciam pusillus grex christianorum affligeretur, aliis in iugum vilissime servitutis redactis, aliis vero per crudelem conculcacionem eorum in ore gladii in exterminium missis, — hic timor, hic ploratus, hic ululatus in regione christiana, in pudoris, confusionis inmense christicolarum obprobrium divinitatisque contumeliam et grande scandalum christianitatis —, ex compassione itaque et sincero zelo defensionis et causa vindicte atrocium inimiciciarum Christi fidelium, ymo et ipsius nostri redemptoris, et pro tuenda republica, invocatis gentibus armigeris diversis, nostri videlicet et ceterorum regnorum incolis, pluralis numeri et communitatis inmense, contra et adversus eosdem impios Turkos et eorum sequaces valido instaurato exercitu, nosque per Themeswar versus Bulgariam castra metati fuimus, prenominatus vero dominus Styborius Wayvoda, aggregato virorum fidelium, videlicet parcium nostrarum transsilvanarum et aliarum suarum gencium militancium et nobilium valido cetu et agmine, proprium vexillum numerosa multitudine dictarum gencium armis bellicis suffultum sufficienter habens, per reliquam viam, utpote per partes nostras transalpinas, castra metatus, ubi iniquus Wlad Wayvoda, protunc per dictos Turkos ad Wayvodatum dictarum parcium nostrarum transalpinarum intrusus fuerat et promotus, cum copiosa cohorte Walachorum et Turcorum versabatur, eidem in obviam veniens, cum quo magnum prelium, non sine gravi suorum clientum et proximorum ac rerum dispendio et mortis periculo viriliter committendo, dextraque Altissimi eidem assistente, dictum Wlad Wayvodam in personali pugna utrimque commissa devicit triumphaliter et superavit, eius protervie cornu subpeditavit, ipsum cum suis sectatoribus in fugam convertendo. Qui quidem Wlad, pretensus Wayvoda, ibidem fuit acriter vulneratus. Abindeque ulterius cum suis agminibus laudabiliter progrediendo, usque ad exercitum nostrum prope castrum Maioris Nycapolis in Bulgariam, ubi dictorum paganorum innumerabilis legio et cetus pullulabat, victor insignis, nobis fideliter serviturus, castra metatus est et pervenit. Tuncque ibi cum Bayzath, Turcorum Imperatore, circa dictum castrum Maioris Nycapolis in campestri prelio bellica certamina alternata vicissitudine diucius acerbissime agredientes, et in area certaminis et prelii non modicam falleratam ipsorum Turcorum cohortem armorum acumine in necis excidium concuciendo; in quo quidem durissimo prelio prefatus dominus Styborius, tanquam adleta fortissimus dimicans, nec mortis periculum, quod[1] tamen mortalibus opacum prebet silencium, formidans, sed in strenuis actibus continue fervens, ubi idem eciam sub dictum castrum per ictum grandis petre gravem sustulit lesionem. Tandemque, nobis fortuna adversante et hostili ipsorum Turkorum impetu et insultu eorum prevalescente, permittente occulto Dei iudicio, a quo est omnis potestas, sub cuius imperio reges regnant et principes dominantur, — ipse quidem est exercituum dominus, acies instruens, roborans animos, docens manus ad prelium et iustificaciones suas potenti virtute ministrans, quos vult subicere subicit et quibus vult, victoriam impertitur, — viribus, proh dolor, nostri exercitus fere demolitis et oppressis et prefati domini Styborij Wayvode, nostri sequacis, complicibus et nobilibus viris proximis et consanguineis

[1] În ediția precedentă: *quem*.

et plerisque militibus eiusdem, pro nostro ac tocius regni nostro comodo, ymo vero pro republica constanter dimicantibus et militantibus, per dictos paganos prorsus concassatis [1] et interemptis, invitis nutibus versus partes nostras transalpinas terga vertendo, retroflexos gressus cum eodem domino Styborio et ceteris paucis prelatis et baronibus retrorsum fecimus, vigente adversitate, et demum in fluvio Danubii in galeis diucius descendendo, prefatum dominum Styborium cum nonnullis aliis baronibus nostris, in nostra absencia pro custodia et conservacione regni nostri, de loco ubi scilicet [2] flumen Danubii undis Maris in proximo coniungitur et intrat, remisimus ad regnum nostrum prenotatum. Qui, abinde regrediens et versus partes nostras transsilvanas protinus progrediens ac omnem machinacionem perversam Walachis ac aliis regni nostri emulis precludens ac insultus et cuncta iurgia, qui et que propter absenciam Nostre Maiestatis ibi in confiniis regni nostri suboriri, emergi et contingere potuissent, sua strenuitate ac pericia interveniente, debito moderamine extinxit, sopivit et sedavit et, dictas partes nostras transsilvanas sub pacis tranquillitate moderando, indempniter illesas pro Nostra reservavit Maiestate. Quid plura? Hijs per ipsum studiosa diligencia peractis, denuo idem dominus Styborius, aggregato magne pluralitatis cetu virorum armigerorum, nobilium et militarium, in dictas partes transalpinas usque ad castrum Dombovicha vocatum castra metatus est, et dictum castrum, in quo predictus Wlad Wayvoda inpulsus erat et affugatus, cum suis gentibus obsedit, et, tamdiu in obsidione ipsius castri perseverando gentes suas reliquit, donec prefatus Wlad Wayvoda coactus et compulsus de dicto castro per ipsum dominum Styborium exceptus et abinde, simul cum coniuge, necnon prolibus et tota familia, egressus, ipsum castrum Dombovicha manibus et dicioni nostre penitus resignavit, et, eundem Wlad Wayvodam a dicto castro excipiendo, ad obedienciam et fidelitatem nostram conversum, in nostre claritatis conspectum adduxit et presentavit, misericordiam et graciam de commissis propicius recepturum. In qua eciam obsidione castri, multa sanguinis effusione, interempcionibus suorum militarium, clientum et aliorum, fideles Nostre Maiestati exhibuit famulatus. Et nihilominus multa alia ineffabilia gesta et strenua facta et virtuosa merita prefatus dominus Styborius Wayvoda, cingulo inviolabilis fidelitatis circumamictus, laudabiliter pro exaltacione nostri throni regalis votive exercuit, se ipsum et sua bona et complicum suorum personas et capita pro nostro decore et profectu ac tocius regni nostri comodo et inmensa utilitate, sine pavore leti et mortis metu, leonina audacia suffultus, constanter, gratanter, benivole et libenter, asperis casibus, uti inter fideles fidelior, submisit, et exposuit fortune universa, sicuti in omnibus premissis facti experiencia nos docuit et evidencia palpate veritatis instruxit. Ideo nos, prefati domini Styborii exposscentibus obsequiis, meritis et virtutibus ac strenuis gestis, universa castra, civitates, possessiones et quaslibet tenutas, opida, villas ac districtus, quomodolibet vocata et appellatas, in quibuscunque comitatibus existentes et habita, simul cum libertatibus, prerogativis et exempcionibus per nos sibi pro fidelibus serviciis et meritis nobis et toti regno nostro impensis, mediantibus aliis litteris nostris, hactenus data, donatas et indulta [3], ex consensu et consilio unanimique voluntate prelatorum, baronum et nobilium regni, sibi eiusdemque heredibus et successoribus universis, iuxta continencias litteralium instrumentorum super huiusmodi castris, civitatibus, opidis, villis, possessionibus, tenutis et districtibus, necnon libertatibus, exempcionibus et prerogativis rite confectorum, perpetuo et irrevocabiliter possidere et tenere pleno iure et potiri reliquentes, constitucionibus, decretis, ordinacionibus et statutis in dicta congregacione et colloquiis in Themeswar nuperrime editis et deductis non obstantibus in hac parte quibuscunque, ut ipse et sui heredes in pleno et corporali realique dominio eorum et ipsarum secure iugiter perseverent et tranquillitate omnimoda

[1] *Conquassatis.* Scriitorul e un Francez sau Italian.
[2] În ediția precedentă: *t——et.*
[3] În ediția precedentă: *indultis.*

pociantur in eisdem, nec de ipsis pretextu ipsius constitucionis in Temeswar facte processu temporum aliquatenus privari valeant vel excludi et nihilominus, requirentibus fidelitatibus ipsius domini Styborii Wayvode, omnia litteralia instrumenta super quibuscunque castris, civitatibus, opidis, villis, possessionibus, tenutis, necnon districtibus ac libertatibus, prerogativis et exempcionibus per nos ipsi domino Styborio Wayvode hucusque datis et donatis ac concessis confecta, simulcum ipsis donacionibus et aliis exinde secutis, quoad omnes eorum continencias, articulos, puncta et clausulas rata, grata et accepta habendo, de predictorum prelatorum, baronum et procerum regni nostri consilio prematuro et unanimi decreto eorundem mera auctoritate regia ac regie potestatis plenitudine ex certaque Nostre Maiestatis sciencia rursum innovantes, perhempniter valituras confirmamus presentis scripti nostri patrocinio mediante. Datum per manus Reverendissimi in Christo patris et domini domini, Iohannis de Kanisa, Dei et Apostolice Sedis gracia arhiepiscopi alme Ecclesie strigoniensis locique eiusdem comitis perpetui, necnon primatis Apostolice Sedis predicte legati ac Aule nostre Regie Maiestatis eximii cancelarii, fidelis nostri et dilecti, anno Domini millesimo trecentessimo nonagesimo septimo, sexto idus mensis decembris, regni autem nostri anno undecimo, Venerabilibus in Christo patribus ac dominis: Valentino tituli Sancte Sabine sacrosancte Romane Ecclesie presbiteri cardinalis ac Ecclesie quinque-ecclesiensis gubernatore; ac eodem domino Iohanne, ipsius Ecclesie strigoniensis, Nicolao Bubek colocensi, Andrea spalatensi et altero Andrea ragusiensi archiepiscopis, Luca waradiensis, Martino transsilvanensis, Eberhardo zagrabiensis, Stephano Cyko agriensis, Iohanne iauriensis, Petro vacyensis, Iohanne boznensis, Demetrio wesprimiensis, fratre Thoma syrimiensis, Michaele nitriensis, fratre Gregorio chanadiensis, Chrisogono traguriensis, Francisco scardonensis, Ladislao tininiensis, Iohanne nonensis, Anthonio sibinicensis, Nicolao corbaviensis et Leonardo, doctore decretorum, senniensis, Ecclesiarum episcopis, Ecclesias Dei feliciter gubernantibus; necnon Magnificis viris dominis Detrico Bubek, regni nostri Palatino et comite albensi, eodem Styborio de Styborich, Wayvoda nostro transilvano et comite de Zolnuk, comite Frank, filio condam Konye Bani de Zechen, iudice Curie nostre[1], Nicolao de Gara, regnorum nostrorum Dalmacie et Croacie predictorum, necnon tocius Sclavonie, Francisco, filio condam comitis Stephani Bebek, machoviensi Banis, honore Banatus zevriniensis vacante; Nicolao, filio Iohannis de Kanissa, tavarnicorum, Stephano, filio eiusdem Iohannis de dicta Kanissa, ianitorum, Iohanne dicto Groff, dapiferorum, Emerico de Peren, pincernarum, Iohanne, filio condam comitis Stephani, agazonum nostrorum magistris; predicto Styborio de Styborich, comite posoniensi aliisque quam pluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

(Din Gustav Wenzel, *Stibor Vajda*, în „Értekezések a történelmi tudományok köréből, kiadja a Magyar Tudományos Académia", Budapesta, 1874, p. 96 şi urm.)

IV.

După 1753.

Note ale unor capelani către Comisiunea Împărătească, despre starea religioasă a Românilor din părţile orădane şi zădărnicia pretenţiilor episcopului de Arad asupra lor.

Excelsa commissio caesareo-regia domini, domini, nobis gratiosissimi,

Dum convelli intentum propeque diro modo lacerari coeptum diœcesis varadiensis statum consideramus, ferre potius libet quam scribere: ad ea enim tempora ventum est, in quibus, si adversariorum conatibus avitam diœcesis iurisdictionem, a compluribus saeculis pacifice exercitam, nunc fatiscere contigerit, Ecclesiae

[1] Fost Voevod al Ardealului. V. nº I.

Dei muris dissipatis, cum Ieremia planctum assumentes et super acervos lapidum sedentes continuo oportebit lamentari. Quam tamen calamitatem Deus, cuius causam in medium adducimus, a nobis clementer avertet, uti in praepotenti excelsae commissionis regiae opera spem collocamus. Novimus enim causam Ecclesiae Dei coram, sacratissima terrae Principe, munere apostolatus decorata, ventilandam esse, quae perspectis iustis rationum momentis visisque dioecesis iuribus in multis gratiam obnubilantis negotium hocce perturbari, meditatae unionis multis difficultatibus implexum, pro sui et apostolatus munere, ita benigne terminatura est, ut nullum Ecclesia Dei patiatur detrimentum.

Ut itaque rem multis et variis involutam ambagibus in lucem sole meridiano clariorem constituamus, seriem annorum impartimur.

anno

1° expugnatum est Varadinum 1693

2° Tumultus rákotzianus initium sumpsit. 1703

3° Privilegium nationi rascianae et servianae per Augustissimum Imperatorem Carolum Sextum clementer concessum emanavit, circa quod tempus etiam Ioannitius Martinovics episcopatum aradiensem obtinebat 1713

4° Vincentius Ioannovics in episcopum aradiensem resolutus circa annum 1726

5° Commissio regia ad instantiam Isaiae Antonovics celebrata . . . 1737

6° Ingressus Synesii, aradiensis episcopi, in dioecesim varadiensem contigit 1753

His iam annis, velut ad cognitionem negotii propinquioribus, ita constitutis, ipsa primordia episcopatus varadiensis a suo fundatore, Sancto Ladislao Hungariae rege, per universum orbem celebrato, altius repetere praetermittimus; sed praecise hoc annectimus quod nemo nesciat nationem hanc valachicam populo rasciano et serviano nulla penitus affinitate esse coniunctam, quin potius lingua, moribus conditioneque toto coelo esse distinctam; unde etiam Valachi Rumony seu Romani vernacula lingua vocantur. Quorum idioma corrupte latinum esse dignoscitur. Praeterea Valachi plerumque agricolae, pastores et glebae, quam inhabitant, originaria subditalitatis ratione subiacent, nec ad placitum quandoque dominorum amovibiles existunt; Rascianorum et Servianorum potior pars, quae non militat, quaesturam exercet, agricolationem, donec potest, refugit, sese liberam nationem venditat et ad confinia regni, potissimum cameralia bona, restricta habetur, quae, ut de privilegio tertio leopoldino patet (de Consilii Aulae Bellici voluntate), in assignatis sibi districtibus consederunt seseque illocarunt, pro libitu domicilia variantes aggestaque arma gloriosae reminiscentiae principum privilegiis donat[a] habentur; Valachis autem nullibi legitur esse collatum, quin potius est, quodpiam, imaginarium fuisset; articulis 40, anni 1635; 90, anni 1659 et 64, anni 1681 cassata habentur, imo articulis 14, anni 1604, et 9, anni 1608, post coronationem expresse cautum ut dominis terestribus subiaceant iisdemque terragium seu nonam praestent, ecclesiis vero decimas. Ex quibus apparet Valachos cum privilegiata natione rascianica et serviana confundi nullatenus posse, nec privilegium populo rasciano et serviano concessum ad Valachos posse extendi; in iisdem enim privilegiis Rascianorum et Servianorum quinquagesies et semel, Valachorum autem nulla penitus habetur mentio.

Iam, ut ad seriem annorum praenotatorum revertamur, quoniam Varadinum anno 1693 Turcis ipsis frendentibus est ereptum, benignum leopoldinum privilegium, utpote primum, de anno 1690 et 11ma 10-bris, aliud vero de anno 1691, die 20 augusti emanatum ad comitatum bihariensem, tyrannidi turcicae ad tunc subiectum, extendi non potuit. Tertium denique privilegium iitidem leopoldinum, quod anno 1695, die 4 martii, Rascianis et Servianis concessum, nullam aliam Varadini mentionem faceret, quam ut Arsenius Csernovics, Servianorum graeci ritus archiepiscopus, ipsum Iephrem Beniamin varadiensem et agriensem eppiscopum

constituere possit, quem et alios benigne admittendos et tolerandos censet Sua Maiestas Sacratissima, his per expressum subiunctis in dipplomate verbis: *Per assignatos sibi districtus, in quibus videlicet numero competente rasciani seu serviani populi, de turcicae, ut memoratum est, servitutis iugo in nostram devotionem asserti, familiae de Consilii nostri Aulae Bellici voluntate consederunt seseque collocarunt, spiritualia sua munia imperturbate obire,* etc., immediateque subiungit: *citra tamen ullum praelatorum nostrorum et Ecclesiae romano-catholicae praeiudicium.* Quoniam autem Iephrem Beniamin nunquam Varadini visus, multo minus ut aliquam iurisdictionem exercuisset auditus fuerit, clarum est Varadini rascianos seu servianos populos de turcicae servitutis iugo competente numero nunquam extitisse, nec de Consilii Aulae Bellici voluntate consedisse, aut, si consedissent etiam (prout in diplomate clare exceptum habetur), ob praeiudicium praelati et Ecclesiae romano-catholicae, quod ex pluralitate iurisdictionis impendisset, nullam iurisdictionem exercuisse. Haec enim, nec alia mens fuerat bello paceque clari, pientissimi Deoque coniunctissimi ac fortunatissimi imperatoris Leopoldi, quum, ut primum forti potentique manu infensissimum christiani nominis hostem Varadino reppressisset, illico episcopatum, vi voti quod eatenus emisisset, munificentia sua regia restituerit eidemque romano-catholicum episcopum Augustinum Benkovics praefecit, qui, dum praesidium arcta obsidione cingeretur, in castris caesareis praesens, cum aliter non posset, orans pugnavit captoque praesidio in spiritualibus diœcesis suae providere cœpit, et, cum graeci ritus homines per se non posset, advocato quandoque episcopo munkacsiensi unito, Ioanne Iosepho de Camelis[1], quandoque, de vicina Transylvania, Athanasio, pariter unito, sacramenta ritu suo ministrari, ecclesias benedici, popas ordinari, curavit, etc., quam potuit solertissime. ut patet ex visitatione anni 1724 et 1725, ubi maxima pars poparum per eosdem refertur ordinata, nulla tunc penes aradiensem iurisdictione existente. Quod ipsum ex eo etiam satis limpide constare poterit, si gloriosae memoriae Imperatoris Leopoldi mandatum die 30 maii 1699, quantum diœcesis acta manuducerent, in archivo regio reperibile et ad importunas preces Isaiae Diakovics, eius temporis aradiensis, emanatum inspiciatur, in quo plurima eidem ad visitandum loca concessa numerantur: comitatus utpote zarandiensis, békessiensis, etc., de bihariensi autem altum tacetur, multo minus ipsius Varadini fit mentio. Nec abs re, haec siquidem fuerat aperta mens Deo, Ecclesiae hominibusque gratissimi Imperatoris Leopoldi, qui, velut in privilegio anni 1695 hanc clausulam pro potestate sua regia restrictivam apposuerat: *usque ad ulteriorem benignam dispositionem et ordinationem nostram pro ratione temporis instituendam,* a se benigne data et concessa rascianico et serviano populo privilegia (privilegiorum suorum interpres sane optimus) ita in quantum ea extendere quibusve finibus circumscribere voluerit luculentissime expressit, dum dato e castro Ebersdorff, die 17 septembris, anni 1700, ad episcopum varadiensem Augustinum Benkovics, tanquam ad ordinanda confinia atque nationali ac rasciano, serviano praesidio munienda caeteraque disponenda a se delegatum commissarium, in puncto instructionis decimo hoc apertis praecepit verbis, „ut nimirum, tam uniti, quam schismatici ab ordinario suo romano-catholico episcopo suam agnoscant dependentiam“ et, quod his adhuc apertius, die 8va octobris anni 1701, ex praedicto castro Ebersdorff alio mandato prioris declaratorio ad memoratum episcopum varadiensem idem piissimus Imperator „schismaticos in sua quidem religione nullatenus turbandos“ praeceperit. Nihilominus tamen, „ut dependentiam ii a dioecesanis episcopis romano-catholicis habeant“ imperavit, imo „ut schismaticus quem vocant Patriarcha in suis limitibus eidem assignatis se contineat, neque in iurisdictionem“ (verba ipsa sunt decreti) „aliorum episcoporum involet et se immisceat nullasque amplius in aliorum romano-catholicorum episcoporum diœcesibus schismatici graeci ritus quoque

[1] Ms.: *de Cameris.*

ecclesias adire, aut per suos visitare, multo minus taxare et contributiones imponere" eidem integrum sit, aperte statuit. Iterataque priora mandata his ipsis concluditur verbis: eidem (scilicet schismatico quem nominant Patriarchae), „nec per se, nec per suos subordinatos", qualis ubique est aradiensis, „loca extra iurisdictionem ipsis concessa et aliorum episcoporum iurisdictioni subiecta visitare licebit". Ex quibus non modo visitatio activa positive perempta, sed et libertas quam hactenus usurpare tentavit, de propagando a sacra unione errore, nullibi expresse vel implicite indulta, per totum sublata ita quidem esse dignoscitur, ut vel ipsa attentatio, quae extremo constitit actu, illicitissima, iustam post se reprehensionem traxerit. Quemadmodum enim utendo quispiam iure suo nulli iniuriam fecisse ex vulgata iuris regula censeretur, ita involando ius alienum, episcopi quippe romano-catholici, sine iure praeexistente et ad publicam notitiam habito, legitimo possessori iniuriam fecisse cerni deberet; benigno siquidem diplomate privilegiali iosephino, ius alienum in salvo delictum vim pateretur. Et alioquin etiam, velut ex ore regio benigne profecta, ita se habere in dubium vocari nequirent, satis demonstratur Augustinum Benkovics, eius temporis episcopum varadiensem et Suae Maiestatis Sacratissimae commissarium, tali instructione regia munitum, nec quidem in aliorum episcoporum romano-catholicorum, nedum in propria diœcesi, visitationem, maxime activam, aut aliud quodpiam iurisdictionis diœcesanis competentis exercitium aradiensi admittere potuisse, multo minus realiter admisisse, cuiusmodi admissio benignis iussionibus regiis et conscientiae propriae teneritudini opposita fuisset.

Iam ut ad initia motus rákocziani, annum nempe 1703, et ad ea quae subsequuntur tempora, veniamus, duobus modo citatis benignis leopoldinis mandatis firme talo innixus Benkovics et qui huic successit cardinalis Emericus Csáky in totum comitatum bihariensem, nemine contradicente, exercuit, quantum disturbiorum illorum temporibus licebat, iurisdictionem; nec concipi potest tempore illo in comitatu hoc quidpiam agere potuisse aradiensem, ab Aradino enim usque Ienoviam, inde Varadinum, hinc ad comitatum usque krasznensem loca a Valachis inhabitari solita fere omnia in merum transiere desertum; ipsum etiam oppidum varadiense ex iis tantum constabat hominibus qui ad evitandum violentum rebellium incursum ad praesidium se receperant vel extra muros fortalitii, sub ictu tormenti, domunculis exstructis latebant. Valachi autem alii in Transylvania dilapsi, alii sylvarum praesidio tuti, in locis abditis accessuque difficilibus habitabant, ita ut, quemadmodum ex protocolo Inclyti Comitatus constat, ipse quoque comitatus hinc inde in sylvis latentes curiose perquiri facere debuerit. Sed et Augustissimus Imperator Iosephus, benigna leopoldina privilegia confirmans, nullam concessionem novam indulsit, verum potestatem explicandi pro temporum conditione sibi reservavit, iusque alienum illaesum reliquit. Et hoc ipsum nec Carolus VI, optimae reminiscentiae princeps, aut modo gloriose regnans Maiestas vulneravit, si tenores inspiciantur. Quibus tumultuariis temporibus evenit ut, quoniam nec viae tutae essent, nec accessus graeci ritus episcoporum facilis, alii in Transylvania, alii in Valachia, alii in Moldavia, alii in Marmatia, alii Aradini, pro commoditate temporum et locorum, in popas ordinarentur. Ex quibus omnibus patet usque ad sopitos tumultos rákotzianos Aradiensem in comitatu bihariensi nullam penitus iurisdictionem exercere potuisse, nisi forte illa dicenda esset iurisdictio exercita, quod aliquos in Karlovicza Patriarcha ordinaverit, sec hac ratione dicendum foret et Valachiae et Moldaviae episcopos in hoc comitatu iurisdictionem habuisse, cum per eos ordinati multi etiam hodie in vivis existant.

Nunc in examen veniunt tempora post motus kuruczonicos sedatos subsecuta, et principaliter quidem annus 1713 in serie annorum praeappositorum notatus, quo confirmatio privilegiorum rasciano et serviano populo datorum per Carolum piae memoriae Imperatorem emanavit; qui quidem, ut videre esset, nulla praedictae nationi privilegia concessit, sed prius a Leopoldo et Iosepho Imperatoribus habita roboravit et firmavit. Quae privilegia cum per decretum leopoldinum

anno 1701 emanatum suis limitibus, ut prius dictum est, circumscripta forent, neque ullatenus ad comitatum bihariensem Aradienses pedem figere possent, eventu inexpectato et Ecclesiae catholicae damno maximo intercessit ut Ioanitius Martinovics (quem Ioanicam etiam nominant), aradiensis una ac ienopolitanus, cum aliter comitatum bihariensem adire prohiberetur, fidei professione emissa, sese univerit, sicque eidem vicarius Michael Kébel, Cardinalis Csáky, ut ecclesias visitare, popas ordinare, templa consecrare, etc., possit, facultatem concessit. Mirum forte videri quibusdam poterit, resque potius ficta, quam in effectum deducta dici posset, nisi ad oculum potentibus probaretur argumentis, inter caetera, quod inveniatur signatura quae anno 1713 solitam fidei professionem in capella praesidii varadiensis elicuisse testaretur. Cum autem canonicis censuris teneretur, ad expositionem cardinalium negotiis propagandae fidei praepositorum, bulla Clementis XI pontificis (cuius copiam hic sub numero 15to accludimus) emanavit anno 1715, die 29 maii, qua conceditur facultas ut cardinalis de Saxonia Ianitium Martinovics, aradiensem, a censuris, sententiis et poenis ecclesiasticis quibuslibet in utroque foro absolvat poenasque ei gratiose remittat et condonet, per se ipsum vel aliam personam ecclesiasticam a se deputandam; quam bullam in paribus praedictus cardinalis de Saxonia Michaëli Kebel literis suis inclusam Viennae, anno 1715, 24 iulii, emanatis transmisit, ut, quod solus ob distantiam loci facere non posset, per Michaëlem Kébel vicarium praestaret. Ad hanc materiam spectant et cantant literae Gabrielis Juracek, cursu 16 annorum illiricae nationis plenipotentiarii, qui se adstruit a domino generali a Szalczer audivisse Ioanitium Martinovics in praesidiaria capella varadiensi fidei professionem deposuisse. Si haec non sufficiunt ad probandum eum revera unitum fuisse, extant literae propriae eiusdem manuscriptae sigilloque munitae, Aradini, anno 1714, die 26 decembris datae, ubi „calugeros nebulones, lurcones, progeniem viperarum“ vocitat testemque invocat sanctissimam et individuam Trinitatem totamque caelestem curiam quod, si posset, omnes schismaticos ad gremium sanctae matris Ecclesiae reducere spatio unius diei vellet, quibus haec subnectit: „Totisque meis viribus reducere conabor, summopereque gavisus fui quod aliqui ex Valachis popularibus sint uniti cum Ecclesia romano-catholica“. Rogat deinde vicarium Kébel „ut non cesset in posterum, in vinea Domini laborando, animas a diabolo seductas a faucibus diaboli liberare“. Offert praeterea se „quod auxilio divino cum Patre Antonio Guardiano (nempe Franciscanorum aradiensi) non dormiet, sed oviculas Christi aberrantes ad ovile reducere non intermittet; utque magis ac magis fides catholica augeatur“, necessarium iisdem in literis iudicat ut „caluger schismaticus qui Varadini vagatur ad compedes tanquam praedo ponatur“. Ad ultimum subnectit his formalibus: „Ut ego ipsis praebeam aliquod iuvamen vel auxilium, absit hoc a me, quia millies essem peior Iuda, proditore Christi, et non essem mentitus hominibus, sed Deo, qui est scrutator cordium“. Petit praeterea quantam summam velit annuatim vicarius Kébel illi ab ecclesiis et presbiteris concedere. Ex quibus, seposita omni dubitatione, evictum est Ianitium Martinovics longo tempore in comitatu bihariensi praecariam iurisdictionem, a vicario concessam, ut unitum episcopum habuisse, post tumultus nempe rakotzianos, usque ad annum circiter 1725.

Iam hic obtestamur obsecramusque Excelsam Commissionem Caesareo-Regiam quatenus Sacratissimam Maiestatem Regiam gratiose disponere non gravetur ut negotium hocce maternis illis oculis, quibus totum circumspicit orbem, clementer intueri dignetur, qua fide cum dioecesis praelato actum sit quibusque modis Graecorum artibus circumventus vicarius in altum sane periculosumque sunt abducti praecipitium; cardinalis enim Emerici Csáky, illius temporis varadiensis episcopatus administratoris, et eiusdem vicarii Michaelis Kébel opera adiutus Ioannitius Martinovics, aradiensis unitus episcopus, undecim circiter annis obtinuit authoritatem animosque Valachorum in hoc comitatu existentium sibi copulavit. Proh dolor! praestitisset forsitan hunc nunquam fuisse unitum, modo tot ani-

marum Christi sanguine redemptarum ruinam Ecclesia Dei varadiensis non pateretur; hic est chaos, hic involuti, hoc punctum omne difficultatis, hic telae malae textae principium, hic difficilimae huius in negotio religionis quaestionis initium! Posteaquam enim Vincentius Ioannovics, non unitus, priori aradiensi successisset, recursu ad Excelsum Consilium Aulae Bellicum facto et repraesentato eo quod Ioanitius Martinovics iurisdictionem in hocce comitatu praehabuisset, nulla facta mentione quod ille fuerit unitus, adeoque ad non synceram, sed importunam postulationem mandatum obtinuit, anno 1726, die 11 septembris emanatum, penes quod sese medio actualis praesidii varadiensis commendantis, generalis domini baronis a Szolczer, statui et installari anno proxime sequenti cupiebat. Ubi animadvertere licet quod episcopi in iuribus praehabitis, non ut regnicolae statui et introduci solent, sed immediate conferentis principis officiales, per praedecessores pacifice possessa, non autem violenter usurpata manuque armata solent resignare, et, siquis, contra contradictionem per existentem in dominio oppositam, iura temporalia adiret et ingrederetur, censuram articuli 8-vi, Mathiae Regis decreti 4. 24, Mathei decreti 6. 59, Vladislai 1. 91, anni 1635, 130 anni 1647 et 59 anni 1649 incurreret. Iam autem Vincentius aradiensis anno 1728, quoniam iurisdictionem praetensivam in comitatu bihariensi exercere non potuisset, vim adhibendam esse censuit: non enim apostolis, sed manu militari strictisque ensibus stipatus (Ioanitii, uniti aradiensis, usui innixus) visitationem instituit; cui visitationi (non enim tutum erat vim vi repellere, ne communis pax et tranquillitas turbetur) contradictione de anno 1728, die 22 martii, sub congregatione in oppido Szalard celebrata per Eminentissimum cardinalem Emericum e comitibus Csáky et Michaelem Kébel, eiusdem vicarium, obviatum est, uti ex acclusa, numero 255 notata apparet. Immo, si verum fatendum est, eiusdem visitationi non satis erat contradixisse, verum, cum animadversum fuisset visitationem cum maxima miserae plebis oppressione et pecuniarum violenta extorsione practicari, Bellinyessienses (quorum instantia etiamnum prae manibus nostris existit) ad Eminentissimum cardinalem humillime confugerunt, suppliciter rogantes ne Aradiensem ad ecclesias visitandas admitteret, cum in eos nunquam iurisdictionem quampiam habuerit, sed ab antiquo iurisdictioni episcopi varadiensis subiecti fuerint; hinc, ubi praefatus Aradiensis districtum Belényes[1] ingredi tentaret, in maximis angustarum viarum faucibus ipsi Valachi sylvas ipsas obsederunt traiectoque eiusdem equo redire coëgerunt. Tentavit hoc Vincentius per literas maiori sigillo munitas anno 1730, 24 augusti, ut ad visitandum admitteretur, in quibus se sub vinculo 100 florenorum Valachis obligat quod non velit plusquam 3 marianos ab unoquoque templo exigere; verum nihil obtinuit. Sed, ut ad priora revertamur, cum tantis inimicas partium dissensiones aliter Sua Sacratissima Caesarea Maiestas sopire nollet, ut dulcedinem imperii partes ambae intra se collitigantes sentirent, anno 1737 commissionem eo fine ordinavit, ut per eandem uniti a non unitis discernantur; cuius commissionis occasione factum est ut nullus esset, ex omnium citatarum possessionum incolis, qui Aradiensis partibus vellet adhaerere; ille itaque, non expectato commissionis fine insalutatisque commissariis ordinatis, abiret. Et hic est annus ille, quem in principio instantiae huius demisse inseruimus: ab hoc anno usque ad anum 1753, quo factus ingressus Synesii aradiensis, sub ficu et vite nostra sedentes, alta et quieta pace perfruentes, conquievimus, iurisdictione episcopatus huius in latum extensa; ab hoc autem tempore quid factum sit, non est necesse iterare: ex repraesentationibus enim hucusque submissis luculenter patet.

Sed ut eo, unde principium sumpsimus, revertamur remque compendiaria brevitate dicamus, a recuperato Varadino, anno quippe 1693, usque ad praesentem annum nullum pacificum, imperturbatum absolutumque usum privilegiorum suorum Aradiensem habuisse remonstremus; punctatim privilegiorum rasciano seu serviano

[1] Ms.: *Berényes.*

populo concessorum paragraphi excutiendi venient, et primo quidem piae memoriae Leopoldi Imperatoris in ordine secundi diplomatis, ubi rasciano et serviano populo „propria facultate ex natione lingua rasciana constituere archiepiscopum conceditur, quem status ecclesiasticus et saecularis inter se eliget". Quis est iam ex comitatus istius Valachis qui electioni eiusdem interfuisset, ut exquiratur lucerna opus est.

Secundum quod considerandum venit privilegii in decreto eodem secundo est, „ut templa, ubi opus fuerit, propria facultate exstruendi archiepiscopus habeat potestatem". Sed similium templorum per eundem exstrui concessorum nec rudera, nec ulla penitus extant vestigia. Immo, cum ipse Aradiensis Isaias Antonovics coram Sua Maiestate Sacratissima anno 1733, aprili, Varadini templum exstrui curare admisisset, eodem anno, die 10 aprilis expresso Consilii Regii Locumtenentialis mandato impeditus est. 3io, dictae nationi servianae privilegium hac sub conditione est concessum, „quatenus ac quamdiu universi et singuli fideles ac devoti exstiterint"; amisisse igitur poterant etiam proximo motu serviano, et forte etiam recenti croatico, nisi Suae Maiestatis Sacratissimae clementia accessisset. Sed haec praetermittimus et, 4to, privilegii clausulam commemoramus, vigore cuius „in decimis, contributionibus et quarteriis antiqua immunitate gaudere permittuntur". Quis iam in toto comitatu bihariensi, nobilibus exceptis, Valachorum a contributione, decimis, quarteriis fuit exceptus, a tempore recuperati Varadini usque in praesentem diem? Nemo certe, nec hoc sine ingenti aerarii regii diminutione esse posset, dandoque hic tale exemplum, comitatuum Kraszna et Mediocris Szolnok fiscalium dominiorum Valachi illico ad aequalem immunitatem, publico praeiudiciosam, confugerent; sed nec comitatus szatmariensis Rutheni in quiete constituerentur: ostentatio enim privilegiorum, si in iis comitatibus talis fieret qualis hic facta est, absque dubio, spe immunitatum, populi illi sub servitute constituti ad partes Aradiensis, ab Unione deficientes, pellicerentur. 5to, circa finem diplomatis habetur ut, „si ex ipsis graeci ritus sine consolatione prolium, consanguineorum aliquis decederet, extunc talis omnium substantia in archiepiscopum et Ecclesiam devolvatur". Vel hinc apparet privilegia ipsa in comitatum bihariensem non esse ostensa, nec ostendi posse sine cardinalis legis violatione et maxima comitatus huius confusione. Privilegium enim hoc integra, tam fiscalia, quam privatorum dominia absorberet. Utatur ergo pace nostra Aradiensis in limitibus per Sacratissimam Maiestatem Leopoldinam circumscriptis episcopatumque varadiensem Metropolita nationis rascianae incommode molestare desinat. Plura iam ad convellenda haec privilegia non addimus, quamquam multa sint quae adhuc in profundissimam considerationem venire possent. Modo breviter ea subiungemus, quibus iurisdictionem in comitatu hoc demonstremus; quae nihil est aliud quam potestas publica obligandi voluntate sua alterum ad aliquid faciendum, vel omittendum, ita, in totius comunitatis aut etiam privatorum bonum, cuius actus sunt praecipere, prohibere, punire, ferre leges, in iis dispensare, pronunciare sententiam et definire quod ius postulat; quae omnia, ut eo clarius Excelsae Commissioni constent, ita partimur ut ea quae praehabitam iurisdictionem evidenter evincant, punctatim substernamus. Evincitur autem iurisdictio diœcesis varadiensis opinione nostra ex his, si remonstrata fuerint: 1o, sub cuius gubernio extiterint et dependentiam a quo habuerint? 2do, a quo parochi plebaniarum suarum administrationem obtinuerint et per quos in eosdem introducti fuerint? 3io, a quibus visitati sint? 4o, tam parochi, seu popae, quam parochiae, ubi querelas suas deposuerint, in negotiis ab utrinque controversis? Ubi lis eorum dirempta sit? 5o, per quem nocentes puniti sint, vel bene meriti a quo praemia laborum suorum perceperint?

Haec itaque puncta breviter discutienda aggredimur, et quidem, quoad primum, probis non opus esse censemus. Satis enim constat ex actis Excelsae Commissionis, ubi passim fatentur usque ad adventum Synesii aradiensis clerum et populum valachicum sub gubernio dependentiaque episcopi varadiensis et eiusdem vicarii Meletii episcopi extitisse, — quod etiam ex plurimis literis eorum

subiectionalibus etiamnum extantibus clarum evadit; ne itaque inoperose immoremur, constat.

Secundo. Nec opus est argumentis et probationibus a longe petitis (cum dispendio temporis) rationem secundi asserti nostri fulcire: hoc enim acta Excelsae Commissionis, non suspecta, non dubia, sed omni cura et diligentia parata sufficienter docent, ex quibus videre licet quod ii etiam qui modo, occasione Excelsae Commissionis, non unitos professi sunt, interim tamen, si paucos excipiamus, vel ab episcopo, vel ab eiusdem vicario Melethio, vel a protopopis iurisdictioni episcopi subordinatis perque episcopum constitutis dependentiam se habuisse parochiamque accepisse fatentur. Iam ad punctum

Tertium: visitationes a dioecesaneis factas esse constat, tam ex porrectis Excelsae Commissioni per dominum episcopum Melethium, locorum visitatorum nominibus, tum etiam ex antiquiori, annis 1724 et 1725, per Paulum László praepositum de Ruthenis peracta, in qua 74 possessionum nomina recensentur; ab Aradiensi autem visitationem aliam factam fuisse nescimus, praeter eam cuius iam prius mentio facta est [1], quae non visitatio, sed coactio potius dici debet, quoniam manu armata et vi maxima adhibita fuit practicata, renitente et contradicente Eminentissimo Cardinali et eiusdem vicario; ad quorum contradictionem cum cessare nollet, etiam equus traiectus est, ut superius iam memoratum habetur. Ulterius itaque, ad punctum.

Quartum, progrediendo, constat, tam parochorum valachicorum, quam et parochianorum quaestiones controversas per diœcesani consistorium esse decisas, in rebus dubiis ad vice-archidiaconos eiusque iuratos, in maioribus autem ad consistorium episcopale confugisse. Hoc ex multis eorundem querelis, instantiis, causarum decisionibus, prae manibus diœcesi existentibus, si in dubium vocaretur, probari posset; Aradiensis autem iudicatum talem in medio comitatus bihariensis exercuit per se. Non negamus tamen popas aliquos qui adhuc nondum unionem amplexi erant, maritos ab uxoribus et vice versa separasse et ad secunda vota plurimos qui solvendi erant, transire admisisse, uti ex literis divortii eorum et inquisitionibus apud dioecesim existentibus monstrari potest; sed hi etiam propter foederis matrimonii iura turpiter violata per dioecesim sunt puniti. Unde constat,

Quinto, sontes coram dioecesi admissorum suorum delictorum poenas dependisse, innocentes autem et bene meriti laborum suorum et fatigiorum remunerationem percepisse, uti et ipsi in Excelsa Commissione fassi sunt; quicunque fidei confessione emissa uniti extiterunt, ii pecunia, frumento iuvabantur, neque ullatenus ad decimarum praestationem adigebantur, in teloniis et foris, velut privilegio fori et canonis gaudentes, ab omnibus datiis immunitabantur contraque potentiosos manutenebantur.

Accederet quod nec modo gloriosissime regnans Maiestas Sacratissima, vigore benignae dispositionis circulariter die 20 iulii 1743 extraditae, aliud commisisse legeretur quam „ut ibi, nimirum dicta gens populusque rascianicus degeret" (Valachorum sine mentione aliquali) „pro eorundem notitia publicari curare norint et nec intermittant regnicolae". Apparet itaque quod, cum rasciani sive serviani populi (si unicum Varadinum, paucos continens Rascianos, excipiatur) comitatum hunc bihariensem non inhabitarent, pro notitia Valachorum benigna Commissione Regia nec comprehensorum sui publicationem non exegisset. Et, licet rudes utique Valachos esse, diœcesis fateri et recognoscere debeat, hoc tamen totum quantum ex opere Aradiensis confluxisse certum esset, cum utpote, inter tot tantasque turbationes, per montes et sylvas habitatione dissipatus erudiri quidem non potuit; ut attamen erudiatur, per modernum praelatum dispositum est ut populus valachus idoneis subiectis provideatur, sicut alii Romae, alii Cassoviae, alii hic Varadini instruuntur; per quos ii etiam, qui ex ignoratione rudimentorum fidei

[1] Sters: „quoniam manu armata".

indifferentes dicuntur, in iis ad minus quae necessaria necessitate medii agnoscuntur, debite erudiantur ab ignorationeque actuali liberentur; eiusmodi ignorantia etiam opera Aradiensis missionariorum existit inducta, siquidem, quando clerus Valachorum ad ecclesiasticorum disciplinam dispositus fuisset, oblatione impunitatis ab observatione observandorum retrahebantur; si vero intra obedientiae limites perstitissent, in terminatione poenae a fidelitate diœcesi debita clandestine revocabantur.

Obvertet forte Aradiensis quod, si prioris anni examen cum moderno conferatur, apparebit Valachos a tempore illo multum ad intentionem deflexisse; quod tamen, non ex doctrina evangelica, sed ex clancularia Aradiensis hominum industria provenisset, qui eiusdem intentionem commentis excogitatis secundarunt populumque in partes suas pertraxerunt. Consideratione praeterea dignum occurreret quod multi sint, qui ad differentiales articulos in quibusdam unite, in aliis non unite respondeant, aut se penitus ignorare fateantur. Quoniam vero catholicae Ecclesiae conditio peior esse nequiret conditione Aradiensis, hinc, si ii solum pro unitis habendi essent qui ad omnes differentiales articulos unite responderunt, sequeretur pro casu quo Aradiensis potestate de propaganda religione provisus esset, ne melior per hoc reddatur illius conditio diœcesis conditione longa temporum serie in usu iurisdictionis constitutae: illi itidem tantum pro non unitis censeri possent, qui ad omnes articulos differentiales non unite responderunt; ex carentia tamen praefatae potestatis de propaganda religione legitimo pastori potius quam mercenario aradiensi pro dogmate in fide salvifica capiendo, una cum iis qui ad quosdam articulos unite, ad alios autem non unite respondissent, adeoque pro ignorantibus habendi essent, tradi et committi ordinatius possent.

Et haec sunt, Excelsa Commissio Caesareo-Regia, quae ad iurisdictionem diœcesis sine fundamento impetitae tuitionem afferenda esse censuimus; quae iurisdictio, quamvis per ingressum Aradiensis in territorium diœcesanum non legitime, sed usurpative et clancularie turbata esse videatur, ingressus tamen hic nec depuratam iurisdictionem habentibus diœcesanis, citra visitatorium mandatum semper applacidabilis privilegiorumque de cathedra frequens ostentatio et ultra modum per concionatores elevatio simplici plebe tumultum effecerit, ut sacerdotes suos, vel potius suos confessores dicendos, sub vinculo 500 aureorum (hoc est enim, quod eos terret; non uniti enim eisdem vinculum illud inculcare non cessant et cassationem illius vinculi eo fine tantum confictam esse, ut Valachos deciperent, clamitant) rigidissima durissimaque hyeme, quosdam etiam cum uxoribus in partu decumbentibus tenellisque prolibus sedibus suis efecerint, cum magna rerum fortunarumque suarum iactura, in vicinisque pagis ne reciperentur prohibuerint, exemplo in his partibus inaudito nunquamque adhuc viso. Si enim episcopus varadiensis, miseratione ductus, ut a persecutorum suorum manibus eos immunes servaret, in bona sua eos non recepisset indigentiaeve eorum non succurrisset, alii frigore, alii fame occumbere debuissent nisique exemplariter pro delictorum mensura puniti exstiterint hodie, cras ii vel alii maiora ausuri, Sacratissimae quoque terrae principi molestam sui coarctationem post se trahere possent. Turbatus tamen hic rerum status exiguo adhibendo medicamine conquiescet, si Aradiensis, nationis rascianicae vel servianae suis finibus per divum Leopoldum Imperatorem circumscriptus, ad loca eidem non concessa involare non attentabit passivaque sui visitatione contentus, activam, velut nec sibi regulariter de iure competentem, vendicabit. Quod si factum fuerit, spondere audet diœcesis varadiensis Sacratissimae Maiestati Regiae quod, apostolico suo munere functa, multorum millium animarum ad ovile Christi reductarum obtinebit salutem. Quod si vero Aradiensi libera in diœcesi hucusque prohibita obambulandi admissa fuerit potestas, multarum absque dubio sequetur pernicies animarum; cum modo etiam multi ad apostasiam sint inducti, praeterea scholae valachicae per Excellentissimum episcopum tredecim in locis sunt erectae, quas sexcenti circiter iuvenes frequentant in rudimentisque fidei imbuti existunt, pro quibus omnibus minerval

Sua Excellentia persolvit, haec seges in herbis supprimetur, si aradiensi episcopo huc ingressus patuerit. Quod tamen ne fiat, prioribus humillimis postulatis et petitionibus diœcesis suppliciter inhaerentes, non tam pro nobismet ipsis ac ipsa domo Dei, medio Excelsae Commissionis Regiae apud Sacratissimam terrae Principem flexis de poplitibus et in materna eaque apostolica benignitate plurimum confidentes perseveramus

Eiusdem Excelsae Commissionis Caesareo-Regiae

Humillimi servi et capellani obsequentissimi.

(Copie contemporană, în posesiunea Academiei Române.)

TABLA ISCĂLITURILOR ŞI PECETILOR.

Iscălitura episcopului de Roman Agafton. . . . . Pag. 733, nº MCCCLII.
Probă de scrisoare din răvaşul târgoveţilor din Neamţ către Bistriţeni. . . . . „ 753, nº MCCCCLVII.
Facsimile al adeverinţei boierului Bărcan. . . . . „ 758, nº MCCCCLXXXIII.
Iscălitura prinsului moldovean Cocrişel. . . . . „ 773, nº MDXCIV.
Probe din scrisoarea Vornicului de Câmpulung Crăste către Bistriţeni . . . . . „ 780, nº MDCXVII.
Probă din scrisoarea episcopului Agafton către Bistriţeni . . . . . „ 788, nº MDCXXIII.
Iscălitura (?) episcopului de Rădăuţi Efrem . . . . . „ 842, nº MDCLXXXIX.
Iscălitura lui Radu-Vodă Şerban. . . . . „ 850, nº MDCC.
Iscălitura lui Ştefan-Vodă Tomşa . . . . . „ 855, nº MDCCVII.
Pecetea Vornicilor de Câmpulung din c. 1620. . . . „ 889, nº MDCCLVII.
Iscălitura Vornicului de Câmpulung c. 1620. . . . „ 891, nº MDCCLX.
Iscălitura lui Alexandru-Vodă Iliaş . . . . . „ 901, nº MDCCLXXVI.
Iscălitura lui Ştefan-Vodă Tomşa în a doua Domnie „ 925, nº MDCCCII.
Iscălitura lui Gavril-Vodă Movilă. . . . . „ 929, nº MDCCCVI.
Iscălitura lui Radu-Vodă Mihnea, Domn al Moldovei. „ 945, nº MDCCCXXIII.
Iscălitura episcopului ardelean Dosofteiu . . . . . „ 946.
Iscălitura lui Miron-Vodă Barnovschi . . . . . „ 955, nº MDCCCXXXV.
Altă iscălitură a aceluiaşi. . . . . „ 961, nº MDCCCXLIII.
Iscălitura lui Ioan[1]-Vodă Movilă . . . . . „ 966, nº MDCCCL.
Iscălitura episcopului ardelean Dosofteiu pe un răvaş românesc . . . . . „ 967, nº MDCCCLI.
Altă iscălitură a lui Miron-Vodă Barnovschi . . . „ 968, nº MDCCCLIV.
Iscălitura lui Alexandru-Vodă Coconul . . . . . „ 975, nº MDCCCLXIV.
Iscălitura episcopului ardelean Venedict. . . . . „ 982, nº MDCCCLXXI.
Iscălitura lui Vasile Lupu . . . . . „ 1009, nº MDCCCCV.
Iscălitura Mitropolitului ardelean Ghenadie . . . . „ 1021, nº MDCCCCXXVII.
Iscălitura lui Gavril Cocrì, Vornic de Câmpulung . . „ 1042, nº MDCCCCLVIII.
Iscălitura lui Hancea Vornic de Suceava . . . . . „ 1053, nº MDCCCCLXXIII.
Altă iscălitură a lui Gavril Cocri. . . . . „ 1058, nº MDCCCCLXXXI.
Altă iscălitură a lui Vasile Lupu . . . . . „ 1070, nº MM.
Iscălitura popei Gheorghe ot Runc. . . . . „ 1090, nº MMXXVII.
Iscălitura unui Câmpulungean de pe la 1650 . . . . „ 1175, nº MMCLXXXIX.
Iscălitura lui Conde, vameş de Câmpulung . . . . . „ 1181, nº MMCCIX.
Iscălitura lui Ianachi Vornicul de Câmpulung . . . „ 1185, nº MMCCXX.
Altă iscălitură a lui Vasile Lupu . . . . . „ 1197, nº MMCCXLV.
Pecetea lui Constantin Ciogolea . . . . . „ 1212, nº MMCCLXXVI.

[1] Nu Gavril, cum am crezut.

Iscălitura lui Gheorghe-Vodă Ştefan. . . . . Pag. 1232, nº MMCCC.
Pecetea lui Avrilie ieromonahul. . . . . „ 1289, nota 2.
Iscălitura lui Ştefan-Vodă Lupu . . . . . „ 1295.
Iscălitura lui Istratie-Vodă Dabija . . . . . „ 1314, nº MMCCCCXVII.
Iscălitura lui Duca-Vodă . . . . . „ 1330, nº MMCCCCXLIV.
Iscălitura lui Iliaş-Vodă Alexandru. . . . . „ 1332, nº MMCCCCXLVII.
Pecetea lui Nacu Stolnicul. . . . . „ 1341, nº MMCCCCLVI.
Iscălitura lui Ştefan-Vodă Petriceicu . . . . . „ 1352, nº MMCCCCLXXVIII
Iscălitura lui Dumitraşcu-Vodă Cantacuzino. . . . . „ 1358, nº MMDCCCCLXXXIX.
Iscălitura lui Alexandru-Vodă Coconul . . . . . „ 1356, nº MMCCCCXCVII.
Altă iscălitură a aceluiaşi. . . . . „ 1464, nº MMDCCXLII.
Iscălitura lui Constantin-Vodă Brâncoveanu. . . . . „ 1519, nº MMDCCCLXVII.
Altă iscălitură a aceluiaşi. . . . . „ 1542, nº MMDCCCCXVIII.
Iscălitura şi pecetea lui Mihai-Vodă Racoviţă. . . . „ 1632, nº MMMXLI.
Iscălitura şi pecetea lui Grigore Mateiu-Vodă Ghica. „ 1680, nº MMMCIV.
Altă iscălitură şi altă (?) pecete a aceluiaşi . . . . . „ 1644, nº MMMLIV.
Altă iscălitură a aceluiaşi. . . . . „ 1647, nº MMMLX.
Iscălitura lui Constantin-Vodă Mavrocordat. . . . . „ 1646, nº MMMLVIII.
Altă iscălitură a aceluiaşi. . . . . „ 1677, nº MMMXCVIII.
Altă iscălitură a aceluiaşi şi pecetea. . . . . „ 1687, nº MMMCXVIII.
Iscălitura şi pecetea lui Iordachi Cantacuzino Hatmanul „ 1677, nº MMMXCVII.
Iscălitura cirilică a lui Grigore Matei-Vodă Ghica. . „ 1676, nº MMMCXV.
Iscălitura şi pecetea lui Mateiu-Vodă Ghica . . . . . „ 1691-2, nº MMMCXXX.
Iscălitura lui Antonie-Vodă Ruset . . . . . „ 1368, nº MMDII.
Altă iscălitură a aceluiaşi. . . . . „ 1372.
Altă iscălitură a lui Duca-Vodă (în a treia Domnie). „ 1374, nº MMDXII.
Iscălitura lui Radu Năsturel. . . . . „ 1380, nº MMDXXVI.
Iscălitura lui Andreiu Dimidecki. . . . . „ 1383, nº MMDXXXV.
Iscălitura Logofătului moldovean Racoviţă . . . . . „ 1386, nº MMDXLII.
Pecetea Vornicilor de Câmpulung în 1684. . . . . „ 1391, nº MMDLIV.
Iscălitura lui Gavrilaş rohmistrul . . . . . „ 1395, nº MMDLXIV.
Pecetea lui Toader Nacul . . . . . „ 1395, nº MMDLXV.
Din iscălitura lui Sandul Comornicul (?). . . . . „ 1405, nº MMDXCII.
Iscălitura lui Toader Nacul . . . . . „ 1412, nº MMDCIX.
Iscălitura lui Constantin Turculeţ . . . . . „ 1420, nº MMDCXXIV.
Iscălitura Mitropolitului ardelean Teofil . . . . . „ 1155, nº MMDCCX.
Iscălitura lui Antioh-Vodă Cantemir. . . . . „ 1463, nº MMDCCXXXIX.

ERATA

Pagina 7, rândul 21 de sus ceteşte: [Ladislao] pentru [Ladislas].

P. 78, nº CXXXV. Dacă Vincenţiu către care e adresată scrisoarea, este judele Bistriţei, data ar trebui coborâtă după 1527, când începe administraţia lui Vincenţiu Kirschner.

P. 116 n. 1 ceteşte: mai jos.

P. 117 n. 1, r. 3 de jos, adauge după punct: „Se"

P. 159, nº CCXCIII, r. 8 de jos ceteşte: itinere pentru: iti ere.

P. 178: n. 6 se suprimă.

P. 190, r. 1 de jos ceteşte: iusticiam pentru: usticiam.

P. 202 n. 1 ceteşte: Mihnea pentru: Mircea.

P. 247: notele se schimbă între ele (nota 5 e nota 1).

P. 254. A se adăugi rezumatul scrisorii din 1521 a lui Neacşu din Câmpulung către Braşoveni, in *Braşovul şi Românii*, pp 283-4, nº I.

P. 286, n. 1 a se pune la locul ei bucata din 10 August 1475.

P. 327, r. 3 de sus, trebuie de sigur: cornua, nu comma.

P. 365, r. 8 de jos ceteşte: Knechten pentru: Knechtt.

P. 449, r. 12 de jos: probabil trebue: locum, nu lacum.

P. 453, nº DCCCLXII, în trimetere: XXVII ca volum al „Analelor".

P. 454, n. 2, r. 10 de jos ceteşte: p. 278 pentru: 273.

P. 469 n. 1 a se suprimà notiţele despre Moţoc.

P. 642, nº MCXCI, r. 14 de jos, a se suprimà virgula după „iniuste".

P. 773, nº MDXCIV, în iscălitură: Cocrişel.

P. 784-5, nº MDCXIII. Fiind birău Simon, actul trebuie aşezat de la 1635 înainte.

P. 786, nº MDCXVII, pare a fi iscălit: Cârstea.

P. 790, nº MDXXV. Judele fiind Gaşpar Züch, e a se mutà la: 1629 şi urm.

Pp. 358-9. Scrisorile lui Ali Maghiarogli sunt date, într'o lectură pe alocurea mai bună, şi în „Foaia" lui Bariţ.

P. 881, r. 1 de jos, ceteşte: sunt, pentru: este.

P. 895, r. 10 de sus ceteşte: is pentru: s.

P. 898, r. 5 de sus ceteşte: ş'aau.

P. 900, r. 20 de jos ceteşte: iobagul lui Ştefan Erdély.

P. 935, nº MDCCCXIV, ceteşte: Beldy Clement pentru Coloman.

P. 967, r. 1 de jos ceteşte: de, în loc de: ae; r. 4 de sus ceteşte: Eθimie, pentru: Eφimie.

P. 969 n. 3 ceteşte: Alexandru Coconul, pentru: Alexandru Iliaş.

Pp. 970-1, nº MDCCCLVIII, ceteşte: Ştefan pentru: Gabriel Bethlen.

Pp. 982-3, nº MDCCCLXII, ceteşte: Lupu pentru: Radu Cuparul.

P. 1009, nº MCMVI, r. 10 de sus ceteşte: lăs[aţi].

P. 1114 pare a fi: din Sângiorz, pentru: Gheorghe Szent.

P. 1118, r. 1 de jos ceteşte: 56 pentru: 86.

P. 1250, r. 8 de jos ceteşte: ca nişte hoţi.

P. 1269, suprimă nota: Trembowla.

P. 1285, nº MMCCCLXXVIII, ceteşte: Mihnea al III-lea pentru: Mihnea-cel-Rău.

P. 1325, nº MMCCCCXXXVII, r. 3 de jos ceteşte: сѹчавскїи.

Pagina 1390, nº MMDLI: chorol; nº MMDLII: Krystou.
P. 1429, nº MMDCXLI ceteşte: tăià, pentru: lăsà.
P. 1434, r. 1 de jos ceteşte: aceste pentru: acestea.
P. 1451, nº MMDCXCIX, r. 1 de sus ceteşte: Rocusky pentru: Rocinsky.
P. 1473, nº MMDCCLXXXIII ceteşte: Stančul pentru: Stăncul.
P. 1509, nº MMDCCCXLIV, r. 4 de jos ceteşte: cererea *lor* de a *li*.
P. 1662, r. 19 de sus ceteşte (partea românească): din Popfalu.
P. 1748, r. 28 de jos ceteşte: Brad pentru: Bran.
P. 1407, nº MMDXCVII, menţiunea tatălui, Vornic şi el, arată că scrisoarea e a lui Gheorghiţă Postelnicul, nu a lui Davidel.
P. 1425, r. 5 de sus, ceteşte: Popenţe pentru: Copenţe.
P. 1427, r. 11 de jos ceteşte: aurare pentru: aure.
P. 1786, r. 14 de sus, ceteşte: brassoviensi.
P. 1806, nº MMMCCCCXXXI, r. 2 de sus ceteşte: Târnave, pentru: Târnove.
P. 1810, nº MMMCCCCLIX, ultimul rând ceteşte: colonicale.

Actele din Archivele Comitatului Bihorului le public după copii dăruite Academiei Române. Copiile erau foarte slabe, dar am crezut că, neputându-se căpătà altele mai bune, se pot intrebuinţà şi acestea după îndreptările posibile.

Traducerea actelor ungureşti s'a făcut pentru partea a doua aproape în intregime de d. V. Caba.

TABLA NUMELOR

A

„Aanka" (localitate), 1411 (2607).
Abafaia. V. Huszár (Petru).
Abaujvár. V. Perényi (Emeric şi Petru de).
Abasfalva. V. Radwanczy.
Abaza-Paşa, 998-9 (1892), 1000 (1894).
Abăza (Ilie), 1453 (2704), 1454-5 (2707, 2709).
Abrud, 227 (411).
Achel (Ştefan, cubiculariu al regelui Vladislav Jagello), 202 (365).
Adrianopol, 29 (48), 74 (128), 239 (435), 389 (735), 394-6 (746-7), 629 n. 1, 1325 (2436) şi n. 2.
Africa, 512 n. 1.
Aga Leca, 770 (1569).
Aga Radu (supt Mateiu Basarab, 1645), 1130 (2104), 1131-2 (2106-9), 1133-4 (2111), 1135-6 (2114), 1138 (2117), 1479 (2796).
Aga muntean din 1765, 1728-9 (3241).
Aghireş, 701 (1291).
Agiud, 19 (26). (Antal de), 458 (832).
Agnetheln. V. Agnita.
Agnita, 758 (1480).
Agram (Eberhard, episcop de), 1826 (3).
Agram (Ioan, episcop ales de), 5 (5).
Ahmed (Sultan), 858 (1713), 864-5 (1726), 868 (1731), 871-2 (1736). 1205-6 (2262).
Alud, 86 (149), 228 (411), 260 (475-6), 358-9 (670-1), 453 (843), 472-3 (877), 513 (947), 602 (1127), 640 (1187), 646 (1198), 685 (1265), 741 (1403), 914-5 (1788), 953 (1833), 1498-9. (bâlciu), 458 (838). (sobor românesc din, la 1569), 638.
Aknay (Gheorghe). V. Ocna (Gheorghe din).
Alămor („Zyntyn Boy" din), 662-3 (1225).
Alba (comitat), 508 (937), 522 (956), 766 (1542). (comite de). V. Ilswa.
Alba-de-Jos, 1761-2 (3337-9), 1767 (3345), 1777 (3357).
Alba-Iulia, 90 (155), 107-8 (193), 229 (414), 307 (564), 328 (608), 329 (610), 363 (679-80), 390 (437), 418-9 (776), 438 (806), 449-50 (837), 450-1 (837), 455 (846), 456-7 (849), 471 (875), 479 (890), 483 (897), 526-7 (963), 536-7 (986-7), 540 (992), 541-2 (995-6), 547 (1005), 548-9 (1007, 1009), 550-1 (1013). 553 (1017), 571-2 (1055-6), 573 (1059), 580-2 (1073, 1075-80), 583, 584-5 (1084-5), 586-7 (1089-90), 589, 611 (1141), 612 (1143), 629-30 (1174-5), 638-9 (1185), 640-1 (1188-9), 645 (1196), 646 (1198), 647-8 (1200-1), 652-3 (1209, 1211), 655-6 (1214-5), 657 (1217), 659 (1220), 662-3 (1225), 669 (1240), 673 (1248), 675-6 (1251), 677-8 (1255), 681 (1260-1), 685-6 (1265-6), 689 (1272), 697 (1283-4), 701 (1292). 702 (1293), 703 (1296), 704, 712 (1310), 714-5 (1313), 716-7 (1316), 723 (1327-8), 725 (1331), 726 (1333), 729-30 (1337-8), 731 (1341), 732 (1349), 734 (1358), 735 (1361-2), 739 (1387, 1393), 743 (1414-6), 744 (1418-24), 745-6, 747 (1439-44), 748 (1445-6), 749 (1450-1), 754 (1461-2, 1464-73), 757 (1476-9), 759 (1489-90, 1492), 760 (1500-3, 1506), 762 (1508), 763 (1515), 764 (1528), 765-7 (1533-7, 1539-46, 1548-51), 768-9, 770 (1564, 1570-1, 1574), 773 (1594), 796 (1630), 798-9 (1634-5), 804 (1642), 825, 832 (1677), 835-7 (1681-2), 838-41 (1684-7), 834 (1691), 841-7 (1693-7), 848-9 (1698-9), 858 (1714), 861 (1721), 863-4 (1724-5), 865-6 (1728), 867, 872-3 (1737), 875-7 (1741-3), 878-9, 881 (1747), 885, 894, 895-6 (1767), 903-4 (1778), 911 (1785), 912-4 (1786-7), 915-8 (1790-2), 928-9 (1805-6), 929-30 (1807), 944 (1822), 947 (1825), 952-3 (1832-3), 962-3 (1844), 978-80 (1867), 985-7 (1876-7), 990-1 (1882-3), 993-4 (1886), 1000 (1895), 1024-5 (1933), 1029-30 (1939), 1035 (1947), 1066-7 (1996), 1081 n. 3, 1087 (2020), 1094-5 (2033), 1097-8 (2032, 2037), 1100 (2039-40), 1108-9 (2052), 1117-8 (2064-5), 1123 (2076), 1124-5 (2086, 2088), 1132-4 (2107, 2111), 1137 (2115), 1141, 1143-4 (2126-7), 1163-4 (2163), 1168-9 (2173-4), 1172 (2178), 1181 (2210), 1184-5 (2219), 1187 (2224), 1189-90 (2227-9), 1200 (2251), 1201 (2253), 1204 (2258-9), 1209-10 (2270-3), 1212-4 (2279-80), 1215 (2282), 1246-8 (2323-6), 1255 (2340), 1256, 1263 (2352), 1275-6 (2360), 1292 şi n. 1, 1327 (2441), 1348-9 (2469), 1351-2 (2431-2), 1363-4 (2495), 1378 (2523), 1396 (2568), 1421 (2625), 1440 (2672), 1457 (2715), 1461-2 (2737), 1468, 1494 (2827), 1495 (2829), 1497 u. (2830), 1498, 1500 (2831), 1502, 1509 (2843), 1547-8 (2927), 1554, 1571-2 (2963-4), 1578 (2974), 1588-90 (2981-2), 1593 (2986), 1609 (3009), 1627 n. 1, 1720 (3224). (arsenalul), 760 (1498), 769 (1560), 1776-7 (3357). (tabăra din), 331 (615). (dieta din), 744 (1420). (Catehismul românesc din), 1292. (Gheorghe Zazvărosi din), 493.
Alba-Iulia (episcopi): (Geublinus), 3 (3). (Petru), 4 (4). (Dimitrie), 5 (5). (Maternus), 6 (7). (Martin), 1826 (3). (Gheorghe), 23-4 (36), 26-7 (42). (Ladislau), 125 (227-8). (în 1498), 149 (272) şi n. 1 (Nicolae), 163 (301). (în 1508), 182. (Francisc Varday), 229 (418). (în 1527), 295 (539). (Nicolae Gerendy), 307 (564).

310 (571). (în 1529), 319 (590-1), 325 (603). (în 1541), 404 (767), 406 (765). (Paul Bornemissa), 510 (942). (Dimitrie Naprágy). V. Naprágy (Dimitrie). (în 1735), 652 (3062). (alţi episcopi), 1292.—(vicariu Adrian), 390 (737). (canonici). V. Turda (arhidiaconi de).—(prepoziţi: Benedict, 1419), 10 (11). (Dimitrie, c. 1700), 1636. (prepozitul bisericii Sf. Nicolae afară de ziduri), 82 (142).

Alba-Iulia (fişpani). V. Bethlen (Francisc) şi Gerendy (Petru). („provizori"), 315 (581). (inspector al monedei în 1722), 1603 (3000). (diacul Ioan, cămăraş), 72.

Alba-Regală. V. Stuhlweissenburg. (Prepozitul Dominic), 85 n. 1.

Albac, 1776-7 (3357).

Albaneză (limbă), 1622 (3024).

Albert (rege al Ungariei şi al Romanilor), 25-7 (39-42).

Albes. V. Zolyomy (Elizabeta de).

Alden Meresch (personagiu ardelean), 791 (1626), 792.

Aldeş (Stan, boier al pretendentului muntean Dan fiul lui Dan), 53 (92), 54 n. 1.

Aldorf, 174-5 (321), 267-8 (479), 1350 (2471).

Aldorful-de-sus, 113-4 (204), 337 (624), 346-7 (645).

„Aldoyle" (Postelnic muntean, 1585), 699-700 (1288).

Alessio, 100 n. 1.

Aleşd, 1161-2 (2161).

Alexe (boier din Ţara-Românească, 1751), 1685 (3115).

Alexandru-Vodă, fiul lui Basarab (Domn al Ţerii-Româneşti), 1 n. 1.

Alexandru-Vodă cel Bun (Domn al Moldovei), 10 n. 2, 15-6 (20), 37 (63), 55 n. 3.

Alexandru-Vodă Aldea (Domn al Ţerii-Româneşti), 15 (19), 21-2 (32).

Alexandru-Vodă cel Tânăr (Alexăndrel) (Domn al Moldovei), 55 n. 3.

Alexandru-Vodă Sandrin (fiul lui Ştefan-cel-Mare), 116 (208) şi n. 1, 117-8 (211). (Omul său Ladislau), 116 (208).

Alexandru-Vodă Cornea (Domnul Moldovei), 398 (752).

Alexandru-Vodă Lăpuşneanu (Domn al Moldovei), 400 n. 1, 488 (907), 489, 491 (913), 495 (917), 496-8 (919-22), 499-500 (924), 501 (927) şi n. 1, 527 (963), 528 (967), 529 şi n. 1, 530-1, 532 (973, 976), 533, 534 (980-1), 535 (983), 536-7, 538 (988), 539-41 (991, 993-4), 542 (997), 543, 544-5 (1001-2), 546-8 (1003-6), 547 (1007-8), 549-50 (1010-12), 551-2 (1014-5), 553 (1018), 554-7, 561 (1033-4), 562-71, 573-4 (1058-60), 575 (1063), 577 (1068), 591 (1099-100), 592-3 (1102-3), 596 (1109), 597 (1111-2), 598-9 (1113, 1115-6), 600-1 (1118-9, 1121), 602-5 (1123-6), 606-7 şi 606 n. 1, 608, 609-10 (1138), 610, 611 (1140, 1142), 612-3 (1144-6), 614-5 şi 615 n. 1, 616 şi n. 4, 617 (1153-6), 619, 621-2 (1161), 622-3, 624-5 (1164-6), 627 (1169), 628-9 (1171-2) şi 629 n. 1, 631 (1177), 643-4 (1194), 671 n. 3, 740 (1397), 1080 u. (2014). (medicul său Albert, 554-6 (1021). (medici), 554 (1020). (notariul), 531 (973). — (oamenii săi: Crăciun), 722 n. 3. (Cristea sau Cristofor, paic), 526 (962), 553 (1018), 557 (1025). (Jitian), 542 (997), 545-6 (1002). (Lazăr), 533 (978), 602-3 (1124). (Marian), 614 (1147). (Mândrea), 558 (1028). (Mateiu), 614 (1149), (Poliţan), 612-3 (1144). (Stângaciu Ivan), 722 n. 3. (biserică făcută de el în 1561), 568 (1050). (dă voie de negoţ liber cu Ardealul), 597 (1112).

Alexandru-Vodă Mircea (Domn al Ţerii-Româneşti), 629-30 (1174), 656-7 (1216).

Alexandru-Vodă Potcoavă (uzurpator în Moldova), 669 şi n. 1.

Alexandru-Vodă Coconul (Domn al Moldovei şi al Ţerii-Româneşti), 969-70 (1857) şi 969 n. 3, 971 (1859), 972 (1860), 975 (1864), 977-8 (1866), 1364-5 (2496).

Alexandru-Vodă Iliaş (Domn al Moldovei şi al Ţerii-Româneşti), 891-2 (1760-1), 895 (1766), 896-7 (1768), 897-8 (1771-2), 899-903 (1777), 912 (1788), 915 (1789-90), 919 (1794-5), 985 (1875).

Alexandru (prinţ bulgăresc din veacul al XV-lea), 10 n. 2.

Algyogy. V. Geoagiul-de-jos.

Ali-beg (Mihalogli; de Nicopol), 61-2 (106-7), 67 (117), 88 (152), 100 n. 1, 101 (180) şi n. 1, 105 n. 1, 106 n. 1, 111, 112 (200), 114 n. 1, 115 (206), 117 (210) şi n. 1, 134 (243), 250 (452).

Ali-Paşa de Timişoara (1660 u.), 1298-9 (2398), 1302, 1310 (2413), 1312, 1314-5 (2418).

Almady (Valentin), 334 (619), 357 (666).

Almakerek (Nicolae, fiul lui Lupu de), 33-4 (56).

Almas. V. Amlaş.

Alpestess. V. Peştişul-Mare.

Alsó-Csernat. V. Cernatul-de-jos.

Alsó-Kenyer (Clement de, pleban), 229 (414).

Alte Schanz (drum din Ardeal spre Ţara-Românească), 1740 (3301).

Altham (de), 883 (1750).

Alţina, 448-9 (836), 665-6 (1232: şi judele Ioan Gerendy).

Alvincz. V. Vinţul-de-jos.

Amendt (Andreas, spion şi agent în Moldova). V. Bistriţa (cetăţeni).

Amlaş, 47 (82) şi n. 3, 72 n. 1, 99 (176), 385-6 (728). (prădat), 57 n. 1. (în titlul Domnilor Ţerii-Româneşti), 12 (15), 38 (65), 45 (79) şi n. 1, 57 n. 1.

Amorosi (Giambattista, nemeş în Moldova), 739 (1388), 775 (1602). (omul său Dima Palavră), 775 (1602).

Anastasie (episcop de Vad). V. Vad.

Anatolia, 30. (oaste din), 395 (746).

Andrássy (Iosif, vice-notariu, 1784), 1751 (3320), 1752-3 (3322-3), 1756 (3328).

Andreiu (Sf., rege al Ungariei), 1577.

Andreiu (boier în Ţara-Românească, 1415), 8 (10).

Andronicus (Tranquillus, agent diplomatic şi scriitor), 363 (80).

Angyalossy (Ioan), 939. (Mihail), 938 (1817), 942 (1820), 986 (1877).

Antiohia (patriarhul Macarie de, şi nepotul său Petru), 1279 (2366).

Antonie-Vodă (din Popeşti, Domn al Ţerii-Româneşti), 1574 (2967).

Antonie-Vodă Ruset (Domn al Moldovei), 1367-8 (2502), 1369 (2508), 1371-2 (2511) şi 1371 n. 2, 1391 (2556), 1407 (2597).

Apa-Neagră (localitate), 444 (829).

Apadia, 1790.

Apaffy (nobil ardelean, 1582), 689 (1272). (nobil ardelean, răscumpărat de la Tatari, 1660), 1297. (Leonard), 174-5 (321).

Apaffy (Mihail, principe al Ardealului), 1315 (2418), 1316-8 (2420-2), 1321 (2429), 1322 (2431), 1324 (2434), 1326-7 (2439-41), 1329 (2444), 1330-1 (2446), 1337, 1338 (2451), 1340-1 (2454-5), 1344-6 (2463-4),

1347-9 (2468), 1351 (2477), 1352-4 (2479-81), 1356-7 (2485, 2487), 1361-4 (2493-5), 1365 (2497). 1374 (2513), 1375, 1377 (2521), 1378 (2523), 1380 (2537), 1384-5 (2538), 1386 (2541), 1387-8 (2545-6), 1392 (2559), 1393-4 (2561), 1414 (2614), 1421 (2625), 1428 (2639), 1492, 1494 (2827).

Apaffy (Mihail al II-lea, principe al Ardealului), 1612-3 (3013).

Apaffy (Nicolae; veacul al XVI-lea), 174-5 (321), 315 (581), 316 (583), 317 (585), 331-2 (616). (Nicolae; veacul al XVIII-lea), 1360, 1366 (2498). (mama lui), 1366 (2498). (Ştefan), 1089-90 (2027).

Apanagfalu. V. Apaffy (Nicolae).

Apaţa (pădurea din), 322 (597).

Apold, 33 (55). (-ul-de-sus), 191 (348).

Apor (Ladislau), 15-6 (20). (Ştefan), 1011 (1909).

Apostolu (Mano, negustorul lui Constantin-Vodă Brâncoveanu), 1491 (2824), 1518 (2864), 1520 (2868-70), 1535 (2906), 1547 (2927). (soţia lui, Zamfira, nora şi nepotul Constantin), 1623 (3029).

Arad, 1578 (2974), 1768-9 (3347), 1786, 1792, 1826 u. (4). (-ul Nou), 1786, 1792. (comitat), 1637 (3045), 1751 (3321), 1757 (3329), 1771 u. (3351), 1777-8 (3358), 1790.

Arad (episcopi de: Ioanichie Martinovici), 1830. (Isaia Diacovici), 1828. (Vichentie Ioanovici), 1617 u., 1621 u., 1630 (3039), 1827, 1830. (Isaia Antonievici), 1637 (3045), 1643 (3052), 1648-9 (3061), 1661 u., 1665 (3073), 1668 (3076), 1669, 1670 (3083), 1673 (3087), 1827, 1832. (Sinesie Ivanovici), 1693 u., 1697-8, 1708-9, 1710-1 (3179), 1827, 1831. (vicariul Ignatie, 1737). 1670 (3080). (vicariul „Ixiar", 1753), 1693 u. (gardianul Anton), 1830.

Aranyas-Beszterce. V. Bistriţa-Aurie.

Aranyasok, 309 (569).

„Árás", 1809 (3451).

Ardeal (episcopi) V. Alba-Iulia (episcopi).

Ardeal (guvernatori):

Frank fiul lui Konya, Voevod, 5 (5).

Stibor, Voevod, 6 u. (8 u.), 1822 u. (3).

Ladislas de Chak, vice-Voevod, 7 (9), 18 (24).

Lorand Lepes, vice-Voevod, 23-4 (36), 24-5 (38).

Desideriu de Losoncz, Voevod, 27 (42).

Nicolae Ujlaky, Voevod, 27-8 (43).

Ioan Hunyady, Voevod. V. Hunyady (Ioan).

Gheorghe de Bala, Marcu de Herepe, Ştefan Janussy, vice-Voevozi, 34 (57).

Gheorghe de Bykal, vice-Voevod, 36-7 (63).

Ioan de Sankt-Georg şi Pösing, Voevod, 51 n. 3, 61-2 (106-7).

Ioan Pongrácz de Dengeleg, Voevod (şi soţia), 59 (101), 66, 67 (117), 69 (121), 70, 71 (125), 78 (137), 86-7 (149) şi 87 n. 1, 90, 92 (162), 97 (171), 99-100 (177).

Dominic de Bethlen, vice-Voevod, 67 (117), 71 (124) şi n. 1, 72 n.

Ioan Rhedey, vice-Voevod, 70 (123) şi n. 2.

Dominic de Ikhtar, vice-Voevod, 76 (132).

Ştefan Báthory, Voevod, 79 n. 3, 85 n. 1, 92 (162), 93 n. 2, 94 (165), 95 (167), 98 n. 2, 102-3 şi 103 n. 1, 104-5 (185-7), 106 (188-9) şi n. 1, 107-8 (191-4), 109-10 (197-8), 111-2 (199-200), 114-5 (205-6), 117 n. 1, 118 (212), 119 (214), 121-2 (220-1), 123 (224), 126 şi n. 2, 128-9 şi 128 n., 130-1 (236), 134 (243), 135 (246). 286 n. 1.

Blasiu Magyar, Voevod, 80 (139), 84 (145), 99-100 (177).

Ştefan Erdély de Somkerek, vice-Voevod, 87 (149), 90 (157), 92-3 (162).

Gheorghe Bethlen, vice-Voevod, 936 (163).

Petru Gereb, vice-Voevod, 98 (174), 98-9 (175), 101 (179), 129, 130-1 (236).

Ştefan Horváth, vice-Voevod, 119 (205), 124 (226), 129, 130-1 (236).

Ştefan Thelegdy, vice-Voevod, 131-2 (238), 132-3 (240).

Ladislau de Losoncz, vice-Voevod, 135 (244-5), 137 (248), 139 (252).

Bartolomeiu Drágfy, Voevod, 135 (245), 136 (247-8), 138-40 (250, 252-3), 141 (256), 143-4 (261-2), 146-7 (266-7), 147-8 (269-71), 150 (274).

Ladislau de Losoncz, Voevod, 138-9 (250, 252), 139-40 (253), 141 (256).

Paul de Magh, vice-Voevod, 157 (287).

Petru de Skt.-Georg şi Pösing, Voevod, 151-2 (276-7), 156 (284), 157 (288), 159 (293), 164 (302), 165-6 (305), 168 (308-9), 187 (341), 192-3 (351), 195-6 (357), 197-8 (360), 199 (361), 202 (365). (Secretariul Ladislau), 168 (308).

Leonard Barlabassy, vice-Voevod, 161 (296), 164 (302), 165 (304), 193 (351), 204-5 (369), 205-6 (371), 206 (373), 217-8 (392), 222 (403), 250 (452), 253 (461), 260 (475), 264-5 (484), 266-7 (487-8), 272 (497-8), 280-1 (508), 282 (511).

Benedict de Thur şi Ladislau Czerthynger, vice-Voevozi, 172 (316).

Nicolae Thuróczy (vice-Voevod), 217 (391), 219-20 (397).

Ştefan Báthory al II-lea (1521-2), vice-Voevod, 255, 256 (466-7), 259-60 (474), 265 (485). (omul său Marcu), 259 (474).

Ştefan Thomory, vice-Voevod, 264-5 (483-4), 266-9 (487-90) şi 268 n. 1, 281 (509).

Nicolae de Macedonia, vice-Voevod, 294 (537).

Petru Perenyi, vice-Voevod, 294 (537), 295-7 (500-1), 311 (572).

Alexie Bethlen, vice-Voevod, 309-10 (569), 311 (572), 312 (574), 313-4 (577), 324 (601), 331 (615). (soţia şi fiii, fiul adoptiv Wolfgang), 326 (604).

Francisc Kendy, vice-Voevod, 359-60 (670-1), 500-1 (925-7), 503, 504 (933), 505 (934), 507-8 (936-7), 509, 510 (943).

Emeric Balassa, vice-Voevod, 381 (720), 385-7 (728, 730), 394 (746).

Ştefan Majláth, vice-Voevod, apoi căpitan, 376 (708), 380 (716), 389 (735) şi n. 3, 392 (741) şi n. 6, 394 (745-6). 396 (749), 397 (751), 398, 401-2 (758) şi 401 n. 4, 402-3, 404-5 (762-3), 405 n. 1, 2, 406-7 (765), 417-8 (775) şi 417 n. 1, 437-8 (820), 442 n. 3, 446, 466 (866), 475-6 (883). (mama), 437-8 (820).

Ladislau Mykola (vice-Voevod), 419 (777), 420-1 (779, 781), 422-6 (782, 786). 430 (800), 434-5 (833), 449-51 (837-8), 457 (849).

Andrei Báthory I-iu, Voevod, 494 (916), 498 n. 1.

Ştefan Dobó, Voevod, 499, 500-3 (925-31). 504, 505 (934), 507-8 (936-7), 509, 510 (943), 511-3 (945-6), 513-4 (948).

Statele revoltate din 1601, 770-1 (1572, 1577, 1582).

Comisari imperiali în 1604, 816 (1660).
Ardeal (Bani: Gheorghe, fiul lui David), 33 (56).
Ardeal (căpitani-generali). V. Hagymassy (Cristofor).
Ardeal (ocne şi cămăraşi), 1556. (Albert), 72 (133). V. şi Alba-Iulia, apoi Batthyányi (Gheorghe), Chechy (Gheorghe , Czobor (Emeric), Istvanffy (Ştefan), Tharczay.
Ardeal (inspectori generali, 1703), 1497 u. (2830).
Ardeal (judecători ai Curţii: Ştefan, din 1591), 708-9 (1304).
Ardeal (comisari de drumuri), 1799 (3394).
Ardeal (nemeşi), 762 (1511). (în oraşe), 760 (1493-4, 1496). (fugari în 1599), 745 (1426). (posesiuni), 1498.
Ardeal (dieci: Lucaciu, 1582), 689 (1272).
Ardeal (medici: Andreiu), 559 (1029), 560 (1032). (Petru), 190-1 (347).
Ardeal (curieri: Nicolae, din 1502), 157 (288).
Ardeal (răscoala din 1467 împotriva lui Matiaş Corvinul), 67 n. 7. (despăgubire de războiu, 1599), 741-2 (1407).
Ardeal (Biserica):
Funcţionari bisericeşti la catolici, luterani calvini, 1641-2, 1660 (3068). Catolici, 625 (1167), 626, 1656 (3067).
Ardeal (comerţ): negustori ardeleni în Moldova, 399-400 (754), 645 (1296).
voie de — cu Moldova (1564), 599-600 (1117).
export de fructe, oprit, 1738 (3284), 1746 (3317).
exportul oprit în genere spre Moldova, 1006 (1901).
competenţă judiciară în procese mixte cu supuşii munteni, 1810 (3458).
negustorul Anton (1500), 194 (346).
diacul Ioan, negustor în 1602, 799 (1634).
supuşi turci ca negustori, 1723-4 (3236).
bresle săseşti, 1803 (3418).
economi de vite, 1726, 1727 (3236), 1729-30, (3243), 1737 (3278), 1770 (3349), 1802 (3409), 1805-6 (3429-30).
vite din Ardeal în Moldova, 1205 (2261).
oi în Principate, 1552, 1567-8 (2957).
vieri, vin, 1472 (2779), 1498-9, 1633. (vinuri străine în), 1497 (2829), 1547-9 (2928). (vinuri exportate din), 1545-6 (2824-5), 1620-1 (3022).
drumul spre Moldova, 523 (958), 702 (1293), 853-4 (1704-5), 928 (1805).
Ardeal (dajde; şi iertare de), 755 (1467). (a oraşelor), 1797 (3377).
Ardeal (dijmă şi dijmari), s21 (1665), 6660 (3009. (a ogoarelor), 1782. (arenda ei), 1337.
Ardeal (hotare), 19 (26), 244 (445), 1736 (3274).
cu Principatele, comisiunea din 1765, 1723 (3235).
cu Ţara-Românească (1776), 1740 (3298).
în 1795, 1807 (3438).
păduri la hotarul spre Moldova, Ţara-Românească şi Banat, 1733 (3260).
Ardeal (lemne din pădurile regale), 21 (31).
Ardeal (lucrători din — în Moldova, la 1553), 491 (913).
Ardeal (luntri regale), 115 (207).
Ardeal (mercenari), 107 (192), 183 (333), 278 (504), 333 (618), 352 (658), 368 (689), 379 (714), 406-7 (765), 422 (783), 581-2 (1078), 585 (1085), 587-8 (1091), 1721-2 (1324). (în 1621), 917 (1791). (pentru Mihai Viteazul), 731 (1344). (lefi), 771 (1578).
Ardeal (mine), 419 (777), 1603 (3000). V. mai sus: ocne.
Ardeal (nobili şi Saşi; pact contra ţeranilor), 24-5 (38).
Ardeal (oaste), 182, 294 (537), 389 (736), 402 (359-60), 421 (781), 422-3 (783-4), 564 (1039). (în ajutorul lui Mihai Viteazul), 732 (1349). (în Moldova, la 1595), 731 (1341). (oprită de a trece în Moldova la 1618), 876-7 (1743). (pedeştri în Polonia şi Moldova), 677 (1253).
Ardeal *(Postmeister)*, 1552.
Ardeal (Francisc, preot, în 1555), 513-4 (948).
Ardeal (tribut, bir: 1574), 657 n. 1. (în 1602), 797-8 (1632). (în 1608), 832 (1677). (în veacul al XVII-lea), 1318 (2422), 1496.
Ardeal (unire, prin închinarea Moldovei, cu aceasta), 207 (375), 730 (1339), 731 (1345).
Ardeal (vagabonzi), 1499.
Ardeal (vamă pentru negustorii români în 1549), 472-3 (877).
vamă şi vameşi, 1556-7 (2939), 1496. (creştere la 1710), 1546 (2925).
Ardealul şi Românii.
Români, 72 n., 115 (206), 242 (440), 289 (526), 996 (1890).
cnezi. V. cnezi.
Voevozi (Moga), 33 (55). (alţii), 625 (1167), 1735 (1365).
nobili în Ardeal (1339), 6-7, 8.
ajută pe Turci în 1433, 20 (27).
răscoala din 1438, 24-5 (38).
ucişi de Vlad Ţepeş, 57 n. 1.
pradă luntri cu sare, 99-100 (177).
ucişi în Ardeal, 143 (261).
din Făgăraş, ard sate săseşti, 160 (294).
colonli la nobili (1506), 174-5 (321),
fură piei, 190 (346).
închişi, 191 (348).
ieau cai, 193 (352).
colonizaţi în Ţinutul Bistriţei, 195 (356).
strică ogoarele între Saşi, 217-8 (392).
pradă negustorii saşi, 233-4 (425-6).
prinşi, 263 n. 1.
făgăduieli de libertate din partea „Omului Negru", 295 (539).
putinţa unei răscoale a lor, 295-6 (500).
legături cu Ţara-Românească (1527), 297 (543).
dajde pentru folosinţa pământului (1592), 716 (1315).
boală între ei (1623), 924.
fugari în Ţara-Românească, 1151 (1249).
fugari în Moldova, 1347-8 (2468).
cresc la număr în dauna Ungurilor (1676), 1363-4 (2495). (a Saşilor), 1550. (a amândurora), 1659.
şi Casa de Austria, 1650.
fugari din Ţinutul Bistriţei în Moldova (1683), 1386 (2541), 1650.
şi răscoala lui Francisc Rákóczy, 1501 u., (1834).
fugari în Ţara-Românească, 1566 (2956), 1671 (3083), 1706 (3167), 1797 (3379).
prigonirea — lor neuniţi, 1672 (3085).
critica — lor uniţi, 1735, 1649-50 (3062).
prigonirea de consăteni a — lor uniţi, 1660 u., 1664 u., 1693 u., 1696 u.
batjocoriţii trec în Principate, 1679 (3101).
oprirea femeilor de a trece în Principate, 1736 (3370).
trecere în Moldova, 1737 (3280).

starea lor în 1785 şi măsuri de îndreptare, 1780 u. (3666).
Români (dieci), 1226 (2294). (păstori), 625-6 (1167-8), 627-8 (1470). (văcari), 1145 (2119). (negustori, 512-3 (946), 912-3 (1786). (anume: Neagu, 1552), 486-7 (904). (Nicolae de, 1552), 487-8 (905). Români din vidicul Bistriţei în 1499, 502 (929), 572 (1057), 580 n. 2.
Români de lângă Cluj, 161 (296).
din părţile Cohalmului, 195-6 (357).
de lângă Dej, 174 n. 1.
din părţile Făgăraşului (în ceartă cu Saşii), 161-2 (297).
din părţile Inidorii, 296 (541).
din Pricaz, 167 (307).
de pe la Sas-Sebeş, 504 (933).
din părţile Sibiiului, 716 (1315).
Români (Biserica lor:) Vlădica din 1563, 582 (1080). V. şi Sângiorz (Vlădica Gheorghe de).
Români (ca ostaşi). (în Ardeal), 109-10 (197), 309-10 (569), 502 (929), 572 (1057), 996-8 (1890). (la Mihai Viteazul), 771 (1577, 1580). (în 1603), 801 (1638). (contigent bistriţean în Ţara-Românească), 1059-60 (1984). (păzesc muntele Bistriţei), 721 (1322), 939-40. (în legiunile lui Carol al VI-lea), 1645 (305-6). (în oastea Moldovei), 1179 (2205). (în oastea Principatelor, la 1646), 1151-2 (2141). (la vânători princiare), 1146 (2131).
Români Episcopi şi Mitropoliţi: Cristofor, 659-60 (1221).
Eftimie, 647-8 (1201), 653-4 (1211-2), 665-6 (1215), 659—60 (1221), 967 (1851).
Ghenadie I-iu, 689 (1271).
Spiridon, 878 (1744).
Dosofteiu, 946, 965-6 (1849), 967 (1851).
Ghenadie al II-lea, 963 (1845), 967 (1852), 1011-2 (1910), 1020-1 (1927),
Benedict, 982 (1871), 1666 (1997).
Ilie Iorest, 1066-7 (1996), 1109.
Ghenadie al III-lea, (Gheorghe de Putivla), 1289 (2385), 1291-2 (2391),
Sava Brancovici (1662), 1313-4 (2419). V. şi Brancovici (Sava).
Iosif, 1376 (2520).
Ioasaf, 1380 (2527).
Varlaam, 1421 (2625), 1440 (2672).
Teofil, 1453 (2705), 1455 (2710), 1457 (2715), 1461-2, (2747).
Atanasie, 1494 (2827), 1591 (2984), 1628.
Ioan Nemeş de Pataky, 1598, (2993), 1605-6 (3005), 1607-8 (3007), 1609 (3009), 1614-5 (3015), 1617-8 (3017), 1623-4 (3030), 1625 (3033), 1627 (3036), 1628, 1656 (3067), 1657.
Ioan Inochentie Clain, 1625-6 (3033-4), 1630 (3039), 1635-6, 1638 (3046), 1641 u., 1649-54 (3062-4). (şi „teologul" său), 1658.
Gherasim Adamovici, 1804 (3426).
episcopii cercetează satele cu alaiu prea mare (1593), 716-7 (1316).
Ardeal (dajdea Vlădicăi şi alte venituri vlădiceşti), 967 (1851), 969 (1856), 1109.
protopopi români, 628 (1170) 1020 (1097), 1089 (2026), 1108-9 (2052), 1182 (2211), 1190 (2230), 1380 (2527), 1390 (2553), 1398-9 (2574), 1440 (2672), 1458 (2718), 1509 (2843), 1592 (2984), 1605 (3004), 1615-8 (3016-7), 1657, 1661, 1664 (307), 1782. (Ioan, „chip vlădicesc", locţiitor al episcopului Ghenadie), 969 (1856), 1289 n. 2. (protopopul Mateiu, 1705), 1509 (2843). (protopopul Mihail Pop, 1763), 1665 (3072). (juraţi pe lângă protopopi), 1421 (2625).
preoţi români, 578 (1069), 963 (1845), 967 (1851), 1226 (2294), 1781 u., (Ioan, 1643), 1109. (Nicolae, 1650), 1183 (2216). (în Ţinutul Bistriţei), 946. (din Ardeal în Moldova, 1625), 946. (liturghii), 1660 (3069).
(dijmele reformaţilor şi preoţii români), 1511-2 (2846), 1635-6 (3044).
(cercetare episcopală contra lor), 1552.
(dajdea şi birul, dijma lor), 969 (1856), 1166 (2167), 1380 (2527), 1453 (2705), 1511-2 (2846), 1552, 1558 (2935), 1591 (2984). (a uniţilor), 1599-600 (2996).
(numirea lor), 1468.
(porţia lor), 1461 (2737).
(claca lor), 1380 (2527).
(privilegiul lor), 1291 n. 2, 1337, 1494 (2827).
(sare pentru), 1641.
(taxa lor), 71 (125).
(uniţi), 1467-8 (2757), 1486 (2819), 1489-90 (2821), 1600-2 (2997-8), 1601 u.
(privilegiile lor), 1593-4 (2986-7), 1597-600 (2992-6), 1605-6 (3005), 1607-8 (3007), 1610 u., 1614-5 (1615), 1641 u., 1654 u., 1666-7 (3074).
(supranumerari), 1467-8 (2757), 1052, 1591 (2984), 1593-4 (2987), 1601 (2998), 1641 u., 1688, 1707 (3175).
(neuniţi). 1380 (2527), 1467-8 (2757), 1486 (2819), 1489-90 (2821), 1601-2 (2998), 1606 (3005), 1615-7 (3016), 1643 (3052). (ordinaţi în Principate, în Maramureş şi în dieceza Aradului), 1826 u.
(serbători), 1638-9 (3047), 1673-4 (3087-8).
(„bigami": căsătoriţi a doua oară), 1646-7 (3059), 1657. („curvari"), 1289 (2386). („vagabonzi"), 1798 (3387).
soboare (de preoţi şi săteni), 1455 (2710). (-ul mare şi „notareşul"), 1509 (2843).
mănăstiri, 1468.
călugări, 271-2 (495).
călugăriţe (1786), 1796 (3373).
şcoli, 1658, 1782. (săteşti), 1655 (3065). (naţionale), 1781.
şcoli (supt Gheorghe Rákóczy al II-lea), 1292. (de preoţi), 1468.
Biserica reformată pentru Români, 638-9 (1186).
iobagi (nobili), 33 (54). v. tabla lucrurilor, iobagi.
curieri în Moldova, 381 (720).
Argeş, 84-5 (146), 94 n. 1, 108 (194-5), 111 (199), 113 n. 1, 126 (230), 183-4 (334) şi 183 n. 3, 221 (400), 235 (429), 236 (431), 1738 (3297). (judeţ şi cetăţeni), 207 (374). (Bratul din, negustor), 207 (374). (Dragotă din, negustor), 153-4 (379-80).
Argeş (mănăstirea de la), 244 n. 1. (egumenul Iosif, 1521), 254 n. 1.
Argeş (Ţinut), 1798 (3385).
Arghiş (în Ardeal), 84-5 (146) şi 85 n. 1, 94 n. 1, 281 (510).
Arieş (Scaun), 987 (1878).
Armaşi:

Danciul (1508; Ţara-Românească), 189 n. 4.
(Mihail Hrizan), 746 (1435), 747 (1443).
(-Mare în Ţara-Românească, c. 1700), 1473 (2783).
(-Mare; în Ţara-Românească), 1770-1 (3350).
(-Mare; în Ţara-Românească, înainte de 1800, 1812 (3476).
V. şi tabla lucrurilor: Armaşi.
Armdorf (Kelemen de), 458-9 (852).
Armeni, 153-4 (279-80), 526 (961), 660-2 (1223-4), 773 (1593), 784 (1612), 856 (1710), 968 (1853), 1157 (2713), 1168-9 (2173), 1173 (2180), 1180 (2208), 1320 (2425), 1392 (2557), 1510, 1512-3 (2847). (Ilie al lui Hatori, 1699), 1470 (2769). (Luca, 1645), 1143 (2125). (Petru Grigorovici, agent al lui Mihai Viteazul), 816 (1559). (altul, 1687), 1410 (2606).
Armeni în Ardeal, 774 (1597), 1397 (2570), 1551, 1615 (3015). (din Moldova în Ardeal), 1076 (2008), 1342 (2458), 1345. (turci în Bistriţa), 1422 (2627). (uniţi), 1418-9 (2620-1), 1421-2 (2527). (pater Deodat, 1689), 1422 (2627). (Oxindie Virzirescu, misionar apostolic). V. Virzirescu (Oxindie).
Armeni în Moldova, 502 (1015). (în Suceava), 113 (203). V. şi Suceava.
Armeni în Ţara-Românească, 1480 (2804). (în 1700), 1481 (2807).
Armeniu (sat), 587 (905).
Arnăuţi (în Ardeal, la 1703), 1503.
Aron-Vodă (Domn al Moldovei), 710-1 (1306-7), 711-2 (1309-10), 717-9 (1317) şi 718 n. 1, 720 (1320), 721 (1323), 723, 727-8 (1335), 729-30 (1337), 731 (1742), 1005, 1070 (2000).
Arpaşul-de-Jos, 197 n. 1.
Arvanitochori, 1622 (3026).
Arxavia (şi drumul imperial pe la Câineni), 1555, 1588 (2980).
Asani (Căminar al Ţerii-Româneşti, 1707), 1517-8 (2862).
Asani (fiul lui Gheorghe), 1687 (3116).
Asia, 105 (157) şi 105 n. 2, 117 n. 1, 462 n. 3. (mărfuri din), 1042.
Athyna, 385 (727).
Atos (călugări de la muntele —, în Ardeal), 1736 (3273).
Aurarul (Toma, în Moldova, 1522-9), 257 (470), 334 (623).
Austro-turcă (înţelegerea din 1789), 1801 (3404).
V. şi tabla lucrurilor: Aurari.
Avrig, 439 (822), 1589 (2982). (munţii -ului), 1475 (2791). (popi din, în 1722), 1594 (2988).
Avrigelul-cel-Mic (obârşia), 1475 (2791).
Azov, 1089 (2025) şi n. 1, 2; 1406 (2596).
Azsu-Besztercze. V. Bistriţa-de-jos.
Azzonfalva. V. Fráua sau Săcel.

B

Băbădeşti, 1800 (3398).
Babe (la) (localitate), 246.
Babolna. V. Babolna.
Baby (Ştefan, vameş), 1157 (2150).
Bacău, 116 (208) şi n. 1, 117-8 (211), 371 (697), 421 (780), 974 (1862), 1225 (2293).
Bachy. V. Băcia.
Bachy (Francisc, preposit de Zips), 377 (711).
Băcia, 473 (878).
Bacifalău, 1729-30 (3243).
Bács, 155-6 (284), 275-6.
Bacsi (Mihail, vice-şpan), 1617 (3017).
Bădăuţi, 204 (368), 360 (672).
Badea (al Vameşului, boier muntean, 1413), 8 n. 12.
Baden (marchizul Ludovic de, comandant imperial), 1433-4 (2649).
Bădeşti, 1800 (3398).
Bădica Comisul, 254 n. 1. V. şi Radu-Vodă Bădica.
Băgaciu, 1321 (2429).
Bagyony (Pavel Deák), 937.
Bahlulu (oraş). V. Hârlău.
Baia (Moldovei), 77 (135-6), 158 (239), 203 (366), 293, (535), 370-1, 610 (1139), 642-3 (1192), 713-4 (1312), 1084. (bâlciul din), 570.
(juzi: Hans), 78 (135). (Vincenţiu), 78 (135). (Petru Binder), 715 (1314),
(vameşi: Adrian), 290-1 (530), 292 (534), 310 (570), 317 (586).
(orăşeni: Avram), 657 (1218). (Andreş cel bătrân), 292 (534).
(Benedict), 371 (696).
(Cristea Armeanul), 660-1 (1223).
(Petru Dobry), 78 (135-6).
(Iacob fiul lui Simon Henrich), 203 (366).
(Gheorghe sau Grigore Kirschner), 644 (1195), (Nicolae Kirschner), 713 (1311), 733 (1350), 734 (1356).
(Lazea, 1570), 643 (1192).
(Petru Milner), 715 (1314).
(Negrilă), 158 (239).
(Andre Obel), 203 (366).
(Petru Schneider), 644 (1195). (Wolfgang Somerer), 370-1 (696).
(Petru Thar), 371 (696).
(Văscan), 657 (1218). (Vlaşin), 158 (239).
Baia (olteană) (Socol Logofătul din), 245.
Baia-de-Criş, 32 (54-5), 192-3 (351), 227 (411), 233-4 (426). (târgul dela), 1748.
Baia-de-sus sau **Baia-Sprie**, 874-5 (1740), 1773 (3352).
Baia-Mare, 102 (181), 258-9 (472), 572 (1056) şi n. 1, 593, (1104), 595 (1107), 703 (1296), 720 (1321), 724, 726-7 (1334), 728-9 (1336), 1033-4 (1945), 1389 (2548), 1766 (3443), 1773 (3351-2).
(juzi: Luca Meszáros), 724, 726-7 (1334), 728-9 (1336). (Ştefan Szegedy), 1034 (1945).
Baia-Mare (Camera regală şi cămăraşi), 247 (446), 250 (454), 259 (473).
Balezid I-iu (Sultan), 1822 n. (3).
Balezid al II-lea (Sultan), 119 (205), 124 (225), 131 (237), 145 n. 1, 147 n. 2, 157 (287), 169-70 (313), 180 (329), 201 (363), 214 (386). (Vizirii lui), 131 (237).
Balezid (fiul lui Soliman-cel-Măreţ), 542 (996) şi n. 1.
Baiul (munte, disputat de Râşnoveni), 711 (1308), 787 (1475), 1727 (3236), 1728 (3239), 1740-1 (3302-3), 1742 (3305), 1798 (3386), 1799 (3391, 3393), 1802 (3411), 1804 (3424), 1806 (3432).
Bajtay (baronul Ioan-Anton), 1765-6 (3273).
Bakó (Iacob, castelan de Beclean), 708-9 (1304).

Baky (sol ardelean la Poartă), 580 (1073).
Bala. V. Ardeal (vice-Voevozi).
Bâla (?), 1182 (2214).
Bălăceanu (Constantin Aga), 1436 (2642). (Manda, fiica lui Ioan), 1672 (3085). (şi surorile ei), 1679-80 (3103).
Balas (Deák), 904 (1779).
Balassa (familie, 1546), 450 (838). (Emeric). V. Ardeal (Voevozi). (Farkas), 357 (667). (Francisc), 162-3 (298-300). (Meinhard), 573 (1058). (Melchior), 572 (1056), 578 (1069), 595 (1107) şi n. 1.
Balassy (familie, 1620), 883 (1750). (Francisc, sol la Turci), 886 (1753), 891-2 (1760-1). (Ioan, secretariu al lui Sigismund Báthory), 732 (1349). (contele Paul), 1669 (3077).
Balázsfalva V. Blaj.
Bălcaciu, 86 (148) şi n. 2, 94 n. 1, 1498.
Baldovin (Logofăt muntean), 8 (10).
Băleanu (Gheorghe, boier muntean), 1290 (2388), 1366 (2499), 1369 (2505-6). (Grigore), 1604-5 (3002), 1744.
Băleni (sat), 1290 (2388).
Bălgrad. V. Alba-Iulia.
Bali-beg (Chiuciuc—, comandant de Belgrad), 276 (501), 406 (764), 417 (775).
„Balnitul" (localitate), 1476.
Bálogh (Ioan, 1563-4), 591 (1099), 598-9 (1115). (altul, 1689), 1422-3 (2628). (Mateiu), 1289 (2384).
Baloş sau **Băloş** (Teodor, Logofăt moldovean; în călugărie: Teofilact), 469 (869), 486 n. 1.
Balotă (căpitan muntean din veacul al XVIII-lea), 1505-6 (2837), 1541-3 (2917-9), 1544-5 (2921-3).
„Balta" (Dunării), 1809 (3451).
Balvanyos. V. Unguraş.
Balyok. V. Szenas (Pavel).
Ban, Bani (în Ţara-Românească, 1523), 5 (5), 267 n. 1, 605 (1129).
Barbu, 235 n. 2.
Datco, 214 n. 1, 217 (391).
Radu, 214 n. 1.
Stanciul (1520), 245.
Stoica (1554), 509 (940) şi n. 2,
Şerban, 267 n. 1.
Bănari (în Moldova: Laurenţiu, 1433), 18-9 (25).
Banat, 44 n. 1, 1757 (3330), 1758 (3332).
(preoţi ardeleni pribegi în), 1627-8 (3036).
„Bancko Palitenes" (localitate), 718 (1318).
Bandy (Ştefan), 1033 (1944).
Bánffy (Baltazar), 701 (1290). (Dionisie), 1355 (2484). (Gavril), 742 (1407). (Gheorghe, şeful Guvernului ardelean), 1447 (2690), 1448 (2693), 1452-3 (2702, 2705), 1456 (7211), 1458 (2723), 1525 (2886). (Ladislau), 438 (820). (Magdalina), 444 (829). (Nicolae), 103 n. 1 (altul). 462 (858). (Pavel), 648-9 (1202). (Wolfgang), 692 (1275).
Bánffy-Hunyad. V. Uiedin.
Baniaz (Gheorghe, Ardelean, 1553), 493.
Bănila (sat), 1450 (2697).
Bank (Paul, castelan de Unguraş), 384 (725).
Bantăş (Mihalachi, boier moldovean), 1313 (2416).
„Bany" (localitate), 759 (1491), 766 (1538).
Bar, 998 (1892)
Baran (căpitan, 1687), 1408 (2599).
Baraniczka, 824.
Barankut. V. Bărcut.
Baranyi (Nicolae), 1617 (3017). (Sigismund), 896 (1767).
Baranya (comitat). V. Perényi (Petru).
Baranyay (Ioan, credincios al principelui ardelean Ioan Kemény), 1312.
Barath. V. Martinuzzi (Gheorghe).
Bărbierul (Andrei, din Bistriţa, medicul lui Alexandru-Vodă Lăpuşneanu), 533 (979), 562 (1035), 563 (1037), 587 (1089), 591 (1099), 592 (1102), 597 (1111), 598 (1113), 607, 623, 624-5 (1166), 628-9 (1171-2), 644 (1195).
Bărbierul (Emeric, din Bistriţa, contemporanul lui Andreiu), 587 (1089). V. şi tabla lucrurilor: Bărbieri.
Barbovschi (Portar al Sucevei), 323 (599).
Bârcea-Mică, 204-5 (369).
Barcsai (Acaţiu, principe al Ardealului), 1018-9 (1925), 1027, 1096, 1119 (2071), 1198 (2246), 1257 (2343), 1259-60 (2347), 1260-2 (2348-9), 1263 (2353), 1264 (2356), 1275-6 (2359-60), 1287-8 (2381-2), 1289 (2384, 2386), 1291-2 (2391), 1299-300 (2399), 1302, 1303 (2403), 1307 (2408). (Notariul său), 1299-300 (2399).
Barcsa, 291 (532).
Barcsai (Gaşpar), 1301 (2401), 1320. (Ioan, sol în Ţara-Românească la 1497), 147 (268). (Paul, secretariu al Voevodului Ardealului, protonotariu), 204-5 (369), 291-2 (532).
Barczyanfalva. V. Bârsana.
Bărcut, 268-9 (490).
Bardfalva. V. Berbeşti.
Bârgău, 470 (871), 567 (1048), 613 (1145), 617 (1155), 661 (1224), 710-1 (1307), 774 (1595), 830 (1674), 888, 890 (1759), 927 (1804), 929 (1807), 1007 (1903), 1042 (1958), 1104, 1194 (2238), 1320 (2425), 1356 (2486), 1394 (2564), 1411 (2607), 1423-4 (2630), 1427 (2638), 1431 (2645), 1440 (2674).
Români din, 356-7 (666), 1417-8 (2619). (biserica din sus: jude, vameşi, preot. craînic; 1698), 1467 (2754). (preotul Toader, 1691), 1440 (2673). (locuitorii, anume), 1421 (2626). (hoţi din), 1424-5 (2632). (Ioan din, 1543), 431 (804). (Simion şi Anton din, 1666), 2330 (2445). (Grigore săbădaşul, 637. (Ioan Ţuvic), 1166 (1167). (Paşcu din), 1453-4 (2706).
Bârgău (pas, trecătoare), 96 n. 4, 1448 (2693). (vamă), 1435 (2654).
Bârgăul-de-jos, 616 n. 4, 898 (1771)
Bârgăul-de-sus (locuitori: Drăgan, 1619), 878 (1744). (Luca fiul lui Mateiu), 1053 (1974).
Bârgăul-Mare, 473-4 (879-80).
Bârgăul-Murăşeni, 1330 (2445).
Barla (Barlea, Burlă, Moldovean din 1539), 384 (726).
Bărlăbaş (Comis, al pretendentului Dan, fiul lui Dan), 53 (92), 54 n. 1.
Barlabassy (Leonard). V. Ardeal (vice-Voevozi).
Bârlad, 91 (158).
Bârliceni, 816 (1660).
Barnay (Ladislau, secretariu), 1671 (3082).
Barnovschi (Dimitrie Păharnicul), 710-1 (1307), 773 (1593), 774 (1595), 779-80 1064-5 (1994) şi 1064 n. 1, 1065-6 (1995).
Barnovschi (Miron-Vodă, Domn al Moldovei), 954-5 (1834), 956-7 (1836-8), 958 (1839). 959-61 (1841-2), 964-5 (1847), 967-9 (1851, 1853-5), 971 (1859), 976, 989-90 (1881) şi 989 n. 1. 991-2 (1884), 1194 n. 1. (mănăstirea lui), 968 (1854).

Bârsei (Ţara), 8 (10), 12 n. 1 (prădată de Turci), 17 (24: pază de Turci), 21 (31), 23-4 (36), 29 (48), 31 (49), 31-2 (52-53), 36 (63), 38 (65), 40 (70), 45 (79), 50 (89), 51 şi n. 3, 52 (90) şi n. 1, 53-4 (92), 121 (218), 127 (231), 138 (251), 140 (255), 155 (283), 157 (287), 196 (358), 213 (385), 228 (413), 258 n. 1, 285 (519), 308 (566), 321 (595), 324 (600), 338 (627), 341, 342 (633-4), 348 (649), 359-60 (671), 364 (683), 506 (935), 1058-60 (1982), 1091 (2029), 1129 (2101), 1132 (2107), 1136, 1198 (2246), 1215-6 (2283), 1501 (2833), 1535 (2907), 1567 (2957), 1689 (3124), 1692 (3132), 1699 (3141). (satele de oieri), 1567 (2957).
Bârsana (sat), 687-8 (1269).
Bârsani (ciobani), 1359 (2491), 1483 (2817), 1485, 1543 (2920). (în Moldova), 1682 (3110), 1691-2 (3130). (în Ţara-Românească), 1643-4 (3053-4), 1676 (3085, 3096), 1682 (3107, 3110), 1685-6 (3114-15), 1689-90 (3122-5), 1692 (3133), 1728-9 (3241), 1802 (3410, 3412).
Bártfa, 82-3 (142), 824.
Bartfalu. V. Satu-Barbă.
Barthfalva. V. Berbeşti.
Bărzeşti, 1800 (3398).
Basa (Toma, Ardelean), 1027.
Basarab-Vodă cel Bătrân (sau cel Mare; Lăiotă), 21-2 (32), 50 (88), 73 n. 7, 79 şi n. 3, 86-7 (149-51), 88 n. 1, 89, 90 n. 2, 91-2 (160-1), 93 n. 2, 95 (167), 96 n. 4, 5; 97, 98 (178) şi n. 1, 2, 3; 99 n. 1, 100 (178) şi n., 103 n. 1, 2; 104-5 (185-6) şi 105 n. 1, 106 (188) 107-8 (193) şi 107 n. 1. (fiica şi ruda Ioana), 106 n. 1.
Basarab-Vodă cel Tânăr (sau cel Mic; Ţepeluş), 50 n. 10, 73 n. 7, 79 n. 3, 93 (163) şi n. 3, 110 (198) şi n. 1, 2; 111 n. 1, 2; 112-3 (202) şi 113 n. 1, 114-5 (205-6) şi 114 n. 1, 116 (209), 117 n. 1, 118 n. 3. (bunica, sora şi soţia, Maria), 106 n. 1. (oamenii săi: Tudor Logofătul), 108 (194), 111-2 (200), 116 (209).
Basarab-Vodă Neagoe, 73 n. 7, 189 n. 1, 201 n. 1, 214 n. 1, 218 (393-4), 220 (397-8), 221, 222 (402), 232 (421), 234-5 (428-9) şi 234 n. 1, 235 n. 1. 2; 236 (431), 237-8 (433), 240-1 (437-8), 243 (443) şi n. 1, 244 n. (445: tratatul de hotare cu Ardealul), 248-9 (448-9), 251 (455), 253-4 (460-1), 254 n. 1, 271 n. 1, 286-7 (521-2), 288 n. 1.
(fiica sa Ruxanda), 286-7 (521-2).
(călătoria în Ungaria), 287 (433).
(oamenii săi: Cristian secretariul, „tabellator"), 241 (438). (Dragomir), 251 (455). (Giura), 234-5 (428). (Opre), 220 (398). (Stoica), 234-5 (428).
Basel (sinod), 21 (30).
Băseşti (Mihail Pop de), 1755-7 (332-7).
Başotă (Petru, vtori Logofăt), 975 (1864).
Basta (Gheorghe, general împărătesc, guvernator al Ardealului), 788 n. (1623-4), 794-6 (1629-30), 796-7 (1531), 798-9, 800-1 (1637), 802, 805-6 (1644), 811-2 (1651-5), 812-4 (1656), 815 (1658), 817-8 (1662), 820 (1663), 822, 823-4 (1666).
Baştea (Văsiiu, om al lui Şerban Cantacuzino Comisul), 1459 (2724).
Basy (Gheorghe, castelan de Şoimuş şi de Lipova), 271 (494), 273 n. 1.
Băteni, 1207 (2267).
Báthory (Andrei). V. Ardeal (Voevozi) de.
Báthory (cardinalul Andreiu, principe al Ardealului), 743 (1413).
Báthory (Cristofor, principe al Ardealului), 654 (1212), 662-3 (1225), 664-5 (1229, 1231), 666-7 (1233-4), 670 (1242), 673-6 (1247-8), 676-7 (1253), 677-8 (1255), 681 (1260-1).
Báthory (Gabriel, principe al Ardealului), 832 (1677), 834-6 (1680-1), 836-7 (1682), 838-40 (1684-5), 840-1 (1690-2), 842-44, 844-6 (1693-4), 846-9, 850-1 (1701), 853 (1704), 854-5 (1707), 856 (1709), 857 (1711), 858-9 (1714-5).
Báthory (Ioan), 859 (1717).
Báthory (Sigismund, principe al Ardealului), 685 (1265), 686 (1267), 688 (1270), 697 (1283-4), 699, 700 (1288), 701 (1290-1), 702-3 (1293, 1296), 704-5 (1297-8), 707 (1302), 714-5 (1313), 716-7 (1316), 719 (1319), 720 (1322), 723 (1328), 725 (1330-1), 726 (1333), 729-30 (1337-9), 731 (1740-1), 732 (1349), 734 (1354-5, 1358), 735 (1366-7), 737 (1379), 739 (1387, 1393), 741-2 (1407), 746 (1436), 771 (1579), 779-80 (1604), 780-1 (1606-7), 782 (1608), 788 n. (1624), 792, 793 (1629). (şi Turcii), 705 (1299).
Báthory (Sofia, soţia lui Gheorghe Rákóczy I-iu). V. Rákóczy (Gheorghe I-iu, soţia).
Báthory (Ştefan). V. Ardeal (Voevozi de).
Báthory (Ştefan, de Somlyó, pomenit c. 1516-c. 1541, locotenent regal în Ardeal), 233-4 (426), 328 (608) 331-2 (615), 329 (610), 332 (616), 340 (631), 347 (646-7), 350-1 (654), 354 (660), 357 (667), 368 (689), 398 (753).
Báthory (Ştefan, principe al Ardealului, apoi şi rege al Poloniei), 646-8 (1198, 1200-1), 650 (1204) şi n. 2, 652-3 (1209, 1211), 654-6 (1212-5), 657 (1217) şi n. 1, 659-60 (1220-1), 662 (1224), 663-4 (1227).
Báthory (Ştefan, nepotul precedentului), 671 n. 2.
Batin (Oancea din), 277 (503).
Bateş (Gheorghe Fazekas, birău de), 937.
Batthyányi (Benedict, tezaurariu), 175 (321), 186 (338), 208-9 (377). (Emeric), 1707-9 (3176). (Gheorghe, cămăraş de ocne), 242 (441). (Ladislau), 1666 (3073). (Ludovic), 1668 (3076). (Urban), 289-90 (528), 449 (837), 451 (838).
Bavarezi (bani, în Ardeal), 1539 (2914).
Beatricea (regina Ungariei), 90 (155).
Bebek (Emeric, comite al Secuilor), 379-80 (715). (Francisc, fiul lui), 1822 (2).
Beck. V. Jeciu.
Bechiglu, 1437 (2561), 1605 (3004).
Beicherecul-Mare, 1786, 1792.
Beckendorf, 52 n. 1.
Beclean, 343-4 (635), 477 (887), 499, 501 (927), 502 (929), 676-7 (1253), 680-1 (1259), 699 (1287), 708-10 (1304-5), 802, 825, 1290 (2387), 1304, 1415, 1456-7 (2712), 1502. (Calman Gereb, din), 710 (1305).
Becse, 478. (lupta dela), 119 n. 1.
Becteş-Paşa (de Timişoara), 789, 804 (1642), 818, 822.
Becteş-Paşa (c. 1690), 1431 (2644).
Bedeu (sat), 1661.
Bednarzowski (Jan, ofiţer polon la Câmpulungul Moldovei), 1455 (2653).
Bedö. V. Bedeu.
Beglerbegi (1591), 705 (1299).
Behelm (Martin, poet german), 54 n. 1.
Beiuş, 1446 (2686), 1615-8 (3016-7). (protopopul Gavra), 1615-8 (3016-7), 1756 (3327), 1760 (3334), 1767-8 (3344-5), 1772, 1831. (locuitori din), 1648-9 (3061).
Bekelly (David, 1784), 1762 (3338, 3340), 1767-8 (3345).
Bekes (comitat), 1828.
Bekes (Gaşpar, pretendent), 641 (1189), 664 n. 1.

Bél. V. Beliu.
Bela (Barnaba de), 209-10 (378-9), 239 (435).
Belde (Radu, de Cugir), 618, 620-1 (1160).
Beldy (Clement, căpitan de Haromsec), 917 (1792), 920, 921 (1796), 935 (1814), 936, 938 (1817), 943-4 (1821). (Francisc, 1605), 823-4 (1666). (Paul), 243 (442) şi n. 1, 262-3 (480), 312 (575). (altul, din secolul al XVIII-lea), 1268, 1273, 1306 (2406). (soţia lui), 1304.
Belény (Ioan) (sol al lui Gheorghe Rákóczy I-iu în Moldova), 2000-1 (1895-6).
Belényes. V. Beiuş.
Belényessi (Francisc), 1337.
Belgrad, 139 (253), 239 (435), 255, 376-7 (710), 1446 (2686). (Mitropolit). V. Carlovăţ (Mitropolit de). (calea —ului), 1805 (3428).
Beliczay (Ladislau), 1617 (3017).
Beliu, 1755-6 (3326-7), 1761 (3336), 1772. (pas), 1772.
Bellegarde (locotenent-colonel), 1739-60 (3334-5), 1772.
Belthewk. V. Ardeal (Voevozi de: Bartolomeiu Drágfy).
Benckner (Ioan, ginerele său, conspirator), 605 (1128), 606 (1121) şi n. 1. V. şi Braşov (juzi şi orăşeni: Benckner).
Bendorf, 52 n. 1.
Benedek. V. Benic.
Benedek (Francisc, vice-notariu), 1764-6 (3341).
Bengescu (Staicu), 1604-5 (3002).
Benic (sat), 1498.
Benkovics (Augustin). V. Oradea-Mare (episcopi de).
Beöthy (Mihai, vice-şpan al Bihorului), 1693-5 (3134), 1696.
Berbeşti (Petru Steţ din), 119 (216). (Simion, feciorul popei din), 539 (990).
Berca (mănăstire), 1469 (2759).
Bereczk. V. Breţc.
Berecztekke, 1431-2 (2645).
Beregzo, Berekzo. V. Hagymassy (Cristofor şi Ioan).
Berettyó, 1617 (3016).
Beretz. V. Breţc.
Bergen (von, ofiţer, 1692), 1448 (2692).
Berheciului (Valea), 91 (159).
Berindeşti, 1124 (2087).
Berislo (Petru, tezaurariu regal), 175 (321).
Berivoiescul (munte), 1359 (2490), 1369 (2507).
Berivoieşti (Nan şi fiii), 1367 (2501).
Berivoiu, 53 (92) şi 54 n. 1. (Radu de), 124-5 (227).
Berkendorf, 52 n. 1.
Berlichingen (regiment de dragoni), 1760 (3335-6).
Bernard (boier al lui Bogdan Orbul), 174 (319).
Berniczhaza. V. Gilanyi (Grigore).
Bersade (castel), 871 (1736).
Bertea, 1477 (2793).
Berthalom. V. Ghiertan.
Bertlu, 1670 (3080). V. şi Berettyó.
Berzencze, 1660 u., 1693 u., 1697 u. V. şi Bistriţa (alta?).
Berzeviczy (Martin, secretar princiar în Ardeal), 659-60 (1221), 692-3 (1276-7).
Beschenev. V. Beşeneu.
Beşeneu, 427 (792), 429-30 (799), 1094 (2033).
Bethlen. V. Beclean.
Bethlen. V. Ardeal (vice-Voevozi: Dominic Bethlen) şi Turzó (Alexie).
Bethlen (Alexie), 334 (619). (Anton Nemes de), 322 (598). (Blasiu), 174-5 (321). (Farkas), 323 (599), 421 (781), 1326 (2439). (Francisc), 1111-2 (2056), 1159 (2156), 1161 (2160). (văduva lui), 1255 (2338).
Bethlen (Gavril, principe al Ardealului), 859-60 (1718). 861-4, 865-6 (1728), 867-9, 872-4 (1737-9), 875-6 (1741), 876-9, 884 (1751), 885, 886 (1754), 894, 895 (1767), 907-8 (1781-2), 910-11 (1784-5), 913-4 (1787-8), 917-8 (1791-2), 926 (1803), 930 (1808), 932 (1811), 934-7, 939-40, 942, 943 (1820), 944, 945 (1823), 947, 948 (1827), 952 (1832), 953-5 (1833-5), 956-7 (1836-8), 962-3 (1844), 966 (1850), 967 (1851), 970-1 (1858), 972 (1859), 972-3 (1861), 975 (1864), 978 (1866), 979, 980 (1867).
Bethlen (Gheorghe). V. Ardeal (vice-Voevozi de). (Grigore), 1387-8 (2545-6), 1453-4 (2706), 1456 (2712). (Ioan), 1181 (2210), 1321 (2429). (Ladislau), 1504 (2834). (Nicolae), 156 (284), 1400-1 (2580).
Bethlen (Ştefan, guvernator al Ardealului supt Gavril Bethlen), 891-3 (1760-1), 894, 895-6 (1767), 898-9 (1773), 903-6 (1778-80), 908-9 (1782), 910-11 (1784-5), 912-5 (1786-8), 915-8 (1790-2), 918-9 (1793), 919-20 (1795), 922-3 (1799-800), 926 (1803), 928 (1805), 929 (1807), 932-4 (1811-3), 941-2 (1819), 957 (1837), 960 (1841), 970-1 (1858), 972 (1859), 974-5 (1863), 1029 (1939).
Bethlen (Toma), 348-9 (650).
Bialis (Alexandru), 1479 (2797). (Francisc, căpitan), 1478, 1481 (2810; şi fiii), 1482 (2815), 1529. (fiul Francisc), 1478-9 (2797), 1480 (2801), 1482 u., 1491 (2823). (Iacob), 1479 (2797).
Bialocierkew, 1017 (1923).
Bielawski (Ioan, ostaş „muntean" în Ţara-Românească şi la Imperiali), 1343 (2460).
Bihari (Paul), 1122 (2073).
Bihor (comitat), 34 (56), 1617 u., 1621 u., 1643 (3052), 1648, 1660 u., 1665 u., 1667 (3075), 1669 u., 1672 (3085), 1673 u., 1693 u., 1696 u. (3321), 1751 (3321), 1752-5 (3322-5), 1756-69, 1771 u., 1774-5, 1777 (3358), 1786, 1826 n. (4). (Românii din), 1615-7 (3016). (plan pentru liniştirea lor, 1784), 1748 u. (protopopul Ioan Popovici), 1720-1 (3179).
Biko (om al regelui Vladislav Jagello), 194 (355).
Bilţ (Toma, jurat în Maramureş), 800 (1636).
Birkenau, 780 (1604), 792.
Biró (Samuil, inspector de vămi), 1547-8 (2928), 1556-7 (2932).
Birtin (Ştefan, Voevod de), 33 (54).
Biserica-Albă, 1786. V. şi Bialocierkiew.
Birthelm. V. Ghiertan.
Bisericani, 1404 (2589).
Bissenus (Paul, Ban de Sclavonia), 17 (23).
Bistriţa, 7 u. (9), 10 n. 2, 21-2 (32), 24 (37), 42 (73), 80-1 (139).
biserica lui Fabian Eufner, 336 (623).
casa de Sfat („domus consistorialis"), 413.
casa lui Ioan zidarul, apoi a lui Petru Rareş, 456-7 (849), 460 (855), 470-2 (873-6), 496-7 (921), 514-5 (949-50), 516, 519 (952), 520-1 (954).
mănăstiri, 441 (823). (a Franciscanilor), 441 (825).
turnul şi biserica cea mare, 794-5 (1629).
bâlciul, târgul cel mare, 570, 582 (1079), 806 (1646), 900 (1775), 1001 (1897), 1104, 1110 (2053), 1168 (2172), 1172 (2179), 1186-7 (2223), 1345, 1391 (2554), 1421-2 (2627).
Ungergasse (meşterul Petru din), 568 (1051).
suburbii (Armeni în), 1421-2 (2627).
vidicul, 119-20 (216). (sate săseşti), 1119 (2071.)

drumul de comerţ, 1031 (1942), 1058 (1982), 1120.
Bistriţa (întâmplări istorice cu privire la):
ordine de straja munţilor (veacul al XV-lea), 17-8 (24),
asediu la, 47 n. 1
atac moldovenesc, 74 (129).
întărire şi ajutor regal, 82-3 (142).
soli ruşi prin (1483), 120 (217).
Voevodul ardelean Petru de Sankt-Georg şi Pösing la, 152 (277).
negustori moldoveni la, 185-6 (337).
privilegiul regal pentru mărfurile de peste munţi, 269-70 (492).
cesiuni de drepturi de Ioan Zapolya către Petru Rareş, 298-9 (546), 325 (602), 326 (604), 334 (619), 339 (628), 342 (634), 356 (664).
ameninţări ale lui Petru Rareş, 325-6 (603), 327 (607), 330 (614).
„ocupare de Moldoveni", 329 (610).
depozite de asigurare, 770 (1573).
prădarea Ţinutului, lupte în 1529, asediu şi primejdia din 1530, 334-5 (620), 347 (646-7), 355 n. 2, 440-1 (825), 464 n. 2.
armistiţii cu Moldovenii (1529), 336-8 (623-5), 346 (645), 349-50 (652), 351-2 (656), 352-3 (658).
liberarea prinşilor moldoveni, 355 (663).
posesiune a lui Petru Rareş, 369 (692).
Moldoveni închişi la 1538: Luca, 382 (791).
nouă planuri duşmane ale lui Petru Rareş întors în Domnie, 402-3 (759).
lagărul moldovenesc din 1542, 428-9 (795-7).
prinşi moldoveni în 1543, 431 (803).
distrugerea suburbiilor, pentru mai uşoara apărare, 440-1 (825), 464 n. 2.
soli în Moldova (1545 u.), 441-2 (826).
Bistriţeni prinşi la Petru Rareş, 442.
voie de comerţ dela Ioan-Vodă cel Cumplit, 651-2 (1207).
Români prinşi în 1577, 666 (1233).
vechiul privilegiu de comerţ, 755 (1464).
scutire de dare din partea lui Basta, 796-7 (1631).
prădarea Ţinutului de Tatarii lui Mihai-Vodă Racoviţă, 1550, 1568 (2958).
Bistriţa (valoarea militară), 1502.
(transport de funii pentru ocne), 1554.
Bistriţa (juzi, bîrăi:) Andreiu Rymer (Riemer, Corrigiator, 1412-9), 7 (9)[1].
[Gheorghe Wihmann, 1439.
Ioan Măcelarul, 1441.
Petru Herthel sau Herther, 1452.
Ioan Bogener, 1454.]
Gheorghe Eyben (Ayben, Timarul: „Thimar"; Jerig Eyben; 1460-1), 77 (134).
[Ladislau Kunrad sau Korlath, 1462, 1468-9.
Toma Hauser, 1464-7.
Gheorghe Eyben cel Tânăr, 1471-9.]
Gheorghe Eyben din nou (1479). 102 (181).
Ioan Mezaros (Therman sau Thyrmann; 1481-6, 1491-2), 115 (207).
[Ioan Henrici, 1487-8.
Petru Rewel sau Röwel, 1494-8.
Mihail Litteratus sau Schuler, 1501.]
Fabian Eyben (1502-3, 1508-9, 1512-4), 226 (408).
[Paul Pielarul, Pellifex, Pelliparius, 1505-7.
Ioan Weyss sau Feyer, 1510-11.
Valentin Kreczmer, Pelliparius, 1514.]
Valentin Kugler (şi Nagy; 1515-6, 1540-2, 1545), 241 (439), 397-8 (752), 408 (769), 413, 427 (792), 440-1 (825).
Wolfgang Forster (1517-9), 356 (665), 361 (674), 373 (702-3), 382 u., 387 u., 408 u., 418-9 (776), 537 n. 1. (soţia), 387 (731).
[Gabriel Schnitzer, Kepiro, 1520.]
Toma Kirscher, Zewch, Wallendorffer (1521, 1523-4, 1530-4, 1537-9), 271-2 (495), 336 (623), 355 (662), 356-7 (665-6), 371 (698), 373 (702-3), 380 (717), 387 (731), 388 (733), 390 u., 394 (745), 396-7 (750-1), 408, 722 n. 3.
[Martin Zabo, Schneider, 1522.]
Iacob Tortler, vice-jude, 292 (534).
[Andreas Beuchel, Hassy, Literatus, 1525-6.]
Vincenţiu Pellio (Kürschner; 1527, 1548-9), 300 (549), 301 (552), 336 (623), 356 (665), 361 (674), 367 (686), 412-3, 440-1 (825), 469 (870), 471-2 (875), 477 (887), 480-1 (891-3), 482-3 (895-6, 898), 485 (901), 502 (929), 559 (1030), 652-3 (1210), 657 (1218), 661-2 (1224). (mama sa), 301 (552).
Dimitrie Creczmer (1535), 374-5 (705).
Petru Rehner (Regeny, Reghenius; 1536, 1543-4), 366, 412, 422 (782), 433 (809-10), 485-6 (903), 484 (899), 594 (1106).
Matiaş Zas (Szász, Pellio, Kürschner, Zewch; 1546-7, 1552-4), 455-7, 456-7 (849), 459-60 (854), 460 (856), 464-5 (863).
Grigore Daum (Dohm, Thimar, 1555-8), 517 (951), 578 (1070), 598-9 (1113, 1115), 600 (1118), 636-7 (1185), 643 (1192), 644 (1195), 722 n. 3.
Gaşpar Wüst (Kürschner, Szwchy, Pellio; 1555-8, 1559-60, 1561-2, 1563, 1570-1, 1572-5), 494 n. 1, 517 (951), 588 (1092), 648-9 (1204), 660 (1222) şi n. 1.
Gaşpar Budaky (Budaker; 1576-7, 1580-6, 1591-2), 668-9 (1238), 672 (1245), 682, 686-8 (1267-9), 689 (1271-2), 699 (1287), 708-10 (1304-5), 714 (1312).
Nicolae Schmid, vice-jude (1593), 715 (1314?), 721 (1322).
Urban Weydner (Schneider, Zabo; 1578, 1587-90, 1593, 1596-7), 715 (1314), 720-2 (1332-4).
Ioan Budaky (Budaker; 1594-5, 1598-601), 723 (1327), 724-5 (1329-30), 726-7 (1334), 728-9 (1336), 730 (1339), 743 (1414), 747 (1438), 748-9 (1449-50), 753 (1456), 763 (1514). (vice-jude, în 1599), 742 (1407), 779-80 (1604), 780-1 (606-7), 781-2 (1608).
Gheorghe Züch (Zeoczy, Eiffner, Nemethi, Bayerdorfer; 1602-3, 1606-7, 1611-2, 1616-7), 790-4 (1625-8), 801 (1638).
Gheorghe Szabó (Sabău, Sabatu, Frank, Frâncu; 1604-5, 1608-9, 1612-6, 1619-9), 806-8 (1646-9), 1651), 809 (1652), 815 (1658), 820 (1663), 821-3 (1665), 824, 825 (1667-8), 855 (1707), 868 (1730), 880 (1746),
Martin Budaky (Budaker; 1626-8, 1631-3), 946, 956-7 (1825-7), 964-5 (1847), 966-7 (1850), 972 (1860), 981 (1868), 982 (1871).
Andreiaş Sattler (Şelar, Nyerges; 1620-1, 1624-5

[1] Înainte de dânsul: Petru Kretschmer (Creczemer), 1409, şi Fabian 1404; v. Berger, *l. c.*, p. 85.

889 (1757, 1759), 897 (1769), 898 (1771, 1775), 915 (1789), 921 (179·).
Gaşpar Wüst (1631-3), 969-70 (1857) şi 969 n. 3, 972 (1860), 983-4 (1873), 989-90 (1881).
Andreiaş Lutsch (Wagner, Curripar; 1633), 994 (1887).
Martin Deidrich (Saponarius; 1634), 999-1000 (1894), 1002-3 (1898-9), 1006 (1901).
Simon Engesser (Utczassy şi Zeoczi, Szöcs; 1635-7, 1640-1, 1644-5), 784-5 (1613), 1004, 1007 (1902), 1008 (1904), 1009 (1906), 1014 (1915), 1015-6 (1918), 1016 (1921), 1017 (1923), 1021-2 (1928), 1024 (1932), 1028-9 (1937-8), 1084-5 (2015-6), 1035-6 (1948-9), 1037-8 (1951), 1040 (1954), 1047 (1967), 1063 (1992), 1075-6 (2007).
Andreiaş Diacul (Amend, Vegh; 1639, 1642-3), 773 (1592, 1594), 791-2 (1626-7), 803 (1640), 942-3 (1820), 1042 (1958-9), 1043-4 (1961), 1045-6 (1964), 1047 (1967), 1048-9 (1968-9), 1055-6 (1977-8), 1061-2 (1987-9), 1092 (2030), 1095-7 (2035), 1099-100 (2038-40), 1103 (2045), 1104-5 (2046), 1105-6 (2047-8), 1115-6, 1289 n. („Andrieşel").
Martin Schultz (Şoltuz, Szabó; 1645-7, 1650-1, 1654-5, 1657-9), 1142 (2123), 1153-4 (2143), 1158-9 (2155) şi n. 3, 1164 (2164), 1170-1 (2175-6), 1182-3 (2215), 1197 (2245), 1202-3 (2256-7), 1249, 1250-1 (2330), 1260 (2348), 1262-3, 1294-5 (2394), 1296-7, 1298 (2397), 1303-5 (2404), 1308-9 (2411).
Gheorghe Böhm (Bihm, Giurgiu; 1648-9, 1652-3, 1656-7, 1660-1), 1166 (2168) şi n. 1, 1237 (2307), 1240-1, 1243-4 (2317), 1254-5 (2337), 1264 (2356), 1276-7 (2361-2), 1297, 1298-9 (2398), 1303-5 (2403-4), 1308-9 (2411), 1310 (2413), 1400 (2578).
Ioan Litteratus (Wallendorffer, „Ianăş Diac"; 1662-3, 1666-7, 1670), 1313 (2416-17), 1318-19, (2423-4), 1320-1 (2425-7, 2428-9), 1322-3 (2430-1), 1329-30 (2444), 1341-2 (2458).
Gheorghe Urascher („Ghiurgu"; 1664-5, 1668-9), 1323 (2432), 1324-5 (2433, 2437), 1338-9 (2452-3) şi 1339 n. 1, 1342 (2458), 1352 (2478).
Gheorghe Decani (Dechendt; 1673-4), 1339 n. 1.
Mihail (?) (1673), 1351-2 (2478).
Martin Emerici (Emrich, „Imber"; 1677-8, 1684-6), 1321-2 (2429), 1366 (2498), 1369-71 (2508-10), 1400 (2579), 1402-3 (2585), 1404-5 (2590-1), 1406 (2593).
Toma Frühm („Tămaş, Săpunar; 1671-2, 1675-6, 1679, 1682-3), 1342 (2459), 1343-4 (2461-2), 1349-50 (2470-1), 1351 (2476), 1373-4 (2512), 1377 (2522), 1380 (2527), 1381 (2529-30), 1386 (2542-3), 1389-90 (2548, 2550), 1396 (2567), 1405 (2591).
Ioachim Wallendorffer („Echim"; 1692-3), 1392 (2557), 1406-7 (2596), 1407-8 (2598-9), 1409 (2603), 1410-1 (1205-7), 1412-3 (2610-2), 1415, 1421 (2625-6), 1447 (2691), 1453 (2705).
Simion Rodelt (Szöcs; 1690-1, 1693, 1696), 1425 (2733-4), 1432 (2646), 1440 (2672).
Ioan Klein (Litteratus, „Diac"; de Straussenberg; 1698—706, 1709), 1411 (2608), 1465-6 (2750) şi 1465 n. 1.
[Matiaş Werner, 1706, 1707.
Ioan Arelt; 1707.
Andreiaş Zierner, 1714-6.]
Samuel Bedäus (Bedö, Bid, „Uşer"; 1716-20), 1560-1 (2939-41), 1562 (2944), 1573 (2966).
Juraţi: Gheorghe Roth, 7 (9). Martin Krechmer, 133-4 (242).
Senatori: Gheorghe Dechant (1746), 1678 şi n. 2.
Provizori, 651 (1206).
Sfetnici: Simion, c. 1601, 779-80 (1604).

Bistriţa (vama), 1577. (cea nouă), 63-4 (110). (vigezima arendată oraşului), 749-50 (1452).
vameşi, 391 (738). (432-3 (808); (Roskyp), 292 (534). (Gheorghe şi Ştefan, c. 1600), 754 (1459). (Andreiaş, c. 1640), 1061-2 (1989) (Mihail Gunesch), 1321 (2429), 1369 (2508), 1376 (2518), 1383 (2536), 1386 (2543), 1392 (2557), 1395-7 (2566, 2568, 2570), 1398-9 (2573, 2575-6), 1401 (2581), 1402 (2584), 1405 (2591), 1430 (2642), 1560 (2940). (Ioachim, 1686), 1405 (2592). (Daniil Duma, 1720), 1576-7 (2972). (c. 1750), 1682 (3110).
„hărămiţaşi" (1677), 1369 (1508).

Bistriţa: pârcălabi moldoveni, 329-30 (611), 334-5 (620), 347-8 (648), 356 (664).
pârcălabi ai vidicului: Filip, 375 (707).
Grigore Thorozky, 408-9 (769), 409, 486 (903), 508 (938).
Gechö, 458 (851), 552 (1016).
Andreiu (1585-92), 698, 710-1 (1307), 713 (1311), 720-1 (1322) (?), 727-8 (1335), 730 (1339) (?).
Simion (1594), 721-2 (1324), 750 (1453), 783 (1600-1, 1614), 787 (1619).
Mihail Szöcs („Sus"; 1604-19), 807 (1647), 842 (1649) (?).
Francisc Szöcs (1642), 1089-90 (2027).
Tămaş (c. 1644), 1124 (2085).
Daniil Szabó (1672), 1349-50 (2470).
Ştefan Diacul, 1667 (1236).
Fără nume, 616, 627 (1169), 921 (1797), 1144-5 (2127-8), 1190 (2230), 1380 (2527).

Bistriţa (inspectori „româneşti", „domni de vidic"): Fără nume (c. 1650), 1194 (2237).
(Gheorghe „Sut", 1672), 1349-50 (2470).
Samoil Schuler (1699-700 u.) 1470 (2768), 1477 (2795) Schnell, 1576 (2972), 1577.

Bistriţa (notari şi dieci): Marcu diac, al lui Wolfgang, 355 (662). Matiaş Litteratus, 413. Cristian Pomarius, 387 (731), 411. Grigore Litteratus, 412. Ioan Deák, 1290 (2387). (notariu în 1663), 1321 (2429). Francisc Schobel, 1046 (1965). Francisc Diacul (1684), 1395 (2565), 1406-7 (2595, 2597), 1412 (2609), 1440 (2673), 1479 (2798). Ioan Arelt, 1409 (2602).

Bistriţa (plebani: dr. Mateiu), 413.

Bistriţa (cămăraşi de ocnă), 372 (699).

Bistriţa (tălmaci; în 1564), 598 (1113).

Bistriţa („grebi"), 371 (697), 543 (999).

Bistriţa („boieri"), 1125 (2090).

Bistriţa (sluga oraşului: Andrei Buchelches), 375 (707). Atanasie (1574-6), 661 (1223), 665 (1230). (Şimon, 1670), 1341 (2455). (Samoilă, 1677-8), 1344 (2461), 1370 (2509), 1398 (2572).

Bistriţa (spioni: Gavril Andreica), 1048 (1968), 1059 (1984).

Bistriţa (general, comandant imperial), 1444-5 (2683), 1453 (2703), 1466 (2750).

Bistriţa (orăşeni; în ordine alfabetică):

Adler (Petru), 1081 n. 3. Albert, 555 (1022). (altul; 1570), 643 (1192). Ambrosiu (din 1556), 520 (953). Andreiu (de la 1600), 750-1 (1453). Aurari (Emeric Makra, Tobia, Valentin de Orăştie, Laszló), 290 (529). Andreiaş (1682), 1380 (2527). Argintari: (Cristian şi soţia, Ana), 513 (997). Arrelt (Hannes), 792.

Bărbieri, 499. (Gheorghe), 502 (929). (Ştefan), 499. (Andreiu şi Emeric). V. Bărbieri (Andrei şi Emeric). Berth (Martin), 366, 440-1 (835). Beuchel (Andreiaş), 271-9 (495). Blănari, 237 n. 1. Böschez (Gaşpar), 169 (311). Bogner (Mihail), 982-3 (1872). Borbély (Matiaş), 592 (1101). Budacker (Paul), 471-2 (874-6), 519 (952), 521 (954). Byrbeimer, 1321 (2429).

Căldărari (Ioan), 1338-9 (2452). Cărbunari (Francisc), 409. Cerdo. V. cizmari. Cizmari (Martin), 337 (625). (Mihai), 1373 (2512). Croitori (Iacob), 271-2 (495). (Martin), 271-2 (495). Mihail), 366. Curelari (Ieronim Coriarius), 366. (Petru Corrigiator), 271-2 (495).

Emeric (1560), 560 (1033).

Faber. V. fierari. «Faycos», 318 (578). Fierari (Osvald), 366. Forster (Wolfgang). V. Bistriţa (juzi). (Wolfgang fiul), 540 (992). Franck. V. Bistriţa (juzi). Funieri, 559 (1030). (Solomon), 271-2 (495).

Gall (Ştefan), 996 (1890). Gaşpar (Vincenţiu), 336 (623), («jupân Gherghel», 1621), 921 (1797). Gref (Mateiu), 496 (919). Gross (Bartolomeiu), 271-2 (495).

Heen (Gheorghe), 801 (1638). Hoszu (Pavel, 1603), 801 (1638). Hewssell (Marcu), 169 (311). Horváth (Luca), 615 (1152). Hutter (Egidiu), 413. Hyrser (Cristian), 375 (707).

Ihesu (Martin), 514 (949). Iliaş (meşter, 1600), 757 (1476).

Kiss (Ioan, 1603), 801 (1638). Kynywes sau Könives (Iacob), 801 (1638). (Ioan), 456 (849). Koczis (Mihail), 1111 (2055). Kreczmer (Dimitrie), 271-2 (495), 366, 412-3, 440-1 (825). Krücher (Fabian), 441 (825). Kürschner (Baltazar), 113 (203). V. şi Pielari (Pellio) şi Werner (Toma).

Lanio şi Lanius (Dimitrie), 440-1 (825). (Iacob), 372-3 (699, 701). (Petru), 629 (1173). (Sigismund), 366, 412, 440-1 (825). (Lazăr, 1602), 793 (1628). (Leonard, fiul lui Toma), 408 u. Lernescher (Martin), 517 (951). (Luca, 1541), 409. (Mihail), 440-1 (835).

Măcelari. V. Lanio şi Meszáros. Marci (Baltazar), 596 (1109). Matthias (Frederic, 1593), 720 (1321). Matiaş (1644), 1620 (1692), 1447 (2691). Mayroschz, 158 (239). Melandus (Filip), 1086 (2018). Meszáros (Bálint), 876 (1747). (Miklós), 292 (534). Monaar (Luca), 456 (849). Moczel (Adrian, fiul lui Petru), 409. Münni (Lynchart), 391-2 (739-40).

Nagy (Dimitrie, 1582), 690-1 (1273).

Pannirasor. V. Postăvar. Petru (1635), 1007 (1902). Pielari (Pellio). V. Szöcs. Pintinger (Mihai), 271-2 (495). Pitari (Pistor; Laurenţiu), 366, 440 (825). Polner (Valentin), 2712 (495), Postăvari (Martin), 440 (825).

Roth (Sigismund), 409. Rymer (Petru), 226 (308). (Toma), 292 (534).

Sartor (văduva lui Iacob), 411. Schaller (Andreiaş), 440-1 (825). Schmidt (Martin, 1592), 715 (1314). Schwertfeger (Bernard), 169 (311). Senator (Egidiu), 434 (811). Speck (Grigore), 440-1 (825). Sutor (Albert), 615 (1152). (Ioan, c. 1530), 374 (705). Szász (Matiaş), 366, 412, 429 (797), 440-1 (825), 442, 486 (903), 517 (951). (Mihail), 413. Szöcs (Gaşpar), 516. (Leonard), 411 u., 418 (776), 508 (938), 535 (984), 586 (1088). (Mihail; fiii lui), 347-8 (608). (Mihail, 1638), 801. (Simon), 314 (579).

Şelari (Sellator; Iacob), 413, 440-1 (825). (Sigismund), 307 (565), 314 (578), 366. (Simon, 1692), 1447 (2691). Simon (Pavel, c. 1684), 1392 (2557). Şincher (Gheorghe), 747 (1438). (Ştefan, 1635), 1007 (1902).

Tartler (Iacob), 271-2 (495). Timari (Pavel), 1423 (2628). Toma, 371 (696).

Urascher (Urischer; Iacob), 408 (769), 440-1 (825), 516, 517 (951).

Waldorfer (Albert), 578 (1070). (Toma), 374 (704), 382 u. Wallttenn (c. 1600), 750 (1453). Werner (Toma Pellio, Kürschner). V. Bistriţa (juzi). Warga (Martin), 456 (849).

Zapanass (Martin), 331 (614). Zass. V. Szász. Zewch. V. Szöcs. Zywgiarthó (Bartolomeiu), 387 (731).

Bistriţa: Armeni (Toros, c. 1650), 1180 (2208).

Bistriţa: Români din vidic, 195 (356), 390 (737), 476 (885), 502 (929), 614 (1148), 793 (1628), 1121, 1682 (311), 1683 (3909). (Ştefan Tăraţă), 889 (1757).
mănăstirea românească, 271-2 (495), 291 (532), 366. (Ilarion, Vlădică), 366. (popii Mateiu, Şandor, Petru), 271-2 (495).
protopopi (1680), 1376 (2519). (Tănase, 1723), 1605 (3004).
săboraşul (1733), 1605 (3004).
preoţi, 453 (842). (Ioan), 390 (737). (alt Ioan), 657 (1218). (Lazăr, 1599), 737 (1371), 747 (1438). (Trifu), 657 (1218). (Vasile, c. 1700), 1477 (2795). (din Maerul), 1175 (2186), 1347 (2467).

Bistriţa (contingent militar), 172 (316), 192-3 (351), 296, 311 (572), 319 (591), 323 (599), 353 (559), 398 (753), 434 (812), 479 (890), 498-500 (924), 547 (1005), 584 (1085), 723 (1327), 732 (1348), 734 (1354-5), 743 (1414), 760 (1495), 768 (1556-7), 802, 844-5 (1693-4), 926 (1803), 990 (1882), 1039 (1953), 1047 (1966), 1058 (1982), 1214 (2279), 1233-4 (2302), 1239 (2311), 1256 (2341), 1430-1 (2643). (în 1600, şi dezertori), 765 (1531). (în Ţara-Românească), 1059-60 (1984). al ţehurilor), 773 (1592). (mercenari), 499. (plăieşi), 1672 (3086). (husari), 344 (661). (drăbanţi: Simon şi fratele Andreiaş; 1646), 1150-1 (2139). (remontă), 1803 (3417).

Bistriţa (cenzul Sf. Martin), 284-5 (517-8), 317 (584), 388 (733), 596 (1108), 755 (1465), 917 (1791), 1100 (2040), 1240, 1290 (2387), 748 (1448). (către Petru Rareş), 371 (697), 374-5 (705-6), 388 (732), 397 (750), 413. (în 1600), 761 (1502), 767 (1546). (dări în 1718), 1568 (2958). (dijma), 1306 (2407).

Bistriţa (cearta de hotare cu Moldova), 671 (1244) şi n. 3, 686 (1267), 717-8 (1317-8) şi n. 1, 738 (1397-400), 756, 890 (1759), 983-4 (1873), 1013-4

(1913-4), 1015 (1917), 1017-9 (1924-5), 1045-6 (1963-5), 1048-9 (1969), 1050-3 (1971-2), 1060 (1986), 1063 (1992), 1068-9, 1070 (2000), 1071-2 (2003), 1074 (2005), 1079-80 (2013-4), 1081 n. 3, 1082 u. (2015), 1085-6 (2017), 1092-3 (2031), 1095-6 (2035), 1101 (2040), 1119-20 (2071), 1176 (2193), 1193-4 (2236), 1213-4 (2279), 1340-1 (2455), 1342 (2458), 1367-8 (2502), 1411 (2607), 1449-50 (2690), 1626-7 (3035) și 1627 n. 1. (Bogner, trimes în Moldova pentru aceasta), 1080 (2013).

Bistriţa: legături cu Alexandru-Vodă Lăpuşneanu, 488 (907), 489, 491 (913), 496-8 (919-22), 498-500 (924), 501 (927), 511-3 (945-6), 513-4 (948), 523 (958), 525 (960), 526-8 (962-5), 528 (967), 531-3, 534 (980-1), 535 (983), 541 (994), 544-8 (1001-6), 549-50 (1010-1), 552 (1015), 553 (1018), 554-9, 560-2 (1032-4), 562-71, 592-3 (1102-3), 596 (1109), 597 (1111-2), 598-9 (1113, 1115-6), 600-1 (1118-9, 1121), 602-3 (1123-4), 606-8, 609-11 (1138-40), 612-3 (1144-6), 614-5 și n. 1, 616 și n. 4, 617 (1153-6), 619, 621-2 (1161), 622 n. 3, 624-5 (1164-6), 627 (1169), 628 (1171).

Bistriţa: legături cu Alexandru-Vodă Iliaş, 899-90 (1774-7).

Bistriţa: legături cu Alexandru-Vodă Cocoșul, 969-70 (1857), 971-2 (1859-60), 975 (1864), 977-8 (1866), 1364-5 (2496).

Bistriţa: legături cu Antonie-Vodă Ruset, 1367-8 (1502), 1371-2 (2511).

Bistriţa: legături cu Antioh-Vodă Cantemir, 1462-4 (2729, 2742).

Bistriţa: legături cu Mihail Apaffy, 1316-8 (2420-2), 1324 (2434), 1326-7 (2439-41), 1330-1 (2446), 1337, 1338 (2451), 1344-5 (2463-4), 1347-9 (2468-9), 1382-4 (2479-81), 1356-7 (2485, 2487), 1361 (2493), 1363-4 (2495), 1369 (2504), 1377 (2521), 1378 (2523), 1384 (2538), 1386 (2541), 1392 (2559), 1393-4 (2561).

Bistriţa: legături cu Aron-Vodă, 710-1 (1307), 717-8 (1317), 718-9 și 718 n. 1, 720 (1320).

Bistriţa: legături cu Baia, 78 (135-6), 642-3 (1192), 644 (1195), 660-1 (1223), 713, 734 (1356).

Bistriţa: legături cu Baia-Mare, 726-7 (1334), 728-9 (1336), 733 (1356), 1033-4 (1945).

Bistriţa: legături cu principele Acaţiu Barcsai, 1275-6 (2359-60), 1287 (2381), 1300-1 (2400), 1302.

Bistriţa: legături cu Bârgăul, 1467 (2754).

Bistriţa: legături cu Miron-Vodă Barnovschi, 954-5 (1834), 957 (1838), 959-61 (1841-2), 968-9 (1854-5).

Bistriţa: legături cu Gheorghe Basta, 788-9 (1624), 795 6 (1630), 796-7 (1631), 798-9, 805-6 (1644), 811-2 (1654-5).

Bistriţa: legături cu Cristofor Báthory, 669 (1240), 676-8 (1253, 1255).

Bistriţa: legături cu Gabriel Báthory, 832 (1677), 835-7 (1681-2), 838 (1684-5), 840-1, 842-6 (1690-4), 846-9, 854-5 (1706), 857 (1711), 858 (1714).

Bistriţa: legături cu Sigismund Báthory, 701 (1290-1), 702 (1293), 704 (1298), 716-7 (1316), 725 (1331), 726 (1333), 729-31 (1337-8, 1340-1), 732 (1349), 734 (1354-5, 1358), 737 (1378-9), 739 (1387, 1393), 780-1 (1606-7), 788 u. (1624).

Bistriţa: legături cu principele Ştefan Báthory, 647 (1200), 657 (1217), 663-4 (1227).

Bistriţa: legături cu Becleanul, 680-1 (1259).

Bistriţa: legături cu Gabriel Bethlen, 859-60 (1718), 861-4, 868-9, 872-4 (1737, 1739), 875 (1741), 876-9, 935 (1814), 944 (1822), 970-1 (1858).

Bistriţa: legături cu guvernatorul Ştefan Bethlen, V. Bethlen (Ştefan).

Bistriţa: legături cu principele Ştefan Bocskai, 817-9 (1662).

Bistriţa: legături cu Bogdan-Vodă Orbul, 231 (420).

Bistriţa: legături cu Bogdan-Vodă Lăpuşneanu, 628-9 (472-3), 631-3 (1173-80), 634-5 (1181-2), 635 (1184), 641 (1189), 642 (1191), 643-4 (1193-4), 646-7 (1199).

Bistriţa: legături cu Borşa, 1182 (2212).

Bistriţa: legături cu Botoşanii, 1512-3 (2547).

Bistriţa: legături cu Braşovul: 329 (611), 514-5 (949), 883-4 (1750), 1285-6 (2378), 1473 (2781).

Bistriţa: legături cu Câmpulungul Moldovenesc, 754 (1458), 786 (1617), 787, 788 (1622), 806-8 (1646-9), 865 (1727), 866 (1729), 870-1 (1734-5), 887 (1755), 889 (1757), 890-1 (1759), 896-7 (1768-9), 897-8 (1771), 921-2 (1797-8), 985 (1875), 989-90 (1881), 994 (1887), 1007 (1902), 1015 (1917) și n. 2, 1017 (1923), 1042, 1060-1 (1985-8), 1070-1 (2001-2), 1087-8 (2021-4), 1102 (2042), 1122 (2074), 1125 (2090), 1158-9 (2155), 1166 (2168), 1174 (2183), 1175 (2187, 2189), 1176 (2190, 2193), 1178 (2200), 1182 (2213), 1183-4 (2217), 1193-4 (2236), 1194 (2238), 1320 (2425-7), 1330 (2445), 1339 (2453), 1340-2, 1343-4 (2461), 1347 (2465-6), 1350-1 (2471-6), 1355 (2483), 1356 (2486), 1370 (2509), 1375-6 (2514-15), 1376 (2517-8), 1377 (2522), 1380-1 (2528-30), 1383, 1386-7 (2543-4), 1389 (2549), 1390-2 (2554, 2556-8), 1393 (2560), 1394-6 (2562-6), 1398-9 (2572-3, 2575-6), 1402-5, 1406-8 (2594-8), 1409 (2601-3), 1410-1, 1425 (2633), 1426 (2636), 1428-9 (2640), 1430 (2642), 1433 (2648), 1435, 1438 (2655), 1440-1 (2674-5), 1442 (2677), 1444 (2681, 2683-4), 1447 (2687, 2689), 1450-1 (2696, 2698-700), 1453 (2703-4), 1454-5 (2707-9), 1457 (2713), 1465-6 (2750), 1470-1 (2770, 2773), 1474 (2786, 2788), 1480 (2802), 1516 (2857), 1523-4 (2878), 1562 (2944).

Bistriţa: legături cu Câmpulungul muntean, 309 (568).

Bistriţa: legături cu Dumitraşcu-Vodă Cantacuzino, 1357-8 (2478).

Bistriţa: legături cu Ciceul, 174 (320), 302 (553), 328 (609).

Bistriţa: legături cu Clujul, 736 (1368-9, 1373), 737 (1379), 956 (1836).

Bistriţa: legături cu Cotnarul, 521-2 (955).

Bistriţa: legături cu Istratie-Vodă Dabija, 1313-4 (2417), 1318-9 (2423-4), 1323 (2432), 1328-9 (2443).

Bistriţa: legături cu Despot-Vodă, 572-5, 576 (1066), 577, 587 u., 591 (1099-100).

Bistriţa: legături cu Dorna, 1178 (2201), 1475 (2790).

Bistriţa: legături cu Duca-Vodă, 1329-30 (2444), 1338-9 (2452), 1373-4 (2512), 1374 (2513).

Bistriţa: legături cu Făgăraşul, 1437-8 (2664).

Bistriţa: legături cu Gherla, 809 (1652).

Bistriţa: legături cu Gaşpar-Vodă Gratiani, 884-5 (1751-2), 889-90 (1758),

Bistriţa: legături cu Gheorghe Ştefan-Vodă, 1232 (2300), 1249, 1262-3, 1276-8 (2361, 2363).

Bistriţa: legături cu Gurghiul, 682-3 (1262).

Bistriţa: legături cu Humorul, 1061-2 (1989), 1174 (2184), 1175 (2188), 1188 (2225).

Bistriţa: legături cu Iancu-Vodă Sasul, 678-80 (1256-8), 682 n. 4.

Bistriţa: legături cu Iliaş-Vodă Rareş, 454 (844), 455-6

(847-8), 457-8 (850-1), 463 (861), 465-6 (864-5), 469-71 (869-71, 873-4), 472 (876), 473-4 (879-82), 476-7 (885-7), 480-2 (892-5), 482 n. 2.
Bistrița: legături cu Iliaș Alexandru-Vodă, 1331-2, (2447).
Bistrița: legături cu Ioan-Vodă cel Cumplit, 650-2 (1205-7), 654-5 (1213), 657 (1218).
Bistrița: legături cu Ioan-Vodă Potcoavă, 670-1 (1241-3).
Bistrița: legături cu principele Ioan Kemény, 1305-7 (2405-8), 1308 (2410), 1309 (2412), 1310-2 (2414-5), 1314 (2418).
Bistrița: legături cu regina Isabela, 426 (961), 528 (966), 529, 547 (1005), 548 (1007-8).
Bistrița: legături cu Vasile-Vodă Lupu, 1008-9 (1905), 1012 (1911), 1013-4 (1913-4), 1017-8 (1924), 1028-9 (1937-8), 1030 (1940), 1055 (1976), 1070-3 (2000-4), 1075-6 (2007), 1076-8 (2009-10), 1085-6 (2016-7), 1090-1 (2028), 1105-6 (2047), 1106-7 (2048-9), 1126-7 (2092, 2094), 1130 (2103), 1139 (2120), 1142 (2123), 1147 (2135), 1153-4 (2143), 1160-1 (2159), 1164 (2164), 1170-1 (2175-6), 1202-3 (2266-7).
Bistrița: legături cu Ștefan-Vodă Lupu, 1294-5 (2394), 1296-7, 1298-300 (2397-9), 1303 (2403), 1308-9 (2411), 1310 (2413).
Bistrița: legături cu Ștefan Majláth, 372 (700), 397 (751), 398 (753).
Bistrița: legături cu Maramurășul, 102 (181), 367 (687), 466-7 (867), 538-9 (989-90), 636-7 (1185), 671 (1244), 686 (1267), 687-8 (1269), 721-2 (1324-5), 800 (1636), 874-5 (1740), 881-2 (1748-9), 1324 (2433), 1432 (2646). (cu nobilii români din), 307 (565).
Bistrița: legături cu principesa Maria-Cristina, 735-6 (1361, 1363-4), 740 (1396).
Bistrița: legături cu Gheorghe Martinuzzi, episcop și tezaurariu, 436 u., 438-9 (821), 483 (897), 484 (899), 485 (901-2).
Bistrița: legături cu Mihai-Vodă Viteazul, 731 (1343-4), 740 (1394), 743 (1415-6), 744-6, 747-8 (1439-48), 749 (1450-1), 756 (1468-73), 757-9, 760-1 (1493, 1495, 1503, 1506), 762 (1507, 1509-10, 1512-3), 764-70, 771 (1577-8, 1582).
Bistrița: legături cu Moldova:
negoț liber (1564), 597 (1112).
negustori în, 274 (499), 298 (544), 547-8 (1006), 741 (1405), 975 (1875), 1004 (1915).
aur din Moldova, 230-1 (418).
depozit de mărfuri moldovenești în, 400 (755).
boieri din vremea lui Vasile Lupu, 1139 (2119).
Vlădică moldovenesc fugar în 1563, 582 (1080).
trimeși în Moldova: Ștefan (1508), 187 (342). Iliaș (la 1653), 1139 (2312).
copii trimeși spre creștere în Moldova. Grigore Szabó, la 1621, 903 (1777).
țărani din Ținut în Moldova, 1011 (1909).
Bistrița: legături cu Moldovița, 788 (1623), 922 (1798), 964-5 (1847), 982 (1870), 1176 (2191), 1179 (2204), 1180 (2206), 1424 (2632).
Bistrița: legături cu Ieremia-Vodă Movilă, 736 (1371-2), 737 (1375), 738, 739 (1388-9, 1391-2), 742 (1408), 743 (1411-4), 756 (1474), 801 (1638), 805 (1643), 806 (1645), 816 (1659-60), 820-1 (1664), 826 (1668), 828-9.
Bistrița: legături cu Simion-Vodă Movilă, 830-1 (1675).
Bistrița: legături cu Constantin-Vodă Movilă, 831-2 (1676).
Bistrița: legături cu Gavril-Vodă Movilă, 880-1 (1747).
Bistrița: legături cu Moise-Vodă Movilă, 983-4 (1873).
Bistrița: legături cu Năsăudul, 641-2 (1190).
Bistrița: legături cu târgul Neamțului, 753 (1457), 807 (1648), 1013 (1912).
Bistrița: legături cu episcopatul de Oradea-Mare, 656-7 (1216).
Bistrița: legături cu Oșorheiul, 380 (717).
Bistrița: legături cu Petru-Vodă Rareș, 294 (538), 300 (549), 304-5 (557-9), 310 u., (570), 317 u., 319 (591), 322 u., 326 (604), 327 (606) 329-30 (611), 360-1 (672, 674), 372-3 (699, 701-3), 374 (704), 375 (706), 376 (709), 382 (722-4), 384 u., 398-9 (752-3), 400-1 (755-7), 408 u., 427-9, 432, 434-5 (834-5), 440-1 (894-5), 453 (841-2). (asediu și armistițiu), 353 (659), 615 (1151). V. și Bistrița (întâmplări istorice). (cerere de împrumut al lui), 400-1 (756). (privilegii întărite de), 361 (674).
Bistrița: legături cu Petru-Vodă Șchiopul, 609 (1137), 665 (1230), 667 (1235-6), 668-9 (1238-9), 672-3 (1246-7), 676 (1252), 691-2 (1274), 694 (1278), 695-7 (1280-2), 697-8 (1285-6), 700-1 (1289), 708-10 (1303-8).
Bistrița: legături cu mănăstirea Putna, 969-70 (857), 1008 (1904), 1016 (1919, 1921), 1089 (2026), 1097-8 (2036), 1382 (2533), 1424-5 (2632).
Bistrița: legături cu episcopia Rădăuților, 842 (1689), 1284 (2375).
Bistrița: legături cu Radu-Vodă Milnea, 938 (1817), 945 (1823), 947-8 (1826).
Bistrița: legături cu mănăstirea Râșca, 752 (1455).
Bistrița: legături cu Gheorghe Rákóczy I-iu, 985-8 (1876-9), 990-1 (1882-3), 993-4 (1886), 999 (1893), 1000-1 (1895-6), 1009-11 (1907-8), 1023 (1931), 1024-5 (1933), 1026 (1935), 1030-2 (1941-2), 1032-3 (1943-4), 1035 (1947), 1036-7 (1949), 1037-8 (1951-2), 1040 (1954), 1044 (1962), 1047 (1966), 1058-9 (1982-3), 1062 (1990), 1063-4 (1992-3), 1074-5 (2005-6), 1076 (2008), 1087 (2019-20), 1092-4 (2031-2), 1098 (2037), 1102-3 (2043-4), 1108 (2051), 1110-2 (2053-4, 2056), 1112-3, 1117-8 (2064-5), 1160 (2157), 1162 (2162), 1165 (2165), 1188-9 (2226-8).
Bistrița: legături cu Gheorghe Rákóczy al II-lea, 1124 (2086), 1144 (2127), 1165-6 (2166), 1167-8 (2170-1), 1169 (2174), 1171 (2177), 1172-3, 1174 (2182), 1179 (2203), 1184-1 (2219), 1186-7 (2223-4), 1190-2 (2231-3), 1193 (2235), 1198-9 (2247-8), 1200-1 (2251-3), 1204-5 (2258-9, 2261), 1206-7 (2264-6), 1208, 1209-11 (2271-3), 1212-8 (2277, 2279-80, 2282-5), 1224-6 (2292), 1235 (2304), 1236-9 (2305-6, 2308-10), 1244-7 (2318-20, 2322-5), 1248, 1250-1, 1252-4 (2333-4, 2336), 1256, 1257 (2343), 1278 (2364), 1279 (2367), 1280 (2368), 1282 (2372), 1287-8 (2382), 1290 (2387), 1291 (2390), 1293-4 (2392-3).
Bistrița: legături cu Retegul, 663 (1226).
Bistrița: legături cu Rodna, 133-4 (242), 249 (451), 250-1 (454), 355 (662), 434 (811), 464-5 (863), 668 (1237), 711-2 (1309), 723 (1326), 738 (1385), 742 (1409), 761 (1505), 808 (1651), 996-7 (1890), 1059-60 (1984), 1562 (2945). (drepturile Bistriței peste Rodna și Valea Rodnei), 83-4 (144), 150 (273).
Bistrița: legături cu Sibiiul, 300 (549), 451-2 (839-40), 453 (843), 461-2 (858-9), 485-6 (903), 495 (917), 530, 536 (985), 540-1 (993), 541 n. 1, 542 (996), 548 (1008), 563-4 (1038-9), 572 (1056), 573 (1058), 576 (1065-6), 577 (1068), 579, 595-6 (1107-8), 816-7 (6161)

886-7 (1753-8), 1361-2 (2494), 1384-5 (2539-40), 1442 (2679), 1603-4 (3001).
Bistriţa: legături cu Sighişoara, 919 (1794).
Bistriţa: legături cu Siretiul, 754 (1460).
Bistriţa: legături cu mănăstirea Slatina, 786 (1616), 897 (1770), 967 (1852), 1176 (2192) şi n. 2, 1423-4 (2630).
Bistriţa: legături cu Ştefan-cel-Mare, 83 (143), 112 (201), 163 (301).
Bistriţa: legături cu Ştefan-Vodă Tomşa, 585 (1087).
Bistriţa: legături cu Ştefan-Vodă Răzvan, 732 (1347).
Bistriţa: legături cu Ştefan-Vodă Tomşa al II-lea, 851 (1702), 856-7 (1709-10), 870 (1719), 924-6 (1802), 927 (1804), 930-1 (1808-9).
Bistriţa: legături cu Suceava, 77 (134), 113 (203), 297 (542), 298 (544), 727-8 (1335), 750-2 (1453-4), 931-2 (1810), 982-3 (1872), 993 (1885), 1014-5 (1915-6), 1037 (1950), 1041 (1956), 1053-4 (1973-4), 1180 (2208), 1341 (2456), 1448-9 (2694), 1451-2 (2701).
Bistriţa: legături cu Suciul-de-sus, 833-4 (1679).
Bistriţa: legături cu Moise Szekély, 801-2 (1639)
Bistriţa: legături cu Ţara-Românească, 595 (1107), (pribegi din, 1554), 508 (938). (din 1559), 550-1 (1013)
Bistriţa: legătură cu Tatarii (1621), 917 (1792).
Bistriţa: legături cu Teceul, 814-5 (1657).
Bistriţa: legături cu Terpiiul, 449-51 (837-8).
Bistriţa: legături cu episcopul Pavel de Turdaş, 645-6 (1197).
Bistriţa: legături cu mănăstirea Voroneţul, 1015-6 (1918, 1920), 1023 (1936), 1128 (2099), 1177 (2196).
Bistriţa: legături cu Ioan Sigismund Zápolya, 550-1 (1013), 574-5 (1060-3), 580-2 (1074-8), 582-3, 584-5 (1084-5), 586-7 (1089-90), 589 (1093-4), 590 (1095, 1097), 591, 592 (1101), 599-600 (1117), 630-1 (1176), 638-9 (1186), 640 (1188).
Bistriţa (de-jos), 113-4 (204).
Bistriţa (râu în Ardeal), 345 (642-3), 518 (1318), 873-4 (1739), 1018 (1925), 1050-1, 1071-2 (2003), 1081, 1096, 1428 (2640).
Bistriţa Aurie (râu), 1079-80 (2013).
Bistriţa Seacă (râu), 1014 (1914).
Bistriţa (munţi), 947 (1825). (culme), 1052.
Bistriţa (localitate în Ungaria? ori Berzencze?), 1617 (3017), 1670 (3080).
Bistriţa (mănăstire olteană), 189 n. 1, 453 n. 1.
Bitfalău, 1524 (2880).
Biadi (locotenent imperial, 1715), 1559 (2937).
Blaj, 1188 (2226), 1214-5 (2280), 1252 (2333), 1324 (2434), 1352-3 (2479), 1353-4 (2480-1). V. şi Blaşfalău.
„Blaşfalău", 1097 (2036).
Bohâlna, 1020-1 (1927).
Bobric (boier, 1600), 774 (1600).
Bockws (Ştefan, castelan de Făgăraş), 172 n. 1.
Bocskai (Ştefan, rege al Ungariei), 735 (1365, 1367), 738 (1382), 741 (1403), 817-9 (1662), 823 (1665), 824, 827 (1669), 828 (1671), 831-2 (176).
Bod, 11-2 (12), 12 (14), 23-4 (36), 40 (70), 406 (764).
Bodony (Sigismund; 1691), 1438 (2667). (Ştefan), 742 (1407), 746 (1435), 746 (1435), 748 (1445, 1449), 755 (1462).
Bögendorf, 52 n. 1.
Bölöny (Gaspar, secretarul lui Gabriel Bethlen), 861, 862 (1722), 865 (1726), 869 (1732), 879, 893 (1761).
Boemi şi Boemia, 29 (46), 55 (94), 196 n. 1, 451 (839), 822 (mercenari), 450 (838). V. şi tabla lucrurilor: postav de Boemia.
Boér (Ştefan, trimes al lui Sigismund Báthory), 723, (1328), 725 (1331). (în 1644), 1123 (2079), 1124 (2084), 1136. (Ştefan, notar în 1784), 1762-3 (3339), 1766 (3342).
Bogács, 377-8 (712).
Bogata, 115 (206), 1047 (1966). **(-Românească),** 746 (1433).
Bogath. V. Bogata.
Bogáthy (Blasiu), 756 (1468). (Ioan), 263 (481). (Meinhard), 821-2 (1665).
Bogdan-Vodă (Domn al Moldovei, tatăl lui Ştefan-cel-Mare), 36-7 (63).
Bogdan-Vodă (Domn al Moldovei, fiul lui Ştefan-cel Mare, Orbul), 166 (306), 170 (314), 172-3 (317-8), 174 (319-20), 175 (322), 181 (331), 185-6 (337), 187-8, (342), 192 (350), 194 (355), 201 n. 1, 202-3 (365), 204-6 (369-71, 373), 208-9 (376-7) şi 208 n. 1, 211-2 (380-1), 214 (386) şi n. 1, 215 (387) şi n. 3, 219 (395-6), 230 (317-20), 232-3 (421-2, 424).
Doamna Nastasia, 201 n. 1.
Doamna Ruxanda, 201 n. 1, 215 n. 3, 231 (419), 232-3 (424).
Bogdan-Vodă (oamenii săi trimeşi în Ardeal: Cristea), 230 (317). (Grigore), 232 (422). (Ilie), 205 (370). (Ioan Gwrzo), 219 (396).
Bogdan-Vodă (sau Constantin, fiul al lui Petru Rareş), 440 n. 2, 617 (1156), 641-2 (1190), 646-7 (1199) şi 647 n. 2, 648-9 (1202).
Bogdan-Vodă Lăpuşneanu (Domn al Moldovei), 628-9, (1172-3) şi 629 n. 1, 631-2 (1177-8), 632-3 (1179-80), 634-5 (1181-2), 636 (1183), 641 (1189), 646-7 (1199), 676 (1252), 722 n. 3. (Sfetnici) 631 (1177). (omul său, trimes în Ardeal: Zaharia), 647 (1199). (pretendent împotriva lui), 722 n. 3.
Bogdan-Vodă (fiul (?) lui Ieremia Movilă), 734 (1360).
Bogdan Doboca (Vornic muntean), 53 (92) şi 54 n. 1.
Bogdăneţul (munte), 246.
Bogdány (Francisc, Marele-Cămăraş al lui Gabriel Báthory), 842-3 (1690).
Bogesdorf. V. Băgaciu.
Bogner (Emeric). V. Cluj (juzi de).
Boia (Argeş), 1808 (3444).
Boianowski (Stanislas), 482 n. 3.
Boica (boier muntean, c. 1510), 201 n. 1.
Boişoara, 272 (382).
Boiţa, 1476, 1541-2 (2917), 1555, 1590 (2983). (pârcălab de), 1584. („Postmeister" de), (1719), 1569-70 (2960).
Bojthory (Nicolae), 308 (566).
Bolea (Ladislas, Voevod de), 33 (54).
„Bolgar". V. Şchei.
Bolkach (Paul), 480 (891).
Bolkács. V. Bălcaciu.
Bolong (nobil ardelean, 1688), 1412-3 (2611).
Bompa (Petre, hoţ), 632-3 (1179), 634-5 (1181-2).
Bonczida. V. Bonţida.
Bonesdorff. V. Gerob (Paul).
Bongar. V. Bungard.
Bonis (Francisc, 1653), 1226 (2294).
Bonţida, 1452-3 (2702), 1456 (2711).
Bonyhay (sol ardelean la Poartă), 883 (1750).
Borăşti (Gorj), 189 n. 4.
Borăşti (Radu Logofătul şi Albul Postelnicul; începutul veacului al XVI-lea), 245.

Borbély (Albert, om al lui Gheorghe Rákóczy al II-lea), 1148 (2136). (Benedict, catană în 1618), 876-7 (1742). (Gheorghe), 647 (1200), 677 (1254). (Martin, hotnog de pedeştri la Mihai Viteazul, în 1595), 731 (1344-4), 747 (1439). (soţia sa), 766 (1539-40).
Borberek. V. Vurper.
Borchest. V. Borzeşti.
Borczest. V. Borzeşti.
Borgo-Maros. V. Bărgău-Mureşeni.
Bornemissa (Baltazar, 1542 u.), 415 (772), 417 (775), 742 (1407), 764 (1524), 830 (1674). (Gaspar), 745 (1429), 781-2 (1608). (Ioan, tezaurariu al Ungariei), 162-3 (299), 166-7 (306), 170 (394). (Ioan, castelan de Buda), 251-2 (456), 270 (493). (Ioan, baron), 1642, 1645 (3056). (Matiaş), 492 u. (915). (Paul). V. Alba-Iulia (episcopi de).
Boros-Sebes. V. Sebeş.
Boros (Ioan, «viteaz de Curte» al lui Gheorghe Rákóczy al II-lea), 1143-4 (2126). (căpitan în 1653), 1233-4 (2302), 1238 (2309), 1240, 1243 (2316).
Borsa (în comitatul Doboca), 71 (124).
Borşa (în Maramureş), 576 (1066) şi n. 1, 1182 (2212), 1420 (2624). (Alexa lui Hanţi din), 1645-6 (2750). (popa Gheorghiţă din), 1474-5 (2789).
Borzeşti (Andreica şi Ioan din), 631-3 (1178-9), 634-5 (1181-2).
Bosânceanul (Teodor, hoţ), 1411 (2607).
Bosnia, 159 (292), 394 (746), episcopi: Gavriil Polnar, 156 (285). Ioan, 1826 (3).
Bosnia: Paşi, Mehemed (1554), 506 (935).
Bosniaci în oastea lui Mihai Viteazul, 732 (1348).
Botfalu. V. Bod.
Bóth (Luca, judecător în 1751), 1784 (3320).
Bothfalva. V. Bod.
Botoşani, 304-5 (557), 325 (602), 327 (606), 347-8 (648), 361 (674), 453 (842), 489 (909), 527 (964), 1008-9 (1905), 1810 (3456). (Avan Baroncea din), 1512-3 (2347). (Vornici de, 1706), 1512-3 (2847).
Brad, 1751 (3320), 1752-3 (3322-3), 1756 (3328). (târgul), 1748, 1776 (3357).
Brăila, 1 (1) şi n. 1, 2 (1), 9 n. 7, 8; 38 (66), 51 n. 3, 76 n. 6, 109 n. 1, 131-2 (238), 147 n. 2, 449 (837), 904 (1779), 1000 (1894), 1027, 1808 (3445). (vadul), 739 (1392). (pescari), 109 n. 1. (vama), 13, 47 (82).
Bran, 13, 22 (32), 25-60 (40), 32, 42 (73), 53 (91), 52 n. 1, 58 (99), 65 (113), 69 (121), 90 (155-6), 101 (179), 102-3 (182-3), 122 (220), 124 (226), 132 (239), 135 (245-6), 137 (248), 138 n. 2, 140 (253), 143 (260), 144 (262), 152 (278), 257 n. 1, 258 n. 1, 263 n. 1, 286 n. 1, 290 (529), 345 (641), 357 n. 1, 379 (715), 420 n. 1, 693 (1276), 859 (1715-6), 1173 (2180), 1215 (2281), 1279 (2366), 1368 (2503), 1460 (2731), 1470 (2767), 1706 (3170), 1711-2 (3181-2), 1730 (3243). 1716 (3206), 1721 (3226), 1738 (3297), 1738-9 (3289-92), 1796 (3369), 1799 (1394), 1803 (2420), 1806 (3436), 1807 (3441).
Bran: castelani munteni, 11 (11). (alţi castelani), 25-6 (40). (pârcălabul Blasco), 122 (221). (castelanul din 1613), (1715-6). (castelanul Andreas Gaudy), 1778-9 (3359-60, 3362). (castelanul din 1792), 1802-3 (3410, 3414). (castelanul Ioan Gaudy), 1808 (3448), 1809 (3450-1), 1811 (3467).
Bran: vameşi, 25-6 (40), 113 (2058). (munteni), 11 (11). V. Pavay. (Francisc Csapaia), 1547 (2927). (Pavel Tamás), 1091 (2029). (Ştefan Tokaj), 1715 (3197-8, 3200), 1717 (3204).
Bran: popa Vlad «Csurei», 1739 (3292).
Bran: carantina, 1736 (3273), 1803 (3416).
Bran: drumul, 1808 (3446).
Bran: colibaşi, 1676 (3095), 1701 (3143), 1702 (3146), 1732-3 (3254, 3257-9, 3264), 1734-5 (3267-8), 1798-9 (3388-9), 1800-1 (3400, 3404-5), 1803 (3414-6), 1805 (3429), 1807 (3439). (de afară), 1704 (3153). (de sus), 1798-9 (3388-9). (Ştefan Banghel), 1727 (3236).
Bran: muntele, 246.
Bran (Ioan), 1812 (3475).
Brâncoveanu (Constantin-Vodă, Domn al Ţerii-Româneşti), 1416 (2617), 1446 (2688), 1458 (2719), 1460 (2727, 2730-1), 1461 (2734), 1463 (2741), 1465 (2745, 2747-9), 1466 (2751-2), 1467 (2455-6), 1469 (2760, 2762-3), 1470 (2765-7), 1471 (2472, 2475-7), 1478-9 (2797), 1490-1 (2801, 2803-5, 2808, 2810-2), 1482 u., 1494, 1495 (2828), 1500-1 (2832-3), 1504-7 (2835-7, 2839), 1508-9 (2841-2, 2844), 1515-7 (2849-56, 2858), 1518-21, 1522-3 (2872-6), 1524-5 (2880-1, 2883-5), 1527 (2887, 2889), 1534-7 (2900, 2902, 2904-5, 2909-11), 1540 (2915). 1542-3, 1544-5 (2921-2), 1557 (2933), 1558-9 (2918-9), 1558-9 (2936-7), 1574 (2967), 1724. (ca nobil ardelean), 1491 (2824). (omul său Milea negustorul), 1523 (2874).
Brâncoveanu (Constantin, nepot de fiu al precedentului), 1689 (3124), 1719 (3217).
Brâncoveanu (Ilinca, fata lui Constantin-Vodă), 1466 (2752) şi n. 2.
Brâncoveanu (Manolachi), 1737 (3279), 1744, 1811 (3464-6, 3468), 1812 (3472), 1813 (3481). (soţia lui), 1810 (3458-9), 1813 (3483).
Brâncoveanu (Doamna Marica), 1563-4 (2948-9).
Brâncoveanu (Nicolae), 1811 (3464-6), 1812 (3472). (Maria, soţia lui), 1735-6 (3273).
Brancovici (Sava, Mitropolit ardelean), 1199 (2248) şi n. 1, 1289 (2385-6), 1291-2 (2391) şi 1291 n. 2, 1308 (2409), 1380 (2527).
Brandenburg, 1614 (3014). (Ecaterina de, principesă a Ardealului), 867. (marchizul Gheorghe de), 280 (508). (bani din), 608 (1136) şi n. 1, 1539 (2914).
Brandis (Andreas de), 488 (906).
Branicska. V. Szalanczy (Ladislau).
Brânişteanul (Grigore, omul lui Alexandru-Vodă Lăpuşneanu), 497-8 (922).
Bratocea (pas), 96 n. 4.
Braşov: întâmplări istorice.
jurământul lui Mircea-cel-Bătrân, 1822 n. 3.
ordin de a opri pe negustori, 3-4 (4).
servicii militare în Moldova, 4 u. (5).
pradă turcească, 11-2 (12-4).
expediţia peste Dunăre din 1423, 13.
privilegiu pentru credinţă faţă de Ungaria în 1427, 14-5 (18).
oaste ardeleană spre oraş în 1431, 17 (23).
scutire de subsidiul Conciliului dela Basel, 21 (30).
ajutarea lui Vlad Dracul, 23-4 (36).
rugăciuni către Ioan Hunyady, 29 (48).
Ioan Hunyady în oraş, 36 (62), 40-1 (71-2).
întărirea, 40-1 (70-1).
ajutorul contra Domnului muntean Vladislav, 42 n. 2.
negustori braşoveni în Ţara-Românească, 65 (113).

ajutor cerut de Vlad Țepeș, 85-6 (80).
prada lui Țepeș, 50 n. 6, 50-1 (89) și 51 n. 3, 52 n. 1, 55 n. 1.
regele Matiaș Corvinul în oraș, 52 n. 1
scutire din partea regelui Matiaș pentru participarea la expediția în potriva lui Ștefan-cel-Mare, 65 (114).
conflict cu Voevodul ardelean Blasiu Magyar, 84 (145).
împrumut acordat lui Vlad Țepeș, 86 (148).
atitudinea față de lupta de la Podul-Înalt, 91 (158-9).
pradă munteană lângă oraș, 105 n. 1.
plan turcesc împotriva orașului, în 1481-2, 111-3 (199-200, 202).
drept de a servi numai împotriva Turcilor, 129.
dă știri despre Turci, 132-3 (240).
negustori munteni la—, 132 (239).
pace cu Vlad-Vodă Călugărul, 136-7 (247-8).
Bartolomeiu Drágfy, Voevod al Ardealului, în oraș, 147-8 (269).
pace cu Vlăduț-Vodă, 213-4 (385).
Petru Thomory în, 225-6 (407).
în luptă cu Basarab-Vodă Neagoe, 234 n. 1.
poftire la o sfințire de biserică, de același, 243 (443).
soli la Ludovic al II-lea în 1521, 248 (447).
gătiri de apărare în 1521, 254 (462).
îndemnare la supunere din partea lui Mehemed-beg, 257-8 (471).
judecată cu Paul Beldy, 262-3 (480).
primejdie turcească în 1527, 297 (543).
răscumpărare dela Petru Rareș, 316 (583).
Petru Rareș împotriva cetății, 319 (591), 324 (600), 338 n. (627), 348 (649). (armistițiul), 339-42 (629-30, 632-3), 345 (642).
atac al Muntenilor, în 1529, 344 (640).
intervenție a lui Petru Rareș pentru oraș, 354 (660).
trădarea Brașovenilor din 1530, 354 (660), 362 (676).
nouă pagube de la Petru Rareș, 364-5 (683).
scutire de taxă din partea regelui Ungariei, 364-5 (683).
frică de Turci, în 1541 și urm., 379 (813), 401 (757).
conflict cu Pătrașcu-cel-Bun, 509-11 (941, 943).
tabăra lui Alexandru-Vodă Lăpușneanu, 522 (957).
fugă de negustori români la vamă (1562), 581 (1076).
primejdie din partea lui Aron-Vodă, 732 (1326).
dieta din 1600, 758 (1481).
valoarea militară a orașului, în vremi mai nouă, 1502.
distrugerea Șcheiului de Curuți, 1502.
plângere împotriva cvartirilor militare, 1550, 1567 (2957).
măsuri împotriva ciumei, 1684-5 (3114).
«Cronica zugrăvită», 12 n. 1.

Brașov: cetatea, 20-1 (29), 1550, 1567 (2957). (Români în), 1483 (2816).
turnuri, 20-1 (29), 339 (628).
biserica și mănăstirea Sf. Petru, 20-1 (29).
biserica Sf. Bartolomeiu, 55 n. 1.
biserica românească din cetate, 1813 (3481, 3483).
Târgul Vitelor, 1478.
hanul Albrichin, 1530.
spițeria «zur Kette», 1473 (2781).
case, 1878 (2933). (ale Românilor din Țara-Românească), 1524 (2883), 1528 (2891).
casa lui Constantin-Vodă Brâncoveanu în Brașovul-Vechiu, 1523 (2876), 1525 (2885), 1558 n. 1, 1719 (3217), 1720 (3222).
casa lui Istrati, fiul lui Stoian Comisul, 1523 (2874).
suburbii, 407 n. 5.

Brașov. V. Șcheiul.
casa lui Manolachi Lambrinó, 1686 (3116).

Brașov: Juzi.
Valentin, 8 n. (10), 11 (11), 13. (Ioan fiul lui), 18-9 (25).
Ioan Kraus (Crispus), 13.
Luca Kis, 16 (20).
Gheorghe, 45 (79).
Gașpar, 49 (86).
Cristian, 50 (88).
Petru Werek (Weress?), 121 (220).
Paul (1507), 176 (326).
Ioan Benckner, 158 (290), 162 (298), 196 (358), 225-6 (407), 285 (519).
Martin (1522), 258-9 (472).
Simon Eötvös (c. 1540), 509 (940).
Mihail Veress (1554), 509 (940).
Petru Hirschel (Hersely; 1578), 674 (1249).
Luca Hirscher (1564, 1582-5), 596-7 (1110), 689 (1271), 695 (1280), 696-7 (1282).
Ioan Fuz (1591), 705-6 (1300).
Chiril Greissing (1598), 740 (1395).
Valentin Hirscher (1599-600), 742 (1407), 771 (1580).
Mihail Eötvös (Goldschmied; 1653 și urm.), 1123-4 (2083), 1124-5 (2088), 1127-8 (2095), 1129-31 (2102, 2105-6), 1135-6 (2144), 1138 (2116), 1139 (2218), 1140, 1142-3 (2124), 1150-1 (2139), 1155 (2148), 1157-8 (2152), 1158 (2154), 1159 (2156), 1180 (2207), 1186 (2221), 1211 (2274), 1215 (2281), 1245 (2321), 1257-8 (2344), 1258-9 (2346), 1285-6 (2378), 1379-80 (2526), (soția Ecaterina «Fraosa»), 1280 (2369), 1290 (2389). (fica), 1123-4 (2083).
Gheorghe Drauth (și co-jude), 1414 (2614), 1464 (2743), 1532 (2892), 1540 (2915), 1558 (2934), 1569 (2959), 1605 (3003).
Ioan Mangesius (Mankes, „Mancăș", „Mancheș"; 1696-7), 1459 (2726), 1461-2 (2728), 1462-3 (2739), 1463-4 (2742).
Filstich (1689), 1470 (2765).
Gheorghe Jeckelius (1707), 1716-7 (2858).
Cristofor Seewald („Zivolt", 1749; projude, jude în 1753), 1681 (3105), 1689 (3124).

Brașov: Fălnogi: Andreiaș (1697), 1464 (2743).
Pârgari: Ioan, 88 (152).
Pârcălabi: Mihai (1760), 1716 (3203).
Secretari: Markus Tartler (1788), 1797 (3377).
Notari: Ioan, 11 (11). altul în 1522, 262 (479). Martin Seewald, 1531, 1533 (2895).
Dieci: Mihai (1564), 609 (1137). Ștefan (1469), 73.
„Magistri": Paul Burger, 226 (407), Johannes (1436), 23 (34). Leonard (1421), 10 (10). Valentin Crusius, 265-6 (486).

Brașov: Comandanți: în 1707, 1515 (2852). în 1728, 1622 (3025). Rewiczki („Reriszki"), 1796 (3367).

Braşov: Vameşi: Petru Hoch şi fiul Ioan, 176 (326). Grigore de Koppan şi Francisc Florentinul, 225 (407). (alţii), 1622 (3026). vama, 5 n. (6). (stampila vămii), 1704 (3157).
Vătafi (1695), 1458 (2718).
Monetari, 27-8 (43, 45), 29 (47).
Logofătul Sfatului: Radu (c. 1717), 1562 (2946).
Curieri: Bartuş, 267 n. 1. Gergel (1522), 258 n. 1.
„Familiari": Matiaş (1554), 509 (939).
Braşov: Oficiul Divizoratului şi Revizoratului, 1813-4.
Braşov: Preoţi: Ioan Laycada (c. 1434), 21 (29). „marele-popă", 344 n. 1.
Predicatori: în 1645 (şi fiul), 1129-30 (2102).
Plebani: Ioan Kedel, 40 (69).
Braşov: Ţehiuri, 1495 (2828). Meşteri, 368-9 (690).
Arămari, 159 (291).
Argintari (ţehiul), 1520 (2869).
Carătaşi, 306 (563).
Cărăuşi, 1556 (2931).
Cojocari (ţehiul), 1516 (2858).
Croitori, 1463 (2740), 1519 (2858).
Fierari, 106 (189).
Măcelari, 237 (432), 1808 (3443).
Măsari, 1535 (2906).
Pietrari, 29 (46).
Postăvari, 1465 (2747-9).
Sforari (şi ţehmeşter), 1460 (2730).
Braşov: Orăşeni, anume (în ordine alfabetică):
Altester (Simon, c. 1529), 243 (442). Andreiaş (sol la Maghiaroglu), 859 (1717). Arcaşi (Arcupar): Clement, 236 (430). Ştefan, 158 (290). Argintari: Anton (1521), 248 (448). Gaşpar, 45 (79). Ioan (1469), 73. Petru, 368 (688). Lorinţ, 1290 (2388). V. şi Mai (Gheorghe). Auner (Ioan), 514 (949).
Beer (Petru), 117 (210). Biró (Gheorghe), 58 (100). Birtha (căpitanul Elias), 1724, 1727 (3236).
Carătaşi (Gheorghe, 1700), 1477 (2796). Carnifex. V. Măcelari. Costea, 191 (349). Crestes (1525), 285 (519). Croitori (Iacob, 1511), 216 (389). Czakó (Gheorghe), 1508 (2841), 1516-7 (2858), 1518 (2864), 1519 (2866), 1520-1 (2868, 2870), 1524 (2879), 1528 (2890), 1530-1, 1533 (2895).
Dietrich (Agnes), 1530. (Gheorghe), 1525 (2885), 1532-3 (2892, 2894-5). (Ioan), 1528 (2891, 2894), 1532. Drud (Drauth) (Martin), 405 n. 1.
Elisabeta (procuratoare în veacul al XV-lea), 74 (128).
Franzen (Toma), 1531. Fronius (c. 1700), 1474 (2788). Fuchs (Ioan, în 1523), 267 n. 1.
Gallus (săpunar: «factor smigmatum»), 261 n. 1. Gemmarius (Sigismund), 410 n. (771). Gheorghe (meşter, 1698), 1469 (1759). Golden (Ioan, 1522) 258 n. 1. Graf (Mihail; c. 1700), 1474 (2787). Groff (Ioan), 76 (136).
Hermann (Mihail), 1359 (2490-1), 1366 (2500), 1369 (2504-7). Heyde (Gheorghe Avram von der), 1528 (2891). Hirscher (Cristian), 405 n. 1. Hirscher (Cristofor), 1119 (2067), 1128 (2098). Horváth (Gheorghe, sol la Ali-Paşa Maghiaroglu), 858 (171).
Kemel (Petru), 117 (210). Kewer (Paul; 1469) 73. Klockner (Clopotarul, 1722), 1601 (2998). (Mihail), 1537 (2911). Krall (negustor; 1444), 31 (50).
Lambru (Henric, clopotar), 1515 (2853), 1535 (2904). Lecs (Ioan), 1414 (2614). Ludevigh (Mihail; 1468), 68-9 (120).
Măcelari (Gaşpar), 45 (79). (Ioan, în Ţara-Românească, la 1530), 358 (668). Mai (Gheorghe argintar), 1515 (2851, 2853), 1517 (2859), 1523 (2776), 1525 (2884), 1527 (2887), 1534 (2902). (Major, şi casa lui), 1482 (2815), 1529. (Marco, sol la Ali-Paşa Maghiaroglu), 858 (1712). (Marco Sasul, 1696), 1460 (2728). Marta („jupăneasa", 1696) 1461 (2732). Messerschmied (Cuţitarul, Ioan Thomai; şi casa lui), 1529-31, 1532 (2892, 2894-5), 1535 (2904). Morei (Petru), 309 (568).
Nicolae (negustor), 126 (232).
Orgănaşul (Gheorghe; 1709), 1535 (2806). Oroşanul (Matei; 1695), 1458 (1717).
Pecetari (Ieremia), 1416 (2617). Peterman (fiul lui Peterman), 47 (87). Plecker (Agnes), 1528 (2891). Plecker (Valentin), 1530. Plucht (Nicolae), 75 (131). Postăvari (Stoica, 1708), 1524 (2882).
Rasor (= Pannirasor, postăvar; Petru; 1436), 22 (33). Reiter (Andreiaş; 1707), 1515 (2851). Reuwel (Ioan), 10 n. 2.
Săpunari (Andreiaş „Săpun"), 1290 (2388). Schnell (Gheorghe-iunior), 1530, 1685-6 (3115). Sermer (Ioan), 191 (349). Sigerius (Petru), 1528 (2890). Snych (Elos), 19 (25). Stan (1696), 1459 (2726). Steel (Iacob, 1434), 20 (28).
Themerdek (Paul), 88 (152). Tüz („Tiză"; Hannes, 1695), 1458 (2717). Tóth (Mihail, 1564), 605 (1129). Toma (1592-3), 711 (1308).
Ulrich (1531), 364 (682).
Veér (Ştefan; după 1700), 1478. «Volfoaia» şi fiii (morţi în Rusia), 1674 (3089).
Wagner (Markus), 1376 (2516), 1473 (2781, 2784), 1574 (2968), 1620 (3021), 1622 (3024), 1623 (3027), 1629 (3037), 1635 (3043). Wallusch (Samuil iunior), 1531. Wirsch (Paul), 176 (326).
Zakch (Ioan), 410 n. (771). Ziegler (Cristian, 1760), 1718 (3210).
Braşov: pribegi munteni (în 1452), 38 (65). (în 1480), 107 (191). (călugăr.), 1797 (3375). (alţi Români pribegi), 1103 (2044). (Român spânzurat la), 144 n. 1.
Miliţa Doamna, 261 n. 1, 271 (494).
Băläccanu (fetele), 1679-80 (3103).
Basarab-cel-Mare şi cel Mic (rude), 106 n. 1.
Mircea fiul lui Mihnea, 209 (378).
Movilă (pretendentul Ioan), 1062-3 (1991).
Ruxanda, Doamna lui Bogdan Orbul, 232-3 (424).
Doamna Voica a lui Mihnea I-iu, 212 (384), 216 (389), 225-6 (407).
Cantacuzino (beizadeà Gheorghe), 1565 (2954). 1670 (3090) şi n. 1, 1677 (3097).
Braşov (Compania grecească din). 1735 (3272). 1740 (3301), 1779 (3363).
Braşov (Şchei), 286 n. 1, 364 (681), 602 (1122), 1359 (2491), 1446 (2688), 1469 (2763), 1478, 1517-8 (2860-2), 1524 (2879, 2882), 1535 (2906). (în 1776), 1613-4 (3014). (trimeşi în 1775 la Domnul muntean: Dumitru Vlad, Dan Constantin, Ioan Stoica), 1739 (3296). (negoţ de ceară), 184 n. 3. (de vinuri),

1554. (judecăţi în Ţara-Românească), 174 n. 7. (Saşi), 243 (442), 1480 (2804).
case «legate», 1520 (2870).
casa Băläceanului, 1672 (3084).
casa lui Constantin-Vodă Brâncoveanu (şi paznicul Andreiaş), 1478-9 (2797), 1480 (2801), 1481 (2810), 1482 u., 1491 (2823), 1494 (2822), 1495 (2828), 1516-7 (2858-9), 1520 (2869-71), 1527 (2889), 1528 u. (2891), 1535-6 (2909).
casa lui Gheorghe Cantacuzino, 1463 (2740).
casa lui Şerban Cantacuzino Comisul, 1459 (2724).
biserica (şi paraclisul), 1558 (2934), 1680 (3104), 1813 (3484).
protopopi: Văsiiu Grid (1695), 1458 (2718), 1461-2 (2737) (Grecul?).
Florea Băran, 1561 (2943), 1562 (2946).
Statie Vasilievici (şi cumnatul Opra), 1674 (3089).
Preoţi: în 1478, 103 n. 1. Toma, 444 n. 1. Corcea, 1477 (2794). Florea, 1524 (2882). Statie Grid, 1561 (2943). Radu Tempea dascălul (şi fiul Mateiu), 1578 (2973, 2975), 1671 (3081). Teodor (c. 1737), 1670 (3079), 1671 (3081).
Diaconi: Radu (1659), 1458 (2718).
predicator român în veacul al XVI-lea, 627-8 (1170).
cântăreţi, 1622 (3024).
Gocimani, juraţi, epitropi, 1471 (2774), 1477 (2794), 1742 (3306).
locuitori (în ordine cronologică): Martin, 187 (341). Mihai Costea (1522), 259 (474). Dumitru «Bosa» (1545), 444 n. 1. Furcă şi Sava, 444 n. 1. Panigrad, 461 n. 2. Mateiu Sasul (1695), 1458 (2717). Şerban şi Radul (1695), 1458 (2717). Stoica postăvarul, 1458 (2718). Radu Tohanul, Ioan Sollanul, Dumitru Simanul, Oană, Martin fiul lui Martiniţă, 1458 (2718). Şerban (1697), 1463 (2740). Iacov şi Gheorghe Abra (1697), 1463 (2741). Ioan Bochici, Stoica Boghină, Toader Ţapu (1697), 1464 (2744). Măcelari, 1467 (2755). Florea Şcheiul (1699), 1471 (2744). Gheorghe Hărţu (c. 1700), 1473 (2781). Ioan Mozor, Gheorghe Săthor, 1478. Radu, ginerele lui Văsiiu Vălţură, 1479-80 (2780). Petcul Mortco, Ortea Logofăt (1706), 1479 (2800). Petru sin Văsiiu Cur-Negru, dârstar, 1479 (2800). Dumitru Albeţ, 1480 (2804). Luca şi «Nysdyne Michel» (1481-2), 117 (210). Iosif şi Petco (1707), 1515 (2852). Todoran Beanghea, 1524 (2882). jupân Neacşul (1717), 1563 (2948). jupân Andrei Constantin şi jupân Vasile Mogoş, şi fratele lui, Ştefan, 1620 (3021), 1623 (3027). Nedelco negustorul, 1622-3 (3024-7). Coandă negustorul (1735), 1647 (3060). Cristofor Voicul, 1672 (3084), 1679 (3103), 1710 (3217), 1720 (3222). Mincul Herţ, şi tatăl, Simion, 1678. Pană Ghiţă negustorul, 1681 (3105). Tudor Zalomit, 1714 (3196). Simion Aldulea (1760), 1715 (3198). Dumitru Herţ sau Hârs şi fiul Dumitru, 1718 (3216). Gavrilă Pista negustorul (1569), 1735 (3270), 1737 (3279). Petco Braşoveanul, negustorul, 1740 (3299). Ioca negustorul (1793), 1804 (3421). Nicolae Pop Gheorghe (1795), 1807 (3440). Panaiot Hagi Nica, 1809 (3449). Dumitru, Gheorghe şi Ioan Marco, 1810 (3459). Antonie Costandin, 1813 (3481, 3484). (Greci), 1622-3 (3024-9).
Şchei în Ţara-Românească, 1461 (2735), 1501 (2833), 1514 (2849-50), 1517 (2860-1), 1518 (2863), 1524 (2879), 1558 (2934), 1798 (3382), 1799 (3392). (cu oile), 1567 (2957), 1574 (2967), 1687 (3117). (păgubiţi acolo), 1468-9 (120). (privilegii: al lui Scarlat-Vodă Ghica), 1734 (3268), 1742 (3311). (al lui Nicolae-Vodă Caragea), 1745 (3312). (scrisori ale lor în Ţara-Românească), 1742 (3307). (Şchei deputaţi la Bucureşti, 1775). V. mai sus. (în Bucureşti), 1516 (2856), 1725, 1790, 1798 (3382). (prăvălii, 1707), 1517-8 (2862). (birul lor), 1517-8 (2862). (anume): Radu, 1700), 1481 (2807). (Gheorghe vătaful, Dumitru calfa, 1707), 1515-9 (2856). (Dragomir staroste, Radu Ioniţă, Lebul, Chirul, Lazăr, căpitanul Iliaş, Petcuţ, Simion; 1769), 1734-5 (3268). (la Câmpina), 1644-5 (3055).
oi ale Şcheilor în Ţara Românească, 1460 (2727, 2729, 2732), 1464 (2744), 1470 (2766), 1483 (2817), 1509 (2844), 1574 (2967), 1647 (3060), 1682 (3007), 1690-1 (3129), 1699-700 (3141-2), 1701-2 (3145-6), 1703-4 (3152, 3155-6, 3160), 1705-6 (3164-6), 1712 (3182), 1713 (3189), 1714 (3192), 1721 (3228), 1722-3 (3232), 1726, 1727 (3236), 1728-9 (3241), 1730 (3243), 1736 (3244-6), 1738 (3285). (în Moldova), 1691 (3130), 1703 (3150-1), 1726, 1779-80 (3364).
oierit pentru ei, 1675 (3092).
vite ale Şcheilor în Ţara-Românească, 1690-1 (3129), 1704-5 (3160-1), 1720 (3223), 1722-3 (3232), 1729-30 (3243-4), 3246, 1737 (3278, 3281-2), 1802 (3412), 1806 (3433). (în Moldova), 1802 (3413).
cai ai Şcheilor şi altor Braşoveni în Ţara-Românească, 1691-2 (3119).
vii (în Ţara-Românescă), 1734 (3268).
vieri (în Ţara-Românească), 1743-4. (buţi dela Câmpulung, 1697), 1464 (2743). (scutire de vamă), 1558 (2934).
Români din Ţinut, 1399 (2577). (de pe hotar), 1719.
Braşov: negoţ.
banii ce umblă, 13. groşiţe de, 876 (1741).
cai de remontă prin —, 1803 (3417).
drept de depozit, 704 (1298).
depozite, 855 (1707). (ale lui Constantin-Vodă Brâncoveanu), 1547 (2927). (al Zamfirei Manu), 1623 (3029).
«economi de vite», 1725.
firmanul de comerţ din 1764, 1723 (3232), 1724-5, 1727 (3236), 1730 (3243-4, 3246-7), 1731 (3249), 1734 (3268), 1770 (3349), 1801 (3406).
judecată (la 1547), 458-9 (852). (procese mixte cu Moldoveni şi Munteni), 1704 (3159).
marfă de, în Ţara-Românească, 1518 (2862). V. şi legături cu Ţara-Românească.
negoţul oriental şi — ul, 512-3 (946).
pasul, 1120, 1685 (3114).
piei (negoţ cu), 237 (432).
privilegii de comerţ: al lui Vlad Dracul, 31-2 (52). al regelui Ungariei pentru mărfuri transalpine, 269-70 (492).
scrisori în Ţara-Românească, 1695 (3135).

ucenici ce fac negoț pe seama lor, 1808 (3445). cearta cu Nicolae Pater, 1556 (2931).
Brașov, contingent militar. 211 (381), 238 (434), 261 (477), 262 (479), 267 (488) și n. 1, 316 (572), 317 (585), 359-60 (671), 437, (818), 510 (943). (în Bosnia), 159 (292). (me(rce)nari străini, 1479), 104 (184).
Brașov: cenzul, 65 n. 1, 359-60 (671).
taxa, 269 (491) și n. 1, 359 (670). (de apărare, 1529), 333 (618). (a oilor), 1584. (dajdea), 1491 (2822).
vama (vigezima). 176 (326), 472 (877), 673 (1248), 685 (1265), 1687 (3117). (arenda ei). 639-40 (1187), 645 (1196), 646 (1198). (vama nouă). 63-4 (110). (vama pe piper și pește), 132 (239). vama străinilor, 279 (506). vameși (contra Muntenilor), 299 (547). Nica Hogea (și casele lui), 1523 (2876), 1524 (2883). (depozite muntene luate de vameși), 91-2 (160).
Brașov: legături cu Alexandru-Vodă Lăpușneanu, 496 (919), 527 (965), 528 (967), 571 (1055), 604-5 (1126-8), 611-2 (1142).
Brașov: legături cu Ali-Pașa Maghiaroglu, 858 (1712-3), 859 (1715-7).
Brașov: legături cu Mihail Apaffy, 1414 (2614).
Brașov: legături cu Guvernul împărătesc al Ardealului, 1567-8 (2947), 1671 (3083), 1679 (3090-1), 1686-7 (3117), 1688 (3119), 1690-1 (3128-9), 1695 (3135), 1699-701 (3142-4), 1701 (3145), 1702 (3147), 1704-5, 1706-7 (3165-74), 1710 (3177), 1711 (3181), 1713 (3184-7, 3189), 1719 (3218-21), 1720 (3223-4), 1722-3 (3231, 3233-6), 1727-8 (3237-8), 1729-30 (3242-3), 1731 (3250), 1732-4 (3254-5, 3257-67), 1735-7 (3269-70, 3273-8, 3280-3), 1738-9 (3284-7, 3295-7), 1740-1 (3298, 3301, 3303-4), 1745 (3312-3), 1746 (3317), 1770 (3349), 1780 (3365), 1796 u.
Brașov: legături cu Aron-Vodă, 710 (1306).
Brașov: legături cu Bădica-Vodă Radu, 277 n. 1.
Brașov: legături cu Baia-Mare, 258-9 (472).
Brașov: legături cu Acațiu Barcsai, 1288-9 (2383-4).
Brașov: legături cu Basarab-cel-Mare, 89.
Brașov: legături cu Basarab-cel-Mic, 93 n. 2, 108 (195).
Brașov: legături cu Basarab Neagoe, 235 n. 1, 288 n. 1.
Brașov: legături cu Cristofor Báthory, 665 (1231).
Brașov: legături cu Gabriel Báthory, 842-3 (1690).
Brașov: legături cu Sigismund Báthory, 698-9 (1288), 701 (1292), 704 (1297), 714-5 (1313), 789.
Brașov: legături cu principele Ștefan Báthory, 646 (1198), 657 n. 1.
Brașov: legături cu Gabriel Bethlen, 907 (1781), 948 (1827).
Brașov: legături cu Ștefan Bethlen, 904 (1779).
Brașov: legături cu Bistrița, 514-5 (949), 882-4 (1750).
Brașov: legături cu Bogdan-Vodă tatăl lui Ștefan-cel-Mare, 36-7 (63).
Brașov: legături cu Constantin-Vodă Brâncoveanu, 1446 (2617), 1446 (2688), 1458 (2721), 1460 (2727, 2730-1), 1461 (2734), 1465 (2745, 2749), 1466 (2751-2), 1467 (2755-6), 1469 (2760, 2762-3), 1470 (2766), 1471 (2772-3), 1472 (2775-7), 1477-9 (2792-3, 2796-7), 1480-1 (2801, 2803-5, 2810-2), 1505 (2836), 1508-9 (2841, 2843), 1514-6 (2849-56), 1516-7 (2858-9), 1518-9, 1520-1 (2868-70), 1522 (2873-6), 1523-4 (2880-1, 2883-5), 1517 (2887, 2889), 1534-5 (2900, 2902, 2904-5), 1536-7 (2909-11).
Brașov: legături cu Marica Doamna Brâncoveanului 1563 (2948-9).
Brașov: legături cu Constantin Brâncoveanu, nepotu. de fiu al precedentului, 1719-20 (3217, 3321).
Brașov: legături cu București, 1461 (2735), 1725.
Brașov: legături cu Branul, 25-6 (40), 102-3 (182), 1778-9 (3359, 3362), 1809 (3450-1).
Brașov: legături cu Câmpina, 1527 (2888), 1644-5 (3055), 1740 (3300).
Brașov: legături cu Câmpulungul muntean, 277-8 (503), 1154 (2144), 1160 (2158), 1185 (2220), 1204 (2260), 1341 (2455), 1471 (2774), 1474 (2787), 1813 (3480).
Brașov: legături cu Cetatea-de-Baltă, 227 (409).
Brașov: legături cu Chilia, 38 (66).
Brașov: legături cu Constantin-Vodă Șerban, 1257-9 (2344, 2346).
Brașov: legături cu Dan al II-lea, 14 (16).
Brașov: legături cu Dan pretendentul împotriva lui Vlad Țepeș, 52 n. 1, 53-4 (92).
Brașov: legături cu Dan pretendentul din 1521, 256 (461).
Brașov: legături cu Despot-Vodă, 560 (1031).
Brașov: legături cu Dragomir Vornicul lui Mateiu Basarab, 1123 (2076).
Brașov: legături cu Duca-Vodă, 1359 (249).
Brașov: legături cu Făgărașul, 43 (75), 125 (227-8), 301 (551), 364 (681), 594 (1105).
Brașov: legături cu Grigore Mateiu-Vodă Ghica, 1643-4 (3053-4), 1647 (3060), 1679 (3102), 1680-2 (3104-7), 1685-6 (3115), 1688 (3120), 1689-90 (3122, 3125).,
Brașov: legături cu Iașii, 1797 (3377).
Brașov: legături cu Iliaș-Vodă Rareș, 454 n. 2.
Brașov: legături cu Ștefan Majláth, 305-6 (560-1), 318-9 (590), 392 (741), 396 (749), 401-2 (758).
Brașov: legături cu Mateiu Basarab, 1093-4 (2032), 1127-8 (2095-6), 1130-2 (2105-6), 1138 u., 1150 u., 1185 u., 1195 u., 1199, 1202, 1479 (2799).
Brașov: legături cu Alexandru-Vodă Mavrocordat 1779-80 (3363).
Brașov: legături cu Constantin-Vodă Mavrocordat 1646 (3058), 1675 (3091), 1677 (3098), 1687 (3118), 1721 (3225).
Brașov: legături cu Mohammed-beg Mihalogli, 257 n. 1.
Brașov: legături cu Mihnea-cel-Rău, 192-3 (351).
Brașov: legături cu Moise-Vodă, 365-6 (582), 357 n. 1.
Brașov: legături cu Moldova, 4 u. (5), 18-9 (25), 31 (50), 204 n. 3, 341, 1460 (2728). (supt Vasile Lupu), 1309 (2412), 1727 (3237). (supt Gheorghe Ștefan), 1255 (2329), 1126 (2093), 1128 (2097-8). (Gheorghe Brașoveanul în Roman, la 1548), 470 (872). (fugari în), 55 n. 3. (vama din), 364 (682).
Brașov: legături cu Petru-Vodă Aron, 44 (781).
Brașov: legături cu Petru Rareș, 370 (693-5), 371 (697-8).
Brașov: legături cu Petru Șchiopul, 596-7 (1110), 598 (1114), 605 (1129-30), 609 (1137). (oprire de negoț), 598 (1114).
Brașov: legături cu județul Prahovei, 1699 (3141).
Brașov: legături cu Mihai-Vodă Racoviță, 1632 (3041).
Brașov: legături cu Radu-cel-Mare, 175-6 (323).
Brașov: legături cu Radu dela Afumați, 261 n. 272 n. 1, 273 n. 1, 277 n. 1, 280 (507), 283 (513), 285 (519), 292 (533), 299-300 (548), 303 (555-6). 306 (563).
Brașov: legături cu Radu-Vodă Iliaș, 492 (914).
Brașov: legături cu Radu-Vodă Leon, 1315-6 (2419).

Braşov: legături cu Radu-Vodă Mihnea, 856 (1708).
Braşov: legături cu Gheorghe Rákóczy I-iu, 1091 (2029), 1103 (2044) 1122 (2073), 1146 (2131), 1151-2 (2140-1), 1155 (2147)., 1158 (2153).
Braşov: legături cu Gheorghe Rákóczy al II-lea, 1132 (2107), 1143-4 (2111), 1135 (2113), 1137, 1141 (2155).
Braşov: legături cu Râşnovul, 1804 (3422-3).
Braşov: legături cu Rucărul şi Dragoslavele, 1279 (2366), 1358-9 (2489), 1414 (2613), 1464 (2744), 1469-70 (2764-5, 2767), 1472 (2775-6).
Braşov: legături cu Secuii, 581 (1076).
Braşov: legături cu Sibiiul, 459 (853), 462-3 (860), 506 (935), 536-7 (986), 771 (1580), 1283-4 (2374), 1601-2 (998), 1676 (3095).
Braşov: legături cu Sighişoara, 652 (1208).
Braşov: legături cu Ştefan-cel-Mare, 48 (83), 80 n. 1, 101-2 (180), 118 (213), 127 (232) şi n. 2.
Braşov: legături cu Ştefan-cel-Tânăr (Ştefăniţă), 248 (447).
Braşov: legături cu Ştefan-Vodă Rareş, 482 n. 3.
Braşov: legături cu Teodosie-Vodă, 254 n. 1.
Braşov: legături cu Turcii: preot la Soliman-cel-Măreţ, 461-2 (858). (în 1591), 706-7 (1301). (veşti dela 1620), 886 (1753).
Braşov: legături cu Ţara-Românească, 5 n. (6), 8 (10), 25-6 (40), 51, 65 n. 1, 107 (191), 169 (312), 171 (1475), şi n. 1. 1110 (2054), 1284-5 (2376), 1286 (2379-80), 325 (2435-6), 1366 (2439), 1369 (2504-6), 1379-90 (2526), 1480 (2804), 1670 (3079), 1692 (2131-3), 1714 (3192), 1716-7 (3202-9), 1922-3 (3232), 1727 (3237). (supt Vladislav I-iu), 1 n. (1). (supt Vladislav al II-lea), 272 n. 1, 273 n. 1, 281 (509). (oprire în 1528), 302-4 (554-5). (sol muntean în 1541), 403 (760) şi n. 3. (supt Mateiu Basarab), 1119 (2067-70), 1122-3, 1124-5 (2084, 2087-8), 1128 (2099-100), 1129-30 (2102-3), 1137-8 (2116-7), 1145 (2130), 1195 (2240), 1197 (2243), 1200 (2250), 1211 (2274-5), 1245 (2321), 1264 (2354-5). (supt Constantin-Vodă Brâncoveanu), 1458 (2719-21), 1458 (2719-21), 1459 (2723), 1460-1 (2729-31, 2733, 2736), 1463 (2740-1), 1464 (2743-4), 1465 (2746), 1469 2758, 2761, 2764), 1472 (2778), 1473 (2780, 2783), 1477 (2792-4, 2796), 1479 (2791), 1481 (2809, 2812), 1482 u., 1494 (2822-3), 1495 (2828), 1501 (2833), 1507 (2839).
Braşov: legături cu Vasluiul, 55 (95).
Braşov: legături cu Viena (1451), 40 (69).
Braşov: legături cu Vladislav I-iu, 39 (67).
Braşov: legături cu Vlad-Vodă din 1530, 358 (668), 359 (671).
Braşov: legături cu Ioan Sigismund Zápolya, 580 (1073), 629-30 (1174).
Brazl, 1716 (3201).
Brazowa, V. Breazova.
Breaza, 1574 (2967).
Breazova (Dionisie Gheorghe din), 280 (508).
Brecchy, V. Breţc.
Breslau, 201 n. 1, 1613 (3014).
Bressl (ofiţer, în 1717), 1564 (2752).
Breţc, 343 (638), 354 (661), 405 n. 1, 526 (962), 528 (965), 550 (1012), 755 (1462), 869 (1732), 1918-9 (1793). (vamă), 649-50 (1203).
Bretiu, 1693 u., 1697 u.
Broască («Brostus»; Dragomir, boier al pretendentului Dan), 53 (92), 54 n. 1.
Brod, 68-9 (120).
Brognard (von, Internunţiu), 1731 (3250), 1733 (3262).
Bruck, 75 (130).
Bruckenthal (Mihail von), 1767-8 (3344-5), 1775 (3355). (Samuil von), 1761-2 (3339), 1767-8 (3345).
Brusa (sangeacul Mohammed, nepotul de soră al lui Murad al II-lea), 30.
Bryngendorff, V. Bod.
Bubek (Dietrich, Ban de Slavonia), 5 (5), 1826 (3). (Francisc, fiul lui Ştefan), 1826 (3). (Ioan, fiul lui Ştefan), 1826 (3). (Nicolae, episcop de Kalocsa), 5 (5).
Buccow (general), 1722 (3232), 1813 (3884).
Buceciu (munte), 1574 (2967).
Bucetlenl (Iuliu-Frederic, conte), 1489-90 (1821).
Buceşti, 1809 (3451).
Bucioc (boier moldovean), 895 (1765).
Bucovina, 1796 (3371).
Bucureşti, 64 (111), 70 (122), 73, 76 n. 6, 95 (167). 104 (185), 116 (209), 133 (241), 134 (243), 135 (246), 187 (340), 188-9 (343-4), 190-1 (347), 191-2 (349), 193-4 (352-4), 206 (372), 207 (374-5), 220 (398), 221 (401), 255 n. 1, 302-4 (554-5), 358 (668), 506 (935), 511-2 (945), 596 (1110), 598 (1114), 605 (1129-30), 609 (1137), 705-6 (1299-302), 731 (1343-4), 1027, 1128 (2100), 1139-40 (2121), 1142-3 (2124) 1155-6 (2148-9), 1157-8 (2152), 1159 (2156), 1291 (2390), 1325 (2435), 1359 (2491), 1364-5 (2496), 1460 (2780), 1473 (2783), 1519-20 (2867), 1537 (2912). 1542 (2918). 1544-5 (2921-2), 1558 (2934), 1622 (3024, 3026), 1632 (3041), 1644 (3054), 1646-7 (3058, 3060), 1674-5 (3089, 3091), 1677 (3098), 1679-80 (3102-6), 1685-6 (3115), 1687 (3118), 1688-9 (3120, 3125), 1706 (3169), 1711 (3181), 1714 (3194), 1718 (3210), 1721 (3225), 1728-9 (3241). 1733 (3264), 1738 (3288), 1739 (3291, 3295), 1740 (3300), 1741 (3303), 1744, 1796 (3369), 1797 (3376), 1798 (3384), 1799 (3389), 1801 (3402), 1802 (3407-8), 1804 (3424), 1805 (3428-9), 1807 (3442), 1809 (3453), 1812 (3473, 3476).
arşi, 512 n. 1.
cetatea, 95 (168).
mănăstirea Sf. Gheorghe şi egumenul Rafail (1797), 1809 (3454).
mărgelari, 1735 (3272).
negustori, 1614 (3014). V. şi Braşov şi Braşov (Şchei).
negustori greci, 1809 (3454).
clerici: Gheorghe Baci, 1736 (3273).
scrisori ardelene adresate prin, 1742 (3307).
Agenţia chesaro-crăiască, 1801 (3403-5), 1802 (3408-9, 3413), 1803 (3418), 1804 (3421-2, 3424). 1805 (3428), 1806 (3430), 3433-4, 1808 (3444, 3447), 1811 (3464).
Buda, 11-2 (12), 25 (39), 37 (64), 42-3 (74-5), 48-9 (84-5), 52-3 (90-1), 59-60 (103), 60-1 (105), 62-3 (109-10), 72 şi n., 80 (138), 81-2 (140), 83-4 (144-5), 86 (147), 94 (165), 97 (171), 100 (177), 106 (188), 120 (217-8), 122-3 (222-3), 124-5 (227-8, 132 (239), 133-4 (242), 137 (249), 138-9 (252), 141 n. 1, 146 (266), 147 n. 2, 148-9 (270-1), 150 (273), 152 (278), 156-7 (285-6), 159 (292), 160-2 (294-7), 162-3 (299), 165-6 (305-6). 170 u. (314-5), 172-3 (317) şi 172 n. 1, 174-5 (321), 179 (328). 180-1 (330-1), 182, 184-5 (335-7), 186-7 (338-9), 195-6 (356-7), 201 (369), 210-2 (380-2). 218-9 (394-5), 220 (399), 223-5 (404-6). 231 (419),

232-4 (421, 424-6), 241 (439), 247-8 (446, 448), 248-9 (449), 250-1 (454), 252 (457), 256-7 (468), 265 (485), 269 (491-2), 270, 276-7 (502), 278-9 (504-6), 280 (507), 284-5 (516-7), 288-9 (526), 290 (528), 298-9 (545-7), 303 (554), 321 (596), 327 (607), 329 (611), 341, 352 (657), 356 (664), 357 (667), 384-5 (727), 388 (734), 394-6 (746-7), 407 (765) și n. 4, 420-1 (780) și 421 n. 2, 822, 1398 (2573), 1407 (2596), 1454 n. 1, 1455 (2707), 1757 (3330), 1775 (3554).
biserica din Tabán, 1673 (3087).
atac german, 396 n. 1.
episcopi, 145 n. 2, 149 n. 2.
castelani: Ioan Bornemissa, 251-2 (456).
Pași: «Cazon» (Hasan), 480 (891). (în 1550), 478. (în 1603), 804 (1642). (în 1636), 1029 (1939). (în 1637), 1037 (1952). (în 1658), 1288 (2383).
mărci (greutate monetară, de), 31 (51).

Buda-Veche, 1 (1).

Budac, 1117 (2063), 1376 (2519) și n. (Români din), 1165-6 (2166). (protopopul Constantin), 1390 (2553). (Budoș Ghiaghița din), 1378 (2523).

Budacul-Mic, 1422-3 (2628).

Budacul-Românesc, 1115.

Budai (Emeric, asesor), 1696-7. (Petru, diac), 1322 n. 2.

Budic. V. Bistrița (vidic, Ținut).

Budila (sat), 243 (442) și n. 1.

Budinți (popa Ionașco din, c. 1601), 785 (1615).

Budișor, 982 (1871).

Budysor. V. Budișor.

Buesch (funcționar imperial, în 1719), 1572 (2964).

Burst (Valentin), 1181 (2210).

Bugeac (și Tatari din), 897-8 (1771-2), 957 (1838), 998 (1892), 1270, 1310 (2413), 1313 (2415), 1335, 1389 (2548), 1404 (2590), 1454 (2707), 1573 (2966). (Iali-Agasi), 1310 (2413).

„Buhrih" (Constantin, Vornic de Câmpulung moldovenesc), 1318-9 (2423).

Bukowiecki (provizor), 1746 (3318).

Bulgaria și Bulgari, 228 (412), 1822 u. (3). (legături cu „Omul Negru", revoltat în Ungaria), 295 (539). (legături cu Mihai Viteazul), 741 (1404). (în Ardeal, 1703), 1503. (mai târziu), 1551.

Bungard, 662 (1225). (popa Matei), 1596-7 (2991). (popa Petru), 1308 (2409). (Mihail, din c. 1650), 1178 (2202), 1182 (2214). (Mije Mihai, și fata), 1308 (2409).

Burdușani, 1809 (3451).

Burlă (boier din Moldova, 1539), 384 n. 1.

Burton (ambasador englez la Constantinopol), 735 (1366).

„Bustele" (munte), 1476.

Buteni, 1746-7 (3318), 1752-4 (3323-4), 1758 (3331). (Ținut), 1171 (3351).

Buzău, 75-6 (131) și 76 n. 6, 85 n. 1, 109 n. 1, 254 n. 1, 255 n. 1, 572 (1057), 1027, 1741 (3303). (Clucerul Barbu de). V. Clucerul Barbu. (Căpitanul Vergu de), 1726.

Buzău (pasul), 1385 (2540), 1685 (3114), 1721 (3226), vama, 1720 (3224). (David Leczfalu, vameș), 1547 (2927).

Buzău (cetatea din munți), 1283-4 (2374).

Buzău (râul), 1 (1), 1027-8 (1936).

Buzescu (Radu cel d'intâiu, Maria, soția lui, și fiii lor), 269 n. 1.

Bwza. V. Borșa.

Bwzla (Moise de, „magister curiae", sol ungur în Moldova), 155-6 (283-4).

Byka (Emeric), 445 (831), 450-2 (838-9).

Bykal. V. Ardeal (vice-Voevozi de).

Byrckes (râu), 271-2 (495), 366.

C

Cacova (în Țara Oltului), 507-8 (937), 1582-3 (2977), 1800 (3398).

Cădrea (boier muntean), 53 n. 1.

Câineni, 455 n. 3, 1508 (2840), 1566 (2955). (Radu de, om al lui Radu-Vodă Paisie), 404 (761). (calea), 1570 (2961). (Curmătura -lor), 1476. (genunile de la), 245 și n. 19.

Calafendești, 1212 (2276).

Căldărușani (dicheiul Nicolae, c. 1644), 1125 (2089).

Callimachi (Alexandru-Vodă, Domn al Moldovei), 1808 (3443).

Căliman (munți), 1577.

Călinescu (Ioan, boier muntean, 1507), 178 și n. 7.

Călinești (sat), 178 n. 7.

Callimachi (Alexandru-Vodă, Domn al Moldovei), 1808 (3443).

Callimachi (Grigore-Vodă, Domn al Moldovei), 1723 (3232), 1731 (3249).

Calmășul (Toader, ostaș moldovean, tatăl lui Ioan-Vodă Callimachi), 1413 (2612) și n. 3.

Câlnic, 62 (108).

Caloian (boier muntean c. 1480), 114 n. 1.

Calotă (Radu, fost Ban muntean), 8 (10), 73 n. 7.

Călțuna (mama pretendentului Mircea, fiu al lui Vlad Drăculea), 73 n. 7.

Cămărași (în Moldova: Miron, 1652), 1206 (2263).

Cameniță, 647 n. 2, 857 (1710), 895 (1766), 998 (1892), 1171 (2177), 1195 (2242), 1199 (2248), 1218 (2285), 1247 (2325), 1251-2 (2332), 1265, 1267, 1389-90 (2548, 2550), 1393 (2560), 1396-7 (2569-70), 1401-2 (2581-2), 1407 (2597), 1409 (2601), 1410 (2605), 1412 (2609), 1454 (2707), 1462 (2738), 1631.

Căminari: Asani. V. Asani.

Câmpeni (în Ardeal), 617 (3017), 1766 (3342).

Câmpina, 1185 (2221), 1215 (2281), 1515 (2854), 1518 (2863), 1622 (3024), 1700 (3142), 1799 (3394), 1804 (3423), 1812 (3474). V. și Brașov (Șchei la Câmpina).
ispravnici: Drăghici Spătarul, 1460 (2727, 2730), 1461 (2734), 1465 (2749). (în 1779), 1740 (3300).
vătafi: Diicu (1765), 1728 (3240).
logofeți (Luca, 1644), 1128 (2096).
vameși, 1574 (2967), 1797 (3376). (Teodor Logofătul și Mihăilă Logofătul, 1698), 1469 (2758). (alți vameși), 1517 (2860-1). (Gheorghe, Grec, 1708), 1523 (2876). (Polihronie, Grec, 1709), 1527 (2888). (vama), 1744.
negustori: Iovan Sârbul (1698), 1469 (2758).

Câmpulungul muntean, 2 (1), 8 u. (10), 9 n. 7, 10 (10) și n. 1, 14 (7), 196 (358), 287 (523), 309 (568), 608 (1136), 1508 (2841), 1556 (2931), 1675 (3093), 1722

(3231), 1738-9 (3288-9), 1802 (3410), 1807 (3439), 1809 (3453), 1817.
Câmpulungul muntean, ispravnici: Pitarii din 1677, Constantin și Anastase, 1369 (2505-7). Radu Cupariul, 1477 (2792). Radu Golescu și Șerban Vlădescu, 1480 (2805). V. și Golescu (Radu), Vlădescu (Șerban). (în 1754), 1702-3 (3148). (Hrizea Logofătul din), 1524 (2882). (ispravnicii din 1785), 1796 (3369).
județi: Radu (1697), 1464 (2743). Stanciu, 1477 (2792).
Câmpulungul muntean, preoți: Savul, 1515 (2852).
vamă, 10 n. 2.
aurari, 309 (568).
băcani: Dumitra (-casa), 1464 (2743).
Câmpulungul muntean. Negustori.
Ioan al lui Gaspar (cf. *Acte și fragmente*, III, p. 82) (1431), 15 (19), 39 (67). Radea: («Ragya»), 196 (358). (Neacșu), 206 n. 1, 277-8 (503), 299-300 (548). (Ioan al Voicului, Danciul Golte, Stan Bicior, Dumitru Flore, Stoica Plăcintă, Stan Cozma, Stan Gonțea, Stoica Turcoanea), 277-8 (503). (Stoica Golte, 287 (523). (Vasile; c. 1700), 1474 (2787). («mătușa Maria»), 1477 (2792). (Stoica Gogu și popa Savu), 1813 (3480).
mănăstirea (cu prăvăliile și târgul), 1471 (2774). (egumeni: Melchisedec, (1645-6), 1128-9 (2101), 1154 (2144), 1160 (2158). (Dionisie, 1651), 1204 (2260). 1414 (2613). (cel din 1688-9). (Vasile, 1699), 1471 (2774).
(calea), 1718 (3211).
Câmpulungul Moldovenesc, 235 n. 2, 598-9 (1115), 708-9 (1404), 722 n. 3, 723 (1326), 738 (1385), 779-80 (1604), 899 (1774), 908 (1781), 939-40, 959 (1840), 1002-4 (1898-8), 1052-3 (1972), 1055 (1976), 1056-7 (1979), 1069, 1078-9 (2012). 1080 u. (2013-4), 1101 (2041), 1105 (2046), 1174 (2183), 1175-6 (2188-90, 2193), 1178 (2199-200), 1182 (2213), 1194 (2238), 1226 (2294), 1232 (2300), 1235 (2303), 1236-7 (2306), 1241, 1254 (2336), 1260 (2348), 1263 (2353), 1288 (2382), 1304, 1306 (2406), 1321 (2428), 1336, 1346 (2464), 1355 (2483), 1367-8 (2502), 1371-2 (2511), 1373-4 (2512-3), 1377 (2522), 1378-9 (2523, 2525), 1381 (2529), 1383 (2534, 2536), 1389 (2548-50), 1398 (2571-2). 1411 (2607), 1421 (2626), 1425 (2634-5), 1428-9 (2640), 1448-9 (2694), 1474 (2786), 1523-4 (2878). (pecete) 1381 (2529), 1451 (2700). (dusă de Vornici la Iași), 1405 (2591). (han al lui Alexandru Lăpușneanu), 527 (964). (ceartă de hotare cu Bistrița). V. Bistrița (ceartă de hotare cu Moldova). (Tatarii cu Calga, la 1688), 1405 (2592).
Dregători, pârcălabi, starości și Vornici: Mateiu Ușerel, «praefectus» (1570), 619 (1158), 643 (1693).
Dan («provisor», 1577), 668-9 (1228), 698, 722 n. 3, (1585-9; «tisturi», Vornici), 697-8 (1286), 700 (1289), 702-3 (1295).
Grigore (Vornic, 1590), 772 (1590), 773 (1591).
Simion (Simionel, dregător c. 1601), 784 (1611), 787 (1620-1)
Crăstea Rotompan (Vornic, c. 1601), 785 (1614), 786 (1617), 807-8 (1649).
Gheorghe (Vornic, c. 1601), 787 (1619).
Vasile Tălmaciu (dregător, c. 1601), 788 (1622).
Bilăi (Vornic, c. 1604-19), 806-7 (1646-8), 889 (1757), 890-1 (1759), 948 (1826).
Ionașco Rotompan (ureadnic și Vornic, 1621-9), 897-8 (1771-2), 915 (1789), 921 (1797), 927 (1804), 965 (1848), 969 (1855).
Dumitru Pitarul (pârcălab 1632), 985 (1875).
Gavril Cocris (pârcălab, Vornic, 1635-8), 896-7 (1768-9), 1007 (1902), 1015 (1917), 1019 (1925), 1042 (1957-8), 1057-8 (1981).
Grigore Iorga și Ioan Talpă (Vornici, 1638), 1052-3 (1972).
Grigore Iorga și Pahulce (Vornici, 1638-9?), 1042 (1959).
Ion Talpă (singur, 1639), 1055 (1976), 1056-7 (1979).
Solomon (c. 1641 sau 1643?), 1060-1 (1986-7), 1071 (2002), 1080 (2013), 1102 (2042), 1193-4 (2236).
Lupu Stroiescul (Vornic, 1641-9), 1087 (2021), 1088, 1101 (2041).
Iliaș (Vornic, 1644), 1125 (2090).
Toader (Vornic; c. 1646), 1158-9 (2155).
Vișan și Cozma (Vornici, c. 1640-50), 1183 (2217).
Andreiaș (Vornic, c. 1650), 1177-8 (2198).
Ianachi al lui Balea Vornicul din Brașov (Vornic, c. 1650), 1185 (2220). («deregătorul» de — după 1650), 1194 (2238).
Mihalachi Postelnicul (Vornic, c. 1650), 1193-4 (2236).
Constantin «Buhrih» (Vornic, 1662), 1318-9 (2423-3),
Șandro (staroste c. 1650), 1176 (2190).
Pătrașco Zosin și Mihalachi Bantăș (Vornici, c. 1662), 1313 (2416).
Pătrașcu Zosin Pitarul (singur Vornic, 1662 u.), 1320 (2425-7).
Velișco Costin (Vornic), 1122 (2064), 1370 (2509).
Nacu Stolnicul (Vornic, 1664-72), 1322-3 (2431), 1325 (2437-8), 1339 (2453), 1340-2, 1343-4 (2461 1351 (2476) [1], (namesnicii săi în 1666), 1330 (2445).
Miron Cucoranul (singur Vornic, 1672), 1347 (2465-6).
Pătrășcan Tăutul și Miron Cucoranul (Vornici, 1671 u.), 1347 (2645-6), 1350 (2471-4), 1409 (2602).
Pătrășcan Tăutul (singur Vornic c. 1671), 1351 (2475).
Gheorghe Armașul (Vornic, 1673), 1166 (2168), 1351 (2476), [2].
Gheorghe sau Gheorghiță și Stârce (Vornici, 1674), 1356 (2486) [3].
Nacu Stolnicul [4] (Vornic, 1678-...), 1366 (2498).
Armașul Toader Nacul, fiul precedentului și Gheorghe Postelnicul, fost și în 1674 (Vornici, c. 1680), 1375 (2514).
(Toader Nacul ca pribeag, 1684), 1395-6 (2565).
Drăgușin (Vornic, 1680-3), 1369 (2508), 1375-6 (2515, 2517-8), 1381 (2529-30), 1386-7 (2543-4). (nemesnic în 1683, Petru Hurghiș), 1383-4 (2537).

---

[1] S'a lăsat în seama unui Toader Vornicul (*nu* Nacul) no. MMCLV și s'a adus la această dată no. MMLXIV.

[2] Deci aici e vorba în scrisoare, nu de Gheorghe Böhm, jude de Bistrița, ci de Gheorghe Dechendt.

[3] Aceștia sunt Vornicii lui Ștefan Petriceicu. Nacu, fost dregător a lui Gheorghe Ștefan, poate, fusese Vornic al lui Istratie Dabija și al lui Duca-Vodă

[4] Nacu se întoarce odată cu patronul său Duca-Vodă, în Novembre 1678, și stă câtva timp, urmându-l fiul, apoi Drăgușin.

Dumitrașco și Toader (Toderașco) Nacul [1] (Vornici, 1684), 1390-1 (2554).
Toader Nacul (singur Vornic, 1684-6), 1391-2 (2556).
Gheorghe Stolnicul (pârcălab de Suceava, Vornic, 1684 [2]), 1393 (2560), 1394 (2562), 1396 (2568), 1397 (2570), 1400 (2579).
Toader Nacul (Vornic, 1685 [3]), 1398-9 (2573, 2575-6), 1400 n. 1, 1403-5 (2587-91), 1407 (2597) [4], 1409, 1412 (2601-2).
Toader Nacul și Gheorghiță Postelnicul (Vornici, 1686 și urm.), 1401-2 (2581-2), 1403 (2586), 1405 (2591), 1406 (2595).
Preda Pașadi și Iordachi Cantacuzino (Vornic, c. 1690), 1434 (2650).
Gheorghiță și Ilie (Iliaș) Abăză (Vornici, 1692-3), 1447 (2691), 1453 (2704) și n. 1, 1455 (2707, 2709) și n. 1.
Vasile Hăbășescul (Clucerul, Vornic, c. 1699), 1471 (2771).
Pătrașco Nacul (Vornic, c. 1700), 1479 (2798).
Dubău (Vornic, c. 1700), 1480 (2802).
Toader [Nacul] (Vornic; c. 1716), 1860 (2940), 1562 (2944).
Șerban Cantacuzino Comisul, Vornic; c. 1716, 1560-1 (2939, 2941-2).
(numire de Vornic), 1185 (2220).
(«schimbarea județelor»), 1400 (2579).
(«partea leșească»), 1350 (2473), 1396 (2567).
comandanți: Sandu Comornicul (1686?), 1405 (2592).
Gavrilaș rohmistrul (1684, 1689), 1392 (2557-8), 1394-5 (2564), 1418 (2620).
Vasile Isăcescul (1690-1), 1435 (2651), 1442 (2677).
Poloni. V. Dimidecki, Dombrowski, Roguski, Szopczoski, Woykachowski, apoi: Poloni (pod-staroste).

Câmpulungul Moldovenesc: vamă, 691-2 (1274), 874-5 (1740). vameși: Ionașco (—1583), 691 (1274). (urmașul său), 694 (1278), 698.
Condea (c. 1620), 887 (1755), 1015 n. 2.
Drăgan (1636-40), 1016-7 (1922-3), 1052, 1060-1 (1985-6), 1183 (2217).
Gavril Cocris (după 1640), 1047 (1467).
Mihail Vătești (1664-9), 1325 (2438).
(c. 1700), 1474 (2788).

Câmpulungul Moldovenesc: dragomani: Maxin, 1067 (1998).
preoți: Irimia Crețul (c. 1600), 754 (1458).
Petre (1621-33, 1644), 898 (1772), 967-8 (1853), 994 (1887).
Maxin (1640), 1052, 1060 (1985).
Gligore, 1125 (2090).
Gheorghe, fiul lui Petru Hurghiș (1707), 1516 (2857).
Dieci: Petre (începutul veacului al XVII-lea), 856-7 (1710), 857 n. 2, 865 (1727), 866 (729), 895 (1766), 989-90 (1981), 1081, 1194 n. 1.
Ștefan (c. 1687), 1406 (2594).

Câmpulung Moldovenesc: Juzi: Albul Cozma, 754 (1458).
Vătămani: Nistor (1638), 1052. Șandru (1644), 1125 (2090). Petru (c. 1650), 1178 (2201). (în 1682), 1381 (2520). (în 1684), 1396 (2567). Nuțul (1685-90), 1398 (2582), 1423 (2629). Vasile Hurghiș (c. 1694), 1457 (2714).
Juraţi (cei doisprezece), 2435 (2654).
Oameni buni și bătrâni (martori în judecată), 1320 (2427), 1325 (2438), 1381 (2529), 1438 (2665), 1471 (2773), 1474 (2788), 1480 (2802). (județul lor), 1392 (2557).
„Boieri", 1350 (2471).
Locuitori (în 1666), 1330 (2445).
Apostol (fiii lui; c. 1650), 1176 (2190).
Chirilă (1669, 1677-8), 1338-9 (2452), 1370 (2509).
Chiruță (Ionașco, supt Vasile Lupu), 1070 (2501), 1099-100 (2038-9), 1100-1 (2040-1), 1104-6 (2046-8), 1667 (1998).
Dodul (1686), 1405 (2591), 1423 (2629).
Erhan (Simion), 1423 (2629).
Gânga (Nistor), 1406 (2594), 1409-10 (2604).
Gheorghe (c. 1600), 754 (1458).
Gliga (c. 1630), 898 (1772), 994 (1887).
Grigore (c. 1600-20), 788 (1622), 808 (1639), 865 (1727), 866 (1729). altul mai nou), 898 (1772).
Hurghiș (Petru), 1378 (2524), 1386-7 (2544), 1396-7 (2569), 1423 (2629). V. și dregători, vătămani. (Vasile), 1383 (2534), 1405 (2591), 1434 (2650), 1462 (2728).
Ieremia (1643), 1104-5 (1046).
Isac (c. 1660), 1447-8 (2692), 1449 (2695).
Isaico (1550), 546-7 (1004).
Lateș (Istratie, c. 1650), 1176 (2190). (Lupu), 1546 (2857).
Lupu (al lui Ioan, c. 1650), 1176 (2190).
Negre (neamul), 1375-6 (2515), 1379 (2525). (Iliaș, 1680), 1374 (2513). (Ioan), 1378 (2523).
Oncioaia (1684-6), 1391-2 (2556), 1407 (2597).
Petre (c. 1621), 898 (1772).
Pizdălău (Andrieș), 1516 (2857). (Iacov), 1371 (2509). 1379 (2525). (Ionașco), 1383 (2536), 1423 (2629).
Platon (începutul veacului al XVII-lea), 754 (1458).
Precop (1685-90), 1423 (2629).
Șandru (Petru, 1677-8), 1370 (2509), 1381 (2529), 1423 (2629).
Ștefănel (c. 1664-9), 1325 (2437).
Ursul (c. 1620-46), 889 (1757), 1147-8 (2135).
Văscan (începul veacului al XVII-lea), 753-4 (1457-8), 807 (1648).
Vecini: Mihăilă și Ionașco (c. 1620), 887 (1755).
Răufăcători (1589), 700-1 (1289).
Negoț de porci cu Ardealul, 1154-5 (2146), 1160-1 (2159).

Câmpulungul Rusesc, 1316 (2420), 1350 (2471), 1380 (2528), 1409-10 (2604), 1465-6 (2759). (vătăman), 1465-6 (2750).

Câmpulungul Maramurășului, 772 (1585).

Câmpul-Pânii (luptă), 106 (189).

Cândea (Toma), 67 (118).

Cândescu (Mihalcea Stolnicul), 1469 (2759).

Candia, 1333.

Cantacuzino (Constantin Stolnicul), 1458 (2721), 1460 (2732), 1517 (2860-1), 1557 (2933).

---

[1] Duca-Vodă pierduse Domnia în Decembre 1683 și se întorsese Petricelcu.

[2] E al noului Domn de la Turci, Dumitrașcu-Vodă Cantacuzino. Dar îndată prada ferii îl silește a fugi în Ardeal. În August 1684 era însă la locul său.

[3] Al lui Constantin-Vodă Cantemir (de la Iunie 1685). Și el e îndată «bejenar», de răul Tatarilor.

[4] Scrisoarea e a lui, și nu a lui Davidel. Tatăl mort supt Duca-Vodă e bătrânul Nacul.

Cantacuzino (beizadeà Gheorghe), 1463 (2740), 1604-5 (3002), 1528 (2890), 1532 (2893), 1564-5 (2953-4), 1674-5 (3090), 1677 (3097). (Luxandra, soția lui), 1672 (3084).
Cantacuzino (Mihai Spătarul), 1458 (2721), 1460 (2729), 1465 (2746), 1473 (2780), 1557 (2933).
Cantacuzino (Șerban-Vodă, Domn al Țerii-Românești), 1325 (2436), 1392 (2559), 1393-4 (2561), 1404-5 (2591), 1574 (2967). (Doamna lui, Maria), 1675 (3090).
Cantacuzino (Șerban, Comis, apoi Vornic muntean), 1459 (2724), 1517 (2860). (Despa, soția lui), 1678.
Cantacuzino (Toma Paharnicul), 1068, 1084, 1320-1 (2428), 1322 (2430), 1528 (2891), 1530-1, 1532 (2892, 2894), 1533 (2895), 1537 (2912). V. și Păharnicul Toma.
Cantacuzino (Dumitrașcu-Vodă, Domn al Moldovei), 1355 (2483), 1357-8 (2487), 1360, 1372, 1389-90 (2550), 1393 (2560), 1396-7 (2569-70).
Cantacuzino (Iordachi, Vistier moldovean), 1126 (2093).
Cantacuzino (Iordachi, Vornic de Câmpulungul Moldovenesc). V. Câmpulung (Vornici de).
Cantacuzino (Șerban, Vornic de Câmpulungul Moldovenesc). V. Câmpulung (Vornici de).
Cantemir-Mârza (căpetenie a Bugeacului și Pașă de Silistra), 917 (1792), 938 (1817), 940, 967 (1853), 977, 986 (1877), 1035-6 (1948) și 1035 n. 1, 1027. (fiii: Alim, Musa și alții doi), 977, 998 (1892).
Cantemir (Constantin-Vodă, Domn al Moldovei), 1404-5 (2589, 2591), 1418 (2620), 1450-1 (2698).
Cantemir (Antioh-Vodă, Domn al Moldovei), 1462-4 (2739, 2742), 1512 (2847).
Cantemir (Constantin fiul lui Antioh-Vodă), 1674 (3089).
Căpitani (în Țara-Românească): Constantin (1700), 1481 (2807). (Ivan, 1696), 1460 (2727). Mustață (1717), 1562 (2947). Pană (1644), 1122 (2075). Pantazi (1715), 1558 (2934). Pantea (Nicolae, 1717), 1562 (2947). Rat (Andreiu, 1717), 1562 (2947).
Căpitani (de Curte, în Moldova): Gheorghe, (c. 1716), 1560 (2938), 1684 n. 1.
Căpoteștilor (codrul), 1188 n. 1.
Capugii și capugibași, 629 n. 1, 1288 (2383).
Caramania, 66 n. 1, 724 n.
Carageà (Nicolae-Vodă, Domn al Țerii-Românești), 1745 (3312), 1796 (3369). (privilegiul său pentru Șcheii din Brașov), 1742-4 (3311). (beizadelele Gheorghe, Ioan și Constantin), 1744.
Caransebeș, 228 (412), 308-9 (567), 325 (603), 388 (733), 506 (935), 578 (1069), 912-3 (946), 1163, 1783, 1786. (Grigore Vaida din), 376-7 (710). (căpitanul Ioan Vitéz), 276 (501). (negustori din — în Ardeal), 639-40 (1187).
Caraș (comitatul), 1769 (3348), 1783, 1788, 1790, 1792.
Careii-Mari (localitate), 1157 (2150), 1766-7 (3343).
Cârjă (boier muntean în 1479), 103 n. 1.
Cârlibaba, 970 (1857), 1342 (2458).
Carlowitz (pace), 1471 (2771). (Mitropolit în 1737, 1754), 1671 (3081), 1696. (Mitropolitul Vichentie Ioanovici), 1637 (3045), 1646-7 (3059). (Moise Petrovici), 1637 (3045).
Carol Quintul (Împărat), 838-9.
Carol al VI-lea (Împărat), 1604-5 (3002), 1615-6 (3016), 1620-1 (3022), 1623-4 (3030), 1626 (3034), 1631, 1635-6 (3044), 1666 (3073), 1668 (3076), 1669 (3078), 1673-4 (3088).
Carolina (Calea, pe la Câineni), 1541 (2916), 1555, 1571-2 (2963).
Cărpeniș (sat), 746 (315), 1770-1 (3350).
Cârța, 189 (345), 1605-6 (3005), 1607-8 (3007).
Cărțișoara („Ziin" din), 197 n. 1.
Casap-basi, 1460 (2727), 1682 (3107), 1727 (3236).
Castaldo (general, comandant în Ardeal), 488 (906), 490 (911).
Castoria (clerici din, în Ardeal), 1735-6 (3273). (popa Dumitru), 1736 (3273).
Castrum Novum. V. Gherghița.
Cașin (sat), 1255 (2339).
Cașolț (sat), 52 n. 1.
Cașovia, 11 (11), 449 (837), 450 (838), 560 (831), 664 n. 1, 815 (1658), 817 (1662), 837 (1682), 886 (1754), 935 (1814), 1265, 1833. V. și Rueber (Ioan, căpitan de).
Catargiu (Nicolae, pârcălab în Moldova, pe vremea lui Vasile Lupu), 1126 (2093).
Cavac (Filip, vameș în Moldova, la sfârșitul veacului al XVI-lea), 703 (1296), 708 (1303). (omul său, Drăghici), 708 (1303).
Cazaci, 701 (1291), 713 (1312), 723 (1326), 731 (1342), 732 (1346-7), 733 (1354), 764 (1521-3), 765 (1533), 767 (1549), 770 (1569), 789, 801 (1638), 856-7 (1710), 950 (1829), 960 (1841), 967 (1853), 989 (1881), 992, 1005, 1027, 1169 (2174), 1171 (2177), 1194 n. 1, 1195-6 (2242), 1198 (2247), 1200-1 (2250-1), 1216 (2283-4), 1218-9 (2285-6), 1223-4 (2291), 1225 (2293), 1228, 1231, 1240, 1245 (2322), 1247 (2325), 1251-2 (2332), 1262 (2351). 1264 (2356), 1271, 1274, 1281, 1286 (2378, 2380), 1293 (2392), 1320-1 (2428-9), 1334-5, 1371 (2510), 1375 (2514), 1386 (2543), 1389 (2548), 1396 (2569), 1404 (2590). 1497 (2597), 1409 (2601), 1410, 1450-1 (2698). (și Petru-Vodă Șchiopul), 701 (1291). (Zaporojeni dela Nipru), 870-1 (1735), 1333. (Hatmanul Filip, 1668), 1332 (2448). (Hatmanul Sârcu), 1333. (Hatmanul Popovici), 1404 (2590). (Hatmanul Movilă), 1410 (2605). (în serviciul lui Duca-Vodă), 1343-4 (2461).
Cazan (Vistier muntean), 734 n. 70.
Cazilbași. V. Perși.
Ceanad, 70 (123), 118 (212), 144-5 (263), 308 (567).
Ceaușl, 420 (779), 430 (801), 437 (818), 442, 450 (838), 690-1 (1273).
(în Scaunul muntean la 1542), 420 n. 1. (tot acolo, pentru Domnie nouă la 1591), 591 (1099) și n. 2. (în Moldova la 1620), 891 (1760-1). (în 1634), 1005. (în Polonia, 1633), 998 (1892).
Abdi, 534-5 (981-2).
Ahmed, 672 (1245) și n. 1.
Ali (1545 n.), 445 (831), 1478.
Dormuz, 522 (957).
Husein, 705 (1299), 706-7 (1301-2), 858 (1712).
Ischender, Schender (1545), 444 n., 455 (846) și n. 3.
„Muhup", 512 n. 1.
Mustafă, 551 (1014).
Cefa (protopopul Ioan, 1727), 1615-7 (3016).
Cehrin (cetate), 1334.
Cerchezi (și țara lor), 630 (1175), 1334. (Maria — n. țiitoarea lui Petru Șchiopul), 630 n. 1.
Cergăul-Unguresc, 599-600 (1117).
Cernătești, 1690 (3127). (vin de), 1733 (3266), 1803 (3416).
Cernat, 1730 (3243).

Cernatul-de-jos (Ioan Rákosi din), 1478.
Cernăuţi, 857 (1710), 1393 (2560). (starostele Constantin Turcu sau Turculeţ, c. 1687), 1406 (2593), 1444 (2682), 1450 (2697).
Cernăuţi (Ţinut), 1203 (2257).
Cernavoda, 1623 (3027).
Cernoievici (Arsenie, patriarh sârb), 1827.
Cetatea-Albă, 120 n. 1, 959 (1841), 1065 (1994).
pârcălabi: Sbiera, 67 (118).
Stanciu, 67 (118).
Cetatea-de-Baltă, 86 n. 2, 155-6 (283-4), 175 (322), 201 n. 1, 290 (528), 406 (765), 437-8 (820), 446, 472-3 (877), 640 (1187), 646 (1198), 685 (1265), 941-2 (1819). (pădure), 894.
pârcălabi moldoveni, 155-6 (284).
Alexie, 175 (322).
(în 1529), 336 (622), 348 (1649).
Petru («dregător»), 480-1 (892), 483 (898).
Luca, 541 (994), 564 (1040), 567 (1049).
(administrator, «villicus», coasesor), 227 (409).
Challowyth (Ioan, «familiar» regal), 211 (381).
Chappa (localitate), 94 (164).
Cheb. V. Pogan (Melchior de).
Chechy (Gheorghe, cămăraş ardelean), 173 (318).
Cheffey (Ioan), 699 (1287).
Chehaia (Ienachi, Moldovean, 1605), 827 (1670).
Chenaan-Paşa, 1027.
Chenezul (Pavel, conte de Timişoara), 103 n. 1, 106 (190), 139-40 (253).
Chereny (Ştefan), 529 (986).
Cherepovich (Elena, soţia lui Petru-Vodă Mircea), 583 (1081).
Cheresig (Gheorghe Szöcs, spion), 1034 (1945).
Cheriu, 272 (497) şi n. 2.
Chestwe, 55 (94).
Chezd, 17 (23), 59 (103), 311 (573), 1478.
Chezdi-Oşorheiu, 951-2 (1831).
Chiajna (fiica lui Alexandru Lăpuşneanu), 633-4 (1180).
Chichnuk (Gheorghe de), 5 (5).
Chieffey (Cristofor, 1578), 674 (1249).
Chiegezi (Vital), 734 (1357).
Chiev, 1450 (2698).
Chigheciu (Postolachi, ofiţer moldovean la Poloni şi la Muscali), 1455 (2708) şi n. 2, 1457 (2713).
Chilia, 10 n. 2, 38 (66), 115 (206), 377 (711), 1808 (3445).
pârcălabi: Buhtea, 67 (118).
Isaia, 67 (118).
Chintău (?), 1030-2 (1941-2).
Chioag (sat), 1693, 1696-7.
Chioajde (Dragomir şi Drăgulin din), 1524 (2880).
Chioara, 675-6 (1251), 708 (1447), 755 (1463), 756 (1470), 764 (1522), 770 (1569), 815 (1658), 826-7 (1669), 893 (1763), 1102 (2043), 1282 (2372), 1301 (2401), 1312, 1313 (2415), 1456 (2711), 1768 (3346). (comitat), 1492, 1761 (3337).
căpitani de: Gheorghe Borbély, 677 (1254).
(în 1601), 780 (1606). V. şi Leca (Aga).
dregători: Gheorghe Şpanul, 815 (1658).
jude de Curte, 1250 (2329).
Ilie, nemeş de, 675 (1251), 677-8 (1255), 679.
Chiproviceni, 1480 (2804).
Chirclisè (sangeac), 394 (746).
Chiriac (Teodor, vameş moldovean în 1597), 739 (1388).
Chişlaca, 1661.
Chiupruliul (Mohammed, Mare-Vizir, 1658), 1286 (2379), 1288 (2383), 1333.
(Ahmed, Mare-Vizir, 1665), 1327 (2441). V. şi Turci (Mari-Viziri).
Chiustendil (sangeac), 394 (746).
Chorba (Francisc), 308 (566), 346 (644: acelaşi?).
Choriya (Ciorâia; pretendent la Scaunul muntean, 1476), 89 (153).
Chusa (Elgye, Ardelean, 1509), 193 (352).
«Christiani» (=catolici în Ardeal), 229 (414), 524 (959). (959).
Chwch. V. Ciuciu.
Chwkas (Gheorghe), 126 (230).
Ciacova, 1786.
Cibin (râu), 52 n. 1.
Cic, Ciuc (Scaun în Secuime), 59 (103), 76 (132), 79, 125 (228), 311 (572-3), 312 (575), 380 (717), 1120, 1217 (2284), 1300 (2400), 1365-6 (2497), 1502, 1626 (3035), 1716 (3202).
Ciceu, 83 (143), 174 (330), 220 (399), 302 (553), 314 (578-9), 322-3 (598-9), 324 (601), 380 (717), 381 (720), 382-3 (722-4), 393 (744), 397-8 (752), 422 (782), 434 (812), 438 (821), 482 (895), 1412-3 (2611: «Cygow»).
(Petru Rareş în), 413.
pârcălabi şi dregători:
Petru Postelnicul (1506), 174.
Dragotă şi Draguş (1517), 337 n. 3 (330).
Toma (1528), 302 (553), 306 (562), 313-4 (577-9).
Petru (1529), 314 (579).
Dracşin şi Simion (1529-30), 325 (602), 328 (609), 354 (661).
Dracşin singur (1529-30), 337 (624), 352 (657).
Simion singur (1531), 362.
Cristofor Orăş (dregător —, al „locului pustiu", 1559), 543-4 (1000).
Ioan Baloghi (1561), 567 (1048).
Vistieri („dicatores censuum"), Ioan, 314 (578).
Slujbaşi ai pârcălăbilor: Cristofor Nagh, Nágy, 393 (744), 397-8 (752).
Ciceu (Ţinut), 550 (1012). (păduri), 337 n. 3.
Cincl-Biserici. V. Fünfkirchen.
Cincul (Scaun), 419 (778).
Cincul-Mare (localitate), 98-9 (175), 701 (1290), 1437, (2664), 1559 (2937), 1602 (2999).
Cincul-Mic, 26 (41).
Cintelec (sat), 1695 (3136).
Ciogolea (Constantin, pârcălab de Hotin), 1212 (2276). (Pătraşco), 1009 (1906).
Ciomârtan (Moldovean din 1684), 1396 (2569).
Cipău (sat), 94 n. 1.
Cirmen (sangeac), 394 (746).
Cirven (localitate), 1726-7 (3236).
Cisnădia, 11-2 (12), 12 (14), 291 (531), 1476, 1610-1 (3010-1).
Ciubărciu, 1195 (2242).
Ciuciu (sat), 264 (483), 281 (509), 1752 (3333).
Ciuhoiu (sat), 1662.
Ciuleşti (sat), 1696-7.
Ciumeşti, 1779 (3362).
Ciupra (Dumitru, spion, 1541), 402 n. 3.
Clăbucet (munte), 1804 (3422-3).
Clement al XI-lea (Papă), 18.
Cloşca (Gheorghe, cap de răscoală), 1770-1 (3350), 1775-7 (3454, 3357).
Cluj, 58 (99), 59 (101), 61-2 (106-7), 67 (117), 71 (124),

100 n. 1, 111-2 (199, 200), 131 (237), 140 (254), 151-2 (275-6), 161 (296), 168 (308-9), 172 n. 1, 184 (335), 216-7 (390), 254 (463), 256 (357), 309-10 (569, 571), 315-6 (582), 338 (626), 347 (646-7), 530-1 (654), 361 (675), 381 (718), 398 (753), 503 (930), 509 (939), 522 (956), 528 (966), 529-30, 531-2 (973-4), 537 (986), 541 n. 1, 573 (1059), 575 (1062), 576 (1066), 585 (1086), 608 (1135), 615 (1152), 674-5 (1249-50), 720-1 (1322), 736 (1368-9, 1373), 737 (1379), 738 (1383), 743 (1410), 744 (1417), 765 (1527, 1530), 774 (1600), 780-1 (1606-7), 803 (1640), 805-6 (1643-4), 811-2 (1654-5), 816 (1659), 819-20 (1663), 826-7, (1669), 832 (1677), 859-60 (1718), 862 (1722), 864-5 (1726), 868-9 (1731), 898-9 (1773), 904-6 (1779-80), 908-9 (1782-3), 918 (1793), 922-4 (1799-801), 926-7 (1803), 933-4 (1812-3), 952 (1832), 956 (1836), 1092 (1909), 1058-9 (1982-3), 1062 (1990), 1067 (1997), 1078, 1011 (2055), 1121, 1150 (2138), 1152 (2141), 1160 (2159), 1162 (2162), 1165-6 (2166), 1250-1 (2320), 1277-8 (2362-3), 1321-2 (2429), 1355 (2484), 1400-1 (2580), 1459 (2723), 1473 (2781), 1479 (2797), 1498-9, 1502, 1595-6 (2989), 1597-8 (2992-4), 1612-3 (3013), 1614-5 (3015), 1620-1 (3022), 1627-8 (3036), 1630-2 (3040), 1632 u. (3042), 1639 (3048), 1765, 1766 (3341), 1813 (3479). (comitat), 1761-3 (3339), 1766 (3342), 1772. (adunare la), 1554.
mănăstirea, 237 n. 1.
paza munților de hotar, 17-8 (24).

Cluj (tabăra de la), 844 (1693).
Cluj (dieta), 744 (1420), 1594 (2988), 1603 (3000).
Cluj (sinod de preoți români), 645-6 (1197).
Cluj (juzi): Ștefan Argintarul (Aurifaber, c. 1557), 526 (962).
Mihail Kathonay (1596), 736 (1369).
Emeric Bogner (1605), 819-20 (1663).
Cluj (căpitani). V. Bánffy (Gheorghe).
Cluj (dieci: Paul), 418 (776).
Cluj (orășeni, în ordine alfabetică):
Czykhy (Mihail), 608 (1135). Marci (Baltazar), 585 (1086). (Petru de). V. Terpiiu (pârcălab de). Pullacher (Sebastian), 408 (769), 411, 418 (776).
Cluj (comitat), 1577. (preoți români), 1440 (2672).
Cluceri (în Moldova): Ioan (al lui Alexandru-Vodă Lăpușneanu), 554 (1020). (în Țara-Românească): Barbu (1554), 508 (938). Crăstea fiul lui Socol, 1129-30 (2102). Drag (pribeag în 1547), 463-4 (862). Gheorghe (1749), 1681 (3105). Stan (1591), 705-6 (1300).
Coadă (boier muntean, 1541), 401 n. 4.
Coadă (Manea, boier muntean, 1547), 464 (862).
Coca (Andronic, 1691), 1444 (2681).
Cocrișel (și tatăl Spiridon, mama Costanda), 773 (1594), 774 (1595, 1598).
Codlea, 5 u. (6), 10-11 (11), 38 (65), 55 n. 1, 124 (226), 759 (1485-6), 1718 (3214), 1728 (3238), 1809 (3452). (pădurea), 277 n. 1. (Tomade, jude, «villicus») 11 (11).
Codreni (Ilfov), 1158 (2154).
Cohalm, 68 (119), 98 (173), 115 (206), 125, 136 (247), 196 n. 2, 201 n. 1, 311-2 (573), 320 (594-5), 324 (600), 398 (753), 472-3 (877), 640 (1137), 646 (1198), 685 (1265), 772 (1588), 987-8 (1878), 1000-1 (2997), 1362, 1502, 1578 (2973). (David Weinrauch, jude), 962 (1843). (felceri), 1572 (2904). (Benedict și Ivan de), 68 (119). (Tatul de), 189 (345).
Cohalm (Ținut), 295-6 (357), 486 (904).
Coidra. V. Koidra.
Colibași (Între; «Entre Kalibák»), 1738 (3290).
Coloméa, 1265.
Colonia (postav de), 8 (9), 9 și n. 2.
Colțul (muntele), 1476.
Colun (protopop, în 1722), 1593 (2987).
Comana (Făgărașului), 987-8 (1878-9).
Comarnic, 1284-5 (2376), 1476, 1574 (2967).
Comiși (în Moldova: Apostolachi, ginerele lui Alexandru-Vodă Lăpușneanu), 633-4 (1180) și 634 n. 1. (Gheorghe, 1542), 428 (794). (Neagu, 1468), 67 (118). (Pătrașcu, c. 1550), 722 n. 3. (Gavril), 1067 (1998).
Comiși (în Țara-Românească: Diicul, 1509), 189 n. 4. (Lascarachi), 1734 (3268). (Neagoe). V. Basarab-Vodă (Neagoe). (Negoiță, 1653), 1215 (2281). (Pârvu, 1507-8), 178 și n. 5, 189 n. 1. (Radoe, c. 1510), 201 n. 1. (Radu, al lui Mateiu Basarab), 1211 (2274-5), 1215 (2281), 1286 (2379). (fratele său Moise), 1286 (2379). (Staico, c. 1480), 106 n. 1. (Teodorachi, 1760), 1716-7 (3203-4). (Vlad, 1554; și oamenii săi Stoica și Moga), 508 (938).
Comneni. V. Mangup.
Comnenul (Gheorghe), 741 (1406).
Conca (căpitan, 1604), 812-4 (1656).
Conde (Vameșul). V. Câmpulungul Moldovenesc (vameși).
Condrea (boier muntean din veacul al XV-lea), 53 n. 1.
Conie (sangiac de), 394 (736)
Constantin-Vodă Basarab (Domn al Țerii-Românești) 214 n. 1, 1257-9 (2344, 2346), 1264 (2355), 1287-8 (2382) și 1288 n. 1. (ca Domn în Moldova), 1305-7 (2405-8). (Daniil, omul lui), 1338 (2450).
Constantin-Vodă Brâncoveanu. V. Brâncoveanu.
Constantin (pretendent în Moldova, 1629), 979.
Constantin (boier al lui Vasile Lupu), 1021-2 (1928-9), 1025-6 (1934), 1222 (2289-90).
Contăș (Pavel, Mare-Stolnic), 1365-6 (2497).
Constantinopol, 72 n., 88 (152), 100 n. 1, 389 n. 1, 390-2 (738-40), 392-3 (742-3), 451 (839), 454 n. 2, 510 (942) și n. 1, 514 (948), 518 (952), 606 (1122), 629 n. 1, 883 (1750), 991-2 (1884), 1001 (1897), 1120, 1157-8 (2152, 2154), 1159 (2156), 1194 n. 1, 1202 (2254), 1223 (2291), 1227 (2295), 1307 (2408), 1332 (2448), 1343 (2461), 1622 (3024), 1666 (1995), 1706 (3170), 1710 (3178), 1713 (3190), 1719 (3219), 1808 (3445). (mănăstirea Sf. Chiprian), 71 n. 2. (falsul Patriarh Samuil), 71 n. 2. (capuchehaielele românești către 1759), 1710 (3178). (Greci din —, în Moldova și Ardeal ca spioni), 738 (1385). (Internunțiul), 1808 (3447).
Copii de casă: Bunea (în Țara-Românească: la 1708), 1522 (2873). (Tudor Slăvescu), 1690 (3127).
Corbavia (Nicolae, episcop de), 5 (5), 1826 (3).
Corbea (David Ceaușul), 1477 (2794), 1482 (2814), 1507 (2839). (preotulloan), 1477 (2794). (Teodor), 1481 (2810).
Corfești (Stanciul; c. 1700), 1473 (2782).
Cortofleș (Stan), 103 n. 1.
Cornea. V. Alexandru-Vodă Cornea.
Corvinul (Matiaș, rege al Ungariei), 48-9 (84), 50-1 (89) și 51 n. 3, 52-3 (90-1) și n. 1, 54 n. 1, 55 (94), 57 n. 1, 58 (100), 59-61 (103-5), 62-4 (109-10), 64-5 (112-4), 67 n. 7, 68-9 (120), 71 n. 1, 72 și n., 74-6 (129-31), 77 (133), 78 (137), 79 n. 3, 80 (138), 81 (140) și 81 n. 1, 82-4 (140-2, 144-5), 85 u., 86 (147), 87 n. 1, 88 (152), 92 (161), 93, 94 (165), 96 n. 5,

97 (171), 99-100 (176-7), 100 n. 1, 106 (188), 107, (193), 117 (210) şi n. 1, 120 (217-8), 122-3 (222-3), 123-4 (225), 124-5 (227-8), 127 (231) şi n. 1, 2; 128 129 n. 4, 7; 130-1 (235-7), 133-4 242), 145 n. 1, 150 (273), 166 (305), 1071 (2003), 1831. (moneda lui), 375 (706).
1408 (2600). (popa Ioan din, c. 1650), 1182 (2214).
Cosma (localitate), 718 (13)18.
Costeşti, 1800 (3398).
Costin (Carivatu), 1089 (2025).
Coşereni, 1809 (3451).
Coşescul (Iani Comisul), 747 (1438).
Coşna, 1019 (1925), 1078 (2011), 1176 (2190), 1178 (2201).
Coşula (mănăstire), 369 n. 3, 1008-9 (1905).
Cotin (Stati, vameş de), 1316 (2486).
Cotmeana (mănăstre), 189 n. 4.
Cotnari, 521-2 (955), 665 (1230), 743 (1413), 773 (1593), 866 (1729), 930-1 (1808), 1061 (1987), 1079 (2012), 1083-4, 1298-9 (2398), 1341-2 (2457). (vinul de), 1255 (2339). (tabăra de la), 816 (1659).
(pârcălabii Mihail şi Solomon), 328 (608). (Anton), 350 (652), 355 (663). 412-3. (Gheorghe), 427-8 (791-3). (Grigore Rosenberger). V. Rosenberger (Grigore). (Iacob de), 722 n. 3.
Cozia (mănăstire), 133 (241). (cerc), 1800 (3398).
„Cozleit" (Ioan), 880 (1747).
Cozma. V. Coşna.
Cozma (Clement, judecător, 1784), 1759-60 (3333, 3336).
Crăciun (pribeag moldovean în Ardeal, 1563), 590 (1097).
Crăciuna (cetate), 109-10 (197) şi 110 n. 1, 112 (202), 113 n. 1, 117 n. 1.
Cracovia, 693 (1276), 976. (Voevod de, 1683-9), 1417-8 (2619), 1389-90 (2448, 2550). (castelan de, 1674 sau 1684), 1355 (2483).
Cracul Leurdei (munte), 246.
Cracul Mihocului (munte), 247.
Cralfalău, 745 (1431).
Crainici (în Ardeal), 937. (Laszló, 1621), 921 (1796).
Crainimăt, 755 (1463). V. Bistriţa (Gheorghe Zeoczy, jude de).
Craiova, 1595 (2989), 1604-5 (3002), 1634, 1721 (3226).
(Ioan Rante, jude, c. 1720), 1574 (2969).
(Caimacamul din 1792), 1801 (3406).
(Divanul din 1790), 1797 (3381).
Craioveşti (neam de boieri), 73 n. 7, 212 n. 4, 277 n. 1.
Barbu, 150-1 (274), 178, 189 n. 1, 213 (385), 215 n. 1, 221 (401).
Danciul, 178, 215 n. 1.
Pârvu, 178, 189 n. 1, 213 (285), 215 n. 1, 221 (401), 277 n. 1.
Preda, 247 (445).
Craiului (Vârful), 246.
Crălibav. V. Cârlibaba.
Crasna (comitat), 1761 (3337), 1768 (3346), 1832.
Crasna (Nacul de), 1408 (2599). (Simion de, c. 1650), 1175 (2185). (Stanciul de, Postelnic), 245.
Crâstianul Bârsei, 10-1 (11), 849 (1700), 1702-3 (3148).
Crâstianul Sibiiului, 147 (268), 293 (536), 1583 (2977).
Crâstian (Ioan de), 11 (11).
Crâstian (boier muntean, 1507), 178.
Creta (Neofit Servino, diacon din), 1736 (3273).
Creţulescu (Iordachi), 1574 (2967).
Creţulescu (Radu Logofătul), 1128 (2100), 1369 (2504).
Cricov (râu), 1284-5 (2376).
Crimèa, 959 (1841), 961 (1842), 1195 (2242), 1333, 1335 1389 (2548), 1404 (2690), 1409 (2601), 1410, 1418 (2620), 1451 (2698), 1484 (2707).
Crişcior, 1760 (3336).
Cristiş (lângă Turda), 434 (812).
Criş (Ţinut), 1617 (3017).
Criş (protopop de, 1727), 1617-8 (3017).
Crişturul-Săsesc, 404-5 (762).
Crişul-Răpede (râu), 1617 (3016).
Croaţi, 822. V. şi Gara.
Cruciată şi Cruciaţi, 30, 39 (68), 156-7 (285-7).
Cruşedol (Nicanor Milentievici, episcop de), 1561 (2943).
Cruşevaţ (sangeac), 394 (746). (Voevodul, Mohammed de), 119 n. 1.
Csakovár. V. Ciacova.
Csáky (Emeric), 1825.
Csáky (contele Ioan, 1784), 1763 (3339).
Csáky (Ladislas), 294 (537).
Csáky (Mihai, conte de Timişoara), 173 (318).
Csáky (Mihai, cancelariu), 582 (1080), 589 (1094). V. şi Zápolya (Ioan Sigismund, cancelariul lui).
Csáky (Ştefan), 770 (1571), 772-3 (1583, 1589, 1591), 774 (1596, 1598, 1600), 775 (1593), 789, 1066 (1995). (soli moldoveni la el, 1600), 775 (1603).
Csanád. V. Ceanad.
Csanád (Grigore, episcop de), 1826 (3).
(Ioan, episcop de), 5 (5).
Csapai (Francisc), 1547 (2927).
Cseh (Ioan, casnic al lui Ioan Sigismund Zápolya), 298-9 (546).
Cserd, 253-4 (462).
Cserei (Mihail), 1735-6 (3273).
Csernyanszky (Ioan), 1696.
Csételek. V. Cintelec.
Csobor (Emeric, sol ardelean), 194-5 (355).
Csohaj. V. Ciuhoiu.
Csomor (Antoniu, judecător, 1784), 1747, 1754-5 (3325).
Csomortány (Toma), 759 (1485).
Csongrád (Toma, arhidiacon de, secretariul lui Ştefan Báthory, Voevodul Ardealului), 95 (167).
Csucs. V. Ciuciu.
Csulyafalva. V. Ciuleşti.
Cucoranul (familie), 1350 n. 1. (Miron), 1350 (2471-4), 1409 (2602).
Cucuruza («Kokoricsul», munte), 1475 (2791).
Cugir (localitate), 618.
Cubea (sat), 875 (1740). (popa Griga, nemeşi şi bătrâni anume, 1664), 1324 (2433).
Culme (localitate), 1476.
Cumpăna (apă), 1476.
Cumpene (localitate), 1475 (2791).
Cupari (în Moldova:)
Lupu (1626), 954-5 (1834). (văduva lui), 982-3 (1872).
Radu (1631), 982-3 (1872).
Cupari (în Ţara-Românească):
Radu (1658), 1286 (2380).
Radu (1700), 1477 (2792).
Stamatie (1658), 1286 (2380).
Cupenul (munte), 246.
Curea (Coman, boier al pretendentului Dan), 53 (92), 54 n. 1.
Curechiu (sat), 1777 (3357).
Curiţin (Teodor, sol muscălesc), 120 n. 1.

Curmătura Posomocului, 1476.
Curmătura Scăuleleîor, 1476.
Curmătura Surului, 1475 (2791).
Curmătura lui Vlad, 1476.
Curuţi (ai lui Dózsa), 227-8 (411).
Curuţi, 1503. (a lui Francisc Rákóczy), 1504-5 (2835-6), 1508 (2841), 1538, 1829. (fugari în Ţara-Românească), 1437-8 (2664). (Români), 1650.
Curyak (Voicu, soţul Martei Majláth), 665 (1231).
Cuvin, 44 (77).
Cuzna (Cuzneşti), 1473 (2782).
Czar Ivan. V. Ivan Ţarul.
Czartorycki (1672), 1346 (2464).
Czhanath (Albert şi Benedict de), 167 (307).
Czernin (contele de), 1678 n. 2.
Czertyngher (Ladislau). V. Ardeal (vice-Voevozi).
Czibak (Emeric), 343 (636).
Czikó. V. Ţicău.
Czikó (Mihai, om al lui Gheorghe Rákóczy I-iu), 1141.
Czikrákos. V. Racoş.
Czobor (Emeric de Szt.-Mihály, conte al Camerei Sării şi sol în Ţara-Românească), 162-3 (290-300), 172-3 (317-8), 181 (331), 192 (350).
Czodt. V. Sad.
Czulinitze (localitate), 1809 (3451).
Czyatczya. V. Suceava.

D

Dabija (Istratie-Vodă, Domn al Moldovei), 1313-4 (2417), 1318-9 (2423-4), 1320 (2428), 1321-2 (2429), 1323 (2432), 1325 (2437), 1327-9 (2442-3).
Daczó (Gheorghe, dregător de Făgăraş), 594 (1105), 650 (1204). (Mateiu). V. Făgăraş (Mateiu, castelan de). (Toma), 580 n. 2, 583 (1182), 586-7 (1088-9), 588 (1092).
Daia (?), 263 (481).
Dăianul (Vasile, protopop şi notariu al Soborului mare), 1509 (2843).
Dăişoara, 1362.
Dâlga, 149 (272).
Dalvinsi (Devinsi, regiment imperial), 1760 (3336), 1772.
Dalmaţia. V. Gara (Nicolae de).
Dalya. V. Daia (?).
Damasc, 460 n. 5.
Dâmboviţa (cetate), 10 n. 2, 56-7 (96, 98), 1825.
Dâmboviţa (vamă), 9 şi n. 4, 8; 13.
Dâmboviţa (râu), 49 (87), 1809 (3451).
Dan-Vodă I-iu (Domn al Ţerii-Româneşti), 10 (10).
Dan-Vodă al II-lea (Domn al Ţerii-Româneşti), 10 n. 2, 12 n., 14 (16), 85 n. 1. (Doamna lui), 51 n. 3. (fiii), 22 (33).
Dan-Vodă (fiul precedentului, pretendent), 46-7 (81), 50-1 (89) şi 51 n. 3, 52 n. 1, 54 n. 1, 73 n. 7.
Dan-Vodă (pretendent în 1521), 256 (466) şi n. 1, 261 n. 1.
Danciul fiul lui Basarab Ţepeluş (cel Mic), 180 n. 1, 181 (331), 197 n. 1, 198 n.
Danemarca (regele Frederic al III-lea), 1265.
Danicius (Iacob). V. Prusia.
Daniel (Ioan, om al lui Gheorghe Rákóczy I-iu), 1064 (1993), 1069, 1181 (2210).
Daniel (fiul Voevodului Ioan, om al lui Ştefan Bocskai), 735 (1365).
Danzig (tipsii de), 1466 (2751).
Darabos (Ioan, om al lui Ieremia-Vodă Movilă), 805 (1643).
Daşov. V. Oceacov.
Datco (Ban în Ţara-Românească, 1511), 213 (385).
Davidel (Alexandru, ofiţer polon), 1406-7 (2596-8), 1408, 1409 (2603), 1410-1 (2605-8), 1412-3 (2610-2), 1421 (2626), 1430 (2642).
Deák (Iacob, din Alba-Iulia, 1699), 978-80 (1867).
Deák (Petru, funcţionar ardelean, 1726), 1615 (3015).
Dealu (mănăstire), 73 n. 7. 277 n. 1.
Dealul Banului, 245.
Dealul Calului, 1476.
Dealul Negru, 1476.
Dealul Şterpului, 1476.
Debreczény. V. Dobriţin.
Debreczény (Toma), 937-8 (1816), 947 (1825), 952-4 (1832-3), 966 (1850).
Deda (şi protopopul Mihail Popa), 1661.
Dedrad, 1308 (2410).
Deés. V. Dej.
Dej, 99-100 (177), 115 (206), 157 (288), 174 n. 1, 190 (346), 337 n. 3. 438 (821), 503 (930), 544 (1000), 572 (1057), 595 (1107). 664 n., 748 (1449), 764 (1521), 802. 819-20 (1663), 827 (1669), 919, 939, 1033 (1944), 1063 (1992), 1075-6 (2005-6, 2008), 1094 (2033), 1108 (2051), 1110, 1111 (2055), 1112 (2057-8), 1125-6 (2091), 1135 (2113). 1157 (2150), 1165 (2165), 1165-8 (2171-2). 1202 (2295), 1204 (2258), 1263 (2352), 1498-9.
(Curtea), 1201 (2253).
cămăraşi: Ambrosiu diacul, 592 (1101).
vice-cămăraşi: Janhas, 115 (207).
juzi: Laurenţiu Diacul (1594), 725-6 (1332).
„Delenistipe" (localitate), 1790.
Dieci: Mateiu, 115 (207). Petru, 102 (181). Mihai Kocsis. 1094 (2033).
Dej (Ştefan diacul din, secretariu latin al lui Alexandru-Vodă Lăpuşneanu), 569 (1052), 597 (1111-2), 604 (1127), 606-7 (1122-4), 610, 611 (1140), 619, 622-3, 624-5 (1165-6), 627 (1169), 631-2 (1177-8), 633 (1180), 634-5 (1181-2), 636 (1184), 642 (1191), 643-4 (1193-4). 652-3 (1210), 677-8 (1255), 679.
Delbendorff (Greff Balint de), 34 (58).
Deli-Iancul (funcţionar fiscal muntean, 1763), 1726.
Dési (Ioan, sol în Moldova), 1255-7 (2340, 2342).
„Delos" (localitate), 165 (304).
Demien (Francisc, sol ardelean la Poartă în 1621), 910 (1784). (Ladislau), 1033 (1944).
Derencsényi (Petru), 124 (226).
Derla (la Nistru), 871 (1735).
Despina Doamna. V. Miliţa.
Despot (Ioan-Vodă, Domn al al Moldovei), 560 (1031), 565 (1043), 572-3, 575-6 (1062, 1064, 1066), 577, 578 (1070), 565 (1043), 579, 580-1 (1074-8) şi 580 n. 2, 582, 583 (1082-3), 584-5 (1085-6), 595-6 (1108) şi 596 n. 2, 1605 (1128). (solul său Ioachim), 580 (1074).
Desy, Desü (Martin, 1578), 674 (1249). (Mateiu, în Moldova la 1519), 239-40 (336).
Detse, 1765.
Deva, 103 (183), 152 (277), 217 (391), 219-20 (397), 227-8 (411), 234 (427), 250 (452), 286 n. 1, 294 (537), 295-6 (540), 449 (837), 867, 1209 (2270), 1498, 1502, 1558 (2935). 1572 (2964), 1768-9 (3347).
Dévay (Paul, 1544), 438 (820).
Dezna, 1746 (3318).

Didrih (localitate), 214 n. 1.
Dieci (regali), 1672), 1350 (2470).
(ardeleni: 1635), 1012 (1910). (anume: Francisc, 1661), 1306 (2406). (Albert, al lui Petru-Vodă Rareş), 409, 412. (Andreiu, în Moldova, la 1533), 367 (686). (Francisc, perceptor supt Gheorghe Rákóczy II), 1290 (1387). (Filip, crainic, 1641), 1071 (2003). (Francisc, 1572), 651 (1206). (Gavriil din Gurghiu, 1646), 1155 (2146). (Gheorghe Fabri, al lui Petru-Vodă Rareş), 405 n. 1, 433 (810), 447-8 (834). (Ioan, al aceluiaşi, 1530), 355 (663), 370 (695), 382-4 (723-5), 386 (729) şi n. 1, 409, 410 (770), 411 u., 418 (776). (Ioan Ramoz, — turcesc), 1252-3 (2334). (Ioan de Sibiu, 1545), 443 n. 2. (Ioan, în Moldova, c. 1600), 1665-6 (1995). (Ioan, al lui Gheorghe Ştefan), 1276-7 (2361). (Mateiu, de ungureşte, în Moldova, 1668), 1303-5, (2404), 1332 u. (2448). (Matiaş, 1600), 756 (1468). (Mihai Igyartó, 1629-34), 970 (1857), 972 (1860), 999 (1892), 1001 (1897), 1370-1 (2510). V. şi Igyartó (Mihai). (poloni în Moldova, 1668), 1336. (Radul, al lui Radu-Vodă Paisie) 407 (767). Simion, ucis în 1529), 316 (582). (Ştefan, al lui Petru-Vodă Rareş), 362 (677). (Tămaş, ardelean, c. 1700), 1474 (2785). (Teodor, al episcopului Benedict), 982 (1871). (Teodor Rădăţel, din Moldova), 1089-90 (2027). V. Bistriţa (Matiaş Litteratus), şi Feldra (Toader din).
Diicul (Agă, Spătar muntean), 1124 (2087), 1817.
Diiu (= Vidin), 506 (935). V. Vidinul.
Dijmari (Ioan Frissa, din Moldova), 336 (623).
Dimidecki (Andreiu, ofiţer polon), 1350 (2472), 1380 (2528), 1383 (2535), 1409 (2602).
Dindar (Ladislau Teodor), 1491 (2824), 1533-4 (2899) 1536 (2910).
Dinga (Pavel, omul lui Ştefan-cel-Tânăr), 250 (453
Diod. V. Stremţ.
Dionisie Călugărul. V. Ralli (Dionisie).
Diozegh (castel), 929 (1806).
Dipse. V. Dipşa.
Dipşa, 288 (526), 513-4 (948), 519-20 (953), 532 (975 825, 995 (1889), 1290 (2587).
(Români din), 825.
(Saşi din), 829 (1673).
«**Diszytlén**», 1809 (3451).
Dobó (Francisc), 368 (689).
Doboca (comitatul), 1096, 1387 (2545). (şpani, vice-juzi, nobili), 757 (1478). (nemeşi), 761 (1500). (nobili), 288-9 (526). (cenzul de Sf. Martin), 757 (1478). (dajde în 1600), 765 (1527). (judele Gheorghe Szigéthy). V. Szigéthy (Gheorghe). (Ioan de), 7 (9).
Dobokay (Francisc), 485 (902).
Doboli-de-jos, 1479 (2798). (Şt. Sero), 1478.
Dobra, 1445-6 (2686).
Dobreşti, 1807 (3437, 3441).
Dobriţa (Voicu, boier muntean), 56 (96).
Dobriţin, 338 (626), 442, 727 (1334), 1381-2 (2531), 1667 (3075). (negustori din), 1510.
Dobrogea (Tatari din), 957 (1838), 1195 (2242).
Dózsa (Gheorghe, cap de răscoală), 227 n. 1.
Dohanghecet (Dohancalè), 1410.
Domankos (Toma, mercenar în Moldova, 1563), 588 (1092).
Domba (Ioan, în Maramureş, la 1560), 552 (1016).
Dombháty (Ştefan), 874-5 (1740).
Dumbrowski (Andreas, ofiţer polon, comandant la Câmpulungul Moldovenesc), 1390 (2551), 1426 (2636), 1431 (2644), 1433 (2648), 1435 (2652), 1440 (2674), 1444-5 (2675, 2681, 2683-4), 1446-7 (2687, 2689), 1447 (2691), 1447-8 (2692), 1449, 1451 (2699), 1452 (2701), 1457 (2714, 2716), 1470 (2770). (tovarăşul său Toader [Calmăşul]), 1435 (2652).
Domokos (Mihai, spion braşovean), 320 (594). (Toma, 1657), 1268.
Donatt (Ioan), 958-9 (1839). (Grigore), 759 (1485).
Donka. V. Maramureş (vice-şpani: Ioan Dunca).
Dorf (Heidendorf). V. Beşinău.
Dorna, 1060 (1985), 1064 (1993), 1077 (2009), 1080 u. (2013-4), 1174 (2183), 1176 (2192), 1178-9 (2201, 2203), 1182 (2213), 1327-8 (2442), 1383 (2536), 1404 (2590), 1418-9 (2621), 1422-3 (2628), 1425 (2634), 1426 (2636-7), 1428 (2640), 1435 (2651), 1445 (2684), 1456-7 (2712), 1471 (2771), 1475 (2790), 1668. (vătăman), 1179 (2203). (nemesnic, Simion Negrea), 1684 n. 1. (nemesnic, bîrău şi juraţi), 1179 (2203).
(gura — ei), 1668.
(râu), 631 (1177).
(boieri de), 1178 (2201).
(locuitori: Nacul, 1682), 1381 (2530).
Doroşenco (Hatman căzăcesc), 960 (1841).
Doţul (boier din Moldova, 1656), 1255 (2338).
Drăcşanul (munte), 246.
Drăgan (Postelnic muntean, 1529), 331-2 (615-6), 335 (621).
Drăgan (căpitan în Ţara-Românească, 1529), 321-2 (596).
Draganci (sat; popa Gheorghe şi Andreica din), 710-1 (1307).
Drăgăşani, 1640 (3049).
Drágffy (Bartolomeiu). V. Ardeal (Voevozi).
Drágffy (Nicolae), 99-100 (177).
Drágffy (din 1541), 398 (753).
Drăghici (boier muntean, 1507), 178.
Dragodan (pretendent muntean), 254 n. 1.
Drăgoieşti, 1803 (3416).
Dragomerfalva. V. Dragomireşti.
Dragomir Călugărul (pretendent muntean), 254 (464) şi n. 1.
Dragomir (boier muntean, ginerele lui Mihnea-Vodă cel Rău), 209-10 (378).
Dragomireşti (Andreiu Sartor din), 119 (216).
Dragomirna (Dosofteiu, egumen, către 1700), 1474-5 (2789).
Dragoslave, 9 n. 4, 206 n. 1, 1132-3 (2110), 1195 (2241), 1358-9 (2489), 1446 (2688), 1458 (2719), 1472 (2775-7), 1481 (2811), 1520-1 (2870), 1738 (3288-9), 1809 (3451). (fugari din — în Ardeal), 1460 (2731), 1472 (2777). (Vlad pârcălabul, Jinga, Şerban, 1699), 1471 (2772). (vameşi, preoţi), 1481 (2808). (Iani vameşul), 1535 (2908). (Coman din, 1700), 1480-1 (2803, 2808-9).
Dragoş (Vornicul moldovean). V. Vornici (Dragoş).
Draguş (boier moldovean, c. 1540), 414.
Drăguşescul (Preda, Vistier în 1676), 1365-6 (2497).
Drăguţescul (boier moldovean, 1665), 1328-9 (2443).
Dravay (Ioan, sol la Radu-Vodă Paisie), 389 n. 1, 441 (826), 442, 445 (830).
Dredat. V. Dedrad.
Dridih, 213-4 (385), 272 n. 1.

Dridov, 214 n. 1.
Dridul (localităţi), 214 n. 1.
Drivasto, 100 n. 1.
Dubău (Vornic, c. 1700), 1480 (2802).
Dubno, 1281.
Duca-Vodă (Domn în Moldova şi Ţara-Românească), 1329-30 (2444), 1330-1 (2446), 1338-9 (2452), 1340-1 (2454-5), 1343-4 (2461), 1344 (2462), 1348 (2469), 1359 (2491), 1366-7 (2499-501), 1368-9 (2503-4, 2506), 1373-4 (2512-3), 1375-6 (2514-5), 1377 (2522), 1378 (2524), 1386-7 (2544), 1407 (2597). (banii de răscumpărare din captivitatea la Poloni, şi aducătorul lor Anastasie), 1492 u., 1495 u. (2829), 1800 (2831), 1612-3 (3013). (Doamna Anastasia), 1339 (2453), 1342 (2458), 1344 (2461), 1492 u.
Duca (Constantin-Vodă, Domn al Moldovei), 1500 (2831).
Duclă (?) (boier moldovean, 1653), 1214 (2280).
Dudescu (Constantin, Logofăt către 1737, apoi Vornic), 1670 (3079), 1717 (3206). (Nicolae, Vornic), 1736 (3273).
„Dudje" (munte), 1810 (3461).
Dulcigno (Iacob Fabri, episcop de), 1696.
Dumbrava (sat), 616 n. 4.
Dumbrava Turdei, 1438-9 (2667).
Dumbrăveni, 1184 (2218).
Dumitra-Mare, 349-50 (652-3), 456 (848), 479 (889), 576 (1066), 587-8 (1091), 734 (1359). (pastorul din), 456 (848). (grebul Endres), 792.
Dunăre, 1 (1), 9, 35 (61), 111 (199), 116 (208), 117 (210) şi n. 1, 152 (277), 172 (316), 212 n. 4, 217 (391), 222 (402), 230 (316), 254 n. 1, 257 n. 1, 261 (477), 268 n. 1, 272 n. 1, 313 (575), 343 (637), 362 (678), 377 (710-1), 379 (713), 385 (727), 395, 396-7 (750), 451 (839), 461 n. 2, 520 (954), 870 (1734), 898 (1772), 904 (1779), 910 (1784), 915 (1789), 992, 998 (1892), 1040 (1955), 1089 (2025), 1475 (2791), 1624 (2031), 1792, 1808 (3445), 1809 (3451), 1825. (insule), 1792. (poduri), 449 (837), 1003 (1899). (vaduri), 9, 61 (106), 66 (115), 67 (117). (luate de Turci), 169-70 (313). (Paşi la), 512 n. 1, 818. (corăbii turceşti pe), 297 (543), 376-7 (710), 395 (746). (negoţ peste, 1423), 13. (export de grâne din Ţara-Românească peste — în 1698), 1469 (2760).
Durneşti, 1083.
Dyod, V. Şremţ.
Dypse. V. Dipşa.
Dyznod. V. Cisnădia.
Dzelawski (Ioan), 580 n. 2.

E

Ebersdorf, 1618 (3018), 1828.
Ebesfalva. V. Ibaşfalău.
Ecséd (Ecsédvár), 300 (549), 1250 (2319).
Eftimie (episcop românesc în Ardeal), 617 (1155).
Egres. V. Aghireş.
Egyedhalma. V. Agiud.
Egrigöz, 724.
Elek (Ioan, sol în Moldova, 1651), 1204 (2258).
Elisabeta (regina Angliei), 51 n. 3.
Enyed. V. Aiud.
Enyedy (Luca). V. Sibiiu (juzi).
Enyng. V. Török (Valentin).
Enzenberg (feldmareşal-locotenent), 1798-9 (3383, 3388, 3390, 3394).
«Eötves», 1040 (1954).
Eorke (Petru, pleban de), 449 (836).
Eperjes, 822, 824. V. şi Forgách (Sigismund).
Epesdorf. V. Ibişdorful-Săsesc.
Epir, 809 (1653).
Ercse. V. Tholdalagy (Ioan de).
Erdekkemencze, 258 (472).
Erdei (Antoniu de), 7 (9).
Erdély (Francisc), 323 (599). (Grigore), 322-3 (598-9). (Ioan), 156 (284). (Martin), 195 (356). (Nicolae), 529 (968). (Ştefan), 462 (858). (altul, c. 1604), 811 (1654), 887-8 (1756), 900 (1775), 902, 907 (1781), 908, 909-10 (1783), 914 (1787), 915 (1790), 923-4 (1801), 928 (1805), 929-30 (1807), 932-3 (1811-2), 939-41 (1818-9), 950-1 (1830), 966 (1848), 994-6 (1888-9), 1007-8 (1903), 1027-8 (1936), 1037-8 (1951) şi 1038 n. 1, 1040-1 (1955), 1043. (soţia sa), 1096. («procesual» în 1727), 1618 (3017).
Erdély. V. Ardeal (vice-Voevozi de).
Erek (dr. Ioan), 720 (1321).
Erensth (Ioan, administrator al vămii ardelene), 63-4 (110).
Erlau, 299 (547). (episcopatul de), 1826 u. (4).
Episcopi: Ştefan Cykow (Cyko), 5 (5), 1826 (3). Petru, 17 (23). Toma, 134 (242).
Prepoziţi. V. More (Filip).
Ermellyék (localitate), 1660 u.
Ernot (Iernot), 263 (481), 763 (1516), 1107-8 (2050), 1183 (2216), 1190 (2231), 1206-7 (2264), 1208 (2269), 1215-6 (2283), 1218-20 (2286-7), 1222-4 (2290-1), 1225-6 (2293), 1226-31, 1232 (2299), 1233 (2301), 1234-5 (2303-4), 1252-3 (2334), 1287-8 (2382), 1300-1 (2400), 1305-7 (2405-8), 1316 (2420), 1338 (2451), 1347-8 (2468), 1427-8 (2639), 1429 (2641), 1431 (2645), 1764. (judele de Curte din 1624), 937.
Eskelew (Benedict Erdewg de). 161 (296).
Eszterházy (Francisc), 1665-6 (3073). (Gheorghe), 1637 (3045).
Esztergom. V. Olahus (Nicolae).
Etelsdorf, 687 (1268).
Evrei, 1351 (2476), 1512, 1717 (3205-6), 1718 (3212), 1769 (3347), 1781. («şi alţi vagabonzi»), 1631. (şi bani falşi), 1507 (2838). (în Ţara-Românească), 1480 (2804). (negoţul lor în Ardeal), 1786. (la Bistriţa Ardealului), 1450 (2697).
Ewdenffy (Ladislau), 425 (778).
Exner (secretariul lui Ştefan Raicevich), 1745 (3314).

F

Fabri (generalul de), 1535 (2907), 1543 (2920), 1627 n. 1.
Făgăraş (cetate şi oraş), 23 (34), 72 n. 1, 87-8 (151), 98 (173) şi n. 2, 99 (176), 103 n. 1, 2; 122 (222) şi n. 1, 125 (227-8), 149 n. 2, 160 (294), 170 (314), 172 n. 1, 192-3 (351-2), 196-7 (358-9), 209-10 (378) 225-6 (407), 228 (413), 230 (317), 242 (441), 251 (456), 255, 264 n. 2, 270 (493), 272 (496), 275-6 (500), 281 (510), 297 (543), 301 (551), 305 (560),

340 (629), 343 (637), 360 (681), 372 (700), 376 (708), 389 (735-6), 392 (741), 402-3 (759-60), 417 (775), 419-20 (778), 442, 466 (866), 475-6 (883-4), 689 (1271), 692-3 (1276-7), 695 (1279), 747 (1438), 759 (1487), 761 (1500, 1504), 789, 798 (1633), 862-3 (1723), 986-8 (1877-9), 1007 (1903), 1091 (2029), 1093-4 (2032), 1102-3 (2043-4), 1114, 1144-5 (2128-9), 1146 (2131), 1152 (2141), 1248 (2326), 1313 (2415), 1326 (2439), 1337, 1344-5 (2463), 1384 (2538), 1385 (2540), 1392 (2559), 1393-4 (2561), 1414 (2614), 1437-8 (2664), 1453-4 (2706), 1474 (2785), 1502, 1563 (2950), 1605 (3005).

Făgăraş (Ţinutul, „ţara", „terra"), 17 (24), 90 (157), 120 (218), 1558 (2936), 1709 (3148).

Făgăraş (ducatul şi „herţecul"), 12 (15), (38) (65), 45 (79) şi n. 1, 57 n. 1.

Făgăraş (întâmplări).
răscoală a Românilor, 26 (41), 43 (75).
lupta cu Vlad Ţepeş, 56-7 (97).
prădare, 57 n. 1, 5.
fugari munteni în ţara Făgăraşului, 103 (182).
fugari făgărăşeni în Ţara-Românească, 197 (359) şi n. 1.
înţelegere cu Saşii, 650 n. 2.

Făgăraş (căpitani: 1621), 921 (1796). (Simion Boer), 1625 (3032).

Făgăraş (castelani, dregători: Ioan), 264 (681). (Mateiu Daczó), 476 (884). (Gheorghe Daczó), 594 (1105).

Făgăraş (biraii de curte: 1642), 1094 (2032). (Scaun de judecată), 468.

Făgăraş (boieri), 197 n. 1, 389 n. 3, (în 1531), 364 (681). (Barcean şi Balea), 466 (866). (Comşa, Balea, Şandor, Aldea; 1549), 475-6 (883). (în 1549), 476 (884).

Făgăraş (preoţi din Ţara -ului, 1729), 1625 (3032).

Făgăraş (negustori: Stroe), 196 (358).

Făgăraş (Români din), 270 (493), 275-6 (500), 467-8 (878), 693 (1277). (anume: Cernica), 38 (65). (Slav), 50 (88). (Stroe), 301 (551). V. şi Rácz (Ştefan de).

Făgăraş (starea ţeranilor în 1731), 1632 n. (3042). (emigranţi în Ţara-Românească la 1730), 1633. (vite româneşti pe pământ săsesc), 90 (175).

Fălciu, 1810 (3463).

Fanchy (Ioan, castelan de Inidora), 495 (918).

Fântâna-Rece, 1347 (2465), 1718 (1318).

„Faraonul valah" (porecla lui Mihai Viteazul), 772 (1584).

Fărcaşul (vârf), 1476.

Farkás (Gheorghe, 1600), 756 (1472). (Ioan, sol în Moldova, 1651, 1658), 1195-6 (2242), 1283 (2373). (Mateiu, nemeş, 1700), 1480 (2803). (Nicolae—de Harinna), 736 (1370), 742 (1407). (Toma „Farkacz", în veacul al XV-lea), 7 (9). (Toma, 1500), 156 (284).

Fasching (Ioan, medicul lui Petru-Vodă Şchiopul), 697 (1285).

Fata (munte), 1477 (2791).

Fecior (Matiaş, 1563), 592 (1101).

Fedeleş (vârf), 1476.

Fegirnic, 1696-7.

Fegyvernek. V. Fegirnic.

Fejeregyhaz. V. Ferihaza.

Fekete (Ladislau, 1736), 1664 (3071).

Fekete-Toó (pas), 1770-1 (3350), 1775 (3354).

Feketewyz. V. Apa-Neagră.

Feldioara, 50-1 (89), 51 n. 3, 267 n. 1, 1216-7 (2284-5), 1224-5 (2292), 1338 (2450).

Feldra (Feldru, Feldreu; şi supt Moldoveni), 456 (848), 457 (850), 460 (856), 474-5 (881-2), 681 (1259), 807 (1647), 1439 (2670), 1605 (3004). (Andreica din), 722 n. 3. (Toader din, diac), 1009 (1906).

Feldyod. V. Gioagiul-de-sus.

Feleac (şi Români din), 100 n. 1, 172 n. 1, 194 n. 1.

Feller (regiment imperial), 1467 (2957).

Felmer (localitate), 1362.

Felsö-Banja. V. Baia-de-sus.

Felsö-Ripa. V. Râpa-de-sus.

Felsö-Vadass. V. Rákóczy (Sigismund de).

Felsö-Walldorff. V. Aldorf.

Felsö-Woysso. V. Vişăul-de-sus.

Fenyöpatak (Ioan, Voevod de), 33 (54).

Ferdinand I-iu (Impărat), 298 (545), 300 (550), 312-3 (575-6), 315 (580), 316 (582), 321-2 (596), 325 (603), 331-2 (615-6), 333 (618), 334 (619), 340 (629, 631), 344 (640), 350-1 (654), 353-4 (659-60), 357 (666), 358-9 (670-1), 362 (676), 377-8 (607), 394-6 (746-7), 450 (838), 451 (839), 494 (916), 498 (923), 503 (931), 505 (934), 506-8 (936-7), 510-1 (943), 520-1 (954), 530, 572 n. 1, 595 n. 1, 1503.

Ferdinand al II-lea (Împărat), 883 (1750), 885, 909 (1786), 919 (1794), 1005 (1634).

Ferencz (Gabriel, diac al principelui Ioan Kemény), 1308 (2410), 1310-1 (2414).

Ferhad-Paşa, 276 (501).

Ferihaza, 1147 (2134).

Filipescu (Constantin Căpitanul şi soţia, Rada), 1461 (2736). (Dumitraşcu Stolnicul), 1145 (2130), 1147 (2133). (Mateiu), 1557-8 (2933). (Pană, din veacul al XVIII-lea), 1744.

Filipeşti (târg), 1533 (2898), 1718 (3210), 1803 (3416).

Filipopol, 1027. (Tanase, negustor din, 1699), 1470 (2769).

Finta, 16 (21). (lupta dela), 1219-20 (2287).

Finthahaza. V. Haiossy (Francisc, de).

Firley (Nicolae), 159 (293).

Fitter (Adam), 1627-8 (3036).

Flandrişevici (Matiaş, negustor la Bistriţa), 722 n. 3.

Floci (târg), 1 n. 1, 556 (1024).

Florenţa (Sinodul din), 72 n., 1649 (3062). (atlaz de), 226 (407).

Floreşti, 97-8 (172-3).

Focşani, 1222 (2290), 1404-5 (2591), 1477 (2792), 1675 (3093). (ispravnic muntean de, 1790), 1798 (3384).

Fodoroschi (negustor), 833-4 (1679).

Földvár. V. Feldioara.

Földvári (Francisc, 1657), 1278 (2363), 1279 (2365). (Ioan om al lui Gheorghe Rákóczy I-iu), 999 (1893).

Fogaras. V. Făgăraş.

Fometeşti, 1800 (3398).

Forgách (Francisc), 653 (1211), 655-6 (1215). (Sigismund), 822, 849-50 (1700).

Forum Filistinorum. V. Iaşi.

Frâncl. V. Veneţieni şi Tabla Lucrurilor: şăpci.

Francisc (boier moldovean în 1551; şi sluga lui: Luca), 484 (899).

Franciscani, 981 (1869). (din Arad), 1830. (din Bistriţa), 324 (600).

Frangulea (boier moldovean, 1634), 1005.

Franţa şi Francezi, 1410 (2606), 1721 (3227).

Frate (râu), 1476.

Frater (Pavel, 1653), 1246 (2323).

Fratova (râu), 245.

Frâua, 287 (522).

Frederic al III-lea (Împărat), 40 (69), 51 n. 3, 88 (152), 127 n. 1.
Frick. V. Avrig.
Fünfkirchen, 223 (404).
Fünfkirchen: episcopi: cardinalul Valentin, 5 (5), 1826 (3). Sigismund, 162 (297).
Fünfkirchen: prepoziți: Gheorghe, tezaurariu al Ungariei, 97 (171).
Füzessy (Ioan), 955-6 (1835).
Fusurest. V. Grozești.
Fyged (Blasiu de), 122 (220).
Fysews (Mihai, iobag al lui Ioan Zápolya), 338 (626).

G

Gaja (Filip de), 1707-9 (3176).
Gal (Mihail, comisar), 1748 u., 1752 (3323).
Galaczy (Gheorghe), 774 (1597). (Wolfgang), 1081 n. 3, 2096.
Galambocz. V. Golubac.
Galata (mănăstire), 669 (1239) și n. 1, 1390 (2550).
Gălățeanul (Vasile, în Moldova, 1643), 1115.
Galați, 1061 (1987-8), 1393 (2560), 1624 (3031), 1808 (3445). (Unguri: Gheorghe diacul), 1278 (2364).
Galați (din Ardeal: Ștefan de), 199-200 (361).
Galați (episcopul Macarie de), 71 (125).
Galbenul-Mare și **Mic** (munți), 246.
Galeș (sat), 507-8 (937), 1580.
Găleșescu (Radu Drăgoiu, negustor la Craiova), 1622 (3024-5), 1623 (3207).
Gâlgău, 1011-2 (1910).
Galipoli, 72 u.
Galițin (cneaz), 1408 (2598).
Gallob (Anton, Iezuit), 1654-5 (3065).
Galu. V. Gilău.
Gara (Banul Ioan de; și fratele), 1826 (3).
Gara (Nicolae de; Palatin), 5 (5), 17 (23), 1826 (3).
Gârbova (stâncă), 1475 (2791).
Gârla-Albă, 246.
Gászy (Ioan, asesor judecătoresc), 1693 u., 1695 (3136).
Gaudy (Andreiu, castelan de Bran), 1778-9 (3359-60, 3362). (Ioan), 1808-9 (3448, 3450-1), 1811 (3467). 1812 (3475).
Găureni, 1605 (3004).
Gavay (Nicolae), 685-6 (1266), 689 (1272), 742 (1409). (Petru), 1095-6 (2035).
Gavril Hatmanul (fratele lui Vasile Lupu), 1005, 1040 (1955), 1044 (1961), 1126 (2093), 1128 (2097). (biserica de piatră, făcută de dânsul), 1044 (1961).
Gavruț (Radu, boier muntean din veacul al XV-lea), 42 (73).
Gayleș. V. Galeș.
Geaca, 1021-2 (1928-9), 1024 (1932), 1025-6 (1934), 1117 (2063).
Geafalăi (Tatari), 788 (1622).
Gealmar (Români din), 492 u. (915). (Francisc de), 493. (Ioan de), 493. (Toma Kako), 493. (ispanul Valentin), 492 u. (915). (Ioan Koewer, Bar Thoma, Galie Stoica, Ciocan, Iovan, Jolde, Bucur din), 493.
Gebhardt (Francisc-David), 1445-6 (2686).
Gechö (Ioan). V. Rodna (pârcălabi).
Gegeny (Gheorghe, om al lui Ștefan Báthory, Voevodul Ardealului), 107 (192).
«Gehennem». V. Inău.
Geley (Ștefan, superintendent calvin al Ardealului), 1108-9 (2052).
Gelleny (Grigore, căpitan în 1657), 1268.
Gellyen. V. Cluj (Emeric Boghner de).
Geoagiul-de-jos, 1009-11 (1907-8), 1044 (1962), 1356-7 (2487).
Geoagiul-de-sus (episcopat), 578 (1069). episcopi, 495 n. 1. Cristofor, 495 n. 1, 578 n. 3. Gheorghe, 578 (1069), Ioan, 578 n. 3. Sava, 578 (1069).
Gerdey (Dimitrie, castelan de Făgăraș), 402 (759). 419-20 (778).
Gereb («domnii»), 149 (272) și n. 1. 166 (305).
Gereb (Ioan de), 47 (82), 54 (93), 72 n. (Nicolae de). 519-20 (953), 533 (977). (Paul, la curtea lui Petru Rareș), 445-7 (832). (Petru, Palatin), 47 (82), 60-1 (105), 64-5 (112), 72 n., 160 (294), 162 (297). V. și Ardeal (Voevozi de). (Valentin, jude), 299-300 (548).
Gerend, 379 (714). V. și Grind.
Gerendy (Ioan, de Alțina), 665-6 (1232). (Nicolae. tezaurariu regal), 222 (402), 288 (525), 315 (582), 320-1 (593-5), 322 (597), 324 (600), 326 (605). 330 (613), 331-2 (615-6, 618). 345 (641), 348 (649), 352-3 (658-9), 357 (667), 365 (684). (fratele său), 320 (593). V. și Alba-Iulia (episcopi). (Petru), 422 (783), 423-4 (785). 438 (820), 448-9 (836). 490 (940).
Geres. V. Girișa.
Gergely (Ioan, căpitan, 1657), 1266 (2357).
Gergin, **Gergyn.** V. Gurghiu.
Gerlessy (Nicolae), 308 (566).
Germania și **Germani**, 414. 422 (783), 605 (1128), 731 (1342), 1410 (2606). (în Ardeal, ca mercenari), 344 (640), 488 (906), 490 (911), 530, 531 (972). 551 (1014), 593-4 (1104), 664 n. 1, 735 (1366), 785 (1614), 797-8 (1632), 801 (1638), 821-4 (1665-6), 856 (1708). (în 1657), 1270. (în 1662), 1317-8 (2422), 1366 (2498), 1322 (2431). (în lupta cu Turcii, 1684 n.), 1393 (2560), 1399 (2576), 1431 (2644). (în Ungaria și Ardeal pe acel timp), 1403 (2586), 1411 (2605), 1412 (2610), 1416 (2616), 1418 (2620), 1425 (2635). 1446 (2688). (în luptă cu Turcii la 1703), 1503. (în Bistrița), 1430 (2642). (în Țara-Românească, la 1689), 1469 (2764). (ambasador la Constantinopol în 1568), 629 n. 1. V. și Constantinopol (Internunțiu).
Germani (lemnari), 1790. (negustori mari), 1808 (3445). (postăvari în Țara-Românească), 1803 (3418).
Germano-Ilirice (confinii), 1790.
Gernlczegh. V. Gernesig.
Geröffy (Ioan), 772 (1587, 1590), 773 (1592), 774 (1595, 1597).
Gheboala, 1809 (3451).
Ghenghe (Logofăt moldovenesc), 1005.
Gheorghe Ștefan (Domn al Moldovei), 214 n. 1, 1180 (2207), 1213-4 (2279), 1217 (2284), 1221-2 (2289). 1223 u., 1227 (2295), 1232-3 (2300-1), 1241, 1242 (2315), 1243-4 (2317), 1247 (2325), 1249, 1253 (2334). 1254 (2337), 1257 (2343), 1258 (2345), 1259-61 (2347-9), 1262-3, 1264 (2356), 1276-8 (2360-1, 2363), 1279 (2365), 1280 (2369), 1281, 1312, 1338 (2450). (Doamna

lui, Safta), 1223 (2204), 1280 (2369). (casele lui), 1253 (2335).
Ghera (codru), 969 (1855).
Ghergbiţa, 49 (86), 87-8 (150-1), 89, 91-2 (160), 267 n. 1, 1058 (1981). (pârcălabul Dimitrie şi colegul său), 91-2 (160).
Gherla, 300 (549), 426 (789), 436 (817), 477 (887), 490 (911), 522 (957), 584 (1085), 590 (1096), 595 (1107), 725 (1330), 755 (1463), 759 (1488), 781-2 (1608), 819-20 (1663), 820 (1663), 894, 910-1 (1784), 955 (1835), 980-1 (1868), 1007-8 (1902), 1064 (1993), 1102 (2043), 1108 (2050), 1111-2 (2056), 1167 (2170), 1191-2 (2232-3), 1238 (2309), 1258 (2345), 1261 (2350), 1263 (2352), 1279 (2367), 1301 (2401), 1313 (2415), 1321-2 (2429), 1502, 1615 (3015). (Închisoarea), 1182 (2214).
Gherla (căpitani: Ştefan Makray), 820 (1663),
Gherla (castelan, Gheorghe Vass), 725 (1330).
Gherla (dregători, «provizori»: Gheorghe Novak), 590 (1096). (Iacob Rattinger), 809 (1652).
Gherla (biraul Curţii în 1643), 1107 (2050), 1112 (2057).
Gherla (preotul Andreiu, 1600), 755 (1463).
Ghernesig, 887-9 (1756), 965 (1848), 1429 (2641), 1430-1 (2643).
Ghica (Gheorghe-Vodă), 1283 (2373), 1284 (2375), 1286 (2378), 1287 (2381), 1288 (2383), 1294 (2393).
Ghica (Grigoraşcu-Vodă, Domn al Moldovei şi al Ţerii-Româneşti), 1315 (2419), 1322-3 (1431) şi 1322 n. 1, 1325 n. 1, 1327 (2441), 1357 (2487). (Doamna lui, Maria Sturza), 1322-3 (1431) şi 1322 n. 1. (fiul lui, Leopold), 1322 n. 2.
Ghica (Grigore-Vodă Mateiu, Domn al Moldovei şi al Ţerii-Româneşti), 1643-4 (3053-4), 1647 (3060), 1679 (3102), 1680-2 (3104-7), 1685-7 (3115, 3117), 1688 (3120), 1689-90 (3122, 3125-6, 3128-9), 1691-2 (3129-30), 1725.
Ghica (Mateiu-Vodă, Domn al Moldovei), 1703 (3150-1).
Ghica (Scarlat-Vodă, Domn al Moldovei şi al Ţerii-Româneşti), 1725, 1730-1 (3244-8, 3251), 1734 (3268), 1743.
Ghica (Alexandru-Vodă, Domn al Ţerii-Româneşti), 1732 (3252-3, 3257), 1733-5 (3262, 3267-9).
Ghica (Grigore Alexandru-Vodă, Domn al Moldovei şi al Ţerii-Româneşti), 1735 (3269).
Ghica (Costachi Clucerul), 1744.
Ghica (generalul Costachi), 1813 (3884).
Ghiertan, 392 (741), 640 (1187), 646 (1198), 685 (1265), 1572-3 (2965).
Ghicova, 971 (1859).
Ghimbav, 11-2 (12, 14), 40 (70), 74 (128), 1286 (2378), 1702-3 (3148). (Ioan şi Ana Răduţul din, 1707), 1515 (2852). (legături cu Braşovul), 1695 (3137).
Ghimeş, 1706 (3170); 1715 (3196). V. şi Forgách (Francisc şi Sigismund).
Ghiorma (Clucer muntean), 1245 (2321).
Ghiula, 33 (54).
Ghizdavăţ (Stoica, boier muntean), 38 (66).
Giarmáthy (Ioan, 1578), 674-5 (1249-50).
Giczy (Ioan), 663-4 (1227).
Gidofalvi (Samuil, diac de Curte a lui Mihai Apaffy), 1349 (2469).
Gieöry (Nagy Matiaş, diac, 1602), 799.
Gieröfy (Ioan), 978 (1867).
Gilanyi (Grigore), 1337.
Gitău, 6 (7), 77 (133), 163 (301), 354 (660), 430-1 (800-3), 434 (812), 436 (816), 445 (830), 566 (1045), 578 (1070), 663-4 (1227), 737 (1378), 1114, 1122 (2073), 1172 (2179), 1193 (2235), 1198-9 (2247-8), 1200-1 (2252), 1502, 1766 (3342).
Giorgi (Francisc, Ardelean, 1620), 943 (1820).
Girişa (localitate), 424 (786).
Giskra (şef boem), 55 (94).
Giuleşti (preotul Toader din), 538-9 (989-90), 552 (1016).
Giura (Ghiura pârcălabul; din suita Doamnei Despina), 268-9 (490) şi 269 n. 1, 277 n. 1. (soţia lui, Vilaia), 269 n. 1.
Giurgiu, 214 n. 1, 277 n. 1, 1735 (3272), 1806 (3434), 1807 (3441). (Cadi-Efendi din), 3252.
Ghigore (boier din 1600), 774 (1600).
Glogova, 117 n. 1. (Stanciul din, ginerele lui Neagoe Vornicul), 73 n. 7.
Glozan (Ioan, nobil ardelean, 1542), 425 (787).
Görgeny Szt-Imre, 1207 (2266). V. şi Sânt-Imre şi Gurghiu.
Göröffy (Mihail), 553 (1017).
Gogunthar („miles", 1527), 300 (549).
Goian (boieri de Jadova), 1177 (2194). (Gheorghe şi Isac), 1193 (2234).
Gokesch (Petru), 1181 (2210).
Golea (boier moldovean, 1529), 336 (623).
Golescu (Radu Comisul, ispravnic de Câmpulung), 1416 (2617), 1480 (2805), 1604-5 (3002).
Golgay (sol în 1677), 1368 (2503).
Golubac, 377 (710) şi n. 1.
Gorbo (sat), 166 (305).
Gordwa. V. Fanchy.
Goroslău (lupta dela), 788 (1624).
Gottmeister (Coloman), 1101 (2040).
Grădişte, 377 (710) şi n. 1. V. şi More (Ioan).
Grădişteanu (Badea Stolnicul), 747 (1438). (Bunea), 1461 (2733). (Gheorghe al lui Bunea; Bunevici, Bunevsinovici), 1264 (2354-5).
Grama (Jitnicer în Moldova), (1055 1977), 1081 şi n. 2, 1083.
Grămăticl: Radu (1523), 267 n. 1. Radu Turcu (c. 1760), 1714 (3191).
Grămeşti, 1352 (2478), 1396 (2567).
Gran, 200 (362), 202-3 (363), 251-2 (456), 394 (746), 422 (783). (Ioan, arhiepiscop de), 5 (5), 1826 (3). (Gheorghe, arhiepiscop de), 17 (29).
Grăniceri (regimentul I de), 1803 (3414).
Gratiani (Gaşpar-Vodă, Domn al Moldovei), 880 (1746), 884-5 (1751), 886-7 (1754-5), 889-90 (1758), 891-2 (1760-1), 894-5, 896 (1767). (fratele său), 895 (1765). (un falş —; pretendent), 930 (1808).
Graz, 1613 (3014).
Greb (Matiaş, 1547), 463 (861).
Grebleşti (munţi), 1476.
Greceanu (Scarlat), 1744.
Greci în genere, 440 n. 1. (clerici), 72 n. (negustori), 73, 153-4 (279-80), 440 n. 1. V. Constantinopol. (în oastea lui Aron-Vodă), 723 (1326). (cu negoţ în Ardeal), 144 (262), 512-3 (946), 598 (1114), 666-7 (1234), 775 (1601), 875-6 (1741), 912-3 (1786), 1110 (2054), 1291-2 (2391), 1400 (2578), 1510, 1551, 1615 (3015), 1625-6 (3033-4). (Miclăuş, 1680), 1375 (2515). (Ştefan, în 1599), 743 (1410). (Daniil Foti, 1692), 1447 (2690). (Compania; privilegiul leopoldin), 1486 (2820). (călugări rătăcitori în Ardeal), 1735-6 (3273). (în Braşov), 1483 (2816), 1528 (2891, 1735 (3269). (cu „case legate"), 1520-1)

(2870), 1524 (2883). (Pană Condoiani), 1622 (3024). (în Sibiiu), 439 (822). (în Țara-Românească), 1110 (2054), 1113 (2059), 1470 (2769). (Femianus, 1431), 15 (19). (la Mihai Viteazul), 772 (1583). (la Alexandru-Vodă Iliaș), 895 (1766). (în Moldova), 754 (1459), 1192 (2233), 1477 (2792). (Giva, 1604), 809-10 (1653). (blănari din Moldova în Ardeal), 980-1 (1868).
Greceștl (cărți bisericești), 1743 (3306).
Grecl (sat), 1809 (3451).
Grecul (Toader). V. Rareș (Petru).
Greubner (locțiitor de comandant la Turnu-Roșu), 1571 (2962).
Grigoriță (Ștefan, Moldovean; și omul său Ioan Lucaciu; 1645), 1134-5 (2112), 1141.
Grind, 1209 (2270), 1317-8 (2411-2).
Gritti (Alois), 343 (636) și n. 1, 364-5 (683).
Groff (Ioan, „magister dapiferorum"), 1827 (3).
Gross (locuitor în Bihor), 1710-1 (3179).
Grossdorf. V. Săliștea Sibiiului.
Gross-Wardein. V. Oradea-Mare.
Grozeștl (pas în Moldova), 1745-6 (3315), 1779-80 (3364). (Vornic și căpitan de), 1780 (3364).
„Gruuly Boresc" (localitate), 1476.
Guadagni (marchizul), 1667 (3075).
„Gubahay", 773 (1592).
Gulianò (Toma Stolnicul), 1676 (3096).
Gura-Ocniței, 1803 (3416).
Gura-Râului-Alb, 1809 (3451).
Gurghiu, 20 (27), 21 (32), 98 (174), 126, 259-60 (474), 310 (571), 311 (573), 312 (575), 379-80 (715), 542 (996), 580 n. 2, 641 (1190), 802, 804 (1642), 821-2 (1665), 866-8 (1730), 930 (1808), 1093 (2031), 1096, 1098 (2037), 1155 (2146), 1207 (2266), 1208 (2268), 1238-9 (2309-10), 1244-5 (2318-20), 1300 (2400), 1417 (2618), 1419-20 (2622-3), 1421-2 (2627), 1502, 1577, 1626-7 (3035). (păduri), 813.
Gurghiu (conte de), 165 (304). (castelani: Ioan Tezy, pentru Petru Rareș), 431 (803) (jude al Curții), 649 (1202). (Andreiu Lazăr de, 1581), 682-3 (1262), 822.
Gusi (Gheorghe), 1672-4 (3087-8).
Gwrzo (Ioan), 274 (499).
Gyalu. V. Gilău și Vass (Ladislau de).
Gyarmath. V. Balassa (Emeric de).
Gyati ((?), Ioan, viceșpan de Maramureș; 1619), 881-2 (1748).
Gyeke. V. Geaca.
Gyeröffy (Ioan), 867.
Gyod, 47 (82).
Gyulafalva. V. Giulești.
Gyula-Fehervár. V. Alba-Iulia.
Gyulaffy (Lestár), 825.
Gyulai (Francisc, 1785), 1773 (3351).
Gyurcsány (Emeric), 1637 (3045).

H

Haan (Ignațiu de), 1555, 1556 (2932), 1575, 1583-5 (2978), 1588-90 (981-2).
Haar (râu), 52 n. 1.
Hăbășescu (Vasile, Vornic de Câmpulung), 1471 (2771).
Hadad. V. Jakch (de).
Hadău (Alexe, c. 1604-19), 807 (1647).
Haddik (general), 1722-4 (3232-4, 3236), 1728 (3238), 1729 (3242), 1730-1 (3244, 3246-9), 1732 (3256), 1733 (3259, 3262-5), 1735 (3269-70), 1739 (3295-7).
Hagi-Iusuf-Aga (1621), 910 (1784).
Hagii: Necula (1696), 1461 (2735).
Hagymádfalva, **Hagymátfalva**. V. Spinuș.
Hagymassy (castelan de Bran, vice-Voevod al Ardealului), 140 (254). (Cristofor), 573 (1059), 593 (1103), 660-1 (1223), 664-5 (1229).
Haiducl, 123, 792, 793 (1629), 819-20 (1663), 821-2 (1665), 824, 844 (1693), 1005, 1269, 1777-8 (3358).
Haiossy (Francisc, 1578), 675 (1250).
Hakenau (Fleischhackel von, Agent imperial în Principate), 1814 (3490).
Hălchiiu, 1806 (3433).
Haliciu (episcopul de), 724.
Haliță (Grigore, supus al Bistriței ardelene, 1672), 1347 (2465).
Haller (Gabriel), 742 (1407). (Ioan, conte), 1664 (3070). (Petru), 398 (753), 494 (916), 498 (923), 511-2 (944-5), 575 (1063), 579 (1082). (soția lui), 1329 (2444).
Hălmagiu, 1446 (2686), 1499, 1637 (3045), 1665 (3072), 1750 (3320), 1767 (3344). (târg), 1749.
Halmagy. V. Hălmagiu.
Hance (munte), 1476.
Hanclul (localitate), 1476.
Hangerli (Gheorghe-Vodă, Domn al Țării-Românești), 1804 (3426).
Hann (Andreiaș), 1573 (2965).
Hâra (chelar moldovean), 722 n. 3.
Haram, 377 (710) și n. 1.
Haranglaby (Nicolae), 503 (930).
Harinna. V. Herina și Farkas (Nicolae).
Harinnai (Francisc, om al lui Mihail Apaffy), 1377 (2521). (Nicolae), 765 (1527), 768 (1555).
Hârlău, 196 (169-700), 128 n., 187-8 (342), 205 (370), 219 (396), 231 (420), 250 (453), 285 (518), 305 (559) 310 (570), 317 (586), 326 (604), 334-5 (620), 367 (686), 369 (692), 373-4 (702-4), 432 (807), 437 (819), 453 (841), 476 (885), 488-9 (907), 496 (920), 528 (967), 543 (998-9), 544-6 (1001 2), 549 (1010), 554-5 (1020-1), 569-70 (1054), 581 (1014), 805 (1643), 949-50 (1828-9), 960-1 (1842). (biserica Sf. Gheorghe), 440 n. 2.
Hărman, 11-2 (12), 12 (14), 40 (70), 1346 (2464).
Haromsec, 891-2 (1760-1), 907 (1781), 920, 1797 (3375), 1801 (3401).
Harrach (contele de), 1493 u. (2826).
Harstallen (Ioan-Frederic de, comandant polon în Suceava), 1440 (2674), 1444-5 (2683), 1447 (2692), 1448-9 (2694).
Harteneck (Iacob Sachs de, pârcălab de Turnu-Roș), 1571 (2962).
Harvat (boier munlean), 269 n. 1.
Hasan-beg (c. 1440), 30.
Hatmani moldoveni: (1557), 532 (974). (Andreiu, 1589-91), 702-3 (1295), 710 (1305). (Udrea Băleanu, al lui Mihai Viteazul), 763 (1514).

Hajeg, 7 (8), 62 (107), 84 (145), 115 (206), 134 (243), 229 (415), 280 (508), 294 (587), 296 (541), 307 (566), 325 (603), 568 (1051), 578 (1069), 1163-4 (2163), 1311-2 (2415), 1498. (Ţinutul, «districtus»), 17 (24), (prădat), 1312. (nobili de), 244-5 (445), 473 (878), (Ioan Ethwes şi Nicolae Pethe, Andreiu Iuba, Emeric Ferencz, Mihail Balog, Ioan Oláh), 280 (508). (Români din), 280-1 (508).
Hăţeganul (Petru, curier), 1307 (2408).
Hauden (regiment imperial), 1567 (2957).
Hauspanopolus (Coica, boier muntean, 1436), 22 (34).
Hederfaja. V. Idrifaia.
Hederffa. V. Barlabassy (Leonard).
Heech. V. Rece.
Heissler (generalul), 1429 (2641).
Helfer (Paul, 1673), 1354 (2482).
Heltau, Heltwen. V. Cisnădia.
„Hemelarki" (localitate), 960 (1841).
Henczelffy. V. Petrowcz.
Hendorf, 1553.
Henric («magister tavernicorum», al Ungariei în 1432), 17 (23).
Henrici (Leonard), 1078 (2011), 1079-80 (2013), 1082 u. (2015). (Mateiu, notar), 578 (1069), 584 (1083).
Herbach (râu), 1475 (2796).
Herbert-Rathkeal (de, Internunţiu), 1672 (3084), 1746 (3315).
Herbeville (general), 1416 (2646).
Heremita. V. Martinuzzi.
Herendy (Nicolae, «administrator regius»), 210-1 (380).
Herepe. V. Ardeal (vice-Voevozi).
Herina (localitate), 823 (1666). V. şi Harinnai (Francisc de).
Herlay (Mihail), 1195-6 (2242).
Hermannstadt. V. Sibiiu.
Herţa, 1810 (3456).
Hethfalu, 121 (220).
Hev-Szamos. V. Someşul-Fierbinte.
Heyden (Gheorghe Abraham von der), 1528 u. (2891), 1532 (2894-5).
Hidegkutpatak, 718 (1318).
Hidy (Gheorghe, secretariul-prim al lui Gabriel Báthory), 842-3 (1690).
Hmilniţchi (Bogdan, Hatmanul Cazacilor), 1198 (2247), 1253-4 (2336), 1262 (2351).
Hmilniţichi (Timuş, fiul precedentului), 1192 n. 1, 1209 (2270), 1223 (2291).
Hoch (Ioan, Braşovean), 322 (597), 330 (613).
Hocze (localitate), 1476.
Hodak (localitate), 1577.
Hodwylag. V. Hoghilag.
Hoen (Gheorghe, Ardelean, 1470), 74 (128). (Ladislau, jude regal), 68 (119).
Hönrich (Leonard), 1048 (1968). V. şi Henrici (Leonard).
Hofmann (Ioan de Rothenfels, taxator, consilier ardelean), 1484-5 (2818), 1529, 1535-6 (2909), 1540 (2415).
Hoghilag, 425 (787).
Hohperg. V. Härman.
Holzmengen, 52 n. 1.
Holznetya, 52 n. 1.
Holznüwdorf, 52 n. 1.
Homonnay (Gheorghe), 867, 881 (1748), 883 (1750).
Homorod, 767 (1547).
Homorodul-de-mijloc, 1173-4 (2181).
Homvay (Gheorghe), 530.
Honcz. V. Honţ.
Honigsberger (Petru), 1181 (2210).
Honţ (sat), 1752 (3323).
Hoppenday (Ioan, Braşovean), 10 (10).
Horahowycza. V. Târgovişte.
Hordău, Hărdău, 271-2 (495), 366, 1436 (2655), 1605 (3004).
Hordo. V. Hordău.
Horea (Nicolae Ursu, zis —; cap de revoltă al Românilor), 1759 u. (3333), 1770 n. 3, 1775 (3354), 1776-7 (3357), 1780 u. (3366). (soţia), 1767-8 (3344-5).
Horodenca, 1402 (2582).
Horodniceni, 369 n. 3.
Horogzeg. V. Szilágyi (Mihail, de).
Horonicz. V. Voroneţ.
Horváth (Adam, prepozit), 1696. (Andreiu, om al lui Mihail Apaffy), 1345. (Anton, notariu în 1784), 1762 (3338). (Cozma), 689 (1271). V. şi Petritiewyth. (Gaşpar), 331-2 (615-6, 618), 335 (621). (Gheorghe, sol la Poartă în 1540), 788 (734). (om al lui Gheorghe Rákóczy I-iu), 1100 (2039). (Ioan, sol regal în Ţara-Românească), 201 (363), 203 (367). (altul, 1542), 417 (775). (Marcu, sol în Moldova), 162 (298), 253 (460). (Mihail, castelan al Făgăraşului), 197 (359). (Nicolae), 498 (924), 499, 501 (926), 502 (929), 504 (933). (altul), 1698 (1468). (Ştefan). V. Ardeal (vice-Voevozi).
Hosman (localitate), 52 n. 1.
Hoszumező, Hozzwmezew. V. Câmpulungul Moldovenesc.
Hoţi (anume:) Albaş (Simion, 1647), 1165 (2165). (Albuşoiul, Ioan), 1715. Bosânceanul (Teodor). V. Bosânceanul. Buzălaş, 1195 (2241). Cuchirla (1680), 1375 (2515). Măgură (1643), 1114. Pasăre (Nicolae), 1411 (2607), 1424-5 (2632). V. şi Popence (Grigore). Topor (Petru), 135 (2476). V. şi tabla lucrurilor: Hoţi.
Hotin, 646-7 (1199), 722 n. 3, 762 (1512), 773 (1594), 870-1 (1734-5), 915 (1789), 922-3 (1799), 971 (1859), 974 (1872), 1069, 1171 (2177), 1212 (2276), 1214 (2280), 1218 (2285), 1229, 1245 (2322), 1252 (2332), 1351-2 (2477), 1631, (bâlciu), 570.
Hotin: pârcălabi:
Goian, 67 (118).
Vlaicu, 67 (118).
Vlad, 342 (634).
Neagoe, 565 (1044).
Dimitrie Vlad, 569 (1052).
(alţii), 345 (642).
Hotin. V. şi Cotin (?).
Hotnogi: Gheorghe, 493. Vlasie (în Moldova, 1660), 1296.
Hradec (Hradşin, cetăţuia Pragei), 194-5 (355).
Hrizea (Vornic muntean), 1119 (2067). (jupâneasa lui), 1257-8 (2344).
Hrizea (din Popeşti; Logofăt, Vistier muntean; c. 1677), 1364-5 (2496), 1369 (2505-6).
Humor (mănăstire), 627 (1169), 1188 (2225). (egumeni:) Achidin (c. 1640-50?), 1061-2 (1989), 1175 (2188). Calistru (c. 1650?), 1188 (2225).
Rafail (c. 1650?), 1174 (2183),
(popii Partenie şi Toma, călugărul Silivestru; c. 1650), 1175 (2188). („călugăr dascăl" în 1685), 1398 (2574).
Humorul Câmpulungului, 1445 (2684).
Hunyad. V. Inidora.

Hunyadi (Ioan, guvernator al Ungariei), 27-8 (43), 28 n., 31 (51), 32, 33 (54), 34 (57-9), 35, 36 (61-2), 37 (64), 38 (66) şi n. 1, 39 (67), 40 (69), 40-1 (71-2), 42-3 şi 42 n. 1, 44 (77). (Petru, cancelariul său), 40 (69).
Hunyady (Ioan, nepotul de fiu al precedentului), 145 n. 1.
Hunyady (Ladislas, fiul guvernatorului Ioan), 46-7 81), 51 n. 3.
Hunyady (Matiaş Corvinul, rege al Ungariei). V. Corvinul (Matiaş).
Hurez (cerc), 1800 (3398).
Husein-Paşa (conducător al oştilor năvălitoare în Ardeal, 1658), 1286 (2379).
Husein-Paşa (conducător al oştilor contra Poloniei, 1673), 1351-2 (2477).
Hust, 102 (181), 580 n. 2, 593 (1103), 688-9 (1270), 726 (1332), 739 (1390), 881 (1748), 904 (1778), 905 (1780). (căpitani de: Vlasie Szabó), 739 (1387, 1390). (episcop în, la 1730), 1630 (3039).
Huszár (Andrica), 346 (645). (Ioan, om al Voevodului Ştefan Báthory), 121-2 (220). (baronul Iosif), 1697. (Matiaş), 1019-20 (1926). (Petru), 116 (208). (Petru de Abafaia), 745 (1431). (alt Petru, 1657), 1268, 1278 (2363). (doamna, 1670), 1304.
Huşi, 127 (232), 317 (584), 431-2 (808), 448 (835), 465-6 (865), 556-7 (1023-5). (Sfatul din), 458 (852). (Ambrosie Kobak din), 458 (852).
Hwzar. V. Huszár.
Hydwegh (Laurenţiu Myko şi Ioan Nagh de), 117-8 (211).

I

Ighiu, 1498.
Iaad. V. Iad.
Iad, 113-4 (204), 318 (578), 336 (623), 422 (782), 469 (870), 676 (1252), 772 (1590), 1081, 1181 n. 1, 1402 (2583), 1408 (2600), 1409 (2603). (birău de, 1608), 835 (1681). (Gol Mateş din), 889 (1757). (Matiaş Greb din), 370 (709), 432 (805), 442. (Ioan din 1562), 637. (juraţi din, 1600), 763 (1514).
Iăgeş (Maxin, feciorul lui, din), 785 (1615).
Ialomiţa (vătafi de plaiu, 1792), 1802 (3408).
Ialomiţa (râu), 1 (1), 1716 (3201).
Iancu-Vodă (Sasul, Domn al Moldovei), 678-81 (1256-9, 1261), 683-4 (1263-4), 686-9 (1267-71).
Ianovici (Toderaşco, Cămăraş, 1633, apoi Vornic), 901-2 (1844), 998-9 (1892), 999, 1000 (1894), 1001-2 (1897-8), 1004-5, 1006 (1901), 1068, 1078-9 (2012), 1082 u. (2015), 1086-7 (2018-9), 1088 (2023), 1102 (2043), 1166-7 (2169). (soţia sa), 1083.
Iaşi, 36-7 (63), 232 (422), 294 (538), 362 (676), 370 (693), 372 (699), 431 (403), 455-6 (847), 459-60 (854-5), 462-3 (859-60), 469 (870), 473-4 (879), 475 (882), 481 (893), 491 (913), 522-3 (957), 525 (960), 526 (962), 541 (994), 555 (1022), 568 (1051), 569 (1053), 592-3 (1102-3), 597-9 (1111-3, 1115-6), 600-1 (1118-9, 1121), 602-5 (1123-8), 606 (1131), 612-3 (1144, 1146), 615-7 (1154-6), 619 (1158), 624-5 (1165-6), 627 (1169), 628-9 (1172-3), 631-2 (1177-8), 634-5 (1181-2), 635 (1184), 643-4 (1193-4), 650-2 (1205-7), 654-5 (1213), 657 (1218), 661-2 (1224), 664 (1228), 667 (1235-6), 668-9 (1238-9), 670-1 (1241, 1243) şi 671 n. 3, 672-3 (1246-7), 676 (1252), 678-9 (1256), 683-4 (1263), 691-2 (1274), 696-7 (1281-2), 697 (1285), 700-1 (1289), 702-3 (1294-5), 710 (1306), 717 (1317), 718-9, 731 (1345), 732 (1347), 733 (1351), 764 (1520, 1523), 774 (1599), 775 (1592), 809-10 (1653), 829 (1673), 830-1 (1675), 832-3 (1678), 837-8 (2683), 851 (1702), 852-3, 854 (1705), 855 (1707), 856 (1709), 860 (1719), 866 (1729), 880 (1746), 884 (751), 889-90 (1758), 891 (1760), 892 (1761), 894, 895 (1766), 896 (1768), 899-900 (1717), 900-1 (1775), 915 (1789), 921 (1796), 922-3 (1799), 924-6 (1802), 931 (1809), 942-3 (1820), 954-5 (1834), 957-9 (1838-9 1841), 968 (1854), 974 (1862), 975 (1864), 977-8 (1866), 983-4 (1873), 991-2 (1884), 995 (1888), 997 (1891), 1000 (1895), 1001-3 (1897-9), 1004-5, 1006 (1901), 1012 (1911), 1013 (1913), 1026 (1935), 1028-9 (1937-8), 1030 (1940), 1035 (1948), 1042 (1957), 1045 (1963), 1046 (1965), 1058 (1981), 1060-1 (1985-6), 1068-9, 1070 (2000), 1077-8 (2010), 1078 (2012), 1081 n. 3, 1083, 1085 (2016), 1087 (2019), 1090-1 (2028), 1092 (2030), 1119-20 (2071), 1126-7 (2092-4), 1128 (2097), 1130 (2103), 1146-7 (2132, 2135), 1160-1 (2159), 1164 (2164), 1166-7 (2169), 1170-1 (2176), 1180-1 (2206-7), 1188 n. 1, 1191 (2232), 1192 (2233), 1195-6 (2242), 1202-3 (2256-7), 1205-6 (2262), 1215-6 (2283), 1218 (2285), 1222-3 (2290-1), 1228, 1250 (2329), 1263 (2353), 1276-7 (2361), 1279 (2365), 1281, 1283 (2373), 1293 (2392), 1294-5 (2394), 1296-7, 1298 (2397), 1299-300 (2399), 1303 (2403), 1304, 1308-9 (2411), 1313-4 (2417), 1318-9 (2423-4), 1320-1 (2426, 2428), 1322 (2430), 1323 (2432), 1328-9 (2443-4), 1331-2 u. (2447-8), 1338-9 (2452), 1343-4 (2461), 1348 (2468), 1357-8 (2488), 1367-8 (2502), 1370-2 (2510-12), 1374 (2513), 1375 (2515), 1378 (2524), 1383 (2537), 1386 (2542), 1390 (2550), 1403 (2586), 1404 (2590), 1405, 1462-4 (2739, 2742), 1523 (2878), 1560 (2938), 1627 n. 1, 1684 n. 1, 1691-2 (3130), 1705 (3162), 1812 (3471). (pradă tătărească în 1650), 1202 (2256).
Iaşi (biserica Curţii, zidită de Ştefan-Vodă Tomşa al II-lea), 860 (1719). (baia), 599 (1116).
Iaşi (Cràstea, dregător), 562-3 (1036). (locuitori: «Zimerel», Dumitru Mihail, Manoil Vaida, Dumitru «Zubdny», Dumitru «Kotyna»), 809-10 (1653).
Iasi (Agenţia), 1803 (3418), 1805 (3427).
Iaşi (Braşoveni la), 1797 (3377).
„Iaţi", 1462 (2738).
Iáz, 656-7 (1216).
Ibaşfalău, 174 (321), 315 (581), 316 (583), 317 (585), 1356 (2541).
Ibişdorful Săsesc, 425 (787).
Ibrahim-Paşa (Vizir), 308 (567), 343 (636).
Ibrahim-Paşa (Serdar, 1616), 865-6 (1729).
Idrifaia, 205-6 (371, 373), 217-8 (392), 222-3 (403), 253 (461), 260 (475), 264-5 (484), 286-7 (487-8), 272-4 (497-8), 282 (511).
Ienicerl, 395 (746), 397 (750), 1265.
Ienö. V. Inău.
Ieremia (boier moldovean), 1005.
Iesuiţi (în Ardeal), 1573 (2965). (superiorul lor în 1725), 1610 (3009). V. şi Gallob, Regay.
Ieud, 1376 (2520).
Iezerul, 246, 1475 (2791).
Igen. V. Ighiu.

Igyartó (Mihail), 997-8 (1890-1), 1002-6 (1898-901), 1026 (1935), 1048-50 (1969-71), 1052, 1068-9, 1075 (2007), 1078-80 (2012-3), 1082 n. (2015), 1105-6 (2046-7), 1108 (2051), 1119-20 (2071), 1127 (2094), 1144 (2126), 1144-5 (2127-8), 1148 (2136), 1150 (2138), 1160 (2159), 1171 (2177), 1196 (2242), 1237 (2307). (soția sa), 1120-1.
Ikhtar. V. Ardeal (vice-Voevozi de).
Ileni, 1478.
Iliaş-Vodă (fiul lui Alexandru-cel-Bun, Domn al Moldovei), 19-20 (26), 22 (33), 55 n. 3.
Iliaş-Vodă Rareş (Domn al Moldovei), 448 n. 1, 454 (844) și n. 2, 455-6 (847), 456 (848), 457-8 (850-1), 459-60 (853-6) și 460 n. 1, 461 (858) și n. 4, 462 (859), 463 (861), 465-6 (864-5), 469 (869-70), 470-1 (871, 873-4), 472 (876), 473-4 (879), 474-5 (880-2), 476-7 (885-6), 478, 479-81 (890-4), 482 (895) și n. 3, 483 n. 4, 497 (921), 518-9 (951-2), 521 (954). (Grigore, om al său), 465 (864). (Ivan, Mateiu, Stan), 473-4 (879).
Iliaş-Vodă Alexandru (Domn al Moldovei), 985 (1875), 1331-2 (2447-8), 1335-6.
Iliaş (pretendent moldovean supt Ștefan-cel-Mare), 67 (118) și n. 7.
Iliaş-Vodă (pretendent moldovean, 1638-43), 1048 (1968), 1114-5, 1116-7 (2062-3).
Illyefálva. V. Ileni.
Illyésházy (1608), 837 (1682).
Ilova, 786 (1618), 1402 (2583), 1682 (3110). (popa Toader, 1620-8), 887 (1755), 931 (1809), 965 (1849), 1015 n. 2, 1180-1 (2209). (Isac de), 1391-2 (2556), 1407 (2597).
Ilva, 722 n. 3, 1160 (2157), 1480 (2806), 1605 (3004).
Imreffy (Ioan), 825, 836-7 (1682), 838-9 (1684), 849 (1699). (Mihail), 928-9 (1806).
Inău, 979, 1029 (1939), 1312, 1446 (2686), 1637 (3045), 1673 (3087), 1825.
Inău (munte), 1050-2, 1465 (2750).
Inidora, 7 (8), 28 (45), 294 (537), 442, 451 (838), 495 (918), 1498, 1502.
(comitat), 296 (541), 1163-4 (2163), 1503, 1761-2 (3337), 1763 (3340), 1764, 1766 (3343), 1767-8 (3344), 1768-70 (3347-8), 1772-3 (3351), 1776-7 (3357), 1790. (nobili din), 473 (878), 1576 (2971). (castelanul Ioan Fanchy), 495 (918).
Ioachimici (taleri), 608 (1136).
Ioan-Vodă Joldea (Domn al Moldovei), 488-9 (907).
Ioan-Vodă-cel-Cumplit (Domn al Moldovei), 650-2 (1205-7) 654-5 (1213), 657 (1218), 659 (1220) și n. 1, 722 n. 3.
Ioan-Vodă Potcoavă (uzurpator în Moldova), 669 (1240), 670-1 (1241-3).
Iorga (Grigore). V. Câmpulungul Moldovenesc (Vornici).
Iosif I-lu (Împărat), 1436 (2658-9), 1437 (2661, 2663), 1439 (2668-9, 2671), 1525-6 (2886), 1527 (2889), 1533-4 (2899), 1536-7 (2910), 1540 (2915), 1673 (3088), 1829.
Iosif al II-lea (Împărat), 1772, 1774 (3352), 1775 (3355), 1776-7 (3357), 1787, 1795.
Iozaş, 1752 (3323).
Ipeo, 653 (1211) și n. 2. (patriarhul Macarie), 653 (1211), 655-6 (1215).
Ipsilanti (Alexandru-Vodă, Domn al Țării-Românești), 1739 (3296), 1740-1 (3299, 3302-4), 1742 (3305, 3307-8), 1744.
Irina (Doamna lui Petru Șchiopul), 630 n. 1.
Irsey (Trimes regal în 1563), 589 (1093).
Isabela (regină a Ungariei), 385 (727), 397 (750), 402 (760), 418-9 (776), 420 n. 3, 421 (781), 425 (778), 430 (800), 431 (803), 434 (812), 434-5 (813), 436 (816), 437 (818), 442, 443-4 (828), 449 (837), 451 (838), 456-7 (849), 462 (858), 478-9 (888, 890), 480 (891), 506-7 (935-6), 520 n. 1, 525-6 (960-1), 527-8 (963-6), 529 și n. 1, 532 (974, 976), 534-5 (980-2), 536-7 (986-7), 540 (992), 541-2 (995) și 514 n. 1, 547 (1005), 548 (1007-8), 558-9, 578 (1069) și n. 2.
Isac-beg, 100 n. 1.
Isaccea, 1808 (3445).
Isăcescul (Vasile), 1435 (2651).
Isenflamm (Ioan-Bernard), 1564-5 (2953-4).
Ismail, 731 (1342), 1808 (3445), 1035 (1948), 1060 (1986). (Unguri din: Abraham Nagy), 1278 (2364).
Iso (Andreiu), 734 (1359), 738 (1381).
Istenmező. V. Secui (conți).
Istratie (fiul lui Stoian Comisul, văr al lui Constantin-Vodă Brâncoveanu), 1523 (2874).
Istvánffy (Ștefan, cămăraș de ocne în Ardeal), 145 (264).
Italieni (mercenari în Ardeal), 801 (1638). (negustori în Ardeal), 1551. (Cristofor, bănarul lui Ioan Hunyady), 29 (47). (Gaspar, în Ardeal la 1469), 73. (Vincențiu și Iacob, în Moldova, c. 1520), 248 (447). (zidari), 1170 (2175). (scrisoare în limba — ei din Câmpulungul Moldovenesc), 1440 (2674).
Iuzbași (Crăstea și Mihnea), 1130 (2104).
Ivan (Țarul—, «Omul Negru»), 294 (537), 295-7 (539-41), 298 (545).
„Ivo" (localitate), 88 (152).
Izvoare, 1803 (3416).
Izvorul Stricatului, 1476.

J

Jadova, 1177 (2194), 1193 (2234). (Crăciun, județ de, c. 1650), 1177 (1194).
Jakch (Ladislau), 33-4 (56).
Jaksić (Dimitrie), 172-3 (317-8), 198 n. (fata lui), 164-5 (303).
Jalova (protopop Ionaș), 1020 (1927).
Jankovics (Anton, conte), 1757 (3330), 1758 (3332), 1760-70 (3348), 1771 (3351), 1772, 1779 (3361).
Janossy (Ștefan), 90 (155). V. și Ardeal (vice-Voevozi).
Jaray (Ștefan), 804 (1642).
Jarmi (Nicolae, căpitan, 1657), 1270.
Java (Ținut), 1764.
Jeciu, 136-7 (248), 356-7 (666), 443 (827), 484 (900), 509-10 (939-41), 641-2 (1190), 746 (1436), 794-5 (1629), 802, 804-5 (1642), 812-4 (1656), 830 (1674), 963-4 (1846), 1426 (2637). (Ștefan Jaray, pârcălab), 804-5 (1642). (Francisc Niary, pârcălab). V. Niary (Francisc).
Jelca. V. Șeica.
Jeledinți (Petru Zudor de), 492 n. (915).
Jeledinți (Români din), 492 n. (915). (Matiaș Gergel din), 493.
Jhert, 1362.

Jiblea, 1738 (3289).
Jiiu (râu), 245.
Jiiul-de-sus, 245, 1563-4 (2951-2).
Jijia (râu), 732 (1348).
Jitva, 1498.
Jolcfa. V. Zolkiew.
Joseni, 1343-4 (2461).
Josika (Emeric), 1582. (Ştefan), 732 (1349). (baronul Anton), 1751 (3320), 1756 (3328).
Juguranul (boier muntean, 1523), 277 n. 1.
Juracek (Gabriel, plenipotenţiar sârb), 1830.

K

Kafrwcz. V Gavruţ.
Kakony. V (Ştefan), 866 n. (1730).
Kakova. V. Cacova.
Kakuczy (Iliaş, 1600), 764 (1520).
„Kalinazki" (Ivan, boier muntean în 1507), 178 şi n. 7.
Kalló, 1156-7 (2150-1).
Kalmandy (Mihail, căpitan), 758 (1482-3).
Kalnoky (Petru), 1508 (2841). (contele Samuil), 1484-5 (2817-8). (Valentin), 650 (1204).
Kalocsa. V. Bács, Bubek.
Kalocsa (Nicolae Bubek, episcop de), 1826 (3).
Kalogorita (Kalogirta, sol al lui Mohammed-beg şi al lui Teodosie-Vodă în Ardeal), 257 n. 1, 261 n. 1.
Kalotaszég, 1766 (3342), 1767 (3344), 1768 (3346).
Kalwanica (Kalnawica), 30.
Kamuthy (Farkas), 925-7 (1803). (Vlasie), 671 n. 2.
Kanizsa (Nicolae, fiul lui Ioan de), 5 (5), 1826 (3). (Ştefan, fiul lui Ioan de), 5-6 (5-6), 1826 (3).
Kapla (Ioan de, jude al Curţii), 5 (5).
Kapolna, 24 (38). V. şi Bornemisza (Baltazar).
Kapy (Ioan, 1691), 1439 (2667).
Karansebes. V. Caransebeş.
„Karasz" (castel căzăcesc), 1334.
Karoly (Nagy-). V. Careii-Mari.
Karoly (Francisc, sol în Polonia, 1561), 571 n. 3, 576 (1066).
Kaschau. V. Caşovia.
Kastenholz, 52 n. 1.
Kaszon. V. Bornemissa (Iosif, de).
Kathay (Mihail, cancelariul lui Ştefan Bocskai), 819 (1662).
Kayan. V. Chintău.
Kazianer (general), 316 (582), 325 (603).
Kazó, 976.
Kazon, 736 (1376).
Kemény (Ioan, general, principe al Ardealului), 1104, 1161-2 (2161), 1181 (2210), 1209 (2270), 1214 (2280), 1230, 1245 (2320), 1264 (2356), 1266 n., 1301 (2401), 1302, 1305-7 (2405-8), 1308 (2410), 1309 (2412), 1310-1 (2414), 1311-2 (2415), 1426 (2637).
Kemény (baronul Ioan), 1468.
Kendeffy (Ladislau), 62 (108), 307-8 (566). (Nicolae), 307-8 (566).
Kendy (Francisc), 381 (719), 422 (782), 423 (784), 484 (900), 490-1 (912), 536 (986), 848 (1699). V. şi Ardeal (vice-Voevozi) (Ştefan), 825, 834-5 (1680).
Kentelkei (om al lui Gheorghe Bánffy), 1454 (2706).
Kenyermezö. V. Câmpul-Pânii.
Keözepseö-Vissó. V. Vişăul-de-mijloc.
Keözep-Homorod. V. Homorodul-de-mijloc.
Kercz. V. Cârţa
Kerekret. V. Rădiul-Rătund.
Keres. V. Criş.
Keresd. V. Bethlen (Francisc).
Keresztes. V. Cristiş.
Keresztury (Cristian, 742 (1407). (Gheorghe), secretarul lui Basta), 799. (Ştefan, în 1658), 1283 (2373).
Kereztyenzygethe. V. Crăstianul Sibiiului.
Kerpenyes. V. Cărpeniş.
Kesserü (Mihail şi Ştefan), 406-7 (765) şi n. 3.
Kewin. V. Cuvin.
Kezd, Kezdi. V. Chezd.
Kezdy-Vasarhély. V. Chezdi-Oşorhein.
Kibling (Francisc), 1773 (3352).
Kiffer (Anton, superior iesuit la Sibiiu), 1596-7 (2990-1)
Király (Albert, căpitan), 732 (1348).
Kirschner (Valentin, 1592), 712 (1310).
Kis (Andrei, hotnog în Moldova), 1248 (2327).
Kis (Pal Balint, 1620), 896 (1767).
Kis-Lájra. V. Chişlaca.
Kis-Maria. V. Bocskai (Ştefan, de).
Kissling (agent sas, 1726), 1614-5 (3015).
Kiss-Tothfalu. V. Păuleşti.
Klausenburg. V. Cluj.
Klein-Rebra. V. Rebra-Mică.
Klobusiczky (Iosif), 1775 (3354).
Knin (episcopi:) (în 1475), 85 n. 1.
(Ladislau), 1826 (3).
(Mihail Kebel), 1617 (3017).
(Nicolae), 94 (166) şi n. 2.
(Paul), 5 (5).
„Kobuk", 1417-8 (2619), 1420 (2624).
Koburg (general), 1797 (3370).
Kochy (localitate), 295 (540)
Kölessery (Samuil), 1541 (2916), 1563 (2950), 1612-3 (3013).
Königsegg (feldmareşalul-conte de), 1604-5 (3002), 1608-9 (3008).
Körmösbanya *(sic)*, 824.
Körösbanya. V. Baia-de-Criş.
Körösvölgye, 1697.
Kövág. V. Chioag.
Kövár. V. Chioara.
Köver (Francisc), 759 (1485).
Kok (Koch, Francisc, om al lui Gabriel Báthory), 835-6 (1681), 852 (1703), 854-5 (1706-7), 862 (1722), 896 (1767), 947-8 (1826).
Kolbász (Teoder; soţia lui), 759 (1492).
Kotdra (boier muntean), 52-3 (91).
Kolosmonostor. V. Mănăştur.
Koloszvár. V. Cluj.
Koloszváry (Grigore, 1578), 674 (1249).
Koloszváry. V. şi Szabó (Daniel).
Komana. V. Comana Făgăraşului.
Konlecpolski (general polon), 998 (1892).
Konkoly (căpitan, în 1604), 812-4 (1656).
Kontostaulaki (Stamati, om al lui Despot-Vodă), 560 (1031).
Kopaczy (Toma, 1578), 674-5 (1249-50).
Koprian, 30-1 (49).

Korbau (episcopul Nicolae de). V. Corbavia.
Korecki (principe polon), 979. (soția sa, fiica lui Ieremia Movilă), 869 (1732). (fratele lui), 871 (1735).
Korlatovics (Gheorghe), 1326 (2440).
Kornis (Farkas), 742 (1407). (Francisc), 1104, 1268, 1273. (Gaspar), 670 (1242), 686 (1267), 687-9 (1269-70), 721-2 (1324), 724 (1329), 725-6 (1331-2), 731 (1345), 742 (1470), 743 (1414), 763 (1516), 811 (1654), 865-6 (1728). (familia lui), 744 (1417). (Nicolae), 311 (573), 401 (758). (Sigismund), 1058 (1982), 1541 (2916), 1599 (2995), 1624 (3031), 1627-9 (3036), 1630-2, (3040), 1632-5 (3042), 1761 (3337), 1768 (3346). (Legăturile lui cu Sibiiul), 1597-8 (2992-3).
Kornyak. V. Bekes (Gaspar).
Korogh (Ștefan de), 5 (5).
Koronka. V. Tholdalagy (Ioan de).
„Koryz" (boier muntean), 126 (230).
„Kosinora" (pisc), 718 (1318).
Kosna. V. Coșna.
Koszta (Ștefan), 1763 (3340).
Kosztka (Ioan Francisc), 1707-9 (3176).
Kotta. V. Coadă.
Kovács (Petru, 1628), 895 (1765).
Kovacsócsy (Wolfgang. cancelariu), 723 (1327).
Kozd. V. Chezd.
Koze (Lazăr de), 651.
Kozziróvić (Wolfgang, sol în Moldova, 1568), 612 (1143), 630-1 (1176),
Krakker (Stenzel), 796 (1630).
Krassó (comitat), 1769-70 (3348). V. și Caraș.
Kriegpaum (general), 1523 (2876).
Kristior. V. Crișcior.
Kronstadt. V. Brașov.
Kropf (funcționar financiar imperial), 1555.
Küküllő. V. Târnave.
Küküllővár. V. Cetatea-de-Baltă.
„Kukurassa" (munte), 1060 (1984).
Kun (Gaspar), 746 (1433).
Kun (Kuen; Gotthard), 340 (631), 358-9 (660).
Kun (Sigismund), 1624 (3031), 1627-9 (3036).
Kürpöd (localitate), 1362.
Kurety. V. Curechiu.
Kuun (Ștefan), 950 (1830).
Kwczyr. V. Cugir.
„Kwilch", 377 (710) și n. 1.
Kws (Laurențiu), 493.
Kyralke. V. Piatra Craiului.
Kysbarcha. V. Bârcea-Mică.
Kyskallo. V. Caransebeș (Ioan Vitez, de).

L

Labathan. V. Secui (conți ai — ilor).
Lăcșag. V. Lunca.
Lăcșor (munte), 1476.
Lacul (localitate), 1476.
Lacul Voevodului, 1475 (2791).
Lăcustă. V. Ștefan-Vodă.
Ladislau Postumul (rege al Ungariei), 39 (67-8) și n. 2, 40, 42-3 (74), 45 (79), 46.
Laiotă (porecla), 104 (185).
Lakság. V. Lunca.
Lala (munte), 1050-2.
Lambrinò (Manolachi), 1686 (3116).
Lăncariul (Mihai, 1641-9), 1688 (2023), 1097 (2036).
Lancrăm, 645-6 (1197).
Langendorf. V. Lunca.
Lankerem. V. Lancrăm.
Lapos. V. Lăpuș.
Lăpuș, 1577. (Români din), 322 (598).
Lăpușna, 1225 (2293).
Lăpușneanu. V. Alexandru-Vodă, Bogdan-Vodă. (Doamna Ruxanda), 612-3 (1144), 619 (1159), 623 (1164). (Cristofor, paic la Curtea lor), 557 (1025). (Ușerelul Ivașco), 562 (1036).
Lăpușna (râu), 246.
Larga (munte), 1476.
Laski (Ieronim), 395 (746) și n. 1.
Lasseli (Gheorghe), 1181 (2210).
László (Baló, vice-șpan), 1764-6 (3341).
Latină (limba), 882 (1749), 885. (acte de la Petru Rareș), 429 (798). (Români ardeleni conoscători de limba), 1109. (litere, întrebuințate pentru scrierea limbii românești), 711 (1308: anii 1592-3), 757 (1475), 1416 (2617), 1433 (2648), 1435 (2652), 1444 (2681), 1445 (2683-4), 1449-50 (2665-7), 1474 (2786), 1493.
Lăvănți. V. Lobonți.
Laxenburg. 1484-5 (2817-8).
Lazăr (Gheorghe, 1650), 1181 (2210). (Ștefan, 1635), 1007 (1903). (altul, 1660-1), 1300 (2400), 1313 (2415), («dominus», 1529), 321 (595).
Leaotă (munte), 1574 (2967).
Leașul, Leșul (localitate), 1523-4 (2876), 1605 (3004).
Leca Aga (al lui Mihai Viteazul), 755 (1463), 759 (1488), 762 (1513), 764 (1521-4), 765 (1529). V. și Aga Leca.
Lechința, 288 (526), 519-20 (953), 533 (977), 588 (1091). (Ioan Lutsch, pastor de, 1695), 1458-9 (2722).
Lechnitz. V. Lechința.
Leczfalvy (David, vameș), 1547 (2927).
Legnycze. V. Lechința.
Leipzig, 1613-4 (3014). (bâlciu, și legăturile cu Brașovul și București), 1614 (3014).
Lekencze. V. Lechința.
Leleczy (Mihail), 258 (472).
Lelez (prepozitul de), 150 (273).
Lemberg, 384 n. 1, 1268, 1407 (2597). (negustori din— în Ardeal), 750 (1452). (Ivașco Armeanul din), 526 (965).
Lemmel (Ioan, agent al lui Hunyady), 39 (67) și n. 2.
Leon-Vodă (Domn al Țerii-Românești), 979.
Leopold I-iu (Împărat), 1265, 1312, 1322, 1343 (2460). 1413 (2612), 1430 (2643), 1436, 1437 (2661-3), 1438 (2666), 1439 (2668-71), 1467-8 (2757), 1482 u. (1816 u.), 1491 (2824), 1493 u. (2826), 1494 (2827), 1495 u. (1499), 1500 u. (2831, 2834), 1529 (2910), 1536 (2910), 1636, 1673 (3088), 1828 u.
Leopold I-iu (diploma sa pentru Românii uniți), 1618 (3018), 1636, 1638 (2046), 1641, 1651, 1659, 1827.
Lepes (Dimitrie, curtean), 1 u. (1), 2 n. 1.
Lorand. V. Ardeal (vice-Voevozi de).
Leschkirch, 52 n. 1.
Letenyes (Moise, „procesual", 1727), 1618 (3017).
Leșfalău, 773 (1591), 774 (1596).

Leurdeanu (Stroe, Vornic și Vistier muntean), 1128 (2400), 1325 (2435).
Leutschau, 824.
Lipcani, 1396 (2569).
Lipova, 39 (67), 227 (411), 229 (415), 233 (425), 271 (494), 308 (566), 485 (901-2), 867, 919 (1723), 920, 1030 (1939), 1446 (2686), 1786, 1792.
Lippay (Grigore, sol în Moldova la 1562), 574-5 (1062).
Lipscani, 1623 (3027). (Panaiot Gheorghe), 1811 (3464).
Lipski (Procopie, sol în Polonia la 1561), 571 n. 3.
Listhius (Ioan, secretar imperial, cancelariu), 510 (943), 513 (946).
Liszty (Francisc), 980-1 (1868).
Lișești, 969 (1855).
Litteratus (Albert, 1529), 323 (599). (Benedict), 539 (990). (Gaspar), 342 (635). (Nicolae, 1529), 346 (644). (Pavel), 334 (619).
Litvania și Litvani, 870 (1734), 1332 (2448).
Lobkowitz (regiment imperial), 1567 (2957), 1678.
Lobonți, 1425 (2635), 1503. (români), 1622 (3026).
Löwenstein (general), 1563 (2950).
Logofeți (moldoveni și munteni): Barbu (în Țara-Românească, 1710), 1541 (2917). (Bogdan, în Țara-Românească, 1507), 178 și n. 4. Bogza (în Moldova, 1596), 737 (1376).
Constantin (în Țara-Românească, 1658), 1284-5 (2376).
Dragomir (ginerele lui Mihnea-cel-Rău), 201 n. 1.
Horvat (în Țara-Românească, 1517), 235 n. 2, 247 (345), 255 n. 1, 263 n. 1.
Mihail (al lui Vlad Țepeș), 52 n. 1. Mogâldea (în Moldova, 1551), 482-3 (896).
Oancea (în Țara-Românească, 1511), 213 (385), 214 n. 1. Oprea (în Țara-Românească, 1460), 65 n. 1, 89 (154). (soția lui), 65 n. 1, 89 n. 5.
Radu (al pretendentului Dan fiul lui Dan), 53 (92) și 54 n. 1. Radu (socrul lui Pătrașcu-cel-Bun), 512 n. 1.
Staico (în Țara-Românească, 1504), 164-5 (303). (Stan, în Țara-Românească, c. 1507), 178 n. 7. (al doilea Logofăt Stan, în Țara-Românească, c. 1517), 235 (429). Stepan (în Țara-Românească, 1436), 22 (34).
Teodosie (al lui Mihai Viteazul), 759 (1487, 1490), 764 (1522, 1525). Toma (în Moldova, 1468), 67 (118). (al lui Ștefan-Vodă Rareș), 722 n. 3. Tudor (al Țerii-Românești, 1508-9), 189 n. 1, 4; 193-4 (353) și 194 n. 1. (nepotul său Oprea), 193-4 (353). Tudor (pribeag în 1559), 549 (1009).
Vintilă (în Țara-Românească, c. 1480), 106 n. 1, 114 n. 1. Vulpaș (în Moldova, 1474), 79 n. 3.
Fără nume: (în Moldova, 1528), 304 (557). (în Moldova, 1597), 738 (1385). (în Moldova, 1644), 1128 (2098). (în Țara-Românească, al lui Mircea-Vodă Ciobanul, 534 (980).
În Ardeal: Oancea (1709-18, 1723), 1534 (2901), 1569 (2959), 1605 (3003). (Todoran din Brașov, 1728), 1622 (3026). (din Brașov, 1730), 1629 (3036).
Logofeței (Anghelachi, în Țara-Românească, 1719), 1574 (2967).
Lona (localitate), 749 (1450), 1173 (2180).
Longodár, V. Băișoara.
Lonyay (Paul, sol la Sultan), 131 (237).
Losad (Vincze, Grigore de), 492 n. (915).
Losady (Gheorghe), 493.
Losoncz (Ladislau), V. Ardeal (Voevozi de).
Losoncz (fiii Banului de), 71 (124).
Ștefan de, și familia), 33-4 (56). (V. și Banffy (Pavel, Gabriel și Magdalina).
Lotaringică (=Capitulația), 1636.
Lotru (râu), 1476.
Louvain (postav de), 8 (9), 9 și n. 2.
Lovagháza (Gheorghe de, castelan de Bran), 144 (262).
Lowaz (Andreiaș), 896 (1367).
Lubetich (baron), 1667 (3075).
Lublin, 1173 (2180). (căpitan de), V. Firley (Nicolae).
Luca «Ilizenigh» (boier al lui Ștefan-cel-Mare), 112 (201).
Lucavăț (Coste și Gligore Cazacul, boieri de), 785 (1615).
Lucs (Ștefan, sol ardelean la Cazaci, în 1655), 1253-4 (2336).
Ludoș, 31 (51).
Ludovic-cel-Mare (rege al Ungariei și soția, Elisaveta), 1 n., 1823.
Ludovic al II-lea (rege al Ungariei), 184 (335), 213-4 (385), 215-6 (388), 232-4 (424-7), 235 n. 1, 2; 237 (432) și n. 1, 238-9 (434-5), 241 (439), 243 (443), 247-8 (446), 248 (448), 249-52 (449, 451, 454-7), 253-4 (460, 462), 254 (464), 257 (469) și n. 1, 258 (471), 259 (473), 260 (475-6), 267 n. 1, 268 (489), 269-71 (492-4), 274 (499), 276-7 (502) și 277 n. 1, 279-80 (505-7), 283 (513), 285 (518), 286-7 (522), 288-9 (526-7) și 289 n. 1, 299 (548), 317 (584), 337 n. 3, 675 (1250).
Lugas. V. Lugoș.
Lugassy (Francisc), 759 (1488), 765 (1529). (Francisc), secretariul principelui Mihail Apaffy), 1363-4 (2495), 1763, 1786, 1792. (Ioan diacul din, 1542), 417-8 (775).
Lulay (comandant ardelean, camerariu regal și jude de Sibiiu), 183 (333), 191 (348).
Lunca (sat în Ardeal), 1603 (3000), 1615-7 (3016).
Lunca (sat în Bihor), 1670 (3080), 1693 u., 1695 (3136), 1697 u. (protopop în 1727), 1617-8 (3017).
Lunca-Mare (lupta de la), 101 u. 1.
Lund, 496 (919).
Lupoianu (Constantin, logofăt de Vistierie), 1677 (3098), 1678.
Lupu (Vasile-Vodă, Domn al Moldovei), 1001-2 (1897-9), 1005-6, 1008-9 (1905), 1012 (1911), 1013-4 (1913-4), 1015 (1917), 1016-7 (1922), 1024-5 (1933), 1028-9 (1937), 1030 (1940), 1035-6 (1948) și 1035 n. 1, 1036 (1949), 1037-8 (1951), 1039 (1953), 1040, 1041 (1956), 1042 (1957-8) și 1042 n. 2, 1043, 1044 (1962), 1045-6 (1963-5) și 1045 n. 1, 1047, 1055 (1976), 1056-7 (1978-9), 1057 n. 4, 1058-9, 1060-1 (1985-8) și 1061 n. 1, 1063 (1992), 1064 (1993), 1068-9, 1089 (2025), 1070 (2000), 1071-3 (2003-4), 1075-6 (2007), 1076-8 (2009-10), 1081 și n. 3, 1082 u. (2015), 1085-6 (2016-8), 1087 (2020), 1088 (2023), 1090-1 (2028, 2031), 1092 (2030), 1096, 1099 (2038), 1100-2, 1103 (2045), 1104-6 (2046-7), 1106-7 (2048-9), 1108 (2051), 1117-8 (2064), 1119-20 (2071), 1126-7 (2092, 2094), 1130 (2103), 1139 (2120), 1142 (2123), 1143 (2125), 1146-7 (2132), 1147-8 (2135), 1149-50 (2138), 1153-4 (2143), 1158-9 (2155) și 1159 n. 1, 1160-1 (2159-60), 1162 (2162), 1164 (2164), 1167 (2170), 1168-9, 2173), 1170 (2175-6),

1172-3, 1174 (2182), 1182 (2215), 1183 (2217), 1187, 1193-4 (2236), 1195-6 (2242), 1197-8 (2245-6), 1202-3 (2256-7), 1213-4 (2279), 1215-6 (2283), 1216 n., 1221 (2289), 1222 n., 1295, 1299 (2411), 1367 (2502). (omul său Nichifor), 1203 (2257).
Lupu (Doamna Ecaterina), 1058 (1981), 1188 n. 1, 1223 (2291), 1225 (2293), 1228-9, 1233-4 (2302). (copiii ei în 1653), 1225 (2293).
Lupu (Ioan, fiul lui Vasile Lupu), 1040 (1955), 1159 n. 1.
Lupu (Maria, fiica lui Vasile, măritată cu Ianuș Radziwill), 1126 (2093), 1130 (2103).
Lupu (Ruxanda, fiica lui Vasile, măritată cu Timuș Hmilnițchi), 1192 (2233) și n. 1, 1209 (2270).
Lupu (Ștefan-Vodă, Domn al Moldovei). V. Ștefan-Vodă Lupu.
Lupu (Doamna Todosca) 1159 n. 1.
Lupul (Jitnicerul, în Moldova, la 1643), 1115.
Luther, 450 (838).
Luterani, 550 (838).
Lwchkyrch, 19 (26).

M

Maan (Ioan, Ardelean), 322 (598).
Macedonia (Nicolae de), V. Ardeal (vice-Voevozi).
Măclucani («Macsukan»), 1476.
Macskássy (Ioan, 1717), 1563-4 (2951), 1584-7 (2979), 1587-8 (2980), 1588-90 (2981-2).
Macsó (Bani: Francisc Bubek), 1826 (3). (Ladislau Marothy), 33 (54).
Maczasy (Mățești), 308 (567).
Magh (Paul de), V. Ardeal (vice-Voevozi de).
Maierul Bistriței, 1605 (3004).
Magheruș, 321 (595).
Maghiaroglu (Ali-Pașa), 858-9 (1712-3, 1715-7).
Magnați (posesii în Ardeal, 1703), 1498.
Magna Walahya, 96 (169).
Măgura (localitate), 245.
Magyar-Bikalia, 1213 (2278).
Magyar-Csergéd. V. Cergăul-Unguresc.
Magyar-Nemegye. V. Nimegea-Ungurească.
Magyar (Vlasie). V. Ardeal (Voevozi).
Maier (Ilie, Voevod al Țiganilor), 302 (553).
Maierul Bistriței, 80-1 (139), 722-3, 1048 (1968), 1175 (2186), 1347 (2467), 1350 (2474), 1450 (2697), 1457 (2716), 1684 n. 1. (biserica din), 1175 (2186). (popa Lazăr), 1388 (2547). (judele Capotă Mihul), 722 n. 3. (judele Ionașco, 1687), 1409-10 (2604). (Lăzăroaia din), 637.
Magyary (Ioan, 1578), 674 (1249).
Maierii Maramurășului (Ioan Pop din), 119 (216).
Măierău, 648-9 (1202).
Majláth (Dimitrie), 389 (736). (Marta, fiica lui Matiaș), 665 (1231). (Matiaș), 228 (413). (Ștefan, căpitan al Ardealului), 305-6 (560-1), 318-9 (590), 319-20 (592), 324 (600), 325 (603), 326 (605), 331-2 (615), 340 (629), 343 (637), 348 (649), 372 (700), 374-5 (706).
Makkod. V. Mocod.
Makochowski (căpitan polon), 1333.
Makray (Ștefan), 833-4 (1679). (Vartolomeiu), 323 (599). (văduva sa), 833-4 (1679).
Mala (Pantazi Dimanciu, negustor în 1793), 1804 (3421).
Mălalu (Lupu, Vornic de Câmpulung), 870-1 (1734-5).
Malcociu-oglu, 134 (243).
Mănăștur, 156 (285), 438-9 (821), 500-1 (925-6), 574-5 (1060, 1062-3), 578 (1069), 746 (1433), 950 (1830), 1256 (2342). (capitulul din), 1478.
Mancea (Curtean al lui Radu-cel-Frumos), 64 (111).
Manciu (boier al lui Vlad Călugărul), 141 (257).
Manea (Dragomir al lui, boier muntean c. 1470), 73 n. 7, 85 n. 1, 103 n. 1.
Mangup (Maria din, soția lui Ștefan-cel-Mare), 77 n. 1.
Mânerău, 321 (595), 322 (597), 324 (600).
Mansfeld (căpitan), 1270.
Maramureș, 72 n., 311 (572), 323 (598), 328 (607), 485 (903), 499, 576 (1066), 580 n. 2, 593 (1104), 668 (1237), 671 (1244), 681 (1261), 721-3 (1324), 732 (1346), 815 (1658), 845-6 (1694-5), 1049 (1970), 1050-2, 1081 n. 3, 1177 (2196), 1213 (2278), 1230-1, 1252 (2333), 1257 (2342), 1261 (2350), 1263 (2353), 1302, 1340 (2454), 1342 (2458), 1344 (2461), 1389 (2548), 1400-1 (2580), 1419 (2622), 1438 (2664), 1492, 1516 (2857), 1826 n. (4).
Maramureș (cele cinci orașe din), 349 (651), 351 (655).
Maramureș (șpani și vice-șpani), 119-20 (216).
Anton de Sighet (vice-șpan), 466-7 (867).
șpanul din 1548, 467 (867).
Anton Vass de Sighet (vice-șpan), 538 (989).
Melchior Pogan (vice-șpan, 1560), 552 (1016).
Ioan Dunca (vice-șpan), 636-7 (1185).
Ioan Pogan (șpan), 637.
Jurj Pogan (șpan), 721-2 (1324).
Ioan Petrovay, șpan în 1618, 875 (1740).
vice-șpan, 1620-3, 882-3 (1749).
șpan în 1629, 1057 (1980).
vice-șpan în 1653, 1218 (2285).
vice-șpan în 1655, 1252 (2332).
Simion Stoica (vice-șpan, 1686), 1254-5 (1337).
Melchior Pogan (vice-șpan), 1432 (2646).
V. și Dej (Petru Diacul), Kornis (Gașpar).
Maramureș Vlădici: Sava, 1650, 1183 (2216).
Solgabirău (1618), 875 (1700).
Cămăraș. V. Dej (Petru Diacul).
Jurați: Iacob, de vidicul-de-sus, 1057 (1980). Toma, 721-2 (1324). Toma Bilț (același?, jurat al vidicului-de-sus), 800 (1636).
Vameși, 467 (867).
Nobili, 307 (595), 360-1 (673), 367 (687), 874-5 (1740). (judele nobililor din vidicul-de-sus), 466 (867)
Boieri, 637, 1382 (2533). (Tivadar, „boier"), 448-9 (836).
Dieci: Gașpar, 258 (472).
Negustori: Alexandru, în 1618, 874-5 (1740). (în Ardeal), 1094-5 (2033). (în Moldova), 258-9 (472).
Români din, 119-20 (216), 466 (867), 636-7 (1185), 1250-1 (2330). (copil ucenic la Bistrița), 882-3 (1749).
Preoți ardeleni pribegi, 1627-8 (3036).
Maramureș (orașul-de-sus), 1289 n. 1.
Marcășului (pădurea), 1718 (3213).

Marcovici (Costea), 344 n. 1.
Marcu-Vodă Cercel (pretendent), 812-4 (1656).
Marea-Neagră, 871 (1736).
Margay (Gaşpar), 308 (566).
Marghita, 1661-2,
Margine (sat în Bihor), 1662.
Mărgineni (egumenul de, 1709), 1535 (2905).
Mărgineni (vârf), 1476.
Mărgineni (Udrişte de), 73 n. 7, 79 n. 3, 100 n. 1, 103 n. 1, 120 (218), 122 (222) şi n. 1.
Margitta. V. Marghita.
Maria (regina Ungariei, fiica lui Ludovic-cel-Mare), 3 n. 1 (5), 15 (18), 1823.
Maria Cristina (principesa Ardealului, soţia lui Sigismund Báthory), 735 (1361, 1363-4), 736 (1374), 744 (1396).
Maria-Teresa (Impărăteasă), 1673-4 (3088), 1675-6 (3094), 1693-4, 1697, 1700 (3142), 1707 u. (3176), 1710-2 (3179, 3181), 1735-6 (3273), 1833 u.
Mariaffy. V. Maxay (de).
„Marisel" (munţi), 1766 (3342).
Markos (om al lui Alexandru-Vodă Lăpuşneanu), 597 (1111).
Maros-Ujvár. V. Mureş-Uioara.
Mároth (castel), 33 (55).
Márothy. V. Macsó.
Martinsberg. V. Sân-Mărtin.
Martinuzzi (călugărul Gheorghe, episcop de Oradea-Mare, tezaurariu şi guvernator al Ungariei), 381, 385 (727), 394-5 (746), 416-7 (774), 426 (789), 430-1 (800-2), 432 (806), 435 n. 2, 436-8 (816-8, 820), 438-9, 440 (893), 443 (827), 445 (830), 449 (837) şi n. 3, 450-1 (838-9), 452 (840), 455 (845), 457 (849), 461 (858), 467-8 (868), 472-3 (877), 475 (882), 477 (887), 478, 480 (891), 483 (897), 484, 485 (901-2).
Mártonhégy. V. Sân-Mărtin.
Mateiu Basarab (Domn al Ţerii-Româneşti), 991-2 (1884), 994 (1888), 1027, 1029 u. (1939), 1036 (1949), 1039 (1953), 1040, 1042 n. 2, 1047 (1966), 1057 n. 4, 1058-9, 1091 (2029), 1093-4 (2032), 1110 (2054), 1113, 1119 (2068, 2070), 1122 (2072, 2075), 1123 (2077-8, 2081-3), 1125-6 (2091), 1127-8, 1129 (2100-1), 1130-2 (2104-6), 1134 (2111), 1135-6 (2113-4), 1137-8 (2115-6, 2118), 1139-40 (2121), 1142-3 (2124), 1150-1 (2139-40), 1152-3 (2142), 1155-6 (2147-9), 1157-8 (2152), 1158 (2153-4), 1159 (2156), 1185-6 (2221-2), 1195 (2239, 2241), 1197 (2244), 1199 (2249), 1211 (2254), 1216-7 (2284), 1219-20 (2287), 1227 (2295), 1231, 1524 (2883), 1741, (3303). (Gavril feciorul), 1186 (2221). (sluga sa, Iacov). 1122 (2072). (omul său Manta), 1185-6 (2221). (omul său Statie), 1123 (2078). (una din mănăstirile sale), 1122 (2072).
Mătitel (popa Grigore din), 245, 308 (566).
Maurer (Ioan). V. Zidarul (Ioan).
Mavrocordat (Nicolae-Vodă, Domn al Moldovei şi Ţerii-Româneşti), 1543 (2920), 1565 (2953), 1604 (3002), 1627 n. 1, 1724. (privilegiul său pentru biserica din Şcheiu), 1574 (2967).
Mavrocordat (Ioan-Vodă, Domn al Ţerii-Româneşti), 1574 (2967), 1724.
Mavrocordat (Constantin-Vodă, Domn al Moldovei şi Ţerii-Româneşti), 1646 (1058), 1675 (3091-2) 1677 (3098), 1678, 1681 (3105), 1687 (3118), 1719 (3221), 1720-1 (3223, 3225), 1722-3 (3232-4), 1723-4 (3236), 1725-6, 1727 (3236).
Mavrocordat (Alexandru Ioan, Domn al Moldovei), 1779-80 (3364).
Mavrocordat (Nicolae, Mare-Postelnic muntean), 1744.
Mavrocordat (Scarlat), 1466 (2752) şi n. 2.
Maoroghenl (Nicolae-Vodă, Domn al Ţerii-Româneşti), 1796 (3374), 1797 (3376).
Maxay (David, plenipotenţiar al lui Ioan Patachi, episcop de Făgăraş), 1614-5 (3015), 1630-2 (3040), 1632-5 (3042), 1645-6 (3057), 1663-4 (3070).
Maximilian I-iu (Împărat), 512-3 (946).
Maximilian al II-lea (Împărat), 510-1 (943), 515 u. (950), 577 n. 1.
Maxin (boier moldovean, 1546), 454 n. 2.
Mayor. V. Maieri (Maramureş).
Mâzgă (Ştefan-Vodă, pretendent moldovean), 648-9 (1202).
Mâzga (sat; preotul din), 714-5 (1313).
Mea (localitate), 1800 (3398).
Medelniceri: Ilie (în Ţara-Românească, 1677), 1369 (2504). Miron (în Moldova, 1550), 722 n. 3.
Maţil (Radu al lui, boier muntean din 1523), 277 n. 1.
Mediaş, 28 (44), 29 (46), 109-10 (197), 112-3 (202), 123 (224), 131 (237), 146-7 (267), 173 (318), 227-8 (411-2), 237 (432), 249 (450), 264 (382), 267 n. 1, 327 (607), 336 (622), 410 u. (771), 416 (773), 421 (781), 422-3 (783), 423-4 (785), 424-5 (787), 472-3 (877), 514 (948), 635 (1183), 639-40 (1187), 646 (498), 741-2 (1407), 763 (1517, 1519), 771 (1576), 772 (1583-4), 821 (1665), 822, 825, 894 (1700), 1278 (2361), 1502, 1545-6 (2924), 1556 (2932), 1572-3 (2965), 1599-600 (2996), 1627 n. 1. (târgul), 1141. (biserica parohială), 742 (1407). (birău regal, 1599), 742 (1407). (judele Nicolae Schneider, 1550), 480 (891). (Iacob de), 191 (348). (Urban şi Quirin, pielari), 410 u. (771). (Petru Auner, notariu), 1572-3 (2965).
Medici. V. Bărbieri (al lui Constantin-Vodă Şerban) 1258-9 (2346).
Medwe (Francisc, 1553), 493.
Meggyes. V. Mediaş.
Mehadia, 1786.
Mehburger (Mayburger, comisar), 1738-9 (3288-91).
Mehedinţi (Bani de), 214 n. 1. (Radu), 213 (385). (-eni), 117 n. 1.
Mehedinţul (Lupu), 1005.
Mehemed-beg (comandant al Dunării), 250 (452), 254 n. 1, 255 şi n. 1, 257 n. 1, 258 n. 1, 260 (475), 261 n. 1, 263 n. 1, 308 (567).
Mehemed-Paşa (1547), 461 (858).
Mehemed-Paşa (1662), 1315 (2418).
Meheş, 1354 (2482).
Melstica, 30.
Mercenari (în Ardeal), 205-6 (371), 210-1 (380-1), 262 (479).
Merey (secretariu imperial), 521 (954).
Merghindeal, 149 n. 2, 1499.
Merişanul (boier), 1604-5 (3002).
Merişor (localitate), 245.
Merkelius (Agent imperial în Bucureşti), 1805 (3429).
Merko (Adam, baron de), 1637 (3045).
Meşindorf, 1000-1 (1896), 1412 (2610).
Metersdorf, Meterschdorf. V. Dumitra-Mare.
Metternich (regiment imperial), 1528 (2891).
Mezet-Paşa, 147 n. 2.
Mica (sat), 58 (100), 72 n., 79 n. 3, 82 (141).
Michalkovich (Ioan, notariu în 1784), 1758 (3331).

Micula (Ioan, locotenent în Ardeal), 978 (1867).
Miculcea (Grigore, 1636), 1027.
Miercurea, 115 (206), 165-6 (305). (privilegiu de comerț cu Moldova, 1433), 19-20 (26). (Scaun), 716 (1315), 1584, 1585 (2979), 1586-7.
Mierlău (?), 661 (1224).
Mihail (fiul lui Mircea-cel-Bătrân, Domn al Țerii-Românești), 10-11 (11) și 10 n. 2.
Mihai Viteazul (Domn al Țerii-Românești), 720 (1321), 731 (1340, 1343-4), 732 (1348-9), 739 (1392), 740 (1394), 741 (1404), 743 (1414-6), 744-6, 747 (1439-40), 748 (1445-9), 749 (1450-1), 754 (1461), 755 (1462-7), 758-61, 762 (1507, 1509-10, 1512-3), 762 (1515, 1517), 764-5, 766-70, 771 (1577-8, 1581-2), 779 (1604), 789, 791 (1627), 1741 (3303), 1342 (3305). (omul său Nicolae), 769 (1561). (confiscări în Ardeal), 745 (1425).
Mihai (meșter al lui Ștefan-cel-Mare), 128 n.
Mihala (Banat), 1792.
Mihalce (Iovan și Matei de), 204 (368).
Mihalcea Banul, 745 (1426), 763 (1517, 1519), 765 (1527, 1530), 767 (1547).
Mihalcea (Stolnicul). V. Cândescu.
Mihăleşti, 427 (790).
Mihalfalva. V. Mihăleşti.
Mihalkew, 335 (621).
Mihalogli. V. Ali-Pașa, Mehemed-Pașa.
Mihnea-Vodă cel Rău (Domn al Țerii-Românești), 141 (257) și n. 1, 147 (268) și n. 2, 192-3 (350-1), 195 (352), 194 (354-5), 197 n. 1, 198 u., 209-10 (378), 210 (379), 216 n. 1, 231 (419). (Doamna Voica), 198, 200 (362), 201 u. (364) și n. 1, 210 (379), 212 (334), 215 (387), 216-7 (389-90), 225-6 (407). (copii), 198, 200 (362). (oameni: Cârstian), 216 (389). (Mateiu), 187 (340). (Micul), 210 (379).
Mihnea-Vodă Turcul (Domnul Țerii-Românești), 689 (1271), 704 (1297), 705 (1299).
Mihnea-Vodă Radu (Domn al Țerii-Românești), 1285-6 (2377-8), 1289 (2384).
Mihu (negustor moldovean), 126 n. 1.
Mikes (Clement, sol în Moldova, 1618), 1167-8 (2171). (în 1661), 1313 (2415). (Mihail, 1653), 1246 (2323). (Sigismund), 948 (1827). (Toma de Zabola), 1258 (2345).
Mikó (Gheorghe, 1620), 891-2 (1760-1).
Mikola (Ioan, 1616), 867. (Sigismund, 1657), 1278 (2363).
Milcov, 201 n. 1. (Mihail, episcop de), 264 (382) și n. 2.
Milea (fiul lui Voico Tatul, pretendent), 89 n. 3.
Mileşti, 215-6 (388).
Milița (Doamna lui Basarab Neagoe), 258 n. 1, 261 n. 1, 263 n. 1, 267 n. 1, 268 (490) și n. 1, 270 (494) și n. 1, 367-8 (688) și 368 n. 1, 377-8 (712), 408 (768). (omul ei, Andreiaș), 271 n. 1. (omul ei Radu), 408 (768).
Miloș. V. Mircea, fiul lui Mihnea.
Mindszenty (Benedict), 742 (1407), 744 (1421). (Gabriel), 963-4 (1846).
Minstdorf, 687 (1268).
Mircea-cel-Bătrân (Domn al Țerii-Românești), 8 (9), 9 u. (10), 10-1 (11) și 10 n. 1, 31-2 (52), 45 (79), 73 n. 7, 96 n. 4, 1821 u, 1822 n. 3.
Mircea (fiul lui Vlad Dracula), 109 n. 1.
Mircea (fiul lui Mihnea-cel-Rău), 189 n. 4, 199 361), 201-2 (364) și 201 n. 1, 209-10 (378), 220 (399), 234 n. 1, 240-1 (438) și 241 n. 1.
Mircea-Vodă Ciobanul (Domn al Țerii-Românești), 439-40 (823), 443 și n. 2, 444 (828) și n. 1, 451-2 (839), 455 (846), 459 (853), 461 (857) și n. 2, 462 (859), 478 și n. 2, 479 (890), 490 n. 2, 492 (914) și n. 1, 495 (918), 508 n. 2, 512 n. 1, 536 (985). (fiica măritată cu Radu Socol), 535 n. 2. (oameni: Petru Iarphaz, Stan), 492 (914).
Mircea (pribeag în 1559), 541 (995).
Mirislău, 771 (1582), 773 (1594) și n. 1, 1311-2 (2415).
Miriszlo. V. Mirăslău.
Miron (boier, 1600), 774 (1600).
Misionari (în Moldova la 1689), 1418 (2620).
Mititei, 1605 (3004). (jude, jurați, pârgari), 1436 (2658).
Mitrowski (general), 1799 (3393).
Mocod (localitate), 862 (1722), 1439 (2668), 1605 (3004). (protopopul Vasile de, 1682), 1380 (2527).
Moga (boier muntean, 1554), 508 (938) și n. 2.
Mogâlde (Vornicul). V. Vornici: Mogâlde.
Mogoș (boier muntean, 1523), 266 n. 1, 267 n. 1, 269 n. 1.
Mogyoron. V. Măieraŭ.
Mohammed al II-lea (Sultan), 51, 62-3 (107, 109) și 63 n. 1, 66 n. 1, 85 n. 1, 99 (176), 100 n. 1, 105 (187) și n. 3, 110 (198) și n. 2, 111 (199).
Mohammed al III-lea (Sultan), 738 (1385), 739 (1392), 789, 797-8 (1632), 801 2 (1639), 1605 (818).
Mahommed al IV-lea (Sultan), 1185 (2220), 1217 (2284), 1221-2 (2289), 1287 (2381), 1296, 1299 (2398), 1314-5 (2418), 1318 (2422), 1371 (2510), 1389 (2548).
Mohammed-Pașa (Serdar), 1089 (2025) și n. 1. V. și Mehemed.
Mohilău, 1200 (2251).
Mohul, 1609-10 (3009), 1615 (3015). (popa Mateiu), 1596-7 (2990-1).
Moimescu (lordachi, boier moldovean), 1780 (3364).
Moise-Vodă (Domn al Țerii-Românești), 313 (575), 315-6 (582), 317 (585) și n. 1, 318-9 (590-1), 321-2 (596), 322 (597), 329 (611), 330 u. (613), 331-2 (615-6), 340 (631), 344 și n. 1, 345 (641), 346 (644), 357 n. 1.
Moiseiu (sat și mănăstire în Maramureș), 1280-2 (2371), 1382 (2533). (popa Dumitru din, c. 1602), 785 (1615). (protopopul Mihai și popa Lupul, 1685), 1190 (2230), 1398-9 (2574).
Molda, Moldova. V. Baia.
Moldova (întâmplări istorice): adăpostirea lui Vlad Țepeș, 37 (64).
Secui în, 60 (103).
prădători („latrunculi", din — în Ardeal 1469), 71 (124).
ostași din - atacă Bistrița (1470), 74-5 (129).
calificată de către Brașoveni ca „scut al Ardealului", 208 (377).
contingent în Ardeal (1556), 519-20 (953).
oști în Ardeal (1601), 782 (1608).
hoți din — în 1619, 879.
provizii din — în Ardeal în 1621, 913-4 (1787).
prada — ei în 1633 de Tatari, 998 (1892).
fugari din — în Ardeal, 1024-5 (1933).
prada — ei în 1650, 1188 (2225) și n. 1.
boieri din — fug în Ardeal (1650), 1190 (2229).
fugari din — la munte în 1652, 1207 (2266).
hoți din — în Maramureș (1604), 814-5 (1657).
mănăstire din — prădată în 1620, 890 (1758).
emigrare în Ardeal, 1064 (1993), 1096. (în Ținutul

Bistriţei, 903-4 (1778), 1070 (2000), 1098 (2037).
boieri din — fug în Ardeal (1652), 1208 (2269).
ţerani flămânzi fug în Ardeal, 1317-8 (2422).
răscoala Ţerii-de-jos în 1671 şi adunarea obşteascăă, 1343-4 (2461).
boieri din — fug la Bistriţa (1674), 1356 (2485).
ispravnici de Scaun în 1683, 1383-4 (2537).
prădată în 1685, 1398 (2573), 1399 (2576).
ostaşi din — la Ţar, 1455 n. 2.
fugari din — în Ţara-Românească, 1508 (2841).
ciuma din 1730, 1630-2 (3040).
Tatari la hotare, 1645-6 (3057).
ciuma din —, 1710 (3177).

Moldova (Mitropoliţi):
Grigore Roşca, 594 (1106).
Teofan (1582), 689 (1271), 722 n. 3.
Mitrofan, 731 (1342).
Gheorghie Movilă (şi ceilalţi episcopi), 710 (1305), 1064-5 (1994) şi 1064 n. 1, 1780 (1605).
Teofan al II-lea, 897 (1770), 967 (1852) şi n. 1.
Anastasie Crâmca, 946.
Varlaam, 1035-6 (1948).
(episcopi: în 1640), 1060 (1986). (unul în 1661), 1313-4 (2417).
(mănăstiri în genere), 1071 (2003).
(călugări cerşitori în Ardeal), 1009-10 (1907-8), 1024 (1932), 1089 (2026), 1023 (1930), 1174 (2184). (în Maramureş), 1177 (2196).
(fugari în Ardeal), 722 n. 3. (popa Lazăr, c. 1600), 1065 (1994). (popa Partenie, 1641), 1079 (2012). (călugări, 1585), 699 (1287). (călugărul Avram, 1572), 652 (1209). („Szahie", Acachie?, pretendent, 1593), 719 (1319). (sfinţire de preoţi pentru Ardeal), 1676 (3094).

Moldova (oştire şi apărare): cetăţi, 482 n. 3, 734 (1356).
oaste, 615 (1151), 731 (1342; an. 1595), 1003 (1899; supt Vasile Lupu), 1298-9 (2397-8; în 1660), 1383-4 (2536-7; în 1683).
ostaşi (în Ardeal), 794-5 (1629), 956 (1836) şi 958 (1839; an. 1626). (Ionaşcu de Suceava; 1629), 977-8 (1866). (la Ioan Kemény), 1310-1 (2414).
(la Munteni şi Germani; 1671), 1343 (2466).
puşcaşi (1603), 803 (1640).
strajă, 405 n. 1.
Unguri: Benedict Borbély (1618), 876-7 (1742).

Moldova (negoţ): tariful de la începutul veacului al XV-lea, 9 n. 9.
negoţ cu Ţara-Românească, 143 (260).
(export de grâne din Ţara-Românească în Moldova), 1469 (2760).
(de vin), 1575.
negoţ cu Ardealul, 224-5 (406), 1620-1 (3022).
(piei din Moldova în Ardeal), 1181 (2210).
(negustori ardeleni în), 704 (1298), 1526.
(negustori din Moldova în Ardeal), 60-1 (105), 63-4 (110), 80 (138), 81 n. 1, 185-6 (336-7), 224-5 (406), 512-3 (946), 639-40 (1187), 645 (1196), 685 (1265), 701 (1292), 774 (1590), 775 (1601), 783 (1610), 799 (1634), 808 (1651), 832-3 (1678), 925, 1076 (2008), 1094-5 (2033), 1144, 1231, 1338 (2451), 1344-5 (2463), 1361 (2493), 1459 (2723). (la Bistriţa), 774 (1598). (la bălciul din Bistriţa), 1110 (2053). (Ştefan şi Martin, 1434), 20 (28). (Grigore), 370 (693). (Teodor, 1543), 432-3 (808). (negustorul Pană la Braşov, 1697), 1462-3 (2729). (negustorii Crăstea şi Gavril în Ardeal), 784 (1612). (Pană, 1608), 837-8 (1683).
(negustori de vite din Moldova în Ardeal, 1652), 1205 (2261).
(voie de negoţ, 1658), 1287 (2381). (cu Bistriţa), 1280 (2368).
(drum de negoţ din Moldova în Ardeal), 165 (304). (drum de negoţ prin Secuime), 121 (219). (drum de negoţ către Bucureşti, 1614), (3014).

Moldova (vamă, 1785), 1796 (3367).
Vameşi (Mari —, 1597). (Ştefan, 1521), 252 (458). (Nicoară?), 412. (Mateiu al lui Petru Rareş), 497 (921), 517-9 (951-2). (Marco), 552 (1015), 785 (1614). (Tudor, 1560), 552 (1015). (în 1604), 809-10 (1653). (Mane şi Alexachi), 809-10 (1653). (Pană Limidari), 809-10 (1653). (în 1612), 856 (1709). (Conde), 931 (1809), 1180-1 (2209). V. Amorosi şi Chiriac (Teodor). (în 1783), 1745-6 (3315). (Pavel), 1181 n. 1. V. şi Cavac.
(călători din Moldova în Ardeal), 774 (1597), 809 (1652), 859-60 (1708).
(depozite în Ardeal, 1613), 858 (1714).

Moldova (dări mari, 1632), 988-9 (1880). (bir), 730 (1356), 758 (1483), 1343-4 (2461). (Vistieria în 1553). 497 (921). (în 1653), 1225 (2293).

Moldova (pietre de hotar), 1072 (2003), 1079 (2013). (ceartă de hotar cu Ardealul, în 1760), 1714 (3196).

Moldova (învăţăcei în Ardeal; din Roman, pentru postav; 1436), 22 (33).

Moldova (locuitori din: Crăstea, 1583), 691 (1274). (Toma, c. 1540), 413.

Moldova (argintari: Antonie, 1481), 112 (201).

Moldova (râu), 400-1 (756), 969 (1855), 1447 (2689).

Moldoveni (sat), 1809 (3451).

Moldoviţa (mănăstire), 469 n. 1, 594 (1106), 696 (1281), 708-9 (1304), 713 (1311), 718 n. 1, 722 n. 3, 731 (1345), 740 (1397, 1399), 791 (1626), 792, 793-4 (1628), 922 (1798), 964-5 (1847), 1048-50 (1969-70), 1081 n. 3, 1082, 1088 (2023), 1424 (2631), 1678 n. 2.
Egumeni: (Agathon, Vlădică), 788 (1623). Arsenie, c. 1630), 892 (1870). (Mitrofan, c. 1650), 733 (1352), 1176 (2191) şi n. 1, 1179 (2204). (Serafim), 1180 (2206).
(călugări: Acachie), 668 (1238-9). (popii Pamfilie, Avacum, Dumitru, 1628), 965 (1847). (Loghin, c. 1650), 1180 (2206).

Moldovlahia (în titulatura Domnilor Moldovei), 109 n. 1.

«Moldvana» («terra»), 4 (5).

Moldvay (Gheorghe), 217-8 (393).

Molnár (colonelul, 1691), 1446 (2686).

Monjoros. V. Măgheruş.

Monor (localitate), 1117 (2063).

Monoroştia, 66 (116).

Mons Sano'l Petri, 74 (128).

Montecuccoli (general), 1547 (2926).

Montoya (generalul), 1719 (3221), 1721 (3225).

Monyoro. V. Banffy (Ladislau).

Morari (Badea), 306 (561). (Dimitrie Ioan Mohor), 665-6 (1232).

Morarul (munte), 246.

Moravi, 451 (839).
More (Filip, prepozit de Erlau și secretariu regal), 242 (441), 244 (444). (Gheorghe, Ban de Severin), 134 n. 3. (Gheorghe — de Sakmar), 258 (473). (Ioan), 280 (508).
Morgonday (Ioan), 174 (321).
Morgunda. V. Merghindeal.
Morosini (Alexandru), 657 n. 1,
Moruzi (Constantin-Vodă, Domn al Moldovei), 1745-6.
Moruzi (Alexandru-Vodă, Domn al Moldovei și al Țerii-Românești), 1803 (3418), 1805 (3429), 1811 (3470), 1812 (3478).
Moruzi (Ianachi), 1744.
„Morycz" (localitate), 334 (619).
Moscova, 896 (1768), 1058 (1981), 1333 (prinț, în 1483, 120 (217), (sol moldovean la, 1597), 738 (1385).
Moți, 1759 (3333).
Moțoc (Ioan, Vornic moldovean), 469 (869) și n. 1. 470 (872).
Movilă (Ieremia-Vodă, Domn al Moldovei), 733 (1350, 1352-3), 734 (1357-8), 735 (1362, 1367), 736 (1371-3), 737 (1375), 738 (1380, 1384, 1386), 739 (1389, 1391), 740-1 (1397-406), 742 (1408), 743 (1411-4), 751 (1454), 755 (1462), 756 (1474), 757, 762 (1512), 769 (1566), 771 (1579), 774 (1595, 1599), 775 (1601), 782-3 (1609), 785 (1614), 788 u. (1622), 790-1 (1625-6), 803-4 (1641-3), 805-6 (1644-5), 807-8 (1649), 809 (1652), 811-5 (1654-7), 816 (1659-60), 818, 820-1 (1664), 823-4 (1666), 826 (1668), 830-1 (1675-6), 1017 (1922), 1064 n. 1, 1065 (1994). («bucuria» sa în 1601), 782-3 (1609). (Doamna Elisavela), 869 (1732). (Bogdan), 869 (1732).
Movilă (Simion-Vodă, Domnul Țerii-Românești și al Moldovei), 735 (1366), 789, 795-6 (1630), 830-1 (1675). (secretariul său), 831 (1675).
Movilă (Alexandru-Vodă) Domn al Moldovei), 862-3 (1723-4), 864-5, 866-8 (1729-30), 868, 869 (1732). (familia sa), 866 (1729).
Movilă (Constantin-Vodă, Domn al Moldovei), 831-2 (1676), 832-3 (1677-8), 834-6 (1680), 836-8 (1682-3), 838-40 (1684-5), 840-1.
Movilă (Gavril-Vodă, Domn al Țerii-Românești), 881 (1747), 928-9 (1806), 959 (1840), 966-7 (1850), 1011-2 (1910).
Moviliă (Moise-Vodă, Domn al Moldovei), 983-4 (1873), 991-2 (1884), 994 (1888), 998 (1892), 1001-2 (1897).
Movilă (Ioan-Vodă, pretendent), 962-3 (1844), 1062-3 (1991). (văduva sa Tudora), 1124 (2086).
Mucha (ofițer polon, 1689), 1418 (2620).
Mulereasca (sat), 1800 (3398).
Mujna (Petru Naláczy de), 245.
Muncaciu, 228 (413), 255, 316 (582), 580 n. 2, 583 (1082), 999 (1893), 1154-5 (2146), 1185 (2147). (Ioan Iosif de' Camilli, episcop unit de), 1828.
Muntele-Negru, 245.
Muntele-lui-Pătru, 245.
Munteni în Ardeal (soldați, 1613), 859-60 (1718). (cu Gheorghe Ștefan), (1234 (2302).
Murad al II-lea (Sultan), 12 n. 1, 29 (48), 30, 35 (60). (pacea lui cu Ungaria), 36-7 (62, 64). 40 (69), 72.
Murad al III-lea (Sultan), 705 (1299), 706 (1301).
Murad al IV-lea (Sultan), 967 (1853), 979-80 (1867), 989 (1881), 992, 998 (1892), 1000 (1895), 1029 (1939), 1036 (1948), 1040 (1955), 1160 (2157), 1194 n. 1.
Murany (Paul), 419 (777).
Mărăș (Scaun), 973 (1861), 974-5 (1862-3), 987 (1878), 1189-90 (2228), 1764. (vice-căpitan). V. Nadasdy (Gheorghe).
Mărăș (rău), 167 (307), 227 (411), 794 (1629), 930 (1808), 1446 (2686), 1577, 1779 (3361), 1790, 1792. (podul pe), 1496. (plutirea pe), 1555) (luntrași), 1555.
Mărăș-Vioara, 891-3 (1760-1).
Murguleț (Andreiu și Ipatie), 1161 (2160).
Murwa (Sași de la), 477 (886).
Muscali (și Țari), 992, 998 (1892), 1001 (1897), 1251-2 (2332), 1265-6 (2357), 1291-3 (2391-2), 1332-3 (2448), 1371 (2510), 1390 (2554), 1399 (2576), 1406-8 (2596-8). 1409 (2601), 1418 (2620), 1450-1 (2698), 1645-6 (3057),
Muscel (județ), 1519 (2866), 1807 (3441). (ispravnicul Grigore, 1759), 1712 (3182) (cel din 1767), 1732 (3254). V. și Rucăr.
Mustafa al II-lea (Sultan), 1471 (2771).
Mușin (localitate), 1092-3 (2031).
Mutnoky (Ludovic), 445 (831).
Mykofalu. V. Mica.
Mykola (Ioan), 885. (Ladislau). V. Ardeal (vice-Voevozi).
Mykola. V. Horváth (Nicolae).
Mysle, 817-8 (1662).

N

Nacu (pârcălabul de Suceava, Vornicul de Câmpulung), 1124 (2085), 1182-3 (2215), 1199 (2248), 1224, 1322-3 (2431), 1325 (2437-8), 1339 (2453), 1340-2, 1343-4 (2461), 1351 (2476), 1366 (2498), 1367-8 (2502), 1370 (2509). (omul său Gheorghe), 1325 (2437). (fiul său Alexandru Păharnicul), 1366 (2498). (Pătrașco, c. 1700), 1479 (2798). (Toader, Toderașco fiul lui Nacu; Vornic de Câmpulung), 1158-9 (2155), 1183 (2215), 1375 (2514), 1391 n. 2, 1391-3 (2554, 2556), 1395-6 (2565-6), 1398-9 (2573, 2575-6), 1400 n. 1, 1401-2 (2581-2), 1402 (2584-8), 1404 (2589-90), 1409 (2601-2), 1412 (2609), 1444 (2682), 1560 (2940), 1562 (2944). (soția și fiul său), 1396 (2566).
Nadab (Ladislas de), 7 (9).
Nadan-Teleky. V. Nădar.
Nădar (sat), 1696-7
Nadásdy (în 1551), 484 (900). (Ana), 466 (866), 475-6 (883). (contele Leopold), 1665 (3070). Mihail, fiul lui Solomon), 7 (9), 8 u. (10). (Toma), 398 (753).
Nagret. V. Rădiul-Mare.
Nagy (Nagh ; Cristian). V. Ciceu (pârcălabi de), (Dimitrie, sol în Turcia, 1573), 657 n. 1. (Grigore, căpitan ardelean, 1646), 1150-1 (2139). (Ladislau, 1530), 354 (661). (Lazăr, trimesul lui Gaspar Bekes în Moldova), 641 (1189). (Matiaș, căpitan în 1529), 335 (621). (Sebastian, nobil ardelean în 1542), 425 (787). (Sigismund, Sasul), 291-2 (532). (Ștefan). V. Timișoara (comiți și vice-comiți). (Ștefan, sol la Han în 1683), 1385 (2540). (Toma, căpitan ungur în Moldova, 1581), 681 (1260), 683-4 (1263). (căpitan în 1657), 1273-

Nagy-Aranyos, 1770 (3350).
Nagy-Banya. V. Baia-Mare.
Nagy-Becskerek. V. Becicherecul-Mare.
Nagy-Bessenyeö. V. Bakó (Iacob de).
Nagy-Chyr. V. Cheriu.
Nagy-Csura. V. Şura-Mare.
Nagy-Demeter. V. Dumitra-Mare.
Nagy-Disznod. V. Cisnădia.
Nagy-Gezás, 796-7 (1631).
Nagy-Hatván, 35 (61), 298-9 (546).
Nagylak. V. Noşloc şi Jakšić (Dimitrie).
Nagy-Sájo. V. Şieul-Mare.
Nagy-Selk. V. Cincul-Mare.
Nagy-Senk. V. Cincul-Mare.
Nagy-Szeben. V. Sibiiu.
Nagy-Szent-Miklos. V. Sânmiclăuşul-Mare.
Nagy-Totfalu. V. Sârbi.
Nagy-Varád. V. Oradea-Mare.
Nagy-Zelendegh, 199 (361).
Nagylaky (Emeric, trimes regal în 1563), 580 n. 2, 589 (1094).
Nalaczy (Andreiaş, şi fraţii), 1515 (2855). (Ludovic), 1469 (2757).
Nămăieşti, 1738 (3289), 1807 (3438).
Napoly (Ştefan, 1658), 1283 (2373).
Napragy (Dimitrie, episcop ardelean), 822.
Năsăud, 875 (1740), 940, 982 (1870), 1015 (1918), 1175 (2188), 1380 (2527), 1436 (2657), 1470 (2768), 1605 (3004). (biserica), 1015 (1918). (protopopul Atanasie, 1722), 1592-3 (2985). (altul, 1750), 1684 (3113). (popa Tămaş, 1619), 878 (1744). (popa Toma, c. 1635-45), 1015 (1918). (jude, pârgari, slobodnic), 1684 (3113). (Ladislau Pop de), 641-2 (1198). („jupecza" Chira), 792.
Năsturel (Radu, Păharnic), 1379-80 (2526), 1744.
Naszód. V. Năsăud.
Neaga (soţia lui Basarab-Vodă cel Mic), 73 n. 7.
Neagoe (Basarab). V. Basarab (Neagoe).
Neagoe (Mare-Stratornic şi Postelnic muntean, 1508), 189 n. 1.
Neagul (boier moldovean, 1653-6), 1214 (2280), 1255 (2338).
Neapole, 90 (155).
Neamţ (cetate), 22 (33), 317-8 (587), 329-30 (611), 470-1 (873), 614 (1150), 631-2 (1178), 634-5 (1181-2), 1188 n. 1, 1445 (2683).
(pârcălabi:) Danciul, 349-50 (652-3). Dumitraşco, 1013 (1912).
Neamţ (târg), 753 (1457), 807 (1648). (şoltuz şi douăsprezece pârgari), 753 (1457). (locuitori: Petru Şopra), 753 (1457). (catastif), 807 (1648). (bâlciu), 753 (1457).
Nedeczky (Carol), 1688-9 (3047).
Nedeia (munte), 246.
Negre (boier muntean), 85 n. 1.
Negrefalva. V. Negrileşti.
Negreşti (sat în Ardeal), 1807 (3437).
Negrileşti, 322 (598).
Nemeş (Pavel, ştafetă ardeleană, 1646), 1155 (2148).
Nemethy (Vasile), 1415.
Nemţi (cărămidari în Moldova), 1073.
Nependorf. V. Turnişor.
Nepolomice, 692-3 (1275-6).
Necz. V. Neţ.
Neţ (sat), 687 (1268), 1096, 1117 (2063), 1209 (2270) şi n. 1.
Neudorf, 52 n. 1.
Neu-Tekess. V. Ticuşul-Nou.
Neunhardt (administrator imperial al Casei militare ardelene), 1565 (2954).
Neustadt. V. Crăstian.
Neutra, 7 (9), 450 (838). (Grigore, episcop de), 5 (5). (Mihai, episcop de), 5 (5), 1826 (3).
„Niarul" (localitate), 661 (1224).
Niary (Francisc, pârcălab de Jeciu), 356 (666).
Nicopol, 34 (57), 118 (212), 250 (452), 741 (1404), 1824 (begi de), 277 n. 1. (naipi), 35 (60). (locuitori: Vasile şi Ivan, „Sârbii"), 1123 (2077). V. şi Ţara-Românească (negustori). (Dobre, Ivan, Pârvan), 1290 (2389). (Hagi-Ignat, Mircea, 1699), 1470 (2769). (vin de), 1547 (2926).
Nicoriţă (Hatman moldovean), 895 (1765).
Niegosowski (Nicolae), 571-2 (1056) şi 571 n. 4, 576 (1066).
Nighighiş. V. Bârcea-Mică.
Nikola (Sigismund; doamna lui, 1660), 1304.
Nimegea-Ungurească, 1440 (2672).
Nimţiu (Ştiru, protopop de), 790 (1625), 1182 (2211).
Nipru (râu), 238 (434), 870 (1734), 871 (1736), 986 (1877), 1200 (2251), 1333, 1408 (2598), 1409 (2601), 1450 (2698).
Nistru (râu), 762 (1512), 866 (1729), 870 (1734), 871 (1736), 873 (1738), 891-2 (1760-1), 895 (1765), 898 (1772), 915 (1789), 950-1 (1830-1), 971 (1859), 974 (1862), 992, 998 (1892), 1003 (1899), 1005, 1066 n. 2, 1126-7 (2094), 1195 (2242), 1201 (2252), 1225 (2293), 1233-4 (2302), 1265, 1281, 1402 (2582), 1404 (2590), 1410 (2605), 1445 (2683), 1450 (2698), 1778 (3359).
Niş, 30, 35 n. 3, 1431 (2644).
Nişfalău (Gavril Ciocan din), 1179 (2205).
Nizowski (Stanislau), 529 (970).
Nitria. V. Neutra.
Noak (Novak, Nohak; Farkas, 1632), 987-9 (1878-80).
Nocrih, 52 n. 1. (în privilegiul de negoţ cu Moldova), 19-20 (26).
Nogai (Tatari), 1195 (2242), 1310 (2413), 1454 (2707).
Nogfalău (şi jude, pârgari), 1437 (2663).
Noghia, 1713 (3191).
Nona (episcopul Ioan de), 5 (5), 1826 (3).
Noşlac, 256 (466).
Notari: Paul, 93 (163). (Ioan Paul, 1473), 80-1 (139).
Noua Braşovului, 1810 (3461).
Noul Săsesc, 52 n. 1.
Nova Arx, Civitas. V. Gherla.
Nova Villa. V. Satu-Nou.
Novák (Gheorghe). V. Gherla (dregători).
Novum Forum. V. Târşor.
Nyakazó (Francisc), 583 (1083), 587-8 (1091), 589-90 (1095), 593-4 (1104).
Nyoytod (Dimitrie şi Dominic de), 36-7 (63).
Nyrmezö. V. Poiana.

O

Obârşia „Ruczai", 718 (1318).
Oceacov, 1036 (1948), 1406 n. 4, 1450 (2698).
Ocna Sibiului, 59 (102), 242 (440), 280 (508), 487-8 (905), 843-4 (1692), 1587 (2979). (Gheorghe de, episcop român), 578 (1069). (locuitori: Gheorghe de la), 649 (1202). (Conrad Apel), 1732 (2252). (Valentin Bolgar), 487-8 (905). (Mihail Sfantu), 1376 (2516).
Ocna (Târgul-, în Moldova), 1118 (2065). cămăraşi: Ienachi, 1118 (2065). Gheorghe şi Iani, sau Ienachi 1128 (2098). Dumitraşco Boul şi Miron, 1255 (2339). V. şi Cămăraşi: Miron. vameşi: Constantin (c. 1728), 1622 (3024). (locuitori: Stan, c. 1645), 1139 (2119).
Ocnele-Mari, 1677 (3097). (Hagi-Apostol, cămăraş în 1749), 1681 (3106).
Odaia Vizirului, 1726.
Odorheiu, 79, 187 (341), 396 (749).
Ördödy (Ludovic), 1648-9 (3061), 1665 (3072), 1669 (3077).
Offenbanya, 86 (147), 111 (199), 171.
Oglinzi (Petruţ Bulca din), 661 (1223).
Oituz, 771 (1580), 845-6 (1694-5), 918 (1793), 919 (1794), 919-20 (1798). (strajă ardeleană), 380 (716).
„Olachale" („idioma"), 6 (7).
Oláh (Francisc, om al Doamnei Miliţei), 377-8 (712).
Oláh (Nicolae, arhiepiscop), n. 1, 505 (934), 511 (944). (Toma, nepotul său), 511 (944).
Oláh-Budak. V. Budacul-Românesc.
Oláh-Pián. V. Pianul-Românesc.
Oláh-Tyukos. V. Ticuşul-Românesc.
Olandezi (solizi şi galbeni), 1614 (3014).
Olăneşti, 1800 (3398).
Olanul-Mare (munte), 246.
Olász (Francisc, 1615), 862 (1722). (fiul Alexandru), 1414 (2614).
Olász (Mihai), 872 (1737).
Olczona. V. Alţina.
Oldenburg (moneda de), 1620 (3022).
„Olintsova", 1808 (3445).
Olmütz, 451 (839).
Olosig, 1617-8 n. (3017), 1664 (3071), 1696 n., 1774 (3353), 1776-7 (3357).
Olosigul Rusesc, 1619 (3020).
Olt (râu), 245, 254 n. 1, 1476, 1541 (2917), 1563 (2950), 1569 (2960), 1596 (2989). (luntri pe), 1575.
Oltea (mama lui Ştefan-cel-Mare), 67 n. 2.
Oltenia, 1587 (2979), 1589 (2982). (Guvern în 1723), 1604-5 (3062). (păşune în — pentru turmele ardelene), 1555.
Opcealău (munte), 246.
Or, Ort. V. Perecop.
Orac-Mârza (trib tătăresc), 998 (1892).
Oradea-Mare, 12 (13-4), 16 (22), 80 n. 2, 93 (163), 308 (566), 388 (732), 426 (789), 450 (838), 654 (1212), 720 (1322), 803 (1640), 861 (1720), 926 (1003), 970-2 (1858-9), 974-5 (1863), 1026 ((1935), 1148-9 (2136-7), 1231, 1248 (2327), 1261 (2349), 1286 (2369), 1333, 1446 (2686), 1503-4 (2834), 1637 (3045), 1668 (3076), 1669-70 (3078), 1695 (3136), 1707 (3175), 1708, 1710-1 (3179), 1752 (3322), 1757 (3330), 1760 (3335). 1786, 1832. (Oraşul Nou), 1674 (3088). (capela episcopală) 1832. (biserica ortodoxă), 1643 (3052), 1673 (3087). (cimitirul românesc), 1673 (3087). (câmpia încunjurătoare), 1617 (3016).
Oradea-Mare (episcopi catolici): Luca 1826 (3). Ioan, 5 (5). Gheorghe. V. Martinuzzi. Matiaş Zabardinus 513 n. 1. (în 1573), 656-7 (1216). Augustin Benkovics, 1617 (3017), 1828. (urmaşi), 1665 (3072). (în 1727), 1617-8 (3017). (în 1737), 1671 (3082), (dieceza), 1708-9.
Oradea-Mare (vicari): Ladislau Kebel, 1696. Mihai Kebel, 1619 (3010), 1830 n. (în 1735), 1648-9 (3061),
Oradea-Mare (capitulul episcopal), 1617 (3017), 1672 (3085), 1673-4 (3087-8), 1707 n. (3176).
Oradea-Mare (propozitul: Paul László), 1833.
Oradea-Mare (capelani), 1826 (4) n.
Oradea-Mare (episcopi ortodocşi): Efrem Veniamin, 1828. Meletie Covaci, 1693, 1695 (3136) şi n. 1, 1707 (3175), 1832.
Oradea-Mare (protopopi români, 1727), 1617-8 (3017), 1619 (3020).
Oradea-Mare (comandantul Lubetich), 1667 (3075).
Oradea-Mare (vama), 92 (161), 93 (163).
Oradea-Mare (Paşa Sinan de), 1660 (1302).
Oradea-Mare (comitat), 1643 (3052). (neuniţi), 1672-3 (3085, 3987). (cearta lor cu uniţii), 1707 n. (3176). (soldaţi contra celor d'intâiu), 1661, 1664 (3071).
Oraş (Cristea, 1543), 435 (814). V. şi Ciceu (pârcălabi). (Vornicul). V. Vornici moldoveni (Oraş).
Orăştie, 60 (104), 62 (108), 66 (116), 119 (205), 142 (259). 150-1 (274), 167 (307), 242 (440), 253 (460), 280 (508), 290 (529), 307-8 (566), 309 (569), 417-8 (775), 492 n. (915), 524-5 (959), 920, 1023 (1931), 1163-4 (2163), 1321 (2429), 1553, 1555, 1563-4 (2951-2), 1804 (3426). (tabăra de la), 764 (1525).
Orăştie (juzi): Ladislau, 60 (104).
Mateiu, 60 (104).
Mateiu, 60 (104).
Ştefan (tatăl lui Nicolae Oláh), 200 n. 1.
Mihail David, 524.
Ioan Vinczy, 524.
Matiaş Brwz (1559), 541 (995).
Ştefan Banyaz, 658.
Valentin Molday, 658-9 (1219).
Ioan Kis (1578), 674 (1249).
Orăştie (locuitori: Bernard Antal), 524. (Sigismund Catana), 242 (40). (Daniel Kyro = Byro), 308 (566). (Anton Varga), 524 (959). (Matiaş Varga), 658.
Orăştie (Români din), 229 (414). (obştea lor în 1574), 958-9 (1219).
Orăştie (Scaun), 1550.
Oratie (munte), 1810 (3461).
Oraţii (localităţi), 1796 (3369), 1812 (3475).
Oratian (János, 1641), 1080 (2013).
Oravicza. V. Oraviţa.
Oraviţa, 1786.
Orbaj (Scaun secuiesc), 59 (103).
Orbaş. V. Vistieri (Tudor).
Orheiu, 546 (1003), 1089 (2025), 1158-9 (2155) şi 1159 n. 1, 1225 (2293). (biserica lui Vasile-Vodă Lupu), 1159 n. 1.
Oriiu, 1560 (2928).
Orlay (Nicolae), 1703 (1503).
Orlea (sat), 1558 (2934).

Ormeniş, 647 (1200). V. şi Urmeniş.
Orşova, 115 (206), 223-4 (404-5), 245, 420 (779), 1286 (2379).
Osman al II-lea (Sultan), 883 (1750), 886 (1753), 895 (1766), 897-8 (1771), 909 (1782), 910 (1784), 912-3 (1786), 915 (1789), 924-5 (1802).
Oşorheiu, 60 (121), 119 (214), 135 (244), 141 (256), 157 (287), 199 (361), 300 (550), 308 (566), 380 (717), 398 (753), 593-4 (1104), 762 (1511), 763 (1518), 765 (1528), 867, 891 (1760), 1038-9 (1951-3), 1287 (2381), 1502, 1566 (2055), 1577. (judele Toma Kapecy), 380 (717).
Othwan (Gaşpar de), 128 n.
Ovár. V. Pongrácz (Frederic, de).
Ováry (Ştefan), 742 (1409).
Ozd, 19 (26).
Ozun, 312 (575), 943-4 (1821).
Oztopan. V. Perneczy (de).

P

Pachochy (Janko), 121 (218).
Pâclişa (Ioan More de). V. More (Ioan).
Păharnici (moldoveni): Alexandru fiul lui Nacu, 1366 (2498). Gheorghe (1644), 1128 (2097). Negrilă, 67 (118) şi n. 7. Pătraşcu (al lui Petru-Vodă Rareş), 427 (792). Toader (1564), 594 (1106). Toma (al lui Alexandru Coconul), 971 (1859). (c. 1636-7), 1019 (1925), 1042 (1958). (c. 1644), 1126 (2093).
Păharnici (munteni): Badea (1507-8), 178, 189 n. 1. Drăghici, 247 (445). Dragomir (al pretendentului Dan, fiul lui Dan), 53 (92), 54 n. 1. Radul (1509-10), 189 n. 4, 201 n. 1. Stanciul (1511), 214 n. 1.
Pakws. V. Secui (conţi).
Paladi (Preda, Vornic de Câmpulung), 1432 (2650).
Palatini (ai Ungariei: Ştefan, fost — în 1395), 5 (5).
Pálffy (contele Ioan), 1638-9 (3047), 1648-9 (3063). (contele Nicolae), 1621-2 (3023). (Ştefan), 909 (1783).
Palm (Ioan David, consilier imperial), 1489 (2820).
Paltinul (munte), 246.
Palugyay (Emeric), 1696.
Panciova, 1786.
Pancsova. V. Panciova.
Pângăraţi, 1404 (2589).
Pantelimon (localitate), 1809 (3451).
Pap (Andreiu, om al lui Gheorghe Rákóczy I-iu), 1112 (2057). (Ladislau, căpitan de mercenari în 1563), 588 (1091).
Păpăuţi, 482 n. 3.
Papi (1523), 276 (500).
Papp (Ladislau, vice-şpan), 1752-3 (3322-3).
Parathel (localitate), 422-4 (783-4).
Pârăul (munte), 246
Pârcălabi (ardeleni): Grigore (al Bistriţei, 1550), 477 (887). (Andreiu, 1600), 760 (1497).
Pârcălabi (moldoveni): Danciul (1529), 323 (599). Giurgea, 346-7 (645). Ioan (1529), 346 (645). Mihai (1529), 336-7 (623-4), 345 (642). (Pavel, 1516), 231 (420). Solomon (1529), 336 (623), 346 (645).
Pârcălabi (munteni): Badea (1507), 178. Boico (1521), 254 n. Crăstian (1475-6), 84-5 (146) şi 85 n. 1, 95 (168). Danciu (1511), 213-4 (385). V. şi Radu-Vodă Paisie (omul său Filip).
Pardoiu (boier muntean), 52 n. 1.
Parkas. V. Pricaz.
Parosi (Albert), 492 u. (915).
Paska (Petru, 1529), 325 (598).
Pater (Ianăş; Istrati, nepotul lui), 1396 (2568). (Nicolae), 1478, 1528 (2891), 1530, 1547 (2927), 1556 (2931).
Pathó (Meinhard, de Jeciu), 794-5 (1629).
Pătrăuţi (hoţii Gheorghe şi Gligore din), 969 (1855).
Păuleşti, 1604 (3071). 1691 u., 1693 u.
Pavay (Daniil), 1125-6 (2091). (David), 1168 (2172), 1187 (2223). (Toma), 1186 (2221), 1215 (2281).
Pazmány (Ana), 203 (367).
Pazvangii, 1811 (3469).
Peó. V. Ipec.
Pecs. V. Fünfkirchen.
Pécsy (1642), 1096.
Pegy. V. Ipec.
Pekri (contele Laurenţiu), 1468.
Pemflinger (Marcu), 261-2 (478), 265 (485), 278-9 (504-5), 284 (516), 288-9 (526), 331-2 (615-6), 335 (621).
Penckler (baron), 1722-3 (3232).
Pendorf, 1499.
Peningarea (loc), 1683.
Pentek. V. Pintic.
Perecop, 1335.
Perényi (Emeric, Păharnic, 1397), 1826 (3). (Emeric, Palatin al Ungariei), 182, 194 n. 1, 195-6 (356-7) şi 196 n. 2, 208 (376-7), 219 (395). (Ioan), 5 (5). (Petru), 293-4 (536).
Perneczy (Perneszy; Gabriel), 826-7 (1669). (Ştefan), 692-3 (1276).
Perşi, 180 (329), 883 (1750). (Bogdan Paşcova Armeanul), 661 (1224).
Pesta, 35-6 (61-2), 54 n. 1, 385 (727), 1669 (3078).
Pestény (Pestyeny; Ladislau), 265 (485), 385 (727). (Mihail), 1284.
Pestessy (Mateiu), 498 (924), 499, 500-1 (926), 502 (929).
Peştiana (preotul Ioan), 495 (918) şi n. 1.
Peştiş (protopopul Giurgea de), 1615-7 (3016).
Peştişul-Mare, 167 (307).
Petancius (Felix), 220 (397).
Petco Căpitanul (1600), 764 (1531).
Petermonosztor, 1821-2 (2).
Petelea, 394 (745), 1113 (2059).
Petelye, Pethelye. V. Petelea.
Petersberg. V. Sâmpietru.
Petersburg (Saşi la, în casa lui Constantin Antioh Cantemir; popa săsesc şi un notariu imperial), 1674 (3089).
Petki (Ştefan), 1027-8 (1936). (căpitan în Moldova la 1653), 1239 (2311-2), 1240, 1242-3 (2315-6), 1313 (2415).
Petraşcu-Vodă cel Bun (Domn al Ţerii-Româneşti), 506-7 (935-6), 508 n. 2, 509-10 (939, 941-2), 511-2 (945) şi 512 n. 1, 522-3 (957) şi n. 7, 523 n. 7, 530. (Doamna lui), 512 n. 1.
Petraşcu (boier muntean, 1600), 774 (1595, 1600).
Petriceicu (Vornicul), 1367 (2502). V. şi Ştefan-Vodă (Petriceicu).
Petrifalău, 504 (933). (Gheorghe Pellio şi Gaşpar Kraus din), 504 (933).

Petriş, 1322 n. 2, 1422 (2628).
Petritiewith (Cozma Horváth), 692-3 (1276-7), 694-5 (1279).
Petrova (Maramureş), 882-3 (1749), 1057 (1980).
Petrovay (Ioan, vice-şpan în Maramureş). V. Maramureş (şpani şi vice-şpani).
Petrovici (Paul), 522-3 (956-7). (Petru, guvernator al Ungariei), 394-5 (746), 478, 506-7 (935-6).
Petrowcz (Ştefan Henczeffy de, protonotariu al Slavoniei), 270 (493).
Petru-cel-Mare (Ţar), 1455 n. 2.
Petru-Vodă, fiul lui Alexandru-cel-Bun (Domn al Moldovei), 32 (53).
Petru Aron (Domn al Moldovei), 44 (78), 67 n. 7. (Rafail, zis Laszló, omul său), 44 (78).
Petru-Vodă Rareş (Domn al Moldovei), 294 (538), 298-9 (546), 300 (550), 302 (553), 303 (555), 304-5 (557-9), 308 (567), 310 (570) u., 317 u., 320 (593-4), 322 u., 326 (604), 327 (606), 328 (609), 329-30 (612-3), 332-4, 335 (620), 336-9, 343 (635-6, 638), 347-8 (648-9), 349-50 (652), 352 (657-61), 356 (665), 357 (667), 358-60 (669-72), 362 (676-7), 364-5 (682-3), 367 (686), 368 (689), 369-70 (692-5), 371 (697-8), 372-3 şi 372 n. 2, 374-5, 376 (709), 378-9 (713), 380 (717), 381 u., 383 u., 385-6 (728), 387-8 (731-3), 390 u., 396-8 (752), 398, 400-1 (755-7) şi 401 n. 4, 402-3 (759), 404-6 (761-3), 405 n. 1, 408 u., 411 u., 416-7 (773-4), 417-8 (775) şi 417 n. 1, 418-9 (776-7), 420-1 (779-80), 422, 423-4 (784-5), 425 (787), 427-31, 431-3 (803-10), 434 (812), 435 (813-5), 436-8, 440-3 (823-7), 445-6 (832), 444 n. 1, 446-7, 451 (838-9), 452-3, 454-5 (844-5) şi 454 n. 2, 455-6 (487), 456-7 (489), 466 (865), 470-1 (473-5), 475 (882), 485-6 (903), 497 (921), 513 (947), 514-5 (949-50), 517 (951), 520-1 (954), 540 n. 1, 722 n. 3. (fiul lui, Constantin), 448 n. 1. (Scrisoare germană a lui), 409. (Doamna Elena), 397-8 (752). (biserici ale sale), 460 (856) şi n. 3. (fii), 514 (949). (diacul său Ştefan), 301 (552). (notariul său Vartolomeiu), 301 (552). (diacul său Baran), 428 (795). (diacul său Gheorghe), 429 (796). (Petru, zugravul său; şi fratele, Mihai), 400 (755). (omul său Ioan), 326 (604). (omul său Luca), 429 (798). (omul său Toader), 390-1 (738), 393 (743-4) şi n. 3. (copilul de casă Stan), 435 (815). (bărbierul Ştefan), 427 (790). (medicul lui), 304 (557). (calul «Peyloo», Murgul), 394 (745), 397 (750-1), 430 (800). (alţi cai). 391 (738), 397 (750-1).
Petru-Vodă fiul lui Mircea (Domn al Ţerii-Româneşti), 482 n. 3, 577 (1068), 583 (1081), 596-7 (1110), 598 (1114), 605 (1129-30), 609 (1137), 629-30 (1174), 659 n. 1.
Petru-Vodă Şchiopul (Domn al Moldovei), 660 (1222), 661-2 (1223-4), 664 (1228), 665 (1230), 667 (1235-6), 668-9 (1238-9), 670 (1242), 672-3 (1245-7), 676 (1252), 691-2 (1274), 694 (1278-9), 695, 696-7 (1281-2), 697-700 (1285-8), 702-3 (1294-5), 722 n. 3, 1047 n. 1. (omul său Ivan), 665 (1230). (omul său Stan Ghiurgheş), 676 (1252).
Petru-Vodă Cercel (Domn al Ţerii-Româneşti), 669-700 (1288).
Petru-Vodă Lăpuşneanu (Domn al Moldovei), 713-4 (1312).
Pian (sat), 620.
Pianul-Românesc, 1603 (3000).
Piatra, 1399 (2576), 1809 (3451).
Piatra-Albă (munte), 245-6.
Piatra Craiului (cetate şi castelani), 22 (32).
Pica Brudarilor, 1476.
Pica Bursului, 1476.
Pica Checenelului, 1476.
Piciorul Vancului (munte), 1050-1.
Pictori (Gheorghe, în Ardeal; 1545), 443 n. 2.
Pietrarii-de-sus (sat), 1800 (3398).
Pietroşiţa (sat în judeţul Dâmboviţa), 1118 (2070).
Pintic (sat), 113-4 (204), 427 (791).
Pischinţi (Români din), 492 u. (915). (Iovan Gruia, Dan Gruia, Cioca, Diicul, Mihul, Cioban, Toader, Şerbotin de), 494 (915).
Piscuri (popa Radu din, 1652), 1207-8 (2267).
Pitari (munteni): Benedict (1508-10), 184 (334), 206 (372). Dumitru. V. Câmpulung (pârcălabi). Gheorghe (pârcălab de Alba-Iulia), 762 (1508). (Ianăş, 1529), 344 (639) şi n. 1. Iştvan (1510), 206 n. 1. Nicula (1644; şi tovarăşul Constantin), 119 (2068). Petru (sol la Radu-Vodă Paisie), 389 n. 1. Ştefan (1507, 1511), 178, 213 (285), 214 n. 1. Valentin (1518), 238 (433). Grigore Alexandru (1782), 1744.
Pitari (moldoveni): Pătraşco (Vornic de Câmpulung, c. 1662-70), 1320 (2325-7).
Piteşti, 237-8 (433), 344 (640), 420 (779), 1138 (2218), 1481 (2812), 1739 (3291), 1779 (3362). (Gheorghe Drag, jude, 1715), 1558 (2934). (zarafi: Tanasie; gocimani Petco şi Petru Lacer, 1715), 1558 (2934).
Plăieşi (Maxin, către 1650), 1194 (2237).
Plaiu (sat bistriţean), 1605 (3004).
Platz (Iosif, baron de, comandant al Sibiiului), 1678 n. 2, 1679-89 (3103).
Ploieşti, 1527 (2888). 1685 (3114), 1803 (3416). «Koiszoi Argints» şi lazaretul), 1809 (3450). (negustori din), 1706 (3172).
Poartă (Domnii la), 166 (306) şi n. 2, 169-70 (313).
Poarta-de-fier (a Ardealului), 296 (541).
Pobrata (egumeni de), 829 (1673).
Pocuţia, 159 n. 1.
Podolia, 1160 (2157).
Pogan (Ioan). V. Maramureş (şpani). (Isac, Vornic de gloată), 722 (1325). (Jurj). V. Maramureş (şpani de). (Melchior), 1432 (2646). V. şi Maramureş (şpani).
Poiana (Sibiiului), 291 (531), 709-10 (1305), 716 (1315), 1805 (3429).
Poiana Furului, 1476.
Poiana-Mare (munte), 1476.
Poiana Mărului, 1515 (2855), 1534 (2900, 2903), 1810 (3459).
Poiana Tomei (munte), 1115.
Poienari (cetate), 183 (333), 214 n. 1, 268 (489), 281 (510), 289 (527). (pârcălabi de), 190 (347). (Gherghina, pârcălab), 178 şi n. 1. (Petru Oll, pârcălab), 289 (527). (Stan, pârcălab), 346 (644). V. şi pârcălabi.
Poieni, 1807 (3441).
Poieni (Bistriţa), 1605 (3004).
Poklyssa. V. More (Ioan de).
Poloni, 72 u., 148 n. 1, 183 (333), 208 n. 1, 414, 449 (837), 459-1 (838-9), 482 n. 3, 580 n. 2, 596 (110), 606 (1121), 640 (1188), 672 (1245), 673 (1248), 677 (1253), 722 (1324), 724, 725 (1331), 726 (1333), 732 (1346-8), 738 (1385), 740 (1396), 771 (1579), 779-80 (1604), 789, 798 (1632), 815 (1658), 843-4 (1691-2),

844-5 (1693-4), 846-8, 856-7 (1708, 1709-10), 862-3 (1723-4), 866 (1729), 872-3 (1737-8), 881 (1748), 883 (1750), 891-2 (1760-1), 893 (1763), 894-5, 898 (1771-2), 922 (1799), 933 (1812), 945 (1823), 950, 952 (1832), 957 (1838), 959-60 (1841), 970-2 (1858-9), 973, 976, 978 u. (1867), 983 (1872), 984 (1874), 986 (1877), 989 (1881), 991-2 (1884), 994 (1887), 996 (1890), 998-9 (1892), 1001-2 (1897), 1003 (1899), 1005, 1017 (1922-3), 1065 (1995), 1076 (2008), 1160 (2157), 1169 (2173-4), 1171 (2177), 1194 n. 1, 1195-6 (2242), 1200 (2252), 1209 (2270), 1245 (2322), 1247 (2325), 1251-3 (2331-4), 1261 n. 1, 1262-3 (2252-3), 1265-6 (2357), 1266, 1281 u., 1290 (2389), 1328-9 (2443), 1332-3 (2448), 1335, 1340 (2454), 1342 (2458), 1347 (2466), 1350 (2472), 1354-5 (2482-4), 1371 (2510), 1375 (2514), 1386-7 (2543, 2545), 1389-90 (2550), 1392 (2559), 1393 (2560), 1396 (2567), 1397 (2569, 2571), 1398 (2571), 1398-99 (2574, 2576), 1401-2 (2581-2), 1404 (2590), 1407 (2597), 1409 (2601), 1410, 1412 (2609), 1413 (2612), 1425 (2635), 1426 (2636), 1428-9 (2639, 2641), 1430-3 (2643-7), 1446 (2686), 1450 (2698), 1452-3 (2702), 1454 n. 1, 1462 (2738), 1492 u., 1516 (2857), 1614 (3014), 1630-2 (3040), 1645 (3057).

Polonia (regi:) Casimir-cel-Mare, 78 (137). Ioan Albert, 147 n. 2. Sigismund I-iu, 450 (838), 452 (840). Sigismund-August, 495 (917), 571-2 (1056). Ştefan Báthory, 672 (1245), 692-3, 749-50 (1452) şi 749 n. 1. Sigismund al III-lea, 831 (1676), 871-2 (1736), 909 (1782), 915 (1789), 919 (1794), 977 (1865). Vladislav al VII-lea, 998 (1892), 1000 (1894), 1005, 1160 (2157). Ioan Casimir, 1195-6 (2242), 1333, 1335. Mihail Wiszniewiecki, 1354 (2482). Ioan Sobieski. V. Sobieski (Ioan). August al II-lea, 1446 (2686), 1460 (2728).

Polonia (Hatmani:) (în 1617), 871 (1735). V. şi Koniecpolski. (în 1648), 1169 (2173). (în 1682), 1380 (2528). (în 1684), 1394 (2563). (în 1687-9), 1410 (2606), 1413 (2612), 1421 (2626). (în 1692 u.), 1447 (2691), 1450 (2698), 1453 (2703).

Polonia (graniţa, 1687), 1409 (2602). (oaste: mercenari la Mihai Viteazul), 765 (1528). (în Moldova), 735 (1363). (căpitan în serviciul lui Ştefan-Vodă Lupu), 1299 (2398). (podstaroste la Câmpulungul Moldovenesc, 1672), 1351 (2475). (steaguri în Moldova), 1179 n. 2. (limba polonă întrebuinţată la Câmpulungul Moldovenesc), 1438 (2665). (mercenari în Ardeal), 308 (567).

Polonia şi Poloni (negustori în Ardeal), 704 (1298), 749-50 (1452), 1094-5 (2033), 1317 (2421). (în Bistriţa: Petru Lowicz), 750 (1452). (negustori armeni din — în Ardeal), 1168-9 (2173). (monetă în Ardeal), 258 (472), 1538, 1620 (3022). (postav din). V. Silesia (postav din).

Polonia (Armeni din Ţara-Românească în), 1470 (2769). (războiul cu Ştefan-cel-Mare), 159 (293).

Polonia (relaţii cu Turcii:) (cerere de tribut), 425 (840). (soli turci), 452 n. 2. (pacea din 1617), 871-2 (1736). (tribut către), 1005.

Polovraci (Bran Postelnicul din), 245.

Pongrácz (Frederic, sol în Moldova), 655 (1214). (Gheorghe, notar, 1732), 1642, 1645 (3056). (Ioan), 72 n. V. Ardeal (Voevozi).

Popfalu (sat), 1662.

Popmezău (protopopul Gavrilă, 1727), 1615-8 (3016-7).

Popovici (Sienco, casnic al lui Petru-Vodă Rareş), 384 n. 1.

Porceşti, 1476, 1569 (2960), 1590 (2983).

Porta (Nicolae de, funcţionar imperial în Oltenia), 1604-5 (3002).

Portari: Drăghici (1545), 440 n. 1. Radici (1545), 440 (893). Vlaicu (1507), 178 n. 7.

Porumbac, 772 (1589), 1361-2 (2494), 1377 (2521), 1475 (2791).

Posmuş (sat), 1102 (2042).

Postelnici (moldoveni): Albotă (1537), 375 (706). Dumitraşcu (1654), 1249, 1260 (2348). Hrăbor (1542), 428 (793). Ieremia (1608), 831-2 (1676). Ostafie (supt Lăpuşneni), 722 n. 3. Paşco (1468), 67 (118). Sturdzea (c. 1550), 722 n. 3.

Postelnici (munteni): Apostol (al pretendentului Dan fiul lui Dan), 53 (92), 54 n. 1. Damian (1599), 745 (1425). Drăgan. V. Drăgan (Postelnicul). Marcea (1511), 213 (385), 214 n. 1. Toma (1592-3, 1600), 711 (1308), 757 (1475), 1740 (3303). (Pană, al lui Constantin-Vodă Brâncoveanu), 1481 (2810).

Potocki (ginerele lui Ieremia Movilă), 1016-7 (1921, 1923).

Poyan. V. Poiana.

Praga, 39-40 (68-70), 192 (350), 194-5 (355), 451 (839), 822.

Prahova (judeţ), 693 (1776). 1519 (2866). (ispravnici), 1807 (3441). (Toma Gulianò), 1676 (3096). (Vasile căpitanul, 1759), 1713 (3188). (Comisul Teodorachi), 1716-7 (3203-4).

Prahova (drum), 96 n. 4. (vamă), 10 n. 2. (vătafi de plaiu: Frăţilă), 1699-700 (3141-2), 1714 (3192). (Stoian, 1766), 1731 (3250). (hoţi din), 1535 (2907).

Prahova (râu), 1 (1).

Prahoveni (căraşi), 1744, 1804 (3426).

Prăjeşti, 1754 (3325).

Prasa (munte), 1476.

Prasmar. V. Prejmer.

Prazesty. V. Prăjeşti.

Preda (regent al Ţerii-Româneşti), 254 n. 1.

Preda (fiul lui Giura; boier muntean, 1523), 269 n. 1.

Predeal (localitate), 1799 (3394).

Predeal (pas), 96 n. 4.

Preiss (comandantul baron de), 1740-1 (3303-4).

Preissinger (Toma), 984-5 (1874).

Prejmer, 55 (95), 262-3 (480) şi 263 n. 1, 277 n. 1, 338 (627), 339 (629), 359-60 (670-1), 761 (1506), 1322 n. 2, 1432-3 (2647), 1730 (3243). (jude de), 172 n. 1. (Ştefan Albul din), 55 (95).

Prepoziţi: Urban, 97 (171).

Pressburg, 21 (30-1), 145-6 (265), 505 (934), 520-1 (954), 824, 882 (1749), 885, 1621-2 (3023), 1638-9 (3047), 1643 (3052), 1648-9 (3061), 1665 u. (3072-3), 1668 (3077), 1671 (3082), 1672 (3085), 1696, 1757 (3330), 1826 u. (4). (comiţi). V. Stiborchich.

Pribeagul Stroe (pretendent muntean), 379 n. 1.

Pricaz (sat), 142 (259), 167 (307). (Toader Bral din), 674-5 (1249-50).

Prilipcea, 1014-5 (1916).

Prislop (preotul din, 1687), 1407 (2598).

Prislopul Bistriţei, 1683.

Prislopul-în-Piatră (munte), 246.

Prizren (sangeac), 394 (746).

Prokopie, 30-1 (49).

Protonotari: Albert (1542), 417 (775). (Maleiu, 1547), 457 (849).
Prusia, 10 (69). (Iacob Danicius din), 981 (1869),
Prut (râu), 697-8 (1286), 762 (1513), 998 (1892), 1310 (2413), 1311-2 (2415), 1344 (2461), 1393 (2560), 1397 (2569), (gura -ului), 695 (1280).
Püspökfalu, 2-3 (3).
Puntea Bistriţei (strajă), 890 (1759).
Purcăreni, 1730 (3243).
Puszta-Szt.-György, 1387-8 (2545-6).
Putila, 1409-10 (2604), (vătămani c. 1683), 1383 (2535).
Putivla, 1291-2 (2391).
Putna (mănăstire), 595 (1107) şi n. 1, 927 (1804), 1097-8 (2036), 1396 (256), 1424-5 (2632), 1429 (2640), (cartiere polone în), 1430 (2642).
Putna (egumeni:) Anastasie (1629), 969-70 (1857), 971-2 (1859-60).
Simon (c. 1635-8), 1008 (1904), 1016 (1919, 1921).
Teofan (1638-42), 1050-1 (1971), 1089 (2026), 1097-8 (2036).
Ghervasie (proegumen, c. 1642-3), 1066-7 (1996).
Sava (1682), 1382 (2533).
Putna (călugări: Simon, c. 1642), 1089 (2026).
Putna (sat), 1081.
Putna (râu), 15 (20).
Putredul (munte), 1050-1, 1179 (2203).
Pyen. V. Pian şi Poiana Sibiiului.
Pintek. V. Pintic.

Q

Quarin (Anton, vameş), 1742 (2308-9).

R

Raab (Ioan, episcop de), 1826 (3). (Urban, episcop de), 120 (218).
Răbra-Mare, 1438 (2666), 1605 (3004).
Răbrişoara, 1605 (3004). (jude, pârgari, juraţi ai Scaunului), 1439 (2671).
Rabutin (generalul-conte de), 1483 (2817), 1485, 1505-7 (2837-8), 1508 (2840), 1529.
Răchita, 493. (Nagy Duffla din), 504-5 (923).
Răciuteşti, 1106-7 (2049) şi 1106 n. 1.
Racoviţă (Logofătul, ispravnic de Scaun în Moldova la 1683), 1386 (2542).
Racoviţă (Mihai, Domn al Moldovei şi al Ţerii-Româneşti), 1523 (2873), 1632 (3041), 1690 (3129), 1741 (3303). (la Bistriţa), 1568 (2958).
Racoviţă (Constantin-Vodă, Domn al Moldovei şi al Ţerii-Româneşti), 1692 (3132-3), 1699 u., 1701, 1702 (3146), 1703 (3149), 1705 (3162), 1720 (3222), 1724, 1728 (3241).
Racoviţă (Ştefan-Vodă, Domn al Ţerii-Româneşti), 1724, 1727 (3236), 1728.
Racoviţă (Hatmanul Dumitraşco), 1744.
Racoviţa (localitate), 1590 (2983).
Rácz (Adam, 1635), 1011-2 (1910). (Dimitrie, sol în Ţara-Românească la 1573), 656-7 (1216). (Ioan, castelan de Făgăraş), 172 n. 1. (Ioan, om al lui Sigismund Báthory), 729-30 (1337). (Mihail, căpitan în Moldova, 1563), 584 (1084-5), 591 (1098). Rácz (Rhach; Ştefan, 1526), 290-1 (530). (Ştefan, 1674; şi soţia), 1358-9 (2489-90), 1366-7 (2499-50), 1368-9 (2503-4, 2507). (Toma, sol în Moldova, 1568), 630-1 (1176).
Radak (Ladislau, căpitan ungur în Moldova lui Despot-Vodă), 584 (1084-5), 586-7 (1089-90).
Radas (Paul de), 174-5 (321).
Rădăuţi, 1284 (2375).
(episcopi:)
Mitrofan, 482 n. 3.
Efrem (c. 1609-15), 842 (1689).
Teofan (c. 1658), 1284 (2375).
Rădici (Mare-Portar muntean, 1510), 206 n. 1.
Radila (munte), 1535 (2905).
Rădiul-Mare, 493.
Rădiul-Rătund, 493.
„Radla" (localitate), 1115.
Radnabanya, 171.
Radnot. V. Iernot.
Radozla-Vodă. V. Vladislav.
Radu I-iu (Domn al Ţerii-Româneşti), 6 n. 1.
Radu Pleşuvul (Prasnaglava, Domn al Ţerii-Româneşti), 10 n. 2, 12 n. 1, 15 (18).
Radu-cel-Frumos (Domn al Ţerii-Româneşti), 57 (99), 58 n. 1, 59 (101), 64 (111), 65 n. 1, 67 n. 7, 68-9 (120) şi 68 u., 69 (121), 70 şi notele, 71 n. 1, 72 n., 73 n. 7, 75-6 (131) şi 76 n. 6, 8; 78-9 (137) şi 79 n. 3. 80 n. 2, 81 n. 1, 82 (141), 85 n. 1, 103 n. 1, 109 n. 1. (casnicul său Ioan), 79. (casnicul său Mihail), 70 (122).
„Radu, părintele Voevodului Ţerii-Româneşti", 68 (119),
Radu-cel-Mare (Domn al Ţerii-Româneşti), 65 n. 1, 68 n. 2, 145 n. 1, 146-7 (247-8) şi 147 n. 1, 2; 149 (272), 151 (275), 154-5 (282), 156-7 (286), 159 (291), 164-5 (303), 168 (309-10), 169-70 (313), 172-3 (317-8), 175-6 (323-5), 177 u. (327), 180 (329), 181 (331), 182, 189 n. 4, 197 n. 1, 198 n. 1, 207 (374), 214 n. 1. (mama sa), 178 n. 1. (Doamna Cătălina), 177-8. (nepotul său Pârvu), 164-5 (303). (omul său Alexie), 175-6 (323). (omul său Fodor), 159 (291). (omul său Laţco), 153-4 (279-80). (sol în Ardeal la 1499), 151-2 (276). (tratat cu Ungaria), 177 u. (327).
Radu Bădica (Domn al Ţerii-Româneşti), 273 n. 1, 277 n. 1.
„Radu-Vodă Călugărul" (Domn al Ţerii-Româneşti), 254 n. 1.
Radu de la Afumaţi (Radu cel Viteaz; Domn al Ţerii-Româneşti), 261 n. 1, 263 n. 1, 5; 264-5 (484-5), 265 n. 1, 266 (487), 267 n. 1, 267-8 (488-9) şi 268 n. 1, 269 n. 1, 272 (496-7) şi n. 1, 273 (497) şi n. 1, 276-7 (502), 277 n. 1, 278 (504), 279 n. 2, 280 (507), 282 (511), 283, 284 (515), 285 (519), 286-7 (520-2), 291 (531), 292 (533), 299-300 (548), 302-4 (554-5), 306 (563), 308 (567), 310 (571), 313 (576).

(Doamna lui cea d'intâiu), 264-5 (484), 266 (487) și 266 n. 1. (fiul), 266 (487) și 266 n. 1. (nunta lui cu fata lui Basarab Neagoe), 286-7 (521) și 287 n. 1. (protonotariul său Pavel), 267 n. 1. (medicul său), 267 n. 1. (bucătarul Vitalis), 267 n. 1. (solul său Fărcaș), 292 (533). (omul său Pârvu), 304 (556).

Radu Paisie (Domn al Țerii-Românești), 379 (714) și n. 1, 385-6 (728), 388 (734), 389 și n. 1, 392 (741), 394 (748), 401-2 (758) și 401 n. 4, 402 n. 3, 403 (759-60), 404 și n. 3, 406 (764), 407 (766-7) și n. 5, 415-6 (772), 417-8 (775), 419-20 (778), 420 (779) și n. 1, 439-40 (823), 449 (837) și n. 3. (nunta fiicei sale?), 263 n. 5. (omul său Filip pârcălabul), 406 (764) și n. 3. (omul său Opre Scurtul), 407 (766).

Radu Iliaș (Domn al Țerii-Românești), 490 (910), 491 n. 1, 492 (914) și n. 1, 498 (923) și n. 1, 503 (931) și n. 1, 504-5 (933). (omul său „Ploop Wascult"), 490 (910)

Radu Mircea (Domn al Țerii-Românești, 1591), 705-7 (1299-302).

Radu Șerban (Domn al Țerii-Românești), 795-6 (1630), 798 (1633), 802, 804 (1642), 816-7 (1661), 825, 832 (1667), 836-7 (1682), 849-50 (1700), 856 (1708), 867, 868 (1731).

Radu Mihnea (Domn al Țerii-Românești și al Moldovei), 856 (1708), 862 (1723), 865-6 (1728-9), 867, 872 (1737), 938 (1817), 939-40, 943-5 (1821-3), 946-7, 948-54 (1827-33), 978 (1866). (ispravnicul său de, Scaun în 1620), 891-2 (1760-1).

Radu Leon (Domn al Țerii-Românești), 1315-6 (2419), 1325 (2436) și n. 1.

Radu (fratele lui Cazan, 1413), 8 (10). (tatăl lui Neagoe Vornicul), 73 n. 7. (boier al lui Mihnea-cel-Rău), 201 n. 1. (boier muntean, 1520-3), 245, 266 n. 1.

Radvanczy (Martin, 1578), 675 (1250).

Radziwiłł (Janus, ginerele lui Vasile Lupu), 1126 (2093), 1130 (2103) și n. 1.

Ragusa, 1047 n. 1. (Andreiu, arhiepiscop de), 5 (5), 1826 (3).

Raicevich (Ștefan, Agent consular austriac în Principate), 1745 (3313-4), 1770 (3349), 1796-7 (3369, 3376),

Rákóczy (Gheorghe I-iu, principe al Ardealului), 882 (1749), 985-8 (1876-9), 990-1 (1882-3), 993-4 (1886). 994-5 (1886-8), 999 (1893), 1000-1 (1895-6), 1007 (1903), 1009-11 (1907-8), 1021 (1928), 1023 (1931), 1024-5 (1933), 1026 (1935), 1027, 1028 (1937), 1029 (1939), 1030-3 (1941-4), 1035 (1947), 1036-40 (1949, 1951-4), 1043, 1044 (1962), 1047 (1966), 1058-9 (1982-3), 1062 (1990), 1063 (1992), 1064 (1993), 1067 (1996-7) 1074-5 (2005-6), 1076 (2008), 1081 și n. 3, 1087 (2019-20), 1091 (2029), 1092-4 (2031-3), 1095, 1098 (2037), 1100-1 (2039-41), 1102-3 (2043-4), 1104, 1107 (2050), 1108 (2051), 1110-2 (2053, 2056), 1112-4, 1117-8 (2064-5), 1122 (2073), 1125 (2091), 1133 (2111), 1135 (2114), 1137 (2116), 1141, 1142 (2124), 1145, (2129), 1146 (2131), 1147 (2134), 1148-9 (2237), 1151-2 (2140-1), 1154-5 (2146-8), 1156-7 (2150-1), 1158 (2153-4), 1160 (2157), 1161-2 (2161-2), 1163, 1165, 1367 (2502). (soția sa), 1259 (2347). (Soli la Poartă, 1633), 792.

Rákóczy (Gheorghe al II-lea principe al Ardealului), 214 n. 1, 1124 (2086), 1132 (2107), 1133-4 (2111), 1134-5 (2112-3), 1137 (2115), 1141, 1143-5 (2126-8), 1154 (2145), 1165-6 (2166), 1167-8 (1170-2), 1169 (2174), 1171 (2177), 1172-3, 1174 (2182), 1181 (2210), 1183 (2216), 1184-5 (2219), 1186-7 (2223-4), 1188-9 (2226-8), 1190-2 (2229, 2231-3), 1193 (2295), 1198-9 (2247-8), 1200-1 (2251-3), 1202 (2255), 1204-5 (2258-9, 2261), 1206-7 (2264-6), 1208, 1209-11 (2270-3), 1212-5 (2277, 2279-80), 1215-6 (2282-4), 1221 (2288), 1222-5 (2290-2), 1225 (2293), 1226-31, 1232-3 (2300-1), 1235, 1236-8 (2305-6), 1238-9 (2309-10), 1240 (1243), 1244, 1245 (2320, 2322), 1246-7 (2322-5), 1248-9 n. 1, 1250-1, 1252-4 (2333-4, 2336), 1256, 1257 (2343), 1261 n. 1, 1262 (2351), 1265-6 (2357), 1266 u., 1276, 1277-8 (2363-4), 1279-80 (2367-8), 1282 (2372), 1287-8 (2382-3), 1290-1 (2387, 2390), 1293-4 (2392-3), 1314 (2418), 1326 (2439), 1330 (2445). (soția sa, Sofia Rákóczy), 1291 (2349).

Rákóczy (Sigismund), 1101 (2041), 1288 (2383).

Rákóczy (Francisc, principe), 1258 (2345), 1322 (2431), 1501 u. (2834), 1650, 1829.

Rakoniczy (Ioan, vameș), 1157 (2150).

Rakos (câmpie), 450 (838).

Rakos (în Secuime), 1322 n. 2.

Rakos (Gheorghe Janossy de; Ștefan Stoica, omul său), 187 (341).

Ralli (Mitropolitul Dionisie), 740 (1394-5).

Rama, 24 (37) și n. 1.

Ramaz. V. Ramos.

Râmnicul-Sărat. 85 n. 1, 109 n. 1.

Râmnicul-Vâlcii, 1595 (2989).

(episcopi:) Inochentie, 1629-31 (3038), 1639-40 (3048-9).

Climent, 1671 (3081).

(episcopia), 1814 (3887).

(Dimitrie săpătorul, conducător al tipografiei episcopale), 1640 (3040). (cărți bisericești), 1742 (3306).

Râmnicul-Vâlcii (Stan pârcălabul de), 344 (640).

Ramoz (Ioan, diac turcesc), 1252 (2334).

Ranoldt. V. Iernot.

Râpa-de sus, 1426 (2637).

Rapolt, 344 (640).

Rareș (Petru și Constantin, fiul lui Petru). V. Petru-Vodă (Rareș).

Răstăci (sat în Moldova), 1350 (2473).

Râșca (mănăstire), 752 (1455). (călugărul «Solim» și Daniil, c. 1600), 752 (1455).

Rașcov (târg), 871 (1736), 1336.

Rășinari, 64-5 (112), 72 n., 1518 (2865). (preotul Iacov) 1805 (3429).

Râșnov, 183 (333), 278 (503), 509-10 (941), 757 (1475), 1136, 1195 (2239-40), 1200 (2250), 1685 (3114), 1727 (3236), 1728 (3239), 1730 (3243), 1740-1 (3302-3), 1742 (3305), 1798-9 (3386, 3391, 3393), 1802 (3411), 1804 (3422-3), 1806 (3432). (biserica românească a Sf. Nicolae), 1728 (3239), 1741 (3303), 1742 (3305).

(juzi:) Martin, 13. Thes, 45 (79). Ioan, 88 n. 6., 97 (172). Gheorghe (1592-3), 711 (1308).

(pârgari: Cârste, 1592-3), 711 (1308).

(locuitori: Chrestel), 10 n. 2. (Hanăș), 1818. (Krus și Martin), 8 u. (10). (Mihai), 277-8 (503). (Negulet), 711 (1308).

(Români), 2581 n. 1.

Raț (Gheorghe, căpitan, 1605), 821 (1665), 825. (Gheorghe, om al lui Mateiu Viteazul), 764 (1526). (Ioan, om al lui Mateiu Basarab), 1139-40 (2121). (Mihai

căpitan al lui Mihai Viteazul), 747 (1442). (Nicolae curtean al lui Alexandru Lăpușneanu), 592 (1102).
Rattinger (Iacob, «provisor» la Gherla), 809 (1652).
Râul-lui-Bărbat (Iacob din), 245.
Ravazdy (Gheorghe), 742 (1407).
Răzvad, 1803 (3416).
Răzvan Aga. V. Ștefan-Vodă (Răzvan), 730 (1338). (Alexie, omul lui), 730 (1338).
Rebentisch (Samuil Francisc, baron; director cameral și în Oltenia), 1642.
Rebra (sat), 158 (239), 415 (și Nicoară din). (Crăciun de, 1551), 481-2 (894).
Rebrișoara (Grigore, fiul popei Petrei), 1053 u. (1974).
Recea (Solomon și Slav de), 124-5 (227).
Rechitova (Cândreș Ianoș și Cândea Laslo), 245.
Reckita. V. Răchita.
Regay (Gheorghe, «teolog» al Bisericii românești unite din Ardeal), 1591-2 (2984), 1593-5 (2986-8), 1596 (2990), 1598 (2993), 1654-5 (3065).
Regensburg, 450-1 (838-9). (dieta din), 40 (69).
Regeny (Paul, 1542), 410 (770).
Reghinul-Săsesc, 66 (115), 141 (256), 376 (709), 519-20 (953), 532 (975), 572 (1057), 800 (1637), 930 (1808), 1104, 1377.
Regius (Ioan, 1514), 225 (407).
Rekasche. V. Săcașul.
Rekete. V. Răchita.
Rener (Hans, 1639), 1059-60 (1984).
Repafalva (și Mihail Balog de), 356 (666).
Reps. V. Cohalm.
Reteg, 290-1 (530), 314 (579), 322 (598), 381 (719), 543-4 (1000), 550 (1012), 663 (1226), 1237 (2307). (Gheorghe Szász, jude de, 1526), 290-1 (531). (Ioan Orws, jude de), 301 (552). (Albert Henzel, jude de, 1575), 663 (1226). (plebanul Sigismund), 301 (552). (locuitorii: Ioan Pellio, Petru Henczel, «Kerse Nekyta», Loran, Ianoș Dragian), 663 (1226).
Reussmarkt. V. Miercurea.
Reuwel (Ioan, Brașovean), 10 n. 2.
Revelles (Gheorghe de, secretariu în Moldova), 543 (998), 544-6 (1001-2), 568 (1051), 570, 571 (1055), 575-6 (1064). (omul său Adam), 545 (1002).
„Reweken" (localitate), 277 (502).
Rhaeticus (Ioachim), 580 n. 1.
Rhedey (Francisc), 804 (1642), 824. (altul), 1261 (2349), 1302. V. și Ardeal (vice-Voevozi).
Rhyszus (Ioan, notariu), 524-5 (939).
Ribița (Șerban și Ioan, Voevozi de), 33 (54).
Rivula Dominarum. V. Baia-Mare.
Rod, 716 (1315).
Rodna, 9 u., 72 n., 83-4 (144), 133-4 (242), 247-8 (446), 249 (451), 259 (473), 290 (529), 325 (603), 351-2 (656), 355 (662), 358 (669), 369 (691), 387 (731), 414, 422 (782), 436 (816), 437 (818), 442, 463 (861), 464-5 (863), 467 (867), 477 (886), 481-2 (894), 498 (924), 499, 502 (929), 561 (1033), 572 (1057), 575 (1062), 584 (1085), 588 (1091), 589 (1034), 590 (1097), 591 (1099), 592 (1101), 593 (1104), 630 (1175), 661 (1224), 668-9 (1238), 687-8 (1269-70), 690-1 (1273), 697 (1283-4), 721 (1323), 724, 734 (1360), 738 (1385), 741 (1406), 742 (1409), 761 (1505), 774 (1595, 1597), 792, 830 (1674), 862 (1723), 873-4 (1739), 876 (1741), 888, 915 (1789), 918 (1793), 920, 928 (1805), 929 (1807), 934, 935 (1814), 936-7, 939-40, 973 (1861), 988-9 (1880), 996-8 (1890-1), 1000 (1895), 1007 (1903), 1018-9 (1925), 1059-60 (1984), 1060 (1985), 1079 (2012), 1178 (2199), 1179 (2203), 1193 (2234), 1135 (2304), 1238 (2308), 1289 n. 1, 1395-6 (2565-6), 1402 (2582) și n. 1, 1406 (2594), 1431 (2645), 1474 (2788), 1560 (2938), 1605 (3004), 1682 (3110).
Rodna (Toma, Voevod de, 1479), 102 (181).
Rodna (castelani: Valentin Magnus, Nagy), 102 (181). (Ioan Gechö), 457-8 (851), 550 (1012).
Rodna (cămărași): Ioan, 387 (730). (Ioan Stroici, 1547-8), 464-5 (862), 469 (870), 477 (887), 479 (889), 481-2 (894) și 481 n. 3, 488-9 (907). (Vasco), 481 (893-4). V. și Teleagă (cămăraș) și (monetari de monete false), 483 (897).
Rodna (vamă și vameși), 7 u. (9), 8 (9). (Procopie), 7 u. (9). (Ioan Bălan), 1179 (2203).
Rodna (juzi sau birăi:) Filip Weiss, 434 (811). Ștefan Diacul (1562), 576 (1066). Tanczy Bartos, 668 (1237), 733 (1351, 1353). (în 1602), 792 (1595). Ștefan Szekeres (1632), 988-9 (1880). Ioan Horat (1696-9), 1462 (2728).
Rodna (preoți): (în 1602), 792. (Gheorghe, în 1707), 1516 (2857). (Mihai, c. 1716), 1684 n. 1.
Rodna (dieci:) Francisc, 475 (882). Ianoș, 293 (535), Ioan, 808 (1650).
Rodna («comăndași»: Căpitanul Petru), 1562 (2945).
Rodna (prinși: «Bortu Ișfan»), 1560 (2938).
Rodna (locuitori: sași): Wolfgang Forster bătrânul, 540 (992). Valentin Klein, 723 (1326). Gheorghe Kovács, 997-8 (1891) Ștefan Treyber (și ginerele său Benedict), 521-2 (955). (parohul Mihail Wagner), 723 (1326). (Petru Zak), 742 (1409), 1065-6 (1995).
Rodna (locuitori: români), 241 (439), 1313-4 (2417). (fruntași anume, 1687), 1406 (2694). Andreica, 668-9 (1238). Costin (c. 1601), 784 (1612). «Coșumiliu», 754 (1460). Gavrilce «Ecze», fiul lui «Byressny» (și Mihail, fratele lui), 668 (1237-8). «Lucaii Drăgănease», 1383-4 (2537). Stoica Zaharia, 1034 (1946). Vasile a Popei (c. 1716), 1684 n. 1. (stăpânirea lui Petru Rareș), 409. (pretendenții moldovenești în 1546), 454 (844).
Rodna (fugari în Moldova), 1562 (2945).
Rodna (minele de argint), 83-4 (144), 247-8 (446), 250-1 (454), 259 (473), 408 (769), 409, 414, 418 (776), 540 (992), 548 (1007). (lucrători), 482 (895), 584 (1085),
Rodna (legături cu Bistrița), 711-2 (1309). (cu Câmpulungul), 1462 (2738).
Rodna (pasul), 8 (9).
Rodna (Valea), 83-4 (144), 102 (181), 115 (207), 133-4 (242), 137 (249), 150 (273), 160-1 (295), 249 (451), 259 (473), 271 (495), 481 (893), 572 (1057).
Rodna-Baia («Rodna-Banaiensis») (comitat), 643 (1194).
Rodos, 180 (329), 267 n. 1.
Rodt. V. Rod.
Roguski (ofițer polon), 1390 (2551), 1394 (2563), 1438, (2665), 1441 (2675), 1450-1 (2698-9), 1453 (2703).
«Roia» (localitate), 23 (35).
Rollot (Laurențiu, ofițer), 1034 (1946).
Roma, 1826 u. (4).
Roman-Vodă (Domn al Moldovei), 19 (26).
Roman-Vodă al II-lea (Domn al Moldovei), 55 n. 3.
Roman (pretendent moldovenesc, 1504), 168 (308).
Roman (oraș), 83 (143), 109 (196) și n. 1, 112 n. 1, 117 n. 1, 118 (213), 387 (731), 421 (783), 447-8 (834), 454-5 (845), 470 (871-2), 762 (1507), 764 (1526), 1249, 1445 (2683). (biserica episcopală, făcută de

Petru-Vodă Rareș), 448 (835) și n. 4, 452 (840), 465-6 (865), 497 (921), 517-9 (951-2). (Ioan Croitorul din 1436), 22 (33).
Roman (episcopi): Macarie, 465-6 (865). 482 n. 3.
Agafton, 733 (1352) și n. 1, 788 (1623), 1049-50 (1970), 1049 n. 1, 1176 n. 1.
Atanasie (c. 1616), 870 (1733).
«Romania» (Rumelia), 30.
Romani, 1800 (3398).
Români («Rămâni»), 787 (1619).
Români (mercenari în Ardeal), 107-8 (193).
Românească (limba: «vulgare walachale»), 14 (16). (conștiința originii romane), 1827. (legea), 659 (1221). (liturghia), 1642. (limba în Biserica ardeleană), 625-6 (1168), 635 (1183). (cărți în — la uniți), 1649 (3062), 1688. (scrisori în — la 1600), 762 (1513), 774 (1595). (la 1652), 1209 (2270). (mărturii ardelene, 1691), 1442 (2679).
Romos (sat), 150-1 (274), 492 u. (915). (Români din), 524-5 (959), 617-4 (1157), 620-1 (1160). («vilicul» Gheorghe Hoschower), 617-8 (1157). («vilicul» Clement), 620-1 (1060). (locuitori: Andreiaș Bucurel), 620-1 (1170). (Foris de), 493. (Petru Haray), 493. (Vinczi Kerestel), 493. (Ianoș Lăzăreanu), 620. (Petre Leb, fiul lui Oprea), 620-1 (1160). (Oprea Parțu), 674-5 (1249-50). (Dimitrie Sârbu), 524. (Matiaș Serpel), 524. (Kerestel Speth), 493. (Ioan Turcu), 464 (915).
Rosenberger (Grigore, pârcălab de Cotnari), 330 (612), 387 (731), 391-2 (739-40), 393 (743), 413, 437 (819), 448 (835). (fiica sa), 391 (739). (trimesul său Meinhard), 392 (740).
Rosenzweig (Oberkriegs-Kommissär), 1572 (2964).
Rosnyai (Ioan, 1689), 1414 (2614).
Roșca. V. Moldova (Mitropoliți): Grigorie Roșca.
Roșia (munte), 246.
Roșul (Bejan, boier al pretendentului Dan, fiul lui Dan), 53 (92), 54 n. 1.
Rotbav, 1322 n. 2.
Rothbach. V. Rotbav.
Rothbaum. V. Rotbav.
Rothenfels. V. Hofmann (de).
Rotompan (Dragoș), 336 (623), 355 (663). (Ionașcu Slugerul, urednic de Câmpulungul Moldovenesc), 915 (1789), 921 (1797), 927 (1804), 969 (1855). (Grigore, omul lui), 915 (1789).
Rotompănești (sat), 931 (1809), 1082, 1122 (2074), 1124 (2085), 1402 (2585). (Gavriliță de), 898 (1781). (Ionașco și Mihăilă de), 1015 n. 2. (Istrati, hoț din), 969 (1855).
Rozálya. V. Rozavle.
Rozavle (sat), 1432 (2646).
Rozgonyi (Ioan, tezaurariu al Ungariei), 17 (23). V. și Secui (comiți ai—lor).
Rucăr, 9 n. 4, 8; 10 n. 2, 258 n. 1, 263 n. 1, 264 n. 3, 267 n. 1, 268 n. 1, 734 (1354-5), 1123 (2079), 1152 (2142), 1257 (2344), 1359 (2490), 1366-7 (2499-501), 1414 (2613), 1446 (2688), 1458 (2719-20), 1467 (2756), 1469 (2763), 1472 (2775-7), 1481 (2808, 2811), 1518 (2864), 1520 (2870), 1535 (2908), 1537 (2911), 1733 (3265), 1738 (3288-9), 1799 (3394), 1809 (3451), 1812 (3475).
Rucăr (fugari de bir în Ardeal), 1460 (2711), 1461 (2734), 1471 (2777), 1481 (2811), 1711-2 (3181-2), 1713 (3184-5).
Rucăr (ispravnici), 1711 (3181).
Rucăr (vama), 9, 13, 47 (82), 52 n. 1, 96 n. 4, 1515 (2851). (vameși), 1472 (2777).
Rucăr (căpitani: Vasile, 1658), 1279 (2366), 1280 (2370: și Fătul).
Rucăr (pârcălabi, 1677), 1358-9 (2489), 1366 (2500). (Iarca, 1695), 1459 (2725). (Stoica, fost—, 1697-9), 1464 (2744), 1467 (2755), 1469 (2761, 2764), 1470 (2765, 2767). (Coman Ienescul), 1711-2 (3181). (jurați, bătrâni, preoți), 1358-9 (2489), 1366 (2500). (slujitori), 1359 (2489). (comisari pentru furnitura de provizii Imperialilor), 1469 (2761, 2764). (preotul Vlad), 1369 (2507).
(locuitorii: Oncea), 1207 (2267). (Vlad Stan, 1673), 1359 (2489), 1369 (2507). (Stoica Dulamă, Radu al lui Radomir), 1467 (2755). (Turia Receală ș. a.), 1469 (2761, 2764). (Cur-Roșu), 1470 (2765).
Rudolf al II-lea (Împărat), 746 (1435), 789, 792, 799 (1635), 811 (1654), 815 (1658), 818, 822-3 (1665).
Rueber (Ioan, căpitan de Cașovia), 655 (1214) și n. 1.
Rufus (Mihai, trimes sas în Moldova, 1537), 375 (707).
Rumelia (sangeac), 390 (746). (beglerbeg, 1546), 451 (839). (marfă de), 1510.
Rumâni, 807 (1649), 1160 (2158), 1200 (2250), 1481 (2808), 1557-8 (2933). (fugari în Ardeal), 1125 (2089), 1148-9 (2137), 1195 (2240), 1458 (2721).
Runceasa, 1803 (3416).
Runcu (preot, 1642), 1097 (2036). (popa Gheorghe, 1642), 1089-90 (2027). (Mihai din), 1420 (2624).
Runcul Bistriței, 1605 (3004). (jude și pârgari), 1437 (2662).
Runcul Dornei, 1377 (2522).
Rupnowski (Ioan), 580 n. 2.
Rusciuc, 1808 (3445).
Ruset (Iordachi Vistierul), 1369 (2504, 2506).
Ruset (Luxandra, fiica lui beizadeă Iordachi, fiul lui Antonie-Vodă; soția lui beizadeă Gheorghe Cantacuzino), 1528 (2890).
Ruset (Matei Comisul), 1744.
Rușl, 637 (1659), 1176 (2190), 1342 (2458), 1351 (2476), 1381 (2530), 1396 (2567), 1409-10 (2604). (în Ardeal), 1625-6 (3033-4). (satul lor în părțile Jeciului), 813. (spioni), 1251 (2332). (haimanale în Ardeal, dătători de foc), 1361-2 (2494). (călugări în Ardeal, 1651), 1198-9 (2247-8). (călugărul Constantin, 1651), 1202 (2255). (în Moldova), 722 (1325). (din Polonia, pradă Moldova în 1678), 1371-2 (2511).
Rușl (povestiri despre Vlad Țepeș), 145 n. 1. (războiul lor cu Turcii, 1769-74), 1736-7 (3276, 3282), 1739 (3293).
Rusia (provincie polonă), 526 (961), 630 (1175), 915-6 (1790).
Ruteni, 1578 (1069), 1832.
Ruxanda (Doamna lui Alexandru-Vodă Lăpușneanu). V. Lăpușneanu.
Rwzka. V. Dobó (Ștefan, de).
Rwssor (Ioan, trimes muntean, 1537), 376 n. 1.

S

Saan (cetate), 42 (73).
Saard (Kytthe, localitate), 396 (749).
Sabiaco (Zabliak, cetate), 100 n. 1.
Săcădate, 1363-4 (2495), 1605-6 (3005), 1607-8 (3007), 1609-10 (3009).
Săcel, 287 (522), 1615 (3015), 1805 (3429). (Ioan din), 245.
Săcele, 121-2 (220), 1557 (2933), 1689 (3122).
Săceni, 34 (58).
Sachs (văduva, 1709), 1525 (2886).
Săcuieni (județ, fugari din — în Ardeal), 1688 (3120).
Sad (sat), 1605-8 (3005-7). 1610-1 (3010-1).
Sadova (Iosif arhimandritul, egumen de), 1813 (3495), 1814 (3489).
Sagan, 1688 (3121).
Saigiul (Nicolae, căpetenia saigiilor; 1794), 1805 (3429).
Saint-Amour (regiment imperial), 1567 (2957).
Sakmar. V. More (Gheorghe, de).
Sălăgeanul (Constantin, boier muntean în 1658), 1286 (2380).
Salburg (Gotthard-Henric, conte de), 1488.
Salczer (general), 1830.
Sâlhă (în; localitate), 1476.
Săliștea Sibiiului, 203 (367), 242 (440), 273 (497), 444 (820), 507-8 (937), 522 (956). 1477 (2791), 1504-5 (2835), 1581-2. (hotarul), 716 (1315). (preoți, 1720), 1578 (2984). (fiii lui Alexe Buza), 1165 (2165). (Greff Hannes), 687 (1268). (Simon Minerkner), 687 (1268). (Scaunul), 1500-1 (2832).
Săliștea Maramurășului, 307 (565), 721-2 (1324). (Nicolae Vlad de), 348-9 (650-1), 351 (655).
Săliște (?), 694-5 (1279).
Salva (sat), 661 (1224), 940, 1436 (2659). (preoți: Petru, Lazăr), 792. (preotul Lucaciu, 1672), 1349-50 (2470).
Salva (dincoace și dincolo), 1605 (3004).
Sallus (poet sas), 200 n. 1.
Salzburg (Mateiu de, sol la Petru Rareș al Bistriștenilor), 375 (707).
Sâmbăta-de-sus, 1534 (2900), 1810 (3459).
Sâmbăta-de-jos, 1523 (2876), 1610-1 (3010), 1611-2 (3012).
Sănătescul (Radu, Cămăraș), 1620 (3021).
Sânbenedec, 972-4 (1861-2).
Sandrin. V. Alexandru-Vodă.
Sândumitru (localitate), 288 (526), 617 (1155), 661 (1224), 722 n. 3, 1020 (1927).
Sânglorz (Simborz, Singhiuz), 1605 (3004), 1683-4 n. 1, (superintendentul calvin peste Români: Gheorghe de), 625-6 (1167-8), 627-8 (1170), 635 (1183). (popa Ioan, 1542), 410 (770). (popa Miron din, 1656), 1020 (1927). (cnezi de), 792. (locuitori: Dănișor), 721 (1323). (Ionașcu, c. 1600), 754 (1458). (Ioan Lehaciu), 546-7 (1004). (Luca), 369 (691). (Mateiu, 1551), 481-2 (894). (Toma, 1598), 741 (1406). (iobagi: Gavril), 464-5 (863).
Sânglorz (Ștefan de, castelan de Beclean), 709-10 (1305).
Sânglorz („Waschberk", spălătura de aur, de lângă), 371 (696).
Sânlob, 957 (1837).
Sânmartin, 1435 (2651), 1660 u.
Sânmartin (pădure a lui Constantin-Vodă Brâncoveanu), 1558-9 (2936-7).
Sâmpietrul Bârsei, 11-2 (12, 14), 40 (70), 264 (482), 329 (610), 1103 (2044), 1194 (2238). (Ionașco din, hoț), 969 (1855).
Sankt-Georg și Pösing (Ioan și Petru). V. Ardeal (Voevozi).
Sânmiclăușul-Mare, 1786, 1792.
Sântagata, 111 (199).
Sântău, 726 (1334).
Sântha (Ladislau), 1696.
Sântimre, 1237-8 (2308).
Sântioan, 490-1 (912).
Sântioana, 999 (1893).
Sântul (localitate), 1453 (2705).
Sapieha (nobil polon), 1266, 1268-70 (2358). (fratele său), 1269.
Saplonczay. V. Zaplonczay.
Sărăcin (Freanțul), 245.
Sărăcinul (munte), 1476.
Sărăcinul (pădure), 1476.
Sârbi, 746 (1437), 1726.
(Stoica, spion, 1541), 401 n. 4. (în Ardeal), 59 (102), 1625-6 (3033-4), 1781-2, 1785. (cu case în Brașov), 1524 (2883), 1528 (2891). (în părțile Orăzii), 1693 u. (serbătorile lor în Ardeal), 1638-9 (3047).
Sârbi (făgăduieli de libertate ale «Țarului Ivan»), 295 (539). (răscoală în Ungaria la 1527), 296 (540). (c. 1703), 1503
Sârbi (mercenari în Ardeal), 308 (567), 436 (816), 801 (1638). (în 1605), 821-2 (1665). (în serviciul imperial, la 1718), 1567-8 (2957-8).
Sârbi (meșteri), 1461 (2733).
Sârbi (negustori în Țara-Românească), 1469 (2758).
Sârbi în Maramureș. V. și Domba (Ioan de).
Sârbi în Ungaria, 1291-2 (2391), 1708-9.
Sârbi (în oastea lui Mihaiu Viteazul), 747 (1442), 748 (1449), 756 (1471), 764 (1523), 765 (1532), 771 (1577, 1580), 772 (1583), 779-80 (1604).
Sârbi. V. taftă (roșie).
Sârbi (= Bulgari), 1123 (2077).
Sârbi (sat), 1694.
Sârbească (limba, în Biserica Românilor din Ardeal), 626, 639 (1136).
Sârbinul (munte), 1476.
Sard. V. Șard.
Sarkan. V. Șercaia.
Sarmas. V. Sărmașa.
Săros, 263 (481), 419 (778).
Sărosi, 1096.
Sărospatak (Sárpatak), 1158 (2153), 1160 (2157), 1245-6 (2322).
Sárpataki (Martin), 1182 (2214), 1289 (2386), 1525 (2886: același?). (judele Cozma Mandin, al lui), 1182 (2214).
Sărvar (Ținut), 822.
Săsarma (localitate), 313-4 (577), 322-3 (598-9), 651 (1206).
Sas-Sebeș, 59 (102), 74 (186), 90 (156-7), 97 (171), 103-4 (184), 107 (192), 115 (206), 152 (277), 159 (293), 227 (409), 230 (416), 253 (459), 282 (511), 288 (525), 296-7 (541), 327 (607), 329 (610), 330 (613), 333 (618), 335-6 (621-2), 415-6 (772), 450 (838), 473 (878), 484 (899), 504-5 (933), 771 (1578, 1581), 919 (1793), 1115, 1264 (2356), 1275 (2359), 1293 (2392), 1384-5 (2539-40),

1502, 1555, 1581, 1585 (2979), 1620-3 (3000), 1767 (3344), 1805 (3429).
(privilegiu de comerț în Moldova, 1433), 19-20 (26). (primejdie de atac turcesc), 335 (621). (dieta din 1594), 723 (1327). (lagărul din 1600), 767 (1548), 768 (1557), 769 (1565).
Sas-Sebeș (mănăstire și castelani), 335 (621).
Sas-Sebeș (juzi: Gheorghe Kizer, Kyzdy, 1553), 429 u. (915), 494 (916).
Sas-Sebeș (locuitori: Nicolae Dogarul), 415-6 (772). (Ioan Karkady), 416 (772). (văduva lui Anton Schuck), 416 (772).
Sas-Sebeș (Scaun), 1553, 1584, 1586-7.
Saşi (Universitatea lor), 72 n., 275-6 (500), 917 (1791), 1148-9 (2137), 1483 u. (1817). (mărturie a lor din 1521), 249 (450). (dietă), 402 (760). (posesiuni în 1703), 1498. (românești), 508 (937).
Saşi (Simon, în 1529), 835 (621). (Sigismund, «lotru»), 291-2 (531-2).
Saşi (fapte și întâmplări):
ogoare stricate de Români, 72 n.
la Adrianopol, 74 (128).
ridicare pentru războiu (1481), 111 (199), 115 (206).
cedarea către ei a Făgărașului, 122 (222), 161-2 (297).
dăunați de oastea regală (1497), 148-9 (270-1).
cedarea către ei a Miercurii, 166 (305).
colonizarea cu ei în Ținuturi românești, 175 (321).
plângeri pentru cheltuieli în 1508, 179 (328).
cei din Cohalm păgubiți de Români, 195-6 (357).
privilegiul lui Radu-Vodă dela Afumați, 263 n. 5.
în ceartă pentru Făgăraș (1523), 270 (493).
la nunta lui Radu dela Afumați, 287 (522).
tulburați de nobili, 288-9 (526).
răscumpărare de la Petru-Vodă Rareș, 316 (583).
pagube în 1541, 396 (749).
jalbă către regele Ungariei (1542), 410 u. (771).
pace cu Făgărașul, 467-8 (868).
plângeri contra Românilor la regele Ștefan Báthory, 692 (1275), 693 (1277).
juzi la Brașov și Mihai Viteazul, 762 (1509).
alte legături cu Mihai Viteazul, 772 (1588), 773 (1595).
legături cu Gheorghe Basta, 789 u. (1624).
prădați de Ardeleni în 1604, 813.
tratatul cu Constantin-Vodă Movilă, 841 (1688).
dijma păstorilor confiscată de Radu-Vodă Șerban, 850-1 (1701).
uniți cu Radu Șerban, 850-1 (1701).
scădere ca număr în folosul Românilor, 1363-4.
privilegii noi, 1540 (2915).
în chestia zloților, 1579.
plângere către Împărat în chestia dijmei ostașilor români (1706), 1511-2 (2846).
plângere către Guvernul ardelean (1711), 1550 u.
și satele pustii (1718), 1566-7 (2956).
intervenție pentru Bistrița, 1568 (2958).
adresă către teologul Bisericii românești unite, 1591-2 (2984).
Saşi și oastea Ardealului, 159 (292), 164 (302), 177 215 (386), 344 (640), 352-3 (658), 385 (728), 403 (759), 405-6 (763), 426 (789), 530, 541 n. 1, 1039 (1953), 1058 (1982). (la 1529), 325 (603) 327 (607). (la 1600), 764 (1525). (la 1620), 891 (1760). (strajă), 1454.
Saşi și taxa, cenzul lor, 209 (377), 210-1 (380), 219 (395), 242 (441), 247 (446), 262 (479), 377 (711), 1512 (2846). (în 1600), 764 (1524, 1526).
Saşi în țerile noastre: în Moldova, 204 (368). în Țara-Românească (cu slujbă), 1686 (3116).
Sasului (**Pădurea**, în Maramureș), 637.
Sătmar, 572 n., 726 (1334), 732 (1347), 993 (1885), 1151-2 (2140-1), 1154 (2145), 1684 n. 1, 1773 (3352).
Sătmar (comitat), 1766-7 (3343), 1772, 1773-4 (3352).
Sătmar (vice-căpitan în 1654), 1250 (2329).
Satubarbă (protopopul Popovici), 1660 (3069).
Satulung (ardelean), 1455 (2721), 1471 (2772), 1730 (3243). (preotul Stan, 1699), 1472-3 (2778, 2780). (fălnogiu), 1977 (2793).
Satunou (în Ținutul Bistriței), 113-4 (204).
Sava (Armașul Mihaiu), 746 (1436).
Sava (Logofăt, secretariul lui Mateiu Basarab), 109 (2029), 1132-3 (2110), 1135 (2114), 1137-8 (2116). (omul său Ioan Diacul), 1133 (2110).
Sava Moldoveanul (1529), 346 (645).
Săvârșin (localitate), 1758 (3331), 1771 (3351).
Saxonia (August de, rege al Poloniei). V. Polonia (regele August).
Saxonia (cardinalul de), 1830.
Sayo. V. Șieu.
Scăieni, 1672 (3084).
Scanderbeg, 63 n. 1.
Scardona (episcopul Francisc), 5 (5). 1826 (3).
Schässburg. V. Sighișoara.
Schellenberg. V. Șelimber.
Schender-Pașa, 869 (1732), 884 (1751).
„Scheperczen" (localitate), 457 (905).
Schephan (loc de pelerinagiu), 309 (568).
Schetray. V. Șendrea.
Schiken (Gheorghe-Frederic), 1527 (2889).
Schil (Francisc, conte de), 1775 (3354).
Schimni-Ceauși (în Țara-Românească la 1660), 1325 (2435).
Schneeweiss (Petru), 1181 (2210).
Schobel (Francisc). V. Bistrița (notari).
Schoder. V. Basarab-cel-Mic (om: Tudor).
Scholtz (Martin, corespondent al Bistriței), 1048 (1968).
Schorser (Gheorghe, căpitan de hotar), 690-1 (1273).
Schulz (director al vămilor Ardealului, 1760), 1715 (3198).
Schwanser (căpitan, 1717), 1566 (2955).
Schwantz (căpitan la Turnu-Roș), 1571 (2963).
Scidnowski (Paul), 580 n. 2.
Sclimolul (munte), 1477 (2791).
Scriba. V. Dieci.
Sculi (boier al lui Nicolae-Vodă Mavrocordat), 1604 (3002).
Scurtele (munte), 246.
Scurtelor (Cracul, munte), 246.
Scur (munte), 246.
Sebenico (Antonie, episcop de), 5 (5), 1826 (3).
Sebessy (Gheorghe, om al lui Petru-Vodă Rareș), 428 (795). (Nicolae), 1107-8 (2050).
Sebeș (Sas—?), 920. V. și Sas-Sebeș.
(de la Criș), 1617 (3017).
Sebeșel, 1555, 1563-4 (2951-2).
Sebeșul-de-jos, 1476, 1590 (2983).
Sebeșul-de-sus, 1475 (2791), 1476.

Secaş (râu), 246.
Secătura — Ruştorului, 1683.
Secui, 24 (38), 79, 96 n. 4, 138 (250), 141 (255), 148 (270), 165 (304), 166 (306), 195-6 (357), 199 (361), 201 n. 1, 205 (370), 255, 267 n. 1, 277 n. 1, 308 (566), 311 (573), 313 (576), 320-1 (594-5), 325 (603), 326 (605), 327 (607), 338 (627), 345-6, 354 (660), 357 (667), 379 (714), 396 (749), 402 (760), 405 (762), şi n. 1, 425 (778), 426 (789), 484 (900), 495 (1957), 506 (935), 581 (1076), 645 (1196), 648 (1202), 664, n. 1, 747 (1440), 771 (1576, 1578, 1580), 772 (1588), 821-3 (1665), 849 (1700), 920 (1784), 979, 987 (1878), 990 (1882), 991 (1883), 1039 (1953), 1231, 1269-70, 1283 (2374), 1286 (2378), 1300 (2400), 1475 (2791), 1499, 1524 (2880), 1667 (3074). (de la Mureş, puşcaşi), 803 (1640), 813, 405 (1762) şi n. 1. (pedeştri, la hotar), 1189-90 (2228). (tălhari ai lui Gherghel), 1425 (2634). (brigada de graniţă), 1810 (3463). (iobagi între), 1499. (export de cai în Ţara-Românească), 169 (312).
Secui (comiţi): Mihail fiul lui Solomon, 10-1 (11), Mihail Jakch, 16-7 (22-3), 20 (27), 21-2 (32), 23-4 (36), 26 (41).
Henric Tamassy, 24 (37), 25 (39).
Renulius, 40 (69).
Osvald Rozgonyi, 47 n. 1.
Ioan de Labatlan şi Ladislau de Pakws, 52-3 (91). (Albert de Istenmező, 58 (99).
(alţii), 72, 169 (312). V. şi Ardeal (Gheorghe de Bykal, vice-Voevod), Bebek (Emeric), Banffy (Wolfgang). Kanisza (Ştefan de), Nadasdy (Mihail).
Secui (bălrâni şi căpitani), 59-60 (103).
Secuime (cele Trei Scaune), 67 n. 7, 98 n. 3, 107 (192), 140 (225) 243 n. 1, 261 n. 1, 331 (595), 345-6, 536 (985), 615 (1152), 641 (1190), 642 n. 2, 692-3 (1275-6), 1134-5 (2112), 1685 (3114).
Seeberg (Hofrath von), 1700-1.
Segesd. V. Şaeş.
Seghedin (sangeac de, 1550), 478.
Segna (Leonard, episcop de), 5 (5), 1826 (3).
Segsárd (lupta de la), 327 (607).
Seidi-Paşa (1661), 1310 (2413), 1312.
Seilern (Ioan-Frederic, baron de), 1525-7 (2886).
Selim I-iu (Sultan), 214 (386), 232 (423), 239 (435), 240 (438).
Selim al II-lea (Sultan), 629 (474), 646-7 (1199), 651 (1207), 657 n. 1, 670-1 (1243), 672 (1245).
Selim (fiul Sultanului Soliman-cel-Măreţ), 512 n. 1, 542 (996) şi n. 1.
Selkye. V. Şeica.
Selmeczbánya, 824.
Semenic (munte), 1790.
Semendria, 88 (152), 134 (243), 139 (253), 166 (306), 222 (402), 239 (435), 377 (711) şi n. 1. (Sangeac), 395 (746). (în 1550), 478. (Mehemed-beg de), 394 (746).
Semlenfalva. V. Szekély (Moise, de).
„Senger" (castel căzăcesc), 1334.
Senk. V. Şinca.
Senk (Iacob de), 16 (23).
Sennyey (Pangratie), 689 (1272), 742 (1407), 743 (1410, 1414), 800-1 (1637), 1811-14 (1655-6).
Sepsi (Scaun secuiesc), 59 (103), 138 (250), 1478. (şpani de), 458 (852).
Seraphin (Gheorghe, notariu, secretariu), 501 (927), 539 (990), 578 (1069).
Serbia, 62-3 (109). (Despotul Gheorghe Brancovici), 30, 37 (64). V. şi Sârbi.
Serdari: în Moldova: (1660), 1295. (1684), 1390 (2554).
Serdari: în Ţara-Românească: Barbu (1760). 1715 (3199). Ilie (1825), 1814-5 (3492-4). Alexandru, 1690 (3127). Toma (1792), 1801 (3402).
Seredy (Ştefan), 1181 (2210).
Seres, 1808 (3445).
Seresli (Ladislau), 1672-4 (3087-8).
Severin, 117 n. 1, 134 n. 3, 223-4 (404-5), 272 n. 1, 276 (501) şi n. 1, 278-9 (505), 282 (511). (Banat), 5 (5), 1826 (3). (Banul). V. Bela (Barnaba de).
Sf. Ladislas, 1827.
Sf. Paraschiva, 1060-1 (1986-8) şi n. 1.
Sibilel, 507-8 (937), 1582-3 (2977).
Sibiiu, 34 (59), 919, 1100-1 (2040), 1445-6 (2686), 1448 (2693), 1574 (2970), 1585-7 (2979), 1596-7 (2990-1). (bazarul, «myropolium»), 200 n. 1. (piaţa Măcelarilor), 1587 (2979). (biserica cea mare a Saşilor, Sf. Cruce a Predicatorilor), 179 (361), 198, 200 n. 1. (mănăstirea şi călugării), 1635 (3044), 1797 (3375). (turnul), 237 (433). *(Hauptwacht)*, 1595 (2989). (Arsenal, magazii imperiale, manutanţă), 1508 (2800), 1595 (2989). (casa Sighişoarei), 1587 (2979). (casa lui Kissling), 1587 (2979).
Sibiiu (împrejurări istorice:)
prăzi de oaste ardeleană (1432), 16-7 (23).
privilegiul de comerţ moldovenesc (1433), 19-20 (26).
ajutorul avut de Ioan Hunyady contra Turcilor, 43-4 (76).
ordin al regelui Matiaş pentru a nu fi supărat Vlad Ţepeş, 48-9 (84).
privilegiul de comerţ al regilor Ungariei, 51 n. 3.
regele Matiaş în—, 64-5 (112).
averi moldoveneşti la (1467), 72.
luarea Amlaşului, 72 n.
îndeamnă la lupta contra Turcilor (1471), 76 (132).
relaţii cu Vlad Ţepeş în a doua Domnie, 84-6 (146-8).
privilegiul de comerţ în Ţara-Românească, 85 n. 1.
cearta cu Basarab-cel-Mare, 87-8 (151).
atac turcesc în 1479, 105 n. 1.
apărarea de Turci în 1481, 111 (199).
ameninţări turceşti în 1481, 111-2 (200, 202).
relaţii cu Basarab-cel-Mic, 112-3 (202).
ştiri false despre Turci, 132-3 (240).
plan de atac al Turcilor, 138 (251).
tulburări ale Românilor din Scaun, 146 (266).
Mircea, fiul lui Mihnea-cel-Rău, la—, 189 n. 4, 209 (378).
Voevodul Petru de Skt.-Georg la—, 197-8 (360).
relaţii cu Vlăduţ-Vodă, 206 (372), 207 (374-5), 212 (383).
pace cu Basarab-Vodă Neagoe, 221 (401).
plângere pentru piei, 224-5 (406).
pribegi în 1522 la—, 263 n. 1.
privilegiul regal pentru mărfurile de peste munţi, 269-70 (492).
Doamna Miliţa la, 271 (494).
ceartă cu dregătorii Făgăraşului, 275-6 (500).
împrumut contra Turcilor, 282 (512).

nunta la—a lui Radu-Vodă de la Afumați, 286-7 (521-3).
Ioan Zápolya la (1526), 287 (523), 289 (527). (a doua oară), 382 (721).
Adunare de oști la 1527, 296-7 (541).
primejdia turcească la 1527, 297 (543).
conferința din 1529, 325 (603).
lagărul de la (1529), 326 (605).
paza orașului (1529), 333 (618).
amenințat de dușmani (1529), 335 (621).
atac muntean (1529), 344 (640), 346 (644).
Nicolae Gaudy în, 357 (667).
frică de Turci, 379 (713).
cerere de împrumut a lui Petru Rareș, 400 (756).
amenințări turcești (1541), 401 (757).
pregătirile lui Petru Rareș contra orașului, 416-7 (773-4).
rânduiala de negoț pentru Români și Greci. 439 (822).
primejdie de atac turcesc în 1547, 461-2 (858), 462-3 (860).
raport către regele Ungariei în 1555, 515 u. (950).
pribegi la, 553 (1017).
hotărâre privitoare la Românii din Orăștie (1574). 658-9 (1219).
cererea de schimbare a locului de depozit al mărfurilor, 666-7 (1234).
depozit de locuri scumpe, 742 (1407).
adunare de trupe în 1599, 743 (1414).
relații cu Mihai Viteazul, 744 (1418), 758 (1482) 760 (1494), 761 (1504), 765 (1534), 766 (1536), 770 (1574).
lagărul de la — din 1600, 772 (1586).
jurământul Sașilor către Constantin-Vodă Movilă, 841 (1688).
Radu-Vodă Șerban la —, 849-50 (1700).
Gabriel Báthory la —, 850-1 (1701), 854-5 (1706). 857 (1711).
pustiirea de Turci și Tatari, 888.
legături cu Turcii la 1621, 919 (1793).
Tatarii lângă Sibiiu (1621), 923-4 (1801).
Ioan Kemény spre—, 1313 (2415).
Tatarii la —, în 1663, 1321 (2429).
dieta din 1691, 1441 (2676), 1442-3 (2678).
generalul Veterani în, 1447-8 (2692).
arătarea către Guvernul ardelean pentru văcărit (1708), 1521 (2871).
adunare generală în 1709, 1526.
călcarea hotarelor din Țara-Românească, 1541-2 (2917-9).
dieta din 1722, 1552.
boieri munteni la (1717), 1563 (2950).
beizadeaua Gheorghe Cantacuzino la—, 1565 (2954).
plângeri ale orașului în 1722, 1595-6 (2989).
licitarea averii lui Mihail Apaffy, 1613 (3013).
dieta din 1736, 1666-7 (3074).
Sibiiu (juzi, în ordinea cronologică):
Iacob (1433), 19-20 (26), 39 n. 2.
Osvald, 44 (76), 47-8 (82).
Nicolae Rwz, 68 (119).
Toma Altenberger, 81-2 (140), 86 (147-8).
Gheorghe Chwkas, 132-3 (240), 145-6 (265).
Ioan Agotha (1500-1510). 151 (275), 198, 199 (361). 204-5 (369)).
Mihail (1508), 183 (333).
Ioan Lwlay (1509), 189 (345). V. și Lulay (Ioan).
Ioan Zabo (1510), 197 (359).
Mihail Kroner și judele regal Mihail Hegyes, 263 (481).
Marc Pemflinger (1526), 288-9 (526).
Matiaș Ambruster (1529), 272 (496), 209 (528), 310-1 (571), 325-6 (603), 403 (760), 447 (832). (fiul său Tobia), 438 (820).
Ștefan Clesser, Klezer (1531), 363 (678), 365 (684).
Petru Haller (1545-52), 444-5 (829), 452 (840), 467-8 (868). V. și Haller (Petru).
Ioan Veress (1548), 467-8 (868).
Andreiu Byrckner (1553), 495 (917).
Ioan Veress (1555), 515 (950).
Augustin Pellio (1555, 1558-90, 1582), 515 (950), 536 (985), 542 (996), 575 (1063), 577 (1068). 595 (1107).
Gheorghe Doliator, 516.
Simon Miles (1575), 662-3 (1225),
Albert Huet sau Süvegh (1598, 1800). 741 (1404). 755 (1466), 767 (1550).
Gallus Lutech (1604), 816-7 (1661).
Mihail Lutsch (1620), 886 (1753).
Valentin Frank și Mihail. Szentagathay (1640), 1067 (1997).
Ioan Sachs von Harteneck (1699), 472-3 (2779).
Andreas Teutsch (1705, 1715), 1508 (2840), 1558-9 (2937).
Gheorghe Werder (1722), 1593-4 (2986-7).
Sibiiu: jurați: Nicolae Argintarul, 81-2 (140).
Sibiiu: judecători: M. F. Leonhardt, 1639-40 (3048).
Sibiiu: notari: Ioan 16 (21).
Sibiiu: dieci: Grigore (1510), 207 (374).
Sibiiu: «familiares»: Laczko, 176 (325).
Sibiiu: medici, 562-3 (1036). (Andreiu), 563 (1037). (Francisc), 180 (329).
Sibiiu: comandanți: Iosif, baron de Platz, 1678 n. 2, 1679-80 (3103).
Sibiiu: (locuitori în ordine alfabetică):
Argintarul (Celestin), 236-8 (431, 433), și 238 n. 1, 249 (450), 368 n. 1. (Ioan), 236-8 (431, 433). Armbruster (Gheorghe și Cristofor), 438 (820), 445-6 (832). Auner (Petru), 536 (986).
Barth (tipograful Ioan), 1629-31 (3038), 1639-40 (3048). Bauzner (Ecaterina, văduva lui Mihail Fodor), 1348-9 (2459). Byrkner (Andreiu), 515 (950).
Cementarius (Ioan), 514 (949). (Chirca), 133 (241). Curelarul (Grigore), 368 (688).
Dobos (Ioan), 886 (1753).
Engedy (Luca), 755 (1466). Eötvös (Petru), 378 (712).
Fabritius (Luca, 1720), 1583 (2798). Farkas (Iacob), 445-6 (832). Flesser (Ioan), 249 (450). Fodor (Mihail), 1348-9 (2469). Frencz (1488), 130 (285).
Gaspar (1433), 19-20 (26). Giuvaergii (Coloman, 1640), 1067 (1997).
Hegyes (Mihail), 410 (771). Henlyn (Ladislau), 60-1 (105). Hok (Petru), 183 (333).
Ioan (1433), 19-20 (26).
Kiffer (Anton), 1596-7 (2990-1). Kylhans (Ioan), 287 (523).
Listius (Cristofor), 492 u. (915), Lukitel (Ioan),

16 (21). Lutsch (Gaşpar; mama lui), 886 (1753).
Olaz (Toma, c. 1490), 151 (275).
Philippi (Gheorghe), 488 (906). Pietrari, 240 (497). Ponzler (Matiaş), 515 (950). Proll (Nicolae; şi soţia), 146 (265), 152-4 (279-81).
Rapolthy (Matiaş), 443 (827)
Scherer (Ioan), 455-6 (832). Servatius (1522), 259 (473). Süvegh (Gheorghe), 410 u. (771). Sutor (Valentin), 515 (950). Szabó (Andreiaş), 410 u. (771). Szász (Iacob, 1721), 1580, 1582-3 (2977).
Tâmplari, 282 (512). Tatar (Martin), 188 (343).
Varga (Valentin), 541 (995).
Werder (Gheorghe, 1720), 1581. Witsch (Cristofor), 1629-31 (3038), 1639-40 (3048-50). V. şi Italieni (Cristofor).
Sibiiu (Camera regală: «Camera cementi»), 250 (454), 259 (473), 278-9 (505), 446. (Nicolae Proll, camerariu), 146 (265) (altul), 275 (500).
Sibiiu (monetari), 33 (54-5), 171.
Sibiiu (cenz şi dajde), 758 (1482). (în 1600), 761 (1505).
Sibiiu (negoţ:) Monopolul din 1382, 2-3 (3). (cu bâlciul din Cetatea-de-Baltă), 155-6 (284). (cu Haţegul şi Inidora), 6-7 (8). (cu Ţara-Românească), 3, 4 n. 1, 5-6 (6-7), 111-2 (199), 126 (230), 140-1 (254-5), 169 (312), 171, 234 (427). (exportul de grâu în), 207 (375). (păstori din Ţinut în), 1692 (3131). (Grec prins la), 144 (262). (negustori orientali), 512-3 (946). (negoţ cu piei), 640 (1188). (judecăţi mixte), 154-5 (281-2), 299 (548).
Sibiiu (hotar, şi afaceri de, în 1704), 1475-7 (2791), 1505-6 (2037).
Sibiiu (partea sa în oastea ardeleană), 177, 205-6 (370-1, 373), 208-9 (376-7), 222-3 (403), 262 (379), 276 (501), 278 (504), 282 (511), 294 (537), 296 (540), 312 (574), 406-7 (765), 422 u., 480 (891) 507 (936), 523 (957). (valoarea militară a oraşului), 1502. (cvartirele Imperialilor), 1550, 1595 (2989).
Sibiiu (ca reşedinţă a Guvernului ardelean), 1467-8 (2757). 1502, 1506-7 (2838), 1508-9 (2840, 2842), 1523 (2876), 1529, 1537 (2911), 1539 u., 1572 (2964), 1614-5 (3015), 1644. 1645-6 (3055, 3057). 1649-52 (3062), 1666-7 (3074), 1675 (3093), 1761-2 (3338), 1763 (3340), 1767-8 (3344).
Sibiiu (vama), 1584, 1585-7 (2979), 1589 (2982). (casa vămii), 1585 (2978). (vama nouă), 63-4 (110).
Sibiiu (legăturile sale:)
cu Alexandru-Vodă Lăpuşneanu, 496 (919), 522-3 (957).
cu Guvernul ardelean, 1624 (3031), 1630-2 (3040), 1632 u. (3042), 1663-4 (3070), 1686-7 (3117).
cu Acaţiu Barcsai, 1291-2 (2391).
cu Basarab-Vodă cel Mare, 92 (161).
cu Cristofor Báthory, 662-3 (1225).
cu Bistriţa, 451-2 (839-40), 453 (843), 461-3 (858-90), 530, 536 (985), 540-1 (993) şi 541 n. 1, 542 (996), 548 (1008), 563-4 (1038-9), 573 (1058), 577 (1068), 579, 595-6 (1107-8), 886-7 (1753-4), 1361-2 (2494), 1384-5 (2539-40), 1442 (2679), 1603-4 (3001).
cu Bogdan-Vodă Orbul, 174 (319), 175 (322), 205 (370).
cu Constantin-Vodă Brâncoveanu, 1508-9 (2842), 1518-20 (2865, 2867), 1522 (2872), 1542-3 (2918-9).
cu Braşovul, 461 (857), 462-3 (860), 536-7 (986), 771 (1580). 1283-4 (2374), 1518 (2864), 1519 (2866), 1601-2 (2998), 1676 (3095).
cu Câinenii, 1570 (2961).
cu Împăratul Ferdinand I-iu, 506-7 (936).
cu Ignaţiu Haan, 1556-7 (2932), 1583-5 (2978).
cu Iliaş-Vodă Rareş, 454 n. 2.
cu nemeşii din Inidoara, 1576 (2971).
cu Macskássi, 1587-8 (2980).
cu Gheorghe Martinuzzi, 455 (846), 484 (900).
cu Mediaşul, 480 (891), 772 (184), 1572-3 (2965).
cu Miercurea, 716 (1315).
cu Mihnea-Vodă-cel-Rău, 182 u., 188-9 (343-4).
cu Mihnea al III-lea, 1285 (2377).
cu Miliţa Doamna, 408 (768).
cu Mircea-Vodă Ciobanul, 492 (914).
cu satul Mohul, 1609-10 (3009).
cu Ana Nadasdy, 1466 (1866).
cu Orăştia, 1563-4 (2951-2).
cu episcopul Palachi, 1607-8 (3007).
cu Petraşcu-Vodă cel Bun, 511-2 (945).
cu generalul Rabutin, 1505-6 (2837).
cu Radu-Vodă cel Mare, 149 (272), 176 (324-5).
cu Radu-Vodă Bădica, 277 n. 1.
cu Radu-Vodă de la Afumaţi, 272 n. 1, 273 n. 1, 283-4 (514-5), 286 (520).
cu Radu-Vodă Iliaş, 490 (910-1)
cu Gheorghe Rákóczy I-iu, 1667 (1997).
cu Gheorghe Rákóczy al II-lea, 1143 (2125), 1291 (2390), 1294 (2393).
cu „teologul" Gheorghe Regay, 1593-4 (2986-7).
cu Săcădatele, 1609-10 (3009).
cu Sas-Sebeşul, 771 (1581).
cu Sighişoara, 463-4 (862), 617-8 (457), 620-1 (1160), 1039 (1953).
cu generalul Stainville, 1504-5 (2835), 1558-9 (2936), 1571-2 (2963).
cu Ştefan-cel-Mare, 147-8 (269).
cu Ticuşul-Românesc, 486-7 (904), 961-2 (1843).
cu Turnul-Roşu, 362-3 (678), 365 (684), 1513-4 (2848), 1541 (2916), 1556 (2932), 1570-1 (2962).
cu Vlad-Vodă Călugărul, 47-8 (82).
cu Vladislav-Vodă I-iu, 39 (67).
cu Vladislav-Vodă al II-lea, 281 n. 1.
cu Ioan Zápolya, 289 (257).
cu Ioan Sigismund Zápolya, 553 (1017), 575 (1063).
Sibiiu (Scaunul), 1500-1 (2832), 1584, 1588 (2979), 1586-7, 1588 (2980). (posesiuni), 1498. (Români în ele), 1476, 1518 (2865), 1580 u. (Saşi), 1518 (2865).
Sibrik. V. Jibert.
Siena, 16-8 (23-4).
Sighetul Maramurăşului, 102 (181), 119-20 (216), 307 (565), 348-9 (650-1), 360-1 (673), 367 (687), 466-7 (867), 538-9 (989-90), 552 (1006), 572 (1056), 686 (1267), 791 (1626), 874-5 (1740), 881 (1748), 976, 1254-5 (2337), 1557. (Anton de). V. Maramureş (vice-şpani) şi Anton Vass (de Sighet).
Sighişoara, 50 (88) şi n. 9, 93 n. 2, 109-10 (197-8), 121 (219), 132-3 (240), 139 (253), 155 (283), 222 (402), 238 (434), 263 (481), 273 (498), 300-1 (550), 312 (574), 319 (591), 320 (594), 336 (622), 345 (642), 348 (649), 364 (682), 377 (711-2), 396 (749), 398 (753). 399-400 (754), 472-3 (877), 484 (900), 524-5 (959), 617-8 (1157), 620-1 (1160), 640 (1187), 646 (1198), 652 (1208), 665 (1231). 789, 821 (1665), 858 (1713), 888, 963 (1845), 1032 (1943), 1047 (1966), 1288

(2383), 1289 (2384), 1294 (2393), 1362, 1437 (2664), 1502, 1584.
Sighişoara (ameninţată de Petru Rareş), 348 (649). (dieta din), 300-1 (550).
Sighişoara (juzi): Paul Bolkach (1542), 410 u. (771). (în 1550), 480 (891). (Bartolomeiu Litteratus, „vilic"), 618. (în 1599), 742 (1407).
Sighişoara (monetăria), 28 (45), 29 (47).
Sighişoara (locuitori): (Elisaveta, văduva lui Matiaş Tischler), 463-4 (862). (Gheorghe sau Grigore Kezler), 517-8 (951), 520 (954). (Mateiu Magyary), 620. (Marcu), 409. (Valentin Moldvay), 618, 620. (Ladislau Nemes), 618. (Mihail Roman), 517-8 (951), 520 (954). (Anton Rosenayer), 399-400 (754). (Grigore Sellator), 399-400 (754). (Briccius Sutor), 618, 620. (Ştefan Zackman), 399-400 (754). (Ioan Zewch), 511-2 (945).
Sighişoara (contingent militar), 348 (649).
Sighişoara (relaţii):
cu Bistriţa, 919 (1794).
cu Sibiiul, 463-4 (862), 488 (906), 1039 (1953). (casă în Sibiiu), 1587 (2979).
Sigismund (Împărat şi rege al Ungariei), 3 u. (4) şi 3 n. 1, 4 u. (5) şi 4 n. 1, 5 u. (6) şi 6 n. 1, 10 u., 14-5 (16-9), 16-8 (22-4), 21 (30-1), 22 (33), 23-4 (36-7), 33 (56), 51 n. 3, 1081.
Silesia, 1528 (2891). (postav de), 8 (9), 9, n. 3.
Silistra, 147 n. 2, 396-7 (750), 739 (1392), 1808 (3445). (Paşa de, 1658), 1286 (2378).
Simgiorz (Iliaş de, 1683), 1383 (2535).
Simonis (Ioan, notariu al Universităţii Saşilor), 961-2 (1843).
Sintion (şi „cuţul", judele, de la Ocnă), 1436 (2660).
Sina (localitate), 1257 (2343), 1581-2.
Sinadinó (fiul Capetanului; „Zidradin"), 89 (154) şi n. 5, 106 n. 1.
Sinaia (mănăstire), 1676 (3096), 1812 (3474). (Damaschin, egumen), 1809 (3452). (altul), 1798 (3383). (han), 1798 (3383) (carantină), 1742 (3308).
Sirep (munte), 718 (1318).
Siretiu (târg), 754 (1460), 856 (1710), 971 (1859). (locuitori: Toma Eţan şi Ionaşco, c. 1600), 754 (1460).
Siretiu (râu), 1 (1), 771 (1579), 1225 (2292), 1229.
Sirmiu, 385 (727), 1736 (3273). (episcopul Toma de), 1826 (3).
Sirtcholu, 214 n. 2.
Siştov, 1808 (3445, 3447).
Skarnsky (staroste), 736 (1373).
Skerber (contele Francisc) 1757-8 (3330, 3336)
Slatina (oraş muntean), 88 (152), 138 (250), 254 n. 1. (vama dela), 2 (1).
Slatina (mănăstire), 526 (962) şi n. 2, 595 n. 1, 610 (1139), 629 n. 1, 786 (1616), 897 (1770), 967 (1852) şi n. 1, 1099 (2038), 1424 (2632), 1427 (2638), 1428-9 (2640), 1431 (2644). (sfinţirea ei), 549 (1010). (egumenul Galerie, c. 1650), 786 (1616), 1176 (2192). (egumenul Grigorie, 1690), 1423 (2630). (egumenul Partenie), 897 (1770), 967 (1852).
Slăvescu (Tudor, copil de casă), 1690 (3127).
Slavone (acte), 10 (10). (cărţi sfinte), 1109, 1742 (3306).
Slavonia (Bani). V. Bubek.
Sliven, Zlivin, 1710 (3178), 1713 (3190), 1739 (3294), 1808 (3445, 3448), 1809 (3450-1).
Slugeri (Semca în Ţara-Românească; c. 1770), 79 n. 3.
Smil. V. Ismail.
Smirna (Mitropolitul Seraţim), 1735 (3273).
Soklos, 196 n. 2.
Soktosy (Petru, castelan de Deva), 152 (277).
Smolensk, 998 (1892).
Snlatyn, 856 (1710), 1176 (2190), 1397-8 (2571), 1444 (2682), 1978 (1862). (pod-starostele de), 1397 (2571). (bâlciul dela), 1105-6 (2047).
Sobeli (Francisc), 1078 (2011).
Sobleski (Hatmanul şi regele Ioan), 1365 (2497), 1389 (2550), 1394 (2563), 1396 (2569), 1399 (2576), 1400-1 (2580), 1404 (2590), 1408 (2598), 1410 (2606), 1411 (2607-8), 1444-5 (2682-3). 1446 (2687), 1447 (2691), 1470 (2770).
Soborsin. V. Săvârşin.
Socol (Vornic muntean; şi familia). 490-1 (1912), 491 n. 1, 508 (938), 512 n. 1, 535 (984). (Radu fiul lui), 535 (984). (Ioan Banul, omul său), 508 (938).
Socol (Clucer muntean; din Cornăţeni). 1123 (2079), 1124 (2084), 1129-30 (2102). 1195 (2240). 1197 (2243). 1200 (2250). (fiul său Ienachi), 1195 (2240).
Sofalva. V. Şomfalău.
Sofia. 28 (48). (sangeac). 394 (746).
Sohodol, 1574 (2968).
Soldas (Lazăr, om al Voevodului Ştefan Báthory) 119 (214).
Soliman-cel-Măreţ (Sultan), 243 (443), 248-9 (449), 251 (455), 254 n. 1, 257 (469), 258 (471), 267 n. 1, 273 (498). 288 (524), 303 (554). 315 (582), 317 (585), 318 (590), 325 (606), 331 (614), 343 (636-7) şi n. 1, 344 (640), 346 (644), 377 (711), 378-9 (713-4), 388 (734), 389 (735), 392 (741), 394-5 (746-7), 396-7 (751), 401 (756), 404-5 (762), 407 n. 4, 416 (774), 420 (779) şi n. 2, 437 (818), 439 (823), 440 n. 1, 445 (831), 449-51 (837-9), 452 (840), 459 (853). 461, 462 (859) şi n. 3, 478-9 (888, 890), 480 (891), 482 n. 3, 495 (917), 506, 507 (936), 510 (942), 515 (950), 518 (952), 522-3 (957), 530, 540 (993), 542 (996), 551 (1013-4), 553 (1017), 585 (1086), 598 (1114), 605 (1128), 615 (1151), 617 (1155), 722 n 3. (solul său în Ungaria, Marco), 394 (746).
Soliman-beg (1554), 506 (935).
Soliomkö. V. Şinteu.
Solnoc (comitat), 7 (9), 1290 (2387), 1387 (2545). 1438 (2664). (Interior), 150 (273). 227-8 (411). (de mijloc), 1761 (3337), 1768 (3346), 1772, 1832.
Solnoc (comiţi). V. Ardeal (Voevozi: Stibor), Hagymassy (Cristofor) şi Kekedy.
Solumkew. V. Şinteu.
Solymos. V. Şoimuş.
Som (Gaşpar de). 274 (499) şi n. 2, 3, 277 n. 1. (Iozsa de, comite de Timişoara), 141 n. 1, 144 (263), 145 n. 1, 147 n. 2, 178 n. 7, 180-1 (330) şi n. 1, 182-3 şi n. 3, 274 n. 2.
Somay (Grigore), 1116.
Sombor, 396 (748).
Someş (râu), 99-100 (177), 115 (207), 503 (930), 1400 (2580), 1577, 1774 (3352).
Someşul-Fierbinte (râu), 1114.
Someşfalău, 434-5 (813), 845 (1694).
Somkerek. V. Şintereag şi Erdely (Grigore, Ştefan).
Somlyó. V. Şimlău.
Sonych (Nicolae), 735 (1366).
Soroca, 432 (807) şi n. 1, 895 (1766), 1265, 1410 (2606), 1445 (2683).
Spalato (Andreiu, episcop de), 5 (5), 1826 (3).

Spanioli (mercenari în Ardeal), 450 (838).
Spătari moldoveni: Ionașco (1653), 1243 (2317).
Spătari munteni: Dan (1504 u.), 164 (303), 221 (400). Danciul (1507), 178. Drăghici (ispravnic de Câmpina supt Constantin-Vodă Brâncoveanu). V. Câmpina (ispravnici de). (Dragomir (1530, 1547), 357 n. 1, 464 (862). Dragu (1522), 263 n. 1. Dumitru (1436), 22 (34). Harvat (1508), 189 n. 1. Ianachi, fiul lui Socol Cornățeanul, 1129-30 (2102). Ivan (al pretendentului Dan fiul lui Dan), 53 (92), 54 n. 1. Lazăr (al doilea —; c. 1520), 271 n. 1. Neagoe (1520), 245. Preda (supt Mateiu Basarab), 1124 (2087). Radu (1520), 247 (445). (din 1545), 444 n. 1. Semca (1511), 213 (385), 214 n. 1. Sibiiu (1509), 189 n. 4. Ștefan (1512), 218 (393). (Toma, 1599), 745 (1425).
Spiciari (Avram), 1202 (2254).
Spinișor (localitate), 254 n. 1.
Spinuș (sat), 1693 u., 1696-7.
Sploni (unguri în Moldova: Ionășcuț, 1653), 1222 (2290).
Spira, 315 (580).
Spring. V. Șpring.
Stadnicki, 844 (1693).
Stainville (generalul, comandant în Ardeal), 1504-5 (2835), 1545-6 (2923-4), 1546-7 (2925-6), 1547-9 (2928), 1558-9 (2935-7), 1566 (2955), 1568 (2958), 1570-2 (2961, 2963-4), 1575, 1599-600 (2996), 1627 n. 1. (regimentul), 1567 (2957).
Stâlpeni, 1738 (3289).
Stâlpu (Buzău), 1810 (3457).
Stâlpul-lui-Neagu, 245.
Stan (boier muntean, 1529), 345 (641).
Stâna Bătrână, 1475 (2791).
Stăneşti (Vâlcea; biserica din), 269 n. 1.
Stanislavics (Paul), 1746-7 (3318), 1753-4 (3324).
Stanislaczkay (Mihai), 976.
Stânișoara (munte), 1476.
Stârce (Miron, Vornic), 786 (1618).
Starile (Ioan Vâltoare din), 1562 (2946).
Stavrinos (Hatman al Moldovei), 852 (1705), 855 (1707), 862 (1722). (fiul său Ieronim), 852 (1703), 854-5 (1706-7).
Stejăreni, 1184 (2218).
Stentsch (generalul baron feldmareșal von), 1700 (3142).
Steyerdorff, 1790.
Stiborcich (Stibor de), 5 (5).
Stirieni, 1790.
Stoica al Busului (boier muntean, 1413), 8 n. 12.
Stoica (Simion). V. Maramureș (vice-șpani de).
Stoican (boier muntean, c. 1507), 178 n. 7.
Stoienești, 1803 (3416), 1809 (3451).
Stolnici moldoveni: Alexa (1468), 67 n. 7. (Ilie Ienachi), 1460 (2728). (Luca, 1468), 67 (118).
Stolnici munteni: Ioan (1511), 213 (385), 214 n. 1. Ioan Nemeș (în Ardeal, 1600), 760 (1497). Ivan (1508), 189 n. 1. Micul (al pretendentului Dan fiul lui Dan), 53 (492), 54 n. 1. Mihalce. V. Cândescu (Mihalce). Nicolae (1782), 1744. Socol Stolnicul. V. Socol (Vornicul).
Strâmba (Ardeal), 746 (1433).
Strâmbul (munte), 602 (1122).
Strassburg (Arxavia; cetate la Câineni), 1585, 1590 (2982).
Strătnicul (munte), 246.
Stremț (sat), 47 (82) și n. 1, 71 (125), 86-7 (149), 386-7 (730).
Stricatul (localitate), 1476.
Strij, 1265, 1268.
Stroici (Ioan). V. Rodna (Cămărași de).
Strunga Dracului, 1476.
Stuhlweissenburg, 14 (16), 789. (jude în 1546), 451 (833).
Sturdzea. V. Postelnici (Sturdzea).
Sturm (general-maior de brigadă, 1784), 1760 (3336), 1770-1 (3350), 1772.
Suceava, 18-20 (25-6, 28), 31 (50), 44 (78), 67 (118), 77 (134), 80 n. 1, 101-2 (180), 105 (187), 112 (201), 113 (203), 174 (319), 230-1 (418), 248 (447), 257 (470), 274-5 (499), 292 (534), 294 (538), 297 (542), 298 (544), 305 (558), 317-8 (587-9), 332-3 (617), 356 (665), 370 (695), 371 (697-8), 372-3 (701), 376 (709), 397 (750), 400 (755), 414, 432-3 (808-10), 435 (815), 440 (894), 447 (833), 454 (844), 455 (845), 456 (848), 457-8 (850-1), 463 (861), 469 (869), 474-5 (880-1), 480-1 (892), 482-3 (895-6, 898), 489 (908), 496 (919-20), 497-8 (922), 523 (958), 527-8 (965), 532 (976), 533 (978-9), 534 (980-1), 535 (983), 539-40 (991), 542 (997), 546-7 (1004), 547-8 (1006), 552 (1016), 553 (1018-9), 560 (1032), 561-2 (1053-4), 562-3 (1035-6), 564-5 (1040-2, 1044), 566 (1046), 569 (1052), 576 (1065), 585 (1086-7), 587-8 (1088-90), 588 (1092), 594 (1106), 606-7 (1122-4), 608, 609-10 (1139-9), 611-2 (1140, 1142), 613 (1145), 614-5 (1147-51), 619 (1159), 621 (1161), 622-3, 642 (1191), 664 (1229), 684 (1264), 700-1 (1289), 708 (1353), 710-1 (1357), 727-8 (1335), 731 (1342), 732 (1346), 735 (1634), 736 (1371-2), 737 (1375-6), 738 (1380-1, 1384, 1386), 739 (1388-9, 1391-2), 740 (1397-400), 741 (1401-2), 742 (1408), 743 (1411-2), 752-3 (1456), 756 (1474), 762 (1509-10), 763 (1514, 1516), 780 (1605), 782-3 (1609-10), 784 (1612), 792, 820-2 (1664), 826 (1668), 828-9 (1671-2), 856 (1710), 861 (1720), 865 (1727), 895 (1765), 903 (1777), 927 (1804), 931-2 (1810), 945 (1823), 947-8 (1826), 968-9 (1855), 969-70 (1857), 981 (1869), 982-3 (1872), 984-5 (1874), 993 (1885), 998-9 (1892), 1009 (1906), 1023 (1931), 1037 (1950), 1044 (1961), 1053-4 (1974), 1060 (1985), 1061 (1988), 1064-6 (1994-5), 1075-6 (2007), 1082 (2306-7), 1102 (2042), 1103 (2045), 1106 (2048), 1139 (2120), 1142 (2123), 1149-50 (2138), 1153-4 (2143), 1184 (2219), 1188 n. 1, 1228-9, 1232 (2300), 1233-4 (1302), 1236-7 (2306-7), 1239 (2311-2), 1240-3, 1244-5 (2319-20), 1253 (2335), 1260 (2348), 1262-3 (2351-2), 1277 (2362), 1303-4 (2404), 1344 (2461), 1389 (2549), 1393 n. 1, 1425 (2635), 1445 (2683), 1446 (2687), 1450 (2698), 1451-2 (2701), 1455 (2708).
Suceava (cetatea), 1054 (1974). (țerani fugari, în 1632), 984 (1874). (curțile), 1014 (1915), 1053 (1973). (târgul), 1013 (1912). (Mitropolia), 1035-6 (1948). (biserica Sf. Dumitru), 440 (894) și n. 2, 471 (874).
Suceava (Portari de): Mihul, 349-50 (652-3), 351-2 (656), 353 (663). (oamenii săi, Ștefan și Anton), 355 (663). Dima (c. 1601), 783 (1610). (altul), 1041 (1956).
Suceava (pârcălabi de Ținut, 1639), 1055 (1977). Nacu (c. 1644), 1124 (2085), 1182-3 (2215). Gheorghiță (c. 1670, 1686-7), 1341 (2456), 1400 (2579), 1406 (2595). V. și Tolonay (Mihai).
Suceava (Vornici de târg): Miron Stârce (c. 1601), 784 (1612), 786 (1618). Hance (c. 1638-43), 1053 (1973). Dumitrașco (supt Vasile Lupu), 1014-5 (1915-6). Tănase Voiți (c. 1650), 1180 (2208). (altul),

1102 (2043). (străjeri), 700-1 (1289). (omul Iacob, c. 1600), 750 (1453).
Suceava (juzi, şolţuzi de): Stan. 204 (368), 226 (408). Ianuş Tischler, 297 (534). Toma Urmeniş (1594), 727-8 (1335). Isac (1623), 931-2 (1810). (alţii, cei 12 pârgari şi bătrânii), 751-2 (1454), 1041 (1956).
Suceava (vamă şi vameş), 55 n. 3. Toader, 298 (544). (Matiaş, 1546), 455 (845), 459-68 (854). (c. 1700). 1474 (2788). (cămăraşi şi vice-vameşi), 297 (542).
Suceava (goştinari de Ţinut: Tadeu, Vasile Romăşcel, Vasile Tălmaciu), 787 (1621).
Suceava (comandant polon: von Harstall), 1440 (2674), 1444-5 (2683), 1447-9 (2692, 2694), 1451-2 (2701).
Suceava (cler): dichiul, 727 (1335). (plebanul Anton, 1560), 561 (1033). (preoţi: Vasian Beuz şi fiul Nicolae), 780 (1605). (Gonţul şi Manole, c. 1601), 780 (1605). (Manoilă, 1629), 977-8 (1866). («popa cel domnesc», c. 1635), 1013 (1912). (popa armenesc Mândru; şi fiii; 1684), 1397 (2570). (Franciscanul Ignaţiu Szetinski), 981 (1869). (Iacob diacul, c. 1601), 783 (1610).
Suceava (locuitori): boieri, 1523 (2878).
negustori, 1105-6 (2047).
anume: Andreiu Accesman, 750-1 (1453). Lazăr Albert, 472 (876). Andrieş, negustor (1670), 1340 (2454). Bogdan, negustor (c. 1635-45), 1014 (1915), 1037 (1950), 1041 (1956). Ioan Bosso, 293 (535). Daniil negustor (1633), 993 (1885). Dragotă negustor, 293 (535), 297 (542). Cristea Cernat, 472 (876). Petre Ewiczsch (Suciu?; 1631), 982-3 (1872). Peterman Fleischer, 113 (203). Gavril, 204 (368). Iacob, negustor (c. 1635), 1013 (1912). Ilcko, 226 (408). «Staur Kobanes», 810. Mihail, negustor (1604), 810. Ulric Pergauer, 169 (311). Petru, negustor (1633), 993 (1885). Adrian Pietrarul, 371 (698). Ioan Postăvarul, 305 (558). Ioan Rymer, 77 (134). Sahac, 113 (203). Petru Sasul (1634), 1001 (1897). Tomaş Sasul, 204 (368). Solomon Wolf, Schneider, 226 (408), 292 (534), 318 (589). Stoica, 292 (534). Nicolae Teknyes, negustor, 675-6 (1251). Toader (1562), 576 (1065).
Suceava (Armeni), 727 (1335). (şoltuzul armenesc, c. 1601), 784 (1612). (anume: «Embey» Hanciu, Tudor Andronic, Zaharia Chircos, Cristea Hociu, Asvadur «Zwchbey»), 661-2 (1224). (Agopşea, c. 1650), 1180 (2208). (Hulubeiu), 1348-9 (2469). (Lucaciu, c. 1650), 1180 (2208). (Lucaciu, 1672), 1344-5 (2463).
Suceava (legături): cu Bistriţa, 113 (203), 576 (1865).
Suceviţa (mănăstire), 969-70 (1857), 982 (1871). (Sava de), 561-2 (1033).
Suciul-de-sus, 833-4 (1679). (Paşco Simion din), 834 (1679). (judele Potlogar Toader şi Burzeu), 833 (1679).
Süvegh (Albert). V. Sibiiu (juzi de).
Suedia şi **Snedezl**, 1274, 1455 n. 2. (Carol-Gustav, rege), 1265.
Suhard (munte), 617 (1156), 619 (1158), 719 (1318), 1047 (1967), 1347 (2465).
Suk (localitate), 932-3 (1811-2), 1253-4 (2336).
Sulică (Cristea, om al lui Alexandru-Vodă Lăpuşneanu), 624 (1165).
Sulina, 1808 (3445).
Sulyok (Emeric, consilier), 666-7 (1234). (Ştefan), 1064 (1993), 1069, 1220-2 (2288-9), 1222-4 (2290-1), 1225 (2293), 1226-31, 1232 (2299), 1233 (2301), 1234-5 (2303).
Suptcetale (localitate), 203 (667).
Surul (munte) 1475 (2791).
Suţu (Mihai-Vodă, Domn al Ţării-Româneşti), 1800 (3398), 1801 (3403, 3405), 1802 (3408), 1806 (3432), 1811 (3464).
Svântul (Tomşa, Moldovean, 1543), 433 (809).
Swlyok (Ioan), 765 (1532).
Swraklyn. V. Petrovici (Petru, de).
Sykes (Ioan), 503 (930).
Sykusd, 199 (361).
Szabó (Daniil, Kolozsváry), 742 (1407). (Francisc, 1546), 449 (837), 451 (838). (Gaşpar), 1426-7 (2637). Nicolae din Beclean, 1580), 680-1 (1259). Vlasic, căpitan de Hust), 739 (1387, 1390).
Szád. V. Sad.
Szakadat. V. Săcădate.
Szalanczy (Ladislau, 1578), 674-5 (1249-50). (solul lui Gheorghe Rákóczy I-iu în Principate şi la Poartă), 1155 (2148), 1157-8 (2151, 2154).
Szalárd, 1831.
Salárdy (Ioan, vice-secretariu), 1163-4 (2163).
Szaleger (generalul de), 1617-8 (3017).
Szalom (Toma şi Ignat de), 622 (1162).
Szálontha, 1760 (3335), 1772.
Szamos-Ujvár, V. Gherla.
Szarvár. V. Sărvar.
Szász-Herman, 1347 (2464). V. şi Hărman.
Szász-Regen. V. Reghinul Săsesc.
Szászkán, 1783.
Szász-Tyukos. V. Ticuşul Săsesc.
Szászváros. V. Orăştie.
Száthmar. V. Sătmar.
Szebeny (Ioan, vice-notariu), 1768 (3346). (Iosif, notariu, 1784), 1761 (3337).
Szechen (contele Frank de, fiul răposatului Konya), 1826 (3).
Székély (Adam; şi fraţii lui), 1515 (2855). (Anton, căpitan al lui Despot-Vodă), 681 (1261). (Gheorghe, 1644), 1122 (2073). (Ioan, om al lui Gheorghe Rákóczy), 1024 (1933). (Lukács, 1641). 1082.
Székély (Moise, principe al Ardealului), 759 (1485, 1491), 766 (1538, 1541), 772 (1585), 781-2 (1608), 797-8 (1632), 801-4 (1639-41), 807-8 (1649).
Székély (Samuil, 1660), 1300 (2400). (Sebastian). 323 (599). (Valentin, 1657), 1277 (2362).
Székély-Musna. V. Muşin.
Székély-Sepsi, 1478.
Szekely-Szent-Iván, 425-6 (788).
Szemenik. V. Semenic.
Szenas (Paul), 1094-5 (2033).
Szentágota. V. Agnita.
Szent-Benedek, 801-2 (1639).
Szent-Demeter. V. Sân-Dumitru.
Szent-György-Toroczkó. V. Trăscău-Sân-Georgiu.
Szentgyörgy. V. Sângiorz (de).
Szent-Iván. V. Sântioan.
Szent-Job, 826-7 (1669). (abaţie), 1617 (3017).
Szent-Kereszty (Andreiaş), 1484-5 (2817-8), 1525-7 (2887).
Szent-Laszló. V. Sânlasläu.
Szent-Mihály, 580 (1074). V. şi Gereb (Nicolae, de).
Szentmihályfalvy (András, cancelariul lui Gabriel Bethlen), 877 (1742).

Szentpály (Alexe, Ioan, 1765), 742 (1407).
Szentpeter. V. Sâmpietrul Bârsei.
Szepmező, 138 (250). V. și Șona.
Szerfalva. V. Sârbi.
Szetinski (Ignațiu, paroh de Suceava), 981 (1869).
Szigethy (Gheorghe), 1081 n. 3, 1096, 1115, 1117 (2063).
Szilágyi (Anton), 225 (407). (Ioan, comandant), 1148-9 (2137), 1167 (2170). (Mihail), 47 n. 1, 49 (85), 52 n. 1, 54-5 (93-4), 64-5 (112). (Mihail, diac de curte, 1689), 1414 (2614).
Szilágyi-Cséh. V. Celul Sălagiului, 1761 (3337).
Szilágyi-Illyésfalva. V. Bășești.
Szinyener. V. Sina.
Szok (Petru). V. Sok.
Szolnok. V. Solnoc și Ardeal (Voevozi: Frank).
Szopczoski (Mihail, namesnic polon la Câmpulungul Moldovenesc, 1699), 1470-1 (2270, 2773).
„Sztrimbuna", 1269.
Szunyogh («teolog» al Bisericii românești unite), 1593 (2987).

Ș

Șabaț, 88 (152).
Șaeș, 263 (481).
Șăglău (Șiglău), 246.
Șard, 1498.
Șărmășag, 1007 (1903).
Șărpătac, 114 (205), 1182 (2214).
Șătrari (munteni): Stanciul (1715, 1728), 1558 (2934), 1623 (3028). Vlaicu (1511), 213 (385), 214 n. 1.
Șchei (în Ardeal), 174-5 (321).
Șcheii Brașovului. V. Brașov (Șcheii).
Șcheia (sat în Ținutul Vasluiului), 1188 n. 1.
Șebiș (sat), 1754-5 (3325).
Șelca (sat), 1116.
Șelimber, 666-7 (1234), 745 (1425).
Șendrea (pârcălab moldovean în 1529), 346 (645).
Șeptelici (Hatman), 893 (1762) și n. 1, 895 (1765) și n. 4. (Gheorghe), 893 (1762), 1154 (2145), 1156-7 (2150), 1218-9 (2286). (Iliaș), 893 (1762), 1218-9 (2286), 1243 (2317). (fără nume), 893 n. 1, 1220 (1797), 1220 (2287), 1283 (2373).
Șepte Sate, 1458 (2721).
Șepte Scaune (munții lor), 1476.
Șerban fiul Bilciarului (boier muntean), 8 (10).
Șerban Constantin (boier al pretendentului Dan), 53 (92), 54 n. 1.
Șercaia, 58 (100), 72 n., 79 n. 3, 82 (141), 125 (227-8), 364-5 (683).
Șerimbeg (1668), 1334. (castelul cu acest nume), 1334-5.
Șieu (localitate), 334 (619), 636-7 (1185), 721 (1323), 748 (1449), 813, 828-9 (1672), 1096, 1115-6, 1382 (2531), 1423 (2628).
Șieul-Mare, 214 (386), 734 (1357, 1360), 1081 n. 3, 1360.
Șieuț (Constantin, protopopul de, 1691), 1438-9 (2667).
Șifarul (Danciu, 1548), 440 n. 1.
Șimlău, 256 (467), 368 (689), 788 (1624). (Ioan Bialis, căpitan de), 1478.
Șinca, 1145 (2129), 1146 (2131), 1359 (2489), 1534 (2903). (privilegiul de negoț cu Moldova, 1433), 19-20 (26). (Români din), 306 (561). (Giurca, șpan din), 1195 (2239). (Stan Solomon, Alde Solomon, Solomon al Oancii sau Vancii), 197 n. 1.
Șintereag, 503 (930), 907-8 (1781), 909-10 (1783), 939-41 (1818), 950-1 (1830), 994-6 (1888-9), 1037-8 (1951), 1040-1 (1955), 1043, 1415.
Șinteu, 33-4 (56), 959 (1840).
Șipote, 806 (1645).
Șipotul-Galben, 1476.
Șleahul-Negru, 1017 (1923).
Șofrangiul (Stati, 1708), 1523 (2874).
Șona, 1600-1 (2997). (Sași și Români din—, în conflict la 1699), 1472-3 (2779).
Șoimuș, 233 (425), 271 (494).
Șoldan (Vornic moldovean), 1005.
Șomcherec, 92-3 (162).
Șomfalău, 685-6 (1266), 689 (1272), 1095-6 (2035).
Șorcele (Șoarecele, munte), 246.
Șpanul (Gheorghe, dregător de Chioara), 815 (1658).
Șpring, 1582.
Șuplea (Radu, boier al pretendentului Dan fiul lui Dan), 53 (92), 54 n. 1.
Ștefan-Vodă (al Mușatei, Domn al Moldovei), 4 (5).
Ștefan-Vodă (Steț co; fiul lui Alexandru-cel-Bun, Domn al Moldovei), 19 (26), 20 (28), 31 (50), 32 (53), 55 (95). (omul său Stoica), 32 (53).
Ștefan-cel-Mare (Domn al Moldovei), 48 (83), 55 (95), 67 n. 7, 70 n. 1, 2, 75-6 (131) și 76 n. 6, 8; 77 (133) și n. 1, 78-9 (137) și n. 3, 80-1 (139), 83 (143), 85 n. 1, 91 (158-9), 93 n. 2. 94 n. 2, 96 și n. 4, 5; 98 n. 2, 101-2 (180) și 101 n. 1, 103 n. 1, 105 (187), 106 n. 1, 107 (192), 109 și n. 1, 110 n. 1, 111 (199) și n. 1, 112 (201-2) și n. 1, 117 (210) și n. 1, 118 (213), 120 (217) și n. 1, 127 (232) și n. 2, 129 n. 4, 130 (235), 145-6 (265), 147-8 (269) și 147 n. 2, 148 n. 1, 155-6 (283-4), 158 (290), 159 (293) și n. 1, 162-3 (298-301), 164 (302), 165 (304), 166 (306), 170 (314) și n. 3. (face hotar de către Bistrița), 1193 (2236). (diacul Grigore), 77 (133). (omul său, Nămilă), 83 (143). (omul său, Oglendă), 96 (170). (omul său, Vasco) 118 (213).
Ștefan-cel-Tânăr (Ștefăniță, Domn al Moldovei), 204 n. 3, 238 (434), 239-40 (436), 244 (444), 248-9 (447, 449), 250 (453), 252 (458), 253 (460), 257 (470), 260 (476) și n. 1, 261-2 (478), 263 n. 1, 269 (491) și n. 2, 273-5 (498-9), și 274 n. 3, 276 (502), 284-5 (517-8), 289-90 (528). (omul său Drăghici), 248 (447). (omul său Toma, Thomory), 274-5 (499).
Ștefan, zis Lăcustă (Domn al Moldovei), 387 (731), 389 (736).
Ștefan Rareș (Domn al Moldovei), 448 n. 4, 460 n. 5, 480 n. 1, 482 (896) și n. 3, 483 (896, 898) și n. 2, 484 (900), 485 (902), 488 (906), 489 (908), 491 (913) și n. 2, 722 n. 3. (omul său Ioan Năseală și fratele lui, Sima), 722 n. 3.
Ștefan Tomșa (Domn al Moldovei), 583 (1082-3), 584-5 (1085-7), 586-8 (1088-91), 596 (1109-10).
Ștefan zis Mâzgă (pretendent moldovean), 613-4 (1145-8 1150), 615 și n. 1, 616-7 (1153-5) și 616 n. 4, 642 (1191) și n. 2, 643-4 (1194) și 643 n. 3, 646-7 (1199-200) și 647 n. 4.
Ștefan fiul lui Iliaș-Vodă Rareș, 709-10 (1305).

Ştefan Răzvan (Domn al Moldovei), 730 (1339), 732 (1347-8), 733 (1350), 734 (1359), 1249 n. 1.
Ştefan Tomşa al II-lea (Domn al Moldovei), 522-3 (1798-9), 851 (1702), 852-4 (1704-5), 855 (1707), 856-7 (1709-11) şi 857 n. 2, 860 (1719), 862-3 (1723-4), 864-5, 865-6 (1728-9), 924-6 (1802), 927-8 (1805), 930-2 (1808-10), 932 u. (1811 u.), 936, 1205-6 şi 1205 n. 1. (negustorul său Mihai), 851 (1702).
Ştefan Petriceicu (Domn al Moldovei), 1351-2 (2476-7), 1352-4 (2479-81).
Ştefan Gheorghe (Domn al Moldovei), 1205 n. 1. V. Gheorghe Ştefan.
Ştefan Lupu (Domn al Moldovei), 1294, 1298-9 (2397-9), 1300 (2400), 1303 (2403), 1305-7 (2405-8), 1308-9 (2410-1), 1310 (2413), 1311 (2415), 1312.
Ştefan (Dumitraşco Vornicul), 1014 n. 1. V. şi Suceava (Dumitraşco Vornicul).
Ştefăneşti, 857 (1710), 1389 (2550), 1404 (2590).
Ştirbeiu (Stolnicul Barbu, Vornic de Târgovişte), 1717 (3206). (Constantin), 1481 (2812).
Şuncuta, 826 (1669).
Şura-Mare, 1597 (2993).

T

Tabiassy (Ioan şi Petru), 277 (502).
Tabor (călugări de la Muntele —), 1804 (3420).
Taczya. V. Tonciu.
Tahy (judecător, 1784), 1747.
Taldros, 696 (1184).
Tălmăcel, 1590 (2983).
Tălmaciu (localitate), 57 n. 1, 147 (268), 247 (445), 272 (496), 666-7 (1234), 1476, 1504-5 (2835), 1555.
Tălmaciu (Scaun), 1500-1 (2832), 1569-70 (2960), 1570-2 (2962-3), 1587 (2979), 1588 (2980), 1590-1 (2982-3), 1595 (2989). (locuitorii, călători în Ţara-Românească), 1571 (2962).
Tălmaciul-Mic, 1476.
Tălmaciu (Vasile), 787 (1620).
Tălmaciu (Păharnicul, 1671), 1343-4 (2461).
Talpă (Andriaş, boier moldovean, 1629), 971 (1859). (Ioan, Vornic de Câmpulung). V. Câmpulungul Moldovenesc (Vornici de).
Talpăşi, 1457 (2714).
Talsolm (agent la Curte, 1727), 1617 (3017).
Támasfalvy (Emeric, jude de Curte al lui Ştefan Bethlen), 904 (1778).
Tâmpana (munte), 1476, 1477 (2791).
Tanaczy (?), 838 (1683).
„Tanko" (râu), 1335.
Târgovişte, 9 n. 8, 10 (10), 13, 15 (19), 16 (21), 24 n. 1, 32 (52), 35 (60), 38, 45-6 (79-80), 47 (82), 51 n. 3, 73, 76 n. 6, 85 n. 1, 95 (167-8), 99 (176), 117 n. 1, 141-2 (257-8), 143 (260), 151 (275), 152-4 (279-80), 154-5 (282), 159 (291), 164-5 (303), 168 (310), 175-6 (323-2), 177 u. (327), 180 (329), 183 (333), 210 (379), 218 (393), 234-5 (428) şi 235 n. 2, 240-1 (437-8), 243 (443), 245 (445), 254 n. 1, 277 n. 1, 283, 284 (515), 285-6 (519-20), 291-2 (531, 533), 304 (556), 306 (563), 344 (639), 368-9 (690), 404 (761), 407 (766-7), 490 (910), 492 (914), 740 (1394), 891-2 (1760-1), 1119 (2068), 1123 (2077-8, 2083), 1127-8 (2095-6, 2101), 1129-30 (2102), 1130-2 (2105), 1135-6 (2114), 1137-8 (2116), 1150-1 (2139), 1152-3 (2142), 1185-6 (2221-2), 1220 (2287), 1257-8 (2344), 1258-9 (2346), 1379-80 (2526), 1405 (2592), 1465 (2745, 2748), 1514 (2850), 1516 (2858), 1574 (2967), 1718 (3210), 1738 (3297), 1803 (3416), 1809 (3451). (pârcălabi), 85 n. 1. (cetatea nouă), 95 (168). (vama), 13, 15 (19). (pârcălabul Panigrad), 492 (914). (Vornici: Barbu Ştirbeiu, 1760), 1717 (3206). (ispravnici, 1760), 1717 (3205). (boieri: Cârstică, 1791), 1799 (3389). (juzi, 1522), 260 (475). (dieci), 492 (914). (Saşi: Hans cojocarul), 407 (766-7). (negustori români: Mihnea, fratele lui Anghel), 153-5 (279-82). (Ioan Sava şi sol în Ardeal, la 1541), 206 n. 1, 404 n. 3.
Târgu-de-jos. V. Roman.
Târgu-Frumos, 448 n. 1.
Tarnack (Ioan), 308 (566).
Târnave (comitat), 508 (937), 1764-6, 1772.
Târnave (râu), 425 (778).
Târnova, 88 (152), 1478. (Mitropoliţi). V. Ralli (Dionisie).
Târnova (în Banat), 1790.
Târpiiu (rob de la, la Tatari), 1573 (2966).
Târşor (Novum Forum), 9 n. 8, 235 n. 2. (vama), 13.
Tasnad. V. Tăşnad.
Tăşnad, 726-7 (1334), 1174 (2182), 1282 (2372).
Tatari, 128 (233), 164 (302), 183 (333), 202-3 (365) şi 203 n. 1, 205-6 (370-1, 373), 208 (377) şi n. 1, 211 (381), 214 (386), 238 (434), 311 (572-3) şi 319 (591), 327 (606), 339 (629), 401 (757), 450-1 (838-9), 488 (906), 575 (1662), 630 (1175), 723 (1327-8), 724-5, 726 (1332-4), 728 (1336), 732 (1347-8), 733 (1352) şi n. 1, 734 (1356), 735-6 (1363, 1370, 1373-4), 738 (1380, 1382), 739 (1387, 1392-3), 742 (1407, 1409), 788 (1622), 789, 790 (1625), 794-5 (1629), 797-8 (1632), 800-1 (1637), 803 (1640), 815 (1658), 816-7 (1661), 821-2 (1665), 824, 857 (1710), 859 (1715-6), 866 (1729), 871 (1736), 895, 896 (1768), 897-8 (1771-2), 904-5 (1779), 905 (1780), 906-7, 908 (1781), 909-11 (1783-5), 917-8 (1792), 918-9 (1793-4), 920, 921 (1796), 923-4 (1801), 926-7 (1803), 935-6 (1814-5), 937, 938 (1817), 939-40, 942-4, 945 (1823), 950-1, 952-4 (1832-3), 959-61 (1841-2), 967-8 (1853), 970-1, 972-4 (1860-2), 976, 978 u. (1867), 984 (1874), 986-8 (1877-9), 989-90 (1881), 994-6 (1888-9), 998 (1892-3), 1002-3 (1898-9), 1005, 1017 (1922-3), 1027, 1029 (1939), 1033-4 (1945), 1036 (1948), 1037-8 (1951), 1058 (1981), 1064-6 (1994-5) şi 1066 n. 2, 1126-7 (2094), 1169, 1171 (2177), 1183 (2217) 1188 n. 1, 1190 n. 1, 1195-6 (2242), 1264-5 (2356-7), 1275-6 (2360), 1278 (2364), 1283 (2373), 1294 (2393), 1297, 1298 (2397), 1302, 1304, 1305 (2405), 1311 (2415), 1321-2 (2429) şi 1322 n. 2, 1332 (2448), 1355, 1384-5 (2538), 1386 (2543), 1389 (2548), 1390-1 (2554), 1393 (2560), 1395-6 (2565-6), 1401-2 (2581-2), 1403 (2586), 1404-5 (2591-2), 1407 (2597), 1412 (2609), 1462 (2738), 1471 (2771), 1503, 1550, 1560 (2938), 1645-6 (3057).
Tatari din Bugeac. V. Bugeac.
Tatari din Dobrogea. V. Dobrogea.

Tatari Nogai. V. Nogai.
Tatari în genere (întâmplări),
în Moldova la 1593, 720 (1321).
Hanul și Calga în luptă la 1597, 739 (1392).
spre Țara-Românească în 1621, 921 (1796).
iernatec în Moldova (1661), 1312.
se fac negustori în Moldova, 1405 (2591).
spre Țara-Românească în 1686, 1405 (2592).
la Câmpulungul Moldovenesc, 1446-7 (2689).
pradă la Bistrița, 1568 (2958).
spre Moldova. 1707 (3173-4).
Tatari (Hani: 1598), 740 (1398). (c. 1601), 788 (1622). (1602), 798 (1632). (1603). 801-2 (1639). (1617), 871 (1736). (1629), 967 (1853), 973-4 (1862). (1633), 991-2 (1884). (1651), 1196. (1653), 1223 (2291), 1227 (2295), 1229 (1657), 1266 n. (1658), 1281, 1283 (2373), 1286 (2369, 2378, 2380), 1288 (2383). (1668), 1333-5. (1683), 1385 (2540). (1686), 1403 (2586), 1405 (2591). (1688), 1412 (2610). (1689), 1418 (2620). (1691), 1446 (2686). (1693), 1454 (2707). (c. 1699), 1471 (2771). (fiul Hanului), 1605 (824). (fratele mai mic al Hanului, 1657), 1272.
Tatari (Calga: 1629), 973 (1862). (1632), 986 (1877). (1651), 1196. (1657), 1271-2. (1661), 1310 (2413), 1311-2 (2415). (1686), 1405 (2592).
Tatari (Nuredinul, 1626), 959 (1841). (1657-8), 1270-1, 1279 (2365). (1686), 1403 (2586), 1454-5 (2707) și n. 1.
Tatari (Subhancazi-Aga, 1657), 1270-1.
Tatari (Sultani, anume; în 1629), 977 (1865). (Murad, în 1626), 957 (1838).
Tatari (mârzaci, în 1657), 1272.
Tatari (Viziri în 1657), 1272.
Tatari (balgi-bașa, 1668), 1335.
Tatari (tălmaci ai Hanului: Garabet, c. 1816-9), 1573 (2966), 1684 n. 1.
Tatari (robi la), 976, 989 (1881), 998 (1892), 1278-9 (2364-5), 1283 (2373), 1305 (2405), 1321 (2429), 1322 (2430), 1335, 1560 (2938), 1684 n. 1. (fugari, 1629), 980 (1867).
Tatarul (Ioan, Curtean ardelean), 6 (7) și n. 1.
Tătilă (Tatul, Tutele; munte), 246.
Tatul (Voicu, boier muntean), 89 (154).
Taun (regiment imperial), 1567 (2957).
Tăurea (localitate), 1456 (2712).
Tăutul (boier moldovean, 1634), 1005.
Tăutul (Mihaiu, biv Logofăt), 1352 (2478) și n. 1, 1396 (2567), 1397-8 (2571).
Tăutul (Pătrășcan, Vornic de Câmpulungul Moldovenesc), 1347 (2466), 1350 (2471-4), 1351 (2475), 1409 (2602).
Tăuți (sat), 1661-2.
Teaca (sat), 442, 771 (1582), 772 (1587), 935-6 (1815).
Teceu (Tecsö), 351 (655). (Toma Pathó, jude de; 1604), 814-5 (1657).
Teke. V. Teaca.
Teke (Francisc), 742 (1407). (Ștefan), 804 (1642). V. și Jaray (Ștefan).
Telciu, 366, 552 (1016), 580 n. 2, 791 (1626), 792, 1076 (2008), 1289 n. 1, 1400-1 (2580), 1431 (2645), 1554, 1605 (3004). (protopopul Miron de), 1445 (2685), 1455 (2710). (cnezi), 792.
Telcz. V. Telciu.
Teleagă (Dragoș, dregător moldovean), 369 n. 6.
Teleagă (Ioan, cămăraș moldovean), 350 (653), 369 (691), 414.
Teleajin (localitate), 858 (1713). (drum), 1462 (2738). (pas), 96 n. 4, 693 (1276). (râu), 444 n. 1, 1058 (1981).
Teleky (familia), 1492, 1493 (2826). (contele Carol, 1784), 1763 (3340). (Mihail), 1381-2 (2531), 1400-1 (2580), 1416 (2616), 1417 (2618), 1419-20 (2622-3), 1427-8 (2639), 1429 (2641), 1430-2 (2643, 2645), 1492 n.
Teneket (Vistier), V. Vistieri (Matiaș).
«**Tennensel**» (sat în Moldova), 1338-9 (2452).
Teodor (pribeag moldovean în Ardeal, 1551), 485-6 (903).
Teodosie-Vodă (Domn al Țerii-Românești), 254 (464) și n. 1, 255 și n. 1, 256 n. 1, 257 n. 1, 261 (477) și n. 1, 271 n. 1.
Tereweny. V. Sykes (Ioan).
Terlungeni (sat; preoții din), 1561 (2943).
Terpen. V. Terpiiu.
Terpiiu (sat), 339 (628), 369 (692), 449-50 (837), 595-6 (1108). (paroh de), 450-1 (838). (Clement de), 449 (837). (Ioan de, 1546), 451 (838).
Teșila (mănăstire), 1458 (2721).
Teutoni, 40 (69).
Teutsch (Andreiaș), 1564-5 (2953-4), 1566 (2955), 1571-2 (2963), 1594-5 (2988), 1598 (2994), 1600-1 (2997), 1602 (2999), 1603-4 (3002), 1609-10 (3009), 1611-2 (3 12), 1614-5 (3015). (Ioan, jude, 1724), 1605-6 (3005), 1610-1 (3010-1). (baronul general de), 1684-5 (3114).
Thabiassy (Ioan), 416 (773). (Ștefan), 174-5 (321).
Thallóczy (Mateiu, jude al Curții), 17 (23).
Thamassy (Bernard), 380 (717).
Tharista. V. Sava.
Tharnog (Petru, din Peștișul-Mare), 167 (307).
Thasnad. V. Tășnad.
Thelegdy (Nicolae), 398 (753). (Ștefan), 162-3 (298-300), 227 (410). V. și Ardeal (vice-Voevozi).
Thelgffa, 228 (413).
Thelyska. V. Tilișca.
Themeskez, 294 (537).
«**Thingon**»-**Pașa** (1554), 506 (935).
Tholdalagy (Ioan), 1029-30 (1939). (Ioan iunior), 1416 (2616), 1417 (2618), 1430-2 (2643, 2645). (Mihail), 918 (1793), 920, 921 (1796), 972-3 (1861). (Nicolae), 1429 (2641).
Tholdy (Ștefan), 742 (1407), 764 (1523), 782 (1608).
Thomory (Laurențiu), 297 (543). (Nicolae), 255, 264 n. 2, 272 (496), 281 (510), 301 (551). (arhiepiscopul Paul, fost castelan de Făgăraș), 162 (298), 163 (300), 193 (352), 196 (358), 225-6 (407), 228 (413), 230 (317), 242 (441), 275-6 (1500). (Paul, vice-notariu, 1784), 1769 (3347). (Ștefan). V. Ardeal (Voevozi).
«**Thorbozlo**» (localitate), 311 (572).
Thorda. V. Turda.
Thorday (Nicolae, 1629), 976.
Thorma (Ioan, 1574), 1659 (1220). (Ioan, 1657), 1264 (2356). V. și Torma.
Thormas. V. Turdaș.
Thorna. V. Murany (Paul, de).
Thornaly (luptător ungur), 346 (644).
Thornay (notariu), 1617 (3017).
Thoroczkay (Ladislau), 742 (1407).
Thoryawasar. V. Turia.
Thot (Martin, 1545), 445.
Thür, 172 (316).
Thür (Thwur) (Benedict de). V. Ardeal (vice-Voevozi).

Thukos. V. Ticuş.
Thuolt (Emeric), 1754-6 (3325-6).
Thuróczy (Nicolae). V. Ardeal (vice-Voevozi).
Thury (Ioan), 509 (939).
Thurzó (Alexie, tezaurariu), 269 (491). (Gheorghe, sol în Moldova, 1673), 1353-4 (2481). (Sigismund, secretariu regal), 156 (284).
Ticuş (sat), 486-7 (904). (Săsesc, şi preot), 1337. (Românesc, şi preot), 961-2 (1843), 1337, 1600-1 (2997).
Tige (baron), 1567 (2957).
Tighinea (Bender), 731 (1342), 1005, 1065 (1994), 1069, 1389 (2548).
Tilişca (sat), 507-8 (937), 1578 (2974), 1580.
Timiş (comitat), 1769-70 (3348), 1788, 1790, 1792.
Timiş (râu), 780 (1604).
Timişul Bistriţei (râu), 792.
Timiş (pas în Ţara Bârsei, şi drum), 1185 (2221), 1685 (3114), 1704 (3153), 1706 (3170), 1721 (3226), 1722 (3232), 1730 (3244), 1799 (3394), 1803 (3420). (vamă), 1731 (3250), 1812 (3477). (vameşi, 1759), 1713 (3188). (Anton Quarin, directorul contumaciei), 1724 (3308-9).
Timişoara, 3-4 (4), 34-5 (59), 119 (205), 147 n. 2, 295 (540), 308 (567), 320 (594), 1286 (2379), 1310 (2413), 1710 (3179), 1769-70 (3347-8), 1779 (3361), 1823. (cetate), 106 (190). (Arsenal), 1786. (Fabrik), 1792.
Timişoara (comiţi: Ştefan Nagy, vice-comite), 106 (190). (în 1529), 316 (582). V. şi Báthory (Ştefan, 1516), Csáky, Petrovici (Petru), Som (Józsa de), Török (Valentin).
Timişoara (locuitori: Ioan Nagy), 388 (732).
Timişoara (Paşi: «Cazon», 1554), 506 (935). (alţii), 748 (1449). (în 1629), 979. (Ali-Paşa, 1661 u.), 1302, 1310 (2413), 1312, 1314-5 (2418).
Timişoara (tract), 1757 (3329).
Tisa (râu), 35 (61), 353 (658), 803 (1640), 926 (1803).
Tismana (mănăstire), 189 n. 4.
Tiuş (localitate), 666 (1233).
Tököly (Emeric, rege al Ungariei), 1431 (2644), 1432-4 (2647, 2649), 1446 (2686), 1502-3.
Török (Mihail, 1604), 812-4 (1656). (Ştefan, 1617), 873-4 (1739). (Valentin), 319-20 (592), 320-1 (594-5), 322 (597), 324 (600), 325 (603), 331-2 (615, 618), 343 (636), 346 (644), 389 (736) şi n. 3. (fiscal în 1784), 1747.
Tövis. V. Tiuş.
Tohani, 106 n. 1, 364 (681), 1359 (2489-90), 1366-7 (2499-501), 1458 (2718-20), 1473 (2782), 1730 (3243). (preoţi), 1561 (2943).
Tohât. V. Tăurea.
Tokaj, 803 (1640). (vin de), 1336.
Tolmács. V. Tălmaciu.
Tolnay. (Mihai, Hatman în Moldova), 732 (1346).
Tomeiani, 1800 (3398).
Tomnatecul (munte), 1050-2.
Tomşa (Vistier moldovean, 1529; omul său Cristea), 332-3 (617). (omul său Toma), 333 (617).
Tonciu, 1116.
Topanfalva. V. Câmpeni.
Topliţa, 1577. (Petru de), 631-3 (1178-9).
Topolog (obârşia—ului), 1475 (2791).
Tordaş. V. Turdaş.
Torenburg. V. Turda.
Torma (Petru, căpitan ardelean, 1652), 1210 (2271).
Toroczkó. V. Trăscău.
Torontal (comitat), 1769-70 (3348), 1788, 1790.
Tortien. V. Prejmer.
Toscana (regiment imperial de cavalerie), 1764.
Totca (Nan; boier al pretendentului Dan, fiul lui Dan), 53 (92), 54 n. 1.
Totfalu. V. Tăuţi.
Tracia, 542 (996).
Trapoldinus (Luca, notariu), 400 (754), 447 (832).
Trapezunt (Arap-Paşa de), 1454 (2707) şi 1454 n. 1.
Trapezunt (Gheorghe din), 1678.
Trăscău-Sân-Giorgiu, 1114, 1769 (3347).
Traú (Crisogon, episcop de), 5 (5), 1826 (3).
Trauzner (Luca), 803 (1640).
Treisteni (sat), 1125 (2089).
Trembowla, 1269, 1412 (2609).
Trencsin, 7 (9), 232 (423).
Trento (conciliul din), 450 (838).
Treppen. V. Terpiiu.
Trestia (localitate), 1185 (2221).
Treutel (Nicolae, Ban unguresc), 5 (5).
Trifăilă (pretendent moldovean), 201 n. 1.
«Tronko» (râu), 1333.
Trotuş (localitate), 399-400 (754), 421 (780), 488 (906), 506 (935), 537 (986), 570 n. 5, 733 (1350), 869 (1732), 895 n. 2, 974 (1862), 1217 (2284), 1222 (2290). (bâlciu), 400 n. 1. (cămăraşii Gavril şi Dimitrie, 1530), 360 (672). (vameşi), 696-7 (1282). (diacul Iacob, 1561), 569 (1052), 611 (1140). (locuitori: Ioan Farcaş), 399 (754).
Trotuşan (Vistier moldovean), 204 (368) şi n. 3, 274-5 (499) şi 274 n. 1, 3.
Tudor (boier muntean, 1475), 85 n. 1.
«Tüttala». V. Chehaia.
Turakhan (comandant turcesc), 30.
Turchiş (sat), 1730 (3243). (preotul Mateiu Tâmpea), 1562 (2946).
Turci (întâmplări şi legături): şi Împăratul rege Sigismund, 1821 u.
Ameninţă Ardealul în veacul al XV-lea, 6 (7) şi n. 1, 12 (13-4) şi n. 1, 14-5 (18), 17-8 (24; an. 1433), 18 (24), 20-1 (29-31), 25 (39; an. 1438), 38 (66), 59 (101), 66-7 (47), 76 (132), 85 n. 1, 94 (165), 104 n. 1, 106 n. 1, 109-10 (197), 112-3 (201-2), 116 (208), 134 (243) şi n. 3, 140-1 (255), 152 (277), 159 (292), 177, 385 (727).
prădă în Ţara Bârsei, 11-2 (12), 12 (14), 20 (27), 40 (70), 105 şi n. 1.
la Sas-Sebeş, 74 (128).
veşti despre ei, 66 (115), 91 (158), 123 (224), 126 n. 2, 128, 132-3 (240), 135 (244), 138-40 (250-3) şi 138 n. 2, 139 n. 1, 166 (306), 180 (329), 232 (423), 234-5 (430), 248-9 (449), 252 (457), 256 (467), 274 (478), 276-7 (502), 307 (564), 320 (593), 343 (636-7), 384-5 (727), 462 (859), 542 (996), 886 (1753).
dunăreni, 79 n. 3, 88 (152), 117 n. 1, 141 (256), 145 n. 1, 217 (391), 222 (402), 313 (575), 362 (678), 376-7 (1711).
şi ţerani ardeleni răsculaţi, 24-5 (48).
lupte cu Ioan Hunyady, 28 u., 35-6 (60-2), 37 (64), 41, 42 (73), 43-4 (76-7), 55 (94).
lupte cu Ladislas Postumul, 39 (68) şi n. 2, 40 (69).
fuga Sârbilor de ei, 59 (102).
năvala lui Ali-beg în Ardeal, 61-2 (106-8).

legături cu Matiaş Corvinul, 99 (176), 110 n. 2, 111-2 (199-200) şi 111 n. 1, 113 (237).
atac la Orşova, 115 (206).
luptă cu Pavel Chinezul, 119 (205).
pradă în Secuime, 128 n.
ajutor braşovean contra lor, 129.
cruciata lui Vladislav al II-lea, 156-7 (285-7).
pace cu Ungaria, 166 (306), 184 (334), 239 (435).
gătiri spre Semendria, 168 (309).
legături cu Vladislav al II-lea, 220 (397), 229 (415), 230 (316), 234-5 (428), 257 (462).
spre Orşova, 223 (403-4).
la Severin, 276 (501) şi n. 1, 282.
ameninţă Ardealul şi Ungaria, 278-9 (505), 288 (524), 293-4 (536), 296 (540), 297 (543), 329 (611), 339 (629), 343 (636), 396 (748), 402-3 (759), 404 (761), 405-6 (763), 407 (765), 420 (779), 439 (823), 440 n. 1, 443 (827), 444 (829), 450-2 (838-9), 461 n. 2, 479 (890), 492 n. (915), 536 (985).
legături cu regina Isabela şi cu fiul ei Ioan Sigismund, 580 (1073), 606 (1122), 630 (1175), 649 (1202), 711-2 (1309), 722 n. 3.
legături cu Ioan Zápolya, 308 (567), 363 (680).
pradă în Ţara-Bârsei, 357 n. 1.
Ştefan Majláth la ei, 417-8 (775).
legături cu Sigismund Báthory, 741 (1404), 742 (1407), 743 (1411), 789.
legături cu Moise Szekély, 797-8 (1632), 738 (1385), 739 (1392), 803 (1640), 816-7 (1661).
legături cu Ardealul după moartea lui Moise Szekély, 821-2 (1665).
legături cu Gabriel Báthory, 832 (1677).
legături cu Gabriel Bethlen, 883-4 (1750-1), 918-9 (1793-4).
legături cu Gheorghe Rákóczy I-iu şi al II-lea, 1252 (2333), 1265-6 (2357), 1283-4 (2374), 1285-6 (2378), 1301 (2401), 1302 (2402), 1311-2 (2415).
legături cu Mihail Apaffy, 1317-8 (2422), 1318 (2422).
la Oradea-Mare, 1673-4 (3088).
la Buda (1687), 1398 (2573), 1407 (2597), 1455 (2707).
legături cu Francisc Rákóczy, 1501 (2834).
legături cu Sârbii din Ungaria, 1503.
pace cu Imperiul, 1503, 1505-6 (2837), 1546 (2924).
primejdie pentru Ardeal (1717), 1565 (2953).
cu Polonii: pacea din 1617, 871 (1736).
războiul cel nou, 994-5 (1887-9). (pacea), 998 (1892).
nou conflict, 1003 (1899), 1027.
războiul din 1683 u., 1354 (2482), 1389-90 (2548, 2550), 1390-1 (2554), 1393-4 (2560), 1396-7 (2569), 1404 (2590), 1405 (2592), 1408 (2598), 1431 (2644), 1444 (2682), 1449-50 (2696), 1462 (2738).
legături cu Cazacii, 1196.
expediţia de la Cehrin (1668), 1335.
războiul cu Ruşii 1770, 1736 (3276).
prada în Ţara-Românească, 16 (21), 73 n. 7, 101-2 (180), 103 (182) şi n. 1, 104 (184-5), 149 (272).
legături cu Vlad Ţepeş, 45-6 (79-80), 54 (93).
legături cu Radu-Vodă cel Frumos, 58 n. 1, 76 n. 8, 79 n. 3.
legături cu Basarab-cel-Mare, 93 n. 1, 96 n. 4.
lupta de la Lunca-Mare, 101 n. 1.
pace cu Moldova, 117 (210).
spre Brăila, 131-2 (238).
cu Ştefan-cel-Mare contra Poloniei, 147 n. 2.
gătiri contra Moldovei, 164-5 (302, 304).
cereri de la Radu-cel-Mare, 169-70 (313).
la Turnu, 172 (316).
legături cu Mihnea-cel-Rău, 180 (330) şi n. 1, 181 (331), 182, 192-3 (351), 211 (382), 212 n. 4, 213 (385).
legături cu Basarab-Vodă Neagoe, 218 (394), 235 n. 2, 253-4 (462) şi 254 n. 1, 255 şi n. 1. (bir), 261 (477) şi n. 1, 263 n. 1, 267 (488) şi n. 1, 268, 273 (498).
primejdia pentru Moldova, 238 (434).
închinarea Ţerii-Româneşti, 277 n. 1.
legături cu Petru Rareş, 311 (573), 319 (591), 327 (606-7), 396-7 (750), 401 (357).
întărirea lui Radu-Vodă Paisie, 379 n. 1.
legături cu acesta, 401-2 (758), 406 (764).
fac cale la Bran, 379-80 (715).
legături cu Iliaş Rareş, 482 n. 4, 488 (906).
legături cu Mircea Ciobanul, 490 (911) şi n. 2.
ard Bucureştii, 512 n. 1.
legături cu Alexandru Lăpuşneanu, 596 (1109).
întărirea lui Ioan Potcoavă, 670-1 (1243), 674 (1249).
legături cu Iancu-Vodă Sasul, 681 (1261).
legături cu Aron-Vodă, 723 (1326).
legături cu Ieremia Movilă, 733 (1353), 734 (1357), 735 (1363), 741 (1404).
legături cu Mihai Viteazul, 732 (1348), 735 (1366).
legături cu Radu-Vodă Şerban, 816-7 (1661), 825.
legături cu Alexandru-Vodă Movilă, 868 (1730), 870 (1734).
legături cu Gaşpar Gratiani, 892 (1761), 895 (1765), 898 (1772), 904-5 (1779).
în epoca lui Mateiu Basarab, 1029 (1939), 1036 (1949), 1038-9 (1952), 1040-1 (1955).
legături cu Vasile Lupu, 1183 (2217).
legături cu Gheorghe Ştefan, 1204 n. 1.
legături cu Moldova în 1678, 1371 (2510).
curieri acolo în 1683, 1383-4 (2537).
ca suzerani ai Ţerii-Româneşti, 1491 (2824).
legături cu Constantin-Vodă Brâncovanu, 1508 (2841).
negustori, 88 (152), 666-7 (1234).
în Ţara-Românească, 151 (275), 190-1 (347), 1614 (3014), 1692 (3131), 1801 (3404). (oi din), 1460 (2727), 1406 (3430). (şi taxele crescute asupra Ardelenilor, 1783), 1745-6 (3315). (de la Nistru), 1778 (3359).
în Ardeal (şi legături de negoţ cu—ul), 512-3 (946), 1620-1 (3022), 1684 n. 1, 1734 (3268), 1790, 1793 (3379), 1801 (3404).
şi vama Imperialilor, 1721 (3227).
mărfuri, 1723 (3236).
varia, 1002 (1898), 1804 (3426). («sila -ească»), 1622 (3024).

Turci (Vizir în 1444), 30. (în 1480), 105 (187). (în 1546), 452 (840). (în 1591), 705-6 (1299, 1301). (în 1602), 789. (în 1604), 818. (în 1620), 884 (151). (Voevozi), 119 (205), 134 (243). (Ieniceri), 35 (60), 118 (212), 123 (225), 126 (230), 131 (237), 308 (567). (Serascher c. 1699), 1471 (2771). (Hadar, 1481), 115

(206). (Hasan-Aga, c. 1770), 1735 (3271). (catastife), 169 (313). (limba), 395-6 (747). (naipi), 35 (60). (moneda), 447 (833). (noua monedă, 1521), 249 (449). (prinşi la), 116 (208). (steaguri), 255. (şubă). V. tabla lucrurilor (şubă). (tribut ardelean către), 257-8 (471) şi 258 n. 1.
Turcia («Turkya»), 17 (24), 109 (196), 143 (260), 212 (382), 220 (398), 261 (478), 379 (714), 388 (732), 512 (946), 514 (948), 518 (951), 577 (1068), 606 (1122), 657 n. 1, 876 (1741), 1723 (3232), 1724.
Turciu. V. Bran.
Turcul (Ioan, negustor, 1494), 142 (259) şi n. 1.
Turculeţ (Constantin, ofiţer polon), 1406 (2593), 1417-8 (2619), 1420 (2624), 1444 (2682), 1440 (2697).
Turda, 25 (38), 34 (57), 42 (73), 62 (167), 71 (124), 92 (162), 118 (212), 144 (262), 145 (264), 162 (298), 163 (300), 173 (318), 215 (387), 235 (430), 242 (441), 318-20 (590, 592-3), 384 (726), 397 (750), 412, 421 (781), 423-4 (784-5), 434 (812), 435 (834), 437-8 (820), 445 (831), 467-8 (868), 472-3 (877), 479-80 (890-1), 526 (961), 565 (1043), 579 (1072), 581 n. 1, 625 (1167), 630-1 (1176), 649-50 (1203), 666-7 (1234), 683 (1263), 699-700 (1278), 770-1 (1572, 1575, 1577), 773 (1593), 803 (1640), 864 (1726), 918-9 (1793), 953 (1833), 1179 (2205), 1198 (2246), 1498-9. (Emeric, arhidiacon de), 421 (781).
Turda (comitatul), 1438-9 (2667), 1577.
Turdaş (episcopul românesc Pavel de), 635 (1183), 638-9 (1186), 645-6 (1197).
Turdaş (Avram, Petru, fiii lui Vlad Chiora din), 674-5 (1249-50).
Turia, 380 (716), 1469 (2764). (-de-jos), 15-6 (20).
Turnişor (sat), 331-2 (615).
Turnu, 172 (316).
Turnu-Roş, 52 n. 1, 81 (140), 88 (151), 107 (191), 145 (264), 224 (406), 272 (496), 344 (640), 693 (1276), 744 (1418), 789, 1173 (2180), 1508 (2840), 1513-4 (2848), 1541 (2916), 1556-7 (2932), 1566 (2955), 1569 (2960), 1570-1 (2962), 1572 (2964), 1584, 1587 (2979), 1589-91 (2981-3), 1595-6 (2989), 1805 (3428). (palisade), 1541 (2916).
Turnu-Roş (pârcălabi de: I. G. Wette), 247 (445). (Iacob Sachs de Harteneck), 157 (2962). (în 1569-70), 1719 (2960). (co-tricezimatorul Ioan Tekelt), 1513-4 (2848). (tariful la 1706), 1510-1 (2845).

Ţ

Ţara-Românească (întâmplări):
trecerea de oşti c. 1683, 1383 (2536).
preoţiri pentru Ardeal (şi în Moldova), 1627-8 (3036).
Doamna lui Duca-Vodă fuge în, 1344 (2461).
boieri din — cu case în Ardeal, 1491 (2824).
sfinţire de preoţi, 1675-6 (3094).
renegare de preoţi ardeleni, 1687.
adăpost de averi ardelene (1704), 1501 (2834).
Ardeleni în 1709; 1526.
Imperiali în 1789 u., 1797 u. (3378).
hoţi fugari din Ardeal şi Banat, 1791.
urmărire de hoţi ardeleni, 1792.
fugari din lipsă de lucru în Ardeal (1782), 1742 (3310).
Ţara-Românească (ispravnici de Scaun în 1645), 1128 (2100). (în 1677), 1369 (2504-6). (Caimacami în 1766), 1731 (3248). (în 1779), 1741 (3303).
Ţara-Românească. Mitropoliţi:
Macarie, 103 n. 1.
Serafim (1582), 689 (1271).
Teodosie, 1472 (2778), 1524 (2879).
Cozma, 1804 (3421).
Filaret (1793; şi omul său negustorul Pană), 1804 (3421).
Nectarie, 1813 u. (nepoata lui, Profira), 1814 (3491). (Nicolae Pitarul, omul lui), 1814 (3491).
Dionisie Lupu, 1814 (3487-8).
Mitropolia (şi logofătul Nicolae, 1825), 1814 (3487).
Ţara-Românească (mănăstiri), 106 n. 1.
Ţara-Românească (popa Vlaicul, 1651), 1195 (2239).
Ţara-Românească (boieri, vitele lor în Ardeal), 1112-3 (2058). (vite ale Braşovenilor în), 1803 (3409). V. Braşov.
Ţara-Românească (Cămara), 1692 (3131). (ispravnici), 1682 (3108), 1801 (3406), 1803 (3415).
Ţara-Românească (medici, 1689), 1414 (2614).
Ţara-Românească (export oprit), 1469 (2760). (negustori în Ardeal), 60-1 (105), 63-4 (110), 69 (121, an. 1468), 140-1 (254-5), 206 n. 1, 207 (374), 224-5 (406), 639-40 (1187), 666-7 (1234), 685 (1265), 704 (1298), 1459 (2723), 1587 (2979), 1620-1 (3022), 1734 (3268), (cărăuşi din — în Ardeal), 1556 (2931). (export de grâne din Ardeal, 1470), 75 (130). (în Ţara Bârsei), 55 n. 1. (în Ungaria), 80 n. 2, 224-5 (406: şi Moldoveni). (la bâlciuri), 1110 (2053) (drum spre Braşov), 1739 (3297). (piei în Ardeal), 1181 (2210). negustori în ţară (1707), 1518 (2863). (starostele Iorga, 1697). 1465 (2747). (Milmea fratele lui Anghel), 152-4 (279-80). (Dragotă, Nicula, Gherghina, Drăguş), 153-4 (279-80). (Chirca Milmea, Avedic, Gheorghe Grecul), 152-4 (279-80). (Vasile şi Ivan, 1644), 1119 (2069), 1123 (2076-7). (Pârvan, 1660), 1290 (2389). (export de vin în Moldova), 1379 (2525). (taxe crescute, în 1783), 1745 (3314). (judele negustorilor), 1743.
Ţara-Românească (drumuri în 1793), 1803 (3420).
vamă şi vameşi, 1514 (2849), 1589 (2982; an. 1721), 1723 (3252), 1724, 1730 (3247), 1731, 1733 (3262). (domnească), 1717 (3204). (prădarea ei în 1760), 1718 (3213). (ageasică), 1744.
vameşi (Costea şi Gheorghe, c. 1700). 1473 (2783). (Dumitru Brăilă, 1704), 1507 (2839). (Panaiot, c. 1760), 1715 (3197-8, 3200).
vătafi la hotar (1782), 1742 (3308). V. şi vătafi vii. 1779 (3363). (la hotarul Ardealului), 1548.
vin (export în Ardeal), 1482 (2814), 1508 (2841), 1546 (2925), 1575, 1620-1 (3022), 1644-5 (3056), 1670 (3079), 1703 (3152), 1718 (3210), 1796 (3374). (taxa pe vin), 1734 (3268).
vite (din Ardeal, la păşune), 1505-6 (2837), 1585 (2979), 1706 (3169, 3171). (din Ţinutul Sibiiului), 1509 (2842). V. şi Braşov (Şcheiu; vite).
Ţara-Românească (oaste în 1520), 243 (443). (c. 1683). 1383-4 (2537). (din Moldova, c. 1670), 1343 (2460).
Ţara-Românească (Vistieria), 106 n. 1, 135 (246). (tri-

but (c. 1470), 79 n. 3. (dajde, 1790), 1798 (3328). (bir), 1517-8 (2862).
„Ţara Ungurească", 1467 (2756).
Ţepeluş (porecla lui Basarab-cel-Mic), 109 (196) şi n. 1, 114-5 (205-6), 117 n. 1.
Ţicău (Ioan Cocoşca din), 636 (1184).
Ţigani, 152 (278), 238 (433) şi n. 1, 376 n. 1, 713 (1311), 1124 (2087), 1128-9 (2101), 1130 (2104), 1195 (2240), 1215 (2281), 1313 (2416), 1368 (2503), 1576 (2971), 1623 (3028).
Voevozi: Ilie şi Razmac (Răzvan?), 302 (553). hotnogul Grigore Kis şi Mateiu Bihary, 760 (1499). (juzi şi vătafi), 1483 (2783), 1812 (3476).
(în Ardeal), 1499.
(ai Braşovului), 1128 (2096), 1131-2 (2106).
(la Făgăraş), 376 (707).
(domneşti, supt Petru Rareş), 302 (553), 305 (559), 306 (562).
(mănăstireşti), 594 (1106), 627 (1169), 696 (1281).
(pentru var), 888.
(fugari în Ardeal), 305 (559), 722 n. 3, 752 (1455), 1132-4 (2107-9, 2111), 1135-6 (2114), 1137-8 (2115-7), 1148-9 (2137), 1154 (2144), 1160 (2158).
Ţigău (solgabirău de), 1016 (1919).
Ţinţari (popa Stoica şi sătenii anume), 1534 (2901).
Ţuţora, 694 (1278), 695 (1280), 898 (1772), 1397 (2569), 1412 (2609). (pacea din), 871 (1736).

U

Ucraina, 1265, 1320 (2428).
Udrea (pribeag muntean, 1554), 509 (939) şi n. 1.
Udrea Băleanu (Hatman). V. Hatmani (Udrea Băleanu).
Udrişte de Mărgineni (boier muntean), 1740-1 (3303).
Udrişte (boier muntean, 1592-3, 1600), 711 (1308), 757 (1475).
Ugron (Paul), 951-2 (1831).
Uiedin, 426 (789).
(Emeric şi Coloman Schneider, 1531), 362-3 (678).
Uifalău, 809 (1652). (Martin Man din, 1604), 809 (1652).
Ujbalvanyos. V. Ungurăşul (Nou).
Ujfalu (Petru Stanca de), 620.
Ujfalva. V. Uifalău.
Ujlak. V. Ardeal (Voevozi).
Ujvăr. V. Gherla.
Umendt. V. (Bistriţa: juzi, Amendt).
Ungaria, 1412 (2610). (cetăţi din), 1503. (fugari din Ţara-Românească în), 1508 (2841). (oastea, 1522), 255. (comerţ liber cu Moldova supt Ştefan-cel-Mare), 127 n. 2. (Palatin, în 1621), 909 (1783). (tezaurariu în 1488), 130 (235). (anexarea Ţerii-Româneşti la), 96 n. 4. Mine şi mineri în Ungaria 1427, 14 (17).
Ungaria (Ludovic, rege), (1), 2-3 (3-4), (6).
Ungaria Superioară, 1504 (2834).
Ungarisch-Brod, 201 n. 1.
Ungler (Luca, superintendent), 758 (1480).
Unguraş (cetate), 309-10 (569, 571), 315 (581), 325-6 (602, 604), 337 n. 3, 358 (669), 372 n. 2, 374-5 (705), 383-4 (725), 386 (729), 412, 416-7 (774), 419 (777), 428 (794), 436-7 (817-8), 442. (Rátzath, pârcălab de), 337 n. 3. (Paul Bank, pârcălab de), 412, 419 (777), 426 (789), 430 (800), 435 (813, 815) şi n. 2, 436 (816), 438-9 (821),
Ungureni, 1351 (2476), 1380 (2528), 1408 (2599),
Unguri (scad ca număr în folosul Românilor, 1676), 1363-4 (2495).
(nobili în Ardeal), 6 u. (8).
(ostaşi), 96 n. 4. (în oastea Ardealului), 996-8 (1890).
(mercenari), 279 (505), 572 (1057) 573 (1059), 575 (1062). (la Mihai Viteazul), 771 (1580). (în Ardeal, 1603), 801 (1638). (în Moldova), 1161-2 (2161), 1248 (2327). (în straja Moldovei, 1581 u.), 681 (1260-1), 683-4 (1263), 723 (1326), 731 (1342). (ca auxiliari la 1648), 1167 (2170). (cu Gheorghe Ştefan), 1222 (2290), 1234 (2303), 1246 (2322), 1277-8 (2363). (mercenari în Ţara-Românească), 189 n. 4.
negustori de piei în Moldova, 1277 (2362). (lemnari), 1790. (din Ungaria în Ardeal), 1317 (2421). (prădaţi în Ardeal, 1604), 813. (în Braşov), 1483 (2816). limba — scă: şi Românii, 1651. scrisori în ea către Domnii Moldovei, 1088 (2023).
Ungurul (predicatorul Ioan), 88 (152).
Urban (prepozit ungar), 94 (166).
Uricova (localitate), 1803 (3416).
«Urmen» (localitate), 487 (905).
Urmeniş, 963 (1845), 1093 (2031), 1178 (2202), 1302. (popa Petru), 1178 (2202). (Ioan de, meşter, 1629), 968 (1854). (Ioan şi Toader, hoţi), 969 (1855).
Urziceni, 1778 (3359).
Uşerel: Ioan al lui Iliaş Rareş, 475 (882). Petru al aceluiaşi, 471 (879), 472 (876).
Uşeri: Bălţatul (în Moldova, c. 1550), 722 n. 3. Bolea (al lui Alexandru-Vodă Lăpuşneanu), 534 (980), 535 (983). Cristea, 563 (1037). Ioan, 474-5 (881). Kefei, 565 (1042). Mateiu (al lui Alexandru Lăpuşneanu, Vornic de Câmpulung), 592-3 (1102), 619 (1158). Mihai (al lui Ştefan-Vodă Lăcustă), 387 (731). Vărzarul (al lui Alexandru Lăpuşneanu), 496 (919). (al lui Alexandru Lăpuşneanu, 1561), 567 (1048).
«Utoropi» (localitate), 1034 (1946).
Uţa (Bârsan din), 197 n. 1.
Uzon. V. Ozon, Ozun.
Uzun-Hasan (şah turcoman al Persiei), 88 (152) şi n. 3.

V

Văcărescu (Barbu, Vistier muntean), 1682 (3108), 1789 (3124), 1690 (3129). (Constantin Spătarul), 1574 (2967), 1692 (3131). (Ienachi), 1744. (Ştefan Vistierul şi Banul), 1689 (3124), 1701 (3145), 1714 (3192), 1717 (3206), 1737 (3283).
Vácz (episcopi): Francis Varday, episcop ales, 201 (363).
Ladislau Zalkan, secretariu, cancelariu regal, 225 (406), 244 (440), 248-9 (449).
Petru, 5 (5), 1826 (3).

Vad (episcopi): Ilarion, 366.
Anastasie, 337 (624), 354 (660), 722 n.
Tarasie, 453 (842).
Gheorghie, 476 (855).
Vadady (Gheorghe, 1600), 762 (1511).
Vadany. V. Guadagni.
Vadul-Gemenei, 1476.
Vadul-Genunii, 1476.
Vadul-Ocnei, 967 (1853).
Vadului (râul), 245.
Vai-de-ei, 3398.
Vaida-Cămăraş, 1112 (2057).
Vaida-Huniad. V. Inidora.
Vaida-Kamaras. V. Vaida-Cămăraş.
Vaida-Szent-Iván. V. Sântioana.
Vaida (Ioan, Trimes regal în Moldova), 611 (1141). (altul, 1689), 1422-3 (2628). (Toma, 1529), 325 (598).
Vaiu (Ioan, om al lui Gheorghe Rákóczy), 1026 (1935).
Valachalis (calices), 225 (407). (episcopatus, 1553), 495 (918). (lingua), 157 (288), 228 (413). (— icum idioma), 126 (229), 412, 463-4 (862), 671 (1244). (-orum lex et consuetudo), 717 (1316). (modus), 226 (407). (nacio), 665 (1232). (— ico, transsumptum ex), 506 (935).
Valahico-ilirice (confiniile militare), 1790.
Vâlcan (pas), 62 n. 5, 488 (906), 1721 (3226).
Vâlcanul Bârsei, 11-2 (12, 14), 1515 (2855).
Vâlcan („fratele lui Mihnea"; negustor muntean), 143 (260).
Valchid (localitate), 264 (482) şi n. 2.
Vâlcul (Oprea, 1592), 714-5 (1313).
Vale (în Ţinutul Sibiiului), 1581.
Valea Caselor, 288 (413).
Valea Cerbului, 1740-1 (3303).
Valea Crişului (?), 1697.
Valea Cucuruzului, 1476.
Valea Muierii, 1718 (3211).
Valea Popei, 1558 (2934).
Valea Surului, 1475 (2791).
Văleni (Ţinut), 1195 (2241).
Văleni-de-Munte, 1738 (3288). (vama şi vameşi), 1483 (2817), 1485, 1519 (2866), 1574 (2967). (vătaful Nicolae Poian), 1732 (3256).
«**Valliabul**», 1790.
«**Valliadény**», 1790.
Valpó, 385 (727).
Vama (localitate), 631 (1177), 668 (1238), 1081, 1082 n. (2015). (Lagăr din, 1567), 624-5 (1166). (Toader din), 636 (1184).
Vameşi. V. Vistierul Ieremia şi Câmpulung (Condea, vameş de).
Várad (podul dela), 749 (1451).
Várad. V. Belényessi (Francisc, de).
Varadin. V. Oradea-Mare.
Varady (Mihai, om al lui Gheorghe Rákóczy), 1025 (1933).
Varálja. V. Supt-Cetate.
Vărarea. 807 (1647), 1605 (3004).
Varaskezy, 24 (38).
Varday. V. Veszprém (episcopi de) (Paul) şi Warday.
Vârful Budislavului, 1475 (2791).
Vârful Cocilor, 1475 (2791), 1476.
Vârful Fetei, 1475 (2791).
Vârful Moaşei, 1475 (2791).
Vârful Pleşei, 1475 (2791).
Vârful-Rău, 246.
Varga (Gaşpar, trimes în Moldova), 803-4 (1641).
Varghiaş (privilegiu de comerţ cu Moldova, 1433), 19-20 (26).
Varhégy, 649 (1203), 701 (1292). (pârcălabi de), 650 (1204).
Varhel. V. Grădişte.
Varhély, 316 (1572).
Varhély (Mihail), 473 (878).
Varna, 1808 (3445).
Vărsătura Vadului, 246.
Vârşeţ, 1786, 1792.
Varta (Gheorghe, negustor ardelean), 1811 (3464-6, 3468, 3472).
Vartic (Hatmanul), 461 (858) şi n. 4.
Vasarhély. V. Oşorheiu.
Vasarhély (Valentin Ştefan, 1578), 674 (1249).
Vaskapu. V. Poarta-de-fier (a Ardealului).
Vaskoh. V. Vaşcău.
Vasluiu, 32 (53), 55 (75) şi n. 3, 93 n. 2, 98 n. 2, 128 n., 460 (856), 531 (972).
Váss (Anton) V. Maramureş (vice-şpan). (Gheorghe, 1594), 725 (1330). (altul; om al lui Gheorghe Rákóczy), 1025-6. (Ladislau, administratorul veniturilor Ardealului), 507-8 (937). (Ştefan, 1653), 1236 (2306), 1238 (2308).
Vasslay (Ioan, secretariu), 1623-4 (3030).
Vaşarheiu. V. Oşorheiu.
Vaşcău, 1752 (3322), 1756 (3327), 1761 (3336), 1772. (Francisc Szotoczki, judeţ, 1784), 1759 (3333).
Vătafi munteni: Bonciul (c. 1644), 1119 (2067). Drăghici (1708-9), 1523 (2876), 1533 (2896). Grozav, 722 n. 3. Leca (1697), 1463 (2741). Lupul (1644), 1123 (2080). Radu (1523), 277 n. 1. Stanciul (1564), 596 (1110). Vintilă (1644), 1119 (2068).
Veciu. V. Jeciu.
Vécs. V. Jeciu.
Végh (Petru, secretariu), 1668 (3076). (Ştefan, 1784), 1757 (3330).
Velasco (de), 1678 n. 2.
Velcz (sat), 1600 (2996).
Velencze, 1693 (3134).
Velsevch. V. Bebek (Emeric, de).
Veneţia şi Veneţieni, 63 n. 1, 414, 1404 (2590). (şubă «venicensis»), 226 (407).
Verböczy (Margareta), 356-7 (666).
Verböczy (Ştefan, cancelariu), 356-7 (666).
Verdzelescu (Vornic), 1320-1 (2428).
Veresmorth. V. Bethlen (Toma, de).
Veress (Ambroziu), 1181 (2210). (Andreiaş), 1415. (Matein, căpitan în 1620), 893 (1763).
Vermeş (sat), 369 (692), 765 (1529).
Verseoz. V. Vârşeţ.
Vesăud, 1582.
Vesselényi (Baltazar), 1021-2 (1928), 1024 (1932), 1025-6 (1934), 1117 (2063).
Veszöd. V. Vesăud.
Veszprém, 208-9 (376-7).
(episcopi): (Dimitrie, 1826 (3). Maternus, 5 (5). (Paul Varday, tezaurariu al Ungariei), 278-9 (1504-5).
Veterani (generalul), 1416 (2616), 1417 (2618), 1419-20 (2622-3), 1437-8 (2664), 1441 (2627), 1442-3 (2678-9), 1447-8 (2692), 1449 (2695), 1452 (2701).
Veveriţă (copil de casă, 1572), 652-3 (1210).

Veza (localitate), 1806 (3431).
Vice. V. Jeciu.
Vidin, 62 (107), 134 (243), 217 (391), 377 (710), 1808 (3445). (beg, sangeac de), 277 n. 1, 394 (746). (subașă de), 257 n. 1. (vadul), 141 (256). V. și Diiul.
Viechtern (baronul de, administrator al veniturilor Camerei împărătești în Ardeal și Oltenia), 1609 (3008), 1612-3 (2013).
Viena, 4 (5), 25-6 (40), 40 (69), 74-5 (129), 128-9 și n. 7, 130-1 (235-6), 343 n. 1, 498 (923), 503 (931), 506-8 (936-7), 510 (943), 540 (993), 542 (996), 1343 (2460), 1486 u., 1489-90 (2821), 1504 (2834), 1527 (2889), 1529, 1533-4 (2899), 1535-7 (2909-10), 1540 (2915), 1564-5 (2953-4), 1608-9 (3008), 1613 (3014), 1615 (3015), 1622 (3024), 1623-4 (3030), 1625, 1626 (3034), 1630 (3039), 1638 (3046), 1645 (3056), 1646-7 (3059), 1652-3 (3063), 1675-6 (3094), 1733 (3263), 1776 (3356), 1826 (3).
Viena (întâmplări): Turcii la, 1528 (2890). (tratatul din 1686), 1636. Brașoveni la, 1523 (2876).
Viéna (curs de), 1539. (măsuri de), 1733 (3266).
Vienești, 27-8 (43).
Vijnița, 1203 (2257). (Ignat Comaricescul din), 1420 (2624).
Villa Petri. V. Petrifalău.
Vincz. V. Vinț.
Vinczy. V. Vinczy.
Vineția (Hamza de), 124-5 (227). (Solomon Coman de), 594 (1105).
Vingard (localitate), 203 (367), 444 (829).
Vingarth (Ioan Horváth de), 200 n. 1.
Vinț («Vinc»), 966 (1850), 1498.
Vințul-de-jos, 494 (916), 1186-7 (2223). (Adam Steinkellner din), 943 (1820).
Virviz (protopopul neunit de), 1662.
Virziescu (Oxindie, misionariu unit la Armenii din Moldova), 1418-9 (2620-1), 1421-2 (2627).
Visegrád, 143 (261), 202 (365).
Vistieri (moldoveni): Iuga, 67 (118). Giurgea (c. 1504), 169 (311). Ieremia (și Mare-Vameș, 1527), 297-8 (542, 544). Ioan (1528), 305 (559). (Tomșa, 1529), 332-3 (617), 337 (624), 342 (634), 345 (642), 348 (649). Matiaș (c. 1535), 358 (669), 369 (692) și n. 3, 383 (724), 422 (782), 722 n. 3. (Stroici?; 1559), 550 (1012). (în 1591), 710 (1305). Ieremia (1596), 737 (1376). Crăstian (c. 1620), 887 (1755). Iorga (1644-5), 1128 (2097), 1139 (2119). Teodor (ispravnic de Scaun în 1683), 1386 (2542).
Vistieri (munteni): Albu (c. 1507-10), 53 (92), 178, 198 și n. 1. Cazan (c. 1480), 106 n. 1. Negre (c. 1480), 111 n. 2. Calotă (1507-8, 1511), 178, 189 n. 1, 213 (385), 214 n. 1. Horvat (1511), 213 (385), 214 n. 1. Costea (1509-10), 189 n. 4, 201 n. 1. Dragomir (1510), 206 n. 1. (alt Albu), 210 (378). Dumitru (1517-20), 235 n. 2, 247 (445). Oprea (1518), 238 (433). Vancea (1523), 272 (496). Sava (1527), 299-300 (548). Tudor (de Orbaș; 1547, 1555), 464 (862), 511-2 (945).
Vistiernicel: Bălțat (al lui Iliaș Rareș), 466 (865). (Stroie, Stroici; în Moldova, la 1559), 549-50 (1011).
Vișău, 1265-6 (2357).
Vișăul-de-mijloc, 976.
Vișăul-de-sus, 307 (565), 1289 n. 2. (Gavrilă de), 307 (565), 360-1 (673), 367 (687).
Viteazul (Nicolae, om al lui Mihai-Vodă), 769 (1564).
Vitéz (Gheorghe), 1181 (2210). (Nicolae), 742 (1407).
Vittka. V. Takony (Ștefan).
Viza (sangeacul de), 394 (746).
Vizakna. V. Ocna Sibiiului.
Vizakna (Nicolae de), 35 (60), 39 n. 2, 47 (82), 55 (94), 59 (102).
Vizolya, 397 (751).
Vlad-Vodă (uzurpator împotriva lui Mircea-cel-Bătrân), 1822 u. (3).
Vlad Dracul (Domn al Țerii-Românești), 22-4 (34-6) și 23 n. 1, 24 n. 1, 25 (39), 27-8 (43), 31-2 (52), 72 n. (Haneș, omul său), 23 (35).
Vlad Țepeș (Domn al Țerii-Românești), 34 (58), 37 (64), 42 n. 2, 44 (77) și n. 1, 45-7 (79-82) și 47 n. 3, 48-9 (84, 86-7), 50-1 (89) și 50 n. 1, 51 n. 3, 52-4 (91-2) și 52 n. 1, 54 n. 1, 55 n. 1, 56-7 și n. 1, 58 (100) și n. 1, 2; 72 n., 73 n. 7, 84-5 (146) și 85 n. 1, 86-7 (147-9), 92 (162), 93 (163) și n. 2, 94 (164) și n. 2, 95-6 (168-9) și 96 n. 4, 100 n. 1, 109 n. 1, 216 n. 1. (soția sa), 72 n., 216 n. 1. (fiul său Vlad), 141 (257) și n. 1, 144-5 (263) și 145 n. 1. (fiul Mihail). V. Mihnea-Vodă cel Rău. (rudă), 145 n. 1. (omul său Crăstian), 56 (96). (omul său Petru Sor), 49 (87). (omul său Sebastian), 94 (164).
Vlad Călugărul (Domn al Țerii-Românești), 47 (82), 98 n. 2, 103 n. 1, 109 n. 1, 110 n. 1, 111 n. 2, 114 (205) și n. 1, 117 (210) și n. 1, 118 n. 3, 124 (226), 126 (229), 131 (237), 133 (241), 134 (243), 135 (246), 136-7 (248), 138 (250), 142 (258), 143 (260), 147 n. 1, 151 (275), 177, 194 n. 1, 207 (374). (omul său Bonedec), 68 n. 2, 143 (260). (oamenii săi Danciul și Florea), 117 n. 1.
Vlad-Vodă Vlăduț (Domn al Țerii-Românești), 206 (372) și n. 1, 207 (374-5), 210 (379), 211-2 (382-3) și 212 n. 4, 213-4 (385) și 214 n. 1, 215-6 (388), 217 (391), 218 (394). (pacea cu Ungaria), 213-4 (385). (omul său Baiul), 212 (383). (omul său Ruhat), 212 (373), 216 (388).
Vlad-Vodă Vlăduț (pretendent muntean), 255 și n. 1.
Vlad-Vodă Înecatul, 357 n. 1, 358 (668), 359-60 (671), 361 (675), 363 (679-80), 368 n. 1.
Vlad-Vodă Vintilă (Domn al Țerii-Românești), 189 n. 4. V. și Dragomir Călugărul.
Vlădeni (în Ardeal), 1718 (3214-5).
Vlădescu (Șerban, ispravnic de Câmpulung), 1458 (2720), 1464 (2743), 1469 (2761, 2764), 1480 (2805).
Vladislav (rege al Ungariei și Poloniei, † 1444), 30.
Vladislav al II-lea (rege al Ungariei și Boemiei), 132 (239), 133-4 (242-3), 135 (245-6), 137 (249), 138-9 (252), 143 (261), 144, 145-6 (263, 265-6), 147 n. 2, 148-9 (270-2), și 148 n. 1, 150 (273), 151 (275), 152 (278), 155-6 (283-4), 156-7 (286), 159 (292), 160-2 (294-7), 162-3 (299-300), 164 (302), 165-6 (305), 166 (306), 168, 169 (312), 170 (315) u., 172-3 (317-8), 174-5 (319 321-2), 177 u. (327), 179 (328), 180-1 (1330-1) și 180 n. 1, 182-3, 184-7 (235-7), 192 (350), 193 (352), 194-5 (355), 196 (357) și n. 1, 198, 200 (362), 201-2 (363-4) și 201 n. 1, 202-3 (365), 208-9 (376-7), 211-2 (382), 213 (385), 215-6 (388), 218 (394), 222 (402), 223-4 (404-5), 224-5 (406), 227 (410), 231 (419), 232 (421), 279 (505), 1831. (solul său în Moldova, Moise, «magister Curie»), 155 (283).
Vladislav-Vodă (Vlaicu, Laicu; Domn al Țerii-Românești), 6 (1) u., (7) și n. 1, 10 n. 2.
Vladislav al II-lea (fiul lui Dan; Domn al Țerii-Ro-

mănești), 35 (60), 36 (62), 37 (64), 38 și n. 3, 39 (67), 41 (72), 42 și n. 2, 43 (74), 44 n. 1, 47 (82), 73 n. 7, 100 n. 1. (soli ai săi: Crâstea și Mihăilă), 38 (65).
Vladislav al III-lea (fiul lui Vladislav; Domn al Țerii-Românești), 214 n. 1, 267-8 (489) și 267 n. 1, 268 n. 1, 272-3 (497) și 272 n. 1, 273 n. 1, 277 n. 1, 281 (509) și n. 1. (boieri ai săi: Teodor Capotă, Drăgan și Șerban), 277 n. 1. (omul său Vlad), 268 n. 1. (oamenii săi Ganea și Lupul), 272 n. 1.
Vladislav-Vodă. V. și Vlad Țepeș.
Vlaicu (boier muntean, 1509), 189 n. 4.
Vlașca (județ), 1807 (3441).
Vlașcu (munte), 246.
Vlășculeț (munte), 246.
Voevodul (Toma, Moldovean, 1529), 346 (645).
Voila, 507-8 (937).
Voineasa (munte), 1476.
Voinescul (munte), 245.
Voinești, 1803 (3416).
Vornici (munteni): (în 1469), 73 și n. 7. Vlad (c. 1470-80), 73 n. 7, 106 n. 1, Neagoe, 106 n. 1. Cazan (1482), 110 n. 1. (în 1494), 142 (259). Vlad (pretendent, poate fiul lui Vlad Țepeș), 141 n. 1. V. și Vlad Țepeș (fiul său Vlad). Badea (1507), 178. Colțea (1507), 178. Stroe (1507), 178, 179 (327). Dumitru (1507), 178 n. 7. Șuică (1509), 189 n. 1. Cocora (1511), 213 (385), 214 n. 1. Stoica (al lui Mihnea-cel-Rău), 201-2 (364) și 201 n. 1. Bogdan, 213-4 (385) și 214 n. 1. Calotă (1517 - c. 20), 235 n. 1, 2; 247 (445), 271 n. 1. Radu (ispravnic de Scaun în 1521), 254 n. 1. Vlaicul, socrul lui Radu-Vodă de la Afumați, 265 n. 1. Drăgan (1523), 277 n. 1. Neagu (Neagoe, 1529), 321-2 (596), 331-2 (615-6). Stănilă (mama și soția lui), 512 n. 1. (Andronie, c. 1643), 1119 (2070). (Dragomir, al lui Mateiu Basarab), 1119 (2069), 1123 (2076-7, 2080-1). Vâlcu (1677), 1369 (2505).
Vornici (moldoveni): Isaia, 67 n. 7. Neagu (1523), 273 (498), 274 n. 1. Oraș (1592), 713-4 (1312). Dragoș (1593, 1599-600), 721 (1323), 747 (1444), 748 (1449), 752 (1456), 761 (1503, 1505), 765 (1531). Huru, 722 n. 3. Mogâl de, 773 (1594). Mieniul (Neniul, 1638), 1046 (1965), 1431, 15 (20).
Voroneț (mănăstire), 733 (1353), 969 (1855), 1048 u. (1969), 1088 (2023), 1177 (2196).
egumeni: Teodosie (c. 1616-31), 870 (1733).
Partenie (c. 1635-45), 1015-6 (1918), 1128 (2099)[1].
Nicolae (1635-45), 1016 (1920).
Epifanie (1636), 1023 (1930).
călugări: popa Mihail (c. 1635-45), 1015-6 (1918). (Gavriil), 1016 (1918).
Vraciul (Radu, 1545), 440 n. 1.
Vrancea (drum de negoț prin), 15 (20).
Vrânceanul (Ioan, 1535), 370 (694) și n. 1, 575-6 (1064), 583 (1082).
Vucević (Vuković, Wolfgang), 612 (1143), 630-1 (1176).
Vucitrn (sangeacul de), 394 (746).
Vurperul (sat), 1498.

W

Waag (râu), 7 u. (9).
Wachsmann (furnisor imperial, 1705), 1508 (2840).
Waldorf. V. Aldorf.
Wallendorf. V. Aldorf.
Wallendorf („Woldryf") (Emeric Martin de), 78 (135-6). (Endrys Bendykin și Chatys Nebyrin), 78 (136).
Wallendorf (Oberst). V. Aldorful-de-sus.
Wallis (contele Paul), 1642.
Wallis (generalul de), 1644-5 (3055), 1688 (3120), 1702-3 (3146-7, 3149, 3152), 1705 (3162). (legături cu Brașovul), 1688 (3121), 1690 (3126).
Walthodia. V. Valchid.
Warasiensis. V. Varghiaș.
Warday (Paul, prepozit de S.-Sigismund, tezaurariu al Ungariei), 247-8 (446).
Wayda. V. Voevodul.
Wayda (Toma). V. Vaida.
Wayla. V. Voila.
Waywodicz. V. Laski (Ieronim).
Weech (Vécs). V. Jeciu.
Weidenbach. V. Ghimbav.
Weissenberg (secretariu imperial), 1489-90 (2821).
Weresmarth. V. Gereb (Petru, de).
Wermes. V. Vermeș.
Wette (dr. Ioan Gheorghe, pârcălab de Turnu-Roșu) 247 (445).
Wiener-Neustadt, 127 (231), 129 n. 7.
Winczy (Ștefan, jude regal), 167 (307).
Wittenberg, 577 (1018). (Andreiu Marci, student sas la), 585 (1086), 599 (1109).
Wolcan. V. Vâlcan.
Woycachowski (Stanislas Cristofor, ofițer polon în Moldova), 1390 (2552).
Wydenbach. V. Ghimbav
Wyngarth. V. Horváth (Gaspar de).
Wyzaknay (Gheorghe). V. Ocna (Gheorghe de).
„Wyneeph" (localitate), 27-8 (43).
Wyngarth. V. Gereb (Ioan de).
„Wyzekel" (localitate), 135 (245).

Z

„Zaarlegy", 682-3 (1262).
Zaberdinus (Matiaș). V. Oradea-Mare (episcopi de).
Zabola. V. Mikes (Toma, de).
Zaczaly (Ioan), 308 (566).
Zagna (munte), 246.
Zagra (sat), 367 (687), 1436 (2656), 1466 (2753), 1605 (3004). (Nemți în), 1466 (2753).
Zak (Petru). V. Zok.
Zakerezthur. V. Crișturul-Săsesc.
Zalanczy (Gheorghe), 662 (1225). (Ioan, secretariul lui Radu-Vodă de la Afumați și al lui Moise-Vodă), 286 (520), 344 (639), 383-4 (725), 386 (729), 411 u.
Zalatna. V. Zlatna.
Zălău, 1768 (3346).
Zalkay (Andreiaș, 1620), 896 (1767).

[1] A se schimbă data ultimei bucăți în acest sens.

Zallaspataka (Ioan Sărăcin de), 280 (508).
Zam (localitate), 1769 (3347).
Zámbo (Daniel, funcționar imperial, 1784), 1766 (3342).
Zamfira Doamna (fiica lui Moise-Vodă), 407 n. 3, 529 n. 2.
Zamosfalva. V. Someșfalău și Ardeal (vice-Voevozi: Ladislas Mykola).
Zamoyski (Ioan, Hatman și cancelariu al Poloniei), 734 (1356).
Zănoaga (munte), 212 n. 1.
Zanthal (Francisc, vameș), 1111 (2055), 1157 (2150).
Zantho. V. Sântău.
Zantho (Lațcu de), 33 (56).
Zanyzloffy. V. Báthory (Ștefan, de).
Zaplonczay (Simion), 1257 (2343), 1265 (2357), 1280-2 (2371).
Zápolya (Ioan, Voevod, al Ardealului, apoi rege al Ungariei), 181 (331), 201 n. 1, 214-5 (386-6), 216-7 (390), 218 (392), 219-20 (397), 220 (399), 222-3 (403), 224 (405), 227 (409, 411), 228 (412), 229-30 (415-6), 232 (423), 233 (425), 234 (427), 235 (430), 238 (434), 241 n. 1, 244 u. (445), 251 (455), 253 (459-60), 254 (464), 256-7 (468), 260-1 (475-8), 262 (479-80), 263 (481) și n. 5, 267 (488) și n. 1, 271 (494), 272-3 (497) și 272 n. 1, 274 (478), 282 (511), 283 (513), 286 (521-3), 288 (524-5), 289 (526-7), 298-9 (545-7), 300 (549), 303 (554), 308 (566), 308-9, 310 (571), 313 (576), 315-6 (582), 318-9 (590-1), 321-2 (596), 325-6 (602-4), 327-8 (606-7), 329 (611), 331, 332 (616-8), 334 (619), 338-9 (626-8), 340 (629, 631), 341, 343 (636), 344 (640), 346 (644), 352 (657), 356 (664), 357 (667), și n. 1, 361-2 (675-6), 363 (679-30), 364 (682), 372 n. 2, 377-8 (711-2), 379-80 (713-5), 381 (718-9), 382 (721), 385 (727), 387, 388 (732, 734) și n. 1, 389 (736) și n. 3, 390 (737), 392 n. 4, 411-2, 420 (779), 475 (882), 506 (935), 531 (972), 722 n. 3. (Ioan, tezaurariul său), 299 (547).
Zápolya (Ioan Sigismund, principe al Ardealului), 375 (707), 394-6 (746-7), 404 (761) și n. 1, 404-5 (762), 410 u. (771), 420 n. 2, 475 (882), 478-9 (888), 479-80 (890-1), 495 (917), 501-2 (928), 506-7 (935-6), 520 n. 1, 527 (963), 528 (966), 531 (973), 534 (980-1), 539 n. 4, 549 (1009), 550-1 (1013-4), 553 (1017), 565 (1043), 566 (1045), 569 (1052), 571-3 (1056-7, 1059), 579 (1072), 580-2 și 580 n. 2, 581 n. 1, 582-3, 584-5 (1084-5), 586-7 (1089-92), 590 (1095, 1097), 591, 592 (1101), 593-4 (1104), 595 (1107-8), 599-600 (1117), 606 (1122), 608 (1135), 611 (1140), 612 (1143), 614 (1149), 615 (1152), 624 (1165), 625-6 (1167-8), 627 (1170), 629-31 (1174-6), 635 (1183), 638-41 (1186-9), 642 (1191), 645, 649 (1202). (cancelariul său în 1562), 579 (1072).
Zara (Petru, episcop de), 5 (5).
Zarand (comitat), 1753-4 (3324-5), 1759-60 (3333-4, 3336-8), 1762-3 (3339-80), 1764, 1765 (3343), 1767-8 (3345), 1771-2 (3351), 1776-7 (3357); 1828. (tabula), 1751 (2320), 1752-3 (3322-3).
Zârnești, 106 n. 1, 364 (681), 1195 (2241), 1315-6 (2419), 1322 n. 2, 1458 (2719-20), 1534 (2903), 1679 (3100), 1685 (3114), 1713-4 (3191), 1733 (3265), 1798 (3384). (bîrăi: Dan, 1709), 1534 (2903). (Aldimir, 1761), 1718 (3212). (dregători), 1481 (2813). (preoți), 1561, (2943). (vătafi), 1481 (2813). (locuitori), 306 (561). (fugari în Țara-Românească), 1534 (2903). (Stoica de, 1592), 714-5, (1313).
Zay (Francisc), 595 n. 1.
„**Zazock**" (Ținut), 543-4 (1000).
Zebynyel. V. Sibiiel.
Zechen. V. Săceni.
Zegen (domnul din, 1581), 682-3 (1262).
Zekel. V. Székély.
Zekelwasarhel. V. Oșorheiu.
Zelesthye. V. Săliștea Maramurășului.
Zelestyey (Ioan), 764 (1523), 769 (1564).
Zeleștat. V. Siliște.
Zelysthye. V. Săliște.
Zemplin (pacea din), 1546 (2924).
Zentagotha. V. Sântagata.
Zentbenedek. V. Sânbenedec.
Zentgergh. V. Sângiorz.
Zentgiorgeny. V. Sângiorz.
Zenthelek, 921 (1796).
Zentiob. V. Sâniob.
Zentivan. V. Ardeal (Ștefan Dobó, Voevod de).
Zentpeter. V. Sânpietru.
Zerdahel. V. Miercurea.
Zerdahely (Ioan Parvus), 99-100 (177). V. și Imreffy (Mihail).
Zerechen (Ioan), 308 (566).
Zezerma (Wolfgang de), 322-3 (598-9).
Zichy (Carol, conte), 1671 (3082).
Zidari (Adrian, Gheorghe, Andriaș, ai lui Petru Rareș), 448 (834).
(Ioan al lui Petru Rareș), 447-8 (833, 835), 449-51 (837-8) 453 (841), 454-5 (845), 455-6 (847), 460 (855), 469 (870), 470-1 (873), 495 (917), 496-7 (919, 921), 513 (947), 514 u. (949-50), 520-1 (954), 537 n. 1.
(Iani, 1714), 1557 (2933).
(Luca al lui Petru și Iliaș Rareș), 448 (834), 465-6 (865).
Zidradin. V. Sinadinò.
Zilah. V. Zălau.
Zimnicea, 1622 (3026).
Zips (comitat), 1775-6 (3356). V. și Bachy (Francisc).
Zitay (Gheorghe, 1641), 1075 (2006).
Zlatica (pădure), 30.
Zlatna, 937-8 (1816). (domeniul), 1770-1 (3350), 1776-7 (3357).
Zohar. V. Suhard.
Zok (Petru, informator bistrițean, 1602), 790 (1625), 792, 826 (1668), 829 (1672).
Żolkiew, 1399 (2576), 1455 n. 2.
Żolkiewski (Stanislas, Hatman al Poloniei), 873 (1738).
Zolyomy (Elisaveta), 928-9 (1806). (Emeric), 90 (155), 107 (191). (Ioan, jude al Curții în Gherla), 894.
Zombor (localitate), 1281.
Zopor (localitate), 765 (1532). V. și Zupor.
Zosin (Pătrașco, boier moldovean), 1313 (2416). V. și Pitari (Petrașcu).
Zsitva. V. Jitva (?).
Zunyogzeg. V. Majláth (Mateiu), (Ștefan).
Zunyogzeg (Dimitrie, fiul lui Coste Furcă de), 665 (1231).
Zupor. V. Swlyok (Ioan).
Zylassy (Francisc), 455 (846).

TABLA LUCRURILOR

A

Abă, 1290 (2389), 1510.
Abrac, 1175 (2187).
Aconit, 414.
Adălmaş şi adălmăşari, 1013 (1912).
Adămască (galbenă), 1401 (2581). (roşie), 1424 (2632).
Adetiu, 1359 (2489). (-iul moşiei), 1574 (2967). (muntelui), 1514 (2849).
«Aerbess», 362 (678).
Afurisanii, 1468. (cărţi de-ie), 189 n. 4, 1623 (3027). (de Patriarh), 1458 (2721). (în Ardeal), 1496.
Ajutorinţă (în Bucureşti, 1790), 1798 (3382).
Albine, 722 n. 3.
Altiţe, 1434 (2650).
Aluni, 1770-1 (3350).
Ambac, 1416 (2617).
Amenzi, 621 (1160), 658. (de vamă în Ardeal), 1556-7 (2932).
Angarii, 262 (479), 1692 (3133).
Antimise, 1814 (3487).
Apă distilată, 623 (1164).
Apeturi (în Ardeal), 248 (448).
Aprozi («aprodiani»), 1128 (2100), 1822 (2). (ceauşi în Ţara-Românească, 1723), 1604 (3002).
Aramă, 559 (1030), 741 (1401-2), 769 (1566), 826 (1668), 1763 (3340). (oale de), 159 (291).
Arcaşi, 158 (290), 236 (430), 1822 (2).
Arce, 9, 69 (121), 206 n. 1, 211 (382), 215 (386), 499, 502 (929), 572 (1057), 1176 (2191), 1476. (în expediţia ardeleană din 1423), 13.
Arendă, 748 (1446), 750 (1452), 1479 (2800), 1554, 1718 (3212), 1810 (3459), 1815 (3494). (în Ardeal), 1500 (2830), (de venituri), 510 (943). (în munţi), 1799 (3393).
Arest, 1622 (3024).
Argint, uri, 191 (349), 238 (433), 247-8 (446), 259 (473), 592 (1101), 673 (1248), 861 (1721), 927 (1804), 969 (1855), 1206 (2263), 1424-5 (2632), 1502, 1515 (2851), 1516-7 (2858-9), 1522-3 (2873, 2876), 1525 (2884), 1527 (2887), 1532 (2893), 1534 (2902), 1763 (3340), 1769 (3347). (boieresc si mănăstiresc), 898 (1771). (cu flori şi neted), 1520 (2870). (sfărâmături cu oca), 1427 (2638). (oprirea exportului din Ardeal), 875-6 (1741), 1487-8, 1538, 1586, 1588 (2980). (vase din Braşov pentru Constantin-Vodă Brâncoveanu), 1520-1 (2869-70).
Argintari, 45 (79), 73, 81 (140), 226 (307), 236 (431), 237-8 (433), 248 (448), 249 (450), 368 (688) şi n. 1, 378 (712), 513 (947), 526 (962), 574 (1060-1), 1290 (2388), 1515 (2851, 2853), 1517 (2859), 1520 (2869). V. tabla numelor: Argintari (Gheorghe Mai ş. a.).
Argintărie, 209 (378), 348 (648), 463-4 (862), 526 (962), 1117-8 (2064), 1373 (2502).
Arhive, 497 (921).
Armăsari, 1284 (2375).
Armaşi, 1081.
Arme, 29 (46), 52 (90), 85 n. 1, 114 (205), 123 (223), 211-2 (382), 216 (388), 238 n. 1, 990 (1882), 1039 (1953), 1773 (3352), 1784-6. (din Ardeal), 38 (66). 130 (235), 201 n. 1. (din— în Ţara-Românească), 257 (468). (din — în Moldova), 75 (131). (goale), 1053 (1974).
Armurieri, 1629-31 (3038), 1639-40 (3048), 1786.
Arvună, 74 (128), 1473 (2782), 1481 (2807), 1518 (2864), 1520 (2869). («sentencionalis»), 515 (950).
Aspri (bani), 9 n. 1, 35 (59), 114 n. 1, 176 (326), 183 (333), 226 (407), 304 (557), 357 n. 1, 388 (732), 393 (744), 471 (874), 606 (1121), 1725, 1730 (3243-4, 3246). (turceşti), 170 n. (315). («buni» turceşti, 1591), 705 (1299).
Astrahan (blăni de), 10 n. 2.
Aşezământ, 1692 (3132-3), 1714 (3192-3).
Atlaz, 226 (407).
Aţă, 742 (1408), 1716 (3201). (colorată, *fejlö*), 1510, 1511 (2845). (turcească), 1510.
Aur, 53 (55), 191 (349), 247 (446), 257 (470), 259 (473), 371 (697), 540 (992), 592 (1101), 834-5 (1680-1), 1502, 1763 (3340), 1769 (3347). (exportul de, din Ardeal, oprit), 875-6 (1741), 1538, 1586, 1588 (2980). (din Moldova), 230-1 (418). (vergi de), 1500 (2831). (cununi de), 367-8 (688), 378 (712). (spălători de) 232 (421). V. şi aurari.
Aurare, 1424 (2632).
Aurari, 290 (529), 336 (623), 567 (1048).
«Aymer», 362 (678).
Azil (drept de, la Români), 1623-4 (3030).

B

Babaci, 57 (98).
Băcani, 1464 (2743).
Bacĭ, 419 (778), 1557 (2933).
Băi (clădiri de), 599 (1116) și n. 2.
Baiere, 1685.
Bălciuri, 126 (230), 161 (296), 169 (312), 290-1 (530), 400 n. 1, 439 (822), 451 (838), 472 (877), 582 (1079), 1060 (1985: „bolciu"), 1061 (1986), 1480 (2802, 2804), 1780 (3364), 1792, 1802 (3410). (în Ardeal), 1498, 1551-2, 1575. (rânduiala lor, în 1720), 1497 (2829). (la Celatea-de-Baltă), 155 (283). (în Moldova; orânduiala lor la 1561), 569-70 (1054). (la Neamț), 753 (1457). (în Țara-Românească), 1743.
Balgibașlâc, 1335 și n. 1.
Baluri (de marfă), 1511 (2845).
Ban (boier muntean). V. tabla numelor: Bani.
Bani (monedă; «obulus»). 9, 283 (514), 1133 (2110), 1215 (2281), 1342 (2458), 1382 (2531), 1402 (2582), 1460 (2727, 2729), 1464 (2744), 1479 (2798), 1508 (2841), 1534 (2903), 1574 (2967), 1578 (2973), 1682 u. (3111), 1689 (3122), 1691 (3130), 1692 (3131-3), 1723 (3132), 1724-5, 1728-9 (3241), 1730 (3247), 1734 (3268), 1743-4. (vechi), 1692 (3131-3), 1720 (3222). (albi), 566 (1046). (roșii), 106 n. 1. (mănunți), 1177 (2195). (falși, răi), 509 n. 2, 1329 (2444). (schimb), 566 (1046).
în Ardeal: (mici), 35 (59). (noi), 34-5 (59). V. și Brașov, Sighișoara. (export oprit din), 1608-9 (3008).
în Țara-Românească, 1549 (2929). (bătuți în Ardeal, 1441), 27-8 (43). (vechi și mărunți, 1645), 1133 (2110).
în Moldova (1433), 19 (26). (falsificatori din Ardeal în), 1329-30 (2444).
din Ungaria, 8 (10), 1506-7 (2838).
Baniță, 1378 (2523).
Bărbieri-medici, 427 (790), 502 (929), 553 (1018), 586-7 (1089), 588 (1092), 767 (1547), 924-6 (1802), 1054 (1974), 1240.
Bărbănță, berbănță, 1179 (2203) și n. 1.
Bardă, bărzi, 845 (1694).
Baros, oase, 888.
Bătale (a dregătorilor, în Moldova, 1585), 698. (a credincioșilor de către preoți, în Ardeal), 1469. (la tălpi), 723 (1326). (cu bețe, în Ardeal), 1748 u.
Bătlag (de rachiu), 1477 (2792).
Begliegii, 1692 (3131), 1726, 1729 (2341), 1730 (3243), 1732 (3253).
Beșenari, 1392 (2556), 1399 (2575). (—i, a se), 1405 (2591). (—ic, ii), 1402 (2585) și n. 1, 1516 (2857). (—it), 1394 (2562).
Belcioc, e, 1424 (2638).
Berbeci, 9, 203 (367), 466-7 (867), 658, 913 (1786), 991 (1883), 1019 (1925), 1338-9 (2452), 1358 (2489), 1360, 1361 (2493), 1376 (2517), 1379 (2525), 1383 (2534), 1425 (2634), 1464 (2744), 1469 (2763), 1470 (2767), 1574 (2967), 1577, 1585 (2979), 1586, 1726. (export din Ardeal), 1423 u.), 13, 127 (231). (export de piei de, din Ardeal, 1423), 13. (turcești), 1805 (3429).
Berbeniță, 328 (609).
Bere și berari, 101 (179), 557-8 (1026), 623 (1163-4), 1184 (2718), 1591 (2984).
Beșleagă, beșlegi, 1779 (3364).
Beță, 1664 (3071). (a da), 303 (555).
Beșivi, 1629 (3037).
Bezmene (de ceară), 1177 (2198), 1434 (2650).
Bică, 1347 (2465).
„Biccelius". V. traistă.
Bidivlu, i, 722 n. 3.
Bigamie, 1390 (2553).
Bir, 189 (345). (rămășiță de—împărătesc), 1402 (2583). (-ul lui Vodă), 1061 (1989). (la oi), 1359 (2491). (a lăsă —ul consătenilor), 1471 (2772). (iertare de—pentru slobozii), 1802 (3410). (fugari cu—ul), 1711-2 (3181).
(în Ardeal), 766 (1539), 1493 (2826). (=cenz), 758 (1483). (în Moldova: către Turci), 734 (1356), 1332 (2448). V. și Moldova (tribut).
(—uri în Țara-Românească), 268 n. 1.
Birău, 552 (1015).
„Birrus" (postav), 10 n. 2. (vamă în Ardeal pe 1423), 13.
„Birsagium" („silve prohibite"), 468 (—alis porcio), 417 (775). V. și birșag.
Birșag (amendă pentru rănire), 567 (1048), 1292.
Birt, 1807 (3441).
Biserici (de piatră), 447-8 (833). (lucrul lor cu muncitori strânși pentru aceasta), 452 (840). (prădate; în Țara-Românească, la 1526), 291 (531).
Blănari, 237 n. 1, 539 n. 4.
Blăni („pellicie"), 9, 80 n. 2, 834-5 (1680), 1345. (export din Ardeal), 875 (1741).
Blăstăm, 54 (92). (carte de), 1687 (3118). V. afurisanie.
Blide, 1176 (2192), 1122 (2074). (de cositor), 1347 (2465). (de plumb), 1383 (2535).
Boală de vite, 1712 (3183), 1780 (3365), 1796 (3371), 1799 (3390), 1809 (3453).
Boari, 1557 (2933).
Bobou, oaă, 10 n. 2, 1118 (2066), 1206 (2263).
Bocânci, 1716 (3201).
Bogasii, 176 (326), 1510, 1511 (2845), 1716 (3201). (roșii), 1290 (2389).
Boi, 159 (291), 190 (346), 204 (368), 242 (440), 248 (447), 409, 417 (775), 444 (829), 458-9 (852), 466 (867), 526 (962), 532 (975), 546 (1003), 554-5 (1021), 566 (1046), 611-2 (1142), 622 (1162), 630-1 (1178), 632-3 (1139), 710 (1317), 769 (1562), 784 (1612), 806 (1646), 891 (1759), 893 (1762), 898 (1771), 913 (1786), 931 (1809), 983 (1872), 1008 (1905), 1010 (1907-8), 1015 n. 2, 1025 (1930), 1067 (1998), 1134-5 (2112), 1141, 1154 (2145), 1156-7 (2150), 1180-1 (2209), 1327 (2442), 1411 (2608), 1425 (2633), 1474 (2786), 1502, 1512 (2847), 1524 (2880), 1557 (2993), 1574 (2967), 1580 u., 1591 (2984), 1609 (3009), 1687 (3117), 1693 (3133), 1699-700 (3141-2), 1728-9 (3239, 3241), 1738, 1803 (3416). (în Ardeal), 1621 (3022). (export din, 1423), 13. (din Moldova în Ardeal), 8 (9), 20 (28; an. 1434), 55 n. 3, 1341 (2456). (din Moldova în Maramureș), 258-9 (472), 1511 (2845). (din Suceava la Turda, cu Armeni), 773 (1593). (vamă în Moldova, 1433), 19 (26). (din Țara-Românească în Ardeal), 9, 1511 (2845). (din Ardeal în Țara-Românească), 1511 (2845). (piei de—, export din Ardeal; vamă), 13. (eară cu), 913 (1786),
Boi (de soroc), 1367 (2501).
Boieri (de sat și „giudeți"), 785 (1615), 1177 (2194). V. și Bistrița, Rodna.

Bolte (prăvălii), 1103 (2045), 1376 (2516), 1578 (2975), 1718 (3216).
Bombarde, 28 (44), 88 (152), 111 (199), 118 (212), 148 (269), 264 (483), 296 (540), 309 (569), 319 (590), 323 (599), 334 (620), 394 (746), 402 (759), 423 (783), 425-6 (778-9), 436 (816), 450 (838), 499, 547 (1005), 590 (1096). (moldovenești), 322 (597).
Bombardieri, 215 (386), 353 (659), 501-2 (928).
„Bombardule", 264 n. 3.
Borfe, 1376 (2516), 1398 (2574).
Brânză („vermasium", „temelturolt"), 9, 913 (1786), 1358 (2489), 1533 (2898), 1574 (2967), 1577, 1685 (3114), 1706 (3166), 1726, 1780 (3364), 1804 (3422). (pentru episcopul de Ardeal, 1423), 13. (burduf de), 1177 (2198).
Brățare, 1492.
Brâu, le, 705 (1299). (vărstat cu mătasă), 1434 (2650). (cu nasturi), 1716 (3201). (femeiești de mătasă), 1716 (3201). (de icoane), 1424 (2632). (preoțești, de mătasă), 1424 (2632).
Brutari, 366, 506 (935), 1030 (2940), 1595 (2989).
Bucătari, 267 n. 1. (— ărie), 1306 (2406), 1663 (1992).
Bucate (= vite, alese), 1211 (2274). (împărțirea lor), 1676 (3096). V. și Glosariu: bucate (vite).
Buciului (a), 1667 (1996).
Buiz, i, 1558 (2934).
Bumbac-, uri, 10 n. 2, 57 (98), 1290 (2389), 1510, 1713 (3190), 1735 (3272), 1808 (3445). (albastru), 2650.
Bumbăcari, 1623 (3027).
Bumbi, 1683.
Burduf, ji, 787 (1621).
Burie, 1558 (2934), 1574 (2967).
Butcă, e, 1814 (3487).
Bute, ți, 1743, 1812 (3375).
Buzdugan, 818. (de plumb), 328 (609).

C

Câble, 101 (179), 224 (405), 263 (481), 301 (552), 442, 482 (895), 767 (1547), 963 (1844), 1336, 1414 (2613), 1499, 1508 (2840), 1559 (2936), 1569 (2960), 1580 u.
Căciulă, i („mitre"), 9, 1716 (3201), 1770-1 (3350). (Tatarilor, din Moldova), 1005.
Cadă, căzi, 1683.
Cădeniță, e, 969 (1855). (lucrate pentru Constantin-Vodă Brâncoveanu la Brașov), 1527 (2887).
Cafeă, 1561 (2941).
Caftan, e, 193-4 (353), 226 (408), 478. (pentru Radu-Vodă Șerban), 817 (1661).
Cai, 100 (178), 161 (296), 165 (304), 178 n. 1, 188 (342), 284 (516), 286 n. 1, 288 (526), 314 (578), 318 (588), 335 (621), 345 (643), 391 (738), 394 (745), 397 (750-1), 401-2 (758), 409, 414, 417-8 (775), 429 (797), 430 (800), 442, 473-4 (879), 481 (893), 492 (914), 504 (932), 529 (969), 532 (976), 561-2 (1033-4), 562 (1036), 569 (1052), 572 (1056), 575 (1062), 576 (1066), 580 (1074) și 580 n. 2, 582 (1078), 583 (1082), 589 (1093-4), 594 (1106), 598 (1115), 611 (1140), 627 (1169), 631-2 (1178), 632-3 (1179), 636 (1184), 657 n. 1, 660-1 (1223), 662 (1224), 665 (1230), 676 (1252), 683-4 (1263), 693 (1277), 700 (1289), 701 (1290), 713 (1311), 722 n. 3, 730 (1337), 733 (1352), 748 (1427), 749 (1450), 752-3 (1456-7), 754 (1460), 759 (1487), 759 (1491-2), 766 (1537), 769 (1565), 786 (1616), 787 (1621), 800 (1637), 809 (1652), 813, 821 (1665), 866-7 (1669), 829 (1673), 838 (1679), 844 (1693), 874 (1739), 890-1 (1759), 896-7 (1767-8), 899-900 (1774), 927 (1804), 934, 943 (1820), 944 (1822), 946, 948 (1827), 954 (1834), 957 (1838), 963 (1844), 967 (1853), 972 (1860), 982-3 (1872), 990 (1882-3), 996 (1890), 1000 (1895), 1001 (1896), 1004, 1012 (1910), 1022 (1929), 1025 (1934), 1033 (1944), 1034 (1946), 1037 (1950), 1056-7 (1979), 1057 (1980), 1060 (1984), 1062-3 (1991), 1070 (2001), 1084, 1088 (2021), 1089-90 (2027), 1097 (2036), 1099-100 (2039), 1100 (2040), 1104, 1106 (2048), 1110 (2053), 1111-2 (2055-6), 1124 (2085), 1125-6 (2091), 1139 (2121), 1141, 1143-4 (2126), 1148 (2136), 1168 (2171-2), 1171 (2177), 1172 (2179), 1177 (2197), 1179 (2203), 1191 (2232), 1192 (2333), 1200 (2250), 1203 (2257), 1211 (2273), 1226 (2294), 1238, 1253-4 (2336), 1255 (2338), 1272, 1274, 1280 (2370), 1296, 1303-4 (2404), 1307 (2408), 1310 (2414), 1313-4 (2417), 1320 (2427), 1325 (2437), 1330 (2445), 1338 (2450), 1341 (2455), 1344 (2461), 1345, 1353-4 (2480-1), 1356 (2485-6), 1358 (2489), 1359 (2489), 1368 (2503), 1376 (2518), 1377 (2521), 1383 (3535), 1386 (2542), 1387 (2543), 1392 (2557), 1394 (2562, 2564), 1397 (2569-70), 1399 (2577), 1407-8 (2598), 1409 (2603), 1411 (2607), 1417-8 (2619), 1421 (2626), 1423 (2629), 1424 (2632), 1425 (2634-5), 1441 (2675), 1444 (2681), 1446 (2687-8), 1448-9 (2694-5), 1451 (2699), 1453 (2703), 1455 (2708), 1456-7 (2712-3), 1460 (2728), 1461 (2736), 1469 (2759), 1485 (2654), 1501 (2834), 1515 (2854), 1516 (2857), 1523-4 (1878), 1541 (2917), 1552, 1574 (2967), 1575, 1580 u., 1586, 1588 (2980), 1595 (2989), 1621 (3022), 1645 (3056), 1682 u. (3111), 1685 (3115), 1687 (3117), 1692 (3132), 1693 (3133), 1699-700 (3141-2), 1701 (3143), 1703 (3151), 1712 (3182), 1713 (3188), 1714 (3192), 1725-6, 1728-30 (3239, 3241, 3243), 1731 (3250), 1733 (3265), 1736 (3276), 1769 (3347), 1798 (3385), 1804 (3423), 1818.
Cai (export din Ardeal), 13, 127 (231), 169 (312). (cal împovărat, «zomentatus»; vama), 10 n. 2 (înșelat), 121 (120). (potcovit, vamă, 1423), 13. (în Moldova; vamă, 1433). 19 (26). (din Moldova în Ardeal, 1111-2 (2056), 1186-7 (2223). (dar către Brașoveni al lui Radu-cel-Mare), 147 n. 1. (din Țara-Românească în Ardeal, pentru cărat), 1508 (2840). (de la pribegi, opriți în Ardeal), 79 n. 3. 103 (183). (de remontă pentru Imperiali, din Principate), 1719 (3220), 1803 (3417).
Cai de drum, 485 (902). (de poștă), 361 (675), 363 (640), 763 (1518), 806 (1643), 827 (1670), 1026 (1935), 1093 (2031), 1163, 1235 (2304), 1236 (2305), 1237 (2307), 1250 (2329), 1257 (2344), 1263 (2353), 1308 (2410), 1327 (2441), 1393 (2560), 1400-1 (2580). (de povară), 584 (1085). (de călărie; din Moldova, pentru Electorul de Saxonia, 1696), 1460 (2728). (de trăsură; „rhedarii"), 442, 759 (1490). („buni"), 304 (557). (turcești), 722 n. 3, 1284 (2375). (roibi), 1191 (2232), 1237 (2307), 1298-9 (2398). (fier de însemnat), 785 (1615). (scumpire, în 1651), 1195-6 (2242),

Cai de pripas, 594 (1106).
Cal (hoţi de), 668 (1237-8), 672-3 (1246-7), 738 (1386), 750-1 (1453), 1150-1 (2139), 1207 (2264), 1728 (3238). (cai de furat), 605 (1129), 785 (1615).
Călăraşi, 1017 (1922). (de margine), 1017 (1923).
Călăreţi (vama de, în Ardeal), 9, 10 n. 2, 13.
Călăuzi, 936, 939, 1000 (1895), 1277 (2362), 1309 (2412)
Căldărari, 1338-9 (2452), 1474 (2787).
Căldare, ări, 787 (1621), 1177 (2195), 1250 (2330), 1347 (2465), 1383 (2535), 1466 (2750), 1682 (3111), 1683. (de aramă), 1716 (3201).
Calendariu: vechiu, 1674 (3088). nou (în Ardeal), 1655 (3065).
Calfă, e, 1798 (3382).
„Callga", 13.
Câlţi, 1818.
Căţuni, 10 n. 2.
Călugări, 114 (205) şi n. 1. 138 (250). (la adunarea ţerii), 1343 (2461). (cerşitori în Ardeal), 897 (1770), 1688 (3119), 1721 (3228).
Călugări (a se), 1175 (2188). (cu sila), 1015 (1918).
Călugăresc (sat), 703 (1295).
Cămara (Vistieriei), 1269. (domnească), 1516 (2856).
Cămăşi, 417 (775), 773 (1594), 1118 (2066), 1177 (2195), 1179 (2204), 1240, 1474 (2788). (bărbăteşti), 1434 (2650), 1716 (3201). (femeieşti), 1434 (2650), 1716 (2201). (călugăreşti), 1015 (1918).
Camelavcă, 1177 (2195).
Camelot („lana cameli"), 10 n. 2, 13, 176 (326). (brâu de), 1510, 1511 (2845).
Cămilă, e, 1335.
Căminărit, 1743.
Camocat, 121 (220), 176 (126).
Canafe, 1424 (2632), 1427 (2638).
Candele (lucrate la Braşov pentru Constantin-Vodă Brâncoveanu), 1527 (2887).
Cânepă, 10 n. 2, 123 (223), 593 (1103), 650 (1204), 755 (1466), 1465 (2749) 1569 (2960). (export din Ardeal, 1423), 13.
Câni, 1109. (de oi), 1729 (3241). (piele de — e alb), 1511 (2845).
Cantare, 153 (229-30), 225 (407), 722 n. 3, 1716 (3201).
Capace (de păhare), 1126 (2093).
„Capeto", 504 (923).
„Capistrum", 412.
Capre, ţapi, iezi, 1025-6 (1934), 1585 (2979), 1586, 1682 n. (3111), 1727 (3236). (piei de), 640 (1188).
Car, e, 88 (152), 161 (296), 224-5 (403), 233-4 (425-6). 253 (460), 263 (481), 355 (662), 358 (669), 385 (728), 409, 423 (783), 437 (818), 441 (826), 442, 450 (838), 461 (758), 489 (908), 491 (913), 496-7 (919-21), 499, 506 (935), 519 (952), 576 (1066), 582 (1078), 587-8 (1091), 696-7 (1281), 734 (1360), 746 (1434), 747 (1441), 763 (1517). 799 (1565), 944 (1822), 966 (1850), 1035-6 (1948-9), 1124 (2086), 1163, 1327 (2441), 1467 (2751), 1473 (2782), 1518 (2864), 1519 (2866), 1520-1 (2870), 1537 (2911), 1580 n., 1595 (2989), 1683. (cu boi), 1575. (cu cai), 1123 (2079), 1455 (2709), 1523 (2876), 1575. (cu lemne), 1555. (cu marfă, de negoţ), 13 (a. 1423), 81 (140), 537 (986), 1335, 1555, 1614 (3014). (de poştă, în Ardeal), 179 (328). (cu povară), 224-5 (406), 1047 (1966). (de oaste). 1268-70.
Carabinieri, 1236 (2306).
Caragiu (postav), 657 n. 1. V. şi postav (caragiu).
Cărămidari şi cărămizi, 580 n. 2, 610 (1139), 961 (1842), 1073, 1074 (2005), 1092 (2030), 1102 (2043), 1103-4 (2045-6), 1105-6 (2047), 1147 (2134), 1590 (2983).
Carantină, 1621 (3022), 1644-5 (3055), 1674-5 (3090), 1676 (3075), 1685 (3114), 1704-5 (3163-4), 1706 (3166), 1712 (3183), 1714 (3194), 1715 (3200), 1717 (3207), 1720 (3224), 1721 (3226), 1735 (3273), 1738 (3285), 1742 (3308-9), 1800 (3396), 1803 (3416), 1804 (3425), 1806 (3436), 1807 (3438), 1808 (3444), 1809 (3455).
Carătă te, 1093 (2031). (făcută la Braşov pentru Constantin-Vodă Brâncoveanu), 1477 (2796), 1532 (2893).
Cărătaşi, 87 (150), 966 (1850). (din Braşov), 306 (563).
Cărăuşi, 1523 (2876), 1535 (2908), 1811 (3467).
Cărbunari, 409, 1789.
Cărbune, i, 499, 888, 1790. (car de), 502 (928).
Cârceie, 1683.
Cârciume şi cârciumari, 1053-4 (1974), 1520-1 (2870), 1529, 1580 n., 1600 (2996), 1658, 1718 (3214), 1752 (3323), 1772, 1782, 1794, 1810 (3459).
Cârlani, e, 1682 n. (3111), 1683.
Carmasine, 1510, 1511 (2845).
Carne, 731 (1344).
„Carpentanei" (tâmplari), 87 (150), 95 (1680).
Cărţi bisericeşti, 1180 (2206). (în Moldova, c. 1650), 1177 (2195). (domneşti), 1523 (2878). (de iertare), 355 (663). (de credinţă). 93 n. 2, 147 n. 1. (de dereptate), 1439 (2671). (hiclene), 1369 (2507). (furate), 1350 (2472). (a învăţă carte la mănăstire), 1474-5 (2789).
Căruţe, 805 (1643), 844-5 (1693), 990 (1882), 1237 (2307), 1240, 1799 (3395). („expensarie"), 413. (groase, cu covergi tari), 991 (1883). (de postav roşu sau „stamet"), 657 n. 1. (nemţeşti), 1524 (2881). (de poştă), 1152 (2142). (vama), 9 n. 8.
Carvasară (dare pentru), 1744.
Căsaşi, 189 (345) şi n. 3, 1718 (3214).
Casă (clădire de, în Ardeal), 1499-500 (2831). (rânduială administrativă în Ungaria), 1793-4. (—a cea de jos), 1684 (3111).
Caş („crud"), 1674 (3060), 1716-7 (3201, 3206).
Căşării, 1477 (2791), 1716-7 (3201, 3206), 1718 (3212).
Caşcaval, e, 1574 (2967), 1692 (3132).
Câşlă, e, 1403 (2586).
Catafracţi (soldaţi călări), 507 (936).
Catane, 1562 (2945, 2947).
Catarge (la), 1795.
Catastiv, catastif (de datorii), 1813 (3479). (de târg), 1013 (1912).
Catifeă, 193-4 (353), 1427 (2632).
Cătuşe, 1560 (2938).
Caval, e, 1254 (2337).
Cazania (de Braşov), 689 (1271).
Cazarme (clădire de, în Ardeal), 1550.
Cazmă, ale, 438 (821).
Cazană, e, 517 (951), 614 (1147-8), 615 (1151), 1404 (2589).
Ceapă, 1388 (2545). (roşie), 347 (1441).
Ceară, 609-10 (1138), 1177 (2198). 1434 (2650), 1620 (3021), 1716 (3201), 1797 (3380). („centenarius" de), 9. (negoţ de), 184 n. 3. (export din Ardeal, 1423), 13. (oprit), 96 n. 4. (negoţul Moldovei cu Ardealul), 933-4 (1813).
Ceară roşie, 1234 (2302).
Ceasornic, e, 238 n. 1, 489 (909), 491 (913), 1001-2 (1897-8), 1088 (2023), 1098 (2037).
„Cementum", 540 (992).

„Centenarii“, (măsură de greutate), 310 (571), 559 (1030), 584-5 (1085).
Cerb (piele de), 9, 640 (1188). (export din Ardeal, 1423), 13. (vopsită), 737 (1376).
Cercei, 1434 (2650), 1683, 1716 (3201).
Cercui (a — un car), 1455 (2709).
Cergă, i, 1434 (2650), 1683.
Cerşitori, 888-9 (1756), 1236 (2306), 1794. (în Ardeal), 1362.
Ceşti, 215 n. 3, 225 (407).
Chenezi, 90 (157), 203 (367), 1007-8 (1903), 1266 (2357).
Chepeneag, ege, 121 (220).
Chezăşi (şi — ie), 113 (203), 153-4 (1279-80), 714-5 (1313), 838 (1683), 1013 (1912), 1067 (1998), 1150 (2138), 1278 (2363), 1297, 1331 (2447), 1350 (2470), 1480 (2806), 1534 (2901), 1569 (2959), 1574 (2968), 1622 (3034), 1686 (3116), 1801 (3404). (pentru un sol ardelean), 167 (307). (pentru hoţi), 544 (1000). (pentru ieşire din gros), 673 (1247). (a dă în), 1397 (2570).
„Chezes“, 225 (407).
Chilimuri, 1510, 1511 (2845).
Chilin (la bir), 1605 (3004).
Chip vlădicesc, 1289 n. 2.
Chirie (pentru cărăuşi), 1523 (2876).
Chivot, e, 969 (1855).
Ciment, 226 (407).
Cinale, 1383 (2535).
Cingători (pentru Alexandru-Vodă Lăpuşneanu), 496
Cinii, 1347 (2465).
Cloarecl, 1434 (2650).
Ciobani, 185, 687 (1268), 1203 (2257), 1327 (2442). (ai satului), 1794. (în Ardeal), 1633.
Ciocane de pietre, 888.
Ciocol, 909 (1782).
Cioflânc, 1683.
(920).
Ciorapi, 9 şi n. 3.
Cireadă (vite de), 1524 (2880).
Cireşe, 619 (1159), 1523 (2876), 1581.
Cişmegil, 1622 (3024).
Ciubote, 1434 (2650). (galbene femeieşti), 1434 (2650). (pentru curieri), 1347 (2465).
Ciubuc, e, 1713 (3190).
Ciucuri, 846 (1694).
Ciumă, 201 n. 1, 209 (378), 346 (644), 364 (681), 491 (919), 509 (939), 652 (1208) şi n. 1, 796-7 (1631), 807 (1649), 808 (1650), 1077 (2010), 1516 (2856), 1554, 1563 (2950), 1575, 1595 (2989), 1624 (3031), 1630-2 (3040), 1679 (3101), 1684-5 (3114), 1698-9 (3139-40), 1705 (3162-4), 1706 (3168-72), 1710 (3177), 1712 (3183), 1713 (3187), 1714 (3194), 1717 (3208), 1718 (3210), 1721 (3226, 3230), 1722 (3231), 1738 (3286-70), 1739 (3291), 1778 (3359-60), 1802 (3407), 1804 (3425), 1806 (3434, 3436), 1807 (3437-9, 3441-2), 1808 (3444, 3448), 1809 (3450-1, 3455), 1810 (3456-7), 1812 (3471). (în Principate), 1624 (3031).
Ciuoaie, 1535 (2904).
Cizme şi cizmari, 620, 176 (326), 515 (950), 618, 710 (1305), 1181 (2210), 1239 (2310), 1373 (2512), 1716 (3201), 1770-1 (3350). (ucenicie), 514 (949).
„Clitellarii“, 580 n. 2.
„Clitelle“, 458 (851).
Clondir, e, 1818.
Clopot, e şi **clopotari**, 559 (1030), 741 (1401-2), 1091 (2029), 1122 (2072), 1188 (2225), 1411 (2607), 1515 (2853-4), 1518 (2864), 1535 (2904), 1537 (2911). (legături de fier, limbă, butuc), 1515 (2853).
Cneji, 109 n. 1, 124 (227), 620, 625 (1167), 681 (1259), 792. (în Ardeal), 271 (495). (de sat), 487 (905).
Coale, 1088 (2023).
Coase, 1177 (2195), 1450 (2697), 1580 n.
Cocie, i, 695 (1280).
Cofă, e, 1713 (3190).
Coif, uri, 215 (386).
Cojoc, oace («mastrice»), 9, 368-9 (690), 767 (1548), 835-6 (1681), 937, 967 (1853), 1348-9 (2469), 1516 (2858), 1533 (2898), 1770-1 (3350), 1779 (3364).
Colaci (ştiri), 1060 (1985). (de Domnie), 206 n. 1. (de găsit), 1425 (2633). (de pârât, la judecată), 1320 (2427), 1402 (2535), 1403 (2587), 1444 (2681), 1479 (2798), 1717 (3204).
Colăcaşi, 1472 (2778).
Colăci (a), 1516 (2857).
Colori, 606 (1121).
Colţuni, 1434 (2650).
Comănac, e, 787 (1621), 1118 (2066).
Comornic, i, 1405 (2592).
Conac, e, 1404 (2590).
«Conche», 499.
Confiscări, 413. (a averii Muntenilor în Ardeal, 1600), 770 (1570-1, 1578), 772 (1583), 780 (1568). (de vite în Ardeal, 1618), 876 (1741).
«Contes» (de fier), 438 (821).
Contrabandă, 650 (1214), 692-3 (1276), 1435 (2654), 1557 (2932), 1586, 1588 (2980), 1589 (2982).
Copaci (doborâre de, în războiu), 917 (1791).
Coperişuri (meşter de), 968 (1854).
Cópii *(Kopaien)*, 433 (810), 846 (1695), 904 (1778), 914 (1788), 1234-5 (2303-4), 1274, 1293 (2392).
Copii (de casă), 652-3 (1210), 1397 (2569).
Copoi, 1234 (2302).
Corăbii, 327 (607), 385 (727), 450 (838), 461 (858).
«Corde», **«corduri»** (arce), 159 (291), 1053 (1974).
Cordon (sanitar), 1704 (3158), 1740 (3298), 1742 (3310), 1685 (3114). (în Banat contra hoţilor), 1791.
Cordovane, 1443 (2680), 1510, 1511 (2846).
Corneţi, 1273.
Coroană, e, 595-6 (1108) şi 596 n. 1.
Coropcă, e, 1511 (2845).
Cort, uri, 322 (597), 1296, 1473 (2782).
Cosaşi, 1097 (2035), 1754 (3325).
Cositor, 238 n. 1, 585 (1087), 1237 (2307), 1763 (3340).
Cosoale (hamuri cu), 1128 (2100).
Costande (bani), 1139 (2119), 1204 (2260), 1434 (2650), 1818.
Coşteiu, e, 821 (1665), 1270.
Coşuri, 1417 (2618). (de cară), 1036 (1949).
Cot, **coţi** («ulna», «cubitus»), 55 n. 3, 159 (291), 432 (805), 499, 545 (1002), 1015 (1918), 1434 (2650), 1487, 1716 (3201). (mare şi mic, în Ţara-Românească), 1799 (3392). (a veni tocma la), 1508 (2864).
Cotărit, 1743.
Coteţ, e, 842 (1690).
Covaci, 754 (1461), 760 (1498), 767 (1548), 888.
Coviltir, e, 763 (1517), 769 (1565), 1036 (1949).
Covoare, 176 (326), 439 (822), 927 (1804), 1510, 1511 (2845), 1578 (2975). (hagimeşti, de Hagem, Agem. Persia), 1424 (2632), 1427 (2638).
Crăcane, 200 n. 1.
Crainici, 953 (1833), 1071 (2003). (în Ardeal, la sate), 1467 (2754), 1470 (2768), 1605 (3004).

Crălţari, 1506-7 (1838), 1539-40 (2914), 1553, 1575, 1579, 1782, 1798 (3384), 1805 (3429).
Crap, 10 n. 2.
Cremene, 1767 (3343).
Crezul (şi Tatăl Nostru în româneşte), 638.
Croitori, 226 (408), 271 (495), 366, 369 (690), 374 (705), 411, 644 (1195), 767 (1548), 1516 (2858), 1605 (3003). (în Braşov), 1463 (2740).
Cruce (de argint), 1424 (2632), 1427 (2638). (de aur), 574-5 (1060-1, 1063), 742 (1407). (de hotar), 1475 (2791). (meşteri de -i), 1377 (2522).
Crucişoare (cu lanţuje), 1424 (2632).
Cucă, 454 n. 1.
Cufăr, ere, 1804 (3421).
Cuhne, 755 (1465).
Cuie, 438 (821), 499, 786 (1616), 1006 (1901), 1126-7 (2092, 2094), 1197 (2245), 1590 (2982). (de ţeţuri), 1202 (2256). (de scânduri), 1028-9 (1938).
Cujbe (a plăti bani cu), 1458 (2718).
Culesul viilor, 1034.
Cumetri (şi—ii), 969 (1856), 1182 (2214).
Cupe, 225 (407), 460 n. 5, 969 (1855), 1347 (2465), 1682 (3111). (de argint), 512 n. 1.
Curătură, 474 (881), 524.
Curăţire de drum, 619 (1158), 856 (1709).
Curele şi curelari, 10 n. 2, 271 (495), 368 (688), 767 (1548), 981 (1868).
Curieri, 251 (455), 761 (1506), 766 (1537), 767 (1545, 1551), 769 (1564).
Cursă (de urşi), 999 (1893).
Curtea (munteană; îmbrăcăminte), 1123 (2078).
Curteni (în Ardeal), 1569 (2960).
(în Moldova), 1225 (2293), 1231, 1303-4 (2404), 1343 (2461; an. 1671). (din Moldova în Ardeal, 1613), 859-60 (1718).
(în Ţara-Românească; ai lui Petraşcu-Vodă cel Bun: „aulici milites"), 506 (935). (în Ardeal, la 1613), 859-60 (1718). (danie de sate la), 64 (111).
Curve, 109 n. 1, 1005.
Cuscrii, 969 (1856).
„**Cuspidarii**", 309 (569).
Cutie, i, 1534 (2902).
Cutremur, 251-2 (456).
Cuţitari, 1532 (2892, 2894-5).
Cuţite, 9, 153-4 (279-80) şi n. 2, 460 n. 5, 787 (1621), 1343-4 (2461), 1434 (2656), 1716 (3201).
Cuţitelu, oaie, 1683.
Cvartire, 1487 (la preoţi), 1616.
«**Czether** vel bissus» (export în Moldova), 5 (9).
«**Czetfer**» (rădăcină), 1511 (2845).

D

Dabile, 895 (1766).
Dăjdi, 166 n. 2. (ale lui Vodă), 1061 (1989).
Damasc (stofă), 545 (1002).
Danţ, 1325 (2436).
Dărăbani, dărăbanţi, drabanţi, 588 (1091), 689 (1272), 690, 720 (1322), 735 (1366), 768 (1552, 1556), 877 (1743), 1089 (2025). (ai lui Matein-Vodă Basarab), 1123 (2082), 1197 (2244).
Dangu, 1622 (3024).
Dârstă şi dârstari, 1479 (2810).
Dascăli (de biserică), 1175 (2188). (de carte; călugări), 1398-9 (2574). (greci, călugări), 1804 (3426).
Decimă şi decimatori, 142 (259).
Depozite, 9 n. 10.
Deregători de sat, 1683.
Derese, 1381 (2529).
Desagi, 1177 (2195, 2198), 1434 (2650), 1578 (2975). (cu bucate), 787 (1621).
Descălecare, 23 (35) şi n. 1.
Descumpărare (a unui hoţ de la pedeapsă), 784 (1613).
Despărţenie, 654 (1212), 754 (1458), 1292, 1308 (2409). 1371 (2519), 1438-9 (2667), 1445 (2685). (carte de), 1184 (2218).
Diaci («tabellatores»), 241 (438). (făcuţi preoţi), 1020 (1927).
Diaconi, 780 (1606), 1015 (1918), 1807 (3438).
«**Dica**», 487 (905), 508 (937).
Dijmă, 79, 350 (653), 1498, 1810 (3459). (de grâu în Ardeal), 1238 (2309), 1580 n. (a preoţilor), 1468. (în Moldova), 1370 (2510). (pe vite), 1014 (1914). (pe cei ce trec în Ardeal la Unire), 1670 (3080).
Dijmărit, 1703 (3148).
Dinari, 8 (9), n. 3, 171, 282 (512), 377 (711), 417 (775), 442, 499-500 (924), 502 (929), 504 (932), 514 (949), 544-5 (1001-2), 546 (1003), 566 (1046), 572 (1057), 573, 574-5 (1062), 576 (1066), 580 (1074), 587 (1089), 646 (1197), 993 (1885), 1539-40 (2914), 1546 (2925), 1580 n., 1629-31 (3038), 1703 (3151), 1711-4 (3181-2), 1716 (3201). (munteni bătuţi în Ardeal de Dan-Vodă al II-lea; «denarii parvi»), 13. (ungureşti), 608 (1136), 1549 (2929).
Diregători, 639 (1136).
Divan (a ieşi la), 1391 (2556).
Dobândă, 482 (895), 731 (1344). (de negoţ), 1397 (2570), (în Ardeal), 1564 (2953). (în Braşov, 10%), 1458 (2717). (în Ţara-Românească; 1708 n.), 1523 (2875), 1530.
Dogari, 415-6 (772).
Domnie nouă (cărţi de), 1389 (2548).
Drugi de fier, 438 (821).
Dragomani, 1067 (1998).
Dragoni (drăganî), 1268, 1270.
Dramuri, 1015 (1916), 1500 (2831).
Draniţă (cuie de), 1183 (2215), 1342 (2458).
Drese, 1622 (3024).
Drum de negoţ, 605 (1129).
Duhloni (francezi), 1540 (2914).
Ducat, 9, 96 n. 4, 544 (1001), 594 (1106), 602 (1123), 608 (1135), 619 (1159), 883 (1750). (veneţieni), 1539-40 (2914). (munteni, supt Dan-Vodă al II-lea, 1425; curs silit în Ardeal), 14 (16).
Dulamă, ămi, 1401 (2581), 1684 n. 1, 1716 (3201).
Dulgheri, 87 (150), 95 (168), 749 (1451), 888, 1076-7 (2009-10), 1590 (2982).
Dutcă, e, 876 (1741), 1133 (2110), 1474 (2787).
Duvalmi, 1178 (2201).
Dvere, 1424 (2632).

E

Eclejii, 1363-4 (2495), 1468.
«**Equaciales**» («equi»), 165 (304).
Evanghelie (legată la Brașov de Constantin-Vodă Brâncoveanu), 1527 (2887).

F

Fachiolat, 1510.
Fag, i, 1, 1621 (3022). (rod de), 842 (1689).
Făină, 101 (179), 763 (1514), 769 (1562-3, 1567), 781-2 (1608), 991 (1883), 1238 (2309), 1242 (2316), 1681 (3106: *Mundmeel*), 1787, 1799 (3395). (burduf de), 1177-8 (2198).
Falangă (a primi la), 1798 (3384).
Faliment, 1808 (3445).
Fân, 9, 363 (680), 409, 425 (787), 442, 477 (887), 631 (1177), 761 (1505), 874 (1739), 912 (1786), 963 (1844), 989 (1881), 1000-1 (1895-6), 1018 (1925), 1194 n. 1, 1311 (2414), 1367 (2502), 1387 (2544-5), 1412 (2611), 1502, 1555, 1567 (2957), 1568 (2958), 1569 (2960), 1571 (2962), 1580 u., 1587 (2979), 1729 (3241), 1818 (care cu), 1683. (stoguri de), 1166 (2167). (în Ardeal), 1553. (din Țara-Românească în Ardeal), 1500-1 (2832).
Fânagiu, 1140.
Fânațe, 492 (915), 983 (1873), 1015 (1917). (în Ardeal), 1552.
Fântâni, 557 (1025). (de pomană), 1740 (3298).
Fără-de-legi (gloaba la), 969 (1856).
Farfurii, 753 (1456), 765 (1531).
Fârtaie, fârtare, 763 (1514), 1508 (2840).
Fârtați, 969 (1855).
Fașce, 972 (1860).
Feciori, 786 (1616), 787 (1621), 895 (1766), 1008 (1904), 1016 (1921), 1036 (1948), 1058 (198.), 1066 (1996), 1124 (2084), 1374 (2512), 1381 (2529), 1399 (2576), 1406 (2594), 1456 (2712), 1560 (2939). (jurat în biserică), 773 (1594). (dregător de sat), 1682 (3109). (de oaste), 352 (656), 1272, 1311 (2414). (— și), 1031 (1942), 1474 (2789).
Felon, oane, 1424 (2632). 1427 (2638).
Femei (batjocurite), 1056-7 (1979).
Ferdelă, e, 745 (1427), 747 (1441), 755 (1463), 757 (1476), 759 (1489), 768 (1559), 796 (1630), 800 (1637), 809 (1652), 812 (1655), 991 (1883), 1382 (2381), 1667 (3074), 1473 (2782). (vechi), 781-2 (1608).
Ferâie, herâie, 722 n. 3, 1179 (2203) și n. 1.
Fertun, 9 n. 1.
Fețe de masă («Tekeltücher»), 439 (822), 1434 (2650). (de perină), 1434 (2650), 1716 (3201).
Fiară (piei de), 9.
Fiare, 114 (205), 746 (1437), 747 (1340).
Fier, 127 (231), 238 n. 1, 439 (822), 537 (989), 546 (1003), 623 (1163), 643 (1193), 860-1 (1719-20), 1006 (1901), 1036 (1948), 1244 (2318), 1590 (2982). (export din Ardeal), 13, 123 (223). (în Țara-Românească), 143 (160). (în Moldova), 274 (499), 946. (scutire), 10 n. 2. (oprire, și la Turci), 85 n. 1. (de săbii), 1262 (2351). (plase de), 1087 (2021), 1455 (2709). (alb), 1255 (2339).
Flerari, 366, 429 (797), 439 (822), 568 (1051), 569 (1053), 710 (1305). (— ărie), 1107 (2050).
Fierăsău, fierăstrău, 1006 (1901), 1580 u., 1810 (3459).
Fileri («fillerenes» munteni, bătuți în Ardeal), 13, 1347 (2465).
Fini, 1387 (2544).
Finicel, 1194 (2238).
Fir, 1427 (2638).
Fizici, V. Medici.
Flori (lucrate la gherghef), 1818.
Florini, 8 (9) u., 35 (59), 72, 82-3 (142), 86 (147), 100 (177), 108 (193), 110 (197), 120 (216), 121-2 (220), 124 (226), 130 (235), 143 (260), 150 (274), 153 (279-80), 155 (283), 158 (289), 159 (291), 162 (298), 165 (304), 169 (311), 171, 183 (333), 204-5 (369), 207 (374), 210-1 (380), 216 (389), 219 (395), 225-6 (407), 227 (410), 231 (420), 236 (431), 242 (441), 244 (444), 249 (450), 252 (482), 265 n. 1, 277 n. 1, 279 (505), 280 (507), 282 (512), 285 (517-8), 289-90 (527-8), 292 (534), 294 (538), 309 (568), 315 (581, 583), 317 (584), 319 (590), 320 (593), 325 (603), 333 (618), 335 (621), 340 (629), 352-3 (658), 355 (663), 359, 360 (672), 368 (688-9), 375 (706), 377-8 (711-2), 388 (732), 393 (744), 397 (750), 398 n. 2, 400 (756), 405 (762), 407 (769), 409, 417 (775), 431-2 (805-6), 437 (819), 442, 445 (831), 446, 447 (833), 450 (838), 453 (841), 454 n. 1, 455 (845), 456 (848), 458 (852), 471 (873-4), 472 (876), 473 (779), 481 (893), 485-6 (903), 496-7 (920-1), 499-500 (924), 502, 504 (932-3), 509 (939), 516, 528 (967), 549 (1010), 552 (1016), 558 (1027), 559-60 (1030-1) 561 (1034), 572, 573 (1057, 1059), 574-5 (1061-2), 576 (1066), 580 (1074) și n. 2, 586-7 (1088-9), 618, 620-1 (1160), 627 (1169), 636-7 (1185), 654 (1212), 661-2 (1224), 666 (1232), 716 (1315), 720 (1322), 738 (1381), 743 (1415-6), 748 (1446), 754 (1460), 758 (1480, 1482), 764 (1524), 767 (1546, 1549), 787 (1621), 793 (1628), 800 (1637), 812 (1655), 824, 834-6 (1680-1), 838 (1683), 852 (1703), 854 (1706), 861 (1720), 874-5 (1740), 878 (1744), 889 (1757), 897 (1768-9), 962 (1843), 966-7 (1850-1), 972 (1860), 993 (1885), 1069, 1070 (2001), 1089-90 (2027), 1099 (2039), 1101 (2041), 1105 (2046), 1109, 1110 (2054), 1120, 1130 (2110), 1139 (2119), 1142 (2124), 1152 (2141), 1166 (2167), 1195 (2239), 1290 (2389), 1311 (2414), 1312, 1317 (2421), 1342 (2458), 1348-9 (2469), 1414 (2613), 1458 (2718), 1459 (2725), 1470 (2765), 1473 (2781), 1479 (2798, 2800), 1488, 1502, 1509 (2842), 1511-2 (2845-6), 1525 (2885), 1529, 1538-40, 1546 (2925), 1550, 1554-5, 1560 (2938), 1564 (2953), 1568 (2958), 1595-6 (2989), 1597 (2993), 1615 (3016), 1640 (3049), 1657, 1662, 1682 u. (3111), 1684 (3112), 1696, 1788, 1798 (3384), 1880 u. 1826 u. (4).
Florini (de argint), 1683. (de aur), 52 (91), 64 (112), 88 (151), 742 (1407). (de cămară, „camare"), 17 (23). (ungurești), 18-9 (25: de aur), 1549 (2929), 1556 (2932), 1584-5. (renani), 1488, 1495 (2829), 1507 (2838), 1539-40 (2914), 1548, 1549 (2929), 1733 (3266), 1683. (vechi, 1635), 1012 (1911). (moldovenești: „nostre terre... Moldavie usuales", 1546), 453 (841). (echivalența — ilor), 1133 (2110).
Fluierari, 1661.
Fluiere, 1335.
Fluturi (de ii), 1427 (2638). 1818.

Foamete, 75 (130) (an. 1470), 207 (375), 622 (1162), 895 (1766), 1318 (2422), 1371 (2510), 1568 (2958). (în Ardeal), 1502.
Foarfeci, 1716 (3201).
Focuri (de vestire), 1784-5.
Foişor (de biserică), 1469 (2759).
Forşpan (Vorspann), 1743.
«**Fossaria**», 421 (780).
Fotă, **e**, 1054 (1974), 1434 (2650).
Frânghie, **i**, 753 (1456), 800 (1637), 981 (1879).
Fraţi (călugări), 1921.
Frăţie, **i** (de cruce), 969 (1855), 1016 (1918), 1781. (de Domni), 1375 (2515). (între locuri), 1466 (2750).
Frâu, **le**, 31 (51), 1716 (3201). (de Domnie), 454 n. 1.
Frigare (a pune în), 615 (1151).
Fructe, 1743.
Fugă (pentru nuntă), 1473 (2783).
Fugari (restituire de, între Ardeal şi Principate), 1458 (2719-20).
Fulăşi, 1428-9 (2640).
Fulei, 1193 (2234).
Funii şi **-ieri**, 9, 271 (495), 499, 622 (1161), 623 (1163), 624 (1166), 742 (1408), 765 (1531), 1177 (2198), 1554.
Funţi, 1107 (2050), 1234 (2302), 1237 (2307), 1242 (2316).
Furci, 188 (342), 461 (858), 1664 (3071), 1755 (3326). (de fier), 1683.
«**Fusorius**», 225 (407).
Fustaşi, 1735 (3271).

G

Gadină, **e**, 10 n. 2.
Găini, 755 (1465), 769 (1569).
Găibază, 1393 (2560).
Galbeni, 100 n. 1, 413, 871 (1736), 895 (1766), 925, 1177 (2195), 1203 (2256), 1216 (2283), 1335, 1409 (2602), 1465-6 (2750-1), 1493 (2826), 1500 (2831), 1539-40 (2914), 1549 (2929), 1560 (2938), 1630 (3039), 1686 (3067), 1661, 1669 (3076), 1675 (3090), 1732 (3256), 1736 (3277), 1740 (3301), 1749-50, 1804 (3426), 1826 u. (4). (vechi turceşti), 1507 (2838). (turceşti), 1539-40 (2914). (bavarezi), 1539-40 (2914). (olandezi), 1614 (3014).
Găleată, **-ete**, **eţi**, 1204 (2260), 1469 (2760), 1473 (2882).
Galon, 1770-1 (3350).
Gârbaciu, 1716 (3201).
Gard (de spini), 1031 (1941).
Gâşte, 755 (1465).
«**Gausape**», 609-10 (1138), 617 (1155).
Gazdă (**gazde**), 1480 (2801), 1667 (1997). (=han), 1053 (1974), 1178 (2198). (de hoţi), 784 (1611), 969 (1855). 1403 (2587). (a merge în), 1381 (2529).
Genune, **i**, 245.
«**Gewand**», 333 (617).
Gherebi, 710 (1305). V. şi grebi.
Ghindă, 1621 (3022).
«**Ghire**» de argint), 861 (1721).
Ghiulea, **ele**, 215 (386), 313 (575), 461 (858), 1242 (2316). (de piaţă), 111 (199). (de fier), 499, 502 (928). V. şi gloanţe.
«**Gleeth**», 409.
Gloabă, **e**, 889 (1757), 898 (1771), 1015 n. 2, 1054 (1974), 1055 (1977), 1152 (2141), 1181 (2209), 1380-1 (2528-9), 1409 (2602), 1683. (preoţeşti), 1590 (2984), 1655 (3065). (vlădiceşti, în Ardeal), 967 (1851). V. şi Ardeal.
Gloanţe. 254 (463), 264 (485), 425 (778), 437 (818), 547 (1005), 763 (1519), 1107-8 (2050), 1244 (2318). 1274, 1772, 1785-6. V. şi ghiulele.
Globnici, 1818.
Glugă („guglă"), 787 (1621), 1474 (2788).
Gornici, 1752 (3323), 1785 (cu puşti), 1749.
Gorştina, goştina, 243 n. 1, 1325 (2438). (fugari de—ă), 1154 (2238).
Gorştinari, 1375 (2515). (de Ţinut), 787 (1621).
Grădină şi **grădinari**, 1206 (2263), 1478, 1482 (2816), 1502, 1527 (2889), 1683, 1684 (3111).
Grajd, 1478, 1683, 1684 (3111).
Granate, 225-6 (357).
Grăniceri, 1671 (3083).
Graniţa (Ardealului). V. Ardeal.
Grâne, 1215-6 (2283), 1218-9 (2286). (în Ardeal), 1497 (2830; c. 1703), 1499, 1559 (2937). (din Principate în), 1796 (3373).
Grăsime, 792.
Grâu, 75, (130) 224 (405), 302-3 (554-5), 482 (895), 720 (1322), 748 (1445, 1449), 755 (1463, 1466), 760 (1493), 767 (1547), 769 (1562-3), 781-2 (1608), 796 (1630), 800 (1637), 809 (1652), 812 (1655), 989 (1881), 996 (1890), 1015 (1918), 1097 (2035), 1217-8 (2285), 1232 (2300), 1303-4 (2404), 1357-8 (2488), 1412-3 (2611), 1446 (2688), 1469 (2760-1), 1472 (2275-6), 1508 (2840), 1569 (2960), 1574 (2969), 1600 (2996), 1606-7 (3006), 1683, 1734 (3268), 1787, 1797 (3380). (cară de), 1567 (2957). (preţul în 1604), 812 (1655), (de primăvară; sămănat), 1335-6. (de sămănat), 921 (1797). (din Ardeal), 925. (din Ţara-Românească în Ardeal), 1798 (3388). (export de grâu din Ţinutul Sibiiului, oprit), 207 (375). (distrus de Curuţi), 1502.
„**Grebi**", „grebiones", 371 (697), 442, 792.
Greutăţi, 306 (563).
Grivnă, **e**, 55 n. 3, 1126 (2093), 1206 (2263). (de argint), 1520 (2869).
Grobnic, **e**, 1424 (2632), 1427 (2638).
Gropi de grâu (în Ardeal), 1502. (de mălaiu), 1473. (2782).
Gros (închisoare), 1453 (2704), 1426 (2637), 1473 (2784).
Groşi („grossones"), 8 (9) n., 55 n. 3, 1495 (2829), 1538-40, 1570 (2961), 1571 (2963), 1608-9 (3008), 1696. (moldoveneşti), 19 (26). (poloni; şi jumătăţi), 1506-7 (2838). (dubli, imperiali), 1539-40 (2914). V. şi groşiţe.
Groşiţe, 876 (1741), 1094 (2032).
Gulere (cusute), 1434 (2650).

H

„**Häfftlen**", 1445 (2686).
Haltăi, 1146 (2131).
Ham, **uri**, 238 n. 1, 753 (1456), 759 (1491), 943 (1820), 1026 (1935), 1128 (2100), 1770-1 (3350). (export din Ardeal, 1423), 13. (vama), 10 n. 2. (-uri tipărite şi cu cosoaie), 1128 (2100).
Han, **uri**, 1809 (3451). (domneşti, în munţi), 527 (964).
Hanger, **e**, 460 n. 5.

Haraciu, 166 n. 2, 1128 (2100).
Haramli, 1754-5 (3325-6), 1774 (3353).
Haramiţaşi, hărăminţaşi, 1193 (2236), 1682 (3110).
Hârleţ, e, 888, 973 (1861), 1015 (1916), 1274, 1416 (2616), 1417 (2618).
Hârşie, 1716 (3201).
Hârtie, 1088 (2023), 1242 (2316), 1343-8 (2461), 1401-2 (2582), 1578 (2975), 1595 (2989), 1713 (3190). (coli de), 1282 (2371). (semn în), 1791.
Hârtii (acte), 1184 (2218), 1370-1 (2510). (de bir), 1178 (2198).
„Hârtieşeni", 1370 (2510).
Hăţ, uri, 943 (1820), 119-20 (2071), 1253 (2336).
Heleşteu, eie, 1083, 1159 (2155) şi n. 1, 1270.
Herâie. V. fieràie.
Herghelie, 1299 (2398).
Hirurgi, 533 (979), 586-7 (1089).
„Hispani". V. şpani.
Hogèt, 478-9 (888).
Holteiaş, i, 1398 (2571).
„Homaglum, a", 143 (261). (răscumpărarea umană), 468. („rusticale"), 417 (1775). (—„super"), 120 (216).
„Honor", 10 n. 2.
Horgoşi, 1539-40 (2914), 1506-7 (2838), 1683.
Hotărnicii (în Ardeal), 196 n. 1.
Hotnog, i, 1263 (2353).
Hoţi, 69 (121), 254 n. 1, 291 (531-2), 415-6 (722), 456 (848), 457 (850), 470 (871), 538-9 (989-90), 544 (1000), 627 (1169), 661-2 (1223-4), 666-7 (1234), 678 (1256), 680 (1258), 682-3 (1262), 684 (1264), 694 (1278), 698, 701 (1290), 702 (1294), 719-20 (1320), 720-1 (1322-3), 735 (1367), 742 (1409), 745 (1426), 765 (1530), 768 (1555), 779-80 (1604), 784-5 (1611, 1613), 787 (1620-1), 807 (1647), 813, 821 (1665), 825, 830 (1674), 853-4 (1704-5), 871 (1736), 878-9 (1745), 889-90 (1758), 898 (1771), 915-6 (1790), 927 (1804), 929-30 (1807-8), 965 (1848), 968-9 (1855), 969-70 (1857), 972 (1860), 1005, 1007, 1016 (1921), 1088 (2022-3), 1104, 1147 (2133), 1180 (2206), 1193 (2234), 1254-5 (2337), 1289, 1307 (2408), 1325 (2437), 1327-8 (2442), 1338 (2451), 1340-1 (2455), 1346 (2464), 1347 (2466), 1351 (2476), 1375-6 (2514-5), 1376-7 (2520-1), 1392 (2558), 1397-8 (2571, 2573), 1403 (2587), 1404 (2589-90), 1409 (2601, 2603), 1411-2 (2608-9), 1423-4 (2630), 1425 (2634), 1432 (2646), 1443-4 (2680-2), 1451 (2700), 1456 (2712), 1474 (2786, 2788), 1475 (2790), 1541 (2917), 1543 (2920), 1562 (2954), 1623 (3029), 1634, 1646 (3058), 1650, 1688 (3120), 1716 (3201, 3203), 1739 (3292), 1753-4 (3324), 1798 (3384). (din Ardeal), 1471 (2773). (în Ardeal, 1784 u.), 1746 u. (în Ţara-Românească), 1679 (3090). (din Prahova), 1535 (2907). (la hotare, 1650). 1185-6 (2221). (nu se extrădează), 1475 (2790). (răscumpăraţi), 1350 (2471). (trimeşi la Domnie), 1351 (2476).
Hrisov, oave, 1631 (3129).
Hrişcă, 1683.
Husari, 365 (384), 803 (1640).
„Hwbycza", „hoffnycza", 111 (199), 215 (386).

I

Iazăr, 1270.
Iazuri (în Ardeal), 1498.
Icoane, Iconiţe (ferecate cu argint), 1424 (2632), 1427 (2638). (poleite), 1424 (2632).
Iepe, 457-8 (851), 552 (1016), 622 (1162), 738 (1381), 753 (1457), 807 (1647-8), 826-7 (1669), 889 (1757), 890 (1759), 899-902 (1774-6), 982 (1871), 1013 (1912), 1042 (1958), 1060 (1985), 1061-2 (1989), 1088 (2021), 1097 (2036), 1101 (2041), 1104, 1105-6 (2047-8), 1119 (2067), 1177 (2194), 1178 (2199), 1182 (2213), 1195 (2239), 1284 (2375), 1325 (2438), 1347 (2405), 1381 (2529), 1383 (2534-5), 1391 (2556), 1394 (2564), 1407-8 (2597-9), 1420 (2624), 1429 (2640), 1471 (2772), 1477 (2792), 1516 (2857), 1569 (2960), 1683, 1818. (de furat), 786 (1618). (vama pe, în Moldova, 1433), 19 (26).
Iepuri, 10, n. (piele de —, export din Ardeal, 1423), 13.
Ierbari, 1514 (2849).
Ierbărit, 1574 (2967), 1689 (3122), 1692 (2131), 1695 (3137), 1701 (3145), 1728 (3239), 1732 (3256), 1733 (3261), 1739 (3293), 1740 (3300).
Iernatec, 1683. (de oşti), 1410 (2606).
(în Ţara-Românească), 1725.
Iertare (carte de). V. cărţi (de iertare).
Ieşi (a —, păstorii la munţi), 1684 n. 1.
Iliş, 763 (1514).
Împăcă (a se — cu un păgubaş), 1054 (1974).
Împărtăşenie (la Românii din Ardeal, 1657.
Împărţituri (despărţenii), 969 (1856). V. şi despărţenii.
Împletitoare, 1818.
Imunitate bisericească, 703 (1295).
In, 9, 755 (1466), 1561 (2941), 1613 (3014), 1763 (3340). (pânză de, export din Ardeal, 1423), 13.
Încălţăminte, 442, 592 (1102). (pentru datorii), 1718 (3216).
Înculetori, 1516-7 (2858).
Inel, e, 144 (262), 595-6 (1108), 705 (1299), 1434 (2650). (de argint), 787 (1621), 1716 (3201). (de aur), 393 (744). (de diamant), 1675 (3090).
Injurături, 1684 (3113).
Însurăţel, el, 1109.
Întorsură, 1683.
Învăţătură (la mănăstire), 1015-6 (1918).
Învelitori (de case), 1077 (2009).
Iobagi, 33 (54), 69 (121), 84 (145), 113 (204), 122 (222), 149-51 (272, 274), 151 (275), 160 (294), 174 (320), 184 (335), 189 (344), 193 (352), 194 (354) şi n. 1, 196 (358), 203-4 (367-8), 228 (411), 233-4 (425-6), 275 (500), 280 (508), 283 (514), 306 (561), 319 (591), 338 (626), 356-7 (666), 364 (681), 396 (749), 444 (829), 464-5 (863), 469 (870), 478 (889), 508 (937), 539 (990). 546-7 (1004), 594 (1105), 605 (1130), 615 (1152), 662 (1225), 674-5 (1249-50), 676-7 (1252, 1254), 681 (1259), 693 (1276), 699 (1287), 710-1 (1307), 735 (1362), 741 (1406), 797-8 (1632), 809 (1652), 826-7 (1669). 859 (1718), 890 (1759), 900 (1775), 901-2 (1776), 1012 (1910), 1015 (1918), 1023 (1931), 1057 (1980), 1101 (2041), 1146 (2132), 1179 (2205), 1193 (2234), 1254 (2337), 1307 (2408), 1320 (2426), 1326 (2440), 1331 (2447), 1347 (2465), 1395 (2565), 1402 (2585), 1415. 1456-7 (2712). 1481 (2808), 1498 u., 1515 (2855), 1523

(2876), 1566 (2956), 1576 (2971), 1654 (3065), 1762 (3339). (liberaţi), 665-6 (1232). (regali), 26-7 (42, an. 1439), 102 (181). (luaţi la oaste în Ardeal), 344 (640). (români), 390 (737). (preoţi), 1657-8. (în Moldova), 116 (208).
Ispravnicl, 1802 (3413). (particulari), 1358 (2489). (de clădiri), 466 (865). (la grâu), 1470 (2765).
Iţari, 1716 (3201).
Iunacl, Iunaşi, 93 n. 2, 1237 (2307).
«Ius nobilium», 167 (307).
Iuzbasl, 1316 (2419).
Izmene, 1240.
Izvod (model), 1818.
Izvor (găsire la), 617 (1155.

J

Jderi, 10 n. 2, 80 n. 2, 981 (1868). (negustori de), 980-1 (1868).
Jimlă, jimblă, e, 442, 539 (991), 1030 (1940).
Jir, 842 (1689).
Jitari, 1535 (2908).
Joimiri (joniri), 1425 (2635), 1455 (2708).
Jold, 96 n. 4, 1562 (2945).
Joldunari (în Făgăraş), 444 (829).
Joimiri (joimiri), 1017 (1923).
Jude, zi, 109 n. 1, 1473 (2783). (de sate), 800 (1636). (în Ardeal), 682. (alegerea lor), 1603 (3000).
Judecată (carte de), 1472 (2778). (carte slobodă de), 1369 (2504).
Judeci, 109 n. 1.
Judeţ (direpţ), 1410 (2606). (strâmb), 1325 (2427). (pentru roîmistru), 1451 (2699).
Judeţi, 109 n. 1. (de sat), 1177 (2914).
Jugănitori, 969 (1855).
Juncani, 1026 (1934), 1426 (2637).
Juncl, 1042 (1958). (mânzaţi), 1683. (tretini), 1682 (3111), 1683.
Junincă, 1683.
Jurăminte, 57 (98), 161 (296), 167 (307), 242 (440), 303 (555), 367 (687), 371 (696), 378 (712), 391 (738), 401 (756), 420 (779), 455 (845), 463 (862), 468, 486 (903), 487-8 (905), 513 (947), 515 (950), 516, 519 (952), 520-1 (954), 541 (995), 1324 (2433), 1423 (2629). (al Ardealului către Mihai Viteazul), 746 (1435). (cărţi de), 189 n. 1. (în proces de negoţ la Braşov), 1622 (3025). (în Moldova), 713 (1311), 715 (1314). (de oameni bătrâni), 1412-3 (2611). (de desvinovăţire), 1343-4 (2461), 1374 (2512), 1376 (2515), 1383 (2535), 1392 (2557), 1533 (2896). (în biserică), 1344 (2461), 1574 (2968). (de cinci), 1380 (2528). (de şepte), 713 (1311). (de doisprezece), 1523 (2876), 1524 (2880). (de juzi, în Ardeal), 1783-4. (de călugări), 829 (1673). (bani de), 1479 (2798).
Juraţi (ai Vlădicăi în Ardeal), 1182 (2711).
Jurători, 468, 900-1 (1775).
Jurul (a — cuiva), 1350 (2472).
Juvaiere, 463-4 (862), 1091 (2029).
Juvaiergii, 410 (771), 1067 (1997), 1500 (2831).

L

Lăcătuşi («serratores»), 434 (811), 744 (1419), 767 (1548), 980 (1868), 1093 (2031).
«Lacti» (лакти), 10 n. 2.
Lăcuste, 1742 (3310), 1810 (3460, 3462-3), 1810 (3462), 1812 (3473-4).
Ladă, lăzi, 981 (1868), 1376 (2516), 1516-7 (2858), 1547 (2927), 1578 (2975), 1683.
Lână, 546 (1004), 963-4 (1846), 1465 (2747), 1574 (2967), 1584, 1586, 1705 (3164), 1706 (3166), 1738 (3285), 1805 (3429), 1808 (3445), 1818. (export din Moldova), 8 (9). (gloabă de), 1466 (2750). (nouă), 1197 (2244).
«Landmüntz», 1539-40 (2914).
Lanţ, uri, 421 (780), 1682 (3111), 1274, 1683.
Lanţe, 456 (848), 460 (856), 572 (1079), 1822 (2).
Lanţuje, 1122 (2074), 1424 (2632).
Lapte, 1685 (3114). (-acru), 1706 (3166).
Lătunoiu, oaie, 1320 (2425).
Laţ, uri, 952 (1832), 1041 (1956).
Lazaret, 1809 (3451).
Leafă (de mercenari), 967 (1853). (la Mihai Viteazul), 766 (1535).
Leagăn, e (trăsuri), 117 n. 1, 528 (965), 695 (1280).
Lease (cu sârmă, la icoane), 1427 (2638).
Leaţuri (cuie de), 1202 (2256), 1253 (2335), 1342 (2458).
Lefeciu (de câmp), 1268.
Legători, 1639-40 (3048).
Legătură («ligatura», de export în Ardeal, 1423), 13.
Legătură (a fi în —; tălhari), 927 (1804).
Legătură (fieràie), 1465 (2750).
Lege, 248 (447), 299 (548), 465 (863), 561 (1033). (proces, pe larg), 902. (— a ţerii, în Ardeal), 1013 (1912), 1133 (2111), 1138 (2118). (în Moldova), 458 (852). (în Ţara-Românească), 1472 (2778). (= feràie), 1464 (744). (— a tălharilor), 969 (1855). (pre direptate), 1330 (2445).
Lege (a avea), 784 (1613), 889 (1757), 931 (1809), 1180 (2206), 1341 (2455). (la Domn), 730 (1339). (a chema la), 1316 (2419). (a face, a se face), 556 (1024), 644 (1195), 727 (1335), 754 (1460), 887 (1755), 969 (1855), 1019 (1925), 1451 (2704). (a pedepsi după), 1151 (2139). (a socoti — a), 887 (1755). (a sta la), 1140. (a sta în), 299 (548). (a trage la), 1203 (2257). (a trimete la), 890 (1759).
Legea (a-şi lepădà), 982 (1870).
Legiul (a — pe cineva), 730 (1339), 889 (1757), 1381 (2529).
Legume, 1801 (3404).
Lei, 783 (1610), 890 (1759), 1053 (1973), 1056 (1978), 1347 (2465), 1351 (2476), 1381 (2529). 1383 (2535), 1387 (2544), 1397 (2570), 1444 (2681), 1450 (2697), 1455 n. 2, 1473 (2784), 1507 (2838), 1515 (2854), 1521 (2871), 1538-40, 1549 (2929), 1560 (2938), 1561 (2941), 1562 (2946), 1684 n. 1, 1695 (3137), 1711-2 (3181-2), 1716 (3201), 1724-6, 1727 (3236), 1730 (3243),

1734 (3268), 1743-4, 1745 (3312), 1746 (3316), 1779 (3363), 1798 (3382), 1799 (3389), 1801 (3404), 1805 (3429), 1809 (3452), 1811 (3467). (bătuţi), 783 (1610), 1206 (2263), 1342 (2458). (munteni), 1539-40 (2914). (imperiali), 1554. (turceşti), 1700 (3142).
Lemnari, 499, 500 (924), 1789.
Lemne, 388 (734), 477 (887), 499, 1574 (2969), 1580 u. (de clădit), 746 (1434), 1591 (2983). (de foc), 744 (1424). (din pădure), 1569 (2960). (cară cu), 748 (1448), 762 (1508).
«Lekötöszi», 1716 (3201).
„Letzeitten", 543 (999).
Lighiene (de aramă), 559 (1030).
Lingură, i, 121 (220), 225-6 (407), 469 n. 5. (de argint), 1716 (3201).
Linte, 1735 (3271).
Lipani (peşti), 1388 (3546).
Liturghia (românească, tipărită înainte de 1570), 645-6 (1197).
Livezi, 1580 u., 1794, 1810 (3459).
„Lodices" (ţoale de acoperit trăsurile; export din Ardeal), 13, 617 (1155).
„Lotones", 171.
Lopeţi, 888, 973 (1871), 1629 (3037).
Lotri, 543-4 (1000), 613 (1146), 722 n. 3, 972 (1860), 1005, 1007 (1903), 1063 (1991), 1347 (2466). V. şi hoţi.
Lumânări, 768 (1559). (duble), 748 (1448).
Lunci, 1683.
Luntri, 768 (554), 1765.
Lupi (piei de), 644 (1188).

M

Măcelari, 45 (79), 203 (366), 358 (668), 366, 372 (699), 412, 440-1 (825), 1019 (1925), 1467 (2755), 1808 (3443). (militari în Ardeal), 1806 (3433). (din Şcheii Braşovului, 1697), 1464 (2744).
Magazie (dare), 1743.
Măiestrii de peşte, 1193 (2236).
Măji *(masse)*, 111 (199), 585 (1087), 741 (1401), 767 (1543), 769 (1560), 860 (1729), 1107-8 (2050), 1234 (2319). (de ceară), 13. (de peşte), 13.
Mălaiu, 1402 (2583), 1473 (2782), 1683.
Malimiri, 169 (3132).
Malvasie (vin de), 439 (822).
Mănăstiri (fraţi, feciori la), 786 (1616). (Bârsanii şi — le din Moldova), 1779-80 (3364).
Manganari, 238 n. 1.
Mantie (preoţească), 1177 (2195).
Mănuşi, 1434 (2650). (de var sau vară), 1123 (2074), 1183 (2215). (cu degete), 1016 (1918).
Mânzi, 1347 (2465), 1453-4 (2706), 1683.
Mărămi, 1716 (3201).
Mărci, 19 (26), 171, 225-6 (407), 438 (820), 574 (1061), 1118 (2065), 1654 (3065). (de argint), 159 (291), 439 (822). (de Buda), 31 (51), 225-6 (407).
Mardă, 1818.
Marfă (a merge cu), 235 n. 2.
Mărgăritare, 595-6 (1108), 742 (1407), 1424 (2632), 1427 (2638), 1447 (2690), 1763 (3340). (salbe de), 238 n. 1.
Mărgelari, 1735 (3272).
Marhă („dobitoc"; vite), 833-4 (1679), 1023 (1930), 1057 (1980), 1102 (2042), 1174 (2184), 1200 (2250), 1215 (2281), 1286 (2380), 1358 (1489), 1395 (2565), 1466 (2750), 1562 (2945), 1683. («de negoaţe»), 1279 (2366).
Mărlaşi, 1473 (2782), 1539-40 (2914), 1552, 1657, 1663 (3070), 1683, 1826 u. (4).
Marmură (de Haţeg), 568 (1051).
„Mărsănă" (iapă), 1097 (2036).
Martră (piele de; export din Ardeal), 13, 226 (407), 640 (1188).
Mărturii, 408 (769). (de sate), 1458 (2721).
Măsari («mensipari»), 463-4 (862). (-arişe), 1535 (2906).
„Mastruca" (vamă în Ardeal, 1423), 13.
Mătasă, 1434 (2650), 1511 (2845), 1578 (2975), 1716 (3201), 1763 (3340).
Mătrăgună. V. aconit.
Mazăre, 598 (1114), 609-10 (1138), 991 (1883).
Mazili (în Moldova), 1343 (2461).
Medicamente, 1258-9 (2346).
Medici, 180 (329), 267 n. 1, 304 (557), 562-3 (1035-7), 604 (1126), 887 (1756), 1685 (3114). V. şi şi bărbieri, hirurgi şi tabla numelor: Fasching (Ioan).
Meiu, 75 (130), 755 (1466), 1216 (2283), 1217-8 (2285), 1378 (2523), 1469 (2760), 1700 (3142), 1716 (3201).
Meneşterg (de bumbac), 1434 (2650).
Mercenari (solde, 1661: pentru Moldoveni în Ardeal), 1311 (2414).
Meri, 1581. (sălbateci), 1621 (3022).
Merţe, 991 (1883), 1282 (2531), 1380 (2527), 1387 (2545), 1402 (2583), 1683, 1799 (3395).
Mese de lagăr, 322 (597).
„Messink", «Messing», 574 (1061).
„Metallici" («viri», mineri), 409.
Mied, 9, 1179 (2203), 1629 (3037). (vas de export din Ardeal, şi vamă), 13.
Miel, ei, 261 n. 1, 738 (1384), 1350 (2472), 1574 (2967), 1726, 1727 (3236), 1805 (3429). (piei de), 13, 224-5 (406), 237 (432), 1277 (2362), 1510, 1716 (3201). (dare de, ca dijmă, în Moldova), 1779-80 (8364). (predică pentru preoţi, în Ardeal), 1381 (2527).
Miere, 1147 (2135), 1620 (3021), 1797 (3380). (cu tona în 1423; vamă), 13. (la Poartă), 1665-6 (1995).
Milă, 447 (833).
Mine şi mineri, 247-8 (446). (unelte), 409. (în Ardeal), 1498. (imperiale, oficiu), 1487. (în Moldova), 230-1 (418).
Mioare, 913 (1786), 1683.
Mişei (calici), 807 (1647), 969 (1855), 983 (1873). 1118 (2066), 1081, 1206 (2263), 1440 (2673).
Mită (la preoţii ardeleni), 1656 (3067).
„Mitre" (măsuri de capacitate), — 10 n. 2.
Mitupuş (?), 1434 (2650).
Miţe, 1358-9 (2489).
Moarte (a plăti — a), 473 (879), 1407 (2597). (cu moarte), 780 (1605).
Moaşte, 1804 (3426).
„Modli" («transilvanienses»), 377 (710).
Mohair («muhor») 1511 (2845).
Moine, 1683.
Mojici, 1520 (2879).
Monete (de fier, aramă, staniu, plumb, oţel), 171.

(ungurească nouă, 1505), 170 n. (315). (1525), 283 (513). (ardeleană), 1538-40. (nouă), 278-9 (508). (1704), 1506-7 (2838). (munteni în Ardeal), 1538. (lipsă de — în Ardeal), 1538. (falsificată la Rodna), 483 (897). (unelte), 29 (47). (monetari, «magistri monetarii»), 171. V. și Polonia, Brandenburg, Oldenburg (monete).
Monopol, 3-6 (4-6).
Morari, 1683, 1787.
Morl, 9, 13, 355 (662), 366, 722 n. 3, 1114, 1159 n. 1, 1580 u. (în Ardeal), 1498.
Moruni, 10 n. 2, 993 (1885).
Moschel, 1334.
Moşii (de țerani ardeleni), 1683 (2667).
Moşneni (în Ardeal), 1439.
Muncă (tortură; și a munci), 189 n. 1, 240 (436), 927 (1804), 969 (1855), 1409 (2603), 1428 (2640).
Muschete, 1242 (2315), 1244 (2319).
Muselin, 1510, 1511 (2865).
Must (cupă de), 874 (1739).
Muzicanţi, 571 n. 3.

N

Năemit, 1381 (2529).
Năframă, ămi, 1424 (2632), 1054 (1974), 1716 (3201). (bărbătești), 1434 (2650). (femeiești), 1434 (2650), 1716 (3201). (brodate), 1746 (3201). (de fir), 1427 (2638). (cu sârmă și turcești), 1424 (2632).
Nap, 1, 1388 (2545).
Năpaste, ăști, 1016 (1921), 1055 (1977), 1166 (2167), 1176 (2190), 1179 (2205), 1350 (2472), 1381 (2530). (a plăti o), 931 (1809).
Năracliță, e, 1424 (2632), 1427 (2638).
„Nassynch", 176 (326).
Năstrapă, e, 697 (1285).
Nasturi, 1427 (2638). (de argint), 787 (1621). (de argint), 1424 (2832).
Nasului (tăierea; ca însemnare a pretendenților), 141 (257), 189 n. 4, 1114.
Neamul (dreptul -ui la moștenire timp de un an), 1525 (2885).
Negoaţe (mărfuri), 807 (1647).
Nemesnic, i, 1330 (2405), 1583-4 (2537).
Nemeşi în Ardeal, 787 (1619), 1023 (1931), 1084, 1088 (2021), 1096, 1122 (2073), 1165 (2166), 1340 (2454), 1428 (2640), 1478, 1480 (2803), 1481 (2808-9), 1498, 1523 (2876), 1560 (2938). (mari), 1514 (2850). (în Moldova), 637, 1015 (1918), 1379 (2525). (—ești, în orașe săsești), 1494 (2822).
Nemeşug (nemușug; al granița), 1444 (2682). (cărți de), 1349-50 (2470).
„Neuner" (bani), 895 (1765).
Nevoie (a face cuiva), 1381 (2529). (a păți), 1449 (2695).
Nicovală, 1812 (3476).
Nucl, 1581.
„Numeralis" («donus»), 130 (285).
Nunţi, 164-5 (303), 829 (1673). (în Moldova, 1668), 1332 (2448). (taxă de, în Ardeal), 1657.

O

Oale (de aramă), 159 (261). (de fier), 1203 (2257).
Oameni buni, 1013 (1912). (la judecată), 1344 (2461).
Oaste, 908 (1892). (chemare, și prindere pentru luptă), 1320-1 (2428). (a strânge), 895 (1766). (fugari de), 752-3 (1456).
Obăgi (a,=a iobăgi), 1534 (2903).
Obede, obozi, 895 (1766), 1629 (3037), 1711 (3181).
Obiclnă, 1516 (2857).
Obuz (tabără), 1266 (2358), 1409 (2601). (a se strânge la), 1407 (2597).
Oră, 1818.
Ocină, 1081. (cărți de), 1007 (1902).
Ocnă, 1279 (2366).
Odăi (după oi), 1692 (3132-3), 1729 (3241).
Odăjdii (de episcopi), 1011-2 (1910).
Ogari, 1233-4 (1302), 1237 (1307), 1264 (2354).
Oglindă, 225 (407).
Ogor, 1810 (3459).
Oholde (holde), 1479 (2800).
Oi, 72 n., 79 n. 3, 90 (157), 100-1 (178-9), 165 (304), 203 (367), 217-8 (392), 254 n. 1, 280 (508), 288 (526), 345-6 (643), 419 (778), 444 (829), 466-7 (867), 468, 479 (889), 482-3 (896), 487 (905), 598 (1114), 636-7 (1185), 645 (1196), 652-3 (1219), 655 (1214), 691-2 (1274-5), 710-1 (1307), 722 n. 3, 738 (1384), 769 (1562-3, 1567), 772 (1590), 930 (1808), 947-8 (1826), 1024 (1932), 1045 (1963), 1058 (1976), 1119 (2070), 1122 (2075), 1130 (2104), 1134 (2111), 1135 (2113), 1138 (2117), 1203 (2257), 1211 (2274), 1250-1 (2330), 1254-5 (2337), 1266 (2357), 1312, 1316 (2420), 1328 (2442), 1350 (2472), 1358-9 (2489, 2491), 1366-7 (2499-501), 1372, 1394 (2564), 1406 (2594), 1409-10 (2604), 1446 (2688), 1450 (2697), 1451-2 (2701), 1465 (2750), 1470, 1474 (2772), 1477 (2791), 1501 (2834), 1555-6 (2932), 1568 (2958), 1569 (2960), 1575, 1576, 1587 (2972), 1589, 1620 (3022), 1793, 1794-5 (2979), 1580 u., 1585-6, 1801 (3404), 1804 (3423), 1805 (3429), 1810 (3459). (de muls), 546-7 (1004). (de prăsilă), 1682 (3108). (sterpe), 913 (1786), 1358 (2489), 1682 (3108), 1805 (3429). (a scoate — ile la munte), 1190 (2230). (a tunde), 1350 (2474), 1358 (2489).
(fătătoare; export din Ardeal), 127 (231). (piei de, din Ardeal), 640 (1188). (taxă în Ardeal, 1520), 245. (dajde în Ardeal), 1534 (2903). (în Țara-Românească), 38 (65), 1093-4 (2032), 1585-8 (2979-80), 1589-90 (2982). (iernatec), 1159 (2726). (vama celor ce se întorc din), 1554, 1583-5 (2978). (oi cu miei), 1580 u., 1682 u. (3111).
(din Moldova în Ardeal), 8 (9), 767 (1544), 773 (1593), 1554. (vamă în 1433), 19 (26).
(pentru Turci și în special pentru Constantinopol), 1805-6 (3429-30). (din Țara-Românească, la 1696), 1460 (2767). (din Moldova), 1360, 1361 (2493).

(carne de oaie), 1706 (3166).
Oieri, 1122 (2075), 1211 (2274), 1470 (2765), 1574 (2967), 1689 (3124).
Oierit, 1470 (2765-6), 1509 (2844), 1518 (2864), 1555, 1574 (2967), 1689 (3122-3), 1692 (3131-3), 1701 (3143, 3145), 1702 (3147), 1711 (3181), 1722-3 (3232), 1725-6, 1728-9 (3241, 3243), 1730 (3244, 3248-9, 3251), 1733 (3261), 1739 (3293); 1800 (3399).
(în Moldova, la 1766), 1731 (3249). (a se cumpără -ul; și scutiri), 1470 (2766), 1509 (2844).
Olac, 1383 (2537).
Olari, 1053 (1973), 1103 (2045), 1122 (2074), 1265 (2164).
Olat, uri, 969 (1855), 1389 (2548).
Olovancă, 1176 (2192).
Omor, 307 (565), 361 (674), 367 (687), 1016 (1921), 1376 (2517), 1379 (2525), 1666 (1996).
(cerlare de, din partea familiei), 780 (1605). (judecată pentru), 290 (529). (moarte de la —), 1391 (2556). (plată pentru), 465 (863) și n. 4, 799 (1634).
Omor (= ciumă), 807 (1649).
Opcină («vârful munților»), 1193 (2236).
Opinci («calige»), 9, 13, 787 (1621).
Opriri (zăboare, zăberiri; represalii), 13, 15 (20), 51, 53-4 (92), 55 (95) și n. 3, 126 (230), 151 (275), 155-6 (284), 188-9 (344), 194 (354), 210 (379), 264 (482), 266 (486), 274-5 (499-500), 279-80 (506, 508), 283-4 (514), 290 (530), 302-3 (554), 367 (687), 386-90 (730), 433 (808), 457-8 (851), 509 (940), 624 (1166), 665 (1230), 675-6 (1251), 679, 710-1 (1307), 757 (1479), 774 (1599), 828-9 (1672), 829 (1673), 832-3 (1678), 834-5 (1680), 859 (1718), 931 (1809), 977-8 (1866), 983 (1872), 1015 n. 2, 1047 (1967), 1062-3 (1991), 1100 (2010), 1130 (2104), 1134 (2111), 1135 (2113), 1150 (2138), 1153 (2143), 1160-1 (2158-9), 1162 (2162), 1182 (2313, 2328), 1320 (2425, 2442-3), 1348-9 (2469), 1350 (2473), 1358-9 (2489), 1370 (2509), 1373 (2512), 1381 (2529, 2530), 1388 (2547), 1400 (2278), 1414 (2614), 1424 (2631), 1449 (2695), 1464 (2744), 1469 (2759), 1471 (2772), 1480 (2803), 1483 (2817), 1524 (2878), 1685 (3115), 1801 (3404). (de oameni), 453 (841). (de Țigani), 305 (559).
Oprirl de export, 1670 (3079). (de vite: din Ardeal în Moldova), 978 (1866).
Orez, 991 (1883), 1378 (2523), 1735 (3271).
Organași (organiști), 1535 (2906).
Orgie (măsură), 1790, 1795.
„Orne“ (măsură de capacitate), 13.
Ort, ți, 169 (311), 1434 (2560), 1479 (2800), 1507 (2838), 1508 (2840-1), 1719 (3221).
Orz, 75 (130), 748 (1445), 749 (1450), 755 (1466), 760 (1493), 769 (1562-3), 912 (1786), 1469 (2760), 1508 (2840), 1621 (3022).
Osfeștanii, osfeștenii, 967 (1851), 969 (1856).
Ospătari (în Suceava), 750-1 (1453).
Ospătării, 399. (pentru soli), 303 (555).
Ospăț, ețe, 1057 (1981).
Ostași (și cercetare de), 243 (443) și n. 2.
Oștit, 897 (1771).
Oțel, 104 (185), 439 (822), 1015 (1916). (export din Ardeal), 123 (223), 127 (231).
Oțet, 991 (1883).
Ouă, 1569 (2960).
Ovăs, 75 (130), 261 n. 1, 263 (481), 329 (611), 442, 745 (1427), 747 (1441), 748 (1445), 749 (1450), 750 (1466), 757 (1476), 759 (1489), 760 (1493), 761 (1505), 762 (1507), 768 (1559), 769 (1562-3), 781-2 (1608), 800 (1637), 937, 963 (1844), 991 (1883), 1125 (2091), 1204 (2360), 1311 (2414), 1381-2 (2531), 1401 (2580), 1426 (2637), 1502, 1580 n., 1621 (3022), 1799 (3395).
Ozittia (nojițe), 5.

P

Pace (a cădea la), 1391 (2556). (cărți de), 1388-9 (2550).
„Paciskones“ 276 (501).
Păcurari, 1165 (2165), 1359 (2489), 1465 (2750).
Pădure, i, 474 (881), 618 (795), 620-1 (1160), 692 (1275), 1580 n., 1810 (3459). (de stejari), 228 (413). (în Ardeal), 1498. (distruse de Ardeleni), 736 (1372), 1552-3, 1555, 1567 (2957). (pagube făcute în — de Români), 1572-3 (2965).
Paguba (a-și căută), 1383 (2535).
Păhar, e («poccarius»), 121 (220), 460 n. 5, 1118 (2064-5), 1412 (2610). (de argint), 225 (407), 1126 (2093), 1128 (2097-8), 1166 (2569). (din Brașov), 1687 (3117).
Paie, 1818.
Pălărie, i, 9 și n. 3,
„Palli“, 117 (211).
Palisade, 1550, 1567 (2957), 1589 (2936). V. și Turnu-Roș.
Paloș, e, 878 (1744), 1406 (2594).
Panaghie (ferecată), 1424 (2632).
Panduri, 1788.
Pâne, 261 n. 1, 263 n. 1, 358 (669), 442, 460 (856), 588 (1091), 731 (1344), 762 (1507), 769 (1563), 915 (1789), 1042 (1959), 1059-60 (1984), 1178 (2198), 1233 (2302), 1237-8 (2308-9), 1239 (2311-2), 1240 (1376), 1261 (2350), 1376 (2518), 1387-9 (2545), 1394 (2562-3), 1397 (2569), 1399 (2576), 1401 (2581), 1402 (2584), 1412 (2609). (de casă), 1455 (2707). (cară cu), 1195 (2241).
Pâne (grâne), 1469 (2760). (veche), 1469 (2760). (de sămânță), 921 (1797), 1177 (2197). (vremea — ii), 1469 (2760).
Pannus griseus, 4, 10 n. 2.
Pantaloni ungurești, 1770-1 (3350).
Panteră (pici de), 640 (1188).
Pânză, 9, 1015 (1918), 1434 (2650), 1445 (2686), 1578 (2975), 1716 (3201). (groasă, «tela grossa»; export din Ardeal, 1423), 13. (de cămăși), 1177 (2195). («Gallerleinbatt»), 545 (1002). (de la Ardeleni pentru Turci, 1783), 1746 (3316).
Păpuși (de sfoară), 1465 (2749), 1466 (2751).
Parale, 1574 (2967), 1687 (3117), 1689 (3122, 3124), 1699, 1700 (3142), 1701 (3143, 3145), 1702-3 (3147-8), 1719-20 (3221-1), 1726, 1727 (3236), 1744, 1801 (3404), 1802 (3413), 1805 (3427), 1806 (3433).
Parc (de vânătoare), 1810 (3459).
Pari (bătrâni), 757 (1476).
Pâri, 1119 (2069).
Pâslă (de acoperit trăsurile), 564 (1041).
Păstori, 1286 (2380), 1557 (2933). V. și tabla numelor: Ardeal (păstori din).
Păstrăvi, 953 (1833), 1388 (2546), 1469 (2762).

Pasuri (nouă între Ardeal și Țara-Românească), 1563-4 (2951-2). (venitul lor, 1662), 1317 (2421). (instrucții pentru ele), 1574 u. (2970). (pază de Sași, 1554), 505 (934). (păzite de Brașoveni, 1718), 1567 (2957) (sângerate), 296 (541).
Pasuri închise, 135 (246), 142-3 (258-60), 147 n. 1, 302-4 (554-5), 403 (759), 499, 501 (926), 502 (929), 545 (1001), 547-8 (1006), 581 (1077), 615 (1151), 617 (1155-6), 619 (1158), 663-4 (1227), 693 (1276), 755 (1462), 772 (1586), 774 (1597), 787 (1621), 807-8 (1649-50), 843-4 (1691-2), 856 (1709), 862-3 (1723), 877 (1743), 920, 929-30 (1807), 933 (1812), 986-7 (1877), 1031-2 (1942), 1088 (2024), 1095 (2034), 1191 (2231), 1205-6 (2262), 1216 (2283), 1230 (2298), 1245-6 (2322), 1260 (2347), 1264 (2356), 1384 (2538), 1416 (2616), 1417 (2618) 1419-20 (2622-3), 1428-9 (2639, 2641), 1430-2 (2643, 2645), 1434 (2649), 1441 (2676), 1442-3 (2678-9), 1679 (3101), 1703-4 (3153), 1705 (3163), 1721 (3226, 3229), 1808 (3448), 1811 (3470).
Pașapoarte («pașușe»), 1035 (1947), 1122 (2073), 1124 (2086), 1247 (2325), 1248, 1262 (2351), 1287 (2381), 1343 (2460), 1357 (2487), 1415, 1589 (2982), 1692 (3132), 1719 (3219), 1737 (3282), 1773 (3352).
Pești (darurile domnești de—), 1797 (3378), 1800 (3399). (în Moldova), 1188 (2066).
Pășuni, 767 (1544). (lipsa în Ardeal), 1504-5 (2835). (taxa de—at). 1732 (3253, 3256). (ale Șcheilor în Țara-Românească), 1740 (3300).
Patentă (pentru colibași), 1803 (3415).
Patrafir, e, 1424 (2632).
Pătrunjel, 747 (1441), 1388 (2545).
Pecetari, 1416 (2617).
Pecete, ți, 1080 (2014). (a lui Constantin-Vodă Brâncoveanu), 1416 (2617).
Pecete (de bir; chitanță), 1402 (2583).
Pecetluită, 1734 (3268).
Pecetluiți (bani), 1139 (2119).
Pedepse (corporale în Ardealul imperial), 1500 (2830).
Pedestru (vama pentru omul —, 1423), 9, 13.
„Penula", 504 (933).
Pepeni, 1399 (2575).
Pere, 539 (991).
Pergament, 556 (1024).
„Perghwetbath" (piei), 226 (407).
Peri, 1581. (sălbateci), 1621 (3022).
Perine, 766 (1536). (fețe de), 1578 (2975).
Perperi, 9 n. 2.
Pescari. 109 n. 1, 1081, 1347 (2465), 1383 (2535).
Pescuit. 631 (1177), 1193-4 (2236).
Pești, 132 (239), 333 (617), 356-7 (666), 457-8 (851), 554 (1019), 794 (1629), 953-4 (1833), 993 (1885), 1209 (2270), 1320 (2425), 1388 (2546), 1569 (2960), 1808 (3435), 1810 (3459). (proaspeți), 839 (1685). (sărați), 294 (538), 1345. (în Ardeal), 13, 121 (219) 839 (1685). (pentru porci), 1621 (3022). (cară și vamă), 9 n. 8, 1574 (2967). (domnesc în Principate), 1474 (2788). (export din Țara-Românească), 9. (export din Moldova), 8 (9). (căruțe de), 1711 (3181).
Peteare, 1818.
«Petecărie» (Apotheke, în Ardeal), 1473 (2781).
Pfennigi, 78 (115-6), 226 (408), 544-5 (1001), 566 (1046).
«Phili» («aurei»), 393 (744).
«Phyrcus», 304 (557).
Pieiari, 224-5 (406), 314 (579), 347-8 (348), 366, 410
Piatră-acră, 439 (822), 1765 (3271).
(771). 412, 504 (933), 515 (950), 516, 517 (951), 663 (1226), 792, 1181 (2210). (ardeleni), 77 (134).
Pielării, 557.
Pielcele. V. miel.
Piele, piei, 9, 190 (346), 242 (440), 466 (867), 1147-8 (2135), 1396 (2568), 1511 (2845), 1551, 1584, 1586, 1706 (3169), 1716 (3201), 1797 (3380). (nelucrate, crude), 130-1 (236), 237 (432) și n. 1, 759 (1491), 1181 (2210), 1808 (3445). (lucrate), 1181 (2210). («pegymet»), 1511 (2846). (de bou), 838 (1683), 1481 (2807). (de fiară, de selbătăciune), 10 n. 2, 224-5 (406), 834-6 (1680-1), 875-6 (1741). (de cerb), 10 n. 2. (de oaie), 1518 (2862), 1574 (2967). (exportul din Ardeal, vamă; 1423 u.), 13, 224-5 (406). (exportul ardelean oprit), 60-1 (105), 640 (1188).
Pietrari și pietre, 29 (46), 240 (437), 1053 (1973), 1103 (2045). (meșteri), 1557 (2933). (la zidit), 1212 (2277). (de tun), 29 (46). (piatră «Kwach»), 226 (407).
Pietre scumpe, 742 (1407).
Pile (meșteri de), 1122 (2072).
«Pillium» (postav), 13.
Pinteni, 710 (1305).
Piper, 10 n. 2, 73, 132 (239), 153 (277-80). (piatră de; vamă, la Bistrița), 8 (9), 13. (vândut la Sibiiu cu mărunțișul), 2-3 (3).
«Piseta» (măsură de greutate), 171, 225-6 (407).
Pisică (sălbatecă), 10 n. 2.
Pistoale, 1752 (3323). (cu tocuri), 1690 (3127).
Pită, 1629 (3037). (făcută), 763 (1514). (a fi într'o), 1605 (3004).
Pitaci, 1473 (2782).
Pitari, 440-1 (825). (din Ardeal în țară), 604 (1127).
Piuă, e, 1250 u. (de tun), 1269.
Pivniță, e, 380 (717), 1478, 1723 (3233), 1733 (3266). (de vin; «cella vinaria»), 493.
«Plackauner» (monetă), 1507 (2838).
Plăieși, 110 n. 1, 1185 (2221), 1556-7 (2932), 1575, 1576 (2962), 1576-7 (2972), 1582, 1584, 1586, 1588 (2980), 1589-90 (2982), 1672 (3086), 1704 (3158), 1714 (3193-4), 1717 (3207), 1783. (bistrițeni), 854 (1706). (ardeleni), 1783. (bănățeni), 1788. (vătaf și vornic de, 1711), 1557 (2932). (munteni), 1685 (3115), 1688 (3120), 1699 (3141).
Plaiu, uri, 1081, 1685 (3114), 1712 (3182). (închise), 1375 (2515). (-ului, spartul), 1358 (2489).
Plapomă, 1578 (2975). V. «poplau».
Plase de fier, 1455 (2709).
Platoșă, e, 106 (189), 158 (290), 215 (386), 260 (476) și n. 1, 592 (1101).
Plinire, 1375 (2515).
Plug, 888, 1401 (2581), 1580 u. (fier de), 1682 (3111).
Plumb, i, 362 (678). 409, 860 (1719), 1767 (3343). V. gloanțe.
Plute, 477 (887).
Poale (cu sârmă), 1424 (2632). (la hram), 1427 (2638). (de icoană), 1434 (2650).
Poartă (dajde pe — în Ardeal), 1421 (2625).
Poclon (vlădicesc în Ardeal). V. Ardeal (poclon vlădicesc în). (la Curte), 1398 (2573). (de nume), 1692 (3132).
Poduri, 870 (1734). (în Moldova), 1371 (2510). (dare), 1743.
Podvijie, 1270.
Pogon, oane, 1779 (3363).

Pogonărit, 1725, 1733 (3263), 1734 (3268), 1743, 1808 (3447). (crescut în Țara-Românească la 1788), 1796 (3368).
Policandru, 133 (241), 1427 (2638). (cu canaf), 1424 (2632).
Poligloți, 449 (837).
Polturaci («bani ungurești»), 899 (1774), 993 (1885), 1194 (2032), 1339 (2453), 1342 (2458), 1507-8 (2838), 1539-40 (2914).
Pomană (de Anul Nou), 617 (1155).
«Poplan», 117 (211).
Porcari, 602 (1122).
Porci, 9, 72, 243 n. 1, 264 (382), 283 (514), 293 (535), 343 (638), 345-6 (643), 444 (829), 489 (909), 533 (977), 542 (997), 544-5 (1001-2), 546 (1003), 566 (1046), 608 (1135), 680-1 (1259), 692 (1275), 743 (1412), 772 (1590), 793 (1628), 806 (1646), 808 (1651), 842 (1689-90), 893 (1762), 894, 1001-2 (1897), 1104, 1105 (2046), 1139 (2120), 1150 (2138), 1154-5 (2146), 1160-1 (2159), 1162 (2162), 1181 n. 1, 1290 (2388), 1476, 1479 (2779), 1557 (2932), 1580 u., 1699-700 (3141-2), 1702-3 (3148-9), 1797 (3380), 1809 (3452), 1810 (3459). (export din Ardeal și în Ardeal la 1423), 13, 1545-6 (2924-5), 1620-1 (3022). (negoț în Ardeal), 57 (98), 72 n. 1. (în pădurile Ardealului), 1498. (export din Moldova), 8 (9), 1153-4 (2143), 1805 (3427). (export din Țara-Românească în Ardeal), 142 (259). (mușchi de), 1387 (2545).
Portari, 303 (555). (în Brașov), 1533 (2897).
Porți (bir pe, în Ardeal), 755 (1467), 766 (1542).
Porție (preoți români ardeleni la), 1593 (2985), 1616. (uniți), 1609-10 (3009).
Posadă, 234 n. 1, 1358 (2489).
Posădari (la Turnu-Roșu), 1571 (2962). (aiurea), 1713 (3188).
Posluşnici, 1128 (2099).
Postav, uri, 55 n. 3, 118 (213), 432-3 (808), 555 (1021), 605 (1129), 825, 1123 (2078), 1128-9 (2101), 1142 (2124), 1289 (2384), 1515 (2854), 1520 (2869-70), 1522 (2873), 1805 (3429), 1818. (alb), 592 (1101). («bergckammer», «luciflaveus»), 309 (568). (caragiu), 592 (1102), 758 (1482-3). (roș și vânăt pentru oaste), 745 (1428), 747 (1438). (sur: «griseus»). 9, 13. (supțire), 1684 n. 1. (tăiat: «scissus»), 9. (cu pecete), 1515 (2854). (de Boemia), 13. (de Colonia), 13. (de Lund), 496 (919). (de Ypres), 13. (pentru haine, adus din Bistrița în Moldova), 8 (9). (din Ardeal în Țara-Românească), 143 (260), 1197 (2243). (pentru uniformele muntene de Pași), 1515 (2851, 2853), 1199 (2249). (supt Matei-Vodă Basarab), 1127 (2095), 1130-1 (2105), 1142 (2144), 1185 (2221), 1197 (2244), 1479 (2779). (pentru Sava Logofătul lui Matei-Vodă), 1132-3 (2110). (din Brașov, pentru Constantin-Vodă Brâncoveanu; albastru, verde, fără peceți), 1465 (2747-9), 1466 (2751), 1518 (2864). (fabrica lui Alexandru-Vodă Moruzi), 1803 (3418).
Postăvari, 440 (825), 1199 (2249), 1458 (2718), 1515 (2851, 2853-4), 1524 (2882), 1803 (3418). (ce fund), 556 (1022). (în Moldova), 305 (558).
Posturi, 554 (1019). (la Românii ardeleni), 1781.
Poștă, 922 (1799), 944 (1822), 948 (1826), 956-7 (1836, 1838), 1120, 1155 (2148), 1163-4 (2163), 1223 (2291), 1236 (2305), 1307 (2408), 1375 (2515), 1399 (2577), 1432 (2646). (împărătească), 1805 (3428). (cai de), 1204 (2258).
Potcoave (și cuie de), 772 (1585).
Potcovi (a — cizme), 710 (1305).
Poteci, 1561 (2942), 1810 (3456). (de contrabandă), 1518 (2863). (în Țara-Românească), 1801 (3403).
Potori, 1464 (2744).
Potronici, 754 (1460), 1177 (2195), 1474 (2787).
Povară, 55 n. 3, 1511 (2845), 1744. (de cal), 8 (9), 1734 (3268). (de bani), 738 (385).
Praf de puşcă, 22 (32), 43 (75), 111 (199), 215 (386), 250 (463), 309 (569), 311 (571), 323 (599), 335 (621), 353 (1704), 362 (678), 402 (759), 425 (788), 461 (858), 499, 547 (1005), 437 (818), 585 (1085), 586 (1088), 722 n. 3, 763 (1517, 1519), 767 (1543), 769 (1560), 804 (1642), 1107-8 (2050), 1234-5 (2302-3), 1237 (2307), 1241, 1242 (2315), 1243 (2317), 1244-5 (3219-20), 1274, 1282 (2371), 1761 (3337), 1767 (3343), 1772, 1773 (3352), 1785-6. (de bombardă), 328 (609), 584 (1085), 586 (1088). (mărunt), 1244-5 (2319-20).
Pravila (de căsătorii), 1473 (2783). (în Ardeal), 1656 (3067).
Preceptori, 1409 (1906).
Predică românească, 1109.
Preluci (— le Cracului), 1683.
Preoți (obiceiuri la Munteni), 1671 (3081). (a doua căsătorie), 638.
Prestol (cu ochi), 1424 (2632), 1427 (2638).
Pretendenți, 72 n., 177.
Prețăluire, 417 (775), 1684 (3111).
Pribegi. 47 (82), 56 (96), 79 n. 3, 85 n. 1, 89 (154), 98-9 (175), 112 (201), 117 n. 1, 138-9 (252), 177, 184 n. 1, 255 n. 1, 268 (489) și n. 1, 503 (930), 509 (939), 511-2 (945), 550-1 (1013), 553 (1017), 592 (1102), 598 (1114), 602-3 (1124), 605 (1130), 609 (1137), 629-30 (1174), 679-700 (1288). (români, 1771), 1736 (3277). (moldoveni în Ardeal), 273-4 (498). (munteni, 1770), 1736 (3275). (la Turci), 170 n. 1.
Primblare de Domn, 1128 (2100).
Prinsoare (a scoate din), 1605 (3003).
Pripas, 1466 (2750). (cal de), 594 (1106) și n. 1.
Pripoare, 1808 (3444).
Prisacă și prisăcari, 444 (2682), 1478.
Procatori, 1622 (3024).
Procovăț, eț, 1424 (2632).
Protecție (cărți de), 1802 (3409).
Protimisis (la Sași), 1483 (2817).
Protopopie (bani de —, în Moldova), 1386-7 (2544).
Provizii, 301 (552), 302 (554), 305 (558), 335 (621), 355 (663), 358 (669), 380 (716), 385 (728), 416 (774), 420 (779), 425 (787), 436-7 (816, 818), 456 (848), 462 n. 3, 511 (945) 520 (953), 529 (968), 690, 734 (1354), 744 (1422), 845 (1693), 891 (1760), 912-4 (1786-7), 921 (1796), 923-4 (1801), 1039 (1953), 1059 (1984), 1216-7 (2284), 1285 (2377), 1414 (2613), 1508 (2840), 1786-7, 1798 (3385). (oameni cu), 1797 (3378).
Prune, 612-3 (1144). (de Damasc), 460 n. 5. (uscate), 553-4 (1019), 747 (1441).
Pruni, 1581. (livezi de), 1794.
Psaltirea (românească înainte de 1570), 645-6 (1197).
Pucioasă, 608.
Puncte (cele patru), 1467 (2757).
Pungă, i, 605 (1129), 787 (1621). (de bani), 1717 (3205).
„Pusce“, 29 (46).
Puşcaşi, 200 n. 1, 206 (373), 208 (376), 309 (567, 569), 365 (684), 421 (781), 438 (821), 479-80 (890-1), 541 n. 1, 542 (929), 572 (1057), 575 (1062), 583 (1083),

584 (1085), 587 (1090), 681 (1260), 803 (1600), 813, 845 (1694), 917 (1791), 1456 (2711), 1564 (2952), 1755 (3326). (pedeştri), 1327 (2441). (ardeleni), 1499. (munteni: Andreiu, 1662), 1315-6 (2419). (moldoveni), 322 (597). (ai lui Petru-Vodă Rareş), 523 (599).
Puşti (sclopeta, pixides manuales), 28 (44), 43 (75), 88 (152), 200 n. 1, 205 (370). 208-9 (377), 231 (420), 255 n. 1, 257 n. 1, 312 (574), 325 (603), 335 (621), 423 (783), 426 (789), 499, 891 (1760), 1093 (2031), 1160 (2157), 1274, 1406 (2594), 1407 (2597), 1410 (2606), 1752 (3323), 1772, 1784, 1789. („pixides barbate"), 502 (928). (oloage), 1410 (2606). (supţiri), 1242 (2315). (flinte), 1716 (3201). (în patru cornuri), 1270.
Puşti (tunuri de oţel), 1234 (2302), 1240, 1243 (2316), 1269. (luate dela Românii ardeleni), 1633.
Puţ, uri, 1274, 1535 (2904). (săpători de), 860 (1719).

Q

Quinquagesimă şi quinquagesimatori, 137 (249), 150 (273), 160 (295), 451 (838).

R

Rachiu, 1398 (2573), 1477 (2792), 1497 (2829), 1553, 1591 (2984), 1594-5 (2988), 1629 (3037), 1808 (3451).
Rădvan («rheda»), **e**, 267 n. 1, 409, 526 (962), 527-8 (965), 528 (967), 611 (1140). (de lemn uscat, roşu, cu flori, pentru opt cai), 617 (1155).
Răfet, uri, 1516 (2856). (cu Vistieria), 1480 (2804).
Rămas (la judecată), 1523 (2876).
Râs, şi, 80 n. 2, 897 (1769), 1366 (2498).
Rase (blănite şi neblănite), 1177 (2195).
Răzloj (a chema la), 1718 (3212).
Răzmeriţă, 127 n. 2, 147 n. 2.
Răzvrăti (a—în judecată), 1622 (3024).
Remâce, 10 n. 2.
Renegaţi, 482 n. 3.
Represalii, 9 şi n. 10, 69 (121), 80 (138) şi n. 1.
Rete (răţea), 432 (805).
Ris (măsură de lungime), 1578 (2975).
Roată, 1006 (1901). (de car), 238 n. 1. (ferecată), 568 (1051).
Roată (militară; Rotte), 1272.
Robotă, 1498.
Roche, i, 1179 (2204).
Rogojină, I, 763 (1517), 769 (1565).
Rohmistru, iştri (rotmistru, ştri), 1390 (2551), 1406 (2593), 1407-8 (2598), 1418 (1620), 1425 (2634), 1447 (2691).
Rotacism, 721-2 (1324), 754 (1458, 1460), 800 (1636), 833-4 (1679), 842 (1689), 969 (1856).
Rotari, 569 (1053), 744 (1419), 754 (1461), 760 (1498), 767 (1547).
Rozmarin, 1557 (2933).
Rublă, e, 1455 n. 1.
Rufe, 1103 (2044).
Rumtoare a dăjdilor (a Braşovenilor în Ţara-Românească), 1480 (2804), 1524 (2879).
„Runcine", 506 (935).

S

Sabadaş, i, 637.
Sable, săbii, 9, 128 n., 211 (382), 794 (1629), 704 (1297), 1053 (1974). (cruntă, purtată prin ţară ca semn de războiu), 76 (132), 402 (759). (luate Românilor ardeleni), 1633.
Săbieri, 169 (311).
Sac, i, 1177 (2195).
Săcăluşe, 1270.
Săcară, 755 (1466), 760 (1493), 1581.
Săculeţe, 1623 (3029).
Săduşi, 753 (1457). V. şi sodeşi.
„Sämpferdt" (curier ardelean), 558 (1028).
Săftian, ene, 1546.
Săgeată, eţi, 43 (75), 114 (205), 206 n. 1, 1271, 1476.
Săgetari, 309 (569).
Săhaidac, e, 967 (1853).
Saigii, 1682 (3107-8), 1729 (3241), 1780 (3364), 1805 (3429).
Sălaş (de drumeţ), 787 (1621). (de păstori), 1794. (a sparge — uri), 1377 (2522).
Salhană, ale, 1808 (3445).
„Salynka", 121 (220).
Samă (a lui Constantin-Vodă Brâncoveanu), 1470 (2765).
Sama (a se umpleà), 1047 (1967). (a se luà), 1402 (2583).
Sămaci (ai judeţelor muntene), 1359 (2491).
Samur, i, 68 (120), 226 (307), 1511 (2845), 1814 (3491). (coadă de), 1710 (3178).
Sangeac, i, 451 (839), 461 (858), 478 (888), 506 (935-6).
Sapă, sape, 421 (780), 461 (858), 499, 556 (1024), 888, 973 (1861), 1015 (1916), 1122 (2074), 1274, 1416 (2616), 1417 (2618), 1455 (2709). (mari), 1341-2 (2457). («rostrate»), 506 (935).
Săpătură, I (în faţă), 1416 (2617).
Săpun, 1015 (1916), 1240, 1242 (2316), 1716 (3201).
Săraci, 189 (345), 210 (379).
Sare, 1700 (3142). (cărăuşi de — în Ardeal), 280 (508). (venitul sării în Ardeal), 1495 (2829), 1496. (pentru preoţii ardeleni), 1641. (export din Ardeal), 1545-6 (2924-5). (luarea de), 1543 (1920). (luntri cu sare în Ardeal), 99-100 (177). (Oficiul Sării), 1771 (3351).
Sărindar, e, 1562 (2946), 1657.
Sârmă (fir), 1424 (2632), 1427 (2638), 1434 (2650).
Sărmani, 109 n. 1.
Său, 905-6 (1780), 931-2 (1810). (povară de, din Moldova), 8 (9).

Scală, e, 1041 (1956), 1195 (2239, 2241), 1460 (2731), 1481 (2811).
Scândură, i, 115 (207), 500 (994), 504 (932), 768 (1554), 1592 (2980). (de fierăstrău), 760 (1498).
Scară, scări (de asediu), 1334. (de fier), 1177 (2198).
Scatulcă, 1578 (2975).
Scaun (de Domnie), 454 n. 1. (de judecată), 299-300. (de lagăr), 322 (597).
«Schenberck», 333 (617).
Schelari, 763 (1514).
Schilă, e, 1469 (2760), 1472 (2777).
«Schlosser», 369 (690).
Sclipurele, 1053 (1973).
Scoarţe turceşti, 1424 (2632), 1427 (2638).
Scriptura (Sf., din greceşte în româneşte, 1643), 1108-9 (2052).
Scroafă, e, 489 (909).
Scrumbie, i, 439 (822), 993 (1885).
Scufie. V. cucă.
Sculă, e, 927 (1804). (ale casei), 1683.
Scut, uri, 52 (90), 215 (386).
«Scutelle», 159 (261), 225 (407).
Secerători, 1097 (2035).
Sechestru, 458-9 (852).
Secure, i, («Bayl»), 78 (135), 421 (728), 457 (848), 460 (856), 733 (1352), 746 (1437), 772 (1585), 894, 1177 (2195), 1274.
Seimeni, 1272-3, 1334, 1684 n. 1, 1685 (3114).
«Sellyeg» («pictoria»), 225 (407).
Serbători (româneşti în Ardeal), 1592 (2984). (şi preoţii), 1806 (3431).
Serviţ (dare în Ardeal), 1553-4, 1595 (2989).
Sesiuni (colonicale în Ardeal), 1810 (3459).
Sexagesimă, 63 (110).
«Seytel», 369 (690).
Sfeşnic («flabellum»), e, 159 (291), 238 n. 1, 443 n. 2, 753 (1456), 765 (1531), 1122 (2074), 1535 (2904), 1818.
Sfoară, 238 n. 1, 1139 (2119), 1460 (2730), 1461 (2734), 1463 (2741), 1465 (2749), 1466-7 (2751-2).
Sforari, 1465-6 (2749-51).
Sihaştri, 1180 (2206).
Simbraşi, 1325 (2437).
Simbrii (în Ardeal), 1553. (ale preoţilor), 1380 (2527), 1590 (2985).
«Simbulus», 239 (436).
Sinet, uri, 727 (1335), 1804 (3426).
Sipet («ladula»), e, 226 (407), 852 (1703), 855 (1707), 1578 (2975).
Slănină, 102 (182), 769 (1563), 991 (1883).
Slobodnici, 1470 (2768), 1605 (3004), 1684 (3113).
Slujitori, 904 (1778), 1359 (2489), 1454 (2707), 1518 (2864). (ai lui Mateiu-Vodă Basarab), 1199 (2249). (ai lui Constantin-Vodă Brâncoveanu, îmbrăcaţi în albastru şi roşu), 1465 (2747), 1505 (2836), 1515 (2851). (alţii, mai târzii), 1735 (3271) (din Moldova, 1259 (2347; an. 1657), 1470 (2770).
Soboi, i, 1401 (2581).
Socotitori (administratori), 1340 (2454), 1406 (2595).
Sodăşi, 631 (1177), 786 (1618), 807 (1648), 1013 (1912), 1480 (2802).
Soldă, 891 (1760).
Soldaţi (de comitate), 1772.
Solgabirău, aie, 890 (1759), 1016 (1919).
Solid, zi (olandezi), 1614 (3014).
Somsizi, 722 (1324), 1289 n. 2.
Sorbet, 1159 (2156).
Soroc (cărţi de), 1367 (2501), 1369 (2506-7).
Soţii (tovarăşi de negoţ), 1347 (2465), 1397 (2570), 1465 (2750), 1620 (3021). (de hoţie), 969 (1855), 1403 (2587).
Sovon (şi **sofon**), 1179 (2204), 1683.
Spadă («balteus»), 225-6 (407).
Spahii, 394 (746).
Spânzură (a — pe hoţi), 784-5 (1613), 1007 (1902), 1018 (1924), 1325 (2437), 1329 (2443-4), 1340-1 (2455), 1392 (2558), 1396 (2567), 1425 (2634), 1457 (2714), 1475 (2790), 1623 (3029), 1704 (3158), 1731 (3250).
Spânzurătoare, 1818.
Specii, 624 (1166). (vândute la Sibiiu cu mărunţişul), 2-3 (3).
Spichinard (apă de), 766 (1536).
Spiciari, 1202 (2254).
Spinşte, 1683.
Spioni, 84 (145), 101 (180), 119 (205), 122 (221), 123 (224), 157 (287), 166 (306), 222 (403), 232 (423), 258 (471), 267 n. 1, 300 (549), 308 (567), 310 (571), 322 (597), 362 (678), 389 (736), 397 (750), 402 n. 3, 422 (782), 444 n. 1, 451-2 (839-40), 459 (853), 461-2 (858), 484 (900), 501 (927), 506 (935), 514 (948), 580 n. 2, 595 (1107), 685-6 (1266), 690, 721 (1323), 722 (1324), 723 (1326), 733 (1353), 737 (1379), 738 (1385), 759 (1485-6), 781 (1607), 796 (1630), 815 (1658), 846-7, 848 (1698), 862-3 (1723), 868 (1731), 885, 906, 907-8 (1781), 913-4 (1787), 916-7 (1791), 922-3 (1799), 971-2 (1859), 993-4 (1886), 994-6 (1888-9), 1018-9 (1925), 1038 (1951), 1063 (1992), 1191-2 (2232), 1193 (2235), 1201 (2253), 1251-2 (2332), 1778 (3360). (ai lui Ştefan-cel-Mare), 75 (131).
Spol (a — case), 1537 (2912). (a — la arămi), 1465 (2749). (cu cositor), 1063 (1992).
«Sporte», 356 (666).
Stamet, 657 n. 1.
Stână, e, 419 (778), 636-7 (1185), 658, 930 (1808), 1165 (2165), 1327 (2442), 1358 (2489), 1574 (2967), 1577, 1683 (3110), 1685 (3114), 1692 (3132), 1699 (3141), 1714 (3193). (în Ardeal), 1320 (2426). (ale Bârsanilor), 1514 (2849) (şi vase), 930 (1808).
„Stapulae" («ius»), 1546 (2924).
Staul, e, 637.
Steag, uri, 547 (1005), 917 (1791), 1281, 1335. (de oaste), 1270, 1333, 1396 (2569), 1410 (2606), 1411 (2607), 1446 (2686), 1448-9 (2694), 1457 (2714), 1470 (2770). (a se băgà la), 1179 (2205). (în Ardeal), 296 (540), 846 (1694). (întărire de la Turci pentru Ştefan Bocskai), 818. (pentru urmaşii lui), 1315 (2418). (de Domnie), 117 n. 1, 277 n. 1, 454 n. 2, 1029 (1939). (de întărire în Domnie), 379 n. 1. (pentru plata vămii), 472 (877). (suliţă de), 1243 (2316).
Steaguri (cete), 1273. (a se iertà de la), 1179 (2205). (româneşti la Ruşi), 1455 n. 2.
Stegari (la Matei-Vodă Basarab), 1140.
Stejari, 228 (413), 620-1 (1160).
Sticlă, e, 1578 (2975).
Sticlari, 657 n. 1.
Sticlării (la Sebeşel), 1555. (a lui Matei-Vodă Basarab), 1123 (2080).
Stihare, 1424 (2632), 1427 (2638).
Straiu, e, 1479 (2800), 1578 (2975).
Strajă, ăji, 321 n. 1, 405 n. 1, 613 (1146), 723 (1327), 765 (1527), 774 (1596), 996 (1890), 1017 (1922), 1032 (1943), 1038 (1952), 1115, 1207 (2266), 1281, 1313

(2415), 1362, 1447 (2689), 1462 (2738), 1773 (3352). (de hotar în Ungaria), 1791. (imperială), 1543 (2920). (la Bistrița), 888. (în munți), 1441 (2676). (de hotar în Ardeal), 928 (1805). (la Câmpulungul Moldovenesc), 889 (1757). (în Moldova), 684 (1264; an. 1581). (a lui Mihai Viteazul), 756 (1474). (moldovenești), 756 (1469), 1225 (2293), 1229. (a lui Vasile Lupu), 1059 (1984). (la Nistru), 1233 (1302). (a vămii), 1358 (2489). (a rupe — ile), 890 (1759). (a ținea), 895 (1766), 1081. (turn de strajă la hotar; 1653), 1212-3 (2277-8). (de oraș), 1053-4 (1974). (de sate, în Ardeal), 1749, 1784, 1793.

Străjeri, 70-1 (1289), 267 n. 1. (sanitari), 1717 (3207, 3209). (ai Moldovei), 927 (1804).

Strânsoare (execuție), 1635 (3043). 784 (1611). (tortură), 969 (1855).

Streașini, 1469 (2759).

Streliți, 1270.

„Strintzen“, 713 (1311). V. cai.

Struguri, 1724-5, 1743.

„Stubella“, 399.

Stupari, 1735 (3272).

Sucman, suman, e, 681 (1259), 787 (1621), 1177 (2195), 1240, 1347 (2465). (sure: «lodices»), 609-10 (1138), 617 (1155).

Sulinare, 1535 (2904), 1537 (2911).

Sulița, i („pili», «framee“), 114 (205), 215 (386), 364 (681), 433 (810), 580 n. 2, 1118 (2066), 1139 (2119). (ușoare, pentru călăreții turci, făcute în Ardeal), 1351-2 (2477).

Sulițari, 1351 (2477).

Svite, 271 n. 1.

Ș

Șahmaran, 1401 (2581).

Șal, uri, 1814 (3491).

Șanț, uri, 310 (571), 584 (1085), 970 (1858), 973 (1861), 1031 (1941), 1210 (2271).

Șăpci, 1770-1 (3350). (frâncești), 10 n. 2.

Șatră, atre (corturi de oaste), 1272. (de negustori), 1345.

Șchele, 1458 (2719).

Șea („tsujtár“), **șale**, 753 (1456), 765 (1531), 1253 (2336), 1315 (2416), 1510, 1716 (3201), 1770-1 (3350).

Șelcă, e, 1333.

Șelari, 307 (565), 314 (578), 366, 399, 413, 440 (825).

Șervet, e, 121 (220).

Șindilă, 904 (1778), 952 (1832), 1112 (2057), 1201 (2253), 1590 (2982). (cuie de), 783 (1610), 905-6 (1780), 964-5 (1847), 972 (1860), 1012 (1911), 1014-5 (1915-6), 1016 (1920), 1041 (1956), 1042 (1959), 1056 (1978), 1152 (2142), 1182-3 (2215), 1202 (2256), 1253 (2335), 1339 (2453), 1342 (2458), 1561 (2941). (hățuri de), 1197 (2245).

Șindili (a), 1469 (2759).

Șiraguri (termin militar), 1268, 1271.

Șișpace, 1434 (2650).

Șlic, e, 1434 (2650). (de jder), 1434 (2650).

Șofran, 10 n. 2, 489 (908), 568 (1050). (vânzare în Sibiiu cu mărunțișul), 2-3 (3). (vamă), 3.

Șoim, i, 358 (668), 512 n. 1, 605 (1129), 1061 (1987), 1075-6 (2007) și 1075 n. 1, 1102 (2042).

Șorț, uri, 1716 (3201).

Șpani, 487 (905), 645 (1197), 1366 (2498), 1375 (2515), 1382 (2532), 1437 (2662). (în Bistrița), 456 (848), 457 (850). (de Sepsi), 458 (852).

Știucatur, i, 1537 (2912).

Ștreang, uri, 238 n. 1. (pentru tunuri), 1244-5 (2319-20). (a scoate de la), 784 (1613), 1007 (1902).

Ștuc, 1575 (2975).

Șubă, 94 (166), 226 (307), 413.

Șugubină, 1056 (1979), 1381 (2529).

Șuștaci, 1549 (2929), 1683.

T

Tăbăcari, 130-1 (236), 767 (1548).

Tabără, 79.

„Tabori“, „taborite“ („currus“; cară de tabără ca ale Husiților), 28 (44), 29 (46), 35 (60).

Taftă (roșie sârbească), 746 (1437). (îndoită), 846 (1694).

„Taffent“. V. caftan.

Talstră, e, 1177 (2195).

Taleri, 225 (407), 608 (1135), 609-10 (1138), 643 (1192-3), 644 (1195), 657 (1218), 691 (1274), 731 (1344), 752-3 (1456), 773 (1594), 793 (1628), 1133 (2110), 1196, 1211 (2273), 1242 (2315), 1271, 1278 (2363), 1307 (2480), 1316 (2419), 1339 (2452), 1372, 1378 (2523), 1446 (2688), 1459 (2726), 1464 (2744), 1465 (2748), 1466 (2751), 1469 (2759), 1478, 1481 (2807), 1515 (2851), 1516 (2856), 1518 (2864), 1519 (2866), 1520 (2869-70), 1523 (2875-6), 1524 (2882), 1535 (2905-6), 1538-40, 1562 (2947), 1681 (3105), 1684 n. 1, 1689 (3122), 1728 (3240), 1798 (3382). (de argint), 1177 (2195), 1412 (2610), 1463 (2742). (ai preoților ardeleni), 1380 (2527). (imperiali și jumătăți de), 1507 (2838). (rusești), 1133 (2110). (venețieni), 1539-40 (2914).

Talgere, 1122 (2074), 1176 (2192).

Tălhușag, uri, 1330 (2445), 1340 (2454), 1403 (2588). (și furtușag), 1403 (2588).

Tălmaci, 412.

Tălpi, 1181 (2210).

Tămbar, e, 1401 (2581).

Tămâie, 1511 (2845).

Tâmplă, e (lungi de biserică), 1424 (2632). (cu solzi), 1427 (2638).

Tâmplari, 282 (512), 760 (1498).

Tar, 10 n. 2, 1061 (1978).

„Tarask“ (treasc), 111 (199). V. treasc.

Târg, uri, 443 (828), 1807 (3437). (în Ardeal), 1551. (chemate la adunarea țerii), 1343 (2461).

Tarniță, e, 238 n. 1.

Taur, I, 857 (1711).

„Tavarnici“, 5 (5).

Taxildari, 1811 (3467).

Teacă (de cuțite), 1344 (2461). (blehniță), 1683.

Tefter, e. V. Turci (catastihuri).
Temelie, 447 (833).
„Temlew“, 13.
Temniţă, 1054 (1974), 1056 (1979), 1629 (3037).
„Terebra“, 506 (935).
Terpentină, 1234 (2302).
„Terragia“, 27 (42).
Terzimani, 1684 n. 1.
„Testum“, 504 (933).
Tetrapod, oade, 1424 (2632), 1427 (2638). (vărgat şi în tipar), 1424 (2632).
Timari (pielari), 190 (346), 653 (1210), 1423 (2628).
Tină (loc), 1268, 1270.
Tipar, e, 238 n. 1.
Tipografi, 1629-31 (3038), 1639-40 (3048-50).
Tipsii, 1818. (din Braşov), 1479 (2799). (de cositor din Braşov, pentru Constantin-Vodă Brâncovenu), 1465-6 (2749, 2751-2). (de plumb), 1401 (2581). (de nafură, lucrate la Braşov de Constantin-Vodă Brâncoveanu), 1527 (2887).
Tisturi, 1466 (2743), 1509 (2843).
Tituluş, 1453 (2703).
Tivgă (de vin), 1511 (2845), 1548.
Tobă, e, 547 (1005), 917 (1791), 1335.
Toc (de tipsii), 1479 (2799).
Toiag, ege, 1534 (1903), 1535 (2908).
Tolbă, e (torbă), 52 (90), 206 n. 1, 504 (933).
Tolbaşi, 1822 (2).
Tonă, e, 439 (822).
Topor, oare, 787 (1621), 1053 (1974), 1417 (2618), 1474 (2788).
Tort, uri, 1434 (2650).
Trabanţi, 267 n. 1, 277 n. 1, 996 (1890), 998 (1891), 1023 (1931). (în Ardeal), 1704 (3153). V. drăbanţi.
Taistră, e («bicelli»), 9. (export din Ardeal, 1423), 13. V. şi taistră.
Trâmbiţaşi, 848 (1697).
Trandafir (apă de), 566 (1047), 766 (1536).
Trăsură, i (pentru Domnul Moldovei), 1330-1 (2446).
Trăsură, i (trageri, opriri, represalii), 696-7 (1282), 948 (1827), 1179 (2203), 1377 (2522), 1460 (2732), 1469 (2759), 1481 (2809), 1524 (2880), 1718 (3214). (a da — satelor), 1474 (2786).
Treapăd, 1358 (2489), 1359 (2489), 1690 (3127). (a trepădă), 1481 (2809).
Treasc, uri, 111 (199), 215 (386), 335 (621), 784-5.
Tricezimă, 2 (2), 5-6 (6), 10 n. 2, 63-4 (110), 512 (946), 537 (986), 650 (1204), 701 (1292), 729 (1337), 857 (1711), 964 (1846), 1076 (2008), 1094 (2033), 1100 (2040), 1118 (2064), 1150 (2138), 1153-4 (2143), 1154 (2146), 1156-7 (2150), 1345, 1510, 1511 (2845), 1546 (2925), 1547 (2927), 1548, 1554-5, 1556-7 (2932), 1570-1 (2962), 1574 u. (2970), 1621 (3022). (pecetea — ei, 1368), 2 (61).
Tricezimatori, 571 (1056), 655 (1214), 1091 (2029), 1104, 1141, 1143 (2125), 1478.
Troace, 888.
Tuiu, uri, 1029 (1939).
Tulpan, e, 1578 (2975).
«Tunella», 13.
Tun, tunuri, 118 (212), 189 n. 4, 264 n. 3, 267 n. 1, 268 n. 1, 313 (575), 319 (591), 324 (600), 506 (935), 763 (1517), 1220 (2287), 1234 (2302), 1244-5 (2319-20). (la Bran, în 1613), 859 (1715-6). (în Moldova), 622 (1161). (turnate pentru Moldova), 741 (1402). (cai pentru), 763 (1519).
Tunică, 117 (211).
Turcoaze, 1159 (2156).
Turmă (semn de), 636 (1184).
Turtă-dulce, 1398 (2573), 1433 (2648).
Tutun, 1554. (negustori de), 1681 (3015).

Ţ

Ţapă, 73 n. 7, 263 n. 1, 355 (662), 895 (1765). (a trage în), 51, 539 (990), 813.
Ţapi, 159 (291).
Ţarbingă, 1470 (2769).
Ţehiu, uri, 378 (712), 1495 (2828).
Ţehmeşteri, 1460 (2730).
Ţeste, 610 (1139).
Ţigare (= ţigăi), 1818.
Ţiglari, 610 (1139), 1072-4 (2004-5), 1090-1 (2028), 1092 (2030).
Ţigle, 960-1 (1842), 968 (1854), 1072-3 (2004), 1092 (2030), 1104 (2164).
Ţinte (podoabă), 1683.
Ţiu, 787 (1621).
Ţundră, 878 (1744).

U

Ughi, 1139 (2119), 1197 (3243), 1206 (2163), 1271, 1447 (2690), 1818. (venetici), 1460 (1728).
Uleiu, 118 (213), 609-10 (1138), 621-2 (1161). (de in sau cânepă), 617 (1155).
Ultramarine (mărfuri), 10 n. 2, 13.
Umblarea (Domnilor prin ţară), 1264 (2355).
Umplutură (de puşcă), 1244 (2318).
Umplutură (amendă), 1381 (2529).
Uneltele casei, 1683.
Unirea (bisericească a Românilor), 72 n.
Unsori de ochi, 623 (1163).
Unt, 991 (1883), 1400 (2578), 1533 (2898), 1569 (2960), 1577, 1584. (curat, de vacă), 755 (1465).
Untdelemn, 439 (822), 1234 (2302). (de mâncare), 558 (1028).
Urdă, 1179 (2203), 1358 (2489).
Urechi (boală de), 925.
Uric, e, 1080 (2014), 1081, 1408 (2600). (a avea — unduova), 722 n. 3.
Urs, şi, 637, 995 (1889), 999 (1893). (blană de), 1716 (3201).
Urşinic (de şliţ), 1434 (2650).

V

Vacă, i, 190 (346), 409, 444 (829), 466 (867), 566 (1046), 622 (1162), 631-3 (1178-9), 890 (1759), 1008 (1905), 1358 (2489), 1391 (2556), 1407 (2597), 1446 (2688), 1454 (2707), 1541 (2917), 1569 (2960), 1574 (2967), 1586, 1591 (2984), 1687 (3117), 1728 (3239). (export din Ardeal, la 1423), 13. (export din Ţara-Românească), 9. (vamă în Moldova, la 1433), 19 (26). (export din), 8 (9), 857 (1711).

Văcari, 1807 (3441).

Văcărit („seama a doua pe vite"; şi în Moldova), 1508-9 (2841-2), 1514-5 (2850-1), 1518-20 (2865-7), 1522 (2872), 1555, 1686-7 (3117), 1689 (3122-5), 1690 (3128), 1692 (3132-3), 1699-700 (3142), 1701 (3145), 1711 (3181), 1719 (3221), 1720 (3222-3), 1721 (3225), 1722-3 (3232), 1726, 1728-9 (3241, 3243), 1730 (3244, 3246), 1731 (3248-9, 3251), 1733 (3261), 1739 (3293), 1743, 1810 (3461).

Vadră, vedre, 755 (1465), 800 (1637), 991 (1889), 1477 (2792). (ungurească şi românească), 1474 (2787). (de Piteşti, supt Constantin-Vodă Brâncoveanu), 1481 (2812).

Vagabonzi, 1794.

Valuri (de postav), 1129 (2101), 1131 (2105).

Vamă şi vameşi, 297 (542), 298 (544), 299 (547), 350 (653), 455 (845), 512 n. 1, 523 (958), 542 (997), 570, 571 (1056), 597 (1112), 603 (1125), 611-2 (1142), 632 (1178-9), 665 (1230), 675 (1251), 691-2 (1274), 722 n. 3, 733 (1352), 748 (1446), 757 (1479), 775 (1602), 787 (1621), 821 (1665), 874-5 (1740), 887 (1755), 890 (1759), 895 (1766), 915 (1789), 1047 (1967), 1105-6 (2047), 1125 (2090), 982 (1871), 1009 (1906), 1015 n. 2, 1019 (1926), 1036 (1948), 1173 (2180), 1308 (2410), 1326 (2439), 1345, 1358-9 (2489), 1411 (2607-8), 1507 (2839), 1517-8 (2682), 1554, 1614 (3014), 1798 (3398).

(domnească), 1047 (1967). (de oi), 1692 (3133), 1693. (vitelor), 1732 (3256). (cu ridicata), 235 n. 2. (de hotar), 9 n. 4. (la vaduri: 3%), 9. (de vânzare), 9 n. 4. (drumul cel mare), 1518 (2863), (arendă), 608 şi n. 1.

(în Ardeal), 9 n. 4, 185 (336), 1134-5 (2112), 1135 (2114), 1137 (2116), 1141, 1143 (2125), 1156-7 (2150), 1348 (2468), 1487, 1496, (nouă, în 1467), 63-4 (110).

(în Ţara-Românească), 24 n. 1, 279-80.

(în Moldova), 298 (544). V. Suceava (Toader de). (scutire de), 830-1 (1675), 893 (1762), 1159 (2155), 1174 (2184), 1177 (2196-7), 1183 (2216), 1212 (2276), 1394 (2562), 1360, 1397 (2569), 1398 (2574), 1399 (2575), 1401 (2581), 1402 (2584), 1547 (2927), 1555, 1561 (2941). (pentru marfa domnească), 118 (213), 231 (419), 360 (672), 643 (1193), 695 (1280), 857 (1711), 1014 (1915), 1118 (2066), 1575. (pentru lucruri mănăstireşti), 786 (1616), 967 (1852). (a înşelă—), 1558 (2934). V. şi Câmpulung (vameşul Drăgan).

Vămeşug, 1166 (2167).

Vânători, 899-900 (1774), 902, 1051, 1146 (2131). (ale Sultanului), 389 (735). (cu ţeranii în ţinutul Făgăraşului), 1633.

Văpsitori, 1181 (2210).

Var, 1212 (2277). (de piatră), 1044 (1961).

Vară (a — vite), 1377 (2522).

Vărniceri, 1044 (1961).

Varză, 1388 (2545).

Vată, 593 (1103), 602 (1123), 621-2 (1161).

Vătafi de plalu (în Ţara-Românească), 1801 (3406), 1803 (3415), 1806 (3433). (de hoţi), 1428 (2640).

Vătămani, 785 (1515).

Vătuiu, e, 1683.

Vechili (în Maramureş), 1324 (2433).

Vecini (mărturie de — în Ardeal), 1467 (2754).

Venituri (ale proeţilor), 1654-5 (3065).

Verdeţuri, 1574 (2969).

«**Veredarii**», 526 (961).

Vergi (pedeapsă cu), 1442 (2678).

Veşmânt de oaste, 592 (1103).

Veveriţă, 10 n. 2, 13.

Viclene (scrisori), 719 (1319).

Vicleni, 1061 (1989).

Vie, i, 339 (628), 432 (807), 458 (852), 1341-2 (2457), 1481 (2812), 1524 (2883), 1569 (2960), 1581, 1740 (3299), 1807 (3441), 1808 (3447). (dărea pe — pentru Braşoveni), 1725. (culesul — ilor), 1037 (1950).

Vieri, 1735 (3268). (străini), 1644.

Vig, uri, 10 n. 2, 1177 (2195).

Vigezima şi vigezimatori, 121 (219), 132 (239), 140 (254), 142 (259), 145 (264), 165 (326), 169 (332), 185 (336), 225 (407), 231 (419), 270 (492), 279 (506), 299 (547) 359-60 (671), 430 (802), 427 (877), 510 (943), 581 (1076), 639-40 (1187), 645 (1196), 646 (1198), 649-50 (1203-4), 673 (1248), 685 (1265), 701 (1292), 749-50 (1452).

Vijlă, 1234 (1302).

Vilar (vamă pe), 10 n. 2.

Vin, 261 n. 1, 335 (621), 358 (669), 362 (678), 364 (681, 365 (684), 380 (716-7), 442, 506 (935), 539 (991), 543 (998), 549 (1010), 556 (1024), 559 (1029-30), 564 (1041), 566 (1047), 673 (1248), 714 (1313), 723 (1326), 748 (1447), 755 (1466), 756 (1470), 762 (1507), 768 (1559), 769 (1562), 800 (1637), 812-4 (1656), 874 (1739), 1061 (1987), 1063 (1992), 1087 (2021), 1204 (2260), 1242 (2316), 1379 (2525), 1461 (2726), 1518-9 (2864, 2866), 1528-9 (2891), 1569 (2960), 1574 (2967), 1581 u., 1591 (2984), 1629 (3037), 1713 (3190). (a vinde), 1520 (2870). (vase, buţi, butoaie), 558 (1027), 1387 (2545), 1474 (2787), 1477 (2792), 1481 (2812), 1483 (2819), 1485, 1523 (2876), 1620 (3021), 1724.

(din Ardeal), 102 (182), 1502. (de Cernăteşti), 1733 (3266). (de Cotnari). V. Cotnari (vin de). (de Malvasia), 650 (1203). (muntean), 1547-8 (2928), 1554, 1797 (3378, 3380-1). (de Tokaj), 1336.

(vama), 9, 13, 1724, 1730 (3247), 1779 (3363). (vin domnesc, dare), 1743.

(„Kufe" de), 362 (678).

Vinăriciu, 1733 (3261).

Vinars, 706-7 (1301), 1234 (2302), 1242 (2316).

Vistierii de boleri, 517 (951), 519 (952).

Vite, 535 (984), 540 (991), 555 (1021), 585 (1107), 636-7 (1185), 651-2 (1207), 743 (1410), 744 (1421), 746 (1432), 757 (1479), 766 (1540), 769 (1563), 797-8 (1632), 799 (1634), 802, 808 (1651), 810, 813, 814

(1657), 832-3 (1678), 837-8 (1683), 854 (1706), 859-60 (1718-9), 874-6 (1740-2), 898 (1771), 916 (1790), 978 (1866), 982 (1870), 1007 (1903), 1009-10 (1908-8), 1013 (1913), 1015 (1917), 1018 (1924), 1026 (1934), 1047 (1966), 1062-3 (1991), 1088 (2023), 1098 (2037), 1103 (2044), 1112-3 (2057-8), 1136, 1137 (2116), 1143 (2125), 1145 (2129), 1146 (2132), 1149-50 (2138), 1154 (2145), 1163, 1173 (2180), 1175 (2185), 1178 (2201), 1187 (2224), 1199 (2248), 1282 (2372), 1323 (2432), 1327 (2441), 1349 (2469), 1350 (2474), 1373 (2512), 1408 (2600), 1411 (2608), 1434-5 (2650-1), 1447 (2689), 1452 (2702), 1459 (2723), 1492, 1502, 1550, 1555, 1562 (2947), 1667 (2997), 1677 (3097), 1701 (3143), 1718 (3215), 1725-6, 1769 (3347), 1793-4, 1797 (3380-1), 1801 (3404), 1808 (3443), 1811 (3467). (de rasă germană), 805 (1643). (de tăiat), 547-8 (1006). (dare pe — în Ardeal), 1113 (2058). (din Ardeal în Ţara-Românească), 1504-5 (2835). (oprit exportul), 1345. (din Ardeal în Moldova), 947 (1825), 1141. (din Moldova în Ardeal), 925, 933-4 (1813), 959 (1840). (furate), 1592 (2984). (hoţ de), 1186 (2222). (iernatec de), 1377 (2522). (izvod de), 1369 (2508).
(de oi), 1350 (2472).
(boală de), 743 (1412), 982-3 (1872), 1675 (3093), 1718 (3211), 1779 (3362), 1798 (3385), 1800 (3396), 1803 (34136).

Vitejime, 1271.

Viţel, el, 857 (1711), 1683.

Vizitiu, i, 442, 1429 (2641).

Vlădiceşti (sate), 703 (1295). (pochon), 1671 (3081). (bani), 1561 (2943). V. şi Ardeal.

Voinici, 1533 (2897).

Voinicie (cărţi de), 1325, 1717 (3206).

Vornici de gloată, 722 (1325).

„Vorspann" 1487, 1497 (2829), 1551, 1567 (2957).

Vrăji, 1649 (3062).

Vrăjitoare, 187 (341).

Vulpe, i, 10 n. 2, 80 n. 2, 640 (1188). (pici de), 13, 835-6 (1681), 1348-9 (2469), 1511 (2845).

Y

Ypres (postav de), 8 (9), 9.

Z

Zăberi (a; zăberiri, zăboare), 234 n. 1, 245, 248 (447), 598 (1114), 786 (1618), 798-9 (1634-5), 827 (1670), 887 (1755), 898 (1771), 1008 (1904), 1088 (2024), 1101 (2041), 1105-6 (2047), 1112-3 (2057-8), 1125 (2089), 1161 (2160), 1179 (2203), 1282 (2372), 1325 (2437), 1340-1 (2454-5), 1351 (2475), 1375 (2515), 1377 (2522), 1385 (2535), 1391 (2554-5), 1394 (2563), 1398 (2571-2), 1409 (2602), 1411 (2608), 1418 (2620), 1425 (2635), 1431 (2644), 1435 (2654), 1444 (2681-2), 1455 (2707-8), 1512 (2847). (zapis de zăbor), 1347 (2466).

Zăblău, ale, 1710 (3178), (3190).

Zăbraneo, e, 1434 (2650), 1716 (3201).

Zahereà, ele, 1401-2 (2581-2), 1454 (2707). (dare), 1743.

Zălog, oage, 149 (272), 190 (347), 298-9 (546), 1367 (2544), 1373-4 (2512), 1458 (2717), 1674-5 (3090), 1681 (3105), 1683. (de casă), 292 (534). (a zălogi), 1527 (2888).

Zăloşag. 1683.

Zam (stofă), 1427 (2638).

Zarafi, 1558 (2934).

Zărbă, 1424 (2632).

Zeciuială (de judecată), 1690 (3127).

Zeghe, i, 10 n. 2, 737 (1376).

Zestre (de sat, la Zagra, 1698), 1466 (2753). (mamei cerute — de fii de la tată), 1691 (3127).

Zgardă, 1434 (2650), 1682 (3111), 1683.

Zi (de judecată). 1123 (2082). (a putre), 539 (990).

Zidari, 432 (807), 438 (821), 447-8 (833-4). 500 (924) 502 (929), 599 (1116), 600 (1118). 669 (1239), 888, 960-1 (1842), 1102 (2043), 1104-5 (2046), 1107 (2049), 1152 (2141), 1170 (2175-6), 1590 (2982). (meşteri), 600 (1118). (din Bistriţa), 317-8 (587), 325 (602). (ceruţi de Alexandru-Vodă Lăpuşneanu), 556 (1023), 557 (1026).

Zinziber, 8 (9).

„Zinn" (cositor), 1100 (2040).

Zloţi, 722 n. 3, 889 (1757), 897 (1768), 982-3 (1872), 1022 (1929), 1054 (1974), 1466 (2751), 1473 (2782), 1507 (2838), 1622 (3026), 1683, 1687 (3117), 1702 (3147). (româneşti), 1507 (2838), 1538-40, 1549, (2929), 1562 (2946), 1579, 1614 (3014). (munteni), 1608-9 (3008). 1620-1 (3022). (turceşti), 1614 (3014). (vechi), 1689 (3122).

Zugravi, 400 (755), 1175 (2186).

ONOMASTIC

A

Acachie, 1797 (3379).
Adoca, 168 n. 1.
Alba, 1515 (2852).
Albaş, 1165 (2165).
Albeţ, 1480 (2804).
Aldea, 475 (883), 1358 (2489).
Aldimir, 1481 (2813), 1713 (3191).
Aldulea, 1481 (2813).
Andreico (-ă), 1474 (2785).
Angheliţă, 1800 (3398).
Anuşca, 187 (341).
Arghira, 1583 (2977).
Armancă, 1467 (2754).
Avram, 1467 (2753).

B

Baban, 1800 (3398).
Băcan, 444 (829).
Baciu, 1713 (3190).
Badea, 306 (561).
Bădilă, 1714 (3191).
Badiu, 1813 (3482).
Baia, 1683.
Bală, 691 (1274).
Balaş, 1007 (1903).
Bălcăşoaia, 1534 (2901).
Balea, 466 (866), 475 (883), 636-7 (1185), 1185 (2220) 1716 (3201).
Bălţatul, 722 n. 3.
Băran, 1561 (2943).
Barcean, 466 (866).
Bărco, 1534 (2901).
Barna, 1481 (2813).
Bârsan, 1359 (2489).
Beleiu, 1406 (2394).
Bercea, 1481 (2813).
Beuz, 780 (1605).
Biborul, 1578 (2975).
Bilăi, 806-7 (1646-8).
Bizo, 637.
Blegul, 1676 (3096).
Blejdea, 444 (829).
Bochici, 1464 (2744).
Bocloc, 1324 (2433).
Bogatul, 1467 (2754).
Boghina, 1464 (2744).
Boiaru, 1534 (2901).
Bolea, 534 (980), 1051.
Bontoaia, 1683.
Boşcoala, 1683.
Botuze, 1324 (2433).
Brăilă, 1507 (2839).
Bradu, 1800 (3398).
Buburuzea (şi -- ăiu), 1513 (2876), 1527 (2888), 1533 (2896, 2898).
Budea, 1714 (3191).
Budoş, 1378 (2523).
Buftea, 636-7 (1185).
Bujda, 1417 (2619).
Burdujea, 1344 (2461).
Burdujel, 1050.
Burghez, 1578 (2973).
Buriaş, 1800 (3398).
Burlă, 602 (1122).
Burzeu, 833 (1799).
Butoiu, 1119 (2067).
Buză, e, 1050, 1052, 1713-4 (3191).
Buzărian, 1714 (3191).

C

Cacăfoc, 1097 (2036).
Căciulă, 1605 (3003).
Călător, 1534 (2901).
Călţunoaia, 1684 (3112).
Cămlitu, 1534 (2901).
Cândea, 245.

Candrea, 1370 (2509).
Cândreş, 245
Capotă, 277 n. 1, 722 n. 3.
Căpriţoiu, 1481 (2913), 1713 (3191).
Carabaş, 1684 n. 1.
Cărbune, 1081.
Cârca, 1467 (2754).
Casian, 1408 (2599).
Caşcambă, 1740 (3299).
Cătana, 1622 (3024), 1723 (3233)
Catra, 969 (1855).
Cazacul, 785 (1615).
Cherboiu, 1042 (1958).
Chira, 1324 (2433).
Chirul, 1734 (3268).
Chiruţă, 1052 u.
Cice, 306 (561).
Cloară, 1481 (2807).
Cioca, 494 (915).
Ciocan, 493.
Ciocanea, 1481 (2813).
Cioprag, 1734 (3268).
Circă, 1803 (3429).
Ciucur, 1374 (2513), 1578 (2974)
Ciurcul, 1558 (2934).
Clinciu, 1713 (3191).
Ciuceroiu, 1800 (3398).
Coandă 1647 (3060).
Cocoşca, 636 (1184).
Cocrişel, 773 (1594).
Codău, 1466 (2753).
Coifănar, 1713 (3190).
Coicer, 1662.
Coman, 444 (829), 594 (1105).
Comis, 1324 (2433).
Comşa, 475 (883), 1535 (2905).
Corciuleţ, 1562 (2946).
Costa, 187 (241).
Costân, 1406 (2594).
Costanda, 773 (1594).
Coşotă, 1481 (2913).
Coşotoiul, 1714 (3191).
Cotor, 1467 (2754).
Crăciun, 722 n. 3, 1387 (2544), 1406 (2594).
Creţul, 1465 (2570), 1695 (3137), 1718 (3213).
Cribiea, 1347 (2465).
Criştov, 1558 (2934).
Cur-Negru, 1479 (2800).
Cur-Roşu, 1470 (2765).

D

Dănişor, 721 (1323).
Dărăban, 2667.
Diicul, 494 (915).
Dod, 1405 (2591).
Dorohoiu, 1682 (3110).
Drăgulin, 1524 (2880).
Duca, 1207 (1267).
Dulamă, 1467 (2755).

E

Enăşoiu, 1690 (3127).

F

Făgurel, 1732 (3252).
Faraon, 1378 (2523), 1445 (2684).
Fătul, 1280 (2370).
Faur, 493.
Faycos, 318 (588).
Floroiul, 1558 (2934), 1760 (3205)
Fluieraş, 1578 (2973).
Foader, 1324 (2433).
Fration, 736 (1371).
Frăţilă, 1119 (2067).
Freanţul, 245.
Fuşte, 1558 (2934).

G

Gacia, 1684 (3112).
Galea, 493.
Găluşcă, 691 (1274).
Ganea, 272 n. 1.
Gărniţă, 1313 (3191).
Găţoaia, 1445 (2684).
Găureanul, 1558 (2934)
Gavrilcea, 668 (1237).
Gherghină, 151 (275).
Ghindă, 842 (1689).
Ghindaş, 1324 (2433).
Ghiurgheş, 676 (1252).
Ghizdaveţ, 1622 (3024).
Giurea, 1195 (2239).
Giurgea, 829 (1673), 1481 (2813).
Giuvelcă, 1713 (3190).
Glegoţ, 1034 (2901).
Gliga, 616 n. 4, 642 (1192), 1052.
Gonţe, 277 (503).
Gonţul, 780 (1605).

Golfas, 1394 (2564).
Grasin, 1682 (3111).
Greachin, 1081.
Grecul, 1558 (2934).
Grid, 1558 (2934), 1623 (3028), 1635 (3043).
Griga, 637.
Grozav, 1467 (2754).
Grozava, 1052.
Gruia, 494 (915).
Gunea, 1800 (3398).
Guşatul, 1800 (3398).
Guţul, 1056-7 (1979).

H

Habotă, 1324 (2433).
Hadău, 807 (1647).
Haliţă, 1347 (2465).
Hamza, 124 (227).
Hanăş, 1381 (2529).
Hanţi, 1465 (2750).
Hasnăş, 1378 (2523), 1405 (2592).
Hatman, 1800 (3398).
Hilimon, 1052.
Hilip, 969 (1855), 1016 (1920).
Huia, 1676 (3096).
Hulubeiu, 1348-9 (2469).

I

Iachim, 1081.
Ianson, 1042 (1958).
Igoiul, 1515 (2855).
Ilisie, 1425 (2634).
Inaşul, 1558 (2934).
Îndrea, 1573 (2966).
Îndreica (—a), 800 (1636), 1437 (2661).
Ienuţul, 1682 (3110).
Ionaş, 1623 (3028).
Iovăşescul, 1800 (3398).
Isip, 1683.
Iştvan, 206 n. 1.

J

Jinga, 1471 (2772), 1472 (2777), 1713 (3191).
Jitian, 542 (997).
Joide, 493.
Juganul, 1682 (3110).
Jurjia, 722 n. 3.

L

Lacer, 1558 (2934).
Lambru, 1365 (2497).
Lateş, 1176 (2190).
Lazea, 643 (1192).
Lazul, 1562 (2946).
Lebul, 620, 1558 (2934).
Lecaş, 1800 (3398).
Lehaciu, 1052.
Liţa, 1800 (3398).
Lozlaşul, 1050.

M

Mănăilă, 1713 (3191).
Manala, 120 (216).
Manda, 1330 (2445).
Mandin, 1182 (2214).
Mândrul, 1397 (2570).
Manuleţ, 1541 (2917).
Marăş, 1324 (2433).
Marcea, 1469 (2758), 1473 (2783), 1558 (2934).
Mareş, 637.
Mărtiniţă, 1458 (2718).
Mărtoiul, 1713 (3191).
Maruţa, 1683.
Mătrăşa, 1184 (2218).
Micu, 1481 (2813).
Mihăilă, 931 (1809).
Mihăilescul, 1467 (2754).
Mihiliu, 1392 (2558).
Mihoc, 722 n. 3.
Mihul, 722 n. 3, 1573 (2966).
Milea, 1523 (2874).
Mindule, 1378 (2523).
Mivovan, 1682 (3110).
Moga, 508 (938).
Mogoş, 1558 (2934).
Mohor, 665 (1232).
Moia, 1347 (2465).
Moise, 1474 (2789).
Moldovan, 1426 (2637), 1438 (2667), 1523 (2876), 1527 (2888), 1533 (2896).
Morărescu, 1800 (3398).

Morariu, 1713 (3191).
Morăşan, 1467 (2754).
Mortco, 1479 (2800).

N

Nămăiescul, 1713 (3191).
Naseală, 722 n. 3.
Nastahia, 1682 (3109).
Neagu, 150 (274).
Nedelcu, 1348 (2468).
Negrilă, 1800 (3398).
Nuţul, 1052.

O

Oaleş, 1469 (2759).
Obrăştin, 1533 (2897).
Odor, 963 (1845).
Olariu, 1683.
Olteanul, 1714 (3191), 1807 (3441).
Ometiţă, 1684 (3111).
Oncea, 1207 (1267).
Oniţa, 1081.
Orban, 1467 (2754).
Orbănaş, 1683.
Oroşanul, 1458 (2717)
Ortea, 1479 (2800).
Ostapie, 1683.

P

Pahulce, 1042 (1959).
Palavră, 775 (1602).
Paico, 1515 (2852).
Panciova, 1605 (3003).
Panigrad, 461 n. 2, 492 (914).
Părşoiul, 1713 (3191).
Pasăre, 1421 (2626) u.
Paşco, 934 (1679), 1453 (2706).
Pâtea, 1713 (3191).
Pătruţ, 1050.
Pelicl, 1718 (3212).
Pepelea, 1714 (3191).
Pepe e, 1569 (2959).
Petcuţ, 1734 (3268).
Picicu, 1714 (3191).
Piţă, 1438 (2667).
Plăcintă, 277 (503).
Platon, 754 (1458).
Plumbotă, 1481 (2813).
Popencea, 1421 (2626)
Popocea, 1713 (3191).
Popoliga, 1466 (2753).
Poponea, 444 (829).
Poponeţ, 1734 (3268)
Popricaş, 1081.
Potcoavă, 1480 (2806
Potlogar, 833 (1679)
Prădan, 1684 (3112).
Praja, 254 n. 1.
Preban, 1081.

R

Răceală, 1469 (2764).
Racoş, 1469 (2763).
Rădăţel, 1089 (2027).
Radomir, 1467 (2755).
Răduţul, 1515 (2852).
Rânjea, 1683.
Rante, 1574 (2969).
Raţ, 1805 (3429).
Răuţ, 1535 (2905).
Reanţea, 1119 (2067).
Reţea, 999 (1893).
Roman, 493, 1569 (2959).
Romăşcel, 787 (1621).
Romcea, 1623 (3028).
Rusu, 1466 (2753), 1805 (3429).

S

Sandrin, 120 (216).
Sărăcin, 245, 280 (508).
Sasu, 1683.
Scriba, 1383 (2535).
Serbăscul, 1081.
Sibiiu, 189 n. 4.
Simul, 1330 (2445).
Sindel, 1481 (2813).
Slav, 124 (227).
Solomon, 124 (227), 197 n. 1, 594 (1105), 1541 (2917).
Soltanul, 1458 (2718).
Sora, 1605 (3003), 1677 (3096).
Spanţa, 1284 (2376).
Stae, 1635 (3043).
Stanca (nume de bărbat), 1324 (2433).
Stângaciu, 722 n. 3.
Stănişor, 191 (348).
Steanţea, 1081.

Stoia, 602 (1122), 1558 (2934).
Stoienel, 1623 (3028).
Străvoiu, 1713 (3191).
Struţe, 1324 (2433).
Svorgacea, 1466 (2753).

Ş

Şandor, 475 (883).
Şandru, 1558 (2934).
Şarga, 1439 (2667).
Şendruţ, 1813 (3482).
Şerbotin, 494 (915).
Şerbu, 1534 (2901).
Şimanul, 1458 (2718).
Şotra, 753 (1457).
Ştiru, 1182 (2211).
Şulcă, 189 n. 4.
Şuşu, 1714 (3191).

T

Taincoş, 318 n. 1.
Tălnaciu, 1341 (2457).
Tampa, 1578 (2973).
Tâmpea, 1562 (2946).
Tăncuţa, 1042 (1958), 1067 (1998).
Tărâtul, 1713 (3191).
Târâţă, 889 (1757), 1081.
Tatul, 504 (933).
Tecleciu, 1406 (2594).
Tempea, 1578 (2975).
Tempuleţ, 1399 (2577).
Terciu, 1718 (3212).
Timohie, 1081.
Tiţa, 1713 (3190).
Todea, 642 (1192).
Toflan, 1358 (2489).
Tomiţco, 1558 (2934).
Tomuţă, 1052.
Treabeş, 1013 (1912).
Trif, 616 n. 4, 722 n. 3.
Turcoanea, 277 (503).
Turcul, 494 (915).
Turlulu, 1050.

Ţ

Ţabra, 1081.
Ţapu, 1464 (2744).
Ţenţul, 1714 (3191).
Ţigan, 318 (578).
Ţigo, 1050.
Ţimpou, 1081.
Ţintea, 1459 (2725).
Ţirculeţ, 1050.
Ţitromaşul, 1473 (2781).
Ţuvic, 1166 (2167).

U

Ureche, 1683.
Ursul, 1434 (2650).
Uţa, 493.

V

Vadră, 1534 (2901).
Vâlcul, 714 (1313).
Vâlsan, 1714 (3191).
Vâltoare, 1562 (2946).
Vâltură, 1479 (2800).
Varză, 3213.
Văscan, 657 (1218), 754 (1458), 780 (1605), 807 (1648).
Velişco, 1403 (2588).
Veveriţă, 1569 (2959).
Vidreghici, 1805 (3420).
Vilaia, 269 n. 1.
Vlădău, 1534 (2901).
Vlăduşcă, 1481 (2813).
Vlăduţoiu, 1809 (3451).
Vlăsinescu, 1050.
Voica, 187 (341).
Voiculeţ, 1714 (3191).

Z

Zamfir, 1446 (2617).
Zbârciog, 1383 (2537).
Zelinca, 1629 (3037).
Zgranţă, 1578 (2973).
Zinu, 1100 (2040).
Zmedu, 1714 (3191).
Zora, 187 (341).
Zota, 1533 (2898).
Zuzanul, 1683.

GLOSARIU

A

Acice (aice), 1042 (1959).
Acolisi (a se — de cineva), 1175 (2188), 1392 (2557).
Adăposteală, 1384 (2537).
Adeveare (cuvinte), 965 (1847), 1180 (2206).
Adistaţion, 1623 (3027).
Alegădui (a se), 1380 (2527).
Alege (a — un hotar), 1408 (2600). (a se — judeţul), 1383 (2535).
Ales (oaste de; steag de), 1270.
Amestecă (a — pe negustori), 1180 (2208).
Anume, 668 (1238).
Arde (a — scrisorile în cap), 443 (837)
Arunc, 130 (235).
Ascultă (a; un loc de altul), 369 (692).
Aşezare (a se face), 1340 (2454).

B

Bagdatel, 1622 (3024).
Bântuit (la rânduiele), 1459 (2724).
Bărbaţi («masculi»), 891 (1759).
Baştină, 109-10, 117 n. 1.
Beciuleată, 1399 (2574).
Beteţeală, 1574 (2968).
Beteji (a se), 1325 (2436).
Beteşală, 1574 (2968).
Binzoşeg, i, 1438-9 (2667).
Birui (a; a stăpâni), 1080 (2014).
Biruinţa (stăpânirea), 1592 (2985).
Bişug, 1692 (3132).
Bluşug, 965 (1847).
Blehuit, 1683.
Boiarin, 927 (1804).
Bold (a pune în, a băgă în), 1376 (2519), 1382 (2532).
Botăşie, 1409 (2604).
Boteţune, 1683.
Brâul (a legă — pre două locuri), 858 (1713).
Bucate (= vite), 784 (1612), 786 (1618), 870 (1733), 899 (1759), 1008 (1904), 1015 n. 2, 1101 (2041), 1176 (2191), 1193 (2236). (cap de), 1477 (2793).
Bucate (hrană), 1016 (1918).
Butuci (a pune în), 1535 (2908).

C

Căci (= de ce ?), 1516 (2857).
Calea (a deschide), 808 (1650). (a opri), 808 (1650).
Căli (= căi), 1300 (2454).
Călugăraşi, 1175 (3188).
Cap (tare în), 1200 (2250). (pe — ul nostru), 104 (185). (a avea — ul să facă un lucru), 1375 (2515). (a nu mai avea), 1381 (2529). (dator cu), 1409 (2600). (a iertă — ul cuiva), 1390 (2553). (a-şi pune —), 1054 (1974). (a plăti cu —, nu cu bucatele), 1439 (2671). (a luà), 1347 (2465).
Capăt (de păr), 1409 (2604).
Căpul (a se), 1515 (2854).
Cârmi-ziu, 1578 (2975).
Cătinel, 1393 (2560).
Cercă (a = a torturà), 969 (1855).
Chelciug, 870 (1733).
Cheltui (a — bucate), 1008 (1904) (= a cumpărà), 1122 (2074). (= a vinde), 1097 (2036).
Chesar (= Sultan), 104 (185), 105 (187).
Chip (locţiitor), 969 (1856).
Cinste (în; «pro honore»), 75 (131) şi n. 1.
Cinstişag, 1440 (2673).

Coccană (fata), 1123 (2083), 1467 (2753).
Cocon (fiu), 1009 (1906), 1183 (2215), 1193 (2234), 1475 (3789).
Colacul (a luà), 1516 (2857). V. şi tabla lucrurilor.
Comăndaş, comandat, comendat, 1445 (2683), 1453 (2703), 1515 (2852), 1562 (2945, 2947).
Comisari, 1266 (2358), 1449 (2695), 1469 (2764), 1717 (3204).
Comision (— iune), 1718 (3216).
Contromaţ, 1715 (3200).
Corunat, 1081.
Crăciunul Mic, 645 (1197).
Credinţă (în), 234 (428).
Creze (— a), 994 (1887).
Crunt (= plin de sânge), 1382 (2532).
Cumpanioţi, 1735 (3272).
Cunoaşte (a = a recunoaşte), 784 (1612).
Curge (a; a alergà), 787 (1621).
Custà (= a trăi, a ţineà), 754 (1458), 788 (1623), 1184 (2218).
Cuvinte (a legà), 859 (1717).

D

Datorie (a plini — a), 1340 (2454).
Datul (a-şi dà), 1377 (2522).
Decret, 1350 (2472).
Degetele (a pune), 1423 (2629), 1605 (3003).
Demicat (= rănit), 1053 (1974).
Derepţi, drepţi (oameni), 784 (611), 1320 (2427). (=nevinovaţi), 1391 (2556). (bucate — e), 1524 (2880).
Dereptul (= directorul), 1715 (3200).
Descumpărà (a — un osândit), 1007 (1902).
Devidom (= avidoma), 1405 (2591).
Dobândă (= câştig), 967 (1852). (a face o — ă), 1341 (2455).
Dobândi (a — un loc; termin militar), 1771.
Dodei (a; termin militar), 1268.
Dor (fraţi fără), 1622 (3024).
Dovedi (a; a birui), 1390 (2554).
Ducătoare (= dus), 1473 (2782).
Dumineca-Mare, 570.

E

Ecsclenţie, 1470 (2768).
Estimp, 1818.

F

Face (a — bani cu soţia), 1683.
Făgădaş (= — duiàlă), 1425 (2634).
Familie, 1465 (2746).
Fănină, 763 (1514).
Fapt (= făcut), 1195 (2240).
Faraoni, 302 (553), 306 (562).
Faroni, 713 (1311).
Făt (= fiu), 985 (1875). (a face un —), 1381 (2529).
Faţă (a găsi ceva), 1516 (2857). (a purtà — cuiva; = cinstea), 1123 (2083). (a stà de — ă), 1015 n. 2, 1180-1 (2209). (a locului), 283 (514). (curată), 1466 (2753).
Făţişat (hoţ), 1195 (2241).
Felelui (a), 965 (1849), 1177 (2194).
Femei (= femele), 891 (1759).
Fie (= fiică), 1124 (2084).
Flămânzie (= foamete), 1469 (2760).
Foglo (= prins de războiu), 1467 (2754).
«Forizare», 13.
Formă, 1178 (2201).
Frânge (a — voia cuiva), 1103 (2045).
Frate (= vär primare), 254 n. 1.
Fruntea (oilor), 1350 (2474).
Furteş («Fürst»), 51 n. 3.
Furtuşag, 1088 (2022).

G

Ghenarăş, ghenărar, ghenerar, 1466 (2750), 1560 (2941), 1562 (2945), 1622 (3025), 1717 (3204).
Ghimp, 1366 (2500).
Ghiuluş, 1454 (2707).
Giuleş, 1410 (2606).
Gloată (oaste mai —), 1393 (2560).
Gobrănat, 1470 (2768).
Goni (a — văile cu peşte), 983 (1873).
Grabul (cu), 1515 (2854).
Grumaz (a luà de), 1396 (2569).
Gubernat (= guvernor), 788 (1623), 1453 (2705), 1514 (2850).
Guluş, 1342 (2458).

H

Hălăi (a), 1271.
Hălăitură, 1270.
Halla, 1271,
Hărăţi (a; termin militar), 1270.
Hicleni, hitleni (şi oameni), 105 n. 1, 254 n. 1, 1088 (2022).
Hideatiu, 1016 (1921).
Hidec (vidic), 1175 (2189).
Hotarul (a luà), 890 (1759).
Hraniţă, 1017 (1922)

I

Iaruş, 1439 (2667).
Iaşpector, 1470 (2768).
Idic (vidic), 1054 (1974).
Ieşire (*exitus*), 19 (26).
Îmbiá (a-şi — cineva după ceva), 1516 (2857).
Imblá (rău, a), 1397 (2571). (a — drumurile), 1451 (2698).
Împărat (= Sultan), 110 (198).
Împlinire (*complementum*), 19 (25).
Împutăciune, 1200 (2250), 1375 (2515).
Închinà (a se), 340 (629), 345 (642) şi n. 2. (a se — pământul Moldovei), 1377 (2252). (a se — la rohmistru), 1425 (1634).
Îndărăt, 304 (557).
Îndemână (a face o), 965 (1847).
Îndereptà (a se, a mărturisi), 1466 (2753).
Informălui (a), 1470 (2768).
Îngrecà (a), 1381 (2529),
Îngreuiat (de cale), 1395 (2565).
Îngroşà (á = a îngreuna), 1381 (2529).
Înmă (= mama), 1128 (2098).
Înneguţà (a se), 1481 (2807).
Înoit (= Inoire), 1080 (2014).
Însămà (a), 965 (1847).
Întoarce (a-şi), 1409 (2604). (a — paguba), 1347 (2465).
Întrebà (a-şi — cu cineva), 1054 (1974).
Întristare, 1369 (2504).
Întru (a plăti — mânie), 931 (1809).
Învălui (a), 1061 (1989), 1081, 1397 (2569), 1449 (2695).
Învăluieli, 1101 (2041).
Învălult (ca nume de munte), 246.
Învăluşag, 1036 (1948).
Învârteji (a se), 1369 (2504).
Ipopsie, 1710 (3178).
Iscusit (lucru), 1344 (2461).
Iscuşenie, 1016 (1921).
Iuţi (vremi), 1460 (2732).

J

Jos (a stà), 1563 (2949).
Judeţ (= judecată), 1449 (2693). (a da un — unui boier pentru strângere de bir), 1604 (3002).

L

Lăpădà (a; *dilapidare*), 362 (676).
Lăsarea secului, 1390 (2554).
Lehăti (a-şi părerea), 1525 (2885).
Lenevi (a se), 104 (185).
Letinesc, 1494 (2823).
Libov, 968 (1855), 1054 (1974).
Limbà (a aduce), 1426 (2636). (a prinde), 51.
Luà (a-şi — de la cineva), 1407 (2597).
Lung şi lat (în), 303 (555).
Lut, 610 (1139).

M

Maistrat, 1689 (3124).
Mâncătură («mangeria»), 1460 (2732).
Mânile (a da în — cuiva), 139 (2556).
Mărturisi (a se), 1392 (2557).
Memoriamele, 1623 (3027).
Mereu, eae, 870 (1734).
Mestecare (a face), 1268.
Mirşag, 994 (1887).
Muldua, Moldua, 1179 (2205), 1406 (2594), 1474 (2788). 1562 (2945).
Muls (de; *mugibiles*), 246-7 (1040).
Mutà (a — tabăra), 1270.

N

Năimi (a), 754 (1460).
Nămeri (a — cai), 1447 (2133).
Nart, 1689 (3122).
Născuţ (= Crăciun), 1228 (2098).
Născut (a = s'a), 1423 (2629).
Ne (= nici), 1215 (2281).
Negoţ, oaţe, (marfă), 785, 1470 (1614), 1397 (2570), 1470 (2769).
Neguţătoraşi, 1524 (2874).
Neînmutat, 1465 (2746).
Nemutat (= neschimbat), 1560 (2941).
Nene (frate mai mare), 1517 (2861).
Nepace, 1412 (2609).
Nestare la cuvânt, 1535 (2904).
Netocma, 1016 (1921).
Nevoie (a pune la), 890 (1759).
Nuntà (taxă de la Românii din Ardeal), 1663 (3070).
Nuşi (= inşii), 784 (1612).

O

Obârşi (a=a sfârşi), 1410 (2605), 1433 (2648).
Oblici (a), 1097 (2036), 1320 (2427), 1516 (2857).
Omânaşi, 1125 (2090).
Omeni (a), 1008 (1904). (cu omenie), 1097 (2036).
Opăci (a), 1493.
Ordinaţie, 1410 (2606).
Ormeghie (varmeghie), 895 (1766).
Oştiţi, 895 (1766).

P

Păcate, 145 (257).
Păciui (a— hotare), 1176 (2193).
Păgâni, 101 (180), 106 n. 1, 128 n.
Păgânime, 1272.
Pământeni, 1692 (2132).
Păr (a ţineà de), 1179 (2203).
Părere bună (=de bine), 1524 (2883).
Părere rea (=de rău), 1377 (2252).
Pârlej (=prilej), 1465 (2746).
Patrie, 1563 (2948).
Păţi (a — rău), 1350 (2472).
Peitor, 1279 (2366).
Perire (a aveà), 969 (1855).
Pierde (a; a executà), 969 (1855).
Platnic (a da), 1391 (2556).
Ploscă, şce, 1713 (3190).
Pogani, 1375 (2514), 1444 (2682).
Poiană, ene, 1080 (2013).
Polecră, e, 1692 (3132).
Pomană (= pomenire), 1188 (2225).
Porţion, 1718 (3215).
Poslanţi, 1397 (2571).
Posluşi (a), 1215 (2281). (— **anie**, a mànà în), 1176 (2192).
Potop (de iarnă), 1818.
Potum, uri, 1473 (2789).
Posvoli (a se —), 1560 (2941). (— **enie**), 1408 (2600).
Povârni (a se — lucrul), 1525 (2885).
Prădaţi, 50 (88).
Prespre, 1397 (2571).
Prietenişug, 927 (1804).
Prilej (a face — de furt), 1397 (1571).
Profasisi (a), 1740 (3299).
Propti (a se), 890 (1759),
Protăştălui (a), 1622 (3024).
Protexie, 1477 (2794).
Protivă (de aceia —), 1124 (2085).

R

Războiul (a da Dumnezeu cuiva—, =izbânda), 1398 (2573).
Răzimă (a—de cineva), 1818.
Regliment, 1561 (2941).
Regulă, 1692 (3132).
Risipitură (=risipă), 1340 (2454).
Români (nu: Rumâni), 754 (1458).
Rost (a grăi de), 969 (1855).
Rupe (a se—apele), 1193 (2256).
Ruşii (a se), 1396 (2567).

S

Sălaş, 687 (1268).
Sălduşi (a), 1147 (2133).
Sângiorz, 1089 (2025).
Sântămăria (an financiar), 698.
Săraci, 104 (185), 178, 183 (334), 234 n. 1, 243 n. 1, 603 (1025), 651-2 (1207), 662 (1224), 672 (1246), 927 (1804). (—ă de mumă), 1684 (3112).
Scăpătă (a—de cuvânt), 1535 (2904).
Scriptură (=scrisoare), 1057 (1980).
Semtoder, 866 (1729).
Sfat (domni de), 303 (555).
Sicritari, 1481 (2810).
Simgiorz, 1380 (2527).
Sinpitru, 1342 (2458).
Smeri (a se — cuiva), 1380 (2527).
Socoti (a = a ingriji), 972 (1860).
Soră (= prietenă), 1264 (2354).
Soţ (= soţie), 1184 (2218).
Sprijineală (loc de; termin militar), 1279.
Sprijini (a — pe cineva la războiu), 1268, 1270. (a se— straja bine). 1447 (2689).
Stătător (= cu valoare), 1080 (2014).
Strâmb (cu), 1015 n. 2.
Strânge (a, pentru datorie pe cineva), 1351 (2476).
Strânsoare (= avere), 1342 (2458), 1444 (2682).
Stricat, 489 (909).
Strigă (a — cărţi), 870 (1734).
Sudui (a), 1341 (2455).
Sume, 1459 (2725).
Sveti Toader, 570.

Ş

Şcheau, 1514 (2849).
Şeghinleghi, 1622 (3024).
Şocodolom, şocodom, (nuntă), 1255 (2339), 1391 (2554).
Şuguire, 1684 n. 1.

T

Tălhui (a), 898 (1771), 969 (1855), 970 (1857).
Tălmaciu, 1391 (2556).
Tămai (= tocmai), 1473 (2782).
Taxil (a face bani —), 1732 (3252).
Temelul (lovirii oștilor), 1398 (2573).
Titori (patroni), 1670 (3079).
Tractă (negociere), 1270-1.
Trage (a — de la), 1289 n. 1.
Treabă (oameni de = oameni mari), 1015 (1918).

Ț

Țineà (a — pizmă), 302 (554).

U

Ucide (a = a bate), 1382 (2532).
Umblà (a — intre oameni), 143 (260).
Umblà (a — cu: a aveà legături sexuale), 1381 (2529).
Umbletele cailor, 1195 (2241).
Uniorea, 1465 (2748).
Urciune, 302 (554).

V

Val, uri (necazuri), 1340 (2455). (bogate), 1325 (2436). (a aveà), 1341 (2455), 1344 (2461). (a se face), 786 (1617).
Vale (râu), 983 (1873).
Vânà (a — munții), 983 (1873).
Vecineşte, 1477 (2793).
Vighlazui (a), 1057 (1980).
Viltoare (venire), 1473 (2782).
Vinerea-Mare, 570.
Vis (trăit), 1325 (2437).
Visteare, 927 (1804).
Vlădica, 465 (865).
Vorovi (a — a aveà legături sexuale), 1467 (2753).
Vrem (vom), 972 (1860).

Z

Zalud, 1818.
Ziua (a mulà — de judecată), 1480 (2809).

MUNICIPIUL BUCUREȘTI BIBLIOTECA